

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XVI-A

1970

IANUARIE-IUNIE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești : perioada postbelică. - București :

Editura Muzeul Literaturii Române, 2010-
vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 16-A : 1970 / Marija Nenadić Zurka, Carmina Cojocaru, Simona Galațchi, ... ; coord. gen.: Eugen Simion ; coord. redacțional: Lucian Chișu. - 2020. - ISBN 978-973-167-559-6

I. Nenadić Zurka, Marija

II. Cojocaru, Carmina

III. Galațchi, Simona

IV. Simion, Eugen (coord. ; pref.)

V. Chișu, Lucian (coord.)

930.24:821.135.1.09"1944/1957

Volum realizat în cadrul Proiectului *Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe* (INTELLIT), PN-III-P1-I.2-PCCDI-2017-0821/Nr. 54PCCDI/2018.

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircea Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Simona ANTOFI, Ana-Maria BĂNICĂ, Răduț BÎLBÎIE, Carmen BRĂGARU,
Oana CENAC, Lucian CHIȘU, Alunița COFAN, Carmina COJOCARU,
Cristina DEUTSCH, Simona GALAȚCHI, Nicoleta IFRIM, Andra IONESCU,
Andreea MARINAȘ, Alexandru MATEI, Andrei MILCA,
Marija NENADIĆ ZURKA

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XVI-A

1970

IANUARIE-IUNIE

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

București, 2020

NOTĂ

Pentru realizarea *Cronologiei vieții literare românești* (anul 1970) au fost procesate materialele/ textele existente într-un număr de 33 de publicații, acestora adăugându-li-se scurte referințe din revistele pentru copii și tineret:

„Albina”, „Amfiteatru”, „Argeș”, „Astra”, „Ateneu”, „Cinema”, „Contemporanul”, „Convorbiri literare”, „Cronica”, „Echinox”, „Familia”, „Flacăra”, „Glasul patriei”, „Književeni život”, „Lupta de clasă”, „Luceafărul”, „Orizont”, „Presa noastră”, „Ramuri”, „România liberă”, „România literară”, „Săptămâna culturală a Capitalei”, „Scânteia”, „Scânteia tineretului”, „Secolul 20”, „Steaua”, „Teatrul”, „Tânărul Leninist”, „Tomis”, „Tribuna”, „Viața militară”, „Viața românească”, „Viața studentescă”.

Distribuția publicațiilor din conținutul *Cronologiei vieții literare românești* (anul 1970) a fost următoarea:

Institutul de istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”: Ana-Maria Bănică („Tânărul Leninist”, „Tribuna”, „Viața românească”); Carmen Brăgaru („Cronica”); Alunița Cofan („Amfiteatru”, „Contemporanul”, „Echinox”, „Orizont”); Carmina Cojocaru („Familia”, „Luceafărul”, „Steaua”); Cristina Deutsch („Flacăra”); Simona Galațchi („Argeș”); Alexandru Matei („Tribuna”); Andrei Milca („Săptămâna culturală a Capitalei”, „Viața studentescă”); Marija Nenadić Zurka („Albina”, „Cinema”, „Glasul patriei”, „Književeni život”, „România literară”, „Scânteia”, „Teatrul”);

Universitatea „Dunărea de Jos” Galați: Simona Antofi („Astra”, „România liberă”); Oana Cenac („Ateneu”, „Tomis”); Nicoleta Ifrim („Lupta de clasă”, „Scânteia tineretului”);

Academia Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu” din Sibiu: Răduț Bîlbîie („Presa noastră”, „Viața militară”);

Masteranzi Universitatea București: Andra Ionescu și Andreea Marinaș („Convorbiri literare”, „Secolul 20”).

IANUARIE

1 ianuarie

• [„Glasul Patriei”, nr. 37 (1); Organ al Comitetului Român pentru Repatriere; Motto-ul revistei: „Te slăvim Românie, pământ părintesc,/ Mândre plaiuri sub cerul tău pašnic rodesc/ E zdrobit al trecutului jug blestemat,/ Nu zadarnic străbunii eroi au luptat/ Astăzi noi împlinim visul lor minunat”; format A2; nr. pagini 4-6, apare de trei ori pe lună; nu se precizează componența redacției] Demostene Botez salută *Anul nou*: „Alegerile din martie și Congresul Partidului din august, care s-a remarcat printr-o mare ținută ideologică, prin realism, claritate și curaj în discutarea și soluțiile preconizate în toate problemele, au jalonat drumul spre înălțimi în ceea ce avem de parcurs în acest an, dar și în următorii zece ani. [...] Anul 1970 va fi noua cotă cucerită pe suișul, de loc ușor, către bunăstare, fericire, lumină. Va fi, deci, încă o cărămidă așezată cu mîgală, cu iscusință, cu însuflețire la marea și noua zidire a României noastre. Să ciocnim pentru această cărămidă, pentru înălțarea ce ne-o înlesnește către lumină”. ■ Despre *Lucrările sesiunii Marii Adunări Naționale* se arată: „Prima dezbateri s-a desfășurat pe marginea proiectului de lege privind organizarea activității de cercetare științifică în Republica Socialistă România, prezentat de președintele Consiliului Național al Cercetării Științifice Gheorghe Buzdugan. [...] În această lege, de o deosebită importanță, menită să ducă la o înaltă eficiență socială a cercetării științifice atât în ceea ce privește cea fundamentală cât și aplicativă, în vederea continuei dezvoltări a bazei materiale a societății, ridicarea nivelului spiritual al poporului, se arată, printre altele, că activitatea de cercetare științifică se desfășoară în țara noastră pe baza directivelor partidului, sub conducerea directă a organelor de stat”. ■ Nichifor Crainic scrie eseistică despre *Fauna și vânătoarea în România*. ■ Vasile Netea prezintă *Bibliotheca Historica Romaniae*: „Sub acest titlu, în editura și sub auspiciile Academiei, apare la București una din cele mai apreciate colecții de istorie românească. Înființată în 1963 din inițiativa C.C. al P.C.R. și încredințată conducerii profesorului Miron Constantinescu, actualul ministru al Învățămîntului *Bibliotheca Historica Romaniae* și-a fixat ca obiectiv publicarea de studii, monografii și albume consacrate originii poporului român, dezvoltării sale social-politice, războaielor și mișcărilor revoluționare luptei pentru realizarea unității politice, marilor personalități istorice și, concomitent, dezvoltării istoriografiei și culturii românești”. ■ Radu Gyr semnează *La porțile dorului*, un text despre poezii primite la poșta redacției: „An cu an, sporește numărul scrisorilor pe care compatrioții noștri de peste fruntarii le

adreasează redacției ziarului «Glasul Patriei». Și dacă toate mărturisesc fierbintea dragoste pentru țara natală, ele variază prin conținut. Unii cititori își exprimă satisfacția că, prin articolele înserate în paginile gazetei, pot afla vești despre înfăptuirile și creșterile României de azi. Alții își arată profunda bucurie de a fi aplaudat pe tărâmurile depărtate, arta românească, solii teatrului, cântecelor și dansurilor naționale, formațiile *Madrigal*, *Ciocârlia* sau diverse echipe actricești”. ■ Semnează versuri: Victor Eftimiu, *În țara ta*, Victor Tulse, *Vatră strămoșească*, Virgil Carianopol, *Poezia*.

● [„România literară”, An III (1970), nr. 1 (65), săptămânal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; format A3; 32 pagini; ziua de apariție: joi; colectiv redacțional: redactor șef: Geo Dumitrescu; redactori șefi adjuncți: Nicolae Breban, Gabriel Dimisianu, Ion Horea, Adrian Păunescu; secretar general de redacție: Vasile Băran; redactori: Cristina Anastasiu, Teodor Balș, Ion Caraion, Valeriu Cristea, S. Damian, Dana Dumitriu, Andriana Fianu, Paul Goma, Marcel Mihalăș, Gheorghe Pituț, Ioana Popescu, Magdalena Popescu, Lucian Raicu, Valentin Silvestru, Constantin Stoiciu; secretari de redacție: Viorel Burlacu, Al. Cerna-Rădulescu] Pe prima pagină, sub semnătură redacțională apare *Durată și istorie*: „Anul care a trecut a fost un an rodnic al țării, intrăm în anul 1970, considerând cu dreptate trecutul nostru, hotărând prezentul nostru, pregătind viitorul. Intrăm în anul 1970. Ne cuprinde – trebuie să recunoaștem! – melancolia că 1969 a devenit, de pe acum, trecut. Dar ne cuprinde, în același timp, mândria că anul 1969 a devenit istorie”. ■ Sub titlul *Anul literar 1969* apar trei texte de valorizare: □ D. Micu semnează *Reflecțiile unui cronicar de poezie*: „Volumele cele mai interesante, acele în funcție de care s-ar putea stabili temperatura lirică a anului, au beneficiat, mai toate, de *cronica literară* înainte de a fi fost menționate la *cărțile săptămânii* și – în consecință – fără a mai putea fi (potrivit unei convenții redacționale) analizate acolo. Ce-i drept am scris și despre cărți bune, despre cărți excepționale chiar (*Necuvintele* de Nichita Stănescu, *Cel ales* de G. Alboiu, *Cenușa verde* de Mircea Vaida), însă asupra unora dintre cele mai reprezentative, ca de ex. *Necunoscutul ferestrelor* de Ion Caraion, *Ambitus* de Nina Cassian, *Blămurile oceanelor* de Virgil Teodorescu, *Cadavre în vid* de A.E. Baconsky, *Vămile pustiei* de Ioan Alexandru, nu m-am putut pronunța. Trăgând concluziile observațiilor pe care le-am formulat în majoritatea micilor recenzii săptămânale, aș risca să prezint deformant situația poeziei difuzate în anul de care ne despărțim. N-ar fi mai nimerit să vorbim despre altceva? Să spun, de pildă, cum am înțeles oficiul de cronicar. [...] Nu e mai puțin adevărat că oricărui critic îi convine, și e natural, să recenzeze cărți bune, să-și întreină cititorii asupra acelor scriitori cu care crede a avea afinități. Cineva trebuie să ia act, totuși, și de aparițiile mai puțin fascinante. A trece sub tăcere ceea ce nu ne place nu e o atitudine culturală (dar nici a scrie numai despre ce nu ne

place...). [...] Socotind că, pentru însănătoșirea climatului literar, e recomandabil să adoptăm toți un ton cât mai urban, am formulat, în limitele priceperii, obiecțiile cu amabilitate, cu stimă pentru autorul în cauză, fără (sper) a fi căzut în ambiguitate, fără a fi escamotat judecățile de valoare. Am evitat programatic, nu fără eforturi, și uneori cu sentimentul ratării unei vocații, ironia, preferând un umor cât mai puțin acidulat (nu știu dacă mi-a reușit), substituind aruncării de vitrioluri înțepătura benignă. [...] Coborând câteva trepte, în timp și poposind în anul literar 1969, nu pot respinge o culegere de versuri sub cuvânt că e tradiționalistă sau, dimpotrivă, ultra modernistă. Pot însă și sunt dator să previn cititorul că, din perspectiva sa istorică, structurile tradiționale apar tot mai anacronice. [...] E normal, e obligatoriu ca orice critic să aibă o atitudine, însă e dăunător să adopte o atitudine sectară”. □ Ov. S. Crohmălniceanu își numește intervenția *Aspecte ale criticii*: „1968 a fost – cum s-a spus – un «an al romanului»; 1969 se constată de la o primă ochire că nu mai este. Numărul mare al debuturilor poetice, surprinzătoare prin înzestrarea certă pe care o dovedeau, constituia în ultimul timp, pentru producția lirică, unul din aspectele ei caracteristice. N-aș jura că și în 1969 lucrurile stau așa. Contrastând oarecum cu astfel de fluctuații firești, bilanțul activității critice prezintă o anumită constanță: schimbări sensibile față de situația din anii trecuți nu se înregistrează; producția se desfășoară, ca să împrumutăm un termen din economie, «ritmic», poate mai exact ar fi să spunem «cuminte». Dacă aceasta e o calitate sau nu, rămâne să vedem; deocamdată să notăm realizările. Ele se numără mai ales în două direcții: a lucrărilor de sinteză privitoare la fenomenul literar în epoci anterioare și a exegezei operei unor scriitori de seamă, tot din trecut. Amintesc aici doar principalele contribuții de acest tip: George Ivașcu a publicat primul volum dintr-o *Istorie a literaturii române*, redactată mai cu seamă pentru perioada veche, în spiritul unui montaj sugestiv și original de fapte care ilustrează lărgimea orizontului nostru cultural. Alte lucrări au preferat adâncirea unui moment: lui Al. Piru îi datorăm *Panorama deceniului literar 1940-1950*, investigație amănunțită, severă și competentă într-o zonă care scapă de obicei atenției critice. În sfârșit, Ion Pop ne-a dat o remarcabilă caracterizare a *avantgardismului poetic românesc*. De nu puține prezentări monografice substanțiale s-au bucurat și unii autori clasici ai noștri: I.L. Caragiale, grație lui Șerban Cioculescu, care și-a retipărit, completată cu trei capitole inedite, vechea-i lucrare consacrată vieții ilustrului scriitor; Calistrat Hogaș, situat într-o perspectivă istorico-literară mult mai exactă ca până acum, de Vladimir Streinu; un Ion Creangă, într-o viziune inedită, a reușit să ni-l facă perceptibil Savin Bratu; de Duiliu Zamfirescu s-a ocupat cu bune roade Mihai Gafița și Al. Săndulescu; pe D. Bolintineanu ne-a ajutat să-l cunoaștem mai bine D. Păcurariu. Cum contribuțiile pe acest tărâm, al istoriei literare propriu-zise, alcătuiesc obiectul unui comentariu pe care îl face colegul meu Al. Piru, mă voi opri aici. [...] Dar și comentariul literaturii străine a prilejuit câteva afirmări incontestabile. Aici,

formele de critică și metodele folosite au fost chiar mai variate. [...] Faptul ne îngăduie să observăm mai bine și «pasivul» bilanțului pe care îl încheiem, acum la sfârșitul anului 1969. Discutarea literaturii noastre de azi continuă să se desfășoare aproape exclusiv în paginile revistelor. Aceasta e oarecum firesc, dar că mult prea puțin din tot ce se scrie la noi despre autorii români contemporani poate alcătui efectiv materia unor cărți de critică pasionante, trebuie să ne pună pe gânduri. S-au publicat, știu, destule culegeri de articole și cronici, menite să răspundă nevoii la care mă refer; din păcate, majoritatea lor păstrează acel aer «cuminte» cu totul nesatisfăcător aici, atunci când nu provoacă o impresie pur și simplu lamentabilă ca în cazurile volumelor scoase de M.N. Rusu, Constantin Cubleșan sau Simion Bărbulescu. Răul e însă mai adânc. De fapt, chiar în reviste dezbaterile critice a problemelor literaturii noastre contemporane lasă mult de dorit. Analizele concrete nu reușesc să treacă de pragul efemerității și să se ridice la observații cu bătaie mai lungă. Eforturile de a degaja linii directe și de a surprinde procese care îndeamnă la reflecție sunt puține și slabe. Aici, depășirea câmpului strict «literar», printr-o discuție capabilă să implice întrebările omului de azi și să le caute în raporturile cărților cu viața răspunsuri, nu prea se practică; și apariția unor volume care să aibă asemenea calități, întârzie. Ca o scuză, mulți invocă «perspectiva». Să nu ne hazardăm, zic ei, a încerca organizarea unei materii încă efervescente. Oare Lovinescu a așteptat ca lucrurile să se «așeze» spre a scrie *Criticele sale și Istoria literaturii române contemporane*? «Cumînțenia» nu duce în această materie la nimica viu. Să sperăm că anul 1970 ne va convinge că e mai cuminte să fim îndrăzneți. Dar ce fel de opinii critice pot să genereze discuții cu adevărat fertile? Simple judecăți extravagante, care țin să se distingă prin singularitate? Entuziasm și mohorări temperamentale? De acestea, franc vorbind, nu ducem lipsă. [...] Fără o vertebrală ideologică reală, critica își interzice accesul în planul acesta intelectual. Un lucru e să ai convingeri pe care, argumentându-le, să ți le exprimi răspicat și cu totul altceva înseamnă să profesezi tipul de dogmatism caracterizat la noi, în chip paradoxal, tocmai prin conformism conjuncturalist. De aceea să nu ne temem în critică de «concepții». Ele structurează principalele realizări din anul care a trecut, numai cu ajutorul lor vom reuși să înlăturăm, poate chiar în 1970, și carențele semnalate”.

□ G. Dimisianu face câteva *Însemnări despre proză*: „Un fapt deja remarcat este că 1969 a fost mai puțin spectaculos în manifestări decât 1968 când prezența concertată a patru prozatori din prima linie, fiecare autori de romane (e vorba de Z. Stancu, M. Preda, N. Breban, Fănuș Neagu) declanșase în jurul lor, către sfârșitul anului trecut, o mare emulație a criticii. Nu este totuși nici 1969 în domeniul prozei, un an lipsit de opere demne de atenție, chiar dacă acestea, resfirate ca dată de apariție pe întregul interval, n-au mai beneficiat de un răsunet la fel de amplu și de persistent în actualitatea literară. Chiar și așa însă tabloul aparițiilor este bogat și însumează realizări care sunt în măsură să

infirme opinia, împărtășită de câțiva, că resursele prozei s-ar fi diminuat considerabil în anul pe care l-am străbătut. Contribuții remarcabile au venit dinspre toate generațiile și direcțiile literare. După cele două cărți din 1968 (*Șatra și Ce mult te-am iubit*) Zaharia Stancu a tipărit cele trei volume din *Vântul și ploaia*, scriere de impunătoare proporții prin care se reîntoarce la problematica și formula stilistică a *Rădăcinilor sunt amare*, vastul ciclu de romane cu substrat memorialistic. Impresionează dimensiunile evocării, aceeași forță caracteristică scriitorului de a converti spre o unică albie evenimentele biografiei interioare și realitățile istoriei, experiența intimă și faptul social de amploare. Marin Preda a retipărit recent *Risipitorii*, o ediție care dă forma definitivă uneia din cărțile-reper ale deceniului 7, realismul complex al prozatorului îmbogățindu-se prin această operă cu o dimensiune nouă. Un fapt relevabil este reintrarea în competiția literară a lui Eugen Barbu, romanul *Princepele* readucându-l pe acest instabil scriitor în zone de creație consonante cu vocația structurală. Teodor Mazilu și-a tipărit o culegere antologică de nuvele (*Proză satirică*), definitorie pentru maniera stilistică și viziunea sa atât de personală în cuprinsul literaturii de azi. [...] Alte scrieri ce s-au bucurat de ecou, ilustrând variate formule și tipologii literare, au fost: *Cunoaștere de noapte* de Al. Ivasiuc (poate cartea sa cea mai organică și mai armonios structurată), romanul *F* de D.R. Popescu, *Viața și opiniile lui Zacharias Licher* de Matei Călinescu, *Criza de timp* de Pop Simion, *Minciuna* de Mircea Cojocaru, *Serenada la trompetă* de Sânziana Pop, iar acum în urmă, încă prea puțin discutate, dar anunțându-se drept opere ce vor reține atenția: *Ingeniosul bine temperat* de Mircea Horia Simionescu, *Epistole* de Mircea Ciobanu, *Prins* de Petru Popescu ș.a. [...] Constatarea de la care pornim este că dezvoltarea prozei s-a petrecut și în 1969 sub semnul fertilizator al varietății registrelor stilistice dar cu o sensibilă deplasare de accent spre dimensiunii socialului. Aminteam de Stancu, Preda, Mazilu, Ivasiuc, D.R. Popescu – toți aceștia prozatori care își fixează explorările în densă materie socială – chiar dacă o fac fiecare în moduri stilistice atât de deosebite și câteodată cu totul neconvergente: realism liric, analism, viziune comică, narațiune de atmosferă, eseism ș.a.m.d. Rămâne ca element unificator al acțiunii lor literare faptul că reprezentările lor narative materializează, în ultimă instanță, o atitudine față de realități existente, se raportează la contextul actual de probleme omenești – în fața cărora întind o oglindă. [...] Mircea Cojocaru, Petru Popescu, Norman Manea, Alexandra Târziu sunt autori din generația tânără care contribuie la reanimarea filoanelor realiste în proza contemporană, una din caracteristicile evidente fiind anti-idilismul și respingerea descripției plate. Aspirația lor e către o viziune complexă, dobândită după ce și-au asimilat noile cuceriri ale tehnicii epice, limbaul narativ evoluat. Concluzia unei priviri sintetice ar fi că proza în 1969 a înaintat pe drumuri fecunde (avalanșa de apariții cenușii, maculatura inevitabilă, nu intră în discuție) sub regimul dezvoltării organice imprimat literaturii în

ultimii ani”. ■ La *Cărțile anului* Laurențiu Ulici publică *Un dialog despre Putere*, text despre cel mai recent roman al lui Eugen Barbu: „*Princepele* se deschide cu o eroare tactică: Avertismentul. Afirmând că «romanul acesta este o sinteză, un basm și o operă lirică în același timp, cine vrea s-o ia în alt fel, nu o face decât pe răspundere proprie», Eugen Barbu pe de o parte încearcă – vrând sau nevrând, totuna e – să orienteze aprioric lectura, iar pe de altă parte, oferă Criticii, și să nu zic Criticii, dar unei anume Critici, prilejul unei demonstrații de susceptibilitate și orgoliu, indicându-i și provocând-o să se ocupe mai mult decât e necesar, chiar de lucrurile care pot fi luate altfel. Ceea ce s-a și întâmplat. Neavând nici o utilitate, dar absolut nici o utilitate, nici pentru carte și înțelegerea ei, nici pentru autor ca autor, Avertismentul nu are nici măcar darul de a încurca lucrurile. Mi se pare o eroare și atât. Sensul lui, dacă va fi având unul, ține exclusiv de psihologia empirică, atât de teribilă, a prozatorului. Și aceasta este, sau ar trebuie să fie, prima chestiune la care să refuzăm a ne gândi când discutăm o carte. Apoi, în altă ordine de idei, Hazardul (!) a făcut ca prima atitudine a criticii în fața romanului să fie hilar apologetică. Cum știu că autorul ei este un critic subtil și, în genere, rezervat până la exces, aș fi tentat să cred că a privit *Princepele* dintr-o perspectivă voluntar umoristică. E singura explicație logică la care mă pot opri. Din nefericire logica e prea strâmtă pentru toate întâmplările noastre... [...] Cineva spunea, dacă nu mă înșel, că *Princepele* înseamnă pentru Eugen Barbu ieșirea dintr-o eclipsă de creativitate. Forța epică extraordinară, precum și scriitura propriu-zisă îndreptătesc, fără îndoială, afirmația. Dar acestea nu sunt descoperiri de azi, ci le cunoaștem mai dinainte. Altceva este nou în literatura lui Eugen Barbu: dezbateră ideatică și modalitatea de construcție a romanului. Prima are în vedere cele discutate până aici, dialogul despre Putere. Aș adăuga doar că, probabil, lipsa unei mai ferme aptitudini teoretice, l-a obligat pe prozator să paradeze o erudiție teologică și filosofică pe cât de inutilă vieții romanului, pe atât de supărătoare la lectură, făcându-i de altfel și un deserviciu, întrucât îi scoate mai mult în relief slăbiciunea. Construcția romanului însă mi se pare de excepție, dintr-un îndoit punct de vedere: pe de o parte prin succesiunea în paralel a acțiunii, prin fragmentaritatea epicul lasă lectorului impresia că dialogul ideatic primește ca o completare sau ca un argument un dialog epic, un dialog între fragmentele de acțiune, pe de altă parte, admitând riscul ruperii unității formale a romanului, prozatorul a mizat pe realizarea unei unități ferme între planul ideatic și planul epic, împinsă până la similitudine și corespondență inestricabilă. Romanul s-a fragmentat într-adevăr, dar unitatea planurilor de la un capăt la celălalt nu poate fi contestată. [...] Între individualitatea personajelor și personalitatea lor, între cum ele sunt și cum ele apar, distincția se formează lent, prin interferența treptată însă continuă între gând și acțiune. De aceea, și pentru altele chiar pe care nu le înșir aici dintr-un refuz ettiemblian al comparării, unul din titlurile prozei române de care aș apropia *Princepele* este

Bietul Ioanide". ■ La solicitarea redacției, Marin Preda face o amplă confesiune cu privire la contextul în care a început să lucreze la romanul său *Risipitorii*. Romanul este comentat și în interiorul revistei, la secțiunea *Cronica literară*; □ din confesiunea lui Marin Preda redăm: „Prin 1953, adică după terminarea *Moromeților* vol. I, dar care era încă la mine în sertar, m-am apucat să scriu volumul al doilea. M-am chinuit o iarnă și o vară. Zilnic luptam cu neputința de a scrie a cărei explicație îmi scapă. Pur și simplu nu știam să scriu. [...] Mă îmbolnăvii de exasperare, seninătatea mă părăsise, zăcui în spital, apoi mă însănoșii. Și într-o zi, îmi veni următoarea idee: Foarte mulți oameni în vremea noastră pătesc ce-am pățit eu. Nu este oare exasperarea, provocată de neputința de a-ți atinge un scop dorit, o realitate a lumii noastre moderne? Șocurile la care suntem supuși din pricina pierderii seninătății și echilibrului sufletesc, seninătate și echilibrul supuse unei continue agresivități a mediului și de care nici măcar nu suntem totdeauna conștienți, nu sunt ele oare cauza unor mari tulburări în comportamentul omului de azi? Și așa am început să scriu romanul *Risipitorii*. Deodată neputința de a scrie a dispărut. Eram atât de entuziasmat încât socoteam acest roman, în sinea mea, mai bun decât tot ceea ce scrisesem până atunci. În doi ani l-am terminat și avea peste opt sute de pagini. Urma să apară. Profitând însă de o defecțiune editorială de ultimă oră, mi-am recitit romanul și nu l-am mai găsit bun. Din opt sute de pagini l-am redus la trei sute cincizeci, pentru ca apoi, în șpalturi, să-i mai adaug o sută. În ciuda acestor contrarii și reveniri istovitoare, nu simțeam nici o oboseală, ceea ce ieșea îmi plăcea, aveam sentimentul că am biruit ceva, că am căpătat un stil al meu, al gândirii mele *directe* și nu cum era cel din *Moromeții*, în care gândirea mea se exprima *indirect* prin aceea a țăranilor. Era tocmai ceea ce îmi aduse mai înainte sentimentul neputinței, faptul că nu aveam format un stil direct, fără de care continuarea chiar a tabloului *Moromeților* nu era cu putință, căci intram în plină contemporaneitate în care, fatal, scriitorul știa mai multe decât eroul său țăran și la al cărui unic punct de vedere, sau viziune asupra lumii, nu putea rămâne. Descoperind acest adevăr al experienței mele, nu mai mi-a plăcut nici a doua ediție a *Risipitorilor*, care ea însăși a fost rescrisă în întregime. [...] Astăzi se scrie mult și n-am auzit pe nimeni plângându-se că l-ar fi secăt forța creatoare, ca să încurajez prin experiența mea pe alții. Detaliile și reflecțiile pe care aş putea să le dau în continuare pe această temă ar risca să pară neverosimile”. □ Magdalena Popescu semnează o cronică literară la *Risipitorii* (ediția a III-a) de Marin Preda: „Această a treia versiune a *Risipitorilor* (ediție definitivă) e prima carte a lui Marin Preda despre care se poate vorbi și se va vorbi fără nostalgice raportări și comparații. Prin ea începe să existe un alt Marin Preda decât autorul *Moromeților*. Nu mai puțin important decât acela, deși mărimea și valoarea sunt noțiuni atât de relative. Nu spunem astfel că *Risipitorii* au perfecțiunea în absolut a *Moromeților*. Aceea era o carte căreia nimic nu i se mai poate lua sau adăuga, surprinzător desăvârșită, fără

ascendență și fără urmași. Dar ca și *Moromeții*, *Risipitorii* a devenit acum o carte la care te poți întoarce, una dintre acelea care construiesc o atmosferă difuză, dar cu nume cert, unde dorești din când în când să intri iar. [...] Succesele ediții ale *Risipitorilor* marchează tocmai voita evoluție de la un social de nuanță istorică, care privește clasele și categoriile spre un social vizând individul și relațiile lui pe un plan restrâns; o personalizare a istoriei, uneori o eludare sau compensare a ei prin relația de cuplu, de fapt o redescoperire a individului, în sine, nu ca reprezentant al unei spețe, ci al umanității. De aceea *Risipitorii* așa cum arată acum, pare scrisă după *Intrusul*, ca semn al celei de a doua maturități a autorului ei. [...] Marin Preda e un maestru al înregistrării firescului, cu prospețimea senzațiilor casnice, cu bucuriile de toată ziua, pure și elementare, cu acea cunoaștere intimă, afectuoasă și înțelegătoare a marilor și micilor mizerii care însoțesc întemeierea unui sentiment, stabilizarea unui destin, mereu umane, niciodată dezgustătoare, chiar dacă departe de a fi frumoase. Literatura lui nu e făcută în inteligente observații prin care se manifestă o «nobilă și dezinteresată» curiozitate, ci din adevărate precepte deduse și aplicabile în practică: un compendiu de înțelepciuni eficace, accesibile dar nu banale, pe care trebuie să le fi trecut o dată prin propria-ți mână ca să le știi. E un exemplu tipic de *de-literaturizare*. *Moromeții* fuseseră un document *ideal*, irepetabil. (De aceea nu e inexplicabilă surpriza unora care au interpretat continuarea lor ca pe o impietate, fără totuși să înțeleagă că ceea ce urma era documentul *real*, – expus din onestitate și neîmpăcare, – al dizolvării acelei lumi). Dacă *Moromeții* dădeau sentimentul epuizării posibilităților prin chiar unica lor desăvârșire, *Risipitorii*, cu apetența lor pentru infinita varietate umană, cu formula lor de paralelisme deschise care se completează fără a se stânjeni, dar mai ales cu această optică tolerantă și larg înțelegătoare sunt garanția descoperirii unei lumi nesfârșit productivă în ordine umană și artistică. O lume care mai are mult până să ajungă la istovirea expresivă și de care scriitorul s-a atașat”. ■ La rubrica *Voci din public* apare textul cu înțepături polemice *Despre gramatica italiană și despre „Divina Comedie”* de C. Săndulescu: „În revista «Ramuri» în 15. XI. 1969, într-un articol de referințe subtile intitulat *Postfață*, tov. V.G. Paleolog citează, în legătură cu celebra sculptură în mai multe versiuni a lui Brâncuși «Domnișoara Pogany», un vers din *Divina Comedie*. [...] A traduce *volto* prin «boltă» și încă prin «bolta lor», înseamnă să alterezi toată duiosia versului dantesc, în care este vorba de «chipul» diafanei Beatrice”. □ Dumitru Anghel, profesor din Costești, merge, documentar, *Pe urmele lui Nicolae Labiș*: „Stăruind pe urmele poetului [...] ne-am clarificat un moment mai puțin cunoscut din biografia sa, perioada refugiului în Muntenia”. Urmează situația școlară a elevului Nicolae Labiș pe anul școlar 1944/1945, în satul Văcarea, comuna Mihăiești. ■ Elogiind caracterul de martor al presei, Al. Cerna-Rădulescu încheie optimist articolul *Ce nu se poate uita*: „Una dintre cele mai captivante lecturi mi s-a părut a fi aceea a ziarelor vechi: o lume

dispărută se află acolo încă vie, trăindu-și dramele ei sumbre și comediile gro-
tești, tăvălindu-se în mocirlă și aspirând spre zenit, luptând, împăcându-se,
iubind, urând, suferind, bucurându-se, plângând și râzând, cu o naturalețe pe
care rareori am întâlnit-o în paginile romanelor și aproape niciodată în acele
reconstituiri descărnate din imensul muzeu al umanității care se cheamă isto-
ria. [...] Și mă întreb dacă această generație merită a fi certată pentru neizbân-
dirile și pentru erorile ei tinerești, de atunci. Și nu știu ce să-mi răspund. Dar
știu că tot ce se făurește azi, tot ce se va făuri mâine, în România socialistă, se
clădește pe temelia trainică pusă de înaintași, – și că una din pietrele acestei
temelii a fost așezată, cu generoasă dăruire, de generație tânără încă la nașterea
Republicii și maturizată odată cu țara. Știu, adică, ce nu se poate uita: că unul
din multele izvoare ale împlinirilor de azi îl reprezintă căutările febrile și entu-
ziaște, biruințele, înfrângerile și chiar erorile acelei generații”. ■ M.R. Paras-
chivescu publică *Jurnal 17 decembrie 1969*. ■ Perpessicius revine la *Lecturi
intermitente (XLVII)*: „În 1963, d-na Fanny Rebreanu, văduva ilustrului ro-
mancier, de la a cărui dispariție aveau să se îplinească, nu peste mult, două-
zeci de ani, tipărea, la Editura pentru literatură, volumul *Cu soțul meu.
Gânduri. Imagini. Întâmplări*, vastă confesiune nu numai a unei căsnicii idea-
le, dar și contribuția biografică, de primă însemnătate, pentru tot cel ce urmă-
rește să se inițieze în tainele de creație ale unuia dintre titanii prozei românești.
[...] Șase ani mai târziu, Puia Florica Rebreanu, fiica scriitorului, publică în
aceeași editură volumul *Zilele care au plecat* [...] și este locul a spune că pa-
ginile acestea, dense de informație și de iubire, scrise la împlinirea unui sfert
de veac de la săvârșirea din viață a marelui scriitor, înaltă, la rândul-le, o a doua
stelă funerară, deopotrivă de impresionabilă. Mai e nevoie să spunem cât de
binevenite sunt aceste cărți, în care cei mai intimi dintre familiari dezvăluie
taine, de creație sau de toată ziua, de altfel s-ar fi pierdut? Literatura universală
cunoaște astfel de contribuțiuni, al căror interes nu va fi scăpat nimănui. [...] Dar
Zilele care au plecat nu sunt numai confesiunea biografică, ce se va do-
vedi cu timpul indispensabilă în cunoașterea atâtor date din viața și opera lui
Liviu Rebreanu, ea mai înseamnă, prin atâtea reflecții și observații, și afirma-
rea unui scriitor (tonul, oarecum, ici și colo, apodictic, dar care aminteam mai
sus, nu se opune)”. ■ În rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu semnează *Protei-
cul Victor Ion Popa*: „Una dintre cărțile cele mai binevenite ale anului editorial
este desigur culegerea cu titlul *Scrieri despre teatru* (Editura Meridiane), alcă-
tuită de criticul și cercetătorul teatral Vicu Mândra din opera antumă și postu-
mă a lui Victor Ion Popa, unul din cei mai marcanți dramaturgi dintre cele
două războaie. [...] Generația mea literară, ca și «splendida generație» de la
1910, frecventa cafenelele, fără să-și înăbușe mult-puținul talent în fumul des
de tutun, cum credea rigurosul moralist N. Iorga, care nu pusese piciorul în
asemenea localuri, socotite de perdiție. Nu mă duceam la Bulevard, prea de-
parte de centru, decât ca să privesc la desemele în culori ale lui Victor Ion

Popa, cărora le făceau «pendant» caricaturile lui Sell. Unele din compunerile celui dintâi erau adevărate măști, ca neuitatul portret al lui Constantin Stere, o adevărată capodoperă a genului. Autoportretul său, reprodus de G. Călinescu în monumentală lui istorie literară, e stilizat filiform din largi linii curbe, care se strâng până la refuz parcă în ceea ce francezii numesc «la bouche on coeur», părul e răvășit, în largi ondulații, fruntea brăzdată de cinci cute în formă de valuri, iar pieptul și umerii înfășurați în spiralele unui vast fular. Ai spune că e portretul unui boem al unei alte generații romantice. Dar nu! Victor Ion Popa și-a dominat tumultul interior, ca să lase o operă clasică, umană, temperată de umor și însuflețită de dragostea de oameni și de viață”. ■ În *Ochiul magic* citim opinii colegiale despre revistele de cultură și autorii lor, sub □ *Imperativul actualității*: „Ceea ce surprinde în lectura revistei «Steaua», în sectorul ei de critică literară, este palida preocupare față de destinul literaturii contemporane. O publicație, de o prestanță culturală recunoscută, nu consideră totuși necesar în nr. 11/ 1969 să acorde un spațiu mai întins unei singure cronici dedicate volumelor de proză sau poezie scrise azi, ca să nu mai pomenim de articole cu caracter sintetic, menite să desprindă direcții de dezvoltare, fenomene de rezonanță mai vastă în procesul formării literaturii actuale. Credem că în alcătuirea rubricii de critică a revistei trebuie să prezideze nu numai dorința elevației intelectuale în diverse comentarii analitice (dorință adesea realizată), dar și ideea unei dozări echilibrate între faptul istoric și cel prezent și, implicit, efortul de a stabili o ierarhie reală de valori prin promovarea tendințelor celor mai fecunde în epoca noastră”. □ *Relieful tragediei*: „Într-o excelentă cronică dramatică despre spectacolul *Othello* («Scânteia» nr. 8288/ 1969) Aurel Dragoș Munteanu îndeplinește cu multă probitate această cerință. Numai că raportată la problematica tragediei și la viziunea asupra mecanismului implacabil al evenimentelor, încercarea de modernizare propusă de Teatrul Nottara, cum arată concludent autorul articolului, pierde noblețea și patetismul mesajului, se transformă într-o dramă naturalistă, în care personajul central devine purtătorul unei eredități încărcate, care irumpe îndată ce are prilejul”. □ D. D. scrie despre *Justificarea cărților mediocre*: „Rostul cărților mediocre – fie ele de proză, de versuri, sau de analiză monografică – pare a fi în ultimul timp acela de a facilita apariția unor spirite critice ascuțite, capabile să le îndepărteze cu argumentație bine legată și cu vervă incisivă de interesul cititorilor. Iată că și volumele de slabă calitate sunt bune la ceva. Editurile, de altfel, oferă în acest sens, un material foarte bogat pentru exersarea condeiului lor neiertător. Slăbiciunile lor creează un teren propice criticii incisive exacte, pamfletare. Ultimul exemplu: «Ramuri», nr. 12, doi recenzenti – George Gibescu și Eugen Negrici – se remarcă prin precizia judecăților critice lansate în jurul unor cărți de un interes scăzut: Simion Bărbulescu – *Comentarii critice* și Al. Bojin – *Studii de stil și limbă literară*”. □ Tot D. D. se ocupă de prezentarea unor *Inedite*: „Numărul 12 al revistei «Ramuri» publică o interesantă corespondență inedită

între Eugen Lovinescu și Mihail Dragomirescu datând din 1906. Scrisorile prezintă nu numai raporturile echilibrate dintre tânărul critic (pe atunci) și maestrul, dar și activitatea de dramaturg a lui Lovinescu, care dorea în acel moment să creeze la noi un teatru de factură ibseniană”. ■ În *Cărțile săptămânii*, secțiunea dedicată poeziei aparține lui Florin Manolescu, care prezintă mai multe volume: □ *Psalmi* de Constantin Abăluță: „Meritele și defectele acestor poezii pot fi deci înțelese prin simpla examinare a «programului teoretic» pe care ele se întemeiază. Poetul mișcă o masă de cuvinte și de imagini, un *fragmentarium*, convins fiind că într-un anumit punct al discursului liric, cititorul va deschide o poartă, reconstelând din perspectiva lui un univers. Cititorul însuși devine astfel un poet, un Orfeu care construiește, cu un punct de vedere, un templu. Toate celelalte «lumi», pe care poezia aceasta le conține, vor rămâne însă moarte, stagnante în virtualitatea lor, indescifrabile”. □ *Mișcări* de Ion Măgureni. □ *Timp fără ore* de Iordan Lucaci. □ *Repaose* de Ion Murgeanu: „Lui Ion Murgeanu nu îi lipsește nici imaginația spontană, nici sinceritatea desăvârșită, dar toate aceste calități nu sunt suficiente pentru a face poezia”. ■ Secțiunea dedicată prozei aparține lui S. Damian: □ *Farfurii zburătoare* de Dumitru M. Ion: „Cel care aspiră să fie autor pentru copii trebuie să dețină mai departe elixirul de spontaneitate, altfel pierde posibilitatea comunicării directe, se substituie strident, artificial într-un rol al candidiei inițieri. Ceea ce facilitează la Dumitru M. Ion această conservare a instinctului poetic. Când un obiect intră în aria pe care o scurtează privirea naratorului, el capătă de îndată un alt contur, se încarcă de vrajă, participă la difuzarea impresiei de suav și fragil. Poezia coabitează cu copilăria și universul infantil nu trebuie reinventat, el se menține în ipostaza sublimată a fiorului liric”. □ *Sfârșitul vacanței* de Ion Hobana: „E o povestire obiectivată, de analiză a unei dispoziții sufletești, care marchează traversarea spre adolescență, pe fundalul unor evenimente de răscruce în existența patriei. Acum, în fine, întrebarea: poate fi identificat ferventul propagator al prozei științifico-fantastice în austeră narațiune consacrată unei lucide și cumpănite acceptări a realului?”. □ *Numiți-mă Varahil* de Corneliu Buzinschi: „Ager în surprinderea poftei de imaginar, Corneliu Buzinschi n-are încă măsură în exploatarea unor stări de autenticitate”. ■ Sub titlul *Mavrocordaii*, Al. Piru declară: „Traducerea în limba română de către Mihai Vasiliu a cărții lui C. Th. Dimaras, *Istoria literaturii grecești*, după ediția franceză din 1935 (*Histoire de la littérature néo-hellénique* în *Collection de l'Institut Français d'Athènes*) ne dă o idee despre modul cum sunt priviți în istoria literaturii neo-elenice reprezentanții familiei Mavrocordat, care a furnizat țărilor române nu mai puțin de șase domnitori”. ■ Ion Râmbu scrie despre „*România literară*” în *decursul vremii*: „«România literară» de astăzi este a opta în cronica celor cu acest titlu. Îi dorim să nu le uite pe înaintașele ei, al căror exemplu îi poate servi uneori”. ■ Revista publică scrisorile lui G. Topîrcanu adresate Hortensiei Papadat-Bengescu și lui Ion Pillat, însoțite de pre-

zentarea lui Al. Săndulescu: „Descifrat în scrisori, G. Topîrceanu apare ca o structură boemă, ce mergea până la indolență, în ciuda unei scrupulozități artistice, aproape obsesive. Era de o mare discreție biografică, explicabilă și printr-o nefericită situație familială, ducând mereu lipsa banilor, din care cauză își amănetază puținele obiecte de preț la Muntele de pietate sau acceptă întreprinderi «literare» mai productive, ca revistele teatrale sau conferințele umoristice de popularizare a științei (vezi *Bacilul Koch*)”. ■ Sub semnătura lui Constantin Noica apare *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”*, cu subtitlul *Cap. 1 Certitudinea sensibilă*. ■ Apare ancheta internațională a revistei *Moment literar* 1969, la care răspund Vadim Kojevnikov, Michael Ratcliffe, Ivan Lalić. □ Vadim Kojevnikov, U.R.S.S.: „Vreau să vorbesc și ca scriitor și ca redactor. Ca scriitor mă bucură în chip deosebit succesul confratelui meu Iuri Bondarev, mă bucură dezvoltarea impetuoașă, creșterea incontestabilă a talentului său. Tema centrală a prozei lui Bondarev e tema războiului, a Marelui război de apărare a patriei, pe care el o cercetează cu perseverență, lucrează mereu asupra ei. Și eu am scris despre război, și, de aceea, proza lui Bondarev mi-e apropiată, simt în ea ceva familiar, înrudit. Ca redactor, mă bucur că noul său roman, *Zăpadă fierbinte*, a fost publicat în paginile revistei «Znamia» (nr. 9, 10, 11).”, textul a fost tradus de Tatiana Nicolescu. □ Michael Ratcliffe, Anglia: „– *Ați putea vorbi de o anumită influență a unei literaturi străine asupra literaturii engleze contemporane?* – Cred că literatura străină care exercită cea mai puternică influență asupra literaturii engleze de azi este fără îndoială literatura americană. Scriitori americani ca Norman Mailer, Robert Frost și Robert Lowell au exercitat o foarte puternică influență asupra scriitorilor noștri. Genul de literatură care se bucură de un succes fără egal în momentul de față în Anglia este cel practicat de Norman Mailer în romanele care au urmat *Viilor și Morților*. O altă literatură care pătrunde acum în Marea Britanie și care exercită o anumită influență asupra elitei intelectuale este cea latino-americană. Scriitori ca Neruda sau Borges se bucură de un mare prestigiu în rândurile acestor intelectuali, dar nu au reușit încă să pătrundă în largă masă a cititorilor”. Textul poartă semnătura Doinei Caramzulescu. □ Ivan Lalić, Iugoslavia: „Disputele literare foarte vii, confruntările dintre diversele grupuri literare din jurul revistelor au facilitat, după cum este și firesc, apariția unor noi curente de opinie, a unor noi stiluri și forme de expresie variate. Această nouă frământare, dictată de atributele noii societăți moderne, a impus anul acesta în literatura iugoslavă o atitudine mai angajată împotriva unilateralizării, simplității și chiar a trivializării scrierilor noi. Ca și ceilalți ani, 1969 a venit cu un plin editorial, din care nu lipsește aproape nimeni: nici un talent, nici o tendință. Dar nu lucrul acesta este cel mai semnificativ! Semnificativ mi se pare că în lucrările anului acesta superficialitatea, factura minoră a creației literare, spiritul didactic și tezismul, au cedat și mai mult locul unor căutări și – de multe ori – realizări cu totul remarcabile,

care exprimă pregnant, la o înaltă ținută artistică, realitățile Iugoslaviei de azi”. Textul este tradus de Costin Nastac. ■ Andrei Ionescu se ocupă de *Havana: Premiile „Casa de las Américas” 1969*: „Premiile literare anuale decernate de prestigioasa instituție de cultură din Cuba «Casa Americilor» au devenit unul din evenimentele artistice cele mai de răsunet ale Americii latine. Fiind instituite pentru toate genurile mai importante (poezie, nuvelă, roman, teatru, eseu), ele antrenează an de an tot mai numeroși tineri scriitori. La concursul din acest an s-a stabilit un record de participare. Numai pentru premiul de poezie au fost prezentate juriului două sute douăzeci și unu de volume manuscrise”. ■ Octavian Stoica trece în revistă emisiunile culturale de la *Radio*: „Să începem cu *Scriitori la microfon*; o prezență constantă (redactorul Ion Petrache o girează de aproape doisprezece ani), mai puțin alambicată decât altele și tocmai de aceea cu mai puține șanse de a îmbătrâni (cam prea comercială frecvența schimbare de blazon a emisiunilor, nu?). [...] În egală măsură, salutară, emisiunea *Moment poetic* patronează un curios *Studio de poezie* (redactor Constantin Săbăreanu) veritabil teatru poetic cu stagii permanente cărui nu-i cunoaștem echivalent nici la noi nici aiurea. Spectacolele au loc o dată la două săptămâni și, nu vă mirați, au spectatori destui. Unii ar putea să se gândească la actorii care susțin recitalurile acestea (se asigură, de obicei unul sau mai multe nume de prestigiu) și să spună că mai degrabă umple o sală maestrul și actorul Emil Botta decât omul de litere, tot maestru și tot Emil Botta”. ■ Rubrica de sport, scrisă de Fănuș Neagu, este *Ca o poveste* plină de metafore, ironie și umor: „Calificarea în turneul final al C.M. reprezintă o victorie de mare prestigiu și voi fi mereu mâhnit că, atunci când s-a produs, Bucureștiul n-a intrat trei zile în carnaval. Dar poate vom face acest lucru sub stelele lui iunie, la întoarcerea băieților din Mexic. Fotbaliștii au avut parte de toate poantele șchioape în plugușoarele cusute cu in, cânepă și arnici pe pagina a patra a «Sportului» la fiecare sfârșit de an. Pentru prima oară nu li se mai aruncă praf de scărpinat. Bănuiesc că ținta ironiilor vor fi acum voleibaliștii și popicarii; de schiori nu se leagă nimeni. E adevărat, n-au valoare, dar ei cară la Olimpiadele albe jumătate din populația județului C.N.E.F.S.”.

• [„Tribuna”, an XIV, nr. 1 (675); săptămânal de cultură; nu se precizează afilierea instituțională; Format tipografic: A1, 7 pagini; Colegiul de redacție: Dumitru Mircea (redactor-șef), Ilie Balea, Al. Căprariu (redactor-șef adjunct), Acad. C. Daicoviciu, Romul Ladea, Ion Lungu, Ion Mașiș (secretar general de redacție), Ion Oarcăsu, Vasile Rebreanu] Ion V. Boeriu scrie despre *Eminescu și epoca vieneză*: „În viața marelui poet, epoca vieneză (1869-1872) a fost cea mai bogată, atât în creații literare, cât și în acțiuni social-politice și național-culturale. Acestea din urmă se manifestă la scurt timp după sosirea sa – prin sept. 1869 – în capitala de atunci a Imperiului Austro-Ungar. Ca dovezi avem dările de seamă apărute în ziarele «Albina» și «Federațiunea din Pesta», care conțin date prețioase despre primele manifestări ale

poetului la Viena pe tărâm național-cultural, date care n-au fost relevate de biografii săi. E vorba de două cuvântări rostite de Eminescu la festivitățile studențești, cu participarea publicului din afară, organizate în ajunul Anului Nou 1870 și 1871”. ■ În cadrul rubricii *Dialoguri*, este redată discuția dintre Ion Oarcăsu și Mircea Vaida despre critica literară. Ion Oarcăsu propune: *Alternativa criticii*: „Stimate Mircea Vaida, aş relua discuția noastră despre abstract, abstracțiune, ermetism printr-o întrebare care ne privește direct profesional: dacă publicul obișnuit, ca entitate nediferențiată poate reacționa în principiu negativ la diversele forme de ermetism [...] critica literară, în calitatea ei de mijlocitoare fidelă între operă și cititor [...] ce poziție trebuie oare să adopte? [...] Nu cred însă că e absolut necesar să mă întreb, exact în acel moment decisiv, dacă fac sau nu critică de orientare, normativă, critică de direcție, fiindcă oricum căutarea, identificarea și concluzia mea indică o direcție, numește, în termeni estetici, o realitate. Mai importantă mi se pare decizia cutezătoare de-a fi în permanent contact cu viziunea originară, cu acel *nisus formativus* al operei, pe care odată descoperit îl oblig să repete, sub ochii mei, chinul unic al structurării, spre a-i pătrunde și «divulga» public semnificația”. □ Mircea Vaida îi răspunde în textul *Nuca și monada*: „Fructele preferate ale lui Horațiu erau nucile – pare-mi-se că astfel afirmam într-un recent eseu și continuam: nuca e o roadă cu tâlc. Toate aceste metafore, pe care le-am pus în gura unor eroi tragi-comici, vin de fapt din poezia (v. *Poemul miraculos* în *Cenușa verde*, *Glasuri* în «Tribuna» nr. 44/ 1969 etc.). Dvs. vă amintiți poate, Ion Oarcăsu, de replica unui personaj: Nucile sunt pentru a fi sparte. Cred că nu mă veți contrazice în privința gustului, la Horațiu. [...] Criticul trebuie, așa cum afirmați și Dvs., să desfacă, fără să spargă, lumea ermetică a poeziei. Este, firește, o operație gingașă de discernare sensibilă a miezului. În acest sens, orice poezie e într-o anume măsură ermetică. Nuca expresiei lirice, sau monada, pot fi gândite, imaginate, bănuite cu precizie numai de ochiul critic al bunului cititor. [...] Nuca și monada nu sunt de fapt altceva decât scheme și simboluri abstracte, exprimând, în esențe ermetice, o lume. Devenind metaforă, monada părăsește condiția entității filosofice pure, abstractizarea o obiectivează plastic, de ce nu, într-o nucă ermetică”. ■ Viorel Știrbu prezintă volumul de poezii al lui Traian Iancu, *Dragostele mele*: „Poetul Traian Iancu este, desigur, și un reflexiv. Dar ambițiile lui nu merg înspre exacerbarea unei atitudini lirice. După mine intenția este remarcabilă. [...] Ambiția lui Traian Iancu este de a se vrea și a ajunge un cântăreț al vieții. Sarcinile ce și le propune în *Dragostele mele* sunt, fără îndoială, valabile. El vrea, cum spuneam să-și cânte neamul și să fie privit ca un fiu al acestuia și, deci, al vieții adevărate”. ■ Domițian Cesereanu scrie despre studiul lui Liviu Petrescu, *Realitate și romanesc*: „Volumul lui Liviu Petrescu, *Realitate și romanesc*, se înscrie, după cum s-a observat de altfel, mult peste media obișnuită a unor debuturi în critică. Semnificația faptului stăruie, cel puțin dintr-o perspectivă globală, în vederile exprimate de Ov.

S. Crohmălniceanu, Nicolae Manolescu, Zaharia Sângeorzan și probabil alții. Ne surprinde plăcut la tânărul critic o potrivire a mijloacelor de investigație cu scopul pe care și l-a propus. El încearcă o aliniere a prozei românești, semnalată sub unele aspecte interferente de G. Ibrăileanu în celebrul său eseu *Creație și analiză*. Studiul lui L. Petrescu urmărește o delimitare specială a structurilor sub aspectul «analizei», înainte de orice dând curs preferințelor sale”. ■ V. Fanache întocmește profilul literar al poetului George Popa: „O restituire a vieții literare ardelenе din epoca interbelică nu se poate face trecând peste numele lui George Popa. [...] La o privire generală, George Popa apare mai puțin intimidat de apoteoza marilor săi maestri, nu însă în afara poeziei adevărate. Din poemele sale se înalță inspirate catilene și imagini deschise profundelor emoții”. ■ Eugen Barbu semnează rubrica intitulată *Ipostaze*, publicând textul *De iarnă*. ■ Constantin Cubleşan recenzează romanul lui Eugen Barbu: *Princepele*: „Fanariotismul este [...] o epocă determinată spiritualicește, nu istoric și geografic, o epocă doctrinară. Romanul lui Eugen Barbu o concepe pe asemenea coordonate, finalul rămânând deschis în limitele specifice aceleiași atmosfere fariseice. Noul principe descalcă de șa însoțit de messerul care va veghea la menținerea perfectă a sistemului. [...] Prozatorul reconstituie cu mijloacele ficțiunii artistice această lume a sistemului dictatorial fanariotic, urmărindu-i seismele interioare, mecanismele de funcționare intim. *Princepele* fiind conceput, în același timp, și ca o «operă lirică»”. □ În cadrul secțiunii *Bloc Notes*, Augustin Buzura semnează textul *Frombork, Copernic, inchiziție*.

2 ianuarie

• [„Contemporanul”, nr. 1 (1217); săptămânal politic, social și cultural; format A3, 10 pagini; ziua de apariție: vinerea; colegiul redacțional: George Ivașcu – redactor-șef, Roger Câmpeanu – secretar general de redacție, A. Baranga, C.N. Constantiniu – redactor-șef adjunct, Ioan Grigorescu, Cicerone Theodorescu, Zeno Vancea] Pe prima pagină sunt publicate poezii de Eugen Jebeleanu, Adrian Păunescu, Ion Brad și Ana Blandiana, alături de o tabletă a lui Geo Bogza, *Cocoșul*. ■ Despre rosturile literaturii și ale culturii, se întreabă plin de intenții polemice Nicolae Manolescu în articolul *De ce literatura?*, declarându-se un adept al artei literare: „Pentru savant, literatura este adesea un divertisment. El nu crede în imaginație. Pentru omul de rând, care trăiește în epoca științei aplicate, literatura poate fi, de asemenea, doar un divertisment. El nu ia în serios imaginația. [...] Dar nu este și arta un astfel de instrument [de cunoaștere]? Nici vorbă că da. Și nu puțini dintre adversarii artei recunosc acest lucru. De aici provine atenția ce se acordă formelor de frontieră ale literaturii: reportajului, memoriilor, cărților de călătorie, de război, de science-fiction. Cititorul modern caută în literatură o cunoaștere tot așa de directă ca în știință. [...] Arta este cunoaștere, dar, spre deosebire de știință, concretețea ei spirituală implică ficțiunea, imaginarul”. ■ Alți autori de

poezii sunt Leonid Dimov, Maria Banuș, Ștefan Aug. Doinaș și Virgil Teodorescu.

3 ianuarie

• **[„Scânteia”, an XXXIX, nr. 8259; Organ al Comitetului Central al Partidului Comunist Român; format tipografic A2, 6 pagini, cotidian; nu se precizează componența redacției]** Primul număr al anului, tradițional, publică pe prima pagină *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu rostită la posturile de radio și televiziune cu prilejul Anului Nou*.

• **[„Cronica”, An V, nr. 1 (204); Săptămânal politic, social, cultural; Format tipografic A3, 12 pagini; ziua de apariție: sâmbătă; Colegiul de redacție: Al. Andriescu, N. Barbu (redactor șef adjunct), Const. Ciopraga (director), Ion Creangă, Al. Dima, Ilie Grămadă, Dan Hatmanu, Mircea Radu Iacoban (secretar general de redacție), Gavril Istrate, George Lesnea, P. Milcomete, Cr. Simionescu, Achim Stoia, Corneliu Sturzu, Corneliu Ștefanache (redactor șef adjunct), Nicolae Țațomir]** Dragoș Vicol semnează, pe prima pagină, poezia *Bucovina*. Și Emil Brumaru este prezent cu un grupaj de șase poezii. □ Corneliu Ștefanache semnează, în fiecare număr, câte o tabletă, în rubrica *Jurnal*. ■ Despre *Poezia lui Radu Cârnecki* (continua-re în numărul 2) scrie Mihai Drăgan în cadrul rubricii *Aproximații critice*: „Pe linia romantismului eminescian, întors spre vechimea autohtonă și vârsta mitologică a istoriei, fantezia lui Radu Cârnecki plonjează într-o fabuloasă realitate dacică, sugerând, cu mijloacele unei poezii curate și directe, vitalitatea și durata neamului în libera desfășurare a forțelor naturii, sub privirea tutelară a lui Zamolxe”. ■ Liviu Leonte recenzează *Vântul și ploaia*, proză în care Zaharia Stancu reia materia primelor două volume din ciclul *Rădăcinile sunt amare*. ■ La *Cronica literelor* este publicat un fragment din piesa lui Nicolae Țațomir, *Întâlnirea lui Don Juan cu Faust*, în trei acte și un prolog. ■ La rubrica *Scrisori* (primite de la cititori) bucureșteanul Camil Bodea îl apostrofează pe Miron Radu Paraschivescu care, în paginile „României literare” nr. 52/ 1969, comite „un atac cu totul lipsit de ținută și principialitate împotriva lui Mihai Beniuc”. □ Referitor la același număr din „România literară”, într-o notă nesemnată, se ia atitudine față de intervenția prea tranșantă a lui Petre Nicolau în polemica stârnită de articolul lui Al. Căprariu din „Tribuna” (nu se precizează numărul) privind memoria lui Lucian Blaga și „dreptul de monopol” al moștenitorilor asupra documentelor de interes literar. ■ Într-un supliment color dedicat muzeelor ieșene, sunt prezentate două case memoriale: „V. Alecsandri” de la Mircești și Bojdeuca „Ion Creangă” din Țicău. □ Victoria Grigorescu traduce un fragment din volumul *Una cosa e una cosa* de Alberto Moravia, iar M. Ungurean o proză umoristică de Lewis Carroll, intitulată *Cursul magistral*. □ Număr ilustrat cu desene de Marcela Cordescu.

• **[„Flacăra”, Anul XIX, nr. 1 (762); săptămânal, ziua de apariție: sâmbătă; format 36X26 cm, primul număr are 72 de pagini, următoarele**

numere au 32 de pagini; nu este precizată componența redacției] În cadrul paginii intitulată *Anul marilor răspunderi și perspective*, revista publică, cu titlul *Să ne dăm mâna într-un singur gând...*, un amplu interviu cu Mihnea Gheorghiu „pe tema anchetei noastre generale, «1970 judecat după premisele anului 1969»”. Autorul răspunde la întrebări legate de succesele obținute de cultura română în anul care tocmai s-a încheiat, vorbește despre anumite inițiative dorite pe viitor și detaliază aspecte pe care scriitorul nu ar dori să le mai observe în cultura română. În ceea ce privește acest ultim punct, M. Gheorghiu răspunde: „Aș dori să dispară toate gesturile, concepțiile și relațiile publice care dăunează dezvoltării culturii românești în direcția deplinei ei afirmări interne și externe”. Între acestea sunt amintite „un anumit exclusivism extrem de perimat, în creația unor artiști insuficient informați la vreme”, precum și „concepții și exprimări desuete, de o altă natură, nu mai puțin regretabilă, de arivism cultural”. ■ Aurel Baranga publică *Bilanț și perspective*, pe tema plenarei recente a Comitetului Central. □ În pagina *Reportaj de șapte zile*, S. F. semnează articolul *Explozie de talente*, cu ocazia împlinirii a 150 de ani de teatru românesc în București. □ Revista publică, în traducerea lui Ioan Comșa, povestirea *Un cadou pentru Sue* de Erskine Caldwell. □ În rubrica *Literare*, Valeriu Cristea recenzează romanului lui Mihail Bulgakov, *Garda albă*, publicat în traducerea lui Alexandru Calais, colecția Meridiane. □ Teodor Mazilu semnează schița *Un cititor de geniu*. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, se publică o notiță despre *Festivalul național de teatru 1969*.

• [„Luceafărul”, An XIII, nr.1 (401); Revistă editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; format A2, 8 pagini, apare sâmbăta; Comitetul de redacție: Ștefan Bănulescu (redactor-șef), Cezar Baltag, Fănuș Neagu, Adrian Păunescu (redactori șefi adjuncți), Constantin Țoiu (secretar general de redacție)] Dan Laurențiu scrie o cronică la volumul lui Ion Negoitescu, *Poemele lui Balduin de Tyaormin*, care demonstrează că „poezia sa este un proces de sublimare”, „acest poem în proză (sau microroman oniric) rememorează o inițiere în tainele lumii”, „hermetismul poeziei” putând fi interpretat „ca o încercare de a se contempla pe sine, de a-și spune taina într-o manieră pudică, fără strigătele de durere ale lirismului periferic și lacrimogen. Dar o astfel de poezie presupune o hermeneutică a suferinței, a forței și curajului de a-ți contempla durerea. [...] Aparenta lipsă de comunicare a poeziei lui I. Negoitescu se dovedește așadar o încercare de a comunica o experiență a totului, de a echivala și reuni într-o singură ipoteză zonele, straturile disjuncte ale conștiinței în reacțiile sale habituale”. □ Publică creații în proză Liviu Hotinceanu (*Corp străin*) și Gabriela Ioan (*Vârsta nopții*), iar în versuri, Mircea Dinescu (*Tributul întoarcerii*, *Zid*, *Elegie pentru sufletul ierbii*, *Destin de rusalcă*, *Când mă iubesc cu viața*, *Copil călare*). □ Se mai pot citi și *Antiproverbe antiliterare*, șarje umoristice la adresa

colegilor de breaslă: Valeriu Râpeanu („Strânge versuri albe pentru cronici negre”), Al. Andrițoiu („Poetul blând sugerează de la mai multe reviste literare”), Iulian Neacșu („Nu tot ce zboară se mănâncă, bunăoară, Țepeneag”), Un grup de critici („Criticul care latră nu mușcă din Fondul *literar*”), Un grup de romancieri („Critica trece, cărțile rămân – în librării”). ■ Nicolae Balotă face un *Portret al artistului Eugen Ionescu în tinerețe* în care este relevată „anxietatea dramaturgului, obsesia sa thanatică, terorele sale”, din care se „refugia în literatură”. ■ Romulus Vulpescu este prezent cu *Însemnări dintr-un caiet de regie* al lui Caragiale precum: „Jupân Dumitrache. Îl văd ca pe un ins bine intenționat, nici mai bun, nici mai rău decât alții de teapa lui [...]. Credul ca majoritatea, prepușnic precum destui bărbați zuliari, ciufut, strict, nu atât pentru că-i stă în caracter, cât pentru că are, ca tot omul care-și intuiește slăbiciunile, propensiune spre exagerarea severității, exagerare care-i dă iluzia că domină: oamenii și circumstanțele. [...] N-am să las cortina la finele actului I, înlocuind-o cu una muzicală, a celebrei romanțe (a lui Sion, n.n.) hârâite de cilindrul de ceară al gramofonului. Astfel acțiunea e legată, continuă, fără întreruperea convențională a «perdelei»”.

4 ianuarie

● **[„România liberă”, an XXVIII, nr. 7840, cotidian al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste, format tipografic A2; nu se precizează componența redacției]** Pe fondul reorganizării întregului sistem editorial din țară, se inițiază o serie de astfel de convorbiri pentru a se evidenția profilul distinct al fiecărei edituri mai vechi sau recent apărute. Prima, din noul an, este *Editura „Dacia” la început de drum. Convorbire cu scriitorul Alexandru Căprariu, directorul noii edituri*. Dialogând cu Al. Kiss, semnatul rubricii, directorul editurii nou apărute la Cluj, enumeră atribuțiile acesteia: ea va sprijini interesele culturale și literare ale orașului și ale țării, se vor iniția colecții și se vor publica volume conținând texte inedite, precum cele trei volume dedicate epistolarului lui Octavian Goga (conținând scrisorile poetului către soția sa, scrisorile trimise poetului de personalități literare, artistice și politice ale epocii, precum și caietele-jurnal ale lui Goga). Se lucrează, de asemenea, la realizarea unei ediții de opere complete Ion Vinea. Vor vedea lumina tiparului volumul de *Glose*, al lui Mircea Zăciu, volumul *Tragic și dramatic*, al lui Șt. Aug. Doinaș, eseu lui Nicolae Balotă despre Urmuz, *Corespondența adnotată* a lui Mihai Eminescu, editată de Augustin Z.N. Pop ș.a.

● **[„Scânteia”, nr. 8296]** Gheorghe Tomozei publică *O unică agendă de lucru*: „Scriitorii – alături de toți ceilalți oameni de artă – și-au adus și își aduc o contribuție specifică muncii lor la programul de lucru al țării. Domeniul tru-dei lui, izbânzile scriitorului sunt raportate, în primul rând, la expresia lor valorică, la fondul de «gândiri și imagini», cu care, după eminesciană zicere, se

cuvine să înnobileze mii de pagini. Calitativ, scrisul nostru și-a dobândit noi virtuți și se poate spune că breasla socotită a fi un ajutor de nădejde al partidului are o însemnată «cotă» de participare la tezaurul spiritualității românești. Într-atât s-au identificat cu țara și cu idealurile lor încât, vorbind despre ei, despre scriitori, vorbești despre țară. «Țară de cuvinte» care e scrisul însumează și hotarele ei (practic, fără hotare), trăsăturile care compun conturul țării, cu ape, păduri și munți. [...] Procedând la o refacere – cu mijloace de interpretare științifice – a drumurilor pe care a «curs» literatura română în ultimele decenii, am remarca pregnanța cu care valori afirmate în anii construirii socialismului vin să se alăture unor valori cu mult anterioare, pe un cer literar bogat în explozii stelare... Prilejul ne-a fost oferit chiar în anul care a trecut, 1969, când sărbătorirea a 25 de ani de la eliberarea patriei a prilejuit editurilor noastre adevărate retrospectivite scriitoricești. Fără a-și trăda vocația originală, scriitorii au încercat să «șteargă colbul de pe cronică bătrâne» (ni-l reamintim pe Eminescu), schimbând adesea condeiul lor cu pana cronicarului de istorie și trebuie spus că forța lor evocatoare ne-a îngăduit să privim trecutul prin ferestre înflorate, de vitralii”.

6 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 8298] Ioan Adam nu-i uită pe scriitorii proletari. El semnează textul *La comemorarea unui poet al durerii și al revoltei. 75 de ani de la moartea lui Ion Păun-Pincio*: „Moartea survenită brusc pune capăt unei existențe de renunțări și privațiuni, de dureri înăbușite, de vise spulberate. [...] Cei care au îngropat la lumina faclelor, într-o geroasă seară de ianuarie, trupul poetului, n-au înmormântat însă și «visul ce își revarsă lumina în popoare», vis înscris azi în zodia împlinirii și certitudinii”. ■ Apelând la observații contradictorii în mediul literar, M. Ungheanu arată într-o amplă intervenție că *Substanța socială condiționează caracterul modern al prozei*: „Autorii care reclamă insuccesul la public uită că operele cu adevărat mari, cu adevărat actuale nu pot fi trecute cu vederea. Ele pot fi umbrite, uneori, de o tăcere temporară – cum a fost cazul *Bietului Ioanide*, care și-a găsit însă ulterior ecoul meritat. Niciodată însă nu se scrie suficient despre o operă mare ale cărei resurse de înțelesuri sunt neistovite. Asistăm, de aceea, la interpretări surprinzătoare. În explicarea noțiunii de succes, cel mai bun și plauzibil argument este cel concret. De ce discutăm acum despre aceasta? Pentru că recent anunțatele măsuri editoriale îmi par a îndemna la o radicală considerare a relației dintre carte și cititor. A explica lucid condițiile ce au determinat succesul unei cărți nu înseamnă renunțarea la judecata de valoare, ci dimpotrivă. [...] Incontestabil, nu ducem lipsă de prozatori de talent. Și dacă ar fi să ne limităm numai la generațiile mai tinere – am descoperi suficiente nume de ecou la critică afirmate în ultima vreme. Succesul unora dintre tinerii scriitori poartă însă pecetea controversii. D. Țepeneag este comentat favorabil de o parte a criticii și criti-

cat de alta. Romanul Alicei Botez a avut o bună primire din partea criticii, ca apoi să fie tratat mai puțin elogios. Lui Mircea Ciobanu i se reproșează rețete de succes la critică, iar critica contestă cea de-a doua carte, înainte chiar de apariția pe piață. Faptele – succesul la public, felul și nuanțele acestui succes – nu sunt de ignorat, deoarece ele spun ceva despre ceea ce vrem să știm: literatura autorilor citați. Dacă ne interesează literatura trebuie să ne intereseze toate fațetele ei și să ne ocupăm și de aceste lucruri. Învinuirea adusă de unii autori publicului că ar fi neînțelegător față de anumite cărți este ori nedreaptă, ori pretimpurie, pentru că o carte are uneori nevoie, ca să răzbată, de timp – același timp care este în stare să anuleze succesele facile. Nu se poate uita însă că există un cert reper, cel puțin pentru cărțile de proză – romanul lui Marin Preda – verificabil statistic și calitativ, dacă este nevoie. Iar explicațiile succesului acestei cărți au darul de a îndemna la meditație și pe autori, dar și editurile chemate să selecteze valorile. [...] Deținător al unei concepții artistice pe deplin constituite, care dă unitate prozelor sale, Marin Preda a știut să investigheze în complexitatea lor teme de actualitate, sub mână sa acestea căpătând o dimensiune care le-a scos de sub imperiul jurnalisticii sau al altor tentații. *Desfășurarea*, *Moromeții II* sau *Intrusul* se dezvoltă pe teme încercate și de alți autori, spre deosebire de care Marin Preda știe să nu se lase pradă spectaculosului ne semnificativ sau tezei ostentative. *Risipitorii* pune acute întrebări contemporane păstrându-se în aria unui umanism pe care-l putem numi clasic. Echilibrul dintre actual și universal, respectarea rigorilor genului acordă cărților lui Marin Preda (ca și ale altor autori de succes) acea pondere care determină încrederea cititorului. Prin aceste trăsături, Marin Preda ilustrează *condiția prozatorului autentic*. În plus, el argumentează prin creație că nu ajunge consecvența față de tensiunea propriului univers dacă lipsește ținuta. Ceea ce se întâmplă frecvent – explicând eșecurile – este concesiile făcute de unii scriitori, renunțarea la consecvența artistică, iar cea mai primejdioasă concesiune nu poate fi decât aceea făcută eternului gust îndoielnic, care poate exalta, fie și sub un chip înnobilit neesteticul. Cititorul și criticul, care au întâmpinat cu receptivitate opera lui Marin Preda, au văzut prin el, exprimată practic, condiția prozatorului adevărat, adică potrivit aspirațiilor sale. Iată de ce mă cred îndreptățit să afirm că o doză de circumspecție e bună în cazul fiecărei noi propuneri literare; iar indiferența față de eco-ul cărții la cititor e necesar a fi suspectată de o nemărturisită teamă de ideile și valoarea cărții însăși. Cu atât mai mult, cu cât avem un reper verificat ca acela pe care ni-l oferă receptivitatea generală față de opere de o valoare indiscutabilă”.

7 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 8299] Dan Hera prezintă volumul *Fapte diverse* de Demostene Botez: „Construcția fiecărui articol în parte este rezultatul osmozei între cronicar – observator eficient al detaliului cotidian – și scriitor – moralist

și umorist. Fiecare piesă este un rechizitoriu adeseori aprig, împotriva lumii burgheze a cărei decadență morală, abolind conceptul major de umanism, încăpea, desigur doar în tiparele degradante ale unei titulaturi ca aceea de *Comedie umană*, pe care, inspirat de Balzac, autorul și-a ales-o pentru rubrica pe care o susținea în ziarul «Adevărul»». ■ Mona Iuga se ocupă de volumul *Scrieri* de Tudor Mușatescu: „Niciodată grotești, eroii lui Tudor Mușatescu suportă greu acest calificativ, făcând mai curând parte dintr-o lume pitorească, de o mare bogăție cromatică și savuros parfumată cu miresme provinciale și încă patriarhale, căreia autorul său are grijă să-i acorde șansa corijării încă în cu-prinsul tramei. [...] Apariția recentă în librării a primului volum al seriei, intenționate de Editura pentru literatură, din *Scrierile* lui Tudor Mușatescu, oferă cititorilor cvartetul pieselor de consacrare ale scriitorului *Sosesc deseară*, *Titanic Vals*, *...Escu* și melodrama, cuceritoare totuși prin sinceritate, *Visul unei nopți de iarnă*”.

• [„Scântea tineretului”, an XXVI; seria a II-a, nr. 6420; cotidian **Organ central al Uniunii Tineretului Muncitor**; format tipografic A2, nr. de pagini 4-6-8; nu se precizează componența redacției] Costin Bratu publică un interviu cu Șerban Cioculescu, despre *Umanismul literaturii*, în care se menționează faptul că „în accepția socialistă a cuvântului, umanistă este acea literatură și artă în general care pune în centrul ei omul, cu varietatea problemelor lui, în actualitate. Este cu totul altceva decât umanismul renascentist, care se întemeia pe cultura greco-latină și care avea ca scop final un anumit gen de autonomie a individului până atunci subordonat bisericii și preceptelor teologale. Astăzi, libertatea individuală este un postulat general și umanismul nostru are în vedere dezvoltarea multilaterală a omului în cadrul societății. O literatură umanistă implică, desigur, ca o condiție prealabilă, un stil al perfecte comunicări, fără de care nu se poate realiza acest atribut necesar și nici nu poate exista nici literatura ca atare”.

• [„Viața studentască”, An XIV, nr. 1; revistă a **Asociațiilor Studenților din R.S.R.**; format tipografic A3, 16 pagini; apare săptămânal, miercuri (*cu modificări de periodicitate în timpul vacanțelor studențești), zi de apariție: miercuri; Colegiul de redacție: M.N. Rusu, Georgeta Ruță, Nicolae (Vladimir) Udrescu, Tudor Octavian, Eugen Patriche, secretar general de redacție, Nicolae Dan Fruntelată, Gheorghe Mitroi, redactor-șef adjunct, Niculae Stoian, redactor-șef; se specifică și șefii principalelor subredacții: Ion Crăciunică – Iași, Ion Cristoiu – Cluj, Constantin Galeriu, apoi Teodor Bulza – Timișoara; din noiembrie și Vasile Astărăstoie în locul lui I. Crăciunică la Iași] Dan Fruntelată aduce un omagiu lui G. Călinescu în articolul *Umbra geniului*: „Prin scris, omul se eliberează de obsesiile sale sau și le întreține. Voi scrie astăzi despre o obsesie, care, sunt sigur, nu este numai a mea, și pe care nu pot să n-o păstrez. La Facultatea de limba și literatura română, pe care am absolvit-o de curând, toate amfitea-

trele, toate sălile, fiecare ungher, poartă în ele umbra profesorului Călinescu, *umbra geniului* [...] Și oricât de frondeur mi-era spiritul, și oricât de pornit să dărâme mituri și idoli, se înclina în fața strălucirii lui și fără să vreau, închea din pânza translucidă a istoriei literelor chipuri surprinzătoare și întoarse, asemenea *dominei bone* [...] Nu l-am auzit niciodată și-a fost acesta unul dintre motivele pentru care am regretat că m-am născut prea târziu, că n-am avut prilejul să umblu fantastic prin cuvântul lui, mai demonic decât litera scrisă, peste lumi risipite în spațiu și timp, de la Ghilgameș până la mijlocul Renașterii, să aud ecoul melosului dacic păgân vibrând în orga cosmică ce s-a numit Eminescu [...] Și cer acum iertare profesorilor mei pentru un fapt, ascuns ca pe o taină de suflet, că uneori, în timpul cursurilor, eu mă gândeam la Călinescu”.

■ Sub titlul *În literatură trebuie să fim noi înșine* este redat un (scurt) dialog între Nițu C. Tomulescu și Al. Piru, profesor la Facultatea de limba și literatură română București și decanul Facultății de filologie de la Universitatea din Craiova: „Sunt de părere că literatura trebuie să participe la contemporaneitate *prin creație*. Accidentalul brut nu poate duce la marea literatură durabilă, ci numai la reportaj. Clasicismul presupune o transfigurare a istoriei. Fără a fi sceptic în privința ivirii unei literaturi adevărate a timpului nostru, cred și eu că există oarecare inflație de scrieri în versuri și în proză mediocre. Să sperăm că ea va fi înlocuită de o profunzime de cărți bune în viitorul apropiat [...] După ce ne-am debarasat de dogmatism, să renunțăm și la cultivarea excesivă a modelor. În literatură trebuie să fim noi înșine. [...] În critică, lipsește deocamdată curajul opiniei. Se practică încă adulația, mistificarea și mai rar nedreptatea. Trebuie să reexaminăm tot ceea ce s-a consacrat în chip fals și să restituim adevăratele valori, să le afirmăm pe cele care se nasc și să spunem *nu* imposturii. Criteriile critice necesare sunt onestitatea și autoritatea pe care o dă vocația, pregătirea și experiența”.

■ M.N. Rusu recenzează debutul în volum al lui Liviu Petrescu în articolul *Realitate și romanesc*. De altfel, este chiar titlul cărții lui Petrescu, ce „vizează o scurtă istorie a romanului românesc urmărită printr-o tipologie dominantă: aceea a *personajului hiperimaginativ*, personaj care se divide în *tipul artist* de *tipul critic*, amândouă ramurile ridicând *examenul de conștiință* la rangul de putere negatoare”.

8 ianuarie

● [„Scânteia”, nr. 8300] Într-o corespondență din Moscova, S. Podină prezintă *Orașul unde s-a născut Ilici*, text de comemorare a *Centenarul nașterii lui Vladimir Ilici Lenin*.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 6421] Smaranda Jelescu publică, sub titlul *10.000 Poeți – 10.000 Scriitori?*, un interviu cu Ov. S. Crohmălniceanu despre raportul cantitativ-calitativ în literatură: „Primul val se bucură de criteriul nou-tății. Celui de al doilea, al treilea, i se cere mai mult. Poate că șansa unui tânăr poet de azi ar fi ca, într-un spirit poetic nou, să întoarcă limbajul la o comuni-

care extrem de clară – mă gândesc acum la Rilke – mergând împotriva curen-
tului. E vorba aici de a simți pulsul unui moment literar. Formulele, sintagmele
poeziei, devin clișee. La artistul autentic există o putere de înfrățezire, de în-
noire. E o fatalitate istorică, întotdeauna ți se dă un moment poetic determinat
și în raport cu el trebuie să reacționezi. Epigon – sau în fruntea noului val”.

■ C. Stănescu recenzează *Princepele* lui Eugen Barbu, notând faptul că dacă
„*Groapa* este [...] proiecția vocației plastice și muzicale a unei naturi subiecti-
ve, care are nevoie de aparențele obiectivității calmante”, în primul roman,
„axul moral al acestei lumi inventate este viciul [...]. Farmecul scriiturii – pe
care se întemeiază și incontestabilul succes al autorului – vine și de astă dată
din tratamentul acordat materiei crepusculare acumulată din, totuși, foarte di-
vergente surse. Scriitorul dispune de o, într-adevăr, neobișnuită putere de a sili
un ales limbaj cronicăresc să exprime un conținut în ordine firească neaderent.
Minciuna, delațiunea, coruperea sistematică, calomnia, înșelătoria, zvonul
compromițător, pâra și pânda reciprocă etc. sunt descrise – ele fiind adevăratele
personaje – cu lux și pompă, într-un stil vechi de cronică bisericească”.

● [„*Albina*”, an 73, seria II-a, nr. 1 (1149), *Revistă săptămânală a Așe-
zămintelor culturale; format tipografic A3, 8 pagini, apare joi*] Pe prima
pagină apare un amplu citat „din cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu ros-
tită la posturile de radio și televiziune cu prilejul Anului Nou”: „Ne îndreptăm
acum cu toții privirile spre anul 1970. În fața noastră stă datoria de a pune în
valoare la un nivel și mai înalt potențialul material și uman al societății, de a
munci și mai intens pentru a duce mai departe opera de construcție socialistă –
în interesul creșterii bunăstării poporului, al înfloririi multilaterale a patriei.
Mersul nostru înainte pe drumul progresului și civilizației cere eforturi mari din
partea fiecărui cetățean. Este însă mai presus de orice îndoială că eroica noastră
clasă muncitoare, țărănimea cooperatistă, intelectualitatea, toți oamenii muncii
fără deosebire de naționalitate, animați de un profund patriotism, de devotament
nețărmurit pentru cauza socialismului, vor cuceri noi victorii în măreață operă
pe care o întreprind sub conducerea partidului, vor îndeplini și depăși planul pe
1970 – ultimul an al cincinalului – creând astfel condițiile pentru transpunerea
în viață a programului trasat de Congresul al X-lea. În primele rânduri ale ace-
stei clocotitoare activități acolo unde este mai greu, unde se cere mai mult efort
și mai multă răspundere, se vor afla, desigur, puternicul nostru activ de partid și
de stat, cei aproape două milioane de comuniști din patria noastră”. ■ Ion Bă-
nuță revine la *Cronica unui greier* cu textul *Noi gânduri, noi fapte, noi speran-
țe*: „În Anul 1970 debutăm cu... speranțe. Cu Marile speranțe. O recoltă de aur,
o pace de argint. Eu, Omul, am dreptul la speranță. Din fluidul Speranței «su-
flând cu-ndârjire» cum zicea într-un stih Antioh Cantemir să alungăm lupii din
noi și lupii din pretutindeni pentru liniștea și fericirea lumii”. ■ Barutu T. Ar-
ghezi semnează *O seară de artă...*: „Omul de azi e omul societății moderne, a
căror caracteristici sunt dinamismul, multilateralitatea și asocierea elementelor

principale ale vieții dintre care arta și cultura ocupă un loc extrem de important. Locul pătrunderii, tălmăcirii, interpretării și asimilării actului de cultură, la nivelul țării, este grupa de lucru, echipa, formația și, evident, interesul pe care conducerea căminului cultural și-l însușește”. ■ În *Filă de calendar*, Marilena Vulpe scrie despre *Ion Creangă*: „La 80 de ani de la moarte, Ion Creangă ne este tot atât de contemporan cum contemporan ne este sufletul etern al poporului nostru. Este chipul acestui popor, inima și vorba lui domoală și înțeleaptă, mușcătoare și savuroasă. Este geniul lui artistic, împlinit de astă dată în artă cultă, creator al unei opere de o imensă originalitate și valoare. [...] Literatura lui, spusă mai mult decât scrisă, deși așternută pe hârtie, este expresia experienței milenare a țăranilor din Neamț este rodul instinctului lor artistic, sentiment nearătat dar conținut subteran în toată existența lor înfrățită cu pădurile și apele Moldovei. Viața lor, dominată de imperativ practic și de bun simț, scursă între drumuri, ca a unor cinstiți producători și neguțători ce erau, este substanța operei lui Creangă și este culoarea și atmosfera ei”.

● **[„România literară”, nr. 2]** Sub semnătură redacțională apare editoria-lul *Avem toate temeiurile*: „Când tovarășul Ceaușescu a apărut pe ecranele televizoarelor, la orele 23 și 50 de minute, în ultima noapte a anului 1969, puțini dintre noi erau pregătiți să asculte o trecere în revistă, de o asemenea amploare și gravitate, a anului vechi și – trebuie să mărturisim! – pasul de la sărbătoarea personală, tradițională, puțin cam frivolă a fiecăruia – la sărbătoarea gravă, austeră, plină de luciditate, pe care ne-o propunea conducătorul nostru, n-a fost ușor de făcut”. ■ Nicolae Velea este prezent cu textul *Cetățenia artei*: „Ceea ce asigură cetățenia artei, dincolo de fireștile căutări în ale structurii sau cuvântului, este tocmai descoperirea și revendicarea permanentă și neobosită a sușurilor omenesti ale timpului, ale oamenilor acestui timp, ale noastre înșine nu de-o parte, nu răătăciți, ci în miezul adevăratei vieți”. ■ Semnează versuri Tiberiu Utan, Dimitrie Stelaru, Al. Andrițoiu, Leonid Dimov, Radu Cârneci, Gheorghe Grigurcu, Aurel Rău, Nicolae Prelipceanu, Adriana Bittel, Titus Vâjeu, Marin Mincu, Ioana Crăciunescu, Ion Caraion. ■ La scrisorile de la *Poșta redacției* răspunde Nina Cassian, care alege, printre debutanți, să-l publice pe Corneliu Vadim Tudor, *An nou*: „Tu vii din acea reunire spre sine/ a punctului logic, tăiat dureros,/ din curba ideii de zeu peste care/ ne-așternem, că măduva groasă pe os;”. ■ În rubrica *Breviar* Șerban Cioculescu scoate la lumină și alte mărturii, de data aceasta pozitive, despre relația dintre *Constantin Cantemir și Miron Costin*: „Cine a citit cu luare aminte *Letopisețul țării Moldovii de la Dabija Vodă până la a doua domnie a lui Constantin Mavrocordat* de Ion Neculce, în care faptele și vorbele lui Miron Costin sunt cu sfințenie culese, nu se poate să nu fi rămas cu impresia limpede a relațiilor încordate dintre bătrânul domnitor și fostul mare logofăt. [...] Dăm însă mai jos, din documentele aflate în colecția Bibliotecii Academiei, un hrisov domnesc, prin care i se acordă lui Miron, ca parte din zestrea soției sale, domnița Ileana, fiica lui Ion Movilă și

nepoata domnitorului Simion Movilă, un sat din ținutul Iașilor, căzut de demult în stăpânirea lui Vasile Lupu, tot ca zestre dinspre soția lui, Tudosca [sic!], fiica lui Bucioc. [...] Documentul aruncă o altă lumină asupra relațiilor dintre domn și boier, cu aproape doi ani înainte de tragicul sfârșit al celui din urmă, căzut jertfă unor intrigi de clică, iar nu tiraniei de sus”. ■ Opiniile lui Mihai Ungheanu referitoare la recenta apariție a cărții lui Dinu Pillat sunt: „Cartea subtil ambiguă, *Mozaic istorico-literar* [...] ne oferă spectacolul adaptării unui scriitor la disciplina istoriei literare. Ambiguitatea e provocată de seriozitatea cu care Dinu Pillat adoptă câteva din canoanele speciei critice. Cartea de față pare a contrazice teza incompatibilității scriitor-critic deoarece în noua sa postură Dinu Pillat nu comite excese de genul celor imputate de Maiorescu. [...] Scriitorul a învins aici pe critic în cel mai nobil sens: spirit elevat, Dinu Pillat ne dă rarul spectacol al unui literat care poate trece cu ușurință de la literatură la critică fără a-i silui granițele și mijloacele”. ■ Despre *Sens și ambiguitate*, fără a defini ori exemplifica, se ocupă și Ion Pascadi: „Nu avem ambiția în articolul de față să dăm o nouă definiție acestor termeni atât de cunoscuți și nici nu vom încerca să schițăm toate accepțiunile cu care ei circulă la diferiți autori structuraliști. Ne mulțumim pur și simplu să semnalăm că forțarea abuzivă a înțelesului acestor noțiuni, ca și folosirea lor improprie în practica analizei și criticii literare, este urmată de consecințe mai puțin dorite”. ■ Sub titlul *Cred în destinul filmului românesc*, Adrian Păunescu îl intervievează pe Lucian Pintilie: „– *Mogoșoaia, vară, muște mari în odăile prin care dormeau Fănuș Neagu, Băieșu și nu mai știu cine. În balconul casei – dumneata. Cu pantaloni scurți și barbă. Plictisit. Venisem întâmplător cu Breban să discuțați posibilitatea Răutăciosului adolescent. Ce s-a întâmplat?* – Breban e mai orgolios chiar decât mine. Nu putea accepta ideea că eu socoteam scenariul drept un minunat pretext. Nu e vina lui. Nu e vina mea. Dar astăzi, mai ales după ce am citit *Animale bolnave* și am văzut filmul *Răutăciosul adolescent*, regret foarte mult că ceva atât de stupid ne-a putut separa. [...] – *Citești poezie?* – Mult mai puțin decât proză. Și știi de ce? Pentru că sunt plin de automatisme, când citesc poezia. Abia am început să înțeleg că cuvintele trebuie să disloce niște spații în mine. Eu sunt la nivelul unei cunoașteri primitive, logice a poeziei”. ■ Aurel Dragoș Munteanu vede în profilul prozatorului și dramaturgului Teodor Mazilu... *Un poet auster*: „Proza lui Teodor Mazilu creează în literatura noastră o acută neînțelegere, un prilej nefericit de inadecvare a criticii la valori dintre cele mai alese. Am citit undeva o propoziție homerică, formulată mi se pare de un polemist în care scriitorul acesta auster și riguros era considerat o adevărată calamitate a literaturii noastre, un fel de tartor, un personaj de speriat copiii. Ceea ce mi se părea ciudat, aveam impresia, citind cronica respectivă, că țin în mână volumul de schițe satirice ale lui Mazilu și că-l urmăresc pe criticul respectiv într-un insectar, atât de groțești erau mișcărilor sale din piciorușe și tonul său atât de identic, știu eu!, cu al cutărui

Benedict sau Petronius, sau cum i-o fi chemând pe duiosii din *Proza satirică* a scriitorului nostru. N-ar avea, de fapt, nici o importanță o opinie sau alta despre Teodor Mazilu, deoarece fiecare scriitor are un public anumit, și nu se adresează tuturor celor care știu să citească, mai bine sau mai rău, curgător sau încă pe silabe. Semnificativă în cazul său este rezistența la un anumit tip de expresie artistică, la o modalitate anume. [...] Să notăm în încheiere puritatea artei lui Mazilu, preferința lui pentru cuvântul nud, refuzul adjectivelor, voința lui de a evidenția numai linia esențială, o artă severă, a cărei dificultate poate să impresioneze pe oricine. Numai refuzul prejudecăților, incapacitatea lui de a mai crede în formule, în acele *idola mentis*, mai egalează proprietatea și densitatea cuvintelor din scrierile lui Mazilu. Toate acestea fac din el un artist ale cărui scrieri vor avea consecințe importante pentru mișcarea literară actuală. Poate că nu este firesc să-ți placă în același timp Zola și Beckett, sau, păstrând proporțiile, Sandu-Aldea și Teodor Mazilu. Mie îmi place Beckett și, uneori, foarte mult Teodor Mazilu. Presupun că peste câteva decenii nota satirică din prozele sale va fi estompată, în favoarea lirismului și a tragismului implicat în substanța lor”. ■ O privire peste *Teatru* de Ion Omescu aruncă Ion Turcin: „Tehnica sa excelează mai ales în alegerea replicii și construcția scenelor, și reușita formulei stă în convertirea continuă a acestor două unități una în alta până la dispariția totală a nuanțelor. De aci senzația paradoxală de calm și liniștire ce o emană piesele, senzație ce nu vine numai din epicul propriu-zis al subiectelor, și mai ales din acoperirea treptată a literaturii cu teatrul, din adâncirea înceată a jocului care desăvârșește posibilul latent al cuvântului. Pretextele sale istorice – cum le numește autorul – sunt în fond drame cu o ușoară patină tragică, însă Ion Omescu nu aduce niciodată înaintea noastră mari dislocări de patimi ori înfruntări temperamentale”. ■ La rubrica *Polemici* Dan Zamfirescu stabilește *Locul „Învățăturilor lui Neagoe Basarab” în literatura română*: „Dificultatea principală în emiterea unei judecăți de valoare asupra *Învățăturilor lui Neagoe Basarab* vine nu atât din absența unei ediții satisfăcătoare a textului românesc – singurul care păstrează integral această operă, conservată numai în proporție de o treime în versiunea originală slavonă – cât mai ales din lipsa de răgaz pentru aprofundarea complicatelor probleme preliminare pe care le ridică această scriere. Acest fapt a făcut pe mulți cercetători să emită, în decursul timpului, păreri sau teorii a căror netemeinicie apare abia la capătul unei îndelungi confruntări cu realitățile documentare și textologice. Fără îndoială, cea mai penibilă, prin aluviunile neștiințifice care s-au amestecat într-însa, rămâne teoria *neautenticității* care contestă *paternitatea* lui Neagoe asupra *Învățăturilor* și le plasează în altă epocă. În sprijinul ei s-au comis, în febra polemicii, incredibile abateri de la regulile elementare ale eticii științifice: fraze citate trunchiat, ocolirea originalului slavon și substituirea formelor din traducerea târzie, atunci când primul contrazicea părerile preconcepute, ignorarea voită a realităților documentare, abuzul de încredere

etc.”. ■ Cronica literară pentru volumul *Vântul din fața soarelui* de Traian Filip poartă semnătura lui Valeriu Cristea: „Desigur, se poate scrie un bun roman al activistului, după cum se poate scrie un bun roman al omului «prins în capcană»; de pe corpul acestor teme vizibile Traian Filip răzuiește însă numai solzii clișeele. Astfel încât cartea sa prilejuiește, fără exagerare, o adevărată paradă a locurilor comune. Se perindă mai întâi, în formație aproape completă, clișeele proletcultismului; apoi, în șiruri mai puțin strânse, e adevărat, dar nu mai puțin ridicole, cele ale literaturii de imitație modernistă, cu fini intelectuali complicați, bântuiți de preținse angoase etc. [...] *Vântul din fața soarelui* reprezintă invazia jurnalismului în proză”. ■ În paginile destinate *Cărților săptămânii*, Florin Manolescu prezintă volume de poezie: □ *Noblețe de stirpe* de Grigore Hagiu: „Poezia social-politică, întoarsă cu o față spre fabula de circumstanță, sau, mai bine spus, ieșită dintr-o fabulă de circumstanță are, deci, obligația de a ne oferi un sprijin permanent, ritmând un sentiment momentan pe coarda eternă a spiritului nostru. Mi se pare că, tocmai din acest punct de vedere, foarte multe din poeziile pe care *Noblețe de stirpe* le conține sunt discutabile. [...] Și dacă este nevoie de o dovadă că nu programul ideologic e de vină, că și aceste idei încap în poezie, pot aminti un volum excepțional în țesătura lui mitologică – *Zoosophia* lui Ion Gheorghe – în legătură cu care, în treacăt fie spus, am convingerea că istoria va fi mult mai generoasă decât critica literară, derutată, prea des, de interese pasagere”. □ *Emoții la trapez* de Ion Crânguleanu: „Poezia lui Ion Crânguleanu este, în esență, o poezie de figurație rurală, având în vedere germinația semințelor, amenințarea permanentă a intemperiiilor, trecerea anotimpurilor, dar constatarea aceasta are în primul rând fundamentul tematic al volumului și structura poetului, pentru că spre a exemplifica Poezia care se ridică din acest decor, eu nu pot cita nici un vers care să nu fie, până la urmă, o intersecție cultă de locuri comune”. □ *Prispa cu statui* de Valeria Boiculescu: „Greșeala poetei este de a nu se fi mulțumit cu acest plan general, mitologic în impersonalitatea lui, și de a fi încercat o individualizare prin elemente de etnografie și de decor folcloric”. ■ Prezentarea volumelor de proză din secțiunea *Cărțile săptămânii* este făcută de L. Raicu: □ *Femeile garnizoanei* de Eugen Teodoru: „Buna dispoziție epică, împinsă adesea până la o veritabilă jovialitate, nu părăsește o clipă pe scriitorul care, cu siguranță, a trăit el însuși cu intensitate și dăruire întâmplările abia transfigurate ale romanului; el este un vital și un generos, înzestrat cu darurile sociabilității, luând totul în serios fără crispare și fără complicații, separând neted lucrurile și oamenii, clarificându-se din mers, pe măsură ce străbate, nemijlocit, o experiență după alta, receptiv și acomodant”. □ *O mască în plus* de Mircea Radu Iacoban: „Proaspetele juvenilități ale debutului (promițător) sunt examinate în felul dezabuzat în care și personajele din ultima carte judecă, din perspectiva maturității, iluziile și erorile adolescenței încrezătoare, orgolioase disponibile. Întrebarea este în ce măsură brusca metamorfoză antrenează după sine și răscolește straturi mai adânci

ale înțelegerii”. ■ Al. Piru semnează *Istoria literară* 1969: „Dacă luăm în considerație numai volumele, activitatea de istorie literară a fost în anul 1969 redusă. Au apărut în total vreo 25 de cărți, istorii literare pe una sau mai multe perioade, monografii de autori, eseuri, culegeri de studii și articole. Ne-am ocupat numai de o parte din ele (cam de jumătate), despre altele sperăm să ne ocupăm de acum încolo”. Sunt prezentate, mai degrabă prin enumerare, volumele: *Romantismul românesc* de D. Popovici, *Poezia lui Eminescu* tot de D. Popovici, *Opera lui Mihai Eminescu* vol. I de G. Călinescu, *Noi contribuții documentare la biografia lui Eminescu* de A.Z.N. Pop, *Poezia lui Eminescu în Transilvania* de Elena Stan, *Ion Creangă* de Savin Bratu, *Stilul artistic al lui Ion Creangă* de G.I. Tohăneanu, *Duiliu Zamfirescu* de Al. Săndulescu, *Calistrat Hogaș* de Vladimir Streinu, *G. Topîrceanu* de Virgiliu Ene, *Ion Barbu* de Dinu Pillat, *Mozaic istorico-literar* de Dinu Pillat, *Realitate și romanesc* de Liviu Petrescu, *Avangarda românească* de Ion Pop, *Cercetări literare* de George Munteanu, *Explorări în istoria literaturii române* de Al. Duțu, *Comentarii critice* de Simion Bărbulescu, *Studii de istoria limbii române literare. Secolul al XIX-lea* de acad. Al. Rosetti și prof. B. Cazacu. ■ Teodor Vârgolici scrie despre D. Bolintineanu la Paris: „Dintre datele vehiculate confuz încă din timpul vieții scriitorului și perpetuate cu aceeași incertitudine până acum, vom desprinde deocamdată pe acelea referitoare la plecarea lui D. Bolintineanu la studii în capitala Franței, cu o bursă oferită de boierii Golești, prin intermediul «Asociației literare»”. ■ Alexandru George caută morala unui sens lexical în *Povestea unei vorbe*: „Cu câteva luni înainte de a nu mai fi, G. Călinescu își mărturisea în public păcatul («Contemporanul» nr. 31 (929) din 31 iulie 1964) de a fi introdus în limba română cuvântul italianesc *certo*, cu sensul pe care (printre altele) îl are el în această limbă și anume de *oarecare*, *anumit* și cu funcția, deci, de adjectiv sau de pronume nedefinit, *certi uomini* însemnând: niște oameni. Dacă vom întâlni într-un text de G. Călinescu afirmația că o poezie are «o certă valoare», aceasta înseamnă, așadar, că respectiva încercare are exact atâta valoare cât să nu zicem că e cu totul nulă. Pompiliu Constantinescu, afirmă în continuare autorul *Enigmei Otiliei*, necunoscând limba italiană, a făcut confuzia cu sensul de *sigur*, *indiscutabil* și a dat o mare răspândire expresiei, care lui G. Călinescu i se părea «bizară» și-l făcea să «râdă satanic». Nu putem garanta că e așa și că, într-adevăr, P. Constantinescu e vinovat de răspândirea acestui *certo*, dar, după trei decenii de la prezumtiva lui introducere în limbajul criticii, toți cei care-l întrebuințează îi dau cel de-al doilea sens, o carte de *certă valoare* însemnând o carte indiscutabil valoroasă. La aceasta a contribuit, poate, și faptul că în limba română poziția adjectivului față de substantiv nu e atât de rigid fixată și deci *certă valoare* și *valoare certă* nu sunt simțite ca două expresii deosebite. Toate bune până aici, dar este, într-adevăr, G. Călinescu cel care a introdus-o în limba română? [...] Or, cu vreun sfert de veac înainte de el, Maiorescu o întrebuințase deja și încă într-un text

dintre cele mai cunoscute, dacă nu și mai citite: în *Raportul* de premiere a poeziilor lui Goga. [...] Sensul e, deci, exact cel pe care îl are și în scrisul lui G. Călinescu. [...] Morala acestei întâmplări fără prea grave urmări e că niciodată nu se poate stabili în mod cert când a fost «introdus» un cuvânt sau o expresie într-o limbă – și nu ne-am mira ca acest *certo* să fi fost utilizat în românește cu mult înainte de Maiorescu, de cineva care știa italienește sau ba – iar cu revenirea la sensul pe care i-l dădeau cei doi mari critici să n-o pățim ca și cu «dispariția» lui *or* și a lui *deja*. Și aici credem că e mai bine să așteptăm un timp, după înțeleapta recomandare a lui Proust, ca să râdem, dacă e de râs, la urmă”.

■ Sub semnătura lui H. Zalis apare *Arhitectul unui singur edificiu*: „Dorind să alcătuiască din numeroasele și variatele sale contribuții un *Sistem de literatură* organizat riguros pe șapte subdiviziuni, Tudor Vianu intenționa să însumeze în spiritul unei mai vechi stăruințe, aspecte și date oarecum disparate ale activității sale. [...] În fraza finală din preambulul ce însoțește proiectul de sumar, Tudor Vianu exprimă limpede, și am zice definitiv, *unitatea structurală* a personalității sale, ilustrată atât de prestigios de filozof cât și de literat. El se consideră, scrutându-și temele abordate, ca arhitectul unei cercetări *unice*”. Urmează *Prefața* semnată T.V. și proiectul sumarului menționat. ■ La rubrica *Ochiul magic* sunt comentate articole din alte publicații: □ „*Revista de istorie și teorie literară*”: □ *Paul Zarifopol inedit*: „Este vorba de un eseu al lui Paul Zarifopol despre *Clasicismul francez*, comunicat publicației de către Sonia Zarifopol, fiica scriitorului. Sub formă de conferință, acest eseu fusese rostit de către autor în fața unui public de studenți, ne informează Al. Săndulescu, prezentând textul. Viu și vibrant, lucid și polemic, textul e de o mare actualitate, căci, dincolo de criticarea rigorismului formal al clasicismului francez, cu toate consecințele sale de stil și de fond (uscăciune, oficiozitate [sic!], claritate obositoare, lipsă de sentiment, scădere a caracterului dramatic, sterilizare a vieții), Paul Zarifopol dezbate o idee mai adâncă, permanentă: aceea că în literatură orice fel de dogmatism, inclusiv cel estetic, păgubește opera de calitatea ei primă, autenticitatea”. □ *Contribuții la biografia lui G. Călinescu*, semnat P. P.: „Contribuția lui M.I. Dragomirescu la adunarea datelor necesare unei biografii a lui G. Călinescu este limitată (în nr. 4 al «Revistei de istorie și teorie literară») la *Originea și anii de formare ca elev*. Unele detalii sunt cunoscute, iar în 14 pagini de revistă nu se pot epuiza primele două decenii chiar din viața unui om mai puțin semnificativ”. □ „*Floarea darurilor*” și versiunile ei de C. Bărbulescu: „Pandele Olteanu (*«Fiore di virtù» dans les versions slaves traduites du roumain*), în «Romanoslavica» XVI (1968), p. 273-304, semnalează câteva aspecte din istoria limbii românești în diferitele versiuni ale «Floarei darurilor». □ „*Argeș*”, *Restaurare*: „Din studiul unui singur os, naturalistul Cuvier putea reconstitui, după cum se știe, o specie viețuitoare, cu fizionomia ei particulară. Ce ne propune Teodor Vărgolici (*Cum lucra G. Călinescu* – «Argeș» nr. 12/ 1969) este o tentativă de a pătrunde în laboratorul

prestigiosului critic spre a afla noi indicii despre metoda lui de documentație și de fructificare a observațiilor imediate. Pe filele cărților primite cu autograf de G. Călinescu de la ilustrii săi contemporani (Gib Mihăescu, Ion Vinea, Al. Philippide etc.), se pot întâlni adnotări disparate, care, la început, spontane impresii de lectură sunt descifrate apoi ca germeni ai caracterizărilor celebre din *Istoria literaturii române*". □ *Vivacitatea foiletonului*: „Semnalăm rubrica de intervenții scurte consacrate unor tipuri distincte de literatură sau celorlalte arte în «Argeș» nr. 12/ 1969. Ion Băieșu pledează pentru adevăratul teatru comic, al cărui exponenți autorizați îi consideră pe Teodor Mazilu și Radu Dumitru, aflați la faze diferite de cristalizare a viziunii și de receptare a lor de către public. O prismă inedită de consemnare a progresului științei e urmărită de Vladimir Colin, care presupune printr-un ironic paradox că adoptându-se de pildă punctul de vedere al cașaloților, multe întâmplări și-ar schimba în mod straniu configurația. Cu o înclinație spre caricatura agreabilă, Vlad Mușatescu întreprinde o lectură sistematică a romanului polițist. Parcă prea sumar și neacoperit de un examen obiectiv și scrupulos al stării de lucruri apare, de astă dată, articolul lui Tudor Stănescu consacrat cinematografului și intitulat, cu o dorință cam ieftină de epatare, *Adevărul despre sexul îngerilor*". □ *Unde duce vehemența*, semnat S. D.[amian]: „Să fim dreپți și să nu ne lăsăm și noi contaminați de tonul nihilist al lui Mircea Iorgulescu care nu recunoaște criticii noastre literare nici un merit (*Mișcarea prozei și receptivitatea critică* – «Argeș», nr. 12/ 1969). Am găsit în articolul său și observații judicioase, apte de valorificare. Putem aminti câteva: destinul «prozei scurte» în prepararea noilor sinteze epice, în «purificarea estetică» a universului narativ; evoluția unor scriitori reprezentativi din diverse generații în direcția interpretării de adâncime a realului, a condiției specifice social-istorice, necesitatea de a se acorda mai multă atenție semnificației sociologice de profunzime și de a scoate din umbra tăcerii cărți recente, insuficient sau de loc analizate de cronicarii literari, cărți care privitye dintr-un unghi de gravitate și răspundere pentru direcțiile de înaintare ale prozei conțin virtuți prețioase de dezbateri problematică. Același spirit de echitate ne îndeamnă însă să nu ne raliem la alte concluzii ale articolului, care prin subiectivitatea lor deformează situația existentă. Cum se petrece, aici, abaterea de la discuția loială într-un climat de urbanitate? 1) Este condamnată în bloc critica, verdict care contrazice efervescența reală din acest sector de activitate. [...] 2) Cum autorul articolului este și el cronicar literar, ne întrebăm în ce măsură multiplele învinuiri se răsfrâng și asupra lui și care este în ultimă instanță eficiența profesională constructivă, în sensul menționat, pe care o relevă exercițiul său critic? 3) Când se urmărește o restabilire a ierarhiei de valori, pentru o riguroasă apreciere a prozei din ultimul an, nimic nu poate fi obținut printr-o atitudine sentențioasă. Capătă oare autoritate și forță de convingere caracterizările reduse la câte un epitet, menite să dovedească nemerita-ta publicitate făcută unor cărți sau omiterea altora de o consistență și

substanțialitate care abia se cere argumentată?”. □ *Prudența... apare irezistibil* de C.[ristina] A.[nastasiu]: „Plecând de la studiul lui Adrian Marino *Introducerea în critica literară*, Voicu Bugariu inventariază în articolul *Critica – o literatură a modelelor* («Orizont», nr. 10) complexele intime ale criticului de profesie”. □ *Proză sentimentală și proză „insolită”* de D. D.: „Dacă stai cu fața lipită de partea de jos a geamului și te uiți dincolo de sticlă așa încât ochiul să nu-ți cuprindă decât pervazul, ai să poți înțelege». Cu această promisiune neașteptată își începe Horia Bălășoiu schița cu accente lirice publicată în nr. 52 al revistei «Luceafărul». Proză sentimentală, de dulceagă melancolie străbătută din când în când de prețiozități lexicale, *Fluturile de iarnă* este plângerea la moartea unui fluture de mătase. [...] Andrei Gorea, semnatarul celei de a doua schițe publicate de «Luceafărul», este adept al «insolitului». El vrea să construiască o proză de atmosferă cu intenții simbolice, un fel de parabolă a nimicului, care amestecă personajele mecanice (Andi, Tedi, Bono) cu gesturi și replici anarhice și imagini-metaforă – rezultatul fiind un «insolit» naiv, didactic și răsfățat adolescentin. Ceea ce fără îndoială transmite schița sa *Noaptea depărtărilor* este o lipsă de experiență și o sete primejdioasă de imitație superficială”. ■ N. Isar se ocupă de *Societatea studenților români de la Paris (1845)*: „Înființarea Societății studenților români de la Paris, la data de 2/ 14 decembrie 1845, a constituit un moment important în procesul de renaștere culturală și națională a poporului român. Organizată în mod legal ca societate menită să sprijine aspirațiile de studii ale tineretului român și așezată sub patronajul poetului Lamartine, Societatea, realizând o unitate a românilor aflați la Paris, s-a transformat în anii premergători revoluției de la 1848 într-un adevărat «centru revoluționar român». În continuare sunt prezentate documente de la înființarea Societății, semnate de C.A. Rosetti. ■ Constantin Noica revine la *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”* cu *Percepția, adică lucrul*. ■ În *Cronica traducerilor* Edgar Papu publică *Un aspect din „Wallenstein”*: „Schiller, acest om atât de conștient, nu numai că a elaborat o filozofie constructivă cu aplicație practică, dar a prevăzut și calea opusă, a acelui tip de gândire lipsită de răspundere, căreia îi va fi victimă în viitor o parte din omenirea veacului nostru. Ni se pare a descoperi aci unul din mesajele cele mai tulburătoare – neînțelese și neascultate, ca și glasul Casandrei – pe care ni le-a lăsat această luminoasă personalitate”. ■ Apare a doua parte a anchetei internaționale a revistei, *Momentul literar 1969*. În acest număr, în forma interviurilor, răspund: Gheorghe Djararov, R.P. Bulgaria, Karl Heinz Bohrer și Helmut Scheffel din R.F. a Germaniei, Simon István din R.P. Ungară, Alberto Moravia, Italia, Heinz Kahlau din R.D. Germană și Romain Gary din Franța: □ Gheorghe Djararov; „– *Care sunt realizările anului literar 1969 în Bulgaria?* – Anul 1969, an de satisfacții și noi speranțe, a fost pentru literatura bulgară un an jubiliar. Succesele avute și așteptările pentru anii apropiați nu sunt întâmplătoare. Literatura bulgară și creatorii ei primesc în mod

continuu un ajutor eficace din partea Partidului Comunist Bulgar, și prin îndrumarea ideologică și prin asigurarea unor optime condiții pentru munca lor creatoare. S-a înstăpânit o atmosferă de lucru liniștită, scriitorii sunt solidari în jurul politicii partidului. Diversiunea ideologică, influențele dăunătoare nu pot găsi nici o spărtură în frontul scriitorilor bulgari. Faptul acesta reprezintă una din cele mai importante cuceriri în cursul acestor douăzeci și cinci de ani”.

□ Karl Heinz Bohrer și Helmut Scheffel „– Mi-ar fi cu deosebire greu și nu aş putea, fără riscuri, să afirm care dintre cărțile laureate sau ignorate vor însemna, peste un an, doi, puncte de referire și corectare a ierarhiei valorice. Dar, judecând după competența cu care au fost încoronate până acum nume azi dintre cele mai sonore, cred că acordarea premiului «Büchner» pe 1969 lui Helmut Heissenbüttel pentru opera sa completă este inspirată. Un lucru remarcabil mi se pare acela că ultimii laureați au impus o notă aparte nu numai prin respingerea tiparelor literare străine (cu deosebire americane), ci și prin aceea că, prezentând stări de fapt, realități sociale și problematici complexe care vizează conștiința, propun publicului cititor nu numai obiectul unor dezbateri etice, inteligente, ci și o cale spre descoperirea adevărului”. □ Simon István: „Mă bucură că această generație tânără poate produce ceva marcant, că aduce un ton nou, un stil modern în literatura noastră! Au încetat să mai fie imitați Kafka, Hemingway sau Camus, așa cum se întâmpla până nu de mult. Și asta, mai ales în nuvelistică. De fapt, 1969 a fost anul consacării și marelui succes al nuvelisticii noastre. Judecând în ansamblu valoarea aparițiilor, aş putea spune că proza a întrecut pentru prima oară, după mulți ani, nivelul liricii”.

□ Alberto Moravia: „Noua generație trăiește nevoia de a trece de la o artă burgheză la una colectivită, care să abordeze probleme ale colectivității, care renunță de a mai fi scrisă exclusiv pentru intelectuali și pentru grupuri specializate, limitate. Dacă se poate vorbi despre moartea unui anumit fel de roman – acela al intelectualității sterpe și abstracte – se poate vorbi în același timp de apariția în vremurile noastre a unui roman care oferă posibilitatea pătrunderii cât mai adânci în realitatea pentru a o cunoaște; întocmai ca romanele lui Voltaire, Diderot și toată literatura iluministă. În măsura în care ne vom distra de la problemele realității, vom îmbătrâni, vom fi depășiți și vom asista disperăți la propria noastră inutilitate”.

□ Heinz Kahlau: „– Este destul de dificil să te pronunți asupra unor cărți și autori imediat după acordarea unor premii, chiar dacă ele au îndeplinit sufragiul universal al juriilor. Uneori acestea consacră un nume ori o carte, altelei încununează o întreagă operă care se desfășoară pe suprafețe de timp ce țin cât o viață”. □ Romain Gary: „– Se spune, dar nu se spune nimic! Pentru că fiecare operă trebuie să fie (de ce n-am spune-o!) un catehism; sau, în orice caz, o chestiune de conștiință... În Franța există azi tendința de a considera romanul numai ca gen și de a se pune pe primul plan literatura dintr-un roman, și nu romanul în sine. Am mai spus-o, de altfel! Am șocat multă lume la Paris afirmând contrariul: că, pentru mine, romanul nu e

un gen literar, ci ceva în sine. Când scriu un roman, încerc mai întâi să fac personajele să trăiască. Literatura vine abia după aceea, ca o compensație, ca un surplus. Nu caut a priori efecte literare; încerc să traduc prin intermediul limbajului o atmosferă și niște personaje. Dacă rezultatul este literatură, cu atât mai bine!”. ■ Adrian Marino scrie despre *Întâlniri cu criticii elvețieni*: „La Geneva, unul din punctele mele de atracție a fost, fără îndoială, criticul și istoricul ideilor Jean Starobinski – despre acare am mai scris – cu a cărei concepție și metodă *Introducerea* are unele afinități evidente. [...] Mă aflu în fața unui spirit viu, tânăr, lipsit de orice morgă. Aș spune chiar că apariția și curiozitatea mea, într-un fel «exotică», privită din perspectivă elvețiană, îl intimidă puțin. Mi-a oferit o documentare absolut convingătoare, chiar dacă fragmentară, situație de care-și dă seama cu luciditate. [...] Colegul său, universitar și el, Jean Rousset, specialist în problema barocului, mă privește cu o ușoară ironie și neîncredere. Nu prea pare convins de existența unui... baroc românesc (o realitate totuși!) și asupra mea nu aveam decât un mic articol din «Cronica». Îmi pune o serie de întrebări precise, caut să-i răspund cât mai tehnic posibil, confruntăm și unele fișe bibliografice. Reticența sa era în parte îndreptățită. [...] Scepticismul intelectual al lui Jean Rousset, exprimat în forme impecabile, mi s-a părut tonic și stimulator. Avem, într-adevăr, enorm de făcut pentru a fi bine cunoscuți în străinătate, în cercurile specialiștilor, pe care nu-i convingi decât prin texte riguroase, severe, nu cu prefețe, interviuri și «coordonări» formale. [...] Distins și de amical, dar în alt stil, este contactul cu Henri Morier, autorul cunoscutului *Dictionnaire de poétique et rhétorique*, care ne cunoaște țara (a participat și la Congresul de romanistică de la București), unde are relații și prieteni în sferile filologice, pe Mihai Nasta, între alții. [...] Academic, sobru, meticolos, cu timpul parcă și mai măsurat, mi s-a părut prof. dr. Max Wehrli, autor al unei sistematice *Allgemeine Literaturwissenschaft*, recent reeditată, specialist în literatură medievală și barocă, viitor rector al universității din Zürich. [...] Mă preocupa să cunosc, în sfârșit, și un cronicar literar și nu știu bine dacă Roger-Louis Junod, unul din criticii de la «Tribune de Genève», este chiar cel mai indicat exemplu. Mai întâi pentru faptul că este și romancier și profesor de literatură, capabil și de sinteze, nivel la care nu se ridică în genere cronicarul obișnuit (*Ecrivains français du XX-e siècle*). Apoi datorită împrejurării că interlocutorul meu din Neuchâtel nu are nici unul din ticurile, ca să nu spun prezumțiile, profesiei. [...] Cât privește cronicile sale, din care parcurg o serie, ele sunt în același timp suple și bine organizate. [...] Pe scurt, o figură agreabilă, simpatcă, discretă, ca și aceea a colegului său Jean Vuilleumier, redactorul suplimentului literar al «Tribunei» la care am observat același simț al proporțiilor, aceeași seriozitate și onestitate profesională, foarte «elvețiană»”.

● [„Tribuna”, nr. 2] Ion Oarcăsu continuă seria *Dialogului* cu Mircea Vaida, în *Alternativa criticii II*: „Înainte de-a încheia dialogul nostru consacrat

diverselor forme de ermetism estetic, despre care ai vorbit mai ales d-ta pe larg, poate e bine să arunc o nouă privire asupra relației critic-operă dificilă. Nu de alta, dar atitudinea pasivă pe care o presupune în ultimă instanță dictonul științivilor actuali (a nu râde, a nu plânge, dar a înțelege) parcă mă neli-niștește...”. ■ S. Aurel se referă la cartea lui A. Deboveanu, *Vacanța mea la București*: „Cartea lui Aurel Deboveanu se revendică de la o experiență mai veche, într-un sens larg, a avatarurilor provincialului în mediul capitalei, nu-mai în măsura în care un pretext epic poate constitui, printr-o întâmplare o analogie, o problemă de filiație”. ■ Valentin Tașcu descrie universul liric din volumul *Arme albe* al lui Vasile Igna: „Cartea de debut a lui Vasile Igna se făurește sub semnul ostentației. Sobru este însuși titlul ei, care sugerează o dreaptă și deschisă înfruntare a stărilor poeziei. Auster, cu sine și cu poezia sa, este poetul care și-a cenzurat până la subțirime foile înnegrite cu trudă ani în șir... Aspru este verbul, cauterizat dureros, despânzit de falduri și jefuit de po-doabe”. ■ Constantin Cubleşan semnalează apariția volumelor *Vulpea, Frigul, Roza* din ciclul epopeic *Vântul și ploaia* al lui Zaharia Stancu: „Cele trei volume intitulate distinct *Vulpea, Frigul, Roza* – ce alcătuiesc a doua parte, *Vântul și ploaia*, dintr-un amplu ciclu epopeic, cel puțin în ideea sa genetică, înscris sub genericul *Rădăcinile sunt amare*, din care Zaharia Stancu a publicat cu câțiva ani în urmă primele cinci tomuri... Eroul romanului, participant la campania electorală din primăvara anului 1945 în calitate de deputat, își deapănă firul amintirilor, îmbinând, într-o alternativă ritmică de planuri, evocarea atmosferei și a luptelor politice din România perioadei interbelice cu relatarea directă a faptelor și întâmplărilor din realitatea imediată a acelui timp...”. ■ În articolul *Cuvintele și umbrele lui*, Aurel Sasu analizează poezia lui Nichita Stănescu: „Universul poeziei este poate închis între două limite maxime, între care îi este îngăduit să viețuiască interpretării și imaginației noastre... Între poeții de astăzi jocul acesta al extremelor, precum și tentativa de a încadra o idee între ultimele semnificații pe care le poate genera, sunt mai vizibile la Nichita Stănescu. Există probabil între lucruri și între înțelesurile lor un gol imens, pe care convențional să-l numim tăcere și numai dincolo de aceasta, se desfășoară o simetrie între cunoscut și necunoscut. Prin analogie, Nichita Stănescu transferă geometria aceasta între Cuvinte și semnificațiile lor. Fiindcă, în sens aristotelic, de ceea ce există, Cuvintele lui sunt Ființe, ca oricare altele”. ■ Augustin Buzura semnează textul: *Shakespeare și contemporanul nostru*.

9 ianuarie

• [„Scân-teia”, nr. 8301] Méliusz József își imaginează cum ar răspunde la întrebările unui interviu intitulat *Literatura dialog continuu al conștiințelor*: „– Sunt optimist. Literatura își are feluritele ei nuanțe, după cum și cititorii se apropie de scriitori pe diferite planuri. Literatura, ca noțiune, e la fel de complexă ca și cititorul. Cu alte cuvinte, vreau să spun că de pildă, deși au apărut

un Proust sau Kafka, Jules Verne rămâne totuși scriitor iar dacă primii sunt scriitori, și Jules Verne este. După cum și cititorii celor două categorii de literatură sunt în egală măsură cititori. Las cititorului să-și confirme acestea cu nume din literatura noastră. Important este ca scriitorul să descopere adevărul împreună cu cititorul, și acesta împreună cu scriitorul. Să descopere adevărul uman pentru că noi cercetăm umanismul socialist, hotărâtor pentru soarta noastră”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6422]** Nicolae Baltag recenzează volumul de *Poezii* al lui Ben Corlaci, publicat în 1969 la E.D.P., un poet care „își placează, iarăși, versul, în imperiul nopții, dar noaptea poetului aparține, acum, altei lumi. Unei lumi a cărei unică tragedie și realitate este depărtarea. Aici începe marele exod al ființei către adormire, călătorie care nu va sfârși nicicând, pentru că ea se desfășoară dincolo de timp, pe cadranul unui ceasornic mut”.

● **[„Contemporanul”, nr. 2]** Poezie de Eugen Jebeleanu, pe prima pagină. □ George Macovescu contemplă digresiv și admirativ „în marile muzee ale lumii” lucrările lui Rubens despre al cărui atelier din Anvers scrie articolul *Culori*. □ Teodor Mazilu ține o falsă rubrică sportivă în care face legături cu astrologia (articolul *Astrologi, vedeți-vă de treabă!*...). ■ La *Cartea străină*, sunt semnalate printr-o prezentare lapidară cărțile *Spuma zilelor* de Boris Vian și *Un om sfârșit* de Giovanni Papini. □ Ana Blandiana ține un „antijurnal” în care tema este întâlnirea perfecțiunii (*Soarele în munți pe zăpadă*). ■ Deși obiectul cronicii lui Nicolae Manolescu este romanul istoric *Princepele* de Eugen Barbu, proză pe care o califică a fi în același timp și un *conte philosophique*, criticul realizează o paralelă cu *Groapa* lansând interogația: „Este *Principele* un roman superior *Groapei*?”. Răspunsul este amânat. După o analiză minuțioasă, cronicarul consideră relevantă meditația despre putere și... opoziția dintre Occident și Orient. ■ A. M. N. consemnează premiera piesei *Iona* a lui Marin Sorescu la Paris, la teatrul *Le Lucernaire*, informație publicată în cotidianul parizian „Le Figaro”. ■ Călin Căliman redactează cronică filmului *Reconstituirea*, al lui Lucian Pintilie, apreciat la maximum: „Filmul propulsează povestirea originală – și aici stă arta acestui incontestabil talent care e Pintilie – într-o zonă de gândire și tehnică cinematografică superioară”.

10 ianuarie

● **[„Scânteia”, nr. 8302]** Zaharia Stancu dezvăluie *Semnificația angajării noastre*: „Suntem scriitori, însă spre deosebire de scriitorii din multe alte țări ale lumii, noi suntem scriitori comuniști, angajați față de întregul nostru popor, să dăm țării tot ceea ce avem mai bun, opere de o cât mai înaltă valoare, pentru a contribui la împlinirea nobilelor țeluri pe care partidul ni le pune în față, pentru ca România să devină o țară în care toți cetățenii săi să-și găsească, în schimbul muncii lor, bunăstarea și fericirea. [...] Spuneam că noi, scriitorii de

astăzi ai țării, suntem scriitori angajați, suntem angajați față de poporul nostru, față de partidul nostru, pentru făurirea unei Românie socialiste înfloritoare, a unei lumi în care pământul să nu fie transformat în cenușă, pentru făurirea unei lumi în care Pământul să fie frumos și, în schimbul muncii noastre, nouă, tuturor oamenilor, Pământul să ne dea roadele ei. [...] Dar România de azi, pentru care muncim cu toții în sectoarele noastre de activitate, este una dintre țările care posedă la ora actuală cea mai mare forță pe care au posedat-o vreodată oamenii, și anume, forța morală pe care ți-o dau înaltele idealuri de viață în care crezi din adâncul ființei tale, certitudinea împlinirii obiectivelor pe care îți propui să le realizezi, deplina libertate de a crea opere durabile în cele mai diverse domenii de activitate materială și spirituală. Această forță suntem chemați să o transpunem în paginile scrierilor noastre, această forță trebuie să constituie substanța operelor noastre durabile, să afirme în spațiu și timp voința întregului nostru popor, care își făurește acum viitorul, destinul. Aceasta ar fi, după părerea mea, semnificația angajării noastre ca scriitori ai acestei țări aflate în plin avânt constructiv, ca scriitori ai României socialiste”. ■ Ioan Adam semnează cronică literară la volumul *Proză satirică* de Teodor Mazilu: „Sub aparențele monotoniei (pentru care i s-au făcut adesea reproșuri) T. Mazilu se vedește un creator, în același timp, virulent și amuzat, tentat de schița etică, dar și de grimasa caricaturală, diversitatea fenomenelor satirizate impunând o diversitate a atitudinilor. [...] În conturarea tipurilor, prozatorul face totuși, câteodată, concesii manierei, șarjează exagerat și apelează la «poante» ieftine, în care satira nu are organicitate, iar umorul e inconsistent. În astfel de împrejurări, fabulația e simplistă, anecdoticul expus cu facilă voluptate primează, iar ironia se diluează, exercitându-se pe teme minore. Volumul n-ar fi avut, credem, nimic de pierdut dacă se renunța la unele schițe în care satira nu este susținută de forța creației”.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6423] Ilie Constantin glosează despre *Tăcere și versul*, având ca punct de plecare intervenția Constanței Buzea într-o anchetă mai veche a „Scânteii tineretului”, cu tema *Pentru ce scrieți? Pentru Cine?*. Pentru acesta, „la ora actuală Constanța Buzea este o poetă matură (deși atât de tânără încă!) stăpână pe arta sa, manifestând o lăudabilă rezervă față de formulele de succes sezonier, atât de prompt preluate de la alții. Lucian Raicu spune lucrurilor pe nume când vorbește de seninătatea, senzația de liniște maternă, infailibilă a poeziei Constanței Buzea”.

• [„**Cronica**”, nr. 2] În siaj călinescian, Ion Bălu prezintă critica și istoria literară, ca fețe ale aceleiași discipline. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează *Doi poeți*: Cezar Baltag (*Odihnă în țipăt*, Ed. Tineretului, 1969) și Ion Horea (*Calendar*, Ed. Tineretului, 1969). ■ Valentin Ciucă reține și comentează un post-scriptum din „Viața românească”, semnat de istoricul literar Ion Crețu cu privire la modul în care G. Ibrăileanu împărtășea colegilor de redacție mai tineri sfaturi și îndemnuri, uneori neezitând să scrie el însuși textul în locul lor: „As-

tfel istoricul argumentează că, de fapt, în recenzia privitoare la volumul *Pe drumuri de munte* (V.R., 1912) sub inițialele T. G. (Topîrceanu George) își publicase Ibrăileanu păreri asupra scriitorului Hogaș”. ■ N. Irimescu critică atitudinea lui Cornel Regman, care se retrage după 25 de luni de cronică literară semnată în revista „Tomis”, cu un epilog „plin de venin” la adresa lui Valeriu Cristea și, în general, la activitatea criticii românești actuale: „Dacă am da crezare tuturor ranchiunelor afișate de Cornel Regman, am ajunge la concluzia că întreaga critică românească e o mascaradă, un târg al deșertăciunilor, unde nedreptatea, falsul domină. Ar fi, după Cornel Regman, la «România literară» și «Viața românească» «bisericuțe-cazemate», unde bursa ar funcționa pe baza unor «sfori și sforicele cu abilitate trase»”. □ Ion Caraion traduce șase texte din lirica elvețiană.

● [„Flacăra”, nr. 2] În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Trândăvie și finețe*. ■ În *Literare*, Lucian Raicu publică o recenzie a volumului lui Mircea Horia Simionescu, *Ingeniosul bine temperat; Dicționar onomastic*, despre care consideră că „este, în chipul cel mai izbitor, o parodie a literaturii sigure de sine, realizată cu vervă de calitate, uneori, excelentă. Dincolo de aceasta apar obsesiile grave, înainte de toate obsesia plină de nostalgie a copilăriei și adolescenței ca sediu al unei incoruptibile purități. Relatările mai ample, din care dimensiunea socială și o problematică pregnant actuală nu sunt niciodată absente, anticipează un prozator de anvergură, al cărui program estetic, deosebit de promițător, este schițat în finalul acestei originale construcții”. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, semnată de Traian Stoica, se semnalează apariția recentă a volumului ce cuprinde romanele lui Mircea Eliade, *Maitreyi* și *Nuntă în cer*, cu un „substanțial studiu introductiv” realizat de Dumitru Micu. □ Notă despre subiectul romanului *Nu-mi pasă* de Alexandra Târziu, un prim roman ce „vădește calități ce prevestesc evoluția interesantă a unei creații de semne proprii, inconfundabile”. □ Este semnalată reeditarea romanului lui Ion Minulescu, *Corigent la limba română*. □ Succintă prezentare a volumului de poeme *Anul soarelui cald* de Damian Nacula, apărut la Ed. Tineretului. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Cinema*, semnată de Magda Mihailescu, se discută pe larg despre filmul lui Lucian Pintilie, *Reconstituirea*, realizat după o nuvelă a lui Horia Pătrașcu, considerându-se că „Lucian Pintilie își susține crezul făcând apel la adevăratele valori estetice ale unui realism cinematografic pe care-l înțelege structural și căruia îi stoarce, în consecință, virtuțile”. □ La rubrica *Memento*, secțiunea *Teatru*, semnată de Alecu Popovici, se notează prezența, la Teatrul Giulești, a lui Tudor Mușatescu cu piesa *Geamandura*, în care acesta „îmbină tăișul satirei cu lacrima și observația realistă”.

● [„Glasul Patriei”, nr. 2] *Cuvântarea președintelui Nicolae Ceaușescu rostită la posturile de radio și televiziune cu prilejul Anului Nou* deschide prima pagină din acest număr. ■ Descriind stările de spirit cu care se confruntase

în ultima perioadă, Zaharia Stancu semnează poezia *Cântec*: „Aș vrea să fiu copac bătrân,/ Să nu mai văd, să nu mai aud/ În curând voi fi copac bătrân,/ Nu voi mai vedea, nu voi mai auzi”. ■ Nedic Lemnaru publică articolul *Pășind în noul an*: „[...] Anul cel Nou s-a pus pe treabă, pe toate magistrarele construcțiilor ce-i stau în față. Concepția și puterea ce-l călăuzesc își trag izvoarele din istoricele hotărâri ale celui de al X-lea Congres al P.C.R. – hotărâri deschizătoare de noi și noi drumuri spre acel viitor de aur”. ■ Sub semnătura lui prof. dr. docent Al. Piru apare textul *Literatura românească și orizonturile ei* (o reluare a observațiilor din „România literară” nr. 2): „Fenomenul cel mai semnificativ în literatura română a anului 1969 ni se pare angajarea pe o cale din ce în ce mai sigură, din care obstacolele au fost în cea mai mare parte înlăturate. Conștiința artistică a scriitorilor a crescut, reportajul nu mai face concurență literaturii, contingentul e depășit printr-o viziune de sus a faptului istoric, accidentalul e contemplat din unghiul permanențelor. După o lungă experiență de avangardism soldată cu multiplicarea stilului ermetic, poezia revine (această senzație pe care o comunică lectura ultimei producții a lui Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Cezar Baltag, Leonid Dimov) la exprimarea mai frustă a lirismului, adică a contactului metaforic cu lumea. Am selectat *Necuvintele* de Nichita Stănescu, *Vămile pustiei* de Ioan Alexandru, *Odihnă în țipăt* de Cezar Baltag și *Cartea de vise* de Leonid Dimov, dar am putea să adăugăm câteva volume promițătoare de debut. În orice caz nu s-a dus lipsă de poezii în 1969, ba chiar unii au vorbit în acest domeniu (dar credem că e o exagerare) de oarecare inflație. Și proza a încercat o renovare a tehnicii sub toate raporturile neocolind nici antiromanul, spre a se întoarce în cele din urmă la tipologia clasică. Din categoria inovatorilor acceptați amintim pe Matei Călinescu cu sternianul [sic!] său roman *Viața și opiniile lui Zaharia Licher*. Au continuat modalitatea lor particulară Alexandru Ivasiuc în romanul monologic de substanță filozofică *Cunoaștere de noapte* și Eugen Barbu evocarea pitorească, sarcastică, a unui secol al XVIII-lea românesc, în romanul său mai mult sau mai puțin istoric, cu titlul de rezonanță machiavelică, *Princepele*. În trilogia *Vântul și Ploaia* Zaharia Stancu reia cronică evenimentelor anului 1946 din primele două volume ale ciclului de acum un deceniu, *Rădăcinile sunt amare*. Un roman compozit, de aspect mozaical, este original intitulat cu o literă a alfabetului, *F*, de Dumitru Radu Popescu. Un roman de analiză vrea să fie *Cearta* de subsemnatul. Teatrul se află încă în plină experiență cu Paul Anghel și pe vechiul făgaș cu Horia Lovinescu în *Al patrulea anotimp*. Critica, istoria literară și eseistica parcurge o etapă nouă. Au apărut studii, monografii, eseuri, *Mozaic istorico-literar*, *Secolul XX* de Dinu Pillat, *Avangardismul românesc* de Ionel Pop, *Realitate și romanesc* de Liviu Petrescu, *Euphorion* de Nicolae Balotă, *Calistrat Hogaș* de Vladimir Streinu, *Duiliu Zamfirescu* de Mihai Gafița, *Machiavelli* de Alexandru Balaci, *Dyonisos* de Mihnea Gheorghiu, *William Faulkner* de Sorin Alexandrescu și multe altele. Numărul poeziilor manifestați în anul ce

s-a scurs este, cum spuneam, mult mai mare și n-am putea neglija producția uneori remarcabilă a lui A.E. Baconsky, Mihai Beniuc, Radu Cârneli, Ovidiu Genaru, Virgil Gheorghe, Caraion, Ion Gheorghe, Virgil Teodorescu etc. Au revenit în actualitate mai mulți poeți, și-au luat zborul câțiva tineri de talent. La începutul acestui an și în primul trimestru vom citi poeme noi de Ana Blandiana, Ștefan Augustin Doinaș, Virgil Carianopol, George Popa, Aurel Rău, Vladimir Streinu, Emil Botta. Care sunt orizonturile poeziei românești actuale și către ce direcții ne îndreptăm? În general e de observat că, după o largă cuprindere a întregului spațiu geografic, în are cu greu se mai recunosc aspectele regionale, rurale sau citadine, după convertirea limbajului sentimental în limbaj al emoției intelectuale în fața fenomenelor, poezia își caută sursele, prin intermediul metaforei, în cunoașterea universului, față de care, cu tot progresul rapid al științelor și descoperirilor, sufletul omenesc rămâne mereu sensibil și disponibil. Tendința cea mai vizibilă a poeziei actuale, la noi ca și pretutindeni, pare a fi aceea de a-și delimita mai precis domeniul, de a se constitui ca un gen literar autonom, prin eliminarea elementelor caracteristice prozei, adică prin separarea mai netă a lirismului de epic sau dramatic. Problema esențială a poeziei devine tot mai mult problema comunicării, a limbajului ei specific. Dacă lozincile, formulările stereotipe, goala frazeologie, clișeele, au dispărut, poezia își caută încă expresia proprie, fără să izbutască totdeauna a evita ermetismul de cuvinte, ori chiar obscuritatea, cu atât mai inexplicabilă, cu cât sunt puțini poeții care se mai supun rigorilor versificației, deci mai mulți adoptând așa zisul vers liber sau alb”. ■ Continuă comemorarea lui *Ion Creangă*, cu un text nesemnat: „Se împlinesc 80 de ani de la moartea lui Ion Creangă. Cinstit de critică cu rang de ctitorie în așezările literaturii, susținut de preferința statornică a multor generații de cititori, marele povestitor moldovean a biruit în lupta cu vremea necruțătoare. Opera lui și-a păstrat prospețimea și culorile, optimismul robust și profunda originalitate, ce farmecă și azi pe cititor”. ■ În rubrica *Prezențe peste hotare* citim: „Romanul *Jocul cu moartea* de Zaharia Stancu, publicat recent în traducere integrală în Marea Britanie reprezintă cea de a zecea versiune europeană a cărții, tălmăcită până acum în limbile germană, franceză, maghiară, suedeză, bulgară, turcă, finlandeză, sârbă și portugheză. Cartea scriitorului român a găsit o largă audiență la publicul englez și a reținut atenția criticii de specialitate. În coloanele prestigiosului ziar londonez «Spectator», criticul Maurice Capitanichik notează că autorul desfășoară în fața cititorilor fresca unor momente de încordare și frământare din viața popoarelor balcanice prinse în vârtoarea primului război mondial. Răsunetul *Jocului cu moartea* în Marea Britanie și în Irlanda, precum și succesele înregistrate recent de *Uruma, fata tătarului* (un alt roman a lui Zaharia Stancu) în Belgia și Olanda, confirmă constatarea făcută de un critic francez de vază, Pierre de Boisdeffre, că literatura română «a ajuns la demnitatea unei literaturi care nu mai este locală, ci mondială». □ Revista italiană de filozofie și cultură

«Aut-aut», care apare la Milano sub conducerea lui Enzo Paci, titularul catedrei de filozofie teoretică a Universității din Milano, publică în ultimul ei număr un studiu, intitulat *Camil Petrescu și fenomenologia lui Husserl*. Articolul, semnat de N. Tertulian, este precedat de o scurtă prezentare a operei de ansamblu a lui Camil Petrescu pentru ca apoi să analizeze resorturile atracției puternice manifestate de autorul *Jocul Ielelor* față de fenomenologia lui Husserl”.

● **[„Luceafărul”, nr. 2]** Articolul de fond aparține redacției care observă că „o dezbatere critică de sinteză, clară și cuprinzătoare, asupra Anului literar 1969 nu a avut încă loc pe măsura cerințelor și, departe de a fi pesimiști, ne gândim dacă revirimentele de ultima oră mai pot aduce rezultatele dorite. Intervențiile critice laudabile, care au apărut izolat în reviste, în ciuda inițiativelor și titlurilor angajante, de anvergură, sub care au fost puse, n-au avut cum să limpezească atâtea probleme interesante (accentuăm, dificile!) ridicate de anul literar ce s-a încheiat. Întârzierea discuțiilor pe motiv că spre sfârșitul anului pot apărea cărți surprinzătoare, care să dea cu totul alte măsuri timpului literar parcurs, n-avea cum să se justifice, nemaivorbind că ultimele cărți n-au adus surprizele bănuite”. Se reclamă sărăcia anului literar 1969, aplaudându-se „câștigul” criticii în „autonomia de opinie, considerentele extra-literare nu mai cunosc rezultatele dinainte, adepți hotărâți ai acestei emancipări actuale sunt nu numai cei ce practică onest profesia de critic, ci numără fervenți susținători în cercuri largi de scriitori. Ar fi fost de dorit ca în dezbaterile de sinteză, criticii să fi făcut observații pertinente, de pildă, asupra unor modalități literare formal abordate, asupra unor cărți, care eludează problematica fundamentală sau care eșuează în snobisme de ultimă oră sau în formule desuete, ori asupra lunecării mascate a unor cărți recente către subiecte mărunte, cu «cheie» și spre trivialitate”. ■ Victor Eftimiu îl evocă pe Dimitrie Anghel: „În proza lui este o năvală de poezie, care vine de pretutindeni, impetuoasă, fecundă, obsedantă, obositoare. Fiecare pagină e un poem în proză cu imagini multe și grele, evocatoare și nebuloase deschizătoare de orizonturi largi și de armonii intime ca un cântec de Grieg. [...] Era ciudat în aprecieri, inegal și capricios cu prietenii, pătimaș în credințe, rigid cu cei antipatici și viforos cu cei ce-l supărau. Ar fi ucis într-o clipă de mânie, dar n-ar fi jignit niciodată cu o vorbă rea, ori cu un gest disprețuitor. Cu prietenii era cald, foarte comunicativ, duios, sincer. Poezia lui Anghel e numai o parte din sufletul său. Căci sufletul său deschidea un amestec de sentimentalism și ironie franceză”. ■ Cronica literară are în atenție *Princepele* lui Eugen Barbu, „surprinzător” în opinia Ilinei Grigorovici, „Probabil că problema limbii ține la Eugen Barbu de un simptom mai cuprinzător, a cărui origine este ispita povestitului. (Ar fi de cercetat ca un parametru al prozei noastre disputa dintre romancier și povestitor, expresia unei vocații ancestrale sau a unei relații anume cu limba care nu îngăduie scriitorului să se desfacă de farmecele cuvintelor.) *Princepele* este un roman realizat în

mare parte cu mijloacele povestitorului tradițional, care, spre deosebire de romancierul modern, nu se simte obligat să-și elucideze condiția și să-și legitimizeze mereu actele. Eugen Barbu scrie s-ar zice «instinctiv», adică neîntrebându-se asupra drepturilor sale de a dispune de timp, de spațiu, de a fi și în afara și înăuntrul personajelor, de a fi deci ceva ce nu poate în realitate fi. Dar cum în mod sigur printre instinctele umane nu există unul al prozei, ceea ce numim cu obișnuita iresponsabilitate impresionistă «instinct» este de fapt meșteșug, un ansamblu de nume și convenții adoptate pe neștiute prin lecturi, care lucrează inconștientși implacabil ca un instinct». ■ Sub titlul *Săptămâna literară* realizată de Miron Cardaș sunt consemnate o serie de producții literare precum: □ *Generație și creație* de Mircea Martin, critic și cronicar care „n-a «lansat» autori, ocolind (cu sau fără voie) un risc, necesar ca un rău pentru un critic, preferând în mod deschis autorii tineri dar, repetăm, mai puțin pe debutanți. Sumarul volumului de față (cuprinzând numai cronici) evită un alt risc – cel al exercițiului pe textul clasic, unde, deși judecățile de valoare sunt în general stabilite, așezate, ambiția de critic ori numai cronicar a tins și tinde, ca în atâtea cazuri cunoscute, să adauge ceva nou. [...] Recitirea cronicilor publicate în pagini de revistă ne dă satisfacția (nouă și, credem, și autorului lor) să constatăm că «n-au îmbătrânit». Propozițiile despre Adrian Păunescu, M. Călinescu, Ana Blandiana ori N. Breban se verifică la fel de exacte acum ca și atunci când au fost scrise pe volumele de atunci. [...] Pentru cine l-a citit cu regularitate pe Mircea Martin în paginile «Amfiteatrului», mai ales, surpriza nu mai poate veni de la textele în sine, ci de la modul cum aceste texte – fără destinația inițială de a compune un volum – se constituie într-o carte, adică într-o structură, atestând un critic serios și de ținută, deocamdată fără un program teoretic manifest, deci, virtual, mai «liber»». □ Miron Cardaș include, aici, *Retrospective literare* de Teodor Vârgolici, un volum în care sunt adunate „materiale de valoare și interes diferit” grupate „în capitole cu o titulatură destul de convențională: Sinteze, Reviste, Scriitori. [...] Materialul, ca de altfel întregul volum, interesează mai ales prin informația bogată, pusă cu generozitate la dispoziția cititorului, analiza concentrându-se asupra enumerării condițiilor în care a apărut și s-a dezvoltat romanul românesc, în speță cel istoric”. □ Volumul *Contraste târzii* de Constantin Știrbu lasă impresia că „versurile, odată scrise, nu au mai fost reluate”, chiar dacă autorul se „exprimă cursiv și inteligibil”, „ambicionându-se să scoată poezie din orice”. De aceea se recomandă: „la o viitoare apariție editorială, autorul trebuie să fie mult mai sever cu sine, căci cartea de față în aceeași măsură în care ne descoperă un poet ni-l și anulează”. ■ În acest număr pot fi citite: *Moartea obiectelor fericite* de Titus Popovici (fragment din nuvela cu același titlu), *Tigrul* de Ștefan Nicolici, *Fantezie de iarnă* de George Ghidrigan, *Balerina* de Ana Delea, *Ochii cocoșului* de Vintilă Ivănceanu, precum și producțiile lirice ale lui Mircea Micu, Elisabeta Costin și Paul Tutungiu.

11 ianuarie

• **[„România liberă”, nr. 7846]** Rubrica *Puncte de vedere* propune, sub denumirea *Literatura – expresie a vieții sociale*, cu semnătura lui Petre Sălcudeanu, o pledoarie pentru condiționarea social-politică a practicii literare. „Întreaga galerie a personalităților literare – afirmă scriitorul – indiferent de punctele geografice în care au apărut, susține fără echivoc determinismul social în durabilitatea unei opere artistice”. Din această perspectivă, „evazionismul literar a fost preferat din comoditate și mai este încă preferat artei deschise, de opțiune categoric politică”. Deși scriitorul recunoaște obligativitatea primatului esteticului, în aprecierea literaturii, afirmând că „arta nu este un succedaneu al politicii în formele ei generale, ci al filtrării acestei politici prin metabolismul conștiințelor umane și implicit al scriitorului”, nu reușește să acopere complet miza politică a articolului.

• **[„Scânteia”, nr. 8303]** În rubrica *Adnotări* se fac aprecieri pe marginea confesiunilor lui Marin Preda, apărute în presă: „Rândurile lui Marin Preda aruncă o lumină edificatoare asupra procesului său de creație. Consemnând utila inițiativă a «României literare», relevăm totodată faptul că și alte asemenea confesiuni, semnate de scriitori reprezentativi ai epocii noastre, ar avea darul să conducă cititorul spre înțelegerea în adâncime a unor opere importante ale literaturii contemporane. Mărturii asupra genezei operei lor făcute de Zaharia Stancu, Eugen Barbu, Fănuș Neagu, Nicolae Breban, D.R. Popescu, Al. Ivasiuc, Ștefan Bănuțescu – ca să cităm doar câteva nume de prozatori – ar fi, suntem încredințați, primite cu interes de cititori și utile, în perspectivă, istoriei literare”. ■ Nicolae Dragoș semnează cronica literară pentru volumul *Cavalerul trac* de Ion Gheorghe: „Există locuri prozaice, iar tehnica alcătuirii imaginii, repetată cu ostentație, pentru a se obține efectul de vechime a textului, nu este îndestulătoare pentru intenție. Elaborarea prealabilă (necesară desigur, căci ar fi de neconceput o asemenea arhitectură lirică fără un plan inițial) este, în unele părți ale poemului, mărturisită prea direct, iar acolo unde ne-am așteptat să vedem strălucirea zidurilor edificiului, luminile picturii, descoperim schelele care ne-o promit doar. Gestul poetului, însă, este semnificativ; ca și consecvența lui preocupare pentru constituirea unui univers liric distinct, a unui sistem poetic”.

13 ianuarie

• **[„Scânteia”, nr. 8305]** Despre *Revistele locale de cultură* se arată: „Apărute de câțiva ani, în principalele centre urbane ale țării, ca urmare a politicii culturale a partidului și statului nostru, revistele locale de cultură și social-politice au menirea de a contribui activ la stimularea vieții spirituale a diverselor zone geografice ale țării. Prin prezența lor, revistele lunare ori săptămânale sunt chemate ca, sub îndrumarea nemijlocită a comitetelor județene de partid, cu sprijinul atent al comitetelor de cultură și artă ale județelor, să contribuie la

dezvoltarea intelectuală și artistică, la afirmarea spirituală în peisajul cultural național a tuturor regiunilor țării. Destinate să dezbată și să reflecteze sistematic cu competență problemele artei, literaturii, învățământului de toate gradele, științei, arhitecturii și urbanisticii din zonele respective, să participe la diversificarea și îmbogățirea culturii românești, să facă prin mijloacele de care dispun educația multilaterală a tinerilor generații, a tuturor oamenilor muncii, să le familiarizeze cu tezaurul valorilor spirituale naționale și universale, revistele de cultură, prin multitudinea preocupărilor, au un rol activ în dinamizarea întregii vieți culturale din regiunile în care-și desfășoară activitatea, conturându-se ca nuclee puternice, cu personalitatea distinctă în peisajul cultural al țării. Acest spirit de responsabilitate față de destinul culturii românești, al îmbogățirii ei prin participarea spirituală a tuturor regiunilor țării animă și dă sens progresului fiecărei reviste”. ■ În legătură cu articolul anterior, Emil Vasilescu semnează comentariul „*Tomis*” un nume ce-și rămâne încă dator: „În cei aproape 5 ani de apariție, revista «Tomis», asemenea altor reviste de cultură, a avut fără îndoială un rol important în stimularea printr-o activitate specifică a unei relevabile emulații spirituale, în descoperirea și călăuzirea tinerelor talente pe căile fertile ale împlinirii creatoare. [...] Cu toate acestea se poate constata că exigența artistică, în ciuda unui sporit discernământ critic, nu se manifestă întotdeauna la un nivel superior, își găsesc loc de manifestare producții facile, cu valoare estetică discutabilă. [...] Inegala cuprindere a tuturor obiectivelor de larg interes cultural, insuficienta atragere a intelectualității dobrogene la crearea valorilor și la dezbaterrea problemelor esențiale ale continuei deveniri spirituale și materiale condiționează defavorabil echilibrul programatic inițial, autoritatea și prestigiul revistei. [...] Dispunând de un entuziast colectiv redacțional, pasionat, capabil să concentreze în jurul său numerosul detașament intelectual, să se aplece cu atenție și luciditate asupra problemelor de interes major ridicat de mișcarea culturală dobrogeană, revista «Tomis» are capacitatea necesară de a concretiza mai substanțial și mai consecvent programul său cultural, estetic, de a deveni un focar de intensă propagare a creației autentice, în stare să facă educație maselor de oamenii muncii, de a deveni o tribună prestigioasă de dezbaterre a problemelor vitale ale culturii, învățământului, științei, a unor probleme de major interes social pe care le ridică dinamica zonă a țării care este Dobrogea”.

14 ianuarie

• [„*Scânteia*”, nr. 8306] Mircea Vaida semnează articolul *Fondul patriotic permanentă a liricii noastre*: „O coordonată fundamentală, puternic îmbogățită în lirica noastră contemporană este aceea a patriotismului, legată de istoria socială și spirituală a poporului, de mitologia autohtonă și de prezent. Sentimentul apartenenței precise, unui loc și unei istorii, unui prezent și unui mod de a gândi și simți, unor condiții caracteristice, dă pecetea specifică stilului poetic

în accepția sa complexă. Sentimentul nu e emanația unui apriorism, ci rezultatul unor experiențe proprii. Excluderea apriorismului senzației poetice nu înseamnă însă îngustarea sferei, limitarea orizontului senzitiv. Tocmai prin individualizare se obține valabilitatea largă a semnificației unui fenomen, acea «latură generală» a unui sentiment poetic, atât de apreciată în preceptele estetice ale lui Engels (v. *Adevărații socialiști*). [...] În perimetrul spațiului poetic românesc sentimentele fundamentale reușesc să câștige în adâncime și în diversificarea nuanțelor lirice. Viața cu infinitele ei lumini și umbre, căutările spiritului omenesc, faptele de fiecare zi, din care se compune istoria unui popor, sunt izvoarele adevărilor poetice”.

• **[„Viața studentească”, nr. 2]** Sunt marcați cei 120 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, cu un grupaj realizat de Marian Popa și M.N. Rusu, intitulat *Postulate eminesciene*. Din Marian Popa, cităm: „Eminescu este un poet național și în același timp un poet universal și al universalității [...] Ca poet național, el este un poet *al tuturor* și *al fiecăruia* [...]. Eminescu nu poate fi definitiv închis în prejudecățile unor comentarii tradiționale fără grave consecințe. Eminescu poate fi abordat cu solemnitate, pozitivist, familiar, dintr-o perspectivă tragică, existențialistă, ironică, sociologică, psihanalitică, filosofică, etică, politică și oricum altfel. O interpretare unică, devenită, cu mijloacele represivității infailibilă ca orice dogmă, ar fi fatală. Eminescu n-ar mai fi un poet național. Exact pentru aceleași rațiuni, ar trebui ca astăzi Eminescu să fie *citit* și nu numai *citat* de cei care-l comentează”. □ M.N. Rusu: „Drama gândirii văzută fenomenologic în *11 Elegii* de Nichita Stănescu se găsește și în *Umanizare* de Ion Barbu, tratată însă parnasian. Iar ambele își au un corespondent în *Diamantul Nordului* a lui Eminescu, unde aceeași problemă primește aura specifică romantismului crepuscular. Motivul reflectării într-o suprafață lucie a unui obiect apare la Eminescu. Acest narcisism al lucrurilor și mai rar al eroului liric prefigurează epistema lui Ion Barbu. [...] *Răsfrângerea*, ca tehnică a lirismului, este... un procedeu strict geometric, aproape metafizic, iar oglinda un obiect al acesteia. Ion Barbu a transformat «*cuvântul neîncăpător*» de răsfrângere în chiar *mecanismul* acesteia. A creat, aș numi-o, *lingvistica refracției* prefigurată de Eminescu”.

15 ianuarie

• **[„România liberă”, nr. 7849]** Ion Dodu Bălan semnează articolul *Eminescu*, în care omagiază activitatea creatoare a poetului pe coordonatele directivelor politice ale epocii, cu ocazia împlinirii a 120 de ani de la nașterea acestuia: „sinteză strălucită a valorilor folclorice, lingvistice și literare din trecutul nostru, opera lui este totodată un punct înalt de pornire pentru cultura românească de astăzi, care se dezvoltă în spiritul celor mai bune tradiții ale literaturii naționale și universale”.

• **[„Scânteia”, nr. 8307]** Ziarul serbează *M. Eminescu 120 de ani de la nașterea poetului*: □ Victor Eftimiu, *Luceafărul*: „Mihail [sic!] Eminescu a

fost un slujitor devotat și mult dăruit, un magician incomparabil al graiului național. A plivit, a frământat, a înfrumusețat limba țării, limba care nici până azi nu și-a spus ultimul cuvânt. Ea deschide vaste posibilități, e plină de accente inedite, de ogoare fertile care se cer populate, de orizonturi imense spre care se vor înălța pasărilor poeziei viitoare. Eminescu a încercat toate nuanțele graiului nostru. Le-a experimentat pe toate. Și nu este exagerat să se spună: Mihail Eminescu se confundă cu limba românească”. □ Dan Zamfirescu, *Etalonul de aur al culturii noastre*: „Ceea ce uimește pe oricine se apropie de personalitatea și opera lui Mihail Eminescu este extraordinara capacitate a geniului său de a fi mereu «actual», de a acționa răscolitor și fecund asupra unor generații și epoci succesive care, marcând fiecare în parte un alt moment istoric și cultural, o altă sensibilitate, alte aspirații intelectuale, se regăsesc, totuși, pe rând, în proteica simțire și gândire a celui pe care Titu Maiorescu l-a numit «suprema întruchipare a inteligenței române»”. □ Aurel Dragoș Munteanu, *Nobleța gândului*: „Eminescu este pentru noi tot ceea ce istoria, conștiința noastră națională și universală au elaborat în legătură cu opera lui. El este geniul literar văzut de Maiorescu, este poetul național relevat de Blaga, este poetul cosmic analizat de Călinescu. Dincolo de toate, putem spune însă că Eminescu se află în însuși sentimentul existenței noastre”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6427]** Sunt publicate, în secțiunea *Eminescu, 120 de ani de la naștere*, articole dedicate, semnate de Matei Călinescu – *Poetul și sărbătoarea sa*, Grigore Arbore – *Și somnul...*, C. Stănescu – *Fantasia și fantasterie* și Nicolae Dragoș – *Eternitatea artei poetice*.

● **[„Albina”, nr. 2]** În *Cronica unui greier* citim *Pe urmele zimbrului* de Ion Bănuță: „În Țara Vrancei ce coboară dinspre Țara de Sus către Dunăre, au mai rămas încă proaspete și umede parcă, urmele zimbrului care se pierde pe aici, poate odată cu istoria și poate atunci, în primăvară, când se colorează alunișurile îmbrățișând ghiocei albi și albaștrii, acesta, Măria-Sa zimbrul bând nu din apa Putnei, ci din cupa sau potirașul zânelor, fu răstignit în «ochisorii șarpelui» care, paradoxal, pe aici se tălmăcește în «nu mă uita». E poate, un testament al zimbrului rătăcit și el într-o legendă a Moldovei”. ■ Demostene Botez semnează *Eminescu la 120 de ani de la naștere*: „Se împlinesc 120 de ani de la nașterea lui Mihail Eminescu, poetul nostru al tuturor, poetul în care poporul român își găsește cea mai înaltă expresie a sensibilității, gândirii și sentimentelor sale. Dar cine s-a gândit să aplice la tot ce privește pe Eminescu, unitățile de măsură și dimensiunile noastre omenești pe care obișnuim noi între noi, ceilalți muritori?! Când spunem că au trecut 120 de ani de la nașterea lui, nu simțim de îndată că această trecere de timp, care pentru noi înseamnă un capitol întreg de Istorie, că acești ani, mulți, n-au atins cu nimic nici opera nici numele lui Eminescu, care sunt și azi ca și acum aproape un veac, contemporane? Timpul în ce privește Eminescu trebuie altfel reconsiderat. Pe măsura geniului său și a spațiului de timp pe care îl ocupă în cultura românească. Sunt

81 de ani de când Eminescu a murit și, după unii critici, 87 de ani de când Eminescu nu a mai fost el, când deci geniul lui s-a transformat în exasperarea lui însuși, în anarhia gândirii. Pentru ceilalți poeți contemporani cu el, dispăruți în același timp, ni se pare că de atunci au trecut mii de ani, atât de puțin se mai vorbește de ei și n-au mai rămas prezenți în conștiința nimănui. [...] Nici până astăzi, evoluția limbii noastre și munca atâtor generații de poeți și scriitori asupra limbii românești, nu au putut atinge necum depăși, frumusețea limbii lui Eminescu. Tresărim și acum de bucurie, ca la auzul unei fraze muzicale, când din întâmplare prindem la radio sau la televiziune un crâmpei numai dintr-un vers eminescian. Ca și Pușkin în Rusia, Eminescu este făuritorul limbii literare românești. Și limba aceasta literară formată de Eminescu are darul de a reprezenta fidel graiul românesc, în totalitatea lui și în ceea ce are el mai frumos. Și pentru aceasta, Eminescu va trăi și va fi actual, cât va trăi poporul român. El a folosit cu intuiție genială, și a cunoscut adânc, pentru a ajunge la această perfecțiune, literatura noastră populară, din care a cules și prelucrat cele mai nepieritoare opere. [...] De aceea mă întreb, cu îndreptățire, câte minute sau secunde din lunga supraviețuire a lui Eminescu vor însemna acești 120 de ani de la nașterea lui care pe măsura dimensiunilor noastre, ni se par atât de mult!”. Apar două poezii lui Eminescu: *De vorbiți mă fac că n-aud...* și *Cu gândiri și cu imagini*. □ Și Marilena Vulpe scrie despre Eminescu în *Proza unui poet*: „Poet prin vers și prin atitudine, poet prin înzestrare nativă și formație, poet prin destin tragic și prin determinarea misterioasă a astrelor sale și a pământului său, Eminescu și-a desăvârșit puterile creatoare și în pagini de proză, unde spiritul său a căutat să se desfășoare exact, încercând să-și releve o obiectivitate râvnită. Învingător și învins însă este poetul în aceste pagini, pentru că proza sa este în primul rând expresia personalității sale poetice. Implicațiile acestei proze sunt, din unghiul de vedere al conținutului, mai întâi filozofice. Eminescu, după remarca lui Perpessicius, dă literaturii noastre prima nuvelă filozofică. Ea se numește *Sărmanul Dionis*. [...] Piatră a edificiului, proza sa se întâlnește cu poezia, nu prin alăturare, ci prin însuși germele creator. Este biruința poeziei asupra unui mare poet, este singura înfrângere a lui Eminescu, care, în fapt, s-a dovedit învingător”. ■ Dumitru Stancu semnează o notiță *La Târgul Mureș*: „De curând mi-am condus pașii pe străzile largi sau întortocheate din Târgu Mureș. Am trecut pe lângă cetatea Mariei Tereza, cu zidurile îngălbenite de timp și mai departe spre biserica de lemn a lui Eminescu, cum o numesc localnicii”. ■ Șerban Nedelcu revine la *Instantanee* cu textul *O lecție*.

● **[„România literară”, nr. 3]** Titus Popovici semnează *Așa cum ziua urmează nopții*: „Cu toții trăim în ambianța fertilă a unei vieți sociale în tumultoasă, rațională și neîntreruptă împlinire, căreia, începând cu Congresul al IX-lea, Partidul Comunist Român i-a indicat direcțiile clare și multiple, făcând de atunci, neîntrerupt, sinteza vastei sale experiențe politice, sociale și umane,

dezvăluind cu un sobru curaj neajunsurile și greșelile, nu o dată dramatice, punând bazele structurilor durabile, dar permanent și sistematic deschise nou-lui, inițiativei, geniului inovator individual sau colectiv, adică – în esență – creării și instaurării democrației socialiste, a cărei superioritate nu se demonstrează și nu se va demonstra niciodată prin declarații, sau generalități răsunătoare, ci prin capacitatea de a face din fiecare om demn de acest nume depozitarul activ al responsabilității întregi, pentru soarta țării, pentru destinul demnității ei, pentru puritatea socialismului către care, conștient sau instinctiv, se îndreaptă milioane de oameni pe acest pământ frământat. [...] Sunt convins că numai pe acest teren solid al responsabilității niciodată uitată, niciodată escamotate, va apărea opera pe care o așteaptă și o merită poporul român, fresca semnificativă și durabilă a destinului său, cu luminile și umbrele lui, rezultatul eforturilor tuturor generațiilor, al sintezei tuturor experiențelor de viață, de gândire, de bucurie și suferință. Și numai de aici va răsări, pentru fiecare din noi, bucuria aceea supremă spre care aspirăm, atât de simplu și de zguduitoare exprimată, de mult, de bătrânul Will: Mai presus de orice să-ți fii credincios ție însuși/ Și așa cum ziua urmează nopții/ Nu vei putea trăda pe nimeni. Pentru că în epoca noastră «a fi credincios ție însuși» înseamnă a primi deschis și plener splendidă povară a responsabilității”. ■ Traian Herseni adăncește „linia” trasată de socialism în *Conștientizarea*: „Dincolo de economie și cultură sunt oamenii, totul se face prin ei și totul trebuie făcut pentru ei. Ideea aceasta este cuprinsă în însăși esența socialismului, de aceea ea trebuie mereu conștientizată, ținută mereu trează în conștiința tuturor. Poate că în aceasta constă una din sarcinile cele mai înalte a celor care activează în domeniul științelor social-umaniste”. ■ Comemorând *Centenarul Lenin*, revista publică poezia *Lenin* de Robert Rojdestvenski, în românește de Cezar Baltag. ■ Citim *Două inedite închinare lui Brâncuși*: „Scrise în ultimele săptămâni, textele pe care – în traducere – le oferim aici cu adevărat celor ce l-au iubit pe marele sculptor, văd în România și... în «România literară», pentru întâia oară, lumina tiparului”. Apar poeziile *Cumințenia pământului* de Oleg Ibrahimoș și *Sărutul* de Max Alhau, în traducerea lui Ion Caraion. ■ Revista îl comemorează pe Mihai Eminescu, *120 de ani de la nașterea poetului*, prin contribuții ale lui Șerban Cioculescu, Gheorghe Bulgar, Grigore Tănăsescu, Al. Piru, Petru Vintilă, George Muntean: □ *Sonetele lui Eminescu* de Șerban Cioculescu: „Sonetul, spune Perpessicius în pertinentele-i glosări din mare ediție a *Opereilor*, «a fost la Eminescu una din preocupările juneții, și dacă a ajuns la câteva din cele mai șlefuite realizări, a fost numai pentru că, mai mult ca în alte specii, aici a putut să-și exercite cu stăruință nesațul său de perfecție». (*Opere*, II, 1943, p. 113). Așa este. Și totuși, încărcătura afectivă a sonetelor lui sparge cadrul strâmt al formei fixe și dovedește încă o dată că geniului îi sunt toate cu putință. Ca leghendarul Pygmalion, care a dat viață marmurii [sic!] reci, Eminescu a comunicat celor mai bune din sonetele lui acea lungă vibrație elegiacă, al cărei răsunet

în simțirea noastră nu se va stinge niciodată”. □ *Scriitori vizionari* de Gheorghe Bulgar: „În vara aceasta s-au sărbătorit, cu un atașament global cuvenit marilor spirite ale trecutului nostru cultural, 150 de ani de la nașterea lui N. Bălcescu, patriot luminat, luptător generos pentru idealurile de libertate și progres ale poporului nostru, iar acum, 120 de ani de la nașterea celui mai de seamă poet român, Mihai Eminescu. Legătura pe care o stabilim între aceste două aniversări nu este de loc întâmplătoare: nu numai pentru că marile spirite se întâlnesc și se completează unul pe altul, pentru a înnobila mereu forța culturii, mesajul lor luminând «timpurilor ce vin», ci și pentru că Eminescu a fost un adânc admirator al înaintașilor inspirați din tezaurul culturii și al limbii naționale, înaintași pe care i-a nemurit în *Epigonii*; în multe articole din presă a subliniat zelul lor creator și luminosul patriotism care l-a însuflețit, unind arta cu dăruirea obștească pentru progresul patriei lor”. □ *Eminescu și lirica europeană* de Grigore Tănăsescu: „Dintre simbolurile lui Eminescu, unul din cele mai încărcate de semnificații este simbolul lirei și al «arfei» – legate nemijlocit de substanța poeziei. Aceste simboluri, completate cu cel al «laurului pururea verde», sunt invocate de genialul poet de-a lungul întregii sale creații, începând cu poeziile de debut și până la marile poeme ale maturității. [...] *Motivul apolinic*, una din dominantele liricii europene, este prezent la poetul nostru în toate ipostazele lui definitorii. Putem afirma – cu toată convingerea – că în întreaga dezvoltare a literaturii europene, nu ne este cunoscut un alt poet care să fi tratat acest motiv atât de multilateral, așa de adâncit – ca Eminescu, motiv întruchipat de el în Orfeu, Hyperion sau Apollo”. □ *Limba și stilul operei literare a lui Mihai Eminescu* de Al. Piru: „În al doilea volum al recent apărutei culegeri de *Studii de istoria limbii române literare. Secolul XIX* (redactori responsabili Al. Rosetti și B. Cazacu), Al. Rosetti și Ion Gheție se ocupă de *Limba și stilul operei beletristice a lui Mihai Eminescu* (p. 307-341). [...] Actualul studiu al lui Al. Rosetti și Ion Gheție are caracter de sinteză și, spre deosebire de *Dicționarul limbii poetice a lui Eminescu*, care se ocupă numai de opera literară antumă, prezintă interesul de a lua în considerare și opera literară postumă a poetului. Evident spațiul studiului fiind relativ mic, autorii au trebuit să procedeze la o selecție a faptelor și să se limiteze la schițarea aspectelor generale ale limbii și stilului lui Eminescu. Observațiile, totdeauna argumentate, mi se par fundamentale”. □ *Un prieten al lui Eminescu, C. Popasu* de Petru Vințilă. □ *Eminescu și școala* de George Muntean: „Trei ar fi aspectele mai importante ale relației ce se poate face între Mihai Eminescu și școală, în ansamblul ei. Unul s-ar referi la etapele fluctuantei lui vieți de elev și student, altul la scurta sa activitate de profesor și revizor școlar, iar celălalt la chipul cum înțelegea el școala și menirea acesteia în viața socială”. ■ În *Cărțile anului*, D. Micu publică un text despre volumul Anei Blandiana, *A treia taină*: „Interzicându-și comunicarea autobiografică, Ana Blandiana, nu numai că nu se consacră cultului mallarméan al cuvântului, dar face tot posibilul spre a

evada din cuvânt și din tot ce înseamnă făcătură, verbiaj, «compunere». Rămâi, străbătându-i cărțile, deconcertat de a constata o aproape totală absență a metaforelor în înțelesul tradițional, a «imaginilor», a «rigorilor de stil». Mai peste tot, expresie nudă, vorbire nemeșteșugită. Cei predispuși să reducă poezia la forma ei, la o chestiune de meșteșug, ar putea conchide că «antiliteratura» Anei Blandiana este, implicit, antipoezie. În cazul că sunt lipsiți de receptivitate lirică! [...] Ana Blandiana e un poet dintre aceia care merg la înseși izvoarele lirismului, care trăiesc în inefabil ca-n propriul element, neavând nevoie, în consecință, de analogii, spre a-l sugera. În năzuința de a capta esența poeziei, simbolisții au inventat (sau, tot cazul, au consacrat) gândirea analogică. Gândirea Anei Blandiana e mai curând mitică. [...] Autoarea nu «trăiește», ci mitizează. Încredințează poemului nu experiențe, cu auto-proiecții mitice, un fel de supra-experiențe, experiențe negate prin contemplație. Astfel de... netrăiri nu sunt, desigur, posibile oricând. Ele pretind o stare cu totul specială, privilegiată, o candoare adamică. Spre a o realiza, poetul iese din lume, din timp, se întoarce la condiția primordială, reîntră în starea de grație, în increat. El se vede în consecință, pus în situația de a se «alege» pe sine însuși, și astfel începe drama. Căci redobândirea candorii originare nu exclude suferința. Dobândind privilegiul de a-și fi propriul creator, sufletul în stare genuină trebuie să opteze, iar opțiunea implică limitarea, renunțarea, sacrificiul. Făurindu-ne, ne mutilăm implicit, întrucât ne fixăm în tipare mărginitoare și izolante. Individualizându-ne, ne depărtăm de marele tot, de condiția inițială divină».

■ Aurel Dragoș Munteanu salută apariția unei noi poete, Angela Marinescu: „În vara acestui an a apărut la o editură din Cluj volumul cu titlu semnificativ: *Sânge albastru*, semnat de Angela Marinescu. Poetesa nu atrăsese până acum decât atenția intermitentă a criticului de la «Tribuna», Ion Oarcăsu, care nu a mai avut curajul să-i urmărească debutul în volum și să o impună publicului mai larg. Este păcat, fiindcă *Sânge albastru* creează posibilitatea unei lecturi substanțiale și aduce în literatura actuală un poet adevărat, unul dintre puținii care trăiesc intens fiecare cuvânt, la hotarul din viață și moarte, unul dintre cei care au ars punțile în urma lor. Angela Marinescu seamănă cu albatrosul lui Baudelaire, atât în ipostaza ei artistică, cât și în cea umană, versul său este încă nesigur, poeta este aproape mirată de forța lui revelatorie și de aceea uneori vocabulele cedează sub greutatea emoției. [...] Tragismul reținut al versurilor din cartea Angelei Marinescu vine din contemplarea iremediabilului, mai mult, din trăirea lui. O slăbiciune imensă scaldă lumea poeziilor sale, o oboseală adâncă, o boală mortală». ■ Tot la *Cărțile anului* apare recenzia la *Ingeniosul bine temperat* de Mircea Horia Simionescu, semnat de Adrian Marino: „O reală surpriză literară, inconformistă și mai ales ironică – pentru clasificările și ierarhiile curente, o constituie pseudo-«Dicționarul onomastic» al lui Mircea Horia Simionescu, *Ingeniosul bine temperat*, specie cu un singur prototip românesc, de înregistrat sumar la categoria literaturii umorist-satirice. Vocația

este evidentă, umbrită, în această fază, doar de riscurile abundenței, facilității unor mijloace și, mai ales, unei anumite mecanizării a regulii jocului. Căci Mircea Horia Simionescu se lasă prins în propriul său joc, uneori superior, alteori numai agreabil, în care se complace cu aerul unui amator preocupat doar să se distreze. [...] Dar în aceste pagini Mircea Horia Simionescu se revelă un scriitor adevărat, de o speță puțin curentă, întrucâtva sterilă (deoarece jocul sarcastic nu se poate desfășura pe mari spații), de orientare mizantropă (autorul pare a fi edificat asupra esenței umane, despre care nu-și face nici un fel de iluzie), de o viziune unilaterală (cu o percepție acută, specializată, a incongruităților și spontaneităților iraționale ale existenței), legitimă totuși ca orice dioptrie deformantă”. □ *Călătorie de seară* de Dan Laurențiu, are parte de o prezentare semnată de M. Petroveanu: „De descendență blagiană, ca mulți din tinerii poeți, Dan Laurențiu poartă în el mușcătura unui dor extatic, a nevoii de fraternizare cu un univers purificat, întors adică la transparența lui originară. Nostalgicul râvnește la reinstaurarea luminii aurorale, la așternerea pământului cu petale, la mișunarea greierilor de aur prin văzduh și erupția blândă a trâmbițelor de cristal, la foșnetul mătăsos al păsărilor nocturne și vizitele familiare ale îngerilor, suscitând flăcări albe în jurul nostru printr-o simplă batere de aripi. Sub regimul abolirii limitelor de timp și spațiu, trecerile de la o condiție la alta, brutale și contrastante în mod obișnuit, se produc ca niște deplasări line, imperceptibile, osmotice, cu efect de sublimări aducătoare de fericire. Astfel, veghea alunecă în somn, durerea în euforie, visul în amintire, ființele vii în umbre sau, pe alt plan, pe cel cosmic, solarul se convertește în selenar, geologicul se eterează [sic!], mineralele, pietrele își pierd greutatea și opacitatea”. ■ Adrian Păunescu se întreține cu Ioan Alexandru. Titlul interviului este „*Cred în ceea ce crede crinul care are curajul să scânteie în miezul nopții*”: „– *Ce simțăminte te încearcă pe tine Ioan Alexandru, ca român aflat în străinătate?* – Mi-e foarte urât în străinătate. Am nimerit într-o Europă obosită, măcinată de complexe și îndoieli. Mi-e frică să mă gândesc prea mult că Europa e o casă bătrână pe care un vânt puternic ar putea-o smulge din temelii. Nu m-am regăsit acolo decât între bătrâni. Tineretul e sleit și nehotărât și fără putere de muncă. Eu nu pot să stau o seară întreagă, între acești băieți plecați de-acasă, fără nici o avere lăuntrică și fără nici o nădejde viitoare. Pentru mulți de acolo, eu par un bătrân conservator, un țăran încuiat, venit dintr-o lume prea aspră, ca ei s-o poată înțelege și prea grea ca s-o poată purta. – *Cum ți se pare țara, privită de acolo?* – Dacă vrei, pot să-ți spun că ea e maica mea și mormântul meu, fără ea sunt de neconceput pentru că eu o concep pe ea. Mi-e milă de oameni, de acești oameni care se mulțumesc cu puțin și care poartă în ei strălucirile unei bucurii care o să fie. Numai scriitorii mi se par obosiți uneori și disperăți, aș putea spune. Oamenii însă sunt plini de nădejde și de liniște. Poate că și eu, în esența mea, sunt unul dintre acești oameni, în stare să poarte totul, chiar manuscrisele în spinare, pentru că n-au siguranța că totul sfârșește

și începe aici, în materialitate. [...] – *Scriti?* – Scriu mereu. Poeme. Și tot umplu niște caiete care nu se mai termină, cu însemnări de lectură. Și fac traduceri din nemții mai răsăriți și încerc să m-apropii de textele grecești, atât de puțin cunoscute de către generația noastră. Aș vrea să-mi retipăresc un volum antologic cu poemele mele de care sunt mai legat, aș vrea să-mi pot publica *Jurnalul de poet* pe care mi-l tot amână editura. Nădăjduiesc să pot da un prim volum cu texte traduse din Heidegger. Și, cum poate știți, lucrez la lucrarea de doctor despre Blaga și Nietzsche”. ■ G. Dimisianu publică o cronică literară la volumul *Calendar* de Ion Horea: „Dacă ritmica interioară mai poate aminti de Pillat, înregistrăm totuși notația mai aspră, un realism al imaginilor care provine fără dubiu din fibra ardelenescă a poetului. Pe această linie cred că trebuie urmărită nota proprie a tradiționalismului său care, descinzând din Pillat și Vociulescu, trecând uneori și prin Arghezi, își construiește o modalitate independentă prin conjugarea acestor surse cu elementele de substrat ardelenesc din sufletul poetului. Rezultă un lirism tot evocator și nostalgic, dar acționând prin tonuri mai aspre, prin culori mai întunecate, impunând o notă dramatică ce îndepărtează orice sugestie de decorativism sau idilă”. ■ Ștefan Aug. Doinaș semnează *I. Negoțescu – poet*: „Aproape toate poeziile lui I. Negoțescu sunt ocazionale. În sens goethean, bineînțeles. Temperament liric prin excelență – vizibil, de altfel, chiar în modalitatea criticii literare pe care o practică – autorul acestor două volume de versuri – *Sabasios* 1968, și *Poemele lui Balduin de Tyaormin*, 1969 – este poetul propriilor sale evenimente: el ține un fel de «jurnal în versuri», fidel și transfigurat în același timp, direct și truculent, «la zi» sau cu întârziere îngrijorătoare, în care se consemnează pe sine, ca partener al realului. Trei sunt zonele acestui real care alimentează o poezie densă, cifrată, de un mare rafinament, șocantă adeseori prin hieroglificele ei, mărturie a unui superior gust poetic: mai întâi, realul exterior cotidian (un peisaj, o călătorie, o întâlnire etc.); apoi, universul «formelor» artistice, inepuizabilul «muzeu imaginar» al lumii, atât cât a putut să fie investigat de autor, în comerțul cu cărțile și operele de artă sau într-un periplu geografic efectiv; în fine, și mai rar, evenimentele importante ale realului său interior, crizele de spirit cu rădăcini – de asemenea – în istorie sau cultură. Un om concret e, astfel, suprapus unui om de cultură, iar din această trăire a faptelor și a ideilor se naște o poezie anti-intelectualistă, cu totul deosebită de poezia pe care o scriu – în general – criticii: dificultatea lirismului lui I. Negoțescu nu provine dintr-o cantonare în sfera conceptelor, ci din selecția extrem de eliptică a datelor reale sau din excesul de metaforism. Aceasta nu înseamnă că ideea lipsește: din contră; dar ea trăiește într-o carnație luxuriantă până la exotism, ciudată până la prețiozitate, derutantă prin distanța abolită dintre elementele ce o compun”. ■ Rubrica de comentarii *Ochiul magic* este bogată în fapte: □ *Un scos din pepeni* semnat I. T.: „De mai mult timp Cornel Regman susține în revista «Tomis» o cronică a criticii, în care comentariul la obiect al operelor i se preferă examinarea punc-

telor de vedere emise de confrăți. Nu discutăm acum criteriile de evaluare și deci valabilitatea aprecierilor conținute. Amintim că în «România literară» Valeriu Cristea, într-un articol în care se ocupă de activitatea lui Cornel Regman, s-a referit și la rubrica din «Tomis». E drept să menționăm că analiza aceasta era întreprinsă dintr-un unghi de vedere pronunțat critic, și se intitula, poate nu tocmai liniștitor pentru autorul vizat, *Critica criticii și drama sterilității*. În spiritul schimbului liber de opinii, revista noastră a publicat sub aceeași egidă (*Polemici*), în replică, un articol de data aceasta net favorabil lui C. Regman, semnat de I. Negoțescu. Curios este însă faptul că inițiatorul agresivelor atacuri din «Tomis» este mult mai puțin dispus să accepte postura în care erau situate periodic «victimele» sale. Epilogul tipărit de Cornel Regman pe o întreagă pagină în nr. 12 al revistei din Constanța ne descoperă o natură refractară la dezbateră deschisă, la confruntarea sinceră a părerilor, pierzându-și brusc seninătatea de îndată ce i se aduce vreo obiecție, un autor decis să nu renunțe în ruptul capului la postura de judecător literar, scutit de rigorile competiției, privilegiu pe care singur și l-a conferit. [...] Cum își poate îngădui cineva să emită asemenea verdicte defăimătoare asupra presei literare, verdicte care se răsfrâng implicit asupra principiilor ce guvernează întreaga breaslă scriitoricească? Realitatea nu devine atât de sumbră, tovarășe Regman, doar pentru faptul că ați fost obiectul unui comentariu defavorabil în care, printre altele, vi se arată că nu ați înțeles nimic, dar absolut nimic, din poezia *Incomunicabilul* (de Al. Philippide), de altfel îndeajuns de explicită. Precizăm, dacă mai e nevoie, că «România literară» a fost și este deschisă tuturor scriitorilor de valoare (o dovadă este și publicarea promptă a replicii lui I. Negoțescu), că și-a propus și își propune să promoveze direcțiile literare cele mai fertile, și să realizeze, pe planul criticii, o cât mai obiectivă ierarhie de valori, adăpostind cele mai variate opinii, în măsura în care ele aderă la ideile diriguitoare ale culturii noastre socialiste și nu contravin dorinței de elevație intelectuală, de dezbateră loială și de păstrare a prestigiului și demnității profesionale".

□ *Critica într-o fază critică* de C. A.: „Numărul 10 al revistei «Orizont» reunește în secțiunea *Opinii despre critica literară* câteva scurte materiale de circumscriere și definire a rolului criticului și a criticii în general, în promovarea valorilor literare autentice. În articolul *Rolul și perspectivele criticii literare*, Victor Iancu urmărește cu irezistibilă seriozitate căile de ieșire a criticii (definită bonom «o veche preocupare a spiritului european... prezentă – firește, încă nu sub acest nume – și-n Antichitatea greco-romană») din «faza critică». [...] Câteva alte false mituri sunt distruse cu aceeași alegră dezinvoltură: incapacitatea unora de a înțelege că studiul istoriografic, operat din unghiul de vedere al reinterpretării, constituie și el un efort critic, ideea greșit răspândită a necesității câmpării absolute a criticii în genul scurt".

□ *Corespondența I.M. Sadoveanu* de P. P.: „Epistolele, scrise între 1918 și 1923, sunt importante pentru că descriu foarte exact sinuoasa dar mereu ascendentă cale formatoare a viitorului

romancier. Sunt evocate lecturile (Balzac, Maeterlinck, Novalis, Fabre, Heredia, Proust, Tolstoi, Cehov), primul voiaj la Paris, cu popasurile în cenecluri și societăți literare (între care în atelierul lui Jalea), emoția primei întrebuintări a unui stylo, pe atunci aparat de perfecționare exotică, atmosfera vieții literare și teatrale din țară”. □ *Un dialog* semnat V. V.: „O rubrică interesantă – *De la magistru la discipol* – întreținând în discuții prin măsura și spiritul elevat tradiția și bunele renume al studentului, este rezervată de revista «Viața studentescă» personalităților lumii universitare. În numărul din 7 ian. 1970 invitatul revistei este Alexandru Piru, decan al Facultății de filologie de la Universitatea din Craiova și profesor al Facultății de limbă și literatură română din București. Dialogul realizat de Nițu C. Ionulescu – *În literatură trebuie să fim noi înșine*, se axează pe problemele acute ale literaturii actuale și pe condiția studentului filolog, atingând în același timp dilemele reale care se ivesc în cursul formării și manifestării sale ca intelectual după terminarea studiilor universitare. [...] Situația criticii depinde în rândul ei, după opinia profesorului și criticului Al. Piru, de necesitatea reexaminării «falselor consacărîi» și de restituirea «adevăratelor valori», criteriile critice fiind «onestitatea și autoritatea» pe care o dă vocația, pregătirea și experiența”. ■ Înainte de a-i prezenta la rubrica dedicată *Cărților săptămânii* pe Alexandru Miran și Ion Potopin, Florin Manolescu arată: „Fie că vrem, fie că nu vrem să recunoaștem lucrul acesta, există o literatură manieristă față de care ar trebui să avem mai mult respect și în legătură cu care ar fi cazul să discutăm eliberați de orice prejudecată. Foarte mulți critici cred că a spune unui poet că versifică bine, că este cu alte cuvinte, un *versifex*, înseamnă a-i discredita opera și, probabil că determinați de această mentalitate, poeții se scandalizează și ei când cineva le spune că sunt *manieriști*. [...] Înțeleg deci prin *manierism* o structură permanentă a spiritului nostru, indiferentă de curenți sau de școli literare, capabilă să se exprime însă numai în anumite momente ale istoriei literare. Faza de manierism a unei literaturi este rezultatul unei conjuncturi fericite, în care, întoarsă cu fața spre sine, literatura este liberă să se dezintereseze de orice program teoretic. Mai mult decât atât, literatura manieristă dovedește că într-o cultură există liniște, și în aceste momente de răgaz și de prosperitate ale literaturii, manieristii ne aduc aminte, tuturor, că în afara lumii adevărate în care trăim, mai există o lume muzicală a cuvintelor și a formelor pure, un vis al sufletului nostru, în care treburile cresc și păsările zboară altfel decât în realitate”. □ Alexandru Miran, *Adevărata întoarcere*: „Cele mai multe poeme din ciclul *Pastil* sunt de fapt niște povestiri, niște narațiuni baladești, în gustul lui Ștefan Aug. Doinaș, transfigurate însă printr-o nomenclatură clasică sau prin sigle de arhitectură medievală care, toate, ne transportă într-un decor de cuvinte fantastic”. □ Ion Potopin, *Clamor*: „Manierismul lui Ion Potopin, poet surprinzător prin câteva poeme de un rafinament desăvârșit, poate fi ilustrat în aproape toate compartimentele poeziei, de la rimele somptuoase ale unor versuri [...] până la lepo-

rismul muzical [...]. Autorul este, prin urmare, un arhitect, un constructor care se mișcă într-o lume de cuvinte, fascinat, ca și Alexandru Miran, de spectacolul pe care fraza îl poate oferi”. ■ Volumele de critică sunt prezentate de Ov. S. Crohmălniceanu. □ *Literatura de frontieră* de Silvian Iosifescu: „Silvian Iosifescu clădește pe un teren extrem de mișcător, cu prudență, dar și cu o remarcabilă ingeniozitate. În speciile literare marginale, scrisul artistic își joacă adesea drama lui existențială și, luminând-o, autorul izbutește să surprindă și să caracterizeze câteva din aspectele care, astăzi, o definesc. Ce a adus «descoperirea specificului» în aceste zone ni se relevă cu subtilitate și înțelegere a tendințelor literaturii contemporane. N-am priceput însă rațiunea care l-a făcut pe Silvian Iosifescu să nu consacre și un capitol special eseisticii filozofice, deși menționează frecventele ei interferențe contemporane cu epica și lirismul. Fascinația exercitată în prezent de științele exacte, pozitive, asupra gândirii speculative n-a împiedicat-o să continue a recurge și la expresia «literară». Și pe tărâmul confesiunilor mai erau de notat schimbări revelatoare. Mentalitatea modernă a făcut posibilă apariția mărturiilor pe care cutează să le aducă despre ei înșiși amoralii sau asociații, criminali, invertiți, declassați etc. Tipul acesta de memorialistică este un ecou direct al existențialismului, și merita să fie studiat. Cartea stârnește, desigur, și numeroase alte observații, invitând la dialog. dar tocmai aceasta dovedește că e produsul unor reflecții vii, personale, care nu umblă pe cărările bătute, ei știu să deschidă orizonturi noi spiritului”. □ *Dionysos* de Mihnea Gheorghiu: „Nu puține din cam prețios intitulate «melpomenade» ale lui Mihnea Gheorghiu rămân simple cronici dramatice de spectacol și se mulțumesc să repete locuri comune cu privire la Cehov, Gorki sau Shaw. Pe «note și contranote» publicistica își pune iarăși amprenta efemerului. O anumită dispoziție de a rezolva «jurnalistic» confruntările ideologice, apare aici comunicând sentimentul improvizației. [...] Iar cuvântul «cutare» face parte tocmai din arsenalul acelor formule ambigue pe care publicistica își clădește diplomația ei îndoielnică. Să fim consecvenți cu noi înșine: oare nu însuși Mihnea Gheorghiu ne asigură că: «Timpul ambiguității este un timp pierdut»?”. ■ Ion Argintescu publică în *Evocări* un text despre *Anton Holban*: „Anton Holban era un meloman pasionat, posedând o discotecă deosebit de valoroasă, îmbogățită permanent (cu destule sacrificii materiale, acceptând bucurii anumite privațiuni, pentru a-și putea procura, – uneori direct de la Paris, – discurile de patefon râvnite)”. ■ Continuă *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”*, cap. III *Forță și intelect*, ale lui Constantin Noica. ■ Nicolae Balotă se ocupă de apariția volumului *Shakespeare, contemporanul nostru* de Jan Kott, tradus de Anca Livescu și Teofil Roll: „Jan Kott, el însuși, vorbește de «adevăratul Shakespeare». Deci există un Shakespeare adevărat. Dar tot el vorbește când de un Shakespeare «al epocii noastre», când de «omul Renașterii». Care din aceștia doi este «adevăratul Shakespeare»? [...] *Shakespeare, contemporanul nostru* (adică al istoriei vea-

cului nostru, ca și al unor scriitori și gânditori din acest secol) i-a adus autorului o binemeritată faimă mondială”. ■ Despre transcendență, Albert Béguin și înțelesurile ocultismului, așezate *Sub semnul Graalului*, face dezvăluiri D. Țepeneag: „Întotdeauna sensul transcende imaginea, obiectul pare să spună mai mult decât sensul său. Așa a apărut problema transcendentului, a ceea ce e dincolo de imagine, de semnul de orice natură al obiectului. De aici probabil obsesia înțelesului, a noimei care se ascunde în spatele lucrurilor. De aici, tentația căutării. Care este sensul vieții, al ființei noastre, și de ce ne scapă mereu? Până când căutarea și viața devin una și aceeași aventură. Iar atunci această căutare e altceva decât dorința de cunoaștere, altceva decât laborioasa cercetare a cauzelor și fenomenelor. Nicăieri ca în mitul Graalului nu e mai adânc cuprinsă ideea acestei căutări spirituale, care e întrebare și în același timp aventură, participare totală a întregii ființe și nu demers sistematic al intelectului pentru găsirea unei soluții. Prin ea nu se câștigă experiență, ci un destin! [...] Albert Béguin (1901-1958) n-a fost un critic în accepțiunea curentă a termenului; poate n-a fost nici unul din acei cavaleri ai căutării ca în legenda pe care o îndrăgea atât de mult, a Graalului, ci doar agrimensorul cu ochii pierduți spre Castelul la care nu poate ajunge. Oricum ar fi, ai aproape certitudinea că pentru el activitatea literară a rămas întotdeauna pe un plan secundar, și nici chiar în perioada cea mai fecundă, dinainte de război, ea nu poate fi despărțită de o atitudine fundamentală în fața vieții. În fiecare clipă a aventurii sale interioare, se străduie să păstreze contactul cu realitatea din jur. Nu evadează, și are tăria să se oprească, să renunțe. Să se schimbe ca să rămână el însuși! [...] Adevărata căutare nici un poate avea un sfârșit; scopul ei nu e undeva, la un capăt, e în chiar desfășurarea sa, în înlesnirea cunoașterii de sine, și mai ales în dezvăluirea unei unități a sinelui. Dezvăluirea aceasta e Graalul atât de râvnit. Iar opera literară nu poate fi decât mijlocul, nu scopul unei vieți de căutare. Asta și admirăm la Béguin: puternica spiritualitate emanată din cuvintele sale, care tot timpul parcă vor să spună altceva decât ce spun. În căutarea Graalului, etapa finală e aceea a ne-vederii. Atunci se ivește revelația, lumina, și cel ales primește răspunsul. Căci răspunsul, deși e căutat, nu e găsit, ci primit. Și în orice caz nu e comunicabil. Transfigurarea finală e personală și mută. În acele clipe de extaz, buzele sunt strânse într-un zâmbet, ele nu se vor mai deschide niciodată”. ■ *Ce e nou în literatura spaniolă* cuprinde un interviu cu J.M. Caballero Bonald realizat de Ioana Zlotescu-Cioranu și două poezii de José Maria Pemán, în traducerea lui Teodor Balș: *Descânțece* și *Juan Ramón*.

• [„**Tribuna**”, nr. 3] Ion Oarcăsu prezintă volumul de poezii al lui Alexandru Lungu: *Altceva decât umbra*: „Titlul volumului pe care l-a publicat nu demult Alexandru Lungu pare anume ales ca să incite fantezia asociativă. Într-adevăr, te întrebi imediat, ce Altceva decât umbra, deci opusul luminii, semnifică și circumscrie prin imagini autorul, poet de prestantă, ajuns în faza deplinei maturități? [...] Deși se situează prin problematica luminară în zona liricii

moderne, speculative, Alexandru Lungu are puține tangențe cu poezia experimentală de ultimă oră. Încredere în cuvânt, în gustul poetic divinatoriu, în simțuri ca izvoare de inspirație virtuală – vorbesc de-o poetică temerară, dar care a avut vreme să se clasicizeze, precizându-și coordonatele esențiale”. ■ Ion Lungu propune *Reflexii la început de an despre critică*: „Se pare că ne aflăm în fața unei situații deconcertante. Criticii nu au reușit să se acomodeze cu efortul și ritmul realizărilor din domeniul creației. Prea atenți la metodele de investigație și, din nefericire, la cine publică, noi nu am reușit să aprofundăm și să valorificăm, în sensul adecvat al cuvântului, tocmai ineditul și legătura superioară cu valorile precedente sau contemporane. De la noi și de aiurea. Așteptăm, probabil, un consemn sau un discurs concludent în această privință. Spre rușinea noastră, a celor care semnează recenzii, cronici și articole de probleme, literatura noastră a devenit un autoturism rapid și comod, dar fără o șosea corespunzător luminată... Există cumva un conflict între critici și creatori?”. ■ În cadrul rubricii *Ipostaze*, Eugen Barbu semnează textul *Vodă în patru labe*. ■ N. Carandino notează despre *Nicolae Iorga - autor dramatic*: „Nicolae Iorga iubea cu pasiune teatrul, nu teatrul de distracție, de consum curent pe care dimpotrivă nu se ostenea să-l biciuie, ci un teatru care să reînvie trecutul. [...] Opera lui de teatru este vastă și inegală. Ea poartă sigiliul măreției fiindcă nu există text semnat de el în care o strălucire, fie numai de amănunt, să nu scuze și să nu lumineze. A scris tragedii, drame, comedii, satire, farse. A scris teatru de cameră și teatru pentru popor. A scris piese istorice și piese moderne, legende și poeme dramatice”.

16 ianuarie

● **[„România liberă”, nr. 7850]** Pornind de la ipoteza conform căreia asupra culturii acționează două categorii de forțe – centrifuge și centripete, Edgar Papu semnează, în rubrica *Puncte de vedere*, articolul *Tradiția în literatură*: „În cultură forțele centrifuge, care o dirijează către cuceririle altor culturi, se cer, astfel, echilibrate și cu forțele centripete, ce urmează atracția față de materia rodnică a propriului pământ”. Câteva dintre exemplele pe care le aduce în sprijinul acestei idei sunt: tema universală a „luptei pentru libertate națională și socială”, tratată de Camil Petrescu în piesele *Danton* și *Bălcescu*, este de o „factură prea elaborată, prea complicată, cu o notă forțată, de răceală”, în primul caz, dar „pătrunsă de o căldură cuceritoare”, datorată situării în „intimitatea unei tradiții”, în cel de-al doilea; de asemenea, tema romantică a naturii este corelată coordonatelor naționale prin operele lui Eminescu, Sadoveanu sau Geo Bogza, tot așa cum satul românesc tradițional face obiectul scrierilor lui Creangă, Coșbuc sau Panait Istrati.

● **[„Scânțea”, nr. 8308]** „Arta și știința lecturii intră cu drept de cetate în opera de educație creatoare a personalității umane”, este de părere Mihnea Gheorghiu. ■ Volumul *Expresionismul* de Dan Grigorescu este întâmpinat

foarte critic de către Mircea Popescu: „Am fi așteptat ca autorul să consacre unora dintre precursori și îndeosebi lui Van Gogh un capitol mai amplu, ca ilustrația volumului să includă, în orice caz, pentru edificarea cititorului și în spiritul însuși al discutării problemelor, reproduceri care să lege expresionismul modern de tendințele expresioniste din arta trecutului. Am fi așteptat, de asemenea, ca referirile la celelalte domenii ale artei, în care expresionismul s-a manifestat cu egală intensitate – dramaturgia și arta regizorală și scenografică, arta filmului, baletul, literatura în genere – să fie mai abundente, chiar dacă autorul și-a propus să scrie un studiu numai despre expresionismul în arta plastică, (și poate că acest lucru trebuia indicat în subtitlul cărții, fie și numai pentru a se preveni așteptări de felul celor formulate mai sus.)” ■ Nicolae Baltag scrie despre volumul *Catedrala* de Virgil Duda: „Defect sau «truvai» modern? Optez pentru prima alternativă. Căci, dacă am înțelege, uneori, sensul artistic al unor asemenea fulgurații episodice de siluete, alteori n-am înțelege decât faptul că ele parazitează (evident, inutil). Sau că pot constitui germenii unor narațiuni autonome, străine – oricum – *Catedralei*”. ■ Aurel Dragoș Munteanu se ocupă de volumul *Shakespeare – contemporanul nostru* de Jan Kott: „Cartea autorului polonez este din toate punctele de vedere o carte reprezentativă și putem spune, fără teamă de exagerare, că este de asemenea una dintre cele mai importante cărți scrise vreodată despre Shakespeare”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6428]** Nicolae Baltag semnalează debutul lui Alexandru Barna, cu volumul de versuri *Liniștea zăpezilor* (nu se precizează editura) care „nu pare contaminat de furia modernistă a altor debutanți. Simplu, deloc obscur, abordează realul în contururile lui știute, concrete, spre a-i propune corespondențe posibile în plan artistic. Intenția de modernitate nu lipsește cu totul, dar, în mod paradoxal, ea se racordează formulelor tradiționale de artă”.

● **[„Contemporanul”, nr. 3]** Din nou, poezie de Eugen Jebeleanu pe prima pagină. ■ Articole consacrate lui Eminescu, la aniversarea celor 120 de ani de la naștere. □ George Ivașcu semnează editorialul intitulat simplu *Eminescu*, din care extragem: „A construi o mare cultură presupune o vastă acumulare de factori constitutivi, o profundă dialectică pe liniile interioare ale unui univers uman, într-un spațiu și un timp istoricește determinate. Aflându-și astfel unghiul de raportare *la* și *în* conștiința omenirii, o mare cultură se identifică prin proprii ei făuritori, nominalizându-și arhitecții [...]”. □ Geo Bogza scrie, în același ton festiv, o tabletă intitulată eminescian *Părea că printre nouri...* □ Al. Philippide face fine disocieri despre ceea ce înseamnă „a gândi poetic”: „Gândirea poetică s-ar putea defini drept acea mișcare a minții care, trecând peste orânduiala obișnuită a fenomenelor, găsește în lume apropieri și înrudiri sau deosebiri și contraste care ne uimesc și ne dau sentimentul frumuseții.” (articolul *A gândi poetic*). □ Nicolae Manolescu descoperă *Vocile lirice ale „Luceafărului”*. □ Ana Blandiana punctează prezența miturilor scandinave, al lui Odin și al ondinelor, în poezia lui Eminescu (articolul *Odin și poetul*).

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, An VIII, nr. 8, nr. 2 (supliment)/ 369; publicație editată de Comitetul pentru cultură și artă al orașului București; format tipografic: A2, 4 pagini; apare săptămânal (vineri); nu se precizează componența redacției] Se deschide cu *De două ori D.R. Popescu* de Dinu Kivu, scurt articol despre „una din revelațiile dramaturgiei ale Festivalului Național de Teatru”: „În 1967, Naționalul clujean îi joacă piesa de debut *Vara imposibilei iubiri*, în 1968 i se joacă, tot la Cluj, piesa într-un act *Visul și Cezar, măscăriciul piraților* la Teatrul Maghiar din Sfântu Gheorghe iar în 1969-1970 i se joacă la Teatrul din Târgu Mureș piesa *Acești îngeri triști*. Aceasta din urmă plus *Visul* sunt prezente în cadrul finalei Festivalului Național de Teatru – *Deci, de două ori D.R. Popescu în finală*. *Acești îngeri triști* a fost salutăată, la premieră, ca una dintre cele mai interesante și curajoase producții ale dramaturgiei românești contemporane. Este o pledoarie caldă pentru adevăr, pentru sinceritate, în același timp un protest violent (*n.b.* ce amintește de stilul „tinerilor furioși englezi”) împotriva ipocriziei, falșurilor, minciunii de orice fel. O piesă ce va cuceri cu siguranță adevăratul publicului”. ■ De altfel, la Premiile Festivalului Național de Teatru – 1969, Premiul Special pentru cel mai bun spectacol cu o piesă de actualitate îi va reveni lui D.R. Popescu pentru *Acești îngeri triști*, Premiul pentru cel mai bun spectacol al Festivalului (vezi și Nr. 3/ 370 al „Săptămânii” – supliment, 23 ianuarie): *Coana Chirița* de Tudor Mușatescu după Vasile Alecsandri, regia Horea Popescu, la Teatrul Național. Premiul „Amfora” acordat de „Săptămâna” pentru cea mai bună piesă românească/ cele mai valoroase realizări ale stagiunii teatrale de proză 1968-1969 s-a dus, *ex aequo*, către piesele *Travesti* de Aurel Baranga (Teatrul Național) și *Iona* de Marin Sorescu (Teatrul Mic).

17 ianuarie

• [„Scânteia”, nr. 8309] Mihai Nadin se referă la *Morala actului critic*: „Atrage totuși atenția, în ultima vreme, proliferarea unei producții de neignorată, lipsită din păcate de calitatea morală ce trebuie să stea la baza ei. Formele de degradare ale calității morale a actului critic de care ne lovim, sunt adesea subtile. Nevoia crescută de comentariu critic a dus la credința unora – nu lipsiți de intenții onorabile – că acesta este la îndemâna oricărui. Dacă am face un bilanț al numelor ocazionale pe care le-a înregistrat critica dramatică sau de film, am vedea că acestea depășesc – deși e vorba de un domeniu specializat – numărul reporterilor ocazionali. [...] Ne bucurăm, desigur, constatând că în zona criticii responsabile, angajată deopotrivă estetic și politic se petrec fapte memorabile, de reală autoritate. Greutatea lor nu este însă absolută. Pentru a putea spori mereu, critica – împlinindu-și menirea în condițiile favorabile ale societății noastre – are datoria să fie o critică autentică de opinie și atitudine, să refuze, deopotrivă cu diletantismul artistic și diletantismul din câmpul răspun-derilor sale specifice”. ■ Z. Ornea comentează volumul *Duiliu Zamfirescu* de

Mihai Gafița: „Cred că nu exagerez afirmând că nimic din ceea ce putea contribui la reconstituirea destinului scriitorului sau la fixarea fizionomiei unei opere, controversate încă, nu a fost lăsat în afară. Jurnalele scriitorului și cele ale familiei, corespondența și probele de arhivă, mărturiile ale rudelor în viață, presa vremii și manuscrisele încă inedite, toate au fost investigate cu stăruință și metodă”. ■ Mircea Anghelescu prezintă volumul *Stilul artistic al lui Ion Creangă* de G.I. Tohăneanu: „[...] venind după foarte numeroase studii, de variate dimensiuni și destinații asupra limbii lui Creangă, aparținând fie unor lingviști (Iorgu Iordan, Al. Graur, B. Cazacu etc.), fie unor literați (Jean Bouteți, T. Vianu, G. Călinescu, Vl. Streinu, Zoe Dumitrescu Bușulenga) și profitând fără îndoială de ele, cercetarea profesorului timișorean se remarcă de la început prin unitatea viziunii sale și coerența logică a diferitelor sale capitole”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6429]** Apare, sub semnătura lui Nicolae Tue, programul editorial al Editurii politice pentru anul 1970. ■ C. Stănescu recenzază studiul critic al lui Mircea Martin, *Generație și creație*, „un eseu în care tema este relevarea conștiinței artistice a unei generații de scriitori”. Urmând cu fidelitate acest deziderat critic, „autorul își asumă literatura acestora ca pe un fapt al propriei biografii intelectuale, el o acceptă, o laudă ori o critică, cu sentimentul necesității ei organice, lipsit de ambiția profesionistului care se complace egal în orice registru”. □ Ilie Constantin analizează *Poemele cu glas de gramofon* semnate de Petre Stoica, un poet „considerat de către unii ca aparținând unei falange secunde”, dar reevaluat de către recenzent drept un scriitor „de primă însemnătate în generația sa”.

● **[„Cronica”, nr. 3]** Număr dedicat vieții și operei lui M. Eminescu, în care semnează Marian Popa, Aurel Leon, Gh. Ungureanu, Grigore Tănăsescu (*Trei izvoare ale lui Eminescu*). ■ Zaharia Sângeorzan recenzază volumul XI de *Opere* călinesciene, ce cuprinde *Viața lui Mihai Eminescu*. „Montajul monografiei lui G. Călinescu se bazează pe documente și pe o ingenioasă pricepere de a regiza. Construcția ia viață datorită unui talent literar narativ de mare și seducătoare putere de a crea o tipologie. Personajele există ca într-un roman [...]”. □ Versuri de Ada Negri.

● **[„Flacăra”, nr. 3]** Prima pagină a numărului conține o prezentare a *Expoziției Eminescu la Praga*, semnată de C. Grosu. ■ Nina Cassian dedică un amplu eseu cu tente lirice lui Eminescu, acesta fiind axat în principal pe detalii biografice: „Uneori numele lui este luat în deșert. El, marele inovator, spărgătorul și creatorul de forme, este invocat pentru a contesta poezia care i-a urmat și poezia nouă de azi; el, generoasa deltă care se ramifică în mare primindu-i totodată infuzia, este convertit și răstălmăcit în stavila apelor proaspete, în încremenire și schemă; el, care a fecundat limba română, îmbogățind-o strălucit, fertilizând-o cu o virilitate fără prejudecăți, este citat pentru a combate vocabularul modern și a-i crea restricții”. ■ În *Literare*, G. Dimisianu prezintă volumul de versuri al Floricăi Mitroi, *Rugăciune către Efemera*. □ În *Cronica*

satirică, Teodor Mazilu semnează schița *Puterea obișnuinței*. □ Un amplu articol, scris de Iuliana Pop, și intitulat *Teatrul Național din Cluj între Pirandello și Camus*, este dedicat activităților recente din cadrul acestui teatru. ■ În rubrica *Punct și de la capăt*, se semnalează particularitatea romanului *Dispariția* de Georges Perec, „în care pe 300 de pagini tipărite nu apare nicăieri litera «e», una dintre cele mai frecvente vocale ale limbii franceze”. La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, semnată de Traian Stoica, revista semnalează apariția volumului de poeme *Suav anapoda* de Gheorghe Tomozei. □ Semnalare a apariției, în B.P.T., a romanului lui Pierre Choderlos de Laclos, *Legături primejdioase*, în traducerea lui Al. Philippide și Grigore Sturdza. □ Notă despre apariția volumului de schițe și povestiri *Diana*, de Eugen Teodoru. ■ Succintă prezentare a revistei „Cariatide” din Arad, „supliment politic, social, cultural al ziarului «Flacăra Roșie»”. Printre colaboratori se regăsesc Mihai Beniuc și Ștefan Aug. Doinaș. □ Secțiunea *Teatru*, semnată de Alecu Popovici, conține o succintă trecere în revistă a pieselor românești puse în scenă la început de an: *Camera de alături* de Paul Everac, *Farsa infernală* de Aurel Baranga ș.a.

● **[„Luceafărul”, nr. 3]** Cezar Baltag scrie despre *Atracția lui „a fi”*, în care are în vedere expresivitatea acestui verb în creația lui Eminescu. „De altfel, nu cred ca există poezie mare care să nu pornească, în nucleul ei cel mai adânc, de la problema veșnic prezentă a existenței. În cuvântul *a fi*, predicat originar, verb de temelie, din care s-au născut apoi toate cuvintele, este cuprinsă în germene, încă nedesfăcut, întreaga poezie a lumii. «Umbra celor nefăcute», cum a spus marele poet, toată profunzimea veacurilor, toată gândirea și toată simțirea omului au început odată cu aceasta întâie și nemuritoare rostire, întâie și nemuritoare «metaforă» rostită de gurile noastre: *a fi*. În ea trăiește, închisă în sine, gânditoare, încărcată de o formidabilă tensiune interioară, acea realitate a imaginației și a expresiei, plină de pasiune, care, desfășurată și înfăptuită, se cheamă astăzi poezia lumii. Ea «este clipa, este raza care tot mai ține încă», zona de sonoritate vibrantă și de plenitudine incantatorie care umple cu energia ei pasionată zarea de sensibilitate și gândire a minții omenești. [...] Este poate însăși harfa lui Orfeu, acest predicat originar al existenței, aceea despre care Eminescu, într-unul din cele mai sublime poeme, ne spune că toată «lumea, de-al ei sunet atârnată» curge în roiuri luminoase, urmându-i fascinant traiectoria milenară de-a lungul «oceanelor infinirii»”. ■ Tot la Eminescu se referă Nicolae Balotă care declară că el „a fost unul dintre cei aleși, binecuvântați ori blestemați, care au înțeles, în sensul grav, total, al înțelegerii prin întreaga ființă, că poezia este cunoașterea sacră, alta decât oricare altă cunoaștere profană. [...] Poezia, în viziunea eminesciană, aparține unui univers sacru. Căci, pentru cel inițiat, există o dublă lume, aceea a sacrului, aceea a profanului”. ■ La *Săptămâna literară*, Miron Cardaș se ocupă de romanul *Cearta* al lui Al. Piru, ridicând o serie de întrebări precum: „Cui se adresează această carte?”. „O altă întrebare vizează valoarea etică a acestei scrieri, căreia

nu avem naivitatea de a-i cere să fie moralizatoare, dar nici lipsa de pudoare de a nu-i reproșa libertățile. Firește, subiecte «tabu» nu există și, în principiu, se poate scrie despre orice, după cum luarea unei atitudini mai mult sau mai puțin fățișe nu e absolut obligatorie. Din acest punct de vedere există întotdeauna un coeficient de «amoralitate» la care se expune scriitorul. Ceea ce îi reproșăm însă lui Al. Piru este nu alegerea unui asemenea subiect (care rămâne discutabil și sub alte aspecte decât cel etic), ci complicitatea cu acest subiect. A treia și ultima întrebare interoghează romanul sub raport estetic: cultivă Al. Piru o estetică a «urâtului» sau, dimpotrivă, avem de-a face cu abolirea totală a oricăror principii estetice? Optăm pentru cea de-a doua alternativă». ■ În legătură cu producția lirică a lui Ion Nicolescu, Miron Cardaș este de părere că „formula sa poetică poate fi suspectată de gratuitate și, până la un punct, chiar este. Dar seducția versurilor sale tocmai în ea stă. Cu aerul că se joacă scriind, poetul pune tuturor lucrurilor «serioase» pe care vrea să ni le comunice și, în acest sens, rar întâlnim în lirica actuală a tinerilor o poezie mai discretă, mai puțin declarativă. [...] În regimul volumului de față cuvintele sunt ca niște costume de carnaval. Rostul lor este nu de a îmbrăca un sens, ci de a-l deghiza. [...] *Indulgențele* poetice ale lui Ion Nicolescu sunt un «reflex de crispare» și orice lectură atentă poate descoperi în spatele acestor poezii «neserioase» o gravitate transparentă de cristal». ■ Sub titlul *Sincronism sau imitație*, Titus Popovici avansează ideea conform căreia ceea ce poate fi aplicat în cultura occidentală, respectiv în cea franceză, în materie de „noul roman” nu poate fi aplicat și în cultura română. „Dar vechiul nostru amor față de «sora mai mare, Franța» merge de multe ori până la prejudecată, ca să nu folosesc un termen mai peiorativ, iar «noul roman», de la eticheta sa ușor agresivă și fățiș delimitatorie, până la corpul de dogme al teoreticienilor săi. [...] «Noul roman» (pulverizarea epicului, exilarea definitivă a eroului, a tipului și a semnificației) este, după părerea mea că «noul» constituie în fond ducerea la ultima limită, până la secătuire a naturalismului, a realismului vulgar, într-un veac profund marcat și nu o dată traumatizat de tehnica științifică, de furtunoasa diviziune a muncii, de apariția unor idoli anonimi și terifianti. [...] Dar o simplă și de scurtă durată «trădare» a opțiunii noastre franțuzești ne arată că departe de-a constitui nici revirimentul estetic pe care-l așteptăm (poate osteniți de prea multă reprezentare concretă a destinelor și responsabilităților noastre) și nici expresia cea mai ascuțită și mai pregnantă a întrebărilor pe care le pune epoca, «noul roman» face palidă figură pe lângă tendințele evidente în alte literaturi, dacă nu am aminti decât puternicul politism declarat al prozei germane, sau permanenta obsesie socială a celei italiene, sau vehementa, uneori anarhic, dar în orice caz virila contestație a valorilor societății contemporane care incendiază proza americană. Efortul major, conștient sau nu, pe care-l face orice cultură este acela de-a impune valorile sale proprii, de-a le înscrie durabil în circuitul celor universale, determinându-se față de ele și în același timp căutând să impună

complexul de trăsături constante și în devenire, pe care-l numim poate cam vag «specificul național». Și care nu e în niciun caz etalarea delectantă a particularităților periferice (în general folclor stilizat și edificator), ci un răspuns propriu și inedit, sau o încercare de răspuns, la întrebările epocii: ceea ce, în afară de cazurile rarissime și imprevizibile și fericite, nu este lucrarea unui singur individ, ci a unei colectivități vitale, conștientă de valorile pe care le-a ales și în numele cărora creează”. ■ Ion Negoitescu formulează o serie de opinii despre elegia erotică blagiană care „participă la misterul universal”, „dragostea fiind pentru Blaga sensul ascuns al Totului. [...] Peste tot ferită de senzualitate, chiar și atunci când, la începuturi, proclamă aprige patimi (întrupate totuși mai târziu, în figura Utei din Naumburg sau în plâsmuiri feminine din opera dramatică), poezia erotică a lui Lucian Blaga devine înalt și transparent sentimentală, nu întâmplător, la treapta *Elegiei din Marienbad* a lui Goethe, când chipul ideal al iubitei se confundă, dureros, cu feciorelnica făptură, de viața, spre sfârșituri, refuzată”. ■ În *Jurnalul unui martor ocular*, Teodor Mazilu se referă la *Stupefianta și iluzia „Paradisurilor artificiale”*, îngrijorat de creșterea „consumului de stupefiant” și interesat să afle motivul care-l împinge pe om să găsească subterfugii din fața realității: „Paradisul artificial e privilegiul celor lași, metafizica celor trândavi, a celor incapabili de a trăi prezentul. [...] Oricum dacă aş avea de ales între un paradis artificial și un infern autentic, aş alege fără șovăire infernul”. ■ Leonid Dimov face o serie de observații cu privire la proza eminesciană care, în opinia sa, nu se ridică la nivelul creației lirice. „*Cugetările sărmanului Dionis, Cezara, Geniu pustiu* sunt cu o lungime mai prejos decât poezia lui Eminescu. Fragmentare, ele n-au captat decât bunăvoința publicului cititor. Lucrul a fost firesc. Dar n-a fost drept. Pentru că ele închid o lume nouă, luxuriantă, generoasă în greutatea ei. [...] Poate că diminuția valorică a prozei față de poezie la Eminescu ține și de dificultatea întreprinderii”. ■ Și Tudor George scrie un articol despre *Cotidianul Eminescu*, scriitorul care „rămâne pururi Mister”. Eminescu, se precizează argumentativ, „nu poate fi povestit și nicidecum rezumat. Impertinența didactică schematizează și codifică erori definitive”. ■ În acest număr, publică versuri Gabriel Iuga, Vasile Zamfir și Traian Iancu.

18 ianuarie

• [„Scânțea”, nr. 8310] *Omagiu Luceafărului*, de A. Anghelescu, este o trecere în revistă a felului cum a fost omagiat Mihail Eminescu în presa literară, la radio și televiziune. ■ O *Pledoarie pentru „sensul prozei”* realizează Ioan Adam: „Destul de puțin prezent în presa literară, după apariția romanului *Setea*, traversând o perioadă de neliniștite căutări artistice, făcând efortul (după cum singur mărturisește în articolul *Sensul prozei* publicat în «Luceafărul» nr. 51) de a da «un sens zbaterilor inerente ale spiritului, acelui puternic combustibil social care se numește nemulțumirea creatoare, opusă inerției și însingurării teoretiza-

te» scriitorul Titus Popovici se dezvăluie în ultimele apariții publicistice și literare, fidel principiilor și opțiunilor care i-au fertilizat scrierile precedente”.

19 ianuarie

● **[„Scântea”, nr. 8311]** Se anunță: „La Casa de cultură a municipiului Craiova a fost organizată duminică conferința *Lenin în literatura contemporană*, manifestare dedicată centenarului nașterii acestui genial conducător al proletariatului. Profesorii Horia Ionescu și Tudor Nedelcea au vorbit cu acest prilej despre personalitatea multilaterală a lui Lenin oglindită de către scriitorii vremurilor noastre în poezie și proză”. ■ La *Vitrina cu cărți*, sunt prezentate recente apariții: □ „În colecția «Scriitori români», o ediție a operei lui Dimitrie Cantemir – *Divanul*, carte filozofică și epică, reprezentativă pentru mentalitatea și mișcarea de idei a unei epoci în care avea să se producă separarea religiosului de laic în cultura română. Ediția, îngrijită și înzestrată de un studiu introductiv al lui Virgil Cândea, prezintă – în paralel – textul grecesc cu cel al traducerii, cuprinzând și un aparat critic riguros întocmit, alcătuit din comentarii, note, variante, bibliografia lucrării, glosar și indici de nume și termeni”. □ „Tomul I de poezii al celui care a fost definit de critica literară ca un reprezentant al sintezei dintre romantism și tradiționalism [Șt. O. Iosif], include toate creațiile din culegerile antume ale poetului, fiind prevăzute de către cercetătorul Ion Roman cu un aparat critic care oferă o imagine de profunzime asupra genezei operei, circulației și aprecierii ei în epocă”. □ „Cartea lui Anton Holban, spirit modern și scriitor analist prin vocație și informație, cuprinde *Romanul Lui Mirel*, *Parada dascălilor*, *Ioana* și *O moarte care nu dovedește nimic*, cărți apărute în timpul vieții romancierului”. □ „*Scrierile* lui Șt. Petică înmănunchiază ciclurile de poezii ale celui care a fost un ilustrator autentic al simbolismului românesc”. □ „Proza contemporană e strălucit reprezentată de ediția a III-a, revăzută și definitivă, a romanului *Risipitorii* de Marin Preda, operă în care autorul caută noi modalități epice, schimbându-și tehnica narației și a analizei”. □ „Dintre scrierile tinerilor prozatori, o apariție deosebită este romanul *Prins* de Petru Popescu”. □ „Prezențe particulare în peisajul liric actual sunt și câteva volumele de versuri: *Panorama sărutului* de Ion Bănuță, ediție prefăcută de academicianul Perpessicius, *11 elegii* de Nichita Stănescu, *Odihnă în țipăt* de Cezar Baltag, *Suav anapoda* de Gheorghe Tomozei, *Noblețe de stirpe* de Grigore Hagiu, *Calendar* de Ion Horea. [...] Sectorul critică literară este ilustrat de *Eseurile* lui Adrian Marino, de Liviu Petrescu prin suita sa de eseuri reunite sub titlul *Realitate și românesc*, de Mircea Martin – *Generație și creație*, și de ciclul de profiluri al lui Ion Pascadi *Esteticieni români*, volum care evocă personalitatea lui E. Lovinescu, L. Blaga, G. Călinescu, M. Ralea”.

20 ianuarie

● **[„România liberă”, nr. 7853]** În rubrica intitulată *Ce va oferi cititorilor Editura Academiei. Convorbire cu academicianul Alexandru Graur, director*

general și cu Dumitru Trifu, redactor șef al editurii, Tia Șerbănescu întreabă care este politica editorială și în ce constă planul editorial pe anul 1970. Pe lângă faptul că editura publică toate cele 75 de reviste literare existente, dintre care 34 în limbi străine, în 1970 sunt prevăzute pentru publicare sau re-editare, din domeniul literaturii, istoriei și criticii literare, volumul I din *Istoria literaturii române* – re-editare, volumul II al aceleiași – publicare, volumul al doilea al monografiei dedicate de Dimitrie Vatamaniuc *Operei literare* a lui Slavici, volumul III de *Documente și manuscrise literare*, editat de Paul Cornea și Elena Piru, precum și volumele inaugurale dedicate seriilor de *Opere* ale lui Dimitrie Cantemir, Nicolae Bălcescu ș.a.

● **[„Scânteia”, nr. 8312]** În acest număr apare cronica literară semnată de Nicolae Dragoș la romanul *Princepele* de Eugen Barbu: „Este ușor de observat că subiectul cărții nu încurajează considerații spectaculoase în ce privește puterea de invenție, construcția unei acțiuni arborescente. Ea se clădește prin acumularea unor întâmplări ale căror contururi reale, ce s-ar putea refuza cercetării grăbite, se definesc doar sub ochiului leneș-contemplativ al Princepelui, ale căror consecințe umane se redimensionează sub «melanholia» lui funciară. Cartea trăiește, în primul rând, prin știința apropierii cuvintelor, prin forța lor de a anima întâmplări cunoscute, de a da relief unor personaje pe care le știam încremenite sub culoarea patinată de vreme. Aici se află puterea de invenție a prozatorului; întâmplarea devine un pretext, iar cuvintele își trădează parcă o funcție materială, se unesc nu pentru a comunica, ci pentru a sugera. Tehnica este, în cele mai bune pagini, a pictorului care dintr-o mulțime de culori prepară una, greu definibilă, dar sugerându-le pe toate celelalte; este a muzicianului care știe că, dincolo de noțiunile concrete, în carnea cuvintelor se ascund sonorități și armonii ce se trezesc numai la o anume atingere. Evocarea peisajului și tehnica portretului vor fi, firesc, armele de bază ale prozatorului, cu predispoziția animării unor medii insolite, decrepite. Ritmul cărții va fi, și de aceea, unul de evocare, de reconstituire intuitivă; nu cel pe care l-ar presupune alcătuirea unui tablou social dinamic, surprinzător prin perspectivă”.

● **[„Glasul Patriei”, nr. 3]** Constantin C. Giurescu semnează *Domnul Unirii*: „Numele lui Alexandru Ioan Cuza este indisolubil legat de începuturile statului modern al României. Personalitate remarcabilă, reprezentant autentic al aspirațiilor populare, Cuza este simbolul dorinței de unire politică ce însuflețea masele din Moldova și Muntenia și totodată un hotărât luptător și realizator al reformelor democratice dorite de aceleași mase”. ■ Victor Eftimiu publică poezia *Lui Eminescu*, iar alături apare textul *La 120 de ani* semnat de Ion Dodu Bălan: „Întinsul ecou al operei eminesciene în conștiința întregului popor român confirmă, neîndoios, faptul că autorul *Luceafărului* este personalitatea cea mai complexă, mai profundă și mai reprezentativă din întreaga literatură română. [...] El a înrăurit adânc universul nostru de gânduri și simțiri, statornicindu-se pentru veșnicii, intim și firesc, în conștiința tuturor românilor

și nu numai a lor, căci, organic națională, creația lui a devenit, tocmai de aceea, un bun al culturii universale. Pentru oricine l-a citit măcar odată, natura însăși a împrumutat ceva din vraja versurilor sale”. ■ Ovidiu Papadima semnează *Literatura – bun al întregului popor*: „Literatura română a avut norocul, încă de la începuturile ei, să se întemeieze sub luminile unor oameni, desigur mai puțin erudiți decât Petrarca, dar și mai tari în credința că vorba scrisă și tipărită – pentru încălzirea sufletului și luminarea minții prin zborurile imaginației poeților și prozatorilor – nu poate fi un privilegiu al elitelor, ci un bun al întregului popor. Literatura noastră a început modest – ca mai toate literaturile europene – prin traduceri. Și adesea, prin traducerea unor scrieri care în sine lor aveau foarte puțin de a face cu literatura. Dar aceste traduceri au creat limba noastră ca expresie de artă, fără de care o literatură nici nu se poate închipui. Prin ele, de la început, această limbă literară a devenit un bun al întregului popor, în pofida faptului că el era împărțit – prin vitregia istoriei – în trei țări deosebite. În tălmăcirile tipărite de el, Coresi a îmbinat asprile graiului primelor manuscrise din nordul Transilvaniei și al Moldovei cu inflexiunile sprintene, cu dinamica graiului în Muntenia, eliminând cuvinte strict locale și expresii stângace. [...] Prin lupta dusă până la biruință împotriva exceselor de cuvinte de origine străină – literatura română din a doua jumătate a secolului XIX a putut ajunge – prin Eminescu și marii săi contemporani și prieteni – la valori artistice universale fără a-și pierde întru nimic legătura cu poporul, cu felul său de a gândi și de a se exprima. Continuându-le gândul și opera, literatura română și-a păstrat – ca un titlu de mândrie și ca o trăsătură specifică – apropierea de graiul popular și conștiința datoriei de a sluji întregul popor. În zilele noastre, în anii puterii populare, literatura română a continuat această tradiție. Politica editorială a statului nostru i-a adăugat o nouă dimensiune. Literatura a devenit bun al întregului popor nu numai prin limbajul și prin conștiința creatorilor ei, ci și prin forța imensă de răspândire pe care i-au dat-o tirajele impresionante în care se tipăresc operele clasicii – atât români cât și străini – ca și ale marilor scriitori în viață”. ■ În *Cronică de librărie*, apărută în *Breviar*, sunt prezentate: „C. Negruzzi: *Negru pe alb* – volum care cuprinde – *Păcatele tinereților, Fragmente istorice, Negru pe alb, Neghină și Pălămidă*. Prefața și notele finale sunt semnate de prof. dr. docent Al. Piru. □ Petre Ispirescu: *Tinerețe fără bătrânețe și Viață fără de moarte*; □ Mircea Eliade: *Maitreyi și Nuntă în cer* – carte apărută recent în Editura pentru literatură, care unește două povești de dragoste, triste și încântătoare, e una din prozele cele mai suave, mai pure din toată literatura lui Eliade; □ Miron Radu Paraschivescu: *Scrieri* apărute în două volume. Întâiul cuprinde: *Primele, Declarația patetică, Căntece țigănești, Laude și alte poeme, Versul liber*, iar al doilea volum e împărțit în două părți: *Tristele și Tălmăcirile*; □ Virgil Carianopol: *Căntece de amurg*”. ■ La *Prezențe românești* se arată: „Într-un număr recent al cotidianului parizian «Le Figaro» C. B. (Claude Baignères) consemnează premiera spectacolului cu *Iona* de Marin Sorescu la teatrul «Le Lucernaire»”.

21 ianuarie

• **[„România liberă”, nr. 7854]** În cadrul *Cronicii literare*, Tia Șerbănescu comentează romanul lui Marin Preda, *Risipitorii*. Pornind de la faptul că personajele acestui roman sunt „naturi problematice, dificile”, iar protagonistul – „intelectual mai mult prin structură decât prin formație” – este „eroul unui eșec”, cronicarul literar identifică posibilitatea sau imposibilitatea acestor personaje de a-și analiza, înțelege și depăși propriile eșecuri cheia de boltă a semnificației întregului roman. Cum *Risipitorii* este un roman în care „conflictele de muncă sunt privite cu seriozitate”, „nerealizarea profesională sau realizarea dificilă” sunt semnele unei naturi umane „insuficient angajate”. Se adaugă, aici, opțiunile erotice ale personajelor, relevante pentru personalitatea acestora, în sensul unui „act de inteligență aproape definitoriu pentru destinul lor”, ca parte componentă esențială a unui roman despre care Preda spunea că reprezintă „primul său roman de scriitor profesionist”.

• **[„Scânteia”, nr. 8313]** Ziarul comemorează *46 de ani de la moartea lui V.I. Lenin*: „Viața și opera lui V.I. Lenin – se subliniază în Hotărârea Comitetului Central al P.C.R. privind aniversarea în România a acestui centenar – constituie un înalt exemplu de slujire devotată a clasei muncitoare, a oamenilor muncii, de fermitate revoluționară și perspicacitate politică, de gândire cutezătoare; el a intrat în istorie ca o personalitate remarcabilă, pasionată pentru ceea ce era nou în știința și gândirea socială a epocii sale, cu un larg orizont de cunoaștere și înțelegere a cerințelor dezvoltării societății omenesci, a progresului și civilizației. Mobilizându-și energiile creatoare pentru înfăptuirea politicii Partidului Comunist Român – politică ce constituie expresia aplicării creatoare a marxism-leninismului la condițiile concrete ale României – poporul nostru este conștient că munca sa plină de elan consacrată edificării societății socialiste, triumfului cauzei socialismului și păcii în lume, reprezintă totodată un înalt omagiu adus operei lui Vladimir Ilici Lenin”. □ Citim textul *O pagină de tinerețe revoluționară*, corespondența din Moscova de la Silviu Podină, și două poezii: *Zici Lenin...* de Mihai Beniuc și *Tu, albatrosul!* de George Dan. ■ Edgar Papu consideră că *Optimismul certifică viabilitatea operei literare*: „O veche prejudecată romantică, reînviată într-o formă și mai excesivă la unii scriitori de astăzi, asociază valoarea poetică cu obligatoria amărăciune sau dezolare a poetului. Optimismul ar fi, potrivit acestei prejudecăți, un apanaj numai al artiștilor mediocri și conformiști, în vreme ce marile spirite ar vedea totul prin prisma mai adâncă a durerii. O asemenea vedere este tipică pentru acei ce nu știu să gândească până la capăt și se lasă călăuziți de o primă impresie neverificată. Obiectivul opiniilor noastre urmărește, desigur, să-i cuprindă pe adevărații și marii scriitori ai lumii, pe aceia care au lăsat o întipărire puternică în istoria spiritului omenesc. Aceștia nu ne apar «optimiști» în sensul denaturat uneori al cuvântului, la care a dus creația unor poeți superficiali, producători de versuri, fără vibrație. Ca să se poată angaja o cât de sumară dis-

cuție în jurul acestei probleme, trebuie înlăturat de la început tot ceea ce poate fi prilej de confuzie. O optică greșită confundă adesea obiectul sau tema unei scrieri cu însăși poziția autorului. Or, aici, este vorba de două determinări distincte. Ca atare, evocarea durerilor, a calamităților, a degradărilor prin care poate trece omul în viață nu atrage necondiționat după sine și o atitudine pesimistă a scriitorilor respectivi. Este necesar, în prealabil, să se stabilească ce loc și ce funcțiune ocupă o asemenea evocare, fie într-o operă izolată, fie în viziunea de ansamblu a scriitorului. Ar fi o greșeală de neiertat împotriva artei și a societății ca artistul să se lege la ochi și să ocolească părțile de umbră ale vieții, atunci când ele se cer prezentate în scrierea sa. Dar, în același timp, trebuie să se știe că adevăratul poet nu este niciodată un aparat pasiv în înregistrare. El ia totdeauna și o atitudine personală față de materia obiectivă pe care o tratează. Dacă, în cele mai diverse cazuri, examinăm cu atenție acest coeficient propriu al său, ne putem convinge că el exprimă invariabil o atitudine optimistă. [...] Nu ne va fi greu să interpretăm, sub aspectul de față și mult trâmbițatul, pe vremuri «pesimism» al lui Eminescu. Această prejudecată, cu veleități de idee, s-a văzut de mult revizuită, și nimeni astăzi nu-l mai privește pe marele nostru poet prin contagioasa optică de acum jumătate de veac. Ceea ce îl nemulțumea pe el nu era viața în sine, care, dimpotrivă, îi trezea cunoscutul entuziasm în fața frumuseții, ci numai conjunctura social-istorică a momentului. Așa-zisul «pesimism» al lui Eminescu se reduce, în fond, doar la contrarierea unui optimism, adânc fundat în încrederea față de armonie intrinsecă a lumii”.

- **[„Scânteia tineretului”, nr. 6433]** C. Stănescu prezintă romanul lui Petru Popescu, *Prins*, în care „scriitorul (posibil pasionat de literatura lui Mircea Eliade) își pune eroul într-o situație *neverosimilă* pentru care nu-l pregătește în mod special. Aceasta însă contaminează chiar realitatea romanului, dându-i o adâncime neașteptată. Un caz luat ca ipoteză de lucru face realitatea cu care se confruntă mai vie și mai adâncă, mai frumoasă și mai urâtă, într-un cuvânt, mai reală decât o putem percepe cu simțurile și dispoziția naturală” (fără an și editură).

- **[„Viața studentească”, nr. 3]** Despre Nicolae Labiș vorbește Eugen Barbu, în rubrica *Jurnal*: „A fost recunoscut la o vârstă când unii se mai îngheșuiau în anonimatul *«poștei redacției»*. [...] Comparații de texte duc la concluzia că putea fi marea vioară a liricii noastre de mâine. Poetul copil a încheiat viața abia dincolo de pragul adolescenței. Marile sale zboruri atunci ar fi trebuit să înceapă, dar cum nu-mi plac tânguiri, n-am să țin o lamentație. Opera sa însumează câteva volume (unele postume) și, precum vinul bun, la trecerea vremii trădează mereu alte virtuți. Labiș e un poet armonios, al echilibrului și al avântului, al luptei cu inerția, poet condus prin miezul de jar al faptelor mari al epocii noastre. Lipsesc din cadențele sale infatuarea găunoasă și rima facilă [...] Ura, vorba calpă și versul său e ieșit din mâna unui meșter tânăr, deprins cu alăuta. Era un poet gânditor, nu numai un stihuitor vesel în căutare de rime.

Avea ceva de spus, spusese destule, moartea a stins cu brutalitate o voce puternică ce se exersa pentru un mare concert”.

22 ianuarie

● **[„Scânteia”, nr. 8314]** Mihai Ungheanu prezintă volumul *Generație și creație* de Mircea Martin: „Critica lui Mircea Martin pare a se adresa prin caracterul său aplicat disociativ și sintetic totodată mai ales scriitorilor. Criticul este el însuși un om atent la scriitură, având o mare proprietate a termenilor și ușurința formulărilor sugestive sau memorabile. Adept al unei atitudini ceremonioase față de operă și om, eleganța sa se vedește în evitarea formulelor brutale, înlocuite de tact analitic și de urbanitate. Tensiunea autentic intelectuală a acestei cărți îndreptățește dorința reîntâlnirii cu autorul ei într-o ipostază editorială mai puțin pasivă”.

● **[„Albina”, nr. 3]** Pe prima pagină citim poezia *Priveliște de iarnă* de Mihai Beniuc. ■ Ion Bănuță revine la rubrica sa cu textul *Hora Unirii*: „Unirea! Unirea este un fluviu permanent, năvalnic și fierbinte, este cea mai sublimă îndeletnicire a omului, pe ecuatorul Terrei. În contrariile ei ne aflăm noi, un fir din adevărul universal”. ■ 1870 – *Centenarul nașterii lui V.I. Lenin* este comemorat cu textul *Vladimir Ilici Lenin și România* de Ion Ilincioiu și cu poezia *Lenin* de C. Miu-Lerca.

● **[„România literară”, nr. 4]** Comemorând *46 de ani de la moartea lui Lenin* revista publică o poezie de Evgheni Evtușenko, *Trimișii satelor merg la Lenin*, în românește de Ioanichie Olteanu. ■ Mihnea Gheorghiu publică *În cuget și simțiri*, text în care arată preocupările lui Marx cu privire la situația politică din Principate și învățăturile trase de aici: „Cu aproape o sută de ani în urmă, din scrisoarea primită într-o dimineață de primăvară și de revoluții, W. Liebknecht putea citi această indicație: «trebuie să urmăriți cu atenție evenimentele din Principatele dunărene». Semnatarul era K. Marx, care, cu exact cinci ani mai înainte, la 6 aprilie 1866, fusese avertizat de Engels că, în seria de ciudățenii care surprinseseră pe atunci opinia publică europeană «și mai suspectă pare pățania lui Cuza» silit să abdice de la domnia acelorași Principate dunărene, în condițiile acum binecunoscute, în care mulți patrioți unioniști, – cum va nota unul dintre ei –, «mai în urmă avură mai aceleași răsplătiri ca și mine: uitarea, disprețul, bez pușcăria»”. □ Acad. Andrei Oțetea semnează *O pagină de istorie*: „Convingerea maselor populare că Unirea înseamnă căderea «jugului celui mai apăsător» exprimă adevărata semnificație a actului de la 24 ianuarie. Voința poporului a triumfat și asupra uneltirilor Austriei și Turciei și asupra calculelor interesate ale boierilor, și a asigurat izbânda Unirii. Un mare act izbăvitor a fost astfel săvârșit”. ■ Iritat de faptul că nu i s-a cerut participarea la evocarea fostului său profesor, prozatorul Octav Șuluțiu, Alexandru Lungu dă publicității scrisoarea intitulată *Emisiuni și omisiuni.*, plină de prețioase informații istorico-literare despre cel evocat: „Nu sunt ascultător fidel al

rubricilor literare Radio și numai întâmplarea a făcut ca, în seara zilei de 8 ianuarie 1970, să-mi cadă auzul pe postul București, tocmai când se anunța emisiunea *Prietenii mei, scriitorii*. Eram gata să trec pe muzică ușoară, dar vocea crainicului a rostit numele lui Octav Șuluțiu, a cărui personalitate urmau s-o evoce trei poeți: Gherghinescu Vania, Dinu Ianculescu și Ion Larian Postolache. [...] De ce onorații (și e de presupus: foarte comozii) redactori ai emisiunii nu au apelat și la alți scriitori, de pildă Eugen Jebeleanu, care ar fi putut aduce mărturii mai bogate și mai semnificative decât noi, foștii elevi ai profesorului Octav Șuluțiu? Până aici a fost vorba de greșeli care se pot ierta. Comoditate, grabă, gripă, plictiseală, astenie. Dar emisiunea *Prietenii mei, scriitorii* are și o prezentare. Iar cea din 8 ianuarie a avut – vai! – și o prezentatoare: Ileana Corbea. Cu un ton mimând o cochetă indiferență (sau, folosind un limbaj mai apropiat de d-sa: o superioară detașare), prezentatoarea a încercat să ne ofere un succint portret literar al lui Octav Șuluțiu. M-ar tenta o incursiune în stilul acestui eseu, dar câteva mari inexactități au invadat, cu o agresivitate senină, prezentarea sa radiofonică, așa că mă văd silit să mă opresc numai la ele: 1) S-a afirmat că, din păcate, mai tot ce a scris Octav Șuluțiu a rămas rățacit prin reviste, astfel că fișierul Bibliotecii Academiei nu înregistrează, ca volum, decât romanul *Ambigen*. Din două – una: sau fișierul cu pricina e incomplet (aproape imposibil), sau prezentatoarea nu l-a consultat (foarte posibil). [...] 2) S-a afirmat că Octav Șuluțiu a editat (împreună cu Gherghinescu Vania) revista «Claviaturi», iar apoi, după câteva clipe, s-a vorbit despre «revista lui Octav Șuluțiu». Semnatarul acestor rânduri a colaborat la «Claviaturi» și, dacă nu se înșală, principalul animator al revistei a fost Gherghinescu Vania, căruia i s-a alăturat, *după* apariția primelor numere, Octav Șuluțiu. 3) S-a afirmat că revista «Claviaturi» rămâne, până în prezent, singura publicație românească dedicată exclusiv poeziei. Inexact. În aceeași perioadă (1940-1941) apăreau: «Litoral» la Constanța (editată de D. Olariu) și «Zarathustra» (editată de Ion Caraion și subsemnatul). 4) S-a afirmat, vorbindu-se tot despre «Claviaturi», că în paginile revistei a fost publicat Eugen Jebeleanu și că, dacă n-ar fi decât faptul că l-a făcut cunoscut pe acest poet, meritele publicației brașovene sunt evidente. Nu-mi mai aduc aminte dacă Eugen Jebeleanu s-a numărat printre colaboratorii «Claviaturilor». Dar acest amănunt n-are nici o importanță, o dată ce poetul era cunoscut și consacrat cu câțiva buni ani înainte de existența revistei; [...]. Mă opresc aici. E de ajuns pentru a ne întreba: cum se pot cuprinde atâtea goluri într-un spațiu de numai câteva minute (din păcate) radiofonice? Și cine și cum va scoate o basma curată din emisiunea *Prietenii mei, scriitorii*, transmisă la 8 ianuarie?”. ■ În rubrica sa *Breviar* Șerban Cioculescu scrie despre *Ion Marin Sadoveanu*: „Aștept cu interes reeditarea operei epice. Am răsfoit cu plăcere cartea, în căutarea materialelor fotografice. Exemplarului meu, din păcate, îi lipsește portretul bunicului dinspre mamă al scriitorului, I.I. Petrescu, intercalat, cum spune Tabla ilustrațiilor, între paginile XXXII și

XXXIII ale *Studiului introductiv*. Cum va fi arătat modelul lui Iancu Urmatecu, noul Dinu Păturică al lui Ion Marin Sadoveanu? Mă tem că «poza» îi va fi fixat o atitudine de solemnă respectabilitate, că «ținuta» de rigoare ni l-a răstălmăcit». ■ În *Cărțile anului* apare textul despre romanul *Vântul și ploaia* de Zaharia Stancu, semnat de Marcel Petrișor: „Modalități interpretative moderne ne permit să vedem în romanul *Vântul și ploaia* nu o istorie lungă, presărată cu numeroase retrospectivă memorialistice în cadrul unor suspensiuni temporale a alegerilor din 1946, când autorul a străbătut un județ din sudul Moldovei pentru a obține candidatura de deputat în Marea Adunare Națională, ci un pretext narativ pentru desfășurarea unei intenționalități care să nască în mintea cititorului nu numai interesul pentru simbolică, ci și pentru simbolica acestei simbolici. [...] Modalitatea aceasta e însă mai puțin critică în sensul literar și tradițional al cuvântului. Prin faptul că duce însă la ceea ce duce, ne face să o admitem totuși. Ea legitimează și justifică în special acea teorie hegeliană potrivit căreia și literatura ca orice altă artă modernă a intrat în faza orientării spre sine devenind sie-și obiect». ■ Despre *Realismul „Hieroglific”* scrie C. Stănescu: „Literatura română este o literatură realistă și întrucât, supusă acestui examen de toate generațiile de mari critici și, uneori, scriitori, s-a văzut că de la întâiul cronicar până la cel mai recent autentic poet modern «cifru», formula, «hieroglifa», departe de a conține un adevăr definitiv reprezintă, dimpotrivă, ori mai mult decât atât, o tulburătoare inițiere organică în *metodologia căutării adevărului* care obsedează spiritul uman. [...] Dacă Dimitrie Cantemir ar fi rămas autorul unei «istorii hieroglifice», opera lui ne-ar fi fost indiferentă. Dar principele român este autorul *Istoriei ieroglifice*, scriere unică în cultura și literatura română, operă în care mitul creației are o surprinzătoare prezență. Tonul fundamental al acestei opere de realism «hieroglific» este decis de un sacrificiu elocvent, nu mai puțin intens decât al meșterului Manole». ■ Pornind de la romanul *F* al lui D.R. Popescu, Nicolae Balotă își face publice unele „opinii despre proză” în textul *Patosul adevărului*: „Nu există operă mare, în proză, lipsită de o fundamentare într-un etos. Într-o epocă a derutei etice, unele din marile creații românești contemporane și-au găsit temeiul într-un etos al creației. Opera se justifică etic prin însăși creația ei. Descoperi în romanul lui D.R. Popescu o acută sensibilitate la suferință, o voință de dreptate care dă judecăților sale asupra timpului pondere și stringență. Nu e vorba, bineînțeles, de vreo predică moralizatoare. Susceptibilitatea cititorului sensibilizat la pedagogia abuzivă n-ar accepta-o. Dar, recunoaștem, repet, în D.R. Popescu o conștiință lucid-deschisă, fermă în judecățile ei. [...] Un scriitor – și nu numai un scriitor – poate fi judecat, cred, înainte de toate, după obstacolele pe care și le rostogolește în cale. Sunt atât de mulți aceia care aleg calea minimului efort, poteca lesnicioasă a talentului lăsat să zburde – ca un pârau zălud – în voia lui. Dexteritățile lui D.R. Popescu, fluenta discursului său, ochiul perspicace, auzul ascuțit și alte talente ori virtuți ale sale, ar rămâne biete unelte și posibilități ale

unui prestidigitator dacă o conștiință patetică n-ar căuta cu orice risc să exprime și să construiască un edificiu adevărat. Da, *F* este o carte adevărată. Parabola, tehnica aluziilor, căutarea adevărului prin straturi de timp care-l refractă divers, prin conștiințe care-l modifică, toate acestea, și altele încă, sunt căile și uneltele unui scriitor care are, cum am spus, pasiunea justițiară. Îmi voi îngădui să amintesc că Dostoievski și Faulkner, între marii moderni, sunt asemenea conștiințe justițiare care redeschid, cu fiecare carte a lor, un mare proces, parcă ar pregăti judecata din urmă a omenirii”. ■ S. Damian prezintă *Zei obosiți* de Corneliu Ștefanache: „Dacă proza de densitate e pândită, la Corneliu Ștefanache, de o primejdie, ea trebuie căutată în edulcorarea sentimentalistă, cu efuziunile ei artificiale (despărțirea Ancăi de copil, vizita la mănăstire, fuga mașinii spre locul predestinat). Altfel nu poate displace tehnica de interferare a amintirilor și nici pânza difuză de coșmar care înconjoară fețele eroilor. [...] Ce se cere, peste asta, este înfrângerea sfiei, cutezanța, chiar indecentă, și în scotocirea urâtului din viață, pentru ca romanul, descotorosit de prejudecăți, să se înscrie, fără rezerve, pe o orbită de autenticitate, orbită majoră în dezvoltarea prozei noastre”. ■ Sub titlul *Un roman despre viață și moarte*, Adrian Marino recenzează *Prins* (E.P.L., 1969), de Petru Popescu: „Un roman care interesează printr-o anume tensiune vitală și volubilitate (nu știu în ce ordine să așez aceste cuvinte), trădând încă din plin tinerețea autorului, dar cu orientări ce se anunță mature, [...]. Scriitorul, destul de izolat în generația sa și tocmai de aceea demn de ochiul criticii, pe care nu trebuie s-o rețină fenomenele de serie, «inconformismele» standardizate, aparține unei formule în care credem. Intellectualizat, capabil nu numai să scrie, ci și să mediteze asupra scrisului său, adept al unui program literar «citadin», limpede exprimat, Petru Popescu începe să realizeze alături de alții (încă nu mulți) adevăratul tip al scriitorului român modern tânăr: cultivat și emancipat de clișee, creator și spirit critic, eseist și atras de substanță, integrat realităților epocii. [...] Ne-am trăda opiniile dacă am spune că am fi chiar totdeauna de acord cu purtările, teoriile și concluziile eroilor lui Petru Popescu, inclusiv în problema centrală a morții, fie și consolidată printr-o serie de citate erudite. De fapt, cât timp sunt în viață, moartea nu mă privește, nu mă «angajează». Iar după moarte problema nu mă mai interesează. Termenii celor două situații pot fi eventual schimbați. Concluzia are aerul unei butade. Dar nu este. Filozofia practică înseamnă, după Montaigne, a învăța să mori, să te deprinzi cu ideea morții, să te instalezi în ea, până ce o asimilezi, o neutralizezi, o faci indiferentă. Eroul lui Petru Popescu este un astfel de «filozof»? Nu prea. Dar a-i cere această detașare înseamnă a nu-l accepta ca atare, a nu-i admite realitatea. De fapt, eroul se zbate prins de moarte ca într-un clește. Și atunci el trăiește viața frenetic, o arde la cea mai înaltă tensiune, incandescență care-i dă iluzia conservării și recuperării efemere, pentru a-l arunca în cele din urmă, indiferent și implacabil, în neant”. ■ La *Ochiul magic* citim: □ *Scriitorii la Universitate* semnat I. T.: „Reluând o veche tradi-

ție, Facultatea de limbă și literatură română din București organizează periodic întâlniri ale studenților cu personalități ale vieții noastre culturale. Invitatul de joi 15 ianuarie a fost scriitorul Marin Preda. Prozatorul a răspuns la numeroasele întrebări, puse de studenți, privitoare la destinul epicii sale și în genere la momentul literar actual. Întâlnirea, la care au participat membri ai altor cercuri literare din Universitate, s-a bucurat de un deosebit succes”. □ «*Orizont*»: „Mediocritatea poeziei și prozei pare a se explica printr-o eroare de selecție: în presa literară au apărut, în anii din urmă, lucrări ale vâlcenilor incontestabil valoroase. Pentru prestigiul publicației, paginile închinatelor umorului se cer ignorate”. □ *Înfrigurarea veacului*: „Literatura europeană de azi este zguduită din temelii de ritmul infernal pe care i-l impune revista noastră «Secolul XX». Capitalele culturii europene așteaptă, cu inima la gură, apariția numărului pe august 1969 al neiertătorului lunar românesc. Dar, în acest timp, cei patru redactori ai revistei lucrează din greu, la primul număr, pe luna ianuarie 2001, al revistei secolului XXI, care va apare concomitent cu numărul 10 și 11 din 1969. O, ritm amănunțit al secolului!”. □ «*Steaua*» și un paradox jubiliar: „Este o adevărată bucurie – acest număr al revistei «Steaua», care își sărbătorește cei douăzeci de ani. [...] Un singur regret: poezilor – învațați, de altfel, în acest sens în câteva articole din paginile revistei – care au condus «Steaua» (sau Almanahul Premergător) le lipsesc semnăturile de la această sărbătoare. E vorba despre M.R. Paraschivescu, Geo Dumitrescu și A.E. Baconsky. Paradoxurile presei literare...”. □ *Dinăuntru mediocrității* de T. L.: „Un foarte aplicat articol semnează în «România liberă», din 20 ianuarie a.c., Corneliu Sturzu. Spune C. Sturzu: «uneori îmi este jenă de unele producții manufacturiere apărute în publicații ori în volume, create după tipare mai vechi ori mai noi...» Și nițel mai departe: «Nu degeaba cititorul întoarce spatele unor poeți...» Și, și mai departe: «Să nu contăm pe naivitatea ori ignoranța cititorului...» Articolul este foarte exact. De unde se vede că, atunci când redacțiile solicită pentru scrierea unor articole pe cineva, trebuie să știe bine la ce se pricepe mai mult respectivul. Despre manufactura lirică, despre submediocrități, nimeni nu era mai îndreptățit să strige în 500 000 exemplare, ca Sturzu Corneliu. Acest tânăr bărbat privește lucrurile dinăuntru și propria lui existență literară este confirmarea cea mai nuanțată a nenorocirilor la care se referă”. ■ În *Cărțile săptămânii*, Florin Manolescu revine la prezentarea volumelor de poezie: □ *Femios* de Sebastian Costin: „Mai ușor îmi este să vorbesc despre *Femios*, cartea de debut a lui Sebastian Costin, chiar dacă și aici voința exagerată a poetului de a scrie «foarte frumos» mă face, pentru o clipă, circumspect. Sunt însă câteva poeme care spulberă orice îndoială în legătură cu talentul autorului, ale cărui merite trebuiesc căutate mai întâi în muzicalitatea savantă a versurilor și în rafinarea cu care sentimentele cele mai pure sunt închise în cuvânt”. □ *Anul soarelui cald* de Damian Necula: „*Anul soarelui cald* mă pune în încurcătură, pentru că nu pot să disting câtă vocație certă și

cât diletantism există în poeziile lui Damian Nuclea. Mă încurcă, de exemplu, inegalitatea valorică a poemelor, lipsa lor de unitate interioară și, de ce nu, chiar titlul plachetei care, raportat la poeziile din volum, nu îmi spune nimic”.

❑ *Cântec pentru Prometeu* de Leonida Secrețeanu: „Este mai greu să numesc cu un cuvânt tehnica sau specificul acestor poezii, dar ceea ce se poate spune cu siguranță e că versurile lui Leonida Secrețeanu sunt de tip *sămănătorist*, și când fac această afirmație, se înțelege că nu mă gândesc atât la apartenența lor ideologică, la conținutul programului lor, cât la convingerea autorului că poezia trebuie să militeze pentru un *mesaj*”.

■ De volumele de proză se ocupă Dana Dumitriu: ❑ *Cascadorii* de Mircea Popa: „Unitare ca structură narativă, exprimând în varii ipostaze aceeași reflecție psihologică, schițele din *Cascadorii*, cu excepția câtorva care alunecă ușor spre un insolit teribilist (*Departe... departe, Aproape de cald*) afirmă apartenența lui Mircea Popa la o proză de tip comportamentist în genul celei practicate la noi de Fănuș Neagu sau Constantin Țoiu. Debutul său se manifestă sub semnul unui talent matur și organizat, nu lipsit de o spontaneitate vibrantă, dar și de o precizie calculată a efectelor. Extravaganța de care aminteam devine specificitate epică”.

❑ *Rătăcirile de duminică* de Ion Velican: „Nu aceeași siguranță manifestă Ion Velican în încercarea sa de roman *Rătăcirile de duminică*, hibridă construcție de fraze tehnice, de locuri comune, de filozofări aride intoxicate de un urbanism periferic, biografie neeconomică literară a unui erou cu un contur stângaci”.

■ Al. Piru revine la rubrica *Istorie literară* cu textul *Retrospective literare*: „Printre elevii lui G. Călinescu care au moștenit de la maestru pasiunea cercetării literare împinsă până la ultimele consecințe ca și plăcerea descoperirii detaliului, se numără și Teodor Vârgolici, debutant cu poezii în stil baudelairean, satanic, încă din 1947 la ziarul «Națiunea», alături, între alții, de Vasile Nicolescu. Devenit membru al Institutului de istorie literară și folclor, Teodor Vârgolici s-a consacrat apoi exclusiv studiilor de istorie literară, ocupându-se îndeosebi de *Începuturile romanului românesc* și de viața și opera lui *Gala Galaction* (1967). Actualele *Retrospective literare* (E.P.L., decembrie, 1969) sunt ilustrative pentru tipul de cercetare și aria preocupărilor de istorie literară ale lui Teodor Vârgolici”.

❑ Aurel George Stino publică *Amintiri: Eugen Lovinescu* [sic!]: „În jurul criticului și profesorului se forma repede cercul admiratorilor, tineri mai ales; suporta răbdător feluritele întrebări cu privire la cărțile sale”.

■ Virgil Huzum semnează *Alecui Donici și Unirea Principatelor*: „Fabulistul Alecu Donici este mai puțin cunoscut ca poet liric. [...] Pentru a-și exprima sentimentele, Alecu Donici preferă să folosească fabula. Versurile de la sfârșit, destinate prin tradiție unei formule moralizatoare, devin o mărturie de sinceritate, modestie și decență.” alături citim poezia *Presura* de Alecu Donici.

■ Leonida Secrețeanu scrie despre *Minulescu, așa cum l-am cunoscut*: „Numai cine l-a cunoscut bine știe că Ion Minulescu – nenea Minu, cum îi spuneam noi, cei tineri, și lui îi plăcea mult acest apelativ de inimă – era un om de vastă cultură,

în curent cu tot ceea ce apărea nou în literatura română și universală și, totodată, poet în cele mai ascunse fibre ale ființei sale, dotat cu o inteligență vie, scăpătoare”. ■ Semnând *La cumpăna dintre capitolul III și IV*, Constantin Noica continuă *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”*. ■ Petru Popescu notează apariția volumului „*Povești din țara Rutabaga*” de Carl Sandburg în traducerea Ninei Stănculescu: „Nina Stănculescu, autoare de poezie și de literatură pentru copii, are întâi meritul de a fi înțeles foarte bine textul american. Apoi de a-l fi echivalat surprinzător de fidel în cele mai multe locuri în care un alt traducător, simțindu-se legitimat de intricația numelor și expresiilor, nu ar fi ezitat să «recreeze». Apoi de a-l fi înlocuit cu invenții originale numai în locurile în care jocul de cuvânt intraductibil și onomatopeea cereau o asemenea operație”. ■ Dragoș Vrâncianu vine cu o *Întâlnire cu Mario Luzi*: „Mario Luzi se leapădă de orice «prezumție de putere», de orice «conștiință prea adultă, prea limpede», de orice pietrificare spirituală. El încearcă gustul riscurilor umane, cu umilitate”. În cadrul textului sunt incluse poeziile *Imensitatea clipei* și *Orient*, traduse de același Dragoș Vrâncianu. ■ Ecaterina Stelea semnează textul *Forța poetului*, despre Nikola Vapțarov: „De n-ar fi murit la zidul poezilor-martiri, la zidul poezilor-împușcați, Nikola Vapțarov ar fi împlinit nu demult vârsta de 60 de ani, vârsta care pare neverosimilă atunci când e asociată unui nume care a intrat de mult în legendă”. ■ Petre Sălcudeanu revine la rubrica *Radio* cu textul *Eminescu, Beaumarchais, Brecht*: „Sărbătorirea împlinirii a o sută douăzeci de ani de la nașterea lui Mihail Eminescu prin prezența amintirilor actori, la care Radioul a adăugat un alt meteor rămas pe pământul românesc, Tudor Arghezi, este poate unul dintre cele mai frumoase daruri aduse nouă, ascultătorilor, de invizibil”. ■ În rubrica sa *Sport*, Fănuș Neagu scrie *Murim pe peniță*: „Mulți prieteni și cunoscuți mi-au cerut să-l anunț în scris pe crainicul tele care a comentat partida de la Bacău că mult mai bine făcea dacă tăcea. Ehe, publicistul român dacă nu-i metaforic și genial nu iese nici până la Aprozarul din colț, darmită să se deplaseze el de la Iași la Bacău. Vorba lui nea Aurel Sișu din Brăila: murim pe peniță, mă fraților!”.

• [„**Tribuna**”, nr. 4] Număr omagial dedicat lui *Eminescu – 120*. □ Vladimir Streinu notează: *Din nou lângă Eminescu*: „Criticii de azi se află încă odată în preajma lui Eminescu. Împrejurarea este calendaristică, întrucât s-au împlinit 120 de ani de la nașterea lui; și este secundară dacă ne gândim că ultima generație de critici, adăugându-se celor anterioare, i-a studiat opera din propriu impuls, fără îndemnuri comemorative. Plecând de la criticii contemporani și de la cei din trecut, se poate aștepta ca nici viitorii exegeți ai poeziei române să nu procedeze altfel”. □ Ioan Alexandru meditează la *Apariția poemului*: „Poetul, acesta dintâi, nu vorbește despre lume, ci lumea se vorbește, se graiește prin el. Poetul în acest caz este o transparență prin care lumea se vede mai limpede. [...] De aceea Poetului, cum Eminescu la noi, îi vom atribui rost

demiurgic și prin el vom privi lumea ca prin seninul cel mai nefiresc în focul căruia sângereă ziua dintâi. [...] Apariția Poemului ține de o lume sacră și primară... ține de o făptură înzestrată cu har care nu cunoaște adaptarea la convenție și confuzie”. □ Al. Dima observă *Cum scria Eminescu*: „Tipul creator al lui Eminescu e cel laborios, după cum se știe, nu cel al spontaneității pure. În realitate, o astfel de spontaneitate apare rareori la un scriitor [...] Laborios și el, dificultățile îl întâmpină dintr-o altă direcție și anume din cea a conținutului, a ideilor și sentimentelor. Renumita lui vorbă: «e ușor a scrie versuri când nimic nu ai a spune» se încadrează aici. Eminescu ține totdeauna să spună ceva și încă ceva deosebit, înlăturând banalitățile și clișeele. Poetul scrie, prin urmare, nu cu finalități stilistice ca Flaubert sau ca poeții estetizanți ai Parnasului, ci frământat de lumea ideilor, oscilatorii și contradictorii. Modalitatea scrisului eminescian constă, în esență, în strădania de a stăpâni ideile și sentimentele, în vederea turnării lor în limba înțeleaptă a poporului. Nu un proces stilistic deci, ci unul de frământare filosofică, poetul ambiționând clarificarea ideologică și apoi implicit cristalizarea expresivă”. □ Virgil Ardeleanu se întreabă: *E cunoscută proza lui Eminescu?*: „Revenind acum la subiectul prezentelor însemnări este cunoscută, însușită proza lui Eminescu? Cred că e cunoscută, dar destul de superficial. Marele nostru romantic beneficiază de cele mai strălucite studii care s-au închinat, la noi, vreunui scriitor. Astfel, *Opera lui Mihai Eminescu*, monumentală lucrare a lui G. Călinescu, a circulat extrem de puțină vreme, și într-un cerc îngust. Ca atare, cititorii au rămas, atunci când au vrut să citească ceva despre proza lui Eminescu, la studii foarte speciale, unde se vorbește despre punctele de plecare (filosofia idealistă germană, proza romantică germană), despre imaginile tipic eminesciene, despre lipsa de obiectivare a autorului etc., adică despre foarte multe lucruri, afară de unul singur: factura aparte a prozei eminesciene. (Notăm, cum am notat, cu satisfacție, în două rânduri, odată sub forma unei cronici literare, o excepție: studiul lui Eugen Simion)”. □ V. Fana-che analizează cartea Elenei Stan: *Poezia lui Eminescu în Transilvania*: „Cartea Elenei Stan, *Poezia lui Eminescu în Transilvania* (Buc., 1969), e un studiu de sociologie literară și de exegeză estetică merituosă fiindcă reconstituie un aspect istorico-literar specific împrejurărilor noastre de evoluție și, pe deasupra, pentru că ilustrează pregnant raportul viu dintre o mare operă artistică și societate, aplicând fructuos principiul pe care viza Hennequin în a sa *La Critique scientifique*”. □ Ion Lungu scrie despre *Contemporanul nostru*, insistând asupra publicisticii eminesciene: „S-ar putea cita, desigur, nenumărate alte pasaje din vasta publicistică eminesciană, în care sunt abordate în termeni extremi de actuali, patriotismul și lupta pentru independență, necesitatea ridicării nivelului de trai al maselor populare, rolul hotărâtor al creatorilor de bunuri materiale și spirituale în dezvoltarea societății, caracterul dăunător al exploatării și al parazitismului social, cooperarea pașnică și progresistă despre popoare pe baza independenței și respectului reciproc”. □ Ion Oarcăsu observă *Treptele inițierii*:

„Că marele nostru poet, prin alcătuire sufletească și educație estetică, e un romantic, interesează doar în planul cunoașterii ideale; înțelegerea și receptarea poeziei sale nu suferă prea mult, dacă lectorul nu și-a încheiat formația artistică specială, fiindcă Eminescu [...] avea puterea ieșită din comun de a-și comunica muzical viziunea sa tragică asupra fragilității materiei universale [...] Legătura dintre cele două registre cade pe seama enigmaticei muzici difuze, care te leagă și te adoarme – și pe care dacă nu ți-o apropii, printr-o îndelungată și treptată rafinare a simțului poetic intern, n-ai înțeles nimic”. □ Emil Manu consemnează prezența lui Eminescu în *manualele școlare*: „Primele manuale românești, menționabile de istoria literaturii române au aparținut lui Aron Densușianu, V.A. Ureche și Ion Nădejde. [...] În cele 516 pagini, 450 sunt repartizate istoriei limbii, literaturii populare și religioase. Literatura cultă începe cu cronicarii și se termină cu scriitorii contemporani ai momentului, în total 31 pagini; dintre aceștia, câte o pagină pentru Creangă, Slavici, Caragiale etc. Lui Eminescu îi sunt rezervate două pagini (474-476), dar aceste două pagini sunt tot ce se scrisese până atunci mai esențial despre marele poet într-un manual școlar”. □ Mircea Vaida descifrează *Metamorfozele lui Uxè-Nimè*: „Aceași cerneală violetă, același condei care scrisese numele misterios și lasciv al zeului Kama, notează pe marginea manuscrisului 2262 cuvinte ciudate ca un Sesam: Uho Xenius Melegru. Vreun prinț babilonian...? Îmi place să caut ipoteze la ceea ce nu se afla niciodată. Nimic mai simplu decât un avatar al faraonului Uxè-Nimè. În adevăr, nu trebuie să facem eforturi pentru a observa că Uxè-Nimè, pseudonimul-anagramă însemnat în 1874 pe o filă cu frânturi din *Fata-n grădina de aur*, s-a transformat, complicându-se în conștiința poetului și reapărând neașteptat la distanță de doi ani, în manuscrisul primei versiuni din *Kamadeva*”. □ Victor Felea recenzează volumul de poezii al lui Gheorghe Pituț: *Ochiul neantului*: „Gheorghe Pituț face parte dintre poeții care se apropie cu deosebită gravitate și cu un înalt simț al responsabilității de problemele existenței umane, situându-se prin structură lângă lirici ca Ioan Alexandru sau George Alboiu, care în cadrul generațiilor tinere fac figură aparte. [...] Poezia lui Pituț are vigoarea și suplețea copacilor tineri, a unor copaci transplantați însă în mediul citadin: de aici, «sensibilizarea», cealaltă latură a ei pe unde pătrund atât de ușor ecourile lumii, neliniștile și întrebările. Numai un poet foarte sensibilizat putea să surprindă atât de simplu această însingurată febrilitate omenească”. ■ Adrian Marino prezintă *Cercul din Praga și studiul literaturii*: „Studiul literaturii se reduce prin urmare, pentru Cercul literar din Praga la studiul limbajului poetic la el însuși. Literatura prin funcția estetică a limbajului constituie fără îndoială o artă. Numai că această artă constituie, în același timp, și un fenomen istoric. Sistemul poetic este integrat unor sisteme supraordonate, diacronice, supuse evoluției, deci istoriei. Structuralismul formal riguros nu numai că nu este negat, dar își găsește în felul acesta o întregire firească, inclusă de altfel în logica doctrinei. Dacă orice funcție aparține unui

sistem evolutiv, istoria poeziei va trebui să restaureze și să definească fiecare funcție originală, chiar în cadrul în care ea a luat naștere”.

23 ianuarie

● [„Scânteia”, nr. 8315] Ziarul anunță *Anticipații editoriale* la □ *Editura enciclopedică română*: „Dicționarul prozatorilor români, Dicționarul artiștilor plastici din România, Dicționarul de artă populară românească și Dicționarul de folclor românesc, aflate în lucru, vor contribui la înlăturarea unor carențe în informarea completă și rapidă a celor interesați de fenomenul cultural românesc”. □ *Editura „Univers”*: „O deosebită atenție va fi acordată susținerii, prin publicarea a numeroase lucrări de certă valoare, a seriilor și colecțiilor de succes ale editurii cum ar fi «Romanul secolului XX», colecția «Meridiane», seriile de versuri «Poesis» și «Orfeu», seriile de opere teatrale, de memorii, corespondență și călătorii, precum și cele patru colecții de critică și istorie literară «Eseuri», «Studii», «Monografii» și «Istorii literare»”. □ *Editura „Eminescu”*: „Propunându-și ca obiectiv principal promovarea valorilor autentice ale literaturii noastre contemporane, Editura M. Eminescu – continuatoare în multe direcții a activității Editurii pentru literatură – anunță circa 250 de titluri care vor vedea lumina tiparului în cursul acestui an. Dintre aceste titluri le amintim pe cele peste 50 de romane purtând semnătura unor autori cum sunt Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Nicolae Breban, Fănuș Neagu, Dumitru Radu Popescu, Aurel Dragoș Munteanu, cele 30 de volume cuprinzând proză scurtă aparținând, între alții, lui Titus Popovici, Lucia Demetrius, V. Em. Galan, Sorin Titel, Ilie Constantin, Mircea Horia Simionescu, Mihai Stoian, precum și cele peste 60 de volume de poezie, începând cu o culegere ce reunește versuri inedite de Tudor Arghezi – *Crengi* – și continuând cu cele semnate de scriitori din toate generațiile, de la Zaharia Stancu, Vladimir Streinu, Maria Banuș, până la Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Tiberiu Utan, Constanța Buzea, Darie Novăceanu, Victoria Ana Tăușan etc. [...] Planurile pe acest an al Editurii M. Eminescu prevăd, de asemenea, tipărirea unor ediții de masă din scrieri reprezentative ale literaturii române din acest secol. Astfel, alături de seria «Romane de ieri și de azi» o altă serie va fi dedicată romanelor de dragoste – dintre autori îi amintim pe Liviu Rebreanu, Ionel Teodoreanu, Hortensia Papadat Bengescu, Panait Istrati, Victor Eftimiu, Radu Tudoran. O atenție deosebită se va acorda și poeziei, printre volumele pe care editura intenționează să le retipărească numărându-se ediția din 1883 a *Poeziilor* lui M. Eminescu, *Balade și idile* de G. Coșbuc, *Poezii* de Octavian Goga, *Poemele luminii* de Lucian Blaga, *Plumb* de G. Bacovia, *Romanțe pentru mai târziu* de Ion Minulescu, *Joc secund* de Ion Barbu și altele”. ■ Aurel Dragoș Munteanu scrie despre volumul *Nostromo* de Joseph Conrad: „Romanul lui Conrad este de fapt o sumă a mijloacelor care au făcut gloria acestui scriitor: caracterul aventuros, captivant, nota pasionantă a intrigii, monumentalitatea

personajelor, vigoarea stilistică. Prolixitatea limbajului și realismul minuțios al descrierilor au pus desigur la grea încercare pe Andrei Ion Deleanu, un traducător al cărui travaliu merită stima noastră. Prin strădania sa cititorii români au putut să cunoască în ultimii ani trilogia faulkneriană a clanului Snopes și *Doctor Faustus* al lui Thomas Mann. Versiunea românească a romanului *Nostromo* este reușită prin plasticitatea tălmăcirii dintr-o engleză despre care se spune că era dificilă pentru Conrad însuși”. ■ Emil Vasilescu prezintă două volume: □ *Divanul* de Dimitrie Cantemir: „Recentul volum, depășind prin exigențe și calitate edițiile anterioare, reprezintă o prețioasă contribuție la punerea în valoare a uneia din creațiile fundamentale ale culturii române vechi”. □ *Poezia tradițională românească* de D. Caracostea: „Impunătoarea operă de cercetare folclorică a lui D. Caracostea își află prin recenta ediție critică apărută sub îngrijirea lui D. Șandru, cu un studiu introductiv de Ovidiu Bârlea, locul său în ampla acțiune de analiză și sinteză asupra creației populare”. ■ S. Movileanu scrie despre antologia *Elogiu folclorului românesc*: „Preocuparea constantă a editurilor noastre, activitatea de tipărire a bogatului tezaur de frumuseți literare și artistice, de gânduri și sentimente pe care îl constituie creația folclorică cunoaște în anii din urmă realizări de o deosebită semnificație. Reeditarea celor mai reprezentative culegeri de literatură populară din trecut, publicarea unor volume ce cuprind materiale inedite de un interes literar și științific, ca și a unor studii de ținută consacrate acestui domeniu al vieții spirituale a poporului nostru îndreptătesc pe deplin o asemenea apreciere. Am ținut să subliniem această idee pentru că antologia intitulată *Elogiu folclorului românesc* – apărută nu de mult sub îngrijirea lui Octav Păun și Maria Mărdărescu – demonstrează o dată în plus utilitatea incontestabilă a valorificării întregului patrimoniu al creației folclorice, reliefând ecoul hotărârilor pe care opera autorilor anonimi ai *Mioriței* și al *Meșterului Manole* l-a avut în conștiința și în creația celor mai de seamă scriitori, critici și esteticieni ai literaturii noastre”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6434]** Nicolae Baltag recenzează volumul de versuri semnat de Sebastian Reichmann, *Geraldine*, „o violentă racordare la estetica suprarealistă”, un „eșec”. „Cert este că incoerența, tentația ludică, dicteul capătă, în acest volum, o turnură facilă. Cuvintele alunecă în combinații infantile, parcă de pe un tobogan. Hazardul, menit a declanșa fluxul liric prin noutatea și șocul unei conexiuni insolite de vocabule, este, cu luciditate și consecvență, exclus din arsenalul poetului”.

● **[„Contemporanul”, nr. 4]** Pe prima pagină, poezii de Eugen Jebeleanu (*A doua înviere*) și Zaharia Stancu (*Romanță naivă*). □ Geo Bogza divaghează poetic și moralizator pe tema copcii (articolul *Copca*). ■ Al. Philippide realizează o prezentare a cărții lui Albert Béguin (1901–1958), *Sufletul romantic și visul*, lucrare „fundamentală pentru cunoașterea în adâncime a romantismului, considerat ca o conformație psihică, nu numai ca un curent literar” (articolul *O carte despre romantism și vis*). ■ Începând cu descrierea unui episod din *Risi-*

pitorii (criza de conștiință a unui tânăr, provocată de un gest mărunț), cronica lui Nicolae Manolescu aduce detalii despre universul narativ al lui Marin Preda din alte romane, dar cuprinde următoarele notații critice: „*Risipitorii* este însăși metamorfoza lui Marin Preda din autor al *Moromeților* în scriitor profesionist”, „*Risipitorii* [...] romanul unor crize morale datorate agresiunii mediului social asupra unor oameni care nu pot [...] sau nu știu să se apere, naivi sau inconștienți”, „*Risipitorii* – un roman al crizei și al anchetei” (articolul *Romanul timpului moral*). ■ Petru Popescu analizează studiul teoreticianului și esteticianului Adrian Marino, *Modern, modernism, modernitate*, fiind cucerit de densitatea și originalitatea cărții: „Țesută în multe argumente, folosind detaliul concret și abstract cu o vervă remarcabilă, cartea este a unui autor modern întâi prin vastitatea și profunzimea gândirii. Partea de erudiție (referințe în patru limbi străine, citate rare, amănunte exotice etc.) sprijină o inteligență cuceritoare”. □ Ana Blandiana își continuă „antijurnalul” și își dezvoltă impresiile despre arta picturală a Evului Mediu și a Renașterii (articolul *Ecoul*). □ Teodor Mazilu (ca și Fănuș Neagu, dar în alt... stil) ține o rubrică sportivă și comentează fenomenul sportiv (articolul *Totul este posibil?*). ■ O știre pe pagina a patra anunță alegerea ca membru a lui Eugen Ionescu la Academia Franceză, încă din primul tur de scrutin, cu 18 voturi pentru, contracandidatul său, prozatorul Jules Roy, neobținând decât jumătate din totalul voturilor celor 34 de academicieni prezenți.

24 ianuarie

● [„*Scânteia*”, nr. 8316] Sunt publicate prozele *Căutare de sine* de Pop Simion și *Pe întuneric, printre flori* de Nicolae Velea: „Fragmentul pe care-l publicăm face parte dintr-o amplă nuvelă a prozatorului Nicolae Velea. Oamenii unui sat înregistrează, fiecare cu un mod propriu de a înțelege și privi, evenimente dramatice ce se petrec către sfârșitul războiului, când trupele fasciste erau alungate de pe pământul țării. *Cărămidaru*, unul din personajele cărții, este împușcat fără vină, așa cum se întâmplă adesea în vreme de război. *Olina*, eroina cărții, care va trăi întreaga tragedie a războiului, află cu surprindere această veste. Nuvela – după cum mărturisea scriitorul – vrea să fie o condamnare a celui mai grav gest irațional al omenirii – războiul, realizată prin personaje cu destin simbolic”. ■ Versuri semnează: George Alboiu, *Veșnică țară*; Nichita Stănescu, *Albastru de Voroneț*; Gabriela Melinescu, *Presimțirea primăverii*; George Boitor, *Nord cu legende*.

● [„*Scânteia tineretului*”, nr. 6435] Ilie Constantin recenzează, sub titlul *Schimbarea la față*, volumele de poezii publicate de Constantin Abăluță (*Lumina pământului* – E.P.L., 1964, *Piatra* – E.P.L., 1968 și *Psalmi* – Ed. Tineretului, 1969), care conferă identitate evoluției sale poetice, de la ipostaza unui poet „facil” în placheta de debut la aceea a unui poet „dificil”, „totul justificându-se prin rațiuni de fond poetic”.

• **[„Cronica”, nr. 4]** Al. Zub investighează *Implicațiile Unirii* de la 24 ianuarie 1859. ■ Mihai Grădinaru semnează amplul articol intitulat *Lenin despre problema fundamentală a filosofiei*, având ca reper pe Louis Althusser și cartea acestuia *Lénine et la philosophie* recent apărută la Paris, în care este discutat „imensul aport pe care teza leninistă l-a adus la degajarea liniilor de forță ce guvernează vasta arie a istoriei filosofiei”. ■ Zaharia Sângeorzan recenzază studiul lui Gavril Scridon, *Ecouri literare universale în poezia lui Coșbuc*. □ Grigore Ilisei debutează cu povestirea *Singurătate*. ■ La rubrica *Curier* apare textul nesemnat *Un certo giovanotto Alessandro George*, cu ironii la adresa istoricului literar bucureștean care (în „România literară” nr. 2/ 8 ian.) „trage cu praștia în geamurile istoriei literare”, atrăgând pedant atenția că termenul italianesc *certo* a fost introdus pentru prima oară în limba română cu sensul de *oarecare*, nu de G. Călinescu, așa cum se credea, ci de Titu Maiorescu.

• **[„Flacăra”, nr. 4]** În pagina *Reportaj de șapte zile*, revista publică un document ce se referă la „faima mondială a marelui George Enescu”, însoțit de un succint comentariu, despre „Ziua culturii românești” la Cleveland ce „nu este numai un eveniment obișnuit, ci o instituție națională de exprimare a dorinței de identitate națională prin cântece, dansuri și alte arte expresive”. ■ În *Literare*, Valeriu Cristea realizează o recenzie a romanului *Cara-su* de I. Valerian. ■ În rubrica dedicată *Cărții*, Traian Stoica, scrie despre tematica volumului de poezii *Panorama sărutului* de Ion Bănuță. ■ Semnalarea debutului editorial, cu romanul *Cearta*, la E.P.L., a „temutului critic” Al. Piru. ■ Notă despre monografia *Shakespeare, contemporanul nostru* de Jan Kott, apărută în traducerea Ancăi Livescu și a lui Teofil Roll la E.P.L.U. ■ Este prezentat numărul 8 al revistei „Secolul 20”, cu o particulară atenție pentru articolul lui Mihnea Gheorghiu, *Secolul și anii*. ■ Secțiunea dedicată *Teatrului* se ocupă de debutul regizoral al lui Ion Omescu, cu montarea lui *Othello* la Bacău. □ La Teatrul Național din București, este montată piesa *Moartea ultimului golan* de Virgil Stoenescu.

• **[„Luceafărul”, nr. 4]** Pe prima pagină, redacția publică un articol intitulat, 24 ianuarie 1859, *Ziua veacului*, după cum a fost ea numită de martorii Unirii și ai dublei alegeri a lui Cuza. ■ Al. Philippide evidențiază prin opera prozatorilor Slavici și Rebreanu *Stilul ardelean*: „În tradiția literară românească, spiritul anti-zeflemist și modul aspru și direct de-a vedea viața, de care scrisul ardelean dă dovadă, nu sunt niciodată de prisos în dezvoltarea unei literaturi, ba chiar dimpotrivă, rămân mereu ca un principiu folositor pentru cazul când superficialitatea strălucitoare ajunge să fie prea îndrăznească”. ■ Revista își invită redactorii să se pronunțe asupra filmului *Reconstituirea* și a editurilor. □ La primul punct, Ștefan Bănulescu este de părere că avem în față „un film care consacră un regizor de mare vocație: Lucian Pintilie. Risipă nervoasă de talent și pricepere, ambiție de a spune totul în cadrele limitate ale subiectu-

lui dat”. 2. „Cât privește editurile, situația nou creată – o dezbatere fără temeri și timidități se cere deschisă în revistele literare. Câteva întrebări simple se ridică încă de pe acum. Să le notăm aci pe scurt. Alegerea romancierului Marin Preda ca director al Editurii scriitorilor este, evident, dintre cele mai bune. Dar care va fi situația acestei edituri în contextul editorial? Ce posibilități tehnice, în ce limite – hârtie, spațiu tipografic etc. – i se vor asigura, ce drepturi de editare, pentru a nu deveni, contrar speranțelor noastre ale tuturor, o cenușăreasă? Dar celelalte edituri? Poate crede cineva că scriitorii nu sunt primii care să sprijine adevărata selecție editorială pe baza exigențelor de valoare? Pentru a înlătura dintr-un început posibilitatea criteriilor extra-literare și arbitrariul, un dialog scriitori – editori e mai mult decât util”. □ Lui Fănuș Neagu i se pare că „*Reconstituirea* este filmul care a clătinat din temelii ideea că la Studioul București nu pot triumfa decât regizorii care-și poartă capul la subțioară. Lucian Pintilie este un mare artist, iar *Reconstituirea*, o reușită de prim rang. Pintilie trebuie invidiat pentru talentul său deosebit”. Cu privire la cea de-a două problemă ridicată, declară: „Am crezut că înființarea noilor edituri va rezolva la modul fericit o veche doleanță a scriitorilor: aceea de a-și vedea mai repede – și în condiții grafice superioare – cărțile tipărite. Singura care nu face un secret din greutățile pe care le înfruntă este Editura Uniunii Scriitorilor. Celelalte sau acoperit dintru început de glorie neagră, resping și amână manuscrise, țin ședințe cu nemiluita și porțile închise. Prea mult mister, ca să nu-mi miroasă a cârpă arsă. Un lucru știu precis: vom avea mai puțină hârtie. De ce mai puțină hârtie? Ni se dă mai mult carton pentru copertă? Căci, mă gândesc, lucrurile trebuie să se aranjeze în compensație. Păi nu?”. □ Și pentru Cezar Baltag, Lucian Pintilie „este un regizor excepțional, dotat cu o puternică inteligență a profesiei sale. Inteligența, se știe, este adeseori supra-orgolioasă. Când acest orgoliu artistic se exercită în planul faptului «divers», și totuși de excepție, creatorul se «crispează» oarecum în fața obiectului inspirației sale. Filmul *Reconstituirea* este expresia unui atare tip de crispare, a unei ambiții de creator, puternice și în același timp fragile. Obiecțiile, nu puține, care se pot aduce filmului său nu ne împiedică să recunoaștem valoarea excepțională a unei creații regizorale în care autorul își depășește, de foarte multe ori, prin talent și inteligență însăși opera. 2. Nutresc speranța că la Editura Uniunii Scriitorilor, competența, gustul, rigoarea profesională, simțul valorii vor avea toate șansele să se simtă «acasă». Numele lui Marin Preda, scriitor de prestigiu, este în acest sens o garanție în plus a succesului pe care i-l dorim editurii. Cum, de obicei, editurile tipăresc cărți, iar cărțile, în general, sunt scrise de scriitori, cred că aceștia, scriitorii, sunt vital interesați în bunul mers al editurilor noastre. Nu a avut loc până acum o discuție între editorii recent investiți și obștea scriitoricească. Reorganizarea editurilor a fost concepută în primul rând ca o măsură de debirocratizare, de asigurare a unei funcționalități sporite a sistemului nostru editorial, de ridicare a conștiinței și competenței profesionale a

celor ce tipăresc cărți”. □ „Filmul *Reconstituirea* revelă o personalitate de primă mărime, Lucian Pintilie. Un om în timpul vieții sale”, spune Nichita Stănescu, care afirmă în continuare: „Să sperăm că editurile noi, înmulțindu-se, nu vor reprezenta puținele, vechile edituri, – ale căror secții specializate au devenit brusc autonome. Să sperăm că fiecare editură va publica nespecializat. Să sperăm că ele vor reprezenta o aspirație de cultură, iar nu o concurență pecuniară; o emulație în a descoperi fiecare în parte valoarea pusă în serviciul literaturii patriei”. □ Sânziana Pop: „Pe Horia Pătrașcu l-am aplaudat la apariția literară a *Reconstituirii*. Pentru filmul *Reconstituirea* îl aplaud pe Lucian Pintilie, fiindcă *Reconstituirea* este prin excelență operă de autor, este prin excelență opera de excepție a unui autor de excepție. Personalitatea regizorală este atât de pregnantă, vocația lui Lucian Pintilie se demonstrează cu o asemenea forță, că n-am să știu niciodată dacă ceea ce n-am să uit este filmul lui Lucian Pintilie sau însăși personalitatea regizorului”. 2. Ea se pronunță și cu privire la Editura Scriitorilor de care își leagă foarte multe speranțe. „Credem că se va termina odată cu maculatura proastă și cu furnizorii ei, că se va isprăvi cu aranjamentele pentru tiraj și pentru retribuție, că vor fi oamenii potriviți la locurile lor în așa fel că valoarea literară a cărților n-o s-o mai pună la îndoială un contabil șef și nici reeditările n-o să le șteargă de pe liste funcționari trecători; ci să facem audiență la Marin Preda dacă tot facem și să fim în acest fel onorați”. □ Și Ilie Constantin îl consideră pe Lucian Pintilie „între cei mai buni”, „om extrem de riguros, pasionat al muncii sale”. „Celui de al doilea (de fapt al treilea căci a fost secund la o realizare a lui Victor Iliu) film al său i se aduc destule obiecții, unele îndreptățite: important este că toți comentatorii sunt de acord în privința înaltei profesionalități dovedite de regizor și echipa sa”. Despre noile edituri care au înlocuit regretații „mastodonți editoriali” Ilie Constantin spune că nu se poate pronunța până nu se va vedea cum își desfășoară activitatea, în funcție de profilul fiecăreia. „Editura Uniunii Scriitorilor stărnește mari curiozități, pentru mulți dintre noi nefiind prea clare atribuțiile sale. Deocamdată ne bucurăm că în fruntea ei obștea numit ca director un mare scriitor, pe Marin Preda”. □ Despre *Reconstituirea*, N. Velea spune că „este un film care trebuie văzut din toate cele patru colțuri ale sălii. E un film la care se poate râde, un film care te poate cutremura, un film de la care poți ieși cu umerii apăsăți, vinovat ori căutând vina și un film de la care poți ieși tot așa de lesne senin, limpede surâzând «deconectat»”. N. Velea își pune, la rândul-i, speranțele în noua conducere a lui Marin Preda, convins că „manuscrisele noastre se vor simți mai «acasă»”. □ Constantin Țoiu îi apreciază deopotrivă și pe Lucian Pintilie, și pe Vuică, „marea revelație a filmului. N-am văzut în producțiile noastre de cinematograf un actor atât de viu și de complex, atât de mobil în asimetria tragică a figurii”. Despre „reîmpărțirea administrativă a editurilor” crede că va da „un nou impuls operei de tipărire”, împacându-se cele două criterii, „cel comercial și cel cultural”.

■ Pe ultima pagină, Leonid Dimov publică un studiu despre Ion Heliade Rădulescu. ■ Apar poeme de Nichita Stănescu (*Poetul ca și soldatul, Feding, Frica, Schimbarea la față*), George Alboiu (*Plângerea luptătorului, Turnire, Afară numai pentru tine ninge, O așteptare mare, E muezinul*), Victor Eftimiu.

25 ianuarie

● [„Scânteia”, nr. 8317] În rubrica *Adnotări* S. Movileanu scrie despre *Prezența clasicilor*: „Tocmai de aceea, consemnăm unul din evenimentele editoriale care ni se par a ilustra elocvent preocuparea editurilor noastre de a oferi publicului larg, în ediții accesibile, operele fundamentale ale celor mai de seamă scriitori ai literaturii române. Este vorba de inițiativa publicării într-o serie de 12 volume a principalelor lucrări ale lui Mihail Sadoveanu, prilej de reîntâlnire cu universul creației unuia dintre scriitorii ce au dominat prin personalitatea sa evoluția prozei noastre încă de la începutul acestui secol. [...] Remarcând prezența operei lui Mihail Sadoveanu în peisajul editorial al actualității, ne exprimăm speranța că acest eveniment, de o deosebită semnificație, nu va rămâne izolat și că interesul acordat clasicilor va constitui o coordonată constantă într-o activitate editorială pusă pe baze noi, premisă a unor prestigioase realizări viitoare”. ■ Ion Adam salută evenimentul „*Steaua*” XX: „Consecrat aniversării a 20 de ani de apariție, numărul pe decembrie al revistei clujene «Steaua» încheie între copertile sale colaborări prestigioase care conferă o aură sărbătorească și omagială adecvată acestui jubileu încărcat de semnificații”.

27 ianuarie

● [„Scânteia”, nr. 8319] Franz Liebhard explică în ce constă *Responsabilitatea față de cuvânt*: „De la bun început, cuvântul, această celulă originară a vieții sociale, a presupus existența a cel puțin două ființe, iar mobilul a fost forța de atracție elementară exercitată de om asupra omului, indiferent dacă aceasta provenea din teama comună în fața forțelor misterioase ale naturii sau din periclitarea comună prin ființe din mediul ambiant. [...] Înalta misiune socială care revine cuvântului în climatul societății noastre socialiste nu este compatibilă cu golirea de sens, cu dezrădăcinarea din substratul determinantelor sociale. Este de asemenea incompatibilă cu cerința pe care cititorii noștri, ancorați în viața socială, trebuie să o manifeste față de frumusețe și înălțare sufletească, față de existența unui sens, unui ideal și a unei forțe activizate, față de aprofundarea unei umanități, care este chemată să devină tot mai perfectă, tot mai multilaterală și complexă printr-un continuu proces de autodepășire. Și nu putem să nu constatăm că prin opera și convingerile lor estetice imensa majoritate a scriitorilor noștri susțin teoretic și practic un asemenea punct de vedere; indiscutabil, materia-primă, «cuvântul», determinată social și mândrită

poetic, este înzestrată cu un dinamism creator de la care ne putem aștepta la tot ce poate fi mai măreț”.

28 ianuarie

● **[„Viața studentescă”, nr. 4]** „Studentii Facultății de limba și literatura română din București au salutat cu entuziasm prezența în mijlocul lor a doi măestri ai prozei contemporane române: Marin Preda și Eugen Barbu. [...] Similitudinea de întrebări care s-au înregistrat în cele două întâlniri ne-a relevat puncte de vedere nu o dată suprapuse. Preferințele privind literatura contemporană românească se îndreaptă cam spre aceleași nume. Printre primii trei scriitori preferați, Marin Preda amintea pe Fănuș Neagu, N. Velea și... Eugen Barbu, iar Eugen Barbu pe Zaharia Stancu, Marin Preda, Fănuș Neagu [*n.b.* de altfel, „adversarii” lui din acea perioadă, conform *Jurnalului* publicat postum în revista „Pro Saeculum”]. Credem că nu sunt niște complimente reciproce, ci un adevăr bine stabilit. În finalul dialogului său, Eugen Barbu a vorbit despre înalta conștiință pe care trebuie s-o aibă un scriitor. Solemnitatea discursului său patetic ne-a arătat un scriitor pătruns de mari responsabilități sociale. Cu-vintele sale, adevărata profesiune de credință, au dezvăluit o bogată experiență de viață, un justificat și plenar sentiment patriotic”. ■ Eugen Barbu creionează, la rubrica sa săptămânală, portretul „Profesorului” Rosetti: „Când unii își pun fotografia politică cu centimetrul la vedere și ascultă lauda deșăntată a lăutarului de curte în cutare publicație care ar trebui să fie Culturală cu C mare, absența Profesorului din șirul de coloane doare. Apar prin subsoluri critici feroviari cu ifose de atotștiutori, recenzenți de ziua a 7-a plătiți cu bacșișuri rebutate din bugetul statului, mai există asistenți refuzați la doctorat de către savanții adevărați, acreditați de către o hârtoagă scrisă de alții și lui Rosetti îi facem loc numai la colțul mesei. [...] Într-o lume plină de impulsii, în care mai stăruie secrete dorințe de parvenire, acest Domn superb supraviețuiește cu o încântare de efeb. Mi se pare că secretul lui este tinerețea sufletului. [...] Acest om nu a fost trist niciodată, nu l-au atins invectivele sau nedreapta ignorare. El știe că dincolo de conjunctură există furcile caudine ale Rigorii de care nu scapă nimeni. Drepti și nedrepti vor trece prin ele”. ■ Un extract din teza de doctorat a Elenei Voiculescu, *Concepția sociologică a lui Mihai Ralea: Viabilitatea unei tradiții de cultură românească*, despre umanismul militant al lui Mihai Ralea.

29 ianuarie

● **[„Scânteia”, nr. 8321]** Dragoș Vrânceanu semnează *Versul adevărat – vibrant ca un arc*: „În țara noastră, aspectul de continuitate, de tradiție al poeziei s-a constituit de-a lungul deceniilor în mod specific într-o adevărată școală națională de poezie de mari merite estetice, care depășește înțelesul ei pur istoric, valoarea ei deosebită la un moment dat dovedind o vitalitate în sine, un

titlu prin excelență autonom al fenomenului poetic românesc. Toate generațiile au contribuit la consolidarea ei ideală, la dezvoltarea ei expresivă, la fortificarea funcției sale proprii și permanente. [...] Poezia de continuitate respiră nu numai prin supapa istorică, a naturii, a folclorului etc., ci și prin aceea a progresului culturii. În ciclul istoric al liricii din ultimul sfert de veac, ea a fost viu prezentă și a înregistrat de timpuriu o strălucire în versul precoce al lui Nicolae Labiș – pentru a ne opri, din venerație postumă, numai la acest poet. [...] Există, în sfârșit, un număr însemnat de poeți români, contemporani și actuali, în care se petrece o sinteză organică între spiritul de inovație și cel de continuitate. Ei sunt reprezentanții unei linii robuste, care se plasează între structurile permanente ale poeziei și între avangarda ce se califică explicit ca atare. La baza operei lor stă în orice caz, cum am spus în altă parte, o exteriorizare concentrată «a forței organizate a cuvântului». Ei se așează sub steaua unui sincronism european (în afară de concepția lor însăși radical-originală), în care au excelat, de exemplu, marea pleiadă a poezilor spanioli, ca Lorca și Machado, poeți italieni, ca Montale sau Quasimodo, poeți americani, poeți englezi, ca Eliot și alții. [...] Ceea ce dictează în primul rând o expresie poetică este aderența profundă a poetului la sine însuși, aceasta însemnând că nu se poate uita că nimeni nu este el însuși în afară de lumea și de timpul în care trăiește. A-ți raporta credințele trăite la dimensiunea eroică a timpului socialist al țării înseamnă a te situa azi, ca poet, acolo unde destinul literaturii contemporane o cere; în punctul de maximă interferență a spiritului și ideilor epocii tale”.

■ Ziarul revine cu tema *Revistele locale de cultură*: „Într-un număr anterior al ziarului nostru am publicat un prim articol de analiză asupra contribuției pe care revistele de cultură o aduc la activizarea vieții social-politice, spirituale și artistice din județele în care apar, asupra profilului și rostului lor de tribune ale afirmării forțelor creatoare din cuprinsul regiunii, de stimulare a unui schimb de opinii viu, eficient, menit să reflecte cât mai multilateral realitățile, dinamica peisajului cultural al zonei respective. Continuăm în acest număr seria articolelor consacrate acestei probleme”. □ A. Anghelescu, în *O revistă care-și definește personalitatea*, prezintă revista „Astra”: „«Astra» poate aduce, de asemenea, o contribuție sporită și în direcția stimulării și promovării talentelor scriitoricești din județ, a promovării unor creații artistice valoroase, pătrunse de spiritul umanismului propriu societății noastre. Este un fapt pozitiv că în paginile revistei s-au afirmat în anii din urmă tineri poeți, critic, esteticieni ca George Boitor, Voicu Bugariu, Mihai Nadin etc. Totuși revista nu și-a impus până acum în domeniul literaturii un program precis și aceasta se poate observa în ce privește calitatea unora din scrierile publicate. Paginile literare ale «Astrei» mai poartă câteodată amprenta unui anume eclecticism datorat unei selecții întâmplătoare, neexigente, în virtutea căreia creștii autentice pot conviețui cu scrieri lipsite de viabilitate, banale. Uneori, se publică materiale ce se susțin nu atât prin ideea, cât prin nota lor «predominant sentimentală». Pot, de

asemenea, deveni mai pregnante în coloanele «Astrei» creațiile de puternică rezonanță socială. În acest sens, e necesar ca în fiecare număr spațiul afectat literaturii să fie folosit judicios, pentru a reflecta cât mai fidel emulația talentelor artistice din județ – așa cum și-a propus inițial revista. Rezervând încă – cum se întâmplă în nr. 9, 10 și 11 – cea mai mare parte a acestui spațiu publicării unei singure piese (în trei acte) revista își îngustează spațiul destinat promovării talentelor locale”.

• [„**Albina**”, nr. 4] Numărul se deschie cu poezia *Iubire nouă* de Zaharia Stancu. ■ În *Cronica unui greier* îl găsim din nou pe Ion Bănuță, cu textul *Singur prin Cișmigiul*: „Cișmigiul: o grădină, cea mai veche din București, o splendidă oază de odihnă, de liniște, datând de prin timpul lui Gheorghe Bibescu, a Revoluției Bălcescului, deci de pe la jumătatea secolului al XIX-lea”. ■ Barutu T. Arghezi semnează *Culoare și cuvânt*, un portret făcut artistei Luki Galaction-Passarelli. ■ Revista publică două povestiri de Victor Eftimiu: *Plugul de foc* și *Omul care otrăvea fântânile*, iar alături apar și două poezii de Veronica Porumbacu: *Sub zăpezi* și *Poarta*.

• [„**România literară**”, nr. 5] Adrian Păunescu realizează un interviu cu Corneliu Mănescu, ministrul Afacerilor externe, *La realizarea politicii noastre externe își aduce contribuția întregul popor român*: „–Tovarășe Mănescu, vă rog să fiți însă de acord că și selecția oamenilor, în principiu și în fapt, face parte din această politică! – Sunt de acord. – Ei, bine, obținând de la dumneavoastră acest acord, vreau să vă întreb cum selectați dumneavoastră oamenii care lucrează în Ministerul de Externe ? Știți, de exemplu, că atașați culturali, de la ambasadele române din străinătate, au fost criticați de oameni de cultură din țară, în repetate rânduri, pentru competența aproximativă, pentru lipsă de interes față de cultură, în ceea ce are ea astăzi mai important? – Din capul locului trebuie să spun că Ministerul de Externe are deficiențe serioase în selecționarea atașaiilor culturali. Și cea mai bună dovadă nu trebuie căutată nici în părerea dumneavoastră, nici în părerea mea despre ei, ci în nivelul destul de scăzut la care a ajuns, prin ei, popularizarea culturii țării noastre, prestigiul ei intelectual. Unele din elementele care stau în aceste funcții nu sunt bine pregătite, ba chiar nu sunt suficient de dotate, nu au aplicație, nu au vocație pentru munca pe care o fac, sau ar trebui s-o facă. Situația e asta: nu ne-am făcut, prin atașaiii noștri culturali, suficient de bine cunoscută cultura în străinătate. Nu trebuie să ne amăgim în această direcție. Succesele – câte s-au obținut în răspândirea culturii române în străinătate, ca și în dezvoltarea comerțului – s-au obținut mai ales pe baza prestigiului politic al țării noastre. Acest prestigiu politic a ținut loc, de multe ori, și de propagandă reală, și de oameni cu capacitate, și de cărți bune traduse în străinătate. Trebuie împlinite criterii elementare în selecționarea și în trimiterea acestor atașaii, situația trebuie soluționată altfel decât până acum. Sper că veți fi de acord cu mine, nu numai Ministerul Afacerilor Externe poate singur ameliora situația. Dar, să fim înțeleși: propagandă

înseamnă să ai ce spune și, în același timp, elementele funcționale care să prezinte această realitate, așa cum e. [...] – *Ce relații vedeți dumneavoastră între politică și cultură?* – Politica este, și ca știință, și ca artă, cea mai înaltă dintre îndeletnicirile omului. Există un raport de dependență între politică și artă, cultură. Când Ionescu spune că-i e frică de moarte și că nu-l interesează politica, patimile ei, dă-mi voie, dar e tot un crez politic. – *Ce vă leagă de cultura română de azi?* – Multe. Dar, vă rog, abuzând de prilejul care mi se oferă, să vă mărturisesc în acest context, stima deosebită și dragostea față de ființa și de creația literară a lui Miron Radu Paraschivescu, care nu e cum vă închipuiți, numai «nașul» atâtor scriitori, ci «nașul» unor oameni politici. Vreau să declar aici că Miron Radu Paraschivescu este omul care (pentru un provincial ca mine, a cărui orientare de viață era foarte puțin precisă, era confuză, ce s-o mai lungim!) a însemnat totul într-un moment decisiv. E vorba de viața mea căreia M. R. P. i-a propus o soluție de care n-aveam să mă mai despart niciodată: intrarea în Partidul Comunist Român. Eram la Ploiești când Miron Paraschivescu m-a adus lângă niște izvoare care s-au transformat în sângele meu, în viața mea. El este – Miron Radu Paraschivescu. – *Dar să revenim la raportul politică-literatură! Unde, în opera cui, această relație vi se pare ideală?* – În opera lui Shakespeare. Shakespeare e un mare om politic. Filozofia lui ar fi: cum se caută, cum se păstrează, cum se pierde puterea. Politica e fum, e aer, pătrunde peste tot. L-am văzut la Londra pe Paul Scofield. Aș spune, gândindu-mă la Scofield, că sunt actori care ajung, încetul cu încetul, să filozofeze ca eroii pe care-i joacă”. ■ Revista publică textul lui Lucrețiu Pătrășcanu *Cum l-am cunoscut pe Lenin*. ■ În *Voci din public*, citim scrisoarea lui Corneliu Crăciun (profesor – Beiuș), intitulată *Eminescu și Byron sau despre comparativism*, în care este comentat textul *Explorări în istoria literaturii române*, scris de Al. Duțu și publicat în „Luceafărul” din 9 august 1969; Corneliu Crăciun conchide: „Nu căutarea cu tot dinadinsul a unor asemănări și supralicitarea lor, nu echivalarea unor analogii – posibil a fi motivate și prin încadrare în timp ori într-o temă – cu influențe trebuie să formeze obiectul literaturii comparate. O atare metodă – ilustrată, spunem noi, și de cazul sus-amintit – înseamnă comparativism excesiv și nu aduce servicii cunoașterii scriitorului”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu comemorează *Un sfert de veac de teatru românesc*: „Sfârșitul de veac al XIX-lea a cunoscut în Capitala noastră o viață teatrală intensă, pe care o urmărește în toate ramificațiile ei, cu o tenacitate egalată de înțelegeri, Ioan Massoff, în masiva sa lucrare: *Teatrul românesc*, privire istorică, vol. III, *Teatrul din București în perioada 1877-1901*, 196, Editura pentru Literatură (în-8°, 557 pagini). Punctul de plecare al acestei remarcabile cercetări este «Legea din 6 aprilie 1877 pentru organizarea și administrația teatrelor din România», simultan cu înființarea Societății dramatice care a funcționat sub auspiciile statului pe scena Teatrului Național din București”. ■ Voicu Bugariu arată ce accepțiune acordă sintagmei *Criticul ca moralist*: „Să amintim, de pil-

dă, pledoariile pentru eseu, pentru autonomia lui sau opiniile ce acordă criticii o independență ca și absolută față de literatura de la care pornește. Să menționăm, în aceeași ordine de idei, acele păreri ce consideră că rolul criticii este absolut creator, că punctul de plecare al demersului critic este, în fond, accidental; că a trata, de pildă, o perioadă literară, într-un mod absolut subiectiv, propunându-i o configurație structurală inexistentă de fapt, dar posibilă în ordinea unei ipotetice armonii estetice personale, este ceva normal. Prin aceste succinte însemnări nu dorim să negăm faptul că activitatea de critică literară are valențe creatoare, care o apropie vădit de cea propriu-zis literară. O serie de tendințe ale literaturii moderne constituie dovezi suficient de convingătoare. Tentația eseului, concretizată de către mulți dintre prozatorii moderni, faptul că poezia modernă este autoglosată, implicit sau explicit, abordarea tot mai curentă de către critici a genului pur beletristic sunt câteva dintre acestea. Pe de altă parte, o tendință de conceptualizare a literaturii, însoțită de una de deconceptualizare a criticii, aduce aceste două genuri literare spre un teren comun, apropiat gusturilor lectorului modern, ce pare a prefera tot mai accentuat o literatură ce își poartă în sine comentariile critice. Toate acestea sunt de fapt evidente, pe care nimeni nu se gândește să le conteste. Ele trebuie însă privite în contextul cuprinzător al conceptului de critică literară modernă. Cele trei calități ale moralistului din definiția de bun simț pe care am citat-o la începutul acestor însemnări (și pe care le putem transcrie astfel: analist, autor al unor ferme judecăți de valoare și formator al gustului) rămân pilonii esențiali ai unei activități de critic. O remarcă finală pentru «sentimentul generos al dragostei» (exprimarea poate fi, bineînțeles, reluată: pasiune pentru ceea ce citește și comentează și de abia în al doilea rând pentru frumusețea în sine a textului său, generozitate pentru literatura pe care o introduce în circuitul valorilor estetice și spirit de sacrificiu față de investiția sa, ce altfel riscă să plătească ipoteticul ei dram de nemurire prin afirmații neadevărate). Să medităm câteva clipe la ipostaza de moralist a criticului”. ■ Georgeta Horodincă publică textul *Literal, literar: „Ingeniosul bine temperat* este, se pare, titlul unui ciclu din care Mircea Horia Simionescu ne-a dat în *Dicționar onomastic* numai o parte. Deși suntem deocamdată în necunoștința întregului, formula volumului apărut are darul de a ne intriga suficient prin ea însăși pentru a lăsa deoparte ceea ce este întotdeauna estetic incalculabil într-o repartiție editorială pe mai multe etape. Întrebarea pe care o suscită din capul locului *Dicționarul onomastic* este foarte simplă: ordinea alfabetică poate ea deveni o ordine artistică? La întrebările simple, răspunsurile nu sunt tocmai ușor de dat, dar o carte constituie prin ea însăși un răspuns posibil la întrebările pe care le pune, uneori chiar unicul răspuns posibil. Ar fi poate mai cuminte să formulăm altfel întrebarea: a devenit, în cartea lui Mircea Horia Simionescu, ordinea literală a dicționarului o structură literară? [...] Am impresia că autorul *Dicționarului onomastic* nu a avut puterea să transforme deplin, așa cum intenționa, ordinea literală, într-una

literară. Am chiar bănuiala că a scris cartea pe porțiuni și abia ulterior a încercat o construcție unică. În orice caz, la întrebarea pe care o puneam la început, cel chemat să dea răspuns, adică să dea unitate discontinuității și valoare artistică unei structuri aliterare, nu putea fi altul decât... eroul ei principal care scoate uneori capul printre rânduri. Gândiți-vă la cărți și scriitori de acest tip: Pascal, Montaigne, La Bruyère. Personalitatea autorului prezumptiv al dicționarului, spiritual denumit «ingeniosul bine temperat», trebuie să fie mai energică pentru a putea da unitate unui întreg care se prezintă actualmente ingenios, dar și eteroclit». ■ Mircea Tomuș scrie despre poezia lui Petre Stoica în *Melancolii inocente*: „Dacă m-aș lăsa în voia unui prim îndemn, aș scrie despre acest volum evocând un întreg univers, un spațiu, care este și timp totodată și care, după ce a vizitat o dată trăirile noastre de zi și de noapte, aievea și închipuie, a pierit ca o corabie a văzduhului, nelămurită ca o realitate, clară ca un miraj. Aș face, cu alte cuvinte, ca unii dintre noi, prea bogați în formule, prestidigitatori ai termenelor, critică tematică. Aș accepta convenția pe care ne-o propune, de multă vreme, poezia lui Petre Stoica și aș redeveni, pentru scurt timp, cetățean a unui Banat revolut, de amintire sau de vis. Aș avea chipiu de licean cu cocardă și număr pe braț, m-aș dăruie piețelor pavate din cetăți habsburgice, rectangulare, dar nu îndeajuns de severe, ale căror limite în culorile și liniile tipătoare ale jugend-stil-ului încadrează, asemeni unor rame de prost gust, concentrarea de emoție și frumusețe a câte unei statui baroce copleșite de porumbei; m-aș împiedica de prăvălii, frizerii și dughene, cafenele cu pluș, aș intra în umbra primăriilor și m-ar primi piețele de fân cu animale cuminti și țărani frumoși. Aș fuma prima țigară și în ameteala ei aș distinge cum cresc sâniile colegelor de clasă. Toate acestea se găsesc din abundență în poezia lui Petre Stoica, mai veche și mai nouă. Numai că procedeul exegetic de a o însoți cuminte în peregrinările ei prin acest univers rămâne sărac în ecouri. [...] Cum am încercat să arăt, poezia lui Petre Stoica îmi apare ezitant; e alunecoasă și, pe orice direcție, scapă despuierii totale. Naivitatea mijloacelor este și ea o cursă de care e bine să te ferești. Mereu lunecoasă, din orice divizare păstrează un rest pe care l-aș putea numi misterul sau farmecul ei. Oricare din termeni e bun, după cum e bun și cel de poezie, aceasta fiind substanța rezistentă la analiză și, în ultimă instanță, prețul ei”. ■ Aurel Dragoș Munteanu publică un *Argument pentru o nouă modalitate a dramei*, care îl are în vedere pe Teodor Mazilu: „Ceea ce face valoarea teatrului său, ceea ce creează posibilitatea de a gândi piesele sale este că ele arată ceea ce se cere văzut într-o lumină adesea prea puternică pentru ochiul comun. Re-prezintă o realitate atât de reală încât nu o mai distingem. Pentru a o sublinia, prietenii teatrului lui Mazilu caută atribute: teatru comic, absurd, grotesc etc. Trebuie spus totuși că Mazilu nu șarjează nici o clipă. Pentru a ne îndepărta, pentru a nu accepta că și noi suntem de fapt personaje dintr-o piesă de Mazilu, ne permitem această detașare și presupunem că autorul caricaturizează. Ochiul nostru face însă această opera-

ție, Mazilu înfățișează *ceea-ce-este*. Dacă este grotesc, sau în alt fel, vede doar ochiul nostru, și el este influențat de starea noastră. În planul la care ne referim, piesele lui Teodor Mazilu poartă cu sine un paradox. Spuneam că teatrul său re-prezintă *ceea-ce-este*. Urmează întrebarea cea mai importantă: care poate să fie determinarea mai adâncă a lui *este*? [...] Orice *ființă* care se arată în lumina lui *ceea-ce-este* se exprimă liric, adică nemijlocit, în sinea lui. Acest tip de existență artistică a redus poate din amploarea desfășurării, din barocul existenței, care în mod obișnuit sunt atribute ale marii arte. Teatrul lui Mazilu nu are desfășurări și forța artistului pare atenuată. Intensitatea lui a devenit însă atât de puternică și adevărurile lui atât de simple și de mari privesc atât de adânc propria noastră condiție, încât putem recunoaște fără teamă că este un teatru de excepție, care ne situează în patria metafizică a lui *ceea-ce-este*".

■ L. Raicu publică o cronică literară la volumul *Suav anapoda* de Gheorghe Tomozei: „Modul terifiant-amenințător și tulbure-convulsiv, prea răspândit în poezia de astăzi pentru a nu deveni până la urmă obositor, dar și suspect ca orice clișeu inautentic prin facilitatea multiplicării, nu reprezintă nici pe departe singura cale posibilă de acces la sursele, încă vii, ale lirismului; recentul volum al lui Gheorghe Tomozei, în care talentul de la începutul incontestabil (debut 1957) iese teafăr și în fine limpezit din revocate tentative uneori improprii și neconvergente, opune acestui mod abuziv o rezervă naturală, un binevoitor refuz. Poetul nu forțează intimitatea neapărat cea mai adâncă, neapărat abisală a cititorului său, nici nu-i oferă fără vreo introducere în chestiune spectacolul nud crispant, al propriei sale interiorități devastate, nu vrea să ne intimideze și să ne înfricoșeze, lăsându-ne să mai și respirăm între o neliniște și o altă neliniște, într-o clipă de teroare și altă clipă de teroare, și de n-ar fi decât atât și încă am avea suficient motiv de grațitudine și simpatie. [...] Ceea ce exercită o seducție certă este perfectă unitate interioară a climatului, aerul de intimitate coerentă, linia integrare a fabulosului în acest univers domestic în care toate elementele își răspund și se satisfac reciproc, într-o senzație de feerie somnolentă, de ritual oniric, de plutire și pace imponderabilă. Discursul meticulos pregătit, programatica desfășurare a «temei» utopice, până la epuizarea descripției, se integrează nesilit într-o ambianță marcată de prezența unei ficțiuni leneșe, dezinvolve. În interiorul ei, și asta e de remarcat, poetul rămâne totuși stăpân pe sine, distant, elegant și ironic, de o bună dispoziție aparent netulburată; un accent dureros, de existență și vulnerabilitate, străbate, totuși, rezistând, în echilibrul fragil, măsurilor de precauție riguros impuse”. ■ La *Ochiul magic* apar: □ *Paul Constant la 75 de ani* de Emil Manu: „S-a născut la Craiova, în 29 ianuarie 1895. A debutat în foile din orașul natal, apoi s-a stabilit la Sibiu (din 1922). Ofițer activ, pe numele de acasă Paul Constantinescu (frate cu poeții Eugen și Savin Constant), Paul Constant a scris poezie, proză umoristică, povestiri, teatru, roman”. □ „*Tribuna*” – o nouă etapă semnat D. D.: „Sub auspiciile unei noi conduceri (redactor-șef: prozatorul Dumitru

Radu Popescu), revista «Tribuna» anunță, începând din numărul 4, «o nouă etapă» în activitatea sa, își invită cititorii și «vechii și virtualii colaboratori» să se angajeze în existența ei promițătoare și larg receptivă. Articolul-program propune tuturor un dialog nereticent și nerestrictiv, descoperă justificarea lui în tradiția publicațiilor clujene, în paginile cărora au semnat scriitori de prestigiu, și necesitățile acute ale unui prezent cultural deschis tuturor valorilor spirituale autentice». □ *Contra-notă* de M. Ciurdariu: „Un tânăr absolvent al facultății de filozofie oferă revistei «Ramuri» (nov. 1969) un articol, un extras rezumativ din recenta sa lucrare de diplomă: *Ideea progresului economic în publicistica lui Eminescu*. Articolul, ca de altfel și lucrarea mai mare, folosește ca *principală* sursă documentară *Opera politică* a lui Eminescu, îngrijită de Ion Crețu (1941). Lucru firesc, de vreme ce continuă să fie ultima și, până astăzi, cea mai cuprinzătoare ediție de scrieri politice ale poetului. Redactorul șef al revistei, binecunoscut și stimat istoric al literaturii române, – acceptă și publică articolul «pentru noutatea lui și seriozitatea argumentării». În același timp, însă, redactorul șef găsește oportun să dezvolte, într-o notă de subsol pe o coloană întreagă, o serie de obiecții și suspiciuni față de ediția Crețu, opera la care trimite, cel mai frecvent, articolul publicat. [...] Spre a face credibilă afirmația, d-l Al. Piru menționează 2 (două) articole din ediția Crețu: *Răscumpărarea drumului de fier și Fântâna Blanduziei* – ambele citate în lucrarea tânărului absolvent. [...] Cerem voie lui Al. Piru să facem câteva mici observații în contra-notă (relativă, nu «absolută») la punctele atinse de domnia sa. 1) Tânărul absolvent știa povestea cu citatul din *Fântâna Blanduziei* cu mult înainte de apariția lui în «Ramuri». Pe marginea unui exemplar al lucrării sale de diplomă, în dreptul citatului cu pricina, am însemnat în vară personal cu creionul: «Articolul acesta nu este autentic. Vezi datele și argumentele în «Revista de filozofie», nr. 6, 1968, p. 731-732.» Iar verbal și suplimentar i s-a amintit: *Studii eminesciene* (1965, p. 83, 88). 2) Ediția Ion Crețu nu este singura răspunzătoare de greșita atribuire a articolului cu pricina, în nici un caz *nu ea* a indus în eroare pe G. Călinescu, chiar dacă regretatul istoric face trimiteri la ea. Se știe că cele două studii călinesciene (din 1956), menționate de d-l Piru, nu fac decât să reproducă idei și fraze dintr-o versiune a lor mai veche, anterioară ediției Crețu (1941), ca atare în poziție să influențeze ele ediția Crețu. [...] 3) Rectificarea de acum a erorii lui Călinescu expediază, credem, prea repede și, ni se pare, de sus, chestiunea: «Eminescu anti-schopenhauerian? Dar primul pasaj citat de G. Călinescu este tradus textual din cartea lui Max Nordau... Al doilea pasaj, ca și altul final, nu aparține lui Max Nordau, dar tot restul este fidel tradus...» Întrebăm, totuși, pe autorul notei din «Ramuri»: *Cui aparține acel «al doilea pasaj», extrem de important, ca și partea finală?* În mod sigur redactorilor, presupuși autori ai «plagiatului»? 4) Ca să putem primi o atare concluzie a lui Al. Piru, se cer: «suficiente dovezi» că acel al doilea pasaj și partea finală puteau fi scrise de altcineva decât de poet; dovezi că Eminescu era, atunci, «în

absolută imposibilitate de a scrie un articol» sau, cel puțin, de a traduce unul într-un stil controlabil prin metode moderne de analiză. Un studiu special al acestei probleme de paternitate ar fi, credem, cât se poate de util și instructiv, deoarece ne-ar arăta cum și de ce a fost posibilă nostima «comedie a erorilor» împrumutate de editori (Radu Popea – Șaraga – Cuza – Murărașu – Crețu) și savant comentate de cercetători (Călinescu, ș.a.), când în 1903 chestiunea a fost destul de *onest tratată* și *mulțumitor clarificată de Ion Scurtu în disertația sa de doctorat* despre Eminescu (p. 68-69; 118-120)”. □ „*Echinox*” semnat C. A., analizează, pe scurt, proza publicată în „*Echinox*” nr. 9 și semnată de Grigore Zanc: „Recuzita biblică, spuza simbolică sunt departe de a salva proza tânărului Zanc de o prețiozitate romanțioasă. Ca și de agramatism (autorul culege licurici și «le» desprinde...). Spunem cu autorul: «ni se făcu sub frunte lumină»”. □ *C. Sandu-Aldea în actualitate* de Al. R.: „A apărut de puține zile sub titlul *Pe drumul Bărăganului* o masivă selecție din nuvelele și schițele lui C. Sandu-Aldea, precedată de un amplu studiu introductiv semnat de Petre Pintilie. [...] Volumul mai conține note, un bogat glosar și o amănunțită bibliografie, numeroase fotografii din viața de familie și activitatea de agronom a prozatorului”. □ „*Ateneu*” *Capodopere ale tinereții*: „De o interpretare personală beneficiază piesa lui Corneille – *Cidul* în paginile revistei «Ateneu» (nr. 12/ 1969) în cadrul rubricii – *Capodopere ale tinereții*. Autorul articolului, Ion Constantinescu, pornește în analiza sa de la identificarea eroului corneillan cu «cavalerul medieval», apropiindu-l prin structura psihologică de Don Quijote”. □ *Cumplit meșteșug...* de V. V.; „După cum o sublimă uitare de sine în care se lasă pradă unei «imense forțe de atracție care îl subjugă până la durere, anulare și emulație», după cum declară domnia sa cu o totală sinceritate, Constantin Crișan ne introduce pentru clarificarea formulei narative a *Dicționarului onomastic* în imperiul mirific și fascinant al «psihostilisticii» (*Cronica psihostilistică* – «Ateneu» nr. 12/ 1969)”. ■ În *Cărțile săptămânii* Florin Manolescu revine la prezentarea volumelor de poezie: □ *Scrieri (I, II)* de Cicerone Theodorescu: „Dacă ar trebui să scriu, într-un capitol de istorie literară, despre poezia lui Cicerone Theodorescu aș reține, fără să ezit, câteva texte din primele două volume ale poetului – *Cleștar* (1936) și *C.F.R.* (1938). Despre celelalte volume se poate, firește, discuta, dar ele ilustrează, mai degrabă o situație literară, *un destin*, decât poezia adevărată. [...] Dacă «limpezirea» ulterioară a expresiei este rezultatul intervenției criticilor (așa cum lasă să se înțeleagă Cicerone Theodorescu în prefața *Scrierilor* sale, care însumează aproape 1000 de pagini), atunci avem încă un motiv să observăm că rostul criticii nu este acela de a îndruma și de a modela creația. Literatura ultimelor decenii a avut destul de suferit de pe urma acestei prejudecăți care a reușit să transforme beletristica într-un *produs al criticii*, ca să nu înțelegem, în sfârșit, scriitorii nu au nevoie, pentru a fi, de tutela criticii literare”. □ *Nesomn* de Tatiana Mateianu: „Altfel însă, versurile acestea nu reușesc să trăiască decât prin indulgența cititorului

care, printr-o simplă închidere a cărții, le poate arunca pentru totdeauna în uitare!”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de volume de critică. □ *Modern, modernism, modernitate* de Adrian Marino: „Acest mic eseu al lui Adrian Marino este o adevărată demonstrație de precizie și finețe. Pe foarte puține pagini (o sută douăzeci cu totul), autorul reușește să supună trei noțiuni uzuale, «modern», «modernism» și «modernitate» unui examen lucid și riguros, condus către o sinteză efectivă între analiza semantică a termenilor respectivi și diferențele sensuri care li s-au atribuit de-a lungul vremii. [...] Adrian Marino păstrează o cumpănă dreaptă în majoritatea judecăților sale. Să-mi dea voie să contest totuși pe cea privitoare la André Breton. El nu e numai o strălucită minte teoretică, ci se numără, după părerea mea, printre marii scriitori ai epocii noastre. Eseul *Modern, modernism, modernitate* s-a născut din câteva articole dezvoltate ale unui «dicționar de idei literare», volum pe care Adrian Marino îl pregătește. Excelența textului ne face să așteptăm cu toată încrederea această dificilă, îndrăznească și amplă lucrare atât de necesară”. □ *Generație și creație* de Mircea Martin: „Mircea Martin practică ceea ce s-ar putea numi fără nici o inflexiune peiorativă o critică de «generație». El scrie aproape numai despre autorii care au vârsta lui, în rândul lor exclusiv «mizează» pe anumite talente socotite apte a participa la o confruntare stimulativă și le urmărește cu un sentiment fratern evoluția. Această atitudine nu implică pentru tânărul critic nici o concesie. Dimpotrivă, el e foarte sever și sumarul volumului său îl vede ca o angajare; numelor reținute, Mircea Martin consideră că le dă un gir important, comentariul nu ascunde prin urmare autorilor preferați laturile care în activitatea lor nu-l mulțumesc integral pe critic. [...] Mircea Martin dovedește o serioasă vocație de critic. Nu numai demonul participării la spiritul competitiv, viu, al creației literare contemporane o certifică, dar și talentul de a scrie. Puține pagini din volum nu vibrează, cele despre critică îndeosebi, unde și concepția unitară a cărți i se cam strică și întâlnim alunecări către pure amabilități (v. *Cronica* pe care autorul i-o consacră lui George Munteanu)”. ■ În secțiunea *Istorie literară* Al. Săndulescu publică *Un prozator modern: Aureliu Cornea*: „Se știe puțin și se vorbește extrem de rar despre Aureliu Cornea, scriitor al periferiei ca și Carol Ardeleanu sau G.M. Zamfirescu, dar posedând un mai viu instinct artistic și o viziune mai originală a mediului interlop. Absența unui volum care să-i adune povestirile risipite prin reviste pare să contribuie și ea la această nejustificată și prelungită rezervă. [...] Aureliu Cornea e un pictor expresionist al cartierului rău-famat, un ingenios operator de film, realizând uneori surprinzătoare secvențe neorealiste, un artist al detaliului, al imaginii secționate, modern diformă și asimetrică. E un apostol al suferinței, halucinat, în scrisul căruia, dincolo de «obiectivitatea» scenelor epice și de îndemânarea introspecției analitice, se zbate un torturat suflet bacovian”. ■ Al. Piru evocă numele vistiernicului *Stavrinos*: „În *Literatura română veche* (1961) am amintit, fără a deschide un capitol aparte, de vistiernicul Stavrinos, autorul poemu-

lui din 1602 *Poveste preafrumoasă a lui Mihai voievod*, publicat la Veneția în 1683 în grecește, sub titlul *Vitejiile preapiosului și preaviteazului Mihai voievod*. După cum am arătat tot acolo, poemul a fost folosit ca izvor pentru domnia lui Mihai Viteazul în cele două compilații de cronici anonime de la sfârșitul secolului al XVII-lea din Țara Românească, *Letopiseșul Cantacuzinesc* și *Letopiseșul Bălenilor*. Întrucât în culegerea de texte de literatură română veche întocmită de G. Mihăilă și Dan Zamfirescu apare o nouă versiune în proză a poemului lui Stavrinos (de Rita și Eugen Dobroiu) unele precizii mi se par utile”. ■ Apar *Scrisori către F. Aderca* semnate de Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Ion Barbu, B. Fundoianu, Hortensia Papadat-Bengescu, Liviu Rebreanu: „Din voluminoasa mapă a scrisorilor primite de F. Aderca de la numeroși scriitori, critici și oameni de artă și cultură pe care i-a cunoscut și cu care a colaborat în răstimpul unei jumătăți de secol, am ales spre publicare câteva dintre cele mai semnificative. Criteriul care ne-a călăuzit în această primă selecție a fost, evident, interesul pe care o atare corespondență îl prezintă pentru istoria noastră literară. Sunt scrisori primite din partea unor personalități de talia lui Tudor Arghezi, Liviu Rebreanu, Ion Barbu, Lucian Blaga, Hortensia Papadat-Bengescu, B. Fundoianu, în care direct sau tangențial se fac referiri la opere literare, ce emit judecăți de valoare, sunt consemnate fapte și întâmplări cu caracter de document istoriografic. Scrisori din care reiese, de pildă, strânsa colaborare a marelui nostru Arghezi cu F. Aderca la prima serie a «Biletelor de papagal», cordialitatea relațiilor dintre Aderca și Liviu Rebreanu, Lucian Blaga, Hortensia Papadat-Bengescu și B. Fundoianu, aprecierea lor reciprocă, schimbul permanent de păreri, într-ajutorarea cu cele mai diferite prilejuri și în condiții dintre cele mai variate etc. Menționăm caracterul inedit al acestor scrisori, o dată cu mulțumirile pe care le adresăm familiei scriitorului pentru amabilitatea de-a ni le fi pus la dispoziție”. ■ *Neobișnutele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”*, ale lui Constantin Noica, apar de data aceasta la *Cap. IV. Adevărul certitudinii de sine*. ■ Edgar Papu notează *O antologie de lirică românească*: „Ca o excepție la rubrica acestei pagini, ne preocupă acum o carte care nu se adresează nouă, ci unui public străin. Aceasta nu înseamnă că pe noi ne-ar interesa mai puțin, însă nu atât prin conținutul direct al lucrării, cât mai cu seamă prin ecourile pe care acel conținut le-a putut stârni într-o altă zonă de înțelegere. Este vorba de antologia liricii românești – *Rumänische Lyrik* – care a apărut în 1969 la editura Bergland din Viena. Inițiatorul, organizatorul și traducătorul antologiei, Zoltán Franyó, s-a impus încă de câteva decenii, pe plan internațional, ca un factor activ de transfuzie a conținuturilor celor mai elevate între diferite culturi”. ■ Cu textul *Un filozof al revoltei*, Vasile Zamfirescu semnalează 10 ani de la moartea lui Albert Camus: „Recenta apariție în limba română a *Mitului lui Sisif* aduce în atenția exegezei noastre una din întrebările esențiale pe care le ridică eseistica camusiană: este Albert Camus un filozof al absurdului? Dacă este sau nu vorba de o filozofie a

absurdului, acest fapt nu constituie doar o dispută sterilă purtată în jurul unei etichetări a cărei acceptare sau respingere n-ar aduce nici un element nou în înțelegerea unei gândiri tulburătoare. Dimpotrivă ea angajează însăși natura, sensul unei meditații care a refuzat comoditatea acceptării și a înfruntat întrebările cele mai incomode și mai acute ale etosului contemporan. [...] Și tocmai aceste gânduri și cuvinte ale lui Albert Camus din ultima perioadă a vieții sale fac, poate, să pară firească și proprie pentru meditația sa definirea acesteia ca *filozofie a revoltei*. O filozofie care n-a făcut însă niciodată pasul de la revoltă la revoluție. Când a încercat, înarmat doar cu armele și vocația de moralist, să dea soluții sociale, Camus a înregistrat un eșec aproape total, făcându-se purtătorul de cuvânt al unei atitudini neangajate, reformiste”. ■ Sub titlul *Eugen Ionescu la Academia Franceză* revista publică trei note. □ Margareta Sterian: „Noul academician francez, poet, umanist, filozof și dramaturg excepțional, românul Eugen Ionescu dedică umanității geniul său, în care amprenta pământului natal e vizibilă, nedisimulată, ci, dimpotrivă, pusă în lumină de valul de universalitate ce-i exaltă opera; angoasele, miez al scrisului său, sunt teluricele, nedeslușitele spaime care dăinuiesc undeva, în adâncul sufletului, cerând, neostenit, răspuns... Forând la mari adâncimi, Ionescu are aerul că se ocupă de suprafață; din păienjenişul situațiilor de el create, scriitorul dezghioacă simțirea profundă, arătând-o cu mâini înălțate ca pe un sfânt Graal, construindu-i din sarabanda Comediei pedestal... Prin decantarea vorbelor, prin obsesive repetări, prin situații insolite, niciodată neesențiale, teatrul lui Ionescu oferă celor atrași de esențe, emoții profunde, în tiparele unei desăvârșite științe a scrisului dramatic, atât de modern, încât se integrează fondului inestimabil al teatrului antic și shakespeareian, lucrând, asemenea acestora, pe viu, la dezvăluirea predestinatelor, permanentelor tare ale existenței umane. Un eroism al recunoașterii neputinței de a clinti destinul? Există, dar e sfâșietor... ca în piesele lui Ionescu. Nu l-am revăzut pe poet, așa cum aș fi dorit, anul trecut când, după o lungă trecere de timp, am făcut o călătorie în Franța. Fiica sa m-a informat că părinții ei se aflau atunci în Elveția pentru mai multă vreme; acest unic vlăstar al lor este o tânără și distinsă pariziană care vorbește fluent românește și vizitează adeseori România; între cele două țări ea țese un aerian fir sentimental...”. □ Marin Sorescu: „Omul cel mai retras pe care nu-l lasă lumea în pace: aceasta e imaginea de acum a lui Eugen Ionescu. Prietenii răsar ca din pământ și amicii cei mai vagi își amintesc după douăzeci de ani de tine, devin volubili, sentimentali și interesați de literatură. Cei mai sinceri te întrebă cum de-ai reușit?! Ca să nu mai vorbim de ziariștii, fotoreporterii de care Parisul e plin. Nu demult o pacoste: premiul național pentru teatru, la care Eugen Ionescu a trebuit să se prezinte personal să și-l ridice. Iar acum povestea asta cu Academia Franceză. Bérenger, îmbrăcând toga și suportând cu blândețe fanfara... Eugen Ionescu s-a lăsat academician tot din spirit de frondă. Cu aceeași maliție cu care în tinerețe scria *Nu*, împotriva clasicilor în viață, pășește acum

sub cupola înaltă, întinerind-o. A inventat un stil, care s-ar putea numi, ca în fizica atomică, *efectul Ionescu*: dai un bobârnac banalității, vorbirii de toate zilele, și ea își relevă deodată laturi inedite, enorme. Tristețea pieselor sale e fără margini. De peste zece ani la Huchette, încontinuu, lumea se prăpădește de râs și e mare lucru să râzi la Paris. E mare lucru să zâmbești la Paris, unde sobrietatea englezească e de rigoare. Nu e colț de pământ unde să nu încânte *Cântăreața cheală*. Și nu e sală de teatru în care verva nemaipomenită a lui Ionescu să nu fi mișcat măcar un scaun. Acest spectacol universal, declanșat de el, îl uimește în primul rând pe Eugen Ionescu. Ar vrea să stea ascuns, să mediteze în liniște, tânjește după o chilie. E ca un comandant care, după ce-a câștigat toate bătăliile, ar vrea să înalțe o mănăstire și nu-l lasă generalii. Iar acum, colac peste pupăză: Academia. Așa e când se ține ghinionul de om! Asta înseamnă un val de entuziasm în întreaga lume. Asta înseamnă, mii de scrisori, mii de telefoane de felicitare, și el – Eugen Ionescu – unde să se ascundă? Îl caută necunoscuții pe stradă să-l îmbrățișeze. Un fior de mândrie a trecut și prin Slatina natală, care se simte răzbunată și *introdusă în circuit*. Până și eu, un trecător de pe stradă – folosindu-mă de prilejul că l-am reîntâlnit, nu de mult, ca oaspete al lui, și că mi-a spus câteva cuvinte amabile despre *Iona*, pe care-l văzuse la Lucernaire – îl inoportunez cu acest omagiu sentimental. La urma urmei, recunoașterea unanimă – iată lucrul cel mai greu de suportat pentru un scriitor de avangardă”. □ Romulus Dianu: „În seara zilei de 22 ianuarie 1970, toate posturile de radio vesteau că Eugen Ionescu, unul dintre cei mai cunoscuți dramaturgi ai lumii contemporane, născut la Slatina, a fost ales membru al Academiei Franceze, succesor al lui Jean Paulhan. Cei care au citit sau au văzut în teatru *Rinocerii*, *Scaunele*, *Lecția*, *Cântăreața cheală*, *Victimele datoriei*, *Regele moare*, *Ucigaș fără simbrie*, *Pietonul aerului*, *Foamea și setea*, *Cum să ne scăpăm de asta* -, pot să cadă în capcana unei critici superficiale care l-a încadrat net printre scriitorii absurdului, fără să fi observat că Eugen Ionescu este un modern în formă, dar un clasic în mesajul său, totdeauna moralizator. [...] Mai tânărul meu coleg, de la Sf. Sava, Eugen Ionescu, și-a făcut debuturile literare la București, între cele două războaie mondiale, ca un ireductibil critic social și estetic. Și-a construit, apoi, opera, în Franța, a zugrăvit stupiditatea și contradicția celor slabi de înger, a privit umanitatea răsturnată de catastrofe, ca un gândac pe spate, și a tratat secolul cu o terapeutică duritate umoristică. Nici o materie nu poate fi sculptată, dacă nu e lovită. Când a evadat din logic, el a imitat viața însăși. Dar din frumos nu a evadat niciodată. Eugen Ionescu este un poet al realului. [...] În *Cântăreața cheală*, întocmai ca G.B. Shaw, el scrie o piesă de teatru numai pentru a rosti două fraze de o covârșitoare importanță: Abandonați toate moaștele artei false! Izgoniți imposura din lume! Cu această forță a lovit el în citadelele îmbuibăților și proștilor solemni. Când te apuci de scris, este ca atunci când vrei să telefonezi cuiva: trebuie să ai ceva de spus. Acolo unde începe împleticirea neinteligibilului,

începe și lipsa de gândire. Eugen Ionescu este eminentemente un critic. Numai de la o critică înțeleaptă se poate însănătoși o lume morbidă. Eugen Ionescu nu este primul cărturar născut pe plaiurile noastre care să fi fost recunoscut și onorat de înalte autorități ale culturii universale. Un mare scriitor umanist, Dimitrie Cantemir, care a scris în latinește, a fost membru al Academiei de la Berlin. Ana de Noailles, din glorioasa familie a Brâncovenilor-Bibeștilor (1876-1933), a fost o fală a liricii franceze. Nicolae Iorga a fost membru al mai multor Academii europene, «honoris causa». În aceeași ilustră companie se află prozatoarea Martha Bibescu, membră a Academiei Belgiene și a gloriilor florale de la Toulouse. Compozitorul Marcel Mihailovici este o venerată personalitate a Institutului Franței. Lista aceasta nu poate fi nici completă (fiindcă mulți savanți și truditori intelectuali români fac parte din instituții academice străine), nici edificatoare în privința contribuției românești la cultura lumii. Ne reamintim de toate acestea acum, fiindcă alegerea lui Eugen Ionescu la Academia Franceză reflectă și ea, chiar dacă mai îndepărtat, realitatea unui pământ – al nostru – care a dat lumii valori de semnificație universală”. ■ La rubrica *Radio Petre Sălcudeanu* semnează *Poezie*: „În aceste suișuri solitare de privighetoare și în aceste căderi de aripi frânte stă echilibrul permanentului urcuș al poetului ce se dăruie înainte de toate spațiului senzorial și atât de rar lui. Unui asemenea destin aparține poeta de origine suedeză Edith Södergran și unui asemenea spațiu solitar poezia ei. Beneficiind de prezentarea poetului A.E. Baconsky, mărturisită cu finețe și integrată ca tonalitate în atmosfera celei ce se definește «Sunt ultima floare a toamnei», cele câteva poezii au căpătat, prin interpretarea Nataliei Rusu și a lui Dan Nuțu, aromele nu atât de des întâlnite ale veritabilei poezii. [...] Reușit ni s-a părut și *Momentul poetic* selectiv cu versuri de Gelu Naum, din volumul *Athanor*. Dar pentru că am intrat în zona «selectivului» credem că poezia noastră actuală, bogată cantitativ, nu este totdeauna cea mai reprezentativă pentru o seamă de poeți al căror contact cu unda radiofonică este și așa destul de sporadic. Radio-ul prezintă zilnic aproape cinci poezii. Ca să nu fim birocrați până la capăt, enunțând statistici riguroase precise, numărul de poezii transmise zilnic, raportate la trei sute de zile, însumează o antologie vorbită de aproape o mie cinci sute de poezii. Cu alte cuvinte un important act de cultură care «zboară», dar și rămâne în conștiința ascultătorului, derutat, nu o dată, de valoarea poetului prezentat. În acest sens debutul poezilor: George Mareș, Dorin Tudoran, Domnița Văduva n-a convins decât prin Dorin Tudoran, a cărui *Naufragiu* să sperăm că îi va fi pe viitor de bun augur”. ■ Paul Anghel publică prima parte din *Shakespeare în noua lectură britanică*, „[...] dialogul nostru cu câțiva dintre oamenii de teatru britanici, pe marginea spectacolelor din actuala stagiune, îngăduindu-mi libertatea de a alinia opiniile într-un fel de masă rotundă la care au participat, în discuții particulare, domnii: John Blatchley, regizor, director la Drama Centre; Clifford Williams, regizor, co-director la Royal Shakespeare Company; Abdel Kader

Farrah, scenograf principal la Teatrul din Stratford-upon-Avon; Ralph Koltai, scenograf și profesor la Central School of Art and Design; James Saunders, dramaturg”. □ Semnează versuri: Victor Eftimiu (*Nimicnicie; Nu te gândi la clipele supreme*), Emil Giurgiuca (*Naștere; Raza, Umbre, Râul, Zbor; Liceul; Legendă; Memorie; Strigarea; Expresii; Cântec de iarnă*), Cezar Ivănescu (*Rod*), Damian Ureche (*Părinții*), Emil Bunea (*Cândva*), Petru Văluțeanu (*Culori*), Dan Deșliu (*Regele X*, „poem dramatic în 11 episoade precedat de un prologos și un parodos [sic!]”). □ Adrian Sorescu și Marin Păunescu [prenumele inversate indică ludicul dus tot mai departe de realitate] revin cu parodii, de data aceasta adresate lui Ștefan Aug. Doinaș, *Sibiada în delir*. □ „Unul dintre noi doi a ucis!”, este un fragment de roman polițist de Ion Băieșu. □ Nina Cassian o recomandă pe Manuela Tănăsescu la poșta redacției cu poezii: *Mumele; În țară; Prea devreme; Dorm; În prag; Noi ne amintim*, iar pe Romeo Nădășan cu *De iarnă...; Copilărie veșnică; O crizantemă...; Rășină; Picturală; Cântec*. □ În traducerea lui Ion Caraion, apar în *Atlas liric* versuri de Ezra Pound.

● [„**Tribuna**”, nr. 5] Augustin Buzura semnează textul *Unirea*: „De fiecare dată când rostim cuvântul Unire ne cuprinde o emoție ciudată, gravă. Pentru că alături de Libertate și Independență el este, pentru noi, cuvântul cu cele mai profunde semnificații istorico-filosofice. El ne evocă involuntar strălucirea lui Mihai, realizatorul de o clipă a unor aspirații niciodată stinse, pe legendarul Cuza, unul «dintre domnii cei mai patriotici din câți au fost vreodată în țările Dunării române», cum scria Eminescu, pe marii bărbați ardeleni care n-au preocupat nimic pentru a înfăptui Marea Unire de la 1 decembrie 1918”. ■ Ion Vlad analizează *Condițiile actului dramatic*: „Farsa, spectacol într-un act de cele mai multe ori, animând comicul în nuanțe ce înclină mai adesea spre expresia maximă, pare să fi recucerit teatrul fiindcă frecvența piesei concentrate la durata unui singur act nu este azi întâmplătoare. Se împlinesc la 1 februarie 90 de ani de la publicarea comediei lui I.L. Caragiale și genul a descoperit vocația pentru teatrul modern a unor scriitori. Eugen Ionescu însuși vine de la această admirabilă lucrare a lui Caragiale. [...] Precursorii se cuvin amintiți la această pledoarie pentru «genul scurt» al teatrului. Costache Caragiale, Al. Russo, Matei Millo și Vasile Alecsandri au inaugurat această formulă a teatrului într-un act, nu fără continuatori mai târziu. [...] O seamă de lucrări contemporane de proporțiile unui act dramatic semnate de T. Mazilu, R. Vulpescu, Paul Everac ne indică o anume receptivitate la condițiile formei. Câteva recente texte ne-au confirmat observațiile de mai sus. E vorba de «comedia într-o parte» a lui Ion Băieșu”. ■ Mircea Zăciu semnează textul *La Bălcescu*: „Paradoxal, Bălcescu ne apare azi definitiv dăruit actelor publice, absorbit de politic. Dar cine a vorbit despre teribila lui singurătate, în plină revoluție și mai târziu în emigrație, într-o emigrație risipită, dezbinată...? Și chiar în scurta clipă de triumf el căuta o prietenie peste fire, care să nu fie o simplă amicitie (ca

aceea cu Alecsandri, de al cărui sentimentalism râdea) nici numai o camaraderie politică, iar orgoliul său... îi interzicea să caute popularitatea”. ■ Nicolae Balotă pledează *Pentru resurecția tragediei*: „Multor dramaturgi și esteticieni din zilele noastre propozițiile lui Aristotel privitoare la tragedie ar putea să li se pară desuete, sublim inactuale. Dar sunt unii autori dramaticei – printre care în primul rând Samuel Beckett, dar și Eugen Ionescu și alții – care, opunându-se timpului lor, se declară violent inactuali. Astfel, Eugen Ionescu afirmă în articolul său *Tot cu privire la avangardă* (publicat în *Notes et contre notes*) că opera de artă trebuie să exprime adevăruri uitate, să reintegreze inactualul în actual. Aceasta pentru a reda teatrului, înstrăinat de natura sa reală, esențialitatea sa. O asemenea absență a teatrului, ca formă desăvârșită, perenă a sa, încercase să circumscrie Aristotel în *Poetica* sa”.

30 ianuarie

- **[„România liberă”, nr. 7862]** În articolul *O sută de ani de la înființarea bibliotecii „Astra” – Sibiu*, Constantin Sârbu face un scurt istoric al acesteia, începând cu întemeietorii, Timotei Cipariu și George Barițiu, și cu donația de carte către bibliotecă datorată lui August Treboniu Laurian, Al. Papiu Ilarian, Kogălniceanu, Iosif Vulcan ș.a. În 1970, biblioteca a ajuns la peste 300.000 de volume. Pe lângă publicațiile patronate de Asociația „ASTRA” – „Biblioteca populară a Asociațiunii”, „Biblioteca tineretului”, „Biblioteca istorică”, revistele „Transilvania” și „Țara noastră”, s-au tipărit *Amintirile din copilărie* ale lui Ion Creangă, *Povestea vorbei*, a lui Anton Pann, *Poezii alese*, de Vasile Alecsandri ș.a.

- **[„Scânteia”, nr. 8322]** Se anunță că sunt prezente *Sub tipar noi lucrări prilejuate de sărbătorirea lui V.I. Lenin*: „Cititorii ziarului nostru au fost informați în urmă cu două săptămâni asupra lucrărilor pe care Editura politică le pregătește pentru tipar în cinstea împlinirii a 100 de ani de la nașterea lui V.I. Lenin. Acest însemnat eveniment va fi marcat și de activitatea altor edituri, unele dintre ele recent înființate. O amplă dezbatere colectivă asupra actualității tezaurului leninist de idei, asupra spiritului profund creator, propriu gândirii leniniste, va vedea lumina tiparului în Editura științifică, sub titlul *Lenin și știința contemporană*. Aspecte vii din activitatea revoluționară a lui Vladimir Ilici Lenin, pusă în întregime în slujba revoluției proletare, a victoriei cauzei socialismului, vor afla cititorii din lectura romanului *Se aprinde vâlvătaia* de Koptelov și a nuvelei *Caietul albastru* de Kazakievici – traduse din limba rusă în editura Univers. Aceeași editură se îngrijește în prezent de apariția unei lucrări portretistice a lui Maxim Gorki despre Lenin, a cărții *Poeți sovietici despre Lenin*, a mai multor eseuri ale unor critici din țara noastră, înmănunchate în volumul *Lenin și literatura*. Editura Minerva pregătește pentru tipar un volum de poeme de Maiakovski, cuprinzând și celebrul poem *Lenin*; editura Mihail [sic!] Eminescu – volumul *Veac de lumină* ce strânge laolaltă nuvele,

povestiri și schițe scrise de 50 de prozatori români contemporani, o antologie de poezie românească consacrată marelui strateg proletar; iar Editura Militară lucrarea *Lenin și România* de dr. A. Deac și Ion Ilincioiu – o amplă retrospectivă privind înrâurirea ideilor leniniste asupra procesului de dezvoltare a mișcării muncitorești din țara noastră, precum și culegerea de articole *Lenin și gândirea militară sovietică* – traduse din limba rusă”. ■ Radu Constantinescu semnează interviul cu Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, intitulat *Luna cărții la sate*, despre situația statistică a volumelor de carte în mediul rural și acțiuni speciale organizate cu prilejul lunii cărții la sate. ■ Aurel Dragoș Munteanu prezintă volumul *Un om sfârșit* de Giovanni Papini: „Papini cel din *Un om sfârșit* schimbă mereu modul de considerare a realității, în căutarea înfrigurată a unui sens care-i scapă mereu. În literatura noastră avem exemplul unui temperament înrudit și totuși realizat pe mari dimensiuni. Este vorba de G. Călinescu. Dominanta estetică a dat structurii sale eterogene o coerență profundă care lipsea scriitorului italian. Dincolo de reticența noastră, care privește atitudinea lui Papini, cartea scriitorului florentin este captivantă, ca orice document al unei existențe. Nervul polemic îi atribuie un caracter incitant, solicitând în permanență poziția cititorului. *Un om sfârșit* nu poate fi o carte indiferentă pentru nimeni. Calitatea cea mai mare a versiunii lui Ștefan Aug. Doinaș este de a fi păstrat în românește virtuțile polemice ale cărții, pe o mare gamă stilistică, de la tonul violent până la subtilitățile ideologice, de a nu fi alterat caracterul său militant, în sensul cel mai nobil al cuvântului, acela de argument în favoarea unei idei”.

• [„Contemporanul”, nr. 5] Poezie olografă de Geo Bogza, intitulată *Orion*. Eugen Jebeleanu este prezent din nou cu un poemul *Mic salt mortal*, datat 1968. Leonid Dimov publică *Rondelul dușumelei vișinii*. ■ George Macovescu sancționează vorbirea stâlcită, stricată și „invențiile” lexicale barbare, precum „a bilanța”, „calamizare”, „productivante”, „a aviona” (articolul *Problema*). ■ George Pruteanu comentează volumul *Proză satirică* a lui Teodor Mazilu, considerându-l „o comedie a ipocriziei” și jalonându-i opera prin subtitluri ca „monocordul moralist”, „literatura-document”, „un antiumorist”, „spre caragializare” (articolul *Omul care nu râde*). ■ Despre heraclitianul principiu panta rhei, care străbate poezia lui Cezar Baltag din volumul *Odihnă în țipăt*, se exprimă în scris Hristu Cândroveanu în articolul *Poezia – stare de veghe*. ■ În cronică sa literară, Nicolae Manolescu îl vizează pe Mircea Martin, cel din *Generație și creație*, despre a cărui prestație critică afirmă: „Criticul evită sistematic introducerile, digresiunile (zadarnice, dar odihnitoare pentru spirit), adică tot ce ar putea coborî articolul pe o pantă expozitivă sau anecdotică. El intră de-a dreptul în temă, prin poarta strâmtă a unei caracterizări laconice (formula memorabilă) și ceea ce urmează este mai mult o ilustrare; articolul se termină, în fond, înainte de a începe cu adevărat, iar plăcerea criticului nu este de a analiza, de a-și dezvolta ideea, ci de a o exprima cât mai

concentrat și mai definitiv. Mircea Martin este un critic pentru critici și scriitori, fiindcă nu face nici pedagogie literară, nici istorie, nici filozofie; el ia opera în sine, o izolează în eprubetă, după ce a sterilizat în jur totul, și o supune analizei chimice în căutarea individualității inefabile”. □ Ana Blandiana se arată preocupată de chestiuni de finețe, nuanțând între ceea ce este „geniul” și „talentul”, la rubrica obișnuită „antijurnal” (articolul *Delimitări*). □ Teodor Mazilu își continuă eseurile sportive (articolul *Fie și, Venus*”).

31 ianuarie

- [„Scânteia”, nr. 8323] Ziarul publică *Despărțirea*, nuvelă de Marin Preda.
- [„Scânteia tineretului”, nr. 6441] Ilie Constantin glosează despre *Proza satirică*, volum semnat de Teodor Mazilu, care adună „o însemnată cantitate de lucrări umoristice scrise prin ani”.

- [„Cronica”, nr. 5] Constatând o unanimitate supărătoare a tuturor cronicilor literare din ultimii ani, Al. Dobrescu inițiază o *Pledoarie pentru polemică* în paginile revistelor literare: „Criticul nu poate să se teamă de dispute, pentru că numai de aici iese la lumină relativul adevăr al judecății critice. [...] Nu polemică de dragul polemicii, dar în primul rând atitudine, pentru că oricine pretinde a se numi critic trebuie să fie un luptător (*spiritual*) dublat de un avocat, un partizan și apărător fidel al fiecărui rând pe care îl scrie și de care trebuie să se simtă răspunzător”. ■ La rubrica săptămânală *Moment*, N. Iresescu arondează o casetă lui Eugen Ionescu, ales cu 18 voturi (față de numai 9, ale lui Jules Roy, contracandidatul său), în rândurile „nemuritorilor” Academiei Franceze: „Întrunind aprecieri unanime pe ambele coordonate, adică larga audiență și subtilitatea gândirii, consacratul autor jucat în toate țările lumii și eseistul savurat pentru recent apărutul său volum *Note și contranote*, primește astăzi cea mai prestigioasă recunoaștere oficială a talentului său”. Semnatarul rubricii punctează, de asemenea, și posibilitatea unei candidaturi a scriitorului la Premiul Nobel pentru literatură. ■ În cadrul aceleiași rubrici, sunt semnalate fragmentele de jurnal călinescian publicate de Geo Șerban în „Steaua”, nr. 12/1969. Se mai arată că „multe dintre paginile *Jurnalului* călinescian sunt din perioada elaborării *Istoriei literaturii române*... și reflectă preocupările, lecturile, obsesiile, criticului. Nu sunt ocolite reflecțiile „cu caracter exclusivist («Jurnalul este principial, nesincer. Chiar în aceste rânduri a mințit»), cruzimile, despre unele cărți străine etc.”. □ Zaharia Sângeorzan recenzează narațiunile eseistice ale lui Mircea Ciobanu, intitulate *Epistole*. □ N. Barbu scrie o cronică dramatică a spectacolului cu piesa *Tango la Nisa*, debutul pe scena Teatrului Național din Iași, dar nu și în dramaturgie, al lui Mircea Radu Iacoban. □ V. Grigorescu traduce un text de Dino Buzzati, *Chemări inutile*.

- [„Flacăra”, nr. 5] În pagina *Reportaj de șapte zile*, Napoleon Iancu comunică, într-un amplu comentariu ce urmărește parcursul biografic al scriitorului, vestea primirii lui Eugen Ionescu în Academia Franceză. Evenimentul

este apreciat ca fiind unul de primă importanță pentru cultura românească, considerându-se că „alegerea dramaturgului printre aleșii Academiei Franceze încununează astăzi decisiv valoarea unei opere configurate mult mai târziu (dec. V) – parcă după o reclusiune în sânul căreia se pregătea, îndelungat și mistuitor, revelația unui umanism în primejdie de a dispărea”. □ Ioan Grigorescu, în *Mapamond '70*, dedică un articol comemorativ lui K. Paustovski. □ Alexandra Târziu semnează un amplu reportaj despre Vida Gheza. ■ În *Literare*, Lucian Raicu prezintă *Cartea nunții* de G. Călinescu: „Un mare gust al vieții imprimă acestei cărți nepretențioase o tonalitate de neuitat, o tensiune lirică de cea mai pură factură. G. Călinescu ni se dezvăluie acum în plenitudinea exuberantă a firii sale”. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Ridicolul răzbunător*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, apare o notă despre volumul lui Adrian Marino, *Modern, modernism, modernitate*: „o adâncă și avizată meditație asupra fenomenului literar și estetic” în care „stăpânit de rigurozitate și însetat după ea, criticul, într-un stil propriu, în sensul preciziei și exactitudinii, recepționează, selectiv însă, nuanțele și inovațiile”. □ Succintă prezentare a tematicii volumului de versuri *Fructul apei* de Ana Mășlea. □ Notă despre conținutul volumului *Retrospective literare* de Teodor Vărgolici: *Romanul istoric românesc din secolul al XIX-lea*, N. Filimon, M. Eminescu în presa socialistă etc. □ Prezentarea volumului *Antologia poeziei romantice germane*, alcătuită de Hertha Perez, cu un cuvânt înainte de Al. Philippide. Printre traducători se numără Maria Banuș, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Caraion, Ion Pillat ș.a. □ În rubrica *Cinema* se semnalează ecranizarea romanului lui Ferenc Molnár, *Băieții din strada Pál*, în regia lui Zoltán Fábri. □ În secțiunea *Teatru* se prezintă subiectul piesei lui Al. Mirodan, *Primarul Lumii și iubita sa*.

● [„**Luceafărul**”, nr. 5] Matei Călinescu semnează articolul *Eugen Ionescu la Academia franceză*, în care se semnalează „fireasca” alegere a scriitorului în importanta instituție, „căci arta lui, contrar aparențelor, este clasică, animată de spiritul profund al clasicismului, o căutare a permanentului. Pozițiile și opozițiile avangardei nu i-au apărut niciodată decât ca mijloace ale unei restituții, adevărata ei țintă situându-se dincolo de iluzoria și efemera noutate. În acest sens gândul autorului *Scaunelor* e cât se poate de limpede: «Avangarda – scrie el – fiind, bineînțeles revoluționară, ea a fost și continuă să fie până astăzi, ca cele mai multe evenimente revoluționare, o reîntoarcere, o restituție. Schimbarea nu e decât aparentă: această aparență are însă o însemnătate enormă, căci ea este cea care permite revalorizarea, reîmprospătarea permanentului»”. ■ *Exilul personajului* de Titus Popovici este, în fond, un articol în care este combătut noul roman. Ar însemna să acceptăm în artă – după ce în filozofie marxismul a replicat nu o dată zdrobitor – criteriul percepției ca unică sursă a cunoașterii. Nu ca sursă posibilă, necesară, fertilă și niciodată îndeajuns explorată, închisă, ci ca sursă unică, singura stabilă într-un univers al relativităților.

Ar însemna în continuare să refuzăm romanului dreptul la sinteză istorică și socială a epocii, să-l limităm doar la caz și excepție (deloc excluse din aria de investigație romanescă, dimpotrivă)... Trăim o epocă revoluționară, pe toate planurile, de mari mutații dramatice în destinul colectivităților, cu implicații momentane și explosive în conștiință, dar și de perspectivă, ceea ce exclude indiferența, iar până la urmă, cu toate evadările posibile, proza unei epoci de asemenea mutații e tributară lor, în sensul cel mai nobil al cuvântului, ea e silită, într-un fel sau altul, să se interogheze asupra lor, să le judece prin prisma destinelor individuale pe care le propune posterității spre o altă judecată, mai obiectivă și mai senină. Realizările cele mai notabile ale romanului românesc, care și-au propus să reflecteze asupra incidenței destinelor individuale cu istoria (o istorie care, de la război încoace, a erupt în existența fiecăruia fătîș, cu neputință de ignorat), au abordat cu predilecție un anume tip de personaj, poate mai aproape de înțelegerea și de experiența autorilor, cu o evoluție în care se înscrie și evoluția spirituală a creatorilor lor”. ■ *La Săptămâna literară*, Miron Cordaș îl receptează pe Sadoveanu – *întrebare continuă*, propunând o analiză a lucrărilor *Bordeenii*, *Cocostârcul albastru*, *Cîntecul amintirii*. „În ciuda «atențiilor» cu care sunt, în general, înconjurați clasicii, Sadoveanu nu trece azi drept un scriitor «modern» – dovadă «corecțiile» care se aduc cu diverse ocazii scrierilor sale. N-aș numi-o pe cea mai recentă, fiind, la urma urmelor, extraliterară, dar aș aminti, de pildă, frecvența comparării cu literatura americană, comparație care, oricât de binevoitoare ar fi, lasă să se întrevadă, dacă nu chiar un complex, cel puțin nevoia comentatorilor de a-l readuce pe scriitor în atenția publicului prin raportarea la o autoritate «modernă». Greșala provine de acolo că se consideră ne-actuală opera, când, de fapt, ne-actuală este (devine) lectura. Oricum, o pauză în receptarea operei sadoveniene se poate observa și cele trei categorii de receptori – scriitorii, critica, cititorii – o înregistrează în mod diferit. La nivelul criticii, pauza este resimțită printr-o insuficientă distanțare de operă (care nu permite încă o viziune de ansamblu) precum și printr-o vasalitate exagerată față de primii și, totodată, cei mai competenți exegeți. La nivelul cititorului, pauza de receptare implică, cel mai adesea, un fenomen de uzură datorat în mare parte manualelor ori diferitelor comentarii popularizatoare. Cât privește scriitorii, sub aspectul înnodării unei tradiții, sub aspectul continuității unei direcții, ni se pare simptomatică, în special, lipsa de prozeliți, inexplicabilă altfel decât prin neîncrederea în viabilitatea formulei sadoveniene. Invazia «noului roman» căreia mai ales autorii tineri, nefixați, nu i-au rezistat, ar putea fi o explicație. În orice caz, fără a intenționa incriminarea vreunei formule, vom spune, totuși, că în proza românească, Sadoveanu este de-acum nu numai «un reprezentant de seamă», dar și un reper, un punct fix la care autorii trebuie să se raporteze”. ■ Sub titlul *Odiseea eului liric*, Ion Anghel exprimă un punct de vedere cu privire la poezia noilor generații. „Două lucruri esențiale sunt de atribuit poeziei tinere: meritul de a fi anulat definitiv

dihotomia nou-vechi, noul identificat adesea cu actualul facil, cu faptul cotidian nesemnificativ, ca și acela de a fi cuprins întreaga claviatură a sufletului omenesc, cu infernul și paradisul său, de la bucuria concretului și până la bucuria abstractului. Dezbătută o vreme, abandonată apoi, problema noului și-a aflat rezolvarea excepțională nu pe plan teoretic ci în creație, nu prin experimente, ci în sinteze: în poezia unui Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Ion Gheorghe, George Alboiu. În gândirea acestora se produce – ca o reacție – o mutație fundamentală: obiectul meditației poetice trece de la individualul concret, tangibil, imediat, asupra universal-umanului. Este ceea ce și face marea poezie din totdeauna. [...] Direcția spiritualizării, «purificării» fiind generală (Gabriela Melinescu în *Ființele abstracte și Interiorul legii*, Ana Blandiana în *Călcâiul vulnerabil*, Adrian Păunescu – cel din *Convalescența lui Iov*, Dan Laurențiu prin *Călătoria de seară* etc.), tendința conceptualizării – așijderea, e posibilă o primă concluzie: substanța poetică s-a universalizat, lirica a ajuns o poezie a stărilor de spirit, ceea ce constituie o dovadă de profundă umanitate. Stările omenești sunt insinuate cu delicatețe, aria de cuprindere a poeziei e maximă, omul fiind privit sub *specie aeternitas*, eliberat de orice determinări concrete, în ce are el universal-uman aici, ca și aiurea, astăzi și dintotdeauna. Categoria estetică căreia îi e circumscrisă e tragicul. [...] Dragostea e substituită în poezie cu nevoia de dragoste, viața cu faptul de a trăi, deznădejdea, dacă există, e una fără speranță, poetul cheamă, invocă, se tânguie neîncetat. Drama e a lucidității moderne”. ■ Teodor Mazilu scrie *Despre arta conversației și miracolul tăcerii*, la „jurnalul unui martor ocular”, pornind de la premisa că „dacă sunt oameni care știu să converseze, există puțini oameni care știu să tacă. Nu există o artă a tăcerii, cum există o artă a conversației, tăcerea e prea bogată și prea complexă ca să poată fi închisă în reguli și principii”. ■ Lucrarea *Estetica poeziei lirice* de Liviu Rusu (E.P.L., 1969), aflată la cea de-a treia ediție, suscită interesul lui Dan Laurențiu, deoarece volumul poate argumenta „în ce măsură un demers teoretic ne apropie și ne îndepărtează de ființa pe cât de concretă, pe atât de stranie și fantomatică a lirismului. [...] Poziția ingrată a oricărei cercetări cu o finalitate conceptuală, menită să determine indeterminabilul, să relativizeze absolutul și să normalizeze anormalul, nu trebuie însă apreciată ca o descurajare apriorică a eforturilor analitice, cu atât mai mult cu cât o metodă, un criteriu unitar se poate transforma într-o ipoteză sintetică prețioasă pentru intuirea adevărului în câmpul tensional abstract al unui text abstract referitor la poezie”. ■ La rubrica *Redactorii noștri despre*, tema dezbaterii este *debutanții revistei*. □ Fănuș Neagu observă că „proza noastră contemporană trăiește o epocă a convulsiilor. [...] Prozatorii primesc prea multe lecții despre viață și literatură din partea câte unuia care în douăzeci de ani trăiește mai mult peste hotare, decât în țară, n-a reușit, vădov de talent fiind, să scrie măcar o carte despre realitățile României. Iar tinerii prozatori, cei ce vin ca să spună, ca într-un vis cântat, poveștile de azi ale neamului nostru

sunt întâmpinați uneori cu ostilitate de câte o domnișoară cu verbul mov și cu gusturi de lumânăr. [...] trebuie să preîntâmpinăm cel de-al doilea pericol al prozei evazioniste, prozelitismul. [...] Dar proza evazionistă, copie palidă sau chiar la înălțimea modelului importat, își datorează apariția, printre altele, și faptului că literatura deschisă curajului, acea literatură scrisă simplu, solid, cu nervii și cu sângele arzând, nu găsește suficientă audiență în redacțiile revistelor și editurilor sau se izbește de înși îndrăgostiți la nebunie de scaunele în care locuiesc. O discuție sinceră despre mișcarea prozei făcută cu pauze și ocolișuri nu ne trebuie. Ar risca să fie pe jumătate falsă”. □ Cezar Baltag este de părere că responsabilitatea celui ce parcurge lucrările tinerilor trimise la Poșta Redacției este copleșitoare și pentru că ar fi nedrept să rămână necunoscut un viitor nume important pentru poezia română. „Din aproape fiecare scrisoare pe care o primim, răzbate o chinuitoare dorință de certitudine. Această dorință este și a noastră. Dacă avem certitudini ferme, mă refer la cele mai proaspete condeie, ele se pot numi Mircea Dinescu, George Țârnea, Irina Grigorescu, Felix Sima, Viorel Dârja. Dar ultimul, parcă pentru a-mi relativiza orice certitudine, pare să ne fi uitat”. □ Sânziana Pop constată, la o analiză retrospectivă, că „activitatea editorială a anului trecut s-a vădit în librării prin prezența unor autori de volume, activitatea literară a revistei «Luceafărul» a avut ca punct de greutate lucrările scriitorilor tineri, debutanți sau nu, aflați înaintea pragului editorial. E vorba despre Bucur Crăciun, de pildă, prozator de mare sensibilitate, e vorba despre foarte seriosul prozator Richard Regwald care va izbuti, credem, un roman marcant, e vorba despre mult aleasa factură intelectuală a unui autor precum Ioan Petre Culianu, despre Irimia Gotuși, Tiberiu Desan, despre introspecțiile cu totul aparte ale mult ambițiosului elev Titi-George Câmpeanu, despre remarcabilul povestitor Ion Tudose Marin, dramatic și incisiv, despre excelentul povestitor Mircea Ion Casimcea și despre ultima sosită, studenta Irina Grigorescu, subjugând metafore de o prospețime reconfortantă”. □ Printre debutanții anului 1969, Ilie Constantin îi numește pe „câțiva poeți tineri deosebiți”, precum Mircea Dinescu, Felix Sima și George Țârnea. Acestora li se alătură A. Bucurescu, Stan V. Oiştea, C. Jitescu, Grete Tartler, Irina Grigorescu, Dorin Liviu, Boris Mehr, Iulia David. □ Și Nicolae Velea „răsfoiește colecția și sumarul revistei” pentru a vedea care dintre lucrările „numeroșilor debutanți [...] sporesc în relief și consistență”, identificând cu acest prilej pe Tudor Vasiliu, autor al unor proze „de un asalt încins al notațiilor”, Dumitru Honciuc care „vine tenace cu o proză de un desen realist ferm și de o construcție dibace, exemplar controlată, în care se fixează destine și situații amare și cenușii” și Richard Regwald. □ Constantin Țoiu se oprește la Ion Bledea care i se pare că are potențialul de a ajunge „un prozator excepțional, cu un stil care poate să deruteze la prima lectură, dăra cărui dificultate pornește dintr-o viziune esențială a lumii”. Lui i se alătură Alexei Rudeanu, Mircea Ion Casimcea, Doru Juncu (cel din *Balada tăcuților*), Ion Marin Tudose,

Bucur Crăciun, Doina Popa, Tudor Vasiliu, Mihai Drișcu, Ion Petre Culianu, George Ghidrigan, Virgil Tănase, Irina Grigorescu. „Există toate șansele ca acești foarte tineri debutanți ai «Luceafărului» să alcătuiască, în anii următori, când cei mai mulți se vor afirma și prin debuturi editoriale, o generație bine distinctă, generația deceniului șaptezeci”. ■ Gheorghe Tomozei publică poeziile *Sonet*, *Lumină arsă*, *Trecere*, *Rai naiv*, *Mâinile*, *Han*; Mihaela Minulescu, *Adormise la maluri*, *Catren*; Vasile Petre Fati, *Pierderile*; George Jitescu, *Cântec la Styx*, *Vis cu corn*; George Vrânceanu, *Mit cu tauri*; George Țârnea, un grupaj de elegii. Mai publică, în acest număr, Mircea Popa, proza *Privești, grozave privești*, iar Ion Bledea debutează cu povestirile *Capătul* și *Reptila*. Lui Sorin Mărculescu i se publică traducerea creației lui T.S. Eliot, *Două quartete*.

• **[„Urzica”, An XXII, Nr. 1 (182); revistă bilunară de satiră și umor; format tipografic: A4, 16 pagini; nu se precizează componența redacției]** Revista continuă rubricile clasice, *Însemnările unui indiscret* de Victor Eftimiu, *Microsioane satirice* de V. Băran, *Fiecare cu părerea lui* de Tudor Mușatescu („Din ciocurile literare ale unui țap”), *Mini-scene* de Petre Bokor, *Dicționar Mito(i)logic* de V.D. Popa, *Mini-fabule* de Stelian Filip, *Poșta redacției* – Rodica Tott.

[IANUARIE]

• **[„Amfiteatru”, An V, nr. 1 (49), Revistă literară și artistică editată de Uniunea Asociațiilor Studențești din Republica Socialistă România; format tipografic: A2, apariție lunară, 32 pagini; Colectivul de redacție: lector universitar Gheorghe Achiței – redactor șef; Adrian Dohotaru – redactor-șef adjunct; Coman Șova – secretar general de redacție; Ana Blandiana; prof. univ. dr. docent Constantin Ciopraga; lector univ. Mircea Martin; prof. univ. dr. docent Alexandru Piru, conf. univ. dr. Nicolae Pârvu; conf. univ. dr. Ion Vlad; studenți Mihai Bărbulescu, Anca Georgescu, Florentin Popescu, Lăcrămioara Popovici, Zoltan Rostas, Marin Tarangul, Cornel Udrea]** În articolul *Delimitări critice firești* redacția pretinde că „presa, radioul, televiziunea, editurile mai mult sau mai puțin specializate, o întreagă industrie culturală e dirijată astăzi, într-o seamă de țări occidentale, împotriva comunismului. A ține seama de o atare situație constituie pentru noi o datorie firească”. Anticomunismul, „componentă a ideologiei burgheze contemporane”, prezent în forme „subtile”, rămâne în „esența sa” mereu același. „Un întreg sistem de confuzii a fost creat și este speculat, cu mai multă ori mai puțină abilitate, de către publicistica anticomunistă. Adversarii socialismului trec pe seama societății ce o neagă tarele proprii lor societăți. Epidemia de pesimism, cinismul, neîncrederea în viitor, însoțitoare de totdeauna a lumilor aflate în declin, sunt ridicate la rangul de pesimism și cinism al întregii omeniri prezente, indiferent de poziția diverselor grupuri și

clase sociale”. Se cere ca spiritul critic să fie o constantă a judecății, „să nu ne părăsească nici o clipă în contactul cu toate acele idei ce provin din sfera unei ideologii străină orizontului nostru, într-un atare sens, științele sociale marxiste se definesc ca angajate și militante, fără a pierde din vedere, totuși, elementele pozitive ale studiilor și cercetărilor nemarxiste întreprinse astăzi, fără a face concesii dogmatismului, interpretărilor simpliste și mecaniciste”. ■ Rubrica *Forumul cărților* anunță apariția unor volume precum: □ *O mască în plus* de Mircea Radu Iacoban: „roman de construcție modernă” care „certifică eforturile unui prozator talentat și bun tehnician, mereu preocupat de defrișarea unor terenuri noi”, □ *Sub semnul omeniei* de Nicolae Mărgineanu, un studiu în care se abordează un „vast și divers material de filosofie și sociologie a culturii”, □ *Palimpsest* de Ion Cocora: „volum de debut, cu certă maturitate”, anunțând „un poet viitor, de prestigiu”, □ *Miza pe lumină* de Elena Cătălina Prangati, volum de versuri traversat de „vitalism în sonuri labișiene, viziuni cromatice”, □ *Autonomie și responsabilitate în artă* de Radu Sommer, eseu „sugerând că rațiunea dialectică creatoare este aceea care provoacă fantezia într-o viziune obiectivă universală și umanistă”. ■ În eseu intitulat *Pentru Eminescu* Ana Blandiana pledează pentru o detașare față de poetul român „pentru a-l putea înțelege mai bine”: „Numai așa, cu un ochi limpezit și înstrăinat, vom putea înțelege cât de puțin am făcut pentru Eminescu; cât de jalnic este mormântul lui la Bellu, înghesuit în 10 m², împreună cu încă trei mari scriitori și cu un președinte al Academiei; cât de banal și neesențial ne amintim de el, cât de stereotip îi recităm versurile și cum din înseși sărbătorile sale ne facem un prilej de a-l cufunda și mai mult în obișnuință”. A. Blandiana subscris propunerii lui Geo Bogza de „mutare a osemintelor lui Eminescu pe malul mării”, „pentru construirea unui sanctuar în care flacăra veșnică a poeziei să ardă veșnic”, aducându-i-se, în acest fel, „un omagiu frumoasei dorințe a poetului”. „Același Geo Bogza, la ultima Conferință a scriitorilor, lansa îndemnul de a depune flori la picioarele de arhanghel chinuit ale Eminescului lui Anghel. Acolo, în atmosfera festivă de felicitări și angajamente, îndemnul a putut părea din nou absurd și din nou s-au găsit destui care să zâmbească. [...] A pune în centrul orașului la picioarele lui Eminescu o floare apare unora prea public, iar altora prea desuet. Și, firesc, cele două atât de opuse reacții nu se exclud în sânul aceleiași călduțe indiferențe. Destinul de excepție al lui Eminescu se relevă prin faptul că, aflat la temelia istoriei literare românești, el nu încetează a fi un poet printre noi. De ce încetăm să ne mirăm de sublima performanță? [...] De ce ne banalizăm miracolele?”. ■ Marin Tarangul comentează *Princepele* de Eugen Barbu, remarcând de la început „angrenajul de forță în care se consumă faptele vieții”. Este observat modul de construcție a personajului: „nepăsarea principelui vine dintr-o singurătate la care nu mai poate ajunge nimeni. El trăiește cu exactitate moartea lui posibilă”, „intuiția timpului în roman”, „statismul”, „ponderea statică face ca ceea ce se întâmplă din când în când să ia dimensiuni

nea de eveniment, [...] de moment de saturație al nemișcării”. „Viețile cad fără să mai aibă timpul să fie experiențe – sunt prestabilite. Ele sunt negate destruc-tiv; și în întreg, romanul mișcă în dedesubturi larva imensă a morții și a incon-sistenței. [...] Și atunci există acest Principe care acționează ca un principiu: distant, absent și în afara lumii – atât cât această lume este lumea lui; peste lumea lui este alt principiu, pentru care și el este ales ca victimă. Actele prin-cipelui sunt răz bunări pentru faptul că ceilalți sunt altfel, sunt între ei prea pu-țin altfel, iar el, principele, este altcineva, singur în zodia lui singură: necesitatea lui este așa de compactă, încât el nu mai poate alege în viața lui, și atunci alege în alții. Maiestatea lui rămâne integrală, chiar în abjecție”. Consta-tând că romanul „îclină mai mult pentru expoziția savantă, în care gesturile sunt înscrise. Nu sugerate, ci înscrise”, Marin Tarangul concluzionează: „Curbele de ceremoniere a vieții și expresiei, instinctele care trebuie să existe pentru că ele sunt viața, viciile cu aura lor funebră, combustia de vitalități, lu-xosul vegetal al cuvintelor, mersul insectiform, obscur și neaerisit al existențe-lor parazitare etc. – toate țin de inventarul baroc. Dar toate converg spre axa imobilă a cărții toate se rotesc în jurul fatalității, toate sunt conduse linear de ceva care disprețuiește evoluția, și cartea întreagă adună ramificațiile ei carni-vore în acel fruct ciudat, egal și trist, care se topește în el însuși”. ■ Corneliu Vadim Tudor publică „farsa într-un singur act și mai multe scene”, *Follow me!*, iar Al. Andrițoiu, poezia *Foame de timp*.

• [„Argeș”, An V, Nr. 1 (44) Editată de Comitetul Județean pentru Cultură și Artă Argeș; Format tipografic: A3, (20 pagini); lunar, ziua de apariție: data de 10 a fiecărei luni; Colegiul de redacție (pagina 2): ing. Constantin Budan, ing. Sava Costache, Gheorghe Cârstea, Marius Diaconescu, Mihail Diaconescu, Constantin Dinischiotu, Mihai Dumitru, Mihai Dumitrașcu, V. Firoiu, arh. Valeriu Manu, Victor Nica, Augustin Z.N. Pop, Gheorghe Stănculescu, Gabriel Țepelea, ing. Nicolae Țilivea; Redac-ția (pe ultima pagină): Toma Biolan, Lucian Cioată, Dan Cristea, Vasile Ghițescu, Marin Ioniță, Cezar Ivănescu, Corneliu Marcu, Florin Mugur (redactor-șef adjunct), Ion Popovici (secretar general de redacție), Dan Rotaru, Gheorghe Tomozei (redactor-șef). Prezentarea grafică: Vlad Mu-șatescu] Numărul se deschide cu câteva citate din articolele politice ale lui Mihai Eminescu, publicate la „Timpul” și „Curierul din Iași”, selectate de Gheorghe Tomozei și publicate sub titlul *Țară luminată de sine*. □ Maria Găi-seanu scrie despre traducerea sonetului *Veneția*, după Cajetan Cerri: „Pornind de la o simplă transpunere în românește a sonetului din germană, Eminescu s-a depărtat treptat de forma inițială, lăsând să vorbească tot mai mult propria-i personalitate poetică. Căutările sale în ce privește motivele, mijloacele de ex-presie, se întind pe o durată de zece ani. Să nu uităm nici faptul că manuscrisul ultimei (sau ultimelor variante) s-a pierdut. În versiunea românească a sonetu-lui, ce ni s-a păstrat, numai ultimul vers mai corespunde originalului german.

[...] Socotim că *Veneția* aureolată de geniul lui Eminescu e o creație originală aparținând spiritualității noastre”. □ Cu prilejul aniversării nașterii poetului național, Leonid Dimov publică eseu *Nențeles [sic!] rămâne gândul*: „G. Călinescu atrage atenția tocmai asupra faptului că, în acea epocă, de crud realism și pragmatică trăire în cotidian, poezia lui Eminescu era socotită nesănătoasă”. □ *Ispititorul joc al delimitărilor* reprezintă un dialog între Alexandru Paleologu și Matei Călinescu, în jurul cărții *Poezia lui Eminescu*, de I. Negoitescu: „Negoitescu pornește de la descoperirea unui zăcământ enorm din opera postumă a lui Eminescu, rămas în mare măsură în stare «pre-poetică». Ceea ce comentatorii mai vechi socoteau că e un balast abandonat în laboratorul lui de creație, rebutul rezultat din cernerea elaborării artistice, nereprezentând opera finită și deci fără girul poetului, considerat de Negoitescu ca fiind cu adevărat marea viziune a lui Eminescu, viziune de care poetul însuși s-ar fi speriat cumva. Ar fi vorba de o mare intuiție vizionară, irațională, profundă și opusă discursivității, «filosofiei», conceptualismului oarecum didactic, oarecum uscat prin virtuozitate artistică, prin «prelucrare»”. ■ Nicolae Balotă ridică unele întrebări „despre ceea ce dă elan vital unui om, despre ceea ce îl face cu adevărat viu” în eseu *Sensurile pasiunii*. ■ Florin Mugur semnează *Convorbiri imaginare* despre Școala de literatură și critică literară „Mihai Eminescu”, care a existat la noi în anii ’50, după model sovietic – așa-numita „Fabrică de scriitori”, cu sediul în palatul de pe Șoseaua Kiseleff 10 (i.e. titlul articolului): „Cum să nu pomeniști cu stânjenală despre Școala de literatură, când te întâlnești cu vreunul dintre cei vreo douăzeci de începători care ți-au fost colegi de promoție și care, apăruiți «din haos», pentru a-și pierde doi ani pe băncile acestei școli, s-au reîntors, firește, în haos”. ■ *Subiecte* (la alegere) abordează Nichita Stănescu (despre culegerea de versuri *Teamă de final* a lui Dan Rotaru), Emil Brumaru (*Șezlong* – scurte cugetări, în seria însemnărilor critice despre poezia contemporană începute în numărul anterior al revistei/ decembrie 1969), Mircea Iorgulescu (*Suavități* – despre articolul lui Petru Popescu din „Contemporanul” care, fără a aduce elemente de noutate, face un profil prozatorului Marin Preda). ■ Dan Cristea semnează *Cronica literară* pentru volumul re-editat al lui G. Călinescu, *Opera lui Mihai Eminescu*: „Nici un alt studiu al criticului, poate că nici măcar *Istoria literaturii...*, nu cuprinde mai clar desfășurat sistemul său de analiză estetică. Cum a înțeles Călinescu poezia aici se vede cu deosebire, iar pătrunderea lui în lirica românească se înfăptuiește prin arcul ei de triumf, poezia lui Eminescu”. ■ Articole dedicate lui Eminescu sunt publicate în pagini puse sub semnul versurilor „Pururi tânăr, înfășurat în manta-mi,/ Ochii mei nălțam visători la steaua singurătății”. □ Cu titlul „*Oaspeți liniștei acestei...*” (vers eminescian al *Scrisorii IV*), Nicolae Baltag aduce argumente în favoarea a doi poeți care pot fi considerați demni urmași ai lui Eminescu: „«Oaspeți liniștei acestei...» se doresc mulți poeți. Dar câți știu să fie? Memoriei noastre viitoare, nesigure și ezitante, îi propun, as-

tăzi, două nume: Tudor Arghezi și Ion Barbu”. □ Cezar Ivănescu publică însemnări *dintr-un carnet* cu titlul *Poetul*: „Vocația metafizică la Eminescu se explică prin drama existenței sale, o dramă a libertății și a cunoașterii; asemeni unei opere de artă care își duce secretul și voința înlăuntrul, Eminescu a vrut ca viața sa să se dezvolte numai după imperativul interiorității sale; de aici neaplicarea la existență”. □ Văzând în Sarmis, regele dac, un dublet al lui Eminescu, Constantin Ciopraga scrie *Eminescu dacicul*: „Numeroase imagini și atitudini etice din *Gemenii* au fost introduse aproape identic în țesătura *Scrisorilor*. Creatorul *Luceafărului* se dedublează neconținut, dar om al trecutului și al prezentului, nocturn și solar, impresionează prin unitatea tonului”. □ Cu un vers din *Andrei Mureșanu*, Dana Dumitriu își intitulează articolul *Când palida gândire prin fața morții trece*, articol profund impregnat de lectura lui Rudolf Otto: „Făpturile universului neperceptibil, populația obscură de dinainte și de dincolo de viață umplu cosmosul eminescian de o ciudată voluptate, noaptea eminesciană de o iradiație demonică, de stihii alegorice. Ele se nasc dintr-o explozie vizionară cu germeni identificați abil de cercetători în mitologia arhaică, având ca motivație afectivă *teama de sacru* sau *intuiția fantomaticului* sau, cum spune Rudolf Otto, *mysterium tremendum* – stare de emoție violentă în fața misterului supranatural”. □ Elogiu Poetului îi aduce Dan Rotaru, în textul cu titlul *Domnul Eminescu*: „Eminescu ne-a dat astfel o nouă unitate de măsură a luminii: luceafărul”. □ Despre *Dualități* (în poezia eminesciană) vorbește I.N. Voiculescu: „În concordanță cu viziunea și concepția sa filosofică, Eminescu a optat pentru antinomii. Acestea se prezintă fie descoperite (evidente), fie acoperite (sugerate, iar, în unele cazuri dorite, invocate). [...] O desfășurare de dualități descoperim în *Glossă*, iar varietatea lor conferă acestei meditații caracterul ei de unicitate în întreaga literatură română”. □ Din mapele corespondenței redacționale a „Convorbirilor literare”, aflate în posesia nepoților lui Iacob Negruzzi, revista publică două scrisori ale Veronicăi Micle care îi însoțesc textele trimise spre publicare în revista ieșeană. Mai sunt publicate alte două creații ale Veronicăi Micle: o satiră care înfiează un personaj politic contemporan (fără titlu) și poezia *Unei femei* (adresată unei femei îndrăgostite puternic de Eminescu). □ Victor Eminescu, nepotul de frate al poetului, publică o evocare cu titlul *Vatra Emineștilor*: „De câte ori mă gândesc la răzășia noastră de la Ipotești, îmi joacă ochii în lacrimi și mi se încrâncenează inima”. □ G. Eminescu, fiul celui mai mic frate al lui Mihai Eminescu, Matei (singurul care a lăsat urmași), aduce completări portretului realizat de Augustin Z.N. Pop și consemnează câteva amintiri despre Matei Eminescu. □ În facsimil, este publicată o mărturie a Ecaterinei Eminescu Perșu, nepoata poetului. □ Dumitru Stancu ia un interviu lui Al. Coriolan despre edițiile Eminescu apărute între cele două războaie mondiale, cu titlul „*Eminescu a întunecat toată creația poetică*”: „După Călinescu apare volumul I din monumentală ediție a operei eminesciene datorată lui Perpessicius. Bine-

înțeles că Perpessicius a dat cea mai completă ediție, în special în aparatul critic al variantelor”. □ Un interviu despre exegeza operei eminesciene cu D. Murărașu, cu titlul „*Credem numai în cercetarea metodică*” (semnat tot de Dumitru Stancu), aduce în atenție (și) contribuția editorului la publicarea operei lui Eminescu: „În colecția de «Clasici comentați» de sub conducerea învățatului N. Cartoian, am publicat volumele de articole politice, de scrieri literare și de literatură populară ale lui Eminescu. Urma să apară și o ediție cu comentarii a poeziilor, dar împrejurările au oprit continuarea colecției. Aceasta nu m-a împiedicat în ducerea mai departe a studiilor și cercetărilor începute. Și astfel am ajuns la ediția în trei volume aflată în planul pe 1970 al Editurii «Minerva». În această ediție poeziile, antume și postume, sunt organizate cronologic și fiecare volum este însoțit de comentarii și de informații istorico-literare. În urma recercetării manuscriselor și a revistelor la care a colaborat Eminescu, am putut să aduc unele corectări ale greșelilor care tot mai rămăseseră”. ■ Sub îngrijirea lui Gheorghe Tomozei (venit la conducerea revistei în noiembrie 1969) sunt publicate atât nume consacrate, cât și debutanți în paginile intitulate *Biblioteca Argeș*. Rubrica apare atâta vreme cât Tomozei este redactorul-șef al revistei. ■ Despre opera literară și critica asociată ei scrie Valeriu Cristea în articolul *Un punct de sprijin: critica*: „Critica e deci adulterină, având – vorba poetului – «minte scurtă»: disponibilitatea ei merge până la frivolitate, comprehensiunea – până la indiferență. Din acest punct de vedere simbolul cel mai just al criticului e Don Juan, campion al escapadei. Ca și acesta, el caută plăcerea și o dată obținută, își abandonează cu răceală obiectul în goana nesfârșită după senzații noi. Existența sa e un sabat de călătorii fugare, repede desfăcute, un șir de jurăminte călcate, de infidelități. Rațiunea de a fi a criticului e, în această perspectivă, trădarea”. □ *Despre poezia culturii* se pronunță redactorul rubricii *Labirint* Ion Caraion: „Nu concep scriitor mare fără o cultură temeinică, indiscutabil. Dar concep cu atât mai puțin scriitor mare fără îndrăzneală, fără opinie, fără probleme (descoperite în sine ori în magma de idei și de întrupări ce transformă lumea), fără prezumția măcar că duce cu el o viziune pentru care va fi — cine știe — răstignit”. ■ La rubrica *Teatrul de hârtie*, revista își propune să publice texte dramatice (mai bune sau mai rele) având supervizarea directorului Teatrului „Al. Davila” din Pitești și girul secretariatului literar din care fac parte Cezar Ivănescu și Cornel Marcu. În acest număr este publicat Paul-Cornel Chitic cu piesa *Mă-ntreb – dar cine îmi răspunde?*. ■ La rubrica *Cronica subiectivă*, Ion Băieșu subliniază meritele regizorului Lucian Pintilie care a montat *D’ale carnavalului* într-o viziune realistă, nouă, șocantă chiar pentru unii critici, care l-a promovat pe Teodor Mazilu „ca unic și tulburător autor de comedie”, care a dat măsura personalității sale creatoare cu prilejul spectacolului cu piesa lui Cehov, *Livada cu vișini*. ■ Dumitru Țepeneag publică un eseu cu titlul *Legile jocurilor*: „Privit din afară, jocul poate părea absurd. Ca și arta care e singura activitate umană născută din joc”. ■ La o sută de ani

după apariția cărții *Douăzeci de mii de leghe sub mări*, Ion Hobana face o scurtă trecere în revistă a previziunilor din acest roman al lui Jules Verne în articolul *Mobilis in mobili* (deviza căpitanului Nemo, *mobil în elementul mobil*): „de la un capăt la altul, sărbătoritul centenar ne oferă o recoltă de previziuni adesea stupefiantă”. ■ Un articol despre Alexandre Dumas-fiul și *Dama cu camelii* publică N. Carandino, cu titlul *Scrisoare către dama cu camelii*: „Mulți au scris despre *Dama cu camelii*. (Mă refer la model – nu la personajul.) Dar prefața lui Jules Janin este desigur aceea care, peste secol, o recomandă, vie, cuceritoare, irezistibilă”.

● [„Astra”, an IV, nr. 1 (32); **Lunar politic-social-cultural editat de Comitetul pentru cultură și artă al județului Brașov; format tipografic A3, 20 pagini; Comitetul de conducere: Valeria Coliban (secretar general de redacție) Gherghinescu-Vania, Ion Lupu (redactor șef), Mihai Nadin (redactor șef adjunct), Dan Tărchilă**] Interviu acordat de Stancu Ilenei Corbea, intitulat *Cu Zaharia Stancu în căutarea timpului pierdut*, propune o sinteză a activității culturale și literare a scriitorului, realizată cronologic. Anii debutului publicistic, 1929 – 1930, cu versuri și proză, în presă, sunt urmați de aderența declarată a scriitorului la mișcările muncitorești și țărănești care l-au format și angajat în direcția aderării totale la ideologia comunistă. Debutul în „Adevărul literar și artistic” este urmat de participarea la cenaclul lui Lovinescu, ocazie de a-i cunoaște pe Hortensia Papadat-Bengescu, Ticu Arhip, Sanda Movilă, Camil Petrescu, Ilarie Voronca, Felix Aderca, Ion Barbu, Liviu Rebreanu. A frecventat, de asemenea, cenaclul condus de Mihail Dragomirescu, cenaclul „Gândirea” – între anii 1922-1923, unde i-a putut cunoaște pe Cezar Petrescu, Gib Mihăescu, Mateiu Caragiale, Vasile Voiculescu, Ion Pillat, Lucian Blaga, Tudor Vianu și Octavian Goga. În 1927 a publicat volumul *Poeme simple*, iar mai apoi, romanele *Taifun* și *Oameni cu joben*. În ceea ce privește romanul *Desculț*, scriitorul evidențiază natura autobiografică a scriiturii, afirmând: „am scris această carte cu cerneală, dar am scris-o și cu lacrimile mele și cu lacrimile înaintașilor mei”. Dovadă a sporirii exigențelor de scriitură, romanele *Desculț* și *Rădăcinile sunt amare* au fost urmate de *Șatra*, *Ce mult te-am iubit*, *Vântul și ploaia*. În continuare, prozatorul declară că are pe masă, așa cum obișnuiește, de altfel, mai multe cărți la care lucrează simultan. ■ În articolul *Eminescu și spiritualitatea românească*, Voicu Bugariu pornește de la ideea că opera poetului stă la baza „constituirii spiritualității românești moderne” și a modernității literaturii române, pentru a pleda, mai apoi, contra pesimismului eminescian – deloc pe gustul ideologilor comunismului – cu argumente din studiile lui Liviu Rusu, Matei Călinescu sau Tertulian, acesta din urmă opinând că așa-zisul pesimism eminescian „nu are sens ontologic, ci istoric și polemic”. Pe ansamblu, „reflexivă și revoluționară, profundă și riguroasă, cizelată până la ultimele detalii și pulsând de vitalitate”, lirica eminesciană reprezintă un „moment esențial al forței creatoare a geniului românesc”.

■ În dezbateră omagială cu titlul *Mihai Eminescu în conștiința românească*, realizată de Nicolae Florescu, pe fondul aniversării celor 120 de ani de la nașterea poetului, Șerban Cioculescu, Alexandru Dima, Sergiu Al. George și Constantin Noica semnaleză, pe rând, valori reprezentative ale scrisului eminescian. Interesat cu precădere de tehnica versificației eminesciene, Șerban Cioculescu arată că „versurile lui aforistice ne sună în memorie ca și cum le-am fi gândit noi, ni se impun ca niște sentințe normative, ne îndeamnă sau ne mustră, ne exaltă sau ne melancolizează”. Alexandru Dima analizează ipostazele genialității eminesciene din perspectiva criticilor literari, respectiv „figura schopenhauriană a geniului”, datorată lui Titu Maiorescu, „figura socială și decepționismul”, datorate lui Gherea și Vlahuță, cea „viguros națională”, pentru care au pledat Slavici și Iorga, cărora li se adaugă versiunea romantică și cea simbolistă. Oricum ar sta lucrurile, crede Al. Dima, „Eminescu reprezintă într-adevăr spiritul nostru național și generație după generație s-a recunoscut în opera lui”. În aceeași ordine de idei, Cioculescu afirmă că poetul este „revelatorul frumuseții universului și al multiplelor semnificații ale ethosului și ale ethosului nostru”. Inventariind, apoi, motivele romantice eminesciene, Al. Dima insistă asupra acomodării acestora la specificitatea națională, mizând pe echilibrarea filosofiei germane, respectiv a modelelor de gândire occidentală, neagreate de regimul politic al epocii, prin elementele de românită impregnate de eminescianism. Așa de pildă, „evadarea lui în filosofia subiectivistă nu era integrală”, adăugându-i-se interesul particular pentru istorie, așa cum se întâmplă în proza *Sărmanul Dionis*”; se adaugă interesul pentru folclorul românesc, exemplificat prin poemul *Călin (file din poveste)*, pentru natură – „fără a resimți prea mult tonul romanticului livresc”. Mai mult, „ca făuritor de valori perpetue, Eminescu a pătruns adânc în epoca noastră care recunoaște în el pe aprigul critic al dominanței sociale din trecut, pe luptătorul intelectual pentru dreptate, pe patriotul intens afectiv, dar și cu argumente istorice, sociologice și filosofice”. ■ Sergiu Al. George vorbește despre fericita întâlnire dintre cultura română și cultura indiană, prin Eminescu, motivele indiene funcționând ca „factori în structurarea universului său poetic, norme ale sensibilității și înțelegerii ce i-au deschis poetului acel orizont al nemărginirii în care fervoarea mundană și patosul profan” au dus la „posibilitățile unei transcenderi încărcate de melancolie”. ■ Constantin Noica pledează pentru facsimilarea celor 44 de caiete ale poetului, pentru a le face accesibile publicului larg, caiete la care au avut acces, până la momentul respectiv, doar Călinescu și Perpessicius – căruia i se datorează 7 volume din cele 15 proiectate a face parte din seria de *Opere eminesciene*. ■ În articolul *Câteva date noi la biografia fraților Eminovici* sunt identificate o serie de date biografice cu privire la anii de școală ai fraților Ilie și Iorgu, menționate în documente găsite la Arhivele Statului din Iași, din care rezultă că erau înscriși în clasa întâi – Ilie, și a doua – Iorgu, la pensionul de băieți Ladislau Ferderber, în 1852, când poetul ar fi avut

3 ani. ■ La *Cronica literară*, Voicu Bugariu analizează romanul lui Eugen Barbu, *Princepele*, pornind de la o interesantă asociere a Principeului cu Parachiv, unul dintre protagoniștii romanului *Groapa*, dată fiind puterea de a se impune și de a stăpâni un teritoriu a ambilor. Considerat „parabolă a condiției omenești, fără lecturi inițiatice și melancolii de ambițios ce și-a atins scopul, încrâncenat de ură, arivist dezumanizat prin simplificarea de spadă a existenței sale”, romanul – și protagonistul său – ilustrează „irosirea vană a forței umane”, „silită fiind să se canalizeze în direcții monstruoase sau absurde”. Autor virtual al unor mărețe proiecte „de reconstrucție urbană”, Messerul „este însuși principiul sterilității în gândire, plutind ca o umbră malefică asupra Principeului” – „principiul sterilității în acțiune”. „Carte de atmosferă”, în care „ceremonii fastuoase sunt descrise cu o minuțiozitate extremă”, romanul este, în egală măsură, și o „operă lirică”, respectiv un „tablou cu liniile desenului pierdute sub spații de culoare în care domină negrul, blazonul saturnian al Principeului”. □ Același Voicu Bugariu comentează *Ingeniosul bine temperat*, dicționarul onomastic al lui Mircea Horia Simionescu, în care reprezentantul Școlii de la Târgoviște practică, în opinia cronicarului literar, o „caracterologie inversată, cu efecte neașteptate, savuroase, dar și neliniștitoare”. Așa de pildă, *Chiriac* este un text cu „forță de magie suprarrealistă”; „mecanismele asociaționale onomatopeice” funcționează ca principiu de a defini, în *Cio-Cio-san*, căci „nu situațiile își generează situațiile literare”, ci „numele, printr-o răscoală originală, se decid să creeze situații”. În acest mod rezultă un „joc al retroversiunilor caracterologice [din care] se ivește o tulburătoare știință borgesiană a numelor”, susținută de proze „de observație, satirice”, în care se evidențiază „certa vocație de moralist” a scriitorului. ■ Interviuul *Un dialog cu Alexandru Piru despre „Cearta”*, acordat de critic lui Matei Alexandrescu, ilustrează opțiunile literare ale interviewatului, așa cum se regăsesc ele în roman: relatarea la persoana I, la timpul prezent, pentru că, astfel, „faptele par mai credibile”, o singură situație epică și câteva personaje care acționează, și înclinația pentru romanul de tip „clasic, rațional, cerebral, nu sentimental”. De altfel, Piru își declară limpede perspectiva: „sunt pentru o literatură de esență intelectuală, nu instinctuală”; „pentru mine literatura nu e trăire, ci cunoaștere”. ■ Gherghinescu Vania prezintă volumele de versuri ale poetelor Ecaterina Săndulescu – *Cântecul spiralelor*, și Stela Vinițchi – *Versuri*, apărute la E.P.L., în 1969. Pornind de la premise că „există literatură feminină” românească, care nu trebuie considerate minoră, Gherghinescu Vania prezintă, pe scurt, activitatea de scriitoare a Ecaterinei Săndulescu – autoare de versuri, studii și eseuri despre literatură, precum și editoare, împreună cu Margareta Miller-Verghi, a unei antologii a scrisului feminin din România, pentru ca apoi să identifice notele particulare ale scriiturii lirice: „cu toate cele câteva încruntări și revolte, nota personală se găsește în cuvântul tremurat, în contemplare, în neliniște, în năzuință și neîmplinire, în grație și elegie”. □ Cea de-a doua scriere poetică, a Ste-

lei Vinițchi, conține elemente de reușită lirică dar și destule stângăcii și nereușite: „e un fel de frumusețe egală și continuă în această poezie, care, firește, satisface la citirea câtorva poeme, dar în care repetarea, parcă până și a subiectului, diluează treptat bucuria superioară”. ■ Articolul *Însemnări*, publicat de Ion Sever, cu subtitlul *Când delirul admirativ se consumă în gol*, aduce în discuție romanul lui Radu Theodoru, *A sosit ora!*, recenzat laudativ de C. Costin, în nr. 49 (200) din „Cronica” – 6 decembrie 1969, și obiectiv, pe măsura eșecului pe care îl reprezintă, în „România literară” nr. 52 (64) din 25 decembrie 1969, sub titlul *Literatură și maculatură* – fără a menționa, în acest caz, autorul articolului. Cutureierată de personaje ratate literar – „hidră cu multe capete la fel de odioase”, alcătuiind o lume „animalizată, bântuită de instincte primare” și „lipsită de orice suport etic”, cartea este „subminată de un delir sexual împins până în zona naturalismului și a celei mai fetide trivialități”. ■ Darie Magheru publică *Tragicul domn Ion al cămilelor*, dramă liturgică din trilogia *Barbarii*. ■ Sunt publicate o serie de texte din *Sonetele către Orfeu*, ale lui Rainer Maria Rilke, în traducerea lui Dan Constantinescu.

• [„Ateneu”, An VII, nr. 1 (66). Revistă de cultură editată de Comitetul județean pentru cultură și artă Bacău; format tipografic: A3, 20 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Iulian Antonescu, George Bălăiță, Constantin Călin (redactor-șef adjunct), Ovidiu Genaru, George Genoiu (secretar-general de redacție), Dumitru Mitulescu, Gheorghe Popovici-I, Ioanid Romanescu, Mihail Sabin, Vasile Sporic]. Număr ilustrat cu reproduceri după albumul de stampe Rembrandt, unicat, aflat în custodia Muzeului de Artă din Galați. ■ În *Dramatica impresie a abisului*, Valeriu Corcodel evidențiază originalitatea creației poetului român în ansamblul creației simboliste europene: „În general, viziunea cosmică și estetică a lui Bacovia se va decupa din sentimentul abisului. Baudelaire, Rimbaud, Mallarmé au eșuat și ei într-un sentiment asemănător [...] pe care însă nu-l prevăzuseră. Dimpotrivă, opera lor tinde să populeze vidul cu idei primordiale, crezute tot atât de reale în ezoterismul lor ca și materia în concretețea sa. [...] Ei au descoperit, în schimb, puterea înfăptuitoare a conștiinței, prin care omul își afirmă excelența între toate elementele universului. Lor le-a rămas, prin urmare, lumea secundă, poezia lor neo-platoniciană. Cu G. Bacovia, nimicnicia înghițe și imperiul conștiinței [...] va mima ruina sufletească, neputința inteliecției, deci pierderea facultății care ne dă lumea în posesie. Esteticește, vidul conștiinței atrage după sine deprecierea imagisticii tradiționale...”. ■ Ioanid Romanescu semnează *Comunicarea cu cititorul* în care, adresându-se „acelui cititor totdeauna tânăr prin capacitatea de a fi gata să primească și să se bucure de cuvântul scris, chiar și atunci când greutățile de receptare îi ridică probleme”, atinge o problemă sensibilă în epocă: libertatea de creație. Autorul observă că „în literatură, valorile nu se declară peste noapte. Ba chiar nume ilustre, bine înfipite în solul spiritual al unui popor, pot fi uneori și sunt contestate (sau,

oricum, rediscutate) după secole de entuziasm general”. Aparținând unei generații de poeți care „se bucură, fără îndoială, de o deplină libertate”, Ioanid Romanescu consideră că „adevăratului creator nu-i place nimic din ceea ce face, e bântuit de îndoieli, caută mereu să exprime cât mai pregnant adevărul”, fiind „deasupra laudelor sau severităților criticii, deasupra culiselor și practicii schimburilor de oferte”, ultimul cuvânt de apreciere a creației aparținând „cititorului – baroscop al librăriilor”, pe care îl invită la controverse asupra aspectelor liricii moderne”. ■ Din *Interviu cu scriitorul Corneliu Ștefanache*, semnat de Sergiu Adam, reținem că în epocă se produsese o schimbare a climatului literar, deși mai existau „încă unii care își întind schemele peste cărți, articole etc. [...] unii critici, esteticieni, istorici literari etc., care, într-un trecut nu prea îndepărtat, au administrat literaturii lecții pretins marxiste și care de fapt se caracterizau prin tot ce înseamnă cuvântul dogmatism. Cărțile mari – aș exemplifica doar prin *Desculț*, *Moromeții*, *Groapa* – s-au născut în pofida acestor lecții. Curios că tocmai aceștia ne învață să vedem cu un «ochi modern» ce-i în jurul nostru. Cine îi mai ia în seamă? După părerea mea sofisticările de ultim moment care se mai ivesc ici și colo nu vor decât să înlocuiască un dogmatism prin altul. Și unii și alții, și cei care și-au schimbat brusc fața și cei care vor cu orice preț să fie moderni nu se sfîesc, așa cum spuneam, să-și întindă schemele și să spună cât este alb și cât este negru. După cum se știe, marxismul, prin esența sa, este antidogmatic. A fi scriitor, cu o asemenea concepție sau estetician, critic marxist, nu poți să nu refuzi cărțile schematice sau critica și estetica practică sub semnul amintit”. ■ Neagu Rădulescu schițează, cu umor și ironie, în *Cei 10.000*, relația autor-cititor la momentul lansării unui nou volum. ■ Rubrica *Bloc-Notes* semnalează premiile pentru debutanți inițiate de Ed. Albatros, inaugurarea unor noi colecții la editurile Albatros (colecția *Clasici ai secolului XX*, *Bacalaureat* ș.a.) și Univers (colecția *Thalia*), precum și inițiativa înființării Ed. Ion Creangă, profilată pe publicarea cărților destinate exclusiv copiilor. ■ Corneliu Dima-Drăgan comentează *O carte contemporană despre trecutul literaturii române (Istoria literaturii române* de George Ivașcu, vol. I), evidențiind metoda de investigație – „*comparatism*, de o mare forță evocatoare, care întretaie planul național cu cel universal [...]. Aplicând cu artă și erudiție metoda comparativă, autorul a reușit să *integreze*, cu suplețe și fără exagerări, valorile cultural-artistice ale literaturii române medievale în toate marile epoci și curente ale Europei. Paralel, George Ivașcu *descoperă*, acolo unde un dogmatism istoriografic cataloga-se și clasificase totul, autentice valori estetice, în stare să consolideze și să coboare în timp temelile unei literaturi. [...] Se deschide astfel imaginea grandioasă a unui adevărat *secol al Renașterii românești*, epocă în care a fost traversat drumul «de la o cultură medievală spre o cultură națională»”. Corneliu Dima-Drăgan se arată contrariat de faptul că George Ivașcu exclude din sfera valorilor estetice literatura religioasă („care a curs neîntrerupt, vreme de multe

secole, din tiparnițele românești. Tălmăcite din slavonește sau grecește, cărțile de strană sau de rugăciune au răspuns întotdeauna nu numai unor deziderate teologice, de cult, ci au împlinit gustul de frumos al cititorilor”), cărțile populare (care au contribuit prin circulația lor în provinciile românești „la realizarea și menținerea, prin toate vicisitudinile istoriei, a unității naționale a neamului”) și genul epistolar (așa de bogat în veacurile XVII și XVIII și care „se cade a fi receptat în valențele sale de frumos”). Este apreciată însă susținerea profesorului George Ivașcu că *Școala Ardeleană*, „al doilea masiv al culturii românești” născut din *secolul Renașterii românești*, este „o nouă etapă în evoluția continuă a culturii și literaturii române”, fenomen admirabil definit: „A face din latinătate plasma noii culturi românești, elaborată pentru și în slujba întregului popor român, aluatul din care va crește o nouă conștiință intelectuală ce se simte și se vrea consubstanțială nu cu Bizanțul, ci cu latinitatea ancestrală și contemporană. [...] De pe aceste culmi se deschide marea perspectivă a literaturii române moderne născută sub semnul revoluției de la 1848 și al luptei pentru unire”. Corneliu Dima-Drăgan consideră cartea profesorului George Ivașcu o reușită a istoriografiei literare românești, care se remarcă și „prin *acuratețea stilistică*, prin *informația bibliografică* completă și prin *iconografia* perfect armonizată cu textul”. ■ Ion Apetroaie scrie despre *Brătescu Voinești și înnoirile epicii*, readucând în discuție valoarea și locul unui scriitor „minor”: „Situat, în anii săi cei mai productivi, la «răspântia de veacuri», scriitorul târgoviștean este o sinteză de junimism și de democratism propriu *Vieții românești*, un tipic reprezentant al «genului scurt», modalitate a prozei în vogă pe la 1900”. Criticul apreciază că „literatura lui Brătescu-Voinești depășește cu puțin cadrul aceleia de jurnal intim. [...] Ca formulă artistică, opera lui Al. Brătescu-Voinești este produsul unei concepții clasice despre arta prozei, vădind o conștiință probă trecută prin școala scrupului artistic maioreșcian”. Totuși, observând structura operei lui Brătescu-Voinești, constată că „scriitorul nostru face un pas deajuns de curajos spre o tehnică narativă mai complicată, evitând monotonia construcției uniplane. Schița *Microbul*, cehoviană ca atmosferă, este o excelentă realizare în limitele tehnicii cinematografice. [...] Modernitatea procedeului, amintindu-l pe cel al colajului, credem că e în măsură să sublinieze la Brătescu-Voinești o etapă de tranziție către modul de analiză al prozei după primul război mondial, odată cu afirmarea marilor analiști”. ■ Articolul lui Horia Deleanu, *Absurdul – nouitate absolută?*, încearcă să dovedească existența unui amplu sistem de relații între teatrul absurdului și mai multe epoci și personalități artistice, literare. ■ N. Gr. Stețcu prezintă *Un articol necunoscut al lui G. Ibrăileanu*, însoțit de importante detalii de istorie literară. Articolul este însoțit și de publicarea, sub pseudonimul *Trecător*, a articolului *La Roman* care ne dezvăluie un autor „perfect cunoscător al realităților din orașul de pe apa Moldovei”. ■ Constantin Călin alătură în același spațiu poeți și prozatori deosebiți ca temperament și experiență artistică, remarcabili

însă în viața literară de la Iași: Corneliu Ștefănaș cu romanul *Zei obosiți* „încadrat onorabil, pe merit, exact, de către criticul Liviu Leonte în seria operelor epice de pregnantă contemporaneitate; *Intrusul* de Marin Preda, romanele lui Alexandru Ivasiuc, *Animale bolnave* de Nicolae Breban, *Îngerul a strigat* de Fănuș Neagu, *F* de D.R. Popescu. Transparența unui anume tezism, insistența asupra unui quod erat demonstrandum mă oprește în fața unei aprecieri superlative. Că suntem în fața unui roman remarcabil”. □ Mircea Radu Iacoban cu micul roman *O mască în plus*, pus „sub semnul unei fraze din O’Neill («Trecutul înseamnă viitor»). [...] Nu exclud existența și altor modalități de a trata tema devenirii, dar cea a lui Mircea Radu Iacoban mi se pare ingenioasă. Într-o formă concentrată, în câteva flash-uri ne sunt prezentate biografii și situații ce pot constitui punctul de plecare al altor narațiuni independente. Autorul fixează și smulge măști, dezvăluind caractere dramatice ori comice, cu abilitatea unui om de teatru. Ceea ce-l interesează e mobilitatea, proteismului măștilor, schimbarea lor totală, viața fiind – acceptând o veche sentință – un fel de teatru. Ori neprevăzutul ne asigură de o mască în plus”. □ Haralambie Țugui, *Contrapunct în toamnă*: „Compus după o schemă contrapunctică, tematic volumul oscilează între intim și social, între tristețe și bucurie. Cele mai multe dintre poeme sunt retrospecții, evocări, cântece ale amintirii. Revin imagini din copilărie și tinerețe, petrecute în ținutul moldav de Nord, revin imagini ale frontului și lagărului. Dar adevăratele succese ale autorului apar dintre poemele care evocă trăirile bărbatului ajuns – nu pot ocoli această formulă romanțioasă – în toamna vieții, punct al vârstei din care se văd clar cele ce au trecut și de unde începe teroarea sfârșitului”. □ Ana Mășlea, *Fructul apei*, volumul de debut editorial, apărut în cadrul colecției *Luceafărul*: „Nu încerc o clasificare, însă alături de cel al Floricăi Mitroi, al lui Ovidiu Hotințeanu – dacă e să mă refer la volumele apărute în colecție – acest debut mi se pare onorabil”. □ Radu Cârneli recenzează volumul lui Ion Horea, *Calendar*, „o carte frumoasă și sinceră a unui poet distins. O carte de o structură lirică melancolică, căutând în vârste și în timp dramul de eternitate, certitudinea pentru care merită să trăiești: iubirea. Și legat de aceasta, adâncul trăirilor de suflet, poezia în ultimă instanță”. ■ Laurențiu Ulici prezintă coordonatele liricii lui Boris Pasternak și comentează calitatea traducerii în limba română făcută de Marin Sorescu: „Din confruntarea lui Sorescu cu poemele poetului rus a ieșit un hibrid care-i trădează pe amândoi la fel de mult, dar din alte unghiuri”. ■ Ștefan Avădanei traduce *Prietenul vicarului* de Edward Morgan Forster. ■ Se publică poezie, semnată de: Victor Eftimiu, Ovidiu Genaru, Adrian Păunescu, George Alboiu, Adrian Mușiu, Lucian Valea, Marius Robescu, Mihai Ursachi, și proză (fragmente), semnată de Radu Mareș și Radu Ghidrigan.

● [„Cinema”, An VIII, nr. 1 (85). *Revistă lunară de cultură cinematografică*; București; format A4, nr. de pagini 48; redactor-șef: Ecaterina Oproiu; prezentare grafică: Ion Făgărășanu; fără colegiul de redacție] În

Față în față apare un interviu cu Ion Frunzetti, *Știm ce putem face, dar...*, convorbire realizată de Valerian Sava, care observă că „noul roman românesc, de pildă, a forat unele zone, a depășit unele etape...”, iar Ion Frunzetti continuă: „... acolo unde filmul s-a inspirat din romane, el a înregistrat câteva reușite sau în orice caz jumătăți de reușită. – *Vă referiți la romanele clasice.* – Da, la Rebreanu în primul rând și în al doilea rând la câteva dintre ideile cinematografice ale lui Eugen Barbu. Mi se pare că unul din cele mai bine scenarizate filme e *Procesul alb*, turnat de Iulian Mihu după *Șoseaua nordului* al lui Eugen Barbu. Eugen Barbu are o formulă aș spune regizorală de a-și pune personajele să se miște. Avem deci în literatură câteva registre atinse. Nu avem peste tot ce ne trebuie, pentru că nici literatura noastră n-a descoperit încă exact conflictele contemporane care se pot traduce artistic, dar e cert că există niște posibilități literare nefolosite de cinematografie. – *Cum ați explica această întârziere?* – O explic prin aceea că un regizor sau altul preferă să caute niște scriitori care să poată eventual să-i facă un scenariu capabil să se adapteze viziunii lui strict optice, imitative. Atât. Și atunci se inventă scenariști și se inventă dintre nescriitori. Ideea mea este că pentru scenariile de film trebuie să se adreseze cineva tocmai scriitorilor. Lumea consideră că scenariul este altceva decât literatură. Nu este adevărat! Scenariul de film este literatură. [...] – *Ați spus că nu trebuie să începem cu Ben Hur. Dar cu ce trebuie să începem?* – Trebuie să începem cu lucrurile pe care le absoarbe societatea. Trebuie început cu echivalentul a ceea ce au făcut literatura și pictura românească la începuturile lor. Pe de o parte, să exprimăm conștiința de sine a unei societăți ajunsă la acest stadiu, iar pe de altă parte, conștiința de istorie a societății noastre. Deci trebuie să facem filme istorice și trebuie să facem film social. Pe noi ne interesează să se propage niște idei care să reprezinte în fond un motor psihic al unor oameni care au simțit necesitatea de a-și pune problemele mari ale existenței, pentru că omul este singurul animal care nu are un echilibru de la început și care ajunge la un echilibru prin tensiunile de ordin existențial pe care le descoperă înlăuntrul lui, între el și mediu, între ereditatea lui și eu-ul pe care și-l organizează. – *În modul acesta ne întoarcem la literatură.* – La literatură și la necesitatea de a nu forja niște personaje care nu vin de nicăieri, care nu sunt ale nimănui. Pentru că mulți regizori au ajuns la un «savoir faire», dar nu și la conștiința că arta pe care o slujesc e totul. Iar arta de agrement e totdeauna mai la îndemână. – *Și în modul acesta am revenit la problema speciilor. Dumneavoastră spuneți că nu trebuie să facem Ben Hur, dar pe de altă parte recomandați să facem filme istorice.* – Da, dar nu fresce, nu mari epopei exterior-spectaculare, ci opere care să fie, așa cum e literatura lui Sadoveanu, extragere a unui destin personal în cadrul unui destin istoric. În *Nunta domniței Ruxandra* vezi toată epoca lui Vasile Lupu. N-ai nevoie să înfățișezi pe Petru cel Mare la Iași și vizita lui la Golia, într-un asemenea film! Ne interesează conflictul interior al oamenilor unei epoci, în raport cu coordonatele sociale ale epocii respective. Prin asta ni

se pictează epoca întreagă. De aceea, de pildă, dacă un film ca *Răscoala* al lui Mircea Mureșan e un film bun, e un film bun episodic. Întregul nu se încheagă, conflictul nu trăiește, din cauză că nu se reușește urmărirea unui destin individual. Când Rastignac zice: «Paris, între noi doi», știm că el și Parisul vor da o luptă și urmărim această luptă. – *Deci din nou construcția, dramaturgia.* – Într-adevăr, la mijloc e o problemă literară. Mi se pare că dramaturgia de film e problema cea mare în momentul de față. [...] Adică știm ce putem face, nu prea știm ce avem de făcut. Știm cam ce ne-ar reuși. În orice caz, știm că nu ne reușește marea formulă monumental-epopeică și că ar trebui să facem niște filme mai modeste, mai umane și mai adevărate din viața reală. Suntem un popor de lirici și un popor de satirici. Lirismul și umorul sunt începuturile, dacă vreți, ale conștiinței de sine. Noi avem mari lirici pamfletari, cum e Arghezi, avem mari pamfletari lirici, cum e Galaction, avem tipul de scriitor obiectiv, la modul satiric, prin Caragiale, iar dacă este vorba de epopee, epopeea este și ea una de tip obiectiv, interiorizat, ca la Rebreanu. – *Sau tot lorică, la Sadoveanu.* – În orice caz, nu exterior-spectaculară. Și mai avem și conceptul de literatură analitic-intelectuală, prin Hortensia Papadat-Bengescu, Anton Holban, Camil Petrescu. Câte din aceste direcții au preocupat cinematografia? Și ele ar trebui să o preocupe. Nu neapărat prin ecranizări, dar neapărat orientativ”. ■ Marin Sorescu revine la *Cronica unui posibil cineast* cu textul *Procedeul filmic*: „Sunt bune și citatele, fie că le luăm din viață, fie că le luăm din moarte, de la savanți, ori simpli trecători. Pentru că toți trebuie să pună mâna, toți să-și pună mintea la contribuție pentru lămurirea acestui aspect [procedeul filmic]. Căci, dacă nici în iarna asta, când e în jur atâta lumină, obținută prin împărțirea zăpezii în mod egal, atunci când? E bună ideea că artele se destramă, se fac țăndări, și filmul se încheagă ca o nebuloasă, din aburul celorlalte arte pe care trebuie să le nege, și că viitorul îi este asigurat la țară unde va pătrunde tot mai adânc. Sau poate nu e bună, căci nu ne prea dă mâna să renunțăm așa cu una cu două la niște aspecte. De asta zic – iarna la lumina zăpezii se văd mai bine problemele: hai să le lămurim. Să dovedim că putem face și estetică – mama ei de estetică”. ■ În *Ancheta noastră* apare întrebarea „Ce numiți dv., film educativ?” la care răspund, printre alții, Eugen Barbu, Nina Cassian, Sanda Radian, D.I. Suchianu. □ Eugen Barbu: „Cum arată după noi un film educativ? Întâi el ar trebui să aibă o ținută superioară a scenariului, să fie jucat bine, să convingă și mai ales să emoționeze, să creeze impresia de viață. [...] Cred că mijloacele comice ajută cel mai mult la educație. A face tragedii din micile noastre defecte, a amenința, a nu ataca unele subiecte, a face tabuuri e mai mult decât periculos. Educația se poate face în diverse domenii prin abordarea curajoasă a tuturor problemelor. Ocolirea adevărului, mistificarea sau aranjarea unor detalii duc la adevărate catastrofe, la rezultate inverse în materie de educație”. □ Nina Cassian: „Din *Hamlet* am aflat că «a fi sau a nu fi, aceasta-i întrebarea». N-am aflat *răspunsul*. Dar am aflat *întrebarea*. Tot astfel, dintr-un

film bun pot afla că a fi ușuratic în viață nu duce la nimic bun sau că o fotografie anodină mărită la nesfârșit poate ascunde o crimă. Primul lucru îl știam și fără contribuția artei, al doilea însă nu – de aceea, *educație* cu adevărat a fost în al doilea caz”. □ Sanda Radian: „E neîndoielnic că orice operă de artă are un mesaj lansat conștient de creatorul ei. [...] Este foarte important să fii lucid, conștient, conform faimosului «un om avertizat valorează cât doi»”. □ D.I. Suchianu: „Orice film bun e «educativ». Nu-i nevoie să o trâmbițăm ca o scoală maximă. Dacă o facem înseamnă că filmul nu e bun și că vrem să păcălim pe interlocutor”. ■ Radu Cosașu revine la rubrica *Actualitate* cu *Coeur-Fiction (II)*: „Am visat că scriu cronica filmului *Mumu și procurorul antibes-tii...* Am visat că scriu pe gustul tuturor...”. ■ În rubrica *Cronica cineideilor* apare *Omul care nu merge la cinematograful* de Ov. S. Crohmălniceanu: „Omul care nu merge la cinematograful este un feroce și nemărturisit individualist. Dar și viața socială are ironiile ei. Din obsedații ideii de personalitate se naște până la urmă o tipologie lesne identificabilă”.

• **[„Familia”, An 6, seria a V-a, nr. 1. Publicație editată de Comitetul pentru cultură și artă al regiunii Crișana; format tipografic A3, 24 pagini; apare lunar. Colectivul de redacție: Alexandru Andrițoiu (redactor șef), Traian Blajovici, Radu Enescu (redactor șef adjunct), Emanoil Enghel, Horváth Imre, Mircea Malița, Titus Popovici, Stelian Vasilescu (secretar general de redacție), Gheza Vida]** Articolul de fond, *Eminescu*, se referă la personalitatea poetului, „la neîntrecuta sa probitate”, la faptul că a respins compromisurile și că se înfățișează „ca un exponent al energiilor naționale pure, un bun conducător al acestora dinspre istorie către timpul modern”, fiind „împotriva aceluia spirit marginal, de ipocrize, de demagogie și de tranzacție cu conștiința”, „fără a face nici o concesie jurnalismului conjunctural, modei politicianiste, efemerului aducător de mănoase profituri”, poetul român „ne-a lăsat mai întâi de toate pilda unică a unei conștiințe, în mediul în care mai multe pilde de talent au putut lua ochii cu arabescurile iscusitei lor străluciri”. ■ Gheorghe Grigurcu semnează două cronici literare, oferind cititorilor o serie de informații cu privire la activitatea literară a unor scriitori. Cel dintâi este Eugen Barbu cu al său roman *Princepele*, ce stă sub auspiciile unor „chei metaforice”, capabile a „ne introduce în materie prin elementul de muzicalitate, prin posibilitatea de a ne-o reprezenta fluid, esențial”. Se observă înfățișarea unui „arhetip” al „periferiei noastre morale” în care „luxura se împletește cu vioiciunea minții, sentimentul cu lipsa de scrupule, voința de putere ajungând, în lipsa unui resort de energie excepțional, la derizoriile accepții ale «învârtelilor» și fanfaronadei miticiste”. Analiza romanului cuprinde și comentarii privind realizarea personajului central, „în realitate unul singur cu două obra-zuri: de «principe» și de messer. Nu întâmplător între cei doi protagoniști există relații mai mult decât firești, o sudură care duce cu gândul, de altfel tălmăcit de către impostor, la mitul platonician al Androgenului”. □ Un alt

volum aflat în atenția cronicarului este cel de *Poezii* semnat de Ben Corlaciuc „înfrâurit de mai mulți poeți” printre care G. Bacovia, Dimitrie Stelaru, Geo Dumitrescu, Constant Tonegaru, Eugen Jebeleanu”, afirmație susținută de o sumă considerabilă de citate: „Cultivându-și cu ostentație imaginea proprie, Ben Corlaciuc efectuează de fapt o paradare erotică. Întreaga sa poezie e penetrată de o obsesie erotico-bahică, franc mărturisită [...] sau transparentă în asociații neașteptate”. „Adierea funeabră peste încrâncenările erosului” i se pare lui Gh. Grigurcu „notabilă”, dar, „din păcate”, „ciclul încheiat cochet *Postumele* reprezintă o abatere de la linia patibular-retorică menținută înainte, înspre confesiuni mai limpezi, mai așezate, dar care adoptă fără prudență un acuzat limbaj străin, fie al gravelor consilii argheziene”. ■ Sunt publicate versuri de Leonid Dimov (*Rondelul ceasului bondoc*), Ilie Măduța, Marcel Mureșan, Vasile Spoială, Voicu Bugariu. ■ Conf. univ. dr. Teodor Pop îl elogiază pe Lenin, citând adeseori din *Operele complete* ale acestuia, ediția a doua, apărute la Editura Politică, București. Previzibil, articolul se referă la „geniul revoluționar și creator”, „dimensiunea ideilor sale care pătrund în esența fenomenelor”, capacitatea lui Lenin de a pune în relație faptul că „socialismul este indisolubil legat de cultură, că el presupune și creează toate condițiile făuririi unei noi culturi, destinată fără rezerve maselor”. Se pune accent pe fidelitatea P.C.R. de a „aplica creator marxism-leninismul la condițiile concret-istorice ale țării noastre”. ■ O pagină a revistei este rezervată unui studiu semnat de Gheorghe Iancovici, *André Gide sau despre unele afinități elective* scris cu prilejul aniversării a o sută de ani de la nașterea scriitorului care a categorisit opera de artă drept „loc de contact și inel de logodnă între cer și infern, [...] zone virtualmente în orice conștiință”.

• [„Iașul literar”, An XXI, nr. 1, an 1970; revista lunară a **Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România**; Format A5: 96 pag.; **Comitetul de redacție**: Dumitru Ignea (redactor șef), Andi Andrieș (redactor șef adjunct), Horia Zilieru (secretar de redacție), Dimitrie Costea, Ion Istrati, Florin Mihai Petrescu] Aurel Baranga (*Din „Falsul tratat de etică și estetică”*) face reflecții teoretice dense, ce se remarcă prin sinceritate și franchețe: „Lumea îl crede pe X, optimist. E numai frenetic, fiindcă trăiește o spaimă permanentă.”; „Un tablou supranaturalist mă lasă la fel de indiferent ca unul abstract. E și firesc. Primul și-a propus să spună «totul», celălalt să nu afirme nimic. Ambele ambiții se soldează cu un vid absolut”. □ Corneliu Ștefanache publică fragmentul de roman *Veghe și somn*. ■ În secțiunea *Memorii*, Zoltán Franyó publică articolul *Cu Rainer Maria Rilke în primul război mondial*, în care povestește despre experiența militară din Galiția. Aici îl întâlnește pe Rainer Maria Rilke în cadrul cenaclului literar „Arhiva militară”. □ În rubrica *Scrisoare din Paris*, apare articolul lui Jean Rousselot, *Poezie, Publicitate, Public*, tradus de Al. Călinescu. ■ Sub titlul *Poezia modernă și receptarea ei* sunt adunate analize literare redactate de Dimitrie Costea, Lucian Dumbra-

vă, Al. Călinescu și Gheorghe Drăgan despre *Necuvintele* de Nichita Stănescu, *Vămile pustiei* de Ioan Alexandru, *Iarnă erotică* de Horia Zilieru și *Restituirea jocului* de Corneliu Sturzu. Dimitrie Costea remarcă în poezia modernă o evoluție a poeziei vechi. Cele două etape ale poeziei sunt complementare, poezia veche este atribuită *conștientului*, în timp ce poezia modernă, *obscurului*. De aici rezultă ludicul antinomiilor ce au la bază valorile de *pozitiv* versus *negativ*. Lucian Dumbravă evidențiază în estetica poeziei moderne prezența unei cunoașteri superioare prin simțuri. *Noua* poezie este și o expresie a înrudirii acesteia cu celelalte arte și domenii ale științei. Al. Călinescu sancționează tendința de a egala modernul cu *difficilul* și *incomprehensibilul*, amintind că autorii care au revoluționat literatura au fost mereu „cu un pas (cel puțin) înaintea contemporanilor lor”, receptarea lor adecvată având loc „multe decenii mai târziu”. Gheorghe Drăgan, prin filtrul gândirii sociale, afirmă că arta este dependentă de găsirea măsurii între procesul creator individual și apropierea obiectului artistic de către „colectivitate”. Modernul problematizează condiția valorii. ■ În *Cronica literară*, Liviu Leonte analizează romanul lui Eugen Barbu, *Princepele*, care aduce în fața cititorului „imaginea ideală a răului, o Sodomă travestită întâmplător în decorul secolului al XVIII-lea românesc”. ■ D. Irimia, se întreabă *Poetic, nepoetic, nonpoetic sau antipoetic?*, după care prezintă elementele care oferă textului calitatea de poesis. Sunt menționate următoarele categorii estetice: devierea de la limbajul comun, originalitatea, *frământarea* dintre „conținut” și „expresie”, implicația lui „anti-”, „neologisme”. □ Radu Negru (*Lecturi eminesciene în piatră și lemn*) face cunoscută intenția lui Petre Jucu de a transpune în sculptură poezia lui Mihai Eminescu. ■ Pavel Florea scrie despre *Clasicii noștri* de Vladimir Streinu. Recenzorul are un discurs apreciativ cu privire la activitatea critică a lui Vladimir Streinu. Îi sunt recunoscute „discernământul” și încadrarea în critica maioreșciană. □ Victor Rusu sintetizează dimensiunea ideatică a volumului de versuri *Noaptea nunții* de Mihai Duțescu. Textele au un „caracter caleidoscopic” determinat de jocul prozodic și versificator al poetului, întreprins într-o manieră impersonală. Titlurile și autorii celorlalte recenzii sunt: *Lucia Mantu – Miniaturi* de D. Florea-Rariște, *Omar Khayyam – Catrene* de Leonida Maniu, *Elena Stan – Poezia lui Eminescu în Transilvania* de Grațian Jucan, *Gheorghe Pituț – Ochiul neantului* de Marcela Antonaș, *Nicolae Țic – Scamatorul* de M. Ungurean, *Nicolae Stoe – Consemnele necesare* de Adrian Munțiu, *Leonida Secrețeanu – Cântec pentru Prometeu* de Haralambie Țugu, *Ilie Măduța – Corabia autohtonă* de Corneliu Pop, *Ovidiu Sturza – Dor ars* de Victor Rusu, *Mihai Gramatopol – Moira, Mythos, Drama* de V. Constantinescu, *Gheorghe Lupașcu – Laocoon împăcat* de Dan Mutașcu, *Horia Barbu Opreșan – Călușarii* de V. Adăscăliței.

• [„Luminița”, An XXI, nr. 1; Revistă lunară pentru școlari, editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor; A4, 16 pagini; din 1970 se specifică un colectiv redacțional: Alecu Ivan Ghilia, redactor-șef, Victor

Tulbure, redactor-șef adjunct, Elena Dragoș, M. Diaconu-Micu, Valeria Boiculesi, Aurelia Kicarosie, Alexandrina Sârbu; printre colaboratorii constanți ai anului 1970: Costache Anton, Maria Banuș, Mihai Beniuc, Virgil Carianopol, Tita Chiper, Vladimir Colin, Dinu C. Giurescu, Petre Luscalov, Vasile Mănuceanu, Fănuș Neagu, Lucia Olteanu, Octav Pancu-Iași, Romulus Rusan, Mircea Sântimbreanu, Gheorghe Tomozei, Ovidiu Zotta.] Se sărbătoresc 120 de ani de la nașterea lui Eminescu, cu versuri de Virgil Teodorescu, *Dacă e codru, codru...*, Victor Eftimiu, *Și floarea teiului*, dar și Adrian Păunescu, cu un triptic *Eminescu – naștere și renaștere*; cităm din al treilea poem, *Despre ce este el*: „Eminescu ne e țară,/ e lumina lunii rară,/ e Carpații vii sub ceață,/ e acest suflet ce nu-ngheață,/ suntem noi sub zborul vremii,/ e izvor atâtor genii;/ în lumina lumii rară, / Eminescu ne e țară”. □ Se adaugă un scurt text inedit din Eminescu, *Suveniri din copilărie*, cu un comentariu de George Sanda, un *Itinerar european Mihai Eminescu* de Valeriu Râpeanu, un colaj *Scriitorii noștri despre Eminescu* (Titu Maiorescu, G. Ibrăileanu, Slavici, Caragiale, Sadoveanu, G. Călinescu), dar și un scurt text despre Veronica Micle, prezentată aici drept „cea mai apropiată prietenă a lui Eminescu”.

• **[„Lupta de clasă”. An L, Seria a V-a, nr. 1; Organ teoretic și politic al C.C. al P.C.R., lunar, format tipografic A 4, număr variabil de pagini; nu se precizează componența redacției]** Adriana Mitescu scrie despre *Actualitatea socială și literatura de actualitate*. Perspectiva intens programatică a studiului surprinde caracterul reprezentativ pentru spiritul epocii al volumului al doilea din *Moromeții*, o carte care „tocmai prin această preocupare a scriitorului, de a surprinde mecanismul relațiilor sociale, care își pun pecetea asupra oamenilor [...], nu mai este și nu mai poate fi un simplu roman tematic despre țărani [...], ci un roman existențial, reprezentativ pentru condiția umană a unui anumit moment istoric”. În egală măsură, Ștefan Bănulescu, D.R. Popescu, Nicolae Breban sau Fănuș Neagu reușesc „un sondaj radiografic al legilor de viață ale societății contemporane”, față de Alexandru Ivasiuc care, uzitând de altă tehnică în *Vestibul*, „construiește o imagine a războiului văzut prin sensibilitatea cerebralizată la maximum a eroului, care percepe realitatea cu o tensiune analitică neobișnuită, înregistrându-și reacțiile cu o luciditate feroce. La fel de actuală e cartea memorabilă scrisă de Paul Georgescu *Coborând*, construită printr-o tehnică cvasisimilară”. Însă, declară Adriana Mitescu, sunt publicate „și foarte multe cărți în care, sub o glazură de fapte cotidiene, familiare oricui, prin frecventarea unui mediu sau altul de viață sau prin foietarea ziarelor, nu găsești nimic din promisiunea ambalajului. O astfel de literatură apare în mare cantitate, spre disperarea criticilor care o citesc dintr-o conștiinciozitate profesională și nu a cititorilor care pot abandona asemenea cărți fără remușcări. E un adevărat examen de voință lectura atentă și cinstită a unei cărți care înaintea din sută în sută de pagini fără să spună nimic, exercitând o adevăra-

tă cronofagie”. □ Cartea lui Iosif Petran, *Contratimp*, proiectează o „aceeași deformare și falsificare brutală a realului”: „cartea vorbește despre un grup de băieți și fete care fac cros, joacă volei și sunt duși în *excursie sindicală* la Agapia și în munți. Și apoi acest *refugiu în sexualism* să fie oare o descripție predilectă într-o carte care și-a ales drept pretext tematic viața unui muncitor care se înscrie la facultate să învețe? În ciuda aglomerării în fabulația cărții a unor elemente negative, acestea rămân simple elemente de decor, de pitoresc, fără a influența în nici un fel gradul de semnificație a romanului”. □ Volumul de nuvele al lui Alexei Rudeanu, *Exilul pisicilor*, reflectă „aceeași tendință de a opune unei literaturi conformiste, șablonarde un șablon de alt tip”, care „se face simțită și în literatura care își propune să înregistreze prin simțul vizual și olfactiv, mai ales olfactiv, realitatea vieții muncitorești” – „ni se propune un robust antrenament al nărilor”. □ În *Păpușarul* lui Ivan Deneș, „o altă reacție împotriva literaturii simpliste, roze despre actualitate este proza cu eroi intelectuali frământați de probleme filosofice insolubile. Tema a ajuns să fie demonezată prin nivelul tratării, printr-o discursivitate la fel de banală și de cronofagă ca și aceea a romanelor care relateau ședințe de producție și controverse de fabricație”. □ Studiul Adrianei Miteșcu se încheie prin re-legitimarea rolului criticului literar care nu trebuie să se plaseze „într-o fază contemplativă, de pasivă înregistrare și clasare a operelor literare”: „Se întâmplă însă ca uneori critica să comenteze stilul cărții, tehnica ei literară, să mediteze interesant pe marginea subiectului, să fie chiar favorabilă prin judecățile emise, dar să ocolească esențialul, datorită de a extrage un nucleu de întrebări asupra condiției omului contemporan, așa cum se încheagă ea în contextul multiplu determinat al acestor ani. [...] Averele de preț a unei literaturi vii o formează tocmai asemenea cărți cu dublă reflexie, o dată pentru eliberarea pertinentă a înțelesului evenimentelor succesive ale vieții prezente și a doua oară pentru a-și asigura în timp dreptul de a capta și interesa, astfel încât să vorbească posterității despre adevăruri istorice”.

• [„Orizont”, Anul XXI nr. 1 (189); Revistă a Uniunii Scriitorilor din R.S. România, Timișoara; format tipografic A5; 96 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Ion Arieșanu, Nicolae Ciobanu, Anghel Dumbrăveanu (secretar general de redacție), Al. Jebeleanu (redactor șef), Andrei A. Lillin, Sorin Titel, Damian Ureche] Sub tema *Bilanț și perspectivă*, este demarată o anchetă ale cărei întrebări sunt: 1. *Ce apariții (poezie, proză, eseu) ale anului 1969 v-au reținut atenția?* 2. *Ce satisfacții – în planul creației – v-a adus acest an?* 3. *Ce speranțe vă leagă de 1970?* Respondenții fac parte din „bucătăria” revistei sau sunt „de-ai casei”: Ion Arieșanu, Lucian Bureriu, Laurențiu Cernăș, Vladimir Ciocov, Anghel Dumbrăveanu, Zoltán Franyó, Al. Jebeleanu, Andrei A. Lillin, Ion Maxim, Mircea Șerbănescu, Sorin Titel, Damian Ureche, Ion Velican. □ Cităm răspunsul lui Sorin Titel la prima întrebare: „Evenimentul anului 1969, cartea lui Mircea Horia Simionescu *Ingeniosul bi-*

ne temperat, o carte cu totul remarcabilă, o carte de sărbătoare, o carte de zile mari. Mi-a atras atenția debutul lui Florin Gabrea a cărui proză se înscrie într-una din mișcările cele mai interesante apărute în ultimii ani. Dintre volumele de critică, cartea lui Mircea Martin. De asemenea, volumul de poezie al lui Ioan Alexandru”. □ Și, deși nu există două răspunsuri la fel, revine des numele lui Nicolae Balotă cu volumul de critică *Euphorion* și numele lui Eugen Barbu cu romanul *Princepele*. □ Sensibilitatea lirică este reprezentată de Nina Cassian, cu un *Pastel la indigo* („Deci, tot se face seară aici, pe-orizontale/ blesteme dezlegate. Deci, tot se face seară/ pe casta împăcare a patimilor tale.”), de Ion Stoia-Udrea, Al. Jebeleanu, Ion Maxim, Crișu Dascălu, Damian Ureche, Ion Cocora, Teodor Scarlat, Mircea Micu, Dan Rotaru, Traian Dorgoșan. □ Din literatura universală, sunt antologați tineri poeți iugoslavi: Radomir Andrić, Gojko Đogo, Milan Komnenić, Viktor Marković, Adam Puslojić, Pero Zubac, traduși de Anghel Dumbrăveanu și Ioan Peianov. ■ Proză de Ion Velican căruia Alexandra Indrieș îi dedică a analiză naratologică în *Rătăcirile duminică*. ■ O nouă rubrică, *Puncte de vedere*, este inițiată de comentariul lui Mihail Petroveanu la *Istoria literaturii române*, vol. I, a lui George Ivașcu care, se precizează din primul paragraf, îmbină în lucrarea lui criteriul estetic cu cel cultural și trage următoarea concluzie: „Dreptul criticului de a-și «deforma» obiectul, apăsând violent unele laturi, estompând altele, este o revendicare legitimată de critica modernă. Oricum, pe drumul acesta proclamat «subiectiv» îndreptat în chip deliberat împotriva unei imagini de o obiectivitate mecanică, pozitivistă, a literaturii, pentru recuperarea ei integral estetică, se înmulțesc sortii unei interpretări creatoare de puncte de vedere”. □ Cel de-al doilea punct de vedere asupra aceleiași cărți aparține lui C.N. Mihalache. ■ Andrei A. Lillin se arată dezinhibat în fața „problematicii curentelor novatoriste [sic!]” și realizează o hermeneutică a picturii în *Arta și tăcerea*, citându-l în final pe Ihab Hassan cu lucrarea *The Literature of Silence*. ■ La studii avem analiza lui Socrate Stănilă în legătură cu *Omul de geniu în dramaturgia lui Blaga*. ■ Cronică lui Șerban Foarță la A.E. Baconsky, *Cadavre în vid*, are un debut monologal și colocvial: „Artist, în *Echinoxul nebunilor*, A.E. Baconsky se vrea, pare și e, în ultima-i carte de poezii, *existențial*. Zicem: se vrea, pare și e, iar nu, neapărat, e ori, numai *pare*, pentru că lucrurile sunt mai încurcate, în ceea ce-l privește, decât credem”. ■ A doua cronică e a lui C. Ungureanu la *Princepele* lui Eugen Barbu, din care decupăm o caracterizare: „Înainte de a fi un remarcabil scriitor, Eugen Barbu este un temperament scriitoricesc: capricios, vanitos, nimicitor de iluzii, el își creează, în același timp, iluzia enciclopedismului său. Iluzie dată de rara și excepționala calitate de a stăpâni cuvintele. Eugen Barbu poate scrie despre Goethe, așa cum scrie despre blochausurile din America, și poate strâmba din nas în fața unui roman de Goethe ca și în fața unei poezii a lui Nichita Stănescu. Niciun domeniu nu este, pentru Eugen Barbu, supus interdicției; el se ridică cu dezinvoltură deasupra,

emițând păreri riscate, contestând, distrugând, mereu cu aceeași forță a verbului care îl face, de atâtea ori fascinant”. ■ Simion Bărbulescu interpretează poezia lui Victor Felea din *Ritual solitar*, iar Petru Sfetca face cronică (elogioasă) a traducerilor (o primă încercare de acest gen în paginile revistei!) asupra poeziei lui Robert Desnos a cărei operă lirică este tradusă de Vasile Nicolescu și Tașcu Gheorghiu. ■ Cercetătorul I.D. Suciu scoate din negura istoriei documentare o autobiografie a folcloristului George Cătană. □ Ștefan Munteanu se întoarce la preocupări mai vechi și prezintă idei legate de *Sensul inovației în limba poetică*. ■ Printre cărțile și revistele din acest număr, merită a fi menționate: Ov. Bârlea – *Metoda de cercetarea folclorului* (Dumitru Lazăr), Ion Hobana – *Vârsta de aur a anticipației românești* (Voicu Bugariu), C. Cubleşan – *Miniaturi critice* (Ion Maxim).

● [„Presa noastră”, An XII, nr. 1 (165); Revistă a Uniunii Ziariștilor din R.S. România; format tipografic A4; apare lunar; 48 pagini; Colegiul de redacție: Constantin Antip, Antal Albert, Valentin Câmpeanu (redactor șef), C.N. Constantiniu, Ion Felea, Nestor Ignat, Vasile Iosipescu, Nicolae Moraru, Octavian Paler, Alexandru Popescu, Ilie Rădulescu, Al. N. Trestieni] Victor Bărlădeanu semnează o cronică, *Nicuță Tănase și virtuțile umorului verité*: „S-a vorbit și s-a scris enorm despre cine-verité și despre roman-verité — modalități de expresie ivite în a doua jumătate a secolului al XX-lea la interferența dintre anumite genuri literar-artistice «clasice» și autenticitatea dinamică a reportajului de presă scrisă sau filmată. Citind recenta carte a lui Nicuță Tănase, *Cruce de ocazie*, mi-am pus întrebarea dacă nu e cazul să recurgem — pentru particularitățile acestui original talent satiric — la un termen derivat prin inevitabilă analogie: umor-verité. [...] În definitiv, cu succesul său constant și de netăgăduit, Nicuță Tănase s-ar fi putut cantona într-o formulă beletristică pe care s-o cultive la infinit, mizând pe statornicia și chiar pe o oarecare inerție a gustului, mai ales în materie de umor. Faptul că nu s-a întâmplat așa, că investigarea de către Nicuță a unor noi zone și modalități ale umorului, la fruntariile labile ale tragicului, s-a soldat cu această admirabilă și inedită ca formulă *Cruce de ocazie*, ne îndrituiește să-i acordăm și mai departe întreaga noastră încredere de cititori, convinși că resursele de continuă înnoire a umorului său sunt practic inepuizabile”. ■ D. Macrea tratează aspecte ale cultivării limbii în rubrica *Cum scriem*: „Dar fiind în dezvoltare continuă, pentru a satisface cerințele complexe ale comunicării și creației științifice și culturale, ea are nevoie, ca orice limbă vie, de precizări ale mecanismului ei funcțional în scriere și pronunțare, în lumina regulilor ei gramaticale, ortoepice și ortografice. Această acțiune se numește cultivarea limbii. Ea nu aparține exclusiv lingviștilor, ci unui cerc larg de intelectuali preocupați ca limba noastră să fie vorbită și scrisă cât mai corect, mai precis și mai frumos. Dacă astăzi se scrie și se vorbește mai bine ca înainte, faptul se datorește acestei acțiuni cu caracter colectiv, acestei griji multilaterale și permanente pentru limba noastră

națională. Un rol substanțial, pe care îl poate aprecia oricine, îl au în această acțiune presa, radio-ul, televiziunea, teatrul – prin marea lor influență asupra publicului cititor și ascultător. [...] Dar presa, radio-ul și televiziunea ajută opera de cultivare a limbii nu numai prin modelul de corectitudine pe care-l reprezintă scrisul și vorbirea lor, ci și prin acțiunea dirijată și explicată pe care o duc sistematic pentru semnalarea greșelilor de limbă și îndemnul pentru remedierea lor. Articole cu caracter orientativ și normativ privind cultivarea limbii au apărut și apar în reviste și ziare ca «România literară», «Presa noastră», «Luceafărul», «Contemporanul», «Limba română», «România liberă». «Informația Bucureștiului» ș.a. Radioul și televiziunea, prin rubricile *Odă limbii române* și *Mult e dulce și frumoasă...*, întreprind o acțiune de aceeași mare importanță”.

■ *Ce este noua editură „LITERA”* se intitulează interviul luat conducerii nou înființatei edituri. Răspund Vasile Bihari, director și George Buzatu, redactor-șef al editurii. „V. Bihari: Așa cum de altfel s-a precizat și în Hotărârea de înființare, editura noastră are trei obiective: a) să editeze lucrări de toate genurile (beletristică, știință, artă, muzică etc.) pe cheltuiala autorilor, b) să tipărească majoritatea agendelor și calendarelor ce apar în vară, c) să asigure administrarea unică a celor 15 edituri din sistemul editorial al Comitetului de stat pentru cultură și artă. [...] G. Buzatu: Aș vrea să precizez, în primul rând, că editura noastră nu va tipări aceste lucrări după un plan dinainte stabilit, ci vom publica în ordinea în care primim comenzile. În cazul referatului favorabil al redacției se încheie contractul de tipărire iar autorul este obligat să achite integral costul antecalculat în care se cuprinde și regia editurii, care este de 20% din costul tiparului. *Redacția: Ce cuprinde acest 20%?* Vasile Bihari: Toate activitățile redacționale și tehnice necesare tipăririi, adică lectura, tehnoredactarea, corectura, urmărirea în tipografie etc. *Redacția: Ne-ați putea spune cât va costa tipărirea unei lucrări?* Gh. Buzatu: Numai orientativ. Pentru proză circa 1 200 lei coala de autor (40 000 semne) la o mie de exemplare, iar pentru versuri circa 2 000 lei coala (700 de versuri) la o mie de exemplare. *Redacția: Care sunt posibilitățile de difuzare a acestor lucrări?* Gh. Buzatu: Ele vor putea fi difuzate fie prin sistemele existente – Difuzarea cărții, Difuzarea presei, Cooperația – fie de autori prin mijloace proprii. V. Bihari: Editura noastră, la cererea autorilor, poate facilita contactul cu diferitele organe de difuzare. De altfel, putem anunța că intenționăm ca în timpul cel mai scurt să deschidem o librărie etalon în București. *Redacția: În scurtul răstimp de la înființarea editurii, care este „pulsul” autorilor?* Gh. Buzatu: Într-adevăr, n-a trecut decât o lună de la înființare și vă putem spune că am primit circa 100 de oferte pentru publicarea de romane, poezii, piese de teatru, cărți de știință și muzică. *Redacția: Și acum o ultimă întrebare. Cum își recuperează autorul sumele investite sau mai bine zis cum se fixează prețul lucrării?* Gh. Buzatu: Prin vinderea ei – al cărui preț nu poate depăși totalul cheltuielilor de tipar și difuzare plus, bineînțeles, drepturile de autor, pe care și le poate stabili fiecare în limitele tarifelor în vigoare.

V. Bihari: Țin să subliniez în final că editura «Litera» nu are în principal un scop comercial, ci sarcina de a crea acelor autori care din diferite motive nu își pot găsi loc în planurile celorlalte edituri, posibilitatea de a lua contact cu publicul și critica de specialitate, de a-și valorifica creația proprie. Sperăm și suntem convinși că această experiență va reuși pe deplin, că vom izbuti să publicăm lucrări originale, inedite, care să se afirme prin reala lor valoare”.

■ Insistând asupra liricii lui „socialiste”, F. Pașcanu semnează un amplul medalion *75 de ani de la moartea lui Ioan Păun Pincio*: „Poetul duios și răzvrătit, ziaristul călăuzit de idealul socialist, Ioan Păun, s-a stins din viață în zorii zilei de 30 decembrie 1894 – acum 75 de ani – într-o dimineată tristă, cețoasă, ca și scurta sa viață. [...] Rămas orfan de tată la vârsta de 12 ani, el a trebuit la un moment dat să-și caute o slujbă. Nu găsea însă ceva care să corespundă firii sale. A pus mâna pe condei și scrisul lui, trist și plin de sensibilitate, fremăta în același timp, de o adâncă revoltă. A început să scrie la «Contemporanul», «Familia», «Săptămâna ilustrată», «Adevărul». [...] Socialismul lui Ioan Păun-Pincio era protestatar. Revolta lui era îndreptată împotriva societății bazate pe exploatare, care-l silea, pe el și pe ai săi, să trăiască în sărăcie. De aceea, în viața de toate zilele, în raporturile sale, mai ales cu posesorii banului, firea lui timidă acoperea, uneori, pe revoltatul împotriva relei întocmiri sociale. Gândirea sa socialistă și simțirea sa de revoluționar s-au manifestat în activitatea sa publicistică și poetică. [...] Ca și Traian Demetrescu și Ștefan Petică, Ioan Păun-Pincio e unul din pleiada de poeți și publiciști care au ilustrat mișcarea socialistă română din ultimele două decenii ale veacului trecut. La niciunul din ei nu găsești, însă, atâta duioșie și dragoste de oameni ca la Ioan Păun”.

■ Rubrica de *Consemnări din presa vremii* rememorează, sub semnătura lui C. D. începuturile publicisticii lui Eugen Ionescu: „La 22 ianuarie 1970 Eugen Ionescu a fost ales membru al Academiei Franceze. Știrea, difuzată în aceeași zi de toate posturile de radio, a căpătat, curând după aceea, în presa din întreaga lume, semnificația unui eveniment cultural demn de ample comentarii. Prin pana a numeroși și distinși publiciști, la noi ca și aiurea, personalitatea marelui dramaturg a fost din nou conturată și redimensionată, iar opera sa, ajunsă pe culmea unei împliniri unanim recunoscute, așezată pe o nouă treaptă în scara valorilor universale contemporane. Întâmplarea a făcut ca în acele zile când scriitorul trăia la Paris emoțiile acestei înalte expresii de prețuire pentru creația sa dramatică, să găsim la Biblioteca Academiei, într-o colecție de ziare apărute cu aproape patru decenii în urmă, o mărturie legată de un moment nu mai puțin crucial din viața sa: debutul ca poet, în România natală. Articolul, pe care-l reproducem din ziarul „Adevărul», publicat în ziua de 6 ianuarie 1932, sub semnătura unui prețuit gazetar din presa democratică a anilor '30 – doctorul Ygrec – consemnează în termeni entuziaști apariția primului volum de versuri – *Elegii pentru ființe mici* – datorate tânărului scriitor Eugen Ionescu. Valoarea documentară a articolului e cu atât mai remarcabilă, cu cât autorul lui întreve-

de în creația debutantului Eugen Ionescu, un talent de mari și promițătoare posibilități. «În ajun de anul nou cineva a deschis ușa sălii de redacție în care lucram alături de câțiva colegi tineri, și s-a apropiat de unul din ei. Se vedea că sunt prieteni. Fuseseră acum câțiva ani, după cât am aflat apoi, „colegi de bancă” la un liceu din Capitală. Noul venit aduse un volum: primul său volum de versuri. Mi-am aruncat și eu ochii asupra lui: *Elegii pentru ființe mici*. Ce o mai fi și asta? Mi-a întins și mie un volum. Versuri! La vârsta mea, omului nu-i mai arde de versuri și poezii. Îi plac mai mult lucrurile. Și apoi, ajungi să te cam desguști de acea infinită și ineputabilă răspândire pe hârtie răbdătoare a atâtor șiruri de proză searbădă, insipidă, cu rimă la coadă și intitulată: poezia românească. Și totuși, prin minte îmi străfulgera gândul: dar dacă e din întâmplare izvorul cristalin și răcoritor, ivit brusc în mijlocul Saharei literaturii române? Și am deschis volumul la prima pagină: RUGA: Doamne, eu sunt o frunză,/ eu sunt o nucă,/ sunt un broscoi speriat/ sunt o vrabie rănită./ Mi-au furat toate cuiburile./ M-au ajuns toate praștiile./ Doamne mic, ridică-mă/ și fă-mă fericit/ ca pe boii cu coarne nevinovate,/ ca pe câinii cu ochii de îngeri,/ ca pe nenuferi,/ ca pietrele prietenele... Și am rămas ca-n fața unui miracol, iată ceva neașteptat: POEZIE!. Doctorul YGREC»”.

• **[„Ramuri”, An VII, nr. 1 (67); revistă de cultură editată de Comitetul pentru Cultură și Artă al Județului Dolj; format tipografic A3, 24 de pagini; apare lunar; comitetul de redacție: Al. Piru (redactor șef), Ilarie Hinoveanu (redactor șef adjunct), Mihai Duțescu (secretar general de redacție), Ovidiu Ghidirmic Grigore Traian Pop, Vlad Rodnei]** În *Educație europeană*, Mihnea Gheorghiu scrie despre spiritul european și importanța afirmării culturii europene în contextul unei civilizații „deposedate de specificul componentelor ei naționale și înzestrată cu trăsăturile vulgarizatoare ale unei universalități reziduale, preluate pe-alocuri din noua mitologie americană”. ■ Petru P. Ionescu publică articolul *Imagine, metaforă, simbol*, în care analizează raportul dintre stilul și scopul unei opere literare (spre exemplu, operele lui Swift, Buttler și Camus aparțin, într-o anumită măsură, literaturii angajate). Sunt discutate funcția și modul de funcționare ale imaginilor poetice, metaforelor și simbolurilor, pornind de la teoriile „geniului grec” până la Mircea Eliade. ■ Gabriela Pisoschi propune articolul *Quintilianus critic literar*: „Prețuim la Quintilianus [...] lupta devotată pe care a dus-o împotriva defectelor de stil ale epocii, chiar dacă nici el nu s-a putut sustrage cu totul, și pentru revenirea la un stil clasic, cu atât mai mult cu cât Quintilianus nu se referea numai la practica elocinței din for, ci privea măiestria stilistică în general”. ■ Referindu-se la scrierile lui Beckett, Romulus Dianu dezbate subiectul *Arta absurdului contemporan*. Privitor la piesa de teatru *En attendant Godot*, autorul articolului menționează faptul că absurdul nu este o invenție a omului, ci a naturii și că piesa lui Beckett tratează problema singurătății umane. „Beckett n-a descoperit nimic, nici chiar absurdul; a propus doar o modalitate de a

suporta amoralul și ilogicul din natură”. ■ Mihai Pișcoci semnează a doua parte a articolului *Identitatea lingvisticii cu estetica la Benedetto Croce*, „unul dintre puținii filosofi ai zilelor noastre care au crezut în puterea transformatoare a artei”. ■ Radu Petrescu este prezent cu un fragmentul de proză *Umbra*. ■ În secțiunea *Critica ideilor literare* Adrian Marino semnează articolul *Estetismul (II)*. Plecând de la „cea mai răspândită, dar în același timp și cea mai echivocă” definiție a estetismului („metodă de transformare a vieții într-o operă de artă”), Adrian Marino aduce conceptul de „estetism” în diferite contexte: formula elină *Kalokagathia*, doctrina „sufletului frumos” și a „formeii vii” întâlnită în romantismul german, doctrina existențialistă, „modernă”, sau concepția hedonistă. În a doua parte a articolului este amintit ceremonialul lecturii din cadrul Cenaclului macedonskian, un rit închinat „frumosului”. ■ Al. Piru se ocupă de romanul lui Eugen Barbu, *Princepele*, pornind de la intenția autorului de a alcătui o sinteză a epocii fanariote, o „istorie fabuloasă”, nicidecum o „reconstituire istorică fidelă a vreunei domnii”. Materia epică este redusă la minimum, iar modelul romanului poate fi găsit și la Mateiu I. Caragiale, în *Craii de Curtea Veche*, „cu deosebirea că acolo eroii nu mai aspiră către acel veac de decadentă, în vreme ce aici trăiesc veritabil în el”. Este apreciată forța evocatoare a imaginilor plastice (din tabloul invaziei fluturilor, spre exemplu). ■ La *Recenzii*, Ion Trăistaru scrie despre *O culegere de texte de literatură română veche* (Ed. Tineretului, 1969) apărută sub îngrijirea slaviștilor G. Mihăilă și D. Zamfirescu. Culegerea acoperă perioada 1402–1647 și include și texte care nu au mai fost publicate anterior, precum *Sfaturile către Moise Movilă* ale lui Petru Movilă. □ În aceeași rubrică, George Gibescu scrie despre volumul *Exegeze* al lui Geo Șerban, considerat a fi un critic lipsit de vocație, „în mâinile căruia opera moare”. De exemplu, *Etica și estetica muncii la Tudor Arghezi* nu este decât „un studiu de economie politică”. □ Titus Bălașa prezintă volumul lui Leon Baconsky: *Marginalii critice și istorico-literare*, căruia i se reproșează caracterul eterogen, precum și faptul că unele recenzii sunt „firave și cenușii (N. Dunăreanu: *Oameni și fapte*), în timp ce unele articole sunt ocazionale sau „simple notații omagiale”. ■ În *Studii. Mărturii. Documente*, Al. Hanță observă apropierea lui C. Conachi (*Meșteșugul stihurilor românești*) de lucrarea lui M. l'Abbé de Lévizac, *L'Art de parler et d'écrire correctement la Langue Française, ou Grammaire Philosophique et Littéraire*. ■ G. Mihăilă semnează articolul *B.P. Hasdeu, lingvist și filolog*, în care prezintă monografia profesorului C. Poghir. Lucrarea subliniază studiile și cursurile (ținute la Universitatea din București) de gramatică comparată și indo-europeană ale lui Hasdeu, precum și cele de istorie a limbii române. ■ Ov. Ghidirmic ajunge la episodul al treilea din *Exegeze eminesciene (III)*, în care se ocupă de lipsa argumentelor solide din critica pe care D. Popovici o făcuse operei călinesciene referitoare la poezia lui Eminescu. De pildă, „G. Călinescu s-ar fi lăsat peste limitele îngăduite atras de freudism”. ■ G. Gheorghită scrie despre opera lui

Emil Botta. Poezia sa, pe alocuri solemnă și gravă, pe alocuri grotescă sau înșelătoare, „mărturisește despre absurdul și nimicnicia pământenei existențe (*Întunecatul april*); poezia erotică stă sub semnul morții. Cât despre proză (prozele poetice din *Trântorul*), aceasta aduce mărturie despre „avatarurile și chinurile unui melancolic incurabil”. ■ Despre activitatea scriitoricească a soților Teodoreanu, Matei Alexandrescu dialoghează cu Ștefana Velisar Teodoreanu. ■ Mihai Novicov evocă *Întâlniri cu Camil Petrescu*, din care reiese că prozatorul se considera un scriitor „angajat”, pentru care arta însemna „o slujire”. Se vorbește și despre scenariul de film *Bălcescu*, din care s-a născut romanul *Un om între oameni*. ■ În *Confluente*, Gabriela-Maria Pinteă semnează articolul *De la literatură la aliteratură*, un comentariu referitor la volumul de critică literară al lui Claude Mauriac apărut la Paris în 1969 (*De la littérature à l'alittérature*). □ Elena Răducanu scrie *Despre stilul lui Jean Giraudoux*, al cărui „instrument de cunoaștere a universului este limba” și este izolat de toate curentele literare. Pe aceeași pagină, Constantin Chioralia publică articolul *O femeie pură: Tess d'Urberville*, un comentariu asupra portretului pe care Thomas Hardy îl face eroinei sale. ■ Un articol referitor la relația dintre un poem și modul în care poate fi intonat, propune Eugen Negrici în *Despre vers și intonație*: „Adevărata dicție poetică trebuie, așadar, să tindă la uniformitate”, întrucât un mesaj transmis astfel „își slăbește structurile, cuvintele tind să-și piardă contururile pentru a se topi într-un tot inanalizabil, ca și cum versul și poemul ar forma un cuvânt unic, «un cuvânt total» – cum spunea Mallarmé”. ■ Este publicat fragmentul *Tel Quel* de Maurice Nadeau, un capitol din monografia *Le roman français de puis la guerre*, în traducerea Virginiei Baciuc. Sunt expuse concepțiile lui Philippe Sollers (și ale colaboratorilor săi, precum Thibaudeau) despre roman, ficțiune și despre scris în general: „Confruntând activități omenești foarte diferite, colaboratorii revistei «Tel Quel» sporesc iluzia că ordinea lumii ar fi identică ordinii cuvintelor. Mediator al realului, scriitorul nu-l transformă decât introducând în el orizontul posibilului”. ■ În *Meridiane*, poeme din poezia americană, de Allan Ginsberg, Robert Lowell, Lawrence Ferlinghetti.

• [„Secolul 20”, nr. 1 (109), *Revistă de literatură universală*, editată de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România; format A5; apare lunar, 212 pagini; Comitetul de redacție: Acad. Al. Philippide, Ion Brad, Ov. S. Crohmălniceanu, Zoe Dumitrescu – Bușulenga, Mihnea Gheorghiu, Dan Hăulică (redactor-șef), Ștefan Aug. Doinaș (redactor-șef adjunct), Georgeta Horodincă, Tatiana Nicolescu, Florian Potra] Împlinirea a 100 de ani de la nașterea lui André Gide este semnalată de Vladimir Streinu în *André Gide modernul*. Acesta sugerează încă din titlu actualitatea gândirii lui Gide. Textul este scris sub forma unui jurnal de lectură în care criticul își motivează fascinația pentru spiritul filosofic al lui Gide și argumentele sale sunt în contradicția opiniei unora dintre scriitori care îl arhivează pe Gide în „istoria

literară”. Gide este modern prin natura sa experimentală, originală și empatică față de cititor. ■ Dintre textele lui André Gide, sunt traduse *Tratatul despre Narcis. Teoria simbolului* de Cornel Mihai Ionescu și *Jurnalul lui Tezeu* de Virgil Tănase. □ În articolul *Ygdrasil, paradisul și cartea*, Cornel Mihai Ionescu vorbește despre estetismul lui Gide. Principiile estetice ale gânditorului gravitează în jurul ideii de „meditație asupra esenței”, ceea ce justifică idealul găsirii unei „forme a sufletului”. Proza lui nu poate fi încadrată într-un anumit gen, deoarece actul scrisului este structurat după mecanismele gândirii pure. □ Și Alexandru Baci realizează un studiu comparatist între André Gide și alte spații culturale, în *Prezența lui Gide*. □ În *Oedip, modelul înțelepciunii istorice*, Virgil Tănase scrie un amplu eseu despre modelul prin care „un spațiu al realului” „primește” „o figurare simbolică”. □ În traducerea lui Petre Solomon, apare nuvela *Tinerețe* de Joseph Conrad. □ Traducătorul va publica și un eseu despre prietenia dintre Conrad și Gide. □ Eugen Barbu traduce nuvela *Doi franci jumate perechea de papuci* de Roger Grenier. ■ Al. Oprea în *Roger Grenier și destinul său literar*, arată că în cazul lui Grenier biografia și opera se refractă una în cealaltă „Omul și scriitorul realizează un unic destin”. □ Eugen Barbu și Andrei Ion Deleanu semnează versiunea în românește a povestirii *Papillon* de Henri Charrière. □ Jean François Revel în *Papillon sau literatura orală* subliniază că povestirea lui Charrière este „în stare pură” datorită oralității stilului și a creării unei egalități semantice dintre *a trăi* și *a scrie*. ■ În *Conștiința istoriei în poezia spaniolă de azi*, Andrei Ionescu analizează receptarea istorică a activității poetice a lui Antonio Machado. ■ Barbu Brezianu este autorul textului *O prietenie exemplară: Henri Marisse și Theodor Pallady*. ■ La 120 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, același Andrei Brezianu publică *Un ecou din Etiopia*: cea dintâi traducere engleză a *Sărmanului Dionis*, anunțând din titlu evenimentul important și mult așteptat al recunoașterii geniului eminescian în „circuitul valorilor universale”. Cu toate acestea, procesul recunoașterii are un „ritm destul de lent”. Traducerea a fost realizată de Richard Pankhurst, fiul Sylviei Pankhurst care a tradus o parte din poemele lui Mihai Eminescu alături de O. Stefanovici – *Poems of Eminescu*, translated from the Romanian and rendered into the original meters by E. Sylvia Pankhurst and O. Stefanovici, Ph.D. with a Preface of G.B. Shaw and an Introduction by N. Iorga, London, Kegan Paul, Trench Trubner and Co. Ltd., 1930”.

• [„Steaua”, An XX; nr. 1 (240); Revistă a Uniunii Scriitorilor; format tipografic A4, 98 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Aurel Rău (redactor-șef), Aurel Gurgianu (redactor-șef adjunct); Victor Felea, D.R. Popescu, Virgil Ardeleanu, Leonida Neamțu, Mircea Tomuș, Aurel Câmpănu] La intrarea revistei în cel de-al treilea deceniu de apariție, Victor Felea face un bilanț al realizărilor, notând totodată ce trebuie făcut în continuare, noua etapă pretinzând „modificări în dinamismul intrinsec al publicației”, „promovarea valorilor autentice”, urmărirea atentă a aparițiilor editoriale,

„conviețuirea în raporturi de stimă și fraternitate cu celelalte publicații din țară, cu toți scriitorii adevărați”. ■ Sub titlul *Convorbiri „Steaua”* este publicată consfătuirea de lucru „desfășurată în fața microfonului” la care participă redactorii revistei. Aurel Rău precizează că se intenționează o ancorare în problemele actualității, chiar dacă, fiind o publicație lunară, nu poate formula imediat în viața literară. Mircea Tomuș propune o coborâre „înspre repere mai sigure, de conținut, de interpretare a fenomenului literar”. Victor Felea consideră că e oportună participarea revistei la discuțiile „și la problemele de actualitate ale revistei”, răspunzând astfel unor „exigențe ale actualității”, în vreme ce Leonida Neamțu găsește suficient ca „revista să fie interesantă”, „să câștige simpatia cititorilor” și nu să se facă „totdeauna un sumar șablon”, fapt „enervant” și pentru Virgil Ardeleanu, și pentru V. Felea. În continuare, Mircea Tomuș propune „punerea în concordanță a planurilor critic și beletristic”, iar Victor Felea, o intervenție mai fermă „în programarea lucrurilor”. Se mai ia în discuție calitatea poezilor și a prozatorilor publicați (Virgil Ardeleanu, Aurel Rău), imprimarea unei ținute originale (D.R. Popescu), comentariu critic de bună calitate (Mircea Tomuș), să răspundă „preocupărilor omului contemporan”, prin „intervenții foarte diferite în problemele” actuale. ■ Mircea Tomuș scrie un studiu despre *Eminescu – Creangă* înregistrând „interpretările și analizele”, care invită „la o considerare și din alte puncte de vedere”. ■ Cronica literară la volumul lui Eugen Barbu, *Princepele*, semnată de Virgil Ardeleanu, este structurată în următoarele părți: *Tâlcul rezervelor*, *Viziune sociologică*, *Estetism*, *Agonie și extaz*, *Fanariotism*, pe parcursul cărora este înregistrat „limbajul reticent, insidios, de-a dreptul dușmănos” adoptat de critică atunci când este luată în discuție creația autorului, obiecțiile aduse de aceasta cum că „ceea ce ține pe loc *Princepele* e o anume obstinație întru comunicarea unui imens bagaj informațional, ce se revendică de la o insolită și ermetică suprastructură”. V. Ardeleanu notează o serie de reproșuri cu intenția de a le demonta: „Lui Eugen Barbu, unii vor să-i refuze, cu și fără temei, orice încercare de a depăși universul *Groapei*. [...] Ar fi totuși profund greșit dacă am considera *Princepele* doar o carte a demitizării și demistificării, o carte de critică socială. Realistă și istoricizantă, adevărată și imaginată, dură și diafană, proza aceasta se impune înaintea de toate printr-un rafinament deosebit. [...] Stilistul, metaforicul, versatul mânduitor al unei limbi diamantine e prezent de la început până la sfârșit. Limba, îndeosebi, este cu adevărat excepțională. Fără corespondent în proza contemporană, ea nu poate fi asemănată decât cu aceea a lui Alexandru Macedonski. Ca și huliul Macedonski, blamatul Eugen Barbu intuiește și demonstrează patriotismul, intuiește și creează estetismul printr-o uimitoare capacitate de reînviere a unei limbi de mult dispărute, care, incontestabil, n-a arătat niciodată cum arată aceea din *Năluci din vechime* sau din *Princepele*. [...] Cei mai înverșunați denigratori ai lui Barbu îi recunosc acestuia o mare calitate: capacitatea de a crea atmosfera într-o pânză epică țesută cu culori și difuze

stări psihologice. Comentatorii de până acum ai *Princepelui* au remarcat și ei această însușire, referindu-se, în majoritate, la capitolul prim. [...] Cum bine observa Nicolae Manolescu, fanariotismul propus este unul total. (Nu știu însă ce se poate înțelege prin cel ideal.) Fanariotismul lui Eugen Barbu își revendică totul, de la comportamentul domestic și neînsemnata reacție de moment, până la concepția filozofică sau numai diavolească despre putere. Istoria, cu binecunoscuta și trista noastră epocă, aproape că n-are ce căuta aici. Domnia căzăturilor din Fanar în țările românești e numai punctul de plecare pentru imaginarea unei faze de civilizație complet răsturnată. Fanariotismul, aici, înseamnă putreziciune morală și socială, ruperea oricărei legături cu trecuta și bănuita lume ideală. Înseamnă, într-un fel, bizantinismul dus până la ultimele consecințe”. ■ O altă cronică e scrisă de Mircea Tomuș și are în vedere *Poezia lui Tonegaru*, de „orientare suprarealistă, cu evaziunile lui în fantastic sau oniric”, care „începe prin a profesa, să zicem realismul, dar abia schițat gestul, el este și compromis, astfel încât în coaja ei de nucă coexistă geneza și moartea nu numai a suprarealismului, dar și a moștenirii simboliste, a poeziei protestatare anilor '40, o întregă istorie și decadență a metaforei române, a ermetismului etc.”. ■ În *Calendarul* lui Ion Horea, Victor Felea apreciază „poezia abstrasă parcă din timp, cu toate că în fond e tot o variantă a temporalității, oază de liniște și prospețime într-un deșert al combustibililor extreme și adeseori sterile. Constați cu uimire că se poate și așa, că dincolo de arabescurile fanteziei sau de ieroglifele misterioase ale inconștientului e posibilă și linia simplă a emoției obișnuite, că lângă niște construcții complicate și stranii poate stărui și spațiul verde și liniștitor, că peste normele unei estetici a excepțiilor reușește să-și facă loc norma străveche a bunului gust [...] În ce îl privește pe Ion Horea, el are vocația naturii pentru că o poartă cu sine chiar și înăuntrul zidurilor citadine, gândește și simte în spiritul ei, în ritmul specific al celor care au trăit și trăiesc aproape de ea”, conchizând că „Ion Horea a întors o filă importantă în calendarul destinului său poetic”. ■ La cronicile precedente, revista o mai adaugă și pe cea semnată de Ion Pop la *Odihnă în țipăt* de Cezar Baltag, autorul unei lirici, „expresie, mai mult decât a unei lumi – a tensiunii căutării nedefinitului, o năzuință de maximă spațializare în necunoscut a eului. Universul concret, cu reliefurile lui schimbătoare, face loc Cuvântului, el însuși spațiu pur și nelimitat, însă nu unul ce ar evoca încă materia, ci întors spre sine, în ascetică autocontemplare. [...] *Răsfrângeri*, momentul anterior al poeziei lui Cezar Baltag, poezie de «rece extaz» și solemne caligrafii sonore, fusese o punte de trecere; peste o lume strict arhitecturată urca mai purul cer al Cuvântului, în a cărui muzică se regăsesc cu încântare, și poetul nu se putea imagina decât ca un Orfeu iscând din liră universuri. Zicere asupra, prefața lirică a noului poem, încearcă o «definiție» a poeziei tot ca «răsfrângere», nevoie de a se regăsi, însă în necunoscut, dincolo de prezențele creatului. O stare de ciudată confuzie interioară, boală a simțurilor și intelectului prezidează această aspira-

ție încordată (expresie intelectualizată a «dorului» popular), cosmosul fiind așezat sub regimul dubiului [...] Aparența unei salvări se încearcă a fi găsită totuși în Cuvânt, chemat să convoce necontingentul, în aceeași rostogolire inefficientă pentru recuperarea unui sens uman. [...] Conceput pe scheletul celui mai profund basm românesc, *Tinerețe fără bătrânețe*, poemul lui Cezar Baltag ne propune expresia unor momente cruciale ale existenței – Nașterea, Setea, Uitarea – triptic unificat în stringența unei structuri sub semnul acestei tensiuni, care ar putea fi interpretată, în ultimă instanță, ca o năzuință a poeziei de a se întâlni cu sine, într-o zonă de avânturi abstracte. Fenomenul «îrealizării imaginii» despre care s-a vorbit ca de un dat fundamental al liricii moderne, se regăsește exemplar în acest poem disciplinat de intelect, de o anume ariditate, dacă îl judecăm dintr-un punct de vedere tradițional, dar care e de fapt, mai peste tot, creator de mitologie”. ■ N. Carandino realizează o cronică a spectacolelor din București: *Carlota, Nora și soacra, Meșterul Manole, Manevrela, Al patrulea anotimp, Astă seară se improvizează, Transplantul inimii necunoscute, Oedip salvat, Un om egal un om*. ■ Viața cărților include □ *Martiriul Sfântului Sebastian* (E.P.L.,1969) de Eugen Barbu despre care T. Tihan scrie că „tot ce atinge condeiul său devine literatură”, printr-un stil inimitabil; □ *Dragostele mele* (E.P.L.,1969) de Traian Iancu, volum de versuri în care autorul „simte organic arta cuvântului folcloric” (Horia Bădescu); □ *Antologia literaturii de avangardă* (E.P.L.,1969) de Sașa Pană care oferă, în sfârșit, literaturii acea carte de mult așteptată, „singura în stare să ofere, printr-o justă și cuprinzătoare selecție, o imagine complexă a curentului”, notează Ion Pop; □ *Omar Khayyam, catrene* (Ed. Tineretului, Colecția „Cele mai frumoase poezii”, 1969) în traducerea lui George Popa, *Ca să fii stea* (E.P.L.,1969) de Iv. Martinovici. ■ Este consemnată deschiderea, în sala de Expoziții a Bibliotecii Universitare din Cluj, a unei retrospective „Steaua”, cu prilejul manifestărilor prilejuite de împlinirea a 20 de ani de apariție a revistei. Materialul ei – cărți, reviste, fotografii, documente, manuscrise, scrisori – a fost selectat și aranjat de criticii literari Virgil Ardeleanu și Mircea Tomuș. ■ Sunt publicate versuri de Lucian Blaga (*Lauda văzduhului, La cincizeci de ani*), Zaharia Stancu (*Ady Endre*), V. Felea, Florența Albu (*Alt joc, Descântec de urât, Joc de unu*), Monica Pillat, Daniel Turcea, Modest Morariu.

● [„Tânărul leninist”, nr. 1, fără însumarea numerelor din anii anteriori, revistă a C.C. al U.T.C., format A5, apare lunar; nu se precizează componența redacției] A. P[ăun] semnează recenzia la cartea lui Jean Rousselet: *Adolescentul, acest necunoscut*: „Lucrarea *Adolescentul, acest necunoscut* a doctorului Jean Rousselet vine să completeze lista studiilor asupra adolescenței, aducând un plus de cunoaștere vârstei de aur a omului. [...] Pe lângă această analiză, autorul întreprinde și o acțiune de îndrumare medicopsihopedagogică a celor care vin în contact cu adolescentul, pentru care lucrarea de față este indispensabilă”.

• [„Teatrul”, an XV, nr. 1; Revista editată de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și de Uniunea Scriitorilor din R.P.R; Format tipografic: A4; apare lunar; 93 de pagini; Redactor șef: Radu Popescu; Colegiu de redacție: Aurel Baranga, Radu Beligan, Matei Călinescu, Paul Everac, Gh. Ionescu-Gion, Andrei Șerban, Crin Teodorescu, Florin Tornea (Redactor șef-adjunct)] Numărul se deschide cu textul *Eminescu*, nesemnat. Pornind de la un studiu critic privind stadiul teatrului românesc și situația literaturii dramatice românești, publicat în revista peștană „Familia” din 18 (30) ianuarie 1870, „semnat sfios cu inițiale: M. E.”, din text aflăm: „S-au împlinit, în chiar aceste zile, o sută de ani de la publicarea acelor judecăți. Ne aplecăm azi asupra lor cu ochii îngreunați de zestrea experienței, eforturilor și câștigurilor unui secol de devenire. Și ne gândim, întorcându-ne în timp, că pentru contemporanii săi, M. E. a fost, neîndoios, excesiv. [...] Atare îndelungă persistență a nervurilor programatice ale articolului său, depășește negreșit închipuirea și așteptările poetului. Vederile lui nu se proiectau atât de departe în viitor. Ambiția lui (poate, juvenil temporară) se limita la posibilitățile mediate și ținea spre o grabnică edificare a unui teatru național, vrednic să stea, nu pe calea imitației, ci autentic, original, fără sficiunea întârziatului sau nevolnicului, alături de ceea ce era prețios și verificat trainic și semnificativ în bătrâna cultură teatrală a Europei. Această ambiție se însoțea cu o subliniat mărturisită încredere în plasma ingenuă a poporului nostru – neatinsă decât superficial de valurile mediocrității boulevardiere și cabotine ale vremii. Și visul său – dar și convingerea – era să contribuie el însuși, ca poet, la închegarea acestui teatru. [...] Năzuința spre dramă, obsesia închegării unei opere dramatice au stăruit, de altfel, până în ultima clupă lucidă a geniului său creator. Nu este exagerată impresia mărturisită de Mihail Sebastian că teatrul a ocupat locul central «în destinul de om și de scriitor al lui Mihai Eminescu». [...] De aceea moștenirea dramatică a lui Eminescu ni se înfățișează doar în stare intențională, ca un tezaur de nestemate în nuce, ce-și așteaptă încă cercetătorul și exegetul. Substanța dramei eminesciene poate fi însă de pe acum recunoscută: hrănită de încrederea în forța dătătoare de sens și de vigoare a permanențelor istorice; încălzită de ceea ce – peste gândirea, filozofia și obiectivele concrete ale creației poetului – Camil Petrescu numea esența poeziei lui; [...] Sunt peste o sută de ani de atunci. Eminescu bate încă puternic la porțile actualității”. ■ Dumitru Radu Popescu, laureatul Premiului de dramaturgie al Revistei „Teatrul” pentru anul 1969, semnează textul *Tentația teatrului*: „Piesa de teatru este cea mai crudă experiență literară, cea mai nemiloasă, cea mai grea. E adevărat că o piesă nu se scrie ușor, dar nici un roman nu se așterne pe hârtie fluierând. Diferența vine nu din unghiul autorului față de operă ci din unghiul operei față de scriitor. [...] O piesă e un tatuaj pe o vârstă, pe o parte în braț, pe o parte de inimă. Și cum scrisul este o cursă lungă, să procedăm ca bătrânii lupi de mare: să ne respectăm tatuajele”. □ În continuare, Ileana Popovici semnează *D. R.*

P. – portret în perspectivă, făcând o prezentare a operei lui D.R. Popescu scrisă până în 1969: „Cu puține – și grandioase – excepții, ale unor creatori a căror operă sună obsesiv pe una și aceeași acută (un Kafka, un Beckett, să zicem), vitalitatea talentului unui scriitor se certifică prin aptitudinea de a se reînnoi neîncetat. Conform acestui criteriu, Dumitru Radu Popescu se află în stare de perpetuă «erupție»: încă foarte tânăr, scriind și publicând mult [...], el se schimbă mereu, cu o plăcere proaspătă a explorării în jur și în sine, fără să pară vreodată crispat sau stânjenit de stângăciile inerente, într-un fel parcă indiferent la rezultatul imediat, atent «pe dinăuntru» la un pariu cu propria persoană, «ieșindu-și în întâmpinare» cum spunea o poveste din copilărie, la fiecare etapă, voios, mucalit, binevoitor, ca într-un joc alcătuit din mai multe probe de îndemănare... Întreaga sa prezență în literatură are acest aer destins, fără reticențe, izvorât din conștiința bogăției resurselor sale. [...] Dacă va evolua pe linia anunțată de piese și mai ales de ultimele creații de proză, scrisul lui D. R. P. făgăduiește implicit teatrului un transfer de vigoare: prin tipul de fantezie, temerară, lansându-se în construcții de anvergură, prin darul de a descifra ascunsă bogăție a vieții, de a o revela dinăuntru țesutului vibrant și viu, de a crea tensiunea investigației. Și prin tonalitatea specifică, foarte bărbătească, echilibrând vibrația tragică și umorul, și din care teatrul își poate lua elan și putere de seducție”. ■ Petru Popescu semnează *Note despre Sorescu*, în care spune că „Sorescu e tipul scriitorului despre care se pot inventa lucruri inteligente, și, dincolo de calitățile reale, o bună parte a succesului său de critică se datorează acestui fapt”. Începând cu volumul *Singur printre poeți*, autorul textului spune: „Ca toate spiritele inteligente și ironice, conștiente de proporțiile lor, ca și de cadrele în care operează, Sorescu se opune structural pierderii controlului, lipsei de luciditate, beției de cuvinte de metafore, de sentimente, și tuturor celorlalte forme de ebrietate literară în urma cărora se naște o artă prezumțioasă și grandilocventă, pustie de sens și perisabilă, cu atât mai ridicolă și mai conjuncturală, cu cât pretinde a fi mai măreață și mai permanentă. Or, aici Sorescu lovește temeinic un mare defect al creatorului român în genere: tendința de a se lăsa furat, alcoolizat de propriul talent, de a transforma conștiința suficientă a acestui talent în suportul unic al existenței intelectuale, de a lansa împrumuturi fără acoperire la banca înzestrării, a promisiunii, a vârstei etc. Literatura scrisă în grabă, fără fonduri spirituale, fără cultură, fără scop moral, fără compunere estetică, literatura susținută doar de presupunerea dotării autorului și de îmbătarea cu propriile metafore, iată ceea ce critică și contestă Marin Sorescu în bună parte din volumul *Singur printre poeți* (titlul, malițios, asimilează în conștiință pe poeți cu niște... fiare, îndepărtându-i de suav, de muzical, de generos, de aerian)”. □ Despre *Iona*, autorul textului va spune: „Ca dramaturg, Sorescu se dezvoltă și se îmbogățește fără să-și păărăsească liniile cunoscute. Mult dezbătutul soliloc intitulat *Iona* e o încercare dramatică ambițioasă. La prima vedere, ea suferă de o oarecare facilitate: în teatrul recent a devenit co-

mună și chiar de rigoare prelucrarea unei bucăți de mit, și pe această cale a venit la modă... Biblia, tratată uneori scandalos de fantezist și de frivol. Sorescu caută să fie serios și responsabil, într-un text în care se păstrează însă ticurile sale umoristice mai vechi. [...] Ce-a vrut autorul să realizeze în piesă? O metaforă a condiției umane, iată cel mai comod răspuns. O balenă, în care e o altă balenă, în care e o alta, și cine știe câte altele la rând, și la mijloc un om, un biet prizonier, ce caută să scape mereu, și mereu nu reușește, încât până la urmă, descurajat cu totul, se sinucide. Dar Sorescu a proiectat în Iona și un tip românesc, mai vechi, caragialesc în unele intonații, foarte de ultimă oră în altele, oricum aparținând conștiinței românești suburbane, foburiene. Ascultat pe fragmente, Iona e un pescar cu intonații de mahalagiu. Discrepanța între stilul temporal și lumesc al eroului și calvarul gigantic prin care trece e uneori de un bun efect scenic; în piesă se insinuează ideea că Iona a fost un individ oarecare, anonim și comun, mediocru, supus unei nenorociri strivitoare pentru umerii lui plâpânzi și omenești”. □ În concluzie: „Emoția, după noi, ar rotunji un creator atât de deosebit în literatura română de după război. Dar iată un lucru pe care doar creatorul însuși îl poate decide”. ■ Titus Popovici semnează textul *Să-mi scrieți o comedie*: „Trăim o epocă de răsturnări și prefaceri continui, de experiențe fundamentale în care omul e și subiect și obiect, în care tragicul – categorie la care arta contemporană pare a fi mai sensibilă – se învecinează nu o dată, sau se întrepătrunde cu comicul mărunț sau colosal: epocă de mari întrebări nedelegate, de certitudini cucerite definitiv, de întrebări care devin certitudini și certitudini care se transformă peste noapte în întrebări”. Titus Popovici pledează pentru „comediile care să alcătuiască o expresie mai generală, mai largă și mai multiplă a acelei componente a spiritului nostru”, adăugând: „Dacă aș fi Mecena... aș institui nenumărate concursuri cu premii substanțiale pentru comedie; aș inaugura nesfârșite dezbateri despre satiră, posibilitățile și servituțile ei, în socialism; pentru fiecare dramă, tragedie, piesă de idei aș cere autorului ei să-mi scrie și o comedie, sau o farsă, chiar dacă va striga până la ceruri că n-are vocație și nu i-aș juca drama, tragedia, sau piesa de idei până nu mi-ar prezenta, ca pe un buletin de identitate, comedia complimentary. Dar nu sunt Mecena...”. ■ Crin Teodorescu semnează un studiu intitulat *Roland Barthes și semiologia teatrală sau Statutul semantic al teatrului*. ■ Miron Radu Paraschivescu scrie despre *Stil și epocă*: „Cred că e totuși timpul ca autorii de filme istorice de la noi să-și răspundă limpede la o întrebare fundamentală: vor ei să facă din filmul istoric o artă sau numai (și când scriu acest cuvânt: numai, nu vreau să diminuez cu nimic însemnătatea pedagogică a filmului istoric), o instructivă treabă de educare a maselor prin acest mijloc de mare acces care e cinematograful?”. ■ În *Cronica dramatică* apar următoarele texte: □ Florin Tornea, *Spectacole tampon*, despre piesa *Coana Chirița* la Teatrul Național din București: „*Chirița* nu este însă un spectacol al lunii, ci al anului...”. □ Despre aceeași piesă, *Coana Chirița* de Tudor Mușatescu, scrie și

Aurel Dragoș Munteanu: „Premiat la Festivalul Național de teatru, spectacolul *Coana Chirița* a fost, de altfel, momentul culminat al acestei manifestații artistice de amploare, care s-a încheiat în atmosfera de sărbătoare și de feerie populară cucerind entuziasmul spontan al spectatorilor din sală și, după cum s-a văzut, al juriului. [...] Aproape trebuie să-i felicit pe autori, de la Alecsandri până la T. Mușatescu și Horea Popescu, cei doi realizatori actuali ai Chiriței, că au reușit să ocolească creația fundamentală! Cei doi din urmă puteau de fapt să nu rateze o realizare de zile mari, dacă ar fi făcut apel mai mult la Caragiale și dacă și-ar fi permis mai multă mizantropie, situând personajele sub lupa măritoare a unui teatru mai puțin tolerant, mai puțin *à la légère*”. ■ Alecu Popovici semnează *Zâmbesc... Râd...*: „Doamne, câte gânduri serioase nu s-au desfășurat pe seama acestui gen ușor, câte anchete nu s-au întocmit, câte mese rotunde nu s-au consumat! De când se tot discută despre perisabilitatea sa, genul a căpătat și clasici, cupletele – unele – au intrat în antologie, iar nasul lui Tănase stă alături de busturile așilor teatrului românesc. Așa că introducerea teoretică circumstanțială fiind de mult epuizată ne vom opri la acest *Nicuță la... Tănase*. [...] În sfârșit, sub semnul acestui «duo», firesc am așteptat mai întâi și mai întâi – *actualitatea*. Pe care am întâlnit-o de astă dată”. ■ Revista publică un text, nesemnat, *Victor Eftimiu la a 81-a aniversare*: „Scriitor-Proteu, Victor Eftimiu a fost unul și același, numai în credință și ideal. Patria, poporul și limba românească sunt steaua lui polară, sunt izvorul lui de har, sunt drumul lui către absolut. De aceea, nimic nu poate fi mai nimerit pentru încheierea acestei notații de sărbătoare, decât un vers chiar al său, dintr-un poem în care patrie, popor și limbă românească au primit închinăciunea lui, și pe care noi îl repetăm astăzi, de la noi spre el: «...Sărutu-ți mâna, voievoade, și cititor pretutindenar»”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de *Dramaturgia lui Adrian Maniu*: „Cercetat puțin și pe nedrept, teatrul lui Adrian Maniu reprezintă una din formele cele mai îndrăznețe și originale ale dramaturgiei noastre interbelice”. ■ B. Staicu semnează o cronică de carte, *Teatrul modalităților combinate*, de R. Kostelanetz, Dial Press, New York, 1968. ■ Din textul *Stagiunea pariziană. Piese moderne și spectacole experimentale* de Ovid Constantinescu, aflăm: „La Lucernaire este numele teatrului care găzduiește în momentul de față o serie de spectacole cu piesa *Jonas* de Marin Sorescu, în regia lui Radu Penciulescu, cu decorurile lui Ovidiu Bubulac și în interpretarea actorului Roland Husson (cum s-ar zice o coproducție româno-franceză)”. ■ Dumitru Solomon, în *Teatrul TV*, se întreabă: „*Salonul literar* al televiziunii n-ar putea aborda și subiecte mai puțin generale, mai puțin abstracte, mai aplicate, mai concrete decât: scriitorii și critica, scriitorii și editurile, reportajul și actualitatea, moștenirea literară etc.? Poate, că în acest fel, discuțiile ar fi mai animate, mai interesante, mai la obiect, mai personale, mai dramatice, mai subiective, mai precise...”. ■ La rubrica *Din poezia actorilor* apar două poezii de Gh. Ionescu-Gion: *Horia* și *Golia*. ■ Apare *Camera de alături*, piesă în III acte, de Paul Everac.

• [„Tomis”, An V (1970), nr. 1. Revistă lunară editată de Comitetul de cultură și artă al județului Constanța; format tipografic: A3, 20 pagini; apare lunar; Comitetul de redacție: Ana Barbu, Ion Bădică, Traian Coșovei, Eugen Lumezianu, Nicolae Motoc (redactor-șef adjunct), Constantin Novac, Fl. Postolache, Al. Protopopescu, Adrian Rădulescu, Cornel Regman, Petre Tomoroga] Octavian Georgescu semnează articolul *Necesitatea poeziei* care se constituie într-un amplu dialog cu personalități din diverse domenii științifice. □ Primul dintre aceștia este Ștefan Augustin Doinaș: „În contextul complexelor preocupări și idei ale acestui timp, o afirmație revine sub forma unei întrebări: un lucru frumos este tot atât de util ca și un lucru util? [...] Să pornim la dezlegarea acestei întrebări. Ne-am gândit că un creator de poezie trebuie să fie investigat primul”. Problematika interviului vizează „criza poeziei, criza artei în general”, despre „gustul epocii” în materie de frumos și estetic; despre „caracteristicile poeziei contemporane”, fiind enumerate „elevația sau angajarea, reflecția sau polemica, vibrația sau luciditatea”; despre „specificul epocii și maniera sa de reflectare în artă, despre conceptul de „geniu” și „capodoperă” și despre locul literaturii în raport cu știința și tehnica. □ Din dorința de a realiza „o confruntare de opinii, de spirite”, cel de-al doilea intervievat este compozitorul Aurel Stroe care își exprimă punctul de vedere cu privire la definirea conceptului de poezie. □ Dialogul lui Octavian Georgescu se încheie cu „un om al abstracțiilor matematice” – Nicolae Teodorescu: „Matematica este știința structurilor.[...] Ea conține structurile comune tuturor ramurilor științei. Ea creează un limbaj comun pentru toate științele, fiind un izvor al unui număr tot mai mare de aplicații ale științelor în viață”. Întrebat despre poeții favoriți, Teodorescu răspunde: „Pe Eminescu îl am în minte. În clipele de răgaz recitesc pe Vigny. Nu vreau să spun prin aceasta că poeții mai apropiați în timp de noi nu mă solicită îndeajuns. Dimpotrivă. Cred că poezia ca și știința investighează zone necunoscute, ni le arată într-o lumină profundă”. ■ Romanul *Prins* de Petru Popescu este recenzat de Cornel Regman care îl numește „roman-roman”, propunere pe care și-o argumentează: „Așa de mult ne-au obișnuit anii din urmă în ideea că romanul poate fi orice altceva decât roman pur și simplu, bunăoară roman-eseu, anti sau pseudo-roman, roman-parabolă, roman-ciclu... de nuvele etc., încât atunci când, în fine, o carte se apropie mai mult decât altele de etalonul speciei, [...] a-i spune simplu roman e echivalent cu a nu spune prea mult. E nevoie parcă de o complinire care să adverească noțiunea, întocmai cum în imperiul birocrăției, unde nimic nu se mai certifică prin actul consacrat, noi certificate sunt inventate spre a le întări pe cele vechi. Și astfel, romanul-roman se găsește justificat alături de atâtea tipuri confraterne, într-o epocă de activă relativizare a categoriilor”. Analiza romanului lui Petru Popescu îi relevă recenzentului „un roman citadin în sensul cel mai propriu al cuvântului, Bucureștiul fiind sediul întâmplărilor sale, localizate nu doar toponomastic, ori muzeal, ci cu o specială aplicare de a prinde «aerul»

locurilor, palpitul și chiar «ticurile» orașului». Despre personajul cărții, recenzentul continuă: „Romanul acesta și-a inventat un personaj propriu, invizibil, dar mereu prezent – romancierul, acest moralist în mișcare, filozof aplicat al culturii și istoriei, sociolog cu aplomb al civilizației, atât de rar întâlnit și atât de stângaci în mișcări, în scrierile care mărgineau rolul naratorului la redare; acest martor special din care Camil Petrescu [...] mai avea scrupulul să facă un personaj aparte, în carne și oase, dar pe care proza mai nouă îl reduce – îl înalță de fapt – la rangul de voce: voce care umple spațiile, hrănind ca un aer, și tot ca acesta, izvorând de nicăieri și de peste tot. [...] *Prins* vine cu un erou care, dacă nu se modifică, nu evoluează și nici nu involuează. [...] Se dezvăluie în schimb cu o frenezie a combustiei, aflată la zenitul vitalității, prin care se rostește la drept vorbind nu atât individul, cât parcă întreaga speță, amenințată într-una din exemplarele ei de elită”. Remarcând „acuitatea și ubicuitatea modernă”, recenzentul notează: „Decupaj sincopat, simularea unui fel de răceală, în prezentarea aspectelor de excesiv și violență, cu preocuparea de a antrena în compunerea notației și reacțiile marelui simpatic – iată numai câteva dintre componentele acestei psihologii de narator, care [...] desenează – vorba autorului – o casă a talentului său”. ■ Analizând volumul *Mozaic istorico-literar–secolul XX*, de Dinu Pillat, Al. Protopopescu notează: „Ales din vădite rațiuni organizatorice, necutezătorul titlu al cărții lui Dinu Pillat, *Mozaic istorico-literar – secolul XX*, nu are niciun alt merit în propășirea prețioaselor pagini ce le cuprinde. Serviciile lui sfârșesc acolo unde cele trei secțiuni ale volumului, *Cu privire la roman*, *Cazuri literare insolite* și *Reconstituiri biografice*, trebuie să coexiste în dauna spiritului unitar și modern al autorului. Căci, departe de a fi un «mozaic» critic, volumul de față este mai degrabă rodul statorniciei unui ochi arhitectonic și al unui gust fără ezitări, operând într-un veac cu adevărat «mozaicat»”. În finalul demersului său, recenzentul punctează sintetic aspectele care dau valoare volumului semnat de Dinu Pillat: „Cartea are primul și marele merit de a face nesimțită discontinuitatea dintre generații. În al doilea rând, dinspre ea urcă semnul vocației autorului pentru tainele romanului, odată cu lecția că romanul modern nu a fost și nu poate fi o chestiune de aventură la îndemâna aventurierilor. Văd în *Mozaic literar-istoric–secolul XX* mărturia unui literat distins, critic rafinat, fără spaima elementului istoric și a datei, ceea ce ar putea suplini orice definiție rezonabilă a istoricului literar”. ■ Despre *O nouă literatură* (IV) ne vorbește I. Negoitescu care analizează *Epistolele* lui Mircea Ciobanu: „Veritabilul poet care a transpus în meditații lirice *Patimile* sacrei mitologii precum și prozatorul cu scriitura degajată și aleasă totodată, din romanul *Martorii*, a trecut acum la forme noi, descinse din cele anterioare fără îndoială, crispate însă de însăși crisparea ideii ce le generează”. Cartea lui Mircea Ciobanu „ne indică virtualitățile scriitorului îndreptățit să-i acordăm o deosebită atenție”. ■ Eugen Lumezianu comentează *Ucigașul de papagali*, volum ce marchează debutul în proză al lui Marin Porumbescu care „aduce,

între copertile cărții sale, întâmplări petrecute în America de Sud, în Spania, în Europa centrală. Sugestiile acestor realități i-au fost date prozatorului de lecturile sale, de filmele văzute, de enciclopediile și mai puțin de o realitate nemijlocit descoperită”. Lectura cărții îi stârnește recenzentului o serie de întrebări care „se referă la autor, la opera sa, la perspective. La aceste întrebări este foarte greu, deocamdată, să se formuleze răspunsuri sigure. Mi-ar fi mai ușor să înfățișez impresiile culese din această carte printr-un desen. Aș desena un drum în serpentină străbătând un ținut ciudat: virajele dinspre stânga oferă ochiului un peisaj încântător care-ți dă speranțe, cele dinspre dreapta, un peisaj arid, care-ți taie orice curaj. Marin Porumbescu continuă încă să parcurgă această cale șerpuitoare. E de sperat că el îi cunoaște și capătul”. ■ În articolul „*La grandiflora*” și *dosarul ei critic*, Al. Oprea își precizează chiar de la început scopul demersului său: „Nu vom releva documente de arhivă, ci vom întreprinde incursiuni în teritoriul nu mai puțin apt investigațiilor și defrișărilor – cel al presei timpului. S-a observat prea puțin rezistența dârză de care a avut parte, mai ales la începuturile ei, literatura lui Gib Mihăescu. Și nu este vorba de opoziția răzleață vreunui spirit conservator, brusc indispus de originalitatea unui nou talent, ci de sentințe aspre emise de personalități proeminente ale vieții literare”. Cu obiectivitate, sunt amintiți atât cei care l-au criticat (Eugen Lovinescu și Camil Petrescu), cât și cei care au avut o atitudine pro (Pompiliu Constantinescu): „Pentru ca «dosarul» să fie complet, se cuvine să cuprindă neapărat, între filele sale, și analiza întreprinsă de comprehensivitatea-i recunoscută de D. Panaitescu-Perpessicius, sau de Șerban Cioculescu”. □ Se publică: proză, semnată de Octavian Georgescu, Nicolae Fătu și Victor Eftimiu; poezie, semnată de Nicolae Voinescu, Leonid Dimov, Dumitru Mureșan, Petru Vălureanu, Alexandru Protopopescu, Ștefania Galea, Rodica Preda, Anastase Anastase. În traducerea Ancăi Șoimulescu, se publică un fragment din *Emma Zunz*, schiță polițistă de Jorge Luis Borges.

● **[„Viața militară”, nr. 1. Revistă ilustrată de literatură și artă, editată de MFA, Consiliul Politic Superior; format tipografic A4; apare lunar; 32 de pagini; Colegiul de redacție: Dumitru Rădulescu (redactor-șef), Gheorghe Bejancu, Grigore Cuza, Gheorghe Ene, Laurențiu Fulga, Ion Grecea, Aurel Martin, Nicolae Mărgescu, Adrian Merlușcă (redactor-șef adjunct), Traian Reu, Nicolae Tăutu, Traian Uba, Dragoș Vicol, Petru Vintilă, Haralamb Zincă.]** Publică versuri: Radu Cârnci (*Sufletu-steag*), Nicolae Tăutu (*Marș prin iarnă*), Dragoș Vicol (*Cuza-Vodă*), Al. Andrițoiu, (*Duminică*), Al. Jebeleanu (*Arhitecturi*), Nicolae Dumbravă (*Reportaj intim, Din cronici*), Damian Ureche (*Ostașii*), Dan Mutașcu (*Pentru fiecare oștean*). Scriu reportaje: Nicolae Mărgescu (*Oriunde, oricând...*), Ion Căpeț (*Consemnări*), Nicolae Jianu (*Muncă, creație, exigență*), proze: Mircea Șerbănescu (*O potecă și Calea lactee*), Teodor Balș (*Un om*), George Florin Cozma (*Vânătoare subacvatică*), Ion Lotreanu (*Pasărea albastră*), memorialistică: Adrian

Bota (*Şase gloanţe şi douăsprezece schije*), momente istorice romanţate: I. Teodorescu (*Oameni în umbră*). ■ O cronică literară semnează Aurel Martin, volumului *Însemnări pe scut* de Ion Maxim, o alta, semnată Emil Manu, volumului *Schiţe marine* de Jean Bart. ■ Rubrica *Orizont* semnalează apariţia în Editura Militară a romanului *Moartea ca o floare de nu-mă-uita* de Leonida Neamţu, a cărţii de călătorie, *Cu bricul «Mircea» în jurul Europei* de I. Aramă şi a volumului de versuri *Pământ al patriei* de Vlaicu Bârna. ■ Publicaţia acordă spaţiu rubricii *Cenaclu* publicând versurile elevului fruntaş Dragomir Magdin. ■ *Note de lector* semnează Sorin Movileanu volumelor *Vântul din faţa soarelui* de Traian Filip şi *Contrapunct, în toamnă* de Haralambie Ţugui. ■ Aurel Martin semnează *Cronica literară*, prezentând elogios volumul *Poezii* de Mihai Beniuc □ O notă informează despre apariţia la chioşcuri a suplimentului revistei, cu nuvela *Cinci împuşcături în cer* de Nicolae Tăutu.

● **„Viaţa românească”, An XXIII, nr. 1, Revistă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R.; format tipografic: A5, apare lunar; 160 pagini: Colegiul redacţional: Demostene Botez – director; Radu Boureanu: redactor-şef; Alexandru Balaci (membru corespondent al Academiei R.S. România), Acad. Mihai Beniuc, Acad. Geo Bogza, Şerban Cioculescu (membru corespondent al Academiei R.S. România), Lucia Demetrius, Paul Georgescu (redactor-şef adjunct), Acad. Iorgu Iordan, Acad. Athanase Joja, Acad. Alexandru Philippide, Acad. Zaharia Stancu, D.I. Suchianu]** D. Micu descrie universul liric al poetului *Al. Robot*: „Dincolo de toate falsele originalităţi [...] versurile lui Al. Robot – chiar cele anterioare volumului *Apocalips terestru* şi neincluse în el – poartă însă semnul distinctiv al talentului. Tânărul poet este îndatorat lexical, lui Arghezi. Din loc în loc, limbajul său e punctat de câte un neoaşism de fabricaţie gândiristă. Câte un accent aminteşte de Fundoianu”. ■ *Cu privire la limitele romantismului în literatura română* reflectează Dumitru Bălăieţ: „Dar o adevărată discuţie despre realităţile romantismului în literatura română înseamnă, după părerea noastră, operă de restituţie literară. Căci de la paşoptism la Eminescu, interpreţii romantismului românesc păşesc de obicei cu un pas nepotrivit de mare, pierzând din vedere tocmai ceea ce nu ar trebui să se piardă”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu prezintă romanul lui Zaharia Stancu, *Vântul şi ploaia*: „Chiar în această revistă mi-am exprimat rezervele pe care mi le stârnise prima variantă. Am surpriza acum să constat ce putere posedă lirismul lui Zaharia Stancu; purtat de valul unei confesiuni patetice, ceea ce apărea înainte ca neveridic (coincidenţe prea numeroase, deformări caricaturale ale figurilor, raporturi umane simplificate până la incredibil) realizează astăzi o viziune originală şi-şi capătă o solidă justificare artistică”. ■ Eugenia Tudor reface profilul lui *Demostene Botez* apelând la textul memorialistic: „Din cronică mărunţă a unor întâmplări se poate reconstitui fizionomia morală a unei epoci, bravura sau nimicnicia ei, după cum în arheologie, din câteva cioburi aparent neînsemnate se poate recompune fizionomia unei culturi dispă-

rute. Demostene Botez amestecă întâmplările trăite (ca avocat a avut posibilitatea să cunoască îndeaproape, «pe viu», o multitudine de aspecte ale mecanismului social), le alternează cu cele care-i parveneau prin intermediul literei de ziar tipărite și, având ca punct de plecare o întâmplare autentică, se avântă în considerațiuni neobișnuite, opinează prin volute originale ale reproducerii la absurd, asupra epocii și a neajunsurilor ei». ■ În *Gândirea românească în epoca pașoptistă*, Constantin Parfene apreciază studiul exegeților Paul Cornea și Mihai Zamfir: „Este o antologie bogată, în două volume, alcătuită cu pricepere, în spiritul celui mai elevat cult al valorilor moștenite, cuprinzând pagini, în mare măsură necunoscute de publicul larg, aparținând unui număr de patruzeci și opt publiciști integrați gândirii pașoptiste, alături de cele treisprezece texte (proclamații, articole program), reprezentative pentru orientarea politică și culturală a epocii. Travațiul selectiv – de cele mai multe ori dificil atunci când operația vizează un proces ideologic atât de complex, prin eterogenitatea elementelor – este atent condus, ca și firul logic al interpretării din substanțialul studiu introductiv de Paul Cornea, avizat cunoscător al problemei. Stabilirea textelor, notelor și medalioanelor biografice aparțin lui Mihai Zamfir». ■ Analizând studiul lui Sorin Alexandrescu despre *William Faulkner*, Ioana Crețulescu semnalează metoda structuralistă utilizată de exeget: „Cercetarea structuralistă este fără îndoială o întreprindere serioasă și anevoioasă care nu se poate justifica și nici nu se poate oferi spre concluderi decât raportată concret la obiect. Într-o asemenea stare de fapte monografia lui Sorin Alexandrescu despre *William Faulkner* constituie momentul prim de instaurare a unei metode pe un teren real și solid. Lăsând în urmă tot ceea ce era prilej interminabil de incertitudini, cartea oferă întâia certitudine (în critica literară românească), întâia aplicare consistentă a metodei structurale [...]. Pentru Sorin Alexandrescu structura operei nu reprezintă o reducere a sistemului la un număr cât mai mic de relații constitutive considerate primordiale ci, dimpotrivă, urmărirea configurației sistemului incluzând totalitatea relațiilor, tinzând deci spre obținerea unei rețele cât mai ample de semnificații, înlănțuite logic într-o construcție armonioasă». ■ Pornind de la studiul lui G. Călinescu, *Principii de estetică*, Marius Dumitrașcu conchide: „După cele arătate până acum, se poate afirma că impresionismul în critică, este o stare temperamentală, ilegală din punct de vedere logic și fără putere de definire, a valorii estetice [...]. Călinescu posedă – pe de o parte – o luciditate logică care îi ucisese la un moment da atitudinea sa temperamentală, axiomatică, absurdă, astfel spus impresionismul său [...]. Însă, pe de altă parte și în același timp, el posedă și un temperament care putea oricând să-i ucidă luciditatea. [...] Și totuși «călinescianismul» a avut câteva merite incontestabile. În primul rând, datorită faptului că și-a declarat apartenența la principiile estetice ale lui Călinescu, a atras atenția asupra acestei laturi a activității savantului, fapt care a permis și va permite – disocieri – fructuoase. În al doilea rând, «călinescianismul» a blocat – la un moment dat

– calea întoarcerii spre orice sociologism vulgar în critică, dar și cu acest curent s-a întâmplat... un paradox; ridicându-se sincer împotriva anulării autonomiei valorii estetice (ca și Călinescu de altfel), «călinescianismul» a anulat el însuși această autonomie, prin transformarea – de data aceasta – a esteticului, într-o dependentă de subiectivitate receptoare”. ■ În articolul *Despre fascinația antichității*, Ion Bălu se referă la studiile exegetilor Aram Frenkian, *Înțelesul suferinței umane la Eschil, Sofocle și Euripide* și la cel al lui Mihai Gramatopol, *Moiră. Mytos. Drama*: „Își poate omul cunoaște destinul? Care este sensul mai profund al suferinței umane? De la aceste întrebări generale pornește – și încearcă a le găsi un răspuns – cartea profesorului Aram Frenkian, *Înțelesul suferinței umane la Eschil, Sofocle și Euripide*. Studiul a fost clădit în urma unei atente lecturi integrale a pieselor păstrate în întregime de la cei trei mari tragici și pe *Fragmentele* rămase din tragediile pierdute ale acestora. La începutul fiecărui capitol, autorul este preocupat de a găsi niște principii generale în jurul cărora polarizează semnificațiile fundamentale ale tragediilor analizate. [...] La antipodul temperamentului lui Aram Frenkian se află Mihai Gramatopol [...]. Într-o anume măsură, *Moiră. Mytos. Drama* constituie o bună introducere de ansamblu în problemele generale și speciale ale tragediei antice. Bizuit pe o amplă bibliografie adusă la zi, Mihai Gramatopol întreprinde un studiu exhaustiv începând cu reflectarea realităților contemporane în tragedia antică și încheind cu receptarea ei de către lumea modernă. Întregul eseu e construit pe o idee surprinzătoare de fertilă în sugestii multiple: elementul esențial al tragediei grecești îl constituie «eroismul omului în lupta cu sine însuși, cu destinul său, care nu este decât el însuși [...]»”. ■ Georgeta Horodincă face *Însemnări despre literatura satirică* a lui Teodor Mazilu din volumul *Proza satirică*: „Scriitorul își recunoaște cu alte cuvinte, deschis și cinstit, agresivitatea. Dar după cum adevărul este uneori cea mai bună minciună, această recunoaștere e totdeauna mijlocul foarte potrivit de a disimula un fond sentimental reprimat. Aproape toți scriitorii care fac apel la forme indirecte de exprimare [...] și scriitorii satirici în orice caz, canalizează în direcții neașteptate, elanurile unei sensibilități pudice”. ■ Petru Popescu se întreabă *Critică culturală sau critică estetică?*: „Am folosit termenii de «critică culturală» – «critică estetică» din necesități de dezbatere. Pentru radicalizarea perspectivei și eficiența demonstrației trebuia creată o antinomie convențională. Practic cele două genuri există, fiind însă greu de distins. De la cazurile extreme, caricaturale uneori, până la specia intermediară, există o infinitate de nuanțe. Aproape niciun nume nu ilustrează exclusiv una din atitudini. Dar cei mai iluștri esteticieni au plecat și pleacă în edificările lor de la rădăcini sănătos culturale. O clară viziune culturală e indispensabilă pentru arhitecturările ulterioare, oricât pot părea acestea a nu mai avea legături decât cu frumosul pur. Confirmând utilitatea practică a ambelor atitudini culturale de a se transforma, a crește, a se dezvolta, a deveni atitudine estetică”. ■ În

Comentarii (ne)critice, M. R. respinge studiul lui Simion Bărbulescu: „Fie că vorbește despre studiile lui Tudor Vianu, despre poezia lui Ioan Alexandru sau despre cea a lui Beniuc, autorul explică conștiincios unica sa metodă: rezumatul. Constatăm astfel cu surprindere, că poezii, eseuri și romane pot fi în cele din urmă, reduse la un numitor comun în șuvoiul unificator al «Comentariului» critic [...]. În orice caz, adevărurile de manual despre Arghezi, Blaga sau Vianu, servite sub titlul de *Studii* puteau interesa, cel mult, pe un perfect necunosător; debitarea lor cu gravitate îmbracă mai degrabă aspectul citării de «folclor» critic. Regretăm sincer că Simion Bărbulescu nu a rămas la studii de tipul *Scritori români despre Shakespeare*: acolo, cel puțin, fervoarea sa consemnativă își găsește o utilitate. Pe când așa – rezultatul este unul dintre cele mai complete cataloage de idées reçues”. ■ Semnează cronici literare: Camil Baltazar, Cornel Țânțu, Gheorghe Anca, Veronica Porumbacu, Marian Bucur. □ Camil Baltazar scrie despre volumul de poezii al lui Horia Zilieru, *Iarna erotică*: „Rapsod la fel de dotat al florilor ca și al dragostei și a tot ce înseamnă candoarea și puritatea, Horia Zilieru e, de fapt, un romantic întârziat, adică un trubadur de autentică spiță, intonând imnuri sentimentale, dezvăluind mai cu seamă diafanul, suavul acestui tărâm”. □ Cornel Țânțu descrie universul liric din cartea *După explozie* a Mariane Costescu: „Volumul inegal în ansamblu [...] încheagă un profil liric în evidentă ascendență. Premizele sunt conturate în genere și o disociere a lor se impune. Este vorba de poezia de dezbatere, folosind forma notațiilor, a crochiului liric, pe planuri ample de desfășurare [...] și apoi de poezia-eseu, concentrată, situată oarecum la antipod, dar care constituie deja niște garanții de reușită încă în acest volum”. □ Gheorghe Anca analizează romanul lui Mircea Cojocaru, *Minciuna*: „chiar dacă romanul reliefează, după toate aparențele, un tip original de abulic, frecvența artificiei se cam răzbună pe autor. Frumusețea formală este obținută adesea cu prețul confuziei între spectacol și adevăr, primul fiind căutat cu ardoare, iar spectaculozitatea ispitindu-l irezistibil”. □ Veronica Porumbacu prezintă volumul de versuri al lui Ion Pop, *Biata mea cuminenie*: „În amestecul lor, uneori caleidoscopic centrifugal, descoperi ceva din găfăiala unei generații (cu care, chiar dacă nu împarte exact vârsta, am fost contemporan) [...] În ciuda cioburilor risipite de imagini, în ciuda impresiei de tendințe centrifuge ale aceleiași poezii, reveriile poetului au totuși o finalitate. Sau cum spune Ion Pop în poemul *Ochiul* «toate drumurile duc spre mine»”. □ H. Zalis recenzează cartea lui I. Peltz, *Noptile domnișoarei Mili*: „Ca și în restul literaturii sale, I. Peltz întreprinde în paginile actualei reeditări monografierea vieții unor personaje modeste, cărora existența nu le îngăduie să cunoască alte evenimente notabile decât nunta, două sau trei reuniuni religioase și lupta aspră pentru trai. O astfel de viață, are, în imensa ei monotonie, și mici scilipiri evocate de prozator cu o sobră vocație patetică”. □ Marin Bucur analizează studiul lui Augustin Z.N. Pop despre *Noi contribuții documentare la biografia lui Mihai Eminescu*: „Noi contribuții la biografia lui

Mihai Eminescu continuă cercetările întreprinse în primul volum cu același titlu pe linii multiple, dezvoltând aria investigațiilor cu minuția amănunțelor de orice fel. Augustin Z.N. Pop este un erudit documentarist al lui Eminescu, singurul astăzi în epoca speculațiilor și exegezelor «pe marginea cărților», când se dezvoltă idei deja știute și se publică volume de popularizare derivate din exegezele excelente ale lui D. Popovici, G. Călinescu, Tudor Vianu, D. Caracostea. Pentru A.Z.N. Pop nu există limită în arhivistica eminesciană. Trebuie spus totul, trebuie căutată până la limită orice dată ce ar da o relație, indiferent de gradul de importanță, despre poet și despre universul său”.

FEBRUARIE

1 februarie

• [„Scânțea”, nr. 8324] Prof. univ. D. Păcurariu comemorează 130 de ani de la apariția „Daciei literare” în *Exemplul unei mari reviste*: „Orientarea «Daciei literare» mergea în direcția creării unei literaturi originale, a unui climat de emulație principală în viața literară a țărilor române, a realizării unității prin cultură, menită a prefața unitatea politică a națiunii. Atari năzuințe erau sprijinite pe o concepție ardent patriotică și democratică, afirmată nu numai în articolul program, ci în ansamblul activității revistei, în care un Negruzzi făcea elogiul poeziei populare, un Kogălniceanu vorbea cu căldură despre frumusețea obiceiurilor, în legătură cu căsătoria, la sat, exprimându-și, altă dată, într-un articol în care pleda cauza literaturii naționale și a scriitorilor români (*Literatura străină*) speranța că «poate vor fi odată și pentru noi timpuri mai fericite», timpuri atât de arzător dorite și de Alexandrescu în poezia lui străbătută de suflu revoluționar publicată în revistă. O atare orientare prezidează întreaga mișcare literară românească din deceniile următoare, precum și activitatea celor mai importante reviste literare din epocă («Propășirea», «România literară», «Revista română») care aveau să continue nobilele tradiții ale revistei de la 1840”. ■ La *Adnotări* apar: □ *D. Popovici – dramaturg* de Ioan Adam: „După un bogat număr consacrat «Luceafărului» poeziei românești, revista «Tribuna» oferă cititorilor, în numărul din 29 ianuarie, o surpriză deosebită – prezentarea unei fațete inedite a personalității austerului om de știință care a fost D. Popovici. [...] Dintre creațiile lui beletristice, «Tribuna» publică comedia «aproximativ istorică», *Regele din Propontide*, piesă despre care redactorul-șef al revistei clujene, D.R. Popescu, afirmă: «O piesă în patru acte excepțională. Sunt convins că ne aflăm în fața unei opere cu nimic mai prejos decât teatrul așa-zis istoric semnat de Camus și Dürrenmatt»”. □ *Doi poeți în Biblioteca „Argeș”*...: „Revista «Argeș», activă și inspirată în ultimul timp, a inițiat, începând cu numărul din decembrie 1969, într-o formulă publicistică interesantă, o bibliotecă de poezie care-și propune ca număr de număr să pre-

zinte câte un tânăr poet argeșean sau din ținuturile învecinate, înlesnindu-le astfel întâlnirea cu publicul larg. În primele două numere sunt prezentați poeții argeșeni Dan Rotaru și Otilia Nicolescu, statornici colaboratori de câțiva ani ai revistei piteștene. Nu intenționăm să discutăm valoarea artistică a poeziilor publicate, mulțumindu-ne doar să consemnăm inițiativa revistei «Argeș» care, prin caietul său, propune cititorului o imagine mai amplă asupra specificului artei tinerilor creatori, ajutându-i printr-un contact larg cu publicul și critica să-și diversifice și să-și adâncească creația”.

• [„*Glasul Patriei*”, nr. 4] Revista consemnează *Două aniversări*:
 □ Despre „*Astra*” scrie Vasile Netea: „Inițiată în anul 1860 de către intelectuali români din Transilvania și înființată cu un an mai târziu în orașul Sibiu «Asociația pentru literatura română și cultura poporului român», – cunoscută îndeosebi sub numele prescurtat de «Astra» – își deschidea larg porțile acum 110 ani și avea să devină cea mai activă și cea mai populară societate culturală românească transilvăneană. [...] «Astra», prin multilaterală și fecunda ei activitate, reprezintă una dintre cele mai strălucite pagini din istoria culturală și politică a Transilvaniei”. □ iar Șt. Mengoni se ocupă de „*Dacia literară*”: „Se împlinesc 130 de ani de la data când apărea la Iași, de sub teascurile tipografiei «Cantora Jurnalului», primul și cel din urmă număr al revistei «Dacia Literară». Emoționant document al vremurilor turburi ce au gestat revoluția pașoptistă și precedat cu aproape două decenii Unirea Principatelor, revista exprimă pentru prima dată crezul mândru al scriitorilor moldoveni și munteni, reuniți pentru luptă comună în paginile ei. În articolul său introductiv, Mihail Kogălniceanu pledează pentru necesitatea și susținerea unei literaturi originale și a unei limbi literare comune, cu rădăcini în graiul vorbit de popor”. ■ Gh. Sprințeroiu semnalează câteva *Aspecte inedite din creația artistică a lui Ion Vinea*: „Scrise, în general, în ultima parte a vieții, aceste producții nu puteau să aibă altă amprentă decât cea realistă, dacă avem în vedere că opera lui Ion Vinea a coincis în etapele ei fundamentale, cu evoluția însăși a climatului de cultură română modernă, așa cum s-a afirmat el de-a lungul secolului nostru. Așa se face, că atât în proza scurtă, cât și în romanul *Venin de mai* nu mai întâlnim nici onirism, nici viziuni stelare, nici erotism, ca în bucățile de tinerețe, ci viața cu pulsațiile ei, lupta omului pentru un ideal (*Cabana dragostei uitate*), aspecte sociale din viața satului românesc feudal (*Sus pe luciul Dunării*), farsele oamenilor făcute fie pentru a ascunde un adevăr dureros, fie pentru a ne smulge din preocupările obsedante, cotidiene, (*Pecetea*) etc.”. ■ *Prezențe peste hotare*: „În Austria, la Viena, a apărut în editura Bergland *Lirica română*, un volum antologic, care cuprinde 114 poeți și aproape 270 de poezii de la Alecsandri, la reprezentanții ultimei generații. Ziarele vieneze au considerat această apariție editorială ca fiind foarte importantă și de un deosebit succes”. ■ Apare o foarte scurtă știre, nesemnată – *Eugen Ionescu, membru al Academiei franceze*: „Eugen Ionescu, a fost ales de curând membru al Academiei

Franceze, chiar din primul tur de scrutin, cu 18 voturi pentru. (Contracandidatul său, romancierul Jules Roy, nu a obținut decât 9 din voturile celor 34 academicieni prezenți). Alegerea lui Eugen Ionescu ca membru al Academiei Franceze încununează prodigioasa sa activitate literară, în special cea de dramaturg. Piesele sale, din care amintim *Cântăreața cheală*, *Lecția*, *Scaunele*, *Regele moare*, *Rinocerii* etc., fac parte din repertoriul teatrelor din toată lumea”. ■ Demostene Botez publică poezia *Satul meu*.

2 februarie

● [„Scânteia”, nr. 8325] Scurtă notă *Omagiu lui Eminescu*: „Duminică a avut loc vernisajul expoziției sculptorului Petre Jucu din București închinată celor 120 de ani de la nașterea Luceafărului poeziei românești. Deschisă în sala «Brâncuși» a muzeului județean Gorj, expoziția omagială înmănușează 25 de lucrări inspirate din creația marelui poet. Executate în granit, marmură, calcar, lemn, lucrările prilejuiesc întâlnirea cu «variante sculpturale» ale cunoscutelor poezii eminesciene *Împărat și proletar*, *Luceafărul*, *Călin*, *Epigonii* etc.”.

3 februarie

● [„România liberă”, nr. 7865] În cadrul *Cronicii literare – Ana Blandiana*: „*A treia taină*”, Tia Șerbănescu identifică, în „subiectivismul poetei”, „o metodă personală de a cunoaște, de a înțelege universul”. Prin cunoaștere subiectivă, poeta poate depăși contratimpul dintre „tensiunea interogativă a cunoașterii” și „cunoașterea care ar oferi cheia tainei” lumii. Menită să compenseze „insuficiența contactului cu lucrurile”, cunoașterea poetică are nevoie, în acest caz, de siguranța dată de sentimentul prezenței lectorului, în absența căruia apare sentimentul opus, al „îndepărtării, al ruperii, al înstrăinării”. Moment în care autoarea optează pentru „nealegere”, echivalent al *minus cunoașterii* blagiene.

● [„Scânteia”, nr. 8326] Nicolae Balotă consideră *Literatura – un act de conștiință*: „O întreagă literatură a rezistenței a contribuit la menținerea moralului popoarelor copleșite. Puterea literaturii nu rezidă doar în valoarea ei estetică, ci și în valorile morale, în întreg universul valorilor umane pe care le reprezintă. Spre realizarea unor asemenea valori spirituale trebuie să tindă efortul creator al scriitorilor din țara noastră. Recunoaștem, de altfel, un etos al încrederii în om, descoperim valorile eticii socialiste în cele mai de seamă realizări ale literaturii noastre contemporane. Aceasta ne dă încredere în puterea de creație și de construcție a acelor oameni ai cuvântului – poeți, romancieri sau dramaturgi, esești sau critici literari – pentru care literatura este o înaltă răspundere, pentru care îndemnul adresat de partid oamenilor de artă au devenit adânci și statornice convingeri, în slujirea cărora pun cu devoțiune talentul și munca lor”. ■ Un text despre Mihai Ralea, *Umanismul ca atitudine*

intelectuală, semnează Alexandru Ivasiuc: „Tradiția noastră intertextuală n-a fost străină acestui proces de eliberare de sub tirania prejudecății. Iar spiritul fin și curios al lui Ralea este o ilustrație a acestei neostenite dragoste de varietate, a acestei libertăți interioare și mari disponibilități ce îmbină, într-o superioară sinteză, bunul simț cu gustul cel mai ales. Opera lui subtilă dar nepretențioasă reflectă această dispoziție. Ceea ce rămâne nu e impresionant numai prin cantitate și varietate, prin capacitatea spiritului de a se plimba pe largi spații de interes cultural, dar și printr-un stil și îndemn la deschiderea spre nou. Psiholog și sociolog, teoretician al doctrinei revoluției, primul entuziast în apărarea unor opere literare (Tudor Arghezi) ce și-au făcut loc cu greu până la poziția de glorie astăzi, Ralea a fost un emul. Pentru semnatarul acestor rânduri, Ralea a fost un maestru ce a aruncat o sămânță într-un teren poate nepropice. Însă mi se impune ca un adevăr mereu prezent că trebuie să suspectăm poza aristocratică intelectuală de fals și neautenticitate. Cea mai înaltă erudiție, în tradiția umanistă, își trage seva și viabilitatea tocmai din larga deschidere spre «caldul tărâm al vieții», cum spunea Goethe într-o elegie romană, conștient că și slăviții morți ar renunța cu bucurie la glorie pentru bogăția concretă a clipei”.

4 februarie

● [„Scânteia”, nr. 8327] Sergiu Fărcășan semnează *Evocare*: „Amintindune de zilele ce au precedat lui 6 martie și de adunările duminicii lui 4 februarie 1945, privim o agendă bogată, încărcată cu hotărârile istorice ale Congresului X, menite să poarte țara noastră spre o multilaterală și prosperă înflorire socialistă”. Textul este urmat cu trei citate: □ Gh. Gheorghiu Dej, „Din cuvântarea rostită la marele miting în sectorul II Negru din Capitală la 4 februarie 1945”; □ Nicolae Ceaușescu, „Din cuvântarea la marea întrunire a tineretului din Capitală, în aula Academiei Comerciale, 4 februarie 1945” și □ Lucrețiu Pătrășcanu, „Din cuvântarea rostită la marea întrunire din sectorul III Albastru din Capitală la 4 februarie 1945”. ■ Prof. emerit Stelian Păun semnează *Valoarea educativă a lecției de literatură*: „Că niciodată de-a lungul istoriei noastre, scriitorii, oamenii de artă în general n-au avut atâtea cititori, spectatori și admiratori ca astăzi este un adevăr cunoscut și recunoscut de toată lumea. Acest lucru ne apare pe deplin explicabil dacă luăm în considerare profundele mutații produse în ansamblul vieții noastre sociale, în conștiința milioanelor de cetățeni; dar structura și dimensiunile reale ale unui asemenea adevăr, sensurile lui profunde pot fi delimitate cu exactitate numai în strânsă legătură cu faptul că școala – definită pe bună dreptate ca principal factor de cultură și civilizație socialistă – a încetat să mai fie un apanaj al unei minorități avute și s-a transformat într-o componentă general umană a procesului de edificare a noii orânduiri. Ei îi datorăm, astăzi în cea mai mare parte, larga răspândire a literaturii, înocularea frumosului în însuși procesul dezvoltării umane, configurarea

conștiinței socialiste a tinerelor generații sub forța de iradiere a unor înalte idealuri etice și estetice – și tocmai de aceea ei i se cuvine sprijinul nostru total”. ■ M. Iorgulescu publică „marginalii la colecția «Albatros»”, „*Aripile-i imense l-împiedică să meargă?*”: „O chestiune de primă importanță pentru viața noastră literară – și nu numai literară – este în prezent, acțiunea de reorganizare a editurilor, așezarea lor pe vase noi prin operarea unor schimbări substanțiale, cerute de necesitatea unei mai bune activități, în vederea sporirii eficienței acestor instituții, a creșterii rolului lor în dezvoltarea și înflorirea culturii națională. [...] Permanentizarea ei [colecției „Albatros”] ar fi trebuit să fie însoțită de existența unor riguroase și exacte criterii în funcție de care s-ar fi hotărât publicarea diferiților autori. Un consiliu de selecție a manuscriselor propuse editurii, alcătuit din critici inflexibili, cu autoritate și prestigiu, n-ar fi fost, desigur, un lux inutil. Însă numai simplul fapt că volumele apărute în «Albatros» erau tipărite când la Editura pentru literatură, când la Editura tineretului vorbește de la sine despre turnura pe care a căpătat-o, în timp, această colecție! Într-o asemenea stare de scindare, mai puteau fi oare respectate chiar un minimum de exigențe necesare?! În timp, colecția a devenit tot mai eterogenă, datorită abdicării de la un program care, chiar dacă na fost expus ca atare, s-a făcut vizibil prin ținuta primelor cărți tipărite. [...] Astfel «diversificată», colecția «Albatros» a devenit o țintă ușor de atins, i-au dispărut semnele distinctive și își anticipează cu încetul anonimatul. Un volum tipărit astăzi în această colecție nu mai «spune» prea multe lucruri, fiind, de fapt, o reeditare oarecare. Destinul «Albatrosului» s-a frânt pretimpuriu, datorită unui inadecvat tratament editorial. Colecția purtând numele unui poem celebru, având de respectat exigențe deosebite, pare a trăi, parțial, drama «albatrosului» împiedicat în mers de aripile-i imense. Lipsa de criterii ferme, labilitatea lor, treptata scădere de altitudine după un «start» memorabil vor trebui să preocupe pe noii editori, chemați să aducă la prestigiul inițial colecția «Albatros»”. ■ Un aspru *Discurs despre birocrațism* realizează Mircea Malița: „Este greu de găsit cineva care să nu se indigneze și să nu propună remedii împotriva birocrațismului acolo unde el se manifestă. Și totuși, limbajul curent înregistrează prejudecăți în legătură cu fenomenul. De multe ori considerațiile asupra birocrațismului o iau pe părții bătătorite în direcții facile, dar înșelătoare, având consecințe practice nedorite.” în continuare, notează trei prejudecăți frecvente: „1. Cauza birocrațismului este hârtia. [...] 2. Birocrațismul este regulament. [...] 3. Birocrațismul este accentul pe schemă”. □ În concluzii: „Am schițat mai sus doar câteva dintre prejudecățile care, în numele combaterii birocrațismului, paradoxal (!) îl încurajează. În fond, sursa acestora trebuie căutată în stilul de muncă «aproximativ», în fuga de responsabilitate, în tendința de a avea o acoperire, în refuzul unora de a privi drept în față realitatea, fluxul înnoitor al vieții”.

● **[„Viața studentească”, nr. 5]** În articolul *Tudor Vianu și Mircea Martin* M.N. Rusu îl acuză pe Mircea Martin de lipsa metodologiei critice și lipsa ju-

decăților de situare a cărților și de subliniere a filiațiilor: Martin „nu e un filosof evitând ideile teoretice, compensând absența lor cu formulări agreabile. El este un neo-impresionist, răpit de exprimarea calofilă a unor banalități, scriind *altfel* ceea ce alții au spus înaintea sa ori înscriindu-se într-un consens abolit. M. Martin adună cronicile literare din «Amfiteatru» și «Contemporanul» în acest volum, considerând critica «o ficțiune necesară», concretizată printr-o generație. În *Avertismentul* din care am desprins sintagme, criticul recunoaște sorgintea ei: identitatea cu titlul plachetei lui Tudor Vianu, *Generație și creație*, apărută în 1936. Presupunem că Mircea Martin nu vede în împrumutul fără voie o formalitate, ci ocazia unei materializări. Dar își joacă un renghii. Căci discrepanța dintre *programul* titlului – justificat întru totul la Tudor Vianu – și *programul* implicit al cărții de azi este uluitoare [...] *inexistența spiritului critic* (nu și al gândirii critice) la Mircea Martin este revelatoare și în critica criticii. Cum spuneam și altă dată, personalitatea criticului se autorevelează în critica criticii. Aici, armele fiind de același gen, confruntarea ilustrează calibrul și modernitatea lor. Ca niciunde în *Generație și creație*, comentând cărțile unor confrăți, apare descriptivismul, imposibilitatea expresiei critice de a se formula într-o gândire teoretică sugestivă. Ea este doar artizanală, fapt remarcabil cu simpatie și de Nicolae Manolescu. Și dacă ne gândim la matricea cărții lui Tudor Vianu, *Generație și creație*, ne dăm seama ce imprudență masivă a putut face Mircea Martin asumându-și doar titlul în chip de sarcină formală”.

5 februarie

- [„Scânteia”, nr. 8328] Prof. Ioan Holhoș, directorul Bibliotecii „Astra” din Sibiu, comemorează aniversarea bibliotecii cu textul *Un veac în slujba culturii românești*: „Instituție cu rădăcini adânci în trecutul și tradițiile cultural-științifice ale poporului nostru, cu o venerabilă contribuție la dezvoltarea culturii naționale, Biblioteca «Astra» din Sibiu este astăzi o participantă activă la făurirea și dezvoltarea culturii și științei noastre socialiste. Aniversarea unui veac de activitate publică a Bibliotecii «Astra» capătă astfel semnificația unui fierbinte omagiu adus acestui vechi așezământ de cultură, care de-a lungul anilor a adus o contribuție valoroasă la edificiul culturii poporului român”.
- Nicolae Dragoș realizează un interviu cu Titus Popovici, *Datoria și arta scriitorului de a se situa în contemporaneitate*: „N. D.: – Ce înseamnă actualitatea pentru un scriitor? Când și cum poate fi actual? Am citit un scenariu de film al dv. care împrumută titlul unui roman anunțat. Erau cuprinse în acel scenariu schițele unei vaste fresce sociale. Cred că acolo dv. încercați o meditație activă despre actualitate. – Într-o vreme, a fi «actual» înseamnă a fi la zi cu «ilustrarea» evenimentul istoric sau social. (Mai puțin psihologic, mai puțin pe planul mutațiilor spirituale). De aici suita de cărți la insuccesul cărora a contribuit nu lipsa de talent a autorilor, ci viziunea pasivă, impersonală. Și nu era vorba de acea răceală savantă, stendhaliană – reacție la delirul romantic -,

ci pur și simplu de neparticipare. Fiecare scriitor poartă în el, printr-un multiplu și complicat proces de determinare umană și filozofică, un «mesaj». Măsură în care acest «mesaj» găsește pe orbită devenirii istorice locul în care i se integrează, descoperindu-i semnificațiile ascunse și fertile, îi conferă actualitatea și – nu e nici un paradox – durabilitatea. Scenariul de care vorbești e într-adevăr o schiță provenind dintr-o astfel de «obsesie» scriitoricească. Și anume în ce măsură puterea conștient asumată, condiționează destinul uman, înălțările și prăbușirile, refacerea pierdutei unități a personalității omenești. Pentru că dacă democrația socialistă înseamnă atragerea tuturor în circuitul exercitării puterii, într-un lung, greu și complicat proces de devenire, este firesc ca ea să apară ca un catalizator al pasiunilor, ca o unitate de măsură, ca un criteriu. [...] – *S-a vorbit adesea despre misiunea scriitorului, despre responsabilitatea sa dublă – față de prezent și viitorime, – despre actele sale civice și artistice. Pot fi ele, azi, privite separat? Este necesară o osmoză puternică între ele? Liantul lor credeți a se afla în conștiința artistică?* – În aprecierea unei proze atât de vitale cum e cea americană, de pildă, apar cam întotdeauna și considerații asupra modului de viață, foarte vital, bărbătesc, al principalilor săi creatori. Hamali, docheri, chelneri, vânători, proletari sau lumpeni, soldați, studenți, mineri, vitalitatea de care vorbeam are o determinare foarte precisă. În România socialistă, responsabilitatea omului e indivizibilă și sincer să fiu eu nu cred într-o «responsabilitate specială» a scriitorului; ea decurge din integrarea lui – la fel cu a celorlalți creatori de bunuri – în procesul unei vieți sociale în continuă dezvoltare. Abstragerea, programatică sau nu, se plătește implacabil, cu opera, în timp. Într-un timp care așteaptă și care nu poate fi influențat decât dinăuntru său. Pentru scriitorul care năzuiește să nu fie un simplu grefier, ci judecător, și procuror, și avocat al destinelor, osmoza de care vorbiți este nu un deziderat, ci o condiție. Al cărei liant se află în conștiința politică. – *În sfârșit, care vi se par a fi direcțiile și, deci, perspectivele prozei noastre?* – În nici un domeniu «profețiile» nu sunt mai riscante decât în acesta al literaturii. Dezvoltarea unei literaturi este condiționată de ciocnirile de idei, de controversile teoretice, de verificarea în mișcare a tendințelor care o animă, uneori fățiș, alteori mai pe ocolite. Cred că din frământările și căutările care definesc proza noastră în momentul de față vor apărea acele opere profund angajate, care să exprime viețile noastre și meditația lucidă asupra lor, semn major al maturității spirituale – nu roabă a istoriei, ci participantă activ la definirea ei în conștiințe”.

• [„Albina”, nr. 5] Ion Bănuță publică eseu *În ochii Bucureștilor*: „O! Sunt mii de străzi în București și mii de mii de ochi care dau spre Univers. Și totuși! Consultând ghidul Bucureștilor oricât mi-am aruncat eu privirea, căutând, cu înfrigurare, n-am dat și de Strada Datoriei. [...] Dar, dintre străzile, grele de minuni ale Bucureștilor, mie îmi place, cel mai mult Strada Speranței. În Strada Speranței ochii se încarcă de extaz și de nesfârșit și e frumos ca în imperiul Reveriei. Aici ochii tuturor oamenilor sunt plini de viitor. O! Îmi în-

chipui că Strada Speranței se află în orice suflet din lume. În ochii Speranței, în ochii ei de cer albastru, mă pierd, aproape, tot mai aproape de Strada Fericii”. ■ Marilena Vulpă semnează „comentarii la o anchetă”, cu titlul *E neted drumul cărții*, despre librăriile din sate, publicând și *Trei întrebări pentru centrele de librării și difuzarea cărții*: „– De ce nu se asigură satului cărțile cerute, când asemenea cărți zac în rafturile librăriilor din centre (nu pentru că nu sunt de valoare repetăm, ci pentru că aici s-au cumpărat de mult)? – De ce pleacă spre sat, în primul rând spre sat, cărțile de mai puțin succes? – De ce lucrările slabe care zac vreme îndelungată în librăriile orășenești sunt «valorificate» și trimise celor sătești? Credeți că sătenii sunt mai puțin pretențioși și le vor cumpăra admitându-le valoarea sau credeți că le vor cumpăra tocmai necunoscându-le valoarea și deci se vor înșela?”. La final apare concluzia: „Ne mai întrebăm de ce acest drum al cărții care ar trebui să fie netezit de atâtea minți luminate și inimi binevoitoare, este așa de stopat de indiferența și inerție? Știm cu toții că trebuie făcut mult, foarte mult, pentru transformarea conștiinței omului, pentru ridicarea nivelului său cultural și, cu toate acestea, nu cinstim cum se cuvine instrumentul de primă și profundă eficiență care este cartea. Cei care sunteți în drept și aveți obligația nobilă să răspândiți cultura, învățați oamenii să citească și cum să citească!”. ■ Barbu T. Arghezi publică, în *Opinii*, textul *Responsabilitatea artistică*, despre „programul activităților căminelor și al caselor de cultură”: „Pledăm împotriva mistificărilor, a prostului gust, a simplității din lene, împotriva știrbirii și urâtirii unei comori de artă – pentru că arta poporului nostru e o mărturie de gând, de reflectare, de sensibilitate, de continuitate istorică, de valori concrete pe care suntem datori să le înțelegem sub toate aspectele lor majore, și să le cultivăm cu atenție în grădina sufletului românesc”. ■ George Sbârcea scrie *Eminescu și romanța*: „[...] în cântecele și romanțele pe versurile lui Eminescu nu poezia avea de câștigat prin îmbrăcarea ei în veșmânt muzical, ci muzica, atâta cât era, se încărca de tensiunea lirică a substanței poetice, împărtășind ascultătorilor cadența fluentă a versului. [...] Compozitorii de azi, mai ales cei tineri, au descoperit din nou, la o sută douăzeci de ani de la nașterea Luceafărului, unduirile muzicale ale versurilor de Eminescu. Fie ca ei să nască un contrapunct de sunete din cele mai armonioase, rostite clar pentru cea mai clară strună din câte au răsunat vreodată pe lira unui poet al românilor”. ■ Dumitru Almaș publică textul *Demnitate națională*: „Dar dacă trecutul este opera părinților, moșilor și strămoșilor noștri, viitorul este, trebuie să fie opera noastră și a tuturor celor ce vor veni după noi. De vom fi și de vor și ei demni, fiecare în parte, demnă va fi și națiunea română. Creșterea demnității naționale a fost, este și va fi datoria de onoare, esențială a oricărui om, a oricărui cetățean, a oricărui patriot”.

● **[„România literară”, nr. 6]** Numărul se deschide cu *Premiile literare ale Uniunii Scriitorilor* pe anul 1969: „În zilele de 30 și 31 ianuarie a.c., plenary Consiliul lui de conducere a Uniunii Scriitorilor din R.S. România a aprobat

constituirea juriului pentru decernarea premiilor literare ale Uniunii Scriitorilor pe anul 1969, în următoarea componență: Ion Băieșu, Ștefan Bănuțescu, Nicolae Breban, Șerban Cioculescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Ștefan Augustin Doinaș, Arnold Hauser, Al. Ivăsiuc, George Macovescu, Majtényi Erik, Adrian Marino, Fănuș Neagu, Adrian Păunescu, Marin Preda, Lucian Raicu. În ziua de 4 februarie a.c., juriul s-a întrunit în ședință de lucru și, după ce a ales ca președinte pe George Macovescu, a hotărât, prin vot secret, potrivit criteriilor regulamentului în vigoare, aprobat de Consiliul de conducere a Uniunii Scriitorilor, decernarea următoarelor premii: Proză: D.R. Popescu – *F*, Matei Călinescu – *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*; Poezie: Nichita Stănescu – *Necuvintele*, A.E. Baconsky – *Cadavre în vid*; Dramaturgie: Teodor Mazilu – *Tandrețe și abjecție*, Paul Anghel – *Viteazul*; Critică și istorie literară: George Ivașcu – *Istoria literaturii române, vol. I.*, Sorin Alexandrescu – *Faulkner*; Literatura pentru copii și tineret: Nina Cassian – *Povestea a doi pui de tigru*, Ion Hobana – *Vârsta de aur a anticipației românești*; Traduceri în limba română: Gellu Naum – René Char: *Poeme alese*, Tașcu Gheorghiu – Luigi Pirandello: *Răposatul Matei Pascal*; Traduceri din literatura română în limba germană sau maghiară: Dieter Roth – *Bile și cercuri* de Marin Sorescu (*Kugeln und Reifen*), Veress Zoltán – *Căprioara din vis* de Vasile Voiculescu (*Az Alombeli Oz*); Literatura naționalităților conlocuitoare: Bodor Pál – *A Meztelen Lany* (*Nud de fată*), Franz Storch – *Am Rande des Kerzenscheins* (*La marginea lumii*), Bálint Tibor – *A Zokogó Majom* (*Maimuța plângăreată*); Debutanți sau tineri scriitori debutând la alt gen literar: Mircea Martin – *Generație și creație* (critică), Sânziana Pop – *Serenadă la trompetă* (roman), Radu Dumitru – *A opta zi a săptămânii* (teatru), Florica Mitroi – *Rugăciune către Efemera* (poezie), Petru Popescu – *Prins* (roman)”. ■ Revenind la *Breviar*, Șerban Cioculescu semnează *Costache Negruzzi după o autobiografie necunoscută*: „Intrată de curând în al douăzeci și unulea an al existenței sale, Societatea de Științe filologice din R.S. România consacră periodicul ei anual, «Limbă și literatură» (XXI, 1969), centenarului lui Costache Negruzzi, decedat la Iași, la 24 august 1868. [...] Amatorii de inedit vor fi îndeosebi atrași de paginile autobiografice necunoscute, descoperite de conf. Paul Cornea în arhiva C. Negruzzi, din Biblioteca Academiei și pertinent comentate în paginile ce preced textul din 1843”. ■ Demostene Botez semnează *Amintiri despre Ionel Teodoreanu*: „Al-tul dintre elevii Liceului Internat din Iași, în acel timp, purtător de «aură» din naștere, a fost Ionel Teodoreanu. Era cu vreo trei clase în urma mea. După mentalitatea de-atunci, conform obiceiului, nici n-ar fi trebuit să iau act de existența lui. Dar asta nu se putea. Îl distinsese un fel de plebiscit ocult al elevilor, care-l încununase ca un fel de zeitate a lor, pe deasupra tuturor premianților și a ceea ce se chema «băieții buni». [...] Operele lui, în cea mai mare parte de imaginație, se bucurau de un succes foarte diferențiat. Imagismul lor excesiv, deși de cea mai bună calitate și cu totul surprinzător și original, nu

plăcea unora. Dar tineretul făcuse din el reprezentantul lor cel mai autorizat, cel care răspundea nevoii lui de poezie și romantismului vârstei”. ■ În acest număr Adrian Păunescu dialoghează cu Nicolae Manolescu, *Scriitorii sunt ideologi veritabili, când ideile lor nu sunt false ori ipocrite*: „– *Lucrul care te-a făcut mai controversat, mai contestat decât întreaga critică de până atunci, a fost Antologia poeziei române moderne. Ce crezi astăzi, Nicolae Manolescu, despre acea antologie?* – Deși nu-mi place să vorbesc despre lucruri care nu există, antologia la care te referi mi se pare proastă. Fiindcă niciodată după ce scriu un lucru nu mi se pare bun. Astăzi, aș face-o altfel. O parte din poeți cuprinși în ea ar dispărea; le-ar lua locul alții, omiși în acea versiune. În definitiv, problema cea mai importantă a unei antologii nu e *pe cine cuprinde și pe cine omite*; dar *de ce cuprinde anumiți autori și omite alții*. [...] – *Care este, după opinia ta, raportul dintre artă și ideologie?* – De vreme ce poetul, scriitorul în general, este un intelectual, un om cu idei, orice creație implică o ideologie. Nu este nici o excludere, dar nici o subordonare. Nu se poate spune că arta traduce în imagini o ideologie. Artă *este* o ideologie, de un tip particular, ea conține idei, propune idei, combate idei. Scriitorii sunt niște ideologi veritabili, când ideile literaturii lor nu sunt false ori ipocrite. Artă este o ideologie *asumată*, așa cum este o morală *asumată*. – *Vă interesează discuțiile despre estetică?* – Mai ales despre estetica marxistă. Dacă l-am înțeles bine pe Marx, filozofia lui nu presupune, ca pe un corp de dogme constituit odată pentru totdeauna, o estetică. Marx însuși lasă deschisă posibilitatea unei reflecții asupra artei, neîngrădită de norme și de prejudecăți. O filozofie care așează în centrul ei istoricul, devenirea, ca pe un concept fundamental, reclamă o estetică, în egală măsură, supusă istoriei, timpului, prin urmare capabilă să se schimbe și, de ce nu, să se nege pe sine, atunci când condițiile istorice, ale cunoștințelor umane în general, se schimbă. Mă interesează acea estetică în stare de a se revoluționa, de a se ține la curent cu dezvoltarea artei și a științei. – *Dar estetica marxistă românească?* – Ca și literatura, ca și arta în genere, estetica este expresia talentului și a puterii de gândire a unor oameni. Se întâmplă că, din cauza celor care scriu studii de estetică, să judecăm greșit estetica. Uite, eu nu pot să trec, când vine vorba de estetica marxistă românească, peste anumite exagerări, erori, îngustimi datorate unor oameni. Ca să fiu precis: foarte adesea esteticienii noștri ne semnalează, conștiincios, ca niște acari, calea cea bună și abaterile noastre de la ea. Ei ne învață estetică marxistă. Eu i-aș întreba însă: care sunt textele de autoritate din care rezultă că există o estetică marxistă românească, produs al gândirii românești asupra artei și al condițiilor specifice de manifestare a acestei literaturi?”. ■ Ion Turcin semnează recenzia *Romanul unei psihologii* la *Minciuna* de Mircea Cojocaru: „În sfârșit se pare că întreg romanul e constituit pe această mecanică de reluare a clișeelelor ca în mișcarea cinematografică – noi nu știm niciodată care e scena reală și care e cea imaginară –, în-cât finalul (altfel total nesemnificativ) trebuia scris în cel mai pur realism. Însă

ne aflăm în fața unei literaturi de o neobișnuită densitate pe care rutina și o aprofundare a concepției o poate reda unei remarcabile formule românești”.

■ Referindu-se la Constantin Chiriță, *Trilogia în alb*, Hristu Cândroveanu scrie despre *Literatură și divertisment*: „În întregul ei, *Trilogia în alb* este o reușită a literaturii de aventuri, încă nu îndeajuns de maturizată la noi. Iar Constantin Chiriță – un autor care o ilustrează cu talent, cu pasiune, și prin această scriere a sa, justificând creditul de care se bucură în largi pături de cititori și explicând și succesul de librărie al cărților sale de acest fel. Nu e literatură de aur, am spus, dar arta și-a avut, își va avea întotdeauna asemenea clipe de des-tindere – pentru a se regăsi în întreaga ei splendoare”.

■ Sub titlul *Refuzul emoției* Z. Sângeorzan se referă critic și foarte critic la următorii: „Un volum de poezii ca *Poemul fără flăcări* (1969) de G. Georgescu stă sub semnul refu-zului emoției. [...] Adevărul poetic este exclus și, oricât am detecta viața tex-tului, ea nu există. E un caz tipic de refuz al emoției, de versificare pură.

□ Petru Văluoreanu (*Un tremurat ostrov*, 1969) nu ocolește nici el plăcerea de a se juca cu cuvintele. Tot volumul strânge ca într-o uriașă pânză o mulțime de vorbe pe care apoi le distribuie la întâmplare fără nici o rațiune de a exista.

□ Marcel Turcu (*Farfuria sălbatică*, 1969) este așa de plictisitor, de vulgar în descrieri, încât poezia se ascunde de asemenea «dispoziții lirice»: [...].

□ Mihai Constantinescu (*Izvorul nopților albe*, 1969), prin o execuție tehnică ireproșabilă a versului nu reușește să realizeze decât tot un refuz al emoției, dar mai rafinat, ajungând, bineînțeles, la manieră.

□ O astfel de pepinieră a superficialității, a scheletelor, sunt versificările lui Teodor Crișan din *Ceasul cetății* (1968). Autorul e total lipsit de sentimentul adevăratei poezii autenti-ce”.

■ *Cronica literară la Criza de timp*, al lui Pop Simion, este semnată de Valeriu Cristea: „Există în acest volum (contabilul din noi a început să-și facă datoria) destule episoade vii și unele personaje viabile, dar și un frunziș de pa-gini moarte. Talentul prozatorului este într-o anumită direcție (pe care o vom defini imediat) incontestabil, dar cartea, ca întreg, ca edificiu, nu stă în picioa-re. [...] În primul rând false sunt trecerile: în locul acelei alunecări line și im-previzibile de la prezent la trecut survine de fiecare dată o transbordare greoaie într-un cadru de strictă și abuzivă determinare. [...] În al doilea rând, scriitorul e lipsit de vocația visului, neputând să redea delirul, să sugereze halucinația. Dar toată cartea se vrea un vis agitat: autorul și-a ales o temă pe care nu o poa-te susține. [...] Se poate întocmi și din acest volum o culegere de *pagini alese*. Dar poate că autorul lui ne va da într-o zi, printr-o mai bună cunoaștere a propensiunilor proprii, o carte «rotundă», finisată, perfectă la nivelul posibilități-lor sale, care nu sunt de neglijat”.

■ Rubrica *Ochiul magic* conține mai multe intervenții.

□ Demostene Botez reacționează la articolul din „Viața studen-țească”, fără a menționa autorul, și îi ia apărarea, în absență, lui Mihai Ralea, întrebându-se *Cui prodest?*: „Parcurgând revista «Viața studențească», organ al Uniunii Asociațiilor Studențești din România, adică a întregului tineret studios

al țării, găsesc, în nr. 44, titlul mare *Ralea*. În primul moment mi-am spus, iată un contact între un distins profesor și studențimea de astăzi, iată mărturia ștafetei unei culturi care aparține țării noastre și în care și-au găsit o sinteză vechi culturi și civilizații. [...] M-am gândit astfel un moment că omul acesta, care nu mai este în viață de ani, renaște prin propria sa operă, că n-a fost în zadar elev al Școlii Normale Superioare a Franței și, prin teza lui, *Ideia de revoluție în doctrinele socialiste* laureat al ei. [...] Dar iată că nu a fost așa. E un articol de o inexplicabilă minimalizare a unuia dintre cărturarii țării noastre, a unui profesor universitar de valoare, ce a figurat printre fruntașii generației sale, un articol ce reeditează și desfigurează o veche ceartă la care adaugă ironii, epite- te echivoce și îndoieli pline de emfază. Și, ce este mai grav, nu atât la adresa operei sale, care se poate confrunta, cât la adresa persoanei, a omului, care e mort de-atâția ani. [...] Articolul nu-l prezintă totuși pe Ralea ca pe un scriitor și profesor care ar dăuna prin ceva curățeniei sufletești, setei de adevăr a tineretului, adevărului adevărat fiind că el este prin oprea și ideologia lui mai actual și mai folositor ca oricând pentru formarea culturală a tineretului socialist. De ce atunci, din senin, acest atac împotriva lui Ralea? «Cui prodest?» Avem prea mulți cărturari de prima mărime în istoria culturii noastre românești, pentru a porni să-i batjocorim?! Eu refuz să cred că acest articol e un act de cultură. Să păstrăm intacte marile figuri ale culturii românești. Necesitatea aceasta pedagogică și rațională este ușor de înțeles”. □ D. D. scrie despre *O nuvelă de Marin Preda* comentând: „Pagina literară a ziarului «Scânteia» de sâmbătă 31 ianuarie publică nuvela *Despărțirea* de Marin Preda, analiză pătrunzătoare a noilor psihologii create în mediul rural de o anumită extindere a urbanicității, a relațiilor umane profund modificate de schimbările sociale provenite în satul colectivizat și intrat în influențele organului. Actualitatea marcantă a realității surprinse de Marin Preda mărește valoarea nuvelei în acord cu valoarea ei literară”. □ „*Lui Mihai Eminescu, închinare*” este semnat de M. Iorg.: „Înscrise pe frontispiciul ultimului număr al revistei «Argeș», (nr. 1/ 1970) mereu mai bună de la o apariție la alta, aceste cuvinte avertizează cititorul asupra conținutului. Care e, aproape în întregime, consacrat împlinirii a 120 de ani de la nașterea marelui poet”. □ *Intransigență?* de V. Vancea: „Recenzând în «Ramuri» 1/ 1970 volumul lui Geo Șerban *Exegeze*, George Gibescu pledează, în aparență, pentru «spirit» și «modestie». În aparență, pentru că, scrisă într-o manieră scorțoasă, recenzia nu are alt obiectiv decât «lipsa totală de spirit» a lui Geo Șerban, sugerată trudnic prin fraze care sunt «variații pe o temă dată». [...] Nu e prima oară când atragem atenția asupra acestui «stil» de critică. Credeam la început că sunt numai niște cruzimi juvenile”. □ *Mască și demascare* de C. A.: „În numărul 3 al *Cronicii*, Marian Popa publică un vast studiu de interpretare intitulat *Relație și mască în Luceafărul lui Eminescu*. [...] Arhitectura speculativă, în mare parte logică și solidă, deci posibilă, a articolului, este uneori ciobită de vulgarizări, de tipul descifrării poziției cuplului

pământean și, mai ales, de unele greșeli de gust”. ■ În *Cărțile săptămânii* Florin Manolescu prezintă volumele de poezie: □ *Scrieri (1, 2)* de Miron Radu Paraschivescu: „Eu nu am cuvinte să laud îndeajuns conștiința adevărată care stă la baza celor mai multe poezii, programul lor ideologic de o mare puritate și intransigență morală, însă oricât de mult aş iubi ideile, aici sunt constrâns să vorbesc despre poezie. Nu vreau să fac omului o nedreptate, ignorându-i meritele imprescriptibile de agitator de idei și de combatant în numele celor mai ferme idealuri, dar nici nu pot să amestec toate aceste lucruri în opera literară. Pentru toate aceste motive, și mai mult decât atât, pentru că sunt convins, la rândul meu, că libertatea și curajul de opinie nu intră în sarcina exclusivă a unei singure persoane, mă simt obligat să constat că ceea ce a putut fi, pentru o clipă, *literatură*, se dovedește, din perspectiva pe care timpul ne îngăduie astăzi să o avem, a fi fost numai *istorie*. [...] Două cuvinte aş vrea să spun și despre traduceriile lui Miron Radu Paraschivescu, anexate la cel de al doilea volum al *Scrierilor* sale. Ceea ce trebuie observat de la început e faptul că poetul nu este un traducător în înțelesul obișnuit al cuvântului. Traducând, el nu face operă sistematică, nu urmărește adică să ne înlesnească accesul la cultură. [...] Traducând, M.R. Paraschivescu se explică pe sine, își oferă certitudini, pentru că niciodată autorul ales pentru a fi tălmăcit nu va fi din altă familie spirituală decât a lui”. □ *Arme albe* de Vasile Igna: „Titlul forate inspirat al acestei plachete de versuri explică de la început eleganța de care poetul este adesea capabil, melancolia și puritatea gesturilor sale. Fără să scrie o poezie care să dea întotdeauna valoare de expresie sentimentelor, Vasile Igna este capabil să sugereze prin câteva poeme (*Sentiment, Ergo, Exil refuzat*) un fior elegiac autentic, o podoabă incertă a amintirii sau o visătorie a sufletului său: [...]”. ■ Dana Dumitriu prezintă volumele de proză: □ *Stații în câmpiile dezordinii* de Mihai Tunaru: „Dezavantajat de un titlu atât de pretențios, romanul lui Mihai Tunaru face parte din acea categorie ambiguă a prozei «regizate», în care printr-o construcție simplă, liniară, prin câteva personaje conturate foarte elastic se înscenează cu abilitate, uneori riscantă, o atmosferă tulbure, semnificativă prin ea însăși. [...] Stilistic proza lui Mihai Tunaru suferă (ca și titlul) de o prețiozitate constantă care chiar dacă nu dezechilibrează paginile cărții rămâne totuși în limitele unui manierism șocant, nefuncțional adesea”. □ *Ceața revenirilor*: „Prozatoarea Maria Rovăn atacă subiecte foarte variate față de care se conformează corect, respectând într-un fel credința că literatura a dat tot ce putea da, de acum încolo nerămânându-ne decât să reluăm din arsenalul comun tot ce se mai poate relua”. ■ Al. Piru se ocupă de *O monografie despre Bacovia*: „Fără prejudecăți față de monografia, mărturisesc că o monografie și încă de proporții (340 pag.) despre George Bacovia, ca cea publicată la sfârșitul anului trecut de Mihail Petroveanu, mă surprinde. Aș zice că autorul s-a raliat acelor glasuri care mai acum patru-cinci ani în urmă, exasperate de extraordinara longevitate a celui mai mare poet român de la Eminescu încoace,

susțineau că alfabetul lirismului contemporan să începe cu B, nu cu A. Întâmplarea a făcut poate că Mihail Petroveanu să fi scris despre Tudor Arghezi (în 1961) numai o micromonografie, abia trecând de o sută de pagini... [...] Într-adevăr, criticul supune unei analize atente și multilaterale poezia lui Bacovia, mai ales în capitolele *Universul poetic bacovian* și *Ars combinatoria*, urmărind tehnica interioară și tehnica exterioară a poetului, preocupat însă mai mult de a descrie și a explica decât de a delimita axiologic. Citatele, abundente, n-au totdeauna valoare în sine și adesea ajutând pe critic în comentariile lui, îl deservesc pe poet”. ■ La rubrica *Reviste din trecut* Emil Manu prezintă „«Albatros»-ul, pe care un grup de tineri în frunte cu Geo Dumitrescu l-au inițiat în 1941, definește o generație nonconformistă. [...] O mențiune specială trebuie făcută pentru pamfletele publicate în revistă la rubrica *Insectar*, unde se iau atitudini net antifasciste, mai ales sub semnătura Ion Călimară”. ■ Ioan Massoff se ocupă de *Ion Ghica și piesele originale*: „Una din preocupările majore ale lui Ion Ghica, primul director al Teatrului Național din București, a fost «schimbarea repertoriului cel vechi», pentru ca, afirma el, «adevărații noștri autori să aibă unde să-și joace piesele». Lucrul nu i-a fost de loc ușor și «goana» sa după piese originale de oarecare valoare are, uneori, aspecte – s-ar spune – înduioșătoare”. ■ Constantin Noica, în continuarea *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”*, publică în acest număr *Cap. V. Independența și dependența conștiinței de sine: stăpânire și servitute*. ■ La *Cronica limbii* Al. Graur scrie despre lingvistul *Alexandru Philippide*: „Am pomenit de aceste fapte, îndemnat de apariția recentă a unui elegant volumaș semnat de acad. Iorgu Iordan și intitulat *Alexandru I. Philippide* (Editura științifică). Elev al lui Philippide, urmaș al lui la catedră, acad. Iorgu Iordan a considerat de datoria sa să prezinte unui public larg pe fostul său profesor, aplecându-se cu atenție asupra operei lui pe de o parte, asupra vieții lui pe de altă parte. Cu toată atitudinea pioasă față de înaintașul său, a cărui contribuție ne-o prezintă în tot ce are mai important, acad. Iorgu Iordan n-a trecut peste unele lipsuri, dintre care cea mai importantă este de fapt un plus: temperament excesiv, gata oricând la polemică. Philippide a exagerat uneori în sublinierea greșelilor altora. Am citit cu neplăcere recenzia tăioasă pe care a făcut-o volumului I al Dicționarului lui Tiktin, incontestabil cea mai valoroasă lucrare de lexicografie privitoare la limba română”. ■ Versuri semnează: Adrian Păunescu (*Fiu al iluziei; Descoperirea focului; Bastarzi, după cataclism*), Ion Caraion (*Draperii și game; Hypnos și bătrânii muntelui; Iocasta visează*), Ion Pop (*De-un fir de sânge*), Vasile Petre Fati (*Am visat pentru tine*), Nichita Stănescu (din *În dulcele stil clasic* sunt selectate poeziile: *Vedere în acțiune; Is-pășire; Somn; Cântec; Atât de mândru ea mergea; Ce este; B după A; Rugare, Orga de apă; Soldatul și pasărea*), Matei Călinescu (*Eu; Asta este; Împlinire*), George Alboiu (*În două nopți opuse; Elegia drumului*), Virgil Mazilescu (*cântecul cavaleristului; la marginea nesfârșitelor platouri*), Gellu Naum (*Focul*

negru). □ Ștefan Aug. Doinaș publică o „autoparodie”, poezia *Cercul cu zimți de argint*. □ *Atlas liric* prezintă poeți din R.D. Germania, în traducerea lui Adrian Hamzea: Heinz Jetter (*Missă de Bach*), Reinhard Bernhof (*Execuția*), Helmut Preissler (*Friedhelm Gluger (1894-1940)*), Helmut Kähler (*1927-1944*)), Richard Knoblich (*Îmbracă-ți rochia frumoasă*). □ *Scandal în jurul unei cravate* de Bernard Atmani, apare în traducerea lui Sașa Pană, cu o notă a traducătorului (semnată s. p.): „În 1955, eminentul critic de artă Édouard Jaguer a întemeiat revista «Phases», al cărei animator continuă să fie de aproape 15 ani. Publicația apare în masive caiete anuale care amintesc, prin eleganța prezentării și bogăția conținutului, de altă revistă, la fel de luxoasă, creată de André Breton în 1932, «Minotaure». Dar aceasta a fost un oficios exclusiv al mișcării suprarealiste (până în 1938, când și-a încetat apariția). «Phases» oferă cititorilor, împreună cu numeroase reproduceri în culori (afară din text) și în alb negru, articole-eseuri privind pictura și sculptura contemporană, pagini interesante de literatură. Dintre prestigioasele colaborări prezente în caietul pe anul 1969, am ales pe aceea a unui tânăr – reprezentant al noului val –, Bernard Atmani, ale cărui neliniști, activități insolite (ca și în acest *Scandal în jurul unei cravate*) nu sunt atribuite omului, ci lucrurilor în mijlocul cărora acesta viețuiește, viața lor ignorând-o”. ■ Marcel Petrișor notează apariția volumului *Opera deschisă* de Umberto Eco tradusă de Cornel Mihai Ionescu: „Ceea ce Eco numește «primul grad de deschidere» este acea proprietate a operei de artă de a comunica ceva mai mult decât intenția artistului, chiar când acesta nu urmărește crearea de ambiguități. Valéry spunea că nu există numai un sens adevărat într-un text. Afirmatia lui se aseamănă cu teoriile lui Eco dacă noțiunii de sens i se mai adaugă și cea de structură. Prin aceasta se ajunge însă la ceea ce Eco numește al doilea grad al deschiderii, adică la stabilirea unor raportualități interne ale operei care, în conștiința spectatorului sau consumatorului de artă, să germineze alte raporturi interne potrivit capacității acestuia de a vedea și construi în abstract. Operele contemporane, cu acest al doilea grad de deschidere, pun în evidență tocmai funcționarea unor atari mecanisme prin care se vor manifesta noi posibilități ale formei. [...] Toate aceste teorii vor să arate în fond că vechea dispută dialectică a spiritului cu sine nu încetează de loc și că ea se perpetuează oscilând între o viziune eleată, imuabilă a lumii și cea heraclitiană, dinamică, în care cosmosul este veșnic deschis extensiei. De fapt, meritul încadrării fenomenului într-o atare perspectivă problematică îi revine lui Cornel Mihai Ionescu, traducătorul cărții și autorul prefeței, are, din punct de vedere critic, poate fi socotită ca «deschidere» a «deschiderii» lui Eco. Dar C.M. Ionescu nu numai că explică «explicitările» lui Eco, ci i le și integrează în filozofia culturii făcând, acolo unde este cazul, și omologările impuse și completările necesare pentru ca de la explicitare să se poate ajunge și la explicație”. ■ În rubrica *Radio Petre Sălcudeanu* se ocupă de *Dezbateri culturale*: „Emisiunea *Literatura și arta – factori esențiali de cunoaștere și înrăurire a*

gândirii și sensibilității umane – o considerăm doar un început de dezbatere ce merită a fi continuată în termeni mai puțin academici, având în vedere gama largă de ascultători, și mai dinamică sub raportul formulei. [...] Revista literară radio, închinată poeziei și poezilor și exprimată de poeți, a dezbătut câteva fericite idei legate de logica poeziei (George Macovescu), de sensurile și rosturile ei în viața socială (Nichita Stănescu și Virgil Teodorescu). Interesante ni s-au părut și reflecțiile lui Darie Novăceanu despre traduceri și traducători. [...] Ne-au emoționat cuvintele lui Eugen Jebeleanu adresate tinereții sufletești a cărturarului Victor Eftimiu. Din viața cărților am reținut dialogul despre romanul *Prins* de Petru Popescu, care ne obligă, dacă vrem să avem o părere cât de cât formulată despre carte, să-l citim. Tot e un câștig”. ■ Paul Anghel publică a doua parte a textului *Shakespeare în noua lectură britanică*. ■ În rubrica *Sport* Fănuș Neagu semnează textul *La un colț de cotitură*: „Coborât din Cluj la București ca să ia parte la ședința Consiliului Uniunii Scriitorilor și să voteze contra, prietenul meu, romancierul D.R. Popescu, a ținut să-mi vândă o poantă pentru rubrica de față. Știi, mi-a zis, că în Ardeal toată lumea vorbește că anul acesta ne vom îneca în cafea? De ce, Trafulică? l-am întrebat eu. De-aia, domnule, fiindcă Dumitrache, Dobrin și doi băieți din apărare (eu m-am gândit imediat la copiii Grantului, Răducanu și Dan) au aranjat cu brazilienii ca să-i lase, contra patru vapoare cu cafea, să ocupe locul I în seria C. E bună? E foarte bună, i-am răspuns, ar puteai să i-o plasezi lui Al. Căprariu s-o aștearnă între rândurile cronicii lui cu gust de scândură. Căprariu, mi-a zis De Re-ul, s-a ajuns, e director de editură, nu mai scrie sport decât atunci când se simte atins. (Ceea ce eu am și încercat să fac... și știe el, Căprariu, de ce!)”.

• [„**Tribuna**”, nr. 6] Cu prilejul reeditării romanelor lui Mircea Eliade *Maitreyi* și *Nuntă în cer*, Nicolae Manolescu notează: „Îmi place așadar să descopăr în *Maitreyi* confruntarea unei mentalități moderne și a uneia arhaice. Pentru Allan, *Maitreyi* este un continuu mister: naivă și capabilă de meditații filosofice, feciorelnică și de o feminitate obsedantă, ispititoare și rezervată. Dar misterul este mai puțin al femeii înseși și mai mult al lumii din care provine; Allan nu descifrează atât un suflet enigmatic de fecioară, nu e uimit atât de «eternul feminin» al eroinei, ci de comportamentul ei ciudat, deosebit de al lui, bazat pe credințe magice și pe un sistem de valori, lui, necunoscut. [...] *Nuntă în cer* este *Rusoaica* lui Eliade, dacă nu ca valoare, în orice caz ca problematizată. Doi bărbați, nimeriți în aceeași cameră, în așteptarea unei vânători, își povestesc, fiecare, o mare iubire. Până la urmă, femeia iubită se revelă a fi aceeași. [...] Mavrodin și Hasnaș iubesc în Ileana un complement ideal, o parte din ființa lor înstrăinată, ca și cum, prin iubire, și-ar realcătuie unitatea primară”. ■ Cu titlul *O experiență*, Adrian Marino descrie activitatea din cadrul Asociației Scriitorilor din Cluj: „În cadrul Asociației scriitorilor din Cluj, se desfășoară de câțiva timp o experiență literară, limitată ce-i drept ca dimensiuni și obiectiv, dar unică în felul ei, raportată la activitățile altor Asociații. [...] S-a

trecut deci la organizarea unui mic Cerc de studii, adresat în special tinerilor critici și esești literari, mai exact tinerilor intelectuali clujeni, într-un climat de seriozitate, sobrietate și continuitate [...]. Constituit la 22 iunie 1969, Cercul de studii al Asociației scriitorilor din Cluj a ținut până acum 8 ședințe, 2 de organizare și discuții de lucru, consacrate unor preocupări care, în parte, s-au dovedit a fi stat și în atenția întregii noastre critici. S-au trecut deci la analiza exactă, neconvențională a următoarelor lucrări și probleme, în ordine cronologică: *Avangardismul poetic românesc* de Ion Pop, *Critica literară* și romanul *F* de D.R. Popescu, *Miniaturi critice* de Constantin Cubleşan, *Realitate și romanesc* de Liviu Petrescu... și în sfârșit revista studentescă de cultură «Echinoux». [...] Ultima ședință (23 ianuarie), una dintre cele mai reușite și animate, a avut drept obiect lectura critică a întregii colecții a revistei «Echinoux», publicație aproape confidențială (cu dificultăți evidente, în special de difuzare), interesantă din mai multe puncte de vedere. Ca orientare generală, revista constituie un document al căutărilor, preocupărilor și experiențelor unui grup de tineri, dintre care unii, în pragul debutului editorial, tind să devină autori. Notabilă este și tendința spre substanță, deschidere și modernitate, tradusă prin articole, eseuri și traduceri, conduse cu un evident spirit de inițiativă: multe texte privesc diferite aspecte ale literaturii și artei moderne și de avangardă (imagine și anti-imagine, colaj, pop art, pictura lui Klee etc.), noile orientări estetice (numeroase articole despre structură și structuralism, problemele noului roman), versiuni din nu puțini «clasici» ai literaturii. [...] Astfel privit, «Echinoux» apare drept cea mai reușită publicație studentescă de acest tip, deși redactorii săi – aproape fără excepție – se află încă prin forța împrejurărilor, într-o fază de acumulare, asimilare și sistematizare”. ■ Mircea Tomuș recenzează volumul de poezii al lui Nichita Stănescu, *Necuvintele*: „Singur titlul acestui volum poartă în el semnul de săgeată care ne orientează către o sferă problematică de cel mai acut interes pentru poezie. *Necuvintele* desemnează, desigur, în mare parte, reversul negativ al limbajului și chiar drama eternă a poezicii, asprul cer de foc al unei situații fără ieșire: cuvântul trădează poezia pentru că, întotdeauna, poezia a fost altceva decât cuvânt, poate chiar contrariul cuvântului, care este semnificație, și totuși a fost și este iremediabil condamnată să se exprime numai prin cuvânt. [...] Tensiunea spre necuvânt a poeziei lui Nichita Stănescu pune în lucrare cele mai nobile aspirații spre cunoaștere ale liricii, încercare temerară de luare în stăpânire a neînțeleșului. Interogațiile frecvente ale acestei poezii nici nu sunt altceva decât ramuri ale aceluiasi trunchi care crește sper Marele Mister. Poezia liminară a volumului, cu marea, elementara ei simplitate, concentrează într-una singură toate întrebările care se pot pune semnificativului: «Cine ești tu A?...» Poezia din care am citat (*Pean*) indică, dacă se poate spune astfel despre poezie, o posibilitate a cunoașterii directe, dincolo de cuvânt a subiectului, desprins de materie, ridicat în spațiul esențelor”. ■ Titu Popescu notează despre *Două cărți de proză*.

Prima este scrisă de Paul Constant: *Iancu Jianu*: „Sensul adânc al acestui roman istoric aflat acum la a doua sa ediție, este cuprins în valoarea caracterologică a personajului, în semnificațiile sale estetice, stând sub imanența generalizării sale ca tip literar”. □ Al doilea roman aparține lui Ladmiș Andreescu: *Necunoscuții*: „Personajele se definesc acționând, se confruntă prin intențiile ascunse sau manifeste ale gesturilor. De multe ori conștiința eroilor este stăpânită de tipare ancestrale privind experiența binelui și a răului, izvorâte dintr-un practicim etic îndelungat”. ■ Numărul conține articole despre Cercul literar de la Sibiu. Al. Dima deschide seria de *Evocări*: *În mișcarea literară a Transilvaniei*: „Sibiul se arată propice unei astfel de mișcări cu tradițiile lui cărturărești, cu tiparnițele din secolul al XVI-lea, cu mașinăria lui pe mai multe domenii literare sau științifice deodată, cu periodicele lui care vor deveni glorioase, de la «Transilvania», al cărei centenar s-a sărbătorit de curând și până la «Tribuna» sau «Luceafărul». Aici, de altfel, se ivise și se impusese, îndată după jumătatea veacului trecut, Asociațiunea ale cărei merite apar astăzi, în lumina timpului trecut, în plin relief. E în toată această frământare cultural-literară, desigur, o frământare de idealuri etice, pragmatice și literare, care izvorâte de aici, își întindeau totuși coama frunzișului peste toate provinciile românești pe vremea unei tradiții care-și alesese, încă din secolul al XVII-lea, Bălgradul ca far călăuzitor”. □ Henry Jaquier scrie *Amintiri despre Cercul literar*: „Prin nicio însușire particulară, prin nicio conjuncție de aștri nu fusem predestinat să mă aflu, la un moment dat din vara vieții mele, între 1943 și 1947, la Sibiu, apoi la Cluj, trăind viața sufletească a unei mici societăți de scriitori foarte tineri și foarte dotați, care cei mai mulți, erau încă studenți la universitatea din Cluj în refugiu. [...] Mi s-a cerut să aștern câteva amintiri despre activitatea acestei grupări din ani aceia teribili, dar în care se zămisleau, din ce în ce mai vizibile, figurile unui viitor mai omenesc... Într-adevăr, mi se pare un punct câștigat că măcar un număr din scriitorii Cercului au îmbogățit până acum și îmbogățesc mai departe literatura țării; fără să-l uit pe mult regretatul Radu Stanca, mă încredințez că, alături de el, autori ca Negoțescu, Doinaș, Cornel Regman, N. Balotă, Eugen Todoran, Ovidiu Cotruș, Radu Enescu, și alții desigur, au croit un drum al lor în istoria literară, fiecare cu fizionomia proprie dar cu trăsături comune împărate de trecerea lor prin Cercul literar”. □ În textul *Sibiul baladesc*, Nicolae Balotă stabilește o legătură între balada lui Radu Stanca și orașul Sibiu: „În acest burg medieval, cnezul valah care asediase orașul, căzut la porțile cetății, intră «întins pe scut». Triumf în moarte, prin moarte. Prințul baladelor lui Radu Stanca e tocmai acest cneaz-poet, minoritic-resemnat, jinduind din afara zidurilor, după corul dumnezeiesc al fecioarelor «răvnitelor feude». [...] Pentru Radu Stanca acest câmp a fost burgul baladesc al Sibiului. Numai în Sibiul cu severa arhitectonică medievală îmblânzită prin volutele baroce ale unor portaluri, în burgul cu trepte inegale și cu turnuri care au durat mai mult decât breslele cărora le aparțineau, în orașul

asediat metaforic de cneazul valah, dincolo de zidurile căruia, spre munte se întind satele celor mai arhaice tradiții românești [...] în piatră și spirit a trecutului mitic-istoric se poate întreprinde resurecția baladei, programat de Radu Stanca”. □ Intitulându-și articolul *Când voi arde-n mii de ruguri*, Ion Vlad descrie opera dramaturgului Radu Stanca: „Teatrul tragic e perfect fiindcă îl regăsește pe Radu Stanca în ipostaza cunoașterii și a aspirației spre cunoaștere. Ostatecul revelează valorile unui teatru poetic denumit de un conflict cu proporții și cadențe tragice, trimițând la exemplul teatrului lui Lucian Blaga. Dramaturgul regăsește dimensiunile teatrului tragic, năzuind să refacă vibrația acestuia. Cu *Hora domnițelor*, «tragedie baladescă în cinci acte», structurile teatrului tragic se reconfirmă, iar pretextul piesei (legenda de origine folclorică) obține calitatea unei alegorii dramatice susținute de poezia miturilor. Eglogă, «fecioarele tragice» din *Hora domnițelor* vin dintr-o mitologie românească recreată stilizat în linii și sugestii de metaforă, deținând puteri magice și obligații sărace. Din nou teatrul lui Blaga, *Zamolxe* sau *Meșterul Manole*, se asociază viziunii din «balada» tragică a lui Radu Stanca, iar discursul dramatic încărcat de semnele poeziei intonează un cântec al pământului, al puterilor și al comorilor lui”. □ În textul *Diavolul din turn*, Ion Lungu scrie despre întâlnirile de la Cercul literar: „Au urmat, apoi, în decembrie 1943 și în decursul anului 1944, multe alte ședințe interesante ale Cercului literar, la care s-au citit diverse producții, dintre care unele au constitui succese durabile ale autorilor respectivi. Aș vrea să menționez în această privință poezii de Ioanichie Olteanu, Ștefan Augustin Doinaș, Radu Stanca etc., eseuri de critică și estetică literară ale lui Ion Negoitescu și Cornel Regman, precum și câteva încercări în proză de I.D. Sârbu, Deliu Petroiu, Ion Negoitescu. Se combătea poezia patriotardă, vânjoșenii și chiuituri, poezia programatic ruralistă, spiritul îngust provincial. [...] Evenimentele de seamă în viața Cercului au fost, însă, prilejuite și de oaspeții săi de frunte: Lucian Blaga și Umberto Cianciolo. Profesorul italian era un iubitor sincer al poeziei contemporane românești. În câteva ședințe ne-a citit traduceri izbutite din lirica lui Tudor Arghezi și Lucian Blaga. Nu știu dacă a publicat vreuna din ele, dar mi-amintesc de ecoul lor favorabil în rândul celor care le-au ascultat. [...] La ședințele Cercului literar apăreau mereu tineri talentați, îndeosebi din rândurile studenților de la filosofie. Dintre aceștia din urmă s-au remarcat destul de repede: Radu Enescu, Nicolae Balotă, Ovidiu Cotruș etc.”. □ Edgar Papu așază activitatea Cercului literar în *Roadele Sibiului*: „Cercul de la Sibiu din jurul lui Blaga a avut în cultura noastră un caracter cu totul distinct de acela al «Vieții românești» în jurul lui Ibrăileanu, sau al «Sburătorului» în jurul lui Lovinescu. Acestea din urmă perpetuau – ca și multe altele de mai redusă rezonanță – tipul de cenaclu al «Junimii», bineînțeles cu particularitățile specifice fiecăreia din ele. Cercul de la Sibiu a însemnat, pentru prima dată, altceva. El nu era legat de o autoritate critică, cu misiunea expres constituită a unei dirijări literare. Atât atmosfera de nobilă vechime, de legendă

a orașului transilvan, cât și personalitatea lui Lucian Blaga, iscată și ea parcă dintr-o proprie legendă lăuntrică, asimilată cu aceea a sângelui ce «se trage înapoi în pământ», ajungând până la taina pământului atoatemartor și atoateștiutor, alcătuiau un climat care nu s-a mai întâlnit niciodată în cultura românească. Blaga n-a fost un critic, ci un maestru de inițiere. Acest mare om nu dădea norme, îndreptare, modele; discret prin comportament, dar totdeauna insinuant prin însăși aura existenței sale prezente, Blaga era el însuși modelul trăit, un model liber, Blaga era el însuși modelul trăit, un model liber care îți sugera numai imitarea desăvârșirii sale, nu și a conținutului particular prin care el a atins acea desăvârșire”. □ Victor Felea relatează un *Episod sibian*: „Mi-am amintit pe urmă totdeauna cu plăcere de popasul meu sibian, mai ales că împrejurările au vrut ca el să nu dureze decât puțin, din toamnă până în vară, și să rămână deci în memoria mea aureolat de o lumină plăcută. [...] Acolo am ascultat, pentru prima oară, glasul cu inflexiuni aparte, melodic și monoton al lui Lucian Blaga, la cursuri. La seminarii, filosoful stătea cel mai adesea «mut ca o lebădă», lăsându-i pe studenți să-și desfășoare elocvența și cunoștințele, intervenind doar cu mici precizări. Mă nimerisem în atmosfera solemnă a ideilor din Spațiul mioritic, atmosferă în care erau convocate la o judecată academică valorile noastre lirice din trecut”. ■ Ion Oarcăsu scrie despre textele memorialistice ale lui *Slavici – o imagine a bucuriei și a torturii*: „Memoriile sale cuprind numeroase pagini ce înșiruie principii vetuste sau anticipări pe care viața nu le-a adevărit[...]; purtat de patosul comunicării, Slavici uită însă pe alocuri de sine, uită că are de pledat o cauză (firește, pierdută!), uită propria «rușine», propria «indignațiune», propriul program politic – și atunci paginile sale se schimbă în fină și molcomă proză eseistică. [...] *Amintirile, Fapta omenească, Lumea prin care am trecut, Închisorile mele* ne prezintă mai mult o tensiune, o nevoie de echilibrare sufletească prin voință și educație, o aspirație, decât un proces psihic încheiat; de unde și valoarea lor modernă de document inestimabil”. ■ Mircea Vaida descoperă *Idei literare în „Saeculum”*: „Critica literară cu rădăcini filosofice, literatura cu adâncimi metafizice sunt reprezentate frecvent în publicație. «Saeculum» e «revistă» de filosofie, ceea ce în conștiința lui Blaga însemna: mit-poezie-metafizică”. ■ Este redată continuarea articolului *Considerații asupra stării actuale a criticii literare al lui Jean Starobinski*, tradus de Dana Ci-pău: „Dar structuralismul nu este ca marxismul, o «viziune a lumii» nici ca psihanaliza, o tehnică de interpretare bazată pe o reprezentare aproape invariabilă a proceselor afective. În definirea sa mai generală, structuralismul nu este decât o părere preconcepută de formalizare, atentă la jocul complex al compuşilor în cadrul unui tot. De unde validitatea sa universală, care-l face aplicabil în discipline foarte diferite; de unde și necesitatea de a preciza demersul analizei structurale, definind, pentru fiecare domeniu, – și poate pentru fiecare obiect particular – un vocabular descriptiv specific, un cod de transcriere pertinent, ale căror rezultate să se poată preta ulterior unei interpretări fructuoase”.

6 februarie

• [„Scânteia”, nr. 8329] În acest număr se dau informații despre *Premiile literare ale Uniunii Scriitorilor pe anul 1969* (a se vedea „România literară” nr. 8). ■ Aurel Dragoș Munteanu scrie despre volumul lui Henry James, *Portretul unei doamne*: „Ampluarea mijloacelor artistice și soliditatea construcției, specific anglo-saxonă, resimțindu-se însă și de pe urma influenței romanului clasic rusesc, fac din apariția în românește a romanului *Portretul unei doamne* un moment care trebuie reținut. Ileana Cazan a realizat o versiune românească remarcabilă prin vigoarea limbajului și precizia echivalențelor. Mai puțin interesantă ni s-a părut *Postfața* traducătoarei, întrebuițând un limbaj puțin sugestiv, redusă la inventarul tematic al autorului”. ■ Valeriu Râpeanu consemnează apariția cărții *Scrieri despre teatru* de Victor Ion Popa: „Apariția acestui volum constituie un început, deoarece gândirea teatrală românească din trecut va trebui pusă în valoare la dimensiunile ei excepționale. E o obligație culturală de care editurile noastre – sperăm – se vor achita”. ■ Ioan Adam se ocupă de Veronica Micle, *Poezii*: „Scrise sub imperiul vieții afective, aidoma cântului popular, poeziile sale transcriu stări sufletești difuze, ingenuități nemetaforizate, confesiuni dramatice, dileme triste și renunțări. Ele alcătuiesc, așa cum pertinent intuiește prefațatorul, un «adevărat jurnal de creație». Adevărata poezie, câtă există în această carte, își trage însă sevele din adorarea lui Eminescu, din raportarea continuă la el, din constanta îndreptare spre el a meditației”. ■ Adrian Anghelescu prezintă volumul *Zei obosiți* de Corneliu Ștefanache: „E, fără îndoială, un semn de maturizare a prozei noastre actuale preocuparea de a investiga în adâncime problematica prezentă a relațiilor umane. După izbânzi certe în acest sens, realizate prin romane ca *Intrusul* de Marin Preda, *Animale bolnave* de Nicolae Breban, *Cunoaștere de noapte* de Al. Ivăsiuc etc., e îmbucurător să constăți că fenomenul continuă la un nivel artistic remarcabil cu *Zei obosiți*, recenta scriere a lui Corneliu Ștefanache”. ■ S. Movileanu prezintă *Pentru a fi iubit pământul...* de Panait Istrati: „Gruparea materialului în trei mari secțiuni – însemnări privind rolul artei și al artistului în societate, intervenții în problemele sociale și politice ale timpului, scrieri cu caracter beletristic ce au un evident caracter de document autobiografic – ne dă o imagine sugestivă asupra principalelor direcții în care Panait Istrati s-a simțit dator să-și spună cuvântul având sentimentul că dă glas gândurilor și năzuințelor celor mulți, din care își trăgea și el obârșia”.

• [„Contemporanul”, nr. 6] Sunt anunțate Premiile Uniunii Scriitorilor pe anul 1969. ■ Mizând pe ideea talentului nativ și instinctiv al lui Creangă (o teză mai veche care a circulat prin literatura critică), Al. Philippide face următoarea deschidere în eseuul său despre arta povestitorului humuleștean: „O bună parte din vraja lui Creangă stă, fără îndoială, în faptul că scrisul lui dovedește deopotrivă o artă desăvârșită a povestirii și o lipsă aproape totală de literaturizare. Creangă nu face literatură, habar n-are de profesionalism literar, nu-și

consideră scrisul ca pe o meserie, nu vrea să sperie pe nimeni cu îndemnarea lui și povestește cu o simplitate de pasăre care cântă, de pasăre măiastră însă. Meșteșugul lui, care e neîntrecut, e firesc și limpede și izvorăște dintr-o adâncă nevoie de-a povesti și de a-și povesti mai întâi lui însuși”. (articolul *Răsfoind pe Creangă*). ■ Puternic impregnat de retorism, aproape bombastic, eseuul „whitmanian” al lui Geo Bogza despre *Bătrânul ocean...* este înfipt pe prima pagină. Eugen Jebeleanu trece de la poezie la proza poetică despre o ipotetică *Hienă*, într-un stil pamfletar, totuși mai puțin vitriolant decât pamfletul arghezian. ■ Analiza din cronica literară a lui Nicolae Manolescu, debutează cu *Persoana întâi plural* (1964) și se lungește cu volumul *Călcâiul vulnerabil* (1966), evoluția Anei Blandiana parând să fie, între aceste două volume, de la „jurnalul liric propriu-zis, dublat de o atitudine etică; Ana Blandiana nu făcea parte, decât prin accident, din categoria poetelor care-și exploatează feminitatea, ca pe o temă fundamentală a lirismului lor; în experiențele sufletești cele mai inocente, în senzațiile cele mai pure, poeta caută o idee și, uneori, o morală” la „un antijurnal liric” (articolul *Etica poeziei*). □ Alături, Ana Blandiana însăși scrie despre Camus, despre romanul *Ciuma*, despre eroii săi deveniți mitici: Mersault, Sisif, Rieux, Caligula (articolul *Un deceniu fără Camus*). □ Teodor Mazilu își exersează stilul metaforic în articolul cu tentă sportivă *Cumințenia sporturilor de iarnă*. □ Laurențiu Ulici aduce în actualitate scrierile esteticianului Mihail Dragomirescu și teoria lui despre capodopera literară.

7 februarie

● **[„România liberă”, nr. 7869]** *Cronica literară* la romanul *Prins*, de Petru Popescu, semnată de Boris Buzilă, analizează această parabolă pe tema morții, pornind de la „spaima metafizică” a celui care știe că va muri, asociată cu „deruta interioară la pierderea vechilor repere, suspendarea timpului psihologic” și cu „dislocarea ritmurilor vitale”. Dramă a captivității în propria ființă, romanul descrie lupta tragică dintre „o vitalitate irepresibilă” și „spectrul dispariției iminente”. „Chinuitoare, nesfârșită ceremonie de inițiere thanatică” a protagonistului, cartea este, totodată, o „excelentă frescă a Bucureștiului”, contextul fiind „de o rară vivacitate și culoare a acestei dezbateri despre viață și moarte”.

● **[„Scânteia”, nr. 8330]** Ziarul comemorează *Februarie 1945. Zile Fierbinți în bătălia pentru cucerirea puterii*. □ Versuri dedicate acestui eveniment semnează: Al. Andrițoiu (*Înfiorată vatră*), Ion Bănuță (*Din soare*), Franz Liebhard (*La ceas de sărbătoare*, în românește de Ion Crânguleanu), Mihai Negulescu (*Țara mea de dor*), Emil Giurgiuca (*Identitate*).

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6447]** Sunt prezentați 4 dintre tinerii laureați ai Premiului Uniunii scriitorilor, Mircea Martin (premiul pentru critică literară), Sânziana Pop (premiul pentru roman), Radu Dumitru (premiul pentru teatru), Florica Mitroi (premiul pentru poezie). ■ Ilie Constantin publică arti-

colul *Densitatea paginii*, abordând specificul prozei lui Fănuș Neagu – „densitate (în planul încărcăturii epice) și de naturalețe bogată a stilului”. De altfel, remarcă criticul, „Fănuș Neagu este un prozator adevărat, nuanțele poematice ale scrisului său țin de fibra intimă a personalității sale artistice, parcă ignorând existența modului poetic independent; mai clar, stilul său prezintă revendicări poetice de pe pozițiile prozei, cu autoritate și autenticitate, ca pe niște drepturi înăscute”.

● **[„Cronica”, nr. 6]** Despre filmului *Reconstituirea*, regizat de Lucian Pintilie după nuvela cu același titlu a lui Horia Pătrașcu, Ștefan Oprea afirmă că, în pofida unor păcate de concepție, „strict cinematografic vorbind este cel mai bun film care s-a făcut la noi în anii din urmă”. ■ Constantin Pavel semnează eseu *Mitul literar*, stârnit de lectura volumului lui Pierre Albouy, *Mythes et mythologies dans la littérature française*, Paris, 1969. ■ La 25 de ani de la moartea poetei, Veronica Gorgos semnează o pagină de evocare biografică a Magdei Isanos, pe care a cunoscut-o în 1937: „Ne-au apropiat dragostea de literatură și profesia comună (amândouă am fost avocate în fostul Barou Iași)”. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul lui Mircea Martin, *Generație și creație* (termeni împrumutați de la Tudor Vianu), „un critic cu vocație care a reușit să-și construiască o tehnică, o expresie de un rafinament de invidiat”. ■ Pe linia ideilor lui Borges, Henri Wald semnează eseu *Uitare și creație*: „N-ar fi posibilă crearea noului, dacă uitarea n-ar curăța amintirile de ceea ce este învechit”. ■ Radu Șt. Mihail comentează *Antologia poeziei romantice germane*, alcătuită de Hertha Perez. ■ C. Pavel traduce *Migdalii*, proză de Albert Camus, datată 1940. ■ La apariția volumului *Istoria logicii* de Anton Dumitriu, revista propune o pagină de discuție a acestuia cu specialiști în domeniu: V. Pavelcu, Petre Botezatu, Tudor Dima, Costică Marin, Ștefan Celmare și Șt. Papaghiuc. □ Ilustrația numărului reproduce imagini ale unora dintre capodoperele sculptorului croat Ivan Meštrović.

● **[„Flacăra”, nr. 6]** Succintă prezentare a evenimentului de deschidere a Bibliotecii Franceze din București. ■ S. Traian dedică un articol comemorativ lui N. Vapțarov, cu titlul *Un poet al revoluției*. ■ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează *Stima pentru capul altora*. ■ În *Literare*, G. Dimisianu publică o recenzie a romanului lui Petru Popescu, *Prins*, considerând că acesta „scrie limpede, logic, construiește personaje de contrast”, volumul reușind să reprezinte „materializarea unor convingeri programatice ale autorului, fără să fie, cu toate acestea, un text rece – ilustrativ, ci o operă vie, acută. Într-un cuvânt *creație*”. ■ În *Memento, Carte*, se semnaleză apariția *Autobiografiei* lui Bertrand Russell. ■ Succintă prezentare a romanului lui Constantin Apostol, *Amarul sânge al strugurilor*, apărut la E.P.L., însoțită de o notiță biobibliografică. ■ Notă despre conținutul volumului de basme pentru copii, *Fata din împărăția curcubeului* de George Niculescu-Mizil. ■ În rubrica de *Teatru* sunt semnalate varii montări de piese după V. Alecsandri. ■ Sunt trecute în revistă

„o serie de remarcabile succese literare” ale lui Mircea Radu Iacoban, acesta debutând recent la Teatrul Național din Iași cu piesa *Tango la Nisa*. ■ Notiță despre subiectul „exercițiului de parodie” al lui Radu Stanca, *Critis sau Gâlceava zeilor*. ■ Se semnalează debutul regizoral al lui Radu Gabrea, cu *Prea mic pentru un război atât de mare*, scenariul fiind semnat de Dumitru Radu Popescu. □ Sunt anunțate și varii montări de piese după V. Alecsandri.

● [„Luceafărul”, nr. 6] Număr omagial Ioan Budai-Deleanu. În *Portret imaginar*, redacția notează valoarea operei sale, progresismul viziunii artistice, faptul că „opera sa capitală, epopeea, rămasă în manuscris, înregistrează o cunoaștere târzie, acreditându-se chiar mulți ani după intrarea sa în cursul valorilor ideea exclusivistă că ar fi mai degrabă obiect de studiu pentru specialiști. Tragic de domeniul fantasticului”. Se observă totodată că „artistul pare să se confrunte mai departe, chinuitor, doar cu sine, cu un portret imaginar creat de el însuși în timpul vieții și de a cărui tiranică povară așteaptă să se elibereze. Acest portret i-a fost luminat de câteva ori, la răspântiile mai recente ale istoriei literare, de scăpărările de geniu ale unor critici și gânditori ca Densușianu, Iorga, Călinescu, mărindu-i parcă și mai mult chinul așteptării marei și totalei recunoașteri. [...] Mulțimea de portrete imaginare, adăugate de succesiunea generațiilor de lectori, a fost, ne amintim, acum un deceniu și mai bine, grav ultragiată de acel fals al cuiva care încercase să impună tuturor drept chip autentic, unic și definitiv al artistului imaginea inabil retușată a unui ienicer. Dar cea mai ultragiată a fost însăși opera: prin rigiditatea lor, manualele dintotdeauna au îndepărtat-o de cititorii cei mai proaspeți, mai indicați, mai imaginațivi, de cititorii tineri. Restituția se cere în primul rând făcută față de generațiile de oameni tineri”. □ Edgar Papu îl numește, pe același Ioan Budai-Deleanu, *Europeanul* pentru monumentalismul operei sale, al *Țiganiadei*. Și nu numai. Scriitorul „și-a propus ceea ce noi, încă și astăzi, după o îndelungată evoluție, ne propunem pentru literatura originală. Este adică vorba de conjugarea marilor cuceriri, pe plan universal, ale literaturilor lumii cu datele folclorului, ale istoriei și tradiției românești, în așa fel ca nu numai să fim intrați în orbita largă a civilizației, dar să se și audă acolo sunetul nostru specific”. ■ Este publicat un comunicat în care se precizează constituirea, în zilele de 30 și 31 ianuarie, a juriului pentru decernarea premiilor literare ale Uniunii Scriitorilor pe anul 1969, în următoarea componență: Ion Băieșu, Ștefan Bănuțescu, Nicolae Breban, Șerban Cioculescu, Ov. S. Crohmălniceanu, Șt. A. Doinaș, Arnold Hauser, Al. Ivasiuc, George Macovescu, Majtényi Erik, Adrian Marino, Fănuș Neagu, Adrian Păunescu, Marin Preda, Lucian Raicu. Acest juriu, condus de George Macovescu, a hotărât: (a se vedea „România literară”, nr. 8). ■ Considerând *Țiganiada – un spectacol în sine*, Leonid Dimov este de părere că „rara pasiune pentru dramatism, născută din asimilarea marilor epopei ale antichității și evului mediu”, l-a făcut pe Budai Deleanu „să purceadă la întocmirea unei epopei autohtone, intrând în competiție cu toate armele unui

campion: erudiție, simț al situațiilor, invenție, flux nestăvilit de scene și atmosfere, culoare locală. Din păcate, toate aceste uriașe însușiri au trebuit să-ncapă într-o viață de slujbaş însingurat al unei administrații străine. Aburul poeticesc în care-și învelește condiția de intelectual «care nu cunoaște orașul» (G. Călinescu), dar este stăpânit de un apetit renașcentist pentru gigantescul cultural reprezintă un fenomen insolit nu numai pentru Școala Ardeleană, al cărei poet omologat este, ci și pentru întreaga noastră literatură. Fără public, deci fără opinie, fără canoane lingvistice rigide, deci liber să împrumute sau să modeleze cuvinte, fără cenzură (ce le păsa Habsburgilor de-o scriere ce n-avea cum să fie citită), Budai Deleanu se afla într-o situație vădit privilegiată, având a îndeplini o singură, dar inumană condiție: să aibă tăria de a scrie pentru un public ce n-avea să-l cunoască niciodată. Autorul *Țiganiadei* a avut cu prisosință această tărie. O dovedește subsolul epopeii care suplinește cu ironie și «simț al sălii» vocile încă nenăscute ale comentatorilor. O dovedește preocuparea pentru instituțiile fundamentale ale limbii literare (*Temeiurile gramaticii românești*, încă nepublicate, *Lexiconul romanesc-nemțesc*, a cărui tramă poate constitui o neașteptată sursă lexicală pentru creatorii moderni, în ipoteza publicării, bineînțeles). O dovedește visul unei poezii noi pe care-l mărturisește de câte ori are prilejul. Or acest fel de poezie, joc sublim și gratuit, nu căpătase încă sancțiunea veacului”. ■ Ilie Constantin propune studiul comparativ *Tasconi și Budai-Deleanu*, remarcând „asemănări și deosebiri, fundamentala înrudită fiind imaginea «eroi-comică» a temelor tratate”. ■ Pentru Matei Călinescu, Ion Budai-Deleanu este „cel mai de seamă poet înainte de Eminescu”, *Geniul ironiei*. „Un clasic în toată adâncimea și puterea cuvântului. El este, și văd în aceasta una dintre calitățile esențiale ale clasicului, o personalitate în structura căreia se poate descoperi, concentrată, marea tradiție a literaturii europene.[...] El este primul poet român în scrisul căruia literatura se descoperă pe sine refăcându-și, filogenetic, istoria. Astfel încât acela care vrea într-adevăr să pătrundă înțelesurile mai profunde ale poemului lui Budai Deleanu este obligat să parcurgă marele ciclu al literaturii lumii. [...] Desfătătoare, de o irepresibilă jovialitate, poezia lui Budai Deleanu este, în contextul literaturii române, o secretă, dar imensă exigență. Gluma, caricatura, bufoneria verbală (atestând maturitatea limbii) sunt doar un soi de «parerga» ale conștiinței ironice: căci *Țiganiada* este fără îndoială (exceptând poate *Istoria ieroglifică* a barocului Cantemir) cea dintâi manifestare plenară, la noi, a geniului ironiei. [...] Dincolo de toate aparențele (voit înșelătoare) ironia lui Budai Deleanu participă la esența interogativă a veșnicei ironii ea este poezie, dar și filozofie”. ■ Budai-Deleanu stă și în atenția lui Vasile Vetișanu care publică *Iluminismul*, arătând că „ceea ce prevalează în structura operei și gândirii sale iluministe este profunda încredere acordată unei alcătuirii raționale a existenței umane, preconizând în mod radical emanciparea omului de sub tutela oricărei dogme, fie ea religioasă ori socială”. ■ Pentru Gh. Bulgăr, Budai Deleanu este *Inovatorul*

limbii, opera sa fiind „un monument de limbă și o mărturie a spiritului inovator adânc, în stare să sintetizeze în pagini inspirate o moștenire istorică originară, vastă, și năzuințele spre emancipare și cultură modernă ale unei colectivități care, secole de-a rândul, a fost oprimată”. Deși „ideile și limbajul literar din *Țiganiada* nu au putut să circule în epocă, valoarea lor istorică, documentară rămâne unică, prin amploarea viziunii, a credinței artistice”. ■ Pe ultima pagină a revistei, Nicolae Balotă publică *Universul baroc la I. Budai-Deleanu*.

8 februarie

• [„Scânteia”, nr. 8331] Ziarul continuă comemorarea *Centenarului nașterii lui Vladimir Ilici Lenin*. Nicolae Moraru semnează *Leningradul în întâmpinarea jubileului*. ■ În rubrica *Adnotări* citim *Debutanții* de Ioan Adam: „Celui care răsfoiește revistele literare, îi va fi ușor să descopere că o întreagă generație, până mai ieri necunoscută, face dovada prin lucrările publicate a unei îmbucurătoare efervescențe creatoare. Marea forță a unei literaturi, este cunoscut, constă tocmai în promovarea talentelor; gustul și intuiția critică, justetea principiilor și criteriilor estetice ale unei reviste se dovedesc prin impunerea și susținerea lor sistematică. În perspectiva istoriei literare, acele reviste vor fi înscrise la loc de frunte, care vor fi identificat și promovat mai multe talente. S-ar putea ca din asemenea considerente să se fi inițiat în revista «Luceafărul» dezbateră intitulată *Redactorii noștri despre debutanții revistei*. Scriitorul Fănuș Neagu, sintetizându-și plastic opiniile, printr-un verb expresiv, discută despre prozatorii revistei, evidențiind pericolul rătăcirii în zonele jocului sterp al evazionismului care proliferază și chemând la crearea unei literaturi «deschise curajului, cu nervii și cu sângele arzând». Cezar Baltag, Sânziana Pop, Ilie Constantin, Nicolae Velea, Constantin Țoiu, redactorii care au urmărit îndeaproape evoluția debutanților revistei au satisfacția de a fi afirmat numele unor autori tineri ca: Felix Sima, Irina Grigorescu, Mircea Dinescu, Bucur Crăciun, Marin Tudose, Ion Bledea, Richard Regwald. În pagina următoare, ca o continuare a rubricii consemnate de noi, revista propune cititorilor câteva dintre încercările în versuri și proză ale unora dintre cei mai tineri autori. Sun două inițiative redacționale care se înscriu firesc în profilul revistei. Ele anunță intenția redacției nu numai de «a lansa» autori, ci și de a le urmări și susține evoluția literară. Dacă unele dintre aceste nume, ori altele noi pe care le va promova revista vor fi confirmate în timp, atunci se va putea vorbi despre arta descoperirii unor talente autentice, despre îndeplinirea de către revistă a uneia din principalele sale îndatoriri. Inițiativele menționate atestă o asemenea preocupare și de aceea le consemnăm”.

10 februarie

• [„Scânteia”, nr. 8333] Mihai Ungheanu semnează cronica literară pentru volumul *Risipitorii* de Marin Preda: „În actuala versiune, în care autorul nu se

mai dăruie atâtor tentații și teme ca în 1962, sensul titlului este mai ușor de fixat într-o matcă sigură. Risipa este echivalentă cu a trata existența și timpul dintr-un unghi frivol. *Risipitorii* sunt o invitație la gravitate și meditație: nu cu ieftine prejudecăți ne putem realiza viața și pricepe complexele realități pe care le trăim, ne spune printre rânduri autoul, ci printr-o examinare atentă, gravă, responsabilă a realităților în puternică prefacere. În contextul unei astfel de gândiri lumea lui «c'es copil» ar fi o lume de iresponsabili și «risipirea» e vecina iresponsabilității: primul risipitor care cade victimă risipei sale este Ilie Moromete, înghițit la un moment dat de sorbul necruțător al dialecticii realului de care se lasă depășit datorită unei gândiri conservatoare. Este surprinzător însă cum o carte, în care mai toate personajele trăiesc cazuri limită, trec prin accentuate crize sufletești sau morale, cunosc albul cearșafurilor de spital sau chiar moartea, nu ne transmite o senzație de repulsie; chiar dacă surpriza-i găsește nepregătiți – și nepregătirea lor, mintea lor, sufletul lor, acceptă băătălia cu urâtul din perimetrul limitat al relațiilor lor de care nu vor să se lase invadați. *Risipitorii* este cartea unui autor cu o profundă structură etică, preocupat de tot ceea ce violentează natura și omul și încredințat că tot ceea ce le-ar violenta este impropriu esenței societății noastre, este injustiție. Cartea sa evită teza ostentativă, dar aceasta n-o împiedică să fie o pledoarie pentru demnitatea și superioritatea rațiunii umane. Operă de maturitate, creație rotundă, în care destinele personajelor sunt examinate cu un ochi sigur. *Risipitorii* își are locul alături de *Moromeții* prin încercarea de a surprinde dialectica adâncă a existenței umane”.

• [„*Glasy Patriei*”, nr. 5] Dan Zamfirescu publică „reflecții la actualul repertoriu al teatrului românesc” în textul *Piese de inspirație istorică*: „Așadar, dramaturgia română contemporană folosește procedeul portretizării unui domn, istoricește determinat, pe fundalul «condiției istorice» pe care o explică și prin care se explică el însuși. Formula încercată cu rezultate demne de toată atenția în *Petru Rareș*, își găsește afirmarea în dramaturgia istorică a lui Paul Anghel, aflată în centrul unor vii discuții și considerată o înaltă treaptă atinsă de noua dramaturgie istorică românească. Paul Anghel a reușit să ne dea un Ștefan cel Mare de o uluitoare veridicitate istorică și, totodată creat, ca imagine literară, pentru sensibilitatea istorică și pentru nevoile epocii contemporane. Căci ce este *Săptămâna patimilor*, care este, dacă vreți, «mesajul» acestei piese? Este istoria unei victorii imposibile”. ■ Pe prima pagină citim poezia *Iarna* de Miron Radu Paraschivescu. Poezii semnează și Nicolae Tăutu (*Astăzi la Borzești*) și Mihai Stănescu (*Prezență*).

11 februarie

• [„*România liberă*”, nr. 7872] *Cronica literară* din acest număr propune un comentariu al romanului lui Al. Piru, *Cearta*, sub semnătura Tiei Șerbănescu. Opinia recenzentei nu este favorabilă romanului, căci „Al. Piru este un bun

istoric literar, un om de bună memorie a datelor, un voluptuos al amănuntelor și preciziilor istorico-literare”, fapt care „l-a împiedicat să înțeleagă că ceea ce îi lipsește este capacitatea de a crea”. Personajele, de pildă, sunt *perfecte* – adică neverosimile, superioritatea protagonistului, Andrei Patriciu, „nu este nici o clipă pusă la îndoială”, motiv pentru care confesiunea acestuia nu este, așa cum ar fi fost de așteptat, „o analiză dramatică a unui eșec erotic”, „care să fie receptat ca o înfrângere a inteligenței, un refuz, o nerealizare a personalității”. Excesiv de patetice, deși ar fi cerut, pentru buna construcție a personajelor, „un spirit analitic reflexiv”, al romancierului, dialogurile contribuie și ele la eșecul acestui roman.

• [„Scânteia”, nr. 8334] Gheorghe Grigurcu semnează *Lumina rațiunii și drumul poeziei spre esența existenței*: „Creația poetică este, fără îndoială, unul dintre procesele cele mai complexe ale spiritului uman. Analiza ei este extrem de dificilă din pricina elementelor multiple ce participă la desfășurarea sa, a modului lor concret de manifestare, a variațiunilor individuale pe care le comportă. A vorbi despre creația lirică, aspect fundamental al creației artistice, presupune o apropiere plină de înțelegere față de valorile infinit nuanțate ale artei, care nu se pot supune unei interpretări rigide, uniformizatoare. Nu mai puțin e posibilă și chiar necesară extragerea unor principii de valabilitate generală, care să integreze fenomenele particulare, oricât de diverse. Astfel, în cadrul oricărei creații poetice autentice putem distinge doi poli, unul afectiv și altul rațional, în jurul cărora se structurează materia sensibilă a acestuia. [...] La unii dintre tinerii noștri poeți se observă o teamă exagerată față de aspectul «rațional» al poeziei, tradusă în transcrierea fără nici o reținere a delirului metaforizant, în încifrarea și obscurizarea cu orice chip al limbii. E de văzut aici o reacție la o poezie discursivă, plată, dar și o neîncredere în forțele proprii, legată de o greșită înțelegere a unor probleme de estetică. Intelectul, ca și sentimentul, nu este o facultate poetică în sine. El se constituie însă într-un factor indispensabil oricărui act de comunicare lirică. Creația poetică nu implică respingerea rațiunii, ci numai a conceptului mecanizat, uzat prin prea deasa folosire, a formulelor stereotipe, a poncifului. Căutând să sterilizăm poezia de orice preocupare intelectuală, de orice organizare, o ucidem, o lăsăm pradă platitudinilor extravagante, unui ton grandilocvent, se ajunge în impasul pulverizării elementelor unui peisaj liric unitar, al unui fals mister al incoerenței, la teribilism. La extrema cealaltă se situează poeții ce se vor, pe urmele mai ales ale lui Ion Barbu, «cerebrali». La fel de incoerenți, ei adoptă un limbaj prețios «intelectual», prevăzut cu termeni ce stimulează gândirea adâncă. De fapt, e vorba de un joc verbal fără nici o acoperire de substanță, care constă în a proiecta formele ideii absente. E aici într-un chip paradoxal aceeași spaimă de caracterul rațional al poeziei, mimat cu frenezie. De regulă, crisparea intelectualizantă coexistă cu revărsarea delirului. Desigur, poeziei nu i se pot prescrie rețete. Ea își urmează drumurile în funcție de talentul și de conștiința celor ce o cultivă, încadrându-se în ample procese istorico-sociale, cu limbajul său pro-

priu. Însă pentru a o sluji se cere o dăruire umană completă, din cadrul căreia lumina rațiunii nu poate lipsi. Ceea ce și atestă multe din volumele de poezie ale unor autori din noile generații ale liricii românești. Poezia trebuie să reverbereze sensurile cele mai adânci ale vieții, sensuri ce nu pot fi captate decât cu mijloacele de comunicare general-umane, singurele capabile a-i asigura eficiența și perenitatea. Adică așa cum arată profesorul Liviu Rusu, în *Estetica poeziei lirice*, «atmosfera lirică nu este altceva decât determinarea cu mijloace raționale a unei stări pline de tensiune și vibrație, care ne introduce în fondul esențial al existenței»”.

• **[„Viața studentescă”, nr. 6]** Eugen Barbu ironizează postura de romancier a lui E. Lovinescu din perspectiva lui G. Călinescu: „*Eugen Lovinescu – scriitor?* Călinescu spune net: un condei incolor, elegant și anecdotic, și citează din *Mite* și *Bălăuca*, pe care le așează în vecinătatea lui Cezar Petrescu ca valoare. [...] *Memoriile?* Memoriile aparțin unui acrit ce credea despre el mai mult decât se putea justifica. Ceilalți apăreau în aceste pagini ca o ceată de fiare, gata să-l sfâșie pe bietul fălticinean. În critică, la urma urmelor, conchide G. Călinescu, haina impresionistă ascundea un dogmatic. Atunci ce ar mai rămâne din Lovinescu? *Un mare polemist discontinuu*, ca Titu Maiorescu! Cam puțin, zicem noi. [...] Dacă ar fi să ne luăm după ucigașa descriere făcută de autorul *Istoriei literaturii române*, Lovinescu ar fi fost un belfer superior, trădând un gust literar discutabil (îi plăceau Eftimiu și Camil Baltazar, și-i detesta pe Blaga, Pillat și Voiculescu, deși afirma că e adept al poeziei moderne sau moderniste – termenul rămâne imprecis). Despre Eminescu și Caragiale a scris lucruri scandaloase. Celor două genii naționale nu le dădea mai mult de 200 de ani în posteritate. Nici bătrânul Maiorescu nu i-a scăpat. [...] Un critic mai tânăr din zilele noastre, e vorba de Eugen Simion, a scris nenumărate studii și articole ca să demonstreze, între altele, *olimpianismul* lui Lovinescu, ignorând atacurile împotriva lui Caracostea și Mihail Dragomirescu, ca să nu mai vorbim de cele exercitate asupra lui Camil Petrescu, care nici el nu s-a lăsat mai prejos. Să fie Eugen Simion un ignorant sau un superficial? Nu cred. E vorba mai degrabă de o încercare de a se folosi absența unor cărți pierdute de pe piață pentru a se pleda în favoarea unei *liniști* și serenități în litere, atât de trebuitoare în lumea noastră artistică de astăzi care are nevoie de frățietate și alte lucruri delicate”. Eugen Barbu concludă: „Recită, opera lui Lovinescu destul de stufoasă afirmă încă un caligraf atent și un portretist de mare finețe de care nu ne putem lipsi. Există în aceste pagini și o otravă subtilă, ce mai degajă unde violente, dar peste asta putem trece. Când mi se face dor de un capitol îngrijit sar peste improvizațiile sale în chip de Eminescu ce se reneagă și mă întorc către scriitorul mare care era din când în când”.

12 februarie

• **[„Scânteia”, nr. 8335]** În acest număr, în *Revistele locale de cultură*, apare prezentarea revistei „Ateneu”, *Structuri deficitare* de Sorin Movileanu:

„Tendința abordării unor probleme generale și, implicit, a depărtării de evenimente imediate ale vieții sociale, culturale, artistice, științifice din perimetrul geografic pe care revista își propune în mod obișnuit să-l cuprindă (nu o dată consemnează și comentează manifestări desfășurate și în celelalte județe ale Moldovei) – o vom întâlni și în coloanele rezervate discutării problemelor cinematografului, teatrului sau muzicii. [...] Cu insuficientă atenție este reflectată și, mai ales, comentată problematica altor domenii, elocvent fiind în această privință îndeosebi profilul paginii dedicate școlii și tineretului. [...] Un aspect care se impune în mod deosebit atenției celui care parcurge colecția revistei îl constituie reflectarea fenomenului literar, domeniu în care s-au înregistrat certe realizări. Acestea însă au fost obținute prin afectarea unui spațiu mai mare sectorului creației artistice, neglijându-se astfel un deziderat esențial, care prevede ca profilul unei asemenea publicații, structura ei să se configureze printr-o riguroasă echilibrare a compartimentelor sale, printr-o selectare mai exigentă a tuturor materialelor încredințate tiparului. În ceea ce privește literatura, este ușor de constatat faptul că în paginile revistei s-au afirmat o serie de tineri care s-au impus în câmpul poeziei, prozei sau criticii noastre; numele lui George Bălăiță, Ovidiu Genaru, Ioanid Romanescu, Mihail Sabin sau Constantin Călin nu mai au nevoie în momentul de față de prezentări. Tocmai de aceea, consecvența în promovarea tinerelor talente se impune cu necesitate, simplă publicare aversurilor unor debutanți nefiind suficientă pentru îndrumarea acestor pe drumul autenticei creații, al unei arte inspirate din realitățile contemporane ale țării. În acest sens, analiza lucrărilor lor, analiza activității acelor cenacluri literare ce obțin frumoase rezultate s-ar dovedi binevenită. [...] Ancorându-se mai puternic în realitățile vieții locale și încercând să le descifreze sensurile specifice, evitând generalitățile, prețiozitățile în planul ideilor și al expresiei pe care le mai întâlnim uneori în coloanele sale, organizându-și cât mai echilibrat spațiul, astfel încât problemele învățământului, științei, culturii de masă, ale literaturii și artei să-și afle locul ce li se cuvine, revista «Ateneu», beneficiind de un grup redacțional omogen, înzestrat cu certe calități profesionale, își poate afirma mult mai pregnant individualitatea, poate deveni focarul de cultură capabil să reunească în jurul său forțele intelectuale din cuprinsul județului, să răspundă cât mai elocvent necesităților spirituale ale cititorilor săi”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 6451]** Este publicată recenziile lui C. Stănescu făcută romanului lui Marin Preda, *Risipitorii*, a cărui temă fundamentală este „relația individului cu ceea ce el crede a fi istoria, mediul, societatea” (fără an și editură).

• **[„Albina”, nr. 6]** Pe prima pagină găsim un fragment din *Neadormitele flăcări*, intitulat *Cântecul sirenei*, de Al. Andrițoiu: „Din Grivița, pătruns prin nepătrunsuri,/ sirena vie a primit răspunsuri./ Căci îi răspund sirene de vapoare,/ cu provele – spre răsărit de soare./ Iar visul peste valul ce se sparge/ se face steag de flăcări pe catarge./ Și îi răspund sirene de uzină,/ cu balele-

ndreptate spre lumină”. ■ Ion Bănuță scrie despre *Măria-Sa Cartea*: „Bătălia pentru lumină a fost câștigată în România socialistă. Dar noi trepte ne așteaptă. Urcăm mereu spre marile piscuri, dar ca o lege inexorabilă, ele se tot depărtează pe măsură ce le cucerim; dezvăluindu-ne vastitatea. [...] Slava zilei de azi când Măria-Sa Cartea domnește frumos peste toată țara răzbunând pe toți cei ce s-au jertfit ca Ea să fie așezată domniță în scaun”. ■ Dumitru Almaș semnează *În acel februarie fierbinte*: „Iată, au trecut douăzeci și cinci de ani. Dar n-am uitat ce fierbinte a fost acel februarie 1945, atunci când țara întreagă dădea «Totul pentru front, totul pentru victorie», când, cu arma în mână, înaintam spre granița Cehoslovaciei, doborând hitlerismul, când, acasă, luptam cu reacțiunea și cu marea criză economică, pustiitoare în toate sectoarele. Atunci comuniștii înregistrau tot mai mare succese în cucerirea puterii, ne pregăteam să înfăptuim reforma agrară și să instaurăm un guvern de largă concentrare democratică, primul guvern din România în care clasa muncitoare avea rolul conducător. Ne pregăteam să dăm un nou impuls revoluției populare. Pentru români, luna lui faur e luna când îngheață ouăle corbului și trosnesc grinzile de ger. [...] Au trecut douăzeci și cinci de ani de atunci. Ce mult și ce puțin!... Multul îl măsurăm cu uriașele realizări de atunci încoace, din acel februarie fierbinte. Puținul îl cântărim cu balanța de precizie a amintirilor, așa de vii, de proaspete, de neuitat din cugetul nostru, al tuturor celor care le-am trăit. L-am vrea tot așa de viu și de drag și în cugetul celor care au venit după aceea și vor veni în tot veacul ce urmează”. ■ În *Filă de calendar* Marilena Vulpe scrie despre *Titu Maiorescu 15 februarie 1840 – 1 iulie 1917*: „Relevarea marii arte a fost meritul de căpătâi al lui Maiorescu, fie că ea purta chipul riguros al clasicismului, cel involburat și patetic al romantismului, sau cel echilibrat al realismului. Și, la 130 de ani de la naștere, nu putem uita că lui îi datorăm descoperirea Luceafărului poeziei noastre, în care Titu Maiorescu a văzut treapta cea mai de sus a spiritualității românești, recunoscând în el și universalitatea”.

● **[„România literară”, nr. 7]** Numărul comemorează *130 de ani de la naștere* lui Titu Maiorescu. □ Șerban Cioculescu: „Titu Maiorescu ne oferă tipul exemplar al omului agonice care luptă cu destinul și cu societatea, dar și cu sine însuși, ca să restabilească acel echilibru interior, singurul punct de sprijin al înțeleptului în viață. În ultimă analiză, cu tot dramatismul secret al vieții lui intime și al celei publice, ce alta a fost Titu Maiorescu decât un înțelept, atât în sensul popular, cât și în cel cultural al cuvântului? Omul negațiilor, în circumstanțele unei culturi de spoială și de pospăială, pe care a combătut-o și a redresat-o, printr-o activitate multilaterală, de mare prestigiu, a cunoscut virtutea abnegației, ca într-unul din aforismele sale cele mai cunoscute. Printr-un mănunchi de virtuți morale și intelectuale, care i-au asigurat o neștirbită autoritate morală, dar și printr-un talent literar la înălțimea marilor scriitori pe care i-a îndemnat, Titu Maiorescu a dăruit culturii noastre mai mult decât o operă: un

exemplu. De aceea lecția vieții și operei lui este încă vie în epoca noastră”.

□ Eugen Simion, *O istorie a maiorescianismului: „T. Maiorescu și posteritatea lui critică”* (1943) încheie ciclul studiilor junimiste, urmărind de data aceasta influența lui Maiorescu asupra criticii ulterioare. O lucrare, așadar, de alt tip decât *T. Maiorescu* și *T. Maiorescu și contemporanii lui*. Ce interesează acum e chipul în care maiorescianismul a intrat în conceptele criticii, mai noi, modul în fine, în care atitudinea estetică a lui Maiorescu a fost înțeleasă, comentată și, acolo unde este cazul, asimilată în epoca «regalității» lui spirituale și mai târziu. E. Lovinescu întreprinde în acest sens o cercetare specială, care, la noi, nu s-a făcut nici în cazul lui Eminescu, decât parțial, în studii fragmentare”.

□ *Aforismele* de N. Manolescu: „Numărul acestor «câteva aforisme», după titlul ce li se va da în ediția de la Minerva din 1908 și, apoi, în toate celelalte, trece cu puțin de patruzeci. Dar cineva care ar găsi în aceasta o distracție utilă ar putea să desprindă din opera criticului și alte fraze cu caracter aforistic; operația nu este cu totul absurdă câtă vreme aforismele cunoscute au, multe, aceeași proveniență”.

□ *Titu Maiorescu în scrisori*, Al. Săndulescu: „La un critic precum Titu Maiorescu, mai ales la el care nu și-a exercitat spiritul în examinarea analitică a valorilor pe care le-a semnalat cu atâta siguranță, asemenea considerații risipite în scrisori sau în pagini răzlețe de jurnal se încorporează operei sale critice. Dialogul purtat în scrisori cu Duiliu Zamfirescu ne apare nu o dată ca un insolit salon literar, în care discuția de idei (realism-naturalism, subiectiv-obiectiv, teoria despre critică și despre roman etc.) reprezintă unul dintre cele mai interesante spectacole intelectuale din cultura românească a veacului trecut”.

□ *Titu Maiorescu și învățământul românesc modern* de George Muntean: „Majoritatea datelor activității și conformației spirituale a lui Titu Maiorescu atestă vocația lui fundamentală de *magister*, în pluralitatea înțelesurilor acestui cuvânt. Mai mult, chiar familia din care descindea marele critic numără între membrii ei nu puține figuri de dascăli, ce i-au putut transmite și lui un atare elan”.

■ Constantin Țoiu semnează eseul *Proba de foc*: „Epoca modernă, în literatură, se distinge printr-o problemă acută. Scrisul a devenit pretutindeni mai dramatic în reverberațiile lui de conștiință. Existăm mai mult și scrisul se legitimează în mai mare măsură prin întrebarea adresată societății, în convulsiile ei de prefacere repercutate în suflete. Spre deosebire de uriașa uzină de caractere a epicii secolului al nouăsprezecelea, scoțând pe coșurile ei trâmbe mărețe de idealuri, scriitorul modern de astăzi (invidiind în secret răgazul și calmul epocii, stilul-frescă, stilul-masiv) pune febril întrebări, lăsându-se la rândul său, întrebant, – un dialog între sfinși într-o cetate în care fiecare om, spre a se salva, întreabă el mai întâi... [...] Pe lângă *identificarea* morală a scriitorului cu ființa, cu esența poporului lui, condiție primă a situații originale a scrisului său în lume, – o altă problemă se pune; aceea a identității eroilor sau personajelor implicate în acest spirit nou de a trăi și privi universul uman. [...] Tentația, fatală, ar fi una de evadare, de practicare a unei literaturi

evazioniste. Astfel de cazuri există și la noi, și faptul că ele se produc nu poate avea decât două explicații: fie că această mișcare retractilă în fața problemelor societății noastre este un efect al neputinței de a le înfrunța și găsi un răspuns; fie că (și, de obicei, aceasta este scuza neputinței) se invocă motivul că o astfel de literatură, literatura problematică, întâmpină dificultăți. [...] O piedică, ori-când și oriunde, este o probă de foc. Ea nu face decât să pună la încercare propria ta tărie”. ■ Ion Pascadi trimite o scrisoare către redacție, *Câteva întrebări*, referitoare la interviul luat de Adrian Păunescu lui Nicolae Manolescu, din numărul precedent: „Am aflat dintr-un recent interviu că Nicolae Manolescu este extrem de interesat de discuțiile despre estetica marxistă și se consideră «teoretician», deși mărturisesc că nu l-am văzut decât rar în această postură. Să fie vorba de pseudopostfața *Lecturilor infidele* în care se îndoia, pe urmele lui Croce, de posibilitatea unei istorii a literaturii? Să fie oare postfața la *Meta-morfozele poeziei* în care el afirmă dreptul criticului de a introduce sensul lui subiectiv în descifrarea unor opere care par scrise pentru a-l adevăra? Deși e cam puțin, deși nu mi se pare că putem numi aceste câteva pagini «texte de autoritate», ar fi bine să putem avea în sfârșit un estetician marxist înțelegător, modest, și lipsit de prejudecăți. Dar pentru că intrarea declarată a criticului în arena teoriei debutează prin supărarea că estetica marxistă este aplicată nediferențiat, strâmt, neînțelegător, cu erori și prejudecăți, am vrea să ne exprimăm câteva nedumeriri 1) Afirmăția criticului după care Tudor Vianu ar fi un trist erudit, bun profesor, dar lipsit de harul creației nu este oare o prejudecată și o înțelegere îngustă a operei filozofului și esteticianului român? 2) Părerea sa după care în 1927 G. Călinescu era pe deplin format din punct de vedere ideologic și că nu se poate vorbi de o evoluție a concepțiilor sale nu contravine spiritului istoric și adevărului? 3) Dacă se interesează într-atâta de destinele esteticii marxiste românești, oare de ce se abține cu atâta modestie criticul să participe la discuțiile despre ea? 4) Cum poți împărți cu dărnicie epitete și caracterizări neargumentate și să susții în același timp că nu ești nici subiectivist, nici impresionist? Măcar una din două! Sau acest mod de a discuta este contribuția domniei sale la instaurarea unui climat de dezbateri intelectuale?”. ■ Cu titlul *O explicație*, Mihail Petroveanu trimite, și el, o scrisoare către redacție, privind textul lui Al. Piru despre monografia Bacovia, text publicat, la fel, în numărul anterior. ■ Supărări are și Petre Dragu în intervenția intitulată *...De jubileu*: „Luna cărții la sate își desfășoară în aceste zile cea de a 10-a ediție. Circumstanța jubiliară a prilejuit, desigur, învigorarea acestei acțiuni culturale care, deși devenită tradițională, începuse să fie, în ultimii doi-trei ani, destul de ternă, organizată formal și cunoscând – consecință firească – o eficiență cu mult sub nivelul gândului inițial și al eforturilor materiale investite”. ■ Sub semnătura Rep. apare *Premiile literare ale Uniunii Scriitorilor pe anul 1969*: „Ar fi fost poate de precizat, în clipa când aceste premii urmau să fie acordate, că premiile Uniunii Scriitorilor nu sunt singurele premii ce ar trebui să distingă

cărți și că într-o cultură, cum este cultura noastră în clipa de față, mai multe tipuri de premii, mai multe feluri de a premia s-ar fi impus. Trebuie spus din capul locului că în linii mari acordarea premiilor Uniunii Scriitorilor pe anul 1969 a marcat existența unor cărți de valoare a căror putere de penetrație în marele public ar fi fost sporită de legarea acestei festivități premiale cu un proces editorial apt să lanseze într-adevăr cărțile distinse. [...] Reparcurgând etapele premergătoare acordării premiilor – propunerea Biroului Uniunii adresată Consiliului pentru constituirea Juriului, discuțiile fructuoase din Consiliu, discuțiile din Juriu – nu avem cum să desprindem o altă concluzie decât aceea că pe linia unor eforturi permanente de încurajare a scrisului, de așezare a lui în contextul valoric al culturii noastre, Uniunea Scriitorilor a făcut și în acest an totul pentru ca literatura să fie o sărbătoare a spiritului și în momentul emisiei și în momentul recepției. Căci Premiile literare nu sunt, nu pot fi altceva, decât o propunere colectivă de valori marelui public și timpului, judecatori incoruptibili ai tuturor activităților spirituale, al tuturor tentațiilor de permanență și de imbold lăuntric”. ■ Adrian Păunescu realizează un interviu cu Edgar Papu, *Expresia literară trebuie să aducă un mesaj de cunoaștere, iar nu unul de formă*: „- Nu e un secret pentru nimeni marele dv. discernământ, vocația dv. pentru literatura universală. Cum vi se pare literatura română a ultimelor perioade, în acest context? – Aceasta e o problemă care într-adevăr mă pasionează, fiindcă materialul ei îmi satisface dorința pe care o nutresc apropiindu-mă de el. Pot spune că veacul nostru este, îndrăznesc să mă pronunț și în ceea ce nu sunt specialist, în toate domeniile, dar mai cu seamă în literatură, un veac românesc. Am afirmat într-o cronică, despre *Necuvintele* lui Nichita Stănescu, că trăim, pe plan universal, într-o epocă a lui *anti* și a lui *ne*. Și asta în toate registrele – antimaterie, antiprotوني. Este, de fapt, un exces al cunoașterii, al descoperirii de date, care să excedeze puterea denumitoare a cuvântului. Or o calitate de totdeauna a spiritului și-a limbii românești este aceea a reticenței față de cuvânt și de descoperire, în jurul noțiunilor, a unui substrat tainic încă neînțeles și necunoscut. Poate că de aci provine vocația poetică a românului. De aceea românul este prin natura sa un mare contemporan al actualității, când se experimentează pretutindeni insuficiența cuvântului. Tot de aceea, nu trebuie să ne mire că antiliteratura își are un precursor la noi – Urmuz (deci o nemulțumire față de cuvânt!) și aș detecta un precursor și mai vechi, Hasdeu. Apoi, figuri universale care au dinamitat literatura (în sensul ei tradițional), un Tzara, un Eugen Ionescu, au avut o primă experiență în acest sens cu limba și cu spiritul românesc. De aceea și ceea ce creați dumneavoastră, tinerii poeți români, mi se pare că reprezintă un coeficient natural de contemporaneitate, de actualitate, coeficient pe care se sprijină activ exigențele, în alte părți, numai ale momentului. Mi se pare că mesajul literaturii noastre este substanțial și încă în curs. [...] – În ce măsură, tovarășe Papu, în literatura unui popor poate fi citită fizionomia acestui popor? – Întrebarea e de ordin mai vast, de aceea aș

pleca de la echivalențele cele mai mărunte, cele mai modeste. De la individ. Omul nu poate fi mascat, nu se poate ascunde. Orice gest al lui îl trădează. Îl trădează însăși expresia feței. Cu atât mai mult arta, poezia, care exprimă esența sa, contribuie la această trădare. Indiferent dacă un scriitor e mare sau mic, ne putem da seama, după opera sa, chiar și de trăsăturile sale fizice. Același lucru, pe care-l consemnăm cu privire la individ, se poate valorifica și pe planul mare al unei literaturi naționale. În cazul poporului român, se poate recunoaște ceea ce Platon numea *plăcerea pură*, adică plăcerea neamestecată. O expresie care știe să meargă direct, până la izvorul plenitudinii vieții, într-un echilibru permanent. Poate că tocmai de aceea partea cea mai slabă, până acum, a literaturii noastre a fost drama. Românul nu este o natură dramatică, ci un plenitudinară. – *Dar Miorița?* – Miorița este exemplul cel mai strălucit din care se vede că premisele unei situații dramatice sunt convertite într-o trăire a plenitudinii morții care atinge o intensitate aproape echivalentă cu aceea a plenitudinii vieții. Și laolaltă cu Miorița, mai sunt și alte exemple, în poezia noastră populară, care relevă spiritul, străin dramei, al românului. [...] – *Și poezia de azi vi se pare plenitudinară?* – Mai cu seamă poezia de azi mi se pare astfel, așa cum v-am răspuns la una din întrebările precedente. Poezia noastră se dezvoltă în condițiile cele mai favorabile creșterii ei firești. Ceea ce și explică dezvoltarea, fără precedent în istoria noastră literară, pe care o înregistrăm astăzi. – *Ce considerați dv. că înseamnă o nouă estetică?* – Pentru a răspunde, ar însemna că presupun existența unei singure vechi estetici. De fapt, au existat mai multe, așa cum mai multe sunt și perspectivele care se oferă unei noi estetici. După părerea mea, o estetică nouă ar trebui să transgreseze toate clasificările formale care au ajuns axiomatice, până la noi. Deși eu însumi am scris o «evoluție a genului liric», îmi dau seama totuși că actualmente orice distincție formală de gen, de stil, de categorie, începe să se anuleze. Așa încât mi se pare că a avut dreptate totuși Croce când a identificat arta cu lirismul. Expresia literară trebuie să aducă un mesaj de cunoaștere, iar nu unul de formă. Ideea de originalitate nu s-ar mai cere îngăduită de anumite grevări care apasă expresia. În această privință, sunt de acord cu un teoretician spaniol, Carlos Bousoño, care afirmă că arta este nu doar comunicare, ci singura comunicare. Limba, în modul curent după el, nu înseamnă comunicare, fiindcă se exprimă chiar și în împrejurările cele mai intime numai în concepte generale. Un tânăr spune unei tinere: te iubesc. Dar același lucru îi spun mii de tineri unor mii de tinere. Există totuși o echivalență exactă între ce simt toți? Aceasta este limba. Ea nu exprimă niciodată echivalențele exacte ale simțirii. Numai poezia poate realiza acest lucru și deci numai ea este comunicare. Aceasta ar trebui să intre în vederea unei noi estetici, iar nu exigențele esteticii tradiționale, care impunea anumite legi dinafară acestui singur elan al adevăratei comunicări!”. ■ Sub titlul *Debut și maturitate* Viola Vancea consemnează apariția unor volume de debut: „La o privire sumară aruncată asupra debuturilor-rebut în poezie și proză, cât

și asupra ultimelor texte epice, propuse examenului analitic de către revista «Luceafărul», al cărui merit constă într-o primă și categorică incitare la discuție asupra situației actuale în proza scurtă (tardivă într-un fel întrucât fenomenul publicării unor talente reale putea fi urmărit și condus în cursul unui an întreg), critica se află din nou într-o situație precară, fiind somată să intervină – ca de nenumărate ori până acum – febril și ineficace, în ultimul moment, pentru a elibera proza și poezia de vegetațiile parazitare, sufocante. [...] Considerăm deci mult mai utilă inițiativa de a se re-discuta câțiva autori cu adevărat talentați ce se detașează de masa amorfă, printr-un stil original, printr-un ton distinct care concură cu mijloacele folosite la configurarea unei structuri unitare printr-o viziune proprie asupra existenței, și, în fine, prin siguranța cu care sunt tratate o anume categorie de teme adesea uzitate, dincolo de stângăciile și inegalitățile volumelor, în unele cazuri. □ Volumul Adrianei Iliescu, *Trecuta vârstă a Julietei*, depășește simțitor limita simplului exercițiu literar, practicat în genere de un scriitor minor sau de un consumator de literatură, care se resimte după lecturi întinse și trăiește nostalgia creației. □ Altul este universul prozatoarei Doina Ciurea. Tentativa volumului său de debut – *Dialog despre eroare* – are în vedere interferența dintre zonele de penumbră ale stărilor psihice și precaritatea limbajului ca sistem de semnificație ambiguu, urmărindu-se prin tratarea câtorva teme generale: incomunicabilitatea, regresivitatea psihică, rigiditatea survenită prin opresiunea socială și traumatismele războiului, o discretă meditație etico-morală asupra erorii”. ■ *Un volum nediscutat* este, în opinia lui D. Țepeneag, *Hanimore* al lui Florin Gabrea „Publicând foarte puțin, privit de cei câțiva critici care s-au ocupat de volumul său cu destulă răceală (printre ei și Gabriel Dimisianu care e totuși unul din criticii cei mai receptivi la proza modernă), Florin Gabrea continuă să rămână într-o nemeritată umbră. [...] Sunt convins că se va reveni asupra acestui volum, criticii se vor întoarce la el cu mai multă comprehensivitate și cu instrumente mai fine. Căci despre o carte cum e *Hanimore* a lui Florin Gabrea se poate în orice caz discuta mai mult și mai fructuos pentru teoria prozei decât despre mai știu eu ce roman făcut după rețete tradiționaliste”. ■ La *Cronica literară* Magdalena Popescu prezintă *Spațiile somnului* de Grigore Hagiu: „Întregul volum reprezintă modulațiile unei «teme» unice. Termenul, folosit așa, e prea restrâns ca sensuri, tema neînsemnând aici program și procedură dată, ci acea constantă care impregnează poezia de la motivul tratat conștient până la bagajul asociativ și intuitiv spontan, chiar până în neintenționata dezertare de la imperativul ei obsesiv. Tocmai prezența unei asemenea teme e de constatat în *Spațiile somnului* și capacitatea ei de a marca totul cu o nuanță specială reprezintă aici, mai mult decât orice altceva, criteriul ei de valoare”. ■ Dana Dumitriu semnează „*Bobinocarii*” sau *răsfățul cuvintelor*: „*Bobinocarii* Gabrielei Melinescu este o demonstrație a posibilității de alcătuire târzie a universului infantil prin suprasolicizarea cuvintelor, adică propune o modalitate strict lingvistică a jocului.

Bobinocarii este o carte care spune multe lucruri despre grația cuvântului, despre mobilitatea și transparența lui sonoră, despre gratuitatea și farmecul lui nobil – reabilitare a fanteziei lexicale. Cochetăria cu jocul are maximă savoare exact atunci când invenția verbală este mai excesivă”. ■ Dintre intervențiile de la rubrica *Ochiul magic* câteva sunt de reținut. □ O scrisoare vehementă semnată de Petru Popescu, datată 4 februarie 1970: „*Primim din partea tovarășului Petru Popescu următoarea scrisoare adresată președintelui Juriului de premiere al Uniunii Scriitorilor, cu rugămintea de a o da publicității*: Tovarășe Președinte, Aflând că Juriul de premiere al Uniunii Scriitorilor mi-a acordat, azi, 4 februarie a.c. premiul de debut pentru roman, mă grăbesc să vă comunic, cu mult respect, următoarele: Mulțumesc tuturor membrilor juriului pentru că au considerat că romanul meu Prins merită o distincție premiată. Dar, pentru argumente ce țin de calificarea mea ca «debutant», la al patrulea volum de literatură și al doilea de proză epică, precum și de aprecierea mea proprie asupra valorii romanului Prins, mă simt obligat să declin onoarea pe care mi-ați făcut-o și să refuz premiul pe care mi l-ați acordat. Vă rog deci să binevoiți a lua act de hotărârea mea și să întreprindeți măsurile utile, pentru ca această hotărâre să nu vă creeze – și să nu-mi creeze nici mie – complicațiuni în legătură cu comunicatul final al juriului, cu publicitatea care i se va face etc. etc. Vă rog de asemenea să fiți convins că hotărârea mea nu ascunde nici un fel de intenție de contestare a autorității profesionale și morale a membrilor juriului, și, cu atât mai mult, a obiectivității și seninătății dezbaterilor și deciziilor acestuia. Vă rog încă o dată, tovarășe Președinte, să credeți în asigurarea profundului meu respect și să transmiteți colegilor dumneavoastră din juriu, din partea mea, aceleași asigurări”. □ *A fi poet*, nesemnat: „Într-o rubrică de dialoguri contemporane revista «Tomis» (nr. 1/ 1970) găzduiește o dezbateră despre necesitatea poeziei la care participă pe rând poetul Ștefan Augustin Doinaș, compozitorul Aurel Stroe, matematicianul Nicolae Teodorescu. Lirica e raportată la peisajul veacului și interferențele ei cu istoria, cu științele moderne, cu confortul tehnic, cu realitățile traiului zilnic sunt examinate la un nivel intelectual de competență și responsabilitate”. □ *A nega* de I. T.: „Ce este literatura? Cum se scrie o carte? Sunt oameni pe care aceste întrebări nu-i surprind, ei le așteaptă de mult, au răspunsul bine pregătit și, în momentul oportun, îl oferă în fraze limpezi, sigure, definitive. Când un text contravine normelor pe care ei le cunosc cu atâta precizie sunt nevoiți să recurgă – ingrată obligație – la un tratament critic nimicitor, fără să uite să rezerve condescendent câteva sfaturi și redacției care a permis sacrilegiul. Discuția cu acești cerberi ai clarității ni se pare inutilă. Ce ne îngrijorează este posibilitatea pe care o au de a influența cititorul”. □ *Mihail Sadoveanu, memorialist*: „Fără îndoială, apariția foarte recentă în «Biblioteca pentru toți» (numerele 543-544) a volumelor *Cele mai vechi amintiri* (publicat prima dată acum treizeci și cinci de ani), *Anii de ucenicie* (1944), *Alte amintiri* și *Amintiri literare*, constituie un important act de

cultură, cu atât mai mult cu cât textele ediției de față respectă cu fidelitate seria de *Opere*, tipărite între 1955-1967 (cu excepția bucății *Întâmplare cu niște comedianți*, care fusese omisă în volumul al XII-lea de *Opere*) ediția integrală din 1957 (B.P.T.)”. □ *Panait Istrati, ziarist* de Al. Raicu: „În general, culegerea prezintă urmează ca model volumul *Trecut și viitor* în 1925 în Editura *Cugetarea*, în timpul vieții scriitorului”. □ „*Gorjul literar*” de C. R.: „[...] volumul se vrea o mărturie a potențialului literar actual al județului respectiv”. ■ La *Cărțile săptămânii* Florin Manolescu recenzează volumele de versuri: □ *Cântece de amurg* de Virgil Carianopol: „Există în acest volum de versuri al lui Virgil Carianopol (născut la Caracal în 1908) o obsesie a sfârșitului despre care trebuie să vorbim în primul rând, pentru că ea se ilustrează în câteva poeme remarcabile”. □ *Laudă forme* de George Popa: „Gustul misterului cosmic și al abstracțiunilor nu lipsește din aceste versuri, care trăiesc însă numai prin «împrumuturi» livrești”. □ *Apocrife* de Gheorghe Chivu: „Ceea ce mă surprinde când citesc *Apocrifele* lui Gh. Chivu este incompatibilitatea și diferența de «umoare» a celor mai multe dintre poeme. Senzația aceasta este atât de precisă, încât am certitudinea că în aceste versuri se exprimă două temperamente – unul liniștit, meditând în marginea mării sau construind povești în decor mitologic [...], altul halucinat și violent, pierzându-se în incoerență de expresie, brutalizând cuvintele și frazele [...]”. ■ Volumele de critică sunt prezentate de Ov. S. Crohmălniceanu: □ *Estetica poeziei lirice* de Liviu Rusu: „Ca întotdeauna în estetică rămân și unele puncte obscure. Nu rezultă limpede ce determină în ultimă instanță tipurile descrise de Liviu Rusu. Dacă ele corespund unor atitudini umane existențiale, ar trebui să poată fi adoptate de orice eu creator, pentru că au un caracter universal. Dacă nu, cum se întâmplă, sunt totuși facultăți psihice înnăscute. Până la urmă numai lirismul s-ar bucura de un statut existențial propriu-zis, fiindcă – spune Liviu Rusu – îl găsim în orice creație. Cu aceasta revenim oarecum la Croce. [...] Oricum, însă, lucrarea profesorului Liviu Rusu este o contribuție de seamă a gândirii românești pe tărâmul esteticii. Salutăm retipărirea cărții ca un act de cultură”. □ Monografia *George Bacovia* de Mihail Petroveanu: „Chiar dacă noua imagine pe care ne-o oferă acest ultim comentator al poetului va cunoaște ulterior modificări, ea deschide cercetării numeroase drumuri nebătute până acum. Mihail Petroveanu a avut fericita idee de a încerca să aplice exegezei bacoviene unele metode critice moderne; ele ne ajută brusc să ne apropiem considerabil de nucleul acestei opere misterioase. [...] I-aș reproșa doar că în această carte inteligentă, originală ca viziune și cu o construcție solidă, a făcut unele concesii tipului de monografie informativă”. ■ În rubrica *Istorie literară* Al. Piru scrie despre C. Sandu-Aldea: „Recenta apariție a unei antologii din opera literară a lui C. Sandu-Aldea intitulată pe copertă *Nuvele*, iar pe pagina de gardă a volumului *Pe drumul Bărăganului, nuvele și schițe*, cu un studiu introductiv și note de Petre Pintilie, prilejuiește o confruntare cu actualitatea. [...] S-a zis, și scriitorul în-

suși a crezut-o, că profesiunea sa de agronom a stricat literaturii, ceea ce nu e adevărat. Un anumit ton pedagogic, vulgarizator prejudiciază mai ales atunci când autorul se hazardează în analiza psihologiei așa-zisei lumi bune, rafinate, dar capacitatea de figurare a sufletului elementar, disimulat, cu reacții imprevizibile, nu-i lipsește lui Sandu-Aldea și unele nuvele ale lui pe tema suspiciunii sunt remarcabile”. ■ Constantin Noica publică al șaselea capitol *Libertatea conștiinței de sine: stoicism, scepticism și conștiință nefericită din Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”*. ■ Semnează versuri: Al. Andrițoiu (*Sonet ancestral*), Eta Boeriu (*Largo di Garda*), Gheorghe Tomozei (*Biografie; Inimă nouă; Rai naiv; Măinile; Sonet (din ciclul „Veneția”; Lumină arsă; Han)*), Leonid Dimov (*5 rondeluri pentru somnul sfintelor: Rondelul fumului; Rondelul globurilor albe; Rondelul sfintei adultere; Rondelul sfintei din convoi; Rondelul sfintei fără sfânt*), Teodor Pâcă (*Sonet*), Mihail Crama (*Tăceri; Generații; Cazarmă; Termin...*), Ion Sofia Manolescu (*Drumul cărunt; De partea cealaltă*), Paul Celan (*La Brâncuși, în doi*, poezie inedită tradusă de Ion Caraion și cu următoarea precizare: „Textul original va apărea întâia oară în volumul *Masa tăcerii* (antologie omagială închinată lui Brâncuși), care se speră să fie în librării peste câteva săptămâni”). □ În *Atlas liric* sunt redată poeziile lui Iannis Ritsos, *După înfrângere și Frăție*, în românește de Ștefan Popescu. □ La proză este publicată o nouă parte din romanul polițist a lui Ion Băieșu, „*Unul dintre noi doi a ucis!*”. □ În traducerea Ecaterinei Stelea citim *La răscrucea iernii* de Elizaveta Drabkina, cu următoarea precizare: „Cercetând îndelung materialul arhivelor, culegând mărturiile contemporanilor și scrutându-și amintirile proprii, prozatoarea sovietică Elizaveta Drabkina a realizat – după un deceniu de muncă – un roman documentar despre ultimii ani ai vieții lui Lenin. (Prima parte a lucrării – cu titlul *Zimnii pereval*, în traducerea literală: *Trecătoarea de iarnă* – a fost tipărită în revista «Novii mir», nr. 10, 1968). Narațiunea aduce într-un plan apropiat, intim, numeroase secvențe din răstimpul anilor 20, perioadă de neobosită muncă revoluționară; scriitoarea se oprește un moment, la început, evocând lunile grele de boală, momentul tragic al morții lui Lenin. «Nimic nu-i mai apăsător – scrie ea – decât să povestești despre boala și moartea lui Vladimir Ilici. Aceste pagini fie, deci, primele.»”. ■ Grigore Popa semnează necrologul *La moartea lui Bertrand Russell*: „Incontestabil, profilul psihologico-moral al lui Bertrand Russell îl impune ca pe una din cele mai pregnante și viguroase personalități ale secolului nostru. Cugetarea lui, plurivalenta sa activitate științifică, acțiunile lui social-politice, toate, absolut toate, poartă culoarea sănătății sufletești și trupești. Patetica lui existență, desfășurată pe spațiul a mai bine de nouă decenii, dovedește din plin scepticilor, pesimiștilor și disperaților că viața merită să fie trăită și că valoarea ei stă în funcție de frumusețea darurilor spirituale pe care omul le împărtășește semenilor săi. Și în această privință, a darurilor spirituale cu care l-a înzestrat natura, Bertrand Russell a fost un adevărat latifundi-

ar. S-a dăruit cu aceeași pasiune filozofiei, științei, culturii, scrisului și acțiunilor social-politice”. ■ Paul Anghel publică a treia parte din *Shakespeare în noua lectură britanică*. ■ Revenind la rubrica sa de *Sport*, Fănuș Neagu în *Furtunile* scrie: „Iată mai jos o scrisoare pe care am primit-o săptămâna trecută: «Domnule Fănuș, ia-o mai ușurel cu criticile și multă lume o să se poarte cu d-ta la fel de frumos ca și co [sic!] mireasă. Un binevoitor». Și acum răspund: Domnule «Ca și co», mulțumesc pentru misivă și te informez următoarele: 1) că dumneata îmi dorești binele la fel cum îmi doresc eu o stație de tramvai sub fereastra odăii, 2) că dumneata să fii mai antet cu stilul, cum ar zice T. Păcă, 3) că toate miresele s-au măritat, și 4) că am niște oameni prin județul C.N.E.F.S. (unde, sunt ferm convinși, locuiești) care-ar putea să-mi spună cum te cheamă... și-o să zici 'mneatale atunci, măi, cum mă băgă ăla la presa de ulei și scoase din mine numai fulgi și petece și nici un gram de margarină”.

● [„*Tribuna*”, nr. 7] Număr consacrat lui Titu Maiorescu – 130 de ani de la naștere. □ Adrian Marino observă *Nostalgia maioresciană*: „Nu cred să exagerez câtuși de puțin: în orice critic actual, de reală vocație, stăruie și la o latentă nostalgie maioresciană, pe care aș vrea să mi-o explic în câteva cuvinte. Nu este vorba de nicio autosugestie. Maiorescu are, hotărât, «posteritatea» sa. Numai că ea se definește, azi în termeni destul de diferiți de cei ai lui Eugen Lovinescu, din studiul *T. Maiorescu și posteritatea critică* (1943). Esențial rămâne însă faptul că se poate vorbi de o continuitate. Ce poate spune, în esență, Titu Maiorescu unui adevărat critic al epocii noastre? Stilul întreg al personalității sale se impune în primul rând. Maiorescu inaugurează în critica românească, în forme până azi aș spune neegale, principiul autorității, al marelui prestigiu, rece, aulic, elegant, de o incontestabilă altitudine morală și intelectuală. Este limpede că Maiorescu își sculpează statuia personalității, că s-a gândit și proiectat de tânăr ca personaj, în vederea căruia se corectează și se cultivă neîntrerupt. Or, tocmai această «stilizare» îl impune conștiinței noastre... Criticul trebuie să știe ce vrea și Maiorescu reprezintă până azi un excepțional exemplu de luciditate a scopurilor, de adecvare a mijloacelor la scopuri, în condiții dificile, de mare pionierat”. □ Ovidiu Papadima analizează legătura dintre Maiorescu și pozitivismul vremii lui: „Acesta a fost Maiorescu și acesta a fost polaritatea surprinzătoare de idealism în concepție – pozitivism în metodă, pe care a realizat-o. S-ar putea schița totuși o evoluție în sensul accentuării pozitivismului, paralel cu vârsta, la Maiorescu. Fenomen, iarăși, nu prea frecvent – deoarece de obicei, după zbuciumul unei vieți te împaci mai ușor cu transcendentul sau simți cel puțin nevoia de metafizică. Pe Maiorescu l-a purtat însă vremea lui, deși, nu cu totul. Dovadă că nu era chiar atât de tare pe cât părea. Echilibrul ce și-l propunea nu se putea să nu aibă și puternice fisuri interioare. Semnele lor nu ne apar decât nouă celor de azi. Unul e excesiva preferință critică pentru Heine, dintre străini, mai presus de Goethe!”. □ Nicolae Manolescu descrie *Relațiile dintre Maiorescu și cei-*

lalți: „Încă de la Theresianum, adolescentul se înconjurase de un astfel de cerc, separând din lumea cea mare și indiferentă o lume proprie, ca un fel de expresie a vieții lui sau, mai bine spus, a devotamentului lui. Fiindcă devotamentul este principalul constructor al universului tipic maiorescian pe care l-am numit Ceilalți. Față de prietenii literari și politici, Maiorescu arată același devotament ca, odinioară, față de colegii din «camerata» de la Theresianum. Nimic nu s-a schimbat, în afara numelor și vârstei Celorlalți. Acum ei se numesc Eminescu, Creangă, Caragiale, Slavici, Duiliu Zamfirescu, Xenopol și sunt «junimiști». Biografia tuturor «junimiștilor» trebuie să conțină acest capitol: relațiile cu Maiorescu. Pentru junimiștii Maiorescu face totul. [...] Casa îi stă deschisă, oricui, oricând; prietenii sunt invitați la masă, în excursii, în călătorii peste hotare. Când Eminescu suferă cel dintâi un atac al bolii, doamna Slavici, la care poetul locuiește, dă de veste lui Maiorescu. [...] În toată tragedia poetului, Maiorescu nu doar s-a purtat admirabil, dar a fost răspunzător de totul, de amănuntele internării și ale întreținerii bolnavului”. □ Emil Manu descoperă în *Jurnalul* lui Titu Maiorescu pe *Necunoscutul*: „*Jurnalul* lui Titu Maiorescu a schimbat fundamental imaginea criticului și a adăugat celui convențional portret linii noi, ce țin în primul rând de sensibilitate. Când apăreau notele zilnice, publicate cu discreție și sfială de Rădulescu-Pogoneanu, intelectualii cei mai severi ai timpului au recunoscut prin simpla lor circulație literară o dărmare a unei statui. [...] Jurnalul publicat, notele încă inedite, dar mai ales marile caiete legate în piele, cu inscripții aurite și încuietori grele ca niște biblii, cuprind un alt Maiorescu. Iată, în această inedită postură activitatea de profesor a șefului Junimii între 1884 și 1908, la București, activitate consemnată în Manuscrisul nr. 1520, păstrat la Biblioteca Academiei. E un caiet intim, cu schițe de curs, cu planuri de lecții, cu rezumate de prelegeri, cu bibliografii, cu liste de studenți, cu note de examen... făcut însuși de maestrul. [...] Alături de notele zilnice, aceste texte definesc un Maiorescu mai puțin convențional, mai puțin glacial. Ne întâlnim cu un Maiorescu mai sensibil și mai terestru și ne întâlnim mai ales cu documentul absolut prin care criticul, profesorul, omul, certifica la fiecare pas genialitatea lui Eminescu”. □ Ion Lungu meditează la *Implicații dintre activitatea literară și cea politică a lui Titu Maiorescu*: „Apropiindu-te, în zilele noastre, de viața și opera lui Titu Maiorescu – așa cum sunt ele atestate de scrierile sale și de mărturiile epocii respective –, te întâmpină un fel de ironie a sorții: celui care a susținut adesea «impersonalitatea» (adică depășirea subiectivității individuale) în creație și critica literară nu i s-a consacrat încă o exegeză suficient de imparțială, completă și la obiect... Mult mai dificil, așa spune chiar derutante, mi se par consecințele împrejurării că Maiorescu, pe lângă activitatea sa de critic literar, gânditor și academician, a fost și fruntaș politic de seamă în facțiunea conservatoare junimistă. Nu pot fi ocolite nici corelațiile dintre diversele ipostaze din domeniul cultural, necum interacțiunea dintre acestea și rolul său ca om politic, complexitatea influențelor lor recipro-

ce. Ar fi, desigur, o greșeală de neiertat din partea exegetului să trateze schematic și preconcepțat această latură delicată și spinoasă a valorificării critice. În definitiv, multe din aspectele rău deslușite sau prea puțin veridice din imaginea pe care o avem despre Maiorescu își au implicațiile mai ales în modul nesatisfăcător de abordare și înțelegere a corelațiilor și contradicțiilor dintre omul de cultură și politician”. □ Mircea Tomuș analizează *Însemnările zilnice ale lui Maiorescu* din perspectiva dimensiunii estetice: „Ce concluzie își poate dori interpretarea noastră pornită, repetăm, dintr-un punct de vedere ipotetic? Niciuna, în afară de formulările pe care le-am încercat până acum. [...] Căci dacă am spune că Maiorescu este un romancier nedeșvăluit am greși: am greși în aceeași măsură dacă am continua să-l privim ca pe un simplu autor de *însemnări zilnice*. Important este că opera lui cuprinde o substanță epică în a cărei realitate și valoare credem. Dezvoltarea prozei, de la vremea lui încoace, a arătat limpede cât preț se poate pune pe termenul care definește un gen și chiar pe aspectele lui formale de suprafață. [...] Important este că sunt șanse să îmbogățim substanțial imaginea pe care am avut-o despre Maiorescu: forța spiritului său speculativ și critic a coexistat într-o comunitate, de care nu ne dăm bine seama dacă el însuși a fost conștient, cu o forță creatoare capabilă să surprindă spectacolul vieții”. □ Ion Oarcăsu se referă la *Titu Maiorescu și eroarea scrisului*: „Ispitele scrisului narativ, reprimare atât de hotărât, nu-i mai dau târcoale în forma lor «pură». Deghizate, abstrase în imaginea critică, ele îl asaltează însă toată viața și trebuie să fii miop ori de rea credință ca să nu observi în scrisul lui Maiorescu infiltrații epice, paranteze, observații, caracterizări, portrete și nuanțe, care depășesc judecata critică propriu-zisă. De regulă, fraza lui nu se istovește integral, odată ce i-ai determinat conținutul logic-rațional, ci aspiră și la alte registre de înțelegere”. ■ Este redat un fragment din piesa lui Eugen Ionescu: *Delir în doi*, tradus de Mariana Șora. ■ Ion Vlad semnează cronică literară: *Spiritul contemporan al cercetării literare* (Adrian Marino: *Modern, modernism, modernitate*): „După o masivă și foarte informată *Introducere în critica literară*, lucrare consacrată categoriilor esențiale ale examenului critic și teoretic, eseul lui Adrian Marino anunță, în parte, formula viitorului *Dicționar de idei literare* prin trei termeni analizați în volumul recent apărut: *Modern, modernism, modernitate* (E.L.U., 1969). Să precizăm că alegerea categoriilor ne plasează într-un domeniu mult mai cuprinzător și că se realizează, în conformitate cu rigoarea și disciplina metodei profesate, și alte elemente care numesc manifestări semnificative pentru fenomenul literar. Adrian Marino practică o cercetare extrem de pretențioasă, severă și exact controlată de un aparat critic ireproșabil, neîngăduind aproximațiile și informațiile nesigure. [...] Adrian Marino optează pentru un anume tip de cercetare nu înainte de a confrunța soluții și sugestii diferite într-un timp al cercetărilor convergente, multiplicându-se până la o hipertrofiere a metodei în dauna fenomenului supus studiului”. ■ Virgil Ardeleanu respinge originalitatea romanului lui Al.

Piru: *Cearța*: „În *Cearța* Al. Piru, cunoscut îndeosebi ca autor de articole la zi și studii despre literatura veche, vrea să producă o nouă *Adelă* ori o nouă *Carte a nunții*. Nu izbutește niciuna, nici cealaltă. Autorului îi lipsește talentul epic. El povestește plat ceea ce știm de mult de la G. Ibrăileanu și de la G. Călinescu”.

• [„Cutezători”, An III (1970) nr. 7; Revistă săptămânală pentru copii din cursul gimnazial, editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor; Format tipografic A4, 16 pagini, apare joi; cuprinde ca membri ai redacției și colaboratori pe Octav Pancu-Iași, Petre Luscalov, Costache Anton, Horia Aramă, Ovidiu Zotta, secretar de redacție, Petre Ghelmez, redactor-șef adjunct, Mihai Negulescu, redactor-șef.] Remarcăm rubrica *Vă propunem o vitrină a cărții*: cu Nicolae Labiș – *Moartea Căprioarei*; Jack London – *Chemarea străbunilor*; Al. Mitru – *Săgeata căpitanului Ion*; Petre Luscalov – *Ostrovul lupilor*; *Epopoea lui Ghilgameș* (revestită de Virginia Șerbănescu). De asemenea, se semnalează, de Biți Caragiale, *În vizită la «Ion Creangă»*, o nouă editură, prima de acest fel la noi, care va publica în exclusivitate lucrări destinate copiilor (directorul editurii fiind Tiberiu Utan). *Biblioteca pentru toți copiii* este titlul unei noi colecții în care vor apărea culegeri din operele lui Sadoveanu, Mark Twain, dar și colecția *Alfa* de literatură informațională sau o integrală a scrierilor lui Jules Verne. □ Începe să primeze stereotipul cu „urmașii dacilor”/ *dacismul* în diversele seriale de benzi desenate. □ Apar romanul-foileton *Operațiunea „Hercule”* de O. Zotta și serialul B. D. *Dan Buzdugan*, pe un scenariu de Dumitru Almaș.

13 februarie

• [„România liberă”, nr. 7874] *Cronica literară*, semnată de Boris Buzilă, prezintă romanul lui Mihai Tunaru, *Stații în câmpiile dezordinii*. Aflat la al doilea roman al său – după cel publicat în 1967 –, *Singur contra mea*, Mihai Tunaru prezintă o comunitate umană restrânsă, care traversează o situație de criză: este vorba despre oamenii care circulă cu un tren sanitar, spre finalul celui de-Al Doilea Război Mondial, „în plină epidemie de tifos”. Miza scriiturii este aceea de a prezenta și supune dezbaterii situația omului „dislocat din albia comună a existenței individuale, supus vreme îndelungată unor presiuni și constrângeri exterioare, capabile să-l modifice în mod structural în bine sau în rău”. În acest context, personajele ilustrează mai multe atitudini posibile – „un capitular, un blazat, un idealist, un aventurier, o victimă inutilă”, și chiar o femeie după care toate personajele masculine jinduiesc ca după „simbolul unei lumi pierdute”. Deși foarte generos ca miză, romanul suferă de pe urma excesului de zel stilistic, atât de evident încât, la rigoare, crede recenzentul, „romanul ar putea rămâne necitit”.

• [„Scânteia”, nr. 8336] Apare „*Kriterion*” proiecte editoriale de Domo-kos Géza, directorul editurii *Kriterion*: „Acum, al început de drum, considerăm ca una din sarcinile noastre principale punerea în valoare, în spiritul concepției marxist-leniniste a tot ce este valoros în activitatea literară, artistică și științifi-

că a naționalităților conlocuitoare din țara noastră. Vrem ca editura «Kriterion» – care din clipa înființării sale se bucură de atenția deosebită a partidului și statului – să constituie o certitudine pentru oricare om de creație, că indiferent dacă publicul căreia i se adresează în limba sa maternă numără milioane sau doar câteva zeci de mii, poate crea nestingherit pentru că – dacă este meritorie – munca sa va vedea lumina tiparului, își va îndeplini misiunea. Activitatea noastră continuă tradițiile progresiste ale editării în România a literaturii maghiare, germane, sârbe, și îndeosebi vasta operă de valorificare a culturii naționalităților conlocuitoare care s-a desfășurat la noi în ultimul pătrar de veac. În actualul climat politic și cultural din țara noastră vom realiza desigur mult mai mult decât s-a realizat vreodată. De unde provine certitudinea noastră? Criteriul care prezidează azi aparițiile se cere a fi acela al valorii obiective a creațiilor puse în slujba propășirii patriei”. ■ În acest număr sunt prezentate volumele: □ *Dialogul artelor* de Ilie Balea, prezentarea semnată de Valeriu Râpeanu: „Judecata sa asupra fenomenului estetic investită în primul rând cu atribuțiile specialistului poartă pecetea unui orizont spiritual vast”. □ Ion Pascadi scrie despre *Autonomie și responsabilitate în artă* de Radu Sommer: „Lucrarea lui Radu Sommer apărută în biblioteca de filozofie și sociologie a Editurii politice abordează raportul dintre social și estetic, problemă de mare actualitate”. □ C. Bărbulescu prezintă *William Faulkner* de Sorin Alexandrescu: „Valoarea de fond, calitatea de analiză literară, spiritul perspicace și rafinamentul critic al autorului impun această masivă monografie”. □ S. Movileanu semnează „*Foaie pentru minte, inimă și literatură*”. *Bibliografie analitică și studiu monografic* de George Em. Marica: „Este meritul autorului de a fi dus la capăt o muncă ce presupune depășirea a numeroase dificultăți și de a fi realizat o cercetare exhaustivă, menită nu numai să înregistreze întreg materialul ce a văzut lumina tiparului în paginile revistei, ci și să descifreze principalele direcții ale activității acesteia, ca și semnificația contribuției pe care a adus-o la dezvoltarea culturii noastre”.

● [„*Contemporanul*”, nr. 7] Cu o dedicație pentru Apollinaire, Geo Bogza rimează ludic numele Apollinaire cu un refren în franceză: „L-aș admira pe Apollinaire/ Si j'avais quatre dromadares” (poezia *De-aș avea...*). □ Eugen Jebeleanu scrie un poem cu titlul *Întâmpinare*, tot pe prima pagină. □ Ana Blandiana aduce în paginile revistei un poem intitulat *Balada* („O câte cărți! Cât timp! Și câtă moarte! Și cât curaj!”). ■ Nicolae Manolescu demonstrează existența unei teorii a romanului în articolul maiorescian *Literatura română și străinătatea*, căreia îi dezvăluie atât părțile bune, cât și limitele (articolul *Maiorescu: o teorie a romanului*). □ Leonid Dimov publică *Rondelul jucătorului pierit*, iar Mariei Banuș îi sunt inserate două poeme pe pagina a treia.

14 februarie

● [„*România liberă*”, nr. 7875] În articolul *Maiorescu și epoca noastră – omagiind cei 130 de ani de la nașterea criticului* – Al. Dima atrage atenția

asupra importanței re-evaluării activității culturale a lui Titu Maiorescu, în sensul restabilirii meritelor reale ale acestuia, așa cum face esteticianul Liviu Rusu, care pregătește editarea, la E.A.R.S.R., integralei operei maioresciene, cu tot aparatul critic necesar. Pilduitoare, prin multipla implicare – în domeniul literaturii, lingvisticii și filosofiei, dar și general – culturală, precum și prin formarea perseverență de sine, opera lui Maiorescu a fost „determinată direct și continuu de împrejurările momentului său istoric”, și caracterizată de „apriga luptă dusă contra falsei culturi, a imposturii și a lipsei de caracter”.

● [„Scânteia”, nr. 8337] Lucian Ciubotaru semnează *Absențe în catalogul cărții universitare*: „Este necesar să se adopte măsuri efective pentru soluționarea cât mai urgent cu putință a sarcinilor stabilite de conducerea de partid și de stat în vederea acoperirii cu manuale și cursuri a tuturor disciplinelor. În acest scop, Editura didactică și pedagogică ar trebui să-și intensifice eforturile pentru scurtarea la maximum a ciclului de editare, iar conducerile instituțiilor de învățământ superior să privească cu mai mult interes sarcina lor de a asigura apariția unui însemnat număr de cursuri, lichidându-se astfel absențele din catalogul cărții universitare”. ■ Adrian Anghelescu notează apariția volumului *Scrieri* de E. Lovinescu: „Editarea operei lui E. Lovinescu, pe lângă semnificația unui îndreptățit act de cultură, are menirea de a înlesni cunoașterea nemijlocită a activității unuia dintre virtușii interpreți ai literaturii române, desfășurată cu dăruire și vocație în răstimpul a patru decenii ce coincid cu o prodigioasă, fecundă etapă literară. Precedată de un volum de texte critice apărut în colecția «Lyceum» sub îngrijirea lui I. Negoitescu, semnat și al studiului introductiv, – actuala ediție, îngrijită de Eugen Simion, e concepută în patru volume, fapt ce implică de la bun început, dată fiind vastitatea operei lovinesciene, însumând aproape o sută de titluri, o atentă operație de selectare. [...] Sunt reunite, astfel, în acest prim volum nu numai comentarii critice asupra a numeroși poeți, prozatori și dramaturgi români, clasici și moderni, ci și o serie de mărturisiri ale autorului care ne ajută să deslușim mai bine ideile sale despre rostul criticii și al istoriei literare, precum și metoda folosită”. ■ Sub titlul *Februarie 1945. Zile fierbinți în bătălie pentru cucerirea puterii* citim: □ *Din vară până în primăvară* de Ion Bănuț: „Vară fierbinte, 23 August 1944. Victorie. România și-a îndreptat armele împotriva lui Hitler și a hitlerismului. Primăvară și speranță, 6 Martie 1945. Victorie. România s-a înălțat ca un singur om ridicându-se împotriva regimului reacționar, a reacțiunii interne și externe, pentru a se împlini profeția, visul poetului: «Viitor de aur țara noastră are/ și prevăd prin secolii a ei înălțare»”. □ *Cuvântul vibrant al unui manifest* de Petru Vintilă: „«Cât vezi cu ochii acest pământ este al nostru» – iată o expresie pe care am auzit-o nu o dată în satele românești în ultimul sfert de veac. Și de câte ori aud rostite aceste cuvinte, am în fața ochilor imaginea serelor de la Tomnaticul bănățean, a tarlalelor de la Comana, a stațiilor de pompe de la Pietroiu, a echipelor de tractoare pe care, în fiecare primăvară și toamnă, le

văd noaptea aurind cu farurile lor Bărăganele țării, ca un simbol de deschidere a drumului luminos ce-l parcurgem într-o ardoare a muncii, înălțând apoteotic hărnicia celor care de două milenii de când plugul ară și face să dea rod, au cinstit cu truda lor pământul neasemuit de frumos al patriei. Ca toate acestea să fie azi realitate, țara a trebuit să trăiască momentele istorice, de la 23 August, din primăvara lui 1945, din anii următori – momente între care voi păstra cu emoție pe cel evocat în rândurile de față, când, la chemarea comuniștilor, țărani, cu sprijinul fraților lor, muncitorii, au pătruns pe pământul moșierilor să-și facă dreptatea pentru care ei și strămoșii lor luptaseră de-a lungul vremii”. □ *Documentar* de Mihnea Gheorghiu: „Mi-e foarte greu să scriu acum, repede și pe scurt, despre cele zece zile care au revoluționat destinele României, între 24 Februarie și 6 Martie 1945, pentru că aștept răgazul ca istoria societății noastre moderne să le consemne, cu seriozitate științifică și cu evlavie, precum merită. Aș contribui cu mult drag la o asemenea scriere, fiindcă mă simt dator față de oamenii care au participat la ele (iar unii nu mai sunt printre noi), și pentru că am avut privilegiul să-i cunosc bine pe cei mai mulți dintre ei, ca pe Lucrețiu Pătrășcanu, Grigore Preoteasa și alții”.

● [**„Cronica”, nr. 7**] În editorialul *Experiență și sinteză în proza actuală*, Aurel Sasu consemnează datele reprezentative ale anului precedent. Cărțile reținute sunt: *Princepele* de Eugen Barbu, romanul *F* de D.R. Popescu și *Eclipsă de soare* de Ion Lăncrănjan. ■ *Convorbirile „Cronicii”* cu Vlad Sorianu vizează, de asemenea, anul literar 1969. Sunt menționate *Princepele* lui Barbu și polarizarea criticii de întâmpinare. ■ Apare *Războiul s-a sfârșit*, fragment din romanul *Janus* de Eugen Barbu. ■ Întrebându-se retoric dacă totuși nu au rămas cărți de valoare incontestabilă nepremiate, redacția revistei răspunde afirmativ, enumerând câțiva autori: Zaharia Stancu, Eugen Barbu (!), Alexandru Piru, sau mai tinerii Virgil Duda, Mircea Ciobanu, Mircea Cojocaru, Ioan Alexandru. ■ Sergiu Teodorovici consideră că falsul dicționar onomastic *Ingeniosul bine temperat* al lui Mircea Horia Simionescu: „deschide cu autoritate o carieră literară, majestuos opusă tiparelor și deschisă efervescenței spiritualității”. ■ Într-o notă, semnată cu inițialele I. C. este dezavuat tipul de polemică practică de George Gibescu, în fapt „o răfuială mărunță, cu pamfletul lipsit de decență”. În revista „Ramuri”, nr. 1/ 1970, acesta îl numește pe Geo Șerban „editor improvizat”, „un contabil, lipsit de vocație” și „un cunoscător aproximativ al scriitorilor”. ■ Const. Ciopraga comentează critica feminină practică de Izabela Sadoveanu în „Viața românească” la începutul secolului XX: „Inteligentă, volubilă, [...] are temperament de militantă, în felul Sofiei Nădejde”. ■ „*Prins* – declară Zaharia Sângeorzan în cronică sa despre cartea lui Petru Popescu – este romanul unui scriitor prin excelență intelectual, o compoziție remarcabilă care ne înfățișează un romancier cu excepționale resurse epice și filozofice”. □ Este semnalată micromonografia *Goga la Ciucea*, realizată fotografic de Ion Miclea. ■ Deși se declară nemulțumit de

totala inadecvare a declamației actorilor, N. B.[arbu] salută inițiativa televiziunii de a reaminti publicului volumul de versuri *Elegii pentru ființe mici* publicat de Eugen Ionescu la Craiova în 1932. „Dincolo de această observație marginală, apare imperios necesar ca, dat fiind caracterul unitar al creației ionesciene, bibliografia să menționeze și lucrările scrise în românește. O personalitate de un asemenea relief nu poate fi ruptă, secționată, mai ales pe criteriul limbii care, în speță, adică în dramaturgia lui Ionescu poate fi considerată și din afară. Ca atare, autorii de monografii sau studii de sinteză nu se pot și nu se vor putea lipsi, justificat, de studiile românești de profil înrudit”. ■ Alte articole avându-l în centrul atenției pe Eugen Ionescu semnează Al. Canara (*Eugen Ionescu la Academia franceză*) și C. Alexandru, traducător al unui fragment din dramatizarea *Jocul de-a măcelul* (*Jeux de massacre*). □ Prezentarea peisajului literar camerunez – cu patru mari romancieri: Mongo Beti, Ferdinand Oyono, Joseph Owono și Benjamin Matip – este prilejuită de împlinirea unui deceniu de la proclamarea Republicii federale Camerun.

● [„Flacăra”, nr. 7] În *Literare*, Valeriu Cristea prezintă volumul de *Confesiuni* al lui J.J. Rousseau, „apărute pentru întâia oară în limba română într-o versiune integrală datorată lui Pericle Martinescu, care semnează și prefața”. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, este publicată o notiță despre „recentul premiat pentru poezie al Uniunii Scriitorilor”, Nichita Stănescu, prezent în librării cu volumul *Un pământ numit România*. □ Semnalarea apariției volumului *Baudelaire* de J.-P. Sartre, la E.P.L.U., în traducerea și cu o prefață de Marcel Petrișor. □ La rubrica *Memento, Teatru*, semnată de Alecu Popovici, este anunțată „o inițiativă demnă de luat în seamă: spectacolul *Comedia paiațelor*, de la Teatrul Național «I.L. Caragiale» ce a reunit piesele *Romeo și Julieta la Mizil* de G. Ranetti și *Mania porturilor* de Alecsandri”. □ Succintă trecere în revistă a repertoriului Teatrului de stat din Ploiești. □ Semnalarea recentei puneri în scenă, la Teatrul Național din Iași, a piesei *Inundația* de Teodor Mazilu.

● [„Luceafărul”, nr. 7] Pe prima pagină se pot citi versuri de Grigore Hagiu (*Tei nălucit, Pământ*) și Mircea Ivănescu (*Pastel*). Tot aici, Nichita Stănescu publică *Piatră de lună*, în care se referă la prezența acesteia „în mijlocul Bucureștiului”, pusă „la vedere” într-o sticlă „ca un pește în acvarium”. „Cum arată această piatră? Cum poate să arate! Foarte urâtă. Foarte bătrână. Nealbă. Chiar murdară. Și totuși, este adusă de pe lună. Ne uităm la ea uluiți. Nu uluiți de ea, însă, ci uluiți de Armstrong și de Aldrin. Unul dintre ei doi a adus-o. [...] Care este prețul acestei pietre? Ea nu are preț. Ea este atât de urâtă încât ea nu poate să aibă preț. Prețul ei trebuie că este moral. Numai morala mai găsește câte ceva de plătit lucrurilor urâte. Ea reprezintă însă ideea de curaj, ideea de om și chiar până la urmă și ideea de lună văzută cu ochi de om. [...] Luna este urâtă. Precis că noi ne-am rupt de ea. Cine mai declară altceva decât faptul că pământul nu ar fi decât un satelit al lunii, se înșală. Îl citesc pe Emi-

nescu și-mi dau seama de aceasta. Mă uit la bucata asta mizerabilă de lună și-mi dau seama de adevăr. Nu plecăm decât de lângă ceea ce este urât. Ideea de frumos este de fapt o idee de despărțire. Ea este o idee la plecare. Forma genuină a frumosului nu poate fi găsită în București în Gara de Nord când pleacă trenurile. [...] Mă uit la lună și mă uit și la bucata mică de lună prin ochii mei. Ce urâtă este, Doamne! Ce rachetă frumoasă a trebuit ca să o aducă și câți de trei bărbați formidabili, pe care orice femeie i-ar iubi. S-au dus taman până acolo ca să ne-o aducă nouă! Mă uit la ea cu ciudă și-mi zic: fir-ar să fie! Poate numai o bază militară ar sta peste țățele tale. Sau cine știe, doar dacă-l seducem, vreun copac care să facă de-ale copacului. Sau vreun pom care să facă de-ale pomului. [...] Piatra asta este urâtă. Adică ea nu este frumoasă. Este un fel de străbunică. Precis că noi am fugit din pricina ei pe pământ. Precis că pământul s-a rupt din lună. N-avem treabă cu ea”. ■ Dan Laurențiu semnează două cronici literare, una la romanul *Criză de timp* de Pop Simion și a doua la volumul de povestiri *Diminețile bătrâne* de Nicolae Damian. Cea dintâi creație „cu acțiunea desfășurată pe parcursul celor aproape trei ore cât durează lupta cu moartea a eroului, încearcă să comunice, printr-o altă dimensiune a timpului, aceea a timpului interior, psihologic, revelația existenței cu reperul absolut, în starea limită. Tehnica spovedaniei (pe care ar trebui să o bănuim integrală) este relativ simplă și comodă, ea rezumându-se strict la interferența, colajul dintre clipa prezentă, luată ca martor ultim și decisiv în selecția valorilor, și imaginile retrospective, forme concrete ale unei axiologii vitale. [...] Fără îndoială că a încerca să identifice o eroare aparent formală – aici de construcție, de arhitectură – într-un timp când toate formele au fost dinamitate (dar și reinventate) ar putea să pară un risc, sau o ciudățenie retrogradă, insensibilă la suflul modernității. Dar ceea ce apare ca un eșec aparent formal vizează însăși substanța operei, căci această substanță, materia artei nu poate trăi decât prin formă, ea este formă. Cartea are, mai întâi, o eroare formală, ținând de alteranța stărilor de vis, halucinație și veghe, realitate. Apoi, dată fiind absența tonului precipitat, de criză, de retrăire în altă perspectivă a lucrurilor trăite, pretextul nu se mai justifică în ritmul textului. Criza de timp a lui Pop Simion trăiește prin unele fragmente de viguros realism, dar ansamblul, viziunea generală este minată de artificii”. □ În ceea ce privește volumul de povestiri, cronicarul este de părere că „răul de care suferă personajele cărții lui Nicolae Damian nu acționează ca o forță magnifică, transcendentă, cu gestul poruncitor al destinului, deși, dacă privim evoluția lor atât de asemănătoare încât ne apar ca niște multiplicări reductibile, în esență, la un singur tip, am putea vorbi chiar despre existența unui destin. [...] Personajele lui Nicolae Damian au uitat cu totul posibilitatea existenței integrale, fie ea și cu o finalitate tragică, nu mai au nici măcar nostalgia bunului uriaș pe care l-au pierdut, deși complexul frustrării domină fiecare pagină a *Dimineților bătrâne*. Ele sunt, de cele mai multe ori, forme reziduale ale umanității în dezagregare, homunculi apropiați de indi-

ferența superficială a obiectelor, încât moartea vine ca un accident necesar, dar nu schimbă, în același timp, nimic în ordinea firii”. ■ La rubrica *Avantpremieră editorială* sunt anunțate volumele *Poezii* (Ed. Albatros) de Agatha Grigorescu Bacovia, *Cu bricul Mircea în jurul Europei – Note de călătorie* (Editura Militară) de Ion Aramă, *Cartea literelor mari* (volum pentru copii, Ed. Ion Creangă) de Vasile Radu Ghenceanu, *Locuitorii din strada Fecioarei* (povestiri umoristice, Ed. Mihai Eminescu) de Ion Dan, *Marea aventură și alte povestiri* (Ed. Mihai Eminescu) de Vasile Sadoveanu. ■ Inspirat de piesa unui scriitor francez de bulevard, Teodor Mazilu semnează la rubrica *Jurnalul unui martor ocular* textul *Despre tristețea gândirii automate*. El constată că „autorul cu pricina e o mașină de construit râsul, fiecare glumă e calculată, fiecare efect comic e fabricat cu o tristă îndărătnicie”, dar „Doamne, ce mizerie nemărginită să stai în laborator și să fabrici o glumă-două... Ca să râzi la ceea ce construiești o mașină, fie ea și mașină perfectă, trebuie să fii și tu, la rândul tău, o mașină sau, ca să nu fii prea sever, să te nimerești într-o stare de totală opacitate. [...] Gândirea automată, oricât de mare i-ar fi registrul, devine insuportabilă prin lipsa ei de spontaneitate, ai impresia, cel puțin eu am impresia, că mă întâlnesc cu un om mort din care, printr-o întâmplare bizară, au supraviețuit numai ideile și câteva mișcări automate. El nu există, el e mort și ideile, tabieturile și câteva gesturi mecanice încearcă să-i țină locul. [...] Gândirea automată apare odată cu pierderea insensibilității, acesta este prețul pe care-l plătește automatul. Insensibilitatea se transformă imediat în reflexe automate. De aceea individul cu pricina nu trăiește, ci face pronosticuri, el nu iubește, ci calculează, el nu creează, ci pune ceva la cale. Unii filozofi susțin că omul este o ființă automată care nu poate depăși cercul unor reacții mecanice și previzibile. Iubirea și creația dovedesc că acești filozofi n-au dreptate...”. ■ Ion Tudose Marin publică *Tăitorii de iarbă*, o povestire pe care i-o dedică poetului Virgil Mazilescu. ■ Petru Vintilă contribuie la sumarul revistei, cu un text intitulat *Cum a murit Caragiale*, notând că și modul „cum au sosit în țară rămășițele pământești ale scriitorului este tot atât de original ca și viața acestuia”, fără „forme de regulă”, respectiv fără o „scrisoare de trăsură” care să însoțească vagonul în care se afla coșciugul, dovedind parcă a faptului că „în această pierdere se vede parcă urma unui gest pe care el acum nu poate să-l mai facă, urma unei mișcări de revoltă împotriva soartei care vrea ca geniile să fie odată transportate ca orice marfă”. ■ Dezbaterea inițiată de „Luceafărul” *Redactorii noștri despre...* are ca subiect *Prezența scriitorului în publicistică*. Răspund □ Fănuș Neagu care opinează că „scriitorii noștri din toate timpurile – cei mari, cei buni, cei adevărați – au fost și au rămas excepționali ziariști. Vise, idei și credință într-o floare de plumb care în fiecare dimineață se schimbă în aur. Nețărnutul dar de a vorbi lumii. În numele ei și al vieții”. □ Și Grigore Hagiu: „Prin caracterul ei efemer, publicistica imediată, în coloanele unei reviste sau chiar ale unui cotidian, ar putea părea, desigur, spiritelor mai slabe de înger, ascunsă, mai puțin de luat în sea-

mă. Cine citește cu atenție tot ce se scrie, la zi, și nu numai atât, dar se mai apucă să și răspundă când erorile sau reaua credință își scot capul de viperă din cale-afară de liber din pagină? Iată o primă delimitare pe care am găsit necesar s-o fac”. □ Li se alătură Ilie Constantin care observă că sunt scriitori rezervați în privința prezenței în presă. „În privința colaborărilor strict literare «de specialitate», cu poezii, proze etc., credem că o prezență cumpătată e de dorit. [...] Ajungem la colaborarea ne-literară, strict publicistică, la articolul foileton, cu serioase tradiții în presa noastră. Foarte mulți scriitori, de ieri și de azi, s-au dovedit buni și asidui articlieri, în stare să exprime cu pregnanță și farmec opinii demne de interes. Totul e să se păstreze măsura (exigență importantă și a literaturii, de altfel). Din decență, scriitorul va accepta că nu se pricepe chiar în toate. Cel care va fi ca la el acasă în numeroase domenii, riscă să rămână un simplu veleitar lipsit de audiență. Legat de aceasta, e de dorit ca în luările sale de atitudine în presă scriitorul să păstreze o doză de obiectivitate, neangajându-se în plata unor polițe meschine – cu deosebire criticilor ce au emis opinii mai puțin entuziaste despre scrierile sale. Atacul la persoană nu ajută discuției, schimbului de idei, seamănă neîncredere și ostilitate”. □ Nicolae Velea crede că „pagina de carte datorează enorm paginii de ziar”, □ iar Constantin Țoiu, impresionat de procesul de fabricație a hârtiei, afirmă că „de când am văzut ce pățește hârtia, un articol prost mi se pare, din punct de vedere public, o și mai condamnabilă măsluială, lăsând la o parte ceea ce îți datorezi mai întâi tu ție însuși, presupunând că îți pui această problemă”. ■ În traducerea Tatianei Nicolescu sunt publicate pe ultima pagină creații ale unor *Tineri prozatori sovietici*: Viktor Goliavkin, Alla Beleakova.

15 februarie

• [„Scânteia”, nr. 8338] În continuarea serbării *Centenarului nașterii lui Vladimir Ilici Lenin* citim *O mie de zile la Șuşenskoe*, corespondență din Moscova de la S. Podină. □ În continuare apare *Manifestări consacrate aniversării centenarului nașterii lui Lenin*, cu evenimente organizate în Alexandria, Roșiorii de Vede, Baia Mare și Botoșani.

• [„Urzica”, nr. 3] Schița *Accidentul* de Petre Bokor. ■ O reverență a lui Cik Damadian (caricatură) pentru Eugen Ionescu, „ales de curând membru al Academiei Franceze”. ■ Semnalarea volumului *Un catâr binecrescut* de Neagu Rădulescu.

17 februarie

• [„România liberă”, nr. 7877] *Cronica literară*, semnată de Dragoș Vrânceanu, îl vizează pe Ion Horea, *Calendar* (Ed. Tineretului, 1969). Acest volum dovedește că „revenirea prin structuri de limbaj poetic tradițional, la teme cunoscute” poate ilustra o anume modernitate a discursului, deși, după cum observă cronicarul literar, Ion Horea „se dezlipește cu greu de făgașul

poeziei noastre tradiționale” iar „apropierea de o tematică reflexivă” nu i se pare „că avantajează pe Ion Horea, poet al unei spontaneități incantatorii”.

• **[„Scânteia”, nr. 8340]** Adrian Anghelescu scrie despre volumul *Diminețile bătrâne* de Nicolae Damian: „*Diminețile bătrâne* e unul din acele volume care, prin substanța sa, ilustrează cu elocvență ideea de debut și o consolidează în împrejurări când alte neconcludente lansări de carte izbutesc să o deservească”. ■ Ioan Adam prezintă cartea *A sosit ora!...* de Radu Theodoru: „Noul roman al lui Radu Theodoru, *A sosit ora!...* este o scriere de factură insolită nu atât prin intenții și modalități epice cât, mai ales, prin structura sa, prin îmbinarea procedeelelor ostentativ moralizatoare, cu procedeele prozei moderne, preocupată de surprinderea unor psihologii exemplare și frământate. [...] Când nu cad în prozaic jurnalism, tehnica cinematografică a relatării, felul de a fraza scurt, nervos, zvâcnit, dăruiesc romanului unele valențe estetice. *A sosit ora!...* nu este însă un roman pe măsura generoasei sale teme”.

18 februarie

• **[„Viața studentască”, nr. 7]** Este preluat un interviu acordat de Constantin Ciopraga revistei „Alma Mater” a Universității „Al. I. Cuza” din Iași (realizat de Maria St. Popa). ■ D. F. semnează recenzia la M.H. Simionescu, *Ingeniosul bine temperat – Dicționar onomastic*. ■ Eugen Barbu scrie despre Victor Eftimiu – poetul.

19 februarie

• **[„România liberă”, nr. 7879]** În interviul acordat Tiei Șerbănescu de redactorul-șef al Ed. Eminescu, Corneliu Leu, sunt prezentate datele de referință ale editurii recent reorganizate. În anul 1970, programul editorial include peste 250 de titluri, organizate pe colecții precum seria Princeps, în cadrul căreia urmează să fie republicate ediții de Eminescu, Coșbuc – *Baladele și idilele* din 1893, *Criticele maioresciene* din 1883, *Excelsior*, al lui Macedonski – ediția din 1897, poeziile lui Goga – volumul de *Poezii* din 1905, Minulescu – *Romanțe pentru mai târziu*, din 1908, Bacovia – *Plumb*, ediția din 1916 etc. Se adaugă 23 de volume de debut în poezie, 50 de romane – colecția „Romane de ieri și de azi, cu mai multe suite – Romanul de dragoste, Romanul istoric românesc” ș.a. Totodată, se caută cea mai bună formulă pentru realizarea unei colecții de teatru și a uneia de critică literară bazată pe o tematică unitară.

• **[„Scânteia”, nr. 8342]** Valeriu Râpeanu scrie despre volumul al III-lea a *Teatrului românesc* de Ioan Massoff: „Autorul vădește o oarecare timiditate și nesiguranță atunci când definește dramaturgia națională – convențional caracterizată iar piesele străine fiind văzute mai ales prin ceea ce spectacolul a izbutit sau nu să releveze și prin reacția publicului. Uneori, când încearcă definirea unor autori dramatici, Ioan Massoff este tributari unor metode și concepții vechi. [...] Pe măsură ce lucrarea înaintază spiritul sintetic, privirea simultană

a tuturor ramurilor teatrului și judecata de valoare să-și câștige din ce în ce mai mult drepturile iar materialul documentar și anecdotic să-și ocupe locul cuvenit. Mai ales că după 1900 și în special după primul război mondial o asemenea tratare devine absolut necesară deoarece teatrul românesc nu mai poate fi privit decât în unitatea tuturor factorilor care îl compun și numai această perspectivă poate reconstitui configurația și evoluția lui. Cum spuneam însă lucrarea lui Ioan Massoff este demnă de toată prețuirea noastră”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6457]** C. Stănescu recenzează volumul de versuri al Constanței Buzea, *Agonice*, o carte în care „regimul polemic [...] îi dă o distincție particulară, sensibil diferită [...]”. Poeta are un dar special de a nu cădea în violența polemicii de cuvinte, dar poezia ei nu scapă întotdeauna de acest viciu larg răspândit în lirica de azi” (fără an și editură).

● **[„Albina”, nr. 7]** Ion Bănuță semnează *Gloriosul februarie – Marele drum spre putere*: „Februarie 1945. Măine va fi Martie. 6 Martie. Va fi Primăvară. Oameni! Știți voi, ce a fost 6 Martie 1945? A fost clipa când istoria de aur a României a declarat-o clipă de argint, *clipă istorică*. Da! Atunci am cucerit Noi *Puterea*. Să-i ridicăm, prin faptele noastre, marea, nepieritoarea statuie!”. ■ În *Filă de calendar* citim despre *Grigore Alexandrescu*, text nesemnat: „Poetul, care va găsi odihnă de veci abia în 1885, după o suferință «ce-n minte se-ncuibeză și nu mai are leac» de peste 25 de ani – are și meritul de a fi consacrat la noi ca specii literare independente epistola și satira. Ion Ghica a reușit să fixeze portretul celui ce a fost Grigore Alexandrescu: «Viața lui a fost o viață de luptă și de martir: a luptat pe față, cu curaj, la lumina mare, pentru libertate, în contra despotismului, pentru dreptate, în contra abuzului și năpăstuirii, păstrând totdeauna căldura și devotamentul tinereții. A luptat fără altă ambiție decât aceea de a fi folositor țării sale»”. ■ Șerban Nedelcu realizează cu Nicolae Cioroiu, director al Muzeului de Istorie a partidului și Victor Dușa, ambii „vechi membri de partid, foști activiști ai P.C.R. în județul Constanța”, interviul *Amintiri, amintiri...* despre „*acel februarie fierbinte*”. ■ Camil Baltazar publică poezia *Dragoste de țară*.

● **[„România literară”, nr. 8]** Nicolae Dragoș semnează editorialul *Scritor al poporului*: „Folosim adesea pentru cei mai de frunte oameni ai scrisului expresia de *scritor al poporului*. Nu cred că li s-ar putea aduce un elogiu mai adevărat, un elogiu de nici un altul egalat. Prin ce își merită această supremă investitură? Aș spune, în primul rând, prin *valoarea*, prin eternitatea operei lor. Oricât de bune intenții programatice și-ar anunța un creator, cu oricâte cuvinte înălțătoare și-ar explica opera în proză sau în vers, dacă toate acestea nu sunt susținute de valoarea, de dreptul la permanență al operei, de șansa de a rezista – prin valoarea excepțională – coroziunii selective a timpului, atunci el nu va îndreptăți atribuirea onorantului titlu. [...] Desigur, nu o definiție a *valorii* operei de artă intenționează rândurile de față, ci doar o evocare a acestei noțiuni unghiulare a creației. Pentru că se întâmplă să citim despre cartea unui tânăr

prozator cronici în care este asemănat cu Dostoievski și Kafka, cu Camil Petrescu ori Proust, pe un ton din care desprinzi mai degrabă că li se face o favoare marilor scriitori citați decât că recenzentul are o atitudine, fie irreverențioasă, fie lipsită de luciditate”. ■ Adrian Marino trimite o scrisoare către redacție, *Mici contradicții și precizări*: „Interviul pe care poetul Adrian Păunescu îi ia cronicarului literar Nicolae Manolescu, publicat în «România literară» din 5 ianuarie 1969 [sic!], conține câteva surprize și inadvertențe, dublate de eternele cochetării și mici afectări ale autorului, care, în treacăt fie spus – au încetat – cel puțin în ce mă privește – să mai producă vreo impresie estetică. Relev doar câteva contradicții și erori strict materiale ce mă interesează în mod direct: 1. *Introducerea în critica literară* n-a conferit și nu va conferi niciodată titlul de «teoretician» lui Nicolae Manolescu pentru două bune și binecuvântate motive: Nicolae Manolescu nu este un... «teoretician» (ideile sale, câte sunt, provin – insuficient asimilate – din G. Călinescu și Wellek și Warren, citit recent și grăbit în traducerea românească); Nicolae Manolescu și-a negat el însuși, sub proprie semnătură, această calitate, care într-adevăr nu-l privește câtuși de puțin. Citez din interviul *Critică și modernitate* («Cronica» nr. 16/ 1969): [...] 2. Observ acum că, dintr-o dată, aceste «câteva articolașe», care dovedeau mai anul trecut și încă «fără echivoc» – atențiune! – «rezistența» autorului «la teorie», devin subit în număr de... 13 (treisprezece) și că ele ar forma dovada irefutabilă a calității de «teoretician», revendicată peste noapte, prin nu se știe ce revelație, de Nicolae Manolescu. Trebuie să recunosc că silogistica autorului este surprinzătoare. 3. În bună logică, citarea unor «articolașe», într-o listă de sute de referințe nu constituie în nici un caz un certificat de «teoretician». De altfel, peste «articolașe» (în număr nu de 13 ci de... 14) au mai toate un conținut pur publicistic și ocazional, care numai «teoretic» nu poate fi numit: 2 sunt interviuri, 2 constituie răspunsuri la diferite anchete de presă, 2 sau 3 sunt cronici etc.; propriu-zis teoretice rămân doar 1 sau 2 materiale, care au intrat în postfața *Lecturilor infidele*. Cele 13 pseudo-«articole teoretice» reprezintă prin urmare o evidentă mistificare a cititorilor, la care nu dorim să colaborăm. 4. Cât privește viitorul *Dicționar de idei literare*, autorul mă autorizează să declar că el nu este conceput în nici un caz în vederea scoaterii din confuzie și perplexitate teoretică a lui Nicolae Manolescu, ale cărui preocupări, aspirații și stil intelectual (care țin de formula și documentarea simplei cronici foiletonistice, concepută la nivel jurnalistic-literar) diferă fundamental de acest tip de lucrări nesuperficiale și neimprovizate”. ■ Perpeșcius (*Lecturi intermitente (XLVIII)*) discută volumul *Steaua singurății* de Tiberiu Utan, apărut la Ed. Tineretului în 1969: „Tiberiu Utan e unul din cei mai concentrați poeți ai noștri, și Ion Caraion are dreptate când vorbește de «discreția» poetului. Ea ar putea fi ilustrată, această discreție, și statistic, fără, evident, să ne gândim că statistica poate cândva suplini legile structurilor interioare”. □ Același autor scrie și despre volumul *Dragostele mele* (E.P.L.,

1969) de Traian Iancu: „[...] în primul rând, poezia unui militant, unui activ mădular al zilelor moderne, cu un cuvânt o poezie angajată. Ea se caracterizează printr-o mare iubire de țară și pe exemplul înaintașilor”. ■ În *Fragmente critice* Eugen Simion publică a doua parte a textului *O istorie a maiorescianismului*: „A doua generație de critici maiorescieni e cu mult mai înzestrată. Ea cuprinde pe I. Petrovici, E. Lovinescu, Paul Zarifopol, D. Caracostea, iar dintre cei ieșiți din altă linie critică, pe G. Ibrăileanu. Cu această generație începe propriu-zis «critica... criticii și atitudinii maioresciene». Dispare literatura encomiastică; maiorescianismul e valorificat în spiritul, și nu în litera lui. Criticii de acum nu simt apăsarea unei recunoștințe personale”. ■ În *Breviar* apare *Cum că dragostea era, cândva, curată robire...* de Șerban Cioculescu: „Recenta carte a învățatului George Potra, în colaborare cu N.I. Simache, *Contribuții la istoricul orașelor Ploiești și Târgușor (1632-1857)* ne dă un zguduitor document uman, în care robirea nu mai este o sancțiune, ci, liber consimțită, dovedește încă o dată atotputernicia iubirii. Textul documentului rezumă un adevărat roman de dragoste”. ■ În acest număr Adrian Păunescu realizează un interviu cu Gellu Naum, *A fi supraréalist în 1970, în sensul în care eram supraréalist în 1934, mi se pare a trăi mai departe în 1934*: „- Cum era, tovarășe Naum, cum vă simțeați atunci când supraréalismul era o revoltă în genunchi? – Supraréalismul n-a fost niciodată o revoltă în genunchi, după cum prea bine se știe. Supraréalismul a fost, la vremea lui, revolta reală a poezilor cu înaltă conștiință, împotriva dresajului permanent la care a fost și mai este, încă, supusă omenirea, până și pe planurile ei cele mai intime. Această conștiință poetică m-a apropiat de poezii supraréaliste. Dar înțelegând că eliberarea omului nu se poate face numai pe un plan, aceeași conștiință m-a apropiat de mișcarea politică echivalentă. [...] – Nu vă sperie o posibilă clasicizare și a supraréalismului? – Există niște păsări nesperiante. Păsările care n-au cunoscut răutatea vânătorilor. Chiar în ultimul meu poem, publicat în revista dv., vorbeam despre «iarba mea nesperiată» în acest sens. Voiam să spun că poezii, în genere, trebuie să fie asemenea păsărilor nesperiante, chiar la apropierea vânătorului. Gândirea poetică este aceea care, până la urmă, neutralizează focurile ucigașe. Firește, supraréalismul, privit istoricește, etichetat, vârat în colivia istoriei literare, poți să spui chiar «în cușca istoriei literare», fiindcă nu mă supără de loc, poate fi privit, și trebuie să fie privit, ca o mișcare clasică. A fii supraréalist în 1970, în sensul în care eram supraréalist în 1934, mi se pare a trăi mai departe în 1934. În acest sens, supraréalismul poate fi clasicizat. Dar nu istoricizarea lui mă interesează. Poezii, în care recunosc același filon de indezirabilitate și de înaltă conștiință a acestei indezirabilități față de vechile structuri, poezii la care recunosc aceeași disponibilitate în fața profundelor necesități ale omului, numescă-se ei supraréaliste sau nu, îi socotesc frații mei. Mă ierți că mi-e încă imposibil să mă adaptez cadrului istoriei literare. Vârsta m-a făcut și mai inadaptabil. – Care vi se pare fenomenul de cel mai acut interes al literatu-

rii noastre din ultimii ani? – Ai un fel de sadism. Am vorbit despre literatură și mă întrebi tot despre literatură. Mă rog! Să încerc să răspund. Mulțimea de volume cu poezii, aparținând poezilor tineri, de anul trecut și de acum doi ani, de pildă, mi s-a părut semnul cel mai îmbucurător pentru declanșarea unei adevărate poezii, capabilă să egaleze realizările noastre din toate celelalte domenii. – *Mulțimea?* – Exact. Ea era – și trebuie să fie! – garanția unei posibilități de cernere, de scoatere la iveală a adevăraților poeți. Fără ea, ar începe să funcționeze gustul funcționarului literar, care nu e totdeauna de cea mai bună calitate și care – îndeosebi – constituie o stavilă pentru dezvoltarea poeziei. Aș vrea să văd și să citesc cât mai multe cărți de poezie scrise de tineri, cu riscul de a sufoca, prin netipărire ori prin întârziere, poezia”. ■ Nicolae Ciobanu semnează eseu *Pornind de la supremația personajului*: „Ceea ce am numi subiectivitatea personajului, cu valoare semnificativă pentru timpul social-istoric, ni se pare a fi o realitate demnă de atenție, dacă ne referim și la «structurile» prozei românești contemporane. Aici am vedea un posibil punct de vedere estetic fertil, care, cu suplețe utilizat, poate conduce spre distincții estetice revelatorii privind existența personajului. Simplificând, de o parte categoria «banală» a personajului, simplu pretext pentru intențiile demonstrative ale prozatorului, care, în naivitatea sa, mai crede în harul său demiurgic; de altă parte ambiția și tenacitatea unui alt grup de personaje – s-o recunoaștem, un grup mult mai redus ca număr decât precedentul –, care își asumă riscul de a violenta inerțiile și comoditățile proliferate atât de prejudecățile lectorului comod cât și de acelea de loc inofensive ale autorului, căruia i se pare că tot ce depășește puterea sa de înțelegere este neapărat erezie demnă de cea mai neîndurătoare anatemă”. ■ Șt. Cazimir scrie despre *Tensiunea lirică*: „Tensiunea nu reprezintă o stare a lirismului, căreia i s-ar opune relaxarea, ci starea lui unică, în opoziție cu ceea ce nu e liric. Această deschidere universală a noțiunii o separă cu hotărâre de sensurile adiacente și o apără de confuzia cu ele. [...] Orientarea pozitivistă a studiilor literare a conceput stabilirea de filiații sub un unghi limitat istoric. În realitate, gradul de importanță al similitudinilor între două creații poetice este invers proporțional cu proximitatea în timp și spațiu. Asemănările revelatoare ale insului nu sunt cu frații sau cu părinții săi, ci cu cineva neștiut de el, viețuind în alt veac și pe alt meridian. Analogiile semnificative pentru esența poeziei nu-și revendică o motivare istorică, ci sunt comuniuni sub specie universală. Cu cât o apropiere e mai «întâmplătoare», cu atât devine mai elocventă. Poezia adevărată își deschide porțile atunci când autorii cei mai deosebiți încep să semene între ei. Versurile marilor poeți sunt, pentru cine izbutește să le citească în transparență, de o sublimă monotonie”. ■ Ion Pascadi se ocupă *Virtuțile studiului istoric în estetică*, pornind de la întreprinderea lui Grigore Smeu, *Sensuri ale frumosului în estetica românească* (1969): „Idea de a urmări istoria unui concept ni se pare dintre cele mai rodnice și nu poate stârni decât satisfacție faptul că deși n-am putea răspunde nici

acum la veșnica întrebare: ce este frumosul, avem în schimb o imagine mult mai bogată a modului cum poate fi el înțeles”. ■ G. Dimisianu semnează cronică literară pentru volumul *Generație și creație* de Mircea Martin: „Adevărul este că această excelentă critică interpretativă (sau restitativă) e mai puțin și una de situare. Exegezele se mențin tot timpul foarte aproape de obiectul lor și poate acesta e motivul pentru care scena desfășurărilor, fundalul nu sunt îmbrățișate. Individualitățile generației sunt puse în lumină, dar aproape de loc contextul, filiațiile, rețeaua canalelor comunicante, realități necesare totuși spre a configura o atmosferă spirituală și un cadru de creație. Ele rămân a fi recompuse din sugestiile pe care criticul le lansează, în subtext, din referiri întâmplătoare și de aceea nu într-o concludentă pentru aspectul care ne-ar fi interesat. Ar mai fi de discutat despre calificarea volumului drept o *culegere de cronici*, dată de autor însuși în *Avertisment* și, decurgând de aici, despre calitatea de *cronicar* pe care implică el și-o asumă. Este adevărat că la vremea apariției lor în revista «Amfiteatru» toate aceste articole purtau mențiunea de *cronici literare* iar Mircea Martin le-a scris și publicat având convingerea că efectuează oficiul unui cronicar literar. Abia după strângerea în volum a textelor se vede însă cu adevărat cât de opusă (și improprie) unei astfel de activități (în accepția ei curentă) este vocația critică a lui Mircea Martin, tipul său de receptare și de expresie. [...] Deci nu sunt cronici, iar autorul lor nu e un cronicar. Este însă un critic în toată puterea cuvântului, nume reprezentativ al generației sale”. ■ Rubrica *Ochiul magic* conține: □ *Confesiuni*, V. Vancea: „O contribuție de incontestabil interes documentar la cunoașterea personalității scriitorului Zaharia Stancu o constituie fragmentele memorialistice publicate în revista studențească «Forum» (Timișoara)”. □ *În jurul „Risipitorilor”* de I. T.: „Ca întotdeauna, când are în față o operă consistentă, Nicolae Manolescu se arată aplicat la obiect, întreprinde o analiză metodică, de descifrare a esențelor, expuse simplu, direct, fără nici o gesticulație emfatică. Trecută prin sita criticului, cartea dezvăluie noi fațete și solicită parcă alte unghiuri de abordare. Nicolae Manolescu are vocația expresiei lapidare, sintetice, urmare a unei argumentații inteligente. Astfel ultima versiune a *Risipitorilor* (*Romanul timpului moral* – «Contemporanul» nr. 4/1970) – se remarcă prin deplina ei claritate, artistic vorbind, probă de virtuozitate a unui scriitor profesionist”. □ *În perspectiva universală*, Petru Popescu: „«Secolul 20» e una din puținele reviste care, neobligate prin programul lor, se ocupă din când în când de drumul creației românești prin lume. Sub mențiunea sus-amintită, numărul 9/1969 cuprinde două versiuni franceze din *După melci* (tradus în ambele cazuri prin *En cherchant des escargots*, de Yvonne Strat și de Seraphine Brukner) și un ciclu de alte șase poeme, [...]. Oportunitatea inițiativei nu mai trebuie subliniată. Cât despre calitatea traducerilor, ea confirmă o dată mai mult că incomunicabilitatea marii literaturi în afara granițelor de limbă nu e adeseori decât o comodă legendă”. □ *G. Ibrăileanu – necunoscut* semnat D. D.: „Revista «Ateneu» publică supoziția argumentată a lui N. Gr.

Stețcu cu privire la articolul *La Roman* pe care Ibrăileanu îl anunța fraților Șa-
raga pentru proiectatul volum de *Note și impresii* și despre care se credea că
este inedit și că ar cuprinde cugetările publicate în revista «Școala Nouă». Au-
torul îl identifică însă în articolul din «Lumea nouă» nr. 17/ 1895 semnat
«Trecător» și stabilește paternitatea lui pornind de la similitudini cu unele pa-
gini din *Amintiri, Adela, Privind viața*. ■ În *Cărțile săptămânii* Florin Mano-
lescu se ocupă de volumele de versuri: □ *Un pământ numit România* de
Nichita Stănescu: „Cred că imaginea cea mai potrivită pe care o putem invoca
atunci când vine vorba despre poezia lui Nichita Stănescu este imaginea *pește-
rii* lui Platon. Spectacolul acestei grote în care un om este lăsat să vadă decât
umbrele, proiecțiile lucrurilor adevărate, ascunse în spatele lui, este de fapt
spectacolul poeziei lui Nichita Stănescu. Privind la fantomele lucrurilor, poetul
se gândește însă la existența obiectelor reale, pe care încearcă să le lege, prin
cuvânt de imaginea lor. Între lumea presupusă, dar adevărată, și lumea văzută
a umbrelor, care, numai ele, ajung până la conștiința noastră, el realizează un
transfer permanent al valorilor. În felul acesta, poetul își asumă lumea *prin
confuzie*, căci numai lăsându-se convins de iluzia că imaginea lumii este de
fapt lumea însăși, el poate cunoaște cu adevărat. [...] Totul este posibil în acest
univers al confuziilor premeditate, totul curge și se întrepătrunde suav, ochii
cresc în ciorchine ca în tablourile pictorului Țuculescu, inima vede cuvinte, iar
cuvintele nasc pești și ape și lumini. Filozofia se transformă astfel într-o fru-
moasă metaforă, iar lumea într-un vis”. □ *Poeme* de Ion Ghimbășanu: „Versu-
rile sale sunt lipsite de transparență și de căldură și este sigur că impresia
aceasta e determinată, în cea mai mare parte, și de predilecția excesivă a auto-
rului pentru abstracțiuni sau pentru cuvinte «simbolice»”. □ *Inefabila Arcadie*
de Mihail Cosma: „Ideea fixă pe care mulți autori o au despre poezie este
semnul sigur al talentului lor aproximativ”. ■ De volumele de proză se ocupă
Dana Dumitriu. □ Autoarea comentează *Dialog despre eroare* de Doina Ciu-
rea, care „propune momentului literar actual o prozatoare de remarcabilă voca-
ție și numai prea marea discreție a apariției acestei cărți nu a făcut să se
vorbească despre Doina Ciurea în termeni vehiculați cu ani înainte la lansarea
unor scriitori azi foarte apreciați. [...] Lipsește cărții o necesară agresivitate, o
îndrăzneală, un curaj și o sămânță de obrăznicie, credința orgolioasă că spui
totul până la capăt și definitiv”. □ *Cerul de dincolo* de Eugen Zehan: „Așa
cum este alcătuit, volumul nu înlătură aparența de exercițiu epic”. ■ Al. Piru
semnează *Coșbuc și literatura universală*: „Nu se înțelege foarte clar ce a vrut
să demonstreze Gavril Scridon în lucrarea sa *Ecouri literare universale în poe-
zia lui Coșbuc* (E.P.L., 1969). Deși autorul ne previne că a vrut să întocmească
un studiu de literatură comparată, impresia finală nu e aceasta. Cercetarea nu
răspunde la întrebările: ce fel de poet este Coșbuc (clasic sau romantic?) și cu
ce poeți din literatura universală poate fi asemănat. Dimensiunea universală a
unui poet este în funcție de valoarea sa națională care, în cazul lui Coșbuc, nu

a fost încă stabilită precis, în ciuda celor vreo șase monografii ce i s-au consacrat (una în limba italiană). Neexistând o judecată limpede despre creația lui în literatura română, plasarea în literatura universală e deocamdată dificilă”. ■ C. Darie scrie despre *O prietenie literară în „boatele” Parisului la început de secol*: „Se întâmplă uneori ca scurgerea timpului, mărturiile relativ sărace și mai ales depărtările să vitregească anumite destine. Este tocmai cazul prieteniei pe care au legat-o cu aproape șapte decenii în urmă, la Paris, scriitorul francez Francis Carco și publicistul român A. Clarnet prietenie prea puțin cunoscută la noi, dar nu lipsită de un anume pitoresc”. Alături apar câteva fragmente dintr-un articol publicat în 1934 în „Cuvântul liber”, semnat „Francis Carco”. ■ I. Hangiu semnează textul *Filologie sau „aserte” neîntemeiate*: „În «Tribuna» din 18 dec. 1969 tov. Iosif Pervain a publicat o recenzie la *Presa literară românească*, ediție în două volume, note, bibliografie și indici, E.P.L., 1968. Pe aproape jumătate de pagină de ziar format mare, autorul, prin exemplul personal, îi solicită pe specialiști «să dea în vileag erorile mari și mici săvârșite de profesorul Hangiu și atunci, când lucrul este posibil, să lămurească în spirit științific problemele pe care mentorul ediției, în loc să le dezlege, le-a încurcat.» [...] În legătură cu observațiile critice la cele trei reviste analizate din cele 300 prezentate, răspund numai la chestiunile de principiu. Autorul recenziei afirmă că descrierea bibliografică a ziarului «Muzeu național» este «prea succintă». Într-o notă la pag. 17, am avertizat cititorul atent că, pentru periodicele românești apărute până în 1906, descrierea bibliografică amănunțită se găsește la Nerva Hodos și Al. Sadi-Ionescu, *Publicațiunile periodice românești*, Tom I, 1913. [...] Sunt de acord că ar fi trebuit să reproduc în lucrare textului *Către dd. prenumerați* la «Curier de ambe sexele». De această sugestie și de altele juste voi ține seama la ediția a doua a lucrării mele”. ■ Rodica Radu publică *V. Alecsandri – creator de spațiu mitic*: „V. Alecsandri este primul poet al literaturii române care reușește să contureze un spațiu mitic. Această dorință izbucnește la el din subconștient, fără ca procesul să i se clarifice în eul creator. V. Alecsandri nu a fost conștient de faptul că a creat în *Pasteluri* un spațiu dacic. Pe urmele lui, Eminescu a avut preocupări asidue în direcția dacismului, căutând și reușind să creeze o mitologie dacică”. ■ Constantin Noica revine la *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”* publicând *La cumpăna dintre capitolul VI și VII*. ■ Sub semnătura lui Max Alhau apare *O privire asupra poeziei franceze*, cu următoarea notă: „Vitalitatea poeziei franceze, în ciuda audienței restrânse pe care ea o întâlnește, ne poate bucura. Judecând după numărul de culegeri publicate, această poezie continuă să se afirme într-o lume care-i e ostilă. Pentru a distinge tendințele cele mai remarcabile ale timpului nostru, trebuie ca, dintre diversele plachete apărute, să procedăm la o alegere. Deși există un curent «intelectual» care se manifestă într-un anumit mediu «literar», observăm că plachetele întâmpinate mai bine decât toate în acest an au fost cele ce se opuneau jocului subtil și, opunându-se,

reîntâlneau astfel curente tradiționale: simplitatea temelor, claritatea expresiei, în sfârșit tot ceea ce contribuie spre a da poeziei un caracter uman de sensibilitate și de artă. Dar să nu ne înșelăm, deoarece simplitatea aceasta aparentă nu e decât rezultatul unei căutări exigente în alegerea formei și a sentimentelor. Doar câțiva poeți adevărați sunt capabili să realizeze o astfel de aparentă... facilitate. Nouă, cele mai reprezentative opere ne par a fi acelea care corespund tendinței mai sus amintite și care, prin aceasta, contribuie – credem – să mențină poezia prezentă”. ■ În *Cronica traducerilor* Edgar Papu se ocupă de *Poezia romantică germană*: „Antologia este precedată de cuprinzătoarea prefață a Herthei Perez, poate, sub unele aspecte, prea cuprinzătoare. Ne pare inutil, bunăoară, să se închine un lung paragraf *lunei* în romantica germană, când se știe că acest motiv este comun peste tot, în întregul romantism. Uneori chiar ilustrările se și dovedesc eronate. [...] Nu suntem iarăși de acord nici cu ideea că mișcarea *Sturm und Drang* ar fi «varianta germană a preromantismului»; noi vedem într-însa doar o simplă fază sau un simplu aspect al acestei variante, care este cu mult mai cuprinzătoare. Mai înainte și în afară de *Sturm und Drang*, preromantismul german a mai înglobat inițiativa lui Bodmer și Breitinger, baladele lui Bürger, o parte din lirica lui Klopstock. Însuși vasta culegere de poezie populară a lui Herder constituie o expresie tipic preromantică. [...] În sfârșit, prefațatoarea mai așterne greșit unele date strict biografice. [...] Privită, însă, în ansamblu, antologia poate fi calificată drept un real succes editorial, de o incontestabilă utilitate pentru cultura noastră”. ■ Semnează versuri: Dimitrie Stelaru (*Mama; Ușa n-o închid*), Ion Gheorghe (*Descântec la nuci și sâmburi*), Létay Lajos (*Depărtări*, în românește de Ion Horea), Maria Banuș (*Placa; Interior; Am cerut sămânță; Făgăduiala*), Ben Corlaci (*Deziderat; Anexitate; Ambiguitate; Post-Scriptum*), Petre Stoica (*Spre zone deluroase; Plutim pe adâncul mov; O groapă comună; Pe hârtie de turnesol*), Toma George Maiorescu (*Algoritm*), Cristian Sârbu (*Stranie*). □ La *Atlas liric*, în traducerea Margaretei Sterian, citim pe Jarold Ramsey (*Pe colina Babilonului*) și Gavin Ewart (*Sfidare*), iar C. Abăluță și Șt. Stoenescu traduc poezia *Dialogul rugăciunii* de Dylan Thomas. □ În traducerea lui Atanasie Nasta și C. Abeleanu apare *Viața și peripețiile lui Alexis Zorba* de Nikos Kazantzakis: „În primul capitol al cărții, prezentându-și eroul, autorul – care a fost prieten cu Panait Istrati – folosește o comparație: «Obrazul lui Zorba era brăzdat de riduri, zbârcit, cu urme de vărsat, ca și cum ar fi fost ros de burniță și ploaie. Mai târziu, după câțiva ani, un alt obraz lemnificat, de om trudit și suferind, obrazul lui Panait Istrati, mi-a lăsat aceeași impresie». Identificarea dintre autor și puternicul personaj al operei sale este viu ilustrată în prefața romanului, nealăturată traducerii în limba română. Reproducem mai jos această prefață, după originalul grecesc al ediției din 1968, tipărită la Atena sub îngrijirea soției lui Kazantzakis”.

● **[„Tribuna”, nr. 8]** Ion Vlad surprinde legătura dintre *Jurnalul scriitorului* și opera propriu-zisă: „Categoria care ne interesează aparține însă scriitoru-

lui cucerit de ideea că opera literară este rezultatul unui travaliu îndelungat, controlat, susținut de o comportare intelectuală superioară. Scrisul ne apare ca un act sever, îndeplinit fără ezitări și cu o mare voință a edificării. [...] *Caietele* lui Eugen Barbu de la *Princepele* validează astăzi ipostaza intelectuală a scrisului în proza românească contemporană și, fără îndoială, motivează pagini de atmosferă legate de messer Ottaviano. În fine însemnările noastre vor să asocieze filele săptămânale dintr-un *Antijurnal* semnat de Ana Blandiana. De o incontestabilă distincție și, aș zice, de o discreție care conferă reflecțiilor calitatea unor grave și tulburătoare confesiuni, filele unui viitor (poate) caiet de scriitor reinterpretează universul poetei, investindu-l cu sensuri și proporții neobișnuite. [...] Obiectul unor comentarii despre specia jurnalului de creație se precizează astfel mai net și prin aceste contribuții românești în formele deschise ale memorialisticii”. ■ Dumitru Isac notează despre *D.D. Roșca, filosof al tragicului constructiv*: „Întâmpinarea gânditorului D.D. Roșca la cei 75 de ani de viață împliniți oferă o multiplicitate de modalități. [...] Gânditor de formație și cu rezonanță europeană, D.D. Roșca face parte dintre puținii noștri cercetători ai istoriei filosofiei care au adus o contribuție științifică valoroasă în acest domeniu, recunoscută și peste hotare. Ne referim aici la teza sa de doctorat *L'influence de Hegel sur Taine*, care prin precizările și demonstrațiile sale documentat și riguros susținute a determinat acceptarea unanimă de către specialiști a unei noi perspective cu privire la mișcarea unor idei filosofice importante în secolul al XIX-lea”. ■ Liviu Petrescu prezintă *Două cărți de poezie*, scrise de Ana Blandiana și Gheorghe Pituț: „Ana Blandiana și Gheorghe Pituț (alături, desigur, și de Ioan Alexandru) aparțin aceleiași generații de scriitori. [...] Lectura ultimelor două volume de poezie pe care Ana Blandiana și Gheorghe Pituț le-au publicat în anul trecut (*A treia taină* și, respectiv *Ochiul neantului*) contribuie la o mai precisă definire a elementelor din care se compune această experiență morală; după părerea noastră, atât pentru unul, cât și pentru celălalt, istoria contemporană obligă ființa umană de a alege între două posibilități extreme, între a exista și a nu exista. În cazul Anei Blandiana, această alternativă evocă o binecunoscută antinomie romantică, aceea dintre omenesc și titanian; a fi uman, în poezia Anei Blandiana, înseamnă a fi invadat de slăbiciune și de oboseală, înseamnă mirajul odihnei și al repaosului, înseamnă dorința de a intra în alte regnuri, acolo unde viața se desfășoară «simplu și fără durere». [...] Pentru a-ți apăra ființa spirituală, este nevoie de energii morale pe care numai un temperament titanian le posedă. La Gheorghe Pituț, alternativa devine și mai accentuată; cei doi poli între care oscilează ființa umană sunt ceva mai îndepărtați decât în poezia Anei Blandiana, poate și din cauza îngăduinței mai scăzute ce o arată față de polul negativ, față de polul neantului. În orice caz, ne vom întâlni și la el cu o concepție dualistă asupra sufletului uman; aceasta ar aparține în egală măsură unei sfere a naturalului, a teluricului – dar și sferei divinului, a conștiinței”. ■ În cadrul rubricii *Premiile Uniunii Scriitori*

lor, Domițian Cesereanu și Maroși Peter semnează două texte. □ În *Planetă de tânăr critic*, Domițian Cesereanu se referă la studiul *Generație și creație* al lui Mircea Martin: „Volumul de debut al lui Mircea Martin, deși numai o culegere de cronici, vine să surprindă și să tempereze oarecum necredința obstinată a celor care se văd, în critica de acest fel, o inaderență la valoare, fragmentarism, platitudine, spontaneitate efemeră etc. Faptele numite sunt cu puțință, de atâtea ori, iar explicația lor o socotim subînțeleasă. Mircea Martin reușește să facă însă, chiar într-un domeniu mai perisabil al criticii, o demonstrație de sensibilitate și finețe. Planeta lui de critic tânăr începe să aibă o existență cu adevărat cunoscută, o prezență efectivă, prin împrejurarea singulară și menită a-i ilustra cazul, – de a fi debutat cu o culegere de cronici”; □ Maroși Peter consideră *Un premiu binemeritat* oferit scriitorului Veress Zoltán: „Premiul Uniunii Scriitorilor pe anul 1969, pentru traduceri din literatura română în cea maghiară, a fost acordat scriitorului Veress Zoltán. În cazul de față, hotărârea se împletește, în totalitate, cu glasul inimii mele”. ■ Constantin Cubleşan recenzează romanul *O mască în plus* al lui Mircea Radu Iacoban: „Epica lui Mircea Radu Iacoban are o sprinteală a frazei puțin obișnuită prozatorilor moldoveni, o replică suplă și nervoasă, un umor subțire disimulat și o continuă notă de ironie – toate acestea asigurând în cele din urmă, un stil ușor recognoscibil. Volumele de nuvele, schițe și povestiri (*Esstudiantina*, *Nedumerit în Atlantida*) impuneau tocmai aceste calități, pe care le regăsim cu plăcere, și în acest prim roman al prozatorului, *O mască în plus*, la drept vorbind o suită de schițe, alcătuind, prin juxtapunerea lor ingenioasă, imaginea unei opere unitare, ce se reclamă condițiilor românești”.

20 februarie

• [„Scânteia”, nr. 8343] Aurel Dragoș Munteanu notează apariția volumului *Suflète moarte* de N.V. Gogol: „La a patra ediție în limba română, cartea lui Gogol rămâne pentru cititor același prilej de contact cu o lecție exemplară de realism absolut. Ca și în cazul tragicilor greci, al lui Shakespeare, al lui Fielding și a încă doi-trei mari scriitori, lectura lui Gogol este mai mult decât o lectură literară. Citindu-l pe Gogol, citești în marea carte a vieții”. ■ Ioan Adam se ocupă de cartea *Drumul spre Dikson* de Dan Deșliu: „Pe cititorul obișnuit cu energicele cadențe retorice, cu gradările savant studiate ale poemelor epice de «largă respirație», identificabile în unele din precedentele creații ale poetului Dan Deșliu, noua ipostază lirică marcată de apariția ultimului său volum – *Drumul spre Dikson*, îl va surprinde tocmai prin nota sa de lirism intens confesiv, prin capacitatea de interiorizare a discursului poetic”. ■ Nicolae Dragoș prezintă volumul *Cenușa* de Grigore Arbore: „Poezia lui Grigore Arbore aparține contemplației nostalgice, nu gesturilor vitale. [...] Hotărât lucru, poetul a parcurs, prin lectură atentă, experiențele lirice fundamentale ale marilor autori, iar volumul său, pe lângă sensibilitatea depășind nivelul mediu, probează știința de a citi poezia”.

• **[„Contemporanul”, nr. 8]** Reportaj de Geo Bogza pe prima pagină, cu titlul *Licee*. □ Teodor Mazilu se lansează în descrierea hocheiului (articolul *Hochei*). □ Ana Blandiana găsește o corelație între felul cum plouă în jurul unui om și cunoașterea firii sale (la rubrica *Antijurnal*, articolul *Felul cum plouă*). ■ Adriana Mitescu trece în revistă, într-un lung studiu, poezia lui Dimitrie Stelaru. ■ Nicolae Manolescu se ocupă în cronica sa literară de volumul de cronici ale lui Marin Sorescu, intitulat *Teoria sferelor de influență*, încercând să dea seamă de legătura dintre poezie și critică, așa cum o vede M. Sorescu, dar observând: „Am folosit cândva pentru poezia lui Marin Sorescu expresia: ingenuitate a inteligenței. O mare ingenuitate a inteligenței putem descoperi și în critica lui”, „gustul lui pare nestânjenit de modele, fără inerții și articolele se construiesc foarte liber în marginea unor opere predilecte. Specia de critică pe care Marin Sorescu o practică s-ar putea numi, dacă avem nevoie numaidecât de un cuvânt, meta-critică”. ■ Sică Alexandrescu marchează dispariția actorului Grigore Vasiliu-Birlic printr-un articol evocator și o scurtă autobiografie a comediantului. ■ Călin Căliman pune în discuție filmul *Ghici cine vine la cină?* (cu Sidney Poitier, Katherine Hepburn și Spencer Tracy). ■ G. Mihăilă prezintă, la rubrica „cartea științifică”, cartea lui Al. Graur, *Tendințele actuale ale limbii române*.

• **[„Glasul Patriei”, nr. 6]** Ion Bănuță publică „amintirea unor zile fierbinți”, *Din vară până-n primăvară*: „Vară fierbinte. 23 August 1944. Victorie. România și-a îndreptat armele împotriva lui Hitler și a hitlerismului. Primăvară și speranță. România se înalță ca un singur om împotriva regimului reacționar, a reacțiunii interne și externe, pentru a împlini profeția, visul poetului: «Viitor de aur țara noastră are/ și prevăd prin secolii a ei înălțare». Deci, din vară și până în primăvară am trăit mii de vieți, am fost martori și faurii unui timp extraordinar, s-au produs evenimente de proporții atât de mari încât fără doar și poate le puteam denumi epocale. Februarie 1945. Orașele și satele sunt în clo-cot. Fluviul revoluționar cuprinde țara toată, din zare în zare. Demonstrațiile se succed vertiginos. În București, peste 50 de mitinguri numai în luna februarie. Și cresc, și cresc mereu în număr și putere”. ■ În *Breviar găsim Cronică de librărie*: „În colecția «Scriitori români», a apărut opera lui Dimitrie Cantemir – *Divanul*, carte filozofică și epică, reprezentativă pentru mentalitatea și mișcarea de idei a unei epoci în care avea să se producă separarea religiosului de laic în cultura română. Ediția, îngrijită și înzestrată de un studiu introductiv al lui Virgil Cândea, prezintă – în paralel – textul grecesc cu cel al traducerii, cuprinzând și un aparat critic riguros întocmit, alcătuit din comentarii, note, variante, bibliografia lucrării, glosar și indice de nume și termeni. În cadrul amplului efort de valorificare a moștenirii culturale se înscrie și volumul I, din seria *Opere*, al lui Șt. O. Iosif. Acest tom I de poezii al celui care a fost definit de critica literară ca un reprezentant al sintezei dintre romantism și tradiționalism, include toate creațiile din culegerile antume ale poetului. În acest cadru

se înscriu și cele două volume de *Studii literare (Scriitori români)* ale lui Nicolae Iorga, apărute în colecția *Lyceum* – ediție îngrijită și prefată de Barbu Theodorescu. Vasta operă a lui Mihail Sadoveanu se tipărește într-o nouă ediție care însumează zeci de volume. Ionel Teodoreanu și Ion Minulescu – favoriții tinerelor generații – sunt din nou prezenți în vitrine, primul cu *Turnul Mileniei* [sic!], și al doilea cu două volume de versuri, unul antologic și celălalt selectiv. Tot în seria *Opere*, a apărut recent primul volum din creația lui Anton Holban care cuprinde *Romanul lui Mirel*, *Parada dascălilor*, *Ioana* și *O moarte care nu dovedește nimic*, cărți apărute în timpul vieții romancierului. *Scrierile* lui Șt. Petică înmănunchează ciclurile de poezii ale celui care a fost un ilustrator autentic al simbolismului românesc. Proza contemporană e strălucit reprezentată de Zaharia Stancu prin cele trei volume care poartă pe generic același titlu: *Vântul și ploaia*, de ediția a III-a, revăzută și definitivată, a romanului *Risipitorii* de Marin Preda, operă în care autorul caută noi modalități epice, schimbându-și tehnica narației și a analizei. De un binemeritat succes se bucură cartea caricaturistului și scriitorului Neagu Rădulescu, intitulată sugestiv, *Un câțâr bine crescut*. Dintre scrierile tinerilor prozatori, o apariție deosebită este romanul *Prins* de Petru Popescu. Menționăm, de asemenea *Diminețile bătrâne* de Nicolae Damian. Dintre volumele de versuri, prezențe particulare în peisajul liric actual sunt cărțile *Panorama sărutului* de Ion Bănuță, ediție prefată de academicianul Perpessicius, *11 elegii* de Nichita Stănescu, *Odihnă în țipăt* de Cezar Baltag, *Suav anapoda* de Gheorghe Tomozei, *Noblețe de stirpe* de Grigore Hagiu, *Calendar* de Ion Horea”. ■ Mihai Beniuc publică poezia *Izvorul întră subt o stâncă*.

21 februarie

• [„Scânteia”, nr. 8344] Se relatează despre *Constituirea Academiei de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România*, și cu acest prilej citim *Tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost ales președinte de onoare și Primirea membrilor Prezidiului Academiei la secretarul general al Partidului Comunist Român*. ■ Sub titlul generic *Zile fierbinți în bătălia pentru cucerirea puterii*: □ *Sentimentul Continuității revoluționare* de Titus Popovici: „A trecut un sfert de veac de atunci, dar starea aceea, sentimentul de responsabilitate pentru tot ce este și pentru tot ce va urma nu s-a stins nici din memorie, nici din conștiință. De aceea aniversarea acelei primăveri are o solemnitate mai gravă, mai profundă, aceea a continuității revoluționare, în care un întreg popor e angajat, deplin și firesc”. □ *Manifestația*, Aurel Baranga: „La puține zile după 23 August 1944, am trecut să lucrez în redacția «României libere». Gazeata era condusă de Grigore Preoteasa pe care-l cunoșteam din timpul studenției, dar pe care nu-l mai văzusem din pricina războiului, a închisorilor și a lagărelor prin care trecuse el. Mă despărțisem de un băiat, regăseam un om matur, călit. În pofida atâtor condiții neprielnice, tipăream un ziar scris parcă cu sânge

și foc, un ziar care izbutise să câștige nu numai simpatia cititorilor, dar și respectul adversarilor”. □ *Într-o primăvară de neuitat*, povestire de Dumitru Corbea.

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6459] Pompiliu Marcea glosează despre *Spiritul critic în cultură*. ■ C. Stănescu prezintă *Un poet expresionist*, analizând lirica lui Ioan Alexandru în care „expresionismul [...] este de un tip mai complicat, în el fiind prezente atât sugestii și ecouri blagiene [...], cât mai ales, transferuri ale poeziei populare românești, fundamental expresionistă în des-căntece și bocete”.

• [„**Cronica**”, nr. 8] Victor Eftimiu este prezent în prima pagină cu două sonete: *Ion Haiducul și Imperatorul*, cel de-al doilea conținând versurile: „Dar coplesit de-atâtea osanale/ Mă las furat de circ, de saturnale/ Și fumul smirnei mi se urcă-n creier”. ■ Editorialistul N. Barbu scrie despre *Piesa contemporană*, subliniind atmosfera de gravitate, „de palpate răbdătoare a mutațiilor etice, de potențare a responsabilităților umane”. ■ Virgil Ardeleanu și Nicolae Manolescu semnează *Opinii despre anul literar 1969*. Întrucât articolul celui din urmă a fost scris înainte de acordarea premiilor, lista preferințelor capătă o semnificație suplimentară: „Anul 1969, mai sărac în apariții memorabile, mai anost din punct de vedere literar, nu ne îngăduie, totuși, să mizăm pe câte o singură carte. La critică faptul este mai evident decât oriunde. Nu pot alege între *Generație și creație* de Mircea Martin, *Euphorion* de N. Balotă, *Istoria literaturii române* de G. Ivașcu, *Realitate și romanes* de Liviu Petrescu, *Ion Creangă* de Savin Bratu, *Avangardismul românesc* de Ion Pop (ordinea e întâmplătoare). [...] În proză situația e ceva mai clară. Aș pronunța chiar un titlu: *F* de D.R. Popescu. Deși, îndată mă cuprind remușcările: *Minciuna* lui Mircea Cojocaru e un debut așa de neobișnuit, încât... Dar *Dicționarul onomastic* al lui Mircea Horia Simionescu? Dar altele, apărute în ultimele luni, pe care nu le-am citit încă? Între poeți, Nichita Stănescu are (prin *Necuvintele*) un drept în plus față de alții: este marele nedreptățit de acum un an. Teatru: Ilie Păunescu pentru volumul său și pentru *Maria 1714*. Literatură pentru copii: *Bobinocarii* de Gabriela Melinescu. Traduceri: nu știu”. ■ Survolând cercetarea românească din ultimii ani, C. Pavel atrage atenția asupra discrepanței între „critica literară, în genere «la zi» prin concepție și metodă, și istoria literară, care rămâne încă datoare din acest punct de vedere”. □ *Precauția*, fragment de roman de Augustin Buzura. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează entuziast volumul lui Adrian Marino, *Modern, modernism, modernitate*, subliniind că spiritul critic incisiv al acestuia se potrivește perfect cu tematica aleasă. ■ Ion Bălu schițează profilul lui *Stephan Roll, poetul*. ■ Prefațând un fragment din cea mai recentă piesă ionesciană, *Jeu de massacre* (în românește de C. Alexandru), Al. Canara îi aduce un elogiu lui *Eugen Ionescu, la Academia Franceză*, punctând nevoia de primenire a limbajului care îl duce pe autorul premiat spre o „adevărată vivisecție a limbii, pentru ca apoi să procedeze la o pe cât de surprinzătoare

re, pe atât de eficace hibridare”. ■ Rubrica de carte străină reține *Idilele* lui Teocrit, *Jude neștiutul* de Thomas Hardy și *Legăturile primejdioase* de Choderlos de Laclos, în traduceri recente. ■ Al. Zub semnează articolul *A.D. Xenopol, adevăr și militantism*, iar Al. Constantin spicuiește din bogata corespondență rămasă de la ilustrul istoric câteva scrisori inedite ce dovedesc relații semnificative cu personalități din epocă: Titu Maiorescu, N. Iorga, Barbu Delavrancea, N. Gane, Dimitrie Gusti.

● **[„Flacăra”, nr. 8]** În pagina *Reportaj de șapte zile*, Iuliana Pop publică *La studioul Institutului de teatru – premieră pe țară*, o cronică dramatică a piesei *Cartofii prăjiți cu orice* de Arnold Wesker. ■ În *Literare*, Lucian Raicu prezintă monografia lui M. Petroveanu dedicată lui George Bacovia, considerând că volumul „lui M. Petroveanu îmbogățește cunoașterea lui Bacovia cu numeroase observații de mare subtilitate, unele surprinzătoare și prin precizia lor, ducând cu ele sentimentul evidenței”. ■ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică, printre altele și un necrolog dedicat lui Bertrand Russell. ■ *Zona de Carte*, semnată de Traian Stoica, include o semnalare a apariției, în colecția «Cele mai frumoase poezii», a unui volum de Ion Minulescu, precum și a volumelor VII și VIII din *În căutarea timpului pierdut* de M. Proust, în colecția B.P.T., în traducerea lui Radu Cioculescu. ■ Prezentare detaliată a piesei lui I. Turgheniev, *O lună la țară*, a cărei premieră a avut loc la Teatrul „C.I. Nottara”. □ Se anunță un turneu la București al Teatrului din Bacău cu piesele *Anonimul* de Ion Omescu și *Un scurt program de Bossanove* de Radu Cosașu.

● **[„Luceafărul”, nr. 8]** Eugen Jebeleanu publică, pe prima pagină, poezia *Ciudatul*, iar George Virgil Stoenescu, *Pro patria, Atlas*. ■ Dan Laurențiu se ocupă de volumul *George Bacovia* al lui Mihail Petroveanu, apărut la E.P.L., în care „analizând cu minuție simbolismul poetului, valorile prin care acest curent își trăiește ecoul în opera sa, autorul îl singularizează pe Bacovia de confrății într-o doctrină prin acuitatea modernă a crizei sale de conștiință, prin sentimentul tragic al vieții trăite ca *Sein zum Tode*, existență pentru moarte, în formula lui Heidegger. [...] După fixarea cadrului general al reperelor definitorii pentru arta lui Bacovia, Mihail Petroveanu, în capitolele IV și V, *Unversul poetic bacovian* și *Ars combinatoria*, întreprinde o exegeză atentă și aplicată a liricii acestuia, a obsesiilor sale fundamentale și a nuanțelor mai semnificative. Astfel halucinatul erou al *Plumbului* trăiește disperarea prizonierului în propria sa locuință («celula cotidiană»), pentru a face apoi încercări la fel deperate, de sortite eșecului, în peregrinări citadine, în orașul de provincie, infernal și închis ca un labirint din care a plecat până și minotaurul [...]. Viziunea tanatologică a descompunerii peisajului monstruos înregistrat de sensibilitatea unui ghem de protoplasmă, cortegiile funerare colindând străzile cu o indiferență a locului comun, banalitatea ridicată la rangul întâmplărilor, atroce prin repetiția și precaritatea ei dezolantă, are efectele unei țări pustii,

halucinante. Monografia lui Mihail Petroveanu, făcând abstracție de unele locuri comune, introduse poate din nevoia de a explica diferite confuzii ori ipoteze varii, dar oricum inutile, și sprijinindu-se pe unele capitole realizate integral (mai ales *Universul poetic bacovian*, *Ars combinatoria* și *Bacovia astăzi*), ni se relevă ca o șansă fericită de interpretare a celei mai tragice conștiințe din poezia noastră modernă”. ■ La *Avantpremieră editorială* sunt anunțate apariții ale unor volume precum: *Scrieri alese* de Alecu Russo (Colecția Lyceum, Ed. Albatros), *Agonice* de Constanța Buzea (Ed. Mihai Eminescu), *Crima de la 217* de Haralamb Zincă (Ed. Militară), *Astă-seară cântă Leonard* de Stelian Ionescu-Angel (Ed. Muzicală). ■ Publică povestiri Constantin Țoiu, *Bătrâna ducesă*, Vintilă Ivănceanu, *O bilă portocalie*, Gabriel Gafița, *Epilog*, Ion Bledea, *Blestemul*, iar grupaje de versuri, Nora Iuga, Florin Constantinescu, Sergiu Sălăgean, Nicolae Ioana și Ion Iuga. ■ Ultima pagină este rezervată unor scriitori lirici suedezi ale căror creații sunt traduse de Aurel Covaci.

22 februarie

• [„Scânteia”, nr. 8345] În continuarea comemorării *Centenarului nașterii lui Vladimir Ilici Lenin* sunt tipărite poezia *Cuvintele lui* de Nicolae Tăutu și *Din buchetul roadelor politiciii leniniste de industrializare*, note de drum din U.R.S.S. de Adrian Prodan. ■ *Promisiunile preludiilor* de A. Anghelescu: „Dezvoltarea unei literaturi, viitorul ei depind într-o măsură hotărâtoare de afirmarea tinerilor talente scriitoricești. În anii din urmă s-au creat posibilități numeroase de depistare și îndrumare a tinerilor cu înclinații artistice, între altele prin înființarea în cadrul multor licee din țară a unor cenacluri, societăți literare și, îndeosebi, a unor reviste proprii – veritabile «laboratoare de creație», Cum prin specificul lor asemenea reviste au o arie de circulație mai restrânsă, inițierea unor volume sau suplimente speciale, menite a selecta cât mai riguros roadele unor asemenea promisiuni literare, este cu atât mai oportună și eficientă când ea are loc sub auspiciile unei edituri sau unui cotidian de mare tiraj ce se adresează tineretului. Ne gândim bunăoară la culegerea de versuri *Tineri poeți*, apărută la Editura Tineretului sau la suplimentul literar artistic *Preludiu* al «Scânteii tineretului» pentru elevi, ajuns la cel de-al 32-lea număr”. ■ În continuare, „*împăratul e gol*”! de S. Movileanu: „Când, în urmă cu câteva luni, revista «Lucaefărul» iniția o dezbatere asupra problemelor pe care le ridică în momentul de față evoluția prozei noastre – îndeosebi a prozei tinerilor scriitori, aflați încă în etapa căutărilor, a definirii unui profil distinct – utilitatea unei asemenea dezbatere a fost, pe bună dreptate, subliniată. Împlinirea acestui îndreptățit deziderat nu a fost însă urmărită cu consecvență în colanele revistei; astfel încât un articol analitic cum a fost cel semnat de Ov. S. Crohmălniceanu în nr. 43/ 1969, sugestiv intitulat *Împăratul e gol* a rămas aproape o prezență singulară. Este în afară de orice îndoială faptul că publicarea mai mult inter-

venții destinate a da un răspuns cât mai concludent întrebărilor se ridică cu privire la problematica și destinele prozei contemporane, cu referiri concrete la lucrările care au văzut lumina tiparului în acest răstimp, s-ar fi dovedit utilă și oportună. Ne-au demonstrat acest lucru, o dată în plus, câteva dintre schițele publicate în numărul din 14 februarie al revistei – *Totul despre delfin* de Adriana Rotman, *Insula Yvy* și *Litera* de Micea Ioan Casimcea – în care, datorită concesiilor făcute artificialului și facilităților, imaginația și fantezia lexicală a autorilor se consumă în gol, nereușind să confere narațiunilor semnificația simbolică pe care, probabil, au intenționat-o”.

23 februarie

● [„Scânțea”, nr. 8346] Al. Andrițoiu scrie despre *Cartea literară la sate*: „Nobila lună a cărții la sate, creație a regimului nostru socialist, realizare majoră, merită a fi salutăată cu toată căldura inimii noastre. Fără nici o îndoială, întâlnirile dintre scriitori și destinatorii comorii folclorice vor depăși cadrul sărbătorec, îndeplinindu-se confruntarea sinceră din care să se tragă bunele învățăminte”.

24 februarie

● [„România liberă”, nr. 7883] În *Cronica literară* din acest număr, Boris Buzilă prezintă volumul lui Liviu Rusu, *Estetica poeziei lirice*, reeditat, după edițiile din 1937 și 1944, remarcând, mai întâi, „caracterul didactic, la modul superior” și „alternarea echilibrată a investigației istorice cu cea curat teoretică sau cu aplicarea la fenomenul literar concret”, în demersul esteticianului. După o „amplă privire istorică în teoria genurilor”, esteticianul prezintă propria sa clasificare generică, respectiv „simpatetic – liric”, „demoniac – echilibrat” – epic și „demoniac – expansiv” – dramatic. Identificând, apoi, „problemele propriu-zise ale liricii” – „esența lirismului, limbajul liric, atmosfera lirică, factorii componenți ai atmosferei lirice, raționalitatea și iraționalitatea în poezia lirică”, Boris Buzilă propune o posibilă definiție a poeziei, extrasă din întreaga demonstrație făcută de Liviu Rusu, care echivalează poezia cu o artă a cuvântului ce „tinde spre cristalizarea unei idei”.

25 februarie

● [„Scânțea”, nr. 8348] Dragoș Vrânceanu semnează *Unde cântecul se întâlnește cu natura*, un reportaj despre comuna Băbeni din județul Vâlcea. ■ Petru Popescu scrie despre *Realismul temei literare*: „Criteriile cele mai oneste de apreciere a realismului unui scriitor sunt, după mine, nu acelea ale unei recunoașteri dogmatice și scolastice, opuse vieții vii pe care o împarte cartea cu publicul, ci *lectura* (cum, de către cine și în ce fel se citește cartea; și aici criteriul publicului larg mi se pare esențial), *timpul* și *pătrunderea în conștiințe*. Realismul unei cărți și al unei literaturi e, cu siguranță, mai greu de de-

terminat pe asemenea căi, dar concluziile sunt sigure. Din prima clipă se pot însă ghici în orice carte anumite premise; se poate observa întâi atitudinea scriitorului față de această chestiune vitală a literaturii și se poate judeca aria umană căreia i se adresează cartea. [...] Prin natura sa, modernizarea a însemnat socializarea și democratizarea valorii, niciodată aristocratizarea și mărirea gradului de dificultate al acesteia. De ce să fim atât de generoși cu tehnica și atât de zgârciți cu arta? Desigur, consider realistă orice literatură care stabilește o comunicație adevărată, orice literatură în care omul se recunoaște, fie că i se pune prin ea o întrebare sau i se dă un răspuns. Din acest unghi, forma este etern variabilă și clasificare istoriei capătă alt conținut. Marii realiști ai literaturii lumii s-au recrutat dintre clasici, romantici, naturaliști, moderniști și așa mai departe. Ceea ce contează e *morala creatorului*. Cu alte cuvinte, dacă fondul creatorului este transmis generos și sincer, în dorința unei arte cu adevărat morale, a unei arte angajate nu față de o abstracțiune, ci angajată *față de o cauză înaltă, față de om*, dacă autorul își oferă cu curaj, cu franchețe, fără *arrièrepensées*, experiența de viață întreagă, sensibilitatea întreagă, filozofia întreagă, dacă se dezvăluie întreg pe sine însuși cititorului, fără să evite problemele actuale, aspectele dificile”.

• **[„Viața studentescă”, nr. 8]** Marian Popa ne propune *Un dialog imaginar cu Titu Maiorescu*: „Orice întrebare de știință este mai înainte de toate o întrebare de *conștiință*. Titu Maiorescu devine acum «întruchiparea perfectă a profesorului pe care ne-o transmit tradițiile seculare ale universităților germane... profesor în mod logic al gândirii și în alegerea cuvintelor, în viața particulară ca și în cea socială, în expunere și în gest, în îmbrăcăminte și în sentimente, domnia-sa este responsabilitatea civică, etică și spirituală care se vrea nu numai un exemplu ci un mentor pentru colectivitate»”. M. Popa „pune întrebări” și „răspunde” în locul lui Maiorescu: „Într-o parte a literaturii de azi, contrar științelor care formalizează tot mai mult, se manifestă o beție de cuvinte în care prolixitatea se îmbină cu confuziile produse de folosirea improprie a cuvintelor, de care v-ați ocupat adeseori...”. „*Titu Maiorescu*”: „Scopul vorbirii și scrierii este numai unul: împărtășirea cugetării. Majoritatea poezilor merită numele ce și-l uzurpă: din producțiunile lor se vede numai o fantezie de imagini originale și o inimă goală de simțiri adevărate și mai bine le-ar fi fost lor și nouă dacă absolut niciodată nu ar fi luat pana în mână și nu ar fi lăsat în public producțiunile lor nedemne de limbajul muzelor”. ■ Eugen Barbu scrie despre *Al. Philippide, poetul*. ■ Semnificative recenzii ale lui M.N. Rusu despre Ana Blandiana – *A treia taină*, Octavian Tudor despre Constanța Buzea – *Agonice*: „Pentru o privire ager structuralistă, poezia Anei Blandiana nu derogă de la obsesiile feminine clasice. Când acestea sunt comunicate fără machiaj, ea este personală. Când procedează invers, atunci personalitatea liricii sale trebuie căutată în temperamentul punctului de pornire... *A treia taină* relevă modalitatea preferată de autoare: discursul liric. Nivelul său cel mai facil este

marcat de poezii precum *Nordul* iar cel mai consistent de poezii cum sunt *Ochiul închis* (ce amintește de speculațiile lui Nichita Stănescu) și *Cumintele animal*. Reușita lor constă în faptul că sunt niște metafore globale... Blandiana... scrie o lirică foiletonistică, a cărei caligrafie și sterilitate metafizică suscită publicul ce nu vrea să obosească”.

26 februarie

● **[„România liberă”, nr. 7885]** În *Cronica literară* din acest număr, Tia Șerbănescu prezintă volumul de versuri al Constanței Buzea, *Agonice*, identificând, aici, atât o „poezie a condiției feminine”, cât și o „condiție a scrisului”. Filtru și formă de estetizare a realului, scriitura Constanței Buzea arată cum „totul este receptat, în *Agonice*, prin perspectiva poeziei, și tot ce se întâmplă conține prin selecție virtualitatea poeziei pe care exercițiul poetic este dator s-o rețină, s-o capteze”. Instrumentul liricizant al materiei este, aici, „starea de veghe” iar poezia, datoare să reflecte realitatea, „filtrează greu, cu răspundere și sinceritate, faptele, spre a le verifica, sancționa și definitivă”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6463]** C. Stănescu recenzează volumul de versuri al Anei Blandiana, *A treia taină*, în care „valoarea impersonală spre care năzuiește [...], exprimând o comuniune ideală a ființei cu universul cosmic, a poetului cu lumea poeziei, este prea des trădată de subiectivitatea unui creator care, în zborul spre absolut, duce cu sine oglinzi retrovizoare. Poeta nu le tratează totdeauna ca pe niște repere – control al zborului – ci și pentru a-și compune, cu grație feminină, un chip. Nu numai o dată această grație cade în cochetărie și în dezinvoltură vinovată” (fără an și editură).

● **[„Albina”, nr. 8]** Ion Bănuță publică în rubrica sa eseu-reportaj *Brașovul – cetate veche*. ■ În *Condei și timp* citim *Kalevala* de George Sbârcea: „În luna februarie a fiecărui an, finlandezii sărbătoresc *Kalevala*, epopeea lor populară, tradusă și în românește. În orașe au loc, cu acest prilej, ședințe comemorative și concerte cu muzica inspirată compozitorilor naționali de eroii epopeii și isprăvile lor, la țară fetele cântă în cor, ținându-se de mână, versurile octosilabice despre peripețiile personajelor legendare, pline de viață și de neastâmpărul datorită cărora au biruit puterile ostile ale firii, gerul, ientunericul, vânturile hăulind de la Pol și troienind așezările omenești”. ■ Aurel Baranga semnează *6 martie 1945 – 6 martie 1970. Primăvara fierbinte*: „Primăvara anului 1945 a fost un anotimp fierbinte, în pofida zilelor geroase care mai dăinuiau încă. Dogorea venea din sufletele oamenilor dornici să înceapă o nouă viață, hotărâtă să rupă cu un trecut de împilare și de umilință. Țara, de la un capăt la celălalt, vibra de chemările Partidului, nu exista colț de lume liniștit. Iarna fusese grea și plină de lipsuri”. ■ Numărul este dedicat reportajului „*Albina*” la Brașov. Printre altele, citim textele □ *Și dacă...* de Sânziana Pop: „Și dacă s-ar putea însemna simțurile pe hârtie, aş face din toate o inimă mare de turtă dulce cu Brașovul la mijloc, fixat în oglindă, și cu dragostea mea în chip

de glazură strălucitoare și roz”. □ Const. Cuza scrie despre *Brașovul literar, azi*: „Brașovul literar de astăzi întrunește scriitori de toate vârstele, începând cu poetul Gherghinescu Vania și încheind cu foarte tână și talentată Duma Dana, al cărei debut la *Astra* a fost confirmat și de grupajele de poezii publicate de «România literară». Poeții, mai numeroși, de altfel ca peste tot, alcătuiesc grupul cel mai variat. Vigoarei și febrei poetice a lui Darie Magheru i se adaugă reflexivitatea lui Ion Lupu, suculența lui G. Boitor și timbrul lui N. Stoc, sau tonul aparent clasicizant al lui Vasile Diaconescu. Nu e vorba de o ierarhie valorică, deoarece numai timpul va hotărî în ultima instanță inserierea acestor nume în istoria literară. [...] În ultimii ani, printre prozatorii brașoveni s-a înscris și numele lui Radu Theodoru. Dintre debutanții pe plan republican se remarcă I. Popescu Topolog, căruia urmează să-i apară în Editura M. Eminescu romanul *Denisa*. [...] Multiple, diverse și inedite, aspectele contemporaneității sunt sursa de bază a Brașovului literar de azi. Operele care le reflectă se adaugă întregii literaturi a țării”.

● **[„România literară”, nr. 9]** Apare o știre scurtă, *Consfătuirea conducătorilor de uniuni de scriitori din țări socialiste*: „La Casa Scriitorilor «Mihail Sadoveanu» din București au început, la 23 februarie, lucrările Consfătuirii conducătorilor de uniuni de scriitori din țări socialiste, organizată de Uniunea Scriitorilor din România. La lucrări participă delegații ale uniunilor de scriitori din Bulgaria – condusă de Gheorghe Djagarov, președintele Uniunii; Cehoslovacia – condusă de Andrej Plavka, președintele Scriitorilor Slovaci; poetul Luis Rivera Suardiaz, reprezentantul Uniunii Naționale a Scriitorilor și Artiștilor din Cuba; R.D. Germană – condusă de Fritz Selbmann, vicepreședinte al Uniunii; R.P. Mongolă – condusă de S. Udval, președinte al Uniunii; Polonia – condusă de Josef Lenart, membru în Prezidiul Uniunii; România – condusă de acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii; Ungaria – condusă de Darvas József, președinte al Uniunii; U.R.S.S. – condusă de Gheorghe Markov, secretar al Uniunii”. ■ Dan Berindei notează celebrarea *6 martie 1945 – 6 martie 1970*, cu textul *Problema puterii*, care ca motto are un citat din Nicolae Ceaușescu: „Prin răsturnarea dictaturii militaro-fasciste, România a intrat într-o nouă perioadă a istoriei sale; lupta antifascistă și de eliberare națională s-a dezvoltat rapid într-o amplă mișcare socială care a cuprins principalele forțe revoluționare ale societății – clasa muncitoare, țărănimea, masele largi populare – hotărâte să pună capăt exploatării și asupririi burghezo-moșierești, dependenței față de puterile străine, să asigure un curs progresist societății românești”. □ Din text reținem: „Ziua de 6 martie 1945 a însemnat încununarea bătăliei în care comuniștii se găseau angajați de luni de zile în fruntea poporului. Puterea a fost încredințată guvernului democratic al doctorului Petru Groza, eveniment care a marcat începutul unei etape de profunde transformări revoluționare în viața economică și social-politică a țării. Având rădăcini în lupta seculară a poporului român pentru progres, întemeindu-se pe actul istoric al insurecției din au-

gust 1944, România a dobândit de la 6 martie 1945 condițiile necesare transformării ei într-un stat socialist, temeiurile impetuoasei acțiuni a națiunii române spre culmile progresului și ale civilizației umane, ale afirmării României socialiste, ale împlinirii visurilor de veacuri ale poporului”. ■ Ion Pascadi întreabă *Estetica la răscruce?*: „Se aud în ultima vreme voci care pun la îndoială nevoia esteticii înțeleasă în sens tradițional sau care neagă pur și simplu existența ei. Mai mult chiar, se vorbește, uneori de o «criză», iar marea forță a concretului împinge abstracția cât mai departe sau îi refuză validitatea. [...] Este o criză nu estetică în general, ci un anumit mod tradițional de a o înțelege și de vină pentru această confuzie este prejudecata după care teoria, abstracția sunt în mod obligatoriu speculație sterilă. [...] Nu tot ce este abstract este speculație în sensul rău al cuvântului și nu tot ce este deducție este prin definiție fals, cum cred unii, deși sunt de acord că abstracția nu trebuie căutată pentru ea însăși, iar inducția nu trebuie uitată. Ceea ce este propriu esteticii este însă după mine ceea ce numea Marx «ridicarea de la abstract la concret». [...] Critica, activitate precumpănitor conceptuală (chiar atunci când se apropie mult de artă), utilizează în mod curent norme, chiar dacă nu le numește și aparent fuge de ele. Nu este vina esteticienilor atunci când criticii preiau și utilizează chiar și norme false, moduri de judecată depășite. [...] Estetica se află într-adevăr la răscruce, dar nu în sensul că ea este în impas, ci în acela că în fața ei se deschid nebănuite perspective”. ■ Eugen Simion revine la *Fragmente critice* cu textul *Un urmuzian: Romulus Vulpescu*: „A apărut recent la Editura Pierre Seghers volumul *Recital extraordinar* de Romulus Vulpescu, o ediție – în fapt – prescurtată a *Exercițiilor de stil*, publicate de traducătorul lui Villon și Rabelais în 1967. Din cele 28 de narațiuni și compuneri dramatice apărute în ediția românească, *Recital extraordinar* însumează numai 11, prezentate cât se poate de elogios, de editorul francez. [...] Citite, acum, fără prejudecăți, narațiunile lasă – cu adevărat – o impresie de subtilitate și cutezătoare, inteligentă fantezie. Sunt niște schițe fantastice, compuse savant, de un umor absurd, bine dirijat, cu o veritabilă tehnică a poantei. [...] *Exercițiile de stil* nu sunt chiar *exerciții* și, la drept vorbind, trecerea de la un stil la altul nu se mai observă de la un punct al cărții. Numai în două-trei locuri se vede limpede efortul autorului de a compune în forme diferite (în *Tango*, de exemplu), însă în majoritatea narațiunilor stilul se confundă. Romulus Vulpescu nu se parodiază, în fond, decât pe sine. *Exercițiile* sunt variante ale stilului său, de o remarcabilă virtuozitate: stil ornat, puțin prețios și pedant, totdeauna îngrijit și sugestiv, cu delicate parfumuri de cărți vechi”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu publică *De la faptul divers la paradox*: „Iată, autentic poet elegiac, afirmat cu strălucire ca atare de la întâia sa culegere, *Floarea pământului* (1920), Demostene Botez se revelează cu scurtele considerații pe marginea unor fapte diverse, un tot atât de autentic umorist, de esență paradoxală. Se știe ce este paradoxul: un adevăr întors aforistic sau în altă formă pe dos. Cine spune că vorba ne-a fost dată ca

să ne ascundem gândurile, pleacă de la dictonul unanim cunoscut, care susține exact contrariul: vorba ne-a fost dată ca să ne exprimăm gândurile. *Fapte diverse* sunt o densă colecție de paradoxe, susținute la rece, în genul sec, al umoristului americanesc, înrudit cu acela al lui Mark Twain. [...] Demostene Botez nu uită nicicând că este înainte de toate poet. Dar încă o dată: este vesel sau trist?”. ■ Adrian Păunescu publică un interviu cu Pop Simion, *Cred că mă îndrept mereu spre Nord*: „- Ești mulțumit, cât de cât, de colaborarea cu «România literară»? – Un autor nu poate fi decât mulțumit atunci când își exercită verbul. Cu atât mai mult, cineva care comunică săptămânal cu cititorul, cum e cazul meu, prin rubrica *Zoo*. [...] – Cât este curaj și cât este echilibru în ființa unui scriitor comunist? – Voi răsturna această întrebare, spunându-ți: un scriitor este cu întreaga lui ființă comunist, în măsura în care – politic, civic, moral, psihologic, profesional – este și curajos și echilibrat, în același timp. Un raport de câtime nu se poate stabili, în procesul dialectic al firii și-al lucrurilor. Oamenii suntem, și pe măsura ce devenim mai conștienți, mai maturi, mai înstăpâniți în dezmințitul nostru crez comunist, ne este dat să vedem că, uneori, ești mai curajos neuitând echilibrul, sau mai echilibrat, având însă nostalgia curajului”. ■ În rubrica *Opinii despre proză* Sorin Titel semnează textul „*Sesam, deschide-te!*”: „O formă a literaturii ilustrative, a literaturii care își refuză un discurs propriu, a fost fără îndoială literatura proletcultistă. Caracterul ilustrativ al acestei literaturi venea, așa cum remarcă după câte îmi amintesc Dumitru Țepeneag, într-un articol, dintr-o anumită neîncredere în literatură, în posibilitățile ei ca printr-un discurs propriu să ne ofere o imagine nefalsificată a lumii. Proletcultismul a însemnat deci într-un fel o negare a literaturii, a caracterului ei specific; iată de ce a trebuit să treacă mulți ani până când să avem un adevărat roman despre țărănimea noastră angajată în mari și esențiale procese de transformare, până când să avem un roman ca *Moromeții* (vol. II), sau *F* al lui D.R. Popescu, cărți care să dezbată, și nu să oglindească, cum foarte confuz s-a spus mult timp, cu mijloacele literaturii, apelând deci la un discurs propriu, lumea satului românesc contemporan. [...] Ambiguitatea discursului care cere lectura și participarea cititorului se pune și aici, nu numai în cazul unei literaturi parabolice de tip kafkian, să spunem, într-un cuvânt, literatura nu-i viață cum nici viața nu-i literatură, chiar când ea își propune ca scop principal să dea iluzia cât mai exactă a vieții. Că, într-un cuvânt, ea e un lucru foarte diferit de oricare altul, deși în strânsă legătură cu o mulțime de lucruri, că într-un cuvânt ea e literatură. Și scriitorul rămâne deci un fel de Ali-Baba în fața unor porți misterioase și el trebuie să găsească acel singur cuvânt pentru ca ele să se deschidă: *Sesam deschide-te...*”. ■ Revista publică *Premiile literare ale asociațiilor de scriitori* pe anul 1969: „Juriile pentru decernarea premiilor literare ale asociațiilor de scriitori, întrunite în ședința de lucru, după ce au supus dezbaterii cele mai valoroase lucrări literare aparținând membrilor asociațiilor respective, pe anul 1969, potrivit criteriilor regu-

lamentului în vigoare, au hotărât să acorde următoarele premii: □ Asociația Scriitorilor din Brașov: 1. Pop Simion: *Criza de timp* 2. Emilia Milicescu: *Monografia Delavrancea*. S-au acordat premii onorifice pentru următoarele lucrări: *Plecat-am nouă din Vaslui* de Nicolae Tăutu, *Scară de apă* de George Boitor, *Rădăcină și cer* de Mihai Gavril și *Șag-name* în traducerea lui George Dan. Juriul: Paul Constant, Radu Theodoru, Ion Th. Ilea, Ioana Postelnicu, Sică Alexandrescu, Georg Scherg, Gherghinescu Vania, Darie Magheru și Dan Tărchilă. □ Asociația Scriitorilor din Cluj: 1. Liviu Petrescu: *Realitate și romanesc* 2. Bodor Ádám: *Martorul*. Juriul: Ion Manițiu, Teohar Mihadaș, Leon Baconsky, Szabó Gyula, Lászloffy Aladár, Ion Lungu, Maroși Peter, Kántor Lajos și Al. Căprariu. □ Asociația Scriitorilor din Iași: 1. Horia Zilicru: *Iarna erotică*. Juriul: Nicolae Țatomir, Andi Andrieș, N. Barbu, Constantin Ciopraga, D. Costea, Adi Cusin, Mihai Drăgan, Al. Husar și Corneliu Ștefanache. □ Asociația Scriitorilor din Tg. Mureș: 1. Toth István: *Bună dimineața, Paris*. Juriul: Sütő András, Molter Károly, Katona Szabó István, Székely Iános, Farcaș Arpad, Nagy Pál, Oláh Tibor, Szöcs Kálmán și Kemény János. □ Asociația Scriitorilor din Timișoara: 1. Ilie Măduța: *Corabia autohtonă* 2. Ion Dumitru Teodorescu: *S-a întors paternic*. Juriul: Anavi Ádám, Ion Arieșanu, Laurențiu Cerneț, Vladimir Ciocov, Ovidiu Cotruș, Anghel Dumbrăveanu, Andrei A. Lillin, Franz Liebhard și Sorin Titel”. ■ Henri Zalis pune întrebarea *Intellectualizarea literaturii?*: „Apelul la deschideri de orizont încă nepracticat se adresează tuturor scriitorilor noștri. Nu știu întrucât e mai vizat poetul decât dramaturgul sau prozatorul decât reporterul. Sigur că dialectica acestui proces este una de conținut, de *identificare* cu lungimea de undă a înnoirilor ca simplă problemă de recuzită; rezultatele mai mult decât modeste ar trebui să prevină asupra riscului oricărei recidive. Intellectualizarea literaturii nu e o chestiune de decor”. ■ S. Damian semnează cronica literară la romanul *Prins* de Petru Popescu: „*Prins* e o tentativă de asumare a tragicului, însă cuprinderea rămâne exterioară, un exercițiu de virtuozitate și de aceea, ținând seama de atitudinea temei, efectul e discordant”. ■ La *Ochiul magic* apar: □ *etică și geografie*, semnat I. T.: „În numărul 7 din 14 februarie a.c., *convorbirile* «Cronicii» au ca interlocutor pe Vlad Sorianu, cronicarul literar al revistei «Ateneu». Nu este în intenția noastră de a lua în discuție opiniile autorului, cum ar fi de exemplu aceea care afirmă că printre «cărți(le) de proză remarcabile» (s. n.) ale anului 1969 se numără și... *O mască în plus* de Mircea Radu Iacoban; un critic are dreptul să susțină acele păreri care i se par întemeiate și o face de altfel pe propria sa răspundere. Anumite paragrafe din interviu au însă darul să ne surprindă. [...] Cel puțin două înțelesuri (sau mai exact: subînțelesuri) se pot desprinde din aceste pasaje destul de confuze, în care autorul nu dă din păcate dovadă de acea «verticalitate» pe care o elogiază (în chip nesincer, după cum vom vedea) la alții, acoperind cu laude pe cei pe care în realitate vrea să-i coboare: 1) Aprecierea *estetică* a *Princepelui* (scoatem în

această notă din discuție, după cum se și cuvine, romanul lui Eugen Barbu care s-a bucurat de o tratare pe larg în paginile revistei noastre) devine *un criteriu moral*. Cel căroro romanul le-a plăcut integral sau aproape, pot dormi liniștiți: «o etică de cristal» le va ocroti visele; în schimb, cei care au adus obiecții volumului ar fi – sugerează autorul – niște oameni cu conștiința cam încărcată, pe care autorul îi subsumează pieziș lui messer Ottaviano. Or, care este moralitatea acestui personaj, cei care au citit cartea o știu prea bine. Și la fel de bine înțeleg ceea ce vrea să spună autorul. Exemplu evident de inconsecvență logică și de încă ceva: căci se încearcă a se sugera «ottavianismul» cititorilor căroră li se lauda «verticalitatea». Curată «etică de cristal»! 2) În viziunea (cam apocaliptică!) a criticului Bucureștiul devine un fel de Sodomă în care viciile proliferază terifiant iar provincia o calmă Beoție... Împărțirea ni se pare cel puțin prea tranșantă. Căci oare nu Bucureștiul este urbea natală, neabandonată nici astăzi, a autorului *Princepelui*”? □ *Orizont fără orizont*: „S-ar cuveni o mică sărbătoare și poate o ceva mai mare dragoste cu prilejul împlinirii a 25 de luni de când apare, întotdeauna agreabil înfățișat și cu atenție întocmit, iar de data aceasta și cu lucruri de indiscutabilă valoare, caietul de poezie al «Vieții românești». Cel de-al 25-lea număr... numără într-un valoros orizont poetic nu mai puțin de 38 de poeme semnate de 16 autori și autoare, cunoscuți sau începători, laureați sau nu, vârstnici sau juri, rămași la rigorile strofei clasice sau încercând alfabetele dificile și dificuloase (iar adeseori înșelătoare) ale modernismului, care e cu atât mai puțin ceva precis, cu cât i se dau mai multe definiții. Dar care este, totuși”. □ *Ce scurt și ce lung e timpul*: „Lăsând însă deoparte minima importanță a unor astfel de întâmplări foarte fără viitor, să subliniem din nou că atât *orizontul poetic* cât și ținuta grafică a «Vieții românești» – dincolo de buna sau reaua dispoziție a redactorului șef, suspectat altădată (ce scurt și lung e timpul!) de modernism, de hazardări și iconoclastie – sunt primele lucruri printre cele ce disting prin eleganță și nemonotonie mult prea cunoscutul lunar de literatură, trecut prin câteva sincope succesive”. □ *Diversitate și alegeri*, I. Car.: „[...] primul număr pe 1970 al «Vieții românești» oferă lecturii materiale atât de diverse și destule dintre ele (nu însă și proza lui Octavian Păscăluță) de o nedezmănită calitate, – partea cea mai vie a sumarului ni se pare totuși *Miscellanea*. E o rubrică efervescentă care, păstrată la același nivel, tinde să reamintească trecutul de glorie al revistei”. □ *Maioreșciană*, M. Iorgulescu: „Aniversând împlinirea a 130 de ani de la nașterea lui Titu Maiorescu, revista «Tribuna» consacră mentorului junimist aproape un întreg număr (7/ 12 februarie a.c.). Faptul este notabil prin absența aerului festiv și ocazional așa de des întâlnit în asemenea prilejuri”. □ „*Cele mai frumoase poezii*”, Al. R.: „Neîndoielnic, unul dintre cei mai discutați și populari scriitori în ultimul sfert de veac continuă să fie Ion Minulescu. Nu de mult, prin grija Mioarei Minulescu, fiica poetului, a apărut o interesantă antologie în care au fost prezentate reportaje și impresii sub titlul

Bucureștii tinereții mele, cu prefață și note de Emil Manu”. ■ În *Cărțile săptămânii* Florin Manolescu prezintă volumele de versuri: □ *Agonice* de Constanța Buzea: „Oricât ar părea de curios, între poeziile de debut ale Constanței Buzea și cele de astăzi, nu există o deosebire esențială de ton. [...] Ceea ce s-a schimbat cu adevărat este *interiorul* poemelor, și de ce nu aș spune-o, *sufletul* autorului lor”. □ *Saturnala* de Aurelian Chivu: „Nu știu dacă termenul cel mai potrivit pentru ceea ce face Aurelian Chivu este acela de *poezie*”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu prezintă volumele de proză: □ *Teoria sferelor de influență* de Marin Sorescu: „Surpriza e că din toată comedia aceasta țâșnesc niște idei cu adevărat originale și scilipitoare de inteligență. Maniera familiară, în care sunt formulate, le dă o forță de percuție specială. Marin Sorescu izbutește să spună lucruri mai profunde ca mulți critici despre poezia noastră populară, despre Lucrețiu, Odobescu, Anton Pann, Urmuz sau specificul nostru național. [...] Încă o dată se dovedește că și glumind se pot spune lucruri foarte adânci”. □ Același autor scrie și despre *Critice* de Marin Mincu: „Cu o asemenea metodă, oricât am avea sentimentul că nu trădăm «geometria înaltă și sfântă» a poeziei, rămânem sub raportul criticii propriu-zise în același oraș de provincie, unde toate căile duc la singura cofetărie din centru. Că pe firma ei stă scris «Urania» sau «Thracia» în loc de «Garofița», nu schimbă mare lucru”. ■ Al. Piru semnează textul *Veronica Micle*: „Augustin Z.N. Pop, autorul unor *Mărturii* despre Eminescu și Veronica Micle, publicate în 1968 și de curând reeditate, ne-a oferit o dată cu cel de al doilea volum de *Contribuții documentare la biografia lui M. Eminescu* și o ediție selectivă de *Poezii* din Veronica Micle, după volumul de *Poezii* apărut la București în 1887, care n-a mai cunoscut decât o singură ediție, tipărită la Iași în 1909. [...] Judecata de valoare a lui Augustin Z.N. Pop în legătură cu poezia Veronicăi Micle pornește din convingerea, deocamdată neatestată documentar, (e atestată pentru moment numai prețuirea de care poeta se bucura din partea lui Macedonski), că Eminescu însuși ar fi îndrumat către tipar «poemele Veronicăi Micle, creații de rară sensibilitate, de inspirații materne, de tematică florală și dedicatorie, de corespondență afectivă cu Eminescu». [...] Dimpotrivă, dacă, după asemenea preveniri, citim poemele Veronicăi Micle, constatăm că în afară de versificația, vădit influențată de Eminescu, poeta nu realizează nici o corespondență cu autorul *Luceafărului*, rămânând în sfera goalei sentimentalități, a unui lirism minor, fără substrat metafizic”. ■ V. Mândra publică *Pe marginea manuscriselor dramatice eminesciene*: „Nimic nu ne îndreptățește să credem că cel puțin o parte dintre proiectele rămase în manuscrise n-ar fi fost reluate și duse până la capăt, dacă poetul ar fi avut răgazul cuvenit. Nimic nu ne poate consola la gândul că, o dată dramaturgia eminesciană împlinită, teatrul românesc ar fi dobândit o altă magistrală fecundă, cu nebănuite implicații și consecințe”. ■ Constantin Noica își continuă *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”*. În acest număr citim despre *Certitudine și adevăr*

al rațiunii. ■ Semnează versuri: Zaharia Stancu (*Vino mai repede primăvară*), Nicolae Tăutu (*Acasă la Lenin*, poezii: *Biroul*; *Lacul*; *Patul*; *Aleea*; *Carta lui Jack London*), Vasile Rebreanu (*Strig ceasul bun*), Ovidiu Genaru (*Lăcustele*), Al. Andrișoiu (*Poem*; *Necunoscuta*; *Umbră cu fluier*; *Glumă amară*; *Era și-o vreme*; *Drumeție*), Cezar Ivănescu (*Veghe*) Platon Pardău (*Îngropatul sub gard*; *Lupta*; *Tren*), Petre Got (*Ferestre*), Teofil Bălaj (*Cuvintele bătrâne*; *Cânte în genunchi*), Dumitru M. Ion (*Melanholia mângâierii lupilor*; *Melanholia învățării a muri plutind*; *Melanholia privighetorii*; *Melanholia dinaintea împotrivirii*; *Melanholia luminărilor*). □ Alături de *Poșta redacției* de Nina Cassian, citim poezii ale tinerilor, printre care apare și Corneliu Vadim Tudor cu două poezii. □ *Atlasul liric* din acest număr este dedicat poeziei franceze, în traducerea lui Vasile Nicolescu: Marguerite de Navarre (*Orfeu*), Pontus de Tyard (*Izvor*), Agrippa D'Abigné (*Stanță*), Saint-Amant (*Noaptea*), Mallevile (*Floarea lui Adonis*), Paul Verlaine (*Catren*), Rimbaud (*Catren*), Apollinaire, Pierre Jean Jouve (*Poezie*), Jean Claude Renard. ■ Ion Caraion organizează ancheta internațională *Perspectivile poeziei în lumea modernă*: „Îngrijorat de o lume pe care n-o mai interesează visul și care n-are nevoie de idealuri, poetul occidental e o voce în vid, un alungat, un singur pe care viața îl trimite pe rafturi din ce în ce mai periferice. Că inițial se va fi produs o depărtare a poetului de public sau că – invers – a existat mai întâi o răcire a publicului față de poezie, – la ce să facem acum istorie și să stabilim răspunderi care ar fi discutabile dincolo de formularea lor, chiar fericită? Ceea ce se constată azi, mai ales în Apus, e un fenomen – cu certitudine – al netrebuinței poeziei. Drama poetului (sau mai degrabă impasul acestuia) poate fi mare. Însă aceea a omului care a divorțat de poezie, resemnat și redus la necesități fără frunte, fără viitor, drama omului acesta obositor de modern este cu mult mai înspăimântătoare. Comparativ și procentual, interesul pentru poezie în Italia, Belgia și Franța – țări cu unii dintre ai căror poeți am putut să discutăm fie în scris, fie oral – este mai redus decât la noi și îngrijorarea pentru viitorul poeziei, bineînțeles, mai mare. Se petrece o depărtare și – ceea ce e mai trist – un dezinteres al omului față de om. În timp ce obiectele ajung să se bucure de mai multă dragoste decât oamenii, producătorii lor se transformă în alt soi de obiecte, pe care nu le mai ia nimeni în serios și în seamă. Dintr-o călătorie mai lungă nu atât prin orașe cât prin conștiințe pe care încă le traversează întrebările, discutând asupra perspectivelor poeziei în lumea modernă, transcriem ceva mai jos, pentru cititori, 3 opinii culese de la 3 poeți din 3 țări. Sigur că punctele lor de vedere (Caproni vorbește chiar de o civilizație a consumatorilor ce anulează individul și libertățile lui) privesc zona și meridianele poezilor consultați aici. Dar problemele, la fel de grave, la fel de complexe, sunt ale poeziei de pretutindeni...” La anchetă răspund: □ Jude Stéfan, Franța, *Reinventarea poeziei*: „Valorile tradiționale, fiind epuizate, ca să scrii după tradiție pare o lipsă de seriozitate și poezia nu va mai părea scuizabilă decât prin nenorocirea pe care a creat-o – singurătate,

moarte, dragoste, timp încorporat. Ei mizează de asemeni pe o reacție comparabilă cu cele vechi (de pildă, cea a lui Ronsard care a reacționat în 1550 împotriva Retoricilor, sau a lui Chateaubriand din 1800, care venind după secolul al XVIII-lea, lipsit de imaginație, reinaugura sensibilitatea) și văd zămisbind-o un tineret naiv și spontan, care ar începe iar să se exprime liber, fără să-și pună în discuție forțele. Nimeni nu se îndoiește că se vor putea naște poeți noi și de amploare către 1975-80, – așa după cum, pe celălalt versant al secolului douăzeci, Apollinaire (în anii '10), Reverdy (în '20), Éluard (în '30), Michaux și Aruad (în '40) au știut să exprime aventura sau izolarea, dragostea, revolta, imposibilul, – poeți care să se îngrijească întrucâtva de exigențele prea strâmtorante, pentru ei, înaintașii lor fiind între timp coborâți în fundul abisului limbii, dar spre a repeta fără s-o înțeleagă taina, adică spre a o îmblânzi. Ei ar continua atunci vechea poezie, care nu se naște decât din imposibil; această distanță între ea și paradisul fictiv, unde totul va fi poezie fără poeți. E vorba deci de o problemă de formă, a distruge, a păstra sau a reinventa printr-o radicală schimbare colectivă, dar în același timp intimă”. □ Giorgio Caproni, Italia, *Înainte de a fi prea târziu*: „Așa cum societatea industrială duce la distrugerea naturii corupând și exploatănd până și cea mai simplă «materie primă», tot astfel «civilizația consumatorilor», care-i succede, anulând libertatea individului și deci individul însuși, nu va ezita să ucidă poezia, care stă adăpostită într-un conglomerat omenesc masificat și condiționat în mod desăvârșit în căutările sale de zilnicul ciocănit al lui mass-media: un conglomerat gata alcătuit din persoane diverse chiar dacă sunt asociate, folosite bineînțeles ca fabricate în serie și integrate imediat – de industria care deține puterea – în scurtul circuit producție = consum. Numai dacă, bineînțeles nu sosește ziua exploziei, când, în cele din urmă, obosit de o «bunăstare» impusă și întrutotul materială ori, în cel mai mare grad decorativă, omul (care-și descoperă ex abrupto conștiința în mulțime sau prin iubire și înțelepciune, presupunând că acestea mai există) n-o să găsească eventual modul de a răsturna și masă și jucători înainte de a fi prea târziu”. □ Fernand Verhesen, Belgia, *Problema poetică*: „Poemul e tocmai această făsnire de lumină, dar în același timp e și această mișcare ce pune în mers laolaltă puterea noastră de a descoperi fața ascunsă (adevărată față) a lucrurilor, fața tainică (adevărată față) a omului. Astfel că poezia e de fapt un mod de a trăi, dar de a trăi *înainte de noi* înșine. Ea e o problemă perpetuă. Ea își creează propria substanță, de nediscernat de substanța profundă a vieții, dar nu-și va defini niciodată substanța aceasta. Ea nu e limitată în poemul realizat, în poemul-terminus, în poemul-coacere; e dorință, așteptare, mână întinsă, relație vizibilă și sensibilă între mine și celălalt, între mine și lume, fără încetare și de la o clipă la alta”. ■ La *Cronica traducerilor*, Grigore Tănăsescu se ocupă de *Un monument al poeziei alexandrine: Idilele lui Teocrit*. ■ Cu textul *A.D. Xenopol, teoretician al culturii și civilizației*, Vasile Vetișanu comemorează 50 de ani de la moartea lui A.D. Xenopol: „A.D.

Xenopol reprezintă o personalitate distinctă și complexă în contextul istoric și social al celei de-a doua jumătăți a secolului trecut și a primelor două decenii ale veacului nostru. Opera lui scrisă încearcă direcții noi și soluții originale în problemele legate de teoria culturii și civilizației, știința și filozofia istoriei. A urmări structura ideatică a acestor opere, varietatea izvoarelor folosite și a sur-selor anexate ei, alături de analiza riguroasă care o caracterizează, cu largă audiență controverselor favorabile sau adverse numeroaselor școli de gândire, înseamnă a realiza un act de cultură”. ■ Petre Sălcudeanu publică nota *Premiile Uniunii Scriitorilor* în rubrica *Radio*: „Cele patruzeci de minute închinat de Radiodifuziune premiaților au selectat, nici nu putea altfel, câțiva autori și câteva lucrări, oprindu-se asupra unora mai mult, trecându-i cu vederea pe alții într-o fugă contra cronometru cu timpul. Remarcăm inițiativa și cu pioșenie ne mărturisim credința că un asemenea buchet de autori ar fi meritat și mai mult și mai bine de la cei care, în fond, se subordonează aceluiași interese culturale și nu ne îndoiim nici o clipă că o revenire asupra evenimentului se impune, dacă nu s-a impus în criteriile viitoarelor programe”. ■ Domnița Dumitrescu realizează un interviu cu Dámaso Alonso, președintele Academiei Regale de Limbă Spaniolă: „- *Mă adresez acum întemeietorului școlii de stilistică spaniolă: ce reprezintă cercetarea stilistică pentru dv.? În ce relații se află metoda dv. de investigație cu metodele criticii literare moderne, de pildă, structuraliste?* – Trebuie să încep prin a-ți mărturisi că sunt un întemeietor «malgré lui». Ba chiar la început, nici nu știam că ceea ce fac era stilistică. Am aflat asta abia mai târziu, din revistele germane de specialitate. Ceea ce încercam eu să fac, era critică literară, așa cum o concepeam eu, ca o tentativă de cunoaștere obiectivă a operei. De fapt, toate cărțile mele sunt o proclamare a eșecului acestei tentative. Pentru că în afara intuiției, nu există nimic! Metodele de cercetare riguroase, obiective, pot ajuta mult la cunoașterea poemului, ne pot orienta spre anumite particularități ale acestuia, dar nu pot explica esențialul. Astăzi, de pildă, se elaborează multe studii despre poem ca produs al unui mediu social determinat sau al unor anumite circumstanțe particulare ale vieții autorului. Este cert că asemenea studii sunt indispensabile și există lucrări excepționale de acest tip. Greșeala constă însă în aceea că autorii lor cred că, în felul acesta, studiază poemul. Aici sunt de acord cu distincția pe care o fac structuraliștii între factorii lingvistici și factorii extralingvistici. În literatură trebuie aplicată aceeași distincție. Extraliterarul poate fi foarte important, foarte interesant, foarte de ajutor. Dar cercetarea unui poem e cu totul altceva. Marea problemă constă tocmai în a descoperi de ce și cum se produce unicitatea poemului, de ce același conținut, același mediu social, același condiții biografice, același influențe literare sau filozofice etc. pot produce o capodoperă sau un zero artistic. Aici factorii extraliterari nu ne mai pot explica nimic. Trebuie abordat direct poemul, trebui aflată legea internă care-i dă coeziune. [...] Și misiunea criticii literare este în primul rând aceea de a defini condițiile care

permit această intuiție. Criticul perfect, care trebuie să fie un re-creator al operei, are nevoie de două lucruri: întâi de intuiție, apoi de studiu detaliat al operei”. ■ În *Pagina școlii* apare un interviu cu Romul Munteanu, *Literatura universală în liceu*, realizat de prof. Ioan N. Chițu: „- Cum apreciați introducerea studiului literaturii universale ca disciplină de sine stătătoare în programa liceală? – S-a cam lăsat așteptată această necesitate dar, o dată înfăptuită, trebuie salutăată – în pofida unor voci pesimiste – și susținută. De multă vreme s-a ajuns la concluzia că literaturile naționale nu trebuie înfățișate – nici școlarilor, nici publicului – izolate de contextul universal în care s-au realizat și au evoluat. Scara de valori a scriitorilor nu poate fi stabilită doar pe plan local, iar integrarea marilor noștri scriitori în concertul universal al literaturii nu este posibilă decât prin crearea acestui spirit comparatist, lipsit de stridențe și exagerări. Însăși problema specificului național poate fi scoasă în relief pe această cale, – fapt demonstrat în chip strălucit de Titu Maiorescu în studiul său *Literatura română și străinătatea*. De aceea studierea lui Homer, Dante, Balzac, Novalis, Pușkin etc., nu apare ca o necesitate în sine, ci având o funcționalitate precisă în ierarhizarea valorilor literare, în stabilirea raporturilor dintre fenomenele literare românești și cele universale. Evident, multe dintre aceste cerințe se rezolvă prin măiestria pedagogică și cultura profesorilor, ca și prin stimularea receptivității elevilor. Să nu uităm nici o clipă că, înainte de a deveni fizicieni, medici, chimiști sau constructori de nave, elevii au un singur prilej în viață de a-și construi baza culturii generale, un punct de plecare pentru întreaga formație intelectuală de mai târziu, indiferent de ce natură ar fi – iar acest prilej este liceul. Literatura nu-i preocupă numai pe specialiști, ci este o necesitate spirituală a oricărui știutor de carte. Această atitudine față de creația literară română și străină poate să capete cele mai trainice temelii numai în școală”.

● [„*Tribuna*”, nr. 9] Cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la moartea lui A.D. Xenopol semnează articole omagiale: Ștefan Pascu, Pompiliu Teodor, Henri Berr, V. Vesa, Gh. Platon, Liviu Maior. □ Ștefan Pascu deschide seria intervențiilor despre *Alexandru D. Xenopol*: „Se împlinesc la 27 februarie anul acesta, 50 de ani de la moartea unuia din cei mai de seamă istorici și mai originali gânditori români: Alexandru D. Xenopol. [...] La universitățile din Viena și Berlin, bursier al societății culturale ieșene, Xenopol studiază dreptul și istoria, dar se ocupă, în același timp, cu pasiune, de filosofie”. □ Pompiliu Teodor notează despre *A.D. Xenopol*: *Sinteză istorică*: „Succesul *Istoriei românilor din Dacia Traiana* a fost imens, în țara liberă, dar și în celelalte teritorii românești, aflate sub dominație străină. [...] *Istoria* lui corespunde, într-adevăr, unui moment hotărâtor, acela al desăvârșirii unității statale. Astfel, în opera lui își dau întâlnire două tendințe, aceea a sintezei istorice științifice și în aceeași vreme a idealurilor naționale”. □ Henri Berr îl percepe pe *A.D. Xenopol* ca *Teoretician al istoriei*: „El este un istoric prea «istorizant», prea preocupat să

mențină cu orice preț caracterul tradițional al disciplinei sale; și el este și prea metafizician: căci fără să fie formulată în mod explicit, o metafizică immanentă animă convins că noi pătrundem întreaga realitate, că știința este «reflectarea Universului în mintea noastră» [...] Opera sa este una din cele mai importante contribuții, din ultimii ani, la teoria istoriei, dar în același timp ea ar putea uneori să te facă să te îndoiești de utilitatea istoriei”. □ V. Vesa analizează imaginea lui Xenopol în *Istoriografia europeană*: „Activitatea științifică laborioasă a lui A.D. Xenopol în țară și în străinătate i-au adus satisfacții care, ele însele, au fost eficiente pentru aprecierea științei românești peste hotare. Alegerea lui la 9 mai 1914, membru al Academiei de științe morale și politice, ce socotea 36 membri ai Academiei franceze și 6 asociați străini, este convingătoare în acest sens”. □ Gh. Platon îl prezintă pe *A.D. Xenopol: profesorul-educator*: „Ca profesor al Institutului Academic, școală particulară de înalt prestigiu, Xenopol s-a remarcat prin înținsele sale cunoștințe, prin patosul și puterea de convingere a argumentării. [...] Profesorul Xenopol a găsit la Universitatea din Iași un mediu prielnic de afirmare a multiplei sale personalități, de aplicare a ideilor generoase de care era animat”. □ Referindu-se tot la personalitatea lui A.D. Xenopol, Liviu Maior scrie textul: *Și Transilvania*: „Înregimentat în curentul politic care cerea cu insistență intrarea României în război alături de Antantă, Xenopol, cu toate prilejurile, arăta că participarea la război împreună cu Germania și Austro-Ungaria înseamnă, de fapt, trădarea românilor din Transilvania”. ■ Ion Oarcăsu scrie despre: *Lenin, o efigie*: „Opera de artă adevărată trebuie să aibă, spune Lenin, prelungiri puternice în viață și o simplitate neafectată pentru a cuceri cunoștințele. [...] Reflexivitatea teoretică marxistă ajută imaginii senzoriale să cuprindă, în raza ei de oglindire, adevărul vieții – criteriu suprem în aprecierea operei de artă, care este în esență, după Lenin, o formă specială de cunoaștere și de reflectare a existenței”. ■ Intitulându-și articolul: *Între rigiditate și convențional*, Victor Felea descrie poezia lui Romulus Cojocaru și a lui Nicolae Stoe: „Sortii au hotărât ca debutul acestor însemnări să-l constituie placheta lui Romulus Cojocaru: *Punct căzut* (Ed. Tineretului, 1069). Ceea ce m-a «impresionat» la tânărul autor este dezinvoltura lui, parcă programatică în a fi banal și sec. După ce citești câteva poezii, te aștepti să renunțe la acest exercițiu voluntar, să dea frâu liber în fine unor porniri mai adânci. [...] Dar poetul continuă cu perseverență, până la capătul cărții să noteze cu hărnicie niște constatări supărătoare prin insignifianța lor... [...] Nici Nicolae Stoe, în *Consemnele necesare* (Ed. Tineretului, 1969), nu depășește un debut cuminte, obișnuit. Fraza lui e amplă, fără cusur, dar se observă îndată că atinge domeniul unei retorici poetice foarte convenționale”. ■ Ion Vlad recenzează studiul *Istoria literaturii române a lui George Ivașcu*: „Elaborarea unei istorii literare rămâne, indiferent de rezultatele obținute, o inițiativă științifică și, fără să exagerăm, un act intelectual remarcabil. Acor-dându-i premiul pentru critică și istorie literară al Uniunii Scriitorilor, juriul a

validat faptul ca atare. [...] George Ivașcu construiește o variantă de istorie literară în spiritul unei cercetări la care aderă fără ezitare. [...] Calitatea primă a lucrării lui G. Ivașcu este menținerea unor constante artistice, ca principiu director în secțiunile principale ale volumului. Preocupat de «evoluția formelor literare», incluse într-un sistem ce ne revelează mutațiile și revizuirile necesare ale literaturii noastre, autorul deschide capitole consacrate formelor și genurilor... iar din unghiul studiului comparat (implicat în cercetare) se urmăresc liniile interferențelor cu literaturile europene (în ultima parte a volumului)».

■ Pornind de la ideile maioresciene, Adrian Marino propune o redefinire la *Impersonalitatea poetică*: „Introdusă și apărată cu multă vervă intelectuală de T. Maiorescu, în cunoscuta sa polemică literară cu Gherea, noțiunea de impersonalitate continuă să aibă până azi, în diferite formulări, contexte și subtexte, apărători și detractori ireductibili. Faptul este într-un totu explicabil, deoarece taberele n-au vorbit niciodată același limbaj”.

■ Rodica Radu analizează *Spațiul închis al lui O. Goga*: „O. Goga este creatorul unui spațiu mitic închis al satului ardelean, spațiu care l-a ridicat la rangul de mare poet național. O. Goga este un poet mare pentru că a scris o poezie patriotică sau pentru că a făcut monografia satului ardelenesc. Este adevărat că poezia lui O. Goga este patriotică, dar patriotismul ei este implicit”. ■ Ion Vartic reflectează la *Hermeneutica fenomenului dramatic*: „Dificultatea de a reimpune poemul dramatic ca specie viabilă provine nu din incerta sa încadrare într-un gen sau altul, ci din suspiciunile față de o asemenea formă literară în care poezia și teatrul coagulează. Privită dintr-un anume unghi, problema nu e gratuită; liricul și dramaticul se distilează continuu anexându-și atribute ce nu se împacă cu vederea retorică a discursului teatral și nici cu configurarea integrală a personajului”.

■ În nota *In memoriam*, Ion Negoitescu consemnează dispariția profesorului italian Umberto Cianciolo: „Sfârșitul de an ne-a adus din Italia o veste de moarte, de timpurie moarte, ce ne măneste cu atât mai mult: s-a stins din viață la Roma, în vârstă numai de 55 de ani, profesorul Umberto Cianciolo, un prieten entuziast al țării noastre și un pasionat cercetător al literelor ei”.

● [„Cutezători”, nr. 9] Dim. Rachici traduce articolul *Cum învăța Lenin* de Mihail Zoșcenko, la centenarul nașterii acestuia (1870), iar în numărul următor, 11 din 12 martie, avem un articol de N. Bogdanov – *Pe urmele omului (Lenin)*, în tălmăcirea lui Theodor Holban. ■ Rubrica *Atelier literar* este susținută în continuare de poetul Virgil Teodorescu; de reținut aici publicarea poemului *Toamnă târzie* de Ion Mureșan.

27 februarie

● [„Scânțea”, nr. 8350] Sub semnătura lui prof. Paul Grigoriu apare *La comemorarea lui Alexandru D. Xenopol personalitatea multilaterală a culturii românești*: „Mesager neobosit al științei românești, Xenopol a desfășurat totodată o prodigioasă muncă de promovare a cercetării științifice originale, de

popularizarea cuceririlor științei românești și universale în rândurile maselor din țara noastră”. □ Pe aceeași temă, o scurtă notă intitulată *Simpozion*: „În Bacău s-a desfășurat joi un simpozion consacrat împlinirii a 50 de ani de la moartea marelui istoric și filozof român A.D. Xenopol. În expunerile făcute de prof. Iulian Antonescu, președintele Comitetului județean pentru cultură și artă, prof. Vasile Florea și asistentul universitar Vasile Baci, au fost prezentate personalitatea și opera marelui savant român. În zilele următoare, simpozioane asemănătoare vor fi prezentate și în orașele Buhuși și Comănești”. ■ Sub titlul *Orientări în programul editorial al cărții universale* apare convorbirea cu prof. univ. Vladimir Streinu, membru al Academiei de Științe Sociale și Politice, directorul Ed. Univers, realizată de Sorin Movileanu: „– În ce direcții anume se îndreaptă în momentul de față atenția editurii? – Este de la sine înțeles că atenția noastră se îndreaptă atât spre autorii clasici, cât și spre autori moderni, dar modernitatea ne preocupă în chip special, pentru că și atunci când e vorba de o operă clasică ea nu continuă să trăiască decât în interpretări moderne. Suntem, vrând-nevrând, moderni și contemporani. Cu siguranță că una era imaginea, să zicem, a lui Hamlet în epoca victoriană și alta este imaginea aceluiași erou în epoca noastră. E adevărat însă, pe de altă parte, că oricât de moderni am vrea să fim, nu vom putea să mergem la ceea ce fiind actual nu este numai decât modern și inovator. Vreau să spună că la așa-zisele «experimente literare», care nu duc în mod evident la rezultate apte să se includă în procesul evoluției culturii ce le-a produs, nu ne vom referi, ele constituind cel mult materia informativă a unor periodice literare. Editura «Univers» nu este și nu poate fi o instituție cultural-informativă. Ea este chemată să *selecteze rezultate certe*, pe care le consideră ca având o putere formativă pentru cultura noastră contemporană”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 9] În cronica literară, Nicolae Manolescu are prilejul să vorbească despre o carte pe care „specialiștii au amintit-o totdeauna cu un anume respect”, și anume despre *Estetica poeziei lirice* a profesorului de estetică Liviu Rusu, însă cum nu-i lipsește spiritul polemic, criticul pune sub semnul întrebării câteva din formulările profesorului. □ Ana Blandiana surprinde într-un tablou al reveriilor și tristeților... cornișele acoperișurilor (articolul *Cornișele*). ■ Numărul este înțesat de cuvântările participanților la lucrările Adunării Generale a Academiei de Științe Sociale și Politice.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 8] Rubrica lui Dinu Săraru în 32 de rânduri punctează *Socratismul lui Caragiale*: „În excelentul Nr. 3 al Caietului-Program editat de Teatrul Național (redactor B. Elvin), sub titlul *Filosofia lui Caragiale*, Alexandru Paleologu propune o inedită și surprinzătoare comparație: Caragiale – Socrate. *Spiritul* lui I.L. Caragiale a exercitat în societatea noastră o *acțiune socratică* și în aceasta constă importanța incomparabilă, fundamentală, a acestui așa-zis *negativist*. Prin reducerea la absurd, prin manieristică și didactică, el tinde să aducă societatea românească la cunoaștere de

sine și la o conștiință morală. Ideea mi se pare, așa cum e argumentată, de o ascutime a observației și de o originalitate care fac din ea o contribuție remarcabilă. Dar subliniind acest act critic de valoare, nu fac altceva decât să invit la lectura Caietului-Program. În circulația valorilor din mișcarea noastră teatrală, Caietul-Program a și devenit *o prezență*”.

28 februarie

● **[„Scânteia”, nr. 8351]** Adrian Anghelescu publică note de lector la volumul *Amintiri* de Mihail Sadoveanu. „Așa cum ni-l amintim, așa cum ni-l înfățișează fotografiile lui Dan Er. Grigorescu sau ușor granulatele pelicule cinematografice, chipul său din ultima fază a vieții avea parcă înfățișarea unui înțelept din vechime, cu cugetul scrutând intangibil străfundurile unui trecut agitat, devenit istorie națională, iar cu ochii încrezător ațintiți spre prezent și viitor. Cei care au trăit în preajmă-i și au avut prilejul a-l asculta vorbind au fost impresionați ca la contemplarea unui superb și enigmatic monument al naturii, ivit în mijlocul unui popor pentru a-i exprima firea, gândurile și nădej-dile, deslușind, precum G. Călinescu, în «adâncimea celestă» a privirilor și în noblețea fapturii sale magnifica «frumusețe a geniului». Un asemenea somptuos apogeu artistic poate conferi, o dată cu laurii nemuririi, o aură mitică celui care l-a produs. Parcă pentru a preîntâmpina o atare imagine, Mihail Sadoveanu a căutat în câteva scrieri cu caracter memorialistic să se dezvăluie în ipostaza cea mai autentic umană, așa cum ea s-a vădit încă din fragedă vârstă și împlinit pe parcursul vieții, așa cum s-a cristalizat și format intelectual și moral, apoi, în anii fecunzi ai tinereții – «ani de ucenicie» cum i-a numit simplu autorul și cum și-a intitulat chiar un volum, retipărit în actuala antologie de *Amintiri*, alcătuită și prefată de Ion Bălu, apărută în *Biblioteca pentru toți*”.

■ Se informează despre *Încheierea lucrărilor Consfăturii conducerilor de uniuni de scriitori din țări socialiste*: „La Casa scriitorilor «Mihail Sadoveanu» din București, între 23 și 27 februarie a.c. a avut loc a șaptea consfătuire a conducerilor de uniuni de scriitori în țări socialiste, la care au participat delegații reprezentative din Bulgaria, Cehoslovacia, Cuba, R.D. Germană, Mongolia, Polonia, România, Ungaria și Uniunea Sovietică. Lucrările consfăturii s-au desfășurat sub semnul centenarului Lenin, a cărui aniversare va fi sărbătorită anul acesta în lumea întreagă. Lucrările au prilejuit un schimb liber de păreri asupra activității scriitoricești. Dezbaterile au evidențiat relațiile fructuoase ce s-au stabilit între uniunile de scriitori și au oferit noi sugestii pentru adâncirea lor. Discuțiile, purtate în spirit de perfectă colegialitatea și subliniat respect reciproc, caracteristic consfăturii, au pus încă o dată în evidență rolul deosebit de important pe care-l joacă scriitorul în societatea socialistă, răspunderea sa pentru a ajuta, cu mijloacele literaturii, la construirea lumii noi. Lucrările consfăturii s-au desfășurat într-o atmosferă caldă, tovarășească”. □ Amplă relatare cu titlul *Conferința de presă de la Casa scriitorilor*: „Vineri, după

încheierea lucrărilor Consfăturii conducerilor de uniuni de scriitori din țări socialiste, la Casa scriitorilor «Mihail Sadoveanu» din Capitală, conducătorii delegațiilor care au luat parte la consfătuire s-au întâlnit cu reprezentanții ai cotidienele, publicațiilor literare și Radioteleviziunii române. Într-un succint cuvânt introductiv, acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, a relevat atmosfera de strânsă și caldă prietenie a întrunirii scriitoricești, mulțumind totodată delegațiilor care au contribuit la succesul acesteia. Răspunzând primei întrebări adresate, referitoare la rezultatele consfăturii pentru întărirea colaborării și prieteniei între uniunile de scriitori participante, Gheorghe Markov, secretar al Uniunii Scriitorilor din U.R.S.S., a remarcat atmosfera de colaborare tovarășească, preocuparea pentru dezbaterea unui larg cerc de probleme, pentru aprofundarea acestora în spiritul unei depline sincerități, egalități și încrederi reciproce. Conducătorul delegației de scriitori sovietici a mulțumit pentru ospitalitatea cu care au fost găzduite lucrările consfăturii, interesul manifestat față de lucrările sale, exprimând satisfacția pentru prilejul pe care toți membrii delegațiilor l-au avut de a fi primiți de tovarășul Nicolae Ceaușescu, de alți conducători de partid și de stat al României socialiste. Consfătuirea – a spus vorbitorul – a demonstrat existența preocupării pentru dezvoltarea literaturii în țările socialiste, conștiința răspunderii scriitorilor față de popoarele cărora le aparțin, față de partidele lor comuniste, a evidențiat numeroase inițiative destinate popularizării literaturii țărilor socialiste. [...] Remarcând buna organizare a consfăturii, Gheorghe Markov a informat pe ziariști că delegația sovietică a adresat invitația ca următoarea întâlnire să aibă loc la Moscova. În răspunsul său la o întrebare privind dezvoltarea schimburilor literare, Gheorghe Djagarov, președintele Uniunii Scriitorilor din R.P. Bulgară, a apreciat că au fost propuse noi modalități de dezvoltare a colaborării, de extindere a schimburilor culturale, de împărtășire reciprocă a experienței acumulate, a tot ce este valoros în țările frățești. Vorbitorul a prezentat câteva din inițiativele editoriale din fiecare țară, destinate sărbătoririi centenarului lui V.I. Lenin. De asemenea, scriitorul bulgar s-a referit la năzuința creatorilor de a face cunoscute viața și activitatea oamenilor muncii din țările socialiste, succesele obținute de aceștia în construcția socialistă. Ceea ce scriu scriitorii în țările noastre socialiste despre viața din țările noastre socialiste se urmărește cu foarte mult interes de către cititori. În felul acesta – a spus vorbitorul – scriitorii participă la întărirea relațiilor dintre țările noastre. Vicepreședintele Uniunii Scriitorilor din R.D. Germană, Fritz Selbmann a răspuns, în continuare, la o întrebare despre rolul televiziunii în popularizarea literaturii, înfățișând aspecte specifice din activitatea televiziunii țării sale, atât în ceea ce privește problematica emisiunilor cât și colaborarea cu posturile de televiziune ale țărilor socialiste. La aceeași problemă s-a referit și reprezentantul Uniunii Naționale a Scriitorilor și Artiștilor din Cuba, poetul Luis Rivera Suardiaz, subliniind caracterul specific al muncii în acest domeniu, necesitatea de a se găsi noi căi

prin care opera literară să se adapteze rigorilor televiziunii, în așa fel încât mesajul său educativ să fie pe deplin receptat de miile de telespectatori, ca televiziunea să realizeze cotidian mari «ediții literare». De asemenea, poetul cuban a înfățișat unele din aspectele popularizării literaturii române la Cuba, faptul că prin conținutul și calitatea lor artistică operele traduse au suscit un larg interes. După ce a apreciat în mod deosebit desfășurarea întâlnirii, vorbind despre partinitatea literaturii, despre misiunea scriitorului în societatea socialistă, președintele Uniunii Scriitorilor din R.P. Ungară, Darvas József, a subliniat necesitatea ca literatura să fie excelentă pentru a putea sluji cu adevărat poporul, să dea răspunsuri calitative la problemele mari ale realității, pe care are datoria să o exploreze adânc. Scriitorul maghiar a insistat asupra intensificării eforturilor de popularizare reciprocă a literaturii clasice și contemporane, domeniu în care s-au obținut numeroase realizări, dar care rămâne încă deschis perfecționărilor. Președinta Uniunii Scriitorilor în R.P. Mongolia, S. Udval, s-a referit – răspunzând la o întrebare – la rolul traducerilor în cunoașterea reciprocă dintre popoare, la interesul viu manifestat față de literaturile din țările socialiste, precum și la modalitățile de dezvoltare a acestui important sector din activitatea uniunilor de creație. Vorbitoarea a apreciat că actuala consfătuire a adus idei și soluții importante în perfecționarea activității de traducere, că ea va contribui la dezvoltarea prieteniei și colaborării dintre țările socialiste. De aceeași problemă s-a ocupat și președintele Uniunii Scriitorilor Slovaci, Andrej Plavka, afirmând că a discuta despre traduceri înseamnă a discuta, de fapt, despre una dintre problemele esențiale ale colaborării dintre uniunile de scriitori. În acest sens, în actuala consfătuire s-au evidențiat un spirit concret de lucru, dorința de cunoaștere mai bună și prin intermediul operelor literare. Înfățișând unele din preocupările pentru popularizarea literaturii și dramaturgiei românești în Cehoslovacia, vorbitorul a arătat că și în continuare cititorii din țara sa vor fi informați, la zi, asupra literaturii contemporane românești. El a prezentat, totodată, unele propuneri privind stimularea activității de traducere și calificarea traducătorilor, pornind de la considerentul că prin intermediu literaturii popoarele se pot cunoaște mai bine între ele – ideea pregnant reliefată în lucrările consfătuirii. Întâlnirea dintre conducătorii delegațiilor uniunilor de scriitori din țări socialiste și ziariști români s-a desfășurat într-o atmosferă călduroasă, prietenoasă”.

• **„Cronica”, nr. 9** Pe prima pagină, versuri de Mihail Steriade, poet român fost diplomat, stabilit în Belgia încă din 1956, autorul cărții *Destin român, voce universală, Mihai Eminescu*. ■ În editorialul redacțional *Mărțișor de '70* vestirea primăverii este însoțită de numeroase aluzii ideologice: „Anul acesta, mărțișorul este apropiat și de o aniversare: un pătrar de veac de la instaurarea primului regim al poporului, după zile fierbinți de frământare și luptă. Poate că de atunci, de la acel mărțișor al anului 1945, roșul a început să simbolizeze pentru noi tot o dragoste, o dragoste plină de sacrificii, o dragoste lucidă pen-

tru o viață care nu poate fi cucerită fără efort, fără abnegație și – așa cum s-a dovedit – fără sângele vărsat de cei ce au luptat atunci eroic pentru ca stihiiile să poată fi zăgăzuite, stăpânite, învinse. Poporul român își croiește, de 25 de ani, o viață nouă, o viață plină de speranțe ce se împlinesc treptat, în ritmurile și după traiectoriile pe care omul le-a prevăzut și le-a calculat ca un veritabil stăpân al viitorului, eliberat de servituți”. Apogeul dezvoltării științifice din acest sfert de veac scurs este considerat a fi, ca mărtisor al primăverii 1970, forul înalt al cercetării și creației în domeniul ideologiei și culturii: Academia de științe sociale și politice, nou înființată. Ca președinte de onoare, Nicolae Ceaușescu preciza: „Constituirea Academiei va marca o cotitură în domeniul științelor sociale din țara noastră. Toate aspectele vieții sociale, istoria, economia, literatura, arta, filozofia ș.c.l. sunt și vor putea fi privite în chip unitar, ca *fenomene*”. Între cele opt secții ale instituției se numără și Teoria și istoria artei și literaturii. ■ În cinstea apropiatului centenar al nașterii lui Vladimir Ilici Lenin, Const. Dropu scrie articolul *Internaționalismul și Lenin*, secondat de rubrica *Breviar* în care sunt enumerate pregătirile (editoriale, cinematografice, expoziționale etc.) pentru întâmpinarea acestui eveniment în diverse țări de pe mapamond, precum Franța, Italia, Iugoslavia, S.U.A. progresistă, Cuba, Japonia sau Bulgaria. ■ Este semnalat mini-organonul pentru uzul dramaturgilor, publicat de D.R. Popescu în revista „Teatrul”, „un apel – în expresie poetică – la responsabilitatea dramaturgilor noștri”. ■ Corneliu Ștefanache îl recomandă pe Alfred Emanuel Winkler ca fiind „un autentic talent”, prefățându-i schița *Cum se folosește o inimă*. ■ *Curierul* semnalează articolele dedicate aniversării a 130 de ani de la nașterea lui Titu Maiorescu, apărute în aproape toate revistele literare, de la cronicile săptămânale semnate în „Flacăra” de criticii Gabriel Dimisianu, Lucian Raicu și Valeriu Cristea, până la confesiunile literare ale lui Zaharia Stancu din revista „Astra”, nr. 1. ■ Magda Ursache recenzează volumul de versuri *Cavalerul trac* de Ion Gheorghe (volum ce „se distinge evident față de volumele anterioare”, indicând „strădania experimentării unor formule poetice capabile să contureze cu pregnanță coordonatele unei personalități artistice aparte”), iar Antoaneta Macovei prezintă volumul de teorie literară propus de Silviu Iosifescu, *Literatura de frontieră* (în care „dorește să argumenteze un fapt unanim sesizat, că de-a lungul veacurilor s-a putut cu greu demarca faptul literar de filozofie, știință, memorialistică”). ■ Zaharia Sângeorzan urmărește cum scrie Roland Barthes despre Racine și conchide că acesta este „un mare stilist, un scriitor deghizat perfect în hainele nu prea severe ale unui critic”. □ Versuri de Aleksandr Blok și prezentări de traduceri recente, între care Hermann Hesse, *Jocul cu mărgelile de sticlă*. ■ Pe marginea anchetei din „România literară”, referitoare la manualele de literatură română și examenul de admitere la facultate, profesoara Aurelia Stoleriu observă și comentează câteva erori care persistă în modul de a concepe problema instruirii generale în domeniul complex al literaturii. ■ În cadrul rubri-

cii *Cadran*, aflăm că, pentru omagierea a 50 de ani de la nașterea mișcării dadaiste, la Paris a fost bătută o medalie în bronz, cu portretul lui Tristan Tzara, operă a pictorului André-Henri Torcheux, care l-a cunoscut pe poet.

● **[„Flacăra”, nr. 9]** O „corespondență specială de la Giuliano Orlando” semnalează *Pe platourile lumii două titluri noi la Cinecittà: Califfa și Oaia neagră*, primul fiind o ecranizare după Alberto Bevilacqua. □ În *Telegrame* este notată intenția regizorului francez Gérard Oury de a transforma *Ruy Blas* într-o comedie, precum și semnalarea proiectului ecranizării romanului *Să uiți Palermo* de Edmonde Charles-Roux. ■ În *Literare*, G. Dimisianu prezintă volumul Anei Blandiana, *A treia taină*: „Noul volum al Anei Blandiana continuă și accentuează un proces început mai demult în lirica poetei, un proces de reprimare a expansivității și metaforismului în favoarea unei exprimări mereu mai austere și mai intelectualizate”. Criticul apreciază că indiferent „dacă pierde în eufonie și plasticitate, această poezie și-a amplificat treptat posibilitățile de reverberație interioară prin antrenarea noastră într-o meditație care investighează teritorii din marea problematică a existenței”. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu publică schița *Birocratul binevoitor*. ■ În *Memento, Carte*, este anunțată apariția, în colecția Lyceum, a două volume de *Studii literare* de Nicolae Iorga, ediția fiind întocmită de Barbu Teodorescu. □ Notiță despre tematica volumului de povestiri umoristice *Locatarii din Strada Feci-oarei* de Ioan Dan, apărut la Eminescu. ■ Notă despre volumul lui A.E. Baconsky, *Meridiane*, apărut la E.P.L., volum ce „închide între copertele sale exegezele avizate și frumos scrise asupra unor scriitori de seamă ai literaturii universale”. ■ Prezentarea numărului 9 al revistei „Secolul 20” ce „constituie una dintre cele mai interesante apariții ale acestei publicații”. Sunt semnalate proze de Samuel Beckett, două piese de teatru de Nathalie Sarraute, dar și poezii de Ion Barbu traduse în franceză. □ În secțiunea *Teatru* este prezentată piesa Eugeniei Busuiocanu, *Eminescu și Veronica*.

● **[„Luceafărul”, nr. 9]** Titus Popovici dezaprobă, în *Realism și luciditate*, „formulele stereotipe” folosite adesea pentru a critica o carte care „contrazicea imaginea idilică asupra lumii și societății”. „Ciudată, mai bine zis tulburătoare în sens negativ, înțelegere a noțiunii de proces ca și cum, aprioric, singura concluzie a unui proces nu poate fi decât condamnarea, negarea integrală, re-legarea lui în zonele de care e mai bine să nu ne amintim. Ca și cum trecutul ar putea fi modificabil, sau ajustabil prezentului. Continuitatea revoluției în trăsăturile ei majore și esențiale nu presupune și n-a presupus niciodată armonia simplă, liniară și unidimensională. În cazul acesta literatura s-ar reduce la relatarea peripețiilor previzibile ale ascensiunii istorice, al cărei itinerariu e riguros și imuabil prestabilit, iar aceea zonă, sau acele aspecte ale realității care nu se înscriu cuminte pe această traiectorie generală, capătă proporții grave, atentează la tabloul didactic al unei arte, concepută ca o funcție socială cu repercusiuni imediate, precis catalogabile. [...] Pentru acel tip de proză care

ambizionează alcătuirea frescei istorice luciditatea asupra acestui sfert de veac este o condiție fundamentală. Ea implică respectul adevărului (acest respect științific care caracterizează atitudinea partidului nostru față de procesul social în totalitatea lui, cu luminile și umbrele proprii și inerente oricărui organism viu), refuzul miturilor simpliste, al confuziei între mit și realitatea încăpățănată. Pentru că literatura nu «oglindește», ci semnifică». ■ Este anunțată primirea, de către Nicolae Ceaușescu, a participanților la lucrările consfătuirii conducerilor de uniuni de scriitori din țările socialiste. La primire au luat parte tovarășii Ion Gheorghe Maurer, Emil Bodnăraș, Gheorghe Pană, Manea Mănescu, Dumitru Popescu, Corneliu Mănescu, ministru al afacerilor externe, Pompiliu Macovei, președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, membri ai conducerii Uniunii Scriitorilor din România. Au participat șefii misiunilor diplomatice ai R.P. Bulgaria, R.S. Cehoslovace, Cuba, R.D. Germane, R.P. Mongole, R.P. Polone, R.P. Ungare și ai Uniunii Sovietice, acreditați la București. Președintele Uniunii Scriitorilor, acad. Zaharia Stancu, i-a prezentat tovarășului Nicolae Ceaușescu și celorlalți conducători de partid și de stat pe membrii delegațiilor uniunilor de scriitori. „Lucrările Consfătuirii s-au desfășurat sub semnul Centenarului Lenin, a cărui aniversare va fi sărbătorită anul acesta în lumea întreagă. Lucrările au prilejuit un schimb liber de păreri asupra activităților scriitoricești. Dezbaterile au evidențiat relațiile fructuoase ce s-au stabilit între Uniunile de scriitori și au oferit noi sugestii pentru adâncirea lor. Spiritul de perfectă colegialitate și respect reciproc, dominante ale Consfătuirii, au pus încă o dată în evidență rolul deosebit de important pe care-l joacă scriitorul în societatea socialistă, răspunderea sa pentru a ajuta, cu mijloacele literaturii, la construirea unei lumi noi”. ■ „Profundă și melancolică”, cartea Constanței Buzea, *Agonice*, mai este și una „a sacralizării profanului, a femeii cântându-și cu umilință și grandoare condiția sa de temelie a lumii, purtătoare a unui adevăr care o va depăși”, în opinia lui Dan Laurențiu. „Aceste *Agonice* ale iubirii materne ori pasionale, ale morții așteptate ca o eliberare și purificare de iluziile trecătoare ale pământului, cu adâncă lor melancolie venind dintr-o străveche practică și conștiință a durerii, a suferinței, urcând până la cea dintâi din șirul nesfârșit al ispitei, comunică un elan pendulând între generozitate și resemnare, între ruga tăcută și cuvântul imperativ, niciodată în sterilitate și vană speculație metafizică. [...] Cartea trăiește mai întâi prin confesiunea ei autentică, nesofisticată de inhibiții sau exagerări spectaculoase, seducții efemere care-l trădează de cele mai multe ori pe artizanul abil. *Agonice* au un ritm adânc al ființei neinteresată de interesant, ci de dezvăluirea propriei stări, catharsis ignorându-se și conștient de sine, purificare prin păcat și sacralizare a profanului”. □ Dan Laurențiu se ocupă și de lirica lui Matei Călinescu, care „scrie o poezie a umbrelor, dar nu a celor tutelare, stăpâne pe inconstanța lucrurilor, ci a acestora din urmă, reduse la inconsistență în aspirația lor spre inefabil, spre dematerializare și fluentă vâ-

tului cu semnele șterse ale formelor atinse în trecerea sa”. ■ Apar grupaje de versuri de Nicolae Lupu, Grigore Hagiu și Marin Mincu. ■ Sunt publicate premiile literare acordate de Asociațiile scriitorilor pe anul 1970. Cea din Brașov i-a distins pe Pop Simion (*Criză de timp*) și Emilia Milicescu (*Mono-grafia Delavrancea*), iar cea de la Cluj, pe Liviu Petrescu (*Realitate și romanesce*) și Bodor Ádám (*Martorul*). Au mai acordat premii Asociația scriitorilor din Iași, lui Horia Zilieru (*Iarna erotică*), cea din Tg. Mureș, lui Toth István (*Bună dimineața, Paris*) și din Timișoara, lui Ilie Măduța (*Corabia autohtonă*) și lui Ion Dumitru Teodorescu (*S-a întors Pasternac*). ■ Leonid Dimov scrie un studiu despre Grigore Alexandrescu, intitulat *Între răs și plâns*, în care se arată că, pentru fabulist, „arta înseamnă o condiție vitală, și nu numai o preocupare”. De asemenea, prin versurile sale, „fără a fi satire autentice, deoarece participarea poetului este prea vie, angajarea sa în frământările veacului e totală”. ■ Ultima pagină din acest număr este rezervată prozei italiene, mai precis unui fragment din volumul *Racconti impossibili* de Tommaso Landolfi, în traducerea lui Florin Chirițescu.

● **[„Urzica”, nr. 4]** Din însemnările lui Victor Eftimiu: „Simțirea, gândul, imaginea, viziunea personală a existenței sunt darurile cele mai prețioase ale unui scriitor. Cei lipsiți de aceste însușiri se refugiază în sonoritățile verbale, în construcțiile artificiale, alunecând, astfel, pe panta formalismului”. □ Tudor Mușatescu semnează *Fiecare cu părerea lui* (Din „răbufnirile” unui cabotin: „cel mai mare autor dramatic din lume este... sufleurul”).

[FEBRUARIE]

● **[„Amfiteatru”, nr. 2]** Preocuparea pentru „arta dramatică” o fac pe Ana Blandiana să-și dezvăluie dezaprobarea față de unele spectacole puse în scenă de mari regizori care se folosesc de text pentru „a se exprima pe ei înșiși”, ca pe „un simplu pretext”, „alegând din el numai ceea ce este necesar pentru demonstrarea propriei idei sau, nu rareori, inventându-și singuri textul de care au nevoie, indiferenți la calitatea lui literară”. Fără să țintească acuzator în această practică, poeta pledează pentru o „eliberare” a teatrului de literatura care a „în-vadat celelalte arte, împiedicându-le să se exprime prin ele însele și îngrădindu-se în același timp și pe ea! Eliberarea teatrului a început timid, încă de la începutul secolului, eliberarea filmului numai în ultimii ani. [...] Astfel, după ce literatura a dat teatrului ce este al teatrului, teatrul poate da literaturii ce e al literaturii. Scriitorii și oamenii de teatru, încetând de a-și mai fi instrumente, își pot fi, astfel, public electrizat”. ■ Ionuț Niculescu realizează un interviu cu Edgar Papu de la care își propune să afle în ce măsură discuțiile privind natura criticii literare dezvăluie „necesitatea de formulare sau reformulare a unor principii directoare, în spiritul nevoilor imediate ale momentului literar contemporan”. Răspunsul vizează faptul că „o critică directoare” e necesară „începătorilor” pentru a-și putea „desluși dimensiunile reale”, în vreme ce

„scriitorii care și-au găsit făgașul, confirmat prin unele realizări valabile în urma lor, o critică de directivă nu se mai dovedește necesară. Profitabilă pentru ei ar fi numai o pătrundere temeinică a realității lor artistice, ce-și va urma cursul firesc, iar nu prescrierea de noi tendințe, care nu se mai pot introduce în structura unei conștiințe formate”. În cazul criticilor „se impune exprimarea sintetică a unui corp de criterii proprii, așa cum întrecut au făcut Maiorescu, Gherea, Ibrăileanu, Lovinescu și alții”, pentru că astfel se înlătură arbitrarul. Traducător important, după cum remarcă Ionuț Niculescu, E. Papu este de părere că „nu există nimic intraductibil. Orice poate fi tradus, dar nu de oricine, și nu în cadrul unei munci considerate minore, ci al unui efort devotat, care să ceară uneori ani mai îndelungați chiar și decât cei folosiți de creatorul original. Lui Coșbuc, bunăoară, i-a trebuit mai multă vreme să traducă *Divina Comedie* decât lui Dante să o creeze”. Se mai evidențiază, pe parcursul interviului, necesitatea de a se „exploata” mai mult „latura de elevație morală și spirituală a poporului român”, tocmai pentru că „analiza intensă, de dimensiuni existențiale, a purității sufletești”, s-a exploatat prea puțin. [...] Acesta cred că ar fi principalul unghi valoric, ce trebuie adăugat literaturii românești de astăzi. Faptul că în fabulația poeziei noastre populare există atât de vii asemenea caractere (păstorul Mioriței, Meșterul Manole, Toma Alimoș), înseamnă că el exprimă o coordonată autentică a poporului român, care se cere mai convingător, mai adânc și mai grav exploatată”. În privința creatorilor tineri, E. Papu crede că, deși printre aceștia există talente „uimitoare”, e necesară o disciplină pentru înlăturarea „inegalității, confuziei, și a grabei prin care își sabotează ei înșiși valorificarea unor talente adesea remarcabile”. În final, criticul apreciază revista studențească pentru modul în care realizează anchetele literare, sugerând chiar publicarea lor în volum pentru ideile formulate, în întrebări și răspunsuri, în legătură cu „viața noastră culturală de astăzi”. ■ Eugen Simion îl apreciază pe Mircea Martin pentru comentariile făcute „pe marginea cărților”, identificând o ambiție „de a consolida o operă, după ce alții luptaseră pentru recunoașterea ei”, fără însă de a asuma „riscul” să gireze „nume necunoscute”. Primul său volum, *Generație și creație*, se remarcă printr-un „scepticism fundamental”, nepotrivit unui critic tânăr, „o voință sistematică de a nu se supune obiectului cărții și de a nu intra în măruntaiele ei. Criticul vrea să surprindă semnificația, semnul, viziunea, condiția, conștiința operei (sunt formulele cele mai des întâlnite) și de a le fixa într-o pagină critică densă, bine construită, fără exces de explicații. Această privire de sus aruncată operei impune o concentrare a impresiilor critice și o veghere permanentă a emoției, la lectură. Criticul se entuziasmează cu măsură și respinge cu gentilețe”. Este ceea ce se poate ușor observa în cronicile despre Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Ana Blandiana, Nicolae Breban, Dumitru Țepeneag, Gheorghe Pituț, „cele care traduc, după opinia mea, mai fidel intențiile și posibilitățile acestui tânăr critic de indiscutabilă vocație”. Concluzia, în ciuda unor observații făcute

„în chipul cel mai cordial”, este că volumul reprezintă un debut remarcabil în critică”. ■ Două pagini sunt rezervate corespondenței inedite a lui L. Blaga, din 1916-1917, în care poetul își face cunoscute interesele creatoare, lecturile, aspirațiile. În total 30 de scrisori puse la dispoziția revistei de Dorli Blaga-Bugnariu, din care sunt publicate fragmente ce pot rezona în sufletele cititorilor. „Blaga avea, în perioada marcată de scrisorile pe care le publicăm, între 20 și 24 de ani. Vârsta lui de atunci echivalează cu vârsta noastră, a studenților de astăzi. Nu credem că este lipsit de utilitate să cunoaștem care erau preocupările unui student de acum aproape 60 de ani, student care avea să însemne un moment în istoria culturii românești”.

● [„Argeș”, nr. 2] Nicolae Dragoș ridică problema modului în care critica literară ar trebui să vină în întâmpinarea debutanților, pornind de la direcția dată în acest sens de G. Călinescu (în articolul din „Contemporanul” din iunie 1958). În articolul *Noblețea criticului*, autorul condamnă ironia brutală a criticilor, atitudinea persiflantă și verdictele „de o placiditate descurajantă” la adresa autorilor aflați la debut: „Este încă rar acel critic atașat consecvent debuturilor, în stare să-și asume riscul entuziasmului prematur în fața unui nume încă nedevenit celebru. Citim rar semnătura unui critic în finalul unei scrisori adresată unei redacții cu recomandarea de a sprijini debutul unui tânăr de talent”. □ Prima pagină publică două sonete de Victor Eftimiu: *Infernul și paradisul* și *La Trianon*. ■ Miron Nicolescu scrie, la rubrica *Creionări*, despre *Cafeneaua literară*, arătând importanța ei de-a lungul timpului și semnalând necesitatea unei istorii a fenomenului. ■ Demostene Botez publică un amplu portret făcut lui *Păstorel* (Al. O. Teodoreanu): „Acest mare umorist cu o operă în aparență atât de spumoasă și de apropiată de disponibilitățile sufletești ale cititorilor – în genul muzicii ușoare – cere, în realitate, pentru a-i degusta toată savoarea, o pre-gătire, un anume rafinament. Nu, Păstorel nu este un autor facil. Trebuiește un anume nivel estetic, o educație estetică, o deprindere cu cultura și esențele ei cele mai fine, pentru a gusta subtilitățile din *Hronicul Măscăriciului Vălătuc*, *Tămâie și Otravă*, *Trei fabule*, *Mici satisfacții* și multe versuri din *Caiet*. Altfel ți se pare că e vorba doar de niște ghidușii distractive. Ținuta acestei literaturi nu este concesivă”. ■ *S-ar mai lăsa zidită Ana?* este întrebarea anchetei realizate de Maria-Luiza Cristescu. Răspund câteva poete (Otilia Nicolescu, Rodica Sârbu, Ludmila Ghițescu, Veronica Porumbacu), scriitoarea Cella Serghi, Margareta Pâslaru, o bibliotecară, un medic psiholog... „[...] aici e mai mult vorba de iubirea Meșterului. El, conștient, își sacrifică soția. Ana este obiectul sacrificiului. Ea devine sufletul capodoperei și continuă să respire prin porii zidurilor, așa cum zâmbetul Giocondei însufletește portretul semnat de Leonardo.” (Cella Serghi). ■ Nicolae Balotă publică la rubrica *Logos* un articol despre romanul *Don Quijote* al lui Cervantes și desenele lui Paul Klee, cu titlul *Ficțiune și „ingenium”*: „Câtă ironie în cuvintele lui Cervantes privind boala eroului său și, mai ales, cauza acestei boli, bleste-

matele romane care i-au sucit capul cinstului său hidalgo!”. □ Cezar Ivănescu semnează o recenzie pentru cartea de debut a Otiliei Nicolescu, *Lumea care nu moare*: „[...] comunicarea tulburătoare ce ne întâmpină în cartea Otiliei Nicolescu lasă intactă speranța împlinirii unui talent excepțional”. □ Victor Ivanovici, la aceeași rubrică de *Recenzii*, scrie despre romanul *Spune-mi povestea cu Iuliana*, de C. Buzdugan și despre o mică carte pe care o consideră „o revelație”, *Făt-Frumos desculț*, de Florea Fugaru. ■ *Cronica literară* este semnată de Dan Cristea care se oprește asupra a două volume de proză: primul, romanul *Prins*, de Petru Popescu, un roman al orașului, „nu doar ca spațiu al acțiunii, ci, într-un fel, ca personaj central” și cel de-al doilea, debutul în proza scurtă al lui Mircea Popa, *Cascadorii*: „Cum se poate observa, temele lui Mircea Popa sunt de tratat pe pagini mai ample. Prozatorul posedă majoritatea datelor, iar debutul său anunță un autor de forță”. □ Paginile de proză publică *Autodafe-ul*, de Pop Simion și *Valul*, de Aurel Dragoș Munteanu. ■ La *Biblioteca Argeș* este publicat Laurențiu Ulici cu *Glosse*. ■ Despre proza românească „de atmosferă” scrie Dana Dumitriu în articolul *O prejudecată*, definind-o drept „o încercare de fixare a lucrurilor incomunicabile din existența eroilor prin terminațiile lor senzoriale, prin suprafețele lor exterioare care se oferă observației empirice. Pentru ca dincolo de falsa obiectivitate a acestei modalități narative se mai afirmă și gustul pentru insolit, tentația încifrărilor de sensuri, încifrări care, în ultimă instanță, au în ele însele o semnificație, tehnica prozei de atmosferă în mod firesc se complică”. ■ Mircea Iorgulescu scrie despre *Literatura fals polemică*, creionându-i trăsăturile ce o pun în opoziție cu „literatura polemică”: „Lipsa ideilor, ponderea amănuntului pierdut și cancanier, rebusismul sunt semnele sigure ale literaturii fals polemice”. ■ La rubrica *Șotron*, Dumitru Țepeneag scrie despre așezarea valorilor literare în articolul *Morți și vii*: „Un nedreptățit chiar și astăzi e Constant Tonegaru, rămas în umbra altora mai prejos decât el din generația sa, numai pentru că aceștia sunt vii și au ajuns odată cu vârsta la o stimă literară care întrece cu mult stima de care se bucura poetul atâta timp ignorat cu desăvârșire. Tonegaru este un mare poet și, ceea ce e mai important, un precursor”. ■ O *Cronică subiectivă* cu însemnări despre teatru semnează Ion Băieșu, cu titlul *Lovituri*: „Înainte de fi dramaturg jucat, teatrul era pentru mine ceea ce este un altar de biserică pentru un creștin. Am intrat prima oară în culisele unei scene cu aceeași emoție cu care am călcat în Catedrala Sfântul Petru din Roma. Lumea de dincolo de cortină mi se părea fantastă și înobilată de misterul acestei profesii mirifice”. ■ În *Literatură și film*, Mihai Ungheanu scrie despre filmul lui Lucian Pintilie, *Reconstituirea*, ecranizare după o nuvelă de Horia Pătrașcu, analizat în paralel cu ecranizarea lui Radu Gabrea, *Prea mic pentru un război atât de mare*, după o povestire a lui D.R. Popescu: „Plecând de la literatură, Lucian Pintilie îi rămâne dator, pe când filmul lui Radu Gabrea conferă o aură nouă motivului literar”. ■ Mircea Moise vrea detalii despre cei care au fost Tudor Arghezi, G.

Bacovia, Lucian Blaga, Ion Vinea și Mihail Sadoveanu, de la Mitzura Arghezi, Agatha Bacovia, Dorli Blaga, Elena Vinea și Profira Sadoveanu. Răspunsurile celor trei îmbogățesc istoria noastră literară cu interesante detalii din viața poeților în articolul „*Voci ale vechilor poeți*”. ■ La rubrica *Teatrul de hârtie*, este publicat textul dramatic *Primarul lunii*, de Al. Mirodan. ■ Al. Paleologu scrie *Opinii separate* despre sofiști și despre „nebunia lui G. Călinescu”: „La Călinescu era desigur această «nebunie» o tactică defensivă contra inoportunității lumii. Mai era în fond și o atitudine filosofică (filosofii sunt în genere bizari) și o formă de superioară ironie”. □ Diferite *Subiecte* abordează Gheorghe Tomozei pe ultima pagină a revistei: *Eminescu a trecut prin Pitești, Iorga – un îndrăgostit de Pitești, Un reviriment: revista „Teatrul”, Când să vă credem, Dumitru Micu?* ș.a.

● [„*Astra*”, nr. 2] Interviu acordat lui Nicolae Florescu de către Ștefan Augustin Doinaș – *Cu Ștefan Augustin Doinaș despre „ipostazele propriei sale creații”*, începe cu menționarea debutului editorial târziu al poetului, la 42 de ani – cu volumul de versuri *Cartea mareelor*, pe care, acum, Doinaș însuși îl consideră nereprezentativ. Selecția de poeme publicată la Ed. Albatros, recent, intitulată *Ipostaze*, arată, în termenii poetului, „adevărata evoluție a liricii mele”. Debutul publicistic al lui Doinaș are loc în 1939, cu o poezie trimisă lui G. Călinescu, pentru a fi publicată în „Jurnalul literar” din Iași, poezie căreia criticul îi schimbă titlul, din *Scrisoare de tinerețe*, în *Optsprezece ani*. Tot acum, scriitorul își asumă pseudonimul cunoscut, prin adăugarea, la prenumele său, Ștefan, a prenumelui tatălui, Augustin, și a numelui Doinaș, derivat de la doină. În 1941 abandonează studiile universitare de medicină, poate și sub influența personalității lui Blaga, la al cărui curs de Filosofia culturii participă, și se înscrie la cursurile facultății de Litere. Se remarcă, apoi, prin poeziile citite în cadrul Cercului studențesc „Octavian Goga”, condus de Blaga. Devine, apoi, membru al Cercului literar de la Sibiu, format prin „afinitățile structurale între unii dintre membrii cenaclului” condus de Blaga, a cărui influență asupra cerchiștilor s-a manifestat mai ales în ceea ce privește perspectiva asupra fenomenelor de cultură. Altfel, explicit lovinescieni, cerchiștii elaborează un manifest-scrisoare adresată lui Eugen Lovinescu în care își manifestă deschis opoziția față de politica de cultură oficială, primind, imediat, sprijinul moral al lui Tudor Vianu, Tudor Arghezi, George Ivașcu. Lovinescu însuși le-a răspuns public, în „*Viața românească*”, condusă de Rebreanu. Reacționând fătîș contra „literaturii neosemănătoriste – patriotardă și războinică – a acelor vremuri”, cerchiștii pledau „pentru o artă majoră de inspirație urbană”, și apărau „primatul valorii estetice în artă”, opunându-se „supunerii ei față de dictatele anticulturale ale oficialității”. Dintre cerchiști, Radu Stanca a fost, în opinia lui Doinaș, „omul cel mai fermecător, inteligența cea mai sprintenă, de o cultură estetică și filosofică remarcabilă”, la care se adaugă „calități morale cu totul excepționale”. Datorită opțiunii lui pentru baladă, ca formă lirică modernă, la

care se adaugă „atmosfera Sibiului” și „formația germană” a unora dintre cerchiști, *resurecția baladei* a devenit o formă de reacție implicită la „poezia pășunistă, nevertebrată și lacrimogenă a anilor de război”. ■ Voicu Bugariu propune, în cadrul *Cronicii literare*, o analiză a romanului lui Marin Preda, *Risipitorii*, – ediția a treia, E.P.L., 1969, pornind de la o caracteristică importantă a întregii proze literare a lui Preda, respectiv „surprinderea și analizarea modurilor în care oamenii de cele mai diverse categorii se integrează social”. Eroii – doctorul Munteanu, Constanța, soția acestuia, suferind de o „ciudată maladie psihică ce caracterizează o suferință afectivă ambiguă”, Gabi Sterian, alungat de iubita lui, doctorul Sârbu și doctorul Drăghici – ilustrează tot atâtea cazuri de inaderență/ aderență la societate. Încercările doctorului Munteanu de a vindeca schizofrenia, în slujba cărora își pune întreaga inteligență și pregătire profesională, sunt dublate de eroarea pe care personajul o face, respectiv neracordarea personalității lui la nevoile sociale ale epocii, la tendința de „omogenizare a societății în vederea unor mari acte constructive”. Tentativa de sinucidere a doctorului se explică, astfel, prin asumarea unui „sistem de viață socială greșit”. Este pedepsit pentru că „nu a știut să fie familist”, iar pedeapsa – „societatea însăși o decide pe căile obscure ale structurii psihologice a epocii”. În opoziție cu acest personaj, doctorul Sârbu se însoară cu o fată urâtică, dar simpatcă, face cercetări de psihiatrie pe care le publică într-o revistă, ca și doctorul Drăghici, „ipostază a înțelegerii structurii psihologice dominante a epocii, a integrării perfecte în ea”. Comparând această ultimă versiune a romanului cu cea inițială, cronicarul literar constată existența unor importante mutații la nivelul semnificațiilor de ansamblu ale personajelor – „Constanța era mai enigmatică și mai seducătoare, doctorul Sârbu mai simpatc și convingător în cristalinitatea caracterului său, doctorul Munteanu mai malefic”, în prima formă a romanului. Iar acum, „liniile sunt mai șterse”, impunându-se „prezența vie a colectivității, cu relațiile ei inextricabile și totuși îndreptate cu decizie spre un sens anumit”, dat de „structura psihologică a unei epoci”. Astfel, romanul reușește să surprindă „acea porțiune necunoscută ce se păstrează întotdeauna între morală și complexitatea reală a vieții”. ■ În rubrica rezervată lui Gherghinescu Vania, *Comentarii lirice*, sunt prezentate două volume de proză scurtă, semnate de Bianca Balotă – *Mașina de fugit în lume*, și Mircea Filip, *Prințul nisipurilor*. Apreciată pentru calitățile scrisului său, Bianca Balotă este, în opinia recenzentului, o scriitoare care „știe să dozeze, știe să clădească arhitectural” și „face o literatură de calitate, ajutată de un fond adolescentin, cu sensibile antene speciale pentru captarea atât de variatelor stări sufletești din lumea și viața copiilor”. □ Tributar *Micului Prinț* al lui Antoine de Saint-Exupéry, Mircea Filip „are atâtea imagini în acest volumaș de care ar fi mândru orice poet, încât unele stângăcii, unele inadvertențe, expresii improprii, greșite sau stălcite, surprind și uneori indignează”. ■ În acest număr semnează poezii Victor Eftimiu, Marta Bărbulescu, Mariana Moșoiu, Titus Văjeu, Darie

Magheru, Dana Duma, Ilie Roman ș.a. ■ Daniel A. Costa semnează proza *Paul și Cleo*.

● [„Ateneu”, nr. 2] Ioan Grigoriu anunță într-un scurt articol, *Eugen Ionescu la Academia franceză*, cucerirea, de la primul scrutin, a locului în celebra instituție de cultură, de către scriitorul român de limbă franceză. Meritele noului academician sunt amintite sumar, situarea lui alături de nume de răsunet mondial – Jean Cocteau, Marcel Pagnol, Marcel Achard – având darul de a explica „alegerea unui scriitor cu un trecut anti-conformist atât de izbitor”. ■ Din articolul *Un prinț solitar...*, de Octavian Voicu, reținem aprecierile: „Cu o mână sigură, poetul și-a făcut un autoportret literar aproape exact în termenii fundamentali. Pe o zi de beție solară, desigur, Bacovia nu poate fi asimilat profund. O anume «atmosferă» trebuie pentru a pricepe tot misterul versului «Aud materia plângând» comparabil doar cu «Nu credeam să-nvăț a muri vreodată» (Eminescu). Fiind același aur sunat. Bacovianismul acoperă o stare sufletească greu exprimabilă cu elevație”. ■ Octavian Voicu semnează scurte recenzii la: □ *Ochiul neantului* de Gheorghe Pituț ale cărui poezii sunt „discursuri» aspre, rostite pe față, izbind cel puțin limbajul foarte concret și insubordonat, amintind pe această latură de Aron Cotruș. Cardinalele între care «se petrece» poetul se pot depista ușor; cer – pământ; viață – moarte. La această scară, poetul operează cu o simbolistică majoră: marea, pădurea, vulturul, poporul, bătrânul, noaptea, stejarul; predilecția fiind între toate pentru roata care calcă totul înaintând. [...] *Ochiul neantului* poate fi «Delta biblicelor sante» (Eminescu), dar și privirea aspră și muștrătoare din afara eului, sinelui”. □ A doua recenzie aduce în atenția cititorului volumul *Anotimp tăcând* de Ion Trandafir: „Ceea ce lipsește poeziilor lui Ion Trandafir este adâncimea nebănuită pe care trebuie să o găsim și să cădem în ea!”. □ *Biata mea cuminenie* de Ion Pop propune „o poezie clară, angajată într-un dialog perfect inteligibil cu cititorul. [...] Poetul pare preocupat mai ales de acea măsură a tuturor lucrurilor, poate chiar în sensul lui Anaxagoras. Omul este măsura tuturor lucrurilor. E lăudată muchia care desparte de ceață, marginea care dă siguranță și care odată ajunsă «...naște/ o nouă nemărginire»”. □ Radu Mareș recenzează volumul lui Marcel Mureșan, *Pe adresa copilăriei*, o carte „care are unitate de viziune, dar și una stilistică. La lectură, senzația dominantă e cea de obișnuit, dar impresia finală confirmă existența unei construcții lirice meticuloasă elaborată, cu răbdare și sensibilitate”. □ Despre Mihai Constantinescu, autorul volumului *Izvorul nopților albe*, recenzentul Andrei Ciurunga notează: „Stăpân pe versul liber, dar și meșter al versului clasic, atingând virtuozități de rimă, având o fluentă și o muzicalitate proprie certe poezii” autorul „ne oferă, la debutul său editorial, o carte ce-și merită cu prisosință aprecierea lui Tudor Arghezi, cu care de altfel se și deschide: «Și-l mai aplaud încă odată pe neașteptatul scriitor cu tărie, așa cum am făcut-o de atâtea ori când l-am audiat uimit pe violonist, evocând pe scripca inspirată misterele lăuntrice ale vieții și

geniului întârziat al omului venit în lume confuz și naiv, cu brațele goale, fără vioară și condei»". □ Constantin Trandafir recenzează volumul *Biopoeme* de Simón Ajarescu, la care identifică „semnele începutului, atitudini specifice tineretii: titluri insolite, teribilism verbal, construcții de imagini șocante, – sub aspectul procedeelelor expresive –, sub aspectul atitudinii poetice”. Volumul dezvăluie un autor „cu ce are el mai bun, ca un poet de o certă vocație, – și anume un poet din familia acelor care, structural, trăiesc la o înaltă temperatură, cum se zice, sunt zbuciumați de căutări febrile”. □ Analizând structura volumului *Poemul fără flăcări* de G. Georgescu, recenzentul Vasile Velneciuc identifică „două cicluri cuprinzând poezii date între 1934-1944 (*Poemul fără flăcări*) și 1944-1966 (*Copilul floare*), cicluri care, oricât de distincte ar părea, formează un tot organic, năzuind să exprime o dramă soluționată prin prezența copilului. Elementele dramei sunt aspirația spre libertate și frumusețe, înțeleasă ca o valoare în sine, al cărei suport este totuși adevărul”. □ Ultima recenzie este semnată de Liviu Grăsoiu care analizează *Noaptea nunții* de Mihai Dușescu, un autor ce „își trăiește cu intensitate întrebările, se ridică de la pământ la dumnezeire punând totul sub spectrul unei relativități tragice. El e poetul stingerii pentru o clipă a umbrelor, poetul a cărui plăcere este despărțirea bruscă și gestul contorsionat”. ■ În *Cercetări literare*, Mihai Drăgan se ocupă de *Strămoșii* lui B.P. Hasdeu: „Obârșia lui Hasdeu e fabuloasă ca însăși opera pe care a lăsat-o posterității. Viața strămoșilor săi dârji se împletește cu câteva secole de tumultuoasă istorie românească, iar existența unor documente sigure ne scutește de ipoteze. [...] Patrioți înflăcărați, cultivând cu evlavie deviza *Pro fide et patria*, gravată pe stema heraldică a familiei, aceștia vor trăi acut drama exilului, deplângându-și înstrăinarea de cuibul strămoșesc”. Interesul cercetătorului se îndreaptă, în fragmentul publicat, asupra fizionomiei morale a lui Tadeu Hasdeu (1769-1835), bunicul lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, „primul dintre Hasdei care a mănuit cu semeție spada și pana deopotrivă”. ■ «*Nemituri*» ale poeziei moderne este articolul în care Gheorghe Drăgan apreciază ca simplificatoare definirea poeziei ca mit, deși prin aceasta ea aspiră „la scara valorilor eterne”. În poezia modernă „mituri vechi sunt readaptate, ele devin alegorii ale unor stări prezente, diformându-și corpul în aluzii și reflecții actualizante; autorul devine o conștiință a vremii sale prin recondiționarea unor imagini și scheme «prefabricate». Poezia se înconjoară încet cu o aură mitică sfâșiată, devenind ea însăși un fenomen misterios, obiect sacru al contemplației la distanță [...]. În epoca modernă, poate mai mult ca niciodată, poeziei, indivizii creatori se simt copleșiți de măreția mitologiilor colective, leagăn al unor culturi milenare. Scepticismul epocii moderne atrage după sine declinul mitului. Se pune în adevăr problema putinței sau neputinței creației mitice, dacă mitul înseamnă invenție sau descoperire, dacă omul modern a pierdut facultatea creatoare de mituri. [...] De la mitul de anvergură, de mare forță plasticizantă, se trece la mitul critic, de la mitul cosmic la mitul speculativ, precum acela al limbajului”. Apelând la idei

ale lui Nietzsche și Croce, Gheorghe Drăgan interpretează pe cei mai cunoscuți poeții moderni din literatura universală creatori de mituri – Baudelaire, Rimbaud, Valéry, dar și pe marii poeți români – Blaga, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, descoperind că „odată cu nevoia de mit, adesea declarată chiar în poezie, gândirea științifică își trimite reflexele în artă. [...] Chiar rațiunea creează mituri, mai bine zis «nemituri»”. ■ Mircea Popa semnează o prezentare critică a volumului lui Ilarie Chendi, *Pagini de critică*, întocmit de istoricul V. Netea. În masiva antologie sunt selectate pagini din întreaga operă a criticului ardelean: „Însoțindu-și volumul de o prefață extinsă și de o bibliografie a scrierilor *ale și despre* Il. Chendie, obținem pentru întâia dată o imagine quasi completă a momentului critic chendian în literatura română. Căci dincolo de orice inimizții și adversități de moment, opera acestuia rezistă și astăzi unei confruntări moderne, păstrându-și suficiente puncte de rezistență, opinii remarcabile și fertile, judecăți obiective și uneori surprinzătoare”. Deși consideră absolut necesară apariția acestui volum, Mircea Popa nu ezită să arate în detaliu numeroasele curențe de ordin informativ și editorial și să-și exprime „regretul și dezamăgirea pentru graba și superficialitatea cu care a fost întocmit”. ■ O amplă cronică literară semnează Constantin Călin la romanul *Princepele* de Eugen Barbu și la micro-monografia *Duiliu Zamfirescu* de Al. Săndulescu. □ Apreciind *Princepele* drept „una dintre cele mai complexe cărți ale literaturii contemporane”, Al. Oprea trece în revistă comentariile publicate de Laurențiu Ulici (problema fidelității imaginii literare a epocii fanariote), Al. Piru (problema „voluptății călinesciene a erudiției” manifestată în această carte de Eugen Barbu) ș.a. în legătură cu cartea lui Eugen Barbu, întrebându-se „ce anume l-a determinat pe prozator să scrie *Princepele*, ce scopuri artistice și morale au însuflit crearea romanului” și dacă „este *Princepele* o replică autohtonă la celebrul *Il Principe* de Niccolò Machiavelli”. Dintre numeroasele aspecte evidențiate la analiză, reținem că „o cercetare specială ar merita limba acestui roman, în special din punct de vedere lexicologic. Limba din *Princepele* e limba aristocrației fanariote, în care abundă turcismele, grecismele, termenii cărturărești, de origine slavonă ori latină. Nu de puține ori se vorbește francește, adică în limba lui Ariosto și Machiavelli. Limbajul acesta e combinat cu vorbe de circulație restrânsă, cuvinte argotice ori regionalisme. Că suntem în fața unei limbi elaborate, cu o mai groasă patină decât cea a secolului în care se desfășoară acțiunea romanului, faptul e evident pentru cititorul cât de cât avizat”. La finalul analizei sale, recenzentul notează: „Prin toate calitățile sale, *Princepele* este – repet – una din cele mai complexe cărți ale literaturii române contemporane și, neîndoielnic, cea mai interesantă operă epică apărută în 1969”. □ Recenzia la micro-monografia *Duiliu Zamfirescu*, semnată de Al. Săndulescu, se remarcă prin „descifrarea cu un ochi exersat la școala de istorie literară a lui G. Călinescu a documentelor și indicarea reflexelor biografice în operă. [...] Aprecierile critice sunt pertinente, apropiate de cele ale lui Lovinescu și Călinescu”, așa încât

lucrarea „atrage din nou atenția asupra unui istoric literar cu serioasă pregătire de specialitate și sigură expresie estetică”. ■ Al. Oprea publică, sub titlul *Panaît Istrati – Romain Rolland. Un excurs autobiografic inedit*, traducerea scrisorii trimisă de Panaît Istrati, la 22 martie 1923, lui Romain Rolland, în vederea redactării prezentării sale din „Europe”. ■ Marian Popa, în *Modernitatea revoluționară a provizoratului*, pune în discuție creația literară românească din perspectiva celor „trei moduri fundamentale de concepție a obiectului literar. O operă poate fi scrisă definitiv și integral de la bun început; ea poate fi gândită integral, dar redactată fragmentar o dată pentru totdeauna; în sfârșit, poate fi gândită și redactată de la o premisă care este provizoratul”. Fiecare modalitate este apoi ilustrată cu nume din literatura universală și română; primul mod este asociat clasicismului; scriitorul oferă cititorului opera finită – reprezentativă, opera lui Rebreanu; al doilea mod, cel fragmentar, este tipic romantic – creația rămâne la stadiul proiectului, opera e virtualitate fragmentară – reprezentative, proza și majoritatea poemelor lui Eminescu; ultimul mod este „acela al operei-variantă, al eboșului care nu-și are precizat nici proiectul, nici prototipul. [...] Dacă primele două moduri sunt bunuri mai demult intrate în patrimoniul literar al omenirii, ultimul este o descoperire recentă care ne aparține și căreia, din păcate, nu i s-a apreciat până acum, așa cum s-ar cuveni, valoarea literară și semnificația filozofică. Adrian Maniu își revizuieste poeziile mai vechi înainte de a le publica într-o nouă ediție. [...] Radu Tudoran își revizuieste *Toate pânzele sus!* [...] Zaharia Stancu modifică de câteva ori pe *Desculț*, dar și *Rădăcinile sunt amare*, ciclul având câteva subtitluri, din care se extrage mai întâi *Pădurea nebună*, pentru ca din rest să se obțină trilogia cu titlul generic *Vântul și ploaia* și cu subtitlurile *Frigul*, *Vulpea* și *Roza*. [...] Marin Preda publică o primă ediție din *Risipitorii*, o a doua ediție revăzută și o altă ediție revăzută și adăugită. Prin opțiunea pentru nedefinitiv, literatura română contemporană este de o surprinzătoare modernitate, ilustrând intuitiv principii logice și filozofice de primă mână”. ■ Teodor Vârgolici urmărește un aspect de istorie literară în articolul *D. Bolintineanu și presa franceză*: „La Bibliothèque polonaise din Paris se află, printre cele patruzeci de scrisori autografe provenind de la C.A. Rosetti, Maria C.A. Rosetti, Ion Ghica, A.G. Goleescu, Al. Odobescu, D. Brătianu și o scrisoare de la Eugeniu Carada, adresată lui Armand Lévy, la 27 iulie 1864, prin care încerca să-l compromi   pe D. Bolintineanu și ziarul său «D  mbovi  a»    fața ziari  tilor și opiniei publice franceze. Ceea ce reprezintă un inedit interes istorico-literar nu este această scrisoare în sine, [...] ci modul în care presa franceză a reac  ionat fața de intenția de a-l discredita pe poetul nostru, în acel timp ministru al Cultelor și Instruc  iunii Publice”. ■ Laurențiu Ulici prezintă romanul lui Boris Vian, *Spuma zilelor* și atrage atenția asupra excepționalului traducător Sorin Mărculescu: „Semnificativ mi se pare faptul că,   nt  lnindu-se cu o carte pl  n   de poezie, Sorin Mărculescu s-a aplecat asupra ei cu sufletul unui poet; de aici, întelege-

rea subtilă a romanului (afirmată în prefață) și retrăirea lui printr-un demers liric apropiat de creație, fără să fie, însă, o trădare. *Spuma zilelor* n-ar fi trebuit să lipsească din vederile celor care atribuie Premiul pentru traduceri pe 1969”.

■ Elena Piru semnează o scurtă notă bio-bibliografică a romancierului Félicien Marceau și traduce un fragment din romanul *Creezy*, distins cu premiul Goncourt pe 1969. ■ Se publică poezie semnată de Leonid Dimov, Mihail Steriade, Horia Gane, Ovidiu Hotinceanu, Gheorghe Crăciun, Florența Albu, Ion Lazu, Iolanda Filipescu, Cristofor Vitencu, Ernest Gavrilovici, și proză (fragmente) de Toma Spătaru.

● [„Cinema”, nr. 2] În rubrica *Scriitorii și filmul* apare ancheta *Marin Preda, Aurel Baranga, Eugen Barbu răspund la 3 întrebări*. Întrebările sunt: „1. Filmul exercită vreo influență asupra scrisului dvs.? 2. Ce părere aveți în legătură cu felul în care cinematografia valorifică resursele literaturii românești? 3. Ca scriitor, ce v-ar stimula și ce v-ar reține să colaborați cu cinematografia?”. □ Marin Preda: „1. Dacă filmul ca artă exercită vreo influență asupra scrisului meu? Ar trebui, după unii, să exercite. E o credință foarte răspândită. Dar nu exercită. Cum nu exercită nici muzica și nici pictura. [...] Bine, ar putea să spună cineva, e adevărat, dar nu e vorba de o influență care să anuleze specificul literaturii, ci doar să-l influențeze într-o măsură mai mare sau mai mică. De pildă, ideea de mișcare specifică filmului, și care are o priză atât de mare asupra a milioane de spectatori, poate să lese indiferent pe un scriitor? Da, poate, pentru că ideea de mișcare în arta cuvântului e mai complexă și cine se lasă influențat de ideea de mișcare specifică filmului, care e legată și de durată (o oră și jumătate) nu va reuși decât un gen de scenariu cinematografic care nu va fi nici film, nici literatură. [...] Un singur lucru poate intra în atenția unui scriitor care ar dori să se lase influențat de cinematograf. Faptul că această artă e într-adevăr foarte legată de actualitate. E vorba, firește, de cinematografiile străine, fiindcă a noastră se ocupă mai mult de reconstituirea istoriei naționale, ceea ce e foarte bine, dar ar trebui poate să se ocupe ceva mai mult și de prezent. 2. La drept vorbind, literatura română, în afară de *Alexandru Lăpușneanu*, care e aproape un scenariu ideal al unui film teribil și de alte câteva, nu oferă unui regizor subiecte prea ispititoare. La noi mulți își închipuie că o carte bună e bună și pentru cinematograf. 3. Nu mă reține nimic și mă stimulează ideea de a oferi un subiect din care un regizor să facă un film bun. Mă mânăște ideea că suntem atât de în urmă, față de alte țări, cu realizările în această artă atât de iubită de oameni și aș dori să ofer un scenariu care să ducă la o realizare care să micșoreze cât de cât distanța prea mare pe care și-au luat-o alții față de noi. Am un contract cu cinematografia pentru *Intrusul*. Dar aș avea și alte subiecte. Am scris de pildă anul trecut o nuvelă de vreo patruzeci de pagini care a apărut în august în «Luceafărul» și după care aș face bucuros un scenariu”. □ Aurel Baranga: „1. Este evident că apariția cinematografului, și îndeosebi arta cinematografică din ultimii 20 de ani, au influențat arta tutu-

ror scriitorilor. În chip pozitiv și într-un mod discutabil. În chip pozitiv, în măsura în care cinematografia, artă laconică, a obligat la o mai mare pregnanță a imaginii, a metaforei artistice. În chip negativ, atunci și acolo unde scriitorul a încercat să substituie tehnicii tradiționale a literaturii – am spus tradiționale și nu tradiționiste – tehnica proprie cinematografului, inimitabilă și de netransportat în alte domenii. Am sentimentul că tot ce ține de slăbiciunile «noului roman» derivă din acest transfer mecanic al unei tehnici specifice într-un domeniu unde transplantul de cinematografie pură a condus la nașterea unei artefact. Concluzia acestei fuziuni nefericite este că artele pot trăi prin fenomene de osmoză și nu de substituție. 2. [...] Fără îndoială, fenomenul se reproduce identic atunci când e vorba de un scenariu contemporan, astfel încât concluziile să fie trase de cei ce poartă răspunderea organizatorică a filmului românesc. Iar ca încheiere, dacă încheierea mai este obligatorie: și totuși nu putem concepe o cinematografie originală contemporană, fără ca această artă să pornească de la o literatură adecvată, închinată în exclusivitate filmului. 3. Cred că răspunsul la întrebarea a treia derivă în mod obligat din răspunsul dat la întrebarea a doua. M-ar stimula întâlnirea cu un regizor de film cu care să pot stăvilii un raport de consubstanțialitate artistică; mă reține faptul că nu l-am întâlnit încă. Înțeleg prin consubstanțialitate o viziune cât de cât apropiată asupra lumii și vieții. O înțelegere comună a condiției umane. O stare de spirit – dacă nu geamănă – vecină. O permeabilitate analoagă la tragic și umor. Asta în ceea ce privește relația noastră cu universul. Dar nu e totul. Ar trebui să întâlnesc un regizor care să creadă în aceleași legi ale artei. Și am formulat exigențele unui acord minimal. Dacă acest acord nu e realizat, se merge nu la eșecuri ci la dezastre. În lumina acestei afirmații ar trebui reflectat la întrebarea: ce au avut inițial comun Sadoveanu și regizorul său de film?”. □ Eugen Barbu: „1. [...] Cinematograful a influențat literatura prin dinamica lui. Scenariștii ne-au învățat să fim lapidari, expresivi și chiar metafora a fost reinventată datorită cinematografului. Nu e puțin. A vorbi cinematic este o obligație a prozatorului modern, a vedea viață și altfel decât tradițional, adică fără ierarhia situațiilor, fără logica obligatorie de altă dată, iată numai câteva cuceriri. 2. Dacă ar fi să recunoaștem că numai *Pădurea spânzuraților* este o restituire bună pe ecran a unei mari opere literare, am vedea că regizorii noștri mai au multe de făcut pentru biata noastră proză, să spunem. În ce mă privește, cred că Mihaela Iulian mi-a deschis pofta să rescriu romanul *Șoseaua nordului* prin sugestiile lui regizorale și nu am decât să-i mulțumesc pentru asta. De altfel cred că el e unul dintre cei mai interesați cinești ai noștri, deși a lucra cu dânsul e un chin, pentru că fantezia lui îl omoară pe scenarist. Și acum hai să le numărăm ca în bunul exemplu cunoscut. Avem un film mare după *Craii de Curtea Veche* a lui Matei Caragiale [sic!]? Avem un film bun după excelentele romane ale lui Camil Petrescu, ale Hortensiei Papadat Bengescu? Se anunță Călinescu de multă vreme și nu am auzit să se fi tras primul tur de manivelă. Dar ce facem cu alte cărți de

căpătâi ale literaturii noastre? Cât să mai așteptăm ca să le vedem ecranizate? Vinovați sunt poate și scenariștii cu prea mare fantezie și regizorii care vor să denatureze esența acestor capodopere, dar trebuie să renunțăm la tot numai pentru asta? [...]. 3. M-ar stimula o colaborare cu Liviu Ciulei sau cu Pintilie și mă reține lipsa de cultură a celor mai mulți dintre regizorii noștri, fantezia lor săracă, lipsa de orizont și de invenție cinematografică. Cred că actori buni avem, dar pe regizori tare i-aș mai trimite să învețe, să mai lase locurile de pierzanie unde-și toacă talentul și timpul. Cred că la secția de scenarii pretențiile estetice sunt destul de reduse, că practicăm genul ușor din dispreț pentru public. O ridicare de stachetă se impune urgent. [...] Uite, oameni dinăștia mă rețin să nu mai colaborez cu cinematografia”. ■ Marin Sorescu publică în *Cronica unui posibil cineast* textul *Discurs asupra metodei*: „Blaa, într-un eseu din tinerețe, făcând o analiză a secolului al XIX-lea, împărțea filozofii în două: cei care caută morțiș sistemul și cei care fug de el. Eu îmbin tendințele – caut morțiș sistemul – teoretic, și fug câte se poate de repede de el, îmi sfârșie călcâiele – practic. Am creat sistemul – a doua zi l-am și călcat. E clar că un alt sistem nu mai pot produce. Conform teoremei lui Thales”. ■ În *7 regizori în căutarea unui platou*, găsim următoarea afirmație în *Erich Nussbaum: Sado-veanu și Urmuz*: „Visul meu cel mai drag și cel mai concret este să realizez o ediție cinematografică a operelor lui URMUZ! Aș cita aici – dacă e nevoie de un argument pentru a ecraniza un scriitor genial, din păcate aproape necunoscut marelui public – aș cita din *Istoria* lui G. Călinescu: «Suprerealismul român este, prin Urmuz, anterior celui francez și independent»”. ■ În rubrica *Actualitate* Radu Cosașu scrie despre *Meseria de a îmbătrâni*: „Nu-mi stă în caracter – dar tot mai numeroase sunt clipele când nu mai am chef de mișto-uri, de haz până la urechi și mă las înduișat de butonii cămășii albe, dimineața... Împart decisiv lumea în bogați și săraci – dar mă simt îndemnat să mă uit atent și la cei bogați sau săraci sufletește. Mă uit din ce în ce mai atent la aceștia. Insensibilitățile criticii îmi devin din ce în ce mai ciudate”. ■ N. Dumitrescu semnează *Cărțile pe înțelesul tuturor* în *Tribuna cinefilului*: „Poate o ecranizare să atingă valoarea unei opere literare sau nu? Răspunsul este *nu*, căci mijloacele literaturii și cele ale cinematografiei diferă radical. Scriitorul poate utiliza felurite motivări, poate da tot soiul de explicații; aceste mijloace nu-i stau la dispoziția cineastului, iar dacă încearcă totuși să le utilizeze, sub formă de *voce interioară* sau de *crainic*, reușește cel mult să dea întregii secvențe un aer rizibil”. ■ În *Film și literatură* Gelu Ionescu publică *Poetic, idilic, real (II)*: „În principiu, orice produs literar (afară de critică, bineînțeles) se poate ecraniza. Cel mai rar poezia. Spunem despre un film că e poetic. Pentru ce? [...] Poeticul se confundă în cinema cu frumosul, cu frumosul *natural* privit cu ochi îngăduitor și dispus pentru a-l recepta. Adică cu idilicul. [...] Literatura este, firește, produsul unei optici intenționate. A arăta pe ecran ceea ce vede un personaj, descriindu-ne la persoana întâi, e aproape imposibil. Limba-

jul poetic, limbajul literar nu e ecranizabil. [...] Nu putem da în ecranizare acea zonă în care personajul sau autorul comunică numai cu noi, peste epicitate, peste celelalte personaje. Cuvintele acestea sunt scrise numai pentru noi și întâlnirea aceasta între doi oameni n-are cum ajunge pe ecran. Poezia, întâlnirea dintre doi oameni nu e ecranizabilă. Tot ceea ce ține numai de cuvinte, de simțire, de adevărată intimitate nu se poate trece pe ecran”.

● **[„Echinox”, nr. 1-2]** La un an după apariție, în editorialul de pe prima pagină, prof. univ. dr. doc. Ștefan Pascu se întreabă retoric dacă „Echinoxul” este o revistă bună, dat fiind că „încrezători în puterile lor creatoare, studenții noștri, răspunzând cu entuziasmul conjugat cu optimismul ce caracterizează tineretul României socialiste îndemnului și sprijinului partidului și statului, au pornit la drum”. Și adaugă punând accentul pe cuvântul „socialist”: „o asemenea realizare cum se cuvine să fie o revistă de cultură socialistă, dacă vrea să-si îndeplinească cu cinste rolul și rosturile, pretinde, pe lângă entuziasm și inițiativă, în aceeași măsură chibzuință [...], cumpănire matură [...], talent [...], just orientate din punct de vedere ideologic [...]”. ■ Petru Poantă scrie despre poezia lui Dinu Flămând, *Organistul*. ■ Sonete de Radu Cârnecki, cu reverberații și lexic eminesciene: „Dintr-un desmăț al cântecului ies/ de patemi palid, clătînându-mi firea,/ mireasmă caldă-n jurul meu, iubirea/ mă-nvăluie cu blondul său eres”(Sonet cu os sonor). □ I se alătură, la paginile de poezie Nicolae Diaconu, Dinu Flămând, Petru M. Haș, Adrian Popescu, Aurel Șorobetea, Nicolae Prelipceanu, Ștefan Damian, Ion Pop, Ion Vidrighin, Cornel Udrea, Iustin Moraru și câțiva poeți „ai naționalităților conlocuitoare”, precum Franz Hodjak și Gunther Schulz. ■ Tot Petru Poantă face cronică literară la două volume: A.E. Baconsky – *Cadavre în vid* și Nichita Stănescu – *Necuvintele*. ■ Reține atenția interviul lui Ion Pop cu D.R. Popescu, secretar, la vremea interviului, al Asociației Scriitorilor din Cluj: „– *Vorbind în numele unei reviste a tinerilor, ne-ar interesa punctul Dumneavoastră de vedere [...] relativ la rosturile noilor asociații în formarea tinerilor scriitori...* – Cred ca trebuie, și de data aceasta, să fim realiști, să evităm demagogia cu privire la formarea tinerilor. Revistele literare au aici rolul esențial. Asociația scriitorilor poate doar și e datoare a-i confirma și prin carnetul de membru, când avem de-a face, desigur, cu adevărați scriitori. Am primit în ultima vreme foarte mulți oameni în Uniune. [...] Nou înființatul cenaclu de critică condus de Adrian Marino, de exemplu, vrea să fie o școală a tinerilor cercetători ai literaturii. Dar îi vom susține și altfel pentru a fi angajați în unele instituții de cultură clujene. Tinerii scriitori, care termină acum studiile universitare vor trebui să facă un dosar și o cerere către Asociație”. ■ La rubrica documentelor literare Mircea Curticeanu aruncă o lumină unghiulară asupra vieții lui Duiliu Zamfirescu prin scrisorile care atestă colaborarea scriitorului cu revista ardeleană „Răvașul” din Cluj, condusă de protopopul Ilie Dăianu. ■ Interes marcat pentru opera lui Hemingway, tradus de Ioan Popa, și pentru poetul iugoslav, Petar Gudelj, tălmăcit de

Ioan Peianov. □ Pe ultima pagină, sunt prezentați publicului poeți italieni vechi precum Francesco d'Assisi, Cecco Angiolieri, Jacopo da Lentino, Jacopone da Todi în tălmăcirile lui Adrian Popescu, Eugen Uricaru și Marcel Runcanu. ■ Despre eseistul Ezra Pound se arată interesat P.P. Ciorobea, iar Mircea Muthu discută exegeza lui Sorin Alexandrescu la opera lui William Faulkner. ■ Peter Motzan se ocupă de *Poezia expresionistă și raporturile ei cu limbajul*. ■ Din cultura germană, este adus în atenția cititorilor români scriitorul existențialist Hermann Broch, socotit unul dintre cei mai de seamă reprezentanți ai literaturii germane, alături de Kafka, Th. Mann și Musil, articol semnat de Bernd Kolf. ■ După cele cinci pagini obișnuite în germană și maghiară, suntem inițiați în existența cercurilor științifice „ca mijloc de afirmare a tinerilor cercetători” (semnat Dan Paltin) și în teatrul studențesc (semnat de Radu Piciu). ■ Cronica de artă plastică este semnată de Dan Oproiu care se oprește asupra avangardismelor secolului XX în articolul *De la criza obiectului la ambient*. ■ Nicolae Diaconu ține poșta redacției, sub titlul *Cutia de rezonanță*.

● [„Familia”, nr. 2] Două cronici literare publică și în acest număr Gheorghe Grigurcu, observând legătura poeziei lui Gheorghe Pituț cu „propensiunea etică”. Volumul *Ochiul neantului* cultivă „opoziția sat-orăș”, lirica sa având „o tendință centrifugă” și încercând „în chip evident a se împlini cu mijloace «nelirice». [...] Fuga deznădăjduită de lirismul care-l urmărește ca o umbră pe Pituț poate fi reperată și în viziunea «meșteșugărească», reminiscență de mentalitate rurală, dar și pragmatism mântuitor, simbol al efortării lucide, organizate care se opune terorii lăuntrice”. Se concluzionează că „poezia lui Gheorghe Pituț aduce o tensiune a însăși structurii sale creatoare: ea nu poate evada din sine, dar e obligată să încerce mereu a-și stabili măsura, adică jubilația marginilor materiale”. □ În cea de-a doua cronică literară la volumul *Cadavre în vid* de A.E. Baconsky, Gh. Grigurcu remarcă „elegantismul”, „sinceritatea expresiei care nu exclude poza, ci o perfecționează. Poetul se vrea autorul propriului său destin, dar fatalmente nu poate fi decât autorul unui stil. A scrie nu înseamnă neapărat «a trăi», deci a condensa formal o substanță proprie. [...] Hotărât lucru, A.E. Baconsky nu este un novator «existențial». Apelând la o sumă de procedee experimentate, de atitudini, dacă nu generale, cel puțin uzuale, poetul optează pentru un «infern artificial», analog paradisurilor artificiale, dar mai puțin torturant decât acestea, care presupun un pavaj de suferință ireductibilă. «Infernul artificial» al lui Baconsky e o construcție de cuvinte, angajantă la nivelul unui dezechilibru mediu. Progresul autorului față de retrospectivul *Fluxul memoriei* constă într-o acordare «modernă» a verbului, într-o dresare a «cuvintelor-cai», acum mai suple, mai aeriene, mai apte de a executa numerele spectacolului montat – cu o remarcabilă silință regizorală. În *Cadavre în vid* se desfășoară iluziile optice ale zădărniceii. Ni se propune o lume a imposibilității, saturată de civilizație, în care existența e congruentă cu inexistența, dintr-un deficit de diferențiere a rolurilor”. I se reproșează poetului „vocea prea tea-

trală”, care „împiedică decorul de univers” de a se transforma „în univers, adică în existență de sine stătătoare”, „capriciu de poet răsfățat”, „infatuarea unui eu empiric” ce „sparge limitele de toleranță ale lirismului”. „Falsul delir” al lui A.E. Baconsky devine, după ce i s-a prins „cifrul”, îndeajuns de obositor. „Cauzele acestei monotonii care prejudiciază oriunde și oricând condiția artei (căci o poezie plicticoasă nu mai e poezie) ni se par a fi următoarele: a) o amalgamare de termeni dispași, într-un context trucat, în care se percep elementele distincte ale operației [...], b) o prețiozitate care, plecând de la vocabule, implică o subțiere a gândirii poetice, incapabile de a se susține altfel decât prin artificiu, patetic [...] cosmic [...] sau scatologic [...], c) o banalitate dezolantă, funciară, pe care nici o tehnică n-o poate ocoli, conjurată prin formulele dezabuzat-superioare, prin grațiile verbului cu răbdare «dresat», dar căscându-se în suficiente locuri pentru a pune la îndoială chiar momentele caligrafice ale poeziei în discuție, ca expresii ale unei structuri autentice. Vădind capacitatea de a formula câteva proaspete imagini ale dispariției, A.E. Baconsky nu ezită a oferi clișee dintre cele mai desuete ale aceluiași motiv, care le diluează considerabil pe cele dintâi. [...] Ca poet al suferinței grandilocvente, A.E. Baconsky face figura unui Crist care n-a mai putut învia a treia zi după scripturi”. ■ Un dialog cu Al. Piru inițiază, în revista orădeană, Gheorghe Grigurcu care, făcând o serie de precizări cu privire la relația dintre critica interbelică și cea postbelică cu istoria literară, observă apariția unor „cercetări atomiste de documentaristică oțioasă”, în locul „unor sinteze care să subordoneze materialul factologic unei viziuni”. „Trecând peste încercarea tandemului Micu-Manolescu, *Literatura română de azi*, care, deși în contextul apariției marca un anume progres, ne apare acum drept foarte conjuncturală, subminată de numeroase omisiuni ca și de elogii dubioase, vom consemna *Planul istoriei literaturii române* al lui I. Negoîtescu, preludat și girat de *Scriitori români moderni* și *Poezia lui Eminescu*. Panorama deceniului literar românesc (1940–1950) de Al. Piru mi se pare o carte de semnificație deosebită, surprinzând procesul metamorfozării cronicii în istorie, așa cum s-a întâmplat în cazul unor E. Lovinescu și G. Călinescu”. Solicitându-i-se un punct de vedere asupra integrării criticii în istoria literară, Al. Piru afirmă că cele două „se condiționează reciproc”. „Critica și istoria literară sunt egal de importante pentru cine analizează literatură și dă o judecată de valoare. Criticul stabilește valori, istoricul literar le compară și încadrează. Oricât de singulară și irepetabilă, o operă are antecedente în timp sau în spațiu, se cuvine deci privită în perspectivă istorică, dar valoarea sa unică nu poate fi determinată decât critic. Operația de validare axiologică și de situare istorică se face simultan. [...] Apreciez culegerile de cronici literare numai în măsura în care dau o imagine oricât de fragmentară a unui tot. Nu pun nici un preț pe cărțile de critică din care nu-ți poți face nici o idee asupra fenomenului literar trecut sau actual în ansamblu”. O altă opinie exprimată de Al. Piru, la solicitarea lui Gh. Grigurcu, este cu privire la direcții-

le tradiționale și la altele noi propuse de criticii actuali. El constată că „direcții precis delimitate nu cred că există în critica actuală. Cei mai mulți se revendică din G. Călinescu, o parte din E. Lovinescu, câțiva din școala Vianu sau Blaga (eseiști). În general critica nu izbutește să cuprindă toată aria, din ce în ce mai extinsă, a literaturii. Nu toate cărțile sunt discutate de cronicarii literari, unele sunt numai anunțate, altele expediate în note adesea întocmite pe lecturi fugare. [...] După opinia mea la fiecare revistă ar trebui să existe un singur cronicar literar care [...] să citească tot pentru a avea mereu în minte dimensiunile și relieful ansamblului. Cronica nu ar trebui să aibă un spațiu fix pentru orice carte. Sunt opere despre care nu trebuie scris mai mult decât trei rânduri. [...] Comportă un spațiu mai mare al cronici autorii dificili sau controversați, uneori debutanți incerti. [...] Criticul care recenzează o carte pe săptămână este un critic care nu citește. Perspectiva istorică oferă o garanție a judecății de valoare. Nu subliniem falsa noutate, nu suntem surprinși de șlagăr”. În legătură cu dificultatea de a parcurge tot ce se scrie într-un an, volumul de carte publicată fiind unul foarte mare, Al. Piru observă: „Unele reviste o rezolvă împărțind cărțile pe sectoare (poezie, proză, teatru, critică), iar sectoarele pe critici de specialitate. S-a creat astfel mentalitatea că numai cutare critic se pricepe la poezie (de pildă Dumitru Micu) și numai cutare la proză. Apoi proza absurdă o analizează unul și cea realistă altul. De onirici vede de asemenea un specialist. Se înțelege de la sine că selecția e în acest mod din principiu înlăturată și critica transformată în recensământul cărților. [...] Adevărul este că un critic experimentat își dă seama de calitatea unei opere de la primele pagini și vede de la început dacă trebuie sau nu să scrie. Cât despre autorii care au mai publicat, evoluția e de cele mai multe ori previzibilă și iarăși ne dăm seama dacă este cazul sau nu să venim cu observații noi. Îmi place să cunosc un scriitor în totalitatea lui. Nu cred în opinia celor care, citind o carte, nu știu nici măcar că se află în fața unei reluări sub alt titlu. Nu e critic cine, voind să se informeze despre un scriitor sau voind să scrie despre o apariție recentă, citește ce-au scris alții mai înainte și face media opiniilor exprimate. În anumite cazuri pentru a înțelege și aprecia o carte nouă trebuie să fi citit sau dacă nu să citești mai multe cărți vechi. Nu poate fi critic cine n-are cultură, cine nu cunoaște literatura română și universală în totalitatea lor”. Dialogul celor doi se axează și pe complexitatea raporturilor dintre critică și istorie literară. „Orizontul ideologic, mai precis, filozofic, este o condiție *sine qua non* a istoricului sau criticului literar. Nu poate îndeplini aceste activități cine n-are vocație, dar nici cine nu cunoaște anumite principii de estetică și teorie literară verificate *a posteriori*, printr-o suficientă experiență”. Al. Piru este de părere că George Ivașcu cu a sa *Istorie a literaturii române I* este „cel mai cunoscut exemplu de istorie literară lipsită de vocație”, fiind „o colecție de citate și ilustrații tăiate cu foarfeca și lipite una lângă alta”, „un reportaj asupra trecutului cultural”. Îndemnat de Grigurcu să formuleze un punct de vedere cu privire la pamflet,

Al. Piru se declară pentru o critică de „atitudine fermă, decisă, care nu se sfiește să spună lucrurilor pe nume, să facă ierarhia valorilor promovând, dar și infirmând. Nu cred că pentru această este nevoie de pamflet, al cărei partizan, deși îl gust, nu mă declar”. Se recunoaște în schimb „ironist cum era Lovinescu, în parte și G. Călinescu, care, prin dispozițiile sale de romancier balzacian, era și un pamfletar, a scris câteva virulente pamflete, precum cel împotriva lui Nichifor Crainic din «Viața românească». De Călinescu mă apropie simpatia nu ura față de victimă, simpatie care în operele de ficțiune se transformă în creație. În observație tipologică sau caracterologică. În loc să copleșesc de invective pe cineva, prefer să-l creiez [sic!], eventual modificându-l spre a-i da o semnificație universală. În critică procedez astfel când omul îmi apare superior operei, ispititor pentru un portret pe care opera numai l-a sugerat”. ■ La pagina șapte, publică versuri Ion Sofia Manolescu, Marta Bărbulescu, Emilia Căldăraru, Ion Mihail Popa, Ion Serebreanu, iar la a opta, se pot citi *Fantezii lunare*, de Mircea Micu. Alte creații lirice mai publică și Ion Mărgineanu, George Botez și Dinu Flămând. ■ *Elemente expresioniste în poezia românească* este un studiu în care Ov. Cotruș dă o serie de lămuriri cu privire la „expresionismul lui Blaga”: „În voința sa excesivă de sistematizare, Blaga a sesizat faptul că nu există nici un alt curent atât de bogat în valențe speculative ca expresionismul, dar a ignorat caracterul haotic și divergent al reprezentărilor sale asupra artei. Optând pentru o anumită directivă dezvoltată în sânul mișcării expresioniste, Blaga a considerat-o definitorie pentru întregul curent. Astfel el consideră că factorul unificator al multiplelor tendințe dezvoltate în sânul expresionismului este setea de unitate, căutarea esenței realității dincolo de pulverizarea ei fenomenală. Dar, întrucât această căutare a unității s-a săvârșit sub semnul derutei și al haosului, tocmai acest curent este cel mai puțin unitar, atât în ce privește teoretizările cât și realizările sale artistice”. ■ Mihai Ungheanu scrie despre *Premiile literare post-festum* avansând, de la început ideea că „Instituția premiilor literare anuale are menirea să încurajeze literatura promovând cele mai bune scrieri și cele mai valoroase tendințe reprezentate de scrieri remarcabile. Un tablou al premiilor literare anuale trebuie să fie totodată și un tablou al mișcării literare și dacă acest tablou prin forța împrejurărilor, nu poate cuprinde cele mai reprezentative valori și tendințe pentru că acestea ar depăși numărul premiilor, în nici un caz el nu trebuie să cuprindă valori și tendințe nereprezentative sau, și mai rău, nonvalori”. Făcând o sumară sinteză a anului literar 1969, Ungheanu notează: „A circulat insistent și s-a acreditat ca bună ideea – care a influențat se pare și mișcarea numărului de premii – că acest an literar este inferior celui alt. Pentru mulți literatura e, în primul și ultimul rând, roman și grupul de romane a fost hotărâtor pentru mulți în acordarea unui calificativ de superioritate literară anului trecut. Acestor opinii după ureche trebuie să li se opună opinia avizată a criticii. [...] Critica adoră desigur, excepțiile care sunt însă rare și cultivă tendințele interesante care pregă-

tesc excepția. Din acest punct de vedere anul literar 1969 este un an excelent. N-au lipsit nici romanele *Risipitorii* de Marin Preda, *Cunoaștere de noapte* de Al. Ivăsiuc, *F* de D.R. Popescu, *Princepele* de Eugen Barbu, *Prins* de Petru Popescu, *Catedrala* de V. Duda, *Serenada la trompetă* de Sânziana Pop etc. Proza rămâne interesantă prin acest eșalon de prozatori tineri care se alătură fără ezitări cu cărți de o valoare indiscutabilă prozatorilor experimentați, în plus mândria acestui an este dată de debuturile în proză ale lui M.H. Simionescu (*Ingeniosul bine temperat*), M. Cojocaru (*Minciuna*), Fl. Gabrea (*Hanimore*), M. Popa, (*Cascadorii*), N. Damian (*Dimineți bătrîne*), N. Monea (*Noaptea pe latura lungă*), C. Cristea (*Prietena mea Si*). Puțini ani literari au cunoscut debuturi în proză atât de sigure din punctul de plecare, și faptul n-a fost îndeajuns subliniat în paginile revistelor literare. Dacă pentru poezie debuturile nu ne-au procurat nici o surpriză, și aici, ca și la proză, foștii debutanți de ieri (Dan Laurențiu, G. Alboiu, Ion Pop, G. Arbore, A.I. Zăinescu, V. Ivăncanu) se dovedesc remarcabili emuli ai generației anterioare, o realitate lirică nouă care nu poate fi ignorată. Apariția unui număr din ce în ce mai mare de piese de teatru indică o atenție pentru genul dramatic care nici ea nu poate fi neglijată. Cu atât mai mult cu cât genul a fost în suferință”. Se apreciază și rezultatele obținute de critica literară. Însă „proza este sectorul tratat aproape în necunoștință de cauză deși juriul numără nu mai puțin de 6 (șase) prozatori: Ion Băieșu, Ștefan Bănulescu, Nicolae Breban, Al. Ivăsiuc, Fănuș Neagu, Marin Preda. Prozatorii premiați sunt trei: D.R. Popescu pentru *F* la premiul mare, Sânziana Pop pentru *Serenadă la trompetă* și Petru Popescu pentru *Prins* la categoria premiilor de concesiune”. Mihai Ungheanu constată după constatările făcute cu privire la decernarea premiilor că „este necesară revizuirea regulamentului de concurs pentru a stabili câteva reguli de neschimbat. Problema unui număr de premii neoscilant și a unui juriu constituit din oameni care să cunoască realitatea mișcării literare este una esențială. Numărul mic de critici în juriu cât și absența consultării lor în chestiuni în care criticii sunt deținători cel puțin ai informației sunt două din cauzele pentru care se ajunge la situații contestabile. [...] Publicarea listei de premii nu este întotdeauna suficientă. Juriul e obligat să dea comunicatele prin care să-și motiveze procedeele de excepție. [...] Instituția premiilor Uniunii Scriitorilor e la fel de importantă ca și Uniunea Scriitorilor însăși. Ea reprezintă în mic concepția după care există și se conduce Uniunea în mare”.

● **[„Iașul literar”, nr. 2]** Lui Eugen Lumezianu îi este publicată nuvela *Ultima zi din viața domnului Mac*. ■ Demostene Botez (*Otilia Cazimir*) își propune să nu o lase pradă uitării pe scriitoarea cu numele eponim. Consemnarea este biografică și are în centru povestea de iubire dintre G. Topîrceanu și Otilia Cazimir. ■ Sub titlul *Portretul domnului Knott* apar fragmente din romanul *Watt*, de Samuel Beckett, versiunea românească fiind realizată de Ionel Băndrăbur. □ În traducerea lui Al. Husar, apar poemele *Timpul scadent* de Inge-

borg Bachmann și *Stepa* de Heinrich Nowak. ■ Const. Ciopraga prezintă *Un fantast: Ștefan Petică*, observând în poezia lui modelul *elegiacilor nocturni*, „de structură romantică” și faptul că, din punct de vedere muzical, tematica se apropie de cea a lui Corelli. ■ Const. Partin, se ocupă de *Finalitatea literaturii și specificul național în concepția lui Liviu Rebreanu*, arătând că viziunea despre artă a lui Liviu Rebreanu este definită de gândirea lui Aristotel. Arta are un rol *etic, social și cathartic*. Literatura emite judecăți de valoare despre „aspectul de viață asupra căruia s-a oprit” și devine o „oglinză selectivă” în care se reflectă gândirea colectivă. ■ Sub titlul *Vântul și ploaia*, Lucian Dumbravă scrie despre romanul lui Zaharia Stancu: „Mesajul cărții este însă unul optimist, izvorât din certitudinea statornicirii unei societăți bazate pe relații umane”. ■ În *Convorbiri critice* sunt publicate 4 sinteze ce pornesc de la câte o întrebare: 1) Există o diversificare eficientă a metodelor de cercetare?, 2) Valoarea interpretării stă în metodă sau în aprofundarea materialului conform metodei?, 3) Cercetare monografică sau eseu – o falsă problemă, 4) Revizuirile istoriei și criticii literare – o necesitate a fundamentării istoriei noastre literare? □ Const. Ciopraga este de părere că diversificarea există, că cercetarea „este o metodă de viață”. Monografia este un studiu, care pe lângă *erudiție*, cere un talent de *romancier*. Judecățile în estetică nu sunt fixe și „etern”. □ La prima întrebare, Dan Mănuță consideră că specialitatea criticului este decisivă. Materialul studiat nu ar trebui să se plieze după metodă. La ultima întrebare afirmă că istoria literaturii evoluează prin „revizuire”. □ Ion Apetroaie pledează pentru folosirea metodei marxist-leniniste în studiul istoriei literare. □ Virgil Cucițaru vede nedespărțită monografia de eseu. ■ D. Irimia (*Vocabularul nostru cel de toate zilele...*) afirmă că poetul trebuie să reflecteze mai mult asupra cuvântului pentru a-i descoperi valențele creatoare. Concluzia lui este următoarea: „Poate e adevărat că nu există termeni «poetici» și termeni «nepoetici». Poate e adevărat că orice element constitutiv al lexicului unei limbi se poate transforma în purtător de poezie. Dar el trebuie să fie supus acestui proces de transformare”. ■ Sunt publicate recenziile: Dan Botta, „*Scrieri*” despre poezie, prezentată de C. Ciolca, Ion Horea, *Calendar*, de Haralambie Țugu, Constantin Gheorghiu, *Pământ și păianjeni* de Val. C. Neșțian, Florența Albu, *Poeme* de Const. Teodorovici, Mircea Popa, *Cascadorii* de M. Ungurean, Liviu Petrescu, *Realitate și romanesc* de Al. Dobrescu, Constantin Crișan, Victor Crăciun, *Literatura română în lume* de Gh. Macarie, Al. Balaci, *Francesco Petrarca* de Virgil Andriescu, Boris Pasternak, *Lirice* de N.I. Pintilie, Ștefan Bitan, *Serghei Esenin* de Corneliu Popel, Taha Husein, *Zilele* de Ion Țăranu.

• **[„Lupta de clasă”, nr. 2]** Cu ocazia celebrării centenarului nașterii lui V.I. Lenin, sunt publicate, în secțiunea *Cerințele epocii, literatura română actuală și publicațiile literare*, două studii aplicate peisajului literar contemporan. Primul este semnat de Marin Bucur și abordează programatic *Spiritul director al revistelor literare*, afirmând că „o revistă care se respectă nu numai

că aparține unei istorii a culturii, dar trebuie să aibă și o istorie proprie. Ea există ca un organism viu, are o autoritate și o unitate a punctului de vedere. Căci dacă o revistă literară nu poate naște o cultură, ea poate polariza energiile, legându-și destinul de sensul și de durata unei epoci. Numai în felul acesta își justifică existența”. □ Al doilea studiu îi aparține lui Gh. Stroia, *Între programul teoretic și practica literară*, în care notează că „nici o revistă nu a lăsat urme în viața literară numai prin declarații program, ci prin modalitatea cu care le-a tradus în viață, marcându-și prezența în viața literară a epocii prin realizarea consecventă a programului. Din păcate, nu întotdeauna revistele noastre ilustrează o asemenea consecvență. Nu de mult, în *Tribuna*, în articolul *Paralelă* de Virgil Ardeleanu, se remarcă foarte judicios această discrepanță dintre programele anunțate de unele reviste, fie prin articole redacționale, fie prin profesiuni de credință ale unor scriitori, și modul în care aceste programe și aceste profesiuni de credință sunt transpuse în viață de către colectivele redacțiilor sau chiar de către scriitorii semnatari ai unor foarte interesante (și uneori de-a dreptul entuziasmante) intenții programatice”.

● [„**Orizont**”, nr. 2] Se trasează linii și direcții de dezvoltare ale romanului românesc, „apelând la noi lumini ale teoriei literare”, dar miza unei sinteze, precum *Drumuri și direcții în romanul românesc contemporan* de Traian Liviu Birăescu, este de a arăta că „a găsi în noul roman românesc de după 23 August doar o prelungire firească a drumului romanului românesc ar fi o poziție greșită. Greșită pentru că ea e unilaterală. Romanul românesc de după 23 August e, în aceeași măsură, o prelungire și o negare a romanului anterior”. □ Poeziile aparțin lui Anghel Dumbrăveanu, Dim. Rachici, Ilie Măduța, Leonida Neamțu, Ovidiu Caledoni, Vladimir Ciocov, Ovidiu Genaru, Nicolae Țirioi, Ion Lotreanu, Marta Bărbulescu, Traian Drăgoi, Dragomir Magdin, Doina Cetea, Valentin Tudor. □ Din lirica universală sunt selectați D.H. Lawrence, Stephen Crane, Pablo Neruda. ■ Șerban Foarță scrie, cu vervă și inventivitate, cronica literară la volumul *Necuvintele* (Ed. Tineretului, 1969): „Dacă, *à propos* de poemele lui Leonid Dimov, regretam cândva că nu există încă o veritabilă onirocritică, în ceea ce privește *Necuvintele* lui N. Stănescu, regret că nu există încă o necritică. [...] La o necritică, de fapt, sperăm cu toții, critică fiind la noi, nu o singură dată: cronică și recenzie. [...] Căci dacă poezia, pentru acest poet exasperat de neeternitatea scrisului față de viteza gândului, e numai o *lentă* vorbire, critica acestei poezii e una de două ori mai lentă. Nu dar că nu se poate *povesti*, această poezie – greu e de povestit ca și poezia lui Marin Sorescu, dar nici *recensământul* nu i se poate face: poetul cântă...”. ■ Simion Dima cristalizează sensurile poeziei din volumul *Melancolii inocente* a lui Petre Stoica, iar Ion Maxim face exegeza a două volume de poezii (*Ochiul neantului* de Gheorghe Pituț și *Odihnă în țipăt* de Cezar Baltag) în cronica intitulată *Limite lirice*. ■ Un titlu din imaginarul romantic (bazat pe contraste violente) poartă comentariul critic al lui Cornel Ungureanu, *Asceză și spectacol*, la două cărți și anu-

me: *Epistole* de Mircea Ciobanu și *Ingeniosul bine temperat*. *Dicționar onomastic* de Mircea Horia Simionescu. ■ Simion Bărbulescu relevă simboluri și înțelesuri ale lirismului lui Radu Cârneli în comentariul *Pansenzualismul liric în poezia lui Radu Cârneli*. ■ Petru Sfetca, la cronică traducerilor, elogiază eforturile lui Zoltán Franyó de a traduce lirică românească în limba germană, *Rumänische Lyrik*. ■ Cronică teatrală al lui N.D. Pârvu relevă calitatea spectacolelor de pe scena teatrului Matei Millo, cu piese precum *Regele moare* (Eugen Ionescu), *Arta comediei* (Eduardo Filipp), *Vijelie în crengile de sassafra* (René de Obaldia). ■ La partea de documente ale istoriei literare, William Marlin aduce la lumină activitatea *Grupării literare democratice și antifasciste „Vrerea”*. ■ La rubrica de recenzii, merită a fi menționat *Atlasul lingvistic român pe regiuni* (Maramureș), vol. I, E.A.R.S.R., 1969 (Vasile Țâra).

● **[„Presa noastră”, nr. 2]** Carol Roman realizează o anchetă internațională cu tema *Ce virtuți găsiți profesiei de ziarist?* Răspund la întrebare Joseph Wright Alsop, Béchir Ben Yahmed, Iuri Jukov. □ Joseph Wright Alsop: „După părerea mea, virtuțile unui ziarist profesionist sunt următoarele: în primul rând – să aibe picioare solide, cu care să poată umbla peste tot pentru a-și strânge date, în al doilea rând – să posede o inteligență vie, care să-i permită să înțeleagă faptele pe care le-a cunoscut, în al treilea rând – să posede un grad rezonabil de curaj care să-i permită publicarea faptelor așa cum sunt ele, fără teamă și părtinire”. ■ Milena Comarnescu îl interviează pe publicistul și scriitorul Ion Băieșu în rubrica *Din culisele profesiei*: „Prezență constantă în «Scânteia tineretului» de sâmbătă, rubrica *De la om la om* semnată de scriitorul Ion Băieșu și-a câștigat de acum un public al său care, nelimitându-se la acela al ziarului pentru tineret, cuprinde și cititori ajunși sau chiar trecuți de vârsta maturității. Faptul – verificat fără intenție de sondaj dar într-un cerc de cunoștințe destul de larg – se explică atât prin valoarea de document uman ce se relevă din lectura scrisorilor publicate dar și prin maniera – proprie lui Ion Băieșu – de a da răspunsuri fie respirând un umor tonic, atunci când însuși conținutul scrisorii o cere, fie încercând să găsească rezolvări sau măcar sfaturi pline de bun simț, atunci când problemele din scrisori sunt într-adevăr demne de atenție. – *Cum s-a născut ideea rubricii?* – Cu vreo trei ani în urmă, am încercat să lansez în «Scânteia tineretului» o «poștă a inimilor sfărâmate», un curier sentimental, replică parodică la rubricile de acest gen din vechea presă. Din păcate, atunci nu am fost înțeles și acceptat. Mi s-a reproșat că încerc să-mi bat joc de oameni nevinovați, cărora le calc în picioare intenții bune și dureri sincere. Am reluat ideea doi ani mai târziu în același ziar și, de astă dată, redacția a fost alături de mine. Rubrica a început pe jumătate în glumă, ca un divertisment, cu sfaturi în doi peri pentru îndrăgostiții aflați în dificultate. Cărând, însă, cititorii înșiși m-au determinat să largesc tema convorbirilor noastre de sâmbătă, rubrica devenind cu timpul un colț al dezbaterilor etice, sub cele mai diverse aspecte. – *Cititorii care scriu acestei rubrici par a fi oameni cu o*

structură oarecum deosebită de a celorlalți. Adică oameni dispuși să se confeseze public, să ceară sprijin unei persoane care în fond, le este străină și total în afara perimetrului lor afectiv. – E adevărat. Nu oricine are curajul să facă publicitate unor întâmplări cu rezonanțe strict personale și intime. Pentru aceasta trebuie să renunți la pudoarea care îndeobște ne împiedică pe mulți dintre noi să ne confesăm unor necunoscuți. Dar tocmai aici e paradoxul: mulți tineri și vârstnici tocmai de aceea mi se confesează, pentru că sunt o persoană complet străină și, deci, din punctul lor de vedere, perfect obiectivă. În plus, rubrica și-a creat un renume și din acțiunile binevoitoare săvârșite în favoarea unor oameni nefericiți. Am ajutat copii și femei părăsite, oameni bolnavi sau singuri și, în această privință, este momentul să mulțumesc redacției «Scânteii tineretului» pentru atenția cu care înconjoară pe toți tinerii care se află în dificultate și care se adresează rubricii respective. De altfel, trebuie să vă mărturisesc că, în momentul de față, peste 75 la sută din scrisorile primite zilnic la redacție poartă specificația: Pentru rubrica De la om la om. – *De ce tonul răspunsurilor diferă de la scrisoare la scrisoare ?* – Pentru că scrisorile sunt foarte diverse. Sunt cititori care-mi scriu numai ca să se afle în treabă. Alții care au drame sau dileme stupide, false. Alții care ar trebui să fie clienți de bază ai cabinetelor de neuropsihiatrie. Pe aceștia (gândindu-mă și la plăcerea cititorilor amatori de distracție și curiozități omenesti) îmi exersezi adeseori bruma de umor pe care o am, evident, cu bunăvoința și discreția necesare. Cazurile cu adevărat grave le tratez încă cu cea mai evidentă seriozitate și condescendență, încercând să ajut pe fiecare cu ceea ce pot. Cu o intervenție la organele de stat, partid sau U.T.C. sau măcar cu o vorbă bună. Nu mi-am îngăduit, niciodată, să lezez cu ironia mea persoane care nu meritau aceasta sau să descurajez pe cei ce-mi scriau cu sinceritate și bună-cuviință. De altfel, mulți dintre corespondenți se tem foarte mult să nu fie cumva ironizați și, de obicei, își încep scrisorile rugându-mă în mod expres să-i cruț. Ceea ce, cum am spus, și fac. Uneori, însă, recunosc, nu mă pot stăpâni, mai ales atunci când dau peste cazuri «grase», evident prin naivitatea sau chiar stupizenia lor. De pildă, cazul recent al unei ospătărițe din Focșani care se lăsa intimidată de un consumator care o fascina cu privirea lui galeșă și care reușea să plece de fiecare dată fără să achite consumația. – *Aveți, probabil, destule întâmplări hazlii legate de activitatea la această rubrică, necunoscute cititorilor.* – Dacă ar fi să-mi amintesc numai de convorbirile directe sau telefonice și incidente violente cu acel vestit Paraschiv, care-și căuta femeia ideală capabilă să corespundă celor 18 condiții formulate de el într-o scrisoare devenită celebră și ar fi suficient ca să încropesc aici un mic roman, de un haz nesfârșit. Există apoi acei burlaci insistenți care vor să le găsească partenere de viață sau acele femei singure care nu-și doresc altceva decât «o persoană intelectuală, fără viciul alcoolului și defecte fizice grave». Mărturisesc cu jenă că am făcut până acum câteva «trampe» de acest gen, dar m-am descurajat repede. O pereche căsătorită prin

intermediul rubricii, adică nășită de mine, s-a destrămat brusc, ambele persoane având revelația erorii în care căzuseră. Bineînțeles, vinovatul am fost eu. N-am vocație de pețitor, și pace. – *Pentru activitatea dumneavoastră scriitoricească rubrica De la om la om vă aduce vreun folos, cel puțin documentar?* – N-aș putea spune că, până acum m-a inspirat în mod deosebit vreun caz, deși, dacă-mi amintesc bine, ideea serialului de televiziune *Iubirea e un lucru foarte mare* mi-a furnizat-o o scrisoare a unei tinere din Medgidia, care contractase o căsătorie pe peronul gării, între două trenuri, cu un tânăr necunoscut. Aproape toate scrisorile au însă pentru mine o valoare documentară adeseori importantă. Aflu întâmplări, destine omenești și concepții de viață pe care nu mi le puteam niciodată imagina. Cred că multe dintre aceste scrisori ar putea interesa și pe alți colegi scriitori, chiar pe sociologi, psihologi și lingviști și, bănuiesc, pe mulți cititori obișnuiți. Mă gândesc, de aceea să public cele mai interesante scrisori într-un volum. Dacă voi găsi o editură interesată în această întreprindere, o voi face, probabil, chiar anul acesta”.

■ Ion Pas evocă la împlinirea a 70 de ani personalitatea publicistului și autorului I. Felea. ■ Ștefan Petraru anunță apariția în E.P.L. a unei contribuții „însemnate în disciplina științifică a istoriei presei și care deschide în același timp noi orizonturi de cunoaștere în cultura noastră națională, în mod deosebit a celei brașovene. Volumul *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, de peste 500 de pagini, cuprinde o bibliografie analitică a revistei brașovene, precedată de un studiu monografic, efectuat pe baza unui vast material. Studiul monografic, de aproape 150 de pagini, prezintă publicația brașoveană de la primele începuturi, de la apariția sub titlul «Foaie literară» la 1 ianuarie 1838, până în 1866, când revista își încetează apariția. Analizând contribuția «Foi...» la dezvoltarea culturii românești, la lupta pentru eliberarea socială și națională a românilor transilvăneni și caracterul ei militant pentru înfrățirea dintre naționalități, autorul își urmărește obiectul studiului său în ansamblul istoriei noastre naționale și europene, în lumina celor mai noi cercetări istorice. Autorul urmărește în paginile revistei prezența scriitorilor și cărturarilor din celelalte provincii românești, răspândirea «Foi» pe ambele versante ale Carpaților, contribuția ei la dezbaterile pe marginea celor mai importante probleme privind dezvoltarea culturii românești unitare”.

■ În *Calendar*, I. Felea omagiază personalitatea lui Constantin Bacalbașa: „Pe fila de calendar cu data de joi, 5 februarie, scrie: «35 de ani de la moartea (1935) publicistului român Constantin Bacalbașa (n. 1856).» Ca mulți intelectuali români din veacul trecut, Const. Bacalbașa a făcut parte, în tinerețe, din mișcarea socialistă. [...] S-a stins din viață în ziua de 5 februarie 1935. Nicolae Titulescu, ministru de externe în 1935, în telegrama trimisă familiei lui Const. Bacalbașa, spunea: «Independența lui de gândire, talentul lui și combativitatea lui, care nu au călcat niciodată regulile curteniei, vor rămâne de-a pururi pilde pentru greaua profesiune de ziarist»”.

● [„**Ramuri**”, nr. 2] În *Critica ideilor literare* Adrian Marino semnează articolul *Dogmatismul genurilor literare*, în care denunță inconsistența concepției tradiționale a genurilor literare. Prin unicitatea lor, operele literare formează structuri distincte. „Întâi apare o operă inedită, insolită, și apoi se constituie conceptul genului corespunzător, în sensul unei justificări ulterioare”. În plus, fiecare operă încalcă, într-o măsură mai mare sau mai mică, normele unui gen, motiv pentru care există doar forme intermediare, hibride. Cu toate acestea, compartimentarea genurilor ajută la „identificarea și încadrarea unor opere, la caracterizarea lor sumară, moment preliminar, exterior, al analizei și judecății critice”. ■ Al. Piru publică un articol despre *Poezia lui Ioan Alexandru*. Prima perioadă de creație stă sub semnul candorii și al fragilității (debutează în 1964 la E.P.L. cu volumul *Cum să vă spun*). Doar un an mai târziu, în al doilea volum (*Viața deocamdată*, Ed. Tineretului), viziunea asupra existenței devine sumbră, chiar grotescă. *Infernul discutabil* (Ed. Tineretului, 1966) aduce, în mare parte, „o poezie de cunoaștere a universului”. Se remarcă influențe din poezia lui Blaga sau a lui Nicolae Labiș. În volumul *Vămile pustiei* (Ed. Tineretului, 1969) perspectiva asupra vieții și a morții este mai degrabă mistică. Totuși, criticul ține să precizeze că Ioan Alexandru nu a „căzut în misticism” ci că hagiografia sfântului Vasile cel Nou i-a servit doar ca punct de plecare pentru a exprima „neliniștea sufletului modern în fața morții”. ■ George Gibescu scrie un comentariu referitor la ediția a doua a *Mărturiilor* despre relația dintre Eminescu și Veronica Micle. Alcătuit de Augustin Z.N. Pop, volumul reprezintă „un exemplu de felul cum nu trebuie să se scrie o biografie” prin faptul că imaginea Veronicăi Micle este idealizată, iar anumite evenimente din viața cuplului sunt greșit interpretate. □ În aceeași rubrică, G. Gheorghită scrie despre studiul lui Adrian Marino: *Modern, modernism, modernitate*, considerată a fi o „sinteză fundamentală” a fenomenului modernității. „Farmecul cărții e dat de amestecul de minuțioasă examinare a textelor mai vechi clasice, devenită voluptate, [...] cu urmărirea celor mai noi poziții și păreri, făcută fără atât de des întâlnita, la noi, atitudine de extaziere sau nevoie de apologetism în fața teoriilor «străine» sau a «șlagărelor»”. □ Același G. Gheorghită scrie și despre volumul lui Mircea Martin, *Generație și creație*. Selecția poezilor este „inspirată”, pe când, în cazul prozei, „intrigă prezentarea mult mai favorabilă făcută unor Sorin Titel, Constantin Țoiu sau Dumitru Țepeneag, decât romanelor lui Ivasiuc sau Breban [...]”. Dincolo de aceasta, cartea lui Mircea Martin reprezintă „un debut remarcabil, îndreptățindu-ne să credem în destinul acestui critic, scăpat în viitor de amabilități oportuniste sau de exagerări sectare, făcute în numele unei «generații» căreia, de altfel, până atunci, îi va fi schimbat, în mod sigur, alcătuirea”. ■ În *Studii. Mărturii. Documente*, Stanca Fotino scrie despre *Un aspect al cercetării prozei populare* și anume despre „informator” sau „individul creator”. Naratorul unei proze populare nu repovestește un text din memorie, ci îl (re)crează pornind de la o structură, de la un model. ■ Ov.

Ghidirmic semnează articolul *Exegeze eminesciene (IV)*. Intrând în contradicție cu afirmațiile lui G. Călinescu, aserțiunile lui D. Popovici nu fac decât să verifice durabilitatea concepțiilor călinesciene. Situația se repetă și în cazul altor „adversari” călinescieni. □ Al. Bălintescu semnează un fragment la granița dintre proză și dramaturgie intitulat *Seminarul lui Camil Petrescu*. ■ Matei Alexandrescu în dialog cu poetul Virgil Carianopol. ■ Mihai Novicov semnează articolul *Alături de Sadoveanu*, în care reunește mărturii despre Sadoveanu din activitatea sa de scriitor și de președinte al Uniunii Scriitorilor.

● [„Secolul 20”, nr. 2] La împlinirea a 200 de ani de la nașterea lui Hölderlin, sunt prezentate opiniile mai multor oameni de cultură în ordine cronologică în *Omul în fața contemporanilor* și *Poetul în fața posterității*. Primul omagiu este adus de Goethe, datat la 23 august 1797, iar ultimul de Josef Weinheber, la anul 1940. □ Grigore Popa scrie un studiu introductiv pe marginea textului lui Heidegger despre Hölderlin. În opinia lui Heidegger „„nu Homer sau Vergiliu, Sofocle sau Shakespeare, Dante sau Goethe reprezintă esența poeziei, ci Hölderlin, care este [...] *poetul poetului*, iar poezia lui este *poematizarea poeziei*””. □ Apar patru versiuni în românește după o poezie a lui Hölderlin, *Hälfte des Lebens*: Lucian Blaga, *Amiaza vieții*, Al. Philippide, *Jumătatea vieții*, Ștefan Aug. Doinaș, *Jumătatea vieții*, Petru Sfetca, *Mijlocul vieții*. Sunt publicate și alte poeme (*Socrate și Alcibiade*, *Conciziunea*, *Spiritul timpului*, *Patria*, *Biografie*, *Menirea poetului*, *Cântecul destinului*, *Focul cersesc*, *Vârstele vieții*, *Timpul culesului*) în traducerea de Ștefan Aug. Doinaș și Virgil Nemoianu și Petru Sfetca. □ În *Hölderlin, poetul solar*, eseu semnat de Edgar Papu, este analizată poetica liricii lui Hölderlin, într-o direcție mitologică. □ Zoe Dumitrescu Bușulenga scrie un studiu comparatist intitulat *Eminescu și Hölderlin*. Analogia vizează nu numai elemente de estetică, ci și biografia. „Amândurora le-a fost hărăzită cunoașterea superioară, absolută, plătită întotdeauna cu jertfă și suferință, și nu bucuria comună, caldă, neștiutoare, a oamenilor de rând”. □ Este publicată piesa de teatru în versuri, *Moartea lui Empedocle* de Hölderlin în traducerea lui Ștefan Aug. Doinaș și Virgil Nemoianu. ■ Ioana Crețulescu transpune în română, un fragment din *Psihanaliza focului* de Gaston Bachelard. ■ Sunt prezentate o serie de aprecieri critice despre activitatea literară a lui Al. Philippide, în *Al. Philippide. Suflet și Cultură poetică*. Vladimir Streinu remarcă în opera sa poetică, *intelectualismul*, „preocupare de simbol intelectual”, „gustul meditației filosofice”. Nicolae Bălotă îl numește pe Philippide, „poeta poetarum”, deoarece „Vocea lui învie vocea tuturor poezilor”. ■ Ecaterina Cleynen prezintă interviul pe care l-a avut cu Félicien Marceau, *De vorbă cu Félicien Marceau*. Din această discuție, Marceau are răspunsuri sincere și spontane. Când este întrebat care ar fi rețeta succesului, acesta afirmă că nu ar trebui să existe preocuparea dobândirii acestuia întrucât cel care îl caută nu-l va avea. Este inedită și relatarea privind experiența câștigării premiului Goncourt, acesta mărturisind că a fost o zi

îngrozitoare, greu de suportat pentru un tânăr. Atitudinea scriitorului în privința existenței premiilor este relaxată, este un joc pe care nu îl ia în serios. ■ Dragoș Vrâncanu realizează un interviu cu scriitorul Carlo Cassola, *Întâlnire cu Carlo Cassola*, convorbire în care descoperă o altă persoană, diferită de cea conferită de critici. Îi apreciază talentul de a vedea realitatea limpede.

● [„Steaua”, nr. 2] Mircea Tomuș publică fragmente dintr-o lucrare mai amplă despre *Titu Maiorescu*, referindu-se la „viciile cele mai grave ale actualei receptări” a criticului, respectiv „optica fragmentată, utilizarea și referirea la citate, idei, probleme, fără prea multă sistemă, făcându-se abstracție de vreun plan ordonator”. „Pătrunsă mai adânc în intimitatea actului critic maiorescian, critica actuală nu a reușit să descifreze cu atenție nici contextul de principii, nici desfășurarea lanțului de raționamente, spiritul judecății, care l-au dus pe autorul *Cercetării critice asupra poeziei române de la 1867* la pronunțarea atât de categorică a divorțului între poezie și politică. Se spune foarte mult, dacă nu chiar prea mult, că Maiorescu îndepărta cu violență politica din sfera poeziei, dar nu ni se arată care sunt argumentele pe care gânditorul întemeiază această incompatibilitate”. În cadrul studiului este luat în discuție și *Sistemul estetic maiorescian*. Definiția poeziei duce estetica lui Maiorescu de la spațiul general al artei, la cel special al unui gen. „Este în firea spiritului său această tendință spre obiect, după cum, în întregimea lui, sistemul estetic maiorescian cunoaște o accentuată aspirație spre întruchipare practică. Că, dintre toate ramurile, a ales tocmai poezia, nu este o simplă întâmplare. Până la un moment dat al demonstrației, după cum arta fusese definită în raport cu știința, poezia va avea într-un context apropiat câteva arte cu care se învecinează și care, prin contrast, îi pot indica mai hotărât specificul. Acestea sunt muzica, pictura, sculptura; să observăm că sunt artele poetice prin excelență, gândirea lui Maiorescu stăruind, printr-un îndemn de aceeași clasică inspirație, în preajma ideii generale de substanță poetică a artelor. Avansată spre țelul pe care și l-a propus, ea rămâne o vreme într-un domeniu mai larg decât noțiunea de poezie, acolo unde liricul, dramaticul și epicul se mai află încă pe un tărâm comun”. ■ În opinia lui V. Felea, *Vămile pustiei* de Ioan Alexandru reprezintă un proces de limpezire spirituală, autorul posedând „ca nimeni altul darul vizionar, forța poetică de a ne arunca în meandrele unei lumi de mari tensiuni și de mortificante neliniști, acolo unde numai cugetul auster, puternic și plin de umilință în același timp, rezistă. Pustia, cuvânt de vastă rezonanță, simbolizează tocmai o astfel de realitate de tip ascetic, de neînlăturat, aspră și pedepsitoare, o realitate ce se află în noi și în afara noastră, tărie și blestem totodată a celor ce suntem obligați s-o purtăm și s-o traversăm întru împlinirea unor legi ascunse. Sub faldurile întunecate ale acestui concept de proveniență biblică și creștină, Ioan Alexandru întocmește cântarea drumului său pământesc, psalmii întristați ai acestei *via dolorosa*, basmul ivirii și al trecerii, al rosturilor sale de poet și de om”. Se mai observă, pe parcursul recenziei că *Vămile pustiei* con-

stituie o ascensiune a scriitorului generată de „explozia unei vitalități nestăpânite, vitalitate cenzurată apoi de un intelect lucid și edificat, însă ardent în căutările lui”. ■ T. Tihan scrie despre *Paginile de critică* ale lui Ilarie Chendi, specialist cu o activitate „recunoscută și controversată de contemporani. Cele mai multe se situează sub semnul hotărât al negației. Detractorii au fost în permanență tentați să-l ridiculizeze, dacă nu chiar să-l anuleze. [...] Privită astăzi, dintr-o mai largă perspectivă istorică, critica profesată de Il. Chendi pare, pe o latură deloc neglijabilă, puțin desuetă. Și, nu o dată, ea se află în impasul de a nu-și putea dovedi prezența, epuizându-se la nivelul unor simple adnotări și comentarii, sortite să nu-și depășească epoca. Prin forța împrejurărilor, în sfera sa de acțiune au intrat de multe ori nume insignifiante, care o atrag în zona unui sigur anonim. Iar eroarea și contradicția își pun amprenta, cu diverse prilejuri, asupra ei. Firește că, reducând-o doar la o astfel de ipostază, examenul ar fi nu numai incomplet, ci și denaturat. Pentru că există în opera lui Chendi și alte pagini care vin parcă să contrazică o asemenea imagine. Și e de ajuns să ne reamintim de cronicile sau articolele închinat lui O. Goga, M. Sadoveanu, Ion Agârbiceanu, Tudor Arghezi, Ion Minulescu, I.C. Săvescu sau Ștefan Petică. Încât unele întrebări devin inevitabile. De unde acest joc continuu de umbre și lumini care alcătuiesc în timp efigia criticului? O explicație posibilă s-ar putea găsi și în unghiul de vedere impresionist din care este conceput actul critic”. Se mai notează spiritul de „combatant”, „comentariu subtil”, „pasionat, adesea până la vehemență, al fenomenului literar. Un destin ingrat i-a interzis afirmarea deplină, pe măsura virtuților creatoare. Cu toate acestea, activitatea sa ilustrează o sensibilitate și o modalitate critică particulară care și-a avut efectul scontat în epocă”. ■ La *Viața cărților* sunt anunțate o serie de volume, primul fiind cel al lui Mircea Martin, *Generație și creație*, apărut la E.P.L., 1969, culegere de cronici, care, în opinia lui Ion Pop, „nu are nimic din arbitrariul și lipsa de ordine ce domină unele volume de acest gen, năzuind, dimpotrivă, spre o unitate internă”. „Că autorul a procedat selectiv, propunând într-adevăr «opțiuni», o dovedesc numele prezente în carte printre care Nichita Stănescu, Cezar Baltag, M. Sorescu, A. Păunescu, Ioan Alexandru, Ana Blandiana – pentru poezie, N. Breban, Al. Ivăsiuc, F. Neagu – pentru proză, A. Marino, I. Negoitescu, Matei Călinescu, N. Manolescu – pentru critică, adică o mare parte a scriitorilor reprezentativi afirmați în ultimii ani și care dau, în bună măsură, profilul epocii noastre literare. Imaginea globală oferită de comentariu e a unei substanțiale maturizări a scrisului românesc de astăzi, în sensul recâștigării și dezvoltării atitudinii meditative și al unei largi deschideri spre cele mai variate forme de expresie. Caracterizându-i pe scriitorii amintiți, criticul poate avea satisfacția de a descoperi mai peste tot o certă evoluție. El nu are însă ambiția sistemului cu orice preț și a caracterizărilor excesiv generale, conștient de vanitatea îngrădirilor conceptuale într-un domeniu prin excelență al individualului”. □ Al doilea volum recenzat este *Cate-*

drala, de Virgil Duda, fiind, notează T. Tihan, „o replică dată unei anumite literaturi pe care trecerea timpului a așezat-o în zona succeselor. E vorba de acele fastidioase și incolore romane zise ale uzinei etc., care schematizau nepermis realitatea, asociindu-și o optică pedestră. În cazul de față nu numai că asemenea poncife nu mai funcționează, dar ele sunt și respinse cu salutară detașare. Domeniul investigat este privit din interior, cu ochii unui cunoscător avizat. Sunt urmărite, în primul rând, relațiile dintre oameni, comportamentul lor într-un ansamblu social (aici o mare uzină), capabil să le definească specificul existențial. O atare problematică îl ademenește, fără îndoială, pe tânărul prozator și devine, până la urmă, unica sa «obsesie». [...] Dacă ar fi să consemnăm doar tematica și perspectiva pe care o deschide romanul, am putea să ne declarăm oarecum mulțumiți. Numai că atunci ar trebui să-i ignorăm cu bună știință defectele. Și, mai ales, să uităm momentele de insatisfacție avute în timpul lecturii”. □ *Până unde pot muri* de Ion Sofia Manolescu (Ed. Tineretului, 1969) „se arată parțial sub nivelul așteptărilor” este de părere Petru M. Haș, după ce purcede la o scurtă comparație cu volumul de versuri *Soare scufundat*, apărut în 1969. Motivul este că autorul „uită să continue linia ce se vedea a fi de bun augur”, reprezentându-l pe autor „foarte adesea în ipostaza defavorabilă a înstrăinării de sine prin versuri nefast dezordonate, conceptuale, ermetice. Cursivitatea din *Între mine omul și voi cartofii* dispare, cuvintele se asociază strident rezultând o totală incongruență”. □ Mai sunt prezentate de Mircea Muthu volumul de estetică și teorie literară al lui Grigore Smeu, *Sensuri ale Frumosului în estetica românească* (E.A.R.S.R., 1969), de Valentin Tașcu, volumul de versuri *Noaptea risipitorului* (E.P.L., 1969) pe care autorul „și-l dezechilibrează singur, prin neglijența cu care transcrie unele (nu puține) compuneri insuficient evaluate, alături de altele de certă rezistență”. ■ La *Mențiuni și opinii*, se consemnează apariția unui supliment social-politic și de cultură, „foarte reușit” al ziarului „Steaua roșie” din județul Mureș. De asemenea, numele lui Florin Manolescu este citat ca unul nou, „important” prezent la *Cărțile săptămânii*, din „România literară”: „Recunoscând, cu modestie, limitele reale ale criticii, în fața creației, Florin Manolescu nu ambiționează să realizeze, deocamdată decât rolul strict funcțional al acestei discipline”. ■ Sunt publicate versuri de Victor Eftimiu, Mihai Beniuc, Aurel Gurghianu, Dinu Flămând.

• [„**Tânărul leninist**”, nr. 2] N. Tue scrie articolul *Cartea social-politică, în sprijinul educării tinerilor*: „În scopul perfecționării instrumentelor de investigare teoretică și practică a proceselor sociale, politice și economice s-a mărit numărul colecțiilor cu o tematică cuprinzătoare, care să înlesnească cititorului cunoașterea progreselor realizate în domeniul unor științe sociale, contactul cu unele idei contemporane. Astfel, alături de colecții ca: *Materialismul dialectic și științele moderne* și *Teorie și metodă în științele sociale* au apărut colecțiile *Biblioteca organizării și conducerii științifice*, *Capitalismul contem-*

poran și teoria economică, Biblioteca de filosofie și sociologie, Idei contemporane, precum și colecțiile din domeniul istoric *Evocări* și *Mica bibliotecă de istorie*. Un număr însemnat de lucrări apărute în 1969 tratează probleme ale dezvoltării democrației și personalității, a statului și a națiunii, probleme de etică și estetică, activitatea economică și culturală educativă a sindicatelor”. ■ Teodor Bratu scrie versurile și muzica pentru libretul *Bluze albastre*: „Vechiul cântec de brigadă/ Ce-l cântară «Livezenii»/... Sus casmaua, sus lopata,/ .../ Drumuri să tăiem în piatră”.

● [„Teatrul”, nr. 2] Numărul se deschide cu textul *Eugen Ionescu la Academia franceză*, semnat de Șerban Cioculescu: „Reprezentate pe toate meridianele, de mii și mii de ori, în zeci de idiomuri, piesele lui Eugen Ionescu i-au conferit o celebritate planetară înainte ca Academia franceză să-i deschidă porțile fără mofturi, de la întâiul scrutin. Este totuși o nouă și supremă consacrare oficială, dacă i se mai simțea nevoia, după primirea piesei *Setea și foamea* la Comedia franceză. [...] Celebru, *urbi et orbi*, Eugen Ionescu va cunoaște, ca și Jean Cocteau, plăcerea de a gusta austerele rigori ale ședințelor academice de recepție sau de discutare a veșnic neîncheiatului *Dicționar al limbii franceze*. Păcat că acesta a trecut totuși de litera primă și că nu se mai poate glosa interminabil asupra câte unui cuvânt de palpitant interes, ca acela de *angoisse*, în privința căruia nimeni nu ar avea atâtea de spus ca noul academician. [...] În fond, orice operă de artă născută în durere (ca și omul) este o biruință a creatorului asupra vieții care i-a refuzat fericirea, chiar dacă nu i-a precupețit succesele. Dacă *Jurnalul* lui Eugen Ionescu ne dezvăluie, ontologic vorbind, drama unui soț, tată și scriitor norocos, dar sufletește neîmpăcat, întrucât «un *eu anxios* se ridică împotriva *eului* senin» și-i tulbură somnul, opera lui are puterea cathartică, de care vorbea Aristotel, de a ne elibera sufletele de toate spaimile și îngrijorările. Pentru această faptă de artă și de omenie, fie salută de noi toți intrarea sub cupola Academiei franceze a Fiului risipitor”. ■ Ion Pas semnează *Eu, cetățean plătit*: „S-a pierdut, în câmpul manifestărilor din ultimul sfert de veac al teatrului românesc, o deprindere (de ce n-am folosi termenul: o tradiție?) care imprima caracter de eveniment oricărei deschideri de stagiune, iar pe parcursul ei – fiecărui spectacol nou. [...] Autorii noștri de astăzi, cu audiența cea mai categorică la public (Aurel Baranga, Horia Lovinescu, Paul Everac – lista, pe-o oarecare scară, nu e epuizată) se pot considera născuți într-o zodie fericită și ar avea cu atât mai mult îndatorirea să nutrească sentimente de respect, dar și de compasiune, față de înaintași. Revenind la locul de unde am pornit, exprim nedumerirea, și chiar nemulțumirea, că nu se mai pune un accent sărbătoresc pe actul de cultură și de manifestare artistică pe care îl constituie deschiderea unei stagiuni teatrale și premiera unor noi piese, cu atât mai mult când e vorba de o producție originală. [...] Mi se pare că nu exagerez dacă propun preluarea unei tradiții care, la vremea ei, a dat rezultate fructuoase. Merg până la a propune ca stagiunea să se deschidă la aceeași dată, respectiv

jumătatea lunii septembrie, de către toate teatrele din țară, în prezența factorilor locali politici, culturali, cu o piesă originală, absolut inedită, nu bagatelizată, în interesul... rodării, la sfârșitul stagiunii anterioare, nu așa cum s-a întâmplat deseori, de-a dreptul maltratată pe scenele grădinilor de vară”. ■ În *Premiile Uniunii scriitorilor pentru dramaturgie*, Eugen Luca publică textul *Paul Anghel*: „Premierea de către juriului Uniunii Scriitorilor a *dramaturgului* Paul Anghel dobândește o semnificație aparte. Se sancționează, astfel, dincolo de o lucrare anume sau de un autor, un principiu: viabilitatea unei piese teatrale se verifică nu numai la rampă, ci și la *lectură*. Succesul de scenă sau căderea unui spectacol – fenomen ținând de atâția factori în afara valorii textului – pot induce în eroare; nu, însă, lectura. [...] Afirmativ, gestul premierii e, totodată, polemic. El vizează pe cei ce nesocotesc, flagrant uneori, principiul impus de marea dramaturgie: pe artizanii teatrali, pe așa-ziii «oameni de meserie», pe tehnicienii care posedă la perfecție toate trucurile de smuls lacrimi celor slabi de înger și de declanșat râsul grosolan, tâmp. Pe scena Teatrului «Bulandra», ca și pe aceea a Naționalului craiovean, *Viteazul* – s-o recunoaștem – a eșuat. Critici, de o amabilitate extremă față de meseriașii conștiințioși sau nu, amenințând, însă, cu toții să mențină dramaturgia noastră în smârcurile mediocrității (dar care se întâmplă să facă uneori «rețete»), s-au grăbit să conteste atunci «teatralitatea» basoreliefului dramatic al lui Paul Anghel. Mai mult, și mai grav, să pună acest imaginar cusur în directă relație cu caracterul *literar* al lucrării, ca și cum valoarea literară ar anula, prin ea însăși, caracterul teatral al lucrării, ca și cum dramaturgul n-ar trebui să fie un creator de limbă și de lumi, ci un biet meșteșugar, dotat cu o anume dexteritate, un abil *amuseur*. Nu e pentru prima oară când «oamenii de meserie» stabilesc cu aerul cel mai firesc o astfel de relație absurdă, pentru a torpila opere valoroase. Oricât de straniu, un atare mod de a aprecia o lucrare dramatică a dobândit totuși un anume drept de cetățenie în lumea făcătorilor de teatru. [...] I-a fost adusă, cu decenii în urmă, lui Camil Petrescu bunăoară, când și-a prezentat piesa *Danton*, capodopera dramaturgiei noastre istorice. I-a fost adresată, de asemenea, lui G. Călinescu, văduvit de satisfacția de a-și vedea montat admirabilul text dramatic, cu pronunțate accente antifasciste, *Șun*, care-l exprimă poate cel mai fericit. Nici Blaga, încă persecutat de regizori, nu a scăpat unui astfel de reproș care, aiurea, nu l-a ocolit nici pe un Claudel, jucat astăzi cu săli pline. Paul Anghel se află, prin urmare, într-o companie care-l onorează, iar tratamentul aplicat de unii piesei sale nu face decât să demonstreze persistența unor prejudecăți dintre cele mai nocive. [...] Distincția acordată lui Paul Anghel pentru *Viteazul* am dori-o un imbold, însă pentru alte montări pe măsura valorii lucrării. Atunci abia premiera dramaturgului Anghel ar dobândi deplina sa semnificație”. ■ Vintilă Ivănceanu scrie textul *Radu Dumitru*, despre creația acestui scriitor: „*Portocala verde*, prima piesă a lui Radu Dumitru, mi se pare o comedie savuroasă și deloc gratuită. [...] Mijloacele satirei nu sunt tradiționale, autorul bă-

tându-și joc de eroii săi, nu printr-o acțiune denunțătoare de moravuri, ci silindu-le să se denudeze încetul cu încetul, până când, într-un spațiu scenic fără evenimente, personajele se anulează prin limbaj. Mecanismul, de cele mai multe ori, constă în epuizarea semantică a tuturor posibilităților de conotații dintr-un cuvânt. [...] O altă metodă de obținere a comicului, tot prin limbaj, este acumularea unor tone de locuri comune. (De acord, Eugen Ionescu a brevetat procedeul, însă nu văd de ce n-ar putea fi aplicat și de alții, dacă ne gândim că Rabelais are un capitol întreg făcut din clișee.) [...] *Vizavi*, piesă scrisă aproape toată în litera V și W, e un exercițiu de virtuozitate. [...] Piesa debordează în invenții lingvistice. Radu Dumitru transmite stările paroxistice, aglomerate halucinant chiar și prin grupuri de consoane adăugate minuțioaselor indicații scenice. Senzația de grotesc capătă intense ascuțimi, accentul punându-se pe efortul actorilor care vor trebui să recurgă la pantomimă. [...] Singura piesă jucată până acum, *Bătătură, bătătură de fiecare zi*, arată la Radu Dumitru un incontestabil simț al tragicului. [...] De data asta, autorul recurge la un limbaj oarecare, un limbaj obișnuit, însă dispunerea replicilor, încrucișate pe subiecte diferite, dar având o consecvență frapantă, răspunde stărilor tragice din personaje. Iar consecvența logică a replicilor, deși, cum spuneam, încrucișate, se explică tocmai prin unitatea universului construit, al cărui determinant comun este degradarea ființei. [...] Nu de mult, a apărut în «România literară» *A opta zi, dis-de-diminează*, care, cred, reprezintă un succes excepțional al tânărului autor. O virulentă piesă antirăzboinică, direct angajată în social, într-un social de largă generalizare. Ceea ce dă o mare eficacitate socială textului este performanța estetică de gradație a tonului, de la comicul cel mai frust până la tragicul cu ecou antic”. ■ Matei Călinescu semnează *Teodor Mazilu, naivul*: „Vocația fundamentală a lui Teodor Mazilu (fie ca prozator, fie ca autor de teatru) este aceea a satirei, din unghiul unui moralist: pe această linie s-a făcut mai de mult observația (perfect îndreptățită) că prozele sau piesele lui au adevărată structura unor «caractere». Interesant de notat mi se pare că, dedusă din diversele lui manifestări (de-a lungul a două decenii de activitate literară), imaginea scriitorului însuși se constituie ca un «caracter»: vocației satirice îi corespunde, pe acest plan (al biografiei în imaginar, singura adevărată), o vocație a seriozității, în care se întâlnesc, pe de o parte, o naivitate programatică, inflexibilă, pe de altă parte, o amărăciune care poate ușor trece drept mizantropie. [...] Defectul și totodată meritul teatrului lui Teodor Mazilu este lipsa lui de «tehnică»: consecvent cu sine, autorul își îngăduie să fie chiar mândru de stângăcia lui. În fond, se poate face teatru, ignorând pur și simplu legile teatrului (și fără a ajunge, bineînțeles, la «antiteatru»). Se poate face teatru cu *naivitate...*”. ■ *La 8 întrebări ne răspunde Eugen Barbu*; întrebările pe care le pune redacția revistei sunt: „1. Ce loc ocupă – și ce preț – scrierile dramatice, în ansamblul activității și operei dumneavoastră de prozator? Cum și în ce împrejurări vă ispitește abordarea genului dramatic? 2. De la Să nu-ți faci pră-

vălie cu scară și Labirintul (comedia Sfântul, fiind, după câte știm, anterioară) ați tăcut ca dramaturg. De ce? Or, s-a scurs de atunci un răstimp de gestație pentru o nouă lucrare? – *Apropo de această eventuală nouă lucrare, dar și independent de ea, ce probleme socotiți că are de înfruntat și de dezlegat, în momentul de față, dramaturgul nostru, pentru a realiza o scriere dramatică în măsură să răspundă (și să corespundă) cerințelor – și gustului – vremii?* 3. *În ce măsură observați, ca lector și ca spectator de teatru, că asemenea cerințe sunt – sau nu sunt – satisfăcute de creatorii și de creația dramatică și de spectacolele noastre din ultima vreme?* 4. *Ce rol acordați ideilor de autenticitate artistică, de autenticitate națională, de originalitate, de noutate, scrisului nostru dramatic (și artei noastre scenice) în raport cu ce se întâmplă pe alte meridiane? În tendințele scrisului și modalităților noastre teatrale, vedeți desenându-se un răspuns la întrebările ce agită astăzi mișcarea teatrală mondială?* 5. *Ce părere aveți despre noțiunea și despre acțiunea de «promovare» a scrisului dramatic original?* 6. *Ceva despre contribuția cronicii dramatice (și a altor factori) la acțiunea de punere în lumină a producției naționale de teatru...* Aveți cumva ceva de zis și despre așa-numitul «nou val» în dramaturgie? 7. *Ajung criteriile estetice, pentru ca această producție să fie efectiv bine orientată?* 8. *Ce impresie și amintiri v-a lăsat contactul dumneavoastră personal – de autor și de cronicar teatral – cu teatrul?»* Eugen Barbu răspunde: „1. Am scris teatru întâmplător. [...] Am bănuț, foarte tânăr fiind, că voi fi un dramaturg, pe urmă am abandonat ideea din pricina unei artificialități impuse a genului. Sunt prea multe convenții în teatru. Spre deosebire de părerea brutală a lui Nicolae Manolescu, mă consider totuși un scriitor pentru scenă (poate numai și pentru că dialogurile pieselor mele nu sunt de tot tâmpite). Acest critic a anulat dintr-un condei volumul meu de teatru cu o plăcere ce nu mi-a scăpat. De fapt nici nu mă citise. [...] 2. [...] Să ne întoarcem la problemele dramaturgiei actuale. Ne zbatem între Ionescu și tradiție. Rezultatele sunt hibride. Am văzut o piesă bună de Everac, cred că Mazilu are un condei bun, dar a devenit manierist, se imită adică pe sine. Tinerii? Tinerii vor să pară curajoși, dar sunt ilari. Îmi plac dintre ei: Neagu Basarab, Leonida Teodorescu și Naghiu. [...] 4. Autentic în România a rămas, printre alții, Blaga. *Meșterul Manole*, ca și alte piese ale sale, au *aerul mioritic*, care este una dintre coordonatele autenticității în România. Cred că Ioan Alexandru, poetul, dacă ar scrie teatru, s-ar apropia de acest spațiu pur al sufletului nostru. Ceea ce scriu diferiți copii sunt sinistre așteptări ale lui Godot, potrivite ca nuca în perete. Neliniștea noastră are alte valențe. Nu putem să pătrundem în literatura mondială decât fiind noi înșine. Ca nordicii, ca rușii, ca englezii. Dacă o facem pe franțuzii, o să rămânem niște epigoni sinistri. 5. Se încurajează prea mult impostura de către oameni nepregătiți. Cel mai semnificativ lucru în această direcție e că acum zece ani jucam numai piese de un realism crâncen, iar acum numai trăzneli. Nu reușim să stăm niciodată la mijloc, adică pe linia bunului simț. De ce?

Pentru că *încuiații* devin peste noapte *liberali*! Mi-e dor de o rigoare nemai-pomenită în literatură. De un Titu Maiorescu... 6. [...] Noul val? Haida-de! N-avem nici un nou val. Avem niște imitatori nefericiți, atât. Noul val ar trebui să fie sincer, nu să se dea pe după plop; să se bată pentru adevărurile ce trebuie spuse. A ironiza la infinit pe Tanța și Costel nu ajunge. Sunt lucruri și mai crunte de afirmat. 7. Nu ajung criteriile estetice. Ne trebuie cronicari onești care să explice că, ideologic, teatrul nostru este foarte sărac. La Congresul ultim al partidului s-a vorbit despre *realitatea nefardată* care trebuie să apară în operele scriitorilor. Unde sunt ele, acele opere? Ori au fost respinse de către secretari literari cu frică, ori nu au fost scrise acele piese de atâtea ori promise...". ■ V. Mândra vine cu *Lirismul dramaturgiei române*, observând: „În ceea ce privește literatura noastră dramatică, ea mi se pare a fi esențialmente *lirică*, prin consecvența caracterului său subiectiv, de angajare directă a autorului în dezvoltarea literară a conflictului. Prin *lirism* nu înțelegem așadar, în nici un caz edulcorarea sentimentalistă și participarea afectivă a creatorului la dezvoltarea materialului său artistic”, dar „Lirismul teatrului românesc nu trebuie înțeles, firește, ca o nesfârșită dezlănțuire a efluviilor de poezie cantabilă. Lirică este – în primul rând – luarea de atitudine a autorului dramatic, viziunea sa istorist-polemică”. ■ În textul *Sentimentul istoriei*, Margareta Bărbuță spune: „Teatru de inspirație istorică? Teatru de inspirație actuală? Istoria se leagă de prezent prin năzuința fierbinte a omului de a fi, mai presus de orice, *Om*. Este țelul suprem al politicii Partidului Comunist Român, încă de la înființarea sa. Iar datele istorice ale acestei politici sunt etape înflăcărâte ale luptei pentru atingerea țelului. Dramaturgia noastră se poate încălzi la dogoarea acestor flăcări”. ■ Miron Radu Paraschivescu semnează *Imposibila reconstituire*, un text despre al doilea film al lui Pintilie, *Reconstituirea*, concluzionând: „Ambiguitatea poetică poate fi rodnică, dar nu cred nici în poeții care scriu proză, nici în pictorii care fac sculptură, sau viceversa, și mă tem că difuzarea unei energii artistice în mai multe direcții poate echivala cu o risipă în paguba și uneia și alteia, iar nu cu un câștig pentru fiecare. Nu știu ce ar putea rămâne din *Reconstituirea* fără dialog, dar știu sigur ce-ar putea rămâne din *Livada cu vișini* fără ecleraj. Personal, când voi face film, mă voi opri la cel mut. Adică la alfa. A doua literă nici nu mă interesează”. ■ Apare pentru prima dată *Carnet neteatural de Nicolae Manolescu*, cu textul *Teatrul în căutarea adevăratului autor*: „Răsfoiți revistele de cultură și veți vedea, în aproape toate – ce spun eu, în toate, *fără excepție* – că teatrul are pagina, sau jumătatea lui de pagină, separată de paginile unde se publică ori se discută literatura. Ca și cum teatrul n-ar mai face parte din literatură. Ca și cum teatrul s-ar fi eliberat de tutela literaturii. N-ar trebui oare să revedem teoria tradițională a genurilor? Genul dramatic ține astăzi de literatură, cam tot atât cât ține, să zicem, cinematograful. Prin teatru înțelegem din ce în ce mai des spectacolul de pe scenă, așa cum prin cinematograf înțelegem spectacolul de pe ecran. Lumea nu mai citește teatru,

lumea merge la teatru. În curând, a vorbi despre textul unei piese ni se va părea la fel de greu ca a vorbi despre scenariul unui film. [...] Din teatru, ca spectacol total, nu supraviețuiește decât textul. Pentru că, durabil este, în cele din urmă, în teatru, tot numai ceea ce ține de literatură”. ■ La *Cronica dramatică* găsim comentate mai multe reprezentații. □ *Mandragora* de Niccolò Machiavelli (*Teatrul de Comedie*), de Aurel Dragoș Munteanu. □ *Nunta lui Figaro* de Beaumarchais (*Teatrul Giulești*), de Ileana Popovici. □ *Primarul Lunii și iubita sa* de Al. Mirodan (*Teatrul Mic*), despre care scrie Mira Iosif: „Antiumanul, dezumanul e denunțat cu gingășie și tristețe. Terenul de acțiune: iubirea. Pe acest teritoriu șubred se dau toate bătăliile morale în piesele lui Mirodan. Din multe puncte de vedere *Primarul Lunii și iubita sa* conține datele unui test, contururile unui portret-robot pentru tot teatrul său. Este o piesă publicistică, lirică, construită în stilul unei anecdote, adică sumar compusă, lipsită de caractere dramatice și, în același timp, fermecătoare”. □ *Geamandura* de Tudor Mușatescu (*Teatrul Giulești*) reprezentație comentată de Valeria Ducea: „Despre *Geamandura* de Tudor Mușatescu la Teatrul Giulești nu se pot spune prea multe. Reprezentația nu are nimic șocant, nimic violent. Autorul, ca și creatorii spectacolului nu au pretenții răsturnătoare; nu «demitizează», nu «demistifică», nu «contestă», nu... Aici lucrurile se petrec limpede, firesc, de-a dreptul și simplu; încât ți-e parcă rușine să mărturisești că-ți place, ca să nu fii «marcat», doamne iartă-mă, de primitivism. Căci, ce e drept, textul dramatic și spectacolul nu-s construite pentru cei foarte «lucizi», pentru cei care adoră montările cifrate și de «gândire încordată», de «cruzime» și de suspansuri, de intensă convulsie și trepidație nervoasă. *Geamandura* e destinată celor senini, cu gustul ingenuu, rămași sentimentali și fără teama de a o recunoaște. E o lucrare nesofisticată, fermecătoare și înduioșătoare prin chiar naivitatea problematicii ce atacă, prin simplitatea ușor convențională a întâmplărilor; pe această linie, este o broderie lirică și în același timp spumoasă, străbătută de umor, are chemarea și darul de a întări în noi încrederea în posibilitatea unei vieți de omenie, trăită într-o atmosferă neviciată, disponibilă la iubire și sentimente curate”. □ Teatrul de Stat din Brașov: *Albatros* de Radu Theodoru, piesă comentată de Radu Albala: „Ceea ce surprinde în această lucrare, scrisă – sau cel puțin prezentată în premieră – în ianuarie 1970 nu e atât abordarea unui subiect întotdeauna emoționant, întotdeauna tulburător prin însăși esența evenimentelor pe care le evocă, ci maniera în care, după ce a fost, și nu o dată, și nu de două ori, și nu de o sută de ori, reluat, pe scenă, în literatura beletristică și pe ecrane, în țara noastră, ci maniera, așadar, în care l-a abordat din nou autorul, în zilele noastre. [...] Albul e alb, negrul e negru, mecanismul e fără cusur. Nici o adiere nu vine să așeze vreo frunză pe nuditatea neînsuflețitelor stane de piatră, făcându-l pe spectator să se minuneze: uite, e pentru prima oară că văd un personaj pozitiv care..., e pentru prima oară că văd un personaj negativ care nu... Intențiile comice, aliniate în actul întâi, unde e o bună scenă de revistă de gră-

dină de vară, numeroasele împușcături și efecte de pirotehnie nu reușesc să salte spectacolul peste pragul unei searbede caducități”. □ Studioul Casandra: *Piatra din casă* de Vasile Alecsandri semnat I. P.: „[...] «musical» după Vasile Alecsandri este o «improvizație liberă» pe tema binecunoscutului vodevil, mărturisită ca atare, cu scuzele de rigoare față de autor. Ar fi deci neavenit să căutăm în spectacol blajina satiră moldovenească – după cum ar fi în genere neavenit să căutăm orice altceva ne-am imagina dinainte că s-ar afla acolo la locul său. Tot ce putem face, ca spectatori, este să intrăm în sală liberi de orice prejudecată și să fim receptiv față de jocul ce ni se propune, și în care ni s-a rezervat un anumit rol”. □ Teatrul „Matei Millo” din Timișoara: *Regele moare* de Eugen Ionescu prezentat de Dinu Săraru: „«Ultimul dintre clasici» și-a ocupat fotoliul la Academia franceză. Cu sabie și cu bicorn, în acel binecunoscut costum semicarnavalesc al «nemuritorilor» Eugen Ionescu va mai putea scrie, oare, *NU?!?* [...] Ceea ce surprinde, după părerea mea, și face unicitatea acestei opere menită să rămână în literatură așa cum a rămas *Richard al III-lea* sau oricare alta din capodoperele shakespearene, ceea ce surprinde, zic, și face unicitatea acestei pagini de geniu dedicată «condițiunii finite a omului» și în care se face o atât de vibrantă descriere a «complexului vinovăției», este apelul, permanent, la ridicolul tragediei. [...] Nimeni nu s-a oprit mai atent asupra ridicolului din această tragedie, ridicol care și dă temeiul tragicului. Debutând în plină comedie, ideea morții nu apare însoțită, de la început, de însemnele grave ale tragediei. Anunțarea faptului că regele urmează să moară în viitoarele nouăzeci de minute este brusc anulată, în ecoul ei tragic, de prezența reală a regelui derizoriu și ridicol (însoțit, cum scrie și Ionescu în indicații de «o muzică regală derizorie») care se complăce în a trata el însuși vestea cu o ușurătate vecină cu clovneria. [...] La Timișoara, *Regele moare* s-a jucat în regia și scenografia lui Mircea Marosin care n-a avut deloc, în acest caz, intuiția faptului că «tragedia este nițel ridicolă». Fiind (regizorul) în tot, și în toate, sobru, glacial, crispat, ridicolul a venit din altă parte, nu din tragedie”. ■ Se publică *Marin Sorescu și Dumitru Solomon de vorbă cu Giuseppe De Santis*: „(M.S.): – Cred că se poate vorbi de o criză a textului de teatru. După șocul produs de Ionesco și Beckett, nu au apărut alți mari dramaturgi... (D.S.): – Au apărut, dar n-au șocat atât de puternic... (G.D.S.): – Majoritatea autorilor de teatru au rămas la problematica burgheză, la schema triumphiului tradițional. În Italia, de pildă, după Pirandello s-a scris foarte puțină literatură dramatică de valoare, cu o substanță nouă. Dacă este ceva nou în teatrul italian acest nou se manifestă mai ales în așa-zisul music-hall, prin spectacolele remarcabile de teatru complex (muzică, balet, pantomimă) realizate de Dario Fo și Franca Rame. [...] (M.S., D.S.): – Este neorealismul un fapt artistic sfârșit ? Poate cuprinde el problematica atât de complexă a existenței moderne? (G.D.S.): – Neorealismul a apărut ca o expresie a luptei antifasciste, ca o necesitate vitală de replică, de protest, de revoluție în cinematografie. Cine a fost protagonistul luptei antifas-

ciste? Omul de pe stradă, cum îi spun eu, cu alte cuvinte omul din popor, acela care avea să deschidă noua istorie a Italiei. Neorealismul l-a redescoperit pe omul de pe stradă, l-a făcut erou principal al vieții. Când societatea italiană s-a stabilizat și capitalismul a redevenit puternic, s-a produs o mutație și în cinematograful, care și-a ales alți protagoniști. După părerea mea, neorealismul s-a prăbușit odată cu apariția filmului *La Dolce vita*, care a introdus în primul plan burghezia”. ■ În secțiunea *Cartea de teatru* apar două cronici: □ prima, *Romanul teatral* de Mihail Bulgakov, recenzat de Mona Iuga: „[...] în *Romanul teatral*, personaje, întâmplări, caractere și atitudini există numai pentru ca să transfere spiritul cititorului pe planul conceptelor, al sintezei teoretice, în mod indirect, evitându-se astfel teoretizarea inexpressivă, cu efect diluat”. □ Ovidiu Constantinescu scrie despre B. Elvin, *Teatrul și interogația tragică*: „Spirit speculativ, cu multă inițiativă și cu unele interpretări surprinzătoare, B. Elvin este în același timp un spirit metodic și organizat, străduindu-se să păstreze riguros echilibrul argumentației și fundamentând-o pe un sistem bogat și divers de referințe și citate din esteticienii reprezentativi ai teatrului occidental (există chiar un citat din Apocalipsul lui Ioan, care este pomenit nu în calitate de estetician, nici de dramaturg, ci ca inspirator al anumitor circumstanțe din piesa lui Eugen Ionescu, *Foamea și setea*)”. ■ Revista publică *Acești nebuni fățarnici*, comedia „într-un prolog și trei acte (cinci tablouri)” de Teodor Mazilu.

● [„Tomis”, nr. 2] În „*Micile*” *subterfugii ale criticii*, Cornel Regman pledează pentru franchețe, pentru „exprimarea decisă și deschisă a opiniei, o calitate indispensabilă în critica literară, dar ca de atâtea ori ea nu «merge» singură, ci formează o unitate simbiotică alături și împreună cu alte însușiri la fel de necesare. Mai des se însoțește cu gustul. [...] Fără o astfel de însoțire, franchețea e dezarmantă: da-urile și nu-urile ei empirice vor prețui foarte puțin”. Analizând peisajul critic românesc, semnatarul articolului concluzionează: „Prea mulți critici evită să-și ia răspunderea unei atitudini deschise, în care să se citească deopotrivă gustul, priceperea, deschiderea etică și estetică spre lume, căci în măsura în care sunt sincere ele implică un curaj, un program de continuitate, trebuința de a sări fără ezitare în apărarea lor”. ■ Al. Protopopescu comentează particularitățile liricii lui Miron Radu Paraschivescu din volumul *Scrieri*: „Întrunită sub titlul *Scrieri*, lirica lui Miron Radu Paraschivescu apare iată în propriul efort ca un fenomen de heterodoxie, liberă de orice norme și rigori, mereu angajată în propriul efort de eliberare”. Analizându-i opera, recenzentul concluzionează: „Avem în față opera unui fanatic iubitor de oameni și de frumos, o operă compusă din forme cristaline ce uneori se exclud unele pe altele, în efortul lor de a cuprinde și trăi totul. O operă poetică cu un relief mult zbuciumat aflat încă în plin anotimp seismic. Înăluntru ei sălășluiește poetul veșnic lucrător la explozia lumii”. ■ I. Negoțescu scrie despre „Un oniric angajat: Florin Gabrea” și comentează volumul *Hanimore* despre

care notează: „Culegerea nuvelistică ne reține atenția din două motive: mai întâi, desigur, fiindcă ne aflăm în fața unei certe realizări estetice; apoi, fiindcă, în cadrul mult disputatei literaturi onirice, descoperim un caz de literatură angajată”. Analiza sa continuă: „Dacă literatura onirică a lui Florin Gabrea se leagă strâns de experiențele suprealismului, poezia sa aridă și perfect organizată din *Lecție* o dovedește mai puțin cu amplul delir, temător de poezie, dar izbucnind din zonele întunecate ale lirismului său adânc, ce se desfășoară în nuvela poetică de incoerență *Te vei întoarce, nu vei muri*, unde epicul prozastic triumfă totuși, cu zecile sale măști-viziuni alcătuind un cortegiu cu strălucire dirijat de acest autor aspru cu sine și cu cititorii săi”. ■ În *Romanul periferiei? De ce nu; Niculae Frânculescu – Dudul rubiniu*, Marin Mincu consideră că „în literatura română, mahalaua reprezintă un cadru fundamental, fiind exploatată infinit de la pitorescul sordid până la pura transcendere. Mahalaua a creat un stil, impunându-se pe plan european”. Cu *Dudul rubiniu*, autorul „se instalează într-un cadru fundamental, circumscriind aspecte și evenimente, descriind obiceiuri speciale (aproape eresuri) și captând treptat materialul expresiv. [...] Niculae Frânculescu se realizează ca prozator cel mai bine, tocmai în momentele când posedă în mod impecabil limbajul argotic, caracteristic mediului în care evoluează personajele sale”. Analizând romanul, recenzentul constată că „*Dudul rubiniu* se impune estetic prin noutatea exotica a limbajului argotic. Acest limbaj este caracteristic pentru o anumită latură a limbii noastre și nu trebuie refuzat. Invenția expresivă poate crea un univers nou sau îl poate distruge”. ■ În *Panait Istrati și editorii săi parizieni* (I), Al. Oprea reproduce o parte din corespondența Panait Istrati–Romain Rolland cu scopul de a „reconstitui cu mai multă exactitate și mai în amănunțime, filmul relațiilor cu editorul francez care dezvăluie amănunte inedite din diverse arii ale biografiei ca și din procesul de zămislire a operei”. ■ Marcel Petrișor vorbește despre *Reflexivitatea poeziei lui Ion Negoitescu*, încercând să identifice „valențele unui demiurg păgân care, pe măsură ce se dezvăluie, se și ascunde tot atât de mult”. Analizând anumite volume, semnate Ion Negoitescu (*Sabaios, Dinamo, Terme, Bachanală, Secțiunea de aur, ciclul Snagov, Moire* ș.a.), semnatarul articolului ajunge la concluzia că „specificul negoitescian constă în faptul că datorită supleții sale intelectuale, rafinamentului estetic și spiritului său critic, reflexivitatea pe care o naște poezia sa privește cele mai adânci zone ale conștiinței, acele zone în care spiritul angajează orice eu în cel mai fascinant joc cu sine”. ■ Sub titlul *Un dramaturg nevalorificat: Em. Papazissu*, Enache Puiu schițează personalitatea artistică a celui invocat în titlul articolului, prezentând reperele esențiale ale poetului și ale dramaturgului, fără a pierde din vedere activitatea publicistică desfășurată la „Adevărul literar și artistic”, „Universul literar”, „Cele trei Crișuri”, „Curentul literar”, „Tribuna”. Analiza volumelor de versuri (*Raze de soare, Soare într-un strop de rouă*) îi relevă lui Enache Puiu „un poet al versului în formă clasică, creația sa fiind un

continuu jos de umbră și lumină care cântă micile bucurii și suferințe ale vieții – parfumul florilor, candoarea mieilor, seceta, îmbolnăvirea surorii etc.” Cu toate acestea, „mai mult decât poet, Em. Papazissu a fost însă dramaturg, numai că lucrul acesta e mai puțin cunoscut, datorită faptului că toate scrierile sale dramatice, rămânând în manuscris, n-au putut fi valorificate până acum (fragmente din unele piese – *Zburătorul*, *Liton Vodă*, *Armatolii* – au văzut lumina tiparului în publicațiile vremii)”. În acest context, se recomandă „scoate-rea la lumină, prin punerea lor în scenă, act justițiar care ar răsplăti postum pe scriitor și ar adăuga dramaturgiei contemporane noi valori”. ■ Se publică poezie, semnată de Matei Călinescu, Coman Șova, Aurel Cleja, Enache Neagoe, Mihai Duțescu, Ion Faiter, Stelian Oancea, Dan Ciachir, Ștefan Careja, Dan Laurențiu și un fragment din nuvela *Ispita de trăi în doi*, de Constantin Novac. ■ Ion Bitoleanu scrie despre *A.D. Xenopol – istoricul*: „În ajunul revoluției de la 1848 se naștea la Iași o vie inteligență, călită și sensibilizată apoi la marile evenimente, înălțătoare și dramatice, ale veacului. [...] Xenopol s-a ivit cu vocația sa de istoric modern, cu fundamentul compact de erudiție, cu uriașa putere de muncă, cu dragostea sa de țară și de popor – pentru a face ceea ce nimeni nu se încumetase încă: scrierea istoriei de peste două milenii a românilor. [...] Din complexa sa personalitate de savant cu preocupări multilaterale – istoriograf, filozof al istoriei și culturii, economist competent – se detașează cu vi-goare istoricul, calitate care-l consacră în primul rând pe plan național”.

● **[„Viața militară”, nr. 2]** Publică versuri: Camil Baltazar (*Cuvânt din inimă*), Radu Cârneli (*Inscripție*), Nicolae Dumbravă (*În munți*), Gheorghe Istrate (*Mai înainte de toate*), Nicolae Tăutu (*Poetului sublocotenent Vasile Cârlova*), Nikolai Tihonov, trad. Mihail Cosma, (*Malaia Grubețkaia nr. 9/ 5*), reportaje: C. S. (*În anotimpul alb*), Constantin Șola (*Colocviu despre personalitate*), proze: Dragoș Vicol (*Jurământul*), Laurențiu Fulga (*Elogiu*), Ladmiss Andreescu (*Mâna locotenentului nostru*), o istorioară romanțată *Din viața lui Eminescu* de Mircea Ștefănescu și un fragment de memorii ale mareșalului G.K. Jukov. ■ Traian Filip consacră un spațiu generos prezentării Bibliotecii Centrale a MFA (*Legenda cărții în oglinzile paralele ale unei mari biblioteci*). ■ Ion Lotreanu realizează un interviu cu sculptorul Oscar Han, *Un monument public este un act politic*. ■ *Note de lector* semnează Sorin Movileanu volumelor *Noblețe de stirpe* de Grigore Hagiu și *Penumbre* de Ștefan Luca. ■ Aurel Martin scrie cronică literară la volumul *Stații în câmpiile dezordinii* de Mihai Tunaru. ■ Vasile Iosipescu prezintă bilanțul volumelor colecției *Memorii de război* a Editurii Militare.

● **[„Viața românească”, nr. 2]** Numărul are ca tematică *Literatura și arta fantastică* și cuprinde două secțiuni. □ Prima secțiune conține texte în proză scrise de: Vladimir Colin: *Pavilionul distracțiilor*, *Portretul*; Constantin Abăluță: *Golful ascuns*, Vintilă Ivănceanu: *La masa de lucru*, *O plimbare cu barca*; Victor Kernbach: *Mașina timpului*; Versuri de Gellu Naum: *Ce flori*

frumoase, *Ultima barcă*, *Caron*, *Nepotul lăcustei*; Petre Solomon traduce textul în proză: *Vrăjitoarea din April*, scris de Ray Bradbury; D. Țepeneag traduce din Gerard Klein: *Monstrul*. □ La a doua secțiune semnează articole sinteză: George Munteanu, Ion Bălu, I. Negoîtescu, Ioana Crețulescu, Al. A. Philippide, M. Petroveanu, Constantin Parfene, Ana-Maria Rareș, Petru Popescu. □ George Munteanu se referă la *V. Voiculescu și fabulosul folcloric*: „În atmosfera epocii, de încrucișare, adesea violentă, a tradiționalismului cu modernismul, Voiculescu s-a menținut într-o dreaptă receptivitate, îmbogățitoare pentru înțelesurile scrisului său [...]. Voiculescu, tentat și el o vreme expres de aspectele bizantine ale culturii noastre, a găsit suficientă vigoare pentru a plonja aproape exclusiv în spațiul folcloric carpato-dunărean, relevându-i diversitatea și straturile suprapuse, înțelesurile și culoarea aparte. Pendulând o vreme între Pillat și Crainic, a țâșnit ulterior printr-un telurism, atent rafinat, într-o ipostază fără pereche sub acest raport. Inițiatul multiplu în tainele filosofiilor și mitologiilor, în practicile ezoterice, a fost dublat de un ochi de artist inezitant în a-și găsi mijloacele și prilejurile de a înfățișa lumii un tablou al întreprinderilor dintre felurite niveluri de cultură și civilizație umană într-un punct de coexistență al acestora nemai intuit de alții în asemenea proporții”. □ Ion Bălu descrie *Vocația fantasticului la Cezar Petrescu*: „Dacă în *Scrierile unui răzeș* și în *Drumul cu plopi* motivele de inspirație erau, cel mai multe, sadoveniene, cu infiltrații sămănătoriste, între anii 1925-1931, paralel cu elaborarea unora dintre principalele sale romane, Cezar Petrescu trădează o nestăpânită și neașteptată vocație fantastică. Evadând în fantastic, prozatorul imaginează cu voluptate o lume halucinantă, uneori plină de teroare; în care visul absurd se conjugă cu fantasticul psihologic, rezultat din dereglarea spiritului uman. Desigur, influențe exterioare, de la un Villiers de l'Isle Adam până la un neoromantic de tipul lui Pierre Benoit, pot fi detectate. Să se observe că întâile cărți clădite pe fantastic: *Omul din vis* și *Aranca, știma lacurilor* intră mai mult în sfera neoromantismului, lucru explicabil prin lecturile franceze ale autorului. Abia după aceea se va întoarce spre marii romantici, imaginând *Balletul mecanic*. Însă înclinația spre fantastic a lui Cezar Petrescu nu poate fi explicată fără a lua în considerație și structura sa interioară. Dezvoltând sub înrăurirea sămănătorismului, a romantismului provincial și rustic, în sufletul prozatorului sălășluia latent o aspirație spre evaziunea de tip romantic. [...] Capodopera lui Cezar Petrescu pe temă fantastică rămâne indiscutabil *Aranca, știma lacurilor*. Întreaga narațiune este scăldată într-un imaginar de înaltă calitate. Însuși cadrul e cu naturalețe ales”. □ I. Negoîtescu scrie despre *Mircea Eliade – sau de la fantastic la oniric*: „La Mircea Eliade, oniricul semnifică literar, depășirea conștiinței savantului că «Dumnezeu a murit» prin renunțarea la heirofaniile luate în considerație ca obiecte desacralizate și tratate distantat estetic; într-o lume profană visul iradiază încă magia sa și astfel, spre deosebire de *Domnișoara Christina* sau *Nopți la Serampore*, – *La Țigănci*, *Podul* nu

mai recurg la magia eminesciană, fiindu-și, magic, suficiente. [...] Dar această pătrundere definitivă în ireal impune tehnica literaturii onirice. Totul se întâmplă ca într-un vis, ba și mai grav – mai apăsător, mai înfricoșător decât coșmarul. Și la această treaptă a literaturii sale desacralizate, omul de știință, autorul *Istoriei religiilor*, care știe că «Dumnezeu a murit» și care s-a îndepărtat de romantismul literar, poate readuce și confirma, fără primejdii pentru literatură, pe savant în textura prozei beletristice: *Podul* amestecă, fără niciun prejudiciu, discuțiile teoretice cu situațiile onirice. *Upanishade*, ca elemente științifice clasate, conviețuiesc în irealul căruia îi aparțin, deopotrivă, prin repetiții metodic halucinante, locotenentul de roșiori destupând a doua sticlă de vin, ori fetița citind bătrânei dintr-o carte”. □ În articolul *Convenția fantasticului lui Eugen Ionescu*, Ioana Crețulescu identifică două categorii de fantastic formal: *de situație* și *de atmosferă*: „Distingem deci ca termen definitoriu pentru dramaturgia lui Eugen Ionescu, evident pentru un anume aspect al artei sale (cel în cauză), noțiunea de fantastic formal. La rândul său fantasticul formal ar avea două moduri de manifestare: a) fantasticul de situație și b) fantasticul de atmosferă. Desigur că între două modalități nu se pot trage linii riguroase de demarcație, discutându-le în planul unei semantici a scenei. [...] Referindu-ne la fantasticul de situație și având în vedere că orice situație scenică implică cel puțin un personaj, adică o prezență umană indispensabilă, vom afirma că sunt doar câteva posibilități de existență scenică a animatului și anume: manifestarea prin act, gest sau limbaj. [...] Așadar, lipsind actele, rămân gesturile și limbajul. Se naște o altă problemă: socotim limbajul ca deținătorul unei valori de atmosferă. Există, fără îndoială, confuzii semantice, asociații aberate, însă izolarea lor din totalitatea lingvistică a textelor lui Eugen Ionescu ar fi o mutilare inutilă, fără sens la nivelul unui fantastic de limbaj... Fantasticul de atmosferă este mai ales legat de lumea obiectelor, lume pe care Ionescu nu o ignoră, dimpotrivă, o suprasolicită, ridicând-o la rangul de dominație. Acest univers fictiv al inanimatului este înzestrat cu valențe destructive, antiumane, așa încât opoziția semantică inofensivă în planul lingvistic general, se conturează ca o foarte adevărată opoziție ideatică în opera dramaturgului”. □ Al. A. Philippide face *Însemnări despre un fantastic*: „Toți scriitorii de literatură fantastică de bună calitate au avut grijă să se ferească de fantasticul absolut, păstrând totdeauna legătura cu viața și cu realitatea de toate zilele. Este ceea ce face E.T.A. Hoffmann în povestirile lui, în care fantasticul răsare mereu din întâmplările vieții cotidiene. Aceasta nu se poate face decât îmbinând într-o împletitură armonioasă realitatea și visul, naturalul și supranaturalul. [...] Gustav Meyrink (1868 – 1932) a izbutit în romanul său *Golem*, apărut în 1915, să ducă la perfecțiune îmbinarea de care vorbim. Acțiunea acestui roman, încurcată și misterioasă, plină de ciudățenii, se petrece cu oameni mai mult sau mai puțin obișnuiți, cu unele întâmplări care trec dincolo de realitate și cu altele care sunt explicabile prin cauze naturale”. ■ M. Petroveanu prezintă volumul

de poezie al lui A.E. Baconsky, *Cadavre în vid*: „De astădată nu văd cum i s-ar mai putea reproșa lui A.E. Baconsky, fie și cu rea credință, vagul intențiilor. Poetul, sfidând parcă această prejudecată cu privire la atitudinea și limbajul său, și le afirmă cvasiprogramatic. De altfel, nu se poate vorbi de intenții... Lumea, considerată în descompunere este populată de cadavre vii, de chipuri contrafăcute, simulând toate gesturile curente, comportându-se ca și cum ar continua să trăiască «normal»: iubind, suferind, agităndu-se, disputându-și locul sub soare... Într-un decor modern, prevăzut cu atributele tipice cadrului respectiv, de la automobil, confort, la muzica de jazz și strip-tease, se zvârcolesc, se târăsc, zac doar, fantome aprige, încăpățănate în mod inutil să-și supraviețuiască, înfrățite cu morții ieșiți din afară din sicrie, circulând în libertate prin văzduhul și el putrezit... Postura tipică a decadenței, setea de voluptăți, de opulență și fast, acuză o frenezie vicioasă, oarbă, nepăsătoare la consecințele inevitabil funeste. Pletora de bunuri și obiecte de lux, revărsarea de metal și aur, consumul de veșminte, de ingrediente artificiale, acoperă goliciunea internă a insului, vidul moral ca un drapaj teatral, orânduit de o vocație regizorală perfidă, malignă care nu e decât destinul oricărui sfârșit de epocă, de clasă, de imperiu”. ■ Petru Popescu răspunde la întrebarea *Avem azi o proză fantastică?*: „Vom urmări fantasticul în trei manifestări, pe care le vom numi, pentru comoditatea investigației: fantasticul filosofic, fantasticul de caractere și fantasticul de atmosferă. Fantasticul filosofic se potrivește ca definiție acelei literaturi în care autorul caută să resistemmatizeze lumea pentru a o putea interpreta din nou, organizând datele tradiționale conform unei viziuni proprii, unei filosofii, reconstruind din temelie realitatea, fie pe calea alegoriei serioase, fie pe aceea a satirei și parodiei. Swift a lucrat astfel, dându-se un univers original absolut valabil. Fantasticul de caractere este rezultatul unui, ori unor eroi neobișnuiți, unici prin natura sau prin acțiunea lor... În acest gen nu lumea din jur e nouă și nemaîntâlnită, ce sunt noi și nemaîntâlnite caracterele ce evoluează într-o lume perfect normală. Fantasticul de atmosferă, specia cea mai răspândită și mai obișnuită se exprimă prin cadrele acțiunii, prin mediile în care e purtat personajul. Romanul gotic ni se pare o ilustrare potrivită. Clasificarea aceasta care ne aparține nu poate avea nicio ambiție a adâncimii teoretice ori a artei cuprinse. Un asemenea subiect poate fi divizat la infinit. Pe de altă parte, granițe precise nu există între cele trei clase decât pe hârtie... Reprezentative pentru prima clasă cea mai «dificilă», socotim că sunt două cărți destul de recente (ultimul sfert de veac de literatură, prin natura evenimentelor, a făcut să ocolească filozofarea, lucru pe care l-am evocat mai sus): *Pentagrama* de Vladimir Colin (EPL 1967) și *Viața și opiniile lui Zaharias Lichter* de Matei Călinescu (EPL 1969) [...] În a doua secțiune se pot grupa mult mai multe lucrări. În 1945 apărea la Cartea românească volumul de nuvele *Avizuhă* al lui Eusebiu Camilar (adunând, e drept, bucăți scrise între 1938 și 1943) [...] Un alt tip de fantastic atinge, în împlinirea volumului

al doilea, *Moromeții* lui Marin Preda. E limpede că autorul, depășind partea pitorească și anecdotică, nu a creat niște variante noi ale unui simbol țăranesc mai vechi (Păcală, moș Nechifor Coțcariul etc.), ci chiar niște modele definitive... ale societății românești tradiționale, eminentemente agrare. Fantasticul de atmosferă, cel mai răspândit, și care se poate atribui de fapt oricărui scriitor capabil de oarecare hipnoză literară, este la noi, în cele mai dese cazuri, de origine folclorică, și are efectul ornamental al oricărei metafore. În *Iarna bărbaților* (EPL, 1965), Ștefan Bănulescu a pictat în culori noi câmpia Dunării, orbitoare iarna, pe zăpadă, orbitoare vara, pe arșiță. [...] Abilitatea stilistică dă, în peisagiile mai aglomerate, senzația unui neașteptat baroc dunărean acvatic”.

■ În articolul *Trezia spiritului zămislește ficțiuni*, Ana Maria Rareș identifică elemente specifice fantasticului în opera lui Jorge Luis Borges, Dino Buzzati, Boris Vian: „Trecând peste piedica ficțiunilor medievale apare la Buzzati și tema atât de clasică a pactului cu diavolul, dar acest pact este încheiat fără nicio responsabilitate din partea beneficiarului. Din nou fatalitate apăsătoare... Motivul fantastic pe care îl cultivă cu precădere Borges este visul. Un vis al visului plămădit din vis, așa cum îl visa și Alvaro Mendez Léal”. ■ P.[etru] P.[opescu] analizează *Fantasticul uman în proza lui Ion Vinea*: „Ca prozator, Ion Vinea scapă regulilor prozei românești. Capabil să construiască în fantezie mai mult decât oferă viața cotidiană, Vinea devine un poet al omului, dintre cei mai originali și mai ciudați. Enigma și mitul propriei sale existențe au coborât parcă în paginile de proză ce ne-a lăsat, și o atmosferă fantastică, greu de prins în cuvinte și de apucat în detalii concrete iese densă ca un vis de lectură. Fantastică este în proza lui Vinea conceperea omului. Dacă subiectul, descripția, țesătura epică satisfac pe cititorul doritor de literatură accesibilă, în schimb personajele își păstrează o latură imposibilă, incredibilă, fascinantă și nefirească, dincolo de condiționările raționale ale poveștii... Totul vine dintr-un procedeu în aparență simplu, dar, pe cât de dificil de aplicat, pe atât de eficient: autorul ia omul în datele sale cele mai naturale, îl așează în situații și acțiuni posibile și verosimile, dar suflă asupra lui un temperament imposibil, vise rare, stări bizare... Rezultatul, neevident și subtil provoacă în cititor nu atât o reacție, cât o tensiune”. □ Tot P.[etru] P.[opescu] descrie *Orașele tentaculare ale craiului Mateiu*: „Fiind un selenar mărturisit, Mateiu Ion Caragiale a făcut din Bucureștii crailor, ca și din Berlinul lui Sir Aubrey de Vere, niște cetăți scăldate în lună. Ca să se desfășoare sufletul său în aceeași măsură baroc și romantic, avea nevoie de grădina nopții, în care conturul orașului apare ca o ruină enigmatică... În marele cuib omenesc al orașului, personajele își proiectează pe ziduri vechi umbra schimbătoare, mimând subtil și permanent ideea de realitate. *Remember*, întunecat roman de numai patruzeci de pagini e, dacă vrem ultimul cuvânt al artei lui Matei. Compoziția are și aici doar doi termeni: povestitorul, cu chipul umbrat, ca al corului antic, și celălalt, pe care bogăția luminii îl face fosforescent, ca dintr-un basm, ca dintr-o vrajă. Povestitorul,

iubitor de muzică, de cărți vechi... întâlnește o notabilă fantomă: pe preafrumosul Sir Aubrey...". ■ Emil Manu descrie *O utopie de Felix Aderca*: „Când apărea, în 1937, romanul *Orașele înecate* al lui Felix Aderca, G. Călinescu nu-l saluta ca pe o carte de anticipație, nu-l apropia de Jules Verne, era singurul critic care nu-i atribuia autorului vreo aptitudine științifică, pentru că narațiunea lui Aderca era un produs al fanteziei pure, poate la limita dintre utopic și fantastic... Deși mediul în care se petrece acțiunea este tehnicizat până la absolut, totul este imaginat și nu argumentat prin asociații sau rezolvări tehnice. [...] E o lume de panopticum fantastic, o bizarerie în care alternează grațiosul cu grotescul. Față de fantezia lui Adrian Maniu, care «recondiționează» vechi basme, Aderca reușește să creeze basme cu o imagistică tehnică, fără nevroze simboliste. Comparat cu Minulescu, care era un temperament jovial și fantast, Aderca e un ironist discret și un fantast amator de paradoxuri divagante;”.

■ V. Ioanițiu descrie *Poemele în proză* ale lui Adrian Maniu: „Clădită pe datele oferite de fapta și gestică folclorică, pe atmosfera stimulatorie pentru creația populară, pe semantica poveștilor cu strigoi, universul creat de Adrian Maniu, în această carte, are dimensiunile literaturii de viziune. Poetul, mai puternic decât prozatorul, înzestrează personajele cu o psihologie subtilă și rafinată ce surprinde tehnica poematică, aceste scrieri se revendică prin structura lor aparținând poeziei și prozei. De la aceasta din urmă împrumută lucruri esențiale, ca fabulosul pe care și-l subordonează metaforei și eposului baladesc care răscolește și tulbură”.

■ D. Necula se ocupă de *Straniul cotidian sau caricatura la Urmuz*: „Urmuz atinge cu literatura sa măreția imposibilului. Stăpân al unei logici lingvistice de toate zilele, necontrazisă decât de precupețele agramate, cititorul este terorizat într-atât de aspectul formal cu totul nou, încât nu-și mai dă seama că se află într-o lume în care cotidianul capătă dimensiuni fantastice. [...] Microromanul *Ismail și Turnavitu* este, după opinia noastră, cel mai bun exemplu pentru felul în care autorul respectă schema clasică în fiecare capitol, urmărind până la capăt destinul eroilor săi. Fantasticul lui Urmuz se compune (ca și Ismail) numai din elemente ale realului, aliniate într-o modalitate cu totul inedită. [...] Urmuz creează un spațiu al unor marionete ce au gusturile și tăieturile nu odată pervertite, și le supune bizareriei de a le plimba nu printr-un decor de câlți și carton, ci printr-un cadru real, deși straniu, și prin acesta apropiat de contorsionările eroilor. Și, aici, în descrierea cadrului, izbucnește același fantastic al cotidianului al cărui rezultat este caricatura”.

■ În articolul *Magia inexplicabilului*, Eugenia Tudor scrie despre nuvelele Hortensiei Papadat-Bengescu: *Pe cine a iubit Alisia, Rochia miresii*: „Un gust al «misterului», al «tainei» îl vom întâlni la cea mai realistă prozatoare, la Hortensia Papadat-Bengescu, încă de la primele sale scrieri. [...] *Pe cine a iubit Alisia* este de fapt o poemă ale cărei contururi estompate conduc spre misterul unei iubiri fără înțeles pentru cei din jur... *Pe cine a iubit Alisia* rămâne romanul misterios al unei pasiuni necunoscute, după cum tot atât de bine poate fi

privit ca episodul sterp al unei dorințe ce nu-și află corespondențe în lumea reală, căci eroina pare a nutri cu focu-i lăuntric o pasiune ireală, fictivă, hrănindu-se cu plăsmuirile minții ei exaltate. Dacă în *Pe cine a iubit Alisia* scriitoarea a modernizat un mit popular, acela al Sburătorului, în *Rochia miresii*, bucată publicată mult mai târziu, prin anul 1936, în «Revista Fundațiilor», Hortensia Papadat-Bengescu dă din nou drept la viața literară acelui «mister» pe care l-am întâlnit în bucăți scrise în tinerețe. De data aceasta misterul se coagulează în jurul unui tablou vechi de peste o sută de ani, care exercită o atracție ciudată, nefirească asupra unui străin – un englez, Gill – care îl capătă în dar de la posesoarea lui. [...] În scrisul Hortensiei Papadat-Bengescu trecerea de la real la magia inexplicabilului, de la concret la imaginar și bizarerie se face fie prin intermediul unui stil poematice de o incontestabilă savoare, ca în *Pe cine a iubit Alisia*, fie prin elemente ce țin de recuzita specifică fantasticului ca în *Rochia miresii*». ■ Henrieta Iacobsohn identifică *Trei ipostaze ale fantasticului*: interacțiunea cu comicul, basm și utopie, funcționalitatea specifică a metaforei: „Prin jocuri de cuvinte și asociații de câmpuri semantice se creează în imagini concrete o întreagă structură supranaturală care se află în diverse raporturi alegorice sau parodice cu lumea reală. Comicul obținut prin această suprapunere de puncte de vedere este rezultatul «interferenței seriilor»... procedeu comic. [...] Ca atare atât formula basmului cât și cea a utopiei prezintă bogate și originale resurse expresive care deschid perspective interesante explorării critice». ■ Rodica Iulian expune *Recuzita veche și nouă a basmului*: „Îi va rămâne basmului să confere sprijinul său explicației naive: – fie cooperarea astrilor, solidari cu eroul în oprirea cursei geniului rău; fie găsierea de către copil, pe steaua lui, a unei arme miraculoase, a unei pulberi, de pildă, care îi răpune pe răufăcător etc. Moralmente, acesta din urmă este desființat prin însăși funcția lui, indiferent de auxiliarele sale tehnice. Problematika rămâne, scheletul conflictelor etice e permanent, tehnica e un decor supus temporalității». ■ Constantin Parfene consemnează apariția *Antologiei literaturii române de avangardă*, E.P.L., 1969, a lui Sașa Pană: „Antologia de față, întocmită de Sașa Pană, unul din promotorii poeziei moderne românești, este un document masiv, cu valențe științifice ca orice document autentic, dar și cu orice document autentic, dar și cu virtuți terapeutice antiiepigoniste. [...] Urmărind a contura imaginea de ansamblu a avangardei literare românești fără a o falsifica, Sașa Pană include în antologia sa cincizeci și opt de scriitori. Deci foarte mulți. E bine sau nu? Bine, pentru cunoașterea amplă a tuturor fațetelor unei mișcări literare atât de controversate un timp, dogmatic repudiată... Printre cei cincizeci și opt de scriitori ai antologiei se numără precursorii (paradoxal pentru esența negatoare a avangardei, nu însă pentru modernismul românesc): Urmuz, Tristan Tzara; simpatizanții (și reciproca; simpatizații): T. Arghezi, I. Barbu; reprezentanții: Gherasim Luca, Gellu Naum, Sașa Pană, Virgil Teodorescu, Ion Vinea, Ilarie Voronca, Stephan Roll». ■ În nota *Eugen*

Ionescu la Academia Franceză este omagiată personalitatea dramaturgului: „Ca un omagiu adus unuia dintre marii inovatori ai teatrului contemporan, Academia Franceză îi numără azi pe Eugen Ionescu printre membrii ei. Este poate cea mai semnificativă consfințire a scriitorului care a spart barierele tradiției și a impus scenei un alt limbaj, cu valențe multiple de exprimare a unor zone-limită din conștiința spiritului modern. [...] Teatrul, în accepțiunea curentă, are alte legi de manifestare și esențializare. Răsturnându-le, Eugen Ionescu, a creat printre primii «antiteatrul» contemporan, formulă care înseamnă nimic împotriva teatrului, dimpotrivă o linie ascendentă, un fel de subtilitate maximă a formulelor, o pregnanță a gestului [...] arta lui Eugen Ionescu, oricât de contestată ar fi fost, nu mai e contestată de nimeni”.

■ Edgar Papu scrie despre *Saint-John Perse*: „Ce-i drept, marele poet francez a mai fost cunoscut până acum în românește, datorită admirabilei intuiții a lui Ion Pillat. Această cunoaștere rămâne, însă, foarte izolată și sporadică, având loc și într-o vreme când Saint-John Perse nu dăduse încă măsura adevăratelor sale resurse. De aceea recenta sa traducere masivă, obținută la un înalt nivel calitativ, împlinește un gol de mult resimțit în cultura noastră”.

■ Semnează cronici literare: Eugenia Tudor, Florența Albu, Leonida Neamțu, Sonia Larian. □ Eugenia Tudor prezintă cartea lui Dumitru M. Ion, *Farfurii zburătoare*: „Cartea lui Dumitru M. Ion este o invitație la aventură având ca unic ghid fantezia poetică, cea care nesocotește granițele dintre lumi și țărâ-muri, călătorind dezinvolt și prin lumea poveștilor și prin cea multicoloră și feerică a regnului vegetal, făcând popas și în mediul fantast al unei jungle, guvernată de puritate și candoare... unde animalele cele mai feroase sunt – sau mai bine zis devin – niște copii și curajoși să ajungă la capătul lumii”.

□ Despre cartea lui Ion Nicolescu, *Indulgențe*, scrie Florența Albu: „Poezia lui Ion Nicolescu ajunge la modernitate distilând multă substanță folclorică. De fapt, fondul bun, unicitatea ei, în ceea ce are reușit și profund, din acest strat bogat aduce; e o nouă viziune folclorică modernă, care-i aparține, – multe poezii în volum păstrează și se îmbogățesc din această esență și cred că ele sunt și adevărata reușită a cărții”.

□ Doina Antonie se ocupă de romanul lui Leonida Neamțu: *Terra Orr*: „Temele majore despre care vorbeam sunt legate de prezentarea lumii psihice, atât de complexe a personajelor. Totul se desfășoară în interior: observăm proiectarea gesturilor, acțiunilor, dinlăuntru spre exterior. [...] Cu fraze degajate, stăpân pe compoziție, Leonida Neamțu ne poartă într-o lume a ideilor, a analizei, a poeziei”.

□ Sonia Larian descrie volumul de proză al lui Mircea Săucan, *Camera copiilor*: „Refractară, refuzându-și ea însăși vreo posibilă înscriere într-o formulă, și de un aspect mai degrabă rebarbativ, proza lui Mircea Săucan e derutantă, se lasă greu definită și dintr-un alt punct de vedere: ea oscilează între limita gratuitului și angajarea extremă, între jocul pur și o literatură saturată în semnificații, în care autorul se implică total”.

MARTIE

1 martie

• **[„România liberă”, nr. 7888]** Sub titlul *Meridiane literare în viziune autohtonă*, Boris Buzilă prezintă volumul lui A.E. Baconsky, *Meridiane*. Ilustrând perspectiva intelectualului „dornic să-și apropie tot ceea ce reprezintă, pe plan mondial, valoare consacrată sau simplă vogă literară”, vulgarizator, „în sensul elevat al cuvântului”, volumul de eseuri al lui Baconsky propune „o viziune românească asupra literaturii universale contemporane”. Deși practicând un „diletantism superior”, scriitorul face utile „paranteze comparative pe temeiul comunității de timp istoric și social între Bacovia și Trackl”, sau Blaga și Trackl, într-un discurs plin de „erudiție, vervă, articulare perfectă a demonstrației”.

• **[„Scânteia”, nr. 8352]** Pe prima pagină citim *Selenauții de pe „Apollo 12” – oaspeți ai Capitalei noastre*: „Astronauții americani Charles Conrad, Richard Gordon și Alan Bean, membrii echipajului navei spațiale «Apollo-12», împreună cu soțiile lor, sunt, începând de sâmbătă amiază, oaspeții capitalei României. [...] În întâmpinarea oaspeților au venit prof. Gheorghe Buzdugan, președintele Consiliului Național al Cercetării Științifice, acad. Miron Nicolescu, președintele Academiei Republicii Socialiste România, prof. Mihaela Gheorghiu, prim-vicepreședinte al Institutului român pentru relațiile culturale cu străinătatea, acad. Elie Carafoli, președintele Federației Internaționale de Astronautică, și alte personalități ale vieții științifice și culturale din țara noastră. Erau prezenți Leonard Meeker, ambasadorul Statelor Unite ale Americii la București, și membri ai ambasadei. La coborârea din avion, astronauții Charles Conrad, Richard Gordon și Alan Bean sunt salutați cordial de președintele Consiliului Național al Cercetării Științifice, prof. univ. Gheorghe Buzdugan, care, rostind un cuvânt de bun venit pe pământul țării românești, a exprimat speranța că ajungerea oamenilor pe Lună va constitui nu numai un pas înainte în era cuceririi Cosmosului de către om, ci și un impuls în dezvoltarea relațiilor de cooperare între popoare, servind cauzei păcii și progresului social”.

• **[„Glasul Patriei”, nr. 7]** Conf. univ. dr. M. Fătu semnează *6 martie 1945 – o dată memorabilă în istoria României contemporane*: „23 August 1944; 6 martie 1945; 30 decembrie 1947 – trei date memorabile care, în tumultul revoluționar dezlănțuit de insurecția armată, antifascistă de la mijlocul anului 1944, materializează strălucite victorii ale poporului român pentru înfăptuirea unor profunde transformări democratice și crearea premizelor trecerii la revoluția socialistă”. □ Este publicată poezia *Necuvintele* de Nichita Stănescu, cu următoarea precizare: „Din volumul cu același titlu, pentru care autorul a fost distins de Uniunea Scriitorilor din România cu premiul literar pentru poezie pe anul 1969”. ■ Alecu Popovici scrie despre *Teatrul lui Eugen*

Ionescu pe scenele românești, făcând scurte prezentări pieselor *Cântăreața cheală*, *Rinocerii*, *Foame și sete*, *Regele moare*, *Ucișă fără simbrie*, *Victimele datoriei*, jucate în România: „Așadar, Eugen Ionescu e astăzi studiat, analizat, e subiect de articole, subiect de examene la literatură, admirat, aplaudat (imitat copios), piatră de încercare pentru teatre, regizori, autori, scenografi. Care e locul lui Eugen Ionescu în literatura lumii? Alături de Caragiale, Urmuz, Kafka, Malraux, Arghezi, sau Camus? E greu să putem preciza în spațiul acestui simplu articol omagial, care are în primul rând intenția de a saluta în părintele lui «Béranger» pe Academician. Avea dreptate Queneau «Béranger e bun – Ionescu e și mai bun»! Alături de Ronsard, încă o pagină de literatură română intră în Olimp, în nemurire. Pe Eugen Ionescu, pentru a-l înțelege, trebuie să-l iubești. Tânărul poet Eugen Ionescu scria în 1931 în limba mamei sale, în dulcea noastră limbă românească: «Un Pierrot rămas în drum/ Îi cad tărâțele din coade –/ Și abia se mai aude cum/ Clopotul stinse sunete scoate». Pierrot, așadar, e membru al Academiei Franceze și clopotul cuvintelor sale răsună pe meridianele lumii”. ■ Radu Vulpe scrie despre *A.D. Xenopol*: „Împlinirea unei jumătăți de veac de la moartea istoricului Alexandru D. Xenopol, întâmplată la 27 februarie 1920, dă prilej gândurilor noastre să slăvească amintirea uneia din cele mai distinse personalități ale culturii românești. Înzestrat cu rare însușiri spirituale și cu multilaterală capacitate de muncă, manifestată superior în domeniile istoriei, filosofiei, economiei politice și sociologiei, Xenopol a fost un mare învățat, deschizător de drumuri noi și largi, cel dintâi gânditor și erudit român care, răsărind din mediul tinerei noastre culturi din secolul trecut, s-a impus prin valorile de seamă ale culturii general-europene. [...] Alexandru Xenopol a fost un vajnic susținător al idealului de unitate națională, pe care nu o dată îl găsim invocat prin cuvintele avântate în paginile operelor sale. În primele zile ale războiului mondial din 1914, când se punea problema atitudinii României, lozinca sa a fost «În nici un caz alături de Austro-Ungaria!» Căzând la pat puțin după aceea, doborât de o grea și lungă boală din care nu avea să se mai ridice, soarta i-a îngăduit să mai apuce marea, sublima veste, singura care mai putea să-i lumineze sufletul înecat în suferințe, că devenise pentru totdeauna realitate, Marea Unire pe care o visase o viață întreagă, pe care o profetizase odinioară la mormântul voievodal de la Putna și la înfăptuirea căreia contribuisese în toată laborioasa sa viață, cu toată energia muncii sale, cu toată puternica flacără a sufletului său, cu întreaga destoinicie a minunatului său spirit”. ■ Nicolae Florescu prezintă volumul *Cântece de amurg* de Virgil Carianopol: „Oricât ar părea de ciudat, *Cântecele de amurg* ale lui Virgil Carianopol au început o dată cu *Scară la cer* (1940), și-au configurat timbrul specific în acel substanțial ciclu de *Inedite*, care împlineau volumul selectiv de *Versuri*, apărut în 1967. [...] Găsim în *Cântece de amurg*, dezbătute și resimbolizate liric, idei care reprezentaseră cândva, în opera aceluiași poet, substanța numeroaselor căutări declarate, reîntâlnim, de asemenea, metafore și

orizonturi sentimentale nu o dată sondate. Dialogul cu lumea și cu timpul pe care-l întreprinde, astfel, Virgil Carianopol în această ultimă carte a sa reia firul unei expuneri lirice deja cunoscută în elementele ei principale”.

3 martie

• **[„România liberă”, nr. 7889]** În rubrica *Puncte de vedere*, sub titlul *Promovarea istoriei literare*, Al. Dima inventariază realizările de până acum și propune o serie de alte modalități concrete de elaborare a unor studii de profil. Enumeră, mai întâi, *Tratatele de istoria literaturii române* – cel patronat de Academie, prin Institutul de istorie și teorie literară „G. Călinescu”, cel datorat lui George Ivașcu și contribuțiile științifice publicate în „Revista de istorie și teorie literară”. Pe acest fond, proaspăt creată Academie de științe sociale și politice, mai precis, secția a VIII-a, care se ocupă de teoria și istoria artei și literaturii, poate aduce noi contribuții în cercetarea de profil – evident, într-o manieră implicit concurențială, în raport cu vechea Academie, sprijinind, de pildă, apariția unei reviste de literatură universală și comparată și a alteia în limbi străine, a unui „centru bibliografic de documentare și depistare a documentelor, articolelor și manuscriselor inedite”. Prin „precizarea și formularea unor direcții de cercetare fundamentale”, noua Academie ar putea aborda teme de maximă importanță precum opera eminesciană, curentele literare, metodologiile teoriei și criticii literare actuale – „plasate în context european”.

• **[„Scânteia”, nr. 8354]** Citim *Președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, a primit pe membrii echipajului navei spațiale „Apollo-12”*: „Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, împreună cu soția, Elena Ceaușescu, a primit în dimineața zilei de 2 martie la Palatul Republicii pe astronauții Charles Conrad, Richard Gordon și Alan Bean, membrii echipajului navei spațiale «Apollo-12» și pe soțiile lor, care fac o vizită în țara noastră. [...] Astronauții americani au înmănat președintelui Consiliului de Miniștri, Ion Gheorghe Maurer, o fotografie în culori realizată în timpul expediției selenare. Mulțumind pentru daruri președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, a spus: «Doresc să salut pe astronauții americani cu prilejul vizitei în România. Întregul nostru popor a urmărit cu deosebit interes atât primul, cât și al doilea zbor pe Lună, și a salutat faptul că ambele echipaje au reușit să ajungă pe Lună și să se întoarcă pe Pământ. Zborul omului spre Lună și întoarcerea pe Pământ constituie un eveniment istoric în dezvoltarea societății omenеști. Țin să felicit, în numele poporului român, pe astronauții de față Conrad, Gordon și Bean, rugându-i să transmită aceste felicitări și colegilor lor care au zburat primii pe Lună. Felul în care ați fost primiți în România este o expresie a dorinței poporului român de a trăi în prietenie cu poporul american, cu toate popoarele lumii, o expresie a aprecierii pe care poporul român o dă succeselor mari pe care le-ați realizat prin zborul lunar. Așa cum ați spus astăzi, văzut din Cosmos, de pe Lună, Pământul apare

foarte mic. Așa de mic, încât nu mai este loc și pentru armament nuclear și pentru războaiele de cucerire a popoarelor. Iată de ce noi am dori să credem că succesele în cucerirea Cosmosului se vor reflecta într-o mai bună înțelegere a popoarelor, în preocuparea conducătorilor de state de a exclude din viața omenirii războaiele, de a asigura pacea și prietenia între popoare. Sunteți un echipaj care a ajuns pe Lună și s-a întors pe Pământ, dar și un echipaj care călătorește acum pe Pământ în spiritul prieteniei și colaborării între popoare. Fără îndoială știința nu trebuie să slujească decât prieteniei și colaborării între popoare». Toastând la sănătatea astronautilor americani, președintele Consiliului de Stat a spus în încheiere: «Vă urez succese tot mai mari în activitatea pe care o desfășurați în domeniul științei și îmi exprim speranța că veți acționa cu același entuziasm și pentru dezvoltarea prieteniei dintre poporul român și american, dintre popoarele întregii lumi. Vă doresc multă fericire dumneavoastră, soțiilor, familiilor dumneavoastră»". ■ Aurel Dragoș Munteanu prezintă volumul *Poeme* de Saint-John Perse, în traducerea lui Aurel Rău: „A încerca o traducere din Saint-John Perse este un act de cultură. Vastitatea perspectivei poetice, efortul expresiv la care este supusă limba, identificarea mulțimii de referințe culturale și redarea lor într-un context nou impus de rigorile vocabularului și sintaxei românești, toate acestea sunt dificultăți pe care cel mai fin traducător nu le poate surmonta dacă nu realizează corespondențe mai adânci cu spiritul poetului, dacă nu trăiește ca pe o obsesie textul original. [...] Marile teme ale poeziei veacului XX: bulversarea sistemului de valori, sentimentul de nesiguranță al omului plonjat într-un univers de violență și teroare în timpul războiului, funcțiile salvatoare ale artei, caracterul inițiativ al cuvântului, pot fi regăsite în volumul de *Poeme* tradus de Aurel Rău în haina lor poetică de autentică sărbătoare". ■ Emil Vasilescu scrie despre *Panorama sărutului* de Ion Bănuță: „Ion Bănuță se dovedește a fi unul din acei poeți cu duhul neliniștit, gravor în culori tari și iubitor de contraste, ușor trecător din lumina strălucitoare în ungherul întunecat de antracit, iubindu-le sau refuzându-le cu egală pasiune și respect, a cărui lirică a parcurs variate teorii ale gândirii și simțirii omenești dintr-o ușor identificabilă dragoste pentru om. Poezia lui Ion Bănuță traversează o istorie recentă și se constituie ca un univers sensibilizat la începuturile sale de marile izbânzi ale spiritului omenesc scăpat din cataclismul războiului". ■ De *Cronica anului 2000*, volum semnat de Mircea Malița, se ocupă prof. univ. Edmond Nicolau: „*Cronica anului 2000* cuprinde o serie de eseuri, ale căror idei au apărut anterior în «Contemporanul» – grupate acum, după revedere, în actualul volum. În total, volumul are nouă părți ce îmbrățișează 50 de capitole. Perspectiva anului 2000 este oferită de Mircea Malița cu competența unui om de știință angrenat în cercetări de mare actualitate, dispunând de o vastă informare și, în același timp, de evident talent literar. Este de subliniat raționalitatea pe care o manifestă autorul, încrederea în puterea rațiunii umane de a descifra sensul lucrurilor și evenimentelor și de a căuta soluții

optime. [...] *Cronica anului 2000* permite oricărui cititor să se familiarizeze nu numai cu ideile majore ale timpului nostru, dar și cu perspectiva acestui viitor în care va intra două treimi din populația actuală a globului”. ■ Adriana Tabic semnează „*Întâlniri cu teatrul*”: „Editarea unei antologii de articole despre teatru, ale lui Mihail Sebastian este, neîndoios, deosebit de utilă. Răsfoind-o, vom găsi opinii de o surprinzătoare actualitate, chiar dacă unghiul de discuție diferă față de cel de azi. Volumul *Întâlniri cu teatrul* include articole și cronici dramatice scrise de M. Sebastian între anii 1928-1940 și publicate în cotidienele vremii. Cornelia Ștefănescu – editoarea antologiei – le grupează în câteva capitole sistematizatoare care indică, de altfel, principalele direcții de preocupări ale autorului”.

4 martie

• [„*Scânteia*”, nr. 8355] În secțiunea dedicată *Februarie-martie 1945. Zile fierbinți în bătălia pentru cucerirea puterii* citim o evocare de Ilie Purcaru, sub titlul *Asaltul*.

• [„*Viața studentască*”, nr. 9] În *Jurnalul*-serial al lui Eugen Barbu îi vine rândul lui I. Peltz. ■ M.N. Rusu comentează, la rubrica *Expertize, Poezia topirilor* a lui Gheorghe Tomozei, în care „conviețuiesc, în mod paradoxal, un supraréalist delicat și difuz... și un pillatian juvenil și romantic”. ■ În paginile realizate de Dan Fruntelată, *Puterea – Anul Unu*, autorul abordează schimbările politico-sociale ale anului 1945. ■ Remarcăm versuri de Magda Isanos, *Din dragostea de oameni* și Maria Banuș, *Vânt de martie*, din care cităm: „Strigă un vânt puternic prin lume: Credeți în forța brațelor voastre!/ Ascult și privesc printre crengile goale/ spațiile adevărate și vaste”.

5 martie

• [„*România liberă*”, nr. 7891] În rubrica *Puncte de vedere*, Petru Popescu abordează *Realismul și aventura stilistică*, încercând, mai întâi, să identifice și să formuleze o definiție ideologic acceptabilă a realismului. Din această perspectivă, realismul este „mai mult decât o metodă și o atitudine, o morală a expresiei literare”, „fără de care literatura nu se poate autentifica”. Intră în discuție, pe de o parte, drept particularități ale scriiturii realiste, „autenticitatea prozei, sinceritatea ei, capacitatea ei de a crea audiență, de a figura și a semnifica, durata ei, însușirea de document și de conștiință a epocii, creația de situații și caractere originale și adâncite”. Iar, pe de altă parte, „o poziție morală și responsabilă a creatorului care își recunoaște astfel nu numai îndatoririle și obligațiile față de timpul și specia din care face parte”, la care se adaugă „singulara capacitate de a le analiza, de a le reproduce, de a le aprecia și de a le transforma”. Pronunțându-se împotriva realismului dogmatic, Petru Popescu se oprește, apoi, asupra lipsurilor pe care le identifică în proza românească: „lipsește aproape cu totul romanul citadin”, lipsesc subiecte importante, corelative

ideologiei partidului unic, precum „tineretul, mutațiile de conștiință ale ultimilor ani, evenimentele istorice grave și adânci ale ultimelor trei decenii, viața intimă, formația intelectuală” etc. Invocând, la finalul articolului, modelul Balzac, Petru Popescu crede că acesta nu trebuie preluat *ad litteram*, ci ca modalitate actualizată prin care, ca scriitor, poți „să atingi, pe calea perspectivei moderne, a tehnicii originale și a personalității adânci, o operă de longevitate egală”.

● **[„Scânteia”, nr. 8356]** Pe prima pagină citim *Solemnitatea înmânării unor înalte distincții organizațiilor de partid, consiliilor populare județene și institutelor de cercetări fruntașe în întrece în anul 1969*: „La Consiliul de Stat a avut loc miercuri dimineața solemnitatea înmânării unor ordine și diplome de onoare organizațiilor județene de partid, consiliilor populare județene și institutelor de cercetări fruntașe în întrecerea desfășurată în anul 1969 în cinstea Congresului al X-lea și Partidului Comunist Român și a celei XXV-a aniversări a eliberării patriei. Înalte distincții au fost înmânate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat”, urmează și *Cuvântul rostit de tovarășul Nicolae Ceaușescu*. ■ Mircea Vaida semnează *Prestigiul, neproporțional, al prozei scurte*: „Ultimii ani de creație literară au adus în fața cititorilor și a criticii o adevărată revitalizare a romanescului în proza noastră. În afara consacraților, pe tărâmul romanului s-au afirmat scriitori aparținând generațiilor tinere. [...] Mi se pare însă că s-a născut în conștiința unor critici un soi de «dispreț», nu neapărat deliberat, un dezinteres special pentru spațiile reduse de fapte epice. Și totuși, scriitori încercați au practicat și continuă să practice cu voluptate și împlinire estetică povestirea, schița și nuvela. Oare nu tocmai dificultatea deosebită a specie îi îndepărtează pe mulți autori de proză scurtă? Această frântură de existență e o adevărată piatră de încercare, trebuie să fie condensată în cuvinte puține, în gesturi elocvente, în portretizări succinte și situații cheie, constituind o întregă lume. Un microcosmos nu e oare adesea tot atât de greu de explorat și explicat ca și realitatea macrocosmosului? [...] În peisajul actual al literaturii noastre, prozatori de adâncă substanță, ca Marin Preda, Eugen Barbu, D.R. Popescu, Fănuș Neagu sau Vasile Rebreanu dovedesc un fericit dualism prin cultivarea romanului, nuvelei, schiței și povestirii. Alături de consacrați, se remarcă promițătoare debuturi ale tinerilor. [...] E limpede azi faptul că plămuirile neinspirate din experiențe proprii dau atât în poezie, cât și în proză, asociații obscure de cuvinte, formulări artificiale. Sunt întâlnite destul de frecvent aplicări stereotipe în sfera romanului, a unor mijloace hibride care fragmentează epicul în favoarea hazardului. Claritatea ideii, autenticitatea sentimentului, expresivitatea sunt calități care fac din proza scurtă un limbaj al esențelor. [...] Că proza scurtă ar fi un gen minor e desigur o prejudecată anacronică. În lumea realității noastre socialiste, «momentul» dobândește noi dimensiuni. Din faptele de fiecare zi, din gesturile intime, din trăirile cotidiene, din nenumărate «eternități de-o clipă» se cristalizează biografiile, se compun

destinele și istoria unui popor. Scriitorul nu poate să nu fie receptiv la asemenea realități, iar schița, povestirea, nuvela sunt specii prin care viața poate să parcurgă, prin modalitatea specifică a literaturii, drumul către cititor”.

● **[„Albina”, nr. 9]** Victor Tulbure publică poezia *Din hronic*: „Și-a fost!/ Partidul s-a născut, de-aceea,/ pe această veche românească vatră!/ Partidul soarelui și-al libertății/ și-al bucuriei de-a trăi în viață/ ne-a pus în mâini o forță și o spadă!/ Lumini ne-a pus pe frunți!/ Pe umeri: aripi!”. ■ Ion Bănuță revine la rubrica sa cu textul *Columna primăverii*: „6 Martie 1945. O! Da. Soarele marii Primăveri a învins zăpezile reci. Primăvară. Ghiociei de vis, albi ca un suflet de om, suflet de om adevărat, aparent plăpânzi în puritatea lor absolută parcă unesc acum cerul cu pământul. [...] 6 Martie 1945. Revoluția românească a învins. Măria Sa Poporul a răstignit de furca universului nemărginit, de cea mai dreaptă cumpănă a cerului, crima, împilarea, nedreptatea, și-a întins puterea, în vecii vecilor, din casă în casă până în cabinetul primului prim-ministru al democrației, Dr. Petru Groza. Da! Primul prim-ministru așezat în jilțul dreptății. Și acesta a început să elaboreze legi în numele poporului, pentru popor. 6 Martie 1970. 25 de ani. Lupte. Zbuciumi. Victorii. Oamenii au sarcina înălțării Columnei dreptății, Columna adevărului. [...] 6 Martie 1970. Da! Un moment istoric. În această Columnă întâmplatu-s-a să fim înscriși noi înșine. E cea mai sublimă stăpânire. E primăvară. Florile au dat buzna în câmpul acesta smălțat, plin de așteptările sufletului nostru. Să ridicăm un pahar de nectar, din nectarul secolului XX, în această minunată clipă a unui sfert de veac de la acel nemuritor 6 Martie 1945 când *Noi*, noi oamenii, Noi Partidul, am cucerit *Puterea*. E sărbătoare. Slavă eroilor care au ridicat nemuritoarea Columnă a Primăverii”. ■ Revista publică următorul anunț-publicitate: „*Un drumeț de pomină!* este titlul povestirii despre extraordinarele călătorii ale ciobanului Badea Cârțan, la Roma, la Paris și în alte orașe europene, *Un drumeț de pomină!* este povestirea scrisă de prof. V. Cărăbiș, ce va fi publicată număr de număr în revista «Albina», cu începere de la 12 martie 1970. *Un drumeț de pomină!* este lectura ce va captiva atenția tinerilor și vârstnicilor noștri cititori. Rețineți din vreme revista la chioșcuri ori la oficiile poștale sau abonați-vă la «Albina», ca să nu scăpați nici un episod din serialul povestirii”. ■ Șerban Nedelcu semnează *Imagini de ieri și de azi*: „A trecut numai un sfert de veac de când România a început să-și lepede una câte una, zdrențele sărăciei. Și astăzi aceste zdrențe au rămas numai o tristă amintire. Va mai trece încă o vreme și toate florile bucuriei se vor întinde în toată grădina”. ■ Apare citatul: „În focul acțiunilor revoluționare pentru democratizarea țării, reorganizarea aparatului de stat și înfăptuirea reformei agrare, s-a încheiat și consolidat alianța muncitorească-țăărănească – forța motrice principală care a hotărât dezvoltarea revoluției populare, soarta bătăliei pentru putere” de Nicolae Ceaușescu, iar alături apare poezia *Partidului* de Virgil Teodorescu: „Putere și iubire și îndârjire-ai fost/ Și stea, lucind pe bolta eternă a nădejdiei,/ Pentru a da

vieții acesteia un rost”. ■ Prof. univ. Simion I. Pop scrie despre *Dr. Petru Groza*: „Primul guvern democratic din istoria țării noastre, instaurat la 6 martie 1945, a fost prezidat de dr. Petru Groza – eminent om politic, democrat și patriot înflăcărat. [...] Figura luminoasă a lui Petru Groza, de intelectual, de înflăcărat patriot, eminent om politic și de stat, va dăinui de-a pururi în inima și conștiința poporului român”. ■ În *Evocări-amintiri*, Sașa Pană se confesează: *Cum l-am cunoscut pe Arghezi*: „Când e vorba de a fi cunoscut pe un scriitor sau pe un om al artei – muzician, pictor, sculptor –, o precizare e necesară: din opere (adică în activitatea publică) sau din viață? Pentru că primul fel de cunoștință poate avea loc mult mai curând și mai lesne. Așa mi s-a întâmplat și cu T. Arghezi. [...] Celălalt fel de cunoaștere, când mâinile se strâng și privirile se logodesc, s-a petrecut în una din ultimele zile ale anului 1929. [...] Mă aflam în după-amiaza acelei zile în vestita lăptărie de pe Bărăției, unde zilnic și chiar de două ori pe zi ne întâlneau cei care formam echipa de la «unu». Careva aduse vorba de ultima carte, atunci apărută, a lui Arghezi, *Icoane de lemn*. – Voi știți că la ora asta meșterul dă autografe la librăria Ciornei? Ia du-te, tu, Sașa, și cumpără un exemplar – și pui la colecție un autograf, – spuse altul mai în glumă, mai în serios. M-am dus”.

● [**„România literară”, nr. 10**] Sub semnătura „România literară” apare editorialul *Democrația socialistă*: „Se împlinesc mâine, 6 martie 1970, 25 de ani de când, pentru prima oară în istoria sa, România a avut, prin voința poporului și sub conducerea Partidului Comunist Român, întâiul său guvern democratic -, de când, pentru prima oară, puterea politică a trecut în mâinile celor îndreptățiți s-o stăpânească, și când s-au ivit certe și de neînălțurat premisele unei noi democrații: *democrația socialistă*”. ■ Revista publică un interviu cu cosmonauții care au ajuns pe lună, intitulat *Oricum, pe Lună e altceva*, semnat Tita Chiper. ■ Despre reeditarea romanelor lui Mircea Eliade, *Maitreyi – Nunta în cer* scrie Florin Manolescu: „Mircea Eliade este unul dintre foarte puținii noștri prozatori cu vocație teoretică, autor al unor interesante experiențe românești. Apariția, la sfârșitul anului 1969, a primului volum dintr-o serie de *Opere* care va cuprinde atât proza fantastică, cât și publicistica și eseurile teoretice, este cu siguranță un eveniment editorial remarcabil. La această contribuție și prefața excelentă a criticului Dumitru Micu, întemeiată pe un material informativ exhaustiv, cea mai comprehensivă și mai completă prezentare a activității și a operei lui Mircea Eliade, care s-a făcut până astăzi la noi. Prima observație care se poate face în legătură cu cele mai multe dintre romanele lui Mircea Eliade privește corelația structurală care există între ele. De aceea, ele nici nu pot fi discutate separat. [...] Cu toate aceste purități însă, un roman perfect Mircea Eliade nu poate realiza nici în *Nunta în cer*. În toate aceste construcții de început el își contrazice, ca scriitor, categoria, neputând crea impersonal. Chiar atunci când intuiește un subiect pur (*Maitreyi*), prozatorul își degradează personajele prin ambiții cărora le lipsește un conținut mai uman.

Cinismul oripilant, meticulozitatea cu care sunt inventariate cele mai ascunse sentimente, o replică uluitoare jignesc bunul simț: «(Ileana). A plecat de lângă mine să împartă bani copiilor (colindători). Am crezut că are să le dăruiască și din jucăriile îngrămădite lângă brad, deși erau prea mari și prea scumpe pentru ei». Dar copilul nu este o ființă socială, el nu aparține unei clase, ci unei lumi fantastice, în care toți copiii intră egali, ca într-o republică utopică. De aceea, ce jucărie poate fi prea scumpă pentru un copil?!» ■ Șerban Cioculescu revine la *Breviar* cu textul *Farmecul documentelor moderne*: „Viața marelui nostru istoric Nicolae Iorga, de la a cărui naștere se vor împlini la 5 iunie anul viitor o sută de ani, a fost inteligent ilustrată de neobositul său editor, Barbu Theodorescu, în cele două mari volume în-8°, de *Pagini de tinerețe*, apărute în Editura pentru Literatură (1968) în colecția *Studii și documente*”. ■ S. Damian semnează *Alergii*: „G. Călinescu inactual? Fie ea pornită din candoare, întreba-rea însăși apare în ochii unora un sacrilegiu. Se creează astfel o atmosferă de evlavie în jurul personalităților ilustre, care poate stânjeni desfășurarea spiritului critic, animația creatoare. Nu iconoclastia, nu impulsul contestatar cu orice preț, constituie alternativa preferabilă. Cine a fost, ce a reprezentat autorul *Bietului Ioanide* pentru cultura națională – aria dezbaterii e vastă și solicită variate unghiuri de abordare. Se recunoaște azi, în unanimitate, că autoritatea estetică a lui G. Călinescu marchează decisiv ultimele decenii ale literaturii române, că intuițiile criticii sale au o enormă capacitate de fecundare și cercetătorii serioși se referă inevitabil la ele ca premise, puncte de reper, surse ale exegezei viitoare, că stilul formulărilor a făcut școală și influențează până la obsesie generațiile tinere de cronicari. Nu e un paradox că și erorile prestigioase, prin reacția pe care o suscită, dețin un rol de ferment. De aceea, nu fără justificare, propun discuției stabilirea cotei de «inactualitate» în opera lui G. Călinescu”. ■ Adrian Păunescu realizează un interviu cu Eugen Simion, *Un critic literar există în măsura în care există valorile pe care le apără*: „– Distingi noțiunea de critic de aceea de cronicar? – Nu. Mi s-a părut totdeauna curioasă această diferențiere. Cronica este forma cea mai activă a criticii, nu spun cea mai bună, dar cea care face ca un spirit critic să se instaleze în inima prezentului. Toți marii critici au făcut cronică literară, chiar dacă n-au rămas numai la ea. – Știu că în reproșurile pe care le faci cărții unui tânăr critic nu ultimul este acela privitor la împrejurarea că el nu a scris niciodată primul despre cărțile pe care le recenza. Care este principiul după care în judecarea unei activități critice acest criteriu al întâietății poate conta? – Mai întâi că nu e un reproș, ci o constatare. Constatam că tânărul critic, despre care vorbești, scrie despre o generație, fără să fi luat parte la lupta pentru afirmarea acestei generații. N-a asistat adică talentul în clipa dificilă a debutului. Aceasta nu înseamnă că el nu-și poate manifesta, în alt chip, spiritul critic. Ar fi regretabil dacă observația mea ar fi interpretată altfel. Consider că un critic literar există în măsura în care există valorile pe care le apără. Și dacă îmi pot găsi, cu modestie, un me-

rit, acel merit este că am scris despre scriitori din generația mea în faza cea mai dificilă a afirmării lor. – *Ce fel de principiu crezi că e acesta? Unul moral?* – Spune-i cum vrei. S-a spus adeseori că valoarea unui critic se măsoară și după numărul talentelor pe care le descoperă. Însă nu toți criticii au această șansă. Maiorescu a descoperit (adică a justificat critic!) autorii pe care-i știm. Lovinescu a avut de asemenea acest har divinatoriu. [...] – *Pentru ce direcție militează criticul Eugen Simion?* – Întrebarea mă intimidază. Cum, pentru ce direcție? S-a observat, cred, din ceea ce scriu, că nu am nici o prejudecată împotriva unei formule literare. Îmi plac realiștii, dar în orele de seară, când spiritul e obosit, și lucrurile capătă umbre lungi, citesc pe fanștași și, aș spune chiar, că am o adevărată pasiune pentru literatura fantastică. Consider că scriitorul român are o vocație specială în acest sens. Nu ne putem permite, cred, orgoliul de a respinge o carte pentru că nu intră în formula pe care noi am stabilit-o dinainte. Scriitorii pot face asemenea in Justiții. Criticii, însă, nu! Ei pot avea, firește, preferințe, dar preferințele lor trebuie să fie luminate de un spirit atât de larg încât să cuprindă, de la romanul *Ion* al lui Rebreanu, până la *Joc secund* al lui Ion Barbu. Ai înțeles că m-am gândit, spunând asta, la un critic român, al cărui nume nu mai trebuie spus. [...] – *În ce fel te-ai apropiat, critic literar fiind, de marxism?* – Cum marxismul e o filozofie a adevărului, sunt un critic, firește, marxist. Consider însă că nici o filozofie – oricât de bună ar fi – nu-ți oferă decât niște elemente generale care duc spre înțelegerea operei de artă. În clipa esențială când trebuie să spui *da* sau *nu*, despre o carte, în clipa când trebuie să descoperi «infrastructura operei», nici o filozofie nu-ți este de ajutor. Marxismul ajută, după opinia mea, considerabil pe un critic să stabilească relațiile dintre operă și lumea care a produs-o. – *Nici nu-și poate lua riscul de a da norme pentru operele ce se vor scrie în viitor. Un moment! Îmi amintesc că încă la începutul discuției te interesa o întrebare despre limbajul critic. Consideră, te rog, că ți-am pus-o.* – Adevărat, a discuta despre critică este, într-o bună măsură, a discuta despre limbajul ei. Am o experiență pe care vreau să ți-o înfățișez. Pregătind o antologie a criticilor de la Maiorescu la Călinescu, i-am recitat din acest unghi pe criticii români și ce m-a surprins este că primul semn de evoluție a criticii e evoluția limbajului ei. O evoluție spre precizie, spre exactitate. Triumful criticii moderne începe printr-un triumf asupra limbajului calofil, excesiv metaforic, un triumf asupra răsăfăului lingvistic. O critică literară care abuzează de un limbaj încărcat, inaccesibil... – *Doamne, am ajuns să trăiesc și clipa când un critic atacă limbajul inaccesibil al criticii. Menții tot ce-ai spus acum o secundă?* – De ce te miri? Lasă-mă să duc ideea până la capăt. Un critic trebuie să scrie frumos, adică precis. Dar o critică îmbătată cu propriile ei imagini, o critică prețioasă și ermetică, mi se pare lucrul cel mai plicticos de pe lume. Dacă un poem trebuie să aibă un grăunte de ermetism, să acopere o nuanță de mister, critica trebuie să fie superior inteligibilă și exactă. Altfel, limbile s-ar încurca de tot. [...] – *Cât bine și cât rău poate face carierei*

unui critic cariera sa universitară? – Este o întrebare la care mă gândesc adesea. Însă mai știu că toți marii critici – cu excepția lui Lovinescu – au fost și profesori de universitate. Ți-aș răspunde că binele pe care-l trage critica din condiția ei universitară e contactul permanent cu spiritul tânăr. Acesta nu-i un fapt de neglijat. Răul – dacă poate fi așa – este că, da, cenzurează gesturile prea libere ale criticului, îl silește la un „dogmatism”, de care nimeni nu scapă. Însă orice critic – universitar sau nu – începe prin a fi orgolios-impresionist și sfârșește prin a se închide într-un concept. Întrebarea este: cât de larg, cât de cuprinzător este acest concept? *Clasicismul* lui Călinescu este ultimul mare concept pe care l-a propus critica română. – *Ce ai dori să propui?* – Amân răspunsul pentru mai târziu. O explicație totuși ți-aș putea da: pentru mine critica e o disciplină deschisă, creatoare, supusă și, în același timp, liberă față de obiectul ei – opera literară. Este, dacă vrei, o formă de creație, în nici un caz – din nefericire – o știință și niciodată (spre binele ei!) o artă. Dilema «critica – știință sau artă» este falsă. Șansa criticii este de a nu fi nici una, nici alta”.

■ Al. Paleologu scrie despre *Alice Voinescu*: „Puținele cărți publicate de Alice Voinescu în timpul vieții, adică *Montaigne*, *Aspecte din teatrul contemporan*, *Eschil*, fără a omite remarcabila ei teză de doctorat în Sorbona despre Hermann Cohen și școala neokantiană de la Marburg, dau o imagine importantă, desigur, a orizontului ei de preocupări, dar departe totuși de măsura întregă și reală a *prezenței* acestei excepționale femei, de soiul cel mai ales, în societatea spiritelor din România între cele două războaie mondiale. Când i se vor publica scrisorile, jurnalul, stenogramele numeroaselor ei conferințe și cursurile ei de istoria literaturii dramatice, vor putea înțelege și generațiile noi și cei care n-au avut privilegiul de a o auzi și vedea de ce amintirea Alicei Voinescu e așa de stăruitoare în sufletele noastre, ale celor ce am avut parte de prezența ei”.

■ Adrian Marino publică o interpretare a romanului lui Marin Preda *Din nou: Risipitorii*: „Nu știu dacă s-a vorbit până acum de ceea ce s-ar putea numi (cu o expresie psihologică foarte tehnică la care renunț imediat) de *behaviorismul* eroilor lui Marin Preda, aproape toți cazuri tipice de psihologie net comportamentistă. Eroii săi se definesc și se realizează exclusiv prin acțiunile lor, fără a avea și conștiința (cu toate implicațiile lor morale) a acestor acțiuni, totdeauna imediate, spontane, dure, nereflectate, perfect obiective. Expresia «comportament» apare uneori și în portretizarea personajelor. Dar chiar dacă Marin Preda n-ar avea această noțiune (mânuită într-o accepție curentă) este evidența însăși că personajele sale sunt doar *ceea ce fac*, nu *ceea ce gândesc*. Constanța întreprinde lucruri admirabile (acțiuni de alfabetizare), dar fără nici o reprezentare a conduitei sale. Când să dea explicația atitudinii lor, eroii întreprind doar acțiuni, fac simple gesturi. [...] O expresie care circulă, aplicată destul de fan-tezist la unii scriitori (conformiști sau inconformiști după împrejurări) este aceea a «curajului social». Îndrăznesc să afirm, în această ordine de idei, că *Risipitorii* constituie, într-adevăr, un astfel de roman, efectiv «curajos», vreau

să spun neconvențional, lucid critic, incisiv în toate scenele de critică socială. Mare expert în abuzuri «rurale», Marin Preda continuă ancheta în medii carieriste, birocratizate, de cadre, sau pur și simplu combinative, din sfera industrială și intelectuală. Confruntările de la spitalul de psihiatrie, stilul și tehnica unor sedințe, o serie de manevre de culise, climatul moral care poate genera numeroase nedreptăți și erori flagrante, găsesc un scriitor dur, pe măsura lor. Diferite obstacole, inerții, invidii, concurența fără scrupule a promoției sociale, par la un moment dat forțe implacabile, uneori chiar monstruoase, prezentate cu o răceală desăvârșită. Marin Preda a ajuns la această maturitate a mijloacelor sale, care poate revela situațiile cele mai crude și cele mai brutale, cu un ochi detașat, impasabil și foarte exact. Momentul social evocat are o bună și deci severă definiție. Remarcabilă este și construcția, studiată, echilibrată, cu secvențe și episoade bine decupate, fără lungimi, fără digresiuni inutile. Tehnica scriitorului este – acum – evidentă, superioară. Marin Preda știe să se desfășoare simultan pe multe planuri, să sintetizeze în câteva pagini o biografie și o carieră, are talentul definițiilor lapidare, al caracterizărilor esențiale. A ști unde să începi și să tai o scenă ține în egală măsură de vocație, experiență și rutină, calități pe care Marin Preda le relevă în *Risipitorii* cu o deplină sobrietate”.

■ În rubrica dedicată *Cronicii literare*, Al. Raicu se ocupă de volumul *A treia taină* de Ana Blandiana: „Incontestabilă capacitate de a defini concis o stare existențială, o situație morală, nu dintre cele mai simple, din moment ce formează subiectul de continuă, de infinită frământare a poetului, a omului dintotdeauna; de a evita «temele» minore și cuvintele inutile; remarcabilă economie de mijloace, rapidă instalare în esențial, în chiar miezul fiecărei probleme; expunere decisă, deseori elegantă, a dramelor din conștiință, a marilor motive de revoltă și resemnare; desăvârșită inteligibilitate, chiar și în acele zone limită în care pasul nostru ezită, în care demersul gândirii devine dificil sau imposibil. Tot atâtea puncte de atracție pentru sensibilitatea, pentru nervii noștri dornici în fine a se odihni, dar nu oricum și nu oriunde, mai ales nu în locuri nedemne, nu într-o elementaritate letargică amorfă, inavuabilă, ci în teritoriul nobil al contemplației, al suferinței metafizice, nu al aceleia provocate de mobiluri mărunte trecătoare. Ce-i de făcut însă dacă acest punct de atracție reprezentat de poeziile din *A treia taină* devine și uneori tocmai din motivele care ne fac să-l considerăm a fi de atracție, devine un sediu al *suspiciunii*? Dacă transparența concisă, elegantă, în serviciul unor teribile «teme» începe să polarizeze neîncrederea? Dacă asumarea prea rapidă a răului, a suferinței, a torturilor morale, și refuzul de a concepe orice alt stil de existență, bazat pe altceva decât pe această continuă «asumare», predispun (pe cititor), dimpotrivă, la o paradoxală *răceală*? [...] Era de așteptat: zona rezistentă a volumului o alcătuiesc poeziile necontaminate de efectul pretențiilor mari în ordinea morală, al cuvintelor mari, al dilatărilor metafizice”. ■ În *Ochiul magic* citim: □ *D.D. Roșca la 75 de ani* de V. VS.: „Cu prilejul celor 75 de ani împliniți de

D.D. Roșca, «România literară» se alătură celor care îl omagiază pe gânditorul care a scris: «... Universul ne apare ca etern provizor, ca neisprăvit în însăși substanța sa metafizică. Cu alte și mai scurte cuvinte: Existența, în însuși fondul ei metafizic, ia caracter istoric. Sau invers: Istoricul îmbracă importanță metafizică».

□ *Acolo unde ai ce citi* de I. Car.: „Dintre puținele discuții cu Pierre Emmanuel apărute până azi în presa noastră, aceea a lui Ovidiu Cotruș din «Familia» (nr. 1/ 1970) e pentru întâia oară o pagină de reale contribuții la cunoașterea măcar aproximativă a – ni se pare – singurului poet academician pe care îl are Franța de azi”.

□ *Beția de cuvinte* de b. t.: „De la un timp băntuie în presă grafomania și beția de cuvinte. [...] Fenomenul se pare mai îngrijorător când se manifestă în paginile unei reviste studențești, unde rigoarea logicii, eleganța stilului, respectul pentru corectitudinea exprimării gramaticale, disprețul pentru vidul ideilor ar trebui să fie linii directoare, cu atât mai mult acum când apar în toată țara zeci de reviste editate de elevi de liceu care văd în confrății lor mai mari exemple demne de urmat. Iată însă ce le oferă, în numărul din ianuarie a.c., revista «Amfiteatru»: [...] Am putea reproduce multe perle asemănătoare; ne oprim însă aici din jenă față de viitorii profesori, doctori sau docenți surprinși «în chip că meditează», cum se spune într-una din paginile revistei”.

□ *O evocare Ion Pillat*: „La Universitatea populară din str. Zalomit nr. 6 (întrearea în Cișmigiu), în cadrul ciclului «Oameni de seamă ai culturii românești în amintiri și mărturii», vineri, 6 martie a.c., ora 19, scriitorul Ștefan I. Nenițescu va evoca pe Ion Pillat, din a cărui operă actorul Ludovic Antal va citi apoi câteva poeme”.

■ În *Cărțile săptămânii* Dana Dumitriu prezintă volumele de proză: □ *Matei Iliescu* de Radu Petrescu: „Notația epică atinge adesea un desen desăvârșit și siguranța ei sporește senzația de participare a lectorului la o existență foarte nervoasă, foarte tensionată. Lumea cărții capătă o identitate specifică – capacitate literară proprie numai realilor scriitori de a crea universuri precise, cu un coeficient major de coeziune și de virtualitate. Elementele întregului se supun unei legități unice. Biografia lui Matei Iliescu, evoluția stărilor sale distincte, întrucâtva descins din romanele lui Camil Petrescu, și un mediu perfect individualizat, cu exponenți viabili. În ciuda câtorva episoade discursive cartea confirmă opiniile favorabile create încă înainte de apariția lui în jurul numelui lui Radu Petrescu”.

□ *Amarul sânge al strugurilor* de Constantin Apostol: „Se mai pot scrie așa încă multe romane fără ca autorul lor să iasă din anonim, oricât i-ar fi scriitura de curată și de accesibilă. Ideea de originalitate, preocupările de construcție epică, subtilitățile analitice, profunzimea intuițiilor și tensiunea unui subtext conceptual sunt obligații estetice peste care nici un scriitor actual nu poate trece dacă are, cât de cât, ambiția de a se impune. Dar dacă n-o dorește are o neșansă în plus; gestul scrisului rămâne într-adevăr gratuit, pentru că nu reușește să mai comunice nimic, sau numai lucruri deja comunicate”.

□ *Drumuri și zile* de Veronica Porumbacu: „Nu lipsesc, desigur, unele crispări turistice, unele intenții infor-

mative care sparg fluiditatea extazului impresionist – habitudine obligatorie, se pare, pentru scriitorii voiajori cerându-și lor înșiși înclinații spre obiectivitatea ghidului, dar în cartea Veronicăi Porumbacu primează comentariul personal, viziunea intimă asupra lucrurilor, asupra peisajului, asupra timpului pe care ele îl poartă interior, asupra valorilor lor spirituale. Autoarea știe să țină un decent echilibru, care face din paginile sale o lectură agreabilă, între subiectivitatea emoțională și distanțarea informativă, așa încât în ansamblu să ofere o imagine vie, dinamică a propriilor sale călătorii prin Italia, Iugoslavia, Cehoslovacia, Bulgaria, Suedia, Norvegia, Germania, Luxemburg, Elveția și Franța, să reconstituie agitația, vibrația naturală a drumului, culoarea originară a ambianței lui”. □ *Domnița Ruxandra* de Elvira Bogdan: „Dacă ar fi o carte pentru copii, așa cum ne îndeamnă să credem cochetăria stilistică a autoarei cu formulele clasice ale basmului, nu ar avea rost pasagiile de istorie didactică din care este eliminat cu totul dulcele ton al povestirii în favoarea răcelii de gheață a decupajului documentarist. Dacă, invers, ar fi o carte de informație istorică [...], inflația de personaje tandru-băsmuitoare n-ar fi mai justificată”. □ *Week-end în oraș* de Ovidiu Genaru: „Ca gen, romanul lui Ovidiu Genaru se apropie de literatura comportamentistă, având însă ambiții cu mult mai modeste, dar finalizate. Poetul are siguranța observației epice, mobilitatea notației, fără să afec-teze proza așa cum de obicei se întâmplă cu spiritele lirice care se exersează în narațiune. Dialogul, expresiile, gesturile sunt acumulate metodic, urmând ca tocmai acumularea lor, revărsarea lor aparent incongruentă să sugereze un fel de dramă invizibilă, mocnită, reținută. Cartea face uneori concesii unei agrea-bilități stilistice, fără să se abandoneze totuși facilității, are pasaje de intensitate, ca moartea celor opt cai-cărauși, la presimțirea viscolului, într-un nebunesc salt în prăpastie sau accidentul meteorologic numit *Oranj la stație*”. ■ Numărul este dedicat Hortensiei Papadat-Bengescu: □ Magdalena Popescu semnează *Hortensia Papadat-Bengescu: Pretexte de studiu*: „Ciclul Hallipa e o capodoperă izolată în cadrul literaturii române și al operei Hortensiei Papa-dat-Bengescu. În cadrul literaturii române, pentru că posedând conceptul gru-pului special, ea nu exaltă și nu critică nici un grup anume. E un abuz a crede că sarcasmul își propune să desființeze aici o castă. Nu o poate face pentru că aceasta e singura pe care o cunoaște și lipsind (ca nicăieri) termenul de compara-ție – grupul advers sau grupul mare, casta se confundă cu lumea. Din grupul celor câteva sute de diformi, percepuți într-o proiecție caricată și exagerată prin sensibilitate, nu există căi de evaziune și compensație: impunându-și dis-tanța, scriitoarea îl recunoaște ca *univers*. Un univers *negativ*, dar acceptat”. □ V. Vancea, în *Limitele unei condiții*, scrie: „Iraționalul și monstruosul care amenință condiția umană, sintetizate prin parabolă în imagini terifiante, sunt reprezentate de Hortensia Papadat-Bengescu prin cazuri patologice (Sia, ge-menii Hallipa) care au meritul unei corecte fișe de observație medicală, iar na-turile duplicitare, frizând demonismul (doctorul Walter) beneficiază de un

portret clasic, bine definit psihologic. Să fie oare limitele unei condiții?”.

□ Roxana Sorescu semnează *Libertate și determinare la personajele Hortensiei Papadat-Bengescu*: „Indivizii de care este interesată autoarea fac parte, pe treapta de jos sau pe cea de sus, din același grup social: burghezia, fie ea mărunță și nevoită să muncească pentru a-și menține starea, fie mare posesoare de întreprinderi și furnizoare de ministeriabili cu pretenții aristocratice. Iar burghezia, ca orice burghezie, constituie un grup neomogen, alcătuit pe baza unei stări de fapt, care stare depinde de accidentele soartei individuale, și este de aceea relativ labilă. Un astfel de grup deschis și schimbător nu are condiții de elaborare a unei morale ferme, care este cel al aparențelor onorabile. [...] Omul Hortensiei Papadat-Bengescu nu se definește decât față de un univers social: încercarea de a-l domina are ca rezultat o falsificare psihică. Și totuși nu se poate ca autoarea să nu-și fi pus și problema căilor de eliberare, de dominare reală a lumii coercitive, să nu fi căutat soluția reintegrării personalității frustrate. Această soluție este găsită: boala și drumul conștient spre moarte”.

■ Revenind la rubrica sa *Istorie literară*, Al. Piru publică *Divanul lui Cantemir în ediție nouă*: „Noua ediție, îngrijită de Virgil Cândea (E.P.L., 1969) cu versiunea românească și traducerea în limba română a textului grecesc este a patra și apare la distanță de 271 de ani de la ediția princeps. Ultima ediție este precedată de un lung și erudit studiu introductiv, reproduce în anexă opusculul latin al lui Andreas Wissowatius, *Stimuli virtutum, fraena peccatorum*, tradus de Cantemir în a treia parte a scrierii sale, și se încheie cu comentarii, variante, un glosar, indice de nume, autori și opere, un indice cultural, o bibliografie și o (din nefericire inevitabilă) erată. Meritul principal al editorului este de a fi dat alături de versiunea românească a *Divanului*, în cel mai corect text de până acum, traducerea în limba română a versiunii grecești cu ipoteza, plauzibilă și în orice caz serios argumentată, că nu Cantemir și-a tradus singur opera din limba română în grecește (sau cum s-a crezut înainte: din grecește în limba română), ci un alt autor, foarte probabil dascălul său Ieremia Cacavela”.

■ Constantin Noica continuă cu *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”*, publicând în acest număr *Cap. VII. Rațiunea și observarea naturii*. ■ Mihai Stoian publică un colaj de amintiri *6 Martie '45*.

■ În *Cronica traducerilor* Petru Popescu semnează *Colette, sau un roman al sincerității*: „Versiunea lui Ovidiu Constantinescu e lăudabilă din toate punctele de vedere: traducătorul trece dezinvolt dintr-un idiom în altul, reproducând frumos în românește acea grădină de cuvinte care e stilul autoarei. Textul românesc este suplu, bine ritmat, eficient în metafore, atașant în atmosferă, emancipat de toate acele servituți pe care, vai, le mai păstrează și azi echivalențele românești față de textele originale”. ■ Matei Călinescu scrie *Despre conceptul de fantastic*: „Aș propune ca definiție a fantasticului: ruptura în ordinea semnificației, tulburarea semnificației. Iată de ce *nebunia*, privită dintr-un anumit unghi, este una dintre temele fundamentale ale literaturii fantastice:

Hoffmann (care mărturisea că se teme să nu înnebunească), Poe, Gogol, Dostoievski, Kafka – spre a evoca numai personalități de primă mărime – stau dovadă. Nimic în nebunie nu neagă legile «riguroase și imuabile» ale lumii; nimic nu violentează sentimentul nostru intim de realitate (tocmai pentru că se abat de la normele lui spunem că nebunii sunt nebuni). Ceea ce ne impresionează și ne neliniștește în fața psihopatologicului (ca și uneori a oniricului) este, la urma urmelor, faptul că *nu înțelegem*: nu numai codurile noastre obișnuite (socialmente necesare), dar înseși aptitudinea noastră de a codifica se găsește sfidată, pusă la grea încercătură, lipsită de replică. Și n-ar fi așa dacă nebunia ar ține de pura incoerență; ininteligibilul ei, care ne apare ca un refuz al inteligibilului, nu este arbitrar decât prin incapacitatea noastră de a-l «reduce». Această incapacitate poate să ne sperie. [...] *Apariția* («Fania») a ceea ce contrariază înțelegerea stă la origina celor trei atitudini fundamentale pe care le generează fantasticul (și care se suprapun adeseori): anxietatea, atracția nostalgică, superioritatea hilară (să notăm însă că râsul pe care-l stârnește fantasticul e unul destul de primejdios). Vom avea, deci, de a face cu o operă literară fantastică ori de câte ori vom avea sentimentul că ne aflăm în prezența incomprehensibilului. Făcând o analogie, pentru ca fisura să apară, trebuie să existe și zidul: zidul casei Usher. E nevoie, cu alte cuvinte, de o construcție în ordinea semnificației pentru ca ruptura – prin care se *manifestă* inteligibilul – să poată avea loc. Iată de ce proza (de la anumite dimensiuni încolo) este domeniul legitim al fantasticului, deși acesta e atât de aproape înrudit, pe unele laturi, cu poezia. Mă simt ispitit să spun că poezia e fisura fără zid; proza realistă, zidul fără fisură; una din cele mai sugestive aproximații metaforice ale fantasticului rămânând înfățișarea straniei case Usher, așa cum i-a apărut ea lui Edgar Poe”. ■ Petre Solomon publică textul *Frank Norris*, notând o sută de ani de la nașterea prozatorului american. ■ Petre Sălcudeanu semnează *Fonoteca de aur: Eusebiu Camilar* în rubrica *Radio*: „Prezentarea lui Ion Pas a emoționat, dezvăluind un portret animat în consecințele lui fundamentale, redescoperind pentru mulți un poet și un traducător din pasiune. *Fântâna lui Furtună* și *Sakuntala* sunt argumente de durabilitate. Ion Pas, prin intermediul undelor, a aruncat o nouă arcă spre o viitoare aducere aminte a celui care a scris și a trăit *Negura*. Cuvinte de laudă pentru cei ce nu uită spiritualitatea unui neam”. ■ M. Nițescu scrie *Din nou despre poezie în școală*: „Predarea prin *interpretare*, chiar și în cea mai fericită accepțiune a ei, nu poate evita dilema: sau inaccesibilitate, sau vulgarizare. O soluție radicală este greu de găsit. Totuși am recomanda, în mod experimental, ca predarea unui poet să conste în expunerea principalelor date biografice și bibliografice, situarea în istoria literară, în diverse curente, a poetului, cu alte cuvinte în informarea elevului asupra datelor exterioare. Timpul afectat descrierii și interpretării operei, în care elevii ascultă și nu prea ascultă, să fie folosit pentru lectura poeziilor reprezentative ale poetului, însoțită de comentarii ale elevilor, conduse metodologic de profe-

sor. Ora de poezie ar deveni, astfel, un fel de cenaclu care ar solicita participarea și contactul nemijlocit cu poezia din partea elevului. În definitiv, sensul predării poeziei în școală nu este acela de a împovăra memoria cu date uscate de interpretare și descriere, ci de a educa sentimentul și gustul pentru frumosul artistic, de a stimula gândirea și înțelegerea activă a elevului”. ■ În *Atlas liric* citim pe scriitorul iranian Yadollah Royal, în traducerea lui Ion Horea: *Învinuire*; *Marină* 7; *Norouz* 1955; *Nostalgie*. □ Versuri semnează: Miron Radu Paraschivescu (*Pastel*; *Mica muzică*), Gabriela Melinescu (*Ykebana*), Vasile Nicolescu (*Numai zăpada...*), Darie Magheru (*dumnezeu fix*), Ilarie Hinoveanu (*Răsărit*), Mihai Ursachi (*Răpirea lui Narcis*), Paul Tutungiu (*Taurul continuat*), Tiberiu Utan (*Mamei aici*; *Balon*; *Moartea Pinții*; *Blăstem*; *Clopotul*); Florența Albu (*Trei poeme pentru Billy minciinosul*), Radu Cârnelci (*Amiaza mea*; *Psalm de moarte*; *Biserică-n munți*), Matei Gavril (*Contrast*), Radu Ulmeanu (*Întruchipare*), Mihail Steriade (*Cântecul meu*), Henriette Yvonne Stahl (*inima mi s-a uscat*), Ioana Postelnicu (*Moment biografic*). □ Din proză citim: Pop Simion, *Turnir*; Alessandro d’Acré, roman polițist în 13 capitole, *Lăcusta de sidef*, în românește de Al. Cerna Rădulescu; o piesă de Ilie Păunescu, *...și-atâta iubire*, Emil Brumaru, *Cântarul de prăjituri*.

● [„**Tribuna**”, nr. 10] ■ În cadrul rubricii *Premiile Uniunii Scriitorilor*, Dan Rebreanu semnalează în textul *Vârsta de aur a anticipației românești*, premiera lui Ion Hobana: „Oricum, premiul – sau un premiu – e meritat. Ion Hobana se află la a doua carte de investigație a ceea ce în fond reprezintă o relevare a potențelor, a liniilor de perspectivă ale spiritului uman prin proiectarea lor într-o zonă a posibilului. Întâia lui carte de acest gen, *Viitorul a început ieri* (Editura tineretului, 1966), o retrospectivă succulentă în comentarii și exemplificări a anticipației franceze, deschisese apetitul pentru cercetarea exhaustivă a science-fiction-ului, descoperindu-i valori trecute cu vederea”. □ Mircea Vaida scrie despre cartea lui Mihnea Gheorghiu: *Dionysos*: „*Dionysos* e o carte a ipostazelor, fețe ale unui arhetip mitologic, abstract. [...] Când se așează la masa de scris, biograf al lui Dionysos, nu procedează ca un cronicar al migalei. Dionysos devine mit ontologic, antinomie filosofică și poetică, cu nenumărate ipostaze”. ■ Ion Vlad recenzează studiul monografic al lui Mihail Petroveanu dedicat lui *George Bacovia*: „Este sau nu monografia lui Mihail Petroveanu o lectură nouă a poeziei lui G. Bacovia? Dacă parcurgem cu atenție sumarul lucrării vom recunoaște că intenția e de a propune o interpretare confruntată cu termenii și categoriile moderne ale cercetărilor de azi în domeniul întins al poeziei. Prin urmare, răspunsul ar putea fi afirmativ, nu însă fără a pronunța și unele rezerve”. ■ Adrian Marino continuă articolul despre *Impersonalitatea poetică*: „Scriitorul este în întregime în cuvintele, frazele și eroii săi. Asupra acestei osmoze, transfuzii, sau «catalize», T.S. Eliot a insistat îndelung, întrucât consecvența teoriei impersonalității nu poate impune o altă soluție: personalitatea scriitorului trece și se confundă cu propria sa operă, care-l

absoarbe”. ■ Pompiliu Dumitrașcu analizează *Scriitorul și expresia*: „Cercetarea stilistică a limbajului beletristic este complexă și cu numeroase implicații. În unele intervenții viitoare vom stărui asupra câtorva probleme legate de studiul expresiv și afectiv al limbajului... aspectul expresiv-afectiv este o necesitate și nu doar un simplu adaos al comunicării”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Contururi de epocă*, Domițian Cesereanu îl descrie pe *Ilarie Chendi*: „Portretul spiritual al lui Ilarie Chendi (1871-1913) capătă, mai ales, un contur de epocă. Timpul, din nefericire, a lucrat asupra criticului cu o acribie nemiloasă, deși mirarea ne este să constatăm că Ilarie Chendi era înzestrat cu un temperament de bun augur pentru o vocație hotărâtoare. Contemporanii (prietenii îndeosebi) vedeau în el un «diavol» convertit într-un critic sarcastic corosiv, ucigător, adică primejdios prin «otrava» cuvintelor sale, dar și un suflet duios, aproape sentimental”.

6 martie

● [**„Scânteia”, nr. 8357**] Numărul este dedicat *Victoriei de la 6 Martie*. Pe prima pagină citim *Piatră de temelie la noua istorie a patriei*: „Sărbătorim azi o împlinire istorică: un sfert de veac de la acel memorabil 6 Martie 1945 care a marcat triumful voinței poporului român, instaurarea orânduirii populare în țara noastră. După secole de dominație a claselor exploatare, pentru prima oară cârma statului a fost preluată de un guvern al poporului, de un adevărat guvern democratic, în care rolul hotărârilor îl avea clasa muncitoare, condusă de Partidul Comunist Român. Aniversarea de astăzi ne aduce în amintire toată dogoarea, tot clocotul, toată încordarea acelor zile fierbinți. [...] Acel 6 Martie de neuitat a deschis larg drumul tuturor marilor prefaceri de mai târziu, întregului proces revoluționar care a dus la cucerirea deplină a puterii de către clasa muncitoare, în frunte cu partidul ei comunist, la făurirea societății socialiste pe pământul României. [...] Omagiind ziua de 6 Martie și înaltele ei semnificații, aducem omagiul nostru fierbinte celor ce au făurit-o și întregul drum istoric pe care l-au deschis – și pe care pășim mai departe, neabătuți, sub cârmuirea înțeleaptă a Partidului Comunist Român, spre viitorul visat și năzuit atunci!”. □ Apare reportajul *Voința de neînfrânt a poporului*.

● [**„Contemporanul”, nr. 10**] Ana Blandiana răspunde, în tableta sa obișnuită de la rubrica „antijurnal”, provocării stârnite de enunțul „te-am citit, dar nu te-am înțeles” (cu titlul *Înțelegera*). ■ Nicolae Manolescu scrie o cronică binară: în prima jumătate, se află aprecierile lui față de cartea de cronici a lui Marin Mincu, *Critice*, o publicistică considerată „a nu fi nici destul de sistematică, nici destul de selectivă”, având nevoie de „mai multă limpezime”, suferind de „un stil nebulos”, lipsind „distanța critică”, și în care, totuși, „eseul despre Pârvan este remarcabil”; în a doua parte a cronicii manolesciene, îl avem în ipostaza de poet debutant pe Mircea Vaida, cu volumul *Cenușa verde*, mai cunoscut, se pare, în calitate de critic. □ La secțiunea *Cronica ideilor*,

Niculae Bellu prezintă ideile lui Mircea Florian din lucrarea *Elemente viabile în filozofia lui Kant*.

7 martie

● **[„Scânteia”, nr. 8358]** Se relatează despre *Adunarea festivă cu prilejul celei de-a 25-a aniversări a instaurării guvernului democratic de la 6 Martie 1945*. Cu acest prilej, apare și *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*.

● **[„Cronica”, nr. 10]** Număr omagial dedicat lui G. Călinescu, de la a cărui moarte se împlinesc 5 ani. Semnează articole, recenzii, evocări Nicolae Țațomir, Aurel Leon (*G. Călinescu la Iași*), N. Barbu, G. Istrate (*G. Călinescu – profesorul*), Ilie Dan (*G. Călinescu și Jurnalul literar*), Petru Popescu (*Un profesionist al romanului*), Constantin Coroiu (*Linii la un profil anti-stilistic*), Zaharia Sângeorzan (*G. Călinescu, Cartea nunții*). ■ Ilie Dan prezintă monografia *Alexandru I. Philippide* de Iorgu Iordan. ■ Ion Agrigoroaie, istoric literar și comunist ilegalist, comentează, după un sfert de veac, evenimentele de la 6 martie 1945. ■ Pornind de la articolul lui Ion Pascadi din „România literară”, *Estetica la răscruce*, N. Irimescu pune, și el, problema destinului contemporan al esteticii, în general, și al celei românești, în special. ■ N. Carandino critică vehement prestația regizorală a tânărului Dinu Cernescu la piesa lui Beaumarchais, *Nunta lui Figaro*, montată pe scena Teatrului Giulești. ■ Pe marginea monografiei lui Jan Kott, *Shakespeare – contemporanul nostru* (E.P.L.U., 1969), Al. Călinescu arată că, deși tradusă relativ târziu la noi, cartea „apare într-un moment care aruncă o nouă lumină asupra ei: Beckett a obținut premiul Nobel, Ionescu a pătruns în Academia franceză, noul teatru înregistrează un stupefiant (prin proporții) triumf mondial, pulverizând o sistematică și obstinată opoziție (devenită acum ridicolă)”. ■ Val. Panaitescu traduce versurile intitulate *Pentru o artă poetică*, prefăcute de o scurtă prezentare a autorului Raymond Queneau. ■ Este semnalată „o nouă și suplă versiune românească” a cărții lui Giovanni Papini, *Un uomo finito*, datorată lui Ștefan Aug. Doinaș. ■ Este remarcat, de asemenea, portretul lui R.M. Rilke, făcut de Zoltán Franyó (în „Iașul literar”, nr. 1/ 1970), pe fundalul atmosferei literare vieneze din timpul primului război mondial.

● **[„Flacăra”, nr. 10]** În *Literare*, Valeriu Cristea prezintă volumul Nicolae Bălcescu, *Românii supt Mihai-Voievod Viteazul*, apărut la Minerva. ■ Henri Wald analizează în detaliu problemele legate de *Argou*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, Traian Stoica semnalează volume de poezie noi, intrate în librării: *Agonice* de Constanța Buzea, *Saturnala* de Aurelian Chivu, *Sunetul originar* de Gh. Pituț. ■ Apar *Scrisori persane* și *Caiete* de Montesquieu, publicat în B.P.T. în traducerea lui Ștefan Popescu, cu o prefață de Irina Eliade. ■ Se critică „faptul că lucrările de estetică și filozofie se bucură de prea puține comentarii în presa noastră”, cu observația că „lucrurile tind a se îndrepta”, făcându-se o referire la volumul *Estetica poeziei lirice* de Liviu Rusu.

• [„Luceafărul”, nr. 10] Nicolae Balotă rememorează, în articolul *Cartea*, momentele din copilărie când, în vacanța de vară, se ascundea ca să citească, pentru ca mai târziu să „descopere” că sunt „deosebit de prielnice cititului creator acele locuri care-ți îngăduie să privești departe”, pentru că „proiecția aceasta, reflecția, meditația pe marginea cărții e, într-un fel, o a doua lectură a unei cărți nevăzute alături de cartea văzută pe care o ținem în mână”. ■ Dan Laurențiu recenzează volumul *Un pământ numit România* de Nichita Stănescu, scriitor care reușește să dea universului poeziei sale o „structură dinamică”. „Câmpul tensional creat în acest fel va păstra unele atribute ale structurii bipolare care i-a dat naștere, ca elemente ale statorniciei, și va cuceri altele noi, ca rezultante emoționale, efecte ale mișcării, ale metamorfozelor. Sub aspectul dispoziției cuvintelor într-o finalitate suficientă sieși, poezia lui Nichita Stănescu, așa cum ni se relevă și în recentul volum, *Un pământ numit România*, păstrează modalitatea schimbătoare a jocurilor copilăriei, ingenuitatea asociațiilor pline de farmec și inedit pe care ți-o dă sentimentul aventurii, al rătăcirii într-un labirint nu atât primejdios, cât surprinzător în desfășurările lui caleidoscopice. Materia verbală este supusă unui proces de pulverizare continuă, cuvintele zboară în salturi mai lente sau mai bruște, dar aripile lor au un cromatism încă vag, nu fiindcă și l-ar fi pierdut prin îmbătrânire, prin lunga lor călătorie în timp, ci dimpotrivă, pentru că sunt adolescente, pentru că frenezia răcoroasă care le animă se denunță ca un început, nu ca un sfârșit de lume. Astfel, neliniștea cuvintelor ce se poate observa ca un dat în poezia lui Nichita Stănescu are un caracter mai curând spațial, de nehotărâre în pragul unei vârste noi, decât unul temporal, de contemplare a marilor experiențe ale trecutului, de odihnă melancolică în viitoarea sferă a unui concept”. Cartea recent realizată de N. Stănescu este „o carte a iubirii cu multiplele ei ipostaze, de la cea de istorie și țară la cea intimă, toate la fel de sincere, de autentice în structura artistică și morală a poetului”. ■ Și în acest număr sunt publicate grupaje de versuri de Ion Brad, Constanța Buzea, Ion Nicolescu, George Virgil Stoescu, Adrian Munțiu, Valeriu Pantazi, cât lucrarea în proză semnată de Mircea Cojocaru, *A cincea noapte fantastică*. ■ La rubrica *Redactorii noștri despre* este propusă o discuție asupra mass-mediei. □ Ștefan Bănulescu notează, dincolo de dezavantajul timpului irosit dinaintea televizorului, avantajul de a putea fi conectat la „lumea planetei noastre”, impunându-se „mai multă înțelegere și respect pentru dorința de cunoaștere autentică și pentru timpul ochilor încrezători care privesc ecranul televizorului, mai multă deschidere spre lume, atenție mai mare la substanța imaginii și o mai frumoasă ținută când se vorbește despre lumea țării noastre”. □ Sânziana Pop crede că „cinci ani de televiziune activă ne-au neutralizat până la accepția de programe palide” și vorbește despre responsabilitatea acesteia: „Responsabilitatea televiziunii este imensă. Evident, la modul teoretic și ideal. O instituție răspunzătoare de propagarea direcțiilor culturii moderne, în sensul cel mai direct cu putință, în sensul concret

al difuzării ei pe rețea, o instituție care își asumă răspunderi de instruire a unor mase de milioane de spectatori, o instituție care ambiționează să devină măsura faptului cultural, o asemenea instituție nu poate funcționa decât în numele și cu participarea unor persoane cu pregătire profesională care să garanteze transmiterea competentă și obiectivă a informației”. □ Cezar Baltag consideră că nu se pot acumula cunoștințe temeinice pe calea televiziunii, în vreme ce Constantin Țoiu vede acest nou fenomen drept o altă treaptă a evoluției tehnice. Au mai formulat opinii Ilie Constantin, care apreciază „posibilitatea de ubicuitate” reprezentată de televiziune, □ și Nicolae Velea pentru care „o carte bună se învrăjbește cu șanse mari cu butonul de radio sau de televiziune”. ■ Este anunțată, cu regret, moartea „foarte tânărului critic Ion Turcin” care „se anunța un serios cercetător și analist al poeziei moderne”. ■ Pe ultima pagină este reprodus un articol, *Scriitorul e un mit?*, „recent apărut în cunoscuta revistă franceză «Les Nouvelles littéraires» sub semnătura lui Roger Bordier, romancier și membru activ al Uniunii Scriitorilor din Franța, înființată în anul 1968. Articolul e o pledoarie dramatică și nu lipsită de accente polemice pentru destinul umanist al literaturii, suscită în același timp un interes deosebit față de rolul scriitorului în societate, față de statutul său profesional și social în lumea modernă”.

8 martie

● [„Scânteia”, nr. 8359] Comemorând *Centenarul nașterii lui Vladimir Ilici Lenin*, ziarul publică „*Visătorul de la Kremlin*”, corespondența din Moscova de la Silviu Podină. ■ În rubrica *Adnotări* citim: □ *Dialog util* de Emil Vasilescu: „Dezbaterea inițiată de revista «Tomis» în numărul din ianuarie a.c., în cadrul *Dialogurilor contemporane*, răspunde unor întrebări impuse de dezvoltarea poeziei noastre actuale, de raporturile ei cu celelalte forme de manifestare umană. Acest «dialog», susținut cu înțelegerea profundă a devenirii poeziei în lumea contemporană de Ștefan Augustin Doinaș, Aurel Stroe și acad. Nicolae Teodorescu, subliniază viabilitatea artei nobile a cuvântului, caracterul său peren, în continuă adâncire și diversificare, sensibil la nou și, totodată, capabil că-i încorporeze în forme specifice substanței sale. Interlocutorii sunt unanimi în a recunoaște că poezia, ca formă a cunoașterii, nu este incompatibilă cu progresul celorlalte domenii ale activității umane, între ele stabilindu-se raporturi de interdependență, de solicitări reciproce: [...] Subliniind dialectica evoluției artei dintr-o perspectivă materialist-istorică, asemenea confruntări de opinii constituie un aport util la dezbateră și elucidarea unor fenomene artistice specifice lumii noastre contemporane”. □ *Se caută lampa lui Diogene* de I. Adam: „Am citit în ultimul număr al revistei «Ramuri», *Jurnalul Gabrielei Maria Pinte*, în care pana semnatarei circumscrie prețiozități stilistice și o sensibilitate lacrimogenă menită a capta bunăvoința cititorului, regretând că «indiferența activă» pe care o numește «emancipare» (?!), «consecința unei masive uitări» a determinat-o să renunțe la opinia pe care însăși autoarea

o emitea în primele rânduri: «N-am fost în stare... să țin niciodată un jurnal». [...] A-ți plânge în fraze încărcate de prețiozități facile o astfel de nefastă evoluție poate fi egal cu a realiza un grad maxim de obiectivare a sincerității. Dar au oare vreo semnificație pentru cititori astfel de confesiuni al căror dezarmant intimism pesimist este mai mult decât obositor? Trebuie oare ca «Ramurile» să aibă un «jurnal» pentru că și alte reviste îl au? Dacă da, atunci e necesară lampa lui Diogene pentru a găsi omul potrivit. Fiindcă dacă s-a renunțat la condiția ca jurnalul să nu fie făcut public în chiar momentul redactării lui, nu credem că se va putea renunța și la aceea de a beneficia de semnătura unei personalități, a unui om de cultură sau știință intrat în conștiința publică”.

9 martie

• [„Scânteia”, nr. 8360] Eugen Barbu, în rubrica *Picătură de cerneală*, semnează *Băiatul bun*: „Băiatul bun își începe cariera prin a învăța reverența însoțită de cel mai fierbinte «să trăiești» pe care și-l poate imagina cineva că poate fi auzit de urechile omenești. Este lipicios, făcut preș, nici nu apuci să spui că ai dorit ceva că el a și sosit cu tot tacâmul. [...] Singura lui teamă: să nu fie descoperit ca «băiat bun». Ce mai așteptăm?”.

10 martie

• [„Scânteia”, nr. 8361] Al. Andrițoiu scrie *Din nou despre un vechi nărav*: „Indignat de liota samsarilor, de existența lor obraznică și parazitară, pusese mîna pe condei, publicînd tot în paginile acestui ziar un articol de atitudine cetățenească din simplul sentiment al datoriei. [...] Desigur, astăzi nu se mai dă mită cu grosolănia de odinioară. Nu mai vine omul la domnul notar sau la un alt funcționar cu țuica, brânza, gâsca plus banii peșin pentru a-și trage jarul pe turta proprie în cutare afacere. Că mai există însă unele excepții, au arătat înseși ziarele. [...] E adevărat că mita nu mai este demult o coordonată a vieții noastre sociale, că în conștiința socialistă a cetățeanului României de azi s-au petrecut schimbări definitorii. Dar cu atât mai mult nocivitatea ei nu trebuie deloc trecută cu vederea. Mai cu seamă că la vina capitală a escrocilor care-o practică, participăm și noi cu mica noastră vină, cu naivitatea noastră, cu legea lui treacă-meargă”. ■ Nicolae Dragoș realizează un interviu cu Cezar Baltag, *Poet al oamenilor ce făuresc socialismul*: „N. D.: Deși am citit o declarație pe care ați făcut-o mai demult în care nu acordați inspirației «onorurile supreme», aș vrea să discutăm despre relația dintre conștiința poetică și procesul de elaborare al poeziei, în cadrul căruia nu cred că poate fi neglijată inspirația. C. B.: Inspirația singură nu-mi garantează nimic. Ea înseamnă – singură – obscură forță exterioară. Pentru că sunt un poet elaborat, nu am sentimentul că metaforele mi se dau din afară. M-ar mulțumi mai mult o metaforă pe care eu, autorul, ca un adevărat demiurg, aș simți-o că îmi aparține. De multe ori hazardul te ajută și o ciocnire incidentală de cuvinte o asociație neobiș-

nuită de idei poate da rezultate reprezentative. Dar adevărata mulțumire a unui artist este în momentul în care metafora a izbucnit din interiorul gândirii, sensibilității sale ca un edict, ca o lege, ca o necesitate. [...] N. D.: *Cum apreciați literatura ultimelor decenii?* C. B.: Au apărut foarte mulți poeți. Desigur, nu egali ca valoare dar acesta e un fenomen firesc. S-a deschis calea marilor surprize care pot surveni. Practic este inepuizabil rodul de poezie românească. E datorită noastră, a fiecăruia, ca în interesul poeziei, al creației să facem totul pentru ca această competiție literară să se desfășoare în cele mai optime condiții. Avem datoria ca, în paralel cu efortul de continuă desăvârșire a operei proprii, să impunem în conștiința cititorilor noi talente și să ne bucurăm de ivirea lor”.

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 8] Henriette Yvonne Stahl publică textul *De ziua femeii*: „S-a pus de-atâtea ori întrebarea: cine are rolul cel mai important pe pământ: femeia sau bărbatul? Faptul că nu s-a putut răspunde ar fi dovada că întrebarea este dintr-un început caducă. Un răspuns cinstit, definitiv valabil ar fi să se dea, fără a-i mai compara, fiecăruia ce-i aparține de drept și mai ales femeii posibilitatea de-a se manifesta pe adevăratele ei linii de putere, puterea sensibilității, intuiției, iubirii și abia atunci valoarea femeii va putea fi judecată în justa ei perspectivă. Astfel se va echilibra aportul fiecăruia, completând roadele muncii celuilalt. Căci dacă nu au fost femei Shakespeare sau Beethoven, au fost și există și acum martire și sfinte care au atins culmi de înălțare etică până la sublim, egalând fără contestare valoarea bărbătească și fără de care, nivelul moral și spiritual al omenirii ar fi în dezastruoasă scădere. Niciodată nu i se va aduce femeii suficiente laude, nu i se va închina suficient respect. Țara în care femeia este respectată este o țară care progresează. În orice femeie trebuie întrevăzută mama”. ■ Romulus Dianu semnează portretul *Scriitorul și graficianul Neagu Rădulescu*: „Neagu Rădulescu, care a publicat recent un nou volum de proză – *Un catâr binecrescut* – a avut de timpuriu o adevărată pasiune de a trăi în aglomerații: pe stradă, la teatru, în autobuze, în forfota stadioanelor, adică acolo unde a putut să-și îmbogățească insectarul cu o patimă de entomolog. [...] *Un catâr binecrescut* reunește scrieri vechi și noi. Optimismul, surâsul, încrederea în oameni, arta de a nu fi supărat și ardoarea în muncă, vor fi prețuite totdeauna. Viața umană strălucește, mai ales, prin forța de a îmbrățișa, de a transforma iubirea în cea mai invincibilă armă. De aceea, în artă, optimismul merge de mână cu adevărul, ambele indestructibile”. ■ Radu Gyr publică reportajul *De la Potaissa dacică, la Turda nouă*. ■ Din *Prezențe peste hotare* aflăm: „Un deosebit succes a obținut traducerea integrală în limba română a operei lui Dante Alighieri, monumentală lucrare, căreia autoarea, Eta Boeriu, de la Facultatea de limbi romanice din Cluj, i-a dedicat 12 ani de muncă și migală. Apreciind calitatea excepțională a lucrării, Universitatea florentină și «Comitetul Dante», i-au decernat medalia de aur, cu numele marelui poet. Solemnitatea decernării se va desfășura cu fastul tradițional în Palatul Signoriei din Florența, locul de naștere al lui Dante, în cursul lunii aprilie”. ■ Al. Philippide semnează poezia *Cântec de amiază*.

11 martie

• [„Scânteia”, nr. 8362] În rubrica *Picătură de cerneală* Victor Bârlădeanu publică *Eroul pozitiv contestă...*: „Era pentru întâia oară, în peste două decenii de activitate gazetărească, când întâlneam un *om care protesta nu pentru că a fost criticat, ci pentru că a fost lăudat*. Ierte-mi-se omenescul păcat al prudenței, dar situația în sine mi s-a părut atât de ieșită din comun, încât am verificat cum stau lucrurile: s-a dovedit că, în realitate, M. A. (nu-i dau numele pentru a-i respecta autentica modestie) luase și el parte la acțiunea respectivă – și încă o parte deloc neînsemnată – însă, într-adevăr, rolul principal îl jucase altcineva (lucru care, la ora aceea, era ignorat de secretarul comitetului de partid)”. ■ Mihai Ungheanu semnează *Critica și aspirația operei literare la universalitate*: „Niciodată critica nu va renunța la apanajul ei de directoare de conștiință, indiferent dacă o va face în mod declarat, manifest sau va exercita o subtilă influență prin crearea unui climat spiritual hotărâtor. Dialogul dintre critic și cititorii săi, (fie ei scriitori, fie cititori obișnuiți), rămâne permanent. Acceptarea scepticismului după care critica și-a pierdut dreptul și puterea de a interveni în desfășurarea fenomenului literar ar putea duce la o demisie a criticii însăși. Ceea ce nu este posibil și cu atât mai mult nu e necesar. De aceea e nevoie să acordăm și mesajului criticului ca și mesajului scriitoricesc o tot atât de mare atenție. Criticul veritabil se află într-un neostenit dialog cu mișcarea literară prezentă. Mesajul său poate fi adesea polemic, deci cu atât mai interesant pentru progresul ideilor. Într-o carte ca cea a lui Lucian Raicu despre *Liviu Rebreanu* este, desigur, obligatoriu să ne oprim asupra analizelor operei și asupra concluziilor și interpretărilor noi. Mesajul însă nu mi se pare a se afla aici, ci stă la temeliea întregului eseu. Criticul polemizează cu o falsă idee despre prozatorul Liviu Rebreanu și despre scriitor în general: ideea că o creație de felul celei semnate de Liviu Rebreanu s-ar putea naște spontan, din capul unui inspirat, fără vreo pregătire prealabilă, idee care acreditează o falsă noțiune de scriitor. Mesajul lui Lucian Raicu vrea să restabilească nu numai adevăratul chip de creator al lui Liviu Rebreanu, dar și – cu ajutorul acestui exemplu – un exact contur al noțiunii de mare scriitor. Cartea despre *W. Faulkner* a lui Sorin Alexandrescu are și ea un mesaj asemănător. Criticul nu vrea să ne spună lucruri care s-au mai spus, ci să analizeze complexitatea neobișnuită a acestei opere cu un profund conținut social, datorată unui autor cu vocația umanismului, să descifreze arhitectura ei bogată, tehnica savantă a narațiunii. [...] Aspirația către universalitate a literaturii române a fost una din principalele preocupări, uneori singura, a criticului român. Interdicțiile lui T. Maiorescu vizau tot ceea ce nu putea aspira la universalitate. Severa judecată a criticii sale căuta să dea liberă cale către universalitate valorilor autentice. În înfățișări diverse, preocuparea revine și astăzi acut și dacă nu ia formele judecătorești imperative ale lui Titu Maiorescu, indicarea căilor către marile repere și către universalitatea alcătuieste conținutul celor mai multe mesaje critice actuale. Poate cel mai expresiv caz pentru un astfel de mesaj critic învelit în obișnuitul

aspect al unor eseuri pe teme literare oarecari este cel al cărții lui Matei Călinescu, *Eseuri critice*. Cheia întregului volum o dă micul eseu despre *G. Ibrăileanu și problema universalității culturii române*, la care criticul de azi observă conștiința necesității ca asupra culturii și literaturii române să se adopte o perspectivă universală. O astfel de perspectivă adoptă Matei Călinescu în toate eseurile sale. [...] Mesajul criticului e la fel de însemnat ca al scriitorului și o carte de critică poate fi tot atât de importantă ca un roman. Trebuie numai ca o asemenea carte să aibă un mesaj pe care, descifrându-l, să descoperim că propune o dimensiune majoră a literaturii actuale. Trebuie numai ca o asemenea carte să pornească de la realitățile majore ale culturii noastre, de la valorile certe existente în peisajul literar contemporan, să propună – din perspectiva ideologiei noastre – orientări destinate a stimula și sprijini creația majoră, ancorată în realitățile României socialiste și răspunzând problemelor sale vitale. Lucru pe care îl evidențiază o seamă de cărți de critică apărute în ultimul timp”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 6474]** Radu F. Alexandru publică un interviu cu Aurel Dragoș Munteanu despre *Generația literară*.

• **[„Viața studentească”, nr. 10]** Ion Cristoiu este prezent cu eseul *Filosofie – o magistrală uitare pentru tânărul Marx*: „Rolul filosofiei marxiste și al culturii umaniste în formarea viitorului specialist, concept ca o manifestare reprezentativă pentru preocupările politico-ideologice ale studențimii și având menirea de a aborda problema din perspective deschise de Congresul al X-lea al P.C.R., pe temele: Perspectiva înnoitoare deschisă de cel de-al X-lea Congres al P.C.R. în dezbaterile problemelor privind rolul filosofiei marxiste și cel al culturii umaniste în dezvoltarea conștiinței socialiste; Însușirea concepției materialist-dialectice, cunoașterea valorilor culturii, științei și tehnicii – factori esențiali în formarea multilateral a viitorilor specialiști; Rolul asociațiilor studențești în formarea personalității politice militante a studentului (referat alcătuit de Comisia politico-ideologică a U.A.S.R.)”. ■ În *Perpessicius* Eugen Barbu îl înregistrează mai mult pe *poet*, „dulce evocator de provincii – stampe neerlandeze populează acest univers livresc în care Laforgue și Horațiu poposes cinematografic la masa de lucru a poetului. El se constituie în apropierea plină de umbre și ploi a lui Bacovia... ici și colo mă întreb dacă nu cumva Fundoianu nu i-a călcat pe urme. În ce mă privește, cred că nicio persoană legată de literatură nu m-a zguduit atât prin devotament, prin voință sagace și curajul de-a rămâne anonim în spatele unei opere pe care a ajutat-o să iasă la suprafață cu o abordare de înger. Monumentul spiritual al lui Eminescu se ridică în zare urmat de umerii firavi ai acestui mare cărturar”.

12 martie

• **[„Scânteia”, nr. 8363]** *Aniversarea a 25 de ani de la înființarea Academiei de învățământ social-politic „Ștefan Gheorghiu” de pe lângă C.C. al P.C.R. și Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu*, rostită cu acest prilej, apar în acest număr. ■ Radu Constantinescu semnează *Două vechi concursuri*

între o tradiție firavă și o perspectivă incertă, un text despre concursurile „Vasile Alecsandri” și „Ion Vidu”: „O influență asupra creșterii prestigiului celor două concursuri ar avea-o și revizuirea sistemului de atribuire a premiilor, în sensul consultării unui număr mult mai mare de specialiști asupra calității lucrărilor discutate”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6475]** C. Stănescu prezintă studiul critic al lui Mihail Petroveanu, *George Bacovia*, o carte „pătrunzătoare”, în care este avansată „o ipoteză seducătoare a modernității lui Bacovia în spatele căreia nu este însuși lirismul bacovian ci stau îndrăznețe identificări de ipostaze, teme și trasee ale literaturii moderne”.

● **[„Albina”, nr. 10]** Numărul se deschide cu poezia *Cu cei care muncesc* de G. Călinescu: „Pe-ogorul fără margini, pe schela cea înaltă/ Cu cei care muncesc fii pururi laolaltă./ – Oriunde-ntorc urechea, din Dunăre-n Ceahlău,/ Ciocanele grozave răsună pe ilău./ – Nici tu nu sta visând; zidește, stâncă roade./ Adună vara grâul, culege toamna roade./ – Către cetate zilnic deschide-vai o ușă,/ Și vatra curăți-voi de zgură și cenușă”. ■ Sub fotografia lui G. Călinescu apare următorul citat, datat 30 aprilie 1962: „Este meritul nepieritor al regimului nostru care eliberând muncitorimea și țărănimea de exploatare și dându-i stăruitor mijloace de instrucție a creat noul țăran și noul muncitor modern, nu rupt de trecut, vrednic de prezent, înțelegător al viitorului, egal cu egalii săi, adică cu toți cei care într-un chip sau altul, academicieni ori plugari, miniștri sau mecanizatori, muncim să ridicăm înalta cupolă a patriei”. ■ În *Cronica unui greier* Ion Bănuță semnează G. Călinescu, – *leul nemuritor*: „Martie! Un fulger de antracit a doborât, în clipă de moarte, pe G. Călinescu, pe acel Leu al mării infinite ce-și ducea lucrul lui genial, închis de nebună-voie într-o cușcă de argint. Profesorul, criticul, istoricul literar, poetul, romancierul, publicistul, deputatul de Răcari etc., etc. nu mai este acum printre noi. Numai geniul lui, geniul călinescian a rămas definitiv în cele peste 50 de volume masive și adânci; monumentala Istorie a literaturii române, viața și opera lui *Eminescu*, *Ion Creangă*, *Grigore Alexandrescu*, *Bietul Ioanide*, *Scrinul negru*, *Șun*, *Cronica mizantropului*, *Cronica optimismului*, poemele, studiile de literatură română și universală, articole ocazionale etc., etc. În această operă de încerci să te cufunzi te umpli de vastitate. Aripile cresc și cresc. Gândirea se eliberează de micimile impure și nefaste”. ■ Din acest număr revistă publică *Un drumet de pomină* de Vasile Cărbăși: „Cu aproape trei sferturi de veac în urmă, un cioban român din Transilvania pornea din satul Cârțișoara, pe jos, la Roma, să vadă cu proprii ochi Columna lui Traian. Întâmplările acestei nemaipomenite călătorii, peripețiile și faptele care i-au urmat, constituie subiectul povestirii pe care începem să o publicăm din acest număr. Autorul ei, profesorul Vasile Cărbăși, a colindat meleagurile de obârșie ale acestui cutezător și inimos cioban, cunoscut în popor sub numele de Badea Cârțan. Stând de vorbă cu oameni care l-au cunoscut, adunând documente și studiindu-i viața și activitatea de călător

și propagandist al cărții românești, autorul povestirii va înfățișa cititorilor noștri cele mai interesante momente din viața acestui drumeț de pomină...”. ■ Comemorând *Centenarul nașterii lui V.I. Lenin*, revista publică poezia *Lenin* de Iosif Grișășvili, în românește de Mihail Cosma. ■ Versuri semnează: Matei Alexandrescu (*Trandafirul*), Ion N. Voiculescu (*Bătrânul fotograf*), Vi-
orica Mureșan (*Șoapta de iubire*), Dumitru Bălăeț (*Blidari*), Teodor Anastasiu (*Am fost*).

● **[„Cutezători”, nr. 11]** Un grupaj *G. Călinescu*, cu *Amintiri* de Dinu Pillat, un profil de George Ivașcu, *Fascinanta tinerețe* și poemul *Eram bărbatul care...*, din care cităm: „Eram bărbatul care-n singurătăți petrece/ Ca vultu-
rul pleșuv pitit în stânca rece./ Nesuferind câmpia fugeam de cei de jos/ Băteam din aripi iute spre muntele sticlos/ .../ Să scriu pe cer eclipse, eu mă credeam ales./ Pe sus scoteam un țipăt de nimeni înțeleș”. □ Relevantă analiza lui George Ivașcu: „Organica sa situare în actualitatea socială și intelectuală a vremii reale este, desigur, când sursa a ceea ce, pentru noi cei care l-am cunoscut, se constituia ca o trăsătură dominantă a personalității: fascinanta sa tinerețe, neobosită și cutezătoare. [...] G. Călinescu a găsit mereu disponibilitatea de a fi și a acționa ca *om tânăr*, mereu dornic de a se perfecționa, de a munci cu o impresionantă pasiune și dăruire. Călinescu a exemplificat tipul creatorului total de formație renescentistă, capabil de a ilustra diferite activități spațiale. În același timp, tinerețea, febrilitatea spiritului său se raporta la un fond de armonioasă clasicitate, la un deosebit de acut simț al valorilor și al culturii. Eflorescența spiritului său era dirijată de o ordine interioară desăvârșită. Dinamica însăși a destinului uman și artistic al celui care a fost George Călinescu implică o nobilă lecție de umanitate, exemplar pentru fiecare dintre noi”.

● **[„România literară”, nr. 11]** Pe prima pagină citim editorialul *Literatura acestui pământ*, nesemnat: „I-a fost dat poeziei noastre românești să se nască iluminată de frumusețile acestui pământ. Pe genericul ei înfloresc ancestrale piciorului de plai și gura de rai ale Mioriței; din clasicismul ei ni se rostesc prieteni râul, ramul, în vreme ce seara pe deal buciul sună cu jale, – din revărsarea ei spre modern se văd codri verzi de brad și câmpuri de mătase, sună gorunul de la margine de codru prin toamna care niciodată n-a fost mai frumoasă, și așa mai departe, – din precursori în precursori, până sub înflorirea penițelor noastre de astăzi, care dezmiardă și ele pământul transfigurat al României socialiste. [...] Partea frumos de omenească a acestui patriotism multi-secular este că el se desfășura și se desfășoară sub un cer pașnic și liniștit, în numele unei prietenii oferite cu sinceritate tuturor semințiilor de între și peste hotare. Căci așa cum astăzi scriitorii noștri îi cântă pe toți tribunii omenirii de la Spartacus la Lenin, – în trecut, iubitorii noștri de frumos puneau preț pe orice prietenie adevărată. Umanismul își are, în gândirea și simțirea românească, rădăcini adânci. S-a pus întrebarea: «Ce vreți voi?» – și s-a dat răspunsul lapidar: «Noi? Bună pace!» Și-așa Petru Movilă, Milescu Spătaru sau Cantemir

s-au dus să cutreiere prin răsărit, de unde au venit să gândească aici Ivireanu, Paisie sau Gherea. Și așa se pare că însuși Ronsard ar fi un Mărăcine, dar, în orice caz, Elena Văcărescu, Brâncoveanca, Brâncuși, Enescu, Panait Istrati, Coandă, Fundoianu, Voronca, Ionescu și mulți alții s-au dus să creeze în apus de unde au venit Tiktin, Urban Iarnik, și poate mai puțin trimiși, dar principalul stă în schimbul de idei și curente primenitoare, necesare oricărei culturi, indiferent din care parte a rozei vânturilor ar veni ele. Totul e să fie adaptate și asimilate spiritului național, tiparelor autohtone a căror linie originală să n-o tulbure. Tradiția îi pune pecetea pe fiecare import de idei și le fertilizează în cerințele proprii. Restul e modă, dacă nu chiar decalc servil în viziunea opacă și caducă a spiritelor mediocre, inapte pentru actul marilor creații. Sunt niște legi fundamentale în numele cărora scriem și gândim. Chiar atunci când ele nu luminează lucid cugetele noastre, le simțim sedimentarea, le bănuim cristalele. Cum am putea scrie oare ocolind adevărul acestei istorii și acestui pământ? Și ce-am putea spune fără învestitura lui? Trăim perioada cea mai înaltă și cea mai intensă a destinului nostru național și internațional, când Partidul Comunist Român, conducerea sa, marele bărbat de partid și de stat, tovarășul Nicolae Ceaușescu, îmbină în sfera perfecțiunii patriotismul și internaționalismul, în viziunea leninistă sinceră și adevărată. În același cerc se înscrie și literatura noastră de astăzi, dacă scriitorul care-o creează tinde spre perenitate”.

■ Revista comemorează *Cinci ani de la moartea lui G. Călinescu*; texte semnează: □ M. Ungheanu, *G. Călinescu și cucerirea tradiției*: „G. Călinescu vrea să ne arate că forța de creație a poporului român există și istoria sa literară are în vedere tocmai sublinierea acestei forțe de creație. Istoria sa nu se deosebește cu mult ca plan și cuprindere de tipul de istorie literară oficială pe care îl devansează doar prin grandoarea vocației critice. Intențiile și premisele sale, scheletul chiar al istoriei lui nu sunt deosebite, de exemplu, de cele ale lui D. Murărașu. Nouă e viziunea, capacitatea intuitivă și interpretativă. Criticul se oprește asupra fiecărui autor care ajută demonstrația, și în absența pepitelor detectează peste tot grăunțele de aur. Căutând să demonstreze teza forței de creație etnice, a polivalenței creatoare a scriitorilor români, G. Călinescu se va ocupa de autori de drept uitați de mult. El nu caută opere mari, ci virtualități artistice și în istoria sa literară cel mai important creator este autorul ei care reușește să creeze impresia de unitate, bogăție și continuitate a unei literaturi întregi, într-un fel în care n-o mai făcuse nimeni. [...] G. Călinescu dorea să convingă că o tradiție literară românească există și demonstrația lui e convingătoare. Se crede frecvent că o tradiție de orice fel se moștenește. Este o prejudecată: o tradiție se cucerește și o moștenire literară este vie numai în măsura în care poate fi vie prin noi. G. Călinescu a cucerit pentru noi o *anumită* tradiție literară. Rolul e al unui ctitor. Este datoria noastră să ne cucerim o altă tradiție, dacă nu suntem de acord cu cea pe care ne-o propune G. Călinescu”. □ S. Damian, *Ipocrișii sublimi*: „Nimeni ca G. Călinescu nu se consacră cu

atâta voluptate demontării operei până la ultima ei expresie care o definește. Aplicat chiar temelor narrative extrem de stufoase și de grave, exercițiul se efectuează cu un ușor aer de parodie. A carica nu înseamnă însă a te îndepărta de la adevăr, ci, adesea, a-l pune în relief într-un mod mai pregnant. Oricât de pătrunzător și de serios, comentariul critic nu renunță la corolarul jocului, mărturie a înclinației mereu active spre o viziune comică asupra existenței. Astfel se exprimă la G. Călinescu voioșia structurală. [...] De câte ori are ocazia, G. Călinescu conferă mai curând credit eroului sufletește elementar și i se pare dubios zbuciumul de tip etic sau rațional. Pe «ipocriții sublimi» nu-i absolvă și nu-i admite, decât dacă le poate rezerva un loc în colecția lui categorială de impulsuri și manii generalizate. Nu pierde însă astfel o fâșie de lumină și de nădejde umană? Precizia de cristal, dar și slăbiciunea acestei optici depind de definiția călinesciană a umanității canonice – dezbattere de fond pe care suntem siliți să o amânăm pentru un alt articol». □ *Teatrul adevărat* de Al. Piru: „Capitolul al XX-lea din romanul *Bietul Ioanide* de G. Călinescu cuprinde, prin intermediul unui episod epic, o demonstrație a unei idei estetice care merită să fie relevată. Autorul ironizează, și pe drept cuvânt, teoria și practica așa-zisului «teatru adevărat» sau «pur», bizuit pe «o tăietură în viață» sau pe «reportaj», fără autor și fără actori cu personalitate, teatru scos din materialul convențional al literaturii de senzație dintre cele două războaie, cultivat și de cinematograf, pe gustul publicului educat «în lectura unor cărți ca *Le mystère de Cloomber* de A. Conan Doyle sau *Souvenirs d'un gangster* de Ferri Pisani». Eroul romanului, arhitectul Ioanide, avea, ne spune G. Călinescu, «o concepția sublimată despre viață și refuza din câmpul realului tenebrosul și absurdul». □ *G. Călinescu față cu scriitorii străini* de Mircea Martin: „Abordând literatura străină Călinescu apelează la textele capitale și se lasă purtat în voia lecturii fără a simți necesitatea unor referințe critice prea mult extinse. Având o cunoaștere aprofundată a noțiunilor de bază, el preferă să pătrundă în universul unei opere direct, fără intermediari, folosind, de cele mai multe ori, o reducere cu valoare de ipoteză inițială. Vom întâlni, așadar, la începutul articolelor sale, o constatare de bun simț, bagatelizatoare aproape, pe care o îmbogățește apoi, dar care îl eliberează momentan de posibile complexe în fața unor opere consacrate și, în același timp, contrariază o prejudecată sau o autoritate nemeritată. Acest bun simț simulat îl scutește de a mai face un examen răbdător și doct al soluțiilor anterioare, un așa-numit istoric al problemei (aproape nelipsit în comentariile lui Tudor Vianu), deși acesta e implicit în definiția sa». □ *G. Călinescu și „Bietul Ioanide”* de Liviu Călin, un text despre cum autorul textului l-a cunoscut pe G. Călinescu. □ Gh. Catană publică *Bibliografia scrierilor lui Călinescu despre Eminescu*. □ Valentin Silvestru se întreabă *Pe când o premieră Călinescu?*: „De câte ori e comemorat George Călinescu [sic!], radioul sau televiziunea își amintesc, spre cinstea lor, că scriitorul a fost și dramaturg. Teatrele însă continuă a nutri față de literatura călinesciană destinată scenei o ne-

păsare torpidă, disimulată din când în când sub comizerății privitoare la preținsa neteatralitate a acestei opere. [...] Atitudinile laxe ori de un grobianism distins – cum ar fi spus profesorul – față de această dramaturgie reamintesc, prin ricoșeu, că fondul de piese uitate, creații ale unor mari scriitori români, e cuprinzător, în timp ce la ordinea zilei se află destui poligrafi agresivi și gălăgioși care, spre deosebire de defuncți, se pot insinua iute în repertorii prin injoncțiuni oculte și disperări publice”. □ *G. Călinescu – profesor de George Muntean*: „Aptitudinea lui de a-și transporta auditorii într-un punct ideal, din perspectiva căruia-i *obliga* a face cele mai neașteptate descoperiri și asociații, ținându-i tot timpul cu sufletul la gură, într-o imprevizibilă încordare, chipul aparent spontan de a gesticula ideile și a le modula sonor nuanțele, mișcarea gândirii sale pe toate planurile, schimbarea continuă a umorii și elasticitatea intransigenței spărgea limitele obișnuitului, determinând nu o dată seisme interioare și ecouri dintre cele mai statornice. În forța cu care îi smulgea pe auditori într-o extraordinară aventură spirituală – căreia nu i se mai puteau sustrage – și îi readucea pe nesimțite, dar alții, la punctul de decolare, stă poate una dintre explicațiile covârșitorului său succes de public, asupra căruia a lucrat cu atâta temeinicie. Căci, inaderent la rutină, la conformism, la îngustul didacticism, recalcitrant ideii comune de profesor, G. Călinescu a fost – împotriva oricăror precepte și prejudecăți – *profesorul*, singurul apelativ pe care-l accepta oricând”. ■ *Al. Duțu* trimite o scrisoare către redacție, *Eminescu, Byron și adevărul științific*: „Din scrisoarea profesorului Corneliu Crăciun, publicată în «România literară» nr. 5, în care domnia sa protestează împotriva «eșafodajului» pe care-l ridic, în *Eminescu și romantismul englez*, pentru a acredita o sursă suplimentară *Luceafărului*, dar și împotriva «Luceafărului», care a consacrat o cronică favorabilă acestui studiu am impresia că se desprind două probleme: relația creației eminesciene cu cea byroniană și obiectul literaturii comparate. 1. Că Eminescu a cunoscut opera lui Byron este un fapt stabilit mai demult de istoria noastră literară. [...] 2. Despre obiectul literaturii comparate se poate discuta îndelung; mă refer aci numai la definiția pe care o dă prof. Crăciun la începutul scrisorii sale și care nu poate fi ușor acceptată. Numeroase lucrări, apărute la noi și în străinătate în ultimii ani, indică faptul că literatura comparată a depășit schema mecanică: creație străină-influență-imitare sau adaptare autohtonă. [...] Faptul că studiul meu nu l-a satisfăcut pe profesorul Crăciun mă obligă; dacă voi reveni vreodată asupra subiectului, voi încerca să fiu mai clar și mai convingător. Vocile noastre, venite din public, nu-și pot propune decât progresul cunoașterii, pe care-l realizăm câteodată noi înșine, în timp, alteori alții. În ceea ce mă privește, sunt oricând extrem de bucuros să discut problema «aculturației», de care vorbea A. Dupront, sau a definirii «mentalului». Dar nu poate oferi posibilitatea unui dialog intoleranța, în numele căreia criticul, asemenea unui personaj shakespearian, proclamă că atunci când el vorbește, nici câinilor nu le este îngăduit să latre; deținut în exclusivi-

tate, un atare «adevăr științific» este suspect. Dar nu aş avea de ce să zăbovesc asupra unor chestiuni care nu au tangență cu adevărul științific, pe care-l invocăm, atât prof. Crăciun, cât și subsemnatul”. ■ Cu ocazia a 97 de ani de la moartea lui Karl Marx apare textul *Marx și practica viitorului* de Tudor Bugnariu: „Valorificarea unui curent de gândire are drept criteriu măsura în care acesta a contribuit, într-un fel sau altul, la progresul general al omenirii, la eliberarea omului de sub presiunea forțelor oarbe ale naturii și societății, precum și permanența acestei contribuții. Din acest punct de vedere, contribuția gândirii lui Marx și a curentului de idei care îi poartă numele este dovedită de profunde transformări sociale ale epocii noastre, de influența sa pozitivă și continuă asupra dezvoltării materiale și spirituale a societății. Gândirea marxistă a putut acționa în acest fel asupra realității sociale prin mobilizarea forțelor sociale înaintate ale societății la lupta pentru transformarea ei, datorită trăsăturilor sale deosebite, dintre care două sunt esențiale: prima constă în faptul că *gândirea marxistă a reușit să dezvăluie tendințele legice ale dezvoltării realității, dând astfel clasei muncitoare nu numai o teorie și o metodă a cunoașterii realității, ci și o teorie și o metodă a activității practice de transformare a ei*; a doua, faptul că *în centrul preocupărilor sale stă omul, eliberarea lui de toate servituțile*”. ■ În rubrica *Interpretări* citim textul *Despre un basm aproape adevărat* de Aurel Dragoș Munteanu: „Orice s-ar spune, *Princepele* a fost o carte așteptată, și este de mirare că apariția sa nu a fost discutată cu mai multă aprindere. Eugen Barbu este un scriitor pătimaș, de multe ori chiar arbitrar, depășind cu seninătate limitele curtoaziei și ale discuțiilor colegiale. Nu e de loc plăcut să trăiești în lumea impusă de acest confrate violent, o lume aspră, guvernată de legea severă a darwinismului elementar în ipostaza sa literară: supraviețuiește cine este mai tare din punctul de vedere al cuvântului mușcător, adevărul însuși contează mai puțin. De aceea, pare aproape firească circumspecția criticii. Mai bine să-l lași în pace pe Eugen Barbu! De asemenea, poziția specială a scriitorului a favorizat într-un mod dezagreabil prozelitismul. Adulatorii nu lipsesc, și este ușor de remarcat contribuția lor esențială în ceea ce privește compromiterea operei, mai mult decât a tratării ei cu atenția cuvenită, pe măsura semnificației sale în viața noastră artistică. [...] Am vrut să sugerez doar câteva aspecte din «basna» lui Eugen Barbu. De fapt, voiam să spun că *Principele* mi se pare o carte rezistentă la scara literaturii române în general. Putem să recunoaștem adevărul, el este mai tare decât noi, iar timpul ne tratează pe toți într-un mod mai puțin îngăduitor decât ne place să credem. Dacă în ceea ce privește moravurile din Academia grecească nu suntem de acord cu Eugen Barbu, nu avem decât să demonstrăm contrariul prin propria noastră conduită. Ar fi bine pentru toată lumea”. ■ Mircea Iorgulescu semnează *Sub semnul lui Pseudo*: „O modificare surprinzătoare, și nu doar de suprafață, în raport cu imaginea consacrată a poetului au semnalat criticii – puțini, deocamdată – care au scris despre ultima carte de poezii a lui A.E. Baconsky,

Cadavre în vid. Și nu poate fi de loc întâmplător că N. Manolescu, acest sensibil barometru critic, a simțit nevoia unei «retrospective Baconsky»; dincolo de rezultatele imediate ale întreprinderii sale, fatal stânjenite de libertatea așa de dificilă a «cronicii», atitudinea e simptomatică și perfect motivată. Pentru că, oricât ar părea de ciudat, A.E. Baconsky reprezintă, literar vorbind, un caz tipic de ingratitudine critică; deși recunoașterile timpurii și uneori spectaculoase n-au lipsit (poetul a fost remarcat, spre pildă, de M. Sadoveanu). [...] *Cadavre în vid*, volumul recent premiat – și pe bună dreptate – de către Uniunea Scriitorilor, este cartea unei lumi fictive, căzută în derizoriu, unde zeii atotputernici sunt falsitatea și minciuna. Nu mai există decât aparențele, ce a fost real și ne-contrafăcut s-a pierdut. Totul e degradat, lipsit de substanță și profunzime, inautentic, au rămas doar goale contururi, iluzii sterpe înșelând privirea”.

■ Șerban Cioculescu revine la *Breviar*, cu textul *Sensul unei metafore: lumină lină*, analizând motivul la trei poeți: Tudor Arghezi, Eminescu și C.C. Arista: „Am citat trei poeme de inegală valoare, pentru lămurirea aceleiași metafore, care sacralizează la același înalt registru pe principele uns, în vechea concepție teoretică a monarhiei sau femeia iubită, iar la origine, din treimea dumnezeirii creștine, pe Isus Christos. Dacă aș sacraliza la rândul-mi umbra venerabilului meu dascăl de altădată, Mihail Dragomirescu, căruia, în junețea mea, i-am făcut atâtea mizerii și dacă l-aș presupune plecat peste umărul meu și așteptând de la mine o «ierarhizare» a valorilor lirice trecute în revistă și dacă aș șovăi în răspuns, parcă-l aud, cu glasul în falset, muștrându-mă cam așa: – Bine Cioculescule, nu vezi unde-i deosebirea? *Răsași asupra mea...* e o capodoperă, *Lumină lină* e o operă de talent, iar *Prințul român* nu-i decât o operă de virtuozitate! Nu l-aș putea contrazice pe bunul meu dascăl din acel «temps de ma jeunesse folle», după vorba sublimei haimanale, François Villon. Aș mai preciza că *lumină lină* e, optic vorbind, antinomică celei orbitoare de la amiază și de aceea poeții pot șovăi între momentul matinal și cel crepuscular, de aceeași medie intensitate”. ■ Demostene Botez publică *Făgașurile literaturii pentru copii*: „Literatura pentru copii mai este considerată de unii, – după o simplistă prejudecată, drept o literatură minoră, dacă nu de-a dreptul și copilăroasă. Este timpul să se curme această prejudecată și să se treacă la judecată, adică la o reconsiderare fundamentală a acestei literaturi care, mai mult ca oricare alta, se adresează unui număr foarte mare de cititori (mici, dar mulți) și are asupra lor o influență la care nu poate spera nici o carte literară destinată oamenilor maturi. [...] Stăruința educației copiilor în fantasticul pur, imaginativ, mi se pare o dezastroasă pedagogie. Coborârea la real (sau mai bine zis: înălțarea la real) fatală mai apoi, poate constitui un traumatism cu prelungi efecte demoralizante, poate o dezamăgire pentru tot restul vieții ca un regret «redivivus» după paradisul pierdut. Fantasticul realului poartă în el valența trecerii de la fantastic la realitate, fără zdruncinări psihice: o supraevaluare a realităților, un plus de vitalitate și optimism”. ■ Vintilă Ivănceanu semnează *Gellu Naum: Atha-*

nor: „Între poeții noștri de astăzi, Gellu Naum nu stă pe-un fotoliu venerabil de senator, într-o vitrină luminată feeric de becuțele unei critic grăbit, ci pe un scaun fragil și descleiat și acela dificil de bănuț în spatele unei perdele cenușii. Să fie de vină numai exegeții, iuți în laude pentru poeții cu biografie foarte publică? Să fie oroarea specialistului față de stindardul scandalos al suprarealismului? Sau discreția orgolioasă a lui Gellu Naum ale cărui apariții rare și opinii distante au reușit să stârnească inepuizabile rezerve de antipatie? Ceea mai exactă explicație mi se pare aceea a unui cocteil obținut din mai toate astea. Altminteri nu-mi dau seama cum un poet atât de personal și de puternic ca Gellu Naum a putut fi ocolit așa de spectaculos chiar și în binevoitoarele poemelnice de la sfârșit de an. Căci lectura cărții sale *Athamor* impune o personalitate precis și singular structurată, o personalitate de excepție, care îmbină într-o formulă poetică marcantă *solemnul* cu *o nouă distribuție a cuvintelor*. Și dacă poeziei de început a lui Gellu Naum, poezie diferă suprarealismului până la fanatism, îi erau proprii anarhismul imaginii și ghilotinarea semanticului, etapei actuale îi sunt caracteristice, cum spuneam, *solemnul* și ordonarea cuvintelor după legi temeinic propuse”. ■ Valeriu Cristea semnează cronica literară pentru volumul *Cearta* de Al. Piru: „*Cearta* e, după cum spuneam, un roman strict erotic. În afară de Grazia Maria și de partenerii ei, puține alte lucruri din realitatea înconjurătoare transpar în trama narațiunii. [...] O parte din ceea ce câștigă acesta prin simplitate, se pierde prin simplitate. Simplitatea personajului principal în primul rând, redus la un singur resort, cu ceva naiv și copilăresc în el, luând de data asta termenii în sensul lor negativ. [...] Există apoi unele repetiții și monotonii, cum ar fi gratificarea până la sațietate cu mereu aceiași termeni tari a fiecăruia dintre bărbații care gravitează, ca o colonie de sateliți, în jurul aceleiași centru de atracție pe care îl reprezintă Grazia Maria, repetiții și monotonii cauzate desigur de deprinderea încă insuficientă a tehnicii narative. [...] De asemenea, dialogul este de multe ori fals, ca ton și ca replică. Și totuși prima carte de proză a lui Al. Piru ni se pare în ansamblu interesantă, în primul rând ca document sufletesc, dar și ca literatură. Scandalul cu care au întâmpinat-o unii este nejustificat”. ■ În *Ochiul magic* citim: □ „*Să țină treze conștiințele*” de M. Iorg.: „Tableta săptămânală a lui Geo Bogza din «Contemporanul» – mereu așteptată cu interes și emoție – este consacrată, în nr. 8/ 20 februarie a.c. al revistei, comentării recente hotărâri de a se atribui unor licee numele unor personalități prestigioase ale culturii noastre. [...] Sunt atitudini ce nu pot lăsa pe nimeni indiferent și la care subscriem integral: grija pentru conservarea și perpetuarea valorilor unei culturi este un indicator al însăși mărimii ei. Pe când, așadar, vom constata, cu satisfacția implicită, luarea unor măsuri ferme?”. □ *Secolul 20* semnat P. P.: „Numărul 10 (1969) al «Secolului 20», apărut de curând, cuprinde, materiale de calitate, și faptul că ultimele numere au fost egale în nivelul superior al compoziției de texte originale, cât și al exegezei, ne face să reflectăm ceva mai îndelung asu-

pra destinului acestei reviste: într-adevăr, iată în câmpul presei literare românești, unde exemplele de reviste bune nu sunt rare, un fenomen mai puțin obișnuit – o revistă consecventă în calitatea ei”. □ *Făgăduieli*: „Nu prea cristalizată ca formulă epică, proza pe care o publică Alexandru Deal (fragmente de roman în «România literară», «Amfiteatru» etc.) anunță însă investigații de adâncime în psihologia personajelor. O atmosferă de gravitate domină și în episodul *Vin apele albe* tipărit în «Orizont» nr. 12/ 1969. Ce se impune atenției este capacitatea de a reconstitui biografii cu sinuoasă desfășurare, încărcare de ciudate moșteniri de reacție biologică și de comportament – indiciu că tânărul prozator nu alege căile facile în narațiune. Fiindcă nu putem face aprecieri mai ample, propunând de la scene disparate, ne îngăduim să-l avertizăm doar pe Alexandru Deal asupra necesității de a conferi mai multă claritate stilului, lepădând construcțiile greoaie, prea bolovănoase”. □ *Umila dezertare* de S. D.: „Din sectorul de critică, («Orizont», nr. 12/ 1969) dacă lipsește de astă dată intervenția cumpănită, sprijinită pe informație și analiză obiectivă, cu care ne-a deprins Nicolae Ciobanu, remarcăm în schimb, deși nu împărtășim toate judecățile de valoare, promițătoarele prospecțiuni analitice în domeniul romanului, semnate de C. Ungureanu. Nu știm însă cum să primim tentativele de aterizare pe teritoriile teoriei literare înregistrate în alte articole ale aceluiași număr”. □ *Studii clasice* de C. Noica: „De peste zece ani, în fiecare joi la ora 18, se întâlnesc la Institutul «N. Iorga» câțiva mari specialiști și câțiva tineri specialiști în devenire, constituiți în Societatea de Studii Clasice, spre a dezbate problemele lor, care sunt problemele culturii și istoriei omului. [...] De altfel suntem *ultima* țară din lume care ar trebui să obosească de clasicitate. Ar trebui chiar să fim printre primele care să se ocupe cu ea, căci suntem, la nivelul nostru, singura cultură în care lumea romană se împletește firesc cu lumea greacă, prima prin aportul de limbă și civilizație, cealaltă prin cel de cultură; la început, prin spiritualitatea teologală (chiar dacă trecută prin slavonă), apoi prin arta bizantină, prin literatura populară, prin cultura superioară de la Academiiile domnești, în fine, prin umanismul cult – spre a nu mai vorbi de toată grecoitatea aleasă topită în ființa noastră, de la Stolnicul Cantacuzino până la Xenopol și dincolo de el. Iar cât de firească ne e latina se va vedea poate curând, când se va introduce, cum se preconizează, studiul ei viu, ca o limbă vorbită. De aceea Societatea și Revista de Studii Clasice sunt prea puțin încă. Dar așa cum sunt, ele rămân un exemplu și un miez minunat, din care oricând poate crește mai multe. Să mulțumim celor care cultivă această prea românească sămânță de cultură. Pentru Revista de Studii Clasice, trebuie mulțumit în primul rând profesorului D.M. Pippidi (ajutat cu râvnă și competență de I. Fischer), acestui mare specialist, la fel de mare om de cultură și unul din ziditorii – nu îndeajuns cunoscuți, nu îndeajuns folosiți – ai culturii noastre superioare de mâine”. ■ În secțiunea *Cărțile săptămânii*, Florin Manolescu prezintă volumele de poezie: □ *Febre cerești* de Ion Bălan: „Cartea aceasta, cu o prefa-

ță de Aurel Dragoș Munteanu, conține versurile din volumul de debut (de la care a împrumutat și titlul) și un ciclu de poezii inedite, toate reprezentative pentru unitatea și consecvența de ton a autorului lor: [...]. Nu este greu de observat că în *Febre cerești* lumea devine un spectacol care se oferă privirii, prin culori violente și forme, ca în icoanele de sticlă ardelenesti: [...]. ■ *Țara lui π* de Ovidiu Genaru: „Toată poezia lui Ovidiu Genaru poate fi interpretată, de fapt, ca un mod de a privi din perspectiva «ființelor slabe», prin care trebuie să înțelegem, în realitate, *ființele de excepție*, al căror destin este tocmai acela de a participa la ordinea mai pură a lumii”. ■ *Crucea Sudului* de Tudor Dacu: „Este ușor de înțeles că se poate întâmpla ca, uneori, un cititor să nu posede «organe» pentru un anumit tip de poezie, și adevărul este că lucrul acesta mi se întâmplă și mie în legătură cu versurile din *Crucea Sudului*”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu prezintă volumele de critică: ■ *Retrospective literare* de Teodor Vârgolici: „Limitele criticului, chemat să-l dubleze pe istoricul literar, se trădează în studiul mai amplu și mai ambițios consacrat lui Mateiu Caragiale. Aici totul e până la un anumit strat de suprafață corect. Dincolo de el, antenele interpretului încețază să funcționeze. [...] Volumul rezistă însă prin studiile în care o anumită cuminenție a autorului e la obiect”. ■ *Esteticieni români* de Ion Pascadi: „Nimeni nu le cere esteticienilor noștri să se substituie criticilor. Dar măcar atâta analiză demonstrativă cât au făcut cei «corecți» de ei în numele marxismului li se cere. A spune «nu împărtășim părerea», sau «nu suntem de acord cu», e mult prea puțin. Argumentația neacceptată, am vrea să o vedem disecată și înlocuită cu alta sprijinită pe exemple elocvente. Așa au înțeles să procedeze toți autenticii esteticieni. Altfel se naște impresia supărătoare că gânditori cu o mare experiență culturală și o rară forță speculativă n-au văzut lucruri la mintea coșului, le-au scăpat observații elementare care-i sar comentatorului lor în ochi. Nu cu estetica sunt criticii în «gâlceavă», ci cu un stil cam diletant de a o practica”. ■ Constantin Noica publică în continuare *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”*, publicând *Cap. VIII. Când rațiunea observă rațiunea*. ■ Eugen Simion semnează, în *Fragmente critice*, textul *Romanul unui eșec*, despre romanul lui Paul Georgescu, *Coborând*: „Cine pe cine otrăvește, de ce? iată ce prozatorul amână să spună cu o încăpățănare pe care nu i-o înțelegem. *Coborând* ar putea fi numit din acest punct de vedere, romanul unor povestiri amânate. Există o tehnică în acest sens și ea împiedică romanul lui Paul Georgescu să fie ceea ce se anunță: cartea unui destin care ratează din pricina vanității inteligenței lui și a complicității istoriei. Însă prozatorul a evitat sau n-a putut să scrie această carte. A scris deocamdată jurnalul ei căci acesta este în ultimă instanță *Coborând*: jurnalul eșecului de a scrie un roman. Intră, oare, în programul lui Miron Poenaru și acest ultim eșec? Spre a rămâne solidar până la sfârșit cu destinul lui, poate că da”. ■ În *Cronica traducerilor* Nicolae Balotă notează apariția volumului *Despre Racine* de Roland Barthes: „Actualitatea lui Racine, pe care o dovedește, în parte, cartea lui Ro-

land Barthes – excepțional tradusă de Virgil Tănase, cu un studiu introductiv semnat de Toma Pavel – ca și disputa Barthes-Picard care a urmat după publicarea acestei lucrări, sunt semne ale unui interes, ale unui apetit reînnoit pentru tragedie. Căci, fără îndoială, mai mult chiar decât Jan Kott care s-a mulțumit să-l apropie pe Shakespeare de noi, prinintermediul lui Eugen Ionescu și Samuel Beckett, Roland Barthes s-a străduit să ne prezinte un Racine vorbind în cuvintele noastre, utilizând un limbaj, un discurs contemporan”. ■ La rubrica *Sport*, textul *Când Franța va juca handbal la București, vom plânge în hohote* semnat de Fănuș Neagu se termină cu următorul P.S.: „Am reprodus, în numărul trecut, pentru Eugen Barbu, două fraze din cartea lui Armand G. Constantinescu: *Cer și destin* pe care le-am întâlnit, cu foarte mici schimbări, și în romanul *Princepele*. E. B. s-a supărat. Nici-o minune până aici. E. B. se supără mereu. Chestia care m-a amuzat e că autorul *Princepelui*, prins cu ocaua mică, îi aruncă pe cititorul «Informației Bucureștiului» spre ideea că eu citez trunchiat din romanul domniei sale. Asta chiar că-i minunea lumii. Am citat în curmeziș, stimate E. B., din jenă pentru scriitorul care sunteți. În încheiere, fiindcă mi-o cereți, încă o frază din Armand G. Constantinescu, pe care ați preluat-o necreator: «Nebuloasa lui Orion [...] cea a Căinilor de vânătoare, aproape de Ursa mare [...], cea a Lyrei seamănă cu un inel străveziu, iar cea Dumb-bell pare o limbă de clopot». Și vă propun să oprim aici serialul. Sau cum doriți. Eu pot așterne totul pe două coloane, dacă vreți, apelând, bineînțeles, și la alți autori cu care, cum dulce se zice, ați colaborat virtuos”. ■ Versuri semnează: Ovidiu Alexandru (*Ca un om*), Miron Radu Paraschivescu (*Omagiu* lui Giuseppe Ungaretti), Franz Johannes Bulhardt (*Copilul meu*, în românește de I. Cassian-Mătășaru), Ioanid Romanescu (*Mitul spălătoresei*), Ilie Constantin (*Deasupra; Din pământ, un strigăt; Ruine cu aripi; Ra; Relief*), Alexandru Lungu (*De calendar; Călușul de ninsori*), Anghel Dumbrăveanu (*Cum te întorci*), Adrian Munțiu (*discontinuitate*), Emilia Căldăraru (*Gând întors*), Grișa Gherghei (***; *ah lume*), Gheorghe Istrate (*Numai eu*). □ În *Atlas liric* citim poeziile lui Rubén Dario, în românește de Medeea Freiberg: *Lui Antonio Machado; Vis; Din pampa*. □ Din proză citim: nuvelă dramatică *În umbră* de Páskándi Géza, în românește de Constantin Olariu; *Accidentul* de D. Țepeneag; *Gușterii și patru pipe* definit ca „literatură de scurt-metraj” de Marin Porumbescu; *File de jurnal* de Emmanuil Kazakievici, „Una din ultimele scrieri publicate de Emmanuil Kazakievici a fost *Caietul albastru*, nuvelă în care el evocă un episod din viața lui Lenin, și anume scurta perioadă petrecută la Razliv, care a coincis cu elaborarea bine cunoscutei lucrări *Statul și revoluția*. *Caietul albastru* a fost rodul unor îndelungi meditații ale lui Kazakievici, legate de problematica mai amplă a modului cum ar trebui înfățișat chipul lui Lenin în operele literare. După moartea prozatorului sovietic, în arhiva lui s-au găsit o serie de însemnări pe această temă, din care desprindem câteva.”, traducătorul fragmentului nu e precizat; Pop Simion revine la rubrica sa *Zoo* cu schița *Drog*.

● [„Tribuna”, nr. 11] În cadrul rubricii Premiile Uniunii Scriitorilor, Negoită Irimie și Lászloffy Aladár semnează două texte. □ Negoită Irimie scrie despre Nina Cassian: „Lecturând recenta carte a Ninei Cassian, *Povestea a doi pui de tigru* numiți Ninigra și Aligru, mi-au revenit în minte și fabuloasele aventuri ale lui Nică fără frică. [...] Înscriindu-se în aria inspirată a literaturii pentru copii, «acțiunea» cărții Ninei Cassian se desfășoară într-o notă de simplitate, în care se face simțită aripa de basm a poeziei. Într-o atmosferă de carnavalesc, în junglă, răpirea Ninigrăi de către felinele dinastiei Miau și peripețiile regăsirii ei de către Aligru sunt povestite pe un ton naiv, plin de prospețime”. □ Lászloffy Aladár se referă la *Bodar Pál*: „Prezentul volum de versuri al lui Bodar Pál – apărut anul trecut – este unul din acele explozii lente care produc, chiar și celor mai apropiați prieteni, o plăcută surpriză, cartea *A meztelen lány* (*Nud de fată*), distinsă cu premiul Uniunii Scriitorilor pe anul 1969, constituie pentru acest poet publicist, ajuns la vârsta de 40 de ani, o depășire calitativă a tuturor realizărilor sale de până acum”. ■ Leon Baconsky interpretează volumul *Joc secund – operă deschisă*: „O logică a aparențelor, tentând în special pe cititorul neinițiat în semnificațiile mai profunde, propriu-zis estetice, ale ermetismului nu ne-ar permite poate să asociem *Jocului secund* al lui Ion Barbu conceptul de operă deschisă. [...] Evitând locurile comune și refuzând a opera cu «monosemne referențiale», Ion Barbu – ca orice poet autentic, de altfel – oferă lectorului ceea ce Eco înțelege prin *stimuli estetici*”. ■ Adrian Marino expune *Dificultăți ale genului liric*: „Unele sau altele dintre elementele esențiale ale lirismului dau conținut și se organizează progresiv într-o teorie și istorie concretă a genului liric, a cărui definiție – simplul produs istoric – nu este departe de a fi încheiată. Dar dificultatea esențială ține de constituția însăși a lirismului. Dacă esența poeziei este lirismul – facultate eternă și universală a spiritului – atunci istoria genului liric – și deci originea și formele sale de dezvoltare – se confundă cu apariția și istoria însăși a poeziei. Lirismul fiind congenital, consubstanțial umanității, genul liric nu poate vrea, în această ipoteză, decât o geneză ideală, immanentă”. ■ Constantin Cubleşan recenzează volumul de poezii al lui Cezar Baltag: *Odihnă în țipăt*: „Poezia lui Cezar Baltag a cunoscut, de la debutul editorial din 1960, cu volumul *Comuna de aur*, o continuă evoluție spre un limbaj liric abstractizat, spre o expresie nudă, eliberată de articulațiile rigid-formale. [...] *Odihnă în țipăt* este din acest punct de vedere o treaptă de vârf. Poezia se subordonează aici unei concepții filosofice, care îi conferă o reprezentare imagistică parabolică, susținută de un comentariu direct, de extracție folclorică. Este de fapt elementul permanent al liricii lui Cezar Baltag, care îl nuanțează și îi conferă personalitate în raport cu ceilalți confrăți de generație. Mă gândesc mai ales la Nichita Stănescu și la Grigore Hagiu față de care autorul *Odihnei în țipăt*, deși la fel de cerebral, are în plus candoarea unui sentimentalism de bună calitate, cenzurat grav și lucid, ce-l ferește de ariditatea și ermetismul posibil”. ■ Ștefan Aug. Doinaș se referă la

Radu Stanca și spiritul baladesc: „Publicând articolul *Resurecția baladei*, Radu Stanca dădea o pregnantă formulare teoretică, în spiritul unei estetici lucide și complexe a actului creator, unei stări de spirit care deja exista în sânul micului nostru grup de scriitori tineri precum și a unei activități literare care începea să-și culeagă roadele. [...] Teoretizând o posibilă resurecție a poeziei românești prin cultivarea baladei, și lărgind acest termen pentru a putea să cuprindă deodată formele tradiționale ale genului [...] tânărul eseist marca totodată o stare de lucruri: existența unei prodigioase producții baladești, pe care noi o făceam cunoscută într-un cerc restrâns în cadrul cenaclului pe care le țineam. [...] Aproape pe nesimțite, fără a urma preceptele nici unui maestru, Radu Stanca, Ioanichie Olteanu și autorul acestor rânduri au citit și au publicat, în acei ani, un număr de balade, suficient pentru a putea să justifice o nouă teoretizare a genului”. ■ Intitulându-și textul *Himera medievală*, Ion Oarcăsu prezintă poezia lui Radu Stanca: „Două sentimente puternice îți sugerează mai ales poezia lui Radu Stanca: al Cetății și al Istoriei medievale, amândouă atât de rare în lirica noastră, în care domină golul istoric, privesc nesfârșită, infinitul cerului, dar nu opera imediată sau cronologia exactă. [...] Poezia lui Radu Stanca îți dă în orice clipă senzația de suverană materialitate a lumii, stârnindu-ți interesul pentru culorile tari și pentru rezistența la eroziune a lucrurilor”. ■ V. Fanache notează despre *Eseistul Radu Stanca*: „Condiția intimă a lui Radu Stanca este una de continuă filosofare; multiplele forme în care se relevă talentul său îi oferă tot atâtea prilejuri de a deschide noi dialoguri între eu și universal. [...] Nu mai puțin pasionat este pentru Radu Stanca studiul operei însăși, îndeosebi al poeziei, asupra căreia se oprește într-un moment când lirismul românesc traversează o etapă mai puțin strălucitoare. În trei articole: *Ceva despre tristețe*, *Versul ultim*, *Resurecția baladei*, sugestiile despre structura poeziei, scrise într-un limbaj aproape tehnic, vizează descoperirea altor căi, viabile, față de cele secătuite, ale timpului”.

13 martie

● [„Scânteia”, nr. 8364] Se comentează *Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu în județele Vâlcea și Argeș*: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat, împreună cu tovarășii Ion Gheorghe Maurer, președintele Consiliului de Miniștri, și Emil Drăgănescu, vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, a făcut joi o vizită de lucru în județele Vâlcea și Argeș. Conducătorii de partid și de stat au vizitat o serie de obiective industriale intrate în funcțiune sau aflate în plină construcție, precum și locurile pe care urmează să fie amplasate noi unități productive de mare însemnătate pentru economia noastră națională. Oaspeții au urmărit modul în care se înlăptuiesc prevederile programului complex, adoptat de cel de-al X-lea Congres al P.C.R., de dezvoltare neîntreruptă a forțelor de producție în aceste județe, îndeosebi în domeniul industriei chimice,

ramură de primordială însemnătate pentru progresul economic și social al țării”. ■ Dragoș Vrânceanu semnează *Permanențe folclorice în poezia contemporană*: „În poezie, un curent nou a înprospătat sentimentul și cunoașterea lirică, apelând în mod substanțial la universul folcloric. Spiritualitatea folclorică a devenit obiect spontan al unei trăiri directe, reprezentând un perimetru de aderență profundă la ei înșiși, a poeților, și prin aceasta un izvor al personalității lor. Ceea ce voim să subliniem în primul rând, referindu-ne la fenomenul poetic actual văzut sub acest unghi – care îl atinge, până la un grad mai mic sau mai mare în întregimea lui – este faptul că, în adevăr, el a putut duce la o nevoie a experiențelor poetice moderne, în mare măsură grație orientării autohtone de care vorbim, grefată firește pe forța innăscută a talentelor și, fără îndoială, pe acel dat veșnic viu al organismului lingvistic românesc, așa cum a fost făurit de întregul nostru popor și de toate epocile istorice, organism astăzi pe bună dreptate revendicat în toată complexitatea lui și supus intensiv îmbogățirii literare, stilistice, expresive. [...] Linia aceasta de preluare fertilă trece, fără îndoială, prin numeroși poeți contemporani. Ea se concretizează cu o particulară putere numai în unii din ei, înregistrând zone diverse. Putem semna la îndată *Cântecele de câmpie* ale lui Ștefan Bănuțescu, care de altminteri și în proza sa explorează realitatea unui univers popular din câmpia Dunării, pus în relief încă din culegerea lui Vasile Alecsandri. Această carte a deschis o perspectivă nouă spre lume pe care o știam din Pseudokinetikos ori în parte din Panait Istrati, răscolită de curând, în proză, pe linia unui fantastic popular-țărănesc și de Fănuș Neagu în *Îngerul a strigat*, înfățișată apoi în culegerea *Câmpia eternă* a tânărului poet G. Alboiu. [...] Dar în această privință o mână minunată a avut în *Zoosophia* Ion Gheorghe, poet fecund și inegal, de o robustețe fabuloasă și realistă totodată, care – indiferent de rezultate – mi se pare că a săvârșit o operație de deștelenire fertilă a folclorului, contopind zonele lui mitice și lingvistice până la «jocurile de copii» sau scamatoriile verbale de bălci țărănesc (care nu sunt decât mitologii travestite), într-un grai, ce-i drept, de multe ori de nesuștinut. [...] Vom încheia acest cerc de consemnări (lăsând la o parte alte numeroase mărturii similare din poezia actuală care ar solicita exemplificări numeroase: Nichita Stănescu, Gh. Tomozei, Adrian Păunescu), referindu-ne la câțiva poeți dintr-o promoție precedentă, la care se va folclorică apare pură, spontană și naturală ca apa de izvor, lipsită de orice eventuală sofisticare, ce s-ar mai întâlni în unele experiențe mai recente. Ne gândim, între alții, la poezia lui Ion Brad, Tiberiu Utan, Ion Horea, în versurile cărora supapele spiritualității folclorice s-au deschis la un nivel edificator e viață interioară proprie. Nu voi insista în acest articol asupra creației unor poeți care și-au început activitatea creatoare înaintea ultimului război; mă gândesc la Mihai Beniuc, Miron Radu Paraschivescu, Eugen Jebeleanu, Radu Boureanu, Cicerone Theodorescu ș.a. – în ale căror volume este, de asemenea, detectabil contactul binefăcător cu opera folclorică. Trebuie să fim conștienți și încrezători în acest fenomen de

valorificare lirică profundă a universului folcloric, bătrân și mereu tânăr sub toate formele, care aduce în poezia noastră de astăzi o notă de originalitate națională la diapazonul și în modalitățile spiritului de creație modern, relevând în ce măsură poporul românesc este dotat, la toate scările – începând cu cea de începuturi și până la aceea la zi – spre a-și afirma prezența poetică în contemporaneitate în general. Aceasta fără a mai consemna procesul de «autonomizare» și de «disociere» estetică masivă pe care produsul folcloric tradițional îl suferă pe o dimensiune tipic colectivă, în formațiunile diverse de artă folclorică, care au cuprins mase întregi de oameni, sub semnul culturii socialiste”.

• [„Contemporanul”, nr. 11] La 5 ani de la plecarea lui G. Călinescu în eternitate, Geo Bogza îi aduce criticului un omagiu în următorii termeni: „a celebra un om, care cu oricâte cusururi i s-ar găsi, rămâne cel ce ne-a dăruit, spre marea înavuțire a culturii noastre, spre maxima încântare a spiritului nostru, monumentala și inegalabila Istorie a literaturii române...” (articolul *Sentimentul culturii*). □ George Ivașcu realizează o sinteză a contribuției lui G. Călinescu la cultura română, în tonuri elogioase: „Imaginea pe care o sintetizează Călinescu, într-o vastă familie de spirite ele însele de dimensiuni excepționale, este aceea a unui mare arhitect, constructor de monumente pe harta culturii naționale”, „cu o concepție unică, de cea mai fericită sinteză între critică și istorie literară, cu un fascicul de antene în timpul și spațiul culturii umane analog doar lui Iorga, dar cu o capacitate de convergență și de sinteză superioară, în sensul unui autentic contemporan al secolului XX – Călinescu a știut și a reușit, ca nimeni altul, să descopere pe solul autohton și totodată să proiecteze pe relief universal [...] o bogată, originală literatură europeană [...]”. □ Cu titlul *Geniul*, tableta „antijurnal” a Anei Blandiana cuprinde interogația: „La cinci ani de la moarte, George Călinescu este iubit și urât ca un om viu – ce-și poate dori mai mult o umbră?”. □ Comentariul din cronica lui N. Manolescu se dezvoltă în jurul unor pagini inedite ale lui Călinescu publicate de Geo Șerban, pagini de jurnal intim și a altor texte necunoscute (articolul *Fragmentarium*). ■ Teodor Mazilu (la rubrica obișnuită, *Sport*) dezvăluie cine sunt *Handbaliștii de aur*. ■ Călin Căliman scrie cronica de film, *Doi bărbați pentru o moarte* în regia lui Gheorghe Naghi, la secțiunea *Cinema*. □ George Macovescu ține rubrica de artă picturală și își împărtășește impresiile despre Mattis-Teutsch, un pictor și grafician expresionist din Brașov.

14 martie

• [„Scântea”, nr. 8365] La rubrica *Picătură de cerneală*, Paul Anghel semnează articolul de satiră socială *Uneori gură-cască* în care se referă, prin ricoșeu, la semnificațiile expresiei a încălca legile în viață și în arte: „M-au amuțit întotdeauna acrobații de circ, înghițitorii de săbii, făcătorii de salturi mortale, îmblânzitorii de fiare, toți cei ce ignoră legea gravitației, a echilibrului, a verticalității, trecând senini pe lângă moarte – fizică sau morală – cu

zâmbetul pe buze. A face curea din șira spinării nu e un nimic. A intra în gura leului sau a vâri în gură un stâlp de telegraf nu e chiar un fleac. A călca pe buza șişului, cu piciorul gol, ca pe bulevard, e o performanță. Și nu, nu e vorba de iluzionism, în aceste cazuri (în arta circului, spre exemplu, această stimabilă și admirabilă artă) sunt înfrânate niște legi, sunt supuse niște legi, sunt amortizate niște contrarii care fac individul, artistul deci, biruitor. Între performerul numit mai sus și între infractor există uneori coincidența încălcării legilor, dar unor *altfel de legi*". ■ Sub genericul *La comemorarea lui George Călinescu*, Vasile Nicolescu publică textul *O strălucită permanență a culturii românești, un promotor al elanului spiritual al epocii noastre*: „Estetician al poeziei, G. Călinescu integrează în gândirea noastră critică și universală cuprinzătoare judecăți de valoare, observații viabile și percutante asupra destinului liricii moderne, asupra avatarurilor acesteia. Judecarea lucidă a suprarealismului și a tot ce ține de truculența onirică sau literatura absurdului (ca de altfel și a muzicii atonale sau dodecafonice privite de alții ca valori absolute) venea la G. Călinescu nu atât dintr-o presupusă neaderență sau nereceptivitate, nici dintr-o suspectare de plano a lipsei funciare de talent a unora dintre reprezentanții acestor curente, din spaima lui față de histrionismul verbal, de fabricație și expresie fluctuantă, ci în primul rând din severitatea – verificată de o mare sensibilitate – a registrului său de referințe valorice. Cu o deschidere foarte modernă asupra înțelegerii zonelor gândirii poetice, intuind funcționalitatea elementelor, simbolurilor și arhetipurilor care stau la baza universului poeziei, G. Călinescu devansează prin acuitate fenomenologice contemporane (Gaston Bachelard) privind imaginarul, resursele lirismului, valoarea metaforei. Poetic și vizionar, G. Călinescu trăiește printre noi cu aceeași feroare și căldură de totdeauna. Exemplaritatea prezenței sale scriitoricești și civice, ardoarea sa intelectuală sunt un permanent îndemn la acțiune și luciditate constructivă. Este cel mai nobil testament pe care umanistul – de la a cărui săvârșire din viață s-au împlinit cinci ani – l-a lăsat contemporaneității, înfruntând moartea cu feroarea optimistului care scria: «Am scuturat coama cu voință și am zis ca și Giosué Carducci: „No, no son morto...”»”.

● [„Cronica”, nr. 11] *Lenin și problemele eticii* este titlul unui articol de Vasile Constantinescu, centrat pe desăvârșirea ideilor marxiste: „Plecând de la elementele gândirii lui Marx, preocupat tocmai de problemele umanismului, Lenin a dezvoltat conținutul eticii atât în sensul teoreticului, a definirii conținutului ei din unghiul întemeierii ca știință, cât și în sensul practicii, a personalității concrete a omului noii societăți socialiste. [...] Lenin aplică în analiza și rezolvarea problemei teza marxistă a recuperării în socialism a tuturor valențelor personalității umane. Esența moralei, constată Lenin, trebuie pusă în aceeași termeni în care Marx pune problema esenței umane”. ■ Grupaj liric semnat de Ștefan Aug. Doinaș. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează „spectacolul poetic” oferit de *A treia taină*: „Ana Blandiana își ridică existența lirică, voluptatea ei pe o

suprafață a dramaticului cu conștiința participării la destinul ei”. □ Const. Ciopraga scrie despre „critica asociativă” făcută de Octav Botez la „Viața românească”. ■ În tableta *Pofta de a distruge literatura*, Eugen Barbu ia poziție față de detractorii romanelor *Cearta* de Al. Piru și *A sosit ora* de Radu Theodoru: „Ce se impută celor două cărți, pentru că ele au amândouă aceeași sorzinte de nemulțumire: așa-zisa vulgaritate a tratării subiectului și, în cazul celei de-a doua, și un apendice care privește neglijența stilistică și chiar greșeli de exprimare”. După părerea polemistului, la aceste acuze ar trebui să se răspundă cu o întrebare esențială: „Această realitate cam trivială, cam joasă a unei anumite lumi înfățișate există în realitate în societatea noastră sau este pur și simplu o invenție, așa cum lasă să se înțeleagă detractorii?”. ■ Survolând poezia contemporană, Aura Pană demască prejudecata „încetățenită printre începători, după care prezența în poezie a afectivității este o desuetudine, un criteriu valoric depreciativ, ca și cum oamenii din zilele noastre au încetat să mai plângă, să mai râdă, să mai sufere, ca și când poezia – spre orice modalități ar evolua – ar putea să existe și să fie apreciată ca atare în afara substratului de trăire omenească ce a unit dintotdeauna și de pretutindeni epoci și generații”. ■ G. Pruteanu remarcă „o conspirație a tăcerii” în jurul volumului de povestiri *Ș.a.m.d.* de Ileana Vulpescu, autoare ce se înscrie „în familia de spirit a prozatorilor intelectualizanți (cetățeni, cum ar spune Petru Popescu), fiind o natură lucidă, analitică până la cinism (un cinism, totuși, feminin), capabilă de sarcasme parabolice percutante și de desfășurări epice cu pronunțat caracter scenic sau filmic”. ■ Întrucât în articolul despre trei manuscrise eminesciene semnate cu anagrame insolite (în „Tribuna”, nr. 4/ 1970), Mircea Vaida nu reușește să le dezlege, punându-le pe seama unor jocuri de forme bizare, Vasile Colibaba le analizează și le descifrează metodic, cu ajutorul limbii latine: *Uxe-Nime* = Eminescu citit invers; *Ugo Xenius Melegru* = surgo-gelu Eminescu = mă înalț prin fiori, semnat Eminescu; *Ugo Xenius Melas* = logus (est) as, Eminescu = unitatea este cuvântul/ cuvântul este unitatea, semnat Eminescu. ■ Emil Nicolae semnalează culegerea de articole și eseuri recent intrată în librării, *Teoria sferelor de influență* de Marin Sorescu. „Volumul reunește o serie de articole și eseuri publicate (și nepublicate) în diverse reviste. De fapt, eseuri în sensul «academic» al noțiunii, cuprinde numai prima parte a cărții («Poezia»), deci vom întâlni și aici... scăpări ale autorului înspre stilul ricoșant care-l caracterizează”. ■ În virtutea dreptului la replică, Ion Omescu răspunde criticilor aduse la piesa *Săgetătorul*, catalogată de Eugen Barbu (în „Tribuna” din 15 ian. a.c.), drept „teatru istoric demistificator”. ■ La bicentenar, Mihai Grădinaru îi conturează lui Friedrich Hölderlin un amplu portret liric, ilustrat prin câteva poezii traduse de Grigore Tănăsescu.

• [„**Flacăra**”, nr. 11] În pagina de *Varietăți*, revista publică o serie de *Minifabule* semnate de Fr. Kafka, Jules Renard, I. Ilf ș.a. □ Iuliana Pop, în pagina dedicată *Teatrului*, inserează două ample *Crochiuri*: *La Baia Mare*,

afirmarea prin clasici, o serie de cronici dramatice printre care se numără și una dedicată piesei *Dona Juana* de Radu Stanca, și *La Galați*, unde se aprofundează activitatea Teatrului de stat de aici. □ În *Cronica satirică*, Teodor Mazilu scrie schița *Mincinosul*. ■ În *Litere*, Lucian Raicu analizează volumul lui Mircea Martin, *Generație și creație*. Acesta „vine să confirme vitalitatea unei noi promoții de critici, care izbutesc să evite incertitudinile, timiditățile sau, dimpotrivă, infatuările debutului și să se impună dintr-o dată în primul plan al prezentului nostru literar”. De asemenea, recenzentul apreciază că „dincolo de o anume detașare aristocratică, încorporarea e pasionată, dictată de o mare voință de comuniune cu literatura”, în timp ce „opera, chiar și atunci când este insuficient configurată, devine o realitate autonomă în interiorul căreia criticul se instalează ca pentru o viață întreagă, uitând că mai există și «alte» opere, uitând mai ales că există el însuși”. ■ În *Memento, Carte*, apare o notă despre volumul antologic din scrierile publicistice ale lui Panait Istrati, *Pentru a fi iubit pământul...*, apărut la Ed. Tineretului. ■ Semnalare editorială a volumului de *Versuri* (Ed. Eminescu) de Matei Călinescu ce „își conturează un tot mai sigur profil de autentic scriitor multilateral”. □ Este anunțată publicarea unei noi ediții, în colecția Lyceum, a romanului *Ciocoii vechi și noi* de N. Filimon. □ Notiță despre subiectul volumului de nuvele *Un catâr binecrescut* (Minerva, 1985) de Neagu Rădulescu, cu o prefață de Aurel Martin. ■ Succintă trecere în revistă a sumarului numărului 10 al revistei „Secolul 20” ce conține, printre altele, romanul *Petersburg* de Andrei Belii, în românește de Tatiana Nicolescu și Marin Sorescu. ■ În rubrica de *Cinema*, semnată de Magda Mihăiescu, se comentează ecranizarea romanului lui Daniel Defoe, *Moll Flanders*, de către Terence Young. ■ În rubrica de *Teatru*, se face o succintă trecere în revistă a săptămânii teatrale la București, fiind amintită și piesa originală *Moartea ultimului golan* de George Virgil Stoenescu.

● [„Luceafărul”, nr. 11] Pe prima pagină, în articolul *Prezența și durata artistului*, Al. Philippide îi aduce un omagiu lui G. Călinescu, „capabil de strictă cugetare științifică dar tot atât de capabil de gândire poetică, descoperind contraste sau stabilind corelații surprinzătoare”. ■ Avându-l în atenție pe importantul critic, redacția citează cunoscutul autoportret literar pe care și l-a realizat acesta la 4 noiembrie 1962, căruia îi alătură poeziile *Impostură* și *Cântecul întârziat*. ■ Redacția se mai referă la importanța *Sintezelor literare* de care depinde realizarea unor „istorii de literatură contemporană”. „Ne gândim în primul rând la acele studii asupra problemelor literare actuale, după cum ne gândim deopotrivă la studiile de sinteză privind evoluția prozei și poeziei, direcțiile lor, la inițiativele monografice pe care bogatul tablou al literaturii actuale le poate suscita”. ■ Se pot citi versuri de Ioana Bantaș și George Alboiu. ■ În *Jurnalul unui martor ocular*, Teodor Mazilu scrie, în *Despre gustul estetic*, că adeseori înclinația către un anumit lucru nu este întotdeauna o chestiune subiectivă, cât un mod „de înțelegere a vieții”, mai ales în ceea ce privește

opera de artă. „Arta e o relație, pentru a fi înțeleasă, trebuie să aibă viață și creatorul dar și cel care o descoperă. Cu viața pe care o avem în noi recunoaștem viața care există în alții”. ■ *Avantpremierea editorială* anunță apariția la Minerva a celor două volume *Mihail Eminescu* de G. Călinescu și a unor *Studii de istorie literară* semnate de Dumitru Micu, *Început de secol*, în colecția „Lyceum”, Ed. Albatros, a altor două volume de *Pagini alese* ale lui Zaharia Stancu, a volumelor de versuri de Lucian Blaga și Ion Minulescu în colecția „Cele mai frumoase poezii” ale aceleiași edituri, precum și la Ed. Eminescu a romanului *Inorogul nu moare* de Constantin Cuza, a volumului de nuvele și schițe *Echivalențe* de Marin Mavru și a volumului de versuri *Finister 2*, de Aurel Chirescu. ■ Dan Laurențiu semnează cronică literară la *Panorama sărutului* (E.P.L., 1985) de Ion Bănuță și *Cenușa* de Grigore Arbore: „[...] apărută la sfârșitul anului trecut [...] prefațată de acad. Perpessicius, cuprinde o selecție din întreaga activitate poetică de până acum a lui Ion Bănuță [...] Antologia de față inversează însă ordinea cronologică a elaborării și tipăririi celor opt volume incluse aici, selectiv, ea deschizându-se cu ultimele trei cărți apărute [...]. Interesul artistic se concentrează, hotărât, spre cea dintâi secțiune a cărții, deci spre ultima parte a activității poetice a lui Ion Bănuță, fără a neglija, evident, începuturile sale, dar care au un caracter mai curând biografic și documentar. Poezia lui Ion Bănuță s-ar putea defini, împotriva numelui de mesaj sintetic la care aspiră (panoramă – vedere, privire integrală, totală) ca o secțiune analitică în lume, atât la nivelul stratului lingvistic, de o remarcabilă bogăție și varietate, cât și la acela care îl transcende, adică în sugestia sa de iluminare fragmentară a totului. Atitudinea predilectă a poetului este aceea a situării eului său în raport cu altceva sau altcineva, delimitându-și astfel sfera de radiație a stărilor cu o anumită consecvență”. □ Despre poezia lui Grigore Arbore, Dan Laurențiu precizează că aspiră, cu șanse mari de reușită, „spre crearea unui spațiu hieratic al memoriei semnificative, cu o intonație de slujbă aproape funerară, oricum solemnă și melancolică, de sărbătorire a unor evenimente grave, fundamentale. Poetul se retrage într-un ținut al amintirii în care devenirea încetează sau nu mai este decât abia perceptibilă, unde nu se mai poate dori nimic, unde nu se mai poate spera decât pierderea și mai irevocabilă sub vălul de ceață al timpului cu gesturi de umbre stilizate”. ■ Este publicată proză de Alexandru Ivasiuc din *Orologiile uitate* (fragment), Liviu Hotinceanu, *Nimic despre glorie*, de Emil Brumaru, *Adio, Robinson Crusoe!* și Marius Tupan, *Din ce în ce mai multă muzică*, alături de creații în versuri ale lui A.I. Zăinescu, Leonid Dimov. ■ Pe ultima pagină Adrian Hamzea propune cititorilor un grupaj de versuri din poezia gheișelor, respectiv de cântece japoneze, care reflectă tradiția japoneză.

15 martie

● [„România liberă”, nr. 7900] *Cronica literară* propune, sub semnătura lui Boris Buzilă, o analiză a „documentului romanțat” pe care îl reprezintă vo-

lumul lui Constantin Apostol, *Amarul sânge al strugurilor*, și a romanului publicat de Banu Rădulescu, *Verdictul*. □ Constantin Apostol construiește o narațiune „calchiată după modele recognoscibile în experiența de viață a scriitorului”, toată protipendada din orașul Măgura Odobeștilor fiind antrenată în acțiuni de „dobândirea și pierderea” unei vii – în jurul căreia se constituie tot conflictul romanului. □ Romanul lui Banu Rădulescu, *Verdictul*, propune un exercițiu de „cunoaștere de sine sentimentală și etică”, pe fondul a două crime care trebuie elucidate de către o femeie-procuror și al unui „joc de corespondențe, explicit, între ceea ce se petrece efectiv, între planul tangibil al narațiunii și existența intimă a protagonistei”. Procedura judiciară devine, astfel, prilej, pentru procuroare, de a face „procesul existenței sale”.

● [„Scânteia”, nr. 8366] În pagina dedicată *Centenarului nașterii lui Vladimir Ilici Lenin* apare textul *De la Samara la Petersburg* de A.I. Ulianova-Elizarova. ■ A. Anghelescu face *Adnotări* despre *Studioul de poezie*: „Accepția, la început oarecum figurată, de «cel dintâi teatru de poezie de la noi» devine, pe măsura intensificării activității și îmbogățirii repertoriului spectacolelor, o emblemă caracteristică Studioului de poezie al Radiodifuziunii române, aflat în al treilea an de existență, a cărui înființare fusese deja justificată și anticipată încă din 1961 de o întreagă serie de recitaluri lirice consacrate unor valori de prima mărime ale literaturii noastre – Eminescu, Coșbuc, Arghezi etc. – sau ale celei universale. Dar, în afară de interesul spectacolelor prestigioasei emisiuni, reține în mod deosebit atenția și revista-program Studioul de poezie care, într-o îngrijită ținută grafică, informează despre conținutul acestor manifestări, popularizează prin articole și exegeze, datorate în genere unor cunoscuți critici și poeți sau prin ample florilegii lirice, unele în tălmăcire românească, personalitatea poetică sau tema ce constituie obiectul spectacolului, de obicei de largă rezonanță și interes. Putem constata aceasta, parcurgând și numărul apărut în ianuarie 1970, care rezuma tematica variată a spectacolelor din ultimele luni: *Cântare României socialiste*, *Pe un picior de plai*, *Viorile toamnei*, *Solstițiu liric*, *Eminesciana* etc. Ultimul număr al acestei reviste-program e consacrat în întregime poeziei lui Charles Baudelaire, ce a constituit tema recitalului bilingv, organizat de Radioteleviziune. În paginile lui întâlnim alături de o selecție de versuri reprezentative pentru creația marelui poet francez – în excelența tălmăcire a lui Philippide – și articole în care se relevă profunzimea universului liric baudelairean, semnate de Louis Truffaut, directorul Bibliotecii franceze din București, Vladimir Streinu, Henri Jacquier, Fory Etterle etc. O asemenea concepție publicistică mai unitară, mai sistematică am vrea s-o întâlnim și în numerele viitoare, o dată cu încetățenirea unui ritm periodic de apariție”.

16 martie

● [„Scânteia”, nr. 8367] La *Picătura de cerneală*, Ilie Purcaru scrie despre primenirile anotimpului, dar și cu trimitere la social. Textul se numește *Primă-*

vara în cetate: „Zăpezile s-au topit. Cu seismul lui solar, martie pătrunde în cetate, înviorează ținuturile, invitându-le să îmbrace un nou strai de smălțuri și culori. Ah, dacă ar tulbura primăvara și niște anumite mentalități...”. ■ La fel procedează Eugen Barbu, luând atitudine în *Ce-i al nostru e și-al meu, ce-i al meu e numai al meu*: „Individului despre care vorbim azi cuvântul *colectivitate* îi provoacă dureri de cap. Aparent, el nu poate refuza solicitarea celor din jur de a trăi laolaltă. Vecinul e bun la boală, în incendiu, la inundație, în calamitățile neprevăzute – și o mână de ajutor nu strică. [...] Demagogul – natural, el se ascunde nu odată la umbra vorbelor – are și obiceiuri curioase: patronează și alcătuiește subunități legate între ele mai ceva decât legiunile tebane. O solidaritate de fier stârnește clanul pe care îl creează și binefacerile încep să ia un singur sens: spre punga celor uniți întru o religie suspectă a favoritismului și căpătuiei. Sunt împrumutate pentru interese personale bunuri și mijloace comune, căpătuiala la chipul unor case, locuri de agrement și mașini. Paralel rostește prin ședințe discursuri bine alcătuite, își etalează efortul de a face din devotamentul față de instituția unde lucrează ceva cutremurător. Ideile mari la care ținem toți cei cu bune intenții cresc și înfloresc și sub cuvintele lui, frumos împodobite. Oratoria, vezi bine, îi acoperă la nevoie cârdășia iar bunăstarea ilicită are nevoie de un vicleim de substantive cât mai pompoase”.

17 martie

● [„Scânteia”, nr. 8368] Interviu cu Aurel Baranga, *Dreptul artei la eternitate se dobândește prin slujirea prezentului*, este realizat de Nicolae Dragoș: „– Cunosându-vă bogata activitate literară, ilustrată prin lucrări, însoțite, adesea, de animate discuții ale criticii de specialitate, vă propun, tovarășe Aurel Baranga, să abordăm în convorbirea noastră, cu prioritate, teatrul. Se vorbește adesea despre actualitatea unei opere literare, se descoperă într-o operă clasică ecouri directe în epoca pe care o trăim. Ce credeți a însemna azi, pentru un dramaturg român, a fi actual? – Am mai spus-o și cu un alt prilej: poate că nici un concept estetic n-a cunoscut interpretări mai contradictorii ca acest concept al actualității. O interpretare de circulație insistentă a echivalat, în deceniile trei și patru ale secolului nostru, cu o formulă comodă, de un mecanicism derizoriu: actualitatea înțeleasă ca instantaneu fotografic, prețios prin precizia informațiilor furnizate. Mai e necesar să demonstrăm precaritatea unei asemenea formulări? A urmat o altă definiție: actualitatea ca mijloc de ilustrare a legilor celor mai generale de dezvoltare a societății. Evident, nimeni nu va nega valoarea de adevăr general a unei asemenea formulări. Cu singura precizare că arta nu e chemată să ilustreze legile, ci să le încorporeze. Arta nu este chemată să legitimizeze legi, ci să releve modul în care se dezvoltă universul relațiilor umane stând sub imperiul legilor respective. Arta conține legile de dezvoltare a societății în chip implicit, sau încetează să mai fie artă. Ambele ipostaze amintite păcătuiau prin îndepărtarea de uman. S-a impus, deci, necesi-

tatea întoarcerii la om și la problemele lui fundamentale. Numai că și această întoarcere nu s-a făcut fără denaturări evidente. Una dintre ele deriva din presupusa existență a unor trăsături etern umane. O actualitate concepută ca un catehism imuabil de trăsături «etern umane» este o absurditate, o asemenea «actualitate» împietrită fiind mai degrabă masca mortuară a unei umanități ce și-ar supraviețui în chip misterios. Permanența peste milenii și secole a unor opere eterne – *Oedip Rege*, *Divina Comedie* sau *Hamlet* – nu se explică prin existența obiectivă a unor trăsături etern omenești, definitive și imuabile în natura lor, cum încearcă să acrediteze o estetică idealistă, ci prin profunditatea în care a fost înțeles omul, surprins în avatarurile sale de cunoaștere, intuit în perimetrul unei drame ce nu și-a istovit dimensiunile. Corolarul opozit al trăsăturilor «etern umane» și-a găsit echivalentul într-un alt foi de absolutizare: în fetișizarea tumultuoasă a «trăsăturilor noi», sufletești și intelectuale, apar cu necesitate, ca rezultate firești ale unor trăsături petrecute în domeniul relațiilor sociale, e un fapt de necontestat. Numai că nașterea chiar trebuie înțeleasă ca un fenomen de o gestație laborioasă în cadrul unui proces complex de dezvoltare a societății. De aceea, orice supradimensionare a acestui nou poate deveni pernicioasă, sortită să discrediteze un adevăr de o deosebită însemnătate estetică. De asemenea, nu trebuie ignorat un fapt: că aceste trăsături noi, că noul în genere nu se produc într-un vid moral. Trăsăturile etice inedite reprezintă un proces de sublimare: elementele de aceeași natură, embrionare anterior, capătă, în condițiile unei societăți superioare, – și cu atât mai mult în societatea socialistă – o capacitate de dezvoltare și o forță de percuție necunoscute în trecut. Derivă de aici o obligație imperioasă: inventarierea acestor «trăsături noi» nu devine utilă decât într-un proces de confruntare scrupuloasă cu realitatea. Ceea ce s-a numit cu un termen eufemistic «poleirea realității» a derivat, în fond, din ignorarea realității obiective. «Noul» era privit printr-o lupă de o asemenea capacitate măritoare, încât toate proporțiile sufereau o alterare esențială: ceea ce exista cu adevărat trecea pe un plan secundar în avantajul a ceea ce am fi voit noi să fie. Noul real, atât de prețios, a suferit astfel o gravă și nemeritată depreciere. Și totuși, în pofida atâtor denaturări, actualitatea rămâne criteriul primordial și principalul domeniu de manifestare a spiritului realist în artă. De aceea, cred că nu e temerar acum când atâtea rezidii au fost înlăturate să încercăm nu o definiție, ci o determinare gnoseologică a acestei actualități, așa cum o validează experiența. Fiecare nouă etapă din istoria unei societăți omenești stă sub semnul unui «cumul de idei obsedante», cum le numea cu o expresie potrivită Malraux, idei – reflexe ale noilor relații sociale, ecouri obligate ale mutațiilor din sfera complexă a relațiilor politice și economice. Aceste idei directe, idei în asalt se angajează într-o luptă de o nobilă îndârjire cu principiile perimate și agonice. Acest cumul de idei novatoare își pune pecetea pe profilul etic al oamenilor conducând la crearea unei stări de spirit, specifică unui timp istoric dat. Cu această stare de spirit, sesizată în variațiile ei infinite-

zimate, se află într-un racord permanent omul de artă, seismograf sensibil al vremii, nu numai martor pasiv al realității, dar și arhitect al ei. Se înțelege că raportarea la actualitate și convertirea ei în act artistic constituie răspunderea primordială a scriitorului cetățean, a scriitorului angajat cu toată puterea ființei sale în procesul de transformare a lumii. Din acest punct de vedere poate, dramaturgia este arta cea mai angajată, bucurându-se de măreția obligației sale. Shakespeare rămâne exemplul ilustru al celei mai nobile îndârjiri: nu există în opera sa o singură replică, un singur paragraf care să nu aibă o adresă directă la timpul său. A fost atât de adânc al timpului său, că rămâne al tuturor timpurilor, miracol de artist care și-a influențat nu numai urmașii, dar și predecesorii, în măsura în care obligă la o altă privire a istoriei. [...] N. D.: *Indiscutabil, raportul echilibrat, armonios între natura conflictului, ingeniozitatea dialogurilor și știința construcției dramatice este o condiție necesară pentru succesul unei piese de teatru. Respectarea acestui raport, permanent necesar, nu este însă garanție sigură pentru perenitatea operei, pentru adâncimea ei. Inegalitățile în creația unui autor de mare forță artistică (să-l numim, de pildă, pe Liviu Rebreanu) sunt ele însele un argument. Cu observația că autorul respectiv este inegal cu sine. Așa stând lucrurile (vă rog să admiteți simplificările ca o necesitate dictată de spațiul tipografic al discuției) prin ce credeți că se poate conferi unei opere profunzime artistică, – această dimensiune fără de care ea este sortită cel mult unui succes pasager, conjunctural – prin ce i se poate conferi forța de pătrundere în realitatea umană complexă a unei epoci?* A. B.: La această întrebare răspunsul se impune, de obicei, sub forma unui loc comun: cât adevăr și câtă artă investești în opera ta, atâta durată îi asiguri. Și totuși lucrurile sunt mai complicate, posteritatea având legile ei. De aceea, poate că e mai înțelept să ne ocupăm cât mai mult de ziua noastră, de ceasul nostru, de actualitatea noastră imediată și să lăsăm grija eternității operei noastre pe seama eternității. Și asta din două temeuri. Întâi: întreaga istorie a literaturii lumii arată că au intrat pe poarta viitorului acei scriitori care au fost, înainte de orice, artiști ai prezentului lor. Și doi: fiindcă, oricum, eternitatea nu poate fi influențată. Judecător sever și incoruptibil, judecă în primă și ultimă instanță. Aspru, dar fără părtinire”.

• **[„Viața studentească”, nr. 11]** Marin Bucur scrie despre *Posteritatea lui Călinescu*: „A fost mai mult un fenomen decât o prezență în cultura ultimelor decenii, o forță imprevizibilă decât un gigant. [...] *Fenomenul Călinescu* este ireductibil și irepetabil. El n-are nevoie de elevi pentru a avea urmași. El nu a învățat, ci a schimbat optica unui secol de cultură. Ne-a eliberat de prejudecățile estetice și de îndoilei provinciale [...] a dat actului critic o valoare, nu o funcție. A făcut din artă viața sa, strămutând umanitatea în universal ei. Transmutarea ființei noastre în planul estetic, ridicarea existenței la idealitate, reinventarea unui cosmos al artei în care se realizează fondul nostru uman, sunt bunuri comune astăzi, nemaștiind că acestea fac *grația* lui Călinescu pentru

posteritatea sa”. □ Și M.N. Rusu îl omagiază pe *Călinescu poetul*: „Călinescu nu mi se pare a fi un poet al livrescului, cum se afirmă ori se subînțelege uneori. Dimpotrivă. El este un obsedat de palpitul materiei din micro cosmos, de originile ei secrete. Poetul dorește să înlăture taga savantului care se interpune între el și măreața natură. În acest sens, poezia lui poate fi numită a unui ins livresc, a unui cărturar. Însă important este a deosebi atitudinea sa, mai precis *funcția* sa, de *obsesia* lui lirică. [...] Poetul este un rural care are mitologia lucrărilor agrare, a senzațiilor bucolice [...] e un teluric refulat [...]. Pentru G. Călinescu natura se arată ca o cosmică Acropole, construită din rodiile și elementele ei primordial și în care poetul e un barbar Orfeu pentru care firul de grâu e o coloană dacică, iar bradul o coardă de liră ruptă din cer. Călinescu e un geometru al simțurilor”.

18 martie

- [„Scânteia”, nr. 8369] Ilie Purcaru semnează *A străluci între „stele”*: „Omul – să ne-nțelegem – nu e lipsit de ambiție, nu-i displace deloc de a fi *unicul*, de a străluci. Dimpotrivă. Dar îi displace să strălucească într-o zonă de umbră, în care nu s-ar putea măsura decât cu sine. Vrea să aibă alături și alte «stele», cu care să-și confrunte puterea, raza de acțiune a brațului și a minții. Fiindcă adevărata, marea, pasionanta întrecere se poartă nu între puternici și slabi, ci între puternici. E un adevăr vechi de când lumea, dar care, cred, invită mereu la o necesară și perpetuă meditație”.

19 martie

- [„Scânteia”, nr. 8370] Se comemorează *Cinci ani de la încetarea din viață a lui Gheorghe Gheorghiu-Dej* prin textul *Fiu credincios al clasei muncitoare, militant revoluționar de seamă al partidului și poporului nostru*, nesemnat: „Partidul, întregul popor prețuiesc activitatea desfășurată – de-a lungul întregii perioade care a trecut de la eliberarea țării – de Gh. Gheorghiu-Dej împreună cu ceilalți tovarăși din conducerea partidului. În aprecierea obiectivă a rolului lui Gh. Gheorghiu-Dej nu se poate însă ignora faptul că îi revine o mare răspundere pentru o serie de greșeli, abuzuri și ilegalități comise într-o anume perioadă și care au adus grave daune politicii partidului, ducând totodată, la pierderea vieții și persecutarea unui număr mare de activiști ai partidului și statului nostru. Dezvăluind și criticând cu principialitate comunistă aceste samavolnicii, plenara C.C. al P.C.R. din aprilie 1966 a restabilit onoarea și prestigiul celor care au avut de suferit, a adoptat măsuri pentru întărirea legalității socialiste, astfel ca asemenea stări de lucruri, străine orânduirii socialiste, să nu se mai poată repeta niciodată. Condamnând aspectele negative ale activității lui Gheorghiu-Dej, partidul nu diminuează meritele sale față de partid și de popor. [...] După încetarea din viață a lui Gh. Gheorghiu-Dej, întregul partid, strângându-și rândurile în jurul Comitetului Central, a călăuzit cu mână

sigură poporul în dezvoltarea operei de construcție socialistă. Privind în urmă drumul străbătut în ultimii ani, apare limpede însemnătatea istorică a celui deal IX-lea Congres al P.C.R. în viața partidului, a țării. În dezvoltarea ascendentă a României, de-a lungul ultimului sfert de veac, perioada ultimilor ani constituie, prin amploarea, diversitatea și profunzimea măsurilor înnoitoare, prin ritmul progreselor realizate, o perioadă de mare densitate, de îmbunătățire calitativă a activității în întreaga sferă a vieții sociale. Vastul program de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate, concretizat în hotărârile Congreselor al IX-lea și al X-lea ale P.C.R., în care-și găesc întruchipare spiritul viu, creator al marxism-leninismului, a acționat ca un uriaș propulsor al energiilor partidului, ale poporului”. ■ Pe prima pagină se dau informații despre *Plenara Comitetului Central al P.C.R.*: „În ziua de 17 martie a.c. s-au deschis lucrările Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român” pe ordinea de zi s-au numărat și [6.] „Informare referitoare la compoziția și mișcarea cadrelor din nomenclatura organelor de partid și de stat.” [7.] „Informare cu privire la activitatea internațională a Partidului Comunist Român în anul 1969 și planul de relații în anul 1970”.

● **[„Albina”, nr. 11]** În *Cronica unui greier* Ion Bănuță scrie despre *Alexandru Ioan Cuza*, motto-ul fiind un citat din Mihail Kogălniceanu: „Prin înălțarea ta pe tronul lui Ștefan cel Mare, s-a înălțat însăși naționalitatea română... Alegându-te pe tine domn... am voit să arătăm lumii ceea ce toată țara dorește: La legi noi om nou”: „În viața unui popor se întâmplă, uneori, să mai fie și bine. Bucuria să nu mai încapă toată în cuvinte, în versuri, în odăi, în inimi, în peceti. Începe să se reverse singură și imensă în străzi, în urale. Un act răsfrânt într-o bucurie de dimensiuni epocale a fost *Unirea Principatelor, Moldova și Țara Românească sub domnitorul Alexandru Ioan Cuza*. [...] Legenda l-a confirmat pe Acest Alexandru Ioan Cuza încă în viață fiind. Entuziasmul, sinceritatea, dreptatea lui se vedeau până și în acel adevăr, care a învins vremea, și care mai sună și azi în inimi recunoscătoare să zicem – Ocaua lui Cuza: Ei, da! O fi fost multă omenie în ocaua asta atât de plină de istorie. Cuza a fost precum era, precum îl îndemna marele Kogălniceanu, și mai ales precum îl cerea poporul. Alexandru Ioan Cuza a fost un Domn. Domnul Unirii. Domnul țăranilor. Ctitorul României moderne. A fost marele precursor al primăverii noastre”. ■ Silviu Dumitrescu publică schița *Reîntoarcerea*.

● **[„România literară”, nr. 12]** George Macovescu semnează editorialul *Domn al Unirii și al Dreptății*: „Cuza a fost înlăturat, dar memoria poporului l-a păstrat ca Domn al Unirii și al Dreptății. Și aceasta este mai mult, infinit mai mult decât nedreapta umilire și înfrângere suferite de el”. Și Corneliu Barbu scrie despre A.I. Cuza: *Transilvania în preocupările domnitorului Alexandru Ioan Cuza*. ■ Eugen Barbu trimite o *Scrisoare către redacție*, care se deschide cu: „Tovarășe Păunescu, Întrucât ziarul «Informația» nu a putut reproduce răspunsul pe care-l datorez colaboratorului dv. sportiv Fănuș Neagu – vă rog să

publicați cele de mai jos (alăturate) deși am o experiență tristă în materie de democrație literară la «România literară» (vezi răspunsul pe care vi l-am trimis dv.). Dacă și de data aceasta voi fi pus în aceeași situație voi lua măsurile de rigoare». În scrisoare citim: „*Fănuș Neagu, Loco*: Pentru completarea «serialului» dv. vă rog să citați din următorii autori și opere care v-au scăpat: Édouard Schuré, Maurice Privat, G. Vignal, Fr. Bontet, Jules Bois, Roger Caillois, Mircea Eliade, Nostradamus (*Centuriile*, citate și de sursa dv. de inspirație), Paracelsus, Goethe (*Afinitățile elective*), Auguste Comte, Hermes Trismegistul, Solomon (*Claviculele*), Savonarola, Pico de la Mirandola (*Tezele cenzurate*), Tychó-Braché, Schlegel (*Ueber die Doitimia*), Kuang-Tu, Constantin Porphyrogenetul, Herennios, Raban Maur, Johan Ferdinando Neigebauer, Petronius, Viitorino de Feltre, Fidelfo, Mario Equicolo, Seneca, Xenofon, Platon, Aristotel, Pitagora, Tucidide, Axel Munthe, Del Chiaro, Castiglione, Dante, Raymond Lulle, Cornelius Agrippa, recunosc că am plagiat masiv din *Omul zodiac*, *Upanișade (Roata Legii)*, din *Sepher Yetsirah*, din *Tractato contro di astrologi*, din *Urbaniul de la 1777*, din *Codexul de la Escorial*, *Virga Aurea*, *Androginul lui Adamas*, din *Tratatul influențelor răătăitoare*, *Hieroglifica (Horapollon)*, din *De cirimoniis*, din *Historiae byzantinae*, din *De Universo*, *Cărțile lui Elephantis*, *Gramatica greacă* a lui Theodor Gazis, din demonologii și angelologii, din *Comentarii asupra Cabalei*, *Zoharului și Talmudului* de Vulliaud, nu mi-a scăpat Justinian, A. Armand (*Curtezani și curtezane*), *La Celestina* a lui Rojas, poemele lui Gilles de Rais, Rétif de la Bretonne, cărțile lui A. Bonnard, Pindar și Herodot, tratate despre Satanism au fost bine împrumutate pe alocuri, am citat fără să menționez din *Revelația Apocalipsului* (vezi profeții Isaiia și Daniel), textul *Princepelui* este împănat de pasaje din cartea morții și a Infernului, Homer și Lucian nu mi-au scăpat nici ei. J. van Lennep (*Art et Alchimie*) mi-au furnizat un material splendid pentru furt, s-a ciupit câte ceva și din *Splendorsolis*, din *Ripley scrowle*, din *Aurora consurgens*, din *Transmutazione dei metalli*, cartea neavând ilustrații nu am putut să ne dăm drept autorul unor frumoase desene din *Cheia secretului secretelor* sau din *Codexul Vaticanului (Speculum veritatis)*, cele 12 chei ale lui Bazil Valentin ne-au scăpat, ce-i drept din motive obiective, *Atlanta fugenis* a lui Mayer a fost numai citată, ca și *Nopțile chimice*, dă țin bine minte, *Theatrum chymi* cum ne-a furnizat numai sensul pietrei filozofale, *Crysopea*, o carte cu poze, cum ați spune dv., ne-a scăpat și ea, *Cărțile de anatomie* ale lui Valverde nu ne-au furnizat decât ideea unei descrieri anatomice, Leon de Poncins mi-a prilejuit un plagiat masiv pentru capitolul casei Meitani, E. Laurent și Paul Nagour, mici informații despre ocultism, am furat cu plăcere din *Tratatul lui Zosima* transmutațiunile pietrelor prețioase, din *Cheile secrete ale Magnetismului* am ciugulit discret, m-am folosit oarecum și de cunoscutele *Libri fulgurales*, nici *Coranul* nu a scăpat, în comentariile binecunoscute, Soulié de Morant, Granet, Zenker mi-au dat prilejul să plagiez câte ceva în legătură cu ocultismul chinez,

ar mai fi de amintit Philolaus și Le Masson în materie de stele și numere (în care se pare că sunteți specialist și promiteți ceva pe două coloane), nici Pliniu nu este străin de plagiatul meu continuu, în *Sefer Raziel* am găsit chestiuni zodiacale ce nu v-au scăpat, cu siguranță, ținând seama de vasta dv. cultură, cum nu v-au scăpat, cu siguranță, *alfabetele magice* și *Virga Aurea*. La Vatican, când ați făcut un popas între două partide ale lui *Internazionale*, ați văzut cu siguranță și *Adameul*, după lectura lui Constantinescu o să-mi vorbiți cu siguranță despre Tetrabiblon și Centilog și *Tablele Alfonsnine*. Aflat aici vă mai mărturisesc (ce vreți, fura și Shakespeare, și alții mai breji) nici *Legile lui Manu* nu mi-au scăpat, cum *Cartea emisferei inferioare* mi-a dat prilejul de a fi prins de dv. în ofsaid, cum scrieți în lucrările d-voastre de joi atât de gustate de către fotbaliști și oameni de știință. Dar să nu uit cumva *Cartea reîncarnărilor (a respirațiilor)* și *papirusurile magice* pe care cu siguranță le-ați consultat între două sedințe oenologice la Mogoșoaia, ați memorat cu siguranță câte ceva și din *Masa de smarald* (care e un text din Evul Mediu, nu ceea ce credeți dv.) Aștept cu nerăbdare confruntarea cu texte mai accesibile pentru dv. ca *Chronograful lui Dionisie Ecclesiarhul* (finalul care e luat literă cu literă, mai puțin câteva modificări impuse de cerințele cărții mele), din *Domnii români la Porțile Otomane* (furt masiv în capitolul încoronării), din *Studiul despre faniarioți*, după cum ard de nerăbdare să citesc în paralel texte din mine și din Papiu Ilarian, din cronicarii greci: Chiparissa, Daponte, Naum Râmnicănu, Depasta Peloponisiianul. Fragmente splendide din *Foletul Noval* (pe care bănuiesc că l-ați apucat în puțină dv. școală), *Condica lui Gheorghachi* mi-a folosit masiv la plagiatul ceremoniilor de iarnă, unde mai pui *Cronicarii munteni*, în special Radu Popescu (nu directorul revistei «Teatru», cum ați fi tentat să credeți dv.) Nicolae și Miron Costin mi-au dat prilejuri încântătoare de a fura cuvintele. Din *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, am furat slujba pentru messer, punând-o în gura unui preot, ce infamie! Mai mult, nici *Însemnările de taină* ale lui Brâncoveanu nu au fost cruțate pentru a-mi furniza pagini frumoase în *Princepele*. Dar Potra (nu cel de la revista «Cinema», precizez), dar Iorga, dar G. Florescu, dar Ionescu Gion, dar Giurescu, dar toate *Istoriile Bucureștilor*! Neculce m-a hrănit binișor, ca și *Cronica Cantacuzinilor*, ca și Paul Cernovodeanu, ca să nu mai vorbesc despre Călătorii poloni, germani, italieni, ce să vă mai spun, i-am snopit! Am mai furat din *Cronicile apocrife*, din Stoicescu, din Dinu Giurescu. *Dicționarul geografic* nu a scăpat nici el. Odobescu, Balș, Papacostea, Cantemirii amândoi, de asemenea, Elena Cantacuzino și Antoniadă, ca și Vitruviu, Vignola și Zenon pe care-i uitasem în marea mea dorință de a mă flagela. Mă opresc aici precizând că de fapt totul fusese scris în *Avertismentul* cărții pe scurt. Dar pentru un scriitor care nu știe încă faptul de nimic că Estul înseamnă Răsărit și Miazăzi este egal Sud, e prea mult ca să-i mai răspund vreodată...". ■ La această lungă listă a scriitorilor și operelor răspunde în rubrica sa de *Sport* Fănuș Neagu, în textul Între suspen-

dați și plagiatori, printr-un scurt P.S.: „Pentru cititorii «Informației Bucureștiului»: subsemnatul Fănuș Neagu nu l-am acuzat pe Eugen Barbu de lecturi; l-am acuzat pur și simplu de PLAGIAT. Faptul că E. B. a luat din mai multe cărți decât am putut eu spune mă face să-mi scot pălăria: bravo E. B., ați fost măcar așa original”. ■ Matei Gavril semnează *Condiția scriitorului tânăr*: „Condiția de totdeauna a scriitorului tânăr a fost și rămâne cultura. Cunoașterea în primul rând a literaturii naționale și universale, a filozofiei și a culturii, până la cele mai recente descoperiri din domeniul științelor, fără de care literatura nu poate fi autentică și premergătoare. Ce-ar însemna, oare, Nichita Stănescu fără filozofie, ce-ar fi fost Ioan Alexandru fără asimilarea lui Blaga, sau Cezar Baltag fără Ion Barbu? Argumentele sunt nenumărate. Un scriitor autentic și tânăr, ca aceștia, se orientează instinctual în marea cultură. Asimilarea unei culturi se face de la sine, atunci când literatura e pasiune, căci talentul e muncă, iar un geniu fără talent nu înseamnă nimic”. ■ În rubrica *Interpretări* Edgar Papu se ocupă de *Necuvintele*: „Nichita Stănescu încearcă o resacralizare, o recompunere a sa sau a echivalentelor sale, bazate pe o identică sarcină funcțională. Și iată cum face el: în orice aspect al existenței, văzut prin asemenea echivalente ale largului strigăt primordial, el află un *homeo mer* în sensul lui Anaxagoras, adică o unitate care să cuprindă într-însul întregul nemărginit a tot ce există. «Totul este în tot», așa cum spunea vechiul filozof grec. [...] Dar asemenea echivalente nu sunt totdeauna de ordin auditiv, ci, cel mai adesea împrumută sugestia gesticulantă și ambulatorie pe traseu labirintic al gândului. Mai precis, el folosește următoarele procedee: a) inter-anularea verbală (boreală, neboreală... crucificat, necrucificat), b) negația directă, c) anticuvântul, care nu neagă o semnificație, ci îi adaugă sensuri imposibil de exprimat (antitimp, antiexistență, antiscunzi, antiînălți), și, în sfârșit, d) necuvântul propriu-zis, sugerat fie morfologic (trimbulinzi), fie prin relații atât de insolite între termeni, încât ele n-ar fi putut să intre în inițiativa cuvântului, nici chiar pe planul poetic. Întreprinderea lui Nichita Stănescu se dovedește atât de cutezătoare și de riscată, încât nu trebuie să ne mire că nu totdeauna a reușit. Uneori a luat greșit calculul înălțimii, și atunci gestul zborului se înfundă în nisipurile prozei. De cele mai multe ori reușește, însă, cu adevărat să planeze, și atunci înregistrăm tot ceea ce a creat mai înalt până acum Nichita Stănescu”. ■ Mihai Ungheanu publică textul *Critici uitați și dramaturgi neînțeleși*, despre interpretarea lui Ibrăileanu la *Conu Leonida față cu reacțiunea* de I.L. Caragiale: „Textul lui G. Ibrăileanu cu atât mai semnificativ cu cât este o retractare a «localismului» lui Caragiale verifică intuițiile lui Ștefan Iordache și Ștefan Radof și, invers, spectacolul acestora pune în valoare interpretarea criticului. Criticii nu-i poate fi indiferentă colaborarea cu interpretările teatrale cu atât mai mult când ele validează o interpretare de excepție. Caragiale nu este un autor de muzeu pentru că are o deschidere universală și mai ales acest lucru îl spun atât G. Ibrăileanu cât și Petre Ionescu, Ștefan Iordache și Ștefan Radof în

spectacolul lor. Prejudicata muzealității lui Caragiale s-o lăsăm pe seama lui Pompiliu Eliade”. ■ Eugen Simion revine la *Fragmente critice* cu textul *O elegie a ideii de cunoaștere*: „O elegie a ideii de cunoaștere mi se pare a fi poezia Anei Blandiana, și cea de acum (*A treia taină*) și cea din volumul anterior (*Călcâiul vulnerabil*, 1966). Tonul diferă de la o culegere la alta, temele sunt însă aceleași și chiar ceea ce se cheamă *atitudinea poetică*, poziția dată de elemente, e, în fond, neschimbată. O notă de inconformism juvenil, un ton mai radical în versurile din *Călcâiul vulnerabil*, un accent mai tandru și o melancolie mai senină în *A treia taină* sunt semnele ce arată o evoluție lipsită de dramatism nu însă și de profunzime”. ■ Adrian Păunescu realizează interviul *Fără o lume a sa, un om de condei riscă să devină fiu adoptiv al tuturor conjuncturilor* cu Ștefan Bănuțescu: „– *Din ce generație faceți, de fapt, parte dv.?* – Aș fi tentat să vă răspund că fac parte din generația anonimă. Despre această generație se spune că a pierdut de câteva ori totul și am să încerc să vă explic mai departe de ce se spune așa, pe drept sau pe nedrept. Termenul nu se referă neapărat la noțiunea de scriitor. Vorbesc de cei care au azi spre 45 de ani, li s-a frânt de câteva ori tinerețea și au căutat-o mai departe, pierzând-o, la 17 și 18 ani li s-a curmat cursul firesc al existenței, au cunoscut războiul, foarte curând, la 20 de ani, au intrat în rândul acelor care au dus greul urmărilor războiului, la 22 de ani n-au avut timp să fie logodnici, și-au cunoscut țara prin neodihna lucrului dintr-o parte în alta, n-au avut vreme să se dedice profesiilor visate în adolescență, au ridicat case pentru destinele celorlalți fără să fi avut casa lor proprie, la 30 de ani traversaseră și participaseră la o întreagă istorie, meritele sperau să le fie recunoscute și să și le recunoască în ziua când vor putea să-și așeze propriile destine, comuniști sau necomuniști, nu puțini au plătit vini care n-au fost ale lor, sau vini imaginare care n-au fost ale nimănui dintre ei, la 40 de ani erau prea maturi, gândind ce au de făcut mai departe, să se mai poată juca cu vorbele și să idilizeze lucrurile, cuvinte ca zi, Țară câștigaseră pentru ei înțelesuri reale enorme, se regăsiseră prea puternici să nu se considere tineri și să nu fie în stare să meargă alături de cei mai tineri, să-și spună altfel cuvântul, hotărâtor, ca una din generațiile active și greu încercate. Tentația ar fi mare de a spune că faci parte din generația anonimă, chiar dacă reproșurile față de propriul destin sunt grave, față de ceea ce ai pierdut și n-ai știut să nu pierzi, și mai ales că n-au știut să faci să nu piardă cu tine și ceilalți. Vedeți, e greu, vorbind de generația anonimă să privim lucrurile pe plan strict literar, riscăm să ignorăm existențe cutremurătoare, voințe de o tenacitate rară și tragedii rămase încă necunoscute. Bineînțeles, dv. v-ați referit într-un fel la noțiunea de generație literară și, cred, n-ați folosit termenul de conveniență care se folosește adesea... Din acest punct de vedere, literar, nu de puține ori când cineva se mărturisește sub steagul unei generații sau al alteia, nu e imposibil să o spună cu gândul secret că a depășit-o, în orice caz că se află printre cei din fruntea ei. Așa vorbind, o generație este înțeleasă mai mult ca direcție artistică, școală, și

mai toți care se ocupă cu scrisul știu că, întrebându-mă asupra generației mele, ați avut în vedere perioadele literare pe care știți că le-am parcurs cel puțin ca martor apropiat. Pe scurt, ce v-aș putea spune? Am văzut făcându-se și desfăcându-se multe glorii literare în ultimii 25 de ani, dar cărțile care au rămas s-au scris departe de acest zgomot vanitos și inutil, iar cei care le-au scris au fost cel mai puțin scutiți de amărăciuni și de învinuirea că nu și-ar înțelege cu adevărat rosturile. Rememorând, îmi întăresc credința în scriitorii pe care-i avem, în literatura lor, de atâtea ori excelentă, în criticii noștri inteligenți și probi, și cunoscându-le convingerile intime, ca și gândurile și talentul celor mai proaspeți scriitori care vin, nu văd cum o întoarcere spre dogmatismul dezavuat public ar mai fi posibilă. [...] – *Ce repere în judecarea valorilor vi se pare că au adus ultimii ani, ultimele generații?* – Să-i amintim pe criticii tineri, puțin citați când e vorba de noua situație a literaturii. Ei au afirmat și afirmă cu inteligență și cu argumente estetice literatura contemporană în ceea ce are ea deosebit și au făcut asta constant, dislocând prejudecăți și temeri, câștigând implicit o autonomie meritată a criticii, venind pe de altă parte și cu un ochi proaspăt, neviciat, în rediscutarea valorilor clasice. Nu vrem să supărăm pe nimeni când spunem că, după apariția unei cărți ne îndreptăm, pentru a ne confirma sau infirma părerile, spre punctele de vedere ale tinerilor critici. Ce a spus Nicolae Manolescu în cronică literară din «Contemporanul», ce va spune el dacă n-a spus încă, ce vor spune colegii săi critici, în replică, în celelalte reviste, la fel de tineri și mai tineri, iată întrebări pline de stimă pentru ei când deschidem paginile unei cărți nou apărute sau ale unui volum reeditat după perioade lungi de tăcere. Pasiunea lor pentru cultură, pentru o reluare fundamentală a continuității ei este strâns legată, în profesia lor, de credință mărturisită sau nemărturisită, cu atenția acordată afirmării literaturii celor mai noi generații. Ei au contribuit foarte mult la îndepărtarea tonului brutal în discutarea delicatei munci scriitoricești și au arătat că pot fi severi fără să insulte și să compromită ideea de scriitor și aceea de critic, având în primul rând în vedere promovarea și sprijinirea generoasă a talentelor. Ne place să credem că speranța ce o punea profesorul Călinescu în alte noi începuturi ale criticii asupra literaturii contemporane câtă să se realizeze”. □ Lângă interviu apare *Casa cu ecouri târzii* și poeziile *Cuțitul de aur* și *Omul și moartea* de Ștefan Bănuțescu. ■ Revista anunță, printr-o serie de articole, *75 de ani de la nașterea lui Ion Barbu*: □ *Nupțiala cunoaștere* de Cezar Baltag: „Poezia lui Ion Barbu a fost mai mult comentată decât descifrată. S-a urmărit în special fabula metaforică, imageria aparentă și s-a ignorat *semnul*. Poemele sale, văzute ca niște obscure alegorii, au fost reduse la stratul superficial, al metaforei, brodându-se în jurul lor vapoaze teorii filozofico-matematice, formulate la modul cel mai general cu putință, pentru a nu-și dovedi lipsa de adresă”. □ *Descântec și obstinație* de Vintilă Ivăncanu: „Adulat, hulit, contestat, răsfățat, și în mod sigur aș mai putea să înșir câteva sinonime despărțitoare în nuanțe, Ion Barbu – sper – va

provoca la această onomastică un dans amețitor al criticilor. Un dans în care cea mai neînsemnată piruetă va fi – hic et nunc – o definitivă judecată de valoare. Un dans complicat și vioi, făcător de iarăși subtile distincții între Ion Barbu – balcanicul, Ion Barbu – dionisiacul frenetic și Ion Barbu – ermeticul. Un dans ce va oferi, în costumația de rigoare, cuvintele-pivot: *mare scriitor și mare matematician*. Care cuvinte vor dansa unul cu celălalt”. □ *Dreapta de la infinit* de Leonid Dimov: „Poetul Ion Barbu se instituie ca un sâmbur organizator nu numai pentru poezia românească. Privit *sub speciae aeternitatis* el prezintă o incizie triunghiulară, de calm adânc și surdă neliniște, în forfota rubicondelor noastre grupuri preorientale. Ce domn șlefuit i-a impus neclătinarea, lui, cel crescut în ispita magică a pendulului? Ce tainică voință l-a îmbrâncit spre ascuțiturile geometriei, pe el, cel care izbutea să vadă până și carnea stelei ce-a căzut: Ai văzut? Muri o stea,/ Ca o zmeură mustea”. □ *În amintirea unui prieten: Ion Barbu* de Barbu Solacolu: „Fulgurantă a fost cariera literară a prietenului meu, straniul Ion Barbu. Lumini de-o clipă sunt și amintirile mele despre dânsul – licăriri într-o viață de amintiri, de umbre, de uitare... L-am cunoscut adolescent”. □ *Barbu – Mallarmé* de M. Nițescu: „Situarea de fapt a lui Ion Barbu în direcția de tradiție mallarméeană a liricii moderne se explică nu printr-o influență directă a poetului francez asupra sa, ci prin afinități temperamentale, prin intelectualitatea structurii, printr-o apartenență nativă la aceeași familie spirituală. Aici trebuie căutată în primul rând sursa apropiierilor posibile ce se pot face între poezia lor și numai în mod accidental, eventual, în unele sugestii primare de Barbu de la Mallarmé. Însă o paralelă între ei fără relevarea deosebirilor de viziune și substanță, dincolo de elementele comune, ar fi și incompletă și neconcludentă”. ■ Magdalena Popescu scrie cronică literară la volumele *Scrieri (1,2)* lui Miron Radu Paraschivescu: „Printr-un artificiu, cauza primă și cauza ultimă a poeziei lui Miron Radu Paraschivescu, adică motivația și scopul, se pot găsi în circumstanțe, în peisajul literar și social exterior. Explicarea prin istorie a poeziei lui Miron Radu Paraschivescu e un imperativ, și din practicarea lui bine înțeleasă rezultă o lămurire parțială a acestei poezii, un acces la legea internă a existenței ei. Formulele poeziei lui M.R. Paraschivescu s-au succedat în directă conexiune cu etapele istoriei literare generale. Dar conexiunea a fost una de reacție, de echilibrare prin contrast. [...] Miron Radu Paraschivescu se dovedește astfel un poet de *circumstanță*. Dar nu în înțelesul curent al cuvântului. El *crează* circumstanțe pentru a le echilibra pe cele existente, el suplinește excesele, acordând literaturii echilibrul. [...] Fiecare volum (cu excepția ultimelor) exprimă o asemenea ipostază de *exponență*. «Declarația poetică» e desigur, înainte de toate, o profesiune de credință socială, pusă în termenii discursului cu adresă publică și cu intenția de eficacitate imediată. Dar tocmai laturile care țin de acest «stil» sunt cele nerealizate: amploarea, universul încăpător, patetismul apelativ sunt elemente voite care se consumă în repetiții abstracte, asociații previzibile, enumerări în lanț. Lipsește

acestor alcătuiri entuziasmul și acea discontinuitate paradoxală, care să le dea calitatea de viziuni extrăgându-le din sistemul lor prea cuminte”. ■ În *Ochiul magic* sunt inserate mai multe intervenții. □ *Mențiuni*: „Se observă, evident, un efort al redacției brașovene de a spori caracterul de atractivitate al «Astrei». [...] Convorbirea cu Ștefan Aug. Doinaș despre «ipostazele» creației sale (cu date noi despre climatul intelectual al Sibiului în anii războiului, cu fine disocieri în universul liricii); cronică lui Voicu Bugariu despre *Risipitorii* lui Marin Preda; [...] Lipsește din revistă o dezbatere mai vie asupra literaturii contemporane care să marcheze un aport în elucidarea problemelor de creație. Se înregistrează de asemenea prea puțin efortul de a oglindi și îndruma în spirit critic forțele scriitoricești locale”. □ *El și ea*: „Ce literatură sprijină «Astra»? Proza pe două pagini de revistă (*Paul și Cleo* de Daniel A. Costin) e dezarmantă prin banalitate. [...] Cele câteva incursiuni, mai promițătoare, în psihologia unui mediocru cuceritor galant, se pierd într-o ambianță de monotonă promiscuitate”. □ *Fericita iscusință...* de I. T.: „Ah! Fericita iscusință a autorilor de prefete! [...] A apărut o traducere din engleză: *Neprețuita otravă* de Mary Webb. Ce aflăm din comentariul introductiv (semnat de Adina Arsenescu)? Într-o singură frază – o performanță de sinteză – se conturează întreg tabloul social-istoric al debutului de veac și totodată apar clasificate definitiv personalitățile literare marcante, cu tendințele pe care ele le-au exprimat”. □ *Reîntâlnire*: „Reapare, acum în paginile revistei «Tomis» (nr. 2) adolescentul acela de acum douăzeci și ceva de ani, Ștefan Careja, «voievod al plângerii», pe care îl remarcaseră ca poet câteva reviste ale vremii și care – astăzi profesor și părinte – se întoarce la «uneltele» metehnei mai tumultuos ca atunci, derulând cu bonomie și amploare motive ușor exotice, un populat orizont marin, predilecții spre senzația cromatică și spre incandescențele sonore, o vervă grasă și o poftă intensă de cântec pe care azi o găsești uneori la Tudor George în strofe și o găseai odinioară la Minulescu în efervescența lui aparent haotică de dezmembrări de tipare prozodice. Nu lipsesc într-un fel (dar ce poezie nu este și naivă?) naivitățile. [...] La antipodul său, Dan Laurențiu semnează *Astăzi e noapte* și *Vocea umană* – două poeme ca două dureri și mai holderliniene decât versiunile din Hölderlin, apărute în același număr”. □ *Pe pagina întâia*: „într-un limbaj ca de Matei Caragiale [sic!], despre traduceri scrie cu calmă gravitate Tașcu Gheorghiu, de două ori laureat al genului și de mai multe ori prieten (prin dragoste și prin oficiere) al poeziei”. □ *Altceva* de I. Car.: „Dar desigur că în «Tomis», ca-n alte reviste se găsesc, alături de lucrurile bune, altele mai puțin bune sau chiar involuntar glumețe, ca-n acel articol despre *Reflexivitatea poeziei lui Ion Negoitescu*, unde lipsa de umor conduce la umor”. □ *Eșecul antologiei?*: „Eșecul – de o natură sau alta – al unei antologii a dus din păcate la eșecul antologiei ca atare. Nedreaptă situație! Propunem editurilor noastre lansarea, în fine, a marilor și memorabilelor antologii ale literaturii române. A antologiilor vegheate de puncte de vedere perso-

nale. Astfel poate fi asigurat acel fond cultural de emulație în care disproporția de judecată să nu-și mai aibă locul”. □ *O lucrare monumentală* de Al. R.: „Lucrare monumentală și de prestigiu apărută recent în limba franceză (Editura Academiei, două volume însumând 1766 de pagini). Autoarea, Sabina Cornelia Stroescu (traducători din limba română, Elena și Anton Marin), dă dovadă nu numai de uimitoare forță de investigare, ci și de un adevărat talent de sistematizare a comorilor prozei populare românești”. □ *Ediție bibliofilă*: „Numai pentru aceia – colegi și cititori – care vor dori s-o aibă, poetul Ion Caraion va tipări în tiraj foarte restrâns (ediție bibliofilă, autografă, numerotată, fiecare exemplar purtând semnătura autorului și fiecare poem fiind însoțit de câte o ilustrație) o carte de versuri în alese condiții grafice. Toate exemplarele se rețin anticipat. Cartea nu va fi în comerț. Costul unui exemplar este de 100 lei. Înscriserile se fac prin mandat poștal cu recipisă de confirmarea primirii (Șoseaua Colentina 7, Bloc OD 40. Et. I, Ap. 5, București II)”. ■ În *Cărțile săptămânii* Florin Manolescu prezintă apariții încadrabile sintagmei *poezia criticilor*: „Spre deosebire de poezia poezilor, care este modul de existență al acestora, rațiunea lor de a fi, poezia criticilor are o existență corelativă și parazită. Ea rezultă, în majoritatea covârșitoare a cazurilor, dintr-un proces de predicăție, fiind, de aceea, o *meta-poezie*. În toate aceste împrejurări, esențială rămâne ideea de *subordonare*, pentru că poezia criticilor nu există decât prin rapoarte la modelele pe care le ilustrează sau în legătură cu care poate fi pusă. Că legăturile acestea pot fi identificate mai ușor sau mai greu, asta nu schimbă cu nimic fondul chestiunii. [...] Este limpede, prin urmare, că nu ne interesează dacă versurile criticilor pot emoționa sau nu! Printr-o îndelungată rafinare a simțurilor, noi putem imagina o lume pe care să o trăim numai cultural, și de a cărei emoție să ne emoționăm. Ceea ce intră în discuție în primul rând este *mentalitatea* criticilor, de care ne izbim peste tot, în «creație», ca și în critica lor. Altfel, criticii pot fi (cu o expresie întrebuințată de Călinescu în legătură cu versurile lui Perpessicius) *poetii minor remarcabili*!”. □ Un prim exemplu îl reprezintă *Poemele lui Balduin de Tyaormin* de I. Negoțescu: „Dacă în critică, structura subiectivă a exegetului își căuta *corpul* în realitatea estetică a unei opere străine, în versurile sale, o poză estetică amenință să înlocuiască fondul primar, despre care, oricum, nu mai putem spune de unde începe. Există totuși un merit pe care versurile lui I. Negoțescu îl au, și anume acela de a fi insistat în poezia noastră asupra unui mediu mai puțin frecventat. Punându-se sub tutela unei divinități orgiastice frigiene (Sabasios), poezia lui I. Negoțescu se transformă într-un ritual ezoteric, vecin adesea cu delirul de cult dionisiac, inedit și insinuant prin decadența lui tulburătoare”. □ Un altul este volumul de *Versuri* scris de Matei Călinescu: „Meditând la actul permanent al *comunicării*, care neutralizează posibilitatea cuvintelor de a mai emoționa, Matei Călinescu avea, în volumul de versuri din 1968 (*Semn*), nostalgia *inexpresiei*. [...] Matei Călinescu este, în structura sa intimă, un sentimental, și pentru acest mo-

tiv, primul său volum de versuri trăiește, în întregime, dintr-un paradox. Poeziile care sunt scrise în prelungirea «esteticii» din *Semn (Heraldică, L'éternel retour)* sunt străbătute de o emoție care nu poate fi cenzurată, în timp ce *Cântecul hoinarului*, confesiuni sincere în intenția criticului, sunt uscate și retorice, ieșind de aceea cu totul din discuție. [...] Mai mult nu se poate însă spune despre acest ultim volum, a cărui unitate improvizată ne face dintr-o dată suspicioși, obligându-ne să presupunem că cine oferă publicității tot ceea ce ar trebui să rămână ascuns în sertar are, probabil, convingerea valorii sale absolute». ■ Dana Dumitriu prezintă volumele de proză. □ *Pământ și păianjeni* de Constantin Gheorghiu: „Impresia generală pe care o dau nuvelele lui Constantin Gheorghiu este aceea de umanitate tulbure, închisă, reconstituită în etape, sondată în trepte, dezvăluindu-și greu semnificația prin acumulări succesive de semnificații parțiale și contradictorii. Cursul povestirii este sinuos și abia când capeți credința că ea s-a statornicit într-un mai limpede, totul ia o întorsătură neașteptată și răstoarnă viziunea cititorului. Percepția evenimentelor epice fiind întârziată prin această tehnică dislocantă, dă senzația de densitate și complicație compozițională”. □ *Un catâr binecrescut*, de Neagu Rădulescu: „Este șocantă și neavenită tentativa foarte expresă a autorului de a sări peste propria sa umbră, adică de a-și părăsi domeniul corect de manifestare – schița umoristică de respirație foiletonistică – pentru a ataca subiecte mai grave care-l handicapează, pentru a aborda o proză lirică, duioasă, vag angoasă. Am remarcat de altfel nevoia multor umoriști de a se considera și de a fi considerați «oameni triști» care contemplă melancolic-amuzați spectacolul lumii, deși ei sunt esențial «veseli» și numai așa le stă bine, numai așa pot exista în limite accesibile. Inegală și, cum spuneam, cu un iz puțin învechit, proza lui Neagu Rădulescu este o proză de divertisment (să nu se vadă nimic rău în asta!) care, chiar frivolă, se pare că se dovedește necesară din moment ce cunoaște o atât de mare «priză» la public”. ■ Dragoș Vrânceanu notează apariția volumului *Un om sfârșit* de Giovanni Papini, volum care „a fost tradus în românește pentru prima oară în 1922 de către G. Călinescu, proaspăt italianizat, după stagiul de bursier la Accademia di Romania din Roma. Fără îndoială că romanul l-a impresionat, a vorbit cu anticipație aceuia care urma să devină el însuși un furtunos experimentator de culturi și civilizații, ca adolescentul din *Un om sfârșit*, însă unul victorios, ridicându-se pe acele trepte numeroase de care vorbește într-un articol, până la gradul de «uomo universale», cum a fost realmente. [...] Este, desigur, o bună șansă pe care *Omul sfârșit* a avut-o în limba română, dacă, după traducerea lui G. Călinescu din 1922, a urmat astăzi tălmăcirea unui poet de talia lui Ștefan Augustin Doinaș”. ■ În rubrica *Radio Petre Sălcudeanu* consemnează importanța emisiunii radiofonice *Fonoteca de aur: Înregistrări cu glasul lui G. Călinescu*: „Cele două înregistrări, cuvântarea rostită în anul 1962, cu ocazia comemorării unei jumătăți de veac de la moartea lui I.L. Caragiale și cuvântarea de răspuns a lui G. Călinescu la sărbătorirea a șaizeci

de ani de viață, n-au pentru noi numai o valoare de aducere aminte, iar pentru alții, mai tineri ca noi, de inedit, ci și de unicitate, ca și vocea, unică și ea prin inflexiunile atât de personale. [...] Definind, G. Călinescu se definește, nu cu intenție și nici prin subiectul definit, ci prin caracterul particular al argumentației. Oricine poate aprecia genialitatea, dar resorturile intime ale substanței capabile să catalizeze materia fuzionabilă de geniu n-o poate face decât un om tot cu scânteii de geniu. Acesta a fost G. Călinescu”. ■ Continuă apariția *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”* de Constantin Noica, de data aceasta apare *Cap. IX Când rațiunea se smintește*. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu se ocupă de *Bicentenarul nașterii lui Hölderlin*: „Acest Pindar modern, care a scris în tinerețe un număr de imnuri suave, în stilul lui Klopstock și apoi al lui Schiller, a trăit o viață modestă de preceptor, visând însă mereu pentru poet redobândirea acelei meniri profetice a poetului *vates*, stimulator al virtuților unui popor scufundat în întuneric și mediocritate și regăsind, în preajma întunecării minții sale, acel timbru înalt al chemării la viața spirituală, într-o sinteză a lumii moderne cu antichitatea elină, în împăcarea Olimpului cu cosmogonia creștină”. □ Despre Hölderlin scrie și Nicolae Balotă în *Prințul păcii*: „A te naște poet înseamnă, pentru Hölderlin, a fi dăruit cu o natură în care spiritualul se identifică cu naturalul, înseamnă a mijloci între individual, conștient, simțitor, între construit și universal, infinit, arbitrar lipsit de simțire și gândire, între *organic* și *aorgic*”. □ Și Marin Tarangul (*Raza lui Apollo*) scrie despre Hölderlin: „Cam doisprezece ani înainte de prima cădere cu care Hölderlin intra în noapte orfică, celălalt atins de îndumnezeire, Mozart, era dus la groapă numai de doi ciocli. La doisprezece ani de la moartea lui Hölderlin, moare acel ciudat Hamlet, în amărăciunea cu care a fost privilegiat: Kierkegaard”. ■ Versuri semnează: Adrian Păunescu (*Categoriile purgatorului; Noi suntem muzeul; De ce cântă Bacovia la vioară*), Miron Radu Paraschivescu (*Sărut; Înfrângerea nopții*), Traian Iancu (*Domnul Cuza*), Nicolae Stoe (*Între mireasă și mire*), Haralambie Țugu (*Astră*), Gheorghe Grigurcu (*O pasăre*), Mihai Duțescu (*Așa e lăsat*), Virgil Carianopol (*Ulciorul*), Constantin Abăluță (*Disparație*), Pan Izverna (*Orație*), Nicolae Ioana (*Păsărea și umbra*), Ion Brad (*Când te aștept; Balada cerbului nebun; În spații murind; Octombrie; Peisaj intim; Bach la Thomas-Kirche; Asfalt; Cometă*). □ În *Atlas liric* găsim poeziile lui Friedrich Hölderlin; în traducerea lui Ștefan Aug. Doinaș și Virgil Nemoianu citim poeziile: *La moartea unui copil; Dezgust de viață; Primăvara; Fantezie de seară; Cimitirul*; Marin Tarangul traduce: *Empedocle de Etna; Liniile vieții; Duhul timpului; Sibila*; iar Petru Sfetca semnează traducerea poeziilor *Ca păsările...* și *Fragment*. □ Din proză citim: *Lăcusta de sidef*, roman polițist de Alessandre d’Acré tradus de Al. Cernă-Rădulescu; Pop Simion revine la rubrica *Zoo* cu schița *Ușile*.

● **[„Tribuna”, nr. 12]** În cadrul rubricii *Premiile Uniunii Scriitorilor*: Teohar Mihadaș și Rodica Baconsky semnează două articole. □ Teohar Mihadaș

scrie despre Paul Anghel, căruia „i s-a acordat Premiul Uniunii Scriitorilor pe anul 1969 pentru piesa *Viteazul*, dar nu atât acesta ar fi motivul ce m-a ndemnat să scriu rândurile de față, cât faptul că am fost unul dintre cei care l-am admirat de la început și-l admiră și astăzi. Atât în *Viteazul* cât și în *Săptămâna patimilor*, emoția care străbate verbul dramatic este resimțită, de la început până la sfârșit, ca pe un șuvoi freatic, care apare în lumină, strălucește un timp la soare, străbătând, parcă, locuri încremenite undeva, într-un alt timp, dispare pe nesimțite în ponoare, curge apoi multă vreme subteran însoțită de năluci și fantasme halucinante, se pierde alunecând în alte căderi și reappare brusc în izbucniri iarăși în contemporaneitate”. □ Rodica Baconsky se referă la *René Char în românește*: „Recentul premiu pentru traduceri al Uniunii Scriitorilor atrage atenția asupra unei inspirate versiuni românești a celor mai reprezentative fragmente din creația lui René Char. Gellu Naum, căruia îi datorăm multiple tălmăciri din literatura universală, reafirmă cu acest prilej o serie de calități care ni l-au relevat ca pe un fin interpret al poeziei moderne. [...] Antologia, structurată tematic – lirică erotică, lirică de meditație etică, poeme de factură suprarrealistă, fragmente de reflecție poetică asupra actului creator – propune acele noi perspective de interpretare ale universului lui René Char, semnalate de critica franceză la apariția celor două culegeri care au stat la baza traducerii românești”. ■ Sub titlul de volum *Ingeniosul (bine) temperat*, Ion Vlad semnalează apariția *Dicționarului onomastic* al lui Mircea Horia Simionescu: „Dacă acceptăm sistemul de convenții inventat de Mircea Horia Simionescu, «dicționarul» său onomastic devine o lectură surprinzătoare, o călătorie cu totul singulară într-o lume care admite dereglări de la logica faptelor comune, și mai ales, invită la o aventură a imaginației. [...] Colecția de nume, fantezistă și inepuizabilă, cu resurse de adaptare și de asociere nu e decât aparent un joc fără interes sau finalitate. Dimpotrivă. Vine dintr-o deliberată și lucidă organizare a fiecărui element angajat, de fapt o descoperire în altă ordine și cu alte chei a unor conexiuni, raporturi și comportamente umane”. ■ Mircea Braga analizează: *Un concept al esteticii în dezbatere: ambiguitatea operei de artă*: „Dacă arta este expresia celui mai înalt posibil mod existențial, atunci opera de artă nu se poate defini metodologic decât contigual, cu implicațiile de rigoare asupra specificului ambiguității. Dar, în derivație structuralistă, problema ambiguității a fost împinsă la un nivel unde conceptul însuși e supus presiunilor, dizolvării în cod al unui experiment ce iese din sfera artistului. Acceptând că opera de artă «este un mesaj ambiguu în esență, o pluralitate de semnificații care coexistă în același semnificat», Umberto Eco își fundamentează teoria tocmai pe «o asemenea ambiguitate (care) devine, în poeticile contemporane, unul din scopurile explicite ale operei, o valoare care trebuie realizată înaintea altora...»”. ■ Ion Oarcăsu scrie textul *Ion Barbu, masca războinică*: „Cu trecerea vremii, masca războinică, turcească a poetului se mai deschide. [...] Barbu simte chiar nevoia unei revizuii teoretice. Idealul

său purist cedează evidenței istorice. Poezia nu poate fi în ultimă instanță decât o formă relativă a sensibilității umane (afirmă el susținătorul lirismului absolut), vâl de «aparențe și încântare deasupra lucrurilor»". ■ Mircea Vaida prezintă volumul de proză al lui Eugen Zehan: *Cerul de dincolo*: „Proza lui Eugen Zehan – de o maturitate surprinzătoare pentru un debut – e o diafană «menajerie de sticlă», pentru că sufletele personajelor sunt ciudate și fragile, se pot chiar sfârâma. [...] Volumul lui Eugen Zehan e fără îndoială unul din cele mai remarcabile debuturi, în proză, din ultimii ani. Cartea prin numeroase pagini excelente, dovedește existența unei veritabile structuri, realizează prin tehnica dialogului și adesea printr-o subtilă artă a compoziției, personajele fabulează, vorbesc în «ermetisme» și le rostesc cu sinceritate”. ■ Henri Jacquier scrie despre *Lirismul de la hotarele sensului*: „Munca poetului, departe de a fi un joc cu fortuitul se întemeiază, ca realitățile și mișcările întregului univers, pe unele legi sau principii într-adevăr ontologice. Cum aceste legi explică și legitimează chiar ultimele demersuri, care sunt cele mai îndrăznețe, ale poezilor, anume ale acelor care au avut înțelepciunea să nu treacă de pragul de care a fost vorba mai sus pentru a nu se risipi în absurdul integral, să-mi fie îngăduit să le amintesc aici în concluzie. Se înțelege că poetul nostru este și el justificat”.

20 martie

• [„Scântea”, nr. 8371] *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 17-19 martie 1970*, deschide numărul de față. □ Apar referințe despre *Încheierea lucrărilor Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român*: „În ziua de 19 martie a.c., au continuat lucrările Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a luat cuvântul în încheierea dezbaterilor [...] Plenara a aprobat informările Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. cu privire la efectivul, compoziția și structura organizatorică a partidului, la compoziția și mișcarea cadrelor din nomenclatorul organelor de partid și de stat. Plenara a aprobat informarea Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. cu privire la activitatea internațională a Partidului Comunist Român în anul 1969 și planul de relații externe al partidului în anul 1970”.

• [„Contemporanul”, nr. 12] În spirit festiv, 200 de ani de la naștere, Alexandru Philippide realizează o autobiografie a lui Hölderlin, poet care, deși aparține școlii romantice germane, „apare ca un izolat, independent de orice mișcare literară, foarte personal”, Hölderlin însuși spunând despre el că: „stă ca găștele cu picioare plate în apa modernă și neputincios bate din aripi către cerul grecesc”. ■ Nicolae Manolescu pune în discuție monografia lui Mihail Petroveanu, *George Bacovia*, despre a cărui lucrare criticul notează: „Mihail Petroveanu analizează cu excepțională pătrundere «hohotul bacovian», care nu este nici râsul salvator al simboलिștiilor, al lui Laforgue sau Corbière, nici un

plâns biologic, ci o reacție grotescă la nonsensul existenței umane”. ■ Despre adaptarea cinematografică *Moll Flanders* (de Daniel Defoe), realizată de regizorul Terence Young scrie Călin Căliman.

● [„**Glasul Patriei**”, nr. 9] Revista publică textul *Sentimentul culturii*, semnat de Geo Bogza, preluat din revista „Contemporanul” din 13 martie 1970: „Se împlineau atunci, în vara anului trecut, optzeci de ani de la moartea lui Mihai Eminescu și toți cei ce trăim pe aceste pământuri, și chiar în acest oraș al cărui vuiet e atât de puțin propice meditației, am auzit dangătul de clopot, de biserică zidită de Ștefan cel Mare, pe care acest eveniment îl propunea conștiinței noastre. [...] Fiindcă va veni o vreme – depărtată și totuși nu chiar atât de depărtată – în care intelectualitatea română va fi pusă în situația de a sărbători o sută de ani de la nașterea lui George Călinescu. Și închipuindu-mi ce va fi atunci, închipuindu-mi că va fi tot, și mult mai mult decât ceea ce eu dorisem pentru clipa prezentă, am zâmbit în minte celui timp. Centenarul nașterii lui Călinescu! O, desigur, toate rezervele din timpul vieții lui, atâtea inamicități și meschinării care durează și după moarte, opacitatea și interesul mediocrității de a nu recunoaște excepționalul, vor fi dispărut și nu va mai fi rămas decât bucuria de a celebra un om care, cu oricâte cursuri i s-ar găsi, rămâne cel ce ne-a dăruit, spre marea înavuțire a culturii noastre, spre maxima încântare a spiritului nostru, monumentală și inegalabilă *Istorie a literaturii române*. [...] De atâtea ori în ultimele decenii, mă gândisem la acea piatră de hotar a viitorului ca la un timp în care totul va fi posibil, ca la un timp despre care nimic nu se poate ști. Și iată că uriașul sfinx de wolfram care păzește intrarea în al treilea mileniu mă lasă să aud primul lui cuvânt, să dobândesc cea dintâi certitudine: la anul 2000, noi românii vom sărbători un secol și jumătate de la nașterea lui Eminescu! Multe vor fi atunci pe pământ, încă de neînchipuit, și vom lua desigur parte la ele. Dar oricât de fantastic ar fi, la noi acasă, în sufletul și în conștiințele noastre, vom trăi acest timp sub mireasma teiului de pe mormântul lui Eminescu, de pe mormântul lui Călinescu, și în dangătele de clopot de biserică zidite de Ștefan cel Mare. Așa vom putea intra, ca români, în mileniul următor, imens și necunoscut”. ■ Prof. dr. docent Dan Simonescu face observații pe marginea unor *Reeditări din opera lui Mircea Eliade*: „La sfârșitul anului 1969 activitatea noastră editorial-tipografică a înregistrat un eveniment remarcabil: reeditarea unui volum cu romanele lui Mircea Eliade, *Maitreyi*, *Nuntă în cer*, precedate de un studiu literar de Dumitru Micu (XLIV + 313 p.). Pentru generația tânără de cititori prezentarea selectivă a lui Mircea Eliade scriitorul, literatul, este ceva nou. Tinerii cititori de azi găsesc o delectare literară în opera lui Mircea Eliade, pentru că ea se desfășoară în genuri cât mai variate și cât mai depărtate de ceea ce este șablon. De altă parte, cititorii generației mai vechi, care au citit pe Mircea Eliade în primele ediții, îl regăsim cu două opere care i-au creat o popularitate literară majoră între anii 1933 și 1939, datele extreme când au apărut *Maitreyi* și *Nuntă în cer*. [...] Activitatea

scriitoricească a lui Mircea Eliade, dincolo de cea literar-beletristică, se dezvoltă impetuos și continuu pe terenul științific. Cercetător neîntrecut în știința contemporană a religiilor politeiste, adică al științei pre-empirice, el are remarcabile lucrări despre magie, demonologie, șamanism, alchimie și mituri orientale, budism, dacism. Toate acestea fiind vecine cu obiceiurile și superstițiile popoarelor primitive, lucrările lui Mircea Eliade trezesc un mare interes pentru studiile folcloristice comparative și istoria vechilor civilizații. De la moartea lui James Frazer (1854-1941), marele etnograf englez, autorul vastei opere *The Golden Bough* (1915), nu cunosc un cercetător mai constant pasionat și mai competent în sectorul istoriei vechilor credințe religioase, ca Mircea Eliade”.

■ Comemorând 150 de ani de la nașterea lui Alexandru Ioan Cuza, revista publică mai multe texte sub titlul *Întâiul domnitor al României moderne*: prof. dr. docent Dumitru Berciu, decanul Facultății de istorie a Universității București, *Alexandru Ioan Cuza întâiul domnitor al României moderne*; lector univ. Ion Gh. Șendrulescu, *Reformele lui Cuza – avânt al societății românești*; Traian Iancu publică poezia *Domnul Cuza*; Constantin C. Giurescu, *Înainte de domnie*; Romeo Crețu, *Amintirea lui Cuza*; Dan Berindei, *O politică externă de independență și suveranitatea națională*; □ Virgiliu Ene, *Chipul luminos al lui Cuza oglindit în literatura noastră*: „Chipul luminos și actele de dreptate ale lui Cuza vor fi transpuse în numeroase pagini, aparținând și altor scriitori clasici români, dintre care amintim: I. Creangă, *Moș Ion Roată și Unirea*, *Moș Ion Roată și Cuză-Vodă*; I.L. Caragiale *Peste 50 de ani*; M. Sadoveanu, *Cuză-Vodă* etc. Le vor forma obiectul unor ample studii, antologii și monografii. Este suficient să amintim studiile semnate de N. Iorga și A.D. Xenopol, antologia *Mărturie despre Unire*, întocmită de semnatul acestor rânduri cu prilejul centenarului Unirii, biografia literară *Cuză-Vodă*, de M. Mihalache (1967), dar în special fundamentală carte asupra vieții și operei lui Cuza, semnată de prof. Const. C. Giurescu. Este încă o dovadă a recunoștinței ce purtăm acestui om de seamă al poporului român”.

■ Gh. Bulgăr scrie despre *Cărți vechi în ediții noi*: „Există azi, la cea mai tânără generație, un adânc interes față de cărțile mari ale vremurilor trecute, dovadă unele ediții consacrate special scriitorilor vechi de către revista tinerilor scriitori «Luceafărul», care a dedicat numere speciale lui Anton Pann, lui Ion Budai-Deleanu, scriitorul poet și filolog, autorul celei dintâi epopei românești: *Țiganiada*, bogată în idei iluministe, cu o substanță metaforică admirabilă, cu îndemnuri nobile spre libertate și progres. De curând a apărut o ediție nouă a acestei opere unice, o ediție critică, de Florea Fugariu, care ne-a dat un text foarte exact cu bogate comentarii de literatură universală, sintetizând sursele de inspirație și reproducând citate semnificative din aceste surse (mai ales grecești, latine, italiene). Același editor a tipărit recent *Hronica românilor* de Gh. Șincai, operă scrisă cam în același timp cu epopeea lui Budai-Deleanu, o evocare a trecutului nostru, de la venirea romanilor în Dacia până la anul 1739, deci o mare întindere în timp,

dar și o uriașă adunare de material, tipărit azi în 3 volume mari. Această operă a stârnit admirația lui Kogălniceanu, a lui Eminescu și Iorga. *Școala Ardeleană* revine în atenția cititorilor, prin astfel de scrieri, care au stat la temelia modernizării limbii și a literaturii naționale. Mai veche cu aproape jumătate de secol, prima *Gramatică românească* a lui Dimitrie Eustatievici Brașoveanu a apărut într-o ediție nouă, după mai mult de două secole de la prima și singura ei tipărire în 1757; ea oglindește prima etapă de constituire a unui instrument necesar de cultivarea limbii, deschizând rumul pentru alte gramatici, realizate de reprezentanții Școlii Ardelene și de urmașii ei, dintre care poate ultimul mare filolog și istoric a fost Timotei Cipariu”. ■ G.G. Ursu scrie despre *Eugen Lovinescu*: „Critic cu un gust literar sigur, E. Lovinescu este unul dintre creatorii stilului critic modern, capabil de a exprima finețea gândirii, de a sugera emoția estetică. Polemist mare, cum îl socotea și G. Călinescu, e în același timp un remarcabil portretist. [...] Editura Minerva are în proiect o ediție integrală a operei lui E. Lovinescu, de la *Pași pe nisip* până la *Titu Maiorescu și contemporanii săi*. I se face, postum, dreptate unui mare critic care, după cum el însuși a afirmat, într-o expunere autobiografică, «s-a risipit pentru alții în credința unui ideal»”. ■ În *Breviar* găsim o nouă *Cronică de librărie*: „N. Filimon – *Ciocoii vechi și noi*. Primul roman românesc remarcabil prin simțul analitic, bogăția descriptivă și calitățile sale de stil, este editat într-un tiraj de masă. Ionel Teodoreanu – *La Medeleni* – romanul închinat tinereții și problemelor ei își desfășoară acțiunea în decorul idilic al satului moldovenesc din primele decenii ale veacului. În perioada dintre cele două războaie, romanul a cunoscut un mare succes, care se pare că nu și-a pierdut încă rezonanțele. Lucian Blaga – *Scrieri despre artă*. Vasta operă a poetului-filozof transilvănean este prezentată publicului, în toată prodigioasa ei amploare. Zaharia Stancu – *Pagini alese*. Cele două volume cuprind o selecție din vasta operă a scriitorului, înfățișat cititorului ca poet, prozator și eseist. Sanda Movilă – *Viața în oglinzi*. Încă un roman de ieri, prezentat cititorului de azi, pentru calitățile sale”.

21 martie

• [„*Scânteia*”, nr. 8372] Informații despre *Adunarea festivă din Capitală consacrată împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Alexandru Ioan Cuza*: „Vineri, 20 martie, a avut loc în Capitală, la Ateneul Român, o adunare festivă organizată sub egida Consiliului popular al municipiului București, Academiei Republicii Socialiste România și Academiei de Științe Sociale și Politice, cu prilejul aniversării a 150 de ani de la nașterea lui Alexandru Ioan Cuza, remarcabilă personalitate a poporului nostru, care a participat în mod nemijlocit la înfăptuirea istoricului act al unirii Țării Românești cu Moldova. [...] În prezediul adunării au luat loc tovarășii Emil Bodnăraș, Paul Niculescu-Mizil, Gheorghe Pană, Dumitru Popa, Miron Constantinescu, Miron Nicolescu, președintele Academiei republicii Socialiste România, Eugen Jebeleanu, vice-

președinte al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste, Ion Cotet, secretar al Consiliului Central al Uniunii Generale a Sindicatelor, general-locotenent Ion Coman, adjunct al ministrului forțelor armate, secretarul Consiliului Politic Superior, Ion Popescu-Puțuri, directorul Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R., Zoe Dumitrescu Bușulenga, vicepreședintă a Consiliului Național al Femeilor, Andrei Oțetea, directorul Institutului de istorie «N. Iorga», Jean Livescu, rectorul Universității din București, Ion Popescu, secretar al C.C. al U.T.C., Ioana Cosma, profesoară emerită, dr. docent Gheorghe Zane, Ileana Petric, studentă la facultatea de istorie a Universității București, și Ion Petcu, maestru la Uzinele «Republica»”.

● **[„Cronica”, nr. 12]** În apropierea zilei de naștere, număr microtematic dedicat lui Alexandru Ioan Cuza. Semnează Gh. Platon (*Omul*), Leonid Boicu (*Domnitorul*), Emil Diaconescu (*Alexandru Ioan Cuza în documentele epocii*). ■ N. Irimescu semnează un crochiu *George Lesnea*, la împlinirea vârstei de 68 de ani și anunță viitorul eveniment de amploare din viața învățământului superior ieșean: colocviul național ce va avea ca temă *Rolul filozofiei marxist-leniniste și al valorilor culturii umaniste în formarea viitorului specialist*. ■ Cronică filmului semnată de Ștefan Oprea atrage atenția asupra debutului lui Radu Gabrea cu lungmetrajul *Prea mic pentru un război atât de mare*, având scenariul semnat de D.R. Popescu. ■ Amplu grupaj de versuri de Fl.M. Petrescu. □ Cu titlul *Lunecări*, apar fragmente din romanul *Dincolo* de Corneliu Ștefanache. ■ *Estetica poeziei lirice* a lui Liviu Rusu, aflată la a treia reeditare, este comentată de Zaharia Sângeorzan. „Concepută dintr-o perspectivă larg istorică, *Estetica* lui Liviu Rusu încearcă să epuizeze analitic câteva idei care sunt rațiunea esențială de a fi dincolo de orice posibilă sau necesară completare, revizuire, a operei lirice: teoria genurilor literare, esența lirismului, limbajul liric, atmosfera lirică, raționalitatea și iraționalitatea în poezia lirică, analiza formală, genurile literare etc.”. ■ C. Costin, recenzând trei cărți de poezie (*Epistole* de Mircea Ciobanu, *Necuvintele* de Nichita Stănescu și *Vămile pustiei* de Ioan Alexandru), glosează în introducere pe marginea barocului în artă și conchide: „Deceniile de până acum ale veacului nostru s-au dezvoltat având subiacent un crez baroc. Nu credem că după acest moment se vor succeda artificiiile naive ale unui rococo inedit. Omul s-a regăsit pe sine însuși, redescoperindu-se mereu. Din ciclică, Renașterea artistică devine perpetuă. [...] Deceniile, veacurile ce vor urma vor cunoaște acest sublim tumult”. ■ Maria Platon răspunde cu documente la întrebarea *Când a apărut „Dacia literară”*: „Data exactă, 19 martie 1840, rezultă dintr-o scrisoare trimisă de Mihail Kogălniceanu prietenului bucovinean Const. Hurmuzachi”. ■ Mircea Țoca trimite o amplă scrisoare din Paris, intitulată *Hommage à Marc Chagall*. □ Paul Drumaru traduce din lirica lui Méliusz József. ■ Andreas Rados schițează un portret laureatului Nobel *Gheorghios Seferis*, la 70 de ani. ■ Scurte prezentări de volume din cultura și literatura universală: Montesquieu, *Scrisori persane*, Ch. Brontë, *Jane Eyre* sau monografia Ninei Façon dedicată lui *Blai-*

se Pascal. ■ Petru Pânzaru abordează *Conceptul de tradiție* din perspectivă psihosociologică: „Progresele literaturii și artei noastre naționale contemporane, socialiste, sunt de neînchipuit în afara dialogului activ, creator, între tradiție și inovație în formă și conținut. Replica pe care actul inovator, autentic, o dă tradiției cristalizate în operele anterior create, în curentele sau școlile literar-artistice, este o replică generatoare de valoare nouă. Cultura socialistă militează consecvent pentru împletirea armonioasă dintre tradiție și inovație în domeniul artei și literaturii, combate atât atitudinile nihiliste, cât și cele necritice, conservatoare”.

● [„**Flacăra**”, nr. 12] Toma George Maiorescu publică „însemnări de călătorie din Liban”, cu titlul *La poarta Orientului. Templu păgân sau platformă de lansare?* ■ În *Literare*, G. Dimisianu comentează volumul lui Mircea Ciobanu, *Epistole*, apreciind că acesta „consemnează unul din stadiile extreme ale dezobiectivizării prozei, proces manifestat cu tot mai multă insistență în producția ultimilor ani, devenită atât de lesne permeabilă, în multe zone ale ei, infiltrărilor lirice”. De asemenea, autorul recenziei observă că „în esență această proză acumulează notații de jurnal interior: jurnalul unor experiențe sufletești și intelectuale în așa fel conceput încât evită orice transcripție de evenimente exterioare, captând în schimb răsfrângerea acestora în plan spiritual, problematizând totul și conferind jocului de idei anvergura speculativă”. ■ La rubrica *Memento, Carte*, Traian Stoica salută inițiativa publicării, în B.P.T., a *Etymologicum Magnum Romaniae* de B.P. Hasdeu. ■ Notă despre subiectul romanului *Stații în câmpiile dezordinii* de Mihai Tunaru, apărut la E.P.L. ■ În pagina *Cinema* este publicată o notă critică la adresa ecranizării realizate de Gheorghe Naghi, după Sütő András, sub titlul *Doi bărbați pentru o moarte*.

● [„**Lucefărul**”, nr. 12] Nichita Stănescu scrie o tabletă despre *Vodă Cuză, simbolul* – al Unirii, al „unității naționale” care a determinat actul Independenței, „o legendă”, reprezentant „al demnității naționale”, pe care „astăzi îl ținem în amintirea unirii noastre, întotdeauna alături de chipul părinților noștri”. ■ În *Monologul poetului*, Nicolae Balotă se referă la personalitatea creatoare a lui Al. Philippide, reflectată în versuri străbătute de o „melancolie deloc sterilizantă”. ■ Cronica literară semnată de Dan Laurențiu la masivul volum, de 600 de pagini, al lui A.E. Baconsky, *Meridiane*, apărut la E.P.L., evidențiază „aria foarte largă de cuprindere a investigației critice (zeci de poeți, prozatori, etc., din mai toate literaturile)”. Acest fapt îl obligă pe autor „la prezentări sumare biobibliografice, cu un ton rapsodic, fără orgolii exhaustive, din care nu lipsesc însă, de cele mai multe ori, notele esențiale în creionarea plauzibilă a unui portret. Dacă sub acest aspect, strict informațional, dificultățile îi pot apare oricui sub spectrul inhibitiv al vanității tentativelor enciclopedice, și încă ne rămâne șansa bunului gust și a meditației drepte asupra fragmentarului. Când este vorba, ca în cazul de față, de un poet cu un profil literar bine conturat, ajuns la maturitatea expresiei sale, ne vor interesa, poate mai

mult decât autorii în sine supuși analizei, judecățile care-l pot defini, dezvălui pe comentator, adică ideologia sa literară. Parcă pentru a preveni această din urmă observație a noastră, a nu ne rămâne dator și a nu-l face pe lector să-l suspecteze de ipocrizie disimulată în pagini varii și nu lipsite de otravă polemică, A.E. Baconsky își inaugurează actualele *Meridiane* cu o *Schiță de fenomenologie poetică*, manifest doctrinar exprimând nu numai concepția autorului său, ci tinzând să formuleze și principii cu valabilitate generală despre actul poetic. Între aceste două tendințe – una venind dintr-o experiență particulară, cealaltă aspirând la un program de idei cu valori axiomatice pentru orice experiență, și deci pentru actul poetic în general – pendulează efortul lui A.E. Baconsky de a-și face explicită poziția”. În continuare se constată că „a doua secțiune a *Meridianelor* ne întreține pe o arie tematică foarte diversă, dar unitatea de ton a lui A.E. Baconsky se păstrează neștirbită, aceeași egalitate a înțelegerii, acceptării și negării insinuându-se între rândurile articolelor ca o băutură lină, dar gata să devină primejdioasă și otrăvitoare”. A treia secțiune, *Portrete contemporane*, are rolul de a pune în temă cititorul, mai detaliat, cu privire la „Georg Trakl și expresionismul, Franz Kafka, Constantinos Kavafis, Albert Camus, Eugenio Montale, Umberto Saba, Fernando Pessoa, Samuel Beckett (tratată uneori cam dur pentru «pustiul și dezolarea» sa, după cum se exprimă A.E. Baconsky) etc., iar ultima, *Profiluri și schițe*, întregeste această galerie superbă de personaje ale literaturii contemporane. Trebuie spus, în încheierea acestor rânduri, că *Meridianele* lui A.E. Baconsky sunt un *vademecum* avizat și onest, oficiat cu o eleganță nu lipsită de ironie sau chiar de sarcasm, acolo unde poetului i se pare a desluși că locul vitalității strălucite de altădată a tablourilor sale a fost uzurpat de fosforescența morbidă a putregaiului”. ■ *Avantpremierea editorială* anunță, și în acest număr, o serie de volume precum *Portretul din Fayum*, poeme de Maria Banuș, *Structuri libere*, eseuri de Georgeta Horodincă, *Traista cu umbre*, roman de Vera Hudici (la Ed. Mihai Eminescu). Ion Segărceanu debutează cu volumul de versuri *Fuga din hazard* la Ed. Albatros. ■ La *Jurnalul unui martor ocular*, Teodor Mazilu va face o serie de comentarii *Despre vulgaritate...*, pe care o consideră nu atât „o problemă de limbaj”, cât „o uzură interioară”, născută „din incapacitatea de a fi prezent”. „Dar asta nu înseamnă - mai notează T. Mazilu - că spiritele sensibile sunt mai puțin vulgare. A căuta frumusețea vieții în afara vieții, a umbla de colo până colo cu universul tău poetic e, de asemenea, un gest de mare vulgaritate. Fiindcă e vorba tot de o absență și n-are importanță dacă dormi pe scaun sau dormi într-o câpiță de fân sub cerul plin de stele”. ■ În articolul *Roman și viziune*, Dan Laurențiu se referă la schimbarea „spațiului de existență decât cel țărănesc” operată de Marin Preda în *Risipitorii*, volum care nu este unul „de ruptură în cariera problematicii sale, al temelor lui absorbante”, autorul fiind „preocupat mereu să urmărească și să descifreze realitatea complicatelor raporturi și procese dintre individ și celula socială care îl înglobează, tentativele de

conciliere sau de reciprocă anulare dintre acești doi termeni, o sursă de conflicte și drame din care Marin Preda și-a tras totdeauna substanța prozei. Și în scrierile țărănești, și în *Risipitorii* și, mai târziu, în *Intrusul* el înfățișează ipostaze ale eșecului tendinței de integrare armonioasă în fluxul social, forme ale inadecvării și neputinței de sincronizare, în concordanțe și aritmii ce îi forțază aproape invariabil pe eroi să abdice de la o confruntare la care participaseră înarmați impropriu și deci ineficace. [...] Problema relației individ – colectivitate formează și în *Risipitorii* preocuparea fundamentală, cartea dezvoltând totodată tema sa proprie, enunțată încă în titlu. Eroii tind spre o condiție superioară aceleia în care se găsesc, aspiră către o îmbogățire armonioasă a personalității prin înmulțirea experiențelor umane, când nu se mărginesc doar la escaladarea unor trepte în ierarhia socială. Dar indiferent de mobilul care îi însuflețește, aproape toți ratează sau realizează prea puțin din ceea ce proiectaseră, prea puțin și în forme imperfecte. Lipsește un principiu coagulator apt să-i fortifice spre atingerea integrală a țelurilor, impulsuri interioare ce acționează în sensuri divergente, le dispersează mereu energia morală. Ei sunt risipitori, adică naturi imprudente, înșiși apăsați de obsesia autoconservării și, de aceea, dispuși cu ușurință și prea adesea fără discernământ să se dispenseze de valorile pe care le dețin (e vorba de valori ale spiritului și ale inteligenței cheltuite nepăsător și nu o dată iresponsabil)”. Concluzia observațiilor este că „nemaidirijând acțiunea romanului pe o rețea atât de riguros întocmită, lăsând unele fire să atârne în gol, estompând unele culori prea vii și diminuând din amploarea părților analitic-explicative, autorul conferă noii versiuni un caracter deschis spre mai multe soluții, posibilități multiple de interpretare, sugerate în subtext. Acest aspect denotă modernitatea viziunii scriitorului, sincronizarea realismului său plurivalent cu noile tendințe ale prozei”. ■ Romulus Vulpescu traduce creații lirice drept „echivalente franceze la poezia lui Ion Barbu”, pentru a-i aduce un omagiu cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la naștere. ■ Aurel Dragoș Munteanu publică creația în proză *Thanatos*, iar Tudor George, *Balade*. ■ Ultima pagină este rezervată poeziilor lui Hölderlin, în traducerea lui Nicolae Argintescu-Amza, cu prilejul a 200 de ani de la naștere.

22 martie

• [„Scânteia”, nr. 8373] Dragoș Vrânceanu prezintă volumul *Scrieri* de Cicerone Theodorescu: „Lumea poetică a lui Cicerone Theodorescu este în adevăr multilaterală, iar fațetele ei, dacă nu toate sunt de aur (cum se întâmplă oricărui poet), rămân totuși în mare parte, după vorba lui Goethe, metale rezistente. Arta poetului, văzută în această perspectivă recapitulativă, a trecut gradual de la o manieră expresivă, la început «abstractistă», la o degajare de claritate și precizie emotivă și de idee, într-un vers stringent, împodobit și adesea tăios, ca o spadă de Toledo. În evoluția versului românesc din perioada postbelică, opera lui Cicerone Theodorescu se distinge în chip particular de-a

lungul întregii sale traiectorii de maturitate prin reflectarea pregnantă a preferențelor revoluționare ale societății noastre, a conștiinței omului acestui timp, a peisajului inedit al patriei socialiste”. ■ Indignat, Ioan Adam face adnotări pe marginea volumului *Glorie* (E.P.L., 1969). Sub titlul „*Cavaler cu liră ce deliră*”... pornografic Ion Adam afirmă: „[...] sub girul redactorului de carte V. Frățeanu, a dat drept de circulație volumului scris de Matei Albastru, o modalitate primară de a versifica pornografia. Surprinzându-se adesea în ipostaza de «vag cavaler cu liră ce deliră» pe pretexte fiziologice M. A. frecventează ultima speță a naturalismului. [...] Stările patologice, care ating uneori pragul clinicului, nu vedem de ce trebuie comunicate nu medicilor, ci neapărat cititorilor. Cartea lui M. A. nu trebuia să fie publicată. Să mai întrebăm cum a fost posibil ca în Editura pentru literatură ștacheta exigenței editoriale să fie la un nivel atât de scăzut, confuzia ideologică atât de mare încât a permis tipărirea unor astfel de elucubrații? Să mai întrebăm din nou cum și-a îndeplinit redactorul de către V. Frățeanu atribuțiile? Căror cititori se adresează asemenea versuri încărcate de libertinaj senzorial, inspirate de dorința de a șoca prin caracterul lor scandalos? Mai întrebăm! Cu convingerea că răspunsul nu va fi – căci nu poate fi – doar de circumstanță”.

23 martie

● [„Scânteia”, nr. 8374] În *Picătura de cerneală* Eugen Barbu publică *Șefulețul de tarla*: „Ce este la urma urmelor un Șef? Ideal, cuvântul ar însemna un director de conștiință, un îndrumător, un clarvăzător, un amic, un luptător de nădejde în războiul împotriva greutăților și al imprevizibilului. Și așa sunt mulți conducători de întreprinderi și instituții spre cinstea lor, a vremurilor care i-au format. Dar ce devine un șef când noțiunea este stoarsă de înțelesul ei inițial, când ajunge caricatura propriului său conținut?”.

24 martie

● [„Scânteia”, nr. 8375] Lazar Edit prezintă volumul *Cai verticali* de Kányádi Sándor: „În traducerea lui H. Grănescu, cititorul român face cunoștință cu vreo șaptezeci de poezii, dintre care vom releva doar câteva titluri: *Psalmul XC*, *Legenda Coloanei Infinite a lui Brâncuși*, *Masa și scaunele*, *Nălucire*, *Cântec apocrif*, *Pantomimă*, *de la un pom la altul*, etc., poezii ce configurează profilul unui poet original, preocupat să afle cu mijloacele liricii răspunsuri unor probleme esențiale ale existenței, să surprindă în vers sentimentele, atitudinile celor ce trăiesc, muncesc și gândesc în România socialistă”. ■ În acest număr este onorată *Literatura pentru copii*. □ Prezentarea la *Povestea a doi pui de tigru*, de Nina Cassian, îi aparține lui Ioan Adam: „Ceea ce surprinde și încântă chiar pe cititorul matur nu e numai realismul ipostazelor fabulosului, prospețimea notației, ci și dezvăluirea unei fațete insuficient cunoscută a poetei – ironia dezinvoltă – perfectă adaptare parodică la ritmuri poetice consacrate.

Povestea celor doi tigrișori este în fapt jocul grațios al unui adult în care s-a trezit eternul copil. Cartea-jucărie a Ninei Cassian unește gravitatea cu reveria”. □ Nicolae Dragoș scrie despre *Catargul cu două corăbii* de Gabriela Melinescu: „Deși destinat unei vârste anume, volumul – prin dezinvoltura jocului, prin sinceritate și ingenuitate – este un univers deschis și altor vârste de cititori. În biografia lirică a Gabrielei Melinescu, el poate fi considerat o prelungire fertilă a cărții de debut, o reconsiderare a inspirației originare”. □ Ioana Lipovanu se ocupă de *Schițe vesele* de Mircea Sântimbreanu: „Tocmai această îmbinare între capacitatea de a se integra perfect în universul copilăriei și superioritatea omului mare, care le stimulează creșterea, explică atracția pe care copiii o au pentru scrierile lui Mircea Sântimbreanu”. □ S. Movileanu prezintă volumul *Farfurii zburătoare* de Dumitru M. Ion: „Imaginației micilor cititori, permanent solicitată, i se deschid în față noi orizonturi, Dumitru M. Ion reușind totodată să surprindă cu finețe pendularea specifică anilor copilăriei între real și imaginar, între faptul petrecut aievea și cel ce s-ar fi putut întâmpla. Acesta este poate meritul principal al unei cărți ce dovedește încă o dată cât de binevenită este prezența unor tinere condeie scriitoricești în câmpul literaturii pentru copii, contribuția lor la îmbogățirea unui domeniu al creației originale, nu lipsit de dificultăți, cu o undă proaspătă de poezie, de naturalețe și spontaneitate”.

25 martie

• [„**Viața studentescă**”, nr. 12] Marian Popa încearcă, peste timp, un alt *Dialog imaginar cu Tudor Vianu*: „Originalitatea este mai mult un punct de sosire decât de plecare.” – În condițiile specializării actuale, credeți că literatura trebuie să fie scrisă de specialiști? Cultura profesională poate compensa absența culturii literare? – Astăzi, când cercul cititorilor s-a extins atât de mult, când masele populare cele mai largi au fost chemate la viața culturii, scrisul literar a devenit o profesiune și scriitorul i se poate dedica în întregime. Continui totuși să cred că sunt folosite scriitorului, cel puțin pentru începuturile lui, însușirea temeinică și exercitarea unei profesii. [...] Dacă au existat scriitori care au reușit, rămân numai scriitori, pot fi amintiți și alții pierduți prin boemă, prin lipsa legăturii cu viața, cu unele din formele muncii care alcătuiesc conținuturile ei. Cultura profesională mi se pare că trebuie să se însoțească cu cea literară, mi-ar plăcea să-i amintesc aici pe prietenul meu Alexandru Philippide, unul dintre scriitorii cei mai culti ai generației sale, pe Mihai Beniuc, pe Perpessicius, pe George Călinescu, pe Alfred Margul-Sperber. Toți aceștia sunt adevărați erudiți, nu numai în literatura lor națională, dar în mai multe literaturi moderne sau clasice. [...] Cine nu poate compara între ele mai multe modele literare riscă să alunece sub dominația unuia dintre ele”. ■ Într-o știre aflăm că în Clubul A al Institutului de Arhitectură s-a organizat cina literară săptămânal, Eugen Barbu fiind invitat pentru a conduce o

ședință, în care i-a avut ca parteneri de dialog pe criticul M.N. Rusu și pe poetul Ion Gheorghe, primul analizând opera lirică a celui de-al doilea. Gheorghe a citit și „excepționalul” poem *Descântec la trupul țaranului*.

26 martie

• [„Scânteia”, nr. 8377] *Deschiderea lucrărilor sesiunii Marii Adunări Naționale* ocupă prima pagină: „Marea Adunare Națională a adoptat în unanimitate următoarea ordine de zi: 1. Proiectul Legii organizării și disciplinei muncii în unitățile socialiste de stat. 2. Proiectul Legii privind asigurarea și controlul calității produselor. 3. Proiectul de lege privind regimul ocrotirii unor categorii de minori. 4. Cu privire la activitatea internațională a Republicii Socialiste România în anul 1969”. ■ În *Picătura de cerneală* Nicolae Țic publică *Târguiala cu propria conștiință*: „Ne revoltă nedreptatea, și când o suportăm noi, și când o suportă alții. Ne revoltă, dar nu o dată, ridicăm din umeri. Ca și când nedreptatea ar fi fost comisă de niște forțe oculte, în fața cărora trebuie să ne recunoaștem neputincioși. Se uită în astfel de împrejurări, că legile noastre, pe care le-am votat, la care ținem, ne apără de nedreptate. Că trăim într-o țară socialistă, unde omul se bucură de respectul cuvenit. Dar legile nu pot să ne apere fără ajutorul nostru. De aceea, conștiința trează, conștiința de fiecare zi trebuie să ne determine să spunem lucrurilor pe nume, să adoptăm o atitudine civică în spiritul legalității și al moralei socialiste, în orice împrejurare și oricare ar fi locul în ierarhia instituției în care lucrăm a celui ce și-ar îngădui abateri de la regulile, de la normele făcute pentru toată lumea. Numai astfel, conștiința se va dovedi aptă pentru examenul cotidian pe care este chemată să-l susțină fără excitații și fără compromisuri”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6487] C. Stănescu prezintă romanul lui Radu Petrescu, *Matei Iliescu*, a cărui problematică „nu este de fapt complexitatea iubirii ci a cunoașterii din perspectiva unui erou pentru care lumea reală intră în iremediabil conflict cu aceea fictivă”.

• [„Albina”, nr. 12] Pe prima pagină, un citat din Nicolae Ceaușescu despre agricultură: „Modernizarea agriculturii va duce la ridicarea nivelului de civilizație a satelor, va grăbi procesul de dispariție treptată a deosebirilor dintre sat și oraș. Pe această bază se vor cimanta și mai mult colaborarea și alianța dintre clasa muncitoare și țărănime – temelia de neclintit a orânduirii noastre socialiste. Vom parcurge astfel încă o etapă importantă în drumul spre comunism!”. ■ Ion Bănuț revine cu textul *Mirajul pâinii*: „Azi, pământul este al nostru. Al nostru pe vecie. Cai de fier, cai dintre cei mai fantastici din lume fabricați în România îl brăzdează de la un cap la altul. Pământul! Cine nu-l muncește cu sâng, cu dragoste fierbinte nu are cum să aibă parte de roadele lui. Nici de desfătările sărbătorii recoltei. Nici de deliciile grâului și ale florii soarelui, nici de cântul privighetorilor. Indolenților li se vor înfățișa toate bucuriile, numai în haine negre, în haine sterpe de paradă, la Paștele Calului. Grâul,

poate fi, și este minat, cu sau fără vrerea noastră ba de neghină, ba de un potop de lăcuste, ba de indolență. Ah! Indolența! Indolența care devine criminală. Un adevărat semănător, încărcat de patima recoltelor mari, de răspunderile epocii, încărcat de nemaipomenitul farmec al grâului, trebuie să aleagă bine sămânța, sămânța din orice soi de plantă, fie de primăvară, de vară, de toamnă, ori chiar de iarnă”. ■ Șerban Nedelcu semnează *Două mărețe programe*: „În zilele de 17-19 martie, a avut loc Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român. A fost dezbătut Programul național privind gospodărirea rațională a resurselor de apă, extinderea lucrărilor de irigații, îndiguiri, desecări și combaterea eroziunii solului în Republica Socialistă România în anii 1971-1975 precum și prevederile generale de perspectivă până în 1985. De asemenea, a fost dezbătut Programul național de dezvoltare a zootehniei și creșterea producției animaliere în patria noastră în perioada anilor 1970-1980. Au fost arătate, totodată, realizările obținute în ultimii ani, precum și lipsurile ce au stânjenit dezvoltarea normală a agriculturii noastre”. ■ În secțiunea *Carte* George Muntean prezintă volumul *Prins* de Petru Popescu: „Romanul impresionează prin calitatea scriiturii sale (remarcată, de altfel, de toți cei ce s-au pronunțat asupra lui), prin chipul cum aceasta devine un mijloc sigur și mereu controlat de exprimare a celor mai diverse situații în care sunt puse personajele sale. [...] Meditația asupra sensului vieții, asupra morții și dragostei, atât în sine, cât și în raport cu indivizii angrenați în procesele lor, conferă cărții gravitate și diversitate, o eliberează de seaca filozofare, înscriind totul într-un plan existențial bine susținut și implicat. Astfel cartea recentă a lui Petru Popescu se înscrie ca un pas decis al prozei noastre actuale în înfățișarea omului acestei vremi, în verificarea posibilităților realismului contemporan, propunându-ne, totodată, un scriitor dotat cu limpezi și diverse virtuți, de la care e mai mult decât de presupus că ne vor veni noi scrieri ce-i vor consolida și impune mai din plin personalitatea. E de presupus apoi că *Prins* va avea și un efect emulativ, înscriindu-se astfel într-o atât de necesară competiție pentru calitate în proza noastră contemporană”. ■ În *Evocări – amintiri* Sașa Pană scrie despre *Ion Minulescu*: „Ce prăbușire în abisul... adevărului! Văd o burtă sprijinind vitrina unui magazin cu dedesubturi feminine trandafirii, ciorapi, jartiere și încă altele. Rămân perplex. Acesta e poetul!... Ar vrea să se apropie mai mult de vitrină, dar îl împiedică rotunjimea abdomenului. Și ce cap imens, congestionat – cum e luna în unele seri. Trage dintr-o pipă și fumul parcă din coș de vapor iese. Iar în jurul gâtului un fular roșu provocator, cum muncitorilor le era interzis să arborescă. Și totuși... m-am obișnuit și cu acest Minulescu, om de o deosebită gingașie sufletească și de o vervă spirituală inepuizabilă. Mult l-am iubit – el poate nici nu a știut”.

● **[„Cutezători”, nr. 13]** Conține versuri de Lucian Blaga – *Focuri de primăvară* și *După ploaia de mai* de Ady Endre, fragmente în traducerea lui Eugen Jebeleanu.

● **[„România literară”, nr. 13]** Tudor Bugnariu semnează *Lenin și cultura*: „Apropiata aniversare a o sută de ani de la nașterea lui V.I. Lenin, – continuator al operei lui Marx și Engels, organizatorul P.C.U.S., conducătorul primului stat socialist, îndrumător al mișcării comuniste internaționale și militant neobosit pentru eliberarea socială și națională a celor ce muncesc, pentru triumful socialismului în lume, – este întâmpinată peste tot unde marxism-leninismul luminează calea popoarelor spre pace, progres și socialism, cu mari acțiuni și manifestări, menite să popularizeze personalitatea și activitatea sa multilaterală, să valorifice bogata moștenire leninistă, în spiritul cerințelor contemporane, ca un omagiu adus de generațiile de azi memoriei, precum și activității și realizărilor sale excepționale. [...] În strădaniile sale pentru crearea noii culturi, Lenin s-a dovedit a fi un maestru în aplicarea dialecticii marxiste a continuității și discontinuității în apariția și dezvoltarea culturii socialiste, elaborând o serie de teze cu privire la valorificarea moștenirii culturale și includerea valorilor create de vechea societate în cultura celei nou”. □ „Comitetul de Stat pentru cultură și artă Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România Joi 26 martie 1970, ora 18,30 Sala Ateneului Român, Str. Franklin Nr. 1-3 Centenarul Vladimir Ilici Lenin *Omagiul scriitorilor români* Cuvânt înainte: Acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România Vorbește Nicolae Breban, membru al Biroului Uniunii Scriitorilor despre *Lenin și literatura* Participă: Alexandru Andrițoiu, Teodor Balș, Cezar Baltag, Camil Baltazar, Maria Banuș, Ion Bănuță, Mihai Beniuc, Vlaicu Bârna, Bodor Pál, I. Franz Bulhardt, Dumitru Corbea, Ben Corlaci, Mariana Costescu, Ion Crânguleanu, George Dan, Eugen Frunză, Mihai Gavril, Ion Horea, Traian Iancu, Ion Th. Ilea, Eugen Jebeleanu, Toma George Maiorescu, Majtényi Erik, Méliusz József, Mircea Micu, Constantin Nisipeanu, Adrian Păunescu, Nicolae Tăutu, Virgil Teodorescu, Cicerone Theodorescu, Dragoș Viicol, Violeta Zamfirescu. Își dau concursul: Ștefan Gheorghiu și Valentin Gheorghiu, artiști emeriti. Maria Cardaș, Ilea Cătălin, Nicolae Gafton și Corul Filarmonicii de Stat «George Enescu» dirijat de Vasile Pânteau”. ■ Nicolae Țic semnează *Pământul și apa*: „Ni s-a atras încă o dată atenția, prin documentele recentei plenara C.C. al P.C.R., că e nevoie de luciditate, de o privire obiectivă, în cunoștință de cauză, asupra lucrurilor, de muncă, de foarte multă muncă, de bani, de foarte mulți bani și de credință în reușită, pentru ca să construim o țară modernă, cu un înalt nivel de civilizație. Poate că acum, la douăzeci și cinci de ani de când masele muncitoare au preluat puterea politică în stat, când marile realizări ale socialismului sunt mai evidente, de necontestat, când toate regiunile au renăscut – rămănerile în urmă sunt și ele mai evidente, ceea ce mai trebuie făcut apare mai clar”. ■ Semnat Red. apare textul *Blazonul unei generații*: „Măine, 27 martie, este Ziua mondială a tineretului. [...] O chestiune delicată este, firește, educația acestui tineret. Pași importanți înainte făcuți, în ultimii ani, de societatea noastră, în această privință, creșterea tonusului po-

litic al fiecărei obști, revigorarea sentimentelor generoase ale patriotismului, noile exigențe ale învățământului, contactul viu cu ideologia comunistă, cu cultura, activitatea zilnică a organizațiilor de tineret, nu au realizat totuși un portret deplin luminos al acestei generații. Încă se mai manifestă gălăgios un anumit indiferentism. Nu e greu de observat că idealul e pentru unii tineri o sumă de abstracțiuni aproape ilogice. [...] Exemplul activității *de profunzime* a comuniștilor este – și trebuie urmat! – și în orice împrejurare în care sunt prezenți tinerii. Pe un fond general extrem de pozitiv, în care tinerețea e integrată, fără nici o urmă de umilință, tânăra generație română constituie rezerva de aur a bărbaților țării, ea este, cu convulsiile inerente oricărui proces viu, dar și cu maturitatea caracteristică spațiului și timpului nostru, un semn al vitalității nescutite a națiunii române”. ■ Adrian Păunescu semnează *În spiritul datoriei față de propriul popor*: „La sfârșitul lunii februarie 1970, capitala noastră a fost gazdă Consfățuirii conducerilor Uniunilor de scriitori din țări socialiste. Scriitorii din Bulgaria, Cehoslovacia, Cuba, Republica Democrată Germană, Mongolia, Polonia, România, Ungaria, Uniunea Sovietică s-au întâlnit la Casa scriitorilor din București, pentru un schimb de păreri asupra activității fiecărei Uniuni, în felul cum înțelege să și-o ducă, în contextul specific, în acest ceas atât de important al veacului, când întreaga omenire progresistă caută căi de înțelegere între popoare, modalități reale și realiste de comunicare, pentru dezvoltarea liberă a omului. [...] Întâlnirea de la București a conducerilor Uniunilor scriitorilor din țări socialiste a fost o dovadă că aducându-se la masa discuției puncte de vedere specifice, fără pretenția de a se lua hotărâri general valabile, toți participanții au de câștigat dacă dorința lor cea mai sinceră e să-și împărtășească propria experiență izvorâtă dintr-o realitate pe care fiecare o prezintă și o reprezintă cel mai bine. În sensul prețuirii de care se bucură scriitorii în România, la sfârșitul lucrărilor conducerea partidului și statului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, au invitat pe toți cei prezenți la un cocktail la Palatul Consiliului de Stat. Nu cred să fie exagerată afirmația că oaspeții noștri, noi înșine, ne-am întors la mesele de lucru cu un și mai acut simț al datoriei față de propriul popor, față de destinul națiunii care ne-a investit cu harul de a spune câte ceva din drumul accidentat spre fericire al contemporanilor noștri”. ■ Revista comemorează *85 de ani de la naștere* a scriitorului Mateiu Caragiale; apar textele: □ *Matei Caragiale* [sic!] de Vladimir Streinu: „Am greși însă, dacă l-am privi numai ca însumabil unei anumite tipologii scriitoricești, care nu mai cuprinde în conturul ei întreg pe nici un alt scriitor român. Ar însemna să-l scoatem într-un fel din istoria literaturii noastre, privindu-l poate ca pe un străin, scriitor doar de limbă română. Dar istoria literaturii noastre nu-l cedează atât de ușor. Fără nici o referință la momentele din istoria națională, reprezentate în *Sonete* și *Craii de Curtea Veche* cel puțin, fără amintirea coplesitoare a acelui București de la începutul veacului al XX-lea, târg sumbru, decăzut și mocirlos din cauza revărsărilor Dâmboviței și a cinismului fanariotic, fără nici

o indicație de timp și spațiu național, literatura noastră și-l păstrează, am spune, inalienabil prin puterea unei conduite stilistice proprii”. □ În *Breviar* citim *Între Matei și Ion Luca Caragiale* de Șerban Cioculescu; pornind de la un citat din capitolul *Cele trei hașialăcuri* din *Craii de Curtea Veche*, autorul textului spune: „Mai e nevoie de un comentariu? La lumina esteticii mateine, autorul *Scrisorii pierdute*, al *Schițelor* și *Momentelor*, și-a «arvunit» pe nedrept «statui și funeralii naționale», uzurpând meritele net superioare ale unui geniu oral ca Pîrgu, care însă, «mai cuminte poate» se mulțumea «a le pune la cale» și «a trage sforile». Ca un adevărat creator! Căci ce este, pragmatic vorbind, creația, decât faptă, și nu vorbe? Reiese foarte limpede, la lectura repetată a acestui fragment, cât de categoric desconsidera estetistul din Matei opera lui Ion Luca, cu ale ei «dandanale de mahala și de alegeri». Unui cititor uns cu ceva freudism nu i-ar fi greu să explice lucrul prin nu știu ce complexe de inferioritate ale fiului nelegitim, prea rar reținut «acasă», așa cum însuși spune Matei și uitând că pentru alții mai era și noțiunea «ca la mama acasă», dar de care, el, fiul celebrului «nenea Iancu», nu-și amintește cu plăcere, pentru că nu era decât o lucrătoare de la Regie și o biată femeie fără nume, fără stare civilă, și fără «filon». Dar despre acest «filon» și despre «ponturile» visate de Matei înainte de realizarea năzuințelor lui heraldice, altădată! Și nu prea târziu... spicuiind din corespondența inedită a lui Matei”. □ *G. Călinescu și Matei Caragiale* [sic!] de M. Ungheanu: „Dispus să caute merite oriunde era de găsit ceva, G. Călinescu ne vorbește despre «savoarea ciudată» a prozei lui Mateiu I. Caragiale, despre deschiderea ei spre «fantasticul neliniștii» în direcția E.A. Poe. N-avem, totuși, convingerea că G. Călinescu ar fi fost entuziasmat de această carte. Rândurile sunt destul de rezervate, și opera lui Mateiu I. Caragiale privită ca o bizarerie. Ne aflăm în fața unei opere neîntregi, a unui fragment de opere ca de altfel tot ce a scris Mateiu I. Caragiale. Scrisă în proză *Craii de Curtea Veche* ține în chip necontroversabil de poezie: ceea ce caută să fixeze autorul este o atmosferă. E indiscutabil că Mateiu I. Caragiale e un extraordinar artist al prozei de atmosferă, dar ceea ce a scris este, fără a prelungi discuția, insuficient pentru a-l așeza între marii noștri prozatori, atunci când seria lor cuprinde pe M. Sadoveanu, Liviu Rebreanu, H.P.-Bengescu”. □ *O interpretare posibilă a „Crailor”* PI – 3, 14 de Vasile Lovinescu; textul apare cu o notă: „Mai puțin obișnuită ca altele, interpretarea ce o publicăm în continuare ni se pare interesantă și utilă, adecvată sub un anumit aspect spiritului operei și autorului ei, pe care îl știam preocupat de simbolistică și heraldică. Fără a fi unica posibilă, această lectură «secretă» a *Crailor* poate seduce o perspectivă critică ce caută să descifreze misterele și adâncimile unei cărți singulare”. ■ Ion Hobana semnează *Cel mai vechi document epigrafic românesc*: „Printre comunicările prezentate în cadrul celei de-a 20-a Conferințe naționale de arheologie românească (Craiova, 17-20 decembrie 1969), de un deosebit și justificat interes s-a bucurat cea aparținând directorului Muzeului arheologic din Constanța,

Adrian Rădulescu. Este vorba despre descoperirea unei inscripții care dovedește că procesul de formare a poporului și a limbii noastre era încheiat la sfârșitul mileniului I. Pentru a vă oferi o imagine fidelă a împrejurărilor, conținutului și semnificațiile acestei descoperiri, ne-am adresat tovarășului Petre Diaconu, cercetător principal la Institutul de arheologie din București”. ■ Fănuș Neagu trimite *Scrisoare către redacție*: „Stimate tovarășe redactor-șef, În numărul trecut (12) al revistei «România literară», scriitorul Eugen Barbu, învinuit de către subsemnatul de plagiat, îmi adresează o scrisoare plină de insulte și grea de erudiție. Cu insultele lui E. B sunt (și suntem) obișnuiți de multă vreme – rar scriitor român în viață la care E. B. să nu se fi răstit sau să nu-l fi pus în ramă cu ghimpi – și mărturisesc că i le-aș fi trecut cu vederea, dar insultele se aliniază, de data aceasta, cu reaua-credință, cu falsul și cu o pretinsă mare cultură. Sunt convins, dacă asta îl măgulește, că E. B. e un scriitor adevărat. Evidența mă obligă să spun că e și un publicist cu verb acid, răscolitor chiar, atunci când nu e mânat de infatuare. Eroarea lui E. B., ca scriitor și, cred, și ca om, începe acolo când își închipuie că totul îi este permis, că la adăpostul cărților (n-am zis una) scrise și publicate poate încerca lecții de dresaj cu toată lumea. E. B. este, fără îndoială, și un om de carte, căci ați văzut cât de furtunos galopează E. B. printre titluri și autori. Vă declar că am rămas mut de admirație la lectura scrisorii ce mi-a trimis. E. B. e micul și marele nostru Larousse. Nici o carte din tot ce-a strâns, pe sute de ani, Vaticanul, British Museum, biblioteca Universității din Upsala sau biblioteca de împrumut din comuna Căte-lu nu i-a scăpat. Sub tamplele domniei sale, luminate de cenușa bibliotecii din Alexandria, găsești rânduite pe policioare, tot ce vrei: și abecedarul, partea-ntâii, și manuscrisele de la Marea Moartă, descoperite de păstorul Mahomed Lupul. De dincolo de veac, Dimitrie Cantemir, Nicolae Iorga și George Călinescu privesc cu nețărmurită invidie la E. B. Și dacă e să ne luăm și după multe traduceri pe care ni le-a dăruit, E. B. este și un poliglot. Observați că declarația făcută mai de mult lui Adrian Păunescu cum că ar fi absolvit studiile unui colegiu francez n-o iau în serios. Pur și simplu, fiindcă nu e adevărată. Traducătorul lui Panait Istrati din franceză (singur-singurel, nu-i așa?), când se apucă să traducă din Kazantzakis, uită de colegiul unde și-ar fi tocit coatele, și traduce *Chambre à louer* = *cameră de lăudat*. Profesorii de la «puțina» școală pe care am absolvit-o m-ar fi silit, după asemenea năzdrăvănie, să repet a patra gimnazială și mi-ar fi tăiat recreația mare. [...] Prin documente, acte oficiale, înțelegem legile, decretetele, hotărârile, deciziile sau, în cazul *Princepelui*, firmele Porții Suzerane, ucazurile domnești, hotărârile divanurilor, proclamațiile voievozilor și chiar și cronicile, cu sublinierea expresă că pasajele din opere literare de autor nu sunt acte oficiale. Aceste pasaje se scriu obligatoriu între ghilimele, iar în subsolul paginii se indică sursa de unde provin. În caz contrar avem de-a face cu un plagiat. Și plagiatul devine cu atât mai grav atunci când pasajele respective sunt ușor prelucrate, nițeluș ajustate. [...] Și pentru că E.

B. a muncit, cum singur afirmă, la inițierea în toate tainele astrologiei și alchimiei, timp de șapte ani (nu se scrie *Theatrum chymi*, E. B., corect e *Theatrum chemicum*) ar fi trebuit să-l facă pe messer să știe că sunt patru stele regale, nu trei (dar, nenorocire, și Armand Constantinescu vorbește tot de trei, a uitat și Armand una!), că alături de Aldebaran (Ochiul Taurului), Antarès (Acul Scorpionului) și Regulus (Inima Leului) trebuie adăugat și Fomalhaut (Capul Peștelui Austral). Și mai trebuia messerul să știe că Pleiadele și Hyadele sunt din Taur, nu din Gemeni, că Praesepe este o îngrămădire stelară, nu o planetă, că Polux este din Gemeni, nu din Rac, că Alphard face parte din constelația Hydrei, nu din a Leului... Ar fi trebuit să știe multe, mult mai multe, și mai cu seamă pe latura istoriei, dar în șapte ani nu poate învăța omul toate alea. Adăugând că și Dionisie Eclesiarhul a colaborat intens, peste timp, la scrierea ultimei cărți a lui E. B., invit pe criticii literari și pe cercetători să stabilească tot adevărul privind romanul *Princepele*. O elementară etică scriitoricească ne obligă să elucidăm definitiv rațiunile și repercusiunile acestui plagiat". ■ Silviu Iosifescu dă explicații cu privire la *Excomunicarea emoției*: „Dintre cele trei laturi greu de separat ale contactului cu arta – senzorială, semnificativă, afectivă – ultima este astăzi obiectul contestației. E interesant de luat în discuție un punct de vedere contemporan pentru că aparține unui psiholog al artei – estetician original – și pentru că e corolarul unei critici a emoției în genere". ■ Eugen Simion revine la *Fragmente critice* cu textul despre volumul *Agonice*: „Dacă Ana Blandiana ocolește sistematic temele liricii feminine, Constanța Buzea se instalează de la început și temeinic în inima lor, privind lucrurile prin lentila măritoare a simțurilor. Însă o poezie elementară de trăiri adânci și păgâne, Constanța Buzea refuză, iarăși, să scrie. Senzația de viață pleneră intră, totdeauna, însoțită de viziuni mai grave și mai înalte în versurile poetei. Aceasta înseamnă că jurnalul în care ea își notează, cu o hărnicie și o disciplină de albină, *stările de suflet*, își lărgeste pe neștiute cadrul în așa chip încât un poem început în tonul unei tandre evocări sentimentale să tindă, în final, a sugera o cosmogonie neagră și amenințătoare. Constanța Buzea ajunge, în fond, la o poezie de sugestii mai largi, în ordinea existenței, nu pe calea speculațiunii – ca alți colegi de generație –, ci printr-o voință exemplară de interiorizare, de abandonare – cu un cuvânt – în lumea lacomă și acaparatoare a emoției. Iubirea, sentimentul dezolant al absenței, așteptarea încordată, deznădejdea, moartea, miracolul nașterii etc. sunt temele – mari și mici, de zi și de noapte – ale acestei poezii discrete, pe punctul, totdeauna, de a exploda. Din ele, Constanța Buzea face niște rampe de lansare spre alte universuri mai neguroase". ■ Adrian Păunescu realizează interviul intitulat *Șansele noastre în Mexic* având ca interlocutor președintele Federației române de fotbal, Mircea Anghelescu. ■ În rubrica *Interpretări* Adriana Iliescu se ocupă de volumul lui Ion Caraion, *Necunoscutul ferestrelor*: „Volumul *Necunoscutul ferestrelor* cuprinde poezii scrise în anii războiului, dar și creația nouă a lui Ion Caraion.

Este evident însă că experiența primă este cea marcantă. Vrem să spunem că evoluția poetului se face – și cum, altfel? – în funcție, mereu, de primele cristalizări, prin dezvoltarea unor motive, metafore, etc. ori prin opoziție la ele. Este mai fructuos, credem, pentru exegeză, de a situa personalitatea atât de bine conturată a lui Ion Caraion în istoria literaturii decât de a o încremeni în momentul apariției sale. [...] Poetul este sarcastic, da și resemnat. Nici când vorbește de gloria viitoare a versurilor sale nu cunoaște euforia macedonskiană, nu, el își păstrează aceeași mască a dezgustului față de contemporanii ingrați. Tonul cu care își «spune» poema, este voit simplu, firesc, nesilit. [...] În același timp în *Necunoscutul ferestrelor* avem de-a face cu o poezie care nu se uită pe sine, nu se ignoră. Se poate spune, urcând spre rădăcina lucrurilor, că Ion Caraion este, ca formație, un baudelairian trecut prin experiența suprarealismului românesc”. ■ Magdalena Popescu publică o cronică literară la monografia *George Bacovia* de Mihail Petroveanu: „Monografia [...] ni se pare astfel remarcabilă (în partea ei realizată) nu doar prin ce reușește să spună și să rezolve, ci și prin întrebările pe care le ridică ea însăși sau pe care le provoacă numai, prin începuturile de drum pe care nu vrea să le finalizeze dintr-un scrupul al organizării esențialului, prin multele nedumeriri și notații care se pot dezvolta fertil altundeva. De altfel, există mereu senzația că intuițiile autorului au fost mai numeroase și mai adânci lângă operă, dar efortul redactării, planul coerent al ideății și chiar o anume exigență a stilului metaforic, care se complace în imagini rotunde pentru sine, dar depărtate de obiectul comentariului până la netangențial au determinat o stopare la mijlocul drumului, ratarea ideii nude, strălucitoare de consistență, sacrificarea deviațiilor care nu păreau că se integrează ansamblului. Un dezacord între intuiție și exprimarea ei face să sufere volumul”. ■ În *Ochiul magic* citim: □ *Primum* din partea scriitorilor Nicolae Breban și Fănuș Neagu: „De mai multă vreme, Televiziunea română constituie obiectul unor critici îndreptățite ale propriilor ei colaboratori. Am vrea să facem câteva precizări în ce privește raportul pe care noi îl avem cu această instituție. În noiembrie 1968, Televiziunea a filmat un dialog al subsemnaților. În februarie 1970, fără a fi consultați nici asupra oportunității, nici asupra reducerii incredibile a peliculei, am avut surpriza să ne trezim pe micul ecran. Dacă amintim, de exemplu, că aceeași instituție a ecranizat romanul *Francisca*, fără încuviințarea autorului, n-o facem decât pentru a sublinia încă odată că Televiziunea română își îngăduie cam mult. Îl rugăm pe conducătorii studioului să ia notă de cele de mai sus și să dea publicității, în fine, poziția lor de principiu în astfel de chestiuni”. □ *Corespondență Lucian Blaga*: „Publicate pentru prima oară, deși fragmentar («Amfiteatru», nr. 2/ 1970) cele 30 de scrisori trimise de Lucian Blaga Corneliiei Brediceanu în perioada studenției, 1916-1920, alcătuiesc, poate, un fascinant jurnal de comentarii de lectură, ca și un inventar al idelor ce urmau să fie dezvoltate mai târziu”. □ *Tinerețe spirituală* semnat C. A.: „Inclus într-un serial de «anchete cu personalități ale lite-

raturii contemporane», interviul acordat de prof. Edgar Papu revistei «Amfiteatru» (nr. 2/ 1970), prin intermediul lui Ionuț Niculescu, conține câteva interesante elemente de «biografie a actului critic» (urmărind «confruntarea operei cu trecutul literar, confruntarea cu cuceririle prezentului și explicarea fenomenului în generala atmosferă de cultură a momentului»), precum și opinii în legătură cu probleme ca acelea ale «criticii directoare», condițiilor «tălmăcirii perfecte», «necesităților stringente ale climatului literar actual» etc. Indicând, în răspunsuri calde și cuprinzătoare, câteva crezuri critice fundamentale, cum ar fi cel referitor la critica directoare inutilă și neprofitabilă pentru «scriitorii care și-au găsit făgașul», Edgar Papu dovedește aceeași, dintotdeauna, tinerețe a spiritului». □ *Intenții eșuate* de Ștefan Stoian: „Numărul pe februarie al revistei «Ateneu» oferă cu prea mare dărnicie spațiul destul de substanțial din pagina a treia pentru un articol consacrat lui Bacovia. Sub titlul *Un prinț solitar*, autorul (Octavian Voicu) încearcă un ton pios, se apropie de poet cu stimă și neostenit respect, dar improprietățile de limbaj, ca și, mai apoi, siguranța atotcuceritoare ce o dovedește atunci când e vorba de viața și neviața poetului, nu confirmă bunele intenții din care a pornit pare-se ideea scrierii acestui articol». □ *Calendar literar*: „Am fi dorit să consemnăm favorabil apariția *Calendarul literar* al Asociației scriitorilor din Brașov. Volumul însă prea amintește ținuta unor broșuri mai vechi ale Caselor de cultură, de la care a împrumutat aspectul grafic și unele principii care se pare că au dirijat munca alcătuitoarelor». □ Apare nota: „Măine, vineri, 27 martie 1970, orele 20,30, în sala de festivități a Căminului nr. 1 (strada Ștefan Furtună nr.140) va avea loc sub auspiciile Facultății de electronică o întâlnire între studenții bucureșteni și redactori și colaboratori ai «României literare». Vor participa: Ana Blandiana, Ion Băieșu, Vasile Băran, Leonid Dimov, Ion Horea, Fănuș Neagu, Adrian Păunescu». ■ În *Cărțile săptămânii* Florin Manolescu prezintă volumele: □ *Numărătoare* de Titel Constantinescu: „Ceea ce îi lipsește însă lui Titel Constantinescu este deplina stăpânire de sine, și defectul acesta, care poate fi observat chiar în *Trenul...*, îl face să nu poată evita întotdeauna sentimentalismul sau, ceea ce este mai grav, didacticismul excesiv (*Mamă cu prunc*, *Joc în pod*). Un poet talentat mă mai obligă să-i semnalez tendința exagerată uneori de a simboliza și de a dramatiza sentimentele (*Examen de actorie*, *100 de scaune și marea*, *Moartea lebedelor*), dar poate că de acest păcat se face vinovat, mai mult decât poetul, autorul de scenarii cinematografice care este, din când în când, Titel Constantinescu». □ *Ultima vânătoare de toamnă* de Miron Scorobete: „Poeziile lui Miron Scorobete sunt niște texte «dificile», pentru că de cele mai multe ori ele reprezintă o tentativă de inducere în eroare a cititorului. [...] Cele mai multe dintre versurile lui Miron Scorobete se prezintă ca niște combinații de cuvinte care se impresionează unele pe altele, în așa fel încât ordinea interioară pe care o poezie ar trebui să o aibă este pentru totdeauna pierdută». ■ Dana Dumitriu se ocupă de dramaturgie: □ *Teatru de*

Iulia Petrescu: „Nu i se poate reproșa autoarei calității de adevărat dramaturg, o capacitate reală de concentrare a mijloacelor scenice, o sensibilitate a caracterelor. Replicile au adesea un retorism supărător, un lirism nefuncțional, derapant. Personajele exprimă prea direct teza dramei și imprimă o mișcare lentă, letargică, conflictului”. □ *Teatru* de Alice Hulubei: „Există în paginile Alicei Hulubei un transparent scepticism de intelectual zeflemist care nu ia forma unui manifest dramatic ca la modelele sale, care nu se transformă într-o tentativă literară expresă. El este mai mult un fundal, un pretins teren comun de comunicare între autoare și spectator. Scriitoarea ne îndeamnă la o destindere pe teme mitologice, la o facilă compromitere a lumii eroice, prin extravagante și bizarierii lingvistice, prin aluzii ironice la contemporaneitate, fără o substanțială incisivitate”. ■ Al. Piru semnează *Hasdeu despre basm: „Etymologicum Magnum Romaniae, I-IV, 1886-1898*, de B.P. Hasdeu, din care Andrei Rusu a dat recent o ediție selectivă în două volume în Biblioteca pentru toți cu un amplu și interesant studiu introductiv de Paul Cornea nu este, de fapt, dicționarul (neterminat) al limbii istorice și poporane a românilor, cum se subintitula, ci pur și simplu o culegere de studii de conținut filologic variat, prezentat alfabetic de la vocabula A până la cuvântul *bărbat*. Hasdeu n-a avut niciodată intenția de a face ceea ce în mod obișnuit se numește un dicționar etimologic al limbii române și a refuzat permanent să respecte prescripțiile și sugestiile ce i se dădeau”. ■ Versuri semnează: Victor Felea (*Clujul*), Nicolae Labiș (*Pseudo-contemplație*, o poezie inedită), Miron Radu Paraschivescu (*Marilor poezi*), Dan Constantinescu (*Venețiană*), Negoită Irimie (*Verde de Moldovița; Avala*), Nichita Stănescu (*Măreția frigului* – poeziile: *Ridică-te și cântă-ne; Albastru de singur; Crește altă iarbă; 5, 4, 3, 2, 1, 0; Strigăt*), Gheorghe Pituț (*Fum; Curent; Sulf; Miez*), I. Negoțescu (*Afazie; La moartea unui contabil*). ■ În continuarea *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”* Constantin Noica publică *La cumpăna dintre capitolul IX și X*. ■ În *Perspectivile poeziei în lumea modernă*, de care se ocupă Ion Caracul: „A auzi fără să poți vorbi sau a vorbi fără să poți fi auzit – ce e mai dureros? Iată dilema și agonia poeziei contemporane. Încă de când – acum câteva săptămâni – inauguram aici suita unor diverse puncte de vedere asupra situației, primejdiilor și destinului poeziei, o făceam simțind cu cât mai obsedante chiar decât răspunsurile mute sunt parabolele interogației. Căznindu-se să-și piardă surzii, totuși poezia n-a renunțat încă la a-și căuta și născoci ipostaze și graiuri. Care dintre ele vor fi ale fericirii, care nu? Și de ce? Oracolul tace. Sunt, în parte, și cețurile prin care – azi – Hélène Mozer își întâlnește, discutând, confrății. Confrăți ai bravării, ai derutelor, ai efervescenței. Poetă de origine franceză, stabilită la Geneva, prezentă în reviste din Canada, Elveția, Franța și Belgia, admirată pentru pasiunea ce o dedică poeziei și admirând – la confluența dintre ce e mai bun și ce e mai rău – febra de a trăi în neliniște, Hélène Mozer e deopotrivă un cititor de o prodigioasă asiduitate a «textelor

vremii sale». În paginile acordate revistei noastre, ea inventă cuvinte, scurtează văzduhul de la premise la concluzie, învie cu asociaționisme sau cu trimiteri telegrafice, observă malițios, mângâie aluziv, sare de la o idee la alta, își consideră cititorul la fel de avizat ca și pe sine, îl neglijează când și când conducându-l, din cochetărie se desparte de el. Nelămurindu-l complet, ezită când bravează că ar fi pus degetul pe rană, e tandră cu critici pe care i-ar dezaproba ștregărește și fără șovăire, dă poezilor (și câteodată ironic) argumente ori pretexte, ezită la teoreticieni care nu-s de profesie ceea ce par a fi, azvârle cu săgeți dintr-o nedumerire în alta, reia fișele amalgamului și (încifrând cu nerăbdare ceea ce simulase a descifra) risipește o ploaie de sugestii inteligente și pierde pe drum toate fotografiile incisive ale unui haos pe care l-a înțeles, de care se teme, sub larga pălărie tresăritoare a căruia nu se va mai îndoi însă nici o clipă că – spre a se îmbrăca iarăși în flăcările ei de aventură supremă – poezia a avut poate nevoie și de regresul și de criza prin care trece și care, repregătind-o surprizelor, făgăduie eventual amurgul crizei.”, apare textul □ *Note introductive la o poetică* de Hélène Mozer: „Poezia nu se mai mulțumește să fie o versiune de la real la limbajul «în epitaf al circumstanței» (Michel Deguy). Ea are intenția, prin complexe transferuri, să includă în text propriu-i gest și propria-i geneză, într-o dedublare cvasi-contemporană a acestui prim text și devine – sau se vrea! – poem al poemului”. ■ Dinu Stegărescu notează apariția volumului *Autobiografia* de Bertrand Russell: „Întâmplarea a făcut ca atunci când la librării apărea traducerea românească a *Autobiografiei lui Bertrand Russell*, telegramele de presă să anunțe moartea ilustrului autor ajuns la 98 de ani. [...] Traducerea românească a cărții, datorată Adinei Arsenescu, redă cu multă fidelitate stilul direct, cu toate că nu uscat, al unor pagini lipsite de podoabe inutile, dar nu și de interes. Iar prefața lui Mircea Malița sintetizează, cu justete și pondere, semnificațiile personalității celui ce a fost Bertrand Russell”. ■ În *Atlas liric* apar poeziile lui Edith Södergran, în traducerea lui Petre Stoica: *Portretul; Sosire în Hades; Am văzut un copac*. □ Din proză citim: *Lăcusta de sidef*, roman polițist în 13 capitole de Alessandro d'Acré, în românește de Al. Cerna-Rădulescu; Pop Simion revine la Zoo cu *Stilul-stârc*; Tudor Ursu, *Rândurile*; Petre Sălcudeanu, *Un biet bunic și-o biată crimă*.

● [**„Tribuna”, nr. 13**] În cadrul rubricii intitulată *Premiile Uniunii Scriitorilor*, Ion Vlad scrie despre *Realismul mitologic*, referindu-se la romanul F al lui D.R. Popescu: „Prelungirea miturilor în roman consacră nu numai o predispoziție structurală a romanului pentru interpretarea lumilor, ci și o neîntreruptă aspirație spre epopee. [...] Rememorarea seriei, de la momentul epopeei până la experimentul românesc pus sub protecția unui realism poetic și mitologic, e mai mult decât un simplu exercițiu teoretic. Romanul românesc contemporan pare să parcurgă etapele marilor creații ale genului toate prezidate de prestigiul epopeei. [...] Ne întâlnim cu o foarte pronunțată și stăruitoare aspirație spre interpretare, de unde și angajarea miturilor pentru a spori semnificațiile și pen-

tru a da noi dimensiuni destinelor umane confruntate cu manifestări supreme ale lumii (conștiința istoriei, a momentelor exemplare din istoria umanității, urmărește edificiul epic de azi, în aceeași ordine de idei). [...] Romanul lui Dumitru Radu Popescu *F*, își dezvăluie de la început (prima parte a cărții: *Ninge la Ierusalim*) apartenența la stadiul poetic al realismului contemporan, încât însemnările de mai sus obțin în roman confirmarea creației. Puterile miraculoase ale vieții, cercetarea lucidă a faptelor, descoperirea mobilurilor ascunse ale actelor, regroupează și reactivează vechi mituri, de mult devitalizate. Semnele vechi devin criptice și, de aceea, înviorate simboluri ale realității; umbrele fantastice ale unor tradiții se convertesc într-un mesaj al cărui cod îl deține cititorul cucerit de conștiința unui Eu, martor neliniștit și contemporan al faptelor cercetate. Imaginea lumii se reedifică nu prin detaliul exterior. Supus deteriorării și alterării; se preferă «povestirea» cu o încărcătură considerabilă de sensuri. [...] Cartea aparține unei variante pretențioase a romanului. Compozițional *F* e o explicație și o reconstituire a unor împrejurări ce, treptat, revelează mișcări ascunse și legături cu multiple implicații de ordin social, etic și spiritual”. ■ Victor Felea observă *Goana de naiv în poezia contemporană*: „Există o poezie care parcă rămâne mereu la jumătatea drumului, între eșec și realizare, dar nu din timiditate și neîncredere, ci dimpotrivă dintr-o nemărturisită prezumție a talentului, omologat discret cu tinerețea, cu elanurile ei. Autorul unei astfel de poezii nu are în genere complexele meșteșugului, nu ezită, nu se întoarce cu un ochi critic asupra activității sale. [...] Impresia de exercițiu, de lucru provizoriu persistă cu fiecare bucată nouă, dându-ți în același timp speranța că următoarea va fi în fine mica oază lirică veritabilă. Elena Cătălina Prangati se înscrie, odată cu volumul de debut *Miza pe lumină* (E.P.L., 1969), în tipologia (destul de vagă dar utilă, aici) schițată mai sus. Într-adevăr versurile sale tinerești par la început să invite la lectură... până când constați, în cele din urmă, că toată desfășurarea aceasta de fragede forțe nu are nicăieri în carte o fericită finalizare artistică”. ■ Mihail Triteanu notează despre studiul monografic al lui George Em. Marica, *Foaie pentru minte, inimă și literatură*: „Marcat cu modestie prin însuși titlul publicației căreia îi este consacrat, volumul lui George Em. Marica se compune de fapt din două lucrări distincte sub raportul disciplinelor științifice de la care își revendică metodologia specifică. [...] Ni se oferă mai întâi o monografie a gazetei brașovene – prima monografie la noi a «Foi» – care pune în evidență deopotrivă informația întinsă a specialistului și capacitatea sa de a valorifica fiecare detaliu; ne este apoi prezentat indicele analitic propriu-zis. [...] Acestor două secțiuni li se adaugă – în Anexă – o descriere sumară a colecției celor 28 de ani ai «Foi pentru minte...»”. ■ Ion Oarcăsu recenzează volumul Constanței Buzea: *Agonice*: „Ca problematică umană, *Agonicele* Constanței Buzea sunt niște fișe ale crizei de neîncredere. Prin raza privirii interioare a poetei trec o serie de imagini afective: dragostea, maternitatea împlinită, dulcea liniște precară a căminului sau obscu-

rele dorințe ale feminității, care se dovedesc însă toate iluzii. Maternitatea devine repede povară prin supralicitare, dragostea virilă umple orgolioasă tot orizontul vieții spirituale. Forțe oarbe i-au hărăzit femeii destin de plantă inutilă, ce nu-și află locul lângă «unitatea încăpătoare» a Domnului palid, despot necesar, care știe domina din depărtare. O melancolie tulbure și crepusculară învăluie tânguirea ființei, care se simte ca la Arghezi, «rămasă-n legănare și pustiu»”.

■ Dan Rebreanu își intitulează textul despre Mircea Marian, *La un debut*: „Mircea Marian își compartimentează cartea de debut (*Povestiri oarecum ciudate*, Ed. Tineretului, Col. Luceafărul, 1969) cu o meticulozitate de colecționar: «dosare» ale unor existențe ratate sau purtând ratarea în sine, ca pe un destin (*Bătrâna doamnă și calul*, *Lista de bucate a fericirii*); mici drame tănuite și neutralizate prin umanism generos sau speranță (*Strada cu pisici*, *Cofetăria albastră*) și, în fine, subiectele așa zis «ciudate», aparținând absurdului la modă (*Fragment din Liturgică*, etc.)”.

■ Ion Bălu redă un fragment din studiul monografic *Opera lui G. Călinescu*, aflată sub tipar la Minerva. ■ Adrian Marino reflectează la *Situația epică*: „Înainte de a constitui și a fi recunoscut gen literar, epicul reprezintă o esență, un mod de a fi, un dat ontologic și în același timp un unghi de percepție al existenței și universului, o «formă» și o categorie spirituală. [...] Prezența epicului este atât de puternică, necesară și immanentă artei, încât recunoașterea sa devine legitimă, într-un câmp estetic foarte larg. În felul acesta se poate vorbi: în retorică, de o «narațiune oratorică»; în plastică, de o «narațiune picturală» (W. Wölfflin); în cinematografie, de un «film narativ», etc. Ar exista, de asemenea, narațiuni verbale și neverbale, de tipul «limbajul emblemelor» al «cartomanciei»”. ■ În textul *Printre zei*, Nicole Balotă notează despre Hölderlin: „Ceea ce îl fascina, mai presus de orice, pe Hölderlin, în lumea zeilor elini era caracterul ei festiv. Cercetători ai religiilor antice (A. Kerény, Walter Otto, Mircea Eliade) au vorbit despre lumea sărbătorească a divinităților olimpice. În această sărbătoare continuă care e viața zeilor cântarea este esențială. Niciun poet după Pindar, n-a avut asemenea lui Hölderlin acest sentiment profund al poeziei ca sărbătoare”. ■ Mircea Vaida analizează raportul dintre lirica lui *Blaga și Hölderlin*: „Stejarii sunt puternicii lumii așa cum i-au descris Hölderlin, Nietzsche și Blaga. [...] Hölderlin vedea în stejar un «popor de titani». [...] Altceva e gorunul, acest străbun al stejarului și al pădurii, consacrat în limbajul poetic transilvănean. Nu titanului, nu copacului sacru i se roagă Blaga, ci Gorunului, părintele codrului unduitor al spațiului poetic românesc: «Gorunile din margine de codru...»”. ■ Mircea Muthu propune o redimensionare a mitului: „Relația mit-literatură aduce în prim-plan clarificarea termenului dintâi. Deoarece conceptul de mit a devenit astăzi foarte larg și nu întotdeauna întrebuintările sale într-un context sau altul sunt justificate. Dacă odinioară semnifica o realitate sacră, originară, având întrucâtva un caracter anonim [...] social [...] dar mai ales atemporal, în zilele noastre se vorbește tot mai mult de mitul [...] ce ar aparține viitorului...”.

27 martie

● [„Scânteia”, nr. 8378] Victor Bârlădeanu publică în *Picătura de cerneală* textul *Testul de zâmbet*: „Există meserii care, prin însăși natura lor, implică zâmbetul (și când spun *zâmbet*, cititorii vor înțelege că e vorba de o metaforă) printre îndatoririle de serviciu. Pentru că unele meserii – între ele, bunăoară, deservirea la ghișeu, *la orice* ghișeu – au ca rațiune de existență contactul cu publicul, cu oamenii vii, cu cetățenii în felurile lor ipostaze cotidiene de beneficiari ai serviciilor publice”.

● [„Contemporanul”, nr. 13] Poezie de Eugen Jebeleanu, pe prima pagină, cu titlul *Asupra mea*. Geo Bogza lansează interogații reportericești despre numele câtorva școli și licee, precum liceul din Peștișani care poartă numele lui Brâncuși, liceul din Vălenii de Munte care poartă numele lui N. Iorga etc. (articolul *Școli și licee*). ■ La pagina de „literatură”, este celebrat poetul Ion Barbu, mai exact sunt sărbătoriți 75 de ani de la nașterea lui. Romulus Vulpescu face o expunere a tribulațiilor prin care a trecut timp de șapte ani ca să alcătuiască ediția quasi-definitivă de versuri barbiene (acțiune începută în 1963) – articolul *Ion Barbu, editarea poeziilor*. □ Nicolae Manolescu recitește din poeziile lui Ion Barbu și reinterpretează unele dintre poeziile acestuia, precum meditația asupra creației, un fel de *Luceafăr* cu roluri inversate, din Riga Crypto și lapona Enigel (articolul *Glosse și comentarii*). ■ Ana Blandiana susține ideea anonimatului creatorilor de poezie, care să-și arunce nesemnate, în lume, creațiile, fără nici o trimitere la biografia autorilor: „aș prefera să nu știu povestea sonetelor lui Shakespeare, îmi pare rău că am învățat ce boală a avut Eminescu, nu vreau să mi se explice că Dostoievski a fost cartofoar, și Trakl morfinoman, și Emily Dickinson o biată fată bătrână. Ei aduc jertfă omenirii, nu viața, ci, mai mult, sinceritatea lor și li se răspunde prin grăbita curtoazie de a scormoni mai adânc, mai exact...” (articolul *Umbra stângace*). ■ Gelu Ionescu comentează, la rubrica *Spectacolele săptămânii*, filmul *Elvira Madigan* în regia lui Bo Widerberg, făcând parte, după propria-i opinie, din „cinematograful bun”, „cinematograful de artă”.

28 martie

● [„Scânteia”, nr. 8379] În acest număr citim despre *Plenara Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste*: „În ziua de 27 martie a.c., sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, au avut loc lucrările plenarei Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste. Plenara a dezbătut modul în care s-au rezolvat propunerile făcute de către cetățeni în campania electorală din ianuarie-martie 1969, precum și activitatea depusă până acum de consiliile Frontului Unității Socialiste și principalele sarcini ce le revin în anul 1970. [...] Plenara a adoptat textul documentului *Cu privire la securitatea europeană*, care se dă publicității”. Urmează *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu* și *Cu privire la securitatea europeană*, documentul semnat de Consiliul Național al Frontului Unității Socialiste din Republica Socialistă România.

• [„Cronica”, nr. 13] Editorialul redacțional este consacrat județului Iași, medaliat cu Ordinul muncii clasa I în întrecerea pentru depășirea planului în industrie, investiții-construcții și circulația mărfurilor. „Bucurându-ne pentru trofeul dobândit, omagiem patria. Cântând patria, ne exprimăm implicit adeziunea afectivă la viața acestui ținut, osmotice integrat patriei, împreună cu care parcurge verticala marilor comandamente ale socialismului multilateral dezvoltat. De unde, semnificative mutații semantice, care se cer consemnate”.

□ Pe prima pagină, două poezii de dragoste date 1970: *Dans-catarg* de Camil Baltazar și *Erotica F* de Ben Corlaci. □ *Gioconda*, fragment din romanul *Vara pe lacuri* de Ion Lăncrănjan. ■ Viorica Toporaș-Zbranca prezintă nămelele lui Ion Biberi, *Oameni în ceață*, reunite și reeditate după treizeci de ani de la prima lor apariție. ■ I.D. Lăudat elogiază volumul lui P.P. Panaitescu, *Introducere în istoria culturii românești*, subliniind că autorul „studiază împrejurările generale și particulare în care s-a născut cultura română”, demonstrând că „unitatea este un fapt real, în ciuda existenței unor state politice deosebite în decursul vremii”, a doua dominantă a culturii românești fiind „continuitatea ei în timp, pe întreg teritoriul locuit de români”. ■ Pornind de la modul în care a fost întâmpinat în presă *Dicționarul pedagogic*, al cărui coordonator este prof. dr. doc. Șt. Bârsănescu, Al. C.[ălinescu] îl interviează în legătură cu raportul dintre autorul unei cărți și recenzent. Acesta, citându-l pe Ibrăileanu, care considera că recenzentii ar trebui să fie niște colaboratori ai autorului, în vederea perfecționării lucrării, declară: „Practic, în loc să se concentreze asupra tezelor de bază ale operei, se mai întâmplă ca recenzentul să se angajeze în discuții de amănunt, adică acolo unde controversale apar foarte ușor. Drept urmare, critica cărții devine foarte des un instrument de iritare publică. Pe de o parte. Pentru că, pe de alta, avem și critici apologetice, cu *partipris*-uri, pentru elogiarea nefundată, nejustificată, a autorului. Se uzează de obicei, în acest caz, de afirmații declarative, cu atribuirea de merite fictive, în sprijinul cărora nu este produs niciun argument. De exemplu, făcându-se recenzia unei cărți, recenzentul spune: e o carte originală, prima de acest fel în literatura noastră, deși asemenea cărți au mai fost scrise cu 40-50 de ani înainte! Sau: cartea cutare aduce pe fiecare pagină idei și teorii noi, originale, – fără să se dea vreun singur exemplu din numeroasele idei ale autorului. [...] Astfel de recenzii nu fac niciun serviciu autorului, dar mai ales publicului cititor, care nu reușește să obțină o orientare cât de cât utilă în respectivul domeniu”. ■ Hertha Perez recenzează *Istoria literaturii germane*, realizată de Mihai Izbășescu. ■ În cadrul rubricii *Curier*, Dan Bulgăr propune un scurt dialog cu Françoise Sagan despre recentul succes editorial *Un pic de soare în apa rece* („Eu pun în romanele mele tot ce văd, ce simt, tot ce mă înconjoară: nebunie, aiureală, pasiune”). □ În cadrul aceleiași rubrici, Neonila Negură și Sorin Pârnu prezintă subiectul piesei lui T.S. Eliot, *Secretarul particular*. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul de versuri *Suav, anapoda*, conchizând: „Poezia lui Gheorghe Tomozei învinge dificultățile banalului printr-o intuiție vie a suprastructu-

rilor lirice. Evoluția spre limpezimea clasică poate să-l ducă la valori reprezentative. Pericolul cel mai dezastruos, incurabil și productiv este uniformitatea”.

■ În rubrica *Fragmentarium*, Const. Ciopraga scrie despre *Hortensia Papadat-Bengescu și experiența debutului*: „Nimic din literatura de început nu prevestește saltul de la pseudojurnal la romanul de analiză. Văzut în perspectiva epocii, tripticul consacrat descifrării fondului feminin se delimitează de nuvelistica tradițională, întâi ca tematică și în special ca viziune. [...] Stilizând diverse pagini încredințate «Vieții românești», G. Topîrceanu a înlăturat unele dezvoltări abuzive și fragmente obscure, ce țineau de temperatura înaltă din momentul redactării. Dar prin frenezia lirică scriitoarea se eliberează de sentimentalism, ceea ce pentru viitor va fi un punct câștigat. Privirile vor rămâne disponibile pentru observarea societății contemporane în diversitatea și convulsiile ei”.

■ În eseu *Cine povestește*, Adrian Marino identifică, în analizele moderne ale narațiunii, vechile teorii ale antichității, schimbând, în final, pronumele interogativ din titlu: „Cele trei tipuri identificate (personal, impersonal, prin personaje) reprezintă cunoștințe vechi, familiare. De fapt, este vorba de un singur eu povestitor, care spune sau dă a înțelege că se povestește în trei moduri: mă povestesc, povestesc prin altul, mă povestesc prin alții. Întrebarea este ce anume povestesc și, mai ales, cum”.

■ *Estetica lui Traian Chelaru* este analizată de Constantin Călin: „Lectura eseurilor ne dezvăluie reacțiile spiritului unui intelectual care a cultivat, în împrejurări dificile, luciditatea, plăcerea disociației, generozitatea morală, claritatea, certitudinea, fără a disprețui intuiția și afectivitatea, pentru că lumea nu este eminamente rațională. Dar credința cea mai puternică a eseistului este în viață, privită apolinic, trăită estetic, ca pe o capodoperă”.

■ Deplângând starea de lucruri din branșa scriitoricească a momentului Mihai Drăgan propune *Un climat literar diferit*, scriind despre „Viața românească” și mentorul ei, G. Ibrăileanu: „Printr-o încordată muncă anonimă și gratuită în redacție, prin demnitate și exemplu personal în activitatea literară, prin inteligența lui impresionantă, prin adâncul său respect pentru valoarea intelectuală și omenie, criticul a intuit în paginile «Vieții românești» și în cercul ei o *metodologie a spiritului*, precum realizase altădată Maiorescu la *Juni-me* și la *Convorbiri literare*”.

■ N. Irimescu semnalează, într-o notă, mijloacele rudimentare, platitudinile și deformările pe care le folosește Ion Dumitrescu când încearcă (în „Limbă și literatură”, 1969) să „reconstituie orizontul filozofic al operei lui Lucian Blaga”: „Articolul are pretenția, anunțată de la început, de a analiza «întregul sistem filozofic» al poetului, dar, în realitate, Ion Dumitrescu îl banalizează și îl deformează fără să reușească să-i pătrundă esența”.

■ Al. C.[ălinescu] semnalează în „Secolul 20”, nr. 10, o proză de excepție: nuvela *Supranormativa* de Vasili Axionov, în traducerea Anetei Ilie și a lui Ioanichie Olteanu.

■ N. Barbu semnează cronică dramatică (*Tennessee Williams și teatrul violenței*) a spectacolului *Noaptea iguanei*, în regia Soranei Coroamă, la Teatrul Național „V. Alecsandri”.

□ Val Gheorghiu semnează crochiul *Veselul Dali*.

□ Raoul Șorban scrie despre mașinism în artă, în

eseul *Funcționalitatea artei*. ■ La încheierea Colocviului național studentesc de la Iași, cu tema *Rolul filozofiei marxiste și al culturii umaniste în formarea viitorului specialist* (la care au participat Ion Iliescu, membru supleant al Comitetului executiv al C.C. al P.C.R., prim secretar al Comitetului Central al U.T.C., ministru pentru problemele tineretului, alături de Miu Dobrescu și Mircea Malița, ministrul învățământului, precum și activiști de partid și de stat din domeniu), se constată un „consens unanim” în ceea ce privește faptul că „odată cu pregătirea de specialitate pe care o asigură obiectele de studii specifice diferitelor profesii, este absolut necesară pregătirea filozofică, singura capabilă să realizeze în personalitatea intelectualului sinteza dintre concepția despre lume, metodologia de cercetare, criteriul de discernere a valorilor și opțiunea social-politică, sinteză generatoare de activitate militantă angajată valoric și de autentic umanism concret”. □ Numărul conține poezii de Ioanid Romanescu. □ Ion Caraimon traduce un grupaj de poezii de Langston Hughes, iar George Popa, doi poeți belgieni: André Doms și Georges Linze. □ Din proza umoristică sovietică, Nicolae Nicoară traduce două schițe, de Arkadi Arkanov, respectiv Eduard Uspenski. □ Revista publică și o schiță polițistă de Karel Čapek.

● **[„Flacăra”, nr. 13]** În *Literare*, Valeriu Cristea analizează volumul de *Poezii* al Veronicăi Micle, ediția fiind alcătuită de Augustin Z.N. Pop. Criticul apreciază că „pe lângă marii poeți ai cuvântului există și mari poeți ai tăcerii, genii ale euforiei interioare sau ale plânsului secret, incomunicabile. Pentru aceștia din urmă manifestarea e o explozie care urăște și distruge: suava prințesă din poveste se transformă într-o broască repulsivă”. ■ Magda Mihăilescu publică o cronică cinematografică a filmului *Doi bărbați pentru o moarte*, regizat de Gheorghe Naghi după un scenariu de Sütő András, apreciind că „îngrijorătoare este absența preocupării de a extrage sensuri, semnificații, din tot ceea ce se întâmplă pe ecran, atât cât se întâmplă”. ■ În *Memento, Carte*, se semnalează apariția volumului lui T. Arghezi, *Crengi* (Ed. Eminescu) ce conține „versuri «puse la punct de autor», neincluse în volume sau «publicate în reviste» sau care «au zăcut răzlețe prin sertare, din anul 1943 până azi»”, după cum explică Mitzura și Barutu T. Arghezi. ■ Succintă prezentare a romanului *Verdictul* de Banu Rădulescu, apărut la Ed. Eminescu. ■ Semnalarea apariției, în limba germană, la Ed. Kriterion, a volumului de schițe și nuvele *Iubire magică* de V. Voiculescu, în traducerea lui Wolf Aichelburg, precum și a volumului un *Vis pur* de Sütő András. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, semnată de Alecu Popovici, se semnalează punerea în scenă, la Teatrul Mic, a piesei *Dezertorul* de Mihail Sorbul, „piesă clasică a literaturii noastre dramatice, bine construită literar și scenic”.

● **[„Luceafărul”, nr. 13]** Al. Ivăsiuc scrie un articol despre *Lenin și cultura*, arătând că viziunea acestuia „stă sub semnul dialecticii și a organicității. Percepția sa acută a realității, inclusiv a realității culturii l-a făcut un căutător al originilor și determinărilor fenomenului cultural, îmbrățișând întreaga dezvoltare dialectică a acestuia, complexă și contradictorie, integrată în istorie dar

nu umbră pasivă, imagine virtuală, ci încărcată de existență proprie. [...] Această concepție organică l-a determinat să vorbească în repetate rânduri despre faptul că învățarea concluziilor, marxiste numai, fără cunoașterea elementelor fundamentale ale culturii și științei în genere nu este suficientă și poate fi dăunătoare, în ultimul său articol polemic, publicat în «Pravda» în ajunul îmbolnăvirii sale. [...] Lenin combate cu hotărâre graba, greșeala în negarea culturii trecutului, pledează pentru aplecare atentă asupra unei culturi autentice, reale, bogate și stringent adevărată. Erorile privind preluarea moștenirii culturale au derivat totdeauna din nesocotirea acestei profunde indicații leniniste, a negării organicității istoriei culturii, văzută ca un proces complex și continuu”. Se mai arată că nu este vorba de o cultură intolerantă, „ci largă, deschisă față de adevăr, organică și polemică în același timp, dinamică și anti-academistă, dușmană a schemelor, simplificărilor și mai ales suficienței, a prea ușoarei și îngăduitoare mulțumiri de sine”. ■ Revista anunță apariția în următoarea perioadă a volumelor *Orga de mesteceni* de Ion Brad (Ed. Dacia), *La marginea deșertului Gobi* de Aurel Rău (Ed. Dacia), *Dincolo* de Corneliu Ștefanache (roman, Ed. Mihai Eminescu), *Ospățul lui Trimalchio* de Mircea Vaida (Ed. Dacia). ■ Sunt publicate grupaje de poezie aparținând lui Mircea Dinescu și Grigore Arbore, povestirile *Cadilacul negru* de Leonid Dimov, *Balade* de Ion Bledea, *Măști* de Gabriel Gafița, *Șerpuirea* de D. Honciuc și *Santos, erou sfios de toamnă* de Irina Grigorescu. ■ La *Breviar*, se face referire la volumul de poezii, recent apărut la Ed. Mihai Eminescu, al lui Nicolae Voicu al cărui talent este creditat de Geo Bogza și pentru abilitatea de a nu se „juca cu vorbele”, ci de a le „îmblânzi sălbăticia primară, de a le geometriza efectele”. „Poezia lui Nicolae Voicu nu e complicată prin aventuri lexicale și nici prin abuzul tropic”, dovedind „o indiscutabilă originalitate” și armonie. În aceeași rubrică este anunțată și culegerea de versuri a Casei populare de creație Argeș, în care sunt incluse creații ale Ludmilei Ghițescu, Dumitru M. Ion, Otiliei Nicolescu, Ion N. Voiculescu, cât și ale altor poeți tineri „care se mențin permanent la nivelul cenaclului local”. ■ Atenția lui Teodor Mazilu se îndreaptă spre *Iluzia superiorității*, mai precis spre aceia care „își fac un titlu de glorie” din a respinge unele genuri literare sau manifestări sociale pentru motivul că le consideră îndoielnice, precum literatura polițistă, jocul de poker. ■ Dan Laurențiu scrie, și pentru acest număr al revistei, două cronici. □ În cea în care comentează eseurile din volumul *Structuri libere* al Georgetei Horodincă (Ed. Mihai Eminescu), el înregistrează orientarea către „arta românească a secolului nostru, o artă preocupată în primul rând de ea însăși, în sensul că, încercând să-și organizeze sfera de radiație într-o structură determinată sau, oricum, determinabilă într-un viitor determinat, ea rămâne totuși deschisă metamorfozelor semnificative, asemenea ființelor cu o mișcare liberă, autonomă. Structura deschisă a operei literare vizează tocmai acest aspect esențial al scrisului modern (sau al interpretării de pe o astfel de poziție), unde

o mitologie tradițională a creatorului, a demiurgului a cedat locul unei noi mitologii, nu mai puțin convenționale, în fond, dacă o privim din punctul de vedere al raportului, al relației scriitor–cititor, dar poate mai autentică în straturile ei formale, de comunicare directă a unui proces, a unei deveniri în timp, așa cum se revelă existența în sensibilitatea noastră. [...] Eseul *Marin Preda: timp și istorie*, venind imediat (semnificativ!) după cel consacrat lui Albert Camus, urmărește dialectica subtilă a metamorfozelor timpului în istorie și ale istoriei în timp așa cum se materializează în *Moromeții*, *Risipitorii* și *Intrusul*. Preocuparea artistului modern de a asculta cum timpul se aude în clepsidra unei epoci istorice este figurată prin destinele lui Ilie Moromete și Călin Surupăceanu (acesta din urmă comparat cu «străinul» Meursault al lui Camus). Eșecul lor se explică printr-o inadecvare a spiritului lor la cel ambiant, prin singularizarea destinului față de cel entropic, social, când istoria își creează ritmul ei propriu de măsurare a timpului, indiferentă la iluzia de eternitate existentă în nisipul oricărei clepsidre umane. Georgeta Horodincă integrează problematica scriitorului român, astfel, cu rezolvările și ipostazele ei specifice, într-una cu valoare universală”. □ Următoarea cronică se deschide astfel: „Demersul critic al Mariane Șora substanțializat în lucrarea apărută la Editura Minerva (1970) *Cunoaștere poetică și mit în opera lui Lucian Blaga* își are scopul mărturisit de autoarea prin aceste «considerații preliminare»: «Nefiind o monografie, această încercare nu va expune sistematic toate operele, ci numai pe cele revelatoare.»”. Dan Laurențiu observă, în continuare, că Mariana Șora tinde să descopere o viziune integratoare a lumii așa cum ea s-ar dovedi imanentă universului structurat în poezie și crede a o numi în ceea ce însuși Blaga ipostazia destinul omului ca „existență întru mister și revelație”. ■ Într-un scurt articol, Ioan Alexandru se întreabă *Unde a studiat Cantemir?* „Am căutat mult școala patriarhală aici la Istanbul, unde a studiat Cantemir începând de pe la 1685 vreo 10 ani. Ce profesori o fi avut și ce l-o fi ținut în mirare aici? Lîmpede este că Dimitrie acesta a urmat școala patriarhală, care a fost ori aici deasupra Fanarului, unde se mai află astăzi un seminar grecesc, ori la Triada de pe Halki în apropierea mormântului lui Brâncoveanu. Cu cei câțiva profesori greci de pe Insula Halki cu care am vorbit, n-am putut ajunge la un indiciu exact. Apoi timpul fiind limitat și prea multe de văzut dintr-odată, n-am ajuns la mare descoperire în privința asta”. După o serie de cercetări și nelămuriri, apare, la final, răspunsul: „În duh, fără îndoială, în duhul luminii filozofo-teologicești ce izvora în olimpoși-taborice trecând prin Patmos și străbătând hagia Sofia se revarsă blândă îndulcind ținuturile barbare de la Nord unde Orfeu și Zamolxe lăcrimau în băncile așteptării”. ■ Pe ultima pagină este publicată, în traducere, literatură turcă.

30 martie

• [„Scânțea”, nr. 8381] Citim însemnările lui Eugen Barbu, *Dimineața marilor lucrări*: „Ca poet nemărturisit, îndrăgostit de navigație, visez și sper să

apuc să trăiesc clipa când se va putea ajunge la Iași pe apă, când O.N.T.-ul va înscrie în prospectele sale de voiaj circuite nautice ce ar cuprinde principalele orașe ale țării. Ar fi admirabil să respirăm în vegetația aceea nouă, clădită de mințile și ambiția celor ce astăzi au descătușat încă odată energia constructoare românească. Slujitorii cuvintelor nu pot în acest context să nu se gândească la odele pe care o asemenea operă de propășire națională le merită din plin. În ce mă privește mărturisirea de entuziasm în fața proiectelor lucrări este primul semn al unei libere și entuziaste cântări ce va fi rostită de-a lungul anilor viitori. Salut din inimă un astfel de partid care are fii energici, cutezători, vizionari, gata să schimbe o fatalitate a naturii într-o creatoare și falnică deprindere de a nu te supune condițiilor neînduplecate uneori ale unei geografii, altfel generoase”.

31 martie

• [„Scânteia”, nr. 8382] Edgar Papu marchează două secole de la nașterea lui Hölderlin publicând textul *Poetul unei desăvârșite armonii*: „Poezia sa, de o ținută nobilă și elevată, se caracterizează printr-o deosebită mlădiere a limbajului, filtrat până la transparența unei unde, în care cuvintele, versurile, strofele curg unele în altele și se revarsă maiestuos mai departe, sub chip de unică melodie. Prin această latură, ea a influențat puternic lirica modernă germană. Într-înșă, convertită în timbru de muzică gravă – resemnată și adânc răscolitoare totodată – domnește melancolia omului neînțeleș de contemporani, pătruns de presimțirea tristului și singuratecului său sfârșit. Și totuși, nu acesta este singurul ei sunet. Mai există și un altul, care-l depășește pe cel dintâi. Se descifrează în largile ecouri ale versurilor sale, dincolo de destinul personal, o încredere nețărnută în poezie. Deși tardiv, încrederea sa nu s-a văzut dezmințită. În zilele noastre, poetul și, îndeobște, artistul, mai mult decât oricând, se află integrați în marile resorturi ale vieții sociale, iar glasul lor capătă o înrăuritoare audiență în conștiința poporului respectiv și a umanității întregi”. ■ Emil Vasilescu prezintă volumul *Calendar* de Ion Horea: „Ni se pare, de altfel, că autorul, pentru a-și duce până la capăt opera de configurare lirică a universului predilect, ar trebui să se arate mai preocupat de surprinderea acelor semnificații inedite pe care actualitatea socială le-a adus în această zonă tradițională pentru inspirația poetică. În tărâmul nașterii și al rodirii, al împlinirii și al permanențelor, tărâm bogat în fapte și semnificații, deopotrivă sensibil la real și mit, poezia lui Ion Horea își află nu numai izvoarele, ci și tăria morală, conștiința apartenenței ei la un anumit mod de viață, la o tradiție artistică din care vine și pe care o continuă. În tot ce are mai împlinit artistic, o astfel de poezie se situează în continuarea unuia din filoanele perene ale liricii noastre”.

[MARTIE]

• **[„Amfiteatru”, nr. 3]** *Forumul cărților* înregistrează apariția unor volume precum: □ *Meridiane* în care A.E. Baconsky se dovedește un „eseist versat”, realizând „o demonstrație de abilitate literară, o încercare valoroasă de surprindere a fenomenului literar, pe noi coordonate (A. Stavri). □ *Lirice* de Corneliu Șerban, autor al unei poezii așezată „sub semnul tradiționalismului stilistic” și ale cărui „efuziuni romantice se direcționează spre împlinirea unui destin civic” (Ion Bălțan). □ *Liniștea zăpezilor* de Alexandru Barna, *Femios* de Sebastian Costin, *Noaptea nunții* de Mihai Duțescu, *Duminica pădurilor* de Nicolae Dumbravă și un volum apărut la E.A.R.S.R., *Documente inedite din arhivele franceze privitoare la români în secolul al XIX-lea*, „sub semnătura unui cercetător minuțios” precum Marin Bucur care scoate la iveală documente, din cele mai importante biblioteci ale Franței, privitoare la perioada imediat următoare revoluției de la 1848, din Țările Române. ■ Rezumatul unei conferințe pentru străinătate, *Direcții în literatura română contemporană*, susținută de Vladimir Streinu dă la iveală „diversitatea de formule literare, de idealuri estetice felurite” prezente în câmpul artistic românesc între 1950-1960 cât și între 1960-1970, când se manifestă „trei sau chiar patru generații de scriitori”. „Ceea ce îi unește pe toți este libertatea de a cultiva câte un ideal liric propriu și străduința de a-și contura o identitate în cadrul modului liric prin care se caracterizează sensibilitatea românească. [...] Romanul apare de asemenea susținut de scriitori cunoscuți de mai înainte cum sunt Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici, D.R. Popescu, I. Lăncrănjan și alții; aceștia se văd înconjurați de mai tineri, ca N. Breban, Șt. Bănulescu, Fănuș Neagu, Vasile Rebreanu, Al. Ivăsiuc, Iulian Neacșu, Dumitru Țepeneag și alții care, între 1960 și 1970, dau prozei narative românești prilejul de a-și redefini genul și de a cultiva formule artistice fără nici o tematică constrângătoare. [...] În teatru, mișcarea dintre 1960 și 1970 denotă aceeași voință de inovare ca în poezia lirică și proza narativă. Numelor cunoscute ale lui Horia Lovinescu, Aurel Baranga, Paul Everac, Al. Mirodan și ale altora, li s-a adăugat în ultimul deceniu o serie de tineri a căror inovație principală este reasocierea teatrului cu poezia, teatrul românesc contemporan ținând îndeosebi la înfățișarea pieselor de teatru ca poeme dramatice. [...] Cât privește critica, eseistica și istoria literară, binecunoscuții Perpessicius, Șerban Cioculescu, Al. Piru, Edgar Papu, George Ivașcu, Ov. S. Crohmălniceanu, Paul Georgescu, I. Negoîtescu și alții, care-și continuă activitatea de zeci de ani, se văd urmați de un impunător număr de noi critici, esești și istorici literari, dintre care numim pe Adrian Marino și N. Balotă, pe Matei Călinescu și Eugen Simion, pe Dinu Pillat, Al. Săndulescu și George Muntean, pe N. Manolescu și Sorin Alexandrescu, pe Al. Raicu și V. Cristea. De la critica tradițional analitică și documentară, la construcția monografică și la cercetarea stilistică sau interpretativ-creatoare, nici una din tendințele criticii actuale nu lipsește tabloului

nostru”. ■ La *Legea dramatismului* meditează Ana Blandiana într-un scurt eseu: „Dramatismul este legea acestei aparente identități de sine. Titanica luptă care se dă uneori în sufletele noastre ca pe niște adevărate câmpuri de bătălie este secretul tinereții multora din noi. Bătrâni devin cu ușurință doar aceia care se închiriază orgoliilor, care se închid oricărei pale de vânt venită dinafară, care-și socotesc necazurile și bucuriile pe două coloane contabilicești, despărțite de o linie foarte groasă. [...] Dramatismul este interior fiecăruia din noi, și inseparabil în structura sa, precum în felul fiziologic celulele sunt inseparabile și indestructibile. Dacă ne lăsăm chipurile luminate de un surâs pe care mulți ni-l iau drept apolinic, asta nu înseamnă că inima cu iarba și roua ei, nu tresare sub tropotul atâtor cavalerii de luptă”. ■ Scurtul interviu cu Al. Piru realizat de Ionuț Niculescu sub titlul *Eternul spirit călinescian* dezvăluie, încă o dată, statura impresionantă a unei personalități ce a trasat „o nouă etapă în critica și istoria literară românească, după etapa Maiorescu, momentul Ibrăileanu și epoca Lovinescu”. Nu sunt omise nici calitățile de prozator, eseist, poet și dramaturg ale lui G. Călinescu. De asemenea este rememorată capacitatea de excepțional profesor: „Era un vorbitor extraordinar, incomparabil, nu prin construcția retorică a discursului, ci prin capacitatea desfășurării impresiilor deșteptate de un text literar, prin descoperirea surprinzătoare a sensurilor ne bănuite, prin comentarea infinitezimală a inefabilului, printr-un superior umor. [...] Nu admitea să se ia notițe la prelegerile lui, nici să i se repete cuvintele. Cerea lecturi și caracterizări personale de opere, pentru mulți dificile ori chiar imposibile”. Al. Piru consideră că întreaga critică actuală „derivă din G. Călinescu”, fie că „o recunoaște sau nu”. „Un Negoitescu, de exemplu, care se reclamă din Lovinescu, este, în ceea ce are mai bun, un călinescian”, ceea ce „nu e o chestiune de dorință, ci de structură”. În opinia lui Al. Piru „a fi călinescian nu înseamnă a renunța la personalitate, la o concepție sau un limbaj propriu. Butada lui Călinescu era: «Se apropie de mine, cine se desparte de mine», care nu trebuie înțeleasă, firește, în sensul repudierii lui, în sensul de a gândi și a exprima în contradicție cu el, ci în sensul de a gândi și a exprima original. G. Călinescu a stârnit întotdeauna admirații și proteste, n-a lăsat niciodată pe nimeni indiferent. Așa e și astăzi”. În final, este luată în discuție importanța reeditării *Istoriei literaturii române*. ■ Nesemnăt, apare *Cronica cenaclurilor*, un elogiu adus cenaclurilor literare, cu o veche tradiție în cultura română, prin care a trecut majoritatea scriitorilor clasici și moderni. De la „Junimea” ieșeană, la „Literatorul” lui Macedonski, de la gruparea „Vieții Românești” a lui Ibrăileanu la cenaclul lui Lovinescu ținut chiar la el acasă și la cel condus de E. Barbu, toate au cunoscut eferescența creatorilor deveniți celebri. „De numele atât de iubit de tineri, al lui Miron Radu Paraschivescu se leagă ultimul cenaclu care a rămas în legendă: cel din calea Victoriei. [...] Cine ar mai recunoaște astăzi în scriitorii retrași din viața literară pentru a-și desăvârși operele pe non-conformiștii de ieri, Iulian Neacșu, Tudor Octavian, Virgil Mazilescu,

Dumitru Țepeneag? Tot cam în acea vreme, la Facultatea de filologie funcționa cenaclul Junimea, patronat de «Amfiteatru» și condus de profesorul Ivașcu. Aici au debutat George Alboiu, Daniel Turcea și Florin Gabrea, care învăța peste drum, la Arhitectură, aici lua uneori cuvântul Gheorghe Pituț; vorbea rar, dar verbul lui îl căsăpea pe nechemat. Tot aici, Fănuș Neagu, după terminarea cenaclului, se apropia de Coman Șova, secretarul de redacție și îi șoptea la ureche, arătând spre unul din tinerii prozatori: «Pe ăsta îl publici în numărul viitor». Speranța, ca și încrederea noastră, se îndreaptă către cenaclurile studențești de azi, pentru care, începând cu acest număr, revista «Amfiteatru» va acorda un spațiu în coloanele sale, unei cronici a cenaclurilor studențești”.

■ Dumitru Radu Popa comentează *A treia taină* de Ana Blandiana, volum în care scriitoarea „vede și prin lucruri, nu numai dincolo de ele”, este interogativă, căutând „curajoasă” răspunsuri. Se observă că „nici cu acest volum Ana Blandiana nu s-a oprit încă la poezia erotică. Ea nu știe (sau nu vrea să știe) ce e iubirea. Sentințele pe care le dă, definiții în toată regula uneori, își relevă chiar în fața ei insuficiența. Pentru ea există efectiv ca «sămânță» «numai iubirea dintre părinți și copii»”. ■ *Prins* de Petru Popescu este un roman, în opinia Monicăi Duțescu, care „invită la o intensă trăire a vieții. „Fiecare gest, fiecare gând mascat de o atitudine obișnuită, tinde parcă să justifice, pentru început, o existență petrecută sub zodia inconștientă a omului care nu s-a gândit niciodată până acum la moartea sa”. Se apreciază „forța vitală a descrierii, cu mijloacele naratorului modern, accentuând dramatismul actului cotidian. Viața pulsează energic în descrierile unui oraș inundat de lumini, de agitația curgând în torente, așa cum este Bucureștiul, și această vitalitate o împrumută și oamenii lui. Există aici o contradicție între generația tânără (din care face parte și autorul), trăind dinamic «momentul». [...] *Prins* este romanul unui singur individ, pentru că circuitul vieții depinde de el, este cuprins în el, pentru că în funcție de reacțiile lui se desprinde conturul unei lumi – aceea a orașului – ajuns în roman o adevărată metropolă. Se sesizează o prea puternică subordonare a narăției față de personaj. [...] Petru Popescu are, evident, vocația naratorului modern trăind în secolul tehnicizat al rachetelor cosmice, al primilor pași pe lună – o lume a destrămării miturilor – dar și a unui autentic poet al diurnului”. ■ Corespondența inedită a lui L. Blaga către Cornelia Brediceanu este publicată, fragmentar, și în acest număr însoțită de fotografii ale celor doi din perioada epistolelor. ■ Publică versuri Dan Mutașcu, Dinu Flămând, Ovidiu Hotinceanu, Dorin Tudoran, Sanda Ghițescu, Mihaela Minulescu, Corneliu Vadim Tudor și Adrian Popescu.

● **[„Argeș”, nr. 3]** Numărul se deschide cu o discuție despre *Premiile literare*, articol semnat redacțional: „Autoritatea unui premiu reiese, pe lângă tradiția lui, din autoritatea juriului. [...] Dintr-o pârghie importantă de promovare a literaturii, pe același plan cu editurile într-un sens, premiul literar nu trebuie să se transforme numai într-un prilej de anuală aducere aminte, ci într-un mod

de-a onora cum se cuvine meritul scriitoricesc”. ■ Un studiu despre meritele lui N. Iorga în domeniul literaturii române vechi publică C. Stănescu, cu titlul *Cronicarul cronicarilor și „ura de porunceală”*: „Pentru receptivitatea de azi, cronicarul este creația lui Iorga, iar faptul că noi avem la dispoziție opera celui dintâi pentru a-l putea judeca singuri «fără părtinire», nu modifică structura personajului comunicat de geniul febril al celui de al doilea”. □ În acest număr pot fi citite poezii de Horia Zilieru (*Elegia a XXVIII-a*), Ovidiu Genaru (*Contemplarea sau inutilitatea trupului*), Cezar Ivănescu (*Raz, Câinele vișiniu, Arlechinul*), Dan Rotaru (*Noaptea eului*), Adrian Munțiu (*Triptic*), Stanciu Aluniș (*Terține*), Horia Robeanu (*Păianjenul*), Constantin Nisipeanu (*O noapte de pomină*), Violeta Zamfirescu (*Horez*), Florica Mitroi (*Uchi Dalap, Pulpe de aur, Eresuri interzise*), Floru Mihăescu (*Miezul nopții*), Nicolae Ioana (*Carul învingătorului*), Aurel Iordache (*Villoniene*), Elisabeta Niță-Novac (*Fata, Rânduiala peștilor, Bătrânul*). ■ Partea a doua a anchetei realizate de Maria-Luiza Cristescu îi vizează pe creatori cu întrebarea *Ați mai zidi-o pe Ana?*. Răspund: □ Virgil Teodorescu: „Oamenii rup hălci din totem și se bat cu ele”. □ Ilie Constantin: „Ron Clarke aleargă în fiecare zi 26-30 km”. □ Paul Georgescu: „Unui alt arhitect, Ioanide, îi vor fi jertfiți cei doi copii”. □ Floru Mihăescu: „Zidiți impostura, ca să vă bucurați de minunile lui Manole”. □ Paul Schuster: „Vai, desigur!”. □ Nichita Stănescu: „Nu suport nici un fel de zidire anapoda”. □ George Cristea Nicolescu: „Manole era alesul”. □ Savin Bratu: „Vorbele mari plac și nu obligă”. □ Dan Rotaru: „Categoric nu”. ■ Plecând de la culegerea de nuvele a lui Somerset Maugham, *First Person Singular*, Miron Nicolescu face o analiză a folosirii în literatură a *Persoanei întâi plural*, la rubrica *Creionări*: „Cel care se lasă cel mai greu reconstituit în această muncă a cititorului este povestitorul însuși. Acesta este motivul profund pentru care «persoana întâi singular» este un gen de scriere acceptat cu ușurință de cititor în literatură”. ■ Florin Mugur publică fragmente din scrisorile primite de el de la poetul Emil Brumaru, cu titlul *Emil și detectivul*, la rubrica *Convorbiri imaginare*: „Transcriu aceste rânduri în ziua de 19 februarie și volumul de debut al lui Emil Brumaru continuă să zacă (manuscris? șpalt tipografic?) sub cine știe ce masă strâmbă și murdară de plumb. Ce să spun? Că mi-e rușine pentru colegii mei editori care au făcut să întârzie timp de trei ani prima carte a lui Emil Brumaru?”. ■ Cu inițialele D. C. sunt semnate câteva *Subiecte*: despre re-editarea romanelor *Maitreyi* și *Nuntă în cer* (care nu se bucură de ecou în presă), despre moartea eminescologului I. Crețu chiar pe data de 15 ianuarie, un *Decalog* care exemplifică cum *nu* trebuie să se scrie, semnalarea unui titlul în revista „Secolul 20” („*După melci*”, *mărturii despre geneza poemului*), o poziție de apărare a criticului Nicolae Manolescu despre care Adrian Marino scrie în „România literară” într-o *Scrisoare către redacție*: „Cât privește viitorul *Dicționar de idei literare*, autorul mă autoriză să declar că el nu este conceput în nici un caz în vederea scoaterii din confuzie și per-

plexitate teoretică a lui Nicolae Manolescu, ale cărui preocupări, aspirații și stil intelectual (care țin de formula și documentarea simplei cronici foiletonistice, concepută la nivel jurnalistic-literar) diferă fundamental de acest tip de lucrări nesuperficiale și neimprovizate”. ■ *Cronica literară*, semnată de Dan Cristea, se ocupă de: □ Ana Blandiana, *A treia taină*: „Făcând poezie feminină de un fel aparte, ce ignoră de pildă simpla notație confesivă ori senzualitatea metaforică, nu însă și nota de patetic, Anei Blandiana i s-a găsit acest corespondent destul de comod, nu și semnificativ, implicându-se lirica ei în desfășurarea de dramatice confruntări morale”. □ Mircea Martin, *Generație și creație*: „Impresionează în primul rând în cartea lui Mircea Martin puterea de rezistență la timp a ipotezelor critice avansate. Criticul și-a lucrat articolele îndelung, în afara unor presiuni și rațiuni de moment, pe undeva dintr-o perspectivă aproape abstractă, dându-le forma definitivă a unor fișe de istorie literară”. □ Pagini de proză semnează Corneliu Marcu (*Fata*) și Alexandra Târziu (*Perspectiva unui submarin galben*). ■ Laurențiu Ulici și Mihai Vornicu deschid, cu un *Argument*, seria prezentărilor ce se înscriu în *Antologia critică a poeziei tinere*: „Criteriul formal al antologiei pe care v-o propunem este, desigur, vârsta. În virtutea lui vor intra în paginile ei poeții născuți după anul 1930. Criteriul selecției – intuiția autorilor acestei antologii. Conform ei, am ales, dintr-un număr de aproximativ 200 de poeți, autori de volume, integrați criteriului formal, 30. [...] Criteriul fundamental în aprecierea critică a poemelor antologate – criteriul estetic, de la care ne-am îngăduit a nu face nici o abatere”. Primul poet ales pentru această antologie este Radu Cârnci, „un dionisiac solar cu ținută clasică”. ■ Mihail Ilovici scrie *Preliminarii* pentru o *Cronică lucidă*, în care își propune să abordeze cu luciditate „câteva cărți de versuri”, lăsând la o parte negativismul și acel „criticism cinic” caracteristic cărții sale publicate la 24 de ani, *Negativismul tinerei generații*. ■ Un articol despre *nostos* (gr. întoarcere, revenire) publică Gabriel Liiceanu cu titlul *Ulise și mirajele gândirii*: „Întocmai ca în *Odiseea*, istoria filozofiei începe fals, cu o aventură, cu rătăcirea presocraticilor ca excursie a spiritului dincolo de propria-i realitate, în multiplicitatea spațială naturii ce nu a fost încă mânăta dincolo de sine, către libertatea spiritului”. ■ *Notația ezoterică* este articolul semnat de Dana Dumitriu, despre realismul scrierilor Hortensiei Papadat-Bengescu: „Ea respectă convenția realismului în principiile ei fundamentale, adică în simbolismul elementar al scrierii; este adică o realităș balzaciană în esență”. ■ Maria Banuș scrie despre volumul *Psalmi* al lui Constantin Abăluță în articolul *Vicleniile cotidianului*: „Poezia pe care o practică Constantin Abăluță [...], mergând pe urmele unui T.S. Eliot, Henri Michaux, René Char, Konstantin Kavafis, e a unui cotidian, e a unor notații, e a unor obiecte numite, numai în măsura în care în acest fel se pot dezvălui niște profund obscure și general umane stări existențiale. Numai în măsura în care, prin și dincolo de recuzită, de scenografie, revelează altceva”. ■ La rubrica *Teatrul de hârtie*, în lipsa unui text dra-

matic, N. Carandino continuă articolul său despre Alexandre Dumas-fiul și *Dama cu camelii*, trecând în revistă diferitele distribuții și conchizând: „Interesant personaj acest Dumas-fiul, acest fiu pe care, în mod neașteptat, posteritatea l-a sacrificat tatălui”. ■ La rubrica *Arhiva Argeș*, Augustin Z.N. Pop transcrie *Șapte epigrame de Topîrceanu* din „Colecția de coleoptere”, aflate în caietul intitulat *Câteva autografe*. □ Aurel Vasiliu publică, la aceeași rubrică, *Romantism preeminescian la C.D. Aricescu*, indicând pasaje despre soarta geniului în societate din poezia lui Aricescu, identificând tema „viața e vis” și „fortuna labilis”: „Parafrazând pe David, Aricescu termină: «Omul ca iarba și zilele lui/ Roua dimineții, floarea câmpului». Elevul Eminescu putea cunoaște această *Meditație* a lui Aricescu și din *Lepturariul românesc* (1863, II, p. 4), unde apare cu titlul *Puterea virtuții*, iar tema îi va fi dat mult da gândit, ajungând să ia proporții grandioase în *Memento mori*”. □ Ion Cruceană publică articolul *Mihail Sorbul în Argeș* în care urmărește trecerea scriitorului pe meleaguri argeșene (prin căsătoria cu sora soției lui Liviu Rebreanu și prin faptul că a deținut o proprietate în satul argeșean Găleşești): „Sorbul nu a fost un solitar, dar n-a căutat alte legături sufletești între oamenii locului. El a fost un călător temporar pe meleagurile argeșene”. ■ Constantin Crișan deschide o nouă rubrică în articolul cu titlul *Așadar, ce facem?*: „Ne propunem sub acest titlu, *Universalia*, să întreținem o rubrică a interferențelor literare. Să explicăm: vom urmări fenomenul pătrunderii cărții literare românești peste hotare și, simultan sau alternativ, al răspândirii la noi a literelor străine”. În lumina celor afirmate aici, rubrica publică o prezentare a unui volum de versuri aparținând italianului Ettore Capuano (*Poema d'amore*), realizată de Mariana Costescu și câteva note despre traducerea lui Șerban Foarță, *Proză de Paul Valéry*, semnate de Aurel Tita: „Înainte de a se schivnici în tăcerea lui, Paul Valéry și-a precizat metoda în faimosul eseu din tinerețe, îmbogățit ulterior cu comentarii marginale, intitulat *Introducere în metoda lui Leonardo da Vinci*. Lucrarea aceasta care poate fi socotită într-adevăr cheia de boltă a operei lui Valéry alături de *Domnul Teste*, e deosebit de prețioasă celor ce vor să cunoască mai de aproape creația poetului”. ■ La *Cronica subiectivă*, Ion Băieșu scrie despre realizarea repertoriilor teatrale, având ca exemplu succesul piesei *Puricele în ureche*, de Feydeau: „De acord, deci, Feydeau este un genial fabricant de situații la care se râde până la leșin. Nu se râde de tipuri, adică de un bâlbâit, de un cretin, de un gelos, că asta s-a mai văzut, ci de gag”. ■ D. Țepeneag, la rubrica *Șotron*, publică *Șovăieli*: „E așa de mică literatura română! Ca un oraș de provincie în care toți se cunosc (ori li se pare) și se bârfesc, amicitiiile se schimbă de la o lună la alta, și vremea trece...”. ■ Despre romanele lui Const. Chiriță scrie Vlad Mușatescu în articolul *Neconfidențial*: „Și, întrucât, pe schema de personaje din *Trilogia în alb*, figurați pe post de «dr. Alexandru Tudor», risc să vă-ntreb: cine sunteți, în realitate, domnule doctor?”. □ Pe ultima pagină a acestui număr, revista publică *Scrisori din Italia*, de Al. Paleologu și o scenetă de Radu Cosașu cu titlul *Polițistul parfumat*.

● [„Astra”, nr. 3] Mihai Nadin este prezent cu *Martie – în linii și culori*, care, împreună cu poezia *Iarna*, a mai fost publicată în „Revista d’Arte – Litteratura”, în numărul din noiembrie, 1920, la Roma. ■ I. Candianu îl interviează pe poetul Aurel Rău – *Cu Aurel Rău despre sfera modernă a lirismului* – invitându-l să-și definească creația asimilată unei „variante personale a conceptului modern de poezie”. În termenii poetului, este vorba despre un „act uman ce creează o realitate nouă”. Totodată, poezia astfel înțeleasă se încadrează într-o tendință fundamentală a poeziei contemporane, și anume aceea de a deveni act de cunoaștere, de „inițiere tainică”, așa încât „tensiunea spre revelație” să se identifice cu poezia însăși. În privința așa-zisei tendințe de autodistrugere a poeziei moderne, Aurel Rău crede că, dimpotrivă, este vorba despre un „efort înnoitor”, căci „marea artă îți dă un sentiment de adăugare, de îmbogățire a realității”, iar „adăugarea este prin excelență afirmativă”. Un alt argument, în această privință, este atitudinea poeziei moderne față de limbaj – „tandrețea aceasta față de cuvânt este unul dintre semnele afirmative purtate de poezia modernă, oricât de aparent potrivnice logicii curente ar fi plăsmuirile ei”. ■ În cadrul *Cronicii literare*, Voicu Bugariu prezintă două volume de versuri recent apărute, semnate de Cezar Baltag – *Odihnă în țipăt*, și Ana Blandiana – *A treia taină*. □ Identificând, în cele trei secvențe ale volumului lui Cezar Baltag, *Nașterea, Setea, Uitarea*, ipostaze ale unui „lirism al auzului”, comparabil cu „ochiul liric” al lui Nichita Stănescu, cronicarul literar arată că, pentru poetul analizat aici, „cuvintele răsună, se organizează în infinite constelații întrebătoare, ciocnirea lor dă naștere unor clinchete stranii”. Ia naștere, astfel, din „lupta cu limbajul”, o „tensiune specifică”, corelativă „aspectului cel mai realizat al volumului”. Căruia i se adaugă imaginile poetice, ca „elemente ale unei puteri autentice de viziune”. □ Volumul Anei Blandiana, *A treia taină*, stă sub semnul eticului, adică, în termenii cronicarului literar, al unui „moralism nedumerit și candid al interogației”, căci „o armonie lină unește mai toate poemele”, așa încât „binele și frumosul sunt una”. Volumul propune un „program liric” ce are la bază „virtuțile estetice ale ideii de ezitare”, așa cum demonstrează poemele *Contratimp*, *Alternativă*, *Psalm*, *Condiție*, *Cumintele animal*, *Pasărea* ș.a. □ Semnatarul rubricii *Comentarii lirice*, Gherghinescu Vania, prezintă volumele de versuri publicate de Leonida Secrețeanu – *Cântec pentru Prometeu*, și Al. Barna – *Liniștea zăpezilor*. Primul volum menționat ilustrează o „copilăros-ambicioasă căutare de rime”, corelată încercării poetului de a-și găsi și defini o poziție în actualitate. Citabil este sonetul *Fecunda noastră boltă cenușie*. Al. Barna se dovedește a fi, în volumul *Liniștea zăpezilor*, un poet al pădurii și al ierbii, posesor al unui „crez robust” și al unui „talent în floare”. ■ *Articolul Simion Bărbulescu*, „Comentarii critice”, semnat de prof. univ. dr. Ion Brăescu, propune o prezentare a volumului sus-menționat, care cuprinde atât studii de literatură română, universală și comparată, cât și studii „cu profil stilistic”, dedicate lui Mihai Beniuc, Agârbi-

ceanu, Labiș, Ioan Alexandru și lui Simion Stolnicu, poet pentru a căru evocare și apreciere sunt invocate opiniile lui Lovinescu, Călinescu, Perpessicius, Cioculescu, Streinu, și ale căru scrieri sunt comparate cu cele ale lui Vigny sau Baudelaire. Fac, apoi, obiectul unor studii distincte Tudor Vianu – „criticul literar”, Al. Philippide – „omul, criticul, poetul”, Al. Dima – „teoretician al artei și literaturii”, precum și *Scriitori români despre Shakespeare, Dante și opera lui în România* sau *Funcția bufonului în teatrul lui Shakespeare și Hugo*. ■ Eseul despre *Rilke în România*, publicat de Nicolae Balotă, propune o sinteză a contactelor, influențelor, studiilor și traducerilor din opera acestuia în spațiul românesc de cultură. Traseul recuperatoriu începe cu Lucian Blaga, care l-a putut descoperi pe Rilke în timpul studiilor de la Viena, în intervalul 1918 – 1920, și cu Ion Pillat, care l-a putut descoperi la Paris, fapt concretizat în studiul *Valéry, Rilke și poezia pură*, publicat în 1929 și reluat, apoi, în *Portrete lirice*. Mai apoi, Philippide îi dedică studiul *Însemnări despre poezia lui Rilke*, inclus în volumul *Scriitorul și arta lui*, în care urmărește „elementele onirice, contemplația, extazul pseudo-mistic, explorarea zonelor de penumbră ale sufletului, atracția misterului” – „analizate prin raportarea la surse romantice”. Urmează Dan Botta, Marcel Saraș și Mihai Ralea care, în studiul *Note despre Rainer Maria Rilke*, publicat în volumul *Interpretări*, din 1927, republicat în *Înțelesuri*, din 1942, analizează „animismul, panteismul său, concepția sa despre moarte”, dar și „infantilismul poetului, feminitatea sa” etc. Eugen Jebeleanu traduce și publică, cel dintâi, la Editura Vremea, în 1932, *Poeme din Rainer Maria Rilke*, experiență al cărei impact s-a regăsit în volumul de versuri al lui Jebeleanu însuși, *Inimi sub săbii*, publicat în 1933. Maria Ana Muzicescu publică, în 1938, un volum de traduceri din Rilke, *Scrisori către un tânăr poet*, iar Maria Banuș publică, și ea, un volum de *Poeme* traduse din versurile lui Rilke, în 1939, în colecția *Scriitori străini*, a Fundației pentru literatură și artă. Tot Maria Banuș traduce și publică versuri din Rilke în volumul intitulat chiar *Versuri*, apărut în colecția *Cele mai frumoase poezii*, la Ed. Tineretului. În 1940, Ion Pillat traduce și publică antologia de *Poeme* de Hölderlin, Novalis, Mörike și Rilke, în colecția *Scriitori străini* a Fundației pentru literatură și artă. Iar în 1966, cu aportul unei echipe de traducători din care fac parte Blaga, Pillat, Philippide, Jebeleanu, Maria Banuș, Lazăr Iliescu, Veronica Porumbacu, Doinaș, Ion Caraion ș.a., apar, la E.P.L., integrala *Elegiilor Duineze și Sonetele către Orfeu*. În ceea ce privește influențele și similitudinile lirice, Balotă aduce în discuție exemplul lui Vasile Voiculescu, ale căru *Poeme cu îngeri* „încreștinează angelismul metafizic al *Elegiilor* lui Rilke”, ambii poeți ilustrând „o ordine a nevăzutului, dialogul cu transcendentul, un exercițiu spiritual și încercarea de a depăși o gravă criză metafizică”. Similitudinile cu poezia lui Blaga se regăsesc, în opinia eseistului, în „disputa dintre ființă și neant, apocalipsismul său, angeologia sa” – identificabile în volumele *În marea trecere*, *La cumpăna apelor*, *La curțile dorului*, ca și în „obsesia necreatu-

lui” sau în „viziunea unui eros cosmogonic”. ■ În articolul *Scriitorul, conștiință a epocii*, S. Nicolae încearcă să demonstreze afilierea ideologică, prin insistența pe importanța tematicii sociale în opera unor scriitori români mai vechi și mai noi, a tuturor acestora. Pornind de la ipoteza că „scriitorul se manifestă pe plan social, în primul rând”, prin opera sa, menită a se identifica structural cu „năzuințele și idealurile poporului”, arată că „cei mai reprezentativi scriitori contemporani se apropie cu o exemplară responsabilitate tocmai de fenomenul social – cultural al epocii pe care o parcurgem”. Sunt invocați, astfel, Dumitru Radu Popescu – romanul *F*, Matei Călinescu – *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*, Eugen Barbu – *Princepele*, volumele de versuri semnate de Nichita Stănescu, A.E. Baconsky, Ion Bănuț, Teodor Crișan, Dan Mutașcu, Nicolae Stoe, Aurel Rău, Verona Brateș etc.

● [„Ateneu”, nr. 3] La împlinirea a 50 de ani de la nașterea lui Radu Stanca, Mihai Nadin semnează articolul *Mit și baladă* în care, sprijinindu-se pe sugestiile lui Claude Lévi-Strauss, dezvăluie predilecția poetului pentru marile mituri sau pentru motivele mitologiei populare prezente în opera sa sub semnul baladescului: „Balada, ca mit al sentimentului, are consistența umană unică pe care i-o conferă definitivă identificare dintre artist și operă”. ■ În *Aspecte ale narațiunii eseistice*, G. Gheorghită notează impresiile de lectură pe marginea a trei volume (Matei Călinescu, *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*, Virgil Nemoianu, *Simptome* și Mircea Ciobanu, *Epistole*) ce „ilustrează, valoric inegal, originalitatea, calitățile și riscurile” „narațiunii (prozei) eseistice”. ■ Octavian Voicu semnează două scurte recenzii: □ Prima dintre ele analizează volumul de proză *Viscol* de Ana Barbu, „o tânără prozatoare, aflată acum la a doua carte, dovedind un talent deosebit, un simț rar al prozei de analiză psihologică”. Cartea este „unitară prin atmosfera pe care o creează fiecare secvență. Ana Barbu nu se aventurează în surprinderea unor cazuri limită, ci încearcă să exploreze acele stări intermediare, incerte, dinainte de «ceva», sau după «ceva» ce ți se întâmplă în toate zilele. Tânăra scriitoare a rămas la un compartiment al vieții pe care, cum e firesc, îl cunoaște mai bine: sensibilitatea feminină, care de cele mai multe ori, nu poate străpunge rețeaua obișnuințelor dătătoare de nevroze”. □ În analiza volumului *Dulce Brigitte* de Maria Luiza Cristescu, recenzentul identifică „pagini de o intensă literatură. [...] Autoarea posedă o remarcabilă putere de a da fluiditate frazei, de a realiza un context elevat și expresiv. Dezinvoltura cu care sunt conturate personajele, glosele aproape eseistice mărturisesc o reală vocație a prozatoarei pentru analiză și introspecții. [...] Este de lăudat la această tânără prozatoare, observația fină, siguranța intuiției, ponderea și perspicacitatea cu care sunt avansate punctele de reper în întregul desfășurării epice”. ■ Constantin Călin recenzează volumul de versuri *Cadavre în vid* de A.E. Baconsky, „care constituie un punct de reper nu numai în evoluția creației autorului, ci și al liricii actuale. E dificil să estimăm de pe acum consecințele artistice ale acestei cărți, comparabilă prin

tragism doar cu volumul *Plumb* de G. Bacovia, dar suntem siguri că prezența ei alături de *Pustia* de Ioan Alexandru, *Cavalerul trac* de Ion Gheorghe și alte câteva volume, compromite poezia edulcorată, jubilația periculoasă a unor stihuitori cu har puțin, străini de epoca noastră prin minusul de sensibilitate dramatică”. □ A doua carte recenzată este *Panorama deceniului literar românesc 1940-1950* de Al. Piru: „Fără a fi complet, tabloul deceniului literar respectiv e sugestiv înfățișat. Despre destinul literar al unora dintre autorii acestui deceniu se știa foarte puțin până la apariția *Panoramei*... Criticul a scos la lumină și a prezentat cu răbdare scriitori uitați, mulți din vina mediocrității lor, alții pentru că n-au avut cine să-i releve. Atmosfera de epocă literară de tranziție, neliniștită, dramatică, (amurgul generației vârstnice, fixarea generației mijlocii, căutările generației tinere) e redată de un martor activ al desfășurării ei. În viața cuprinsă în *Panorama*... e implicat omul Al. Piru, nu numai istoricul literar, și nu e exagerat să spunem că e o operă trăită, iar într-un anume sens, tendențioasă”. □ A treia recenzie vizează romanul publicat de Al. Piru, *Cearța*, „bine primit de public, dar nu și de critică, primele comentarii fiind niște pamflete. [...] Nu vom considera, așadar, *Cearța* drept o eroare a carierei criticului Al. Piru și nici nu ne vom alătura aceluia care, prin analogii externe cu *Adela* de G. Ibrăileanu ori *Cartea nunții* de G. Călinescu, au încercat s-o minimalizeze și, totodată, să nege însușirile de narator ale autorului. Romanul – care, valoric, se situează în media romanelor bune ce se scriau la noi, în deceniul al cincilea – are o nestânjenită cursivitate și se citește cu maximă înlesnire și cu plăcere, fără a face – cum s-a susținut – concesii gustului popular”. ■ Radu Cârnelci recenzază *Delte*, de Anghel Dumbrăveanu, „un copil autentic, un liric reflexiv, bântuit de întrebările lui despre viață, dragoste, timp ireversibil, toate acestea petrecându-se aproape în exclusivitate într-o atmosferă marină. [...] Prin atmosfera pe care o creează, prin metafora obsedantă a mării-femeie, a mării-neliniște, a mării-spaimă, a mării-plecare fără întoarcere, a mării-așteptare etc., Anghel Dumbrăveanu poate fi considerat – alături de alții – ca un poet de o structură neosimbolistă, necercetată încă suficient”. ■ Constantin Ciuchindul publică *Alte câteva inedite „orale” ale lui G. Călinescu*: „Suita de inedite «orale» ce le prezentăm au fost «spuse» de regretatul profesor în cadrul obișnuitelor ședințe de sâmbătă ce aveau loc la Institutul de istorie literară și folclor din București. Ele au fost consemnate de noi în perioada anilor 1954-1960 (când cercetătorul a fost și secretar științific, calitate care i-a permis să ia notițe în vederea întocmirii proceselor verbale ale ședințelor). [...] ele se prezintă singure, dezvăluind pe deplin trăsăturile definitorii ale spiritului călinescian”. ■ În urma unui voiaj, Elena Piru semnează un articol despre *Biblioteca italiană*, instituțiile de prestigiu ale Florenței: „*Biblioteca Mediceo-Laurenziana*, cunoscută în întreaga lume prin vechime și valoarea inestimabilă a fondurilor, posedă peste 10.300 manuscrise, dintre care aproximativ 500 sunt din secolul al XII-lea, și 353 de incunabule de interes excepțional, a fost întemeiată de

Cosimo de Medici, construită după desenele lui Michelangelo, arhitectura interioară fiind realizată de Vasari și de alți arhitecți tot după schițele lăsate de Michelangelo, a fost deschisă pentru public la 1571. *Biblioteca Nazionale Centrale*, cea mai importantă din cele șapte biblioteci ale Italiei, deschisă publicului la 1747, are 24.000 de manuscrise, 3666 incunabule, cca 720.000 de scrisori și documente; bibliotecile locale *Riccardiano* și *Marucelliana*. La Milano, se vizitează *Biblioteca Ambrosiana* fondată la 1608, unde se conservă manuscrisul *Iliadei* datând din sec. III, un manuscris ce cuprinde 1700 de desene originale ale lui Leonardo da Vinci, un manuscris al lui Virgiliu, adnotat de Petrarca ș.a. La Roma, este vizitată *Biblioteca Apostolica Vaticana*, unde unul din cele trei manuscrise ale *Bibliei* considerate drept cele mai vechi, celelalte două, *Codex Sinaiticus* și *Codex Alexandrinus* aflându-se la British Museum. Colecțiile sunt numeroase și toate de neprețuit. Privesc sala catalogului, cu plafonul boltit, asemenea unui cer pictat, aplecat asupra cercetătorilor pasionați de carte și migala manuscrisului”. ■ Colectivul de redacție al revistei omagiază pe Agatha Grigorescu Bacovia la împlinirea a 75 de ani de viață. ■ O. Genaru, prezentând activitatea din *Cenacul „Lucian Blaga”*, înființat în 1967 pe lângă Casa de cultură a sindicatelor din Bacău, face și o serie de observații generale privitoare la modificarea perspectivei cititorului față de scriitor: „Altă dată, apariția unui scriitor de talent trezea brusc un interes retrospectiv față de mediul în care își dezvoltase vocația. Astăzi putem spune că scriitorul este un mare necunoscut. Cercurile literare nu mai sunt ce-au fost cândva. Au dispărut și cafenelele literare și parcă ne pare rău. Dar n-avem ce face. Boema nu mai este o atmosferă, ci un risc personal.[...]Astăzi nu mai putem vorbi de mari cercuri literare, fiindcă ele nu există, scriitorii nu mai vor să fie mentori de grupuri și generații, viața este obositoare. Marea tradiție a literaturii române a abandonat salonul literar, scriitorul își face din propriul lui scris un exil. Există, în schimb, ca o compensație parcă, foarte multe cercuri literare mici a căror activitate utilă rămâne în anonim. Spunem utilă cu toată convingerea, mai ales în cazul în care grupurile s-au alcătuit nu dint-o necesitate organizatorică, formală, ci din afinități de preocupări, de tendințe, de pasiuni.[...] În fața acestei mișcări de o extensie neobișnuită, considerăm că înfăptuim un legitim act de istorie literară prin prezentarea câtorva cenacluri care ne-au atras atenția”. ■ George Genoiu comentează textele dramatice care au primit, în urma selecției din dramaturgia anului 1969, *Premiile Uniunii Scriitorilor*: „*Viteazul* de Paul Anghel, *Tandrețe și abjecție* de Teodor Mazilu și *A opta zi dinde-dimineată* de Radu Dumitru, deși la prima vedere par a fi lucrări cu o problemă diferentiată, în realitate aparțin unui teatru al conștiinței politice, unui teatru intelectual, cu ample semnificații umane. Piese premiate exprimă cât se poate de elocvent momentul actual al dramaturgiei noastre, potențialul valoric al literaturii destinate scenei”. Recenzentul își exprimă deschis regretul că piesele românești contemporane nu sunt în atenția instituțiilor de spectacol,

nu se regăsesc, în ciuda „remarcabilei ținute ideologice și estetice”, în programele teatrelor. ■ Se publică analize literare (*Tudor Arghezi*, de Marin Cosmescu) și sinteze (*Coordonatele literaturii române vechi* de I.D. Lăudat). ■ Pimen Constantinescu traduce șase sonete, semnate de Petrarca. ■ Laurențiu Ulici prezintă o antologie, *Eva ultima* (prefațată de Edgar Papu), din proza italianului Massimo Bontempelli, „recunoscut mai ales ca autor al unei formule literare prestigioase: realismul magic” sub aspectul valorii traducerii, Ulici face, în finalul articolului, precizarea că „Deși exactă sub unghi semantic, versiunea română din proza scriitorului italian semnată de Constanța Tănăsescu păcătuiește esențial prin stil; nu este ceea ce se cheamă o traducere de scriitor, ci doar una de translator”. ■ Dragoș Vrâncianu traduce din *Le soste* (*Popasurile*) (1966) de Nino Buccellato și face o foarte scurtă prezentare a poetului italian. ■ Dumitru Alistar traduce două povestiri – *Spovedania* și *Miura* – din proza scriitorului portughez Miguel Torga, unul din scriitorii reprezentativi ai literelor lusitane contemporane. ■ Sunt publicate versuri, semnate de Maria Banuș, Radu Cârnci, Agatha Grigorescu Bacovia, Gabriela Melinescu, Emilia Căldăraru, Marta Bărbulescu, Maria Petra, Stelian Cucu, Nicolae Crețu, Gheorghe Istrate, Marcel Mureșan, Vasile Buțan, Ioan Ivan, Elena Cătălina Prangati, și proză (fragmente), de Vasile Băran.

● [„Cinema”, nr. 3] Sub titlul *Vă place sau nu vă place Brahms? devine uneori o chestiune personală*, Dorina Ungur pune întrebări, iar Nina Cassian răspunde: „- Dar, revenind la Vă place Brahms?... În cronica de care vorbesc, ceea ce m-a supărat mai mult a fost convingerea mea (secretă) că, de fapt, Ninei Cassian i-a plăcut filmul mai mult decât i-ar fi permis-o «simțul estetic» al cronicarei. În felul acesta, tonul arborat pare o încercare de anulare a propriei emoții prin argumente. [...] De ce să ne fie rușine de propriile noastre emoții? Pentru că nu sunt legalizate de critică? Pentru că nu sunt susținute de suficiente motive estetice? Pentru că F. Sagan nu are geniu? – Dar vă rog din suflet: combateți-i cu aceeași vehemență pe criticii care vă displac, dovediți subrezenia afirmațiilor lor, sau incoherența, sau lipsa de logică, sau platitudinea stilului – dar nu-i mai învinovați de «nesinceritate», în primul rând pentru că *sinceritatea* nu coincide cu *adevărul* (că, deci, e vorba de o trăsătură *etică* și nu de una care decide valoarea științifică sau artistică a unei lucrări) și, în al doilea rând, pentru că nimeni nu are aparatul radiologic necesar întru sondarea unei anatomii invizibile, ca să-și permită atât de drastice diagnostice”. ■ În *Cronica cineideilor*, Ov. S. Crohmălniceanu publică *Omul intoxicat de cinema*: „În aproape orice om zace ascunsă o lăcomie imensă de spectacol. Pentru că știm să ne-o reprimăm nu trebuie să fim prea orgolioși, și în nici un caz intoleranți. Pe fiecare dintre noi ne paște mai mult sau mai puțin primejdia să devenim poate odată intoxicați de cinematograf. Demonul nu poate fi exorcizat decât prin ironie. Urmuz ne prevenea că așa stau lucrurile în general când scria: «De vreți cu toții, în timpul nopții, un somn în tihnă să gustați/ Nu faceți

schimb de ilustrate cu cel primar din Cârliğați». De aceea prefer de a renunța că preconizez vreun tratament anume, să lăsăm viața să-și spună singură cuvântul!». ■ Maria Aldea publică nota *M. R. P.*: „Retras în Vălenii de Munte, departe de cafenele artistice, de case de creație și recreație, Miron Radu Paraschivescu este, – nu știu cum se face – întotdeauna Prezent, Aici, Acum – pe Calea Victoriei a vieții noastre culturale: el semnează aproape săptămânal în presă și, receptiv față de talentele tinere, veghează ca și ele să semneze. Iată însă că poetul *Cânticelor țigănești*, este și un ochi sensibil față de pelicula cinematografică: am citit semnătura domniei sale la rubrica *Civilizația ochiului* din revista «Teatru». Surpriza nu era de fapt chiar 100%. Cu simțul special de detectare al elementului nou în cultură, era de așteptat ca, mai devreme sau mai târziu, M. R. P. să se aplece și asupra filmului «unul dintre marii factori de civilizație a vieții moderne», cum afirmă însuși domnia sa. Felicităm – să fim sinceri – cu nițică invidie revista «Teatru» pentru că a intuit cu un minut mai devreme această nouă pasiune și a «recoltat» condeiul lui M. R. P. I-am urmărit linia elegantă a meditațiilor despre fenomenul cinematografic și «Blow-up», «concentrat la maximum de perfecțiune a filmului epocii noastre». I-am regăsit nervul, vestitul nerv, al artistului angajat – în aprecierile despre noul val socialist în cinematografia românească. Și ne-am bucurat de melodia și culoarea cuvântului – atât de rar întâlnite în considerațiile estetice». ■ Gelu Ionescu semnează *Aventurile omului care tace (III)*: „Dificultățile ecranizării nu sunt mai mici când e vorba de proză de ficțiune. Ne-am referit altă dată la proza de aventuri în stare pură și subliniam atunci că, virtual, aceasta este *singura* capabilă să treacă pe ecran fără capitale suferințe, fără vulgarizări, fără amputări și deformări. Discuția noastră e de principiu. Dar domeniul prozei de ficțiune este infinit și aventurile sunt doar o modalitate de expresie a ficțiunii. Ele țin de subiect. Aci este prima problemă a ecranizării: nu poți propune pentru ecran subiecte care nu se țin în picioare atunci când dai la o parte tot restul mesajului artistic”.

● [„Echinoc”, nr. 3] Editorialul dă glas *Responsabilității absolventului*, care este „dublă una socială și alta cu mult mai mare, morală” cu accentuarea imperativelor momentului: „integrarea în vastul proces de construcție socialistă, integrarea totală și conștientă, acesta este unul din imperativele timpului și tinerii absolvenți au datoria de onoare să-l îndeplinească”. ■ Rubrica *Estuar* propune, sub pana lui Petru Poantă, o analiză pe text a unui poem, aici poemul *Să lăudăm* a lui Ion Pop. ■ Cronica literară o dedică același Petru Poantă studiului lui Adrian Marino, *Modern, modernism, modernitate*. □ Pagina de poezie este susținută de Ștefan Damian. Acestuia i se alătură prin diferite colțuri ale revistei Mircea Muthu, Petre Ciorobea și Cristian Tău. □ Poeții traduși sunt: George Bacovia în franceză (de Nina Șovărășteanu) și Boris Pasternak în română (de Alexandru Olar). ■ Ion Matei Mureșanu evidențiază *Coordonate ale fantasticului* în proza lui A.E. Baconsky. ■ „Echinoc” regizează o convor-

bire amicală între Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, D.R. Popescu, Radu Boureanu, N. Carandino, Aurel Rău și moderatorul din umbră, Ion Pop. Tematica este rolul, rostul și problemele (de difuzare) cu care se confruntă revista clujeană. Personalitatea marcantă a convorbirilor este Zaharia Stancu care refuză, din start, apelativul de „maestre”, acceptându-l numai pe acela de „tovarăș”. Convorbirea se termină în ton confesiv, prin intervenția lui Zaharia Stancu care prezintă laudativ activitatea culturală și critică a lui Eugen Lovinescu și ajutorul dat de acesta impunerii a numeroși scriitori, fără a cărui suport mulți ar fi rămas niște iluștri necunoscuți: „Nu am cunoscut, în cei aproape cincizeci de ani de când fac literatură și trăiesc în București, un alt om care să poată să consume atâta literatură, ca acest Eugen Lovinescu. E cel mai mare merit al său. El a lansat zeci de scriitori – și eu pot să spun cu mâna pe inimă că, fără existența cenaclului «Sburătorul», o scriitoare cum a fost Hortensia Papadat-Bengescu nu ar fi existat în literatura română pe înalta treaptă pe care ea se află. Scriitori ca Brăescu, Ion Călugăru, poeți nenumărați există în literatura română pentru că acest om a existat și pentru că și-a ținut, în fiecare zi de lucru, ușa deschisă”. □ Tot din discursul confesiv al lui Zaharia Stancu aflăm că a fost studentul lui Mihail Dragomirescu cu care și-a dat licența și în plus: „Dragomirescu a fost unul din criticii literari cei mai generoși din câți am cunoscut. Cenaclul lui literar începea la ora opt și jumătate seara, sâmbăta, în locuința lui, lângă parcul Libertății. Veneau acolo 15-25 de tineri scriitori, printre care și bătrânul care vă vorbește aici”. ■ Dinu Flămând continuă seria tabletelor de la rubrica *Însemnările lui Lafcadio*. ■ Un inedit epistolier al învățatului director al Bibliotecii Academiei Române, Ion Bianu, ne întâmpină la rubrica «arhivă», consemnat de C. Mircea. ■ Vicențiu Iluțiu meditează asupra biografiei lui André Gide, dezvăluindu-i etica și concepția senzualistă asupra literaturii, meditație provocată de *Les nourritures terrestres*. ■ *Reconstituirea*, filmul lui Lucian Pintilie, reține atenția cronicarului cinefil, și anume Flaviu Damian

● **[„Familia”, nr. 3]** Gheorghe Grigurcu scrie o cronică la volumul *Poemele lui Balduin de Tyaormin* de I. Negoțescu în care evidențiază „aspectul de jurnal” al liricii autorului, consemnat și de Șt. A. Doinaș. „Poezia emană un sunet pur. Elementele explicative au fost riguros suprimate printr-un regim intelectual sever, preocupat să asigure doar frăgezimea înfloririi poetice degajată de orice ingerință. [...] Lirica lui I. Negoțescu se desfășoară dintr-un ghem lăuntric de tensiuni estetice, aflate încă într-o fază de «sincretism». Cea mai puternică dintre ele e fără îndoială obsesia picturală. Poetul (care practică și pictura) trăiește culoarea cu o voluptate neascunsă, ca pe o rădăcină a însuși limbajului poetic”. Constituită adeseori din „efecte cromatice”, poezia lui Negoțescu este alcătuită și din imagini care pot fi înțelese doar dacă este acceptată „convertirea abia sugerată la vegetal a fapturii umane”. „Sub soarele esteticului trunchiul senzual al liricii lui I. Negoțescu odrăște lăstari puri,

cu forme fantastice, în aerul de candoare pe care orice efort artistică autentică o degajă”. □ O altă cronică semnată de același Gh. Grigurcu se referă la volumul *Modern, modernism, modernitate* de Adrian Marino, care, printr-o „tehnică raționalistă, derivând din natura temperamentală și cerebrală a autorului”, își „găsește un mediu ideal de manifestare” în „lipsa de rigoare și de acuratețe în folosirea conceptelor de teorie literară, inevitabilă până la un punct publicisticii. Spirit igienic, acesta resimte confuzia ca pe o insanitate, ca pe un motiv nu numai de insatisfacție intelectuală, ci și de iritare intimă. Dar ceea ce ar constitui la altcineva obiectul unor note, al unor precizări marginale făcute în contul unei activități «majore», devine la tenacele și laboriosul cercetător însuși scopul unor lucrări întinse, impresionante ca gândire, documentare și organizare. Nu s-a născut oare *Introducere în critica literară*, după chiar mărturia autorului, «din necesitățile unei simple polemici de presă?» Nu avem suficiente cuvinte de laudă pentru probitatea unei conștiințe care pornește de la punctele originare ale disciplinei, făcând nu numai o operă superior pedagogică, dar oferind un teren solid întregii cercetări în domeniul respectiv. [...] Lucrarea despre «modern, modernism, modernitate» reprezintă o exemplară demonstrație de luciditate, de gândire analitică stringentă, menită a risipi negurile unor accepții eronate sau parțiale. Oferind o «sinteză reală între analiza semantică și perspectiva istorică» ea se constituie într-un act de demistificare virtuală, de respingere a erorilor posibile, dar și de construcție efectivă, eșafodaj ingenios și suplu, redus la o strânsă funcționalitate teoretică, al unei concepții asupra fenomenelor studiate”. □ Culegerea de cronici literare *Generație și creație* a lui Mircea Martin „probează”, în opinia lui Gh. Grigurcu, „legitimitatea critică a cronicii”. Volumul de debut al autorului „are o implicită semnificație polemică. Acolada «generației» care unește capitolele este o simplă convenție neangajantă, un pseudonim al actualității oficiului de cronicar literar. Căci pe de o parte destule nume de o pondere mai puțin egală cu a unora dintre cele înscrise în sumar sunt omise, pe de altă parte, doar reprezentanți ai unei generații socotite astăzi «medii», pentru a mai putea urmări o «unitate» a materiei, de altminteri inutilă. Neavând în față o cercetare cu veleități sistematice, ne interesează coerența interioară ca rezultat nemijlocit al scriiturii. Din acest punct de vedere avem a urmări personalitatea criticului ca obiect principal al lucrării sale, odată ce materia asupra căreia se aplica – literatura la zi – e un dat obiectiv, selecția pe care o face un cronicar nu e, de altfel, totdeauna așa cum se crede, rodul unor diabolice calcule! Neputând cuprinde totul, așa cum ar năzui, criticul actualității alcătuiește «fișe ale devenirii» pentru contemporani, dar și pentru sine, într-o dezordine inevitabilă, ca semn al vieții. Nu credem prin urmare că i s-ar putea imputa lui Mircea Martin înlăturarea cu bună știință, echivalând cu o condamnare în contumacie, a unor tineri autori de reputație. Însuși titlul și sumara organizare a volumului ar putea fi un truc editorial sau menit a preîntâmpina puritanismul unor confrăți care gustă doar în secret «frivolitatea»

cronicii detestate!”. Se observă că „mai degrabă un contemplativ decât un combatant, Mircea Martin produce impresia unui virtuoz, convingând mai mult prin calitatea eufonică, prin frumusețea desenului melodic (ceea ce nu e puțin lucru!) decât prin sagacitatea demonstrației. Nevoind a altera puritatea timbrului, criticul evită disputa. Verosimilitatea criticii sale stă aproape exclusiv în ținuta ei estetica, adică similiaristică. Demonstrația ideologică e curată sau, în cel mai rău caz, redusă la strictul necesar. Verva care o însoțește îndeobște e înlăturată ca inutilă și de aceea pagina critică a autorului emană un aer de reculegere. Acesta e un indiciu al scufundării în adâncul muzical al emoției critice. Autorul cere să fie, crezut pe cuvânt, singura garanție pe care o poate oferi fiind gravitatea caligrafică a afirmațiilor”. ■ Oprindu-se asupra volumului semnat de S. Bărbulescu, *Comentarii critice*, Gh. Bulgăr consideră nedreaptă „ostilitatea unor cronicari grăbiți” care au luat în discuție doar lipsurile cărții. I se apreciază, încă de la început autorului, includerea unor cercetări literare și stilistice, „aducând în actualitate teme și autori priviți dintr-un unghi de vedere personal”. Este vorba de articolul despre activitatea de critic literar a lui Tudor Vianu, în care apar informații „precise, uitate în noianul materialului acumulat de decenii, repuse acum în circulație pentru a contura activitatea multilaterală a eruditului gânditor și scriitor”. „În articolul său, S. Bărbulescu are meritul de a sublinia unele note specifice ale concepției critice, fapt remarcat de Tudor Vianu însuși într-o scrisoare încă inedită în care aprecia articolul lui S. Bărbulescu drept «o foarte bună sistematizare de material». La fel, pentru Al. Philippide sunt conturate unele trăsături fundamentale ale scriitorului într-o sinteză instructivă, utilă pentru configurarea unei epoci literare. Este de reținut explicația substanței meditative a poeziei lui Philippide; absența notei erotice este specifică acestei meditații. Un masiv studiu, de câteva zeci de pagini, se ocupă de «arta și literatura în concepția lui Al. Dima», configurând orientarea, mijloacele de investigație, scara valorilor și resursele stilistice ale unuia erudit cercetător al creației artistice autohtone, pe care nu o dată le explică situându-le în contextul evoluției conceptelor europene despre creație și progres. S. Bărbulescu a făcut și aici o sinteză personală, sistematică, în orice caz nouă, pentru că cercetătorii, criticii contemporani nu se apropie prea des de confrății lor istorici literari, chiar dacă experiența și cărțile acestora sunt apreciate de cititori”. Gh. Bulgăr notează studierea, „în structura lingvistică a operei” lui Agârbiceanu, Beniuc, Labiș. „Consemnarea particularităților de limbă, de lexic, a formelor aparte de sintaxă și stil nu este o operație curentă în critica noastră, care, cu toate sugestiile de multe ori exprimate nu se ocupă de problemele filologice, cu excepția unor analize critice, în care puțini critici, elevi ai lui Vianu sau Călinescu, semnalează particularități de vocabular și de gramatică construcții noi, pentru a spori forța stilistică a contextului inedit”. Se mai evidențiază studiul, „de certă noutate” consacrat poeziei lui Simion Stoilnicu, aprecierile asupra poeziei memorialistice a lui Lucian Blaga, precum și

comentariile asupra poeziei lui Ioan Alexandru. Deși „inegal”, volumul *Comentarii critice* oferă o „bună orientare asupra valorilor durabile și ale literaturii noastre”. ■ Este publicată a doua parte a studiului *Elemente expresioniste în poezia românească* de Ov. Cotruș, care analizează „influența structuratoare a expresionismului german în poezia lui Blaga și Aron Cotruș”, în vreme ce „în opera altor poeți deslușim doar ecouri intermitente ale contactului lor cu această experiență artistică”. ■ Apariția acestui număr este marcată și de publicarea unui supliment de etnografie și folclor intitulat „Șezătoarea”. În paginile ei, se pot citi balada populară, *Iancu*, doine, cât și o serie de îndrumări pentru culegătorii de folclor.

● [**„Iașul literar”, nr. 3**] În acest număr din luna dedicată femeii, accentul tematic cade pe *Lirica feminină*, unde sunt reproduse versuri din poete precum Maria Banuș, Ana Blandiana, Constanța Buzea, Nina Cassian, Gabriela Melinescu, Veronica Porumbacu, Mircea Radu Iacoban, Ana Mășlea, Maria Petra, Georgeta Iftimie și N.V. Turcu. La secțiunea *Debut* apar cu poezii Anca Ovanetz și Carmen Văraru. ■ La secțiunea *Comemorări* apare articolul *Hortensia Papadat-Bengescu*, scris de Const. Ciopraga, împlinindu-se 15 ani de la moartea autoarei. Autorul consideră că romanele ei sunt o bornă a romanului românesc citadin și a celui de analiză, de la viziunea inovatoare „până la așezarea în pagină”, având „ca impuls germinativ o mare sensibilitate pentru realitățile sufletești invizibile”. Autorul analizează pe rând romanele din ciclul *Hallipilor* din punct de vedere tematic (erotism, existența societății românești, destinul familial etc.), structural, al construcției personajelor și al relațiilor dintre ele. Autorul ajunge la concluzia că așa cum Leonardo da Vinci înseamnă *Gioconda*, Hortensia Papadat-Bengescu înseamnă *Concert din muzică de Bach*, iar întreg ciclul se pretează la comparații „cu romane de tipul *Climate* de André Maurois” sau cele ale lui François Mauriac ori Maurice Druon. ■ La *Cronica literară*, Liviu Leonte scrie despre cartea lui Petru Popescu, *Prins*. Romanul are ca temă moartea obsedantă și preia elemente din primul volum, *Moartea din fereastră*. Proza lui demonstrează o „autentică vocație speculativă” și este scrisă foarte epic, cu o doză eseistică, iar „percepția realistă” se întrepătrunde cu fantasticul. ■ Ștefan Oprea scrie o *cronică dramatică* pentru piesa lui Mircea Radu Iacoban, *Tango la Nisa*, care a fost și pusă în scenă la Teatrul Național „Vasile Alecsandri”. ■ *Mișcarea ideilor*: Radu Negru scrie despre *Umanismul în concepția lui Lenin*, iar Tudor Chideanu, *Individualitate și individualism*. ■ *Limbă și stil*: D. Irimia scrie despre *Gramatică și poezie*, realizând o analiză stilistică a unor versuri pe problema încălcării normelor limbii, care poate fi generatoare sau nu de expresivitate. ■ *Comentarii*: Daniel Dimitriu consemnează *Două debuturi: Fructul apei*, de Ana Mășlea și *Prințul nisipurilor*, de Mircea Filip. Zaharia Sângeorzan scrie *N. Iorga – istoric al literaturilor romanice*, personalitate care „a favorizat punerea în practică” a teoriei sincronismului (cu excepția literaturii de avangardă), însă are rețineri în

privința operei lui Baudelaire. Textul discută cartea lui N. Iorga, *Istoria literaturilor romanice în dezvoltarea și legăturile lor*, punând operele clasice romanice într-un „proces de relație, de afinități și gândire latină”. ■ **Recenzii:** □ Haralambie Țugui scrie despre volumul de poezii al lui Aurel Gurghianu, *Ascult strada*: versurile stau „în penumbra expresionismului”, are accente epice, iar reproșul este nota discursivă, descriptivă a poemelor. □ C. Ciolca recenzează Ovidiu Genaru, *Țara lui Pi*, care propune teme complementare erotismului din *Nuduri* (1968): misterul, senzația, dorința. □ Constantin Coroiu prezintă cartea lui George Alboiu, *Cel pierdut*. Acest volum de poezie se inspiră din tradiția populară, deși nu este „o poezie a mitului”. Tema principală a volumului este „spaima dusă până la groază, care generează la rândul ei groaza”. □ Dan Anghelescu scrie despre *Sonete mute*, aparținând lui Ion Crânguleanu: „se poate vorbi de un sentiment al naturii, de un veritabil suflu dionisiac care bânuie și agită contururile transparente ale desenului său liric”. □ Volumul de poezii *Repaose*, de Ion Murgeanu este recenzat de C. Constantin: „scrie o poezie mai gravă, mai tulbure, în fond mai complexă decât odinioară”. Despre acest poet scrisese și G. Călinescu în *Cronica optimistului*. □ *Povestiri oarecum ciudate*, de Mircea Marian sunt prezentate de Al. I. Friduș. Ele nu sunt inedite din punct de vedere tematic, însă „câștigă cititorul prin infuzia de duioșie oferită retrospectiv de finalurile de efect sau soluțiile de irealitate învăluitoare și rezonabilă”. □ Gheorghe Andrei scrie despre *Pomele* lui Ion Ghimbășanu, o carte de debut a unui scriitor septuagenar. □ Marcela Anton recenzează cartea Mihaelei Hașeganu, *Întrebări pentru examenul de maturitate*. Volumul însumează poeme pe tema adolescenței și a vieții sociale dintre blocuri. Cel mai interesant poem este *Jurnal New-Yorkez*, cu un colorit aparte, „un fel de frescă emoționantă cu străzi, case și oameni”. □ D. Florea-Rariște prezintă *Întoarcerea lui Făt-Frumos*, scrisă de Silviu Rusu. Acest volum de poeme se inspiră din concepția populară despre lume și din practicile păgâne. □ *Generație și creație*, scrisă de Mircea Martin este recenzată de Al. Andriescu, el afirmând că este o carte care va trece proba timpului, ceea ce s-a și întâmplat. Este apreciat demersul de a merge „la esența operei”, fără „să plutească grațios, dar fără eficiență, în jurul ei” și faptul că „propune dezinvolt propria-i viziune, propria-i structură, ignorând, se pare, deliberat, opiniile confrăților de breaslă”. □ V. Constantinescu prezintă *Teatrul* lui Sofocle, în traducerea lui George Fotino. □ Petruța Spânu scrie despre cartea *Baudelaire*, a lui Jean Paul Sartre. □ Noemi Bunescu îl are în vedere pe Carlo Emilio Gadda cu romanul polițist *Încurcătura blestemată din strada Merulana*. ■ La secțiunea *Ecran liric* apare un poem de Jacqueline Hondermarcq tradus de George Popa, în rubrica *Ecran liric belgian*, făcând parte din grupul de poeți suprarealiști „Fantasmagie”. □ La rubrica *Ecran liric american* sunt traduse de către Mircea Bucurescu poezii de Lewis Warsh, Michael Venetsov și James Tate.

● **[„Luminița”, nr. 3]** Cuprinde un text tip „amintiri din copilărie”, *Buchetul de flori* de Ana Blandiana, dar și „serialul” *O familie de pelicani* de Radu Boureanu.

● **[„Lupta de clasă”, nr. 3]** Radu Pantazi omagiază evenimentul *Centenarul nașterii lui V.I. Lenin*, în textul *Criterii leniniste de interpretare a curentelor de gândire contemporane*: „Profund bogată, cu valențe multiple, opera lui Vladimir Ilici Lenin oferă cercetătorului marxist al istoriei ideilor criterii metodologice de o deosebită valoare pentru înțelegerea și aprecierea curentelor de gândire, variate și contradictorii, care se manifestă în lumea contemporană”.

■ Despre *Sinteza și dinamica valorilor în literatura actuală* notează Vasile Nicorovici: „Sinteză, criteriu, valoare – iată un triptic de noțiuni strâns corelate, ce vor reveni des în cursul acestui articol, dedicat unor aspecte ale literaturii noastre. Intenționăm, mărturisesc, mai de mult timp să-l aștern pe hârtie, îndemnat la această lucrare de o sumă de observații referitoare la manifestările literare curente, nu de puține ori contradictorii, precum și mai ales din nevoia interioară (care, cred, nu e numai a mea) de a desprinde dincolo de acesta niște sensuri fundamentale. Căci de vreme ce literatura, ca orice activitate a spiritului, este căutare și creație, ea se configurează totuși între jaloane estetice, sociale și istorice, care se cer numite”.

● **[„Orizont”, nr. 3]** Numărul stă sub semnul celebrării *Centenarului nașterii lui Lenin*, iar Mihai Ziman semnează primul articol *prodomo Lenin și arta*. Următoarea contribuție pedalează pe aceleași idei partinice, sub pana lui William Marin, într-un articol intitulat *Contribuții la istoricul răspândirii ideilor leniniste în Banat*. □ Poezia este arondată și ea cultului personalității lui Lenin și pentru a sublinia acest lucru este realizată o selecție de poeți din diferite țări (U.R.S.S., S.U.A., Mexic, R.D. Germania, India, România), pătrunși de importanța revoluționarei personalități: „Măreț trece Lenin prin miezul de zi/ Și nimeni nu poate din drum să-l abată -/ De parcă poliție și-armată n-ar fi,/ Nici cordoane de sârmă ghimpată” (Langston Hughes – S.U.A.). □ Pe aceeași monedă este bătută și poezia lui George Păun și Al. Popescu-Negură. ■ Lui Grigore Popiți i se consacră de către Al. Jebeleanu un articol festiv și evocator, cel sărbătorit împlinind 70 de ani, și i se acordă spațiu tipografic pentru poezia scrisă de-a lungul timpului, mare parte cu tematică și prozodie de origine folclorică. □ Un spațiu similar, de revărsare lirică, i se acordă și poetului Dușan Petrovici. ■ Dana Dumitriu ne introduce în universul literaturii feminine, prezentând lucrările Henriettei Yvonne Stahl, Cellei Serghi, Georgetei Canciov, Luciei Demetrius, Ioanei Postelnicu, Alicei Botez și Anișoarei Odeanu într-o sinteză intitulată *O tendință a prozei feminine – autodizolvarea*. □ Sinteza critică este urmată de un medalion liric feminin în capul căruia figurează Constanța Buzea (dintr-un pluton de nouă poete). ■ Alexandra Indrieș reunește comparatist, sub motivul structural al jocului, două opere literare extrem de diferite între ele *Jocul cu mărgelile de sticlă* a lui Herman Hesse (în traducerea

lui Ion Roman, 1969) și *Ingeniosul bine temperat. Dicționar onomastic* de Mircea Horia Simionescu. ■ La literatura universală, atenția ne este direcționată spre proza lui Julio Cortazar, într-un studiu semnat de Andrei Ionescu. ■ Prima cronică literară îi aparține lui Cornel Ungureanu și dezbate cartea-memorial *Vântul și ploaia* a lui Zaharia Stancu. □ Ion Maxim se ocupă, în a doua cronică, de versurile poetului Ion Horea din volumul *Calendar*, iar a treia cronică este construită de Șerban Foarță *În jurul Cântecelor țigănești*, prilejul fiind publicarea a două volume din *Scrieri*, E.P.L., 1969, ale lui M.R. Paraschivescu, din care cităm: „De fapt, raporturile dintre arta lui Miron Radu Paraschivescu și «filosofia» lui sunt mai ambigue decât se bănuie, după cum însăși noțiunea de «țigănie» e una ce dezvoltă sensuri, oarecum, polare. Mai bine zis, există două «țigăanii», în *Cântice*, cărora le și corespund două moduri poetice: unul *liric*, grație căruia poetul *se exprimă*, paradoxal, nu ca ins, ci ca artist amator de *kitsch*-uri, de *vieilleries*, de naivisme în felul picturii Vameșului Rousseau; celălalt *obiectiv*, care *exprimă* o lume (particulară, așijderi *Isarlikului* barbist, dar devenind însăși metafora existenței noastre)”. ■ La cronică limbii, Ștefan Munteanu etalează distincția lui Roman Jakobson dintre limbajul poetic și limbajul standard în studiul *Limbajul poetic – o altă limbă?* ■ O noutate este rubrica „blocnotes cinematografic” inițiată de Sorin Titel într-un comentariu cu titlul *James Dean sau stigmatul singurătății*. ■ Pe ideea înfrățirii dintre scriitori de nații diferite și în seria de documente ale istoriei literare, Ion Neață scrie despre încrucișarea destinelor a doi poeți: Octavian Goga și Ady Endre, iar Mircea Handoca se întoarce pe urmele unei talentate poetese a plaiurilor bănățene, Cora Irineu. ■ Cărțile și revistele supuse atenției publicului cititor sunt: Veronica Porumbacu – *Drumuri și zile*, proză (recenzent Simion Bărbulescu), Gabriela Melinescu – *Bobinocarii* (recenzent Eugen Micu), revista „Limbă și literatură” nr. 21 și revista „Ramuri” care, sub conducerea lui Al. Piru, „a devenit o publicație excepțională” (recenzent V. Ganea).

● [„**Presa noastră**”, nr. 3] Nicolae Dragoș publică articolul *Lenin și presa* la aniversarea centenarului nașterii lui Lenin: „[...] o publicație nu este rodul unei atitudini arbitrare, ea nu poate rămâne surdă la marile confruntări ale epocii. Lenin s-a declarat în permanență împotriva teoriilor, «autonomiei», «independenței presei», situării ei în afara intereselor de clasă, de aici și condiționarea socială a existenței presei, legarea ei de o realitate concretă, specifică, de o tradiție anume, înțelegerea nuanțată a relației, la un moment istoric dat, dintre presa internațională și presa diferitelor popoare. Dialectician profund, strălucit om politic și de acțiune, Lenin a văzut cu claritate, în presă, un instrument de luptă și a știut să facă din ea o armă de luptă. Trei concluzii mi se par a se impune pregnant în ceea ce privește atitudinea leninistă în estimarea rolului de importanță istorică a presei: prima, aceea prin care se cere apreciată presa ca o armă de luptă; a doua – a necesității ca presa de partid să rămână ferm consecventă programului partidului comunist și, prin aceasta, sie însăși, să nu ignore

programul precis formulat, pentru a nu deveni adversara rațiunilor care i-au dictat apariția (de aici, și cerința lui Lenin ca ziarul – pentru a putea să-și îndeplinească rolul de militant pentru o cauză clară, precisă, de militant pentru un viu schimb de opinii pe platforma ideologică și politică a partidului – să nu se transforme într-un depozit de concepții opuse programului ce și l-a propus; de aici, cerința unei identități de vederi între ideile colaboratorilor și programul publicației la care colaborează); iar a treia concluzie – aceea de continuitate fără de care nu se poate explica și înțelege o evoluție. [...] Era mai mult decât firesc ca după victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, Lenin să se ocupe îndeaproape de activitatea presei. Din lectura numeroaselor articole special dedicate presei, ori din multele referiri incidentale, se desprinde ideea ca el vedea presa ca o instituție politică vie, receptivă la nou, situată în avanpostul luptei pentru înfăptuirea ideilor revoluției. În 1921, va spune cu îndreptățire: «am început să facem din ziare un instrument pentru luminarea maselor, pentru a le învăța să trăiască și să-și construiască economia lor fără moșieri și fără capitaliști». Niciodată Lenin nu a privit activitatea presei ca pe un proces ajuns la perfecțiune. El a cerut cu consecvență din partea ziarelor spirit realist, intervenții utile societății, un continuu efort de înnoire. «Prea mult loc se rezervă agitației politice pe teme vechi – trănăneli politice», va scrie în 1918, în articolul *Despre caracterul ziarelor noastre*, «extrem de puțin loc se rezervă zidirii vieții noi, faptelor și iar faptelor în această privință». ■ Victor Bârlădeanu în *Cronica publicisticii* recenzează volumul de însemnări de călătorie *Cu bricul «Mircea» în jurul Europei* de publicistul și prozatorul Ion Aramă.

● [„**Ramuri**”, nr. 3] Apare un articol despre Constantin S. Nicolăescu-Plopșor scris de Al. Cerna-Rădulescu. ■ Angela Botez publică un articol despre spiritul filozofic al lui Bertrand Russell. ■ Titus Bălașa semnează articolul *Câteva probleme ale concepției lui Georg Lukács despre literatură și artă*. Concepția lui G. Lukács pleacă de la tezele filozofiei marxiste. ■ Mihai Novicov publică *Misterul „Călinescu”*, un articol care punctează, folosind exemple, cât de puternică s-a dovedit a fi personalitatea criticului literar: „Ca să se realizeze, trebuia să-și orienteze eforturile doar într-o singură direcție – să dezvăluie în tot ce face cât mai mult din propria personalitate”. Se comentează situația în care Mihai Novicov a scris un comentariu critic despre *Scrinul negru*, în „Luceafărul” (octombrie 1960), care a stârnit o reacție destul de puternică din partea lui Călinescu. Inițial a aprobat finețea comentariului, după un timp urmând să afirme: „Ascultă, Novicov, acolo în articolul ăla ai scris despre Ioanide că e prea plin de propria personalitate și așa mai departe. Degeaba crezi că pe mine poți să mă duci... Mi se pare numai de formă despre Ioanide ai scris, însă de fapt pe mine m-ai avut în vedere...”. Sunt descrise și alte situații din activitatea de critic, dar și de profesor universitar a lui Călinescu. □ Printre poeziile acestui număr se află Victor Eftimiu. □ Un fragment intitulat *Primăvara la Lunca – Motrului* semnează Elena Iordache-Streinu. ■ În *Criti-*

ca ideilor literare Adrian Marino scrie despre *Distanța lirică*. Lirism înseamnă „autocontemplarea autoexprimării. Cu cât eu-ul poetic se îndepărtează mai mult de cel empiric, cu atât lirismul devine mai intens. Există mai multe trepte ale autocontemplării”. Eul poetic poate lua distanță față de orice tip de idee, în oricare dintre ipostazele sale: „subiectiv – inconștient, pur, spontan; subiectiv – conștient, autoreflexiv; obiectiv – conștient, pragmatic”. ■ În *Cronica literară*, Al. Piru scrie despre poezia lui Cezar Baltag. Volumul de debut *Comuna de aur* (E.S.P.L.A., 1939) nu aduce nimic inovator. În *Vis planetar* (E.P.L., 1964) se constată un progres, atât formal, cât și ideatic. Volumul *Răsfrângeri* (E.P.L., 1966) dă adevărata măsură a talentului său. În volumul din 1969, *Odihnă în țipăt* (Ed. Tineretului) regăsim un stil oracular. „Continuă înlocuire a termenilor proprii prin abstracții [...] este prea complicată și fastidioasă, dar poetul este neîndoios capabil de metamorfoze viitoare”. ■ M. Beșteliu scrie despre volumul lui Teodor Vârgolici: *Retrospective literare*. Teodor Vârgolici este considerat o individualitate bine conturată în domeniul istoriei literare. Este apreciat studiul *Ecourile lui Béranger în literatura română din secolul al XIX-lea*, pentru spiritul analitic și riguros. În ceea ce privește contribuțiile despre Eminescu, I.L. Caragiale sau Arghezi, acestea nu păstrează aceleași caracteristici, ci sunt, mai degrabă, comentarii ale unor „știri bibliografice” (*Scriitori: Mihail Eminescu și presa socialistă, O scrisoare inedită a lui I.L. Caragiale, Tudor Arghezi, prietenia cu Gala Galaction*). □ În aceeași rubrică, G. Gheorghită scrie despre volumul *Literatura de frontieră* a lui Silviu Iosifescu. Una dintre cele mai rezistente secțiuni ale cărții este capitolul despre memorialistică și autobiografie, unde aduce exemple din literatura universală, cu precădere franceză (Simone de Beauvoir, Gide). □ George Gibescu semnează a treia recenzie a rubricii, referitoare la volumul *Critice* al lui Marin Mincu. Se au în vedere operele scriitorilor cu un „program estetic” (Ion Barbu, Dan Botta) și „de formatori” (Eminescu, Macedonski, Pârvan, Blaga). Paginile scrise despre Barbu sunt substanțiale. Sunt semnalate și câteva mici „scăpări”, legate de o dispută dintre Barbu și Arghezi („Ideea europeană”, 1 nov. 1927, 1 dec. 1927 și „Adevărul literar”, dec. 1927), precum și de comentariile asupra operei lui Al. Philippide. ■ În *Studii. Mărturii. Documente*, articolul *Probleme de folclor*, despre poezia populară, semnat Constantin Chioralia. □ În aceeași rubrică, D. Petrescu scrie articolul *Eminescu și Goethe*. Eminescu „stabilește relații strânse în cultura unei epoci, în care este inclusă și arta acesteia pe de o parte și moralitatea ei, pe de altă parte, precum și între cultura și moralitatea individului”. Se consideră că aceste idei ar fi putut să provină din partea unor scriitori germani ca Wincklemann, Schiller, Hölderlin, Goethe și alții. Se încearcă o paralelă între poemul lui Eminescu, *Odin și poetul și Faust*. ■ Ov. Ghidirmic semnează *Exegeze eminesciene (V)*. Se afirmă autoritatea criticii maioreștiene în cazul operei lui Eminescu, precum și „nuditatea” postumelor eminesciene, care „dau de fapt imaginea de amploare a liricii și a geniului

eminescian”. Comentând antumele de pe poziția postumelor și invers, Călinescu „propune o critică fragmentară și circulară”. Ion Negoïtescu aduce un spirit nou în critica operei eminesciene, propunând o critică „sistematică”. „Ion Negoïtescu este în peisajul criticii literare actuale cea mai puternică structură barochistă, tipul artistului de atelier, stăpânind bine alchimia limbajului, cu toate că uneori stilul suferă de bombasticism”. □ Cornel Cârstoiu scrie despre *La Tudor Vladimirescu*, poem patriotic semnat Șt. O. Iosif, apărută în *Carnetul studentului gorjan*. ■ Matei Alexandrescu în dialog cu scriitorul Mihnea Gheorghiu. ■ Gabriela-Maria Pinteă analizează *Structura povestirii la Panait Istrati*. În cazul operei lui Istrati, actul narării reprezintă un motiv literar, iar introducerea, „punerea în scenă” a narării constituie un adevărat spectacol. Nu se trece cu vederea succesul pe care povestirile lui Istrati l-au avut în Franța. ■ În *Confluente*, A. P. scrie un articol despre poezia lui François Villon. ■ Eugen Negrici semnează articolul *Expresivitatea involuntară*, referitor la caracterul expresiv al limbajului din cronicile din literatura veche. ■ C.D. Papastate elogiază *Teatrul lui Eugen Ionescu*. Sunt trecute în revistă recunoașterea pe care o primește Ionescu din partea Academiei Franceze, precum și evoluția sa la Paris, încurajat de Jean Anouilh și André Rossin. „Teatrul lui Eugen Ionescu prezintă o notă distinct critică. El combate clișeele și convenționalismul din vorbirea cotidiană, automatismele prezente atât de frecvent la anumite categorii sociale; denunță absurdul și conformismul micii burghezii universale; sub masca râsului și a burlescului te invită la o profundă meditație asupra condiției umane”.

• [„Secolul 20”, nr. 3] Primul articol al revistei este *Lenin: Cultură în revoluție*, de Dumitru Ghișe și atenția este centrată asupra scriitorului popularizator. □ Același autor redactează și *Elogiul creativității* în care anunță sărbătorirea a 100 de ani de la nașterea lui Lenin. Fostului conducător i se recunoaște meritul pentru propagarea leninismului, „o expresie adâncă, multilaterală, vie de gândire creatoare”. □ Miron Constantinescu, în *Drumul unei generații*, empatizează cu responsabilitatea apăsătoare a poporului muncitor din Ardeal în conflictul dintre partidul de dreapta și cel de stânga. Acesta afirmă că după o lectură repetată a înțeles *noutatea și profunzimea* gândirii marxiste. □ În secțiunea *Omul care ne-a apropiat viitorul*, sunt publicate omagii ale scriitorilor în amintirea lui Lenin. Dintre cei care scriu, îi menționăm pe Bernard Shaw, Heinrich Mann, Romain Rolland și pe V. Șklovski. □ Tamara Motiliovă, în *Lenin și scriitorii din apus*, evidențiază influența politicianului revoluționar în conștiința scriitorilor. □ Apar poezii a căror temă centrală este imaginea eternizată a liderului comunist: Willam Carlos William – *Portret proletar*, Dino Campana – *Geamlăcul*, Konstantinos Kavafis – *Orașul* și Jure Kaštelan – *Jelania pietrei*, în transpunerea în limba română de Petre Stoica și D. Marian. □ Sunt prezentate fragmente de teatru politic din piesa *Don Quijote eliberat* de A.V. Lunacearski traduse de Igor Block. ■ Ștefan Aug. Doinaș

redactează o sinteză a dramaturgiei lui Peter Weiss *Teatrul agitatoric al obiectivității*. Teatrul lui Peter Weiss evoluează de la categoria *imediatului* la aceea a *viitorului*. În crearea de „artă angajată”, Weiss a avut o implicare neutră, detașată, cu o urmă de regret pe fundal, a renunțat și la estetismul literaturii și s-a aplecat „asupra documentului”. □ În rubrica de proză este prezentată nuvela *Funeraliile lui Mama Grande* de Gabriel García Márquez, în transpunerea în limba română, cu studiu introductiv, de Laurențiu Silavian. ■ Ultimul articol este *Corespondența londoneză a lui Lenin cu o prietenă a literaturii române*, semnat de Andrei Brezianu. Este vorba de un “schimb de scrisori” între Lenin și Sylvia Pankhurst.

● [„Steaua”, nr. 3] La *Convorbirile „Steaua”*, desfășurate la Facultatea de Filologie a Universității din Cluj, participă Iosif Pervain, Adrian Marino, Ion Vlad, Leon Baconsky, Liviu Petrescu, iar din partea redacției, Mircea Tomuș care, propunând ca tema discuției să fie istoria literară, o „orientează [...] pe două direcții mai importante, una teoretică și una practică”, pentru „definirea conceptului”, dar nu în mod „succint”, „perfect articulat”, ci printr-o serie de „disocieri, în însuși conceptul de istorie literară”. „O altă discuție, pe marginea trasării unei granițe între istoria literaturii și istoria culturii. Apoi, ar fi de făcut o serie de disocieri înăuntrul noțiunii de istorie literară: de exemplu, s-ar putea încerca să despărțim aspectul documentar informativ de cel creator, pronunțându-ne preferința pentru unul sau altul din ele. Am putea vorbi apoi despre rolul, necesitatea și importanța diferitelor instrumente de lucru ale istoriei literare sau diferitelor lucrări în care se manifestă istoria literară, cum ar fi bibliografiile, edițiile, antologiile de texte, colecțiile de documente, monografiile și, în fine, istoriile literare propriu-zise”. □ Prima intervenție îi aparține lui Adrian Marino care precizează că va „anunța câteva idei extreme”. „Eu nu voi contesta cătuși de puțin importanța istoriei culturii și nici a istoriei literare de tip documentar. Voi spune îndată în câteva cuvinte în ce sens. Însă aș vrea să subliniez cu toată tăria, fiindcă mereu se face această confuzie, că se ignoră faptul că istoria literaturii este în mod substanțial istoria artei literare și că, în consecință, această disciplină implică un punct de vedere estetic și deci o scară de valori. S-a amintit de tangența istoriei literare cu critica literară; nu numai că este vorba de o «tangență», ci chiar de o identitate de structură, fiindcă nu poți să recunoști o valoare, existența implicit istorică a unei valori literare, fără un act de valorificare critică. Pentru mine, în esență, planurile se suprapun și se completează în felul următor: o judecată critică, firește, nu se poate dispensa de perspectiva istorică. Ea are neapărată nevoie de un fundal documentar, de o educație și o viziune istorică, de un fond bogat de cunoștințe. Dar toate aceste elemente ale istoriei literare, care intră în mod obligatoriu, consubstanțial, în judecata critică, au un rost adiacent, de pregătire, de introducere, factori ai unei sinteze care le absoarbe și le transcende. Rezultatul este judecata de valoare, prin care noi recunoaștem existența de fapt – estetic-istorică – a operei litera-

re. [...] Istoria literară, cum am spus, se ridică la cele două procedee: la judecări de valoare și la istoria procedeeelor literare, pe scurt la sinteze, sinteze fie că se referă la opera unui autor conceput ca o unitate estetică, studiat în cadrul unui studiu sau eseu de factură monografică, fie la o serie de procedee literare tipice unui autor sau epoci”. □ Intervenția lui Ion Vlad ridică problema „din unghiul categoriilor teoretice ale disciplinei”: „Documentul, informația întemeiată pe serioase explorări de arhivă și de surse istorice, reprezintă o premiză pentru ulterioare ierarhizări susținute de judecări estetice. [...] Istoria literară ca istorie a formelor, a valorilor expresiei artistice văzute în devenirile ei, apare ca soluție a cercetării. Pregătirea filologică este indispensabilă, iar istoria literaturii poate ajunge la acel moment numit de G. Călinescu momentul unor altitudini în istoria creației; afirmațiile din *Compendiul la Istoria literaturii române* despre ierarhizări valorice se confirmă numai într-o istorie literară care optează definitiv pentru o istorie a valorilor artistice. Desigur că o atare cercetare poate realiza și un alt postulat exprimat de același G. Călinescu într-unul din eseurile sale: posibilitatea de a edifica o veritabilă construcție epică, imagine în devenire a literaturii unui popor. Cu alte cuvinte, istoria literară e capabilă să devină o veritabilă epopee a creației”. □ În acord cu definiția propusă de A. Marino („istoria literară este în primul rând o istorie a artei literare”), Liviu Petrescu face un „mărunt amendament”: „Cred și eu că o bună istorie literară trebuie să înceapă întotdeauna printr-o examinare a limbajului, a procedeeelor de artă. Însă o istorie literară adevărată și profundă nu va putea nicio dată să se mărginească doar la atât, ea va sfârși cu regularitate printr-o explorare a unui domeniu supraestetic, printr-o abordare așadar a «culturalului»”. Se mai pledează și pentru o „critică de erudiție”. „Este necesar, desigur, ca informațiile erudite să devină – într-un tratat de istorie literară – materie transparentă, un ecran străveziu, prin care să se poată distinge altceva, și anume viața spiritului, în formele succesive pe care aceasta le îmbracă și de care încearcă apoi să se elibereze mereu, într-un proces de continuă devenire. Din păcate, unele contribuții documentare sunt lipsite cu desăvârșire de percepția acestei dinamici generale; ceea ce nu înseamnă că materialul brut nu va putea fi folosit cândva de un altul, care să-i confere cu adevărat acea transparență despre care vorbeam”. Se mai pledează și pentru o „desprovincializare” a istoriei literare, aplaudată și de A. Marino. □ Leon Baconsky, în acord cu opiniile antevorbitorilor săi, disociază între istoria literară și teoria literaturii. El observă că: „Atât timp cât nu avem încă o bibliografie completă a literaturii și a comentariilor de critică literară, atât timp cât nu dispunem de ediții cuprinzătoare și înzestrate cu aparatul critic necesar, de corpusuri de documente, de monografii științifice asupra tuturor creatorilor mai importanți, cred că nu ne putem iluziona că vom putea păși la elaborarea sintezelor cu adevărat corespunzătoare. Și nu numai atât: însuși eseuul critic, care se bucură de o justificată vogă în prezent, nu poate da rezultate satisfăcătoare în absența condițiilor și a instru-

mentelor de lucru amintite. Pentru a fi privită efectiv ca o structură deschisă unor noi puncte de vedere, o operă trebuie să-i fie mai întâi oferită criticului sau istoricului literar [...] fără parcimonia, inevitabil subiectivă, sugerată deocamdată de editori și, în al doilea rând, să poată fi cercetată și prin raportare la opiniile ce s-au formulat asupra ei de-a lungul anilor. Mi-a fost dat să constat nu o dată că unele aprecieri de mult propuse de înaintași au fost emise din nou, cu pretenția candidă a ineditului, în cadrul unor eseuri sau studii de istorie literară bazate doar pe lectura, comodă, a unor selecțiuni judecate în sine”. □ A. Marino declară: „Istoria literară concepută la nivel superior, adecvat, în sensul său riguros, propriu, este o operă de personalitate. Adevăratul istoric literar are personalitate sau nu există. Numai personalitatea istoricului literar transformă documentul și «pregătirea» în sinteză; numai personalitatea, ca în toate domeniile spiritului, este creatoare în istoria literară. De unde și îndreptățirea diviziunii muncii în istoria literară: pentru a face bune ediții, a edita documente, a stabili bibliografii riguroase – lucrări absolut indispensabile – nu se cere numădecat vocație. O bună tehnică, o bună metodă, o serioasă pregătire filologică și de bibliotecă este suficientă. Dar ridicarea la treapta istoriei implică o calitate superioară: vocația. Înțeleg deci că neputându-se repudia deschis ideea de «personalitate» și «vocație» se caută uneori argumente care să justifice dreptul la existență și al tehnicienilor sau documentariștilor de bună sau relativă calitate. [...] Unde este Bibliografia literaturii române? Văd că Alexandru Ciorănescu poate realiza singur bibliografia secolelor XVI, XVII și XVIII ale literaturii franceze, iar secții, colective și Institute întregi, cu «scheme» bogate n-au realizat încă bibliografierea literaturii noastre, operație în treacăt fie spus mult mai puțin complicată”. □ Leon Baconsky își propune să amendeze unele opinii „în legătură cu prioritatea preocupărilor consacrate editării și studierii marilor personalități ale literaturii noastre. Amintind în treacăt că înseși edițiile care apar sunt subordonate câteodată unor principii unilaterale de selectare a ceea ce este realmente reprezentativ pentru autorii avuți în vedere, notez că nu mi se pare de loc îndreptățită opinia potrivit căreia, atât timp cât nu avem încă ediții complete și sistematice din clasici, n-ar fi cazul să se rezolve definitiv, cel puțin în plan editorial, soarta unor creatori de mai mică însemnătate. E firesc ca atenția cercetătorilor și a istoricilor literari să se orienteze cu predilecție în direcția studiului principalilor reprezentanți ai scrisului românesc, dar aceasta nu presupune nicidecum ignorarea și nici chiar amânarea cercetării unor fenomene sau a unor creatori ce s-ar preta la o soluționare mai operativă. [...] Dispunem de suficiente forțe, de calibre și de aptitudini diferite, pentru a evolua, concomitent, pe toate căile care ne-ar putea conduce la rezolvarea numeroaselor probleme ce solicită în prezent istoria noastră literară”. □ Mircea Tomuș apreciază „aspectul deosebit de interesant al discuției”. El vine cu câteva precizări impuse de „tema raportului operativ, funcțional, dintre aspectul informativ și cel creator al istoriei literare”. „Cei doi termeni opozanți în discu-

ție sunt, pe de o parte, corpul documentar al istoriei literare, pe de alta, sensurile coagulante, dar mai mult decât atât, mai mult decât chiar vastele sinteze, actele cu adevărat creatoare. Condiționarea acestui din urmă termen prin cel dintâi este o idee valabilă, dar [...] și eu sunt dintre cei care cred că sintezele, interpretările creatoare nu pot aștepta. [...] Cred că epoca noastră este chemată să-i dea, în fine, o rezolvare definitivă: nu mă gândesc, repet, la cuprinderea lui exhaustivă în acel corpus documentar pe care rămâne să-l visăm încă multă vreme, ci la schimbarea punctului de vedere al unor instituții specializate în această direcție, schimbare care ar putea avea, pentru noi, valoarea unui pronostic favorabil. Aș vrea, în această ordine de idei, să dau, foarte pe scurt, câteva exemple. Mă gândesc în primul rând la Institutul de istorie și teorie literară și folclor «G. Călinescu» și la diferitele foruri de cercetare științifică: nu sunt semne ca ele să-și fi propus rezolvarea acestei cerințe pe care, iată, cu toții, am apreciat-o drept foarte stringentă. Mă întreb, în schimb, cât timp se va mai rătăci în eroarea de a pregăti un *Tratat de istoria literaturii române* cu zeci de autori; dintre aceștia, cea mai mare parte, în loc să fie îndemnați, încurajați, sau poate chiar obligați să alcătuiască foarte cuminiți compilații și rezumate despre un autor sau altul, fără nicio valoare, la urma urmei, ar putea fi utilizați pentru întocmirea bibliografiilor, culegerilor de documente, monografii de reviste etc.”. ■ Contribuții despre creația și viziunea artistică a lui Hölderlin aduc, în acest număr: Ion Negoitescu (*Anotimpurile poetului*), Peter Motzan (*Hölderlin și neliniștile omului modern*), Ștefan Augustin Doinaș (*Însemnările unui traducător*). Acesta notează dificultatea pe care o presupune tălmăcirea poeziei creatorului german și din cauza adoptării „unei scheme prozodice eline”. „Recursul la schemele prozodiei vechi tinde să marcheze adeziunea la o anumită gesticulație și ton poetic, pe care le-aș numi oraculare. [...] Ceea ce mă interesează, în calitate de traducător, este supunerea poetului la o formă de versificație tipică unei anumite culturi. Faptul acesta indică, dintr-o dată, o anume cenzurare a spontaneității poetice, acceptarea activă a unor rigori (aparent) exterioare ce au sarcina de a-și imprima pecetea asupra modului de a poetiza. Este, după părerea mea, un dat peste care nu se poate trece. Practic, el duce la concluzia că aceste *Antike Strophen* trebuiesc traduse într-o formă care să trimită, de fapt, la modelul prozodic pe care-l avusese, în vedere Hölderlin. Infidelitatea originalului față de acest model liber acceptat permite, cred, o infidelitate proporțională a traducerii față de original. De aceea, în tălmăcirea acestor poezii am crezut de cuviință – de la început – să mimez modelul strofei antice, exact așa cum a procedat Hölderlin. În sensul acesta, am căutat să găsesc un anume tip de strofă pentru fiecare poezie: tip ce mi s-a propus oarecum de la sine, după exercitarea asiduă asupra materiei verbale a câtorva strofe. ■ Virgil Ardeleanu rememorează personalitatea artistică a lui G. Călinescu *La cinci ani după dispariție...*, evidențiindu-se „forma și erudiția” studiilor călinesciene, cât și rezervele unor „anticălinescieni” care îi „reproșează criticului o

restrictivă teorie a romanului”, aprecierea doar a „romanului obiectiv”, nefiind atras de „tragismului omului contemporan”, manifestându-se ca „un om echilibrat în gusturile literare”, „preamărind entuziasmul și responsabilitatea umană”. ■ Victor Felea semnează cronică literară la volumul Anei Blandiana, *A treia taină*, reprezentând în activitatea creatoare a poetei „un pas mai departe în precizarea profilului artistic”. „Coloana vertebrală a lirismului său rămâne aceeași «aventura de a fi cinstit», aceeași predispoziție pentru confruntarea de pe înalte poziții etice cu lumea sau cu propriile-i înclinații. Numai că de data asta, dincolo de etic și social, poeta descoperă (mai mult ca înainte) dimensiunile profunde ale universului și ale existenței, situația paradoxală a omului în raport cu ele”. Se observă predispoziția autoarei de a scrie „o poezie directă, confesivă, transmisă prin mijloace simple dar nu lipsite de inedit, o poezie care te cucerește cu monologul ei sincer, curajos”. Fiind „o poetă autentică, Ana Blandiana face parte dintre aceia care continuă cu succes lirismul ardelean de atitudine și concepție, sensibil și viguros totodată, dându-i o notă personală de distincție și aparență”. □ *Ochiul neantului*, al doilea volum de poezie al lui Gheorghe Pituț se remarcă printr-un „spor de accesibilitate”, cu versuri „disponibile lecturii”, „specifice, poetice”, „păstrându-și, în comparație cu vorbirea obișnuită, aspectul încifrat”, versuri care „își clarifică materia propriu-zis poetică transmițându-se mai direct și în forme mai pure”, „tendința generală a poeziei lui Pituț fiind de absorbire a subiectului în obiectiv”. □ Plasând „ideile și observațiile într-o fermă rețea epică, de un realism nu mai puțin ferm”, Petru Popescu este, în opinia lui Virgil Ardeleanu, poet și critic literar, calitate în care, poate „fi citit cu un real interes”, prozator „cu un volum epic la activ, de o factură comună”, un „om” care nu inspiră o simpatie deosebită”, „îngrozitor de infatuat, chiar dacă avem în vedere vârsta juvenilă, și prea lasă să se înțeleagă că le-ar ști pe toate. Face apoi politică literară, adică ține de un grup sau de mai multe”. „Așadar, cum ne apare infatuatul, egocentricul, iritantul Petru Popescu în *Prins*? Răspund pe nerăsuflăte: în ipostaza unui autentic scriitor modern, în ipostaza unui veritabil romancier. Surpriza anului 1969 nu ne-o oferă Eugen Barbu, autor de ale cărui posibilități nu se îndoia nimeni, ci Petru Popescu. *Prins* prilejuiește o mare revelație și, totodată, o mare bucurie estetică. [...] Scris într-un limbaj intelectual, suplu și lipsit de ostentație, avizat și tentant, *Prins* cucerește din primele pagini și ține încordată atenția până la sfârșit. Și, trebuie să recunoaștem, arareori se întâmplă așa ceva cu romanele noastre. [...] Programatic ca și o simfonie de Beethoven, romanul lui Petru Popescu propune o partidă de meditație pe subiectul etern al vieții și al morții”. □ T. Tihan se oprește la volumul de versuri *Biata mea cumînțenie* de Ion Pop, invalidând, la început, teoria conform căreia un autor nu se poate desfășura cu aceleași rezultate și pe tărâmul criticii, și pe cel creativ. „Poet și critic literar, Ion Pop pare să confirme că scepticismul unei atari atitudini nu se justifică prin chiar natura sa, întrucât pleacă de la o falsă antinomie, iar seriozitatea care îi

marchează eforturile, în ambele direcții, demonstrează că pentru el, critica și poezia, păstrându-și fiecare autonomia existențială, sunt activități posibile și, într-un fel, complementare. Dacă *Avangardismul poetic* românesc impune de la început atenției un critic dotat, aplecat deopotrivă spre analiză și sinteză, nu același lucru se poate spune și despre poet. Profilul acestuia apare mai estompat, riscând, uneori, să-și piardă identitatea. Deși am înclina să credem că în forul său intim autorul acordă poeziei o pondere mai mare în aria lui de preocupări, tănuind, probabil, nostalgia unui teritoriu încă necucerit. Este evident că el încearcă să-și aproximeze cât mai real propria dimensiune lirică și să adauge noi tușe portretului său interior. În sensul amintit, *Propunere pentru o fântână* reține atenția ca o primă tentativă de a-și adjudeca nu numai o modalitate, ci și un spațiu poetic adecvat. *Biata mea cuminenie* (titlu semnificativ prin detașarea auto-ironică pe care o conține) e încă un mijloc de a atrage atenția, prin ricoșeu, asupra adevăratului său chip. Și fără îndoială că și-a intuit cu spirit critic structura temperamentală. În ultimă analiză, avem de a face cu un apolinic care își controlează în permanență gesturile și reacțiile”. ■ La *Cronica ideilor*, Tudor Cățineanu exprimă un punct de vedere despre *Sub semnul omeniei* (*Particularitate și universalitate în cultura română*) de Nicolae Mărgineanu, remarcându-i „dubla finalitate”: „pe de o parte, ea este o ilustrare într-un domeniu concret a metodei științifice expuse în *Natura științei*, pe de altă parte, ea urmărește completitudinea determinării obiectului abordat. În introducerea cărții, Nicolae Mărgineanu actualizează într-o formă abreviată elementele de bază ale metodei”. Din perspectiva ei, „sunt apreciate teoriile străine și autohtone” despre cultură. În acest sens, „prin raportare la metoda care satisface completitudinea, analiza pe care Blaga o face culturii românești este doar *co-infra-pre-structurală*. Această delimitare operată la nivel formal este reformulată în analizele concrete: Blaga este criticat explicit, întrucât a definit cultura română prin *spațiul mioritic*, este criticat implicit în analiza care se face relației dintre cultura minoră și cultura majoră, dar contribuția validă a lui Blaga este înțeleasă și considerată sub semnul aprecierii, anume elemente ale reflexiei lui Blaga fiind integrate metodei cu care Nicolae Mărgineanu lucrează. Reflecțiile despre culorile stinse din capitolul *Sentimentul armoniei* pleacă în filiație directă de la Blaga, dacă le considerăm izolat. Există în această carte pagini de adâncime și pagini de noblețe sufletească. Ele aparțin aceluiași condei, căci semnificația morală care se degajă din analiza științifică este: posibilitatea omogenizării geografiei prin sincronizarea istoriei”. ■ Rubrica de *Mențiuni și opinii* înregistrează aniversarea a 25 de ani de la apariția ziarului clujean „Făclia”, prilej cu care îi sunt adresate urări de bine pentru succesul înregistrat în dezvoltarea „tradițiilor de progres și militantism social ale presei ardelenene”. □ Este consemnată apariția celor trei volume de *Istorie literară a Franței*, apărute la éditions Sociales. □ Aprecieri primește și noua conducere a revistei „Ramuri” pentru „progresul substanțial” și pentru numele de presti-

giu care susțin publicația craioveană: Al. Piru, Adrian Marino, Matei Alexandrescu. O observație li se aduce unor „tineri condeieri” deprinși „cam repede” cu „gustul înjurăturii și al ghiontului din umbra mahalalei literare”. „După «sentințele» contra unor critici ca Geo Șerban sau Leon Baconsky, cam aceleași voci, desigur de la înălțimea unui soclu visat, lansează noi mustărări la adresa altora. Nu contează dacă dovezile «incriminatorii» sunt doar ecouri, important e ca discursul cu voce tare și emfază să cuprindă spațiul tipografic la dispoziție”. ■ Versuri publică Aurel Rău, Ion Pop, Mircea Oprița, precum și un scurt fragment dramatic, *E frig și e noapte, seniori...* semnat de Augustin Buzura.

● **[„Tânărul leninist”, nr. 3]** Olimpiu Matichescu semnează textul omagial: *45 de ani de la apariția revistei „Tânărul Leninist” (1925-1970)*: „Tânărul leninist” a jucat un rol însemnat în educația politico-ideologică a tineretului, în strângerea rândurilor sale în jurul partidului comunist. Așa după cum se menționează în primul său număr, ziarul își propunea drept țel al activității să aducă și să grupeze «în rândurile Tineretului comunist pe toți tinerii muncitori și muncitoare de la orașe și sate, pentru ca din ei să putem forma Garda tineretului leninist» («Tânărul leninist», anul I, nr. 1, din 1925)”. ■ M. Strâmbei consemnează rezultatele obținute în urma realizării unui sondaj despre *Tineret și literatură*, în județul Maramureș, fiind intervievați un număr de 250 de tineri: „Răspunsurile primite privind genul de literatură frecventată în ultimele trei luni – noiembrie, decembrie (1968) și ianuarie 1969 – pot fi clasificate astfel: literatură română (43 de titluri); literatură universală (26 de titluri); literatură de aventuri și polițistă (31 de titluri); literatură științifică-fantastică (8 titluri); [...] Iată ordinea autorilor cei mai frecvențați: M. Eminescu – *Poezii* (15% din total); L. Rebreanu – *Răscoala* (11,5%); M. Sadoveanu – *Baltagul* (9,3%), Al. Dumas – *Cei trei mușchetari* (8,1 %), E. Brontë – *La răscruce de vânturi* (6,4%)...”.

● **[„Teatrul”, nr. 3]** Revista publică *Editorial*, nesemnat: „De nouă ani, această zi de 27 martie concentrează gândurile frățești ale tuturor slujitorilor scenei, din toate țările lumii, sub egida unei instituții care se trage din U.N.E.S.C.O, care, ea însăși, se trage din O.N.U. și din Charta Națiunilor Unite, din această supremă instituție a relațiilor de colaborare și înțelegere pașnică între popoare. Țelul și acțiunea teatrului se găsesc, așadar, înscrise, printre cele mai importante mijloace de stimulare și orientare ale progresului moral al umanității”. Editorialul este urmat de *A noua zi mondială a teatrului*, mesajul compozitorului Dmitri Șostakovici. ■ Crin Teodorescu semnează *Revitalizarea teatrului*: „Să aruncăm, de pildă, o privire rapidă asupra situației teatrelor pariziene, distanța oferindu-ne, poate, avantajul unei discerneri mai esențiale. Aici unde întotdeauna teatrul a însemnat în primul rând *dramaturgie*, opera autorului, se resimte, în rândurile avangardei, o oboseală. A obosit atât avangarda literară, cunoscută sub eticheta convențională, și de altfel improprie, de

«teatru al absurdului», ai cărei corifei, îmblânziți și domestici, au ajuns la Nobel și la Academie (cultura burgheză are, totuși, stomac tare, nu se teme de indigestie!)». ■ Nicolae Balotă publică *Glose la dramaturgia română contemporană*; în introducerea la text spune: „Conștiința noastră critică e solicitată (din nefericire, cred acum) incomparabil mai mult de metamorfozele romanului, de diversele voci ale liricii, ba chiar de propriile dileme ale conștiinței critice, în sine, decât de măștile dramatice. Neglijarea creației literare dramatice este, de altfel, o tendință generală a criticii literare moderne, tendință ce poate fi explicată, nu și justificată. O asemenea indiferență față de fenomenele ce țin de «lumea teatrului» este cu atât mai bizară la noi, acum, când asistăm la un proces, îmbucurător firește, al diversificării dramaturgiei noastre. Diversificare a uneltelor, a modalităților, a speciilor. Putem vorbi, oare – privind teatrul nostru în totalitatea sa – despre un univers dramatic în expansiune? [...] Nu vreau să anticipez cu nimic asupra rezultatelor unei prospectări a tărâmului literaturii dramatice. Dar, începând aceste note pe marginea lecturii pieselor apărute în ultimii ani, mai curând decât a spectacolelor văzute (multe din piesele care ar putea îmbogăți repertoriul teatrelor noastre zăcând încă în filele revistelor pe care le citim și le uităm de la o săptămână la alta, de la o lună la alta), începând, așadar, să-mi consemnez reflecțiile de lector și mai puțin de spectator, am încercat să pun o oarecare ordine didactic-necesară în observațiile mele și, deci, în diversitatea peisajului observat». □ Prima parte a acestui studiu poartă titlul (*I*) *Realitate și Etos*: „E ciudat cum scriitorii noștri – romancieri și dramaturgi deopotrivă – se crispează, ori de câte ori în scrierile lor își convoacă semenii cei mai apropiați, confracții de meserie, artiștii. De obicei, în urma unei asemenea crispări interioare, care reprezintă, probabil, o lipsă de generozitate și chiar de înțelegere, artiștii care apar în romane sau piese de teatru sunt biete făpturi mutilate, groțești, caricaturale. Scriitorii se cred obligați să *reducă* imaginea confracților la o fantoșă abstractă, asupra căreia își exercită verva satirică. Nimic mai artificios decât un erou scriitor, sau artist, în opera unui scriitor. S-ar putea că romancierul îi e infinit mai familiară condiția țaranului decât aceea a scriitorului, că dramaturgul este mult mai familiar cu un «mandatar» decât cu un dramaturg, ori cu un pictor, pe care ni-l prezintă. [...] Moralități sau farse, teatrul social-moral abundă în parabole cu tâlcuri morale evidente. Un teatru popular, în care sub figurile stereotipe, în vorbele organizate în șabloane artistice, în scene ce se pot prevedea, se desfășoară o dramă a condiției umane sau cu o nu mai puțin umană comedie, un autentic *satiricon* al societății, pretinde, însă, mai multă atenție acordată altor medii pe care dramaturgia noastră actuală pare să le ocolească. În fond, dramaturgii preferă satira propriului lor mediu: scriitori, teatru, o anumită societate a capitalei pe care o frecventează oamenii de litere și artiștii. Dincolo de acest foarte îngust spațiu, în care, sau asupra căruia, își exercită dramaturgii noștri verva satirică sunt atâtea regiuni sociale neexplorate. Viața micului oraș de provincie, viața la țară, în noile orașe, viața,

în general, în noile condiții socialiste atrage prea puțin condeiul dramaturgilor. De asemenea, ceea ce nu întâlnim decât foarte rareori în aceste piese este efortul dramaturgului de a depăși simpla reprezentare (parodică, umorist ori dramatic-satirică) a realului. [...] Operele dramatice, ca și orice creație literară, exercită o acțiune pedagogică multilaterală. Aceasta nu este, firește, identică cu practicile unui didacticism elementar. Nu este suficient să predici binele pentru ca el să se și realizeze. Nu este de-ajuns să înșiri fapte moral-pozitive ori să condamni fapte moral-negative, pentru ca piesa ta să dobândească o înaltă ținută etică. Puterea literaturii nu rezidă doar în valoarea ei estetică, ci și în valorile morale, în întreg universul valorilor umane pe care-l revelează”. ■ În *Carnet neteatral* Nicolae Manolescu publică *Realismul modern al lui Shakespeare*: „La Shakespeare istoria nu e rațională, ca, de exemplu, la Hegel, care consideră că tragic este numai prețul plătit de indivizi istoriei, ea este tragică și absurdă, pentru că reprezintă un Mecanism fără sens, o reluare a aceluiași cerc fatal de evenimente. Ordinea în istorie este la fel de indiferentă față de oameni ca și ordinea în univers; nu există libertate, ci doar o necesitate monstruoasă, nu există cauze și scopuri, ci doar o perindare nesfârșită de cicluri ale puterii”. ■ În *Civilizația ochiului* Miron Radu Paraschivescu semnează *Carte și ecran*: „Nici vorbă că, într-o accepție foarte largă – și cronica noastră ar vrea să dea prin chiar titlul ei posibilitatea unor astfel de interpretări, cât mai deschise cu putință – nici vorbă, deci, că într-o asemenea accepție, ceea ce se poate citi într-o carte se poate citi și într-un film. Aș duce afirmația mai departe și, printr-o imagine mai extinsă, aș spune chiar că pentru ochiul nostru, dreptunghiul alb, acoperit cu litere tipărite, al unei cărți e și el un ecran potențial și în miniatură. Fiindcă nu ești cititor numai prin simplul fapt că știi să urmărești și să descifrezi un text; ci ești un bun cititor, un cititor util ție însuși în primul rând, în măsura în care, dincolo de litera scrisă, vezi semnul, vreau să spun semnificația pe care un text scris ți-o propune. Orice adevărat cititor pleacă de la textul paginii, pentru ca să închipuie, să reconstituie, să construiască și să dea viață aceluia text, în imagini pe care el ni le sugerează numai, lăsându-ne pe noi să-l vedem. Ca să fiu și mai lămurit, am să spun că orice cititor de literatură își construiește, pe măsură ce parcurge un text, imaginile pe care singur și le poate închipui, atât în ce privește personajele cărții, locul acțiunii, fazele ei, cât și (ceea e mi se pare și mai important) ideile pe care cartea le propune, le enunță sau numai le schițează. A vedea idei, cum spunea regretatul și subtilul Camil Petrescu, asta va fi trebuind să însemneze: a da trup, culoare, formă, mișcare, unei abstracții ce se adresează aparent numai minții, numai creierului nostru”. ■ Irina Toma realizează un interviu cu Aurel Baranga: „– *Cum vă explicați «slăbiciunea» unor cronicari, tocmai pentru spectacolele la care nu vine nici-meni?* – Nu relevați un fenomen nou. A apărut odată cu literatura și cu comentarii ei devotați. Ce intră în joc? Multe ingrediente firești. O doză de tinerețe iconoclastă și de frondă gălăgioasă. Impresia grăbită că au descoperit «noul»

acolo unde nu se află decât un foarte îndărătnic «*vechi*», inconsistent și obscur, alambicat și confuz. Incapacitatea vârstei de a face diferența între profunditatea reală și absconsul născut din lipsa Ideii. În sfârșit, goana după originalitate, presiunile modei și ale unui explicabil, dar în același timp, deplorabil snobism”. ■ La *Cronica dramatică* sunt prezentate: □ „*Eminescu și Veronica*” de Eugenia Busuioceanu (Teatrul „Ion Creangă”), de Mircea Grigorescu: „Rămânem, deci, la părerea că piesa este o încercare, sinceră, de a contribui la popularizarea celor doi poeți, firește, cu dozele lor respective de talent. Din acest punct de vedere, nici un efort, fie naiv, sau chiar stângaci, nu e de prisos. Versurile lui Eminescu, toate, cele de dragoste și cele gândite deasupra patimilor, vor fi ascultate, întotdeauna, cu venerație, și îndelung aplaudate. Între fulgerările lor, versurile consacrate iubirii de Veronica Micle vor găsi – și ele – o audiență caldă, mai ales când sunt împletite, cu îndemănare, de Eugenia Busuioceanu, în urzeala geniului eminescian”. □ Teatrul din Tg. Mureș, *Studioul literar în turneu*, de I. D.: „Odată cu turneul secției române (în această stagiu-ne, una din puținele vizite în Capitală ale unor teatre din provincie, care-și găsesc acoperire artistică), studioul literar al secției maghiare a prezentat două spectacole ale unor tineri actori: Illyes Kinga – *Micul prinț* de Antoine de Saint-Exupéry; și Nemes Levente – poemul *Doja* de Székely Iános”. □ Teatrul din Bacău, *Un turneu în capitală*, de V. D.: „Iată-ne din nou în situația în care teatrele din țară prind să vină brambura la București (câte două-trei pe seară, cu spectacole la întâmplare). Stagiuni la rând presa a luat atitudine împotriva acestui fenomen, cerând oarecare rânduială, o planificare mai riguroasă, dacă nu o selecție, dar... Teatrul din Bacău a venit și el în Capitală cu trei spectacole: *Anonimul*, *Carlota*, *Un scurt program de bossanove*. [...] Cu *Un scurt program de bossanove* de Radu Cosașu, Teatrul din Bacău a încercat să-și arate interesul pentru promovarea dramaturgiei originale de actualitate. [...] Lucrarea lui Cosașu, mișcată mai semnificativ de subtext și trimiteri, decât de fabulă sau acțiune, nu a fost intuită și realizată în spiritul ei”. □ Teatrul „Țândărică”, „*Miul Cobiul*” de Cristina Constantiniu: „Versiunea scenică a Nelei Stroescu reține câteva elemente ale baladei, îmbogățind anecdotică inițială cu noi peri-peții și cu eroi desprinși din bogata literatură folclorică a genului. Miul Cobiul devine astfel figurarea concentrată a tuturor tipurilor de haiduci întâlnite în basme și legende, întruchipare a spiritului de dreptate și a dorului de aventură”. ■ În rubrica *Antracte* Sidonia Drăgușanu publică *La „diverse”*: „...Ajunsesem la capitolul «diverse», adică, spre sfârșitul ședinței. (În afară de mine nu mai era nimeni.) Depășisem momentul dramatic al criticii (îmi adresasem cele mai stânjenitoare întrebări, în sine acuzatoare) și pe cel foarte emoționant al autocriticii, încheiat cum se cuvine, cu câteva smerite angajamente, printre care și acela de a-mi clădi prin mijloace proprii un mic și rentabil teatru personal. Ideea, autorul dramatic și teatrul său, sau câți autori, tot atâtea teatre, a fost imediat preluată la capitolul diverse, iscând discuții, multe discuții și

toate bineînțele pe cât de vii, pe atât de creatoare, și toate consemnate în stenograma pe care o am în față”. □ Urmează stenograma menționată din care aflăm: „Notează, te rog, tovarășă stenodactilografă, că secretarului *literar personal*, al *teatrului personal*, nu în exclusivitate, dar cu prioritate, *da*, îi revine sarcina de a citi piesele de teatru ale directorului său personal, de a aviza favorabil asupra lor, în scris și oral, înainte a le fi citit!”. ■ Revista publică *Cele trei margarete*, piesă în trei acte (patru tablouri) de Yves Gandon, traducere de Ella Pop. ■ În *Cartea de teatru*, Beatrice Staicu semnează *Philippe Madral* „*Le théâtre hors les murs*”.

● [„Tomis”, nr. 3] Al. Protopopescu recenzează romanul *Cearța*, de Al. Piru, un roman „care nu e bine făcut, iar pe noi nu ne mai conving de mult decât romanele bine făcute. Aceasta este prima impresie de lectură și cam aceasta ar fi de înțeles din atât de tranșanta reacție a câtorva cronici consacrate romanului *Cearța*. Ceva mă îndeamnă însă să privesc cu egală precauție și noua înfățișare scriitoricească a lui Al. Piru, dar și necruțătoarele sentințe ce s-au fost dat”. Analizând romanul, recenzentul ajunge la concluzia că „*Cearța* este un atare roman «dezinvolt», mai puțin preocupat de ideea de genialitate și mai degrabă interesat în a găsi un mod de comunicare cu cotidianul. [...] *Cearța* devine un fel de dosar neromanțat al infidelității și suspiciunii în termeni prea puțin idealizați. El conține mai mult adevăr decât meșteșug. Faptele și dialogurile nu sunt nici prea minuțios amenajate, nici frumos caligrafiate. Romanul are și nimicuri și trivialitate, fiindcă nu are sau vrea să tăinuiască complexe literare. Nu are idile de plajă cu lumină, nici plimbări cu barca, nu are speculații psihologice, nici parabole, fiindcă personajele au la îndemână telefonul și patul”. În ceea ce privește stilul autorului, recenzentul punctează: „Fiind dezinvolt, autorul nu mai putea fi și laborios. Fraza nu numai că nu-i grea de epitet, dar aproape că e lipsită de orice înflorire. Stilistic, romanul e consecvent cu condiția comună a protagoniștilor săi”. ■ În articolul *Un poet: Petru Văluoreanu*, Nicolae Motoc comentează volumul de debut, intitulat *Un tremurat ostrov*. Analiza îi relevă recenzentului observația că „la data când și-a improvizat acest prim volum, Petru Văluoreanu era victima unor confuzii. Multe, dintre care reținem una, mai gravă, cu posibile urmări pentru traiectoria imaginară a poeziei sale: cea dintre inteligibilitate și intelectualitate. Neștiind sau uitând că marele său patron gândea poezia ca pe un capăt paralogic, Petru Văluoreanu, dincolo de cazurile în care se mulțumește să fie discursiv și oarecare, eșuează naiv în logică”. Finalul analizei, semnată Nicolae Motoc, stă sub semnul observației lui G. Călinescu: „O poezie nu trebuie să fie inteligibilă, adică nu trebuie să ne instruiască, dar trebuie să ne comunice totuși ceva din ordinea lăuntrică a spiritului nostru”. ■ Despre *Destinele intermediare*, volum semnat de Florin Mugur, Petru Tulniceanu consideră că avem de-a face cu „o interogație neliniștită, o trăire destul de convingătoare (și, incontestabil, original) care-l integrează pe Florin Mugur conștiinței poetice moderne”. ■ Coordona-

tele esențiale ale prozei lui Marcel Păruș sunt punctate de Marin Mincu și Florin Pietreanu într-un articol intitulat simplu *Un prozator: Marcel Păruș*.

□ Primul dintre semnatari notează: „Explorând umanitatea ritualică din ținutul apelor, Păruș folosește aceeași modalitate fantastică ce-l apropie de Fănuș Neagu. Ca și el, are vocația rapsodică altoită pe un trunchi picaresc de un modernism filtrat. Păruș e un poet ce se ignoră construind poeme rapsodice de o mare putere metaforică. La el, orice gest se răsfrânge interiorizat, implicațiile afective degajate astfel dezvăluind că prozatorul l-a citit cu folos pe Faulkner”.

□ Cel ce-al doilea semnatar al articolului, Florin Pietreanu notează: „Prozatorul ne conduce într-un spațiu – puțin explorat în literatura noastră, spațiul cuprins între Dunăre și Mare. [...] În proza lui Marcel Păruș se face simțită o anumită unitate stilistică, notația fiind precisă, personală și nuanțată. [...] Neașteptate au fost pentru noi fina ironie, umorul de bună calitate”. Concluzia la care se ajunge este că „ne aflăm în fața unui prozator pregătit pentru a încerca abordarea romanului”.

■ Grigore Tănăsescu semnează articolul *Mureșanu și Faust*, în care analizează „tabloul dramatic Mureșanu [...] o frescă istorică zugrăvită în culori când sumbre, când luminoase, în care trecutul și viitorul neamului românesc sunt proiectate pe fundalul istoriei universale.[...] Însușind datele poemului *Mureșanu*, [...] pregnant mi se pare aici spiritul faustic îngemănat cu cel prometeic, definitorii pentru caracterizarea poemului eminescian, în substanța lui drept o creație preponderent romantică cu inserții și rezonanțe faustice. [...] Spre deosebire de Goethe și de toate celelalte confluențe paralele și izvoare de inspirație, titanismul lui Eminescu, în substanța căruia fuzionează elemente demonice, prometeice și faustice, acest titanism vizionar cunoaște ipostaza dramei naționale, simbolizată în figura monumentală a lui Mureșanu” care reprezintă „un Faust și un Prometeu autohton, expresie și sublimă ipostaziere românească, carpatică a dramei faustice a Cunoașterii și Acțiunii”.

■ Cu ocazia împlinirii a 75 de ani de la nașterea lui Ion Barbu, Ovidiu Papadima semnează articolul *Unitatea cosmosului poetic*: „De la începutul și până la sfârșitul scurtei lui cariere poetice, Ion Barbu a afirmat o natură profund meditativă, ceea ce în definitiv e caracteristica tuturor marilor creatori de artă. Dar la Ion Barbu constatăm o înclinare mult mai accentuată spre abstracții aliată cu o puțin obișnuită forță de expresie concretă, plastică, uneori până aproape de pitoresc, și cu un puternic dinamism al mișcărilor interioare”. Poezia lui Ion Barbu, consideră semnatarul articolului, „pornește foarte frecvent de la o idee, de la o stare de tensiune intelectuală. Ea este cea care generează emoția în propriul său suflet. [...] Vibrația emoțională imprimă versurilor lui Ion Barbu acea muzicalitate care le e proprie, în toate fazele evoluției lui poetice. [...] Dinamica interioară îl face pe Ion Barbu să privească viața ca o continuă desfășurare nu numai de forme, ci și de fapte. Lirica lui e astfel mai mult sau mai puțin evident narativă în factura ei. Există în lirismul ei profund o epică nu numai a gândirii și a sentimentelor, dar chiar și a desfășurării fenomenelor în natură. Ea

rămâne, totuși, lirică, fiindcă se convertește permanent în simbol”. □ În *Triada barbiană*, Sever Antim remarcă unitatea operei lui Ion Barbu: „Reflectând modul de gândire al poetului, creația lui este atât de unitară în evoluția ei încât, în sens metaforic, se poate vorbi despre o *triadă barbiană*. De fapt, cele trei momente ale creației barbiene (ciclurile nietzschean-balcanic, *Joc secund* și *Uvedenrode*) coincid în ordine, cu etapele pe care poetul le atribuie cunoașterii în genere (ca proces): cunoașterea erotică, cunoașterea sub semnul inițierii intelectuale a lui Mercur și cunoașterea poetică sub «dominația triumfală a Soarelui»”. ■ Grupajele de poezie, semnate de Ion Poiană, Veronel Porumboiu, Ion Dragomir, Mariana Filimon, Dan Mutașcu, Ion Regman, A.C. Prundea, Vasile Botta, Ștefan Mihalcea, Liliana Brateș, Metodi Rădulescu, Iosif Șerb, Toma Drăgulescu, Alexandru Lungu, Petru Vălușanu, Florin Ciurumelea și Mihaela Dusa, dar și cele de proză, semnată de Petru Popescu, completează tabloul literaturii epocii.

● **[„Viața militară”, nr. 3]** Publică versuri George Dan (*Mereu de veghe*), Mihai Negulescu (*Arcade*), reportaje: Ion Lotreanu (*Lumini peste puritatea zăpezii*), proze: Ion Țugui (*Mulțumesc, tovarășe doctor!*), Dragoș Vicol (*La drapel*), Aurel Mihale (*Misiune de noapte*), Nicolae Mărgescu (*Nimic nu rămâne*), istorie romanțată: Nicolae Minei (*Sacrificații*), însemnări memorialistice: generali (r) Traian Burduloiu, Marin Lungu. ■ *Note de lector* prezintă, sub semnătura lui Sorin Movileanu, povestirea *Asediul* al prozatorului Alecu Ivan Ghilia și scrierea de tinerețe a lui B.P. Hașdeu, *Ioan Vodă cel Cumplit*. ■ Poșta redacției este semnată de Dragoș Vicol, în dialog cu o mulțime de veleitari dintre care am reținut numele viitorului publicist și scriitor Nicolae Rotaru. ■ Rubrica *Breviar* trece în revistă sub semnătura lui Emil Manu câteva numere ale revistei Școlii de ofițeri „N. Bălcescu” din Sibiu. ■ Mircea Radina semnează rubrica *Interviul nostru* cu Nicolae Mărgescu *Despre romanul de enigmă*: „– Care este punctul de plecare în statornica ta pasiune pentru literatura «de enigmă»? O carte? Un autor? O stare interioară? – În clasa a III-a de liceu (aveam 13 ani), deși un elev bun, cu note mari, era cât pe-acți să fiu exmatriculat. Faptul se petrecea în timpul războiului. Motivul? Cu ocazia unei «percheziții» s-au găsit acasă la mine două șifoniere pline cu peste 2000 de cărți polițiste și de aventuri. La liceu, consternare... Printre profesori, îndeosebi. Dintre cele 2000 de cărți colecționate, cel puțin 1800 n-aveau nici cea mai mică valoare literară. Dar toate la un loc constituiau pentru mine un univers aparte în care mă regăsesc adesea și azi. – *Opinia ta cu privire la tendința literaturii «de enigmă»? Sau poate nu crezi în tendințele ei?* - Trebuie să recunoaștem că în Occident genul este mult mai abil elaborat și cultivat cu mai multă vigoare literară. De altfel, în România, până în 1953, n-a existat aproape nici o carte de «enigmă». Consider cu totul regretabil, și în primul rând din punctul de vedere al cititorului, abandonarea direcției indicate de către Edgar Allan Poe și cultivată până la ultimul război: aceea a enigmei propriu-zise.

Acum se cultivă un alt gen de literatură criminalistică: fără elemente de enigmă, cu violența pură, cu multe peripeții adesea nedecurgând din logica acțiunii și cu ritm accelerat. Rezultatele, în general fastidioase. Bănuiesc și sper că e o vogă pasageră și că genul sau va reveni la vechiul drum, sau va găsi un altul, într-adevăr fecund – cu totul altul. Nu văd însă de ce noi, autorii români, trebuie să urmărim calea literaturii polițiste occidentale, chiar dacă aceasta este mai rutinată. În ce privește imitarea literaturii occidentale în alte genuri literare, rezultatele s-au văzut: sunt penibile! – *Ce părere ai despre modul în care se scriu la noi romanele polițiste, despre felul în care le primesc editurile și... critica literară?* – Avem cinci-șase autori dotați pentru acest gen (nici mai puțini, dar nici mai mulți!). Inutil să dau nume. Pentru edituri, cultivarea genului a însemnat o «salvare» financiară. Cu beneficiul adus de un singur roman de aventuri o editură a putut scoate 15-20 de plachete de versuri. [...] – *Critica, totuși?* – În ce mă privește nu mă pot plânge. Romanul meu *Cercul magic* a avut cinstea să fie obiectul chiar a două sau trei cronici... [...] Atâta vreme cât critica literară nu se va elibera de anumite prejudecăți și nu va considera genul din același unghi de vedere ca pe alte genuri literare (impunându-i, desigur, aceleași rigori critice) cred că va stârni un sentiment de amărăciune printre autori și că ea însăși, critica, va fi într-un fel... invalidă, demonstrând astfel că nu pricepe, în complexitatea sa un fenomen ca cel numit «literatura modernă». – *Care sunt, în fond, condițiile unui bun roman «de enigmă»?* – Mai este nevoie să spun că trebuie să fie literatură propriu-zisă? Dar iată că este nevoie, pentru că sunt și cititori, și critici, și... horrible dictu autori care nu cred în acest adevăr. Încolo, un roman polițist sau «de enigmă», cum îi spunem amândoi, are de trecut prin niște furci caudine în plus față de o altă lucrare de epică: concentrare maximă, construcție impecabilă, sugestie de atmosferă și de psihic, la cub... – *Fantezie, inventivitate?* – Evident! Fără asta nu se poate! Și puțini scriitori le au. Și ce e mai trist nici ei nu-și dau seama că nu le au! [...] – *Ce impresie ai despre filmele românești de aventuri? Ți-a rămas vreunul în minte?* – În afară de *Secretul cifrului*, mai slab decât romanul (foarte bun) al lui Theodor Constantin, n-am văzut niciunul. Am auzit că sunt proaste!”.

• [„**Viața românească**”, nr. 3] ■ Cu ocazia aniversării lui Al. Al. Philipide, Demostene Botez semnează textul *O prietenie de câteva decenii*: „Când Ionel Teodoreanu mi l-a prezentat, l-am găsit exact așa cum îmi apăruse la vedere, caracterizat de gesturi repezi, aproape violente, cum în mod normal se întâmplă la o cerată, și de o voce neobișnuit de adâncă pentru un tânăr de vârsta lui. [...] Așa am descoperit, târziu, că acest solitar, care poate sta izolat luni întregi în confruntare cu sine însuși, este un mod sociabil deosebit de plăcut. Mă gândesc că poate rezerva lui vine dintr-o timiditate. În orice caz, solitarul acesta este, ca puțini alții, în stare să se dea întreg unei prietenii, cu o caldă generozitate”. ■ În articolul *Despre promovarea românei ca limbă lite-*

rară, Vasile Florescu se referă la studiul lui P.P. Panaitescu: *Începuturile și biruința scrisului în limba română*: „Suntem îndreptățiți – credem – să încheiem cu observația că teza lui Panaitescu nu este o simplă ipoteză seducătoare, ci o magistrală reconstituire a adevărului istoric, posibilă fiindcă se bazează pe o tot atât de magistrală aplicare a materialismului istoric și dialectic. Plusul de argumente și dovezi invocate de noi precizează și mai mult diferența între «influență» sau «impuls din afară» și cauza eficientă în promovarea limbii noastre ca limbă literară”. ■ M. Petroveanu prezintă studiul lui Mihai Gafița dedicat lui *Duiliu Zamfirescu*: „Literatura lui Duiliu Zamfirescu emite ecoul măsurat, surd al perisabilului, mai exact al labilității, fără ca vreodată timbrul său să atingă sunetul marilor deznădejdi. [...] Subtilitățile considerațiilor psihologice, efortul de decernare precisă a nuanțelor, și de imaginație sociologică, pe care Mihai Gafița îl cheltuiește pentru a ne convinge că scriitorul se delimitează, împotriva propriilor poziții ideologice, atât de mentalitate idilică, patriarhal-feudală, cât și de viziunea moșierimii evolute, reformate, la raporturile dintre țăranii și stăpâni lor, nu sunt îndeajuns de fructuoase. [...] Pasiunea pentru personalitatea lui Duiliu Zamfirescu nu întunecă luciditatea criticului care, reabilitând ceea ce merită a fi reabilitat din galeria inegală a personajelor zamfiresciene, sancționează tarele schematismului, ale artificiei și romantismului sentimental. [...] O monografie amplă, documentată, serioasă. Am îndrăzni să spunem exhaustivă”. ■ În cadrul rubricii *Tribuna*, sunt consemnate opinia lui Petru Popescu și a lui M. Nițescu despre poezia lui Nichita Stănescu. □ Petru Popescu se întreabă: *Concluzie sau început?*: „Astfel Nichita Stănescu are în toate volumele sale de poezie o puternică aspirație și chiar o vocație a intelectualului și filosofului. Dar întotdeauna împiedicând textul de a se încheia în sistem pur, sufletul liric dinamizează gândirea, strică arhitectura, și își ia zborul de pe ruinele ei. Plecarea e mintală, sosirea e lirică, liricul introducându-se uneori chiar sub forma loviturii de teatru ori a anecdotei. Această sciziune, această neconcordanță reprezintă până azi, condiția poeziei lui Nichita Stănescu. Una din marile lupte câștigate de poet e a emancipării de idiomul poetic prăfuit și obligatoriu, de culoare tradițional-folclorică. De fapt, cea mai mare inovație a lui Nichita Stănescu e până acum operată în direcția limbii. [...] Și în *Necuvintele* găsim ca în volumele anterioare, un lingvism intelectual, ușor de recunoscut, ba uneori chiar victimă a propriei sale formule. [...] Din punct de vedere strict teoretic, ideea unor «necuvinte» e legată de filosofia lingvistică, care, nu prea demult, a pus în circulație termeni ca non-limbaj și anti-limbaj, într-o mai largă mișcare spirituală de negare și de opunere, de pe urma căreia a apărut anti-teatrul, anti-literatura, a-literatura, anti-plastica și altele”. □ M. Nițescu descrie *Oglinda noului Ptolemeu*: „Sensibil la sugestii exterioare și eveniment, în primele volume de versuri (*Sensul iubirii* – 1960, *O viziune a sentimentelor* – 1964, *Dreptul la timp* – 1965), Nichita Stănescu scrie o poezie care acceptă ceea ce s-a numit primatul

temei, care se mișcă în limitele unei tematici și tonalități convenționale. Volumele sunt un fel de autobiografie strict databilă a sentimentelor sale raportate la obiect, chiar acolo unde autorul se îndepărtează de expresia directă, cu evi-
denta plăcere de a «filosofa». Regăsim aici temele curente și exclusive ale poeziei noastre postbelice, pe care nu e nevoie să le mai amintim. [...] Volumele următoare evoluează spre o problematică de inspirație livrescă, într-o permanentă căutare de noi zone de explorare, cu reveniri bruște, dar previzibile la tematica inițială. Considerată sub această primă înfățișare, poezia lui Stănescu prezintă o mare diversitate de preocupări, poate cea mai mare din poezia actuală, un adevărat caleidoscop tematic al ultimelor două decenii. [...] Poezia lui reprezintă mai mult efortul unei căutări și mai puțin o realizare în sine. Ar fi, deci, prematur să se emită asupra ei o judecată absolută de valoare. Inegalitățile și mobilitatea de până acum îndreptătesc și chiar obligă la prudență». ■ În articolul *Ipostaze ale cutezanței actului poetic contemporan*, Marcel Petrișor se referă la poezia lui C. Baltag, Gheorghe Pituț, Sorin Mărculescu, I. Negoitescu: „În poezia lui C. Baltag, neființa este percepută la început vizual [...]. Interesant este în această succesiune modul în care concretul vizual imagistic se dezvoltă în mișcarea enunțată prin verbe: macină și spală. [...] La Gheorghe Pituț, curajul cu care se abordează misterele neființei ne face să ne gândim că, pe lângă o putere uriașă de a se lansa în propria-i negație și de a-i suporta consecințele, el mai are într-adevăr și un «ochi special» pentru a străpunge noaptea neantului și un limbaj adecvat pentru aceste nonpercepții care se reprezintă totuși imagistic. Este poetul care are paralel cu puterea de poematizare și tăria de a suporta evidențe pe care un alt eu suportându-le s-ar destrăma. [...] Conformându-se unui ideal estetic, potrivit căruia funcția artei este aceea de a dezvălui fără să altereze și vizând tot descoperirea de esențe dar la alt nivel ontologic, cel al existenței, Petru Popescu reușește să facă poezie fără ca arta lui să sufere alterările impuse de natura unui atare obiect. Poezia sa este aproape clasică în ceea ce privește expresia și echilibrul, modernă ca tematică și conținut, și poematizantă în sensul modern al cuvântului, fără ca haosul, dezordinea și orbecăiala să fie prezente în creația lui. [...] În suita imnurilor din *Cartea nunților* a lui Sorin Mărculescu, găsim într-un fel același plan de desfășurare ca în *Cele șapte trepte ale amorului spiritual* al lui Van Ruysbroeck. Nu știu dacă Sorin Mărculescu a frecventat sau nu această literatură, dar dacă nu, cu atât mai mult se poate vedea că similitudinile spirituale se impun chiar peste distanțe de secol. [...] În poezia lui I. Negoitescu, un ochi mai versat în descifrarea miturilor ar putea descoperi valențele unui demiurg păgân care pe măsură ce se dezvăluie simbolic, tot pe atât se și ascunde în dosul propriilor semnificații. [...] Cadrul său inițial e maritim, un maritim mitic, eschatologic chiar». ■ Virginia Cartianu observă *Actualitatea operei lui Samuel Beckett*: „Oricare ar fi clasificarea criticii literare, despre Beckett, ca «autor de teatru absurd», pentru opera dramatică, sau de «suprarealist pentru

roman», Samuel Beckett este reprezentativ al artei actuale, al gândirii și sensibilității generației de astăzi în Occident și în S.U.A., atribute care trebuie să fie recunoscute. [...] Samuel Beckett nu este un izolat, ci face parte dintr-o constelație împreună cu alți contemporani, în teatru, alături de Arthur Adamov, Eugene Ionesco, Jean Genet, Jean Tardieu și alții. În roman el urmează în mai multe privințe tradiția lui James Joyce”. ■ Sunt redată versuri inedite ale Hortensiei Papadat-Bengescu: *Creația* (scrisă în limba română); *Melancolie*, *Privire*, *Tăcerea* traduse din limba franceză de Ștefan Aug. Doinaș; ■ I. Negoitescu analizează *Poeziile franceze ale Hortensiei Papadat-Bengescu*: „Prin 1944, am primit din partea Hortensiei Papadat-Bengescu un caiet-manuscris de versuri în limba franceză (excepție constituie un poem în germană, *Wiegelied*, și unul în limba română...). Caietul are 246 de pagini numerotate de autoare, dar poemele se sfârșesc la pagina 149, cu cel mai sus amintit, *Creația*, și mi-a fost dăruit în vederea unor traduceri pe care le proiectam. E vorba, desigur, de o copie, fiindcă în monografia sa închinată Hortensiei Papadat-Bengescu (1965), Valeriu Ciobanu menționează câteva caiete de versuri, atunci în posesia doamnei Elena Stamatiade, fiica scriitoarei, caiete pe baza cărora monografistul întreprinde o descriere corectă și o analiză pertinentă a lirismului bengescian. Caietul pe care îl posed eu poartă, pe prima pagină, titlul *Poésies* și, deasupra, pseudonimul autoarei, Anna-Maria Salviny, însoțit de inițialele cu majusculele H. P. B. După cum se știe, Salviny este numele bunicii după tată a Hortensiei Papadat-Bengescu. [...] Versurile întregii culegeri sunt împărțite pe cicluri (plaquette, subintitulează scriitoarea unele din aceste cicluri): *Préludes*, *Le Pellerin Merveilleux*, *Sanguines*, *Eté Sensuel*, *Gong!*, *Les Chansons de la Dame grise*, *Berceuse*, *Convalescence*, *Temps*, *Pénombre*, *Nocturnes* și *Echos*. După cum indică titlurile enumerate ne aflăm în fața unui adevărat roman liric. El corespunde prozelor impregnate de lirism din întâia perioadă de creație a Hortensiei Papadat-Bengescu, din perioada *Apelor adânci* și a *Femeii în fața oglinzii*... [...] Acest «roman» poetic a cărui vestică vine din însăși formația lirică a autoarei, ce n-a depășit, de-a lungul versurilor sale, o anume poezie minoră, neo-romantic simbolistă, practică în Franța la sfârșitul secolului al 19-lea, se organizează în jurul unor trăiri esențial feminine, cu aspirații sentimentale puternice dar voalate la început, violente și chiar exacerbate mai apoi, abia punctate de fiorul maternității la un moment dat și, în general, caracterizate de nostalgia vagă sau vehementă a unei senzualități neîmplinite”. ■ Mihai Ungureanu meditează la *Posibile mutații în disciplina volumului Joc secund*: „Formulând pe baza sumarelor date de mai sus, ipoteza – care poate părea, deocamdată încă arbitrară ori neexplicită – a unei contradicții între structura poetică a lui Ion Barbu și voința sa artistică, formulând deci ipoteza că această contradicție va determina aspectul întregii sale poezii, vom considera această ipoteză ca exactă și ca singură exactă numai și numai dacă analiza fiecărui ciclu, a fiecărui poem, a fiecărui vers, a fiecărei

imagini o vor confirma”. ■ Ioana Crețulescu: *Remember Mateiu Caragiale*: „Toată noblețea pe care și-ar fi dorit-o în sânge, a pus-o Mateiu Caragiale în vorba sa. Neobosite plecări și întoarceri se clădesc din limbajul amplu și calm sau sacadat și neliniștit. Tonul grav și culoarea perpetuă, schimbătoare și mereu aceeași, opulența asociațiilor [...] fac din acele pagini o revelație impunătoare. [...] Clătinându-se-ntr-un rânduri, recuzita simbolică, uneori pregnantă, alteori invizibilă, strecoară scrierilor în proză mai mult lirism decât în galeria tablourilor poetice unde la adăpostul emblemelor suflul se pierde, uneori”.

■ Demostene Botez scrie despre *Geo Bogza: tableta '69*: „Tabletele lui Geo Bogza sunt un perpetuu paradox cu ele însele, cu conținutul lor de idei, cu dimensiunile lor lirice, care se simt ca părți constitutive ale universului văzut și nevăzut. Prin viziunea lui Geo Bogza totul e poezie, e mare poezie, și-i umanism care-și așteaptă în oameni primăvara, cu o permanență latentă și nobilă. Geo Bogza reabilitează și înobilează cotidianul căruia îi dă sensuri nebănuite și dimensiuni care n-au nevoie și nu încep în măsurile cunoscute. A nu trece cele mai reușite dintre aceste tablete apărute la 31 decembrie 1969 în patrimoniul literar al anului înseamnă a-l sărăci grav”.

■ Semnează cronici literare: Sonia Larian, Petru Popescu, George Muntean, Alexandru Sever, Vlaicu Bârna. □ Sonia Larian prezintă cartea Profirei Sadoveanu: *Stele și luceferi*: „Sub discretul travesti al unei culegeri de reportaje și convorbiri cu personalități pregnante ale culturii românești [...] Profira Sadoveanu ni se descoperă, în realitate, în ciuda intenției de anonim, ca o prezență iradiind un farmec cuceritor și singular. Deloc neglijabile sub raportul informației și documentului, convorbirile cu N. Iorga, G. Călinescu, Tudor Arghezi, Constantin Stere, Liviu Rebreanu etc., ca și admirabilul portret-studiu *Viața, opera și personalitatea lui Mihail Sadoveanu*. [...] Cartea se valorifică tocmai prin intensitatea ieșită din comun a sentimentului pe care îl trăiește autorul ei – de a se afla în prezența unor mari oameni, figuri excepționale subsumabile în cele din urmă unui anumit tip al creatorului”.

□ Petru Popescu scrie despre romanul lui Corneliu Ștefanache: *Zei obosiți*: „Romanul, greu rezumabil în două cuvinte, din cauza manierei specific moderne pe care a ales-o autorul, conține un sâmbure conflictual oarecum tipic: eroul, întâmplător un artist, un sculptor, a fost victima unui proces de intenție dus până în consecințele lui cele mai crude... [...] Surprinzător, [...] el se dovedește în *Zei obosiți* un oniric, cel mai realizat pe care l-am citit până azi în proza românească recentă. [...] Maniera onirică aplicată într-un roman de trei sute de pagini e sensibil mai eficientă decât în schițe și nuvele de câteva pagini, iar visul, mai mult decât un pretext de poeme în proză, devine masca prin care se întrezărește o personalitate”.

□ George Munteanu consemnează debutul lui Nelly Cutava: *Domnișoarele*: „Interesul acestui roman de debut literar târziu al autoarei stă întâi de toate în reliefurile oarecum aparte al lumii oglindite în el, ca și în aceea că în peisajul contemporan al literaturii noastre o astfel de componentă socială n-a prea fost insistent investiga-

tă. [...] Autoarea pătrunde cu pricepere în intimitatea unor conflicte generate de diferențele de vârstă, de mentalitate, temperament și aptitudine, ilustrate printr-o semnificativă secțiune în viața unei familii aparținând burgheziei unui asemenea pestriț oraș portuar. [...] Dincolo de ele, ca roman de debut, cu probabile inflexiuni autobiografice, *Domnișoarele* reliefează însă un talent epic remarcabil, o abilitate compozițională promițătoare și o pricepere în a surprinde resorturi inedite ale unei lumi, pe care le-am vrea mai îndelung exersate”. □ Alexandru Sever notează despre cartea lui Mircea Ciobanu: *Epistole*: „Dacă există o logică în evoluția unui scriitor, apoi nimic n-ar fi trebuit să fie mai previzibil, după *Martorii*, ca aceste *Epistole* care, de altfel, s-ar putea foarte bine subintitula *Nevoia de martori*. [...] Dacă în *Martorii* confesiunea se travește într-o succesiune de mărturii ipotetice, în *Epistole* confesiunea e directă; în ambele scrieri efortul e în sensul reconstituirii adevărului, astfel spus, în sensul unei cunoașteri depline”. □ Vlaicu Bârna prezintă studiul monografic al lui Vintilă Russu Șirianu: *Vinurile lor*: „În înțelesul lor cel mai vechi de simpozion, care la greci însemna ospăț și cumpătare [...] trebuie luate evocările lui Vintilă Russu Șirianu adunate sub titlul: *Vinurile lor*. O suită de amintiri despre Enescu, Brâncuși, Sadoveanu, Goga, Coșbuc, Panait Istrati, Iancu Brezeanu, Băltățeanu, Caragiale și... Eminescu și despre atâția alții, scriitori și oameni de cultură, de a căror amicitie s-a bucurat autorul”.

APRILIE

1 aprilie

• **[„Scânteia”, nr. 8383]** În rubrica *Picătura de cerneală*, Nicolae Țic (*Tinerețe de fum*) descrie „păcate ale tinereților” societății comuniste: „Dar tinerețea se cere pusă în valoare, altfel n-are niciun haz. Trebuie să le dovedești tuturor că ești și voinic și isteț. Nimeni nu-ți rezistă. O încăierare pentru o fată, ori pentru niște bani, ori numai pentru o vorbă de doi peri – este oricând binevenită. Doi pumni bine plasați – și cei de pe margine aplaudă – el se și vede purtat pe brațe ca un erou. Alteori, nu-i nevoie de pumni, ci de abilitate. Parcă ești alt om când izbutești să tragi pe cineva pe sfoară”. ■ Mihai Ungheanu semnează *Tendințe și căutări în proza neconsacraților*: „Unul dintre faptele de literatură cele mai interesante ale anului trecut sunt debuturile, în general, și în special cele de proză și critică. Ceea ce s-a imputat cu deosebire debutanților în proză a fost uniformitatea temelor și mijloacelor, producerea unei proze standard, nu rareori epigonică, așa cum atestau multe dintre aparițiile în colecția *Luceafărul*. Dintr-o rampă de lansare a noilor prozatori, seria *Luceafărul* a devenit în cele din urmă – din motive obiective ori subiective – o formulă-canon pentru debutanți. Debuturile în proză ale anului trecut au tocmai caracteristica fugii de un anume șablon editorial și tendința, dusă de cele mai multe

ori destul de departe, a individualizării artistice pronunțate. Rezultatele, în contextul debuturilor cunoscute, sunt ilustrate de cărți ca *Minciuna* de Mircea Cojocar, *Diminețile bătrâne* de Nicolae Damian, *Prietena mea Si* de Corina Cristea, *Cascadorii* de Mircea Popa, *Noaptea pe latura lungă* de Norman Manea, *Exilul pisicilor* de Alexei Rudeanu etc. Nu am în intenție să enumăr toate debuturile anului, mult mai multe decât cele pomenite, ci să indic câteva reprezentative pentru ideile pe care doresc să le dezvolt. Surprinzător este că tocmai într-un moment când proza debutanților își asumă probleme de diversificare tematică și stilistică, care sunt ale întregii proze de altfel, ea este puțin cunoscută și mai puțin comentată. Desigur, acești autori nu sunt în afara obiectivelor. Cea mai importantă rămâne cea privind restrânsul orizont al vieții multora dintre personaje: adesea ele circulă doar între camera de dormit și bufet sau bar, ceea ce nu este, se înțelege, cel mai solid suport al unei proze de amploare și adâncime; dimpotrivă, un asemenea univers limitat are darul de a distra personajul din epocă, de a-l izola de marile realități ale vremii sale, făcându-l atemporal, mai mult o ipoteză decât o realitate. Unii dintre autorii tineri au tendința de a resuscita cu insistență teme care au fost supuse, altă dată, la un schematic tratament literar, cum este aceea a vieții șantierelor, a «vecinilor de barcă», de a le aborda într-un fel nou care arată intuirea unui real și actual filon literar, ce nu trebuie disprețuit (M. Preda în *Intrusul* și N. Breban în *Francisca și Animale bolnave*, pleacă în mare măsură de la acest filon) și care-și caută, prin el, înfățișarea literară cea mai adecvată [...] La unii dintre scriitorii nou veniți se constată o observație psihologică puțin obișnuită, o intuiție a dualității și pluralității psihologice a omului, descrisă cu vocație și pricepere (Mircea Cojocar și Nicolae Damian). Dar este important să vedem, în aceste debuturi, nu numai ceea ce este trecător și ține de modă și de uniformitate literară ci, mai ales, câtimea de aport personal a fiecăruia, autorii lor interesându-ne ca individualități și nu ca produse de serie. Cartea, care pare a sintetiza profilul, conținutul colecției *Luceafărul*, cu toate pseudoproblemele sau mini-problemele ei, este *Roagă-te pentru mine* de Vasile Văduva, în care se reiau, cu un meșteșug cu nimic sub al predecesorilor, teme și motive cunoscute. [...] Literatură de viziune infantilă, abundentă la un moment dat, a produs rar câte un exemplar nou. O surpriză mi se pare a fi furnizată de povestirile Corinei Cristea, din volumul *Prietena mea Si*, în care autoarea mimează nararea din punctul de vedere al copilului, episoade din copilărie și din viața de familie, reușind să realizeze un flux narativ natural, dar cenzurat subtil de o optică mai matură, ceea ce introduce o notă dramatică, atent subliniată în *Iarba*, *Prietena mea Si*, *L-am întâlnit pe tata*, *Rafinamente*, unde primejdioasa notă de superficialitate și sentimentalism a altor povestiri e îndepărtată. Foarte ambițios literar este volumul lui Alexei Rudeanu *Exilul pisicilor*, care se vrea dosarul pasionant al unor existențe trecute și prezente, comunicând mai mult decât spune, în același timp mic roman, în intenție, dar și suită de povestiri autonome. [...]

Din lumea inginerilor constructori și a unei uzine se inspiră Norman Manea, autor al unor încercări de a surprinde sensul raporturilor zilnice din viața unei uzine și, mai ales, portretul conducătorului uzinei: «bătrânul». Este însă o încercare a prozei recente – după *Francisca* lui N. Breban – de a reabilita teme nesustținute la importanța lor de vocația săracă a unor mai vechi autori. Și Virgil Duda consacră subtilul său roman psihologic *Catedrala*, acelorași relații, extrem de interesante, ale noului context uman creat de industrializare. N. Manea va investiga aceeași arie problematică, fără acuitatea de observator a lui V. Duda, fără detașarea necesară. Pionieratul acestor autori, care nu fac parte dintre consacrați, arată că fenomenul prozei tinere oglindește o încercare de înnoire a mediilor de inspirație și a mijloacelor artistice, rămânând însă tributari unor inerții în receptarea faptelor vieții, nerezistând tentației psihologizante, complicării nefirești a reacțiilor umane. Fenomen promițător, dar încă neînchegat major. Prin volumul *Cascadorii*, Mircea Popa încearcă să ne dea o sugestie asupra personajelor și mediului lor, din care nu lipsesc niciodată situațiile limită. [...] Același tip de personaje vom întâlni și în povestirile lui Nicolae Damian: *Un bărbat și o femeie* și *Ionathan și Onofrei*, adevărate studii de introspecție. Prozatorul urmărește pendularea omului între conștiința sa dinlăuntru și cea din afară, preocupat mereu de contradicția posibilă între cele două planuri, cel interior și cel exterior. Povestirile sunt remarcabile, prin caracterelor psihologice, minuția plastică în descrierea comportamentului și știința alternării celor două planuri. Scientismul observației poate deveni însă abuziv, deoarece accentuează caracterul de studiu, de fragmentar al narațiunilor sale, lipsindu-le de perspectivă. În aceeași direcție, se înscrie, cu romanul său, M. Cojocaru; *Minciuna*, e un roman în care se încearcă o mai complexă introspectare a sufletului omului, trăitor într-o lume înconjurătoare, dar și capabil de a-și crea una lăuntrică pe care s-o proiecteze în afară. [...] Este, firește, importantă apariția de noi talente. Dar la fel de importantă este cultivarea și susținerea celor deja dovedite precum și efortul de analiză, de opțiune sau infirmare a direcțiilor în care evoluează literatura la un moment dat. Literatura rămâne un concurs de valori în care oricărei încercări i se cuvine acordată întreaga atenție. Eforturile și rezultatele eforturilor creatoare nu pot fi doar consemnate funcționărește ci supuse dezbaterii, analizei. Articolul de față se vrea doar o semnalare a unei realități literare ce-și așteaptă o mai amplă comentare”.

■ Dana Tudor realizează un interviu cu Tiberiu Utan, directorul Ed. Ion Creangă, intitulat *Avem datorii mari față de micul cititor*: „– O serie de apariții de volume de poezie, publicate, sub auspiciile editurii «Ion Creangă», de Gh. Tomozei, Nina Cassian, Gabriela Melinescu, Dumitru M. Ion, demonstrează o fertilă colaborare cu scriitori de toate generațiile. Cum se va concretiza această colaborare și în viitor? – Pentru realizarea programului nostru editorial, axat pe orientarea de viață, de profesie a copiilor, în spiritul respectului față de toate profesiunile, ne bucurăm, încă de pe acum, de sprijinul real

al unor scriitori cunoscuți și apreciați, precum și al unor specialiști de prestigiu, care înțeleg să colaboreze cu redacțiile noastre. Se află în diverse faze de elaborare cărți semnate de Mihai Beniuc, Miron Radu Paraschivescu, Maria Banuș, Eugen Barbu, Constantin Chiriță, Paul Anghel, Ion Brad, Dan Deșliu, Létay Lajos, Ion Horea, Méliusz József, Fănuș Neagu, Nicolae Velea, Constanța Buzea, Adrian Păunescu, Ion Serebreanu, Gica Iuteș, Iordan Chimet, Szilágyi Domokos. Porțile editurii noastre rămân în continuare larg deschise pentru scriitorii de talent din orice generație. Și mai ales pentru cei tineri, căroră cred că un dialog cu copiii de azi le-ar fi foarte util; pentru că nu trebuie uitat, micii cititori de acum vor forma, peste câțiva ani, marea masă a cititorilor maturi; tot așa cum nu trebuie uitat că aproape toți marii creatori de literatură au scris și pentru copii”.

● **[„Viața studentească”, nr. 13]** Recenzia *Călătorul* a lui M.N. Rusu la volumul apărut la Ed. Tineretului, *Țara lui TL (PI)* de Ovidiu Genaru. ■ La rubrica *Sintagme* sunt recomandate volumele: *Animale bolnave*, ediția a II-a 1970, Ed. Tineretului (Nicolae Breban fiind laureatul Uniunii Scriitorilor pentru proză pe 1968), *Din presa literară românească (1900-1918)*, ediție D. Murrășu, Ed. Albatros, Ovidiu, *Cele mai frumoase poezii* (fragmente în traducerea Mariei Valeria-Petrescu), Ed. Albatros, Mariana Șora, *Cunoaștere poetică și mitologică în opera lui Lucian Blaga*, Minerva, 1970. ■ Pe 25 martie 1970, la Club A, Nichita Stănescu a citit poeme din ultima sa carte în manuscris, *Măreția frigului* (poezii apărute a doua zi în „România Literară”).

● **[„Glasul Patriei”, nr. 10]** În acest număr citim despre *Sesiunea Marii Adunări Naționale*: „La 25 martie a.c. s-au deschis lucrările sesiunii a patra a celei de-a șasea legislaturi a marii Adunări Naționale”. □ Urmează *Plenara Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste*: „În ziua de 27 martie a.c., sub conducerea președintelui Nicolae Ceaușescu, au avut loc lucrările plenarei Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste. Între altele, plenara a dezbătut și aprobat activitatea internațională desfășurată în anul 1969 de Biroul Executiv al Frontului Unității Socialiste, precum și planul relațiilor externe pe anul 1970. A fost adoptat, cu acest prilej documentul: Cu privire la securitatea europeană. [...] Soluționarea problemei securității europene prezintă o etapă de cea mai mare importanță, pe calea promovării coexistenței pașnice între toate țările planetei noastre. Consiliul Național dă o înaltă prețuire acțiunilor întreprinse în această direcție de Partidul Comunist Român și guvernul republicii Socialiste România, în spiritul Declarației Consfătuirii de la București din anul 1966 și al Apelului de la Budapesta ale comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia. [...] În temeiul concluziilor desprinse din dezbaterile care au avut loc, ținând seamă de obiectivele sale programatice și de necesitatea de a aduce contribuția sa la organizarea conferinței pentru statornicirea securității în Europa, Consiliul Național al Frontului Unității Socialiste: – însărcinează Biroul Executiv să acționeze pentru stabili-

rea și dezvoltarea de relații cu formații politice similare Frontului, partide politice, organizații sociale, culturale și științifice, reprezentanți ai parlamentelor și personalități din toate sectoarele vieții sociale din țările Europei, care pot fi interesate în pregătirea conferinței guvernelor continentului consacrată soluționării problemelor securității europene; – recomandă organizațiilor de masă, obștești și profesionale, uniunilor culturale și științifice care fac parte din Frontul Unității Socialiste să stabilească și să intensifice relațiile lor cu organizațiile, asociațiile, uniunile obștești, culturale și științifice din toate țările Europei, care militează sau doresc să acționeze pentru mobilizarea celor mai largi cercuri ale opiniei publice, a parlamentelor și guvernelor în vederea organizării conferinței pentru securitatea europeană”. ■ Ion Burtea semnează *O nouă colecție de cărți în editura „Meridiane”*: „Cu luna aprilie, Editura Meridiane lansează o nouă colecție de cărți intitulată *Țări și mari orașe ale lumii*”. ■ Radu Gyr scrie despre creația lirică primită prin poșta redacției: „Citind scrisorile venite de peste hotare, îi înțeleg, așadar, pe toți aceia care ne trimit mărturiile lor de dragoste pentru țara unde s-au născut, au copilărit, ori au visat în anii adolescenței. Pricep ce dor fierbinte se zbate în sufletele lor și cum le «umbă gândul, nopți de-a rândul, drumul țării colindându-l», așa cum ni se destăinuiește un cititor din depărtare. Și mă aplec, cu duioșie, peste versurile înălțate de către unii stihuitori, aflați peste ocean sau cine știe pe ce meleag de dincolo de munți și ape”. ■ M. Șerbănescu semnează *Poezia românească tradusă în limba germană*: „Cu câteva timp în urmă a apărut la Viena, în Bergland Verlag, o cuprinzătoare culegere de lirică românească tradusă în limba germană, de reputatul tălmăcitor de poezie românească, Zoltán Franyó. În excelentele condiții grafice asigurate de editură sunt prezenți circa 117 autori cu aproape 300 de poezii, începând cu Eminescu și Alecsandri și sfârșind cu cei mai tineri reprezentanți ai noii generații de poeți români. Este o cuprinzătoare trecere în revistă a unei mișcări lirice care cuprinde generații, curente, tendințe dintre cele mai variate și mai interesante. Meritul traducătorului este cu atât mai mare, cu cât își realizează culegerea prin mijloace proprii de selecție dintr-un material poetic imens. [...] *Rumänische Lyry* [sic!] apărută în editura Bergland din Viena, a prilejuit Asociației scriitorilor din Timișoara o ședință comună a cenacelor de limbă română și de limbă germană; meritele literare ale lui Zoltán Franyó au fost relevate și subliniate de cei care au luat cuvântul; s-au făcut aprecieri mai largi asupra artei traducerii. Cartea tipărită la Viena a fost apreciată ca un valoros act de cultură, menit să adâncească cunoașterea reciprocă dintre popoarele Europei, într-un moment politic favorabil acestui deziderat de stringentă actualitate”.

2 aprilie

● [„**România liberă**”, nr. 7915] *Cronica literară* propune, sub semnătura Tiei Șerbănescu, o analiză a volumului de versuri al lui Virgil Carianopol,

Cântece de amurg. Aflat la al treilea volum, după *Virgil Carianopol*, din 1933, și *Un ocean, o frunte în exil*, din 1934, poetul ilustrează, aici, după „revolta și neastâmpărul din primele două volume”, „liniștea, împăcarea, resemnarea optimist – elegiacă”, într-o „poezie de o simplitate neobișnuită”. „Poet de școală”, Carianopol este unul „care-și alege în mod deliberat un curent care-l reprezintă și în numele căruia vorbește” iar volumul are, din acest punct de vedere, în centru, un simbol puternic – satul – „nu din trecut, evocat, ci dorit, închipuit, ideal”. Operă de maturitate creatoare și umană, *Cântece de amurg* conține numeroase poezii „parenetice”, care „cultivă o fabulă, o învățătură, de dragul căreia este compus poemul” devenit, astfel, un „mic cod moral”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6493]** P. Chihaia publică câteva *Note de lector* pe marginea *Literaturii române vechi*, ediție îngrijită și note de G. Mihăilă și Dan Zamfirescu.

● **[„Albina”, nr. 13]** Ion Bănuță semnează eseu *Te sărut, – dulce primăvară*: „În România Socialistă e soare, primăvară. O! Toate inimile să are bine pământul și văzduhul, să răsară toate florile românești în universul nemărginit al libertății! Odată cu poporul meu te sărut, – dulce Primăvară”. ■ George Demetru Pan prezintă volum de versuri *Dragostele mele* de Traian Iancu: „După două librete de operetă în versuri pe care criticii și publicul le-au primit cu căldură, poetul Traian Iancu ne dă cu volumul *Dragostele mele* o culegere din versurile sale – culegere în care ne dovedește întemeiata chemare ce-o simte pentru lirica militantă. El cântă în primul rând înfăptuirile poporului, frumusețile care iau naștere sub o călăuzire încercată, înaltul avânt al maselor, crescândă conștiință a omului nou. [...] Cu cartea de față, Traian Iancu se dovedește o dată mai mult, a fi unul din poeții care nu bate la ușă străine să-și caute inspirația ci, mergând la izvoare, spune cu sinceritate adevărurile cele mai apropiate, cele mai simple și mai reale. Și asta este un lucru deosebit”.

● **[„România literară”, nr. 14]** Prof. ing. Marin Rădoi, secretar al Comitetului municipal de partid București, semnează *Literatură și politică*: „Progresul are altă semnificație în artă, față de știință. De aici nu trebuie trasă concluzia eronată că literatura n-a evoluat în timp, deși imaginile artistice cu care operează, practic au rămas aceleași. Ținând seama de gradul ei de accesibilitate, de aria de răspândire și de influența ei asupra maselor, literatura și fauritorii ei au ocupat un loc de frunte în preocupările clasicii marxism-leninismului. Marx și Lenin, a căror preocupare fundamentală au constituit-o fenomenele economice ale societății capitaliste, problemele revoluției proletare, cunoșteau în amănunt valorile culturii mondiale și au făcut aprecieri de o rară subtilitate asupra unor opere literare. Ei au ținut o strânsă legătură cu oamenii scrisului din țara lor sau din străinătate. Prietenia lui Lenin cu Gorki a depășit limitele unor simple relații între șeful primului stat socialist și marele scriitor rus. [...] În opera de educare a maselor, de cultivare a celor mai nobile sentimente omenești, opera literară are un rol imens. Multe din cărțile apărute

la noi răspund acestor nobile comandamente. Sunt însă și cărți neizbutite, șterse, fără adresă directă, care plutesc în sferele irealului, care nu se bucură de nici o azeziune din partea marelui public. Unele, prin conținutul lor, dovedesc o necunoaștere a realităților noastre, a efortului colectiv care se desfășoară pe cele mai diverse căi pentru perfecționarea continuă a orânduirii noastre sociale. Inițiativele, cunoașterea, pătrunderea și dirijarea științifică a unor ample fenomene sociale de către partidul nostru oferă larg punct – nu numai de inspirație, ci și de învățătură – pentru mulți din slujitorii scrisului. Un rol important îl pot juca aici scriitorii comuniști cărora tovarășul Nicolae Ceaușescu li s-a adresat direct la Adunarea generală a scriitorilor: «Scriitorii comuniști au un rol hotărâtor în îndeplinirea menirii literaturii de factor activ în transformarea revoluționară a societății, în ridicarea conștiinței socialiste a maselor, în perfecționarea morală a omului, ei trebuie să militeze cu pasiune și convingere pentru situarea fermă a artei scrisului pe pozițiile ideologice ale partidului nostru, pentru unirea tuturor detașamentelor oamenilor de artă într-un singur șuvoi în îndeplinirea rolului ce le revine în societatea noastră». Un examen radiologic minuțios al unor lucrări reliefează ușor unele carențe. E de datoria tuturor mânăitorilor de condei comuniști și necomuniști să surprindă în imagini nepieritoare măreția evenimentelor contemporane. E de datoria literaturii noastre să contribuie cu formele ei specifice la mobilizarea milioanelor anonime care dau contururi noi, mărețe și precise, peisajul material și spiritual atât de complex și multilateral al țării noastre». ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu face un *Omagiu lui Al. Philippide*: „Alexandru Philippide este o personalitate puternic conturată în lirica de gândire, pe fundalul unei ample viziuni cosmice, din care nu lipsește fenomenul «tentacular» citadin, dar în care precumpănește universul cu problemele lui, mereu altele. [...] Jubileul lui Al. Philippide, teoretician al unui nou clasicism, mare poet al cunoașterii lucide, al vastelor viziuni cosmice și al visului dominat, coincide cu o eră măreață de progres tehnic și științific de la care nu trebuie să se sustragă gândirea poetică”. ■ Z. Sângeorzan se ocupă de *Experiența esteticii moderne*: „Estetica nu poate intra într-o criză (v. Ion Pascadi: *Estetica la răscruce?*, «România literară» nr. 9, 1970) decât atunci când își părăsește conceptele (produse ale creației artistice), își abandonează principiile în favoarea unor speculațiuni gratuite care sunt străine de orice realitate a operei concrete. Teoriile și abstracțiunile de orice grad, de orice nivel estetic sunt posibile numai din moment ce acceptăm o realitate fundamentală a literaturii naționale. [...] E necesară o dezbatere curajoasă, nedogmatică și nevulgarizatoare a comparativismului estetic, a esteticii europene, o precizare a terminologiei, a conceptelor, noțiunilor, totul, dar absolut totul analizat, sintetizat dintr-o perspectivă istorică, clasică și modernă, cu refuzuri categorice, dar și cu acceptări diferențiate sau totale. Ar fi util un dicționar al noțiunilor estetice, elaborat în spiritul unei depline libertăți de recunoaștere a tuturor semnificațiilor, interpretărilor, sensurilor, atât românești, cât și străine. Estetica

românească actuală e într-un dialog cu condiția sa ca «știință» și nu cu obiectul ei; opera modernă, vie, cu o valoare fundamentală care să ne restituie cu ingeniozitate frumosul ei etern. [...] Estetica modernă începe cu o revizuire a conceptelor, cu o restituire a frumosului. Estetica bazată pe o realitate literară nu poate fi decât deschisă unui imens șir de interpretări. Sensul ei adevărat e de a valorifica artisticul și de a se îndepărta cu repeziciune de dogme. Limbajul ei este și al sincerității operei de artă, al autenticității structurii, căci dincolo de teoretizări trebuie să regăsim pulsul ei intens, și nemijlocit”. ■ În *Fragmente critice* Eugen Simion se ocupă de *Modern, modernism, modernitate*: „De acord cu Adrian Marino că multe confuzii s-ar risipi dacă estetica și critica ar vorbi un limbaj comun, și, mai ales, dacă sensul noțiunilor fundamentale de cultură ar fi pentru toți același. Mă îndoiesc, totuși, că, chiar și în acest caz, eroarea și improvizația s-ar retrage rușinate. Eroarea este umbra adevărului sau invers, adevărul însoțește, ca o umbră, eroarea, mai prolifică. Cât despre improvizație, rațiunea ei este să persevereze. Aceasta nu ne împiedică însă să încercăm a defini, cât mai precis, înțelesul unor noțiuni de mare circulație, rău sau insuficient determinate. E ceea ce face într-un excelent eseu (*Modern, modernism, modernitate*, ELU 1969) Adrian Marino, luând ca punct de referință un cuvânt ce se găsește pe buzele tuturor. *Modern, modernitate* sunt formule curente în limbajul străzii și în limbajul criticii și ca Sfântul Duh se află implicat în toate lucrurile fără să se știe cu exactitate unde și, mai ales, cum se manifestă. Nu mai este nici o îndoială în această privință: *modern* este termenul cel mai răspândit și cel mai ambiguu. În fiecare epocă înseamnă altceva și chiar în aceeași perioadă înțelesul noțiunii diferă de la individ la individ. Rar concept, apoi, care să-și modifice atât de repede structura și să-și piardă așa de ușor atributele; modernul de azi e clasicul de mâine, clasicul de azi e modernul de ieri ce înspăimântase mințile așezate prin insolitul, noutatea lui frapantă”. ■ Adrian Păunescu realizează un interviu cu Ion Caraion, *Singurul interviu al unui scriitor trebuie să fie opera*: „- *Din ce se naște ori din ce se face poezia?* – Peste douăzeci și cinci de ani de lecturi mi-au dovedit că, în afară de superficialitate, poezia se poate face din orice. Cu condiția, însă de a crede în sufletul materialului până la metamorfoze magice. Altminteri, vine o clipă când, oricât de mare, orice poet de talent care scrie fără convingere încetează deodată de a mai avea talent. Și publicul simte, nu-l poți înșela. De scris am scris – în sensul informării despre experiențele lor de atelier și al recursului la aventura cunoașterii – cu toți poeții lumii, dar cu toți aceia care n-au încercat să uite (și care știau!) că în fiecare cuvânt e un armăsar ce te poate trânti și mesteca în picioare. Văd zilnic prea mulți călăreți la pământ, – și printre ei pe unii dintre cei mai fuduli, în numele meșteșugului cărora s-a pariat și se pariază cu exagerată generozitate. Cineva trebuie să facă jocurile, o admit, și că ignoranții nu lipsesc – e clar. Dar una e loteria și alta ierarhia valorilor. Jucăm prea des la loterie”. ■ Textul lui Laurențiu Ulici, *Un poet, un prozator*, este împărțit în două părți:

□ *Pretext, Un poet*: „O perdea tulbure, de coșmar, mereu aceeași, coboară în poemele lui M. Ivănescu, simulând discret mișcarea, precum o partitură repetată la alte game pe clapele unui pian bine acordat. O ureche fină va sesiza modificările de atitudine, dar esențială, caracteristică i se va părea nemișcarea; sufletul înghețat într-o ipostază din care nu poate ori nu vrea să iasă, o ipostază nefericită, în ordinea sentimentelor, întrucât, indiferent de natura acestora, prin simplul fapt al permanentizării cere conștiinței intrarea în obsesie. [...] Poetul are pasiunea retrospecției, o pasiune dureroasă, reînviind mereu și mereu revenind asupra acelorași imagini de biografie, monotonizând totul, spațiul și timpul, provocându-i dese stopuri respiratorii, inutil survolate prin apel la o frazeologie ușor zeflemitoare. E, de fapt, un timid care-și închipuie felurite gesturi de bravadă în câmpul liric, fără să știe sau nevrând să știe că farmecul poeziei sale e tocmai timiditatea matură și elegiacă”. □ *Un prozator*: „Mărturisesc că multă vreme n-am crezut în vocația de prozator a lui Dumitru Țepeneag, în schițele căruia vedeam numai un rafinament tehnic suficient sieși, plin de aerul teribil al unui program estetic extrem de pretențios și, în fond, prea vag în conture pentru a putea fi ghicit în cazul particular al uneia sau alteia dintre proze. [...] O artă a improvizației șochează la lectură și rămâne chiar ca sentiment dominant după lectură. Dar improvizația e aici programatică, vreau să spun că ea e un sinonim perfect pentru un anume fel de imaginație: cea care pune pe primul plan nu cantitatea de invenție, ci relațiile dinlăuntrul evenimentelor imaginate. Capacitatea de asociere, gustul alăturărilor neobișnuite și imprevizibile ochiului convențional sunt la Țepeneag de-a dreptul o știință”. ■ În *Cronica literară* G. Dimisianu scrie despre volumul *Matei Iliescu* de Radu Petrescu: „De la un moment încolo debitul devine torențial, rostogolire incontinentă, avalanșă de fraze și baie de metafore care ajung să ascundă cu totul tocmai ceea ce autorul, cel puțin la început, părea să dorească a pune în valoare: un proces interior, niște forme de viață sufletească. Treptat scrierea alunecă spre mentalitatea de roman-magazin și regăsim în ea poncifele genului. [...] Superficialitatea tratării contaminează și aspectul stilistic, cartea oferindu-ne în această privință mostre de o inegalitate frapantă. Sunt pagini scrise cu mare decizie, expresive, cum arătam și mai sus, dar, în chiar vecinătatea lor, extrem de multe improprietăți, construcții forțate sau inabile – un contrast surprinzător și dezarmant. [...] Ambițioasă această carte, dar inegală și informă. Rămânem deconcertați după ce o isprăvim, fiindcă fusesem pregătiți să-i facem altă primire”. ■ În *Ochiul magic* citim: □ *Revista de istorie și teorie literară* de V. V.: „Deschisă cu o retrospectivă Liviu Rebreanu (autor Marin Bucur) – «Revista de istorie și teorie literară» (nr. 1/ 1970) întrunește în paginile sale studii și comunicări notabile în genere prin larga documentare și prin efortul conturării unor noi puncte de vedere asupra creației scriitorilor clasici și moderni”. □ *A ști cum se moare*: „Clipa de geneză a poeziei: când îngerul (care n-o cunoaște) o vestește pe Maria (care încă nu-l cunoaște). E o clipă foarte caprici-

oasă. Și rară. Iar de aceea, emoționantă. Ca mai tot ce se întâmplă frumos. Ba poate chiar unic de frumos. Într-o foarte recentă culegere de poeme – *Stelele lui Filoctet* – am citit aceste versuri pe care le putea și le-ar fi putu semna, presupunem, oricare dintre cei mai adevărați poeți: [...]. Poemul citat se cheamă *Hepatică*. Autoarea cărții – Venera Antonescu, una dintre cele mai prețuite colaboratoare ale profesorului Tudor Vianu – e un nume de care în lirica noastră feminină va trebui totuși să se mai amintească”. □ *Un moment* de I. Car.[aion]: „Dacă ar fi spațiu (adevărată și cu toate acestea obositoare scuză...), despre numărul pe februarie al «Vieții românești», dedicat ideii de literatură și artă fantastică (după cum caietul de poezie este închinat *insolitului*, noțiune cam indefinibilă...), s-ar putea discuta pe larg, diversitatea ademenitoare a nuanțelor de temă fiind preocuparea de studiu a unor scriitori și talentați și – cei mai mulți – de un remarcabil rafinament al culturii, care zăbovesc interesant și cu inteligență asupra paginilor unor autori ca Saint-John Perse, Boris Vian, Jorge Luis Borges, Dino Buzzati, Henri Michaux, Hoffmann, Edgar Allan Poe, Hans Arp, Federico García Lorca ș.a.”. □ *Din nou – beția de cuvinte*: „Aviditatea de termeni și artificialitatea gândirii critice amenință, cum se vede, nu numai presa literară. Mediul universitar și academic, prin definiție riguros, cuprinde și el, din când în când, mostre de cercetare ridicolă, în care discrepanța între pretenție și lipsa de acoperire intelectuală duc la efecte de-a dreptul hilare tocmai acolo unde pompa universitară e mai abundentă. *Elemente anti-nomice în poezia lui Wilfred Owen și Siegfried Sassoon* se intitulează un articol al Dominicăi Sterian din volumul XII (1969) al «Studiilor de literatură universală», publicate de Societatea de Științe Filologice. [...] Față de mijloacele cu totul studențești cu care s-a efectuat cercetarea propriu-zisă, stângăcia pompoasă a stilului critic e și mai discordantă”. ■ În *Cărțile săptămânii* Florin Manolescu prezintă volumele de poezie: □ *Sunetul originar* de Gheorghe Pituț: „Firește că se pot face destule obiecții poeziei lui Gheorghe Pitut. Între altele, se poate discuta despre tezismul exagerat al unor poeme care ilustrează tema *dezrădăcinării* și a alienării omului în mediu citadin (*Drum, Lucrurile*): [...]. Dar într-o lume de valori perisabile, într-o lume în care binele și răul își trec, unul altuia, măștile, mistificându-ne și obligându-ne să le confundăm între ele, poezia aceasta oferă existenței noastre un sprijin moral, o garanție și o certitudine necesară!”. □ *Frica de somn* de Traian Reu: „Autorul exploatează câteva teme convenabile, între care tema copilăriei devastate de război poate fi identificată cu ușurință”. ■ Volumele de critică sunt prezentate de Ov. S. Crohmălniceanu: □ *Cunoaștere poetică și mit în opera lui Lucian Blaga* de Mariana Șora: „Eseul acesta e ce s-a scris mai bun până azi despre Blaga, mă grăbesc să o spun din capul locului, fără înconjur. Că nu vine de la un «specialist» e o surpriză, dar se întâmplă câteodată și așa. Mariana Șora renunță să procedeze prin învăluire, cum recomandă tactica istorico-literară, și atacă fulgerător și frontal subiectul, propunându-ne o imagine unitară a autorului, ana-

liza aspectelor contradictorii e lăsată pentru mai târziu, obiectul interesului îl constituie de la început nucleul intim al gândirii lui Blaga, viziunea interioară care-l urmărește pe poet ca și pe filozof”. □ *Comedia în dramaturgia românească* de Virgil Brădățeanu: „Ce descurajează înainte de toate la Virgil Brădățeanu este stilul”. ■ În rubrica *Istorie literară* apare *Romanul lui Macedonski* de Al. Piru: „Romanul lui Macedonski *Thalassa - marea epopee*, pentru prima dată editat în volum de Adrian Marino, după versiunea lui franceză, *Le calvaire de feu*, apăruta întâia oară la Paris în 1906 (Al. Macedonski, *Opere*, V, E.P.L., 1969), se cade semnalat mai mult decât printr-o singură notă bibliografică”. ■ Al. Săndulescu semnează *Nostalgia istoriei și tentația romanescului*: „G. Călinescu se simțea bine între vrafuri de dosare conținând mitrice și acte de moștenire sau danie; înconjurat de gravuri și fotografii de epocă, se lăsa absorbit cu delicii în lectura unor vaste corespondențe și memorii sau în reconstituirea arborilor genealogici ai marilor familii. Criticul și estetul fin era totodată un copist neostenit și un mare scotocitor de arhive. Faptul ne apare vizibil și în monografiile despre Eminescu și Creangă și în *Istoria literaturii*, dar mai cu seamă în studiile publicate după 1950, ce urmau să alcătuiască o *Istorie a literaturii române în monografii*”. ■ Apar *Lecturi intermitente (XLIX)* de Perpessicius: „Cu acest al II-lea tom din *Publicațiile periodice românești*, apărut 56 ani după întâiul, instrumentele de lucru ale «bibliografiei moderne» pentru care a militat tot timpul directoratului său Ion Bianu, fac un mare pas înainte. *Bibliografia românească veche, Cataloagele manuscriptelor*, cele două tomuri din *Publicațiile periodice românești* (și seria instrumentelor de lucru nu este epuizată) acordă Bibliotecii Academiei R.S. România un înalt prestigiu științific, în care rolul lui George Baiculescu și al colaboratoarelor sale nu e cu nimic mai prejos al înaintașilor”. ■ Constantin Noica revine la *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”* cu *Cap. X. Plăcerea și necesitatea (sau Don Juan)*. ■ Ioana Popescu realizează ancheta *V-ar interesa colaborarea cu cinematografia?*: „Ancheta noastră vrea să sondeze interesul scriitorilor români pentru cea de-a 7-a artă. Prozatori și poeți din generații diferite, care încă n-au colaborat cu cinematograful, dar care ni se înfățișează prin scrierile lor ca potențe reale ale filmului românesc, ne-au răspuns mărturisindu-și afinitățile față de această modalitate artistică. Încercăm să atragem atenția asupra pasiunii acestor autori pentru film, asupra interesului lor de a colabora la crearea unui scenariu și chiar la turnarea lui”. Răspund: □ Al. Ivasiuc: „Mă interesează cinematograful, aproape programatic, pentru că adeseori mă bucur că m-am născut în secolul XX (deși înapoi și motive de regret). Forța imaginii modifică multe din raporturile tradiționale ale proiecției noastre în artă. Mi-e frică să nu ajungă literatura, într-un secol viitor, o caracteristică a culturilor minore. Poate se va spune: adevărat, n-au cinematografie, dar au o literatură foarte interesantă și pitorească. Trăim într-o epocă de interferențe și fuziuni – epica se îmbină cu eseu, ca și teatrul de altfel. Filmul este

un punct de maximă fuziune – a cuvântului, a imaginii, a întâmplării. Prezența sa a influențat modul de a scrie și tehnicile sale. Ca să verific cele spuse înainte trebuie să fac, adică să manipulez obiectul cunoașterii precum un copil o jucărie. Peste zece zile o să încep să scriu un scenariu, care cine știe, poate, o să ajungă și film”. □ Ilie Constantin: „Am lucrat în cinematografie, de bine de rău. E adevărat că și în acea perioadă de aproximativ doi ani – cât am fost redactor de scenarii – preocuparea fundamentală pentru poezie m-a stăpânit hotărâtor, așa cum o febră puternică poate face să pălească realitatea din jur, sau să capete halouri și imprecizii. Această perioadă de trecere prin cinematografie, din care n-am avut de câștigat nici eu nici cinematograful, n-a făcut altceva decât să adâncească rezervele mele mai vechi față de ceea ce numim a șaptea artă. Nu consider că în realitate cinematograful este o artă; pentru mine cea mai deplină modalitate de receptare a artei este actul lecturii. Lectura poate suplini totul – sau aproape totul! – pe când ea nu poate fi înlocuită”. □ Mircea Ciobanu: „Aș face filme scurte – nuvele. [...] Și în orice caz nu m-aș lăsa pe mâna nici unui regizor; aș învăța meseria în șapte ani și-abia apoi aș face un film și acela fără cuvinte”. □ Petru Popescu: „Meditez la scrierea unui scenariu mai de mult. Însă eu văd un scenariu de film cu totul altfel decât e el conceput în mod obișnuit, la noi, în clipa de față, și mi-e frică să nu fiu greșit înțeles. Sper ca scenariile noastre de film să progreseze ca nivel și bogăție de eveniment semnificativ, așa cum, de curând, mi se pare că a reușit un scenarist care e și regizor: Pintilie”. □ Șt. Bănuțescu: „Colaborarea scriitorului cu cinematografia? Credem că e bine să-l lăsăm pe regizor să fie personajul principal când este vorba de astfel de alegeri, el este, în cele mai respectabile cazuri, *autorul*, când cinematografia izbutește să dea *opere*”. □ A.D. Munteanu: „Visez să fac filme. Pe mine nu mă interesează arta decât în ipostaza de creator. Când mă duc într-o expoziție îmi închipui cum aș face eu o statuie sau un tablou”. □ Cezar Baltag: „Viziunea scriitorului este diferită de aceea a regizorului. Profunzimea primului devine greoaie pe ecran, verva, rapiditatea inteligenței celui de-al doilea ce numește superficialitate în plan superior literar. În ceea ce mă privește, neputându-mă considera nici măcar un conștiincios spectator de film, nu ambiționez, cel puțin deocamdată nici o mezialianță cu cea-de-a-șaptea muză”. ■ Gabriela Bogos realizează un interviu cu Tiberiu Utan, directorul Ed. Ion Creangă, *Literatura pentru copii*: „- În prezent, un mare număr de poeți și prozatori scriu și pentru copii. Ce spațiu li se acordă în cadrul diferitelor colecții? – În atenția noastră rămâne, în continuare, beletristica legată de actualitate. În cursul acestui an vor apărea o serie de lucrări ale unor scriitori prestigioși cum ar fi: C. Chiriță, Octav Pancu-Iași, M. Beniuc, A. Păunescu (*Aventurile lui Hap Cireașă*), Constanța Buzea (*Cărticica de doi ani*), Eugen Barbu, Gica Iuteș, G. Alboiu (*Numărătoarea în patru*)”. ■ Leonid Dimov comentează, în *Mihail Bulgakov, un ironist plin de candoare*: „Recent, au apărut, în excelenta traducere a lui Alexandru Calais, și primele două roma-

ne ale lui Bulgakov: *Garda albă* și *Roman teatral*. Roman al dezorientării, al pustiirii sufletești ce se abate ca o molimă în epocile de derută, *Garda albă* este o jonglerie halucinantă cu sensurile cele mai disputate ale vieții și morții. Prin vigoarea și incizia povestirii, prin boarea tragică, aproape fatalistă, care învăluie personajele, romanul se înrudește cu scrierile lui I. Babel, al cărui coleg a și fost Bulgakov în acele frământate vremi la redacția ziarului «Gudok». *Roman teatral* pare a cuprinde mai multe elemente autobiografice, Maxudov, eroul principal, având de întâmpinat, întocmai ca și dramaturgul Bulgakov, lipsa de înțelegere a forțelor paradramatice. Critica pe care, în acest roman, Bulgakov o face imixtiunii apoeticului în artă reprezintă mesajul abscons al cărții, care nu se reduce însă la o văpaie nonconformistă, stinsă, fără veste precum a izbucnit, ci este filtrat printr-un simbolism hiper-fin”. ■ Marcel Petrișor semnează *Pierre Emmanuel și responsabilitatea limbajului poetic*: „În contextul marii poezii contemporane, Pierre Emmanuel se prezintă ca unul dintre cele mai ciudate și mai interesante cazuri. Interesant și ciudat pare cazul său deoarece pentru el poezia e nu numai aventura ontologică, spectaculoasă prin problematica pe care o ridică un contact mai adânc cu abisurile ființei, ci și modalitate sintetică de realizare a unității dintre conștiință și lume. [...] Ceea ce face Pierre Emmanuel prin poezia sa este tocmai ilustrarea posibilității acestei depline cunoașteri în care neantul transces să nu mai sperie, iar sensurile primordiale să poată fi sesizate înainte de a deveni structuri”. ■ Sub semnătura S. G. apare *Convorbire cu: Mihailo Tkaci*: „- *Sunteți unul din poeții reprezentativi ai generației tinere din Ucraina. Care sunt, după părerea dumneavoastră, trăsăturile principale ale poeziei ucrainene contemporane?* – Caracteristica principală a poeziei contemporane ucrainene este diversificarea. În acest proces se disting în primul rând poeții anilor șaizeci. Este vorba de un impresionant număr de poeți talentați din care vreau să amintesc doar câteva nume (unii dintre ei sunt cunoscuți publicului cititor din România): Ivan Draci, Lina Kostenko, D. Pavliciko, V. Simonenko, M. Vingranovski, Vitali Korotici. Datorită acestei generații, poezia ucraineană a trecut de hotarele gândirii tradiționale, îmbogățindu-și în special zonele de investigație filozofică”. În cadrul convorbirii apar două poezii (*Monologul laviței* și *Cântă cocoșii...*) traduse de Stelian Gruia. ■ Ioan Alexandru publică un *Jurnal de poet*, intitulat *În vizită la Hans Urs von Balthasar*: „Ceea ce încearcă acum la bătrânețe Urs von Balthasar este o sinteză a spiritualităților orientale și occidentale, pentru a despărți antropologicul de ontologic, de a elimina spiritul critic teoretic al antroposului și a lăsa *doxa tou teou* să vorbească”. ■ În *Atlas liric* citim poeții maghiari: Garai Gábor (*În cele din urmă*), Pardi Anna (*Tinerețe*) în românește de Constantin Olariu; Benjámín László (*Asta îmi e soarta*) tradus de Veronica Porumbacu; Illyés Gyula (*Ei, gata!*), Forgács Antal (*În cea de a două sute nouăzeci și treia zi a războiului*), Rónay György (*Un oraș*) în traducerea lui Adrian Hamzea. □ Versuri semnează: Miron Radu Paraschivescu (*Albastrul*),

Eta Boeriu (*A patruzeci și patra*), Mihail Sabin (*A spera*), Petre Strihian (*Geometrie*), N. Caratană (*Alcătuire*), Daniel Turcea (*Abdul sau elogiul lui Parmenide*), Mihai Elin (*Țărm; Rostogolire și goană*), George Alboiu (*Edict; Risipa; Care e vestea ce ne-o aduci*), Violeta Zamfirescu (*Cel cumplit; Horia; Țepeș*), Rodica Iulian (****; Cântec pentru morți întâmplătoare*). □ C. Ștefaniu semnează parodiile: *Alibi cicatrice* (Virgil Teodorescu) și *Frumusețea* (Tiberiu Utan). □ Din proză citim: *Labirint* în rubrica Zoo de Pop Simion; Octavian Simu (*Hârtii albe, verzi, roșii*); *Tecla* de Paul Goma.

● **[„Tribuna”, nr. 14]** În textul *Al lumii vechi apus*, Mihnea Gheorghiu omagiază personalitatea lui Lenin: „În ajunul centenarului nașterii lui V.I. Lenin, Consfătuirea internațională a partidelor comuniste și muncitorești și-a îndreptat gândurile spre omul nemuritor al epocii noastre revoluționare, evocându-l cu o infinită stimă pe întemeietorul primului stat proletar din istorie, prieten al tuturor națiunilor asuprite, militant exemplar «pentru dreptul fiecărui popor de a hotărî singur asupra destinului său»”. ■ În cadrul rubricii dedicate Premiilor Uniunii Scriitorilor, Liviu Petrescu se referă la Sorin Alexandrescu: „În cercetarea operei lui William Faulkner, Sorin Alexandrescu s-a folosit, după cum singur mărturisește, de unele elemente de critică structuralistă; aceste elemente se reduc de fapt la două principii teoretice esențiale, la care s-ar mai adăuga și o destul de moderată operațiune de modernizare a limbajului critic, operațiune prin care este pusă la contribuție mai cu seamă teoria informației. Principiul teoretic cel mai important de la care pleacă autorul este acela că lectura unei opere literare prilejuiește mai întâi experiența unui flux, a unui proces. [...] Cercetarea structurală distinge deci între un plan sintagmatic al operei (plan creat prin perceperea operei ca proces) și unul paradigmatic (creat odată cu descoperirea sistemului ascuns)”. ■ Redacția revistei inițiază rubrica intitulată: *Ancheta „Tribunei”: Momentul literar actual*, cu următoarele întrebări: 1. *Ce înțelegeți prin structuri și forme literare?* 2. *Pentru ce valori artistice ale momentului actual optați? Cât de promptă și eficientă considerați că a fost poziția criticii față de ele?* Respondenții sunt: I. Negoîtescu, Mircea Iorgulescu, Ion Pop. □ I. Negoîtescu: „Cât privește formele literare, dincolo de orice observații stilistice [...] pentru mine forma este structură. [...] 2. Optez pentru toate valorile artistice ale unui popor. [...] Dar m-a interesat, pe de o parte, să desprind, de exemplu, categoriile estetice pe care se structurează proza lui Pavel Dan, a lui Ștefan Bănuțescu sau D.R. Popescu, iar pe de altă parte, să urmăresc, în proza noastră actuală, diversificările pe care le prezintă apariția «intellectualiştilor» a «oniricilor» și a noilor realiști. Deosebit de semnificativ mi s-a părut cazul lui Nicolae Breban [...] scriitor ce se caută pe sine cu violență, realist prin ambiție și oniric prin temperament. [...] Cât despre poezia actuală, m-am oprit îndeosebi la cel mai împlinit dintre reprezentanții noilor generații (adică al ultimului deceniu), Nichita Stănescu [...]. Cred că noua noastră critică, atât de meritoasă în multe privințe, e când prea filosofică, când

prea impresionistă. Această lipsă de rigoare se resimte, din păcate, și la cel mai format dintre criticii noi: Nicolae Manolescu, ceea ce nu mă împiedică să-l citesc întotdeauna cu mare interes și să-mi verific părerile cu ale sale”.

□ Mircea Iorgulescu: „O ambiguitate primordială caracterizează termenii de «structură» și «formă», mai ales când sunt raportați la literatură, o definiție absolut exactă fiind imposibilă [...] Conceptul de structură, în special, este supus unei eroziuni spectaculoase și moda are aici un rol de ignorat. [...] 2. Ce se remarcă în primul rând la o analiză atentă a literaturii ultimilor ani este reîntoarcerea la tradiții. Nu imitație servilă, subalternă și minoră, ci asumare conștientă și responsabilă a unei tradiții constituite. Continuitatea – iată un caracter esențial al literaturii actuale, care nu poate fi în vreun chip neglijat. Cu deosebire foarte vizibilă este această trăsătură în poezie și e interesant de remarcat că Bлага, Barbu, Bacovia sunt adevărați «zei tutelari». Nici în proză nu trebuie căutat prea mult: mai ales în cea foarte recentă sunt reluate o serie de idei și preocupări ce au frământat scriitorii mai vechi. [...] Tot în poezie lucrurile sunt mai clare: nota comună și fundamentală care transpare dincolo de aparențele specifice, a poezilor de astăzi este o intensă aspirație către spiritualitate, o sete necurmată de absolut. Nu întâmplător Ioan Alexandru, acest poet de excepție [...] își intitulează poezia din fruntea ultimului său volum *Ascensiunea*”.

□ Ion Pop: „Structura operei literare a putut fi definită ca «sistem de semne» realizat cu scop estetic, într-o sugestivă opoziție cu materia brută a limbajului. [...] Semnificativ mi se pare sub acest aspect, că nici chiar o estetică a «operei deschise», accentuând pe ambiguitatea și polivalența limbajului artistic în limitele cele mai largi, nu se poate dispensa de ideea de structură. [...] 2. Literatura momentului actual, trebuie spus încă o dată, este valoroasă doar în măsura în care nu mai există doar a «momentului». Rămânând în perimetrul poeziei încă tinere și cu conștiința multor nedreptăți, aș aminti trei nume: Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Nichita Stănescu – trei structuri poetice foarte deosebite și reprezentative”. ■ Mircea Tomuș prezintă un *Destin editorial* al lui Emil Isac: „Destinul editorial al poeziei lui Emil Isac apare astăzi destul de puțin norocos: nu multe volume, de fapt niște plachete trecător apărute prin edituri periferice [...] amestec de poezie, poeme în proză și proză propriu-zisă sau publicistică; cu tot efortul unui editor nu numai bine intenționat dar și pasionat, culegerea din seria de ediții definitive a Fundațiilor nu izbutește să aducă ordine definitivă într-un material pe care cei din urmă îngrijitori ai textelor lui Isac s-au preocupat aproape în exclusivitate să-l selecteze”. ■ Mircea Vaida recenzează două volume: unul în versuri scris de Negoită Irimie (*Patima ciocârliei*) și altul în proză, al lui Vasile Rebreanu. □ „Volumul lui Negoită Irimie e străbătut de un suflet migrator, o respirație pulsând, care îl susține în genere într-o tensiune neliniștită. Recapitulând versurile sale de până acum, constatăm un efort adesea împlinit spre adâncire”. □ „Modernitatea și candoarea autorului sunt extrase din izvoarele adânci ale preistoriei noastre. Vasile Rebreanu trăiește

structural ideea de aievea, de realitate a fantasticului, așa cum o simte povestitorul popular”. ■ Intitulându-și articolul 85: *Mateiu I. Caragiale*, Marian Papahagi analizează opera *Crai de curte veche*: „[...] *Craii...* au ceea ce s-ar putea chema compoziție în rețea (cea care mai caracterizează de obicei romanul frescă – un *Satyricon*, de exemplu), unde nu simetriile sau asimetriile contează, nici articulațiile diferitelor piese componente, cât topirea lor cât mai compactă într-un întreg. [...] Un fapt întâlnit într-un loc e uitat pe zeci de pagini pentru a reveni pe neobservate în alt punct al cărții. Mateiu are o desăvârșită tehnică a introducerii și «întâmpinării» personajelor: Rașelica cu fiecare nouă apariție e alta și abia la sfârșit realizăm din succesiunea de stări imaginea întregită. Pena Corcodușa la fel”. ■ George Bălăiță scrie *Despre farsă*, întâlnită în creația lui Mateiu I. Caragiale: „Începută de Filimon, critica balcanismului capătă forță de pătrundere și vigoare la cei doi Caragiale. Tatăl însă, cu detașarea lui superioară, creator de tip «obiectiv», clasic, a trecut totul prin vama sarcasmului său superior, după care a iertat totul [...] Disprețul avea să fie spectrul lui Matei. Și el trăiește în preajma lui Pirgu, dar urându-l de moarte și disprețuindu-l. Matei nu se poate detașa: el este implicat. De aici condiția paradoxală a acestui fals evanghelist, fals romantic, fals aristocrat: repudiind o lume el are mereu nostalgia ei. Pentru a face cronica acestei lumi, Matei și-a aflat, după îndelungi meditații, cel mai potrivit mijloc: farsa. Într-un climat de corupție, disimularea continuă și compromisurile pe care un caracter consecvent trebuie să le facă, duc în cele din urmă, la dizolvarea lui în contingent, la dispariția ca atare; sau la acceptarea stări de lucruri date prin adaptare”. ■ Iosif Pervain notează despre *Ion Budai-Deleanu* cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la moarte: „În ziua de 24 august 1970 se împlinesc 150 de ani de la moartea, într-o țară străină (Galiția), a lui Ion Budai-Deleanu. Cu acest prilej, Societatea de Științe filologice din R.S. România organizează un simpozion, probabil la Oradea, unde își vor da întâlnire cercetători din toate colțurile țării, pentru a cinsti prin comunicările lor științifice, memoria clasicului scriitor român”. ■ Petru Poantă: *Vă prezentăm pe Constantin Gheorghiu*: „În general vorbind, universul lui Constantin Gheorghiu este constituit din valori morale derutante, intrate dintr-o dată într-o expansiune pe care nu o pot suporta. Personajele sale trăiesc șocul violent al unei rupturi în istorie, având iluzia mântuirii, înainte de a putea reface în conștiință drumul acesteia. Istoria, de acum, le oferă ceva, o integrare. Mișcarea lor inconștientă este însă a evadării din acest timp concret, fascinate fiind de o instinctivă legătură cu pământul, cu spațiul închis al câmpiei, care impune omului o stare continuă de hipnoză, de somnolență, de reducere a simțurilor la câteva funcții elementare”.

3 aprilie

• [„Scân-teia”, nr. 8385] Petre Sălcudeanu publică în *Picătura de cerneală* textul „*Amicul*”: „Într-o societate ca a noastră, prietenia a înglobat în ea

înțelesuri adânci. Se întâlnesc însă și anumite cazuri în care ea cunoaște alte sensuri, repudiate de societatea în care trăim”. ■ O întreagă pagină este dedicată *Tipărituri cu prilejul centenarului nașterii lui Vladimir Ilici Lenin*: „În acest an – anul sărbătoririi unui veac de la nașterea lui Lenin – are loc, din inițiativa și prin grija Partidului Comunist Român, o intensificare a întregii activități editoriale având ca obiect viața și opera marelui conducător revoluționar. În toate editurile se află în prezent sub tipar numeroase cărți – de la volume de opere ale lui Lenin și până la studii, evocări, amintiri, lucrări literare, poezii etc. În pagina de față înfățișăm cititorilor noștri conținutul unora dintre acestea”. Aflăm că la Editura Politică vor apărea volumele 54 și 55 din *Opere complete* lui V.I. Lenin și un volum de documente și amintiri *V.I. Lenin văzut de români*, că Editura Științifică va publica *Lenin și știința contemporană*, în Ed. Mihai Eminescu – *Caiet de aprilie*, Ed. Univers – *Se va aprinde vâlvătaia* de A. Koptelov, Meridiane – *Leningrad* de Ion Miclea, Ed. Dacia – *Lenin în conștiința intelectualilor din România*, Editura Militară – *V.I. Lenin și gândirea militară*, Ed. Albatros – *Omul. Povestiri despre Lenin*, Ed. Ion Creangă – *Din copilăria lui V.I. Lenin*. Toate volumele vin și cu o scurtă prezentare.

● **[„Contemporanul”, nr. 14]** Un editorial tulburător, omagial și reverențios este scris de Geo Bogza despre poetul și savantul Al. Philippide: „A fi fost poet și a fi rămas credincios poeziei, a fi fost om de carte și a fi rămas credincios cărții, iată marea lecție pe care ne-o oferă – tuturor – Al. Philippide” (cu titlul *Credincios sie însuși*). □ În același ton omagial, George Ivașcu expune „funcțiunile spirituale” cărora le este consacrată întreaga operă poetică a lui Al. Philippide. ■ În eseu Anei Blandiana, din cadrul rubricii „antijurnal”, revine obsesia „scrisului ușor” sau a „scrisului greu”, autoarea consemnând cu ironie: „Scrieți ușor? Scrieți greu? Scrieți dimineața? Scrieți noaptea? Scrieți numai când aveți inspirație? Scrieți și fără inspirație? Scrieți la masa de lucru? Scrieți pe genunchi? Scrieți în singurătate? Scrieți între oameni? Și câte alte interogative precizări menite să elucideze misterul, cu spirit științific și seriozitate, cu neșovăitoare convingere că totul poate fi așezat gospodărește într-o formulă...” (articolul *Scrieți ușor?*). ■ Romanul lui Radu Petrescu, *Matei Iliescu*, constituie subiectul cronicii lui Nicolae Manolescu, care punctează cu îndreptățire: „am avut de ce să mă tulbur: romanul se ridică peste o bună parte din producția de proză tânără a momentului”, „o carte de nepovestit”, „un roman aproape «demodat», ca materie și ca tehnică, perfect lizibil”. ■ În cadrul unei anchete despre cum se pot perfecționa continuu programele de televiziune, răspund la aceasta problemă (printre alții): Grigore Moisil, Titus Popovici, Nicolae Breban, Valeriu Râpeanu, Ecaterina Oproiu, Aurel Baranga, George Ivașcu, Mircea Sântimbreanu, Eugen Barbu, Sütő András, scopul anchetei fiind acela de a reliefa modalitățile „procesului de învățământ prin televiziune”. □ Grigore Moisil: „Adeseori, mult mai puțin decât acum câțiva ani, e o ten-

dință spre banalizare, spre conformism, spre șablon. Adeseori ai impresia că între realizator și emisiune intervine ceva sau cineva care toarnă apă în vin”.

□ Nicolae Breban: „Îmi place foarte mult faptul că la noi, și este un câștig acesta, a început să se exercite critica socială. Am văzut în cadrul *Reflectorului* cozile de la piață, am văzut trenurile, troleibuzele supraîncărcate. Mă bucură că a încetat un anume tip de ipocrizie a presei, că a încetat obiceiul de a nu vorbi despre lucrurile pe care le cunoaște toată lumea”. □ George Ivașcu: „Prin imensa lui capacitate de răspândire, de sensibilizare a milioane și milioane de oameni pentru tot mai elevate niveluri ale vieții spirituale, Televiziunea are, poate avea o mare, nebănuită contribuție în însăși definirea personalității de ansamblu a poporului nostru în perspectiva desăvârșirii multilaterale a orânduirii socialiste”.

• [„**Săptămâna Culturală a Capitalei**”, nr. 13] Rubrica lui Dinu Săraru în 32 de rânduri se oprește la Miron Radu Paraschivescu – dramaturgul: „În urmă cu câteva seri, la Brăila, am trăit surpriza unui emoționant moment de istorie literară: reluarea, după 25 de ani, de astă dată pe scena Teatrului «Maria Filotti», a unui adevărat poem dramatic semnat de acest fermecător poet și om care este Miron Radu Paraschivescu. Intitulată *Asta-i ciudat*, piesa lui M.R. Paraschivescu reprezintă, după propria-i mărturisire, o sinteză între celebrele *Cânțețe țigănești* și acea tulburătoare *Baladă a păgubașilor*: Țesătura savant-pitorească a intrigii, străbătută de un nostalgic fior de poezie a amintirii mahalalelor de altădată, relevă umanitatea sublimă a unei lumi ultragiutate dar nobilă, în simțirea ei pură. Sunt convins că orice scenă bucureșteană s-ar onora jucând această piesă care (și, am aflat, în sertarele poetului mai sunt și altele) definește o nouă dimensiune, nu mai puțin însemnată a unuia din poeții noștri de seamă”.

4 aprilie

• [„**Scânteia**”, nr. 8386] Citim însemnările lui Ion Arieșanu, *Poemele scrise în sticlă*, despre Tomești și sticlării din zonă. ■ Maria Banuș scrie despre volumul *Suav anapoda* de Gheorghe Tomozei: „Pe Tomozei îl prinde fraza lirică limpede, slova desenată frumos, cu înflorituri, sau trasată net, epigrafic, în piatră dură. Nu îl prind, după părerea mea, contorsiunile artificioase, nici evaziunile în incoerent, în abstracții chinuite, cum se întâmplă în: *Scriere pe Cadran*, *Cu zdrențe de argint*. Și nu îl prind, cum nu prinde pe nimeni – autopastișarea, manierismul – în cazul de față ducând la șablonul simbolist și parodia involuntară din *Dor de violet*. Asemenea alunecări sporadice nu sunt însă caracteristice nici pentru volumul *Suav anapoda*, nici, în general, pentru faza actuală a poeziei lui Tomozei. Azi, Gheorghe Tomozei e un artist matur care își strunește lucid inspirația, își cunoaște posibilitățile și dă frâu liber fanteziei sale spumoase pe domeniul propriu, ale cărui hotare se largesc tot mai mult. O mențiune specială trebuie făcută pentru prezentarea grafică a cărții de către Petre Vulcănescu. Pata puternică de culoare și volutele unduioase, îmbrățișate,

pe fondul negru, lucios al copertei sunt nu numai de efect, dar mulate, cu înțelegere și sensibilitate, pe duhul poeziei din carte”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 6495]** Ilie Constantin glosează pe marginea volumului de nuvele semnat de Ion Băieșu, *Sufereau împreună*, în care „caracteristică este [...] înclinația către un anume tip de *senzațional posibil*. Într-o atmosferă de proză molcomă, Ion Băieșu venea cu un aer nou, eclatant. [...] Talentul său convinge prin tensiunea reală a investigației în sufletul omului determinat istoric, *cazurile* lui trăiesc și pasionează. Dialogul permanent cu cititorul, dialog presupus de scrisul său, are o generozitate de netăgăduit” (fără an și editură).

• **[„Cronica”, nr. 14]** În numele redacției este scris textul *Prestigiu și respect*, consacrat celei mai recente sesiuni a Marii Adunări Naționale, al cărei obiectiv central l-a reprezentat „prietenia și alianța frățască cu toate țările socialiste”. ■ Sub titlul *Poate fi predată literatura?*, Al. Călinescu prezintă lucrările tradiționalei decade de la Cerisy-la-Salle, unde studenți, cercetători, cadre didactice, scriitori, critici (între care nume sonore precum Roland Barthes, Gérard Genette, Tzvetan Todorov ș.a.) au căutat să răspundă la întrebarea din titlu. „Ce acuzații se aduc manierei tradiționale de a preda literatura și de a concepe manualele și cursurile de istorie literară? Să rezumăm: «facilitate demagogică», comoditate, neînțelegere a specificului literaturii, reproducere mecanică de date și amănunte, unele neverificabile, care, în loc să ne apropie, ne îndepărtează de operă, ignorare sistematică a tot ce s-a petrecut mai important de vreo sută de ani încoace în filozofie și în lingvistică”. Fiecare intervenție în parte, rezumată de semnatarul articolului, reprezintă un unghi nou, modern, de a înțelege literatura, critica, opera în sine, și de a aborda procesul predării. ■ Profesorul Doru Scărlătescu din Tecuci semnaleză interpretările eronate pe care le dă, poeziei *Țară* de Lucian Blaga, manualul de clasa a X-a de istoria literaturii. „Fetele verii” din ultima strofă sunt considerate, astfel, tale quale „fete răspândite pe plaiurile țării, cu văpaia obrazilor rumeni și cu veșminte roșii, tinerești, fluturate în vânt”, când, de fapt, este vorba despre o metaforă: „Înțelegem lesne că «fetele verii» nu sunt altceva decât holdele coapte de grâu, galbene, sub dogoarea soarelui de vară, iar comparația cu steagurile se referă nu la culoarea roșie, ci la unduirea acestor holde în bătaia vântului”. ■ George Pruteanu se află în dialog cu Mircea Radu Iacoban. Revista titrează câteva dintre subiectele atinse: *Am destui neprieteni*, *Critica mă iubește*, *La 26 de ani știam Europa pe degete*, *Scriitorul să umble și-n mâini dacă...*, *Inventez puțin*, *Tragi-comedia e mai aproape de viață*, *Nu citesc nimănui niciodată nimic*, *Criticii cu spor merg pe tractor*, *Hai să fim serioși; detest exclusivismul*, *Vin manuscrise și pe țevile de calorifer*, *Între Capote și Joyce îl prefer, structural, pe primul*. ■ Mihai Nadin semnează o „fișă trimestrială” cu titlul „*Originalitatea*” suferinței – suferința originalității, referindu-se la „ciudata tendință a unor dramaturgi de a exploata zonele suferinței umane, adică ale stării limită

între patologic și conștient. Se suferă, de un timp, de cancer între personajele de teatru și asta nu e întâmplător. Necruțătoare, boala simbolizează astăzi unul dintre cei mai teribili adversari ai omului, lupta împotriva sa având nu numai noblețe, ci și eroism. Cred, în acest sens, că este superficial și ieftin (dacă nu cumva uneori, imoral) să exploatezi cazul condamnatului la moarte. [...] Sufărința originalității, pe de altă parte, rezultă uneori nu atât prin frecventarea modelelor, ci prin platitudinea expresiei, insuficiența stilistică, mediocritatea scrisului ca atare”. □ Poezii de Ioanid Romanescu. ■ *Istoria literară e creație* titrează Al. Săndulescu, referindu-se la modul în care se raporta G. Călinescu la demersul critic. „Metoda lui de lucru este dificil de clasificat printre cele consacrate, istorică, psihologică, sociologică, estetică, deoarece, împrumutând elemente de la fiecare, le contrazice sau mai bine zis le supune viziunii sale asupra istoriei, concepută ca «știință inefabilă și sinteză epică». [...] Istoricul trebuie să aibă înzeștrări de «literat», de romancier care știe «să nareze, să inventeze epic». Astfel, G. Călinescu ajunge să fie mai puțin interesat de scriitori în sine, cât de «sistemul epic ce se poate ridica pe temeiul lor», aspirând să realizeze prin *Istoria literaturii române* o adevărată «comedie umană»”. ■ Magda Ursache recenzează *Cadavre în vid* (E.P.L., 1969) de A.E. Baconsky, volum care „certifică o nouă evoluție a scrisului său. Este vorba de o potențare și revitalizare a formelor poetice cunoscute de altfel, dovedind, mai mult decât în cazul volumelor publicate mai înainte, că Baconsky nu poate fi tratat ca un poet oarecare, iar cărțile sale nu sunt simple apariții editoriale”. ■ Emil Nicolae scrie despre *Trăirea mitică în poezia modernă*. ■ Prezentând modul elogios în care a fost receptat romanul *Între zi și noapte*, apărut recent la Paris în Editura Le Seuil, în versiunea franceză realizată de autoare, Petru Popescu (în *Henriette-Yvonne Stahl și publicul francez*) atinge și problema favorizării circulației scrierilor românești în străinătate: „Certă e necesitatea unei largite publicități a operei românești peste hotare; un contact mai fructuos al editurilor românești cu cele străine, o investiție morală și materială pentru crearea unui corp de traducători profesioniști și calificați, subordonați Uniunii Scriitorilor, descoperirea acelor specialiști străini care pot efectua traduceri din limba română și transformarea lor în colaboratori ai culturii românești, iată măsuri demne de atenție. Căci, dacă există într-adevăr un «moment românesc», cum afirmă atâția distinși oameni de cultură străină, dacă interesul pentru România atinge în clipa de față un nivel absolut inedit în lume, scrisul românesc trebuie să profite de el din prima clipă”. □ Același subiect este discutat și în corespondența din Budapesta, *Traduceri din literatura română*, bibliografia acestora fiind urmărită de la sfârșitul secolului al XIX-lea până în prezent. □ Poezii de Giovanni Papini sunt traduse de C.N. Negoită în colaborare cu George Chirilă.

• [„**Flacăra**”, nr. 14] Toma George Maiorescu publică un „reportaj din Republica Arabă Unită”, cu titlul *Operațiunea 0,17*. ■ În *Literare*, Lucian Ra-

icu prezintă volumul lui Nichita Stănescu, *Un pământ numit România*: „Într-o formă simplificată și ingenuă, și poate tocmai de aceea seducătoare, regăsim în noul volum un Nichita Stănescu dotat cu toate caracterele generale știute ale poeziei sale. Tentația care rezultă în urma aglomerării de exegeze critice fastidioase, încărcate uneori până la ilizibil, ar fi să decupăm versuri, strofe, fragmente și piese întregi frumoase pur și simplu, fără vreo altă determinare și în afara oricărei încercări de motivare filozofică”. Concluzia analizei este că „sunt și în acest volum ca în toate cele anterioare poezii marcate de o inefabilă prezență, numită Nichita Stănescu, ceea ce, la rigoare, înseamnă mult, înseamnă ceea ce înseamnă, și ne poate dispensa de un comentariu prea subtil”. □ V. Savin scrie un reportaj pe teme sociale intitulat *Șoșoi, Florența, «Madame Steluța» et Co.* ■ În rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, se semnalează o antologie realizată de Adriana Mătescu, publicată la Ed. Albatros sub titlul *Pagini alese* de Zaharia Stancu. ■ Notă despre volumul lui Ion Biberi, *Visul și structurile subconștientului*. Volumul, publicat la Editura Științifică, reprezintă, după mărturisirea autorului, „o concepție personală asupra vieții onirice, sprijinită pe numeroase observații și verificări, urmărite de-a lungul anilor”. ■ Este semnalată apariția celui de-al doilea volum al monografiei *Ioan Slavici – opera literară* de D. Vatamaniuc, la E.A.R.S.R. ■ În secțiunea *Cinema* se semnalează pregătirea, de către Romain Gary, a celui de-al doilea film al său, intitulat *Pericol total*. ■ Rubrica de *Teatru* se deschide cu o succintă cronică dramatică a piesei lui Georg Büchner, *Léonce și Lena*, pusă în scenă la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”. □ Cronică teatrală a piesei *Moartea ultimului golan* de George Virgil Stoenescu, prezentată în premieră la Teatrul Național „I.L. Caragiale”, autorul rămânând „unul dintre puținii autori dramatici dedicați fidel problemelor tineretului”. □ Semnalarea prezenței, la Teatrul Giulești, a lui Paul Everac cu piesele *Vizită la Malu* și *O întâlnire neașteptată*.

● [„*Luceafărul*”, nr. 14] Fănuș Neagu publică, pe prima pagină, tableta *Aprilie, neiertătoare iubire*, în care predomină o notă de melancolie: „Când vine primăvara, mă doare retragerea iernii, cel mai puternic anotimp al pământului și, la început, mă enervează aerul, aerul-limonadă. Când vine primăvara sunt un ram ce suferă: tulburea spaimă a înnoirilor, rană acoperită și cu sânge laic. Dar într-o noapte, târziu după echinocșiul din martie, fuga dintr-un trup de pasăre coboară în mine și devin ca și voi, frumoși nebuni ai marilor orașe, beat de vântul născut în ierburi și în părul fetelor îndrăgostite. Când vine primăvara și mor în somn dulce amurguri largi, aud cum se împerechează Dunărea cu luna, un bot de cerb crescut în trunchi de brad sărută ușa casei mele, gândul mi se închide într-un cercel de miel, lacrima tainei dă frunză și sufletu-mi umblă de-a-bușelea pe bulevarde, căutând mirosul câmpiei”. ■ Nichita Stănescu semnează poeziile *Trecător, Spre semn*. Alături de acestea, în paginile acestui număr se mai pot citi creații în proză ale lui Virgil Tănase, *Rața sălbatică*, Eugen Teodoru, *Procesiume*, Horia Bălășoiu, *Cu aurul în site*, versuri de Mircea

Micu, Dumitru Titus Popa, Teodor Atanasiu, Nicolae Pascu, Nicolae Nasta, Mariana Costescu, Mihaela Minulescu, Ion Crânguleanu. ■ Dan Laurențiu consideră că „Activitatea de critic și eseist a poetului Ștefan Aug. Doinaș este bine cunoscută cititorului încă din articolele publicate în presă, încât volumul recent apărut la Editura Eminescu – *Lampa lui Diogene* – nu numai că nu surprinde, dar trebuie să mărturisim că l-am așteptat cu tot interesul. [...] Critica lui Ștefan Aug. Doinaș, ca un «joc secund» și complementar liricii sale, păstrează de la poet o anumită ordine *more geometrico*, deși analitica *Lămpii lui Diogene*, de cele mai multe ori abstrasă și impersonală, ascultând parcă de o lege extraumană, se desfășoară într-un spațiu pe care cu foarte multă greutate l-ai bănuși rob al dogmatismului și exclusivismului unei anumite poetici”. Cronicarul notează structurarea cărții în patru secțiuni și o anexă (Jarry-Borgés) pe care le prezintă succint, conchizând că „*Lampa lui Diogene* este nu numai o carte de critică aparținând unui poet deosebit, cu un gust sigur și o informație largă, dar ea demonstrează cazul rar când lirica poate fi analizată fără a o face ridicolă în ochii lumii, fără a o desfigura”. □ La cartea *Cârțița și aproapele* de Ion Caraion, Dan Laurențiu observă că universul ei „se proiectează în subterană iar vocea care îl denunță, cu dezgust și mânie, se aude tot ca o voce a subteranei. Titlul se adecvează, așadar, poemelor, tonului lor de tristețe și plictiseală, rătăcirii prin labirintul întunecat al materialității vâscoase, prin noroaiele și rigolele fără cer și speranță ale pământului ud de ploile și ceturile toamnei, de apele reziduale ale orașului etc. Ion Caraion pare a-și găsi locul, structura în tensiunea creată de polul morbid al lui Bacovia și de cel titanic al lui Arghezi. [...] În *Cârțița și aproapele* ni se relevă o lume fără orizont sau al cărei orizont pare că se sfârșește în ea însăși și recunoaștem în această ipostază una dintre coordonatele poeziei moderne, și anume aceea a excluderii oricărei forțe transcendente din funcționarea lumii reale, pragmatice, uneori cu scopul de potențare a realului, alteori de a-l reduce la o dimensiune derizorie. Poetul, dezmoștenit de sentimentul sacru al lumii, percepe rănilile acesteia într-o viziune grotescă”. Totuși, „măștile diabolice ale poetului nu fac decât să ascundă un chip angelic și trist”. ■ N. Tertulian publică studiul *Polemica Lenin–Rosa Luxemburg, semnificația ei istorică și teoretică*. Autorul precizează, la început: „Este necesară o explicație preliminară a alegerii unei asemenea teme. Mișcările contestatate de astăzi din Occident invocă frecvent personalitatea și opera doctrinară a Rosei Luxemburg ca o justificare a programului lor de acțiuni. Devine tot mai răspândită tendința de a opune tezele Rosei Luxemburg cu privire la căile revoluției și la formele de organizare ale luptei revoluționare principiilor și tezelor lui Lenin. Preeminența acordată formelor spontane de luptă împotriva puterii burgheze, în raport cu formele instituționalizate, tinde să-și găsească un punct de sprijin în scrierile Rosei Luxemburg. Un aspect aparent paradoxal, dar și revelator, al acestei situații îl oferă constatarea că polemica Rosei Luxemburg împotriva punctului de vedere al lui Lenin cu privire la

organizarea partidului revoluționar este astăzi evocată simultan de social-democrația reformistă ca un instrument de luptă anticomunistă dar și de mișcărilor extremiste de stânga ca un instrument de critică a «centralismului autoritar» în organizarea luptei anti-capitaliste. Teoria și practica bolșevismului, apar astfel supuse unor atacuri din direcții diferite”. Studiul e împărțit în următoarele părți: *Critica de la „dreapta” și de la „stânga” leninismului, Georg Lukács între Luxemburgism și leninism, Fondul polemicii, Spontaneitate sau instituționalizare, Dialectica relativului și absolutului*.

5 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 8387] Voicu Bugariu semnează *Afirmarea umanismului criteriu permanent de valoare al operei literare*: „Opera literară românească (concept aflat într-o continuă schimbare și îmbogățire) are o permanență ce poate fi definită prin atitudinea încrezătoare în om și posibilitățile lui. Raționalismul, atitudinea clasică (care trebuie interpretată în sens structural, ca o înclinare spre luciditate și echilibru), umanismul – afirmativ prin esența sa – sunt trăsături distinctive care se pot regăsi în toate marile realizări ale literaturii noastre. Excesele, în orice direcție s-ar exercitat, n-au avut șanse de supraviețuire. Această orientare se află într-o strânsă legătură cu o altă caracteristică fundamentală a literaturii noastre și anume preocuparea pentru social. Meditația asupra destinului omului a fost întotdeauna însoțită în operele marilor noștri scriitori de o sondare a concretului social-istoric. Scrierile noastre contemporane, situate la un nivel ce ne îndreptățește să le considerăm opere, nu se abat de la această orientare fundamentală. Faptul este la fel de vizibil în privința poeziei, cât și a prozei”.

7 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 8389] Pompiliu Marcea scrie despre *Etica criticii literare*: „Ambiguitatea, echivocul, calificările eufemistice reprezintă, în fond, o substituție, în multe cazuri, a cerințelor fundamentale ale criticii. E adevărat că însuși obiectul criticii, literatura, îmbracă uneori forme echivoce, că poziția limpede și claritatea autorului cedează în asemenea cazuri locul unei obscurități voite, urmare a unei viziuni relativiste asupra vieții, că o conștiință tragică a pulverizării criteriilor dictează asupra mentalității multor creatori. Dar asemenea argumente, departe de a pleda în favoarea unei critici pasive, retractile, cochetând cu propriile-i instrumente, cu propria-i «tehnică», fără o poziție precisă, demonstrează tocmai necesitatea unei critici angajate și eficace. Cititorul simte totdeauna necesitatea limpezirii lucrurilor, a clarificării și calificării atitudinilor și ideilor. După ce a citit o carte, el consultă un cronicar literar în speranța de a descifra mesajul și nu de a-l încifra încă o dată. Se pierde din vedere, de atâtea ori, tocmai îndatorirea cea mai importantă și cea mai nobilă a criticului, aceea de a fi un militant și un educator al conștiinței și al gustului

public, îndatorire (de fapt un privilegiu) pe care marii critici de totdeauna au ilustrat-o cu strălucire. Aceasta este piatra de încercare a adevăratului critic. Dacă nu împlinește rolul de mentor în cultură, criticul rămâne la modesta condiție de glosator de texte, de semnatar al unor rânduri fără ecou în timp, secondând din umbră pe autorii pe care-l discută. De aceea, pregătirea strict profesională, care nu lipsește majorității criticilor noștri, trebuie dublată de o conștiință etică și estetică mai înaltă. Este condiția de bază a ilustrării superioare a vocației critice”.

8 aprilie

• **[„România liberă”, nr. 7920]** Virgil Brădățeanu semnează articolul *Social și estetic în creația literar – artistică*, schițând o istorie a literaturii române de implicare socială, care ar putea începe, în opinia sa, cu dramaturgia lui Iordache Golescu, care a protestat, astfel, „contra abuzurilor feudale”, și cu piesa lui Alecsandri, *Iașii în carnaval*. Ar continua cu scrierile lui Bolliac, Hasdeu și Eminescu, și cu I.L. Caragiale, a cărui piesă, *O scrisoare pierdută*, este, în opinia lui Brădățeanu, o „lucrare cu capacitate de a ne reprezenta pe plan universal, operă strict angajată în lupta împotriva politicianismului burghez, a demagogiei și a incapacității, a falselor afirmații privind sistemul pretins reprezentativ”. Implicarea socialului în literatură presupune, după autorul articolului, nu atât o „angajare oarecum declarată”, ci existența unor „simboluri, sublinieri cu valoare de impuls, dezbateri cu rol de avertisment”. Aceasta, deoarece, potrivit doctrinei de partid și de stat, „opera de artă sau literară contemporană care își împlinește menirea este rezultatul osmozei factorilor determinanți sociali și estetici”.

• **[„Scânțea”, nr. 8390]** Petru Comarnescu arată de ce *Nu orice floare leagă rod*: „Referindu-mă la vastul domeniu al artelor, mă gândesc la câte false prevestiri și inutile alarmări nu mi-a fost dat să asist de-a lungul vieții. În anii următori primului război mondial, când cinematografia a cunoscut o dezvoltare mai mare, s-a profetizat că filmul va înlocui spectacolul teatral. Când s-au perfecționat patefoanele și înregistrările pe discuri, sau, mai târziu, s-a introdus radioul ori au apărut magnetofonele, s-a prevestit că acestea vor goli sălile de concert. Nimic adevărat din aceste prevestiri. Noile invenții au îmbogățit existența oamenilor, desfătarea estetică, educația maselor. Nici una dintre arte nu a sucombat, ci dimpotrivă. [...] Există la unii esteticieni și critici ai noștri teama de a părea demodat, învechit, neinformați cu ultimele noutăți și de aici provine o atitudine de acceptare a tot ce se face în domeniul artei și non-artei. Iar la artiștii, din aceeași dorință de a fi în pas cu o vreme sau cu o lume, care nu în mod necesar sunt vremea și lumea lor, se constată o servilă imitație a «ultimului strigăt». Avem și artiști care, în cadrul noilor curente, își frământă mintea și sensibilitatea pentru a inventa sau inova ceva propriu, original, iar pe aceștia îi stimează, chiar dacă nu totdeauna îi admiră. *Trebuie să cunoaștem tot ce*

se face, dar a cunoaște nu înseamnă totdeauna a accepta sau a admira”.

■ Sorin Movileanu semnează cronică literară pentru volumul *Prins* de Petru Popescu: „Tot așa cum registrul divers al mijloacelor artistice pe care le valorifică cu siguranța unui prozator stăpân pe uneltele sale – de la abila alternare a unghiului din care sunt relatate episoadele narațiunii, la construcția riguroasă a arhitectonicii întregului, de la claritatea replicii și a descrierilor, la concordanța dintre ritmul frazei și tensiunea emoțională a diverselor situații – definește și sub raport stilistic debutul său în roman. Scriitor pentru care problemele creației literare, ale reflectării în opera de artă a realității reprezintă un subiect de permanentă meditație, Petru Popescu și-a afirmat prin această carte, mai mult decât prin cele ce au precedat-o, timbrul propriu, original, anticipând certitudinile unei interesante evoluții scriitoricești într-o direcție încă insuficient fructificată de proza actuală. Certitudini pe care ni le dau talentul autorului, cultura și spiritul său mobil, capacitatea de a depăși inconsecvențele inerente oricărui început, curajul de a se apropia de teme de o largă rezonanță umană”.

● **[„Viața studentească”, nr. 14]** Ion Cristoiu, *Din jurnalul de lectură al studentului în filosofie: Citind Lysys de Platon*: „O deosebită interpretare – aceea a lui Constantin Noica. Furați de jocul speculative al dialecticii, mulți au uitat jocul plastic al simbolului. Dialogurile platoniciene sunt și niște povestiri cu tâlc, niște piese (dacă vreți). [...] Ținând cont de aceasta Noica realizează o interpretare absolută, prin două interpretări relative: cea a simbolurilor pe care le-ar putea conține mișcările personajelor; cea a ideilor angajate în focul dialecticii și cred că aceasta e interpretarea fericită, deschizând drum unei viziuni totale asupra personalității lui *Platon-Poetul* sau *Platon-Filosoful*, sau, de ce nu?, *Platon-Poetul-filosof*”.

9 aprilie

● **[„Scânteia”, nr. 8391]** Adrian Anghelescu prezintă monografia *George Bacovia* de M. Petroveanu: „Restrânsă ca dimensiune și totuși atât de singular fascinantă prin intensitatea și profunzimea vibrației sufletești, prin adâncimea viziunii și acuitatea gravă a timbrului, prin extraordinara ei forță de sugestie, opera lui Bacovia aduce un sunet distinct în lirica universală contemporană. Lipsa aproape inexplicabilă a unor lucrări cu caracter similar asupra poetului (nu omitem, desigur, anumite studii și articole substanțiale apărute mai de mult sau mai recent), ca și reacțiile și judecățile de valoare diferite, nu întotdeauna de o fericită adecvare, emise în epocă uneori de critici de mare autoritate, precum și unele simplificări sociologizante ne determină a întâmpina cu atenție monografia scrisă de M. Petroveanu. [...] Monografia lui M. Petroveanu nu dezmințe însă, în ansamblul ei, acel interes inițial al lectorului, ci îl alimentează și satisface de-a lungul unei covârșitoare părți a itinerarului descris. Prin amplexarea și suplețea investigației, prin spiritul avizat, comprehensiv la specificul fenomenului poetic și, în speță, la profunzimea liricii bacoviene care o

călăuzește, această lucrare se înscrie ca o contribuție la adâncirea creației marelui poet și, desigur, ca un instrument util viitoarelor cercetări și exegeze pe această temă”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6499]** După ce în „Scânteia” (7 aprilie) scrisese despre *Etica criticii literare*, Pompiliu Marcea revine cu textul *Curajul criticii*, pornind de la un fenomen al epocii, *inflaționismul*: „Apar, cu alte cuvinte, excesiv de multe cărți mediocre și submediocre, care devalorizează însăși ideea de artă, și prea puține cărți de nivel sau capodopere. [...] Critica este practică astăzi într-un înțeles puțin deviat. Menirea ei inițială, care era aceea de a formula judecăți de valoare răspiccate și clare, de a construi un ghid eficient pentru cititor, a fost oarecum uitată, locul ei a fost luat de un fel de eseistică fără obligații și responsabilități în care pe primul loc apare eseistul și nu autorul sau opera. De ce s-a renunțat, evident nu total și în toate cazurile, la judecata de valoare sau la ambiția ierarhizării nu e greu de stabilit. Evoluția literaturii dovedește că, în atâtea cazuri critici eminente s-au înșelat cu privire la valoarea sau nonvaloarea unei opere sau a unui autor, formulând aprecieri sau pronosticuri pe care posteritatea, mai devreme sau mai târziu, nu le-a validat”. ■ C. Stănescu recenzează volumul critic al lui Liviu Petrescu, *Realitate și romanesc*, constatând că „valoarea realismului” „se relevă mai puțin ori deloc în imitație, cât în calitatea valorilor spirituale, antiinstinctuale, prin care este confruntată și asumată realitatea”.

● **[„Albina”, nr. 14]** Al. Andrițoiu publică pe prima pagină poezia *Pământul*. ■ Ion Bănuță scrie *Cuvinte despre fericire*: „Cooperația de consum, așa, ex abrupto, apare ca o invenție omenească nici mai mare, dar nici mai mică decât învingerea cel puțin genială a gravității pământului, ori a zborului împlinit al noilor icari în lună. Bineînțeles este vorba de zborurile de azi. Măine, da, mâine, vom fi pe Venus, pe Jupiter și, de se nu, în sublime evadări pe Calea Lactee. [...] Cooperația de consum este în definitiv o invenție omenească, izvorâtă dintr-o necesitate absolută. Cooperația noastră a rezolvat, totuși, cu grandoare marile probleme puse de sfânta și marea cerere, din ce în ce mai exigentă a consumatorului modern. Marii lucrători din acest imens domeniu de activitate sunt datori, foarte datori, să facă totul, în direcția unei munci ireproșabile și, constituindu-se într-un fel de responsabili cu fericirea, se vor acoperi cu laurii recunoștinței noastre. Congresul cooperației de consum este încă un prilej de trecere în revistă a succesorilor, precum și un motiv de ardere cu fierul roșu a nepăsării nepăsătorilor ce dorm în post, atunci când țara îi cheamă la datorie, pe imensul șantier de construcție a României socialiste. Congreșiștilor, cooperabilor, le urăm deplin succes!”. ■ George Sbârcea semnează *Învățătura Renașterii*: „Poporul român a avut și el Renașterea lui, nu mult mai târziu decât cea italiană, franceză, engleză, unde a explodat pe rând această primăvară a gândirii și simțirii. Albastrul de Voroneț, mănăstirea lui Manole, turnarea în tiparele poeziei a Mioriței datează toate din acea perioadă, care a aruncat

peste istoria omenirii un țesut luminos și o nouă încredere în forțele spiritului, în continua expansiune a intelectului pentru dezlegarea marilor taine ale universului. Dacă ar fi să caracterizăm pe omul de azi, am spune că el este un produs direct al Renașterii, că Renașterea – la o jumătate de mileniu de la înflorirea ei – îl sigilează pe omul modern cu optimismul ei nemărginit, cu încrederea ei adâncă în virtuțile de nemăsurat ale inteligenței și capacității noastre de creație, în universalitatea activității umane”. ■ Sub semnătura lui A. Ebion apare poezia *Lenin murind*, datată 1938. ■ Pe ultima pagină apare *Cronica furnicii* de Iulian Neacșu, cu motto-ul: „Ai cântat? Îmi pare bine! –/ Acum joacă dacă-ți vine!”: „Cine n-ar fi văzut până astăzi o singură furnică zice-se că nu s-a născut încă. Oricât ar fi oamenii de mari și oricât de mici ar fi furnicile, nu se poate să nu se fi întâlnit niciodată în plimbări. Acesta este omul, se miră furnica, aceasta este furnica, se miră omul și tot așa, dintr-una-ntr-alta au ajuns să se și compare fiecare după interes. Harnic ca o furnică se spune despre un om foarte muncitor, zgârcit ca bogatul unei furnici neam cu La Fontaine. Se vede bine deci că nu i-a folosit furnicii cunoștința, pentru că dintr-o biată truditoare, zi și noapte în alergături după ale gurii, a ajuns de râsul lumii în fabulă, babă cu ochelari, rea și calică, nepricepută foarte într-ale muzicii greierului”.

● **[„Cutezătorii”, nr. 15]** Din sumar: *Școala florilor* (fragmente), în traducerea lui George Dan, plus programaticul *Cine ești tu, cutezătorule?* de Octav Pancu Iași: „Nu vreau să te amălesc. Sunt sincer când îți spun că ești un băiat curajos/ o fată curajoasă. [...] *Omul curajos* [...] își dovedește această forță morală zilnic, în zeci, în sute de fapte mici, de fapte care nu presupun nici pe departe riscul vieții, n-au aparent nimic spectaculos în ele, multe trec chiar neobservate. Dar el [omul curajos] nu face nimic din ceea ce face pentru laude, felicitări și aplauze. Pentru el, curajul e o datorie, una din multele datorii care îl fac să trăiască cu fruntea sus. [...] Curajos în fiecare zi, cu fiecare clipă – acesta ești tu, *cutezătorule*. Nu te măgulesc. Eu așa te văd”.

● **[„România literară”, nr. 15]** Teodor Vârgolici publică prima parte a textului *Lenin și scriitorii români*, enumerând textele despre Lenin apărute în perioada interbelică și semnate de N.D. Cocea, Gala Galaction, Constantin Mille, M. Jacotă, N.N. Matheescu. ■ Tudor Bugnariu semnează *Cultura și idealul uman*: „Făurirea noii culturi, calitativ superioară tuturor culturilor precedente, pe baza cerințelor noii orânduiri sociale și a valorificării a tot ceea ce a creat omenirea în istoria sa pentru eliberarea omului este o coordonată fundamentală a procesului complex al construirii socialismului. Cum aceasta trebuie să fie un proces conștient, oamenii de cultură, creatorii din diferitele ei domenii, lucrătorii în domeniul răspândirii ei sunt chemați, în societatea noastră, să aibă o viziune mai cuprinzătoare despre fenomenul cultural, decât acela al specialității lor, să cunoască determinările și legitățile dezvoltării culturale în socialism, să participe la realizarea unei politici culturale, care să înlăture

rămănerile în urmă moștenite din trecut și a acestora care ni se datoresc nouă, pentru dezvoltarea unei culturi corespunzătoare idealului de umanitate a cărui realizare și-l propune marxismul”. ■ Ion Dodu Bălan semnează *Vocația editorului*: „Măsurile preconizate pentru perfecționarea sistemului editorial și-au dovedit pe deplin justetea și eficiența, chiar și în această etapă de tranziție, în care debarasarea de unele tare ale trecutului este mai anevoioasă decât introducerea noilor inițiative. Spiritul novator și creator pe care l-au demonstrat colectivele editoriale prezintă garanția unei depline afirmări și aplicări rodnice a principiilor stabilite și obiectivelor propuse, fructificând tot ceea ce are valoros tradiția editorială românească”. ■ Apare nota *Adunarea generală a Asociației Scriitorilor din Brașov*: „Sâmbătă 4 aprilie 1970, la Brașov, s-au desfășurat lucrările Adunării generale a Asociației Scriitorilor din Brașov, pentru analiza muncii pe anul 1969 și alegerea noului comitet de conducere. Au participat scriitori, membri ai Asociației din orașele Brașov, Sibiu, Hunedoara, Petroșani și București. Raportul de activitate a fost susținut de Radu Theodoru, secretarul Asociației, care a subliniat succesele literare și de activitate obștească ale anului trecut, potrivit sarcinilor asumate de comitetul de conducere la constituirea Asociației, precum și dificultățile întâmpinate în această perioadă. Pe marginea raportului au luat cuvântul următorii scriitori: Pop Simion, Iv. Martinovici, Ștefan Stănescu, Emilia Milicescu, Dan Constantinescu, Ioana Postelnicu, George Boitor, Nicolae Chirica, Costin Costinel, Dan Tărchilă, Radu Selejan, Ion Th. Ilea, Ion Grecea, Ingmar Brantsch, Radu Theodoru și Traian Iancu. [...] Apoi, Adunarea generală a ales, prin vot secret, noul comitet de conducere al Asociației Scriitorilor din Brașov în următoarea alcătuire: Werner Bossert, Gherghinescu Vania, Georg Scherg, Dan Tărchilă și Nicolae Tăutu precum și Comisia de cenzori formată din: Iv. Martinovici, Emilia Milicescu și Haralamb Zincă. Secretar al Asociației Scriitorilor din Brașov a fost ales dramaturgul Dan Tărchilă. Lucrările au fost conduse de Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor”. ■ Versuri semnează: Ion Horea (*Și nu aflu*), Miron Radu Paraschivescu (*Poem alb*), Tiberiu Utan (*Prișca*), Majtényi Erik (*Nouă lacuri... în românește de Constantin Olariu*), Anghel Dumbrăveanu (*Balladă*), Ion Pop (*O muzică ciudată*), Dan Rotaru (*A nu fi*), Gabriela Melinescu (*Cristoff, cel cu chip de câine; Prințesa; Lecția particulară; 200 de ani*), Ileana Mălăncioiu (*Veghe; Frumoaselor; Fiul nostru; Ierodesa*), Ioana Bantaș (*Cu fâlfâit de sete; Văzul lumii; În zori*); Al. Raicu (*Vin vechi; Din adâncime; Pasăre neștiutoare*); George Mareș (*În codrii albi; De-abia apune soarele*); Ion Crânguleanu (*Ploaia*); Virgil Mazilescu (*mortuos plango*), Andrei Ciurunga (*Amonte*). □ Din proză citim: Pop Simion, *Domestique*; Sorin Titel, *Călătorie de iarnă*; Augustin Buzura, *Atenție, se face noapte...*; Dorina Rădulescu, *Ulița Potcoavei*. ■ Fănuș Neagu trimite o nouă *Scrisoare către redacție*, de data aceasta cu „cele două coloane” promise: „Tovarășe Geo Dumitrescu, În numărul trecut al revistei «România literară» Eugen Barbu m-a somat să produc și

alte exemple în stare să justifice acuzația de plagiat pe care i-am adus-o. Le produc nu de teama tribunalului, ci din dorința de a lumina și dintr-un unghi, mai tănuț cititorului, personalitatea prodigiosului scriitor. În scrierea romanului *Princepele*, când a împrumutat pasaje din texte străine, E. B. a folosit două metode: una, corectă, subliniind cu litere cursive numeroasele citate introduse în corpul romanului – texte religioase – în paginile 18, 22, 33-34, 98-99, pasaje din *Foletul Novel* – în paginile 30, 55-56, 72-73 sau inscripții – în pag. 67 – și o alta, care sigur poate duce la tribunal, constând în a «prelucra» textele unor scriitori ca Ion Ghica, Al. Odobescu etc. Pe acestea din urmă, E. B. le-a înglobat în paginile *Princepelui* fără nici un avertisment. E. B. creează astfel lectorului falsa impresie că aceste pagini îi aparțin. Citez din Dicționarul de neologisme (Ed. Științifică, Buc., 1966, pagina 545): a plagia = a lua, a fura ideile, expresiile, invențiile cuiva și a le prezenta drept creații proprii; a publica pe numele său fragmente din lucrarea altuia; a comite un furt literar. Cazul în discuție! [...] Dacă E. B. mai dorește și alte exemple, i le pot furniza oricând. Dar întreb, cine pe cine, la o adică, ar avea dreptul și toate motivele să cheme în judecată: Eugen Barbu pe mine? Sau Al. Odobescu, Ion Ghica, Armand Constantinescu și atâția alții pe Eugen Barbu? Înainte de a încheia, vă rog să înserați alăturat rândurilor mele încă o scrisoare adresată dv., menită să întărească afirmația mea că E. B. a cunoscut și manuscrisul *Bucureștii văzuți de călătorii străini* al lui Paul Cernovodeanu”. □ Din scrisoarea alăturată, menționată, aflăm: „Tovarășe redactor șef, Subsemnatul Nicolae Stoicescu, cercetător principal la Institutul de istorie «Nicolae Iorga», declar prin prezenta că, cu ani în urmă, colaborând la filmul *Haiducii*, am înmănat tov. Eugen Barbu manuscrisul colegului meu Paul Cernovodeanu *Bucureștii văzuți de călătorii străini*, din care autorul romanului *Princepele* a folosit unele descrieri ale vechiului oraș. Chiar dacă tov. Eugen Barbu a uitat să amintească numele celor care l-au ajutat să se informeze pentru a alcătui un roman istoric, cred că ar fi trebuit să menționeze undeva că, între lucrările consultate, a folosit și una în manuscris”. ■ Dinu Pillat publică textul *V. Voiculescu, la epoca genezei „Povestirilor”*: „V. Voiculescu nu este un nuvelist în sensul contemporan al cuvântului, ci un ultim povestitor arhaic, fără însă nimic vetust. Spre deosebire de Mihail Sadoveanu, în a cărui familie spirituală apare integrat în ipostaze de povestitor, el nu se definește ca un prozator de esență lirică, fiind epic prin excelență, cu o neobișnuită intensitate dramatică. Opera sa în proză, care denotă o inventivitate fără pereche la noi, dă senzaționalului o organicitate desăvârșită”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu semnează *Delavrancea ziarist*: „În cadrul ediției de *Opere* ale lui Barbu Delavrancea, din colecția *Scriitori români*, au apărut recent, sub îngrijirea Emiliei Șt. Milicescu, volumele VI și VII de *Publicistică*, conținând articolele politice, întâia oară strânse la un loc. Notele, variantele, glosarul și bibliografia vor îngădui cititorului să se orienteze în hățișul celor circa 850 de pagini de text și să-și facă o imagine a celui ce a scris

Trubadurul și Apus de soare". ■ Eugen Simion revine la *Fragmente critice* cu textul *Un roman*: „Ce-i cu această *Ceartă* pe care unii o contestă în chip violent, suspectând pe autor de lipsă de fermitate etică, iar alții o laudă pentru sinceritatea, finețea analizei? Am citit niște articole foarte indignate unde se face procesul ficțiunii din roman, punând în seama autorului comportările personajelor. Și, cum acestea nu sunt ireproșabile din punct de vedere moral, Al. Piru este tras de urechi ca un școlar nedisciplinat și certat cu vorbe aspre. [...] Al. Piru a scris un roman pentru a urma exemplul lui G. Ibrăileanu, E. Lovinescu și, înainte de toți, G. Călinescu, voind, totodată, a verifica o specie de literatură pe care scriitorii mai noi au abandonat-o. Surpriza vine din faptul că, azi, când toți fac monografia unui mediu și scriu romane fluvii, monografistul lui G. Ibrăileanu încearcă un roman de analiză în domeniul cel mai delicat al psihologiei: erotica. Ce reprezintă această narațiune pentru Al. Piru? Verificarea, încă o dată, a unei metode fundamentale de a scrie. O clipă, poate, de destindere intelectuală, de desprindere din lumea cărților. Ambiția, negreșit, de a arăta și el că de la critică la epica propriu-zisă nu-i decât un pas. Aici domină *ficțiunea și psihologia*, acolo *fantezia intelectuală și analiza* doveditoare. Mai este ceva: plăcerea lui Al. Piru de a face cazuistică sau, cum zice cineva, plăcerea lui de a *cârti*. Aceasta trece, acum, în lumea impersonală a ficțiunii". ■ Cezar Ivănescu semnează *Poezia unei stări* în rubrica *Interpretări*, despre volumul *Suav anapoda* de Gheorghe Tomozei: „Neconvenind la atribuirea unei semnificații, alta, a lumii decât cea pe care poezia i-o poate justifica, neîncercător în substanța divină a verbului, cuvintele, în poezia lui Gheorghe Tomozei, nu tentează acoperirea unui sens mistic, ci zeul căruia ele se închină e un zeu al alterității tronând în câmpul posibilului. Astfel încât înțelesul cel adevărat al comunicării acestei poezii stă în suprema subiectivare a opțiunii în real". ■ Aurel Dragoș Munteanu publică textul *Sunetul originar*, despre volumul cu același titlu de Gheorghe Pituț: „Poezia lui Gh. Pituț are caracterul straniu al lumilor magice, este plină de semne și de chei. Versul lapidar, tăiat parcă în cremene, are ambiția de a distila esențele, elementele ultime care sunt cauza și substratul lumii, ca la presocratici. Mișcarea încremenită în poezie posedă uneori un caracter tumultuos, este ca o cosmogonie scrisă în tehnica icoanelor pe sticlă, hieratică și frustă, violentă în același timp. Dacă ar trebui să numesc pe cei câțiva poeți despre care am certitudinea că vor reprezenta demnitatea artistică a epocii actuale, unul dintre cei dintâi la care m-aș gândi ar fi Gheorghe Pituț". ■ În *Epopoea umbletului* Ion Anghel se ocupă de volumul *Cel pierdut* de George Alboiu: „Că universul poetic al lui George Alboiu se compune din puține priveliști, s-a spus. Altceva însă n-ar trebui să se uite: faptul că aceste priveliști revin obsesiv, se completează, se amplifică, constituindu-se în cele din urmă în motive. Există câteva teme despre care s-ar putea vorbi: *epopoea umbletului*, *cel pierdut*, *motivul lacrimii*, *problematica morții*, *poezia singurătății metafizice*, *erotica*. Iar aceste teme devin determinațiile interioare

ale mythosului imaginat, mai mult, ale unui concept: ale conceptului de Câmpie Eternă. Nota fundamentală rămânând aceea a mișcării – un spațiu fără memorie și fără odihnă”. ■ S. Damian semnează cronică literară pentru volumul *Teoria sferelor de influență* de Marin Sorescu: „Înainte de toate Marin Sorescu are intuiție. Trecute prin filtrul glumei și al jocului, filtru de care uzează autorul *Teoriei sferelor de influență*, capodoperele își descoperă alte fețe, primenite, deosebit de vii și de tinere. Reținem, deci, perspicacitatea observațiilor, fiindcă în viitor și lucrările docte, metodic concepute, vor trebui să se refere la investigațiile acestui amator, cu spirit de frondă. Ce comunică Marin Sorescu are acoperire, se verifică în confruntări de precizie. Captează atenția mai ales vivacitatea interpretării. [...] Marin Sorescu e deplin convins de eficacitatea fiecărei meditații, nu mai cunoaște reținere în dezinvoltura etalării. (Nu e acesta și un handicap al poetului?) De calamburul minor ar trebui să se ferească mai atent în șarjele sale. Mai frecvente și mai supărătoare sunt inadvertențele în partea a doua a cărții, dedicată filmului. La origine foiletoanele erau o plimbare agreabilă prin lumea peliculei, o veselă contestare, fără pretențiile de ierarhizarea a valorilor din studiile literare. Se impunea însă și aici o cumpănire a voinței de persiflare, sau mai bine zis a resurselor umorului. Putem râde la ideea că Hanibal ar fi trecut Alpii numai de dragul de a fi filmat: e atât de înrădăcinat spiritul de vedetă în sufletul omenesc! [...] Îl preferăm pe Marin Sorescu în ipostaza de descoperitor al metalului prețios (explorările foarte fertile în literatura lui Anton Pann, Urmuz, Pasternak), solicitat de mecanismul comic care poartă latent sensuri grave, ocolind exhibiționismul și mai ales minima rezistență care contrazice reputația unui om de spirit”. ■ În *Ochiul magic* citim: □ *Bacovia – inedit?... de V. Vs.*: „La Editura Minerva a apărut recent volum de versuri de George Bacovia: *Stanțe și versete*, purtând pe coperta interioară indicația: *Postume*. Dintr-o primă examinare a cuprinsului, reiese că, cu excepția câtorva bucăți cunoscute, marea majoritate a poeziilor – volumul cuprinde 59 în total – sunt inedite”. □ *Vitejii cu morții*: „Așadar, la trei ani de la moartea lui Alfred Margul Sperber, poet de limbă germană, și fără îndoială că poet autentic și traducător cu adevărat har, prin categoricul bilanț făcut de Gerhardt Cjeka, tânăr critic, revista «Neuer Literatur» (v. nr. 12 din 1969 și nr. 1 din 1970) termină în două articole – mai mult de concluzii și expulzare, decât de analiză și obiectivitate – cu o memorie, cu o epocă și cu o operă. Foarte bine. Să fim expeditivi. Cine la ce ne mai trebuie? Încă două-trei asemenea intervenții radicale, și am terminat cu literatura, trecem la alt resort”. □ *Exemplu repetabil* de I. Car.: „Cu câteva cuvinte, cu două-trei consemnări și pe urmă cu o tăcere care de atunci ține, și va mai ține, până la cine știe ce eventuală comemorare sau și după aceea, s-a trecut la iuțeală (în 1965, parcă) peste o carte mustind de iscusință verbală, aliaje lexicale, inventivități și frustețe: *Tivisoc și Tivismoc*. Pe urmă, curând, autorul ei, Constantin S. Nicolăescu-Plopșor, a murit. Și tăcerea așternută peste carte s-a așternut și peste

el". □ *Pe când un Ionescu complet?*: „Numărul 11-12 al «Secolului 20» se încheie cu o secțiune dedicată lui Eugen Ionescu: un intuitiv portret psihologic al celebrului dramaturg, completat până la ultima și cea mai surprinzătoare culoare – verdele fracului de academician francez – e semnat de Vladimir Streinu. [...] În clipa de față când, în Academia Franceză, Ionescu exprimă în mod implicit și spiritul românesc, cum și sensibilitatea înrudită a două culturi tradițional prietene, și când ideea unui fond original românesc care a dat o expresie literară deosebită capătă tot mai mare circulație în lume (în parte și prin opera lui Ionescu, ca odinioară prin a lui Brâncuși), tipărirea în ediție amplă a operei ionesciene ni se pare cel mai potrivit act de simetrie”. □ *Expresionism* de P. P.: „Muntosul număr dublu (11-12/ 107-108/ 69) al «Secolului 20» se ocupă aproape în întregime de expresionism. Nu mai spune cât de oportună e această inițiativă, căci, în recepția critică a unicei noastre reviste de literatură (și artă) universală a devenit de rigoare, la fiecare număr, să întâmpinăm subiectul lui cu un «În sfârșit!»”. □ *Sclipirile Luceafărului* de D. Țep.: „În ultima vreme preferința pentru proză e vădită în paginile revistei «Luceafărul». Iată, de pildă, în numărul trecut, fluxul poematice și în același timp foarte riguros construit al prozei lui Virgil Tănase – *Rața sălbatecă*. [...] O surpriză plăcută e proza excelentului poet Emil Brumaru – *Fântâna lui Julien Ospitalierul*”. ■ În *Cărțile săptămânii* Florin Manolescu prezintă volumele de versuri: □ *Portretul din Fayum* de Maria Banuș: „În *Portretul din Fayum* Maria Banuș încearcă, de aceea, o revenire la sinceritatea poeziei de început, și această nostalgie pentru o *țară a fetelor*, pierdută și râvnită mereu, conține un sens polemic și dramatic, în același timp, care se exprimă printr-o căutare a motivelor vechi, iubite astăzi cu o extraordinară intensitate, printr-o întoarcere la poezia copilăriei consumate într-un oraș incendiat de melancolie, la poezia obiectelor anonime, plantate pe străzi și prin camere obscure, dar înfrumusețate mereu de tristețea de septembrie a sufletului nostru”. □ *Obsesia păsărilor* de Florentin Popescu: „Dar decorul obstinat «tradiționalist» cu care mă întâlnesc din ce în ce mai des în cărțile de poezie, unele teme care au devenit livrești, deși ele pot corespunde unei nevoi sufletești autentice (tema «dezrădăcinării»), mă obligă să mă gândesc la o generație întreagă de poeți ai câmpiei și al satului, făcându-mă să mă întreb dacă nu cumva poemele s-au organizat, până la urmă, într-o *formulă* accesibilă tuturor celor care au simțit cursul acestei poezii”. ■ Dana Dumitriu prezintă volumele de proză: □ *Verdictul* de Banu Rădulescu: „Intervențiile de pură dezbateră etică au o anumită discursivitate și au un aer prea dur didactic, dar neajunsul se estompează în concurență cu dinamica epică propriu-zisă. *Verdictul* este un roman care solicită cititorul, fie prin demonstrația de principiu, fie prin particularitățile anecdotei și ale personajelor ei, un roman-problemă”. □ *Absenți de la dragoste* de Emilian Bălănoiu: „Cea de a doua carte a lui Emilian Bălănoiu dezvăluie un autor dotat, cu o capacitate reală de a exprima prin narațiune o observație de viață, o intuiție de natură psihologică,

ponderat și discret în dozarea motivelor epice. Volumul are o viziune unitară reușind să circumscrie un anumit univers uman din construirea câtorva personaje cu funcții exemplificatoare”. ■ Dragoș Vrânceanu se ocupă de „*Formațiuni interioare*” în *versul popular*. ■ Al. Piru notează *Arghezi postum*: „Alături de poezii vârstnici și tineri, din ce în ce mai numeroși și impetuoși, Tudor Arghezi, resuscitat de urmași din periodice și manuscrise, domină încă lirica românească actuală. Ultimul volum, *Crengi*, publicat prin grija Mitzurei și a lui Barbu Arghezi de Editura «Mihai Eminescu» sporește moștenirea poetică argheziană cu 28 de piese dintre 1943 și 1967, neincluse în culegerile de până acum, dar care pot fi integrate în ciclurile mai vechi, cum vedem, deschise, deși de mai multe ori definitivitate”. ■ În rubrica *Radio Petre Sălcudeanu* publică *Alexandru Philippide la 70 de ani*: „Emisiunea închinată sărbătoritului cu cea mai tânără poezie a dezvăluit într-o jumătate de oră de spirit sublimat cât de mult se poate spune în puține cuvinte. Lectura lui Eugen Jebeleanu, adusă ca un prinos de stimă mai marelui în ani, a emoționat, căci părul alb ce se închină în fața altuia și mai alb este semnul poate de suprem omagiu ce îl poate aduce un poet confratelui său. Dan Hăulică, Zoe Dumitrescu Bușulenga, Demostene Botez, Ana Blandiana și Vasile Nicolescu au dat emisiunii, fiecare în parte, tonuri noi, iar «marelui mânuitor de mituri» câteva clipe din marea lor recunoștință”. ■ Constantin Noica revine la *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”* publicând *Cap. XI. Legea inimii și nebunia prezumției (Don Quijote)*. ■ Ștefan Stoenescu scrie despre *Un romantic englez la obârșiile istoriei românilor*: „Bicentenarul nașterii lui William Wordsworth (1770-1850) coincide cu cel al lui Ludwig van Beethoven. [...] Scrisă în 1825 și publicată doi ani mai târziu, poema *Columna lui Traian* este rezultatul uneia din călătoriile întreprinse de Wordsworth în Italia – țară al cărei cer limpede, splendoare naturală și bogăție artistică au constituit întotdeauna un miraj pentru sensibilitatea britanică”. ■ Romulus Dianu notează apariția volumului *Pământ american* de Erskine Caldwell: „Ioan Comșa care a desăvârșit, în românește, portretul psihologic al unui mare scriitor american, traducând piese reprezentative, le-a însoțit de bogate notițe bio și bibliografice, care – într-o Bibliotecă pentru toți – pot părea că depășesc necesarul, dar abundența sa de fișe va servi altor ediții, subliniind un merit de-a dreptul risipitor”. ■ În *Atlas liric* citim *Columna lui Traian* de William Wordsworth, tradus de Hermina Iacobsohn.

● [„*Tribuna*”, nr. 15] Leon Baconsky scrie despre *Al. Philippide sau permanența poeziei*: „Toate încercările de definire tranșantă a poeziei lui Al. Philippide, prin raportare la romantism, clasicism sau modernism, oricâte adevăruri parțiale ar surprinde, ni s-ar părea mânite de un viciu fundamental: acela al ignorării esenței dintotdeauna a poeziei, căreia autorul *Visurilor în vuietul vremii* i-a rămas fidel, în ciuda aparentelor sale avataruri”. ■ În cadrul rubricii *Premiile Asociației Scriitorilor Români din Cluj*, Constantin Cubleşan

și Kántor Lajos semnează două texte. □ Constantin Cubleşan prezintă debutul lui Liviu Petrescu: „Debutul editorial al lui Liviu Petrescu cu *Realitate și romanes* (Editura tineretului, 1969) este fără îndoială unul dintre cele mai interesante de acest fel ale anului; premiul conferit de Asociația din Cluj a Scriitorilor atestând autoritar, pe un alt plan, buna primire de care s-a bucurat cartea în rândul cititorilor și al criticii literare. [...] Cele șapte studii asupra unor prozatori români de primă importanță pentru afirmarea romanului nostru contemporan (Duliu Zamfirescu, Mateiu I. Caragiale, Liviu Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Anton Holban și Gib I. Mihăescu) se constituie într-o unitate compozițională oarecum monografică, privind una dintre liniile românești în literatura românească interbelică ce-și prelungește creator fibrele până în actualitatea literară imediată”. □ Kántor Lajos se referă la Bodor Ádám: „Debutul editorial al lui Bodor Ádám era parcă menit să încurce o regulă generală. Prin culegerea de nuvele *A tanu (Martorul)*, [...] scriitorul nu se prezenta cititorilor și criticilor doar ca o speranță, ca o promisiune de viitor, ci își câștiga dintr-o dată un loc de frunte în proza maghiară din România. Această constatare o făceau nu numai prietenii și colegii săi de generație, dar și majoritatea criticilor literari”. ■ Este continuată *Ancheta Tribunei: Momentul literar actual*, cu întrebările: *Ce înțelegeți prin structuri și forme literare? 2. Pentru ce valori artistice ale momentului actual optați? Cât de promptă și eficientă considerați că a fost poziția criticii față de ele?*, răspunzând Marian Popa, Zaharia Sângeorzan. □ Marian Popa: „Rezumând, aş putea afirma că astăzi există structuri literare și forme literare într-un număr mai mare decât oricând, pentru care motiv astăzi nu mai există structuri și forme literare. În care caz, singurul lucru care mă interesează este opera literară, mai ales atunci când ea reușește să mă impresioneze, să mă domine, să mă anuleze și să mă umilească. 2. Cărțile de azi se scriu în legătură cu ieri sau despre poimaine. Valoarea mi-o oferă însă prezentul, iar a accepta prezentul ține de responsabilitate. A fi responsabil înseamnă a fi curajos. [...] Curajul cel mai bun și care ne lipsește nu are nicio legătură cu curajul nihilist al lui Ion Lăncrănjan sau tragic-comic al lui Marin Preda; el nu este curajul subtil al lui Eugen Barbu din *Principele*, cel mondeno-licențios al lui Alexandru Piru din *Cearta*, sau cel patologic-abisal al lui Nicolae Breban, și cu atât mai puțin curajul fanteziei gen Ivăncănu-Dimov-Reichman. Curajul care ne lipsește este curajul optimist, pe care-l găsesc numai la un poet care se numește Ion Gheorghe”. □ Zaharia Sângeorzan: „Structura este o experiență valorică, fundamentală, lirică, narativă sau dramatică, care spune enorm dacă percepția e sincronică. Rațiunea ei de a fi este bazată exclusiv pe valoarea estetică. Formele literare corespund atât structurilor artistice, cât și tipurilor de sensibilități. Structura literară reprezentativă se comunică formelor în măsura în care acestea îi reflectă esența, valoarea. Dar despre formele literare s-ar putea scrie efectiv un tom masiv. 2. Cred în valorile epice reprezentative actuale, adică moderne, aparți-

nând lui Geo Bogza (*Cartea Oltului*), Zaharia Stancu (de la *Desculț la Vântul și ploaia*), Marin Preda (*Moromeții I, Intrusul, Risipitorii*), Eugen Barbu (*Groapa și Principele*), Laurențiu Fulga (*Alexandra și infernul*), Titus Popovici (*Setea*), Nicolae Breban (toate romanele tipărite), Al. Ivasiuc (romanele apărute), Ștefan Bănulescu (*Iarna bărbaților...*), Fănuș Neagu (*Prins*) și o mulțime de alți prozatori ca George Bălăiță, Vasile Rebreanu. [...] Proza este la ora aceasta într-un stadiu de intelectualizare, de redescoperire a valorilor spirituale. Nivelul cel mai ridicat îl dețin romanele lui Nicolae Breban, Al. Ivasiuc și Petru Popescu. Ei sunt reprezentanții tipici ai prozei citadine, esențial intelectuale, adică ai romanului tradus estetic. Poezia își valorifică tendințele, stilurile, modalitățile lirice foarte divers: de la clasicul Al. Philippide la impetuosul și excepționalul Adrian Păunescu graficul valorilor artistice arată eșecuri și rezultate care aparțin lui Dan Deșliu, Eugen Frunză, Cicerone Theodorescu și respectiv lui Ștefan Augustin Doinaș, Geo Dumitrescu, Cezar Baltag, Ion Horea, Nichita Stănescu, Ion Caraion, Ana Blandiana...". ■ Ion Oarcășu consemnează apariția studiului critic al lui D. Vatmaniuc despre *Ioan Slavici: opera literară*: „A fost Slavici un analist sau mai degrabă un evocator? D. Vatmaniuc înclină spre ultima alternativă, deși complexitatea unor caractere care se definesc în mers, pot să-i contrazică aserțiunea. În orice caz, autorul *Marei* a deschis la noi drumul prozei psihologic-comportamentiste, cu eroi activi și telurici”. ■ În textul *Fantezie și umor*, Victor Felea descrie poezia lui Tudor Vasiliu: „Tudor Vasiliu (născut în 1950) produce o surpriză plăcută cu volumul său de *debut În general, triumful pădurilor* (E.p.l., col. Luceafărul, 1969). Surpriza e cu atât mai plăcută cu cât poemele sale nu sunt simple promisiuni, ci posedă deja virtuți care să le înalțe din anonimatul emoției comune la particularitatea unui profil artistic”.

10 aprilie

• [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6500] Nicolae Baltag recenzează în rubrica *Cronica debuturilor*, volumul de versuri *Frica de somn* al lui Traian Reu, în care „autorul exersează [...] piste lirice, fără rezultate deosebite. *Cosmogoniile, panoramele sau pastelurile* sale sunt, indiscutabil, ratate. Grevate de clișeu sau discursivism, silabele sună, acolo, dezacordat. Sau stins. Nesușinând încă un orizont poetic propriu, ci numai o zare” (fără editură).

• [„**Contemporanul**”, nr. 15] Lui Geo Bogza i se publică pe prima pagină poemul *Descântec de brontozaur*, alături de poezia *Un vis* a lui Eugen Jebeleanu. ■ Rubrica *Antijurnal* a Anei Blandiana se mută și ea pe prima pagină, iar tema eseului este capacitatea poeziei de a „spune puțin pentru a sugera mult” (articolul *Riscantul echilibrului*). ■ Liviu Petrescu își exprimă opinia despre cartea lui Adrian Marino, *Modern, modernism, modernitate*, făcând disocieri amănunțite privitoare la aspectele teoretice, estetice și culturale, prin care ajunge la concluzia: „Meritul principal al cărții lui Adrian Marino este acela de

a ne fi atras atenția asupra unei probleme, mai precis asupra unei probleme majore, soluțiile pe care ni le oferă sunt, așa cum s-a văzut, discutabile. Nici un autor nu poate avea însă prezumția de a considera soluțiile sale drept soluții definitive”. □ Recunoscând că „nimeni n-a împins confruntarea mai departe ca Mariana Șora” în raportul, stabilit deja de critică, dintre poet și filosof în cazul lui Blaga, Nicolae Manolescu construiește o argumentație, în legătură cu studiul *Cunoaștere poetică și mit în opera lui Lucian Blaga* a Marianeii Șora, pentru a demonstra că este „dacă nu cea mai bună carte despre Blaga, cum s-a susținut, în orice caz una dintre cele mai ambițioase”. ■ Călin Căliman scrie o dare de seamă despre *Zilele filmului din R.F. a Germaniei*.

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 11] Demostene Botez semnează *Semnificația socială a culturii*: „Trebuie recunoscut că în țara noastră, cultura progresistă – are o valoare deosebită, și în știință, dar mai ales în literatură și artă, unde marii noștri clasici au fost cu toții progresiști. Această cultură democratică, umanistă, care reflectă aspirațiile de libertate ale maselor largi populare, se însumează culturii noastre de azi socialiste, treapta cea mai înaltă a evoluției culturale a societății românești. Cultura socialistă se deosebește fundamental de cea a altor orânduirii, prin superioritatea ei morală și umanistă, prin întrepătrunderea cu cultura materială. Ea însă, a preluat în mod critic și creator cele mai valoroase opere din cultura națională, formată de-a lungul veacurilor și din cea universal-clasică, pe fundalul cărora se îmbogățește mereu. Semnificația socială a culturii noastre spirituale își determină valoarea în măsura în care servește progresul societății care a creat-o. Cultura epocii noastre înseamnă umanism socialist, adică un umanism concret, practic, care duce la educarea și dezvoltarea multilaterală a omului în această nouă societate. Cultura, fie materială, fie spirituală este, așadar, evident pentru oricine, un produs colectiv, al întregii societăți. Desigur, ea este o sumă a milioanei de aporturi individuale, care produc și bunuri materiale și cele spirituale. Toți acești indivizi creatori sunt la rândul lor un produs social, iar aportul lor capătă valoarea majoră numai în ansamblul culturii sociale, în care se revarsă ca un fluviu în mare. Să fim mândri că facem parte dintr-o societate care creează și dezvoltă cea mai avansată cultură materială și spirituală din istoria societății noastre, contribuind în mod activ, la progresul culturii universale”. ■ Constantin Noica scrie *Despre natura în graiul nostru*: „În graiul nostru, «natura» este un cuvânt cu folosință relativ nouă. S-a spus probabil statornic «fire», iar cuvântul acesta s-a menținut chiar și după adoptarea și integrarea firească în limba noastră, ea fiind de origine latină, a cuvântului natură. Am voi să arătăm două lucruri: că menționarea cuvântului vechi alături de cel nou nu e un lux al limbii (ca în cazul lui zâmbet alături de surăs), și că în cuvântul cel vechi este un gând pentru lumea cea nouă, a veacului XX, sau este măcar un zâmbet”. ■ Prof. dr. docent Dan Simonescu semnează *Frumusețea limbii cronicarilor*: „Literatura istorică medievală, a noastră, este creație originală a poporului român, în timp ce alte

ramuri literare vechi erau traduceri și prelucrări din alte literaturi și limbi. Când traduci, efortul de a exprima ideile și sentimentele este limitat și îngrădit de originalul pe care-l traduci. În cazul cronicilor, autorii lor încercau liber exprimarea cea mai exactă, artistică, clară; prin frământarea aceasta a limbii ei făureau limba literară, artistică, sugestivă și plăcută. Limbajul livresc nu este străin cronicarilor culți. Ureche, Miron și Nicolae Costin, Dimitrie Cantemir, folosesc neologisme, dar în cea mai mare parte cronicarii împrumută din limba populară cuvinte și expresii, proverbe și trăsăturile fonetice, morfologice și sintactice ale graiului oral”. ■ Din *Breviar* aflăm despre *Cântarea României*: „Nemuritoarea operă a lui Alecu Russo, a apărut într-o nouă ediție de lux. Imn înălțător închinat patriei asuprite, vibrantă chemare adresată conștiințelor și simțirii contemporanilor pentru o Românie unită, poemul exprimă nu numai esența crezului revoluționar al anului '48, cât mai ales o profetică viziune a viitorului fericit rezervat patriei. De o rară elevație lirică, poemul cuprinde pagini a căror lectură produce o neștersă amintire. O reeditare utilă pentru cititori și un prilej fericit de a ne aminti de un mare poet și patriot”. ■ Al. Philippide publică poezia *Câmp*.

11 aprilie

● **[„România liberă”, nr. 7923]** Tia Șerbănescu semnează *Cronica literară* la studiul *George Bacovia*, al lui Mihail Petroveanu, semnalând, de la bun început, o carență majoră a volumului – o „prea mare diversitate de stiluri și chiar de atitudini”. Dacă, uneori, ca în capitolul I, Petroveanu folosește o retorică de „biografie romanțată”, în capitolul dedicat *Universului poetic bacovian*, folosește un „ton autoritar și sigur”, mult mai potrivit demersului în sine. Deși vede în Bacovia un creator de sistem poetic, dat fiind faptul că „unitatea operei se explică prin aceea că este expresia monocordă a aceleiași stări care-și creează mediul scriindu-se” și realizând, astfel, „o imagine halucinantă, o pseudoceitate, graniță între imaginar și real”, Mihail Petroveanu „nu și-a exploatat, din păcate, suficient intuițiile subtile”, făcând, în ultimă instanță, „o analiză didactică a poeziei bacoviene”.

● **[„Scânteia”, nr. 8393]** Virgil Cândea anunță o *Reîntâlnire cu voievozii români sub bolțile de la Deir eș-Şir. Un vechi monument al istoriografiei noastre descoperit în Liban*: „*Cronica arabă a Țării Românești* este traducerea vechiului letopiseț muntean, a cărui existență au bănuț-o istoricii noștri, dar care ni se dezvăluie acum în una din cele mai vechi versiuni ale sale, anterioară oricărui alt manuscris cunoscut, anterioară prelucrărilor Bălenilor sau Cantacuzinilor. Din călătoria sa în părțile noastre, Macarie Zaim voise să ducă nu numai impresiile grăbite asupra locurilor vizitate, ci imaginea completă a unui popor pe care îl admira și-l iubea, concentrată în cronica lui. Prin el, trecutul românesc era vestit acum trei secole până în malurile Eufratului și Mării Roșii”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 6501]** Ilie Constantin recenzează două cărți publicate de Aurel Dragoș Munteanu, *După amiază neliniștită* (E.P.L., 1967) și *Singuri* (E.P.L., 1968), prin care scriitorul este încadrabil în categoria „realismului tradițional”.

• **[„Cronica”, nr. 15]** În editorialul *Amintiri ieșene*, Victor Eftimiu evocă personalitățile orașului pe care le-a întâlnit de-a lungul vieții: Titu Maiorescu și Iacob Negruzzi, Mihail Sadoveanu și Mihail Codreanu, Demostene Botez și Alexandru Philippide, George Mihail Zamfirescu și Victor Ion Popa, Ionel Teodoreanu, George Lesnea ș.a. ■ Victor Ernest Mașek explică pe larg conceptul de *Estetică generativă*, atingând și critica cibernetică. ■ *Convorbirile Cronicii* prezintă dialogul lui Valeriu Rusu cu academicianul Iuliu Nițulescu despre știință și literatură, explorând modul în care opera științifică rămâne strâns legată de creația literară și viceversa. ■ S. Hrimiuc schițează profilul poetic al lui Ioan Alexandru, constatând că „frapează, mai întâi de toate, percepția colosală a lumii, asimilarea ei totalitară, fapt care se repercutează direct în expresia dramatic contorsionată, împovărată de metafore”. ■ Monografia critică *George Bacovia*, semnată de Mihail Petroveanu, este analizată de Zaharia Sângeorzan. ■ Const. Ciopraga îl privește (în trei numere consecutive) pe *Garabet Ibrăileanu în lumina „spiritului critic”*, analizând adică volumul *Spiritul critic în cultura românească* (1909). ■ În virtutea dreptului la replică, Liviu Rusu polemizează cu Zaharia Sângeorzan pe marginea cronicii acestuia la volumul său, *Estetica poeziei lirice*: „Nu pretind nimănui laude, accept cu bucurie critici constructive, civilizate, care pot duce la îmbunătățiri ale lucrării; nu pot însă admite imputări neîntemeiate și atribuirea unor idei pe care nu numai că nu le-am susținut, dar le-am combătut în toate lucrările mele, mai ales în cea de față”. ■ *Curierul* reține surprinzătoarea interpretare pe care Vasile Lovinescu o dă *Crailor de Curtea Veche* de Mateiu Caragiale („România literară”, nr. 13), precum și aniversarea a 75 de ani a Agathe Grigorescu-Bacovia, nelipsită în mai toate revistele literare. □ Constantin Pavel traduce trei tablete de Jean Cocteau. □ Lirică latino-americană (Julio Cortazar, Fr. Salazar Martinez). ■ La moartea lui Arthur Adamov, M. Ungurean face un portret al dramaturgului francez, traducând și un fragment din piesa *Sfânta Europă*. ■ Prezentarea filmografiei lui Akira Kurosawa, „împăratul” filmului japonez. ■ U.[ngurean] M. traduce un interviu acordat de Roland Barthes revistei „Les Nouvelles littéraires” (5 martie 1970), despre Noua Critică și Noul Roman francez, pe care le consideră deja depășite. „În ultimii zece ani totul a evoluat extrem de rapid în Franța și Noul Roman a devenit ceva istoric, depășit adică de forme de reflecție și practică mult mai radicale. Dar, încă o dată, asta nu înseamnă că nu a avut importanța sa”.

• **[„Flacăra”, nr. 15]** I. Constantinescu face o trecere în revistă a manifestărilor dedicate centenarului nașterii lui Lenin din țară și din străinătate, cu titlul *169 titluri din operele lui Lenin*. ■ În pagina *Reportaj de șapte zile*, Traian

Stoica publică un amplu studiu despre *Exigențe și datorii față de cartea de ideologie*. Pe aceeași pagină, Henri Wald răspunde, printre alții, la întrebări legate de această temă. ■ În *Cronica satirică*, Teodor Mazilu publică schița *Haine de ginere luate cu împrumut...* □ Sanda Faur, în *Cură de întinerire la Naționalul ieșean*, realizează o amplă analiză a unei serii „de spectacole montate de studenți la regie, cărora li s-au oferit aici condiții de a-și susține examenul de stat într-un context profesional avantajos”. Printre piesele apreciate se numără *Inundația* de Mazilu, montată de Gh. Teașcă și *Pelicanul* de Strindberg, montată de George Rada. ■ *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, începe cu o succintă prezentare a volumului lui Octavian Paler, publicat la Ed. Eminescu, *Umbra cuvântului*: „Meditații asupra unor stări și lucruri de ordin interior sau exterior (melancolia, lacrima, pământul natal, regretul, contemplația, curcubeul etc.) convertite liric printr-o expresie constant metaforică”. ■ Notă despre volumul Georgetei Horodincă, *Structuri libere*. Câteva titluri din cuprins sunt *M. Blecher: delir esențial*, *Teatrul lui Sartre, azi*, *Marin Preda: Timp și istorie*. ■ Semnalarea apariției, la Editra Științifică, a unui *Dicționar de terminologie literară* realizat de Mircea Anghelescu, Emil Boldan, Margareta Iordan, Ion Oana, Pavel Ruxândoiu. ■ Semnalarea apariției, în colecția Lyceum, a trei volume despre *Școala Ardeleană*, ediție critică alcătuită de Florea Fugariu. ■ Notiță despre cuprinsul numerelor 11-12 ale revistei „Secolul 20”, dedicate expresionismului. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, semnată de Alecu Popovici, se semnalează montarea piesei lui Georg Büchner, *Léonce și Lena*, în regia lui Liviu Ciulei, la Teatrul Bulandra. □ Notă despre piesa lui George Virgil Stoenescu, *Moartea ultimului golan*, pusă în scenă la Teatrul Național.

● **[„Luceafărul”, nr. 15]** Articolul de fond al redacției are ca temă *Șantierele noastre* pentru că ele constituie „principala bogăție a unei țări, în stare să mărească tezaurele naturale, să concentreze energiile, interesul profesiilor și să țină treze talentele și inventivitatea lor”. De asemenea, pentru că „destinele majorității au fost și sunt strâns legate de munca de construcție a șantiierelor și de rezultatele lor”, pentru că astfel tineretul se poate angaja „la opera de construcție, gândită, condusă și aplicată cu consecvență de P.C.R. în toate domeniile de activitate”. ■ Însemnările de atelier ale lui Constantin Țoiu sunt despre *Literatură și document*, deoarece remarcă ivirea unui nou fenomen: „În ultimele decenii însă lumea s-a complicat atât de mult, cu toate fenomenele și relațiile ei politico-sociale, încât până și subiectele de groază ce constituiau deliciile romanului polițist de altădată au început să pălească față de genul nou de literatură pe care îl reprezintă documentul de istorie, revelarea secretelor politice și militare ale celor două războaie mondiale, revelarea secretelor diplomatice sau ancheta politico-socială, și ea pe temele cele mai «arzătoare». Fiindcă această bătrână doamnă destul de cinică și de crudă, care se numește Istoria, întrece în complicarea intrigii și a mascării criminalului până la ultima filă și

cel mai senzațional roman polițist. Și unele și altele, revelarea documentelor istorice și diplomatice, ca și anchetele se bucură de mult interes din partea publicului pentru că ele ne implică și ne preocupă pe toți în cel mai înalt grad. În acest tip nou de literatură cititorul află în ce măsură e liber sau determinat, în ce măsură a fost mințit sau înșelat în cutare sau cutare împrejurare, în ce măsură viața sa este angajată direct în țesătura atât de încurcată a problemelor ce agită secolul nostru. Realitatea face ca aceste cronici moderne, bazate pe fapte și întâmplări sau evenimente istorice trăite și care pot fi ușor recunoscute și situate în epocă și în conștiința contemporaneității, să întrecă, de asemenea, ficțiunea literară, romanescul în înțelesul clasic al invenției. Este o victorie a concretului istoric și politic”. ■ Al. Philippide constată, în *Modernismul și tradiția*, că „furia” celui dintâi, întinsă „în secolul nostru peste o bună parte din literatura europeană, pare să se fi potolit în ultima vreme”. „În orice caz fenomenele acute au trecut. Simpla denumire de modernism nu mai este suficientă astăzi ca să slujească de deviză literară unui grup de scriitori. Cuvântul modernism începe să-și piardă chiar, semnificația lui generală (dacă într-adevăr a avut vreodată această semnificație și dacă modernism nu înseamnă cumva decât numai o poreclă comodă pentru a defini în chip vag și superficial orice mișcare literară care disprețuiește tradiția). Caracteristica principală a oricărui modernism este, într-adevăr, acest dispreț față de tradiție. [...] Indiferent de programul mișcării, ceea ce distinge orice curent modernist este ruperea sistematică a legăturilor cu trecutul, nesocotirea înaintașilor și goana după noutate. [...] Nevoia de a găsi o tradiție modernismului este ciudată, dar explicabilă. În literatură noutatea absolută nu există, sau nu mai există de multă vreme. Pentru a dăinui, orice mișcare literară are nevoie să-și împlante rădăcinile în pământul durabil și statornicit al trecutului. Am văzut că chiar cei mai înverșunați moderniști simt nevoia aceasta”. ■ Avantpremiera editorială informează cu privire la viitoare apariții editoriale: *Vertebra lui Yorick*, versuri de Ioana Bantaș publicate la Ed. Mihai Eminescu, *Noaptea inocenților*, nuvele de Sorin Titel publicate la aceeași editură, unde apar și schițele lui Tudor Vasiliu cuprinse în volumul *Proiect de câine*. De asemenea, la aceeași rubrică sunt anunțate volumele *Lumea ca meditație* de Wallace Stevens, în traducerea lui C. Abăluță și Șt. Stoenescu care semnează și studiul introductiv. (Ed. Univers, colecția „Poesis”), *Ierugi* de Cristina Tacoî (Ed. Mihai Eminescu), *Donna Sixtina* (Sonete, Ed. Mihai Eminescu), *Țara bătrânului fotograf* de Florin Muscalu care debutează editorial cu versuri (Ed. Mihai Eminescu). ■ În paginile revistei se pot citi creațiile lirice ale lui Nicolae Lupu, I. Negoîtescu, Vasile Zamfir, Corneliu Vadim Tudor, Marei Nicoară, Grișa Gherghei, Valeriu Oieșteanu și în proză de Petre Sălcudeanu (*De ce văd invers?*), Mircea Constantinescu (*Vizite*), Mircea Ioan Casimcea (*Bărbații*). ■ Despre *Teoria sferelor de influență* de Marin Sorescu, cronicarul publicației, Dan Laurențiu, observă ca această carte de eseuri, „intitulată ca un tratat de filozofie”, „ne propune o excursie cel puțin

agreabilă, dacă nu și seducătoare de atâtea ori, într-o lume fixată în conștiința noastră cu dogme și tabu-uri incorruptibile. Autorul se ocupă în prima parte a volumului de Poezie, iar în partea a doua de Film, sferele de influență însemnând, virtual, capacitatea spiritului liber de a-și impune oricând statutul dictatorial nu numai asupra elementelor naturale, ci mai ales asupra naturii sale proprii. În orice caz, Marin Sorescu procedează cu o dezinvoltură, în stabilirea asociațiilor, demnă de invidia oricărui supraréalist, dar ceea ce-l diferențiază de curent, ceea ce-l singularizează în alternarea distrugerii convențiilor cu respectarea ipocrită alor rămâne o gândire în permanentă stare de veghe, o premeditare plină de viclenie în cadrele cele mai neașteptate ale expresiei”. „Persiflând”, „spiritual”, „categoriile sublimе”, discursul critic al lui M. Sorescu este „desfășurat împotriva metodelor tradiționale ale acestuia”. Volumul este apreciat pentru: „metoda de cercetare critică” care „s-ar putea aproxima într-o acută necesitate a rațiunii de a disocia, de a analiza, de a descompune în fragmente, particule cât mai apropiate de starea când ating pragul indivizibilității și de a formula o definiție a unui astfel de fragment, particulă cu valoare de sinteză pentru tot ansamblul inițial”. Autorul are capacitatea „de a șoca”, „are plăcerea copilărească de a coborî pe pământ, în cotidian”, se definește prin „spiritul său înclinat să converseze pe un ton egal, persiflant uneori, adesea în glumă, de cele mai multe ori dezinvolt, despre cele mai variate și minunate preocupări ale artei”. ■ De atenția lui Dan Laurențiu beneficiază și volumul de debut al lui Marin Mincu, *Critice*. Cronicarul recomandă lectura cărții „în ordinea inversă dispoziției tipografice a secțiunilor, adică începând cu *Fișele literare* și terminând cu *Ideile formatoare*. Căci aceste *Fișe*, deși apar ca o anexă în arhitectura cărții, țin de vârsta recenzentului Marin Mincu, un adolescent care-și îngroașă în mod artificial vocea pentru a se integra cât de cât plauzibil într-un concert ajuns la o ipotetică maturitate, și de aici stridențele, notele false, absența unui criteriu sigur în abordarea celor mai diverși autori (de la Ion Crânguleanu la Al. Philippide), dar, paradoxal, tratați cam în aceeași termeni, uniformizați într-o idealitate fără specific. Limbajul critic din acest ultim capitol al cărții [...] se dovedește cu adevărat nesigur, destul de pretențios uneori (Ov. S. Crohmălniceanu a evidențiat-o aproape cu malițioasă voluptate), oscilând într-un ținut categorial vid de substanța obiectului asupra căruia ar trebui să se exercite, noțiuni abisale încercând fără nicio șansă să acopere o realitate cât se poate de ternă; într-un cuvânt, o boală a tinereții când ești tentat să dai nume grecești unor lucruri barbare”. „Dacă ultima secțiune a *Criticelor* este cea mai slabă în structura generală a cărții, prin absența unui criteriu valoric mai cert în receptarea autorilor și apoi prin tratarea acestui conglomerat neomogen într-un limbaj nediferențiat care, în mod fatal, duce la inadecvări frapante, al doilea capitol, *Repere în literatura actuală*, alcătuit din articole cu o tematică mai generală, demonstrează că ne aflăm în preajma unei conștiințe critice în plină formare, cu o mai acută circumscriere și cu o mai sigură dezvăluire a obiectului său. Se

remarcă aici nu numai posibilitatea lui Marin Mincu de a se concentra în limitele necesare ale problemei care-l preocupă, nu numai găsirea tonului mai potrivit în funcție de obiectul cercetării, ci faptul mai important că problematica acestor articole nu sucombă în efemer și caduc, la periferia intereselor literare, de natură conjuncturală, că problematica *Reperelor* este și reală, și actuală”.

■ Sub titlul *Literatura și publicul* sunt publicate câteva tablete dedicate relației anunțate, cea dintâi aparținându-i lui Cezar Baltag care, în *Librarul*, consacră un eseu meseriei de librar, una „sfântă și generoasă”, și profilului celui care pare să trăiască într-o „grădină a cărților”. □ Lui C. Baltag i se alătură N. Velea cu *Adversitate afectuoasă*, prin intermediul căreia criticul își reprezintă „relația dintre opera de artă și public”, „ca pe o dispută” în care este prezent „un mozaic de acceptări și respingeri, de tăceri și explozii, mărturisind satisfacții sau insatisfacții, participări ardente și intense sau absențe netede și somnolente”. □ Ultima tabletă îi aparține Sânzianei Pop și se intitulează *Arta fără aplauze*: „Cred că «turnul de fildeș» este metafora obsesiei profesionale, o concentrare exclusivă asupra literaturii. Nu văd nicio legătură cu respingerea publicului. Actul scrisului are din capul locului implicații sociale, încât un vecin cu pălărie sau o vecină cu ochelari sunt întotdeauna de presupus. Aș spune chiar că latura de orgoliu cea mai rar împlinită este în cazul literaturii absența publicului. Aproape toate artele se fac cu aplauze. Până și pictorii beneficiază de un public concret, inexpressiv adeseori, dar concret. În cazul literaturii, aplauzele le primesc cărțile, scriitorii aproape nicicând. Încât relația despre care este vorba e o relație nostalgică cel mai des”.

12 aprilie

● [„România liberă”, nr. 7924] La rubrica *Puncte de vedere*, Al. Dima se ocupă de dicționarele care se află în pregătire, respectiv un dicționar de literatură universală, unul de literatură română contemporană, altul de literatură română generală și de istorie literară, la care se adaugă un dicționar de termeni literari – ultimele aflându-se în lucru la Institutul „G. Călinescu”, în colaborare cu Centrul de lingvistică, istorie literară și folclor al Filialei Academiei Române din Iași. Semnalează, de asemenea, apariția, în 1970, a *Dicționarului de terminologie literară*, sub egida Societății de științe filologice, în coordonarea lui Emil Boldan, avându-i drept coautori pe Mircea Angheliescu, Margareta Iordan, Ion Oană, Pavel Ruxăndoiu și același Emil Boldan. Deși dicționarul prezintă principalele probleme ale istoriei, criticii și teoriei literare, mai rămân de revizuit aspecte privind curente literare, bibliografiile esențiale etc.

● [„Scânteia”, nr. 8394] Zoe Dumitrescu Bușulenga se ocupă de *Mesajul umanist al operei poetice a lui Al. Philippide*: „În chip special, personalitatea lui Al. Philippide se îmbină strâns cu opera poetului și a omului de cultură în generarea mesajului umanist. Caracterul poetului, profilul său etic răspund, în primul rând, clasicului tipar lăsat tradiției europene de umanism, de filozofia

specifică a măsurii, de viziunea antropocentrică înnobilită de ideea neîncetatei perfectibilități omenești. [...] Viziunea poetică a lui Al. Philippide s-a limpezit treptat și toate elementele ei tind să se așeze conform viziunii umaniste despre lume. Și nu numai în poezie se simte această stratificare nobilă, ci și în lucrările teoretice în general. Și subțierea inefabilă a expresiei poetice, transparența și puritatea tot mai considerabile ale expresiei poetice, tot de acolo vin, din rezervele raționale, de credință în idealurile mari ale umanității. Și exemplul lui Philippide, susținut tocmai de grava sfâșiere lăuntrică fundamentală rezolvată tot mai mult în favoarea valorilor umaniste, ne slujește tocmai la demonstrarea unei evoluții caracteristice în gândirea și opera marilor noștri poeți, oricare ar fi fost începuturile lor, spre clasicitate, spre acceptarea unei împăcări armonioase cu cosmosul, spre ordonarea acestuia într-o viziune clară, geometrizantă, spre supunerea către clasică lege a măsurii în toate. Și reproducerea acestei traiectorii de experiență interioară în operă înseamnă, la Al. Philippide, mesajul umanist însuși”. ■ Eugen Barbu revine la *Picătura de cerneală* publicând *Micul ideal domestic*: „Altceva mă supără însă la individul pus sub lupă. Mărunțișul lui sufletesc, pofta lui mică, egoismul lui în forme primare, ambițiile lui de vierme mic, târător, cu ideal restrâns, chircit, ascuns într-un suflet de pitic. Mă supără surzenia lui la cei din jur, mă supără felul lui de a trăi într-un gând moral, mă supără că îl văd trimițând în moștenitori o gangrenă psihică fără egal. Mă nemulțumește gândul că ar putea să fie copiat ca model, să puască, să ne ia aerul, luna și floarea din mână. Atât!”.

14 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 8396] Apare știrea *Ieri s-au deschis în capitală lucrările sesiunii științifice cu tema: „Leninismul și victoria socialismului în România”*: „În cadrul manifestărilor care au loc în țara noastră cu prilejul sărbătoririi centenarului nașterii lui V.I. Lenin, Academia Republicii Socialiste România, Academia de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România, Institutul de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R. și Academia de învățământ social-politic «Ștefan Gheorghiu» de pe lângă C.C. al P.C.R. au organizat o sesiune științifică cu tema: «Leninismul și victoria socialismului în România». [...] La această manifestare iau parte oaspeții de peste hotare, oameni de știință din U.R.S.S., Franța, Bulgaria, Ungaria, Iugoslavia, Belgia, Polonia, Cehoslovacia, R.D. Germania, Spania. Cuvântul de deschidere a fost rostit de tovarășul Miron Constantinescu, președintele Academiei de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România. [...] La Teatrul Mic a avut loc luni după-amiază un simpozion intitulat «Victoria socialismului în România, confirmare a spiritului creator al ideilor leniniste». Cu acest prilej au prezentat comunicări dr. Gheorghe Drăgan, dr. Ion Babici și Mihai Chioreanu. Sub titlul «Omăgiu lui Lenin», a fost prezentat în continuare un festival de poezie, susținut de actori ai teatrelor bucureștene. Manifestarea s-a încheiat cu

prezentarea unui fragment din piesa *Orologiul Kremlinului* de N. Pogodin”.
■ Se dau informații despre *Vizita președintelui Republicii Turcia, Cevdet Sunay*.

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6503] C. Stănescu analizează *Mitul demitizării*, „tendința de a elibera opera de autoritatea apăsătoare a creatorului ei, o înclinație, în sfârșit, de a considera creația sub aspectul ei deschis, liber de orice inhibiții și interdicții. [...] Prin *demitizare* s-a înțeles uneori nu o reasumare, conformă spiritului uman actual, a unor opere și creatori, ci o degradare compromițătoare a lor corelată, dacă nu copios ajutată, de o neînțelegere a naturii adânci, indestructibile, a *miturilor* abordate”.

15 aprilie

● [„**România liberă**”, nr. 7926] Sub denumirea *Subtitlul, joc al aparențelor*, Boris Buzilă comentează romanul lui Radu Petrescu, *Matei Iliescu*, apărut la Ed. Eminescu. Construită în maniera clasică „a prozei comportamentale”, „narațiunea evoluează linear și univoc, prin acumulare de amănunte semnificative și evenimente”, inovația adusă de prozator regăsindu-se în „imperceptibila interferare a timpului real, o răvășire a cronologiei” care are drept efect reducerea întregii temporalități a romanului la un „singur, neîntrerupt, nebulos timp afectiv”. Intriga este simplă – „un tânăr iubește o femeie mai în vârstă”, urmând, apoi, „destrămarea idilei, după ce se va fi consumat romantic și ardent”. Ceea ce se reține, însă, este „capacitatea de disimulare a prozatorului” care practică un „joc al contrastelor între aparență și esență, fabulație explicită și subtextul său intim, la a cărui descifrare suntem invitați abil”. În acest mod, „intriga erotică, reflecțiile asupra iubirii, a virtualității inițiatice, revelatorii ale acesteia, disimulează o meditație asupra condiției umane în genere”, ca și asupra „raportului omului cu lumea, cu realitatea”. Pe ansamblu, cartea „își extrage simplitatea aparentă dintr-o vastă și complicată alchimie interioară” dovedită, de pildă, prin „trimiteri discrete la miturile perene ale umanității sau la modele ilustre din literatura universală”.

● [„**Viața studentescă**”, nr. 15] Jurnalul lui Eugen Barbu continuă serialul *Mijloacele literaturii*, ajungând la cronicari: Grigore Ureche și Miron Costin. ■ M.N. Rusu recenzează noua carte a lui V. Râpeanu – *Călător pe două continente*. ■ Sunt recomandate aparițiile volumelor *Ubu* de Jerry, la E.P.L.U. (traducerea Romulus Vulpescu), *Școala ardeleană* (ediție de Florea Fugaru), Colecția Lyceum – Ed. Albatros.

16 aprilie

● [„**România liberă**”, nr. 7927] La rubrica *Puncte de vedere. Colecții și criterii*, Laurențiu Ulici evidențiază carențele programelor editoriale aplicate de către editurile reorganizate sau nou-înființate, afirmând ritos că, dincolo de excepția reprezentată de colecția Biblioteca pentru toți și de seriile Univers,

„nu există măcar o singură colecție de literatură română care să se respecte pe sine”. Dând exemplul colecției „Romane de ieri și de azi”, criticul literar arată că esențialul criteriul axiologic este invalidat prin publicarea, laolaltă cu romane de valoare, și a unora pe care le consideră „de valoare medie”: *Donna Alba*, al lui Gib Mihăescu, *Pânza de păianjen*, al Cellei Serghi, *Foc în hanul cu tei*, al lui I. Peltz, *Oameni de lut*, al lui Demostene Botez etc. Se adaugă, aici, publicarea de cărți „fără virtuți estetice”, dar care s-au dovedit a avea succes la public, precum *Invitație la vals* – Mihail Drumeș, *Romanul lui Eminescu* – Cezar Petrescu, *Cartea Mironei* – Cella Serghi, *Fata moartă* – Ion Missir etc. Rezultatul acestui amestec de volume publicate este, în opinia lui Ulici, „uniformizarea valorică”.

● **[„Scânteia”, nr. 8398]** Citim scurta știre *Președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, va face o vizită oficială în Franța*: „La invitația președintelui Republicii Franceze, domnul Georges Pompidou, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, și soția sa, Elena Ceaușescu, vor face o vizită oficială în Franța între 15 și 19 iunie 1970”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6505]** Este publicat interviul cu Adrian Marino pe tema *Moda literară* (consemnat de Grigore Arbore), o discuție pe marginea volumului *Modern, modernism, modernitate* și a problematicei acestuia.

■ Aurel Martin analizează *Cursurile universitare ale lui Dimitrie Popovici (Poezia lui Mihai Eminescu și Romantismul românesc)*. Primul are ca obiect „personalitatea creatoare excepțională”, al doilea „studiază o epocă efervescentă multilaterală, contradictorie și confuză sub variate aspecte, predominant culturală, populată cu personalități de nivel inegal”.

● **[„Albina”, nr. 15]** Ion Bănuță semnează *1870-1970 Lenin*: „LENIN. Acest Prometeu înlănțuit, înlănțuitul neînlănțuit la stâlpul negru al oprăririi țariste, al invidiei capitaliste mondiale, a dat o satisfacție unică legendarilor icari învinși de propria lor celebritate vrând să cucerească prin ei înșiși văzduhul înalt, rece și plin încă de parcă mister. [...] LENIN. Omul acesta care și-a învins dramatic epoca rămâne mereu o certitudine și o speranță răsfrântă în toți oamenii pământului care tind într-una către soare, navigând pe aripile vântului revoluției, în cele patru zări de lume. Discipol de geniu al lui Marx și Engels, credincios până la capăt omenirii împilate, adunând din toată știința lumii, Lenin a dezvoltat și aplicat creator știința sa în condițiile epocii imperialismului, a trecerii omenirii de la capitalism la socialism. Uriașa lui operă este o mărturie elocventă în acest sens. [...] Dau, pentru o clipă cuvântul lui Tudor Argezi: «El venea de departe, de peste toată lumea; de dincolo de fruntariile ideilor, concepțiilor și demagogiilor uzuale. E singurul om care numai într-o viață, într-o singură viață scurtă, s-a realizat imens și deplin ca-n zeci de vieți consecutive, inteligența lui incomparabil genială sfărâmând și timpul»”.

□ Apare poezia *Vladimir Ilici* de Vl. Maiakovski, în traducerea lui Mihail

Cosma. Alături apare și poezia *La proră* de Mihai Beniuc („Iar planetă tu, bătrână Terră,/ Chiotiși în auria oră/ Că plutești semeață-n altă eră,/ Lenin stând cu brațul sus la proră”). ■ Textele dedicate lui Lenin semnează: □ George Sbârcea, *Lenin și arta*: „Artistul de azi trebuie să fie sincer, pasionat, combativ, necruțător cu minciuna, pretindea Lenin, pentru care sensibilitatea estetică nu putea să lipsească din elementele ce alcătuiesc personalitatea omului modern, în stare să construiască o lume nouă, pe măsura exigențelor reale ale popoarelor lumii”. □ M. Zaharescu, *Lenin și țărani*: „În legătură cu prietenia dintre țărani și Lenin, o seamă de pictori, muzicieni, istorici, scriitori și ziariști ne-au lăsat numeroase istorisiri. [...] Ideile leniniste au adus transformări uimitoare pe pământul fostei Rusii țariste. Oamenii sovietici sunt mândri de țara lor de azi și muncesc cu avânt s-o înflorească mereu, conștienți fiind că tot ce fac e pentru ei și pentru nepoții și strănepoții lor”. □ *Numai douăsprezece ceasuri de N.D. Cocea*, cu următoarea precizare: „La evenimentele revoluționare din 1917 au participat nemijlocit și mulți români. Printre miile de oameni care au fost în miezul frământărilor istorice petrecute la Petrograd în ziua de 7 noiembrie 1917 se afla – ca reprezentant al «Asociației Internaționale pentru informarea presei muncitorești» – și cunoscutul publicist român N.D. Cocea, care avea să povestească cu emoție, în paginile revistei «Orizont» din 1 decembrie 1944”. ■ În *Cărți noi* Ion Tătaru prezintă *Arta populară românească*: „Recent, în Editura Academiei R.S.R. a apărut o amplă și valoroasă lucrare de sinteză, prima de acest gen și asemenea proporții, la un asemenea nivel științific apărut vreodată în țara noastră, consacrată artei populare românești. Lucrarea a fost elaborată sub redacția lui Florea Bobu Florescu și Paul Petrescu, în cadrul Institutului de istorie a artei al Academiei R.S.R. de către un colectiv larg de specialiști, având și colaborarea unor oameni de știință recrutați din alte instituții”. ■ Șerban Nedelcu înființează o rubrică nouă, *Agenda săptămânii*. Primul text care apare în această rubrică este intitulat *Angajamentul celor 7 milioane*: „Sala Palatului Republicii Socialiste România a găzduit, timp de două zile, cel de al V-lea Congres al Cooperației de consum – organizația cu 7 milioane de membri, ceea ce înseamnă mai mult de o treime din populația totală a țării. Au fost trecute în revistă realizări demne de remarcat. S-au făcut numeroase propuneri și s-au luat măsuri de întărire a mișcării cooperatiste. Integrată organic în sistemul economiei naționale, socialiste, cooperația de consum a desfășurat o activitate multilaterală”. ■ Revista publică *Luka Lukici*, fragment din romanul *Clopote în amurg* de N. Virta. ■ Iulian Neacșu revine la *Cronica furnicii*: „Muncesc anonimi, ca furnicile, din tată în fiu, înveselind pământul cu roade, fără să-i știe nimeni anume, fără să-și umfle pieptul și să păsească în fața lumii cu îngâmfări și vorbe de laudă. Țăranii, cum le spuneam noi, au ieșit țărani la câmp sau a venit primăvara, tot una este”.

● **[„Cutezători”, nr. 16]** Se celebrează centenarul 1870-1970 *V.I. Lenin*, cu fragmente din poemul cu acest titlu de Maiakovski (în românește de Cice-

rone Theodorescu): „Lenin/ și azi/ mai viu decât cei vii/ ne-a fost și ni-i/ știință, forță, armă/ .../ Lui Ulianov/ scurtă/ i-a fost viața/ Și i-o cunoaștem bine,/ zi de zi/ Dar/ viața fără moarte-a tovarășului Lenin/ n-o poți cuprinde/ secole să scrii...”. □ Alte articole: *Chipul lui Lenin* de Demostene Botez; *Ilici – sau munca devenită sens al vieții* de Victor Bârlădeanu; *Lenin al tinerilor* de Nicolae Stoian; *Lenin, cărturarul* de Dan Zamfirescu. De altfel, la Centenarul lui Lenin, numărul de față stă sub motto-ul secretarului general al P.C.R., Președintele Consiliului de Stat al R.S.R., Nicolae Ceaușescu: „Istoria a pus în fața clasei muncitoare una dintre cele mai nobile sarcini: sarcina de a răsturna societatea capitalistă și de a construi societatea fără clase – societatea comunistă. Lenin a arătat că clasa muncitoare poate îndeplini această sarcină numai dacă este condusă de un partid de avangardă, înarmat cu teoria revoluționară marxist-leninistă”.

• [„România literară”, nr. 16] Numărul este dedicat lui Lenin și se deschide cu citatul din Nicolae Ceaușescu: „...Partidul Comunist făurit de Lenin, ideile lui Octombrie au stimulat spiritul revoluționar al clasei muncitoare, al maselor largi populare de pe toate meridianele globului răsunând ca un îndemn înflăcărat la lupta pentru realizarea aspirațiilor lor de libertate și progres, pentru eliberarea socială și națională”. Mai semnează: □ Nicolae Dragoș, *Lenin și presa*: „Pentru oricare dintre cititorii vastei opere leniniste, din care se poate recompune cu exactitate spiritul revoluționar al primului sfert de veac al secolului nostru, se va evidenția pregnant importanța pe care conducătorul Revoluției din Octombrie o acorda presei. Conștiință lucidă a vremii, genial vizionar, Lenin a subliniat, nu o dată, în articolele și amintirile sale, marea forță a cuvântului tipărit, necesitatea va edificărilor în conștiința umană să se sprijine și pe aportul activ al presei”. □ Tudor Bugnariu scrie despre *Marxismul – filozofie deschisă. Formarea culturii*: „Preluarea puterii de către clasa muncitoare și instaurarea relațiilor de producție socialiste constituie numai premisele, necesare dar nu suficiente, ale noii culturi. Aceste permise dau numai cadrul general și orientarea dezvoltării culturii socialiste, dar nu o creează în mod automat, deși noile instituții, relații și idei politice se constituie o dată cu revoluția socialistă ca valori ale noii culturi. Transformarea socialistă a celorlalte elemente ale culturii se înfăptuiește, sub conducerea suprastructurii politice, mai încet, deoarece nici transformările politice, ideologice și instituționale nu generează în mod automat literatura și arta plastică corespunzătoare noii societăți, nici relațiile de producție socialiste nu dau naștere automat relații sociale care trebuie să caracterizeze conviețuirea membrilor societății socialiste. Ca și oricare societate, și societatea socialistă își creează mijloacele pentru realizarea acestor transformări, care nu este și nu poate fi sarcina unei singure generații, adică a aceleia care a înfăptuit revoluția socialistă”. □ Petre Sălcudeanu, *Prieten al scriitorilor*: „Prieten și critic lucid al scriitorului adevărat, Lenin a fost un permanent dușman al acelor «așa-ziși scriitori» care, sub masca apărării intere-

selor partidului, militau de fapt pentru interesele lor personale sau de grup, care confundau conștient exigența politică cu exigența securității personale, în dauna intereselor generale. În întreaga sa activitate, Lenin s-a dovedit un exemplu de principialitate și de cinste în relațiile cu oamenii de artă. Grija lui față de cei ce și-au făcut din cuvânt o meserie și-a arătat roadele în realismul viguros al scriitorilor care, încă în timpul vieții lui Lenin, au dat unele din cele mai importante opere ale literaturii ruse și sovietice”. □ Din *Cronica Uniunii Scriitorilor* aflăm: „Aniversarea centenarului Lenin a fost măreață, în activitatea Uniunii Scriitorilor, printr-o seară omagială de poezie organizată la Ateneul Român. Cuvântul introductiv a fost rostit de Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor. Prozatorul Nicolae Breban a conferențiat despre *Lenin și literatura*. Au citit din opera lor, poezii dedicate lui Lenin, următorii poeți: Theodor Haș, Camil Baltazar, Agatha Grigorescu-Bacovia, Ion Bănuță, Mihai Beniuc, Vlaicu Bârna, Radu Boureanu, Franz Bulhardt, Ben Corlaci, Mariana Costescu, Ion Crânguleanu, George Dan, Eugen Frunză, Mihai Gavril, Ion Horea, Traian Iancu, Ion Th. Ilea, Toma George Maiorescu, Mircea Micu, Nicolae Tăutu, Virgil Teodorescu, Cicerone Theodorescu, Dragoș Vicol și Violeta Zamfirescu”. □ Teodor Vârgolici publică a doua parte a textului *Lenin și scriitorii români* (continuă enumerarea scriitorilor: Ion Pas, Ion Th. Ilea, Al. Sahia, D. Mihail, Silvian Iosifescu, Miron Radu Paraschivescu). □ Revista dedică și o pagină *Omagiu lui Lenin* cu semnături precum Bertolt Brecht (*Țesătorii de covoare din Kulan-Bulak dau cinstire lui Lenin* – în românește de Ecaterina Stelea), Nazim Hikmet (*Amintește-ți* – traducerea lui Ștefan Sergiu) și Huta Berulava (*Anul 1870* – tradus de Dim. Rachici). Textele omagiale semnează și Herbert Wells (*Un om cu adevărat mare*), V. Bill-Beloțerkovski (*Era firește Lenin*) și Henri Barbusse (*El a arătat cum...*). □ Revista publică și *Gânduri despre Lenin* ale următorilor: Maxim Gorki, Heinrich Mann, Ho Și Min, Romain Rolland, Bernard Shaw, Paul Vaillant-Couturier, Boris Pasternak, Al. Dobrogeanu-Gherea, Albert Einstein, Antonio Gramsci, Jawaharlal Nehru, Rockwell Kent, Cezar Petrescu, Victor Eftimiu, U.K. Kekkonen, Martin Andersen Nexø, Tudor Arghezi, George Călinescu, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu. ■ Eugen Barbu trimite *Scrisoare către redacție*: „Stimate tovarășe redactor șef, Încă de la ultimul meu răspuns am anunțat redacția și pe cititorii revistei dv. că am încheiat polemica între mine și Fănuș Neagu rămânând ca problemele legate de afirmațiile calomnioase ale scriitorului Fănuș Neagu privind elaborarea romanului *Princepele* să fie discutate în fața instanței de judecată penală. Mă simt totuși dator pentru a lămuri pe deplin reaua credință a polemistului și amestecul neavenit al proaspătului său colaborator, Nicolae Stoicescu, să vă rog să publicați fotocopiile unor documente cu care voi merge în justiție și care atestă pe deplin intențiile certe de defăimare ale lui Fănuș Neagu și ale altora față de mine, intenții ce nu au nimic comun cu o dispută literară cinstită. Întrucât reproducerea fotocopiilor în revista dv. s-ar putea,

datorită unor condiții tehnice, să nu ofere cititorului posibilitatea de a citi nes-
tânjenit textele în cauză voi cita fraze esențiale din documentele cheie ale aces-
tui proces public care dacă va mai continua în revista dv. și după aceste dovezi
mă va sili să vă acționez și pe dv. în judecată ca parte în procesul de defăimare
și calomnie intentat lui Fănuș Neagu și lui Nicolae Stoicescu. Deci: Începutul
Avertismentului publicat la pagina a 3-a a romanului *Princepele*. Din scrisoa-
rea adresată redacției «României literare» de către cercetătorul științific Paul
Cernovodeanu: «N-am constatat nici un fel de plagiat în romanul *Princepele*
după monografia mea»... «P.S. Țin totodată să precizez că în privința lucrării
mele n-am dat niciun fel de informații scriitorului Fănuș Neagu – pe care dea-
semena nu-l cunosc personal – și nici nu l-am autorizat să scrie în numele
meu. Dacă în cazul *Princepelui* interesele mele ar fi fost în mod real lezate, aș
fi știut să mi le apăr și singur fără a recurge la interpuși». Din scrisoarea adre-
sată de către cercetătorul științific Paul Cernovodeanu lui Eugen Barbu: «Sti-
mate tovarășe Barbu, deoarece socotesc că ați fost pe nedrept acuzat de către
scriitorul Fănuș Neagu în „România literară” că v-ați fi însușit conținutul lu-
crării mele manuscrise *Istoria Bucureștilor prin călătorii streini* în romanul
dv. *Princepele* m-am simțit obligat și să trimit o punere la punct redacției
amintitei reviste... Țin să precizez totdeodată că nu l-am autorizat pe Fănuș
Neagu – pe care nici nu-l cunosc personal – să se refere la manuscrisul meu în
polemica ce o poartă cu dv. și nici nu m-a consultat în această privință, asu-
mându-și, în consecință, întreaga răspundere pentru afirmațiile făcute...»”.

■ Tot în *Cronica Uniunii Scriitorilor* se arată că „între 8 și 12 aprilie am pri-
mit vizita unei delegații de scriitori iugoslavi: Mladen Oljača – secretar al
Uniunii Scriitorilor din R.S.F. Iugoslavia, Bogomil Gjuzel și Blagoja Ivanov –
din conducerea Asociației scriitorilor macedoneni. Oaspeții ne-au adus la cu-
noștință că la *Serile de poezie de la Struga* (august 1970) una dintre seri va fi
dedicată poeziei românești. Poeziile celor șase reprezentanți români vor apă-
rea, anume, într-o ediție bilingvă, româno-macedoneană, care va fi pusă la în-
demâna publicului auditor și a altor pasionați de poezie. Pentru a da
posibilitate și celorlalți participanți străini la festival să ne cunoască temeinic,
s-a propus, și conducerea operativă a Uniunii Scriitorilor a acceptat, să pregă-
tească un florilegiu de traduceri din poezia română contemporană în câteva
limbi de circulație europeană. Tirajul acestei antologii va putea fi folosit și în
alte acțiuni de popularizare a poeziei noastre în străinătate”.

■ Eugen Simion se ocupă, în *Fragmente critice*, de volumul *Crengi* de Tudor Arghezi: „Volu-
mul începe cu niște versuri *descălțate*, versuri frânte, fără muzicalitate și fără
rimă, lucru rar la Arghezi, poet de rigoare prozodică excepțională. E a cincea
sau a șasea operă, iarăși dacă numărătoarea noastră este bună, când autorul
Cuvintelor potrivite renunță a mai pune versului potcoavele de argint al rimei.
Dezbrăcat de această podoabă, versul curge după alt ritm, numai în aparență
nemuzical. O lamentație generală a lucrurilor, un plâns uriaș, o jale misterioasă

coboară în silabele poetului, obsedat și aici de ideea morții”. □ Textul vine cu un P.S.: „Folosesc acest prilej pentru a aminti de ediția *T. Arghezi – Scrieri*, ajunsă acum la volumul al XXII-lea. Ritmul de apariție este, după opinia mea, nesatisfăcător. Dacă înaintăm în chipul de până acum, peste 20 de ani de-abia vom avea în mână ultimul volum din opera integrală a lui Tudor Arghezi (sunt prevăzute 61 de volume, toate puse la punct de autor). În ce fel trebuie procedat pentru ca să se întâmple acest lucru frumos? Să avem un clasic român editat mai repede și cu întreaga lui operă?!”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu publică *Între Matei [sic!] și Ion Luca Caragiale*, o continuare a articolului publicat în revista „România literară”, nr. 13/ 1970, prezentând scrisorile lui Mateiu Caragiale din care reiese că „aștepta un mandat lunar” de la I.L. Caragiale. ■ Revista organizează raid-ancheta *Cum, când și în ce fel ajunge „România literară” la cititori*, iar informații „de pe teren” au adunat: Cristina Anastasiu, George Banu, Vasile Băran, Viorel Burlacu, Dana Dumitriu, Valentin Silvestru, Constantin Stoiciu, Dorin Tudoran. ■ Valeriu Râpeanu semnează ferparul *Nicolae Deleanu*: „Ne despărțim de prietenul și sfătuitorul care cu atâta modestie, cu atâta siguranță, cu atâta dragoste pentru valorile culturii românești, a ilustrat ziaristica și proza românească, de cel care ne-a fost profesor și mentor, de cel pe care nu-l vom uita niciodată pentru că, mai presus de toate, a fost un om cu o inimă generoasă, un prieten adevărat, un exemplu de probitate și ținută morală. Pentru toate acestea numele lui Nicolae Deleanu nu se va șterge niciodată din amintirea noastră”. ■ Adrian Marino scrie despre *Tehnica epică*: „Modul în care narațiunea devine posibilă constituie cea mai dificilă problemă a epicului și un răspuns la întrebarea-cheie: *cum narăm?* n-a fost încă dat cu suficientă claritate. [...] Se poate numi deci epic acel ansamblu de convenții și procedee literare capabile să provoace, să întrețină și să satisfacă permanența noastră curiozitate, prin tehnica stimulării «interesului», a «captivării spirite-lor», cum spunea și Marmontel (noțiunea «romanelor captivante» nu este deci tocmai nouă!). [...] Rezultatul colaborării dintre tehnicile narative este producerea stării de așteptare în tensiune, denumită cu un termen și mai «modern» *suspens*-ul. Epicul crește și trăiește, efectiv, din *suspens*, așa cum muzica se întreține din combinații de sunete. Reflexia literară actuală leagă această noțiune doar de proza de aventuri și în special de romanul polițist. [...] Și avem nevoie, în sfârșit, de un răspuns și la întrebarea: Ce semnificație are întreaga acțiune? *Ce este ea în esență?* *Ce simbol* închide și ce exprimă? Epicul răspunde la toate aceste mari taine, fiindcă el este «misterios» prin definiție”. ■ Magdalena Popescu scrie cronică literară pentru volumul *Țara lui Pi* de Ovidiu Genaru: „Acest volum atât de ambițios prin premise și în fond realizat în multe piese nu pierde decât din comparația pe care singur și-a impus-o. Cu siguranță, e vorba despre niște exerciții expresive, și – de ce nu? – existențiale. Dar tocmai din cauza caracterului lor intermediar ar fi trebuit poate ca impresia de *mult* și de *amestecat* să fie corectată printr-o altă manieră a grupării

și selecției. De altfel, volumul adună creația de pe parcursul a trei ani. Câteva plachete ar fi fost cred mai indicate pentru a asigura unitatea de structură chiar în aceste exerciții de încercare a vocii”. ■ Silvian Iosifescu publică *Artă și emoție*: „În arta modernă neliniștea a căpătat o frecvență și o intensitate mereu menționate. Ea oferă și una dintre explicațiile iluziei contactului fără dimensiune afectivă cu arta. Dizolvarea istoriei pe cale filozofică sau lingvistică creează un tot atât de iluzoriu univers scos din timp, suspendat în sincronie pură. Cu riscul de a fi acuzat de simplificare psihologică și socială, mi se pare că încercarea de a înlătura dimensiunea anxietăților este și ea un produs al neliniștii”. ■ În *Ochiul magic* apar: □ *Rebus*, I. T.: „Dacă printre cititori se află și pasionați ai jocurilor distractive, le propunem un concurs-ghicitoare. Transcriem fragmentar, dar cu fidelitate, caracterizări cuprinse în două recenzii publicate într-o revistă literară și le cerem ca, pornind de la indiciile oferite, să precizeze autorii și cărțile analizate. [...] Despre cine este vorba? Atenție! Nu vă grăbiți. Bănuim că vreți să răspundeți imediat și să cădeți, firesc, în cursă. Cui i se potrivește astfel de epiteze? Cercul e restrâns, fatal, la câteva prozatoare renumite. Virginia Woolf? Katherine Mansfield? Hortensia Papadat-Bengescu? Vă înșelați! Nu avem cruzimea de a vă lăsa un răgaz pentru dezlegarea rebusului și vă prezentăm acum, foarte prompt, răspunsul precis: *Prima recenzie*: Ana Barbu: *Viscol*, A doua recenzie: Maria Luiza Cristescu: *Dulce Brigitte* (comentarii critice la rubrica intitulată *Cărți* sub semnătura lui Octavian Voicu – «Ateneu» nr. 3/ 970). Adăugăm, dacă mai e necesar, că ambele volume au fost primite în genere favorabil de cronicari, însă la scara adecvată a meritelor și a scăderilor lor și că ele nu constituie, deci, în vreun fel, obiectul incriminării noastre”. □ *O cronică pertinentă*, notă nesemnată: „De o cronică pertinentă cu disocieri și filiații oportune, referitoare la structura poetică a lui A.E. Baconsky, beneficiază volumul *Cadavre în vid*, în paginile revistei «Orizont» (nr. 1) semnată de Șerban Foarță. Începând analiza printr-o raportare a acestei cărți de poezie la cele nouă proze cuprinse în *Echinoxul nebunilor*, care atestă după opinia cronicarului «vocația enigmaticului» ca la Matei Caragiale [sic!], Șerban Foarță definește volumul *Cadavre în vid* o «carte a Absenței». □ *Un „act de cultură”* de V. Vancea: „Strecurată abil către sfârșitul revistei («Orizont» nr. 1) la rubrica de recenzii, mărinimia își face loc copleșind cu daruri pe cei oropsiți de soartă. Descoperim astfel un nou și înzestrat critic literar (C. Cubleşan) format în redacția «Tribunei» care și-a însușit «stilul și metoda de lucru a unei critici specifice». În ce constă așadar originalitatea lui C. Cubleşan? Trecând peste faptul că și-a adunat în volume cronicile săptămânale, «act de cultură vrednic de consemnat» la care a recurs și Perpessicius, cu care îl compară, printre alții, Ion Maxim, C. Cubleşan se remarcă prin «obiectivitate, circumscriere precisă, judecăți de valoare bazate pe o lectură atentă și o anumită înțelegere cu care se întâmpină cartea și autorul». [...] Cu toate că aceste considerații ale lui Ion Maxim sunt generale și ar putea fi atribuite oricui, se vede totuși că «apa lim-

pede e adâncă»". □ *Inedite*: „sunt versurile Hortensiei Papadat-Bengescu, publicate în nr. 3 al «Vieții românești» – poemul *Creația* a fost scris în limba română, iar *Melancolie*, *Privirea*, *Tăcerea* au fost traduse din franțuzește de poetul Ștefan Augustin Doinaș (un mic studiu de I. Negoîtescu, tot în acest număr, intitulat *Hortensia Papadat-Bengescu Poezii franceze*, explică geneza acestor poeme și importanța lor în rotundul opereii)". □ *De la poezie mai departe* de P. P.: „Poezia, acest vin amar al adolescenței! Părăsirea ei se dovedește însă, în multe cazuri, un progres. De altfel, cazul pe care vrem să-l reliefăm e al unui poet dintre cei mai onorabili, care însă, de îndată ce trece pragul prozei, se maturizează și se îmbogățește. E vorba de Damian Nuclea, care, după cunoașterea noastră, nu a mai publicat niciodată proză până azi. O nuvelă substanțială (*Frunze*, în «Viața românească» nr. 3, martie 1970) îi arată capabil de exerciții stilistice complicate [...]. Bine scris și compus cu rigoare, textul încă nu se rupe suficient de repede în caractere, situații, mișcări". □ *Viața unei reviste lunare* de D. D.: „Redactorii revistei «Steaua» publică în numărul lor din ianuarie *tiparul oral* al unei consfătuiri de lucru, legată de spinoasa problemă a acordării conținutului revistei în condițiile apariției ei lunare, cu actualitatea literară". ■ În *Cărțile săptămânii* Florin Manolescu prezintă volume de versuri: □ *Panorama sărutului* de Ion Bănuță: „Este vorba de poezia închisorilor și a lagărelor de exterminare, de poezia agitatorică și chiar antidinastică (așa cum se făcea pe vremea lui Macedonski sau a lui Hașdeu, însă fără delirul polemic al acestora): [...]. Însă oricât de critice ar fi opțiunile antologice ale autorului, aceste 150 pagini sunt suficiente pentru a ne dovedi că fiziologia poeziei a rămas, în cazul lui Ion Bănuță, aproape neschimbată". □ *Înmulțirea cu unu* de Grișa Gherghei: „Poeziile lui Grișa Gherghei, debutant în anul 1968 cu volumul *Nici o tangență la inimă*, se dezvoltă în jurul unor sugestii sau al unor senzații cu o existență momentană, și titlul acestui volum nu face decât să exprime această preocupare a unui poet pentru care lucrurile și sentimentele sun așa cum sunt, «înmulțite cu unu», adică nu mai frumoase, însă nici mai urâte decât în realitate". ■ Dana Dumitriu se ocupă de proză: □ *Vieți interzise* de Mihai Stoian: „Cartea lui Mihai Stoian ocolește senzaționalul. Cazurile solicitate de condeiul său nu au spectaculozitate și nu o au dinadins. Oamenii și întâmplările prin care ei trec au un procentaj redus de excepțional tocmai pentru a putea comunica generalitatea semnificației lor". □ *Mușuroiul* de Marius Robescu: „*Mușuroiul* descrie un infern ingenuu, stăpânit de furnici, destul de înțelegătoare, foarte bine organizate, care atrag oamenii pe poteca lor și-i capturează". ■ Revista comemorează 25 de ani de la moartea lui Ion Pillat: □ Aurel Martin publică textul *Un singur idol: Poezia*: „Obsesia trecutului (Pillat e un poet al lui «amnesis»), senzațiile sintetice, voluptatea roadelor (ceea ce îl apropie și îl îndepărtează de un B. Fundoianu), un anume vitalism ce-l fixează (la un nivel însă moderat) cu rădăcinile adânc înfipte în solul ținuturilor copilăriei și ale adolescenței, dar mai ales (ca la puțini alții pe atunci) con-

știința timpului (ca adevăr existențial încărcat de inefabile melancolii) fac din «tradiționalistul» Ion Pillat nu atât un poet al «tradiției» (în accepția restrictivă gândiristă) cât, de pe acum, un interpret de tensiune apolinic-elegiacă, în spirit neoclastic, a ceea ce înseamnă, ca durată și permanență, coordonate amplificate în eternitate ale psihologiei umane». □ În legătură cu același subiect este informația furnizată de Ion Beldeanu, *Colocviu Ion Pillat*: „Măine, 17 aprilie, la Botoșani încep festivitățile *Colocviului Ion Pillat*, amplă manifestare culturală prilejuită de comemorarea unui sfert de veac de la moartea poetului al cărui nume, după cum se știe, se leagă prin multiple fibre de meleagurile din această parte a țării. [...] Prima parte a manifestărilor este consacrată unei sesiuni științifice omagiale la care și-au anunțat participarea cercetători, critici literari, cadre universitare, între care, prof. dr. doc. Ovidiu Papadima, prof. Dinu Pillat, prof. dr. doc. Gavril Istrate (Iași), conf. univ. Al. Husar (Iași), George Muntean, Al. Săndulescu, Victor Crăciun (București)». □ În continuare, sunt publicate pasaje *Dintr-un jurnal de vară*: „Reproducem sub acest titlu câteva fragmente din jurnalul lui Ion Pillat, neincluse în volumele sale”. ■ Al. Piru semnează *Bacovia – postum*: „Editura Minerva, unde ar fi trebuit să apară și *Crengi* de Tudor Arghezi, publică, probabil prin grija Agathe Grigorescu-Bacovia, căci nu se indică îngrijitorul ediției, un mic volum de postume baco-viene intitulat *Stanțe și versete*”. ■ În acest număr citim *Cap. XII. Virtutea și Cursul lumii (sau Ignațiu de Loyola)* de Constantin Noica, în continuarea ciclului *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”*. ■ Sub titlul *Să fii telespectator...* Constanța Buzea scrie despre *Antologia lirică* din 10 aprilie: „Multă vreme invitați emisiunilor literare erau invariabil așezați pe un scaun în fața camerei de luat vederi, poeții citeau cu glas egal, se mișcau emoționați, și totul trecea lăsând un gust amar, părerea de rău că poezia a fost pur și simplu fotografiată, că ființa ei complicată și suspicioasă a fost surprinsă din unghiul cel mai puțin favorabil”. ■ Petru Popescu notează apariția volumului *Londra într-o nucă. Schițele lui Boz* de Charles Dickens: „Versiunea românească pe care am citit-o nu e integrală, ci selectivă. Sunt onorabile și corecte echivalențele românești semnate de Niculai Popescu, ceea ce nu înseamnă, din păcate, că ele sunt peste tot la înălțimea originalului. O anumită bătrânețe stilistică, în contradicție cu textul englezesc, se degajă din unele pagini. Încheieturile frazelor sunt lemnoase, iar vulgaritatea unora dintre dialoguri (intenționate ca atare în original) sună foarte făcut. Sunt multe detalii stângace, și acceptabil e doar întregul”. ■ Versuri semnează: Virgil Teodorescu (*Lenin*: „Ca icusarul palidului ou, –/ Pentru-a-nveli pământul și înaltul/ Cu numele-i topit într-un ecou.”), Nicolae Tăutu (*La Gorki, în casa lui Lenin* poeziile: *Dedicație; Ziarul; Pavilionul din parc; Ziarul; Banca; Barca; La monumentul lui Merkuov*), Marin Tarangul (*Lenin*), Cezar Ivănescu (*Veghe*), Damian Ureche (*Lamentația Magdei Isanos*), Leonid Dimov (*Zece rondeluri* poezii: *Rondelul ipotezelor; Rondelul serii de duminică; Rondelul străzii fără*

fund; Rondelul lucrurilor; Rondelul scoarței cenușii; Rondelul timpului oprit; Rondelul haltei terminus; Rondelul unui cal; Rondelul demonilor verzi; Rondelul viermelui de vâsc), Florin Mugur (*Prieten; Cel mai mic; Locul gloriei; Altă imagine a familiei*), Ovidiu Hoticeanu (*Brusc să deschizi fereastra; Bună ziua, Nansen; Cocon la curtea ta*), Nicolae Stoian (*Râurile, iarna; Mostiștea; Brumă de cale-ntoarsă*), Ștefan Aug. Doinaș (*Salcie plângătoare*). ■ Revista publică *Al. Philippide în limba franceză*: „Cele câteva poeme în versiunea franceză pe care le publicăm alăturat, cu prilejul împlinirii a vârstei de 70 de ani a poetului Al. Philippide, fac parte dintr-un volum antologic pe cale de a apare într-o editură pariziană” – poeziile publicate: *O, que de choses; Voix; L'incommunicable; Vois, les nuages voguent; Dans le grondment du temps; Stances contrastantes*. Alături apare textul *Arta traducerii* de Al. Philippide: „Greutatea unei traduceri sporește atunci când traducătorul traduce din limba sa maternă într-o limbă străină. Cazul acesta se întâlnește mai rar, pentru că rar se întâmplă ca un traducător să posede două limbi până-ntr-atâta de bine încât limba străină să-i fie ca a doua limbă maternă. Aurel G. Boeșteanu întruchipează unul din aceste cazuri fericite. Talentul său de scriitor și de traducător poet, alimentat și susținut de studiu și de inteligență artistică, se manifestă cu rezultate excelente în traducerile sale din română în franceză”. □ La *Atlas liric* apare poetul turc Fazıl Hüsni Dağlarca (cu poeziile *Mustafa Kemal; Malurile Kizilirmakului*) în românește de Gh. Anca și Nevzat Yusuf.

● **[„Tribuna”, nr. 16]** În textul *Interferențele literaturii*, Ion Vlad susține viabilitatea studiului realizat de Silviu Iosifescu: *Literatura de frontieră*: „Publicistica, în variantele ei cunoscute, memorialistica, literatura de călătorii etc., se revendică de la atributele semnului literar. [...] Cercetarea nu poate ignora dimensiunile unor atari contacte, îmbogățite prin interferențe care se conjugă într-o tipologie de mișcare (asistăm la un proces de asimilare, de adaptare, a elementelor împrumutate la natura și sensul ultim al domeniilor învecinate) ceea ce numește profesorul Silviu Iosifescu «literatura de frontieră» (*Literatura de frontieră*, E.P.L., 1969)”. ■ Se lansează *Ancheta Tribunei: Momentul literar actual, (Ce înțelegeți prin structuri și forme literare? 2. Pentru ce valori artistice ale momentului actual optați? Cât de promptă și eficientă considerați că a fost poziția criticii față de ele?* Răspund la întrebări: □ Vlad Sorianu: „O dezbatere estetică în jurul conceptelor fundamentale ale teoriei literaturii mi se pare de o actualitate autentică – și nu conjuncturală – deopotrivă dintr-o perspectivă istorică și sincronică: astfel istoria noastră literară din ultimele două decenii prezintă, prin etapele parcurse, datele unei epoci cu mult mai ample.[...] Constatăm că orientările structuraliste au readus în atenție noțiuni ce deșteptau la un moment dat idiosincrazii, și astfel în limbajul comentatorilor au reapărut termeni ca mesaj, tipar, normă, conținut – formă, comunicare, interpretare. [...] 2. Momentul valoric actual, în literatura noastră, mi se pare neomogen, de aceea opțiunea n-ar trebui să ridice probleme. Neli-

niștea criticului începe din clipa în care se întreabă dacă urmează să-și definească poziția în raport de operele supuse judecății, sau dimpotrivă, să se prezinte în arena confruntărilor valorice cu un sistem estetic constituit – reprezentând el însuși în fond, o experiență anterioară și actuală generalizată”.

□ Emil Manu: „Nu pot răspunde la Ancheta Tribunei prin definiții, care oricât de metaforizate ar fi, cel puțin pentru «universul» unei epoci, unei articulații în timp, prin reducere, sunt identice sau aproape identice. [...] Încerc să vorbesc de structură fără să mă gândesc la structuraliști. Motivul pentru care fac această voită ignorare este determinat de convingerea că cel puțin în domeniul literaturii există atâtea structuralisme câți structuraliști sunt, mai ales când își proclamă metoda ca unică și absolută în timp sau spațiu și în consecință acești teoreticieni ai textului sau ai țesutului lingvistic afirmă tot atâtea definiții ale structurii. [...] 2. Pe contemporani îi interesează mai mult sensibilitățile arhaice; asistăm azi la un fel de înregistrare suprarealistă a folclorului. Se poate vorbi de relația dintre folclor și literatura absurdului. Poeții iau contact chiar cu ceva mai mult, cu un fel de suprarealism etnic, țărănesc, păstrat în filoane folclorice mai absconse, pe care nu le mai imită și nici nu le comentează discursiv. Mai toți iau din folclor simboluri, nu subiecte. Pentru poezia contemporană sunt mai interesante zonele folclorice mai criptice, mai «plutonice», ca descântecul și bocetele, specii care nu prea expun din punct de vedere istoric ceva, nu narează, nu au o anecdotică, ci se bazează mai mult pe magia cuvintelor”.

□ Gheorghe Grigurcu: „A percepe un întreg (care poate fi al unei opere, dar și al unei școli, al unei epoci) e una din satisfacțiile esențiale ale spiritului în raport cu creația literară, manifestare a structuralismului nostru latent. Căci mai înainte de a fi o teorie integratoare, structuralismul cred că e prefigurat chiar în stadiul prerațional, intuitiv al contactului cu opera. 2. Din partea-mi, atrag atenția asupra unei poezii concentrate, esențializate, care interzicându-și retorica solemnă ca și faconda jovială, e taxată cu epitetul peiorativ de «intelectualistă». Sper că viitorul va fi mai generos cu această Cenușăreasă, aflată în umbra balurilor unei lirici sclipitoare și zgomotoase”. ■ Constantin Cubleşan consemnează apariția romanului *Prins* al lui Petru Popescu: „Cu romanul *Prins*, Petru Popescu aduce în romanul nostru citadin actual acea optică și respirație clasică de tratare epică pe care nu se poate să nu o primim cu toată încrederea, ca pe un element de echilibru în câmpul atâtor experimente și artificii ce ne înconjoară de cele mai multe ori cu garanția unor certitudini hibride”. ■ Adrian Marino analizează: *Disociațiile ideii epice*: „Câteva disocieri ale raportului timp istoric/ epic sunt de natură să precizeze și mai amănunțit complicatele transformări determinate de următoarea situație fundamentală: timpul istoric este concret, dat, «profan»; cel epic este supra-istoric, inventat, cu afinități «mitice», intemporale. De unde marea autonomie, libertate și capacitate de transformare a timpului istoric, a cărui soartă finală este de fapt – în epică – abolirea, anularea, suspendarea”. ■ Rodica Radu scrie despre *Dacia în*

lirica eminesciană: „M. Eminescu este tânărul voevod al poeziei românești, coborât pe o rază gânditoare de Luceafăr. [...] Dacia toată apare concentrată în *Memento Mori* în imaginea unui castel la dimensiuni gigantice cu o proiecție dublă: una în cer și alta pe pământ. Castelul terestru este construit din stânci, munți și codri”. ■ Kerekes György semnalează apariția traducerii: *Baladele Novăceștilor în limba maghiară*: „Volumul *Cântecul Novăceștilor* este un exemplu remarcabil de respectare fidelă a principiilor estetice moderne ce-l călăuzesc în activitatea sa de traducător pe poetul Kiss Jenő”. ■ Ion Lungu prezintă cartea lui Mircea Malița: *Cronica anului 2000*: „Una din calitățile deosebite ale cărții lui Mircea Malița constă, probabil, în elasticitatea trecerii de la premisele progresului la analiza câtorva din piedicile realizării lor; ni se pare o formidabilă lecție de formalism stenic, în care dificultățile sunt analizate cu bărbăție, dar și cu o cuceritoare capacitate de visare romantică. [...] I s-ar putea, probabil, reproșa lui Mircea Malița o excesivă încredere acordată artificializării naturii ca direcție pregnant pozitivă, fără a manifesta, totodată, suficiente rezerve față de consecințele tulburării sistemelor ecologice, a biocenozelor”. ■ În nota *Revista „problemă”*, Valentin Tașcu semnalează unele tematici regăsite în revistele „Viața românească” și „Secolul 20”: „Se impune atenției ultimele apariții ale revistelor «Viața românească» și «Secolul 20» (Nr. 2/ 1970, respectiv nr. 11-12/ 1969) [...]. Ambele reviste sunt consacrate unor probleme permanente [...]. «Secolul 20» discută cu competență și în mod organizat despre expresionism. Acest curent care a străbătut cu egală putere muzica, pictura și literatura și care a lăsat în urmă deopotrivă nume celebre și cicatrici vizibile este pentru prima dată urmărit la noi într-o perspectivă complexă de timp și spațiu. [...] «Viața românească» nr. 2/ 1970 își înscrie în subtitlu problema literaturii și artei fantastice. Păstrându-și rubricile tradiționale, revista reușește să se mențină neabătută în problematica anunțată. Proza și poezie fantastică semnează Vladimir Colin, Vintilă Ivăncescu, Gellu Naum... La *Scriitori și curente* este analizată implicația fantasticalui la V. Voiculescu, Cezar Petrescu, Mircea Eliade și Eugen Ionescu”.

17 aprilie

• [**„România liberă”, nr. 7928**] În articolul ocazionat de împlinirea a 25 de ani de la moartea lui Ion Pillat, *Un poet al luminii*, Ovidiu Papadima elogiază personalitatea poetică a scriitorului „integrat tradiției prin luările programatice de atitudine”, dar care a contribuit, împreună cu Ion Minulescu, la „autohtonizarea simbolismului la noi”. Enumerând opere ale lui Pillat – *Casa amintirii*, *Pe Argeș în sus*, *Cântec în amurg*, *Nocturnă*, *Visările păgâne* – din care răzbat fie un „melodios plânset verlainian”, fie „muzicale melancolii simboliste”, odată cu „sentimentul trecerii timpului convertit în profunde scene meditative”, la care se adaugă *Grădina dintre ziduri*, cu „accente care prevestesc adâncile tristeți de mult mai târziu”, din *Caietul verde*, asemănătoare celor

din versurile lui Rilke, Papadima sintetizează caracteristicile profilului creator al celui omagiat: „cântăreț al vieții solitare”, „lucid și rafinat făuritor al unei arte poetice luminoase”, Pillat asociază în mod fericit „experiențele moderne” în poezie cu „înțelepciunea și bucuriile satului natal”.

● **[„Scânteia”, nr. 8399]** Aurel Dragoș Munteanu prezintă apariția volumului *Doliu la „Paradis”* de Juan Goytisolo, în traducerea Irinei Runcan: „Aș îndrăzni să consider *Doliu la «Paradis»* o carte mare. Desigur, Juan Goytisolo are o faimă europeană consolidată, este un scriitor de circulație, bine cunoscut cititorilor români. Toate acestea ar putea, totuși, să nu însemne nimic într-o eră a publicității, cum este a noastră. Romanul său este însă remarcabil prin umanitatea sa profundă, prin rafinamentul insolit al artei sale. Întâmplările s-au consumat de la primele zece pagini. Copilul este mort, Elóseguí s-a predat, iubita lui fusese ucisă într-un bombardament. După aceea însă, pe câteva sute de pagini, se relatează ceea ce s-a întâmplat, ca și cum ar urma să se întâmple. Avansăm într-un prezent continuu. Timpul artistic nu este cel al evenimentelor. Războiul devine un pretext epic, pentru cititor nu mai rămâne decât problema pură, el se află singur în fața unui secol care nu a cruțat nici nevinovăția copiilor, care a desfigurat până și jocul lor, împingându-l la crimă. Irina Runcan este autoarea unei traduceri izbutite, care a reprodus fidel magia conținută în fraza simplă, transparentă și, în același timp plină de adâncime a lui Goytisolo”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6506]**, Grigore Popescu publică medalionul comemorativ *25 de ani de la moartea lui Ion Pillat. Conștiința poeziei*, constatând că „Ion Pillat, la douăzeci și cinci de ani de la moarte, ne apare nu doar ca un poet, ci ca însăși conștiința poetică, ca un tip de intelectual exemplar”.

● **[„Contemporanul”, nr. 16]** George Ivașcu marșează pe câteva idei dragi epocii, precum „instaurarea puterii muncitorilor și țăranilor”, „împreună cu Uniunea Sovietică, țările cu orânduire socialistă călăuzite de marxism-leninism”, „conceptul de revoluție”, „structura autentic dialectică a gândirii și acțiunii lui Lenin” dintr-un editorial despre *Centenarul Lenin*. □ Geo Bogza psalmodiază și el despre „Zidul Federațiilor unde era împușcată floarea gândirii omenești”, despre cum „un copil de un an, cu numele de Vladimir, începea să privească în jur, cu ochii mari, la lumea aceasta în care îl adusese o lege mare și înspăimântător de dreaptă” (articolul *Grâu*). ■ Radu Cârneli face o lungă demonstrație intitulată *Revistele, instrumente de cultură*: „Luptând a intra în circuitul național cu valori proprii, aducând fiecare zestrea sa specifică – contribuția lor la împlinirea spirituală a prezentului nostru socialist – revistele de cultură evită într-o bună măsură «provincialismul», mentalitate care uneori le mai amenință”. ■ Nicolae Manolescu face exegeza, în cronică sa literară, a poeziei Mariei Banuș din volumul *Portretul din Fayum*. ■ La rubrica numită *Cartea străină*, L. U. (Laurențiu Ulici) semnalează traducerea în română a lui *Ubu* de Alfred Jarry, făcând și o scurtă prezentare a autorului patafizicii și a personajului său grotesc. ■ Călin Căliman discută despre ecrani-

zarea filmului *Să ucizi o pasăre cântătoare* (cu Gregory Peck în rolul principal) de Harper Lee.

18 aprilie

● **[„Scânteia”, nr. 8400]** Pe prima pagină apare *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu* rostită la *Adunarea festivă consacrată centenarului nașterii lui Vladimir Ilici Lenin*.

● **[„Cronica”, nr. 16]** La centenarul nașterii lui V.I. Lenin, numărul cuprinde, între alte contribuții din domeniul sociologiei sau filosofiei, articolul lui M. Bulimar, *Lenin și problemele culturii*, precum și grupajul de poezii tematice (semnate de Serghei Esenin, Evgheni Evtușenko, Aleksei Surkov, Aleksandr Bezîmenski, Valeri Briusov ș.a.). ■ Magda Ursache comentează romanul lui Ovidiu Genaru, *Week-end în oraș*, (E.P.L., 1969) și volumul de versuri *Panorama sărutului* de Ion Bănuță. ■ În articolul *Tradiție și originalitate*, Al. Dobrescu nu vrea să reia „vechea dispută interbelică”, întrucât remarcă el însuși că „se cheltuiesc eforturi și se consumă spațiu tipografic în polemici de mult încheiate”. Principala întrebare care îl preocupă este „dacă un scriitor poate fi considerat de cineva, vreodată, ca «rupt de tradiție», indiferent de formula estetică la care a aderat”. Deși răspunsul este evident negativ, el semnalează în încheiere un paradox: „Pe de o parte afirmăm că artistul nu se poate separa de tradiție, iar pe de alta că valoarea operei este direct proporțională cu îndepărtarea acestuia de tradiție”. ■ Rubrica *Moment* semnalează schimbul polemic de replici dintre Paul Everac și redacția „României literare” (din nr. 14/ 1970), precum și articolul lui Dan Zamfirescu din „Scânteia Tineretului” (8 aprilie 1970), intitulat *Criza de autoritate a criticii literare*. ■ Georgeta Scutaru schițează un portret al poetei Veronica Micle. □ Ștefan Avădanei traduce din lirica engleză, între poeți regăsindu-se și T.S. Eliot. □ *Curierul* reține numărul dublu (11-12/ 1969) al revistei „Secolul 20”, dedicat aproape în întregime expresionismului.

● **[„Flacăra”, nr. 16]** În pagina *Reportaj de șapte zile* se face o succintă trecere în revistă a manifestărilor culturale dedicate, în țară, *Centenarului V.I. Lenin*. □ Cu ocazia împlinii a *O sută de ani de la nașterea lui Vladimir Ilici Lenin*, revista publică un amplu articol biografic intitulat *«Dintre oameni, cel mai omenesc!»*, în text fiind inserate și versuri de V. Maiakovski. ■ În *Mapamond '70*, Ioan Grigorescu publică eseu *Cesare Pavese sau antielogiul sinuciderii*. ■ În rubrica *TV*, Felicia Antip discută despre *Soarta unei piese*, cu trimiteri la ecranizarea piesei lui Radu Cosașu, *Un nasture sau absolutul*. ■ În *Literare*, Valeriu Cristea recenzează volumul VII de *Opere* de F.M. Dostoievski, apărut în traducerea revăzută a lui Nicolae Gane, la Univers. ■ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Bădăranul bine-crescut*. ■ În rubrica *F Varietăți, Recorduri și performanțe* înregistrează, cu titlul *...scripta manent*, o serie de ciudățenii de ordin literar, cum ar fi cea mai lungă poezie din lume, cel mai lung

roman, cea mai mare carte din istoria tiparului rusesc ș.a. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, sunt semnalate o multitudine de apariții editoriale dedicate lui V.I. Lenin. ■ În *Cinema*, apare o notă despre ecranizarea romanului *Să ucizi o pasăre cântătoare* de Harper Lee, regizor fiind Robert Mulligan. ■ Alecu Popovici, semnalează montarea, la Teatrul Giulești, a piesei lui D.R. Popescu, *Acești îngeri triști*. □ Notă despre punerea în scenă, la Oradea, a piesei lui Arthur Miller, *Moartea unui comis-voiajor*.

● [„*Luceafărul*”, nr. 16] Este publicat un scurt fragment din *Cuvântarea rostită la Adunarea festivă consacrată Centenarului nașterii lui Vladimir Ilici Lenin* de Nicolae Ceaușescu. Cu același prilej, și lui Radu Boureanu îi apare poezia *Lenin*: „Munți de poeme dacă s-ar scri/ zi după zi pentru veșnicul nume/ nu faima numelui ar spori;/ cele cinci litere exprimă o lume./ El e parafa pusă pe veacuri/ și fără girul ei totul moare”. ■ Scriind despre *Întoarcerea pe pământ*, pe 17 aprilie 1970, la ora 20 și 7 minute a celor trei astronauți americani, Eugen Jebeleanu își mărturisește preocuparea pentru „rostul omului” revenit pe pământ, „mai mult decât soarta lunii, care poate exista și fără prezența noastră acolo”. ■ Începând cu acest număr, fenomenul literar contemporan este comentat de Marin Preda, care va răspunde în fiecare săptămână la o întrebare. Cea pregătită pentru debutul acestei secțiuni este despre realism și „condiția lui fundamentală în România socialistă a anilor '70”. Autorul este de părere că „se poate aștepta de la un scriitor care practică realismul, până la jumătatea carierei lui, cel puțin, să fie un îndârjit și intransigent apărător al realismului în proza literară. Totuși, nu sunt nici una, nici alta. Dar, într-adevăr, nu pot concepe că există roman sau proză literară – vorbesc de soarta speciei, în general, și nu de cazurile când genul se aventurează în poezie, în fantastic pur sau eseu – fără o legătură directă sau indirectă cu istoria”. În această ordine de idei mărturisește că în *Ulysse* de James Joyce ceea ce i-a produs „o puternică impresie” au fost „paginile realiste sau așa-zis realiste, în care se poate descoperi o viziune fie viscerală asupra omului. [...] Conștiința e absentă. Iată lovitura care e dată problematicii tradiționale. «Ce înseamnă conștiință?» am putea fi întrebați, în acest caz. Este neliniștea spiritului care, în această lungă odisee, nu ni se transmite. Înseamnă, de aici, că putem acuza literatura modernistă că nu dezbate probleme de conștiință? Și că deci numai realismul și-a câștigat acest drept? Nu. Dimpotrivă, dacă ne gândim la Dostoievski și la Kafka, scriitori care în egală măsură cu Tolstoi, marele realist, dezbat cele mai dramatice probleme de conștiință. Ce este deci realismul, în acest caz, când o parabolă cum e *Ciuma* este expresia neliniștii provocate de ultimul război mondial? Cum îl putem defini, când scopul fundamental al artei este dezbaterrea problemelor conștiinței umane? În ce mod putem fi apărătorii intransigenți și chiar îndârjiți ai realismului? Lucrurile deci se complică. [...] Impasul definiției realismului nu ne împiedică însă ca, în practică, să știm – fără aproximații – când o operă este bună, și când nu. Dificultatea definiției nu împiedică

nici creația, nici progresul conceptului de artă. Un singur lucru putem, însă, spune cu precizie: marile răsturnări sociale au dat naștere unei literaturi foarte direct legate de evenimentele și dramele care au avut loc și care au o adâncă semnificație istorică și socială. Așa s-a născut Balzac. Noi am trăit tocmai astfel de răsturnări și s-ar părea că actualitatea lui Balzac ar trebui să fie în mod firesc acceptată de scriitorul român de astăzi. Și totuși chestiunea e controversată. De ce? Este o întrebare la care ne vom strădui să răspundem într-un număr viitor. Cum nici concluzia, poate și mai firească decât acceptarea actualității lui Balzac, că înțelegerea istoriei ar asigura o poziție de observație realistă a lumii, nu e pe deplin revelatoare pentru mulți prozatori contemporani”. ■ *Poezia tânără* reține atenția lui Eugen Simion pentru capacitatea ei de a „pune lirismul în drepturile lui legitime”, de a „descoperi lumea”, „condiția individului”. „Se produce, altfel spus, o deplasare – abia perceptibilă – de accent spre o poezie de vocație socială și – nu este nicio exagerare – de vocație filozofică, dacă prin filozofie înțelegem, în poezie, o concepție despre existență, atitudine față de viață în materialitatea ei cea mai directă. Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ana Blandiana au scris mai ales despre poezie și despre dramele cuvântului. Ioan Alexandru, Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Ion Gheorghe. Constanța Buzea, Gh. Pituț, Gh. Alboi[u] scriu îndeosebi despre condiția poetului în lume și în locul cuvântului pun, acum, noțiuni ca destin, univers, existență. Nu e vorba numai de o terminologie, ci – am impresia – de o conștiință nouă pe care poetul tânăr a dobândit-o”. Se mai remarcă și faptul că acesta își dezvăluie „preferința pentru o poezie mai concretă, mai aproape de lucruri, deschisă spre elemente”. „Este necesară o poezie de comunicare directă, câtă vreme există, azi, o inflație a versului ermetic, o preferință – la începători – pentru o poezie ce trăiește, estetic, din ceea ce ascunde decât din ceea ce spune. Însă justificarea acestei poezii stă în condiția ei de excepție. Ion Barbu este indiscutabil, un poet exemplar, și alături de Arghezi, Blaga, Bacovia, vocația lui pentru o lirică de simboluri conceptualizate, ermetizate, are o justificare în singularitatea ei. Când o întreagă generație ermetizează, impresia nu mai este favorabilă. Condiția de excepție este încălcată și versul impenetrabil devine o modă ca oricare alta”. Identificând la poezia tânără un „complex al inteligenței, al lucidității ei”, E. Simion constată că „poemul nu mai este decât un depozit de concepte moarte: conceptul morții, conceptul existenței, cu variantele ce se cunosc. Poezia devine, în acest caz, un eseu abstract, foarte didactic, în ciuda libertății lui față de prozodie. Detestabil acest tip de versificație sofisticată, cu aerele ei de gravitate, cu ambițiile ei de a intelectualiza poemul și de a pătrunde în straturile de sus ale spiritului. Însă intelectualizarea versului este cu totul altceva: o plonjare în adâncurile ideii ce stă ascunsă în lucruri, o trecere a senzorialului prin apele purificatoare ale spiritului, [...] o punere a problemelor fundamentale ale spiritului creator în contact cu existența din afara lui. Restul nu-i decât literatură în marginea poeziei. Iată o temă de meditație pentru

spiritul tânăr”. ■ Dan Laurențiu observă, în cronică sa la volumul *Oglinda retrovizoare* de Radu Tudoran, modul în care scriitorul își notează impresiile de călător solitar în Italia, deși nu are, „în cel mai înalt grad, vocația solitudinii”. „Pentru a-și revela stările și trăirile spirituale la un nivel care-i este propriu, el adoptă tonul omului de lume într-o situație improprie. Efectul nu este unul descurajant, ci cel puțin ciudat, cartea se citește însă în așteptarea neprevăzutului care nu mai vine, care nu se mai realizează și tensiunea lectorului nu se destinde, ea poate rămâne în memoria afectivă ca simulacrul unei structuri verbale posibile”. ■ *Avantpremierea editorială* anunță următoarele volume: *Căinele înlăcrimat* de Ilie Constantin (proză – Ed. Eminescu), *Fructe de mare* de George Dan (versuri – Ed. Eminescu), *Însemnări critice* de I. Negoïtescu (Ed. Dacia), *Glose* de Mircea Zăciu (Ed. Dacia), *Labiș – albatrosul ucis* de Ștefan Bitan (Ed. Dacia). ■ La ancheta revistei, *De ce deschidem televizorul*, răspunde cel dintâi N. Breban care se referă la importanța stabilirii unor rubrici de profil, constanța acestora în scopul formării unui reflex al telespectatorului, la prezența unor anchete sociale în cadrul programelor. □ Deși se declară un îndrăgostit al cuvântului scris, N. Manolescu apreciază televiziunea pentru posibilitatea pe care i-o dă omului de pretutindeni de a participa la olimpiade, festivaluri, concerte desfășurate în toate colțurile lumii. „Televizorul ne ține la curent cu ce se petrece în lume, este, așadar, un mijloc de a ne informa asupra realității; și, în același timp, el ne satisface imaginația, este un ocean magic care ne permite să fim în orice loc vrem, să abolim granițele timpului și ale spațiului. Pentru omul modern, această dublă funcțiune a televizorului – informatoare și magică – este ideală; mijlocul de informare cu cea mai puternică priză la real este, în fond, o cutie fermecată cu povești. Actuala structură a emisiunilor de televiziune de la noi este insuficientă din amândouă aceste puncte de vedere: emisiunile nu au nici destulă autenticitate ca să ne împlinească nevoia de real, nici destulă imaginație ca să ne împlinească nevoia de vis”. □ Nicolae Țic apreciază, la rândul-i, „partea informațională, documentaristică și instructiv-educativă a programelor”, notând că „literatura este prezentă pe micul ecran, deci – servește televiziunii”. □ În cele din urmă, Constantin Țoiu remarcă rolul televiziunii de a fi „mijlocul de propagandă cel mai eficient, cel mai direct și mai puternic din zilele noastre”, motiv pentru care capătă „o răspundere, un rol decisiv în dezvoltarea țării, în procesul de educare și cultivare a cetățenilor”, având trei teme de bază: educația, informația și divertismentul”. ■ La *Jurnalul unui martor ocular*, Teodor Mazilu scrie *Despre singurătate...* ■ Mircea Horia Simionescu publică bucata în proză *Infinitivele domnului Anton*, Titus Suci, *Băiatul cu ciuful auriu*, Dan Năstase, *Licitația*, Ion Enache, *Stelele*, Dan Alexandrescu, *Poarta închisă*. Lui Tudor George îi apare poezia *Înger înfrânt*. ■ Marin Sorescu scrie cronică teatrală *Până la Lonce și Lena...*, în care apreciază drept „capodoperă” montarea acestei piese de Büchner, la Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”, de Liviu Ciulei, regizor care „s-

a întrecut pe sine”, în realizarea unei atmosfere între poveste, parodic, filozofie”. ■ Adrian Păunescu realizează un interviu cu Mircea Malița, ministrul învățământului, care observă „caracterul nepractic” al școlii românești, obligația ei de „a coborî pe pământ” și de a forma „oameni ai muncii intelectuali, reprezentanți ai domeniilor aplicative”, căci „științele noastre sociale marxiste sunt pătrunse de o filosofie a acțiunii”, apreciind, la îndemnul lui A. Păunescu, valoarea studențimii române capabile să fie cu adevărat „schimbul de mâine”. Pe de altă parte, Mircea Malița definește conceptul de cultură socialistă ca fiind purtătoarea „pecetei obiectivelor pe care și le-a asumat societatea socialistă, aceea de transformare masivă și radicală a cadrului natural și material și a structurii spirituale a omului. Ea urmărește deci o trăire din plin a unui proces de mari proporții. Este, prin urmare, dinamică, activă, practică, constructivă. După opinia mea, nu există nicio temă mai fascinantă decât aceea a transformării unui gând în acțiune. Nimic nu egalează în măreție trecerea ideii în faptă. Am văzut oameni care trăiesc emoția transformării unei machete într-un oraș, a unui desen într-o uzină, a unui motiv de inspirație într-un monument palpabil. Îi este specific omului să modeleze mintal și să realizeze în materie. Or, noi trăim un plan de construire a țării în termenii moderni și avansați ai liniei Partidului Comunist Român, în cadrul unei sarcini istorice, plan elaborat în toată luciditatea și raționalitatea lui în opera și acțiunea tovarășului Nicolae Ceaușescu”.

19 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 8401] În acest număr citim *Succesele socialismului în România, confirmare a justeței ideilor lui Lenin*, textul semnat de Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România. ■ Paul Anghel semnează *Scoarțe românești*: „La «Albert and Victoria Museum» din Londra, unul dintre cele mai importante muzee de arte decorative și mobilier din lume, scoarței, covorului, tapiseriei li se rezervă un loc deosebit de important. Puse cap la cap, în chip ideal, aceste țesături iavaneze, persane, mexicane, chineze, hinduse, suedeze, finlandeze, arabe etc., ar putea compune un ecuator de culori, îmbrățișând planeta cu tot ceea ce fantezia cromatică și de linii a popoarelor a imaginat în cursul vremii, dublând astfel în chip inedit, poate chiar mai expresiv, emblematica națională. Contemplând îndelung aceste țesături, am realizat încă o dată că valoarea acestor opere de artă depășește, cum e și firesc, decorativul, că un covor sau o tapiserie se poate cu precizie substitui geografierei reale a unei țări, exprimând-o fericit. Ce loc deține în acest ecuator ideal de linii și culori, pe care l-am imaginat, covorul sau scoarța românească?”. ■ Ștefan Aug. Doinaș publică textul *Ion Pillat, poet al pământului natal*, cu subtitlul *La comemorarea scriitorului*: „O memorabilă, inepuizabilă lecție de poezie ni se dă o dată cu lectura lui Ion Pillat: este lecția unui om ce s-a simțit împlinit în solul

său natal, fascinat de peisajul copilăriei sale, și totodată hrănit de cultura universală, de cele mai moderne forme de lirism, de care s-a apropiat nu numai cu voluptatea unui cititor rafinat și insatiable, ci și cu dragostea geloasă a celui ce vrea să surprindă alchimia intimă a poemului, pentru a-i da expresie, încă o dată, în graiul străbunilor săi. Este expresia unei mari conștiințe artistice, a unei puternice dragoste față de pământul natal”.

20 aprilie

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 12] Mircea Șerbănescu semnează *Laureat al premiului „Gottfried von Herder”*: „Au fost desemnate cele șapte personalități cărora le-a fost decernat premiul «Gottfried von Herder» pe anul 1969 – a anunțat recent rectoratul Universității din Viena. [...] figurează printre premianții pe anul trecut și un nume familiar intelectualității românești – Zoltán Franyó, cunoscut și apreciat traducător al poeziei românești în limbile germană și maghiară. [...] Încununat pentru 1969 cu un premiu al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, Zoltán Franyó va trăi la 6 mai într-un cadru festiv și solemn momentul primirii premiului «Herder» ce se va decerna la Academia de științe din Viena. Astfel, el va aduce în patrie încă o rază de lumină care se va adăoga tuturor acelor care dau strălucire culturii românești în circuitul lumii contemporane”. ■ Virgil Cândea semnează *O cronică românească în arabă, recent descoperită*. Din nota introductivă aflăm: „Locul de seamă pe care cultura românească l-a ocupat în viața comunităților creștine din Orientul apropiat este de mult cunoscut. Nicolae Iorga, Marcu Beza, Dan Simonescu au cercetat o bună parte din această operă de colaborare românească datând din secolele XVI-XIX. De câțiva ani, Virgil Cândea de la Institutul de studii sud-est europene din București, membru corespondent al Academiei de Științe Sociale și Politice din Republica Socialistă România a reluat cercetările asupra acestui capitol al culturii noastre vechi. Recent, Virgil Cândea a fost răsplătit în eforturile sale, descoperind în biblioteca Mănăstirii Deir eș-Șir de lângă Beirut, cel mai vechi exemplar cunoscut până în prezent al *Letopisețului Țării Românești*, păstrat în traducerea arabă, de pe la mijlocul sec. al XVII-lea, a patriarhului Antiohiei Macarie Zaim. În cele ce urmează Virgil Cândea ne descrie împrejurările acestei fericite descoperiri și importanța ei științifică și culturală”. ■ Marin Călin publică poezia *Adieri de primăvară*. ■ Ovidiu Papadima publică „*Biblioteca pentru toți*” 75 de ani de la înființarea colecției: „Actuala Biblioteca pentru toți devine astfel o adevărată emblemă a prodigioasei vieți culturale a României de azi, atât sub semnul valorii cât și al accesibilității pentru largile mase populare”.

21 aprilie

● [„*România liberă*”, nr. 7928] În rubrica *Puncte de vedere*, în articolul *Pornind de la Caragiale*, Ion Manițu comentează, plecând de la informațiile

din volumul lui Ioan Massoff, *Teatrul românesc – privire istorică*, din 1895, episodul din biografia dramaturgului în care acesta a dat în judecată Teatrul Național din București pentru a fi pus în scenă – fără a-i cere acordul – și pentru că a transformat în „sarjă vulgară și neartistică” piesa *O scrisoare pierdută*. Dramaturgul arată, pe bună dreptate, că piesele lui „nu sunt niște bufonerii menite să parodieze în treacăt persoane reale, ci niște încercări de artă cu intenția de a înfățișa într-un mod mai durabil tipuri ideale”. În această ordine de idei, nu pot supraviețui, în timp, piese de teatru și personaje care „au adus în scenă scheme prefabricate, povestiri neverosimile, pseudodramatice”.

• [„Scânteia”, nr. 8403] Apare textul *Lui Lenin – înalt omagiu*, nesemnat: „Prin soluțiile practice preconizate, prin metodele și formele de luptă utilizate, precum și prin concluziile noi izvorâte din analiza științifică a condițiilor concrete în care acționează, partidele comuniste și muncitorești își aduc contribuția la dezvoltarea creatoare a tezaurului teoriei revoluționare. În zilele noastre, marxism-leninismul se poate dezvolta și îmbogăți numai prin aportul original al fiecărui partid, prin gândirea și efortul colectiv al întregii mișcări comuniste. De aci rezultă importanța pe care o au schimburile de păreri, dezbaterile ideologice în mișcarea comunistă, desfășurate în spiritul principialității și respectului pentru opiniile fiecărui partid, încât, prin confruntarea liberă a părerilor, să fie stimulată gândirea vie, creatoare, să se ajungă la soluții tot mai bune pentru problemele pe care le ridică dezvoltarea luptei revoluționare, făurirea noi orânduiri. În acest spirit a acționat și acționează partidul nostru care își aduce contribuția la refacerea și întărirea unității țărilor socialiste, a mișcării comuniste și muncitorești, întărind continuu prietenia și solidaritatea cu toate țările socialiste, cu toate partidele frățești, cu forțele democratice și antiimperialiste de pretutindeni”. ■ Aurel Dragoș Munteanu semnează *Cultura se naște dintr-o viziune stenică asupra lumii, din încrederea în umanitate*: „Cultura socialistă se naște în climatul stenic, este legată de încrederea oamenilor în posibilitatea creației, ea îndeplinește o funcție activă. Abandonul, lepădarea de sine, neîncrederea, inerția sunt factori ostili culturii. Adeziunea pasionată față de nou, voința de a face mai bine sunt condițiile sale. Națiunile își trăiesc viața lor, în epoci istorice determinate, create obiectiv. Creatorul de cultură este optimist și constructiv prin natura lui. O operă literară, dacă este realizată artisticăște, dacă aparține deci indubitabil valorii estetice, are prin aceasta multiple funcții culturale. Publicul unei cărți reprezintă un mic nucleu social. El se constituie în funcție de aspirații și de idealuri comune. Dacă o operă posedă o rezonanță de amploare națională și este durabilă în timp, ea îndeplinește funcții pe care nu le putem pretui îndeajuns. Poezia lui Eminescu, de pildă, reprezintă unul din elementele conștiinței comune a românilor, ea este un catalizator de energii”.

22 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 8404] Emil Vasilescu realizează un interviu cu Mircea Sântimbreanu, directorul Ed. Albatros, intitulat *Mesajul uman, politic și cultu-*

ral al cărții pentru tineret: „- Editura va participa și la cultivarea tinerelor talente scriitoricești. În ce mod? – Creația originală este intrinsecă tineretului. Vom publica literatura originală: poezie, proză, reportaj, eseu, monografii și alte lucrări. Colecția «Albatros» rămâne în continuare deschisă selecțiilor antologice din poezia contemporană. În ceea ce privește debuturile, deși s-a renunțat la colecția «Luceafărul», vom publica anual cinci volume și vom acorda celor mai reușite premii. Deschidem porțile editurii pentru tot ceea ce este suflu contemporan, pentru toți acei care au ceva de comunicat tinerilor. Vom veghea însă la calitatea umană și artistică a lucrărilor tipărite pentru a contribui la promovarea literaturii autentice și a înlătura confuzia valorilor”.

23 aprilie

• **[„România liberă”, nr. 7933]** În *Cronica literară* din acest număr, Boris Buzilă comentează, sub titlul *Mitologie apocrifă*, volumul de *Teatru* semnat de Alice Hulubei. Reprezentând debutul scriitoarei, posesoare a unei teze de doctorat susținute la Sorbona, despre *Egloga în Franța în secolul al XVI-lea*, piesele de teatru se raportează explicit la o serie de „ficțiuni celebre” – poemele homerice sau fragmente din mitologia greco-romană, modelate, prin parodie, și dobândind, astfel, „o nouă identitate artistică”. Mai precis, „schema canonică a mitului nu suferă modificări esențiale, amplificându-se însă printr-o tratare modernă”, respectiv prin „proiectare în grotesc, cultivarea paradoxului, a zeflemelii, a contrastului îngroșat”. Se adaugă, aici, ca instrumente autohtone de parodiare, „hazul anecdotei populare, al acelor snoave și pătărâanii în care lucrurile sunt spuse pe șleau, neocolind expresia truculentă”.

• **[„Scânteia”, nr. 8405]** Citim *Cuvântarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la adunarea festivă de la Moscova consacrată centenarului nașterii lui V.I. Lenin*. ■ *Apare Accesibilitatea este proba de forță a oricărei mari culturi*, un interviu cu Mihnea Gheorghiu realizat de Nicolae Dragoș: „- *Ce elemente vi se par a concura, în ce ne privește, la fundamentarea spiritului propriu al culturii noastre? Cum credeți a se putea asigura azi, în condiții sociale diferite, structural diferite de oricare alte epoci, continuitatea culturală? Ce loc acordați inovației, înnoirilor, experimentului în acest context?* M.G.: Pentru noi, românii, problemele continuității culturii naționale sunt de maximă importanță. Noi nu ne putem permite să facem echilibristică pe coarda ambiguităților, fiindcă perioada contemporană a istoriei culturii noastre are nevoie de piloni solizi spre a rezista tenace surogatelor spiritualiste care inundă piața mondială în toate artele, cât și recrudescenței unui dogmatism valoric reconsiderat în fals. În ambele cazuri, cultura e amenințată de incultură și umanismul de antiumanism. Mă preocupă de câteva decenii, cele mai curajoase trăsături ale artei și literaturii universale, curajoase în sens umanist. Și în tot ce văd și citesc, caut să descopăr acel spirit revoluționar care garantează progresul artelor, în concepția și în expresia lor, în limbajul lor specific care nu poate fi de-

cât expresia conținutului lor neliniștit, a continuității acestui spirit revoluționar, pururi înnoitor. [...] Arta și literatura română, cultă și populară, dar mai ales arta și poezia populară reprezintă în cultura noastră națională o zestre activă, neprețuită, fără seamăn în lume, al cărei dispreț l-aș condamna ca pe o crimă împotriva însăși ființei noastre spirituale. Mai mult chiar decât greșeala unora de a nu-i fi înțeles la vreme pe Arghezi, Barbu, Blaga, Bacovia. Există, bineînțeles, și în primul rând, o continuitate istorică, încă insuficient explorată. Și mai este scumpa noastră limbă, care poate fi mai bine apărută și păstrată prin opere nepieritoare. N. D.: *Mai mult ca oricând, azi, diferitele forme de artă nu mai pot fi privite ca niște teritorii izolate. Proza împrumută – evident – ritmul filmului, poezia aspiră la efecte muzicale, pictura în optica tradițională pare a nu-și mai ajunge sieși. Există un proces de influențare reciprocă, o interdependență vizibilă și inevitabilă. În acest proces apar cum este normal și exceple, abandonarea esenței fiecărei arte, supradimensionarea unei trăsături secundare a ei în defavoarea a ceea ce-i este cu adevărat specific. De aici, o anume fragilitate a structurii unor opere, o tendință de renunțare la bunuri câștigate. Cum credeți că poate deveni eficientă pe plan artistic această interdependență dintre diferitele forme de exprimare a ideilor și atitudinilor umane? Personal, anticipând importante modificări formale, inclin către concluzia că în final fiecare artă își va lua mai bine în stăpânire unealtă de bază: literatura – cuvântul; muzica – sunetul; pictura – culoarea. Iar ceea ce le va unifica va fi umanismul organic al fiecărei creații, rezultat al unei sinteze a spiritului progresist al operelor tuturor epocilor. Cum ați defini succint acest nou umanism al creației?* M. G.: Mă preocupă foarte mult științele, încă din vremea când, pregătind bacalaureatul «la real», luam lecții particulare de latină și greacă ca să-l pot da și «la modern». Am optat pentru «litere și filozofie» dintr-o întâmplare fericită pentru mine fiindcă acolo m-am întâlnit cu marxismul, care m-a captivat înainte de a «mă angaja» definitiv. De atunci nu mai pot separa, în nici un chip, literatura și știința, de politică și filozofie. Acuma asta este o modă la Nanterre și în cercurile tineretului studios din Apus; dar asta mai însemnează și că noi am fost «la modă» ceva mai de mult? Oricum și oricând însă, a separa viața culturală de viața politică, în sens istoric, bineînțeles, cred că e un semn de sărăcie spirituală și de tristă inactualitate. Un tânăr prozator sau dramaturg român pe care nu l-ar interesa în cel mai înalt grad științele sociale și politice și-ar sfârși azi cariera senil înainte de a o începe, fiindcă lumea de azi este socială și politică prin excelență, iar științele sunt inseparabile de viața tuturor. De aceea eu cred că «problema» experimentului artistic, a «democrației» stilurilor și alte asemenea formule disimulează de fapt, în dese cazuri, numai false probleme. Important este ce ai de spus națiunii tale, lumii veacului tău și viitorului; restul este «literatură». adică vorbe, vorbe. Cine ar crede însă că viața politică este simplă și că nu presupune o fundamentare cultural-filozofică foarte serioasă, este primejdios de neros. În această ordine

de idei, greșesc cei ce cred că în prezent se manifestă o criză generală a teoriei artei socialiste, că aceasta se manifestă prin fenomene de incomprehensiune, traumatisme alienante, etc. Acolo unde au loc asemenea manifestări, dacă au loc, ele nu pot fi decât pasagere. Într-un climat de sinceritate mutuală, de democrație socialistă, se observă în chip evident – și acesta este și cazul țării noastre – că artiștii și scriitorii abordează problemele pe care le tratează oamenii politici, realizându-se o colaborare justă, în acest domeniu al spiritualității unei națiuni socialiste în care se obține în mod practic o lărgire permanentă a libertății de creație, în folosul culturii naționale, al socialismului. Problema adevărată este, după părerea mea, aceea a politicii culturale, care nu constă într-o simplă confruntare a necesităților politice și culturale, ci în îmbinarea lor dialectică cea mai fericită într-un plan creator, de lungă respirație, pe baza unor criterii ferme, revoluționare. De cinci ani, în România s-a creat un climat extraordinar de propice artei și culturii revoluționare, obținându-se și realizări artistice pe măsura acestui climat. Dar, în același timp, se poate observa cum o parte talentată a literaturii și criticii noastre și-a pierdut timpul în experiențe sterile și desuete, a făcut estetică și artă din cutii de conserve pe care pasagerii bătrânelor croaziere europene le-au aruncat de mult peste bord. De asemenea, unii diriguitori ai culturii au înțeles pare-se greșit acest fenomen de epigonism și s-au retransat în dosul bastioanelor lor de hârtie temându-se de orice noutate de conținut și de limbaj (poetic, plastic, cinematografic) și încercând trecerea curentului sănătos care a încercat la rândul-i niște absurde complexe de inferioritate fără să bage de seamă că tocmai acum e vremea lui. Nu am reușit să înțelegem acest climat nou în chip suficient de curajos, de disociativ, și din această pricină n-am putut crea întotdeauna o cooperare corespunzătoare, pentru elaborarea cât mai multor opere valoroase despre realitatea noastră socialistă. Dar timpul este înainte și atmosfera s-a clarificat de ajuns ca să terminăm cu «obuzele de hârtie» și să arătăm măsura forțelor de care dispunem, a talentelor și oamenilor pe care îi avem azi din belșug. În această atmosferă destinată și creatoare, de cultură și elan revoluționar, sunt încredințat că toate artele vor înregistra un mare avânt și că teoria artelor și literaturii nu va întârzia să-și recupereze locul și timpul pierdut printre șovăieli de tot felul (în acest din urmă caz vreau să sper că sociologia artei și estetica noastră se vor desprinde dintr-un epigonism destul de confuz, din persecuția arhivismului cultural)”.

• [„Albina”, nr. 16] Ion Bănuță semnează, în cadrul rubricii sale, *La „Poarta cerului”*, despre Aeroportul Otopeni. ■ Șerban Nedelcu revine la *Agenda săptămânii* cu *Omul în fața societății*: „Toți cetățenii cinstiți trebuie să-și unească eforturile, să-i facă și pe cei care încă taie câinilor frunză, să deprindă obiceiul frumos, obiceiul părinților noștri, de a munci cinstit. Fiecare dintre noi este dator să-și câștige pâinea prin sudoarea frunții sale, întru slava visului, libertății și fericirii poporului”. ■ Revista publică *Plutonul lui Dordea*, un fragment de roman de Aurel Mihale. ■ În *Evocări – amintiri*, Sașa Pană

vine cu a doua parte a textului *Ion Minulescu*: „Dincolo de curente literare, de mode de durată mai lungă sau mai scurtă, poezia lui Minulescu continuă să captiveze. E un adevăr ce-mi place să-l recunosc. Cei care vor să cunoască și ambianța în care poetul a creat o parte din viață, vizitează casa-muzeu din București, bulevardul Profesor dr. G. Marinescu, 19. Pentru că poetul a știut să colecționeze și alte frumuseți și imagini decât cele iscate din cuvinte”.

● **[„România literară”, nr. 17]** Miron Constantinescu semnează *Lenin – marele realist al epocii*: „A gândi leninist înseamnă a răspunde creator, științific și principal problemelor noi pe care le ridică epoca contemporană și viitorul”. ■ În redacție ajung trei scrisori: □ Prima e semnată de Iorgu Iordan: „Tovarășe redactor-șef, Citind, de obicei, cu destulă întârziere revistele de cultură generală, constat de-abia astăzi că în articolul lui George Muntean din «România literară» cu data de 12 martie a.c., intitulat *G. Călinescu – profesor*, informațiile privitoare la cariera universitară ieșeană a marelui nostru scriitor, istoric literar etc. Sunt luate în întregime din articolul meu *G(eorge) Călinescu și Universitatea din Iași*, apărut în «Revista de istorie și teorie literară» XV, 1965, p. 501-511, fără nici o mențiune despre sursa datelor folosite. După câte știu, G. Muntean este cercetător la Institutul de istorie și teorie literară «George Călinescu» al Academiei R.S.R., care editează revista amintită aici mai sus. G. M. și-a închipuit, probabil, că, o dată apărut în organul publicistic al Institutului, articolul meu a devenit un fel de... proprietate colectivă, cu excluderea, bineînțeles, a celor din afara Institutului, deci și a adevăratului autor. Așa înțelege un tânăr cercetător să respecte munca altora? Cu mulțumiri călduroase și cu salutări tovarășești”. □ Urmează încă o scrisoare semnată de Fănuș Neagu: „Stimate tovarășe redactor-șef, Vă rog să-mi acordați încă o dată găzduire în paginile revistei «România literară» pentru a completa suita de exemple care m-au dus la ideea că romanul *Princepele* al lui Eugen Barbu este, pe o mare întindere, o compilație de texte vechi, vorbind despre istoria evului mediu românesc și, totodată, un caz de plagiat evident, pentru care nu plagiatorul, ci obștea scriitorilor ar fi îndreptățită să se adreseze justiției. Socotesc că plagiatul săvârșit de Eugen Barbu, dacă n-ar fi stigmatizat, ar putea aduce prejudicii grave literaturii noastre, climatului de cinste și integritate morală în care ne străduim să creștem și să ne dezvoltăm talentul. Peste cazul incriminat de mine nu trebuie să se tragă obloanele, pentru că o asemenea manifestare, străină de tradițiile luminoase ale tuturor scriitorilor români, aruncă o umbră care frizează necinstea – și-o spun cu durere și amărăciune – pe toate mesele noastre de lucru, pe nopțile noastre albe, pe lupta noastră, plină de chin și strădanie, de a da cititorilor cărți pline de adevărul acestei epoci. La toate acuzele mele, Eugen Barbu n-a găsit altă soluție – poate nici nu avea alta – decât să recurgă la injurii și la amenințări furibunde, culminând, cum afirmă textual, cu trimiterea mea în judecată. Sunt gata să mă prezint în fața tribunalului. Și sunt gata să mă prezint în fața juriului de onoare al Uniunii Scriitorilor. Povestea lui Paul Cer-

novodeanu o consider nesperioasă, pentru că Eugen Barbu însuși afirma (ironic, e drept!) că s-a «hrănit binișor» (R.L. Nr. 12) și cu Paul Cernovodeanu – opera nu omul. Și acum, o nouă serie de exemple care probează plagiatul. [...] Menționez că n-am inclus în prezenta intervenție pasaje din Dimitrie Cantemir (*Descrierea Moldovei*) sau din D. Siruni (*Domnii români la Poarta otomană*) pe care Eugen Barbu le adoptă fără a-l aviza pe cititor, și nici unele scene din *Princepele* care imită spiritul unor capitole din *Quo vadis?* Și *La louve de France* – scene pe care, la cererea noastră, Eugen Barbu ni le va citi (sunt sigur că din *La louve de France* va citi în l. franceză) în timpul desfășurării procesului cu care atât de convins mă amenință”. □ A treia scrisoare aparține lui Constantin Gheorghiu, redactor șef-sectie la Ed. Litera, București cu următoarea notă: „Tovarășul Eugen Barbu ne trimite următoarea scrisoare a tovarășului Constantin Gheorghiu, rugându-ne să o publicăm”: „Stimate tovarășe redactor-șef, Urmărind, în coloanele revistei «România literară» polemica purtată în jurul romanului *Princepele* de Eugen Barbu, mă simt obligat, din pură probitate profesională, să fac unele precizări: În calitatea mea de șef al redacției de proză în fosta Editură a tineretului, la care s-a tipărit *Princepele*, am luat parte, cum era și firesc, la discuțiile preliminare purtate asupra manuscrisului, și în care scriitorul Eugen Barbu a opinat pentru: a) adăogirea la finele cărți, a bibliografiei folosite și b) subintitularea romanului: «compilație istorică». S-a considerat însă că, ținând seama de caracterul «romanesco», și nu științific, al lucrării, avertismentul către cititori era suficient, el sugerând, totodată și tehnica folosită, la care s-a mai avut în vedere și publicarea, în paralel, a *Caietelor Princepelui* (o parte din texte fuseseră publicate în diferite reviste) care constituiau, în fapt, o parte din bibliografia, comentată, a romanului. Din păcate, această lucrare de proporții reduse, care ar fi avut darul de a explicita unele elemente componente ale *Princepelui* și, implicit, de a evita posibilele erori de interpretare, nu a apărut nici până în momentul de față. Totuși, oricât s-ar putea imputa editorilor lipsa lor de har în a intui bătaiosul viitor, imprevizibil, al *Princepelui*, era greu de imaginat naivitatea până într-atâta a scriitorului Eugen Barbu încât să ascundă, cu intenție, de viitorii săi cititori, textele folosite din unii clasici ca Odobescu și Ghica, texte ce stau la îndemâna și a școlarilor din clasele elementare. Este o opinie personală, care nu trece, evident, dincolo de bunul simț. Aș dori să luați această precizare a mea nu în sensul unei intervenții răuvoitoare vreunui din părți, ci invers, la spiritul acelor sentimente de înțelegere și solidaritate în bine a unora din scriitorii noștri reprezentativi. Primiți, vă rog, asigurarea deosebitului meu respect”. ■ Geo Șerban scrie despre *Lenin și exigențele stilului*: „Atitudinea față de cititor, pe care Lenin o recomandă drept criteriu, reliefează conținutul etic, ideea de răspundere politică și morală implicată în pledoaria sa pentru un stil în stare să intereseze, să atragă masele cele mai largi”. ■ În *Breviar*, Șerban Cioculescu publică a treia parte a textului *Între Matei* [sic!] și *Ion Luca Caragiale*: „Notele retrospective de

jurnal ale lui Matei, scrise în limba franceză, recapitulează câteva vârfuri ale momentelor de neînțelegere cu I.L. Caragiale”. ■ În *Fragmente critice* Eugen Simion scrie *Două cuvinte despre ediții și editori*: „Cea mai bună soluție e de a publica ediții de texte reprezentative și de a preciza, în marginea lor, punctul nostru de vedere: deschis, limpede, fără teamă că, făcând obiecții, jignim memoria unei mari personalități. Singurul mod de a stima pe clasici este – se știe – a arăta ce este viu și ce este mort în lumea ideilor lor. Să aplicăm aceste criterii și criticilor, mai discutabili decât scriitorii propriu-ziși, pentru că ceea ce se *datează*, ceea ce se *învechește* într-o operă este, înainte de orice, scheletul ei idealistic. Ideile se perimează mai repede decât reprezentările lor estetice”.

■ În rubrica *Interpretări* citim două texte: □ *Un jurnal liric* de L. Raicu: „Un jurnal abrupt, neliniștitor, uneori crispat și sarcastic de prea multă emoție, al tresăririlor conștiinței la pândă, acesta e aspectul dominant al liricii lui Eugen Jebeleanu, în faza actuală, întru totul reprezentativă, dezvăluind liniile de forță ale personalității în continuă expansiune afectivă, în continuă căutare de stimuli pentru o astfel de expansiune. Modul său de a trăi, până la o limită extremă, singura, de fapt, care îl satisface, este tensiunea morală, o remarcabilă vocație a delimitărilor”. □ și *Un spațiu imaginar* de Nicolae Balotă: „Ar fi interesant de studiat orizonturile, coordonatele acestui spațiu, de urmărit itinerariile peregrinilor prin câmpul imaginar al Dunării de jos, de la Alexandru Odobescu la Ștefan Bănulescu, prin întinderile cu bolta apăsătoare, strivind destinele, de la Panait Istrati la Fănuș Neagu. Spațiul acesta, paradoxal, pare infinit și, în realitate, se dovedește foarte limitat, perdelat de obstacole, închis, adevărat spațiu-labirint, fie că e vorba de desișul inextricabil al Bălții, ori de canalele Deltei, fie că te rătăcești în mahalaua orașului ori cazi în cursele Bărganului în care jocurile perspectivei fac să apară sau să dispară lucruri și ființe ca într-un labirint de oglinzi”.

■ Valeriu Cristea scrie cronică literară pentru volumul *Portretul din Fayum* Mariei Banuș: „Obiecțiile care i se pot aduce acestui volum se dezvoltă pe fondul unui sentiment de lectură – s-o spune franc – destul de neplăcut, care în același timp le incită. Despre ce este vorba? Există în această carte o polemică conținută, înțepături, adrese, aluzii, referințe. Cu cine polemizează poeta? Împotriva cui îndreaptă ea acele sale? La ce și la cine face aluzie? Autoarea se vizează pe sine... dar numai în aparență. [...] Și tocmai această grijă excesivă, tenace, de a-și crea un alibi *perfect*, produce acel sentiment de neplăcere la lectură, despre care aminteam. Căci, după părerea noastră, pentru conținutul și calitatea volumelor tipărite sub semnătură, nu poate să răspundă decât autorul, sau în orice caz, *el* în primul rând. În *Portretul din Fayum*, care cuprinde numeroase poezii frumoase, și câteva piese admirabile, apar semnele unei regenerări poetice de care Maria Banuș va trebui să profite, căci, datorate cititorilor săi, ea nu și-a egalat încă debutul. E drept că poeta poate să invoce oricând scuza de a fi fost excepțional”. ■ Cu supratitlul *Debuturi în critică* apare textul *Motivul călătorului nos-*

talgie de Cristian Unteanu, analizând *Odihnă și țipăt* de Cezar Baltag. ■ În *Ochiul magic* citim: □ *Mențiuni*: „Se găsesc în «Iașul literar» nr. 3/ 1970 indicii ale unei structurări de profil, care pot permite contribuții meritorii în mai toate sectoarele. Reținem astfel o bogată colaborare poetică, axată de astă dată pe lirica feminină. [...] Revista se ocupă avizat de fenomenul literar străin, găzduind traduceri de calitate și informații care suscită interesul. Din articolele cu veleități de sinteză remarcăm cele semnate de Radu Negru și Zaharia Sângeorzan. Deși un anumit aliaj între formula narativă pretențioasă și un mediu de trivialitate descris poate produce un efect de stridență, fragmentul de roman tipărit de Mircea Radu Iacoban pare mai dens ca în alte prilejuri și promite explorări incisive în cotidian”. □ *Graba de a clasa*: „Mai puțin consistent ni se pare efortul depus în «Iașul literar» nr. 3/ 1970 pentru generalizări teoretice. Cu toate că dovedește aptitudini în demarcarea unor procese ale gândirii de ordin istoric, articolul *Individualitate și individualism* de Tudor Ghiddeanu pierde din eficacitate în faza ilustrării precise”. □ *Mărturii ignorate* de I. M.: „E regretabilă lipsa de interes manifestată în presa literară față de *Schițele memorialistice* ale lui V.A. Urechia, apărute la E.P.L. către sfârșitul anului trecut. Neîncrederea apriorică în utilitatea și interesul unei cărți de amintiri despre Caragiale (neîncredere pe care, până la un punct, autorul însuși pare s-o împărtășească), volumul îi răspunde printr-o excelentă culegere de «momente» – evocări pline de vervă a unor scene trăite, ca și a unora reconstituite cu surprinzătoare precizie pe baza unor relatări ale celor din jur”. □ „*Una dintre cele mai bune reviste studențești*” de N. M.: „În ultimul număr (martie 1970) al revistei «Echinox» câteva eseuri și studii serioase, semnate de Ion Matei Mureșanu (*Coordonate ale fantasticului în proza lui A.E. Baconsky*), Vicențiu Iluțiu (*Prezența lui André Gide*), Ferdinand Gonseth (*Filozofia deschisă*), Dan Oproiu (*De la criza obiectului la ambiant*) adăugate la cele ale rubricii *Estuar* (autori Petru Poantă și Ion Pop) sau *Însemnările lui Lafcadio* (Dinu Flămând), denotă o competență critică remarcabilă. [...] Ar fi de dorit ca realizatorii unei astfel de reviste să poată fi întâlniți în paginile periodicelor noastre”. □ *Exerciții de stil* de V. V.: „Nu se poate preciza care este opinia critică a Mi-oarei Apolzan asupra volumului *Iarna bărbaților* de Ștefan Bănuțescu din articolul publicat în ultimul număr al «Revistei de istorie și teorie literară» – *Atmosferă și compoziție în proza lui Bănuțescu*. Trecând peste titlul care înnoilează savant o analiză în care monotonie se împletește cu arbitrariul afirmațiilor și incongruența ideilor, să gustăm și noi «subtilitățile» acestei interpretări apărută în paginile unei reviste cu profil academic”. □ *Pe urmele lui Sadoveanu* de Al. R.: „*Bădia Mihai*, prima lucrare literară a lui Vasile Sadoveanu, frate mai mic al marelui Mihail Sadoveanu, relevase, cum just observa atunci în prefața cărții Șerban Cioculescu, un «povestitor înăscut, cu un timbru personal, în care răsună cu discreție ecourile scumpe ale glasului stins pentru totdeauna»... S-ar fi putut însă accepta că o scriitură memorialistică – era vorba

doar de numeroase amintiri ale lui Vasile Sadoveanu din vremea începuturilor literare și epocii petrecute îndeosebi la Iași ale autorului *Zodiei Cancerului* – poate izbuti mai ușor decât, să zicem, o culegere de povestiri, cum anunțase autorul în urma întâiului succes obținut”. □ *O viziune foarte neagră* de a. b.: „Confratele nostru de la Cluj, Virgil Ardeleanu, meditănd la destinele literaturii într-un eseu din «Steaua» nr. 2, ajunge la concluzii ce ne-au contrariat niște convingeri pe care le credeam de neclintit. Îl știusem adică, din tot ce scrisese până astăzi, o natură robustă și pasionată, un spirit activ-luptător, și iată că mărturisirile din «Steaua» ne descoperă un Virgil Ardeleanu descumpănit, dacă nu total deprimat, gata să abdice, de ne luăm după tonul amar al confesiunii, de la exercitarea unei magistraturi critice al cărei obiect îi apare pe zi ce trece mai precar. Fiindcă acesta e motivul descurajării: constatarea că literatura, artele în genere, decad, răpuse, printre altele, de cuceririle științelor care acaparează nesățioase, interesul unanim”. ■ În *Cărțile săptămânii* Florin Manolescu prezintă volumele de poezie: □ *Călător fără vâlvă* de George Dumitrescu. □ *Moralizând fără glorie* de Vera Lungu: „Ceea ce mă surprinde în cazul poetei Vera Lungu este evoluția de la versurile elaborate și cerebrale din epoca debutului, la aceste poeme de o remarcabilă intensitate sentimentală”. □ *Poezii* de Nicolae Voicu: „Aproape că nu există poezie în acest volum cu un titlu atât de impersonal, în care *moartea* să nu fie presimțită sau invocată ca idee, ca metaforă sau ca termen de comparație, așa încât această simplă consecvență tematică este suficientă pentru a dovedi că autorul are ambiția de a-și configura un sistem de referință propriu”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de volume de critică: □ *Lampa lui Diogene* de Ștefan Aug. Doinaș: „Cea mai întinsă și cea mai interesantă parte a cărții lui Șt. Aug. Doinaș cuprinde reflecțiile lui pe marginea versurilor publicate de tinerii săi colegi prin reviste. Putem astfel îmbrățișa cu privire o îndeletnicire ingrată pe care el și-a asumat-o în ultima vreme, fără să-i ignore riscurile: a-și invita confrății la o operă de clarificare a ținutelor urmărite de poezia noastră actuală. Meritul unei asemenea inițiative e deosebit, mai ales dacă ținem seama că nu a avut-o critica; eliminând orice prejudecată, cu o largă comprehensibilitate, Șt. Aug. Doinaș nu se sfiește să discute legitimitatea anumitor căutări poetice, judecându-le roadele”. □ *Structuri literare* de Georgeta Horodincă: „Fără simplificări obtuze, dar și fără concesii (ceea ce se întâlnește în discutarea autorilor străini la noi mai rar) Georgeta Horodincă dezvăluie cu pătrundere jocul determinărilor social-politice și nu se sfiește să indice, acolo unde e cazul, ce tendințe are. Cartea înscrie astfel efectiv esteticul într-o dezbatere vie de ordin ideologic, netrădând nici o timiditate provincială ca atâtea alte pagini tipărite care se mulțumesc numai să reproducă o materie împrumutată și nemestecată”. ■ Al. Piru semnează *Rion*: „Raicu Ionescu-Rion, de la moartea căruia la 20 aprilie s-au împlinit 75 de ani, a fost o speranță a criticii literare și a gândirii materialist-dialectice și istorice românești de la sfârșitul secolului trecut, nerealizată din

cauza dispariției premature”. ■ Ștefan S. Gorovei publică *Note de istorie a literaturii*: „Centrul de lingvistică, istorie literară și folclor al filialei ieșene a Academiei Române elaborează *Dicționarul literaturii române*, operă care concepută pe un plan bine chibzuit și lucrată cu acuratețe, va fi un auxiliar dintre cele mai prețioase pentru cercetările și studiile de istorie a literaturii, și, desigur, nu numai pentru acestea”. Urmează menționarea greșelilor și informațiilor insuficiente în privința familiei Ureche, C. Stamati, Alecu Donici, Neculai Istrati, ajungând la concluzii: „Din *Dicționarul literaturii române* credem că n-ar trebui să lipsească acei cărțurari mărunți, ca să le spunem așa. [...] Am ținut să notăm aici toate aceste amănunte, pentru ca acele greșeli din *Istoria literaturii române* să nu treacă și în *Dicționar*. Dat fiind planul și metoda așa de potrivit alese de redactorii *Dicționarului*, suntem îndreptățiți să așteptăm acest auxiliar cu cel mai mare interes”. ■ Emil Istocescu se ocupă de Gib I. Mihăescu în *Contribuții documentare: Gib I. Mihăescu*: „Pe lângă nuvele și romane, Gib I. Mihăescu a scris mai multe piese de teatru, dintre acestea numai *Pavilionul cu umbre* a fost jucată și tipărită în 1928. [...] În afară de *Pavilionul cu umbre*, Gib Mihăescu a mai scris și alte piese de teatru, printre care mai cunoscute sunt: comedia *Confrății* și dramatizările *Tabloul* și *Sfârșitul*, după nuvelele cu același nume”. ■ Elena Piru semnează *Documente franceze privitoare la români în secolul al XIX-lea*: „Volumul de *Documente inedite din arhivele franceze privitoare la români în secolul al XIX-lea*, editat de Marin Bucur se înscrie pe linia unei vechi tradiții în cultura românească de publicare a documentelor, atât din arhivele naționale cât și din cele externe, N. Bălcescu, B.P. Hasdeu, A.I. Odobescu, N. Iorga, G. Călinescu – ca să ne limităm numai la câteva nume – apreciind importanța documentului autentic pentru studiul istoriei și al istoriei literare au stimulat cercetarea arhivistică și au fost ei înșiși editori de documente. [...] Prin informațiile bogate, de cele mai multe ori inedite, prin tabloul răscolitor al vieții exilaților români de la '48, la Paris, ca și prin marele suflu de dragoste pentru neamul nostru care străbate, de la un capăt la altul, această carte de documente scrise într-o limbă străină, dar atât de aproape de istoria noastră, de cultura noastră, volumul prezentat de Marin Bucur se adresează nu numai specialiștilor, ci și tuturor celor interesați de problemele istoriei și literaturii române”. ■ Constantin Noica publică *La cumpăna dintre capitolul XII și XII (sau Micul primț)* în *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”*. ■ Petru Popescu notează apariția traducerii romanului *Casa cu șapte frontoane* de Nathaniel Hawthorne în textul *Casa cu șapte frontoane sau Formația romanului american*: „Acum trei ani, publicul românesc a putut citi, pentru prima oară în românește, un roman de Nathaniel Hawthorne – *Litera stacojie*, în traducerea lui Eugen Filotti. De curând a fost publicată *Casa cu șapte frontoane*, în românește de Antoaneta Ralian. Aceste două romane, insuficiente, firește, pentru cine vrea o imagine completă a operei lui Hawthorne, dau totuși cititorului de la noi o idee (la o

distanță în timp de aproape un secol și un sfert) despre marele scriitor, la fel de important pentru constituirea romanului american pe cât a fost Defoe pentru constituirea celui englez (prin apropierea aceasta sugerăm numai valoarea, nicidecum înrudirea)”. ■ În *Perspectivile poeziei moderne* citim □ opiniile lui Janine Mitaud, *Poezia e însuși cititorul*: „Trebuie să refuzăm a degrada poezia – dragostea, umorul, gustul infinitul: atâtea teme care nu pot fi tratate așa cum se ilustrează o marcă de leșie sau biletele loteriei naționale. Cu aceeași forță trebuie să refuzăm a reduce poezia la o algebră, la niște rebusuri paraștiințifice, la un fals esoterism de formule. Ce să-i propui cititorului îngrijorat, zeflemitor sau descurajat? Înainte de toate «să-i dai de citit» poezia, să-l faci să admită că nu există nici trucuri, nici rețete pentru a o putea aborda; atunci se dezvoltă o lentă cunoaștere care nu rezervă nici șovăieli, nici trădare, ci asigură bucuria”. □ și Jacques Brault, *Limbaajul pregătește libertatea*: „Lumea modernă nu pare a iubi în mod cu totul deosebit poezia. Trăim vremuri dificile și uneori crude în care tot ce nu ține de eficacitatea tehnică sau comercială pare lăsat pradă iluzioniștilor ideologiei, dacă nu chiar persecutorilor noilor secte religioase. Din poezie se fac șansonete și alte aperitive”. ■ Petre Sălcudeanu revine la rubrica *Radio* cu nota *Poezie. Dezbattere culturale*: „Versurile lui Nichita Stănescu, Cezar Baltag și Florența Albu, dedicate celui care a ocrotit frumosul și tradițiile lui, adevărul în afara trufiei, omenia împotriva falsului umanism, ne-au readus în memorie figura marelui Lenin, a celui mai Om dintre oameni. Poeții amintiți ne-au dat satisfacția câtorva minute de sinceră vibrație, omagiind prin propria lor trăire sufletească figura unui gânditor și scriitor care a înțeles, mai bine ca oricare altul dintre revoluționari, că stima pentru cultură implică o nemijlocită stimă față de dăltuitoarii ei”. ■ Dorin Tudoran realizează un interviu cu Horia Lovinescu, *A fi dramaturg, a fi director, a-i reprezenta pe alții, a face față criticii – iată întrebările...: „Ce-ați putea să-mi spuneți, de pildă, despre ancorarea în actualitate a dramaturgiei? – Așa, ca la seminar? În primul rând adevărul banal că nu există scriitor care să nu scrie în mod obligatoriu literatură actuală, pentru simplul motiv că trăiește într-o anume societate și un timp anume. Așa-zisa evadare a scriitorului în timp sau în alte lumi e ori o încercare naivă de înșelătorie din partea scriitorului (și mă întreb de ce ar face-o), ori albeață pe ochiul criticii. În teatru, condiția actualității e și mai stringentă datorită contactului nemijlocit și viu cu publicul. Ah, cât mă amuză criticii monitori care susțin cu seriozitate că în cutare spectacol spiritul lui Eschil sau Molière a fost trădat! Ca și cum ei ar avea habar despre spiritul operei lor și al contemporanilor ei! [...] Tare m-ar amuza să văd ce cap ar face acești critici dacă s-ar trezi, printr-o minune, în mijlocul ascultătorilor de la Epidaur sau într-un amfiteatru prezidat de Neron. Există însă un alt aspect al problemei «actualității» în munca dramaturgului și asupra lui vreau să mă opresc. Îmi stă la inimă. Ca să mă înțelegi mai bine trebuie să-ți reamintesc că un dramaturg nu există decât în funcție de un public care-l*

ascultă. Miracolul teatral, cu cele trei componente ale lui – text, interpret, public – nu se săvârșește complet decât în sala de spectacol. Dacă se mai săvârșește! Dar asta e o altă istorie. Știu că în special dramaturgii susțin că opera dramatică e înainte de orice literatură și că sunt critici care socotesc că ea nu merită înregistrată decât sub acest aspect. Hai să fim cinstiți: dacă prestigiul imens al unor autori dramatici n-ar fi fost creat și consolidat prin reprezentațiile operelor lor de-a lungul secolelor, câți cititori și chiar cronicari teatrali s-ar grăbi să se ducă repede acasă, să se bage în papuci și să-l citească pe Goldoni sau Lope de Vega? Un autor dramatic nejuțat e condamnat la moarte. Vreau să spun că oprirea sau întârzierea reprezentării unor lucrări dramatice de valoare are efecte catastrofale pentru autor și nocive pentru dezvoltarea artei dramatice în momentul dat”. ■ Versuri semnează: Dimitrie Stelaru (*Inima; Mult*), Virgil Teodorescu (*Masca; Bordură; Imaginile îmi țin locul; Din cinci în cinci; Iarbă neagră*), Darie Magheru (*Zeu orb cu flori*), Dim. Rachici (*Tărâm virtual*), Lucian Bureriu (*Puternicii boxeri*), Ovidiu Alexandru (*Ahile; Paritate; Biblică, Bagatelă pentru ecou; Punct afinat, Indie*), Sașa Pană (*Lucruri știute*), Angela Croitoru (*Vârsta omului; Clopotul*), Marius Robescu (*Țărâm; Îndreaptă; Plângerea îngerilor; Apropiindu-se*), Ion Petrancea (*Joc în alb; Fără hotare; Dor*), Ioana Matei (*Logodna nebună*), Demostene Botez (*Poemul postum; Singurătate*). □ Poeziile *Omagiu lui Lenin* sunt semnate de: Nikolai Rilenkov (*Balada portretului* – în românește de Madeleine Fortunescu), Elida Dubrovina (*Volo-dea Ulianov* – traducere de Din. [sic!] Rachici). □ În *Panorame contemporane* citim despre „un poet canadian născut în România”: „Irving Layton, care în curând ne va vizita țara (o țară unde s-a născut în 1912 și din care părinții săi plecau cu el – copil – încă din anii ce au premers întâiei conflagrații mondiale) consideră că poezii creează nu literatură, ci poezii. Această formulă aparent simplă izvorăște din convingerea trează că «literatura» nu este altceva decât o formă de răzbunare a societății împotriva poetului. Adică un fel mai cu mânuși al acesteia de a-l face și neprimejdios și străin adevărului, prin urmare duelul cu prezidiile, comoditatea, formulele, șablonul ori senectutea. Căci dacă a încetat să mai fie tânără în spiritul ei, poezia încetează să mai fie.” și poezii traduse de Ion Caraion: *Piazza San Marco; T.S. Eliot; Mântuire; Pretutindeni, put; Urna cea cu har lucrată; Smerenia dragostei; Terapie; Cum de se scriu poezii; După Theognis*. □ Din proză citim: *Strechea* de Corneliu Omescu; *Foc (II)* de Pop Simion; *Final* de Mircea Ciobanu; *Pasărea* de D. Țepeneag; *O, matematici severe...* de Lautréamont, în traducerea lui Tașcu Gheorghiu.

● [„**Tribuna**”, nr. 17] Ștefan Pascu scrie despre *Vladimir Ilici Lenin*: „Vladimir Ilici Lenin s-a dovedit cel mai autentic continuator al operei lui Marx și Engels, atât în activitatea practică, cât și în cea teoretică-ideologică”. □ Liviu Văcariu își numește intervenția: *Lenin și estetica marxistă*: „Întemeiată pe concepția marxistă despre lume, pornind de la o profundă cunoaștere și înțelegere a fenomenului artistic, evitând formulările simplificatoare sau dog-

matice, estetica – sublinia Lenin – trebuie să se delimiteze în permanență, clar, precis și nuanțat, de concepțiile, ideile și pozițiile neștiințifice, arbitrar și subiectiviste, oferind în acest fel soluții cât mai cuprinzătoare nu numai pentru teoria artei, ci și pentru practica artistică”. ■ În cadrul rubricii *Ancheta Tribunei: Momentul literar actual* răspund la cele două întrebări (1. *Ce înțelegeți prin structuri și forme literare?* 2. *Pentru ce valori artistice ale momentului actual optați? Cât de promptă și eficientă considerați că a fost poziția criticii față de ele?*): □ Ion Oarcăsu: „Firește, metoda structurală, ca orice metodă, operează în gol, dacă nu se bazează pe intuiție critică, facultate atât de rară și de râvnită de către marea armată a tehnicienilor studioși. Analiza pur exterioară a «straturilor», în afara oricărui sentiment de valoare, o poate afecta, la urma urmei, orice om instruit – dar imaginea unică, structura intimă, inefabilul operei sunt surprinse, mai exact sugerate de către adevărații critici de vocație. 2. Îmi plac, de pildă, pentru complexitatea, antimoda și cutezanța lor analitico-socială, romane ca *Princepele* lui Eugen Barbu, *Intrusul* și *Risipitorii* de Marin Preda, «*F*» al lui D.R. Popescu și *Călăul cel bun* de Vasile Rebreanu, cărțile lui Al. Ivasiuc sau narațiunea parabolică, de substanță eseistică. [...] În orice caz, un lucru e limpede: marea emulație din poezia noastră – în linia ei valabilă – e susținută solidar de toate generațiile de la septuagenarul Al. Philippide, trecând prin generația lui Ștefan Aug. Doinaș, Geo Dumitrescu, Ion Caraion, până la Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Miron Scorobete, Ana Blandiana sau Mircea Vaida”. □ Dana Dumitriu: „Termenii de structură și formă literară au azi, când sunt foarte vehiculați, un înțeles din ce în ce mai confuz, cu atât mai mult cu cât ei tind să numească noțiuni încă insuficient codificate [...]. Evoluția și autoritatea oarecum suprasolicitată a structurii se datorește în mare parte tendinței gândirii moderne de a utiliza categorii care fixează organicitatea, configurația internă, sistemul de interdependență al părților ce stă la baza unității fenomenelor, la baza alcătuirii lor esențiale. 2. Momentul actual literar se caracterizează, cred, printr-o extindere frapantă a acelor structuri narative pe care le-aș numi «desepicizante», adică pentru acele organizări ale prozei care exclud programatic epicitatea conservatoare, tradițională. Se cultivă romanul de atmosferă (un fel de cinematograf, în cuvinte); romanul eseu (în care primează sofistica, speculația conceptuală); romanul liric, poemat; romanul documentar, și își face apariția cu oarecare impetuozitate romanul cu cheie, deci memorialist într-un fel”. □ Ion Maxim: „Trăim astăzi într-o epocă structurată deosebit față de cele amintite. Categorii filosofice noi, saltul științelor, structuri sociale diferite, o nouă viziune despre lume ducând la o literatură pe măsura ei. Noi criterii de apreciere, exigențe, moduri specifice în forme și structuri literare proprii. [...] Din păcate, înnoirile prozei au întâmpinat rezistența unor scriitori cu o viziune schematică, confruntarea nefiind însă încheiată. Pe terenul pregătit de *Moromeții* lui Marin Preda și *Groapa* lui Eugen Barbu, s-a ridicat rapid edificiul prozei scurte și apoi romanele lui Breban, Ivasiuc, Fănuș

Neagu, D.R. Popescu”. ■ Ion Vlad semnaleză apariția studiului Marianei Șora: *Cunoaștere poetică și mit în opera lui Lucian Blaga*: „În spiritul acestei constatări, având darul să reprezinte în structura lucrării principiul fundamental al exegezei, creația își justifică participarea la explorarea adevărurilor, guvernată fiind de *nisus cognitivus* aflat și la temeiul gândirii poetice cum și în destinul creației. Recunoscând ca un dat ineluctabil al artei sensul ei cognitiv, poezia lui Blaga își asigură nu numai postulatele ei teoretice (formulate într-un sistem tentat de o exprimare metaforică), ci și echivalențele metaforice ale meditației, – traducerea într-un limbaj distinct (un anume sistem de elemente aparținând semnului specific al literaturii, de data aceasta preluat și de comunicarea gândirii filosofice)”. ■ Ioana Em. Petrescu îl prezintă pe *Ion Budai-Deleanu: Poetul-Înțeleptul-Eroul*: „Poetul, înțeleptul și eroul devin astfel, pentru Budai-Deleanu, călăuzele omenirii în drumul ei spre fericire. Tipul fundamental al acestui triptic, înțeleptul, aduce cu sine o opțiune pentru idealul uman al antichității, reactualizat de cultul renescentist al valorilor sapiențiale. Preferințele iluministe ale poetului ardelean se îndrumază însă spre înțeleptul activ, spre eroul civilizator. Iar prin încadrarea renescentistă a poeziei între formele superioare de existență ale umanității, Budai-Deleanu realizează, în cultura română, primul mare moment de manifestare a încrederii în valorile artei”. ■ E. Sidorov notează *Despre versurile lui Levitanski*: „Folosind o cunoscută imagine a poetului David Samoilov, se poate spune că Levitanski știe să străpungă sticla cuvintelor obișnuite. Modul său de a se adresa iubitei, prietenilor, copiilor, naturii este, de regulă, cald și natural. Cuvintele «sunt pline de bună încredere», nu se obțin ușor, dar la ele trebuie să recurgem fiecare dintre noi până când mai avem timp”. ■ În cadrul rubricii *Colaje: O ipoteză*, Mircea Zăciu se referă la *Édouard Dujardin*: „Édouard Dujardin (1861-1949) unul din animatorii simbolismului francez și inventatorul, pe cât se pare, al monologului interior, e autorul unei cărți uitate: *Les Lauriers sont coupés* (1888, reeditată în 1897 și în 1925, 1968). [...] În orice caz, Dujardin, îndrăgostit de muzică, se interesa viu de versul liber, precum și de «instrumentalism», autor el însuși al unor exerciții de expresivitate fonică amintitoare ale sonurilor macedonskienne, cam din aceeași ani, poate nu fără legătură”. ■ Valentin Tașcu semnaleză apariția cărții lui Enrico Emanuelli: *O călătorie minunată*: „Emanuelli impune la noi un grad de originalitate capabil să influențeze concepția scriitorilor și cititorilor români despre natura romanului. Două sunt amprente ale acestei originalități: uzul (și uzufructul) timpului de acțiune și convertirea umorului (uneori vag) la un rafinament intelectual expresiv”. ■ Liviu Răureanu scrie despre *Lenin și problemele păcii*: „Atragerea celor mai largi mase în frontul luptei mondiale pentru pace, întărirea unității de acțiune a acestui front, constituie mijlocul cel mai eficace pentru zădărnicierea acțiunilor agresive ale imperialismului, pentru asigurarea și consolidarea păcii în lume. Elogiul cel mai de preț pe care poporul nostru, alături de toate popoarele iubitoare de pace, îl poa-

te aduce personalității geniale a lui V.I. Lenin, cu ocazia centenarului nașterii sale, este intensificarea eforturilor, în vederea strângerii rândurilor forțelor progresiste și iubitoare de pace, a unității lor acțiunii”. ■ N. Trandafoiu notează despre *Dialectica leninistă*: „În fond, marea lecție pe care ne-a lăsat-o Lenin este aceea că, a fi dialectician marxist înseamnă neapărat a fi om cult. Unilateralitatea, atitudinea abstractă în fața problemelor concrete ale vieții este trăsătura ignorantului. În concepția lui Lenin a fi comunist înseamnă a fi om cult, pentru că numai omul cult poate lua în considerație întreaga complexitate a realității și poate corela dialectic cunoașterea și acțiunea, prezentul și viitorul”. ■ Trofin Hăgan expune *Problema națională în perspectiva lui Lenin*: „V.I. Lenin, de la nașterea căruia s-a scurs un secol, și-a închinat viața, activitatea și geniul său cauzei socialismului, singura orânduire în stare să ofere popoarelor o nouă organizare a relațiilor internaționale, bazate pe egalitate în drepturi, neamestec în treburile lor interne, colaborare și ajutor reciproc”.

24 aprilie

• [„Scânteia”, nr. 8406] Pe prima pagină citim textul *Lenin și edificarea societății socialiste* semnat de Nicolae Ceaușescu, Secretar general al Partidului Comunist Român, Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România. ■ E. Vasilescu scrie despre apariția antologiei *Poezii muncitorești revoluționare din România – 1872-1944* în textul *Expresie emoționantă a pasiunii și conștiinței revoluționare*: „Recenta antologie *Poezii muncitorești revoluționare din România – 1872-1944* apărută la Editura «Minerva» sub îngrijirea lui Augustin Deac și Teodor Pinteau grupează tematic un bogat material adunat din publicații sau din arhive. [...] Versurile realizate într-o perioadă de aproape trei sferturi de veac, de la primele manifestări organizate ale mișcării muncitorești din țara noastră, până în preajma eliberării, sunt grupate în antologie cronologic reconstituind liric atitudinea maselor largi populare față de principalele evenimente care au evidențiat distinct creșterea gradului de combativitate al clasei muncitoare, a avântului revoluționar. [...] Este greu de spus, după cum remarcă de altfel și alcătuitoarea antologiei, care dintre aceste poezii cu tematică muncitorească – cu excepția unui număr redus, semnate de scriitori și poeți cunoscuți, legați sau influențați de mișcarea socialistă, între care menționăm pe C. Mille, N. Beldiceanu, Traian Demetrescu, D.Th. Necu-luță, A. Bacalbașa, Elena Farago, Panait Cerna, George Bacovia, Magda Isanos, G.M. Zamfirescu, G. Lesnea, M. Cruceanu, I.Th. Ilea ș.a. – prezintă mai multă importanță”. ■ Aurel Dragoș Munteanu consemnează apariția volumului *Jocul cu mărgelile de sticlă* de Herman Hesse, tradus de Ion Roman: „*Jocul cu mărgelile de sticlă* are o magie, un secret stilistic care îl impune ca pe un mare roman, poate unul dintre cele mai importante din acest secol. Mă refer îndeosebi la descrierea existenței fictive a ritualurilor din Castalia, la aspectele concrete ale sintezei realizate în instituțiile ordinului. Aceste pagini cu pasajele

consacrate sonatei lui Vinteuil în Swann, *Jocul* avea, de altfel, pentru Herman Hesse o natură muzicală; numai cu ajutorul muzicii era posibilă inițierea în tainele sale. Travaaliul lui Ion Roman a întâmpinat desigur dificultăți numeroase, tălmăcirea este însă reușită, oferind cititorului perioada amplă a scriitorului german în toată complexitatea ei, făcând-o totuși mai suplă și mai agreabilă, în spiritul limbii române”.

● **[„Contemporanul”, nr. 17]** Laurențiu Ulici despre Ion Pillat într-o frazare memorabilă: „Pillat [...] este Blaga muntean și fără metafizică” și adaugă, nuanțând: „Paralelisme, numeroase, încep cu, așa-zicând, tipul cultural și sfârșesc cu universul poeziei. [...] Precum două arhitecturi asemănătoare, mobilate, pe dinlăuntru, diferit”. ■ Urmuz revine în actualitate într-un articol al Antoanetei Tănăsescu, intitulat *Măștile lui Urmuz*, în care autoarea evidențiază destinul tragic și plin de mister al creatorului lui Ismail și Turnavitu: „Creator din linia ezoterică, fantastică, miraculoasă [...], autorul celor nouă proze și al unei fabule a fost, în cronologia însăși a fenomenului literar, afiliat dadaismului, apoi suprarealismului, mai recent «umorului negru», semnificațiilor comice ale absurdului sau «alienării prin limbaj»”. ■ În prima jumătate a cronicii sale, Nicolae Manolescu își începe demonstrația printr-un enunț *acontrarior* despre cartea de poezie *Cârțița și aproapele* a lui Ion Caraion: „Am ezitat să scriu până astăzi despre Ion Caraion, căruia i-au apărut în anii din urmă mai multe cărți, fiindcă nu mă puteam, cu nici un chip, uni cu aceia care văd în el un poet excepțional; mă învinuiam în gând de neînțelegere și am așteptat să mă lămuresc. Chiar dacă nu-mi displace să mă aflu din când în când în dezacord cu majoritatea, nu caut cu tot dinadinsul să fac din asta o metodă”.

25 aprilie

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6513]** Ilie Constantin scrie despre *A da și a nu da nume*, cu referire la „evoluția literară” a lui Florin Mugur, marcată de câteva „scăderi ale poeziei”: acestea „țin de orientarea sa, parțială, spre acea păgubitoare modă a demitizării, care a făcut ravagii de la Shaw și Giraudoux încoace. Mărturisim că este o atitudine cu care nu putem fi de acord. [...] Putem să nu credem în fulgerul lui Zeus, în frumusețea zeiței Iștar ori Afrodită, în pieirea divină a lui Osiris, în faptele lui Heracles, dar să le luăm în răs e o greșală. [...] O altă scădere, asumată ca risc de la început – este cea a explicării eseistice”.

● **[„Cronica”, nr. 17]** Geo Șerban prezintă în avangardă materia volumului *Gâlceava înțeleptului cu lumea*, ce „așteaptă să prezinte cititorului fidel partea de moralist a activității călinesciene”. ■ Zaharia Sângeorzan comentează poezia lui Ion Caraion („un dialog extraordinar de tragic al sensibilității estetice și sociale cu sensul sau non-sensul condiției umane”) din volumul de versuri *Cârțița și aproapele* (Ed. Eminescu, 1970). □ *Semnele regimentului*, proză de Vasile Băran. □ Poezii de Mihai Ursachi și Adi Cusin („Ce poeme

de seamă se scriu,/ Ce vieți mai tot ies la iveală/ Încât nu știi de tu ești cel viu/ Ori acelea sunt vii din greșeală”). ■ Lui Ion Bălu îi atrage atenția Al. Philippide, în ipostaza de cronicar literar. ■ *Curierul* semnalează articolul lui Ștefan Aug. Doinaș (din „Secolul 20”, nr. 11-12), care se ocupă pentru prima dată de atitudinile expresioniste din poezia românească. □ Tot poetul cerchist traduce un grupaj de versuri din lirica universală (Heinrich Heine, R.M. Rilke, Eugenio Montale, Pierre Emmanuel). □ Aceeași rubrică reține din literatura universală volumul de *Poezii* de Marina Țvetaeva, în traducerea fraților Aurel și Ion Covaci, precum și faptul că este anul Lautréamont, comemorându-se centenarul morții. □ Mihaela Diaconu traduce fragmente din *Jurnalul* lui Franz Kafka.

● [„**Flacăra**”, nr. 17] G. Dimisianu prezintă volumul de poezii al Constanței Buzea, *Agonice*. Criticul afirmă despre poetă că „lirismul său actual este grav și neliniștit, marcat de efectul unor experiențe traumatizante și exprimând biografia interioară a unui suflet lezat în aspirația sa profundă către un ideal de așezare rațională și deplin armonioasă lucrurilor”. ■ În *F Teatru*, Sanda Faur comentează trei spectacole: *Léonce și Lena* de Georg Büchner, pus în scenă la Teatrul Bulandra în regia lui Liviu Ciulei, *Acești îngeri triști* de D.R. Popescu, spectacol montat la Teatrul Giulești, precum și dramatizarea romanului lui F.M. Dostoievski, *Crimă și pedeapsă*, la Teatrul Nottara de către Gabriel Arout. În același context, A. Mihailopol comentează și „piesa intens colorată” *Asta-i ciudat* de M.R. Paraschivescu, pusă în scenă la Brăila. ■ *F Varietăți* consemnează cine sunt *Înțelepții printre noi*, publicând o serie de maxime și cugetări semnate de diverși oameni de cultură. ■ În *Memento, Carte*, Traian Stoica scrie o notiță despre volumul Mariei Banuș, *Portretul din Fayum*, apărut la Ed. Eminescu. ■ Se semnalează apariția volumului *Idile* de Teocrit, la Ed. Univers, în traducerea lui Teodor Naum. ■ O prezentare ceva mai amplă este dedicată volumului lui Valeriu Râpeanu, *Interferențe spirituale* (Ed. Eminescu): „având ca preocupare de bază critica și istoria literară, autorul recepționează avizat fenomenul artistic în multe din componentele lui”, prin urmare „cartea anunțată aici atestă încă o dată disponibilitatea diversificată a exegetului”. ■ Sunt enumerate o serie de apariții la *Kriterion*: *Scrieri alese* de Kacsó Sándor, *Scrieri publicistice* de Markovits Rodion. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, semnată de Alecu Popovici, se anunță punerea în scenă, la Teatrul „Al. Davila” din Pitești, a piesei *Io, Mircea Voievod* de Dan Tărchilă. □ Este semnalat turneul Naționalului clujean în Italia cu piesa *Un vis în noaptea miezului de vară*, o prelucrare realizată de Vlad Mugur după W. Shakespeare.

● [„**Luceafărul**”, nr. 17] La întrebarea, din numărul trecut, Marin Preda promitea să revină asupra a două chestiuni: una, legată de „actualitatea lui Balzac”, a doua, „raportul dintre înțelegerea istoriei și poziția din care observația realistă asupra lumii este sau nu revelatorie”. În acest sens el amintește de poziția avută cu privire la scriitorii care, „preocupați de o problemă veritabilă, se mulțumeau să inunde hârtia cu torente de imagini și cuvinte care nu spuneau

nimic”, la o maladie literară „amenințătoare”, ivită în cele din urmă și numită „evazionism”, constând „în ocolirea premeditată, programatică a problemelor reale și obsedante ale timpului și societății noastre contemporane și în evadarea, cu ajutorul unor torente de cuvinte și de imagini, într-un univers al închipuirii, care nu reprezintă nimic din ceea ce frământă nici măcar conștiința scriitorului evazionist, necum conștiința contemporanilor săi”. „Un prozator care a scris o carte, nu chiar foarte legată de o problematică realistă, a primit din partea unui critic preocupat numai de probleme estetice un răspuns cam în felul acesta: am deschis cartea ta, și am dat acolo peste cuvântul *tovarășe*. Nu mă interesează o asemenea carte, a spus criticul nostru. Ce l-o fi interesând deci? Și întrucât un indiciu de fixare în timp și în spațiu a unei cărți contravine idealului său estetic? [...] Într-adevăr e cazul să ne întrebăm: evazionismul literar nu este oare expresia unui evazionism social? Nu cumva fenomenul există în realitate, într-o anumite parte a societății noastre? Care este mecanismul acestui fenomen? Ce se petrece, când ar fi atât de simplu, atât de ușor să zici nu într-o anumită împrejurare și lucrurile să ia o altă întorsătură, sau să zici da și anumite lucruri să se petreacă, să se schimbe? În lumea în care trăiește, scriitorul, fascinat de ceea ce vede, poate lansa o sondă și, în seninătatea conștiinței sale, poate să studieze datele acestei lumi și să ne dea, poate nu chiar un răspuns, asta, uneori, e atât de ușor, ci posibilitatea de a contempla noi înșine propria noastră viață cu toate enigmele și problemele ei insolubile”.

■ În tableta *Primăvară dulce*, Miron Radu Paraschivescu aduce un omagiu zilei de naștere a lui Lenin și celor care au contribuit la succesul revoluției comuniste. „Și nu poate fi pentru noi toți bucurie mai înaltă și mai nobilă mulțămire decât cuvântul rostit în zilele acestui început al primăverii de către secretarul general al Partidului Comuniștilor Români, mereu tânărul și inimosul nostru tovarăș și frate Nicolae Ceaușescu, cel care a restituit conștiințelor și inimii întregii suflări a nației sensul major și profund a ceea ce leninismul a adus pe glob, împlinind în faptă cuvintele marilor săi magistri, Marx și Engels; primăvara lumii, anotimpul dezghețului și al înfloririi încrederii în oameni, azi când trei dintre aceștia au pogorât din marele lor periplu în jurul văzduhurilor siderale”.

■ Sunt publicate creații lirice aparținând lui Mircea Dinescu (*Meta-morfoza XX*), Leonid Dimov (*Concrețiuni, În larg, Dimineață, Cuib*), Nora Iuga, Gabriela Gheorghiu și epice de Titus Popovici (*Moartea obiectelor ferice*).

■ Dan Laurențiu se referă, în acest număr, la volumul Mariei Banuș, *Portretul din Fayum*, în care persistă „vitalitatea poetei”, lipsită de „violența patimii devastatoare”, ci pătrunsă mai curând de „resemnarea contemplației. Cu toate acestea, nu trebuie să credem că poeta își acceptă destinul malefic fără încercarea de a se revolta: acest refuz al stagnării, al fixării într-o anumită ordine a lucrurilor le găsim implicate chiar în actul scrierii, al confesiunii eliberatoare pe care poeta o vede sub aspectul etern al frumuseții ca esență a lirismului”.

■ În cadrul anchetei *De ce nu scrieți o istorie a literaturii*

contemporane, G. Dimisianu observă că, deși lucrările de sinteză ale criticilor axate în analiza fenomenului literar dintr-o anumită perioadă sunt o necesitate, având „darul să producă o emulație a gândirii critice și o înprospătare a recepției”, „asemenea inițiative nu sunt încurajate”. „Dialogul punctelor de vedere opuse sau complementare e mai fertil decât tăcerea înghețată, iar valorile autentice nu au a se teme de confruntările criticii”. Astfel își explică G. Dimisianu „raritatea înfăptuirilor din acest domeniu”. □ N. Manolescu declară că absența unei istorii literare este cauzată de faptul că „niciun critic nu e dispus să-și asume riscul. Riscul provine din genul de raporturi care există la noi între critici și scriitori. Scriitorii nu se mărginesc să-și scrie cărțile; vor să se ocupe și de ale altora. Cu alte cuvinte, scriitorii iau asupra lor o parte din atribuțiile criticilor: în loc să se consacre scenariului, adică operelor, vor să facă singuri și regia, adică întreg filmul literaturii contemporane. [...] Cele mai multe antologii de literatură română contemporană apărute în străinătate (dar și în țară) sunt opera unor scriitori. Redactorii șefi ai revistelor sunt scriitori. Juriile care decernează premiile se compun în majoritate din scriitori. Poșta redacției o țin scriitorii. Se observă ușor, din astfel de cazuri, că scriitorii au drept de vot deliberativ. Opinia lor e cerută (când e), dar nu decide de nimic esențial. Criticii nu au reviste, nu acordă premii, nu alcătuiesc antologii, nu descoperă talente noi. Într-o astfel de situație, era mai normal ca revista «Luceafărul» să fi pus scriitorilor întrebarea: de ce nu scrieți o istorie a literaturii contemporane? Pentru că, într-adevăr, este singurul lucru pe care nu l-au făcut încă. Și, în defini-tiv: niciodată o antologie alcătuită de un scriitor n-a stârnit vreun comentariu; niciodată un scriitor nu s-a compromis acordând injust un premiu sau lansând un confrate fără talent... Iată motive foarte temeinice să fim convinși că viitoa-reea istorie a literaturii contemporane va fi opera unui poet, prozator sau drama-turg. Poetul e refractar din fire, zicea Maiorescu, adică subiectiv: nu e normal să admitem că antologia ori istoria lui este o creație personală și să-i trecem cu vederea orice parti-pris? Pe când de la un critic ne așteptăm să fie obiectiv și, dacă, Doamne ferește, ni se pare că nu e, cine ne poate opri să protestăm ve-herent și să-l țințuim la stâlpul infamiei?”. □ Cu mai multe proiecte în desfășurare, Adrian Marino recunoaște că, deocamdată, „o astfel de lucrare nu intră în planul meu de activitate, orientată spre alt gen de studii literare”. Însă „sin-tezele literare contemporane sunt absolut necesare, deoarece oglindesc și orien-tează pe cei interesați în vastul fenomen artistic al actualității. [...] Se impune, în sfârșit, mai ales în cazul unei istorii consacrată literaturii contempo-rane, și o mare independență a istoricului față de întreaga sferă de relații litera-re. Or, și din acest motiv, situația actuală ridică o serie de obstacole: destui critici și istorici literari sunt, după a mea opinie, mult prea dependenți, prea obligați, prea atașați intelectual, sentimental și... altfel, de anumiți scriitori și redactori, cu tendința de a fixa ei judecățile, clasamentele și opinia literară. Un critic, un cronicar, un istoric literar, cu prea multe legături, cu prea multe co-

participări redacționale și de altă natură, nu poate (înger să fie!) să-și păstreze obiectivitatea, independența de spirit și libertatea de mișcare, strict indispensabile unei istorii literare care să reziste, să depășească stricta conjunctură imediată”. □ I. Negoîtescu consideră că „dificultățile sunt adeseori enorme, căci trebuie să lupți cu propriii tăi confrați, care fac totul spre a te împiedica să-ți exprimi părerea asupra lor: nici nu e de mirare, omeneste, dar e reprobabil din punct de vedere intelectual; confracții întru scris trebuie să-ți îngăduie posibilitatea de a greși în judecata pe care o faci asupra operei lor, contemporană cu tine”. Totodată se impune ca și directorii de edituri „să fie animați de marele simț de răspundere față de cultura estetică a tineretului și a maselor largi”. De asemenea, „criticii și istoricii literari au prin urmare datoria de a-i îndruma și stimula pe profesori, iar profesorii, prin aceasta, pe elevi, pe vlăstarele sensibile ale spiritualității române în rapidă formare”. ■ Marin Sorescu, „aplaudând” în cronica sa literară montarea „excepțională”, la Piatra Neamț, a piesei lui Gheorg Büchner, *Woyzeck*, revine și asupra lui *Leonce și Lena* care „au incitat spiritele cele mai tulburătoare din teatrul nostru de azi. [...] Teatrul său are acel aer nedefinitiv al lucrărilor postume, mereu apte de noi interpretări, descoperiri și entuziasme. E un teatru filozofic și social, cu mari idei înfipite peste tot ca armele într-o panoplie. Replicile – pregnante, tăioase. Când nu e sarcastic, cinic, feroce. Büchner e tandru, de o fantezie debordantă, amintind de *Visul unei nopți de vară*. Istoria a fost marea lui pasiune și studiind-o, făcând disecții pe ea, s-a minunat să dea de drame gata construite, căroră le trebuie numai puțin geniu ca să sară pe hârtie. *Moartea lui Danton* e lucrul cel mai zguduitor despre revoluția franceză”. ■ Sub titlul *Duplicitatea lui André Gide*, N. Manolescu face o serie de comentarii ca urmare a cercetării *Jurnalului* scriitorului care manifesta cu obstinație o rezervă „de a se angaja în evenimente”, căci „angajarea sfâșie conștiința lui Gide, producându-i un sentiment de duplicitate. [...] Cu toate acestea, conștiința intemporală a artistului poate fi pusă în paranteză când este în joc destinul Franței și al culturii ei. [...] Sartre are dreptate: scriitorii sunt responsabili față de istoria lor, așa cum sunt față de opera lor. Dar, dacă ei sunt în situație, dacă angajarea nu este o liberă opțiune, acesta nu numai că exclude, dar presupune o duplicitate esențială”. ■ Adrian Păunescu „stă de vorbă” cu Al. Rosetti despre originile familiei sale, despre „Rosettii reprezentativi”, arborele genealogic și profesorii preferați printre care Ovid Densusianu, Ioan Aurel Candrea, abatele Rousselot, Antoine Meilles. Discuția include și chestiunea lui „â” din „a” în legătură cu care Al. Rosetti are „o opinie diferită de cea oficializată în *Gramatica Academiei*”, respectiv scrierea lui „român”, „România” cu „ă” din „a”. „De aceea, recomandam păstrarea scrierii cu *ă* din *a*, în toate cazurile prevăzute în penultimul statut ortografic al limbii române. Propunerea mea însă nu a fost luată în seamă. Mai târziu s-a revenit, dar numai pentru numele nostru etnic și pentru numele țării. [...] Și astăzi propun revenirea la vechea regulă (scrierea cu *î* din *i*, numai în anumite cazuri)”.

O altă problemă privitoare la limba română privește „chestiunea formării limbii române la sudul și la nordul Dunării, a legăturilor dintre limba română și limbile balcanice și alte probleme, mai de amănunt”. Se aduc unele reproșuri editurilor pentru faptul că nu alcătuiesc „un plan de perspectivă pentru publicarea scriitorilor noștri de bază, vechi și contemporani, în opere complete și, în același timp, cu publicarea în opere alese a marilor scriitori străini”.

26 aprilie

- **[„România liberă”, nr. 7936]** Rubrica *Puncte de vedere* găzduiește articolul lui Al. Dima, *Prestigiul tradiției și exigențe ale contemporaneității*, în care propune crearea unei edituri la Iași, denumită Junimea, și reorganizarea revistei „Iașul literar”, sub denumirea de „Convorbiri literare”. Ambele propuneri au în vedere prestigiul vechilor denumiri, actualizate „în stilul epocii noi, cu scriitori care să creadă în scrisul și misiunea lor contemporană”. Dacă revista ar avea misiunea de „strângere și utilizare largă a tuturor forțelor locale”, editura ar putea face muncă de revalorificare a trecutului, începând, de pildă, cu reeditarea operei lui Ibrăileanu sau cu publicarea unei noi monografii sintetice despre Sadoveanu.

- **[„Scânteia”, nr. 8408]** În rubrica *Adnotări*, Gh. Dan afirmă că *Revistele pot fi cu adevărat instrumente de cultură. Dar cum?*: „Într-un articol intitulat *Revistele, instrumentele de cultură*, publicat într-un număr recent al «Contemporanului» (nr. 16/ 17 aprilie a.c.), poetul Radu Cârnci, redactor-șef al revistei «Ateneu», exprimă unele opinii judicioase cu privire la menirea publicațiilor de cultură ce apar în diverse orașe din țară, centre cu vechi tradiții literar-artistice și științifice, cât și cu privire la obiectivele pe care aceste publicații sunt chemate să le realizeze pentru a-și putea configura o tot mai precisă individualitate. [...] Pentru că, pentru un adevărat constructor – iar o revistă de cultură este menită să îndeplinească tocmai un asemenea rol în constituirea tezaurului spiritual al contemporaneității – nu este suficient să știe *ce* are de construit, ci și *cum* trebuie să construiască pentru ca edificiul pe care-l ridică să răspundă, într-adevăr celor mai înalte exigențe. Îmbrățișarea experienței dobândite în această direcție, cu realizările și minusurile semnalate și în analiza făcută în coloanele «Scânteii», ar fi adus un spor de calitate și, mai ales, de utilitate intervenției publicate în «Contemporanul», ar fi înlesnit, printr-o argumentare dedusă din fapte, confruntarea atât de necesară a principiilor teoretice cu transpunerea lor în practică chiar în cuprinsul publicațiilor enunțate”.

28 aprilie

- **[„România liberă”, nr. 7937]** *Cronica literară* propune, prin Tia Șerbănescu, un comentariu la romanul lui Radu Tudoran, *Oglinda retrovizoare*. Bazat pe „itinerariul unei experiențe” – o călătorie în Italia, acest roman – experiență descrie modul în care „fiecare popas este punctat afectiv dinainte și

călătoria are scopul de a verifica valabilitatea motivului”. Astfel, scriitura complexă suprapune călătoria reală cu cea imaginară „de dinainte și cu amintirea (creatoare) a ei”. În carte, „cronologia este asumată”, călătoria neavând un timp al ei, ci „o durată” și un „spațiu, o suprafață pe care încearcă s-o cuprinde, s-o domine și s-o păstreze”. Cu alte cuvinte, „deplasarea urmează jocul memoriei”.

● [„Scânteia”, nr. 8410] În rubrica *Picătura de cerneală* citim textul *Parazitismul verbal* de Eugen Barbu: „În lunga mea experiență cu oamenii am întâlnit și fenomenul ce ar putea fi numit parazitism verbal. Parazitismul verbal există, se practică, *aduce*, e rentabil. Omul slab de înger în fața celei mai mici greutate se dă cu capul de pereți și strigă de disperare. Și-atunci, din pământ, din iarbă verde apare omul cu idei. Ce ar fi «omul cu idei»? Un om cu idei – în atari împrejurări – este un individ leneș, plin de teorii, plin de cuvinte ca un stup de miere. Debutul convingător, contactul cu o asemenea specie de leneș și parazit social se face la modul intelectual. Omul cu idei se lansează și, între două pahare de absint obligatorii pe care i le oferi, își înșiră cele mai zguduitoare exemple din anecdota universală a indivizilor de țepa lui. Apare, deci, el, omul cu idei, salvatorul, binefăcătorul!”. ■ C. Stănescu semnează *Conștiința de sine conferă personajului literar substanță umană*: „Capacitatea de a medita la propria condiție și de a ajunge, prin demersuri intelectuale, la identitatea propriei personalități constituie o *problemă literară* care a căzut adesea în zona preocupărilor scriitorilor români. Nu o dată, datorită unei judecăți comode, se opune creația «obiectivă» celei «subiective»: prozei înțesate de fapte și de oameni de acțiune dar înzestrați cu puțină capacitate (sau timp!) de reflecție i se opune proza introspectivă, în care eroii *aleg* faptele pentru a se autoanaliza. Din această opoziție artificială decurge o confuzie curentă: creația «obiectivă» se bucură, mărturisit ori nu, de o apreciere mai mare, întrucât ea ar avea avantajul de a reproduce dacă nu viața măcar iluzia vieții, plină de fapte, împrejurări, eroi de acțiune etc. Proza de acest tip, romanul în special, se bucură de sufragiile celor mai mulți, chiar ale cititorilor de profesie care sunt criticii. Uneori, și argumentul devine mai subtil, predilecția este motivată de simțul și nevoia securității în fața impreciziei ori imprevizibilului. Viața redusă la fapte, la acțiuni exterioare pare mai adevărată, mai inteligibilă. Punem deci, în acest tip de literatură, mai mult decât putem ori vrem să punem în celălalt, propriile noastre dorințe și suntem, natural, inclinați să și calificăm corespunzător respectivul tip de creație. Conform acestui mecanism de evaluare există tentația de a se considera superioare din literatura lui Liviu Rebreanu, de exemplu, *Ion* și *Răscoala*, romane pline de fapte, romane cu «epică» masivă, cu eroi unidimensionali, evitându-se însă să se pună în aceeași linie *Pădurea spânzuraților*, roman de mare complexitate umană. După opinia mea, acesta din urmă este de o calitate cel puțin egală celorlalte. Aș vedea chiar unele deosebiri calitative în demersurile conștiinței eroului de *a-și preciza mobilul acți-*

unilor, în punerea de acord (ori, măcar în efortul orientat de acest scop) a faptelor cu o motivație interioară, în *premeditarea* tot mai accentuată a existenței însăși. Este, cu alte cuvinte, vorba de *un efort al eroului de a ieși din sfera determinărilor instinctuale* ori a obișnuințelor mecanice, a habitudinilor pentru a se situa mai consecvent în aceea a psihologiei controlate de spiritul critic al intelectului”.

● [„Albina”, nr. 17] Ion Bănuță scrie despre *1 Mai*: „Odată cu eliberarea patriei noastre de sub jugul fascist 1 Mai și-a aflat deplina lui manifestare în inimi și în fapte. La marile demonstrații niște păduri infinite de steaguri roșii și tricolore răzbesc văzduhul înfiorat de uralele mulțimilor creatoare. Bucuria primăverii se revarsă în multicolore torente imense și binefăcătoare, în visurile luptătorilor, în sângele lor care colorează într-un fel altfel macii câmpurilor înflorite, macii răstigniți frumos pe steagurile văzduhului. România înfloritoare le aduce prin marile ei uzine, prin câmpurile înflorite de roade, prin poezia creatorilor, omagiul ce li se cuvine. Luptăm, construim, cântăm și bem din paharul bucuriei depline pentru România de azi, pentru România de mâine, mai frumoasă, mai bogată, întru libertatea porumbeilor ce-și izvodesc iubirea și pacea în pretutindeni”. ■ P. Dan prezintă cartea *Momente și portrete de neuitat*: „În genul tematic literatură politică pentru tineret, cu puțin timp în urmă, a văzut lumina tiparului volumul *Momente și portrete de neuitat* ce reunește pagini închinat luptei și jertfei uteciștilor în lupta lor, alături de comuniști, împotriva aparatului de stat burghezo-moșieresc, pagini ce le datorăm scriitorilor, Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, Eugen Barbu, Titus Popovici, Francisc Munteanu, Pop Simion și alții. Tineretul de astăzi al patriei își îndreaptă gândul cu venerație și păstrează vie în conștiință figurile luminoase de uteciști care intrând din fragedă vârstă în mișcarea revoluționară au înscris acte de un eroism legendar, sfidând cu sânge rece cruntele represiiuni ale siguranței și poliției, disprețuind moartea, luptând pentru eliberarea socială a poporului, pentru un viitor fericit. [...] Sunt încorporate pagini în volum ce vorbesc despre bestialitățile comise de asasinii în cămăși verzi, unelte docile și josnice ale celor mai reacționare forțe capitaliste. Comuniștii, polarizând în jurul lor tot ce avea mai bun poporul român, au ieșit victorioși din această crâncenă încercare, doborând din arena politică a țării cetele de criminali lefegii. Selecția s-a oprit și asupra scrierilor ce oglindesc dragostea fierbinte de țară în momentele de grea cumpănă când s-au realizat minunate acte de eroism pentru eliberarea gleei strămoșești de vremelnicii ocupanți naziști. Considerăm că volumul constituie o reușită deplină a genului de literatură căruia îi aparține, contribuind din plin la educarea și formarea tinerei generații în spiritul tradițiilor revoluționare ale proletariatului român”. ■ Șerban Nedelcu se referă la *Generația tânără*: „Nu există o așezare în care tinerii să nu participe cu entuziasm oriunde e nevoie de ei, la edificarea socialistă a țării. Au primit în mâini ștafeta de la înaintașii lor, și o vor preda cu cinste generațiilor următoare. Avem o țară bogată și prin

munca noastră, a tuturor, trebuie s-o facem și mai bogată. Aceasta nu se poate realiza decât prin întărirea și dezvoltarea socialismului”. ■ În acest număr versuri de Al. Andrițoiu (*Primăvară*), Vlaicu Bârna (*Din valurile dunărene*) și Valeriu Gorunescu (*Plenitudini*).

29 aprilie

● [„Scânteia”, nr. 8411] Edgar Papu atrage atenția că *Valorile autentice ale culturii refuză creația-duplicat*: „Fenomenul simplei adoptări nu trece mai sus de *imitarea* sau de repetarea a ceea ce s-a spus cu anticipație în alte părți, situație inacceptabilă – desigur. Pentru că o cultură nu poate intra niciodată în aria universală de valori doar prin fabricarea de duplicate ale altor culturi. Această operație minoră devine indice al lipsei de vigoare și de originalitate, rezultat din incapacitatea unei efective contribuții proprii. Dacă urmărim istoria ideilor și curentelor literare, surprindem cu cea mai mare ușurință că, bunăoară, altul este romantismul englez, altul cel francez, iarăși altul cel rus, și așa mai departe. Același lucru s-a întâmplat și cu realismul, și cu orice altă importantă deschidere de perspective în artă și literatură. Ideea fundamentală poate să apară într-un singur loc, dar ea devine mereu alta, cu câte o notă nouă, distinctă, în diversele centre ale difuzării ei. [...] În legătură cu realitățile acestui pământ vedem sub ochii noștri ce contribuție revelatoare aduc și se străduiesc continuu să aducă, în faza lor actuală, toate disciplinele umaniste de la noi: folclorul, lingvistica, istoria, arheologia, sociologia. [...] Acest elan fără precedent de a ne descoperi temeinic și de a ne cunoaște pe noi înșine, sub toate aspectele, apare și ca un îndemn adresat poezilor, spre a-și fixa ponderea interesului pe coordonatele năzuințelor sociale și spirituale ale omului zilelor noastre. Creația artistică, combustibilul însuși al unei culturi umaniste, trebuie nu numai să emuleze amintitul elan, dar să și fie un înflăcărat exemplu în susținuta lui desfășurare. Iată, însă, că aici intervine obstrucția diferitelor trepte de imaturitate pe care le-am semnalat. Nu mai vorbim de confuzia dintre înaltul nivel de actualitate și simpla modă sau de inițiativele gândite pentru alte meridiane și care nu pot avea o reală audiență la noi. Acestea se cer din capul locului excluse. Dar ne gândim și la cuceririle altor culturi cu adevărat valabile în domeniul literar, care ne-ar putea îmbogăți cu folos spiritul, dar care, totuși, rămân insuficient puse în valoare, întrucât sunt cultivate de unii poeți pentru ele însele, fără a le asimila într-un proces creator exclusiv al nostru. Or, simplul adjuvant al creației nu poate fi promovat ca obiect propriu-zis al creației; elementele artistice, ideile estetice împrumutate din afară nu sunt scopuri în sine; ele sunt utile, pot depăși stadiul de simple mijloace numai în măsura în care ajută la a servi ceva dincolo de ele, adică ajută la a ne descoperi mai adânc pe noi și a ne lumina tot ce-i al nostru. Numai astfel poezia tânără – pentru că îndeosebi aici îmi pare a întâlni frecvent influențele neasimilate, receptate la întâmplare, arbitrar – și-ar găsi calea de acces în circuitul universal al

culturii. În acest sens, o mai fermă acțiune de îndrumare critică a talentelor aflate încă în faza lor educabilă, o mai atentă analiză a creațiilor publicate în volume sau în reviste în scopul estimării exacte a originalității lor, a legăturii organice cu realitatea ce le inspiră ar garanta bazele serioase ale unei promițătoare perspective de viitor”. ■ Ioan Adam prezintă volumul *Scamatorul* de Nicolae Țic: „Cu neîmpliniri legate pe alocuri de tehnica introspecției psihologice, cu insuficientul echilibru în reconstituirea celor două lumi antagonice, cartea lui Nicolae Țic este, de fapt, mai puțin cronica evoluției unui erou, cât mai ales o punctare a unei probleme existențiale acute, aceea a imposibilității individului de a se sustrage istoriei, de a fi «străin» de societate”.

● **[„Scân-teia tineretului”, nr. 6516]** Aurel Martin glosează pe marginea textelor lui Ion Vinea, „personalitate complexă” care „se numără astăzi printre numele de prestigiu, exemplare, ale literaturii și publicisticii noastre interbelice”. Astfel, „Vinea are [...] curajul demistificării, sesizând realitățile rurale de la începutul veacului în fizionomia lor brăzdată de suferință, iar timpurile de mult apuse, populate de figuri (ca la Mateiu Caragiale) desfăcute de aerul baladesc. Anii interbelici accentuează tendințele schițate în etapa simbolistă. Ceea ce pentru Ion Vinea echivalează în primul rând cu saltul în esențial”. ■ Petru Popescu analizează activitatea editorială a C.R., „o editură a scriitorilor condusă de un corp prestigios, în frunte cu un om de perfectă morală scriitoricească, cum este Marin Preda”. Editură a Uniunii Scriitorilor, recent redenumită, poartă de acum încolo, consideră Petru Popescu, numele unui „simbol al marii culturi naționale”, „atât de simplu, atât de îndreptățit, atât de grăitor” ce „a însoțit marile expresii românești, paginile de glorie în care s-a exprimat, într-o descărcare supremă, viața spirituală a unei națiuni”.

● **[„Viața studentească”, nr. 17]** Liviu Zăpârțan semnează articolul omagial la împlinirea a 75 de ani de viață: *Un cogito românesc al tinereții – D.D. Roșca și idealurile majore ale tineretului*.

30 aprilie

● **[„Cutezători”, nr. 18]** Include *Noapte de mai* de Al. Macedonski (fragmente), *Antilopa* de Supervielle și *Furnica* de Robert Desnos (doi poeți francezi, în traducerea lui Vasile Nicolescu), dar și o traducere după W. Saroyan – *În biblioteca publică*, în românește de Profira și Teodora Sadoveanu.

● **[„România literară”, nr. 18]** Sub semnătură redacțională apare editoria-lul *I Mai*: „Ceea ce caracterizează România acestui timp este unitatea de voință și de acțiune a tuturor celor ce muncesc, unitatea în jurul partidului și a secretarului general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Înfăptuind consecvent idea-lurile ce animă viața țării, Partidul Comunist Român își îndeplinește în același timp îndatoririle internaționale, grija față de propriul popor fiind organic legată de dezvoltarea solidarității internaționale cu toate țările socialiste, cu toate for-tele progresiste și antiimperialiste, cu oamenii muncii de pretutindeni”.

■ Tudor Bugnariu revine la *Marxismul – filozofie deschisă* cu textul *Din viitor spre prezent*: „Construcția culturii socialiste este influențată de nivelul culturii materiale și spirituale pe care o moștenește și de la care pornește. Caracterizând revoluția socialistă din Rusia, Lenin sublinia că, pe lângă înfăptuirea țelurilor proprii, sarcina directă și imediată a acestei revoluții era o sarcină burghezo-democratică. O astfel de sarcină, directă și imediată, a caracterizat revoluția socialistă din cele mai multe țări care au trecut de la capitalism la socialism. Pentru a putea construi socialismul și cultura socialistă, ele au trebuit să înfăptuiască ceea ce n-au realizat revoluțiile burghezo-democratice și nu a realizat nici orânduirea capitalistă”. ■ Din *Cronica Uniunii Scriitorilor* aflăm, printre altele: „A fost reluată activitatea secțiilor pe genuri ale Uniunii Scriitorilor. Până acum s-au ținut ședințe de lucru cu membrii secțiilor de poezie și dramaturgie. Cu acest prilej au fost supuse discuției următoarele referate, pe specificul celor două ramuri de activitate: Radu Boureanu – *Poezia, oglinda sensibilă a contemporaneității* și Paul Everac – *Dramaturgia în lumina preocupărilor actuale*. Dezbaterile au pus în valoare concluziile Congresului al X-lea al P.C.R., ca direcții temeinice ale literaturii actuale. S-au exprimat puncte de vedere ale poetilor Virgil Teodorescu, Szász János, Traian Iancu, Iulian Vesper, Gheorghe Pituț, Platon Pardău, Ana Blandiana, Ben Corlaci, Ștefan Augustin Doinaș, Maria Banuș, Toma George Maiorescu, Teodor Balș, ca și ale dramaturgilor Mihai Davidoglu, Traian Șelmaru, Dinu Bondi, Ilie Păunescu, Horia Lovinescu, Sergiu Fărcășan, Paul Anghel, Radu Cosașu, Ștefan Tita și Horia Deleanu. [...] Scriitorii Vladimir Streinu și Ov. S. Crohmălniceanu, membri ai comitetului executiv al Asociației internaționale a criticilor literari, se află la Barcelona pentru a participa la masa rotundă organizată cu acest prilej de către susnumitul comitet pe tema: *Responsabilitatea criticii față de literaturile străine*”. ■ George Muntean trimite o *Scrisoare către redacție*: „Stimate tovarășe redactor șef, În legătură cu scrisoarea prin care acad. Iorgu Iordan mă învinuiește că într-un articol al meu despre *G. Călinescu-profesor* am folosit, fără nici o mențiune, date dintr-unul al dânsului «privitoare la cariera universitară ieșeană a marelui nostru scriitor, istoric literar etc.», vă rog să publicați următoarele precizări: 1. Cunosc acel articol încă de la apariția lui «în „Revista de istorie și teorie literară” XIV, 1965 p. 501-511» (de fapt, numai între p. 501-506, restul fiind două rapoarte oficiale, care nu-i aparțin lui I. I.). Mai mult, în excursul bio-bibliografic de 24 p. (extras dintr-unul de cca. 200 de pagini, pe care i-l țin, eventual, la dispoziție prof. I. I.), anexat volumului I al ediției de *Scrieri despre artă* de G. Călinescu, publicată de mine în 1968 la *Editura Meridiane*, citez în chip expres, la p. 52, respectivul articol și sugerez consultarea lui, trecând, din respect pentru restul activității lui I. I., sub tăcere erorile și exagerările din el. Precizez că unele dintre datele de acolo le știam încă din 1960, când, practicând mai intens publicistica, am scris despre centenarul Universității din Iași și am parcurs o seamă dintre documentele existente

în arhivele acelei instituții. Altele le dețin direct de la G. Călinescu, în a cărei preajmă am lucrat între 1960-1965, iar pe altele le-am consultat în diverse arhive, neconcordanța parțială dintre cele câteva informații furnizate de I. I. În articolul d-sale și cele date de mine în excursul amintit (unde perioada ieșeană a activității lui G. Călinescu e punctată între p. 51-55), în articolul încriminat și în alte locuri. Tot astfel se explică și surplusul de date și amănunte pe care le aduc față de I. I., dar pe care dânsul nu le ia în seamă, scriind că informațiile privitoare la perioada ieșeană a activității lui G. Călinescu «sunt luate în întregime din articolul meu». 2. Informațiile că G. Călinescu și-a trecut în noiembrie 1936 doctoratul la Universitatea di Iași, că în octombrie 1937 a fost numit conferențiar suplinitor la aceeași Universitate, în urma unui examen constând din trei probe, că la un moment dat ministerul a sugerat punerea în concediu din oficiu a lui G. Călinescu, că același minister a tărăgănat oarecum definitivarea acestuia pe postul de conferențiar și numirea într-unul de profesor și alte câteva neînsemnate amănunte ce se găsesc și în articolul acad. I. Iordan. Numai că toate acestea sunt, își dau oricine nu-i răuvoitor seama, date consemnate în acte oficiale, accesibile oricui. [...] 3. În articolul meu din «România literară» și în altele pe care le-am mai scris, sunt menționate o seamă de date în plus, unele neconsemnate în acte oficiale, privitoare la perioada ieșeană a lui G. Călinescu (supoziția că teza principală de doctorat s-ar fi pierdut, informațiile despre călătoriile sale de atunci în străinătate, despre unele cursuri etc.), încât dacă asumarea paternității unor acte oficiale îl privește pe profesorul Iorgu Iordan, acuzația că m-am bizuit «în întregime» pe informațiile d-sale e cel puțin fantezistă. [...] 4. Faptul că I. I. nu observă datele noi pe care le comunic față de articolul dânsului, îndreptările tacite pe care i le-am adus, chiar micile erori strecurate în al meu, asumându-și-le (de pildă, aceea că G. Călinescu a fost numit la 10 oct. 1937 conferențiar suplinitor și nu la 1 oct., cum atestă actele), mă face să cred că d-sa acționează mai mult în virtutea unui întristător complex de prejudecăți decât în numele adevărului la care face cu fervoare apel. De aceea, înaintea oricăror altor sentimente pe care le încerc vă rog să credeți în amărăciunea cu care am scris acest răspuns”. ■ Demostene Botez semnează *Literatura – act de cultură*: „Cultura, o cultură cât mai vastă și multilaterală, unită cu o gândire de sinteză și simbioză a tuturor domeniilor ei, care singură poate da imaginea contemporaneității, este materialul de bază de la temelia oricărei literaturi. Dacă literatura este în mare parte, și pentru scriitor și pentru cititor, un leac pentru suflet, ea trebuie să meargă, simbolic vorbind, la depozitul farmaceutic cuprins în fiecare bibliotecă, după inscripția de pe ușa străbunicii de la Memphis. Nu există o literatură a inculturii, nici ca gest de bravadă, nici din comoditate sau teribilism”. ■ M. Ungheanu își exprimă punctul de vedere cu privire la *Exigențele universalității*: „Situția literaturii române, care n-a cunoscut în epoca sa de formație rigoarea unor norme clasice și mai ales hrana spirituală a culturii greco-latine, e cu totul specială. Ea debu-

tează în plin romantism european, cu produse romantice, căutând să stimuleze posibilitățile creatoare ale unui popor care voia totodată să se descopere pe sine. Puținele valori de universalitate certă într-o literatură atât de târzie se explică și prin absența acestui precedent literar care ar fi trebuit să fie clasicismul și umanismul de inspirație antică, ceea ce arată încă o dată că universalitatea este legată de clasicismul estetic și de o anumită concepție despre om. [...] Care este *omul* balcanismului? Un om supus sorții, sceptic, fără dorința de a construi, ahtiat de pitoresc și amator de plăceri, fără discernământ. Poate satisface această concepție despre om – subînțeleasă de balcanism – aspirația spre universal a unei literaturi? Desigur că o asemenea viziune care pune în prim-plan slăbiciunea omului, incapacitatea de a se domina, nu poate fi proiectată asupra unui popor întreg fără a da naștere la falsuri. Cred că e vorba mai curând de preluarea unor prejudecăți, posibile prin lipsa de atenție și studiu a unor probleme foarte spinoase, și chiar de necunoașterea experiențelor istorice ale poporului român. Nu este vorba de experiența sa politică expusă în orice manual, ci de experiența instituțiilor sale specifice și a microorganismelor sociale cu mare forță de a se conserva istoric. [...] Actualul proces de industrializare, experiență socială la fel de interesantă ca cea precedentă, nu este nici el un proces neglijabil sub acest unghi. Procesele sociale de care am vorbit nu s-au desfășurat în modul cel mai lin cu putință, experiența omenească generală de ele a cunoscut dificultăți și aspecte acut dramatice care sunt extrem de interesante pentru literatură. Cum se comportă omul în genere în fața dificultăților, în fața marilor răscruci istorice, iată o temă literară extrem de largă care nu exclude tipologia lui *homo faber*, dimpotrivă o include, și nu putem să nu notăm cu insatisfacție, dintr-o perspectivă universală, insuficiența lui prezentă în literatura noastră”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu scrie despre *Matei I. Caragiale și ultima voință a tatălui său*. ■ Eugen Simion revine la *Fragmente critice* cu textul „Înstelat, fantomic și palid...”: „Pentru cine a citit straniile povestiri din *Echinoxul nebunilor*, poemele de acum ale lui A.E. Baconsky nu constituie o surpriză. Vreau să spun: nu o surpriză prea mare, întrucât obsesiile de aici, miturile și simbolurile ce se rotesc în versurile descărnate de imagini din *Cadavre în vid* sunt tratate, mai întâi, într-o manieră fantastică solemnă și livrescă în narațiuni. Temele de meditație sunt, cu mici variații, aceleași. Și acolo este vorba de moarte, de singurătate, de o tristețe indefinită a lucrurilor, de destinul individului, de o senzație copleșitoare de vid, transpuse, toate, în niște parabole cu mai multe înțelesuri. În poeme, A.E. Baconsky dă acestor motive o expresie mai directă și mai intimă. [...] Moartea este, deci, o eliberare, viermii – umblând prin ochi – vor extrage din ei tristețea și luna va lumina ultima mască a unui cavalier fantomatic. Poezia lui A.E. Baconsky ajunge și la aceste viziuni mai atroce. Cultivă, deci, și ea o poză, poza pelerinului sceptic, orgolios, fugit din lume și obsedat de ea. În *Cadavre în vid*, poetul poartă cu obstinație o cocardă neagră, satanică, la pieptul largei lui pelerine. Căci plăce-

rea pentru ornamente nu-l părăsește pe acest distins poet nici în clipele în care suferă, ca acum, de răul de existență”. ■ L. Raicu semnează cronica literară pentru volumul *Cârțița și aproapele* de Ion Caraion: „În firea sa cea mai adâncă pulsează un amar orgoliu, dar și o stranie, îndârjită agresivitate (în luptă cu oboseala, ori născută din ea) care-i dictează să procedeze așa și nu altfel. Suprafața sa, atât de abruptă, nesimetrică, tăioasă și disprețuitoare, este făcută mai curând să respingă, decât, după normele obișnuite ale confortului liric, să atragă și să ademenească. Dar exterioritatea de atâtea ori rebarbativă ascunde un nucleu contrariat, o sensibilitate prea vie, puternic întărită de solicitări ostile, exasperante. Structural, această poezie e tensionantă și de un mare gust al riscului, un gust înăscut, care, de fiecare dată, o determină să fie în contratimp, să meargă împotriva curentului, să șocheze și să displace”. ■ În *Interpretări* G. Dimisianu semnează textul *Un roman insolit*: „Prin succintul său roman, (*Până la dispariție*, 1969) mai revelator decât prin versurile sale, Vintilă Ivăncanu face act de onirism integral; materia lui exclusivă este visul sau delirul oniric, domenii pe care le valorifică într-o manieră torențială, inepuizabilă în resursele de a declanșa viziuni halucinatorii sau grotești. Interesul scrierii sale nu stă totuși (nu numai) în insolitul și plasticitatea reprezentărilor de acest tip, sau în bogăția și subtilitatea jocului lingvistic, dar în faptul că lor li se asociază o temă existențială și un simbol social care salvează cartea din condiția de gratuitate, proliferantă în ultima vreme, a produselor de mică rutină suprarrealistă”. ■ La *Ochiul magic* apar: □ *Completarea lumii* de Ion Caraion: „Până în vinerea săptămânii trecute, lumea era descompletată. În anii din urmă, Nicolae Manolescu nu se putea «cu nici un chip» – din câte are la garderobă și la îndemână – uni cu aceia care se zice că văd în mine un poet excepțional. (Cu cine se unește el, n-are rost să spunem noi...) Și suferea. Și se învinuia în «gând de neînțelegere». Ba într-atâta îl frământa problema de mai sus, încât unica rațiune pentru care mai accepta să onoreze cronica literară a «Contemporanului» era aceea de a ajunge să se lămurească (n-ați mai auzit oare cuvântul acesta?) într-o zi care e adevărul și să-mi «consacre» atunci și numai atunci o cronică de sfârșit de carieră. În fine, s-a «lămurit» unindu-se cu Eugen Barbu din «spiralele» «Informației Bucureștiului»: nu sunt excepțional. Și mi-a... consacrat o cronică. De vinerea trecută lumea e completă”. □ *Marin Preda despre realism*: „În fiecare săptămână Marin Preda răspunde la o întrebare», ne anunță, sub emblema *Literatura azi*, «Luceafărul» nr. 16 (18 aprilie 1970). O idee cu atât mai potrivită cu cât până acum Marin Preda, autor al unor cărți atât de deosebite, a fost destul de rezervat în ce privește declarațiile literare. Publicistica, interviurile, paginile de atitudine nu însumează în cariera lui Marin Preda prea mult spațiu tipărit și pentru deducerea unui *credo* a trebuit de cele mai multe ori să ne adresăm numai operei. Răspunsul inaugural, încă incomplet, căci el se întrerupe printr-un «va urma», vizează problema realismului. [...] În întregul răspunsului sunt unghiuri personale, cât și reactualizări

ale marilor adevăruri estetice, care își recapătă forța atunci când sunt pronunțate de un creator cu autoritate. E cu atât mai utilă o asemenea confesiune cu cât ea se face din poziția autorului original productiv și responsabil, cu morală scriitoricească intactă, despre chestiuni supuse adeseori confuziilor”. □ *Veronica* de P. Popescu: „Numele de botez al muzei lui Eminescu apare într-un poem de Dim. Rachici (*Săgeata albă*, în «Orizont», februarie 1970), pe care ne permitem să-l transcriem integral: [...] Un cititor din ziua de azi, cu atât mai mult dacă e antrenat într-o activitate abstractă ori concretă cu caracter modern, se simte foarte depeizat citind o poezie pe care, ca nivel de conștiință, a depășit-o de mult. Și e trist ca într-o cultură cum e cea românească, cu o strălucită tradiție a invenției și nonconformității, poetul să fie, din punctul de vedere al conștiinței, anacronic în comparație cu inginerul, cu tehnicianul, ori cu altă meserie de profesionist al zilei de azi”. □ *Selecțiuni*, nesemnat: „Mai vizibil ca altădată «Steaua» nr. 3/ 1970 se bucură de colaborări de prestigiu și are o alcătuire în care preocupările de actualitate (acum și ele pe primul plan) se armonizează cu celelalte rubrici ce au căpătat mai de mult notorietate. Semnalăm dintre producțiile poetice apariția unui nou itinerar liric al lui Gellu Naum, rar oaspete al publicațiilor noastre, fin creator de cifruri, a căror dezlegare se înscrie într-un ceremonial de inițiere spirituală. [...] Dintre cronici se remarcă analizele consacrate Anei Blandiana (Victor Felea) și lui Gheorghe Pituț (Mircea Tomuș)”. □ *Confruntări*, D. S.: „Ideea de a organiza o discuție în jurul problemelor de istorie literară e, evident, de natură să dea un caracter mai animat paginilor revistei «Steaua». Mai ales că se făgăduiește o continuitate în desfășurarea unor convorbiri patronate de redacția clujeană. Au fost invitați acum la dezbateri cercetători de autoritate, iar cadrul controverselor, fixat din partea revistei de Mircea Tomuș, vădește o orientare spre chestiuni de interes major, de o largă audiență”. ■ Volumele de poezie sunt prezentate de Florin Manolescu: □ *Recviem într-un cimitir de mașini* de A.I. Zăinescu: „Constat că față de situația din 1967 (*Zei neatenți*) poezia lui A.I. Zăinescu s-a complicat, și pentru că trebuie să precizăm dacă lucrul acesta s-a petrecut în bine sau în rău, nu ne rămâne decât să analizăm un poem: [...]. Ceea ce ne pune în primul rând în încurcătură aici este fuga poetului de la un obiect la altul, de la o noțiune la alta. Pe o idee simplă, care ar fi putut produce un pastel, se dezvoltă o dezordine de cuvinte”. □ *Patima ciocârliei* de Negoită Irimie: „În timp ce A.I. Zăinescu complica, Negoită Irimie, autor la al cincilea volum, simplifică poezia mai mult decât ar trebui”. □ *Drumul spre solstițiu* de Nicolae Stoe: „Versurile lui Nicolae Stoe exprimă o revoltă cuceritoare împotriva simbolurilor, o revoltă care transformă poezia într-un instrument de desacralizare a lumii”. □ *Finister 2* de Aurel Chirescu: „Trebuie să presupunem că *Finister 2* (în 1939 apărea *Finister*, distins cu Premiul scriitorilor tineri) este un volum antologic, atât timp cât, din 1945, Aurel Chirescu nu a mai publicat nimic. Dar formula unei culegeri crestomatice îl dezavantajează pe autor, pentru că ea

pune în cumpănă două structuri și două formule lirice care se exprimă inegal și între care suntem obligați, prin urmare, să alegem”. □ *Poezii* de Olga Caba: „În 1944 Olga Caba a publicat un jurnal de drum, un carnet de reportaje intitulat *Vacanța sentimentală în Scoția* și motivul pentru care amintesc lucrul acesta este că destule poezii din acest volum conservă câte o notă de ironie sau de decor anglo-saxon. Existența unor motto-uri pe care versurile următoare le traduc dovedește, pe de altă parte, că Olga Caba și-a tălmăcit poemele în engleză sau, dimpotrivă, le-a compus în engleză pentru a ni le traduce apoi”. □ *Lumea care nu moare* de Otilia Nicolescu: „Otilia Nicolescu compune 33 o poezie de senzații abstracte, repetate în jurul acelorași cuvinte și prin aceasta impersonale și greu de reprezentat”. ■ Gh. Bulgăr este semnatarul textului *Acum un secol – un debut ilustru: Eminescu la „Convorbiri literare”*: „*Venere și Madonă*” – 15 aprilie 1870: „[...] foarte tânărul poet ieșea la lumină înzestrat cu geniu verbal, cu o sensibilitate vie, cu un registru înfinit de nuanțe pentru cuvintele de rând, pentru a le regenera în chip neașteptat sub influența unei fantezii atotcuprinzătoare. Pentru lumea închipuirii sale titanice, el găsea un limbaj cu totul nou, de o pregnanță frapantă, cu nemaîntâlnita îndrăzneală a asocierilor metaforice care materializau abstracțiunile minții lui, în eternă căutare a adevărului, a artei”. ■ Al. Piru publică *Sensul cunoașterii la Lucian Blaga*: „*Cunoaștere poetică și mit în opera lui Lucian Blaga* de Mariana Șora (București, Minerva, 1970) este, dacă nu ne înșelăm, al șaselea studiu publicat în volum despre autorul *Spațiului mioritic*. Primele două au fost despre opera filozofică, celelalte trei despre opera literară. Constatând că la mai mulți comentatori poezia lui Blaga «forțează admirația», în vreme ce filozofia «stârnește reacții diferite», chiar când identitatea ambelor moduri de exprimare e recunoscută, Mariana Șora își propune să determine sâmburele intuiției originale ale celor două forme de creație și să îndreptățească aprecierea lor egală ca manifestări ale aceleiași personalități. [...] Sunt în cartea Marianeii Șora câteva idei care merită dezvoltate, ca de exemplu ideea că poezia lui Blaga e dată în toate coordonatele ei (frenezie vitalistă, jale metafizică etc.) de la început, nu ne împăcăm totuși cu afirmații, precum aceea că fabulația (acțiunea, povestea, basmul, fie și mic, povestirea) joacă în «relativ numeroase poezii» un rol important. Cunoașterea, chiar prin intermediul mitului, exclude anecdota care în poezia lui Blaga e totdeauna absorbită în mit. Dacă putem admite că trăirea cu intensitate a uimirii în fața miracolului lumii reprezintă la Blaga o formă de umanism, n-am înțelege totuși de ce într-un capitol de aproape 60 de pagini Blaga e făcut asemănător cu Kafka. Am fi acceptat o «similitudine» mai degrabă cu Rilke...”. ■ Barbu Solacolu vine cu *Ion Vinea – ultima scrisoare*: „Ion Vinea, acum, în aprilie 1970, în împlinirea a 75 de ani de la nașterea lui, îmi e prezent în memorie mai mult decât oricând”. ■ Aurel Sasu semnează *Radu Stanca – începuturile literare*: „La poarta versului, cum însuși o spune, Radu Stanca (de la a cărui naștere s-au împlinit recent 50 de ani) a bătut foarte

devreme. Pornise «pe calea Marelui Neînțeleș» la o vârstă la care alții abia își fixează, de obicei, începuturile poetice. Avea numai 15 ani, când scotea la Cluj, împreună cu Vladimir Zlătaru, un «caiet bilunar pentru artă și literatură», intitulat sugestiv *Mâine*. [...] Radu Stanca dezvăluie de la începuturi o personalitate poetică distinctă; dramaticul, despre care va vorbi în *Resurecția baladei*, ca «mod de instrumentație lirică», sub o formă sau alta, e vizibil încă în primele poezii. Printr-o evoluție firească, balada nu va face decât să evidențieze termenii, dramatic și liric, în dependența lor necesară în cadrul genului”.

■ Constantin Noica continuă publicarea *Neobișnuitelor întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”* cu textul *Cap. XIII. Domeniul animal al spiritului (sau: ce e bestial și ce e genial în artist)*.

■ În *Cronica traducerilor* Nicolae Balotă scrie despre *Demonia lui Baudelaire*: „Am recitit, de curând, de astă dată în excelenta traducere românească a lui Marcel Petrișor, acea carte a lui Jean-Paul Sartre despre Baudelaire care cu ani în urmă m-a încântat și m-a scandalizat – pot spune – în același timp. [...] Mărturisesc, rareori am citit o carte de critică sau de istorie literară care, asemenea acestui *Baudelaire*, să te prindă în cursele pe care ți le întinde autorul – mare meșter în arta seducției prin cuget – și în același timp să te respingă în antipozii tezei expuse”.

■ Petre Solomon scrie despre *Verva postumă a lui Mark Twain*: „Din puținul pe care ni-l dezvăluie, cu parcimonie, capricioșii săi legatari, marele umorist american nu ne apare nicidecum diminuat. E drept că imaginea unui Twain optimist, pus pe glume și pe soții, face loc, în majoritatea textelor date publicității de la moartea lui încoace, imaginii unui moralist acerb, cu o viziune sumbră asupra istoriei contemporane și asupra condiției umane în general. Satira capătă accente tragice, flagelând orgoliul, prostia și deșertăciunea omenească laolaltă cu viciile inerente unei orânduiri sociale axate pe puterea banului”.

■ Virgil Stancovici semnează *Titu Maiorescu logician*: „Deschiderea de conținut operată de Școala de Logică de la București se bucură astăzi de instrumentul maiorescian de exprimare. Gândirea românească are astfel asigurate toate condițiile și i se oferă generos toate șansele să se ridice până la valori autentice, prețuite fără rezerve în circuitul mondial de idei. Iar dacă știința românească se bucură astăzi de un incontestabil prestigiu internațional, faptul se datorește pe de o parte lui Maiorescu, care ne-a oferit forma logică de exprimare științifică a gândirii, iar pe de alta conținutului mereu înnoit al cercetării care, dialectic, caută, descoperă și comunică mereu o experiență nouă, mereu aspecte noi ale vieții”.

■ Versuri semnează: Florența Albu (*Ce mai faci, iarbă verde?*), Victor Felea (*Bonomie*), Mihai Moșandrei (*Visătorul; Păsări rare*), Anghel Dumbrăveanu (*Început*), Grigore Hagiu (*Există somnul*), Paul Tutunghi (*Iradiind lumina roșie*), Emil Bălțianu (*Spații*), Virgil Carianopol (*Cântec despre patrie; Bătrânul pictor; De la vânătoare*), Nora Iuga (*Melc*), Marin Mincu (*Despre răpirea în lucruri*), Ștefan Aug. Doinaș (*Balada lupilor de mare*), I. Negoîtescu (*nord-sud*). □ În rubrica *Panorame contemporane* apare

Nikiforos Vrettakos: „Pentru a pătrunde în lumea lui Vrettakos nu se poate închipui o poartă mai potrivită decât acest mic poem, de noblețea lapidară a epigramelor antice. Căci poezia sa este o perpetuă luptă cu *uitarea* – și aici coincide cu direcția cea mai durabilă a liricii neogrecești.”, cu poemul *Fluviile tulburi* tradus în românește de Dan Constantinescu. □ Din proză citim: *Strechea (III)* de Corneliu Omescu; *Spectacol gibbon* de Pop Simion; *Autobiografia Evei* de Mark Twain; *Ochi albaștri, ciudat de senini* de Alexandru Ivasiuc.

● **[„Tribuna”, nr. 18]** Ion Vlad notează despre *Țara de piatră* al lui Geo Bogza: „Aventura patetică a lui Geo Bogza în Munții Apuseni începe cu un prolog istoric, în cea mai bună tradiție a cărților de călătorii. E vorba, de fapt, de un simplu pretext pentru viitoarea hiperbolă, pregătită aici, consacrată destinului și naturii în acest teritoriu cucerit de tragism și, totodată, de o inegalabilă, de o mare frumusețe. adevăratul preludiu bogzian din poemul pronunțat cu solemnitate și gravitate se înscrie într-un elogiu al frumuseții și privirii”.

■ Adrian Marino scrie o *Notă despre dramatic*: „Apărut în limba franceză în secolul al XVI-lea, rar folosit până în secolul al XVII-lea, pe deplin consolidat abia în secolul următor, când circulă uneori și sub forma *dramatique* (Beaumarchais), dramaticul constituie o categorie superioară atât a dramei, cât și a genului dramatic, pe care le înglobează, definindu-le esența. Drama reprezintă [...] o modalitate a dramaticului, cea mai însemnată, cea mai corespunzătoare, cea mai caracteristică dintre toate. Dar nu unică, deoarece dramaticul formează una din cotele constitutive ale specificului literar, o componentă generală a artei și a genurilor literare”. ■ Răspund la *Ancheta Tribunei: Momentul literar actual (Ce înțelegeți prin structuri și forme literare? 2. Pentru ce valori artistice ale momentului actual optați? Cât de promptă și eficientă considerați că a fost poziția criticii față de ele?)*: □ Mircea Braga: „Fără îndoială, excesul structuralist a dus spre un impas, acela delimitat prin acreditarea structurii ca esență și scop al operei de artă, ca entitate autarhică. Nu însemnează că, în acest fel, noțiunea de structură acoperă întocmai sfera celei de operă de artă, denunțându-se astfel inutilitatea uneia din ele. Nu pe direcția excesului vom găsi explicația pasului înainte pe care l-a marcat cercetarea, receptând metodologia al cărei concept de bază este «structura». [...] 2. Dacă vom încerca să cuprindem în peisajul nostru literar pe baza recenziilor, cronicilor și articolelor apărute – să spunem pe durata unei singure luni – în presa noastră literară, vom constata că majoritatea volumelor se încadrează într-un capitol al... marilor virtuți. Și, în ciuda unei declarate «querelle» între provincie și capitală, repartizarea geografică a acestor «valori» nu pare a suferi prea mult. Să fie, oare, critica literară atât de «sadică încât să transfere această dificilă misiune istoriei literare?»”. □ Voicu Bugariu: „Termenul de structură este în general acceptat în ceea ce privește literatura ca o coerență (echilibru) cu finalitate estetică, în condițiile existenței unui sistem de norme și a unor valori. Cât privește sfera noțiunii de formă, ea poate fi admisă: ca desemnând structura estetică a operei

literare, ca fiind ceea ce determină să fie literatură. Aceste accepții se referă însă mai ales la o singură operă și, în general, posibilitățile abordării structurale par a scădea pe măsură ce ne îndreptăm spre ansambluri de opere. 2. Din punctul de vedere enunțat mai sus se pot propune câteva structuri [...] semnificative. [...] Cărțile fundamentale ce s-ar putea înscrie în această categorie se disting printr-o capacitate a unor concepte, prin, apoi, forța de a trăi anumite fapte de conștiință, transferându-le din sfera filosofică în cea existențială. Am cita pe Nichita Stănescu și Ioan Alexandru pentru poezie, pe Matei Călinescu și Mircea Ciobanu pentru proză”. ■ Ion Vlad recenzează volumul lui Ștefan Aug. Doinaș: *Lampa lui Diogene*: „Ce mai întinsă secțiune a volumului *Lampa lui Diogene* (Editura Eminescu, 1970) stă sub semnul descoperirii și al anunțării poetului autentic. Din această intenție se deduce și natura predominantă a volumului: o poetică a liricii contemporane românești confruntată cu datele și fenomenele cele mai semnificative ale poeziei universale. Poetul-critic [...] percepe poezia ca un domeniu dificil, exercitând însă o fascinație continuă asupra cunoscătorului dornic să stabilească poetica formelor lirismului modern. Ștefan Aug. Doinaș ne invită la o lectură disciplinată, conștientă de obstacolele posibile; [...] *Eseurile* lui Ștefan Aug. Doinaș propun, în cele din urmă, un capitol de poetică destinat cititorului și creatorului de poezie. Încercarea de a defini poezia, în ciuda dificultăților prevăzute, indică termenii și atitudinea cercetării; obiectul poeziei și viziunea poetică”. ■ V. Fanache întocmește profilul lui Emil Giurgiuca: „De numele lui Emil Giurgiuca se leagă unele inițiative importante, cu fericite urmări în viața literară ardeleană dintre cele două războaie. În 1933, împreună cu George Boldea, poetul elegiac, dispărut prematur, fondează la Brad revista «Abecedar», a cărei traiectorie estetică, deși scurtă, notifică un moment de răscruce literară, susținut de alte publicații și forțe scriitoricești”. ■ Pompiliu Dumitrașcu trimite la *Elemente aforistice în proza lui Pavel Dan*: „Pavel Dan este un ilustru reprezentant al literaturii Câmpiei ardelenene și era firesc ca opera lui, deși nu prea amplă, să constituie transpunerea exemplară a limbii țăranilor de pe Câmpie într-o lucrare artistică elaborată cu pricepere și cu realism împins până la limitele lui ultime [...]. Am vrea să reținem, însă, dorința continuă a autorului de a da scrisului său o notă evident populară, de autentică exprimare țărănească nu fără a căuta adesea și o anume prelucrare intenționată a materialului lingvistic al limbii comune. Cuvintele regionale sau aspectele fonetice ardelenesti țin parcă să ilustreze caracterul conservator al țăranului de pe Câmpie”. ■ Aurel Sasu scrie despre Ion Pop Reteganul: *Amintirile unui școlar de altădată*: „În ordinea moralei și a eticului, scrisul era pentru Ion Pop Reteganul o normă acceptată, în primul rând, ca o datorie. Cărțile sale, înainte de a ținti un scop, constituiau un mijloc... [...] Amintirile unui școlar de altădată reprezintă o reconsiderare a trecutului din acest punct de vedere și din acela al omeniei [...]. Lumea amintirilor e un spațiu luminos, lipsit de regrete și de acea detașare impusă de vârsta

căreia-i aparțin însemnările”. ■ Ion Bradu întocmește o fișă istorică a revistei *Cele trei Crișuri*: „S-au împlinit cincizeci de ani de când la 15 aprilie 1920, la Oradea, un grup de intelectuali entuziaști au dat viață revistei «Cele trei Crișuri». [...] Comitetul său de redacție inițial se compunea din Roman Ciorogariu, Gh. Bacaloglu și Al. Peteancu, gazetari harnici și încercați, ce urmăreau să lege firul întrerupt al vechilor tradiții culturale”.

[APRILIE]

• [„Amfiteatru”, nr. 4] Gheorghe Stroia scrie, în *Conceptul de adevăr la Lenin*, despre contribuția ideologului comunist „la elaborarea unei metodologii atotcuprinzătoare de cercetare a adevărului, la fundamentarea teoriei materialist-dialectice a reflectării, la statornicirea căilor adevărate de investigare a realității și a sistemului ei categorial operațional”. Se reiterează capacitatea de „genial conducător politic, gânditor, teoretician desăvârșit”, „valabilitatea tezelor leniniste”, caracterul lor universal „constituind suportul teoretico-metodologic pentru întregul câmp al cunoașterii”. „Au o deosebită însemnătate pentru cunoașterea artistică ideile ce subliniază caracterul activ al reflectării”, în sens concret. „Realitatea artistică creată pe temeiurile unor legități proprii și din perspectiva idealului frumosului se dovedește a fi permanent condiționată de realitatea socială și se dezvoltă exclusiv în spiritul adevărului acesteia. Sentimentul de frumos și sentimentul de adevăr se amplifică și se propulsează reciproc, ele dau sevă și viață operei de artă”. Astfel, se arată mai departe, „cititorul simte prin toate fibrele sale că faptele oglindite au avut loc întocmai, așa cum au fost simțite, trăite, exprimate”. „Adevărul artei este, așadar, un adevăr înalt, un adevăr al viitorului, care încorporează organic în structura sa imaginea imensei bogații de determinații a realului, mișcarea ideilor abstracte, a gândului nestăvilit, dar și concretețea nepuizabilă a sensibilității și a trăirilor umane. Orizontul realităților dinamice, aflat într-un proces neostoit de transformare și devenire, se întâlnește și se împletește, în opera de artă, cu orizontul creațiilor spiritului, într-o sinteză genială de reflectare și ficțiune, de veridicitate și fantezie, de adevăr absolut și relativ”. ■ Selecția de versuri din volumele publicate între 1936 și 1968 de Dragoș Vrânceanu așezate sub titlul *Cele mai frumoase poezii* atrage atenția lui Vladimir Streinu care consemnează calitatea de „adevărat pelerin al plecărilor și întoarcerilor” a autorului. „Peisaje și culturi diferite îi stărnesc instinctul de călător, peisajele și culturile, pe care le străbate, având toate un centru în jurul căruia umbletul poetului bate poteci semnificative. Versurile următoare sunt pline de adevăr biografic: «Un umblet mi-a fost viața,/ buimac în prada gândului/ copleșit de întâmplări» (*Dulci stele ale Ursei*). San Marco, Taormina, Colosul din Rhodos, Statuia lui Zeus de Phidias, Apollo și alte amintiri din aria de cultură mediteraneeană se strâng între aceleași coperte de carte alături de imaginile Dunării, ale Argeșului (Ordessos, cum îi zice poetul pe numele vechi), de Cloșca cu puii de aur, de

Eminescu și de alte nuclee ale sensibilității românești. Totodată, peisaje corelative încadrează aceste simboluri culturale, fie ele mediteraneene, fie autohtone, încât ceea ce este mai adânc în firea poeziei lui Dragoș Vrânceanu transpare din amestecul continuu de intelectualitate și prospețime, adică din prefacerea reciprocă a naturii în cultură și a culturii în natură. Cititorii vor reține însă mai cu seamă întoarcerile acestui peregrin către țara lui, țara însăși având pentru el un centru de gravitație, care este casa părintească. [...] Imaginile străine de țară sunt din acest punct de vedere numai prilejuri de a intensifica emoția întoarcerilor la locul de baștină. Așa cum ne apare din *Cele mai frumoase poezii*, Dragoș Vrânceanu este nu atât un Odiseu care își narează în accente lirice rătăcirile, cât unul care-și exprimă mai cu seamă emoția de a se regăsi în Ithaca”. ■ Ana Blandiana dezvăluie cititorilor etimologia numelui Petică. „Un strămoș viteaz, luptând sub conducerea lui Ștefan cel Mare până la zdrențuirea steagului, rupe o fâșie de cămașă transformând-o în flamură. Este poreclit de domnitor Petică, înnobilit și răsplătit cu moșii. [...] Este impresionant faptul că deși va suferi toată viața de pe urma calambururilor și glumelor iscate de numele său, poetul, pios față de presupusa sa origine, nu va încerca nici o clipă să renunțe definitiv la el. Aceeași mândrie răzășească îl va face să-și boteze eroii legendari din Solii păcii cu nume de familii înrudite cu a sa, din Bucești”. Se mai pot afla, din articolul Anei Blandiana, despre încercările lui Ștefan Petică de a-și „cosmopoliza numele prin terminații de rezonanță franceză sau spaniolă” atunci când semnează în „Literatorul”, despre integrarea poetului în grupul lui Macedonski și, în același timp, de antipatiile răsfrânte și asupra lui, deși colaborările sale sunt destul de reduse. „Totuși, o analiză a flagrantului insucces suferit de poet în epocă va încerca să considere drept cauză principală această aproximativă solidaritate cu Macedonski. Din Ștefan Petică era reținut și condamnat numai Ștefan Petică”. ■ Din eseul *Zâmbetul*, semnat de Nina Cassian la rubrica *Miss*, se poate reține interesul poetei pentru semnificațiile variate ale unei reacții exclusiv umane. Pornind de la cel al Giocondei și continuând cu articolul *Zâmbind, zâmbind* al lui Paul Georgescu despre opera lui Mihai Sadoveanu, Nina Cassian pomenește și de „săptămâna surâsului” de la Paris, identificată cu săptămâna amabilității. „Dacă în ce privește amabilitatea, nu ne-ar strica nici nouă astfel de săptămâni – sunt convinsă că surâsul adevărat necomandat, neartificial, surâsul, ca expresie a blândeței sau umorului, a calmului sau a echilibrului, nu ne lipsește. Cu atât mai puțin poate lipsi el din atributele feminității, de la zâmbetul fecioarei până la zâmbetul mamei, trecând printr-o gamă nesfârșită de accente și nuanțe. Știu că există și zâmbetul ironic, și cel ipocrit, și cel crud, uneori însuși hatul crăpat al tigrlui pare că zâmbește. [...] Femeia posacă poate părea vremelnic misterioasă. Femeia care râde tot timpul poate atrage vremelnic prin zburdălnicie și bună, dispoziție. Femeia care plânge tot timpul poate provoca vremelnic sentimente protectoare. Dar o femeie care nu-și refuză nici o stare psihică autentică, știind totodată să

străbată «țara surâsului», în care duioșia și încrederea vin să odihnească sufletul nostru tulburat – are infinit mai multe șanse de a trăi o mare iubire, o mare prietenie”. Concluzia e că „scriind acestea, mi se dovedește încă o dată ce greu e să definești o noțiune, oricât ai asedia-o sau ai încerca să o iei prin surprindere”.

● **[„Argeș”, nr. 4]** În acest număr apar numeroase articole dedicate *Centenarului Lenin*. ■ V. Firoiu îi ia cunoscutei autoare de romane polițiste Agatha Christie un interviu în exclusivitate pentru revista „Argeș” cu titlul „*Trudă nemăsurată...*”: „Scrișul cere investiții mari, trudă nemăsurată și timp nelimitat. Succesul poate veni târziu, după cum poate și să nu vină niciodată... Tinerii aspiranți la calitatea de scriitor se cuvine să încerce diferite stiluri, diferite mijloace, încercând să găsească pe acelea care li se potrivesc mai bine, care se adaptează mai nimerit posibilităților lor de exprimare, personalității lor”. Interviu este însoțit de un facsimil – o dedicație a autoarei pentru cititorii săi din România. □ În acest număr pot fi citite poezii de Leonid Dimov (*Închinare*), Gheorghe Istrate (*Drumuri, Ce să-ți spun?*), Doina Sălăjan (*Spiritul către trupul său*) George Cristea Nicolescu (*Pod alergând, Cordon, Și plânsem, Rut*), Radu Stanca (*Poem*). ■ Florin Mugur semnează câteva *Subiecte: Demonul gazetăriei* (despre activitatea publicistică a lui Adrian Păunescu), *Omagiu* (lui V. Firoiu), semnalări ale unor apariții editoriale (Vera Lungu, Nicolae Motoc) ș.a. ■ Dan Cristea, la *Cronica literară*, comentează volumul de publicistică al lui Marin Sorescu, *Teoria sferelor de influență*: „Vocația poetului-critic stă mai ales în analiză: o demonstrează, printre altele, paginile despre Pasternak, scrise cu pătrundere a mecanismului liric, cu înfiorare în fața valențelor ascunse ale poeziei. [...] Dar, pe punctul de a conchide că eseistica lui Marin Preda este una de impresii literare inteligente, iată un studiu de-a dreptul excepțional, ce confirmă menirea adevărată, incitantă, a criticii poezilor: Patimile după Urmuz”. □ Despre romanul lui Al. Piru, *Cearta*, același critic afirmă: „Exterior analitic, amestecând spiritualitatea cu temperamentul, lipsit de finețe și scris adesea rebarbativ, romanul lui Al. Piru nu indică însușiri românești de luat în considerație”. ■ *Ancheta Argeș* din acest număr are ca temă *Bacovia în contemporaneitate*. Participă: Cezar Ivănescu, Virgil Teodorescu, Nichita Stănescu, Dana Dumitriu, Dan Laurențiu, Mihai, Ungheanu, Alexandru Paleologu. Întrebările sunt inspirate de monografia lui Mihail Petroveanu despre G. Bacovia și posteritatea poetului (influența poeziei bacoviene în constituirea tinerelor generații poetice actuale, descendența bacoviană în poezia noastră). □ Nichita Stănescu: „Opera bacoviană este o evidență și o dimensiune fundamentală a poeziei românești. Nu se poate concepe poezia modernă românească fără Bacovia, după cum nu putem concepe poezia modernă franceză fără Baudelaire”. ■ La rubrica *Poeți*, în articolul *Viziune solară*, Maria Banuș scrie despre volumul *Centaure îndrăgostit*, de Radu Cârneli: „Ultima culegere din Colecția «Albatros» care înmănușează, în selecția autorului, versiuni din trei volume, plus un număr de poezii inedite, îi trasează cu limezime profilul și marchează

ză, pare-mi-se, bine reliefat, aceste trăsături dominante”. ■ Rubrica *Logos* îl găzduiește pe Nicolae Balotă cu articolul *Urmuz sau apocalipsa literaturii*: „Ca și Jarry, ca și Morgenstern, ca și Beckett, ca și Eugen Ionescu – Urmuz face literatură din moartea literaturii. În cele din urmă subversiunea sa e aceea a unui literat. Și totul se sfârșește prin a deveni literatură. Dincolo de care nu este decât tăcerea. Ni se spune despre Urmuz că avea obiceiul de o răspunde la unele întrebări, acoperindu-și buzele, enigmatic surâzătoare, cu un deget”. ■ O analiză aplicată asupra fenomenului literar recent face Petru Popescu în *Eseu, proză, proză eseistică*: „În legătură cu diverse cărți românești recente, critica săptămânală a aplicat termenul de «proză eseistică». În speță, era vorba doar de o proză oarecum analitică ori de simpla înclinație a autorilor către rudimente de comentariu. Raritatea bunului eseu, în ultimul timp, cât și a bunei proze (care poate fi meditativă și filozofică, ceea ce nu cere deloc definiția de «eseistică»; a fost oare Balzac numit eseist? ori Dostoievski? ori Joyce?), nu trebuie să ne facă să investim cu acest nume orice pagină în care nu avem de-a face cu narațiune pură”. ■ Laurențiu Ulici și Mihai Vornicu continuă selecția poetică începută în numărul precedent al revistei (*Antologia critică a poeziei tinere*). □ Petre Stoica: „O poezie de evocare, deci sentimentală, scrie Petre Stoica. Universul predilect al poetului este o variantă bizara de târg, de fapt, un amestec de mahala și sat, reședință de plasă cu o gară veche și ulițe pavate, cu gimnaziu și plictiseli solare”. □ Mircea Ivănescu: „Particulară în contextul liricii noastre de azi, poezia lui M. Ivănescu este, de la un capăt la altul, existență, fel de a fi și nu fel de a interpreta, efort de edificare a sinelui și nu dorință de comunicare”. ■ La *Cronica limbii*, G. Ivănescu scrie despre *Necesitatea de a îndruma dezvoltarea limbilor literare*: „În viața limbilor literare, lingvistica practică are un rol hotărâtor în perioada de cristalizare și definitivare a normelor, – deci în perioada de geneză a formelor celor mai înalte ale limbilor literare –, căci ea vine să justifice aceste norme”. ■ Mircea Iorgulescu, face un portret *George Ivașcu* la rubrica *Rondul de noapte*, comentând apariția în 1969 a volumului I al *Istoriei literaturii române*: „Scriind *Istoria literaturii române*, George Ivașcu aduce nou o arhitectură și un principiu coordonator, dar nu interpretează individualități. Întinderile culturii medievale românești sunt explorate din unghiul specific al literaturii, referirile la fenomenele sincrone din întreaga arie europeană sunt mereu remarcabile, ca și deschiderea permanentă către actualitate. Pe măsură însă ce se apropie de final, adică o dată cu abordarea unor scriitori ce nu mai pot fi tratați prin încadrarea într-o inedită scenografie a ideilor, tensiunea lucrării sale scade vizibil”. ■ Ion Băieșu elogiază *Umorul lui Marin Sorescu* (în teatru): „Sorescu este egal cu el însuși în poezie și teatru, felul lui tragic și pasiv de a glumi este același peste tot. Ca la toți marii autori de literatură, teribila lui vocație de umorist îl trădează chiar și atunci când vrea să se dedice unei îndeletniciri atât de țepene cum este critica”. ■ Vladimir Colin discută teoretic despre *Modernitate și modă*: „Moderni sunt

numai unii, la curent cu moda poate fi oricine. Modernitatea e o trăsătură spirituală, moda una exterioară”. ■ O cronică la poezia lui Dumitru Bălăeț (din volumul *Topos atopus*, apărut în 1969) scrie Mihail Ilovici: „În această sărăcie poetică există și un «tărâm» unde conștiința poetică încarcă versurile cu o autentică substanță, dar tărâmul e restrâns și cu o singură scelipire lirică de 20 de versuri [...], Dumitru Bălăeț nu-și poate edifica primăvara poetică”. ■ Vlad Mușatescu publică *Lecturile lui Fantomas*, unde semnalează apariții editoriale, din anul precedent sau din 1970: *Tristețea locotenentului Boruvka*, de Josef Škvorecký; *Regele unei țări ploioase*, de Nicolas Freeling; *Cenușă și orhidee la New York*, de Vintilă Corbul și Eugen Burada ș.a. ■ Pe ultima pagină a revistei Gheorghe Tomozei publică o versiune românească a *Cântării cântărilor*.

● **„Arici pogonici”, An XIV, nr. 4; Revistă periodică ilustrată pentru cei mici (preșcolari și copii din cursul primar), supliment lunar al revistei „Luminița”; editată de Consiliul Național al Organizației Pionierilor; format A5 pe orizontală, 16 pagini; cuprinde, în general, benzi desenate, povestiri, fabule, snoave, ghicitori, glume, caricaturi; autori constanți ai anului 1970: Gica Iuteș, Andrei Ciurunga, Lucia Olteanu – *Aventurile lui Mac*, Călin Gruia – basme, Horia Aramă, Veronica Porumbacu, Mircea Micu, Iuliu Rațiu, Valentin Deșliu – traduceri, Vlaicu Bârna, Tudor Mușatescu.]** Marchează pe 22 aprilie 100 de ani de la nașterea lui Lenin, prin articolul tip schiță *Lenin și copiii* (nesemnat), deschis propagandistic prin fraza „Lenin i-a iubit din tot sufletul pe cei mici”. ■ Începând cu numărul 4 se specifică și un Colectiv redacțional: Al. Ivan Ghilia (redactor-șef), Victor Tulbure (redactor-șef adjunct), Valeria Boiculesi, Elena Dragoș, Alexandrina Sârbu, Stela Crețu.

● **„Astra”, nr. 4]** Interviu acordat de George Macovescu Ilenei Corbea – *Cu George Macovescu despre visuri, poezie și realitate* – pornește de la menționarea debutului publicistic al intervievatului, petrecut în paginile revistei literare a Liceului „Sfântul Sava” din București, liceu în cadrul căruia funcționa un cenaclu literar la care au participat, în timp, și Alexandru Sahia, Eugen Ionescu, Constantin Fântâneru, Mircea Grigorescu etc. A urmat, apoi, școala de ziaristică, avându-i ca modele pe Sahia și pe poetul Ștefan Roll, și a colaborat la publicațiile „Adevărul”, „Dimineața”, „Cuvântul liber”. După închiderea forțată a acestora, a publicat în „Bluze albastre”, „Reporter”, „Era nouă”. În ceea ce privește poezia, aceasta, crede Macovescu, este „cel mai complex și mai subtil mijloc de a mă exprima”. Când privește publicarea unui prim volum de versuri de autor, intervievatul crede că mai trebuie să aștepte, căci „volumul dă măsura poetului” și trebuie pregătit cu răbdare. Până atunci, rămâne activist dedicat partidului unic – „muncesc acolo unde m-a trimis Partidul”. ■ Voicu Bugariu dedică jumătate din spațiul alocat *Cronicii literare* lui Marin Sorescu – *Teoria sferelor de influență*. O contradicție anume i se pare cronicarului literar că stă la baza scriiturii eseistice soresciene, formată, pe de o parte, din „pre-

ferința clară pentru divagație, pentru o distrugere sistematică a sistemelor”, asociată eseistului – „detașat amator de asociații, degustător al lor, fin, nepătimăș, explorator elegant al confuziilor și al vagului literaturilor”. Iar pe de altă parte, este poetul – „doritor într-un chip neapărat de opinie tranșantă, polemic, simțind nevoia imperioasă de a susține ceva pe față”. Eseul *Patimile după Urmuș*, de pildă, ilustrează „plăcerea divagației aproape nestingherită”, iar eseul *Straturi lirice în baladă* „se ocupă, în elanuri de pasiune cumpănită, augmentate de nelipsitele expresii familiare, de ideea de lirism, propunându-i largiri ingenioase”. □ A doua jumătate a spațiului tipografic alocat *Cronicii literare* este ocupată de analiza eseului lui Adrian Marino, *Modern, modernism, modernitate*. Miza cărții rezidă în asocierea perspectivei diacronice asupra nașterii ideilor, a „modificării lor inteligibile” cu cea sincronică, urmărind structurarea lor distinctă. Totul în relație cu „spiritul epocii” – urmărind, adică, „raportul omului modern față de ideea de ficțiune sau față de ideea de creație”. În analiza făcută, din această perspectivă, literaturii moderne, Marino identifică o particularitate distinctă a acesteia, respectiv faptul că „literatura modernă tinde să trăiască consecutiv ficțiunea și realitatea, refuzând să le mai suprapună”. Ca urmare, „autocomentariile pe care literatura le produce ar fi ultimele spasme ale despărțirii totale de ficțiune”. Iar „efortul de a gândi o metaliteratură a atitudinilor față de literatură” reprezintă ultima formă de autoconstrucție a literaturii moderne însăși. ■ Gherghinescu Vania îi dedică rubrica de *Comentarii lirice* Corinei Cristea, autoarea volumului de schițe *Prietena mea, Si*. Ca prozatoare, Corina Cristea „scrie cu pasiune, uneori încărcată de emoție – despre copilărie – scrie fără să idealizeze – curajos, cu matur talent, risipind frumuseți necalculate, dar cu atât mai pline de farmec”. ■ Un grupaj de poezii dedicate lui Lenin reunește texte ale unor poeți din statele blocului socialist sau ale U.R.S.S., traduse de Adrian Hamzea, și poezii semnate de Ermil Rădulescu, Ion Armanu, Nicolae Tăutu.

● [„**Ateneu**”, nr. 4] Întregul număr al revistei stă sub semnul *Centenar „V.I. Lenin”* – articole, comentarii, versuri. Pe prima pagină a mensualului, Ovidiu Genaru îi dedică poezia *Pentru el și o floare avea spirit practic*, al cărui spirit encomiastic poate să șocheze: „Lenin spre deosebire de alți oameni a lucrat și/ duminica toată ziua fiindcă a înțeles unde greșise/ dumnezeu lumea./ Pentru el și o floare avea spirit practic// [...] Lenin n-a strălucit cum se spune, ci numai a dat/ strălucire celor ce l-au atins. Și au fost mulți,/ câtă/ frunză și iarbă,/ Și până la urmă toți fiii pământului îi vor urma/ învățăturile”. ■ Cu aceeași intenție de omagiere, Radu Negru scrie despre *Criterii estetice leniniste*, subliniind „sensul praxiologic al filozofiei marxist-leniniste, inclusiv al esteticii. Meditația sau contemplația poetică nu sunt, în concepția lui Lenin, un scop în sine, ci un preambul al practicii în care omul transformă lumea sa și prin aceasta se autoperfecționează, se realizează”. Într-un limbaj de lemn desăvârșit, semnatarul articolului evidențiază controlul absolut al partidului asu-

pra oricărei forme de creație: „Răspunderea socială a artistului crește direct proporțional cu înălțimea idealului uman pe care se angajează să-l realizeze în plan estetic prin opera sa. Între ideal și valoare au existat, nu o dată, decalaje care duc la anularea intențiilor inițiale, oricât de nobile ar fi ele. «Partidul inovatorilor», cum numea Lenin partidul comunist, a înțeles de aceea și a sprijinit căutarea unor mijloace artistice noi, adecvate conținutului nou al literaturii secolului nostru. Criteriul aprecierii valorice a oricărui experiment autentic, nu al mimetismului, a fost și rămâne semnul social al eficienței. În domeniul practicii artistice, Lenin preconiza aplicarea unor criterii formale diferențiate individual, complexe ca însăși opera analizată. [...] Lenin a propus artei, la începutul secolului XX, să folosească deplin capacitatea sa gnoseologică (și gnoseologia este o știință partinică), informativă și formativă pentru a dezvolta în conștiința socială a vremii idealul profund uman al revoluției socialiste. În acest sens, celebrul articol din 1905, «Organizația de partid și literatura de partid», consideră arta «parte integrantă a cauzei generale proletare»». ■ Pavel Apostol explică, în articolul *Lenin și primatul spiritului creator*, că „semnificația istorică și durabilă a leninismului” constă în „înțelegerea marxismului ca bază teoretică și metodologică a unei «cercetări independente» asupra condițiilor obiective și subiective ale existenței umane, ale acțiunii revoluționare de transformare a sistemului capitalist de către oamenii muncii, organizați și conduși de un partid menit să elaboreze, printr-o cercetare științifică aprofundată, și să realizeze, printr-o conducere științifică a activității sociale, proiectul comunist de dezvoltare a societății și de formare a unui nou tip uman, a unei noi structuri de personalitate – «omul total» al lui Marx”. ■ Gheorghe Drăgan semnează articolul *Bacovia sau refuzul poeziei* în care susține că „structura liric-temperamentală a lui Bacovia se înalță pe un paradox: sinceritatea cu care crede în poezie și, în același timp, refuzul acesteia. De aici tensiunile tragice ale versului său; de aici poate și faptul că Bacovia rămâne pentru istoria literară *poet al primului volum* (Plumb, 1916), prin care, ajungând în zonele cele mai adânci ale unor experiențe sufletești, minimalizează valoarea cărților ulterioare”. Criticul respinge unele din aprecierile făcute în studiul Lidiei Bote, *Simbolismul românesc*, despre un „Bacovia copleșit de manieră” sau cu „invenție imagistică minimă”, afirmând și susținând cu citate din poezia bacoviană că „din nefericire pentru posteritatea critică, ce a fost pusă în oarecare dificultate, Bacovia a reluat în parte tematica din primul volum. Dar aceasta este aparența fenomenului. Fondul liric nu se epuizase, necesitatea de a scrie și refuzul poeziei îl stăpânesc deopotrivă, în continuare, însă eliberarea de obsesiile sale nu se mai realizează la aceleași tensiuni ori, poate, reprezentarea răpește din puterea impresiei”. ■ Zaharia Sângeorzan scrie despre *Experiența poeziei* căci „niciodată nu vom reuși să definim poezia, să-i găsim o formulă care s-o reprezinte total, să-i spunem pe nume fără sentimentul unei aproximații”. Autorul articolului, analizând experiența poeziei consumată de critici literari care sunt și creatori (Matei

Călinescu, I. Negoîtescu), este preocupat de faptul că „experiența poeziei din toate timpurile consumă o realitate a ei din momentul în care conștiința artistului ascultă de una a poeziei”. Subliniind că în structura poetică se produce o interferență a două realități: – fondul liric și stilul lui discursiv, Zaharia Sângerorzan ajunge la propria definiție a poeziei – „Poezia e o derulare a stărilor cu ajutorul limbajului care ia cunoștință cu ele într-un mod exemplar: ascultă de viața lor și se lasă până la un punct conduse de fluxurile lui”. ■ I. Constantinescu prezintă *O Antologie a poeziei romantice germane*, deplângând lipsa „marilor antologii pe literaturi, pentru a nu vorbi despre antologiile unor mari curente sau mișcări literare” din peisajul literar al momentului. De aceea, apariția *Antologiei poeziei romantice germane*, realizată de Hertha Peretz, este considerată un adevărat eveniment editorial. Însoțită de un *Cuvânt înainte* superlativ al lui Al. Philippide și de o *Prefață*, exegeză temeinică a poeziei romantice germane, semnată tot de Hertha Peretz, cartea este apreciată pentru calitatea antologării – „o perspectivă înțelegătoare deschisă asupra întregului fenomen romantic și gust literar”, care sugerează evoluția liricii germane de la romantismul «clasic» al lui Hölderlin la romantismul «nocturn» al lui Novalis și până la evadarea din romantism a lui Mörike și Richard Wagner. Recenzentul se arată surprins de unele obiecții formulate în revista „România literară”, care i se par nejustificate. ■ Se publică scurte recenzii semnate de: C. Grigore la volumul *Cu tine noaptea*, de Agatha Grigorescu-Bacovia, în care recenzentul identifică „o atmosferă de nemișcare hieratică, în care te urmăresc câteva imagini spre care converg sensurile gândirii poetice, iar versurile scurte, curg abia auzit, ca niște șoapte care cuprind destăinuirea artistică a unei scriitoare cu o noblețe spirituală ce nu va fi niciodată subliniată prea mult”. □ Octavian Voicu recenzază volumul de poezii *Trei nori* al lui Gheorghe Grigurcu, volum în care identifică „poezii de suflu scurt, notația concentrată, capabilă să sugereze unui lector atent și interiorizat acele nebănuite trepte pe care spiritul ia seama de sine. Plachetele de versuri ale lui Gh. Grigurcu poartă titluri în aparență nevinovate, dar se pare că ele indică o artă poetică în virtutea căreia «poetul se [...] scoate cu sine însuși/ necunoscându-se» (*Un trandafir învață matematică*)”. □ Despre *Miza pe lună*, de Elena Cătălina Prangati, recenzentul, G. D., notează: „Deci încă o carte între multe altele, exprimând o vârstă lirică ce coincide cu una biologică, când mirarea naivă la descoperirea lumii exterioare poate fi confundată cu poezia. Dezideratul unei adânci interiorizări și meditații rămâne, și lucrul cel mai frumos în apariția acestui volum este că dragostea, elanul ei adolescentin constituie izvorul celor câtorva bune poezii: *Migrații*, *Cântec ales la întâmplare*, *Sunt fata cioplită*, *Iubitul*, excelenta *Dragoste de septembrie*”. □ Ultima dintre recenzii este semnată de Ștefan Olteanu care analizează antologia *Vârsta de aur a anticipației românești*, alcătuită de Ion Hobana: „Oricine își poate da seama – chiar la o lectură grăbită – că cele peste trei sute cincizeci de pagini ale volumului lui Ion Hobana poartă în ele

marca unui travaliu intens, desfășurat – poate – dincolo de limitele unui deceniu. [...] Volumul se dovedește a fi nu numai o antologie, ci o istorie a pătrunderii și dezvoltării science-fiction-ului în România”. La finalul analizei sale, recenzentul apreciază cartea lui Ion Hobana drept „o merituosă încercare de sinteză istorico-literară”. ■ Constantin Călin semnează câteva cronici literare. Prima dintre ele prezintă *Week-end în oraș*, „debutul în domeniul epicii al lui Ovidiu Genaru – poet cu o personalitate conturată, modern prin sensibilitate și modalități, solicitat de teme de actualitate, dar, mai ales, de tema erotică [...] Vocația narațiunii, mai exact a confesiunii, nu-i poate fi pusă la îndoială și nici priceperea de a stimula interesul cititorului de-a lungul unei lucrări ce numără aproape trei sute de pagini. Ovidiu Genaru e un povestitor, iar *Week-end în oraș* o povestire delectabilă. Subtitlul de roman e, ca în atâtea alte situații, convențional, în absența unor caractere și a unor determinări sociale și psihologice riguroase, ca să nu mai vorbim de compoziție – bazată pe o ordine afectivă, spontană”. □ Cronica la monografia *George Bacovia* a lui Mihail Petroveanu evidențiază că aici „sunt alăturate, dar nu până la totală întrepătrundere, două eseuri: unul despre viața poetului, celălalt despre operă. Dacă Mihail Petroveanu ar fi publicat autonom eseul despre operă, succesul întreprinderii sale critice ar fi fost mult mai consistent. Descrierea fenomenologiei operei, a universului poetic bacovian și analiza modalităților de expresie ale poetului sunt cele mai cuprinzătoare din câte avem, relevând o lungă intimitate cu creația scriitorului și o dispoziție de a interpreta nuanțat structurile operei. [...] Multe din afirmațiile lui Mihail Petroveanu reprezintă adevărate câștiguri ale exegezei bacoviene [...] ne declinăm, în același timp, rezerva față de câteva afirmații din textul monografiei. După părerea noastră se poate vorbi de un «realism» al poeziei bacoviene (în care predomină procedeul «notației»), prin raportare la fondul primar al percepției sale, sau – de ce nu? – la evenimentele istorice pe care creatorul le-a trăit, pentru că – într-un fel – poemele bacoviene par niște «fragmente arheologice», evocând ruina unei ființe și a unei epoci istorice”. ■ Cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la nașterea Ion Barbu, N. Gr. Stețcu reconstituie, în articolul *Ion Barbu – Adnotări pe marginea unei scrisori inedite*, (pe care Dan Barbilian o trimite, la 2 octombrie 1942, fostului său învățător), un moment din biografia poetului. ■ La rubrica *Cronica traducerilor*, Laurențiu Ulici comentează în *Jarry – Vulpescu* ediția română *Dom'Ubu* de Alfred Jarry, apreciată a fi „monumentală. Dintr-un întreit punct de vedere”. Mai întâi, calitatea excepțională a traducerii semnate de Romulus Vulpescu: „Cât de dificilă este tălmăcirea lui *Dom'Ubu* își va da seama oricine, gândindu-se fie și numai la apetitul lingvistic extraordinar al autorului. Nevoia de cuvinte îl obligă pe Jarry să recurgă, pe de o parte la bogatul și, în general, puțin exploatat vocabular argotic franțuzesc, pe de alta să inventeze lexic prin metateze, haplologii, compuneri și epenteze ale cuvintelor cunoscute. Cu un simț al limbii care depășește cu mult simpla cunoaștere și asimilare, fiind

îndrăznesc să spun, vecin cu creația lexicală, Romulus Vulpescu refuză ideea comodă a traducerii expresiilor așa-zis intraductibile prin parafrază și caută echivalentul românesc exact și ca sens și ca aspect formal – neezitând pentru aceasta să inventeze la rândul-i cuvinte prin mijloacele amintite mai sus. Parfumul ubuesc al versiunii române este, în această privință, puțin egal celui din textul francez. [...] În al doilea rând, monumentalitatea ediției române din Jarry ține de aspectul grafic, de estetica exterioară a cărții. Înțeleg prin asta tot ce nu este text tradus, adică grafia propriu-zisă, ilustrațiile, formatul paginilor și al literelor, gama coloristică a hârtiei. Autorul formulei grafice este, firește, tot Romulus Vulpescu. În sfârșit, în al treilea rând, ediția română conține, în afara textelor lui Jarry, o substanțială colecție de amintiri și opinii cu și despre Jarry ale unor personalități literare de mărimi diferite de la Rachilde sau Jean Saltas la Thibaudet sau Apollinaire. Fără să epuizeze o posibilă listă de referințe, Romulus Vulpescu a ales cu subtilitate comentariile critice, urmărind, se pare, ca din succesiunea lor să se desprindă un portret psihic al lui Jarry și unul critic al lui Dom'Ubu". Amintind că tot lui Romulus Vulpescu, cultura română îi datorează versiuni exemplare din Villon și Rabelais, Laurențiu Ulici apreciază „actul foarte serios de cultură pe care îl reprezintă fiecare dintre traduceriile lui”. ■ Natalia Cantemir traduce fragmente din *Pușkin al meu* al Marinei Țve-taeva, poetă singulară în poezia rusă a secolului XX. ■ Sokufé Saudi și George Dan traduc din lirica persană, cu prilejul celebrării a 650 de ani de la nașterea celui mai mare poet al Iranului post-islamic, Mohammad Hafez (1320-1389). ■ Sunt publicate versuri, semnate de Ioana Mărgărit (debut), Dragoș Vicol, Valeriu Gorunescu, Șt. A. Banaru, George Damian, Victor Frunză, și proză, de Maria Luiza Cristescu.

● [„Cinema”, nr. 4] Marin Sorescu revine la *Cronica unui posibil cineast* cu un comentariu despre *Ce-i pasă apei de ploaie. Să nu mă duci cu vorba (analiză structuralistă)*: „Criticii sunt singurii oameni cărora cititul cărților le aduce venit. E o meserie ingrătă critica, pe de altă parte. E ca un pustiu pe care ți l-ai făcut singur, urlând în pustiu. Cine se mai încumetă azi la o muncă de apostolat? [...] Titlul nostru trebuie înțeles în două feluri (pentru a face puțin structuralism). 1) Ce-i pasă apei de fenomenul ploii (prin comparație cu fenomenul tunetului, al fulgerului, etc.) și 2) Ce-i pasă apei de ploaie de problemele majore. [...] Concluzie: ciugulind de ici de colo, din celelalte arte, filmul a luat din muzică mai ales melodia, cântoneta, structura falsă a operei, ideea că binele învinge întotdeauna răul și că doi care se sărută trebuie să sufere că nu se pot căsători *pe loc*. Caracterul focos, spaniol, amorul nebun și vrăjitor. Comedia muzicală e ca tăiatul frunzei la câini. Tai, tai și câinii nu se mai satură”. ■ În *Cronica cineideilor* Ov. S. Crohmălniceanu semnează *De ce nu mai rămădem la cinematograful?*: „Spiritul ludic dezlănțuit își trădează astăzi nemărturisite furii răzbunătoare. În falsele filme burlești ale epocii noastre, gluma devine pe nesimțite serioasă. Comicul e căutat într-o acțiune distructivă pe scară

mondială, exact împotriva factorilor care ne împiedică să mai râdem ca pe timpuri la cinematograful”. ■ În *Film și literatură* Gelu Ionescu semnează *Un cinefil la Academia Franceză (IV)*: „Tocmai mă gândeam să vorbesc câte ceva despre un autor inecranizabil. Tocmai mă gândeam să scriu, bunăoară, despre Eugen Ionescu. Când... Las deoparte condeiul să-mi închipui ce va rosti autorul *Lecției*, îmbrăcat în fracul verde al nemuritorilor, candidat la o statuă de ceară de la muzeul Grévin, despre cel pe al cărui fotoliu se va așeza, despre scriitorul Jean Paulhan. Și firește, despre sine... La Academia franceză, lângă René Clair, Ionescu este probabil unul din puținii cinefili (căci ce e, în fond, René Clair decât un cinefil?). Știm despre E. I. că merge des la cinema și că aici, în sală, prea tristul părinte al lui Béranger se amuză. Lui Eugen Ionescu îi place cinematograful. Poate pentru că îi place jocul, poate pentru că se plictisește, poate pentru că uită. Căci teatrul său este, hotărât, una din puținele opere ale zilelor noastre care ignoră absolut orice înrâurire a filmului. Nu cred să se fi făcut vreun film după vreo piesă a sa. [...] Teatrul lui Eugen Ionescu ignoră filmul. Nu însă și autorul lui; autorul, acel ins în halat și papuci, gata să meargă în sala întunecată, unde pe o scenă, alta decât a sa, se joacă o artă de la celălalt capăt al artei... Să mai lăsăm o dată condeiul pe masă, să punem capul între mâini și să ne gândim la versurile de zi și noapte ale acestui autor născut de vis. Și să ne imaginăm, de data aceasta, splendidele filme care s-ar putea face din povestirile scurte ale visurilor autorului *Jurnalul în fărâme*... De aici, și numai de aici, ar putea veni filmul ionescian. Dar aceste filme zac în criptele viitorului...”. ■ În *Bibliorama* apare *Poetul, criticul, prozatorul Adrian Păunescu despre poetul, criticul, prozatorul Marin Sorescu*. Textul semnat de Adrian Păunescu se referă la volumul lui Marin Sorescu, *Teoria sferelor de influență*: „O cultură care n-are Sorescul său și-l cumpără grabnic. Norocul nostru este că Marin Sorescu a fost obținut pe cale naturală, acum 30 și ceva de ani, într-un sat din Oltenia. Așadar, importante sume de valută ce ne-ar fi fost necesare pentru procurarea lui pot merge liniștite în alte direcții. Se dovedește că un scriitor serios poate salva devize, în această lume culturală în care – har echilibrului! – uneori devizele serioase salvează un scriitor. Și la urma urmei, prin ce-i important Marin Sorescu? Poet, dramaturg, eseist, Sorescu are capacitatea rară de a deveni repede amicul temelor fundamentale, familiari-zându-se și familiarizându-ne și pe noi cu ele. Modul cel mai elementar de a-l minimaliza pe Marin Sorescu a fost și este calificarea lui drept un scriitor umorist. E de precizat de la început însă că la Sorescu umorul este o cale spre adevăr și nu o țintă. A trebuit ca poetul să scrie *Iona*, pentru ca, punând mâinile la gură, să sâsâim de surpriză. Marin Sorescu ne dovedea că are vocația tragicului așa cum, odată cu apariția cărții sale de eseuri *Teoria sferelor de influență*, am început să exclamăm din doi în doi că Marin Sorescu are o tulburătoare vocație teoretică. Acum tocmai despre asta este vorba. În deplinătatea facultăților noastre de vanitate, liberi de orice constrângeri prietenești, scriem aici

negru pe alb, că literatura română are norocul de a-l fi produs pe Marin Sorescu. Extrem de dotat, el reușește să stârnească, la fiecare apariție a sa, intrigă și iubire. [...] E dificil desigur de analizat textul lui Marin Sorescu. Lucrul cel mai simplu pe care-l putem face este să luăm cunoștință, odată cu acest text, de existența unui scriitor de excepțional interes. Putem să nu fim de acord cu Sorescu că «toate celelalte arte au murit demult și filmul e cenușa lor ajunsă la conștiința de sine». Putem să ne sustragem felului în care omul birocratizat al secolului nostru ajunge să vorbească despre taine. «Misterul este dezorganizat. Se află în natură sub formă liberă. Ori sub formă de lucruri». Întrebarea fundamentală pe care trebuie să ne-o punem, după parcurgerea acestei cărți, nu poate fi decât o întrebare pe care însuși Sorescu și-o pune: «Ce exemplu îi dăm noi lui Charlot?» Iar răspunsul nu poate porni decât de la adevărul pe care, aplecându-se la urechea noastră, Sorescu ține să ni-l șoptească: «Omul este poate singurul animal făcător de filme». Lumea toată, lumea de azi, este îmbolnăvită de descoperirea filmului. S-a ajuns până acolo încât – tot Sorescu a formulat primejdia! – «furnicile sunt seriale». Într-o asemenea măsură cartea lui Sorescu se apropie de film, încât după lectură îți vine, ca după un spectacol, s-o mototoleşti ca pe un bilet de intrare și s-o arunci. Eu însumi am aruncat-o. Pe treapta de sus a bibliotecii, unde sunt cărțile la care din când în când e bine să revii”.

● [„Echinox”, nr. 4] Gheorghe Cordoș și Călina Mare semnează, pe prima pagină, două articole de tendință despre „forța creatoare a ideilor leniniste” și „Lenin și tineretul”. ■ Nicolae Prelipceanu comentează liric și evocator explozia bombei nucleare în *Dezastrul păsării Phoenix*. ■ Petru Poantă se ocupă, în cronica literară, de volumul *A treia taină* al Anei Blandiana. □ Pagina de poezie este „locuită” de Nicolae Diaconu cu *Noaptea lui Orfeu*. ■ Ion Vartic, după o veche obișnuință de cercetător sobru, încearcă să schimbe clișee de percepție a fenomenului literar în legătură cu Teatrul lui Ștefan Petică, din care decupăm incipitul: „Nici o sinteză ca *Teatrul românesc în versuri* al lui Al. Ciorănescu nu a reușit să impună pe Ștefan Petică dramaturgul, deși afirmațiile critice sunt categorice în a consemna valoarea tragediei *Solii păcii*”. ■ Despre „fluctuațiile tragicului” și semnificațiile celor trei strigări, se preocupă Olimpia Radu într-o exegeză la romanul *Îngerul a strigat*. ■ Ion Pop realizează o convorbire cu Adrian Marino pe parcursul căreia apare la un moment dat ideea de „critică de direcție” în sens maiorescian din pricina abundenței de cărți din acei ani: „– Nu e mai util un cronicar prob, decât zece polemisti ad-hoc, oboșiți doar la gândul că apar prea multe cărți? – [...] dacă mereu apar astfel de «nostalgii» – a criticii de «autoritate», de «direcție» – nu este semn că ea rămâne tot mai irealizabilă? Motivul esențial pare acesta: [...]. Critica trece în literatură, literatura se preface în critică. Spiritul modern transformă literatura într-o meditație a propriei sale condiții estetice, în timp ce critic devine tot mai mult un fel de «literatură», de eseistică literară a literaturii. În aceste condiții

[...] ce eficiență reală mai are cronică literară? Cel mult în sferele literare, și nu în toate. Publicul nu se orientează după cronicile literare. Dovadă că foarte multe opere ignorate sau respinse de cronicari au succes de public și invers”.

■ Marian Papahagi împărtășește opiniile sale în legătură cu universul românesc al lui Italo Svevo (*Note la romanul lui Italo Svevo*). ■ La colțul de literatură universală, Petre Ciorobea tălmăcește din poeți spanioli: Lazaro Santana, Angel Patiente, José Batale. ■ Ion Cristoiu dezvăluie exemplaritatea vieții lui Lenin în articolul *Lenin sau neliniștea dialecticii* din care cităm: „[...] pentru mine Lenin înseamnă atitudine dialectică față de avangarda artistică rusească [...]. Și iarăși ne întoarcem la anul în care tânărul de 17 ani se angajează în lupta revoluționară. Pentru mine, acest lucru este de o importanță covârșitoare”. ■ Dinu Flămând continuă introspecțiile meditative la rubrica *Însemnările lui Lafcadio*, pe tema *Lansonism* al căror început sună după cum urmează: „Pe bună dreptate râdea Călinescu de anumite practici ale criticii universitare lansoniene între care amintea și ideea cercetării exhaustive care e menită să epuizeze definitiv un subiect. Pentru un asemenea cercetător literar problema principală ar fi aceea de a-și dirija studiul spre sectoare care n-au beneficiat încă de o aplicație temeinică”. ■ La *Cutia cu rezonanță*, Nicolae Diaconu dă răspunsuri tinerilor aspiranți la gloria Parnasului. ■ Pe ultima pagină, Petru Forna traduce din operă poetică a lui Friedrich Hölderlin.

● [„Familia”, nr. 4] Pe prima pagină apare articolul omagial *Lenin* în care redacția consemnează calitățile de lider, vizionarismul, citându-se pasaje din lucrările sale pentru argumentarea ideii că „viața și opera lui Lenin ne sunt călăuză vie, exemplu demn și înflăcărat de fermă creativitate pentru cauza comună a clasei muncitoare reprezentată de ideologia marxist-leninistă”. ■ Ioan Golban publică articolul *9 Mai – Ziua victoriei* cu prilejul sărbătoririi a „93 de ani de la proclamarea Independenței de stat a României și un sfert de veac de la victoria asupra fascismului german în cel de-al doilea război mondial”. Sunt scoase în evidență aportul Partidului Comunist în continuarea luptei de eliberare socială și națională, implicarea clasei muncitoare în apărarea independenței în perioada „creșterii primejdiei hitleriste”, colaborarea cu armata sovietică pentru obținerea victoriei împotriva fascismului. ■ Și în acest număr Gh. Griurcu semnează cronici literare. □ Prima este dedicată volumului *F* de D.R. Popescu, „scriitor remarcabil în sensul pitorescului”, iar punctele de vedere „adoptate în legătură cu acest roman nu permit decât cu mare dificultate obținerea unui numitor comun. [...] Un aer de baroc literar circulă prin toate paginile *F*-ului. De la onirism până la imaginea mișcărilor contemporane ale societății, de la sondajul psihologic neologistic până la evocarea unor datini, de la jovialitatea suburbană până la înfiorarea în fața eresurilor se întinde domeniul acestui prozator, plin de vitalitate, viguros asemenea unei vegetații dârze, încălcite, înălțate din impulsurile unui sol mănăs. Elementele de cultură nu fac decât să incite creșterea acestor fastuoase bălării, să le agite, fără a le

schimba. Exista un subtext primitiv, generos, în care tiparele preexistă. Harnica lor multiplicare, în forme și îmbinări ingenioase, constituie pentru autor o obligație«naturală», ca programul anotimpurilor”. Grigurcu distinge în romanul lui D.R. Popescu trei straturi principale: „primul, cel senzațional, de suprafață”, al doilea strat „e narativ-pitoresc”. „Oralitatea revărsată, pestriță, informă, insinuantă, neostenită, purtătoare a nenumărate amănunte indiscrete și a unei dispoziții truculente e o trăsătură constantă a scriiturii lui D.R. Popescu”. Iar ultimul strat, „cel mai adânc”, aparține „dezbaterilor morale, al conștiinței, al delimitării binelui de rău”. „Dacă ar trebui să ne restrângem impresiile atât de diverse pe care ni le produce literatura lui D.R. Popescu la una singură, aceasta ar fi, credem, un grotesc rafinat, regizat cu ajutorul unor forme numeroase și eclectice, tangent și la un mister al existenței obștești, o întrepătrundere necuvenită de melodii”. □ Într-o a doua cronică, Gh. Grigurcu are în vedere *Ingeniosul bine temperat – dicționar „onomastic”* al lui Mircea Horia Simionescu, care surprinde „clasicizarea absurdului”, și care, „după primele manifestări anarhice, după șocurile pe care le-a administrat publicului după cum și le-a administrat sieși, aspira la condiția academică. [...] Sunt mimate procedeele lexicografice, sunt invocate false distingo-uri de specialitate, se produc, în felul năzdrăvan al lui Borges, citate din autori inexistenți. Fișele sunt astfel ordonate, încât nu se poate pune la îndoială aplicația scientistă, poziția studioasă. Hasdeu ar fi apreciat fără îndoială o asemenea farsă, care ar răsturna utopia gravă a grandiosului său *Etymologicum* într-o utopie bufă. [...] Care e premiza teoretică a caricaturii onomastice, procedeu care poate părea nepermis de arbitrar? Fără îndoială că e vorba de o loterie a sensurilor în care... toate lozurile sunt câștigătoare. Dar înainte de a atribui unui nume echivalentul său în trup și suflet, autorul are o clipă sentimentul vieții reale, în care raporturile dintre onomastică și oameni nu sunt reglementate în genere de nici o normă. [...] Evident, dispoziția ludică e resortul permanent. Autorul pare a se zbengui în voie printre vocabule, sunete și sensuri. Demiurg al unui tărâm cu vegetația luxuriantă a mii de nume, simte însă nostalgia unui teren ferm, unde dincolo de cuvinte să poată fi percepute lucrurile. «Clasicizarea» de care aminteam și care e tendința subterană a cărții se poate pune în legătură cu faptul că jocului i se atribuie o finalitate (chiar dacă această finalitate e indisolubil legată de natura sa)”. □ Cartea lui Al. Piru, *Cearța*, demonstrează, în opinia lui Gh. Grigurcu, că „literatura criticilor” „poate fi interesantă nu numai ca document, ci și în sine”. „A încerca să subordonăm această experiență romanească activității de critic a lui Al. Piru ar fi tot atât de bizar ca a încerca (așa cum au făcut unii) să minimalizăm lucrările sale critice prin obiecții făcute producției beletristice. Se poate vorbi doar de un aer de unitate, ca emanație a aceleiași personalități. «Spiritul critic» atât de tranșant al autorului se diferențiază în funcție de exercitarea sa. Profesional, se constituie într-o severă instanță de control a literaturii, dar cadrul său interior, existențial e fără îndoială mai amplu. Scriitorul ni se

dezvăluie drept un neliniștit, un frământat, de unde nevoia sa de exprimare complementară, în roman. Sub lentilele observației demistificatoare viața se înscrie nemijlocit. Moralist pe seama autorilor comentați, Al. Piru devine acum moralist printr-o ficțiune proprie. [...] Indiferent de posibilele implicații autobiografice, *Cearta* înfățișează diagrama febrilă a unui «caz» moral care nu poate fi raportată decât la o existență personală. [...] Scriitorul își propune să cerceteze elementele palpabile, probele geloziei sale, însă nu în vederea unei finalizări practice. Țelul e circumscrierea unei tensiuni, conjurarea ei prin formule intelectuale. E superstiția trecerii în ecuație analitică a unei forțe raționale, care domină conștiința”. ■ Sunt publicate versuri de Al. Andrițoiu (*Fruntea, Poem, Străbuni, Porți*) și Radu Cârneli (*Moment adânc, Durere de secol, Trece un vânt, Drum spre tine, Cântec mic, La marginea somnului*). ■ Henri Wald scrie despre *Ambivalența metaforei* referindu-se la capacitatea acestei figuri de stil de a „transporta” „un anumit sens fie de la un lucru, fie de la individual la general, fie de la general la individual. În limba română, cuvântul «muncă» a însemnat la început, în epoca șerbiei, *trudă chinuitoare*; mai târziu, în alte condiții sociale, a căpătat înțelesul de *activitate productivă*, în general”. Autorul se referă la metaforele constituante și la cele stilistice exemplificând cu citate din L. Blaga. „Filozof și poet, a vorbit despre ambele funcții ale metaforei: pe prima a numit-o revelatorie, iar pe cea de a doua, plasticizantă”. [...] În ambele cazuri, metafora împletește sensibilitatea cu intelectul, dar în proporții diferite. În limbajul științific precumpănește intelectul, iar în cel artistic, atârână mai greu sensibilitatea. Limbile actuale sunt uriașe depozite de metafore uzate și transformate în concepte, pe care numai sensibilitățile originale mai pot să le reanimeze. Conceptul este matricid. În cele din urmă își ucide metafora care i-a dat naștere. Reînsuflărea unei metafore [...] nu înseamnă însă renunțarea la abstracții, ci, dimpotrivă, înălțarea lor. Prin metafore se formează noțiunile, iar prin mituri se constituie categoriile filozofice. [...] Înălțarea gândirii nu este însă posibilă decât prin unitatea contradictorie dintre metaforizare și demetaforizare, dintre dialog și monolog. [...] Tendința actuală de a demetaforiza limbajul nu poate duce însă la izgonirea oricărei metafore din cultura contemporană, ci doar la eliberarea noilor concepte din captivitatea vechilor metafore în care s-au format. O demetaforizare totală ar duce limbajul la... tăcere”. ■ În *Modernitatea unei analize*, Zaharia Sângeorzan pune în valoare capacitatea lui C. Dobrogeanu-Gherea de a promova „caracterul social”, „specificul național”, „valoarea dramaturgiei” lui I.L. Caragiale. „Actualitatea, modernitatea analizei lui Gherea constă și în recunoașterea valorii textului dramatic ca literatură. Criticul are indiscutabil, ca și clasicii antichității, conștiința *literaturii dramatice* ca text independent, ca *literatură* propriu-zisă și chiar face o demarcație precisă între cele două realități”. Totuși se constată că „înțelegerea și entuziasmul social” nu-l împiedică pe critic să dea dovadă și de „lipsă de obiectivitate, atunci când îi caută «neajunsurile», care ar consta în

«sensul satirei sociale», idee cu totul de neacceptat și nicidecum justificată. [...] Percepția realității sociale e uneori defectuoasă și Gherea nu e de recunoscut în asemenea atitudini, confuzii, ci în analizele la *Făclia de paște*, și *Năpasta*, creații care îl derutează într-un anumit sens. Narațiunea critică primește de la început un aspect comparativ, de relație, totul restituit unui sentiment de apropiere, de identificare a valorilor, de suprapunere, acolo unde există, a sensurilor cu caracter social și estetic. Entuziasmul sincer al lui Gherea pentru opera lui Dostoievski există circulă din rațiuni de revalorificare, de continuitate, a unei tradiții, a unui fir valoric rezistent, fecund, valabil. Perspectiva istorică intră de pe acum în raza de promovare, de fixare a judecăților de valoare comparatiste și îi prilejuiește, criticului o delimitare a «noutății» sau «vechimei» operei. Nuvelei lui Caragiale i se va aplica un asemenea regim comparatist, cu repere precise, nicidecum în defavoarea dramaturgului român. La clasicul rus e «groaza de moarte», «în nuvela lui Caragiale nu e simțământul groazei și al remușcării unui om care a ucis, ci groaza unui om de a nu fi ucis, frica de moarte»". ■ Eseul lui Marin Bucur are ca temă *Patriotismul lui Maiorescu* surprinzându-se contextul social-politic în care apare criticul, „după un consum abuziv al termenului de patrie și de popor”, „după victoriile cruciale din secolul trecut”, și rezerva față de atitudinile patriotice ostentative. „Orgoliul său patriotic nu a devenit o festivitate de fiecare zi. Maiorescu pronunță acest cuvânt când trebuie ascultat, nu numai auzit. El rostește un crez, nu-l repetă. Gestul său apare atunci când examenul de dicțiune politică a fost depășit. Maiorescu nu-i învață pe contemporanii săi ce este patriotismul. [...] Patriotismul lui Maiorescu este oficializat ca un moment de răspundere maximă. Ideea de țară este o idee polară. Ea trebuie să absoarbă patimile și urile. Există un imperativ care ne unește pe deasupra traiului zilnic, o voce care ne cheamă din vechime milenară și care ne asigură durata: dragostea de țară. [...] Criticul nu va clama iubirea de patrie, dar o va mărturisi cu aleasa noblețe a atitudinii. Suprimarea cuvântului România din primul articol al unei Constituții care se tot revizua, nu smulse lui Maiorescu o lungă perorație despre crima acestei omisiuni. El se mulțumi să facă o demonstrație de necesitate. A cere trecerea cuvântului România în Constituție, n-avea nici o complicație exterioară bunei noastre credințe. Nu provenea din impulsuri naționaliste. A pronunța cuvântul *România* însemna a ne gândi la un spațiu de spiritualitate și de existență istorică căruia îi aparținem, a vorbi de matca noastră consangvină. [...] Titu Maiorescu nu este un retor al patriotismului, ci un om al răspunderii în fața acestui imperativ de conștiință. Maiorescu nu se îmbrățișează cu sătenii, nu se propune deputat al lor”, dar el cere categoric „lățirea culturei în clasele de jos ale popoului” și „lucrarea de cultură încordată pe toate terenurile vieții naționale”, promovând „o lege a învățământului primar”. ■ Un alt eseu publică și Marcel Petrișor despre *Camil Petrescu fenomenologul*, care pornește de la ideea că dacă scriitorului i s-ar sublinia această latură, și nu doar cea psihologică despre

care vorbesc G. Călinescu și E. Lovinescu, perspectiva critică „s-ar îmbogăți nu numai cu o dimensiune nouă ci și cu un mod total diferit de a vedea lucrurile. Un fapt pe care ținem să-l semnalăm de la început este confuzia pe care mulți au făcut-o (de ea nefiind scutiți nici chiar mari autorități critice cum ar fi E. Lovinescu) vorbind despre așa-zisul psihologism al lui C. Petrescu. Este adevărat că fenomenologia nu exclude psihologia, cu condiția ca în cadrul psihologiei să nu se uite că conștiința nu este de aceeași natură cu lumea în care este plasată. Această distincție este subliniată de Husserl cu o grijă care-i face pe toți cei ce studiază fenomenologia să memoreze acest lucru ca pe o premiză axiologică și deci nu mai puțin și pe Camil Petrescu, pentru care fenomenologia constituie o preocupare de căpetenie. Odată stabilită distincția fundamental ontologică între conștiință și lume, odată precizată funcția ei principală, intenționalitatea ca creatoare de lumi atât pe plan imaginar, cât și real – în ultimă instanță imaginarul având o realitate tot atât de puternică ca și concretul – și o dată postulată fiind finalitatea cunoașterii ca act pornit de conștiință din sine spre sine, adică spre autocunoaștere în procesul funcțional de creație imaginară, cercetarea literaturii sale se va putea face într-o cu totul altă lumină decât s-a făcut până acum. Despre cele două romane de analiză ale sale *Ultima noapte de dragoste. Întâia noapte de război* și *Patul lui Procust*, nu se va mai putea spune cum spunea de exemplu E. Lovinescu despre primul că compoziția lui e defectuoasă, întrucât constă în juxtapunerea a două romane diferite[...] și despre *Patul lui Procust* că este un roman «centrat pe intersecția iubirii inegale a doi oameni de temperament diferit». [...] Se va putea afirma că compoziția primului este intenționat axată pe un paralelism, întrucât și gelozia și războiul sunt două realități intenționale, deci egale ca sursă, ca proveniență, însă diferite ca orientare, deci nu legate între ele prin unitatea biologică a autorului, ci prin unitatea sa de conștiință, ceea ce e cu totul altceva. [...] Dacă teatrul și romanul mai poartă în sine marca epicului și a dialogului nesemnificativ, poeziile lui Camil Petrescu oferă materialul cel mai propice pentru ilustrarea unui descriptivism apocaliptic. Din punct de vedere fenomenologic, faptul este important întrucât descrierea exactă a realității, fie aceasta așa-zis imaginară sau concretă, alcătuiește o primă treaptă în procesul de cunoaștere a procesualității lumii. Oamenii par turme de bestii, privesc sunt crispante, halucinatorii (exacte însă ca descriere), atacurile devin condamnări la moarte și intenția unei reflexii transcendente devine tot mai evidentă. [...] Deci omul de litere Camil Petrescu nu urmărește desfășurări epice, ci realizarea unor descrieri de sine, pentru a deschide noi orizonturi în literatură”. ■ *Literaturile naționale și literatura universală* constituie, în acest număr, elementul de interes pentru Ov. Cotruș care recomandă: „Reîntoarcerea periodică a culturilor majore înspre culturile minore, ca înspre niște surse originare din care pot sorbi noi puteri de viață, confirmă teza blagiană despre dezavantajele culturilor majore expuse prin însăși dinamica lor, catastrofelor și pieirii. În orice caz, în cuprin-

sul culturilor minore nu se semnaleză epoci de criză ca în cuprinsul culturilor majore și este profund simptomatic faptul că restabilirea legăturii cu culturile anonime, de tip anistoric, se înfățișează ca un remediu eficace împotriva devitalizării prin exces de luciditate. Un asemenea moment catastrofic l-a trăit conștiința europeană pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea și cel care a tras semnalul de alarmă, propunând reîntoarcerea la naivitatea literaturii populare a fost Herder”. ■ Afirmând, de la începutul dialogului că expresia „generație literară” îl intrigă, Gheorghe Grigurcu îl provoacă pe Alexandru Lungu să formuleze, la rândul-i, o opinie: „Nu cred că simpla existență paralelă în timp conferă seriei respective de artiști (critici, n.n.) calitățile unei generații”. În cazul poezilor, însă există „o țesătură de suflet și de respect de la om la om”. „A fi sau a nu fi o generație – în sensul de dincolo de cronologie – nu ține de valoarea operei, ci de o conjunctură istorică”. Grigurcu remarcă apariția unor scriitori tineri care se imită între ei, dezaproband „urcarea lor peste noapte pe soclurile cele mai înalte”, înainte ca să se poată face cu adevărat o evaluare critică. „Scriitorii afirmați în jurul anului 1960 (să-i zicem, protocolar, generația '60!) au în genere o conștiință de generație, care capătă însă la vreo câțiva dintre ei, mai zgomotoși, o hipertrofie amuzantă ce se vrea agresivă. Ei nu-și dau seama că – până una-alta – aparține unei generații nu e un merit mai mare decât, școlar fiind, a avea colegi, și, locuind într-o casă, a avea vecini! Sub formulele retorice lansate pe această temă se poate ghici un complex de inferioritate bine disimulat care, la adăpostul câtorva nume în vogă (de valoare foarte diferită) încearcă să cultive o oportună (și oportunistă) autoritate «de bloc»”. Grigurcu mai reclamă exagerarea în privința evaluării artistice, „supraproducția”. Apreciind faptul că se publică mai multă poezie „decât acum 30 de ani”, Al. Lungu spune: „Că preferințele mele nu coincid, în ce privește valoarea individuală a poezilor mai tineri, cu etichetele efemere și blazoanele uneori contrafăcute de o prea bună organizare a intereselor reciproce, nu are o prea mare importanță. Văd câteva prietenii izolate, ghicesc câte un grup mai mult sau mai puțin stabil, ba citesc chiar dorinți declarative ale unor tineri care au început să aibă amintiri. În rest însă e foarte greu să nu observi că, dincolo de ceea ce este comun, pentru toți scriitorii romani de azi, indiferent de vârstă, rămâne o solidaritate de aproximații, limitată la interese imediate, orgolii domestice și idiosincrazii topite în reverențe amabile. Din toate aceste efemere citadele, specializate în rigoarea serviciilor reciproce, nu se poate naște, prin comasare, decât un compartiment cronologic și nicidecum o generație”. Gh. Grigurcu mai ia în discuție și raportul dintre literatură și știință. „Neavând ca dv. avantajul de-a privi de pe ambele poziții, îmi voi îngădui câteva observații de literat. Cred că relația în discuție poate da naștere unui simbolism care privește mai cu seamă acuitatea de reprezentare a fenomenelor, «sentimentul» lor mai mult decât raportările concretizabile. În măsura în care arta se integrează lumii (unei anume lumi) ea «traduce» impresia acesteia, chiar dacă într-un chip difuz ne-

putând face abstracție de gândirea științifică și de peisajul tehnic. Cineva observa în acest sens (și aproape cu umor!) o legătură între clasicism și viziunea pietonului, între romantism și trăsură, impresionism și calea ferată, cubism și automobil, abstracționism și avion”. Al. Lungu: „Existența unui hotar total sau a unei opoziții categorice și ireductibile între literatură și știință a fost un clișeu fabricat, cu osârdie uimitoare, de către mediocritățile din ambele părți. Literații de duzină au multiplicat imaginea omului de știință rigid, sec, de o cerebralitate aberantă prin răceală și prin atrofie afectivă, cu necesitate antipatic sau, dacă nu, simpatic doar ca obiect de ridiculizare. Belferii și arhivarii științifici ne-au oferit în schimb, un poet numaidecât abulic, suspect din punct de vedere al igienei (corporale sau psihice), dacă nu un anormal, oricum un prototip orgolios al neisprăvitului. Ceea ce spun, desigur cu anumite îngroșări, a fost mai evident pe vremea bunicilor noștri, dar nu lipsește (existând în proporții mai mici și în forme estompate) nici în vremea noastră. Consolarea, dacă e nevoie de o consolare, stă în faptul că nici un scriitor remarcabil sau savant adevărat n-au negat, n-au ignorat și n-au minimalizat semnificațiile profunde ale confluențelor organice dintre literatură și știință. [...] Fiecare epocă poate aduce noi legături între literatură și ceea ce dumneata denuște fenomen tehnico-științific. Cât despre epoca noastră, în afara ecourilor generale pe care explozia tehnico-științifică le aruncă în sângele literaturii, cred că două modalități cu totul noi de confluență au șanse să se întruchipeze. Prima este folosirea mașinilor cibernetice în creația literară. [...] O altă consecință posibilă a noilor osmoze dintre știință și literatură, la care s-ar putea să asistăm: consolidarea unei poezii concrete viabile. Știm (mai mult sau mai puțin aproximativ) că încercările ce se fac în această direcție sunt contaminate de exagerări, de impostură, de acolade aberante, de lepădare a teritoriilor poeziei”. Invitat să explice cum își apreciază „comparativ activitatea științifică și artistică”, fiind medic, poet și artist plastic, Al. Lungu mărturisește: „cred că singurele confluențe valoroase și semnificative între diversele planuri ale activității creatoare sunt cele implicite și nu cele explicite”.

● **[„Iașul literar”, nr. 4]** Este ultimul număr denumit „Iașul literar” (luna următoare își va schimba denumirea în „Convorbiri literare”). Semnează poezii Ion Chiriac, Dan Rotaru, Al. Jebeleanu, Aurel Butnaru etc. ■ **Emisfere:** Jean Rousselot, *Impostura și demnitatea poeziei*, în traducerea lui Al. Călinescu. ■ **Cronică literară:** Liviu Leonte scrie despre *Dicționar onomastic*, primul volum din *Ingeniosul bine temperat*. Apreciază inovația și faptul că provoacă la o lectură derutantă, dar a unui text bine construit, cu multe ironii fine și care dovedește multă erudiție și o viziune asupra literaturii ca joc și gratuitate: „Permanentă frondă împotriva obișnuințelor dobândire prin cultură și tradiție în genere nu se poate susține la înălțime decât pe baza unei solide culturi”. ■ **Literatura și școala: Literatura pentru copii și tineret pe făgașul maturizării**, de Valeriu Neșțian, este un articol care susține că literatura trebuie să fie

una de educație, cu modele, nu cu anti-modele și fără o perspectivă degradantă. ■ *Comentarii:* □ N. Florescu, *Mircea Eliade și literatura populară*, articol în care autorul susține că pentru Eliade, literatura populară încărcată de credințe și mituri este un punct de plecare pentru literatura cultă: „Pentru Mircea Eliade, o permanentă «forță spirituală centripetă» există în orice produs românesc, intrat în conștiința istorică, forță care «menține unitatea neamului, unitatea limbii» și dă certitudinea perenității noastre în timp”. □ I.D. Lăudat, *La centenarul unor poezii de Eminescu*. După un scurt istoric al debutului lui Eminescu, autorul articolului analizează receptarea critică la debut a poeziilor *Venere și Madonă* și *Epigonii* și ajunge la concluzia deja știută, că și la 100 de ani după apariția celor două poezii, Mihai Eminescu a rămas un geniu care a inovat poezia și i-a inspirat pe următorii poeți. □ Constantin Turcu scrie despre cartea lui Aug. Z.N. Pop, *Noi contribuții la biografia lui M. Eminescu*, în care sunt adunate cu multă tenacitate peste 170 de noi documente inedite din biografia poetului, comentate și cu fotocopii anexate la final. □ Titus Șcheianu scrie despre Giovanni Papini un articol cu titlu omonim. □ Dan Mutașcu explorează *Adevăr și frumos în poezia lui Emil Botta*. Poet format „în telescopul culturii romantice (germane și franceze)”, Emil Botta „produce în multe versuri o iluminare magică stranie, în care spontaneitatea rimării sentimentale se întâmplă la soroc și lămurit, numai după o prealabilă motivare filosofică”. □ Voicu Bugariu scrie despre *Sublima monotonie* a poezilor, în care analizează lirica lui Anghel Dumbrăveanu. ■ *Recenzii:* □ Constantin Coroiu aduce o semnalare bibliografică a volumului de poezii scrise de Gheorghe Tomozei, *Suav anapoda*, care se distinge prin originalitate, afectivitate și formă modernă de transpunere a acestora în limbaj poetic. □ *Teoria sferelor de influență*, de Marin Sorescu este recenzată de Daniel Dimitriu. Este un altfel de critică, una „subversivă”, în care autorul e „tranșant, sintetic, revelator”, sătul de critica plină de abordări „savante”, protestând „împotriva criticului cu morgă, a judecăților croite după tipare «de-a gata»”. □ Viorica Toporaș-Zbranca scrie despre *Fragmentarium*, de Ion Lăncrănjan, un volum de schițe cu puternic conținut social, în care arată „o lume tulbure, o lume în plin proces de formare a conștiinței socialiste”. □ Volumul de poezii *Transfigurări*, de Doina Sălăjan este subiectul recenziei scrise de Ion Popescu: poemele au „o tematică gravă, legată de condiția umană și de raporturile etice dintre indivizi”. □ Un alt volum de versuri, *Îngerii lui Rafael*, de Marta Bărbulescu îi atrage atenția lui C. Ciolca. Îi reproșează totuși că nu are un limbaj al concretului, de unde „vin, probabil, ezitățile frecvente în transcriere, a căror expresie nu este nici pe departe plastică”. □ Camil Baltazar face o însemnare bio-bibliografică a poetului și eseistului de origine aromână Teohar Mihadaș. □ Despre romanul lui Constantin Apostol, *Amarul sânge al strugurilor*, scrie D. Florea-Rariște: „o frescă viu colorată, dar și o izbutită tragi-comedie de moravuri ale unei «societăți» locale în interiorul căreia bănuim o luptă surdă de clase”. □ Tot el recenzează cartea lui Ion Pas-

cadi, *Esteticieni români*, unde focalizarea este pe scriitorii care pus probleme de estetică atât în scrierile teoretice, cât și în literatura pe care au scris-o, acolo unde este cazul, fiind vorba de E. Lovinescu, L. Blaga, G. Călinescu și Mihai Ralea. □ Studiul lui Roland Barthes, *Despre Racine*, este recenzat de Petruța Spânu: cartea a provocat multe polemici între critica tradițională și „noua critică”, fiind un studiu cu „nenumărate moduri de a aborda o operă literară, în funcție de raportul observatorului cu obiectul observației sale”. Barthes „dovește că «puritatea», «claritatea» lui Racine sunt înșelătoare, că ele trimit la multiple sensuri ambigue și greu de fixat”.

● [„Lupta de clasă”, nr. 4] Numărul este dedicat evenimentului: *Centenarul nașterii lui V.I. Lenin*, semnând texte omagiale: Paul Radovan, Nestor Ignat, Anita Naschitz, Constantin Vlad, Pavel Apostol, Ion Ianoși, Constantin Mocanu. □ Redacția revistei semnalează: *Esența creatoare a leninismului*: „Vladimir Ilici Lenin a intrat în conștiința umanității ca o personalitate grandioasă, oferind istoriei, alături de Marx și Engels, un strălucit exemplu de slujire devotată a clasei muncitoare, a oamenilor muncii, de fermitate revoluționară și perspicacitate politică, de gândire cutezătoare. «Visătorul» de la Kremlin a fost un profund realist care și-a închinat întreaga sa viață desființării exploatarei omului de către om, construirii socialismului și comunismului, țel spre care se îndreaptă cu pași siguri întreaga societate umană”. □ Paul Radovan semnalează *Spiritul creator al învățăturii leniniste despre partid*: „În opera leninistă, un loc de frunte îl ocupă raportul dintre factorii obiectivi și subiectivi ai progresului istoric, examinarea sensului dezvoltării societății umane, a naturii raporturilor interne ale mișcării sociale, a posibilităților de care dispun membrii societății, categoriile și clasele sociale, masele populare de a contribui la modelarea propriei lor vieți și la direcționarea evoluției lor”. □ Anita Naschitz face *Reflecții privind dezvoltarea statului nostru socialist în lumina leninismului*: „Conducerea statală a societății de către clasa muncitoare constituie deci esența profundă și permanentă a statului socialist. Ea include latura reprimării împotrivirii de clasă, în considerarea căreia statul socialist este caracterizat într-o primă etapă a dezvoltării sale, ca stat al dictaturii proletariatului. Această latură se restrânge însă treptat în procesul dispariției claselor asupritoare, pe măsură ce baza socială a statului socialist se extinde asupra întregii populații și dispăre astfel și justificarea calificării sale ca stat al dictaturii proletariatului. În acest înțeles a relevat tovarășul Nicolae Ceaușescu la cel de-al X-lea Congres al partidului nostru că statul în socialism, nu este ceva imuabil, neschimbător...”. □ Constantin Vlad reflectează la conceptele *Internaționalism, suveranitate națională, patriotism*: „Comemorarea a 100 de ani de la nașterea lui Vladimir Ilici Lenin reprezintă pentru comuniștii din România de pe întregul glob, pentru întreaga omenire progresistă un prilej de a aduce un călduros omagiu celui care a intrat în istorie ca mare teoretician, conducător al proletariatului internațional, care și-a închinat întreaga viață, uriașele capacități crea-

toare și experiența revoluționară cauzei clasei muncitoare, cauzei comunismului. Lenin, discipol credincios al lui Marx și Engels, a apărut cu fermitate și energie tezaurul de idei elaborate de fondatorii comunismului științific, dar el n-a privit nicidecum învățătura lor drept ceva finit și intangibil; cu originalitate și îndrăzneală de gândire, cu pasiunea revoluționară ce-l caracterizau, Lenin a dezvoltat și îmbogățit teoria marxistă potrivit condițiilor istorice schimbate, în pas cu noile cerințe pe care viața le ridica în fața teoriei și practicii revoluționare. El a făcut astfel în mod strălucit dovada marilor virtuți creatoare ale marxismului, a capacității acestuia de a se îmbogăți, de a se înnoi continuu prin generalizarea experienței istorice, a cuceririlor cunoașterii umane”. □ Pavel Apostol se referă la *Lenin și unele probleme ale cunoașterii științifice*: „În cercetarea și valorificarea ideilor leniniste nu ne putem mulțumi doar cu analiza lor logică; ele trebuie supuse explicației și criticii istorice. Aceasta a fost și perspectiva în care Lenin însuși a examinat – mereu în focul confruntării cu practica socială, cu viața – moștenirea teoretică și metodologică a premergătoarelor săi, a lui Marx și Engels, pe de o parte, a mișcării muncitorești revoluționare mondiale și ruse, pe de alta. A fi «marxist» nu era echivalent pentru el cu fetișizarea rezultatelor investigației științifice a lui Marx sau Engels, cu atât mai puțin a acelorale «discipolilor» din acea vreme. Spirit novator, creator, Lenin s-a opus oricărei dogmatizări, respingând – adeseori cu sarcasm neiertător – orice tendință de a menține idoli și mituri ideologice vechi sau de a inventa altele noi”. □ Ion Ianoși analizează *Dialectica în scrierile lui Lenin și estetica*: „Dialectica se situează la antipodul eclectismului, logica dialectică, potrivit recomandărilor lui Lenin din 1972, presupune: întâi, să cuprindem toate laturile, conexiunile și «mijlocirile obiectului»...; al doilea, să privim obiectul în dezvoltarea, «automișcarea», schimbarea lui; al treilea, să introducem în definiții practica umană, «și ca criteriu al adevărului, și ca determinant practic al legăturii dintre obiect și ceea ce este necesar omului»; al patrulea să ne amintim că «nu există adevăr abstract, adevărul este întotdeauna concret». [...] Esteticianul se va exersa tocmai de aceea neconținut în aplicarea legii dialectice, folosind privilegiul și șansa, ce îi sunt oferite de către filosofia marxistă, de a răspunde celor mai spinoase întrebări ale timpului și spațiului său istoric”. □ Despre *Răspândirea ideilor leniniste în România* notează Constantin Mocanu: „Construirea socialismului – operă pe care acum poporul român, sub conducerea partidului, o perfecționează sub toate laturile ei – este exemplul cel mai înalt de însușire a concepției marxist-leniniste, de transpunere în viață a ideilor lui Lenin”.

● [„**Orizont**”, nr. 4] Se plătește tribut Cezarului prin articolul *Spiritul creator al leninismului*, sub semnătura colectivă „Orizont”. ■ Sub aripile largi ale temei „resurecția eseului”, suntem conectați la cărțile importante apărute în cursul anului anterior cu tentă eseistică; □ Astfel, Eugen Todoran prezintă cartea lui Nicolae Balotă, Euphorion, „drept carte de învățătură” în domeniul

criticii literare; □ Șerban Foarță este atras de două cărți: *Epistole* a lui Mircea Ciobanu și *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* a lui Matei Călinescu, ultima dintre acestea fiind „de-o limpezime clasică”, iar autorul însuși „în sensul larg al cuvântului, un umanist”. □ Și, în fine, C. Ungureanu ne împărtășește opiniile sale despre „cazul Marin Sorescu” și a cărții sale despre critica literară, *Teoria sferelor de influență*, din care spicuim: „Sorescu este un izolat, rămas după trei volume de poezie, fără clan, ceea ce e un fapt aproape unic; Sorescu scrie foarte puțină poezie ori publică foarte puțină și iată-l în situația de a fi declarat poet încheiat. O revistă publică un articol violent contestatar și îi adaugă unul mai cumpănit, și am crezut că, în virtutea acestui fapt, remarcabil ca intenție gazetărească, vor urma, între laudă și contestație, un Nichita Stănescu, un Cezar Baltag, un Ioan Alexandru, dar lucrurile s-au oprit aici. Sorescu trebuia să devină un caz, fiindcă mai plutește în aer prejudecata unei culturi solemne, în joben și frac, ori a poeziei în joben și frac, canonizată după modă și anotimp. Atunci poetului i s-au găsit alte haine, cele de clown, și lucrurile, pentru multă vreme, păreau rezolvate. O altă etichetă – aceea de cinic al poeziei – suna mai amabil și ar fi putut fi aplicată și *Teoriei sferelor de influență*: Marin Sorescu este un cinic al criticii literare”. ■ Poezii de Nichita Stănescu, Adam Puslojić, Valeriu Gărbulescu, N.D. Părvu, Al. Jebeleanu, Damian Ureche, Al. Raicu, George Suru, Victor Frunză, Irina Grigorescu. □ La atelier poetic, paginile sunt ocupate de junii aspiranți la gloria Parnasului și făcând parte din diferite cenacuri: Ion Căliman (Cenaclul *Excelsior* Timișoara), Ion Mărgineanu (Arad), Mariana Vlăduceanu (Cenaclul *Hyperion* Timișoara), Mihai Arcadie Comănici (Arad), Ana Maria Potoceanu (Institutul de medicină Timișoara). □ La colțul de literatură universală, este prezent dramaturgul Eugen Ionescu cu un fragment din piesa *Cameleonul ciobanului* în traducerea Marianeii Șora. ■ Cronica literară a lui Ion Maxim dezvăluie semnificațiile poeziei lui Ioan Alexandru din volumul *Vămile pustiei* din care decupăm primele fraze: „Poate și Ioan Alexandru asemenea lui Hölderlin a crescut în brațele zeilor. Numai așa se explică cum pricepe mai degrabă pustiul cu vămile lui decât vorbele oamenilor”. ■ Alexandru Ruja scrie cronica culegerii de cronici *Generație și creație* a lui Mircea Martin publicate de acesta în paginile revistei „Amfiteatru”. ■ Traian Liviu Birăescu face cronica colecției de monografii apărute la E.P.L.U., printre care și „excelenta, originala și discutată monografie a lui Jan Kott: *Shakespeare, contemporanul nostru*”, Michaela Schiopu – *Boccaccio*, Nina Façon – *Pascal*, Sorin Alexandrescu – *Faulkner*. ■ La profiluri literare, Alexandra Indrieș destructurează dinamic „semnificațiile, particularitățile și nuanțele creației scriitoarei Henriette Yvonne Stahl”, iar Aurel Cosma se preocupă de *Publicații literare bănățene din perioada interbelică*. ■ Andrei A. Lillin face cronica traducerilor și câteva însemnări critice privitoare la *Antologia poeziei romantice germane*. ■ Sorin Titel continuă și el, la rubrica *Blocnotes cinematografic*, observațiile și comentariile referitoare la limbajul

cinematografic al lui Antonioni din *Blow-up* și al cineastului american Arthur Penn din *Urmărirea*. ■ Sunt de reținut recenziile la reviste și autori străini, după cum urmează: „Europe”, revue mensuelle, decembrie 1969 (Ramona Boca Bordei), „Revue des sciences humaines”, octombrie, decembrie 1969 (Feliccia Giurgiu), adnotările *in memoriam* la moartea „celui mai mare filozof englez contemporan” Bertrand Russell (Marcel Corniș-Pop).

● **[„Presa noastră”, nr. 4]** Publicația acordă câteva pagini ședinței Comisiei pentru problemele de învățământ, știința, cultură și presă, „în care s-au analizat, pe baza unui referat întocmit de Secția Presă a C.C. al P.C.R. și de Comitetul de Radiodifuziune și Televiziune, în lumina sarcinilor trasate de Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român, conținutul, orientarea și sarcinile în domeniul programelor de televiziune. S-au desfășurat ample discuții la care au participat oameni de știință, scriitori, publiciști, membri ai Comisiei, alți specialiști, lucrători ai Televiziunii: Ilie Dinculescu, Aurel Baranga, Gheorghe Buzdugan, Grigore Moisil, Valeriu Râpeanu, Nicolae Teodorescu, Ion Mărgineanu, Mircea Malița, Dukász Ana, Titus Popovici, Ecaterina Oproiu, Ecaterina Deliman, Nicolae Breban, Eugen Barbu, Domokos Géza, Mircea Sântimbreanu, Ioan Grigorescu, Manase Radnev, Sütő András, George Ivașcu, Mihnea Gheorghiu, Ion Brad, Alexandru Stark, Valeriu Pop. [...] În încheierea lucrărilor a luat cuvântul tovarășul Dumitru Popescu, membru al Comitetului Executiv, secretar al Comitetului Central al Partidului Comunist Român, președintele Comisiei. La ședință a participat tovarășul Leonte Răutu, membru al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., vicepreședinte al Consiliului de Miniștri”. „Dumitru Popescu a apreciat că: «De ce acordăm televiziunii atâta însemnătate – ilustrată de altfel și prin faptul că s-a impus prima la ordinea de zi a comisiei noastre? Conducerea partidului îi arată un interes ridicat și constant, pentru că este presa cu cel mai mare tiraj din România. Toate cotidienele noastre centrale la un loc nu se răspândesc la dimensiunile la care televiziunea reușește să cuprindă opinia publică. Judecând după cei 1,3 milioane abonați înscrși, putem aprecia că în fiecare seară programele T.V. sunt urmărite de circa 5-6 milioane de cetățeni. Este un public colosal. Televizorul a devenit una din principalele modalități de ocupare a timpului liber al cetățenilor. După ce termină lucrul, milioane de oameni – înfometați de cunoaștere, pasionați de noutate, dornici să se delecteze – se așează în fața televizorului petrecându-și o mare parte din cel de al doilea opt al existenței lor cotidiene. Prin intermediul televizorului se realizează prezența nemijlocită a societății – cu uriașa și inepuizabila sa problematică – în căminul cetățeanului, în viața intimă a fiecărui individ. În aceste condiții nu mai apare deloc de prisos să te întrebi ce trebuie să ofere programele T.V... Televiziunii noastre i s-a transmis un mesaj genetic nefavorabil. Ea s-a născut și a continuat să trăiască un timp ca mijloc de divertisment, ca o mare estradă a amuzamentului public. Într-o vreme a existat la televiziune o adevărată fobie a ideilor, generată de prejudecata că ideea „nu

distrează” și ca atare alungă spectatorul. Dar este posibil ca o asemenea fascinantă tribună socială să stea departe de ceea ce este astăzi esențial în existența poporului român, în existența societății noastre socialiste în plină și adâncă transformare? Este posibil ca un asemenea „polip” ideologic uriaș, cu milioane de „antene” (și la propriu și la figurat) să se dezintereseze de ceea ce reprezintă interes vital pentru întreaga națiune? Se duce încă în această țară nouă o intensă luptă împotriva vechiului, noua filozofie a societății – materialismul dialectic și istoric – asaltează viguros și necruțător meterezele șubrede dar pe alocuri încă rezistente ale gândirii vechi ca și mesajele, de care nu putem fi ocoliți, ale orânduirii vechi de pe alte meridiane. Etica socialistă care impregnează pe zone tot mai largi societatea se înfruntă cu tarele morale pe care oamenii nu le pot lepăda tot așa de ușor ca pe hainele uzate; ea se încleștează în lupta cu unul din cei mai puternici dușmani ai spiritului nou – obiceiul. Se petrec în societate fenomene extrem de complexe; principiile echității, ale democrației socialiste îmbrățișate de majoritate sunt încălcate de minorități; peste principii noi se rostogolesc practici vechi încercând să le anihileze. Numai un orb poate crede că existența societății noastre de astăzi este liniștită, molcomă; e drept, clase antagoniste nu mai sunt, nu se mai încrucișează spade pentru drepturi sociale deja legiferate, dar în societate există încă lupta. Lupta pentru bine, pentru mai bine. Iar în gândirea oamenilor continuă furtuna ideilor noi, în modul lor de existență se ciocnesc principii, se ciocnesc atitudini. [...] Sunt anchete, reportaje, comentarii care durează 20 de minute, o jumătate de oră și care se scurg ca o torturantă melopee a banalității; este o hemoragie de timp pulverizat în vorbe fără rezonanță, la un post care dispune de numai 5-6 ore de transmisie pe zi. Aici s-a spus că la unele emisiuni se toarnă apă în vin. Din nenorocire, de multe ori este invers: se toarnă abia câte o picătură, două de vin într-o găleata cu apă. Am urmărit recent o lungă anchetă despre pasiune. O temă splendidă, a cărei dezbatere ar fi trebuit să te ridice de pe scaun. Au vorbit 8-10 oameni – cetățeni de toată considerația și din categorii sociale foarte variate. Vă mărturisesc că timp de 20 de minute am descoperit o singură afirmație originală, care ar fi deschis în sfârșit o perspectivă de discuție. La un moment dat o tovarășă a spus că pasiunea poate să însemne atât bucurie cât și durere, dar redactorul, insensibil, a oprit cursul ideii și a trecut mai departe cu tăvălugul întrebărilor sale terne. [...] A avut loc plenara Comitetului Central care a elaborat cele două mari programe menite să ridice gradul de progres și de productivitate în agricultura noastră. Am ascultat la televiziune, a treia zi de la acest eveniment, comentariile unui economist – de altfel foarte apreciat – în care nu se simțea nici cea mai mică vibrație de simțire. Generalitățile ultrabanale depănate timp de 20 de minute în fața telespectatorilor puteau răci și sângele unui mort. Am văzut un salon literar la care au participat oameni foarte culți, dar discuția nu a fost condusă de nimeni și nu și-a propus nici un subiect. A fost ca o întâlnire amicală la care se poate spune orice. Cineva a lansat totuși o idee interesantă,

constatând că o serie de cuvinte nu mai reușesc să exprime multitudinea de sensuri noi dobândite în timp de noțiunile respective – ceea ce bineînțeles e de natură să provoace confuzii în discuții științifice. Dar ideea s-a dus la fund sub valul de verbiaj nedorit al interlocutorilor. [...] O a doua carență gravă a emisiunilor sociale este că nu reușesc să transplanteze pe ecran viața, așa cum palpită ea în colectivele de muncă, în casele oamenilor, în stradă – viața autentică, în stare pură, naturală. Lipsește naturalețea, spontaneitatea. Existența oamenilor pătrunde uneori pe ecran ca un produs de laborator, de studio. Are un iz de prefabricat, de confecție, o tentă artificială. Oamenii filmați la locul de muncă, pe stradă sau acasă vorbesc la televiziune de parcă ar repeta o lecție învățată pe de rost. Există o tendință cosmetică, o plăcere ciudată de a pune puțin fard chiar acolo unde există naturalețe grațioasă și proaspătă. Extragerea unui agramatism, față de care sunt foarte circumspecți redactorii, poate ofili o imagine, poate tăia nervul unei idei. Abuzul de academism în exprimare obosește. Să abandonăm frica de sincopa exprimării directe, chiar dacă nu are logica sintactică și morfologică învățată la școală. Aceasta ține de o concepție, de un spirit, de un stil de lucru, de un mod de a trata omul. Trebuie să aruncăm încet-încet tot balastul care inhibă de această manieră televiziunea. [...] În același timp televiziunea este o instituție de cultură și artă, este, cred că nu folosesc un cuvânt prea pretențios, prima scenă artistică a țării. Nu aș vrea să mai insist asupra însemnătății aceste funcții. Este cunoscuta grija neslăbită a partidului nostru pentru satisfacerea setei de cultură a poporului, pentru îmbogățirea vieții spirituale a oamenilor. S-au întreprins anumite acțiuni pentru a asigura o producție artistică de înaltă calitate la televiziune. S-a stabilit ca toate teatrele dramatice să ofere din propriul repertoriu un spectacol, dintre cele mai bune, pentru televiziune. Din cele 42 de instituții de acest gen, doar 7-8 și-au respectat această obligație. Nici televiziunea nu s-a bătut pentru acest drept câștigat. În același timp trebuie să spunem că alături de spectacolul teatral sau muzical transmis sau retransmis, care durează 3-4 ore, televiziunea ar trebui să prezinte mai frecvent propriile ecranizări concentrate, realizate cu cele mai remarcabile talente ale teatrului, operei și operetei noastre. [...] În ce privește dezbaterea problemelor de cultură și artă, unele emisiuni sunt încă improvizate, tributare hazardului. Trebuie să avem grijă ca aceste discuții să aibă o bună ținută ideologică. De multe ori ele lasă în suspensie probleme neclarificate. Uneori punctul de vedere marxist-leninist, ferm și răspicat, nu se face suficient auzit. Televiziunea trebuie să invite critici comuniști militanți care să exprime cu claritate acest punct de vedere în teoria literară și artistică, în judecarea actelor de cultură, a operelor de artă. Televiziunea este, cu sau fără voia sa, un mentor al bunului gust și un generator de opinie estetică care trebuie neapărat să corespundă filozofiei noastre. În ce privește distracția cred că este oricui evident că ea nu poate lipsi din programul televiziunii, că ea trebuie să fie zilnic parte integrantă inalienabilă a acestui program. A fost o perioadă când programele

excelau prin frecvența emisiunilor de varietăți. A trebuit doar să se exprime dorința ca acestea să fie mai bune, mai elevate, ca ele să dispară subit. Observăm de asemenea cu stupoare că la televiziunea noastră lipsește aproape cu desăvârșire umorul. Avem comici mari cu care nu știm ce să facem. Toate aceste lacune trebuie acoperite fără întârziere. [...] Cineva a spus, pe buna dreptate, că trebuie să ținem seama de faptul că milioane de oameni încearcă să intre în sfera vieții artistice, că milioane de oameni își exersează, în condițiile oferite de societatea noastră, cea de-a doua pasiune. Să nu ignorăm acest lucru. Trebuie să găsim mijloacele de a aduce la televiziune ceea ce este reprezentativ în acest fenomen, punând în evidență talentele celor care fac arta și pentru sufletele lor și pentru desfătarea telespectatorilor. [...] Trebuie să existe cât mai multe dezbateri publice pe marginea programelor de televiziune. Discuția care a avut loc aici trebuie să se prelungească în presă, în paginile ziarelor și revistelor. Critica pentru televiziune nu trebuie să ocupe un spațiu mai mic decât cea închinată celorlalte instituții de cultură și artă cu o putere de pătrundere mult inferioară T.V.-ului»". ■ O dezbatere privind presa județeană trece în revistă și profilul paginilor și rubricilor de cultură: „Prezența masivă a problematicei economice n-a împiedicat publicarea unor articole din domeniul activității cultural-educative. Volumul articolelor și informațiilor pe teme de cultură este în creștere. Apar pagini compacte dedicate culturii, valorificării creației locale. Structura acestora a început să difere mai mult de la un județ la altul, de la o localitate la alta; s-a accentuat caracterul instructiv-educativ al paginilor și rubricilor de cultură, cronicilor și notelor de lectură. Eforturile redacțiilor se cer canalizate mai mult spre asigurarea unui echilibru între anumite laturi ale activității culturale. Ziarele care apar în județele unde nu există periodice literar-artistice, au – evident – obligații mai mari în ceea ce privește stimularea creației originale. De aici nu trebuie dedus că ziarele din centre cu publicații literare sunt scutite de sarcina stimulării creației originale locale, de analiza unor texte din publicațiile care apar în centrele respective, în ultimă instanță de influențare pozitivă a orientării creației. Caracterul concret, original, trăsăturile care-l definesc față de fenomenul cultural din alte zone geografice, este necesar să fie descoperite și înfățișate de către gazetele locale mai bine decât până acum. În acest scop, unele cotidiane județene au la dispoziție și o apariție săptămânală în 6 pagini, altele editează suplimente social-culturale, care și-au dovedit utilitatea. [...] tratarea fenomenului cultural-artistice, în unele gazete județene, lasă deseori impresia de improvizație, de incertitudine. La unele articole frapază lipsa de discernământ și atitudine, în special atunci când se pune problema aprecierii unei lucrări literare, a unui spectacol de teatru sau film. [...] Fenomenul cultural de masă din mediul urban și cu deosebire din cel rural e privit mai mult în ipostazele lui administrativ-organizatorice. Foarte rar este analizat în conținutul său, în ceea ce reprezintă specific și semnificativ. În acest fel se estompează și cauzele care

conduc la formalism și neeficiență în manifestările culturale. Activitatea culturală este prezentată și analizată de pe pozițiile organizatorilor (directori de cămine și case de cultural, ale Comitetului județean sau orășenesc pentru cultură și artă, dar destul de rar – din punctul de vedere al publicului, al spectatorului, al auditoriului. Se discută mult pe tema acțiunilor (conferințe, simpozioane, spectacole, șezători...), dar de puține ori se analizează conținutul lor, modalitatea de comunicare a acestui conținut; se menționează titlul cântecului, piesei, spectacolului, dar în mică măsură se apreciază competent calitatea manifestărilor culturale respective”. ■ La rubrica *Cum scriem* Al. Graur publică articolul *Vânătoare de greșeli*. ■ Ion Felea publică un necrolog al publicistului Nicolae Deleanu: „În zorii zilei de 10 aprilie 1970 s-a stins din viață vechiul militant al mișcării noastre muncitorești, eminent scriitor și ziarist: Nicolae Deleanu. Născut la 16 septembrie 1903, el a început să activeze încă de pe băncile școlii în organizațiile tineretului socialist. [...] Fost secretar-general al partidului social-democrat, în 1945, el a militat pentru realizarea partidului unic, marxist-leninist, al clasei muncitoare. Nicolae Deleanu a muncit cu pasiune, ca profesor de istorie la Universitatea din București, la formarea noilor cadre din domeniul culturii. Scriitor comunist, ne-a lăsat într-un roman în doua volume începutul unei fresce istorice din viața minerilor, Nedeia din Poiana Miresei”. □ Tot I. Felea semnează un medalion consacrat lui Const. Graur: „S-a născut la 15ianuarie 1880. Era în vârstă de 15 ani când intrase corector la «Lumea nouă». [...] Const. Graur a fost corespondent al ziarului «Adevărul» la Viena. A făcut gazetărie la Ploiești, la Galați. Elev al lui Gherea, adept al concepției materialiste a istoriei în articolele sale vehiculează idei social-politice. Era un om cult și înaintat. Avea un stil armonios, străbătut de o ironie subtilă, care-ți amintea de Anatole France”. ■ Carin Atterling Wedar, una dintre cele mai cunoscute ziariste suedeze, răspunde întrebării *Ce virtuți găsiți profesiei de ziarist?*: „Prima virtute a ziaristicii este invariabila și anume obligația de a exprima adevărul și numai adevărul. În afara acestui precept nu cred să mai poată fi spuse multe lucruri. Se ridică, evident, o problemă: calitatea personală a muncii ziaristului, capacitatea sa de a exprima adevărul obiectiv dintr-un unghi personal, care să țină seama de frumusețea expresiei, de coloritul vocabularului, de puterea de impresionare a cititorului. De aceea, cred, este necesară o oarecare «mestecare» a subiectului, a datelor obiective, până ce se realizează materialul propus. S-ar putea ca, uneori, oricât de mult ar dori ziaristul să exprime obiectivitatea lucrurilor în proporție de sută la sută, să nu o poată realiza din cele mai diferite pricini, printre care să luăm, de pildă, imposibilitatea de a cunoaște deplin, multilateral, fenomenul studiat. Și atunci ziaristul trebuie să dea dovadă de o voință sinceră de a spune adevărul, de a relata cât mai aproape de realitate. Nu de alta, dar cuvântul scris reprezintă un lucru prea serios pentru a nu fi mânuit cu maximă maturitate. Este cunoscut doar că orice frază, cât de mică ar fi, orice opinie

personală pe care ziaristul o așterne pe hârtie, sunt privite ca acte ce au, foarte adesea, consecințe în opinia publică”.

● **[„Ramuri”, nr. 4]** *Procesul Thaliei*, articol semnat Marius Florentin, o critică adusă teatrului absurdului caracterizat de „nihilism total” atât la nivel tematic, cât și expresiv și, deci, i se reproșează lipsa de consistență și suflul „avangardist”; prin comparație, teatrul „tradițional” (Shakespeare, Cehov) nu „răstoarnă” miturile, ci le revalorifică. Sunt aduse în discuție teoriile mai multor critici (precum Serge Dobrovski sau Martin Esslin). □ *Tricolorul*, text patriotic semnat Victor Eftimiu. ■ La secțiunea *Critica ideilor literare* Adrian Marino publică articolul *Narațiune și istorie*, o analiză a discursului epic ficțional prin raportare la discursul istoric. Se stabilește opoziția *histoire* (*story*, narațiune, fabulă) – *eveniment istoric*. Evenimentele istorice sunt cauzale, cele epice sunt funcționale. Se punctează diferențele tehnicii de construcție a celor două, raportul narațiune – acțiune, problema cronologiei și condiția „gratuității”, a „purității” epicului: „epicul pur se confundă cu actul pur”. ■ La *Cronica literară* Al. Piru face comentarii despre opera lui Petru Popescu, afirmând că atât primele două volume de versuri, cât și volumul de povestiri care a urmat lor sunt tributare anumitor tehnici din literatura americană de secol XX. Amplul roman intitulat *Prins* (E.P.L. 1969) se dovedește a fi o încercare curajoasă. Tânărul Petru Popescu este prezentat ca un scriitor care promite. ■ M. Beșteliu scrie despre cartea lui Gavril Scridon: *Ecouri literare universale în poezia lui Coșbuc*. Printre punctele de interes se numără raportarea lui Coșbuc la literatura universală (discutată și de Maiorescu, susținând că poetul a cunoscut prea puțin din literatura universală), acuzarea de plagiat care i s-a adus lui Coșbuc după publicarea volumului *Balade și idile* și problematica versificației. ■ Titus Bălașa comentează studiul lui Liviu Rusu, *Estetica poeziei lirice*, care tratează problematica genurilor literare, cu accent pe genul liric. Sunt semnificate anumite contradicții în argumentarea lui Liviu Rusu, precum și formulări inadecvate referitoare la poemele lui Al. Philippide. ■ G. Gheorghită prezintă volumul *Teoria sferelor de influență*, al lui Marin Sorescu, pe care îl consideră o lucrare originală, conținând „cronici fanteziste” (asemănătoare, ca stil, poemelor lui Sorescu) mai degrabă decât studii critice. Afirmările sunt însoțite de versuri din poemul *Metamorfozele lui Ovidiu*: „Nu se poate spune despre Ovidiu că n-a avut talent/ El venise de la Tomis, din civilizație, murdar de ruj pe frunte/ [...] Dar Ovidiu nu a fost exilat/ Pentru că un poet nu poate fi exilat”. ■ În *Studii. Mărturii. Documente* Eugen Negrici comentează apariția volumului *Philologica (I)*, lucrare colectivă a Centrului de istorie, filologie și etnografie din Craiova, cuprinzând, în mare parte, studii de lingvistică, dar și un studiu de istorie literară dedicat operei lui Gib I. Mihăescu, precum și un articol despre romanul *L’Uscoque* de George Sand. □ În aceeași rubrică George Gibescu scrie despre lucrarea *Esteticieni români* (apărută în 1969 la E.A.R.S.R.) a lui Ion Pascadi, o încercare de caracterizare a „gândirii estetice românești”, prin

raportarea la operele lui E. Lovinescu, L. Blaga, G. Călinescu și Mihai Ralea; omiterea lui Mihail Dragomirescu și a lui Tudor Vianu este considerată „supărătoare”, iar lucrarea, în ansamblu – opera unui „amator”. ■ Constantin Dumitrache scrie despre ediția completă *Meridiane* a lui A.E. Baconsky, însoțită de o *Notă asupra ediției*, un comentariu teoretic al lui Baconsky despre raportul creație poetică – realitate. ■ Despre *Timpul în „Flori de mucigai”*, se pronunță D. Teodorescu. Intenția articolului este de a îndrepta atenția asupra percepției și funcției timpului în volumul de poeme, propunând o lectură mistică; închisoarea în care Arghezi a scris poemele devine, din această perspectivă, un spațiu sacru, anistoric și atemporal („o Evanghelie pe dos”), o posibilă deschidere către anumite experiențe spirituale care amintesc de „misterele Evului Mediu”. ■ Este publicat un interviu cu poetul Constantin Nisipeanu, care a debutat în „Bilete de papagal”, iar în toamna anului 1928, a înființat la Craiova, împreună cu un grup de prieteni, publicația *Radical*, la care vor colabora Eugen Ionescu, Cicerone Theodorescu, Octav Șuluțiu, Camil Petrescu și alții; Sașa Pană îi va edita trei volume de poezii la editura *unu*. ■ P. Țuguș scrie articolul *Gr. H. Granda și E. Sue*, în care analizează influențele romanului *Misterele poporului* (aparținând autorului francez) asupra operei *Misterele românilor*, roman istoric neterminat, apărut în publicația „Bucegiu”, editat de însuși autorul romanului, Gr. H. Granda, în anul 1879. Cele două romane se întâlnesc în încercarea scriitorului român de „autohtonizare a subiectului”, de înlocuire a proletarilor și a burghezilor francezi cu figura țărânului român din zona Carpaților. În plus, este tratat subiectul metempsihozei, fapt comentat și de G. Călinescu în studiul dedicat lui Granda. ■ În *Confluente*, Janeta Săseanu scrie despre apariția volumului *Carl Sandburg – A Pictural Biography*, la editura newyorkeză *Putnam's Sons*. În aceeași rubrică, un comentariu evocator asupra vizitei pe care Rabindranath Tagore a făcut-o la București în perioada interbelică. ■ Un amplu articol privește opera Simonei de Beauvoir. ■ Pornind de la lucrarea lui Alan Dundes, *The Morphology of North American Indians Folktales*, Stanca Fotino aplică un tratament structuralist *Morfologiei basmelor*. ■ În *Cronica teatrală*, apare cronica piesei *Mandragora* de N. Machiavelli jucată la Craiova. ■ În *Agenda culturală* este anunțat evenimentul *Zilele Macedonski*, în județul Dolj (cincizeci de ani de la moartea poetului). ■ În *Meridiane* poeme din literatura turcă.

• [„Secolul 20”, nr. 4] Revista este deschisă de Vladimir Streinu cu *Eláda modernă*. Acesta anticipează că în viitorul apropiat nu va mai exista o delimitare între literatura națională și cea străină, ci va exista numai conceptul de literatură universală. □ Sunt publicate fragmente din romanul *Tristan și Isolda*, din capitolele *Frumoasa cu părul de aur*, *Licoarea magică* și *Pinul*, în traducerea lui Romulus Vulpescu. □ Eugen Costescu traduce piesa de teatru *Procesul Ioanei D'Arc* de Raymond Oursel. □ Sunt redactate aprecieri critice în legătură cu filmul *Patimile Ioanei D'Arc* în regia lui Carl Dreyer. □ În ru-

brica *Poeme* sunt aduse în atenția cititorilor poezii de Supervielle și Pierre Jean Jouve, primul autor fiind tradus de Vasile Nicolescu, iar cel de-al doilea de Modest Morariu. ■ Dumitru Ghișe transpune în românește nuvela *Zidul* de Jean Paul Sartre, iar Sașa Pană prezintă un text inedit al lui Ilarie Voronca, *Orice cuvânt e un cuvânt de iubire*. ■ V.G. Paleolog scrie *Fulgurații* în jurul operei lui Pius Servien. Acesta este de părere că în lirica sa, Servien a prevăzut „Noul Adam al mileniului următor”. ■ În *Actualitatea unei estetici uitate*, Solomon Marcus conchide că Pius Servien și-a dat seama că în cercetarea estetică este necesară găsirea unui metalimbaj diferit decât limbajul poetic. Soluția ar fi elaborarea unei *forme idealizate* „de limbaj științific”. Solomon Marcus punctează reușita lui Servien de a fi construit un „model matematic al limbajului științific și al celui poetic”. Acest model matematic arată că limbajul științific are ca principii de funcționalitate, *unicitatea semnificației frazei* și *caracterul infinit al sinonimiei frazei*, iar în cazul limbajului poetic, *infiniitatea nenumărabilă a omonimiei* și *absența sinonimiei*. Concluzia lui Pius Servien este surprinzătoare: „limbajul liric nu cunoaște probleme de stil; acestea sunt la ele acasă doar în limbajul științific, unde trebuie mereu să alegem, pentru a exprima o anume semnificație, o frază dintre o infinitate de fraze posibile”. ■ Alina Ledeanu traduce din scrierile lui Antonin Artaud despre teatru. Dramaturgul înțelege teatrul în relație cu alte domenii. *Teatrul și psihologia* trimite către o receptare cognitivă a actului dramatic. *Teatrul și poezia* problematizează contribuția cuvântului în reprezentarea scenică unde predomină un limbaj obiectiv și dinamic. *Teatrul este în primul rând ritual și magic* datorită gestului ritual ce reactualizează structura mitului fondatoare de lumi. *Teatrul cruzimii*, este un concept inedit prin care Antonin Artaud îl implică pe spectator în reprezentație apelând la o violență simbolică. ■ Anca Costa-Foru relatează despre povestea de dragoste dintre Antonin Artaud și Jenica Atanasiu, Jenica devenind muză pentru dramaturg. Ulterior, sunt expuse câteva scrisori din corespondența lor. ■ Alexandru Baciuc traduce din studiul lui René Huyghe, *Rolul Franței în apariția artei moderne*.

● [„Steaua”, nr. 4] În *Incandescența unei imagini*, Eugeniu Speranția reamintează momentul întâlnirii cu Lenin, într-o seară, din 1913–1914, când, aflându-se într-un modest restaurant din Berlin, a auzit câțiva bărbați „vorbind animat” într-o limbă străină necunoscută. „Unul dintre ei era însă obiectul celei mai vii atenții din partea celorlalți. Uneori conversa scurt cu cei ce-l înconjură, dar alteleori se antrena, ridica vocea, făcea gesturi tari, bruște, ochii i se aprindeau și se ghicea în ei o pasiune clocotitoare, neînfrântă. Mă întrebam cine sunt și ce probleme urmărește acest grup ciudat”. În 1918, o poză apărută într-un ziar francez, îl edifică pe semnatarul articolului cu privire la identitatea pasionatului vorbitor: „Lenin, șeful mișcării bolșevice din Rusia”. ■ Și dr. Ioan Bojan scrie despre *Spiritul creator al leninismului*: „Practica social-istorică, transformările adânci înnoitoare din epoca noastră confirmă în mod

strălucit rolul revoluționarizator [sic!] al învățăturii leniniste, influența sa uriașă asupra destinului omenirii. Ideile lui Lenin, de la a cărei naștere se împlinesc 100 de ani, își găsesc o vie întruchipare în victoria revoluției proletare și edificarea socialismului în 14 state din Europa, Asia și America, în afirmarea socialismului ca o puternică forță internațională, în realizările remarcabile ale popoarelor țărilor socialiste. [...] Lenin, a dezvoltat marxismul în noua perioadă istorică a imperialismului și a revoluției proletare victorioase. Teoretician de mare erudiție filosofică și științifică, înzestrat cu o excepțională capacitate creatoare, receptiv față de nou, calități dublate de cele ale conducătorului politic pentru care teoria și practica formează o unitate organică, el a îmbogățit cu noi concluzii filosofia marxistă, economia politică, teoria socialismului științific, a demonstrat în mod magistral că teoria marxistă este o metodă revoluționară de cercetare a fenomenelor naturii și societății, o strălucită armă teoretică a partidului proletariatului în analiza condițiilor istorice concrete și în lupta pentru transformarea revoluționară”. ■ Tudor Cățineanu își propune „să sesizeze doar una din implicațiile care stau la baza criticii pe care Lenin o face idealismului subiectiv: strategia criticii lui Lenin este determinantă de faptul că atât poziția fundamentală a materialismului, cât și poziția fundamentală a idealismului subiectiv sunt logic formal indemonstrabile”. ■ Al. Oprea aduce în atenția publicului *O năvelă a lui Panait Istrati despre Lenin* însoțită de mențiunea: „a fost scrisă pentru *Projector de Moscou* cu ocazia celei de-a cincea aniversări a morții lui Lenin”, creație aflată la Muzeul Literaturii Române, cu o „valoarea documentară neștirbită, înscriindu-se într-un omagiu aparte pe care literatura noastră, prin unul din reprezentanții ei străluciți, îi aduce sărbătoririi a 100 de ani de la nașterea lui Vladimir Ilici Lenin”. ■ Un scurt articol despre Ion Pillat scrie Aurel Rău care precizează că scriitorul este „după traversarea unei zone de umbră, zbor în lumină; confuziile de circumstanță care au precedat reeditarea operei s-au risipit; versurile lui [...] au găsit confluența, definitiv, cu *viersul țării* și sunt, prin farmecul de simplitate și rafinament, obiect al unei iubiri generale”. ■ La *Cronica literară*, T. Tihan recenzează *Vântul și ploaia* de Zaharia Stancu, ce i se pare a fi „construcția unui spirit îngenunchat sub povara unei memorii prodigioase, de sub tirania căreia, de altfel, nici nu încearcă să scape. Ba, mai mult, și-o zădărește, câteodată, cu o nedisimulată voluptate, urmându-i docil dinamica imprevizibilă în timp, încât, la un moment dat, îți inculcă senzația unui copleșitor abandon într-un spațiu ostil, care amenință să te depeizeze pe nesimțite. Proza lui Zaharia Stancu, pentru a ispiți o metaforă, are ceva din austeritatea unui fluviu calm, învolburat pe alocuri, ale cărui ape mână în devălmășie totul, schimbându-și aspectul în funcție de geografia pe care o străbate. Sunt reînviată chipuri de mult uitate, fapte și evenimente, în felul lor, pline de pitoresc și insolit, la care autorul a fost martor și, uneori, participant. Trecutul se insinuează obsedant în amintire ca sub puterea unui blestem”. Se remarcă însă, că „în pofida aparențelor, cele trei masive vo-

lume respectă o anumită ordine interioară. Structura lor cunoaște două planuri distincte, capabile să dea măsura exactă și tonalitatea specifică. Ciclul își adjudecă o dimensiune strict epică, adecvată condiției romanului, și o alta, memorialistică, ținând de «viciul» unei conștiințe care nu-și poate uita propria istorie. În consecință, se apelează și la stiluri deosebite, menite să sublinieze în contrapunct diferența dintre ele. Astfel că obiectivitatea și detașarea, caracteristice genului proteic, lasă loc unui lirism diafan, într-un surdinizat cântec al amintirii, sau ironiei acidulate, într-un studiu de caractere, manevrate de ambiția unui memorialist, tentat să facă, în același timp, operă de moralist și pamphletar”. ■ Victor Felea se preocupă de *Meridiane* de Leon Baconsky, volum care conține studii și eseuri despre literaturile străine într-o ediție „completă”. În opinia cronicarului cartea „reprezintă o tentativă îndrăznească” a unui poet român de a se „confrunta fără complexe cu marile valori ale atâtor literaturi de pe glob”, cu o optică departe de a fi a unui „sceptic întristat”, ci a unui artist „moștenitor și continuator a unei anumite tradiții spirituale și artistice”. Poetica sa, „se vede îndată, a profitat de pe urma ideilor estetice moderne, de pe urma mărturiilor revelatoare ale poezilor prestigioși ai secolului nostru și totuși analiza întreprinsă aici constituie o contribuție originală la cunoașterea fenomenului liric în structurile lui ascunse. Procedând printr-o descriere fenomenologică atentă, Baconsky surprinde și definește elementele esențiale fără să piardă din vedere întregul, subliniind mereu valoarea determinantă a acestuia. Consecvent cu sine însuși, el caută să nu piardă nici o clipă din vedere specificul acestui act, adică adevărul care îi conferă valoare și autenticitate, pentru că există întotdeauna pericolul de a se confunda aparența cu esența, artificialul cu produsul natural. E un merit al eseistului Baconsky de a fi indicat măștile multiple și subtile ale mimetismului artistic, atât de proliferant în epoca noastră, și de a fi exprimat totodată un discret însă ferm îndemn la onestitatea artistului față de sine însuși, față de idealurile sale. Poezia, creația în genere nu își găsește justificare nici în jocul, nici în fronda gratuită a cuvintelor, ci numai răspunzând unor adânci necesități spirituale”. ■ O altă cronică semnează și Mircea Tomuș la volumul *Bacovia în monografie* de Mihail Petroveanu care oferă „un instrument de lucru istoriei noastre literare”. „Capitolele principale din tabla de materii au fost, se pare, pe de o parte, dictate de acea aspirație spre sistematizare, nu neapărat sistemă, cu care ne vom mai întâlni, dar, pe de altă parte, lasă impresia că au fost formulate aprioric și mai puțin născute din contactul propriu-zis cu textul bacovian sau cu problematica bacoviană; ele s-ar putea aplica oricărei alte opere poetice”. Se concluzionează că: „Monografia lui Petroveanu restituie cu ascuțime una din temele ei tragice, dar întârzie a-i recepta întregul zbucium simfonic”. ■ Despre romanul de debut al lui Radu Petrescu, *Matei Iliescu* Virgil Ardeleanu scrie că se înrudește cu prozatori precum Mircea Horia Simionescu, Breban, Ivăsiuc, Petru Popescu, respectiv cu „noul val”, prin faptul că scrie proză dedicată subiectivității

pure. „Deosebirea fundamentală constă în... talentul său specific, în obstinția cu care teoretizează dimensiunea personajului. [...] Adevăratul model al lui Radu Petrescu e romanul *În căutarea timpului pierdut*. În consecință romanul autorului român este un roman eminamente psihologic, a cărui principală pârgă este plonjarea adâncă într-un eu difuz, de-a lungul unei rememorări contorsionate, sinuoase, nebuloase. Amestec de prezent și de trecut, uneori în cadrul aceluiași paragraf, «narațiunea» nu e, în fond, decât o lungă și obstinată introspecție. Țelul principal e precizarea notei specifice a trăirilor, detectarea, izolarea timbrului afectiv (autentic, interior) de cel ocazional (exterior) al tribulațiilor. Ar fi totuși de precizat că, în cele din urmă, curgerea timpului, mai bine zis reconstituirea trecutului și convertirea trecutului într-un prezent insolit (interior) conduce la o limpede imagine a eroului. Ne e dat să vedem în finalul romanului un erou descărnat care, măsurându-și continuu spaimele și vagile certitudini, dar neignorând nici elementele obținute din niște evenimente exterioare, constată egalitatea, identitatea fenomenelor, ființelor și lucrurilor. Concluzia e surprinzătoare. Nu discutăm aici faptul că ea e extrasă dintr-o experiență unică și unilaterală și că, deci, e susceptibilă de contestare. Menționăm doar caracterul ei deconcertant”. ■ La rubrica *Viața cârților* Ion Pop anunță *Agonice* de Constanța Buzea (Ed. Eminescu, 1970), volum de poezii diferit de realizările lirice anterioare ale autoarei prin faptul că „exprimă sentimentul unei dezagregări”, curgând „lin, în mărturisiri directe, simple”, „fără exces de gesticulație, de un patetism conținut”. ■ *Zei obosiți* ai lui Corneliu Ștefanache (E.P.L., 1969) este o carte axată pe urmărirea atentă a „procesului unei alienări”. Traumele psihice suferite de eroi nu pot fi vindecate decât de timp”, precizează Mircea Tomuș. ■ Al. Piru semnează „un roman licențios”, *Cearta* (E.P.L., 1969), dorindu-se „o narațiune analitică, dar nu reușește să fie, autorului lipsindu-i nu atât subiectul adecvat, cât mai ales harul și ponderea artistică”, este de părere Constantin Cubleşan. ■ Poetul Ovidiu Genaru publică, la E.P.L., în 1969, *Week-end în oraș*, un roman care „se integrează perfect” problematicii condiției omului în lume și societate (Petru Poantă). ■ *Psalmii* lui Constantin Abăluță (Ed. Tineretului, 1969), sunt, în opinia lui Dinu Flămând, „pseudo-psalmi”, însemnând că o „carte de psalmi” reprezintă „a avea o concepție unitară pentru o anumită perioadă”, „pentru că prea adesea critica literară reclamă o asemenea unitate la fiecare volum nou apărut. Însă arar se precizează ce înseamnă unitar pentru zilele noastre. [...] Pentru că însăși această unitate implică anumite riscuri. În cazul lui Abăluță putem vorbi de poezii realizate, dar și de altele care se alătură din inerție la un ton ce le este străin”. ■ Versuri de Adrian Păunescu (*Lacrimi și continente*), Ion Mircea (*Gemenii*).

● [„Teatrul”, nr. 4] Numărul se deschide cu textul *Spiritul leninist*, desemnat: „Nu multe zile sunt atât de importante în totalitatea biografiilor omenеști, ca aceea de 22 aprilie 1870, și poate că nici una. Ziua de 22 aprilie 1870

a dat omenirii un om care fiind, cum pe bună dreptate a spus un poet, «dintre oameni, cel mai omenesc», avea să-i arate că aceasta înseamnă și cuprinde o nebănuită culme de forță, noblețe și geniu. Nimeni, până la Lenin, nu a arătat omului o atât de extraordinară imagine de sine însuși arătându-i în același timp, prin exemplul său, că ea este realizabilă, că spre ea duce idealul de perfecțiune, zidit, din prima clipă, în plămada sa. [...] Care este, în privința artei, miezul ideologiei leniniste, în ce direcție dictează ea orientarea activităților și operelor artistice de tot felul? Teoria leninistă ne spune că arta este o funcție socială, în întregime și direct integrată și angajată în procesul de viață al societății respective. Nu există și nu poate exista autonomie a artei, cum nu există autonomie a nici unui fenomen de suprastructură. Tendința de evadare a artei din cercul de fier al legii istorice și sociale nu poate duce decât la eșec, la trădare a originii și a misiunii ei fundamentale. [...] Dramaturgia și teatrul românesc nu mai sunt de mult în faza șovăielnicilor începuturi rezultate din căutarea adevăratului spirit leninist și a adevăratei căi de slujire a luptei poporului român pentru construirea și desăvârșirea socialismului. Ultimii ani au marcat o orientare fermă și cuprinzătoare, o armonizare din ce în ce mai deplină între diferitele coordonate ale spiritului revoluționar leninist: tradiție și revoluție, patriotism și internaționalism proletar, condiții naționale specifice și unitate doctrinară marxist-leninistă. Suntem, însă, departe de a fi valorificat toate ideile cuprinse în învățătura leninistă, în continuarea și dezvoltarea ei de către Partidul Comunist Român, în bogata experiență de viață și în opera istorică împlinită de către poporul nostru în această epocă. Aniversarea nașterii marelui geniu al revoluției comuniste ne amintește, deopotrivă, și de eșecuri și de biruințe, și ne cere să medităm asupra unora și altora, în adevărat spirit leninist: adică socialist, patriotic și liber”. □ Textul este urmat de poezia *Țesătorii de covoare din Cuian-Bulac cinstesc pe Lenin* de Bertolt Brecht, în românește de Florin Tornea, apoi urmează extrase *Din operele lui Lenin*. □ Dan Deșliu semnează *Râsul necesar*: „Opiniile despre literatură și artă ale marelui umanist socialist născut la Simbirsk în aprilie 1870 au fost repetate în așa măsură – cu suspensii, paranteze și tâlcuri ad-hoc – încât te cuprinde un fel de jenă principală numai la gândul de a schița o tentativă asemănătoare. Aceste scrupule se legitimează suplimentar, în cazul de față, prin modestia intențiilor; e vorba de simple reflecții în legătură cu funcția satirei. Critic incisiv al moravurilor sociale și politice, Lenin n-a abordat niciodată în mod special acest subiect, deși vasta sa operă include referiri mai mult sau mai puțin directe. Însă, incontestabil, dintre toți filozofii moderni el se vedește a fi cel mai refractar la interpretări utilitariste, cu implicații strict conjuncturale. Prin însăși structura gândirii sale, autorul *Tezelor din aprilie* manifestă o totală incompatibilitate cu statuarea dogmatică – pe de o parte; cu oportunismul pseudodialectic, capabil să folosească aceiași termeni pentru a infirma ceea ce abia afirmase – pe de altă parte. [...] Înțelegând astfel, în esența lor vie, principiile

leniniste, nu ne vom sfii – cum se mai întâmplă – să atacăm pieptiş problematica «spinoasă» a imperfecţiunii morale, a perpetuării relelor moştenite (prin acei «custozi ai capitalismului»), a camuflării neajunsurilor sub pulpana citatelor extrase şi folosite *ad libitum*. Scriitorii – mai cu seamă autorii dramaticei – vor opta tot mai frecvent pentru modalitatea râsului intolerant, batjocoritor, sănătos – în spiritul lui Caragiale şi Gogol, refuzând soluţiile facile, conflictele edulcorate, în cadrul cărora efectul comic se bizuie aproape exclusiv pe aparenţe şi nu pe contrastul dintre aspect şi realitate, aşa cum rezultă din observarea atentă a vieţii şi spiritului leninist, nealterat de formule utilitariste”.

□ Apare *Lenin, spectator de teatru*, de A. Iufit, un „Fragment din capitolul introductiv la lucrarea: *Lenin şi teatrul*, în curs de apariţie, cu prilejul centenarului, în ed. Iskustvo, Leningrad. (Extras din revista «Teatr» Nr. 1/ 1970)”.

□ Margareta Bărbuţă semnează *Teatrul politic şi politica teatrală. Însemnări cu prilejul centenarului naşterii lui Vladimir Ilici Lenin*: „Teatrul politic al zilelor noastre înseamnă, cred, teatrul răspunderii civice, teatrul angajării totale, pasionate, în serviciul umanităţii, în numele idealurilor de progres ale omenirii, ale poporului nostru”. ■ Mihnea Gheorghiu semnează *Note despre progres şi armonie*: „Progresul cultural al omenirii se produce azi şi se reproduce în forme necunoscute până acuma. Masa enormă de cititori, spectatori, telespectatori etc., care aşteaptă ca teatrul actual să moară, ori să învieze, este copleşitoare. Viaţa socială şi politică a acestor mase se îndreaptă către o direcţie pe care, în principiu, ne-o figurăm cu suficientă certitudine, cea populară. Este firesc şi absolut necesar, pentru ca teatrul să supravieţuiască, să urmeze vectorii de forţă ai acestor mari mutaţii democratice, cu mijloacele sale specifice, vechi sau noi, ori să facă totul ca să nu li se refuze. Un teatru popular, un teatru democratic, nu sună ca o formulă tocmai nouă. Noţiunea, în vechea ei accepţie, s-a perimat, din păcate, mai de mult, din pricina unor neînţelegeri de sens. Şi din alte pricini, pe care poate le uităm prea repede. Noul teatru politic trebuie regândit în toate dimensiunile lui, începând cu armonia. El va restitui oricărei «laturi dramatice» *proporţiile colective, transindividuale* ale oricărui text, ale oricărui joc, căci în cultura viitorului un aşa numit text solitar nu poate să mai existe. Mariajul formelor progresului trebuie să devină o problemă de fond mai înainte de a deveni, ca norul lui Baudelaire, o simplă aventură fantastică. Acesta va fi privilegiul progresului”. ■ Nicolae Balotă publică *Glose la dramaturgia română contemporană (II)*, cu subtitlul *Teatrul politic*: „Dramaturgii noştri au înţeles că transformarea societăţii impune prezenţa în epocă a unei *conştiinţe care veghează*. Răspunzând unei întrebări privitoare la schimbările intervenite în literatura dramatică a ultimelor două decenii, Al. Mirodan afirmă următoarele: «Războiul, precum şi prefacerile sociale revoluţionare au determinat literatura dramatică în România – asemenea teatrului civilizat, de pretutindeni – să pună în discuţie societatea şi ideile acesteia, să procedeze la demistificarea neîncetată a falselor valori... să acţioneze asemenea unui tribu-

nal care judecă în sesiunea permanentă lumea contemporană». Așadar, teatrul este un proces deschis, o judecată continuă a societății. Astfel au înțeles formula *teatrului politic*, un Piscator, un Brecht. Teatrul politic urmărește o superioară pedagogie, judecând moralitatea publică, participând la viața publică. Acest teatru este o confruntare a oamenilor cu ei înșiși, o critică a societății în manifestările ei caracteristice, o tendință continuă spre înprospătarea conștiinței. Virtutea esențială a dramaturgului trebuie să fie, în acest caz, luciditatea. Luminându-se, el îi ajută pe semenii săi să se lumineze. [...] La o asemenea confruntare – care e momentul esențial al apariției unei conștiințe noi – am asistat, uneori, urmărind piesele dramaturgilor noștri, de la *Ziariștii* lui Al. Mirodan la *Opinia publică* a lui Aurel Baranga, de la *Febre* de Horia Lovinescu la *Iertarea* lui Ion Băieșu, de la *Lovitura* lui Sergiu Fărcășan la *Absența* lui Iosif Naghiu. [...] Teatrul politic reprezintă, în fine, prezența conștiinței scriitorului în epocă. E un teatru care ne reamintește mereu – dramaturgul fiind o vigilie – cele mai înalte îndatoriri civice, care proiectează supremale exigențe ale conștiinței social-politice”. ■ În *Carnet neteatral* Nicolae Manolescu publică *G. Călinescu și teatrul*: „Căzându-i în mână primul volum de *Théâtre* (Gallimard, 1954) al lui Eugène Ionesco, G. Călinescu privește, firește, din această perspectivă și observă «abuzurile» dramaturgului contra realității: absurditățile, absența coerenței psihologice, inadvertențele de cronologie, stereotipiile și parodia continuă. Dialogul i se pare monoton și stupid, iar piesele, în totul, niște aiureli grotești. Compune chiar o scenetă în genul *Scaunelor*, a cărei singură replică, în tonalități diferite, este, firește, «scârț». [...] Nu se poate să nu fim izbiți de relativa consecvență a lui G. Călinescu în fața literaturii de acest tip. Încă în *Principii de estetică*, analizând pe Urmuz, el găsea numaidecât procedeele prozei, mecanismele absurdului, ca și absurdul mecanismelor, mai mult: le admitea în principiu, dar nu credea că «aceste compuneri [...] pot depăși limitele unor farse». În același fel era privit întreg avangardismul, ca o experiență utilă pentru artă, sfărâmătoare de prejudecăți, dar incapabilă să producă opere mari, fiindcă în aceasta din urmă «proporția dintre conformism și noutate este în favoarea celui dintâi». Devine limpede că Ionesco și Urmuz sunt respinși, fiindcă opera lor nu respectă această proporție ideală”. În continuare, N. Manolescu scrie despre „abstracționismul” din *Napoleon și Sfânta Elena* și *Despre mânie*. ■ Aurel Baranga publică *Opinii particulare*, din care cităm: „Arta se face cu nerv, iar politica, exclusiv, cu nervi tari.”; „Toate adevărurile încep prin a fi paradoxuri, și sfârșesc prin a deveni locuri comune”; „Vai de ideile mari când încap pe mâna unor oameni mici”; „În artă nu interesează adevărul, ci verosimilul”. ■ Edgar Papu semnează *Noua dramă a lui Heinrich Böll*: „*Lepră*”: „Spirit generos și umanitar, după ce și-a creat un renume mondial prin schițele, nuvelele și romanele sale – unele traduse și la noi – Heinrich Böll și-a făcut, nu de mult, și debutul în dramaturgie cu drama *O înghițitură de pământ* (*Ein Schluck Erde*). Lipsa de răsunet a acestei prime

încercări nu l-a descurajat totuși pe scriitor. El pare a persevera pe calea noului gen, în care și-a descoperit, tardiv, o vocație egală cu aceea de narator. La această concluzie ne îndeamnă tocmai recenta sa dramă *Lepră*, pe care am anunțat-o la început. Noua piesă, ca și cea precedentă, este o imagine critică a societății moderne, sub aspectul ei instituțional. Or, aceasta constituie și tema romanelor lui Heinrich Böll. Și atunci, ar fi legitim să ne întrebăm pentru care rațiune scriitorul n-a folosit un gen unde s-a exercitat de mai multă vreme talentul său. O asemenea întrebare se bazează însă, pe ignorarea antecedentelor de elaborare. Böll a încercat în prealabil să dezvolte un roman în jurul acestei teme, fără să fi reușit. Este un exemplu concludent de independență a materialului artistic, care-și alege singur genul”. ■ În rubrica *Marginal la civilizația ochiului* Miron Radu Paraschivescu semnează *Metamorfozele luminii*, un text despre filmul *Te iubesc, te iubesc...* de Alain Resnais. ■ În *Cronica dramatică* apare comentarii despre mai multe montări: □ Teatrul Național „I.L. Caragiale”, *Tragedia optimistă de Vs. Vișnevski*, de Mira Iosif: „Document al dinamicii revoluției, piesa lui Vișnevski a obținut, prin trecerea timpului clasicitate, dar în aceeași măsură exercită forța de șoc a teatrului-document actual, capacitatea de violentare a cunoștințelor, proprie evenimentelor la zi. [...] Mutațiile operate pe atâtea meridiane în conștiința tot mai radicalizată a tineretului de azi permit o receptare exactă a sensurilor *Tragediei optimiste*, care și-au sporit acuitatea prin confirmarea dialectică a istoriei. De aceea, textul vibrează, în spectacol, cu o intensitate specială”. □ Teatrul Municipal „Maria Filotti” Brăila, *Asta-i ciudat! de Miron Radu Paraschivescu*, de Mircea Grigorescu: „În această comedie dramatică poetul a făcut loc, discret, și pamfletarului. Piesa, scrisă în anii războiului, este un act subtil, dar veritabil, de protest social. Autorul, generos cu păguboșii, este cinic, feroce, cu profitorii”. □ Teatrul Mic, *Dezertorul de Mihail Sorbul*, de Dinu Săraru: „Piesa rămâne însă a epocii, ilustrând-o ca atare, cu o forță realistă remarcabilă, dar fără a-și putea reverbera semnificații generale, de un interes care să o facă să-și depășească ocazionalitatea. [...] Aș vrea să mai spun că patriotismul acestei piese nu este fanfaronard, ci autentic, impresionant prin sinceritatea lui, și tocmai de aceea piesa răspunde și azi unor sentimente nobile”. □ Teatrul „C.I. Nottara”, *Crimă și pedeapsă de Gabriel Arout, după F.M. Dostoievski*, de Mircea Grigorescu: „Printre acești copiiști abili ai genului se numără și Gabriel Arout. Domnia-sa este un practician al teatrului, dar, în mod evident, un admirator al cinematografului. De aceea, *Crimă și pedeapsă*, pe care a prelucrat-o, este, numai în aparență, teatrală. În fapt, Arout a făcut o transcriere a dramei în limbaj de cinema, construind mai mult un scenariu decât o piesă. Din pădurea infinit de stufoasă a romanului, Arout a desprins câteva crengi, cu ajutorul cărora ar fi putut simula un codru, dacă, în timpul operației, frunzișul nu s-ar fi uscat. Dar, din păcate, dramatizarea apare pauperă în ansamblu, cam dezarticulată la încheieturile acțiunii, iar în cadențele psihologice îngrijorător de sumară. Dialo-

gul însuși, transcris cu un vocabular mixt, al autorului genuin și al scenaristului structuralist, devine o schemă, pe alocuri ingenioasă, în alte locuri plată, în general cu prea puțină forță convingătoare”. □ *Teatrul Național „I.L. Caragiale”*, „*Moartea ultimului golan*” de George Virgil Stoenescu, de Radu Albala: „George Virgil Stoenescu face, în ultima lui piesă, o adevărată risipă de nesetate în scânteietoarea vervă a replicilor. Le risipește, zic, ca un nabab, cu mâinile pline, din saci, din căciulă – are de unde –, și îmi pare rău că n-am la îndemână textul spre a cita măcar câteva din ele. Ceea ce lipsește însă, aproape cu desăvârșire, e acel «fir de aur» numit meșteșug dramatic, pe care să se înșire frumoasele «boabe de mărgăritar»”. □ *Teatrul din Brașov*, „*Acești îngeri triști*” de D.R. Popescu, de Valeria Ducea: „Versiunea brașoveană a *Îngerilor triști* interesează pentru caracterul ei combativ. [...] Totuși, spectacolul nu respiră decât în parte poezia și încărcătura de umanitate, de gingășie și sensibilitate a textului. Un final edulcorat culminează de-a dreptul în infantil”. ■ Irina Toma semnează *Aurel Baranga la 25 de ani de teatru*: „Teatrul «Al. Davila» a luat inițiativa de a organiza o «săptămână» închinată dramaturgiei lui Aurel Baranga. Știrea are o dublă semnificație aniversară. Orașul care – cu un sfert de veac mai înainte – ducea o viață searbădă de provincie însingurată, este astăzi sediul unui teatru care-și sărbătorește, în plin mers de definire artistică, un sfert de veac de la întemeiere. Și tot un pătrar de veac, interval de timp jalonat de numeroase piese de succes, cunoaște și cariera de dramaturg a lui Aurel Baranga, nume intrat în literatura și publicistica română cu buni ani de zile înaintea debutului în dramaturgie”. ■ Dumitru Solomon publică *Teatrul T.V.*: „Teatrul scurt și-a făcut reparația pe ecranul de televiziune în mod somptuos și omagial, cu două piese de G. Călinescu: *Napoleon și Fouché sau Despre mânie* și *Napoleon și Sfânta Elena*. G. Călinescu n-a scris teatru din dorința vană de a mai încerca un instrument al artei, spre a demonstra polimorfismul sau proteismul geniului, după cum nu este vorba nici de o simplă dispoziție generoasă a spiritului, arzând de setea de multiplicare și diversificare. Teatrul a fost, ca și poezia, ca și muzica, un mod vital, unic de expresie al unui clasicist, care gândea în genuri, în spații determinate, care avea cultul echilibrului și oroarea eterofoniei. G. Călinescu știa – ceea ce nu știu destui scriitori – că o substanță artistică se poate autoexprima perfect fie în roman, fie în nuvelă, fie în sonet, fie în teatru, fie în poem, fie în eseu și așa mai departe. Transferurile de substanță nu dau decât imitații; copii, nu originale. Scriind teatru, G. Călinescu a simțit nevoia de *reprezentare* a unor gânduri, a unor propoziții – în general, de ordin etic – care nu se puteau transcrie în nici o altă formulă a scrisului frumos”. ■ Revista publică *Treizeci august*, drama în două părți, de Mihail Șatrov.

• [„*Tomis*”, nr. 4] Despre *Suav anapoda*, de Gheorghe Tomozei, Al. Protopopescu consideră că are „aparența unui act de emancipare și de reafirmare a unor puteri artistice mult înviorate. [...] Fără să ajungă la o formulă, acest volum ne dă posibilitatea să observăm o sumă de tendințe ce-l străbat în încerca-

rea poetului de a aduce eul și universul la o stare originală, mitică. Ceea ce poate fi urmărit cu consecvență este modul în care Gheorghe Tomozei se străduiește să scoată cuvântul și obiectele din zona utilului, ridicându-le la o demnitate cosmică”. Recenzentul e de părere că „ceea ce reușește să se impună în acest volum este un gen de poezie pendulând între mit și spectacol, gen care pare să răspundă cel mai exact aspirației poetului de a naște un «echilibru în dezechilibru»”. ■ Același Al. Protopopescu semnează articolul *Planetă de poet: Vasile Petre Fati*: „Acest tânăr poet care, din cine știe ce tainice legi nu se va putea desface niciodată până la capăt de înfățișarea lui de adolescent, a scris demult – da, demult – o carte de rugăciuni. Se numește *Floare de leandru* și cred că aceasta putea să fie chiar numele lui de poet. I s-ar fi cuvenit pentru felul cum i-a fost sortit să se înțeleagă cu lucrurile pământului și ale cerului, la ceasul când în atenee confrății lui se perindă la cinstea kilowaților de reflectoare. [...] Vasile Petre Fati scrie cu cuvinte puține, semn de profunzime și de intensitate lirică. El spune mereu cuvântul cer, unde poezia lui se înalță cu smerenie...”. ■ În *Analogii și analogii*, Grigore Sălceanu face o serie de comentarii cu privire la munca criticului literar: „Dacă îi pasionează o carte, dacă îi captivează și îi încântă, cititorii se declară mulțumiți. Nu tot astfel se petrec lucrurile cu criticii. Pentru a se pronunța asupra valorii unei opere, ei nu se rezumă numai la stările afective pe care ea le-a produs în sufletul lor, ci, apelând la memorie, confruntă această operă cu cele ce s-au scris înainte și caută să vadă până la ce punct este sau nu tributară lor. Descoperirea analogiilor este, deci, una din operațiile necesare pentru dovedirea sau contestarea originalității unui autor”. ■ Despre *Dragoș Vrânceanu, vâlceanul florentin*, scrie Cornel Regman: „Pe Dragoș Vrânceanu ne-am obișnuit să-l căutăm într-un punct de prielnicie în care se fixase din proprie voință și vocație, pentru a putea cuprinde – cum însuși spune – «orice: elegie și încântare, transfigurare și realism, metafizică și duioșie, pământ italian și pământ românesc, vocabular arhaic și neologism». Acest echilibru delicat, păstrat atâta vreme cu o mai delicată înțelegere pentru toate elanurile ce-și cer dreptul la viață, e pe punctul de a se tulbura din pricina solicitărilor insistente dintr-o singură direcție: euforia metafizică, însoțită de întreg alaiul de servituți”. ■ În articolul *Bolintineanu la Paris*, Teodor Vârgolici dezvăluie câteva din activitățile desfășurate de cunoscutul scriitor în capitala Franței: „Cercetările întreprinse recent în bibliotecile din Paris, referitoare la prezența și activitatea lui D. Bolintineanu în capitala Franței, au dus la rezultate prețioase, unele necunoscute până acum, altele menite să completeze și să rectifice datele perpetuate parțial sau eronat, să elucideze problemele rămase în suspensie”. Aspectele care compun substanța articolului nu sunt „simple și izolate amănunte istorico-literare, culese la întâmplare. Coroborate cu elementele cunoscute, ele prezintă un interes indiscutabil, servind la conturarea unei imagini unitare și complexe asupra relațiilor lui D. Bolintineanu cu Franța”. ■ Enache Puiu aduce în atenția cititorilor ima-

ginea celui care a fost *Poetul Dumitru Olariu*, reprezentant de seamă al literaturii din Dobrogea: „Cine studiază cu atenție poezia lui Olariu nu poate să nu observe pluralitatea de tendințe literare, dintre cele mai diverse, care-și fac loc în versurile sale, notele clasice întâlnindu-se la el cu cele simboliste sau cu cele parnasiene. Deasupra tuturor, însă, definitorie pentru lirica sa și nota nouă în peisajul poeziei dobrogene de atunci, devine orientarea tradiționalistă a acestui poet. Poezia lui Olariu este o poezie care apelează la mituri, luate în sensurile lor clasice, și care promovează elementele obișnuite liricii tradiționale: plaiul străvechi, turmele, strămoșii, bolta cerească, râurile etc. [...] tradiționalismul lui D. Olariu a știut să imprime inspirației un sens în general pozitiv, așa cum se întâmplă cu o anumită latură a poeziei lui I. Pillat sau V. Voiculescu”. ■ În *Eminescu și Hölderlin*, Grigore Tănăsescu îi așează față în față pe cei doi mari scriitori și notează că „ambii reprezintă tipul superior de romantici clasicizanți, în opera cărora fuzionează – organic – poezia modernă cu spiritualitatea lumii antice. [...] Încercând să surprindem afinitățile ce-i unesc și unele disocieri ce-i caracterizează, remarcăm faptul că, dacă opera lui Hölderlin poartă pecetea romantismului clasicizant, datorat atmosferei create de neoumanști – îndeosebi de Schiller și Goethe care deschiseseră lumii universul elenic, – clasicitatea romanticului Eminescu are temeiuri profunde atât în cultura sa, cât și în spiritualitatea autohtonă”. În finalul analizei sale, semnatul articolului notează: „Personalități artistice complexe, Eminescu și Hölderlin au îngemănat în formula definitorie a operei lor geniul antic cu cel modern, specificul național cu tentația universalului în stihuri de o inegalabilă armonie, demne de spiritul Eladei din care s-au împărtășit”. ■ Se publică poezie, semnată de Octavian Georgescu, Grigore Sălceanu și Vasile Petre Fati. ■ Plecând de la ideea că una dintre „problemele fundamentale ale poeziei moderne este relația ce se stabilește între Creația propriu-zisă și Lumea realului”, Dan Muțescu realizează o anchetă cu tema *Între lirism și concept*. Protagonistii acestei analize sunt Ștefan Careja, Ștefan Aug. Doinaș, Ovidiu Genaru și Marin Mincu, fiecare dintre aceștia oferind răspunsuri la următoarele probleme: poezia românească contemporană de concept, raportul dintre „schela filosofică” a poemului și metaforă, necesitatea poetului contemporan de a „intelectualiza”, de a „forța imaginația artistică să vehiculeze elementele unui sistem de gândire propriu”; ultima problemă ridicată se referă la menționarea unor nume de scriitori, „continuatori ai operei lui Blaga sau Ion Barbu, creatori de opere «duale», la care eseu și poezia se completează armonic”.

● **[„Viața militară”, nr. 4]** Publică versuri: Al. Jebeleanu (*Dragostea lui Lenin*), Vlaicu Bârna (*La Dobra Niva*), Nicolae Dumbravă (*Primăvară ostășească*), Dan Ciachir (*Vânătorul de munte*), reportaje: Dragoș Drăgoi (*Academia Militară*), Haralamb Zincă (*Ultima noapte de război, prima zi de pace*), Ion Căpeț (*Laurii tinereții*), C. Șola (*Itinerarul calificativelor înalte*), Mircea Șerbănescu (*Cărpiniș coordonată tinereții*), proze: Dragoș Vicol (*Primăvara*),

Nicolae Mărgescu (*Noapte cu visuri și arme*), Doru Davidovici (*Interceptorul*), istorie romanțată: Nicolae Minei (*Sacrificații*, partea a doua), memorialistică: Ion Gh. Pană (*Trepte spre victorie*) ■ Nicolae Dumbravă semnează rubrica *Interviul nostru* cu Al. Andrițoiu. Pentru început, Andrițoiu afirmă: „Nu există lirică de cetate și în afară de cetate. Există lirică adevărată sau falsă. Poezie bună sau proastă. Tocmai aceasta compartimentare a poeziei ne-a costat aproape 15 ani. Toată poezia bună de la Homer și până astăzi este poezie politică, inclusiv elegiile, bucolicele. Când nu există logică (mă refer la logica interioară, estetică a poeziei) și nici sămburele unei poezii, al unui sentiment autentic n-avem de-a face cu poezie, iar mașinile academicianului Moșil pot lua premiile Uniunii scriitorilor pentru poezie. – *Totuși, din gama vastă de sentimente capabile să le exprime arta poetică aș vrea să te referi, în mod deosebit, la ceea ce numim lirică patriotică.* – Sunt perioade istorice în care poezia este, în totalitatea ei, legată de destinele neamului. Așa sunt războaiele drepte, de apărare, de dezrobire, revoluțiile dar și perioadele de mare avânt constructiv. Există însă și epoci de armonie și echilibru, denumite îndeobște clasice, care inspiră o poezie mai calină. Toate sunt, firește, direct sau indirect, legate de realitatea în care poetul respiră, meditează, visează. Ei nu se poate sustrage unei astfel de realități. Mărturie ne sta întreaga poezie românească, de la Miorița încoace. N-avem de ce să căutăm exemple peste hotare când le avem la îndemână în propriul nostru destin. Trebuie însă să fii un bun român în sensul nobil al cuvântului, pentru ca, fructificând virtuțile întregii poezii universale, să continui totuși destinul poeziei naționale. – *Este cunoscut faptul că între talent și cultură există o relație foarte strânsă. Cum crezi că poate realiza un tânăr scriitor, la nivel optim, acest deziderat, mai ales astăzi când asistăm la o adevărată explozie științifică?* – După cum bine știi, au fost epoci de copilărie a poeziei, de țâșnire a ei spontană ca zeița din capul zeului. Perioada aceea a trecut de mult. Nu o paradă de cultură și nici o poezie livrescă – cu tot dinadinsul livrescă! – este ecoul liric al acestei epoci moderne. Un poet tânăr care se amestecă superficial în toate păturile culturii, enciclopediindu-se cu tot dinadinsul, poate crea (și s-a văzut acest lucru) un gen de galimatias liric, fără cap și fără coadă. Trebuie să ne oprim, și ne vom opri și de aici înainte, tot la operele fundamentale. Trebuie să asimilăm ceea ce rețin istoriile literaturii, căci numai astfel ieșim din modă și intrăm în curentul creator al marii poezii. Eu cred că un poet lipsit total de talent dar îmbăcsit de cultură poate scrie o poezie falsă, artificială, dar în aparență interesantă. Aici ne înșelăm noi în zonele poeziei așa-zis moderniste. Când talentul se logodește cu o cultură bine asimilată, atunci actul creației nu devine numai estetic ci și etic. – *Criticii te-au calificat, pe bună dreptate, ca pe un est et format la școala capodoperelor clasice. Cărui fapt se datorește această atracție «sentimentală» către clasicism, manifestă nu numai în lirica pe care o cultivi ci și în eseistică?* – Ardelenii sunt mai gospodari în arta poetică. De aceea și modernismul în Transilvania a

luat forme mai echilibrate. Pe de altă parte, cultura greco-romană, la școală sau acasă, a fost pentru ardeleni nu numai punctul de plecare ci și justificarea națională în contextul unei Româнии scindate. Cunoști că eu am alcătuit și tradus două microantologii: una latină, alta greacă. Mai departe, nu știu... [...] – *Toate marile literaturi au avut poeții lor care au cântat ostașul*. – Normal. Un Apollinaire, un Simonov, un Ungaretti sunt numai câteva nume care îmi vin acum în minte. Să nu uităm că primul nostru poet modern, Vasile Cârlova, a fost ofițer. De aceea sunt necăjit că unii dintre confrății noștri de liră așteaptă ca mai întâi să îmbrace tunică militară și apoi să cânte armata. Pentru reușite viitoare cred că e de datoria revistei «Viața militară» de a manifesta mai multă elasticitate tematică – fără a abandona de la cerințele și de la menirea ei – pentru ca numărul colaboratorilor să crească în mod firesc, de a dezvolta acei climat în care scriitorul însuși să fie ispitit de generoasa, frumoasa și bărbăteasca misiune militară”. ■ Sub semnătura lui Aurel Martin apare o cronică la volumul *Un pământ numit România* de Nichita Stănescu: „Era de dorit fără îndoială, să acord o însemnătate relativ egală tuturor secvențelor tematice care alcătuiesc sumarul celei mai noi cărți de versuri a lui Nichita Stănescu: *Un pământ numit România*. Deci și masivului și foarte reprezentativului ciclu intitulat *Alegerea sferei*. Dacă îl ocolesc, o fac mai întâi din cauza spațiului rezervat cronicii, iar în al doilea rând pentru că în substanță, el reia câteva din obsesiile lirice ale autorului *Necuvintelor*, subliniate, la momentul potrivit, în comentariile critice: sentimentul limitei, setea de absolut și de desăvârșit, tentația primordialului etc. Mai oportună mi se pare, de aceea, ținând seama și de specificul revistei noastre, o cât de fugară discuție a ciclurilor limitrofe: *Orfeu în câmpia Dunării*, *Soldatul și armele* și ciclul tutelar. [...] Cântecului general (în accepție nerudiană) înălțat patriei, la modul orfic, Nichita Stănescu îi asociază în *Soldatul și armele*, unul sedus de realități ostășești actuale. E, aș zice, coborârea în concret și, pornind de la el, prin transfigurare, ancorarea în semnificativul larg cuprinzător. Așezând ciclul sub semnul unor posibile epigrafe, acestea ar putea fi: latinescul *arma virumque cano*» («Cânt bărbatul și armele sale») și stihurile desprinse din pseudosonetul *Aplicație*: «Suntem în aplicație, noi, oamenii vii/ ai armatei noastre./ Învățăm arta de a trăi/ și de a apăra aceste albastre/ ceruri sub care ne-am născut/ și cărora existând, le suntem scut!» Rezultatele estetice sunt, de data aceasta, inegale, unele poeme (cu intenții prea didactice) ne-mai izbutind să-și mențină incandescența râvnită. Mă gândesc la *A fi recrut*, *Plan-tonul de noapte*, *Comandantul*, *Piloții de vânătoare*, onorabile (nici vorbă), în comparație cu cele prezente în unele cărți semnate de alții, dar sub posibilitățile unui poet de talia lui Nichita Stănescu. Totuși, câteva, ieșind din perimetrul convenționalului, păstrează nealterată emoția ce le-a generat. E cazul lui *Nu-l uitați*: «Nu-l uitați pe cel căzut în război,/ lăsați-i din când în când un loc liber la masă,/ ca și cum ar fi viu între noi,/ ca și cum s-ar fi întors acasă./ De fapt el s-a întors dintre noi, întâiul, /numai că s-a întors puțin mai ostent/ și pe un pat/

nevăzut și-a așezat căpătâiul/ lângă veniții acasă din mit./ El și-a făcut lucrul lui și acum/ poate că îi e sete, o sete arzând/ ora până la noi, ca un fum./ Deci lăsați pentru el să cadă vin pe pământ./ Nu-l uitați pe cel căzut în război,/ strigați-l din când în când pe nume/ ca și cum ar fi viu printre noi/ [...] și atunci el va surâde în lume»". ■ Rubrica *Orizont* conține un semnal editorial al volumelor: *Pro Patria* de Nicolae Tăutu, *Dansatoarea și cifra* de Petru Vintilă și *Seara întoarcerii* de Gheorghe Bejancu. ■ Sorin Movileanu prezintă două cărți de aventuri: Haralamb Zincă (*Crima de la 217*) și Mircea Radina (*Milioanele lui Belami*). ■ O notă anunță „Concursul organizat în cinstea celei de a 25-a aniversări a Zilei Forțelor Armate de către Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă în colaborare cu Uniunea Scriitorilor, Uniunea Compozitorilor, Uniunea Artiștilor Plastici și Ministerul Forțelor Armate ale Republicii Socialiste România, s-a bucurat de o largă participare. Au fost primite 167 lucrări de proză, 57 piese de teatru într-un act, 78 lucrări de artă plastică, 36 de cântece. S-au acordat următoarele premii: Literatură: Proză Premiul II, în valoare de 6000 lei: lucrărilor *Misiunea* de Banu Rădulescu și *Noapte cu visuri și arme* de Nicolae Mărgăneanu, Premiul III, în valoare de 6 000 lei: lucrărilor *Triptic împotriva* de locotenent Gheorghe Cozma și *Stăpâniți de cer* de Ladmiss Andreescu. Întrucât premiul I, în valoare de 10000 lei, nu a fost acordat din această sumă au fost instituite 5 mențiuni, în valoare de 2000 lei fiecare, care s-au acordat lucrărilor: *Ultima zi* de F.C. Dincu, *Călătoria* de Gheorghe Pârvescu, *El* de Radu Bădilă, *Cireș amar* de Raul Escade și *Erau trei prieteni* de Silviu Dumitrescu. Piese de teatru într-un act: Premiul II, în valoare de 12000 lei: *Omul care n-a greșit niciodată* de colonel Gheorghe Bejancu, *Mormântul eroului necunoscut* de Ion Buleandă, *O chestiune problematică* de locotenent-colonel Grigore Cuza și *Cu zâmbet, înainte marș!* de Dragoș Vicol”.

● [„**Viața românească**”, nr. 4] Numărul dedicat Centenarului nașterii lui V.I. Lenin. Semnează texte omagiale: Demostene Botez, Vlaicu Bârna, Miron Constantinescu, Henri Wald, G. Zane, Vl. Krasnaseschi, Ov. S. Crohmălniceanu, Virgil Teodorescu. □ Demostene Botez scrie poezia: *Cu Lenin*: „Când am intrat pe poarta de la Smolnăi/ Am întâlnit un om./ Părea în bronz.../ Dar pentru mine nu era statuie./ Sta nemișcat dar fremăta/ Ca un sensibil om în viață./ Cu brațul drept el arăta-nainte/ Și gestul se făcea meridian/ Înconjurând întreg pământul.../ Parcă-ar fi vrut de-odată să-mi vorbească,.../ Simți fierbinte-o mână de prieten/ Că omul era viu în fața mea,/ Crescut din faptă și legendă/ Și din nădejdea unei noi dreptăți./ [...] Am stat de vorbă-acolo cu Lenin/ Și de la el am înțeles/ Și sensul vieții și mesajul ei./ Călăuzit de glasul lui blajin,/ Eu am ieșit din negrele abisuri/ Ale absurdului indefinit,/ Cu fruntea sus, cutezătoare,/ Și am pornit înseninat, în soare,/ Pe unde brațul lui era-ndreptat,/ Catarg al unei mari corăbii,/ Pe-oceane ce s-au răzvrătit de ură./ Și merg de-atunci pe același drum,/ Și pentru tot, îi mulțumesc acum”. □ Vlaicu Bârna semnează versurile despre Lenin: „Dacă privești geneza lumii noi/ În oul de cleștar al

timpului/ Vei desluși o flacără albastră,/ Un prometeic duh într-aripat/ Ce-a fulgerat gorganele de zgură,/ Întinderile nopții fără margini,/ Semnalizând spre cercul presupus,/ Cu-acel voltaj al focului peren/ Ce zace claustrat într-o co-moară/ Și la răstimpuri doar și-arată fața./ Lumina ei numită simplu Lenin/ A investit cu-aureole munții/ A scânteiat în fluvii și în mări,/ În inima pădurilor de oameni,/ Și ne-a rămas izvor de apă vie,/ Întăritor balsam și pururi armă/ De apărare-a veștii-n libertate”. □ Miron Constantinescu se referă la *V.I. Lenin și cercetările sociale*: „În abordarea fenomenelor social, V.I. Lenin a dezvăluit insuficiența metodelor izvorâte din logica formală și inadmisibilitatea eclectismului, introdus de mulți istorici și sociologi sub înfățișarea «multilateralității» și «obiectivității» cercetării. [...] V.I. Lenin sublinia pericolul eclectismului, care dă o satisfacție aparentă, evidențiind chipurile, toate aspectele procesului, toate influențele contradictorii etc., dar, în realitate, nu oferă o concepție integrală și revoluționară a procesului și dezvoltării sociale”. □ Henri Wald notează: „Prin intermediul limbajului, gândirea primește din partea societății formele ei logice: noțiunea, judecata, raționamentul. Dar prin aceste forme logice se desfășoară activitatea gândirii individuale. După cum stabilitatea vremelnică a lucrurilor nu împiedică mișcarea lor permanentă, tot așa formele sociale ale gândirii nu anulează activitatea individuală a gândirii. Condiția mișcării absolute a lucrurilor este totdeauna ceva relativ stabil care se află în mișcare. Mișcarea individuală a gândirii este posibilă tocmai datorită stabilității sociale a formelor ei logice”. □ G. Zane analizează *Metodologia leninistă a cercetării istoriei industriale*: „Analiza este lipsită de orice înclinație pur descriptivistă și statică și are menirea să caracterizeze nivelul de dezvoltare a momentului și să degaje linia de dezvoltare dialectică a întregii economii ruse pe calea capitalismului. Căci în fond metodologia leninistă este o expresie a materialismului dialectic și istoric. Metodologia leninistă a cercetării istorice industriale este folosită și în studiile românești. Cu sprijinul ei, rezultate valabile au fost obținute de generații mai noi de cercetători. Rezultate încă mai apreciable pot fi obținute dacă privim metodologia leninistă nu ca un model ci ca un mijloc de cercetare față de care preocuparea de a descoperi și fixa istoria industrială românească în realitate și particularitățile ei esențiale... are să stea pe primul plan”. □ Vl. Krasnaseschi descrie *Practica (acțiunea) în gândirea filosofică a lui V.I. Lenin*: „Activitatea umană, cu scopurile ei, își găsește, în viziunea lui Lenin, diverse forme de manifestare, teoretico-științifice, politice, practice. Impuls al cunoașterii, sursă a categoriilor ei și criteriul elastic, dar ultim, al adevărului relativ și absolut, practica (activitatea) capătă unele însușiri particulare, după domeniul în care se realizează (știință, filosofie, politică, tehnică). Iar vocația fundamentală a materialismului în raport cu practica este aceea de a nu o lăsa umbrită prin nicio formă de conștiință deformată, de ideologie”. □ Ov. S. Crohmălniceanu scrie despre *Lenin și problemele revoluției culturale*: „Lenin vedea revoluția culturală ca o operă dusă

în adâncime. Pe el îl interesa ca ea să antreneze straturile cele mai de jos ale maselor, până în sufletul lor. Nu un entuziasm de suprafață, nu statistici spectaculoase îl satisfăceau. Lenin a urmărit cu perseverență și simț treaz realist, ca adeziunea la comunism să devină act de conștiință. Un succes, el îl socotea capacitatea puterii sovietice de a crea efectiv posibilitățile ca marile opere literare progresiste să pătrundă în rândurile cele mai largi ale multimilor muncitoare. Iată pentru ce se bucură ca ediții populare ieftine în tiraje uriașe de Belinski, Gogol, Cernîșevski, Saltîkov-Scedrin, Goncearov, ajungeau să fie consumate de noii cititori”. □ Virgil Teodorescu prezintă *Leninismul și problemele revoluției culturale*: „În legătură cu teoria reflectării, Lenin notează că obiectul reflectat există independent de cel în care se produce imaginea, și că materialismul dialectic pune la baza teoriei sale despre cunoaștere, în mod conștient, convingerea «naivă» a omeniului. Lenin vorbește despre însemnătatea fanteziei în opera de creație, despre posibilitatea desprinderii fanteziei de viață, ba mai mult despre posibilitatea transformării unei noțiuni abstracte, a unei idei în fantezie”. ■ Mihail Petroveanu recenzează cartea lui Silvian Iosifescu *Literatura de frontieră*: „Prin abundența sistematizată a materialului invocat, indicând efortul de asimilare a celor mai divergente cazuri și prin jocul continuu al apropiierilor și demarcațiilor, *Literatura de frontieră* este o lucrare de topografie critică, o hartă minuțioasă a unor teritorii atât de pestrițe, încât la prima vedere, este imposibil a nu te rătăci în mijlocul lor”. ■ Eugenia Tudor prezintă volumul de versuri al lui Ion Horea, *Calendar*: „Poezia lui Ion Horea nu este o poezie a neliniștii existențiale, nu pare și nici nu este un strigăt înspăimântat, niciunul de revoltă împotriva firii, dimpotrivă, acceptându-i legile, ce se vădesc armonioase și imuabile ca într-un sistem al universului imaginat de Leibnitz, pare mai curând o constatare tristă, o contemplare melancolică. O contemplare care se aseamănă cu starea de spirit a înțeleptului ce caută a înțelege și a pătrunde tainele naturii, miracolul germinării continui, pradă propriei sale fragilități, a rostului său neînțeles. [...] Volumul acesta alcătuit cu parcimonie și vădind o adevărată virtuozitate din partea poetului care nu evită, dimpotrivă, preferă cursele versului clasic cu certe izbânzi de virtuozitate datorate acelei simplități obținută prin decantare atentă, este un volum de elegii, dedicat vârstei maturității, vârstei care se înclină și care presimte acel «amurg», acea «iarnă» a sfârșitului”. ■ Adriana Iliescu scrie despre poezia lui Cezar Baltag din volumul *Odihnă în țipăt*: „În noul său volum *Odihnă în țipăt*, clasicismul funciar a devenit o sumă de calități ce au toate ca numitor comun... oroarea în fața romanticei exacerbari a eu-lui. Un poet ce scrie convins, ca Pascal, că eu-l este vrednic de ură – temerară experiență! Asta îl singularizează pe Cezar Baltag, îl face să fie el însuși și atât de interesant într-o generație extrem de generoasă în a dăruii scriiturii și volume de versuri.. În același timp, insul poetului există [...] – deși cu sobrietate – dar o face, parcă, numai pentru a vorbi despre răsfârngerile lumii pe care el o creează, asupra lui”. ■ În textul

Memento, Vasile Petrescu susține necesitatea spiritului «obiectiv» în actul critic: „Și azi a prelua critic opera unui scriitor mai este echivalent pentru unii cu a nu o prelua deloc, sau cu a o prelua în bloc. A prelua critic însă nu are integral sensul de preluare critică. O altă explicație a lipsei de spirit critic este teama de spiritul critic și de polemică. Le dorim, dar ne temem de ele. Ne jenează cuminența criticii noastre, dar ne simțim mai în siguranță într-un climat de cuminență și de uniformitate. Dacă se întâmplă ca cineva să manifeste mai mult spirit critic, atunci apar anumite formule consacrate, care se dispensează de orice argumente: negativist, contestatar, agresiv, sau altele vag profesionale: judecăți extravagante, singularitate etc. Mai trebuie adăugat, ca explicație a lipsei de spirit critic, domeniul de convenții al tabu-urilor instituite de «clanurile» literare. [...] Un critic trebuie să știe înainte de toate, ce este și nu este tabu. Se pune întrebarea, cine poate hotărî până unde trebuie să meargă spiritul critic?”. ■ Paul Popescu analizează raportul dintre realism și autenticitate: „După noi realismul este «morală». (Înțelegem prin realism, firește, un realism din unghiul scriitorului, reproducând cu franchețe experiența integrală – a scriitorului, comunicând opinia integrală a acestuia, atitudinea lui integrală, cu curaj și responsabilitate, cu conștiința că lectorului nu trebuie să i se ascundă nimic, că sinceritatea față de lector e garanția perfecteii sincerități față de sine...) De aceea, după noi, termeni ca «realism», «autenticitate», «sinceritate» sunt sinonimi. Proza pentru a se realiza ca valoare, depinde de aceste calități. Numai pornind de la ele, putem discuta un creator sub aspectul conștiinței și identității estetice și politice”. ■ Ovidiu Constantinescu meditează la personajul *Pozitiv și negativ în teatrul actual*: „Autorii de teatru și-au dat seama în fine pentru a scrie o piesă cu tematică socială, care să aibă realmente audiență la public, trebuie neapărat să modifice proporția componentelor psihologice și să caute a apropia structura personajelor de tipologia normală, făcându-i pe monștri mai puțini hidoși, iar pe pozitivi mai puțini sublimi. Festivalul de teatru din decembrie 1969 ne-a prilejuit întâlnirea cu câteva din aceste noi modalități dramaturgice mai autentice și, prin urmare, mai viabile”. ■ Andi B. scrie despre *Lenin în 1917*, evocat de N.D. Cocea: „În anul 1917 N.D. Cocea a locuit la Petrograd, unde a condus ziarul în limba franceză «L'Entente». Finanțat de legația Franței, ziarul era un adevărat buletin al guvernelor Antantei și apărea într-un tiraj de peste 50.000 de exemplare. [...] În calitate de director al ziarului, N.D. Cocea era invitat sau participa, la cererea sa, alături de alți ziariști, la ședințele publice al Comisariatului poporului, al cărui sediu se afla, atunci, la Institutul Smolnîi. Datorită acestor împrejurări are puțința de a asista la istorica adunare a comisarilor poporului condusă de Lenin, din noaptea de 25 spre 26 octombrie 1917. Atunci l-a văzut întâia oară pe Lenin și reportajul despre această tulburătoare noapte îl va publica, la întoarcerea în țară, sub pseudonimul *Nicoală al Lumei*, în «Chemarea» (an II, nr. 17, 20 aprilie 1919, p. 2)”. ■ Ion Bălu semnalează *Idei leniniste la „Era nouă”*: „Revista lunară de filosofie,

literară și știință «Era nouă» – care a apărut sub conducerea lui N.D. Cocea din februarie până în aprilie 1936 [...]. N.D. Cocea își propunea să situeze pe pozițiile de clasă ale proletariatului fiindcă acesta reprezintă «interesele vitale și culturale ale umanității». [...] «Era nouă» avea o ținută teoretică și intelectuală înaltă și a dezbătut cu competență importante probleme din domeniul politicii, economiei și filosofiei, însă în analiza lor, astăzi, trebuie să ținem seama de momentul istoric în care au apărut. Important este faptul că, în multe articole, autorii aduc în sprijinul demonstrației lor ideile lui Lenin, cunoscute prin intermediul traducerilor franceze și germane”. ■ În cadrul rubricii *Scriitorul și literatura angajată* sunt exprimate mai multe puncte de vedere. □ Maria Banuș: „Pe măsură ce fascismul se înscăuna în România (1938), devenea tot mai primejdios să frecventezi cercurile comuniste, să manipulezi literatura marxistă. Totuși atunci între 1938 și 1940, am citit, în limba franceză, *Statul și Revoluția, Materialism și Empiriocriticism*. Nu aș vrea să folosesc o terminologie cu rezonanță mistică dar dacă reconstitui azi, la un atare interval de decenii – și ce decenii! – starea noastră sufletească de atunci – nu pot găsi altă expresie care să evoce fervoarea, setea, disperarea, speranța, fericirea cu care ne agățam și ne adăposteam în leninism, decât cuvântul salvare, mântuire. Din sterilitatea teoriilor neputincioase, ne salvam în leninism ca într-o supremă reconciliere a teoriei și acțiunii. Găseam în gândirea – realizată – a lui Lenin, singurul răspuns pe care umanitatea conștientă de sine îl putea da atât străvechilor nedreptăți și servituți, cât și noii barbarii fasciste”. □ Paul Georgescu: „Cu sau fără știința scriitorului, chiar împotriva vrierii acestuia, literatura este angajată fiindcă opera reprezintă – obiectiv – o atitudine. Opera exprimă implicit atât implicarea scriitorului într-o situație [...] ce-i determină existența, cât și reacția sa individuală... [...] Scriitorul angajat ar fi deci acela ce devine conștient de faptul că exprimă o atitudine și este, prin aceasta, angajat. Evident, leninismul nu cere numai aducerea în conștiință a unei atitudini implicite și inevitabile, ci situarea sinceră pe pozițiile revoluției socialiste, cea mai măreață cauză a lumii contemporane. Este inutil să mai reamintesc că tendința nu trebuie confundată cu tezismul... nici că, în discuție, nu poate intra decât arta autentică, inautenticul fiind ideologic, calp. Prozatorul ce folosește ficțiuni semnificative, ca de altfel, și istoricul literar care este un romancier al unor personalități reale, pot medita [...] la lumina leninismului, asupra unor importante probleme artistice”. □ Alexandru Ivasiuc: „Angajarea literaturii însă nu este reală decât dacă este eficientă, pentru că ambiția ei supremă este nu să reflecte și să modifice, sau să cunoască modificând. Ca să fie eficientă, ea trebuie să fie în primul rând autentică. [...] În al doilea rând ea nu se poate mărgini la propozițiuni abstracte, ci trebuie să răspundă unor nevoi reale, să deschidă poarta spre soluții reale. Realismul literaturii angajate constă nu în prelucrarea puțin modificată a metodei balzaciene, ci în adevărul problemelor pe care și le pune, într-un timp și loc anumit. Ea trebuie să se întrebe: ce se întâmplă cu noi, care este semnificația

experienței noastre trăite – care sunt perspectivele acestei experiențe, văzute în context social? Ca să poată să întrebe autentic, literatura angajată trebuie să fie radicală, deci nemiloasă. Ea trebuie să fie conformă principiilor marxiste, și nu conformiste. Este ceea ce rezultă din documentele Partidului Comunist Român, privitoare la literatură și artă”. □ Damian Necula: „Ne gândim, desigur, în societatea noastră, la angajarea activă față de problemele socialismului. Ea poate fi o problemă pentru teoreticieni, care vor să strângă totul în sisteme. Dar ea, chiar și acțiunea teoreticianului vine, trebuie să vină, ca rezultat a finalizării operei de artă. [...] Poetica și politica sunt de fel două realități care se refuză. Dar pentru inițierea în politica poetului contemporan, care nu mai redactează sentințe, trebuie neapărat să ai răbdare de a cuprinde pe prima”. □ I. Negoîtescu: „Prin faptul însuși că artistul este un producător de opere care, cu sau fără intenția sa, de îndată sau mult timp de la realizarea lor, ajung să circule în societate, și prin faptul însuși că operele artistice devin bunuri ale societății, arta se constituie ca un fenomen social. Operele de artă, identificările ca atare prin prezența valorii estetice în structura lor, conțin îndeobște și alte valori: morale, teoretice, religioase, politice etc., valori ce pot avea chiar un rol precumpănitor: Platon și-a scris *Dialogurile* cu scopul de a ne împărtăși idei filosofice; Sfânta Teresa de Avilla și-a scris *Autobiografia* spre a ne comunica experiența sa mistică iar Thomas Morus și-a conceput *Utopia* sa cu scopul de a-și expune vederile sociale. Dacă romanele lui Balzac și Tolstoi ne ajută să cunoaștem mai îndeaproape societatea unei epoci revoluate...; dacă adâncindu-ne în scrierile lui Goethe ne sporim propriul nostru sentiment de demnitate umană, dacă Maikovski și-a conceput atâtea din versurile sale cu intenția de a propaga idei politice, – toate acestea indică în mod clar eficiența socială a operelor de artă. Iată și motivul pentru care, dincolo de delectarea produsă în cititori prin prezența valorilor estetice într-însese, societatea le promovează, și unul din scopurile organizării sociale este tocmai această promovare a operelor artistice”. □ Petru Popescu: „Pentru unii, «literatura angajată» e o formulă sinonimă cu «literatura cu tendință», ori chiar cu «literatura cu teză» – toate trei considerate peiorativ, ca o reacție la o epocă de dogmatism literar și de estetică scolastică. [...] Angajarea adevărată și onestă e însă imposibilă dacă opera în chestiune nu e perfect autentică. Condiția primară a autenticității operei e sinceritatea. [...] Angajismul supără numai când e practicat cu tot dinadinsul, din perspective incompatibile cu realitatea, și fără participarea suflutească a creatorului. De fapt, un asemenea tip de angajare e echivalent cu contrariul său: e o dezangajare, o abstragere a personalității autorului din comunicația vie și morală a operei cu publicul ei, o mistificare, o fugă de responsabilitate”. □ Veronica Porumbacu: „Literatura angajată? Mi se pare un pleonasm. Însuși actul de a scrie e un angajament. Cu prima literă născocită, omul despărțit de umbră, ridicat la verticala sa, s-a angajat față de semenii și față de timpul său. [...] Eu nu pot vorbi decât de ceea ce știu. De angajarea mea, personală. De

opțiunea fără de care viața, istoria, geografia, etica, poezia și... proza mea ar fi fost alta. Ori n-ar fi fost deloc, pentru că eu însumi n-aș mai fi existat. Am ales drumul, în zăpada însângărată din 1941. Am ales acel drum care făgăduia să scoată omenirea chinuită din evul lupilor, spre a o apropia de rațiunea și omenia care o despart de fiare. [...] Dar am ales cinstit. Și în oastea anonimilor care își scriau existența încă cu cerneală simpatică, printre rândurile istoriei, m-am legat pentru viață de mulți fii ai acestui pământ, și am militat cot la cot cu ei, în acel spirit care unește dragostea pentru propriul popor, cu răspundere pentru destinele omului și ale omenirii: în viață, în școala în care învățam carte copii, în primele versuri angajate, zmângălite pe caietele rămase după uciderea câtorva elevi în bombardamente, pe străzile cu felinare camuflate, între zidurile de case acoperite de inscripții care puteau deveni, în orice clipă, ziduri de execuție. Cu crezul acesta am ieșit în stradă și după război, când mi-am zidit tinerețea în cofrajele viaductelor arcuite între trecut și viitor, când mi-am lăsat umbra la temelia acestei Lumi Noi”. □ Szémler Ferenc: „Trebuie să fac această mărturisire fără ocol: nu pot concepe o artă, mai ales literatura ca gratuită, adică fără conținut [...] Este adevărat că materia primă a creației noastre poetice e cuvântul, deci prima noastră grijă ar trebui să se îndrepte asupra mânăuirii și prelucrării lui. [...] Studiarea unor tendințe cu totul recente în literatura mondială – de ex. Maniera de a scrie versuri a tinerei generații engleze – întărește convingerea mea personală, pe care o repet aici, că literatura care dorește să-și justifice existența trebuie să le comunice ceva oamenilor”. ■ V.[eronica] P.[orumbacu] semnalează *Ecouri după ani* prin *Lirica lui Labiş*: „[...] la șapte ani de la moarte, i-a apărut o colecție de versuri în ungurește, semnată de Kanyádi Sándor; la treisprezece ani, o alta, în germană, la care au lucrat Lotte Berg și Else Kornis. Sumarele diferă, după epocă, și rigori; mai sever în 1963, mai larg în 1969”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Cărți noi*, apar următoarele recenzii literare: □ Veronica Porumbacu prezintă volumul de *Poeme* al Margaretei Sterian: „Pentru Margareta Sterian, însă, poezia e departe de a fi o vioară a lui Ingres, în orice caz incursiunile în lirică nu sunt recente. O primă plachetă i-a apărut în 1945, o suită de interpretări din poezia americană au dovedit-o receptivă la vibrația modernă a liricii universale, iar volumul de față îi arată sensibilitatea cromatică așa cum expoziția (de la Dalles), coincidând cu apariția cărții, dovedește ochiul liric în plastică”. □ M. Bucur subliniază apariția a *Două cursuri universitare tipărite*: D. Popovici: *Romantismul. Poezia lui Eminescu*: „Cele două cursuri ale lui D. Popovici n-au fost concepute pentru tipar. Sunt cursuri ca toate celelalte, însă cu atâta acurateță și temeinicie pregătite încât timpul le revendică ca pe oricare alt manuscris contemporan bun. Desigur unele completări sunt inerente ca și unele retușuri de informație sau unele date. [...] Cursul lui D. Popovici despre Eminescu era predat după apariția exegezei lui Călinescu. Cu atât mai mult apare el astăzi, când într-un fel suntem cu toții contaminați de viziunea estetică a lui Călinescu”. □ D.[amian]

N[ecula] recenzează cartea Florenței Albu: *Poeme*: „[...] cartea Florenței Albu ne apare ca o carte nouă, vădind un autor pe deplin constituit, operând cu criteriul sigur, singurul în stare a limpezi apa poetică primordială: talentul. [...] Poemele se construiesc din elemente ale realității, frânturi rămase în amintire, rezultatul fiind însă deloc descrierea, ci, exaltarea unui sentiment în sensul lui Vasile Voiculescu (de văzut poeziile *Mama n-a văzut munții niciodată, Cântec negru, Constelația casei*). Ele (aceste elemente) rămân doar preambul, scara de pătrundere în esența gândirii poetice, oferită de autoare”. □ Virgil Gheorghiu descrie universul liric al celor *Trei poeți: Gheorghe Grigurcu, Valentin Strava și Maria Octavian*: „În placheta *Trei nori* aparținând lui Gh. Grigurcu, găsim un ton ceșos de parabole șoptite parcă de buzele unui Narcis extenuat. Atmosfera e constativă, lapidară și postulat lirică. Unele poezii par și inscripții cu densitate aproape biblică, însă diametral opuse cugetării. [...] volumul *Cântec pe zare* al scriitorului Valentin Strava recapitulează versurile mai vechi ale acestui bard de câmpenești inspirații. Afirmția directă a lirismului, evitarea artificialului, armonia și rigoarea construcției clasice a versului, sunt calitățile de prim ordin ale poetului Valentin Strava. [...] Traversând zonele roze ale poemelor sale de debut, mi-am dat seama de câtă tehnică transfigurativă a visurilor erotice dispune poeta Maria Octavian, reușind să ridice pe un elevat plan afectiv conviețuirea cotidiană. Poemele scurte și concentrate din *Paradis arhaic* se scaldă într-o lumină difuză de subînțelesuri perfect situate lăsând valențe libere tălmăcirii prin cheie”. □ Marcel Petrișor scrie despre antologia întocmită de Cornelia Ștefănescu, *Mihail Sebastian, întâlniri cu teatrul*: „Titlul culegerii, așa cum o intenționase autorul, ar fi fost acela de culise. Deoarece acest fapt nu s-a împlinit, autoarea studiului de față i-a realizat totuși intenția, grupându-i articolele sub un alt titlu, a cărui funcție simbolică este aproape aceeași. Reprezentând însă o selecție din totalitatea cronicilor dramatice și articolelor despre teatru ale lui Mihail Sebastian, publicate în «Cuvântul», «Contimporanul», «Revista Fundațiilor Regale», «Rampa» și «Viața românească», antologia nu putea rămâne fără un studiu introductiv în care, pe lângă motivarea criteriilor selective să nu fie expus și un punct de vedere critic al autoarei, făcut de la nivelul unei generații ale cărei perspective s-au complicat și lărgit concomitent cu scurgerea timpului”. □ Emil Manu se referă la antologia întocmită de Ion Hobana: *Vârsta de aur a anticipației românești*, apărută la Ed. Tineretului: „S-a statornicit ideea (încă din secolul trecut) că orice antologie este implicit o istorie literară. Cartea întocmită de Ion Hobana este o dovadă a acestui postulat. Fără să epuizeze domeniul chiar sub raport istoric, autorul antologiei (premiat anul acesta de Uniunea Scriitorilor), prezintă câțiva scriitori români care au anticipat «anticipația» contemporană: Demetriu G. Ionescu, Alexandru Speranță, Alexandru Macedonski, Victor Eftimiu, Gib I. Mihăiescu, Ion Minulescu, Cezar Petrescu, Tudor Arghezi, Felix Aderca, Al. Dem. Colțescu, Ilie Ienea, Victor Papilian, I.C. Vissarion, Mircea Eliade. Sunt

urmărite aici fanteziile pe teme sau pretexte științifice dar și fantasticul pur, utopia în sine, producțiile românești ale genului putând fi despărțite ca-ntr-o analiză chimică în fantastice și științifico-fantastice”.

MAI

1 mai

• **[„Scânteia”, Ediție de Capitală [sic!]** Pe frontonul ziarului este scris: *Trăiască 1 Mai, ziua solidarității internaționale a celor ce muncesc!*. □ În cel mai glorios timp al devenirii noastre, editorial nesemnăt: „Întâi Mai 1970: România socialistă, transformată în două decenii și jumătate într-o adevărată platformă industrială, celebrează hărnicia și inteligența fiilor ei. Mărturie a înfloririi stau marile combinate și uzine, stau orașele noi de pe harta țării, stau roadele mereu mai îmbelșugate ale ogoarelor. [...] În marele concert al lumii contemporane, glasul României socialiste aduce planetei mesajul ei de pace și prietenie, de solidaritate cu cele mai înaintate forțe care duc bătălia pentru un destin pașnic, împotriva forțelor retrograde ale istoriei”.

• **[„Contemporanul”, nr. 18]** Numărul celebrează 75 de ani de la nașterea lui Ion Vinea. □ În acest sens, Monica Duțescu prezintă o serie de documente și fotografii legate de viața poetului Ion Vinea și încredințate redacției „Contemporanul” de Elena Vinea. □ Adriana Miteșcu cercetează pendularea poetului „între somn și trezire, între obscuritatea deplină și lumina amiezii ce devoră orice rotunjime a contururilor, iată latențele mătăsoase ale poeziei sale (articolul *Vămile vegherii*). □ Ștefan Roll îl evocă pe Ion Vinea în câteva amintiri personale (articolul *Amintindu-l pe Ion Vinea*). ■ Subliniind „factura didactică a lucrării” și „opera de sedimentare și clarificare”, Nicolae Manolescu detaliază conținutul cărții (la origine o teză de doctorat) *Conceptul modern de poezie* a lui Matei Călinescu, tema volumului fiind, de fapt, „descrierea fazelor principale ale procesului de constituire a poeziei moderne”. ■ Ovidiu Bârlea recenzează o carte de folclor românesc, *Tipologia bibliografică a snoavelor românești* de Sabina Cornelia Stroescu.

• **[„Glasul Patriei”, nr. 13]** Demostene Botez semnează *Întâii Mai*: „Pentru diferitele generații succesive, 1 Mai are un alt răsunet sufletesc, dar ele toate participă astăzi la marea bucurie care le cuprinde laolaltă. Nu trebuie să-i uităm pe cei ce în această zi au căzut eroic, pentru sensul cel adânc uman al simbolului zilei acesteia. Pentru toți o clipă de reculegere și de profund omagiu”. ■ Paul Anghel publică *Flori pe câmpul covoarelor*: „Recent, la București a avut loc vernisajul unei expoziții de scoarțe vechi românești în cadrul Muzeului Republica de Artă Populară”. ■ Apare *Mesajul președintelui Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Ion Gheorghe Maurer, adresat participanților la Reuniunea rectorilor universităților europene*.

■ Gheorghe Bulgăr, în *Noutăți editoriale* publică *Istoria limbii române*: „A apărut, de curând vol. II din *Tratatul academic de istorie a limbii române*, care se ocupă de o perioadă străveche a trecutului nostru istoric. [...] Colectivul de specialiști ai Institutului de lingvistică ne-a dat o lucrare de erudiție, documentată, originală, indispensabilă de azi înainte romaniștilor; cităm pe autorii diferitelor capitole, cunoscuți de altfel din lucrările lor anterioare: Sorin Stati, M. Sala, I. Fischer, Maria Iliescu și Liliana Macarie, Matilda Caragiu-Marioțeanu, C. Poghirc, H. Mihăescu, Vl. Drâmbă, M. Isbășescu, Gh. Bolocan și I. Coteanu căruia i-a revenit o bună parte din munca de redactare și de revizie a volumului. Ar fi fost utilă o concluzie generală, o sinteză a cercetărilor de amănunt, consemnate în capitolele cărții și un rezumat într-o limbă străină de mare circulație”. ■ Apare poezia *Fruct răcoros* de Radu Cârnelci. Mihai Beniuc semnează poezia *Zor de primăvară*. ■ În *Vă prezentăm stațiunile balneo-climaterice* apare *Podoabele Călimăneștilor* de Radu Gyr, iar Ionel Pop scrie *La Valea Frumoasei*. ■ În *De la cititori* găsim versuri semnate de: Marioara Popa Scopoli, Italia (*Imn țării mele*), V. Ghelmegeanu, Israel (*Cântare Oltului*).

● [„**Urzica**”, nr. 10] De larg interes un interviu de Paul B. Marian cu umoristul Pierre Daninos, *Despre Eugen Ionescu*: „Academia Franceză, fericire, bomba atomică, cel mai bun mijloc de transport și muzica ușoară... țin să transmit României felicitările mele călduroase pentru primirea compatriotului dumneavoastră Eugen Ionescu, la Academia Franceză, alegere care, așa cum a declarat Jean Rostand, «reprezintă deschiderea porților Academiei unor candidați care sunt atât de puțin academici». Parafrazându-l pe Émile de Girardin putem spune că umorul te duce la orice, chiar și la Academie. Cu condiția, firește, să fii... – *Eugen Ionescu!* – Natural! Și să ai geniul lui, umorul lui, inventivitatea lui! De altfel, după cum știți probabil, acest mare dramaturg atât de puțin conformist care e Eugen Ionescu al dumneavoastră, al nostru, ca și al tuturor de pe glob, a mai fost onorat anul trecut cu multe alte distincții: Premiul literar al Monaco-ului și Marele Premiu Național al Teatrului – *Și ce crede noul academician despre toate aceste onoruri dobândite într-un timp atât de scurt?* – Nu-i cunoașteți primele lui declarații? – *Nu!* – Mi-au plăcut foarte mult, căci ele îl definesc pe scriitor: «...Sunt mulțumit, a spus el, dar fericit nu. Nu ești niciodată fericit... Mă îmbrac, mănânc, beau, dorm, mă plimb. Dar asta nu-i decât aparență în sufletul meu, nimic nu mă liniștește, nici chiar Academia...»”.

2 mai

● [„**Cronica**”, nr. 18] George Popa se ocupă de *Spațiul plastic modern în poezia lui Eminescu*, punctând că, deși spațiul fizic eminescian păstrează adesea „modelul geometric euclidian, având coordonate bine precizate și imutabile”, se pot detecta în multe poezii „spații care, departe de a fi imuabile, reprezintă în realitate graiul prin care indefinisibilul psihic încearcă să se exte-

riorizeze: linii fluente, curenți de fior, grupuri de vibrații coregrafiază neliniștile seisme interioare”. Zborul luceafărului se detașează ca „spațiul cel mai larg și mai mobil din câte au fost descrise în poezia universală, un spațiu absolut incaptabil, străbătut de avânturi supreme și care în realitate este metafora plastică a dorului unei ființe superioare”. ■ Ion Apetroaie scrie (în două numere consecutive) despre *Mitul în proza lui V. Voiculescu*, referindu-se la materia celor două volume de povestiri, tipărite în 1966. După o incursiune teoretică în problematica mitului, autorul subliniază modul original în care acesta se manifestă în proza voiculesciană, „saturată de fabulos și de mister”. ■ Două scrisori inedite ale lui G. Mărgărit. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul de eseuri critice *Structuri libere* de Georgeta Horodincă. ■ *O strategie matematică a „Jocului secund”* se intitulează eseu semnat de George Botez, sondând „obsesia de joc matematic care transpare din poezia barbiană și care ne pare în mod esențial semnificativă, hotărâtoare chiar, pentru o altă înțelegere și recunoaștere”. ■ *Curierul* constată o scădere a entuziasmului critic pentru opera argheziană și salută spațiul generos oferit de diverse reviste literare lui Ion Pilat, la 25 de ani de la moarte. ■ Constantin Coroiu recenzează volumul de versuri *Sunetul originar* de Gheorghe Pituț. ■ N. Irimescu reține, pentru rubrica *Moment*, articolul despre *Poezia tânără*, publicat de Eugen Simion în „Luceafărul”, nr. 16, și masa rotundă inițiată de revista „Steaua” (nr. 3/ 1970) având ca temă aspectele teoretice și practice ale istoriei literare actuale.

● **[„Flacăra”, nr. 18]** În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu publică schița *Omul care promite*. ■ Lucian Raicu prezintă volumul lui Marin Sorescu, *Teoria sferelor de influență*. Deoarece „Marin Sorescu iubește literatura și pe marii ei reprezentanți în grad mai înalt decât profesorii și decât criticii specializați în a lua aceste realități în serios”, scriitorul se demonstrează în volumul de față „cu atât mai surprins, mai buimăcit de ivirea marilor scriitori și a capodoperelelor”, prin urmare „această senzație de teribilă surprindere, de ingenuă mirare el izbutește să o transmită nu o dată în paginile sale”. □ În *Telegrame* se anunță că Alain Robbe-Grillet a terminat nouă său film, *Edenul și după*, coproducție franco-cehoslovacă. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, este înregistrată apariția volumului *Din lirica engleză* de Lucian Blaga, la Ed. Univers. ■ Prezentare a volumului lui Ștefan Aug. Doinaș, *Lampa lui Diogene* (Ed. Eminescu): „Fără nicio urmă de amatorism, Ștefan Aug. Doinaș transcende, în studiile și eseurile sale, granițele propriei creații lirice însoțit de rigorile unui cert și înalt profesionalism”. Se consideră că volumul de față „e departe de a fi un accident în activitatea sa critică și eseistică” deoarece „în conturarea unui peisaj literar de cât mai elevată spiritualitate”, prezența scriitorului „e stenică și de prim ordin”. ■ Semnalare a publicării, la Minerva, a volumului al III-lea din *Scrieri* de I. Peltz ce cuprinde romanul *Foc în Hanul cu tei*, precum și a apariției, în B.P.T., la Ed. Ion Creangă, a volumului *Amintiri din copilărie* de Ion Creangă. ■ Succintă prezentare a numărului 1/ 1970 al revistei „Secolul

20”, considerat de foarte bună calitate, fără a se da detalii asupra cuprinsului. ■ Rubrica *Teatru* conține note despre punerea în scenă a pieselor *Mandragora* de Machiavelli și *Henric al IV-lea* de Pirandello, din turneul teatrului craiovean.

● [„Luceafărul”, nr. 18] Întrebarea propusă lui Marin Preda în această săptămână este legată de o „realitate țărănească strict actuală despre care nu prea mai scrie nimeni” și de motivul pentru care autorul *Moromeților* nu se interesează în cărțile sale de „țăranul român al anului 1970”. Răspunsul este unul direct și tranșant: „Care țăran, când el doarme într-o baracă, pe nenumăratele șantiere ale Bucureștiului și-ale altor orașe, și nu mai dă prin satele lui cu lunile?”. Marin Preda îl dă exemplu pe fratele său care îi declarase că prezența lui în Capitală este determinată de faptul că este ocupat cu construcția societății. „Jumate am și construit-o. A mai rămas jumătatea ailaltă”. „S-ar părea că nici el, fostul țăran, nu e pe de-a-ntregul convins de gravitatea efortului pe care-l depune, deși nici acolo-n sat nu mai vrea să stea. Își angajează forța de muncă la întâmplare și rareori se califică. Întrebându-l ce face, de fapt, pe șantier, el mi-a răspuns că este șef, își comandă lui însuși, câte cărămizi să urce, câte să coboare, șef veritabil”. Marin Preda reproșează și criticii că „s-a ferit cât a putut să pună publicul în cunoștință de cauză despre drama care se petrecea. Acum să intrăm puțin în fondul problemei. E ușor să ne liniștim spunând că nu există alt drum pentru țărănime decât cel al cooperativizării. Pe scriitor îl interesează ce se întâmplă cu oamenii. Istoria se impune cu o idee, cu o necesitate. Asta nu e un lucru atât de abisal și cu asta nu ne putem mulțumi. Este foarte lesnicios pentru omul de litere să se adăpostească în spatele necesității istorice și să se eschiveze, în felul acesta, de a se întreba nu câtă necesitate conține istoria, ci care e soarta fiecărui om în parte știind că omul nu are decât o singură viață de trăit, în timp ce istoria este înceată și nepăsătoare. [...] Revenind la literatură și la problemele țărănești și la întrebare. În *Moromeții* (vol. I) am un erou, considerat de Moromete cu îngăduință, și pe care-l cheamă Năstase Besensac. Era un om nevoiaș, din toate punctele de vedere. [...] Astăzi, însă, Năstase Besensac, care e un personaj real, are televizor. În fața acestei realități brutale, îmi trebuie timp ca să reflectez. Despre ceea ce a însemnat cooperativizarea agriculturii pentru țărănimea română vorbesc statisticile, dar despre ce s-a petrecut, chiar și cu un singur om cuprins în acest proces, ar fi surpriza pe care o poate oferi investigația scriitorului, lumii contemporane. Se știe că structurile organizate își găsesc exponenții lor. Ion Creangă este produsul unei civilizații primitive, ajunsă la apogeul ei. Despre această lume care poartă numele de țărănime din zilele noastre, va scrie numai cel care va fi contemporan cu deplina ei structurare”. ■ Ion Pop consideră că ceea ce poartă numele de *Literatura studenților* este o denumire arbitrară căci „literatura este sau nu este literatură, rezistă sau nu rezistă din punct de vedere estetic, nu se poate clasifica după o apartenență temporară a scriitorilor la o instituție sau

alta". Argumentele în favoarea acestei afirmații au fost date cu prisosință de modul cum s-a desfășurat actualul „Colocviu național studentesc de literatură”. S-au afirmat cu acest prilej: Adrian Popescu, Nicolae Diaconu, Emil Nicolae, Doina Uricariu, Dorin Liviu Zaharia – premianții secției de poezie – Mihai Tatulici, Silviu Angelescu și Marcel Runcanu – dintre prozatori. Constantin Pricop, Victor Ivanovici, Mihai Dascăl – la critică, ori Ioan Petre Culianu și Mircea Marghescu dintre tinerii autori dramatici. „O observație ce trebuie neapărat făcută cu privire la acest colocviu se referă la un anume nivel al simțului critic. [...] S-a dovedit, cred, încă o dată că talentul trebuie susținut și dezvoltat printr-o serioasă cultură”. ■ *Breviar* include comentariile Lectorului despre *Cântece de amurg* de Virgil Carianopol, care punctează necesitatea întocmirii de către critică a unei sinteze a poeziei acestui autor ajuns la cel de-al zecelea volum, despre *Oracolul lui Oreste* de Victor Sivetidis și *Povestea caporalului Filip* de N. Rădulescu-Lemnaru ale cărui povestiri surprind „drama unei generații de tineri care se găsea sub arme și care a asistat, fără să poată reacționa eficient, la ciuntirea Transilvaniei”. ■ La secțiunea *Punct și virgulă*, Victor Eftimiu rememorează personalitatea luminoasă a lui Vlahuță, pe care l-a cunoscut în 1910, Jacques Zambaccian notează o serie de aforisme și gânduri de ale lui Brâncuși pe vremea când, vizitându-și țara, Dan Botta „i-a smuls un apolog în care marele sculptor șfichiuia pe criticii răutăcioși”. ■ *Cronica literară* semnată de Dan Laurențiu, în acest număr, este rezervată Verei Lungu și volumului său de versuri *Moralizând fără glorie* (Ed. Mihai Eminescu, 1970). „Lectura acestor poezii scurte și abrupte, piese care în succesiunea lor formează un tot omogen, suficient sieși, fără a lumina un spațiu transcendent într-o direcție sau alta dintre atâtea posibile, ci închizându-se în propriul său întuneric ca într-o regresie în vârsta vegetală sau minerală ne propune o suferință trăită fără patetism, dincolo de exclamațiile romantice ale damnațiunii, chiar cu o anumită detașare modernă a calculelor reci, obiective, mesagere ale unui nou destin. Solipsismul și grandoarea demiurgică a romantismului au fost înlocuite cu o voce impersonală, mai aproape de natura adevărată a unei lumi care se umanizează prin reificare, iar Vera Lungu și-a intuit vocația chiar pe această linie a discursului cenușiu, banal, care nu trebuie integrat cu eforturi în existența generală, ci se consideră pe sine, probabil, chiar existența, întrucât nu se are decât pe sine”. ■ Este continuată ancheta pe tema *De ce nu scrieți o istorie a literaturii contemporane* cu răspunsul lui N. Balotă care mărturisește că un astfel de proiect este deja demarat, câteva fragmente dintr-o *Introducere la poezia română contemporană* precum și alte capitole fiind publicate în periodice. □ Al. Piru anunță, la rândul-i, că scrie o istorie a literaturii române contemporane, din care, de asemenea, a publicat un prim volum intitulat *Panorama deceniului literar românesc 1940–1950* (E.P.L., 1968). Lucrarea va fi continuată în alte două volume a căror apariție se va produce în curând. Al. Piru precizează că o „lucrare asupra literaturii române contemporane este o

lucrare în primul rând critică, de un caracter istoric literar limitat”. Fiind lipsită de „perspectiva istorică necesară”, de „instrumentele trebuitoare cercetării (ediții complete, bibliografia, un inventar de date biografice etc.)”, cât și de faptul că operele unor scriitori nu sunt încheiate, „judecățile de valoare pot fi valabile numai parțial”. □ Valeriu Râpeanu constată faptul regretabil că „istoria noastră literară este atât de puțin contemporană” și pentru că „literatura acestor 25 de ani are o configurație aparte. Ea s-a dezvoltat în anumite împrejurări sociale, legată de o anumită structură morală și de anumite imperative sociale și a avut o altă finalitate decât cea dinainte. Or acum ne este mai ușor să operăm prin excludere, să susținem că un scriitor nu există”. Criticul pledează pentru explicarea succeselor și eșecurilor, „cu calm, lucid, nepărtinitor”, pentru analiza literaturii „în conexiunea dezvoltării sale istorice. O istorie a literaturii române contemporane presupune, mai presus de toate, puțința de a fi obiectiv și lipsit de patimă”. □ Cornel Regman subscrie ideilor formulate de Al. Piru, arătând că pentru o astfel de realizare e necesar un grup întreg de critici. „Dacă, dimpotrivă, aveți în vedere mai puțin sintezele cu rol de informare, cât mai ales acel tip de lucrări ce păcătuiesc adesea prin faptul de a nu fi complete, nici «la zi», nici foarte «obiective», dar care compensează aceste lipsuri cu o vedere mai personală, mai dinlăuntru a literaturii, structurată pe o ordine de valori riguros păzită odată balastul azvârlit, [...] în acest caz, trebuie să vă decepționez mărturisindu-vă că aspirația mea spre sinteză e departe de a satisface o astfel de cale”. □ Două motive esențiale fac, în opinia lui E. Simion, ca realizarea unei istorii a literaturii contemporane să fie prematură. „N-avem încă documentele capitale despre o epocă întinsă și dramatică din istoria recentă a literaturii noastre și nu putem spune adevărul integral despre ea. [...] Ne trebuie spiritul critic eliberat de prejudecăți și gravitatea pe măsura faptelor petrecute pentru a vorbi cum trebuie, în marginile adevărului, despre toate acestea. O istorie literară a ultimilor 25 de ani trebuie să fie precedată, în chip fatal, de o istorie socială și morală a epocii”. Pe de altă parte, „personalitățile care să ilustreze o asemenea operă de sinteză și de meditație critică sunt tinere, prea tinere, într-o fază de formare. [...] O sinteză critică apărută azi riscă să fie mâine incompletă, depășită, contestată, pentru că scriitorii care au acum între 20 și 40 de ani pregătesc mari surprize. [...] Ce ne-ar face să credem că umoarea scriitorului actual s-a schimbat și că el ar primi cu liniște spirituală și inteligentă detașare o istorie obiectivă a literaturii contemporane? Sunt semne că alta este reacția lui. Scriitorul român nu cunoaște încă valoarea resemnării. Pe scurt, nu întrevăd posibilitatea de a publica, în clipa de față, o veritabilă istorie a literaturii contemporane”. ■ Mihai Giugariu publică bucata în proză *Elegie pentru flaut și voci*, Virgil Tănase, *Desenat într-o parte*, George Ghidrigan, *Friguri*, iar Mircea Ivănescu, poeziile *Lumina* și *Argintie răsfrângere*. Mai apar și versuri semnate de poeți premiați la *Colocviul național de literatură studentască*, precum Adrian Popescu, Emil Nicolae, Doina Uricariu, Nicolae

Diaconu. ■ *Jurnalul unui martor ocular* cuprinde, în acest număr, reflecțiile lui Teodor Mazilu *Despre tabieturile noastre*.

3 mai

● [**„Scânteia”, nr. 8413**] Numărul vine cu tema *Strâns unit în jurul Partidului Comunist Român Poporul nostru a sărbătorit Ziua solidarității internaționale a celor ce muncesc cu hotărârea de a obține noi succese în construirea socialismului pe pământul României*.

6 mai

● [**„Viața studentescă”, nr. 18**] Cu ocazia Festivalului Național al Artei Studentești – Ediția 1970, se împart *Premiile Colocviului național studentesc de literatură* următorilor: *Poezie*: Premiul I – Adrian Popescu; Premiul Special al Juriului – Dorin Liviu Zaharia; Premiul Comitetului municipal București al U.T.C. – Doina Uricariu; *Proză*: Premiul I nu s-a acordat; Premiul al II-lea – Mihai Tatulici; Premiul al III-lea – Marius Tufan și Silviu Angelescu; *Critică*: Premiul I – Constantin Pricop; Premiul al III-lea – M. Dascăl; Premiul Revistei „Universitas” – Mircea Constantinescu; *Teatru*: Premiul I nu s-a acordat; Premiul al II-lea – I.P. Culianu. Premiile Revistei „Amfiteatru” – *Poezie*: Dinu Flămând, Augustin Iza, George Mareș, Elena Cătălina Prangati; *Proza*: Premiul I – Dumitru Radu Popa; Premiul al II-lea – Anda Dimlovici; *Dramaturgie*: Premiul I – Mihai Neagu Basarab; *Estetică*: Premiul I – Aura Matei Săvulescu; Premiul al II-lea – Mircea Iliescu; Premiul al III-lea – Iulian Georgescu. ■ Post-scriptumul la *Colocviul național studentesc de literatură*, semnat de Tudor Octavian, este de fapt rezumatul unei mese rotunde la care au participat: Marcel Ruscanu, Ștefan Gâtej, Emanuel Isopescu, Mihai Tatulici, Mircea Florin Șandru și alții – studenți ai facultăților de limba și literatura română. Se semnalează „greșelile” celor care au citit proze de altfel, de succes: poeme în proză cu exces metaforic, „probăm puțină semnificație a ceea ce avem” (Isopescu) din „plăcerea formei [...] suntem stiliști, așa, în general, nu aplicat la ceva real și sănătos” (Teodor Parapiru), din „influențe neasimilate” (Tatulici) „dorința de afirmare cu orice preț” (Gâtej). „Toți vor să-și afirme talentul, în loc să afirme un crez” (Runcanu), „a fost ca o lecție, unde am arătat ce am învățat la universitate și aproape deloc ce suntem noi cu adevărat” (Vasile Sălăjan), „trebuie să ne lăsăm resensibilizați de realitate” (Nicolae Manea), „nu ne căutăm un loc, ci locul nostru de drept” (Tatulici), „tot de *angajare* e vorba – nouă nu ne e clar ce problematică ne apropie și e la îndemână. Și nu ne e clar cum e mai bine s-o slujim” (Isopescu), „e foarte posibil ca problematica prozei noastre să nu fie, așa cum s-a format înainte, și a generației” (Șandru). □ *Concluziile* Colocviului le trage același Mihai Tatulici: „Trăim o mare responsabilitate socială și estetică. Cred că autorii care au dat cărți rele în urmă cu 10–15 ani nu au crezut deloc în rostul lor. Ei făceau multe concesii, dar nu prea sufe-

reau din pricina asta. Noi suferim pentru cel mai mic neadevăr. Închipuiți-vă că suntem doritori de bine, dar facem lucrurile cam pe dos. În loc să afirmăm ceva, spunem tot timpul ce anume refuzăm [...] în ciuda efectelor care au ieșit în evidență astăzi [...] nu vrem să trăim pe lângă alții [...] orice s-ar spune, defectele prozei noastre sunt și ale timpului literar în genere. Dar calitățile ne aparțin. [...] Dacă ținem la țara noastră și la timpul în care trăim, trebuie să scriem mult, să renunțăm la nimicuri, să ne spunem părerea limpede, să trăim demn și realist. Și să nu mai dăm atâta vina pe alții [...] cauza e tot mica noastră neputință de a înțelege exact realul. Exact și exemplar. Că ne-am dat seama de asta mai bine zis că o spunem cu voce tare toți, e cel mai de seamă câștig al Colocviului. Mă refer, desigur, la secția de proză”. Tudor Octavian, la finalul articolului său de prezentare a evenimentului, consideră că în cele două ore ale mesei rotunde ad-hoc de la sfârșitul *Colocviului* s-a discutat mai bine și mai pasionat decât în timpul acestuia, „un fel de explozie târzie pe care nu o prevăzusem [...] tot așa cum s-ar putea să greșim cultivând ideea că existența molcomă a prozei prezentată la Colocviu n-ar putea fi cuminenția teribilă dinaintea unei alte nașteri, prin proza scrisă de promoția anului 1970”. ■ Iulian Neacșu se află în dialog cu Mihai Beniuc: *Poezie și știință*: „– În comparație cu generația căreia îi aparțineți, îi găsiți pe tinerii de astăzi mai romantici sau mai realiști? Poezia tânără reprezintă în acest sens [n.b. – etica socialistă] un test evident liric? – Generațiile noi care vin cred că sunt mai frământate cu privire la problemele ce le stau în față, datorită complexității vieții contemporane; noi am fost mai romantici, adesea «cu capul în mână» gata să ni-l pierdem pentru idealuri, dar nu știu dacă tineretul de azi, prin comparație, s-ar putea numi mai realist – în orice caz mai neliniștit în sinea sa, da – deși grija pentru el și condițiile create de socialism sunt indiscutabil superioare. Pe mine nu mă neliniștește însă, neliniștea tineretului; e un fenomen sănătos de tensiune, în care germinează simțul răspunderii pentru sarcinile sociale. Dacă trebuie ferit de ceva acest tineret, este să-l apărăm de orice sclerozare spirituală, pentru că timpul cere din partea fiecăruia tot mai multă elasticitate și suplețe, însușiri ce nu pot avea valoare decât axate pe o bine definită etică socialistă [...] *Poezia tinerilor*? În tot ceea ce are bun este o temerară și continuă rupere a unor bariere ce îngustează orizontul sufletesc. Simțim cuvintele ce rup hamurile sau substanța poetică umflându-se ca laptele când începe să fiarbă. Dar câteodată laptele dă în foc și simți uneori că ar fi bine venit un Maiorescu, care, la nivelul epocii noastre, să scrie o «*direcție nouă*»”.

7 mai

• [„*Scânteia*”, nr. 8417] Pe prima pagină apar informații despre *Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu la Institutul de fizică atomică și Cuvântarea sa*, rostită cu acest prilej. ■ Ziarul îl comemorează pe Constantin Dobrogeanu-Gherea; apar două texte: □ *Militantul socialist* de Damian Hurezeanu; în ca-

drul textului, ca un motto, apare un citat din Nicolae Ceaușescu: „O importanță deosebită în clarificarea problemelor sociale ale țării a avut activitatea teoretică desfășurată de Constantin Dobrogeanu-Gherea – una din cele mai proeminente figuri de gânditori socialiști ai țării noastre din acea vreme. Cu toate lipsurile sale, opera lui Dobrogeanu-Gherea ocupă un loc de mare însemnătate în istoria științelor sociale din România, în răspândirea ideilor marxiste, în dezvoltarea concepției revoluționare a proletariatului”. Din text reținem: „Dobrogeanu-Gherea a avut o viață bogată, care a reflectat o continuitate de eforturi și o admirabilă continuitate de speranțe; el a contribuit la educarea unei întregi generații de militanți socialiști în România, la afirmarea socialismului român pe arena internațională. [...] În noua perioadă istorică a mișcării muncitorești pe care a inaugurat-o în viața social-politică a țării crearea Partidului Comunist Român, acțiunea și gândirea clasei muncitoare s-au dezvoltat pe noi coordonate, calitativ superioare. Privind însă lucrurile din punct de vedere istoric, ceea ce este trainic în opera lui Gherea se integrează în mod firesc devenirii socialiste a României”. □ În aceeași ordine de idei, George Ivașcu îl „împacă” pe Gherea cu Maiorescu în *Omul de cultură*: „Succesoarea firească a acestei strălucite perioade, critica, istoria, ideologia noastră literară de astăzi văd în Gherea, alături de Maiorescu, pe unul din ctitorii proeminenți ai fazei de împlinire modernă a culturii noastre, fază implicând cu necesitate nivelul cel mai înalt de conștiință de răspundere socială a artei cuvântului românesc”.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 6521] Ion Iacoș scrie despre *O personalitate proeminentă a mișcării socialiste din România*, C. Dobrogeanu-Gherea, cu ocazia comemorării a 50 de ani de la moartea acestuia, notând faptul că acesta „și-a manifestat capacitatea și energia creatoare printr-o contribuție de seamă în domeniul muncii ideologice a mișcării socialiste. El se relevă în perspectiva istoriei ca un propagandist competent al învățăturii marxiste, un apărător ferm al acesteia, un pionier care a căutat să aplice socialismul științific la condițiile României”. ■ C. Stănescu recenzează două noi apariții editoriale, volumul lui Adrian Marino, *Modern, modernism, modernitate*, în care „analiza istorică și estetică a conștiinței moderne în literatură este riguroasă, autorul extrăgând didactic momentele de afirmare și semnificațiile lor, ponderând la tot pasul tendința de a substitui atitudinea modernă actualității strict cronologice”, precum și studiul lui Valeriu Râpeanu, *Interferențe spirituale*, o „culegere de articole diverse (muzică, sculptură, literatură, teatru francez contemporan, Malraux și Camus, folclor italian etc.)” care „exprimă mai puțin vocația unui critic decât plăcerea diversității de preocupări, diversificată uneori în articole notabile”.

● [„Albina”, nr. 18] Număr consacrat Zilei Victoriei. □ În *Cronica unui greier* citim textul *Victorie* de Ion Bănuță: „9 Mai 1945. Victorie. Mașina de război fascistă e distrusă din cele patru puncte cardinale și până în Berlin, Berlin, propriul ei bârlog. Steaguri de toate culorile inundă văzduhul. Cu jertfe

enorme materiale și umane Armatele României, Uniunii Sovietice, Armatele aliate au învins. [...] La a XXV-a aniversare a triumfului păcii, după 25 de ani de la moartea unui Hitler și a unui război nefast să ne bucurăm de marea victorie, victoria luminii asupra întunericului și să jurăm că ne vom face din lupta pentru pace stindardul de foc al idealurilor noastre. 9 Mai 1970. Victorie. Sub steaguri roșii și tricolore să trecem pe sub Arcul de triumf al marelui ev socialist încărcăți de victorii, de victorii, de victorii. În parfumul fără de hotar al Primăverii să dăm liniște deplină firelor de iarbă și florii-soarelui, cântului de viață și vântului, văzduhului și porumbeilor întru slava iubirii”. □ Nedic Lemnaru semnează *Conștiința istoriei*: „În lupta grea de veacuri pentru libertate națională și dreptate socială, afirmarea spiritului de obârșie, a identității noastre strămoșești, a însemnat un factor de excepțională importanță în potențarea propriilor izvoare sufletești și înfăptuirea celor mai înalte deziderate naționale. Cu forța acestei nobile conștiințe, a istoriei, ne-am dezvăluit permanent și am cucerit zărrile culturii. Izvorâtă din acele atribute esențiale ale spiritului latin – seninătatea, raționalismul și patosul constructiv – cultura românească, tradițională – de la cea folclorică până la cea clasică și modernă – și contemporană – ce-a înflorit astăzi pe pământul României socialiste, este produsul unui popor care, urmându-și îndrumătorii și interpreții istoriei, continuă drumul pe care și l-a ales singur cu toată cumpătatea și luciditatea”. □ În *Evocări – amintiri* Sașa Pană scrie despre C. Dobrogeanu-Gherea: „Clubul socialist era într-o hardughie veche, aproape o ruină, cu pereții coșcoviți. Cunoșteam acel loc unde veneam pe furiș, unde elevul Călugăru se aciuiase ca un fel de ajutor de bibliotecar. Acum – pe acel loc lângă Sala Palatului – se înalță un bloc măreț având la parter o florărie în haină de paradă. În acea spre seară, în fața clubului tălăzuia o mare de oameni dornici să urce șubredele trepte și să aducă un ultim omagiu celui pe care îl considerau părintele socialismului în România. Ca să răzbatem până sus ne-au trebuit peste patru ore. Era aproape miezul nopții când am ajuns lângă catafalcul străjuit de patru globuri cu lumină roșie. Era frumos, de neuitat, Gherea. Barba-i de patriarh, sub lumina globurilor, era și ea trandafirie. Întreg corpul era cufundat într-o profunzime de trandafiri și lalele roșii. Bătrânul acesta nu era atât de bătrân pe cât credeam, pe cât părea. Avea 65 de ani”. □ Apare și un citat din Nicolae Ceaușescu: „Animat de o înaltă responsabilitate față de cauza socialismului și păcii în lume, poporul nostru va acționa cu hotărâre pentru întărirea puternicului front antiimperialist și nu va precupeți nici un efort pentru a-și aduce contribuția la dezvoltarea colaborării internaționale, la eliminarea pericolului unui nou război, la salvagardarea păcii și securității naționale”. □ Nicolae Tăutu publică două poezii: *Cântec pentru Eftimie Croitoru și Victoria*: „Când defilam prin Praga în rânduri mai rărite/ iar îi simțeam alături pe cei rămași sub plumbi,/ sub stâncile din Tatra de viscol de troienite,/ sub tecile de aur din lanuri de porumb”. □ George Sbârcea semnează *Semnificația victoriei*: „Tot ce se petrece azi bun și semnificativ în

lume se datorează Victoriei, sacrificiului celor ce au cucerit-o. Sărbătorirea ei este nu numai o evocare a lor, ci și un memento pentru întreaga omenire: numai pacea și armonioasa conviețuire a popoarelor lumii îngăduie să ne bucurăm, în aromeala zilelor de vară și în pacea albă a nopților de iarnă, de fructele spiritului, care fac ca viața să merite a fi trăită și apărută de inamicii ei!”. □ Dragoș Vicol semnează *Eroii*: „Au trecut 25 de ani de-atunci și amintirile răsar mereu desprinzându-se din vijeliile de foc și de moarte și ne însoțesc mereu pe drumurile vieții. Sunt chipuri și întâmplări, îndurerări și bucurii care nu se pot uita”. ■ Pe ultima pagină citim versuri semnate de: Ilia Ehrenburg (*Gropi comune*, traducere de George Dan), Jerzy Putrament (*Pușca*, traducere de Eug.B. Marian), Paul Éluard (*O răfuială*, traducere de Nina Cassian), Pierre Gamarra (*Cântec de pace*, traducere de G. Dem. Pan), Adam Wasyk (*Istorie*, traducere de Eug. Schileru), Marcel Breslașu (*Imn*).

● **[„România literară”, nr. 19]** Apare anunțul: „Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România sub egida Frontului Unității Socialiste organizează o *Seară de poezie: poeții cântă victoria* joi, 7 mai 1970, ora 19, în Sala mică a Palatului R.S.R. 9 Mai: 1945-1970 Omagiul scriitorilor români: Un sfert de veac de la victoria asupra fascismului Cuvânt înainte: Acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România. Lecturi din poezia originală: Alexandru Andrițoiu, Teodor Balș, Maria Banuș, Ion Bănuță, Mihai Beniuc, Vlaicu Bârna, Ana Blandiana, Radu Boureanu, Ben Corlaci, Ion Crânguleanu, Eugen Frunză, Ion Horea, Traian Iancu, Mircea Micu, Rusalin Mureșanu, Nicolae Nasta, Adrian Păunescu, Ion Petrache, Niculae Stoian, Nicolae Tăutu, Cicerone Theodorescu, Victor Tulbure, Tiberiu Utan, Violeta Zamfirescu, Dragoș Vicol. Își mai dă concursul echipa de teatru a Institutului de medicină din Timișoara, laureată a Festivalului studentesc de teatru – 1970, cu montajul dramatic: *Secolul XX* pe texte din poezia lui Geo Dumitrescu. Regia: student Adrian Furnică”. ■ Despre 9 Mai scrie Al. Andrițoiu în *Datele unei epopei*: „Ziua de 9 Mai 1945 – de la care celebrăm sfertul de veac – circumscrie victoria întregii omeniri asupra celui mai catastrofal pericol pe care l-a generat vreodată istoria: fascismul. [...] România, prin partidul ei comunist, are mândria de-a fi fost printre țările care au ripostat la timp, și răspicat, spunând la Grivița Roșie acel NU bărbătesc care a cutremurat conștiințele și gazetele Europei și a atras față de acuzații procesului de la Craiova adeziunea unor notorietăți culturale de talia lui H. Barbusse, Romain Rolland. [...] Comandantul suprem al Armatei României Socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu, conducătorul statului român, puls al istoriei noastre contemporane, este simbolul nostru de azi al acestor sărbători”. ■ Sub titlul *1945 – 9 Mai – 1970 Jertfă românească pentru libertatea lumii* apar mai multe fragmente și texte. □ Nicolae Iorga „din *Sinceră mărturisire de credință*, text scris în aprilie 1940 pentru revista «Documents» din Bruxelles”: „Confuzia care stăpânește astăzi mințile atinge uneori marginea nebuniei, sfidând toate cerințele acelei lo-

gici care prin meritul grecilor a fost descoperită o dată pentru totdeauna și pentru întreaga lume. Ea vine în mare parte din lipsa absolută de sinceritate în care se complac atâtea spirite alese, care până de curând ni se înfățișau în altă lumină. Trăim într-o vreme când supt înrâuriri care, fără îndoială, nu pleacă de la cele mai bune tradiții ale Europei noastre, gândul se tăinuiește...”. □ Zaharia Stancu, „Din articolul *S-a isprăvit războiul*, publicat în ziarul «Ultima oră», anul II, nr. 191, 10 mai 1945”: „Ieri s-a primit, în sfârșit, mult așteptata veste că pe toate câmpurile de luptă din Europa au încetat ostilitățile. Reprezentanții oficiali ai Germaniei naziste, – ai acelei Germanii care a declanșat dezastrul, – au semnat capitularea necondiționată. [...] De mâine oamenii care s-au luptat, – unii pentru a cuceri pământul și a-l supune cumplitelor lor dominații, alții pentru a-l elibera și a instaura libertatea pentru toți, omenia pentru toți și înfrățirea în pace și egalitate a tuturor națiunilor ce viețuiesc sub soare, – vor începe lupta lor de reconstrucție”. □ Ion Pas, „Din articolul *Trăiască Pacea!*, publicat în ziarul «Libertatea», Anul II, nr. 220, 10 mai 1945”: „Glorie și recunoștință armatelor care, expresie a forței și a conștiinței popoarelor libere, au smuls libertatea pentru toate popoarele! Glorie și recunoștință Uniunii Republicilor Socialiste Sovietice, Statelor Unite, Marii Britanii, făuritoarele victoriei de astăzi și ale întocmirii păcii de mâine! Trăiască socialismul! Trăiască Pacea veșnică între popoarele pentru vecie libere!”. □ Tudor Arghezi, *Năpârca*, 1943: „...De când te rabdă țărâna, vânăță năpârca, cu capete multe? Te-a lăsat să te umfli, să crești și să te înalți pe spinările celor doborâți de tine. M-ai făcut să te îndur, să te miroș, să te aud, să te rabd”. □ Geo Dumitrescu, „Din articolul *Astupați cavernele!*, publicat în ziarul «Victoria», 1945, nr. 93, 16 iunie”: „De curând autoritățile au dispus desființarea adăposturilor antiaeriene. Acele simboluri ale spaimei și ale întoarcerii în animalitate. Grotele, șanțurile. Cavernele, în care ne goneau mâinile războiului, vor dispărea. Găurile de cârțiță care au scormonit Cișmigiul, mușuroaiele îngrozitoare, în care omul își amintea ceva din preistorie, vor fi astupate”. □ Ion Caraion, „Din articolul *Democratizarea artei*, publicat în ziarul «Scânteia Tineretului», 1945, nr. 25, 22 aprilie”: „Undeva, în acest timp, sângele milioanelor de morți ai războiului zvârcolește, și cu el împreună se zvârcolește conștiința ultragiată a omenirii întregi. În fața acestor stări de lucruri *arta românească* nu mai poate rămâne insensibilă, retrasă, înfășurată...”. □ Marcel Olteanu, general maior în rezervă, *Începutul*: „Ori de câte ori îmi depăn amintirile legate de acel august fierbinte 1944 – care a constituit de fapt începutul luptei noastre de Eliberare – mă năpădesc două sentimente, deopotrivă de puternice: emoția și mândria”. □ D. Constantinescu, Generallocotenent în rezervă (*File de jurnal*). □ Miron Radu Paraschivescu, „«România liberă» nr. 237 din 11 mai 1945: *Momente din lupta noastră pentru independență*”: „Când privești cu un ochi obiectiv paginile de istorie care au dus la proclamarea independenței României, nu poate să nu te izbească asemănarea faptelor trecute cu acelea de astăzi”. ■ Mihai Atanasescu semnează *Literatură*

și rezistență: „În primul său număr pe 1970, trimestrialul «Résistance Unie», revistă a foștilor luptători de rezistență (în al cărei comitet de redacție figurează – prin tov. Nicolae Guină – și România), semnaleză apariția unei ample antologii europene întocmită din texte scrise în timpul celui de al doilea război mondial și a căror temă o constituie luptele de rezistență din cursul războiului. Tipărită de editura Roederberg, în Republica Federală a Germaniei, la Frankfurt pe Main, această primă antologie de proporții neobișnuite (e vorba de 800 de pagini și de 200 de autori!) îmbrățișează deopotrivă diferite națiuni și diverse genuri literare. [...] Alături de nume prestigioase ca Louis Aragon, Georges Bernanos, Paul Éluard, Antonio Machado, Heinrich și Thomas Mann; alături de Cesare Pavese, Salvatore Quasimodo, Ștefan Zweig, Mihail Șolohov ori Martin Andersen Nexø; alături de Sigrid Undset și Vercors, de Rafael Alberti și François Mauriac, de József Attila și Yannis Ritsos, stau Iulius Fučík și Anna Franck, iar din partea României – Tudor Arghezi și Zaharia Stancu”.

■ Urmează textul *România în războiul antihitlerist*, nesemnlat, oferind citate din ziare și reviste mondiale din perioada 1944-1945 despre importanța României în lupta antifascistă. ■ Versuri semnează: Al. Philippide (poem fără titlu: „Sărmană omenire cu suflet otrăvit/ De suferința stearpă din anii învrăjbirii”); Eugen Jebeleanu („Glasuri pierdute, răsunăți în mine/ Ca bulgării pe un sicriu de lemn”); Marin Tarangul (*Ziua Victoriei*); Nicolae Tăutu (*Jurnal de front* poeziile: *Bombardament*; *Scrisoare*; *Pauză de foc*; *Noaptea*; *Orașul pustiu*; *După război*; *Final*); Ion Iancu Lefter (*Cum curgi prin apele-fecioare iar*); Ion Rahoveanu (*Memoria sensibilității*); Ion Maxim (*Desțelenire*); Stelian Cucu (*Sfârșit de vânătoare*; *Ștefan Vodă*); George Dan (*Albastru de Voroneț*); Vasile Andronache (*Biografie*; *Ceruri violete*); Gheorghe Anca (*Să nu mă bucur*); Marin Sârbulescu (*Ceramică de Horezu*; *Tavan*; *Nu cercuri*); Platon Pardău (*Păsările*; *Casă*); Emil Botta (*Cel vis frumos*). ■ Alături de *Poșta redacției* condusă de Nina Cassian, apare, printre altele, și o poezie de Corneliu Vadim Tudor (*Absalom*). ■ Revista comemorează *50 de ani de la moartea lui C. Dobrogeanu-Gherea*. □ Adrian Marino, *Gherea și literatura epocii*: „Nu discutăm acum cât de unilaterală este interpretarea dată criticii lui Gherea doar prin raportare la polemica (pierdută) cu Maiorescu. Pentru a nu mai vorbi de «tezism», «tendenționism», «decepcionism» și celelalte. Câtă eroare (destulă!) și cât adevăr intră în aceste formule se știe, azi, cu destulă claritate. Ceea ce se cunoaște ceva mai puțin este orientarea literară de bază a spiritului gherist și, mai ales, în funcție de ea, atitudinea sa *reală* față de fenomenul literar modern”. □ Șerban Cioculescu, *Pasiunea pentru idee și frumos*: „Tezismul sau tendenționismul gherist nu era decât o față a concepției militante și progresiste, pe care arta a avut-o, netăgăduit, în toate vremurile, de la scrijelirile pe pereți stâncilor până la Picasso, de la Homer până la Arghezi. Am văzut însă că, de parte de a fi promovat mediocritatea, Gherea a militat la răspândirea în mase a literaturii celei bune, a clasicilor noștri și de peste hotare. El nu s-a înșelat ca

Goethe afirmând că Béranger este cel mai mare poet francez contemporan, ci l-a numit cu justețe pe Victor Hugo”. □ M. Ungheanu, *Receptarea valorilor noi*: „Ceea ce vrem să remarcăm este că C.D. Gherea, în selecțiile sale, n-a riscat depășirea opiniilor deja în circulație: critica lui analitică preia valori acreditate mai ales de «Convorbiri literare». Meritele criticii lui nu stau în primul rând în descoperirea de valori literare, ci în promovarea unei metode critice noi. Gherea și revistele al cărui spirit director a fost au suportat atacuri mai ales datorită absenței unor autori descoperiți de critic care să reprezinte, prin urmare, ideile lui. Din această pricină literatura revistelor care profesau o critică gheristă nu se deosebeau cu nimic de cea a «Convorbiri literare», atât de combătute la un moment dat”. □ Z. Sângeorzan, „*Critica reînviază opera de artă...*”: „Reconstituirea operei e un procedeu critic modern și utilizarea lui de către Gherea confirmă în actualitate viziunea sa nouă, modernă, eficientă, constructivă, cu toate insuccesele ei de moment. Metoda reconstituirii operei va fi dusă la un studiu superior de E. Lovinescu și G. Călinescu. Gherea o deschide, o recunoaște, îi dă un sens, o justificare, o înțelege ca pe un exercițiu critic absolut necesar analizei, interpretării literare de orice tip”. □ Apar și citate despre Gherea din G. Ibrăileanu (*Creator de școală critică*), E. Lovinescu (*În continuarea acțiunii lui Maiorescu*) și G. Călinescu („*Analize de opere*”). □ Al. Piru, *Ghera și literatura franceză*: „Până la Voltaire, cunoștințele lui erau reduse. Ar fi greu de dovedit că citise pe Rabelais, Corneille, Molière, Racine, citați întâmplător, ultimul ca desuet. Despre ducele de Saint-Simon auzise indirect, mai familiar fiindu-i contele Saint-Simon, socialistul-utopic. Nici Voltaire, de altfel, pomenit, împreună cu Rousseau și Diderot, printre marii scriitori ai secolului al XVIII-lea, nu este decât un simplu nume. Citise oare Gherea pe Chateaubriand, socotit «un interpret genial» al mentalității feudale, pe Charles Fourier sau pe Paul Louis Courier, autorul dictonului «oamenii cei mai politicoși sunt procurorii și călăii»? N-ar fi exclus”. ■ În *Fragmente critice* Eugen Simion publică *În jurul unei controverse*: „«Geniu sau dezaxat?» – această întrebare și-o pune, în 1910, într-o însemnare din «Viața românească», G. Ibrăileanu, și ea privește pe T. Arghezi. În «Viața socială» a lui N.D. Cocea, poetul debutase – a treia oară – cu poemul revoluționar *Rugă de seară* și, citind versurile, criticul ieșean nu știe ce să creadă: se află în fața creației unui geniu sau a unui spirit dezaxat?! Această nehotărâre o au și alți critici în privința lui Arghezi, indiscutabil poetul cel mai important după Eminescu. Lirismul lui turbulent a găsit critica română nepregătită și un exemplu în acest sens îl poate constitui și E. Lovinescu. Este interesant de văzut istoria relațiilor dintre T. Arghezi și marele critic pentru că ea se identifică, în bună măsură, cu procesul lent, oscilant, de receptare a lirismului arghezian”. ■ Apar *Lecturi intermitente (L)* de Perpessicius: „Iată o carte, despre care nu-mi este de loc ușor a scriere (că să folosesc infinitiv lung atât de agreat de Eugen Barbu, în romanul său). Și aceasta, evident, nu pentru că (precum nu o dată) scriu foarte târziu. Căci a scrie, indife-

rent când, neținând seama calendarului, despre o carte excepțională, și *Princepele* (Editura tineretului, 1969) este una, n-ar avea de ce să înspăimânte. [...] Nimic nu mă oprește să mă gândesc la timpul când viitoare teze de doctorat vor studia, cu mult folos, varietatea vocabularului din *Princepele*. Va fi încă o dovadă a originalității romanului lui Eugen Barbu”. ■ S. Damian scrie cronica literară pentru volumul *Stații în câmpiile dezordinii* de Mihai Tunaru: „Pe cât de eficace e Mihai Tunaru în scenele înfățișate pe un ton dur, sobru, despuat, cu un pedantism chiar al exactității, pe atât de strident ajunge în tentativele de dramatizare a expresiei. Survine, aici, o eroare mai gravă. Autorul n-are conștiința estetică a propriilor posibilități narative, mizează pe ceea ce ar trebui, în cazul lui, să ocolească și nu stăruie asupra mijloacelor pe care e în măsură să le stăpânească și să le facă fertile. Sunt ratate astfel momente de consemnare brutală, emoționantă în sine, printr-o subită irupție retorică în stil, deplasată în decorul de austeritate ales”. ■ Petru Popescu publică textul *Național și universal*, continuând discuția începută în numărul trecut de M. Ungheanu: „Un produs artistic național este, prin calitățile lui adânci, și universal. O valoare artistică devenită universală decurge de la un patrimoniu național. Cu aceste adevăruri sunt de acord cam toți exegeții ce participă la o dezbatere despre național și universal. Mai departe în ce privește universalizarea unei opere naționale, încep distincțiile, antagonismele, școlile de gândire. La o concluzie nu s-a ajuns și probabil că nu se va ajunge, dată fiind exprimarea artistică în inimitabil unicat, la care participă spațiul și timpul cu conjuncturi iarăși unice. Se vor spune în continuare lucruri interesante, paradoxale ori pur umoristice, fără ca să se ajungă la consens. În ce privește cultura română, o dezbatere aprinsă pe această temă e de rigoare. Nu tot din ce se spune în clipa de față e nou, căci părem a fi născuți, culturalmente, între două uși, ce se deschid și se închid alternativ, una spre noi înșine, cealaltă în afara noastră. Dificultatea de circulație a spiritului românesc se explică în parte prin speciozitatea limbii. [...] Cu un singur scriitor, fie și genial, nu poți impune o cultură străină. Treizeci de scriitori români publicați în străinătate, ar fi făcut, chiar mediocri cu toții, mai mult pentru ansamblul culturii. O cultură trebuie cunoscută, și asta, în dimensiunile largi ale publicului modern, nu se poate face decât cantitativ”. ■ În *Ochiul magic* citim: □ *Necruțare* de I. T.: „Tonul categoric nu vine totdeauna dintr-o înțelegere a lucrurilor la fel de categorică, dintr-o percepție critică exactă și sigură, capabilă să-l susțină. Certitudinea orgolioasă a afirmațiilor este de multe ori expresia unei tinerești și dezinvolve superficialități, uneori simpatice, alteori mai puțin simpatice, după caz și după dispoziția în care le receptăm. Un tânăr recenzent, de altfel promițător, George Gibescu, se arată profund revoltat, într-un comentariu din «Ramuri» (4/ 1970) de faptul că un volum care se intitulează *Esteticieni români* include și un articol despre Mihai Ralea. Într-adevăr ce caută Ralea într-o discuție despre problemele esteticii? Tânărul recenzent e mai mult decât sigur că n-are ce căuta, întrucât, zice el, cu un ames-

tec de milă și dispreț: «Ralea e sociolog». [...] În așteptarea propriilor sale prelegeri, în care (suntem convinși) «sistemul cu puncte de vedre strict originale» va fi o realitate luminoasă, aproape orbitoare, îi cerem să manifeste totuși ceva mai multă îngăduință față de înaintașii săi oricât de modești». □ *Documente – Ion Barbu* de P. P.: „Împlinirea la 19 martie a 75 de ani de la nașterea lui Ion Barbu a fost prilejul tipăririi multor mărturii, materiale documentare inedite, precum și noi interpretări. «Ateneu» publică *Adnotări* de N. Gr. Stețcu «pe marginea unei scrisori inedite» adresată de Dan Barbilian în 1942, deci după aproape patruzeci de ani, lui I.C. Dimitriu, «profesorul» său din Dămieniști (1904-1905); [...] Datele noi completează ceea ce știam despre biografia lui Ion Barbu, rectificând unele confuzii, și constituind un dulce-patriarhal tablou al provinciei românești de la începutul veacului, în care natura întreținea elanurile romantice, iar ritmul domestic al vieții împingea spre frăgezimea sufletească». □ *Pe urmele lui Goga la Paris* de I. Dunajecz: „În coloanele revistei «Foaia noastră» – organul de presă al românilor din Ungaria, care apare de două ori pe lună la Budapesta – a văzut lumina tiparului un interesant reportaj, intitulat *Pe urmele lui Goga la Paris*, semnat de către dr. Sámuel Domokos, profesor la catedra de limba română a Universității «Eötvös Loránd» din Budapesta. [...] Notele pariziene ale lui Sámuel Domokos, apărute în «Foaia noastră» din Budapesta cuprind date inedite, deosebit de interesante cu privire la biografia lui Octavian Goga». □ *Patru frumoase poeme* de P. P.: „de Alexandru Andrișoiu publică «Familia» (nr. 4) concepute în versuri de 10-11 silabe, în strofe și rime, adică în dulcea formă tradițională, căreia poetul îi este în general fidel. Bunul exercițiu al metricii de versuri echilibrate și deseori rime rare, și e odihnitoare ca o insulă, o poezie ușor demodată ca structură exterioară în mijlocul modernismului adesea nu autentic, ci silit, ce inundă presa literară». ■ Dana Dumitriu prezintă volume de proză: □ *Valse hésitation* de Ovidiu Constantinescu: „Impresia dominantă pe care o lasă cititorului proza lui Ovidiu Constantinescu este că a intrat într-un univers închis, într-un spațiu claustrat unde nu e loc decât pentru sentimente discrete și gesturi mute, pentru mici habititudini tiranice și parfumuri de flori presate. [...] Dinamita cu explozie întârziată și limitată, care gastează într-un strat gros de liniște și aparent echilibru, este subiectul propriu și finalizat al recentului volum al lui Ovidiu Constantinescu». □ *Câinele înlăcrimat* de Ilie Constantin: „Ilie Constantin este un prozator nostalgic, apărându-se cu umor de tot ce ar putea părea melancolie adevărată. În calitate de prozator nu-și permite decât foarte rar metafora; în ciuda senzației de adiere lirică stârnită de narațiunile sale, ele sunt supuse observației, examenului epic bine cenzurat. Impresia lirică vine numai din atitudinea nerezervată a scriitorului față de evenimentele și oamenii pe care îi evocă, el participă direct la existența lor, nu-i creează ci îi interpretează». □ *Trei ceasuri în iad* de Leonida Plămădeală: „Romanul lui Leonida Plămădeală dezvăluie un autor surprinzător nu atât prin meșteșug literar cât

prin gravitatea și seriozitatea problematicii alese. Construcția cărții rămâne adesea tributară explicitării împletind lungi monologuri, dialoguri nu lipsite de retorism, de un accent demonstrativ, parabole care susțin foamea de simboluri a autorului. Neajunsul fundamental este că narațiunea își oferă de la lectură toate tâlcurile, așa fel încât o dată închisă cartea, procesul ei s-a închis. Mecanismul analitic este epuizat, cititorul ținut într-o încordare permanentă, într-o comunicare substanțială și foarte deslușită cu eroii cărții, după ultima pagină se poate relaxa, pentru că tot ce autorul a vurt să spună, de fapt a explicat. Materialul epic nu încifrează, ci este folosit fără excepție, fără economie, pentru argumentarea fondului ideatic”. ■ Constantin Noica publică și *Cap. XIV. Rațiunea care dă legea (sau: genialitatea bunului simț)*, în continuarea *Neobișnuitele întâmplări ale cunoștinței după „Fenomenologia spiritului”*. ■ Marin Tarangul notează apariția volumului *Amurgul Evului mediu* de Johan Huizinga: „Lucrarea lui Huizinga se înscrie într-un orizont atât de complex tocmai pentru că și-a restrâns cu precizie aria în care operează, fără să sucombe în comparații și în extinderi de circuit pe care cultura lui o avea oricând la îndemână. Numai așa a putut să lege și să comunice un ev mediu târziu, păstrându-se în el și căutându-i acele forme – nu în care apune, ci în care întârzie”. ■ În *Atlas liric* citim poeți cehoslovaci: Miroslav Holub (*Ușa*); František Halas (*Învățătură filială*) traduși de D. Marian; Miroslav Válek (*Odă eternității*) în românește de Veronica Porumbacu și Mariana Iencec. ■ În *Panorame contemporane* apare *Simpozion de metafore la Brâncuși*. □ Nota aparține lui Ion Caraion: „Cum nu peste prea multe săptămâni librăriile noastre vor oferi (în sfârșit) curioșilor ciudata «antologie» *Masa tăcerii*, ca pe un omagiu internațional adus lui Brâncuși de către poeții lumii, – «România literară» ne ocazionaază, cu o clipă mai înainte, mie și cititorilor săi, posibilitatea întâlnirii sub acoperișul unei imaginii parțiale a cărții; iată, pentru prima oară, publicate în original – și la un loc! – 11 inedite de 11 autori din 11 țări. În cuprinzătorul său conținut, culegerea întreagă, la care am lucrat cu severe și numeroase sacrificii personale, conține aproape 60 de atari unicate, armonizând viziuni dintre cele mai diferite și mai îndrăznețe, pentru că îndrăzneț a fost însăși viața viziunii despre artă a lui Brâncuși. Desigur, nu e prima oară când unui uriaș senior de idei i se dedică pagini de o mare vibrație imnică și elogii. Dar este prima dată, la noi, când – universalității ce o reprezintă personalitatea unui asemenea geniu – vin să i se prosterne, la ea acasă, în togă sau gesticulație lirică, atât de mulți magi, boemi și aezi din tuspatri punctele cardinale. Eu le-am spus că efortul se merita vrut. Ei mi-au dat crezare și se află aici”. □ În completare, versuri dedicate operei lui Brâncuși de poeții Karel Jockheere – Belgia (*La table du silence*), Thomas Fitzsimmons – S.U.A. (*On first meeting a Brancusi*), Sandro Key-Åberg – Suedia (*Á Brancusi*), Francis Scarfe – Anglia (*Elegy for Brancusi*), Álvaro Yunque – Argentina (*Alabanza del escultor rumano Brancusi*), Anise Koltz – Luxemburg (**), Georges Hal-

das – Elveția (*Brancusi*), Peter R. Holm – Norvegia (*Die Schlummernde Muse*), José Juado Morales – Spania (*Escultura*), Guillevic – Franța (*Le baiser*), Einar Bragi – Islanda (*Framför Den oändlige pelaren*). ■ Eugen B. Marian realizează un interviu cu poetul spaniol Marcos Ana, „*Cel mai frumos poem este solidaritatea umană*”: „– Cum vedeți poziția scriitorimii spaniole față de actuala conjunctură din patria dv.? – De vreo 10-12 ani, frontul literar spaniol – care, de altfel, a produs opere foarte interesante – are un caracter ofensiv. Literatura e apropiată de tematica socială, de problemele care interesează majoritatea spaniolilor. În acest sens, cred că scriitorii nu au dezertat de la îndatoririle lor majore. Tema aceasta își pune pecetea vitalizantă pe operele lor. În ansamblu, putem deci vorbi de o promoție literară de avangardă, trăind necesitățile poporului spaniol, și pot fi bucuros și mândru că fac parte din acest front”.

● [„*Tribuna*”, nr. 19] Mircea Zaciuc întocmește profilul lui Ion Breazu: „Pentru Ion Breazu există o singură valoare, aceea a duratei, iar numele ei era Transilvania. Lucrase la bătrâna revistă cu același nume, ani de apostolat, numele lui revine de-a lungul colecției sub varii articole, de la editoriale până la efemeride, însemnări pe marginea vieții culturale, locul lui preferat de manifestare. Astra l-a cunoscut printre militanții cei mai inimoși și cei mai dezinteresați. Ea era pentru profesorul clujean un spațiu istoric, o legătură continuă și un dialog neîntrerupt cu trecutul în care crezuse întotdeauna fierbinte”. ■ Mircea Tomuș recenzează cartea de poezii a Mariei Banuș: *Portretul din Fayum*: „Dacă acceptăm că de esența lirismului ține expresia cât mai nemijlocită a mișcărilor sufletești proprii, vom aprecia că alături de *Țara fetelor*, recentul volum al Mariei Banuș, *Portretul din Fayum*, este cel mai curat liric din întreaga operă poetică a autoarei. Și mai este o împrejurare care apropie cele două culegeri: *Portretul din Fayum* este un pandant al *Țării fetelor* ca poezie a unor prefaceri sufletești legate de momentul grav când se întâmpină o nouă față a problemei: este posibilă oare, în lirica feminină, o poezie a cotiturii spre anii mai târzii? [...] Poezia Mariei Banuș se prefacă atât în expresie cât și în problematică. Lucrurile sunt simple și se spun foarte simplu, propoziția se decifrează, poezia începe ca un text prozaic iar, dacă mișcarea ei interioară dictează rima, poate să apară și câte o rimă, dacă reflexia ajunge în pragul necunoscutului, al neînțeleșului, cuvintele își pierd legătura logică și, tot atât de simplu, alunecă în necunoscut sau în neînțeleș...”. ■ Simion Mioc, Constantin Breazu și Gelu Ionescu semnează articole despre Ion Vinea. □ Simion Mioc îl prezintă pe Ion Vinea la revista «Simbolul»: „Era firesc ca și «Simbolul», revistă condusă de S. Samyro (viitorul Tristan Tzara) și I. Iovanaki (Ion Vinea), și care voia să susțină «literatura nouă», să aibă o existență scurtă. «Simbolul» apare între 25 octombrie – 25 septembrie 1912, patru numere, la București. Revista este de format carte, în șaisprezece pagini. [...] I. Iovanaki debutează în simbolul, nr. 1, cu o traducere după Albert Samain: *Cetatea moartă...* despre care Ion Vinea va scrie cu afinitate, dar și cu rezerve pentru

anticitadinismul său, nu peste mult timp, în «Cronica» lui Arghezi și Galacti-on. Samain și Vinea se întâlnesc pe o anume latură de viziune poetică elegiacă». □ Constantin Breazu îl descrie pe *Portretist*: „Vinea, ca orice pamfletar de altfel, n-a fost un distructiv. Paralel cu tirul său demolant, prăbușind în uitate busturi și monumente ad-hoc clădite dintr-o falsă materie umană, el cioplea cu migală și har, pe socluri adevărate, chipurile unor contemporani realmente valoroși: profesorul Gh. Marinescu, Maria Tănase, Mihail Sadoveanu, N.D. Cocea, Nicolae Iorga, Victor Brauner, Ion Iancovescu, Adrian Marino. [...] Portretistica lui Vinea, cu o ierarhie intimă – când medalion sau profil, când portret literar clasic, portret moral sau portret psihologic – întrece cu mult, prin relevanță și frumusețe, granițele unei jurnalistici care supraviețuiește o singură zi. Topind în chipuri și simțăminte sensibilele sale culori de poet, Vinea demonstrează o dată în plus că prejudecata genurilor – fie gazetărești, fie beletristice – n-are niciun suport real, atunci când este vorba de un talent veritabil”. □ Gelu Ionescu meditează la *Posteritatea lui Ion Vinea*: „Paradoxul acestei vieți și opere poate fi explicat numai prin autenticitatea lui. Boema avangardei, disprețul pentru talent al unui om atât de talentat, satisfacțiile pe care personalitatea sa atât de izbăvitoare le primea din partea celor ce-l înconjurau și admirau, au fost mai puternice decât instinctul de conservare a operei. Vinea avea acea specifică structură de om și artist al avangărzii anilor '30, pe care și-a conservat-o până la sfârșitul vieții, rămânându-i credincios. A făcut din viața sa destinul unui personaj de roman, pe care singur n-a izbutit să-l scrie până la sfârșit. Dăruind literaturii până și viața, a ignorat cititorul prin care putea să supraviețuiască. Orgoliul se întâlnește aici cu sficiunea, tăcerea cu cântecul, succesul cu uitarea”. ■ Constantin Cubleșan semnalează apariția romanului *Zei obosiți* al lui Corneliu Ștefanache: „Mai multe romane de o remarcabilă valoare artistică, apărute în ultimii ani, atestă preocuparea susținută a scriitorilor noștri pentru introspecție, pentru investigarea conștiințelor labirintice ale eroilor contemporani, complecși ori numai complexați în fața realităților și raporturilor sociale izbitor noi, sau, mai exact, cu valoare înnoitoare. Romanul lui Corneliu Ștefanache, *Zei obosiți*, face și el parte din această categorie, având în centru culpa săvârșită de Toma prin izolarea sa etanșă față de cei ce-l înconjoară, dincolo însă de săvârșirea vreunui act infractor, deci de încălcarea legilor”. ■ Intitulându-și intervenția *Vârsta imperfecțiunii*, Victor Felea scrie despre poezia lui Haide Victor și Ion Iancu Lefter: „E incontestabil că Haide Victor e un poet. Debutul său editorial cu *Balada lucrurilor pierdute* (E.P.L., Luceafărul, 1969) îmi sugerează această convingere. Deși la prima lectură poezia sa se refuză imediatei asimilări datorită manierei insolite, nu poți să nu remarci în cele din urmă o autentică structură poetică, o prezență inefabilă ce rezistă analizei. [...] Ion Iancu Lefter (*Sărut*, Ed. Tineretului, 1969) se vrea un frenetic... [...] Patetic, retoric, agitat să «ritmizeze» modern, Ion Iancu Lefter nu își precizează încă substanța intimă, originală. Fuge încotro îl duc impulsu-

rile de moment, dar elanul inițial se discreditează drept în semnificații minore”. ■ Petru Poantă semnalează *Debutul* lui Radu Petrescu: „Romanul de debut al lui Radu Petrescu ambiționează înainte de orice, la o construcție solidă, clasică prin viziune și modalitatea de tratare. Succesul rămâne însă acela de ambiție și de reclamă. I s-a atribuit lui Radu Petrescu o tehnică a «simultaneității», o tehnică romanesacă de ultimă oră deci; s-au făcut imediat raportări la Marcel Proust și Camil Petrescu”. ■ Este continuată *Ancheta „Tribunei”*: *Momentul literar actual*, cei care răspund la întrebări fiind: Al. Călinescu, Alexandru Indrieș. □ Al. Călinescu: „Opinia mea este că în critica românească noțiunea de structură a pătruns la momentul oportun. Paralel (și în chip firesc) critica a reînceput să fie preocupată de semnalarea valorilor estetice ale operei. Să nu uităm că după Welles și Warren, structură înseamnă modul în care «materialele» operei (cuvintele, experiența comportării umane, ideile și atitudinile umane) capătă eficacitate estetică. 2. Mă voi mulțumi să semnez, din multe cărți de proză bune din ultimul timp, doar două, tocmai pentru faptul că sunt foarte bine structurate. Mai întâi un solid roman realist, *Prins* de Petru Popescu. În acest roman, deznodământul [...] este dezvăluit de la început atât personajului principal, cât și cititorilor. [...] *Prins* e o carte «gândită», construită sistematic, și – prin luciditate, prin tehnică a compoziției – Petru Popescu e un modern, în ciuda aspectului «clasic» al frazei, al narațiunii. O carte de o cu totul altă factură este *Dicționarul onomastic* al lui Mircea Horia Simionescu. Aici sunt trecute în revistă și parodiate din «interior» toate modalitățile stilistice ale prozei: întâlnim mici romane realiste, o povestire picarescă, narațiuni suprarrealiste, onirice, «sadice» etc.”. □ Alexandra Indrieș: „Un structuralist este un om care se îndoiește de toate, care contestă în principiu truismele, locurile comune, apetisantele formule ale unor literați și critici care seamănă adeseori cu o «priere d’inserer» cu scopuri pur publicitare. El trebuie chiar să reexamineze de fiecare dată în primul rând prin faptul că în receptarea operei literare, publicul nostru a reușit, în fine, să depășească nivelul pur lexical și să pătrundă în tărâmul plin de surprize al imaginarului, pe care ni-l deschide considerarea poemei ca o structură de o bogăție inepuizabilă”.

8 mai

• [„Scânteia”, nr. 8418] Ziarul comemorează 49 de ani de la crearea *Partidului Comunist Român* cu textul nesemnat *Forța politică ce conduce și dinamizează societatea noastră socialistă*: „Au trecut 49 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, eveniment de importanță crucială în istoria țării noastre, care a dat un puternic avânt luptei de eliberare socială și națională a clasei muncitoare, a întregului popor român. Glorios continuator al secularelor lupte de eliberare ale poporului român, al eforturilor și jertfelor sale pentru neatârarea țării, formarea națiunii române și a statului național unitar, pentru accelerarea progresului social și înaintarea României pe calea civilizației, pre-

luând cele mai bune tradiții ale mișcării muncitorești și socialiste din țara noastră, Partidul Comunist Român s-a făurit și dezvoltat ca o forță social-politică înaintată, cu rădăcinile adânc împlântate în solul realităților naționale, exponent fidel al intereselor clasei muncitoare, ale întregului popor”. ■ În acest număr citim și despre *Adunare comemorativă consacrată împlinirii a cinci decenii de la moartea lui Constantin Dobrogeanu-Gherea*, urmat de *Expunerea tovarășului Ștefan Voicu*.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6522]** Ovidiu Papadima prezintă *Un precursor al criticii literare moderne*, pe Constantin Dobrogeanu-Gherea, un „predecesor al sincronismului lovinescian”. „De asemenea, faptul că C. Dobrogeanu-Gherea a afirmat și realitatea criticii ca operă de artă a deschis calea constituirii acestei critici ca o artă a cuvântului, pe lângă demonstrația de gândire pe care o implică, prin opera de mai târziu a lui Eugen Lovinescu”.

● **[„Contemporanul”, nr. 19]** Poezie patriotică de Adrian Păunescu, *Da, mai avem* („Țară de veci, durată noastră caldă,/ copiii noștri într-un râu se scaldă/ și morții noștri în pământ se scaldă”). Poezie de Eugen Jebeleanu, *Nu cu tristețe*. □ Geo Bogza este prezent cu un reportaj antirăzboinic, *Ca să nu uit...* ■ Este celebrat Lucian Blaga, 75 de ani de la naștere, printr-o serie de poeme inedite și documente de arhivă. □ Cicerone Theodorescu, care l-a cunoscut direct, scrie un articol evocator, publicând în același timp o scrisoare olografă a poetului „nebănuitelor trepte”. □ Ana Blandiana este preocupată să demonstreze „rolul pe care Lucian Blaga îl are în conștiința și procesul de formare al generației noastre. El nu este unul strict literar și, cu atât mai puțin, unul filozofic. Locul prim, pe care Blaga îl ocupă în admirația noastră, are explicații mai curând morale și, mai exact, sufletești” (articolul *Lumina stranie*). □ Nicolae Manolescu se înscrie și el în linia sărbătorească generală și comentează câteva poeme inedite, fiindcă „se simte în ele o lumină de asfințit” (articolul *Ultimele poeme*). ■ Călin Căliman scoate în evidență realizarea cinematografică a regizorului Mihai Iacob din filmul *Castelul condamnaților*, după o altă realizare memorabilă din *Prea mic pentru un război atât de mare*. ■ Eugen Luca (articolul *Dobrogeanu-Gherea, un pionier*), Dan Zamfirescu (articolul *Actualitatea lui Gherea*) și Gheorghe Dinu (articolul *Cortegiul*) relevă fiecare în felul său importanța criticului socialist pentru cultura română.

9 mai

● **[„Scânteia”, nr. 8419]** Pe prima pagină citim despre *Adunarea festivă organizată cu prilejul aniversării a 25 de ani de la victoria împotriva fascismului și a independenței României și Cuvântarea tovarășului Ion Gheorghe Maurer*. ■ Dumitru Micu semnează *Lucian Blaga – personalitate proeminentă a culturii românești*: „Se împlinesc 75 de ani de la nașterea poetului, dramaturgului și filozofului prin care geniul românesc a cunoscut în acest secol una dintre remarcabile afirmări ale sale în plan de universalitate. Cu cât trece tim-

pul, cu cât procesul de receptare a operei sale se adâncește, Lucian Blaga se impune conștiinței critice, cu tot mai multă evidență, drept una dintre personalitățile de primă mărime ale culturii noastre. [...] Analiza operei lui Lucian Blaga, reperele necesare înțelegerii scrierilor sale pe care am încercat să le configurăm în rândurile de față ne explică de ce, pe drept cuvânt, creația sa, îndeosebi creația poetică, se bucură și astăzi, ca în trecut, de o aleasă prețuire. Cititorii văd în autorul *Poemelor luminii* pe unul dintre cei mai remarcabili exponenți ai artei și ai gândirii românești”. ■ G. Dimisianu semnează cronica literară pentru volumul *Scrieri* de Miron Radu Paraschivescu: „Începuturile literare ale lui M.R. Paraschivescu, consemnate în ciclul *Primele* cu care cele două volume de *Scrieri* se deschid, stau sub semnul relațiilor poetului cu cercurile avangardei (în fruntea *Primelor* citim dedicația: «Scumpilor mei prieteni de la revista „Unu” care a găzduit o parte din aceste debuturi») mișcare de care îl legau o sumă de afinități literare dar și, nu în ultimul plan, o convergență a poziției politice: ferm democratică și de stânga, decis ostilă tendințelor fascizante în curs de intensificare în epocă. În poezie, avangardist nu a fost totuși niciodată M.R. Paraschivescu, nepunând adică în aplicare nici una din directivele estetice promulgate de «Unu» (dicteul automatic, în primul rând), el fiind încă din acea perioadă un liric meditativ de expresie clasică, limpede muzicală, înregistrând ecouri din Bacovia”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6523]** Ilie Constantin recenzează romanele brebaniene *Francisca*, *În absența stăpânilor* și *Animale bolnave* care oglindesc *Gravitatea unei vocații*, a celui mai „autentic romancier apărut la noi în ultimii cincisprezece ani” (fără an și editură).

● **[„Cronica”, nr. 19]** Pentru titlul articolului său de pe prima pagină, Constantin Noica citează din istoricul grec Tzurcas: „*Ce au fost Florența și Padova pentru Occident au fost București și Iași pentru sud-estul balcanic*”. Autorul dă lămuriri evocând personalitatea cărturarului Teofil Corydaleu (1570-1646), ale cărui opere filozofice (pregătite pentru tipar în limbile greacă și franceză) au reprezentat principala materie de învățământ superior timp de 150 de ani în tot sud-estul Europei, pătrunzând și în Moldova și Țara Românească. □ *Ziua Z*, fragment de roman de Petru Popescu. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul *Cunoaștere poetică și mit în opera lui L. Blaga* (Minerva, 1970): „Construcția critică a Marianeii Șora (un text care nu este nici eseu, nici monografie doctă), ne propune o imagine nouă, posibilă și de recunoscut a lui Lucian Blaga, extrasă din contemplarea operei”. ■ În tableta *Gherea și clasicii ruși*, N. S. arată că, deși nu îi studiaseră sistematic, criticul obișnuia să apeleze la clasicii ruși ori de câte ori avea nevoie de un termen de comparație valoric pentru literatura română. ■ La rubrica *Fragmentarium*, Const. Ciopraga scrie despre „modernismul transilvănean” ocupându-se de opera lui Emil Isac. ■ Referindu-se la romanele lui André Malraux, Constantin Pavel le consemnează sub titlul *Refuzul izolării*. ■ George Sbârcea contu-

rează portretul lui Karel Čapek, pe care l-a cunoscut cu prilejul unui interviu luat pentru „Rampa”. ■ *Curierul* deplânge lipsa edițiilor critice complete din clasicii români: „Procesul de editare sau reeditare trebuie să fie realizat cu conștiința că restabilim, revalorificăm o nouă dimensiune a operelor, într-un cuvânt, atingem o idee permanent valabilă: aceea a modernizării literaturii clasice. Efectiv, textele reprezentative vor comunica, după lecturi făcute fără prejudecăți, valori estetice, vor demonstra perenitatea unor realități artistice remarcabile”. ■ N. Irimescu reține, pentru rubrica *Moment*, avântul editorial al nou-înființatei edituri Junimea, precum și pagina pe care „Luceafărul” (nr. 18) o dedică lui Ion Vinea, la 75 de ani de la naștere. De asemenea, semnalează tendința nouă, tot mai conturată, de intelectualizare a prozei autohtone și punctează proliferarea unor specii publicistice de tipul anchetelor, interviurilor, meselor rotunde, în spațiul literar românesc, acestea având darul nu numai de a-i atrage pe cititori, ci și „meritul de a scormoni manifestări ruginite, prejudecăți conformiste”. ■ Ștefan Oprea semnează cronica filmului *Doi bărbați pentru o moarte*, semnat de Gheorghe Naghi, o ecranizare a nuvelei *Demeter stegarul* de Sütő András.

● [„Flacăra”, nr. 19] În pagina *Reportaj de șapte zile*, Traian Stoica trece în revistă *Debuturile la Editura „Mihai Eminescu”*, sub forma unui interviu cu redactorul-șef, Corneliu Leu. Se semnalează, printre altele, debutul în proză al lui Radu Petrescu, cu romanul *Matei Iliescu*, Leonida Plămădeală cu *Trei ceasuri în iad*, debutul în poezie al lui Nicolae Voicu, dar și cel al lui Octavian Paler cu *Umbra cuvintelor*, „vădind nu numai o promisiune, dar și o certă realizare”. ■ În pagina *F Teatru*, Sanda Faur publică o cronică dramatică a piesei *Moartea ultimului golan* de George Virgil Stoenescu, precum și o amplă cronică, semnată de Iuliana Pop, a adaptării după W. Shakespeare, realizată de Vlad Mugur, cu titlul *Un vis din noaptea miezului de vară*, pusă în scenă în premieră la Teatrul Național din Cluj. ■ Valeriu Cristea prezintă volumul lui T. Arghezi, *Crengi*, „un al doilea volum de versuri inedite, tipărit în intervalul de aproape trei ani scurși de la moartea scriitorului”. Volumul, alcătuit de Gh. Pienescu, împreună cu Mitzura și Barutzu T. Arghezi, a apărut la Ed. Eminescu. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, se semnalează apariția, la E.A.R.S.R., a volumului *Folclorul*, coordonat de Gheorghe Vrabie, precum și a volumului *Pronunția românească literară* de Lidia Sfârlea. ■ Notă despre capitolul *Imagini livrești și revelații cotidiene* din volumul lui Valeriu Răpeanu, *Călător pe două continente*, apărut la Ed. Albatros, semnificativ pentru întregul volum deoarece autorul „în notele sale de călătorie circumscrie actul cultural asociat locurilor străbătute, după cum e însă și atent la viața de zi cu zi a acestora”. ■ Semnalare a „substanțialului moment aniversativ” din revista „Steaua”, dedicat aniversării a 200 de ani de la nașterea lui Hölderlin, la care au contribuit, printre alții, Aurel Rău, I. Negoiescu, Ștefan Aug. Doinaș, Virgil Nemoianu. ■ În secțiunea *Cinema* se discută despre fil-

mul *Castelul Condamnaților*, scenariul fiind semnat de Nicolae Țic și Mircea Drăgan. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, alcătuită de Alecu Popovici, se publică o notă despre *Comedia întrebărilor* de Șt. Haralamb și H. Salem, pusă în scenă la Teatrul de Comedie.

● [„Luceafărul”, nr. 19] Rezerva criticilor de a scrie o istorie a literaturii contemporane motivată prin gradul înalt de susceptibilitate al scriitorilor este comentată astfel de Marin Preda: „Scriitorul, ca să poată să existe, trebuie să aibă posibilitatea să se afirme. Drumul spre o carte bună poate să fie pavat cu un număr de cărți proaste. Un scriitor care scrie o carte intitulată *Amintirile căprarului Gheorghiiță* trebuie publicat negreșit. (Acest scriitor avea să fie recunoscut mai târziu sub numele de Mihail Sadoveanu.) Este talentul editorului de a descoperi în ce fel de carte proastă zace un scriitor bun. [...] După părerea mea, criticul literar este acel cititor care emite în scris idei greșite despre opera literară. El are însă o șansă de a ajunge la adevărul operei și anume posibilitatea practică de a reveni asupra erorilor lui. Și mai are o șansă, că adevărul despre opera literară răzbate numai prin activitatea întregii bresle a criticii literare. Cu alte cuvinte putem descoperi valoarea unei opere numai parcurgând toate referințele critice despre ea”. Exemplele date de Preda sunt Sainte-Beuve care „a greșit mortal în ce privește Baudelaire, Stendhal, el și majoritatea altor critici de valoare”. G. Călinescu și Lovinescu, „mari critici” care „n-au înțeles de pildă nimic din marele Bacovia. Iar despre Caragiale, Călinescu conchidea neputincios că arta scriitorului nu poate fi demonstrată. Dacă stăm să ne gândim bine, puterea scriitorului este atât de mare încât criticul simte o nevoie imperioasă să o micșoreze, să nu-i scape de sub control și să poată astfel să-l explice și să-l impună cu adevărat cititorului. S-a observat, de pildă, fenomenul bizar că posteritatea nu mai poate clinti valorile artistice odată afirmate”. Referitor la „frica” criticului care, de fapt, „în conștiința sa este convins că nu greșește”, M. Preda spune: „Îi este frică nu de soarta unei eventuale istorii a literaturii pe care ar putea-o preda scrisă, unei edituri conduse de un scriitor și care ar respinge-o. [...] După cum criticul are dreptul să emită opinii eronate, tot așa scriitorul are dreptul să fie iritat și să facă tot ce poate ca aceste opinii să nu devină act de istorie literară. [...] Degeaba zice prietenul meu Eugen Simion, în ancheta dv., că scriitorul român nu cunoaște încă valoarea resemnării. Nici nu trebuie s-o cunoască și nici nu e bună. Cui îi trebuie? Ce poziție este asta, resemnarea? Cei care se resemnează, pier”. Marin Preda amendează și răspunsurile date la ancheta din numărul precedent de N. Manolescu – care „este și mai copilăros. «Lasă să scrie istoria literaturii scriitorii, zice el cu obișdă, că lor li s-au dat edituri și reviste»” – și I. Negoțescu – care „pretinde vehement dreptul de a greși în mod premeditat – și se și consideră, repede, un martir, acuzând scriitorii de lipsă de conștiință socială, ca și când absența conștiinței altuia poate justifica propria ta lipsă de conștiință”. În final, li se cere criticilor să „părăsească” „evazionismul din critica literară” și să se „angajeze”

„mai dramatic în analiza și sinteza fenomenului literar”. ■ N. Stănescu publică tableta *Calul descălecat* care se referă la acea zi de 9 mai, când era „un copil cu glasul în schimbare. Nici ou, nici pasăre. Mai explodau încă în depozite foste ghiulele netrase. [...] Mie mi s-a părut acea zi aidoma unui cal descălecat. Știam încă din cele patru clase primare, pe care le sfârșisem odată cu războiul, că pacea dintâi a acestei țări a coincis cu întemeierea Țărilor Românești. Prin descălecarea. Descălecarea dintâi. Adică întemeierea primei liniști”. ■ Miron Radu Paraschivescu aduce un omagiu, în *Mărturia liniei pure*, pictoriței Florica Cordescu-Jebeleanu. „Nu s-a stins, a plecat numai – dar prezența îi rămâne statornică, fiindcă pictura aceasta și-a hotărât, în plină conștiință a maturității sale de artistă și mumă, drumul cert și nedezmintit care e acela al liniei pure. Pare că artei sale i se potrivește atât de bine definiția dată cu alt prilej de către Lucian Blaga, când spunea undeva că linia trasă de mâna ome-nească e dăra ritmului vieții în materie”. ■ Poeziile *Extaz* și *Iubire* de Ioan Alexandru, publicate sub titlul *Imnuri de primăvară*, apar alături de cele ale Ilenei Mălăncioiu, Iolandei Constantin, ale lui Gheorghe Istrate, Mihai Velcescu, Alexandru Lungu. Lui Teodor Mazilu îi apare *Zbuciumul unui impostor*, iar lui Mihai Tatulici, *Tânărul frumos de la fereastră*. ■ În cronica la volumul de proze *Noaptea inocenților* (Ed. Eminescu, 1970) de Sorin Titel, Dan Laurențiu notează „amestecul de tandrețe și cruzime cu o dominantă edenică în tehnica desfășurării răului, un rău niciodată existent în planul real, narativ, ci într-unul mai curând simbolic, contemplativ”, realizarea „unei proze de aspirație, nu de observație, nici măcar de analiză, deși, aparent, tocmai disocierile fine ale descripției ni s-ar impune ca trăsătură fundamentală”, utilizarea „cu destulă aplicație” a unor procedee sau tehnici ale noului roman francez ca, de pildă, timpul viitor al verbului (persoana a doua sau a treia) cu finalitatea expresă în sugerarea unui proces de regie la care ar fi supus eroul în mijlocul lucrurilor ca într-un labirint”. „Particularitatea desfășurării procesului de la inocență la cunoaștere, așa cum poate fi depistat la Sorin Titel, se află în tentațiunea de a da o sugestie de omogenitate amestecului de puritate și delicatețe originară cu acela de violență și amărăciune finală, o poziție cam artificioasă, ca toate reducățiile polare. Absența narativului divergent în evoluția conflictelor și urmărirea obsesivă a unui simbol convergent devitalizează textul, mai ales într-un asemenea caz, Sorin Titel fiind dinamizat în scrisul său nu atât de un impuls riguros teoretic, cât de unul al reveriei adolescente și sentimentale. Din această viziune pură asupra destinului eroilor săi, fundamental adolescentă, se pot naște și îngeri și demoni, arhetipuri ale condiției umane”. ■ *Punct și virgulă* compilează o serie de informații de ultimă oră. □ N. Ciobanu observă că revista „Tribuna” își confirmă „direcția de o marcată eficacitate spre care revista clujeană se orientează” de când la conducerea ei se află D.R. Popescu. □ M.R. Paraschivescu scrie despre *Lingăul negativ*, complementar celui pozitiv: „ambii mă încântă, mă seduc și îmi fac o greață pe care numai râsul mi-o

vindecă. [...] Când e pozitiv, lingăul e aproape puternic, absolut". El își „urmărește țelul cu o îndârjire dusă până la devotament. El e gata, nu o dată, să-și și confunde lichelismul cu devotamentul. [...] Cu totul altceva e însă lingăul negativ. Acesta disprețuiește în primul rând dezonoarea și compromisul. Clipă de clipă, minut de minut, în somn, treaz sau în reverie, el nu urmărește decât înălțarea propriului său monument. [...] Lingăul negativ este un model fără patent. Se reinventă cu precizie la fiecare 24 de ore, se compune și se recom-pune din el însuși, însă punctul său de sprijin, acela care-i dă grandoare și can-doare, stă în jumătatea lui cealaltă, în lingăul pozitiv. Acesta încasează, celălalt refuză. Împărțite pe din două, veniturile se anulează și câturile se aruncă la canal. [...] P.S. Orice asemănare cu vreuna din persoanele în viață e o pură coincidență". □ Raul Bianu observă, în *O.K. Mister Firoiu! Rezon, Petru Popescu!*, faptul că „revista «Argeș» a devenit o revistă „curată și serioasă. Prin numeroasele și prestigioasele semnături, prin folosirea funcțională de cele mai multe ori remarcabilă a paginilor, prin punerea în discuție a unor probleme de real interes, revista «Argeș» și-a configurat, de pe acum, poziția în frontul nostru publicistic". ■ La întrebarea *De ce nu scrieți o istorie a literaturii române contemporane*, Ov. S. Crohmălniceanu răspunde: „Pentru că, înainte de toate, n-am avut până acum răgazul necesar. Noi, criticii, care ne încapățânăm să facem cronică literară, trăim într-o permanentă hărțuială, revistele nu ne cruță, de ce să nu recunoaștem, ținem ca și actorii să fim «distribuiți», adică să figu-răm pe afișul actualității. [...] În ce mă privește, vreau deocamdată să găsesc timpul spre a da la tipar volumul doi din *Istoria literaturii române interbelice*. [...] Prezentarea obiectivă a epocii noastre prezintă totuși un impediment serios care mă miră că a fost trecut sub tăcere. Fără o analiză lucidă a împrejurărilor istorice determinante pentru mentalitatea acestor ani mi-e greu să cred că s-ar putea scrie o istorie literară dreaptă. Dar un astfel de studiu socio-politic ne lipsește și nimeni n-a pornit măcar parțial să-l întreprindă. Sunt lucruri despre care nu se vorbește și fără lămurirea lor e imposibilă explicarea fenomenului literar. [...] O istorie literară a epocii noastre e firesc să caute în primul rând ce expresie originală artistică au căpătat în scrierile apărute idealurile socialismului. Altfel însăși rațiunea ei de a surprinde configurația unei perioade distincte s-ar pierde". □ S. Damian: „Mărturisesc că nu am ambiția de a cuprinde într-o privire panoramică o epocă literară mai întinsă. Pentru o astfel de întreprindere se cere o vocație a documentării și a strângerii răbdătoare de fișe. Efortul de a clasifica obiectiv și imparțial tendințe, stiluri, aportul diverselor generații, proeminențele de personalitate presupune resurse enorme de energie. Prefer să mă restrâng la viziunile parțiale, cu obiective limitate, sinteze care, dacă nu au pretenția de a epuiza fenomenul, pot fi deocamdată mai productive. În acest fel îmi rezerv și o libertate reală mare de mișcarea să-mi exprim afinitățile, pot interveni și pleda în favoarea unor căutări incipiente de bun augur". □ C. Stănescu: „O istorie a literaturii contemporane ori «de la origini până în prezent»

scriu, vor scrie, desigur, istoricii literari bine informați asupra mișcării literare. În cele din urmă nu scriitorii vor fi autorii acestor istorii, ci acei care azi se arată, în mare măsură îndreptățiți, iritați de o anumită exacerbare a opiniei scriitorului. [...] În realitate, nici nu cred că ne aflăm într-un moment favorabil posibilității unei *Istории a literaturii contemporane*. [...] Constat însă marea dezordine în evaluarea literaturii contemporane, salturile paradoxale de la o extremă la alta, [...] clasicizările forțate și nefaste, cum nu o dată am avut prilejul să constatăm. [...] Marin Preda acuza recent un evazionism al prozei, sau, mă rog, al unei părți a ei. La care ar mai fi de adăugat și anacronismul unor scrieri masive în raport cu *Bărăgan* (V. Em. Galan). După care n-ar fi imposibil să găsim foarte frumoase, bine scrise, romane «inactuale» ș.a.m.d. De ce ne putem permite acum să vedem ce n-am văzut mai înainte? Tocmai pentru că există cărți precum *Animale bolnave* sau *Îngerul a strigat* (aici nu discutăm valoarea, deosebită, de bună seamă, a autorilor, ci semnificația unor cărți prin care putem privi fără crispare înainte, dar și înapoi, descoperind cu mirare ceea ce am ignorat și văzând, poate mai bine, ce le înconjoară și ceea ce prefigurează ele). În sfârșit, din aceste motive, și desigur vor mai fi fiind, se poate sau nu se poate scrie o istorie a literaturii contemporane”. ■ La pagina intitulată *Artă*, Marin Sorescu publică cronica teatrală *Actorii râd și plâng în locul nostru*, iar Constantin Țoiu face câteva comentarii despre comedia cinematografică. ■ Pe ultima pagină apare interviul acordat de actorul Octavian Cotescu lui Adrian Păunescu.

10 mai

● [„Scânteia”, nr. 8420] La rubrica *Adnotări*: □ A. Anghelescu semnează *Texte semnificative, și altele mai puțin*: „Marii creatori au comunicat între ei nu numai peste vreme, prin forța de înrăurire a ideilor și a mesajului operei lor, integrată în tradiția și tezaurul valorilor umanității, ci și în epocă, în plină contemporaneitate, adeseori sub forma cea mai pilduitoare directă a unei statornice prietenii, pe are împrejurările vieții și evenimentele câteodată vitrege ale timpului au făcut-o să se rostească emoționant în corespondența purtată, nu o dată de reală însemnătate istorico-culturală. Edificatoare în aceste multiple sensuri a fost și prietenia între cei doi mari maeștri ai penelului Henri Matisse și Theodor Pallady, la temelia căreia s-au aflat puternice afinități spirituale, o profundă sinceritate și stimă reciprocă, atribute ce caracterizează o înaltă conștiință morală și artistică. Mărturie impresionantă a acestei prietenii o constituie ampla lor corespondență din care, în semn de omagiu la centenarul lui Matisse, revista «Secolul 20» publică – alături de o selecție din cugetările artistului asupra măiestriei picturale – scrisori de un deosebit interes atât documentar, biografic, cât și pentru înțelegerea propriei lor creații și concepții artistice”. □ Gh. Dan, „*Prejudecăți în haine de lux*”: „Relația dintre cititor și cartea de literatură – problemă abordată nu o dată în anii din urmă în paginile

presei cotidiene și de cultură – constituie un subiect a cărui dezbatere își dovedește în continuare actualitatea. Cu atât mai mult cu cât, în condițiile noii organizări a sistemului nostru editorial, sunt create largi posibilități de a se oferi publicului cititor o gamă cât mai variată de lucrări beletristice, capabile, să satisfacă cele mai diverse exigențe. Exprimarea unor puncte de vedere menite să conducă la realizarea cât mai judicioasă a unui asemenea deziderat se dovedește în aceste împrejurări, nu numai binevenită, ci și necesară. Iată de ce credem că se cuvine să consemnăm ca o contribuție pozitivă un articol cum este cel intitulat *Prejudecăți în haine de lux*, apărut în numărul din 3 mai al «Scânteii tineretului», și în cuprinsul căruia Mihai Ungheanu se ocupă de «tratamentul editorial al cărții românești și străine». [...] Pledoaria lui Mihai Ungheanu ni se pare îndreptățită, ca și concluzia pe care o formulează: «Într-un moment în care valorile literare românești oferă încă suficiente temeuri de nuanțare și asimilare profundă, o disciplină editorială mai fermă în sprijinirea diversă și lucidă a lor este necesară». Să sperăm că răspunsurile concrete ale editorilor nu vor întârzia prea mult să vadă lumina tiparului”.

• **[„Glasul Patriei”, nr. 14]** Petre Ghiață semnează *Mircea Malița: „Cronica anului 2000”*: „Cercetând cu severa disciplină a omului de știință aproape întreaga literatură, ținând deslușirea variatelor aspecte ce caracterizează finalul unui secol și pășirea în primul veac al mileniul trei – Mircea Malița, în *Cronica anului 2000*, închide în paginile eseului său sociologic viziunea minuțios analizată și viguros conturată a datelor economice (cu multiplele fațete ale industrializării), sociale, politice, demografice, cultural-educative, prefațând deschiderea secolului următor. [...] *Cronica Anului 2000* constituie un original și valoros eseu de investigație sociologică a colectivităților umane privite în perspectiva devenirii lor în viitorii 30 ani”. ■ În *Itinerar spre victorie*, Nicolae Tăutu semnează poeziile: *Turda; Pe Mureș; Victoria*. □ Nicolae Jianu publică *9 mai – nobil simbol al păcii*: „O coincidență a făcut ca o zi din miezul primăverii, ziua de 9 Mai, să devină pentru poporul român purtătoarea unor înalte și nobile simboluri. La 9 Mai 1877, Mihail Kogălniceanu proclama în parlamentul înconjurat de mari mulțimi de oameni: «Camera ia act că războiul dintre România și Turcia, că ruperea legăturilor noastre cu Poarta și independența absolută a României au primit confirmarea oficială»”. ■ Victor Eftimiu publică poezia *Tricolorul*.

12 mai

• **[„Scânteia”, nr. 8422]** Pe prima pagină citim despre *Vizita președintelui Zambiei, dr. Kenneth David Kaunda*.

13 mai

• **[„Viața studentescă”, nr. 19]** M.N. Rusu semnează cronică literară *Un pământ numit România*: „Poezia lui Nichita Stănescu e o imensă metaforă ocu-

lară, un iris ciclopic, în al cărui interior plutesc imaginile pământului și ale ideilor; e însuși ochiul de basm al lui Făt Frumos care se povestește pe sine. [...] Retina unui asemenea ochean uman reflectă relieful hotarelor de spirit, reflectă imaginea cristalină a României. [...] Dar poetul, în conformitate cu sistemul său optic de referință, nu privește concretul peisajului, ci reflectarea acestuia într-o imensă lentilă arcuită deasupra lui... poetul nu dialoghează cu realitatea brută, ci cu ideea de realitate, cu esențele ei platonice. [...] Aflat permanent într-o sferă și stare aerostatică, poetul e un magician al privirii, imaterialitatea ei fiind în viziunea lui Nichita Stănescu ipostazierea purității sau a necuvântului. Demiurg cuantic, el inventează vizual ceea ce ar trebui să existe mai întâi material. [...] Dar ambele ipostaze ale raportului idee-lucruri nu reprezintă decât «*gândurile*» viziunii sale lirice, versurile transmițând *un fel de decădere a gândurilor în imagini* (*Evocare*). Cu alte cuvinte, poezia lui Nichita Stănescu este o imensă metaforă a vizualității și în același timp vizualizarea metaforei până la contopirea ei cu imaginea celestului optic. Astfel, *tăcerea* logosului devine identică cu *nevederea* lui. Și aici, în ultimul său volum, poezia sa atinge – cu fantele privirii – logოსul românesc. Sau este, uneori, însăși *imaginea* lenticulară a acestuia”.

14 mai

- [**„România liberă”, nr. 7949**] *Cronica literară* din acest număr – *Meta-morfoza fabulosului folcloric*, semnată de Boris Buzilă, propune un comentariu la volumul de proză al lui Vasile Rebreanu, *Securi pentru funii*, apărut la Ed. Dacia. Autor al volumelor anterioare – *Călăul cel bun* – ce reunește proze pline de „sugestii și procedee folclorice”, *Casa* – roman, *În plină zi* – volum de nuvele, ca și *Dimineață de toamnă*, Vasile Rebreanu reunește, aici, ipostaze personale ale „basmului cult de inspirație populară” și „mica parabolă lirică”. Pe de o parte, prozatorul „nu reține din basmul popular nucleul epic, nici schemele sau liniile de dezvoltare ale acestuia”, ci „recuzita artistică susceptibilă de expresivități superioare”. Pe de altă parte, tomul asociază acestora varietăți ale jocurilor de copii, 20 de „parabole lirice” care valorifică „magia ritualurilor terapeutice, descântecele”, precum și un anume „dadaism popular” care reprezintă un inedit „mijloc de explorare, cunoaștere și fecundare a realului”. De pildă, basmul *Călăul cel bun*, republicat aici, asociază caracterul picaresc al protagonistului cu „nevoia unei vârste solare, nevoia de adolescență”.

- [**„Scânțiea”, nr. 8424**] Sorin Movileanu realizează un interviu cu Aurel Martin, directorul Editurii Minerva, intitulat *Răspunderi editoriale față de valorile fundamentale ale literaturii noastre*: „-«Minerva» – numele uneia dintre editurile noastre cele mai importante – are, fără îndoială, rezonanțe simbolice, exprimând metaforic rolul ce-i revine acestei instituții de cultură în configurarea climatului spiritual al actualității, în împlinirea aspirației omului zilelor noastre de a se apropia de universul de frumuseți ai literaturii. Ne-am adresat criticului literar Aurel Martin, directorul editurii, solicitându-i să ne

vorbească despre locul specific pe care «Minerva» îl ocupă în actualul peisaj editorial, despre principalele ei îndatoriri. – În contextul reorganizării sistemului nostru editorial, Editurii «Minerva» îi revine importantă sarcină a valorificării bogatului tezaur al literaturii române, inclusiv al celui folcloric. Este vorba de un tezaur înțeles nu numai ca o sumă a valorilor aparținând trecutului, deci a valorilor «clasicizate», ci și a acelor opere aparținând contemporaneității, care, prin caracterul lor reprezentativ, datorat nivelului înalt al realizării artistice, prin prestigiul dobândit au șansa de a intra în fondul de aur al literaturii române. Sub acest aspect, «Minerva» este o editură care consacră un scriitor, o operă, integrând-o în șirul celor mai semnificative creații ale culturii noastre naționale. Spiritul de discernământ, ținuta științifică trebuie să guverneze, de aceea, întreaga noastră activitate, fie că este vorba de edițiile critice, însoțite de un bogat aparat de note și comentarii, fie că este vorba de cele de mare tiraj, de o mai largă circulație. Cărțile pe care le tipărim – călăuzindu-ne după principii cum sunt acela al valorii ideologice și estetice a creației artistice, al accesibilității sale, al respectării ierarhiei valorilor autentice, pentru a se evita orice fel de confuzii, sau acela al îmbinării caracterului instructiv-informativ cu cel educativ-estetic – pot dobândi în acest mod semnificația unui punct de reper pentru cititor, atât în planul istoriei literare, cât și în cel strict estetic”.

● **[„Albina”, nr. 19]** Ion Bănuță semnează *Măine... vin privighetorile*: „Azi dimineață s-au ivit, după un fel de noapte putredă și rece, zorile parfumate ale primăverii. Măine... vin privighetorile. Privighetorile pierdute cândva în fondul lumii, poate chiar în clipa când cădeau frunzele și se anunțase pe aici de la o poștă și încă, Întunecimea-Sa Crivățul”. ■ Șerban Nedelcu scrie despre *Drepturile femeii* pornind de la un citat din Nicolae Ceaușescu: „Este necesar să se intensifice activitatea culturală și educativă în rândul milioanele de femei, să se asigure toate condițiile pentru participarea lor activă multilaterală, la viața socială și politică a țării. Este nejust ca în întreprinderile unde 90 la sută din personal este alcătuit din femei, directorii, șefii să fie toți, sau aproape toți, bărbații. De asemenea, este nejust ca în cooperativele agricole, unde marea majoritate a celor ce lucrează sunt femei, președinți, brigadierii, socotitorii – deci cei care, cum s-ar spune, mai stau la umbră – să fie toți bărbați!”. □ Din text cităm: „Cuvintele drepte, pline de înțelepciune, rostite de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului, la cel de-al X-lea Congres, au mers la inima tuturor. Ele au fost discutate și aprobate de înaltul for al partidului și se cer a fi duse la îndeplinire în toată țara, în toate ramurile de activitate”. ■ Revista comemorează 75 de ani de la nașterea lui Lucian Blaga. Apare textul *Din Lancrăm până la Bistrița*, un fragment din *Hronicul și cântecul vârstelor*; alături apar poeziile: *Fântânile*; *Stihuiorul*; *Floare de viță*; *Cântecul spicelor*; *Poezia*. Mai apar și *Aforisme și însemnări*, precum și citate despre Lucian Blaga din Mihai Ralea, G. Călinescu, Tudor Vianu, N. Iorga, Emil Isac.

• [„România literară”, nr. 20; Apare nouă componentă redacțională: Redactor șef: Nicolae Breban; redactori șefi adjuncți: Gabriel Dimisianu, Ion Horea, Nichita Stănescu; redactori: Cristina Anastasiu, Teodor Balș, Vasile Băran, Ion Caraion, Valeriu Cristea, S. Damian, Dana Dumitriu, Adriana Fianu, Paul Goma, Marcel Mihalaș, Gheorghe Pituț, Ioana Popescu, Magdalena Popescu, Lucian Raicu, Valentin Silvestru, Constantin Stoiciu; secretari de redacție: Viorel Burlacu, Al. Cerna-Rădulescu; redactori tehnici: Gh. Catană, Tiberiu Tretinescu] Număr consacrat lui Lucian Blaga, care ar fi împlinit 75 de ani. □ Sunt publicate poeme inedite de Lucian Blaga (*Duhuri și oglinzi; Enigma lunii; Aureolă; Oracole*). □ Edgar Papu, *Lucian Blaga, poetul – cărturar*: „Poate că într-însul se deslușește în chipul cel mai pregnant – fiind vorba de cuprinsul unei unice personalități – distincția stilistică dintre tipul reprezentativ al poetului și acela al cărturarului român. Această deosebire ne apare cu atât mai temeinică, cu cât s-au făcut între timp observații și conjecturi din cele mai subtile asupra paralelismului, a acordului de idee și viziune, între Blaga poetul și Blaga filozoful. Tocmai aci, însă, mi se pare a găsi și latura cea mai pasionantă a distincției, înlăuntrul aceluia acord dintre ei. Faptul se cuprinde într-un fenomen mai general, care trebuie precizat. Vrem să spunem că, foarte adesea, aceeași orientare, același nucleu de gândire, aceeași viziune, integrate în două sau mai multe registre de creație deosebite devin și ele stilistic distincte, deși păstrează un identic motiv de fond”. □ Dumitru Micu, „*Valoare*” și *valoarea Omului în gândirea lui Blaga*: „Tot ce a scris Lucian Blaga gravitează în jurul acestei viziuni culminante: singularitatea omului în univers. Tragic prin efortul de autodepășire, mereu eșuată, destinul uman devine sublim prin singularitate. Dintre toate fapăturile, doar omul posedă darul creator, și îl posedă, paradoxal, datorită tocmai neputinței sale ontologice de a-și îndeplini cea mai secretă, mai devorantă ambiție, aceea de a se substitui printr-o cunoaștere absolută, obiectiv-adevărată, factorului metafizic central. Posibilitatea creației îi este interzisă efectiv Marelui Anonim însuși, care se găsește într-o situație infinit mai tragică decât cea hărăzită de el omului”. □ *Geneza unui spirit* de Nicolae Balotă: „După Blaga, existența umană nu se poate întemeia pe știință, nu este în esența ei reductibilă la elementele pe care ni le oferă o analiză științifică. Așa cum se configurează în primele eseuri și aforisme ale lui Lucian Blaga o schemă antropologică a sa (mult modificată ulterior, mai ales în lucrarea *Aspecte antropologice* – text inedit, curs multiplicat la șapirograf 1948) ea are unele corespondențe cu viziunea lui Nietzsche despre existență. Și, înainte de toate, critica unei perspective scientiste asupra vieții are contingențe cu critica nietzscheană a «adevărului științific», a «scandalului scientist». [...] Critică a științei pozitivistice, denunțarea a unei transcendente religioase și apetit al unei metafizice transcendente – în creuzetul acestor tendințe și propensiuni s-a format spiritul tânărului Lucian Blaga”. □ *Ut philosophia poesis* de Laurențiu Ulici: „Îmbrățișat de filozofie

până la ardere, Blaga se apleacă dintr-un alt unghi asupra poeziei, modificându-i construcția. Imagismul și verslibrismul poemelor din primele volume sunt înlocuite treptat de expresii limpezi ca un râu la izvoare, dezvoltând discret idei și cumpănind până la echilibrul clasic sentimentele. E o apropiere de cele două axe – nuanța și discreția – care, crede poetul, fac specificul creației popoului nostru. Drumul creației lui Blaga se poate, așadar, exprima geometric printr-o oblică începută în poezie și sfârșită în ea, dar într-un punct la care privirea se ridică. Motivul ruperii de orizontală e filozofia. Schema aceasta ar fi: poezie-filozofie-poezie. Ar urma de aici că, autor al unui sistem filozofic de un monumentalism paradoxal, Lucian Blaga este creatorul a două viziuni poetice, sugerând prezența a două estetici pe suprafața unui univers imaginar relativ stabil. Orgoliul de a evita culoarea generală, tipul poeziei predecesorilor și contemporanilor, mai ales ardeleni, îi deschide, ca un determinant exterior, conjunctural, drumul spre filozofie, completat și adâncit firesc de latentă frământare intimă; sistemul filozofic impune apoi poeziei, insinuându-se în ea, uneori atât de puternic încât o reduce la a fi expresia lui (lirică)”. □ *Incidențe Blaga – Barbu* de M. Nițescu: „Pentru interesul pe care-l prezintă, atât în ce privește prietenia dintre cei doi poeți cât și relativa deosebire a punctelor lor de vedere asupra poeziei, ne permitem să reproducem, cu amabila îngăduință a doamnei Gerda Barbilian, aproape integral textul unei scrisori inedite, pe care Blaga o trimite din Berna lui Barbu la 27 febr. 1929”. □ Al. Piru, *Blaga și lirica engleză*: „Deși tălmăcirile de poezii sunt, vorba lui Arghezi, «schelete cu ciorapi», în cazul că nu sunt re-creații, iar acestea din urmă au de multe ori o prea îndepărtată legătură cu originalul, traduceriile lui Blaga izbutesc să fie adesea echivalente, să păstreze adică, în versiune, modelul, investindu-l într-o nouă expresie, proprie nu numai limbii, dar și poetului care l-a interpretat”. □ Apare și *Correspondență inedită* cu o notă de I. Opreșan: „În 1936 – întâi în «Anuarul Școlii Normale „Andrei Șaguna” din Sibiu», pe urmă într-o broșură densă de 41 pagini – profesorul de limba română Petre Drăghici publică studiul *Poezia lui Lucian Blaga*. Desigur, în competiție cu strălucitele exegeze asupra operei lui Blaga datorate unor critici ca G. Călinescu, Pompiliu Constantinescu, Eugen Lovinescu, I. Breazu etc. era fatal ca studiul profesorului sibian, lipsit de greutatea unui nume sonor, să rămână îngropat în anonimat. Câteva scrisori (din fondul B.C.S.) expediate de Lucian Blaga profesorului Petre Drăghici, pun într-o lumină cu totul nouă broșura amintită în contextul studiilor despre creația artistică a autorului *Poemelor luminii*. Se dovedește, astfel, că exegeza lui Petre Drăghici a fost influențată în concluziile ei fundamentale de Lucian Blaga, astfel că ea reprezintă, până la un punct, opinia poetului despre el însuși. Pentru a înțelege mai bine rolul lui L. Blaga în definitivarea studiului în discuție, să dăm curs faptelor. La sfârșitul lui 1929, de când datează, se pare, prima scrisoare din seria celor 5 (dintre care publicăm doar primele patru), L. Blaga era secretar de presă pe lângă ambasada ro-

mână din Berna”. □ La *Cronica traducerilor* se discută despre Lucian Blaga în engleză, text semnat de Petru Popescu: „Citită de la un capăt la altul într-un singur efort, culegerea dă senzația acelei creșteri în timp, acelei adânciri a tiparului poetic, acelei continuități și înrudiri de la primul poem la ultimul. Versiunile, în genere exacte și fidele, deși fără un scrupul filologic deosebit, sunt, din punct de vedere estetic, încă niște schițe de lucru, chiar dacă în fiecare, deseori, marea inspirație a poetului Blaga ne emoționează. Așa cum sunt, într-o formă pe care nimeni n-o mai poate continua, ele constituie o introducere în ultimii ani ai lui Blaga, o viziune asupra muncii lui, o intuire a caracterului nobil, veșnic îndrăgostit de poezie, mai prețioasă în fond decât transferul de sens și de metaforă dintr-o limbă în alta”. □ Titus Mocanu, *Blaga – filozof al culturii*: „Fără doar și poate, promulgarea ideii de substanță a culturii, precum și definirea, într-un anumit mod a acestui substrat, de loc efemer, al în ași [sic!] înțelepciunii umane, țin de domeniul intuițiilor invocate de spiritele alese ale marilor inițiați. Iar Blaga a avut, în acest caz, o asemenea intuiție. Evident, în mentalitatea lui de suveran al cuvântului și de purtător, fără chinuri, al gândului tainic, abia șoptit în pragul inteligenței, substanța culturii este identică cu însăși țesătura metaforei. Iar metafora reprezintă un fapt concentrat, ce pare să strălumine prin haruri ascunse în alcătuirea operei de artă; așa deci, ea semnifică un moment de splendidă adunare de sensuri necunoscute – înmănuncheri ce s-au realizat pe calea unor adânci transferuri și, parcă, în spiritul unor mutații fundamentale de existență. Desigur, metaforele plasticizate, care ne apropie de fapte, pot primi înțeles și carnație chiar în domeniul cunoașterii științifice. Adeverata substanță a culturii o constituie însă, în viziunea lui Blaga, metafora revelatorie”. □ Supratitlul *3 poeți despre permanențele lirice lui Blaga* aduce în prim plan: □ *Secretul poeziei* de Leonid Dimov: „Lipesc locul și timpul necesar comentarii filosofiei lui Blaga. Dacă știu prea bine că poezia era adeverata sa vocație, știu însă, la fel de bine, că – în afară, poate, de Nietzsche – nimeni n-a scris *filosofie* cu atâta strălucire ca Blaga, și nimeni n-a știut să sen-doiască, atât de elegant nu numai de propria sa filosofie, ci și de filosofia ca atare, ca autorul *Nebănuitelor trepte*. [...] Lucian Blaga, cel «mut ca o lebădă», este un poet liric. Lirismul lui, însă, înglobează lumea pentru a o trece prin punctul zero al armurii în care se consumă sfârșitul și pentru a o repercuta apoi într-o altă zodie. Dar nu în oricare altă zodie, ci într-o zodie a lui, a lui Lucian Blaga, acela în patria căruia «zăpada fapturii ține loc de cuvânt»”. □ *Seninătate* de Gheorghe Pituț: „Eminescu este suma poeziei române. Nimeni nu se îndoiește că toată jalea, toată limba română și toată frumusețea tuturor poezilor ante și post-eminescieni trăiesc în poezia lui. Evadează însă din opera latin structurată (cea antumă, ar fi urmat o structurare la fel și cea postumă) a lui Eminescu cel puțin doi poeți români care nu-l secondează, ci i se alătură. Unul este Blaga. Timpul în sinea lui se adresează darnic: creați cât puteți crea! Ritmurile acesta mai noi ale poeziei credem că timpul le-a păstrat

pentru epoca animalelor metalice. Cutezăm să-l alăturăm lui Eminescu pe Blaga în sensul unei creații tot de mare intensitate, acordată însă la un alt ritm. Alăturarea vizează structura comună, *senină*, a celor doi, caracteristică marilor creatori, – virtuali demiurghi. Vedem seninătatea acolo unde poetul își domină creația și Blaga, precum Eminescu, este un astfel de poet”. □ *Sunetele lacrimelor* de Ion Pop: „Nici unul dintre poeții noștri n-a încercat, mai mult decât Lucian Blaga, să-și construiască, din datele propriei existențe, un mit. Pe măsură ce-și scrie opera, biografia sa se înscrie tot mai mult pe coordonate simbolice – omul se pierde și se reface în propria-i legendă. În această continuă sublimare, poetul își asumă un destin cosmic, pe care însuși l-a inventat, și care devine, de la un moment anume, unicul său destin. El se resoarbe în poezie, i se identifică mântuindu-se de accidental, intră în «interiorul legii». Obsesia sa fundamentală rămâne aceea de a găsi «ținutul unde mitic să ne-alcătuim» – cum mărturișește într-un poem târziu”. □ În completarea subiectului tematic, la *Panorame contemporane*, este prezent *Blaga în versiune italiană*: „«România literară» prezintă azi cititorilor săi câteva echivalențe în limba italiană din lirica lui Blaga. Datorate profesorului Mariano Baffi, ele dăc parte dintr-o ediție antologică și bilingvă ce urmează ca să apară în România, sub îngrijirea editurii «Minerva». Cine este traducătorul? Pe Mariano Baffi (care – înainte de război – a predat mai mulți ani limba italiană la Alba Iulia și care participă la cursurile lui N. Iorga de la Vălenii de Munte) s-ar cuveni ca nu numai lumea literară românească, dar și publicul nostru, să-l cunoască și să-i cunoască dragostea față de ceea ce noi am dat în artă și cultură. [...] Viitoarea antologie bilingvă din poemele lui Lucian Blaga, pe care pagina aceasta nu face decât s-o preludieze, va apare cu ilustrații de Eugen Drăguțescu”. □ De asemenea, sunt traduse poeziile *Biografia (Biografie)*; *Silenzio tra vecchie cose (Liniște între lucruri bătrâne)*; *Il „Santo Augello” (Pasărea sfântă)*; *Paesaggio transcendente (Peisaj transcendent)*; *Aratri (Pluguri)*; *Segni (Semne)*; *L'Anima del Villaggio (Sufletul satului)*; *Conclusioni (Încheiere)*; *Resurrezione quotidiana (Înviere de toate zilele)*. ■ Din *Cronica Uniunii Scriitorilor* aflăm, printre altele: „La 28 aprilie a.c., Asociația Scriitorilor din Cluj a dezbătut în adunare plenară *Direcțiile literaturii contemporane în lumina tezelor Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român*. Ședința a fost deschisă de prozatorul Dumitru Radu Popescu, secretarul asociației. Au fost prezentate referate și coreferate ale criticilor Mircea Tomuș și Ion Lungu, privind literatura română, Kántor Lajos și Maroși Peter, privind literatura maghiară din România”. ■ Tudor Bugnariu revine la *Marxismul – filozofie deschisă* cu textul *Construcția culturii*: „Nu încapе îndoială că unele elemente ale culturii influențează asupra altor elemente sau componente ale acesteia, că o cultură influențează altă cultură, în ansamblul ei. Dar, de aici, nu se poate trage concluzia că «cultura determină cultura» și, cu atât mai puțin, că ea determină – în ultimă instanță – întreaga societate. Cultura nu poate fi explicată în proprii săi termeni, căci fiecare sis-

tem cultural se dezvoltă într-un context social general; relativa independență a dezvoltării culturale, pe care o absolutizează adepții «determinismului cultural», exprimă, de fapt, dependența culturii de ansamblul relațiilor sociale, de cerințele practicii sociale și, în ultimă instanță, de cerințele modului de producție». ■ Șerban Cioculescu se situează *Între Matei și Ion Luca Caragiale – concluzii*. ■ Eugen Simion publică a doua parte a textului *În jurul unei controverse*: „E. Lovinescu revine asupra pamfletului și a pamfletarilor (*Critice* VII, ed. I, 1922), luând ca pretext articolul cunoscut al lui T. Arghezi despre romanul *Ion*. Nimic nou, nici aici, în demonstrație. Un mai mare scepticism doar, asupra eficacității violenței, o mai limpede amărăciune față de imposibilitatea rațiunii, a bunului simț, de a opri în vreun fel avalanșa de pamflete, note și notițe injurioase din presa românească. E, negreșit, mai mult o problemă de cultură decât de temperament. Lipsa de cultură solidă se manifestă prin *incapacitatea abstracției și tirania expresiei directe*: o rană deschisă, dureroasă a spiritului nostru. Ea ne arată, altfel, că suntem, aici, fixați în lumea răsăritului, foarte departe de apus. Criticul nu și-a pierdut, cu toate acestea, speranțele. Va veni o vreme când *desfrâul verbal* va fi depreciat. Se va vedea, poate, atunci, că «o imensă acumulare de invective nu valorează, pentru mințile echilibrate, cât simpla reflecție, impersonală, dar incisivă, a unui om cumpănit». Lovinescu fixa și un termen: cincizeci de ani; până atunci se va produce acel salt în cultură pentru ca «fenomenul Arghezi să devină o imposibilitate culturală»». ■ Scriind despre poeziile Verei Lungu, Gheorghe Tomozei își plasează opiniile *Sub violet bacovian...*: „După *Amiezile mării și Poezii*, Vera Lungu tipărește (pentru prietenii ei) o excelentă culegere de versuri *Moralizând fără glorie*. [...] *Moralizând fără glorie* e cartea unei cristalizări, a întâiului petec de pământ ferm al unei poezii pe care o diluau diluvii și care ambiționa adesea să refacă universuri străine, să repovestească cenzurându-și confesia personală». ■ Și Magdalena Popescu scrie cronică literară pentru volumul *Agonice* de Constanța Buzea: „Dintre toate posibilitățile artei poetice, poezia Constanței Buzea alege ritmul numai. Ea nu construiește imagini, viziuni, metafore, nu se revarsă în oceane de cuvinte nu are deci privilegiul larg și eliberator de a alcătui o altă lume. Selectând ritmul, muzica, ea lasă poezia neepuizată de puterile catarctice și preferă dimpotrivă ceea ce întărește emoția până la limită, fără a trece dincolo de ea, în neatârnavă. Întâlnim astfel una dintre formele în care această creație își vizează tensiunea, dar nu se desparte de ea. Pentru că în genere, poezia Constanței Buzea e așezată într-o constelație fastă: Iubirea – Maternitatea – Cuvântul. Numai unul din aceste simboluri ar fi fost de ajuns pentru un sens al plinătății. Dar din conjugarea lor, mereu imperfectă, mereu insuficientă sieși, poeta, cu o adevărată vocație a suferinței, știe să facă un perpetuu motiv de creație, prin chinul de sine însăși». ■ *Ochiul magic* este bogat în comentarii. □ *Posteritatea lui Vineanu* de L. D.: „Binevenite în desfășurarea evocării unui scriitor care nu s-a îngrijit de posteritate, cele trei contribuții la

reactualizarea lui Ion Vinea publicate în «Tribuna» întregesc portretul postum al poetului: *La revista „Simbolul”* (Simion Mioc), *Portretistul* (Constandina Brezu), *Posteritatea* (Gelu Ionescu). Astăzi, când literatura «modernă» e atât de impetuoasă, se cuvine să ne preocupăm și de clasicii care n-au visat gloria, mai ales atunci când au fost și avangardiști”. □ *Un rol ingrat* de D. Ț.: „La urma urmei ce s-ar putea reproșa unei anchete despre poezie? Asemenea discuții sunt totdeauna binevenite, mai ales când cei care participă au ce spune și se hotărăsc s-o facă, adică să nu rămână la o însăilare mai mult sau mai puțin festivă de locuri comune și nume proprii. Ancheta pe care o deschide cu atâta discreție (chiar și prin așezarea în pagină) revista «Tomis» (4/ 1970) are un preambul teoretic întocmit de tânărul poet Dan Mutașcu (autorul anchetei) și, firește, câteva întrebări «directoare» care ar fi trebuit cât de cât modificate, dacă nu mai înainte, atunci măcar după răspunsul lui Ștefan Aug. Doinaș, unde se sugerează cu finețe și delicatețe că altele ar fi trebuit să fie întrebările de la care să pornească o discuție cu adevărat rodnică. Tema anchetei (care va continua și în numerele viitoare) este raportul dintre filozofie și poezie, o temă «arhaică», așa cum o numește Ovidiu Genaru în răspunsul său, des-bătută în fel și chiar de multe secole încoace. Deci o temă viabilă!”. □ „*Primăvară arădană*” de Al .R.: „O inițiativă interesantă a Comitetului pentru cultură și artă al județului Arad, Festivalul cultural-artistic *Primăvara arădană 1970*. Din «sumarul» zilelor respective, vom nota, între altele, [...] întâlnirea membrilor Cenuclului literar «Lucian Blaga» și a cercurilor literare din județ cu scriitorii: Mihai Beniuc, Ana Blandiana, Șt. Aug. Doinaș, Paul Everac, Vasile Nicorovici, Dumitru Radu Popescu, Vintilă Russu-Șirianu, întâlnirea membrilor Cenuclului literar «Tóth Árpád» cu scriitorii Olosz Ludovic, Szász János, Maria Toth și întâlnirea membrilor Cenuclului literar «Nikolaus Schmidt» cu scriitorii Frantz Heinz, Franz Liebhard și Franz Storch. Notăm, de asemenea, din cuprinsul festivalului simpozionul literar «Scriitorul și epoca», la care au participat Mihai Beniuc, Paul Everac, Dumitru Radu Popescu și Szász János, expoziția de pictură naivă a lui Ion Niță Nicodim din satul Brusturi, jud. Arad, simpozionul literar «Pe meleagurile operelor lui I. Slavici». □ *În pași de dans* de I. T.: „În așteptare, nerăbdători să cuprindem aceste ansambluri ritmice definitive, consemnăm cu respect articolul din care am extras eșantioane de cugetare ritmică, sintetică: *Ritmurile «clasice» sunt cele contemporane...* de C. Costin («Cronica», nr. 18/ 1970)”. □ *Un raționalism renovat* de I. D.: „Lista autorilor preferați de prof. D.D. Roșca (Balzac și Dostoievski, Cehov și Proust, Sadoveanu și Blaga) atestă convingerea sa că și literatura, asemenea filozofiei, trebuie să fie flexibilă și lipsită de prejudecăți”. □ *Cântarea cântărilor* de b. t.: „Numărul de aprilie al revistei «Argeș» publică o nouă și frumoasă tălmăcire românească a *Cântării cântărilor*, sub semnătura poetului Gheorghe Tomozei. [...] Versiunea lui Gheorghe Tomozei se impune printr-o frumoasă limbă românească, topită în cadențe psalmice, prin care suflul liric trece puternic și

dens. Ar fi fost mai nimerit, poate, ca tălmăcirea poetului Tomozei să fi apărut în suplimentul revistei intitulat «Biblioteca Argeș», pentru a putea fi păstrat ca o plachetă de versuri. Ce-ar zice editura *Univers* de un volum care să adune toate versiunile românești ale *Cântării cântărilor*?». □ *Un eseu: Camil Petrescu* de P. P.: „Un scurt eseu de Marcel Petrișor despre *Camil Petrescu fenomenologul* («Familia» 1970) avansează ideea că opera romancierului se poate explica mai bine fenomenologic decât psihologic. [...] Am fi dorit de altfel ca întregul eseu să fie mai amplu și mai amănunțit, căci, în interesul său pentru filozofic, autorul uită uneori de cititor». □ *Ars longa* de V. V.: „Salutăm cu entuziasm și recunoștință apariția recentă, la Editura științifică, a *Dicționarului de rime* întocmit de Nicolae Lazăr. În afara cuprinsului propriu-zis, impresionant prin bogatul material lexical, se cuvine a sublinia în mod deosebit *Introducerea* autorului. Nicolae Lazăr reușește, în numai 31 pagini, să ne dăruiască un adevărat mini-curs de inițiere poetică». □ *Zilele Macedonski*: „Între 11-18 mai 1970 se vor desfășura la Craiova și în județul Dolj, în localitățile legate de biografia poetului, *Zilele Macedonski*, sub patronajul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Universității Craiova, Centrului de cercetări al Academiei române, ziarului «Înainte». Sunt prevăzute, cu acest prilej, o serie de manifestări științifice și culturale (sesiune de comunicări, întâlniri cu foști discipoli ai poetului etc.) De asemenea, o șezătoare literară a Uniunii Scriitorilor, care va avea loc joi 14 mai 1970». ■ Florin Manolescu prezintă volume de poezie. □ *Straja a doua* de Vitalie Cliuc: „La acest nivel al corectitudinilor indifferente se poate cita din oricare secțiune a cărții, și asta înseamnă fie că volumul este în întregime modest, fie că eu mă înșel și că textele sunt, cu toate, antologice». □ *Preludiu la unison* de Mihai Nenoiu: „Ceva mai greu de analizat este poezia lui Mihai Nenoiu care, fără să se ridice peste nivelul celor două volume precedente, este, spre deosebire de acestea, în mișcare, păstrând încă în tiparele ei sensul unei evoluții». □ *Almar* de Ion Iuga: „Este vorba deci de un mod de a vorbi crispat, cu tăieturi imprevizibile ale frazelor, cu penumbre descurajante și aș spune că de fapt această atmosferă generală se reține mai ales după lectura volumului *Almar*». □ *Firul de iarbă* de Petru Anghel: „Lipsește însă din volum tocmai ceea ce ne-ar da dreptul să vorbim despre o familie arhetipală, despre un sentiment al unei tradiții care ne aparțin tuturor și în care ne-am putea, prin urmare, recunoaște. Cu excepția poemelor pe care le-am citat (și la care s-ar mai putea adăuga *Ții minte sânzienele-mpletite...*), celelalte texte mizează mai mult pe recuzita folclorică a bocetelor și a poeziei populare în general, decât pe spiritul lor». ■ Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de volume de critică. □ *Conceptul modern de poezie* de Matei Călinescu: „Deși a apărut în colecția *Eseuri*, această scurtă lucrare e mai curând un studiu universitar, autorul urmând o expunere sistematică a problemei pe care și-a propus să o trateze, având grijă să-i facă istoria și să însoțească, din scrupul științific, traducerea tuturor citatelor cu textul lor origi-

nal, chiar dacă astfel își încarcă pagina. Minte ageră, Matei Călinescu știe să-și croiască însă repede drum prin hățșurile erudiției pure spre a ajunge la obiectul propriu-zis al cercetării sale și a și-l fixa cu o claritate exemplară; e vorba de a vedea prin ce distincții practice și teoretice s-a format un concept modern al poeziei”. □ *Meridiane* de A.E. Baconsky: „Eseul e excelent. Cu o rară economie de mijloace și o remarcabilă expresivitate, Baconsky ajunge pe o cale proprie la concluziile teoreticienilor moderni ai poeziei. Nu lipsesc din observațiile sale o serie de sublinieri inedite privind fundarea în realitate a actului liric, neutralizarea cuvintelor, aducerea lor la «gradul zero», formulele mimetice și declinul metaforei. *Meridiane* e cartea unei conștiințe cu adevărat participante la marea aventură a poeziei contemporane”. ■ În *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”*, Constantin Noica publică textul cu titlul *Cap. XV. – Rațiunea care examinează legea – Cum se încheie neobișnuitele întâmplări* – . ■ Ion Caraion regretă dispariția lui *Paul Celan*: „Trupul său a fost pescuit în Sena... Nu e ziua morților, dar a murit un om. Un poet. Originar din România. În fiecare zi e, poate, ziua morților. În fiecare zi moare câte un poet. Numele celui de care vorbesc este Paul Celan. Profesor de limba germană la l’Ecole Normale în Capitala Franței. Cu puțin înainte de a împlini 50 de ani, Paul Celan s-a sinucis... Numele celui de care vorbesc (vremea va trece, dar vremea importanței sale de-abia vine) este al unuia – dacă nu chiar al celui mea de seamă – poet și în orice caz artist, de limbă germană de după al doilea război mondial. [...] N-am presupus că sărbătorirea de la 50 de ani va fi un necrolog. Am să-mi fac (e datoria multora), de voi putea, o datorie din a-i publica poemele în românește, oricât de greu mi-ar veni să-l traduc”. □ Alături apar versuri traduse de I. Car.: *În călătorie; Cu cheie schimbătoare; Aici; Oaspetele; Din mare; Zgomotul valurilor și poezia Elegie la moartea lui Paul Celan* de Petre Solomon. □ Revista publică poeziile Gabrielei Grigoriu (*Ceasul deșteptător; Pastel; Al treilea; Gâze mici; Trandafiri*) însoțite de o notă semnată Perpessicius, datată 22 sept. 1964: „Poezia Gabrielei Grigoriu este îmbibată de toate ecourile vieții moderne, și nu e vorba numai de lexic sau imagini, inspirate și mulate pe tot atâtea elemente ale tehnologiei contemporane, cât de atmosfera și de timbrul poemelor, atât de actuale, de familiare și de vii. [...] De la Alice Călugăru și Elena Farago la Magda Isanos, și de la Maria Banuș și Nina Cassian la Veronica Porumbacu – lirismul nostru feminin a cunoscut atâtea afirmări și triumfuri, în filele analelor sale. Numele Gabrielei Grigoriu își așteaptă rândul”. □ La prezențe lirice apar Ovidiu Genaru (*Palestră*); Vasile Petre Fati (*Aceea cu ochii plecați*); Valeriu Gorunescu (*Nu e pod până la Hades*); Aurel Rău (*Meditații în martie; Stilou; Evocare; Remediu; Jurnal; Pe un motiv de Mestrovici*); Radu Boureanu (*Ucenicii vrăjitori; Joc verbal cu implicații grave; Cumplita toamnă bahică; E un adânc; Inutila invocare; Cântarul; Timpul de piatră; Născuse Eva*); Alexandru Lungu (*Aproape fabulă; Uitare-n echinox; Mina de dincolo; Dar; Pietrele mai*

ard). □ Din proză citim: *Texte de neființă* de Samuel Beckett, în românește de Constantin Abăluță; *Regret posibil* de Virgil Duda; *Despre bătrâni* de Matei Călinescu; *Panta rhei* de Paul Cornel Chitic; *Fă-mi o insulă!* de Pop Simion. □ *Atlas liric* vine cu poeți vietnamezi: Chen Xuan (*Seară de primăvară*), Nâ Bâc (*Monocordul*), Càn Gaé Nho (*O mansardă*) în românește de Tașcu Gheorghiu. □ Revista publică *Sonetele lui Raffaello Sanzio* cu o notă semnată C. D. Z.: „Marele pictor, arhitect și arheolog Raffaello Sanzio sau Santi sau Sancti a lăsat rătăcite printre desenele sale și câteva poezii. Sunt șase sonete, din care terminate doar patru, fiecare cu mai multe variante, fără însă a reuși vreunul să-l scoată din condiția diletantului. Ele au fost scrise pe schițe ale *Disputei Sfântului Sacrament*, schițe aflate azi la Ashmolean Museum din Oxford și la British Museum din Londra, în anul 1509, an în care picta *Stanza della Segnatura* din Vatican, unde se găsesc printre alte scene alegorice mai mici, patru dintre marile sale compoziții: *Școala din Atena*, *Disputa Sfântului Sacrament*, *Parnasul* și *Jurisprudența*. Tuspatriu sonetele par să aibă legătură cu dragostea tânărului pictor pentru frumoasa Fornarina din Roma, ale cărei trăsături apar în *La donna velata* din Galeria Pitti de la Florența. Această iubire nu a ținut mult, iar Rafael a tănuțit-o; din acest motiv sonetul al patrulea, cel mai laborios, are unele versuri cu înțeles criptic, iar celelalte elogiază tănuțirea iubirii. Sonetele lui Rafael nu aduc vreun spor strălucirii celebrului artist, însă desăvârșesc imaginea sa de om al Renașterii, de *uomo universale*, ideal întruchipat de marii săi contemporani, Leonardo da Vinci și Michelangelo Buonarroti. Ele aduc însă o mărturie în plus furorii prin care artiștii acelor vremuri se apropiau de tiparul înalt al formei fixe a sonetului. Sonetele lui Rafael au o delicatețe aparte, reminiscente din Francesco Petrarca și unele stângăcii de limbă”. Cele patru sonete sunt traduse de C.D. Zeletin.

● [„**Tribuna**”, nr. 20] Semnează articole dedicate lui Lucian Blaga: Eugen Tudoran, Mircea Zăciu, Henri Jacquier, Mircea Popa, Valentin Tașcu, Dumitru Isac, Victor Iancu, V. Fanache, Nae Antonescu, Mircea Vaida, Domițian Cese-reanu. □ Eugen Tudoran scrie despre *Lucian Blaga și structura mitică a poeziei moderne*: „Cu alte cuvinte este vorba despre o structură mitică, prin care imaginea poetică nu reproduce natura ei ci o proiectează pe o dimensiune în care realul se întâlnește cu irealul, cunoscutul cu misterul. Poetul reface lumea în creația lui, amintind de omul societăților tradiționale tocmai prin modernitatea imaginii poetice, în care mitul exprimă un sens în măsura în care îl și ascunde în mit poetic. Ideea va exprima-o L. Blaga într-o metaforă revelatoare a semnificației mitului în structura imaginii poetice, ca mit modern al poeziei. Pentru poet, ca și pentru romantici, caracteristica mitului este imaginea-sinteză pe care o găsim și în știință. [...] Dar, pe de altă parte, dacă în interpretarea romanticilor era vorba de o «mitologie a poeziei moderne», în interpretarea lui Blaga poezia se salvează, în fața generalizărilor științei, într-o altă formă, ca «mit modern al poeziei» prin proiectarea subiectivismului într-o realitate abso-

lută, al cărui non-sens original, contradictoriu pentru cunoașterea rațională, se revelează treptat ca neînțeles al existenței și izvor al problematicului în poezia modernă. Acesta este sensul filosofic al ideii primei poezii a lui Blaga, *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*". □ Mircea Zăciu vede în Lucian Blaga *O conștiință istorică*: „Acest paradox al conștiinței, scriitorii transilvăneni l-au cunoscut, transpus în condițiile asupririi naționale, când conștiința speciei, respectiv conștiința etnică îi răscolea împotriva tuturor zăgazurilor ce li se puneau în calea liberei afirmări. De altfel, conștiința istorică mi se pare a fi componenta dominantă a spiritului transilvan. Împreună cu ea s-a vorbit nu o dată despre etnicism, militantism, predispoziție spre intelectual benedictin, de unde subsumarea esteticului la estetic, etc, cultura". □ Henri Jacquier semnează textul memorialistic: *Lucian Blaga și tineretul*: „Niciodată, de altfel, Lucian Blaga nu a încercat să se prezinte ca șef al Cercului literar; șeful adevărat, *spiritus rector*, era mai curând Radu Stanca, ajutat de I. Negoïtescu; dar nici nu știu dacă este corect să vorbesc de «șef»": Cercul a fost un fel de democrație în care dominase egalitatea de drepturi". □ Mircea Popa descrie *Lumea cântare în versurile lui Blaga*: „Cântecul este după Blaga expresia cea mai specifică a spiritualității unui popor, a viziunii lui despre lume și viață, căcă el însuși este viața transfigurată. Spiritul mioritic nu e decât expresia majoră, plurală a locului acordat de către poet doinei românești. [...] În ordinea de idei, ce ne-o impuneam «doini» îi revine desigur o semnificație, care n-a fost încă niciodată subliniată în toată importanța ei. Într-adevăr, doina, are rezonanțele ei, ni se înfățișează ca un produs de-o transparență desăvârșită: în dosul ei citim existența unui spațiu-matrice, sau al unui orizont spațial cu totul aparte. Cântecul e înzestrat cu mari valențe ontologice și gnoseologice. Prin el poetul deschide poarta ascunsă a adâncurilor, face cunoștință cu durerile și bucuriile lumii, cu fenomenele ei cele mai tainice, dezlegându-le taina, misterul, semnificația". □ Valentin Tașcu analizează *Expresionismul în teatrul lui Blaga*: „În teatrul german expresionist accentul cade în majoritate asupra primului element, ca și în arta plastică. Scena este un auxiliar, dacă nu indiferent, cel mult static. [...] Nevoile teatrului vorbit au inclus însă dialogurile în mișcarea personajelor. La Lucian Blaga lucrurile stau exact invers. Suntem puși să urmărim «circulația decorului în verticalitatea imobilă a discursurilor». Personajul este de astă dată static, subordonat jocului de atmosferă, în care se încheagă de regulă Ideea. Popa sau Nona din *Tulburarea apelor* își consumă dramele proprii fără măști fizionomice (crispate, cum s-ar fi cerut). O destindere există chiar și în gesturile lor cumplite. În schimb avem uriașa scenă expresionistă a aprinderii bisericii. Spectacolul este halucinant și decisiv. Abia acum personajele integrează în mediul expresiv, dar nu ca individualități, ci ca elemente de spațiu". □ Dumitru Isac expune raportul dintre *Filosofie și poezie la Lucian Blaga*: „Aceste două ramuri puternice ale cugetării și creației lui Lucian Blaga au toate virtuțile pentru a le impune, cu folos, studiului și cercetării noastre în spirit

contemporan. Căci, dacă opera lui filosofică a intrat de mult în istoria gândirii românești, cu toate obiecțiile ce i se puteau aduce pe bună dreptate, numele său poetic trebuie căutat în istoria literaturii noastre, lângă cel al lui Eminescu, Goga, Arghezi și nu mulți alții. Tristețea, câtă este a poeziei sale relevă un fond dramatic major, comun în esență dramatismul filosofiei sale, fond dramatic prezent, într-un fel sau altul, în substanța liricii mari a tuturor timpurilor”.

□ Victor Iancu înfățișează pe *Esteticianul Lucian Blaga*: „Nu putem încheia aceste simple însemnări fără a aminti contribuția însemnată a lui Blaga la dezvoltarea terminologiei noastre estetice, fapt comentat și în recenzie pe care Tudor Vianu a făcut-o, în «Gândirea», *Filosofia stilului*. Prin Lucian Blaga terminologia tehnică românească a esteticii a făcut negreșit un pas înainte”. V. Fanache semnalează apariția unor Controverse: „Timpul literar și-a văzut, însă, de drumul său, dovedind că Blaga este un nou și mare poet. În scurtă vreme tinerii care părăsiseră dezamăgiți «Cosânzeana» reintră în viața literară susținându-și opiniile lor justificate în paginile revistelor «România literară» (Aiud, 1930), «Darul vremii» (1930) și îndeosebi «Abecedar» (1933), «Gând românesc» (1933) și «Pagini literare». Altercația Blaga-Bogdan Duică se încheie și ea în defavoarea celui din urmă. După 1930 spiritul mentor al lui Blaga triumfă, o întreagă generație de scriitori ardeleni făcând joncțiunea cu valorile naționale și europene sub influența lui binevenită”.

□ Nae Antonescu prezintă viziunea lui Octav Șuluțiu despre Lucian Blaga: „Despre teatrul lui Blaga criticul a scris de asemenea mult. Semnificația *Meșterului Manole* o vede în tratarea modernă a legendei, în conflictul tragic al piesei, Blaga reușind să depășească artistic toate încercările precedente (N. Iorga, V. Eftimiu, Adrian Maniu, Oct. Goga) care s-au inspirat din ideea sublimului sacrificiu. În *Cruciada copiilor* observă cum Blaga elogiază puritatea sufletească a copilăriei. Cu ocazia apariției *Operei dramatice* în două volume, la Sibiu, Oct. Șuluțiu scrie un temeinic studiu despre teatrul lui Blaga (v. *Schiță asupra teatrului lui L. Blaga*, în «Revista fundațiilor», 1942, nr. 11). Și cu acest prilej criticul valorifică elementul tăcere în reprezentarea scenică a dramaturgiei lui Blaga. Puterea sugestivă a lirismului din teatrul lui Blaga este percepută între hotarele misterului, legendarul se întrepătrunde cu fascinația mitului, ideea de jertfă are valoarea de fundal al creației, subliniază și aspectele realiste (îndeosebi cele din *Tulburarea apelor*), conflictul personajelor cu demonul lor propriu, lăuntric, neliniștea metafizică, setea de absolut, goana după certitudini. Sunt câteva aspecte pe care Oct. Șuluțiu le reține din creația dramatică a lui Blaga, ajungând la concluzia că aceasta, ca orice mare artist, și-a depășit epoca. Când «Universul literar» s-a asociat la elogierea creației majore a lui Lucian Blaga, Oct. Șuluțiu scrie pe prima pagină un cuvânt cald, sensibil, uman și evocator”.

□ Mircea Vaida se întreabă: *Blaga expresionist?*: „Atât în *Trilogia culturii* cât și în opera sa poetică, finalitatea concluziilor îi aparține. Veșnicele lamentații despre *Der Untergang* și *Dämmerung* – crepusculul și apocalipsul, sunt anulate de mesajul teluric și solar al

poeziilor. În cunoscuta definiție emisă de Blaga în *Filosofia stilului*, orice produs artistic expresionist trădează relații cu «ilimitatul», cu «cosmicul», grație unei tensiuni intrinseci care îl transcende. Aceasta nu poate fi socotită în niciun caz o caracterizare completă a expresionismului. De fapt Blaga și-a mărturisit o preferință, definiția sa vizând nu esența întregii mișcări, ci a unui singur precept absolutizant”. □ Domițian Cesereanu descrie *Fenomenul original la Blaga*: „Din inițiative ale esenței sale native, originare, spiritul nostru inconștient își află propriul său cadru orizontic, structurat și determinat. Tiparele lui orizontice stăruie ca o armătură dedesubtul tuturor faptelor de creație realizând secretul stilistic al unității lor. Eficiența spiritului inconștient suportă, din partea lui Blaga, proba convingătoare a perenității orizontului mioritic (orizontul nostru inconștient) pus față în față cu peisajul întâmplător și caleidoscopic al conștiinței. [...] Transferată pe acest plan al distincțiilor, teoria matricei și aplicarea ei particularizată la spiritualitatea românească îmbracă haina unei mitosofii. Poetul-poet nu-i va oferi, de altfel, prilejul unei prea strălucite ilustrări”. ■ Ion Oarcăsu recenzează volumul de *Poezii* al Olgăi Caba: „Limpezimea expresiei, seninătatea contemplării, chiar o anumită impersonalitate a tonului liric țin de aceeași structură neoclasică. Pe alocuri manieristice, uscate, în dorința lor de-a evita orice efuziune sentimentală, versurile Olgăi Caba se încheagă de regulă în viziuni puternice, absorb și asimilează motivul tradițional (clasicist) într-un sistem de imagini originale”. ■ Constantin Cubleşan scrie despre romanul lui Ovidiu Genaru: *Weekend în oraș*: „Romanul lui Ovidiu Genaru are o pronunțată atmosferă lirică. Intriga și în fond toată acțiunea epică este tratată din perspectiva unei viziuni poetice asupra condiției sociale a omului, a raporturilor dintre individ și colectivitate, într-un limbaj metaforic sau parabolic, căci ce altceva decât o prea evidentă parabolă a incompatibilității existenței izolate este acea alternare de planuri ale însingurării celor patru bărbați de la stația meteorologică din munte”. ■ Ion Pop semnalează premiile acordate la *Colocviul Național studențesc de literatură*: „În încheierea Festivalului artei studențești s-a desfășurat la București, între 23 și 26 aprilie 1970, *Colocviul național studențesc de literatură*. Organizat sub auspiciile Uniunii Asociațiilor Studenților din România și ale Facultății de limba și literatura română a Universității din București, Colocviul a întrunit un mare număr de participanți din centrele universitare ale țării, concurând la mai multe secții: poezie, proză, dramaturgie, critică și reportaj. La această a doua ediție, Universitatea din Cluj a fost reprezentată, la poezie și proză, de studenți ai Facultății de filologie, colaboratori ai revistei «Echinox», care au obținut câteva din premiile importante ale Colocviului: Adrian Popescu (premiul I pentru poezie), Nicolae Diaconu (premiul II pentru poezie), Marcel Runcanu (premiul special al Rectoratului Universității din București – la proză). Cu aceeași ocazie s-au decernat și premiile revistei «Amfiteatru» pe anul 1969. Câștigătorul premiului I de poezie este tot un student clujean: Dinu Flămând”.

15 mai

• **[„România liberă”, nr. 7950]** *Cronica literară* găzduiește, sub semnătura Tiei Șerbănescu, cu denumirea *Portretul lui Fayum*, un comentariu la volumul de versuri omonim al Mariei Banuș, organizat pe trei cicluri: *Din cadrul mea, Tablouri de gen, Sala de așteptare*. Întreg volumul stă sub semnul unui efort de „identificare a timpurilor”, căci „memoria reface timpul vechi, încercând să-l surprindă exact și să-l rețină”, așa cum se întâmplă în primul ciclu, „îl actualizează până la perfectă suprapunere și identificare”, în al doilea ciclu, pentru ca în al treilea poeta să constate „zădărnicia efortului și relativitatea efectelor lui”. Ca „manifest poetic”, volumul de versuri încearcă să explice și să justifice creația poetică prin „avatarurile existenței”.

• **[„Scânteia”, nr. 8425]** Emil Vasilescu prezintă volumul *Portretul din Fayum* de Maria Banuș: „Se poate observa, însă, în acest volum, evident unul din cele mai bune ale poetei, prezența unor piese mai puțin împlinite artistic. Se simte pe alocuri o insuficiență decantare stilistică a lirismului. [...] În esență însă volumul Mariei Banuș, *Portretul din Fayum*, reprezintă fără îndoială o vârstă poetică deschisă unei înțelegeri mai largi a adevărilor fundamentale ale existenței. Volumul confirmă încă o dată natura polivalentă a talentului viguros al poetei, forța lirică, intensitatea trăirilor și sinceritatea comunicării – calități care au caracterizat, în genere, poezia cu larg și profund ecou a Mariei Banuș”. ■ Bodor Pál scrie despre romanul *Maimuța plângătoare* de Bálint Tibor: „Romanul lui Bálint Tibor demonstrează dispariția fatală a lumii interlope, a unei lumi dominate de mizerie, disperare și brutalitate. În ansamblu, fresca lirică construită în acest roman are excepționale calități artistice, motiv pentru care a întrunit sufragiul cititorilor și al criticii literare”.

• **[„Contemporanul”, nr. 20]** Lui Grigore C. Moisil i se acordă o rubrică pe prima pagină, *Știință și umanism*, în care subiectul este lingvistica matematică a lui Solomon Marcus, pentru că în acest domeniu, consideră autorul, s-a realizat cel mai mult: „sunt vreo zece ani de când, în bună colaborare, Em. Vasiliu, azi profesor la Facultatea de limba română, și Solomon Marcus, azi profesor la Facultatea de matematică, au început să țină cursuri sudate: unul de lingvistică structurală, celălalt de lingvistică matematică. Dintre lingviști, mulți s-au apropiat de lingvistica matematică prin lingvistica structurală. «Le structuralismemène à tout» zicea cineva și adăuga: «à condition densortir». Și dintre matematicieni mulți l-au urmat pe Solomon Marcus. El însuși a parcurs o cale foarte interesantă, de la aplicarea teoriei grafurilor în studiul consonantismului limbii române până la actualele lui cercetări de poetică matematică”. □ Poezie, tot pe prima pagină, de Eugen Jebeleanu, *Măsuri*. □ Maria Banuș are și ea, pe prima pagină, un eseu lingvistic și cultural despre *Fair-Play*. ■ Întrecându-se pe sine, Nicolae Manolescu își împarte atenția în patru direcții, patru autori, în cronica sa literară: reeditarea *Operei lui Mihai Eminescu* de G. Călinescu, o antologie intitulată *Din presa literară românească (1900-*

1918) realizată de D. Murărașu, o carte de lecturi critice *Structuri libere* a Georgetei Horodincă și un volum de articole „despre poezie și poeți” a lui Ștefan Aug. Doinaș, *Lampa lui Diogene*. ■ M. Ungheanu se arată atras de universul schițelor lui Caragiale, din care nu lipsesc referiri la *Grand Hôtel*, „*Victoria Română*”, *Petițiunea*, *Luna de miere*, *Stațiunea* (articolul *Anotimpul Caragiale*). ■ Ana Blandiana se trezește într-o stranie dilemă, aceea a relației dintre artă și viață (eseul *Dilema*). ■ I. Coteanu încearcă să clarifice erorile de judecată dintr-o recenzie anterioară făcută la volumul II din *Istoria limbii române*, tot în paginile „Contemporanului”, de către prof. G. Mihăilă, de a cărui percepție și discernământ se arată dezamăgit (articolul *În legătură cu o recenzie*).

16 mai

• [„*Scânteia*”, nr. 8426] În acest număr citim despre *Tovarășul Nicolae Ceaușescu în mijlocul cetățenilor din zonele calamitate de inundații*: „După cum se știe, ploile abundente care au căzut zilele trecute în unele zone ale țării și topirea bruscă a unei mari cantități de zăpadă au făcut ca râurile să iasă din matcă și să se reverse în proporții neobișnuite, inundând întinse suprafețe. Au fost inundate numeroase sate, mari suprafețe agricole, apele au năvălit pe străzile unor orașe – Dej, Alba Iulia, Tg. Mureș, Satu-Mare, Gherla și altele – s-au înregistrat însemnate pagube materiale și chiar victime omenești. [...] Partidul și guvernul au intervenit operativ și au luat toate măsurile pentru ca efectele negative ale inundațiilor să se reducă cât mai mult, pentru ca viața oamenilor și avutul lor să fie salvate, ca întreprinderile, căile de transport să aibă cât mai puțin de suferit, ca viața economică și socială să revină cât mai repede la normal. Au fost constituite în acest scop comandamente județene de luptă împotriva calamităților cauzate de revărsări; importante mijloace tehnice și materiale au fost îndreptate spre zonele unde se menține pericolul revărsării apelor”.

• [„*Cronica*”, nr. 20] Zaharia Sângeorzan se ocupă de prima reeditare a prozei lui Mircea Eliade, volum ce cuprinde un studiu de sinteză a operei, semnat de Dumitru Micu, și două romane: *Maitreyi* și *Nuntă în cer*. Cronicarul îl analizează detaliat pe cel dintâi, pe care îl definește ca „un abuz copleșitor de sinceritate, de autentic, stratificat într-o emoție abstractă”. ■ *Ionel Teodoreanu și lumea copilăriei* este tematica articolului semnat de Mircea Anghelescu, referindu-se la primele trei volume ale ediției îngrijite și prefăcute de N. Ciobanu. ■ Ion Bălu analizează *Debutul lui Ion Vinea*, scriind despre volumul *Descântecul și Flori de lampă*: „În ce are mai profund, Ion Vinea se dezvăluie un fantastic atras constant de zonele subterane ale conștiinței pe care le sondează prin intermediul analizei evocatorii și personala utilizare a mijloacelor narrative scaldă narațiunile într-o uimitoare lumină contemporană”. ■ Mihai Drăgan publică un articol inedit, intitulat *Gherea*, scris în 1925 de G. Ibrăileanu. Textul, departe de a fi o recenzie la volumul IV de *Studii critice*, este „un pretext pentru Ibrăileanu ca să se pronunțe asupra unor manifestări contradic-

torii (modernismul și suprarrealismul) din literatura vremii”. □ *Moartea tatălui*, fragment din romanul *Pădurea și trei zile* de Alice Botez. □ Poezii de Dan Laurențiu. ■ La 330 de ani de activitate editorială ieșeană, tânăra editură Junimea lansează primele zece volume. ■ Ștefan Oprea semnează o cronică dramatică a spectacolului cu piesa *Othello* de William Shakespeare, de la Teatrul „George Bacovia” din Bacău, iar Const. Paiu, a piesei *Arca bunei speranțe* de I.D. Sârbu, pusă în scenă la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț („Piesa are reale atu-uri în măsură s-o impună atenției noastre [...] Canavaua conflictului dramatic este generoasă și tentantă, iar I.D. Sârbu are marele merit de a o fi exploatat și valorificat cu îndemânare”). □ N. Carandino iscălește *Note fugare* despre perimat și modern în teatru, despre noile experiențe ale teatrului italian sau despre cel de al treilea volum al lui Ioan Massoff, consacrat teatrului românesc. ■ *Curierul* ironizează „contribuțiile” lui C.D. Papastate din revista „Ramuri”, numerele din martie-aprilie, despre opera lui Eugen Ionescu: „însăilări școlarești”, „rezumate conștiincioase și plate”. □ Daniel Dimitriu traduce două poeme de Claude Sernet, făcând și o scurtă prezentare poetului de origine română, cumnatul lui Ilarie Voronca, stabilit din tinerețe în Franța. ■ *Cele Trei capodopere* prin care debutează secolul al XX-lea englez în dramaturgie, în viziunea lui Ștefan Avădanei, sunt: *Omor în catedrală* de T.S. Eliot, *În așteptarea lui Godot* de Beckett și *Privește înapoi cu mânie* de John Osborne: „Trei piese, produse ale unei îndelungate tradiții dramatice, deși ale unor curente cu totul diferite, revin toate, de fapt, la unul din mult folositele subiecte ale literaturii moderne: nedumerirea eroilor într-o societate pe care nu o înțeleg, imposibilitatea oricărui fel de protest individual. Drama Angliei moderne – dramaturgia ei”. ■ În *Borges și timpul*, este rezumată prezentarea pe care Gilles Laponge o face lui Borges în „La Quinzaine littéraire”.

● [„**Flacăra**”, nr. 20] În pagina *Reportaj de șapte zile*, S. M. publică o succintă prezentare a traducerii franceze a romanului *Craii de Curtea-Veche* de Mateiu Caragiale, realizată de Claude B. Levenson, romanul fiind publicat la editura elvețiană „L’Âge d’Homme”. ■ Henri Wald publică eseu filozofic intitulat *Ideea de om*. ■ În pagina *F Varietăți*, revista notează, cu titlul *Înțelepții printre noi*, o serie de *Minifabule* semnate de diverși scriitori. ■ În pagina *F Film*, Ov. S. Crohmălniceanu dedică un amplu articol temei *Cinematograful și actualitatea*. ■ În *Literare*, G. Dimisianu prezintă volumul de versuri al Mariei Banuș, *Portretul din Fayum*: „Anii din urmă readuc în poezia acestei autoare tonalitățile intime, reîntorc lirica ei spre realitățile lăuntrice și o reconvertesc la modalități mai adecvate exprimării fondului ei sufletesc”. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Ticălosul anonim*. ■ La rubrica *Memento*, secțiunea *Carte*, se semnalează apariția, în două volume, a *Operei lui Mihai Eminescu* de G. Călinescu. ■ Semnalare a prezenței în librărie a volumului de nuvele *Noaptea inocenților* (Ed. Eminescu) de Sorin Titel. □ Succintă prezentare a *Dicționarului de rime* alcătuit de Nicolae Lazăr, publicat la Editura Știin-

tifică. □ Notă de apreciere la adresa traducerii lui Romulus Vulpescu din Alfred Jarry. Prefața la volumul *Ubu* este semnată de Romul Munteanu, acesta fiind publicat la E.P.L.U. □ Notiță despre tematica romanului *Napoleon fugea repede* de Neagu Rădulescu, publicat la Ed. Stadion. □ Notă de apreciere la adresa traducerii din proza lui Móricz Zsigmond, realizată de Emil Giurgiuca, Nelu Păteanu și Nic A. Străvoiu. ■ În rubrica *Teatru*, cu ocazia sărbătoririi lui Aurel Baranga la Pitești, se remarcă faptul că scriitorul este „cap de afiș al dramaturgiei originale”, spectacolele sale „bătând recorduri de longevitate”.

● [„Luceafărul”, nr. 20] Lui Marin Preda i se solicită, în acest număr, de către A. Păunescu, „să dialogheze”, ca autor de proză obiectivă, cu el însuși „despre evazionism”, să-și ofere „o eventuală replică”. Pentru „folosul discuției”, el propune să „părăsim avantajele pe care noi înșine ni le-am creat și să încercăm să înțelegem care ar fi gândirea intimă, filosofică și estetică, a scriitorului care respinge tipul de literatură pe care noi îl apărăm”. Autorul se interpelează astfel: „În lumea noastră literară a apărut o prejudecată foarte înrădăcinată, așa cum susții și dumneata, Marin Preda, care ești plin de prejudecăți, că literatura trebuie negreșit să dezbată probleme de conștiință. [...] - *Cine a hotărât că singurul mod de a o face este cel de relație, așadar cel care ar explica drama sau fericirea omului, prin fatalitatea relației dintre un individ și altul sau dintre individ și societate?* - E o prejudecată de care tot mai mulți scriitori vor să se dezbrace. Trebuie să atacăm problemele omului, dintr-un punct de vedere inedit!!! Facem abstracție de fatalitatea relației și lăsăm pe erou să se uite în sine, să descopere, să vadă ce-i mai rămâne. Ei bine, nu e interesant de știut ce-i mai rămâne omului, dacă faci această abstracție? Și la urma-urmei ce-i oferă omului fatalitatea relației? [...] Veșnice conflicte între individ și iubita sa, între el și familie, între el și un grup de indivizi, între el și societate! [...] - *Cu ce a fost încoronată viața unui om ca personajul dumitale, Ilie Moromete, victimă a relației, care la sfârșitul vieții sale este dus cu roaba acasă de către nepotul său, el care iubise atât de mult această lume, cu caii și pământul lui, care aveau pentru el o dimensiune metafizică?* [...] - Nu, hotărât, trebuie să ferim literatura să intre în asemenea impasuri, fiindcă – să fie clar – literatura de relație se află într-un impas, și nu literatura noastră pe nedrept numită evazionistă. [...] - *Cineva s-ar putea întreba: e chiar atât de importantă literatura, încât să intre în teritoriul ei astfel de avertismente?* - După părerea noastră este. Chiar dacă există dorința, provocată de dezamăgiri, de a o îndepărta de la această misiune. Nu micșorând în gândirea noastră forța de influențare a conștiințelor pe care o are arta rezolvăm dezamăgirile noastre. Dezamăgirile nu sunt, firește, de ordin literar. De ce, atunci, să suporte ideea de literatură aceste consecințe? Nu arta de relație s-a depreciat, ci acei scriitori care au falsificat-o. Desigur (și asta am mai spus-o cu altă ocazie) e foarte adevărat că sarcinile prea mari înăbușe literatura, exilând-o în domeniul abstracțiilor. După cum, sarcinile prea mici, sau prea periferice, o coboară în

anecdotic sau în amorf. *Putem noi scoate literatura din dialectica implacabilă a existenței?* Sigur că da. Dar atunci cei care sunt însetați să o facă trebuie să prevadă și posibilitatea ca, la ora 12 noaptea, peste somnul lor, populat de jocuri frumoase sau grotești, cineva să vină să le bată clopotul fatalității relației”.

■ În *Înfruntarea cuvintelor*, Al. Philippide apreciază „consecvența” pe care Mihail Codreanu a arătat-o în dezvoltarea „carierii sale de poet”, „consecvența cea mai desăvârșită ordonează o artă făcută din măsură, eleganță și distincție. [...] Odată cu *Statui* această formă și această cale apar, deodată, clare și hotărâte. Față de volumele anterioare aceste *Statui* sunt o revelație. Se simte că volumul e rezultatul unei lungi și meditate dezvoltări; totul este îndelung calculat, gândit, cizelat, aranjat. Nicăieri, nicio șovăire, niciun defect de compoziție; pretutindeni voința de-a rămâne într-o anumită atitudine și într-o anumită *Stimmung*. Această impresie de perfectă corespundere între un talent și forma pe care și-a ales-o rămâne constantă la cititorul lui Mihail Codreanu, îți dai seama că Mihail Codreanu scrie sonete dintr-o adâncă necesitate. Sonetul nu este pentru el o formă fixă de poezie pe care o cultivă la întâmplare. Este un mod de expresie creat parcă anume pentru dânsul. Dacă sonetul n-ar fi existat, Mihail Codreanu l-ar fi inventat ca să se poată exprima”.

■ După ce parcurge volumul *Orologiu* de Petre Stoica, Dan Laurențiu îl apreciază astfel: „Această poezie foarte modernă în refuzul ei de a se înrobi iluziilor pe cât de vane, adesea, pe atât de grandilocvente, de obicei, de a-și construi cu orice preț o metafizică, o mitologie sau o mistică proprie, irepetabilă, cum n-a mai fost și nici nu va mai fi, deci, iluzii care nu o dată le-am văzut săpând cu o sinistră ostentație la temelia unor talente reale, această poezie a lui Petre Stoica și-ar putea defini genul proxim în melancolia paradisiacă, iar diferența specifică în curtea cu obiecte și ființe domestice. Autorul *Orologiului* (Editura Mihai Eminescu, 1970) nu gesticulează ca un gigant în fața noastră de parcă ar trebui să ne ridice de pe umerii prea fragili uriașe poveri [...], nu-și dă aere de martir de operetă, nu simulează sondarea abisurilor condiției umane proiectate, infantil, într-un joc al transcendenței ca atare, ci, cu o dezinvoltură cu totul rară în tehnica emoției, a pasiunii sale reprimată, ne relevă miracolul deriziunii, fantasticul celor mai blânde, mai ascultătoare obiecte din realitatea imediată. Curtea cu obiecte domestice devine, așadar, necunoscuta poeziei lui Petre Stoica, transcendența unui real considerat în mod curent impropriu marilor clanuri vizionare, așa cum se mai păstrează în unele conștiințe mitul poetului, rămășiță a barbariei romantice. Modernitatea autentică a lui Petre Stoica o aflăm în realismul și, am spune, exactitatea de computer cu care înregistrează și informează despre datele unei experiențe nu numai posibile, dar și necesare”.

□ Apărut la Ed. Albatros, 1970, volumul *Almar* i-l relevă lui Dan Laurențiu pe autorul său, Ion Luga, drept „un primitiv în trăirea instinctelor, a reflexelor primare, și un naiv în organizarea artistică a cuvântului. De multe ori, energia pasiunii, a patimii sale o ia înaintea rațiunilor estetice, de limbaj formalizat autonom, de-

terminându-se pe sine indiferent de existența reală a autorului, dar aceasta nu-l împiedică totuși pe Ion Iuga să răzbată din când în când prin materia verbală cu fața limpede și curată a poetului autentic. Dacă ar fi să-i aproximăm o matrice stilistică a comportamentului ideal, a modurilor predilecte în care-și dezvoltă, cu spontaneitate genuină și, deci, repetabilă la infinit fără a se sufoca prin pasișă, prin mimarea cabotină a unui ritual de valoare secundară, izvorât a posteriori din ambiții egotiste, acesteia i-ar putea ține locul un spațiu natural, destul de violent în confruntarea elementelor sale, tutelat de duhuri și fantasmă ale imaginației păgâne, superstițioase. [...] Dacă vom spune deci că Ion Iuga este dominat în poezia sa de mythosul erotic, acesta particularizându-se în varii forme de afirmare a unei vitalități neînfrânte, va trebui să adăugăm aici o altă dimensiune, dacă nu de aceeași valoare sub aspectul intensității forței de a se afirma, cel puțin ca o constantă inalienabilă, și anume aceea a unei etici de o specială nuanță etnică”. ■ Apare un grupaj de versuri semnat de Nichita Stănescu, cât și altele aparținând lui Dumitru M. Ion, Mara Nicoară, Daniel Turcea, Coman Șova, Elena Gronov, Maria Genescu. Printre creațiile publicate de „Luceafărul” în acest număr se pot numi *Aniversarea* de Irina Grigorescu, trei povești, *Porcul*, *Pasărea beteagă*, *Lupul* de Ion Bledea, *Tabachera de argint* de Titu George Câmpeanu, *Lotru*, un reportaj de Octavian Stoica. ■ La întrebarea *De ce nu scrieți o istorie a literaturii române contemporane* Dumitru Micu răspunde că nu crede că redactorii și cronicarii, deci „exponenții opiniei publice calificate”, ar fi interesați de o astfel de lucrare, de o lucrare semnată de el însuși”. „De atenția publică (înțeleg publicistică) beneficiază un număr fix de autori (zelatori doar la câte o revistă sau două) și sunt mai mult decât bucuroși de a nu mă număra momentan, printre ei, aceasta întreținându-mi echilibrul interior, intens dorit altădată și realizat doar prin ieșirea din arenă. Ceea ce nu mă încântă defel e altceva. Dacă îmi convine perfect să fiu pentru acei ce și-au făcut din urmărirea vieții cărților o profesie «omul invizibil», nu mă poate, desigur, lăsa impasibil faptul că un eveniment editorial precum cel înscris de apariția într-o nouă ediție, pe care întâmplător am prefăcut-o, a romanelor *Maitreyi – Nuntă în cer*, ediție ce n-a stat în librării nicio zi, a fost întâmpinată de aproape întreaga presă literară cu o sublimă indiferență. Asta îmi dă foarte serios de gândit și mă determină să cred că orice autor despre care aş scrie ar deveni, prin aceasta, nevăzut și că, dacă aş compune o istorie a literaturii, am rămâne fără scriitori...”. D. Micu este de părere că volumele sale de istorie literară „sunt tot atâtea secțiuni dintr-o eventuală istorie a literaturii. „La aceasta se adaugă diverse studii (îndeosebi studii introductive la anumite ediții) care, toate, se integrează virtual într-o construcție mai vastă ce ar putea deveni cândva o *Istorie a literaturii române*. Nu spun că o voi scrie efectiv. Relev doar că tot ce scriu, de când se poate scrie fără imixțiuni grosolane din partea redacțiilor, editurilor este conceput din perspectiva unei istorii complete a literaturii naționale. Astfel scrie orice critic responsabil. Situată oricărui

scrieri luate în discuție într-o anume constelație literară, fixarea ei pe o anumită scară de valori e sarcina elementară a unei exegeze”. Se observă că „de regulă, scriitorul nu citește decât cronica sau paragraful în care este direct numit și se face foc dacă un epitet îi contrazice părerea ce o are el însuși despre sine sau dacă o anume filiație, în care a fost pus, îi pare improprie. Multe lucruri s-ar lămuri prin simpla lectură a altor articole sau studii ale aceluiași critic. S-ar vedea că epitetul cutare, socotit minimalizant, fusese aplicat în prealabil unor opere exemplare, că înscrierea pe care unul sau altul nu vrea s-o accepte în ruptul capului este tocmai o dovadă de specială considerație din partea criticului”. ■ În cronica sa teatrală, Marin Sorescu este de părere că Al. Mirodan ratează, cu *Primarul lunei și iubita sa*, „fantastica realizare cosmică: aselelizarea”, prin „suficiența personajelor. Incurabilă”. ■ Nicolae Ciobanu tratează, cu prilejul aniversării a 50 de ani de la moartea lui Gherea, „posteritatea lui critică”, constatând, cu dezamăgire, că în acest interval de timp „nu i s-a consacrat un studiu de sine stătător în care să se releve prin ce anume autorul răsunătorului articol *Personalitatea și morala în artă* îi revine «meritul de a fi pus temelile criticii literare românești»”. Aceasta este de fapt și tema asupra căreia își propune să mediteze N. Ciobanu în articolul său. ■ Interviu realizat de Adrian Păunescu cu Nicolae Velea, la zece ani de la debut, evidențiază procesul dificil prin care inspirația creatoare devine pagină publicabilă. Scriitorul deplânge, „împreună cu Marin Preda”, dispariția satului căci aceasta se traduce prin dispariția tradiției, „a culorii”, „a energiilor”. Despre „proza de azi” crede că „e o explozie formidabilă din care într-adevăr timpul va avea ce selecta. Ne apropiem în proză, lent, de nivelul vostru, al poezilor. Cred în generații, în echipe de talente care apar mănunchi”, iar Marin Preda, cu precădere, îi provoacă un sentiment de copleșire” când îi citește orice carte sau orice articol. Proza românească își are teritoriul ei în care Marin Preda și-a delimitat cu severitate și cu strictete dimensiunile durabile. Se înțelege că în această recunoaștere intră și o undă de dușmănie, față de acest mare proprietar epic”.

17 mai

● [„Scânteia”, nr. 8427] Și în acest număr citim despre *Tovarășul Nicolae Ceaușescu în mijlocul cetățenilor din zonele calamitate de inundații*: „În cursul zilei de ieri, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarășii Gheorghe Pană, Virgil Trofin, Ilie Verdeț, János Fazekas și Iosif Banc, a continuat călătoria operativă de lucru în zone afectate grav de inundația din Transilvania”. □ Citim și despre *Amplă mobilizare de forțe pentru reluarea activității normale în zonele calamitate. Barajul viu în calea apelor*.

18 mai

● [„Scânteia”, nr. 8428] Numărul se deschide cu informații privind *Ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R.*: „Duminică la amiază, Comitetul Exe-

cutiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român s-a întrunit în ședință de lucru pentru a examina problemele legate de continuarea eforturilor împotriva calamităților naturale din județele ale țării și a efectelor acestora. S-au stabilit măsurile ce se impun de urgență, pe planuri multilaterale, pentru reluarea rapidă a activităților economice și sociale întrerupte, pentru înlăturarea pagubelor pricinuite de inundații, pentru ajutorarea familiilor de sinistrați. Cu acest prilej, membrii și membrii supleanți ai Comitetului Executiv au hotărât să ofere salariul pe o lună pentru fondul de ajutorare a județelor lovite de calamități”. □ Urmează *Abnegația, dârzenia, eroismul oamenilor muncii înving urmările stihiei. În localitățile sinistrate viața începe să reintre în normal.*

19 mai

• [„Scânteia”, nr. 8429] Pe prima pagină citim *Ședința Biroului Executiv al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste*: „Biroul Executiv al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste, întrunit în ziua de 18 mai a.c., sub președinția tovarășului Nicolae Ceaușescu, a analizat situația creată în urma calamităților naturale abătute asupra unor județe ale țării. În aceste zile grele, când numeroase capacități de producție, mari suprafețe de teren, localități, bunuri materiale, avutul unui mare număr de cetățeni au fost distruse sau deteriorate din cauza inundațiilor, când datorită revărsării apelor au avut loc pierderi de vieți omenești, s-au manifestat în chip impresionant puternica unitate de voință, adâncă solidaritate tovarășească a tuturor oamenilor muncii din patria noastră. [...] Biroul Executiv al Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste adresează cele mai vii mulțumiri muncitorilor, țăranilor, intelectualilor, români, maghiari, germani și de alte naționalități care, mobilizați de organizațiile de partid, au participat cu exemplară bărbăție și dăruire de sine la lupta cu forțele naturii, în special militarilor forțelor noastre armate aflați în primele rânduri ale acestei grele bătălii, unităților gărzilor patriotice și formațiilor de pregătire a tineretului pentru apărarea patriei, tuturor acelor care au făcut din eforturile lor neobosite o stavilă vie în calea apelor revărsate”. □ Urmează *Ordin de zi nr. 1, din 18 mai 1970 al Comandantului Suprem al Forțelor Armate ale Republicii Socialiste România* semnat „Comandant Suprem al Forțelor Armate ale Republicii Socialiste România Nicolae Ceaușescu”: „Pentru comportarea lor exemplară, pentru dăruirea și spiritul de sacrificiu dovedite, adresez felicitări și aduc vii mulțumiri soldaților, gradaților, subofițerilor, maiștrilor militari, ofițerilor și generalilor participanți la această acțiune de interes național. Totodată, aduc mulțumiri gărzilor patriotice și detașamentelor de pregătire a tineretului pentru apărarea patriei, care au arătat prin fapte că sunt la înălțimea unor sarcini de mare răspundere. Îmi exprim convingerea că împreună cu întregul popor, unitățile militare vor acționa și pe mai departe cu aceeași fermitate și abnegație pentru înfrângerea greutăților cauzate de inundații, pentru crearea condițiilor necesare ca în județele lovite de

calamități viața să-și reia cât mai grabnic cursul normal. Urez forțelor noastre armate, conduse de Partidul Comunist Român, succes deplin în pregătirea de luptă și politică, în întreaga lor activitate pusă în slujba intereselor sacre ale patriei, a cauzei socialismului”.

20 mai

● **[„Scânteia”, nr. 8430]** În continuare citim *În fața grelei încercări, puternică încordare a forțelor și voinței întregului popor*: „Țara întreagă a trăit și trăiește în aceste zile momente grele. Le privește, nu fără îngrijorare, cu realism, bărbătește. Poporul întreg, la chemarea și îndemnul partidului, știe ce are de făcut. Întreaga națiune, ca un singur om, își face datoria cu devoțiune și abnegație. Și se va face totul pentru ca viața să fie așa cum și-a gândit-o, așa cum și-a dorit-o. Acesta este, în fapt, spiritul ce se desprinde cu claritate din reportajele, însemnările pe care le publicăm în paginile acestui număr al ziarului”.

■ Marin Preda semnează *Respect și admirație*: „Se spune că numai în marile încercări, în momentele de excepție, ceea ce este esențial pentru existență își arată adevărata sa măsură. Dacă așa este, atunci momentele grele prin care au avut și mai au să treacă zeci de mii de locuitori dintr-o bună parte a țării au făcut ca starea de spirit, chipul uman al concetățenilor mei să se arate într-o lumină ce impune respect și admirație. Dimensiunile acestei calamități n-au fost încă evaluate. Se știe însă că sunt mari, sunt foarte mari. Dar dimensiunile care se cunosc precis după această încercare sunt cele ale voinței și umanității noastre. Am luat astfel cunoștință de actele de eroism civic cu care oamenii, făcând zid în fața stihilor naturii, au apărut bunurile comune, de actele de eroism prin care oamenii au venit în apărarea vieții altor oameni. Ne-a fost dat să luăm parte cu toții la un examen pe care nu l-am dorit, ce ne-a fost impus de o dezlănțuire oarbă a naturii, ce nu-și află precedent în istoria țării. Cu calm, lucid, fără resemnare și lamentări inutile, tineri și vârstnici au mărturisit prin faptele lor curajoase și niciodată ostentative cât de puternică este legătura dintre toți cei ce locuiesc pe aceste meleaguri românești. Solidaritatea omenească s-a ilustrat pe deplin. [...] Suntem conștienți că fiecare trăiește acum pentru toți, începând de la secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care a vizitat locurile lovite de calamitate, venind în sprijinul celor loviți, până la ultimul om din oricare parte a țării. Este o încercare grea! Dar cuvântul spune extrem de puțin. În faptele pe care le-a solicitat această încercare trebuie să aflăm măsura puterii noastre, a tuturor. *Trebuie să depășim aceste momente și ceea ce ne-am propus să realizăm, trebuie să realizăm*”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6532]** M. Ungheanu analizează raportul dintr-o *Adoptare și asimilare*, subliniind faptul că „modelele literare propun formule literare cu succesul verificat de un public bine precizat istoric și geografic. Cei ce le acceptă primesc totodată să producă pentru un public la care opera lor este problematică că va ajunge sau, dacă va ajunge, va sosi într-

un moment de saturație. A fi în pas cu noul nu este întotdeauna deci cea mai bună soluție. Noul înțeles în acest fel e un criteriu exterior și de multe ori extern”.

21 mai

● **[„Scânteia”, nr. 8431]** În acest număr citim reportaje din Satu-Mare (*O realitate tragică în cifre și imagini*) și Galați (*Cercul puhoaielor se strânge în jurul orașului*).

● **[„Albina”, nr. 20]** În rubrica sa Ion Bănuță scrie despre Arghezi: „La 21 mai în acest an 1970, Arghezi, acel Theodorescu Ion, care s-a născut în 1880, ar fi împlinit 90 de ani. Gospodarul din Mărțișor umblând, în felul lui, pe două veacuri, a agonisit, luptând pe brânci, geniu, – o mireasmă care îi ajunge pentru tot restul timpului”. ■ Șerban Nedelcu publică textul *Cu inima și cu fapta*: „Împotriva acestei furii a naturii, populația a dus luptă înverșunată. Alături de miile de cetățeni s-au găsit ostașii forțelor militare, gărzile patriotice. Adevărate acte de eroism s-au dovedit cu prilejul acestor nemaipomenite calamități căzute pe capul poporului nostru. Autoritățile de partid și de stat nu au preocupat nici o clipă. Au făcut tot ce e omenește posibil, pentru ca urmările negative ale inundațiilor să fie diminuate. [...] Tovarășul Nicolae Ceaușescu, însoțit de tovarăși din conducerea de partid și de stat, s-a dus la fața locului, în unele din zonele inundate. El a încurajat populația sinistrată, arătând că «Comitetul Central al partidului, guvernul țării au luat măsuri și vor acorda tot ajutorul, spre a face ca, în cel mai scurt timp, situația în această parte a țării să reentre în normal»”. □ Și Marilena Vulpe scrie despre inundații în *Nu suntem singuri!*: „S-a lăsat peste pământul nostru mânia unei naturi dezlănțuite. Râurile și izvoarele n-au mai fost râuri, ci forțe oarbe ale răului, apa n-a mai cântat între maluri, ci a vuit furioasă, potopind cu necruțare viața noastră de tihnă și de muncă. [...] Primii ați fost voi, care v-ați apărat cu mâniașă hotărâre și liniște crâncenă, topite în muncă neîntreruptă, dar lângă voi au venit celelalte milioane, împărțind efortul și eroismul. N-ați fost siguri, nu sunteți singuri, noi suntem toți acolo, lângă voi, și vom fi mereu, până când florile vor înflori din nou în ferestrele voastre, până când coșurile fabricilor înecate ieri vor slobozi din nou, izbândind, fumul spre cer, până când pe porțile uzinelor va ieși iarăși rodul mâinilor și al minților voastre. Căci un popor întreg a gemut sub valul stihiei și un popor întreg s-a făcut zid în fața lui, de la conducător până la cel mai neștiut cetățean. Noi nu suntem niciodată singuri!”. ■ Revista publică scrierile lui Tudor Arghezi: *Întoarcere la brazdă, Cântec de seară, Fel de poveste, Joaca cu câini*. Apare și următoarea notă: „În septembrie 1943 în plină asupra războinică, nazistă, Tudor Arghezi scrie în ziarul «Informația zilei» pamfletul *Baroane*, lovind direct și pe față pe reprezentantul lui Hitler în România, baronul Manfred von Killinger... Urmările: Arghezi, internat în lagărul de la Târgu Jiu, familia asuprită, ziarul desființat – în schimb țara a trăit un moment de

profundă satisfacție, în timp ce asupritorii simțeau, tot mai puternică, strânsoarea de clește a luptătorilor pentru libertatea și dreptatea poporului”.

• **[„Cutezătorii”, nr. 21]** *Antologia lirică* cuprinde poemul arghegian *Lumină lină*, cu un amplu portret de Barutu Arghezi dedicat *Meșterului cuvintelor potrivite*.

• **[„România literară”, nr. 21]** Pe prima pagină este redată *Telegrama* semnată de Biroul Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România și Biroul Organizației de bază P.C.R. a Uniunii Scriitorilor, adresată *Comitetului Central al Partidului Comunist Român, tovarășului Nicolae Ceaușescu*: „Scumpe tovarășe Nicolae Ceaușescu, Scriitorii din Republica Socialistă România sunt profund zguduți de consecințele calamităților naturale ce s-au abătut asupra unor zone din țara noastră. Ei au aderat din prima clipă la lupta plină de abnegație și sacrificiu, pe care au desfășurat-o și continuă s-o desfășoare toate forțele angajate în această campanie națională de prevenirea altor inundații și de ajutorare a regiunilor aflate sub vitregia stihiei dezlănțuite. Un emoționant exemplu îl constituie pentru noi, scriitorii, prezența dumneavoastră, ca și a celorlalți tovarăși din conducerea superioară de partid, în linia întâi a frontului ce s-a organizat pentru protejarea populației sinistrate și salvarea bunurilor materiale, pentru reluarea rapidă a activităților economice și sociale întrerupte. Scriitorii din Republica Socialistă România socotesc că este de datoria lor să participe cu fermitate la această acțiune de solidaritate umană și să facă tot ce le stă în putință pentru sprijinirea sinistraților din regiunile afectate de calamități. Convocate în ședință extraordinară, la 16 mai 1970, Biroul de conducere al Uniunii Scriitorilor și Biroul organizației de bază P.C.R. a Uniunii Scriitorilor au hotărât să pună la dispoziția fondului general de ajutorare a județelor lovite de calamități suma de 500 000 lei, contribuite din drepturile de autor ale tuturor scriitorilor din Republica Socialistă România. De asemenea, conducerea operativă a Uniunii Scriitorilor, colectivul de conducere al editurii «Cartea Românească», colectivele de conducere ale revistelor editate de Uniunea Scriitorilor ca și secretarii asociațiilor de scriitori din țară au hotărât să contribuie la acest fond cu salariul lor pe o lună. În același timp, ceilalți scriitori din redacții și editură, ca și salariații administrației centrale a Uniunii Scriitorilor, ai Asociațiilor de scriitori și ai Fondului Literar al scriitorilor au hotărât să contribuie, lunar, cu salariul pe o zi, până la sfârșitul anului 1970. La sediul Uniunii Scriitorilor s-a deschis o listă de subscripție pentru toți ceilalți membri ai Uniunii Scriitorilor și ai Fondului Literar. Asociațiile de scriitori din țară au fost chemate să inițieze acțiuni specifice, ale căror beneficii vor fi depuse la același fond general, direct sau prin Uniunea Scriitorilor. Mărturisindu-și încă o dată întreg devotamentul lor față de conducerea Partidului Comunist Român, față de dumneavoastră personal, iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, toți scriitorii din țara noastră – români, maghiari, germani și de alte naționalități – vă asigură că sunt gata să răspundă la orice alt efort pe care țara și parti-

dul îl vor cere”. ■ Nicolae Breban semnează *Frazele...*: „E prima oară de când scriu, de când țin condeiul în mână, când frazele acestea de care mă folosesc ca și de gesturi, de priviri sau de respirație îmi par «simple fraze», adică alăturări de cuvinte disparate, găunoase, inexpresive, neputincioase. Poate ele își vor recuceri puterea lor, sunt convins de asta, dar acum, așa îmi par și le privesc cu oarecare uimire zăpăcită, puerilă, neputincioasă. Această revărsare uriașă de apă ne-a surprins pe toți într-o asemenea măsură încât, poate, nu înțelegem nici acum, în întregime – cei care nu suntem acolo, în calea lor neînfrănată, cu copii, femeile și bătrânii noștri – nenorocirea”. ■ Nichita Stănescu publică *Acum*: „Aducem un cuvânt de adâncă recunoștință solidarității în eroism, dăruirii totale a întregului nostru popor, luptând cu îndârjire pentru stăvilirea nenorocirii apelor. [...] Se cuvine să mulțumim cu lacrimi de recunoștință armatei țării noastre a cărei contribuție în salvarea de vieți omenești și în salvarea averii naționale este fundamentală și care ne dă un exemplu desăvârșit de nobleță și eroism. Ne pregătim cu întreg poporul țării pentru o muncă intensă, pentru o încordare conștientă a tuturor eforturilor menite să înlăture și să șteargă această barieră tragică a naturii lăsată în calea destinului nostru. În aceste zile grele, adresăm recunoștința noastră Partidului și conducerii sale înțelepte și eficiente și încurajatoare, patriotice și umane”. □ În *Lupta cu apele* de Valentin Silvestru se arată: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu și alți membri ai conducerii partidului s-au aflat în locurile lovite de calamitate, edictând cele mai potrivite și hotărâte măsuri, îmbărbătându-i pe cei căzuți în nenorocire, încurajându-i puternic pe cei angajați în înlăturarea urmărilor inundațiilor, galvanizând efortul general de reintrare în normal. E greu. E foarte greu. Dar resursele poporului unit sunt neînchipuit de mari și durerea de a vedea atâtea distrugeri fără noimă se preschimbă, ca în multe împrejurări de restrînte din trecut, în nezdruccinată hotărâre de a le înlătura urmările până la capăt”. □ Vasile Băran, *Trădarea apei*: „Prima amintire a omului despre ploaie și despre râuri este la fel ca și cea despre soare. Soarele răsare dimineața și apune seara. Râurile curg de sus în jos. Atunci însă totul se petrecea invers; era primăvară dar se făcuse iarnă, o iarnă cu viscole de apă, lovind pe la spate cu miriade de pumnale miloase și reci scoase deodată de la brâu. Apa care-a trădat. Apa care și-a arătat cealaltă față, încă nemaivăzută, încă nebănuită, purtând pe coame miros de cadavre. Căci au murit oameni, și-au dispărut case, și fabrici, și școli”. □ Gheorghe Tomozei, *Solidaritate*: „Un întreg popor se împotrivesc stihiei într-un uriaș efort de solidaritate omenească, un popor lucid și viteaz, investit cu teribila forță de a se regăsi totdeauna, mai puternic, decât s-a bănuț, la ceas de cumpănă, cu picioarele pentru eternitate «zidite» de pământul care e legendara lui zestre. [...] L-am văzut pe secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, trăind zeci de ore în mijlocul populației din zonele diluviului, îmbărbătându-i pe toți cei ce s-au angajat alături de dânsul în acțiunea de refacere, acolo unde a fost năruită vremelnice, a liniștii noastre. Fiți siguri, iubite

tovarășe secretar general, că fiii Ardealului, Moldovei, Munteniei ori Olteniei vor face astfel ca peste puțină vreme să vă întâmpine cu pâine și sare acolo unde acum se lătesc apele, fiți sigur că, urmându-vă, întreg poporul va contribui cu tot ce are fiecare cetățean mai de preț în viața lui pentru a reface pe amfara de lut înflorit care e Țara, lanurile, livezile, așezările, așa cum au fost, ori mai frumoase”. ■ D. Micu întreabă *Ce e un mare poet?*: „Un autor de cât mai numeroase capodopere, vine răspunsul imediat. Însă acest răspuns e mai curând tautologic, substituind unei necunoscute o alta. Decretare a unei scrieri drept capodoperă este un act subiectiv, întocmai ca investirea unei personalități cu atributele genialității. Criterii obiective, stricte pentru determinarea capodoperei, a geniului, a calității de mare artist, nu există. Nu ne rămâne – astfel, decât să ne compunem scări proprii de valori, aproximative, pe care să ne străduim a le valida prin studiul comparativ al cât mai multor realizări exemplare. [...] Dar Tudor Arghezi? Este Arghezi un mare poet? În ce sens? Impresia lămurită de a se găsi în fața unui poet de întâia mărime au avut-o o seamă de critici și scriitori cu mult înainte de apariția *Cuvintelor potrivite*, când Mihai Ralea l-a proclamat pe Arghezi, de la înălțimea unei reviste de deosebit prestigiu, drept «cel mai mare poet al nostru de la Eminescu încoaace» («Viața Românească», XX, 6-7, 1927)”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu scrie *Arghezi – câmp de luptă*: „Astăzi nimeni nu mai contestă clasicismul lui Arghezi și situația lui alături de Eminescu, întâia oară sugerată de B. Fundoianu, admiratorul maltratată în *Poarta neagră*. Ca și Eminescu, Arghezi a fost un tot atât de mare prozator și un tot atât de virulent pamfletar. Dacă ar fi să ne întrebăm ce l-a deosebit esențial de Eminescu, n-am găsi altceva decât că maturitatea lirică argheziană, lepădându-se de fluența armonioasă din *Agate negre* (ca să nu mai vorbim de începuturile «instrumentaliste» de la *Liga ortodoxă*), se caracterizează printr-o voită duritate a versului, bătut pe nicovală de ciclop”. ■ Ion Pascadi se ocupă de *Sens și comunicare*: „Societatea omenească a presupus dintotdeauna comunicarea ca o condiție a însăși existenței sale și este cu totul firesc ca limbajele de orice natură (lingvistice sau nelingvistice) care servesc acestui scop să constituie atât *model*, cât mai ales *obiect* de investigație științifică sau filozofică. De la apariția limbajului ca instrument strâns legat de tehnică, de evoluția însăși a fiziologiei umane, până la diversificarea extremă a mijloacelor de comunicare și apariție, alături de limbajele naturale, a numeroase limbaje artificiale, construite de om, a fost desigur parcurs un drum lung și adesea întortocheat. [...] Nu trebuie să se uite că opera de artă care constituie un obiect al culturii ce poate fi cercetat ca atare este în același timp un produs de origine și cu finalitate umană. Raportul mesaj-limbaj trebuie deci privit cu prudență metodologică, pentru că dacă o mașină poate percepe, înregistra și transmite un mesaj din clipa în care este programată și conform codului în care acesta este transmis ea nu îl înțelege, în timp ce o operă include în sine atât pe autorul ei, cât și pe cel căruia îi este adresată”. ■ În *Interpretări* G. Dimisianu

dezvăluie *Noi optici realiste*, despre romanul *Minciuna* de Mircea Cojocaru: „Mai multă acuitate problematică ar fi dobândit *Minciuna* dacă socialul era în roman într-adevăr o prezență cu rol structurator. Desigur, nu în forme anihila-toare pentru elementul psihologic și descriptiv, dar cel puțin atâta cât să im-prime tribulațiilor eroului o direcționare în raport cu mediul pe care-l străbate și al cărui produs este în fond. Neabstrasă cu totul din fluxul momentului isto-ric (se consemnează într-un loc, foarte în trecut, că ne aflăm la începutul ani-lor de război), narațiunea ar fi revelat mai edificator în ce constă noutatea viziunii prozatorului, adept, fără îndoială, al unei perspective contemporane față de lumea înfățișată”. ■ La cronică literară Lucian Raicu scrie despre vo-lumul *Coloane* de Dimitrie Stelaru: „Ceea ce încă nu «cunoaștem» despre scri-itor, ceea ce încercăm abia să întrezărim ar trebui, de fapt, să ne orienteze în receptarea operei sale *date*, perspectiva inversă duce la rezultate previzibile; metamorfoza unui adevărat artist nu se produce într-o singură direcție, aceea a unei evoluții lineare, de la cunoscut spre necunoscut, de la debut spre prezent. Într-un sens mai adânc «originile» unui poet de talia lui Dimitrie Stelaru se deplasează neîncetat în viitor, spre un punct esențial”. ■ D. Țepeneag desfiin-țează romanul lui Eugen Barbu în *Chei fără lacăt*: „Între personajele unui ro-man cu cheie și cele ale unui roman realist chiar și de violentă satiră socială (pentru că «scuza» unui roman cu cheie e totdeauna critica socială) e aceeași deosebire ca între caricaturile politice sau de moravuri din vremea lui Goya și caprichos-urile acestuia. Nu violența, nu grotescul mă sperie, ci ifosele de ar-tist ale caricaturistului. Parțial, *Princepele* lui Eugen Barbu e un roman cu cheie. L-am citit cu dezamăgirea că nici aici nu se deschide o ușă spre niște înțelesuri mai adânci, și asta pentru că autorul nu s-a mulțumit să construiască un sistem alegoric, ci, în trecut, a vrut parcă să-și rezolve și niște răfuieli per-sonale. Și atunci ideile s-au destrămat, s-au estompat, cititorul fiind silit să-și îndrepte toată atenția spre acele păpuși de ceară pe care autorul le chinuie, ca un copil gras și rău care prinde fluturi ca să-i înțepe cu acul. Dar *Scrinul negru* nu prezintă și el caracterele unui roman cu cheie? În cazul acesta sunt silit să spun că arta lui Călinescu e totuși ceva mai rafinată; el împrumută, dezinvolt și ironic, chipurile cunoscuților și-i pune să se miște sub bolta unei idei care-i transcende (tehnică balzaciană, folosită apoi și de Proust) și într-un mediu pe care el, autorul, îl cunoaște atât de bine încât totul capătă ceva de balet meca-nic în care păpușile prind până la urmă viață. [...] Spre deosebire de romanul cu cheie, alegoria vizează ideile, nu oamenii. În cazul alegoriei reproșul de artificialitate e inutil, pentru că alegoria e prin însăși esența ei un artificiu. Un artificiu al comunicării în niște condiții vitrege difuzării unui mesaj social ori politic. Când poți scrie într-un articol de ziar ce ai pe suflet, n-are rost să mai scrii fabule”. ■ La *Ochiul magic* sunt inserate scurte comentarii. □ „*Recviem rustic*” de I. C.: „Hazlie până la epuizare este sumbra povestire (fragment de, Doamne ferește!, roman?) publicată de filozoful, criticul și prozatorul Ion

Lungu în «Tribuna», nr. 19 (693), din 7 mai, sub titlul atrăgător: *Recviem rustic*. Orice comentariu îngheață în pliscul pixului, realizezi zădărnicia; oricum e cu neputință să-l egalezi în umor pe încrâncenatul narator. [...] Ion Lungu tinde spre expresionism, nu evită efectele tari, ne zgâlțâie, ne bagă-n spaime, analizează. Dar un cititor deprins cu excese și mai și da din umeri în fața paginii, ca un erou din același *Recviem*: «Fratele mai mic al Macrinei, Lisandru, nu înțelegea însă mare lucru din durerea lor nemărginită». □ *De ce nu scrieți?* de D. Ț.: „«Luceafărul» își continuă ancheta sa printre critici. Întrebarea: *De ce nu scrieți o istorie a literaturii române contemporane?* atârână acum ca o sabie cu două tășuri deasupra noastră a tuturor. Răspunsurile se dau clipind din gene cu mai multă sau mai puțină candoare». ■ Florin Manolescu prezintă volume de versuri: □ *Orologiul* de Petre Stoica: „Citind poemele lui Petre Stoica este ca și cum aș privi niște fotografii încuiate într-un scrin, niște cartoane iodate, în care au înțepenit pentru totdeauna domni curtenitori cu ghetre și meloane, câini cu sacouri de velur și cavaleriști care privesc cu melancolie spre satul natal. Este ca și când aș privi pe pereții unei case picturi cu pepeni și cu iepuri sau tablouri cafenii cu vânători tirolezi, care își aranjează mustața răsucită». □ *Umbra cuvintelor. Definiții lirice* de Octavian Paler: „Suntem prin urmare în fața unor versuri gnomice și sentențioase, care se încadrează de cele mai multe ori în dimensiunile câtorva rânduri. De aceea, este cazul să deschidem o paranteză. [...] Să observăm în încheiere că versurile acestea ar fi totuși frumoase dacă autorul lor nu ar avea grijă să ne spună că în ele este vorba, pur și simplu, despre frică, despre memorie sau despre nenoroc». ■ Dana Dumitriu se ocupă de volume de proză. □ *Securi pentru funii* de Vasile Rebreanu: „Partea rezistentă a prozei lui Vasile Rebreanu rămân acum povestirile fantastice în care se solicită supranaturalul, eforia visului, delirul închipuirilor. [...] Volumul recent apărut are avantajul de a ni-l legitima, a ni-l identifica pe Vasile Rebreanu, dar lucrările reeditate ca și cele inedite dovedesc o orientare literară dispersivă, o nerăbdare a scriitorului de a cuprinde prea multe teritorii unde nu se poate stabili și unde, deci, nu poate finaliza valoric. În toate aceste teritorii, cel puțin deocamdată, Vasile Rebreanu este un pieton efemer». □ *Enigma* de Corneliu Omescu: „Ideea nu este nouă și a stârnit o bogată literatură. Din păcate, în *Enigma* ea este realizată cu mijloace rudimentare. Autorul se lasă furat de facilitatea propriei sale formule și de pitorescul limbajului unor eroi, se străduie să anime atmosfera prin poante caracterologice». ■ Este făcută publică *O scrisoare a lui Tudor Arghezi*, adresată lui Suchianu, în care se găsește și traducerea lui Suchianu a poeziei *Incertitudine*, în franceză. □ Leonid Dimov semnează *Creioanele lui Arghezi*: „*Creion* este titlul pe care Arghezi l-a dat de opt ori unor poezii scrise în diferite perioade ale creației sale. [...] Cele opt *Creioane* ale lui Arghezi ilustrează cu adâncă grație povestea propriei sale vieți în implicațiile ei generale. Ritmul ușure, umorul benign plin de stenică nostalgie Țes încă o dată basmul poeziei și «creionează» cu cer-

titudine intimistă sensul ontologic al artei”. □ Al. Piru scrie despre *Arghezi și La Fontaine*: „Nu cunosc nici un comentariu asupra traducerii celor 40 de fabule din La Fontaine publicate de Tudor Arghezi în 1954 și reproduse în al cincilea volum de *Scrieri* apărut în 1964. Analizând această din urmă ediție, constatăm că poetul român a tălmăcit aproximativ a șasea parte din fabulele poetului francez, amestecând ordinea cărților în care sunt grupate. [...] Fidele modelului, traducerile lui Arghezi din La Fontaine poartă totuși o puternică marcă de originalitate”. □ Al. Cerna-Rădulescu se ocupă de *Virtuțile pamfletului*: „Este aceasta una din privilegiatele virtuți ale scrisului fierbinte, țâșnit dintr-o conștiință etică de neclintit. Și pamfletul lui Tudor Arghezi este o astfel de operă, care i-a permis autorului să se alăture – cu timbru specific și cu realizare artistică superlativă – celorlalți doi pamfletari de geniu al literaturii românești: Mihai Eminescu și Nicolae Iorga. Iar virtutea militantă care a generat asemenea operă a premers cu câteva decenii o conștiință cetățenească proprie societății noastre actuale”. ■ Constantin Noica, în *Neobișnuitele întâmplări ale conștiinței după „Fenomenologia spiritului”*, publică *Încheiere la neobișnuitele întâmplări sau Petrecerile lui Odisif*. ■ George Pruteanu arată de ce scrie *Despre Urmuz*: „Excelentul eseu al lui Nicolae Balotă din «Argeș» nr. 4/1970 cât și un vechi și constant interes pentru autorul lui *Gayk* m-au făcut să revin la acest subiect, subiect care de-ar fi tratat zilnic și tot ar prezenta mereu tentații. Căci Urmuz, cu cele nici 50 de pagini ale sale, renaște ca o pasăre Phoenix, pururi de neînvins. [...] Urmuz e cel mai mare plăsmuitor de universuri fictive din literatura noastră, în genere lipsită de mari fantaziști. Nu am avut un Dante, nu am avut un Jarry, dar l-am avut pe «umilul» Demetrescu-Buzău și, fără ironie nici prezumție, aceasta e o posibilă compensație, echilibrând spiritul unei literaturi vii. Urmuz e un scriitor european, un mare cap de serie”. ■ În *Perspectivile poeziei în lumea modernă* își face cunoscute opiniile □ Georges Badin, *Mediul – o artă în devenire*: „Masa înlocuiește publicul. Piața de ocazie a tabloului se tot subție. Textul «producător de sens» nu mai stabilește ruptura între lume și lucruri: datorită noilor mijloace de distribuție, valoarea arbitrară a obiectului dispăre. Obiectul semnează o intertextualitate, o distanță de la pagină la scriitor. Încă va fi oare «gata să devină un izvor de informații care să răspundă nevoilor individuale?»”. □ Și Pierre Chappuis are un punct de vedere, *Condiția fericirii e în dăruire*: „Că într-adevăr există o infracultură, o cultură de consumație am putea spune, la dispoziția maselor și că, în același timp, adevăratele comori ale spiritului rămân legate de o inegalitate socială – e un rău pentru noi toți. Cele mai bune mijloace de difuzare și de educare nu vor fi suficiente, după părerea mea, să ne scoată din acest impas. Ascultată doar de câțiva, afară de formele josnic comercializate (cum cel mai adesea ar fi cântecele), poezia nu-i respinsă, ci ignorată. Prin însăși existența sa, ea pune în discuție societatea, cultura în interiorul căreia supraviețuiește, iar motivele falimentului său trebuie căutate mai întâi în afara sa”. ■ Nicolae

Balotă prezintă volumul *Ubu* de Alfred Jarry: „Nimic nu dovedește mai bine succesul acestei cărți decât faptul că – deși sunt frecventator zilnic al unei librării centrale – volumul mi-a scăpat. A apărut și, în aceeași oră, a dispărut”.

■ Petre Sălcudeanu revine la rubrica *Radio* cu nota *Prea repede zburăm prin toate...*: „În editorialul *Literatura, expresie a conștiinței istorice*, Mihai Beniuc enunță o idee interesantă despre conștiința istorică, determinant al vieții sociale și supusă în același timp influențelor societății. Cât și cum poate să determine scriitorul viața socială? Marii scriitori au determinat-o cu întregul lor destin. Din *Ritmurile contemporane*, reținem versurile lui Victor Felea: *Zbor de cuvinte*. Paul Anghel în *Columnă românească 1970* se dovedește același drumet convingător al scrisului meditativ, chiar și atunci când pana lui se oprește asupra unor geometrii mai puțin variabile și fără falfăirile arcuite ale pescărușilor. Însemnările la obiect despre C. Dobrogeanu-Gherea ale lui G. Muntean s-au încheiat cu câteva amintiri ale lui I.D. Gherea, fiul marelui critic. Ar fi de dorit, poate, ca asemenea emisiuni, păstrându-și caracterul, să conțină mai puține subiecte și să se rezerve mai mult spațiu celor incluse. Altfel, parcă, prea repede zburăm prin toate”. ■ Revista publică *Glosse la 11 elegii* de Constantin Pricop (student, Iași), „lucrare distinsă cu premiul I (pentru critică) la colochiul de literatură al studenților, aprilie 1970”. În text se arată: „Realitatea *Elegiilor* se suprapune realității. Fără a fi o copie a ei, ea este o proiecție posibilă. *Elegiile* își au statutul lor; acesta își găsește elementele în natura poetului receptând realitatea. Ele devin astfel o realitate a realului pe care încearcă să-l includă și să-l depășească în sinele poetului”. □ Gh. Catană se ocupă de pseudonimele lui Tudor Arghezi în *Fișe pentru un dicționar de pseudonime*. ■ Și Fănuș Neagu, în rubrica sa de sport, scrie despre inundații în *Nesfârșitele noastre câmpii*: „Astăzi nu pot să scriu despre fotbal. De trei zile nu pot să scriu nimic. [...] Trăim o oră tragică – unii plătesc cu viața! – oră crâncenă, oră de luptă și de cumplită încordare. În pragul verii – o vară împotriva noastră, a câmpiei și a grâului – desfigurat de ploi fără oprire, lumea românească duce o bătălie dură, eroică. În acest război cu apele oarbe, țara își află sprijin în fiecare om”. ■ Semnează versuri Veronica Porumbacu (*Secvență; Simplu; Generație; Dig*); Mihai Beniuc (*Pe un vechi album; Să nu te superi...; Ca pe un caiet; Sonet; Închid o noapte...*); Vasile Nicolescu (*Hotar; Obsesia de galben; Parabola Focului; Cosmos*); Al. Andrițoiu (*Viața ei; Festin; Fantezie lină; Reîntoarcere în armonie; Bănuieli*); Ion Horea (*Într-un târziu; ***; Elegie precară; Ce liniște; De nicăieri; Pe urma lor*); I. Negoîtescu (*Alfa, Momuloaia; Omega*). □ Revista publică textul *Hölderlin în lirica germană a veacului nostru*, scris de dr. Klaus Hammer (R.D.G.), lector la Universitatea din București. □ În *Atlas liric* sunt prezenți poeții iugoslavi Ivan Lalic (*Această lună foarte mare*); Desanka Maksimović (*Pretutindeni în lume*) traduși de Vera Lungu; în traducerea lui Dumitru M. Ion apare Anči Janežič (*Frenky boy*); Mihai Avramescu (*Aburul primordial*). □ La proză apare *Un rol ratat* de Erwin Heimann:

„Scriitorul elvețian de limbă germană Erwin Heimann, din a cărui vastă operă epică și eseistică – peste 20 de volume – publicăm aici câteva recente pagini oferite revistei noastre, este membru în comitetul de conducere al Societății scriitorilor din țara sa și un bun prieten al României”.

● **[„Tribuna”, nr. 21]** D.R. Popescu inițiază o nouă rubrică a revistei întrebându-se retoric: *Cum să vă spun?*: „«Tribuna» își propune să prezinte cititorilor săi câțiva scriitori remarcabili și să încerce să definească astfel locul distinct și sigur înscris în istoria literelor noastre. Începem cu Ioan Alexandru nu pentru că numele său este în fruntea alfabetului. [...] Am fost la Topa, locul de unde trebuie începută întâia cunoaștere a poetului. Cosmosul lui, laptele aceluși trunchi de pământ însuflețit. Fântâna cu găleata în cumpănă, dezechilibrul o clipă uitat, așteptând pe cel care a sădit un copac pe lângă casă”. ■ *Alte opinii critice* despre Ioan Alexandru aparțin lui Nicolae Manolescu, Aurel Gurghianu, Adrian Păunescu, Teohar Mihadaș, Ion Cocora. □ Nicolae Manolescu: „Primele versuri ale lui Ioan Alexandru (*Cum să vă spun*, 1964) participau încă prea de aproape la atmosfera și la temele unei anumite poezii de luptă Labiș; adolescența candidă cu obrazul tulburat de război și de secetă, cântecele de vârstă, autoportretul liric, țineau de o manieră comună în epocă. Poeziile transcriau, nu fără prospețime, dar nu și fără naivitate, astfel de preocupări de sine ale tânărului, care se confrunta cu un peisaj social intrat în convenție. Autenticitatea talentului lui Ioan Alexandru s-ar fi putut întrezări în acea latură a poeziei care revela un suflet deschis către marile bucurii ale ființei, aspru și fraged totodată, în căutarea de emoții directe și a unui mai viu contact cu existența... Dacă aici se simte o notă forțată nepotrivită cu temperamentul mai degrabă contemplativ al poetului, în altă poezie (*Mânzul*) este evidentă capacitatea de a sugera unitatea cosmică a vieții celei mai simple”. □ Aurel Gurghianu: *Vârsta de început*: „Pe Ioan Alexandru, cel de acum 9-10 ani, nu-l pot evoca fără o undă de emoție. Pentru că drumul lui de literatură, început tocmai în această perioadă, mi-a fost dat întrucâtva să i-l descifrez. [...] De obicei, când apărea în biroul secției de beletristică, «de sub poartă»“ după ce schimbam câteva cuvinte cu el, îl căutam pe poetul Aurel Rău, căruia-i spuneam: E aici Ioan Alexandru. Vii să-l ascultăm? Clastrându-se toți trei, îl invităm să ne spună. «Să ne spună», pentru că Ioan Alexandru nu citea. Își declama versurile”. □ Adrian Păunescu: *O postumitate acceptată*: „Într-un elan superb – de ființă care parcă își pierde în clipa următoare sângele – Ioan Alexandru a adunat, între copertile acelor cărți, una dintre experiențele cele mai grave, cele mai stranii, cele mai pure ale deceniului care s-a scurs. [...] Să notăm, totuși credința, pe care o nutrim, că – ieșit de sub teroarea Evului Mediu, înzdrăvenit după baia scolastică pe care de bunăvoie a făcut-o, redevenind stăpân pe verb, reîntors între noi – Ioan Alexandru își va urmări destinul său înalt, protejat de bogate virtuți, destin într-adevăr rar”. □ Teohar Mihadaș: *Întâlnire cu Ioan Alexandru*: „Ceva haiducesc și ceva aristofanesc se îmbină în

firea sa, ceva teluric și ceva de pustie, ceva de solomonar dar și ceva de țăran transilvan, dintr-aceia de pe câmpie, tenaci în așteptare, crânceni în puterea de răbdare, ascunși și neîncrezători în nimeni decât numai în puterea brațului lor”.

□ Ion Cocora: „Poezia lui Ioan Alexandru este, în esența ei, un mod de a trăi. Poetul e constrâns la o existență pentru poezie. Sau poate poezia își creează existența potrivit. Înțeleasă fiind ca acel miez de foc pe care ni-l aducem aminte, ea nu va accepta în niciun caz, viața săracă și de suprafață. E permanent slujită de har neobișnuit și străduință pentru studiu, de voința de echilibru și aprofundare. De aceea, actul poetic, înainte de durere și seninătate, înainte de nepăsare sau avânt, înseamnă a renunța [...]. Poezia se realizează dintr-un sentiment de participare totală, dintr-o stare rară, privilegiată, revelație a începutului și sfârșitului. Nu vom întâlni la niciun alt poet tânăr o dorință de explicare mai stăpânită de patimă ca la Ioan Alexandru”. ■ Ion Oarcăsu identifică un *Mod arghezian*: „Arghezi religios, Arghezi mistic? Mă-ndoiesc de puterea lui de prosternare ideatică la picioarele unei ficțiuni, cum ar proceda de pildă Rilke sau Blaga. «Ruga» lui e telurică, păgână și nedisimulat gospodărească. [...] Ingenunchierea și binecuvântarea țăranii – gesturi specifice în lirica lui Arghezi – se săvârșesc în numele unei elevate adorații estetice a vieții la nivel elementar”. ■ Liviu Petrescu prezintă studiul lui Matei Călinescu: *Conceptul modern de poezie*: „Cercetarea pe care o întreprinde Matei Călinescu asupra conceptului modern de poezie are un caracter mai mult istoric decât unul tipologic; autorul urmărește de fapt geneza acestei noțiuni, operație în vederea căreia își extinde investigațiile mult dincolo de limitele convenționale ale erei moderne, luându-și ca punct de plecare câteva din cele mai cunoscute teorii ale antichității. Lucrarea se remarcă printr-o originalitate destul de moderată, în sensul că nu ne propune o concepție radicală nouă, nici în liniile generale ale interpretării, nici în analizele de detaliu [...] Dincolo de rezervele noastre, însă, cartea lui Matei Călinescu rămâne o lucrare de o mare distincție intelectuală, o lucrare substanțială, care lasă impresia că va rezista timpului”. ■ Ion Lungu semnalează apariția cărții lui Mihai Stoian: *Vieți interzise*: „Recenta sa carte, *Vieți interzise* (Editura Mihai Eminescu) ne-a și prilejuit aceste considerații despre literatura documentară. De fapt, volumul menționat ne-a impus să vorbim chiar despre reabilitarea genului. Pentru că indiferent de aprehensiunile pe care ni le-au stârnit literaturizările în marginea unor fapte cotidiene sau lozincile poematizante, Mihai Stoian ne obligă la o reconsiderare a reportajului ca literatură autentică”. ■ În articolul *Valorile moderne ale unei concepții critice*, Zaharia Sângeorzan se referă la C. Dobrogeanu-Gherea: „Modernitatea ideilor estetice ale lui C. Dobrogeanu-Gherea, care finalizează cu aproximație un concept al criticii literare românești a începuturilor ei, reinterpretarea lor pe alte coordonate cu intenții strict valorice, demonstrează că textele sale reflectă o conștiință critică lucidă, creatoare, totuși de esență normativă, cu toate exagerările în sens sociologic, dar cu conștiința existenței experienței estetice. Va-

lorile moderne ale concepției critice a lui C. Dobrogeanu-Gherea explică evoluția rapidă a criticii noastre literare de la începutul secolului al XX-lea, grăbind-o, să ia cunoștință de propria ei condiție”. ■ N. Mărgineanu notează despre *Particularul etnic*: „În efortul lor de a determina trăsăturile extensive ale ființei noastre etnice pe bază de comparație cu celelalte popoare, luate ca singulare – constituind o totalitate, dar nu și un tot, – Blaga – în parte chiar și Rebreanu – a încercat să iasă din variația geografiei și evoluția istoriei pentru a determina caracterelor noastre atemporale și aspațiale. [...] Filosofia culturii române dintre cele două războaie termină astfel în plină metafizică. În opoziție cu ea este istoria noastră contemporană, care s-a străduit să lumineze lupta ființei noastre etnice pentru valorile veșnice ale omenirii – cum ar spune D.D. Roșca... în contextul concret al particularității noastre geografice”. ■ Florea Șuteu și Octavian Șehianu stau *De vorbă cu profesorul Eugen Coșeriu*: „*Rohul important pe care îl atribuie lingvistului în societatea contemporană este evident legat de prestigiul actual al disciplinei. Se reflectă oare această situație în învățământ?*”- La această întrebare trebuie să răspund negativ. Pentru a corespunde misiunii ei actuale, lingvistica sau, ca să fiu mai clar, știința limbajului, ar trebui predată începând din ultimele clase ale liceului. Și prin aceasta nu înțeleg predarea unei limbi ca instrument de comunicare, ceea ce evident se face în toate sistemele de învățământ, ci predarea unor cunoștințe de teorie lingvistică. Mi se pare că asemenea cunoștințe ar trebui să facă parte din cultura generală a omului modern. Ar fi singura modalitate de a se obține o imagine completă și adevărată asupra ceea ce este ființa omenesc în esența ei. [...] În realitate, din punctul meu de vedere, a învăța o limbă nu înseamnă pur și simplu a dobândi anumite deprinderi de exprimare, ci a pătrunde un sistem lingvistic în toate posibilitățile sale și cu toate manifestările prin care aceste posibilități ale sale se actualizează în mari opere de cultură, mai ales literare. Se combate, în general, ideea existenței creatorilor de limbă, dar, văzută în această lumină, categoria cred că totuși trebuie acceptată, și ea se raportează, în primul rând, la marii scriitori... Asemenea actualizări se întâlnesc la Căteș, Eminescu, Coșbuc, Murnu, Ion Barbu, ca să citez numai câteva din marile nume de scriitori români care, după părerea mea, trebuie considerați mari scriitori de limbă”.

22 mai

• [„*Scânteia*”, nr. 8432] Citim *Dramatism, eroism, solidaritate!*: „Aceste trei cuvinte reprezintă astăzi punctele cardinale ale vieții, activității, ale eforturilor și gândurilor întregului nostru popor. Calamitățile abătute cu uriașă violență asupra orașelor și satelor, distrugerile imense produse în diferite zone ale țării ne dau imaginea unor pierderi extraordinare, pe care nu le vom putea aprecia definitiv decât în zilele și săptămânile ce urmează”. ■ Ion Lăncrăjan semnează *Și ce frumos era acest sat!...*: „Deocamdată aș vrea să mai spun,

pentru că lucrurile așa s-au petrecut, că mi-am amintit din nou de ciocârlii câteva ore înainte de a scrie aceste însemnări, când li se comunica cetățenilor din orașul Alba Iulia că pot să bea apă «din sistemul de aprovizionare cu apă potabilă a municipiului». Ceea e înseamnă, îndrăznesc să adaug, că ciocârliile și apele vor fi îngemănate și de acum încolo după ce va pieri tot nămolul, după ce vor străluci din nou și peste tot munca și lumina. Și vor străluci, pentru că aceasta este voința noastră, a oamenilor”.

● **[„Contemporanul”, nr. 21]** Sărbătoritul numărului este *Tudor Arghezi: 90 de ani de la naștere*. O sinteză biografică și de viziune poetică îi face George Ivașcu, pe prima și a doua pagină, într-un lung articol intitulat *Arghezi cel însetat de absolut*: „activitatea literară a lui Tudor Arghezi se întinde pe 7 decenii: multilaterală și neistovită, prodigioasă desfășurare de talent, de viață a spiritului, dăruită neconținut, de la 1894, când debutează, până în pragul sfârșitului [...]”. □ Provocat de recente inundații din țară (o fotografie uriașă cu Satu Mare înecat de ape apare pe prima pagină), articolul Anei Blandiana are un iz reportericesc cu nuanțe meditative (cu titlul *Și totuși*). ■ Nicolae Manolescu îi dedică lui Arghezi un articol care descifrează tainele scrisului arghezi-an și caută sensurile artei de a scrie (articolul *Tudor Arghezi, «religia» scrisului*). □ Cicerone Theodorescu, având „privilegiul de a-l cunoaște pe Tudor Arghezi în vâltoarea de flăcări a disputelor sale”, publică o scrisoare olografă a lui T. Arghezi, scrisă în mai 1944, care îi este adresată lui, și-și mărturisește admirația față de maestru într-un articol encomiastic: *Credincioși pământului și luceafărului nostru...* □ Un număr de șase instantanee fotografice sunt publicate, în fiecare apărând Tudor Arghezi alături de Zaharia Stancu, Geo Bogza, Paul Anghel, Marin Sorescu și Barbu, Cicerone Theodorescu și soția lui Arghezi, Paraschiva. ■ B. Elvin transmite de la Paris impresiile din cronicile teatrale pariziene despre spectacolul cu piesa lui Alecsandri, *Coana Chirița* (Draga Olteanu Matei în rolul titular al Chiriței) la Teatrul Națiunilor. ■ Romulus Rusan scrie un reportaj despre inundațiile din județul Alba, dar și din Alba Iulia (articolul *Alba Iulia la ora zero*).

23 mai

● **[„Scânteia”, nr. 8433]** Pe prima pagină citim *Tovarășul Nicolae Ceaușescu în zone sinistrate și amenințate de inundații din județele Brăila și Galați*. ■ Eugen Barbu semnează *Examenul*: „Am fost martori în aceste zile la momente un dramatism zguduitor. Încercată greu de oarba stihie, țara întreagă a făcut dovada mării forțe, echilibrului moral pe care poporul și l-a clădit de-a lungul timpului, în confruntările dramatice ale secolelor. În aceste zile am avut concret, palpabil, sentimentul forței sale, puterii sale de a rezista și celor mai de negândit dezastre. [...] Va trebui desigur, destul de mult efort până la recuperarea a ceea ce am pierdut, va curge multă sudoare și vom mai pierde multe nopți, dar încă de pe acum pot să spun că am ieșit învingători. Nu e vorba nu-

mai de curaj, de rezistență, în fața unei împrejurări grele, neprevăzute, e vorba de ceva mai mult, de calitatea principală a unui popor întreg: de forța de a învinge resemnarea, de a depăși cu încordare și calm o nenorocire colosală, de a riposta organizat, lucid, cu sacrificii cât mai puține. E vorba de eroismul, de dârzenia, de capacitatea de dăruire și organizare pe care le-a demonstrat cu prisosință în aceste zile minunata noastră clasă muncitoare, înscriindu-și pe steagul său încă o pagină de glorie, izvorâtă din conștiința misiunii sociale, a datoriei față de patrie. Iată de ce mi se pare tulburător și plin de optimism. Nu o să transform o calamitate într-un triumf. Dar un triumf uriaș moral există în unanima reacție a națiunii noastre din aceste zile...”. □ Victor Bârlădeanu publică *Fiire! Ne-am făcut datoria*: „...La orele șase, în zorii zilei de miercuri, intram în hala forjei de la Uzina de vagoane din Arad. Se lucra din plin în zgomotul asurzitor al ciocanelor. Părea că prin aceste locuri nimic nu se întâmplase. Și totuși, cu numai 48 de ore înainte, în halele vaste ale uzinei domnea liniștea – grea, neobișnuită, surprinzătoare, într-un fel mai asurzitoare decât zgomotul – a totalei inactivități. O parte din utilaje fuseseră demontate și puse la adăpost de eventuala invazie a apelor”.

• [„Cronica”, nr. 21] În apropierea zilei de naștere, la trei ani de la moarte, redacția dedică o *Tabletă de seară* lui Tudor Arghezi, considerând că, după Eminescu, poetul de la Mărțișor „a ctitorit al doilea moment, a doua culme de perspectivă universală poeziei românești”. □ În același context, Zaharia Sângeorzan recenzează volumul *Crengi*, recent apărut la Ed. Eminescu, considerând că acesta „restituie un Arghezi în pelerină de neliniștit metafizic”. ■ Constantin Coroiu interviuează patru dintre cei zece autori sau îngrijitori de volume prin care Ed. Junimea își deschide porțile: Constantin Ciopraga vorbește despre necesitatea reeditării *Spiritului critic în cultura românească* de G. Ibrăileanu, Mihai Drăgan despre propriile *Aproximații critice*, Nicolae Țatomir despre cel de-al nouălea volum de versuri, intitulat *Melos*, și Mihai Ursachi, despre debutul său poetic târziu, versurile din *Inel cu enigmă* fiind „cristalizarea unor gânduri care mă frământă”. ■ D.I. Suchianu detaliază subiectul piesei lui D.R. Popescu *Acești îngeri triști*, pusă în scenă de Geo Saizescu. □ *Filip cel singuratic se joacă de-a moartea*, o proză scurtă semnată de Tudor Octavian. ■ Mircea Anghelescu prezintă trei scrisori inedite trimise de G. Topîrceanu lui Mihail Dragomirescu. În ciuda atacurilor reciproce notorii, se dovedește că, în calitate de membru al Comitetului de lectură a Teatrului Național, criticul bucureștean îi cere traducătorului Topîrceanu recenta versiune a *Visului unei nopți de vară*, pentru punerea în scenă. ■ Grigore Smeu semnează eseu *Opera deschisă și imprevizibilul*, subliniind că „Gustul imprevizibilului s-a accentuat simțitor la cititorul contemporan de literatură în condițiile în care ansamblul spiritului uman întreprinde o avalanșă de aventuri constructive dintre cele mai variate. [...] Un mare număr de iubitori ai literaturii se îndreaptă astăzi către operele cu asociații neașteptate, către *ritmurile res-*

crierii și nu *descrierii* plate și prea previzibilă a realității. Uneori, această goană a cititorului deviază, însă, către un gust al estetomaniei, al asociațiilor prea tehnice și lipsite de orice comprehensibilitate”. ■ C. Dobrogeanu-Gherea, *critic al literaturii universale* este aspectul care îl interesează pe N. Adrian. Concluzia articolului este că explorările acestuia în literatura universală sunt „reflecții sociale care l-au convins de semnificația artei ca produs al colectivității, mediului, temperamentului, dar nu l-au determinat să întuiască și valorile estetice peste care a trecut nu o dată cu o indiferență nejustificată”. ■ Al. Călinescu mărturisește că se află într-o „situație delicată” când vrea să scrie despre ediția românească a lui *Ubu Roi* (E.P.L.U., 1969): „despre cine să vorbească, despre Alfred Jarry sau despre Romulus Vulpesu? Ai senzația că această carte este rodul unei insolite colaborări, prezența lui R. Vulpesu făcându-se simțită, într-un fel sau altul, la fiecare pagină. [...] Că traducerea lui Romulus Vulpesu reprezintă o demonstrație de virtuozitate e un fapt incontestabil, dar trebuie arătat totodată că virtuozitatea sa nu cunoaște nici de această dată limite. Furat de jocurile de cuvinte, sedus de farmecele invenției verbale, căutând cu voluptate verbul colorat, truculent, Vulpesu face din Jarry un Rabelais modern, chiar și atunci când nu e cazul”. □ Ștefan Aug. Doinaș traduce din Pierre Emmanuel și Eugenio Montale.

● [„**Flacăra**”, nr. 21] În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Prostul cocoțat pe-un vârf de munte*. ■ În *Telegrame* se anunță intenția regizorului sovietic Grigori Ciuhrai de a ecraniza nuvela lui Pușkin, *Dubrovski*. Tot aici se anunță transformarea *Mânăstirii din Parma* în serial TV, protagonistă fiind Gina Lollobrigida. ■ Sanda Faur publică un amplu interviu cu Teodor Mazilu pe teme legate de dramaturgie, cu titlul *Teatrul - candoare și responsabilitate*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, se semnalează apariția, în colecția Lyceum, a două volume de *Scrieri alese* de Al. Odobescu, ediție critică alcătuită de G. Pienescu, cu un studiu introductiv de T. Vianu. ■ Este semnalată reeditarea, la Ed. Eminescu, a romanului *Groapa* de Eugen Barbu. ■ Succintă prezentare a volumului *Scrieri lingvistice* de Ion Budai-Deleanu, la Editura Științifică, „text stabilit și glosar de Mirela Teodorescu, introducere și note de Ion Gheție”. ■ Sunt trecute în revistă o serie de volume pentru copii apărute la Ed. Ion Creangă: *Cutia cu greieri* de Nicolae Velea, *Aventurile extraordinare ale lui Hap Hap* de Adrian Păunescu și Constanța Buzza, *Câte o găză, câte o floare* de Iordan Chimet. □ În secțiunea *Cinema* este semnalată „adaptarea foarte personală după Turgheniev” realizată de Andrei Mihailov Koncealovski cu *Un cuib de nobili*. □ În *Teatru* se prezintă pe scurt recitalurile Lucian Blaga și Radu Stanca puse în scenă, la București, de către colectivul Teatrului din Sibiu. □ Notă despre turneul de la Paris al Naționalului bucureștean ce va prezenta spectacolul lui Horea Popescu, *Coana Chirița*.

● [„**Luceafărul**”, nr. 21] Ștefan Bănuțescu își declară, pe prima pagină, solidaritatea cu cei încercați de inundații din Maramureș și până la Dunăre.

„Știm că putem fi tari și uniți, că am știut să fim în aceste zile și nopți tragice umăr la umăr, inimă lângă inimă. Suntem cu voi, trăim pentru voi în România noastră mai unită și mai dârză ca oricând”. ■ Și Marin Sorescu se alătură sufletește celor care suferă în toate felurile din cauza apelor revărsate „până la brâu, până în cer”. „Am văzut soldați eroici dându-și viața pentru a salva familii întregi cuprinse de nenorocire. Helicopterele au căutat oamenii prin copaci, răscolind cuiburile de barză, înecații au fost îngropați la repezeală în noroi și i-a luat viitura. Mii de vite au implorat în zadar, caii au nechezat, oile au behăit, câinii și-au strigat stăpânii. [...] Toți ne-am simțit loviți în aceste zile și toată țara a fost un singur geamăt. Dar și o singură voință. De la conducătorul statului, mereu în mijlocul sinistralilor, în locurile încercate, până la ultimul cetățean. E de neînfrânt un popor întreg care știe să fie la fel de unit și la bine, și la rău. Sunt de reparat poduri, șosele, căi ferate, de reconstruit case. Satele evacuate se vor întoarce la locurile crimelor naturii, vor scuipa întâi în apele blestemate, apoi vor scuipa în palme și vor reîncepe viața”. ■ Întrebarea adresată lui Marin Preda se referă la „ecoul” pe care-l au în conștiința sa „împrejurările prin care trece țara”. „Pentru un om care trăiește în sfera închipuirii, cum este scriitorul, astfel de catastrofe, de cele mai multe ori, prin brutalitatea lor, îl readuc la realitatea reală și îl pun în situația să-și dea seama de limitele artei sale. Într-adevăr, la ce mai folosesc cărțile când ele plutesc pe apă? Cel care le scrie se poate simți micșorat și se poate întreba cum să-și ajute semenii, ce să facă pentru ei, când el nu știuse decât să scrie. Și aici, deodată, în ciuda acestor adevăruri, putem înțelege valoarea incalculabilă a artei. Cărțile, în mod fizic, se distrug. Bibliotecile pot fi luate de viitori. Dar în acele clipe, în conștiința oamenilor, opera de artă își arată consecințele fără greș: ea a cultivat în oameni curajul, spiritul de sacrificiu, solidaritatea, abnegația, bravura, eroismul și înfruntarea bărbătească a morții”. ■ Eugen Simion scrie despre *Stilul arghegian* cu prilejul a 90 de ani de la nașterea poetului, un „adevărat creator de stil”, „de un creator de structuri noi, de un descoperitor de legături inedite între cuvinte, de un poet, în fine, meșteșugar, care, stăpân pe uneltele lui, obține combinații nebănuite între vocabulele limbii. Faptul este incontestabil, însă, în înțelegerea noastră, stilul arghegian este mai mult decât atât: este un mod de a gândi și – poate nu este exagerat a spune – un mod de a exista. [...] Stilul arghegian înseamnă, apoi, o nouă sintaxă a frazei poetice, cu întorsături și fragmentări ce urmează un ritm mai adânc al spiritului creator. În genere, scrisul arghegian – vorbim de cel publicistic – este nervos, corosiv, concentrat, și cadrul lui cel mai potrivit este tableta. Sub forma unei curioase alianțe de lirism și sarcasm, de poem în proză și pamflet concentrat, tableta arghegiană se fixează ca o specie aparte a prozei lirice. Însă, vorbind de stilul arghegian, să nu uităm extraordinara lui mobilitate, capacitatea de a uni în spațiul unei singure pagini zonele cele mai suave ale spiritului, cu spațiile materiei, în concretețea ei cea mai adâncă. Uneori propozițiunile argheziene ne dau sentimentul unui zbor de pă-

sări albe sub ceruri înalte, alteori taurii frazei pătrund în galopuri nebune în câmpul poemului. Niciodată însă poetul nu scapă din mână soarta poemului său, niciodată, la Argezi, cuvintele n-o iau înaintea ideilor”. ■ *Avanpremiera editorială* anunță *Considerații confortabile* (Ed. Mihai Eminescu) de Al. Philippide, *O aripă și-un picior* (Ed. Albatros), de Marin Sorescu, *Gentelmanul șchiop* (Ed. Junimea) de C. Bărbuceanu, *Evocări, amintiri* (Ed. Mihai Eminescu), de Ștefana Velisar, *Mateiu I. Caragiale* (Ed. Albatros) de Teodor Vărgolici, *După-amiaza bătrânului domn* (Ed. Albatros) de Radu Ciobanu. ■ Mai multe articole semnate de Constantin Țoiu (*Pe Mureș și pe Târnăvă...*), Sânzi-ana Pop (*De o mie de ani cu credință adâncă*), Ștefan Bănulescu (*Hainele noastre au rămas singure*), Cezar Baltag (*Oamenii aparțin numai oamenilor*), Fănuș Neagu (*Azi am văzut – n-aș mai fi văzut! – cât de mult poate să îndure acest neam românesc*) și versuri de Grigore Hagiu, Adrian Păunescu sunt dedicate celor care suferă de pe urma inundațiilor.

24 mai

• [„Scânteia”, nr. 8434] Citim următorul *Comunicat*: „Ministerul Învățământului face următoarele precizări în legătură cu măsurile luate în vederea încheierii anului școlar în curs, ca urmare a situației create în unele localități din cauza inundațiilor: 1. – Potrivit atribuțiilor ce le revin din regulamentele școlare, inspectoratele școlare județene vor menține cursurile suspendate, în continuare, la școlile care nu au condiții să-și reînceapă activitatea. În localitățile în care pericolul a trecut și s-au creat condiții pentru desfășurarea activității, cursurile vor fi reluate de îndată, cu avizul organelor sanitare. La școlile care au suferit avarii se va solicita și avizul organelor de specialitate din sectorul construcții. [...] Pentru perioada în care se desfășoară consultațiile și concursul de admitere în învățământul superior, absolvenții de liceu proveniți din familii sinistrate vor avea prioritate la găzduirea în cămine și asigurarea hranei în cantinele studențești”.

25 mai

• [„Scânteia”, nr. 8435] Cititorii ziarului sunt informați: *În plin efort pentru ștergerea urmelor dezastrului. Un nou val de inundații lovește numeroase localități din țară.*

• [„Glasul Patriei”, nr. 15] Pe prima pagină citim: „În 48 de ore asupra României au căzut 2.500 milioane de metri cubi de apă care ar încăpea într-un tren de cisterne ce ar putea înconjura ecuatorul de 40 de ori. Până în ziua de 22 mai – 265 199 persoane evacuate din calea tăvălugului distrugător al puhoaielor. Peste 747 000 de hectare din trupul roditor al țării sunt sufocate de ape și mâl. Circa 250 de întreprinderi, uzine și combinate de importanță națională au fost inundate. 65 000 de case distruse sau luate de groaznica viitură a apelor. Din calea Apelor pustiitoare – peste 700 000 de animale evacuate și peste 28

000 înecate”. □ Din *La închiderea ediției* aflăm: „Viituri mari sunt din nou în creștere pe râurile: Târnava Mare, Mureș, Bârlad, Prut, Olt, Jiu, Putna, Siret, Milcov, Bega, Timiș, Bârzova, Caraș Nera etc. Sighișoara, Târnăveni, Mediaș au fost inundate *a doua oară*. În munți a nins, stratul de zăpadă atingând grosimea de 110 centimetri. Au fost inundate alte localități din județele: Brașov, Constanța, Vaslui. Viitura de pe Dunăre e în continuă creștere, urmând să atingă cota culminantă în jurul datei de 28 mai. În mare pericol, orașele Galați, Brăila, Tulcea și județele cu același nume. Insula Mare a Brăilei – 72 000 hectare pământ cultivat – este tot mai mult amenințată de apele Dunării, care încearcă în mai multe puncte să rupă digul. Oamenii se opun cu eroism”. □ Întregul număr este dedicat inundațiilor; apar două texte nesemnate: □ *Secvențe din dramatica bătălie dintre om și natură*: „Dramatism, eroism, solidaritate! Aceste trei cuvinte reprezintă astăzi punctele cardinale ale vieții, activității, ale eforturilor și gândurilor întregului nostru popor. Calamitățile abătute cu uriașă violență asupra orașelor și satelor, distrugerile imense produse în diferite zone ale țării ne dau imaginea unor pierderi extraordinare. Redăm, în cele ce urmează, câteva din aspectele, datele și episoadele mai semnificative, culese la fața locului de trimișii și corespondenții ziarelor și radioteleviziunii. Istoria acestor ore de cumplită înclăstare va fi scrisă abia mai târziu, când greu va fi trecut, când vom avea detașarea necesară pentru a aprecia zile cu elementele dezlănțuite ale naturii. Deocamdată, câteva frânturi din cea mai dramatică bătălie dată vreodată omului de la noi cu stihiiile naturii”. □ *Poporul român s-a ridicat ca un singur om împotriva stihiiilor dezlănțuite*: „Poporul român trăiește, în aceste zile de mai, momente dramatice create de furia dezlănțuită a forțelor naturii. [...] Aceasta este realitatea vieții noastre acum, Privită lucid, în toată complexitatea și consecințele ei, această realitate impune mobilizarea tuturor forțelor, a întregii capacități de muncă și de organizare pentru a depăși momentele critice, pentru a lichida cu hotărâre, pas cu pas, efectele inundațiilor, pentru a readuce pe făgașul normal activitatea economică și socială a țării. Este, de fapt, ceea ce se face de către întregul popor sub conducerea partidului și guvernului”. □ Geo Bogza semnează textul *Casa*: „Orice cuvânt aş scrie, cu oricâtă gravitate, cu oricâtă participare a ființei mele, cu oricât de înalt simț al datoriei de ziarist și de scriitor, de martor și comentator al evenimentelor, cum mi s-a întâmplat de multe ori de-a lungul vieții, încă mi s-ar părea vorbă goală. [...] Pentru că nu am fost implicat direct în această realitate, nici ca victimă nici ca participant la opera de salvare, mi se pare cu nu am dreptul să vorbesc despre ea. De când țin condeiul în mână și am scris despre atâtea nedreptăți și dezastre, pentru întâia oară simt nevoia să tac. Așa cum fac cei ce trec pragul unei case în care s-a petrecut o mare nenorocire”. □ Paul Anghel publică *În înclăstare cu furia apelor*: „Ici-colo primăvara se reia. Ea a trecut printr-o eclipsă. Va trece această înnegurare, fiindcă primăvara e anotimpul nostru social”. □ Nichita Stănescu, în *Acum*: „Aducem un cu-

vânt de adâncă recunoștință solidarității în eroism, dăruirii totale a întregului nostru popor, luptând cu îndârjire pentru stăvilirea nenorocirii apelor. [...] Gâtuiți de tristețe am aflat de pierderea de vieți omenești, și imaginile acestei nenorociri naționale ne-au invadat sufletul. Pierderile materiale sunt asemănătoare cu cele dintr-un război. Dar toate acestea s-ar fi dublat sau triplat dacă n-ar fi fost intervenția promptă și generală, sub toate formele și exercitată clipă de clipă de către toți cetățenii valizi ai țării. Toate vârstele și toate profesiile își aducă o permanentă contribuție în lupta pentru stăvilirea și înlăturarea acestei calamități mai îngrozitoare decât o epidemie de ciumă sau holeră. Se cuvine să mulțumim cu lacrimi de recunoștință armatei țării noastre a cărei contribuție în salvarea averii naționale este fundamentală și care ne dă un exemplu desăvârșit de nobleță și eroism. Ne pregătim cu întreg poporul țării pentru o muncă intensă, pentru o încordare conștientă a tuturor eforturilor menite să înlăture și să șteargă această barieră tragică a naturii lăsată în calea destinului nostru”.

❑ Ana Blandiana semnează *Nu poate fi înțeles prin închipuire*: „Am iubit întotdeauna ploile mai mult decât pot fi elementele naturii iubite, nepermis de mult. Pentru a încerca să spun ceea ce simt acum, trebuie să încep prin această amară și ironică mărturisire. [...] Plutește peste țară un aer tragic și sublim. Știm că e foarte greu și va fi greu, știm adevărul întreg și știm că în cele din urmă când apele se vor retrage în memorie, când noroaiile vor dispărea și pământul va reîncepe să trăiască, incredibilul sămbure luminos nu se va stinge, solidaritatea aceasta nu se va putea uita. Știm că dacă vom fi vreodată slabi, și obosiți, și deprimați, ne vom aminti că suntem contemporanii suferințelor din 1970 și, prin faptul că am respirat aerul care plutea peste țară atunci, vom ști că nu putem fi înfrânți”. ❑ În acest număr mai citim și *Emoționante dovezi ale solidarității internaționale* și *Cu gândul la țara de origine*, despre sprijinul primit de peste hotare.

27 mai

• [„Scânteia”, nr. 8437] Citim despre *Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu în județele Buzău, Vrancea, Vaslui și Iași*.

• [„Viața studentească”, nr. 21] Număr special scos pentru a arăta solidaritatea studenților, ziariștilor și scriitorilor în fața dezastrelor naturale: inundațiile din vara lui 1970. Rețin atenția N. Dan Frunțelată, *Vin studenții! – un răspuns prompt la chemarea patriei și conștiinței*, și mai ales Eugen Barbu, *Vom birui, sunt sigur!*: „Un tăvălug necruțător ne-a sărăcit în câteva ore și în câteva rânduri. Case, fabrici, școli, vieți omenești au fost luate de valuri și duse în neant. Orașe întregi sunt încă amenințate. Ciudat, însă, în tot dezastrul la care asistăm încă un lucru este de nebiruit: moralul colosal al întregii națiuni. Laolaltă, toți cei în cauză și cei feriți de nenorocire lupta cu o dârzenie extraordinară împotriva a tot ce este dușmănos în natură și asistăm la un act de voință extraordinar. [...] Încă odată se dovedește că patriotismul nu e o vorba

goală. Cu un efort supraomenesc întreaga țară stă la post! Nimeni nu se odihnește, nimeni nu doarme. Vom trece și peste asta și vom fi mândri de dragostea noastră de glie, vom fi mândri de vitejia colectivă dovedită în aceste cumplite încercări”. ■ Pe aceeași linie, și în numărul următor avem articole de angajare: *Piatra de încercare a unei generații* de Niculae Stoian, *Paza bună și primejdia rea* de Tudor Octavian, *Eroismul la timpul prezent* de G. Zanc. ■ M.N. Rusu, în recenzia *Arghezi, ultimul*, se referă la volumul *Crengi*, apărut la Ed. Mihai Eminescu, 1970: „Și în aceste versuri care «au zăcut răzlețe prin sertare» ori prin unele reviste sclipește spiritual coroziv poetul se interesează în continuare de *caractere*, de fizionomia lor interioară. [...] În *Tablete pestrițe*, privind cu ironie spre neamul scriitoricesc, Arghezi elaborează câteva sfaturi de morală practică. *Crengi*, ultimul volum al lui Arghezi, apărut postum – în afara seriei de *Scrieri*, alcătuite de poetul însuși, pare un șablon de Bruegel. O mișcare de caractere și proverbe desenate cu o compasiune ironică, fără agresivități, chiar hazlie pare amestecată printre figuranții ei și chipul poetului [...] Un ochi glacial sticlește astfel peste moravurile lumii”.

28 mai

• [„**Scânteia**”, nr. 8438] Cu îndemnul *Totul pentru reface, totul pentru normalizare!* ziarul continuă cu reportaje din zonele sinistrate, inclusiv *Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu în județele Botoșani, Suceava, Neamț, Bacău*.

• [„**Albina**”, nr. 21] Pe prima pagină citim poezia *Copilul* de Veronica Porumbacu. ■ Ion Bănuță semnează *Poporul român și potopul*: „Dezastrul acesta fără de precedent, potopul anului 1970, din luna Mai, întâmplat în România, a depus, de neșters, în memoria noastră nu un mâl galben, insinuant, ucigător, ci o nouă creștere, o înălțare fără de pereche a voinței noastre, a rațiunii de a ucide cu sânge rece, cu într-adevăr o voluptate de eroi calamitatea aceasta besmetică, dar și pasageră, unindu-ne inimile, banii, hainele, iubirea, optimismul, fiindcă... «Ce e val, ca valul trece»...”. □ Sub titlul *Inimile și brațele noastre pentru victoria asupra apelor* apar mai multe texte: „*Mureș apă mâniată*”... de Ion Țugu, *De-a lungul marelui dig* de Vl. Pană, *La Barboși apele au crescut cu 1 cm la fiecare 2 minute* de Dan Ursuleanu, *Oameni în haine kaki* de Virgil Toso. □ Apare și un citat din Nicolae Ceaușescu: „Cunoaștem sentimentele poporului nostru, cunoaștem încrederea lui în partid, dar manifestările din aceste zile mi-au confirmat încă o dată cât de unită este întreaga noastră națiune socialistă în jurul partidului, ce puternică forță reprezintă orânduirea noastră socialistă, care a deschis poporului drum larg spre o viață demnă, făcându-l de neînfrânt”. □ Și Șerban Nedelcu, în rubrica sa, scrie despre potop: *Epopoea acestor zile*: „Cu prilejul vizitei făcută de tovarășul Nicolae Ceaușescu în județele Buzău, Vrancea, Vaslui, Iași, s-a constatat o dată mai mult hotărârea cetățenilor patriei de a face ca urmările calamităților să fie cât mai curând șterse. Toți, ca unul singur, vom duce la îndeplinire indicațiile se-

cretarului general al partidului. «Vom reface localitățile, uzinele și cooperati-vele calamitate, vom asigura ca ele să fie și mai puternice, să realizeze o producție și mai mare decât până acum». Simțământul de nestrămutată încredere a națiunii noastre socialiste, tăria morală care animă milioane de oameni angrenați în marea bătălie contra furiei naturii oferă garanția că toate greutățile vor fi înfrânte și viața își va relua cursul normal». ■ Apare, nesemnlat *Mihail Sebastian*, o scurtă biografie a scriitorului pentru a comemora 25 de ani de la moartea sa. Alături apare textul *Destinul „Stelei fără nume”* de Vl. P[ână]: „Afîșul care anunța premiera *Stelei fără nume*, în martie 1944 la Teatrul Alhambra din București, dădea drept autor pe un anume Victor Mincu, a cărui identitate n-a putut fi aflată nici în seara premierei nici mai târziu, în ciuda succesului reprezentației. Întrucât legiuirile fasciste interziceau în acea vreme să-i fie publicată sau reprezentată vreo lucrare, Sebastian, cu ajutorul unor prieteni, recurge la acest procedeu. Și astfel, *Steaua fără nume* – piesa care avea să urmeze un drum glorios, fiind, fără îndoială, cea mai celebră dintre piesele sale – a cunoscut luminile rampei sub un nume de împrumut”. □ Revista publică și textul *Ultima convorbire cu „Banca H”* apărut inițial în „Rampa”, 11 septembrie 1935 și *File de jurnal* de Mihail Sebastian.

● [„**România literară**”, nr. 22] Apare nota: „«România literară» dedică acest număr celor care au înfruntat cu eroism marile calamități ale naturii abătute asupra unor ținuturi ale țării noastre. Drepturile de autor vor fi remise în întregime fondului de ajutorare a cetățenilor sinistrați”. □ Revista își informează cititorii: „În aceste zile de grea încercare pentru poporul nostru, în scopul de a veni în ajutorul regiunilor calamitate în urma inundațiilor, un grup de scriitori au luat inițiativa publicării la Editura militară a unui volum care va cuprinde scrieri inedite științifico-fantastice și de aventuri, schițe și povestiri cu subiecte din activitatea armatei, a lucrătorilor din miliție și securitate. Volumul, intitulat *Start spre extraordinar*, va purta semnăturile unor scriitori ca: Horia Aramă, Ion Aramă, Manole Auneanu, Ștefan Berciu, Nicolae Breban, VioREL Burlacu, Theodor Constantin, Dorel Dorian, Florian Grecea, Ion Grecea, H. Matei, Nicolae Mărgescu, Radu Nor, Sever Noran, Ion Ochinciuc, Tudor Popescu, Adrian Rogoz, Nicolae Tăutu, Eugen Teodoru, Haralamb Zincă și alții. La apariția acestui volum contribuie prin muncă voluntară personalul Editurii militare, tipografii de la Combinatul poligrafic «Casa Scânteii», librării difuzori de carte din centrele de librării din țară. Întregul fond bănesc – peste o jumătate de milion de lei – rezultat din drepturile de autor și vânzarea acestei cărți va fi donat pentru ajutorarea familiilor sinistrate din regiunile calamitate”. □ Geo Bogza semnează *Sângele și cerneala*: „Am citit în viața mea multe pagini în care era vorba despre foc și îmi dădeam seama că au fost scrise de oameni care înduraseră frigul și apoi simțiseră cu toată ființa – făcându-mă și pe mine să simt – ce înseamnă focul, căldura și flăcările lui. [...] Și mă întreb dacă a face cărți din cărți nu e cumva un procedeu care poate deveni reac-

ție în lanț, capabilă să golească de orice strop de viață și literatura și ființa omenească. Și mă cuprinde o teamă că a face cărți din cărți nu înseamnă câtuși de puțin a crea o literatură, ci doar fantoma unei literaturi”. □ Șerban Cioculescu publică *Solidaritate*: „De pretutindeni, din lume, ni se trimit ajutoare și vorbe bune. Iar țara toată, la chemarea partidului și a guvernului, a răspuns ca un singur om la apelul de ajutorare a celor în suferință. Această solidaritate este zăgazul cel mai puternic împotriva stihilor învolburate”. □ Mihai Sin vine cu o *Mărturie* despre situația din Târgu Mureș. ■ Din *Cronica Uniunii Scriitorilor* aflăm: □ „Problemele literaturii contemporane, considerate în lumina documentelor Congresului al X-lea al Partidului Comunist Român, au stat în atenția Asociației Scriitorilor din Iași, care a organizat în acest sens, la 12 mai a.c., un interesant schimb de opinii. Dezbaterile au fost conduse de prof. univ. dr. docent Constantin Ciopraga, iar referatul a aparținut prozatorului Dumitru Ignea, secretarul Asociației. Pe marginea referatului, subliniind aspecte felurite ale activității literare, cum ar fi: relația dintre artă și societate, influența literaturii asupra vieții, consolidarea autorității critice, sensul diversificării stilurilor, ca și despre răspunderea cetățenească a scriitorului, și-au spus părerea profesorii Traian Gheorghiu, Gheorghe Băileanu, Alun Coza și scriitorii Corneliu Ștefanache, Adi Cusin, Corneliu Sturzu, Liviu Leonte, Corneliu Popel, Mihai Ursachi. În încheierea dezbaterilor au mai luat cuvântul conf. univ. Petre Mălcomete, secretar al Comitetului județean de partid, și poetul Ion Brad, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă”. □ „Cu prilejul aniversării a 90 de ani de la nașterea lui Tudor Arghezi, la 20 mai a fost organizată la sala Dalles o festivitate omagială. După cuvintele rostite de poezii Demostene Botez și Mihai Beniuc, au citit din opera lui Tudor Arghezi actorii: Ștefan Ciubotărașu, Irina Răchițeanu-Șirianu, Emil Botta, Forj Etterle, Olga Bucătaru, Dana Comnea, Maria Rotaru, Elena Sereda, Cornel Coman, Mihai Dogaru, Dinu Ianculescu, Realini Lupșa și Silvia Stănculescu”. ■ Matei Călinescu semnează *Cultură și continuitate* în rubrica numită *Carnet '70*: „O coincidență face să inaugurez această rubrică în preajma împlinirii a șase ani de la moartea lui Tudor Vianu. Esența sărbătoririi – la care participă și doliu – o constituie caracterul ei circular, în evident contrast cu linearitatea timpului istoric. Istoria curge înainte fără întrerupere, fără întoarcere. [...] Dacă n-a fost în sensul absolut al cuvântului un mare creator, Tudor Vianu a fost cu siguranță un mare om de cultură, prin cultură înțelegând, în sfera spiritualului, în primul rând organicitate, creștere organică și rodnicie. O condiție esențială a culturii, ne atrage atenția Vianu prin întreaga sa activitate, o alcătuiește continuitatea. [...] Atitudinile, gândurile, cuvintele, cărțile trebuie să facă față – fie ele născute dintr-o voință afirmativă sau dintr-una negativă – marii încercări a rodniciei. Efemeritatea este chipul, uneori atrăgător (prin mimetism), sub care se înfățișează trista, dar mai ales primejdioasa, vătămătoarea sterilitate”. ■ Constantin Stoiciu publică *Reîntoarcere în viață*, despre inundații în Alba-

Iulia. □ Ion Arieșanu semnează *Erou este cel care stă neclintit în centru*: „După zile și nopți, după nopți și zile, sub soare torid sau sub ploi torențiale, mi-am dat îndeajuns de bine seama că, de fapt, în întreaga Transilvanie lupta s-a dus cu apele revărsate nu numai pentru a salva vieți și bunuri din brațele perfide ale elementelor dezlănțuite, dar lupta, de fapt, se ducea, acum, și aici, pentru a păstra această demnă imagine a fertilității, această frumusețe rămasă încă în picioare, intactă și vie”. □ Dan Culcer publică *Reportaj dintr-o vale a plângerii*. ■ Vizându-l pe Nicolae Manolescu, Adrian Marino scrie, caustic, despre *Paradoxuri reale și imaginare*: „În cadrul noilor sale *Efemeride* din «Luceafărul» – titlul, foarte bine ales, traduce cât se poate de exact spiritul efemer, jurnalistic și inconsistent al autorului, multă spumă peste un deget de lichid – Nicolae Manolescu crede a descoperi *Paradoxurile unei teorii*, mai bine spus ale unei metode, în legătură (destul de vagă de altfel) cu ultima noastră carte *Modern, modernism, modernitate*. Bineînțeles, «paradoxurile» noastre sunt imaginare. În schimb, ale «criticului» sunt foarte reale. Căci Nicolae Manolescu, spirit paradoxal (făcut? născut?), amuzant și agreabil între anume limite, vede peste tot doar paradoxuri, pe care le atribuie cu generozitate și altora. Să le examinăm pe rând, cu toată răceală: Primul paradox – și cel mai însemnat – este al atitudinii publicistice înseși a autorului nostru. Când, din diferite motive, nu ai dat încă nici o lucrare de rezistență, n-ai rezolvat în adâncime nici o problemă literară, n-ar semna încă nici un studiu de referință (care este domeniul literar în care Nicolae Manolescu face autoritate, unde poate fi consultat?) este de-a dreptul paradoxal (eufemistic spus) să adopți o atitudine zdrobitoare, disprețuitoare, de la o înălțime intelectuală inaccesibilă imaginară, față de o serie întreagă de scriitori (nu-i mai enumer), critici și esești (Al. Piru, Matei Călinescu, Eugen Simion, Adrian Marino etc.) care, în total și în parte, au dat – orice ar spune N. M. – câte ceva studiilor noastre literare, chiar dacă lucrările lor nu pot fi scutite de obiecții. Considerații din sfera simțului proporțiilor și chiar al bunului simț (în sensul franțuzesc al cuvântului) opresc pe oricine de la agresivitate, suficientă și bagatelizare sistematică (tratamentul la care este supus mai ales Matei Călinescu e depășit de mult limita spiritului critic onest), nu însă și pe Nicolae Manolescu. Foarte dur și nedrept cu criticii care-l depășesc, din rațiuni de minimalizare cu orice preț, autorul se arată dimpotrivă extrem de concesiv, de prudent, de discret cu criticii care dețin «poziții» universitare etc. [...] Reținem deocamdată doar paradoxul incompatibilității între puținătatea operei și mimarea superiorității infailibile. [...] Paradoxul următor privește metoda propriu-zisă a cronicarului. Este de-a dreptul paradoxal a te ocupa de cărți pentru care n-ai nici afinități, nici înțelegere, nici simpatie, nici pregătire. Nu oricine poate scrie oricând, despre orice, și nu găsim o vină nimănui în acest fapt. [...] Este limpede că N. M. nu are nici un fel de afinități pentru un anumit gen de studii literare (sistematizate, întemeiate pe principii și metode coerente, documentate la un nivel supra-jurnalistic, de ori-

entare istorico-monografică), pe care face eroarea să le nege în bloc prin neaderență. În cazul în speță, nesimțindu-se acasă, cronicarul crede a depăși dificultatea documentării printr-o pretinsă critică a «metodei». Rezultatele sunt lamentabile. [...] Iar dacă este adevărat că spiritul uman, oricât de organizat și de metodic, se lovește în efortul său analitic, semantic etc. de anume limite, atunci vinovat de acest accident inevitabil nu este nici Adrian Marino, care nu poate defini în mod perfect și definitiv noțiunile de *clasic* și *modern*, nici Nicolae Manolescu, care nu poate înțelege etapele analizei lui Adrian Marino. Cauza esențială stă numai în limitele cunoașterii înseși. [...] Paradoxală, în sfârșit, curentă la N. M., este tendința afirmațiilor nedovedite, sentințelor de oracol lipsite de orice demonstrație și citate doveditoare. Stilul nostru ar fi, nici mai mult nici mai puțin, decât... «delirant». Argumentarea lipsește cu desăvârșire. Delirantă este, de fapt, doar obiecția însăși, căci stilul nostru (putem produce și mărturia tuturor recenziilor) numai... «adjectival» nu este». ■ În *Cronica literară de Lucian Raicu* citim despre volumul *Noaptea inocenților* de Sorin Titel: „Scriitorul nu acceptă totdeauna, dintr-o firească rezervă, de raportat la natura talentului său, să meargă până la capăt, în grotesc și în tragic, iar uneori își examinează propriul strigăt, sau ceea ce ar fi vrut să fie strigăt, cu un fel de umor receptiv și binevoitor, oricum prematur, care firește îl întoarce din drumul început cu multă decizie. Calitatea strict *literară* a textului nu are de suferit în chip vizibil de pe urma acestei resemnări venite înainte de vreme, valorificate în sensul unui lirism de specifică vibrație a ingenuității; nu e mai puțin adevărat însă că scriitorul aspirase cu toată energia spre o cotă a adâncimii, ori a altitudinii, mai abruptă, mai riscantă, mai primejdioasă. Poate că intuiția resurselor sale, de un anumit tip, îl determină să procedeze așa și nu altfel, și să rămână în cadrele stabile ale unei «structuri» care, la o presiune sporită a abisurilor, ar amenința să piardă în organicitate, ceea ce ar câștiga, eventual, în actualitatea plină, vertiginoasă a percepției concretului și a viziunii existențiale. Modeste în punctul de pornire (invariabil, acela al candorii ultragiate) prozele din *Noaptea inocenților* cuceresc, fiecare pe un parcurs propriu, virtuții de rafinament procedural, desfășurări lexicale de o pronunțată savoare, într-un stil personal, amestec de «copilărie», epică fabuloasă și descriție supravegheată, densă, a suprafețelor». ■ În *Interpretări* Voicu Bugariu publică *Elevarea prin cuvânt*: „*Epistolele* lui Mircea Ciobanu sunt un poem despre elevarea prin cuvânt. [...] *Epistolele*, în totalitate privite, discurs pur, monolog nesfârșit ce trimite parcă o dată cu ultima pagină la primele rânduri pentru o lectură reîncepută și continuată la nesfârșit, nasc o atmosferă specifică în care mișcarea logică este complicată și înconjurată cu un halo misterios de forță incantațională, suprarățională a cuvântului». ■ În *Cărțile săptămânii* volumele de poezie prezentate de Florin Manolescu. □ *Fructe de mare* de George Dan: „George Dan, născut în anul 1916, navigator prin pasiune și prin profesie este un «rapsod al mărilor albastre», în trecere prin Madagascar, prin Bombay, Co-

lombo, Madras, Calcutta, Singapore, Hong-Kong Kyoto ș.a.m.d. Dar în urma acestor peregrinări, poetul ține mai degrabă decât niște lecții de poezie, lecții de geografie marină sau de etnografie, absorbit de amănuntul pitoresc, de specificul pe care îl descoperă și îl exaltă”. □ *Poeme rococo* de Nicolae Neagu: „Iată că aripa poeziilor tutelați de Blaga este echilibrată în ultimul timp de o aripă a poeziilor barbieni care iubesc vorbirea somptuoasă, plină de înflorituri redundante și înțepenite. Reacțiile sunt în ambele cazuri tardive și, în măsura în care se țin prea aproape de modele, inutile, însă ele ilustrează un curs ascendent al poeziei care se regăsește pe sine. Nicolae Neagu scrie o astfel de poezie trecută prin filtre barbieni, plină de crispări și de artificii reci, întreținute în primul rând de sacadările metronomice ale versurilor și de apelul la o *artă combinatorie* care împietrește vâna caldă a versurilor, ca lava din Pompei”. □ *Caut o stea* de Mircea Tudose: „Foarte corecte și în același timp foarte convenționale sunt versurile lui Mircea Tudose”. ■ Magdalena Popescu prezintă volume de proză. □ *Oglinđa retrovizoare* de Radu Tudoran: „Am putea, totuși, aminti măruntele falsități de ton, care strică puritatea liniei. Astfel, urând grandilocvența, autorul cade totuși adesea în ea; discret din putoare, afișează sentimentalisme verbioase; fără prejudecăți turistice, căutând, ca Proust, inefabilul sugerat de rezonanța numelor și ineditul impresionist al imaginii la opere calme și solitare, sucombă totuși pe un traseu încărcat și conștiincios ca un ghid Baedeker. Dar cea mai gravă eroare – termenul trebuie folosit cu umor în acest imperiu al gratuității – e de a se lăsa sedus de mirajul spațiului și vitezei, acolo unde singura dimensiune ar fi trebuit să fie *timpul*”. □ *Dincolo* de Corneliu Ștefanache: „Prozei lui Corneliu Ștefanache îi lipsește, deocamdată, acel pigment protector și disimulat, care e semnul distinctiv al dominării morale și instrumentale a materiei literare”. □ *Marea aventură* de Vasile Sadoveanu: „Desigur, cărticica sa pornește deschis de la schemele *Hanului Ancuței*, sintagme și, uneori, maniere complete de expresie sunt luate de la M. Sadoveanu și lista împrumuturilor s-ar putea lungi; dar, fenomenul se petrece discret și măsurat ca un fel de exersare a dreptului legal de participare la patrimoniul familiei. Încolo, a împinge mai departe comparația ar fi o nedreptate”. ■ M. Ungheanu se ocupă de volumele de critică, cu textul *Cronica unei cărți absente*: „O revistă pune criticilor întrebarea: «De ce nu scrieți o istorie a literaturii române contemporane?», și desigur că ne putem întreba dacă problema anchetei și modul cum a fost formulată sunt cele mai nimerite cu putință. [...] După felul cum a fost formulată întrebarea, ea pare un reproș adus unor critici care nu răspund unei solicitări reale. Dacă, invitați să scrie o astfel de istorie literară, în chiar paginile revistei cu pricina, criticii vizați au refuzat propunerea, ancheta este îndreptățită, lucru pe care nu-l putem ști. Dacă nu, singurul răspuns la întrebarea anchetei este tot o întrebare: «Dacă v-aș oferi o astfel de istorie literară mi-ați publica-o?» [...] Întrebarea este în mare măsură gratuită pentru că, de nu există o voluminoasă istorie a literaturii contemporane, ele-

mentele ei constitutive s-au publicat. O istorie a literaturii contemporane este însă altceva decât una a literaturii actuale și vina întrebării pare a fi confundarea celor doi termeni. Scrupuloși, D. Micu și N. Manolescu au folosit titlul *Literatura română de azi*, conștienți că n-au scris o istorie a literaturii contemporane. Nu se ocupau de o epocă, ci de o felie istorică cu granițe arbitrare: 1944 nu este o dată pentru istoria literară. [...] Inocența întrebării ar putea fi amuzantă dacă n-ar fi și expresia ignoranței în chestiunea atacată. Răspunsul lui D. Micu subliniază tocmai această postură a întrebării. O anchetă de gravitatea celei începute presupune o consecventă atitudine de principiu. [...] O astfel de carte este într-adevăr o «absență» și din această pricină încep colaborarea mea la rubrica de critică, dedicând prima recenzie unei cărți «absente»". ■ *Ochiul magic* este bogat în referințe. □ *Scrisoare către poetul Petre Got* de Nichita Stănescu: „Stimate coleg, Acum, când Satu-Mare este atât de lovit și se află în mare parte sub ape, mă gândesc la dumneavoastră. Ce s-a întâmplat cu casa în care locuiți? Strada Horea a fost și ea cuprinsă de mâl? Sunteți sănătos? Cărțile din bibliotecă le-ați putut duce în spinare? Manuscrisele și speranțele puse în ele, le aveți la sine? Mă gândesc la dumneavoastră și vă scriu acum prin litera tipărită ca să vă încurajez în destinul nobil de poet și în munca neprețuită de profesor de limbă și literatură română. Țin în mâini cartea dv. de debut *Cer înfrunzit* și-i răfoiesc versurile cu înfiorare, și încerc să-mi imaginez frumusețea și adâncimea cărții celei care se scrie acum, în sensibilitatea greu încercată a poetului Petre Got". □ „*Cartea românească*” de A. F.: „De câteva zile, în librării, o nouă editură s-a înfățișat publicului cu prima sa carte. Continuând tradiția tipăriturilor românești, noul for de cultură *Cartea românească*, editură a Uniunii Scriitorilor, cu operativitate, la puține luni de la înființare, își deschide larg porțile tuturor scriitorilor din România. Volumul inaugural *Povestiri de dragoste* aparține scriitorului Zaharia Stancu, strângând între coperti câteva lucrări din ultimul deceniu (*Grapa, Lupoanca, Constandina, Liliacul, Urma, Ce mult te-am iubit*). [...] După *Povestiri de dragoste* cititorii așteaptă cu nerăbdare noi și noi volume de poezie, proză și eseu editate de *Cartea românească*". □ *Romane „de azi”*? de M. M.: „Reeditată în colecția «Romane de ieri și de azi», *Lumea lumilor mele* de Ion Istrati îndreptățește o discuție despre profilul colecției pe care o reprezintă. Propunându-și să reia, într-o formulă editorială nouă și îmbunătățită, romanele de ieri și de azi ale literaturii române, colecția ignoră uneori cu bună știință criteriul valoric, conducându-se la întocmirea listelor de apariții numai după criteriul respectării genului. Așa se explică tipărirea unor cărți ca *Lumea lumilor mele* de Ion Istrati, alături de *Baltagul, Pădurea spânzuraților, Scrinul negru*". □ *Poezia în „Cronica”* I. C.: „Cu surpriză și încântare am citit în săptămânalul ieșean de cultură un ciclu de cinci poezii semnate de Dan Laurențiu. Acest poet de nobilă prezență ne face prin colaborarea sa din acel număr, din 16 mai, să iertăm «Cronica» pentru nenumăratele grupaje anoste din ultimele luni, versurile sale

grave de o stranie incantație bat ca tot atâtea aripi, purtându-ne sufletul în înălțimi de sfere”. □ *Prolificitatea autorului și contrarietățile ei* de V. S.: „Autor contradictoriu, uneori cuceritor prin finețea analizei psihologice, alteori derutant prin platitudini frazeologice, Paul Everac e prezent acum pe scenele capitalei cu 8 (opt) piese. Nu e însă și un record de calitate”. ■ Textul *Delavrancea și Maiorescu*, este un fragment din volumul *Amintiri* al lui Ion Petrovici. ■ Mircea Iorgulescu scrie despre *Mihail Sebastian, prozatorul*: „Juducând după opiniile critice – imprecise și foarte contradictorii, privite în totalitate – ce s-au emis despre Mihail Sebastian, s-ar părea că ne aflăm în fața unui scriitor așa-zis «difcil», oricât ar fi de curioasă raportarea acestei expresii la autorul *Jocului de-a vacanța*. Nu este însă receptarea critică greoaie, ezitantă și insuficientă un indicator – poate cel mai însemnat și mai sensibil – al autenticei dificultăți a unei opere? Dar de aici nu trebuie să se înțeleagă numaidecât, cum se mai întâmplă uneori, că dificultatea se asimilează cu valoarea sau se identifică, subtextual, cu o mare profunzime, după cum *minor* nu e de loc un termen peiorativ, lesne confundabil cu *mediocru*. Firește că pentru cineva aflat într-o eternă căutare de capodopere a spune «un minor difcil» e o grozăvie aberație! Nejustificată, la o lectură atentă și fără prejudecăți, se vedește însă a fi importanța cu totul disproporționată care se dă în chip obișnuit dramaturgului față de prozator. Este o eroare capitală, deoarece latura cea mai susținută și totodată cea mai rezistentă artistică a activității literare a lui Mihail Sebastian este tocmai proza. Dacă *Orașul cu salcâmi* și *Accidentul* sunt foarte asemănătoare ca tonalitate, o poziție cu totul specială are romanul cu aspect de jurnal intim *De două mii de ani*”. ■ Al. Piru evocă *Amintirile Ștefanei Velisar Teodoreanu*: „Un volum de frumoase și delicate amintiri și evocări a publicat de curând la editura «Mihai Eminescu» Ștefana Velisar-Teodoreanu, văduva lui Ionel Teodoreanu, sub titlul *Ursitul*. [...] *Ursitul* rememorează cu gingășie și totodată cu detașare episodul sentimental care a precedat căsătoria de la 15 februarie 1920”. ■ În *Tendințe clasice în literatura română a secolului XX (I)* D. Păcurariu scrie despre Ion Pillat: „Ion Pillat a debutat sub influența poeziei parnasiene, a manifestat interes pentru simbolism, care l-a înrăurit de asemenea, și s-a fixat statornic, în epoca deplinei maturități, sub auspicii tradiționaliste și clasice. Evoluția poetului în direcția tradiției și a clasicismului se întrevădea încă din perioada începuturilor”. ■ În amintirea de curând dispărutului Paul Celan, Al. Philippide semnează *Urnele memoriei*: „*Mohn und Gedächtnis (Mac și memorie)* se numește un volum de versuri, din 1952, al lui Paul Celan. Titlul acesta exprimă două mișcări adânci ale spiritului său și ale poeziei sale. Între tirania amintirii și nevoia de uitare pendulează gândirea poetică a acestui poet, născut în 1920 în Bucovina și mort acum o lună la Paris. [...] Poeziile lui Paul Celan sunt, cu foarte rare excepții, scurte, concise, uneori până la scurtime eliptică, dar niciodată înadins dezarticulate. Acest fapt îl deosebește pe Celan de mulți contemporani ai săi din toate literaturile. Poeziile

sale dau la lectură (și trebuie numaidecât spus, la o lectură repetată) impresia sigură a unei coeziuni, a unei legături interioare solide”. ■ Un text despre Pasternak, al lui Leonida Teodorescu se numește *Toți copacii la un loc*: „Pasternak nu vrea să explice universurile descoperite de el, nu vrea nici măcar să le comenteze, pentru Pasternak importantă este relevarea procesului, lucru pe care îl realizează, de altfel, nu numai în poezia sa. Tragedia dinamică privită în ansamblul ei («Nu fiecare brad în parte,/ Ci toți copacii la un loc») este suportul de pe care se lansează arta sa. În poeziile lui din tinerețe punctul de plecare se confundă cu expresia, o expresie pe care o improvizează metaforele și-n care circulă un anume animism, nu dominant – într-adevăr – dar component al spiritualității lui Pasternak. Cu timpul, mai ales după o perioadă de tăcere poetică, perioadă în care însă și-a descoperit vocația de traducător (manifestată cu strălucire îndeosebi în traducerile din Shakespeare), poetul a devenit conștient de sineși, poezia lui a început să piardă din metaforizarea inițială, așa de evidentă, lirica sa descriind tot mai puțin procesul și tot mai mult consecințele procesului”. ■ În rubrica sa, *Radio*, Petre Sălcudeanu semnează *90 de ani de la nașterea lui Tudor Arghezi*: „De la *Omagiul* adus de poezii Ion Brad, Ion Bănuță, Gh. Tomozei, până la *Fonoteca de aur*, personalitatea marelui poet a fost trecută prin câteva din ipostazele pe care Arghezi și le-a durat în mai bine de jumătate de secol de neîntreruptă și fecundă trudă”. ■ În rubrica numită *Confruntări* sunt inserate două texte. □ *False probleme* de I. Negoțescu: „Asemeni dezbaterilor critice asupra «specificului național» (prelungite la noi din vremea «Daciei literare» până în zilele noastre; a răspuns și semnatarul acestor rânduri acum vreo doi ani, în revista «Ramuri», la o anchetă pe tema propusă) – problema valorilor universale sau a universalității literaturii române, mi se pare fundamental falsă și creatoare de confuzii, mai cu seamă că ascunde aproape totdeauna un sămbure programatic. Astfel de dezbateri și de probleme denotă un complex de inferioritate, pe care o cultură majoră, formată, trebuie neapărat să-l depășească. Mi se pare că, deși a fost pusă în termeni literari, pe timpurile lui Kogălniceanu, tema «specificului național» reflecta, în pofida evidentei noastre inferiorități față de marile culturi europene, starea de umilință politică și socială în care se găsea poporul român. [...] Se discută așadar, la noi, despre importanța de a crea valori artistice care să se impună universal și trebuința de a duce o politică culturală pe linie de stat, în sensul de a ajuta la impunerea lor. În aceasta constă tocmai falsitatea problemei. Dacă este bine și necesar ca scriitorul român să cunoască îndeaproape și temeinic valorile universale contemporane, să profite din contactul cu ele, fie imitându-le (după felul personalității specifice), el a ținut să scrie totuși pentru publicul autohton, conștient de calitatea sa și de datoria de a se adresa unui public cât mai exigent și mai evoluat. Ar fi zadarnic să-și impună să devină universal, adică să scrie în așa fel ca să intre prin propria sa voință în circuitul universal. Iar a cere statului să-l ajute la aceasta, nu numai că e ineficace, dar înseamnă și

a-i cere prea mult. Traducerile planificate de organisme românești, cu scopul de a fi plasate pe piața internațională, sunt sortite eșecului. Chiar tradus din inițiative străine, un romancier de talia lui Rebreanu nu a reușit să se impună universal. Căci a te impune universal înseamnă a exercita un rol creator, o influență, a fi o prezență vie și actuală în lumea străină în care ai pătruns. Deoarece scriu în limba română, mari poeți ca Bacovia și Blaga nu vor putea concura, pe plan universal, poeți mult inferiori care scriu în limbi de circulație mondială. [...] Mai serios și mai folositor mi se pare să punem la îndemâna străinilor prezentări sintetice ale literaturii române în *valorile ei autentice*, spre a trezi astfel interesul pentru fenomenul spiritual românesc. [...] În procesul de universalizare a literaturii române important rămâne contactul scriitorilor noștri cu operele universale actuale și contactul personal cu scriitorii străini și lumea lor”. □ *Probleme reale, soluții greșite*, Ștefan Aug. Doinaș: „De data aceasta, însă, mi se pare că Negoïtescu însuși este mai subiectiv ca oricând, atunci când numește «false probleme» anumite chestiuni care n-au încetat a fi deosebit de stringente, și mereu actuale, pentru viața noastră literară. Există o îndoită problemă – de loc «falsă» – în ceea ce privește valorile și circulația valorilor literare. E, mai întâi, o problemă de sociologie literară, de circulație, de difuzare a valorilor naționale, de inserare a lor în circuitul universal; și există, apoi, cu totul distinctă de aceasta, problema valorii în sine a unei literaturi naționale, indiferent de faptul că această literatură este, sau nu este, cunoscută pe plan universal. Valorile există în sine. [...] Ceea ce ni se pare a fi fals, deci greșit, este modul în care se încearcă rezolvarea ei. Vom da un singur exemplu. Acum doi ani a apărut la Paris o «antologie a poeziei române», într-o colecție care publicase, înainte, două asemenea lucrări: una poloneză, alta maghiară. Noi am alcătuit un sumar care oglindea, cu fidelitate, spiritul specific anilor '950, traducând poezii nesemnificative ale unor scriitori pe care numai opacitatea estetică a perioadei amintite a fost în stare să-i propună conștiinței noastre culturale și să-i introducă în manualele școlare. [...] Al doilea lucru supărător este calitatea acestor traduceri. Oare într-adevăr poezia română nu are la Paris un prieten, un mare prieten, capabil s-o aprecieze, dar în același timp s-o și ofere francezilor într-o versiune *demnă de originalul* care a prilejuit-o, așa cum a fost cazul pentru poezia din cele două țări vecine? Să nu mai vorbim despre regretabilele omisiuni în ceea ce privește lirica noastră actuală: dacă nici măcar producțiunile asupra cărora critica și istoria literară s-au exercitat din plin nu sunt triate așa cum s-ar cuveni; dacă în conștiința publicului nostru persistă încă ideea că un Vlahuță sau Panait Cerna sunt demni de a figura într-o asemenea antologie, atunci nu e nimic uluitor în faptul că unii poeți de valoare din secolul nostru nu și-au găsit locul într-o atare lucrare ce se vrea reprezentativă. [...] Cât privește articolele despre universalitatea noastră, acestea sunt, fără îndoială, pașapoarte spectaculoase, dar... fără viză de intrare: numai reprezentanți calificați ai culturilor străine ne pot da dovada prezenței

noastre reale în acele culturi. Pe aceștia, noi înșine trebuie să-i găsim, să-i facem să se apropie de fenomenul literar românesc, să-i ajutăm să ne înțeleagă și să ne iubească”. ■ În *Confesiuni literare* Virgil Teodorescu publică *Eram destul de bine înarmat...* □ Semnează versuri Ion Brad (*Cu toate vetrele; Doliu alb*), Nicolae Tăutu (*Ana*), Victor Eftimiu (*Departa, cine știe...; Te duci și tu acuma...; Credeai că n-o să trează niciodată; Păharul sfărâmat; Vii prea târziu*), Ioan Alexandru (*Imnuri de primăvară* poezii: *Imnul garoafei; Insula Prinților; Zeii; Echinocțiu; Corul eunucilor; Așteptare*). ■ La *Cronica traducerilor* Leonid Dimov notează apariția volumului *Monstrul Colombré* în textul *Dino Buzzati: Desimbolizarea alegoriei*: „Povestitor înrăit, Buzzati își construiește acțiunile pe scheletul basmelor nordice. Dar nu omite nici sincoparea, nici perioada largă, nici enumerarea barocă, nici eliziunea, nici ornamentul stilistic. Traducerea este, de aceea, dificilă. *Monstrul Colombré* s-a bucurat de talmăcirea magistrală a lui Florin Chirițescu”. □ *Atlasul liric* vine cu poezii japonezi: în traducerea Margaretei Sterian citim pe Hagiwara Sakutarō (*Lătrând la lună; Vânănd licurici; Noapte albă*), I.-Gh. Păun și M. Atanasescu traduc pe Hakushū Kitahara (*Camelii exuberante*), iar Dan Mutașcu traduce pe Yasaburo Emon (*După ce toată lumea a plecat*) și Taro Hasegawa (*Fumând la fereastră*). □ În *Panorame contemporane* Mihai Ursachi traduce poeziile lui Christian Morgenstern: *Nasobemul; Cântecul fraților întru spânzurătoare către Sophia, fiica gădelui; Joc al naturii; Hemmedul; Palmström către o privilegiatoare care nu-l lăsa să doarmă*.

• [„**Tribuna**”, nr. 22] Adrian Marino scrie despre *Zilele Macedonski*: „Pentru cine le-a urmărit la fața locului, la Craiova și în împrejurimi, concluzia este una singură: *Zilele Macedonski*, desfășurate între 11-17 mai 1970, nu pot fi confundate cu nicio altă manifestare de acest gen. [...] Într-adevăr: festivitățile craiovene reprezintă cea dintâi recunoaștere oficială, de amploare, a personalității și operei lui Macedonski, prima sa consacrare publică după o lungă perioadă de bagatelizare, ignorare sau contestare. [...] Sesiunea științifică – prezidată în două reprize de Mihnea Gheorghiu și Al. Piru – a constituit și ea un punct de atracție. În ce mă privește, nici nu-mi imaginam că se pot prezenta și susține aproape douăzeci de comunicări pe teme Macedonski, din unghiuri foarte diferite: literatură comparată, filologie, estetică și istorie literară, stilistică etc. Cum se întâmplă mai totdeauna, contribuțiile au fost de calitate, uneori, inegală. Dar faptul că Macedonski a izbutit să strângă atât de multe adeziuni, mai ales în sfera academică și didactică, este elocvent prin el însuși”. ■ Gheorghe Grigurcu, în textul *Moralizând fără glorie*, descrie poezia Verei Lungu: „Aflate exact la limita dintre ființă și neființă, versurile Verei Lungu par să ilustreze programul unei demolări. Ele sunt alcătuite exclusiv din sfărâmături, din molozul poeziei consacrate. Nicio construcție, fie ea noțională, afectivă, simbolică, fantastică, nu rămâne intactă. Totul se surpă... Predomină un aer stătut, cu morți, cu gunoaie, cu sărbători fetide”. ■ Nicolae Balotă îl

numește pe Lucian Blaga *Clarobscurul umbratic*: „Ceea ce convine cu adevărat acestui suflet... este penumbra. S-ar putea vorbi despre Lucian Blaga umbraticul. Clarobscurul, umbrosul sunt valorile de lumină în care sufletul său se regăsește pe sine. [...] Blaga n-a ținut se pare, niciodată, un jurnal personal; nu avea acel apetit al confesiunilor care devorează, îndeobște, autorii însemnărilor zilnice. Nu era înzestrat nici cu acel particular simț psihologic dublat de pasiunea indiscreției care îi caracterizează pe analiști. Psihanaliza l-a interesat ca o posibilă revelare a unor tărâmură abisale ale spiritului nu ca o autorevelare a unei prea personale psihé”. ■ Sergiu Pavel Dan scrie despre *Proza fantastică a lui Victor Papilian*: „Istoricii literari l-au considerat pe V. Papilian exponent al universului proiecțiilor obsesive, situându-l astfel implicit în proximitatea lui Gib Mihăescu. Comună le este, într-adevăr, predilecția pentru stările de suflet-limită, domeniu care, la autorul *Rusoaicei*, a fost afiliat tradiției dostoevskiene.. O dată admisă însă comunitatea acestei coordonate, difluența celor doi prozatori devine cu atât mai învederată. Căci în vreme ce Gib Mihăescu se situează preferențial în zonele sondajelor strict psihologice, Victor Papilian se simte, dimpotrivă, chemat de aerul mai tare al genului fantastic. [...] Literatura fantastică a lui Victor Papilian, impresionantă prin neobișnuita bogăție a motivelor abordate, nu poate fi considerată cu toate acestea, creația unui mare iluminat. Autorul este, mai adesea, preocupat să acrediteze, să convingă, să ratifice cutare fenomen insolit, – de unde frecvența unei tonalități dialectice, deliberative... scriitorul nu ambiționează atât să strecoare insinuant un mister, încifrând realitatea, cât să frapeze o audiență blazată, prin depoziția unor martori imprevizibili”. ■ Ion Oarcăsu prezintă poezia lui *Gheorghe Pituț*: „Gheorghe Pituț este un elegiac veritabil, cu obsesii kafkiene. Câteva din motivele specifice ale poeziei sale, împreună cu strofa expresionistă, le-am întâlnit la Blaga, sau dintre cei tineri și apropiați sufletește, la Ioan Alexandru. Dincolo de factura versului ori de ucenicia stăruitoare la o școală poetică de întâia mărime, care lasă oricum amprente vizibile, se aud seve puternice, urcând într-un trunchi viguros și pădureț. Obsesiile poetului vin din adâncurile biologiei sau din experiența imemorială a pământului natal, depusă ca o stranie aluviune în sufletele înaintașilor direcți. Motivul părinților despotici, al fratelui hain și acaparator sau al țărâniei ce refuză îndărătnică să i se dăruie domină viziunea tragică a poetului. Firește originalitatea poetului se simte puternic și în meditațiile existențiale citate anterior; aici, însă, viziunea tragică înlătură definitiv impuritățile, atingând o limpezime clasică, acel sunet original de care se vorbește chiar în titlul volumului”.

29 mai

• [„Scânteia”, nr. 8439] Pe prima pagină apare *Hotărâre Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România și a Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste*,

privind unele măsuri de ajutorare a populației și cooperativelor agricole de producție care au avut de suferit din cauza calamităților naturale din luna mai 1970. □ Ilie Purcaru publică reportajul *La Porțile de Fier valurile Dunării au fost înfrânte!*.

● **[„Contemporanul”, nr. 22]** Pe tema inundațiilor cu care se confruntă oamenii țării în acele zile și a luptei lor cu apele, scriu Geo Bogza (articolul *Trestia gânditoare*), Gr. C. Moisil (articolul *Gânduri*), Zaharia Stancu (articolul *Oamenii acestui pământ*), Ana Blandiana (articolul *O dimineață de vară*), Eugen Jebeleanu (articolul *Lucky și Dalina*), Paul Anghel (articolul *Niciodată n-am cedat*), Maria Banuș (articolul *Antidiluviană*). ■ Notă discordantă face cronica literară a lui Nicolae Manolescu care include o digresiune detaliată, pe capitole, despre *Spiritul critic în cultura românească*, de Garabet Ibrăileanu, deși criticul se arată nedumerit: „Nu e cu totul limpede ce înțelege Ibrăileanu prin spirit critic. Pe parcursul studiului, întâlnim mai multe accepții înrudite, dar nu identice: opoziție la imitație, dar și opoziție la noutate, tradiționalism, conservatorism, dar și reacționarism etc. Ibrăileanu nici nu distinge totdeauna planul politic de acela cultural. În plan politic, spiritul critic ar trebui să corespundă «forțelor reacționare» ale lui E. Lovinescu din *Istoria civilizației*”. ■ Călin Căliman se conectează și el la realitatea „urgiei apelor” și a „solidarității oamenilor împotriva furiei lor distructive”, prezentând două documentare „naturaliste”, realizate de operatori ai Studioului Sahia (articolul *Zile tragice, zile eroice*). □ Sunt inserate și mesaje de solidaritate și prietenie ale diferitelor personalități din țară și din străinătate: Henri Coandă, Martha Bibescu, Lucky Galaction (pictoriță), Ionel Perlea, Jean Thibaudet, Yves Auger (lector timp de 27 de ani la catedra de limba franceză a Universității din Cluj).

● **[„Glasul Patriei”, nr. 16]** Numărul se deschide cu extras „din cuvântarea rostită de președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, la Iași”: „... De-a lungul istoriei poporul nostru a îndurat multe suferințe, a avut de înfruntat multe furtuni – și a reușit să le învingă pe toate. Trecând peste piedici mari, națiunea noastră s-a dezvoltat și s-a ridicat tot mai puternică și mai unită. Suntem convinși că și greutățile de azi, provocate de natură, vor fi învinse prin unitatea poporului”. ■ Revista continuă să scrie despre inundații: *În aceste momente de grea cumpănă pentru neamul românesc, gândurile tuturor fiilor săi se îndreaptă spre vindecarea rănilor provocate de dezastru*. □ Eugen Barbu semnează *Marele examen al națiunii noastre*: „Am fost martori în aceste zile la momente de un dramatism zguduitor. Încercată greu de oarba stihie, țara întreagă a făcut dovada marii ei forțe, echilibrul moral pe care poporul și l-a clădit de-a lungul timpului, confruntările dramatice ale secolelor. În aceste zile am avut concret, palpabil, sentimentul forței sale, puterii sale de a rezista și celor mai de negândit dezastru. [...] Am bănuț totdeauna că românul este un tip imprevizibil, cu reacții formidabile la nenorociri, cu mari disponibilități sufletești și cu o energie fără limite. Examenul ultimelor zile m-a convins pe

deplin că ceea ce unii consideră miracolul supraviețuirii sale nu este un lucru inexplicabil. Catastrofa ne-a găsit pe cei mai mulți dintre noi nepregătiți. Chiar primele știri îngrijorătoare nu ne-au neliniștit prea mult, ne gândeam cu toții la câteva pagube mai însemnate, la limitarea nenorocirilor în câteva județe ce trebuiau repede refăcute. Dar ca o întreagă țară, ca toate județele ei să fie lovite de înecul nedrept, asta nu puteam bănui. Niciodată în trecut nu s-a întâmplat așa ceva aici. Faptul este fără precedent. Iată de ce și moralul națiunii noastre mi s-a părut fără precedent”. □ Romulus Dianu publică *Vălul cernit coboară multe familii*: „Suferințele din România au atins inimile tuturor românilor de peste hotare. De pretutindeni fiecare trimite patriei de leagăn ofrandele sale, oricât de modeste. Pilda lor de solidaritate cu destinele țării de obârșie a zguduit și pe străini care și-au unit obolul lor cu aceia loviți în căminele părinților și urmașilor de funeste dezastre”. □ Paul Anghel semnează *Sacra omenie!*...: „Mă simt dator să vă spun că această casă a noastră acoperită cu ape, care va ieși totuși din ape, e casă a omului și a omeniei. Ea vă este deschisă. Puținul ei va sporii omenia lumii, a acestei lumi a oamenilor buni în care voi vă numărați”. □ Demostene Botez publică *Adevărată omenie*: „Solidaritatea impresionantă alor noștri este astăzi în firea lucrurilor. Aceea a străinilor, care ne-au întins mâna lor de ajutor. merită întreaga noastră recunoștință. Poporul nostru, adânc mișcat, le mulțumește din suflet, tuturor. Am dori să punem în această mulțumire, toată căldura pe care au pus-o ei în ajutorul dat. Nu-i vom uita niciodată!”. □ Sub titlu *Mesaje din adâncul inimii* ziarul publică mesaje primite de la Henri Coandă, Lola Bobescu, Lucky Galaction, Ionel Perlea și Lisette Perlea.

30 mai

• [„Scânteia”, nr. 8440] Citim despre *Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu în județul Ialomița*.

• [„Cronica”, nr. 22] Emil Manu scrie despre *Eseistica lui Ion Pillat*, comentând atât *Portretele lirice* sau *Mărturisirile* poetului din 1942, cât și volumul *Tradiție și literatură* din 1943: „Desigur, Ion Pillat nu este un comparatist de catedră, bibliografiile sale exacte n-au severitatea trimitărilor sorbonarde, eseurile sale nu sunt studii sau prelegeri, ci comunicări sensibile de ținută unui Paul Valéry sau Thomas Mann, dar ele ne recomandă, poate, pe singurul poet român abilitat să scrie o poetică în toată puterea cuvântului”. ■ Când se ocupă de *Stephan Roll, prozatorul*, Ion Bălu atrage atenția că „singura carte de proză, *Moartea vie a Eleonorei* este întâiul roman polițist suprarealist al literaturii române”. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează eseuul monografic *Labiș – albatrosul ucis*: „Un merit incontestabil al lui Ștefan Bitan este acela al delimitării precise, curajoase a contribuției lirice a lui Nicolae Labiș în poezia românească dintre 1950-1960. Rezerva unora (cum ar fi I. Negoitescu) asupra operei i se pare complet nejustificată. Lirica poetului dărmase lozincile, schematismul,

falsitatea, deschidea în acea perioadă o nouă direcție poetică”. ■ Const. Ciopraga scrie despre teatrul lui Mihail Sebastian, „de structură realistă, e, fără să pară, o tribună, un dialog pe teme grave”. □ Poezii de Ben Corlaci, Ovid Caledoni și Gheorghe Grigurcu. ■ Mircea Radu Iacoban semnează o scrisoare deschisă către redacția „României literare”, care a publicat în nr. 19 textul *Inconsecvențe ieșene*, referitor la reeditarea *Spiritului critic în cultura românească* de G. Ibrăileanu. ■ *Tartuffe* de Molière la Teatrul Național „V. Alecsandri” (Ștefan Oprea). ■ Leonida Maniu scrie despre *Tasso în românește*, referindu-se la prima versiune integrală a *Ierusalimului eliberat*, datorată „neobositului” Aurel Covaci. ■ Blaga în ipostază de traducător (în colaborare cu soția, Cornelia): *Din lirica engleză*, antologie de Dorli Blaga, la Ed. Orfeu. □ Lirică sârbo-croată, în traducerea lui Anghel Dumbrăveanu și Slavco Almăjan. ■ În articolul *T.S. Eliot și tragedia greacă*, Neonila Negură și Sorin Pârvu consideră că dramaturgul englez „aplică fidel în toate dramele sale motivația tragediilor elene luate drept model: *Orestia* lui Eschil, *Ion* a lui Euripide și *Oedip la Colona* de Sofocle”. ■ Este semnalat volumul lui R.M. Rilke dedicat lui *Auguste Rodin* și apărut la Meridiane.

● [„**Flacăra**”, nr. 22] În *Telegrame* se anunță decizia lui Alberto Moravia de a participa, împreună cu regizorul Luciano Lucignani, la realizarea unui scenariu după volumul *Bărbatul mort* de D.H. Lawrence. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu publică schița *Idiotul și destinul*. ■ În *Literare*, Lucian Răicu analizează *Opera lui Mihai Eminescu* de G. Călinescu. Noua ediție a monografiei, apărută în două volume la E.P.L., „indică faptul că pentru G. Călinescu textele antume și postume ale marelui poet au constituit un motiv de meditație îndestulător unei vieți întregi”. Pentru critic „opera lui Eminescu nu e un subiect care se «consumă», o temă care se «tratează» o dată și bine, până la deplina epuizare”. ■ La rubrica *Memento, Carte*, apare o scurtă prezentare al volumului de poezii *Pământ al patriei noastre* de Vlaicu Bârna, apărut la Editura Militară. ■ Notă despre volumul lui Matei Călinescu, *Conceptul modern de poezie* (Ed. Univers), „o contribuție remarcabilă la explicarea fenomenului poetic modern”. ■ Semnalarea apariției volumului de nuvele și povestiri *Securi pentru funii* de Vasile Rebreanu, la Ed. Dacia, precum și a volumului de teatru al lui Iosif Naghiu, *Autostop* (Ed. Eminescu). ■ Succintă prezentare a sumarului numărului al doilea al revistei „Secolul 20”, ce conține, printre altele, „un amplu și dens capitol” dedicat lui Hölderlin, „texte omagiale” dedicate lui Al. Philippide de Vladimir Streinu, Dan Hăulică și N. Balotă. ■ În secțiunea *Cinema*, semnată de Magda Mihăilescu, se publică o notă despre ecranizarea realizată de Orson Welles după *Procesul* lui Kafka. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, semnată de Alecu Popovici, se face o scurtă prezentare a punerii în scenă a piesei lui Molière, *Tartuffe*, la Teatrul Național din Iași. □ Note despre spectacolul de la Bârlad, *Trandafirii roșii* de Zaharia Bârsan și *Necunoscuta și cei patru cavaleri* de Sidonia Drăgușanu de la Reșița. □ Trecere în

revistă a „microstagiunii constănțene” în București cu *Săgetătorul* de Ion Omescu, *Puricele în ureche* de Feydeau și *Romanțioșii* de Edmond Rostand.

• [„Luceafărul”, nr. 22] Răspunsul din acest număr legat de impresiile formate în Sighișoara, Galați, Brăila, orașe afectate de inundații, dat de Marin Preda este intitulat *O bucată de pâine din Insula mare a Brăilei*. Scriitorul se recunoaște că imaginile cumplite ale oamenilor și locurilor pe care le-a văzut l-au uluit nu numai prin dramatismul lor, ci și prin puterea de a se distanța, de a se ridica peste tragedia abia încheiată. □ Aceeași stare e surprinsă și de Eugen Jebeleanu: „Oamenii sunt încrezători. Ei știu că soarele-i soare și că nu se poate transforma peste noapte (sau peste zi) într-o portocală putredă, într-o mizerabilă lampă afumată sau într-o bubă. Ei sunt legați de pământul în care dorm înaintașii lor, și nu pot accepta ideea că țințirimele – statornicia, legătura lor de rădăcini împletite cu viața le-a dăruit viață – pot fi mutate sau nimicite de o toană monstruoasă a Naturii. Când ceea ce părea de neclintit, ca steaua polară, se clatină, apare Absurdul. [...] El te mai obișnuiește să fii resemnat la gândul că pe acest perete, unde se aflau de două sau trei sute de ani ramele cuprinzând chipurile penaiților și larilor familiei, nu se mai află nimic – doar o pată mai deschisă”. □ Și Nicolae Manolescu reflectă, în articolul său, *Dacă un metru de pământ ar ceda*, situația dramatică a localităților aflate sub amenințarea apelor și eforturile făcute de mulți tineri pentru consolidarea digurilor. □ Zaharia Stancu evidențiază dincolo de situația sinistrală, mai ales încrederea, în ciuda suferințelor, nenorocirilor, lacrimilor. „Avem încredere, declară scriitorul, în viață, în viitorul poporului nostru și în viitorul patriei noastre. Cu inimile pline de durere, dar în același timp și de speranță și încredere, să pornim cu toții la munca de reconstrucție a țării”. ■ Fănuș Neagu relatează *Povestea unui sat ucis* și impresiile produse de călătoria de la Brăila la Galați. „Pe șosea, spre kilometrul 17, roți de căruță, purcei morți, lăzi, tocuri de uși, un ceaun cu resturi de mâncare, un elefant de pluș, o sorcovă. [...] Traversăm un timp de coșmar, trebuie să ieșim, ochiul nu suportă atâta jaf, atâta noapte de ape”. ■ În *Preliminarii*, Eugen Simion anunță că, pentru o oarecare vreme, va ține cronică literară a revistei, observând: „Facem, în genere, de mulți ani o literatură substanțială și, chiar și atunci când fantasmagoriile dogmatice se mai bucurau de autoritate, au apărut opere capitale. Scriitorul român [...] are această rară însușire de a supraviețui conceptelor. [...] Teoriile se duc, operele rămân. Când întreaga critică românească era angajată în discuția despre tipic și netipic, despre personaj pozitiv și personaj negativ și alte asemenea năzbâtii, câțiva scriitori de mare vocație își croiau drum în materia actualității și dădeau la iveală opere pe care timpul nu le-a datat. [...] Sunt, în ce privește literatura recentă, câteva semne încurajatoare, sunt și semne ce trebuie să ne pună pe gânduri. Resurecția romanului este, indiscutabil, un semn pozitiv. Sănătatea, coeziunea, forța unei culturi se măsoară mai ales prin roman. Este, poate, o prejudecată la mijloc, dar romanul arată gradul de dezvoltare al unei literaturi,

pentru că romanul cere totdeauna o pregătire și o tradiție consolidată. [...] Continuă să apară romane, unele demne de a fi luate în seamă, dar mai important decât acest fapt mi se pare apariția unei conștiințe estetice, privitoare la roman și, în genere, la epică. [...] Prozatorii tineri, mai ales, în contact cu noile fenomene spirituale europene, pun cu ascuțime problema implicației spirituale în literatură, cerând cărților o viață metafizică. [...] Literatura noastră are mai ales nevoie de buni analiști, de observatori reci și obiectivi ai fenomenului moral. Are, indiscutabil, dreptate Marin Preda să spună că există o fatalitate a relației și că o dramă de conștiință reprezintă, înainte de orice, o dramă a relației individului cu viața ce îl înconjoară. [...] Cred și eu, ca și alții, că realismul nu și-a epuizat posibilitățile și că literatura română are mai mult decât oricând nevoie de creatori de viață, de analiști inteligenți și lucizi, de observatori impersonali [...] ai fenomenului contemporan. Numai astfel vom birui indiferența unei Europe obosite de Artă”. ■ *Avanpremieră editorială* anunță volumele *Memorial de ziaristică* (vol. I, Minerva) de Perpessicius, *Poeme alese* („Colecția cele mai frumoase poezii”, Ed. Albatros), *În spațiu și timp* de Ion Vlasiu (Ed. Dacia), *Planeta albastră* de Platon Pardău (Ed. Albatros), *Structură și continuitate* de G.C. Nicolescu („Pagini de istorie literară”, Minerva), *Mineralia* de Veronica Porumbacu (Ed. Mihai Eminescu), *Identitate* de Liviu Călin (Ed. Mihai Eminescu), *Coșava în port* de Ion Ruse (roman, Ed. Mihai Eminescu). ■ În *Chezășia și secretul dăinuirii noastre*, Al. Ivasiuc scrie despre tragediile provocate de inundații, pierderea întregului avut, a gospodăriilor, a animalelor și, din păcate, a membrilor din familie. Surprinzătoare i-a fost scriitorului atitudinea dâră, lupta oamenilor și curajul de a o lua de la capăt. „Un mare consum de energie, o mare desfășurare de forțe, o mare cheltuială de resurse umane și materiale însă fără crispare, fără scene și fără exces de cuvinte. Desigur, în momentul calamității au fost nu puține disperări, au fost oameni care și-au părăsit cu greu avutul agonisit cu trudă, în alte părți au fost numeroase victime umane, și acestea nu sunt înlocuibile. [...] Nimeni nu s-a îndoit vreodată că vom depăși acest moment, că viața își va urma cursul, că vom uita chiar, însă e reconfortant să observi la fața locului, la puțin timp după o calamitate de mari proporții, chiar la cei care au suferit, marile resurse, spirituale în fond, prin care învingem forțe stihinice dezlănțuite”. ■ Aceeași problemă este tratată de Ștefan Bănuțescu, în *Fluviul cu oglinzi sfărâmate*, de Sânziana Pop, în *Cercurile se strâng*, de George Ivașcu, în *Va trece și asta*, de Marin Sorescu, în *Două versete*, de Teodor Mazilu, în *Despre sensul concret al iubirii*.

31 mai

• [„Scânteia”, nr. 8441] În acest număr apar reportaje din zonele sinistrate, împreună cu mesaje publicate sub titlul *Din adâncul sufletului, mulțumim partidului, statului*.

[MAI]

• [„**Amfiteatru**”, nr. 5] Articolul de fond *Talent, responsabilitate, cultură* se referă laudativ la „Festivalul național al artei studentești” care a arătat că „Universitatea a devenit una din principalele pepiniere de talente”. O parte din lucrările în versuri și proză prezentate la „Colocviul național de literatură”, manifestare integrată Festivalului se vor regăsi în actualul număr al revistei studentești pentru a demonstra ipoteza redacțională. Asemenea se va regăsi și o listă a premiilor acordate de juriile ce au activat în cadrul colocviului. „Într-adevăr, an de an literatura noastră socialistă se îmbogățește cu nume noi – multe aparținând unor oameni tineri, aflați încă pe băncile facultăților. Semnificația acestui fenomen nu poate fi înțeleasă fără a se ține seama de eforturile pe care partidul și statul nostru le face în vederea asigurării condițiilor optime, pentru studențimea română, în vederea afirmării și cultivării talentelor. Prin intermediul Uniunii Asociațiilor Studentești, tineretul universitar este îndrumat permanent în spiritul unei formații culturale active, cu efecte constructive de maximă eficiența în viața noastră socială”. ■ *Caietul nou* al Anei Blandiana evidențiază valoarea artistică al ultimului volum semnat de Maria Banuș, emoționant prin viziunea despre „moarte și de copilărie în același timp, straniu intim cu amândouă ipostazele”. „«N-am știut. Nu-s pregătită./ Nimeni nu m-a învățat/ să-ntâmpin cum se cuvine hotarul», intră poeta copilăroasă în moarte și «Plină de superstiție/ încep un caiet nou,/ file albe, spumă marină», notează ea, nepărăsindu-și matura condiție de școlar. A fi mereu elev la școala unde se nvață să mori este condiția imuabilă a poetului. Pe băncile acestei școli, Maria Banuș a început un caiet nou. Maria Banuș a început un caiet nou pe care-l avea de mult, sunt sigură. [...] Acum, când i-a venit rândul și lui, pagina se umple de tulburătoarea Pietă. [...] Dar ce este poezia dacă nu trupul peste care calvarul a trecut și care știm cu toții că învie mereu, copil?”. ■ Așa cum se promite pe prima pagină, sunt date publicității premiile acordate de revista studentească pe anul 1969. La poezie: premiul I lui Dinu Flămând (Cluj), premiul al II-lea lui Augustin Iza (București), premiul al III-lea lui George Mareș (București) și Elenei Cătălina Prangati (București). La proză: premiul I – Dumitru Radu Popa (București), premiul al II-lea – Anda Adriana Simlovi (Timișoara). La categoria dramaturgie a existat un singur laureat: Mihai Neagu Basarab (București), iar pentru eseistică s-au remarcat: Aura Matei Săvulescu (București) – premiul I, Mircea Iliescu (București) – premiul al II-lea, Iulian Georgescu (București) – premiul al III-lea. ■ D.D. Roșca acceptă invitația la dialog a lui Tudor Cățineanu, mărturisind, la început, că un motiv pentru care a retipărit unele dintre eseurile filosofice publicate cu ani în urmă constă în faptul că „rezistând eroziunii timpului, au semnificație pozitivă și azi. Se adaugă la acest motiv general și unul special: eseurile cuprinse în partea a doua a cărții și subsumate cu titlul de *Filozofie politică* conțin câteva din pozițiile de luptă ideologică aparate de autorul lor împotriva ideologiei fasciste într-un moment

în care țara se găsea cotoplită de armatele lui Hitler. Cititorul poate constata că în anii de refugiu a Universității clujene la Sibiu a existat cineva care a avut curajul să formuleze idei ce se opuneau ideologiei fasciste”. Unele dintre acestea, susținute în cadrul conferințelor la Sibiu, au fost însă interzise publicării de cenzura fascistă. Se apreciază capacitatea profesorului de a fi asimilat, încă din ianuarie 1945, când publică în revista sibiană „Luceafărul”, un eseu intitulat *Lenin*, „marxismul într-un mod adecvat și sistematic”, prin parcurgerea lucrărilor sale de bază, „gândirea marxistă făcând obiectul mai multor seminare ținute încă din 1934”. Totodată, D.D. Roșca vorbește și despre „mobilul intim al admirației” pentru Lenin care e „mobilul sufletesc al oricărui om în fața unei personalități creatoare de istorie și condusă de aspirațiile cele mai nobile ale spiritului uman. Este doar evident că în toată activitatea lui revoluționară și creatoare de istorie Lenin a fost condus permanent de ideea de dreptate socială”, în personalitatea lui concentrându-se „fondul bun al umanității”. Se mai discută, în cadrul interviului și despre „opera principală”, *Existența tragică*, despre interpretările din *Însemnările despre Hegel* făcute din perspectiva „concepției expuse” în respectiva lucrare, despre importanța traducerii a 12 din cele 18 volume din opera lui Hegel, „cunoscut fiind faptul că Hegel este unul din izvoarele teoretice ale marxismului”, despre lectura *Criticii rațiunii pure*, în 1918, împreună cu Blaga, „amândoi rămânând uimiți de noutățile pe care le descopeream”, despre capacitatea metaforei de a exprima idei ce „conțin elemente pentru care gândirea logică nu poate găsi termeni și atunci se vede nevoită să recurgă la imagine”. ■ Șapte pagini sunt rezervate producțiilor în versuri și proză ale laureaților Colocviului Național Studentesc de Literatură: Dinu Flămând, Adrian Popescu, Nicolae Diaconu, Mihai Tatulici, George Mareș, Augustin Iza, Marcel Runcanu, Dumitru Radu Popa.

● **[„Argeș”, nr. 5]** Redacția își propune lămurirea unor conexiuni, lingvistice sau subiective, legate de *Argeș* (toponim, arie geografică, arie culturală ș.a.). Sunt preluate fragmente din *Etymologicum Magnum Romaniae*, de B.P. Hasdeu, care trimit la ipoteza legăturii denumirii cu comunitatea armeană din România, iar Acad. Alexandru Graur – la aceeași rubrică *Istoria unui cuvânt* – elucidează etimologia cuvântului, în articolul *Argeș, nume armenesc?*, afirmând: „Rezultă din cele arătate că numele Argeșului este mult mai vechi decât secolul al XVI-lea și nu are nimic de-a face cu armeană”. □ G. Ivănescu și Vasile Novac completează documentarea lingvistică privitoare la numele *Argeșului*: „Mai toți istoricii și lingviștii noștri au fost de acord să identifice râul Argeș cu râul *Ordéssós*, pomenit de Herodot ca unul dintre afluenții Dunării de pe teritoriul scitic”. □ V. Firoiu și C. Radu realizează o anchetă legată de semnificațiile intime ale *Argeșului*, la care răspund: Miron Nicolescu (președintele Academiei), H. Coandă, prof. univ. Miron Constantinescu, Acad. Zaharia Stancu (președintele U.S.R.), Cezar Baltag, Nicolae Ioana, Ileana Mălăncioiu, Constantin Dinischiotu, prof. univ. dr. Augustin Z.N. Pop, Vlad

Mușatescu, Dr. Gheorghe Marinescu ș.a. ■ La întrebarea *Există în poezia de azi pericolul uniformizării?* Răspund: □ I. Negoîtescu: „Dacă în paginile atâtor reviste puzderia versurilor și a debutanților implică neîndoios multă imitație și uniformizare, chiar banalitate, aceasta este o fatalitate ce ține de ordinea firească a lucrurilor și nimeni nu are de ce să se îngrijoreze sau să se sperie”. □ Laurențiu Ulici: „Se cunosc în istoria Poeziei câteva momente de abundentă uniformitate (chiar în sensul mediocrizării) care depășeau ca semnificație uniformitatea obișnuită, așa-zicând de fiecare zi; ele erau semnul morții, nu a Poeziei, ci a unui anume Mod poetic. Cu alte cuvinte, înainte de a-și schimba obiceiurile, Poezia își permitea, în folosul ei, o perioadă de epuizare a cărei expresie directă era uniformitatea, fel minunat de a scoate în evidență oboseala unui mod poetic și, de aci, nevoia de a-l schimba”. □ M. Iorgulescu: „Uniformitatea poeziei înseamnă moartea poeziei: ce primejdie amenință, așadar, poezia actuală? Tot mai accentuata tendință de abstractizare, simetric susținută de o intensă aspirație spre spiritualitate și purificare, abstragerea din fenomenal și contemplarea universalului, toate acestea sunt orientări, care, în sine, nu pot da sentimentul de uniformitate, chiar dacă n-ar exista altele”. ■ Problema construcției epice care pornește de la mit, dar înflorește în consemnarea evenimentului istoric, e tratată de Adrian Marino în articolul *Între mit și istorie*: „Cu toate virtuțile sale epice, mitul închide de fapt narațiunea, nu o deschide, o inhibă, nu o dezvoltă. [...] Evenimentul istoric esențial al tradiției și memoriei colective fiind constituirea societăților, cetățenilor, statelor și în special războiul, epicul devine «istoric» prin însăși necesitatea înregistrării și memorizării acestui proces plin de fapte epocale și eroi excepționali. Devin deci fundamental epice istoria și agenții istoriei, personalitățile memoriale, exemplare, ilustre, eroice”. ■ *Cronica literară*, este semnată de Dan Cristea. □ *Sunetul originar*, volum antologic de poezii aparținând lui Gheorghe Pituț: „Satul lui Gheorghe Pituț este în primul rând expresia hiperbolizată a trudei ancestrale. El se află sub tutela nu doar a astrelor, ci și sub aceea a «copacului» sau «muntelui Datoriei». Simbolul întrupează ideea continuității generațiilor, mecanica ereditară cu valoarea de normă morală”. □ *Ioan Slavici, operă literară*, volumul al doilea al unei ample monografii al cărei autor este D. Vatamaniuc, „carte ce – s-o spun deschis, de la început – dovedește o opacitate în interpretare, o platitudine sociologistă și o expresie rudimentară cum rar se pot imagina”. ■ În paginile ce poartă numele *Biblioteca Argeș*, aflate sub îngrijirea lui Gheorghe Tomozei, sunt publicate poezii de Mariana-Ligia Popescu (grupate sub titlul *Aprilii*) și Floru Mihăescu (*Semne*). ■ La rubrica *Teatrul de hârtie*, este publicat debutantul Constantin Radu cu ultimele două acte din piesa *Noaptea Brâncoveanului*. ■ La rubrica *A șaptea artă*, Călin Căliman scrie elogios despre filmul *Elvira Madigan* (în regia lui Bo Widerberg, reprezentant al noului val suedez) în articolul cu titlul *Foamea de fluturi*, „cel mai frumos film pe care l-am văzut vreodată”.

• [„Astra”, nr. 5] Interviu acordat lui I. Candianu de Adrian Marino – *Cu Adrian Marino despre critică și cultură* – pornește de la întrebarea cu privire la cultura necesară unui critic literar. Cultura nu înseamnă, potrivit lui Marino, neapărat sau doar erudiție, ci acea „capacitate de orientare sigură în problemele fundamentale ale artei și istoriei literare”, oferind, astfel, „scheme sigure de orientare sub forma unor compartimentări, definiții și principii estetice bine asimilate”. Este vorba, mai precis, despre reperele pe care le poate oferi doar cultura clasică, prin care Marino înțelege o sursă constantă și certă de „adevărată proporție a valorilor”, care „instaurează ierarhia sigură a creațiilor și ideilor literare”. Cum în modernitate „literatura se problematizează, devine reflexia și analiza propriei sale condiții estetice”, iar critica „se literaturizează”, eseistul optează pentru „critica ideilor literare”, văzută ca o formulă nouă de critică, adaptată spiritului modern „problematizat, teoretizat și critic”, adică „plin de programe și de manifeste estetice cu conștiința declarată a deplinei lor autonomizări”. ■ Rubrica *Recenzii* propune, sub semnătura lui Ioan Chindriș, o prezentare a volumului dedicat de George Em. Marica „Foi pentru minte, inimă și literatură” – volum omonim – în care autorul încearcă să demonstreze apartenența „noului val” de revoluționari – Barițiu, Bărnăuțiu, Cipariu, Laurian, Ion Maiorescu ș.a. la spiritul Școlii Ardelene. Apărută la Brașov, vreme de 28 de ani, neîntrerupt, între 1838 și 1865, publicația formează „calitatea și caracterul unei întregi categorii intelectuale românești”, care a promovat literatura națională, folclorul românesc, „interesul pentru știință”, și care a funcționat, în egală măsură, ca o „școală politică”. Mai mult, publicând literatură română din toate provinciile locuite de români, a premers unității culturale și a „facilitat formarea unei școli literare naționale”. ■ *Cronica literară*, semnată de Voicu Bugariu, comentează, în acest număr al „Astrei”, romanul lui Petru Popescu, *Prins*. Protagonistul romanului este un inginer care află că va muri și încearcă să învețe să moară. În acest mod, „cuvântul, reflecția devin o terapeutică ce iese din sfera artei, tinzând spre cea a existenței”, căci personajul se zbate, „încearcă să filozofeze, să înțeleagă, să-și biruie moartea prin raționamente”. De aceea, „vorbește cu cel mai bun prieten, intră într-un cerc de scriitori și le ascultă opiniile despre moarte, vizitează un preot”, căutările lui disperate având, totuși, după cum afirmă cronicarul literar, „noblețea luptei, a mișcării”, iar cuvântul *moarte* fiind pulverizat prin repetare, dezintegrat. ■ Articolul intitulat „*Miorița*” și *seducția estetică a existenței*, semnat de Grigore Smeu, propune o interpretare a baladei din perspectiva unui „elogiu adus frumuseții vieții”, a „convertirii însăși cutremurării în fața morții într-o palpitație estetică în fața virtuții omenești de a trăi plenar”. În psihologia țărânului român, crede Smeu, pe care *Miorița* o ilustrează, spaima omului în fața morții este „absorbită de o seducție estetică, de o vibrație a vieții care împiedică sufletul să se înece în opacitate”. ■ Ermil Rădulescu reproduce scrisoarea adresată Domniței Gherghinescu Vania de către Tudor Arghezi, datată Luni, 14 noiembrie, 1955, Bu-

curești. ■ Articolul dedicat apariției ultimului volum de versuri argheziene, *Crengi*, semnat E. R., descrie structura acestuia – volumul cuprinde poezii apărute începând cu 1943 și până la moartea poetului. □ Florentina Șerbănescu semnează proza scurtă intitulată *Amprenta*. □ În acest număr publică versuri poeții Toma George Maiorescu, Victor Nistea, Titus Andronic, Ion Drăgănoiu, Constantin Ciolacu, Gherghinescu Vania ș.a. □ Mircea Avram publică proza *Un caz ciudat*. □ „Astra” găzduiește debutul în proză al Manuelei Caftanat, cu fragmentul de roman *Cine va deschide ușa?* ■ Șerban Cioculescu publică articolul *Artistul*, dedicat opțiunilor prozodice și stilistice ale lui Arghezi. Deși cultivă versul liber, începând chiar cu volumul *Flori de mucigai*, poetul „nu a renunțat la constrângerile metricei tradiționale”. După 1916, versurile argheziene „capătă acea duritate, prin materializarea expresiei, care-i constituie farmecul specific mai ales în contrast cu suavitățile, dar își pierde din puterea de sugestie muzicală”. Tocmai de aceea, crede Cioculescu, „estetica de maturitate” a poetului „nu captează cu ușurință simpatia publicului”. În proză, „meșterul speculează la rece aptitudinile sale de virtuoz”, prin „deformări grotești, cu bruscarea obiectelor și a cuvintelor”, tabletele sunt, în opinia criticului, „scurte poeme în proză, organizate tematic”, iar romanele sunt „mozaicuri de instantanee plastice, de o subiectivitate integrală”.

● [„Ateneu”, nr. 5] Numărul are ca temă de dezbatere *narațiunea istorică* la care participă Constantin Cubleşan, Marian Popa și Al. Protopopescu. □ Al. Piru semnează o *Prefață la o dezbatere* în care arată că, la noi, „îmboldul pentru o literatură de inspirație istorică a fost dat de Mihail Kogălniceanu, în programul «Daciei literare», întărit de publicarea capodoperei lui Costache Negruzzi, *Alexandru Lăpușneanu*”. Mai târziu, Sadoveanu a scris romane istorice de „incomparabilă valoare artistică”; se pot da și alte exemple în măsura în care scrierile îndeplinesc criteriile estetice și văd „istoria din perspectiva prezentului sau chiar a viitorului. [...] Singura realizare demnă de luat în considerare este deocamdată *Princepele* de Eugen Barbu”. □ Constantin Cubleşan, în *Exclusivismul literaturii „anti-istorice”*, acuză extinderea modei literare a abordării subiectelor istorice, dincolo de criterii estetice, în numele unei „iluminări în trecutul istoric a acelor idei care ne sunt proprii nouă astăzi; cu alte cuvinte, vorbind despre prezent prin gura strămoșilor. La noi nu se poate vorbi despre o școală a romanului istoric. Mai mult chiar, nu avem nici măcar un scriitor care să se fi profilat în exclusivitate sau să se fi orientat cu precădere spre o tematică de inspirație istorică. Exemplul lui Sadoveanu este altceva; el nu beletriza istoria, ci o crea din nou pe coordonatele fundamentale ale spiritualității neamului, venind din timpuri genetici și până la contemporaneitatea cea mai apropiată”. Romane istorice de bună calitate au scris și Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, O.W. Cisek, I.M. Sadoveanu, Ioana Postelnicu, Mihnea Gheorghiu, dar ele apar ca experiențe singulare în creația autorilor menționați: „Identică este situația și în teatru. Trilogia lui Barbu Ștefănescu Delavrancea

nu creează singură o școală literară, iar piesele unor B.P. Hasdeu, Vasile Alecsandri, Al. Davila ș.a. punctează doar câteva jaloane pentru un eventual profil românesc al teatrului istoric”. □ Marian Popa, în *Condițiile narațiunii cu baze istorice*, afirmă că „narațiune istorică s-a scris mai dintotdeauna și orice istorie este literatură”; trece apoi în revistă mari creatori și opere de inspirație istorică din literatura universală, de la Antichitate și până în secolul XX. Observă că „literatura cu baze istorice este dublu condiționată în fiecare moment al dezvoltării ei: pe de o parte, de perspectiva individului și a colectivității asupra istoriei, pe de alta, de tipul de convenție literară acceptată în epocă. Prin structura sa duală, fictivo-documentară, narațiunea cu baze istorice suportă anumite constrângeri. Raportul dintre cei doi termeni este, în timp și în spațiu, variabil până la nesfârșit, dar totuși «conform» faptelor. Aspirația către accentuarea istoricului duce la caracterul obiectiv, documentar, grav, eventual solemn; accentul pus pe fictiv înlesnește deformarea deosebit de variată a evenimentului istoric, trădând intenționalitatea: ne referim la perspectivele eroice, utilitarist-naționale, romanțate, dar și la încercările de răsturnare a datelor fundamentale ale evenimentului istoric”. Având în vedere „condițiile eterne și actuale ale ficțiunii cu baze istorice, literatura noastră are un destin destul de aparte, legat în aceeași măsură de caracteristicile evoluției poporului român și de acumularea procedeele narative”. Autorul articolului apreciază că „Țările române au avut cronicari la fel de mari ca cei ai Angliei”, dar literatura propriu-zisă cu baze istorice are un caracter utilitarist-național, fiindcă apare în momentul afirmării națiunii în Țările Române. Această caracteristică „se perpetuează până azi. [...] Numărul evenimentelor și caracterelor exemplare fiind limitat, s-a simțit nevoia unor derogări de la imaginile tradiționale, care nici măcar nu erau bine fixate în memoria literaturii. Au apărut practic opțiuni pentru apocrif sau pentru demistificare”. Sunt menționați Caragiale, Camil Petrescu, N.D. Popescu, Bucura Dumbravă, Sergiu Dan, Horia Stancu, Ștefan Popescu. Gândindu-se la viitorul narațiunii cu baze istorice, Marian Popa meditează „asupra unor particularități izbitoare ale istoriei naționale” căreia „îi lipsesc unele mituri și obsesii specifice altor popoare. Eminescu a constatat, apoi Blaga și Mircea Eliade au studiat un adevăr uimitor: poporul român este singurul popor european care a sabotat sistematic istoria. Evoluția civilizației europene a fost propulsată de două mari mituri [...]: mitul misionarismului agresiv și mitul istoriei cu orice preț. Aceste mituri lipsesc poporului nostru”. Explicând această absență, Marian Popa propune: „O soluție ideală ar fi în aceste condiții alegerea narațiunii pe baze istorice care este în același timp alegorie, dar fără teză. Selecția faptelor trecute se va face în acest caz prin reperarea unor coincidențe, care sunt și constantele dialecticii istoriei; dar în același timp prezentul nu va fi numit. O cale mai veche, dar perenă este aceea promovată de Shakespeare. Ea a fost schițată de Negruzzi și continuată într-un singur caz de Sadoveanu. Pe scurt, dacă aș găsi modele demne de a fi continuate azi acestea ar fi *Zodia*

Cancerului de Mihail Sadoveanu și *Principele* de Eugen Barbu”. □ În *Spre un roman metaistoric*, Al. Protopopescu formulează o definiție a romanului istoric: „În accepțiunea cea mai largă, romanul istoric reprezintă o pledoarie scrisă pentru o epocă, pentru un eveniment sau pentru o personalitate din trecut, într-o reconstituire cu cât mai îngroșate semnificații etice”, delimitându-l de subgenuri ca biografia romanțată, reconstituirea pseudoștiințifică, monografia. Observând lipsa de interes a criticii pentru detaliile teoretice ale chestiunii, Al. Protopopescu precizează că „dacă acceptăm să vorbim teoretic despre un roman istoric, atunci trebuie să înțelegem că acel roman nu durează decât din nevoia omului de a suporta și explica presiunea contemporaneității. [...] O istorie oricât de bine explicată nu va genera artă decât în măsura în care va genera transsemnificații. Simpla relatare a unui trecut plauzibil va rămâne întotdeauna un meșteșug parazitar. Istoria e un târâm al marilor semnale existențiale cu care scriitorul trebuie să ajungă într-un dialog cosmic”. Specia romanului istoric la români este exemplificată cu *Zodia Cancerului*: „Cred că valoarea romanului sadovenian nu stă în aceea că este istoric. Chiar dacă nu ar fi existat un Duca-Vodă al hrisovului, pentru marele prozator ar fi existat întotdeauna, într-o reprezentare poate mai puțin documentară, o vreme a Ducăi-Vodă, ce este cu totul altceva: o zodie morală cu funcționalitate simbolică sau, altfel spus, un timp spiritual în acțiune. Căci nefiind o măsură a calendarului, timpul romanului sadovenian devine o categorie mitică reprezentativă pentru etosul nostru. Alexandrel nu este năzbătăiosul vlăstar din cine știe ce văleat, ci expresia universală a adolescentului, privită într-un spațiu și un timp etern românesc. Geniul prozei sale stă deci în această completă relație a evenimentului cu trecutul și prezentul sub orizonturi veșnic regeneratoare”; și cu *Principele* lui Eugen Barbu: „Metabolismul *Princepelui* ține de pravilă numai în măsura în care semnificațiile trecutului pot descifra și explica un prezent cu implicații originare. Ochiul transcendent al scriitorului ridică fizionomia epocii fanariote la demnitatea mitică a unui timp pururea vinovat”. Concluzia lui Al. Protopopescu este că „adevăratul roman istoric nu va putea fi decât un roman metaistoric, ceea ce înseamnă o liberă mișcare a ideii într-o lume materială”. ■ Gabriela Nony Nicolescu publică *Interviul nostru cu poeta Nina Cassian* din care aflăm despre momente din existența poetei: despre topirea, în 1947, de către autoritățile comuniste, a primului volum publicat *La scara 1/1*, sub acuzația de decadență; despre discuțiile poetei cu poetul Ion Barbu care, impresionat de inteligența și personalitatea tinerei creatoare, a acceptat să-i adnoteze volumul *La scara 1/1*; despre activitatea poetei de redactor al rubricii *Poșta redacției* din periodicul „România Literară”; despre felul în care poeta se raporta la aprecierile formulate de-a lungul timpului de critica literară. ■ În *Cărți vechi în Biblioteca Mănăstirii Neamț*, Firmilian Olaru prezintă una din cele mai vechi instituții de cultură românești: „Biblioteca Mănăstirii Neamț, prin vechimea ei – de aproape șase secole –, prin importanța și aspectul artistic al ve-

chilor manuscrise slavone și românești, scrise și păstrate multă vreme aici, precum și prin păstrarea numeroaselor cărți, unele tipărite în tipografia mănăstirii, fac din ea un adevărat loc și instrument de studiu. [...] Biblioteca Mănăstirii Neamț reprezintă un tezaur de o valoare inestimabilă, o mărturie emoționantă a perenității spiritualității românești”. ■ Corneliu Dima-Drăgan povestește în *Cărțile Miclăușenilor* povestea tragică a unui loc aflat într-o pădure dincolo de Roman, către Pașcani, „unde a stăpânit multe veacuri familia Sturza” și „unde s-a aflat, până în vremea ultimului război, o mare și vestită bibliotecă, cu numeroase codice latinești scrise pe pergament, cu incunabule, cu splendide manuscrise românești și grecești din timpii domnitorilor, cu vechi tipărituri chirilice. Războiul și neștiința oamenilor în mâna cărora au ajuns cărțile bibliotecii au pustiit însă colecția Miclăușenilor”. ■ Confesiunile lui Dinu Pillat despre *Moartea lui Ion Pillat*, tatăl său, sunt o mărturie, cu valoare pentru istoria literară, despre împrejurările morții, la o vârstă prea tânără, a mare-lui poet interbelic. Pe lespede din cavoul poetului de la cimitirul Bellu „a fost gravată poezia *Post-mortem*, una din ultimele scrise de el: «M-a părăsit azi lumea, ca și haina/ Uitată colo-n cui,/ Și singur stau împărțășit cu taina/ Ce n-o pot spune nimănui.// Îmi las toiagul, praful și sandala:/ Nici umbră nu mai sunt./ Din alt tărâm privesc în zări petala/ Luminii ce mi-a fost pământ»”. ■ Interesat de locul pe care Garabet Ibrăileanu îl ocupă în dezvoltarea criticii literare la noi, Mihai Drăgan abordează subiectul în articolul *Ibrăileanu și Gherea. Câteva observații (I)*. Prezentarea succintă a opiniilor curente despre activitatea și valoarea de critic literar a lui Ibrăileanu, deschide drumul către punctul de vedere al autorului articolului: „Dezvoltarea concepțiilor critice ale lui Ibrăileanu a fost împărțită până acum în trei perioade distincte. O primă etapă, materialistă (1889-1895), când criticul ar fi stat integral sub influența lui Gherea; a doua (1906-1920) este aceea așa-zis «poporanistă», cu persistente atitudini îndrumătoare, de directivă culturală, și, în fine, ultima fază, după 1920, în care conducătorul *Vieții românești* practică o critică estetică suplă, bazată pe o largă explorare a *impresiei* în judecata literară [...]. O altă părere susține că Ibrăileanu, «criticul științific», este, în totalitate, un discipol al criticii sociologice a lui Gherea. Pentru a-l minimaliza și mai mult i-a fost și-i este opus adesea Lovinescu, îndrumătorul literar și criticul de cea mai mare suprafață și autoritate înainte de Călinescu. Toate aceste delimitări categorice, cu aer de obiectivitate manifestă, ni se par neadecvate. Personalitatea critică a lui Ibrăileanu este mult mai complexă și unitară în structura ei intimă începând chiar de la primele sale manifestări publicistice”. Din această perspectivă a făcut Mihai Drăgan lectura operei și publicisticii lui Ibrăileanu, căutând argumente „în favoarea perspicacității estetice” care să rectifice nedreapta judecată asupra criticului. ■ Radu Cârnelci semnalează decernarea în 1970 a premiului „Gottfried von Herder”, ce se acordă „pentru întărirea relațiilor culturale umane contemporane, distinsului om de litere Zoltán Franyó”, traducător în ma-

ghiară și germană „a celor mai frumoase poeme de la *Miorița* și până la creații ale tinerilor poeți contemporani”. Se reamintește faptul că Zoltán Franyó a primit înalta distincție internațională după Tudor Arghezi și Constantin Daicoviciu. ■ Constantin Călin semnează două cronici literare. □ Prima dintre ele are în vedere romanul *Prins*, de Petru Popescu, un roman apărut la sfârșitul anului 1969: „Tema morții și interesul autorului pentru aspectele vieții citadine sunt prezente” atât în nuvelele publicate anterior, cât și în romanul în discuție. Similitudinile între nuvele și roman relevă caracterul programatic al creației epice a lui Petru Popescu, cât și faptul că moartea e un subiect propriu, obsesiv pentru acest scriitor care, la o vârstă când alții abia debutează, el e o *prezență literară*, autor – cum se știe – și a două cărți de versuri (*Zeu printre blocuri*, 1966; *Fire de jazz*, 1969) și a numeroase eseuri, acestea din urmă mai ales remarcabile prin originalitatea și curajul opiniilor, prin inteligența speculațiilor. Obsesia temei morții se trădează prin folosirea repetată a aceluiași element de vocabular – a participiului – *prins*, / -ă – în denumirea acelei stări morale nenorocite de captivitate în ideea morții.[...] În roman, narratorul înfățișează sfârșitul lipsit de eroism al unui tânăr. [...] Romanul lui Petru Popescu este una dintre construcțiile românești solide, realistă în detalii, dar axată pe o concepție modernă asupra vieții, care atrage interesul asupra unui prozator dotat cu puterea de a evoca vaste panorame urbane și de a descrie cu o voluptate într-un fel unică la noi elementele de confort proprii cetățeanului, cu pătrundere analitică și cu serioase posibilități de a dizerta pe marginea unor probleme literare, religioase, filozofice, științifice, cu ușurință de mare jurnalist, însă consistent”. □ Cea de-a doua cronică are în centrul atenției volumul lui Liviu Petrescu, *Realitate și romanesce*. Discipol clujean al lui Tudor Vianu, Liviu Petrescu este „un tânăr cu bună școală estetică și filozofică, înclinat către studiul profund, dintr-un punct de privire personal, al fenomenului literar. Tema volumului de eseuri *Realitate și romanesce*, cu care Liviu Petrescu a debutat editorial, e definirea nuanțată a conceptului de «realitate» în literatura modernă, în care accentul se deplasează «de pe factorul exterior și material asupra personalității, lumii lăuntrice», esențială în fond, ceea ce nu înseamnă – precizează autorul – «fuga de realitate», aceasta pe de o parte, și descoperirea participărilor «spiritualității românești la frământările și căutările spiritualității europene a secolului nostru», pe de altă parte. Trebuie de adăugat că modalitatea lui Liviu Petrescu de a discuta despre «tendențele europene» ale literaturii române mi se pare dintre cele mai serioase, din moment ce afirmațiile sale sunt susținute cu argumente în general plauzibile. Se cere, cred, subliniat, efortul interpretativ al autorului, încercarea sa de a avansa dincolo de concluziile și relațiile critice deja stabilite. [...] Caracterul subiectiv al cercetării lui Liviu Petrescu ține de preferințele sale declarate pentru acei romancieri români care reprezintă o tendință opusă tendinței generale, a realismului tradițional”. Acești romancieri sunt cei cu care autorul eseului declară că are „afinități”: Duiliu Zamfirescu,

Mateiu I. Caragiale, Liviu Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Anton Holban, Gib I. Mihăescu. „Chiar dacă iscă câteva nedumeriri sau dezacorduri, *Realitate și romanesc* constituie o pledoarie în favoarea scriitorilor care au fost, în același timp și oameni de cultură, în favoarea unei literaturi care caută noblețea și autenticitatea personalității umane. Culegere de eseuri prezentată de noi evidențiază clar preferințele și ostilitățile unui critic format”.

■ În articolul *Gh. Șincai: Opere, I-II*, Mircea Popa discută despre publicarea primelor două volume dintr-o ediție definitivă și integrală a operei istorice a lui Gh. Șincai, îngrijită de profesorul Florea Fugariu, în colaborare cu istoricul Manole Neagoe. Este luată în discuție metoda de lucru a editorilor, tehnica de transcriere și normele de editare. Încercând să stabilească contribuția prefațatorului, istoricul Manole Neagoe, la reușita ediției, se face observația: „Ne-am fi așteptat ca fenomenul complex al Școlii Ardelene să fie adâncit în latura lui politico-socială, înțeles ca o expresie a unei conștiințe naționale în ridicare, cu urmări din cele mai salutare pe plan științific și cultural. Discuția despre *Cronica* lui Șincai trebuia să-și găsească locul într-un asemenea context iluminist prin raportare la lucrările asemănătoare românești sau străine, dar mai ales stabilindu-se profilul istoriografiei iluministe pe plan european, pentru ca atunci când se trece la prezentarea *Cronicii* să existe anumite puncte de referință. [...] *Cronica* trebuia neapărat discutată din această perspectivă, a laboratorului său de creație, și nu numai sub acela al problemelor ridicate. Căci dacă din punct de vedere conținutistic, analiza făcută de Manole Neagoe *Cronicii* ar părea suficientă, [...] sub aspect strict istoriografic nici prefața, dar nici ediția nu oferă, cum ne-am fi așteptat, toate datele necesare unei înțelegeri superioare a *Cronicii* și a muncii de istoric a lui Șincai”. În continuare, Mircea Popa formulează, la modul general, cele trei sarcini care stau în fața editorului unei astfel de opere și constată că Florea Fugariu „s-a achitat onorabil mai ales de două” dintre ele: 1) a editat textul *Cronicii* după manuscrisul de bază al operei, rămas inedit și 2) a introdus un sistem de note prin care se comentează exactitatea evenimentelor și a datelor istorice mai importante ale *Cronicii*, îndreptându-le acolo unde este cazul. „Mai puțin a realizat editorul în privința stabilirii izvoarelor operei”. În finalul analizei sale, Mircea Popa notează: „De cea mai mare utilitate în cadrul ediției de față considerăm a fi pertinentul studiu al lui F. Fugariu despre limba lui Șincai, unde practic nu se poate face nici o obiecție. [...] În concluzie, meritul ediției recente a *Cronicii* lui Șincai constă în faptul că ea se face după manuscrisul original. O ediție critică în adevăratul înțeles al cuvântului, ea nu poate fi însă socotită, decât atunci când ar rezolva și problema izvoarelor *cronicii*, lucru pe care așteptăm cu adevărat să-l facă actualii editori”.

■ Radu Cârneli semnează *cronica* la volumul *A treia taină*, semnat de Ana Blandiana: „O maturitate înaltă, o vreme a întrebărilor simple și grave, o căutare a absolutului străbat elegantele poeme din *A treia taină*. [...] Carte a unor stări mature cu multe poeme de excepție, *A treia taină* ne-o reprezintă pe

Ana Blandiana într-o ipostază nouă, fericită în dramatismul său”. ■ Laurențiu Ulici comentează romanul lui *Anghelos S. Vlahos: Stăpânul meu Alcibiade*, formulând considerații teoretice generale privitoare la romanul istoric: „Un roman istoric e în definitiv un fel de a plasticiza istoria. Și de a o pastișa, reluând-o, însă într-o organizare a faptelor care nu mai e ei, ci a celui care o folosește ca temă a travaliului artistic. Ficțiunea e a amănuntelor încrustate în trunchiul realului și are totdeauna un sens exact: acela de a justifica viziunea scriitorului asupra fragmentului de istorie descris, cu alte cuvinte argumentează o anume interpretare a unui fapt istoric. Pentru scriitor se pune problema, foarte delicată, de a da impresia, inventând, că transmite, în alt fel decât documentele, realitatea închisă în acestea. Pericolul e dublu: fie căderea în ficțiune pură, și atunci romanul respectiv e literatură pură, dar nu istorică, fie, dimpotrivă, abuzarea de documentarism, în ordine științifică, și atunci romanul e istoric, dar nu mai e sau e prea puțin literatură. [...] Or, un roman istoric, în înțelesul urban și adevărat al cuvintelor, este, desigur, dilatarea epică a unui fragment de istorie, dar este, deopotrivă, interpretarea personală a fragmentului, viziune asupra istoriei”. ■ Ion Acsan alcătuiește o mică antologie *Din lirica Egiptului Antic*, traducând, din versiunile germană, italiană și franceză, lirică erotică egipteană. □ Constantin Olariu traduce *Poeme* de Anna-Maija Raittila (Finlanda), iar Petre Banuș traduce din creația prozatorilor suedezi Stig Dagerman (1923-1954) și Per Olof Sundman (n.1922). □ În acest număr sunt publicate versuri semnate de: Virgil Teodorescu, Radu Cârnci, Mihail Sabin, Ion Rahoveanu, Ion Petrache, Adrian Beldeanu, Andrei Ciurunga, Dan Rotaru, Octavian Voicu, și proză (fragmente), semnată de Eugen Uricaru și George Sidorovici.

● **[„Cinema”, nr. 5]** În *Cronica unui posibil cineast*, Marin Sorescu publică *Iov*: „Ca și Iov, care se îndoieste de credința sa, cinematografia se îndoieste de virtuțile sale reale. E aici un realism rușinat, un idealism rușinat, un impresionism și un expresionism rușinat. Adică nimic nu e dus până la capăt, totul e filmat cu o mână tremurătoare”. ■ Alice Mănoiu publică *Cum terminăm povestea?*: „Se poartă de la o vreme finalurile deschise, multiple, ori echivoce. Deschise în sensul unei invitații directe, polemice, lansate în final, ca o întrebare de colocviu adresată sălii transformate în seminar. E flatant, e stimulant pentru publicului participant și de aceea în multe cazuri, filmele-anchetă prind”. ■ Radu Cosașu semnează *Atenție Violența!*: „Riscul cel mai mare într-o discuție despre violență în cinematograful contemporan – este chiar violența. Violența tonului, violența argumentelor, violența concluziilor. Violența naște violență. [...] Nu mi se vor putea da multe exemple de opere mari care să facă abstracție de violențele cu care eroii se înfruntă, se lovesc, se chinuie, biruie, cad înfrânți și mor. Îndrăznesc să scriu că orice operă importantă are la bază sau în zidăria ei, un act, sau mai multe acte, pe care în viața de fiecare zi le numim violență. Călinescu ne-a demonstrat odată, irefutabil, căta violență cu-

prind basmele cele mai idilice”. ■ Gelu Ionescu revine la *Film și literatură* cu textul *Dacă treci râul Selenei sau... moartea anticipației*: „Nu mai visăm decât posibilul. Și poate de aceea suprealismul lui Dali, Tanguy și al altora ne pare atât de real. Visul este de fapt o altă realitate. [...] Psihologia noastră e pregătită. Singurul lucru ce ne-ar putea tulbura rămâne tot pământul – trecutul lui, prezentul lui și, de ce nu? viitorul lui din era atomică. Aci nu mai zâmbim așa ușor. Suntem îndrituiți să ne salvăm viețile și să lăsăm gluma deoparte. Pământul e, și omul, adevărata sursă de fantastic, căci ambii sunt deseori incomprehensibili”.

● [„Convorbiri literare”, nr. 1; revistă lunară a Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România; Format tipografic A5, 96-110 pagini; redactor șef: Dumitru Ignea; în comitetul de redacție: Andi Andrieș (redactor șef adjunct), Horia Zilieru (secretar de redacție), Dimitrie Costea, Ion Istrati, Florin Mihai Petrescu.] Schimbarea denumirii revistei marchează o nouă etapă în existența publicației, iar editorialul semnat de redacția „Convorbirilor literare” detaliază urmările acestei schimbări și dezideratele care vor fi urmărite. În primul rând, se anunță faptul că revista va fi una „a epocii, activă în atribuțiile ei social-artistice și, mai presus de orice, expresie a ideologiei Partidului Comunist”. Noua revistă promite că „servind cultura românească de astăzi, [...] va păstra onoarea tradițiilor și spiritul critic pe care cu strălucire l-au impus respectații noștri înaintași”. De asemenea, „Convorbirile literare”, „din respect nemărginit pentru limba română și pentru cei care au creat nepieritoare valori în numele acestei limbi, [...] va evita formalismul și obscuro, prețiozitatea și pedantismul, inaccesibilitatea și imitația”. ■ Liviu Leonte semnează o scurtă cronică la volumul de poezii al lui Ioan Alexandru, *Vămile pustiei* (Ed. Tineretului). Astfel, „toate poeziile lui Ioan Alexandru sunt variații și speculații pe tema «Pustiei», căutând să-i epuizeze conținutul din toate unghiurile, începând cu cel filozofic și terminând cu jocurile de cuvinte cu caracter filologic”. ■ Despre volumul *Versuri* (Ed. Mihai Eminescu) al lui Matei Călinescu scrie Mircea Iorgulescu: „*Versuri* este o culegere lipsită de unitate, motiv pentru care, probabil, «programul» și «modelele poetice» ale scriitorului sunt mult mai transparente decât în *Semn*. Aerul de melancolie ușor desabuzată, [...] sentimental solitudinii prezent într-o doză acceptabilă, înclinația spre joc – controlat însă de rațiune [...], toate acestea trădează pe intelectualul rafinat pentru care poezia nu e decât o experimentare a propriei ființe prin impunerea unui mod poetic”. ■ Leon Negruzzi (*Evocare*) este autorul unei scurte discuții avute cu unchiul său, Iacob Negruzzi, despre „Convorbiri literare”, în care junimistul i-a oferit și sfaturi despre cum trebuie să conduci o revistă literară. În același articol, Leon Negruzzi discută și despre importanța unchiului și a bunicului său în formarea Junimii. ■ Paul Anghel și Nina Cassian răspund la întrebarea *Premiul literar – Argument al continuității sau al momentului?* Dramaturgul propune o cercetare cantitativă a premiilor literare pentru a ob-

serva rezistența în timp a cărților premiate, în timp ce poeta consideră că sistemul contemporan al premiilor literare necesită multe îmbunătățiri. Ambii subliniază responsabilitatea unei astfel de instituții și capacitatea sa de creionare direcții ale literaturii contemporane. ■ Al. Dima discută despre *G. Călinescu și erudiția* sa: „Criticul a restabilit, prin aplicări concrete, adevăratul sens al erudiției în cercetarea literară și l-a înfățișat astfel *pilduitor* actualității”. ■ *Ziaristica și literatura* puse în relație este subiectul articolului lui Al. Philippide. Poetul este de părere că „vechea credință că între ziaristică și literatură ar exista contradicții și incompatibilități absolute nu mai are curs”. Deși prejudecata de pe „ vremea când literatura nu era considerată ca o profesiune ” a persistat mult timp, „lucrurile s-au schimbat cu desăvârșire în această privință”. Philippide concluzionează că „de pe urma acestei schimbări, literatura și ziaristica, apropiindu-se între ele, nu pot decât să câștige”. □ Dumitru Radu Popescu este prezent cu nuvela *Frumoasele broaște țestoase*.

● [„Echinox”, nr. 5] În editorial (semnat de Trofin Hăgan), se celebrează 25 de ani de la victoria Forțelor Aliate asupra fascismului în cel de-al doilea război mondial. ■ Mihai Bărbulescu vorbește, cu îndemnuri hotărâte și clare, despre problema „confruntării din iunie”, adică de sesiunea de examene a studenților, căci „a învăța conștiincios, a te prezenta cu solide cunoștințe la examene, a ști să răspunzi misiunii de student pe măsura condițiilor create de societate, este, în primul rând, o problemă de conștiință”. ■ La *Curier* sunt listate, cu prezentări succinte, apariții editoriale importante, precum: Dimitrie Cantemir – *Divanul* (ediția bilingvă greacă-română Virgil Cândea); B.P. Hasdeu – *Etymologicum Magnum Romaniae* (sub îngrijirea lui Andrei Rusu); D.M. Pippidi – *Studii de istorie a religiilor antice*; Ion Biberi – *Visul și structurile inconștientului*; Mircea Malița – *Diplomația*. ■ Analiza poetică, de la rubrica *Estuar*, se sprijină pe un poem al lui Nicolae Diaconu, *Miserere*, care își comentează propria producție, alături de Adrian Popescu – vocea critică a revistei. □ Semnează poezii în acest număr: Adriana Bittel, Aurel Șorobetea, Mircea Muthu, Gheorghe Gheorghiade, Ovidiu Mocan, Gavril Moldovan, Emil Dreptate. ■ Petru Poantă comentează în cronică sa *Poezia lui Ion Negoițescu*, combătând chiar din primul paragraf ideea maioreșciană a incapacității criticului de a face poezie și a poetului de a face critică, idee de esență romantică – susține el și încheie: „unul dintre cei mai buni critici români de azi, Ion Negoițescu, este primul lor judecător [al poeziilor scrise]. Așadar actul publicării lor trebuie să-l privim ca un act critic în primul rând și să-l acceptăm ca atare”. ■ Ion Pop, Aurel Sasu și Ion Maxim Dragoș semnează studii dedicate lui Lucian Blaga (în ordinea citării autorilor): *Lucian Blaga: corolă, monadă, somn*; *Marele visător Zamolxe și Existență și cunoaștere la Blaga*. ■ Dinu Flămând remarcă, într-un scurt studiu, „interesul simțitor mai scăzut față de Bacovia” și analizează pe „ultimul Bacovia” din volumul postum *Stanțe și verșete* despre care face următoarea observație: „Poet al socialului, așa cum puțini

au știut să facă din social poezie mare, Bacovia își caută noi răspunsuri la care nu va răspunde [sic!], căci nici până atunci nu știuse să răspundă. Poezia sa a fost și o dureroasă întrebare rămasă deschisă, un protest nefaptic”. □ Același Dinu Flămând semnează eseu *Întimpinarea crailor* de la rubrica (permanentă) *Însemnările lui Lafcadio*. ■ La documente inedite, avem o scrisoare a lui Nicolae Iorga către Ion Breazu. ■ Despre literatura fantastică și „caracterul de necesitate al apariției unei noi forme literare”, face o amplă demonstrație analitică Dan Culcer în *Idei fixe și literatură științifico-fantastică*. ■ După cele patru pagini (de la mijloc) în germană și maghiară, Liviu Zăpârțan aduce un omagiu lui D.D. Roșca, la împlinirea a 75 de ani. I se alătură cu intervenții complementare Gheorghe Toma, Petre Hossu, Ion V. Mesaroșiu, Ion Cristoiu. □ Pe ultima pagina, Dumitru Ciocoi-Pop traduce „voci negre în poezia americană”.

● [„Familia”, nr. 5] Referindu-se la vizita lui Nicolae Ceaușescu în Oradea, redacția apreciază solidaritatea „demonstrată de toată suflarea” atunci când inundațiile au creat mari probleme locuitorilor din zonele afectate. „După ce a trecut prin județele atinse de calamitate, după ce s-a întâlnit cu cei supuși la greutăți, tovarășul Nicolae Ceaușescu, poposind la Oradea și vorbind zecilor de mii de oameni, se adresa de fapt întregul nostru popor. În cuvântul său era subliniată încă odată puterea unității oamenilor muncii români maghiari și de alte naționalități care acționând fără rezerve au reușit să realizeze adevărate minuni, să salveze orașe și întreprinderi, viețile a mii și mii de oameni. Măsurile luate de partid și guvern pentru a reduce la minim efectele dezastruoase ale inundațiilor au dat roade. [...] Felicitările adresate de la tribună de către tovarășul Nicolae Ceaușescu celor ce n-au știut ce e odihnă zile în șir erau o adevărată recunoaștere a calităților umane superioare în fața întregii națiuni, întreg poporul știe că pentru a trece această mare încercare este nevoie de mari eforturi, de dăruirea tuturor capacităților morale de care putem fi capabili. [...] Au sosit imediat după aceea ca niște ecouri însuflețitoare din toate părțile României atât de încercate, miile de telegrame care anunțau noi angajamente, noi eforturi. În aceste zile de la un capăt la altul al țării fiecare colectiv de muncă își reface planurile pentru acest an. Trebuie supliniți tot ce s-a pierdut. În viitorul Plan cincinal trebuie să intrăm cu realizările la zi”. ■ La rubrica destinată cronicii literare, Gheorghe Grigurcu înregistrează, mai întâi, volumul *Psalmi* al lui Constantin Abăluță. „Cel care caută în poezie o «comunicare», un sistem de sensuri, dacă nu limpezi, cel puțin astfel organizat încât să sugereze o suprafață rațională, vor rămâne dezamăgiți la lectura *Psalmilor* lui Constantin Abăluță, un volum totuși ieșit din comun. Fiindcă autorul nu e preocupat de a ne transmite un «mesaj»”. Iar acesta e: nevoia „de a crea un spațiu emoțional prin care structurile intelectuale să lunece și să se îmbine într-o infinitate fantastică și adânc evocatoare a formelor, asemenea unui joc de nori”. Se observă nota beckettiană, tonul neutru, „livid” și „pericolul care planează – calofilia”,

concluzia fiind că „în contextul liricii noastre de azi *Psalmilor* lui Constantin Abăluță le revine un loc în orice caz mai însemnat decât lasă să se bănuiască o critică satisfăcută de a fi celebrat pe Gheorghe Istrate și pe Florica Mitroi...”.

❑ Lectura celei de-*A treia taine* a Anei Blandiana nu-i produce lui Gh. Grigurcu impresia unei schimbări de stil. „Găsim aici toate elementele cu care ne-a întâmpinat dintru început, chiar dacă, lucru inevitabil, proporțiile lor se schimbă (dar nu într-un mod șocant!) de la culegere, la culegere. Senzualismul eterat, pudic [...], infatuarea feminină, [...] precum și «eticismul», acea tentație de a prescrie o «soluție» stărilor vagi, gratuite [...] ne îngăduie s-o recunoaștem lesne pe poetă. Dar ne putem întreba imediat în ce măsură putem considera o producție poetică drept o unitate infailibilă, o expresie a unei coerențe ideale, fără o păgubitoare reducere la o schemă, logică, străină limbajului liric, «orfismul» său necesar? Cine va încerca să clădească în temeiul versurilor Anei Blandiana o «concepție», riscă să fie dezmințit de contradicțiile flagrante (des familiare spiritului poeziei) care pot fi învederate la tot pasul?”. Grigurcu constată, după lectura volumului, că poeziile autoarei „nu se situează pe treapta cea mai înaltă a talentului ei”. Ele reprezintă o decompresie, o eliberare a tensiunilor maxime, care la poeta celei de-*A treia taine* au privilegiul nu numai de a se exprima [...], dar și de-a-și cunoaște demonica neșansă a cedării, prin oboseală, asemeni îngerilor căzuți”.

❑ Despre poezia lui Ion Horea, „asociată cu cea a lui Ion Pillat”, Gh. Grigurcu notează că se poate, într-adevăr, remarca o continuitate. „Deși face azi o figură singulară prin neotraditionalismul său, autorul *Calendarului* beneficiază de o solidă îndreptățire a formulei ilustrate. Ea reprezintă, principial, o aspirație, spre permanență, chiar dacă e atinsă struna melancolică a ireversibilității timpului. [...] Se impun însă câteva precizări. Ion Pillat și-a constituit faza de maturitate «românească» a lirismului, după căutări ce l-au purtat prin expresii felurite, parnasian-impresioniste cu preponderență, de o inspirație exotică. Un cult al pitorescului, răscolit cu febrilitate în experiențele lirice și culturale, e prezent de-a lungul întregii creații pillatiene. Poezia sa «tradiționalistă» păstrează de asemenea un paradoxal sunet «exotic». [...] Ion Horea vine pe altă cale. Perspectiva sa rustică nu e livrescă (deși deșteptată la lectura lui Pillat și Fundoianu), corespunzând dimensiunilor lăuntrice ale poetului. De unde o tonalitate mai aspră, o infuzie a unui belșug primitiv, sentimentul, pe alocuri, al celui ce înregistrează existența rurală pe dinăuntru. [...] Are loc însă un fenomen curios. Spre deosebire de Ion Pillat care-și abandona experiența «cosmopolită», prin adoptarea aproape exclusivă a inspirației rustice, transplantând pe meleagul Argeșului lamura poeziei sale însetate de o nouă sevă, autorul *Calendarului* face drumul invers, deschizându-se unor moduri varii. O briză intelectualizantă bate peste ultima sa producție. De la monorimă până la piesele de concizie epigramatică se întinde nu numai un tărâm de exerciții prozodice, dar și de înnoiri în strictă substanță”.

❑ La Ion Pop și al său volum de versuri *Biata mea cumințenie*, este apreciată „formula lirică opu-

să, atent organizată, echilibrat, cursivă”. Acestor calități, Gh. Grigurcu le adaugă „ținuta reflexivă”, „aerul de parabolă”, „de tâlc apăsător”. „Se utilizează frecvent proverbele, dezvoltate sau parafrazate sau restituite fanteziei, cu o dezinvoltură ce ține de un spațiu liber pe care înțelepciunea și-l creează în jur și care constituie tocmai domeniul poeziei. [...] Imperceptibil, austeritatea versurilor lui Ion Pop se convertește în ironie. O dinadins târăgănată relatare a unui ceremonial aduce o notă de relativizare, la un pas de posibila caricatură [...]. E regretabil că profilul poetic al lui Ion Pop n-a atras în mai mare măsură atenția unei critici blocată de prudență chiar atunci când i se oferă un... certificat de cuminenie!”. □ Gh. Grigurcu își începe astfel cronică la volumul *Până unde pot muri* de Ion Sofia Manolescu: „Unii poeți se silesc a trata poezia ca pe o «proză», adică o coboară, o reduc la relațiile simple ale confesiunii, ale constatării, ale expresiei imediate. Agasați de convenționalism, de eticheta aristocratică a limbajului metaforic, proferă o «democratizare» a ținutei. Alții, dimpotrivă, înalță poezia în sfera unei exprimări speciale, inițiatice, o ocultizează, o pun în dependența unui ceremonial. Simbolul liric devine expresia unui domeniu privilegiat, inaccesibil experienței curente. Ion Sofia Manolescu face parte din a doua categorie. Pentru acest autor cu o biografie neobișnuită, trecut prin multe meserii asemenea unui prozator american, limbajul poetic reprezintă o ținută înaltă, un ideal dificil, purificator al împrejurărilor vitrege”. Grigurcu observă că suprarealismul poetului „e în fond o idealizare a unui tărâm jinduit și imaginat cu o fervoare din care nu lipsește, transfigurată, o puternică notă socială, de «dezmoștenit». Poetul acceptă vicisitudinile sorții [...] în speranța că va avea acces la edenul verbului liric. Ni se oferă un document al unei refuzări care altădată ar fi luat probabil o turnură elegiacă sau protestatară. Din necesitatea de a-și neutraliza experiențele existențiale, autorul aspiră instinctiv spre o poezie cât «mai altfel» decât vorbirea obișnuită”. ■ Radu Enescu analizează *Conceptul modern de poezie* la Matei Călinescu, remarcând nota „personală, confesivă, în ciuda tonului „impersonal” și a „manevrării cu degajare a conceptelor”. „Poetul Matei Călinescu meditează în fond asupra propriilor sale probleme creatoare, asupra surselor, dificultăților și finalităților lirismului său. O lectură paralelă a acestei riguroase și la prima vedere concepută sub unghi istoric, poetici, cu cele două volume de versuri ale autorului este edificatoare, dezvăluind organice corespondențe. În consecință, privită prin prisma unei creații lirice originale, această poetică nu poate fi supusă acribiei filologice sau unui fals eruditism chițibușar. Ori o accepți, ori o respingi în bloc. Studiul lui Matei Călinescu este comentariul cel mai avizat al propriului său lirism”. Radu Enescu mai notează, în comentariul său, „polaritatea, cea între literalitate și polisemia limbajului poetic” a conceptului modern de poezie. „Dar această polaritate e susceptibilă de completări cu alte cupluri opozante. Pe de o parte rigoarea translucidă, limpiditatea de axiomă matematică a purismului mallarméan, pe de altă parte bizarul, nocturnul, satanicul chiar.

[...] Din investigația lui Matei Călinescu se desprind câteva concluzii, unele cu privire la propria sa metodologie de cercetare, altele vizând însuși destinul poeziei din perioada abordată și cea ulterioară ei. Fără a o afirma prea explicit, reiese din acest studiu că evoluția poeziei din antichitate (și clasicism) și până în zilele noastre s-a desfășurat, în mare, de la un caracter prin excelență normativ la unul descriptiv-analitic. Firește că Matei Călinescu, în consonanță cu spiritul modern, procedează prin descripție și analiză; după cum lirica sa propriu-zisă reflectă nemijlocit pe plan de creație artistică acea augmentare a conștiinței critice, sporul de intelectualizare pe care le depistează atent în evoluția noțiunii de modernism poetic. Un merit incontestabil al metodei sale de investigație este istorismul ei principal. Criteriul istoric, adică plasarea unui fenomen într-un context mai larg social într-un anumit moment evolutiv determinat, îl ferește de-a plăti tribut unor erori curente [...] după cum același criteriu îi permite nuanțate disociații între opinii și îndeosebi formulări aparent identice”. ■ Viorel Horj prezintă *Un poet chujean: Mircea Vaida*, al cărui volum de debut, *Cenușa verde*, l-a făcut pe D. Micu să-i consacre, în „România literară”, „o cronică hiperentuziastă” unde-l numește poet „aproape excepțional”. „Ceea ce mi se pare, însă, surprinzător este deosebirea marcantă între poezie și încercările teoretice pe care Mircea Vaida le publica, până mai ieri, într-un ritm aproape sufocant în paginile «Tribunei». [...] Paradoxul exegezelor sale rezultă din vocația sa lirică, tradusă nu odată în metafore revelatorii și «trimiterile» de-o erudiție ostentativă care căutau să notifice un spirit în ordine pur academică. Urmarea era un conglomerat de fapte nediferențiate, materia eseului structurându-se, nu o dată, pe axa echivocă a unei replici care-i declanșa autorului un nebulos excurs esoteric în vârtejul căruia erau angrenați un întreg cortegiu de autori începând cu Homer și terminând cu Ion Oarcăsu și Ion Lungu, confrăți și comilitoni de redacție. Numai că asociațiile nu înfripau un tot organic hrănit cu aceeași sevă, iar lectorul rămânea câștigat mai mult de latura spectaculară a întreprinderii decât de finalizarea ei. Poezia lui Mircea Vaida este, însă, cu totul altceva. Ea ne prezintă un poet, în al cărui registru liric este circumscris un spațiu geografic statornic: Munții Apuseni. Nu este vorba, firește, de transcrierea acestui univers în culori de pastel, ci de afirmarea unei prezențe ancestrale pe un tărâm cu ale cărui elemente poetul comunică în chip miraculos. [...] Nu știu dacă acest spațiu geografic se leagă de poet prin circumstanțe biografice, sau metafora seducătoare a Munților din Apus trimite, mai degrabă, la acel mioritic «*apus de soare*» în ceasul căruia se pregătește momentul grav al trecerii în neființă. Sunt tentat să accept această din urmă ipoteză, deoarece tonalitatea poeziilor din ciclul care dă titlul volumului este, indiscutabil, mioritică”. ■ Pompiliu Marcea demonstrează, în articolul său, *polivalența* lui C. Dobrogeanu-Gherea, remarcând interesul când crescut, când limitat pentru opera „omului politic socialist”. „Teza că Maiorescu și Gherea ar fi ireconciliabili ni se pare total perimată. Fiecare dintre ei este o

parte integrantă a culturii noastre, absența unuia ar fi resimțită ca o fisură a ansamblului. A nega pe Maiorescu prin absolutizarea nediferențiată a sistemului critic al lui Gherea, cum se proceda până acum 7-8 ani, înseamnă a adopta a atitudine de simplificare deformantă, după cum tăcerea în jurul lui Gherea din ultimii ani de când Maiorescu a început să fie revalorificat, pe deplin temei, ilustrează un act de unilateralitate critică. [...] Gherea a recunoscut rolul salutar al lui Maiorescu în cultura noastră, a preluat chiar unele idei junimiste cum a fost teoria formelor fără fond, care are implicații din cele mai adânci, insuficient relevate de până acum, și nu numai în critică [...] dar și în opera sociologică, inclusiv în *Neoiobăgia*. Suntem, de asemenea, surprinși să constatăm, pe de altă parte, că Maiorescu a sprijinit candidatura la deputăție a lui Gherea și nu dintr-un cavalerism arogant, cum s-ar putea crede, ci din considerente umane mai adânci. [...] I s-a imputat lui Gherea că, afirmând influența societății asupra scriitorului nu recunoaște cât datorează societatea scriitorului ceea ce, parțial, este inexact. [...] Reproșul, parțial întemeiat însă, privește nu atât principiile criticii lui Gherea, destul de puțin vulnerabile, cât aplicarea lor insuficientă în textele de analiză critică și mai cu seamă în studiul despre Eminescu care conține teze și concluzii deficitare, speculate de altfel cu iscusință de adversari. [...] Criteriul istoric și sociologic, indispensabil pentru critic dar aplicabil, în fond, tuturor scriitorilor unei epoci, devine inoperant într-un punct înalt al cercetării din care începe, de fapt analiza propriu-zisă prin care descoperim într-un scriitor latura de unicitate. Artistul ca unicat spiritual – iată o idee estetică modernă mai puțin accesibilă lui Gherea. Acestui fapt i se datorează, cu siguranță, o anume confuzie a valorilor, de pildă prețuirea excesivă a lui Vlahuță, considerat, «uneori» superior lui Eminescu. Ar fi nedrept, totuși, să nu vedem în sistemul estetic al lui Gherea numeroase sugestii moderne care, credem, precumpănesc. [...] Este, în fine, de datoria cercetătorilor de a reconstitui imaginea integrală a lui Gherea: militant și publicist marxist, critic literar și estetician, om politic, sociolog, mentor spiritual, om de o mare omenie și personalitate luminoasă a culturii și vieții noastre publice dinspre sfârșitul veacului trecut și începutul veacului nostru. Această imagine trebuie prezidată cu luciditate critică și obiectivitate, ferită, în egală măsură, de înclinațiile encomiastice, categoric răspunzătoare pentru ignorarea recentă a criticului ca și de înverșunarea minimalizatoare». ■ Ovidiu Cotruș scrie, cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la naștere, un studiu despre Lucian Blaga axat pe conturarea personalității artistice a poetului, a gândirii sale filozofice, a interesului său pentru cultura română care „nu provenea dintr-un program doctrinar”, ci era „expresia participării sale integrale la o comunitate de destin. Dezrădăcinarea îi apărea ca o tragedie a celui ce nu se mai poate integra organic în lume”. ■ Și profesorul Ion Gheorghe se oprește asupra lui L. Blaga consemnând *consonanța* cu Paul Valéry, fără să constate o influență asupra poetului român, ci „doar puncte comune” sau „trăsături divergente”. „Dintotdeauna poezii au crezut ori au

lăsat să se creadă că puterea care lucrează în ei este de obârșie divină sau măcar suprafirească. Ceea ce autorii lui *Amphion* și al *Arcei* au vrut să închipuie este tocmai această acțiune cu aparență de magie, grație căreia niște elemente alese se îmbină într-o unitate cu viață proprie, conformă unui ideal sau unui absolut”. ■ *Filiație estetică T. Maiorescu – M. Dragomirescu* este titlul studiului semnat de Titu Popescu, interesat de „noile accepții căpătate de principiul artă pentru artă în reformularea dragomiresciană”. „Pentru Dragomirescu, frumosul este adevărul suprem al sensibilității estetice, care nu realizează psihologic realitatea («frumosul natural» fiind o formă rudimentară de plăcere dezinteresată, asemeni utilului), ci o interpretează în lumina unor aspirații umane ideale, care se obiectivează apoi în produsul creației. Mihail Dragomirescu exprimă, în estetica românească, o opțiune pentru «frumusețea liberă» a lui Kant și nu pentru cea aderentă, delimitarea sprijinind o estetică independentă integrală. De altfel, ca și în cazul lui Maiorescu, sursa concepției dragomiresciene este estetica germană clasică. Ca și maestrul său, Mihail Dragomirescu va conchide că frumosul cuprinde idei manifestate în formă sensibilă. [...] Mihail Dragomirescu deși aflat în generație estetică post-maioresciană, este totuși primul estetician român în sensul deplin al cuvântului, autor al unui sistem estetic unitar. Rolul său în cultura română fost acela al constituirii esteticii ca disciplină spirituală, autonomă. Afirmăm aceasta fără a minimaliza rolul lui Maiorescu, lipsit de preocupări sistematice în estetică, la care se referă mai mult din punctul de vedere al criticului literar și al omului de cultură care vrea să-și autorizeze opiniile prin argumente fundamentale. Pionieratul academic al lui Maiorescu în estetica românească își păstrează însă sublimitatea...”.

● **[„Lumiņa”, nr. 5]** În suplimentul revistei apar trei poeme de Marin Sorescu: *Vitejie*, *Durere* și *Spetează*; cităm din ultimul: “Scaunul meu cu spetează/ are-o inima vitează,/ când mă vede-n preajmă, vai,/ numai ce răcnește: «Stai!»/ Spăimântat m-așez și scriu/ Că de frică îi cam știu./ Și-i o larmă de rezbel:/ Scârțâi eu, scârțâie el”.

● **[„Lupta de clasă”, nr. 5]** Demostene Botez glosează despre *Național și universal în literatură*, notând că „universalul în literatură înseamnă atingerea apogeului artistic literar în literatura națională. [...] Pentru a realiza această aspirație mi se pare că nu este de-ajuns numai talentul autorului, care însă este indispensabil. Opera trebuie să mai aibă un cuprins, o temă, o concepție universal interesantă, care să preocupe contemporaneitatea prin ceea ce este în ea etern pentru gândirea lumii. [...] O literatură națională poate întruni și atinge universalul numai prin valoarea intrinsecă superioară de formă și conținut și prin specificul național, fără să aibă de fapt și o circulație universală. Această circulație presupune traducerea ei în mai multe limbi, dar nu aceasta îi dă operei naționale caracter universal”. ■ Z. Ornea scrie despre *Constantin Dobrogeanu-Gherea*, „sociolog prin formație și aplecare”, ce „aduce în tânăra

noastră mișcarea socialistă maturitate, cunoștințe de sociologie marxiste deosebite la vremea aceea, experiență în organizarea și desfășurarea acțiunilor militante”.

• **[„Orizont”, nr. 5]** Paginile de lirism se bazează pe poemele lui Anghel Dumbrăveanu, Dușan Petrovici, Valentin Tudor, Virgil Carianopol, Dim. Rachici, C. Miu-Lerca, Dumitru Vorindan, S. Darvas, Ion Lotreanu, Virgil Bradin, Jiva Popovici, Vasile Ranga. □ Două pagini de eveniment în legătură cu devastatoarele inundații derulate în acel an scrie Ion Velican din care selectăm: „Întregul popor un singur om! Conducătorii țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu personal – acolo unde primejdia era mai mare, dând prețioase indicații, însuflând curaj și îmbărbătare” (*Războiul apelor*). □ Proza este susținută de Laurențiu Cerneț și Traian Laza. ■ Revoluționarul Eftimie Murgu constituie figura centrală dintr-un studiu monografic al cercetătorilor I.D. Suciu și Tiberiu Moț, cu ocazia împlinirii a o sută de ani de la moartea acestuia. □ Pavel Bellu îi consacră lui Eftimie Murgu o piesă de teatru în stil blagian, *Fericita jalea Cumbriei*, în care acesta se află în dublă ipostază: personaj și persoană istorică. □ Octavian Metea îi dezvăluie relațiile cu contemporanii în *Murgu și contemporanii săi*. □ Un salt de la tema revoluției sociale la tema revoluției în limbaj realizează Rodica Bărbat cu studiul *Observații asupra metaforei simbolice în poezia lui Lucian Blaga*. ■ Scriitor premiat de Asociația Scriitorilor din Timișoara, I.D. Teodorescu este subiectul unei cronici a lui Cornel Ungureanu în *I.D. Teodorescu și măștile balcanismului*. ■ Geo Galetaru conturează nuanțele elegiace ale lirismului din poezia lui Damian Ureche. ■ Hertha Perez ne orientează curiozitatea de lectură spre poetul german Hölderlin în *Hölderlin azi*. □ Dumitru Țepeneag traduce din Robert Pinget, *Graal-Pirot*. ■ La rubrica de cronici literare, T.L. Birăescu prezintă volumul profesorului Liviu Rusu, *Estetica poeziei lirice*; Nicolae Țirioi subliniază noua perspectivă din care este scris studiul lui G.I. Tohăneanu în *Stilul artistic al lui Creangă*, iar Alexandru Ruja își consemnează analitic impresiile de lectură despre poezia Gabrielei Ioan, *Versuri Albe*. ■ Sorin Titel nu uită să ne împărtășească impresiile despre *Filmele suedeze*, pe parcursul cărora va fi vorba, firește, de filmografia lui Ingmar Bergman, *Fragii sălbatici*, *Tăcerea*, *Persona*. □ La cronica traducerilor, Andrei A. Lillin își dezvoltă opinia despre traducerile românești din J. Joyce, B. Russell și M. Webb.

• **[„Presa noastră”, nr. 5]** Publicația trece în revistă, prin studiul lui Aurel Lupășteanu, evoluția și contribuțiile presei militare în războiul antihitlerist. Aflăm astfel că: „În arsenalul mijloacelor de instruire, educare și informare a soldaților, subofițerilor și ofițerilor, presa militară a fost socotită de factorii de răspundere, încă de la nașterea oștirii române moderne, ca una dintre armele cele mai eficace. [...] În perioada la care ne referim, oficiosul oștirii a apărut, fie o dată, sau de două ori pe săptămână, cu denumirile «Soldatul», «Sentinela», «La arme!», «Gazeta luptătorilor» și «Glasul armatei». Cea mai scurtă

existentă a avut-o «Soldatul», care s-a tipărit îndată după insurecție, doar într-un singur număr. «Gazeta luptătorilor» a acoperit perioada dintre 17 decembrie 1944 și 7 iulie 1945, deci mai mult de jumătate din durata războiului. Alte publicații, binecunoscute pe frontul antihitlerist, au fost: «Eroii patriei», revistă militară lunară în serviciul Cavalerilor *Ordinului «Mihai Viteazul»*, iar de la 23 martie 1945, «Vestea nouă», organ săptămânal de presă al Secției militare a ARLUS. În sfârșit, din categoria periodicelor centrale fac parte și revistele de arme și cele ale unor comandamente. Printre acestea, unul din primele locuri l-a ocupat «România militară», revista generală lunară a Marelui Stat Major. [...] Urmează apoi «Grănicerul», «Revista aeronauticei», «Revista artileriei», «Revista cavaleriei», „Revista geniului», «Revista infanteriei», «Revista intendentei și administrației armatei», «Revista jandarmeriei», «Revista sanitară militară», «Revista subofițerilor», «Sburătorii României» și altele. [...] Cele mai apropiate nemijlocit de luptători au fost gazetele și ziarele ostășești, «de front», editate prin grija armatelor și a unor mari unități operative. Armata 1 avea bisăptămânalul «Avântul», tipărit la Arad, dublat de publicația intitulată «Buletin», care era redactată și multiplicată din două în două zile, la punctul de comandă operativ de pe front. Armata 4-a a dispus de săptămânalul «Armata», dar acesta, datorită unor dificultăți de ordin tehnic, n-a apărut decât cu două numere. Misiunea sa a fost preluată și continuată cu succes de cotidianul «Buletinul informativ», imprimat și el pe front, în tipografia de campanie a armatei. O dată cu numărul 107 din 5 iunie 1945, «Buletinul informativ» a primit denumirea «Frontul», apărând de atunci, înainte, la două zile. Un rol însemnat l-a avut în presa militară românească organul *Diviziei 1 infanterie «Tudor Vladimirescu-Debrețin»*, ziarul «Înainte», care a debutat cu primul său număr la 15 decembrie 1943, pe teritoriul Uniunii Sovietice. Setea nepotolită a luptătorilor de a afla vești cât mai proaspete de pe fronturile de luptă împotriva fascismului și despre evenimentele politice interne și externe, exigențele lor crescând față de operativitatea informării, au determinat marile unități operative să editeze periodic, cu mijloace improvizate, așa-numitele «Buletine informative». Printre cele mai remarcabile din punct de vedere al conținutului și al acurateței stilului pot fi socotite săptămânalul «Buletinul ostașului», de la Corpul 4 armată, bilunarul «Frontul informativ», al Diviziei 2 infanterie și «Buletinul informativ special» al Diviziei 6 infanterie. [...] Multe dintre textele cu privire la faptele de eroism din publicațiile de front puteau concura cu reportajele apărute în publicațiile centrale ale armatei. Adesea, ele îndeplineau toate condițiile unor scurte schițe de reală valoare literară. Asemenea exemple pot fi întâlnite în «Buletinul informativ» al Armatei 4. În numerele din 10 martie și 11 mai 1945 au apărut două izbutite episoade de eroism, intitulate *Batalionul atacă* și *A douăzecea incursiune a sergentului Moise Petre*. Dintre reportajele publicate de cotidianul «Înainte» putem menționa în mod deosebit pe cele intitulate *Dușmanul a fost puternic, dar noi l-am învins*, al locotenentu-

lui Laurențiu Fulga, *A căzut un erou*, semnat de locotenentul Napoleon Iliescu și multe altele”. ■ Cea de a IX-a ediție a concursului *Cele mai frumoase cărți ale anului* s-a desfășurat între 10-18 aprilie 1970 la București. „Scopul acestui concurs, precedat de o expoziție a cărții, este de a selecționa din producția editorială și tipografică a anului precedent cele mai izbutite lucrări din punct de vedere al prezentării artistico-grafice și al execuției poligrafice. Au participat 18 edituri din țara noastră, cu 950 de titluri. Un juriu, compus din personalități ale vieții artistice din țara noastră și reprezentanți ai editurilor și poligrafiei (Corneliu Baba, pictor, președintele juriului; Aurel Stoicescu, Vasile Kazar, graficieni; Dan Grigorescu, artist-fotograf; Mihai Negulescu, Mircea Sântimbreanu, scriitori; Angela Brediceni, director la B.C.S.; Constantin Panciu, director adjunct al Centrului de librării București; Virgil Bălan, Ernest Niță, Constantin Radu, ingineri poligrafi) și invitați de peste hotare a selecționat în final un număr de 45 de cărți considerate ca fiind cele mai frumoase”. ■ Luiza Seche tratează *Aspecte ale limbii sportului* în rubrica *Cum scriem*. ■ La împlinirea a 50 de ani de la moarte, I. Felea publică un medalion consacrat lui C.D. Gherea. ■ Mihai Arsene evocă în rubrica *Profil* viața și opera lui T.T. Braniște: „Socot scrisul ca o mărturisire de conștiință. De aceea, spunându-mi cuvântul deschis, am fost ades în situația de a rupe legături la care țineam. N-am ezitat. Și nu voi ezita cât timp voi ține un condei în mână... Așa am înțeles meșteșugul gazetăresc: ca o luptă pentru credința ta». Cel ce se exprima astfel, în anul 1935, publicistul și scriitorul Tudor Teodorescu-Braniște, a dat acestor cuvinte o reală acoperire, militând cu talent și curaj – de-a lungul câtorva decenii – pentru apărarea drepturilor democratice și a libertăților cetățenești, pentru independența patriei, pentru pace. Artist-cetățean, scriitor angajat în slujba celor mai înaintate idealuri ale timpului, Tudor Teodorescu-Braniște a onorat meseria de publicist prin prezența sa, deosebit de activă, în frontul larg al intelectualilor democrați de stânga, în perioada frământată dintre cele două războaie mondiale”.

● [„*Ramuri*”, nr. 5] *Procesul Thaliei (II)*, a doua parte a articolului semnat de Marius Florentin început în numărul 4 (70) din „*Ramuri*”. Opoziția teatru absurd – teatru clasic, descrisă în termenii superiorității celui din urmă, este construită pornind de la o altă serie de opoziții: „identificare – distanțare (opoziție fundamentală), tip caracterologic – arhetip existențial, om psihologic normal – om somnambulic, acțiune, intrigă – situații existențiale”. Spre exemplu, se afirmă că personajele teatrului absurd sunt lipsite de viață, întrucât ele sunt fie „semne alegorice”, fie „măștile” unei teze filozofice, lipsite, în ambele cazuri, de profunzime psihologică. Se aduce argumentul că menirea artei este a-l înnobila pe om și de a exprima numai frumosul, sublimul. □ Un fragment din romanul *Jaguarul negru* de Olimpian Ungherea. ■ În *Critica ideilor literare* Adrian Marino semnează articolul *Teatral sau Dramatic?*, analizând prejudecata că genul dramatic nu aparține în totalitate domeniului literar, ci, mai

degrabă, domeniului spectacolului, ceea ce reprezintă o „minimalizare” a textului literar dramatic, întrucât acesta nu poate fi redus doar la o „formă de expresie”; încă de la Aristotel s-a făcut distincția text – reprezentație scenică; dramaticul implică alt tip de acțiune decât epicul, deci epicul nu poate asimila dramaticul, acțiunea dramatică nu trebuie să fie „neapărat vizibilă, reprezentată, complicată în sens epic”. În ceea ce privește personajele, acestea sunt doar „agenții sau exponenții” dramaticului, iar dialogul – „una dintre ocaziile dramaticului” și nu „cauza sa”. ■ Al. Piru semnează la cronică literară: *Debuturi interesante: Mircea Horia Simionescu și Radu Petrescu*. Simionescu debutează cu *Dicționarul onomastic* (E.P.L., 1969), descris ca „joc de finalitate literară, nu științifică, în totul o savuroasă ironie la adresa anostelor studii lingvistice”. Se observă tehnica urmuziană utilizată în anumite pasaje, parodia și umorul sarcastic. În 1947 Al. Piru publicase poemele lui Radu Petrescu în «Națiunea». După romanul *Didactica nova*, scriitorul publică *Matei Iliescu* (Ed. Eminescu, 1970), lipsit de ecou, probabil din pricina decalajului de un deceniu între scriere și publicare, având ca modele pe J.J. Rousseau (*Julie ou la nouvelle Héloïse*) și pe Goncourt (*Chérie*); un roman de dragoste, sentimental, dar salvat de dulcegăria „prin fina și proaspăta evocare a emoțiilor în fața spectacolului natural și uman”. ■ Horia Ionescu scrie despre două opere ale lui Ion Biberi, romanul *Proces* (1935) și volumul de proză scurtă *Oameni în ceață* (1937). Comună povestirilor care alcătuiesc volumul este sondarea zonelor subconștientului (și, deci, ale penumbrelor, ale patologicului. Se remarcă utilizarea monologului interior în romanul *Proces*, ca influență a operei lui Joyce. □ La aceeași rubrică G. Gheorghiu scrie despre *Lampa lui Diogene* de Ștefan Aug. Doinaș, pornind de la afirmația că scriitorii sunt cei care fac „adevărata critică”. În articolul lui din *Poezie și critică*, Doinaș adoptă o poziție de mijloc, articolul fiind considerat superior „mofturilor” critice ale lui Marin Sorescu. Sunt amintite comentariile asupra poeziei lui Bacovia (care, dintre toți simbolistii e „singurul modern”), Nichita Stănescu, precum și comentariile despre „manierismul” lui Sorescu și „verbalismul” lui Păunescu. □ A treia recenzie semnată George Gibescu e dedicată monografiei lui Mihail Petroveanu: *George Bacovia* (E.P.L., 1969), în care se infirmă observațiile lui Călinescu legate de „manierismul și poza bacoviană”; printre pasajele considerate substanțiale se numără analiza universului poetic bacovian (camera, abatorul etc.), problematica muzicii și a cromaticii. ■ În *Studii. Mărturii. Documente* Stanca Fotino semnează articolul *Cromatica poeziei populare*, în care analizează opoziția tematică bine – rău, echilibru – dezechilibru ilustrată, în poezia populară și prin opoziția alb – negru. ■ Mircea Mancaș scrie articolul *Între erudiție și evocarea poetică a artei*, despre eseurile publicate de Mihnea Gheorghiu în *Dionysos*, lucrări la granița dintre „istoria artei, literatura memorialistică și evocarea poetică cu tonalități emotive”, în care sunt reunite comentarii referitoare la cultura universală. ■ E. Negrici semnează articolul *Viziune*

scenică în „Cronica anonimă”, referitor la caracterul „pitoresc” al prozei (*Cronica anonimă despre Brâncoveanu, Cronicari munteni, II*, E.P.L., 1961). Se analizează caracterul teatral al textului, cu exemplificări precum scena alegerii domnitorului: „Alegerea lui Brâncoveanu ca domn, comedia surprinderii și a falsei indignări e o polifonie a disimulării [...]. Materia dramatică se consumă rapid, automatismul replicilor, agitația personajelor și o anumită grație stilistică duc gândul la sprinteneala vicleimului sau la teatrul popular Italian”. Un alt exemplu ar fi scena judecării clucerului Constantin Știrbei: „Sarcasmul e metodic, enumerarea hoțiilor e sistematică și întreaga textură sintactică [...] denunță o pregătire scrupuloasă, după o schemă logică, a discursului”.

■ Matei Alexandrescu în dialog cu poetul Constantin Chioralia. În 1967 apare, în *Viața Românească*, o cronică despre *Vitralii*, volumul de poeme de debut al lui C. Chioralia, poet originar din județul Dolj. Îi întâlnește pe Arghezi și pe Lovinescu, cel dintâi fiind încântat de versurile sale. Colaborează cu „Gazeta literară”, „Viața românească”, „Iașul literar”, „Contemporanul”.

■ Un articol în care se amintește, pe alocuri, atitudinea față de propria operă (nu suporta să-i fie amintit nici măcar titlul prozei *La Paradis general*) este *Din corespondența cu Cezar Petrescu*, semnat Mihai Novicov. Cezar Petrescu se consideră pe sine un „diletant” când vine vorba de politică; în prefața ediției a IX-a a romanului *Întunecare* autorul notează că se identifică cu protagonistul romanului, „un intelectual lipsit de orientare”; în 1955 mărturisește că se află pe aceeași „linie de idealuri și căutări” cu susținătorii comunismului. E amintit un romanul *Bună țară, rea tocmeală*, pe care Cezar Petrescu simțea că nu-l poate termina.

■ Ion Pătrașcu scrie articolul intitulat *Dimensiunea mitică la Cesare Pavese*, despre *Dialogul cu Leucò și alte eseuri*, un volum în care Pavese analizează teoria „corsi e ricorsi”, conform căreia mitul este singura structură care poate da un anumit înțeles vieții; pentru autorul de literatură care adoptă mitul, acesta va avea o valoare intrinsecă și nu asociativă. În opinia lui Pavese, datoria poetului este de „demolare a mitului întrezărit, de reducere a ceea ce era unic și inefabil la o normală măsură umană”.

■ C.D. Papastate prezintă teatrul lui Samuel Beckett. Acordarea Premiului Nobel pentru literatură în 1969 lui Beckett a trezit reacții pro și contra în presa internațională. Lipsa acțiunii din teatrul beckettian, decorul dezolant, personajele „larvare” și spaima de neant pe care o inspiră continua stare de așteptare se îmbină, pe alocuri, cu umorul; astfel, acest „anti-teatru” populat de „anti-eroi” capătă profunzime prin amestecul de comic și tragic.

■ În rubrica *Universitatea*, Viorel Alecu scrie despre debutul universitar al lui G. Călinescu, în anul 1937, la Iași. După moartea lui Iorga, G. Călinescu a afirmat în timpul unui curs: „Lui Miron Costin i s-a tăiat capul, după cum un alt mare cronicar a fost omorât zilele trecute. Dar, dacă despre asemenea fapte vom vorbi mai mult, gloanțele vor vâjâi”.

• [„Secolul 20”, nr. 5] Ada Savin traduce opera lui Ezra Pound, câteva fragmente din *A.B.C.-ul lecturii* și Andrei Brezeanu, *Retrospectivă, Virtuțile*

limbajului poetic în arta traducerii și Scop în limbă și literatură. ■ Matei Călinescu în *Conceptul modern de poezie, modernism și tradiție: Ezra Pound și «imagismul»*, reliefează constatarea poetului cum că „Esența oricărui stil poetic o alcătuiește un «simbolism nedefinibil»“. Este urmărită legătura între imagism și simbolism. Elementele centrale și definitorii ale imagismului sunt: poetica „vizuală” și „antidescriptivă” și calitatea „de prezentare”. ■ Aniversarea a 75 de ani de la nașterea lui Lucian Blaga este un moment prielnic ca revista să publice *Poeme în versiune germană* în traducerea lui Wolf Aichelburg și *Poeme în versiune franceză* de Maria Holban. ■ Ștefan Aug. Doinaș, scrie studiul *Poetica blagiană: de la «osânda» la «mântuirea» cuvântului*. Autorul pornește de la „raportul dintre Tăcere și Cuvânt” ce constituie metafizica blagiană. Tăcerea aparține nimicului „adânc”, iar Cuvântul, este manifestarea materială condiționată de „suferință și moarte”. Limbajul poetic în viziunea lui Blaga, este în măsură să reprezinte „ce e mai pur și mai abscons”. În mod neașteptat exprimarea „esențială” este simplă contrar rostirii ei ne-esențiale. ■ Irina Mavrodin oferă versiunea în română pentru 5 poeme de Francis Ponge: „Melci”, „Bucata de carne”, „Molusca”, „Crevetele”, „Fluturile”. ■ Irina Mavrodin scrie și un studiu *Francis Ponge și retorica obiectului*. Scriitorul, asemenea lui Rimbaud sau Lautréamont, „nu mai crede în «poezie»“, rezultând o lirică „a non «poeticului»“. ■ Marcela Manoliu Manea anunță apariția revistei „Poetique”- revistă de teorie și de analiză literară. ■ Dan Hăulică în *Fabulă și Istorie. Întâlnire cu Ernst Jünger*, realizează un studiu monografic despre scriitorul eponim. Despre povestirea *Gorgias* autorul spune că narațiunea lui Jünger are o intensitate poetică și reflectă istoria. □ Ion Roman în *Un elogiu al vieții biruitoare* realizează o paralelă între romanele lui Ernst Jünger și Hermann Hesse, comparație ce se bazează pe „credința în marile și eternele valori umane”. ■ Virgil Nemoianu semnează articolul *America. Puțină sociologie a gustului*. Pentru teoreticianul român, în S.U.A., populația are un caracter „amorf” și datorită amestecului culturii de la sat cu cea de la oraș. Acesta mai remarcă și o structură hibridă, și anume mecanismul *proto-hippy*, fiind combinația dintre individualism și modelul Robinson Crusoe „cu barba, caprele și insula lui”. ■ Virgil Cândea în *Note definitorii ale culturii românești* evidențiază caracteristicile artei românești în cadrul Evului Mediu. ■ Teodor Vărgolici în *1848: Studenți români la Paris*, immortalizează în consemnarea sa, urmările benefice ale studenților români care odată ajunși la Paris, s-au lăsat inspirați de spiritul inovator al atmosferei de revoluție. De acolo au preluat ideile democratice și progresiste pe care le-au valorificat în patria lor natală. Tinerii din Paris, s-au organizat într-o adunare, denumită Societatea Studenților Români din Paris. În 1847, Nicolae Bălcescu încuraja restabilirea echilibrului în Țările Românești prin instaurarea pașnică a principiilor „dreptății și egalității”.

● [„Steaua”, nr. 5] Ioan Boian scrie un articol cu prilejul împlinirii, la 9 mai, a 25 de ani de la victoria istorică asupra Germaniei hitleriste. Se fac refe-

riri la „sălbatica teroare împotriva elementelor democratice, în primul rând a comuniștilor” și, totodată, un scurt istoric al etapelor celor de-al doilea război mondial. Se apreciază pozitiv intervenția hotărâtă a partidului comunist, după Dictatul de la Viena: „La chemarea partidului comunist și a altor organizații, masele de muncitori, țărani, intelectuali, soldați, ofițeri etc. au organizat puternice demonstrații la Cluj, București, Brașov, Timișoara, și alte orașe, împotriva dictatului, cerând să se treacă la lupta armată pentru apărarea teritoriului național. Masele populare au înfierat în același timp guvernul și în general regimul dictaturii carliste, care s-a dovedit a fi incapabil să apere independența națională și integritatea teritorială a țării. [...] Partidul Comunist Român, împreună cu alte forțe democratice, antifasciste, s-a ridicat de la început cu hotărâre împotriva războiului antisovietic, a organizat rezistența antifascistă și sabotarea producției de armament și a transporturilor militare. [...] În lupta pentru regruparea și îndreptarea diferitelor partide și cercuri politice din țară în direcția unei acțiuni comune, P.C.R. a ținut seama de contradicțiile din lagărul partidelor și grupărilor burgheze, dintre guvernul antonescian și monarhie, dintre ofițerii superiori din conducerea armatei, și guvernul fascist, cât și de evoluția evenimentelor de pe front”. ■ Aurel Rău rememorează, „după însemnări din 1961”, o întâlnire cu Tudor Arghezi pe parcursul căreia poetul a acceptat să își exprime puncte de vedere despre diverse chestiuni legate de cultură. „Nu râvnesc nimic special în această discuție. Orice subiect e binevenit, nu-mi pot îngădui să trădez în vreun fel intenția de a influența pretextele care-mi asigură pânda aceasta lăuntrică, din care-l *văd* acum pe Arghezi, rămânerea sub masca firescului”. Un episod „amuzant și nedrept” la care asistă Aurel Rău îl are subiect pe un gazetar venit să-i arate poetului un interviu luat recent, „nefinisat”. Nenumăratele observații reușesc să-l descumpănească pe ziaristul care „se vrea disperat și convingător”. Arghezi se arată interesat de Tonitza, Agârbiceanu, de Goga, exprimându-și mai apoi indisponibilitatea de a mai colabora cu săptămânalele bucureștene. „În genere, Arghezi evită să depene amintiri. Evocarea unei întâmplări, a unui fapt, e din câteva cuvinte și apelează la ea numai de dragul susținerii unei idei. Prin această trăsătură, apare uimitor de tânăr. Nu ai nici o clipă senzația că te afli în fața unui octogenar. Te poți întreba pe bună dreptate ce caută, cum s-a insinuat aici bătrânețea. E spus exact, într-adevăr, în *cuvânt înainte* la cartea *Cu bastonul prin București* din același an: «Aș zice o „viață întreagă” dar, pe la optzeci ani trecuți, încă trăiesc nelenevit, și mi s-ar părea că nici n-aș fi prea grăbit, șubredă, cum a putut ajunge, să mi-o întregesc. Cu toate că poteca străbătută s-a tot îngustat cu timpul și scaieții ei, mai lungi și mai încălciți, s-au îndesit, începând să-mi împiedice pasul, să mă întrecă mereu mai sus, să mă zgârie și să-mi înțepe, întru târziu, și cât mi-a mai rămas din ochi, caut să par că nici nu i-aș simți». Arghezi e într-o clipă bună, de Pantocrator, și nu voi uita niciodată acest sentiment neclar, eliberator, de atingere peste pojghiți, cu un șuvoi de tinerețe ascunsă”. ■ Ion Pop scrie des-

pre *Lucian Blaga și definiția poeziei*: „Există în creația lui Lucian Blaga un poem plin de tâlc, care ne poate orienta în mod exemplar pe calea stabilirii unor raporturi semnificative în căutarea «definiției» pe care o dă actului poetic: *Lumina de ieri*. Situat în seria expresivă a „tristeții metafizice», el reactualizează, de data aceasta dintr-o perspectiva dramatică, programul poetic din mult comentata poezie *Eu nu strivesc corola* de minuni a lumii, construit pe același motiv al «luminii», cu puțință de interpretat aci și ca simbol al poeziei. «Lumina» era reprezentarea unei atitudini existențiale specifice – am zice, gândindu-ne la filosoful Blaga – o perspectivă cognitivă, figurația concretă a poziției cunoscătorului în fața obiectului de cunoscut. Poetul ne obligă însă să schimbăm ce e de schimbat, pentru a ajunge la specificul poeziei, încât trebuie să ne orientăm spre descoperirea unor relații – creator-lume, poezie-lume, creator-creație. [...] Poezia lui Lucian Blaga, orientată substanțial spre o zare mitică, clarifică în concret mai bine decât orice exprimare teoretică, acest raport – mișcarea ei fundamentală fiind aceea de recuperare ritualică a tiparelor primare ale cosmosului. Nesubordonată în aparența lumii date, impusă ca inițiativă cosmogonică individuală, în linia încrederii afirmate mereu în destinul singular-creator al omului, poezia se dovedește a fi în concepția blagiană o expresie a nestinsei nostalgii a unei ordini spirituale superioare, concordantă cu o posibilă ordine cosmică. Reluând încă o metafora barbiană, am putea spune că poetul își are antenele în propria harfă: răspândind în cosmos o înaltă muzică interioară, primește în același timp muzica universului – corespondență și echilibru suprem”. ■ În perspectiva unei restituiri se poziționează Leon Baconsky atunci când ia în discuție personalitatea lui Mircea Eliade. „Polivalența înzestrării sale, afirmată de timpuriu și cu atâta strălucire, nu numai că l-a sustras însă, în bună parte, preocupărilor de ordin strict literar, ci i-a creat și o situație oarecum specială, în perspectiva criticii. Atenți la cea mai neînsemnată întrepătrundere de planuri, comentatorii prozei sale s-au crezut numaidecât datori să-l caute, parcurgându-i opera, alături de scriitor (sau măcar în umbra acestuia), pe teoretician ori, mai târziu, pe savant. În felul acesta s-a acreditat destul de curând opinia că ar fi vorba, de fapt, de un creator tributar, aproape în fiecare pagină, celui de al doilea eu al său, interesat de probleme ce depășesc, în ultimă analiză, sfera beletristicii propriu-zise. Proza lui Mircea Eliade a fost privită, în consecință, ca rod al unei inteligențe incapabile să se detașeze de sine, pentru a evolua nestingherit pe terenul – neapărat pur – al ficțiunii și al romanescului”. L. Baconsky identifică, „o veritabilă epistemologie a dragostei” în romanele *Maitreyi* și *Nuntă în cer* care „impun o conștiință iscoditoare și un prozator înăscut”. ■ Consemnând apariția unui *Dicționar de idei literare* realizat de Adrian Marino, Mircea Tomuș se întreabă de ce și-a asumat autorul „o atât de coplesitoare muncă”. „Vrem să afirmăm, de fapt, că autorul nu pare să-și fi alcătuit *Dicționarul* pentru simplul și bunul rezon că ar fi necesar. [...] Adrian Marino are motive profunde să scrie un asemenea *Dicționar*, că

aceste motive țin de un program teoretic, de o filozofie am putea spune, și că această filozofie are un ascuțiș combativ, deci polemic. Pornirea esențială este aceea de a revizui exercitarea nelimitată și deplin consecventă cu sine a spiritului critic, [...] de a limpezi noțiunile. Prin acest punct din programul său, lucrarea lui Marino poate fi pusă alături de cea a lui Maiorescu și Hasdeu. [...] Adrian Marino ne dă lecții, unele usturătoare, la fel de usturătoare ca și cele maioresciene, altele însă insistente, excesive, copleșitoare, pedante”. Se mai remarcă „alterarea informației”, „metamorfozarea ei”. „*Dicționarul* pleacă de la o stare de confuzie a termenilor, el crește din solul nediferențiat al limbii comune, bogată mai ales în imprecizuni; merge delimitându-și treptat conținuturile, prin procedeul opoziției, de preferință, pentru a ajunge la un moment dat, prin analiză prelungită, în zona ambiguă în care antonimele își pierd conținutul sau și-l pot împrumuta reciproc”. ■ *Cronica literară* include, în acest număr, comentariile lui Victor Felea pe marginea plachetei *Crengi*, care cuprind, „poezii răzlețe scrise începând cu 1943 și până în 1967. Sunt versuri ale senectuții, rămase din diferite pricini în manuscris, pe care acum Mitzura și Barutu Arghezi ni le oferă spre lectură într-o ultimă carte. [...] Poemele indică din nou cele câteva trăsături afirmate mai constant în lirica argheziană și care au fost ilustrate rând pe rând în fiecare dintre volumele apărute în anii din urmă ai scriitorului. Cele câteva *Versuri descălțate* din pragul cărții, datate 1960 (scrise deci la optzeci de ani), amintesc de o veche și fără consecințe tentativă «whitmaniană», când poetul se entuziasmase o clipă de formula bardului american, la care însă, structural, nu putea adera. Oricât de «libere» s-ar vrea versurile sale, o nevoie de ritm și de stringență le conduce spre tiparul care le este propriu”. Se apreciază „stihurile zvelte și limpezi”, „creionate la 87 de ani”, unele, „în împrejurări dureroase”, precum a fost pierderea soției. □ Intitulându-și cronica *Pentru a fi iubit pământul*, Virgil Ardeleanu declară încă de la început că Alexandru Oprea „are meritul, incontestabil, de a fi dat cititorului cea mai completă carte de publicistică a lui Panait Istrati”. „După cartea din 1925 (*Trecut și viitor*, Editura Renașterea), dar și înaintea acesteia, Panait Istrati a risipit prin revistele și ziarele timpului, din țară și străinătate, o mulțime de articole politice și literare, fragmente memorialistice, intervenții pasionate privind cele mai diverse probleme «ale zilei», care, toate, puteau fi considerate ca și inexistente. Pentru prima dată, ele sunt adunate între copertile unui volum și, probabil de aceea, surpriza este una de proporții. Oricât n-ar fi fost ignorată activitatea publicistică a lui Panait Istrati, prozatorul care la un moment dat era contestat, în privința originii, de români și de greci, dar, în schimb, era însușit, în ordine literară, de către francezi, oricât ar fi crezut, deci, cineva că autorul Chirei Chiralina a fost, de voie de nevoie, și un activ publicist, nimeni nu și-ar fi putut imagina că avem de a face cu unul dintre cei mai pătimiși mănuitori ai condeului diurn. În aceasta constă surpriza. Chipul blând și cuminte al prozatorului, umanitarismul operei sale nu lăsau să se înțe-

leagă că paginile publicistice pot ascunde ipostaza unui furibund și intransigent polemist”. □ Mircea Tomuș observă că volumul *Realitate și romanesc* de Liviu Petrescu „își propune o incursiune în istoria romanului românesc pe reperiile unor opere selectate după criteriul afinității”, având obiectiv „să proclame, pornind de la exemplele alese, caracterul european al literaturii noastre românești: autorul declară că nu a înțeles să facă o cercetare de comparatistică: s-a străduit să descopere «participarea spiritualității românești la frământările și la căutările spiritualității europene a secolului nostru». Se apreciază negativ titlul cărții, termenii săi „presupunând o supralicitare”. □ *Cântece de amurg* de Virgil Carianopol îl face pe T. Tihan să remarce că „oricât ar părea de paradoxal, insurgența avangardistă a constituit, în cazul său, mai mult o «diversiune» (literar vorbind), poetul fiind, în realitate, un spirit echilibrat, eminent «clasic», predispus oricând spre contemplație și melancolie, dar nicidecum în stare să atingă pragul adevăratei revolte. Și, pe undeva, chiar el e conștient că mimează reacții și atitudini care nu-i aparțin. Exhiționismul la care se pretează aduce, pe o anumită latură, cu spectacolul unui trubadur întârziat în altă epocă și constrâns de împrejurări să se travestească, pe neașteptate, în saltimbanc, într-atât gesticulația lui își deturnează semnificația inițială spre parodie. [...] Cu toate că a început prin a fi suprarealist, Virgil Carianopol se integrează mai degrabă, ca factură psihică, în climatul artistic de la finele veacului trecut. [...] Fără a fi un creator de mare amplitudine lirică, el este însă unul autentic atunci când își respectă cu fidelitate substanța poetică. Având un punct de plecare autobiografic, lirica sa primește un caracter oarecum monocord. Ea îl exprimă integral, cu toate că lasă, deseori, impresia că se vlăguește prin repetiția obsedantă a unor motive și obsesii, în geografia lirică a lui V. Carianopol, *Cântecele de amurg* aduc neîndoiește o notă particulară”. ■ Secțiunea *Mențiuni și opinii* anunță, prin intermediul lui Aurel Rău „aniversarea a 25 de ani de la moartea lui Ion Pillat, în Miorcanii Dorohoiului”. ■ Petru Poantă notează apariția, în numărul 9 al „României literare”, a unui articol semnat de Dinu Pillat despre „marele prozator Vasile Voiculescu” în care, „cunoscându-l ca pe un prieten al familiei”, autorul „își îngăduie să alcătuiască portretul uman al aceluia pe care aproape nu-l mai știam decât ca un arhaic și genial prozator, care și-a pierdut orice identitate”. Cititorul poate afla despre obiceiul lui V. Voiculescu „de a-și citi creațiile după ce le termina”, „redându-le astfel demnitatea purei lor utilități originare, de substitute ale morții și îmbogățire a vieții”. ■ Sunt publicate versuri de Victor Felea, Doina Cetea, Ion Cocora aforisme semnate de Ion Vinea.

● [„Teatrul”, nr. 5] Apare *Editorial*, nesemnat: „Acum douăzeci și cinci de ani – la 9 mai – după cumpăniții ani de război, de pustiiri și încrâncenate eforturi și jertfe, lumea de pe toate continentele trăia, în sfârșit, clipa marii și definitivei victorii asupra urgiei fasciste. [...] Privirile noastre leagă, într-un lanț de continuitate nedefectabilă, luptele ceferiștilor de la Grivița – care, pri-

mii în Europa, au sunat, în 1933, alarma – și demonstrațiile muncitorești din anii premergători alunecării și înfeudării țării noastre la carul fascist, de fierbinte 23 August, în care armata noastră, laolaltă cu întregul popor, s-a alăturat insurect eforturilor menite alungării din țară și urmăririi până la răpunere, peste hotare, a fiarei. Poporul nostru a dovedit în acele zile o unitate de acțiune și de elan, de neînțeles, dacă n-am ști că tot ce a fost convingere și explozie libertară și justițiară în ea pornește de la fapta statornic clarvăzătoare și de nedomolită stăruință eroică a Partidului Comunist Român, în luminarea, organizarea, mobilizarea și însuflețirea maselor. «Chintesență a conștiinței de sine a clasei muncitoare» și expresie vie a celor mai înalte și clocotitoare idealuri naționale, partidul a fost motorul și arhitectul Eliberării noastre de jugul dictaturii și cotozirii; a fost prezent și activ, de-a lungul zilelor de luptă, și pe drumurile pe care – până în Tatra – le-au bătut, alături de soldatul sovietic, soldatul și voluntarul român, eliberând 3500 de localități și presărându-le cu peste 170.000 de morminte de eroi. Apoi, după ziua victoriei, partidul a fost inițiatorul și dirigiuitorul înțelept al complicatului proces de vindecare a rănilor războiului, de refacere a economiei naționale răvășite și ruinate, de așezare a avuției materiale și spirituale a țării pe fâgașul unui neîntrerupt și multilateral progres, de înnoire a vieții și așezării noastre sociale pe temeiul celei mai înalte etici de dreptate și de încredere în om și în capacitățile lui creatoare. [...] În acest moment, în care valorile artei românești a anilor socialiști, se bucură – deopotrivă cu politica înțeleaptă a statului și cu tot ce e construcție nouă și perspectivă de dezvoltare în el – de un prestigiu crescând în lume, asemenea confirmare e un stimul și o obligație mai mult pentru creatorii de frumos: să ridice la scara exemplarității – în substanță ca și în expresie – creația lor; să dea acestei creații ponderea unei valori proprii, autentic și înalt naționale, și să pătrundă astfel cu ea, în lume. În numele omului și a demnității umane care se regăsește și se construiește pe sine”. ■ Apare interviul realizat de M.[ira] I.[osif], *Marin Preda despre teatru*: „– *V-aș ruga să precizați după ce criterii faceți diferențierea între piesă și scenariu teatral?* – Este diferența dintre o piesă scrisă după canoane clasice, creație dramaturgică de sine stătătoare, care devine obligatorie pentru regizor, și scenariul care necesită construirea unui subtext scenic. Regizorul nu poate face ce vrea cu piesele lui Shakespeare, Caragiale sau Molière... În teatrul nostru, libertatea regizorului, de care acesta abuzează, este un fenomen foarte frecvent. Reiau un exemplu pe care l-am mai dat, spectacolul *Troilus și Cresida*. Deși a avut de-a face cu o piesă și nu cu un scenariu, regizorul a procedat invers, deformând textul shakespearian. Din imposibilitatea teoretică de a delimita exact ce este un text și un subtext, în decursul anilor și istoriei teatrului regizorul și-a creat dreptul de a deforma textul, chiar și acolo unde există un subtext evident. Unde apare subtextul în creația regizorală? Unde apare dreptul regizorului de a modifica după voința lui înțelesul unei piese? Regizorul constată că dacă nu intervine cu energie în sen-

surile și semnificațiile piesei, nu se înțelege nimic. Se poate oare stabili aici o lege? Imposibil. Totuși când încălcarea este flagrantă, când viziunea transmisă prin tradiție este violent contrazisă fără să ni se ofere în schimb o altă viziune, la înălțimea textului, putem spune că regizorul a deformat textul și subtextul unei opere dramatice. [...] – *Schimbările produse în proză și în poezie în ultimii ani se remarcă și în dramaturgie?* – E foarte adevărat că în proză și poezie s-au obținut succese remarcabile în ultimii trei, patru ani, și într-o direcție înnoitoare. Întrebarea ar fi dacă teatrul a urmat și el aceste schimbări. Există și în teatru o tendință de înnoire a tradiției, dar pe cât se pare cu succese mai puțin conturate. În afară de Teodor Mazilu, despre care am vorbit, iată de pildă piesa *Petru Rareș* a lui Horia Lovinescu care ne oferă o viziune mai modernă asupra unui domnitor și desigur asupra piesei istorice. Noi știm că Petru Rareș era un domn blând, un pescar, autorul ni-l arată totuși tăind niște capete, fapte care la alții devin acte de cruzime... Meritul scriitorului este că imaginea noastră despre blândețea lui Petru Rareș rămâne în esență nemodificată, dar îmbogățită. [...] – *Ce loc ocupă azi teatrul în viața contemporană?* – Ca scriitor, teatrul, adică dramaturgia, pentru mine continuă să rămână la cele trei faze ale conflictului dramatic care s-au formulat prin începere, creștere și deznodământ. Dar ce rămâne din teatru în urma noilor raporturi create prin apariția televiziunii, filmului și stadioanelor, iată o întrebare care se poate extinde și asupra cărții de literatură, în general. Concluziile pe care le putem trage sunt valabile și pentru teatru. În mod curios, cartea – mă refer la roman, povestire – deși se află și ea în raporturi noi cu cititorul din pricina concurenței amintite nu și-a diminuat rolul. O editură – și pot vorbi în cunoștință de cauză – poate azi să tragă ușor 100.000 de exemplare dintr-o carte de succes, tiraj pe care Mihail Sadoveanu nu l-a cunoscut. S-ar părea, deci, că dezvoltarea celorlalte arte ca și sporirea populației de pe stadioane au drept rezultat și creșterea numărului de cititori. Adevărul însă sau explicația se află în altă parte și anume în nivelul cultural ridicat al publicului cititor, încât putem spune că abia avem hârtie suficientă ca să satisfacem cerința acestui public tot mai numeros; de unde rezultă că și teatrul beneficiază de aceleași condiții noi. Știm cu toții că la un spectacol bun nu se găsesc bilete în ciuda faptului că omul are acasă televizor, cinema în cartier, și stadioanele au sute de mii de locuri. Ca în toate domeniile de creație, dispunem și aici de condiții excelente...". ■ Revista publică *Silvia Popovici de vorbă cu Dan Deșliu despre interpretarea poeziei și a dragostei*: „D. D.: Crezi în materialitatea acestei poezii? Mai exact – crezi că personajele cu care te confunzi, așa cum poetul se confundă cu eroul liric, au o viabilitate ulterioară, își prelungească existența pe un plan propriu, particular, în sufletele spectatorilor? S. P.: Dacă aș înceta să cred astfel, fie chiar pentru o singură clipă, aș înceta să exist ca actriță. Oare dumneata ai mai scrie, dacă n-ai fi convins că măcar o parte din ceea ce scrii supraviețuiește primei lecturi? D. D.: Autorului îi rămâne întotdeauna speranța unei reveniri, a unei reeditări – în timp ce actorul este

exilat, vai, în teribilul «acum», pentru că imperiul său este clipa, efemeridă strălucitoare pierind odată cu ultima lăsare de cortină. Acestea sunt însă considerente auxiliare. Prefer să ne apropiem de esența problemei, prin prisma raportului dintre concepția personală a interpretului și datele obiective ale eroilor pe care-i însuflețește. În repertoriul dumitale bogat figurează personaje cu totul remarcabile prin intensitatea sentimentelor, prin aspirația către puritate și poezie. Dumneata ești, pentru noi, spectatorii, Darclée și Ofelia, Ifigenia și Sonia... Presupun că există un prototip, un model feminin – firește, abstract, ideal – către care te simți atrasă cu precădere. [...] D. D.: Și încă o întrebare, pornind dintr-o curiozitate personală: lirica noastră nouă a contribuit întrucâtva la capacitatea de a înțelege, de a-și defini concepția estetică despre dragoste? S. P.: Dacă te referi la lirica română contemporană, îți voi mărturisi că sunt o cititoare destul de fidelă a unora dintre confrății dumitale, dar că mă simt adeseori descumpănită, am senzația că nu comunic întotdeauna cu fondul acestor modalități lirice destul de neobișnuite și probabil extrem de interesante în ultimă analiză”. ■ Apare *Arghezi inedit* cu tableta *Dicțiunea*, tableta „face parte din volumul «Cortina». Scrieri 31, în pregătire la Editura «Minerva»”, cu următoarea notă, nesemnată: „Se împlinesc nouăzeci de ani de la nașterea lui Tudor Arghezi, vârstă pe care n-a fost de loc departe de a o atinge în viață: peste vreo două luni, abia se vor încheia, de la moartea lui, trei ani. Arghezi este atât de mare, încât el trebuie să fie evocat în toate acele domenii în care scrisul se afirmă ca artă supremă și specifică, precum și în câteva altele, cărora scrisul său le-a dat o neașteptată demnitate literară și o strălucire pe care o păstrează, chiar dacă au dobândit-o numai o clipă, și numai de la el. Un astfel de domeniu este cel al nenumăratelor sale articole și rostiri, pe care le-a risipit în activitatea gazetărească, și care ne apar ca pulberea de aur din coada imensei comete a creației sale poetice. Din acest noian de «tablete», comunicăm astăzi cititorilor noștri una, încă inedită, care conține referiri directe și deosebit de prețioase la arta actorului și, în general, la rigoarea sublimă a limbii vorbite, referiri de o vie actualitate astăzi, poate mai mult decât ieri. Ascuțimea de observație și gândire, parfumul unic al stilului arghezian, năpădesc din această mică pagină necunoscută, care are minunate strofe care ar putea fi un atât de potrivit epitaf, la lespedeza mormântului din dealul Mărtișorului, al celui născut acum nouă decenii: «Pământul se-așterne peste făptură,/ Clipă de clipă, neînduplecat./ Nemuritoare’n cripta lor obscură,/ Tiparele statuii s-au păstrat»”. ■ Petru Popescu semnează *Mihail Sorbul* – „un teatru al familiei?”: „Mihail Sorbul a scris o duzină de piese, câteva dramatizări și prelucrări și două romane. Din toate acestea, rămân *Patima roșie* și *Dezertorul*, două «comedii tragice», prima din 1916, a doua, mai nouă cu doi ani. Înrudite prin violența scenică, ele au procurat cu ușurință argumente pentru definiția de teatru al pasiunilor (sugerață și de primul titlu). De aici, noutăți nu prea s-au mai spus. Piese, deplin reușite, nu aveau, în fond, nevoie de atmosferă critică ca să se impună și să

reziste. Se poate însă susține ideea că Sorbul a făcut un teatru al familiei, cu deosebire al familiei românești, și prin aceasta chiar, un teatru al analizei sociale”. ■ Nicolae Manolescu publică, în *Carnet neteatral*, textul *Setea și foamea*: „Setea și foamea lui Jean, eroul piesei cu care dramaturgul a pătruns la Comédie-Française, sunt, în primul rând, sete și foame de viață. [...] Aceasta este, în fond, contradicția căutării lui Jean: de a fi veșnic însetat de viață și de a nu găsi nicicând în viață o realitate capabilă să-i stingă setea. [...] Vorbind odată despre *Scaunele*, Eugène Ionesco afirma că la originea tuturor pieselor lui se află «două stări de conștiință» contradictorii, rând pe rând predominând sau amestecându-se: sentimentul existenței ca vid sau ca prezență copleșitoare, ca «încântarea de a fi» sau ca «sufocantă închisoare». Aceste două atitudini se află și la originea piesei *Setea și foamea*”. ■ Aurel Baranga semnează *Opinii particulare*: „Dragul meu, e ușor să fii om de onoare când ești acoperit de onoruri. Să te văd cum ai arăta dacă ai fi silit să dormi sub poduri. □ Scrisul meu n-are decât un singur secret: spun cu voce tare ceea ce alții gândesc în taină. □ [...] Vorbim atâta de «contemporaneitate», că riscăm să devenim anacronici. □ Nu există scriitor de avangardă. Unele epoci sunt în întârziere. [...] □ Toată literatura lumii e un imens, neîntrerupt, plagiat. Fac excepție de la regulă ineptiile grafomanilor. Acelea sunt, recunosc, într-adevăr, originale. [...] □ Universul ptolemeic, cu soarele învârtindu-se în jurul farfuriei pământeste, era profund eronat. Dar ce recompensă fertilă pentru orgoliile omului! Dovadă operele create atunci. Ce pretenții aveți de la noi care ne naștem cu sentimentul nimicniciei noastre fatale?”. ■ Nicolae Balotă publică *Glose la dramaturgia română contemporană (III)* cu subtitlul *Avatarurile tragediei*: „Este, oare, moartă tragedia? Nu puține au fost, în ultimul secol, vocile care au clamat agonia tragicului. George Steiner n-a fost, fără îndoială, primul care a remarcat coincidența dintre «moartea lui Nietzsche» și «moartea tragediei». Este, însă, posibilă apariția unei noi tragedii? Sunt, într-adevăr, unele semne care indică, în teatrul zilelor noastre, redescoperirea tragicului ca valoare estetică, o resurrecție a tragediei. Am vrea să punem un prim capitol din aceste glose – note de lectură, scurte analize și comentarii – pe marginea celui mai nou teatru românesc, sub semnul unei deschideri a gustului oamenilor de teatru pentru tragedie. [...] Deocamdată trebuie să remarcăm că unele din cele mai interesante «producții» ale dramaturgiei noastre din ultimul timp sunt, în intenția autorilor, tragedii. Ne vom opri, desigur, în deambulările noastre critice, doar la cele mai semnificative piese. Cu o anumită pedanterie scolastică, am putea să le împărțim în două grupe, după cum vorbim despre două modalități ale tragicului: în tragedii metafizice și tragedii istorice. Ultima piesă publicată de Marin Sorescu, *Paracliserul*, este exemplară pentru prima din aceste categorii. De fapt, poetul autor al lui *Iona* a redescoperit de astă dată – cu unelte moderne și în perspectiva unui veac desacralizat – *misterul* medieval. Urmărind, în *Paracliserul*, parabola unui destin, lupta unei făpturi singulare și în

același timp exemplar-umane, *cu și pentru* ceea ce o depășește infinit, el închi-
puie un mister tragic. Existența omului surprins într-o ordine care îl transcen-
de, apare înconjurată de un halou al tainei, în acest vast monolog care continuă
monologul lui Iona deplasându-l pe un alt plan. [...] Tragedia lui Sorescu – ca
orice mister – se petrece în zona începuturilor sau sfârșitului, în afara timpului
istoric. *Paracliserul* e o tragedie eschatologică amintind un text argheziean ră-
mas neterminat, fragmentul dramatic *Focul și Apa* în care poetul închipuia o
apocalipsă rurală, tenebrele cuprinzând pământul, Marea Voce confruntându-
se cu oamenii din sat. Dar mult mai radicală, mai tragică decât această viziune
apocaliptică urmând tradiția religioasă și folclorică, este procesul tragic al Pa-
racliserului. Mergând la esențele pe care le vădește o situație limită a umanu-
lui, Sorescu ne-a dat o zguduitoare tragedie. Tot astfel, ceea ce vizează
dramaturgii noștri care, în ultimul timp, s-au aplecat asupra trecutului, este mai
puțin o istorie cronologică și mai curând o meditație asupra omului și, implicit,
a condiției istorice. [...] Noul teatru istoric românesc (mă gândesc îndeosebi la
ultimele piese ale lui Paul Anghel, Ion Omescu și Ilie Păunescu) consideră trecu-
tul, am putea spune nu în temporalitatea lui istorică și în actualitatea sa. Mi-
hai Viteazul, în perspectiva lui Paul Anghel, sau Brâncoveanu al lui Ilie
Păunescu sunt teribili de actuali. Cei trei dramaturgi amintiți își consideră eroii
ca pe contemporanii noștri”. ■ În *Civilizația ochiului* Miron Radu Paraschi-
vescu semnează *Poezia picturii*: „Printre multele servituți și, mai ales, preju-
decăți, de care filmul e ținut să se dezbrace, cu aerul că nici nu le-a băgat de
seamă, – este și aceea la care-l osândește oricine vrea, sau pretinde numai, că
el e o artă compozită, în cel mai bun caz coagulantă și de loc de sine stătătoare”. ■ Apare *Crin Teodorescu – Ce înseamnă să fii modern?*, un interviu ne-
semnat: „– *De pildă, nu aș accepta, cu prețul oricărei «înnobilări», ca*
reținerile mele să fie de ordinul anacronismului, al refuzului modernității. Pe
de altă parte, după cum spuneam, observ că ceea ce aplaudă unii sub această
etichetă sunt mai ales violentările de ordin formal, și nu de ordinul unei gân-
diri noi, care să regândească altfel lumea și oamenii. De aceea, părăsindu-i
pe cei chinuți de complexe provinciale în voia simulărilor și mimetismelor
lor, vă rog să-mi răspundeți la întrebarea care mă frământă: este caracteristi-
ca majoră a modernității preocuparea pentru «formă», pentru «limbaj»? – Ca
să putem avea aici un răspuns într-adevăr competent, trebuie făcut un ocol
pentru a ne reaminti un întreg proces istoric, început cam pe la jumătatea seco-
lului trecut. Aceasta deoarece – pentru mine cel puțin care, aparținând unei
generații puternic marcate de marxism, am refuzat esteticii orice transcendență
– o formulare estetică nu e decât *modelarea* (cu tot ceea ce implică ca relativ și
provizoriu conceptul de «model») a unei experiențe artistice *concrete, istorice*.
[...] Situată aproximativ între 1848–1850, ea e marcată la nivel mondial prin
apariția marxismului, care a însemnat o astfel de «ruptură» în modul de gândi-
re tradițional. La nivel literar-artistic, aceasta s-a repercutat într-un chip foarte

particular (și deosebit de relevant pentru felul în care determinantul social operează în planul psihologic, al conștiinței, și, de aici, în cel al creației artistice). Începând deci de la jumătatea secolului trecut, o parte a artei produsă înăuntrul societății burgheze nu mai putea – în mod spontan și naiv – să se marieze cu sistemul de valori morale ale acestei societăți (sau cu alibiurile ei). Sensibilitatea morală a unor artiști nu mai putea să accepte, cu conștiința împăcată, acest sistem ca aparținându-i. Și astfel începe un divorț, «o sfâșiere de conștiință» între artist și societatea sa. Experiența concretă arată că această sfâșiere s-a repercutat *mai întâi*, în mod paradoxal, mai mult în probleme de formă decât de conținut. Conștiința încărcată a societății burgheze a secretat astfel opere în care divorțul artistului de clasa sa se exprima printr-un limbaj de singularizare, de izolare, de însingurare. Stilul dificultos și ermetic inaugurat însemna *atunci* ruptura artistului de sistemul de valori în vigoare al unei lumi de care aparținea, dar pe care conștiința sa nu o putea accepta. [...] *Modernitatea* era, atunci în primul rând o formă de *secesiune*, de *separare*: separarea de limbajul artistic curent, semnificând separarea de valorile (sau alibiurile) neacceptate, dar cu putere de circulație în lumea ambiantă”. ■ În *Cronica dramatică* citim: □ M[ira] I[osif], *Teatrul Giulești*, „Acești îngeri triști” de D.R. Popescu. □ Al. Călinescu, *Teatrul Tineretului – Piatra Neamț*, „Arca bunei speranțe” de Ion D. Sârbu: „Arca poate însemna Existența, Lumea, Societatea. Toate acestea, ne sugerează autorul, reprezintă o luptă, o înclăstare dintre bine și rău, dintre viață și moarte, dintre iubire și ură. Oamenii sunt prizonierii acestei corăbii și ei nici măcar nu știu prea bine, încotro se îndreaptă și dacă vor ajunge vreodată la limanul pe care îl visează, acolo unde domnește fericirea, pacea, încrederea, dragostea. De ei depinde dacă își vor continua drumul, încrezători în cele mai frumoase idealuri ale lor, sau se vor autodistringe, dispărând în neant. După cum se vede, Ion D. Sârbu nu ezită să pună în discuție probleme din cele mai grave, fundamentale: dar o face evitând cu abilitate capcanele filozofării sterile, uscate. Pe lângă incontestabilele ei calități literare (sau poate tocmai datorită lor), piesa are meritul de a antrena pe spectator în dezbaterea de idei, de a-l obliga să mediteze, să *opteze*”. □ Aurel Dragoș Munteanu, *Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”*: „Leonce și Lena” de Georg Büchner. □ Emil Manu, *Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași*: „Dacia Felix” de Virginia Șerbănescu: „S-a declanșat în ultima vreme o discuție foarte aprinsă în legătură cu modernitatea teatrului istoric. În mare, intervențiile, cu toate divergențele exprimate, uneori cu violență, au pledat pentru un teatru istoric antiretoric, antipitoresc, antirapsodic. Pe aceste coordonate se înscrie spectacolul Teatrului Național din Iași, autoarea oferind un text egal cu o *meditație istorică*, iar regizorul, Silviu Leuciuc, care semnează și scenografia, o punere în scenă cu modalități insolite, față de tradiția regizorală a genului”. □ Radu Albala, *Teatrul „C.I. Nottara”*: *Bărbații fără neveste* de Neil Simon și *Teatrul din Pitești: Seara tuturor sfinților* de Charpentier. □ Maria

Marin, *Teatrul „Ion Creangă”*: *Roata morii de Gh. Scripcă*: „Structural schematică, săracă în valori literare, dispusă mai mult pe efecte onomatopice ori melodice [...], *Roata morii* trăiește, ca spectacol, din colaborarea compozitorului Vasile Veselovski cu regizorul Barbu Dumitrescu; primul cu muzică expresivă și atracțională, al doilea, cu experiența scenei de operetă, fructificând cu vervă și fantezie calitățile unei echipe de actori, unde rolurile principale le dețin muzica și dansul”. □ Dinu Săraru, *Teatrul Național „I.L. Caragiale”*: *Camera de alături de Paul Everac*: „Iată o dramă care confirmă, dacă mai era nevoie, virtuțile scrisului lui Paul Everac, din ce în ce mai autentic aflate în descendența nobilă a unui Camil Petrescu, cu aproape toate accentele care au făcut din arta autorului lui *Danton* un act de o ardență dăruire în numele *ideii*. Traducerea scenică a *ideii*, iată și ambiția dramaturgiei lui Paul Everac, a cărei evoluție s-a dovedit, în ultimii ani, atât de fericită, fie că avea să se afirme în teatrul scurt, gândit în tripticuri demonstrativ simbolice, fie că avea să se impună, pregnant, în formula scenariului de televiziune, dar totdeauna subjugată, până la tezism, imperativelor unui moralism superior. Pentru că Paul Everac este un moralist, un moralist declarat și fiecare din piesele sale, din ce în ce mai rafinat, mai artistic, mai sensibil, mai convingător, nu face altceva decât să pledeze pentru ideea de conștiință, pentru echilibrul raporturilor dintre om și natură, dintre om și societate, dintre om și principiile pe care le proclamă el, sau societatea, în numele lui”. □ Mira Iosif, *Teatrul Tineretului din Piatra Neamț*: „*Britannicus*” de Jean Racine. □ C. Paraschivescu, *Teatrul Național din Craiova*: *Mandragora de Machiavelli și Henric IV de Pirandello*. □ Mircea Grigorescu, *Teatrul de Comedie Comedia întrebărilor de Șt. Haralamb și H. Salem*: „Inconsistența dramatică a piesei ni se pare cel mai mic păcat al ei. Mai gravă este lipsa de coerență intelectuală, recursul continuu la calambururi pentru debili mintali, simularea, absolut nepotrivită, a unei satire, cu pretenția de a se referi la actualitate”. ■ Cristina Constantiniu realizează interviul *Pavel Everac despre Cenaclul de dramaturgie*: „De curând a fost inaugurat cenaclul de dramaturgie al Uniunii Scriitorilor. L-am rugat pe dramaturgul Paul Everac să ne vorbească despre semnificațiile acestei inițiative, despre principiile de organizare și de funcționare. [...] – *Care este structura interioară a cenaclului? Care sunt criteriile, condițiile de participare?* – Membrii «de drept» sunt toți dramaturgii care s-au ilustrat prin minimum două piese reprezentate (dintre care una, obligatoriu, în București). Acest criteriu, ca oricare altul, poate fi în anume cazuri neconcludent: îl menționez totuși pentru că o selecție este necesară și în majoritatea situațiilor reprezintă o posibilitate de orientare. În afară de acești membri permanenți, există încă două categorii de participanți la cenaclu, pe care i-am putea numi «prietenii ai cenaclului» și «colaboratori». Este vorba despre directorii și secretarii literați ai teatrelor, reprezentanți ai piesei și ai Radio-televiziunii, ai A.T.M.-ului, invitați permanenți la ședințele noastre. – *Cum se selectează piesele care vor fi citite la cenaclu? Se primesc doar de la membrii*

stabili? – În general, pentru a evita o avalanșă de maculatură, textele se iau de la secretariatele literare ale teatrelor, operându-se astfel o primă triere. Prin intermediul revistei «Teatrul», am dori să adresăm tuturor secretariatelor literare ale teatrelor din țară rugămintea de a ne ajuta, furnizându-ne piese din portofoliile lor. – *Și, odată alese piesele, care este în continuare procedura?* – Textele sunt supuse aprecierii a doi recenzenti (dintre cei doisprezece ai juriului nostru permanent) care avizează lectura. În cazul unei neconcordanțe de opinii, textul va fi citit de încă doi membri ai juriului, pentru a se hotărî discutarea sa în ședințele de cenaclu. Membrii permanenți își pot prezenta lucrările fără avizul prealabil al juriului; prietenii cenaclului sau începătorii își susțin cererea prin recomandarea unui membru al juriului. La întâlnirile noastre săptămânale, autorii își citesc singurii piesa sau – și aceasta este modalitatea pe care am dori s-o adoptăm – o încredințează pentru lectură unor actori. Discuțiile care urmează sunt limitate la un număr de 12 intervenții, acordându-se preferință, pentru înscririle la cuvânt, membrilor permanenți. – *Activitatea cenaclului urmărește și o finalitate practică?* – Cenaclul e în primul rând o tribună de dezbateri teoretice, nu ne propunem impunerea textelor, reprezentarea lor scenică. Această posibilitate există, însă, conducerile teatrelor și factorii de răspundere fiind invitați, interesul pe care-l suscită o piesă poate fi, implicit, fructificat”. ■ Apare comedia dramatică *Valsul* de Sidonia Drăgușanu.

● [„Tomis”, nr. 5] Dan Ciachir realizează un *Interviu cu Al. Piru*. Temele abordate, evident subordonate problemelor literaturii, vizează: rolul criticii actuale cu explicarea conceptului de „critică universitară”; puncte de vedere asupra „noului val de poeți și prozatori care a început odată cu anul 1960”; despre „polemica de idei”; *Cearta* sau despre debutul ca romancier și receptarea sa critică; puncte de vedere despre *Princepele* lui Eugen Barbu, „o apariție singulară în literatura actuală, o evocare fastuoasă a secolului al XVIII-lea românesc, dispunând de mari sarcasme, de pagini grave de meditație, de tablouri savuroase de epocă”. ■ Despre volumul *Critice*, semnat de Marin Mincu, Al. Protopopescu consideră că „a venit pe lume cu afrodiziace ideologice atât de ispititoare încât nu știu dacă în ea se naște sau se suprimă un axiolog de rafinament. El operează cu instrumente arătoase pe cel mai sensibil nerv al unei culturi – *autohtonismul*. [...] Această ideologie privește, în fapt, un anumit climat intelectual interbelic, pe care Mincu îl cercetează cu frenezie doctrinară și cu vădite intenții utilitariste. Rezultă de aici o critică axială ale cărei coordonate sunt: etnicismul mitic al lui Lucian Blaga, ideea fundamentului tragic la Dan Botta, geometrismul lui Ion Barbu și dacismul lui Vasile Pârvan”. Cu ochi critic, recenzentul notează: „Prezumțiile cele mai serioase țin nu de problemele fundamentale ale cărții, ci de unele detalii, să le zicem, stilistice, care ne-ar putea face să credem că bolta a fost zidită înaintea temeliei. E păcat pentru cele câteva eseuri excelente pe care le cuprinde cartea; e păcat pentru titlul ei care aspiră la o înălțime de unde vulturul nu mai are dreptul să vâneze muște”.

■ Claudiu Popa analizează volumul *Dragostele mele*, semnat de Traian Iancu, o carte „destul de variată în care se întrevăd câteva direcții importante ale liricii românești. O direcție este cea folclorică, pe care poetul o continuă, după atâția alții, îmbogățind-o fără ostentație și căutări formale. [...] O altă direcție pe care o continuă Traian Iancu e cea pe care G. Călinescu o numea mesianică. De la pașoptiști și, mai aproape de noi, de la Octavian Goga, acest mesianism a semănat cu ardoare florile unui fierbinte patriotism. [...] În fine, o a treia direcție în poezia lui Traian Iancu [...] este cea hiperbolizatoare. Proiectarea propriului eu la proporții cosmice sau confundarea lui în natură, fără a conchide neapărat că poetul este un panteism, duc la rezultatele unei poezii meritorii”. În finalul analizei sale, recenzentul e de părere că prin acest volum autorul său se dovedește a fi „un poet angajat, plin de prospețime și vigoare”. ■ În rubrica *Încotro*, Liviu Grăsoiu include patru recenzii: prima dintre ele plasându-l în centrul atenției pe Eugen Teodoru care „în mai puțin de un an a dat la iveală două din cele mai proaste cărți de proză apărute în ultimul timp la noi. Este vorba de *Frumoasele garnizoanei* și de volumul de nuvele *Diana*. O literatură dulceagă, inconsistentă și adiposă, ce părea de mult depășită de proza contemporană. [...] Deși contemporan cu noi, Eugen Teodoru pășește cu literatura sa pe tărâmurile de mult umblate, forțând niște uși prin care a trecut o pleoră de prozatori pe drept uitați”. □ La *Ion Iancu Lefter*, recenzentul punctează „lipsa de noutate, de personalitate și de măsură”. Cu toate acestea, „sunt în volum și lucrări bune, la nivel de imagine, vers sau chiar poezie. [...] Poetul are însă grijă să năvălească de fiecare dată cu o îngrămădire de substantive și verbe, de definiții și explicitări, înecând totul în proză de parcă ar lucra sub supravegherea celui mai cumplit dușman al său”. □ Volumul lui Alex. Forje, intitulat *Thais din infern*, este „o carte de proză care aduce în scenă lumea intelectualilor (a universitarilor cu predilecție) și câteva probleme de conștiință, vitale; ar fi putut fi bună, pentru că Alex. Forje are un dialog suplu și nervos, știe să-și compună frazele și beneficiază de o ironie lucidă. Și, totuși, volumul nu cred că va avea o soartă fericită pentru că personajele sunt contrafăcute, pentru că în atitudinea lor se simte teza autorului. Pentru că personajelor [...] le lipsește o elementară consecvență cu ei înșiși, cu ideile ce-i conduc”. □ Ultima dintre recenzii analizează volumul *Exodul umbrelor* considerat a fi „cel mai slab. O masă informă de prozaisme, în care ideile nu sunt trăite iar sentimentele par ale altora”. ■ Analizând peisajul literar românesc, Octavian Georgescu constată, în *Planeta de prozator: Eugen Lumezianu*, că „nu ducem lipsă de talente narrative și asistăm la o proliferare de voci tinere și, ceea ce este cu adevărat îmbucurător, la o explozie de modalități și tehnici. [...] O pleiadă de talente din cele mai înzestrate își desfășoară energiile în afara urbei Capitalei și câteva nume, între care Sorin Titel, Augustin Buzura, George Bălăiță, ni se par mai elocvente. În această pleiadă intră, cu drepturi egale, un prozator aflat într-un stadiu al maturizării: Eugen Lumezianu”. Semnatarul articolului analizează

volumul de debut al autorului – *Mersul ciudat al lucrurilor* – despre care consideră că reușește să „ni-l arate ca pe un spirit deschis formelor multiple ale realului, interesat însă de a le sonda în substanța și în mișcarea lor, dincolo de cadrele mecanice ale unei fabulații oarecare”. Cel de-al doilea volum, *Ultima zi optimistă*, alcătuit din „proze apărute în periodice, [...] reconstituie viața unui întreg oraș, dar și periplul eroului, un antierou desigur, a cărui vină tragică e de a lupta cu toate mijloacele pentru a supraviețui într-un mediu sufocant”. La finalul articolului se punctează „o altă trăsătură a prozatorului și anume fervoarea de a povesti care este, cu siguranță încă o dovadă a vocației sale. Din această fervoare se va naște, într-o zi, un roman”. ■ Despre *Goetheanul Eminescu* scrie Grigore Tănăsescu care notează: „O problemă de prim ordin a cercetării comparatiste la noi, ținând seama de condițiile specifice de dezvoltare a literaturii noastre, este încercarea de a marca momentele decisive în care s-a manifestat tendința de integrare a literaturii românești în ritmul mișcării culturale europene. Privind atent evoluția literaturii române în secolul al XIX-lea, suntem îndreptățiți să relevăm existența unui moment goethean, manifestat cu deosebită pregnanță în deceniile VII și VIII ale veacului trecut”. După o analiză amplă a „paralelelor, confluențelor și a izvoarelor”, Grigore Tănăsescu „conchide că Goethe reprezintă un moment de cotitură în procesul de europenizare – prin Eminescu – a literaturii române, un termen de potențare a valorilor autohtone datorită contactului fecund cu universalitatea geniului goethean”. ■ Al. Oprea semnează articolul *H. Sanielevici și Mihail Sadoveanu*, în care, pornind de la un set de scrisori achiziționate recent de Muzeul literaturii române, își propune să „redeschidă dosarul relațiilor H. Sanielevici cu Mihail Sadoveanu ca să cunoaștem mai bine și dintr-o sursă directă firea criticului, să obținem o «anamneză» a reacțiilor sale din acești ani (cele temperamentale neocupând ultimul lor)”. Semnatarul articolului pornește de la „faimosul tablou sinoptic alcătuit pe (și în) marginea povestirilor lui Mihail Sadoveanu”, semnat de H. Sanielevici: „Articolul care pune în circulație respectivul tablou sinoptic nu constituie însă unicul act beligerant la adresa povestitorului. Rămâi uimit descoperind că, în acești ani, și chiar mai târziu, M. Sadoveanu devine pentru H. Sanielevici un fel de «bêtenoire», este de ajuns să-i audă numele pentru ca instinctele belicoase să-i fie stârnite și talentu-i pamfletar să vitupereze”. ■ Cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la nașterea lui Lucian Blaga, Marin Mincu semnează articolul *Predestinarea poetului*: „Poetul «mut ca o lebădă» a parcurs câteva avataruri inițiatice până a atinge anonimatul abstract precum dogma din versul cu care începe volumul *Laudă somnului*. Acest avataruri sunt egale cu asimilarea și depășirea expresionismului în sensul unei *tipologii de creație*. Căci treptat egocentrismul exacerbat tipic expresionist din *Poemele luminii* (1919), a fost întâi *etnicizat* prin *Pașii profetului* (1921), apoi transformat într-un *ton impersonal și oracular* în volumul *În marea trecere* (1924), pentru a se stiliza și spiritualiza până la anoni-

mat, abstractizându-se definitiv, odată cu *Laudă somnului* (1929). Mutația estetică ultimă limpezește complet *blagianismul*, configurându-i structura unică inimitabilă”. ■ Dan Mutașcu își continuă ancheta începută în numărul anterior și intitulată *Între lirism și concept*, de această dată partenerii de dialog fiind Ion Negoitescu, Al. Protopopescu, Ilie Constantin și Ovidiu Cotruș, fiecare oferind răspunsuri la următoarele probleme: despre poezia românească contemporană de concept, despre raportul dintre „schela filosofică” a poemului și metaforă, despre necesitatea poetului contemporan de a „intelectualiza”, de a „forța imaginația artistică să vehiculeze elementele unui sistem de gândire propriu”; un ultim aspect vizează menționarea unor nume de scriitori, „continuatori ai operei lui Blaga sau Ion Barbu, creatori de opere «duale», la care eseu și poezia se completează armonic”. ■ În *Transpunerea textului poetic*, Virgil Teodorescu comentează dificultățile acestui proces complex: „transpunerea unui text poetic solicită un efort îndelung și îndărătnic care sleiește și exasperează, o neconținută luptă pentru cucerirea echivalențelor, o dăruire de sine pe care nu cred să o mai ceară nicio altă îndeletnicire. Căci, lăsând la o parte aflarea echivalențelor de limbaj, gândiți-vă numai de câtă trudă ai nevoie pentru a le potrivi și introduce în topica limbii fără a trăda originalul, respectând întocmai sistemul de rime, cadența versului, vibrarea lui!”. ■ Despre *Dramaturgia lui Blaga* scrie George Radu care punctează că „teatrul lui Blaga stă sub semnul expresionismului. Nu este însă vorba de o transpunere a ideilor expresionismului, ci mai degrabă de o fertilizare a fondului tradițional folcloric sub înrâurirea expresionismului, care, nu numai că n-a alterat structura națională fundamentală a creației lui Blaga, ba, dimpotrivă, i-a permis dramaturgului să dezvolte imaginea metaforică, găsită cel mai adesea în lumea tradițională folclorică românească, spre o metaforă totală”. În plus, semnatarul articolului identifică „în întreg teatrul lui Blaga o sete cosmică de viață, frenetică, mistuitoare și pură, într-o ambianță nemijlocită cu pulsația naturii, a universului, o dorință de totală contopire cu elementele firii, un elogiu suprem al frumuseților naturale”. Despre personajele lui Blaga, se consideră că avem de-a face cu niște eroi „demonici în care se zbate o forță ostilă omului (insului), dar fascinantă prin iradierea de energie, prin conferirea unor trăsături excepționale celui cuprins de ea”. Alteori, „personajele înseși nu se compun ca personaje concrete, ci ca idei individualizate, ca idei proiectate din istorie în mit, și sunt de multe ori denumite, în manieră expresionistă, cu atribute pe care le reprezintă: Popa, Magul, Ciobanul, Moșneagul, Zidarul, Cioplitorul etc.”. ■ Grupajele de poezie, semnată de Virgil Teodorescu, Ovidiu Genaru, Aura Voineagu, Artur Veronel Porumboiu, Virgil Bostănaru, Dumitru Stancu, Aurelia Diaconu, Valeriu Gorunescu, Dan Mutașcu, Doina Berchină, Aura Coțescu, și fragmentele de proză, semnată de Vasile Băran și de Ana Barbu, completează peisajului literar al epocii.

● **[„Viața militară”, nr. 5]** Publică versuri: Al. Andrițoiu (*Elegie*), Nicolae Dumbravă (*În mai 1945*), Dragoș Vicol (*Pe Hron*), Radu Cărneci (*Țara*), Al.

Jebeleanu (*Poetică*), reportaje: Gheorghe Cozma (*Coloana flăcării infinite*), Traian Filip (*Profesor de energie*), Ion Căpeț (*Sub tâmpla munților*), Gheorghe Istrate (*Ostași pe fronturile de lucru*), proză: Dragoș Vicol (*Ostaș*), Haralamb Zincă (*Ultima noapte de război, prima zi de pace, partea a doua*), Banu Rădulescu (*Misiunea*), Ștefan Luca (*Memoria generației*), Nicolae Tăutu (*Primul său cântec*), Eugen Teodoru (*Nicio teamă*), rememorări: Ion Gh. Pană (*Trepte spre victorie*). ■ Constantin Simionescu semnează o notă la împlinirea a 50 de ani de la moartea lui C.D. Gherea. ■ Șerban Cioculescu omagiază la 90 de ani de la naștere personalitatea lui Tudor Arghezi: „Poet de dimensiuni nebănuite, ca și Mihai Eminescu, cu care este adesea comparat, Tudor Arghezi a fost un geniu fecund și multilateral, cu un întins registru poetic și de o nesfârșită capacitate de reînnoire. A debutat la vârsta de 16 ani în periodicul «Liga ortodoxă», condus de Al. Macedonski, care și-a mărturisit în scris uimirea înaintea virtuozității începătorului ce-și însușise toate tainele armonicelor poetice. Era momentul când șeful școlii simboliste române, atras de teoriile poetului francez René Ghil, se făcuse partizan al așa-zisului «instrumentalism», caracterizat prin căutarea aproape exclusivă a obținerii muzicalității, printr-un sistem de aliterații și de «armonii imitative». În *Culegerea de Versuri* din 1959, totalizând aproape întreaga sa producție lirică, autorul n-a păstrat decât o singură poezie, *Cucuveaua*, de această factură. Înzestrat cu un sever spirit autocritic, poetul a sacrificat de asemenea o mare parte din ciclul de poeme *Agate negre*, dintre care numai câteva fuseseră suficiente ca la apariția lor, în 1904, în efemera revistă «Linia dreaptă» de sub direcția lui V. Demetrius, să atragă atenția iubitorilor de poezie. În același periodic, Arghezi a polemizat cu temutul publicist G. Panu, susținându-și ideile literare despre vers și arta poetică. Mai târziu, în fiecare din numeroasele volume de versuri care aveau să apară după răsunătorul succes al culegerii *Cuvinte potrivite* (1927) – întâia lui carte – Tudor Arghezi și-a expus propria lui artă poetică, în poeme memorabile ca *Testament*, *Flori de mucegai*, *Cuvânt*, *Horă de hâtru*, *Inscripția cărții* și altele. Paralel cu lenta evoluție a măiestriei poetice, de la suava muzicalitate a debutului la uneori colțuroasa energie a maturității, s-a afirmat cu vigoare geniul pamfletăresc al unui tot atât de original artist, care și-a pus pecetea pe evoluția poeziei românești a secolului nostru. După cum a remarcat Eugen Lovinescu, pamfletarul, afirmat de la primele articole, a ținut câtăva vreme în umbră pe poet. Polemicile în jurul poeziei argheziene au stăruit chiar după apariția *Cuvintelor potrivite*, iar unii detractori ai marelui poet au întors chiar titlul epocalului volum în armă împotriva propriului său autor, ca și cum acesta n-ar fi fost decât un simplu... potrivitor de cuvinte. În realitate, alternând și oscilând între «meșteșug sau zbg» cum spune interogativ Arghezi în *Inscripție* (1945), arta poetică a lui își ascunde măiestria, covârșită de un temperament bogat, de o nesecată sensibilitate și de o incalculabilă bogăție verbală. Variind de la o culegere de versuri la alta, de la un «roman» la altul, de la o «tabletă» la alta, Tu-

dor Arghezi s-a impus încetul cu încetul ca personalitatea cea mai surprinzătoare a publicisticii noastre literare, prin neașteptatele resurse ale unui scris mereu tânăr și proaspăt. La vârsta de 75 de ani, marele poet a dăruit literaturii socialiste cele doua culegeri de poeme *1907* și *Cântare omului*, de generoasă inspirație umanistă. Răscoalele țărănești din 1907 au avut un puternic ecou în sensibilitatea scriitorilor și artiștilor noștri contemporani. Se cuvine să remarcăm însă că cele mai pregnante din aceste ecouri au venit din partea unor scriitori care nu se aflau atunci în țară. Caragiale și-a trimis de la Berlin substanțialele reflecții din broșura *1907 din primăvara până-n toamnă*, apărute parte în ziarul «Die Zeit» de la Viena, parte în *Convorbiri*, la București. Liviu Rebreanu nu trecuse încă munții, când flăcările cuprindeau țara ca o uriașă conflagrație, iar Tudor Arghezi era în Elveția. Necunoscuți unul altuia, marele dramaturg și viitorii frunzași ai literaturii noastre epice și lirice au intuit din depărtare esența fenomenului social și i-au dat expresia cea mai înaltă. Comparat cu *La legende des siècles* a lui Victor Hugo, ciclul liric *Cântare omului* a fost numit de Tudor Vianu poem sociogonic, pentru că dă o nouă interpretare evoluției omului în societate. Ca într-un dialog neîntrerupt cu înaintașul său din vremi imemorabile, Tudor Arghezi îi consemnează astfel prima biruință asupra speciei, până atunci încă nedeplin diferențiată: «Ai fost pe verticala înaltă cel dintâi/ Îți ridicaseși catul de jos, chemat de soare,/ Și începu îndată și cugetul să-ți zboare./ Tu ți-ai învins pământul, mormântul și destinul». Un singur citat este suficient să redea puterea de sinteză a poetului cugetător, care deține secretul formulărilor lirice săpate în marmură. Omul arghezian se desprinde treptat din «temnița ființei», smulgând naturii taina focului, ca un Prometeu anticipat, ispitit de «comoara» ce i-o dădea pământul. El născocеște uneltele, «țaișul, cuțitul și securea,/ Vicleanul fierăstrău», acul, acea «sculă genială», cum o numește poetul, apoi ața «mătasea de păianjen», și așa mai departe, sfârșind cu lanțul care-i leagă «cătușa de fluier», începe un alt ciclu în viața omului, care, din epoca sclavajului până în zilele noastre, își deslușește menirea luptei pentru emancipare. Arghezi iubește omul și cântă inspirat Mâna lui, «făcută/ Pe flaut, pe cimpoi și alăută», muncilor sale grele adăugându-se darul creației artistice; îi cântă ochii «Albaștri, verzi, negri sau căpriei/ Zălog a nu se știe ce mute mărturii», în care se închid vastele năzuinți și mocnitele revolte (*Dar ochii tăi?*). Poemul își precizează pas cu pas conflictul, ca într-o dramatică istorie a omenirii, în care Temeiul ni-i frăția, adică asociația, chezușie a revoluției sociale și a eliberării finale. Despre nici un alt scriitor sau artist român nu se poate spune cu mai mult temei că a murit cu mâna pe condei. După mai bine de șaptezeci de ani de activitate literară, hărțuit de boală, între două crize cardiace, poetul se întorcea la foaia alba de hârtie, ca să-și ducă la capăt nobila sarcină a zilei, eroic înfruntată de-a lungul deceniilor, când inima i-a încetat să bată. Poet artist, poet gânditor, poet cetățean, ostaș al condeiului pe întâia linie de foc a contemporaneității, Tudor Arghezi ne-a lăsat o operă

vastă și nepieritoare, de valoare universală”. ■ O recenzie este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului de versuri *Pro Patria* de Nicolae Tăutu. ■ Rubrica *Orizont* semnalează apariția în Editura Militară a volumelor: *Petru Rareș* de Gh. Asachi, *Ziua a început la amiază* de Ilie Tănăsache și *Balthazar sosește luni* de Theodor Constantin. ■ *Note de lector* prezintă, sub semnătura lui Sorin Movileanu, volumele *Straja a doua* de Vitalie Cliuc și *Frica de somn* de Traian Reu. ■ Poșta redacției este semnată de Dragoș Vicol, în dialog cu o mulțime de veleitari dintre care am reținut numele viitorului publicist Ioan Benche.

● [„**Viața românească**”, nr. 5] Sunt redată versuri scrise de Lucian Blaga (cu ocazia împlinirii a 75 de ani de la moarte): *Motănelul*, *Catren*, 1939; texte în proză: *Euforie albă* – schiță (Eugenia Tudor), *Întoarcerea* – nuvelă (Platon Pardău), *Mănușa* – schiță (Elena Ghirvu Călin), *Tatăl unui prieten* – nuvelă (Tudor Octavian). ■ Veronica Porumbacu scrie despre *O tragică postumitate: Miron Berg*: „Ciudate apar, descoperite post-mortem, scrierile unor lirici consacrați, deliberat ferite atât mai tragică postumitatea involuntară, nepremeditată, a unui tânăr mort la 22 de ani, tipărit după 25 de ani de la moarte și despre care, câți au știut că există în timpul vieții...? Miron Berg s-a născut la Botoșani. [...] Cu 14 ani mai în vârstă decât Labiș, cu o generație mai tânăr decât Fundoianu, copilul purta de la început peceta predestinațiilor la suferință: bolnav de diabet de la 9 ani, înzestrat cu un remarcabil talent în limbile străine... și cu o curiozitate vie pentru matematică și filosofie [...] adolescentul a vrut să iubească, să trăiască, să învețe”. ■ George Ivașcu îl prezintă pe *C. Dobrogeanu-Gheara în spiritul epocii*: „Personalitate complexă, îmbinând activitatea de doctinar și popularizator al ideilor materialiste și marxiste, cu cea de organizator al primelor cercuri și publicații socialiste, al întâilor detașamente politice ale clasei muncitoare, Gheara s-a impus în mișcarea social-politică și culturală a timpului ca o figură de prim-plan, ale cărei contribuții au avut consecințe remarcabile în dezvoltarea ulterioară a diverselor discipline ale științelor sociale din țara noastră”. ■ Este tradus un articol scris și publicat de Eugen Ionescu despre *Poezia lui Tudor Arghezi* în revista „Cahiers de France – Roumanie”, nr. 2, 1946: „[...] Tudor Arghezi a exercitat asupra avangardei românești o puternică și adâncă influență pe latura artistică și una din rădăcinile mișcării de avangardă aici se află împlântată. Nu poate fi concepută înnoirea expresiei poetice a avangardei, înflorirea până la sațietate a metaforismului unui Ilarie Voronca sau Stephan Roll fără directa înrâurire a lui Tudor Arghezi. Asimilând creator experiența argheziană, avangarda a continuat-o cu resurse proprii. Există mărturii cu valoare documentară în acest sens. Totul a plecat de la *Agatele negre*, date [...] la iveală în «Linia dreaptă» – «rarissima revistă de avangardă», cum o caracteriza Ion Pillat [...] și de la pamfletele apărute în «Facla», «Seara», «Cronica», ș.a.”. ■ În cadrul rubricii *Tribuna*, Traian Stoica și Vale-riu Cristea analizează romanul lui Eugen Barbu: *Princepele*. □ Traian Stoica:

O carte spectaculoasă: „Cartea e spectaculoasă. Ecranul pe care se perindă evenimentele e multicolor și grandios. Dar asta nu trebuie să ne ducă la concluzia că avem de-a face cu o carte spectacol sau decorativă. Spectaculozitatea și decorativul ei nu acceptă cumva absența ideății. Extraordinarul detaliilor ar putea – ceea ce s-a și întâmplat câteodată – să rețină exclusiv atenția în dauna revelării sensului literar. Deoarece *Princepele* ca orice «basm», are un tâlc, sau, astfel zis, elementele romanului sunt direcționate de o seamă de idei care constituie adâncul mesaj al cărții. Trei sunt personajele din a căror confruntare se cristalizează finalitatea lui: *Princepele*, messerul Ottaviano, Ioan Valahul”.

■ Valeriu Cristea: *Niște „noi mistere ale Bucureștilor”*: „În comparație cu volumele anterioare ale lui Eugen Barbu, *Princepele* nu aduce nimic nou. Autorul izbutește acolo unde a izbutit întotdeauna, ratează de asemeni... în punctele știute. [...] Prozatorul impune din afară diferite «stări» și «sentimente» personajelor sale, a căror libertate de reacție este aproape nulă. Dar așa cum e, cu naivități de afabulație și clișee vechi... descripția predomină și strivește, epicul este căutat de cititor ca singura posibilitate de a ieși din acest monstruos labirint de obiecte care este cartea. [...] Remarcabilă ca descripție, paletă, narrație și poezie a smârcului, deficitar ca invenție, ideăție, investigație, proza lui Eugen Barbu, arzând în culori tari, dar plină de cavități, se află de multă vreme încheștată între defecte pe care nu le poate remedia și calități de care abuzează”.

■ În articolul *Moartea achizitivului temperat*, Paul Georgescu prezintă romanul lui Petru Popescu: *Prins*: „Romanul lui Petru Popescu: *Prins* te cucerește încă de la început prin vitalitatea eroilor, convingerea în propria lor realitate, mișcarea lor neîncetată...; plăcerea cu care acești tineri hoinăresc pe stradă, se întâlnesc, beau whisky cu gheață sau cafea, dansează, se zbenguie în mare, înghit conserve, aleargă cu automobilul. [...] Aceasta e prima impresie, rezistentă deci, adevărată, dar nu și singura, fiindcă romanul lui Petru Popescu nu e pur și simplu o carte agreabilă, ci literatură autentică, dezbătând probleme grave cu o reală vocație intelectuală și nu e deloc în intenția mea de a eluda sau diminua acest... aspect. [...] Realismul lui Petru Popescu știe să ridice individualul la general, să sugereze că meditația asupra morții înseamnă, de fapt, a gândi despre sensul vieții, al valorii ei”.

■ Ioana Crețulescu recenzează volumul de poezie *Vămile pustiei* al lui Ioan Alexandru: „Poezia lui Ioan Alexandru din ultimul volum – *Vămile pustiei* – se distanțează net de volumele precedente prin tentația dominantă de desprindere din lumea cotidianului, chiar așa purificată și uneori esențializată cum apărea ea în *Viața deocamdată* sau în *Înfernul discutabil*. Pare necesară ca o condiție a continuării periplului spiritual abandonarea zonei casnice, a spațiului în care chiar și noțiunile de apropiere și depărtare erau deplin asimilabile. Și un asemenea gen de evoluție este în fond foarte firesc. Pornind de la «copacul din care a căzut» pe pământ (*Portret – Viața deocamdată*) pădurea, apele și munții care l-au primit și l-au crescut, întrebările se nasc la fiecare pas, răspunsurile nu întârzie odată cu ancorările în

dragoste, în prietenie sau în spaimă. [...] Expresia poetică de gravă tensiune și acuratețe de limbaj suferă uneori dintr-un exces de discursivitate. Dar extinsa gamă de forță și traiectoriile verbale ale metaforelor alcătuiesc un sistem poetic aproape desăvârșit. Construcția ideatică, deși plină de substanță, nu reușește să ajungă o structură autonomă și de aici lipsa unei realizări perfect rotunde”.

■ Savin Bratu interpretează *Curentul literar ca manifestare*: „Curentul literar apare astfel ca o manifestare de metaliteratură prelungită din câmpul criticii literare în acela al literaturii scrise cu conștiință critică. De aici, caracteristicile sale: manifestare de opoziție față de literatură ajunsă în criză; manifestare colectivă; manifestare programată; manifestare în care metaliteratura domină literatura; și în care valoarea dinamică a mișcării e superioară valorii intrinseci a operelor literare luate izolat”. ■ Andi B. notează despre *Paul Zarifopol văzut de Tudor Arghezi*: „La câteva luni după moartea lui Paul Zarifopol, Tudor Arghezi i-a dedicat o nostalgică fișă caracterologică în «Adevărul literar și artistic» (an XII, nr. 717, 2 septembrie, 1934, p. 1), desenând cu finețe portretul intelectual al celui dispărut. [...] Tudor Arghezi sesiza fluctuațiile critice a lui Paul Zarifopol, căutând în același timp o explicație și o justificare”. ■ P.[aul] P.[opescu] semnalează *Prima decernare a premiului internațional Booksabroad pentru literatură*: „Universitatea din Oklahoma, S.U.A., și publicația «BooksAbroad» («Cărți străine»), editată de patruzeci și trei de ani de sus-numita editură, au creat un premiu internațional pentru literatură în valoare de 10.000 de dolari. Primul scriitor care e încununat cu această distincție, menită să completeze acțiunea premiului Nobel, este patriarhul literaturii italiene, poetul în vârstă de optzeci și cinci de ani Giuseppe Ungaretti. [...] Anul trecut, în septembrie, un volum de poeme complete al lui Ungaretti a fost publicat la editura Mondadori, într-un tiraj de 25.000 exemplare, actualmente aproape epuizat. Juriul de premiere a luat în considerație numele lui Ungaretti la sugestia criticului și poetului italian Piero Bigongiari”. ■ Virgil V. Mirescu vorbește *Pe marginea reeditării lui E. Lovinescu*: „Editarea primului volum de *Scrieri* din E. Lovinescu – consacrat unei selecții din *Critice* – (cu un amplu studiu introductiv semnat de Eugen Simion) – constituie nu numai începutul unui act necesar de restituire literară, ci și un prilej de repunere în discuție a unor probleme fundamentale pentru critica și istoria noastră literară. Explicând evoluția concepției critice a lui Lovinescu – de la impresionismul de tinerețe din *Pași pe nisip* până la monografia consacrată lui Titu Maiorescu și studiile despre contemporanii și posteritatea marelui critic – autorul studiului a scos în relief câteva dintre trăsăturile dominante ale acestei complexe și contradictorii personalități care a acoperit cu prezența sa aproape patru decenii scena culturii noastre literare”. ■ În textul *Critic sau necrofor*, Petre Solomon respinge interpretarea propusă de exegetul Gerhardt Csejka, în două numere consecutive din revista „Neue Literatur” (12/ 1969 și 1/ 1970) a poeziei lui Alfred Margul-Sperber: „Desigur. O reconsiderare critică a operei lui Sperber era, și este, ne-

cesară, dar nu în sprijinul în care a întreprins-o Gerhardt Csejka. Mai multă modestie, și mai multă seriozitate se impuneau într-o cercetare metodică a unei opere pe cât de vaste, pe atât de valoroase în ansamblul ei, cu toate versurile de circumstanță scrise într-un moment sau altul”. ■ În cadrul rubricii *Cărți noi* semnează recenzii literare: Petru Popescu, Mihail Petroveanu, S. Traian, E. Anton, Alexandru Baci, Dan Mușatescu. □ Petru Popescu notează despre romanul lui Al. Piru: *Cearta*: „*Cearta*, titlul, poate fi la urma urmei interpretată ca o ruptură, ca o improprietate maximă și definitivă a celor două sexe, ori ca o diviziune a naturii feminine. Toate acestea nu pot decât să ne facă să regretăm mai mult că autorul nu s-a concentrat pentru a scrie un roman compact, pe care îl așteptăm pe un alt subiect, ori chiar pe acesta. E de reținut ideea că Al. Piru ar fi printre puținii prozatori ai noștri, un continuator al lui Călinescu în reluarea romanului de mediu «belferesc», adică în reproducerea atmosferei intelectuale. Căci, modern în aparență, dezinhbat adică de complexe curente ale creatorilor sau intelectualilor de azi, Al. Piru e un bizantin de proporție din rasa cârtitoare și rea a secolului șaptesprezece”. □ Mihail Petroveanu prezintă studiul monografic al lui H. Zalis despre *Gustave Flaubert*: „Meritul lui H. Zalis constă însă în seriozitatea cu care tratează opera flaubertiană. Deși prezentată în succesiunea cronologică și în dependență de circumstanțele biografice, conform cerințelor colecției, literatura și, în anume limite, chiar estetica autorului *Doamnei Bovary* formează principalul centru al cărții sale. Fiecăreia din operele flaubertiniene i se acordă spațiul corespunzător dimensiunilor sale artistice, i se degajează semnificația pentru evoluția autorului pentru ca, după ce este rezumată, axată pe coordonatele interne și proiectată pe fundalul epocii, să fie privită «în sine». [...] Pe parcurs se trasează paralelele de rigoare între Flaubert, Balzac și Stendhal, și se operează distincțiile necesare între «naturalismul» flaubertian și cel zolist”. □ S. Traian se referă la romanul lui Virgiliu Monda: *Statuia*: „Evenimentele din roman se înlanțuie în jurul hotărârii văduvei unui mare dregător din epoca interbelică, de a ridica un așezământ cultural și o statuie fostului ei soț... [...] E păcat, cum am spus, deoarece Virgiliu Monda se arată deseori deficitar în domeniul introspecției psihologice”. □ Eugenia Anton descrie volumul de proză al lui Nicolae Damian: *Diminețile bătrâne*: „Analist de certă vocație, Nicolae Damian debutează cu un volum dens, ce se impune atenției cititorului atât prin mișcarea sufletească a personajelor, cât și printr-o anume tonalitate poetică care se infuzează bucaților celor mai izbutite (*Noaptea*, *Diminețile bătrâne*). Autorul urmărește atent traiectoria capricioasă și complicată a gândurilor eroilor, gânduri obsedante, uneori luate parcă cu încetinitorul, neuitând niciun amănunt, niciun detaliu semnificativ..., într-o manieră oarecum cinematografică”. □ Alexandru Baci semnalează apariția traducerii lui Virgil Tănase a studiului *Despre Racine* al lui Roland Barthes: „Textul racinian este astfel ținut pe coordonate moderne, valorificându-i substanțial elementele de perenitate, ceea ce constituie contribuția cea mai de

seamă a eseurilor lui Roland Barthes despre Racine. [...] Editura pentru literatură universală a făcut un act util de cultură, pe care l-am vrea multiplicat, aducând în aria de cunoaștere a publicului nostru cititor aceste eseuri ale lui Roland Barthes în traducerea îngrijită, meritorie a lui Virgil Tănase”. □ Dan Mușatescu prezintă volumul de versuri al lui Petru M. Haș: „Manșeta volumului de debut al poetului clujan Petru M. Haș, ține să ne avertizeze că poezia acestuia cultivă cu asiduitate ambiguitatea, asociațiile verbale neprevăzute. De fapt cartea de versuri a lui Petru M. Haș e un mănunchi, selectat cu grijă, de poezii destul de cursive, cu o certă vocație a meditației, cu un bizar simț al cromaticului parcimonios. Chiar dacă gustul poetului pentru extreme – alb, negru – și opunerea lor obsesivă [...] amintește uneori de Bacovia, aerul general al poeziei este mai degrabă rarefiat, dar cu un autentic sentiment al «ridicării prin cădere»”.

IUNIE

1 iunie

• **[„Scânteia”, nr. 8442]** Pe prima pagină apare *Hotărâre Comitetului Executiv al Comitetului Central al Partidului Comunist Român și a Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România privind îmbunătățirea prețurilor de cumpărare a animalelor și produselor animaliere, precum și alte măsuri de stimulare a dezvoltării zootehniei*.

3 iunie

• **[„Scânteia”, nr. 8444]** O întreagă pagină vine cu tematica *Omul față în față cu el însuși... în zilele dramaticei încleștări cu natura*, pagină în care citim textele: Traian Coșovei, *În definitiv, ce este sublimul?*; Ilie Purcaru, *El, despre care nu s-a vorbit niciodată*; Mihai Stoian, *Promoția cu flori, lopeți și speranțe...*; Sergiu Fărcășan, *Numele propriu al conștiinței*.

• **[„Viața studentescă”, nr. 22]** M.N. Rusu îl abordează pe Marin Sorescu, volumul *Tușiți*: „Definindu-și textele din *Unde fugim de acasă* «aproape teatru, aproape poeme, aproape povești» Marin Sorescu își anticipa factura virajului liric din *Tușiți*. Un viraj (cam dramatic) căruia i se integrează *Iona*. Or, poate, care a fost deschis de acesta... Unor versuri din *Tușiți* le poți spune «și aproape film» (de animație)... însă despre nici una nu poți zice cu precizie că este numai teatru, numai poem ori numai poveste. [...] Sorescu, fără doar și poate, este un dezamăgit, spus în stilul lui, un copil căzut brusc din vârsta copilăriei în aceea a maturității dure; un copil care a pierdut jucăriile (amintirile ideale), dar nu și deprinderea de a se juca (serios)... deci, ne aflăm în fața unui complex platonician rezultat dintr-o copilărie frustrată, care însă, prin deversare, generează o viziune ironică, sarcastică asupra realității. Aceasta e mimată

cu piesele unui joc ori sub masca lui sunt ascunse adevărurile existenței. Sorescu maschează – dintr-un complex al ingenuității – o metafizică sentimentală extrem de sensibilă la contingent. [Cititorii] sunt contaminați de universalul care se insinuează prin trapele secrete ale versurilor sale. În *Tușiți* se găsesc nenumărate asemenea deschideri către sinele poetului și al existenței – numai spațiul limitat al rubricii mă împiedică a le transcrie integral”.

4 iunie

● [„Scânteia”, nr. 8445] Sub semnătura Dinei Cocea, „artistă emerită, vicepreședinte al Asociației oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale din Republica Socialistă România”, apare textul *Oamenii de artă în sprijinul sinistraților. O undă de bucurie și o mână de ajutor*: „Atât în Capitală, cât și în restul țării, au avut și au loc manifestări artistice ale căror beneficii au fost oferite sinistraților. [...] Atât Asociația oamenilor de artă, cât și Teatrul Național, alte teatre și ansambluri artistice, vor deplasa – când condițiile vor permite – cele mai bune formații artistice la locurile sinistrate, oferind spectacole gratuite populației lovite de calamități. Slujitorii Thaliei din țara noastră, însuflețiți de cel mai profund sentiment patriotic, înțeleg să-și mobilizeze la maximum întreaga lor forță creatoare și să-și valorifice toată capacitatea de muncă, pentru o cât mai grabnică refacere a economiei naționale și pentru înlăturarea dureroaselor urme imprimate adânc în inimile întregului nostru popor de urgență apelor”.

● [„Albina”, nr. 22] Pe prima pagină apare un citat din Nicolae Ceaușescu: „Avem ferma convingere că prin munca unită a întregului nostru popor, rănilor pe care calamitățile naturii le-au pricinuit țării vor fi în scurt timp vindecate”. Tot pe prima pagină citim poezia *Aici* de Ion Brad. ■ Ion Bănuță semnează *Răsare soarele*: „Potopul a trecut. Monstrul de culoare galbenă-neagră părea a fi, și se erija chiar într-un armăsar dement, desfăcându-și coama în milioane de milioane de șerpi șuierători, ivit parcă dintr-un fel de Apocalips, este acum inert. E un cadavru. Însă acest cadavru de azi a înghițit ieri, flămând și rapace, case albe, cuiburi dulci de amintiri, oameni de aur. A dus la vale, urlând, totul. [...] Răsare soarele. Răsare soarele în noi. Răsare soarele pe câmpuri, peste țară. În România soarele, soarele unității noastre este o lege de inimă, o lege de stat întru victoria, dreptatea și egalitatea tuturor. Da! Aici, nimeni, niciodată, nu este singur. Nu poate fi singur. Răsare soarele. Goarna universului sună din inimile noastre grele de sentimente infinite. E o chestiune de natură. De partid. De stat. O lacrimă de argint, imensă, purificatoare însemnează orizontul întorcând bucuria în noi. Răsare soarele”. ■ Sub titlul *Construim, reclădim pentru noi, pentru țară* citim mai multe texte: *Apele*Copiii*Prietenii* de Barbu T. Arghezi, *Salvatorii* de P.H. Bucovineanu, *Digul din Rupea* de T. Iosif, *Omul și apa* de Iulian Neacșu. ■ În *Agenda săptămânii* citim *Măsurile viitorului* de Șerban Nedelcu, pornind de la un citat din Nicolae Ceaușescu: „Îmbunătățirea condițiilor de viață ale poporului, creșterea gradu-

lui de civilizație și bunăstare a națiunii noastre este țelul suprem al politicii partidului nostru, rațiunea întregii sale activități, obiectivul central al construcției socialismului”: „Cuvintele de mai sus, extrase din Raportul la cel de al X-lea Congres al P.C.R., constituie un adevăr pe care poporul nostru l-a putut constata de-a lungul anilor. În aceste zile de grea cumpănă pentru o parte din populația țării noastre, partidul s-a dovedit un adevărat părinte. Conducerea noastră de partid și de stat, în frunte cu secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, s-a dus la fața locului, a luat măsuri imediate de ajuto-rare a sinistraților, de înlăturare a urmărilor negative pricinuite de inundație. Sub conducerea organizațiilor județene de partid, în numeroasele localități ale țării amenințate de furia naturii s-a dus o luptă crâncenă pentru stăvilirea ape-lor”. ■ T. Biolan scrie despre *Casa Rebreanu*: „Drumețind prin Argeș, un iu-bitor de cultură românească nu poate trece nepăsător pe lângă localitatea Valea Mare. Aici, pe o mică terasă, dominând așezarea, se află locuința în care a trăit și a creat, o bună parte din viață, reprezentantul de frunte al romanului româ-nesc. [...] Se află în țară și alte muzee închinatelor memoriei lui Liviu Rebreanu. Cel de la Valea Mare este remarcabil prin atmosfera de liniște și patriarhalitate pe care-o degajă. Regăsești aici, firește, toate acele documente privind viața și activitatea marelui prozator. Fotografii înfățișându-l la diverse vârste, în împre-jurări și locuri diferite: Rebreanu la școala militară, Rebreanu la București, fie în excursie la Cazane, Orșova, Herculan ori la Roma, Rebreanu academician și director al Teatrului Național. De asemenea, părinții și casa părintească, dar și închisoarea de la Gyula unde a încărunțit, profesorii de la liceu, soția și fiica sa...”. ■ Apare *Pajura cu două capete* de C. Miu-Lerca: „După alungarea turci-lor din Banat în anul 1772, imperiul habsburgic instaurează o cruntă exploatare a oamenilor și locurilor din această regiune. Timp de douăzeci de ani, băștinașii se refugiază în așa numita «lotrie», sinonimă cu haiducia din principate. Se produce, astfel, o treptată acumulare de forțe conduse de către iscusii și teme-rarii «harambași» bănățeni, forțe care organizează cunoscutele răscoale țără-nești din anul 1738, an în care armatele imperiale erau angajate în război cu turcii. Publicăm din poemul *Pajura cu două capete*, câteva din versurile inspi-rate de această frământată epocă a istoriei poporului nostru”.

● [„România literară”, nr. 23] Sub semnătura „România literară” apare editorialul *Ora reconstrucției*: „Voința de oțel a partidului, unitatea poporului, suflul fierbinte de patriotism care a cuprins țara au înfrânt una din cele mai mari nenorociri de care am avut parte. Acum e nevoie de cadențarea excepțio-nală a efortului constructiv, în care suntem angajați unanim. Oamenii scrisului i se aliază cu toate potențele creatoare în conștiință și faptă – așa cum s-au aflat totdeauna, în acest sfert de veac tulburat, aspru și măreț”. ■ Din *Cronica Uniunii Scriitorilor* aflăm: „La Casa Scriitorilor «Mihail Sadoveanu», din Ca-lea Victoriei 115, s-a deschis un centru de colectare de cărți (literatura română și străină), pentru reînregistrarea bibliotecilor școlare și a căminelor culturale

sinistrate. Primirea cărților se face zilnic, prin serviciul nostru de bibliotecă, telefon 16 43 30, între orele 9-21, până la sfârșitul anului 1970. *Lista de subscripție* inițiată de Uniunea Scriitorilor, la sediul său din Șoseaua Kiseleff 10, casieria Fondului literar, a înregistrat în a doua săptămână contribuția a încă 56 scriitori, la valoarea de 71 910 lei, care au fost depuși la CEC – cont 2000, totalizându-se astfel, până la această dată, suma de 127 004 lei. Lista de subscripție rămâne în continuare deschisă până la sfârșitul anului 1970, pentru toți membrii Uniunii Scriitorilor și ai Fondului literar”. □ Urmează nota despre *Adunarea generală a Asociației scriitorilor din Iași*: „Marți 26 mai a.c., la Palatul Culturii, a avut loc Adunarea generală a Asociației scriitorilor din Iași, consacrată analizei muncii desfășurate pe durata primului an de existență a Asociației și alegerii noului comitet de conducere. Darea de seamă a comitetului Asociației scriitorilor din Iași, pe perioada mai 1969 – mai 1970, a fost prezentată de prozatorul Dumitru Ignea, secretarul Asociației, care a pus în valoare străduința comitetului de a găsi noi soluții pentru consolidarea vieții literare ieșene, pentru a descoperi și promova talente tinere, militând pentru o artă inspirată din realitățile societății noastre socialiste și întemeiată pe concepția marxist-leninistă. La intensificarea vieții literare, din ce în ce mai efervescente, au contribuit și revistele «Convorbiri literare», «Cronica», «Ateneu», precum și înființarea la Iași a Editurii «Junimea». Un stimulent în realizarea progreselor amintite le-au constituit lucrările Congresului al X-lea al P.C.R., ale cărui documente, și mai cu seamă sarcinile trasate creatorilor, au însemnat un imbold la reflecție și participare activă. [...] Raportul comisiei de cenzori a fost prezentat de criticul Dimitrie Costea, președintele comisiei. Pe marginea dării de seamă au luat cuvântul scriitorii: George Moroșanu, Constantin Nonea, Mihai Novicov, Radu Cârnci, Corneliu Ștefanache, Mircea Radu Iacoban, Stelian Baboi, Adi Cusin și Lucian Dumbravă. În încheierea lucrărilor, a luat cuvântul conf. univ. dr. Gheorghe Stroia. Apoi, prin vot secret, a fost ales noul comitet de conducere al Asociației scriitorilor din Iași, în următoarea componență: Andi Andrieș, Nicolae Barbu, Radu Cârnci, Alexandru Husar, Mircea Radu Iacoban, Corneliu Ștefanache, Nicolae Țațomir, ca și comisia de cenzori formată din George Lesnea (președinte), Dumitru Ignea și George Bălăiță. Secretar al Asociației a fost ales Alexandru Husar, critic și istoric literar. Lucrările Adunării generale a Asociației scriitorilor din Iași au fost conduse de Laurențiu Fulga, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor”. ■ Scriind despre inundații, Pop Simion publică textul *Dragă Sighișoară, dragă...*, iar Romulus Rusan semnează *Drum la Mărașu*. ■ Șerban Cioculescu revine la *Breviar* cu textul *Inefabilul*: „În recent apărutul *Dicționar de terminologia literară*, la Editura științifică, – primul de la noi, inteligent alcătuit de Mircea Anghelescu, Emil Boldan, Margareta Iordan, Ion Oană și Pavel Ruxăndoiu, – cuvântul lipsește. *Dicționarul limbii române moderne* dă numai adjectivul, ca pe un «franțuzism» și-l tâlmăcește scurt: «inexprimabil», fără altă referire. Cuvântul este

însă, în terminologia mai ales a oamenilor de litere, poeți și critici, de o prea mare frecvență. Cred că la noi a început să fie folosit după întâiul război mondial. Eugen Ionescu se arăta agasat de această frecvență și scria, în «România literară» de la 28 noiembrie 1932: «Rămâne totuși încă ceva particular lui Proust, *inefabil* (subliniat de noi!) aș zice, dacă termenul nu ar fi compromis, in-traductibil și ireproductibil: *lirismul și atitudinea ironică*. Poate că mai sunt și altele». [...] Ca să satisfacem curiozitatea unor filologi, vom mai oferi câteva citate, dintr-un singur scriitor român: Tudor Arghezi, alese din volumul antologic: *Tablete de cronicar* (Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1960). [...] Avem de-a face astfel, prin atât de tocita pseudonoțiune estetică a inefabilului, cu o reviviscență a limbajului mistagogic al religiilor revelate, din antichitatea cea mai îndepărtată, până la creștinism. Se sacralizează și se tabuizează obiectul poetic, impunându-se false limite percepției critice, de aceea chiar care fac profesiune de clarificare a fenomenului artistic. Suntem, așa-dar, într-un cerc vicios. «Nerostitul» – în afară de sfera mistice – nu există decât în vocabularul redus al celor ce spun «nu am cuvinte». Poeții și criticii sunt datori să le aibă: cei dintâi prin modalitatea sugestiei, ceilalți cât mai precise și explicite». ■ În proaspăt înființată rubrică a sa, *Carnet '70*, Matei Călinescu publică *Poet sau critic?*: „După *Sabasios* (1968), am în față cel de-al doilea volum de versuri al lui Ion Negoitescu, *Poemele lui Balduin de Tyaormin*; ca și precedentul, el grupează compuneri vechi, rămase inedite (unele din 1939-1940) și altele foarte recente, – dezvăluind, însă, toate, aceeași structură, aceeași vocație estetică, și, totodată, vocație a esteticului. Într-adevăr, definitorie pentru personalitatea lui Negoitescu mi se pare, cum am mai spus-o și cu alt prilej, o experiență estetică originală, constitutivă, la care atât poetul cât și criticul tind să revină neîncetat. Și înțeleg prin estetic în contextul de față mai mult decât se înțelege în mod obișnuit prin acest termen: îi restitui ceva din sensul lui etimologic, care ne duce la grecescul *aisthesis*, – senzație, simțire, simțământ, – dar și ceva din semnificația pe care i-a conferit-o filosofia lui Kierkegaard atunci când și-a propus să delimiteze «stadiul estetic» (ilustrat, bunăoară, în faimosul *Jurnal al seducătorului*). [...] Pentru că în ultima vreme câțiva dintre criticii literari au publicat versuri, s-a născut o discuție (și chiar o prejudecată) în legătură cu «poezia criticilor». Negoitescu, analist strălucit (și capricios, în formula strălucirii intrând totdeauna și puțin capriciu) al fenomenului literar, a fost și el inclus în categoria criticilor-poeți, atribuindu-i-se o serie de caracteristici care decurg aproape mecanic dintr-o atare situație: inspirație livrescă, lipsită de sinceritate și de spontaneitate etc. (În treacăt fie spus, critica noastră de azi, cu prea puține excepții, nu manifestă astfel de simptome: criticii par a se îngriji de «spontaneitatea» lor în mult mai mare măsură decât poeții). Dacă ar trebui neapărat stabilită o primordialitate a criticului ori a poetului (alternativă ipotetică și, desigur, complet arbitrară) n-aș ezita să-l socotesc pe Negoitescu în primul rând poet: poet de factură modernă, artist cerebral

care știe că poezia nu se face cu sentimente, nici cu idei, ci, cum îi spunea odată Mallarmé lui Degas, cu cuvinte. Intuiția intelectuală a funcției estetice a limbajului străbate nu numai din poezia lui Negoițescu (poate minoră), ci și din opera lui critică, în care suntem îndreptățiți să vedem originala împlinire a unei vocații poetice”. ■ Versuri semnează: Demostene Botez (*Viziune, mai 1970*), George Dan (*Îngeri și broaște țestoase; Ciclonul Carpaților*), Ion Gheorghe (*XVI. În golfuri; XX. Viețile poezilor*), Henriette Yvonne Stahl (*Etern Prometeu*), Tiberiu Utan (*Visare*), Matei Călinescu (*La mijlocul drumului*). □ În *Atlas liric*, în traducerea lui Al. Andrițoiu, citim poezia lui Ho Și Min: *Jurnal de închisoare; Pe prima pagină; Intrând în închisoarea din Tsing-Si; Serată; Vița de vie; Joc de șah; Femeia unui deținut sosește să-și vadă bărbatul; Îndemnare spre propria-mi adresă; Transferul deținutului dis-de-cu-zori; Din drum; Tung-Ceng*. □ Din proză citim: *Noaptea lupilor* de Ion Lăncrănjan ■ La Masa rotundă a „României literare”, cu tema *Despre „mesaj”*, participă: Nicolae Balotă, Nicolae Breban, Matei Călinescu, Nina Cassian, S. Damian, G. Dimisianu, Șt. Aug. Doinaș, Nichita Stănescu, M. Ungheanu: □ „NICOLAE BREBAN: Vă mulțumesc că ați răspuns invitației noastre la prima dintre cele câteva mese rotunde pe care le va iniția «România literară», întâlniri între scriitori, menite să stimuleze schimbul de idei, să învioreze debaterile despre fenomenul literar contemporan. Vă reamintesc că și în toamna trecută am organizat o astfel de discuție cu privire la raportul dintre critica literară și actualitate, publicată în paginile revistei, și care, după câte știu, a fost primită cu interes. Să discutăm și în public unele teme care ne solicită în intimitatea preocupărilor noastre – și de data aceasta aș vrea să vorbim despre «mesaj», despre această noțiune aparent compromisă, despre semnificația operei literare. Noțiunea de «mesaj» a fost poate compromisă, știm bine în ce împrejurări, dar eu cred că într-o literatură realistă ca a noastră nu ne putem dispensa de el. Vreau ca la sfârșitul discuției să avem asupra sa o determinare mai exactă, mai bine conturată, sau altfel conturată, întrebându-ne încă o dată, fără prejudecăți, dacă există *mesaj*, dacă opera literară poate exista fără mesaj, sau care este tipul de mesaj încorporat astăzi operei de artă. Ceea ce, de altfel, ni se cere în momentul de față este în primul rând o discuție liberă, argumentată, «urbană», de o profundă ținută principială. □ N. BALOTĂ: Cred că dincolo de cuvinte, în cazul acesta cuvântul *mesaj*, ne interesează faptele și conținutul lor. «Reabilitat» sau nu, să vedem dacă termenul acoperă ceva și ce anume acoperă. Deci prin cuvânt înapoi la lucruri. □ NINA CASSIAN: După părerea mea, numai «sonoritatea» termenului a fost compromisă! □ NICHITA STĂNESCU: Sub această formă luxoasă și nobilă a termenului mesaj, conținutului i s-a substituit de fapt cu totul altceva, care nu numai că nu corespundea noțiunii de mesaj, dar i se opunea de-a dreptul. Era vorba de un «mesaj» fix, un sistem fix de truisme estetice, foarte osos și foarte rigid în articulațiile sale; într-o vreme, asta trecea drept mesaj. Câteva clauze înțepenite a căroră simplă

folosire putea să acorde scriitorului, într-o formă superficială, calitatea de «realist», de mare cunoscător al vieții. A cunoaște viața înseamnă a folosi o culoare unică, o schemă oarecare, și dacă o foloseai se chema că mânuiești un tip de mesaj adresat unui cerc îngust, lipsit de un sens major. □ NINA CASSIAN: Se pune accentul pe un sens foarte conjunctural, minor propagandistic, strâmt înțeles. □ NICOLAE BREBAN: Eu cred că de la un anumit tip de confuzie politică pornea confuzia semantică sau abuzul care s-a proiectat asupra acestui cuvânt: un anumit tip de a gândi fals politic în cultură, de a face politică culturală, a dus ca acești termeni, fundamentali de fapt, – fiindcă este evident că fără o definire perfectă, profundă și foarte exactă a unui termen fundamental literatura poate să sufere foarte mult, – dintr-o greșită înțelegere politică a ceea ce se numește munca în cultură sau a ceea ce se numește arta angajată. Cred că nou putem discuta deschis despre acest cuvânt tocmai pentru că astăzi există la noi în țară un alt fel de a privi și de a gândi, de a acționa în ce privește înțelegerea politicii culturale. În lumina Congreselor IX și X, modul de a gândi aceste lucruri se realizează din cu totul alt unghi decât acum zece sau cincisprezece ani. După părerea mea, lucrând la reviste și, în genere, ca scriitori, facem și noi o politică a culturii. Orice scriitor autentic, care acționează într-un nucleu al vieții publice, fiind scriitor și participând la viața publică, are o sensibilitate și pentru politic – și aceasta nu numai astăzi, când, la noi, scriitorul o are mai mult decât altădată. □ MATEI CĂLINESCU: Ceea ce s-a spus face utile și posibile unele întrebări; pun aceste întrebări chiar dacă ele sunt formulate poate mai naiv: ce îl determină pe scriitor să aibă un mesaj? Este vorba oare de o determinare interioară, personală, sau de una exterioară? Este vorba de o alegere sau de o impunere din afară? Și apoi, a avea mesaj – raportându-ne la climatul nostru cultural – este un lucru confortabil sau nu pentru scriitori? Este confortabil sau nu pentru alții? [...] Chiar dacă nu știm ce este un mesaj, știm cum *ar trebui* să fie. Și în funcție de acest «cum ar trebui să fie», – care se raportează fără îndoială nu la o conjunctură sau la alta, ci la un absolut, la o rigoare trans-istorică, – să ne gândim tocmai la aceste probleme aparent mărunte și poate chiar naive: confortabilitatea sau inconfortabilitatea mesajului, cine sau ce îl determină pe un scriitor să aibă un mesaj. □ ȘT. AUG. DOINAȘ: Eu nu sunt de acord cu Matei Călinescu care ne propune să pornim de la acest «cum trebuie să fie»; deși, de fapt, fiecare are o imagine a acestui ideal, mai mult sau mai puțin clarificată. Cred că ar fi mai eficace să ne delimităm de ceea ce s-a înțeles la un moment dat prin mesaj, și să explicăm ce anume înseamnă pentru noi mesajul, în substanța sa. S-a procedat uneori la o disjunctie nepermisă între conținut și formă; de aceea mesajul nu a mai fost înțeles ca unitatea indisolubilă între aceste două noțiuni, ci, școlărește, drept *cantitatea* de materie din conținut. Cantitatea de materie presupune elementele datelor realității înconjurătoare luate ca atare, fără decantarea necesară, fără prelucrarea și transfigurarea care ar putea face dintr-un material brut o expresie

artistică. Criteriul cantitativ impunea însă și limitarea la anume aspecte ale datelor înconjurătoare, la o anumită arie. Dacă se depășea granița arbitrară se cădea într-un «păcat» de neiertat, deveneau «omul cu mesaj greșit»; în momentul în care se căuta acel absolut necesar transfigurării artistice, se cădea în celălalt «păcat», în formalism. Se ignora tocmai faptul că arta în general este o modalitate a limbajului, nu o arie determinată prin repere spațiale, geografice etc., în acel limbaj ce este – dacă vreți – o prelucrare în sus a acestui limbaj, o mutație a lui într-un alt plan. Tocmai față de această înțelegere a mesajului trebuie să luăm poziție și să înțelegem cu adevărat ce a fost mesajul artei de când a apărut ea, și în ce măsură considerarea acestui mesaj a suferit modificări în decursul timpului... [...] □ NICOLAE BREBAN: Este vorba, în înțelegerea acestei noțiuni, de modul de a privi cultura, mod care, astăzi, la noi, se manifestă într-o politică a culturii mai profundă, mai specifică, mai «profesionalistă». [...] Oamenii care *crează cultura* o și discută și în același timp o și «aprobă». *Mesajul* este și un cuvânt politic, dacă vreți, dar în primul rând noi discutăm aici sensul lui estetic. □ MATEI CĂLINESCU: Sunt de acord că putem concepe mesajul în funcție de scara valorilor. Există valori spirituale, religioase, etice, estetice, economice, politice etc. În cazul acesta trebuie să subliniem că mesajul propriu-zis al operei de artă tinde să depășească esteticul, adică nu propui numai o valoare estetică, propui altceva, dar cu mijloace estetice. [...] Dar noi trebuie să depășim limitele unei discuții pur estetice, pentru că mesajul este mai mult decât atât. Esențial pentru mine este dacă opera, fie că mesajul ei este lucid, conștient, fie că este, pentru creatorul însuși, mai difuz, are o capacitate de a zgudui, de a disloca prejudecăți, de a provoca. Această forță de dislocare, de rupere a zăgazurilor, de spargere a inertiilor, acest sens dinamic pe care îl introduce mesajul încorporat, ca un spirit într-un trup, în operă, este expresia unei necesități interioare a artistului. [...] Mesajul are deci o unicitate care este o «ființă» și care reprezintă în același timp un protest împotriva formelor în instituționalizare, deci de osificare intelectuală și spirituală. Mesajul are ceva profund revoluționar în el. Poate e bine să ducem termenul de «revoluționar» până la etimologia lui, la ideea de *restituție*: mesajul te restituie într-un fel ție însuși. □ NICHITA STĂNESCU: Mesajul nu este o noțiune autonomă pe care o putem diferenția net de alta. În cazul în care noi judecăm noțiunea de mesaj aproape de noțiunea de estetic, o subsumăm acestei zone care comportă și alte caracteristici implicate. [...] Nu există operă estetică *în sine*, care să aibă mesaj; opera estetică are mesaj numai când indică o mișcare de translație către altă zonă dominant *politică* sau dominant *morală*. □ G. DIMISIANU: Purtăm această discuție despre mesaj pentru că simțim nevoia reabilitării sale, a repunerii sale în valoare. Această noțiune a suportat, într-adevăr, cum s-a spus aici, într-o anumită perioadă, interpretări deformante. Dacă ne referim la ele o facem numai pentru a preciza termenii dezbaterii, înțelegând că reformularea unei probleme impune curățirea preliminară a terenului de

toate acele elemente creatoare de confuzie în plan teoretic. Un asemenea element era faptul că noțiunea de *mesaj* era cumva suprapusă aceleia de *program ideologic*, acordându-se termenului o valoare demonstrativă și de eficiență imediată, în ordine practică. Se accepta deci că o lucrare artistică avea mesaj în măsura în care ea corespundea unei reprezentări oficializate și cumva standardizate despre lume. Mesajul opere se accepta că este o acțiune de transmitere sau de ilustrare a unui conținut exterior și independent de operă. Această accepțiune cred că este falsă și trebuie înlăturată. În plan teoretic, desigur, fiindcă în practica activității creatoare nu cred că existe operă de valoare estetică reală, și s-au scris astfel de opere chiar în epoca la care ne referim, care să se fi supus tiparelor restrictive. Artistul autentic a realizat instinctiv care sunt căile fecunde ale creației. [...] □ NINA CASSIAN: Există mesaj de tip conservator. □ ȘT. AUG. DOINAȘ: Desigur, poate fi și naționalist, poate fi și șovinist. E limpede. □ G. DIMISIANU: [...] Este de înțeles că mesajul literaturii noastre de astăzi se va încărcă în mod firesc de implicațiile contextului socialist în care trăim. □ ȘT. AUG. DOINAȘ: Mie mi se pare că Matei Călinescu a lărgit sensul noțiunii prea mult, atribuindu-i un dinamism pe care aceasta nu-l are, și deci un rol în istoria literară care mi se pare că nu ține de mesajul opere. Acordând mesajului epitetul de «revoluționar», Matei Călinescu a transfera asupra lui niște virtuți care nu aparțin de fapt mesajului. Cred că factorul care declanșează șocul, care dă loviturile, care ultragiază și violentează formele vechi, nu se datorește mesajul opere literare. El ține – dacă vrem să facem o distincție scolastică și chiar școlărească – de noutatea formei în care se încorporează o operă. [...] Valorile acestea de conținut – ca să le spun astfel – au nevoie de o perioadă mai mare de timp pentru a fi percepute în comparație cu noutatea adusă de un procedeu formal. De aceea cred că impulsul schimbărilor se datorează în primul rând noii modalități artistice care înlocuiește o veche modalitate artistică. Mi se pare că Nichita Stănescu a atins aici aceste chestiuni și ne-a ajutat să ne adunăm ideile, în momentul în care a vorbit despre raportul dintre mesaj și valoarea estetică. Mesajul unei opere literare este totalitatea valorilor *extraestetice* încorporate la *modul estetic* într-o operă și pe care aceasta izbuteste să le propună intuiției noastre intelectuale în aventura ei de-a lungul timpului. Toate celelalte valori care depășesc esteticul se constituie în mesaj autentic doar atunci când fuzionează de așa manieră, încât devin valori cu încărcătură estetică. De ce scriitorii mari, de la Homer până azi, sunt indiscutabil scriitori cu mesaj? Pentru că valorile care au ținut de ideologia specifică a timpului lor, față de care noi ne delimităm, ni se transmit *într-o modalitate estetică* ce încă ni se propune ca subiect hrănitor pentru sensibilitatea noastră. Discuția se mută asupra acestei modalități, asupra acestui «cum» al opere de artă, mesajul neintrând în el decât în măsura în care valorile care-l constituie sunt transfigurate estetic, se topesc în crezutul creației literare. □ MATEI CĂLINESCU: Nu altceva spuneam și eu când atrăgeam atenția că mesajul este extraestetic. Dar dumneata ai început

prin a trata unitatea între formă și conținut și apoi ai făcut o distincție între ele spunând că ceea ce este înnoitor în operă ține numai de formă. Dacă admitem asta înseamnă că mesajul ține de «formă»! □ NINA CASSIAN: Nu prea sunt de acord cu cele spuse de Matei Călinescu. Lărgind sfera mesajului prea mult și spunând că trece dincolo de estetic, – esteticul fiind pentru scriitor numai vehiculul de transmitere a acestui mesaj – mi se pare că afirmi astfel în direct că esteticul ar fi un element în stare pură. De fapt nici mesajul nu e pur, nici esteticul nu e pur. Esteticul este o concepție, și atitudine etc., altminteri ne limităm la o formulă foarte mecanicistă, meșteșugărească. □ ȘT. AUG. DOINAȘ: [...] Mesajul, în accepția cea mai largă, este *Weltanschauung*-ul pe care un scriitor îl încorporează în opera sa. Este vorba de propria sa structură, de planurile sale profunde, intelectuale, existențiale etc., în general de întreaga sa ființă spirituală. Mă interesează acest mesaj doar atunci când este valabil din punct de vedere estetic. □ NICOLAE BREBAN: Simplu vorbind, eu cred că mesajul se compune din două elemente. Mai întâi, mesajul este un strigăt de existență al creatorului adresat întregii lumi care există o dată cu el și, implicit, prim memoria ei, a întregii lumi care a existat până la el, un strigăt de existență, un fel de «sunt». În același timp, mesajul ar fi acel strigăt mai modulată, mai adaptat, care se adresează strict comunității geografice, istorice, naționale, în care trăim. Există pentru mine această dublă accepție a mesajului [...] □ NICHITA STĂNESCU: Am senzația că nu am izbutit să fiu clar în ceea ce aveam să spun. Ce ai spus, se potrivește ca noțiune în sine, dar definiția ta este valabilă și pentru mesajul politic sau etic. Ai dat o definiție a mesajului în genere, dar pe noi ne interesează cel mai mult să vedem ce este mesajul în literatură. Să vedem care este specificitatea mesajului în zona estetică. Mesajul este un mijloc de locomoție, nu este chiar un element estetic, ci mai mult un vehicul pentru zona esteticului. [...] □ NICOLAE BALOTĂ: Ar trebui să precizăm sensul acestui cuvânt, să delimităm sfera conceptului de mesaj. [...] Văd că întrucâtva cu toții suntem de acord cu ceea ce am numit polivalența axiologică, valorică, a mesajului respectiv, cu faptul că în sfera mesajului sunt cuprinse o serie de valori. Aș vrea să deplasăm puțin problema. Propun următoarea idee: cred că, în fond, mesajul ține de *intenționalitatea* operei, a creației ca atare care poate, în unele cazuri, să fie, în altele să nu fie identică cu intenția scriitorului. Între intenția conștientă a unui scriitor și între valoarea unei opere (adică realizarea acestei intenții) este, fără îndoială, o distanță. [...] Intenția scriitorului este încorporată în operă și o judecăm *în* operă. Atunci când vorbesc despre intenția unui scriitor înțeleg, pe de o parte, intenția omului ca atare, care are un anumit nivel ideologic și politic, o anumită viziune etică, filozofică, estetică, o anumită perspectivă care poate să fie ori să nu fie în concordanță, să zicem, cu valorile dominante ale unei societăți. Când judecăm, însă, o anumită operă, o considerăm, înainte de toate în perspectiva intenționalității ei interioare ca operă. Deci mesajul reprezintă, după cele spuse anterior

în legătură cu polivalența acestui termen, intenționalitatea creației unei opere realizată estetic, aceasta fiind, în același timp, într-o mai mult ori mai puțin strânsă concordanță, cu conștiința unui creator. [...] □ S. DAMIAN: Decât să ne investim energia în disocieri prea abstracte, amenințate, vai, adesea, să rămână sterpe, poate că mai util, pentru desfășurarea discuției noastre, ar fi aplicarea concretă a termenilor, referirea mai directă la practica literară curentă. În acest sens nu împărtășesc opinia lui Matei Călinescu că există doar o determinare interioară a mesajului, adică vocea artistului din adâncuri care adresează printr-un impuls imperios un apel lumii înconjurătoare, posterității. Mai ales astăzi putem observa cât de covârșitoare este presiunea exterioară a faptelor, deci condiționarea din afară. [...] □ NICOLAE BREBAN: Consider că S. Damian a ancorat mai exact discuția noastră în realitățile momentului. [...] Ar fi bine, pentru o mai pregnantă concretizare, să stabilim dacă în pluralitatea tendințelor epice de azi găsim într-adevăr o unitate de mesaj... □ S. DAMIAN: Între romanele recente cele mai bune, la o lectură atentă, transpare, cred, o înrudire de viziune. [...] □ NICHITA STĂNESCU: Doinaș mi-a sugerat o problemă: mesajul condiționează valoarea, sau valoarea condiționează mesajul? Dacă discutăm concret, se pune următoarea problemă: sunt o serie de scriitori foarte talentați, al căror mesaj e mai greu de depistat și de delimitat; după aceea, există o altă serie de scriitori, care îi imită pe cei de talent, dar la care nu se mai pune nici un fel de problemă fiindcă e vorba de scriitori mediocri. Sunt totuși cazuri de scriitori care își fac o carieră și o existență din mesaj! Și atunci mă întreb: oare nu ordinea valorică este eliminatorie? □ NICOLAE BREBAN: Aș propune să discutăm ceva mai aproape de literatura noastră contemporană. Am dori, prin discuția noastră, să încurajăm o critică mai vie a acestei literaturi, să încercăm să restituim ceva din ceea ce se cuvine autorului, viu, astăzi! [...] Părerea mea este însă că sunt unii autori care se fereșc de mesaj. În ultimii ani, mai ales în proza scurtă, s-a văzut foarte clar această tendință, ca un recul antidogmatic, care însă de multe ori dă loc imposurii și găunoșeniei literare. De ce? Fiindcă mesajul este și o formă de curaj civic, în sensul că scriitorul, fiind un reprezentant al opiniei publice, trebuie să-și asume acest curaj. Și atunci, o serie de scriitori, tineri sau mai puțin tineri, mimând apolitismul în opera lor, de fapt nu fac decât să fugă de valoarea literară, de curaj, de eroismul necesar vocației lor. □ MATEI CĂLINESCU: Dar n-ai impresia că și onirismul este un act de curaj în planul creației artistice? Este o deosebire de roman, care a pătruns mai adânc în realitatea epocii, teatrul ezită încă să abordeze socialul, cu toate implicațiile lui și de aceea aici mesajul apare firav. □ S. DAMIAN: Oricât de lăudabilă ar fi uneori intenția autorului, e necesară și o defrișare prealabilă a terenului și o conștiință estetică mai limpede. În această privință criticii, cronicarii dramatici au examinat încă vag aspectele conceptuale în cuprinderea tragicului și comicului contemporan. □ M. UNGHEANU: «Mesajul» este un cuvânt întrebuințat excesiv altădată și orice

vocabulă suprasolicitată trăiește un moment de inflație. Cuvintele sunt supuse și ele unei uzuri, care le poate fi fatală. «Mesaj» a fost adus în critica literară din afara teritoriului ei. S-a putut spune despre o operă că are mesaj și despre altele că nu au. Utilitatea cuvântului stătea în posibilitatea lui de discriminare. În realitate nu există operă care să-și merite numele și care să nu aibă ceea ce se subînțelege de noi prin «mesaj»: o idee de transmis, infuzată întregii scrieri. A impune operei un *anume* «mesaj» sau un *singur* «mesaj» înseamnă a o condamna la sărăcie de conținut. Literatura adevărată are calitatea de a declanșa mai multe înțelesuri decât a intenționat chiar autorul ei. [...] Mai importantă decât «mesajul», o noțiune echivocă, este *atitudinea* scriitorului, așa cum o înțelegea G. Ibrăileanu și mai târziu Marin Preda, adică nucleul radiant al întregii opere. Mesaje putem scrie toți, opere doar unii. [...] □ MATEI CĂLINESCU: A programatiza estetic mie mi se pare o eroare. Noi nu punem problemele acestea fiindcă aparținem acestei comunități naționale concrete care-și are istoria ei. Dar a programatiza specificul este altceva! □ NICOLAE BREBAN: Părerea mea este o părere de atelier, de obsesie a propriei mele profesii. E vorba de curajul de a-ți asuma un tip de destin foarte particular. Scriitorul vrea să reprezinte o comunitate mai largă; acesta e orgoliul său, fie că o mărturisește fie că nu. Vă mulțumesc pentru participare”. ■ În rubrica numită *Confruntări* Al. Paleologu semnează *D-ale istoriei literare*: „Maestrul Șerban Cioculescu și-a închinat seria de revelații asupra caracterului lui Matei Caragiale [sic!] printr-un articol de «concluzii». Putem, așadar încerca în sfârșit să pricepem ce a voit domnia-sa să demonstreze. În esență reținem că autorul *Crailor de Curtea Veche* a fost un fiu ingrat, un bovaric snob și arogant, un arivist destul de mărunț și nu prea scrupulos în alegerea «ponturilor» și «filoanelor» de căpătuială, dispus în cele din urmă, dacă nu chiar la trădare în țară, în tot cazul la o nu prea onorabilă, dar prezumtiv rentabilă pactizare cu forțele inamice și colaboratorii lor”. ■ În *Cronica literară de Lucian Raicu* citim despre volumele *Crengi*; *XC* de Tudor Arghezi: „Lectura celor două volume de inedite: *Crengi* (Editura Eminescu) și *XC* (Cartea românească), datând în majoritatea lor din faza târzie a vieții poetului, revitalizează atenția noastră (cuprinsă pentru o clipă de o prea firească, dar și cu totul nedreaptă somnolare) obligând-o să se concentreze încă o dată, și cu uimire, asupra *miracolului* arghezian, întrucât orice s-ar zice și s-ar cârți împotriva, despre un miracol e vorba, pe care nu-l pot acoperi în nici un fel varietatea imensă și abundența, inegalitatea de valoare a producției scriitorului (atât de evidentă și în ineditele scoase acum la iveală), obositoare «clasicizare», frecvența reeditărilor, nici, în special, proliferarea comentariilor critice, a pretențioaselor exegeze, fatalmente de natură să cristalizeze o impresie de sațietate, de «prea mult» și să îngroape până la urmă sub greutatea discursului pedant nucleul viu al operei, năzdrăvan într-o mie de forme și teribil de refractar, de sfidător față de asalturile elocvenței scolastice și intelectualiste. Ispita noastră și singura replică po-

trivită ar fi să deschidem cartea la întâmplare și să «privim» pur și simplu, fără vreo pre-știință, desfășurarea lucrurilor, înlăturând orice preocupare sistematizatoare; înainte de a-l studia pe Arghezi, e bine să încercuim cât mai strâns momentul în sine al *lecturii*, lăsându-i toată autonomia și libertatea de mișcare în interiorul propriilor sale limite; o pagină de Arghezi, aproape oricare pagină, chiar și aceea de aparență modestă sau ocazională, conține latența unei descoperiri și această descoperire o fac cuvintele însele pornite într-o aventură fără început și fără sfârșit”. ■ D. Țepeneag revine la rubrica sa *Șotron* cu textul *În labirint*: „Între critic și poet nu văd o deosebire esențială în ce privește acest simț al valorii. Așa se face că un poet ca Doinaș poate fi, după părerea mea, și unul dintre cei mai buni critici de poezie, iar Matei Călinescu și Ion Negoițescu sunt, cel puțin în ultimul timp, mai admirați în opera lor așa-zis de ficțiune decât în aceea critică. Și exemplele se pot înmulți. Eșecul unui critic în ipostaza de romancier poate pune sub semnul îndoielii însăși opera sa critică, așa cum nu concep ca un bun romancier să nu intuiască valorile reale din jurul său”. ■ În *Ochiul magic* citim: □ *Dezbateri la Academia de Științe Sociale și Politice*: „Secția de filozofie și logică a Academiei de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România a organizat prima sa sesiune vineri 29 mai pe tema *Concepția filozofică a lui Lucian Blaga*. În cuvântul său introductiv tov. Dumitru Ghișe a subliniat importanța temei propuse în procesul complex de valorificare judicioasă și nuanțată a moșteniri culturale. Lucrările susținute în cadrul sesiunii au analizat tendințele, structura și limitele filozofiei blagiene, cuprinzând în sfera lor critică direcțiile spre care s-a îndreptat gândirea teoreticianului. Astfel prof. dr. Dumitru Isac a desprins unele *Aspecte critice ale metafizicii lui Blaga*, prof. dr. Al. Posescu s-a ocupat de studiul filozofiei istoriei așa cum se desprinde ea din textele filozofului, iar prof. dr. N. Bagdasar de gnoseologie. Prof. dr. Al. Tănase a prezentat lucrarea *Conceptul de cultură în filozofia lui Blaga*, prof. dr. Ion Ianoși *Conceptul de valoare în estetica lui Blaga*, iar prof. dr. H.H. Stahl a sintetizat în lucrarea sa viziunea lui Lucian Blaga asupra satului românesc. În continuare au avut loc discuții la care au participat Pavel Apostol, Virgil Teodorescu, Edgar Papu, Valeriu Râpeanu, Nicolae Gogoneață, Pișcoci, Al. Ivăsiuc, N. Tertulian, Ov. S. Crohmălniceanu, H. Wald, Al. Dima, Ion Dodu Bălan. În încheierea dezbaterii a luat cuvântul acad. Miron Constantinescu, președintele Academiei de Științe Sociale și Politice. Vorbitorul a insistat asupra necesității unor discuții intensificate privind valorificare a moștenirii culturale, propunând secției de filozofie și logică analiza judicioasă și profundă de pe pozițiile marxism-leninismului, a operei sociologice a lui Dimitrie Gusti, a contribuției lui Rădulescu-Motru în domeniul psihologiei”. □ *Dar cărți literare?*, Al. R.: „Am străbătut de curând șapte județe din țara noastră, poposind la numeroase hoteluri cu flux internațional. La Sibiu, Deva, Turnu Severin, Craiova etc. se pot cumpăra în holuri, lângă «recepție», ziare și reviste, bibelouri, parfumuri, obiecte din ceramică, uneori. Dar

cărți literare nu. De nici-un fel, cu nici-un profil. Nu se găsesc măcar lucrări turistice apărute în Editura «Meridiane». E greu ca, cel puțin în sezon turistic, să fie amenajate standuri cu lucrări interesante și deci atractive, de poezie, proză sau critică? «Centrala cărții» nu poate face nimic în această privință?».

❑ *Cu curaj, se poate* de I. D.: „Deocamdată (aflăm din articol publicat în «Viața românească», nr. 4, 1970 semnat Paul Popescu și intitulat *Realism și autenticitate*) Marin Preda, Paul Georgescu, Al. Ivăsiuc «adâncesc, cu curaj, felii de istorie». Niște felii a căror poziție (sau a autorilor citați?) este «de două ori incomodă». Mai aflăm că în literatura noastră au răsunit (sau răsună) «declarații extreme și patetice», de genul (și aici Paul Popescu citează!): «Nu ne interesează realitatea! Nu ne interesează masele! Creăm întâi pentru noi». Deși nu am citit niciodată asemenea declarații și credem că au fost inventate de autor pentru a-și facilita expunerea, recunoaștem dubla justete a afirmației sale: «După noi, termeni ca „realism”, „autenticitate”, „sinceritate” sunt sinonimi»».

❑ *Literatura de consum*: „Editura «Ion Creangă», deși publică literatura pentru copii și adolescenți, nu poate ignora necesitatea unei anumite sobrietăți grafice a cărților. Tinerii trebuie învățați că literatura (mare sau mică) nu se consumă, ci se asimilează, că o carte este un obiect de elevație și nu un produs strict comercial. Ca atare nici literatura cuprinsă în ele și cu atât mai mult ambalajul grafic în care ea este prezentată nu poate face rabat prostului gust și vulgarității. Am văzut cea mai urâtă copertă din câte au cunoscut cărțile românești în ultimii 20 de ani, respingătoare, jenantă și semnată de Pompiliu Dumitrescu, la *Toți băieții sunt răi, toți băieții sunt buni* de Ovidiu Zotta”. ❑ *Experiența poeziei* de P. P.: „e titlul sub care, în «Ateneu» (nr. 4, aprilie 1970) tânărul critic ieșean Z. Sângeorzan adună câteva opinii despre expresia lirică, punctându-le cu nume pe poeți români de azi. Numele citate îi deosebesc pe Z. S. de alți critici cu opinii despre poezie, mai mult chiar decât restul articolului, căci el se sprijină pe Mircea Ivănescu, I. Negoțescu, Matei Călinescu, Sorin Mărculescu, Dan Laurențiu, Cezar Ivănescu, dintre care cei mai mulți au fost numiți «poeți critici» (de către alți critici, firește), iar poezia lor o «poezie a criticilor» – cu subtextul, intenționat sau nu, că expresia lor lirică ar fi erudită, savantă, contrafăcută, oricum inferioară celei «vânjoase» și imediate. Z. S. nu cade în această eroare, dimpotrivă el pare a aprecia cel mai mult poezia cu substrat intelectual. Subscriem și la unele intuiții individuale pătrunzătoare [...]. În rezumat, un text deosebit al unui critic în continuă «ameliorare»».

■ Al. Piru scrie *În jurul unei monografii*: „Dimitrie Vatamaniuc este ceea ce se numea odată cercetătorul de istorie literară harnic, mare căutător de date biografice și bibliografice, dedicate de predilecție autorilor obscuri sau cu multe scrieri pe care puțini au răbdarea să-i citească spre a raporta asupra lor în lungi dizertații ilizibile de tipul «cărămidă». Lipsa spiritului critic face ca lucrările sale să piardă din valoare chiar sub aspect documentar, căci cine caută acul în carul cu fân, informații unde nu există idei? Însă ținând seama de actua-

lul stadiu al istoriei noastre literare, în care instrumentele de lucru sunt încă precare, se cade să recunoaştem până la un punct utilitatea studiilor bibliografice oricât de primitiv ni s-ar înfăţişa ele, ca de pildă în *Ioan Slavici şi lumea prin care a trecut* şi *Opera lui Ioan Slavici* de Dimitrie Vatamaniuc. [...] Follower ar fi fost acum ca altcineva să reia studiul şi să-l amplifice, întocmind o biografie a autorului, stabilindu-i precis cronologia operei (în periodice şi volume), în fine analizându-i multilateral scrierile. În locul unei astfel de cercetări, Dimitrie Vatamaniuc vine, spre surpriza noastră, cu o scurtă monografie *Ion Agârbiceanu* (Albatros, 1970) cu foarte puţine date noi şi cu interpretări ale operei sub nivelul celor de mai înainte. Analiza păcătuieşte mai ales prin incapacitatea autorului de a descoperi sau recunoaşte faptul literar şi prin rătăcirile în consideraţii laterale, de ordin cultural-ştiinţific. Observaţiile critice sunt adesea de o mare naivitate. În slabele poezii de debut ale lui Agârbiceanu, Dimitrie Vatamaniuc identifică «un ochi deprins cu mişcarea turmelor în câmpie» şi tema «sărăciei» («Agârbiceanu se tânguie în sonete că nu avea bani»)). ■ D. Păcurariu revine la *Tendinţe clasice în literatura română a secolului XX* (2) cu un text despre E. Lovinescu: „Preţuirea criticului pentru clasicism s-a exprimat constant, deşi unghiul de vedere s-a schimbat în ultima etapă a vieţii”. ■ În *Cărţile săptămânii* volumele de poezie sunt prezentate de Ilie Constantinescu: □ *Poeme* de George Murnu: „Prefaţa de aproape 50 de pagini la volumul Murnu, scrisă cu vizibilă lipsă de priză la poezie, se remarcă prin didacticism, lipsă de măsură în aprecierea valorilor, în totul ciudată încercare de a oferi o imagine supradimensionată a unui autor care şi-a asigurat, pe drept, stima ce i se cuvine şi un loc al său în istoria culturii româneşti”. □ *Tuşii* de Marin Sorescu: „Poezia lui Marin Sorescu, înainte de a fi negată, trebuie, ca orice altă poezie, înţeleasă. Ea există, are continuitate, configurează o personalitate. Pentru amatorii liricii expresioniste poate părea sălcie, pentru cei dornici de rigori clasice – dezordonată şi prozaică, şi aşa mai departe. Dar extremele alăturate teoretic se dezavantajează sistematic, arta e «longa» şi felurită, ea ţine la sânul ei consistent odrasle de toate conformaţiile, cu îngăduinţă suverană. Singurul (deocamdată) reproş ce i se poate aduce lui Sorescu porneşte din însăşi structura poeziei sale, ameninţată de deprinderea unui mecanism manierist de multiplicare. Schema, simplificată de naivii ce umplu redacţiile cu imitaţii soresciene, e bogată, totuşi ea trebuie permanent reţrăită, înviată, altfel rămân doar scurte, paradoxale şi graţioase operaţii intelectuale”. □ *Înstrăinări* Gabriel Iuga: „Lui Gabriel Iuga îi e, credem, necesară o anume limpezire, pe care nu comoditatea noastră de lectură i-o cere; încă prea crispat, cu gesturi sacadate, el ar putea deschide exprimării poetice căi mai puţin accidentale, mai generoase”. ■ Cărţile de proză sunt prezentate de Dana Dumitriu: □ *Ştii, Lavinia, caractişele...* de Leonida Neamţu: „Din graba tulbure a naraţiunii se pierd toate sensurile. Romanul e provocator, dar fără direcţie”. □ *La ora ceaiului* de Lucia Demetrius: „Cu excepţia celei care dă titlul volumului, nuvelele intenţi-

onează o descripție a stărilor psihice specific feminine, a formelor variate de exprimare, a complexului de inferioritate al femeii, a imposibilității ei de a-și depăși natura sentimentală. În special conflictele erotice și complexul îmbătrânirii furnizează un bogat material epic scriitoarei. Singurătatea și crisperia melodramatică a eroinelor sale se datoresc unei crize de vârstă sau unei crize amoroase. O materie atât de săracă încearcă a se compensa prin justetea mecanismelor caracterologice. Nuvelele amintite nu vibrează printr-o observație novatoare, printr-o atenție analitică, ci conservă corect structuri umane deja definite, urmărind o finalitate moralizatoare. Din pricina unui anumit patetism, a unei anumite participări emoționale deschise a autoarei la viața personajelor sale, epica se degradează configurându-se romanțios și melodramatic, fapt de care nu va scăpa nici *La ora ceaiului*, nuvelă mai complicată, mai abilă stilistic”. □ *Toți băieții sunt răi, toți băieții sunt buni* de Ovidiu Zotta: „Atenția se dispersează și esențialul se pierde printre detalii. Abundența epică a romanului îi face însă apt de a fi foarte repede receptat de cititorul adolescent”. ■ Volumele de critică sunt prezentate de Ov. S. Crohmălniceanu: □ *Sămănătorismul* de Z. Ornea: „Dincolo de o construcție *ad hoc* ca «avant la date» (!) și de unele flori stilistice gazetărești ca «pilonii fermi ai probei documentare», «escaladarea guvernării», «pierzând mult din macularea originară», «acceptul lui Filipescu» etc., textul își păstrează o autentică vioiciune intelectuală pe care i-o dă gândire limpede, dar atentă mereu la nuanțe, precum și o franchețe în exprimarea fără ambiguități a opiniilor”. □ *Ospățul lui Trimalchio* de Mircea Vaida: „Spiritul lui Mircea Vaida e nutrit de bune lecturi și, fapt relevabil, multe din ele aparțin antichității clasice. Câtă vreme le folosește spre a-și crea parteneri de colocvii, ideali la ospățul lui Trimalchio, e în elementul său și reușește să confere asociațiilor libere care-l solicită un stil. Când îl apucă gustul să ne comunice tot ce a citit, atmosfera banchetului intelectual degeneratează; textul ia efectiv înfățișarea spectacolului histrionic din Satyricon, convívii spun orice le trece prin cap sub efectul aburilor vinului și moleșirii minții după o îmbuibare dărâmatoare: Slavici discută cu Confucius, Zarathustra îl combate pe Nietzsche, intervin marchizul de Sade și Cornel Regman”. ■ Petre Sălcudeanu revine la rubrica *Radio* cu *Împreună cu întreaga țară*: „Cele douăzeci și cinci de emisiuni culturale ale ultimei săptămâni și-au schimbat și ele profilul, răspunzând aceluiași chemări și îndemnuri, scriitorii și lucrătorii Radiodifuziunii dând eterului adevărul nemilos și eroic totodată al acestor zile și reci și fierbinți. *Odă limbii române*, *Tableta de seară*, *Revista literară* s-au transformat într-o singură emisiune, la care au răspuns numeroși oameni de cultură, angajați și ei în episodul aceleiași înfruntări. Scriitori ca Geo Bogza, Victor Eftimiu, Radu Boureanu, Cicerone Theodorescu, Virgil Teodorescu, Aurel Baranga, Eugen Barbu, Dan Deșliu, Pop Simion, Paul Anghel, Șerban Cioculescu, Mihnea Gheorghiu, Ioan Grigorescu, Mihai Stoian, Domokos Géza, Nicolae Tăutu, Al. Andrițoiu și mulți alții au fost în aceste zile prezenți prin

scrisul lor, manifestându-și în acest fel solidaritatea cu întregul popor. Menționăm de asemenea inițiativa Radiodifuziunii de a organiza emisiunea intitulată atât de sugestiv: *Întreaga țară – o inimă, un gând, o faptă*, emisiune menită să contribuie, prin Contul 2 000, la ajutorarea populației sinistrate”. ■ În *Opinii despre proză* citim: □ *Formule creatoare ale romanului tânăr* de Gabriela Omăt: „O literatură «intelectuală» nu poate însemna – cum se tem unii – doar o producție necruțător cerebrală, bolnavă de reflexivitate febrilă și narcisism inactiv. Sunt intelectuali echilibrați (cu asta nu spunem «neproblematici») împregnați cu un funciar și înțelept optimism, sunt cei cu respirație amplă, stăpâni pe materia epică și având vocația arhitectonicii și a prozei temeinice. Unul este Virgil Duda, autorul *Catedralei* (1969).” și □ *Recunoașterea operei* de Z. Sângeorzan: „Niciodată percepția critică nu va împiedica opera de la o recunoaștere a ei, dacă sentimentul de apropiere, de clasificare istorică funcționează normal și nu se conduce după alte idei, de obicei extraliterare. Recunoașterea operei este egală cu o posibilă încadrare în seriile istorice, cu o «salvare» din comentariile izolate care duc la o nivelare nepermisă a tot ce e creație artistică, fără deschidere la comparații naționale și universale. Nu are sens să facem o «recunoaștere» a unui roman fără să-i valorificăm o realitate literară existentă”. ■ Adrian Marino scrie despre *Un Flaubert clasic*: „Faptul că marele premiu al criticii literare franceze pe anul 1969 a fost atribuit unui exponent al «noii critici» poate avea interpretări diferite. În orice caz, acest *Gustave Flaubert, écrivain* de Maurice Nadeau (Paris, Denöel, 1969), atât de tradițional și de obiectiv, de independent și de distant față de noile metode, pare aproape polemică indirectă. [...] Criticul a înțeles, în adevăratele sale proporții, importanța ideii literaturii la Flaubert, a cărei reconstituire merita, poate, pe alocuri, o și mai insistentă analiză, o și mai apăsătoare raportare comparativă și istorico-literară”. □ Marcel Petrișor notează apariția volumului *Imagine și idee* de Herbert Read: „Tradusă recent la noi de către I. Herdan, într-o formă care izbuteste să redea și în limba română vioiciunea stilului original, cartea lui Herbert Read, *Imagine și idee*, ni se prezintă sub forma unui studiu de estetică expus într-o suită de prelegeri în fața unor studenți occidentali derutați de conflictul dintre tehnică și artă și de aspectele unei vieți ale cărei sensuri nu le mai poate înțelege. Ideile principale pe care se axează întreaga carte sunt două la număr: prima că imaginea precede gândirea și a doua că arta poate și trebuie, în calitatea ei de activitate vitală, cum o consideră el, să exorcizeze neantul din conștiința omului, metamorfozând totodată, potrivit intenției artistului, și materia în diversele sale aspecte”. ■ Din poezia străină apare Janine Mitaud (*Masa tăcerii – poem inedit* – în românește de Ion Caraion).

● [„**Tribuna**”, nr. 23] Gheorghe Grigurcu prezintă volumul de poezii al lui *Grișa Gherghei: Înmulțirea cu unu*: „Al doilea volum al lui Grișa Gherghei subliniază însușirile poeziei sale, până la a-i contura o identitate. Poetul *Înmulțirii cu unu* nu e un factor al climatului general de efervescență, nu e ceea ce s-

ar chema un poet «tipic». Dar, cu toate acestea, diferențierea sa e interesantă, ca o afirmare a unei noi serii lirice. Nervos și concentrat, fantast și eliptic, Grișa Gheorgheci rătăcește în labirintul unei expresii a cărei eficiență constă tocmai în structura sa labirintică. Neaderând la prematura jublație a unor formule declarative și incontinentele ale unor colegi de succes, nici la ironia industrioasă a altuia, deși foarte lucid într-o elaborare trudnică, sever în expresia lirică și în actul de selecție, ni se pare semnificativ pentru o fază de conștiință adâncită, de maturizare a liricii noastre «tinere».

■ Mircea Braga semnaleză apariția *Dicționarului de terminologie literară*, coordonat de Emil Boldan: „Se vor formula, fără îndoială, rezerve și obiecții la adresa *Dicționarului de terminologie literară*, recent apărut, datorat unui colectiv a cărui muncă de elaborare a fost coordonată de Emil Boldan. Unele dintre acestea vor putea fi întâlnite și în spațiul prezentelor însemnări. Dar nu este mai puțin adevărat că temerara întreprindere a semnatărilor articolelor din *Dicționar* (Mircea Angheliescu, Emil Boldan, Margareta Iordan, Ion Oana și Pavel Ruxăndoiu), dincolo de meritul pionieratului, îl are și pe acela – esențial – al onestității și responsabilității profesionale. Fiindcă *Dicționarul* său este o transcriere, mai mult sau mai puțin adecvată, a unor lucrări similare străine, ci rezultatul unui efort propriu, conjugat nu o dată cu reala capacitate de «definire» în termeni exacti a unor concepte și noțiuni adesea de maximă labilitate».

■ Ion Vlad descrie volumul de proză al lui Sorin Titel: *Noaptea inocenților*: „Sorin Titel aderă la o proză cu structuri edificate prin îndepărtarea de canoanele epicii tradiționale. Soluțiile convin prozatorului preocupat de câteva motive prezente în literatura ultimelor decenii. Dimensiunile lumii și ale timpului dobândesc contururi particulare într-un discurs literar de o notabilă siguranță. [...] Se reține la Sorin Titel precizia unor structuri ale comunicării unde fluxul memoriei, al dezbaterii sau al aglomerării de impresii se traduce într-o scriitură de reală finețe (*Dimineți ciudate*). Invitația la lectura acestor pagini e și una la o meditație despre posibilitățile acestui tip de proză».

■ Emil Manu compară pe Macedonski și Arghezi: „În orice caz, așa cum Macedonski repudiind pe Eminescu scria versuri eminesciene, Arghezi, negându-l pe Macedonski, continua înainte de 1904 să scrie în spiritul «școlii» lui Macedonski. [...] Macedonski deși încadrat în generația lui Eminescu respiră alt aer, Arghezi, asociat cenaclului arghezian, își caută alt spațiu și alt timp, desigur un spațiu propriu. Dacă Mircea Demetriad, Al. Obdenaru, C. Cantilli, D. Caselli... se încadrau în spațiul spiritual propriu al maestrului, Arghezi refuza acest spațiu. Judecat peste timp aceste nonconformisme nu-l prejudiciază pe Macedonski, a cărui generozitate devine climat literar și nici pe Arghezi care trăia într-o altă contemporaneitate spirituală».

■ Mircea Muthu analizează conceptul de *Structură și formă literară*: „*Structură și formă literară* – cuvinte cu rezonanță magică în dezbaterile estetice, critice și de teorie literară – sunt două concepte între care se pune frecvent semnul egalității, fără să existe de cele mai multe ori, o prealabilă justificare a acestei proceduri.

Lucru se datorează în bună măsură și unei confuzii, izvorâtă la rândul său din viziunea tehnicistă a unei arte ca procedeu, așa cum fusese formulată încă din 1914 de către Șklovski”. ■ Constantin Cubleşan recenzează două cărți. □ Prima este studiul monografic al lui Aurel Rău: *La marginea deșertului Gobi*: „Cartea lui Aurel Rău nu intenționează să ne ofere o schiță monografică a Mongoliei, nici măcar să reconstituie cu mijloacele literaturii un itinerar turistic fascinant și seducător, cum de atâtea ori ni se întâmplă să întâlnim în reportajele ce-și propun ca obiect de investigație, universul îndepărtat și puțin accesibil ale exoticeilor ținuturi orientale. El își consemnează în puținele, de altfel, pagini ale volumului gândurile și sentimentele pe care i le-au deșteptat fie întâlnirile cu oamenii și obiceiurile acestei țări, fie cu natura sau istoria ținutului de vaste întinderi încă dominate de frustetea gestului simplu, primar, în ciuda existenței sale milenare de istorii de zbucium”. □ Cea de doua care este volumul de poezii *Țara lui Pi* al lui Ovidiu Genaru: „Poeziile lui Ovidiu Genaru din acest volum, *Țara lui Pi* (al cărui titlu se înscrie prin sugestia sa abstractă în tradiția de generice ale plachetelor de versuri datorate avangardiștilor) au haloul liricii de idei. [...] Ovidiu Genaru descinde, cu simțurile dilatate și poate prea sensibilizat, într-un imperiu al sintezelor cuvântului de extracție abstractă capabil a exprima prin simbol o întreagă cosmogonie dialectică”.

5 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8446] Alexandru Ivasiuc publică textul, „din perspectiva marii înfruntări cu urgia apelor”, *Simbol al unității poporului*: „Oameni care, meditănd la cum au reacționat, la ce-au făcut în aceste zile, își vor da seama mai bine cum sunt cu adevărat, care sunt coloanele credințelor lor, se vor descoperi și vor privi la sine cu mai multă demnitate și încredere. Se vor privi mai din față în oglindă și vor fi mai conștienți de marile lor posibilități de voință și acțiune. A lua cunoștință de tine însuși mai adevărat și mai profund este o cale de fundamantare, e o pregătire pentru acțiunile viitorului. Când asemenea luare de conștiință se realizează la nivelul unei întregi națiuni, al unei colectivități atât de complexe și diverse cum e o națiune socialistă ca a noastră, se evidențiază cu claritate că acea națiune se află înscrisă pe drumul construirii unei durabile civilizații. Desigur, nimeni nu-și dorește nenorociri pentru a ajunge, în funcție de ele, la concluzii morale. Dar încercarea dramatică a existat și, dincolo de regretul nostru, avem posibilitatea și datoria să vedem ce-am înțeles mai bine în orele ei tensionate, ce cuvinte au devenit mai precise, mai grele de conținut, ce reprezentări ne pot veni în minte de acum înainte atunci când și în viitor le vom pronunța. [...] Realitatea unității indestructibile a întregului popor, condus de Partidul Comunist Român, este argumentul suprem al certitudinilor noastre de azi și de mâine, al nostru al tuturor celor angajați, cu fapta și ideea, în opera de făurire a societății socialiste”. ■ Dumitru Micu semnează *Arghezi – poet al omului*, un text comemorativ „la 90 de ani de la naștere”:

„Tudor Arghezi a fost și a rămas până în ultima clipă a vieții unul dintre scriitorii cei mai activi, atât pe tărâmul creației, cât și pe acela al muncii obștești. Solicitat de problemele permanente ale omului, autorul *Cuvintelor potrivite* a fost în permanență și un om al Cetății, care a vibrat la durerile și bucuriile celor din jur, le-a împărtășit năzuințele și s-a înregimentat în rând cu ei în luptă. La rândul său, noua societate a înțeles să-și cinstească după merit cântărețul. Literatura lui Tudor Arghezi a fost așezată în anii noștri la locul de onoare meritat, devenind parte integrantă, esențială, a culturii române socialiste. Infirmând anumite interpretări eronate, vulgarizatoare, derivate dintr-o înțelegere rudimentară a faptului de artă, critica literară s-a străduit – mai ales în ultimul deceniu – să analizeze creația argheziană pe temeiul concepției marxiste, la nivelul contemporan al gândirii estetice. Dar calea exegezelor, a studiului tot mai aprofundat, rămâne în continuare deschisă. Căci, opera lui Arghezi – întinsă de-a lungul a 7 decenii, confruntată în timp cu numeroase evenimente și idei – este saturată de probleme, grea de sensuri. Unind visul cu fapta, înalta meditație cu atitudinea civică, Arghezi rămâne pentru noi poetul prin care s-au rostit întrebări capitale și s-au intonat stihuri întru cinstirea omului avântat prometeic «la stele», făuritorul neîntrecut de «frumuseți și prețuri noi», o voce dintre cele mai profunde ale sufletului uman și național, un artist al cuvântului, un mare și exemplar artist-cetățean”.

• **[„Contemporanul”, nr. 23]** Reintrarea în normalitate, după perioada inundațiilor, este marcată din nou de luări de poziție, cuprinzând articole de reflecție asupra evenimentelor: George Ivașcu (editorialul *Orizont*), Geo Bogza (articolul *Noroiul*), Ana Blandiana (cu articolul *Memento*), Eugen Jebeleanu (articolul *Stăvilarul*), Paul Anghel (articolul *Statul suntem noi*). ■ Numai Gr. C. Moisil își arată preocuparea pentru „trei probleme deosebite. Una e cea a fabricării poeziei cu calculatorul, alta e cea a întrebuirii calculatorului pentru crearea poeziei de către poet și, evident, cu totul alta e problema analizei poeziei cu ajutorul metodelor matematice și al calculatorului” (articolul *Vorbe de duh și calculatoare*). ■ Nicolae Manolescu realizează un potpuriu critic al cărților din literatura pentru copii, în care-i include pe următorii autori: Gabriela Melinescu (*Catargul cu două corăbii*, Ed. Tineretului și *Bobinocarii*, E.P.L.); Dumitru M. Ion (*Farfurii zburătoare*, Ed. Tineretului), Marius Robescu (*Muşuroiul*, Ed. Ion Creangă); Vasile Poenaru (*Nașterea mea în poezie*). ■ La secțiunea *Cartea științifică*, Dan Zamfirescu recenzează cartea lui Z. Ornea, *Sămănătorismul* (Minerva), recunoscând ca „e unul din subiectele, din temele dificile din istoria culturii noastre”.

• **[„Glasul Patriei”, nr. 17]** Ziarul publică un extras „din Hotărârea Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România și a Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste, privind unele măsuri de ajutorare a populației și a cooperativelor agricole de producție care au avut de suferit din cauza calamităților naturale

din luna mai 1970” sub titlul *Statul nostru a acordat și acordă sprijin permanent populației sinistrate*: „400.000.000 lei fonduri speciale alocate din primele zile, pentru sprijinirea imediată a populației sinistrate. 5.000 apartamente vor fi construite, peste prevederile planului de stat pe 1970, în localitățile calamitate. Pentru construirea locuințelor distruse, cetățenii din mediul urban vor beneficia de un ajutor bănesc care, împreună cu despăgubirile de la Administrația Asigurărilor de Stat va putea ajunge până la 20.000 lei, iar pentru repararea celor avariate până la 6.000 lei. Pentru construirea locuințelor distruse, cetățenilor din mediul rural li se acordă un ajutor bănesc care, împreună cu despăgubirile de la A.A.S., va putea ajunge până la 15.000 lei, iar pentru repararea celor avariate până la 5.000 lei. Cetățenii vor beneficia de un ele facilități: procurarea de materiale de construcții la prețuri de livrare fără impozit pe circulația mărfurilor, scutirea de taxe pentru obținerea autorizației de construcție și înscrierea dreptului de proprietate”. ■ Eugen Jebeleanu semnează *Lucky și Dalina*: „Plutind, acum câteva zile, la zece mii de metri, deasupra Carpaților, zăpezile care, în plină amară primăvară le acopereau crestele, m-au dus cu gândul, dragă Lucky și dragă Dalina, la tatăl vostru, la tatăl nostru, Gala Galaction, binecuvântată fie-i amintirea în vecii vecilor. [...] Darul vostru trimis – din prima clipă – pământului natal este al inimii și al unei memorii sacre. Cele șase milioane de lire au, dragă Lucky și dragă Dalina, semnificația și puterea unei ofrande comparabile cu a unui Stat”. ■ Nicolae Tăutu publică *Adânca frumusețe a solidarității umane*: „Am dus un război crunt de trei săptămâni cu stihiiile dezlănțuite ale naturii. În nici un război purtat pe aceste pământuri nu s-au înregistrat pierderi materiale mai catastrofale. Un bilanț îndoliat. Zile și nopți în șir oamenii încercați greu de năvală fără precedent a apei, au dovedit un eroism fără seamăn, o adâncă frumusețe a solidarității umane”. ■ Gheorghe Bulgăr scrie despre *Vechi și rodnice relații franco-române*, un text-colaj în care citim, printre altele, *Interesul literaților francezi față de români*: „Acum mai bine de un secol, începea epoca nouă de afirmarea culturii, literaturii și limbii române în Franța. Alecsandri publicase la 1863 o gramatică și antologie românească, Prefața caldă a lui Ubicini sublinia eroismul românilor, virtuțile lor de-a lungul vremurilor, specificul folclorului, al limbii lor naționale. Laurii de la Montpellier acordăți lui Alecsandri în 1878, au întărit prietenia lui Mistral și interesul literaților francezi față de români. În secolul nostru, relațiile s-au intensificat și mai mult”. □ *Scriitorii francezi de origine română*: „După Unirea din 1 decembrie 1918 de la Alba Iulia, sprijinul francez a fost deosebit de eficace în perioada consolidării și modernizării statului nostru național. Un mare număr de tineri studioși s-au specializat în universitățile Franței, iar România a dat culturii franceze un considerabil număr de literați, oameni de știință, tehnicieni, așa cum scrie un reputat critic francez, Pierre de Boisdeffre, cunoscut autor de istorii literare foarte apreciate în toată lumea: «Între timp, România a dat Franței câțiva dintre scriitorii ei cei mai im-

portanți; doar Flandra a mai îmbogățit literatura noastră cu o așa de frumoasă pleiadă. Fără a urca până la generația Anei de Noilles și a Elenei Văcărescu, fără a uita că Panait Istrati își regăsește azi un public al său, e suficient să citez, între mulți alții, un eseist ca Mircea Eliade, un dramaturg ca Ionescu – fără îndoială talentul cel mai original și cel mai literar al generației sale». □ Șeful catedrei de limbă română de la Paris, prof. Alain Guilleromou, a tipărit până acum mai multe cărți despre limba și literatura noastră. A susținut o teză de doctorat, *Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu*, a tipărit o gramatică a limbii noastre, o antologie, un studiu asupra conjuncțiilor românești pentru studenții străini, din toate universitățile lumii, care se ocupă de limba română. Editurile pariziene manifestă un interes deosebit problemelor legate de literatura noastră, de cultura românească în genere. Continuă să publice studii excelente de specialitate Emil Turdeanu, Ștefan Lupașcu, Mircea Eliade, care se bucură de aprecieri optime în cercurile științifice pariziene, ca și Alexandru Ciorănescu, profesor în insulele Canare (Spania), autorul unor imense volume de studii bibliografice franceze, apărute sub egida UNESCO la Paris. Nu de mult s-a deschis la București Biblioteca franceză, cu un centru cultural activ, cu bogate colecții de cărți, reviste, materiale documentare, utile mai ales profesorilor de franceză, istoricilor și criticilor literari. O instituție similară va fi inaugurată nu peste mult timp în capitala Franței. Este dovada concretă a prețuirii și respectului reciproc”.

6 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8447] Ștefan Aug. Doinaș semnează *Fapta și cuvântul*: „În momente de cumpănă, ca acestea, când izvoarele curate ale țării noastre s-au tulburat de ploi și zăpezi în topire, cuvintele sunt chemate să ne atragă atenția asupra izvoarelor noastre din suflet, acelea care au generat, spontan și impresionant, efortul colectiv al poporului nostru, înfrățirea lui în clipele hotărâtoare de luptă cu apa, generozitatea și spiritul de sacrificiu care l-au dinamizat. În momente ca acestea, marile cuvinte sunt numele eroilor acestor cumplite încleștări cu valurile oarbe ieșite din matcă; numele soldatului moldovean care și-a dat viața pentru a-i salva pe alții, numele muncitorului arădean care a lucrat neîntrerupt mai bine de treizeci de ore, numele țăranului de pe Olt care a stat cu pieptul deschis în fața puhoaielor. În aceste momente, când pașnicele ape care au spălat oasele strămoșilor noștri s-au transformat, dintr-un capriciu al naturii, în dușmani cotropitori ai vetrelor noastre, cuvintele sunt chemate să afirme încă o dată adâncă, neștirbită noastră solidaritate. [...] După ce furia apelor s-a potolit, ne-au rămas mărul și dărămurile din mijlocul cărora trebuie să ne ridicăm, drepti, încrezători în forțele noastre, dornici de a reface cu un ceas mai devreme frumusețile devastate. Cuvintele noastre sunt chemate să întrețină această înviere din cenușă, ceas de ceas, zi de zi, lună de lună, până ce ritmul muncii în țara întreagă va egala pulsul nostru fierbinte”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 6547]** Este publicat un interviu cu Eugen Barbu, consemnat de Grigore Arbore, sub titlul *În toate timpurile omul este acela care face istoria*: „Există o tendință de a înfrumuseța istoria, de a o romantiza, dar eu nu am avut intenția asta. În toate timpurile omul este acela care face istoria, bună sau rea. În judecățile făcute asupra ei intră multe lucruri subiective [...]. Scriitorul trebuie să fie nepărtinitor și să nu uite nici una, nici alta când face reconstituiri istorice. Operele false de exaltare a unor personalități politice, poate cu merite însemnate în ce privește lupta politică și războiul, dar nedrepte în fond, nu au nici o valoare literară. Napoleon nu este mare pentru că a câștigat multe bătălii, ci pentru că a lăsat în urma-i un cod care-i poartă numele, adică o operă de drept”. ■ Ilie Constantin analizează proza Sânzianei Pop din *Nu te lăsa niciodată* (Ed. Tineretului, 1966) și *Serenadă la trompetă* (E.P.L., 1969): „Lumea acestor cărți este ușor identificabilă și faptul că prozatoarea nu încearcă să iasă din hotarele unui teritoriu de viață pe care îl cunoaște cu unicitate, e un semn de inteligență artistică”.

• **[„Cronica”, nr. 23]** I. Sârbu titrează *Moment editorial Ibrăileanu*, referindu-se la opera fundamentală a criticului ieșean, *Spiritul critic în cultura românească*, îngrijită de Const. Ciopraga și reeditată de Junimea la aproape o jumătate de secol de la ultima apariție a cărții. După o prezentare detaliată a cuprinsului, autorul conchide că, departe de a fi un simplu eveniment editorial, inițiativa editurii are „o semnificație programatică”. □ *Frumoasa cu ochi albaștri*, fragment de roman de Corneliu Leu. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul de versuri *Melos* de Nicolae Țațomir. ■ Mircea Anghelescu comentează scrisori inedite semnate de H. Sanielevici aflate în arhiva Bibliotecii Centrale de Stat. ■ Analizând ideile esteticienilor marxiști asupra artei, Mihai Grădinaru își expune punctul de vedere în articolul *Prolegomene la o „poietică” marxistă*. ■ Rubrica *Moment* consideră „o soluție fericită” aducerea lui M. Ungheanu ca titular al comentariilor volumelor de critică din „România literară”, precum și încredințarea cronicii literare din „Luceafărul” criticului Eugen Simion. ■ Grigore Vereș scrie despre *Perenitatea creației dickensiene*, la o sută de ani de la moartea scriitorului.

• **[„Flacăra”, nr. 23]** În cadrul paginii intitulate *Apa trece, oamenii rămân*, prilejuită de inundațiile din Lunca Dunării, Petre Sălcudeanu publică reportajul *Profil de comunist*. ■ În pagina *F Film*, Magda Mihăilescu scrie despre ecranizarea cărții lui Turgheniev, *Un cuib de nobili*, de către Andrei Mihalkov Koncealovski. □ Tot aici se anunță ecranizarea romanului lui Michel Butor, *Renunțarea*, cu titlul *Modificarea*, acest titlu fiind considerat a fi mai aproape de original. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, apare o scurtă prezentare a volumului de versuri *Orologiul* de Petre Stoica (Ed. Eminescu). □ Notiță despre publicarea, la Ed. Kriterion, a „noii cărți de proză de factură memorialistică și autobiografică” *Un vis ușor* de Sütő András. □ Semnalarea apariției volumului de *Scrieri alese* de Alecu Russo, în colecția

Lyceum, ediție îngrijită de Geo Șerban. □ Se consideră „remarcabilă traducerea din limba italiană semnată de Florin Chirițescu” a volumului de povestiri *Monstrul Colombr* de Dino Buzzati (Ed. Univers). □ Trecere în revistă a titlurilor din noua serie a colecției B.P.T., „Maestrii literaturii polițiste”: *Șoimul maltez* de Dashiell Hammett, *Poștașul sună întotdeauna de două ori* de James Cain, *În fiecare zi e iarnă* de Margaret Millar. ■ În rubrica dedicată *Teatrului*, sunt prezente câteva note despre *Salată de capete* de Ilie Păunescu și Paul Aristide (Teatrul de stat din Oradea), *Comedie cu olteni* de Gh. Vlad și *D-ale carnavalului* de I.L. Caragiale (Botoșani).

● [„Luceafărul”, nr. 23] Lui Marin Preda i se solicită de către Adrian Păunescu, în această săptămână, să povestească o întâmplare numai pentru cititorii săi. „În condițiile create de revista «Luceafărul», sunt pus într-o situație inedită: vorbesc, și după aceea recitesc ceea ce ai notat dumneata, Adrian Păunescu, și mă mir singur de ceea ce a ieșit. Situația de oracol pe care mi-o acordați, prin titlul rubricii, în loc să mă sperie și să mă crispeze, mă înseninează și mă face suficient de vesel, ca să pot vorbi despre lucruri grave. [...] Îmi vine în minte o întâmplare, exact așa cum o dorești dumneata, adică pe care să n-o folosesc niciodată în literatură, pentru simplul motiv că face parte din acele incidente de viață pe care oricum ai încerca să le filtrezi printr-o sensibilitate artistică, sensul lor, pe care îl știi numai tu, scapă, și nu rămâne decât faptul brut, inestetic, aș spune în cazul de față infect. [...] Dintre amintirile mele din copilărie se întoarce, nu o dată una care îmi evocă mie, prozator obsedat de frumusețea psihologiilor normale, ceea ce aș numi neobosita inventivitate a tipului infect”. Marin Preda povestește cum s-a implicat într-o confruntare fizică cu un băiat care obișnuia să-i agreseze pe alți copii și, cu toate că nu era foarte puternic, avea succes în atacurile sale și, în plus, îi amuza pe ceilalți. „Mi-am dat seama, într-o clipă, de toate acestea, dar m-am hotărât să merg până la capăt. Atunci însă, asemeni unei lighioane care nu știe să se apere decât într-un singur fel, eliminându-și, de pildă, conținutul intestinal, adversarul meu a împuțit aerul. Ceilalți au izbucnit în hohote de râs. Lupta a încetat. Înverșunarea mea s-a transformat în silă și rușine. Dar mai cu seamă în uimire: cum a putut el inventa un asemenea procedeu infect, într-un moment în care ar fi fost cu neputință să mai evite înfrângerea? Era o luptă de copii, pe un câmp plin de verdeță, idilic. Dar de atunci, firește, am căpătat un reflex – nu mai pot intra într-o luptă în care adversarul, la un moment dat, începe să dea semne că inventivitatea lui în a evita înfrângerea nu va ocoli nici maimuțarea și, în ultimă instanță (chiar dacă nu în aer, ci pe hârtie!), nici crearea unei atmosfere pestilențiale”. ■ Mircea Dinescu publică poeziile *Oră*, *Trece un om*, George Virgil Stoenescu, *Medeea singură*, *Moira*, *Sâmburi goi*, George Alboiu, *Cel senin*, *Hamlet obosind*, *Când înlăuntrul focul se duce*. ■ Eugen Simion scrie o cronică la volumul lui G. Ibrăileanu, *Spiritul critic în cultura românească*, „operă de sinteză” în care „ideile lui sociale, fixate pe teren istoric află o mai

mare coerență și au răgazul unei demonstrații mai întinse”. Criticul își propune „o analiză fără prejudecăți, liberă și sinceră”, aceasta fiind „cea mai adâncă manifestare de prețuire intelectuală”. ■ La *Punct și virgulă*, Gr. Costin este de părere că revista „Echinoc” „dă semne naive de vedetism care ar putea fi semnele oboselii tânărului colectiv redacțional”. „În numărul 4, se observă că redactorii încep să dea note fenomenului cultural și artistic din țara noastră și din alte țări. [...] Păcat de atâta frumusețe, acolo unde vedetismul a apărut prea devreme. Păcat de «Echinoc»”. ■ Marin Sorescu remarcă, în cronica sa teatrală intitulată *Între lăptucă și spanac*, că „teatrul absurdului a fost o adevărată mană cerească pentru realiștii mediocri. Reacția de care s-a izbit această modalitate, condamnată pe drept sau pe nedrept [...] a făcut să înflorească un câmp, mai bine zis tăpșan, cu pretinse subiecte «realiste». Scepticismului metafizic i se opun niște optimisme (are plural) ieftine, de bâlci, dezbaterile de idei e înlocuită cu penuria spirituală cea mai lamentabilă. Bine, să zicem că nu agreăm teatrul absurdului, produce aciditate, dar inventăm în loc un teatru al stupidului? Se pare că de situația aceasta cel mai mult a profitat neambiguă comedia. Nu comedia adevărată, ci farsa. Nu farsa, ci scheciul. La teatrul Giulești se joacă acum o astfel de piesă în două părți și cinci tablouri de Gh. Vlad. Se numește *Comedie cu olteni*”. Subiectul este dezamăgitor, iar Marin Sorescu conchide: „Printr-o tactică veche se escamotează adevăratele probleme și se reeditează șabloanele”. ■ Alexandru Ștefănescu debutează în critică printr-un articol despre poezia lui Dimitrie Stelaru, intitulat *Poezie și ceremonial*.

7 iunie

• [„**România liberă**”, nr. 7970] Cu ocazia desfășurării *Zilelor Macedonski* la Craiova, Mihnea Gheorghiu sintetizează contribuția poetică a celui omagiat la mișcarea formelor lirice din literatura română, încercând, totodată, să-l integreze în canonul literar validat de ideologia partidului unic. Ca urmare, „progresele de tehnică poetică” și „poezia nouă”, care i se datorează, nu i se par a fi mai importante decât „poezia declarat socială, pusă în serviciul vieții active, a problemelor și luptelor ei”. Apreciat de Călinescu drept un poet comparabil cu Eminescu, Macedonski și-a dovedit atașamentul față de țară întorcându-se, din exilul voluntar în Franța, înapoi, „la izvorul natal dătător de puteri și speranță”.

• [„**Scân-teia**”, nr. 8448] Și Nicolae Jianu publică un text „din perspectiva marii înfruntări cu urgia apelor”, *Conștiința socialistă în clipele confruntării*: „De fapt, toate aceste imagini, toate aceste întâmplări exprimă în modul cel mai concret cu putință trăsăturile morale noi, un nou mod al oamenilor de a gândi asupra vieții, a raporturilor dintre ei în cadrul colectivității, a răspunderilor ce le revin în fața societății, a țării. Întreaga această manifestare este rezultatul unei noi ideologii, unei noi optici sociale, reflectând, cât de profund, cât de departe a evoluat, în cei peste douăzeci și cinci de ani de după eliberare, procesul de formare a conștiinței socialiste a milioanele de oameni ai muncii

de la orașe și sate. [...] Dar va rămâne mereu în conștiințe ceea ce nu se poate pierde, câștigul nostru cel mai de preț, adunat într-un pătrar de veac: unitatea de suflet și de gândire a întregului popor. În mai 1970, poporul român, societatea românească au dat un exemplu de înaltă umanitate, și-au verificat maturitatea și temeinicia drumului pe care merg. [...] Forța, vigoarea acestor zile de mare încercare au izvorât din noua conștiință a oamenilor, edificată într-un proces vast, delicat, cu tenacitatea și priceperea unui ingenios constructor, unui mare plămăditor de conștiințe. Arhitectul acesta al conștiințelor umane este Partidul Comunist Român a cărui clarviziune diriguitoare, a cărui politică dedicată poporului ne dau garanția că, indiferent de împrejurările ce ne-ar încerca, vom păși înainte pe drumul visat de nenumărate generații, pe drumul ales de noi înșine, spre comunism!”. ■ Citim *Evocări* de Sică Alexandrescu despre Mihail Sebastian în textul *Un dramaturg de reală valoare*: „Comemorăm anul acesta împlinirea unui sfert de veac de la moartea prematură – la numai 38 de ani – a lui Mihail Sebastian, autorul romanelor *De două mii de ani*, *Orașul cu salcâmi*, *Femei*, *Accidentul*, a numeroase eseuri, articole de critică literară, teatrală și, mai ales, al cunoscutelor piese: *Jocul de-a vacanța*, *Steaua fără nume*, *Ultima oră*, *Insula*. Admirator al tradiției noastre culturale, orientat de un fin discernământ, Mihail Sebastian a fost – prin scrisul său – și un neobosit îndrumător și susținător al creațiilor de valoare la apariția cărora era martor. Se ocupa cu deosebit interes intelectual de fenomenul cultural și artistic autohton, căutând să desprindă tendințele lui fundamentale. De aceea, fizionomia spirituală a scriitorului se poate desprinde nu numai din opera literară propriu-zisă. Pentru a-i defini complet personalitatea, se cere urmărit și în destul de vasta sa activitate de gazetar, critic, eseist, desfășurată mai ales în coloanele revistelor: «Cuvântul», «Universul literar», «Contemporanul», «România literară», «Revista Fundațiilor», «Rampa», «Reporter», «Viața românească». [...] Prin întreaga sa activitate, de scriitor, de ziarist, de critic și de profesor, Mihail Sebastian, deși tânăr, se impunea, în ansamblul mișcării noastre culturale, ca un intelectual cu o remarcabilă maturitate, ca un scriitor de talent, cu deosebire ca un dramaturg de reală valoare. Dramaturgia sa se constituie ca o oglindă a condiției intelectualului în societatea capitalistă, păstrând nu o dată forța documentului neprelucrat, viu. Teatrul său este o denunțare a universului închis al societății burgheze, apăsător, ostil avânturilor generoase, aspirațiilor nobile și pure, dar propice în schimb ferocității rechinilor de tipul marelui industriaș Grigore Bucșan sau cameleonilor de soiul angajaților redacției lui Borcea, ciniști, lipsiți de principii, lipsiți de scrupule”.

8 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8449] Paul Everac publică însemnările *Alcătuirea*: „...Și iată că iar au venit peste noi viitură și caznă, prăpăd și urgie de ziceai că o să fluierăm de ciudă și o să batem din buză a pagubă. Dar dintr-o dată am văzut

că oameni mulcomiți, pe care îi vedeai stătuți în rosturile și cuprinderea lor, se scoală cu brațele, cu trupul, cu lopata și spinarea, și chinga, și cazmaua, și desaga, și unghiile, și bat război mare cu dușmanul orb, și îi smulg cât un pogon și câte o grindă, și-l hărțuiesc, și nu se dau duși, și stau cu piepturile să țină malul, înșirându-se alături om după om, douăzeci și treizeci și optzeci de mii, cum n-au mai făcut de când lumea. [...] Nu ne-am retras nicăieri, nu ne-am bejenit. Grinzi și bârne noi se vor înălța, mai tari decât au fost înainte, semințe noi vor da rod, dobitoacele vor prăsi, și ce am avut până acum se va înmulți. Ne vom face mai chibzuți, în loc să ne facem cătrăniți. Fiindcă am priceput, acum, și mai bine alcătuirea. Dacă nu era *Alcătuirea* și simțul despre ea multe ar fi putut fi acum vraște. Cine ar fi sculat atâta puhoi de oameni în picioare, hotărâți de a sări pentru tot ce este faptă și făptură omenească sau bun de obște? Și-ar fi păzit insul gardul său, vita sa, grădinița lui cu ceapă și s-ar fi uitat să vadă ce se întâmplă alături. Nu s-ar fi alcătuit cu alții de seama lui să apere ceva dincolo de propria lui alcătuire. Nu și-ar fi uitat tată și mamă să scoată străinii din șuvoi, nu și-ar fi uitat nevasta și copiii de-acasă când a pus pieptul, în orașul străin, să țină talazul. N-ar fi luat viitura în cap dacă n-ar fi știut că malul trupului său păzește o alcătuire și că această alcătuire e făcută din oameni de seama lui. A ieșit, de dincolo de ape, alcătuirea aceasta mai strânsă ca altădată. Așa sunt, la picioarele podului, cimenturile acelea pe care apa le face mai vârtoase. Căci ce suntem oare noi toți, la urma urmei, decât alcătuirea unui mare pod, boltit de mâini meștere, dinspre trecut către viitor, și care se întărește după fiecare izbitură și crește după fiecare puhoi?”.

9 iunie

• [„*Scânteia*”, nr. 8450] Tot „din perspectiva mării înfruntări cu urgia apelor” Nicolae Dragoș scrie *Noblețe și curaj pe efigia tinereții*: „Selectivă, memoria reține din mulțimea faptelor cu care omul este zilnic confruntat doar pe acelea care, prin semnificațiile lor, exprimă virtuți și atitudini demne de umanitate. Din când în când, doar, prin contrast, conservă și fapte atestând dezertarea de la noblețea unei existențe, insinuate într-un peisaj al perfecțiunii morale. Ne-a fost dat ca, traversând un mare și greu examen înfruntându-ne pieptiș, bărbătește, cu iraționala, stihinica dezlănțuire a naturii să descoperim cu o îndreptățită satisfacție că în milioanele de oameni ai meleagurilor de la Dunăre și Carpați sălășluiesc, ca niște veritabile nestemate, calități dintre cele mai înălțătoare – curajul, bărbăția, generozitatea, puterea de sacrificiu și dăruire. [...] Generația tânără a patriei este solidară cu idealurile poporului întreg, gata oricând să facă totul pentru a apăra și dezvolta ceea ce s-a realizat în anii socialismului. Toate acestea sunt rodul educării sale de către partid, de către comuniștii către care își îndreaptă cu încredere privirile, al muncii educative desfășurate de Uniunea Tineretului Comunist. [...] Patriotismul înseamnă muncă pentru dezvoltarea și prosperitatea patriei. Patriotismul înseamnă con-

știința datoriei de a face totul pentru ca nimic din ce s-a cucerit prin luptă și muncă eroică să nu se piardă, pentru ca, an de an, țara să devină mai bogată, mai înfloritoare. [...] Da, avem un tineret minunat, avem tineri dornici și capabili de fapte mari, inspirate nu de gustul facil al aventurii, de dorința egoistă de a se ilustra pe sine, ci de conștiința că toate faptele lor se cer puse în slujba unor idealuri mărețe, între care primul este acela al slujirii în orice împrejurare a patriei socialiste”.

10 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8451] Corneliu Sturzu, directorul Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași publică textul *Datoria teatrului de a stimula dramaturgia originală*: „Există, din păcate, o rezervă față de dramaturgul în viață și, mai ales, față de piesa de debut a unui autor. Rezervele cresc și mai mult atunci când dramaturgul respectiv abordează problematica vieții noastre de astăzi, inhibițiile proliferându-se de la director, regizor, secretar literar până la interpret. De ce oare? Cred că «inhibiția» de care vorbim apare ca urmare a unei «comodități» cu atât mai condamnabile cu cât afectează viața spirituală. Evident, este mai mult sigur și mai comod să «promovezi» un clasic. În schimb nu e deloc ușor să impui conștiinței publice și să consacri un nume nou. Mai mult încă: a promova creația unor contemporani – și mai ales pe cea a unor contemporani neconsacrați – presupune nu numai inițiativă, întreținerea unui rodnic climat creator, o legătură fertilă permanentă cu autori dramatici, ci și, poate în primul rând, curajul opțiunii: angajarea totală, fermă și combativă în susținerea ideilor piesei promovate, angajare făcută de publicul spectator, față de realitatea vremii noastre”. ■ Nicolae Dragoș prezintă volumul *Un pământ numit România* de Nichita Stănescu: „Cu acest volum, Nichita Stănescu intenționează, evident, un gest liric cu semnificații; el adaugă, prin multe din poeziile traversate de un pregnant suflu patriotic, noi versuri uneia din constantele liricii sale, așa cum o mărturisesc volumul de debut, ca și celelalte cărți ale sale, cu deosebire *Dreptul la timp* și *Roșu vertical*. [...] Nu întotdeauna însă pretextul poetic își este singur de ajuns. De altfel, neavând o selecție fermă, volumul se înfățișează nestructurat, autorul acceptând – probabil deliberat – o paradoxală coexistență a poeziei autentice, a versului de o pregnantă originalitate și intensitate cu altele de o rarefiată substanță. Uneori cuvântul ori imaginea șocantă opresc poezia în pragul intențiilor, alteori autorul reactualizează descoperiri ale altor volume proprii, vădindu-le de emoția inițială. Lângă versuri de o surprinzătoare sinceritate, vom întâlni și altele în care se imaginează aproape fotografic, lipsindu-se poezia de vibrație, păstrând-o doar în zonele unei caligrafii corecte. Cuvintele nu se supun întotdeauna și nu salvează de la simplism o parte a cărții (cu deosebire ciclul *Soldatul și armele*). Vom mai observa că în vreme ce sentimentul istoriei trecute găsește concretizări în versuri vibrante, celălalt timp al poeziei, acela al *prezentului*, rămâne de multe

ori la o reflectare mai puțin convingătoare. Timpul prezent al istoriei este o dimensiune pe care autorul a cuprins-o doar parțial în volum, pe care semnificativul titlu al cărții, vizibil programatic, ne îndrituiește să o așteptăm completată. Se vor reține, deci, acele poezii, nu puține, în care autorul își ascultă cu atenție uneltele și le îngăduie sunetul în momente de autentică inspirație (aș cita *Baladă* – anticipând o direcție pe care o așteptăm încă valorificată –, *Însămânțarea*, *Timp stătea lungit pe timp*, *Strigare*, *Cântec* (pag. 42, 55, 88), *Evo-care*, *Os*, *Nu-l uitați*, ca și părți din poemele ciclului ce dă titlul cărții). [...] *Un pământ numit România* este, prin ceea ce are durabil, valoros, cartea unei autentice conștiințe scriitoricești”.

• **[„Viața studentească”, nr. 23]** Cronica lui M.N. Rusu se oprește la Gheorghe Pituț și *Sunetul originar*: „Poezia lui Pituț comunică o structură primară, genuină. Ea percepe realitatea la modul «primitiv». O retransmite prin intermediul reprezentărilor naive, prin simboluri ori «semne», cum le numește poetul, într-un număr redus – vulturul, roata, cantarele, funiile, lanțurile, carele etc. – luate, desigur, din universul sau natal. Căroră însă le-ar vrea o forță zodiacală. *Semnele* lui Pituț au o vigoare rudimentară, frustră, poetul fiind preocupat permanent de a-și traduce existența urbană în limbajul său cvasi-rural. În fond, lirismul său este autobiografic. Decalajul dintre evenimentul psihic ori fizic pe care-l traversează și reprezentarea lui descriptivă ar crea acel spațiu numit poezie. [...] ceea ce rezultă nu este o viziune poetică unitară și originală, ci o acumulare de reprezentări alegorice expozitive, agreste în scriitura lor. [...] Poezia lui Gheorghe Pituț este biografică, comunicând în limbajul său împrumutat din inventarul agricol, ritualurile natale... ori întâmplările lui cotidiene. Dar aspirația poetului spre cosmic este salutară, cu atât mai mult cu cât uneori auzim în ea sunetele originare ale lui Blaga. [...] Eliberat de «cei doi bolovani legați de picioare», e de așteptat ridicarea în azur a poetului”.

11 iunie

• **[„România liberă”, nr. 7973]** Constantin Crișan semnează *Cronica literară – Între mitologie și realitate*, dedicată volumului de versuri antologic *Panorama sărutului*, de Ion Bănuță. Începând cu volumul *Lacrima diavolului*, Bănuță „și-a dezvăluit” – în opinia cronicarului literar – „aptitudinea de a capta demonia romantică în veșminte lexicale deosebite, de a reinventa pentru el însuși mitul demonic”, reactualizând, apoi, simbolic, în forme poetice diferite, conflictul dintre Bine și Rău. Pe fondul unui „evantai tematic” adecvat contemporaneității, care propune „motive general – umane”, „generoase gânduri și majore idealuri umaniste”, antologia mai conține și „zeci de poeme care glori-fică în desene lirice sau epice diverse pacea, ura nedisimulată împotriva războiului, devotamentul autorului pentru eroismul realităților contemporane, pentru măreția timpului său”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 6551]** C. Stănescu prezintă, sub titlul *G. Călinescu și falimentul idolatrizării*, volumele 12-13 – *Opera lui Eminescu*, sub-

liniind faptul că „această *Operă a lui Eminescu* satisface nu în ultimul rând o mare predispoziție constructivă care este a lui G. Călinescu. Criticul nu și-a ales întâmplător unghiul din care să recompună opera lui Eminescu. El a descoperit acolo materiale de construcție ideală pentru idealul arhitect Ioanide” (fără editură).

• **[„Albina”, nr. 23]** Ion Bănuță semnează *Florile din iunie...*: „Umblând într-un fel-altfel prin România, prin grâul meu, printre blocurile mele, prin patria mea, prin lumea lumilor din lume, umblând de mii de mii de ani întru dureri multe și patimi grele, am dat mai la urma urmei de flori... De florile noastre din Iunie”. ■ În *Cuvântul de ordine: reconstrucția țării* citim: *Fără de răgaz* de M. V., *Un tânăr erou* de R. Iarai, *Acum, refacere!* de Virgil Toso, *Privind viitorul* de Andrei Croitoru. ■ În *Agenda săptămânii* citim *Încrederea* de Șerban Nedelcu: „Am dat aici un fragment din scrisoarea trimisă la redacție de unul din cititorii noștri. Toate scrisorile venite de la sinistrați exprimă încrederea în viitor, nădejdea că răul pricinuit de urgia naturii va fi înlăturat, că viața își va relua cursul normal. Este deosebit de emoționant faptul că în ciuda tuturor greutăților, oamenii își păstrează calmul, muncesc cu tenacitate în fabrici și pe ogoare”. ■ Barbu T. Arghezi scrie despre *Aurel Vlaicu*. ■ În *Evo-cări – amintiri* citim despre *Dumitru Furtună* de Sașa Pană: „Avea o față rotundă, luminoasă, ochi de spiriduș și o frunte înaltă peste care cădea o șuviță din păru-i castaniu, lucios. Mi-l amintesc cu mersu-i repede, hotărât”.

• **[„România literară”, nr. 24]** Din *Cronica Uniunii Scriitorilor* citim: □ „Alăturându-se efortului național pentru ajutorarea județelor sinistrate, Asociația scriitorilor din Tg. Mureș, sub egida consiliului județean al Frontului Unității Socialiste, a organizat sâmbătă 23 mai a.c., la Palatul Culturii, un festival literar-artistic, ale cărui beneficii, în valoare de aproape 100 000 lei, au fost depuse la C.E.C. – cont 2 000. Au rostit cuvinte de apreciere a unor asemenea acțiuni scriitorii Kovács György, vicepreședinte al Marii Adunări Naționale, și Pop Simion. Au citit versuri și proză Ion Horea, Kányádi Sándor, Ben Corlaci, Eltető József, Petre Sălcudeanu și Hajdu Győző. □ La chemarea Biroului Uniunii Scriitorilor, întreaga redacție a revistei «Ateneu», a hotărât să contribuie la fondul de ajutorare a sinistraților cu suma de 15 000 lei. [...] □ Pe lista de subscripție inițiată de Asociația scriitorilor din Cluj s-au înregistrat, până la această dată, înscrierile au 14 scriitori români și maghiari, cu o contribuție totală de 17 950 lei, care au și fost depuși la C.E.C. – cont 2 000. □ Cenaclul de dramaturgie al Uniunii Scriitorilor a hotărât ca la unele ședințe să se permită un acces mai larg al publicului, percependu-se o contribuție benevolă pentru fondul de ajutorare a regiunilor sinistrate. Începutul s-a făcut în ședința din 1 iunie, când s-a audiat piesa *Aventura* de Paul Everac”. ■ Al. Philippide scrie despre *Confluente spirituale româno-franceze*: „Înrudirile noastre literare cu Franța, pentru care se pot aduce atâtea alte exemple alături de acela arătat mai sus, reprezintă numai o latură a unei tradiții temeinice care are

aproape două secole de existență, tradiție ce se întinde pe multe domenii de activitate și este întemeiată pe conștiința unei puternice ori vaste flăcări spirituale latine pe care România a nutrit-o și o nutrește mereu cu forța ei spirituală. În schimbul cultural internațional, cultura noastră, pe temeiul corespunderii subtile de care am vorbit, s-a simțit în chip firesc îndemnată către cultura franceză. Scriitori, savanți, artiști români și-au desfășurat o bună parte din activitatea lor în Franța, unii dintre ei fiind incluși în istoria culturii franceze. Toate aceste fapte, ca și atâtea altele, fie istorice, fie contemporane, sunt cunoscute. E bine însă ca ele să fie amintite ori de câte ori se ivește ocazia. Și iată că acum o asemenea ocazie este oferită de vizita în Franța a Președintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, la invitația Președintelui Republicii Franceze, Georges Pompidou. O săptămână culturală românească în instituții de cultură din Franța și o săptămână culturală franceză în instituțiile noastre însoțesc programul acestei vizite care constituie un eveniment ce ilustrează și întărește acea simpatie care stă la baza legăturii noastre cu Franța, legătură ce se dezvoltă mereu, ca o construcție în continuare”.

■ Cristian Popișteanu semnează *Europa – un Domus*: „Trăind în România socialistă a anului 1970, trăim totodată în Europa și în lumina acestui început de deceniu al optulea. Dacă asociații de idei ale cercetătorilor genezei spiritului european ni-l indică pe Homer drept precursor al umanismului vechiului continent, nu ne sfiim să recunoaștem că pentru Țările Române conștiința legăturii indestructibile a popoarelor acestei regiuni a fost în felurite forme de expresie o componentă principală a istoriei naționale. Din cele mai vechi timpuri românii și înaintașii lor de pe aceste pământuri au întreținut schimburi și relații cu locuitorii de pe alte meleaguri europene; luptând pentru păstrarea ființei naționale, dând la iveală o cultură originală, poporul român a adus o contribuție recunoscută la civilizația europeană. Ființa națiunii noastre, limba și cultura poporului nostru sunt împlântate în istoria Europei. Experiențe atât de mutilante și dureroase ale celor două războaie mondiale nu au ocolit poporul român. [...] Dacă Europa politicii și comerțului trăiește o eferescență creatoare la dimensiuni generale, cu atât mai mult Europa culturii se află în plină afirmare a schimbului de valori. Din acest punct de vedere ni se pare de certă semnificație colocviul organizat la București de către Asociația de Drept Internațional și Relații Internaționale, având drept colaborator Royal Institute for International Affairs din Londra, colocviu ce continuă tradiția începută anul trecut și se bucură de prezența unor prestigioși politologi, istorici, economiști, juriști, ziariști din peste 30 de țări europene, din Canada, din S.U.A. și din organisme internaționale. Tematica «Probleme ale conferinței pentru cooperare și securitate în Europa» abordează însuși procesul de cea mai stringentă actualitate, proces fără îndoială de durată, dar de asemenea de interes general și vital pentru prezentul și viitorul continentului”. ■ O întreagă pagină este dedicată unei *Scriori către redacție*, introdusă prin nota redacției: „Primim din partea dramatur-

gului Paul Everac scrisoarea de mai jos. În virtutea dreptului la opinie o publicăm în întregime”: „Stimate tovarășe Breban, Nu am discutat niciodată cu dumneata chestiuni de literatură, e momentul s-o fac, plecând de la următoare afirmație a dumitale, în discuția «mesajul»: «Spre deosebire de roman, care a pătruns mai adânc în realitatea epocii, teatrul ezită încă să abordeze socialul, cu toate implicațiile lui și de aceea aici mesajul apare firav.» («România literară» din 4 iunie 1970). Propozițiunea dumitale este neadevărată. Ea decurge fie dintr-o prea restrânsă informație, fie din dispreț pentru adevăr. [...] «Anul romanului», marile succese ale romanului, iată o teză constantă care apare în toate ocaziile publice regizate de romancieri, fie explicit, fie implicit prin anularea genului limitrof. Cu o netulburată siguranță-de-sine acest lucru e difuzat din aproape în aproape și forțează cursul burselor literare, menținând cote artificiale și prejudecăți cronizate. Mi-aș îngădui să mă întreb, în contextul discuției despre mesaj, în ce măsură societatea noastră actuală, socialistă, este sintetizată într-un mod superior artistic în romanele acestei epoci, fie că aparțin decanilor de vârstă ai pleiadei scriitoricești, scriitorilor de vârsta mea, ori generației tinere? Care este cartea aceea, romanul acela care dă seama de mutații sufletești hotărâtoare pentru această epocă, rezultând din dialogul deschis dintre om și societate. Le număr pe degete și le fac amendamente necesare: Cel mai «social» ca mesaj, romanul lui Marin Preda, care angajează o parcelă destul de puțin hotărâtoare a existenței sociale, în favoarea ideii, altfel modeste, că între destinul individului și cel social se pot ivi antagonisme, societatea conducând (fortuit sau întâmplător?) la unele eșecuri. Meritele literare ale lui Marin Preda rămân și în această bucată în afara oricărei discuții, dar cuprinderea socialului – vreau să spun a psihologiei condiționată social – e alambicat firavă. *Intrusul* nu dă seama de epocă, nici măcar cât *Risipitorii*, necum ca *Moromeșii*. Frumos și dens mi s-a părut în multe pasaje romanul lui D.R. Popescu, dar el se desfășoară pe o zonă stihinic abisală, cu un grad de insolit și de bizar care, capțioase ca lectură, dau mai mult timbrul scriitorului decât al epocii. Romanul nu e clădit din acuități sociale, ci din transparențe analitice, și ar fi riscant să i se caute un mesaj, nu numai în sensul strâmt și repudiat al cuvântului. [...] *Vestibul*, primul roman al lui Ivasiuc, realiza un oarecare echilibru între abisul psihologic și factorul social traumatizant, echilibru ce păstra o acuratețe a direcției, a mesajului dacă vrei. Ulterior, apăsând pe joyceismul analitic și micșorând impactul social, romanele sale deveneau cazuri singular-dilate, neputând angaja liniile esențiale ale epocii. N-o să găsim epoca nici în foarte frumoase litanie *Ce mult te-am iubit* a lui Zaharia Stancu, nici în deliciile de culoare și senzualitate ale unei lumi disparente din *Îngerul a strigat*. În privința romanului dumitale și a forței lui de a da seamă de epocă, cred că ești victima unei hipertrofii a autoîncrederii și, asemănător personajului relatat de S. Damian, a sentimentului infailibilității artistice. Romanul *Animale bolnave* se înscrie în existența noastră social-spirituală cu o problemă pe jumătate falsă, aceea a

mistagogilor, care omoară în deruta pierderii lui Dumnezeu, dar și dintr-o psihopatologie specioasă. El rămâne un comics alambicat, îmbibat cu erosul necesar, evident problematic, și cu doza lui titrată de onirism, pentru toate pungile. Anchetatorii sunt superdeștepți, vag existențialiști, cu o ușoară tentă de cinism viril care se practică. [...] Ce mai rămâne? *Princepele* lui Barbu, roman «acoperit», trimis destul de artisticește spre Fanarioți, redus destul de prozaic spre colegii de breaslă, discutând epoca aluziv, cu exacerbari de culoare, cu un simț remarcabil al detaliului și scriiturii și cu o intenție subjacentă (prima, totuși!) spre o sinteză, dar cu impactul social al fabulei, nu al analizei directe. Operă de talent plâsmuitor, dar mai puțin de foraj și construcție de elementul obiectiv al epocii. [...] Romanele așa zise «cu mesaj» au fost încetul cu încetul împinse spre margine, prin desuetudini voluntare sau silite. Titus Popovici, Lăncrănjan, Chiriță, Galan, Ghilia s-au trezit în trecut, și a venit «anul romanului», și a venit triumful romanului nou, și acum vin meditațiile despre etic și politic, despre mesaj și angajare. Și vin Animalele dumitale bolnave să revoluționeze romanul și Răutăciosul dumitale adolescent să revoluționeze filmul. Ei bine, nu le-au revoluționat, oricât mesaj e în revoluție și oricât revoluție e în mesaj (după vorba lui Matei Călinescu). Sigur, dramaturgia nu există, pentru că ți-a scăpat dumitale. Nu există nici Lovinescu, nici Baranga, nici Hristea, de mine nu mai vorbesc, nu există Voitin, Sidonia Drăgușanu, toți sunt niște inexistențe, pentru că nu scriu «subțire», cu visul Maicii Domnului și cu detectivi adepți ai lui Sartre. Nu face să ne pierdem vremea cu acești autori, avem în redacție doi oameni pregătiți să atace, cu notițe, cu zeflemele, cu strâmbături din nas și crampe, doi oameni versați în faționarism și culisă literară, și ei pot foarte bine eradica dramaturgia firavă ca să facă loc consistenței lui Mazilu și a lui Ilie Păunescu. [...] Nu vrei să auzi nici de existența unui corp de dramaturgi, a unui cenaclu de dramaturgi de sub egida (totuși!) a Uniunii Scriitorilor și când îți trimit o notiță cu activitatea sistematică a acestui rar organism cu funcție ideologică din sânul opulentei noastre corporații, refuzi să o publici, într-o revistă care e nu numai a glorioșilor romancieri și a universalilor poeți. Și doar îndrumarea ideologică și discuția teoretică decurg din tezele Congresului al X-lea la care te raportezi atât de des!... Cu sau fără știința dumitale în acest cenaclu se face *politică*, dragă tovarășe Breban. Noi am descoperit semnificația cuvântului «mesaj» fără o prea lungă și nuanțată consultare și suntem de acord de mult cu ceea ce spun preopinenții dumitale azi. Întrucât investițiile dumitale actuale depășesc cadrul literar, am ținut de datoria mea să te ajut, în felul meu, să lupți împotriva obnubilării simțului critic (și evident autocritic), să nu faci din vârful buzei și din poziția responsabilă în care te găsești afirmații lichidatoriste, și să nu te închizi prea devreme în ideea că literatura română contemporană începe și sfârșește pe undeva prin jurul dumitale. E mai bine, cred, și mai partinic, să te deschizi, cu ajutorul unei informații mai scrupuloase, la o viziune mai amplă a fenomenului literar”. ■ Șerban Cioculescu

se ocupă de *Probleme de metrică la Tudor Arghezi*: „Care sunt, în definitiv, părerile lui Arghezi asupra versului? preferă versul regulat, clasic, tradițional, sau versul liber, atât de utilizat de către simbolisti? Este pentru versul cu rimă sau pentru versul alb, la mare cinste în vremea noastră? Asupra acestor probleme, poemele care deschid culegerile argheziene de versuri par a păstra totală tăcere. O singură dată, în poemul *Iată, sufletule*, apărut în «Revista Fundațiilor» din septembrie 1936, Arghezi, sub semnul lui Walt Whitman, amintirii căruia i-l dedică, se manifestă ostil versificației regulate, de a cărei constrângere se scutură”. ■ Matei Călinescu revine la *Carnet '70* cu textul *Critică și limbaj*: „Adoptând o scriitură prea «artistică», orgoliu dintre cele mai naive, critica abdică în fapt de la unele dintre funcțiile ei cele mai importante și cade într-un impur narcisism (impur, pentru că... exhibiționist). Dreptul la intransigență, pe care un critic trebuie să și-l cucerească (deși aceasta se întâmplă extrem de rar) nu-l poate asigura decât o aptitudine, o vocație chiar pentru modestie. O modestie care, ideal vorbind, ar trebui să atingă anonimatul, – un anonimat al infinitei responsabilități. Dar asta e pură utopie... Critica rămâne și spectacol, un mod de a participa la «comedia literară» a vremii; de dorit este, la urma urmelor, ca ea să-și joace rolul cât mai bine și să nu încerce să fure (cu mijloace mai subtile sau mai grosolane) aplauzele pe care le merită sau le doresc ceilalți. Critica nu poate aspira în mod legitim decât la un succes de stimă și pentru aceasta ea trebuie să mediteze în primul rând asupra limbajului ei: nu atât din unghiul accesibilității sau inaccesibilității cât din acela al validității lui interne și externe”. ■ Dana Dumitriu publică textul *Resemnarea lui Ilie Moromete*, la rubrica *Interpretări*: „Moromete, exponent al unei structuri morale bazate pe principiul a ceea ce am putea numi, cu propriii săi termeni, individualitatea beneficiară (societatea este un spațiu de exersare și afirmare a personalității individuale), este prins în mecanismul unor forțe pentru el obscure, pe care încearcă inteligent să le priceapă, forțe care i se împotrivesc și îl dezarmează treptat fără a-i da posibilitatea unei ieșiri și fără ca el să aibă în toată această destrămare o vină. Altfel decât la majoritatea eroilor tragici, demnitatea lui Ilie Moromete nu vine atât din negarea unei structuri care îl închistează, cât din *conservarea* unor atribute morale primordiale, moștenite și din adecvarea și consecvența lui față de aceste atribute în momentul unei mari schimbări”. ■ Geo Șerban scrie *Gânduri despre Felix Aderca*: „Cu cât trece vremea cu atât devine mai actuală, mai exemplară, ținuta lui Felix Aderca, aservită unei largi deschideri de orizont și consolidării aceluia tip de scriitor, cult, instruit, capabil să conceapă și să determine integrarea valorilor naționale în circuitul valorilor de prestigiu internațional. Încă din 1921, Felix Aderca, pe atunci cronicar dramatic la «Sburătorul Literar» lansa un apel, pe cât de orgolios, pe atât de stimulator: «... e poate vremea ca autorii români să gândească și ei stând cu picioarele pe oarecari culmi»”. ■ Lucian Raicu face cronică la *Povestiri de dragoste* de Zaharia Stancu: „Izbitoare, în sectoarele

rezistente ale operei, este această tonalitate fundamentală, a mâhnirii de neîn-vins, a tristeții fără leac, stârnite de spectacolul în sine al degradării și uneori de ceea ce se bănuiește a fi chiar dincolo de el, într-un pian și mai profund, un sentiment al vidului acaparator, senzația măcinării în gol a forțelor, freământul unei agitații neconținute, lipsite de sens. Puține sunt, dacă privim lucrurile dintr-o atare perspectivă, zonele nealterate, capabile, fie și pentru moment, să reziste teribilului asediu al morții”. ■ Nicolae Balotă se ocupă de *Viitorul literaturii*: „Orice creație literară este – și trebuie să fie – un avans asupra viitorului literaturii. Or, numai printr-o reculegere, o revenire la izvoarele, la începuturile sale, spiritul creator se poate emancipa de tot ce îl înstrăinează de sine însuși, de tot ce îl sterilizează. [...] Ne îndreptăm, oare, spre un nou clasicism? Orice epocă barocă, de mare diversitate a formelor, de intens apetit metafizic, de experimentare a unor noi instrumente, de explorare a unor noi tărâmurii (și trecem printr-o asemenea epocă) își creează, prin decantare, prin realizarea ordinii către care tinde, clasicismul ei. Orice nou clasicism nu e un neoclasicism. Vârsta clasică a literaturii române – triumful logosului și al pat-hosului bine temperat maiorescian – n-a însemnat o încercare de a reface un clasicism defunct”. ■ În *Ochiul magic* apar: □ *O explicație neexplicativă* de L. S.: „Printre fotografiile pe care le-a publicat «Contemporanul» în nr. 18 (p. 3), fotografii reprezentându-l pe Ion Vinea în felurite ipostaze – una are o explicație menită să inducă în eroare o viitoare istorie literară ilustrată, cum a fost aceea a lui G. Călinescu. Fotografia cu pricina ni-l înfățișează pe poet du-când de curea la plimbare pe unul din cei doi saint-bernarzi la care ținea ex-trem de mult. În această plimbare, poetul e întovărașit de trei tineri, dintre care unul poartă ochelari. Explicația sună: *Împreună cu Șerban Cioculescu*. Spre întărire, pe aceeași pagină, în articolașul Monicăi Duțescu, intitulat *Documen-te...*, explicația ia amploare în felul următor: «... îl vedem împreună cu Șerban Cioculescu și alți doi colaboratori ai „Faclei”. Suntem în perioada când Vinea *se ocupa intens* (s. n.) de *revista* (s. n.) ctitorită și slujită de ardoarea jurnalisti-că a lui N.D. Cocea». Câte rânduri atâtea inexactități. Adevărul, restabilit în drepturile sale, e după cum urmează: Nu e vorba de nici o revistă. Sub format mic de revistă (săptămânală) «Facla» n-a apărut decât înainte de primul război mondial. După război a apărut ca ziar zilnic, având ca supliment săptămânal «Facla literară». Amândouă, având ca director unic pe N.D. Cocea. Mai târziu, după ce Cocea n-a mai scos nici una, nici alta – cred că asta s-a întâmplat prin 1936 – marele pamfletar a cedat titlul ziarului său amicului mai tânăr Ion Vi-ne. Deci, în momentul fotografiei, Vinea nu «se ocupa intens» de «revista» lui Cocea, ci era unicul director al ziarului zilnic «Facla». Iar în ce privește Șerban Cioculescu... nu este Șerban Cioculescu”. □ *Controlul somnului* de I. D.: „Domolii troli teutoburgici se înfrățesc în poezia lui I. Barbu cu himerele nervaliene într-un abur franc, dar amintind de aceea «nébuleuse Allemagne» a D-nei de Staël. Iar înfrățirea lor este cu prisosință demonstrată de încercarea pe

care Yvonne Strat (subtilă și marcantă traducătoare a poeziei barbiene în franțuzește) o face într-o găsire a surselor galice ale dimineților necesare cățelului dăruit de un prieten frânc. Impresia de corelație forțată, ce se ivește uneori la citirea articolului («Studii de literatură universală», XIV, 1969), este anulată de statornicia plină de vervă și alegreță cu care Yvonne Strat analizează corpul cețos al poeziei lui Barbu». □ *Carențe* de V. V.: „Într-un număr în general interesant, rezervând o pagină întreagă comentarii *Colocviului național studentesc de literatură* revista «Amfiteatru» (nr. 5/ 1970) nu reușește, prin colaboratorii săi care semnează prezentările acestei manifestări, să ne lămurească prea mult asupra universului și a tehnicii specifice a concurenților. Aprecierile sunt plate, echivoce și generale, formulate adesea într-un limbaj prețios, și semănând de la caz la caz ca două picături de apă». ■ Al. Piru semnează *Pe marginea unei ediții*: „Sanda Diamantescu și Radu Hâncu publică la editura «Minerva» o ediție masivă de *Poeme* originale și traduse din opera lui George Murnu, precunoscutul autor al versiunilor românești ale epopeilor homerice *Iliada* și *Odiseea*, dar și a al unor volume de versuri proprii, azi uitate (*Gânduri și vise*, Iași 1898; *Alme Sol*, București, 1925; *Ritual pentru tine*, 1934; *Altare*, 1934)». ■ D. Păcurariu continuă cu *Tendințe clasice în literatura română a secolului XX* (3) cu textul *Al. Philippide*: „Articolele și eseurile lui Philippide, cu deosebire cele scrise în ultima perioadă, exprimă frecvent opinii în sensul unei orientări clasice. Creația literară – spune poetul sprijinit pe autoritatea lui Horațiu, într-un articol, *Spre definire a artei literare*, – presupune îmbinare armonioasă, echilibrul între talent «care este dat» și meșteșug «care se învață»». ■ În *Cărțile săptămânii* volumele de poezie prezentate de Florin Manolescu sunt: □ *Sbor peste ape* de Ion Moldoveanu: „Editura *Dacia* din Cluj publică sub îngrijirea lui Dimitrie Danciu un volum cu o semnificație omagială, în ideea de a restitui amintirii imaginea unui poet care și-a încheiat existența în 1939, la numai douăzeci și șase de ani». □ *Stelele lui Filoctet* de Venera Antonescu: „În orice caz, surpriza este să constatăm cum o poezie de intelectual, așa cum este poezia Venerei Antonescu, stârnește ecouri lirice mai ales atunci când se străduiește să traducă sufletul autorului, și nu, așa cum ne-am așteptat, atunci când se înconjoară cu un decor de personaje sau de situații literare». □ *Orientalia* de George Chirilă: „Uneori însă, entuziasmul acesta devine excesiv de bombastic, traducându-se în invenții lingvistice care stau pe o muchie de cuțit («toaca sarmisego-dacă») sau sunt de-a dreptul inacceptabile («intermundii», «suberbicând»)». □ *Suc de fructă amară* de Const. Dumitrescu: „Din volumul lui Const. Dumitrescu, apărut la editura *Litera*, voi alege două citate: unul din prefața lui Emil Manu, iar al doilea din cuprinsul cărții: [...]. Curat resensibilizare a generațiilor mai noi!”. ■ Magdalena Popescu prezintă volumele de proză: □ *Șahul dublu de la Armor* de V. Em. Galan: „Nu cred că inspirația bucuroasă și plăcerea comodă sunt foarte fericite regizoare ale scrisului lui V. Em. Galan. Ele pot da satisfacția creației fără efort, dar sunt

neeficiente în construirea operei durabile”. □ *Amfora sabină* de Pop Simion: „Prozatorul potrivit acestui domeniu va trebui să se uite cu adevărat pe sine și să-l ia în serios doar pe cel care vrea să devină”. □ *Echivalența* de Marin Mavru: „Intuiții contrazise sau stânjenite de intenții, o sensibilitate afinată în contact cu complexitățile unei proze și vieți moderne, dar contrariată mereu de prejudecăți împotriva modernismului, o îngrijită polizare, care nu lasă să se vadă cât e în ea spontaneitate, cât muncă pe text, tăietură și revenire, toate acestea nu deconspiră nimic din ce ar putea fi posibilitățile mai largi de construcție ale prozatorului. Rămân de remarcat acele – câteva – intuiții pătrunzătoare”. ■ M. Ungheanu se ocupă de volumele de critică: □ *Spiritul critic în cultura românească* de G. Ibrăileanu: „Dacă vreo scriere românească satisface exigențele călinesciene în materie de sinteze istorico-culturale, aceea este, în mod sigur, *Spiritul critic în cultura românească*. Ibrăileanu știe să vadă trecutul cu ochii prezentului, să actualizeze urmărind o structură”. □ *Blaga în marea trecere* de Pavel Bellu: „Pentru eseist creația lui Blaga este o încifrare fără a cărei cheie nu poate fi înțeles și apreciat. Ceea ce face în bună măsură prin traducerea în termeni accesibili, nu și vulgarizatori, a ardentei viziuni poetico-filozofice. S-ar părea că astfel încalcă prima poruncă a lui Blaga pentru care un mister trebuie întotdeauna adâncit. Raportarea lui Blaga la o entitate atât de greu de definit, ca aceea a Banatului, nu e însă o ieșire din «mister»”. ■ Versuri semnează: Radu Ulmeanu (*Tăcere; Ca o rugăciune; Să fie; Un semn*), Emil Giurgiuca (*Pietate; Anotimp; Simpatie; Cuibul; Prin ce păduri; Țara; Ontologie; Istorie, Dimineți; Cu care sunet taina; Memorie; Vacanța*), George Alboiu (*Tristețea lui Narcis; Oglindire pură; Întoarcerea celui risipitor; Mulți mai sunt; Cinismul serafic*). □ Proza aparține lui Fănuș Neagu, prezent cu *Echipa de zgomote* și Mihai Giugariu, *Escalada*. □ Sub titlul *Metamorfozele poeziei franceze contemporane* revista publică „articolul scris pentru «România literară»” de Oleg Ibrahimoff. ■ Șt. Aug. Doinaș semnează necrologul *La moartea lui Ungaretti*: „A murit Giuseppe Ungaretti, poetul cuvântului cântărit și al tăcerii ce cântă, omul căruia viața i se părea «o profundă familiarizare cu moartea, un naufragiu fără sfârșit, oglindit în fiecare obiect din jur»”. Alături apar poeziile lui Ungaretti în traducerea lui Șt. Aug. Doinaș: *Vește; Greutate; Nimicire; A fost odată; Sunt o făptură*. ■ Virgil Carianopol are o *Întâlnire cu Peter Neagoe*, scriitor nord-american de origine română. Unele răspunsuri sunt surprinzătoare: „– Ați avut vreun model din literatura noastră? – Nu, dar fără voie am mers alături de Rebreanu, cu singura deosebire că eu am vrut ca eroii mei să trăiască mult mai profund sufletește decât ai lui, dându-le în același timp mai multe motive și latențe epice!”. □ În cadrul interviului apare textul lui Al. Cerna-Rădulescu „*Sfântul din Montparnasse*” sau *Peter Neagoe, Modigliani și Brâncuși*: „Semnificative, în acest sens, sunt conversațiile dintre Brâncuși și Modigliani, care-i devenise un timp ucenic. Peter Neagoe le transcrie cu fidelitate de stenograf: [...] Asemenea dialoguri pline de sub-

stanță abundă în romanul lui Peter Neagoe și justifică pe deplin convingerea că *Sfântul din Montparnasse* rămâne o carte fundamentală pentru înțelegerea personalității lui Brâncuși. Incorporarea ei în cultura românească, printr-o traducere competentă și o tipărire neîntârziată, ar fi o datorie și un titlu de onoare pentru editurile noastre”. ■ Al. I. Ștefănescu publică *Din ultimele zvârcoliri ale unui „scriitor în viață”*: „Interesante, desigur, considerațiile lui Mihai Ungheanu publicate în cadrul rubricii *Cărțile săptămânii* în «România literară» nr. 22, 1970. Judicioase, unele din aprecierile asupra oportunității și seriozității anchetei revistei «Luceafărul» pe tema *De ce nu scrieți o istorie a literaturii române contemporane?* deși, aici subscriem mai ales la afirmația: «Un compendiu orientativ, comod de mântuit, este necesar...» Alte afirmații însă (sau negații) ne-au intrigat. Ne îngăduim, cu toată modestia și sinceritatea, cu toată prietenia să le înfățișăm, desigur nu pe toate, în ordinea însăși a lecturii. [...] Pentru Mihai Ungheanu s-ar zice că nu există alți poeți «contemporani» și «actuali» în afara lui Barbu, Bacovia, Blaga și (nesigur!) Voiculescu. Neglijându-l pe Tudor Arghezi n-avem unde să-i înghesuiem pe Philippide, Bogza, Beniuc, Jebeleanu, Miron Radu Paraschivescu sau Maria Banuș. Nu există nici generația, «mâncată» dar nu distrusă, de al doilea război mondial, cu un nucleu dincoace de mînți, vezi Dimitrie Stelaru, Geo Dumitrescu, Ion Caraion, și cu altul dincolo de munți, vezi Ștefan Aug. Doinaș. Ce să mai vorbim de Nichita Stănescu, Ion Gheorghe sau Marin Sorescu? Părând destul de convins de «imposibilitatea unei colaborări fertile între critici și scriitori», criticul Mihai Ungheanu dezvăluie care este, după părerea sa, adevăratul substrat al acestora: «chestiunea e... că o *adevărată* (subl. n.s.) istorie literară contemporană presupune o nouă scară de valori». «Ea are de făcut clarificări importante care au întârziat până acum din pricina lipsei de claritate și decizie ideologică și estetică a revistelor literare...», căci «...critica este coloana vertebrală a unei literaturi». Câte afirmații, atâtea puncte discutabile. Mi-amintesc că Eugen Ionescu, deși decretase că «Criticul e un animal stupid», «îi aranja» și-i «punea la locul lor» pe scriitorii în viață, din 1934, în mod deschis, cu mult și impertinent curaj. Ei se numeau Tudor Arghezi, Ion Barbu, Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Mircea Eliade și alții. Nici «detractorul», nici «atacații» (mulți dintre ei nu l-au cruțat pe improvizatul critic și pe bună dreptate) nu au sucombat literar. Poate acesta să fie un argument, un îndemn sau o consolare pentru criticul Mihai Ungheanu și în loc de lamentări, paranteze, aluzii, prevestiri și alte propoziții «esopice», el să pună pe masă, adică în coloanele «României literare», ideile sale concrete despre istoria literară actuală, scara sa de valori, criteriile sale, soluțiile sale date «clarificărilor importante întârziate». Să știe și «scriitorii în viață», dacă și cât mai e cazul să trăiască”. ■ Sub titlul *Lirică franceză* citim poeziile lui: Louis Aragon (*Cu atât mai rău pentru mine* – traducere de Virgil Teodorescu), Henri Michaux (*Iceberguri* – în românește de Vasile Nicolescu), Alain

Jouffroy (*Din „șinta deșertului”* – în românește de Nina Cassian) și Robert Sabatier (*Însoțitorii* – traducere de Tașcu Gheorghiu).

● [„**Tribuna**”, nr. 24] Al. Căprariu prezintă activitatea de la Editura Dacia: „Sunt numai puține zile de când tânăra existență a Editurii Dacia a cunoscut un moment edificator al activității sale: apariția aproape simultană a unui număr de nouă volume în limba română și maghiară. Dintre aceste cărți, «Tribuna» prezintă – în numărul de față – cinci titluri, prilejuind, astfel, și formularea unor reflecții editoriale”. Cele cinci volume sunt recenzate de Ion Pop, Liviu Petrescu, Ion Vlad, Ion Oarcăsu, Valentin Tașcu. ■ Ion Pop recenzează volumul de *Glose* al lui Mircea Zăciu: „Formă foarte liberă a comentariului critic, glosa își permite să facă abstracție de constrângerile și limitările impuse de alte specii ale criticii literare, îngăduind o foarte largă cuprindere problematică și o varietate de mijloace expresive. [...] Orientate sper o asemenea perspectivă, *Glosele* lui Mircea Zăciu beneficiază de prezența acestor calități. Interesul criticului se împarte deopotrivă între viața documentului literar, ca mărturie a mișcării de idei sau a mentalității unor epoci de cultură ori personalități scriitoricești – și structura intrinsecă a unor opere reprezentative”. ■ Liviu Petrescu scrie despre cartea lui Ion Vlad: *Între analiză și sinteză*: „Cartea lui Ion Vlad, este o carte de debut; autorul și-a câștigat însă de multă vreme o anumită notorietate literară, printr-o activitate publicistică aproape neîntreruptă, purtată mai cu seamă în paginile revistei «Steaua». [...] În linii generale, *Între analiză și sinteză* aspiră să precizeze punctul de vedere al autorului în câteva dintre problemele capitale pe care critica românească le-a luat în dezbatere prin anii 1956-1967. [...] Mă întreb dacă idealul criticii totale, pe care îl promovează cartea lui Ion Vlad, adică idealul unei cercetări exhaustive a literaturii, sub toate aspectele ei, reușește cu adevărat să dea drepturi egale criticii genetice și criticii structuraliste, într-un proces de armonioasă «diviziune a muncii»”. ■ Ion Vlad prezintă cartea lui I. Negoîtescu: *Însemnări critice*: „I. Negoîtescu optează pentru o critică de o pronunțată intelectualitate, de unde atenta disocieră a termenilor, situarea în timp a faptului de artă, liniile corespondențelor literare stabilite în spiritul unor valorificări reale a tradiției literare românești. Una dintre categoriile – repetat menționate – ni se pare discutabilă. Vorbind despre naturalism și socotind realismul românesc (în sens istoric) drept un moment nerealizat deplin (realist ar fi N. Filimon), avem impresia că i se acordă primului termen un conținut și un statut istoric inexact (în fapt, un realism clasic cu proprietăți estetice, configurate în secolul trecut, consolidate și perfecționate în secolul nostru)”. ■ Ion Oarcăsu notează despre volumul de poezii al lui George Chirilă: *Orientalia*: „După titlu, *Orientalia*, te-ai aștepta ca poeziile (sau poemele cum le numește autorul) lui George Chirilă să aibă un aer pronunțat exotic, oriental. Substanța lor este însă autohtonă, câmpenească, pe alocuri chiar patriarhală. Cei drept, printre legende, vietăți mărunte, nunți, petreceri, știubeie și prisăci, se amestecă zarea unui Egipt biblic sau imaginea pagodelor

și a Gangelui indic. [...] George Chirilă pare să fie mai degrabă un frenetic verbal și un liric al cărui auz te umple de muzici și cadențe difuze. Cuvântul are la el valoare precumpănitor muzicală și numai după aceea – și incidental – semnifică, exprimă ceva”. ■ Valentin Tașcu recenzează cartea lui Mircea Vaida, *Ospățul lui Trimalchio: Eseuri*: „Subtitlul acestei cărți, *Eseuri*, acoperă numai în parte sensul ei. Cealaltă parte intră în domeniul fabulei, care, în sumă cu prima echivalează o intenție de teorie a criticii literare. Polemica îi este, în sfârșit, supracopertă (detașabilă la nevoie). Ospățul pe care Trimalchio îl dă în casa lui Mircea Vaida, o spunem de la început, comportă un risc: acela ca unii invitați să inaugureze întreaga listă de bucate, în timp ce alții să se ridice de la masă scuzând o indigestie [...]. În cea mai mare parte fabulele – eseuri ale lui Mircea Vaida sunt compuse, cum este regula, din două părți: fabulația în sine, luxuriantă, plăcut întoarsă din condei și... morala”. ■ Adrian Marino face din *Esența genurilor literare, o ipoteză*: „Singura soluție pe deplin întemeiată a genurilor literare ar fi definirea lor în sensul unor titluri de creație, surprinse în mecanismul creației înseși, în atitudinea cea mai specifică a eului creator. Distincția clasică dintre eul poetic – eul empiric este exactă, obiectivă, dar nu și suficientă. Eul poetic reprezintă, într-adevăr, modul de a exista literar al ființei umane, însă condiția sa fundamentală nu este, cum s-a spus autoexprimarea, ci autorefectarea, atitudinea eului devenit obiectul propriei sale contemplații”. ■ Zaharia Sângeorzan analizează *Literatura dramatică*: „Valorificarea integrală a textului dramatic ca literatură, ca operă propriu-zisă și nu numai ca spectacol, e o posibilitate de a defini structuri dramatice, de a ridica textul la o estetică proprie. Teatrul este prin excelență dialog, joc, dar și narațiune, lirism, o experiență care se repetă public, valoroasă sau nu. Esența textului dramatic fiind lectura dramatică plus spectacolul, ierarhizarea celor două realități începe de la valoarea textului ca operă literară”. ■ Ioan Alexandru descrie *Veacul poezilor*: „La prima vedere acest veac pare mai degrabă al zborurilor cosmice, al științelor exacte, al teoriei și demitizării, în niciun caz veacul poeziei. [...] Nu-i întâmplător așadar că trebuie, suntem nevoiți să ne întoarcem la poeți, să-i căutăm, să-i întrebăm, să ne spună ei, căci nu avem nicio rezervă sigură: nu-i întâmplător, spun că filosofi înșiși, ei mai întâi, încă de la începutul secolului au dat fuga la poezii”. ■ În cadrul rubricii intitulate *Tribuna privește în viitor cu Constanța Buzea*, Romulus Balaban o intervieuează pe Constanța Buzea: „- *Sunteți convinsă că femeia iubește altfel decât bărbatul, mai dăruit, mai esențializat, până la uitarea de sine, astfel încât toate planurile și dimensiunile existenței ei devin împărăție pentru Pasărea Iubirii? Credeți că bărbatul are un potențial afectiv mai limitat decât al femeii?* – Nici măcar sub acest aspect lumea nu se lasă împărțită ferm în tabere. Diversitatea este și aici nivelatoare, nuanțele își fac nestingherite lucrul lor caleidoscopic. Urmărind schema acestui sentiment esențial, omul, bărbat ori femeie, indiferent, simte pentru el vocație, teamă, derută, nepricepere. Iubirea este în fond o problemă

de viață și de moarte. Perfecțiunea ei naturală ne scutește, riscant desigur, să ne gândim la ea cu maximă seriozitate. – *Împărtășiți ideea după care filonul de feminitate al femeii moderne ar fi în scădere, misterul ei ar fi început să se risipească, nimbul ei să se distrugă, să se demonetizeze? Punctul acesta de vedere închide în el realitate sau numai o fală proiecție prin clișeele de formare ale vieții burgheze: Sau și una și alta?* – Poate că noi, cei vii, suntem în permanență eroii unei nostalgii, o nostalgie de tip special, căci nu putem cunoaște timpul trecut decât prin reprezentanți. Un fel de arhitecți lăuntrici ai timpului... Revenind la eternul feminin, tot ei ne hrănesc iluzia că până la noi femeia ar fi fost în stare singură să-și păstreze feminitatea, că misterul ei ar fi fost cu grijă apărat de o frumusețe fizică și morală care azi s-a rărit, că surâsul Monalisei de Giocondă, unic și intraductibil, ar fi un argument în acest sens... În momentul în care un artist ar începe să vadă și să lucreze, deci să dovedească că femeia este și azi frumoasă și iubită, ea va fi cu adevărat frumoasă și iubită. Poate exista mult și bine un lucru, un fapt, ceva de ordinul evidenței și firescului în clipa de față, dar dacă nimeni nu privește cu un ochi capabil să simtă viitorul, ci din viitor nici măcar nu vor ști că sunt dezmoșteniți. Cei din viitor nu vor sesiza golul nostru, neputința noastră de a perpetua artistic eternul feminin. Și dacă ei vor intui, redescoperind că femeia candidează cu succes la nemurire! – *Recunoașteți vieții într-o excelentă poezie din volumul Norii dibăcia de a ne umili. Omul ar trebui să înfrunte acest rafinament printr-o dibăcie mai mare, pe principiul à un voleur, un voleur et demi, sau printr-o homeostazie morală greu de păstrat, dar demnă de menținut, fără întrerupere în planul aspirațiilor.* – Nu este un secret, nu spun o noutate. Când suntem umiliți de viață reușim să supraviețuim acestui sentiment greu, măcinător și care lasă urme, reacționând natural, adică puțin paradoxal. Suntem în acel moment, sau avem igienica impresie că suntem destul de puternici ca să depășim și reușim să depășim starea... În artă acest lucru îl putem ades verifica. Cineva care mi-a citit *Agonicele* a fost foarte mirat că mă vede, atât de repede metamorfozată, în sfârșit, că mă vede vie, mergând, vorbind și chiar râzând. Stupefacția lui era că am supraviețuit cărții. Era ca într-o farsă și cuvintele spuse de el atunci s-au reflectat în mine destul de ciudat. Reacția lui a fost cât o umilință. Că tristețea din poezii a produs o asemenea impresie încât în mintea cititorului, la apariția mea banală, s-a petrecut o scurtă confuzie de planuri artistice m-a bucurat. Nu am scris această carte ieri, când el a citit-o, ieri când existasem în sfârșit și pentru el. Când am scris-o am fost poate mai liniștită decât în momentul surprizei lui că mai exist. Și când această carte eram eu, nimeni, cum era și firesc, n-a observat”.

12 iunie

• [„**Contemporanul**”, nr. 24] Eugen Jebeleanu semnalează moartea poetului Ungaretti (la vârsta de 82 de ani), căruia îi dedică o tabletă evocatoare

omonimă. ■ Este realizată o dare de seamă în urma desfășurării *Zilelor culturii călinesciene* din orașul Gh. Gheorghiu-Dej, pe parcursul a trei zile, în cadrul cărora au participat la sesiunea de comunicări pe tema G. Călinescu, *expresie a complexității creatoare românești*: Victor Eftimiu, George Ivașcu, Cornelia Ștefănescu, George Muntean, Dinu Pillat, Geo Șerban, Marin Sorescu, Laurențiu Ulici, Romulus Vulpescu. ■ Geo Șerban analizează, la modul general, poezia Anei Blandiana și apreciază efortul poetei de a „păstra nemoarte cuvintele” (articolul *Poeta și cuvintele*). ■ Tia Șerbănescu dezbate originalitatea poeziei lui Marin Sorescu, comentând: „Lipsa lirismului devine la Marin Sorescu unica sursă de lirism. [...] Poemele sale sunt în doi timpi: unul negativ și altul – prin negarea primului – afirmativ. Unul epuizează substanța reală a poeziei, celălalt – substanța ideală. Text și subtext, așadar”. ■ Nicolae Manolescu își construiește cronică literară în jurul cărții de eseuri ale lui Mircea Vaida, *Ospățul lui Trimalchio* (Ed. Dacia, Cluj, 1970), despre care spune la un moment dat: „Pot admira ingeniozitatea cu care Mircea Vaida își țese pânzele sale luxoase, delicate sau viclene; dar nu mă pot împiedica să nu observ ce găze prizărite se zbat în definitiv în ele. Calitatea exemplelor – iată, mai direct spus, punctul nevralgic al eseurilor. Lipsă de spirit critic?”. ■ Apare o dezbatere propusă de redacția *Contemporanului* despre „valorificarea critică a moștenirii noastre culturale în spiritul concepției marxist-leniniste”, la care dau răspunsuri, printre alții: Ion Ianoși, Ov. S. Crohmălniceanu, Henri Wald, Edgar Papu, Valeriu Râpeanu, Ion Dodu Bălan, Al. Ivăsiuc, N. Tertulian, Al. Dima.

13 iunie

• [„Cronica”, nr. 24] Val. Gheorghiu numește *Monumentul desăvârșirii noastre* statuia lui Mihai Eminescu realizată de Gheorghe Apostol. □ Versuri de Horia Zilieru și Mihai Ursachi. □ *Eu, cocoșul...*, proză de Mircea Horia Simionescu. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează *Opera lui Mihai Eminescu* de G. Călinescu, notând că este „o construcție polemică în sensul identificărilor și revalorificărilor, o introducere analitică într-un univers literar, dar mai ales un dialog critic cu o creație privită, asimilată, analizată, definită în totalitate printr-un șir întreg de metafore critice, cu o reală putință de a comunica emoțiile”. Deși sintetizează a literaturii eminesciene, volumul nu epuizează interpretările, căci „șantierul critic al lui G. Călinescu nu și-a demolat schelele și nici nu a barat accesul spre modernitatea operei”. ■ La rubrica *Fragmentarium*, Const. Ciopraga revine asupra unei prozatoare frecventate anterior, analizând (cu o continuare în nr. 26, 27), proza scurtă a Hortensiei Papadat-Bengescu: „Mărturiile ale unei vieți sufletești intense, feminitățile și mirajele prozatoarei caracterizează o fizionomie duală, pasională și reflexivă, căreia izolarea îi dă relief”. ■ În *Bergsonismul în critică*, Mircea Martin consideră că „datorită bergsonismului critica a câștigat o nouă conștiință a scopurilor și posibilităților ei, mai bine zis, tendințe deja existente de a concepe literatura ca viață, iar opera ca

valoare unică, ireductibilă, au primit o justificare filozofică”. ■ La 200 de ani de la naștere, W.F. Hegel este comemorat de UNESCO, prilej pentru Ernest Stere să rememoreze viața și opera filozofului. □ Lirică franceză în tălmăcirea lui Ion Caraion. ■ Jean-Claude Ibert se întreabă *Încotro se îndreaptă romanul francez?* (într-o scrisoare din Paris tradusă de Al. Călinescu): „Romancierii par a nu mai fi obsedați de reînnoirea tehnicii povestirii. Experimentul estetic merge de acum înainte mai departe decât simpla căutare a unor procedee noi de scriitură: el a devenit mai mult afectiv decât intelectual. Astăzi cele mai bune dovezi de originalitate se manifestă în registrul sensibilității”. ■ N. Irimescu salută reparația „Convorbirilor literare” ieșene, considerând-o evenimentul publicistic al anului, și remarcă ținuta revistei „Steaua”, în general, și a numărului recent (din mai), în particular.

● [„Flacăra”, nr. 24] Viorel Savin publică reportajul *Toate ceasurile bat ora reconstrucției*. ■ În *F Varietăți*, sunt publicate o serie de maxime și cugătări semnate de diverși scriitori, grupate sub titlul *Înțelepții printre noi*. ■ În *TV*, Felicia Antip scrie *Pentru Zița, pentru Veta*, un eseu despre actualitatea tipologiilor personajelor lui Caragiale. ■ În *F Film* apare o cronică despre ecranizarea *Procesului* lui Kafka, realizată de Orson Welles. Tot aici, în *Telegrame*, se semnalează intenția de a ecraniza volumul *Un frumos monstru* de Dominique Fabre, de către regizorul francez Sergio Gobbi. ■ În *Literare*, G. Dimisianu prezintă monografia lui Mihai Gafița despre *Duiliu Zamfirescu*. Autorul consideră că această lucrare „se înscrie printre realizările remarcabile ale istoriei literare din ultimii ani, perioadă care ea însăși a excelat, în acest domeniu, printr-un mare număr de lucrări demne de toată atenția”. ■ Henri Wald semnează articolul *Cultura și „Mass-Media”* unde afirmă că „prin materialitatea sa, omul face parte din natură, însă prin spiritualitatea sa, el este creator de cultură”. ■ Marina Petrescu publică un amplu interviu cu Valeriu Râpeanu în care, sub titlul *La Atena: Roadele unei vechi inițiative românești*, acesta răspunde la întrebări pe tema Congresului Institutului de studii sud-est europene. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, este semnalat volumul lui Z. Ornea, *Sămănătorismul* (Minerva), „o valoroasă monografie a acestei mișcări literare”. ■ Semnalare a apariției romanului lui Bulgakov, *Maestrul și Margareta* (Ed. Univers, colecția Meridiane), traducere de Natalia Radovici, postfață de Alexandru Sincu, precum și a volumului *Proză istorică greacă*, ediție îngrijită de D.M. Pippidi. ■ Semnalarea apariției, la Ed. Kriterion, a traducerii maghiare a romanului *Pădurea spânzuraților* de L. Rebreanu. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, semnată de Alecu Popovici, se anunță ședința Comitetului executiv al Asociației Internaționale a teatrelor pentru copii și tineret, la București. □ Se anunță turneul unei trupe iugoslave la București, cu piesa *Doi tineri din Verona* de Shakespeare. □ Succintă cronică dramatică a piesei lui Paul Everac, *Camera de alături*, pusă în scenă la Teatrul Național.

● [„Luceafărul”, nr. 24] La invitația lui Adrian Păunescu, Marin Preda vorbește despre deceniul '50–'60 rămas cu stigmatul de a fi „un hiatus” în literatura română. Ideea ar fi putut „avea o vagă justificare pentru că până atunci trăiseră și-și desăvârșiseră opera Sadoveanu, Arghezi, Călinescu și, în condiții vitrege, Ion Barbu, Lucian Blaga, Voiculescu. Desăvârșire care nu putea fi pretinsă încă noilor generații. Ce-nseamnă deci hiatus? Înseamnă gol? Sau condiție vitregă? În condiții vitrege am debutat eu însumi în 1948 când apariția mea în literatură a coincis cu începuturile dogmatismului în fenomenul literar, care ulterior avea să se intensifice și să treacă peste scriitorii generațiilor vechi de care am pomenit. Era foarte trist să vezi o mare figură încercând să înțeleagă o mică figură. Am citat odată cazul lui Mihail Sorbul, dar cine nu cunoaște cazul lui G. Călinescu, va înțelege greu ce vreau să spun. Fiindcă lucrurile se agravau datorită faptului că atunci când mica figură se vedea cocoțată sus, înlocuia, în lupta de idei, argumentele filosofice cu delațiunea publică. Cine nu cunoaște cazul lui Blaga? Valul de dogmatism a crescut apoi încercând să treacă și peste scriitori din generațiile mai tinere, ca Eugen Barbu și Nicolae Labiș. (Ulterior, în deceniul '60–'70 autorul *Groapei* ne-a demonstrat, însă, că bucurios poate să țină și el o bâta în mână.) Dar să nu urmăm o idee logică pentru că, în acest caz, discuția s-ar încheia alături de adevăr. După părerea mea, cei care susțin ideea de hiatus subînțeleg mai degrabă o atitudine politică față de literatura scrisă în deceniul '50–'60, decât una literară. Sigur că da, spun cei care cred în această idee, s-au afirmat mari scriitori și au apărut scriitori noi, dar în ciuda apariției lor, deceniul respectiv constituie un hiatus”. Respingând această idee ca fiind nefondată, M. Preda intră „în domeniul sociologiei” ca „să vedem cum au stat, în realitate, lucrurile. Operația este necesară pentru că ideile care au agitat, pe atunci, societatea, au intrat și în literatură, cum era și firesc. Faptul că acum ideile care obsedează timpul nostru nu găsesc la unii dintre scriitori ecoul direct și uneori nici indirect, nu înseamnă că ele nu există și nu înseamnă că, dacă în deceniul trecut ele erau îmbrățișate și de sociologii vulgari, nu erau mai puțin adevărate. Și fiindcă e vorba de literatură, și numai sub acest aspect – facem toate referințele, una dintre ideile care au obsedat lumea noastră literară în deceniul '50–'60, a fost ideea luptei de clasă. Pe prozatori în special, noțiunea de *luptă* îi poate face să tresară. Lupta înseamnă mișcare, viață și viața în mișcare este obiectul artei și mai ales al prozei realiste. Este adevărată această idee? Mulți dintre noi ne-am pus această întrebare în mod dramatic. Căci, dincolo de tezele teoretice ale marxismului, a căror demonstrație strălucită putea să convingă rațiunea, scriitorul avea nevoie de experiență afectivă pentru a se convinge de adevărul acestei idei”. ■ Victor Eftimiu scrie despre *Parisul tinereții*, inspirat de o vizită pe care Nicolae Ceaușescu o are în plan. Nenumăratele amintiri legate de Cartierul latin în care a întâlnit scriitori, intelectuali iluștri, actori, monumente de artă și arhitectură, spectacole de teatru și de operă, concerte sunt rețrăite de scriitor cu o mare doză de melancolie. ■ La

secțiunea *Punct și virgulă*, Al. Cerna-Rădulescu rememorează colaborarea cu Liviu Rebreanu, pe vremea când era secretar de redacție la „Viața”, care, deși director excepțional, interzicea cu desăvârșire să fie publicate, în paginile revistei sale, articole laudative despre el sau cărțile sale. □ Raul Bianu notează calitatea revistei „Teatru”, respectiv a numărului 5, în care apar opiniile interesante despre teatru ale lui Marin Preda, pe cele „particulare și uneori pline de haz” ale lui Aurel Baranga, dialogul „substanțial” dintre Silvia Popovici și Dan Deșliu, glosele interesante ale lui N. Balotă la dramaturgia românească, cronică de film semnată de M.N. Paraschivescu. □ I. Papadopol constată că „Nu atât concluziile interesează în primul rând în articolul *False probleme* semnat de I. Negoîtescu în «România literară» nr. 22, ci premisele care sunt mai discutabile decât chiar concluziile. Firește, nimeni nu aștepta de la I. Negoîtescu rezolvarea problemei universalității sau non-universalității literaturii române, dilemă profundă a cărei soluție nu stă în puterea niciunui scriitor. Dar o oarecare îndreptățire aveau cei care pretindeau exactitate și rigoare premiselor, văzând o circumscriere lucidă, rece, a realităților de la care se pleacă în discuție. A spune că «deși a fost pusă în termeni literari, tema specificului național» reflecta în pofida evidentei noastre inferiorități față de marile culturi europene, starea de umilință politică și socială în care se găsea poporul român», fără a demonstra măcar sumar o afirmație atât de gravă (ce ar necesita demonstrații mai mult decât sumare) înseamnă a emite cu ostentație puncte de vedere, în afara oricărei responsabilități. Iată paradoxuri care ar avea hazul lor, de nu s-ar referi la realități ce ne sunt mai scumpe decât orice speculație”. I. Papadopol mai oferă și alte exemple care îl fac să declare: „O dublă perplexitate însoțește pe cel ce a citit aceste rânduri. Pe de o parte: cum poate un critic atât de dotat ca Negoîtescu să se hazardeze – fără nici cel mai mic apetit al demonstrației – în astfel de afirmații? Pe de altă parte: de ce a fost nevoie să apară acest articol? Faptul că pe aceeași pagină poetul Doinaș dă o replică amicală și prea convenită nu anulează prin nimic eroarea acestei poziții”. ■ Eugen Simion consideră că poezia „fantezistă” a lui Marin Sorescu, din volumul *Tușiți*, dovedește „justificare estetică”. „Însă noi suntem de la o vreme foarte sceptici și pe cât de îngăduitori și plini de mulțumire cea mai adâncă ne arătăm față de complicatele versuri abstracte, ininteligibile nu o dată, pe atât de temători și nehotărâți suntem față de poemele ce se adresează în chip mai direct simțului nostru liric. Este aici o înfumurare și o neștiință. Mulți cred că poezia este ceea ce se ascunde înțelegerii noastre, confundând inefabilul cu insolitul și stupora cu emoția lirică. [...] Spunem toate acestea deoarece este răspândită printre tineri ideea cum că o poezie clară ar fi sub condiția marii poezii. Această credință este cel puțin tot atât de falsă ca și aceea care decide că o poezie pe care nu o înțelegem de la prima vedere și în totalitate nu poate fi o poezie superioară”. Revenind la poezia lui Marin Sorescu, „autor cu mare ecou la public”, E. Simion afirmă: „Acest succes pune pe mulți pe gânduri, inutil însă, pentru că

popularitatea ca și impopularitatea unui scriitor nu spune încă nimic despre valoarea lui. Poemele lui Marin Sorescu sunt citite într-o mai mare măsură decât poemele altor tineri, și este explicabil de ce. El face o poezie de comunicare directă și găsește totdeauna o cale spre public. Mărturisesc că prețuiesc acest efort și-l consider un semn de inteligență din partea poetului, pentru că, într-o epocă în care există, în lirică, un ermetism amețitor și, în fond, atât de calculat, el simplifică versul și-i descrețește fruntea. Condiția este ca această simplificare să nu coboare sub o anumită limită și versul simplu și limpede să devină simplist și superficial. Marin Sorescu știe, ca și noi, la ce primejdie se expune cel ce scutură versul de toate podoabele și mizează numai pe forța unei expresii descărnate, precise, incisive. Ce rezultă de aici? *Tușiți* se menține în linia poemelor anterioare, niciun pas înainte, niciun pas înapoi. Poetul a deprins o tehnică ingenioasă și o folosește într-un număr infinit de cazuri. Însă cazurile pot interesa și poezia poate atinge semnificații mai înalte. Faptul nou în volumul de acum este o renunțare la miturile celebre. Marin Sorescu nu mai face, vreau să spun, cu obstinație o lirică a miturilor întoarse, evită de regulă motivele livrești și lasă versului o mai mare libertate de mișcare”. ■ Marin Sorescu scrie, la cronică teatrală, despre teatrul de avangardă jucat în cafenelele pariziene. ■ În interviul acordat lui A. Păunescu, Ov. S. Crohmălniceanu se referă la motivele pentru care simte necesar să reformuleze azi „păreri mai vechi despre literatură”, la momentul în care a decis că dorește să „facă critică literară”, la scriitorii pe care i-a cunoscut la începutul carierei și mai apoi la cei cu care a lucrat la „Contemporanul”. El apreciază politica „afirmată cu consecvență și înțelegere” de Nicolae Ceaușescu față de literatură și faptul că literatura română va fi un „participant spiritual la climatul cultural din lume”.

14 iunie

- [„Scânteia”, nr. 8455] Adrian Anghelescu semnează cronică literară pentru volumul *Lampa lui Diogene* de Ștefan Aug. Doinaș: „Că distincția între poetul-critic și criticul-poet – de care vorbește undeva Ștefan Aug. Doinaș – nu se verifică întotdeauna cu strictețe o dovedește însuși semnatarul recentului volum *Lampa lui Diogene*, ce reunește articole, eseuri și studii consacrate, în majoritate, unei multilaterale evaluări a individualităților și trăsăturilor caracteristice poeziei românești actuale. Lectura volumului face evident faptul că discursul critic al autorului, fin și comprehensiv, nu se alcătuiește doar din «intuiții fulgurante». Cartea este rezultatul unei încrezătoare deschideri către orizontul prezent al poeziei noastre – la a cărui extindere și adâncire contribuie însuși autorul – al dorinței de a-i desluși liniile de forță, delimitându-le de cele vădit disonante, de a discerne valoarea de contrafacere, de a reține acele sunete profunde care dau greutate și rezonanță unor mesaje lirice, apte a consacra personalități creatoare. Acest demers critic e întreprins într-un vădit spirit constructiv, cu intenția nu numai de a recepta individualități poetice, dar și de a

propune repere, a întrezări tendințe și direcții distincte în lirica noastră de astăzi [...] și, îndeosebi, a analiza cu pondere unele aspecte și probleme de care depinde, într-o măsură importantă, evoluția ulterioară, dezvoltarea armonioasă a acestui fenomen. [...] Nuanțat și riguros, discursul critic al lui Ștefan Aug. Doinaș își restrânge uneori sfera de investigație printr-un insistent accent pus pe aspectele de tehnică poetică, de stil și manieră artistică, în defavoarea celor privind conținutul ideatic al unor creații, – conținut identificabil nu numai în modul cum sunt reflectate artistic marile teme ale poeziei, dar și în concordanța dintre atitudinile și viziunile lirice pe care le degajă aceste creații și spiritul epocii, al realităților contemporane lor, măsura în care acesta le înrăurește și se răsfrânge în conștiința autorilor lor. Punând în valoare cu mai multă pregnanță asemenea aspecte, esențiale pentru creație, volumul și-ar fi întregit calitățile, iar comentariile critice și-ar fi amplificat ecoul în conștiința cititorului și, în primul rând, a tinerilor poeți, ajutându-i cu mai multă eficiență să se orienteze spre o creație de profundă rezonanță umană, pătrunsă de suflul realităților noastre, dimensionată de o viziune materialistă asupra vieții. Și chiar dacă, uneori, în comentariile asupra unor scriitori români actuali se face mai mult simțită prezența poetului-critic printr-o notă subiectivă care nu exclude «jocul imprevizibil al preferințelor» – nu însă până la a exagera sau deprecia valorile – deși, câteodată, autorul mai omite poate câte un Poet sau zăbovește prea puțin asupra altora, aceste elocvente explorări printre cărți, vocații și promisiuni se dovedesc tot atât de pasionante și demne de atenție ca și imaginea coerentă și unitară în varietatea reliefului ei pe care o țese, fidelă – în datele ei esențiale – realității, acestui moment efervescent al lirismului românesc”.

15 iunie

• **[„Glasul Patriei”, nr. 18]** Nichifor Crainic scrie despre *Lucian Blaga*: „La 75 de ani de la nașterea lui Lucian Blaga în Lancrămul transilvănean, opera sa progresează vertiginos în procesul de asimilare în spiritul românesc. Acest proces e în continuare. În spiritul public se înrădăcinează mai adânc convingerea că între cele două războaie mondiale, Lucian Blaga e o personalitate amplă ce îmbogățește cu multiplă creație poezia, proza, teatrul și cugetarea. [...] Lucian Blaga nu e un militant, ci un contemplativ, purtând însă în suflet permanență neamului care l-a dat și care se mândrește cu el. [...] Nici un ecou n-a lăsat evenimentul epocal în scrisul său. Suntem îndreptățiți să îi reproșăm această lipsă? Nu! Ca român totuși l-a răscolit, cum o mărturisea singur în proza autobiografică apărută postum. Dar fire contemplativă, pasionată de a alege esențele din fenomene, studiile lui Blaga din această vreme sunt o continuă confruntare între ideile, pe care le asimila și permanențele pe care le purta în suflet și voia să și le definească”. ■ Nicolae Tăutu publică poezia *Solidaritate*.

• **[„Urzica”, nr. 11]** Câteva pilde *Din însemnările* lui Victor Eftimiu: „Să nu exagerăm în niciun sens. Să păstrăm calea mijlocie, să ne gândim și la bie-

tul cititor, căruia nu-i arde să-și piardă vremea descifrând șaradele noastre. Să nu-l prostim cu întrebuintarea unor termeni neobișnuiți – de cele mai multe ori improprii, sforăitori, pretențioși, inoportuni ca un parvenit. [...] Ca și istoria, filologia este arta savantului, dublat de poet. Savantul stabilește originea și sensul strict al cuvintelor, iar poetul le desprinde magia. Fără legendă, istoria nu e decât statistică. Fără interpretare, filologia rămâne un simplu act de zara-fie. Cuvintele au un suflet care trece dincolo de formula rece a dicționarilor. [...] Limba românească a ajuns într-o fază de perfecție care exclude orice licență, chiar în poezie. Cine nu știe să-și mlădieze gândul și ritmul, să le fuzioneze armonios – cine nu este un tehnician desăvârșit al verbului, să nu se exprime în versuri”.

16 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8457] În acest număr citim despre *Vizita președintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, în Franța*: „Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, împreună cu soția Elena Ceaușescu, au plecat luni în Franța, într-o vizită oficială la invitația președintelui Georges Pompidou. [...] Mii și mii de locuitori ai Capitalei, veniți la aeroport să conducă pe șeful statului român, i-au făcut o caldă manifestare de stimă și prețuire. Urându-i «drum bun», oamenii muncii au ovaționat îndelung pentru conducerea de partid și de stat, au scandat cu entuziasm – «Ceaușescu – P.C.R.». Un grup de pioneri români și copii ai membrilor ambasadei franceze au înconjurat cu dragoste pe șeful statului român și pe soția sa, Elena Ceaușescu, oferindu-le buchete de flori”. Alături apare *Interviu acordat de președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, ziarului „Le Monde”*.

17 iunie

• [„Scânteia”, nr. 8458] Pe prima pagină apare *Vizita în Franța a președintelui Nicolae Ceaușescu continuă sub semnul cordialității și stimei reciproce*: „Căldura cu care conducătorul statului român a fost înconjurat încă de la sosirea sa pe pământul francez, nenumăratele manifestări de considerație și respect venite din partea oficialităților Franței, dovezile de simpatie ale populației Parisului evidențiază că această vizită este o acțiune politică ce va contribui la întărirea relațiilor de prietenie și colaborare dintre popoarele român și francez și, totodată o contribuție la crearea pe continentul european a unui climat de pace și securitate”. □ Urmează o scurtă notă *Convorbirile dintre președintele Georges Pompidou și președintele Nicolae Ceaușescu*: „În cursul dimineții de marți, în cea de-a doua zi a vizitei șeful statului român în Franța, a acut loc la Palatul Elysée, o nouă întrevedere între Georges Pompidou, președintele Franței, și Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România. În timpul convorbirii dintre Georges Pompidou și

Nicolae Ceaușescu au fost abordate problemele ale colaborării și cooperării franco-române: cei doi șefi de stat au trecut, totodată, în revistă principalele probleme ale vieții internaționale. Convorbirea dintre președintele Franței și președintele Consiliului de Stat al României, care a durat o oră și un sfert, s-a desfășurat într-o atmosferă deosebit de cordială”.

18 iunie

● [„Scânteia”, nr. 8459] Noi informații despre vizita lui Nicolae Ceaușescu în Franța: *Primit cu căldură și stimă, salutat cu deosebită cordialitate, președintele Nicolae Ceaușescu își continuă vizita în Franța.* □ De la „trimișii noștri speciali în Franța” citim *Momente de adâncă semnificație*, sub semnătura lui Virgil Dănciulescu: „Latura protocolară, ca și cea cu caracter de lucru a vizitei, armonios îmbinate, au exprimat încă o dată trăinicia prieteniei româno-franceze, cât și dorința sinceră de a face cât mai mult pentru a asigura relațiilor româno-franceze o continuă ascensiune. Atmosfera în care s-a desfășurat vizita la Toulouse a dovedit încă o dată că există nu numai posibilități, ci și mijloace certe pentru a face ca popoarele noastre să se întâlnească, printr-o rodnică conlucrare, în importante acțiuni comune, pentru progres, pentru pace și prosperitate, menite să slujească atât intereselor celor două țări, cât și cauzei generale a prieteniei dintre popoare”. ■ „Din perspectiva marii înfruntări cu urgia apelor”, Zaharia Stancu publică textul *Inestimabila virtute a poporului nostru*: „Ar fi fost bine dacă prăpădul care s-a abătut în ultimele săptămâni asupra României n-ar fi avut loc. Planul de stat se afla în fericit curs de împlinire, bugetul era echilibrat, nu rămăsese nicăieri o singură palmă de pământ nelucrată, fabricile și uzinele își urmau programul, elevii și studenții își pregăteau examenele. Ne simțeam deci cu toții îndreptățiți să așteptăm o vară și o toamnă bogate în roade, care să ne răsplătească osteneala și să sporească avutul statului nostru socialist și să crească buna stare a tuturor. Dar tocmai atunci s-a petrecut neprevăzutul. [...] Sigur, s-au primit ajutoare și de peste hotare, din țări mai apropiate sau mai depărtate, multe din ele venite tocmai la timp, în primele zile sau chiar în primele ore ale catastrofei. Multe din ele au fost semnele stimei și dragostei pentru poporul român și pentru România, pentru nobila și înțeleapta politică de pace, înțelegere și colaborare între popoare, dusă de conducerea noastră de partid și de stat. Poporul român mulțumește tuturor celor ce i-au întins, la timp de primejdie, o mână de ajutor. Și adaugă că nu-și va uita nicio dată prietenii”.

● [„Albina”, nr. 24] Ion Bănuță semnează editorialul *Trăiască Franța*: „Într-un iunie 1970 s-au întâlnit, urmând marile noastre tradiții, în Paris, Georges Pompidou și Nicolae Ceaușescu. S-au reîntâlnit deci Franța cu România. Astfel, peste versurile celebre ale lui Ronsard, «... Și lăncile seceri faceți-le toate!», zboară în azur un porumbel alb și gingaș al prieteniei și al păcii. E bine... E foarte bine. Să intrăm cu fruntea sus pe sub acest Arc de triumf”.

■ Vladimir Pană publică *Pe coordonatele prieteniei*: „Deși aflate în părți diferite ale continentului, România și Franța nu s-au simit niciodată despărțite de miile de mii de metri care le separă. Între România și Franța, între poporul român și poporul francez s-au clădit și s-au consolidat, de-a lungul secolelor, vechi și bogate legături de prietenie și colaborare, care decurg din afinități de limbă și cultură, din năzuința celor două popoare spre libertate națională și dreptate socială. [...] În mai 1968, generalul Charles de Gaulle, pe atunci președinte al Republicii Franceze, a efectuat prima vizită oficială a unui șef de stat francez în țara noastră. În aceste zile președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu face o vizită de răspuns. Această vizită se înscrie în coordonatele politicii noastre externe de întărire a alianței cu țările socialiste și de intensificare a colaborării cu toate statele lumii, indiferent de orânduirea lor socială. Vizita conducătorului statului român este un moment important între manifestările legate de înțelegerea și cooperarea internațională. [...] Cuvintele de salut, cuvântările rostite la dineul de la Versailles, convorbirile ce au avut loc au fost primite cu un deosebit interes de opinia publică din cele două țări prietene. Considerația și respectul cu care președintele Nicolae Ceaușescu este salutat de către oficialitățile Franței, reputatele dovezi de simpatie ale populației Parisului, demonstrează că actuala vizită va contribui la întărirea relațiilor de prietenie și colaborare dintre popoarele român și francez, ca și la crearea pe continentul nostru a unui climat de pace și securitate”. ■ Șerban Nedelcu scrie despre inundații în *Umăr la umăr*: „Împotriva puhoaielor s-au ridicat milioane de cetățeni ai patriei. Au fost înălțate noi diguri, punându-se stavilă apelor și apărându-se astfel orașele, satele și ogoarele. Acolo unde calamitățile au fost mai mici ori n-au putut să ajungă, pe câmpurile de unde apa s-a retras, oamenii muncesc cu mare îndârjire”. ■ Revista publică *Joc cu iepuri*, povestire de Domițian Cuciureanu. ■ În *Pentru biblioteca dv.* sunt recomandate volumele: *Cele două suflete ale Oliviei* de Karinty Frigyes, *Zulușii* de C. Belcin și A. Popescu și *Enigma* de Corneliu Omescu.

● [„Cutezători”, nr. 25] În sumar: povestirea *Neașteptatul învingător* de Bujor Nedelcovici.

● [„România literară”, nr. 25; * în caseta redacțională apar exclusiv: redactor șef: Nicolae Breban, redactori șefi adjuncți: Gabriel Dimisianu, Ion Horea, Nichita Stănescu, secretar general de redacție: Gheorghe Pituț] Zaharia Stancu semnează editorialul *Vizita în Franța*: „De câteva zile urmărim cu toții în paginile ziarelor, la radio și mai ales pe atracțioasele ecrane ale televizoarelor desfășurarea vizitei în Franța a tovarășului Nicolae Ceaușescu, și a soției sale, tovarășa Elena Ceaușescu. Așteptările noastre cele mai optimiste cu privire la această vizită au fost cu mult întrecute de realități. [...] Prin glasul Președintelui Nicolae Ceaușescu această Românie modernă și-a făcut cunoscută prezența ei pe scoarța globului. Prin glasul Președintelui Ceaușescu această Românie socialistă și-a făcut cunoscută politica ei – plină de no-

blețe – de coexistență pașnică, de egalitate în drepturi, de independență și suveranitate națională, de neamestec în treburile interne ale altor țări, de întărire și menținere a păcii în lume. Glasul României este socotit astăzi, ori de câte ori se face auzit, ca un glas al dreptății, ca un glas al păcii. Și cine nu dorește ca pacea să se instaureze și să dureze secole și milenii pe pământ? La strălucirea vizitei sale în Franța contribuie cu mult și puternica personalitate a Președintelui Nicolae Ceaușescu, modestia sa, farmecul său personal și al mult stimatei sale soții”. ■ Silvia Kerim realizează o *Convorbire cu editorul Nagel*, cu ocazia apariției volumului *Ecrits politiques*, traducerea cărții *Pentru o politică de pace și de cooperare internațională* de Nicolae Ceaușescu: „– Care va fi, după părerea dumneavoastră, domnule Nagel, reacția opiniei publice franceze, reacția opiniei publice mondiale la apariția, în Franța, a cărții semnată de președintele Ceaușescu? – În primul rând, aș dori să precizeze că apariția unei asemenea cărți provoacă cel puțin 300-400 de articole și comentarii (în paranteză fie spus, acest dialog telefonic a început cu oarecare întârziere față de ora fixată, pentru că înaintea dv. am stat îndelung de vorbă aici, la Geneva, cu un ziarist care mi-a solicitat un interviu despre cartea președintelui Nicolae Ceaușescu, pentru Radioteleviziunea elvețiană). E firesc ca lucrarea să trezească un acut interes din partea tuturor categoriilor de cititori. În plus, apariția cărții va stârni surpriză. – Surpriză? – Da. Surpriză. Pentru că oamenii politici publică doar arareori o lucrare cât timp se află pe culmile activității lor. Deci, evenimentul constituie o raritate. În plus, opinia publică franceză și mondială nu a avut, până acum, posibilitatea de a măsura, pe toate laturile, forța și dimensiunile geniului politic al președintelui Ceaușescu. Fără a se folosi de aportul unui birou de presă (lucru, de asemenea, extrem de rar!), președintele Ceaușescu se înfățișează cititorului și totodată înfățișează lumii întregi politica, situația, ființa și sufletul țării sale. [...] Știu că acum la dumneavoastră apele au devastat aproape totul. E vorba, știu, de o catastrofă enormă, ale cărei urme vă străduiți și vă veți strădui să le înlăturați. Dar ați primit și veți primi ajutor de pretutindeni. Și mai știu că dl. Ceaușescu ar face imposibilul pentru țara lui”. ■ În circumstanțele de mai sus, revista publică *Jocul de-a măcelul* de Eugen Ionescu: „Ultima piesă a lui Eugen Ionescu: *Jocul de-a măcelul* (*Jeux de massacre*), alcătuită din 17 scene, are structura unei moralități medievale. O epidemie izbucnește într-o cetate și se propagă fulgerător, adunând oamenii sub semnul acelui-ași destin. Dar dacă în romanul lui Albert Camus ciuma era o maladie venită din afară, în piesa lui Eugen Ionescu răul e înscris în însăși condiția umană și reprezintă o realitate fără de întoarcere. *Jocul de-a măcelul* urmărește reacțiile unui mare număr de personaje, extrem de deosebite din punct de vedere al temperamentului, al poziției sociale, al aspirațiilor, în fața unei fatalități acționând fără iertare, fără excepție și într-un ritm amețitor. Dacă nici o clipă nu se înfăptuiește actul solidarității, moartea dezvăluind, – într-o viziune determinată de filozofia individualist-sceptică a lui Eugen Ionescu – mai curând

resursele de egoism, nu e mai puțin adevărat că scriitorul folosește fiecare pagină pentru a se răzvrăti deopotrivă contra acestei realități și contra acelor care adaugă in justiției supreme propriile lor in justiții, stupidități și crime. Scena pe care o publicăm, caracteristică pentru modalitatea artistică folosită de autor în această piesă, figurează în prima parte a lucrării”, nota este semnată M. A. ■ Alte articole despre inundații semnează: Constantin Stoiciu, *Deprinderea apei*; Radu Enescu, *Două imagini*; Petre Sălcudeanu, *Mureș, Mureș...* ■ În *Confruntări*, Adrian Marino semnează *Parodia eseului*: „Cuvântul magic «eseu» – lipsit pentru mulți de orice conținut precis – produce confuzie în nu puține spirite crude, necoagulate, prin sugestii în direcția asociațiilor riscate, chiar extravagante, a falsei verve și pseudo-erudiției haotice și de a treia mână. Ultima «victimă» de acest gen a falsului mit eseist – care compromite o noțiune de înalt prestigiu, – se dovedește a fi Mircea Vaida, cu al său recent *Ospățul lui Trimalchio*, subintitulat «eseuri» (pe copertă), iar în interior, și mai apăsător, «eseuri literare», precum ca să se știe... Luată în sine, cartea nu îngăduie o discuție serioasă, dar ca document al unei mentalități ea merită oarecare atenție. Impresia fundamentală este aceea de parodie involuntară, de umor caricatural, grotesc: Ion Slavici este pus să stea de vorbă cu... Confucius, Trimalchio dialoghează cu Ganesha, în legătură cu... *Elefanții din Nirvana*, de acolo se trece la... *Pisica egipteană* și așa mai departe. Se pune imediat întrebarea: în ce scop? Pentru a se emite truisme despre clasic și modern, despre... criticii pachidermi (aluzie subțire!), dar și despre Horațiu, care ar fi «un pachiderm roman», iar Budai-Deleanu «un pachiderm român», Balzac un «elefant francez» etc. Concluzia? «Cumpărați-vă câte un elefant». [...] La toate acestea se mai adaugă o evidentă lipsă de umor și, în orice caz, de simț al proporțiilor și al realităților literare existente. Se fac raportări și comparații absolut extravagante, gratuite, între Ion Gheorghe și Ion Barbu, Zarathustra și... Nastratin Hogea, Kierkegaard și... Oscar Wilde. Mircea Eliade scrie, atenție mărită, «ca un alt Grigore din Nazianz, Rousseau ori Casanova», asociații absurde prin aceeași tehnică a acumulărilor de nume fără nici o noimă”. ■ Șerban Cioculescu revine la *Breviar* cu textul *În marginea comediilor lui Caragiale*: „Idea politică, obișnuia să spună la cursurile sale esteticianul Mihail Dragomirescu, este sâmburele tuturor capodoperelor literaturii universale. Exemplele nu-i lipseau: *Iliada* în antichitate, *Divina comedie* în ev mediu ș.a.m.d. până în zilele noastre, la Caragiale. Este sigur că pasiunea politică e firul conducător în cele trei principale comedii ale marelui nostru dramaturg: *O noapte furtunoasă*, *Conu Leonida față cu reacțiunea* și *O scrisoare pierdută* (citate în ordine cronologică – cea axiologică ar impune o exactă inversare!)”. ■ Și Matei Călinescu revine la rubrica sa *Carnet '70* cu textul *Lirism și ironie*: „Cel dintâi volum al lui Mircea Ivănescu se intitulează *Versuri*, cel de al doilea *Poeme*; al treilea se va intitula, probabil, *Poesii*, iar următoarele, îmi place să cred, *Alte versuri*, *Alte poeme* etc. [...] Clișee ale vorbirii curente, formule jurnalistice, notații proprii

stilului epic celui mai convențional (ca în unele romane polițiste «clasice», a căror structură e direct folosită, de altfel, într-un poem din secțiunea a doua a volumului, *Winter Tale*), sunt puse alături de unele clișee ale stilului «poetic», de clișee ale stilului filosofic, ale stilului criticii artistice sau literare, ale limbajului medical, uneori, sau de elemente livrești și de trimiteri erudite, de aluzii (într-o manieră câteodată jocular familiară: «pictorul Vasile» e Vassili Kandinsky) etc. Paradoxul e că, folosind astfel de mijloace – într-o armonizare complexă și imprevizibilă pe mai multe voci – poetul pătrunde în zona celui mai curat lirism, de o gravitate cu atât mai tulburătoare cu cât este mai ascunsă. O asemenea poezie sfârșește prin a comunica o conștiință a golului, a neantului vorbirii: umilirea limbajului e, însă, totodată un elogiu al limbajului, care poate oricând să renască, fie și cu prețul de a-și recunoaște propria moarte (sau, poate, numai cu acest preț). E o poezie care nu spune ceea ce spune: spunând, astfel, infinit mai mult; și fără să vrea să spună nici mult, nici puțin. E vorba, în ultimă instanță, de o experiență sau de o intuiție a transparenței, care se naște din ironie”. ■ Continuând cu *Tendențe clasice în literatura română a secolului XX(4)*, D. Păcurariu publică un text despre Tudor Vianu. ■ În *Cronica literară de Lucian Raicu* este prezentat volumul *Orologiul* de Petre Stoica: „Apariția unui volum selectiv (*Orologiul*, Editura Mihai Eminescu, 1970) mi se pare a fi un moment potrivit de a vorbi despre Petre Stoica, poet veritabil, de o distinsă ținută intelectuală, discret și auster în toate manifestările sale. Rezerva ce-l caracterizează, zgomotul luptelor literare, prejudecățile criticii fascinate, uneori pe drept cuvânt, de ceea ce strălucește încă de la prima vedere, au împiedicat afirmarea sa mai categorică. [...] Susținută de un timbru egal și de o respirație senină, îndestulătoare, atmosfera de voioasă resemnare ar asigura și prin ea însăși calitatea liricii lui Petre Stoica, dar dacă observăm lucrurile ceva mai îndeaproape, vedem că ea interceptează și un alt plan, oarecum neliniștitor, agitat de presimțirea unei fatalități, și în raport cu aceasta voioasa consimțire începe să fie o mască menită să acopere crisparea lăuntrică. Situația se repetă în alte poeme, bazate și ele pe tensiunea dintre reveria destinată, nostalgică, superficială – și ascunsă iritare în fața destinului. Decorul de epocă (menit desigur să calmeze începutul de neliniște) precum și gesticulația pașnică a eroului, nu fac în realitate decât să sublinieze că plecarea *iubitului maestru* («acolo unde trebuie») e cu adevărat inexorabilă”. ■ M. Ungheanu semnează *Neprihăniri*: „În fiecare anotimp redacțiile caută idei pentru anchete literare de actualitate. Poate fi ceva mai interesant decât o anchetă printre scriitori despre literatura română pe toată întinderea ei? Cum se organizează pentru scriitori imaginea literaturii precedente? Care sunt autorii cei mai cunoscuți, autorii cei mai iubiți astăzi? Ce este lăsat deoparte și ce păstrat de către acei literați care nu sunt critici de profesie? Care este tipul de literat preferat de scriitorul de astăzi? Întrebări cărora li se răspunde foarte rar sau de loc. Una din cele mai vii plângeri ale scriitorului român din totdeauna a fost că scrierile românești n-

au cititori. Paul Zarifopol a ridicat o îndreptăţită întâmpinare acestei lăcrăma-
 ţii: «Crisa librărească ne poate însă aduce aminte o altă întrebare, de care nu se
 pomenesc adesea, deşi are interesante legături cu chestia cetitului: cât citesc
 literaţii de meserie ei singuri, şi ce fel de lecturi îşi aleg?» Curios, la prima ve-
 dere, dar Zarifopol era stimulat spre o astfel de întrebare de opiniile literare ale
 bunului său prieten Ion Luca Caragiale”. ■ În *Interviuri tardive* apare *De vor-
 bă cu Ionel Teodoreanu*, realizat de Virgil Carianopol: „Înainte de a sfârşi, l-
 am mai întrebat ce este poezia? Cred că i-a plăcut întrebarea. Am observat
 după cum s-a grăbit să-mi răspundă. Prin comparaţie, răspunsul a semănat cu
 el. – Aş asemăna-o cu nişte ochelari coloraţi pe care îi pun oamenii la ochi.
 Prin ei, atât lucrurile cât şi împrejurimile se văd mai frumoase. Cam ochelarii
 aceştia ar fi poezia. Adâncimea sau înălţimea ei nu mai depinde de ochelari, ci
 de individ. Aci intervine atât cultura cât şi sensibilitatea autorului şi a cititoru-
 lui! – Dar romanul? – Bucată de viaţă, luată în întregul ei, cu toate pământuri-
 le, cu întreaga ei trăire! – Ce scriitori români actuali vă plac? – Sadoveanu,
 Ibrăileanu, Topîrceanu, Philippide, Demostene Botez, Lesnea... – Deci numai
 Moldova!... – Dacă vrei!...”. ■ În *Ochiul magic* citim: □ *Premiile literare pe
 anul 1970 ale Consiliului Naţional al Organizaţiei Pionierilor*: „Juriul pentru
 decernarea premiilor literare ale Consiliului Naţional al Organizaţiei Pionieri-
 lor pe anul 1970, compus din Alexandru Piru, preşedinte, Ion Dodu Bălan, Va-
 leriu Râpeanu, Ilie Stanciu, Nicolae Manolescu, Gabriel Dimisianu, Tudor
 Popescu, Marin Theodorescu, membri, a acordat, cu prilejul Zilei pionierilor,
 celor mai izbutite creaţii literare pentru copii, următoarele premii: Premiul
 «Albatros» – Gabriela Melinescu – *Catargul cu două corăbii*; Premiul «Crava-
 ta roşie» – Mircea Sântimbreanu – *Schiţe vesele*; Premiul «Cutezătorii» – Ma-
 rius Robescu – *Muşuroiul*; Premiul «Orizont» – Dumitru M. Ion – *Farfuriile
 zburătoare*; Premiul «Cosânzeana» – Iordan Chimet – *Câte-o găză, câte-o
 floare*; Premiul «Special» – Ovidiu Zotta – *Toţi băieţii sunt răi, toţi băieţii
 sunt buni*”. □ *Premiile revistei „Argeş”*, I. T.: „Ca pentru a compensa numă-
 rul mai mic, şi după unii insuficient, al premiilor decernate pe anul 1969, ur-
 mând un bun obicei, mensualul din Piteşti a hotărât să instituie, în limita
 posibilităţilor sale materiale de moment, *Premiile revistei Argeş* la care presti-
 giul ei incipient de publicaţie orientată spre un profil distinct şi spre un corp de
 colaboratori relativ stabil îi dă fără îndoială dreptul. Un juriu compus, printre
 alţii, din personalităţi bine cunoscute ale vieţii noastre literare, precum Radu
 Boureanu, Virgil Teodorescu, Laurenţiu Fulga, Gheorghe Tomozei, Florin
 Mugur conducându-se în primul rând după principiul încurajării forţelor litera-
 re locale sau originare de pe meleagurile pe care revista le reprezintă şi al sti-
 mulării colaboratorilor ei de bază, fără a neglija însă criteriul valorii şi al
 esteticului, a decis să acorde un număr de şase premii, după cum urmează: –
 Premiul de onoare: N. Balotă (*Euphorion*). Premiul pentru proză: Mircea Ho-
 ria Simionescu (*Ingeniosul bine temperat*). Premiul pentru poezie: Nicolae

Ioana, pentru volumul *Moartea lui Socrate*, și pentru contribuția la editarea poezilor argeșeni. Premiul pentru teatru: Cezar Ivănescu (*Mica dramă*). Premiul pentru critică: Mihai Ungheanu; Constantin Stănescu; Dana Dumitriu. Premiul pentru debut: Otilia Nicolescu (*Lumea care nu moare și Lunecând în alb* – biblioteca Argeș)”. □ „*Criticii buni*” de C. D.: „Nu de puține ori N. Manolescu a fost învinuit de petulanță critică, de lectură fugace, de priviri aruncate doar deasupra cărților sau de un spirit inclinat cu precădere spre paradoxuri. Nu-i locul și nici cazul să intrăm în temeinicia acuzelor, cu atât mai mult – cum s-ar crede de o minte opacă – să luăm apărarea criticului, fiindcă pur și simplu N. M. nu are nevoie de apărare ori de articole ciudat lingușitoare, comandate printre prieteni; critica lui există, poate acesta e singurul răspuns, iar faptul că nu o dată e și vulnerabilă e semnul, vai, omeneste, că dorește să fie. Dar iată că «neseriozitatea», «foiletonistica», «beția de cuvinte» se arată câteodată mai rodnice și mai pertinente decât se încearcă a se acredita. Și, nu mai departe, din punctele considerate «nevralgice» criticului. O cronică recentă asupra *Spiritului critic în cultura românească* dezvăluie – pentru neîncredători – un N. M. scriind cu admirabilă pătrundere despre problemele ridicate de cartea lui Ibrăileanu”. □ *Un poet „proustian”* de V. V.: „Contrariați încă din paginile revistei «Familia» (mai/ 1970) de exprimarea «insolită» și de receptarea inegală a volumelor de poezie prezentate în cadrul cronicii literare de Gheorghe Grigurcu, găsim în revista «Tribuna» (4 iunie 1970) sub aceeași semnătură o descoperire senzațională – un poet «proustian». În cronică «Familiei», dacă Constantin Abăluță (*Psalmi*) cultivă «o poezie a absențelor, a deșeurilor (!), a obiecțiilor inutile care așteaptă în umbră o revanșă feroce» într-un cuvânt o poezie «beckettiană», în schimb poezia Anei Blandiana (*A treia taină*) ale cărei alegorii se înrudesesc tot mai mult cu Marin Sorescu, se caracterizează printr-o «anume înăsprire a vocii care pentru a-și ascunde subțirimea devine caracteristică». Revenind la «Tribuna» un poet «proustian» este Grișa Gherghei (*Înmulțirea cu unu*) deoarece «în pofida tonului său favorit de o amărăciune tăioasă, rea, poetul e un delicat blocat de introspecții». Decorul e însă – «bacovian». Tensiunea volumului provine din acele «piese de defensivă», cum le numește cronicarul, care «alcătuiesc universul ironic» în «ciuda vocii scăzute, indolente» care scoate în evidență «grozăvia faptelor». Frazele cam «ermetice» și pe alocuri agramate sunt totuși edificatoare, dacă au pentru poet, cel puțin pentru Gheorghe Grigurcu ca model de analiză și capacitate de expresie: [...] Ne întrebăm în ce re-cade Gheorghe Grigurcu debitând asemenea aberații, căruia îi repugnă «critica satisfăcută de a fi celebrat pe Gheorghe Istrati și pe Florica Mitroi?»”. □ *Meditații estetice*, D. D.: „Un mic text explicativ, nu lipsit de haz, însoțește ilustrația ultimului număr al revistei «Ateneu». Scopul lui este și preventiv pentru că ilustrația este compusă din... nuduri. Puțin jenați de propria lor inițiativă, deși operele de artă reproduse sunt departe de a fi indecente, redacția devine excesiv de pedantă. Se afirmă ideea prețioasă că artiștii

tuturor timpurilor au fost sensibili la temă și n-au încetat niciodată de a o adopta gustului lor”. ■ Al. Piru semnalează apariția volumului „*Ion*” în ediție nouă: „Noua ediție a romanului lui Liviu Rebreanu *Ion*, publicată de Nicolae Gheran cu comentarii și variante editoriale (addenda și variante manuscrise de Valeria Dumitrescu) la Editura Minerva (*Opere*, 4) este aproximativ a XX-a ediție în limba română după ce a fost tradus și publicat în cincisprezece limbi străine. Interesantă în noua ediție este reproducerea la Addenda a unor fragmente manuscrise de la începutul elaborării romanului și a unui caiet de creație, conținând liste de personaje, titluri și rezumate de capitole, nume de localități, case, dealuri, păduri, harta satului Pripas și schița casei lui Ion, desenate de romancier”. ■ În pagina dedicată *Istoriei literare* Teodor Vârgolici prezintă revista „Literatură și artă română”: „Punctul de plecare al revistei se află în «Cercul amicilor literaturii și artei române», înființat în 1895 de către N. Petrașcu, – un entuziast și generos proteguitor al mișcării literar-artistice naționale – din dorința de a contribui la propășirea acesteia”. ■ În *Cărțile săptămânii*, volumele de poezie sunt prezentate de Ilie Constantin: □ *Versuri* de Emil Brumaru: „Aceasta e poezia lui Emil Brumaru: un surâs blând, sincer, adeseori adânc, adresat lucrurilor. Și în acest sens, arta lui are elevația neconținutei generozități”. □ *Mineralia* de Veronica Porumbacu: „Volumul său abia apărut, în editura «Eminescu», de o exemplară unitate, se constituie, aproape în exclusivitate, pe obsesia poetică a *vaselor*, ultime entități minerale ce mai dăinuie după extincție. O teamă autentică de final structurează cartea, dar o teamă explicată minuțios, arareori transmisă cititorului, care nu o realizează decât ca o povestire a aprehensiunilor *altuia*. E un mod între altele”. □ *Ierugi* de Cristina Tăcoi: „Pe parcursul acestei plachete și, mai ales, la încheierea ei, ne-a încercat o stare de vinovăție: cum de n-am știut până acum ce bună poezie este cunoscuta actriță? În fața versurilor sale, citite cu un ochi distrat prin reviste, ne mulțumeam să ne amintim prezența cealaltă, de pe scenă și ecran, ce merita fără ezitări stima noastră”. □ *Planete albastre* de Platon Pardău: „Extrem de agitate, în expresionismul lor, versurile acestui autor! Pardău nu cunoaște liniștea, toate verbele lui sunt violente, o voinicie neobișnuită le animă”. ■ Volumele de proză sunt prezentate de Dana Dumitriu: □ *Nicomahos* de Mircea Berindei: „Teza morală a cărții lui Mircea Berindei nu-și revendică originalitatea, ea este propusă însă spre meditație unui cititor modern care a acumulat prin cultură majoritatea tezelor posibile, adică indică o opțiune filozofică argumentând-o prin intermediul unei convenții literare. [...] Construcția sobră și convențională a cărții menține prin intensitatea demonstrației și prin vioiciunea dialogului interesul cititorului și, totodată, încântă printr-un limbaj rafinat, neostentativ filozofic și neostentativ pitoresc”. □ *Soarele neterminat* de Gheorghe Suciu: „Respectarea prea zeloasă a legilor genului și comentariile ironice care însoțesc textul dau consistență parodiei. Personajele cu totul nemisterioase (cu excepția *hoșului* care nu e *hoș*) mențin tocmai prin

opacitatea lor misterul și abia dezlegarea lui va incita, cum relatează autorul în epilogul cărții, pe hoții lumii la noi infracțiuni. Nici un termen nu se păstrează până la sfârșit în dimensiunile lui și își răstoarnă sensurile într-o avalanșă metodică de echivociuri”. □ *Oameni în alb* de Ion Maxim: „Intenția jurnalului de război al lui Ion Maxim este de a enunța o experiență – contactul brutal cu lumea haotică și terifiantă a frontului, cu acea parte a frontului spre care se scurg victimele, a ambulanțelor militare care însoțesc batalioanele victorioase sau înfrânte – și a provoca, prin evocarea simplă a realității, o reacție morală. Jurnalul camuflează un reportaj pentru că nu notează decât ceea ce este în directă legătură cu subiectul ales, adică nu exprimă decât relația dintre autor – tânăr medic voluntar de la 1945 – și viața războiului (amestec de speranță și moarte)”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de volumele de critică: □ *Început de secol* de Dumitru Micu: „Dumitru Micu reia în acest masiv volum materia cursului său universitar tipărit acum cinci ani, simțitor revăzută și îmbogățită; e vorba de literatura română din primele două decenii ale secolului XX, perioadă la înțelegerea căreia a contribuit substanțial și cu alte prețioase lucrări. [...] În schimb, cam neconvingătoare rămâne demonstrația vioiciunii spirituale a lui Ilarie Chendi, după cum nu mi se pare că N. Davidescu și-a dat adevărata măsură a talentului, ca poet parnasian. [...] Principalii scriitori însă sunt bine caracterizați, urmărirea notelor care-i apropie și-l diferențiază se face cu un excelent simț istorico-literar; expunerea strânge mereu observațiile, conducându-le către conturarea tabloului general și contextului social al epocii într-o suplă și riguroasă dialectică. *Început de secol* este o contribuție de prim ordin a istoriografiei noastre literare”. □ *Farsa tragică* de Romul Munteanu: „Absența distanțării face ca partea pur expozitivă de la început să rămână oarecum suspendată în vid. Mult mai solid se dovedește restul, unde remarcile sunt ascuțite și pline de miez. Explicitate, ele ar fi făcut să le apară și mai mult valoarea, pentru că Romul Munteanu izbutește efectiv să scoată în evidență o reală poetică a «farsei tragice», operație științifică de loc facilă și care prezintă un netăgăduit interes”. ■ Semnează versuri Victor Eftimiu (*Atâta dor de tine...*), Ion Sofia Manolescu (*Inima de o singură moarte; Pământ sublim; Desprindere din altfel; Căinii din lacrimi; Compoziție fermă; Crochiu pe omoplatul nopții; Umbra pierdută*), Ioana Crăciunescu (**; *Cântec de așteptare; Dintre noi; Continuu trecem călări*), Dumitru M. Ion (*Balade Balcanice: Câanta nimicu-n semnul tău; Dar cine spune că moartea n-are chei; Mergeam în parc cu animale sfinte; Cetatea-i lege: domni și asasini; Coteț cu ornament – găinile fecioare; Culegi smochine, te îmbăiezi cu trandafir; Noi suntem singuri? Noi apunem clar; Invidie se cheamă bucuria dulce*), Dimitrie Stelaru (*Din Buftea; La mare; Mie îmi spun; Tuș; Aproape-te; Aștept; Fratele mic; Am văzut femeia; Tărâmul Ferociei; Felinarul; Unuia*), Nicolae Prelipceanu (*Eternitatea; Pierderea de jar a caprei negre; Medievală; Capilaritate*). □ Proza este semnată de: Eugen Teodoru, *Mătușile*; Sânziana Pop, *Zodia ba-*

lansoarului; Virgil Mazilescu, *Eu, chiriașul lui Daniel*; Al. I. Ștefănescu, *Ucenicie*. ■ Apare textul *O lectură în formă de stea* de Henri Lafon, cu următoarea notă: „În acest an, după ce a publicat *Imperiul semnelor*, Roland Barthes construiește o întreagă carte (intitulată *S/ Z*) pe marginea unei nuvele de Balzac, *Sarrasine*, notată de el «incomparabilă». Totul este pus sub semnul «inocențării» sau, am spune noi, al dezalienării. Explicarea titlului (Sarra, censurată de bară (/), pentru a se despărți de «Zine» (Zambinella) reliefează simbolul Z, inițială a castrării, deci a inocenței. Articolul scris pentru «România literară» de Henri Lafon, pe care îl publicăm aici, este menit a ispiti cititorul român în urmărirea gândirii «reevaluative» a lui Roland Barthes”. ■ Jules Laforgue apare, în traducere, cu 3 poezii inedite: „Șaizeci și șase de poeme inedite, culese prin strădania lui Pascal Pia, cuprinde ediția *Jules Laforgue: Poezii complete* apărută în acest an în colecția «Livre de poche». Iată, în traducerea Ninei Cassian, trei din textele lirice până acum necunoscute” – *Ce-i place bunului Fritz; Îndrăgostiții; ****. □ În *Confesiuni literare* Victor Eftimiu publică *Parisul de altădată și cel de acum...*

• [„**Tribuna**”, nr. 25] Vladimir Streinu notează despre *E. Lovinescu*: „Reprezentant, atât în critica literară cât și în critica socială, al liberalismului românesc, E. Lovinescu a rămas pe întreaga durată a existenței lui în afara atenției acelei societăți, pe care o fundamenta ideologic. [...] Vom observa totuși că unele afirmații din cele două volume care alcătuiesc la un loc teza de doctorat a Ilenei Vrancea nu pot fi primite tot atât de ușor. Astfel ideea că ideologia socială din *Istoria Civilizației Române Moderne* ar explica sau ar anticipa ideile critice lovinesciene ni se pare că răstoarnă raportul lor firesc de succesiune. Doctrina a fost pentru Lovinescu un mod mai larg de a-și întemeia teoria critică. Tot astfel indiferența cercetătoarei față de preocuparea stilistică atunci când ea expune în volumul al doilea vocația artistică a criticului, devine chiar obiecțională”. ■ Mihnea Gheorghiu descrie *Lumea fără Dickens*: „La 9 iunie 1870, când Charles Dickens murea de oboseală, dar copleșit de lauri, lumea pe care ar fi vrut s-o iubească nu se născuse încă, în vreme ce marele scriitor popular se consumase într-o luptă sentimentală și absurdă, cu mentalități de mai încăpățânată longevitate, împotriva cărora generațiile de scriitori care i-au urmat vor prefera să se bată cu mai multă bărbăție și cu mai puține menajamente. Geniul prolific al lui Dickens a avut un caracter particular: războiul său cu urâtenia lumii era nostalgic și personal. Un radical fără mesaj filosofic determinat, el a criticat pe cei răi și i-a laudat pe cei buni...”. ■ Mircea Tomuș și Ion Oarcăsu semnează rubrica intitulată *Cronica literară*. □ Mircea Tomuș descrie volumul lui Marin Sorescu: *Tușiți*: „Fără să înregistreze spectaculoase mutații în ton, în aceea «zicere» originală care o caracterizează, cred că, prin acest volum, poezia lui Marin Sorescu a ajuns la momentul în care, printr-o verificare prealabilă, mijloacele de expresie au atins o anumită stabilizare. [...] Cred că poezia de început a volumului deține cheia, de altfel destul

de vizibilă, a enigmei: o interpretez ca pe o artă poetică. Aș putea-o chiar rezuma, da, este o astfel de excepție, poezie care se poate rezuma: la țărnul mării, poetul, care toată noaptea visează corăbii pentru oameni, într-un moment de lipsă... dă unor necunoscuți o ladă, o simplă ladă cu care aceștia pleacă, se depărtează, se ridică în azur”. □ Ion Oarcăsu se referă la studiul lui Mihai Drăgan: *Aproximații critice*: „Titlul cărții sale, *Aproximații critice*, spune multe în privința sobrietății temperamentale. Criticul e lipsit de orgolii puerile, nu crede ca alții, că reprezintă chintesența gândirii teoretice, nici nu-și afirmă apartenența la o anumită generație, singura deschizătoare de drumuri... Primatul textului trece înaintea interpretării hazardate, valoarea e pusă mai întâi în contextul ei istoric și abia apoi aproximată critic din perspectiva actuală, explicată și ierarhizată estetic”. ■ Lidia Bote scrie despre *Macedonski și simbolismul francez*: „Modul în care simbolismul francez se reflectă efectiv în creația macedonskiană dovedește într-o proporție greu analizabilă, atât înrăurirea directă, cât și dezvăluirea unor afinități temperamentale autentice. În felul acesta influența simbolismului francez în opera lui Alexandru Macedonski se reduce la proporțiile sale reale. Fără a intra în detaliile unei lungi analize, nepotrivite acestui cadru, se poate afirma că simbolismul macedonskian se reduce după opinia noastră la trei aspecte fundamentale, dintre care cel mai evident este senzația spleenului, nevrozei, melancoliei, care dau și titlul unei poezii tipic simboliste (*Spleen*). Uneori melancolia are aspecte muzicale, precum în *Cora-bia*... Corespondența, transpunerile senzoriale, pe bază predominant olfactivă, formează o altă zonă caracteristică”.

19 iunie

• [„România liberă”, nr. 7980] Articolul *Colaborarea literară româno-franceză* propune o *Convorbire cu Vladimir Streinu*, directorul editurii „Univers”, dirijată de Constantin Crișan. Streinu este invitat să facă o sinteză a traducerilor și a tirajelor edițiilor de text literar francez fundamental în limba română, pornind de la convingerea că literatura franceză reprezintă o dominantă culturală unanim recunoscută a spațiului european. Din această perspectivă, sunt amintite cele 2 ediții de text – Fr. Villon, cele 4 ediții de opere ale lui Ronsard, cărora li se adaugă La Fontaine, Molière – cu câte 274.000, respectiv 200.000 de exemplare, Voltaire – cu 300.000 de exemplare. Din opera lui Victor Hugo a fost publicate 42 de volume, 53, din cea a lui Alexandre Dumas-tatăl, 12 din operele lui Balzac, însumând 1.700.000 de exemplare iar din operele romancierilor francezi contemporani – Proust, Robbe-Grillet, Mauriac, Roger Martin du Gard ș.a. s-au publicat, de asemenea, tiraje importante. În ceea ce privește poezia, Paul Valéry, A. Breton, Mallarmé, Apollinaire, Michaux etc. au fost traduși și publicați în ediții cu tiraje mari. Se adaugă, aici, studiile și eseurile literare datorate lui Baudelaire, Sainte-Beuve, Taine, Thibaudet, Roland Barthes, Sartre, precum și românilor Nina Façon – despre Blaise

Pascal, Ovidiu Drâmba – despre Rabelais, Georgeta Horodincă – despre Jean Paul Sartre, Romul Munteanu – despre Noul Roman Francez etc.

● **[„Contemporanul”, nr. 25]** Al. Philippide se exprimă aforistic în articolul *Considerații confortabile*, în enunțuri de genul: „Există o inteligență a inimii”, „La un mare artist chiar și greșelile sunt frumoase sau interesante”, „Optimismul este o formă superioară a egoismului”, „Omul, cât e tânăr, trăiește tot cu gândul în viitor; mai târziu e tot cu gândul în trecut; și nu trăiește niciodată numai în prezent”. ■ Absorbit de ideea de a face o „confruntare de idei” cu privire la curentul sămănătorist, Nicolae Manolescu punctează ideile din trei cărți și trei autori: Dumitru Micu, *Început de secol* (Minerva, 1970); D. Murărașu, *Lupta de idei în presa literară românească* (Ed. Albatros, 1970) și Z. Ornea, *Sămănătorismul* (Minerva, 1970), ajungând la concluzia: „Să spunem lucrurilor pe nume: originea sămănătorismului (și a tuturor curentelor înrudite) trebuie căutată în acel complex al culturii, al spiritualității noastre (care este al culturilor mici, în general) care ne face a crede când că am împrumutat totul, când că am creat totul, oscilând între orgoliul național cel mai fantastic și snobismul cel mai copilăresc. [...] Literatura sămănătoristă e tot atât de nulă, de tezigă, de stupidă, de demodată, pe cât de frumoase erau unele din idealurile sentimentale. Ea nu numai că nu umple un gol și nu joacă un rol pozitiv, dar întârzie modernizarea literaturii noastre, ține în loc radicalizarea ei estetică. Sămănătorismul a putut fi așteptat de unii ca o ieșire din criză; el e în fond o perpetuare a crizei, dacă nu cumva criza propriu-zisă cu el începe”. ■ Constantin Crișan expune cuprinsul antologiei poetului Ion Caraion, *Masa tăcerii* în care se regăsesc: „omagiile lirice ale unor poeți și esești români, de la Lucian Blaga și Dan Botta, până la Geo Bogza și Radu Boureanu, Georg Scherg și Kányádi Sándor”. ■ La *Cronica ideilor* avem răspunsurile detaliate ale lui Zaharia Stancu, în calitate de președinte al Uniunii Scriitorilor, la ancheta revistei *Literaturnaia Gazeta* pe tema „modul de viață socialist”.

20 iunie

● **[„Scânteia”, nr. 8461]** Se relatează despre *Încheierea vizitei președintelui Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, în Franța*. Alături apare *Declarația româno-franceză*: „Convorbirile s-au desfășurat în atmosfera de prietenie caracteristică relațiilor dintre cele două țări. Ele s-au referit la dezvoltarea relațiilor româno-franceze, precum și principalele probleme internaționale. Trecând în revistă stadiul relațiilor româno-franceze, președintele Nicolae Ceaușescu și președintele Georges Pompidou s-au felicitat pentru progresele realizate în numeroase domenii”. ■ Létay Lajos face însemnări „din perspectiva marii înfruntări cu urgia apelor”, *Demni de epopee*: „Câte mărețe fapte omenesti, câte figuri și caractere nobile, demne de eternizare prin cuvânt, ni s-au conturat în față, pretutindeni în țară, în zilele lunii mai: contemporani de-ai noștri, tovarăși de muncă din rândul așa-zișilor oameni «simpli», de toate zilele – câte

sute și mii de «eroi pozitivi», dacă vreți! Literatura – ba chiar și poezia! – pare uneori a se abține de la manifestarea marilor sentimente, ca și cum le-ar considera a fi de acum desuete, parcă – îmbrăcând un fel de indiferență – ar dori să ascundă sau chiar să-și interzică emoțiile zguduitoare. Și iată că acum s-a dovedit din nou cât de puțin ne sunt proprii cinismul, insensibilitatea, nepăsarea. Văzându-și de muncă, zi de zi, în liniște și cu modestie, oamenii maturizează într-înșii pasiuni și însușiri minunate – pentru ca atunci când împrejurările o cer să săvârșască acte eroice, în masă și fără pic de șovăială”.

● [„Cronica”, nr. 25] Pornind de la concepțiile lui Albert Béguin, în *Poezia modernă și tradiția franceză*, Mircea Martin urmărește și analizează asemănări profunde între „Weltanschauung-ul romantismului german și experiența poetică franceză de la Nerval la suprarealism”, descoperind nu atât filiații, cât afinități spirituale. ■ Într-un supliment color este anunțat cel de-al doilea festival de poezie „Mihai Eminescu”, ce va avea loc la Iași între 4 și 9 octombrie a.c. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul de versuri *Inel cu enigmă* (C.R., 1970), de Mihai Ursachi, „o prezență poetică remarcabilă”. ■ Henri Zalis aduce un *Argument pentru romantism*, definindu-l ca fiind „una cu magia actului subiectiv, ridicat la o inexorabilă universalitate”. □ Dana Tudor traduce o schiță de Dino Buzzati, iar George Popa din lirica franceză. □ Este reprodus un fragment din articolul comemorativ semnat de Philippe Renard, *Ungaretti, poetul proteic*. ■ N. Irimescu se întreabă dacă nu a apărut *Un nou dramaturg?*, după lectura fragmentului din piesa *Echipa de zgomote*, publicat de „România literară” în nr. 24: „Fănuș Neagu este, ca și în roman, sincer, exploziv, liric, ironic, dar totdeauna merge spre semnificația morală”. ■ Pe ultima pagină, între prezențele românești peste hotare, se găsesc și numerele 66, 67, 68 ale revistei pariziene „Le Million”, dedicate în exclusivitate României, în preajma vizitei pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu o va întreprinde în Franța. „Capitolul *Literatură* conține o amplă analiză a evoluției literaturii române, pornind de la creația populară până la cea mai tânără generație de scriitori români reprezentată, printre alții, de Ana Blandiana, Ioan Alexandru etc.”. Din perioada interbelică, Ion Pillat este considerat „cel mai european dintre toți poeții români”.

● [„Flacăra”, nr. 25] În *Literare*, Valeriu Cristea recenzează volumul lui Erskine Caldwell, *Pământ american*. ■ În *F Varietăți*, revista publică o serie de maxime și cugetări semnate de diverși scriitori, grupate sub titlul *Înțelepții printre noi*. ■ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu scrie *Cum e când e să...*, subiectul fiind colocviul UNESCO. ■ La rubrica *Memento, Carte*, se anunță apariția volumului *Tudor Arghezi: XC. „Cartea cuprinde 26 de poeme definitivite de autor, dar nepublicate”, ediția fiind îngrijită de Mitzura și Barutu T. Arghezi*. ■ Semnalare a prezenței în librării a volumului Gabrielei Melinescu, *Boala de origine divină* (Ed. Albatros). ■ La rubrica *Memento, Teatru*, se notează elogiile aduse de presa iugoslavă spectacolelor *Petru Rareș*,

Crimă și pedeapsă și *Viziuni flamande* din cadrul turneului Teatrului Nottara. □ Este anunțată invitația adresată regizorului Dinu Cernescu de a pune în scenă piesa *D-ale carnavalului* la Teatrul Komorný din Praga.

● [„*Luceafărul*”, nr. 25] Marin Preda încearcă să explice cum „a apărut și s-a exercitat violența pe toată întinderea ariei sociale”, povestind o întâmplare despre un tânăr care, agresat și afectat grav în plan personal de rudele bogate, încearcă să-și facă dreptate intrând în Partidul Comunist. Refuzat, perseverează până când ajunge președintele Sfatului popular. „Faptul că aceste drame au fost agravate de istorie [...] constituie unul din adevărurile peste care n-am putut să trec, asupra căruia am meditat îndelung și despre care am depus mărturie. [...] Întreaga mea experiență literară acumulată îmi dădea posibilitatea să mă concentrez asupra acestor drame, precum și asupra dramei acelor țărani care nu mai puteau trăi o schimbare fără să pună sub semnul întrebării însuși înțelesul lumii. Pentru că, trebuie să spunem mai departe, în materie de mărturii cititorul nu este deschis decât dacă nenorocirea sau drama care i se povestește îl eliberează de sentimentul culpabilității. Ori, această eliberare n-o poate produce decât creația la care el e sensibil și la care participă citind, cu mândrie”. ■ Secțiunea *Punct și virgulă* informează „tinerii colaboratori” că interesul revistei este înclinat spre lucrările epice scurte, din cauza lipsei de spațiu, și că, în curând, va fi inițiat un concurs de proză. „Anunțăm pe tinerii autori că revista noastră acordă o mare atenție talentului publicistic și am fi bucuroși să primim lucrări publicistice scurte, interesante, cu o problematică substanțială, strâns legate de fenomenele actualității”. ■ Eugen Simion se pronunță cu privire la volumul *Boală de origine divină* de Gabriela Melinescu, boală identificată ca fiind Poezia, „simțită și reprezentată în mai multe chipuri”, în funcție de volumele publicate de-a lungul timpului. „O impresie curioasă de profunzime și mistificație, de acuitate și prolixitate lasă și versurile din volumul recent. Gabriela Melinescu continuă să fie poeta pe care o știm: cu o remarcabilă capacitate de a trage în formule lirice impresii disparate și cu un meritoriu efort de a ridica poezia feminină (dacă o putem numi astfel) deasupra visceralului, senzorialului. Câteva sugestii sunt remarcabile, aici, cum este, de pildă, aceea a lucrurilor ce se retrag în sunetele lor sau a florilor dizolvate în miros. Este, apoi, senzația de creștere, de rupere a coerenței, de înmulțire a celulelor, cu efectul de a mări spațiul și singurătatea dintre ele. Sunt și alți poeți preocupați de aceste elemente stranii. Gabriela Melinescu nu pășește pe un teren necunoscut. Ea aduce numai o obstinație și o ingenuitate nouă în a cuprinde în versuri astfel de lucruri ce scapă observației directe. Dacă înlăturăm asperitățile poemului, descoperim o adevărată obsesie a purității. Elocventă, în acest sens, este frecvența ochilor, după cum în volumul anterior dăm la tot pasul peste imaginea cailor. [...] Boala de origine divină accentuează și ideea de existență, însă, încă o dată, ceea ce alții spun direct sau pe calea unei mitologii complicate, ia la Gabriela Melinescu forma jocului și a

meditației în jurul lui. Poezia n-ar fi decât un asemenea joc copilăresc și expresia ei este descântecul, arta de a încifra și descifra universul. [...] Ce lipsește deocamdată poemelor suave și abstracte ca niște cuburi de aer ale Gabrielei Melinescu este o mai mare coerență a expresiei”. □ Pe prima pagină apar poeziile *Cel cununat* și *Un semn de apă* de Ioana Bantaș, pentru ca în sumarul revistei să fie incluse mai apoi povestiri de Leonid Dimov (*Calul, Dragonul*) și Grigore Suci (*Bătrânul privește cu multă candoare norocul*). Se mai pot citi grupaje de versuri de Bogdan Victor, George Alboiu, Mara Nicoară și Grigore Arbore. ■ La rubrica *Arte*, Marin Sorescu notează ca fapt îmbucurător formarea unor noi regizori foarte talentați. „Abia ieșiți de pe băncile institutului, noii regizori nu sunt deloc timorați, dovedesc gust, fantezie, decizie artistică”. Exemple pot constitui: Ivan Helmer, Eugenia Ionescu, Aurel Manea, Andrei Șerban, „cu o activitate bogată”. „Ca student chiar a pus spectacole la mai multe teatre, strălucind de la început. La Bulandra montează *Iulius Cezar* de Shakespeare, un spectacol discutat de mulți, dar care mi-a plăcut atunci și chiar l-am apărut”. Anca Ovanez, Alexa Vissarion sunt alți „tineri, risipiți prin țară, elevi străluciți ai lui Penciulescu și ai altora nu au prejudecăți, sunt entuziaști, știu să se mențină într-un climat de mare elevație. Dau sentimentul de generație. Piese care se joacă pot să ne placă sau nu. Un lucru însă e cert: cei care vin din urmă, noul val de oameni de teatru, regizori și actori ne rezervă mari surprize”. ■ Henri Zalis scrie despre *Aventura interioară la Mateiu Caragiale*, scriitor a cărui literatură dezvăluie „un neîmpăcat”. „Discrepanța spirituală între ceea ce socialmente a însemnat rangul lui Mateiu Caragiale ca stare materială și prestigiu și ceea ce el ar fi vrut să însemne a declanșat o deplasare de planuri și a antrenat critica societății ce-l refuza la nivelul pretențiilor mărturisite cu un orgoliu nedeghizat. Astfel stând lucrurile, destinul creator al lui Matei Caragiale [sic!] datorează cel puțin tot atât de mult cât talentului său, voinței de revanșă asupra vieții, a acelei vieți care a încercat să-i ruineze iluziile și să-i torpileze prejudecățile. Procesul nu e sesizabil nicăieri la suprafață, biografia spirituală a omului reclamând tot felul de indiscreții spre a se lăsa deslușită. Însă odată stabilizată funcția celui «reflex condiționat» care a fost, permanent, voința de răfuială cu epoca lui de decadență, apare de înțeles în ce fel a lucrat la Mateiu Caragiale licoarea miraculoasă care l-a vindecat de acreală și de rancună. Cu o mare sete de perfecție artistul a făcut o experiență. S-a închis în el și a plăsmuit un univers după placul său. Procedul e cutezător fiindcă mediocritatea și standardizarea, principalele tendințe ale vremii lui, l-au contrazis pe prozator și au încercat să-l domine”. ■ A. Păunescu stă „de vorbă” în acest număr cu Romulus Vulpescu despre motivul pentru care este „destul de absent din viața literară”: „Unul dintre argumente este că eu iubesc și admir pe foarte mulți dintre colegii mei, dar ca scriitori. [...] Nu știu dacă ai observat că nu m-am băgat în niciun fel de gașcă. La un moment dat, când era să mă trezesc într-una, fără

voia mea, am plecat ca din pușcă. Îmi plac grupările de idei, dar nu grupurile de rețevei. Un alt argument: fac parte dintr-una din cele mai benigne găști formată din mine însumi. Dă-mi voie să mă citez: îmi sunt contemporan și mi-e de-ajuns”. R. Vulpescu își exprimă dragostea pentru Ion Barbu pe care și-a dorit cu ardoare să-l editeze „când circumstanțele ar fi urmat să fie favorabile”, o ediție definitivă, fapt împlinit abia de curând, căci aceasta se află la editură. Referitor la universalitatea literaturii române, R. Vulpescu consideră că aceasta trebuie „să ne-o facem singuri și ne-am făcut-o, cred eu. N-o să vină nimeni să ne bage darul și-n sac”.

23 iunie

- **[„România liberă”, nr. 7983]** Articolul *Valoarea – criteriu fundamental* – propune o *Convorbire cu Aurel Martin, directorul editurii „Minerva”*, intervievat de Tia Șerbănescu. Aurel Martin amintește, mai întâi, aparițiile editoriale din ultima lună, în cadrul editoriei de care se ocupă, respectiv volumul IV de *Opere* ale lui Liviu Rebreanu, un volum de *Scrieri alese* – Topîrceanu, studiul lui Z. Ornea despre *Sămănătorism* și primul volum din seria de *Opere* dedicată lui Anton Holban. Urmează să apară *Corespondența* lui Tudor Vianu, romanul lui Radu Tudoran, *Fiul risipitor*, un volum de *Versuri și proză* – Ion Barbu etc. Profilul editurii în discuție constă în „valorificarea tezaurului literar” prin colecții precum „Scriitori români”, în care urmează să apară, cu aparat critic și garanții filologice de exactitate și acuratețe a textului, scrieri ale lui Pompiliu Constantinescu, Tudor Arghezi, Agârbiceanu, Călinescu etc. De asemenea, se are în vedere o serie de volume intitulată *Scrieri*, care să conțină doar ediții definitive, însoțite de „mărturisirile literare ale autorului”, precum și un „dosar” al cărților editate în această serie. Textele vor fi „impecabile filologic”, însoțite de studii critice „serioase”, ca și de „note, variante, comentarii, material iconografic”. Se urmărește, totodată, ca prin colecțiile *Biblioteca pentru toți*, *Arcade* și *Meșterul Manole* să se pună în circulație, în ediții de masă, asimilându-se criteriul valorii estetice indubitabile, cărți fundamentale ale literaturii române. De asemenea, se au în vedere și seriile „Introducere în opera lui...”, respective „Curente și sinteze”, aceasta din urmă propunând monografiile ale unor „momente importante ale culturii noastre” – ca exemplu, este menționat studiul *Clasicismul românesc*, al lui Dimitrie Păcurariu. Mai sunt menționate, în seria „Confluente”, studiul lui Al. Dima, *Curentele literare românești în perspectivă europeană* iar, în seria memorialistică, *Însemnările zilnice* ale lui Titu Maiorescu.

24 iunie

- **[„România liberă”, nr. 7984]** *Cronica literară* din acest număr propune un comentariu la romanul lui Leonida Plămădeală, *Trei ceasuri în iad* – apărut la Ed. Eminescu, articolul fiind semnat de Boris Buzilă. Având ca model Ciu-

ma lui Camus, romanul construiește un „cadru convențional, alegoric, pentru o acțiune imaginară, cu semnificație de parabolă”. Spre finalul războiului, în Germania hitleristă, dintr-un tren coboară protagonistul, Anton Adam, care, în urma unei operații estetice, arată precum defunctul Peter Gast, și îi va servi romancierului pentru a intenta un proces moral „unei colectivități îndepărtate de ea însăși”, aflate într-o „criză a neputinței și a lașității”. Prozatorul face apel la concepte, situații și caractere negative, conferind parabolei sale un explicit caracter avertizator” cu privire la această lume „terorizată de formule osificate, prestabilite, depersonalizată de conformismul supunerii oarbe”.

• [„Scânteia”, nr. 8465] În *Picătura de cerneală* apare textul *Ilustratele* de Petru Vintilă: „Dacă în urmă cu nu mulți ani mai aveam încă destule motive să ne plângem de slaba calitate tehnică a ilustratelor, astăzi acel inexplicabil impas este în mare măsură depășit. Ilustratele au devenit mai frumoase, mai vii, iar inspirata lor diversificare tematică îți face opțiunea mai grațios dificilă. Nu e de mirare că, în această circumstanță, chioșcurile unde se vând ilustrate au devenit niște mici și excelente expoziții cromatice, adevărate palete de culori, locuri de etalare a frumuseților patriei, de propagandă și de cunoaștere, prin imagini, a marilor obiective industriale și culturale pe care le edificăm”.

• [„Viața studentească”, nr. 25] Pe linia partinică și articolul *Magia cuvântului tipărit* de N.D. Fruntelată, despre forța presei studentești și impactul publiciștilor-studenți („putem semnala destule numere de excepție cu lucruri de adevărată virtuozitate – concret, amintesc anchetele și reportajele din «Symposion», literatura promovată și publicată de «Echinoux», care se ridică nu rareori peste nivelul aceleia din revistele «consacrate»”). Prin exemplificare, numărul de față păstrează rubricile clasice dar în loc de semnăturile obișnuite ale *VS* sunt reluate articole/ preluate nume din capitală și din provincie ale altor reviste studentești: Victor Ivanovici din revista „Universitas”, G. Călinescu – *contemporanul nostru*, *Proces și structură*; Gh. Hrimiuc, revista „Alma mater”, prezent la rubrica *Expertize* a lui M.N. Rusu, cu o recenzie la *Princepele* lui Eugen Barbu; sau articolul lui Dan Mihai Bărliba, în rubrica *Dialectica ideilor* (unde semna de obicei Ion Cristoiu), cu *Povestea filosofică a vorbei* – marginalii la cartea lui Constantin Noica, *Rostirea filosofică românească*. ■ Cităm din articolul despre G. Călinescu și criticismul călinescian: „Critica (= examinare) sistemelor estetice, programelor poetice, doctrinelor critice și teoriilor asupra istoriei servește ca argument pentru clarificarea și statuarea unui punct de vedere propriu. Ansamblul negațiilor călinesciene (ce le reiau în parte pe cele ale lui Croce) delimitează, cu interferențele de rigoare, un domeniu în care acționează «falsele sale precepte». Doi centri de polarizare par a organiza câmpul estetic călinescian. Unul ar fi conceptul de *structură*, celălalt conceptul de *proces*, acesta din urmă considerat îndeosebi în ipostaza sa cea mai comună, și anume ca *istorie* [...] poziția lui Călinescu devine mai radicală: *istoria* însăși înseamnă *structură* (n.b. idee de origine diltheyană și,

aplicată pentru moment mai ales în câmpul istoriei literare, atrage după sine exigența de a vedea faptele într-o structură, de a le da un sens, pentru ca ele «să devină fenomen istoric») [...] ambiguitatea între *structură* și *sens* îi permite lui Călinescu să-și fundamenteze exigența subiectivității în critică [...] «armistițiul» stabilit de Călinescu (sau de Merleau-Ponty) între proces și structură se dovedește precar; conceptele conservă o ostilitate secretă ce va exploda conflictual în însuși corpul esteticii călinesciene. Câtă vreme ponderea metodologică primează în estetica lui Călinescu structura și istoria se «suportă» reciproc. Mai târziu substratul ontologic iese la iveală, generând o respingere violentă. *Structura* ajunge a semnifica generalul și «canonicul», *istoria* – particularul și excepționalul [...] conflictul conceptelor apare, travestit, ca un conflict tipologic între romantism-baroc [...] se poate asimila tipul clasic structurii, iar cel romantic, procesualității, istoriei [...] opțiunea finală a lui Călinescu se îndreaptă spre *clasicism*, considerat ca permanență și ca marcă fundamentală a *valorii* (n.b. vezi și *Clasicism, romantism, baroc*, eseul ce deschide *Impresiile asupra literaturii spaniole*, marcând momentul oscilației călinesciene). [...] Conștiința neliniștită, scindată între tendințe contrare, G. Călinescu își relevă astfel, odată mai mult, tulburătoarea sa modernitate”.

• **[„Glasul Patriei”, nr. 19]** *Vizita președintelui Nicolae Ceaușescu în Franța* ocupă prima pagină: „Aspectul general al Parisului în aceste zile este acela al marilor metropole ce trăiesc evenimente de seamă. Pe renumitele bulevarde pariziene Avenue Winston Churchill, Avenue des Champs Elysees, care cunosc tumultul miilor de trecători și a mulțimii de turiști străini ce străbat zilnic străzile în lung și în lat, flutură drapelele de stat ale României și Franței”. ■ Zaharia Stancu semnează *Gândurile oamenilor noștri de astăzi*: „Războiul cu apele, – război cumplit, cum n-a mai fost altul în istoria poporului nostru, – a fost câștigat. Acum avem a câștiga timpul folosit în lupta cu apele, avem a câștiga șesurile înecate și a le sili să rodească în chiar vara aceasta, avem de reconstruit satele și orașele dărâmate și luate de șuvoaie, avem de pus în mișcare motoarele fabricilor și uzinele noastre”. ■ Ion Frunzetti scrie despre *Expoziția „Brâncuși în țara sa natală”*: „Muzeul de Artă al Republicii Socialiste România din București, adăpostește în prezent, pentru o durată de două luni, cea dintâi expoziție retrospectivă de pe continentul european a operei lui Constantin Brâncuși”. ■ Doru Dragomir semnează *știrea 100 de ani de la sosirea lui Mihai Eminescu la Viena*: „Ancorată în constelația culturii europene, arta și cultura românească și-au câștigat un loc binemeritat în lume. Marile antologii conțin din ce în ce mai multe file, în care este evocată frumusețea plaiului mioritic precum și făurarii descrierii lui. Viena, ce în secole a găzduit mari creatori ai literaturii din România, în afara paginilor de antologii, marchează prezențele carpatine evocându-le și omagiindu-le. Când zilele înlănțuite au devenit secol, Pen-Club-ul austriac, în colaborare cu Ambasada României din Viena, au marcat împlinirea a 100 de ani de la sosirea în orașul florilor alb-

roz, al lui Mihail Eminescu”. ■ Gh. Bulgăr prezintă *Antologie critică: Școala Ardeleană*: „Antologia recent publicată de Florea Fugariu, editorul *Hronicii* lui Șincai (3 volume) și a *Țiganiadei* lui Budai-Deleanu (2 volume) – primele ediții critice ale acestor momente de limbă română, ilustrează convingător amploarea activității și creației *Școlii Ardelene*. Pentru prima dată apar într-o culegere riguros întocmită, de un latinist informat, excelent cunoscător al epocii, texte în originalul latin, cu traducerea română, tipărite acum aproape două sute de ani, însoțite de comentarii erudite. [...] Antologia are un glosar bogat și o utilă bibliografie, scurtă rememorare a celor tipărite în epoca *Școlii Ardelene* și a studiilor consacrate acestui moment luminos al trecutului nostru istoric. Cele trei volume constituie nu numai un eveniment editorial, ci și un act de dreptate și pietate față de nobila generație a renașterii românești, căreia toți oamenii de cultură îi datorează prețuire și recunoștință”.

25 iunie

● **[„România liberă”, nr. 7985]** Rubrica *Recenzie* conține, sub denumirea *Simpozion de metafore la Brâncuși*, o prezentare, realizată de Veronica Porumbacu, a unei antologii de texte selectate, prefăcute și traduse de Ion Caration, aparținând lui Blaga, Emil Botta, Ion Vineanu, Jean Arp, Rilke, Carl Sandburg etc., dedicate sculptorului. La toate acestea se adaugă studiul lui Dan Hăulică, precum și texte inedite, semnate de Paul Celan, Alain Bosquet, Karl Krolow, Anise Koltz etc., dedicate aceluiași Brâncuși. În fine, antologia conține și portrete ale sculptorului, realizate de Modigliani, Marcel Iancu, Benedict Gănescu sau Eugen Drăguțescu.

● **[„Scânteia”, nr. 8466]** Petru Popescu semnează *Marile teme își așteaptă autorii*: „Romancierul Marin Preda răspundea în revista «Luceafărul» unor întrebări despre natura și destinul prozei contemporane, atingând acea sferă de probleme și frământări proprii artistului ce se confruntă sincer cu sine. Un artist incontestabil sub unghi moral și estetic sesizează, deci, câteva probleme de esență ale prozei românești de azi, încă evitate de mulți dintre teoreticienii și criticii preocupați de «structuri» sau de «scriitură». Într-adevăr, proza românească, cu toate remarcabilele excepții, nu a adus în tezaurul literaturii actuale tot ceea ce ar fi trebuit și ar fi putut să aducă. Și aceasta cu atât mai mult cu cât nimeni nu se poate îndoi de virtuțile expresive ale realismului, atunci când în cadrul său se pot practica numeroase experiențe (și una remarcabilă e chiar a lui Marin Preda). În condițiile unui realism original, modern, așa cum este mărturisit de cel mai bun lucrări în proză – nu mai e justificată fuga scriitorului – adesea, paradoxal, a tânărului scriitor – în formalism, fie el autohton, fie de împrumut. Ultimii treizeci de ani, cu evenimentele, mutațiile, cu luminile și umbrele lor, nu și-au găsit reflectarea cuprinzătoare în proza românească; nu putem spune că citind proza acestei perioade aflăm întotdeauna o imagine a cărei complexitate (cum ar fi normal) să fie un echivalent artistic expresiv al

realităților interioare și exterioare ale epocii noastre socialiste. Pe scurt, sunt rare încă operele mari, care să abordeze temele definitorii ale acestor ani, cruciali pentru România și pentru arta românească. Afirmția nu are intenția de a nega în totalitate creația în proză a perioadei amintite; acestei perioade îi datorăm, desigur, romane, volume de nuvele remarcabile, numai că numărul lor este departe de a satisface cerințele reale și firești ale cititorului. Literatura-frescă, literatura enciclopedică, istoria socială, pe care, după cum se vede, n-au părăsit-o culturi dintre cele mai avansate și mai ambițioase de a da lucruri mereu noi, se află față de alte genuri în minoritate. [...] Din când în când, apare câte un prozator (deseori dotat) care întrunește consensul criticii noastre și căruia i se înalță osanale. Doi-trei dintre aceștia, și apare senzația că totul e perfect, că avem valori, și atunci de ce să ne mai agităm? Valori avem, dar o proză națională nu se face cu doi-trei «zei», ci cu un corp serios și mare de operă bună, citibilă și vandabilă, făcută pentru consumul public, deasupra căreia n-au decât să plutească pontifii, dacă ei există. Fără asemenea «produse de masă» se poate vorbi de valori, dar nu de o literatură (la fel în film, la fel în celelalte arte). Principiul profitului și al vandabilității are o parte pozitivă, căci ține seama de cerințele și orientările cititorului. Să observăm, de pildă, cât de realist, realist până la conformism, a fost și rămâne romanul american. În Franța și-ar găsi oare un editor literatura zisă «onirică», ce a trezit nu demult, la noi, admirația epatată a unora? Inexplicabilă mi se pare de aceea pasivitatea unei părți a criticii literare în această chestiune, lipsa ei de inițiativă în a atrage atenția scriitorilor (atunci când e cazul), chiar în spațiul foiletonului săptămânal, că s-au îndepărtat de oamenii vii și de existența veritabilă. De ce această reținere? Dacă scriitorului nu i se spune nimic, care mai e sensul criticii? E de neînchipuit că într-o asemenea situație un Eugen Lovinescu, să zicem, să nu fi reacționat. În această sferă de idei aș observa și faptul că înclinația către dezbateră teoretică, bazându-se însă pe date precise, pe nume și titluri specifice, rămâne încă un deziderat în presa noastră literară și în celelalte medii de confruntare literară ale Uniunii Scriitorilor. Cu atât mai mult cu cât s-ar putea discuta – alături de modul în care sunt sau nu abordate marile teme ale literaturii – și chestiuni ale publicului cititor, care până azi n-au prea intrat în optica analiștilor; s-ar putea crea, totodată, un dialog fertil al criticului cu scriitorii. În fond, în mare măsură critica noastră actuală mi se pare că rămâne ceremonială și se preocupă de estetic fără să se întrebe din ce decurge esteticul. Îi scapă deci, tocmai viața frumosului. Se uită astfel că în gândirea oricărui teoretician, a oricărui critic, mai mult chiar, a oricărui intelectual realitatea, artistul, opera, publicul sunt elemente ce n-ar trebui despărțite nici o clipă. Pentru că numai întemeindu-se pe intercondiționarea acestor adevăruri, critica literară este în măsură să-și exercite magistratura, deschizând drumul scriitorului spre opera durabilă, spre sinteza epocii”. ■ Constantin Olariu scrie despre volumul *Orașul pierdut în ceață* de Méliusz József: „Dincolo de sentimentul trăirii docu-

mentare a unei pagini de istorie, fiecare rând al acestui roman, ce urmează să apară și în versiune românească (valoarea cărții solicitând, desigur, operativitate din partea editorilor), atestă structura liric-meditativă a lui Méliusz, prin ceea ce adaugă el sensibil, discret, în această carte densă ce constituie de pe acum o prezență distinctă în istoria literaturii noastre”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6563]** C. Stănescu publică articolul *Poezia între autenticitate și „calculul cu câtimile transfinte”*, în care punctează: „acolo unde Nichita Stănescu este un poet excepțional lirismul este expresia concentrată a unei puternice stări muzicale a sufletului uman, a reflexității intelectuale, trecută în incantație lirică. [...] Tehnica și calculul, speculația goală ori descrierea mecanică rămân până la urmă neputincioase în fața momentelor de lirism intens și pur”.

● **[„Albina”, nr. 25]** Ion Bănuță publică *Pe străzile Bucureștilor*: „Pe străzile Bucureștilor s-au ivit stele noi. Caravanele prieteniei imense, purtând în pântecul lor de iubire și de bunăvoință corturi imense, o boltă de cer, cămăși albastre de lucru, o pavază împotriva nimicniciei, pâine, o condiție sine qua non a vederii glorioasei zilei de mâine. Pe străzile Bucureștilor vezi clipă de clipă dragostea de oameni, solidaritatea indestructibilă, iubirea iubirii neamurilor”. ■ Radu Sandu semnează *Cartea bibliotecii noastre*: „Fuse și ea năpăstuită pe neașteptate. Au venit apele mâniașe, ca niciodată; au venit potop, au distrus, au luat cu ele în nestăvilita lor cale o mare parte din agoniseala oamenilor. Amar e gândul! [...] Cartea în voia valurilor – o pierdere care, chiar dacă nu are proporțiile celorlalte pagube pricinuite oamenilor de urgia apelor, ne mănhește peste măsură. Căci, nu poate fi decât trist tabloul care ne înfățișează o bibliotecă – mare sau mică, publică ori personală – răvășită de ape, distrusă de ele. Cărți îndrăgite de cititori, cărți pe care ei abia îndrăzneau să le atingă cu mâinile lor curate, au fost murdărite de mâlul adus de ape, au fost răsturnate din rafturile frumos aranjate, luate și rostogolite cu putere la vale, mai la vale, și făcute ferfenite până la urmă”. ■ I. Radu scrie despre *Biblioteca Teleki*: „La Târgu-Mureș, pe o stradă ce poartă numele a doi savanți vestiți din țara noastră, pe strada Bolyai se află o clădire veche în stil baroc, ridicată în secolul al 18-lea. Această clădire în imediata vecinătate a edificiului în care funcționase cândva *Tabula Regia Judiciaria* (Curtea de apel) și unde lucraseră ca tineri stagii Avram Iancu și Papiu Ilarian, adăpostește o instituție de cultură, care se bucură de o faimă mondială: *Biblioteca Teleki*”. ■ Eugen Luca prezintă volumul *Inima omului* de Șerban Nedelcu: „*Inima omului* e, alături de *Învățătorii*, și poate mai mult decât acest roman de mare succes la public, o reușită certă a lui Șerban Nedelcu, dovedindu-l, totodată, același bun cunoscător al mediului în care își plasează eroii”.

● **[„România literară”, nr. 26]** Cristian Popișteanu semnează *Trainice perspective*: „Televiziunea ne-a adus săptămâna trecută miile de imagini vii ale unei adevărate fresce, de clare și covârșitoare semnificații, a relațiilor fran-

co-române. Au trecut puține zile de la vizita pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, a întreprins-o în Franța, la invitația președintelui Georges Pompidou, iar răsunetul larg și eminent pozitiv în opinia publică a celor două țări, ca și audiența mondială a acestei vizite, îndeamnă la aprecierea importanței ei cu totul memorabilă. [...] Am văzut în zilele vizitei tovarășului Nicolae Ceaușescu în Franța multe reacții ale compatrioților noștri. Erau toate expresia unui sentiment de totală adeziune față de gândurile și ideile rostite acolo pe malurile Senei, Loarei, Rhônului de omul iubit și respectat care se află în fruntea țării. Era în toate expresia unui sentiment de legitimă mândrie față de strălucirea primei vizite oficiale în Franța a unui șef de stat român. Și mai era exprimată conștiința bucuriei că Franța prietenă, conducătorii și poporul ei glorios, ne cunoaștem prin ceea ce are mai reprezentativ personalitatea românească, poporul nostru aflat în plin suș al vremii și vrierii sale socialiste”. ■ Cu trimitere „V. suita de articole *Tendințe clasice în literatura română a secolului XX* («România literară»), 22, 23, 24, 25/ 1970” apare textul *Tendințe clasice în poezia contemporană* de D. Păcurariu: „Cu aproape un sfert de veac în urmă, George Călinescu, în lecția inaugurală ca profesor la Universitatea bucureșteană, elogia clasicismul, considerat trăsătură definitorie a artei mari («orice literatură mare, așadar clasică») și considera o datorie a învățământului universitar artistic și filologic de-a contribui la orientarea tineretului studios, deci și a scriitorilor, în direcția clasică, întrucât – precizia criticului – «toți scriitorii viitori e de presupus că vor avea un contact cu învățătura universitară». Perioada imediat următoare ultimului război, de elan revoluționar și de efort constructiv, se situa sub auspicii mai curând romantice și literatura română din acei ani poartă amprenta momentului care a inspirat-o. Treptat însă viziunea scriitorului se schimbă. În poezie, marile gesturi patetice sunt atenuate, se tinde, cum s-a observat, spre un lirism mai interiorizat și, în același timp, strunit de rațiune”. În continuare, sunt analizate poeziile lui Arghezi, Blaga și G. Călinescu. ■ În rubrica *Opinii* Sorin Titel publică textul *Bovarismul lecturii și romanul modern*: „Cititorul rămâne un bovaric – și scriitorul modern, în ambiția sa de a-i distruge toate iluziile, a pornit ofensiva și împotriva acestei boli vechi de când lumea, cea care, așa cum bine știm, l-a dus la scrânteală și pe bietul cavalier de la Mancha. Pentru a realiza acest proces de magie, scriitorul de ieri recurgea și la timpul verbelor, și anume la formele pe care verbul putea să le primească la timpul trecut. [...] Timpul trecut al povestirii presupunea neapărat prezența unui povestitor aflat în prezent, dar care vorbește despre întâmplări aflate în trecut, și această lipsă de concordanță permitea povestirii să fie binecunoscută de dinainte, presupunea deci, din partea celui care povestea, o bună cunoaștere a mersului evenimentelor. În acest fel, orice hazard, orice arbitrar erau excluse de la început, povestirea neputând să se desfășoare decât într-un singur fel, cel știut de dinainte de autor. În acest caz, cititorul, știind că totul e știut de dinain-

te, nu mai are nici un motiv să se teamă. Această poliță de asigurare e pentru el tocmai timpul trecut, care îl face să aibă încredere, să se abandoneze fără teamă lecturii, să intre în pielea eroilor atât de îndrăgiți de el, de vreme ce călătoria pe care o va face în numele lor are niște repere și o destinație atât de precisă. Pentru că greu ai să găsești un călător care să se urce într-un tren a cărui destinație nu e știută de dinainte! Iată însă că uneori, și în proza de ultimă oră acest lucru se întâmplă din ce în ce mai des, scriitorul renunță la acest timp trecut aducător de atâtea comodități pentru cititor, acest timp trecut care îl face să se simtă instalat în el ca într-un fotoliu moale și plăcut. Folosind prezentul, scriitorul îl aruncă deodată pe cititor pe un tren al derutei totale, lăsându-l pe neașteptate descoperit”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu publică *În marginea comediilor lui Caragiale (II)*, o analiză a comediei *O scrisoare pierdută*. ■ Matei Călinescu revine la *Carnet '70* cu textul *Ipostazele cititorului*: „Pentru început, să constatăm că se vorbește cel mai des de cititorul pe care l-aș numi *real* și căruia, desigur, i se adresează în ultimă instanță opera, cu toate virtualitățile ei în ordinea semnificației: el va fi, cu o infinitate de nuanțe individuale, mai receptiv sau mai puțin receptiv, mai exigent (în numele unui gust literar particular) sau mai tolerant, mai rafinat sau mai ingenuu etc., – de unde incalculabila diversitate a reacțiilor lui și a formelor lor de manifestare. Eliminând din discuție tot ce ține, într-un fel sau într-altul, de paraliteratură, se poate susține că atunci când își construiește opera, scriitorul își construiește, paralel cu ea, un cititor ideal (apt să descifreze intențiile ei cele mai profunde și, în cele din urmă, deși oarecum împotriva propriei sale voințe, să le aprobe, ba chiar să și le însușească); un cititor exemplar, din punctul lui de vedere, cu care ar dori să semene cât mai mulți cititori reali, – dar această dorință el știe că nu-i va fi împlinită; ceea ce nu-l face totuși să renunțe la donquijotismul lui lucid și câteodată autoironic. [...] Cititorul real și cel ideal sunt, ambii, exteriori operei. Mai există însă un tip de cititor, mai greu de surprins – mai cu seamă în lirică – a cărui prezență trebuie descoperită în interiorul textului însuși. Acesta este cititorul *implicit* sau *imanent*. El poate fi mai ușor de identificat (cu toate că e, de cele mai multe ori, anonim) în proză. [...] Se naște întrebarea: în ce raport se află cititorul implicit cu cel ideal? Dar cu cel real? Aș spune că cititorul implicit este – nu fără excepții, poate – aliatul scriitorului în lupta sa cu dificilul și ipocritul cititor ideal; căci el menține tensiunea epică sau dramatică sau lirică (semantică) a lecturii”. ■ Mircea Martin se ocupă de *Dificultățile limbajului poetic*: „Valéry este poetul ivit în posteritatea simbolismului, cu elogiul ordinei și al clarității pe buze, Valéry deduce literatura din proprietățile limbajului, dar o concepe în același timp ca «o viață», Valéry adună cu pasiune probe pentru a demonstra regimul de luciditate al creației, fiind totuși conștient că actul de a scrie presupune întotdeauna un sacrificiu al intelectului. O dualitate intimă de structură se află, poate, la originea acestor paradoxuri. Cert este că autorul amână formulările definitive și are oroare de sistem. [...]

Cât privește poetica, aceasta i se înfățișează lui Valéry ca o tehnică a limbajului disociată de estetică – știința mai abstractă a sensibilității”. ■ În *Cronica literară de Lucian Raicu* citim despre volumul *Tușiți* de Marin Sorescu: „Întrebarea pe care și-o pune mereu Marin Sorescu, cu fiecare text și aproape totdeauna în același fel, este dacă poezia există cu adevărat sau este numai rezultatul unei convenții, al unei tranzacții asumate, care ne obligă, chiar din punctul ei de pornire, la un inavuabil compromis al inteligenței (bănuitoare) cu așa-numita stare de grație, cu inspirația oraculară. [...] Ferindu-se de această orbire, de această obscenă iluzionare de sine, Sorescu se înverșunează împotriva principiului însuși al poeziei și face tot posibilul spre a-l discredita. Și, încă o dată, se întemeiază pe complicitatea unei categorii de cititori obosiți de poezie; sau pur și simplu incapabili, mărturisit sau nu, să o guste, bucuroși să înțâlnească o confirmare a propriului resentiment și să răsuflă, în fine, ușurați zicându-și: iată, așadar, cum stau lucrurile, bine că s-a găsit cineva în stare să afirme, fără complexe, cu voce tare, adevărul, în numele nostru, al tuturor, cineva mai puțin temător decât noi. Să recunoaștem că în fiecare dintre noi există resurse pentru o astfel de dispoziție ostilă și sceptică. În acest tip de complicitate e de căutat cheia succesului neobișnuit al acțiunii lui Marin Sorescu, valabilitatea, dar și punctul ei vulnerabil. Valabilitatea stă în faptul că dispoziția de care vorbeam (gradul zero al receptivității la «miracol») există cu adevărat și că uneori, chiar de la orizontul său, poezia *redevine* posibilă: dovadă, textele cele mai rezistente, poeziile de autentică vibrație ale lui Marin Sorescu. Punctul vulnerabil, mai evident în piesele neizbutite, ni se descoperă în facilitatea, în viteza prea mare a comunicării, în lipsa de efort a realizării «contactului». Însă și într-un caz și celălalt, lectura *interesează*. Noi avem astăzi o poezie excepțională, dar și una calofilă, de nesuportat, proliferând în indiferență, de o platitudine goală sau, și mai rău, pretențioasă. Intrigat de inutila abundență metaforică, cititorul se simte, firește, reconfortat de poeziile lui Marin Sorescu, personale și inteligente (chiar și atunci când le lipsește un suport mai adânc), capabile să incite spiritul, provocându-l, într-un sens ori în altul, la o atitudine. [...] Sper să nu greșesc spunând că Marin Sorescu ar trebui să se încreadă mai puțin în certitudinile verificate, și rigide până la urmă, ale formulei sale literare și mai mult în adevărurile, oricât de riscate, ale ființei sale ne-regizate; pledează pentru aceasta piesele cele mai rezistente ale recentului volum, marcate de accentul unei veritabile experiențe interioare; în ele privirea poetului încetează de a mai fixa reacțiile ipoteticului cititor «inteligent»”.

■ Victor Ivanovici semnează *Rod și tăcere*: „Cezar Ivănescu și-a întârziat apariția în volum până dincolo de limitele unui «status nascendi» al poeziei sale. Dacă avem în vedere și o maximă discreție publicistică (înaintea volumului *Rod* nu a tipărit în reviste decât două poezii), tăcerea aceasta înseamnă mai mult decât o scrupulozitate deosebită: ea atinge nivelul unei constante existențiale. Nu îndrăznesc să presupun o intenționalitate artificială în spatele acestei

poezii vii, până la durere. Însă aceste poeme mi se par definitorii pentru configurarea unui *stadiu estetic* diferit (firește, nu întrutotul) de cel kierkegaardian. Că esteticul pur (cei ce nu evadează în etic, prin ironie) debușează *la limită* în tăcere (care la Van Gogh înseamnă moarte, iar la Rimbaud, renunțare la poezie) este un fapt care nu mai trebuie demonstrat”. ■ În *Interviuri tardive* citim o convorbire *Cu Ion Minulescu* realizată de Virgil Carianopol: „- *Ce credeți despre poezia viitorului? După ce m-a privit fix, dar cu seriozitate, s-a aplecat spre mine: – Ce, ești nebun? Tu ce vrei să cred? Ce, eu sunt Pythia? Altă întrebare mai ai? Aveam vreo 7-8, aranjate în ordinea importanței lor și așa cum știam că dorea scrupulosul director al revistei «Viața literară». Dar despre proză? De astădată, fără să mă mai privească, a bătut tare în masă și a cerut o dulceață pentru el, iar pentru mine o cafea. – Tu ai mai luat vreodată vreun interviu? M-a întrebat după puțină tăcere. Nu, este primul! – Atunci află că și la această întrebare, îți dau același răspuns care ți l-am dat la prima*”. ■ În *Ochiul magic* citim: □ *Medalia dantescă, unei române*: „Eta Boeriu, modern-strălucitoare traducătoare a lui Dante în limba română, a căpătat în luna mai medalia de aur pe care Florența o acordă (anual) celor care transpun frumusețea gândirii dantești în limbi, altele decât aceea a florentinului. În cadrul ceremoniei, «cuprinsă de firească emoție, Eta Boeriu a rostit – așa cum relatează ziarul „La Nazione” – câteva cuvinte inspirate de marea, iubitoarea reverență față de Poet... Eta Boeriu, – continuă cronică ziarului florentin – vorbind într-o italiană desăvârșită, a spus că, în decursul acelor ani, gândea și spera, că atâta muncă, putea să-i ofere două supreme recompense: frumoasa ediție românească și recunoașterea de către Florența». La sfârșitul ceremoniei «Il canto di Francesca» recitat de Eta Boeriu în românește – a fost aplaudat pentru «marea frumusețe a sonorilor endecasilabi». Nu-i lipsit de interes faptul că cel dintr-ai asemenea medaliat a fost T.S. Eliot”. □ *Din nou citate trunchiate?* de I. T.: „În cadrul unei discuții mai largi pe tema «universalității literaturii române», «România literară» (nr. 22/ 1970) a publicat și un articol intitulat *False probleme* al criticului I. Negoțescu; articolul era însoțit de altfel (în contextul aceleiași pagini) de replica poetului Ștefan Aug. Doinaș, care exprima, în modul cel mai evident cu putință, un alt punct de vedere. Socotind, probabil, ca problema luată în dezbatere merită oarecare interes, revista «Luceafărul» a decis, în săptămâna imediat următoare, să-i dedice o notă în cuprinsul agitat al rubricii *Punct și virgulă*. Dată fiind importanța temei controversate, s-a apelat, pentru această notă, la semnătura lui I. Papadopol. Nu ne gândim, firește, să intrăm în fondul problemei; întrucât până la rezolvarea sa definitivă, care suportă încă unele întârzieri, ne îngăduim, pentru moment, să atragem atenția asupra unei chestiuni, cu mult mai puțin importante decât «universalitatea literaturii române» dar care prezintă avantajul că poate fi rezolvată pe loc: frazele incriminate din articolul lui I. Negoțescu *sunt citate trunchiat*; poate și cu intenția omenească de a da un temei mai limpede mâinii lui I. Papadopol. Nu

știm încă în momentul de față dacă mânia autorului notei este îndreptățită sau nu; ceea ce știm încă de pe acum este că, într-un fel cu totul de neîngăduit, domnia-sa trunchiază citatele. Mânioși sau nu, este totuși recomandabil să cităm *corect*. [...] De prisos să adăugăm că foarte satisfăcut de sine, autorul își încheie contribuția la dezbatere cu mișcătorul îndemn: «mai multe maturitate». Era și de mirare, după toate, să încheie altfel”. □ *O nedreptate literară* de M. I.: „*Coloane*, volumul antologic al lui Dimitrie Stelaru, a fost editat în tiraj de 600 de exemplare, epuizându-se din librării în câteva ore. Dacă iubitorii poeziei lui Dimitrie Stelaru ar fi făcut o colecție publică și cartea s-ar fi tipărit la editura «Litera» ar fi fost necesar un tiraj de cel puțin 10-15 ori mai mare. *Coloane*, o carte fundamentală pentru poezia contemporană românească, a fost tipărită la editura «Minerva». Contrastul dintre această denumire și tratamentul aplicat poetului Dimitrie Stelaru este de un ridicol absolut. Prin voința unor editori, zeița înțelepciunii patronează o mare nedreptate literară”. ■ Al. Piru notează apariția *Creangă într-o nouă ediție critică*: „Ediția în două volume de *Opere* din Ion Creangă cu note și variante, glosar și bibliografie, îngrijită de Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuși, publicată în acest an de Editura Minerva în colecția *Scriitori români*, trebuie socotită a doua ediție critică din scrierile lui Ion Creangă după aceea apărută la Fundația pentru literatură și artă, în 1939, a lui G.T. Kirileanu”. ■ În *Cărțile săptămânii* volume de poezie sunt prezentate de Ilie Constantinescu. □ *Poeme* de Mircea Ivănescu: „Rezervele ce pot fi exprimate față de masa poemelor lui M. Ivănescu țin de depășirea limitelor acceptabile ale prozaismului: am fi nesinceri dacă nu am recunoaște că rostirea tihnită a acestui scriitor scade în intensitate, adesea, până la simpla proză elevată, eseistică. Pentru Ivănescu, a scrie versuri e un gest atât de firesc, încât se întâmplă frecvent ca el să nu-și mai dea seama când a ieșit din suprafața lirică, în accepția ei curentă. Noi trebuie, totodată, să înțelegem că la dimensiunile impresionante ale gestului său poetic asemenea scăderi sunt de presupus, ele au chiar rostul lor, «provocându-ne», propunându-ne *altceva*. Important este să-l înțelegem în intenția și realizarea sa, să-l vedem cu adevărat pe M. Ivănescu: «el însuși cu pasul egal cum trece/ depărtându-se – prin timpul oprit»”. □ *Absolvo te* de Dim. Rachici: „Aflat la cea de a patra carte de versuri (după *Între mare și cer*, E.P.L., 1964, *Târlici*, E.T. 1967, *Dinamica secundă*, E.P.L. 1968) Dim. Rachici, poet de extracție bănețeană, pare a nu se fi hotărât încă asupra drumului său fundamental, el încercându-și încă pana în modalități felurite”. □ *Sonete (Variațiuni pentru speranță)* de Adrian Beldeanu: „N-are rost să citești până la capăt atâta carte (circa 50 de sonete), pentru că – vai, noi ne-am încăpățânat să verificăm aceasta – primele câteva sunt suficiente, absolut nimic în plus sau în minus nu survine ulterior. O fioroasă glacialitate tronază în paginile lui Beldeanu, jocuri bătrâncioase de rime, potriviri de sonuri pretențioase («Madridu-și tăvălea-n ambiții ora»”). □ *Bilete pentru imaginație* de Nichifor Mihuță și *Așteptarea coralilor* de George Suru. ■ Volumele de

proză sunt prezentate de Dana Dumitriu: □ *Ultimii* de Bujor Nedelcovici: „*Ultimii* se înscrie pe o linie de narațiune analitică formulată la noi recent de literatura lui Nicolae Breban. El a preluat modalitatea compozițională a *Franciscăi* și a *Animalelor bolnave* pentru o întreprindere cu finalități proprii. Din când în când însă asimilarea este prea evidentă. Iar la acest reproș, i-am mai adăuga pe acela al stufărișului frazeologic sub care adesea intențiile notabile se înecă, și unele inadvertențe stilistice care șochează. Cartea dovedește însă pentru autor calități deosebite: o observație subtilă, o capacitate reală de evocare a atmosferei, de motivare a personajelor, o abilitate în conducerea narațiunii spre descleștarea finală a sensurilor ei, o posibilitate (care se poate transforma în manieră, devenind o servitute) de analiză intensivă”. □ *Eres* de Gheorghe Anca: „Haosul liric și impenetrabilitatea metaforelor stăpânesc *Eres*-ul și-l aruncă într-un impas al inteligibilității. Eliptică, narațiunea e greu descifrabilă. Și, totuși, punctele de plecare ale povestirii erau generoase, metaforele, când se precizează, dovedesc un anumit dramatism interior, și atunci ești tentat să crezi că autorul se disimulează printre sintagme confuze pentru a nu se mărturisi integral, intimidat de propriile sale dureri”. ■ Mihai Ungheanu se ocupă de volumele de proză: □ *Însemnări critice* de I. Negoïtescu: „Deși nu la fel de impunător, sub aspectul sumarului, ca volumul inițial, *Scriitori moderni*, cel de-al doilea volum al lui I. Negoïtescu, *Însemnări critice*, poartă aceeași pecete a iubitorului și pricepătorului de literatură. [...] Unul din studiile cele mai bune ale volumului este dedicat unei cărți actuale examinată în același spirit. Romanul lui Nicolae Breban e citit cu același ochi selectiv care reține numai secvențele ce-i susțin propria partitură critică. *Poezia lui Nicolae Breban* se ocupă de romanul *În absența stăpânilor* a cărui modernitate este găsită tocmai în lirismul său, în proiecțiile vizionare, în «delirul imagistic» al romancierului. Romanul poate fi analizat cu ajutorul celor mai expresive citate întocmai ca un poem și pretenția criticului e de a fi strâns în articolul său toate pasajele demne de a fi reținute! Interesantă este analiza complexiunii de planuri a narațiunii. Chiar dacă autorul romanului nu se recunoaște în portretul făcut de critic, acesta are credibilitate prin coerența cu care e susținut. I. Negoïtescu ne arată și prin el o nefluctuantă sensibilitate estetică de a cărui modernitate nu se îndoiește. Criticul reacționează conform sieși, fie că e vorba de epoca lui Dosoftei, de aceea a lui Eminescu, ori de literatura de astăzi”. □ *Interferențe spirituale* de Valeriu Râpeanu: „Criticul convertește studiul istoriei literare într-un studiu de istoria culturii. Faptele de artă își pierd specificitatea, interesând doar ca piese ale unei demonstrații în afara literaturii și artei, dar nu fără legătura cu ea. [...] Care vor fi ultimele rezultate nu ne-o pot arăta decât viitoare studii de mai mare amploare. Cele citate ni se par a fi singurele ce merită atenție din întregul volum”. □ *Labiș – Albatrosul ucis* de Ștefan Bitan: „Dacă considerăm fiecare monografie apărută un caz literar rezolvat, putem bifa fără grijă și numele lui N. Labiș printre ale norocoșilor

profitori de monografii. Din păcate, nu întotdeauna o carte poate rezolva și încurcatele probleme ale unui destin literar, împlinit sau nu, și acesta e cazul scrierii lui Ștefan Bitan despre Nicolae Labiș. Poetul mort de tânăr ocupa, și mai ocupă fără vechea fervoare, un loc special în conștiința scriitorilor de astăzi. [...] Cărții nu-i lipsește o organizare pe câteva probleme ale materiei, o arată și titlurile capitolelor, dar discursul criticului nu depășește corectitudinea și rigiditatea frazelor jurnaliere. Limbajul este complet inapt unei analize de poezie și rândurile următoare o pot arăta cu prisosință: «Poezia lui e filozofică datorită unei argumentații de o stringență logică, în sprijinul căreia aduce exemple din cele mai convingătoare și se bazează pe o largă arie de cercetare. În general ea sensibilizează ideile». Cu astfel de fraze nu putem convinge pe nimeni că Labiș a fost un poet adevărat, și lucrarea lui Ștefan Bitan nu aduce, în această direcție, nici un progres”. ■ Semnează versuri Geo Bogza (*Împotriva unor exagerări hinduse*), Emil Botta (*Legi riguroase; Un dar pentru mine; Magica; Ante; În arătare; Sacerdoțiul*), Ben Corlaci (*Lebăda; Gara; Pastel; Nu uitați castanele*), Ana Blandiana (*Moarte în lumină*), Petre Stoica (*Cu melonul de tablă; Inutil să înghiți flacăra sabie; Speranța laleaua mea neagră; În semn de protest; Cu umbrele tale; În țara de smoală; Prin apa limpede; Unde nimeni nu vine; Diana dă lecții de zbor*), Mircea Ivănescu (*Despre irealitatea literaturii; Outward Bound*). □ Proza este semnată de Bujor Nedelcovici, *Zidul lui Gulliver*; Mircea Ciobanu, *Epistola despre locul desăvârșirii*; Radu Cosașu, *Ziua aceea a austriacului*. ■ Revista publică ancheta *Cum apreciați stagiunea 1969-1970?*: „Pentru a marca momentul final – și tradițional bilanțier – al stagiunii care se încheie, redacția a rugat câțiva directori de teatru să răspundă la următoarele întrebări: 1. Ce v-a reușit și ce nu v-a reușit în această stagiune? De ce? 2. Care a fost cel mai bun și care cel mai rău spectacol de pe scena dv.? 3. Cu ce intenționați să inaugurați stagiunea viitoare și cam când? 4. Asupra căror scriitori români v-ați oprit în repertoriul viitor? 5. Ați fost anul acesta în turneu peste hotare. Care sunt rezultatele obiective ale turneului?”. La anchetă răspund: □ Radu Beligan, directorul Teatrului Național „I.L. Caragiale”: „4. Camil Petrescu, Eugen Barbu, Paul Anghel, D.R. Popescu”. □ Horia Lovinescu, director Teatrului „Nottara”: „4. Ion Omescu, Fănuș Neagu, Radu Dumitru și Horia Lovinescu. La care se adaugă un spectacol cu caracter cu totul particular, un Eminescu văzut și realizat de Ion Negoițescu și Aurel Stroe. Se va chema *Cantata pentru doi interpreți*”. □ Vlad Mugur, directorul Teatrului Național din Cluj: „4. Mircea Ștefănescu, Aurel Baranga, D.R. Popescu, Al. Voitin, Alecu Popovici, și Mircea Radu Iacoban. Aș dori să montez un spectacol al lui Teodor Mazilu. În cadrul studioului vom relua piese românești într-un act. Această inițiativă, ce ne-a adus acum doi ani numai rezultate bune, trebuie reluată. Deocamdată avem în studiu o piesă de D.R. Popescu și una de Vasile Nițulescu”. □ Corneliu Sturzu, directorul Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași: „4. Lista e lungă: Vasile Alec-

sandri, Andi Andrieș, Nelu Ionescu, Ion Luca, Teodor Mazilu, Iosif Naghiu, Marin Sorescu”. □ Gheorghe Leahu, director Teatrului „Matei Millo” din Timișoara: „4. Baranga, D.R. Popescu, M. Sadoveanu (în adaptarea lui Al. Popovici), precum și alții – fie cât de mulți, că-i bine, – pe care-i vom putea – cum se spune prin Banat – «capacita»”. □ Lucian Giurchescu, directorul Teatrului de Comedie: „4. Avem textele lui Ion D. Sârbu și Dumitru Solomon. Avem promisiunile lui Aurel Baranga, Ilie Păunescu, Anca Bursan și Gh. Penco. Și poate, (de ce nu?), și altele”. □ Ion Cojar, directorul Teatrului Mic: „4. În repertoriul stagiunii viitoare veți întâlni numele unor importanți scriitori români. Ne-am rezervat dreptul de a prezenta în premieră absolută piesa lui G.M. Zamfirescu, *Sam*, precum și una dintre importanțele și inspiratele lucrări ale poetului Miron Radu Paraschivescu. În proiectele noastre stă și colaborarea cu Paul Anghel, precum și promovarea în cadrul spectacolelor lectură a unor tineri debutanți în dramaturgie”. □ Eduard Covali, directorul Teatrului din Piatra Neamț: „4. I.L. Caragiale (*Năpasta*), Ion Creangă (*Harap Alb* – în versiunea dramatică a Zoei Anghel-Stanca), Delavrancea (o încercare de a condensa într-un spectacol unitar cunoscuta trilogie), Iosif Naghiu (*Întunericul*) și Radu Bădilă (*Patru oameni fără nume* – în cinstea aniversării a cincizeci de ani de la crearea Partidului Comunist Român)”. □ Ion Maximilian, directorul Teatrului din Constanța: „4. Baranga și Lovinescu cu două lucrări noi. Reluarea piesei *Ovidiu* de poetul constănțean Grigore Sălceanu. Drama lui Mircea Radu Iacoban, *Tango la Nisa*, și o piesă de Ion Minulescu”. □ Emanoil Engel, directorul Teatrului din Oradea: „4. Caragiale, Ciprian, I.D. Sârbu, George Virgil Stoenescu, Alexandru Popescu-Oradea, și din literatura maghiară din țara noastră, scriitorul orădean Tabéry Géza și clujeanul Méhes György”. ■ Petre Sălcudean revine la rubrica *Radio* cu textul *Versuri românești pe unde franceze*: „Dacă radiodifuziunea noastră ar fi anunțat emisiunile posturilor de limbă franceză dedicate nouă, poate senzația de descoperire și de inedit n-ar fi fost atât de mare, ca în clipa când întâmplarea, pura și atât de necesara uneori întâmplare, nu ne-ar fi oprit mâna emoționantă pe butonul aparatului, la auzul numelui celui mai poet dintre poeții români, Mihai Eminescu. Din reportajul transmis de la fața locului de Iulius Țundrea și retransmis generic în una din emisiunile posturilor noastre de radio, am aflat că, în săptămâna de la 31 mai până la 7 iunie, s-au transmis peste o sută de emisiuni despre țara noastră, ascultătorul francez având posibilitatea să aleagă din cele zece ore zilnic, programe neîndoiește ineditate și pline de farmec pentru el. Din același reportaj am mai aflat că acest exod de cultură aleasă se datorează colaborării fructuoase dintre cele două radiodifuziuni, colaborare pe care am dori-o și pe viitor la fel de selectivă. □ Din *Revista literară radio*, alcătuită de Gh. Gheorghiuță, reținem admirabila poezie a lui Eugen Jebeleanu *Oglindă în fața Manechinului*, poezia lui George Lesnea, *Vârsta*, ca și însemnările lui Radu Tudoran, transmise în cadrul rubricii: *Întreaga țară, o inimă, un gând, o faptă*. Ritmurile

contemporane s-au susținut prin poezia lui Grigore Arbore, *Prin teritorii largi* și prin *De mult*, a lui Matei Călinescu. Mai puțin bine alese ni s-au părut versurile lui George Chirilă, *Ne naștem și Tabloul* de Al. Jebeleanu. Se consemnează apariția primului număr al «Convorbirilor literare», anunțând un bogat și interesant sumar. Szász János face o trecere în revistă a prezențelor scriitoricești de limbă maghiară în presa de specialitate și cotidiană, înscrise alături de cele românești, în lupta acestor săptămâni în care cerul a uitat să mai fie albastru”. □ Constanța Buzea, în rubrica *Micul ecran*, publică *Poesis*: „Prima emisiune *Poesis* a fost dedicată uneia dintre cele mai prestigioase personalități literare de astăzi: Perpessicius. De neînțeles: un actor citea o prezentare care nu se știe bine cui aparținea. Alții actori au recitat. Impresia cea mai puternică pe care a lăsat-o această emisiune a fost aceea de sordid. Și a mai fost o impresie, aceea de superficialitate. Fără suflet, fără regie. La întâmplare”. ■ În *Confesiuni literare* Ștefan Aug. Doinaș publică *Amintiri de la „Cercul literar” din Sibiu*: „Învățând totul împreună, și unii de la alții, noi nu am izbutit să știm nici astăzi ce este invidia literară, cu toate că – între timp – vocația a devenit profesiune. Nu întâmplător, prima noastră manifestare colectivă a fost o scrisoare adresată lui Eugen Lovinescu: criticul de la «Sburătorul» reprezintă omul îndrăgostit de literatură, care a așteptat o viață întreagă, cu ușa deschisă, apariția Scriitorului de mâine. Cel ce iubește cu adevărat literatura știe că aceasta nu trăiește exclusiv prin creația sa, și că dragostea lui nu se desăvârșește în ceea ce a fost, ci în ceea ce va fi”. ■ În *Ce e nou în culturile latino-americane* se arată: □ *Miguel Ángel Asturias: Realitatea, între palpabil și vis*: „Încununată cu premiul Nobel, opera lui Miguel Ángel Asturias cunoaște în ultimii ani o difuzare impresionantă. Reprezentanții «noului roman» latino-american văd în Asturias un deschizător de drumuri. Pentru prima dată în opera lui s-a realizat artistic confruntarea unei lumi telurice, magice, cu viața industrială modernă și a fost înfățișată complex distrugerea sistematică a culturii autohtone maya ca urmare a dominației străine. Noutatea lui Asturias consta într-o primă schiță de sinteză. Accentul era pus pe fabuloasa re-creare a moștenirii autohtone, pe care scriitorul a primit-o din vechile cărți ale culturii maya (între care locul central îl ocupă Popol-Vah) și – după cum el însuși declară – din poveștile ancestrale auzite de la mama sa. Dar meritele sale nu se limitează la atât. Asturias este un precursor și în privința expresiei. Pornind de la tiparele formale ale suprarealismului și de la Joyce, el a creat un limbaj specific american ca sintaxă și imagini, o structură poetic-narativă capabilă să reflecte antagonismul și obscura «complicitate» dintre natură și om în țările Americii tropicale”. □ „*Noul roman*” de Andrei Ionescu: „Universalizarea vechilor teme, care fuseseră tratate într-un cadru restrâns, regional, permite reprezentanților «noului roman» latino-american să abordeze o problemă socială fără să cadă în sociologie, o problemă morală fără să cadă în pedagogie moralizatoare, o problemă estetică fără să cadă în estetism. Reprezentanții «noului roman» depășesc astfel

atât provincialismul sociologic și folclorist (care era, până nu de mult, fie prea polemic, fie prea pitoresc), cât și faza de imitație, care neglija realitățile sociale și spirituale caracteristice Americii latine”. În text sunt prezentați autorii: Carlos Fuentes, Julio Cortázar, João Guimarães Rosa, Alejo Carpentier, Juan Rulfo, Mario Vargas Llosa, Gabriel García Márquez; □ *Jorge Luis Borges: Timpul, specialitatea mea*: „Foarte bătrân și aproape orb, directorul Bibliotecii Naționale din Buenos Aires, Jorge Luis Borges este astăzi un venerabil patriarh al literaturii latino-americane. Marele cărturar și stilist, corifeu al literaturii fantastice de speculație filozofică, continuă să fie o prezență vie și fertilă. [...] Influența lui asupra lui Cortázar și a multor altor scriitori aparținând orientării «realist-fantastice» a fost și este hotărâtoare. Un critic argentinian observa subtil că Borges este singurul scriitor din țara sa despre care se poate vorbi fără a fi necesare referirile la Borges”. □ „*Urme care nu se vor șterge*”: „Figura eroică a lui Ernesto Che Guevara continuă să domine atmosfera intelectuală a Americii latine. Revistele literare îi consacră numere omagiale, cuprinzând evocări, poezii, studii și chiar piese de teatru, i se retipăresc operele în tiraje impresionante, îi sunt închinat numeroase manifestări culturale și artistice”. □ *Jorge Diaz și dramaturgia chiliană* de Gerardo Klaps („Fragmente din articolul apărut în revista «Comunidad», Ciudad de México, nr. 17/ 1969”): „Tânăr, în vârstă de numai 34 de ani, Jorge Diaz, dramaturgul chilian de cel mai mare renume în momentul actual, își justifică din plin poziția pe care o ocupă; el e, în același timp, arhitect, grafician, caricaturist, pictor de costume, scenograf și autor dramatic, deopotrivă animator al grupului teatral ICTUS din Chile și colaborator permanent al televiziunilor spaniolă și vest-germană”. ■ Din *Cronica Uniunii Scriitorilor* aflăm, printre altele: „«Das Theater am Wallgraben» din Freiburg, unul din cele mai apreciate teatre mici vest-germane, a prezentat sâmbătă 13 iunie a.c., în premieră, piesa lui Marin Sorescu – *Iona*, în traducerea Tatiane și a lui Paul Miron. Piesa autorului român s-a bucurat de un mare succes. [...] □ Prozatoarea Alexandra Târziu și poezii Lászlóffy Aladár și Páskándi Géza au participat la Săptămâna cărții organizată la Budapesta, în cadrul căreia a funcționat și un stand de carte românească, unde au fost expuse opere ale scriitorilor români în traducere maghiară, precum și opere ale scriitorilor maghiari din România. [...] □ Alte prezențe românești peste hotare: criticul Ion Ianoși, în Uniunea Sovietică, în cadrul înțelegerii de colaborare, poezii Ana Blandiana și Anghel Dumbrăveanu, participanți la festivalul de poezie *Pușkin*, iar criticul S. Damian, în cadrul unui schimb redacțional cu revista «Jivot» din R.S.F. Iugoslavia”.

● [„**Tribuna**”, nr. 26] Liviu Petrescu și Constantin Cubleşan semnează rubrica intitulată *Cronica literară*. □ Liviu Petrescu descrie studiul Georgetei Horodincă: *Structuri libere*: „Însemnările critice adunate de G. Horodincă în volumul *Structuri libere* sunt rodul unor lecturi, ne avertizează o succintă notă explicativă, mai pronunțat personale și mai puțin determinate de unele obliga-

țiuni profesionale: sumarul cărții are, prin urmare, un caracter selectiv, menit să dea o idee asupra gusturilor și preferințelor criticului. Autoarea s-a oprit doar asupra acelor cărți «pe care am fi vrut și nu am putut să le scriem» și în care a crezut că se regăsește «soarele și gerul spiritului nostru infinit sedus de pasiuni». [...] Evident, înrudirile dintre toți acești autori sunt frapante, ei aparțin incontestabil aceleiași familii de spirite, ceea ce face perfect plauzibilă ideea unei confesiuni indirecte din partea autoarei... (numai pe o cale artificială reușim să îl separăm pe Albert Camus de Franz Kafka sau de André Malraux; după cum, la fel de artificial ar fi să îl rupem de Jean-Paul Sartre de Dostoevski sau de Nathalie Sarraute etc.). [...] Analizele pe care Georgeta Horodincă le consacră scriitorilor străini (de fapt, în mod exclusiv scriitori francezi) sunt aproape întotdeauna exacte; astfel, importanța lui Marcel Proust este bine definită, fără ezitări și în termenii cei mai adecvați cu putință». □ Constantin Cubleşan recenzează romanul lui Corneliu Ștefanache, *Dincolo*: „Toate personajele lui Corneliu Ștefanache au un permanent sentiment al culpabilității, chiar dacă nedefinit sau încă foarte vag, chiar dacă denunțat fățiș sau numai presupus, dedus, insinuant în cele din urmă. Autorul vrea parcă să ne avertizeze că nimic din ceea ce întreprindem nu este lipsit de o posibilă perspectivă vicioasă, din care un gest, un cuvânt sau o complexă mișcare executantă conștient sau nu, poate determina la cei din jur un fatal deznodământ de care, aparent absolviți prin lipsa probelor materiale concret acuzatoare, suntem totuși responsabili în virtutea relațiilor de existență”. ■ La secțiunea intitulată *Cărți noi* semnează articole: Ion Cocora, V. Fanache, Valentin Tașcu. □ Ion Cocora analizează volumul lui Petre Stoica: *Orologiul*: „Citind acest volum al lui Petre Stoica, poți cu ușurință să fii surprins de lipsa unei preocupări mai susținute pentru definirea propriei arte poetice. Poemele din *Orologiul*, orânduite cronologic, se prezintă de la început ca o suită succesivă de tablouri: unele pronunțat narative, cu o caligrafie cam lineară în primele cărți; altele mult mai imprevizibile și dezinvolve în asociații, mai ales de la *Arheologie blândă* încoace. Poetul nu adoptă față de poezie o atitudine angoasată și nici ambiții de explorare a unor abisuri existențiale”. □ V. Fanache descrie volumul de povestiri al lui Teodor Tanco: „Povestirile acestui volum sunt niște aspre narațiuni de război, în care oamenii, de la copii la femei și bătrâni, aparțin unei astfel de tradiții închinătoare patriei. Ținuturile păduroase ale nordului transilvan se recunosc în semeția de brazi, neostentativă, a eroilor, are uneori sfârșesc jertfindu-se, dar nu cunosc niciodată îngenunchierea”. □ Valentin Tașcu descrie romanul lui Ion Velican: *Rătăcirile de duminică*: „Romanul lui Ion Velican este scris în nota unei confesiuni necesare. Prozatorul, care deține vădite atribute ale scrisului, a simțit, probabil, nevoia desprinderii din aria memoriilor. Obsedanta etapă formativă l-a deținut cu insistență, până când în *Rătăcirile de duminică* a fost reanalizată și, implicit, depășită”. □ Aurel Sasu se referă la *antologia Din presa literară românească a secolului al XIX-lea*: „Aurel Petrescu oferă, într-o

antologie «revăzută și adăugită», o selecție *Din presa literară românească a secolului XIX*. Antologia *Din presa literară românească a secolului XIX*, rămâne, în afara acestor câteva însemnări, completă, o astfel de lucrare reprezentând o viziune particulară a fenomenului cultural-artistic și utilă, intențiile inițiale ale autorului realizându-se aproape întotdeauna în limitele materialului selectat”. ■ Ovidiu Bârlea notează despre *Folclor: Centenar*: „În numărul din iunie 1870 al «Convorbirilor literare» o notă a redacției anunța publicarea volumului lui Miron Pompiliu, *Balade populare române* [...] Colecția lui Miron Pompiliu cuprinde 23 de balade transilvănene culese din satul natal Ștei (azi Dr. P. Groza) de pe Crișul Negru și din Gura Râului de lângă Sibiu, adică din zone absente din culegerile predecesorilor, în primul rând în cele ale lui Atanasie Marinescu din 1959 și 1867”. ■ Iosif Pervain scrie despre *Ion Budai-Deleanu – apologet al unității naționale*: „Contemplat în ipoteza de luptător pentru constituirea unui stat românesc unitar, Budai-Deleanu se definește ca un spirit de o maturitate excepțională, desprins să trateze problemele întotdeauna, în *medias res*. Trăind într-o epocă în care neamul său era supus la aspre încercări, dar când – din fericire – «vântul cald al aspirațiilor trece peste inima tuturor» (Iorga), scriitorul lansează lozinci de luptă națională, în care concentrase imperative deduse din studiul adâncit al procesului de devenire a poporului român”. ■ Nae Antonescu întocmește o fișă istorică a unor *Periodice clujene*: „*Tangenta*” și „*Herald*”: „În Transilvania avangarda literară nu a avut prea mulți prozeleți. Totuși undele curentului au trecut intermitent Carpați, astfel că în anul 1932 apare la Cluj revista «Tangenta» sub direcția literatului Petre Nistor, sătmărean de origine, care, alături de Ion Th. Ilea, V. Beneș, C.S. Anderco, Valentin Strava formau atunci boema artistică transilvană. [...] În anul următor, 1933, apare tot la Cluj, revista «Herald». Un grup de scriitori tineri scriau versuri și proză debitând enormități. [...] Ideologia literară a revistei «Herald» este cea obișnuită publicațiilor avangardiste. [...] Poeziile inserate în coloanele revistei nu par să fie atât de incendiare, în afara poemului *Sens* de M. Vranca, exercițiu tipic avangardist”.

26 iunie

• [„*Scânteia*”, nr. 8467] Nicolae Dragoș prezintă volumul *Umbra cuvintelor* de Octavian Paler: „Lectura nu înlătură însă – cu unele excepții – sentimentul imposibilității versului de a-și depăși matca. Acceptând, deliberat, limitele unei definiții (fie ea și lirică), autorul a renunțat la recompunerea proceselor care o justifică. Un exemplu: *orgoliul* (multe din noțiunile definite sunt noțiuni abstracte – umbra, ipoteza, întrebarea, absența, timpul, paradoxul, nesiguranța, incertitudinea, tăcerea, alternativa imposibilă, vidul, memoria, gravitația etc.) este «concretizat» prin fulgerele care «de moarte zdrobite stânci,/ refuză să se transforme în șerpi/ și consimt să se prefacă în vreascuri/ și astfel să se întoarcă în foc». Am reprodus integral definiția. Ușor de obser-

vat că o asemenea ipoteză conține suficiente sugestii, care ar fi putut lua o înfățișare dramatică, în stare să confere expresivitate definiției, și nu să o afirme doar cu rigoare”. ■ Nicolae Baltag notează apariția volumului *Sunetul originar* de Gheorghe Pituț: „Detectăm, pe alocuri, ecouri doar parțial asimilate ale proiecției cosmice din versurile lui Blaga și «tristețile» specifice tot poetului din Lancrăm. La Pituț, însă, satul, de pildă, are contururi mai terestre, mai estompat mitice. Imaginilor nu le lipsește linia hieratică, contrazisă, totuși, de un tumult puternic, împrumutat vieții sau marilor convulsii geologice. Impresia acustică este, adesea, una scrâșnită, care poate dezamăgi pe amatorul de cantilene. Un timpan deprins a percepe, în gama sa proprie, foșnetul materiei grele sau rostogolirea trudnică a «roții» timpului, dinspre «seninul primordial» al munților Sarmizegetusei către mare, nu va avea însă motive de insatisfacție”.

• [„**Contemporanul**”, nr. 26] Gr. C. Moisil pune degetul pe derapajele de limbaj din *Gramatica limbii române* (publicată la E.A.R.S.R., vol. I) și pe rigoarea formulărilor din volumul *Sintaxa transformățională a limbii române* a lui E. Vasiliu și Sanda Golopenția-Eretescu (E.A.R.S.R., 1969), comparația fiind în defavoarea primei lucrări (articolul *Lărgime de vederi*). □ Poezie de Eugen Jebeleanu și cugetări despre *Albatrosul* lui Baudelaire, repovestit, de Geo Bogza (articolul *Albatrosul*). ■ Cronica literară a lui Nicolae Manolescu cuprinde comentariile critice cu privire la două volume de poezie, și anume Petre Stoica (care, de la debutul lui în 1957, publicase deja șase volume de poezii), volumul de antologie poetică, *Orologiul*, și Emil Brumaru cu volumul *Versuri*, pe acesta din urmă cronicarul caracterizându-l drept „un talent incontestabil” (articolul *Poezia sentimentală și ironică*). □ În spirit macedonskian, Leonid Dimov publică *Rondelul rondelurilor* („O marele delir în rond alene,/ Delfini rotind într-un amor relict,/ Când dorm corundele în eoliene/ Delicii îndulcite de-un delict”). ■ La rubrica *Antijurnal*, Ana Blandiana glosează pe marginea ideii de prieten necunoscut din publicul receptor al lucrărilor unui autor (articolul *Prietenul necunoscut*). ■ Urmărind „spectacolele săptămânii” și, mai ales, cum cinematograful izbutește să transforme „metafora poetică din mijloc de expresie în element de structură”, Călin Căliman prezintă filmul regizorului rus Serghei Iutkevici despre Cehov, *Subiect pentru o schiță*. ■ Despre domnul cărturar, Dimitrie Cantemir, și semnele apropierei lui de cultura persană prezente în opera sa, ne întreține Virgil Cândea în articolul *Dimitrie Cantemir și cultura persană*.

27 iunie

• [„**Cronica**”, nr. 26] În *Brâncuși, anul '70*, Petru Comarnescu scrie despre sărbătoarea mijlocită de Muzeul de Artă al Republicii, prin expunerea celor aproape 50 de opere ale sculptorului român. ■ Petru Popescu semnează editorialul *Cultura scriitorului*, pledând pentru evitarea exceselor: a nu avea

cultură sau a cădea în fals și prețios. „O bună terapie intelectuală pentru mulți prozatori, de toate vârstele, ce suferă de una dintre aceste două forme ale aceleiași maladii ar fi recitirea serioasă și atentă a prozatorilor dintre cele două războaie. [...] Căci nu experiența de viață ne lipsește, nici, vai, talentul, ci perspectivele, inteliecția sănătoasă și firească, conștiința de a trăi într-o spiritualitate, în care oricărui detaliu concret îi corespunde un adevăr abstract. Și ne mai lipsește, în chip frecvent și grav, ideea despre ce așteaptă publicul de la noi”. □ *George Enescu* de Aurel Leon, un fragment din volumul aflat sub tipar la Ed. Junimea. ■ Victor Parhon semnează cronica spectacolului *Tango la Nisa* de Mircea Radu Iacoban, pus în scenă la Teatrul Național din Craiova. ■ Este reprodusă povestirea inedită *Poemul Hanului cu urși*, pusă la dispoziție de fiul lui Vasile Voiculescu și prefațată de Ion Apetroaie. □ Semnează poezii Ioanid Romanescu și Aurel Butnaru. ■ În cadrul rubricii *Contrapunct*, Horia Zilieru prezintă volumul de versuri *Florile norocului* (Ed. Eminescu, 1970) de Ioan Șerb, iar Magda Ursache confidențele Ștefanei Velisar Teodoreanu, din *Ursitul* (Minerva, 1970). ■ În *Ibrăileanu și poezia „nouă”*, Mircea Anghelescu reconsideră imaginea în grilă lovinesciană a criticului „Vieții românești”, aceea de adversar „inclement și neînțelegător” al poeziei „noi”: „Ideile lui Ibrăileanu lasă însă destul loc interpretărilor; ceea ce este incontestabil e că diferitele caracterizări ale acestei poezii pe care el le pune în circulație surprind în linii mari destul de exact fenomenul, forma de manifestare a acestor tendințe în poezia contemporană. [...] Pe parcursul unei lungi și destul de agitate activități, se poate ușor observa o diferențiere între condamnările nemiloase ale poeziei «noi», care aparțin generalizărilor teoretice, dedicate altor probleme, primordiale pentru critica lui Ibrăileanu și disocierile juste pe care diferite note sau articole i le prilejuiesc asupra aceluiași fenomen, considerat însă din unghiuri fragmentare și mai apropiate. [...] Analiza amănunțită poate discerne din acest noian contradictoriu adevărata atitudine a criticului, nicidecum indulgentă, dar în orice caz nu ostilă adevăratei poezii «noi»”. ■ Zaharia Sângeorzan recenzază volumul de studii *Între analiză și sinteză* (Ed. Dacia, 1970) de Ion Vlad, „o lucrare de referință, o sinteză remarcabilă ca text al ideologiei literare moderne”. □ George Lesnea tălmăcește șase poezii de M. Lermontov. ■ Al. Dobrescu prezintă eseul lui G.K. Chesterton, *Charles Dickens*, recent tradus, la centenarul morții (prefață de Dan Grigorescu). ■ George Pruteanu îi face portretul lui Gérard de Nerval, „un nonconformist sui-generis”, traducând apoi, în colaborare cu Daniel Dimitriu, un grupaj de versuri ilustratoare.

● **[„Flacăra”, nr. 26]** În *Literare*, Valeriu Cristea scrie despre eseul lui G.K. Chesterton, *Charles Dickens*. □ În *F Varietăți*, revista publică o serie de maxime și cugetări semnate de diverși scriitori, grupate sub titlul *Înțelepții printre noi*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, este publicată prezentarea volumului lui Perpessicius, *Memorial de ziaristică*, primul volum apărând la Minerva. „Constatăm cu încântare din această primă carte a

activității sale de ziarist că, ieșind din bibliotecile burdușite de tomuri, Perpesicius și-a păstrat proaspătă vederea pentru a scruta și viața străzii”. ■ Notă despre volumul de versuri al Veronicăi Porumbacu, *Mineralia*, apărut la Ed. Eminescu. □ Succintă trecere în revistă a ultimelor apariții literare de la Editura Militară: *Dansatoarea și cifrul* de Petru Vintilă, *Balthazar sosește luni*, roman de Theodor Constantin ș.a. □ Semnalarea apariției unei noi ediții, la Ed. Eminescu, a romanului *Ion* de L. Rebreanu. ■ Se prezintă sumarul numărului 4 al revistei „Secolul 20”, „închinat spiritualității franceze”. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, se face o trecere în revistă a pieselor din finalul de stagiu de la Teatrul de stat din Turda: *Geamandura* de Tudor Mușatescu, *Vinovați fără vină* de Ostrovski, *Profesiunea doamnei Warren* de G.B. Shaw.

● [„Luceafărul”, nr. 26] Fiind cunoscut pentru opinia sa privind „raportul dintre scriitor și realitatea cu care e contemporan”, M. Preda este întrebat de A. Păunescu, în această săptămână, dacă „un scriitor poate avea presentimentul viitorului”. „Există puțini scriitori care să presimtă marile seisme imediate care îi așteaptă pe oameni. Când sunt, istoria ne spune pe urmă că ei le-ar fi pregătit prin opere. Este explicația pe care totdeauna o dau istoricii despre evenimentele petrecute. În realitate, lucrurile nu pot avea mereu la bază acest determinism. Cum l-am putea explica? Fiindcă analiza reporturilor sociale în care trăiește scriitorul nu ne dă totdeauna cheia gândirii artistice și nici filozofice. Așa înțelegem de ce nu se poate decât în mod cu totul excepțional ca gândirea unui filozof să fie pusă în practică de el însuși. Rareori, cel ce-a gândit înțelege pe cel ce pune în practică această gândire. [...] Sigur că astăzi istoricii pot să ne explice că în cutare curent literar, întreținut în cutare revistă, deslușim o ideologie care avea să fie cauza seismelor. Asta poate să pară chiar evident. Este însă discutabil că vreun curent literar a presimțit caracterul dezastruos al celui de-al doilea război mondial. [...] Asta nu înseamnă că scriitorul trebuie să se transforme într-un soi de Casandră (prevestitoare de rele). Dar să dea glas neliniștei morale a maselor, asta este, între altele (în ciuda gratuității artei), pe deplin posibil. Este, pe lângă căutarea sensului existenței, o condiție a marelui literaturii, a universalității ei”. ■ Printre cei care semnează poeme, în acest număr, sunt Dan Laurențiu, Tudor George, Maria Genescu, A.I. Zăinescu, Corneliu Vadim Tudor. ■ Eugen Simion remarcă în cronică sa, *Dumitru Micu – Început de secol*, că se poate vorbi de un „istoric literar foarte dotat”, nu doar de unul „al actualității”, din păcate nevoit să „suporte capriciile confrăților”, care, retrăgându-se de la „Gazeta literară”, își folosește timpul pentru a realiza „o producție sporită de cărți, prefete, studii, articole – ritm neobișnuit de lucru pentru criticul român, de regulă leneș și contemplativ. Două volume recente – *Început de secol* și *Estetica lui Blaga* (însușind peste o mie de pagini) arată că amărăciunea a luat, la D. Micu, o formă foarte rodnică. Întâia carte nu este cu desăvârșire nouă. În ea, autorul topește două lucrări anterioare (*Literatura română la începutul secolului XX* și *Istoria literaturii române 1900–1918*), de largă circulație în lumea didactică. Sinteza de acum aduce un

plus de informație și o restructurare de capitole, fără a schimba prea mult punctele de vedere teoretice fundamentale. [...] *Început de secol* prezintă mai întâi revistele, grupările și curentele literare și, în partea a doua, scriitorii momentului. Despre curente, reviste etc. am discutat altă dată pe larg. Inutil a reveni, întrucât autorul nu și-a modificat în esență părerile. Sunt – repet – modificări de nuanță, nu de esență. Despre sămănătorism, D. Micu continuă să creadă că-i vorba de un curent diversionist și cu obstinție încearcă să dovedească acest fapt aducând probe noi. Capitolul respectiv este un măcel. D. Micu pune o mare pasiune și chiar o neașteptată cruzime în a tăia încă o dată capetele morților sămănătorști. El vorbește despre această mișcare cu furia și intemperanța verbală cu care un proaspăt răspopit vorbește despre biserică. Aceasta mă face să cred că D. Micu iubește, în ascuns, sămănătorismul și că, afectiv, el se simte legat de elegiacul Iosif și de intempestivul Chendi. [...] *Început de secol* este, cu un cuvânt, o carte informată, scrisă de un critic preocupat de ideologie, hotărât să separe firele de nisip de boabele de linte din configurația unei opere. Ea incită spiritul nostru critic și-l provoacă la discuție”.

■ Al. Ivasiuc publică proza *Vânătoarea, artistul și căprioara*, iar Gabriel Iuga, Nicolae Breb Popescu, Ion Țugui, versuri. ■ La *Punct și virgulă*, Dan Zamfirescu deplânge practica prin care un conducător științific sau alți referenți pot să păstreze în sertar o teză de doctorat „cu anii”, așa cum s-a întâmplat în cazul unei foarte bune teze susținute de cineva în istorie, care, deși cu „adevărat originală”, nu a fost susținută decât după doi ani de la finalizare și predare. □ Șerban Cionoff laudă ideea revistei „Tomis” de a acorda un spațiu cronicii filosofice semnate de Gh. Vlăduțescu care „meditează asupra unor texte, continuându-le nu o dată cu un gând propriu”, „prezență distinctă într-un domeniu nobil și dificil, atât de des invadat încă de impresionisme și extravagante”. □ Talentul tinerilor literați de la „Echinox” „și-a cucerit o certă notorietate” și prin faptul că redacția „Vieții românești” acordă spațiul „ultimului său caiet de poezie unora dintre protagoniștii grupării”, notează N. Ciobanu. ■ Marin Sorescu scrie despre *Teatre mici, teatre de buzunar, teatre de buzunar de ceas*, arătând că indiferent de mărimea lor, sălile de spectacole sunt o necesitate în peisajul cultural al unei țări. ■ Adrian Păunescu stă „de vorbă cu Constantin Țoiu, remarcându-i calmul, cel puțin aparent. Scriitorul observă liniile ramificate la intersecția cărora se află proza românească: „cea de caracter pitoresc și proza intelectualistă”, amândouă „păcătuiind prin exces”, prin „vitalitate necontrolată” sau prin „devitalizare dusă până la dispariția completă a artei”. Se mai ia în discuție peisajul literar din momentul debutului, valoarea prozei românești contemporane care, în opinia sa, va „atinge apogeul după ce societatea noastră va fi în mod organic și perfect industrializată”.

28 iunie

• [„Scânțea”, nr. 8469] În rubrica *Adnotări* citim: □ *O nouă revistă la Iași* de S. Movileanu: „În peisajul divers al periodicelor de cultură am putut

remarca nu de mult apariția numelui unei publicații al cărui loc este bine definit în istoria literaturii noastre – «Convorbiri literare». Preluând numele prestigioasei sale predecesoare, revista lunară de literatură ce apare la Iași, sub egida Uniunii Scriitorilor, se angajează în editorialul sugestiv intitulat *Continuitate* să răspundă totodată exigențelor de astăzi ale culturii românești. [...] Numărul inaugural al noii serii a «Convorbirilor literare» îndreptățește interesul cu care a fost întâmpinat și obligă colectivul redacțional la un efort susținut pentru a o impune cu autoritate în viața culturală a țării”. □ *Maladia savantlăcului literar* de Ioan Adam: „O incursiune prin revistele literare demonstrează o simptomatice înmulțire a cazurilor de pseudo-erudiție comparatistă. Astfel, cititorul care răsfoiește numărul pe mai al revistei «Tomis» nu poate să nu fie surprins citind *Planeta de prozator* semnată de Octavian Georgescu. [...] Comparăția nu mai necesită comentarii. Sesizând o asemenea tentație facilă a criticii către comparații fără simțul măsurii, pentru exagerări ușor identificabile, o adevărată maladie a situării anumitor autori în preajma unor nume mari – de regulă aflate în atenția de ultimă oră a exegeților – nu ne propunem judecății de valoare asupra poezilor și prozatorilor comentați. Scopul acestor rânduri este de a reține atenția criticilor asupra unei tendințe prin care se pot aduce prejudicii, în egală măsură, și autorilor analizați, și prestigiului criticii, și autorilor cu care se compară lucrările comentate. Echilibrul, măsura, evitarea unor excese ce pot duce la denaturarea criteriilor valorice – sunt preocupări care nu pot fi pierdute din atenție în nici unul din actele critice. Altfel, rezultatul travaliului critic este mai mult decât discutabil”. □ „*Secolul 20*” omagial de A. Anghelescu: „Nu cel dintâi omagiu pe care revista «Secolul 20» îl aduce culturii și spiritului francez, ale căror prestigioase prezențe în patrimoniul universal al valorilor umanității sunt îndeobște cunoscute. Ultimul său număr (4) este consacrat, în întregime – ca și cel, tot 4, din 1968, la fel de divers și substanțial în ineditul său – culturii franceze, privită în dimensiunile ei profunde, în valorile care-i afirmă necontenit, de-a lungul timpului, mesajul umanist, în raporturile diverse cu spiritualitatea noastră”.

30 iunie

• [„Scân-teia”, nr. 8471] Edgar Papu semnează *Marile valori literare repudiază ambiguitatea*: „În mentalitatea unor scriitori moderni, atât de la noi cât și din alte părți, constatăm un divorț iremediabil între noțiunea de clar și aceea de adânc. Cum se explică această falsă disociere între două noțiuni menite, totuși, să conviețuiască? Este adevărat că adâncimea presupune aspecte care nu pot fi văzute dintr-o dată, dar aceasta nu fiindcă ele ar fi confuze sau echivoce, ci numai fiindcă se află situate mai departe de raza noastră vizuală și ne cer osteneala unei apropiieri de ele, apropiere care se face adesea în timp. [...] Scriitorul sau poetul care cultivă programatic ambiguitatea și confuzia se

condamnă – el singur – la superficialitate, acordându-și certificat de scutire în pătrunderea temeinică a lucrurilor. Situație încurajată adeseori de complicitatea larg îngăduitoare a modei. În locul unei pătrunderi dificile propulsată de tensiunea cunoașterii, acoperirea întregului ansamblu cu o pânză opacă de incongruențe apare, desigur, mai economică. O asemenea atitudine frizează uneori cvasiimpostura, urmărind efectul înșelător, succesul ușor și nemeritat, obținut fără nici un efort, doar prin încercarea de a lansa în circulație moneda falsă a comodității, vândută drept aur al «inspirației». [...] Nu ne îndoim că este mai ușor să fi confuz decât a fi adânc. Admitem chiar că uneori confuzia poate fi luată drept adâncime. Dar mistificarea nu are forța de a rezista multă vreme. Nu există până acum nici un caz în care spiritul critic al istoriei să nu fi disociat literatura dificilă, dar adâncă, de literatura incoerentă și confuză, să nu le fi situat pe fiecare din ele la treapta cuvenită. Printr-o elementară frecvență statistică, tot istoria ne învață că în asemenea împrejurări, chiar când este vorba de talente veritabile, legea generală se dovedește a fi ratarea. Marea reușită, care înfruntă timpul, cuprinde numai fenomene de excepție. Dacă atâția din poeții noștri aspiră să se integreze în grupul privilegiat al puținilor aleși, pe care-i selectează istoria, ei trebuie, în primul rând, să se străduiască a distinge precis adâncimea de ambiguitate și confuzie. Căci nu prin aceste din urmă însușiri se poate intra în rândul excepțiilor, al autorilor de autentică valoare, a căror operă să-și facă drum prin adâncimea limpede a spiritului ei către cititorul de azi și de mâine”. ■ Al. Dima semnează prezentarea „*Opere*” de Ion Creangă. Ediția critică: „Au apărut de curând, în colecția *Scriitori români*, publicată sub egida editurii «Minerva», două volume masive alcătuind o ediție pe care o putem caracteriza, fără ezitare, fundamentală pentru cunoașterea personalității lui Ion Creangă. Ediția este îngrijită de acad. Iorgu Iordan și de Elisabeta Brâncuși și precedat de un studiu de o precisă utilitate științifică semnat tot de pana erudită a distinsului filolog. [...] Una din contribuțiile cele mai merituoase ale prezentei ediții constă în amplu excurs istoric care precede *Notele și variantele* și care cuprinde o largă descriere a interpretărilor operei lui Creangă, timp de mai mult de 8 decenii, de la «Junimea» și până astăzi”.

[IUNIE]

• [„*Amfiteatru*”, nr. 6] În interviul acordat Monicăi Duțescu, profesorul universitar Al. Dima precizează că noua Academie de Științe Sociale și Politice are rolul de a „consolida studii, a îndruma și coordona activitatea de cercetare în domeniul disciplinelor respective în consonanță cu cerințele operei de edificare socialistă, a progresului general al științei contemporane”. Astfel se are în vedere redactarea unei serii de tratate: *Istoria literaturii române* (volumele III și IV), *Istoria teoriei și criticii literare românești* (lucrare nouă), *Istoria teatrului din România* (volumul III), *Istoria artelor plastice* (volumul III),

Istoria cinematografiei în România (volumul I). De asemenea, „se va lucra la un repertoriu analitic al monumentelor de artă medievală la noi, la o bibliografie generală a muzicii românești și la o sinteză privind problemele specifice ale artei populare românești. De o însemnătate deosebită e seria de lucrări istorice dedicate literaturii române, artelor plastice, muzicii noastre, de fapt un compendiu de mare utilitate, destinat străinătății, cunoașterii literaturii și artei noastre peste hotare. Se prevede, mai departe, un număr de acțiuni de importanță evidentă: crearea unor centre de studii – Brâncuși, Eminescu și Enescu – privind participarea națională mai largă la congresele internaționale de arta, literatură și estetică ce se vor ține în cursul anilor 1970-1971”. Profesorul se referă și la principalele direcții ale cercetării problemelor de literatură comparată, pe plan mondial, care „cuprind noi cercetări privitoare la relațiile dintre literatură (izvoare și influențe), dezvoltarea domeniului paralelismelor (dintre fenomenele literare internaționale care nu se întâlnesc între ele) și în sfârșit o problematică nouă față de tendințele vechi ale literaturii comparate, asupra căreia studiile românești insistă îndeosebi – accentuarea aspectelor diferențiate ale literaturilor naționale. Aceste direcții prefigurează totodată perspectivele literaturii comparate pe plan mondial – național – deopotrivă”. Se mai evidențiază necesitatea „lărgirii ariei comparatiste” și în scopul „cercetării corecte a specificului național, care nu poate fi definit în niciun caz în sine, adică metafizic”. „Participăm la redactarea unor volume preliminare privind probleme ca valorificarea estetică a folclorului în sud-estul european, descrierea unor curente literare ca romantismul, naturalismul, expresionismul, avangarda etc. Colaborez personal la cercetările despre valorificarea estetică a folclorului în sud-estul european și la volumul despre expresionism, împreună cu tov. conferențiar Dan Grigorescu. Ultima mea lucrare e o prezentare sintetică, introductivă și programatică, sub titlul *Principii de literatură comparată* (1969). Ea scoate în relief, îndeosebi, sarcinile comparatismului român în cadrul mondial și perspectivele literaturii comparate la noi. Pentru viitorul apropiat, am anunțat la „Minerva” două volume de studii cu privire la *Curențele literare românești în context european*, adică, de fapt, o istorie sintetică a literaturii române, sub unghi comparatist”. Apreciind revista „Amfiteatru” pentru „calitatea remarcabilă”, „pentru ținută” și „decența conținutului”, profesorul Al. Dima salută, la final, interesul tot mai crescut al studenților pentru literatura comparată vizibil și în numărul semnificativ mai mare al lucrărilor de diplomă la examenul de stat. ■ Ioana Lipovanu-Theodorescu are în vedere cele două volume ale lui Valeriu Râpeanu, *Interferențe spirituale* (Ed. Eminescu) și *Călător pe două continente* (Ed. Albatros), „apărute aproape simultan”, exprimând, fiecare, „două atitudini fundamentale și, între ele, complementare față de cultură: o totală disponibilitate și aspirație spre un sistem de integrare a faptelor spirituale. Ambele s-au desprins din același flux al meditației, flux ce antrenează în

fiecare din noile scrieri preocupări mai vechi din *Noi și cei dinaintea noastră* (1966)”. □ *Călător pe două continente* este atât un jurnal de călătorie cât și „un excurs în istoria artei”. „Este de remarcat energia extremă a călătorului, care se împarte neobosit între muzee, concerte, operă, teatre, vizitarea unor instituții culturale de prestigiu, convorbiri cu personalități marcante ale timpului nostru. În analiza unor fenomene caracteristice lumii occidentale contemporane, Valeriu Râpeanu devine un anchetator modern, epuizând aproape sursele de informație. Studiile despre *Tineretul Americii de astăzi*, despre fenomenul hippy, despre specificul administrativ și artistic al teatrului american contemporan se remarcă prin temeinicie și prin spiritul nuanțat, capabil de a sintetiza contrarii, care le guvernează”. □ În ceea ce privește *Interferențele spirituale*, comentatoarea notează: „Diversitatea de preocupări din acest volum (literatura română și franceză, muzică, sculptură etc.) nu exprimă plăcerea dispersării ci, dimpotrivă, aspirație de a ajunge la o concepție cât mai unitară asupra artei, prin cunoașterea problematicii principalelor ei ramificații. [...] Punctele de rezistență ale *Interferențelor spirituale* sunt articolele de sinteză: *Neobișnuite lumini pe cer*, *Primul război mondial și sensul lui în cultura noastră*, *O privire asupra teatrului francez contemporan*, suita de *Portrete contemporane*. Portretele ca și *Convorbirile* din *Călător pe două continente* sunt profiluri „morale” și „intelectuale” ale unor distinși oameni de artă, realizate cu finețe psihologică, și refaceri ale universului operelor în coordonatele lor esențiale”. ■ După lectura cărții lui Iorgu Iordan despre Alexandru Philippide, conf. univ. dr. Alexandru Niculescu constată că este o „călăuza într-o opera și o viață puțin accesibilă atât contemporanilor cât și urmașilor”, un bun „serviciu făcut istoriei lingvisticii”. Sunt evidențiate cu acest prilej personalitatea științifică, opera sa reprezentativă și aportul deosebit adus pe tărâmul lingvisticii românești, astfel încât, Iorgu Iordan se dovedește „un bun interpret și chiar un apărător”. „Operația pe care a făcut-o profesorul Iorgu Iordan cu această lucrare este mai mult decât o reconsiderare: d-sa repropune momentului actual al culturii noastre opera lui Alexandru Philippide. Este o invitație la studiu și la reflecție. Din paginile cărții despre viața și opera lui Alexandru Philippide ne privește și ne dă un înțelept și discret avertisment etic și științific însuși elevul său, profesorul nostru Iorgu Iordan”. ■ *Un Dionysos moldav* își intitulează M.N. Rusu articolul despre volumul semnat de Radu Cârnecki, *Centaur îndrăgostit*, (E.P.L.), creație a unui poet „înlocuit când de regnul vegetal, când de cel animal ori mineral, într-un obsesiv carusel în jurul Soarelui (volumele *Orgă și iarbă*, *Umbra femeii*). De cele mai multe ori însă el sfârșește în a se confunda cu acesta, toate arderile lui lirice raportându-se la temperatura discului solar, în același scop cu al naturii. [...] Dragostea se consumă la temperaturi solare, inflexiuni de patimă argheziană cântă nudul femeii”. Se remarcă trei ipostaze: „una are înțelesuri transcendente”, de influență blagiană, alta „ima-

nente senzoriale” ca la Arghezi, ultima „tonuri eminesciene, accentuând comparația femeii cu soarele într-o reprezentare horațiană”. „Toate trei ipostazele dragostei vizează aceeași alegorie: frenezia dionisiacă a regnurilor din natură”. Motivul unei asemenea „risipe solare” este, după M.N. Rusu, de „o reminiscență ancestrală, aceea a străvechiului cult dacic”, „lirica lui Cărneci fiind dominată de cadranul solar al Sarmizegetusei. [...] În al doilea rând, ne aflăm în fața unei structuri rurale, care vede în soare un simbol al fertilității, ilustrându-l la mai toate nivelele lirice, precum și invers, toate elementele naturii acționând ca niște sori. Astfel, optica sa poetică alternează cu fiecare volum”.

■ Inundațiile din Transilvania sunt, pentru Ana Blandiana, o sursă de inspirație pentru existența sa de scriitoare, dar și pentru scurtul eseu *Seismograf*. „Acum, când apele s-au întors, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, în albiile lor înguste, când unda li se limpezește treptat, ca și cum s-ar trezi dintr-un vis urât ale cărui responsabilități nu le poate purta, [...] acum ne putem întoarce ochii spre interior, ne putem permite răgazul și curiozitatea de a vedea ce au depus apele în noi. Este evident că dezastrele sunt mai însemnate în materie decât în spirit, este evident că edificiile noastre interioare au rezistat calamităților mai bine decât oasele noastre, este evident că, în timp ce în jurul nostru cataclismul a semănat sărăcie și dezastre, sufletul nostru a ieșit straniu îmbogățit din încleștare. Ne-a îmbogățit sentimentul că suntem uniți toți la un loc, și nu unii împotriva altora, ne-a îmbogățit revelația că trăim pentru ceva mult mai înalt decât casa noastră, televizorul nostru, mașina noastră, din moment ce, pierzându-le pe toate, continuăm să trăim; ne-a întărit descoperirea că indiferența noastră este numai aparentă. [...] Încerc să-mi explic exodul de scriitori spre regiunile inundate în acele zile în care aveau de ales între a fi spectatori îndepărtați și îndurerați ai dezastrelor sau voluntare victime ale frigului, ale umezelii, ale foamei, fără ca alăturarea lor fizică să poată ajuta cu ceva. Mă întreb acum de ce am căutat cu înfrigurare, cu exasperare, cu obstinație un mijloc de a pleca spre Ardeal, o modalitate de a ajunge în insulele Brăilei. [...] știam că locul meu este acolo în inima dezastrului, în epicentrul durerii, așa cum, neputincioase împotriva cutremurului, seismografele trebuie să se afle acolo pentru a-l înregistra. Ne-am întors din suferință mai bogați, cunoscându-ne mai bine poporul, dorind mai mult ca oricând să ne identificăm cu el, simțindu-ne vinovați că nu am fost egal loviți de ape. Apele au depus în noi lumina celor dispuși mereu să răscumpere vini pe care nu le-au făptuit”. ■ Șerban Cionoff notează o serie de comentarii după lectura cărții lui Constantin Noica, *Rostirea filozofică românească*, unde autorul „întreprinde un excurs de mare finețe în cuvânt, îi caută devenirea, trecutul și actualitatea. El practică, așa spune, un fel de inițiere în cuvânt, dând cu mișcă de o parte sensurile improprii, aluviunile, înțelesurile impure, pentru a da de strălucirea adevărată. C. Noica coboară în cuvânt, îl sondează și – din aproape în aproape – recompune o isto-

rie depusă în vorbire. Rostirea nefiind numai simplu fapt de a pronunța, de a spune, ci întemeiere a realului, rostuire a sa, urmează că această carte ar fi o rostuire a unui orizont filozofic românesc prin cuvintele sale cheie, pe care numai vremelnicele le-a încredințat uzului comun, care le-a alterat. [...] O întrebare se ridică, însă, la capătul cărții lui Constantin Noica. Și anume, în ce chip ar fi posibil ca azi filozofia românească să își asume întreg tezaurul cuvintelor noastre, să se folosească spornic de ele, să le adauge încă o viață?”. Valoarea „inegalabilă a cărții” constă în capacitatea lui C. Noica de a „esențializa” limba. „Cartea e spectacolul unui gând temerar, căutându-se în înfățișările sale, epuizându-se prin autocunoaștere. Dar un limbaj filozofic e dictat, decurge necesar dintr-o concepție, e legat de scopul ei uman și social. Putem lua un termen, îl putem încadra în sistemul nostru filozofic, dar a ne converti sistemul după acesta nu e cu puțință. Rostirea filozofică românească este o operă la care va trebui să revenim încă, opera unică în gândul și în limba ei, de aceea poate imposibil de tradus. Ea e o autobiografie prin filozofare a limbii noastre românești, îmbogățind-o și smerindu-i-se totodată”. ■ Articolul Ninei Cassian de la rubrica *Miss* este, „în această lună, despre frumusețea morală”, inspirat tot de recente calamități naturale. „Mă copleșește și mă fascinează armonia de trăsături a țării mele în această etapă dramatică în care riduri adânci și zone pustii și enorme lacrimi au năpădit-o. Țara noastră este o femeie. Patria este o mumă. Etern născătoare și etern îndurerată pentru fiii care i-au pierit. Nu există om ivit pe pământul ei care să nu-i fi simțit sărutul. Ea e cea mai în măsură să ne îmbrățișeze sau să ne dojenească”. Sunt apreciate „unitatea acestui popor”, „solidaritatea”, „care e cel mai frumos chip de femeie pe care îl cunosc”, „eforturile depuse pentru reconstrucție”. ■ Se pot citi *A plecat bătrânul Liebedich* de Mihai Tatulici, *Partida* de Dumitru Radu Popa.

● [„**Argeș**”, nr. 6] N.I. Simache descoperă în arhiva Muzeului de Istorie al Județului Prahova patru scrisori inedite trimise de Eminescu Veronicăi Micle în anul 1882 și publică, în acest număr al revistei, *O scrisoare inedită a lui Eminescu* (cu facsimil), datată 21 februarie (1882), din care reiese că Eminescu avea migrene pe care încerca să le explice („Se vede că durerea asta e o urmare a concertului al doilea a lui Sarasate, care a fost admirabil, ca și cel de’ntâiu”), scuzând „întârzierea” cu care îi răspunde iubitei sale („Iartă-mă că nu ți-am scris imediat, căci am primit scrisoarea ta ieri seara și-ți răspund abia azi.”). N.I. Simache prezintă în textul său introductiv și cea de-a doua scrisoare, din 28 februarie (1882), în care „poetul se apără cu energie împotriva învinuirii nedrepte de infidelitate și de refuz la invitația de a veni la Iași pe care Veronica Micle i-o adusese în scrisori anterioare”. O scrisoare în care Eminescu o roagă pe Veronica (hotărâtă să se mute la Viena pentru a-și schimba modul de existență) „să-l ierte pentru că a îndrăznit s-o iubească și a aruncat o umbră de mizerie asupra vieții aceleia care «... i-a dăruit o rază de fericire»”.

■ *Premiile revistei „Argeș”* (pentru anul 1969) sunt prezentate pe două pagini (sunt cel mai probabil preluate textele rostite la ceremonia de decernare a premiilor): despre Nicolae Balotă, căruia i s-a decernat *Premiul de onoare* pentru lucrarea sa *Euphorion*, scrie Al. Paleologu: „Nicolae Balotă este un cărturar ardelean din linia marilor bărbați ai Blajului, un om drept și fermecător (cum erau acei înaintași), un om cu temeinică școală și cu candoarea nescăzută”.

□ Despre Mircea Horia Simionescu, care a primit *Premiul pentru proză* pentru *Ingeniosul bine temperat*, scrie G. Dimisianu: „*Ingeniosul bine temperat* (*Dicționar onomastic*) este o carte de formulă neobișnuită în cuprinsul literaturii noastre, chiar dacă prin spiritul ei se atașează bogatului filon satirico-demitizant, activizat, la origine, de mentalitatea și procedeele avangardei”.

□ *Premiile pentru critică* au fost acordate lui Mihai Ungheanu, lui Constantin Stănescu și Danei Dumitriu. Despre Dana Dumitriu scrie L. Raicu: „Stil critic limpede, inteligent și sobru, puțin prea arid uneori. Dezaprobarea ar putea lua și alte forme decât acelea ale verdictului negativ nemijlocit, cuvântul nu dispune încă la Dana Dumitriu de suficientă pregnanță, culoare și plasticitate, de suficientă vibrație în ironie, amărăciune, sarcasm sau dimpotrivă, în afirmare, patos și entuziasm”.

□ Despre primii doi scrie Mircea Martin: „Dacă amândoi scriu cu aplicație despre proză, nu se poate ignora plutirea mai liberă și bogăția de sugestii a comentariului închinat poeziei de către C. Stănescu și nici acuitatea observațiilor și eficacitatea soluțiilor propuse în problemele de critică și istorie literară de M. Ungheanu”.

□ Despre Nicolae Ioana, căreia i s-a acordat *Premiul pentru poezie* pentru volumul *Moartea lui Socrate* și pentru contribuția la editarea poeziilor argeșeni, scrie M. Iorgulescu: „La prima vedere s-ar părea că este vorba de o reluare, în cod poetic personal, a unui episod cu atestare istorică, foarte bogat în semnificații: efortul poetului ar fi atunci dezvoltarea și învăluirea lor în faldurile unui veșmânt poetic somptuos, într-un sens poate inedit și având implicată o «filosofie»”.

□ Tot M. Iorgulescu scrie și despre Otilia Nicolescu, cea care a obținut *Premiul pentru debut* pentru *Lumea care nu moare* și *Lunecând în alb* (prezentate la „Biblioteca Argeș”): „Cu destulă neînțelegere a fost privită această carte în comentariile critice, puține de altfel, ce i s-au consacrat. [...] Sunt versuri de spus în șoaptă, cu jumătate de glas, la ceasul difuz al amurgului sentimentelor, după ce marile combustii interioare s-au sfârșit”.

□ Despre Cezar Ivănescu, căruia i s-a decernat *Premiul pentru dramaturgie* pentru *Mica dramă*, scrie G. Banu: „Singulară, lumea sa nu cunoaște decât o singură mișcare, aceea a devorantei coborâri într-o noapte fără lumină, a scrâșnitei căutări a începuturilor, când sângele nu era bolnav. [...] Cezar Ivănescu nu cred că poate fi inclus într-o mișcare dramatică a teatrului contemporan, în el nedescoperind cunoscuta tendință de atașare la fenomene și soluții deja impuse”.

■ La rubrica *Subiecte*, Gh. Tomozei se arată revoltat de prețul ediției bibliofile Ion Caraion (100 lei!) în *Bibliofilie*; în nota

cu titlul *Eminescu „întinerit”*, identifică în *Almanahul Scânteii* (ediția 1970) menționarea greșită a datei de naștere a lui Eminescu la 15 iunie 1889 (și nu la 15 ianuarie); nu e de acord cu remarca criticului Florin Manolescu din „România literară” cum că titlul „*Poezii*” este un titlu banal; iar în *Pentru pisania cărții* protestează că „fișa” de la finalul cărților (care înregistrează de obicei datele tehnice ale cărții) nu mai specifică tirajul acestora. □ La aceeași rubrică, I. Popovici apreciază revista clujeană „Tribuna” al cărei nou redactor-șef este Dumitru Radu Popescu. ■ Dan Cristea, semnatul *Cronicii literare*, are – ca de obicei – în vizor două cărți: □ *Cunoaștere poetică și mit în opera Lucian Blaga*, de Mariana Șora: „Studiul Mariane Șora e, hotărât, util prin problemele pe care le ridică, mai ales prin analiza unor concepte. Sâmburele său original, ca să-l numesc astfel, se găsește în cartea anterioară, *Unde și interferențe*, cu capitolele Blaga: *Cunoaștere și mit în poezie*, *Cunoaștere și mit în filozofie*, ca și Kafka: *O aventură a cunoașterii*, folosit acum pentru secvența destul de hazardată *Similitudini*.” □ și volumul de poezii *Agonice* al Constanței Buzea: „Descoperim la Constanța Buzea o mare capacitate de-a vedea fantomatic, halucinant, sub pâlpâirea spectrală a stelelor ce dilată și transfigurează realul. Coșmarurile, aplecarea peste golurile ființei guvernează mai multe poezii, poeta căzând în somnie inițiată, de unde dezvăluie o lume de umbre hohotitoare [...]”. □ O pagină de proză, cu titlul *Madrigal*, publică Dana Dumitriu. □ Tot proză publică și Constantin Abăluță (*Romanul*), Radu Cosașu (*Episod*), Vintilă Ivăncianu (*Trei zile*) și Corneliu Marcu (*Afișe*). □ Biblioteca „Argeș” oferă pagini de Urmuz (*Ismail și Turnavitu*, *Fuchsiada*, *Algazy & Grummer*, *Cotadi și Dragomir*, *Gayk*, *După furtună*, *Plecarea în străinătate*, *Pâlnia și Stamate*). □ Poezii de Victor Eftimiu (*Final de univers*, *Enigme*). □ Teatrul de hârtie prezintă piesa *Ana*, de Paul Everac. □ Revista publică un *Nicolae Labiș – inedit*, textul *Bălcescu în drama lui Camil Petrescu*, preluat din „Anii de ucenicie”, revistă șapirografiată a Școlii de literatură, nr. 2/ 1952: „Drama lui Camil Petrescu ne dă o imagine puternică, zguduitoare, întreagă a celui mai mare patriot al secolului al XIX-lea. Tuturor celor care scriu, indiferent de gen și specie literară, le poate servi drept model de realism, patriotism, măiestrie artistică și conciziune. Scriind această dramă, autorul s-a dovedit a fi un mare și adevărat patriot – el însuși”. ■ G. Ivănescu aduce precizări suplimentare la etimologia lui *Argeș* în *Din nou despre cuvântul „Argeș”*: „Noi etimologii ale toponimicului *Argeș*, de astă dată prin limbi turcești, au dat G. Weigand și N. Drăganu. Cel dintâi, în *Jahresbericht des Instituts für rumänische Sprache zu Leipzig*, admite un cuvânt peceneg sau cuman înrudit cu ciagataicul *argis*, «caravană». N. Drăganu, *Românii în veacurile IX–XIV pe baza toponomiei și onomastice*, București, 1933, care socotește nefericită explicarea lui Hasdeu, nu respinge etimologia lui Weigand, dar dă ca mai probabilă o explicare a toponimicului român printr-un cuvânt peceneg sau cuman înrudit cu turcul *argis*,

«loc înalt». Învățătură română invocă și cuvântul bașchir *Argis*, nume de apă și de lac, care însă, judecând după natura realităților geografice denumite astfel, are o altă explicație». ■ La rubrica *Incidențe*, Vladimir Colin apropie arta grafică – care se apropie de opera literară – de relația perfectă dintre scriitor și traducătorul ideal, în articolul *Text și ilustrație*: „[...] am putea lua în considerare două categorii de ilustratori. Cea dintâi, compusă din graficieni corespunzând traducătorilor profesioniști, se mulțumește cu ilustrarea scenelor închipuite de scriitor sau cu portretizarea eroilor săi, a doua se recrutează din rândul artiștilor care, asemenea traducătorilor de geniu, echivalează ideea, atmosfera operei literare și creează astfel un comentariu grafic al textului, mai bine zis îl recrează în condițiile unei arte diferite». ■ Constantin Crișan scrie la rubrica *Universală* despre cartea lui Mircea Malița, *Cronica anului 2000* (în articolul cu titlul *Nostalgia anului 2000*): „Astăzi, în imensa bibliografie științifică și poetică a previziunilor anului 2000, *Cronica* lui Mircea Malița – carte singulară pe terenul culturii române – este încă o dovadă a limbajului nostru la zi cu marile idei ale universului». ■ Mihail Ilovici prezintă trei cărți dedicate lui Camil Petrescu la rubrica *Cronica lucidă*, în articolul cu titlul *Camil Petrescu la o dublă aniversare* (76 de ani de la nașterea scriitorului și 13 ani de la moartea acestuia): „Evident că atât *Camil Petrescu – studiu critic*, de B. Elvin, cât și *Camil Petrescu – amintiri și comentarii*, de Constant Ionescu sau eseul *Substanțialismul lui Camil Petrescu* (din *Eseuri* de N. Tertulian) – aduc o contribuție serioasă la înțelegerea personalității complexe a scriitorului. [...] Pe lângă contribuțiile aduse de Constant Ionescu în cartea sa de «amintiri și comentarii» despre Camil Petrescu, lucrarea conține inadvertențe, firești, numai dacă acceptăm că ele se datorează distanței de timp care separă actul de reconstituirea lui în conștiință». ■ Câteva evenimente culturale locale sunt consemnate în *Carnet* (rubrica *Memoria Argeșului 1970*), unde atrage atenția montarea spectacolului poetic *Miorița*, de Valeriu Anania (regizor Constantin Dinischiotu), dar și *Căruța cu paiațe*, de Mircea Ștefănescu („în aceeași regie și aproximativ cu aceeași echipă” teatrală). Semnează I. M. □ Pe ultima pagină, sunt publicate două texte de proză italiană, în traducerea lui Vlad Mușatescu (*Lecturile lui Fantomas în vacanță*): *O femeie atât de bine bronzată*, de Isabel Capeto și *O menajeră tare cumsecade*, de Edouard Osmont.

● **[„Arici pogonici”, nr. 6]** Este anunțată o revenire în peisajul presei pentru cei mici: Marin Iorda desenează din nou despre (*Familia*) *Haplea*, pe texte de Tudor Mușatescu.

● **[„Astra”, nr. 6]** *Cronica literară*, realizată de Voicu Bugariu, propune, sub denumirea *Proza lui Sorin Titel*, o retrospectivă critică asupra scrierilor acestuia, începând cu volumul de debut, *Copacul*, apărut în 1963. Aici, în acest volum de schițe, personajele prozatorului „sunt niște semne umane ale unui efort integrativ”, menit să redea „specificul adolescentin”. Apoi, trecând de la

„polifonia cu implicații didactice din *Reîntoarcerea posibilă* până la parabolele din ultima carte”, „atitudinea adolescentină se manifestă destul de fățiș”. Ulterior, ea se voalează, în *Dejunul pe iarbă*, interesul prozatorului pentru Noul Roman Francez crescând din ce în ce mai mult. „Căutând și adoptând noi tehnici de raportare la lume – apreciază cronicarul literar – scriitorul caută de fapt o modalitate de a se exprima în mod optim pe sine”. Influența modelului românesc francez se regăsește la nivelul „obiectualismului, detaliilor minuțioase, interminabile”, prin notarea strictă a unor „obiecte și situații, motivul rătăcirii eroului printre întâmplări lipsite de orice semnificație, frazele nesfârșite cu efecte aproape hipnotice asupra cititorului, tehnica de scenariu cinematografic” – fără a se putea vorbi, însă, de pastişă. Căci o serie de componente esențiale ale scriiturii îi aparțin prozatorului român. Este vorba despre „fondul moral, aspirația spre imaculare, perceperea adolescentină a lumii, aspirația perpetuă spre o coerență sentimentală a ei, precizia de filigran cu care scriitorul își redă amănuntele contemplărilor sale, senzația de veridicitate pe care reușește s-o inculce lectorului”. Mai mult, în proza lui Sorin Titel, „regimul de existență al autenticității se schimbă”, căci scriitorul „introduce în literatură un regim estetic al posibilității, scrie o proză al cărei interes deosebit este tocmai ezitarea ei de a se naște”. ■ George Pușcariu publică proza scurtă *Soarele răsară noaptea*. □ Ana Călin publică trei secvențe de proză scurtă – *Despărțire, Fetița cu breton, pelerină și sandale albe, Fericire*. □ Constantin Cuza publică un fragment din romanul *Prințul de aur*. În acest număr al „Astreii” semnează versuri Mira Preda, Ștefan Stătescu, George Boitor, Victor Eftimiu, Darie Magheru, Ion Lupu, Ermil Rădulescu etc. ■ Sub semnătura lui Paul Antim, rubrica *Note de lector* propune un comentariu la cel de-al doilea volum de versuri al lui Nicolae Stoe, *Drumul spre solstițiu*. Succedând volumului *Consemnele necesare*, această a doua carte păstrează o serie de caracteristici ale celei dintâi, precum „peripatetizarea metaforică neîntreruptă”, „găsirea unor inedite puncte de legătură între alte categorii incompatibile în ordinea logică a lucrurilor”. Elementele de noutate vin dinspre titlu, care semnalează „drumul spre târâmul tuturor corespondențelor”, și dinspre „apariția unor dispoziții ironice, de detașare”. ■ Rubrica *Mențiuni editoriale* semnalează, sub semnătura lui Alex. M. Vaida, cărțile publicate recent la Ed. Eminescu. Este vorba despre volumul de proză intitulat *Căinele înlăcrimat*, semnat de Ilie Constantin, de *Umbra cuvintelor* – eseul lui Octavian Paler, de romanul lui Corneliu Omescu, *Enigma*, la care se adaugă: Cristina Taco – *Ierugi* – versuri, Ovidiu Constantinescu – *Valse-hésitation* – nuvele, Iosif Naghiu – *Autostop* – teatru. La Ed. Dacia a apărut volumul de eseuri literare al lui Mircea Vaida, intitulat *Ospățul lui Trimalchio*. ■ Gherghinescu Vania se oprește, în rubrica sa de *Comentarii lirice*, asupra volumului de versuri al lui Dan Constantinescu, *Unde*, apărut la E.P.L., în 1969. Pentru poet – și un foarte bun traducător de versuri din germa-

nă – poezia este „modalitatea de sugerare a unei stări plenitudinare, dincolo de convulsiile și sângerările eului, dar nu în afara lor”. Insistența tehnică a poetului pe componenta muzicală a versurilor nu este întâmplătoare, căci poetul „știe bine abecedarul poetic, dar poezia lui tinde să se înfiripeze acolo unde sensul, ritmul, melodia cuvintelor se topesc într-o sinteză, într-un cifru magic, vorbind nemijlocit adâncurilor celor mai pure ale ființei noastre”. □ Tot aici, Gherghinescu Vania prezintă și volumul de versuri al lui Ion Potopin, *Clamor*, apărut tot la E.P.L., în 1969, volum în care se resimte mult prea mult influența argheziană, și în care poetul „se vrea viril, manifestând o predilecție carnală aproape obsedantă, dar neconvingătoare”. ■ În interviul acordat de Ion Biberi lui Ion Dumitrescu – *Cu Ion Biberi despre literatură și experiment* – scriitorul, criticul și eseistul este invitat să-și rememoreze debutul – întâmplat în 1935, cu romanul *Proces*, și să-și exprime punctul de vedere cu privire la funcțiile operei literare, la funcțiile și metodele criticii literare etc. Exprimându-și opțiunea pentru Dostoievski, Joyce și Proust, Ion Biberi precizează „caracterul experimental, personal” ca fiind „datul fundamental” al tuturor încercărilor sale artistice. De la Joyce, de pildă, a preluat tehnica monologului interior, precum și experimentul literar corelat „posibilităților de investigare psihologică”. Volumul din 1945, *Individualitate și destin*, rezultat din preocupările sale de psihanaliză, l-a ajutat să ajungă, în alt mod, la „problemele culturii”. Tocmai de aceea, monografia dedicată lui Tudor Vianu. *Omul și opera*, în 1967, prezintă, unitar, „personalitatea fizică, biologică, viața culturală, orientarea profesională, morală etc.” a omului de cultură.

● [„Ateneu”, nr. 6] Cu prilejul comemorării morții poetului național, Mihai Eminescu, Radu Cârnci formulează în articolul *Îndatoriri față de Eminescu* o serie de propuneri „realizabile cu un anumit efort financiar” în măsură să îmbogățească viața culturală românească „cu contribuții ale timpului socialist. În felul acesta am dovedi, o dată mai mult, că moștenirea marilor valori ale spiritualității noastre, valorificarea acestora, constituie una din problemele vitale și de nobilă ținută ale politicii culturale de astăzi. În acest sens s-au făcut în cultura și știința românească lucruri cu totul remarcabile. Și totuși acestui *Vârf* al ființei noastre naționale, *Eminescu*, îi rămânem, paradoxal, încă datori!”. ■ Numărul este însoțit de un supliment (o foaie), în care George Pruteanu publică versiunea franceză a *Luceafărului* eminescian – Michel Emimesco *Hypérion*, însoțit de pasaje din critică literară despre opera lui Eminescu, semnate de Titu Maiorescu, Garabet Ibrăileanu, G. Călinescu, traduse, de asemenea, în franceză. Suplimentul este ilustrat cu grafică de Val. Gheorghiu. ■ Perpessicius publică partea a doua a studiului *Lecturi intermitente* (prima parte a fost publicată în *România Literară* nr.19 [85] din 7 mai 1970). Subiectul – importanța documentației pentru realizarea romanului *Princepele* al lui Eugen Barbu: „Documentația lui Eugen Barbu, în *Princepele*, începe de

la forma narațiunii, de la stil și [...] grație unei temperate pastişe și unui vocabular de epocă (lexic arhaic sau argotic, infinitive lungi și elemente morfologice în curs de evoluție), d-sa izbuteste să sugereze atmosfera spiritului fanariot, subordonat în primul rând spectrului decapitării și arendei, în continuă creștere, a Principatului. Însă documentația aceasta, aproape inumană, [...] se vedește în oricare din capitolele romanului, fie că e vorba de Principe, fie că de exaport. Ideea însăși de a pune față în față două mentalități, una aventurieră și romantică, occidentală, și alta, așa zicând a unui *genius loci*, am numit pe messerul Ottaviano și pe astrologul Ioan Valahul, a fost una din cele mai ferice”. ■ Mihai Drăgan publică partea a doua a studiului *Ibrăileanu și Gherea. Câteva observații (II)*: „Admirația, mai mult de natură afectivă, pentru Gherea nu l-a împiedicat pe Ibrăileanu să se îndepărteze chiar din tinerețe de spiritul criticii acestuia și să-și delimiteze o cale proprie, având ca ideal *critica completă*. Întregul său efort ulterior de teoretizare a actului critic pornește de la ideile enunțate sau numai sugerate în prima fază a activității sale literare”. ■ Constantin Călin semnează două cronici literare: una la volumul *Îngerul și măscăriciul* (Ed. Junimea, 1970) de Mihail Sabin. Apreciat în contextul întregii creații a poetului, volumul pare a fi „cel mai realizat; aici se evidențiază clar efortul autorului de a se individualiza în portretul comun al generației sale. Privită într-un context mai larg, care să depășească limitele etapei literare actuale, soluția ciclului nu e inedită. Bufonescul era un element acceptat încă de estetica romantică. Bufonul, măscăriciul poate să dea la iveală ceea ce înșii «normali» nu-și îngăduie. El atrage atenția prin absurditatea gesturilor lui, și în discursul său incoherent poate fi găsit și câte un adevăr profund. [...] Literar vorbind, bufoneria e o sursă de expresivitate sau mai exact un procedeu expresionist de înfățișare a unui univers artistic”. □ A doua cronică semnată de Constantin Călin este la volumul *Aproximații critice* (Ed. Junimea, 1970) de Mihai Drăgan, al cărui „nume a putut fi întâlnit destul de des de la 1960 încoace, atât în acțiunile de valorificare a moștenirii clasice, cât și în dezbaterile referitoare la literatura actuală, în care a manifestat o atitudine rezonabilă, comprehensivă, de cercetător animat de gândul imparțialității, cu intenția de a aduce clarificări în chestiunea discutată”. Cartea oferă în prima secțiune patru studii despre Maiorescu și Eminescu, scrise între 1964 și 1967, partea a doua a volumului adună o serie de articole și cronici sub titlul *Aproximații critice*, iar ultimul articol din sumar, *Prezența criticii*, poate fi considerat un fel de *Postfață*, în care se fac observații critice asupra stării actuale a criticii românești. Apreciată a fi un „debut semnificativ în gen, *Aproximații*... recomandă un critic pasionat de misiunea sa”. ■ La rubrica *Permanențe moderne*, Vlad Sorianu pune în discuție „posibilitatea de a însoți ideea modernității cu aceea de permanență” în interpretarea operei lui Marin Preda: „Dacă în destule împrejurări moderne ceea ce se demodează, sunt, din fericire, și momente capabile de au-

to-transcendere; modernul devine astfel durată, iar ceea ce părea fulgurația clipei de nonconformism, caută fruntariile unei lumi statornice”. Din această perspectivă sunt judecate personajele din *Moromeții*, vol. I, din *Risipitorii* sau *Intrusul*. ■ Radu Cârneli recenzează volumele de poezii *Cer înfrunzit*, de Petre Got și *Obsesia păsărilor*, de Florentin Popescu, volumele unor debutanți care dau importante semne de valoare artistică. ■ George Genoiu comentează volumul *Teatru* al Iuliei Petrescu care „a scris despre modul de viață american. Nu știu dacă contactul cu aceste realități s-a consumat livresc sau la fața locului; de fapt nici nu mă interesează prea mult procedeul investigației. Cert este că Iulia Petrescu a reușit să redea dimensiunea interioară a condiției umane într-un regim de alienare extremă”. ■ Ion Constantinescu analizează volumul *Maitreyi*, de Mircea Eliade, și observă aventura „contopirii celor două condiții umane – cea occidentală și cea extrem-orientală – într-una a depășirii lor [...] *Maitreyi* este numai aparent un roman erotic. În adevăr, există în această carte o aparență de senzualitate, de haină a voluptății. Erosul e însă aici un ritual, o integrare în marele Cosmos. [...] Povestea lui Allan nu e povestea unui seducător, ci aceea a unui seducător care se transformă – anulându-se. Într-un fel, personajul lui Eliade e o *reîntrupare* a lui Don Juan. Și pentru el, erosul rămâne numai o *etapă* dincolo de care se află acel *altceva* pe care îl caută: depășirea fragmentului și contopirea în întreg, în totalitate”. ■ Mihai Vornicu semnează la rubrica *Lyceum*, pornind de la o metaforă critică a lui Eugen Lovinescu, articolul *Bacovianul George Bacovia*: „Bacovia construiește o urbe de mit, în fond, tot atât de metafizică ca și satul lui Blaga, pe care o așează în spațiul și timpul unui Bacău cu o geografie fabuloasă”. ■ În traducerea lui Iulian Antonescu, se publică *Trubaduri provensali. Secolul XII*. ■ Alexandru Baciș și N. Steinhardt traduc din volumul *Propos sur le Bonheur* de Alain, nume sub care este cunoscut profesorul, eseistul și filozoful francez Émile Auguste Charrier (1868-1951). ■ În traducerea lui Petre Stoica, sub titlul generic *Și copilăria ta, spune-mi, unde-i?*, sunt publicate poeziile semnate de Gerardo Diego, Carlos Drummond de Andrade (Brazilia), Oskar Davičo (Iugoslavia), Jacques Prévert (Franța), Günter Bruno Fruchs (R.F. a Germaniei), Carlos Queiros (Portugalia). ■ În traducerea în limba română a eseului lui Albert Camus, *Mitul lui Sisif*, Laurențiu Ulici observă că „e o realitate neîndoielnică a literaturilor române, și îndeosebi a celei franceze, faptul că marii scriitori – poeți, prozatori, dramaturgi – au făcut cu egal talent eseistic și s-au dovedit, nu rareori, gânditori de elită, spirite puternic înclinate spre meditație. [...] Punctul de plecare în *Mitul lui Sisif*, ipoteza de lucru, ar fi «vindecarea conștiinței de miasmele înșelătoare ale speranței» prin împăcarea cu absurdul, iar demonstrațiile converg spre poziția morală cu care se încheie eseu: «Trebuie să ni-l închipuim pe Sisif fericit». [...] *Mitul lui Sisif* e un «Weltanschauung» închis între parantezele unei existențe care a fost pe toată lungimea ei o permanentă luptă. Un curs de mora-

lă, poate, revenind mereu asupra unei singure categorii: fericirea, și o didactică a vieții în spiritul unui umanism lipsit de eufemisme, purificat de paleativele religioase, dar și de inconștiența placidă a resemnaților întru fatalitate”. ■ Se publică versuri, semnate de Lelia Rădulescu (debut), Mihai Ursachi, Monica Pillat, Ion Trandafir, Ștefan Tănase, Petru Văluceanu, Dan Gavrilovici, Paul Sân-Petru, Vera Lungu, și un fragment din romanul *Preludiu*, de Eugen Zehan.

● [„Cinema”, nr. 6] Pe prima pagină este publicat un citat din Nicolae Ceaușescu: „Întregul nostru popor știe că, urmând politica Partidului Comunist, nu vor exista greutăți pe care să nu le poată învinge”. ■ *Memento* înseamnă un colaj de citate din „Scânteia”, „Luceafărul”, „Familia”, „Tribuna”, „Contemporanul”, „Scânteia Tineretului” din luna mai 1970, cu următoarea explicație: „Acest «memento» a fost realizat de noi nu în intenția de a oferi scene pentru un scenariu inspirat de nenorocirea care s-a abătut peste locurile noastre. Noi vedem, în aceste mărturii – ca și atâtea altele – o sugestie, «o undă de viitură» pentru întreaga inspirație a filmului românesc, în căutările sale spre o intensitate mai acută a conflictelor, spre cota cea mai înaltă a forței sale estetice”. □ În cadrul acestui grupaj, realizat de Radu Cosașu, Marin Sorescu, Alice Mănoiu, se regăsește și articolul nesemnat, *O dată la o mie de ani...*: „Sunt câteva luni de când ezitam în redacție dacă să dăm curs unei idei care din capul locului ni s-a părut bună: să punem față în față zece fapte diverse din «Scânteia» cu rezumatele a zece scenarii ale unor filme artistice de lung metraj. Am ezitat fiindcă teoretic știm că arta nu trebuie să imite viața, teoretic știm că una e cerința filmului, alta e aceea a ziarului. Pe de altă parte, iubim prea mult filmul românesc pentru a nu visa ca forța lui de șoc să atingă măcar actualitatea «faptului divers» din «Scânteia», îl iubim prea mult pentru a nu suferi cu ochii deschiși ori de câte ori constatăm cât de departe sunt producțiile noastre de visarea noastră minimală. Dar cele trăite de noi toți în luna mai a anului 1970 pe acest pământ românesc, ne silesc să reexaminăm toate legăturile și circuitele stabilite între artă și viață. Am fost puși nu în situația «faptului divers», ci a unei catastrofe fără precedent. Directorul biroului operațional de ajutorare al ligii societăților de Cruce Roșie, domnul Jean Pierre Robert Tissot, a apreciat că inundațiile din România constituie cea mai gravă catastrofă cunoscută până acum în Europa. Aceasta – pentru aprecierea științific-informațională. Dar noi nu trăim doar științific-informațional. Noi știm că în mai '70 în viața noastră și a țării noastre s-a petrecut ceva zguduitor, care ne-a înghețat zile în șir cuvintele, cerneala călimărilor, zborul imaginației. Zile în șir n-am avut expresie pentru durerea noastră. Zile în șir ne-am simțit suspicioși față de fiecare adjectiv și fiecare exclamație. Am trăit ceva mai cumplit decât războiul. Și de aceea, nu puțini dintre noi – așa cum stă mărturie acest sumar memento montat de noi cu gândul falnic de a hrăni cumva, cândva, imaginația și sensibilitatea filmului românesc, căci din ce altceva să se hră-

nească arta dacă nu din cutremurul conștiințelor? – de aceea oameni dintre cei mai aleși ai simțirii românești au încercat ceva asemănător cu patetismul halucinat al marilor înțelepți, aflați în fața dezastrelor care s-au abătut peste cetate: după acest potop, nu vom mai putea scrie la fel ca înainte, nu vom putea crea ca înainte, nu vom mai simți ca înainte. [...] Mulți ani vor fi necesari pentru a reface bunurile pierdute – dar acel bun câștigat în mai '70, acea «trezire a conștiinței» va trebui să-și pună pecetea de fier înroșit pe toate actele noastre de construcție artistică. Acea «mare viitură» – anunțată de Geo Bogza pentru conștiința noastră – trebuie să fertilizeze și conștiința filmului românesc. Tragicele întâmplări prin care am trecut în mai '70 ne-au dovedit, o dată mai mult, nouă, ca și altora care au privit lupta noastră cu stihia dezlănțuită, că forța morală a unui popor condus de partid este imensă, invincibilă”. □ Tot în grupaj, Marin Sorescu publică *Vânturile valurile...*: „A plouat cu găleata, a plouat cu fântâna. Robinetele au fost uitate deschise în cer, ca la potop. Mureșul, Someșul, Târnavele, Siretul, Prutul, Dunărea s-au răsucit pe cotoare, deschizându-se ca niște coperți de apocalipsa. În fața valurilor însă, ne-am dat seama cât suntem de uniți. Și la bine și la rău. Trebuie prețuit cum se cuvine acest curcubeu al solidarității tuturor cetățenilor României, de la conducătorul statului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, mereu în mijlocul sinistralilor, dând indicații și luând măsuri energice, și până la cetățeanul de rând. De la bătrân până la copil. Mă simt lovit personal de calamitate ca de o bombă care ar fi explodat în casa mea. Un inamic neașteptat ne-a declarat război pe viață și pe moarte. Nu trebuie să fii poet ca să te cutremuri în fața acestei nenorociri. Important în aceste zile e să fii cetățean și să te simți mobilizat alături de toți care iubesc acest pământ. După ce-am înfruntat toate vânturile, iată că trebuie să luptăm și cu valurile. «Vânturile, valurile». Pasărea Phoenix reînvia mereu din propria-i cenușă. Suntem siguri că va ști să reînvie și din ape”. ■ Sondajul *...Dar noi?* cuprinde două întrebări – „1. În mai '70 am trăit cu toții o zguduitoare tragedie. Credeți că acele momente eroice vor putea insufla cinematografilei noastre o nouă dimensiune? 2. După acest mai, veți putea gândi, scrie, regiza la fel ca înainte?” – la care răspund: Andrei Blaier (regizor); George Radu Chirovici (ziarist); David Esrig (regizor); Kovács György (actor); Eugen Mandric (ziarist); Sergiu Nicolaescu (regizor); Lucian Pintilie (regizor); Sütő András (scriitor); Ion Visu (regizor). ■ Mircea Alexandrescu realizează interviul *Față în față cu scriitorul D.R. Popescu: Speranța nu e întotdeauna dulce: „- Credeți că literatura este în măsură să furnizeze idei de film, că este o sursă importantă de scenarii?”* – Sigur că este o sursă, adică ar putea fi, dar sunt foarte intrigat să văd că o serie de lucrări valoroase și mai ales foarte cinematografice din literatura noastră nu se află în atenția cinematografilei. De exemplu, Fănuș Neagu, mai ales cu nuvelele lui, Velea, Băieșu (care a mai încercat în fel și chip să ia contact cu filmul, dar eu nu pot considera că a și luat acest contact până acum), Barbu sau Marin

Preda. Toți aceștia și încă alții sunt capabili să ofere baza de pornire la realizarea unor filme bune. Mă gândesc, și mă întreb într-una, cum de n-a avut până acum nimeni inițiativa de a propune ecranului excelenta nuvelă a lui Geo Bogza *Moartea lui Iacob Onisie*, nuvela asta fiind după opinia mea atât de cinematografică, încât munca de transplantare a ei în imaginea cinematografică ar fi cea mai directă cu putință. [...] – *Pe dumneavoastră, ca scriitor, vă influențează cinematograful?* – Și da și nu. Experiența mea cu filmul nu e prea concludentă. Am colaborat excelent cu Geo Saizescu și sugestiile date de el m-au ajutat în structura scrisului pentru film. Cred că o anume concizie, o economie a mijloacelor cerute de film constituie un câștig pentru mine ca scriitor. Există și contactul zilnic cu televiziunea care aduce o umanitate și un suflu nou și neîntrerupt. Este un contact care acum, în aceste dramatice zile de încercare, ne face să ne dăm seama cât de mare este televiziunea ca artă care face film pe viu. Realitatea este atât de dramatică și de puternică, iar imaginația de multe ori atât de slabă când încearcă s-o recreeze!”. ■ Ecaterina Oproiu semnează *La ordinea zilei: Filmul politic*. ■ Nina Cassian publică *Izvoarele de platină*: „Am mai mărturisit și altădată că iubesc filmul de animație care începe din prima copilărie și care va sfârși probabil cu ultima. Fantasticul feeric adie în existența mea ca o necesitate, fie că emană din cărți, din ecrane, din acvarii, din jucăria numită caleidoscop sau din orele de seară ale Târgului Moșilor. Iubesc vitrinele sărbătorești, iluminările festive, misterele familiare sau inedite ale imaginației umane; sunt fericită când pietrele își depășesc regnul devenind animale; când animalele devin plante, când plantele devin idei”. ■ Tot despre filmul de animație se pronunță și Marin Sorescu în *Vom pluti și vom vedea*: „E rândul animației să descopere sensuri noi, să descopere America în oul lui Columb. E rândul animației să facă și să dreagă. Aseară pe faleză, am auzit un vuiet surd. Valurile? Ori ni se băteau nouă ideile cap în cap? Vom trăi și vom vedea. De se va cufunda întreaga artă, singură, animația se va salva de un pai”. ■ Gelu Ionescu revine la rubrica *Film și literatură* cu adnotări privind *Turismul vesel și tropicele triste*: „Vrând-nevrând, destinul unor genuri literare depinde acum de cinematograful. Iată, cazul jurnalului de călătorie, gen de mare tiraj, care nu se mai poate mulțumi, ca acum un secol, cu o simplă descriere a locurilor depărtate. Și apoi, în epoca noastră, nu mai există locuri atât de depărtate. Dar, spre a nu fi ipocriți, există destule încă la care omul cel de toate zilele nu va ajunge niciodată. Există apoi altele care nu interesează. Idealul meu nu este, bunăoară, că vânez lei în Congo sau să mă opresc pentru câteva zile în Insula Paștelui. La colțul străzii «joacă» un film de călătorie: vrei Amsterdam? Poți vedea Amsterdam! Vrei Matto Grosso? Ai Matto Grosso! Cinematograful ne scutește de drum. Firește că nu e același lucru și firește că e preferabil să vezi Amsterdamul decât să stai la televizor sau într-o sală și să primești câteva poze la discreția operatorului”.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 2]** La secțiunea *Cronică literară*, Liviu Leonte recenzează două volume de versuri: *Cadavre în vid* (E.P.L.) de A.E. Baconsky și *A treia taină* (Ed. Tineretului) de Ana Blandiana. Despre primul volum, criticul scrie: „Poza romantică din mai vechile producții ale lui A.E. Baconsky este înlocuită în *Cadavre în vid* cu imaginea poetului damnat care și-a pierdut vocația originală și care s-a transformat într-un cronicar indiferent, la spectacolul extincției fizice și morale ale cetății”. □ În *A treia taină*, „Ana Blandiana nu scrie o poezie a tainei, ci una a respectului față de ea (ecou posibil din Blaga), o poezie de verificare continuă a propriilor posibilități, într-o stare perpetuă de luciditate, obsedată de nostalgia inocenței, ca și de neputința de a sonda terenuri interzise”. ■ Al. Călinescu scrie despre cartea lui Adrian Marino, *Modern, modernism, modernitate* (E.P.L.). Criticul subliniază importanța momentului apariției acestui volum, în contextul „noului val” de scriitori care „încearcă să se sincronizeze cu ceea ce este (sau pare a fi) mai modern în alte literaturi”. În opinia lui Al. Călinescu, *Modern, modernism, modernitate* este o lucrare în care „erudiția e înviorată de verva polemică, de citatul savuros, de ironia subțire”, Adrian Marino dovedind că este „un autentic spirit modern, deschis, receptiv, dar păstrând întotdeauna dreapta măsură, luciditatea, echilibrul”. ■ *Noaptea pe latura lungă* (E.P.L.), volumul de proză scurtă a lui Norman Manea, este recenzat de către Dan Lalu: „[...] volumul lui N. Manea, trecând peste abuzul de intelectualizare și de psihologism colateral, înfățișează preocupările unor tineri care aparțin în primul rând unui timp istoric, trăit cu frenezie și răspundere social și care își orientează intemele căutări și privirile după coordonate majore”. ■ Șerban Cioculescu scrie despre *Criza poeziei*: „Pretutindeni, majoritatea artiștilor încearcă *noul* printr-o întrecere în singularizare, ca la un veritabil concurs de contrafacere – căci în definitiv, oricât ar încerca fiecare să fie original, el este fatalmente limitat de modelele unor maestri care au reușit – total sau măcar parțial”. ■ Const. Ciopraga discută despre *Tudor Arghezi, din perspectivă folclorică*. Criticul este de părere că „Arghezi avea folclorul în sânge” și că „l-a utilizat cu dexteritate și inteligență sublimând substanța populară”. ■ *Despre Titu Maiorescu* este stenograma conferinței susținute de Ion Petrovici în seara zilei de 20 martie 1970 cu prilejul împlinirii a 130 de ani de la nașterea lui Titu Maiorescu. Această prelegere se bazează pe „mai multe amintiri personale” ale lui Petrovici, expunându-le cu scopul de a-l înfățișa „pe omul de mare talent, de temeinică și înaltă cultură și de excepțional prestigiu, care a fost Titu Maiorescu”. Student al criticului junimist, Ion Petrovici povestește cu lux de amănunte cum erau cursurile cu Maiorescu, insistând asupra modului în care acesta sprijinea tinerii și asupra influenței pe care a avut-o fostul său profesor asupra sa.

● **[„Familia”, nr. 6]** La cronică literară Gh. Grigurcu are în atenție volumul *Cârțița și aproapele* de Ion Caraion pe care o consideră cartea cea mai „cinică din literatura postbelică. Începând cu titlul și terminând cu textul sau

subtextul fiecărei poezii. O creație torturată parcă de teamă că nu va aduna suficientă elocvență a cruzimii, că nu se va învenina pe sine ca un scorpion pentru o spectaculoasă sinucidere. Că se va nimici înainte de a nimici. Ironiile sunt aglomerate, suprapuse. Tot volumul e o menajerie supratixită de ironii”. Și ca să-și argumenteze afirmațiile, Gh. Grigurcu citează copios din noul volum. „Ceea ce ni se mărturisește cu o liminară directitate în poezia lui Ion Caraion e incapacitatea sa de a participa la ordinea universală, de a se bucura. [...] Rebarbativ și înverșunat, acesta tinde la o grafie abruptă și sfidătoare, pătruns totodată, de spaima că fiecare moment al fixării e irepetabil, de unde aspectul de șoc sub o stea suprarrealistă. Poetul nu are altă salvare decât a se încrede în «nebulia» sublimă a poeziei”. □ În legătură cu Maria Banuș, același cronicar notează: „E atât de vie memoria excepționalului debut cu *Țara fetelor* (1937), încât orice lectură a volumelor sale actuale devine o căutare, mai mult ori mai puțin voluntară, a semnelor poeziei inițiale. Fără îndoială, Maria Banuș e acum o poetă «matură», cu o personalitate distinctă. Dar cu atât mai puternică devine nostalgia primei vârste poetice resimțită de autoare, ca un drum mult dorit. [...] Ceea ce constituie nota caracteristică a perioadei ultime e o translație spre meditație în chiar substanța sensibilă. Poeta își păstrează senzațiile acute, însă printr-un soi de dedublare, într-o «postumitate» pe care i-o acordă conștiința combustiei. O liniște ceremonioasă, hieratică descinde peste liniile devastate de pasiune. O sete de neîmplinire potolită însă de o integrare calmă a freamăturii ființei. [...] Reflecțiile asupra existenței, sunt anexate unui pansensualism. Acesta regizează un spectacol de pseudoumilitate, remarcabil prin tăria corespondențelor materiale, prin refuzul transcendenței. Poeta trăiește «extazul celui ce-a scăpat», cu o deplinătate a simțurilor pe care sumbra cenzură cerebrală nu reușește s-o diminueze. Se naște astfel o irepresibilă impresie de simulacru, ca un ceremonial dionisiac neavând nimic comun cu moartea căreia i se dedică”. În final, Gh. Grigurcu recunoaște „un spor al conștiinței artistice, o reîntoarcere a poetei la uneltele sale firești”. ■ O altă cronică e semnată de Radu Enescu la volumul lui Ion Negoieșcu, *Însemnări critice*, „un testimoniu antiacademic al unei inteligențe în perpetuă mobilitate, grefată organic pe un gust aproape infailibil, rafinat de susținute lecturi”, realizare a unui „critic autentic”. „Acest volum e un *fragmentarium*, un exercițiu util pentru o viitoare istorie a literaturii, inteligența critică, conștiința artistică, gustul evoluat, cultura temeinică, simțul istoric sunt tot atâtea certificate pentru o asemenea întreprindere. Dar mai ales dragostea sa față de literatura română, sfiala cu care se apropie de cele mai umile și îndepărtate rudimente ale sale de unde extrage din zgură nestemate, adevărata iubire de tip platonice care înseamnă în accepția ei originară înainte de orice: entuziasm!”. ■ *Vitrina cu cărți* prezintă *Cer înfrunzit* de Petre Got, în care Gh. Grigurcu remarcă „versul fraged, senin, sincer”, exprimând o „tulburare gravă, un neastâmpăr din adâncuri

în pragul unei ancestrale expansiuni în univers”. □ Un alt volum este cel al lui Iv. Martinovici, *Ca să fii stea*, reprezentând o „treaptă demnă de interes către sfera superioară a lirei de rasă”, în opinia lui Al. Covaci. „Un alt aspect demn de reținut al poeziilor din această carte este acela că autorul folosește construcții foarte apropiate de proza poetică”. □ Ultimul volum din *Vitrină*, *Contribuții la fonetica istorică a limbii române*, este prezentat de Radu Sp. Popescu și aparține lui Marius Sala, fiind „un rezultat al meditațiilor din ultimii ani asupra unor fonetisme din româna comună”. ■ Despre *Starea de cultură*, Marian Bucur scrie: „Cultura nu este o sumă, ci o esență, nu o mobilizare de subiecte, ci o identificare de spirite. Aglomerarea de date și rețeaua bogată de circulația bunurilor culturale fac parte din puterea de reprezentare a unei culturi, de exprimarea publică a ei, nu din fondul fenomenului genetic. [...] Contemporaneitatea unei culturi se identifică prin capodopere. Acestea ordonează ulterior spectacolul, pulsul, stările de influență, de incitație, curenții calzi și reci în ceea ce numim viață literară. [...] Starea de cultură este acel cadru morfologic și geofizic care întreține dezvoltarea normală a vieții sufletești. Pentru a apare capodopera, trebuie să existe acel total de trăire al cetății, acea predispoziție și posibilitate de a se permite ridicarea monumentului. [...] O cultură are nevoie de o stare ideativă a vremii sale. Un câmp roditor poate să nu dea roade, dar prin aceasta nu pământul este de vină. Starea unei culturi este anotimpul ei cel mai prielnic. [...] Starea de cultură este o predispoziție colectivă a creației, pe un teren pe care se produc veșnic reasezări de straturi și renivelări, nu cataclisme. Geniul uman trebuie să realcătuiască la infinit universul. De aceea adevărații contemporani nu se preiau dintre naufragiați. Starea de cultură este o formă de afirmare a tinereții speciei umane în cea mai sublimă aventură a ei”. ■ Apare partea a treia a studiului semnat de Ov. Cotruș *Literaturile naționale și literatura universală*, în care, arătând „puternica atracție a românilor pentru cultura occidentală”, autorul constată că Ion Negoitescu greșește atunci când afirmă, în articolul *False probleme* din „România literară”, apărut în 28 mai 1970, că „exaltarea peste măsură a trecutului nostru istoric” și „descoperirea valorii poeziei noastre populare” reflectă „un complex de inferioritate, de natură politică”. Pe parcursul acestui studiu, Ov. Cotruș demonstrează că I. Negoitescu „pornește de la o înțelegere greșită a ideii de universalitate, mai exact de la confuzia dintre valoarea universală a operei de artă și recunoașterea universalității ei, pe plan mondial”. Iar mai departe se precizează: „Numai confuzia semnalată mai sus poate explica următoarea frază din articolul lui Negoitescu: «A scrie noi înșine, despre universalitatea scriitorilor noștri, în propriile noastre reviste (curată aberație!) – niciodată un critic francez nu va scrie despre universalitatea lui Baudelaire, sau un critic englez despre universalitatea lui Joyce – cel mult despre influența acestor scriitori în literaturile lumii) ori în revistele străine, înseamnă a face reclamă ieftină și inu-

tilă sau a ne înșela pe noi înșine»". ■ V. Tașcu evidențiază *Tehnica simbolului în proza scurtă a lui D.R. Popescu*, scriitor care reușește, în nuvelistica lui, „printr-un talent robust”, să dea „act de garanție simbolului în proză”, simbolul ocupând „funcțiile structurilor creatoare. În consecință, universul artistic al lui D.R. Popescu este semnalat prin câteva puncte de convergență, trăiri-simbol, pe marginea cărora se discută, se sugerează multiple ramificații posibile”. În continuare, V. Tașcu identifică „simbolul expozițional” a cărui structură „ar putea fi redată printr-un punct proxim în care sunt sugerate, în germen, liniile de dispersare ale subiectului”, „simbolul concluzional”, „simbolul laitmotiv”, „suita de simboluri”, „simboluri paralele”, „simbolul totalitar (exhaustiv)”. ■ Sunt publicate versuri de Al. Andrițoiu (*Întrebări, Divagații, Când înnoptez departe..., Modernitate tristă*), Victoria Ana Tăușan. ■ În acest număr este publicat „Suplimentul de etnografie și folclor” al revistei „Familia”, intitulat *Șezătoarea*. Scriu articole Ioan Godea, *Arta lemnului în Țara Crișurilor*, Constantin Zamfir, *Tiberiu Brediceanu – 810 melodii populare românești din Banat*, apar doine populare și *Descânțete (strigături) din Budureasa*.

• [„**Lupta de clasă**”, nr. 6] Zsolt Gálfalvi semnează un studiu intitulat *Critica creatoare înseamnă judecată de valoare*, în care subliniază faptul că „în climatul de dezbatere ideologică creatoare inițiat de partid, combaterea tendințelor sociologice, a tendințelor de simplificare, vulgarizare și de exclusivism a creat condițiile pentru desfășurarea multilaterală și eficientă a unei critici creatoare. [...] De la recenzie la critica analitică, de la jurnalul de lector de tonalitate subiectivă la eseurile bazate pe inedite asocieri, de la note critice la studiul cuprinzător, sintetic, și șirul ar putea continua până la diversele variante ale acestora [...] momentul decisiv rămâne întotdeauna *formularea judecății de valoare*”.

• [„**Orizont**”, nr. 6] Poezia patriotică a lui Lucian Bureriu, *Reabilitarea râurilor* („Iar frumusețea acestui pământ nu va fi trădată de cataclisme./ Un singur piept, un umăr, o țară,/ Frumoasa mea, și mai frumoasa mea, azi, România!”) și proza lui Ion Maxim, *Vocile*, deschid numărul. □ Virgil Teodorescu, Pavel Bellu, Platon Pardău, George Pruteanu, Crișu Dascălu, Marcel Turcu, Simion Mioc, Mihai Duțescu, Coman Șova, Dan Mutașcu, Ion Cădăreanu, Viana Șerban, Aurel Turcuș sunt câțiva dintre poeții acestui număr. □ Din literatura universală sunt selectați poeții maghiari, Kassák Lajos și Ady Endre. ■ M. Cazacu dezvoltă comentariul cu privire la scrierile paremiologice ale lui Anton Pann, în special *Povestea vorbeii*. ■ Un mini-eseu plin de accente evocator-lirice, despre literatură și viața producătorilor ei, literatorii, scrie Damian Ureche în *Literatura – dulcea noastră insomnie*. ■ Ne mai atrage atenția articolul de clarificări conceptuale al lui Partenie Murariu, *Conceptul de literatură veche*. ■ Pasionat de literatura franceză, Livius Ciocârlie pune într-o paralelă plină de semnificații romanul existențialist al lui Sartre, *La Nausée*, cu

noul roman francez, Alain Robbe-Grillet și Nathalie Sarraute, în studiul *Cercuri concentrice în «Portretul unui necunoscut»*. ■ Prima cronică literară îi aparține Alexandrei Indrieș și cuprinde decodificări ale lirismului Mariei Banuș din volumul *Portretul din Fayum* (Ed. Mihai Eminescu, 1970) despre care aflăm că este: „o experiență a feminității transfigurată în artă”. ■ Șerban Foarță îl relevă pe „sentimentalul, liricul, veșnicul adolescent”, Sorin Titel, scriind despre romanul *Noaptea inocenților*. ■ Simion Dima este preocupat de poezia lui Haralambie Țugui din *Contrapunct în toamnă*. ■ Mai ambițios, C. Ungureanu scrie trei cronici: prima se referă la romanul *Matei Iliescu* al lui Radu Petrescu, a doua privește romanul *Prins* (E.P.L., 1969) al lui Petru Popescu, iar a treia se leagă de romanul *Trei ceasuri în iad* al lui Leonida Plămădeală, care „vestește o carieră literară neobișnuită”. ■ Silvian Georgescu face cronică muzicală referitoare la *Un concert al corului Filarmonicii George Enescu*. ■ Despre conținutul unor filme singulare ne povestește Sorin Titel, care vede un film polonez, *Viața lui Matheus*. ■ Câteva din cărțile și revistele recenzate sunt demne de notat: Matei Călinescu – *Conceptul modern de poezie* (recenzent Corneliu Nistor); revista „Philologica”, publicație a Centrului de istorie, filologie și etnografie din Craiova al E.A.R.S.R., redactată de G. Ivănescu (Andrei A. Lillin); articolele publicistice ale lui Panait Istrati din volumul *Pen-truați iubit de acest pământ* (I. Dancea).

● [„Presa noastră”, nr. 6] Publicația consacră pagini ample inundațiilor catastrofale din acest an. Chiar și rubrica *Cum scriem*, semnată de Magdalena Popescu Marin, face referiri la un lexic de „calamitate”. ■ Nicolae Moraru, redactor-șef, scrie despre *Redacția publicațiilor pentru străinătate*, la împlinirea a XX de ani de ființare: „Prin hotărârea conducerii partidului nostru, acum două decenii apărea primul număr al revistei «România» și cu aceasta se întemeia instituția de presă care poartă denumirea de Redacție a Publicațiilor pentru Străinătate. De regulă se spune că zece-douăzeci de ani în istorie nu reprezintă mare lucru. Viața a infirmat însă aceasta. Cu atât mai mult în existența unei redacții două decenii reprezintă o durată de timp importantă, făcând posibilă aprecierea drumului parcurs de un colectiv gazetăresc, realizările și lipsurile existente, conturarea sarcinilor de viitor. La 1 mai 1950 apărea într-un format modest, în 24 de pagini și un tiraj de numai 4.000 de exemplare, revista «România» tipărită în limba rusă. Actualmente colectivul nostru redacțional asigură apariția a 7 publicații periodice în 13 versiuni, editate în 7 limbi, într-un tiraj de zeci de mii de exemplare, având, după profil, 64, 72 și 150 de pagini. Revistele noastre se adresează cititorilor de peste hotare din toate țările, de pe toate continentele lumii. Revistele se străduiesc să înfățișeze imaginea României socialiste contemporane, înfăptuirea politicii Partidului Comunist Român, remarcabilele succese obținute în transformarea socialistă a țării. Redacția Publicațiilor pentru Străinătate este parte integrantă a presei românești

[...] Avem de făcut foarte mult pentru o și mai bună diversificare a publicațiilor noastre, pentru definirea precisă a profilului fiecărei reviste. Este necesar să lărgim cercul colaboratorilor externi, aducând în paginile revistelor noastre competențe, inteligențe, talente — deci oameni în stare să înfățișeze lucrurile noi și interesante, importante și atrăgătoare, la un nivel publicistic ridicat. Este necesar să utilizăm mai larg, cu mai mare fantezie, întreaga gamă a genurilor publicistice, să asigurăm atât materialelor, cât și fiecărui număr din revistă un ritm compozițional cât mai atrăgător. Trebuie acordată și mai multă atenție fotografiei vii, instantaneului, imaginii semnificative și, mai ales, imaginii în culori. Și dacă din punctul de vedere al paginației avem o serie de realizări pozitive, atenția noastră trebuie să se îndrepte și pe mai departe la stimularea fanteziei creatoare, la găsirea unor soluții noi care să individualizeze revistele îmbinând în mod firesc forma cu conținutul materialelor. Combătând rutina și spiritul funcționăresc, șablonul și cenușiul care răzbat uneori în publicațiile noastre, ne vom ocupa mai intens de calitatea stilului, vom stimula talentele, ne vom preocupa de nivelul traducerii în limbile străine”. Dintre publiciștii decorați cu această ocazie enumerăm: Tisa A. Bădulescu, redactor; Louis I. Iancu, redactor; Mariana J. Varga, șef de rubrică; Nicolae S. Moraru, redactor-șef; Victor L. Nămolaru, redactor-șef adjunct; Alexandru I. Ion, redactor-șef adjunct; Victor A. Lupan, șef de rubrică; Adrian A. Riza, secretar general de redacție; Soli M. Biterfeld, șef de rubrică; Margareta H. Breitenstein, șef de versiune; Maria T. Ciocan, șef de birou; Marin C. Dobrin, secretar de redacție; Mircea I. Dub, șef de rubrică; Maurice Al. Florescu, șef de versiune; Arcadie L. Osmulkievici, fotoreporter; Carol A. Kormos, șef de versiune; Mihail J. Petroveanu, redactor; Ștefan D. Gheorghiu, șef de rubrică; Dan R. Lăzărescu, șef de rubrică. ■ Marius Mircu semnează un medalion, în rubrica *Documentar*, consacrat lui G. Călinescu, ziaristul: „A scris sute și sute de articole de gazetă, îmbrățișând cele mai diverse subiecte, de strictă actualitate nu numai la vremea lor dar, considerabil de multe, și azi (la un sfert de secol de la apariție) și cine știe câtă vreme încă; aceasta este însă numai o latură a activității sale gazetărești. A fost director de ziar (și nu numai ca emblemă), a fost reporter, a fost foiletonist, a luat parte activă la «bucătăria» redacțională ca și la cea administrativă, ar fi putut face (și chiar a făcut) singur numere întregi – sau aproape întregi – de gazetă, de la articolul de fond la mărunțișurile obișnuite și necesare (inclusiv casete cu apeluri administrative către cititori și abonați). Nu și-a împrumutat doar numele, la gazeta la care figura ca director. I-a consacrat forța de muncă și toată pasiunea. Gazeta la care era director, era gazeta «sa», pe care o îndrumba și teoretic și practic. Am cunoscut și am lucrat cu directori de gazetă care nu erau decât directori și directori care nu erau decât ziarști. G. Călinescu, dacă a acceptat să se ocupe de o gazetă, rezuma și uneori suplinea mai întreaga gazetă, cu toate aspectele ei. Este ceea ce aş vrea să arăt în cele ce

urmează. Constatările și impresiile mele se bazează pe o conlucrare de trei ani (1946-1948) ca secretar general de redacție, la cotidianul «Națiunea» din București, organul Partidului Național Popular, având ca director pe G. Călinescu. Venind la direcția ziarului «Națiunea», G. Călinescu avea deja practică în acest domeniu, atât ca ziarist cât și ca director. În afară de faptul că scosese câteva reviste: «Sinteza» în 1927, «Capricorn» în 1930, «Jurnalul literar» (prima serie, în 1930; avea să scoată ulterior – între 1947-1948 – o a doua serie, după cum avea să fie, din 1952, redactorul responsabil al revistei «Studii și cercetări de istorie literară și folclor»); a fost co-director la «Viața românească» între 1933-1934, directorul săptămânalului «Lumea» care a apărut în București între 1945-1946, adică imediat înainte de a începe să apară «Națiunea», a scris articole de gazetă la cotidianul «Tribuna poporului» începând din 1944. În anul 1945 a fost înființat Partidul Național Popular. Punându-se problema editării unui organ de presa al P.N.P. cineva a avut fericita idee de a-l propune ca director al cotidianului ce urma să apară pe G. Călinescu, care a acceptat. Primul sediu redacțional al ziarului a fost în bulevardul 6 Martie, peste drum de Librăria Academiei, deasupra unui magazin. Cu vreo zece zile înainte de data fixată pentru apariția lui, am fost convocat la redacție de G. Călinescu. Am venit cu treizeci de minute înainte de ora fixată: directorul se și afla acolo și nu numai că se afla dar lucra de zor. Venise cu o servietă plină cu tăieturi din fel de fel de ziare și reviste românești și străine: caractere de litere, vignete, linii, înflorituri, chenare, ilustrații. O dimineață întreagă a încercat nenumărate combinații, spre a găsi cele mai potrivite caractere pentru capul gazetei: cuvântul «Națiunea», subtitlul capului, linia care sublinia subtitlul, casetele laterale titlului... A doua zi a adus din nou servieta cu alte tăieturi, pentru a fixa aspectele tipografice ale celorlalte pagini, titlurile diferitelor rubrici etc. Cu o migală caracteristică unui secretar de redacție de profesie, a stabilit, în aparență împreună cu mine, dar în fond, aproape el singur, configurația noului ziar. O săptămână întreagă a adus zilnic noi și noi tăieturi din ziare și reviste și, mereu nemulțumit, a tot schimbat radical ceea ce stabilise irevocabil înainte cu o zi. Când mai erau doar două zile ca să apară ziarul, a încetat cu experiențele (avea să mai revină, în lunile următoare, cu unele sugestii, date însă la telefon). Desigur, n-a urmărit și nici nu era cazul – avea alte preocupări, majore, la ziar – să se substituie secretarului de redacție; dar a înțeles să-și ia în serios rolul de director, deci să nu-i fie indiferent nici unul din aspectele (era să adaug: esențiale; dar e inutil; totul pentru el era esențial) ziarului. Și a mai înțeles să nu dea doar instrucțiuni verbale ci să pună mâna. Dar n-a pus numai mâna. O săptămână a ținut loc de secretar de redacție. După săptămâna de început, nu s-a mai amestecat în bucătăria redacțională, a lăsat secretarului mână liberă; dar fixase liniile generale (și chiar de amănunt) cu atâta competență și gust, că aproape mergea totul de la sine. Dacă răsfoiți colecția ziarului, s-ar putea ca

uneori să rămâneți deziluzionați: n-arată ziarul chiar atât de impecabil precum ai bănuî, aflând că însuși G. Călinescu s-a preocupat de aspectul tehnic! Așa e; pentru că, din păcate, socoteala din redacție nu prea s-a potrivit cu cea din tipografie: ziarul era cules și imprimat la tipografia «Eminescu» din str. Inginer A. Saligny și dispunea de materiale tipografice mult prea vechi, mult prea uzate, mult prea sărace. În consecință, aspectul tehnic al gazetei era departe de cel gândit de G. Călinescu. Acest lucru (pe lângă o sumă de idei principiale) – la care se adăugau prea dese greșeli de corectură strecurate și în articolele sale tipărite (astfel că eram nevoiți să dăm mereu erate) l-au supărat nespus, într-atâta încât de mai multe ori a luat hotărârea să se despartă de gazetă pe care vedea că n-o poate realiza la nivelul dorit. (Adevărul este că greșelile de corectură se datorau nu de puține ori și scrisului destul de indescifrabil al autorului; textele sale cuprindeau multe expresii surprinzătoare, încât corectorii găseau bună orice «interpretare» dădeau ei cuvintelor greu de descifrat, mai cu seamă că printre corectori se aflau și oameni cu imaginație, ca maestrul emerit al artei, de azi, prețuitul artist și director al Teatrului de stat din Timișoara, Gh. Leahu). În decursul anilor. G. Călinescu a intervenit de mai multe ori, telefonic, fie ca să laude unele inițiative ale secretariatului de redacție (dar niciodată nu erai sigur dacă lauda sa nu era cumva ironie!), fie ca să dea sugestii; nu ca ordine, însă, ci ca simple propuneri. Singurele ordine categorice pe care mi le-a dat au fost, de cinci-șase ori, de a-i scoate numele din fruntea gazetei, din cauza unor neînțelegeri, de altfel de scurtă durată, cauzate de unele deosebiri de vederi cu anumiți colaboratori de nădejde; dar erau furtuni (nu exagerez prin acest termen) care se lămurau și se potoleau atât de bine încât aveau ca efect – o bucată de vreme! – o legătură și mai strânsă între director și ziar. Bineînțeles, nu țineam seama de ordinele sale de a-i scoate numele din fruntea gazetei și mă așteptam ca a doua zi să mă certe: dar a doua zi nu se mai referea la aceasta. Uita? Nu, meditasese asupra controversii și cedase. O singură dată m-a admonestat la telefon că nu i-am scos numele. – Am uitat ! i-am răspuns. Eu am simțit că zâmbește, la celălalt capăt al telefonului: – Ai o lipsă de memorie cel puțin ciudată: nu uiți niciodată când trebuie să uiți. Ba nu, să nu mint, a mai fost categoric într-o privință: când i se trimitea acasă mașina ca să-l aducă la redacție (locuia cam departe, pe str. Vlădescu 53, prin apropiere de Piața Dorobanți și, pe vremea aceea, duceai o luptă aprigă să poți urca în tramvai). În prima zi – după ce a refuzat invitația în mașină – a mulțumit șoferului, dar i-a spus „să nu se mai deranjeze” căci s-a obișnuit dintotdeauna să circule cu tramvaiul și n-ar vrea să se dezobișnuiască, pentru că de circulat în oraș va circula toată viața, dar director nu este decât... din când în când, și când vor alții, nu el! Pentru că șoferul – conform indicațiilor ce le avea – continua să se prezinte zilnic la G. Călinescu, scriitorul, ieșind din casă, se oprea o clipă să privească mașina. având aerul că spune șoferului: – Îți pierzi, dragă, vremea de

pomană! Și se îndrepta grăbit spre stația de tramvai. Iar dacă se întâmpla, în tramvaiul arhiplin, să i se ofere un loc pe scaun, G. Călinescu mulțumea, privea în jur, zărea o persoană mai în vârstă și-i oferea locul; la o asemenea scenă am asistat, o alta mi-a fost povestită de un coleg.) Față de repetatele sale refuzuri, redacțiarenunțase să-i mai trimită mașina acasă; dar șoferul – Dumitru Dăscălescu – continua să se ducă în fiecare zi. Spunea: – Lasă că știu eu cum trebuie luați profesorii ăștia! S-o îmblânzi el cumva! Am văzut eu la circ și lei îmblânzițiși chiar tigri... Într-o singură săptămână învățasem, din munca de secretariat de redacție, – de la un neprofesionist – mai mult decât deprinsesem ani de zile înainte, deși nu era prima dată când lucram în cadrul unui secretariat de redacție, iar ucenicia o făcusem o bună bucată de vreme cu Ion Pas, pe vremea când era secretarul de redacție al cotidianului bucureștean de seară «Gazeta». Dar de la G. Călinescu am deprins temeinic nu numai migala și nu numai gustul, indispensabile unui secretar de redacție, ci mai ales exactitatea, conștiinciozitatea”. M. Mircu comentează aprecierile criticului despre ziaristică, îl radiografiază ca „articlier”, reporter, creator în pagina a II-a, pe parcursul a șapte pagini multe cu rememorări necunoscute cititorilor.

● **[„Ramuri”, nr. 6]** Matei Alexandrescu în dialog cu Mircea Horia Simionescu, care ține să menționeze că formula *Dicționarului onomastic* nu este nouă, ci este utilizată încă de la Voltaire sau Flaubert (*Dictionnaire des idées reçues*), iar dacă procedeul e considerat insolit, aceasta se datorează faptului că pentru o lungă perioadă de timp s-au cultivat preponderent procedeele prozei obiective. Printre intențiile autorului se numără recuperarea în folosul literaturii a unor elemente precum ordinea, rigoarea, unitatea structurală a operelor științifice; renunțarea la anumite categorisiri din manualele școlare și introducerea în literatură a unor elemente precum limbajul științific și cel critic; introducerea unor caractere care reprezintă arhetipuri. Colecția de nume a fost întocmită ținând seama de un singur criteriu: „asemănarea sau nepotrivirea între nume și persoanele care îl poartă, între aparență și esență. [...] A fi modern cred că înseamnă a veni de foarte departe”. Dincolo de procedeele de construcție și dincolo de amestecul de realitate și fantezie, intenția scriitorului este de a realiza o „frescă a condiției umane în acest miez al secolului”. M.H. Simionescu îl consideră pe Radu Petrescu maestrul său. ■ În *Critica ideilor literare* Adrian Marino semnează articolul *Spiritul Macedonskian*. Paginile din *Metamorfozele poeziei* (de N. Manolescu) dedicate lui Macedonski sunt caracterizate drept „debile”; acestea reiau formulări călinesciene și formulări folosite de Marino. Precum afirmă și în *Opera lui Alexandru Macedonski*, Marino consideră că poetul „depășește în spirit realizarea în operă. Nu însă în sensul ratării sistematice a proiectului artistic superior sau inaccesibil, ci al necesității exprimării esențiale, al realizării autentice de sine, într-un alt plan – supraestetic, suprapoetic – decât al literaturii propriu-zise”. Se poate vorbi despre spiri-

tul macedonskian, precum despre bovarism sau donquijotism. Mai mult, poetul reprezintă cazul unei excepționale lucidități a dramei interioare. În conștiința sa estetică se topesc, deopotrivă, romantismul, parnasianismul, naturalismul, simbolismul, neoclasicismul. Prin aceasta, Macedonski face permanent sinteza dintre tradiție și inovație. Aspectul dualist, contradictoriu al spiritului său poetic îl definește ca pe un spirit baroc. ■ În *Cronica literară* semnată Al. Piru, o coloană dedicată lui Marin Sorescu, iar celelalte lui Ovidiu Genaru. Odată cu al cincilea volum de versuri (*Tușiți*, Ed. Eminescu, 1970), M. Sorescu nu aduce nimic nou, ci se complăce în aceleași jocuri „simpatice, dar facile”. Volumul *Tușiți* este și o reacție la modul în care a fost primită piesa *Iona* („La cele mai bune replici ale mele/ Ai tușit/ Scorpie bătrână”). □ Din primul volum de poezii al lui Ovidiu Genaru (*Un șir de zile*, E.P.L., 1966), Al. Piru caracterizează anumite pasaje ca fiind notabile, dar remarcă „lipsa de unitate interioară, ca marcă a unei personalități”. Cel de-al doilea volum de versuri (*Nuduri*, E.P.L., 1967) cuprinde poeme de dragoste și evocă o atmosferă misterioasă, biblică: „Rătăcit în metropole pe care nu le-am văzut,/ și-n câmpia seninătății mele,/ mă ajunge un vânt înghețat./ Inima pierde căldură, dar nu/ poate uita fiicele de pe malul mării [...]”. Volumul *Țara lui II* (Ed. Tineretului 1969) poartă reminiscențe blagiene. Romanul *Weekend în oraș* (E.P.L. 1969) nu aduce personaje care se rețin. ■ În *Recenzii*, G.G. Ursu scrie despre o antologie de studii asupra folclorului românesc, îngrijită de Octav Păun și Maria Mărdărescu (E.P.L., 1969). Antologia reunește texte de Eminescu, Sadoveanu, Blaga, dar și T. Maiorescu, E. Lovinescu. Accentul cade pe raportul dintre creația populară și cea cultă; sunt citate considerațiile lui Blaga despre receptarea la nivel superior a creațiilor populare. Un alt reper important îl reprezintă studiile lui G. Călinescu despre miturile folclorice. □ În aceeași rubrică, Ion Trăistaru scrie despre antologia *Poezia română clasică. De la Dosoftei la Octavian Goga*, apărută la Minerva, alcătuită de Al. Piru și Ioan Șerb și care este împărțită în trei volume: *De la Dosoftei la Bolintineanu*, *De la Alecsandri la Eminescu*, *De la Macedonski la Octavian Goga*. În *Cuvântul înainte*, Al. Piru menționează faptul că odată cu Minulescu și Bacovia se trece la poezia modernă românească. □ George Gibescu scrie despre volumul *Ioan Slavici. Opera literară* (E.A.R.S.R., 1970) alcătuit de D. Vatamaniuc, un studiu care acoperă întreaga operă a lui Slavici, inclusiv teatrul, memorialistica și scrierile publicate în presa românească între 1871-1925. Studiului îi lipsește spiritul critic și de sinteză. ■ În *Studii. Mărturii. Documente*, Titus Bălașa scrie despre colaborarea lui Ion Agârbiceanu la revista «Ramuri», din primii ani ai revistei. Printre cei care îi apreciază scrierile se numără P. Partenie. ■ Florin Mihăilescu semnează articolul *E. Lovinescu și relativismul concesiv*. Prin forța de sugestie a poeziei sale, Eminescu reprezintă, pentru Lovinescu, un caz rar în literatura română, „prima noastră valoare pozitivă cu adânci rădăcini în sensibilitatea actuală” și,

adaugă autorul articolului, „prima excepție de la teoria mutației valorilor estetice”. Despre modul în care se poate aplica teoria mutației valorilor estetice operei lui Eminescu, Lovinescu a scris în ancheta despre *Actualitatea lui Eminescu*, în revista „Viața literară” (1933). O altă „concesie” pare să facă Lovinescu și în ceea ce-l privește pe Caragiale; comparând scrierile lui Iacob Negruzzi și ale lui Caragiale, E. Lovinescu va conchide cu afirmația că personalitatea artistică este „singura care pune pecetea duratei pe tot ce iese din mâna omului”. Ideologia literară lovinesciană își dezvăluie astfel caracterul de instrument de lucru. ■ G. Gheorghiu semnează articolul *E. Lovinescu romanțier*, în care comentează ciclul *Bizu*. Primul roman, *Bizu* (1932), „capodopera ciclului”, se individualizează prin analiza lucidă, detașată a sentimentului morții. În *Firu-n patru* (1933), excesul de autoanaliză va duce la un eșec în dragoste. Al treilea volum, *Diana* (1936), este numit de autor „roman de tehnică”. *Cartea nunții* a lui Călinescu datorează mult episodului erotic din al patrulea volum, *Mili* (1936). Ultimul volum, *Acord final* (1936), evocă bucuria retragerii într-un cadru natural, ceea ce îi oferă unitate stilistică. ■ Articolul *Macedonskiana* semnat A. P. analizează texte aparținând mai multor genuri literare ale operei macedonskiene. Publicată pentru prima dată în *Literatorul*, în 1883, poezia *Ură* va fi republicată de mai multe ori de-a lungul a două decenii, mărturie a locului aparte pe care îl are „conflictul eului cu lumea” în ansamblul liricii poetului: „Dacă-aș fi trăznet v-aș trăzni [...] / Dacă-aș fi ștreang v-aș spânzura [...] / Dar eu deși rămân ce sunt / O voce-adâncă îmi murmură / Că sunt mai mult decât orice / Căci eu, sunt ură”. Tradus în franceză, poemul va conține imagini satanice, tema sa fiind preluată de la Anacreon. Poezia *Ură* se aseamănă izbitor și cu un sonet de Cecco Angiolieri: „Dacă-aș fi foc, aș arde lumea, dacă-aș fi vânt, aș bântui-o [...]”. Motivul succesivelor metamorfoze se găsește și la Goethe (*Lyrishes Intermezzo*, 34). Motivul apare pentru prima dată în limba română la Barbu Paris Mumuleanu (în *Rost de poezii*, 1820). Mai târziu, va fi preluat și de Anton Pann (într-un adaos la *Noul Erotocrit* al lui Dionisie Fotino) și de Eminescu (în 1881, în colecția de irmoase). În 1909 Macedonski publică două sonete în revista italiană futuristă *Poesia*, deși curentul futurist nu a avut ecou în opera poetului. Tragedia postumă *Moartea lui Dante Alighieri* poartă același dispreț al poetului pentru contemporanii săi, de această dată prin pasajele în care Dante îi acuză pe contemporanii săi de „inconștiență a timpului”, „invidie”, „ticăloșie”. În *Thalassa – marea epopee*, epicul e foarte redus, textul fiind mai degrabă un roman liric. Tudor Vianu aseamănă romanul, din punct de vedere tematic, cu cel de-al treilea volum al ciclului *Romanele rozei* de G. d’Annunzio. Adrian Marino a găsit corespondențe între unele pasaje din *Thalassa* și anumite pagini din romanul *Typhoon* al lui Joseph Conrad. ■ În *Confluente*, Janeta Săseanu semnează articolul *Poezia engleză contemporană*. Printre cele mai importante figuri ale poeziei britanice se numără

Dylan Thomas, unul dintre poeții „wild”, mișcare cunoscută pentru forța de evocare mistică a instinctului. Alte mișcări (considerate secundare) sunt *Apocalyptic Movement* sau *The Movement*. ■ În aceeași rubrică, Mihai Atanasescu scrie articolul *Ungaretti, poetul veșnic nou*, în care face un crochiu al acestui „poet proteu” care evoluează pe linie d’annunziană până în 1930 când publică *Allegría*. În *Sentimentul timpului* publicat în 1932 „viziunea se extinde sub clarul obscur al barocului roman”. *Un strigăt printre peisaje* și *Carnetul unui bătrân* sunt izbucniri ale durerii. Ungaretti rămâne un poet „al metamorfozei și al continuității” pentru că pe de o parte se teme de prăpastia dintre om și conștiința sa, iar pe de altă parte rămâne convins că poetul apropie omul de taina sa. ■ Cel de-al treilea articol al rubricii este semnat Cornelia Cârstea. În *J.M. Caballero Bonald – Tristețea vinului* se vorbește despre romanul *Două zile de septembrie* al scriitorului spaniol cunoscut mai ales pentru volumele sale de poezii. Romanul aduce un tablou al culesului viei din regiunile andaluze care devine, treptat, o serbare bahică în care dorința se amestecă deopotrivă cu extazul și cu tristețea. ■ Emil Dumitrașcu semnează articolul *Elegia erotică la Properțiu*, în care analizează principalele categorii ale liricii erotice aparținând poetului latin, precum cântarea femeii iubite, durerea provocată de neîmplinirea iubirii, fidelitatea legăturii; prin exprimarea iubirii pentru o singură femeie, poezia lui Properțiu se îndepărtează de „lirica libertinajului” și de reputația de imoralitate asociată în antichitate acestui gen literar. ■ În *Universitatea*, Gabriela-Maria Pinteă scrie despre *Raportul narator – acțiune la Panait Istrati*. În opera scriitorului, actul narării este un motiv literar. Pentru el, povestitorul este „singurul în arta literară care captivează prin sublimul sufletului” întrucât omenirea, în zbuciumul său, are nevoie de „Șeherezade”, nu de un scriitor precum Voltaire. Reluând personajele de la operă la alta, dar schimbând agentul narator, scriitorul imprimă o viziune stereoscopică asupra personajelor. Personajul – narator capătă uneori, la P. Istrati, o asemenea autonomie, încât pare să-l depășească pe autorul însuși. ■ În *Cultura de masă*, un articol dedicat festivității *Zilele Macedonski* de la Craiova, poetul fiind considerat una dintre cele mai importante figuri ale culturii românești. ■ În *Meridiane* Petru Popescu semnează *De vorbă cu Francis King despre romanul britanic de azi*. Romancierii englezi revin la modelul clasic. Scriitura unor autori precum C.P. Snow sau Angus Wilson se înrudește cu cea a lui Galsworthy sau Arnold Bennett. Graham Greene, Agatha Christie și Ian Fleming sunt printre cei mai apreciați.

● **[„Secolul 20”, nr. 6]** Revista este deschisă de o secțiune de proză islandeză. Sunt publicate o „povestire anonimă din secolul al XIII-lea”, *Audunn și ursul său*, *Cât valorează Biblia?* de Haldór Laxness, *Blana de vulpe* de Gudmundur G. Hagalin, *Peștele cel mare* de Gudmundur Danielsson, *Skrin* de Jónas Arnason, în traducerea lui Mircea Bucurescu, Dan Mutașcu și L. Voita.

■ În rubrica *Poeme*, apar următorii scriitori: Einar Bragi – *Veșnic luminos visul nostru, Cântecul lunii* („Băiatul stă pe malul iezelui în jumătatea de umbră a înserării și privește chipul lunii în adânc. [...]”), *Caii năvălași, Cântec pe strune*; Thor Vilhjármsson – *Toamnă I*; Thorsteinn Vladimarsson – *Elegia Mariei*; Hannes Péturssons – *Bătrânul rapsod*; transpunerea poemelor în limba română le aparține lui Mircea Bucureșcu și Dan Mutașcu. ■ Andrei Brezianu scrie articolul *Saga islandeză. De la furtuna lui Ahile la furtuna lui Prospero*. Autorul pornește de la premiza că „simțul istoric” este dezvoltat printr-o percepere sincronică a literaturii, citându-l pe T.S. Eliot în acest sens. □ Cristina Isbășescu traduce din *Septentrion și baroc – Kenningar* de Jorge Luis Borges. Borges scrie o sinteză despre poezia timpurie islandeză, din dorința de a-i reactualiza valoarea literară. El remarcă efectul de „delectare” pe care lectura poemelor o propagă, o „satisfacție organică”. Plăcerea este creată de „eterogenul contact al cuvintelor”. ■ Emil Sârbulescu prezintă versiunea în română a unui „interviu radiodifuzat în McLuhan: *Hot and cool*, Signet, New York, 1969”. Interviuul este intitulat «*Galaxia*»: *Ideogramă și concept* și îl aduce în centrul atenției pe Marshall McLuhan, filosoful care a creat conceptul de „Galaxie Gutenberg” - „Structura mozaicală (a Galaxiei Gutenberg) este un univers alcătuit din interval în care maximul energetic este comunicat printre spații și rânduri”. Abordarea și cercetarea filosofului sunt interdisciplinare, originale și inovatoare, ele propunând o perspectivă cu totul diferită prin care actele de cultură pot fi înțelese. □ Catinca Ralea își relatează experiența întâlnirii cu Marshall McLuhan. Scriitorul afirmă că „totul se schimbă” în era tehnologizării și o consecință ar fi fragmentarismul. □ Sunt publicate fragmente din romanul *Écouter – Voir* de Elsa Triolet, traduse de Tea Preda. ■ Modest Morariu în *Pragul fantasticului* delimitează concepția despre lume a Occidentului față de cea a Orientului. Cel dintâi vrea să așeze omul deasupra lumii, înzestrat fiind cu forțe creatoare și de conducere, spre deosebire de cel din urmă care integrează omul în lume, prin contemplație și o înțelegere panteistă. Sursele fantasticului își au originea în Orient. Modest Morariu taxează și prejudecata conform căreia Evul Mediu ar fi o perioadă neagră din cauza lipsei de raționalitate. El subliniază gândirea lui Toma D’Aquino, arta lui Giotto, Dürer, Bosch. ■ În *Portretul artistului ca saltimbanc*, Adrian Marino descrie imaginea artistului folosindu-se de modelul saltimbancului: de la „anticlasic, antiacademic” atingând în cele din urmă „degradarea și eșecul oricărei arte”. ■ Din *Corespondență din America*, Virgil Nemoianu în *Polarizări și dezorientări*, vorbește despre raportul dintre literatura americană și realitatea umană în contemporaneitatea anilor 70’. El atestă apariția unei critici și gândiri sociologice.

● [„*Steaua*”, nr. 6] Aurel Rău deschide acest număr cu articolul *Războiul apelor* referitor la inundațiile produse cu precădere în regiunile de munte, situ-

ația fiind încă „foarte primejdioasă în marile avaluri, pe Olt și mai generalizat în Delta Dunării”. Fiind o situație singulară, căci o asemenea calamitate nu a mai fost înregistrată în România, redactorul-șef își exprimă convingerea că toate acestea vor trece și vor fi uitate datorită „muncii întregului popor, a tuturor categoriilor de producători materiali și spirituali”. ■ Constantin Noica publică articolul *Un nou Eminescu apăru*, consemnând, la început, opiniile contradictorii ale lui N. Iorga care, în 1938, lăuda inițiativa publicării manuscriselor, în vreme ce Ibrăileanu o condamnase în 1912, în „Viața românească”. „Un nou Eminescu apăru. Cuvintele lui Iorga, cu întregul lor gând, nu sunt numai admirabile; ele reprezintă și un alt punct de vedere, în așa încât «Eminescu cel nou» ar putea însemna perspectiva cea nouă pe care, poate, cel dintâi un Iorga o desprindea din caietele lui Eminescu. Ibrăileanu judecă în definitiv numai din perspectiva poetului Eminescu; la fel vor face aproape toți cei pe care îi vom cita îndată, unii cu judecăți favorabile, alții cu judecăți asemănătoare celor ale lui Ibrăileanu. Chiar dacă au existat cercetători, ca Ion Scurtu în primul rând, care au lărgit perspectiva până la a cuprinde pe prozator și gânditorul politic Eminescu, încă perspectiva lui Iorga este mai vastă, și de aceea nouă. Căci el vorbește – dincolo de poet și creator – de acea minte setoasă de a ști și de acel suflet doritor de a se împărtăși altora care dau poetului chipul cel nou, de om de cultură. [...] Tocmai de aceea trebuie să ne întoarcem la aprecierea de ansamblu a lui Iorga, apreciere care, alături de cercetările fără egal ale lui Călinescu, ne oferă înțelesul cel mai bun al manuscriselor eminesciene și rostul editării lor complete. Călinescu reprezintă un caz aparte, în exegeza eminesciană, și nu poate fi invocat în câteva cuvinte numai; dar Iorga, ale cărui formulări reprezintă tot ce s-a rostit mai impresionant despre Eminescu de către o conștiință românească, poate fi invocat pentru o simplă pledoarie”. ■ Ion Pop scrie o cronică la volumul Mariei Banuș, *Portretul din Fayum*, „o metaforă dezvoltată în sens polemic, a chipului abstract al omului, redus la o schemă a privirii colective, restrictivă ca orice schemă mai mult sau mai puțin convențională; parabolă a refuzului de a suporta limitele impuse de «tipare», staticul inuman al «măștii rituale». *Tocmai ieșeam din arenă* – titlul cărții din 1967, indica o astfel de reorientare a privirii spre interior, renunțarea la «tonurile clare», la rigiditatea lui Da și Nu. Eul pare a nu mai voi atât să se confrunte cu lumea, cât să se confunde cu ea, din necesitatea unei regenerări. Am spune că noutatea atitudinii Mariei Banuș stă tocmai în această tensiune: poezia sa din ultima vreme crește pe temeiul unui dramatism subteran – născut din voința de recuperare a spațiului pierdut și dificultățile reidentificării cu realitățile elementare. [...] *Portretul din Fayum* marchează o retragere din categorial și legic spre un echilibru calitativ nou, al prezențelor individuale: moment al saturației de concept și retorică. Necesitatea unei atari restructurări a atitudinii o simțise poeta încă mai de mult, când tipărea culegerea selectivă *Metamorfoze*

(1963). Acum ea e doar accentuată, devenind un program”. □ O altă cronică e semnată de T. Tihan care se oprește la *Oglinda retrovizoare* a lui Radu Tudoran, volum conținând „câteva pagini excelente de literatură”, care însă, pe fondul „transcrierii unei experiențe de călătorie în Italia”, păcătuiește prin „prea multe stereotipii, clișee de natură să anuleze propensiunea spre literar, determinând caracterul compozit al cărții. Prozatorul încearcă să-l anihileze de multe ori pe călător, ultimul fiind tentat în permanență să treacă grăbit peste lucruri și fapte, pierzând în felul acesta din vedere semnificativul. Deși, în ultimă instanță, virtuțile prozatorului sunt puse în lumină de pasiunea și metehnele turistului. Totul este trecut prin filtrul unei sensibilități acute care integrează și, totodată, purifică. Autorul este conștient că orice călătorie nu e altceva decât o transpunere în alte coordonate geografice a propriei noastre ființe. De aici și farmecul însemnărilor sale”. Sunt preferate „privești însoțite sau cerul albastru”, iar „predispoziția spre fantezie „se răsfrânge până și în modul de alcătuire a jurnalului. Ca și cum s-ar lepăda de ceva dizgrațios, memorialistul grupează la început momentele dificile ale călătoriei, pentru a putea stăruia apoi pe îndelete asupra imaginilor frumoase, cu care sufletul său s-a acordat deplin”. Accentul este pus pe „o altă realitate”, „pe reacțiile și sentimentele individului într-o geografie necunoscută, aranjate după o cronologie intimă”. ■ *Viața cărților* prezintă o primă apariție editorială la nouă editură clujeană, Ed. Dacia, *Patima ciocârliei* de Negoită Irimie, volum de versuri amendat de Mircea Oprița pentru lipsa unei exigențe în selectarea poeziilor, care „l-ar fi obligat pe autor să elimine strofe zgomotoase” fără un mesaj viabil cititorului contemporan. □ Pentru Nae Antonescu *Amintirile unui școlar de altădată* (Ed. Tineretului, 1969) de Ion Pop Reteganul este o „carte mică, dar deosebit de instructivă”, confirmând „strădania lui Ion Apostol Popescu de a face cunoscute comorile culturale ale regiunii someșene, pe linia valorificării tradiției pozitive”. Această apariție „se înscrie în perimetrul literaturii memorialistice, în urma lui Creangă ca valoare artistică și documentară”. „Literatura memorialistică a lui Ion Pop Reteganul are mai mult un caracter evocator, de lucruri și situații de epocă, aduce în prim plan figuri de dascăli sârguincioși și țărani cărturari, descrise cu oarecare îndemânare și nelipsit umor, peripețiile școlarilor de altădată în părțile someșene, într-o manieră ușor idilică. Ca plan și compoziție, scrisul memorialistic al lui Ion Pop Reteganul urmează pilda *Amintirilor* lui Creangă: succesiunea faptelor din copilărie, anii școlarității și obiceiurile locului, legate îndeosebi de sărbătorile de iarnă. O vibrație de scriitor modest a avut acest Ion Pop Reteganul, școlar diligent iar în vacanțe păstor de oi. Faptele nu sunt relatate la rece, mentalitatea neutră este repudiată, își face loc un fel de entuziasm al evocărilor, colorat cu accente de poezie a depărtării. [...] Prin evocarea obiceiurilor, a datinilor străbune, a ocupațiilor locuitorilor de pe Someș, a stării lor materiale, a vieții târgurilor transilvane,

Amintirile unui școlar de altădată suscită interesul cercetătorilor etnografi, adăugând o piesă nouă la colecțiile deja existente și valorificate. Ele oferă, în orice caz, o lectură agreabilă”. □ Parcurgând volumul *Obsesia păsărilor* (Ed. Tineretului, 1970) de Florentin Popescu, Aurel Șorobetea constată că „Aceste versuri care nu sunt onirice și nici suprarealiste nu se explică decât prin perspectiva psihopatului (mutul) care «își ia lumea în cap» și trăiește înaintea plecării un timp febril, umplut de concentrarea sa scurtă, incontinentă, dispersată cu repezi imagini juxtapuse. Nu e decât un respiro într-o monomanie. Aplaudăm acest exercițiu, dar el se justifică foarte rar, iar când întâlnim la Florentin Popescu și alte asemenea poezii (*Punțile, Pe prundul alb, Este noaptea și Neundele*) ne întrebăm dacă merită efortul lui de a mima anormalul, pe urmele unei iluzorii modernități. Pentru că e vorba, evident, de o imitare; a presupune altfel ar fi jignitor pentru poet. Aceasta este obiecția noastră principală”. De asemenea, nici „obsesia păsărilor” nu poate fi identificată, iar poeziile „rătăcesc una fără să știe de alta”. □ Mai sunt menționate de Constantin Cubleşan, în cadrul aceleași rubrici, *Dinastia Sunderland-Beauclair. Păsări de pradă*. vol. I, semnat Vintilă Corbul (E.P.L., 1969), de Antița G. Jucan, *Cerul de dincolo* (E.P.L., 1969) al lui Eugen Zehan, de Nicolae Dunăre, *Etnologie juridică* (E.A.R.S.R., 1970), autor Romulus Vulpescu. ■ Ana Maria Boariu scrie laudativ la rubrica dedicată *Confluențelor* despre cartea Rosei del Conte, *Mihai Eminescu o dell' Assoluto*, „distinsa profesoară italiană” reușind să întreprindă una dintre cele mai „serioase exegeze” și accentuând „dimensiunile universale ale poeziei eminesciene, printr-un studiu comparativ atent cu valorile de prim rang din lirica europeană”. Intuiția fiorului cosmogonic care prezidează creația eminesciană acționează ca un element catalitic asupra actului critic. Ea vine în urma unei profunde înțelegeri a culturii și spiritualității românești, încât, deși este privită în planul universalității ei, sau, poate, din necesitatea de a o releva și mai mult, opera este «obligată» să-și revendice «noblețea humusului» cultural autohton, din care a crescut «vigurosul ei trunchi». Observația nu este inedită și o întâlnim ca pe un crez estetic al lui G. Călinescu. La Rosa del Conte ea se transformă într-o fecundă obsesie, direcționând într-un fel analiza. Vorbind, de pildă, despre Timpul-Demiurg, răspunzător al acelui «malaise existentiel» eminescian, autoarea recunoaște viziunea pesimistă a poetului despre care afirmă însă că nu este «schopenhaueriană ci de structură gnostică». Omul lui Eminescu nu este un om «din grația lui Dumnezeu, ci este «omul astral» sau «mercurial». Aici intuiția metafizică se întâlnește cu mentalitatea religioasă reflectată în folclor”. Deosebit i se pare comentatoarei faptul că Rosa del Conte propune o altă ipostază a lui Eminescu, care „ne face să-l simțim mai universal, tocmai prin faptul că a pus accent pe «noblețea humusului» din care opera sa își trage îndepărtate rădăcini. Nici nu se putea aduce un omagiu mai frumos Poetului-

Luceafăr și, implicit, culturii române, a cărei distinsă cunoscătoare s-a dovedit a fi”. ■ Rubrica *Mențiuni și opinii* consemnează „orientarea revistei «Secolul XX» spre compensație” și „ambitia de a umple niște goluri din cultura noastră”, din care fapt „își extrage meritele esențiale dar și riscurile”. Nr.11–12 dovedește ideea „din plin”, scrie Petru Poantă. „Dedicat în întregime expresionismului, el realizează, realmente, o valoroasă contribuție la cunoașterea acestei probleme în spațiul artelor și literaturii românești. [...] Studiile mai ample dedicate acestei mișcări au orientări diverse, de la o încercare de surprindere a filozofiei expresionismului *Peisaj metafizic în expresionism* de Grigore Popa, un studiu calm, pierzându-și ceva din originalitate printr-o timiditate a afirmației, până la excelentul eseu al lui Ștefan Aug. Doinaș *Atitudini expresioniste în poezia românească*. Eseul acestuia de altfel râvnește și la o condiție de sinteză, propunând această definiție. [...] Să mai remarcăm, tot în acest eseu, explicarea registrului poetic bacovian prin elemente expresioniste. Ipoteza de lucru deschisă în felul acesta de Doinaș se dovedește, într-adevăr, deosebit de utilă. În același spațiu, dimensiuni inedite primește și poezia lui Adrian Maniu. În orice caz acest eseu sugerează apariția unei eventuale cărți asupra implicațiilor expresionismului în literatura română. [...] Având peste trei sute de pagini, acest număr este o antologie-problemă, o soluție ce ține de istoria literară, în ultimă instanță. [...] Chiar dacă se reușește o demonstrație despre permanența în universalitate a expresionismului, înclinând spre soluțiile istorice, orice revistă abdică oarecum de la principiul suveran al ei, care rămâne integrarea în actualitate. Distanța dintre permanență și actualitate se măsoară prin distanța dintre marile studii și reviste. «Secolul XX» forțează intrări străine, chiar dacă utile poate riscante. Dar acesta poate nu-i adevărul, ci numai ironia și farmecul teoretizărilor”. □ În aceeași rubrică, D. E. apreciază „Luceafărul” pentru „schimbările promițătoare” din ultimele sale numere, „între care, învierea atitudinii critice” prin găzduirea unor „dezbatere reale, cu adevărat interesante, axate pe problemele majore ale literaturii noastre actuale”, răspunsurile săptămânale date de Marin Preda, excluderea „balastului de versuri inexpresive”. ■ Apar versuri de Maria Banuș, și textul dramatic semnat D.R. Popescu (*Luminile paradisului*).

● [*„Teatrul”, nr. 6; redactor șef: Radu Popescu; redactor șef adj. Florin Tornea; dispare căsuța redacțională*] Victor Eftimiu semnează *Regizorul și textul*, cu îndrumările pentru regizori și actori: „Sătul de text, pe care-l știe pe dinafară, închipuindu-și că și spectatorul e plictisit de acel dialog, regizorul îl încarcă cu accesorii scenice, care frâng linia pură trasă de autor. *Textul înainte de orice: iată comandamentul suprem al artei teatrale!*”. ■ *Despre stagiunea teatrală* se pronunță: □ Horia Lovinescu: „A fost o stagiune corectă, și aproape fiecare teatru bucureștean poate avea cel puțin mulțumirea unui spectacol reprezentativ. Nu e deosebit de mult, dar nu e rău”. □ Lucian Giurchescu

și Gheorghe Leahu. ■ Florin Tornea semnează *Crin Teodorescu*: „Când trecerea lui printre noi se va fi așezat în zonele calmelor amintiri, locul lui Crin Teodorescu în cultura teatrului nostru va fi neîndoios măsurat și prețuit în funcție de aceste coordonate. Ele sunt sinteză și rodire a patronilor acțiunii sale creatoare: gândirea de cristal a lui Tudor Vianu, viziunea «ieielor» a lui Camil Petrescu, neastâmpărul lui Ion Sava. Moștenirea lui, mică dar valoroasă, se va arăta în plina ei deschidere, pe drum prea devreme abandonat”. ■ Apare a doua parte din *Crin Teodorescu: Ce înseamnă să fii modern (II)*, cu subtitlul *Antipsihologism*: „- Metoda v-am înțeles-o. Să vedem cum operează ea pe viu... – [...] Reducându-l la schemă, tot acest teatru «psihologic» se sprijinea pe două postulate, pe două viziuni fundamentale: în primul rând, o viziune *atomizată* a umanității – constituită dintr-o sumă aritmetică de entități «psihologice» distincte, independente, ca niște monade: *individualitățile*. În al doilea rând, resorturile care determină dinamica acestor entități se află în însuși interiorul acestora, astfel încât transformarea lor (evoluție, salturi sau distrugere) e în ultimă instanță de natură «psihologică». În această optică «psihologia» devine noul destin al eroilor, iar stabilirea legilor acestor necesități «psihologice», stabilirea unei «mecanici» a sufletului devenise țelul operației artei. Teatrul ajunsese atât de dominat de obsesia cauzalității «psihologice», descoperirea unor «absoluturi psihologice». Rațiunea ultimă a existenței însăși devenise de natură «psihologică». Acesta a fost «psihologismul» – *Astăzi, această optică mai este ea actuală?* – [...] Nu subiectivitatea psihologică determină și motivează mișcarea acțiunii, ci jocul mecanismelor obiective e acela care hotărăște atât «drama», «destinul» personajelor, cât și «psihologia» și «morală» lor. Această răsturnare totală de optică a operat-o în teatru o nouă dramaturgie, modernă, care-și are punctul de pornire în Büchner și își găsește împlinirea deplină în Brecht. [...] Dar această poziție mai cuprinde – în germene – și viitorul teatru al lui Ionesco și Pinter, cu anularea totală a cauzalității psihologice, cu personaje acționând cu totul în afara acestei cauzalități. Dar până la acest punct teatrul a avut de parcurs în întreg proces...”. ■ Aurel Baranga publică *Opinii particulare*: „Poeții ratați scriu manifeste poetice. Poeții adevărați, poezii care devin manifeste. □ [...] Literatura proastă e singura pasăre Phönix reală de pe pământ: renaște permanent din propria ei mizerie. Literatura bună, în schimb, e ca șarpele din legendă tăiat în bucăți, reînvie multiplicat”. ■ În *Car-net neteatral de Nicolae Manolescu* citim „*Coana Chirița*” sau *despre baroc*: „*Coana Chirița*, în regia lui Horia Popescu, este, înainte de orice, un spectacol de o încântătoare gratuitate. Un spectacol pentru ochi... Nu putem, desigur, întreba: ce a rămas din piesele lui Alecsandri? Nu uit că ceea ce vedem pe scenă nu e o piesă *de*, ci *după* Alecsandri; nici *Chirița în Iași*, nici *Chirița în provincie*; nici *Coana Chirița în voiagiu*, ci pur și simplu *Coana Chirița*, de Tudor Mușatescu. Însă rescrierea piesei, ca și regia ei, reprezintă o încercare

de lectură contemporană și raportul cu textul lui Alecsandri nu poate fi ignorat. Ce a rămas din comedia de moravuri, din satira socială din limba și din tehnica pieselor lui Alecsandri? Lecturile noastre din clasici sunt totdeauna o formă de a ne detașa de ei: nu numai literal, dar și literar. Îi reinventăm, și această reinventare nu poate fi decât de două feluri: presupunând că au *orice* sens, sau presupunând că n-au *niciun* sens. Adăugăm totul sau scădem totul; ne lăsăm angajați deplin sau ne îngăduim o liberă deplină. Literatura clasică este un scenariu ideal pentru contemporani. [...] O discrepanță se remarcă de altfel între suavitatea unor personaje și grosolănia altora: regizorul trebuia să păstreze echilibrul, spre a nu se cădea în grotesc. Chirița lui Alecsandri poate fi, ea, vulgară, grotescă, monstruoasă; Chirița lui Horia Popescu este numai ridicolă, gesturile și replicile purtând o surdină vizibilă”. ■ În *Actori și roluri* Eugen Barbu scrie despre *George Constantin*, Mircea Ștefănescu semnează *Florin Piersic*, Dorina Rădulescu publică *Rodica Mandache*, Adrian Marino se ocupă de *Valentino Dain*, D.R. Popescu scrie despre *Larisa Stase-Mureșan*, Paul Everac semnează *Ca niciodată*, Iosif Naghiu publică *Gh. Ionescu Gion*, Nina Cassian scrie despre *Vally Voiculescu-Pepino*. ■ Miron Radu Paraschivescu revine la *Civilizația ochiului* cu textul *Când scopul strică mijloacele* despre filmul *Să ucizi o pasăre cântătoare*: „Ceea ce am urmărit pe ecran era efortul disperat al acestui inteligent și stăruitor regizor de-a spune ceva cu mijloace făcute să spună cu totul altceva. [...] Regretabilă și întrutotul supărătoare traducerea în titluri românești a textului, semnată de inevitabila și catastrofală Milka Băncilă”, iar în continuare semnează textul *Fotografie și artă* despre expoziția fotografului francez Henri Cartier-Bresson. ■ În *Cronica dramatică* citim: □ Mira Iosif realizează interviul *Cu Dan Nasta despre teatrul din „provincie”, poezie și experiment* și textul *Marginalii la un turneu (Teatrul de stat Sibiu)*. □ Radu Albala publică *Teatrul Giulești*: „*Mitică și... omul lui*” de *Nicuță Tănase*: „Acestea toate – câte o vorbă «anapoda», câte o aliterație ciudată, altminteri valoroase componente ale stilului personal al prozatorului Nicuță Tănase – precizăm, există; ele nu izbutesc însă să se lege; scăpărătura fantezie, fără de care burlescul nu poate trăi, lipsește, iar «foiletonul dramatic» rămâne deficitar și în ceea ce privește construcția dramatică – aproape inexistentă – și în ceea ce privește calitatea spiritului, «poantele» debile și adeșori vetuste, rostite pe scenă, neizbutind nici o clipă să trezească publicul – un public de sâmbătă seară! – dintr-o dulce și apatică reverie. Rămâne un merit al autorului acela de a mai fi rupt, ca să zicem așa, încă o lance în arena dramaturgiei originale pe teme de strictă actualitate; rămâne însă totodată o datorie a sa, aceea de a-și verifica puterile și de a ne da, eventual, de acum înainte un text pe care să se poată, cu adevărat, construi un spectacol”. □ *Teatrul „Ion Vasilescu”* „*Viața... o comedie*” de *Alecu Popovici după Vasile Alecsandri* de I[leana] P[opovici]: „Avem, în toate genurile, spectacole bune care confirmă

întocmai așteptările, fiind exact ceea ce trebuiau să fie în raport cu premisele; mai puțin suntem răsfățați cu surprize, cu idei originale, capabile să descopere un unghi de vedere inedit, o tonalitate nouă, un transfer uimitor. Sărăcia inspirației bântuie mai cu seamă pe târâmul divertismentului... *Viața... o comedie* începe prin a fi *o idee bună*. Alecu Popovici a intuit că *Sânziana și Pepelea* și *Cântecele comice* ale lui Alecsandri, într-un montaj inteligent și concentrat, pot să reprezinte și altceva decât un prilej pentru o pioasă închinare la altarul începuturilor teatrului românesc; că există în ele un nerv viguros și autentic, rezistent la transplantul pe solul musical-ului modern, unde poate să germineze cu totul aparte, înviorând genul cu seva sa de plantă robustă și sănătoasă. [...] Dincolo de orice considerente teoretice, întregul are un aer simpatic, viu, de glumă binevoitoare, de joc teatral fără prea mari pretenții, dar și fără supărătoare îngroșări; Alecu Popovici a realizat un dozaj fericit de elemente intrate în conștiința comună și de trouvailles-uri alcătuind o broderie marginală, de desuet dulce și de actualitate acrișoară”. □ George Radu, *Premiere piteștene*. □ Mona Iuga, *Schiță de portret pentru un teatru județean*. □ M. I., *Carnet I.A.T.C.: „Cartofi prăjiți cu orice” de Arnold Wesker*. ■ În *Cartea de teatru* Eugen Luca scrie despre *Mihai Sebastian „Întâlnire cu teatrul”*: „Până la apariția unei culegeri din bogata și variata eseistică a lui Sebastian, antologia alcătuită de Cornelia Ștefănescu pe o tematică dată – *Întâlniri cu teatrul* – suplinește fericit o carență editorială, permițând cititorului contemporan să se familiarizeze cu o gândire critică impunând stima. O gândire originală, în sensul, mai ales, al disprețului pentru poncifele didactice, pentru clișeele de orice natură, pentru ideile admise în virtutea inerției spirituale”. ■ În *TV* Dumitru Solomon scrie: „Citeam recent într-un amplu articol de sinteze și avertismente medicale, tipărit în «România literară», că televizorul este, alături de automobil, o cauză feroce (produsă de civilizația modernă) a sedentarismului, care, la rândul lui, este, alături de surmenaj și supraalimentație, o cauză tragică a necruțătoarelor boli de inimă... Prin urmare, mai dezlipiți-vă, oameni ai secolului 20, de cutia perfidă care distribuie lenevie în masă, sedentarism și atacuri de cord! Nu, răspund telefanaticii, mai bine să murim de inimă, decât să nu știm ce se petrece în lume, mai bine să murim mai devreme, decât să murim proști, ignoranți, departe de cultură, departe de telegenic, de John Steed și de Sanda Țăranu! [...] Dialogul este, cred, cea mai telegenică modalitate critică. Ceea ce nu prea reiese din emisiunile culturale, a căror unică pasiune pare a fi aceea a didacticismului. Și totul ar fi atât de simplu! Doi critici care au scris două cronici diferite (ca apreciere de valoare) asupra unei cărți, unui spectacol etc., pot fi invitați să-și confrunte părerile în fața spectatorilor. Vom urmări astfel logica în mișcare, gândirea activă, dialectica actului critic, secretele judecății de valoare, și nu pur și simplu descrierea unor puncte de vedere...”. ■ Revista publică *Regele X*, „poem dramatic în 11 episoade și două stasimonuri, precedate de prologos și parados” de Dan Deșliu.

● [„Tomis”, nr. 6] Dan Ciachir realizează un *Interviu cu Eugen Barbu*, în care subiectele abordate sunt legate de recent publicatul roman *Principele*, despre sursele folosite, se fac comentarii pe marginea „romanului gazetăresc ca gen al viitorului prozei”, despre „clasamente ale prozei, poeziei și criticii”, despre „structura practică a revistelor literare”, despre „descentralizarea editurilor” și despre „literatura angajată care să reflecte realitățile societății socialiste ale României noastre de azi”. ■ În *Dialoguri contemporane*, Octavian Georgescu caută răspuns la întrebarea *Încotro merge arta?*, iar răspunsurile sunt oferite de Ovidiu Papadima, Ion Nicodim și D.I. Suchianu. Ținând cont de profilul celui intervievat, de preocupările sale științifice, întrebările care alcătuiesc interviul vizează următoarele aspecte: semnificația cuvântului *criză*, „noțiune infiltrată mereu în discuțiile asupra destinului artei”, despre căutarea noului în artă, marcând „tendința disperată spre originalitate a creatorilor de artă”, despre „spiritul contemporan în artă”, despre interesul unora pentru „naturi moarte, statice, pentru peisaje lipsite de viață, de nerv”, despre „corelația între arte” sau „elementele care leagă poezia lirică de arta cinematografică” și despre „stadiul creației cinematografice de la noi”. ■ Al. Protopopescu recenzează volumul *Coloane*, semnat de Dimitrie Stelaru: „O legendă cu multe bezne îl învăluie pe poet: boema. [...] Cred cu convingere în redescoperirea viitoare a acestui poet «uns cu triumful morții». Atunci, poate, legenda boemei sale va fi apusă, iar vârtejurile vieții sale uitate. Căci din furtunile vechii Elade n-au rămas decât templele...”. □ Același Al. Protopopescu realizează o sumară trecere în revistă a nouă volume de autor: Nicolae Voicu, *Poezii* (Ed. Mihai Eminescu, 1970), Venera Antonescu, *Stelele lui Filoctet* (E.P.L., 1969), Mihai Nenoiu, *Preludiu la unison*, (E.P.L., 1969), Ion Măgureni, *Mișcări* (E.P.L., 1969), Nichifor Mișu, *Bilete pentru imaginație* (Ed. Albatros, 1970), Titel Constantinescu, *Numărătoare* (E.P.L., 1969), Ștefan Tănase, *Psalm teluric* (E.P.L., 1969), Vitalie Cliuc, *Straja a doua*, (E.P.L., 1970), Magdalena Constantinescu, *Absențe din miazănoapte* (Ed. Mihai Eminescu, 1970). ■ Despre Marin Preda – romancier scrie Marin Mincu care problematizează pe marginea conceptului de *moromețianism*: „Un prozator complet, cu o angajare definitivă pentru scris, este Marin Preda. Scriitorul a dovedit o permanentă egalitate cu sine, temerară într-un timp estetic ingrat. Critica a glosat anarhic în jurul operei scriitorului, spunând mereu mai mult decât trebuie tocmai pentru a-și lua o rezervă de timp justificată față de simplitatea nedisimulată a unei scriituri surprinzător de moderne. Scriitorul are orgoliul de a fi inventat o nouă tipologie de extracție rurală – aceea moromețiană – depășind cu mult în complexitate și profunzime psihologiile exteriorstihiale ale unui Slavici sau Rebreanu. Moromețianismul a devenit un stil, și precum în lumea de energii larvare a unui Faulkner nu se mai pot face delimitări exacte într-un cadru fizic dat, psihologia lui Moromete se universalizează, se sustrage oricărei determinări sociologice strâmte, abstractizându-se treptat”.

■ Având ca punct de plecare studiul lui I. Negoîtescu, *Poezia în filozofia lui Blaga*, Cornel Regman semnează articolul *Blaga și verbul*: „Ca la nici un alt poet român și ca la nici o altă categorie a vorbirii, verbul la Blaga stă în direct contact cu obârșiile și cu «noimele», fiind totodată, se poate spune, factorul de echilibru și demnitate al poeziei sale, singurul care nu «evadează din cuviință și din pravili». Dacă adjectivul, mai ales, e sursa unor accente prerafaelite, mergând uneori până la efecte de manieră, dacă substantivul ispitește adesea nu numai la jocul metaforelor, dar și la metafora-joc, verbele [...] conferă lirismului blagian nota de simplitate adâncă și parcă obiectivitatea (minus retorică) Cezarului din *Împărat și proletar*”. ■ Despre *Tristan Tzara în cercurile literare franceze* scrie Constandina Brezu: „Apariția lui Tristan Tzara în viața literară franceză e privită, după «victoria» sa de la Zürich (de către unii comentatori ai fenomenului Dada), drept o avântare oarbă spre cucerirea unei noi lumi literare. S-a fixat poate cu prea mult zel, un fascicul de lumină asupra acestui moment din biografia scriitorului, în detrimentul esenței lucrurilor, lăsându-se astfel în umbră etape numai în aparență șterse. În realitate, personalitatea lui Tzara nu rămâne dincolo de cortină după spectacolul pe care îl oferise doctrina sa”. ■ Se publică poezie, semnată de Victor Eftimiu, Vasile Botta, Corneliu Antoniu, A. Buricea, Sterian Vicol, Pan Izverna, Petre M. Vlad, A.C. Prundea, George Alboiu, Florin Muscalu, Simón Ajarescu, Coman Șova, Dan Laurențiu, Ștefania Plopeanu, Dona Roșu, Dumitru Bălăeș, Dan Ciachir, Gheorghe V. Gheorghe, și fragmente de proză, semnată de Eugen Lumezianu, Niculae Frânculescu. ■ Pe ultima pagină, în traducerea lui Eugen Vasiliu, se publică *Bătrâna mumie*, o schiță polițistă de Mary G. Tardrew.

● **[„Viața militară”, nr. 6]** Publică versuri, dedicate acțiunii eroice a militarilor pe timpul inundațiilor: Al. Andrițoiu (*Soldat peste ape*), Mircea Radina (*Eroilor*), Nicolae Tăutu (*Soldații*), Mihail Cosma (*Elogiu*), Nicolae Dumbravă (*Pe Mureș*). Nu lipsesc reportajele din zonele calamitate: Constantin Șola (*Revărsarea*), Nicolae Jianu (*Sărutăm mâinile voastre tinere*), Dragoș Vicol (*Eroii rămân tineri*), L. Tarco (*Un mesaj de pe Dunăre*), Ilie Zavrăgiu (*Salvatorul*), sau zilelor de instrucție: Mircea Radina (*Doar vântul trece nevăzut*), Adrian Merlușcă (*Între aripi și stele*), nici paginile de proză: Ladmiss Andreescu (*Stăpâniți de cer*), Gh. Bejancu (*Soldații nu sunt romantici*), Nicolae Minei (*Ghearele pisicii*). ■ *Note de lector* prezintă, sub semnătura lui Sorin Movileanu, volumele *Istorie de veghe* de Niculae Stoian și *Cu bricul «Mircea» în jurul Europei* de Ion Aramă. ■ O recenzie este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului *Poezii muncitorești revoluționare din România*, o antologie realizată de Augustin Deac și Teodor Pinteau. ■ Rubrica *Orizont* semnalează apariția în librării a volumului de povestiri *Cui îi bate inima* de Teodor Tanco, a volumului de versuri *Poezii* de Ion Th. Ilea și a volumului de schițe *Dincolo de azur* al scriitorului Dragoș Vicol. ■ Jean Gheliuc îl are ca

invitat în pagina *Interviului nostru* pe Temistocle Popa. Cunoscutul compozitor face referiri la calitățile unui text pentru un cântec de succes, la creația muzicală destinată ostașilor.

• [„**Viața românească**”, nr. 6] Numărul are tematica: *Experiență, căutare, aventură*, semnând texte: Ioana Crețulescu, I. Negoîtescu, Adriana Iliescu, Paul Georgescu, Maria Luiza Cristescu, Ana-Maria Rareș, Virginia Cartianu, Petru Popescu. □ În textul *Ipostaze*, Ioana Crețulescu definește conceptele de *experiență, aventură, căutare*: „De altfel, cea mai cunoscută și circulată sintagmă este «aventura spirituală». Deci se suprapun două elemente obligatorii, omul și timpul. Conlucrarea dintre om și timp are rezultatul inițial: experiența, și o ținută finală: idealul. Relația dintre experiență și ideal nu poate fi decât căutarea. Există, fără îndoială, nu o experiență izolată ci un lanț de experiențe care în legătură temporală definesc itineranța căutării”. □ Paul Georgescu descrie *Bivalența aventurii*: „Aventura este lenea imaginației, iar aventurierul are o fantezie molâie pe care numai senzațiile foarte tari reușesc s-o trezească nițel din amorțeala congenitală. Părerea că aventurierul are o imaginație excepțională e un clișeu mincinos, iar consumatorul de spectaculos este un astenic cerebral... În realitate, cel ce, sufocat de real, fuge în junglă se ia la trântă cu lei și cu șerpini cu clopoței, se preumblă prin deșerturi arse de sete și soare... Alții, mari amatori de puritate, fug în copilărie, spre origine, unde speră a descoperi ceea ce au pierdut”. □ I. Negoîtescu scrie despre M. Blecher sau „bizară aventură de a fi om”: „Într-adevăr, pornind chiar de la mica culegere de versuri *Corp transparent* și trecând pe rând prin proza din *Întâmplări în irealitatea imediată*, *Inimi cicatrizate* și *Vizuina luminată*, descoperim o serie de constante formule, ca expresie a aceleiași trăiri de profunzime. Aceste constante sunt: 1- precaritatea materiei obiectuale (conștiința dureroasă a obiectualității); 2 – haosul material (obiectual); 3 – tentația și oroarea putreziciunii, murdăriei și gelatinosului; 4 – tentația lichidului și fluidului; 5 – umezeala; 6 – decorul; 7 – feericul (visul); 8 – neantul; 9- atmosfera;. Toate sunt forme ale suferinței. [...] Mult mai interesantă mi se pare însă raportarea «atmosferei blecheriene» la opera lirică a doi foarte importanți compatrioți ai autorului *Întâmplărilor în realitatea imediată*, Bacovia și B. Fundoianu. Într-adevăr, există ceva izbitor comun în tonalitatea lirică din care se țese «atmosfera» plumbului, a *Scânteilor galbene* sau a priveliștilor. Iar, la rândul ei, această «atmosfera» deschide o porțiță spre experiența existențială a fiecăruia în parte, experiență care de asemeni îi leagă pe măsură ce îi și desparte, ca personalități artistice distincte”. □ Adriana Iliescu se referă la Camil Petrescu și Anton Holban, literatura ca experiență: „Eroii lui Camil și Holban trăiesc o bună parte din existență printre amintiri fantasmagorice ori imaginate ce au pregnanța dureroasă a faptele reale.. Ei trăiesc printre oameni dar și printre umbre. Între cei ce sunt reali și se confruntă cu prezentul real, apare un Celălalt: el este o fotografie

(Ladima) sau un nume (fostul iubit al Ioanei, soțul Irinei). [...] Astfel încet, pe scena tragică (din care eroii vor încerca să evadeze), unele personaje se confruntă cu fatalitatea caracterelor lor, ei nu sunt singuri – așa cum s-ar părea, nici împresurați de «figuranți» – ci înconjurați neconținut de prezențe ambigui, aparținând aici trecutului amintire, aici trecutului-prezent... Două sunt experiențele ce reușesc să zgâlțâie violent aceste Eu-ri puternice și torturate, impunându-le o cunoaștere reală: războiul și proximitatea morții. Și atunci ele reușesc să ocolească impasul tragic în care au eșuat sau, poate, numai să-l amâne”. □ Maria-Luiza Cristescu descrie *Aventura arivistului în romanul românesc*: „Fascinat de perseverența cu care Crevel își urmărește scopul, Balzac păstrează față de el o atitudine rece, obiectivă, fără a-l face odios, ci dimpotrivă, recunoscându-i deosebita inteligență. [...] Dinu Păturică al lui Filimon e la fel de ingenios, dar portretul lui e un adevărat pamflet. Filimon e foarte supărat pe arivist și ne avertizează de la început că trebuie să fim și noi scârbiți și să-i purtăm ură. [...] Când jurnalistica va lua amploare și situația socială va fi analizată acolo, literaturii îi vor reveni mai ușoare sarcini și mai specifice. Așa încât, Duiliu Zamfirescu nu trebuie să-l pună pe Tănase Scatiu al său să facă toate nelegiuirile cu putință pentru a câștiga avere. Atitudinea pamfletară s-a pierdut. A rămas însă antipatia vizibilă față de personaj. [...] Prin Slavici aventura arivistului e pusă pentru prima oară în termenii literaturii realiste. Ghiță din *Moara cu noroc* nu vrea să provoace destinul, ca să-și încerce soarta. [...] Reluat, portretul clasic al arivistului, investit cu febrilitate de către George Călinescu [sic!] în Stănică din *Enigma Otiliei*, capătă valențele truculenței verbale, cetățenia mahalalei bucureștene, argoul vânătorului de zestre. În același timp e integrat în umanitate. Viziunea lui George Călinescu nu elimină nicio clipă din limitele umanului meschinăria, verbalismul pedestru, vulgaritatea covârșitoare, lipsa de criteriu moral a personalului”. □ Ana-Maria Rareș se referă la *Charles Dickens: aventura-carte*: „Lumea reală a experienței din primele cărți ale lui Dickens se transformă treptat într-o lume imaginară. Pornind din izolare, fiecare protagonist trece prin aventuri succesive care, dacă nu schimbă situația lui generală de la început și nici natura lumii în care trăiește, îl transportă totuși pe un alt plan în ochii cititorului. [...] Ideea lui Dickens despre roman este mai mult spațială decât temporală. Pentru el romanul este o călătorie, un drum de parcurs și în afară de Pickwick, toate celelalte cărți ale lui sunt o succesiune perfectă de întâmplări legate printr-o cauzalitate puternică. [...] Și totuși, pentru opera lui Charles Dickens aventura nu este esențială, nu este scop. Există la el conștiința unui destin care organizează, și destinul nu e de domeniul aventurii”. □ Virginia Cartianu descrie *Graalul, mitul celtic al căutării*: „Circulația legendelor celtice a fost intensă, atât prin tradiția orală, pe care, în mod firesc, au preluat-o barzii și au introdus-o în literatura scrisă, cât și prin operele scriitorilor, creându-se astfel o uimitoare bogăție de legende, de

romane, filon neprețuit pentru erudiții și specialiști de limbi romanice astăzi, cât și pentru etnografi. [...] Toți cavalerii Graalului sunt împiedicați în năzuințele lor de propriile lor scăderi: egoism, ignoranță, instinct, brutalitate [...]. Aiddoma cavalerilor medievali porniți în căutarea și care se descoperă pe ei înșiși, omul modern caută desăvârșire, «bătând lumea», această lume ce se desfășoară pe măsură ce se consumă existența noastră și penumbrele sufletului nostru”.

□ Petru Popescu notează despre *Picaresc și aventură în ficțiunea americană*: „Picarescă este și poezia lui Whitman [...]. Profundă și cutremurătoare pe toate planurile (spiritual, psihic, existențial etc. devine aventura la Melville, ale cărui dilatări simbolice în *Moby Dick* ca să cităm doar capodopera, aproape stânjenesc ritmul epic.). Deși aici scopul final – întâlnirea cu balena albă – e mereu întrezărit, cartea se desfășoară după tiparul picaresc și, prin densitatea ei, îndepărtează deseori finalul din conștiința cititorului”.

■ În articolul *În căutarea cărării pierdute*, Savin Bratu scrie despre romanul lui Alain Fournier: „*Cărarea pierdută*, a lui Alain Fournier, nu poate fi regăsită decât odată cu pierderea ei iremediabilă ca drum de acces spre un miraj cândva perceput. Căutarea prostiană este autotelică și se rezolvă în viața interioară. Cealaltă căutare este insolubilă: ea are nevoie de confirmarea de către real a irealului; păstrarea în ireal îl lasă nesatisfăcut pe căutător; confruntarea cu realul îl face tragic”.

□ Savin Bratu citește pe *Arsène Lupin contra lui Sherlock Holmes*: „Astăzi e sigur că Leblanc a avut în față experiența decisivă a lui Conan Doyle. El l-a conceput pe Arsène Lupin ca pe o replică franțuzească a lui Sherlock Holmes; mai mult chiar: ca pe un adversar. [...] La Leblanc genul e impur: romanul polițist se împletește cu aventura sentimentală, uneori chiar cu aventura exotică; se simte însă prea mult în el *Misterele Parisului* și adesea chiar tradiția împovărată a *Comediei umane*”.

■ M. Petroveanu prezintă studiile a doi exegeți: Ileana Vrancea și Mircea Martin.

□ Ileana Vrancea, *E. Lovinescu, artistul*: „Cel de al doilea volum dedicat de Ileana Vrancea studiului moștenirii lovinesciene are la bază o ambiție mai adâncă decât lasă să se creadă titlul cărții și chiar capitolul destinat beletristicii criticului (schițele și povestirile de tinerețe, romanele maturității, memorialistica). Aceasta permite, cum suntem avertizați în introducere, accesul la arcanele, gelos păzite, ale unui suflet aparent identic cu sine în manifestările cele mai diferite, neclintit în masca lui apoliniană, cum o denumea G. Călinescu. [...] Ileana Vrancea postulează existența unei drame a creației care l-ar fi stăpânit pe Lovinescu de-a lungul vieții lui tihnite, placidă pentru toți cei ce l-au cunoscut”.

□ Mircea Martin: *Generație și creație*: „Pentru Mircea Martin contribuția generației sale rezidă în puterea ei de creație, de «implantare» a unor forme artistice autonome, pline, substanțiale. [...] Lirica lui Ioan Alexandru, de exemplu, descinde din convingerea că poezia este o dezvinovățire, o preluare a poverii «unei lumi oprimate de un blestem zeesc, păcat original sau instanță absurdă.» [...] Ca autor al *Ele-*

giilor, Nichita Stănescu este sesizat în «spaima lui imensă în fața infinitei diversității a universului, care nu este mai puțin chemată a-l capta, a-l cuceri în toată bogăția, în tot proteismul său»". ■ Demostene Botez prezintă cartea lui Mircea Malița, *Cronica anului 2000*: „Mircea Malița este un voiajor în spațiu și timp. Sondează trecutul și prezentul și prospectează viitorul cu aceleași instrumente pure: cultura și inteligența [...] *Cronica anului 2000* ne ghidează în tainele viitorului, cu aceeași acurateță, cu aceeași rațiune [...]. Cartea este scrisă nu numai cu stăpânirea unor foarte largi informări pe care numai D-sa a putut să le aibă, dar și cu stăpânirea unui stil care prezintă într-o formă literară de ținută, epicul progreselor de astăzi ale științei și tehnicii, ce apare profanilor ca o literatură fantastică de mari dimensiuni, care împrumută și lectorului, și omului în general, o statură mitologică”. ■ Adrian Marino semnează studiul: *Avatarurile unei idei literare: epicul*: „Mit-istorie-roman-novelă-schiță etc., genul epic se identifică, include și depășește, practic și teoretic, pe rând, toate formele de narațiune, trecute, prezente și... viitoare. Acestor etape, cu ezitățile și oscilările lor inevitabile, pot fi surprinse chiar și în varianta românească a istoriei «antice» și «medievale» a conceptului epic. [...] genul epic include, efectiv, totalitatea literaturii de tip narativ, eliberată de orice dogmatizare și normare a narativului”. ■ Ion Pogorilovski propune *O aventură multimilenară: gândirea mitică în cultura modernă*: „Ceea ce primează acum este valorificarea structurii mitice însăși, a potențelor mentalității arhaice. După ce a fost destul melițat și tors în interpretări unidimensionale, mitul se întoarce, îmbogățit, la integritatea de sine. [...] prin dialogul dintre teoretic și mitic, purtat la altitudinea metateoriei cunoașterii, gândirea modernă nu vrea să piardă ci, evident, să câștige. Și ar fi mai greu, în această lumină, să mai considerăm resurrecția mitului drept un moft sau o modă. Ea devine un stil”. ■ Rodica Iulian semnează două texte. Primul despre: *Ghilgameș – Enkidu, unul*: „Ceea ce urmează să se întâmple, aventura lui Ghilgameș, regele Urukului, reprezintă, în mijlocul mileniului al treilea înaintea erei noastre, matrița în care s-au turnat ulterior toate peregrinările în căutarea vieții veșnice și a adevărului. Ceea ce urmează mereu să se întâmple, cu variația epiciei sau a simbolurilor folosite [...] ni se înfățișează în epopeea lui Ghilgameș ca o schemă primordială a uceniciei în căutare; eroul înfruntă zeii, înfrânge făpturile trimise de aceștia spre spaima și pedepsirea muritorilor”. ■ Cel de-al doilea articol *Ipostazele unui rătăcitor* se referă la figura lui Don Quijote: „Hidalgul, al cărui nume exact nu se cunoștea – Quijada, Quesada sau Quejana – și care se hotărăște să adopte viața de cavaler rătăcitor, se botează întru această nouă îndeletnicire, Don Quijote. Și de la Manncha, pentru a-și face vestită, cu prilejul viitoarelor sale fapte vitejești, țara de baștină”. ■ P.[etru] P.[opescu] analizează: *Moara cu noroc în spațiu*: „Tocmai Slavici, un cuminte ardelean, a dat o excelentă și foarte originală nuvelă (cu atmosferă pe alocuri aproape gotică) în *Moara cu noroc*. [...]

Din vâna legendei haiducești s-a ales acest «western» balcanic, mai pitoresc, mai primitiv, mai acuzat romantic. În fond, Lică Sămădău e contemporan cu Billy the Kid sau cu Calamity Jane, în timpul îngust și ultim al banditismului modern, a cărei expresie de drumul mare avea să fie curând suprimată de calea ferată. Structural, caracterele lui Slavici sunt românești. Epic, ele încap într-o schemă universală”. □ Iulian Coporan descrie *Munții lui Hogaș în timp*: „Recitind pe Hogaș, nu mă supără înălțarea munților Neamțului la rangul unor piscuri pierdute în nori. Nu mă supără înfățișarea stihiilor cu valorile unei picturi de tărâm diluvian. Iar peripețiile călătorului prin pustietăți, peripeții care, strict tehnic, ar provoca surâsul ironic al unui turist al zilelor noastre, îmi apar, totuși, demne de încadrat în Leconte de Lisle, Maurice Rollinat și Em. Cheve. Admiră pe Gustave Flaubert și Paul Verlaine”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Cărți noi* semnează recenzii: Barbu Solacolu, Vlaicu Bârna, Eugenia Anton. □ Barbu Solacolu prezintă studiul monografic al lui Alexandru Balaci despre *Niccoló Machiavelli*: „Numindu-l maestru al energiei spirituale și necruțător analist al stărilor sociale din vremea sa, Balaci arată cum Machiavelli «prin precizia chirurgicală a realismului» său știe să «pătrundă stările de lucruri contemporane» și în modul acesta izbutește să capete înfățișarea unui «mare scriitor umanist». Folosind o amplă bibliografie (consemnată la finele volumului) – autorul cărții despre *Machiavelli* foarte cuprinzător și în trei mari capitole, operele florentinului: 1) Scrieri literare, 2) Scrieri politice, 3) Scrieri istorice”. □ Vlaicu Bârna analizează romanul lui C. Apostol: *Amarul sânge al strugurilor*: „Romanul lui C. Apostol se situează pe linia realistă a prozei noastre din decadele interbelice: Rebreanu, Gib Mihăescu, Agârbiceanu, Cezar Petrescu, linie care s-a prelungit în creația celor mai de seamă scriitori de după 23 August: Zaharia Stancu, Marin Preda, Titus Popovici ca să-i cităm pe cei aplicați universului rural și provincial. Lumea pe care ne-o aduce în scenă C. Apostol este lumea podgoriilor din Vrancea, mari și mici proprietari, țărani și târgoveți, truditori ai pământului... o galerie întreagă de tipuri încadrate în rama de aur și noroi a unei vremi pe care francezii o numesc «la belle époque». (Acțiunea cărții începe îndată după 1900 și ține până la preziua declarării războiului)”. □ Eugenia Anton scrie despre cartea lui N. Tăutu: *Enigmatica Solveig*: „În general, cartea lui N. Tăutu ține să descifreze «enigma» frumoasei Solveig (prilejuind scriitorului atingerea discretă a unor corzi poetice de o reală frumusețe), fără permanenta încruntare, obișnuită în asemenea cazuri. Crearea aceluia fundal marin, cu irizări poetice, este în perfectă consonanță cu frumusețea stranie, fascinantă a frumoasei Solveig, aducând, în atmosfera de suspiciune din întreaga carte, o completare, o variație necesară, originală”.

• [„Književni život”/ „Viața literară”, nr. 1, an III; Revistă editată de Uniunea Scriitorilor din R.P.R. în limba sârbă, format A4, nr. pagini 110; redactor-șef Vladimir Čokov, Nebojša Popović, Svetomir Rajkov] Numărul

se deschide cu textul dedicat lui Lenin, comemorând 100 de ani de la naștere, *В.И. Лењин: титан марксистичке мисли* (*V.I. Lenin: titanul gândirii marxiste*) semnat de Traian Bunescu, urmat de un fragment din poema *Vladimir Ilici Lenin* de Maiakovski și poezia *Лењин* (*Lenin*) de Vladimir Čokov. □ Și Nebojša Popović scrie un text despre Lenin, *Лењин о питањима књижевности и уметности* (*Lenin despre literatură și artă*), spunând că Partidul Comunist Român a aplicat și aplică în mod consecvent, „bazându-se pe condițiile specifice ale realității noastre”, tezele lui Lenin. ■ În *Песници наше отаџбине* (*Poezii patriei noastre*) apar: în traducerea lui Slavko Vesnić – Demostene Botez, Eugen Jebeleanu, Mihai Beniuc; în traducerea lui Vladimir Čokov – Franz Liebhard, Haralambie Țugui, Anavi Ádám; în traducerea Sandei Nenoiu – Nichita Stănescu; în traducerea lui Adam Puslojić – A.E. Baconsky, Anghel Dumbrăveanu, Marin Sorescu. ■ Cezar Apreotesei semnează textul *75 година од пишичевог рођења Виктор Јон Пона* (*75 de ani de la nașterea poetului Victor Ion Popa*). ■ Andrei A. Lillin publică eseu *Разне тенденције у савременој румунској лирици* (*Diferite tendințe în lirica română contemporană*), un text în care se încearcă găsirea unei „logici interne” a poeziei contemporane, o încercare de a găsi „în jocul dialectologic a conținutului și a formei” valorile care „caracterizează această poezie drept poezia contemporană”. ■ În rubrica *Живот књига* (*Viața cărților*) apar: □ *А.Е. Баконски: Лешеви у празном* (*A.E. Baconsky: Cadavre în vid*) de Andrei A. Lillin, care despre acest volum spune că „ceea ce poate părea unui cititor neavizat drept pesimism, nu e nimic altceva decât expresia tensiunii înalte”; □ Ivo Muncan semnează *Вирџил Карујанопол: Песме сумона* (*Virgil Carianopol: Cântece de amurg*), spunând că „Deși câteodată poeziile sună ca o arie cântată pe o singură coardă, ele totuși sunt o lectură plăcută”; □ Nicolae Țirioi prezintă *Илије Мадуца: Домаћа галија* (*Ilie Măduța: Corabia autohtonă*), un volum cu o „expanisune a lirismului lipsit de artificialitate”; □ Branimir Đorđević scrie despre *Јон Великан: Недељна лутања* (*Ion Velican: Rătăcirile de duminică*), considerând romanul „atrăgător, cu o temă interesantă, cu un stil cursiv”.

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XVI-B

1970

IULIE-DECEMBRIE

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cronologia vieții literare românești : perioada postbelică / coord.

generală: Eugen Simion. - București : Editura Muzeului Literaturii
Române, 2010-

vol.

ISBN 978-973-167-040-9

Vol. 16-B : 1970 / Marija Nenadić Zurka, Carmina Cojocaru, Simona Galațchi, ... ; coord. redacțional: Lucian Chișu. - 2020. - Conține bibliografie. - Index. - ISBN 978-973-167-560-2

I. Nenadić Zurka, Marija

II. Cojocaru, Carmina

III. Galațchi, Simona

IV. Simion, Eugen (coord.)

V. Chișu, Lucian (red.)

930.24:821.135.1.09"1944/1957"

Volum realizat în cadrul Proiectului *Prezervarea și valorificarea patrimoniului literar românesc folosind soluții digitale inteligente pentru extragerea și sistematizarea de cunoștințe* (INTELLIT), PN-III-P1-I.2-PCCDI-2017-0821/Nr. 54PCCDI/2018.

Editura Muzeul Literaturii Române

este recunoscută C.N.C.S.,

având categoria B.

Cod CNCS PN – II – ACRED – ED – 2012 – 0374

Tehnoredactor: Luminița Login

Coperta: Mircia Dumitrescu

Eugen SIMION (coordonator general)

Lucian CHIȘU (coordonator redacțional)

Simona ANTOFI, Ana-Maria BĂNICĂ, Răduț BÎLBÎIE, Carmen BRĂGARU,
Oana CENAC, Lucian CHIȘU, Alunița COFAN, Carmina COJOCARU,
Cristina DEUTSCH, Simona GALAȚCHI, Nicoleta IFRIM, Andra IONESCU,
Andreea MARINAȘ, Alexandru MATEI, Andrei MILCA,
Marija NENADIĆ ZURKA

CRONOLOGIA VIETII LITERARE ROMÂNEȘTI

PERIOADA POSTBELICĂ

XVI-B

1970

IULIE-DECEMBRIE

ACADEMIA ROMÂNĂ • FUNDAȚIA NAȚIONALĂ PENTRU ȘTIINȚĂ ȘI ARTĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ „G. CĂLINESCU”

Editura
Muzeul
Literaturii
Române

București, 2020

IULIE

1 iulie

• **[„Glasul Patriei”, nr. 20]** Virgil Cândea publică *Nestemate românești în tezaurul culturii universale*, despre *Gavril Uric și Radu din Mănicești în colecțiile britanice*: „Sir Thomas Bodley, cărturar umanist și diplomat englez de la sfârșitul veacului al XVI-lea își dăduse obștescul sfârșit în 1613 cu convingerea că posteritatea îi va evoca numele ca învățat și om de stat. Dar celebritatea se formează după norme foarte curioase și puțini, chiar dintre englezi, mai știu astăzi despre Bodley altceva decât că a întemeiat, prin generoase danii, cea dintâi bibliotecă publică din Europa, așa-numita Biblioteca Bodleyana din Oxford. Era, de la întemeierea ei, o bibliotecă extrem de bogată și astăzi posedă peste un milion de cărți și peste 40. 000 de manuscrise de excepțională valoare. Toate culturile lumii sunt reprezentate în aceste colecții prin remarcabile opere de artă grafică, monumente de caligrafie, imprimerie, miniaturi, stampe, gravuri și cărți. Nu e de mirare deci că arta grafică românească și-a păstrat la Oxford, în Biblioteca Bodleyană, cea mai veche operă a sa: *Tetravanghelul* scris și ilustrat în 1429 de Gavril Uric de la Mănăstirea Neamțului”.

2 iulie

• **[„Scânteia”, nr. 8473]** Cu textul *O operă profund umanistă* Szász János comemorează 90 de ani de la nașterea scriitoarei Kaffka Margit: „Opera lirică și epică a scriitoarei Kaffka Margit ne aduce mesajul unei scriitoare care a avut tăria de a privi viața în față, puterea de a se despărți de trecut și de a căuta drumurile de viitor ale împlinirii destinului uman”.

• **[„Albina”, nr. 26]** Ion Bănuță semnează *Vastitatea secerișului*: „Am secerat în acest Mai din Anul 1970, cu durere, cu sânge și cu efort de dimensiuni naționale crestele negre ale apelor tulburi și demente. Am secerat apele ce au invadat, în noapte și în zi, casele, drumurile, oamenii, florile. Am secerat, cu secera visului într-un seceriș aparent, ciudat, în Iunie, în Iulie, în August, și încă, acele creste de argint ale apelor atât de albastre, un fantastic grâu marin răsrânt într-un parcă miracol”. ■ În acest număr ne sunt prezentate două cărți, semnate Vl. P. □ *Teatru* de Albert Camus: „În colecția Teatru a Editurii Univers a apărut recent un volum reunind cinci piese ale unuia dintre cei mai importanți scriitori ai secolului – Albert Camus: *Neînțelegerea* și *Caligula* în care autorul folosește – după cum el însuși mărturisește – tehnica dramatică, pentru a preciza un punct de vedere care sub formă de roman și eseu, fusese exprimat inițial în *Străinul* și *Mitul lui Sisif*. [...] Traducerile aparțin lui Laurențiu Fulga, Catinca Ralea, Eug. B. Marian, Marcel Aderca și I. Igiroșanu iar prefața lui B. Elvin”. □ *Jurnal* de N.D. Cocea: „În filele *Jurnalului* regăsim calități – de stil și etice – pe care le-am întâlnit în cele mai bune pagini întrebuițate de Cocea tiparului. Un scris frust, viguros, un umor sub care transpar amărăciunea, o

mare dragoste de oameni, o trebuință acută de adevăr și dreptate. Citite prin perspectiva timpului, unele din observațiile lui Cocea – care poartă desigur amprenta epocii în care au fost scrise – trebuie așezate astăzi la altă scară, la cea pe care ne-a dezvăluit-o istoria. În totalitatea sa *Jurnalul* este un tulburător document lăsat de un mare umanist”. ■ Versuri semnează: George Demetru Pan (*Limpezimi*) și Mihai Stănescu (*Din moși strămoși*).

● [„**România literară**”, nr. 27] Ion Horea semnează *Grăul*: „Cine răsfoiește cu credință cărțile țării, cine s-a pătruns de înțelesurile lor la răscrucile înecate în fum, cine nu aruncă fărâmele de aur ale poeziei și nu uită gândul părinților ei, cine înțelege și se leagă de semnele anotimpurilor printr-o mișcare de suflet și o licărire de speranță, acela simte înțelesul acestor zile altfel și prețuiește altfel semnele secerișului, semnele acestui timp, când ne gândim la rosturile țării, la statornicia pământurilor și la hărnicia oamenilor ei. Lor li se cuvine acum gândul cel mai de laudă”. ■ Sub semnătura lui prof. D. Berciu, decanul Facultății de Istorie, Universitatea București, apare un text despre *Compendiul de Istorie a României*: „Recent apărut, *Compendiul de Istorie a României* răspunde unor necesități actuale de cunoaștere mai adâncită a fenomenului istoric românesc de către publicul larg, de întărire a încrederii în forțele vii ale neamului nostru, ale cărui momente de glorie, luminișuri și întristări vibrează în paginile acestei lucrări. Rod al unei colaborări fructuoase a unui mănunchi de specialiști în deosebite domenii ale istoriei naționale sub îndrumarea activă a prof. univ. Miron Constantinescu, acad. Constantin Daicoviciu și prof. univ. Ștefan Pascu, lucrarea oglindește străduința de prezentare într-o formă sintetică, cât mai clară, a rezultatelor cercetărilor științifice, înfățișând totodată și problematica ridicată de unele aspecte sau momente ale dezvoltării istorice, ceea ce contribuie la deschiderea unor noi perspective în viitoarele preocupări ale cercetătorilor”. ■ Din *Cronica Uniunii Scriitorilor* aflăm: „Pe baza înțelegerii de colaborare pe anul 1970 dintre uniunile scriitorilor din R.S. România și R.S. Federativă Iugoslavia, a sosit în țara noastră o delegație condusă de prozatorul Ciamil Slaric, președintele Asociației Scriitorilor din Bosnia și Herțegovina. Din delegație fac parte poetul Jovan Strezovski, directorul Festivalului de poezie de la Struga, și prozatoarea Gitica Jacopin. De asemenea, tot în cadrul convenției de colaborare, ne vizitează țara prozatoarea poloneză Zofia Bystrzycka, șefă de secție la revista «Zwierciadlo» («Oglinda»). Întâlnirile și discuțiile pe care le vor avea cu colegii lor români vor oferi oaspeților posibilitatea unei mai bune cunoașteri a literaturii române contemporane. □ Între 21-27 iunie a.c., în Spania, s-au desfășurat lucrările celui de-al XXVII-lea Congres mondial al Confederației Internaționale a societăților de autori și compozitori (C.I.S.A.C.), în cadrul cărora s-au discutat probleme ale dreptului de autor pe plan internațional și s-a ales noul comitet de conducere. Fondul Literar al Uniunii Scriitorilor din R.S. România, membru al acestei confederații, a fost reprezentat la respectivele lucrări prin scriitorii Traian Ian-

cu și Majtényi Erik. □ Alte prezențe scriitoricești peste hotare: Radu Cârnci, Ben Corlaci și criticul Mircea Tomuș – Varșovia, în cadrul convenției de colaborare cu Uniunea Scriitorilor din Polonia. □ La liceul de cultură generală nr. 27, din cartierul Ferentari, tradiționala serbare de sfârșit de an școlar a coincis cu o festivitate în cadrul căreia liceul bucureștean a primit numele marelui critic, istoric literar și prozator român George Călinescu. Cu acest prilej, Alexandru Dima, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, cadre didactice din învățământul universitar bucureștean, critici literari și poeți au vorbit despre personalitatea lui George Călinescu în cultura națională contemporană. □ Asociația scriitorilor din Iași a organizat luni 22 iunie, în sala Teatrului Național «Vasile Alecsandri», un spectacol de poezie, muzică și balet, ale cărui beneficii au fost depuse la fondul general de ajutorare a regiunilor sinistrate. Poeții George Lesnea, Horia Zilieru și Adi Cusin au recitat din versurile proprii, iar actorii Margareta Baci (artistă emerită), Cornelia Gheorghiu, Teofil Vâlcu și Virgil Raiciu au citit din operele unor scriitori moldoveni, clasici și contemporani. ■ În amintirea a trei prieteni, victime ale inundațiilor catastrofale, Szász Janos semnează *In memoriam*: „Îmi adunam cândva, în alte coloane, morții mei, ca pe câmpul de luptă. Apoi am obosit tot adunându-i, și am renunțat. De acum, sunt prea bătrân pentru a mai fi brancardier. Nu pentru că m-aș teme de moarte. Cu a mea, de mult m-am împăcat. Iar a altora mă răscolește. Dacă nu de alta, măcar dintr-un sentiment de solidaritate cu ceea ce ține de revolta lor. Iar morții mei s-au răsculat împotriva morții, câștigându-și nemurierea. La ce bun, deci, să le ții socoteala, de vreme ce au rămas? Și totuși, acest sfârșit de primăvară și început de vară, cu pustiitoarele-i puhoai verzi-ucigașe și valuri murdare, a sporit doliul și durerea, răpindu-i dintre tovarășii mei spirituali pe Veres Péter, Fábri Zoltán și Váci Mihály. Iar când lipsesc brusc trei suflete de lângă masa familiei, întâi rămâi uluit, apoi te simți orfan, și fără voie te năpădesc aducerile-aminte, pentru a umple golurile toate”. ■ Citim *U.S.* de Al. Rosetti: „Călătorul proaspăt debarcat în Statele Unite ale Americi, covârșit de primele impresii, regretă că nu le poate da o expresie de ansamblu, ci că e obligat să le exprime succesiv, literă cu literă”. ■ Adrian Marino semnează *Bluful comic*: „Dacă este adevărat că orice contrast care verifică și stimulează sentimentul critic de superioritate devine comic, rezultă că raportul fundamental eu – lume se modifică, în orice împrejurare, prin răsturnarea permanentă a perspectivei în favoarea noastră, a privirii în sens unic, de sus în jos. Toate raporturile și comparațiile, toate contrastele și disproporțiile posibile introduc în felul acesta o nouă ierarhie: favorabilă nouă, defavorabilă obiectului comic. Nu este de ajuns să subliniem existența contrastului logic (judecăți, idei), sau psihologic (două serii interferente de idei, două imagini sau serii de imagini contradictorii, percepția simultană a două raporturi contradictorii etc.). Este necesar să surprindem în acest proces și o direcție, un sens al reierarhizării, prin răsturnare și diminuare. Toa-

te contrastele încep să fie înregistrate dintr-o perspectivă unitară, care să minimalizeze și să inverseze raportul stabilit în defavoarea partenerului și în favoarea observatorului. [...] În sferile superioare ale generalității abstracte, comicul se lasă grupat în câteva mari categorii (*caracter, intrigă, moravuri*, conform unei alte clasificări tradiționale, tematice). Dar la nivelul operelor literare comicul tinde să se particularizeze, să adopte stilul unui singur scriitor, de unde legitimitatea unor formule precum: *molieresc, ubuesc, caragialesc* etc. Deci comicul tinde să se limiteze, prin însăși vocația sa, la o singură situație, personaj sau chiar cuvânt ridicol. Această situație limită presupune găsirea unui cuvânt special pentru fiecare realizare comică, prin trecerea continuă de la clase la indivizi. O evoluție evidentă, puțin observată deși importantă, este și aceea a restrângerii, contracției progresive a contrastului, care generează o serie întreagă de tehnici comice limitrofe, pseudo-sinonime: ironia, parodia, cuvântul de spirit, caracterizate prin subtilitate, cultivarea contrastelor minimale de finețe, la antipodul contrastelor violente, puternice. Punctul ultim este suprapunerea și deci anularea contrastului până la limita interferenței, într-o zonă unde extremele se ating, trecând imperceptibil unele în altele. Destinul ideal al comicului ar fi deci absorbirea sa dialectică în opusul său, fără a înceta să rămână în continuare comic, deși de o calitate diferită. Există deci nu numai o polisemie a operei comice, dar chiar și a esenței comicului, de natură să ne rețină oarecare atenție". ■ Șerban Cioculescu publică în *Breviar* textul *În marginea comediilor lui Caragiale (III)*, analizând *D-ale Carnavalului*. ■ În rubrica sa, *Carnet '70*, Matei Călinescu scrie despre *Poezie și critică*: „Respingând distincția prea netă, și cât de încăpățânată, între poezie și critică («o rămășiță de gândire scolastică»), Ștefan Aug. Doinaș propune, într-unul dintre eseurile adunate în *Lampa lui Diogene* – cu gândul, desigur, mai ales la critica de poezie – o tipologie construită pe ideea complementarității între poetul-critic și criticul-poet; cel dintâi (spre a concentra ceea ce susține autorul) e mai intuitiv, mai unilateral, mai subiectiv, mai «nocturn», mai apt, deci, să pătrundă în zona semnificațiilor abisale; celălalt, mai comprehensiv, mai obiectiv, mai «solar», mai sensibil, prin urmare, la conexiunile interne și externe, precum și la semnificațiile contextuale ale operei. Mai important e însă altceva: între critică și poezie nu se poate constata, la nici un nivel, vreo soluție de continuitate, și oricare dintre ele poate fi descoperită, și practică în mod legitim, din perspectiva celeilalte. Ceea ce surprinde la Ștefan Aug. Doinaș este măsura în care critica sa contrazice în chip aparent caracteristicile atribuite judecăților («de gust») ale poetului-critic. Autorul *Lămpii lui Diogene* se străduiește parcă să illustreze cazul criticului-poet, care, evident, nu este al său. [...] Natura clasică pe care ne-o dezvăluie, în forme specifice, atât poezia cât și critica lui Ștefan Aug. Doinaș («nocturnul» năzuind spre «solar», ca să reiau într-un sens mai cuprinzător acești termeni folosiți de el însuși) este nu numai compatibilă, ci chiar definitorie pentru una dintre cele mai însemnate direcții ale spiritului

modern. Nu ne va mira, deci, stăruința cu care criticul-și-poetul (relația între unul și celălalt fiind oricând reversibilă) se întoarce spre sursele înseși ale modernității și-și repune marile ei probleme: creație și critică, avangardă și tradiție, limbaj și antilimbaj etc. Nu ne va mira nici siguranța, precizia (atât de greu atins în universul de ambiguități și nuanțe al literaturii), eleganța sobră a demersului analitic. Și pentru că tot am așternut acest ultim cuvânt, aș adăuga că Doinaș este unul dintre foarte rarii critici ai noștri care știu să analizeze un poem, să pătrundă în substraturile lui, să-i pună la încercare capacitatea de a semnifica (de regulă analiza e înlocuită în critica curentă printr-o așa numită «artă a citatului», mult mai confortabilă, e adevărat). Mă gândesc, desigur, nu la «analiza» concepută scolastic, după canoane căzute de mult în desuetudine și ridicol, ci la o analiză care-și caută și-și inventă mereu instrumentele și criteriile, care este o explorare și o permanentă aventură hermeneutică; o analiză care-și «provoacă» obiectul spre a-l elibera, spre a-l face să-și manifeste latențele, să-și afirme plenitudinea. Există prejudecata că analiza descompune, disecă, distruge, – ceea ce poate fi adevărat atunci când e vorba, de pildă, de analiza materiei organice; adevărata poezie este însă prin definiție indestructibilă și o analiză adecvată are drept efect final reîmprospătarea ei; mult mai «crudă», cel puțin în intenționalitatea ei inconstientă, mi se pare metoda «fragmentaristă» a reproducerii de citate comentate de sus, de la o falsă altitudine astronomică. Superioritatea atitudinii analitice constă fie și numai în faptul că presupune apropierea de obiect”. ■ În *Interviuri tardive* citim o convorbire *Cu Victor Ion Popa*, realizată de Virgil Carianopol, despre „cum a luat ființă breasla noastră a scriitorilor și mai ales Societatea Scriitorilor Români”: „- Într-un scurt istoric al S.S.R. publicat în septembrie 1915, D. Teleor ținea să amintească toate încercările pe care le-au trudit înaintașii literaturii noastre, la gândul să strângă rândurile rare ale mânuitorilor de pană și să ridice la treapta și văzul meritat aleasa îndeletnicire a scrisului. El pomenește astfel de o sumedenie de poeți și prozatori hotărâți să-și hărăzească literaturii toate puterile și tot rostul zilelor lor. Mihail Sadoveanu, Octavian Goga, Ilarie Chendi, Dimitrie Anghel, Caton Theodorian, Șt. O. Iosif, Emil Gârleanu, alături de cei mai tineri ca: Petre Locusteanu, Corneliu Moldovanu și Victor Eftimiu, nu mai vor să aibă alt titlu decât acela pe care li-l poate da breasla lor. Astfel, în 1908, Cincinat Pavelescu simte limpede frământarea semenilor săi și caută să-i lege într-o societate cu așezare temeinică de statute și regulamente. Adunând la 28 aprilie pe: Emil Gârleanu, Virgil Caraivan, Ludovic Dauș, C. Sandu Aldea, D. Anghel, Șt. O. Iosif și Ion Adam, pune la cale înființarea unei «Societăți a oamenilor de litere» luând ca pildă orânduirea celei franțuzești. Face chiar o formă de statut sumar și încheie un proces-verbal de constituire, socotind prezenți pe cea mai mare parte din scriitorii care lipseau de la chemare. Alcătuiește cu acest prilej comitetul, luându-și singur președinția, făcând vicepreședinți pe G. Ranetti și D. Anghel; cenzeni pe C. Sandu Aldea și Mihail

Sadoveanu; chestori pe I. Adam și G. Murnu; secretari pe Emil Gârleanu și Ludovic Dauș, bibliotecar pe Șt. O. Iosif, iar casier Virgil Caraivan. Pentru a da comitetului mai multă tărie, socotește totdeodată ca membri pe: I.A. Bassarabescu, I.A. Brătescu-Voinești, I. Ciocârlan, N. Dunăreanu, Al. G. Florescu, Artur Gorovei, D. Nanu, A. Stavri și G. Becescu-Silvan. Toată activitatea însă a «Societății oamenilor de litere» s-a oprit aici. Nu s-a vărsat nici o taxa, nu s-a mai luat nici o hotărâre. De altfel nici măcar comitetul nu s-a mai întrunit!”.

■ Pornind de la două recente apariții editoriale, Valeriu Cristea ia atitudine împotriva limbajului licențios în articolul *Accente într-o discuție necesară*: „Susținută de presă, radio și televiziune, o vie campanie împotriva pornografiei în literatură s-a desfășurat în ultimele luni la noi, găsind aprobare în rândurile cititorilor. O campanie, fără îndoială, binevenită și pe care, în ce ne privește, o așteptam de mult. De pe vremea când, în urmă cu doi ani, scriam – fără a găsi aproape nici un ecou – un necesar, cred, articol critic îndreptat împotriva unui proaspăt pe atunci exemplu de pornografie oferit de *Îngerii biciuiți* ai lui Alecu Ivan Ghilia. Sau cel puțin din iarna anului trecut, când, luând cunoștință de unele pagini din romanul *Princepele* lui Eugen Barbu (ale cărui părți reușite nu le contest) și de comentariile pe care le-a incitat, vedem cum o tendință foarte manifestă pentru descrierea unor scene de sexualitate morbidă (nu o dată cât se poate de amănunțită) pe care nici măcar evocarea unei epoci de asemenea decadentism și corupție ca cea fanariotă nu o justifică întru totul, trecea neobservată. Suntem gata să sprijinim, repetăm, o asemenea campanie îndreptată împotriva pornografiei în literatură, și cred că întrucâtva am și anticipat-o, cu condiția ca ea să aibă în vedere înțelesul dublu (pentru noi ca scriitori) al acestui cuvânt, de pornografie propriu-zisă și de lipsă de talent. Cu condiția de asemeni de a-și alege bine exemplele. Căci orice eroare în această privință îi poate compromite intențiile și succesul. Erori, din păcate, se comit, și ele își au explicațiile lor”. În continuare, textul se ocupă de Matei Gavril. □ În concluzie: „Dezvăluind pe scriitorii care se complac (chiar dacă au talent) în morbid, scatologic, scabros, nu trebuie să uităm în același timp că de cele mai multe ori caracterul licențios al unei opere este determinat nu la nivelul expresiei, ci al conținutului adânc. Gradul de talent decide aproape întotdeauna lucrurile absolvind sau condamnând”.

■ Lucian Raicu semnează cronică la cartea *Conceptul modern de poezie* de Matei Călinescu: „După ce ultima carte de versuri a lui Marin Sorescu ne obligase, în cadrul prea strâmt al cronicii literare, să medităm asupra posibilității de a face poezie în condițiile puternicei presiuni a sentimentului existențial, iată-ne iarăși, dacă simplificăm lucrurile, în fața aceleiași întrebări, puse de astă data din punctual de vedere, la fel de autorizat, al conștiinței teoretice. Dar și la Matei Călinescu, dincolo de aparențele, solid constituite, ale «cercetării», dincolo de certitudinile oferite de familiarizarea îndelungată cu subiectul și de stăpânirea liniștită, puțin blazată chiar, a datelor istorice și a articulațiilor sale de structură, altfel de neliniști încep să-și taie

drum. [...] Rămâne desigur riscul, vizibil uneori, de a îmblânzi și înnobila prea mult acuitatea unei stări de criză, obligând-o să se acomodeze; nu e însă mai puțin adevărat că din acceptarea sa, implicând și unele pierderi, rezultă un stil pe deplin structurat, exemplar, limpede și riguros, primitiv și ademenitor. Chiar și «dublul» lichterian, de care vorbeam la început (regretând că nu solicita mai hotărâte drepturi la cuvânt în tratarea substratului), e sedus să se exprime, când i se dă dreptul, în acest stil structurat, de o egalitate muzicală, discret iradiantă». ■ Invocând numele a trei personalități, Paul Georgescu pune față în față tradiția cu actualitatea în literatură (*Umanioare*): „Fireasca stimă pentru trecut – mă refer la tradiția progresistă a culturii noastre – NU trebuie să ducă nici la diminuarea prezentului, nici la opacizarea lui; dimpotrivă: o valoare din trecut există dacă, și în măsura în care este fertilă azi, corespunde unor aspirații reale ale sensibilității actuale. Mă citez: clasicii sunt clasici fiindcă sunt actuali. Cinstirea igienică, cronologică și sacadată a unor îmbălsămați face parte dintr-un ritual școlar, ce-și are îndreptățirile sale – pe care le respect de la distanță. În schimb, există scriitori a căror moarte aparentă nu poate împiedica spiritul lor să comunice – *sic cogito!* – cu al nostru; iar acest spiritism ateu este însuși fenomenul numit cultură. George Călinescu, Tudor Vianu, Ralea: personalități atât de altfel, trei moduri de a fi ale culturii, trei profesori de umanism și democrație». ■ Dumitru Micu publică *O carte despre arhaicul românesc* despre volumul lui Mircea Eliade *De Zalmoxis à Gengis-Khan. Etudes comparatives sur les religions et le folklore de la Dacie et de l'Europe Orientale*, Pavot, Paris, 1970: „Alcătuind din opt studii de diferite vârste, cel mai nou volum al lui Mircea Eliade nu e, totuși, o simplă culegere, ci o «carte» în toată puterea cuvântului; o carte care își propune (și izbuteste) să înfățișeze «esențialul religiei geto-dacilor și cele mai importante tradiții mitologice și creații folclorice ale românilor». Deosebita însemnătate pentru «româniști» – și cu atât mai mult pentru românii înșiși – a acestei scrieri ce, într-un fel, încununează opera științifică a savantului ei autor, se revelă prin simpla enunțare a temei. Pentru întâia oară, spiritualitatea arhaică a poporului nostru, miturile și capodoperele artistice în care s-au întruchipat au devenit obiect al unei sinteze elaborate din perspectiva universalității. [...] Exemplară sub aspectul informației, al rigorii analitice, al probității științifice, într-un cuvânt, cartea lui Mircea Eliade aduce o contribuție de seamă la integrarea culturii universale, la așezarea ei, întru totul îndreptățită, pe același plan cu marile culturi ale umanității: indică, iraniană, greacă etc. Volumul *De la Zalmoxis la Gengis-Han* devine astfel o lucrare fundamentală pe tărâmul «românisticii», un studiu dens, pe temeiul căruia va fi posibilă o mai exactă și mai nuanțată definire a particularităților ce compun varianta specific românească a spiritului uman». ■ În *Ochiul magic* citim: □ *Rodnice inițiative*: „O colaborare literară între redacția revistei noastre și cea a revistei «Zivot» din Sarajevo (R.S.F. Iugoslavia) a început să se desfășoare sub cele mai bune auspicii. Ca reprezentant al «României literare»,

criticul S. Damian a fost primit cu o deosebită cordialitate de colegii de breaslă din Sarajevo. Cunoscutul poet iugoslav Mak Dizdar, redactor șef al revistei «Zivot», și-a exprimat satisfacția pentru schimbul de experiență inaugurat și pentru modalitățile de stimulare a contactului direct. S-a stabilit ca în vederea unei mai bune cunoașteri reciproce revistele să trimită texte literare, comentarii și știri cu privire la dezvoltarea culturii în țările respective și, sub diverse forme, în afara interesului de informare, aceste colaborări să-și găsească locul în paginile publicațiilor, în spirit de reciprocitate. În acest an va sosi la București, ca oaspete al revistei noastre, un redactor al revistei «Zivot». Ziarul principal din Sarajevo, «Oslobodenje», a înfățișat cititorilor semnificația înțelegerii dintre cele două publicații și, găzduind o convorbire cu invitatul român, a precizat în introducere prestigiul de care se bucură revista «România literară». Interviu dedicat frumuseților peisajului și transformărilor petrecute în anii postbelici în Iugoslavia a consemnat, în discuția pe teme literare, necesitatea unei arte responsabile pentru destinul uman, cu un accent major de gravitate, ecou al unei largi dezbateri în jurul mesei rotunde despre «mesaj», dezbateri publicată, după cum se știe, într-un număr recent din «România literară». □ „*Orizont*” un nou supliment social-cultural de D. L.: „Dacă formatului și prezentării grafice nu li se pot aduce amendamente, poate că o structurare mai riguroasă a materialului s-ar fi impus; oricum, suplimentul social-cultural «Orizont» face cinste momentului cultural vâlcean actual”. □ *Dreptate statuii* de G. P.: „Ne place să credem că dintre muritorii care-au trăit în Cluj amintirea marelui poet Lucian Blaga va fi îndelungată vreme, cea mai de văză. Sculptorul Romul Ladea s-a străduit artistic și afectiv să materializeze într-un alt plan al artei eternitatea din conștiințele noastre a poetului Blaga. O statuie (în mărime naturală) a fost așezată umăr la umăr cu unul din pereții Casei de cultură a studenților (partea stângă) în fața policlinicii studențești. [...] În fața bibliotecii universitare, – instituție unde poetul a trudit mai bine de 25 de ani, dar de fapt toată viața – în mijlocul unui rond de pământ este locul de drept al statuii lui Blaga”. □ „*Limbă și literatură*” de M. G.: „Cel de-al XXIII-lea număr al revistei cu acest nume, apărută sub egida Societății de științe filologice din R.S.R., întrunește, în cuprinsul său de peste două sute de pagini, articole de teorie, critică și istorie literară, studii de limbă și de stil, texte, documente și comentarii, preponderență cantitativă având, în special, problemele de limbă. [...] Câteva articole de ordin documentar, ca acela al lui I. Basamac despre Maiorescu și Caragiale, sau cel al lui Adrian Costa despre crearea Societății scriitorilor români, pot satisface gustul profanilor și întregesc cuprinsul acestui ultim număr al revistei «Limbă și literatură», care ar putea tinde spre o diversitate mai mare a materialelor publicate și spre o abordare mult mai modernă a problemelor de limbă și stil”. ■ Ion Petrovici semnează *Oratori și scriitori*, un text despre talentul de orator la Titu Maiorescu, Petre Carp, Barbu Delavrancea, Nicolae Iorga, Octavian Goga, Take Ionescu. ■ Al. Piru semnează *Între istorism și*

criticism: „Editura «Dacia» ne face, printre alte surprize literare, darul primei cărți a conferențiarului de teoria literară de la universitatea din Cluj, Ion Vlad, *Între analiză și sinteză* cu subtitlul *Repere de metodologie literară*. După fundamentală *Introducere în critica literară* (1968) a lui Adrian Marino, lucrarea lui Ion Vlad părea de negândit. Și cu toate acestea, ca orice operă care avansează un nou punct de vedere, ea este bine venită”. ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volumele de poezie: □ Ioan Șerb, *Florile norocului*: „Considerăm că redactorul de carte a făcut un gest necolegial față de autor, prin superficialitatea cu care a citit-o și avizat-o. Ar fi necesară, poate, o discuție cu lectorii secțiilor de poezie din edituri care, de la o vreme, se lasă prea lesne convinși să înainteze la tipar cărți incredibil de slabe, ale căror număr trece de limita tolerabilă”. □ Veronica Obogeanu, *Aici, pe ramul meu*: „Din cele aproape o mie patru sute de versuri cuprinse în cartea aceasta se pot spicui câteva cât de cât expresive, nici o poezie întreagă. Pe o suprafață lucie de prozaism, îți rețin atenția unele mici pasaje”. □ Liviu Călin, *Identitate*: „Necărându-i ceea ce nu și-a propus și n-ar putea da, poezia aceasta de o distinsă paloare, cu aerul ei de solitudine orgolioasă, rar întreruptă de imboldul comunicării, îți impune o identitate lirică demnă de atenție. Nu e vacarmul vreunui talent grobian, ci o șoaptă pe care o poți pierde dacă auzul ți-a fost vătămat de alaiurile curente”. ■ Volumele de proză sunt prezentate de Mircea Iorgulescu: □ *Vocile vikingilor* de Voicu Bugariu: „*Vocile vikingilor* este cartea unui critic îndurerat de a nu-și putea depăși condiția”. □ *Acasă, fugarule!* de Ion Ochinciuc: „Rău scrisă, îmbâcsită de clișee, dintre cele mai penibile unele, având în subtext o foarte precisă intenție jurnalistic-moralizatoare, cartea lui Ion Ochinciuc e lipsită de atributul esențial al condiției genului: intuiția universului adolescentin. [...] Inexistentă sub raport artistic, *Acasă, fugarule!* e o narațiune în care sunt amestecate, într-o mixtură aproape imposibilă, reportajul cel mai schematic, melodrama siropoasă și povestirea afectând strident false ingenuități (cartea e scrisă la persoana I), «cu și pentru copii», pentru uzul părinților și al altor interesați”. □ *Regina de abanos* de Radu Theodoru: „*Regina de abanos*, roman polițist a cărui acțiune se petrece în Africa, nu depășește acest nivel periferic, părând a fi fost scris sub directă influență a unor lecturi grăbite și nediferite din scrieri ocultiste, de ascetică și mistică indiană și de paleoastronautică, acestea din urmă, e adevărat, foarte puțin folosite: drept condiment. Cartea este construită după o schemă extrem de simplă”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de volume de critică. □ *Structură și continuitate* de G.C. Nicolescu: „Într-o bună măsură, lucrurile stau chiar așa: G.C. Nicolescu acorda o importanță capitală adunării prealabile a unei cât mai mari cantități de informații exacte asupra împrejurărilor în care s-au născut operele literare, împingând ideea până la scrupule aproape paralizante. E suficient, spre a ne convinge că acestea erau vederile sale, să citim prezenta culegere postumă”. □ *Alexandru I. Philippide* de Iorgu Iordan: „Firește, formația sa spirituală ca

și o natură înclinată către manifestări excesive, l-au împins uneori pe Alexandru I. Philippide și la anumite absolutizări greșite. Iorgu Iordan indică atent astfel de exagerări în care savantul a căzut. Dincolo de ele ni se relevă însă o școală a caracterului. Pe acest aspect al personalității lui Alexandru I. Philippide apasă cartea și nu e greu de recunoscut aici o afinitate adâncă sufletească între portretist și model”. ■ În *Confesiuni literare* citim *După o jumătate de veac* de Sașa Pană: „Vine o vreme când a scrie amintiri echivalează cu un bilanț. A și venit! Așadar, peste câteva luni se vor împlini 50 de ani de la primele mele gânduri, de la primele fraze care, înșirate pe foaia albă de hârtie, au îmbrăcat haina literelor de plumb, ca să poată ajunge și sub ochii altora. Acel prim articol – mai curând o notă – avea titlul violent (pe măsura faptului ce semnala): *Un nebun*. A apărut pe pagina întâi a unui ziar ce se numea «Luptătorul», pe care îl citeam cu regularitate”. ■ În rubrica sa *Sport* Fănuș Neagu, în *Muntele păcălelilor* scrie: „Scriitorul Radu Cosașu, travestit în Belphegor, cere în ziarul «Sportul» o discuție pe micul ecran între susținătorii formulei Angelo Niculescu și cei care-o arată cu deștul ca falimentară. Sunt gata să iau parte la această înfruntare, programată chiar după miezul nopții, cu condiția expresă ca antrenorul Angelo Niculescu să ne povestească unde și cu care prilej s-a cimentat prietenia lui cu primul crainic sportiv al televiziunii. Altfel rămân pe margine”.

● [„**Tribuna**”, nr. 27] Numărul se deschide cu un articol al lui Ștefan Pas-cu despre *Cultura românească în Franța*. ■ Într-un articol pe care îl anunțase în numărul anterior, *Conștiința originii noastre romane*, C. Daicoviciu respinge teoria susținută de Șerban Papacostea, conform căreia umaniștii occidentali au aflat despre originea romanică a poporului român, din tradiția colectivă, încă din evul mediu. Daicoviciu îi reproșează că nu cunoaște limba în care au fost redactate documentele pe care se bazează teoria lui și că nu a cercetat cu atenție izvoarele istorice. ■ Constantin Cubleşan semnează o cronică literară a unui volum semnat de Zaharia Stancu, *Povestiri de dragoste* (C.R., 1970), care reunește câteva dintre nuvelele și romanele sale. El privește îndeaproape relațiile de iubire dintre mai multe personaje, observând faptul că, în toate textele reunite în acest volum, „realității dure, austere, cel mai adesea dramatică i se subordonează proiecția sentimentului iubirii”, fără ca acest fapt să împiedică situarea lor printre „cele mai frumoase pagini cu subiecte erotice din literatura noastră”. ■ Volumul de poezie *Coloane*, semnat de Dimitrie Stelaru (Minerva, 1970), se bucură de o recenzie semnată de Ion Oarcăsu, în care acesta analizează felul în care, în ciclurile noi de poeme, s-au precizat „anumite linii directe, încă nebuloase pe vremuri”. Ceea ce alimentează creația sa este ceea ce Oarcăsu numește „spaima de materie”, poezia sa fiind „onirică, halucinantă, cu imagini muzicale învăluitoare”. ■ Adrian Marino scrie despre importanța deosebită pe care o are opera lui Jean Rousset (*Psyché sau geniul artificiei*) pentru critica literară românească, ca „termen obligator de confruntare și refe-

rință”, mai ales că barocul românesc reprezintă încă o problemă destul de obscură. Pentru a ilustra metodele de analiză ale „noii critici”, ale cărei metode le utilizează Rousset, Marino propune cititorilor textul unei conferințe ținute de acesta la *Centre d'études supérieures de la Renaissance*, în 1968, în traducerea Virginiei Baciuc. ■ În manieră structuralistă, Ion Vlad scrie despre sensul lecturii – *Lectura, un nou text?* – pornind de la un text de-al lui Sorin Alexandrescu, despre *Patul lui Procust*, din *Cahiers de linguistique théorique et appliquée*, orientându-se, apoi, spre un articol semnat de Roland Barthes (*Critique à pied d'oeuvre*, autorul traduce greșit titlul în limba română prin *Critica la temeiurile operei*), conform căroră lectura este percepută „ca un text nou, ca un proces de restituire și de re-facere a operei”. ■ Ioan Alexandru, bursier la Aachen, traduce alte două scrisori de-ale lui Schiller (a VII-a și a IX-a) din celebra sa lucrare *Despre educația estetică a omului*. ■ Domițian Cese-reanu scrie despre lucrarea de estetică a lui Liviu Rusu, *Estetica poeziei lirice* (prima ediție din 1937, acum ediția a treia, Ed. Univers, 1970) care se remarcă prin atenția acordată exclusiv unui singur gen literar. „În *Estetica poeziei lirice*, scriitorul analizează «constituția intrinsecă» a lirismului în rețeaua unor raporturi care se ivesc între un sens și o formă”. Privind relația paradoxală dintre formă și sens, el vorbește despre un „eu originar”, care se află la baza creației artistice și care permite împărțirea genului liric în „trei tipuri estetice fundamentale: *simpatetic*, *demoniac-echilibrat* și *demoniac-expansiv*”. □ Tot în acest număr, Augustin Buzura publică un fragment de proză cu titlul *Pe asfalt, râme*.

3 iulie

• **[„Scânteia”, nr. 8474]** Se anunță că *Ieri, s-au deschis în Capitală lucrările sesiunii științifice a Academiei*: „Joi dimineața au început în Capitală lucrările sesiunii științifice a Academiei Republicii Socialiste România, cu tema: «Probleme de perspectivă ale cercetării științifice». La sesiune iau parte membri ai Academiei, cercetători din institute academice și departamentele, profesori universitari, specialiști în diferite domenii de activitate. La ședința plenară, care a avut loc în aula Academiei, au participat tovarășii Manea Mănescu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., președintele Consiliului Economic, Miron Constantinescu, membru supleant al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., președintele Academiei de Științe Sociale și Politice, prof. Gheorghe Buzdugan, președintele Consiliului Național al Cercetării Științifice, acad. Aurel Moga, președintele Academiei de Științe Medicale, membri ai Prezidiului Academiei Republicii Socialiste România”.

• **[„Contemporanul”, nr. 27]** Poezii, pe prima pagină, de Eugen Jebeleanu și Maria Banuș. □ Geo Bogza uimește printr-o metaforă grotescă a bulbilor de ghiocel cu... organele de reproducere taurine: „În pământ, bulbul din care creșteau, atât de candizi și firavi, atât de fragili și gingași, avea mărimea și im-

pulsivitatea unui testicul de taur” (articolul *Biologie*). ■ În cadrul rubricii *Jurnal de lector*, Laurențiu Ulici recenzează antologia *Coloane* a poetului D. Stelaru, despre care scrie: „Poezia română n-a cunoscut decât rareori tipul de poet boem în adevăratul înțeles al cuvântului. [...] Pentru Dimitrie Stelaru – unul dintre cei puțini – boema e boală de suflet, iar refugiul în poezie, o posibilă terapeutică. [...] Așa cum boema e nu un fel de a vedea lumea, ci un fel de a fi în lume, cu alte cuvinte vocația lui existențială, poezia e actul și direcția consumării existenței. [...] Exclamativ și dinamic, lirismul lui D. Stelaru are timbrul grav al romanticilor visând profetic spre înălțarea propriei individualități. [...] Monocord, precum Bacovia, Stelaru pare a scrie mereu aceeași poezie, atât e de continuu și de consecvent drumul de la *Ora fantastică* la ultimele poeme. Mai importantă încă e consecvența valorică a poeziilor”. ■ Titlul cronicii literare a lui Nicolae Manolescu indică lectura a două romane senzaționale, cu toate că autorul pune ghilimele acestui adjectiv. □ Primul roman este al lui Bujor Nedelcovici, *Ultimii*, un roman de debut și comparat în mai multe privințe cu *Animale bolnave* al lui N. Breban „este un fals roman polițist, care profită de intriga «senzațională» pentru a analiza câteva cazuri de conștiință”, „este o scriere de minuțioasă observație și, în același timp, stranie, ireală”, „romancierul are un simț foarte puternic al lumii pe care o inventează și pe care izbutește s-o facă aproape firească”. □ Al doilea roman este *Trei ceasuri în iad* a lui Leonida Plămădeală, despre care aflăm, la final: „Pentru a surprinde atmosfera orașului [...], psihologia lășității colective, lui Leonida Plămădeală îi lipsesc adevăratele antene”. □ Mai putem citi, tot pe pagina a treia, un pastel de Ana Blandiana și un poem de Vasile Nicolescu, *Marsyas*. ■ Gabriel Liiceanu încearcă să găsească „lecția lui Foucault” din *L’archéologie du savoir* (Ed. Gallimard, Paris, 1969) și să reliefeze delimitările lui M. Foucault față de structuralism și istoria tradițională a ideilor (articolul *Michel Foucault: Adio «umanismului»?*). ■ Dan Grigorescu realizează un reportaj de călătorie despre SUA, intitulat *Scrisoare din Oregon*.

4 iulie

● [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6571] Ilie Constantin glosează pe marginea prozei lui D.R. Popescu, sub titlul *Antigona și Anastasia*, notând că romancierul „se numără, negreșit, între primii prozatori ai acestor ani. Un spor de conștiință artistică nu va face decât să-i fixeze și mai temeinic identitatea printre protagoniștii epicii românești actuale”.

● [„**Cronica**”, nr. 27] În *Poeta Exemplaris*, Al. Dobrescu consideră volumul de eseuri despre poezie, *Lampa lui Diogene* (E.P.L., 1970), datorat lui Ștefan Aug. Doinaș, o carte de excepție. ■ O corespondență din Franța, intitulată *Eugen Ionescu, o instituție pariziană?* și semnată de Pierre Thomas, se referă la numeroasele proiecte finalizate sau aflate în lucru (volumul *Descoperiri*, ilustrat *manu proprio*, un interviu publicat în colecția „Șantierul creației”

sau recenta piesă *Jeu de massacre*, o alta, mai veche, reluată la Théâtre de Poche), subliniind faptul că, odată ales membru al Academiei franceze, compatriotul nostru nu s-a relaxat, ci lucrează cu fervoare, munca literară fiind, se pare, un antidot puternic împotriva insomniilor și obsesiilor legate de moarte. ■ În mijlocul scandalului stârnit de romanul *Princepele* de Eugen Barbu, Al. Andriescu îi alocă un spațiu amplu, vorbind despre *Mirajul limbajului baroc*: „Ceea ce face, după noi, marea noutate a acestei cărți este însă restituirea artistică a textului vechi, prins trainic în liant propriu [...] este prima carte din ultima vreme în care textul vechi nu este literă moartă, citat erudit sau exercițiu stilistic, lipsit de har. Strălucirile ei arhaice contribuie, în mod surprinzător, la noutatea ei”. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează noul volum de versuri al lui Florin Mihai Petrescu, *Între pământ și stele* (Ed. Junimea, 1970). ■ La rubrica *Aproximații critice*, articolul intitulat *Glose despre B.P. Hasdeu* (continuare în nr. 29) reprezintă un fragment din viitoarea monografie (*B.P. Hasdeu*, Junimea, 1972) pe care Mihai Drăgan începe să o încredințeze tiparului: „Faptele invocate și analizate sunt cu totul revelatoare. Ele ne obligă, în spiritul adevărului, să afirmăm că Hasdeu se formează, de fapt, în cadrele spiritualității românești, deschizându-și în același timp amintirea spre tot ce-l interesa din cultura universală”. ■ La rubrica *Moment*, Const. Dropu schițează profilul revistei „Lupta de clasă” la împlinirea a 50 de ani de la apariția primului număr. „În întreaga ei activitate, revista a reflectat consecvent politica profund internaționalistă a partidului și statului nostru, făcând să răsunе puternic glasul poporului român, alături de forțele revoluționare și progresiste din întreaga lume, dând expresie luptei sale pentru întărirea prieteniei și colaborării frățești cu toate țările socialiste, pentru consolidarea unității mișcării comuniste și muncitorești internaționale, pentru dezvoltarea relațiilor de cooperare cu toate statele, indiferent de orânduirea lor socială și politică, pe baza principiilor independenței și suveranității naționale, a egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc în interesul păcii și securității, al cauzei democrației și socialismului”. □ În consonanță, N. Irimescu (*Marxism și umanism*) prezintă și comentează succint eseu *Filozofie și acțiune*, publicat de Călina Mare în revista „Astra”. ■ Criticul dramatic Mihai Nadin face o trecere în revistă a pieselor recent apărute, semnate de autori precum Iosif Naghiu, Teodor Mazilu, Sidonia Drăgușanu, Sergiu Dan ș.a.

● [„Flacăra”, nr. 27] În *Literare*, G. Dimisianu prezintă volumul de versuri *Tușiți* de Marin Sorescu: „Sorescu e un poet cu viziune tragică, marcat de o problemă gravă. Totdeauna înșelătoare sunt la el verva și buna dispoziție, modul anecdotic și familiar al comunicării – un stil ce ar fi al voioșiei și al încântării, dacă ne-am mărgini la aceste impresii de prim contact. Treptat, poemele își divulgă însă fondul amar și obsesiile neliniștitoare, traduse printr-o simbolistică proprie, de un caracter într-adevăr ambiguu, polivalent, de natură să deruteze întrucâtva asupra «cheilor» cu care lirismul poetului devine descî-

frabil”. De asemenea, criticul apreciază că „lirismul lui Sorescu descinde din marele curent înnoitor al realismului poetic și a fost apropiat de acela al poeziei lui Jacques Prévert, cu al cărui destin de poet popular vădește într-adevăr afinități. E o lirică a realului, a străzii, a cotidianului, dar știind să se încarce de semnificații existențiale și transportând un mesaj de gândire”. ■ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Despre prostia demnă*. □ Revista publică povestirea *Mesaj din celula morții* de Helen Fislar-Brooks, în traducerea lui E. Dascălu. □ În *F Varietăți*, revista publică o serie de maxime și cugătări semnate de diverși scriitori, grupate sub titlul *Înțelepții printre noi*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, se semnalează apariția volumului, în colecția „Mica bibliotecă de istorie”, a *Jurnalului* lui N.D. Cocea, ediție îngrijită de Al. Gh. Savu. ■ Prezentarea volumului de *Versuri* (Ed. Albatros) de Emil Brumar: „Iată un tânăr poet despre care, parafrazând ușor o expresie soresciană, putem spune că se află cam singur printre confrății săi de vis. Cam singur, deoarece, spre deosebire de atâția din «componentii» generației sale, el nu se sfiește de a folosi vocabula simplă, expresia directă, fără încifrări și prețiozități sterile”. ■ În *Cinema*, se notează ecranizarea piesei lui István Örkény, *Familia Tót*. ■ La rubrica *Memento, Teatru* se semnalează, la sfârșitul stagiunii, punerea în scenă, la Teatrul Național, a piesei *Cine se teme de Virginia Woolf?* de Edward Albee.

● [„*Luceafărul*”, nr. 27] Marin Preda răspunde, în această săptămână, la mai multe întrebări legate de activitatea noii edituri Cartea Românească, precum cele privind programul editorial: „E o mare victorie editorială să tipărești într-un an (așa cum vom tipări noi) de pildă o carte despre E. Lovinescu – *Scepticul mântuit* de Eugen Simion, apoi una despre Maiorescu – *Contradicția lui Maiorescu* de N. Manolescu. Dar mai sunt și alte cărți de critică interesante care au intrat sau vor intra în planul nostru de tipărituri, de G. Dimisianu, Valeriu Cristea, S. Damian, I. Vitner. Dar proza, poezia, teatrul? Au apărut Tudor Arghezi, Zaharia Stancu, Mircea Ciobanu, Irina Mavrodin, Profira Sadoveanu. Dar vor apărea sau sunt de asemenea în studiu în vederea apariției, cărți de Demostene Botez, Radu Boureanu, Sergiu Dan, N. Carandino, G. Giurescu, Margareta Sterian, Virgiliu Monda, Ion Petrovici, Virgil Teodorescu, Ion Carai, Ștefan Bănuțescu, Pop Simion, Titus Popovici, Horia Lovinescu, Petre Solomon, Ion Sofia Manolescu, Eugen Frunză, Paul Goma, Vl. Colin, Páskándi Géza, Tudor George, Ilie Păunescu, Al. George, Petre Stoica, Leonid Dimov, Ion Băieșu, Al. Lungu, Teodor Mazilu, Alexandru Ivăsiuc, Vasile Vlad, Nicolae Breban, Nicolae Frânculescu. Al. Miran, Radu Cârnci, Teodor Balș, Rodica Iulian, Romulus Vulpescu, Ana Blandiana, Constanța Buzea, Corina Cristea, Paul Cornel Chitic, Mircea Cojocaru, Maria Luiza Cristescu, Maria Hadan, Monica Pillat, Ion Omescu, Daniel Turcea (debut editorial), Dumitru M. Ion, Ion Nicolescu, George Alboiu, Virgil Mazilescu, Norman Manea, Adrian Păunescu (cu un volum de poezii și unul de interviuri), Vintilă Ivăn-

ceanu (cu un volum de proză și unul de poezie), Petru Popescu cu un nou roman, Aurel Dragoș Munteanu, de asemeni. La timpul potrivit vom lansa scriitorii descoperiți de noi”. ■ Pentru Eugen Simion, volumul *Versuri* semnat de Emil Brumaru adună creații „surprinzător de mature și unitare, sub raport stilistic”, cu „o bună tehnică”, „un simț remarcabil al limbii și o voită vetustate”. „Emil Brumaru introduce în poezie obiectele de bucătărie și scrie mici elegii despre roade și ierburi, punând lângă plăcerea de a sugera aromele fructelor catifelate și poezia naturilor moarte oarecare ironie cordială. Procedul de a scrie patetic și în același timp ironic despre sare, ceai, cartofi, și de a evoca amestecul de parfumuri și culori ale legumelor strânse în lăzi vine de la poeții simbolști și post-simbolști. Pillat, Fundoianu, Voronca, Perpessicius, chiar sentimentalul Minulescu fac cu deliciu inventarul cămarilor și dedică lungi poeme elementelor derizorii din lumea vegetală. Emil Brumaru reînvie acest program având grijă să-și cenzureze sentimentalitatea prin umor”. ■ Al. Ștefănescu semnează „comentarii critice” la *Ștefan Petică și poezia absenței*, apreciind recenta ediție îngrijită de Eufrosina Molcuț „care semnează și studiul introductiv, notele, comentariile și variantele”. Volumul conține „«poezii, poeme în proză, crochiuri lirice și evocări, iar la Addenda poezie și proză inedită». Volumul al doilea va cuprinde «teatru, critică literară, publicistică, studii sociologice și corespondență»”. Cu acest prilej, semnatarul comentariilor critice afirmă: „Poezia lui Petică a fost însă un accident în tradiția noastră și, atunci când afirmam că ea ar fi trebuit să aducă o revelație la momentul respectiv, nu făceam decât să regretăm lipsa ei de ecou. Devansând epoca, poezia lui Petică s-a consumat ca un scurt joc de artificii și a rămas străină înțelegerii contemporanilor. Pentru prima dată în literatura română ea impunea o copleșitoare imagine a absenței, adică o ultimă treaptă de extaz și de rugă. În poezia lui Petică lipsește divinitatea și totuși, locul rămas gol e centrul unic de fascinație. Ruga înălțată tânguitor către cer, fără șansă și fără sfârșit, aprinde în jur o dogoare bolnăvicioasă, o febră a așteptării insurmontabile. Într-o asemenea poezie, absența divinității poate fi transcrisă prin imagini fugare, abstracte, dar nu ele contează, ci tensiunea care le cere. Într-adevăr, tot ceea ce își dorește Petică e străveziu și abstract, fără o determinare care să individualizeze. Pe cerul său trec numai siluete de fecioare pale, umbre, adieri, fulgurații. Chiar decorul său sumbru, muzica densă, aromele grele nu fac parte din fast, ci din atmosferă. Noi nu vedem elementele de decor, ci simțim tensiunea care le naște mereu, în absența idealității, și poezia lui Petică în aceasta constă, în implorația monotonă ce se arde pe sine. Invocarea absenței, iată o atitudine fundamentală a condiției umane moderne, private de mituri”. Se mai constată că „deși a avut o bogată cultură, Ștefan Petică nu-și datorează originalitatea unor influențe străine. El are un timbru propriu și rămâne modern mai ales prin fidelitatea cu care și-a trăit drama interioară. De aceea, faptul că opera lui apare acum într-o ediție critică nu poate decât să ne bucure”. ■ Un „memorial bucureștean” intitulat

Capitala amintirii, capitala de azi capitala de mâine, publică Victor Eftimiu, inspirat de atmosfera de la „terasa” Oteteleşteanu. ■ La rubrica dedicată teatrului, Marin Sorescu aplaudă existența unui studio de poezie, condus de „inimosul și entuziastul Constantin Săbăreanu” care a reușit să adune, în sala radiodifuziunii, câteva mii de iubitori de poezie ca să asculte creații ale unor scriitori de mare talent. „Am asistat zilele trecute la cel de-al nouălea și ultimul recital din stagiunea aceasta. Propunându-și o evocare a baladei și cântecului de lume, spectacolul, prin selecția efectuată, și finețea interpretării, a creat o imagine a virtuților celor două specii literare. [...] Se pare că amândouă speciile și-au găsit un interpret strălucit în Tudor Gheorghe, despre care nu știam aproape nimic. Cu excelente calități actricești, o voce caldă și o chitară ascultătoare, Tudor Gheorghe e predestinat să ajungă vedetă, dar nu are nimic facil, dimpotrivă, talentul lui e polifonic și profund. [...] Adela Mărculescu, Maria Rotaru, Adriana Marina Popovici și Aimée Iacobescu au recitat cu mult suflet un fel de bocet, baladă de jale, cu un refren spus de cor. [...] E lăudabil că actori valoroși, Virgil Ogășanu, Gh. Cozorici, Eva Pătrășcanu, Emil Liptac, dintre cei incluși în program și alții care s-au perindat pe scenă de-a lungul stagiunii (să nu-l uităm pe Ludovic Antal) au găsit timp să învețe sute de versuri. Poeții de azi, copios reprezentați trebuie să le fie recunoscători acestor mesageri. Poezia, desigur, e făcută pentru a fi citită în singurătate. Dar uneori se lasă și spusă măcar parțial – de altfel suficient pentru a trezi interesul. E ciudat că poezia lui Ion Barbu are succes la public (iată un subiect de meditație). Să recunoaștem studioului de poezie și celor care-l animă meritele mari în această nobilă apucătură de cultivare a versului”.

5 iulie

- **[„România liberă”, nr. 7994]** Rubrica *Recenzie* propune o prezentare a *Studiilor literare* ale lui Nicolae Iorga, realizată de Virgiliu Ene. Ediția, îngrijită de fostul secretar al lui Iorga, Barbu Teodorescu, reunește, în primul său volum, studii despre scriitorii români – Kogălniceanu, Filimon, Odobescu, Bălcescu, Alecsandri, Eminescu, Creangă, Slavici, Delavrancea, Coșbuc, Goga, Sadoveanu etc. iar, în al doilea, studii despre scriitori străini – Homer, Vergiliu, Dante, Petrarca, Cervantes, Shakespeare, Corneille, Leopardi, Goethe, Tolstoi etc.

- **[„Scânțea”, nr. 8467]** Apare informația: „Sâmbătă la amiază s-au încheiat lucrările sesiunii Academiei Republicii Socialiste România cu tema «Probleme de perspectivă ale cercetării științifice». [...] Cei prezenți au adoptat, într-o atmosferă de entuziasm, o telegramă adresată tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, în care se spune: Membrii Academiei Republicii Socialiste România, specialiștii din unitățile de cercetare ale Academiei, întruniți în sesiunea științifică cu tema «Probleme de perspectivă ale cercetării științifice», vă adresează dumneavoastră, tovarășe

secretar general al Partidului Comunist Român, conducător neobosit al vastei opere de dezvoltare și înflorire a patriei socialiste, cele mai frumoase gânduri și sentimente de recunoștință și prețuire pentru condițiile create tuturor lucrătorilor pe tărâmul științei din țara noastră, în vederea desfășurării la un nivel tot mai înalt a întregii lor activități. Sesiunea noastră a dezbătut probleme majore și liniile fundamentale de orientare a dezvoltării viitoare a muncii de cercetare în diferite ramuri, în concordanță nemijlocită cu necesitățile de bază ale economiei naționale, ale activității de ocrotire a sănătății poporului, ale vieții culturale și spirituale din societatea noastră. Suntem convinși că din aceste confruntări de idei vor izvorî concluzii fertile, care ne vor permite să legăm și mai strâns activitatea noastră viitoare de cerințele practice, concrete, ale procesului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, să răspundem cu noi realizări importantelor sarcini pe care hotărârile Congresului al X-lea al partidului le-au pus în acest domeniu. În spiritul unui cald patriotism, ne angajăm solemn ca, prin muncă neobosită, zi de zi, să nu precupețim nici un efort pentru a ne aduce întreaga noastră contribuție la recuperarea pierderilor de pe urma calamităților naturale ce s-au abătut asupra țării noastre. Noi, oamenii de știință și cultură, cercetătorii din cadrul Academiei Republicii Socialiste România, ne angajăm în fața partidului, a dumneavoastră, stimate tovarășe Ceaușescu, să muncim cu dăruire totală și profund devotament pentru îndeplinirea exemplară a planului de cercetare științifică și a tuturor îndatoririlor ce revin instituției noastre, îmbogățind astfel cu noi contribuții de valoare patrimoniul – cu atât de frumoase tradiții – al științei și culturii românești”. ■ Al. Philippide face *Considerații despre talent și vocația scriitoricească*: „Sunt două feluri de a concepe și de a pricepe actualitatea. Unul din ele, și care este cel mai răspândit pentru că se potrivește cu o mișcare de înțelegere spontană, a minții umane, este acela care limitează conceptul de actual la prezentul imediat, la realitatea prezentă în timp, adică la ceea ce se întâmplă oarecum sub ochii noștri. Expresia «sub ochii noștri» nu este deloc inexactă și exprimă foarte mari cantități de fapte. Cu alte cuvinte, acest fel de a înțelege actualitatea cuprinde înainte de orice întâmplările zilei, luând aceasta în sensul larg al cuvântului, adică, mai precis, ceea ce nu cere, ca să fie perceput și judecat, nici o perspectivă în timp. Dacă acest mod de a concepe și de a pricepe actualitatea este cel obișnuit, cel cotidian, el este departe de a fi singurul existent. Mai este, cum am spus de la început, încă un fel de a concepe și de a pricepe actualitatea. Aș încerca să definesc modul acesta, spunând că el consistă în a desprinde din faptele care se întâmplă sub ochii noștri, ceea ce este susceptibil de oarecare durată. Cu alte cuvinte, mintea care concepe în acest mod actualitatea raportează faptul particular la generalitate, faptul trecător la ideea de durabil, efemerul la permanent. [...] Scriitorul nu lucrează la reproducerea imediată a actualității imediate. El are nevoie, ca să construiască, de o perspectivă în timp, de o distanță oarecare în timp față de realitatea pe care o prelucrează literar, față de faptul din realita-

te pe care îl transformă în fapt de literatură. Această distanță variază de la luni până la ani, dar orice dimensiune ar avea, perspectiva în timp trebuie să existe pentru ca lucrul literar să se poată dezvolta bine. [...] Lucrul literar cere timp și cumpănire; el nu poate fi făcut în grabă și fără adâncime. Este o dezvoltare cu popasuri de chibzuință, cu întoarceri și cu refaceri în care opera este, bucată cu bucată, cercetată și corectată, până la sfârșit, iar când e gata, reluată pentru șlefuirea finală. Așa cel puțin se cuvine să se lucreze pentru ca rezultatul să fie bun. Într-o vreme în care viteza este cultivată de multe ori ca un scop în sine, desigur că și modul lucrului literar suferă atingeri. Trebuie însă spus cu toată puterea că scrisul literar nu se împacă cu viteza, așa cum nu se împacă lucrul artistic în genere. [...] Scriitorul nu este numai un simplu martor al vremii sale; opera sa nu este numai o înșirare de fișe documentare a faptelor de tot felul, cu care el este contemporan. Dacă ar fi numai atâta, el s-ar mărgini numai la latura informativă a scrisului literar, latură care își are desigur importanța ei, dar care nu reprezintă decât o mică parte din acest scris, numai o mică parte din ceea ce se numește uneori, cu atâta emfază și pretenție, nu întotdeauna justificată de rezultate, creația literară. Tocmai pentru ca rezultatele căpătate cu lucrul său să poată merita acest nume pretențios, scriitorul are datoria, atât față de el însuși, cât și față de cititorii săi, să-și dezvolte în adâncime talentul, să-și hrănească cu cultură vocația și să descopere în actualitate ceea ce este durabil, semnificativ, ceea ce poate să treacă dincolo de clipa prezentă”. ■ I. Dinu prezintă volumul *Dansatoarea și cifra* de Petru Vintilă: „Nuvelele din volum poartă în ele nucleeele unor posibile romane, elementele lor epice alcătuind o proză densă. De altfel, unele neîmpliniri identificabile în câteva bucăți ale cărții se datorează tocmai tendinței de aglomerare a evenimentelor, comentariilor, reflexiilor, informațiilor istorice în corpul unei singure povestiri, ceea ce impietează asupra unei pătrunderi mai profunde în analiza universului interior al personajelor. Senzația veridicității este însă pregnantă atunci când pana circumscrie fluxul sinuos al amintirii, când în spatele expunerii pasionale se simte experiența personală a autorului și elementului autobiografic. [...] Că scriitorul modernizează trucul romantic al manuscrisului găsit sau recurge la dilatarea descriptivă pentru a scoate efecte de spectaculozitate e poate mai puțin semnificativ; ceea ce se dovedește important fiind frumusețea narațiunii, tensiunea faptelor, capacitatea autorului de a propune enigme, de a invita la perspicacitate, de a doza informația și amănuntul semnificativ, de a da valoare educativă scrierilor sale, calități care sunt promițătoare pentru evoluția viitoarelor cărți de această factură ale lui Petru Vintilă. Cititorii au toate motivele să le aștepte cu interes”.

7 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8478] Demostene Botez semnează *Profesiunea: scriitor...*: „Scriitorul profesionist e scriitor-cetățean. În marea reprezentare a vieții

sociale, locul lui nu este la lojă și nici la galerie, ci acolo unde se desfășoară acțiunea, în miezul ei, cu trup și suflet – căci profesiunea adevărată antrenează neapărat și latura sufletească. Profesiunea scriitorului este să facă literatură. Adică să creeze viață. Și nu se poate concepe viață socială fără trăirea în comun, fără raporturi sociale, fără oameni, fără tot ce nasc asemenea raporturi. [...] Scriitorul are în societatea noastră un rol profesional de o mare cuprindere, de o mare elevație omenească. E datoria lui, e profesiunea lui să cunoască realitatea vie, să-i simtă toate implicațiile și să le facă știute, să cunoască grandioase episoade de viață trăită, în toate frumusețea lor morală, pentru înălțarea noțiunii de om, pentru definirea noului nostru climat etic, pentru cunoașterea în adânc a firii poporului nostru. Și pentru că totul să poarte vie autenticitatea vieții, să aducă, undeva, și ajutorul brațelor sale, căci numai astfel va înțelege ce uriaș lucru este efortul obștei și va putea face și pe alții să înțeleagă”.

8 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8479] Pe prima pagină citim *Primirea de către tovarășul Nicolae Ceaușescu a delegației de partid și guvernamentale a Uniunii Sovietice*. Urmează *Tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală între Republica Socialistă România și Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste*, cu 11 articole. Din partea Republicii Socialiste România semnatul a fost I. Gh. Maurer, iar din partea Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste a fost A. Kosîghin.

9 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8480] Citim despre *Plenara Comitetului Central al P.C.R.*: „Ieri, 8 iulie a.c., s-au deschis lucrările plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român. La lucrările plenarei participă ca invitați șefi ai secțiilor Comitetului Central al Partidului Comunist Român, membrii Colegiului Central de partid, miniștri și conducători ai unor instituții centrale de stat, redactori-șefi ai presei centrale”. ■ Aurel Baranga semnează *Scriitorul și vremea sa*: „Din clipa în care gândul omului a îmbrăcat uniforma alfabetului și au apărut, pe pergament sau papirus, primele scrieri, s-a impus, cu rigoare de lege, și un principiu de selecție: unele opere au intrat în conștiința umanității, altele, cele mai multe s-au mistuit într-un vast ocean al uitării. Literatura anticilor stă mărturie; după izvoare demne de stimă, Eschil ar fi scris șaptezeci de tragedii. Ne-au parvenit șapte. Cele mai bune și mai reprezentative, probabil, fiindcă nu ne vine să credem că a funcționat o capricioasă selecție negativă, care să fi dictat dispariția unor capodopere și supraviețuirea unor scrieri investite cu o mai restrânsă semnificație. [...] Scriitorul se află cu vremea sa într-un raport de intercondiționare firească, funcționând între cele două părți un contract nescris, dar inexorabil. Un scriitor care-și refuză din operă spiritul vremii pe care o trăiește, un scriitor nereceptiv – prin programul artistic sau prin inca-

pacitate creatoare – la problematica majoră a epocii sale se va autocondamna la uitare. Cu atât mai mult azi, la noi, într-o societate socialistă, în societatea afirmării personalității umane, al cărei unic sens este progresul social și spiritual, creația artistică este datoare prezentului și viitorului, surprinderii lor în idee și metaforă nepieritoare. Artă scriitorului autentic este o armă încărcată cu viitor. Principiul e valabil și pentru operă, și pentru sentința critică”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6575]** C. Stănescu recenzează volumul lui Ștefan Aug. Doinaș, *Lampa lui Diogene*, abordând relația dintre poetul-critic, criticul-poet și opera literară (fără an și editură).

● **[„Albina”, nr. 27]** Ion Bănuță publică în rubrica sa eseu *Din nestematele Gorjului*: „Acolo, în Gorj, unde apele Jiului se joacă pe lângă arini și sălcii, plop și ierburi perene, sub cer și sub freamăt, legând cele patru puncte cardinale, de cauți cu artă și migală dai și de trifoi cu patru foi, acolo și-a durat marele artist monumentele lui nemuritoare, mărturie a bucuriei că binele învinge răul și că Infinitul poate fi cucerit numai dacă, tu, trecătorule, vei adăsta o clipă la Masa tăcerii într-o meditație adâncă asupra misiunii omului, și după care vei trece apoi, purificat de ape și de soare, prin Poarta sărutului plină de semnificațiile majore ale lumii”. ■ În acest număr, în *Pentru Biblioteca dv.* sunt recomandate volumele: *Ursitul* de Ștefana Velisar Teodoreanu și *Orfana* de Jean Webster. ■ În *Colecții noi* citim: □ *Romanul de dragoste*: „o nouă serie de romane (după mai vechea «romane de ieri și de azi») s-a deschis cu *Adam și Eva* de Liviu Rebreanu, numerele 2 și 3 ale colecției fiind *Patul lui Procust* de Camil Petrescu și *Cazul Eugeniței Costea* de Mihail Sadoveanu. Ca apariții viitoare sunt anunțate: *Lorelai* de Ionel Teodoreanu, *Sfânta mare nerușinare* de G.M. Zamfirescu, *O viață* de Guy de Maupassant”. □ și *Biblioteca Eminescu*: „inițiată de editura cu același nume s-a inaugurat recent prin publicarea capodoperei lui Rebreanu și a romanului românesc – *Ion* – într-o îngrijită prezentare grafică”. ■ Sașa Pană revine la *Evocări – amintiri* cu textul *Prima întâlnire cu Panait Moșoiu*: „De pe coperta unei cărți din Han Ryner, de Moșoiu tradusă, am aflat că locuiește pe strada Fluierului. (Atunci nici nu mă gândeam că peste câțiva ani voi locui pe aceeași străduță; el la numărul 28, eu la 3). A doua zi, dimineața, deschideam ușa... Parcă m-ar fi cunoscut de ani. De după stufoasele mustați cărunte, un chip luminos, zâmbitor mă îmbie să intru. Locuința lui Moșoiu...”.

● **[„Cutezători”, nr. 28]** La rubrica *Autografe pentru cutezători*, câteva rânduri/ gânduri de la premianții pe 1970 ai Consiliului Național al Organizațiilor Pionierești pentru cele mai valoroase creații în domeniul literaturii pentru copii: Gabriela Melinescu – *Premiul Albatros* pentru *Catargul cu două corăbii*; Mircea Sântimbreanu – *Premiul Crucea Roșie* pentru *Schițe vesele*; Ovidiu Zotta – *Premiul special al juriului* pentru poemul *Toți băieții sunt răi, toți băieții sunt buni*; Marius Robescu – *Premiul Cutezători* pentru volumul *Mușuroiul*; Dumitru M. Ion – *Premiul Orizont* pentru cartea *Farfuriile zburătoare*; Iordan Chimet – *Premiul Cosânzeana* pentru *Câte-o găză, câte-o floare*.

● [„România literară”, nr. 28] Două articole din acest număr se ocupă de personalitatea lui E. Lovinescu. Pornind de la observația că se bucură doar de recunoașterea confrăților mai tineri, Victor Eftimiu face un portret de reabilitare a lui E. Lovinescu: „La șaizeci de ani, E. Lovinescu nu cunoscuse nici una din răsplățile oficialității, aceea consacrare palpabilă care fixează pe cineva în ierarhia socială, îl impune, mai ales în țările mici, respectului acelei «gur-a lumii» pe care unii o numesc «opinie publică», compusă din portarul casei unde locuiești, prietenii invidioși, rudele sărace și, vai, din dumneata însuși. Restul lumii era complet indiferent ascensiunii sau rostogolirii dumatile; fiecare își organiza, cu sau fără cartelă, propriul său cosmos, indiferent la freamătul altor constelații. Aiurea, scriitorul era îndestulat prin difuzarea propriei sale opera: banii, notorietatea, la el acasă și pe depărtate limanuri. [...] Imensa operă a lui E. Lovinescu are numai anonima recunoaștere a lectorilor – boltă lipsită de ecou – și prețuirea caldă a confrăților mai tineri, urmașii săi în critică, recunoscători și leali. Fără acest omagiu, E. Lovinescu ar rămâne cel mai nedreptățit scriitor roman. E. Lovinescu este, incontestabil, scriitorul roman cel mai nedreptățit, chiar așa, cu omagiul tinerilor săi confrăți și cu prețuirea platonice a cititorilor. Să fie, oare, de vină, numai societatea? El însuși, E. Lovinescu, n-are el însuși o culpă în această stranie poveste? Ba, fie-mi iertat să mărturisesc, cu durere și indignare că omul acesta și-a pus în viață multe bețe în roate. La un jubileu, când se mărturisesc numai lucruri plăcute, am scris că E. Lovinescu n-a mânuit cele două arme care te impuneau la noi: lingușirea și atacul. Să lovești în dreapta și în stânga, să-ți faci renumele unui teribil polemist, să te apropii de contemporani cu fulgere și cu trăsnete în amândouă mâinile și, deodată, printr-o celestă metamorfoză, să transformi în flaute și chimvale aceste unelte nimicitoare. Să cânti osanale, să netezești cu pene de serafim șira spinării celui atotputernic, pe care l-ai atacat ieri, pe care-l vei lovi, poate, mâine, dar de care ai imediat nevoie. Ce dulce e dezmiardarea omului care spurcă toate!”. ■ În rubrica *Tendințe în proză*, S. Damian se întreabă dacă *Mai poate supraviețui pitorescul?*: „Ceea ce se reține din intransigența lovinesciană este reprobarea pitorescului de suprafață, redus la percepția brută, rezultat al contemplării leneșe, pasive, atemporale. A crede numai în puterea senzațiilor înseamnă de fapt, sociologic, a conserva un cadru elementar de existență, acum desuet, situat în afara civilizației, opus ei. Aspirația criticului era de a sincroniza literatura cu închegarea așezărilor urbane și de a crea premisele unei infuzii de cugetare modernă. Aceeași cerință o exprimă și G. Călinescu când, în maniera lui exuberant-metaforică, arăta că orașul întrerupe contemplația, e un parapet care asigură răgazul pentru elaborarea ideii. Că marea literatură română clasică nu se restrânge la aria văzului și a auzului, la expresia ei senzorială – demonstrația a fost amplu și elocvent desfășurată în studii mai recente consacrate chiar romanelor lui Mihail Sadoveanu sau comediilor lui I.L. Caragiale. Există o treaptă de adâncime care dă o altă perspectivă și aparenței melodioase

și multicolore, o treaptă care atestă o atitudine în fața istoriei și o filozofie asupra vieții. Această filozofie implicată are rădăcini profunde în gândirea națională, e o sinteză superioară de experiență și meditație. Nu e locul aici de a insista, mai ales că rectificările au fost făcute, ne preocupă de astă dată reluarea revendicării lovinesciene, nuanțată, adăugită, purtând amprenta evoluției literare, rămânând un antidot fericit împotriva formelor inerte, veștejite. Așadar, mai poate supraviețui pitorescul? Ce forță a fascinației exercită azi irupția de culori și sunete? Cu un Lovinescu, santinelă severă la porțile literaturii, ar mai avea acces proza strict senzorială? Chiar dacă preferința noastră se îndreaptă spre un alt tip de literatură, răspunsul nu poate fi sentențios și exclusivist. Da, a sosit clipa unei pătrunderi mai intense în ținuturile eticului și existențialului”. ■ Mircea Martin se ocupă de *Poezie și cultură*: „Chiar dacă nu toți poeții noștri se lasă nostalgizați de prestigiul mitic al originilor și de candoarea pierdută, mulți dintre ei descoperă, în ipostaze infinite, înrudirea magică a ființei cu plantele pământului, cu vietățile delicate și cu stelele mari. Poetul român se menține, deci, încă în bune poziții lirice, încercând să refacă și să apere – în idealitate – unitatea cosmică a omului. Mijloacele la care el apelează, de cele mai multe ori instinctiv, sunt de o «primitivitate» foarte modernă, și este într-adevăr surprinzător să constați afinitatea lui dezinvoltă cu inițiativele poetice cele mai îndrăznețe ale secolului nostru. Ar fi poate plină de sugestii speculative o comparație, simplificată chiar, cu fenomenul poetic francez întotdeauna exemplar, aproape demonstrativ, prin tipicitatea evoluției și claritatea programelor”. ■ Referitor la Perpessicius, Șerban Cioculescu revine la *Breviar* cu textul „*Poezia și duhul Brăilei*”: „Alături de seria mult prețuită de *Mențiuni critice* – care au conferit autorului lor o fermecătoare fizionomie literară, – de suita de *Mențiuni de istorie literară și de folklor* [sic!], ale unui încântător erudit, o nouă serie, intitulată *Memorial de ziaristică*, e menită să întregască portretul moral și artistic al acad. Perpessicius, decanul nostru de vârstă și de talent. Întâiul volum, de peste 475 de pagini dense, strânge la un loc un mare număr de articole și comentarii politice, edilitare, academice, literare și culturale, în care evenimentul zilei este pus în lumina unui ascuțit spirit critic, neiertător față de moravurile vechiului politicianism”. ■ În *Carnet '70* Matei Călinescu se referă la *Măștile ironiei*: „Ironistul joacă totdeauna jocul celui pe care-l ironizează: îl învață regulile, meditează asupra lor, elaborează o tactică și o strategie de o extremă subtilitate (mai cu seamă atunci când jocul e grosolan), dar numai spre o pierdere în chip infailibil. Câștigând, adversarul poate fi, și adeseori este, bucuros, deși ar trebui să se simtă mortal jignit: căci victoria lui este infinit ridicolă și nu face decât să-l compromită. Părând că se joacă, ironistul dejoacă toate jocurile. În ochii lui, tot ce e omenesc devine joc (veselia și tristețea, iubirea și gloria, obscuritatea și ura, limbajul și tăcerea), singurul lucru într-adevăr serios rămânând neantul. [...] Ca și ironistul, poetul modern n-are «personalitate», nu «exprimă», ci nu face altceva decât să pună

la încercare limbajul, aptitudinea lui de a semnifica dincolo și chiar împotriva a ceea ce spune. Poetul e însă un ironist numai pe un plan, și anume acel al poeziei (devenită obiect al ironiei și, prin urmare, receptacul al inefabilului). Pentru ironist, poezia este doar una dintre multele măști pe care oricând poate să le schimbe: ironia închizând în ea principiul unei ilimitate adaptabilități. Astfel, printre poeți, ironistul devine poet; printre filozofi, filozof; printre fanatici, fanatic; printre sceptici, sceptic etc. etc. Fără nici o ostentație, bineînțeles, gata să învețe de la fiecare ceea ce-l poate învăța fiecare, cu o desăvârșit de perfidă siguranță, cu cât nimeni nu-i poate reproșa nimic”. ■ V. Vancea prospectează proza scriitorilor Emilian Bălănoiu, Leonida Plămădeală și Radu Petrescu. ■ La *Cronica literară* Lucian Raicu se ocupă de *Sunetul originar* de Gheorghe Pituț: „Lipsa seducției verbale și a fluenței muzicale, evidentă desigur, și care i se poate imputa, este rezultatul unui refuz categoric, al unei alegeri și al unei repulsii: crescând din autenticitatea unor experiențe interioare, ce nu se poate exprima altfel decât cu o vehemență tăioasă, neiertătoare. Salvarea lexicală, fluiditatea plăcută auzului sunt ca o profanare a fondului grav. Poetul ia cuvintele în serios, pentru el un lucru *exprimat* este un lucru *revelat*, de existența sa nimeni nu se îndoieste. Firește, încrederea aceasta, ca într-o autoritate magic constituită, poate fi privită și altfel, pusă brutal sub semnul întrebării și în câteva cazuri noi înșine ne-am simțit căzând în isпита de a o face: renunțând totuși, cu gândul decis că nu e vorba de o inaptitudine, ci de expresia, cum spuneam, a unei structuri organice, cristalizând obligatoriu în anumite tipare și nu în altele”. ■ Paul Georgescu publică în rubrica *Umanioare* textul *Amurgul concretului*, despre volumul *Portretul lui Fayum* de Maria Banuș: „La cele mai realizate dintre ele se poate vorbi de un onirism alegoric, înțelegând oniricul în sensul său propriu, în accepția literală, nu literară. Bucuria apare cu semn schimbat. Dar ce a dominat efectiv întreaga creație a poetei este puterea concretului, concretul fiind spațializarea senzației, pe planul poeziei, firește. *Portretul din Fayum* nu este o meditație tanatologică, așa cum s-a spus, ci lirismul denudării. Eul simte că obiectele nu-l mai ascultă, îl părăsesc. Panouri întregi ale memoriei afective s-au prăbușit, s-au încețoșat, chiar prea storcoșita infantilitate nu mai răspunde apelurilor magice”. ■ Virgil Carianopol publică interviu tardiv *Cu Ion Pillat*: „– Ați scris multe poezii până astăzi. Dacă ar fi să alegeți vreodată, foarte riguros, ceea ce v-ar reprezenta, ați alege ce vă place, sau numai ceea ce ați socoti că merită? – Este foarte greu de spus. În afară de aceasta, să știi că n-a fost și nu va fi niciodată scriitor care să știe să aleagă din ceea ce a scris. El este subiectiv, legat de amintiri. Timpul, numai el este marele critic care decide. Restul – încercări peste care anii vor trece fără cruțare. Anticii spuneau că timpul, ca să fie cum este, este orb, surd și mut. Nu dă explicații, nu aude și nu vede pe cel care trebuie să-l judece! Așa ar trebui să fie și scriitorul în alegerea operei sale, și criticul atunci când judecă o opera. Eu cred, în acest sens, că orice critic trebuie să fie în adevăr un fiu al

timpului. Ei sunt născuți de timp ca o necesitate a existenței lor pe pământ. Ei sunt acei care prezintă timpului, acestui reprezentant al maximei dreptăți, ceea ce acesta trebuie să aprobe, să rețină și ce nu”. ■ În *Ochiul magic* apar: □ *Concurs*: „*Primim din partea Centrului Național al Cinematografiei următoarele*: „...Studioul «București» inițiază un concurs de subiecte și idei cinematografice. Se recomandă participanților la concurs să se orienteze spre întâmplările caracteristice ale vieții de fiecare zi, oglindind universal spiritual al omului de azi, eforturile sale creatoare, problemele vieții de familie etc. Concursul se adresează scriitorilor, publiciștilor, oamenilor de cultură și artă, tuturor iubitorilor filmului românesc. [...] Studioul va acorda 10 premii în valoare de 10 000 lei fiecare. De asemenea, ideile interesante, apte de a constitui baza unor scenarii de film – chiar dacă nu au fost premiate -, vor fi achiziționate”. □ „*Jurnalul*” lui N.D. Cocea de Al. R.: „Extrem de util și pentru cercetătorul literar, acest «jurnal» scris la Sighișoara, în primii ani ai celui de-al doilea război mondial și apărut zilele trecute în Mica bibliotecă de istorie a Editurii politice. Sincer până la cruzime, marele pamfletar care era N.D. Cocea surprinde în aceste pagini numeroase secvențe necunoscute, dintre anii 1939-1942, discreditând false mituri, lovind necruțător în perfidia și barbaria fascistă, revelând, la fiecare pas, o patetică preocupare față de soarta poporului nostru. [...] Cartea, completată cu note explicative și cu fotografii inedite, constituie un document extrem de valoros și o patetică profesiune de credință a unui om care a crezut cu pasiune în victoria rațiunii”. □ *Neue literatur* de V. P.: „Nr. 5, dedicat exclusiv liricii, e o secțiune transversală prin poezia germană din România. [...] Remarcăm, de asemenea, tălmăcirea articolului *Realitatea socială în poezia modernă* de M.R. Paraschivescu, apărut în «România literară», o nouă rubrică de traduceri «concurente», mai precis emulative, sub titlul *Din grai în grai* (ni se oferă câte cinci tălmăcirii după *Elegie* de Ana Blandiana și după *August Prostul* de Nina Cassian), precum și o anchetă asupra genezei și finalității poeziei”. □ *Fotografii uitate și explicații memorabile* de V. D.: „O fotografie mișcătoare, a doi buni prieteni, publică revista «Contemporanul» în nr. 26. E nu numai «o imagine mai puțin cunoscută» a lui Caragiale și Nottara, cum prea modest anunță redactorul legendei, ci – îndrăznim noi să afirmăm – totalmente necunoscută, întrucât cel de lângă marele scriitor nu e «marele actor Const.I. Nottara», e marele regizor Al. Davila. [...] Singurul adevăr indiscutabil rămâne Caragiale însuși, zâmbind malițios”. □ *Fără cuvinte* de V. B.: „Cartea se numește *Fără cuvinte*, iar autorul ei este tânărul absolvent al Institutului de arte plastice «Ion Andreescu» din Cluj, Octavian Bour. Maturitatea artistică îi permite să utilizeze o tehnică simplificată până la forme care scapă de sub tirania textului și oboseala influențelor. Vorbind despre arta lui, Miron Radu Paraschivescu îl fixează pe Octavian Bour într-o «asociație de idei deseori foarte subtilă, mai întotdeauna submergentă, nedecarată, dintr-o pudoare și gingășie a sentimentului în contrast tocmai cu vo-

luntarul și categoricul liniei sale atât de masculine și de geometrice”.

❑ *Ilustrația revistelor* de C. A.: „Orice revistă, și mai ales una literară, simte nevoia – pentru diversificarea aspectului paginilor sale – să acorde spațiu, cât de generos, imaginii plastice. Împodobirea cu astfel de imagini fiind de un egal și real folos atât publicației – suport, cât și artistului, în genere lipsit de posibilitatea de a se manifesta public mai des decât o data la doi ani (și asta numai în cazurile verificate, problema penuriei de săli de expoziție fiind de mult timp «omologată» printre problemele cu rezolvări greoaie), câteva reguli esențiale se recomandă de la sine în această conlucrare”.

❑ *Festivitățile de la Tübingen*: „Din inițiativa Rectoratului Universității din Tübingen (R.F.G.), a Academiei R.S.R. și a Universității din București s-a desfășurat, de curând, la Universitatea din Tübingen, festivitatea solemnă a dezvelirii plăcii comemorative care amintește studiile întreprinse acum 50 de ani acolo, de Ion Barbu și Tudor Vianu. S-a organizat – cu acest prilej – o sesiune științifică în cadrul căreia s-au prezentat trei ample expuneri. După cuvântul introductiv al prof. Eugeniu Coșeriu, directorul Institutului de romanistică al Universității din Tübingen, profesorul Kurt Wais, comparatist de renume mondial, a evocat cele două figuri ale literaturii și științei literare românești, însoțindu-le de amintiri personale cu privire la Tudor Vianu. Acad. Al. Rosetti, președintele Secției de filologie a Academiei, a conferențiat despre Ion Barbu reliefând importanța acestuia în poezia românească și universală. Acad. Al. Dima, directorul Institutului de istorie și teorie literară «G. Călinescu», a prezentat apoi personalitatea literară și filozofică a lui Tudor Vianu, evocând anii săi de formative la Tübingen, după propriile lui mărturii. S-a dezvelit apoi placa comemorativă de către Rectorul Universității din Tübingen și ambasadorul R.S. România la Bonn, Constantin Oancea. Festivitățile s-au bucurat de o prezență numeroasă din cadrul cercurilor literare și științifice germane și române”.

■ Al. Piru prezintă *Ion Barbu în Biblioteca pentru toți*: „O inițiativă binevenită a editurii Minerva este publicarea în colecția de masă «Biblioteca pentru toți» a celei mai ample culegeri din opera literară a lui Ion Barbu. Culegerea este îngrijită și prefăcută de Dinu Pillat, autorul celui mai nou studio monografic despre Ion Barbu și al unei prime culegeri de scrieri în proză ale matematicianului poet”.

■ În *Cărțile săptămânii*, Ilie Constantin prezintă volume de poezie.

❑ *Ținută de seară* de Virgil Gheorghiu: „Avem impresia că poezia scrisă de Virgil Gheorghiu pornește dintr-o neobișnuită delicatețe sufletească, ce merge până la sfială, până la crispare. Pianistul a fost o împlinire absolut necesară, în clipa când comunicarea era mânătită de această timiditate (ce se simte în versuri), mâinile vorbeau pe toată lungimea claviaturii. Autoironia, semn de noblețe și detașare, este o notă dintre cele mai importante ale scrisului său. Chiar când e îndreptată spre alte vize, spre alte persoane, autoironia nu se dezmințe, nu devine ironie reală, căci nu acele persoane sunt, de fapt, ținta, ci imaginea autorului despre ele”.

❑ *Oracolul lui Oreste* de Victor Sivetidis: „Câteva cuvinte despre tradu-

cerea versurilor în românește. E de regretat că ea e împărțită între patru autori, mai util ar fi fost să o fi executat o singură persoană. Iar aceea, am fi dorit să fie Mircea Ciobanu, a cărui mână singură se simte în versiunile din primele 60-70 de pagini ale volumului”. □ *Îngerul și măscăriciul* de Mihail Sabin: „Până la a ne rosti despre acest volum vrem să ne exprimăm regretul față de modul cum e tipărită cartea de poezie la Iași. Colecția «Lira», lansată de așteptata editură «Junimea», dă senzația de strâmtorare, broșuri prizărite, nu volume, ne sunt oferite de ea. Versurile sunt îngrămădite cu ghiotura pe pagină, litera e prea mică, hârtia subțire dă cărții grosimea unei foi de plăcintă”. ■ Volumele de proză sunt prezentate de Dana Dumitriu. □ *Zeul cu pistrui – 7 crime pasionale* de Marius Stoicescu: „[...] este o carte ce dezvăluie un autor dotat, poate încă neexersat în uneltele sale”. □ *Exerciții* de Eugen Bălan: „Așa cum sunt [...] schițele ultimului său volum nu au șanse să reziste”. □ *Aș fi vrut să fie marți* de Iosif Lupulescu: „Atenția lui Iosif Lupulescu ar trebui să se îndrepte spre trezirea unei sensibilități analitice, acum neglijate”. ■ M. Ungheanu se ocupă de volume de critică și teorie □ *Dialog despre arte* de Marcel Breazu: „Registrul discuției este foarte larg, nu este ocolită nici literatura, nici muzica, nici cinematograful, nici artele plastice”. □ *Între analiză și sinteză* de Ion Vlad: „Dacă volumul lui Ion Vlad ar fi rămas la simple declarații teoretice, de adeziune la o metodă sau alta, nu ne-am fi aflat și în fața unui act critic propriu-zis. Autorul face însă mai mult decât atât: el încearcă să contureze o direcție de cercetare, caută înaintași și continuatori, știe să treacă peste deosebirile inevitabile fără a le ignora (Al. Piru nu prețuiește, de pildă, pe D. Popovici), pentru a configura convingător o directivă metodologică de un caracter științific modern cu reprezentanți importanți în literatura română”. □ *Glose* de Mircea Zăciu: „Volumul [...] oscilează între paginile dedicate unor fapte de istorie literară ori culturală, analize critice propriu-zise și note de călătorie. A ține o balanță exactă într-o atare diversitate nu e un lucru tocmai la îndemână. Perspectiva criticului și istoricului literar este însă mai largă. Faptul de literatură nu i se pare că poate fi judecat în afara celui de cultură. De aici atenția pentru aspecte pe care, de obicei, criticul le ocolește”. ■ Versuri semnează Șt. Aug. Doinaș (*Visez mereu; Lupul singuratic; Grota cu soare; tatuaj pe sânul stâng; Jucătorul de șah; Sabia lui Tristan; Noaptea; Demostene; Lene; Trandafirul negru; Măști; Îmbrățișarea; Nunta; Măria sa puiul de cuc; Noapte cu lună plină; Epitaf; Jurnal de bord; Iresponsabilul Arthur*). □ Din proză citim: *Fumul și amintirea* de Alecu Ivan Ghilia; Henriette Yvonne Stahl, *Singur*; Mircea Cojocaru, *Ultima noapte fantastică*. □ Apar și: *Argumentum* de Pop Simion și *Punțile* de Vasile Rebreanu. □ Despre relația cu N.D. Cocea, Mihai Beniuc se destăinuie în *Această Atlantidă*. ■ Secțiunea *Ce e nou în cultura italiană* este bogată în evenimente. □ M. Ivănescu consemnează *O parabola despre automatism*, care îl vizează pe poetul Italian Guido Piovene. □ Bruno Arcurio, directorul Bibliotecii Italiene din București scrie despre

Evoluția prozei. □ Angela Ioan realizează un interviu cu Aldo Nicolaj, „Nu știu dacă teatrul meu e sumbru sau senin”. □ Apare *Profeția nu mai este la modă* de Alberto Moravia, „un extras din revista «L'Espresso», nr. 14 din 1970”. □ D. Țepeneag semnează *Chirico și riscurile disponibilității*. □ Florin Chirișescu traduce *Un tip încăpățânat* de Tommaso Landolfi: „O undă puternică și generoasă de amor străbate pentru prima dată proza scriitorului Tommaso Landolfi în cea mai recentă culegere de povestiri ale sale apărute de curând la editura florentină Vallecchi, sub titlul *Un paniere di chioccioline (Un coș cu melci)*. [...] Povestirea pe care am tradus-o, mai jos, pentru cititorii «României literare», este menită, sperăm, să demonstreze tocmai acest nou în narativa lui Landolfi”. □ Două poezii de Andrea Zanzotto, *Apă în zori* și *Cerească nautică (din Egloga IX)* apar în traducerea lui F.B. Stănescu. ■ La *Cronica traducerilor* Edgar Papu se ocupă de *Masa Tăcerii*: „Lui Ion Caraion îi datorăm o carte pe care numai străduința până la jertfă a putut-o realiza. Este «simpoziunul de metafore la Brâncuși», fixându-și ca emblemă *Masa Tăcerii*. Culegerea cuprinde o bogată selecție de texte, dedicate marelui nostru artist. O parte din ele au văzut lumina încă în timpul vieții lui Brâncuși, altele au alcătuit un omagiu postum. Cele mai multe, însă, sunt expresii inedite – poeme și proză – primite de la 50 de autori din 15 țări. Totul ni se oferă în texte paralele, cu versiunea românească a lui Ion Caraion. Cartea este întregită de o expresivă iconografie, cuprinzând, printre altele, ilustrațiile lui Brâncuși la culegerea de poeme a lui Ilarie Voronca, *Plante și animale*, precum și cinci «ipostaze» ale lui Brâncuși, prinse de Modigliani, Marcel Iancu, Eugen Drăguțescu, Benedict Gănescu și Lily Steiner. Prezentarea grafică a volumului relevă o minunată realizare bibliofilă, demnă de cel căruia i se află dedicată”. ■ Doina Ciurea publică eseu *Odișea – o „călătorie alchimică”?*

● [„*Tribuna*”, nr. 28] Numărul se deschide cu un articol-editorial al lui D.R. Popescu, *Lumea-i un cuvânt*, pornind de la antologia lui Ion Caraion *Masa tăcerii*, Ed. Univers, 1970. ■ Scriind despre *Adam și Eva*, la rubrica de cronică literară, Ion Vlad aduce în discuție încadrarea acestei cărți în genul romanesc și valoarea acesteia în raport cu romanele anterioare ale lui Rebreanu. Deși criticii literari apreciază construcția anumitor pasaje, autorului i se reproșează „documentația grăbită, alegerea unor elemente pur decorative și fără adâncime evocatoare, expedierea psihologiei personajelor”. ■ Liviu Petrescu scrie despre primul roman al lui Bujor Nedelcovici, *Ultimii*, în care scriitorul reușește să ilustreze un destin colectiv, fără ca eroii săi să fie depersonalizați. Petrescu admiră în acest roman felul în care este privit fenomenul social: personajele au conștiința apartenenței la un grup social distinct, asumându-și identitatea acestuia, dincolo de dimensiunea economică și politică, căreia „i se substituie aproape întotdeauna [...] o realitate ontologică”. ■ Ion Pop scrie despre ultimul volum de versuri al Gabrielei Melinescu, *Boala de origine divină*, în care se clarifică o viziune de-abia schițată înainte, și anu-

me „intelectualizarea progresivă a imaginii”. Lirica sa este marcată de tensiunea dintre senzorial și imagine, ca formă a atingerii unui echilibru perfect. ■ Adrian Marino semnează un articol în care analizează problema *Disciplin[ei] creației*, susținând faptul că inspirația, sentimentul de exaltare nu sunt suficiente pentru crearea unei opere de artă. El notează că „fără voință creatoare, întemeiată pe realitatea vocației, nu există creație de nicio speță”, împărțându-și viziunea unor poeți moderni precum Mallarmé sau Valéry. ■ C. Daicoviciu revine cu *Tot despre conștiința originii noastre romane*, propunând cititorilor unul dintre textele citate de Șerban Papacostea în sprijinul teoriei sale (mărturia lui Sultanieh din 1404), arătând pasajele pe care acesta le-a înțeles greșit și motivele pentru care argumentele cercetătorului nu sunt valide. ■ Tot în traducerea Virginiei Baciuc apare cea de-a doua parte a textului lui Jean Rousset, *Psyché sau geniul artificului*. □ Pe aceeași pagină, Victor Felea publică un grupaj de versuri, iar pe alte trei, Paul Everac publică piesa de teatru *Urme pe zăpadă*. ■ Ioan Grecu scrie un articol despre felul în care doctrina socialistă a fost percepută și răspândită în țara noastră, arătând faptul că personalități precum Iosif Nădejde sau C. Dobrogeanu-Gherea erau conștienți de necesitatea adecvării „ideilor socialismului științific la condițiile țării noastre” (*Aplicarea creatoare a teoriei revoluționare în gândirea socialiștilor români*). ■ D. Micu oferă, în *Seducătorul Asachi*, o prezentare a lucrării pe care George Sorescu o consacră scriitorului Gh. Asachi. În urma unei documentări riguroase, Sorescu reconstituie viața autorului, realizând și o analiză a operei sale, apreciindu-i, cu precădere, poezia pentru ecourile sale petrarchiste. Plasându-l în contextul literaturii europene, Sorescu îl definește pe Asachi drept „un clasic în haină romantică”. ■ Într-o convorbire cu V.G. Paleolog, *Despre Brâncuși*, autorul, prieten al lui Brâncuși și exeget al operei sale, Romulus Diaconescu îl întreabă despre motivul pentru care i-a consacrat studii critice, despre felul în care l-a cunoscut pe artist și despre specificul operei sale. Vorbind despre relația dintre universal și autohton din creația lui Brâncuși, Paleolog spune că „geniul lui [...] este consacrat universalității pentru că a ilustrat nespus de frumos, senin și simplu, chintesența sufletului nostru”.

10 iulie

● [„Scânteia”, nr. 8481] Apar informații cu privire la *Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 8-9 iulie 1970* și despre *Încheierea lucrărilor Plenarei Comitetului Central al Partidului Comunist Român* în cadrul căroră, printre vorbitori, s-a aflat și Zaharia Stancu: „Până acum s-au scris povestiri și romane, poezii și câteva piese de teatru cu privire la anii negri ai ilegalității. Unele din aceste lucrări s-au bucurat de succese deosebit de importante, însă toate au interesat publicul nostru larg, dornic să cunoască prin literatură aspecte din viața poporului, a Partidului Comunist Român și din viața comuniștilor. Este

regretabil că literatura de acest fel nu a rămas în permanenta preocupare a tuturor scriitorilor noștri, vârstnici și tineri. Aniversarea a jumătate de secol de la întemeierea partidului, aniversare care se va desfășura în primăvara viitoare, ne dă prilejul, celor mai mulți dintre noi, să ne reîntoarcem cu toată puterea talentelor noastre la literatura noastră, la literatura noastră adevărată, la literatura de partid, în acea literatură care trebuie să scoată în strălucirea luminii actele de eroism, luptele și jertfele, și munca datorită patriei noastre de către comuniști după ieșirea lor din ilegalitate, după începutul zidirii noii societăți, societatea română socialistă. [...] Doresc să cunoașteți că nenumărați scriitori au vizitat localitățile sinistrate, că mulți dintre ei au scris reportaje și articole zguduitoare, că mulți dintre ei au adunat materiale pentru lucrări mai ample în curs de scriere. În ceea ce privește aniversarea a 50 de ani de la întemeierea partidului nostru comunist, organizăm în țară, începând din această vară, o serie de șezători și întâlniri în fabrici și uzine, în sate și orașe cu cititorii noștri, pentru pregătirea în întreaga țară a unei atmosfere sărbătorești. Aniversarea, noi o vom întâmpina cu toții cu brațele pline de cărți”.

● **[„Contemporanul”, nr. 28]** Pe prima pagină, Geo Bogza publică o notă intitulată *Inițiere*, iar Zaharia Stancu poezia *Grâul s-a copt*. ■ Nicolae Manolescu discută trei noi cărți: □ *Istorie literară. Glosele* de Mircea Zăciu (Ed. Dacia) demonstrează că autorul lor „are spiritul de finețe necesar criticului, iar analizele lui sunt adesea de ordin estetic”, rămânând totuși „ca formație, ca stil intelectual, mai ales un istoric”. □ Cu *Ecouri literare universale în poezia lui Coșbuc* (E.P.L.), a doua carte discutată, Gavril Scridon „pleacă de la o poziție comparatistă căutând «influențele», motivele străine din poezia lui Coșbuc”, însă, în opinia Manolescu, demersul eșuează în concluzii atunci când se „susține că informația lui Coșbuc era mult mai riguroasă și mai științifică”. □ *Blaga în marea trecere* (Ed. Eminescu), a lui Pavel Bellu, pleacă de la o premisă „de un mare ridicol”, conform căreia toată opera poetului a fost inspirată de experiența lugojeană a acestuia, teză respinsă fără ezitare de Nicolae Manolescu. ■ Recenzând eseuul monografic *Labiș – albatrosul ucis* (Ed. Dacia), scris de Ștefan Bitan, Laurențiu Ulici aduce în prim-plan „un caz clar de impostură”. Ulici îi reproșează lui Ștefan Bitan faptul că îl compromite pe Nicolae Labiș, fiecare pagină a acestei cărți fiind „un model de inaptitudine estetică, critică, filozofică și gramaticală”. Mai mult decât atât, criticul atribuie o parte din vină editorilor, acuză care va primi un *Drept la replică* în numărul 31 din „Contemporanul”. ■ Marcel Petrișor explorează *Modalități ale criticii contemporane*: „Oricum ar proceda însă, emițând judecăți de valoare (critica italiană mai ales) sau judecăți de existență în legătură cu opera de artă (cazul criticii germane și franceze), critica nu face altceva decât să explicitizeze conștiința artistică în manifestarea ei creatoare, cu alte cuvinte o conștiință s-o întrepătrundă pe cealaltă în fața unei alteia, cea a cititorului, prea comodă sau nu suficient de abilă ca să facă ea acest lucru”. ■ Ana Blandiana scrie câteva rânduri *Des-*

pre „soarta” și viitorul poeziei: „Nu cred că astăzi citesc poezie mai puțini înși decât la începutul secolului sau decât în secolul trecut. [...] Versuri, sunt convinsă, se vor citi și pe lună, dedicate, probabil, pământului și m-aș aventura chiar să prevăd că ele vor fi mai puțin triste, pentru că, probabil, de acolo pământul se va vedea mai frumos”. ■ În *Miniaturi cu Păstorel*, Vintilă Russu Șirianu rememorează câteva întâmplări care, puse cap la cap, formează un portret al epigramistului.

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 27]** Un dialog al revistei *Cu scriitorul Mihnea Gheorghiu despre piesa Zodia Taurului*: „– E vorba de o nouă versiune a piesei jucată în 1957 la Teatrul Național din Craiova? – Piesa aceasta, la care lucrez, e mai mult decât o versiune: din acea piesă descriptivă istorică, tradițională, cu o *aură* romantică, am păstrat doar câteva situații și dialoguri. De astă dată, noua lucrare abordează suflul vibrant al Revoluției, dorind să contureze tragedia unui om politic aflat în situația istorică limită, din care el va ieși zdrobit, în timp ce mișcarea, oamenii săi, vor învinge [...] [Piesa este închinată aniversării a 150 de ani de la Revoluția lui Tudor Vladimirescu și a celor 50 de ani de luptă ai P.C.R.] Patriotismul lui Tudor Vladimirescu se delimitează atât pe planul luptei pentru salvagardarea națiunii române cât și de cel al concepției istorice datorită căreia răscoala sa a avut un răsunet totodată social și național... pe planul unei creații dramatice, vreau să arăt că noua periodizare a istoriei noastre, potrivit căreia epoca modernă începe la 1821, se justifică prin lupta lui Tudor Vladimirescu”.

● **[„Glasul Patriei”, nr. 21]** Pe prima pagină este inserat un citat „din cuvântarea rostită de președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, cu ocazia vizitei de lucru în județul Timiș”: „...Avem de învins încă multe greutăți, dar unitatea și fermitatea întregului nostru popor – care s-au manifestat cu putere în aceste împrejurări deosebite, ca și cu alte ocazii de altfel – ne dau convingerea că vom învinge impedimentele, că vom înainta neabătut spre înfăptuirea programului elaborat de congresul al X-lea al Partidului. Ne preocupă să așezăm dezvoltarea societății noastre pe o bază economică cât mai trainică, să asigurăm că următorul cincinal să contribuie la apropierea României de țările avansate din punct de vedere economic...”. ■ Dumitru Trăistaru semnează *Întregul popor – o singură voință*: „România a primit și continuă să primească importante ajutoare materiale și bănești din partea a zeci și zeci de țări și a multor organizații internaționale. Marea Adunare Națională – înaltul for al puterii de stat – reluând, recent, în ședință plenară lucrările celei de-a VI-a legislaturi și analizând situația creată ca urmare a inundațiilor, a stabilit măsuri menite să asigure refacerea economiei, astfel încât planul de stat pe 1970 să fie realizat în întregime, creându-se o puternică bază de plecare pentru noul plan cincinal 1971-1975. Unitatea și fraternitatea întregului popor sunt temeiul încrederii că vom trece peste toate greutățile și vom traduce în fapt hotărârile înaltului for, astfel încât viitorul cincinal să apropie România de țările cu o

economie avansată”. ■ Nichifor Crainic publică poezia *Cântecul nufurilor*. ■ Prof. dr. docent Dan Simonescu de la Universitatea București scrie despre *Biblioteca Brâncovenească de la Hurezu*: „Eram în aula Academiei R.S. România, când această instituție de înaltă cultură își serba centenarul Bibliotecii ei (1867-1967). Bibliologi savanți, directori ai unor mari biblioteci din lume, au salutat Biblioteca Academiei în cuvântări înflăcărâte publicate recent (1969). Între aceștia, dl. André Masson, delegatul Franței, autorul unui studiu despre istoria bibliotecilor își începea discursul cam așa (citez din memorie): «Am văzut multe biblioteci în lume, dar la nici una nu am văzut o formulă care să îmbie pe cititori la citit, săpată în piatră pe deasupra ușii de intrare în bibliotecă, așa cum am văzut la biblioteca mănăstirii Hurez din țara dv.!» La ce se referea învățatul bibliolog francez? Nicolae Iorga, în 1925, a descoperit o inscripție grecească săpată în piatră, deasupra ușii de intrare într-o cameră, care, deși azi nu mai este sală de bibliotecă, atunci indica însăși sala bibliotecii brâncovenești de la mănăstirea Hurez”.

11 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8482] Ziarul publică *Hotărâre cu privire la aniversarea semicentenarului Partidului Comunist Român*: „Aniversarea semicentenarului Partidului Comunist Român constituie un prilej deosebit pentru intensificarea activității noastre ideologice. [...] Este datoria oamenilor de știință, a cercetătorilor din domeniul științelor sociale de a elabora lucrări care să oglindească fenomenele noi ale evoluției societății noastre, să contribuie la elucidarea teoretică a problemelor privind perfecționarea organizării societății, a relațiilor de producție, a vieții social-politice, evoluția în perspectivă a societății noastre, a proceselor care au loc în lume, în condițiile epocii contemporane. În întâmpinarea jubileului partidului, Academia de științe sociale și politice, Institutul de studii istorice pe lângă C.C. al P.C.R., Academia de învățământ social-politic «Ștefan Gheorghiu» și Academia Republicii Socialiste România vor organiza o sesiune științifică comună cu participare internațională. Institutele de cercetări științifice, institutele de învățământ superior, societățile științifice ale cadrelor didactice vor organiza sesiuni de comunicări și simpozioane cu teme adecvate acestui eveniment. Aceste manifestări, ca și lucrările ce urmează a fi publicate, vor releva bogata activitate teoretică și practică desfășurată de Partidul Comunist Român în conducerea operei de edificare a societății socialiste, problemele actuale privind dezvoltarea economiei, culturii, a vieții sociale, activitatea internațională a partidului și statului. [...] Presa centrală și locală, revistele teoretice și social-culturale, radioul și televiziunea vor desfășura o amplă și multilaterală activitate politico-educativă consacrată oglindirii eroicelor tradiții de luptă ale partidului, cultivării devotamentului tuturor oamenilor muncii față de politica sa marxist-leninistă, mobilizării întregului popor la îndeplinirea sarcinilor trasate de partid. Dezvoltarea culturii și artei va constitui și

în viitor una din preocupările majore ale partidului și statului. Partidul va acționa neobosit pentru îmbogățirea vieții spirituale a poporului, pentru cultivarea înaltelor trăsături ale omului nou, făuritor conștient al propriei sale istorii, pentru lărgirea orizontului cultural al maselor populare. În acest sens, scriitorii, compozitorii, pictorii, sculptorii, toți creatori de artă sunt chemați să-și afirme talentul, forțele creatoare în opere literare, artistice, cinematografice înfățișând lupta revoluționară a comuniștilor, a forțelor înaintate ale poporului, viață nouă, tumultoasă a societății noastre socialiste, care să înaripeze poporul în lupta pentru înflorirea patriei”. ■ *Bun venit președintelui Republicii Africa Centrală, general Jean Bedel Bokassa*, scrie ziarul în preziua vizitei.

● [„Cronica”, nr. 28] Pe prima pagină un sonet (*La fel sunt toate, numai tu ești altul*) de Victor Eftimiu. ■ În cadrul rubricii *Convorbirile Cronicii*, Dumitru Micu răspunde la zece întrebări formulate de Zaharia Sângeorzan, referitoare la *Conștiința valorilor, tradiție, modernitate...*: „E indubitabil că azi asistăm, din când în când, la explozia unor tendințe iconoclaste”; „Când fronda riscă să degenereze în nihilism huliganic, riposta preventivă să fie promptă și aceasta chiar și spre folosul frondei înseși”; „Orice accepție ați da noțiunii de *tradiție*, e clar că existența națională este mult mai vastă decât tablourile din cuprinsul literaturii, în care se răsfrânge”. ■ Liviu Leonte comentează volumul de *Aproximații critice* (Ed. Junimea, 1970) propus de Mihai Drăgan. ■ N. Irimescu reține pentru rubrica *Moment*, prezențe românești peste hotare: Al. Piru vorbind despre mișcarea literară contemporană din țara noastră în revista italiană „Vento Nuovo” și Dan Ciachir cu poeme în „Il Giornale dei Poeti”. Se dau informații despre revistele studențești „Alma Mater” și „Echinox”-ul clujean, precum și programul de lucru al Editurii Cartea Românească, publicat de Marin Preda în „Luceafărul”, nr. 27. ■ Ion Stamatescu are o „revelație târzie” în *Cazul Servien*, făcând un portret complex al savantului și artistului de origine română Pius Șerban Coculescu: „Prestigiul în lume al operei lui Pius Servien este în creștere; contribuțiile lui în estetică și lingvistică sunt considerate ca deosebit de importante, fiind citate curent. Poezia și muzica lui, cristalinități pasionate, au venit să întrească imaginea acestei personalități remarcabile”. ■ În același efort de recuperare, Liliana Gherman semnează un portret al dirijorului Sergiu Celibidache. □ Ștefan Oprea face cronica filmului *Procesul*, regizat de Orson Welles după romanul lui Kafka. □ La rubrica *Contrapunct*, Emil Nicolae scrie despre *Poezia polemică*, comentând antologia de versuri *Coloane* de Dim. Stelaru, maniera căruia nu ar ține de cuvânt, cât de discurs. □ George Popa traduce din opera a șapte poeți belgieni din grupul „Fantasmagie”. □ Cu titlul *Bătrânețea, totuși o comedie*, este publicat un fragment din ultimul capitol al celei mai recente cărți a Simonei de Beauvoir, *La Veillese*. ■ Întrebarea din titlu, *Un plagiat?*, este retorică, semnatarul A. S. nedând un răspuns categoric, ci prezentând concis și echidistant faptele: doi mari scriitori, Charles Dickens și E.A. Poe tratează aproape același subiect într-un mod

foarte asemănător: primul, în romanul *Barnaby Rudge* (1841), cel de-al doilea, în poemul *Corbul* (1845).

• **[„Flacăra”, nr. 28]** Henri Wald publică studiul *Metafora și abstracția*, plecând de la premisa că „există în cultura contemporană și o tendință de izgonire a metaforei”. □ V. Savin scrie un amplu reportaj cu titlul *Cornul abundenței și... relativitatea*. □ În *Telegrame* se notează intenția lui Visconti de a realiza o nouă ecranizare a romanului lui M. Proust, *În căutarea timpului pierdut*. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Cel care ușor se strecoară*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, se publică o notă despre conținutul volumului de lirică *Ținută de seara* de Virgil Gheorghiu (Ed. Eminescu), precum și un comentariu despre volumul lui Pop Simion, *Paralela 45*, o serie de reportaje despre care se consideră că sunt „scrise alert” fiind „rând pe rând, epice și lirice, trăsături ce le dăruie interes și frumusețe”. ■ Succintă prezentare a celor două romane apărute, la Minerva, într-un singur volum, *Arsenic și Roza și ceilalți* de Sergiu Dan: „Observăm, la recitare, că prozele lui Sergiu Dan își păstrează, nealterat, capacitatea de a interesa și încânta, iar aprecierile unor valoroși critici nu sunt dezmințite de trecerea timpului”. ■ Notiță de apreciere adresată revistei *Argeș* pentru ideea de a edita un Urmuz în biblioteca sa. ■ În secțiunea *Teatru* se anunță că Cenaclul de dramaturgie al Uniunii Scriitorilor, definit de Paul Everac ca „un loc de interferență filozofică și artistică a celor 20-25 de dramaturgi în stare de funcționare pe care îi cuprinde azi Bucureștiul”, și-a încheiat stagiunea.

• **[„Luceafărul”, nr. 28]** Întrebarea adresată lui Marin Preda de A. Păunescu îl provoacă pe prozator să vorbească despre cinematografie ca *Despre o artă antipatică*, deoarece i se pare că a devenit aproape imposibilă procurarea unui bilet. „Dacă ne place așa de tare să mergem la cinema, de ce n-o fi nimeni interesat să ne ia banii pe bilete? Adică cum să pui zilnic în fața ghișeului sau chiar la poartă inscripția: Astăzi nu mai sunt bilete? De ce nu mai sunt? Adică de ce să nu mai fie? I-o fi plăcând cuiva să rânjească uitându-se la noi cum ne înghesuim de ani de zile în fața cinematografelor cu filme bune?... Măcar cu librăriile lucrurile sunt mai bine organizate, uneori nici nu știi că a apărut cutare roman celebru sau cutare capodoperă filosofică, afli întâmplător după luni sau chiar ani că s-ar fi tradus și în românește. [...] Filmele însă le vezi de afară, cu numele actorilor pe care îi prețuiești scrise pe fațadă și e greu să devii, uitându-te la ele, filosof sau disprețuitor cu îngăduință admirativă, în sensul că le știi tu pe toate și le admiri ingeniozitatea, dar nu-ți iau ei piuitul cu chițibușeriile lor, cum mi-ai povestit chiar dumneata de unul aflat într-o astfel de stare foarte veselă, care după ce a silabisit cu greu și citind pe românește prin geam afișul colorat cu bărbați cu săbii duelându-se pe viață și, firește, pe moarte: «Ca-va-le-rul Par-dai-lan... », a adăugat: «...ț'ai dracului». Da, dar nu toți sunt ca acest brav om! Și nici n-o să capete nimeni ca mine o antipatie crescândă pentru această artă, în ciuda contractului, adică nu, a contractelor, pentru că am

două pe care le-am semnat cu Studioul București!”. ■ În dialogul purtat cu A. Păunescu, D.R. Popescu dezvăluie cum a renunțat la medicină după trei ani de studii, în favoarea literaturii, pătrunzând astfel „într-o zonă în care posibilitățile înfrângerii sunt numeroase”. Debutând cu o poezie, într-un ziar din Oradea, D.R. Popescu scrie și proză, fără să țină însă a-și fixa un program, o orientare, care l-ar putea bloca, împiedicându-i evoluția. „Eu nu cred în curente literare. Cred că, în secolul nostru au fost mari personalități care n-au aparținut niciunui curent” precum Faulkner sau Malraux. Proza sa, afirmă scriitorul, „aparține unei sinteze a prozei românești”. „Să ne întrebăm din când în când: am dat noi acele cărți fundamentale? Dacă noi apreciem cultura noastră în funcție de cultura universală, poate că ar fi bine să ținem seama de reperele noastre de aici. În primul rând. E greu, întâi, să înțelegi *Creanga de aur*. Sadoveanu este totuși un unicat într-o cultură. Dă-mi voie să cred că unicatele rămân. Sadoveanu rămâne o mare personalitate. E mai greu să scrii – cred eu – un roman «gen Sadoveanu», decât un roman «gen Camil Petrescu». Poți să faci orice observații vrei formulei de roman a lui Fănuș Neagu, dar nu-l poți exclude. El are harul fundamental al scriitorului: limba. [...] Despre Marin Preda știi că e scriitor dacă-i citești o schiță din *Întâlnirea din pământuri*. Citești *Calul* de pildă și zici: uite un scriitor formidabil. La fel și Barbu. Nu includem în discuția noastră cantitatea de amicitie dintre Preda și Barbu. Astea țin de ceea ce trece. Doar cărțile nu se îmbolnăvesc de prietenie și ură și rămân singure, independente și suverane. Slavă Domnului, acești scriitori au debutat într-o epocă nu prea roză, deși era mult roz pe atunci. L-aș așeza și pe poetul Baconsky între exemplele bune. A urmat o perioadă când revistele impuneau scriitori. Acum editurile fac scriitori. Schițele lui Velea, apărute în reviste, înainte de a apare în volum, suscitau un interes din partea criticii, tot atât interes cât suscită o carte astăzi. Astăzi, revistele nu se mai vând prin poezia și proza pe care le publică. Nemaifiind interesante, nici nu mai pot impune prin operă. Scriitorii se impun astăzi prin volume și mai ales prin roman. Dar vezi, romanul e mai înșelător decât o nuvelă și nu o măsură atât de exactă. E imposibil ca dintr-un roman de 400 de pagini să nu alegi tu critic câteva pagini bune, pentru a scrie un articol sau o cronică”. □ Leonid Dimov publică poeziile *Vârtej* și *Lacrima*, Mircea Dinescu, *Rostire*, iar Eugen Berca, Vasile Zamfir și Ion Nicolescu un grupaj de creații lirice. Lui Aurel Dragoș Munteanu îi apare proza *Vălul*. ■ În *Despre cultul amintirilor* semnat de Teodor Mazilu sunt amendați „anumiți călători” care „sunt mult mai atenți cu strângerea de amintiri decât cu realitatea care le apare în față. Palmierul din fața lor li se pare mult mai puțin viu decât palmierul din cartea poștală pe care o vor trimite acasă ca pe-un certificat, ca pe-un document de preț. Ei nu vor să vadă, ei vor doar să știe alții că ei au văzut... De aceea se expediază cu atâta furie cărți poștale ilustrate; de aceea negustoria cu tot felul de amintiri e atât de bine pusă la punct. [...] Cineva – într-un acces de sinceritate îmi mărturisea că nu se simțea de loc fericit când a văzut Venetia,

că apele și gondolele nu l-au tulburat, ce l-a făcut fericit a fost doar convingerea că alții n-au văzut Veneția. Orgoliul e-n stare să ucidă orice, chiar și bucuria elementară în fața naturii”. ■ Dan Laurențiu consideră inițiativa lui Ion Caraion de a „strânge într-o carte de peste 300 de pagini texte omagiale închinată lui Brâncuși semnate de 70 autori din Europa și cele două Americi” un „gest pios și tandru”. Apărută sub numele *Masa tăcerii*, cartea apărută la Ed. Univers, 1970, „în excelente condiții grafice”, îl evidențiază pe autorul antologiei pentru „efortul său de selecție și documentare într-o bibliografie prodigioasă, prin solicitarea unor texte inedite de la personalități artistice dintre cele mai diferite, în sfârșit, prin traducerea poemelor sau eseurilor și integrarea lor armonioasă în volum. Cu privire la aspectul grafic al cărții, la punerea în pagină a poemelor, vom remarca și elegantul procedeu al poetului de a ne oferi, pe lângă traducerea într-o bună limbă românească, textul original, precum și gustul ales în ilustrarea cu fotografii după sculpturile ori desenele lui Brâncuși. Aprecierile metaforice ale lui Ion Caraion sperăm că vor arunca o lumină sugestivă asupra naturii omagiilor din această carte. Vom menționa, pentru sinceritatea și simplitatea lor neartificioasă, spontană și fermecătoare, poemele semnate de Jeanne Robert Foster (S.U.A): *Constantin Brâncuși: Muncitorul, Omul, Copacul, Portretul, Cină cu Brâncuși*, precum și eseurile pe cât de generoase, pe atât de adânci ale lui Geo Bogza, Dan Botta, Dominique de Roux. Cartea întreagă este un spectacol al bucuriei și iubirii cu cei mai diverși interpreți ai unui magnific erou, Brâncuși și cu un «regizor» inspirat în persoana poetului Ion Caraion”. ■ N. Ciobanu notează valoarea volumului de proză scris de Ana Delea, *Ceas mirat*, „curgerea lui narativă”. „Așadar, o suită de povestiri străine de orice complicații compoziționale și care nu au deloc veleitățile de a «problematiza» ceea ce, la urma urmei, nu se vrea transmis decât pe calea sugestiei discrete și simple. Acestea fiind datele ei estetice și temperamentale, deocamdată, proza Anei Delea scontează doar pe relevarea unor stări de spirit, caracteristice pentru freamătul interior, de o feminitate încă adolescentină, pe care îl trăiesc eroinele sale”. ■ Despre volumul masiv al lui Zigu Ornea, *Sămănătorismul* (Minerva), E. Simion opinează că reflectă o „poziție critică”, dacă nu ireproșabilă, cel puțin „de o prudență mai sănătoasă”, „lăsând deoparte prejudecățile privitoare la fenomenul pe care îl studiază”. „Z. Ornea pleacă, așadar, de la ideea că despre sămănătorism nu s-a spus încă totul, iar din ce s-a spus multe judecăți nu sunt de acceptat. A doua întrebare pe care și-o pune – întrebare legitimă – privește curiosul interes al criticii față de un fenomen contestat, de regulă, cu o mare violență. E, într-adevăr, ciudată preocuparea insistentă a criticii față de sămănătorism, chiar și a criticii care nu lasă mișcării condusă de Iorga nici cea mai mică șansă. [...] Z. Ornea procedează, deci, bine, făcând, mai întâi, istoria mișcării sămănătoriste (publicații, etape, poziția față de viața politică etc.), pentru ca, odată introduși în subiect, să putem deduce și judeca mai drept opiniile sale. [...] În ce privește însă im-

plicațiile sămănătorismului în literatură sunt multe de zis. Mai întâi, Z. Ornea face eroarea pe care o fac mulți de a nu distinge, în cazul sămănătorismului, ideologia de literatura crescută în marginea ei și de a o judeca pe cea din urmă în chip nediferențiat”. ■ La *Punct și virgulă*, Ion Tătaru amendează scrierea greșită a unor nume românești, chiar de unii oameni de cultură, în varii articole, atrăgând atenția asupra articolului semnat de criticul de artă Mircea Deac. ■ Nicolae Ciobanu semnează articolul *Sincronismul – criteriu unic al universalității?*

12 iulie

● [„Scânteia”, nr. 8483] În rubrica *Adnotări* Emil Vasilescu semnează *Nedorită discreție*: „Acțiunile întreprinse în ultima vreme pentru perfecționarea activității editoriale se dovedesc de bun augur pentru dinamizarea, diversificarea și specializarea producției de carte. Apariția unor noi colecții, ca și a altor formule de prezentare a cărții, nu reprezintă însă actul final al activității editoriale. De la ieșirea din tipografie până la intrarea în posesia cititorului, cartea străbate un drum lung, întâmpină uneori dificultăți neașteptate, care-i îngreunează difuzarea. În esență, toate acestea țin de modul în care se înțelege să se desfășoare acțiunea de popularizare a cărților, prezentarea și impunerea lor în conștiința cititorilor. Este suficient să arătăm – așa cum am putut constata într-un sondaj întreprins recent în câteva librării din Capitală – că unele colecții de curând apărute, cum ar fi «Biblioteca pentru toți copiii», «Umor» sau «Mithos» rămân încă pentru o mare parte a publicului, necunoscute, datorită unui sistem ineficace de prezentare și popularizare”.

13 iulie

● [„Scânteia”, nr. 8484] Nicolae Țic publică în rubrica *Picătura de cerneală* textul *Exigențele unei opțiuni*: „Avem convingerea că cei care se prezintă la posturi, la datorie, vor ști să dea strălucire meseriilor, asemenea înaintașilor, să le înnobileze, și astfel – să-și înnobileze întreaga lor viață și activitate”.

15 iulie

● [„România liberă”, nr. 8002] *Cronica literară*, semnată de Aurel Martin, este dedicată volumului de versuri al lui Marin Sorescu, *Tușiți*, apărut la Ed. Eminescu. După volumele *Poeme*, *Moartea ceasului* și *Tineretea lui Don Quijote* – marcate, în opinia cronicarului literar, de monotonie și de manierism, în *Tușiți*, pe fondul versului aritmic, „cu obstacole, deviind scriitura spre simularea unei vorbiri cotidiene, narative și discursive”, Sorescu se dovedește a fi un poet „al interogațiilor”, care „pune sub semnul întrebării concepte tradiționale, atitudini comune, mituri străvechi și contemporane”. Pe care le „demistifică fructificând implicațiile absurde, ilogice”, „prin hiperbolizare sau

prin repovestire”. În acest mod, Sorescu propune „un alt tip de descifrare a adevărurilor” – prin „mijlocirea parabolei și a simbolurilor”, reușind să reproiecteze „propriul nostru univers” „în variantă tragică sau umoristică”.

● [**„Scânteia”, nr. 8486**] Adrian Anghelescu prezintă volumul *Matei Iliescu* de Radu Petrescu: „Avem a face cu un roman de factură clasică, ce dezvoltă, prin frecvente alternări de planuri, un subiect restrâns ca problematică: o poveste de dragoste în cel mai deplin și, pe alocuri, romantic înțeles al cuvântului. [...] Subiectul ei nu surprinde prea mult prin inedit, fiind vorba mai degrabă de tratarea cu mijloace proprii a unor teme deja cunoscute și fructificate în literatura noastră, îndeosebi cea interbelică. [...] O asemenea strânsă circumscriere tematică își are, desigur, riscurile și rigorile ei, solicitând scriitorului profunzime analitică, o adâncă intuire a proceselor sufletești, o artă a dozării și concentrării situațiilor și episoadelor imaginate, pentru a întreține mereu viu interesul cititorului. Or, sub acest aspect, prin aglomerare expresivă de fapte nu întotdeauna semnificative, de autentică trăire sufletească, romanul dă uneori senzația de prolixitate, devine inexpressiv (și din punct de vedere stilistic), lăsând prea puțin să se bănuiască acel fundament care-i conferă lăuntric echilibru și soliditate. Întâlnim, deseori, episoade trenante, care deconcertează prin nota lor artificioasă, accentuată și de o necontrolată hemoragie metaforică. [...] Cartea avea, așadar, de câștigat dacă autorul ar fi probat un mai riguros spirit selectiv, comprimându-i substanța, renunțând la acele lungimi care o diluează pe alocuri. Oricum, prin multe dintre paginile sale, acest roman impune un scriitor veritabil, capabil a se depăși și a-și perfecționa mijloacele, a se afirma – cum am dori-o – tot mai plenar, pe măsura talentului său, incontestabil, un prozator ale cărui viitoare cărți le dorim mai apropiate de sensibilitatea și, cu deosebire, de problematica socială a prezentului”. ■ Szász János comentează volumul de versuri *Rămas bun de la tropi* de Szilágyi Domokos: „Scriind o poezie directă, și totuși nedeclarativă, apelând conștient la efortul intelectual al cititorului, Szilágyi Domokos sintetizează, în lirismul său angajat, experiența poeziei militante – revoluționare pe care grefează inovațiile lirice ale poeziei moderne. Departe de momentul pur experimentativ, tradiția și inovația se filtrează matur printr-o sensibilitate originală. Estetici mai mult decât discutabile afirmă că poezia nu se scrie cu idei și sentimente, ci exclusiv cu cuvinte. Distanțându-se de asemenea prejudecăți, Szilágyi Domokos își pune talentul în slujba exprimării sentimentelor și ideilor contemporanilor săi, pune cuvântul să le slujească, dând expresie mesajului său umanist”.

16 iulie

● [**„România liberă”, nr. 8003**] Apare *Convorbire cu poetul Ioanichie Olteanu, directorul editurii „Eminescu”*, realizată de Tia Șerbănescu. Invitat să descrie profilul editurii, Ioanichie Olteanu asociază „publicarea literaturii contemporane” cu „valorificarea, în tiraje de masă, a literaturii clasice”. Aplicând

„politica partidului în materie de literatură și artă”, politică ce asigură „acel spirit comun literaturii actuale, determinat de realitățile sociale contemporane”, colecțiile editurii acoperă un spațiu generos de beletristică. Astfel, în colecția „Biblioteca Eminescu” a fost publicat romanul lui Rebreanu, *Ion*, și urmează a fi publicate nuvelele istorice ale lui Odobescu, romanul *Ciocoi vechi și noi*, proza lui Eminescu și poezii ale lui Coșbuc, Eminescu, Blaga. În colecția „Romanul de dragoste”, se vor regăsi *Adam și Eva*, al lui Rebreanu, *Cazul Eugeniei Costea* – Sadoveanu, *Patul lui Procust* – Camil Petrescu etc. iar în colecția „Romanul de ieri și de azi” vor fi publicate romane de Matei [sic!] I. Caragiale, Duiliu Zamfirescu, Gib Mihăescu. Preluată de la fosta E.P.L., această ultimă colecție va fi reabilitată valoric, pe măsura criticilor aduse la adresa valorii relative a multora dintre romanele publicate aici. În ceea ce privește poezia, se vor avea în vedere ediții atât ale poeziilor consacrați, cât și ale debutanților. Aceștia li se vor adăuga ediții selective de poezii aparținând poeziilor „de primă mărime”. Va fi lansată și colecția „Biblioteca critică”, ce va conține „considerațiile critice cele mai pertinente și definitorii asupra marilor scriitori”. Interesată de contactul direct cu cititorii, editura va publica „un buletin trimestrial de informare” cu privire la cărțile și autorii ce urmează a fi publicați. În ceea ce privește popularizarea și difuzarea cărții românești în străinătate, se au în vedere ediții bilingve și traduceri ale unor opere clasice românești și, nu în ultimul rând, o *Antologie a criticii române contemporane*, în 2 volume, ca și prospecte, traduceri ale unor fragmente de opere clasice românești, sau „prezentări de cărți pentru editurile și publicul din străinătate”.

• **[„Scânteia”, nr. 8487]** Sub semnătura dr. N. Copoiu apare textul *Un început promițător: Colecția „Evocări”*: „Prin volumele publicate până acum, colecția «Evocări» se bucură de un tot mai larg interes în rândul cititorilor, inaugurată printr-o lucrare dedicată lui Ștefan Gheorghiu sub semnătura unui militant de prestigiu din mișcarea muncitorească din România, M. Gh. Bujor, colecția, care apare la Editura politică, și-a propus, așa cum sugerează denumirea, să prezinte cititorilor personalități ilustre ale clasei muncitoare din România, ale poporului nostru. Sursele documentare pe baza cărora sunt întocmite aceste lucrări de evocare istorică sunt riguros științifice: documente originale, deseori inedite de arhivă, sunt coroborate cu materiale de presă și amintiri, culese de la oameni care au cunoscut îndeaproape personalitățile evocate, de la descendenții de familie. De obicei lucrările sunt formate din două părți: în prima parte se realizează o descriere cronologică a vieții și activității personalității respective, iar în partea a doua se prezintă o selecție din articole și cuvântările celui evocat. Prin aceste antologii volumele capătă, pe de o parte, valoare științifică, iar pe de altă parte conturează mai pregnant imaginea epocii respective”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 6581]** C. Stănescu analizează volumul lui Dumitru Micu, *Estetica lui Lucian Blaga*, care „nu poate decât să stimuleze

cercetarea critică a operei lui Lucian Blaga, nu numai dintr-o rațiune exclusiv polemică, dar și pentru că ea reprezintă una dintre cele mai agitate și mai contradictorii fețe ale spiritului românesc și universal” (fără an și editură).

● **[„Albina”, nr. 28]** Este publicată poezia *Romanță pe Dunăre*, a poetului plecat în postumitate, Mihai Dragomir. ■ Ion Bănuță scrie despre *Flori de nufăr*: „De umbli cu tine însuși pe linia oglinzilor de apă, aici, în deltă. Delta Dunării, totul pare neverosimil de frumos, plin de minciună și de adevăr”. ■ În textul *A munci mai bine!*, Șerban Nedelcu trece în revistă evenimentele recente potrivite cu profilul revistei: „Importante evenimente au avut loc în săptămâna trecută! Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 8-9 iulie 1970 a dezbătut proiectul Legii organizării producției și a muncii în agricultură și proiectul Legii privind răspunderea conducerilor, organizațiilor socialiste pentru gospodărirea mijloacelor materiale și bănești, organizarea și funcționarea controlului financiar. Aceste proiecte au fost supuse apoi Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România și au căpătat caracterul de lege”. ■ Apare evocarea *Panait Cerna*, nesemnată: „Fiind foarte cald, într-o după-amiază fierbinte de iulie și întovărășindu-ne în dreapta drumului cu ciudații munți Hercinici (cei mai vechi munți din Europa), munți bătrâni, cu vârfurile neînchipuit de joase, pietre roase de ploi și arse de soare, ne apropiem de satul Cerna. Chipul nefericitului poet petrecut atât de repede prin viața pământeană ne stăruia în minte cu melancolie. Urma să ajungem acolo unde se născuse Panait Cerna, într-o căsuță albă cu multe ferestre, îmbrățișată de viță de vie, în marginea drumului”. ■ Apare anunțul *Poezia în concurs* „Dorind să contribuie la promovarea unor noi și autentice talente din rândul tineretului, Casa județeană a creației populare Suceava organizează – în acest an pentru a doua oară – un concurs de poezie purtând numele lui Nicolae Labiș. Concursul e deschis tuturor celor ce nu depășesc vârsta de 25 de ani, nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor și nu au volume de poezii editate. [...] Se acordă 9 premii și mențiuni între 3000 și 500 de lei. Festivitatea de premiere, ce va avea loc la 16 august, va prilejui totodată o serie de festivități cultural-artistice: recitaluri de poezie, concerte etc.”.

● **[„România literară”, nr. 29]** Pe prima pagină este inserat editorialul *La o jumătate de secol*: „Vom sărbători, așadar, anul viitor o jumătate de secol de când Partidul Comunist Român conduce – greaua și încercata luptă revoluționară ce a prefigurat în momentele sale de răscruce, încă din dramatica perioadă interbelică, strălucitorul destin al României socialiste. [...] Scriitorii vor întâmpina această sărbătorire a unei vârste de prestigiu și a unei perpetue tinereți prin opere în care epoca noastră, viața de muncă și de creație a poporului român să-și afle întruchiparea pe măsura măreției lor”. ■ În *Cronica Uniunii Scriitorilor* se arată: „Consiliul Uniunii Scriitorilor a ascultat, în dimineața zilei de 14 iulie a.c., informarea Acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, cu privire la activitatea pe care Uniunea Scriitorilor a desfășurat-o

în perioada dintre cele două plenare. □ Participant la lucrările congresului mondial al Confederației internaționale a societăților de autori și compozitori (C.I.S.A.C.), care a avut loc între 21-28 iunie la Las Palmas (Spania), poetul Traian Iancu, în calitate sa de director al Fondului Literar al Scriitorilor din R.S. România, a fost ales membru al Biroului consiliului internațional al autorilor literari al acestei organizații. □ Potrivit unei înțelegeri, pentru anul acesta, privind un schimb de scriitori între R.S. România și Danemarca, în scopul documentării reciproce despre culturile noastre, a plecat la Copenhaga criticul Eugen Simion. □ Se face cunoscut membrilor Uniunii Scriitorilor că, la 1 august 1970, se deschide Casa de creație de la Valea Vinului, județul Bistrița-Năsăud”. ■ Vizându-l în realitate pe Mircea Eliade, Miron Constantinescu face câteva *Considerații metodologice și istorice*, pe marginea recenziei lui Dumitru Micu asupra volumului *De Zamolxis a Gengis Khan*, publicată în „România literară” din 2 iulie 1970: „Nu contest competența tovarășului Dumitru Micu în problemele religiilor arhaice pentru că nu sunt poate suficient informat asupra acestui domeniu de preocupări al domniei sale. Mărturisesc în schimb faptul că problemele istoriei religiilor m-au interesat numai în măsura în care intrau ca elemente componente ale problematicii istoriei universale și naționale; de aceea îmi declin o competență deosebită în această privință. În articolul tovarășului Dumitru Micu sunt însă anumite referiri la problemele istoriei României, care mă interesează în cea mai înaltă măsură. Am studiat ani de zile problemele istoriei țării noastre și am încercat să descifrez realitatea dezvoltării sale, dialectica vieții societății românești. Cred că este necesar ca, în analiza unei lucrări istorice sau filozofice, să se pornească de la anumite premise științifice. Abordarea critică a unor probleme de istoria religiilor trebuie făcută cu rigoare științifică, precizând bazele metodologice ale cercetării științifice. Doresc însă să exprim aci câteva observații *metodologice și istorice* în legătură cu recenzia amintită. [...] Deficiența fundamentală a metodei folosite de Mircea Eliade este aceea că nu examinează condițiile economice, sociale, culturale care au cerut apariția anumitor simboluri și mituri, compară aceste mituri și legende între ele desprinzându-le de viața reală. Această problemă, criticul Dumitru Micu nu o abordează în spirit critic. [...] Recenzia tovarășului Dumitru Micu se referă la spiritualitate arhaică a poporului român. Dar spiritualitatea arhaică a poporului nostru nu poate fi redusă numai la spiritualitatea geto-dacilor, întrucât poporul român a rezultat tocmai din fuziunea geto-dacilor cu romanii. Chiar aria spiritualității dacice nu o putem reduce numai la spiritualitatea religioasă, întrucât în spiritualitatea dacică intrau și alte elemente de ordin social, politic, medical, artistic. Reducerea spiritualității arhaice a poporului român *numai* la spiritualitatea dacică și reducerea spiritualității dacice *numai* la spiritualitatea religioasă, mi se pare metodologic cu totul arbitrară și neconformă realității. [...] Balada *Mioriței* capătă astfel în tălmăcirea (sau răstălmăcirea) lui Mircea Eliade semnificație de *destin* pentru poporul român.

Negându-și propriile păreri despre așezarea noastră la răscruce de culturi și civilizații (pp 157-158) și ca factor de autentică sinteză, Mircea Eliade elaborează o interpretare a istoriei României care este contrazisă de faptele istorice, de luptele eroice din trecut și de dezvoltarea strălucită de astăzi. [...] Nu-mi pot încheia considerațiile fără a exprima nădejdea că aceste câteva observații pe marginea recenziei lui Dumitru Micu și după lectura cărții lui Mircea Eliade *De Zamolxis a Gengis Khan* ar putea constitui un îndemn pentru eminenții noștri specialiști în problemele de etnografie, filozofie și istorie a religiilor spre a lua parte la dezbateri”. ■ Nicolae Balotă semnează *De la misterul Urmuz la un cult Urmuz*: „O creație atât de ambiguă, a unui om atât de plin de ambivalențe, ne îndeamnă să presupunem că anxietățile lui Urmuz nu excludeau extazele sale, după cum exuberanțele nu puteau să-i alunge cu totul depresiunile. Urmuz nu s-a întrupat, însă, nici din teamă, nici din bucurie, ci, poate, dintr-o funciară acedie”. ■ Adrian Marino se ocupă de *Tehnici comice*: „Modul în care comicul filozofic, moral sau psihologic devine efectiv creator, ține de atitudinea estetică fundamentală a distanțării, realizată prin câteva metode specifice. De-abia la acest stadiu analiza începe să exploreze domeniul autentic literar al comicului, prin punerea în lumină a *tehnicii distanțării comice*: O condiție prealabilă, esențială, este *detașarea*, consecința directă a sentimentului latent sau declarat de superioritate. Spiritul comic privește ridicolul de undeva de sus, mult deasupra convulsiei contradicțiilor curente, contemplete cu ochi rece, lucid și obiectiv. [...] Condiția fundamentală a distanțării este luciditatea, părăsirea ingenuității și stării de inocență, vigilența cerebrală, a cărei formă exemplară, de maximă intensitate, este *auto-reflectarea* prin dedublare. Conștiința comică devine sensibilă la ridicolul existenței, deoarece ea poartă ridicolul în sine însăși, descoperindu-se ca atare în această ipostază. [...] Ridicolul implică în mod obligator un *alter ego*. Fiindcă orice creator există numai prin dedublare, numai prin auto-reflectare specializată. În cazul în speță, prin modalitatea sa comică, echivalentă calitativ oricărei distanțări literare, dramatice, epice sau lirice. De unde rezultă că autoridicularizarea și autoparodia definesc comicul în starea sa cea mai pură, cea mai nativă. Obiectul prim și ultim al conștiinței comice este și rămâne propria noastră imagine, în totalitatea aspectelor sale ridicole. [...] Procedul esențial al acestei tehnici reflexive, evident deformante, se dovedește a fi *exagerarea caricaturală*, expresia oricărui tip de comic întemeiat pe imaginea alterării și contrafacerii. Tradiția «caricaturii» are o ascendență predominant plastică, în sfera ideii de «comic al picturii», diametral opus «naturii frumoase». [...] În esență, întreaga problemă se reduce la câteva propoziții simple și fundamentale: contrastul devine comic ori de câte ori apariția sa este imprevizibilă, incoerentă, la antipodul regularității, continuității, deprinderii mentale. Este de ajuns să fim preveniți de apariția unui efect, oricât de caricat sau neprogramat, ca surpriza să dispară. Invers, este suficient ca într-o serie previzibilă să se ivească un

element de spontaneitate contrastantă ca sentimentul comic să irupă. Și cu cât surpriza este mai mecanică, rigidă, tăioasă, cu atât efectul va fi mai mare. Căderea bruscă, dislocarea subită, alunecarea de orice tip devin în felul acesta comice”. ■ În *Breviar*, Șerban Cioculescu publică textul *George Topîrceanu sau poetul pentru toți*: „Copil răsfățat al Muzei populare, ușor emancipat de toate modelele, de la cel eminescian la acel al lui A. Mirea, George Topîrceanu este dintre poeții între cele două războaie, cel mai răspândit până astăzi în toate vârstele și straturile de cititori. Ar fi o eroare să-l cantonăm în sectorul parodiei, în care, de altfel, a rămas neîntrecut. Nici așa-zisa poezie umoristică nu și-l poate anexa cu exclusivitate. [...] Tradițional prin timbru, metrică și figurație poetică, G. Topîrceanu rezistă împotriva tuturor variațiilor de gust din ultima jumătate de veac. Este, de bine de rău, un clasic al răsului în lacrimi, este poetul nostru al tuturor”. ■ Matei Călinescu revine la *Carnet '70* cu textul *Stil și „clișeu”*: „În cuprinsul literaturii, «clișeele» pot fi înțelese în două feluri: fie ca forme ale vorbirii care, prin repetiție și uzură, au încetat să mai îndeplinească vreo funcție în ordinea comunicării (din acest unghi ele ar fi simptomele unei scleroze a limbajului și, implicit, a gândirii); fie ca elementele cu ajutorul cărora stilul își împlinește construcțiile sale. Prima înțelegere, fundamental ironică, a «clișeului» – care s-a generalizat aproape, de un secol și mai bine – n-o exclude pe cea de-a doua, care face din «clișeu», pornind tot de la caracterul lui repetitiv (văzut însă ca o virtute structurantă), una dintre materiile prime de bază ale efortului stilistic. [...] Dar ce este «stilul literar»? Lăsând la o parte definiția aproape tautologică: stilul literar este acel stil a cărui intenție primordială e de a fi *literar* în înțelesurile cele mai diverse ale cuvântului, – una dintre caracteristicile cele mai izbitoare ale stilului literar mi se pare capacitatea lui de a separa și amesteca, în scopuri specifice, alte stiluri, de a folosi – într-un câmp de posibilități infinit – procedeele și «clișeele» altor stiluri, neliterare și uneori, în timpurile mai noi, chiar antiliterare. Dacă privim literatura ca un tot, simultaneizând orientări divergent diacronice, stilul ei ne apare într-adevăr ca un descumpănitor amestec de stiluri, de la cel profetic, «formular», incantatoriu-magic, mitopoetic, solemn religios, didactico-mnemotehnic, oratoric, filozofic, până la cel familiar-cotidian, jurnalistic, publicitar și chiar științific. Din perspectivă istorică, literatura și-a extins mereu domeniul, separând și amestecând tot mai multe stiluri și făcând din această vastă operație însuși stilul ei”. ■ În *Confesiuni literare* Edgar Papu publică *Între figurativ și idee*: „Trezirea mea la viață, împreună cu o lungă perioadă după aceea, a avut loc sub semnul figurativului. M-am pomenit de copil în niște case străvechi, acum de mult demolate, cu un teren imens, plin de vegetație sălbatică, stârnitoare de așa-zisă *Stimmung*. Se afla paradoxal în centrul Bucureștiului, pe lângă grădina Icoanei. Mai târziu am aflat că în unul sau altul din acele corpuri de clădire locuiseră, la diferite etape, Macedonski, Al. Cazaban, astronomul Victor Anestin. Eu l-am prins, în ultimii săi ani, doar pe sculptorul Hegel, profesorul lui

Brâncuși, care-și avea atelierul acolo”. ■ Dana Dumitriu scrie despre *Geo Dumitrescu și lirism sarcastic*: „Condiția poeziei este de a fi liberă de normă. Din atitudinea antinormativă, din ironia amară, patetică, din supărarea superioară, sarcastică, Geo Dumitrescu a construit o poezie de o neîndoioasă originalitate. Ea proclamă pudoarea și demnitatea confesivă a poeziei, nevoia de a sparge uzul comun liric, sfidează și ironizează într-o manieră retorică, demonstrativă, febra cuvintelor care nu mai pot acoperi stări afectiv reale. Ea îndeamnă cu ton imperativ întoarcerea la autenticitate, cu prețul abandonării «venerabilelor inerții»”. ■ Lucian Raicu scrie cronică literară la volumul *Însemnări critice* de I. Negoîtescu: „O critică fascinantă, capabilă de iluminări, condusă de un veritabil demon al fervorii estetice. Paradoxal, chiar acest demon, această totală dăruire în actul valorificării estetice, împiedicând «detașarea» (minoră), barează și calea estetismului. I. Negoîtescu nu este un «estet», ci un iluminat al vocației estetice, trăite cu toată puterea, până la exasperare, până la un consum deplin, eliberator, pustiitor; cea ce e cu totul altceva. [...] Excepțională este mai ales aptitudinea de a încercui citatul decupat din operă în plasa strânsă, până la sufocare, a caracterizărilor. Criticul declanșează mari resurse de acuitate expresivă și rafinament lexical ori de câte ori e vorba să formuleze, cu o naturală distincție în evitarea clișeului, *poezia* unui text literar”. ■ Paul Georgescu e coroziv în abordarea *Dinspre cuvinte*: „Nu vreau să demonstrez că nu e posibilă o critică marxistă cu termeni gândiriști, fiindcă acei ce folosesc asemenea vocabular nici nu-și propun să fie ce nu sunt. Dar cei ce nu sunt spiritualiști nu renunță la spiritualitate; marxismul e singura gândire ce, prin cunoaștere, dorește a depăși ceea ce este și, prin această tensiune spre viitor, e realmente transcendent, în sensul laic și uman. El e preocupat de determinări nu pentru a le fetișiza, ci spre a le depăși, căci nu negând necesitatea putem realiza libertatea, ci înțelegând-o. Setea de absolut, imposibil de stins, e omenească. Dacă atâția termeni au fost încărcăți cu sensuri iraționale, nu toți trebuie alungați: unii pot fi redefiniți, laicizați, redați omului ce se vrea o ființă completă. Dar, totuși: a explica inexplicatul prin inexplicabil e venturianism sadea”. ■ La rubrica sa, *Interviuri tardive*, Virgil Cărianopol aduce în fața cititorilor o veche convorbire *Cu Camil Petrescu*: „– *Ce v-a mânat să faci să apară revista «Fotbal», pe care ai girat-o cu numele de N. Grămătic?* – Fotbalul este artă. Are eleganță. Dintre scriitori numai Teodoreanu Ionel îl aprecia așa ca mine. Poezia fotbalului este tot atât de frumoasă ca aceea scrisă. Un gol trebuie gândit, calculat, ca o poezie, o nuvelă, un roman și o piesă de teatru. Fotbalul ar trebui introdus ca muzica și dansul în rândul artei. Tehnica desfășurării lui, cu pasele de la jucător la jucător, este un dans precis, după toate regulile artei”. ■ *Ochiul magic* este plin de comentarii. □ *O restituire: Petre V. Haneș* de Al. R.: „În vreme ce punea la punct volumul său *Studii de istorie literară*, apărut zilele trecute în Editura Minerva, profesorul Petre V. Haneș s-a stins din viață în vârsta de 87 de ani”. □ *Provincialism cultural*

de V. L.: „Apariția unei noi reviste literare este, firește, un eveniment care trebuie salutat. Mai multe reviste literare înseamnă mai multe tribune pentru debaterile de idei și, în același timp, în urma înfloririi civilizației materiale în toate regiunile țării, fiecare ținut își aduce sunetul specific în marele concert cultural românesc. Aceasta este situația ideală. Din nefericire, unele reviste confundă acest sunet specific cu promovarea *provincialismului cultural*. Este, din păcate, și cazul «Convorbirilor literare» ieșene, cel puțin judecând după primul număr (mai 1970). Într-un ambițios articol-program, redacția revistei își propune câteva obiective cu care nu putem să nu fim de acord, cum este acela al promovării spiritului artistic al înaintașilor, precum și a unei publicistici elevate – «punte nemijlocită între scriitor și cititor» (deși, la drept vorbind, puntea nemijlocită este cartea și nu publicistica). Să vedem cum este servit acest program de conținutul revistei. [...] Fără îndoială, se pot cita și exemple pozitive, ca de pildă articolul acad. Al. Philippide (*Ziaristica și literatura*), versurile unor G. Lesnea (*Vârstă*) și C. Sturzu (*Naștere sacră*), proza lui D.R. Popescu, precum și, la rubrica *Convorbiri științifice*, studiul distinsului psiholog V. Pavelcu, intitulat *Cunoașterea lumii interne*. Aceste contribuții valoroase se pierd însă în masa materialelor mediocre». □ „*Mai” bine lipsă!* de Em. B.: „«Șezătoarea», suplimentul de etnografie și folclor al revistei «Familia» (nr. 6 – iunie 1970), lasă impresia unor veleități satisfăcute în pripă, din încropeli. Deși se vrea o mini-revistă de profil, ca orice mini aplicat unor forme dubios conturate ne descoperă indecențe stilistice, agramatism, fraze bombastice și goluri de idei». □ *Cât de bine se nimeresc toate!* de S. L.: „O fericită filozofie a vieții se degajă din studiul lui Simion Bărbulescu, apărut în «Revista de istorie și teorie literară» (tom 19, 2, 1970) și având ca obiect poezia lui Nichita Stănescu. Niciodată nu trebuie să ne speriem de complicații – ar fi concluzia indirectă a articolului, fascinant la lectură prin aerul său tonic și reconfortant. [...] Aflăm în continuare că *Elegia a opta, Hiperboreana* «amintește oarecum de *Floarea albastră* a lui Eminescu». S-ar fi ivit iarăși o dificultate – anume, că nu prea amintește. «La Nichita Stănescu însă – aflăm, liniștindu-ne îndată – codrul e înlocuit cu Nordul înghețat, cu oceanul nesfârșit». Așa da! Dacă operăm în minte această substituție, similitudinea apare perfectă. Iată cât de bine se nimeresc toate! Și într-adevăr, de ce ne-am chinui inutil, când lucrurile se pot rezolva repede și atât de simplu...». □ *Universitatea de la Văleni* de V. B.: „În urmă cu patru zile, s-a deschis, sub egida Consiliului pentru răspândirea cunoștințelor cultural-științifice, din cadrul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, cea de-a treia ediție a Universității populare de vară «Nicolae Iorga». [...] Notăm, printre acțiunile prevăzute în program, prelegerile: *Știința și arta conducerii vieții sociale*. P.C.R. – conducătorul poporului român pe drumul societății socialiste multilateral dezvoltate de Ilie Rădulescu, șeful Secției propagandă a C.C. al P.C.R., *Pe drumul spre o educație permanentă* de acad. Remus Răduleț, *Stil și limbaj în arta contemporană* de Vladimir Streinu, Mar-

xismul și gândirea filozofică contemporană de prof. dr. docent Tudor Bugnariu, simpozionul *Coordonate ale științei și tehnicii contemporane* de acad. Gheorghe Mihoc, seara de poezie românească *Tinerete, idealuri*, la care participă poeții Miron Radu Paraschivescu, Ana Blandiana și Adrian Păunescu, întâlnirea cu scriitorii D.R. Popescu și Fănuș Neagu pe tema *Eroii cărților mele*". ■ Al. Piru publică textul *Ionel Teodoreanu postum: „În Panorama deceniului literar românesc 1940-1950* m-am ocupat de romanul din 1946 al lui Ionel Teodoreanu *La porțile nopții*. De curând Ștefana Velisar-Teodoreanu a publicat la Editura Minerva un volum postum de poeme de Ionel Teodoreanu, pregătit chiar de autor, cu același titlu, poate ca o replică lirică, gravă, la ceea ce în roman apărea mai mult sub aspect înveselitor, înscriindu-se în cunoscutul egotism burlesc al prozatorului. [...] Ionel Teodoreanu e, desigur, un poet vechi, un romantic, cum îl califică și prefațatorul său Al. Philippide, ușor desuet, dar poet, spre a folosi expresia maioresciană, în toată puterea cuvântului". ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de poezie □ *Drumul sufletelor* de George Alboiu: „[...] noua cartea a lui George Alboiu este importantă, atât în cariera sa, cât și în ansamblul tinerei promoții de poeți. Un an literar punctat cu astfel de apariții se anunță, și mai avem multe luni până la încheierea lui, a fi unul excepțional". □ *Inel cu enigmă* de Mihai Ursachi: „Structural, autorul volumului *Inel cu enigmă* (editura Junimea) este un melancolic ciudat, de o superioară ironie. Baladele sale narează întâmplări derizorii, sub lumina unei lucidități lipsite de uscăciune. E vizibilă trecerea în versuri a unei gândiri și simțiri personale, în stare să urmeze o cale proprie chiar pe teritoriile cele mai străbătute, cum este cel al baladescului, modalitate atât de frecvent adoptată la noi în ultimele decenii". □ *Lava intermediară* de Ion Țugui: „Conștiința lui artistică e cea care îl păgubește, deocamdată, pe Ion Țugui, reținându-l pe trasee nespornice, între prețios și îninteligibil". ■ Mircea Iorgulescu prezintă volume de proză. □ *Clopotele de apă* de Constantin Cubleşan: „Devitalizate, uscate, povestirile din acest mic volum (Constantin Cubleşan este și în proză, ca și în critică, un iubitor al dimensiunilor miniaturale) dau în cel mai înalt grad sentimentul artificialității, deși, cum am mai spus, imitația este aproape ireproșabilă". □ *Coșava în port* de Ion Ruse: „Lui Ion Ruse n-am însă a-i imputa decât unele stridențe de stil". □ *Vipera moare în asfințit* de Ion Dorin: „Ceea ce se numește de obicei «lipsă de conștiință artistică» nu înseamnă altceva, în foarte multe cazuri, decât o lamentabilă lipsă de cultură. Care e vizibilă nu doar și nu neapărat sub aspectul precarității cunoștințelor, ci, înainte de toate, în absența unei elementare ținute intelectuale a textului, în primitivismul gândirii, într-o – mai cu seamă – descurajantă lipsă de spiritualitate. Sunt prea mulți autori talentați și prea puțini scriitori. [...] *Vipera moare în (!) asfințit* (până și titlul e vag agramat!) sporește astfel numărul compunerilor acefale despre marea dramă pe care a trăit-o România în anii celui de al doilea război mondial. Imaginea propusă și promovată de către Ion Dorin este

de neacceptat, din pricina falsității și schematismului; și nu e mai puțin adevărat că el nu este singurul și nici primul prozator care eșuează fără glorie într-o asemenea întreprindere. Aceasta nu e o justificare, ci o constatare aproape uimitoare: câte, dintre cărțile ce s-au scris despre această epocă, rezistă unui dublu examen: literar (în primul rând) și istoric?...". ■ Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de volume de critică. □ *Memorial de ziaristică* de Perpessicius: „Sub masca ironiei dezabuzate, Perpessicius rămâne credincios unui donchijotism care-l împinge să rupă mereu alte lănci în apărarea tuturor cauzelor pierdute. Culegerea de articole ne ajută să pricepem din ce repulsii s-a hrănit, la noi, între cele două războaie mondiale, o atitudine intelectuală aparent «apolitică», prin aversiunea ei împotriva tuturor partidelor burgheze, și totuși, foarte politizată. A doua surpriză e interesul obiectiv pe care și-l păstrează jurnalistica scriitorului. Faptele reținute și comentate de el nu sunt marile evenimente, ci datele vieții cotidiene. Extrem de concrete, și încărcate cu o rară valoare sugestivă, acestea izbutesc să reconstituie admirabil ambianța socială a epocii”. □ *Teatrul medieval european* de Ileana Berlogea: „Textul e bușit de titluri și nume din înșiruirea cărora cititorul neavizat nu se alege practic aproape cu nimic; puținele citate, care descriu cum se desfășura un «mister» medieval, sunt izgonite în câteva note la subsol; pe lângă aceasta, puterea autoarei de a însuflă lucrurile relatate e nulă, stilul cărții fiind plat, fără nici o culoare și, în plus, prada unor inerții verbale nu prea fericite”. ■ Versuri semnează: Dragoș Vrânceanu (*Judecata din urmă; Cartea poștală ilustrată*); Ilie Constantin (*Trepte; Narcis*); George Iarin (*Cântec; Ghearele; Cucul; Război*); Ion Gheorghe (*XXXVII – Spartacus; Avatara; XXXVIII – Însemnele ierbii*); Leonid Dimov (*Despărțire; Spirc; Fugă; Povestire; Iterație; Neliniște; Avalanșă; Lucru-n casă; Dejun; Dadaistă; Adaos*); Ileana Mălăncioiu (*Fiul lui Ieronim; De frică; Ierodesa, mută-ți casa*). □ În *Atlas liric* găsim: Sorin Mărculescu traduce poezii din Vicente Aleixandre (*Marea; Mină*) și Gabriel Celaya (*Masca*), iar Andrei Ionescu traduce pe José Manuel Caballero Bonald (*Mi-e de ajuns că trăiesc*). □ Din proză citim: Dumitru Solomon, *Ofensa* (text dramatic); Florin Gabrea, *Lacrimi mari deasupra noastră*; Nicolae Țic, *Ziua în care ți se împlinește o dorință*. ■ În acest număr aflăm *Ce e nou în cultura spaniolă*: □ Paul Alexandru Georgescu scrie despre *Romanul spaniol de azi sau treptele îndrăzelii*. □ Apare fără semnătură *Poezii unei generații unice*. □ În *Conversații la Madrid* citim două convorbiri cu Antonio Buero Vallejo și Luis G. Berlanga, preluate din cartea de interviuri *Conversații la Madrid* de Salvador Pániker. ■ Roxana Sorescu publică lucrarea *Tipologie și structură la Hortensia Papadat-Bengescu*. ■ Ana Blandiana scrie *Despre tirania literaturii*: „Despre tirania literaturii asupra filmului, despre lunga suveranitatea a cuvintelor asupra umbrelor mișcătoare s-ar putea scrie studii care ar investiga, în același timp, și înclinația spre epic a sufletului omenesc. Pentru că numai de forța epică a cuvintelor este vorba. Prin *literatură* înțeleg întotdeauna mult mai puțin decât

prin poezie, decât prin proză, decât prin teatru. Prin *literatură* înțeleg întotdeauna cuvintele care se îngheșuie, nereușind să pătrundă în esența nici unui gen literar. Prin *literatură* înțeleg de multe ori epicul primar și descărcat de sensuri care trezește în public acea mare și primitivă plăcere înrudită atât de strâns cu plăcerea de a privi prin gaura cheii și de a bârfi. După ce secole la rând dominase muzica și apoi pictura, dansul și sculptura chiar, la începutul acestui secol epica, intrată în criză, se vedea exclusă până și din roman, arta cuvântului însăși încercând să devină altceva și să se apropie de propriile ei esențe. Și atunci, cu puterea celui care își încearcă poate ultima șansă, epica s-a aruncat asupra artei care încerca să se nască împiedicându-i nașterea, dar folosindu-i noile seve pentru a renaște ea, epica, din nou”. ■ Adrian Rădulescu publică eseu *Fantezia ca realitate artistică*: „Dacă prin fantezie omul poate face din necunoscut un obiect al dorinței, atunci la început a fost fantezia. Iar arta ca posibilitate a existenței prin sine a fanteziei se prezintă, deopotrivă, ca început al creației omenești și ca o continuă aspirație de perfecțiune a ei. În acest sens toate manifestările omului încep prin artă și tind spre artă, iar arta însăși nu reprezintă decât o obiectivare individuală, existentă și semnificatoare prin sine a creației omenești. Semnificațiile operei de artă dezvăluie întotdeauna un univers uman real, spre a cărui elevare ele sunt îndreptate, fiindcă artistul este un om pentru care realitatea poate reprezenta o fantezie și care-și poate prezenta ca reală această fantezie a sa”.

● [„*Tribuna*”, nr. 29] Numărul debutează cu un poem patriotic al lui Adrian Păunescu. ■ Ion Vlad scrie o recenzie a lucrării de istorie literară semnată de Dumitru Micu, intitulată *Început de secol, 1900-1916: curente și scriitori*. Micu pornește de la analiza contextului istoric, examinând apoi diverse publicații literare și grupările care s-au creat în jurul lor. Toate acestea sunt însoțite de comentarii critice și de interpretări personale rezultate în urma cercetării minuțioase, dezvăluind imaginea „istoricului literar care nu poate uita nicio clipă plăcerea lecturilor critice”. ■ Nicolae Prelipceanu scrie despre primul volum de versuri semnat de Emil Brumaru, *Versuri* (C.R., 1970), pe care îl consideră un „prea fericit exercițiu pregătitor” pentru *Elegiile detectivului Arthur și Julien Ospitalierul*. Lumea sa este impregnată de elemente de basm, o „lume care nu dă mari neliniști, ci doar temporare și «dragii» întrebări”. ■ Valentin Tașcu semnează o recenzie a volumului de poeme al Cristinei Tăcoi, *Ierugi* (E.P.L., 1969). El observă muzicalitatea și finețea versurilor, o unitate „monocromă și monotonă”, în sensul de curgere lină și ademenitoare a frazei poetice. În poemele sale, cuvântul este lipsit de „pondere explicativă”, de adâncimi filosofice, rămânând o simplă armonie care are, însă, darul de a ferma. ■ Ion Oarcăsu scrie despre *Postumele argheziene*, în care poetul apare într-o lumină neobișnuită, absorbit de un travaliu fără rezultat, măcinat de tensiunea dintre material și spiritual, incapabil să atingă „lumea inefabilului spre care tinde”. ■ C. Daicoviciu citează un alt izvor istoric pe care Șer-

ban Papacostea îl utilizează greșit, din același motiv al neînțelegerii textului autentic. Revenind la mărturia lui Sultanieh, el discută punctual problemele pe care le ridică termenul latinesc de „roman” în lucrarea cercetătorului. ■ Victor Isac face o prezentare a cărții lui Anton Dumitriu, *Istoria logicii* (E.D.P., 1969). El notează că lucrarea este un studiu extins, abordând și probleme filosofice și științifice, de care logica nu poate fi despărțită. Istoria sa pornește din Antichitate și ajunge până la problemele lumii moderne, bucurându-se de o documentare bogată și de o foarte bună sistematizare a informației. □ Din ciclul de călătorii prin țară ale revistei, popasul târgu-mureșean este onorat cu semnăturile lui Mihai Sin, Dan Culcer și Valeriu Nițu (proză) și Romulus Guga și Vasile Nițulescu, poezie. ■ Romulus Balaban discută cu Sabin Bălașa despre filmul de animație, despre cele două ramuri ale sale (filmul divertisment și filmul de artă), despre posibilitățile pe care le oferă animația, capabilă să reunească într-un film pictura, sculptura, muzica și cinematografia și despre festivalul de film de la Mamaia. Interviu apare sub titlul *Animația – divertisment împotriva animației – artă*. ■ Pornind de la încercările mai multor exegeți ai Mioriței de a demonstra faptul că textul poate fi văzut ca un document juridic în care se regăsesc legile și practicile păstorilor, Emil Poenaru arată, în *Miorița, document juridic?*, felul în care își construiesc argumentările în acest sens diverși cercetători, dar și care sunt punctele slabe ale acestei demonstrații. ■ D. Micu scrie despre monografia pe care Nicolae Ciobanu i-o dedică lui Ionel Teodoreanu (Minerva, 1970): *O monografie Ionel Teodoreanu*. Ciobanu semnează mai multe prefețe pentru textele lui Teodoreanu și îi închină o serie de studii, această monografie fiind un corolar al preocupărilor sale anterioare. Cartea are două secțiuni, una consacrată vieții scriitorului și alta consacrată operei sale, ambele marcate de remarcile critice ale autorului. ■ Matei Călinescu scrie, în pagina de literatură străină, despre *Poetica lui T.S. Eliot*, pornind de la semnificația pe care o are poezia pentru acesta, explicând sensul pe care poetul îl atribuie impersonalității în actul creației, oferind apoi o perspectivă mai largă asupra eseului despre tradiție, în care Eliot definește acest termen și îl raportează la opera de artă. „Lecția eliotiană ar putea fi rezumată cam astfel: ca să poată modifica trecutul (prin noutatea creată), poetul este obligat să-și «dezvolte conștiința trecutului»”.

17 iulie

● [„Scânteia”, nr. 8488] Zoe Dumitrescu Bușulenga prezintă *Opera lui Mihai Eminescu* de G. Călinescu: „Reeditarea unei lucrări atât de vast concepute ca *Opera lui Mihai Eminescu* de George Călinescu [sic!] marchează nu numai un moment important de activitate editorială, dar ilustrează permanențele și mutațiile unei viziuni critice strălucite aparținând unuia din cei mai mari istorici și critici literari români asupra poetului nostru național. De fapt, actuala

Operă a lui Mihai Eminescu este și nu mai este vechea lucrare. O spune George Călinescu însuși, în *Prefața* la noua ediție, ca și în articolul *Contradicțiile erei burgheze oglindite în ideologia lui Eminescu*, inclus în recenta ediție. Această prefață capătă impresionantă dimensiuni de evoluție interioară prin profesia de credință făcută în paginile ei de criticul vârstnic, care privea, în pragul apusului său fizic, înapoi și în prezent și cântărea cu luciditatea minții sale veșnic căutătoare plusurile și minusurile unei opere de tinerețe, care însă își dobândise drept de cetate în cultura românească. Ceea ce spune Călinescu se situează dintr-odată într-un plan care depășește măruntele noastre sectoare de existență și creație. Adică vorbește, în rândurile perfect obiectivate (lucru rar întâlnit de altfel în vorbele și scrierile admirabilului om de litere) ale introducerii, un savant și un însetat de totalități, de viziuni integrale, un exeget care, pentru a-l înțelege pe poetul de care se ocupă, a construit întreaga istorie a literaturii române, simultan cu monografia creatorului pe care încerca să-l circumscrie. [...] Dorind s-o reediteze însă, exegetul lui Eminescu a recitit-o și din noua lectură a tras concluzia adevărată că esențialul fusese spus. Dar a înțeles în același timp și imperfecțiunea ei, care stătea, poate într-o înfățișare puțin sistematică (autorul spunea «haotică»), într-o prea mare bogăție de asocieri și referințe care delectau pe cititor, dar îl îndepărtau de sensul exact al creșterii interpretării spre dinainte stabilitele ei culmi, în necesarul ritm al unor interioare gradatii. Călinescu a rescris deci în întregime lucrarea, clarificând-o și unificând-o. A pornit de la reculegerea citatelor, cu îndreptarea unor erori de lectură; a îmbunătățit textul sub raport stilistic; a adăugat, în chip fericit pentru specialist, un întreg aparat de trimiteri la manuscrise și opere publicate; a fixat subtitluri (mai cu seamă în capitolul *Descrierea operei*) ușurând perceperea sușului (sau coborâșului) tematic de la cosmogonii, teogonii și mitologii spre istoria națională. [...] Și deși materialul factic e repus, dicția critică a lui Călinescu nu mai e aceeași. Barocul acela al tinereții călinesciene a cedat locul unor tot atât de personale, însă mult clasicizate, forme de expresie. O calmă, stăpânită conducere a cuvântului, asociată cu eliminarea unui material mare de digresiuni de cultură, de paranteze, face din noua lucrare o operă de clasicitate alexandrină. Editarea acestei scrieri fundamentale, ca și a restului operei lui George Călinescu, reprezintă un nobil, necesar, act de cultură”. ■ Aurel Dragoș Munteanu notează apariția volumului *Charles Dickens* de G.K. Chesterton în traducerea Teodorei Sadoveanu: „Dan Grigorescu începe *Cuvântul înainte* la traducerea românească a monografiei consacrate de Chesterton lui Dickens prin evocarea obiecției lui Eliot la factura eseului practicat de autorul pe care-l discutăm. Este însă de observat că în mod evident Eliot nu avea dreptate. Observația lui privea stilul lui Chesterton dintr-un punct de vedere foarte restrâns, care nu poate însemna la scara mare a umanității mai nimic. [...] Citind cartea lui Chesterton îți dai seama că discuția pur literară este foarte amplă, că argumentele pentru măreția romancierului englez sunt în egală măsură de domeniul

umanității generale cât și artistice. De unde impresia aceasta? Ea vine de la faptul că marile opere suprapun perfect cele două planuri. Marile tentative artistice nu pot avea decât o adâncă semnificație umană. Am mai spus asta, nu-l poți crea pe Oedip la operetă, oricâtă bunăvoință ai avea. Împingând raționamentul mai departe, cu cât umanitatea unei cărți este mai semnificativă, probabil că valoarea artistică este mai adâncă și implicațiile literare sunt mai bogate. Asta înseamnă însă că în discuția unei cărți problemele de antropologie, de sociologie, de psihologie socială, de filozofie trebuie să ocupe un loc central și că așa-numitele valori eteronomice ocupă în constituția unei opere un loc tot atât de însemnat cât cea estetică și că aceasta din urmă nu trăiește decât prin cele dintâi. Dickens-ul lui Chesterton este un argument, iar traducerea Teodorei Sadoveanu, cu toată nesiguranța transpunerii unor formulări ale autorului englez, este binevenită”.

• **[„Contemporanul”, nr. 29]** În *Poezie manieristă*, Nicolae Manolescu recenzază volumele de poezie, *Semne cerești. Rondeluri* (C.R.) și *Boala de origine divină* (Ed. Albatros), semnate de Leonid Dimov, respectiv Gabriela Melinescu. □ Cu toate că „Leonid Dimov e un artist desăvârșit și, din acest punct de vedere, ultima lui carte nu e cu nimic mai prejos decât celelalte”, criticul regretând „imaginația barocă, densă, păduratică, și în același timp aeriană, suavă din 7 poeme, fantasticul impenetrabil și pitoresc din *Carte de vise*”. În opinia lui Manolescu, Gabriela Melinescu „este mai puțin artistă decât Leonid Dimov, scriind într-o limbă relativ săracă și, uneori, chiar aridă”. Cu toate acestea, „există la Gabriela Melinescu și un manierism superior, o formulă lirică superioară”, care s-ar caracteriza printr-o revalorificare a unui limbaj al jocului și al copilăriei. ■ Ștefan Aug. Doinaș publică un eseu despre *Arta cititului* în care identifică trei tipuri de citit: cel științific, ce „neglijează amănuntul estetic” și care are „o funcțiune contemplativă nulă”; cel retoric, în care „textului se proiectează un limbaj specific care e al celui ce spune textul”, urmărindu-se „captarea unui auditoriu prin mijloacele tipice ale rostirii” și cel adecvat estetic, „pentru care amănuntul și ansamblul estetic sunt esențiale”, fiind și „o trăire contemplativă” ce se citește cu o „voce interioară”. ■ Rubrica *Cartea străină* anunță trei noi traduceri din literatura universală. □ Prima notă, și singura semnată, cu inițialele i. p. c., descrie pe scurt studiul *Renașterea italiană* (Meridiane) de Fred Bérence: „Departate de a fi o carte marcând o cotitură în cercetarea Renașterii, studiul lui Bérence merită să fie citit ca model de fericită organizare a unui material imens”. □ *Schițele lui Boz* (Ed. Univers) de Charles Dickens, apărute în traducerea lui Nicolai Popescu, evidențiază „natura specială a realismului dickensian: generozitatea miloasă împletită cu accente de inaderență la eroziunile dinlăuntrul societății timpului reface, în ordinea ficțiunii artistice, imaginea lumii mărunte, senzațională, în felul ei, din Londra anilor 1830”. □ Ultima carte discutată este cel mai celebru roman al lui Mihail Bulgakov, *Maestrul și Margareta* (Ed. Univers), tradusă

de Natalia Radovici: „Tonul romanului se schimbă de la parte la parte: sever în *Romanul lui Pilat*, devine liric în povestea Maestrului și a Margaretei, mușcător până la umorul negru în isprăvile escortei diabolice, simpatică la culme”. ■ În urma participării la Festivalul internațional al cărții de la Nisa, Constantin Darie scrie articolul *Editorul și epoca sa* în care compilează răspunsurile unor editori, critici și jurnaliști europeni la diferite întrebări legate de viitorul pieței de carte. Ca o concluzie, Constantin Darie scrie că „vremurile noi [...] cer din partea tuturor făuritorilor de carte să țină seama cine este astăzi și ce așteaptă din partea lor, Majestatea Sa Cititorul”. ■ *Un poet despre turism, un turist despre poezie* este interviul luat poetului belgian Arthur Haulot de către V. Firoiu. Fost luptător în Rezistența belgiană, poetul este, la data realizării interviului, comisar general al turismului belgian. În această calitate, el este familiarizat cu turismul românesc, dar și cu poezia autohtonă despre care afirmă că „s-a manifestat în ultimul deceniu printr-o hotărâtă promovare a tinerilor creatori”. ■ În numărul de față, Geo Bogza publică o notă intitulată *Grâul și vântul*.

18 iulie

- **[„România liberă”, nr. 8005]** Rubrica *Recenzie* propune o prezentare a *Jurnalului* lui N.D. Cocea, semnată de Constantin Crișan, jurnal apărut la E.P., în colecția „Mica bibliotecă de istorie”. Intervalul descris în *Jurnal* este cuprins între anii 1939 – 1942, și prezintă episoade din „vacanțele petrecute la Sighișoara”, remarcându-se „vivacitatea descrierii sau a narării faptului de viață cotidian”, ca și „interferența unei gândiri individuale cu marea neliniștită a evenimentelor, cu zguduiri epocii”. Autorul, „pamfletar, gazetar, om de cultură”, emite „sentințe filosofice asupra lumii și condiției umane în genere”.

- **[„Scânteia”, nr. 8489]** Z. Ornea prezintă volumul *Început de secol* de Dumitru Micu: „Dumitru Micu s-a făcut cunoscut ca un istoric literar de laborioasă structură. Cărțile sale (să amintim cele despre Arghezi, Blaga, studiile despre Coșbuc, Filimon, despre romanul românesc contemporan) sunt mai totdeauna interpretări originale, avizate, pe marginea unei opere. Ca un istoric literar riguros nu se hazardează pe teritorii nespuse în prealabil unei operații de defrișare, la care, ce-i drept, participă și el, sporind aria informației și a cunoașterii. Lucrările sale au dovedit-o din plin. Ceea ce le caracterizează nu e deci investigația istoriografică de ordin informativ, ci lărgirea ariei interpretative, prin adăugirea unor puncte de vedere noi, care, mai totdeauna, chiar când sunt contestabile – prezintă real interes. Ultima sa carte – *Început de secol* – păstrează nu puține elemente din formula de lucru a studiilor lui Dumitru Micu. De fapt, așa cum se prezintă acum, acest volum compact (poate prea compact) este rezultatul contopirii a două cărți scrise în urmă cu un deceniu. Nu este însă o simplă contopire. Poate mai potrivit ar fi să spunem că materia celor două volume anterioare a fost supusă unui proces de retopire, prin migăloase și utile operații de reformulare, restructurare și reinterpretare. A rezultat o

carte care este totuși alta decât cele două de acum zece ani. Cartea lui Dumitru Micu examinează epoca literară din primele două decenii ale veacului nostru. O epocă literară, se știe, agitată, multiformă, fără scriitori de valoare remarcabilă, care are însă meritul de a fi întreținut, într-o indecisă perioadă de tranziție, arderile ce aveau să dea naștere, după 1920, marilor capodopere din etapa interbelică. [...] A examina cu metodă o epocă literară atât de complexă și complicată nu e un lucru lesne de realizat. Dumitru Micu a găsit o formulă izbutită care îmbină fericit analiza curentelor cu a operelor scriitorilor reprezentativi pentru fiecare grupare. [...] Vrem să spunem că aflăm aici bine descifrată nu numai ideologia literară a unei grupări, publicații sau opere, dar și ideologia politică sau cea socială. Surprinderea caracterului de clasă al unor grupări e realizată cu migală și aplicație. Perspectiva analitică e în aceste cazuri marxistă, în funcție de care sunt de altfel formulate judecățile de valoare. La o carte cu un asemenea obiect, adaptată analizei unor curente care n-au fost numai literare, ci au avut un profil plurivalent, metodologia aleasă de critic se dovedește a fi cea mai potrivită. Fără îndoială, unele dintre aprecierile privind unele curente, publicații sau cele care se referă la asimilarea unor creatori în ambianța unor grupări sunt discutabile. Astfel mi se pare greu de acceptat ideea caracterului diversionist al sămănătorismului, tot așa cum nu cred că este posibil să negăm orice semnificație literară acestui curent și să-l reducem la scrierile bieților manufacturieri care au compus la comandă, după un rețetar anume. Unele rezerve s-ar putea face și la aprecierile privind poporanismul și chiar în cel de substanțialul capitol despre simbolism. Altele s-ar putea formula pe marginea, să-i spunem, asimilării unor scriitori în sfera unor grupări. Dar asemenea operații sunt oricând controversabile și a face din aceasta un reproș ni se pare nepotrivit. Aceste aspecte controversabile sunt însă, nu uităm s-o spunem, din plin suplinite de valoarea cărții. Lucrare serioasă, temeinic concepută, *Început de secol* e o carte de istorie literară scrisă cu autentică vocație”.

• [„Cronica”, nr. 29] Constantin Noica semnează editorialul intitulat *Nem odihnit în Călinescu*, referindu-se la reeditarea recentă a celor două volume din *Opera lui Mihai Eminescu*, (Minerva, 1969, 1970) prilej pentru o pledoarie în favoarea editării manuscriselor eminesciene: „Să presupunem că nu se vor edita caietele lui Eminescu și că, practic, nimeni nu va putea reface întâlnirea marelui critic cu marele creator-poet. Ce se va alege din cartea celui dintâi despre cel de-al doilea? Ea va rămâne tot mai mult un unicat al culturii noastre și va copleși, la început, pe oricare cercetător eminescian viitor. Apoi ea se va transforma într-un *monstrum criticum*: o lucrare pe care nu poți s-o clintești din loc, dar care nici nu poate fi acceptată întocmai, de vreme ce acum cauți altceva în lucruri, vezi altceva în ele și de vreme ce în definitiv nu poți accepta ideea că o singură inteligență critică a putut filtra tot. Cartea aceasta va însoți cultura noastră ca un document ce poate fi creditat, dar poate fi și respins; un document a cărui valoare riscă să se piardă tocmai pentru că, în lipsa materia-

lului, judecata asupra cărții nu mai poate fi una nuanțată”. □ *Nevoia de liniște*, amplu fragment de roman de Augustin Buzura. □ Grupaj de poezii de Florența Albu. ■ N. Grigoraș scrie despre *Cazania lui Varlaam*, la 340 de ani de la apariția acesteia la tiparnița Trei Ierarhi. ■ Al. Dobrescu reține pentru *Curier* reeditarea tălmăcirilor din Esenin, datorate lui George Lesnea. ■ Alături de volumul lui Ion Chiriac, *Răsărit de fată mare*, Magda Ursache recenzează volumul de debut al lui Emil Brumaru, intitulat simplu *Versuri*: „Volumul este mai mult decât un debut obișnuit. Căci cititorul de poezie, fascinat de ingenuitatea, rafinamentul și fantezia noului autor, are revelația descoperirii unui creator cuprins între hotare stilistice certe. Emil Brumaru are veleitățile unui magician levantin care și-a transformat bucătăria de vară, magazia păraginită, în modeste laboratoare”. ■ Când scrie despre *Vocația construcției în roman*, Zaharia Sângeorzan se referă la modernitatea romanului *Adam și Eva* de Liviu Rebreanu, unde „vocația construcției depășește natura” autorului.

● [„*Flacăra*”, nr. 29] În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu scrie schița *Martori mincinoși*. ■ În *Literare*, Valeriu Cristea prezintă volumul de *Poeme* al lui M. Ivănescu: „Farmecul acestor poezii aparent prozaice, care se naște parcă chiar din gestul notării, cu o ușurință care o situează în planul expresiilor celor mai firești ale vieții și cu o cursivitate abundentă, de jurnal intim, îl incită pe critic să-i caute formula, să-i descopere procedeele decisive, atitudinile secrete din care emană”. □ În *F Varietăți*, revista publică o serie de maxime și cugetări semnate de diverși scriitori, grupate sub titlul *Înțelepții printre noi*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, se face o succintă prezentare a volumului lui Marcel Breazu, *Dialoguri despre artă* (Editura Politică). □ Prezentare a volumului *Lacrima delfinului* de Tudor Ștefănescu (Ed. Ion Creangă), subintitulat „povestiri din Delta Dunării”. □ Semnalarea apariției, în colecția „Romanul de dragoste”, a romanului lui Camil Petrescu, *Patul lui Procust* (Ed. Eminescu). ■ În rubrica de *Teatru* este prezentată ultima premieră a stagiunii, *Fanny*, „una din «dezagregabilele», ireverențioasele comedii ale lui Shaw, transpusă de Mihai Berechet într-un spectacol cât se poate de agreabil și grațios”. □ Notă despre punerea în scenă a *Medeei* de Euripide, „jucată cu măști”, la Tomis. □ Este anunțat programul Festivalului de comedie al Teatrului radiofonic (iulie 1970) ce va prezenta în premieră, printre altele, *Răzbunarea lui Voltaire*, *Brezaia* și *Basmul cu minciunile* de G. Călinescu, *Sfântul Mitică Blajinul* de Aurel Baranga.

● [„*Luceafărul*”, nr. 29] A. Păunescu dorește să afle impresiile lui Marin Preda după seceriș, activitate la care a fost martor mergând în satul natal, după cum se anunțase la radio. Scriitorul remarcă diferențele dintre viața de la țară și cea de la oraș: „Trebuie să te sature de oraș ca să începi să reflectezi la modul de viață în comunități mici în care individualismul e moderat: de privirea vecinului sau de ochii uliței care te vede când pleci de-acasă și când te întorci. Dacă nu ești atent îți aude și șoaptele, fără să mai vorbim că toată lumea știe cum îți crești copiii cum te porți cu părinții, și cum îți iubești nevasta. [...] N-

ai să vezi decât foarte rar un om cu fața schimonosită, în timp ce la București mi-e dat să întâlnesc zilnic oameni dominați de o psihologie obscură, care își schimbă o hotărâre luată de trei ori pe zi, iar culoarea feței de trei ori pe minut. Acest chip schimonosit nu este expresia unei complexități de conștiință, [...] ci a unui individualism iremediabil mascat cel mai adesea, dar care în cele din urmă tot iese la iveală cu o violență cu atât mai mare cu cât a fost mai mult comprimat. Calomnia și intriga, care îl însoțesc, abile și rafinate, dar cel mai adesea grosolane, îl împing pe omul chinuit de obsesia propriei sale persoane pe un drum fără întoarcere, agravat de faptul că aproapele său cu care intră în conflict nu e pe aceeași stradă cu el și nu iese în aceeași piață. Omul e silit să-și suporte mai singur aci întreaga povară a deciziilor sale, decât acolo, unde ceilalți îți corectează pașii prin simpla existență colectivă. În al doilea rând, cimitirul e mai aproape de vederea omului și perspectiva lui îl face pe om mai senin, fiindcă știe ce-l așteaptă. Cu alte cuvinte, omul îmi pare într-o astfel de colectivitate mai liber, în timp ce în marile aglomerări, se crede nemuritor. Or, cine nu-și cunoaște condiția e mai robit de ea, mai captiv, prins cum e într-un program de ucidere a timpului care îl abate fără greș de la reflecție și câștigarea unui echilibru biruitor. [...] Argumentația mea țintește numai individualismul feroce, care se hrănește nestingherit din inimile unora dintre noi, în singurătatea blocurilor, confortabile sau nu, în care ne refugiem zilnic. [...] Acolo, omul e acasă pe orice uliță, îl găsești peste tot. [...] Ei între ei nu cunosc aceste ziduri ale incomunicabilității. Omul se uită la om și se bucură, iată o descoperire pe care uitasem s-o mai fac! Și să nu credeți că în acest sentiment nu intră sau se ignoră ceea ce a cucerit omul care trăiește în marile aglomerări, gravitatea pe care o dă lupta pentru existență, ironia în observarea moravurilor, conversația sclipitoare, curiozitatea avidă pentru viața planetei. Au televizoare și aparate de radio”. ■ În acest număr, publică grupaje de versuri Constanța Buzea, Mircea Micu, Doina Sălăjan, Marin Tarangul, Nicolae Oancea. Bucăți în proză sunt semnate de Irina Grigorescu, Adrian Carsiad. ■ La *Jurnalul unui martor ocular*, Teodor Mazilu scrie *Despre remușcări și alte plăceri asemănătoare*, pentru a-i amenda pe cei care își declară superioritatea „etică” când regretă o „fărădelege” față de aceia lipsiți de procese de conștiință. „Morala este ceva mult mai adânc – morala este viața însăși... Cine respectă profund și inteligent viața n-are nevoie de precepte, n-are nevoie să fie tras de mânecă. Viața conține în ea însăși morală, iubire, inteligență, discernământ. Ideea de bunătate e un precept, deci o efortare, o siluire, pe când bunătatea însăși, adevărata bunătate e spontană, lipsită de orice calcul sau interes, expresia directă a vieții”. ■ Eugen Simion semnează o cronică literară la volumul *Poeme* de Mircea Ivănescu, în care constată că, în fapt, creațiile publicate sunt niște „prozopoeme”, aceasta însemnând pentru el „o suită de secvențe, din care au dispărut procedeele obișnuite de comunicare poetică, metafora de pildă. Metafora este rară și de o banalitate studiată. Autorul face, în

prima parte, cronica unui personaj fantastic – Mopete – și a prietenilor lui. Aceștia nu fac nimic scandalos, beau în cârciumi obscure, filozofează, se bârfesc, se plimbă însoțiți de o bufniță blondă, simbolul rațiunii. Mopete, de pildă, citește romane polițiste, conduce pe tânăra Nefa sau scrie, din când în când, poeme despre Mopete – un alter ego. Are despre el ideea că este un spirit independent însă bufnițele (știu acum ce însemnau ele) îi pândesc gesturile. [...] Mircea Ivănescu pare a se amuza relatând epopeea unui individ banal, însă, de la un punct, poemul capătă accente grave și masca nu mai poate ascunde tragedia”. Este remarcat un „model urmuzian” „în seriozitatea – mai întâi – cu care poetul vorbește despre faptele cele mai nefirești și în plăcerea, în al doilea rând, de a banaliza noțiunile sublime”. În plus, „lirismul vine nu din ceea ce spune poetul, ci din ceea ce ascunde. Sensibilitatea lui Mircea Ivănescu este – nu cred a mă înșela – aceea a unui simbolist întârziat rușinat a-și purta tristețea pe față”. ■ *Harul lui Cezar Petrescu* este tema articolului semnat de Alex. Ștefănescu deoarece, „discreditat de Călinescu o dată pentru totdeauna Cezar Petrescu nu mai revine în conștiința noastră critică decât ca un termen de comparație comod. Publicul însă continuă să citească romanele sale, tirajele mari îl difuzează cu generozitate, iar cinematografia îi reeditează eșecurile. S-ar părea că un har misterios și nedrept prezidează la această neobosită popularitate. Soarta operei lui Cezar Petrescu amintește pe aceea a filmelor de western. [...] Fiindcă ne jenăm să mărturisim că citim cu plăcere romanele sale, nu ne rămâne decât să găsim o explicație mai elegantă înclinației naturale. Astfel, vom zice că proza sa nu e foiletonistă, ci caracterologică, subordonând faptul divers principiilor generale; că mulțimea clișeelelor nu e o dovadă de confecție facilă, ci, dimpotrivă, de spontaneitate rapidă care uzează instinctiv de locurile comune pentru a nu opri, prin deliberare, fluxul narativ debordant; vom mai adăuga apoi, că firul demonstrativ, previzibil al romanelor lui Cezar Petrescu nu e nici pe departe didactic, ci repetă de la carte la carte o obsesie unică”. „Ceea ce atrage însă”, constată Alex. Ștefănescu, „e faptul că relatările sale țin pe ascultător cu respirația tăiată și atrag mereu prin fondul lor nepuizabil. Începând o nouă carte de Cezar Petrescu nu te poți întreba ce anume a mai inventat scriitorul după ce a trecut prin atâtea domenii: ar fi ca și cum te-ai întreba dacă ziarul de mâine va mai găsi ceva interesant după ce cel de azi a epuizat totul. Impresia aceasta ne-a fost reactualizată parcurgând cele două romane reeditate de curând de Cartea Românească: *La paradis general* și *Miss România*. Lipsite de sentimentalismul minor care subminează alte producții, aceste două romane îl prezintă pe Cezar Petrescu în rolul de cronicar detașat al unor evenimente ce se înlanțuie atât de coerent, încât îl transportă insesizabil pe cititor din cel mai prozaic naturalism în cea mai fantastică viziune”. ■ La rubrica destinată teatrului, Marin Sorescu se referă la calitățile de bun dramaturg ale lui Ion Băieșu care „oscilează deocamdată între investigația socială, drama psihologico-realistă, parabola absurdă și improvizăția bufă, aceasta din urmă putând să ducă

la o spumoasă piesă burlescă în genul *Ubu*. E cert că are o reală vocație a faptului concret, care își dovedește implicații adânci de natură morală și socială. [...] Băieșu e un dramaturg neînțeles. Dramaturg autentic, el nu poate lucra în zona de mediocritate, atât de fertilă pentru alții. O latură importantă a scrisului său e umorul, percepția acidă și de efect. O bună comedie modernă, care poate deveni ușor clasică e de așteptat din partea lui. Iscoditor și neastâmpărat, vârandu-și coada peste tot cu încruntare ori bonomie, talentul său dramatic e un spiriduș greu de pus în spirt”. ■ *Punct și virgulă* cuprinde o serie de note prin care cititorii sunt informați cu privire la o serie de evenimente culturale. Astfel, Emil Manu precizează că la Universitatea din Tübingen a fost dezvelită o placă comemorativă consacrată lui Ion Barbu și Tudor Vianu care au învățat în respectiva instituție cu 50 de ani în urmă. Cu acest prilej s-a organizat un „mic simpozion științific” cu participarea lui Eugeniu Coșeriu, directorul Institutului de Romanistică al Universității din Tübingen, acad Al. Rosetti, prieten și apropiat, primul editor al lui Ion Barbu, Al. Dima, directorul Institutului de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”. ■ Dialogul inițiat de A. Păunescu, în această săptămână, cu Alexandru Piru pune în lumină interesele literare ale profesorului și criticului care e interesat de ceea ce se scrie în prezent, căci „fără să se dezangajeze, literatura română de astăzi se reintellectualizează, intră mai în profunzime, părăsește accidentalul și efemerul, se subsumează unei transcendențe, cultivă modalități de comunicare noi sau clasice”. Remarcându-i asprimea critică, A. Păunescu își amintește chiar de „unul dintre articolele extrem de dure” despre două cărți ale sale. „Sunt mai vehement cu prietenii și cu cei pe care îi prețuiesc mai mult. Faptul, totuși, că relațiile noastre au rămas denatură intelectuală este o dovadă că dumneata în primul rând și poate și eu înțelegem actul critic ca o manifestare pur literară, sinceră, evident nu justițiară. Violența este o formă a limbajului critic sub care se ascunde o comuniune de idei, câteodată insatisfacția unei concordanțe. Timpul are grijă să netezească asperitățile și să sancționeze atât violența de limbaj, cât și carența unei opere. Și tot timpul are grijă să împlinească niște lacune de moment. Asupra operei dumitale am revenit și cred că voi mai reveni. Vei putea să constăți simpatia pe care o masca așa-zisa violență”. A. Păunescu amintește și de alte „nedreptăți” ale criticului: Marin Sorescu, M.R. Paraschivescu, Marin Preda, Nicolae Manolescu, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Cezar Baltag, Ioan Alexandru, Leonid Dimov, D. Țepeneag, Mircea Ciobanu, Mircea Cojocaru etc. „Mulți din cei pomeniți sunt de fapt lăudați, uneori supralicitați de mine. Cu excepția dumitale, față de care recunosc că, insuficient documentat, am excedat în rău. La un moment dat, vroiam să-ți corectez versurile printr-o probabil nedorită de dumneata colaborare”.

19 iulie

● [„Scânteia”, nr. 8490] Mihai Beniuc scrie despre *Pedagogia literaturii*: „Pedagogia este o știință cu imprescriptibile drepturi de a folosi, conform fina-

lității ei sociale, în interese general umane, date din orice domenii ale științei, culturii artei sau literaturii. Domeniul ei este delimitat prin însuși rolul său – acela de a «îndruma» – și se înscrie în sfera mai largă a educației. Fără a fi cuprins în zona specifică vreunui dintre aceste largi sectoare de vitală activitate tipic umană, literatura poate sluji perfect și pedagogiei și educației în general, menținându-și fenomenologic totala autonomie, atât ca metode cât și ca sectoare de explorare ale realității, variabile în timp și spațiu. Putem oare trage din aceasta concluzia că, prin definiție, orice operă literară este și educativă? Sunt convins că nu. [...] În ceea ce îi privește pe scriitorii contemporani, aceștia sunt cu adevărat contemporani, dacă, *sine ira et studio*, cum zice istoricul latin, zădăresc cele trei decenii ce ne stau în urmă cu toate evenimentele lor deosebite, cu luminile și cu umbrele unor zile caracterizate printr-o tensiune dramatică nemaicunoscută – și toate acestea în personaje vii, încleștate pe viață și pe moarte, iubindu-se sau urându-se, crezând unii în alții sau mințindu-se, dar mai presus de toate luptând pentru ceva ce depășește individualului, meschinăria egoistă, spiritul de oratorie turbulentă sau miopia ideologică. Doar astfel un scriitor autentic poate menține viu dialogul cu cititorii săi, cu cei ce iubesc adevărul și cred că prin revoluție, prin muncă, prin efort colectiv, prin sacrificii, omenirea poate fi mai bună decât este și a fost vreodată. Iar pentru noi revoluția este cea socialistă, cu idealul de a înlăptui comunismul, spre binele tuturor. Suntem scriitorii unei țări socialiste și fiii unui popor care, condus de partidul comunist, a înlăptuit atâtea în ultimul sfert de veac. Menirea noastră este aceea de a găsi cuvântul «ce exprimă adevărul» – cum spunea Eminescu – cuvântul ce instruieste și delectează, cum a spus Horațiu. [...] În cei peste 50 de ani care au trecut de la Marea Revoluție din Octombrie – cea mai adâncă în semnificații umane din câte a cunoscut istoria omenirii! – au fost destui astfel de scriitori, în toate țările, în care conștiința nu doarme ca lipitoarea de nămol. Pare banal să amintești de Gorki, Blok, Maiakovski, Esenin, Barbusse, Șolohov, Brecht, József Attila, Gladkov, Éluard, Machado și atâtea alții... Dar oare, în România, scriitorii n-au înțeles încă de pe atunci că omenirea a intrat într-o nouă epocă istorică? Sigur că da. Aș enumera numai câteva nume incontestabil mari: Gala Galaction, Cocea, Sadoveanu, Arghezi, Isac, Bacovia... Și dacă, gândindu-mă la exemplul lor și la menirea celor care astăzi sunt chemați să dea glas aspirațiilor spirituale ale contemporanilor lor, spun că literatura poate și trebuie să fie educativă, o spun într-un singur sens: indiferent despre ce vorbește, ea trebuie să înnobileze sufletul uman prin fapte și modele din trecut și din prezent, să-l mobilizeze spre țelul fundamental al poporului român – făurirea societății comuniste. Iată de ce, ca să reiau o idee enunțată fugar anterior, cred că pentru a pune în valoare deplina libertate de creație de care dispunem, trebuie să înțelegem în primul rând necesitatea legilor istoriei. Istoria e realitate, istoria, această «magistro-vital», în care marea literatură se înscrie ca o nestemată într-un inel de aur”. ■ Sub semnătura lui dr. Heinz Stănescu apare textul *Gustav Seivert – re-*

prezentant de seamă al literaturii de inspirație istorică din Transilvania, prin care se comemorează 150 de ani de la nașterea scriitorului: „Convins de caracterul social-educativ al artei, Seivert s-a străduit să ofere compatrioților săi evocarea vie a unor mișcări de masă, a unor victorii obținute împotriva nobililor, precum și a patricienilor nedrepti. Spre deosebire de produsele «literaturii profesionale», scrierile lui Seivert și-au păstrat popularitatea până în zilele noastre. Aceasta se datorește puterii evocatoare a scriitorului căruia – așa cum spune Georg Daniel Teutsch – îi vorbea «fiecare piatră a vechilor clădiri» în deplină consonanță cu documentele epocii respective. [...] Aniversarea nașterii scriitorului ilustrează prețuirea de care se bucură din partea partidului și statului, a întregului nostru popor cultura naționalităților conlocuitoare, personalitățile care au contribuit, prin opera lor, la îmbogățirea tradițiilor ei înaintate”. ■ În rubrica *Adnotări* citim: □ *Culorile triste și false* de A. Anghelescu: „Câți oameni ajunși în pragul senectuții nu se redescoperă, nu se contemplă ca niște ostroave ale purității când rememorează momentele copilăriei! Iar printre neasemuitele crâmpoale ale copilăriei sunt și acelea ale primelor basme și povestiri transpuse în imagini, prin care cei mici învață a descoperi lumea și frumusețile ei. E de neînchipuit universul mirific al copilăriei fără aceste imagini de neuitat. Ar fi, de pildă, nefiresc de a ne închipui textul de inimitabil farmec al *Micului prinț* lipsit de desenele măiestre, tulburător de expresive în simplitatea lor cu care l-a înzestrat, dintr-o înțeleasă necesitate, Saint-Exupéry. Când sunt sugesive, aceste imagini fac într-adevăr să vibreze sufletul copiilor, stimulându-le fantezia, deprinderile artistice. E cazul câtorva reușite cărți de colorat, apărute în ultima vreme. Din păcate însă asemenea cărți sunt prezente rare în rafturile librăriilor noastre. [...] Există un inestimabil tezaur universal și național de basme și povestiri din care prea puține au fost transpuse în imagini expresive așa încât să devină cărți de căpătâi ale celor mici. De o bine meritată atenție s-au bucurat în ultima vreme câteva din basmele lui Creangă. Față de cerințele celor mici, câteva titluri sunt insuficiente, lucru confirmat de altfel și la «Librăria copiilor» din Capitală, unde tot mai frecventelor solicitări ale unor basme și cărți cu animale – după cum ni s-a spus – nu li se poate răspunde satisfăcător”. □ *Două reușite ale cercetării bibliografice* de S. Movileanu: „Cercetările cu caracter bibliografic menite să sistematizeze datele existente cu privire la unele curente literare, publicații periodice sau personalități scriitoricești de primă mărime rămân încă un deziderat al istoriografiei contemporane. Tocmai de aceea, credem că se cuvine să apreciem în mod deosebit eforturile depuse pentru realizarea unor lucrări fundamentale în această privință, cum sunt: *Publicații periodice românești* și *Bibliografia analitică a periodicelor românești*. [...] Consemnând apariția noilor volume din cele două ample lucrări cu caracter bibliografic, ne exprimăm speranța că editurile noastre vor încuraja și mai departe realizarea unor cercetări similare, instrumente de lucru indispensabile pentru specialiști în studierea diverselor valori ale trecutului culturii noastre”.

20 iulie

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 22] Din *Lucrările sesiunii Marii Adunări Naționale* aflăm: „La 11 iulie a.c., s-au încheiat lucrările sesiunii a patra a celei de-a șasea legislaturi a Marii Adunări Naționale, sesiune laborioasă, care s-a desfășurat timp de peste trei luni, atât în ședințe plenare cât și în cadrul comisiilor permanente. Într-un spirit de înaltă responsabilitate, au fost examinate și aprobate: [...] Raportul Consiliului de Miniștri cu privire la măsurile pentru înlăturarea efectelor calamităților naturale din primăvara anului 1970. [...] Raportul despre activitatea desfășurată de organele procuraturii în anul 1969; Darea de seamă asupra activității Tribunalului Suprem în anul 1969”. ■ H.H. Stahl semnează *Semn al cheazășiei viitorului*: „A ajuta neamul acesta, materialmente, cu tot ce poți, e desigur o datorie care trebuie împlinită. Dar atât nu ajunge. Marea întrebare rămâne alta: ce poate face fiecare om din cei ce se simt solidari cu obștea celor în mijlocul cărora s-au născut, au trăit și din care fac parte deci? Cum ar putea să contribuie la marea bătălie a clădirii soartei viitoare a acestui neam, ale cărui extraordinare calități s-au dovedit din nou, ca un semn al cheazășiei viitorului?”. ■ Nichifor Crainic semnează *Un număr din „Secolul 20” dedicat Franței. O cultură cu veche tradiție*: „Primirea solemnă a președintelui României socialiste în capitala Franței, comentată elogios de toată lumea dornică de pace, a fost secundată larg și variat de contribuția presei noastre – ziare și reviste – cu un spor de cunoaștere a culturii franceze în țara noastră. De altfel, curentele cele mai avansate ale spiritului creator parizian, veșnic în căutare de forme noi, sunt familiare ca totdeauna literaturii și artei noastre în virtutea afinității lor de spirit și de limbă, confirmate în discursurile celor doi șefi de stat, ca realități permanente ce dau impuls colaborării pașnice dintre țările noastre. Dintre publicațiile noastre, care s-au manifestat amplu și instructiv cu acest prilej, remarcăm contribuția revistei «Secolul 20», care de altfel are destinația specială de a ne face cunoscute, în elegante caiete lunare, curentele de idei, de literatură și de artă de peste hotare”. ■ În *Breviar* se scrie despre „O carte de evocări ale atmosferei literare de pe vremuri, de figuri și climate, este acela a regretatului Mihail Sevastos, publicată sub titlul *Documente omenești*. Mai consemnăm apariția vol. II din ciclul *Întoarcerea Argonauților* de poetul și scriitorul Nicolae Tăutu, precum și apariția unui nou volum de versuri aparținând lui Marin Sorescu”. ■ Din *Prezențe peste hotare* aflăm: „Subtitlul *La littérature roumaine jugée par lessiens*, suplimentul literar al ziarului «Le Monde» a publicat recent o pagină consacrată literaturii române. George Ivașcu prezintă în sinteză Momentul literar 1970 al relației românești în diferite domenii: poezie, proză, critică și teorie literară, relevând spiritul inovator în care este exprimată complexitatea realității sociale. Dan Hăulică subliniază efortul sistematic pe care-l face «Secolul 20» trecând în revistă principalele opere ale marilor scriitori francezi. Nicolae Manolescu comentează romanul *Risipitorii* al lui Marin Preda și *Cunoaștere de noapte* de

Al. Ivasiuc, pentru ca pagina să se încheie cu o prezentare a recentei traduceri apărută la Paris din *Șatra* de Zaharia Stancu, cu titlul *La tribu* prezentare semnată de Françoise Wagner”. ■ Apare poezia *Priveliște* de Al. Philippide. □ Marin Călin semnează poezia *Vestala dorurilor mele*.

21 iulie

● [„Scânteia”, nr. 8492] Ioan Adam notează apariția *Jurnalului* lui N.D. Cocea: „În colecția Mica bibliotecă de istorie, scoasă de Editura politică, a apărut de curând *Jurnalul* lui N.D. Cocea, un remarcabil document uman, o imagine plastică și edificatoare a idealurilor umaniste și consecvent democratie ale unui intelectual revoluționar și patriot, ale unui scriitor angajat care și-a făcut din militarea pentru ideile democratice, socialiste, un crez și un mod de viață. Paginile de jurnal au fost scrise între anii 1939-1942, când scriitorul a fost obligat la o tăcere fortuită, suportând consecințele unui climat de anihilare fizică și spirituală la care erau supuși militanții democrați, luptătorii pentru cauza celor oprimați. [...] Dacă în pamfletele sale de altădată puteau fi identificate diversele nuanțe ale ironiei, de la cea ușoară la cea batjocoritoare, iar aluzia suspendată înlocuia ades relatarea nudă, acum ura nu mai lasă loc decât inciziei adânci practică cu scrâșniri de sarcasm. În paginile *Jurnalului* N.D. Cocea face inventarul unor personalități ce ocupau prim-planul scenei politice oficiale a vremii, desfide cu verb coroziv, necruțător pe regele în vremea căruia «furtul îmbracă purpura regală», guverne, partide și formațiuni politice care se orientaseră spre fascism. Memorialistul, făcând încă o dată dovada constanței spiritului său, acoperă personajele acestei triste comedii umane cu imprecății viguroase și ironie corosivă, creând o literatură situată la limita dintre documentul istoric și pamfletul politic. Comentariul acid și revoltat alternează adesea cu pasaje în care autorul își exprimă încrederea generoasă în ideea progresului uman, în solidaritatea popoarelor, care vor ști în viitor să oprească «stupida aberație a războiului», pentru a instaura singura orânduire dreaptă – comunismul. Și prin acest jurnal, scriitorul și publicistul febril N.D. Cocea se manifestă ca o conștiință lucidă, responsabilă a timpului său, dornică să depășească limitele prezentului convulsional, să gândească un viitor luminos și rațional umanității, să îndemne către acest viitor, pe care România și l-a constituit în prezent prin voința poporului, condus de eroicul nostru partid comunist”. ■ A. Ioan prezintă volumul *Traista cu umbre* de Vera Hudici: „A intenționat oare Vera Hudici ca, în cuprinsul acestei cărți, având un titlu cu veleități filozofice, să ne ofere o parodie a clasicului «bildungsroman», formulă romanească ce a început să fie mai des identificată în peisajul nostru literar? A încercat oare să ilumineze din multiplele unghiuri ale jocului ironiei, toate poncifele, convențiile și manierismele unei literaturi de altădată, demonstrând deci, indirect, lipsa de viabilitate artistică a unor astfel de modalități? Cel care ar fi tentat să răspundă afirmativ la aceste întrebări nu va putea să nu observe

însă că, în cazul de față, autoarea a confundat scopul cu mijloacele și, în locul unei vioaie incisivități, s-a scufundat ea însăși în nisipurile mișcătoare, dar neiertătoare, ale unei proze de un realism plat, lipsit de harul invenției epice. [...] A scrie un bildungsroman înseamnă a cultiva în primul rând observația socială, utilizată însă nu pentru a surprinde realitatea numai în aspectele ei vizibile, exterioare, ci pentru a sonda din interior, a-i intui mecanismele și legitățile, ca, în funcție de transformarea acestora, să se producă aceea a caracterului. Romanciera pare a nu fi fost preocupată de ideea că în conturarea unui personaj aflat într-un moment de schimbare a mentalității intervine un delict proces dialectic, ce nu poate fi suplinit de simple enunțuri constatative, de «lirism» gâl-gâitor și elemente melodramatice. Promițând mult prin intenții, cartea decon-certează prin realizarea artistică”.

22 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8493] Dana Tudor semnează *Inițiativă editorială de prestigiu: „Biblioteca pentru toți copiii”*: „Angajarea, pe marginea acestei colecții, a unui dialog între editură și cititori, părinți, pedagogi, dialog propus de editură în cuvântul înainte la volumul de debut al colecției și sprijinit printr-o măsură eficientă – aceea a publicării, la sfârșitul volumului inaugural, a listei aparițiilor prevăzute pentru următorii ani – ni se pare a traduce în practică un întotdeauna necesar simț al responsabilității. Credem că este, de asemenea, de datoria presei, cu deosebire a celei de specialitate, de a prilejui o confruntare a sugestiilor, opiniilor celor mai diverse, ale criticilor chemați să se considere printre cei dintâi interlocutori în acest dialog care-și propune, în esență, că gândească un drum sigur, către cultura autentică pentru tinerele generații. În acest sens, o primă observație care ni se pare a se impune, o dată parcursă lista viitoarelor apariții, este aceea a absenței lucrărilor consacrate ale scriitorilor români contemporani, ceea ce creează un inexplicabil dezechilibru, dacă ne gândim la mulțimea numelor de prestigiu și de certă valoare pe care le avem. Și aceasta cu atât mai mult cu cât din enumerare nu lipsesc scriitori contemporani străini”. ■ Sub semnătura prof. univ. dr. Augustin Z.N. Pop apare textul *Spre o investigare largă, sistematică a documentelor istorice*: „Opinii exprimate în sesiuni de comunicări științifice și informații tot mai dese publicate în coloanele periodicelor noastre comunică îmbucurătoare știri că pretutindeni, harnici muzeografi, cercetători perseverenți, cadre didactice și donatori au îmbogățit și îmbogățesc colecțiile documentare ale fondurilor arhivistice, muzeele, exponatele caselor memoriale, instituțiile de învățământ și de cercetare științifică cu materiale privind aspirațiile și viața de luptă a națiunii noastre, momentele creativității ei robuste, activitatea unor personalități remarcabile. [...] Traducerea în practică a acestui nobil deziderat, efectuarea amplului proces de investigare, de cercetare și scoatere la lumină a unor tezaure cuprinzând valori inestimabile ce concretizează expresiv date valoroase pe multiple pla-

nuri, cum ar fi cel sociologic, științific, literar, presupune ca o condiție a succesului lărgirea bazei sale de realizare, antrenarea unor categorii tot mai largi de cunoscători și prețuitori ai faptului de cultură. Intelectualitatea din mediul sătesc, profesorii de limba română și limbi străine, istorie, pot aduce o contribuție hotărâtoare și prețioasă în toate regiunile patriei, prin activitatea lor permanentă de surprindere din interior a realităților locale, surprindere care prin numărul deocamdată redus al specialiștilor cercetători nu poate avea, întotdeauna, amplitudinile dorite. Este necesară însă, pe lângă entuziasm și râvnă, și o pregătire adecvată, o familiarizare care trebuie să fie făcută încă din anii studenției pe băncile amfiteatrelor. [...] Căutând, descoperind vestigiile vieții poporului, ocrotind și prelucrând tezaurul informativ al strădaniilor lui pentru o ordine socială dreaptă, documentele materiale și spirituale locale (corespondență, acte oficiale, cronici sătești, folclor, însemnări particulare, cărți adnotate, obiecte casnice de altădată, inscripții lapidare, monumente arheologice, periodice vechi, proclamații și alte mărturii) ce ilustrează împrejurări sociale și politice din diferite perioade, înțelegerea sporită a datului istoric capătă adâncime, semnificația patriotismului înnobilator și precizări asupra luptelor purtate de masele populare pentru independență și suveranitate națională, pentru eliberarea de exploatare, pentru răsturnarea orânduiri burgheze, pentru edificarea socialismului”.

23 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8494] Al. Philippide semnează *Scriitorul și cuvintele*: „Pentru un scriitor, limba este, pe lângă un mijloc de comunicare cu ceilalți oameni, și un mijloc de construire a operei literare. Principala obligație a scriitorului este stăpânirea limbii. Se face uneori, în privința aceasta, o confuzie. Se vorbește, de exemplu, despre cuvinte ca despre un material al scriitorului. Lucrul nu este adevărat. *Materialul scriitorului este viața, viața spirituală și viața materială*. Vorbele sunt numai mijloacele, cu ajutorul cărora el exprimă reacțiile sale față de viață, față de lume, față de el însuși. [...] Trebuie spus că și căutarea cu orice preț a strălucirii artistice poate să ducă fie la un metaforism prolix, fie la un purism al formei, sec și rece. Dar acestea sunt excese și deformații. Dragostea de cuvântul scris, de frumusețea frazei, munca pentru găsirea expresiei celei mai potrivite, căutarea termenului exact, și în același timp grija de-a păstra cadența și echilibrul perioadelor, precum și adaptarea stilului la subiect cu toate schimbările de culoare și de ton – acestea sunt adevărate ocupații de scriitor și nici un scriitor adevărat nu le poate disprețui. Dacă le disprețuiește, atunci scriitorul contribuie chiar numai prin aceasta la stricarea limbii, pe care el are tocmai datoria s-o apere de stricăciune. Toată această operație complexă, de căutare, de alegere, de așezare și de construire este o operație a inteligenței. Stăpânirea limbii exclude ceea ce se numește inspirație, cuvânt foarte vag, care, în cel mai bun caz, acoperă exact ceea ce spuneam

despre scrisul fără control și fără măsură. Pe calea aceasta se ajunge repede la anarhia verbală. Arta literară este făcută însă în mare parte tocmai din grija de a evita anarhia verbală. *Scriitorul trebuie să stăpânească cuvintele, nu să se lase stăpânit de ele*".

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6587]** Marius Robescu glosează pe marginea *Poeziei patriotice*, „o operă care mărturisește sau, amplificându-și tonul, proclamă în chip direct atașamentul ireductibil, dragostea eroului liric pentru comunitatea umană din care face parte, pentru istoria acesteia, pentru geografia însăși care o adăpostește. [...] Credem că în actualitate, patriotismul – această calitate inerentă creației de orice fel – trebuie să se măsoare prin valoarea efectivă a operelor, prin accentuarea acelor specificități care fac din întreaga noastră cultură un corp original. Prin înțelegerea și afirmarea ideilor sociale și morale care duc la prosperitatea țării, prin tot ce contribuie la înflorirea acesteia, în primul rând prin adeziunea sigură la politica partidului său comunist”.

● **[„Albina”, nr. 29]** Apare anunțul: „Începând cu numărul de față veți putea citi în pagina a 4-a interesante însemnări de călătorie, reportaje și note culturale în noua noastră rubrică *Prin țările și orașele lumii*”. ■ Ion Bănuță publică eseu *Fascinația porumbului*: „M-am dus pe Bărăgan în zori, într-un apus de iulie. Porumbul m-a întâmpinat imens și parcă îngâmfat, teribil. O pădure în care puteai rătăci cu cal cu tot de nu erai inițiat în amplele lui desfășurări. În câmp. Eu, el, și greierii”. ■ Iulian Neacșu este autorul reportajului *Inimile fierbinți*: „300 000 de tineri lucrează în zilele acestea pe șantierele de locuințe, la drumurile județene, la fabricarea cărămidilor, în agricultură la plivit, recoltat și cules de fructe. 300 000 de eroi anonimi ai muncii patriotice... O cifră, o simplă cifră în spatele căreia însă bat inimile tinere și entuziaste ale băieților în pantaloni scurți cu pălării de paie «mexicane» date pe ceafă – «studentii, acolo muncesc studenții; elevii, acolo muncesc elevii». Inimi fierbinți. 300 000. Trei sute de mii!”. ■ Sașa Pană scrie despre *Gala Galaction*: „L-am văzut prima oară în toamna anului 1919. S-a scurs de atunci, prin clepsidra timpului, o jumătate de veac. Gala Galaction depășise abia 30 de ani, dar îi apăruseră câteva din cele mai semnificative, valoroase cărți de proză în stilul care îi aparținea exclusiv: aspru și proaspăt, limpede și vijelios. [...] Se vor împlini în martie viitor, zece ani de când odihnește în preajma mănăstirii Cernica, de când n-am mai întâlnit și nici nu vom mai simți mâna caldă și prietenoasă a lui Gala Galaction, a acestui om de superlativă omenie. Mâna care a zăcut înțepenită ca și întregu-i trup ani de grea suferință. Ani în care am ținut să nu-l văd. Nu-mi plac stejarii deșărădăcinați de bezmetice furtuni și culcați la pământ”. ■ Eugen Frunză publică poezia *Romanță de demult*. □ Viniciu Gafița publică schița *Umbrele bucuriei*. ■ Sunt făcute scurte prezentări de volume ... *Pentru iubitorii aventurilor*. □ *Dansatoarea și cifra* de Petru Vintilă: „O calitate – de loc neglijabilă a acestui gen de literatură și pe care majoritatea povestirilor lui Petru Vintilă o dovedesc – este veridicitatea lor”. □ *În numele*

legii de Atanasie Toma: „Transcrise de pana publicistului Atanasie Toma, cele 10 «dosare» care fac obiectul volumul *În numele legii*, redau zece spectaculoase reușite ale Interpolului, în special din lupta sa contra traficului de stupefian-te, ca și împotriva unor răufăcători internaționali. La interesul cu care se parcurge volumul se adaugă desigur și conștiința că e vorba nu de fantezii scri-itoricești, ci de fapte întâmplare aievea”. □ *Regina de Abanos* de Radu Theo-doru: „Amatorii genului vor găsi aici – chiar dacă această carte nu strălucește în inventivitate – o bogată colecție de peripeții exotice, teatrul lor de desfășura-re fiind continentul negru, cu neguțători de sclavi, pistoale, urmăriri, yoga și chiar... reîncarnări”. □ *Maeștrii genului polițist*: „...este o nouă serie care apa-re sub îngrijirea lui Constantin Popescu în cadrul Bibliotecii pentru toți”.

● **[„România literară”, nr. 30]** Geo Bogza este prezent pe prima pagină cu *Fântâna cocorilor*. ■ Victor Eftimiu semnează *Cum se scrie o poezie*: „Opera literară se hrănește din rezervele unor noțiuni subconștiente, îndelung acumulate. Spiritul nu face decât să le organizeze. Poetul e colecționarul răb-dător al unor valori care pentru ceilalți muritori n-au nici preț și pe care el le folosește cu dobândă. Poetul e un arhitect, un fierar, un cămătar ca oricare al-tul”. ■ În acest număr apare ancheta revistei *Cartea în uzină*, notă semnată R. L.: „Începând cu numărul de față revista noastră își propune să realizeze un sondaj de opinie în rândul cititorilor din uzine, fabrici, șantiere, – contexte de activitate și creație umană unde formele civilizației moderne și-au cucerit o excepțional de bogată reprezentare. Aici aflăm acele nuclee de viață socială care constituie prototipuri ale lumii viitorului, prefigurarea unui cadru de exis-tență mâine generalizat, zonele incandescente în care construirea socialismului contribuie într-o măsură decisivă la modelarea unei noi conștiințe umane. Ne interesează așadar să aflăm și să facem cunoscut cititorilor noștri care este ecoul literaturii române contemporane în mediul făuritorilor de valori materia-le, ce opere au reținut atenția, ce autori și ce tendințe literare întrunesc adeziu-neă unui public reprezentativ dintr-atâtea puncte de vedere pentru sensibilitatea și gustul artistic al epocii. Poate că modalitatea de dialog pe care o inițiem nu este cea mai fericită aleasă, dar ea reprezintă doar o etapă pregătitoare în vede-rea stabilirii unui contact permanent și multilateral cu categoria de cititori defi-nită mai înainte. Aceste sondaje premereg viitoarele întâlniri nemijlocite ale «României literare» cu muncitorii din centre industriale importante ale țării, acțiuni cărora dorim să le dăm ritmicitate și un caracter sistematizat. Anchetele publicate în cadrul acestei rubrici sunt întocmite de redactori și colaboratori ai revistei noastre în spiritul perfecte identități cu materialul pus la dispoziție de factorii responsabili din uzine, cu răspunsurile cititorilor consultați. Și pe această cale redacția roagă pe cei care în viitor vor fi solicitați în cadrul son-da-jelor de opinie să vină în întâmpinarea acțiunii noastre, exprimând deschis, principial, limpede – punctele de vedere proprii asupra literaturii de azi”. ■ Mihail Petroveanu semnează *Cazul postumelor*: „Culminând parcă suita,

relativ bogată, de ediții bacoviene de format și cuprins felurit din ultimii ani, de când poetul *Plumbului* înregistrează o nouă vogă devoratoare, *Stanțe și versete* (aprilie, 1970) grupează versuri netipărite în cursul vieții sale. Acestea, în parte cunoscute din revistele emule într-o colecționarea de inedite ca formă a senzaționalului sau măcar a pigmentului publicistic, au stârnit, încă de la desfacerea lor în bucăți, reticențe mai mult ori mai puțin ferme și, dacă nu scrise, măcar șoptite în cercurile profesionale. Unii se opun din principiu deșertării sertarelor ilustre, considerând gestul mai grav decât o infracțiune ținând de dreptul penal, un veritabil sacrilegiu, pedepsit în dreptul canonic. Și asta, indiferent de natura intențiilor, interesate sau de bună credință, care dictează «spargerea» și chiar dacă rezultatele se dovedesc favorabile renumelui estetic al prădatului. Tot ce admit intransigenții este, eventual, împărțirea documentelor de ordin biografic, sub rezerva însă a menajării zonelor de intimitate inalienabilă. ■ Dan Laurențiu publică *Poezie și cunoaștere*: „Dramatismul acut al poeziei lui Cezar Baltag, așa cum se poate intui și la lectura recentului său volum, *Odihnă în țipăt*, se fundează pe confruntarea dialectică dintre categoriile polare ale materialului și spiritualului, ale concretului și abstractului într-o suită de reprezentări care, deși variate în succesiunea lor formală, păstrează tonul unic de angajare patetică a destinului propriu în acela mai larg, al lumii. Poezia aceasta cu un pronunțat accent de investigare intelectuală conține ca pe o forță determinată originar și ca pe un ultim scop al ei efortul nobil și consecvent de a-și supune și, deci, de a cunoaște realul, de a răsfrânge în lumină, în structura mai certă a rațiunii, ceea ce alunecă și curge heraclitean în planul existenței senzoriale. [...] Văzând actul poetic ca pe un act de cunoaștere, dramatic în desfășurarea sa dialectică, dar nu mai puțin însetat de echilibrul lumii și adevărului prin ceea ce îl definește ca finalitate, scopul naturii umane, Cezar Baltag adaugă, o dată cu ultima carte, o nobilă posibilitate de fixare a portretului său artistic”. ■ În *Breviar* citim Ion Barbu într-o nouă ediție de Șerban Cioculescu: „Dacă, așa cum spuneam deunăzi, George Topîrceanu a fost, prin vocație, expresia poeziei pentru toți, tot astfel, la cealaltă extremă, Ion Barbu s-a dorit să fie un poet al expresiei nepătrunse. De aceea cred că apariția lui, ca poet și prozator, într-un tiraj de masă, ca acela recent al Editurii Minerva (*Versuri și proză*, Biblioteca pentru toți, 1970) i s-ar fi părut neverosimilă și l-ar fi umplut mai mult de mirare decât de bucurie. Ca oricare poet, de altfel, care și-a renegat începuturile, ca o formă inferioară de artă, el nu și-ar fi retipărit niciodată întâile poeme ale anilor 1918-1921”. ■ Matei Călinescu publică în rubrica sa *Un prozator eroicomic*: „Cea dintâi carte a lui Alexandru George, culegerea de nuvele intitulată *Simple întâmplări cu sensul la urmă* are toate șansele, dacă nu să surprindă, cel puțin să nedumerească pe cititorul de literatură contemporană prin caracterul ei «inactual» (și e vorba de o inactualitate voită, căutată, investită cu funcțiile și prestigiile unui *stil*). Inactual, poate chiar desuet este autorul acestor *Simple întâmplări*... în primul rând prin refu-

zul lui – pe care-l bănuim încăpățânat – de a aduce sacrificii zeităților diverse, mai însemnate sau mai mărginașe, ale *modei* literare curente, prin a căror intercesiune mulți speră să capete acces în sfera *modernității*. Alexandru George, ironic, pare să dorească a demonstra că inactualitatea poate fi ea însăși foarte actuală și că modernitatea este, de la un anumit prag încolo, o fatalitate: o fatalitate împotriva căreia, deși zadarnic, merită să lupti, sau să-ți manifesti, chiar fără gesturi prea spectaculoase, atitudinea de insubordonare, oricât ar fi de problematic sau de iluzoriu succesul. [...] Pe de altă parte, proza lui Alexandru George, prin «inactualitatea» ei aparentă, ne propune o temă de meditație foarte actuală: aceea a rupturii între lumea limbajului (cu «legalitatea» ei retorică, – sau antiretorică) și lumea lucrurilor; a acelei rupturi pe care literatura poate s-o ascundă, dar și – ca în cazul de față, întrebuițând mijloacele invizibile ale ironiei – s-o contemple, cu o ciudată impasibilitate și răceală. Poate că una dintre calitățile cele mai de seamă ale prozei lui Alexandru George o constituie tocmai această mare și limpede răceală a ei”. ■ Dumitru Corbea publică în *Confesiuni literare* textul *Timpul, marele judecător*: „Nu de mult, la o întâlnire pe care am avut-o cu elevii și cadrele didactice din câteva sate, la mine în sat, în Sârbi, județul Botoșani, un elev din comuna Mihai Eminescu m-a întrebat cum am devenit poet. I-am răspuns că literatura populară m-a făcut poet. M-au făcut poet doina, cântecul bătrânesc, cântecul de haiducie, legendele, baladele, acele balade grăit-cântate pe care le ascultam de la lăutari, veniți să cânte la nunți, la hore, la cumetrii, la crăsmă. De aici am luat și ușurința de a versifica”. ■ Liviu Petrescu semnează *Chestiuni de metodă*: „Critica românească pare să-și fi pierdut în bună măsură fervoarea teoretică de care se lăsase cuprinsă cu câțiva ani în urmă, deși numeroase din întrebările pe care ea însăși le formulase nu au primit încă răspunsuri mulțumitoare; tocmai din această pricină, ar fi de dorit – și ar trebui salutată cu toată căldura – o nouă înviorare a interesului pentru astfel de dezbateri. Nu altceva și-au propus, de fapt, însemnările care urmează; am încercat, în ultima analiză, o prezentare – sumară prin forța împrejurărilor – a indicațiilor metodologice pe care se întemeiază critica psihanalitic-existențială, în speranța că unele amănunte, raportate la principiile generale ale criticii, pot oferi sugestii utile. [...] Nu vom încheia rândurile de față fără să efectuăm un sondaj sumar – din punctul de vedere anunțat – și în rândul scriitorilor contemporani; părerea noastră este că romancierii care continuă cu cele mai bune rezultate – deocamdată – tipul de analiză pe care îl practica Hortensia Papadat-Bengescu sunt Al. Ivasiuc și N. Breban. Despre Nicolae Breban nu am libertatea să vorbesc, întrucât rândurile de față apar în «România literară»; mă voi rezuma deci la un comentariu asupra lui Al. Ivasiuc. Romanul *Vestibul* conține – după părerea noastră – extrem de numeroase încercări de psihanaliză existențială a obiectelor; raporturile doctorului Ilea cu obiectele sunt în majoritatea cazurilor raporturi totalizatoare, simbolice, începând cu însăși profesiunea pe care o practică, aceea de medic neuro-

morfolog”. ■ Versuri semnează: Emil Botta (*Ipotești; Un timp; Singurătatea a VII-a*), Ion Iuga (*Între negru și alb; Semn; Târg la vârsta florii; Dimineața rostită; Nocturna XIX*), Aurel Rău (*Patruzeci de ani; Profil de iulie; Între turle; Giruetă; Dintr-o iarnă; Cireșele; Carusel*), Tiberiu Utan (*Cântece de dezmiertat femeia; Incognito; Primăvara; O șoaptă pentru seară; Doină; Floarea de colț; Zisă; Nuntire*); Teodor Pâcă (*Mic stâlp*); Ion Negoitescu (*farmacistul din Herculanum; foarte filosofic; ars poetica barbiana; mylady; dedicație*); Matei Gavril (*Patrie; Act; Sufletul tău; Înger rănit; Timp; Somn solemn; Nemărginire; Plin*). □ Din proză citim: *Lunecând* de Corneliu Ștefanache; *Studiu asupra opiniei publice* de Páskándi Géza, în românește de Adela-Rodica Sălăgianu; *Marea Călătorie* de Sorin Titel. ■ Lucian Raicu scrie cronica la volumul *Poeme* de M. Ivănescu: „Ceea ce conferă caracterul numai-decât palpabil și calitatea de *existență* poeziei lui M. Ivănescu este tonul ei surprinzător de unitar, de o invincibilă, superioară monotonie. Acest ton, capabil să supună totul, cuvinte și obiecte, realitatea și irealitatea, exigențele sale implacabile, imprimă textului o viață autonomă, fastuoasă și prozaică în același timp, de tăria unei veritabile narcoze. Este de ajuns ca M. Ivănescu să înceapă a «vorbi» și peste lucrurile atinse de aripa vorbirii sale se așează o atmosferă nespus de caracteristică, un aer rarefiat și diafan, în care cititorului i-ar place să respire la nesfârșit, cu murmurul înfundat al versurilor în auz, aproape pe indiferent la «conținutul» strict intelectual ce i se comunică, atent numai la muzica lăuntrică, în sine elocventă”. ■ Z. Sângeorzan scrie despre *Romanul social*: „Adevăratul, inimitabilul roman social este prin excelență o operă de artă. Neînțelegerea conceptului s-a sfârșit în literatura română cu catastrofele compuneri epice care au îndepărtat pe unii scriitori de social. Materia romanească a fost privită ca un grafic sociologic, ca un text al descrierii și «redării» preconcepute. Nimic mai fals. Contactul continuu al socialului cu esteticul duce la o conștiință morală, filozofică, politică superioară, la un regim artistic cu finalitate precisă: opera reprezentativă. [...] Romanul social este în definitiv și o realitate a curentului realist în literatură. Toată estetica lui se încadrează unei percepții realiste, clasice, vitale și hotărât superioare unor reacții romantice, supuse unor eroziuni de gust și sensibilitate. Prezența permanentă a socialului în estetic e semnificativă și în sensul compoziției, al stilului. Romanul social e o pânză unde personajele, acțiunile, ideile, conflictul, dramele, sunt dirijate de o concepție arhitecturală care deschide o perspectivă spre ideal, valoare morală etc.”. ■ În *Interviuri tardive* Virgil Cărianopol publică o convorbire *Cu G.M. Vlădescu*: „– Cum se împacă suferința cu literatura? Ajută una pe cealaltă? – Cred că știi, la fel ca mine, că fără suferință nu există creație. Ceea ce cred însă că nu știi este că și iubirea, însemnează suferință. Eu am suferit nu numai pentru că am fost lovit, ci și pentru faptul că am iubit și n-am putut face mai mult pentru cei pe care i-am iubit. [...] – În ce prozatori din generația următoare putești vedea pe continuatorii d-voastră? – Din cei pe care

i-am cunoscut aş numi pe Zaharia Stancu, Radu Boureanu, Sergiu Dan, Lad-miss Andreescu şi alţii, ale căror nume îmi scapă. – *Dar poeţi?* – Nu ştiu. Ar însemna să fiu nedrept. În poezie mă descurc mai greu, deşi cu mulţi dintre voi am umblat aproape toată ţara la Şezători literare”. ■ În *Ochiul magic* apar, ca de obicei diverse, texte scurte. □ Notă fără titlu şi nesemnată: „În cadrul înţelegerii de colaborare între Uniunea Scriitorilor din R.S.R. şi Societatea Scriitorilor elveţieni, a sosit în ţară o delegaţie de scriitori elveţieni, compusă din: doamnele Simone Ruchet-Cuendet, prof. dr. Inez Wiesinger-Maggi şi domnii Hans Rudolf Hilty, dr. René Kaech, Alexandre Voisard şi prof. dr. Andri Peer, vicepreşedinte al Societăţii Scriitorilor elveţieni. Sâmbătă 18 iulie a.c., oaspeţii au fost primiţi la sediul Uniunii Scriitorilor. Întâlnirea s-a desfăşurat într-o atmosferă prietenească. Delegaţia scriitorilor elveţieni a plecat într-o călătorie prin ţară, urmând să ia contact cu scriitorii din diverse regiuni şi să viziteze importante centre culturale ale României”. □ *Aşteptăm* semnat Red.: „Pornind de la faptul că producătorul cărţilor publicate de editură este scriitorul, «România literară» – revista principală a Uniunii Scriitorilor – şi-a propus, ca o datorie de onoare, consultarea periodică a activităţii editoriale. Scopul este limpede: sprijinirea procesului editorial, astfel ca manuscrisul de valoare să-şi urmeze, spre tipografie, un drum cât mai scurt şi mai firesc. Apreciem iniţiativa conducerilor editurilor «Cartea Românească» (director – Marin Preda), «Mihai Eminescu» (director – Ioanichie Olteanu) şi «Minerva» (director – Aurel Martin), care au venit în întâmpinarea revistei, punând la dispoziţia redactorilor datele necesare unui prim sondaj în planurile editoriale pe 1970. Aşteptăm un asemenea gest şi din partea celorlalte edituri din Capitală, printre care «Albatros» şi «Ion Creangă»”. □ *O expoziţie „Un om între oameni – Bălcescu”*, Al. R.: „S-a deschis în curând, la Casa municipală de cultură din Rm. Vâlcea expoziţia «Un om între oameni – Bălcescu», care grupează pe 16 panouri şi în 9 vitrine peste 340 de exponate”. □ *Noua „Tribună”* de M. G.: „Numărul 28 din 9 iulie a.c. al revistei clujene «Tribuna» a apărut într-un nou format şi cu un alt frontispiciu. Prima şi ultima pagină sunt închinată aproape în întregime lui Constantin Brâncuşi. Celelalte pagini conţin articole de istorie şi de critică literară, politice şi de ştiinţă, cronici cinematografice şi muzicale, documente şi interviuri, literatură originală, traduceri şi poştă redacţiei. [...] Noua formă, mai elegantă şi mult mai comodă la citit, a revistei poate marca un real reviriment al peisajului artistic clujean, dacă se va însoţi în permanenţă, bineînţeles, cu preocuparea pentru ţinuta înaltă a textelor şi a literaturii publicate”. □ *Concurs*: „Primim din partea Comitetului judeţean pentru cultură şi artă Suceava, a Casei judeţene a creaţiei populare, rugămintea de a face cunoscută organizarea celei de a doua ediţii a concursului de poezie «N. Labiş» pentru tinerii poeţi din judeţul Suceava şi din celelalte judeţe ale ţării. – La concurs pot participa tineri care nu depăşesc vârsta de 25 de ani, nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor şi nu au volume de poezii editate. [...] Festivita-

tea de înmânare a premiilor va avea loc duminică, 16 august 1970. Se vor acorda: – Un premiu I de 3 000 lei; – Un premiu II de 1 500 lei; – Un premiu III de 1 000 lei; – Trei mențiuni de 500 lei fiecare. Se vor mai acorda: – Premiul ziarului «Zori noi» – Suceava, în valoare de 1 500 lei; – Premiul Comitetului județean U.T.C., în valoare de 800 lei; – Premiul Consiliului județean al pionierilor, în valoare de 700 lei. Poeziile prezentate în concurs vor fi inspirate de viața noastră de azi”. ■ Marius Robescu se ocupă de *Posteritatea lui Eminescu*. ■ Al. Piru revine la rubrica *Istoria literară* cu textul *Un episod antonpannesc*: „Profesorul Ion Iliuță mi-a comunicat un document inedit din Arhivele Statului de la Râmnicu Vâlcea care completează câteva date ale biografiei lui Anton Pann. Este vorba de o «Delă în pricina Anicăi, nepoata stareții Mănăstirii De-un-Lemn din sud. Vâlcea, cu soțul ei Anton Pann, cântărețul», azi dosar nr. 264/ 1837, fondul Episcopiei”. ■ În *Cărțile săptămânii* volumele de poezie sunt prezentate de Ilie Constantin. □ *Semne cerești* de Leonid Dimov: „În destinul liric al poetului Dimov rondelurile s-au ivit, după cum s-ar putea deduce din publicarea acestora în reviste, relativ recent. Fapt remarcabil, ele nu marchează nici un fel de fractură între etape de creație, se înscriu într-o continuitate organică, așa cum era de așteptat, credem de la un autor caracterizat printr-o conștiință artistică neezitantă pe drumul apucat. De aici, noutatea lor. În forma gravă și maiestuoasă a rondelului macedonskian, Dimov toarnă muzicala dezordine a visurilor sale, *surpriza* aproape neconținută, umorul de o factură personală (blând, insinuant), deliciul cuvântului rar și bine sunător”. □ *Până la Iov* de Adrian Mușiu: „Adrian Mușiu scrie o poezie *amuzicală*, ca s-o numim în felul autorului. Un eseu ce încheie cartea explică amănunțit (cam greoi) concepția acestui poet despre poezia amuzicală, [...]. Întreaga teoretizare a lui Mușiu e orientată vizibil *pro domo* și atestă o bună cunoaștere a propriilor forțe și slăbiciuni. Poezia sa este, într-adevăr abruptă, anevoioasă la lectură, versurile tind spre lungimea hexametrlui fără să aibă însă ritmul care să le ușureze parcurgerea, vocabularul sărac, incert. Cu mijloacele stilistice precare ce-i sunt la îndemână, Mușiu realizează piese lipsite de farmec, dar cu un anume patos greoi, adesea mișcător”. □ *Țara bătrânului fotograf* de Florin Muscalu: „Acest autor e, probabil, foarte tânăr. În avântul său, devine hazliu prin companiile selecte pe care și le revendică. [...] Totuși am fi nedrepti cu tânărul autor dacă am trece cu vederea promisiunile din această carte, oricât de îndepărtată ne-ar părea (deocamdată) realizarea lor”. ■ Dana Dumitriu prezintă volume de proză. □ *Închide ochii și vei vedea orașul* de Iordan Chimet: „Emoția lecturii va exalta spiritele cele mai pozitive. Seriozitatea cu care se echilibrează gravitatea și fantezia, melancolia și burlescul impun aceste cărți printre primele în literatura noastră actuală, cu o amprentă de personalitate neechivocă”. □ *Ceas mirat* de Ana Delea: „Totuși prin repetiție, prin solicitarea aceluiași spațiu psihologic, cartea nu este scutită de monotonie iar prea marea discreție stilistică a autoarei scade tonul narațiunii

nilor și decolorează substanța lor afectivă”. □ *Singuri trompeții erau calmi* de Jordan Lucaci: „Cartea [...] fără a fi cu totul lipsită de abilitate, are un defect fundamental. E plicticoasă. Autorul abordează un stil cu intenții de oralitate, fraza tâfnoasă, scurtă, eliptică, rupe arbitrar fluxul cuvintelor pentru a ritmiza comunicarea, nereușind decât să sublinieze gros artificiu. Fantezia sa umoristică se aplică lumii mahalalei, automatismelor ei morale, exemplarului tipic uman al periferiei orășenești și antrenează un număr impresionant de personaje (de la 4-12 pentru fiecare paragraf)”. ■ M. Ungheanu se ocupă de volumul de critică *Opera lui Eminescu (Opere, vol. 12, 13)* de G. Călinescu: „Ceea ce vrem să subliniem, dincolo de încercarea de a arăta, simplificând, drumul parcurs de critic, este că tentativa de a sistematiza nu-i lipsește acestei opere critice. Criticul nu are însă imaginea precisei determinări a unor categorii de fapte analizate față de altele și, deși valabile fiecare în sine, capitolele nu comunică suficient de evident unele cu altele. Opera pare din această cauză a nu fi asediată pe etaje de semnificații, cum este în realitate, ci asediată pe orizontală din diferite puncte la întâmplare. Pedantismul nu plăcea criticului, și refuzul unei mai evidente organizări vine și de aici. Bănuială mai poate fi și din altă parte: Călinescu ținea la o anume imagine a criticului ca preot inspirat, care nu se are ca demiurg decât pe sine. O oarecare dezordine și răvășeală premeditată țin de această poză. Oricând dorea să se subordoneze, și cartea de față o dovedește încă o dată, G. Călinescu avea plăcerea de a se lăsa în voia erudiției sale, de a crea de multe ori în marginea textului eminescian”. ■ Vasile Lovinescu publică eseu *Marginalii la „Doctor Faustus”*. ■ Sub semnătura Argus citim în rubrica *Micul ecran* textul *Emisiuni literare sau publicitate fără discernământ?*: „Dezbătută în mai multe rânduri, problema prezentării literaturii la T.V. a căpătat, teoretic, câțiva parametri: adică, s-a acceptat ca necesară eliminarea soluțiilor hibride de tipul recenzie citită, recital pitoresc, enunț banal sau familiaritate fără stil. Dar numai teoretic. Căci ce am privit în ultimele două săptămâni? Pe Șerban Cioculescu citind, neajutat în nici un fel de imaginea T.V., două interesante recenzii care și-ar fi găsit însă o mai mare utilitate în paginile vreunei reviste; pe Dinu Săraru intervievând cu sollicitudinea cuvenită, colegial-ierarhică, pe șeful său, tov. Valeriu Râpeanu. Am privit, de asemenea, două emisiuni mai complexe – *Ora editorului* și, în premieră – *Viața literară*. [...] Dialogul între Vladimir Streinu și Dan Hăulică (*Ora editorului*) a creat unele nedumeriri și vina trebuie împărțită aici între distinșii interlocutori și redactorii Adrian Munțiu și Liviu Grăsoiu. Pe de-o parte, pentru că stilul strict informativ ales la prezentarea editurii «Univers» priva de la început dialogul de interes (programul putea fi tipărit pe supracoperta colecției), replicile devenind numai parodii ale unei reclame publicitare ratate; pe de alta, pentru că nici camera de filmare n-a știut să confere naturalețe acestei «discuții» în care V. Streinu vorbea numai spre ecran iar D. Hăulică numai spre V. Streinu. În rest, *Ora editorului* a găzduit câteva interviuri banale (Edgar Papu, de pildă, cu

nesfârșita-i răbdare, a avut de înfruntat întrebări ca: Ce este un editor, Care trebuie să fie calitățile sale etc.) și ne-am fi resemnat s-o uităm pur și simplu dacă n-ar fi intervenit prospețimea chipului fetei lui Ion Caraion, nerăbdător-cuminte în mai toate imaginile de Autograf pe o carte a tatălui său. *Viața literară* a dezamăgit și mai mult. Așteptam – de altfel, anunțată cap de rubrică în programul T.V. – dezbateră de maxim interes pe marginea literaturii deceniului 6, dezbateră la care urmau să participe Marin Preda, Ov. S. Crohmălniceanu, Al. Ivasiuc și Adrian Păunescu. Dar discuția a fost plasată ultima și a durat infim. Abia stabilite precauțiile metodologice, abia definită noțiunea în accepțiunea fiecărui interlocutor și gata! Nu e greu de ghicit că interesant putea fi numai ce urma să fie și n-a mai fost din lipsă – așa am interpretat gesturile disperate ale lui Păunescu spre ceas – de timp. Lipsă de timp, să fim serioși! În aceeași emisiune s-a acordat un spațiu dublu prezentării revistei «Ateneu», despre care criticul N. Popescu ne asigura că «este definitorie pentru climatul spiritual al meleagurilor de apariție», că «își află locul pe masa oricărui intelectual din țară», deși «din excesivă generozitate, oferă spațiu unei poezii de stări sufletești crepusculare». Atunci? Timp negospodărit, timp irosit. Căci bine nu prinde nici «Ateneului» această publicitate superfluă, nici telespectatorilor din întreaga țară, lipsiți cum sunt de imaginea unor adevărate debateri de idei”. ■ Adrian Marino realizează un interviu cu vicepreședinte al Societății scriitorilor elvețieni *De vorbă cu Andri Peer*: „– *Ne interesează să ne spuneți, cu toată sinceritatea, care sunt «șansele» literaturii române în Elveția, o țară cu patru limbi oficiale și cu o publicistică și o activitate editorială, în trei limbi de mare circulație: franceză, germană și italiană...* – Ceea ce mi se pare esențial, înainte de orice, este organizarea unui bun «serviciu de presă». Inițiativele individuale sunt excelente, foarte necesare, dar nu și suficiente. Important este ca să existe, mai presus de orice, o informare susținută, regulată, despre realizările literaturii române, apoi de găsit o metodă ca textele care parvin editurilor să aibă prezentarea și redactarea cea mai practică și mai utilă din ambele puncte de vedere. Să spun câteva cuvinte despre toate aceste date «tehnice». În domeniul informației literare, este esențial ca literatura, cultura, autorii români de orice categorie, să circule în primul rând, nu oriunde (în publicații chiar de prestigiu, dar restrânse ca audiență), ci în publicațiile cele mai răspândite. A fi prezent și discutat în suplimentul literar al lui «Neue Züricher Zeitung», o adevărată revistă, citită în toată lumea, este cel mai important lucru. La fel se poate spune și despre suplimentele literare ale ziarelor «Tribune de Genève» (unde dumneata ai publicat) și «Journal de Genève». Aceasta ar fi calea cu adevărat eficace a informării publicului elvețian (și prin el franco-german, european) despre literatura română. În materie editorială cred că șansele cele mai mari le are proza, romanul. Știu că Nichita Stănescu este un mare poet, știu că va fi tradus în franțuzește și nemțește. Dar el are neapărată nevoie de «șansa» întâlnirii cu un mare traducător, cu un spirit cu

afinități. În materie de lirică este, deci, ceva mai complicat. Dar în proză, traduceri bune sunt mai ușor de realizat, dacă se procedează în felul următor: editurile străine să nu primească (așa cum s-a întâmplat până acum) traduceri finisate, ci brute. Să se ofere doar traduceri literale pe care editura le va stiliza conform stilului și limbii actuale, vii, cerute de cititorul lor actual. Nu este vorba, desigur, nici de calitatea, nici de exactitatea traducerilor oferite, ci numai de anume nuanțe de expresie pe care numai noi le putem înregistra și transpune în text. O traducere scrisă într-o franceză sau germană oricât de corectă, dar desuetă, nu are mari șanse. Deci, texte brute, literale, cu care vom ști noi cum să procedăm. Teatrul, de asemenea, ne interesează, atât sub formă radiofonică și la televiziune, cât și ca spectacol. Cunosc precis cazul lui Marin Sorescu, acesta, dificil din motive de copyright. Autorul a cedat drepturile de autor unui editor din R.F.G. Dar iată că Pastior a oferit o versiune germană superioară traducerii jucate în Germania. La Zürich interesează această traducere. Editorul german pretinde însă că deține el drepturile de traducător, în exclusivitate, pentru întreg domeniul german. Or, Sorescu, pe cât știu, n-a semnat și pentru Elveția...". ■ Aflăm *Ce e nou în cultura sovietică*: Tatiana Nicolescu semnează *Doi poeți – două noi volume de versuri*, un text despre Evgheni Evtușenko și Andrei Voznesenski; Leonida Teodorescu semnează *Procesul auto-definirii*; Evgheni Sidorov publică *Șantierul de creație al lui Vasili Axionov*, un articol scris pentru „România literară”. □ Citim în traducerea lui Aurel Covaci: Evgheni Evtușenko (*Mulțumește...*) și Andrei Voznesenski (*Elegie ironică, născută în clipele cele mai scârbavnice când nu se scrie*).

● [„Tribuna”, nr. 30] Nicolae Prelipeanu deschide numărul cu *Semicentenar-ul Industriei Sârmei Câmpia Turzii*. ■ Ion Vlad scrie despre volumul de memorialistică *În spațiu și timp* (Ed. Dacia, 1970), semnat de sculptorul și scriitorul Ion Vlasiu, volum pe care îl încadrează în specia memorialisticii, deși observă absența unei cronologii și numeroasele reflecții personale ale autorului, elemente care transformă această lucrare într-un „jurnal de creație”. ■ Adrian Marino reflectează, în *Imitație sau creație?*, la actul creator și diferențele accepțiunii ale termenului de-a lungul timpului. Pornind de la creație ca act demiurgic, Marino arată felul în care „imaginea preexistentă” se transformă în „viziune interioară”, creația dobândind înțelesul de imitație. El analizează ceea ce presupune această imitație, notând faptul că „păstrează aceeași esență «demiurgică», doar laicizată”, observând, totodată, faptul că prin imitație se ajunge la sensul primar al creației, „dar într-o perspectivă mult radicalizată”. ■ Gheorghe Grigurcu scrie despre volumul de poeme al lui Ion Iuga, Almar (Ed. Albatros, 1970), iar Ion Vartic despre volumul de teatru al lui Iosif Naghiu, *Autostop* (E.P.L., 1969). ■ Geo Șerban scrie despre *Al. Odobescu epistolist*, „mai fecund decât literatul, decât savantul arheolog, decât istoricul de artă”. Din scrisorile sale transpare nemulțumirea față de o lume preocupată doar de aspectul material, dar, cu toate acestea, nu se află în ipostaza unui ina-

daptat. Dincolo de informații și opinii personale, în epistolele sale pot fi găsite „adevărate chei pentru descifrarea unor aspecte din opera literară”. ■ C. Daicoviciu își continuă serialul *Despre conștiința originii noastre romane*, analizând a treia sursă citată de Ș. Papacostea în lucrarea sa, și anume un text de-al lui Flavio Biondo. Cercetătorul folosește drept argument un fragment din textul lui Biondo pe care îl interpretează greșit, confundând „originea romană” cu „originea latină”. ■ Petru Bunta publică un scurt text *Despre calitatea istorică a obiectelor muzeale*, viziunea sa venind în prelungirea concepției lui Marx, pentru care acestea sunt reprezentative pentru o societate dintr-un anumit timp. Autorul articolului consideră că vestigiile istorice, prin modul în care erau alcătuite, prin utilitatea lor, prin gradul lor de importanță pot arăta istoria umană. ■ Zaharia Sângeorzan publică un scurt eseu *Despre conștiința literaturii*, dobândită atât de literatura europeană, cât și de literatura română printr-un îndelungat proces dialectic și care ajută literatura modernă să-și „precizeze [...] un sens esențial”. Sensul pe care îl are această conștiință a literaturii pentru Sângeorzan este următorul: „salvează istoria artei literare de la banalizare, repetare și convențional”. ■ Matei Călinescu oferă o continuare a articolului despre *Poetica lui T.S. Eliot*, pornind de la felul în care se distanțează de „poezia pură” semnată de Mallarmé și Valéry. Eliot, ca și Pound, recunoaște „funcția socială a poeziei” și acordă o importanță deosebită raporturilor dintre „limbajul poetic” și „limbajul comun, curent, vorbit”, considerând esențială în poezie muzicalitatea creată de alternanțele dintre pasaje de mare intensitate și cele de mică intensitate, acestea din urmă fiind numite „impurități”. Deși toate acestea îl plasează pe Eliot în posteritatea simbolismului, el se deosebește de „tradiția puristă a curentului” prin „conștiința necesarei și fertilei impurități”. □ Pe aceeași pagină, Ion Cocora traduce poemul *Somn și mâncare* de Paul Celan. ■ Alexandru Toșa semnează un articol despre importanța și contribuțiile lui John Locke în istoria lingvisticii (*Linia lui Locke în istoria lingvisticii*). Situat în linia unor gânditori preocupați de știința limbii, precum Bacon, Descartes sau Leibniz, Locke influențează sau împărtășește puncte comune cu doctrinele lingvistice care i-au urmat. Alexandru Toșa își propune să urmărească în articolul de față aceste concordanțe, comparând teoriile lui Locke cu cele ale unor filosofi precum Vico, Humboldt sau Hermann Paul. □ Mircea Țoca semnează, în pagina de literatură străină, o traducere a unui fragment din jurnalul lui Vasco Pratolini despre Marchini.

24 iulie

• [„România liberă”, nr. 8010] Articolul *Modalități ale prozei contemporane* – Mircea Horia Simionescu pornește de la ideea conform căreia scriitura acestuia ilustrează „direcția cea mai fertilă a prozei noastre”; „afirmând și dezvoltând caracterele realiste ale artei, caută să le împrășteze și să le îmbogățească sensurile”. Din această perspectivă, tetralogia *Ingeniosul bine temperat*,

din care a apărut primul volum, reprezintă o „epopee modernă a omului acestui secol”, ilustrând, pe de o parte, modul în care literatura poate înmagazina marea „producție de informații” a secolului iar, pe de altă parte, cum poate reutiliza „pârghiile satirice și comice” ale *Țiganiadei*, „tonul doct” al prozei lui Odobescu, dublat de „mobilitatea spirituală și lexicală”, precum și particularități ale prozei literare elaborate de Caragiale, Urmuz sau Călinescu. Ceea ce rezultă este o „carte de literatură totală”, un „amplu inventar de situații și probleme contemporane convertite în imagini literare”.

● **[„Scânteia”, nr. 8495]** Emil Vasilescu recenzază volumul *Documente omenеști. Amintiri* (Minerva) de Mihail Sevastos: „Valoarea documentară a cărților de memorii, a jurnalelor «intime», a evocărilor, cantitatea de adevăr obiectiv cuprinse în ele constituie suportul fundamental al dăinuirii lor. Asemenea lucrări au capacitatea de a conserva peste ani spiritul unei epoci, marile confruntări de idei, viața personalităților, geneza operelor, culoarea și parfumul faptelor cotidiene. Utilitatea lor este evidentă și acolo unde observația directă, bogăția documentară s-au întâlnit cu sensibilitatea unor talente autentice, paginile unor asemenea cărți s-au metamorfozat în lucrări cu valențe artistice care depășesc simpla consemnare. În paginile unde scriitorul rememorează trecutul cu luciditate pentru a descoperi semnificația gestului, unde gestul se convertește în destin, cartea lui Mihail Sevastos se dovedește o verosimilă mărturie asupra epocii și oamenilor săi”. ■ Dr. Heinz Stănescu notează apariția antologiei a prozei de limbă germană din România, *Cuvinte și drumuri*: „Volumul *Cuvinte și drumuri* reunește texte dintre cele mai semnificative, scrise sau publicate în ultimii zece ani, și permite o viziune de ansamblu asupra dezvoltării tot mai rapide și diversificării crescânde a scrisului naționalității conlocuitoare germane din țara noastră. El dovedește că, în condițiile socialismului, ale întăririi legăturilor de prietenie dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare, dezvoltarea culturii face progrese tot mai simțite în toate sectoarele”. ■ Prezentarea volumului *Teatru* de Albert Camus aparține lui Aurel Dragoș Munteanu, un text care se ocupă de prima piesă a lui Camus, *Caligula*, doar la final referindu-se la apariția volumului *Teatru*: „Un nou contact cu opera unuia din scriitorii de seamă ai secolului este oricând binevenit. Cu atât mai mult cu cât el implică semnături alese, cum sunt acelea de pe recentul volum de teatru al lui Camus, apărut în românește. Menționăm doar numele Catincăi Ralea, al lui Laurențiu Fulga, Marcel Aderca sau I. Igiroșianu, garanții recentului succes al editurii «Univers»”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6588]** Nicolae Baltag semnalează un nou debut literar, cel al lui Emil Brumaru cu volumul sau de *Versuri*, în care tânărul poet „își stilizează senzațiile. Le oferă o surdină elegiacă, nu lipsită de duioșie, desigur, dar nici de o abia perceptibilă doză de umor”.

● **[„Contemporanul”, nr. 30]** Cu ocazia publicării celui de-al patrulea volum din seria de *Scrieri* (Minerva) a lui Pompiliu Constantinescu, Nicolae Ma-

nolescu, reliefează în *Critica „literală”* unele curențe de judecată ale publicistului interbelic. „Principala problemă în critica lui Pompiliu Constantinescu este analiza literaturii contemporaneității sale, pe care pare să nu o înțeleagă întru totul”. Citind aceste *Scrieri*, Nicolae Manolescu observă că „defectul lor principal, sub raportul judecății de valoare, constă într-o privire prea de aproape a operelor”. ■ La rubrica *Jurnal de lector*, Laurențiu Ulici semnalează apariția unei noi ediții de *Versuri și proză* din opera lui Ion Barbu, considerată de critic ca fiind „cea mai completă de până acum”. ■ În *Valențe sociale ale poeziei*, Eugen Luca încearcă să identifice motivele pentru care critica literară s-a îndepărtat de poezia lui Marin Sorescu. Acestei schimbări de atitudine a criticilor față de Sorescu i-au fost găsite diferite cauze, ca luciditatea ce amenință lirismul poeziilor sale și priza la public, văzută ca o marcă a superficialității actului poetic. Eugen Luca crede că, de fapt, reticența criticii se explică prin preferința lui Sorescu de a practica „o formulă poetică al cărei mecanism e lesne depistabil”. ■ Ana Blandiana scrie despre relativitatea gusturilor în *Lunecătoarele frumuseți*: „Ne place mereu altceva, idealurile de frumusețe se schimbă, lunecă, scapă mereu și de ce ne-am mira că neliniștita, înfrigurata căutare e numai setea, speranța de a descoperi astfel, cândva, din întâmplare, esența unică a lunecătoarelor frumuseți”. ■ Alexandru Ivăsiuc pledează pentru existența unui *Nivel teoretic* în orice cercetare culturală: „Pentru că nivelul teoretic nu este o pedanterie, nici măcar problemă de formulare mai precisă sau de lărgire a câmpului de investigație, ci o stringentă necesitate de metodă. Nici cea mai mărunțică observație, bazată pe evidență și bun simț, nu are șanse prea mari de adevăr, dacă este lipsită de fundamentare filosofică”. ■ În *Jacques Derrida: Violenta scrierii*, Eugen Iacob comentează câteva dintre ideile filozofului francez: „Proiectul pe care îl urmează discursul teoretic al lui Derrida este recunoscut de la bun început ca paradoxal și de neînțeles. Propunându-și înființarea unei științe a scrierii – gramatologia – demersul său se constituie în interiorul unei ordini stabilite prin tradiție”. ■ Rubrica *Lumea contemporană* găzduiește o notă ce reproduce o scurtă cronică din revista *Le Figaro Littéraire* romanului *Șatra* al lui Zaharia Stancu, în care se afirmă că, deși „misteriosul popor țigan a dat naștere unei abundente literaturi în majoritatea țărilor europene, niciodată până acum un roman n-a descris cu atâta adevăr viața unuia dintre aceste triburi nomade, în timpul celui de al doilea război mondial”. ■ O notă de la rubrica *Cartea străină*, semnată i. p. c., semnalează apariția *Confesiunilor unui opiomani englez* (E.P.L.U.) ale lui Thomas de Quincey, în traducerea lui Corneliu Rudescu. În aceste confesiuni, „Thomas de Quincey, precursor al lui Baudelaire în știința simțurilor, teoretizează completa iresponsabilitate a artei, se debarasează de etică acceptând să privească totul din afară”. ■ În acest număr Ștefan Roll publică poemul *Pe lira unei coase*, iar Geo Bogza, nota *Povestire de epocă*.

25 iulie

● **[„Cronica”, nr. 30]** Pe prima pagină, Mihai Grădinaru scrie despre *Conceptul hegelian de frumos*. Tot aici, cu titlul *Destinul romanului românesc modern*, se publică dialogul criticului Zaharia Sângeorzan cu prozatorul Petru Popescu, consemnat pentru rubrica *Convorbirile Cronicii*: „În fond, tot romanul românesc e modern: n-a avut vreme să fie clasic. Dacă restrângem pe modern la momentul postbelic, atunci, după mine, destinul romanului este emanciparea lui de povestire, emancipare ce corespunde, în plan tematic, cu o deruralizare. [...] Romanul românesc cunoaște azi o «dezvoltare inegală și în salturi»”. ■ Constantin Noica, constatând lipsuri în comentariile lui G. Călinescu și Perpessicius, din pricina bogatului și variatului material manuscris pe care l-au avut de parcurs, explică *Ce este un Archaeus, după manuscrisul eminescian* 2268: „Nimic grandios metafizic, nu un arhetip etern, de absolut, al lucrurilor, cu atât mai puțin o mistică sau o religio-cosmologică rațiune seminală, ci o posibilitate, spune Eminescu. Dar e una organizată. Este o structură, dacă vrei, una care ține și care face ca altceva să țină prin ea”. □ Romulus Vulpescu propune o „fantezie pentru marionete” (citându-l pe Alfred Jarry), traducând liber *Soldatul de plumb* după Hans Christian Andersen. ■ P. Ursache reține pentru *Contrapunct: Poezia tradițională română* de D. Caracostea, lucrarea *Elogiu folclorului românesc* și cele trei volume ale antologiei *Folclor din Oltenia și Muntenia*. ■ *O scrisoare necunoscută a lui Alexandru Vlahuță* se referă la actul de donație făcut Muzeului Vasile Pârvan, prin care autorul *României pitorești* oferă portretul tatălui său la 100 de ani, pictat de Nicolae Grigorescu. □ Versuri de Ion Cocora, N. Prelipceanu ș.a. □ Două poeme de Cesare Pavese, în traducerea lui Dan Ciachir, și unul de Adam Puslojić, tradus de Anghel Dumbrăveanu. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul de *Poe-me* al lui Mircea Ivănescu. ■ La rubrica *Fragmentarium*, Const. Ciopraga schițează portretul prozatoarei Constanța Marino-Moscu, prietenă a Hortensiei Papadat-Bengescu.

● **[„Flacăra”, nr. 30]** Henri Wald semnează articolul *Supremația lecturii*, plecând de la ideea că „viața interioară a omului nu e doar o prelungire nemijlocită a vieții sale exterioare” și că „prin creație, omul se și opune mediului său ambiant”. ■ În *Literare*, Valeriu Cristea prezintă volumul de *Versuri* al lui Emil Brumaru, considerând că acesta „oferă un reconfortant exemplu prin claritatea clasică a strofelor, prin destinderea visătoare a atitudinii, prin familiaritatea obiectelor”. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu scrie schița *Idiotul supraetajat*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, se face o scurtă prezentare a volumului de *Scrieri 4* de Pompiliu Constantinescu, apărut la Minerva, într-o ediție îngrijită de Constanța Constantinescu, cu o prefață de Victor Felea. Se remarcă faptul că „e aici una din sorgintea calităților scrisului său: obiectivitate, respect pentru opera cercetată, justețea multor aprecieri critice confirmate de curgerea vremii”. □ Semnalarea apariției romanului lui

Pop Simion, *Amfora sabină* (Ed. Ion Creangă). □ Notă despre tematica volumului de poeme *Lava intermediară* de Ion Țugui (Ed. Albatros), autorul fiind caracterizat drept „încă un tânăr poet care din cauza goanei după originalitate își creează singur dificultăți de comunicare cu lectorul”. ■ Se atrage atenția asupra publicării, în numărul 29 al revistei „România literară”, a articolului *Considerații metodologice și istorice* de Miron Constantinescu, „articol care se declară și se demonstrează în dezacord cu unele idei dintr-o dare de seamă a lui Dumitru Micu asupra cărții lui Mircea Eliade, *De Zamolxis à Gengis-Khan*”.

● [„Luceafărul”, nr. 30] Considerând că răspunsurile din ultimele săptămâni i-ar putea face pe unii cititori să-l catalogheze drept moralist, A. Păunescu este interesat să afle cum privește Marin Preda o astfel de perspectivă. „Cu groază. [...] Morala constituie pentru artă o primejdie pe care mulți o subestimează, arta se apropie mai mult de natură prin cruzimea ei infantilă decât morala, care e creația spiritului uman matur, împins de nevoia de a pune ordine în viața afectivă și a ține în frâu instinctele. Uneori ea devine necruțătoare, tinzând la suprimarea totală a instinctelor, ca și când fără ele ființa umană ar putea supraviețui. Un creștinism«fără ieșire»a neliniștit gândirea noastră europeană ajunsă în fața descoperirii existenței, a cărei autonomie față de morală trebuia pusă în acord cu divinitatea. Asta i-a determinat pe unii să afirme că omul e un animal cu conștiința bolnavă, dominat de un sentiment tragic al existenței. [...] Arta nu se plasează în afara luptei pentru obținerea acestei armonii la care aspirăm și care clipă de clipă este pusă în dezechilibru de expansiunea eului nostru, care folosește, cu viclenie, când instinctele, când rațiunea. Opera de artă e seducție, și când conține în ea elemente prea vizibile ale unei morale oricât de fascinante această seducție se micșorează. Scriitorii obsedați de mari aspirații morale sacrifică o parte din seducția naturală a artei, pândind însă tot timpul să nu ucidă în ei pe artist, fără de care nici moralistul n-ar mai avea nicio putere de convingere. [...] Aș dori să am prieteni necruțători care să-și râdă de mine fără milă dacă, apucând să îmbătrânesc, aș deveni un moralist sâcâitor sau m-aș apuca, Doamne ferește, să îmbrățișez cine știe ce doctrină sau credință care m-ar rupe de viața mea trecută și de eforturile mele care mi-au iluminat tinerețea”. ■ Eugen Simion notează, la cronică literară, „debutul notabil” al lui Mihai Ursachi cu al său volum *Inel cu enigmă*, considerație determinată de poezia sa „de reverie intelectuală, meditând, mai întâi, în jurul câtorva noțiuni. Melancolia, Cuvântul, Forma, Muntele Vinei, Moșneagul Silențio, Hazardul, Infernul, Singurătatea etc. sunt cuvinte-cheie în jurul cărora gravitează un lirism de nuanță livrescă, nelipsit de o notă de ironie”. Tehnica identificată: „o ridicare la putere, o exagerare a unui fapt banal (întâlnirea, de pildă, cu o fată la o expoziție de pictură), o mobilizare a universului pentru a celebra acest simbol crescut pe straturile locului comun și o diminuare sistematică, în același timp, a faptelor, o reducere a lor la treapta zero printr-o inte-

ligentă ironie binevoitoare”. ■ *Avantpremierea editorială* anunță apariția mai multor cărți: *Geniu pustiu* de Mihai Eminescu, în colecția „Romanul lui Eminescu”, Ed. Eminescu, *Intrusul* (ediția a II-a) de Marin Preda, la Ed. Eminescu, *Poezii* de Nichita Stănescu, în colecția „Cele mai frumoase poezii”, Ed. Albatros, *Lovinescu* de I. Negoitescu, micromonografie, Ed. Albatros. □ Apar, în acest număr, creații în proză de Dumitru Dinulescu (*Prima dragoste*), Damian Necula (*Porțile albe*), Oprea Georgescu (*După amiază, târziu*) și în versuri de Iolanda Malamen, Grișa Gherghei, Horia Bodnărescu, Mircea Cristea, Ion Iuga, George Aliman. ■ *La Jurnalul unui martor ocular*, Teodor Mazilu acordă atenție *Prejudecatei fanteziei*, observând o supralicitare a acesteia de către mulți indivizi, pentru care absența ei „ar fi un păcat de moarte”. „Eu consider – bineînțeles în ceea ce mă privește – că imaginația e una dintre puținele boli de care omul se poate vindeca singur. Nu e deloc simplu, fiindcă din refuzul de a accepta realitatea se naște fantezia. [...] Oamenii cu putere de imaginație trăiesc într-un permanent amestec de infern și paradis, dar și îngerii lor sunt artificiali. Și mizeria lor e închipuită și fericirea lor e falsă. Încercuit de fantasme e greu să mai ai puterea de a vedea realitatea”. ■ Informațiile de la *Punct și virgulă* vizează apariția celui de-al patrulea volum al ediției critice a operelor lui Liviu Rebreanu, conținând *Ion*, moment ce coincide cu sărbătoarea unui semicentener de la apariția ediției princeps (1920). „Niculae Gheran, alcătuitorul ediției și autorul notelor și comentariilor, și Valeria Dumitrescu (care semnează *Addenda*), ne-au făcut, dincolo de un serviciu editorial incontestabil, un mare serviciu documentar. Prin publicarea «jurnalului de creație», a mărturisirilor lui Rebreanu și a unor documente surprinzătoare, biografia romancierului se modifică substanțial fără ca prin aceasta valoarea literară a operei sale să fie afectată întrucâtva. Anexele textului cunoscut sunt completate cu prima versiune, sau chiar cu primele versiuni. [...] Notele, comentariile și variantele ne introduc în epoca redactării romanului și ne revelează eforturile «stilistice» ale acestui autor, considerat, în genere, un dușman al «frazelor frumoase». Variantele, reproduse cu acribie și consecvență, dovedesc că toate aceste eforturi stilistice sunt legate numai de problemele acțiunii, arta fiind, după expresia lui Rebreanu, în primul rând, «creație de oameni și de viață». Publicarea unor documente biografice insolite, de o autenticitate indiscutabilă sparge cadrele comode ale biografiei romancierului cunoscute până acum.” (Emil Manu). □ Este observată evoluția revistei „Magazin istoric”, „varietatea și flexibilitatea rubricilor”, sunt apreciate aparițiile la termen (N. Velea).

26 iulie

● [„Scânteia”, nr. 8497] La rubrica *Adnotări* I. Adam scrie despre *Imaginea unui cărturar autentic*: „Apărute recent în Editura «Minerva», *Studiile de istorie literară* ale regretatului P.V. Haneș se integrează în categoria acelor scrieri care, departe de jocul de lumini și umbre pe care-l proiectează asupra

lor critica, se dovedesc de o incontestabilă utilitate științifică pentru specialiști ca și pentru amatori, atunci când apare necesitatea unei exegeze de profunzime asupra izvoarelor, circumstanțelor și determinărilor operei unor remarcabile personalități scriitoricești. Prin cercetarea meticuloasă și entuziastă a perioadelor de efervescentă ale culturii și literaturii noastre (și mai ales al celei de la mijlocul secolului trecut), istoricul literar se înscrie în seria înaintașilor care au avut vocația și pasiunea constantă de a descoperi și analiza noi și noi documente de literatură română. [...] Sutele de documente noi rezultate din cercetarea arhivelor și bibliotecilor au găsit în persoana lui P.V. Haneș analistul minuțios, dotat cu solide cunoștințe de specialitate. Editând într-un volum unitar studii rămase până acum în coloanele diverselor periodice și reviste literare, Editura «Minerva» a săvârșit un apreciabil act de restituție, punând în fața cititorilor imaginea muncii unui cărturar autentic”. □ T. Alexandru anunță *O monografie franceză despre Panait Istrati*: „În editura pariziană «François Maspero» a apărut recent monografia *Panait Istrati* de Monique Jutrin-Klener. După înșeși cuvintele de «mărturisire» ale autoarei, această monografie a fost scrisă sub semnul prieteniei, al dragostei și admirației pentru creația literară a scriitorului brăilean. Pe parcursul a peste 300 de pagini este reconstituită cronologic biografia scriitorului român, pe baza unei documentații bogate și în parte inedită. Totodată sunt studiate rădăcinile operei sale, legătura ei cu istoria și literatura poporului nostru. Într-un alt capitol sunt analizate arta povestitorului, procedeele artistice folosite și stilul său, cu exemplificări judicioase alese. Un ultim capitol al monografiei este dedicat audienței operei lui Istrati pe plan universal, aprecierilor criticii franceze în judecarea acestei opere. Monografia se încheie cu o voluminoasă bibliografie, care cuprinde operele lui Panait Istrati în limbile română și franceză, prefete, activitatea sa publicistică în țară și peste hotare, corespondența sa, manuscrise inedite, precum și traducerea acestei opere în lume. De asemenea, sunt incluse studii, recenzii, amintiri despre viața și opera lui Panait Istrati”.

28 iulie

- [„Scânteia”, nr. 8499] Dan Zamfirescu scrie amplu despre *Trecutul și prezentul în viziunea scriitorului epocii noastre*: „Ceea ce se așteaptă azi de la oamenii de știință și de la creatorii de literatură pe teme istorice este cu totul altceva decât un fel de neoconformism paseist. Se așteaptă cristalizarea, în opere de erudiție și în mari opere literare, a conștiinței actuale despre acest trecut istoric, așa cum această conștiință s-a făurit în creuzetul momentului pe care-l trăim. Preferăm de aceea să-i citim pe Negruzzi sau Odobescu, cu miresma lor autentică de epocă, în locul contrafacărilor de ultimă oră. Pentru unii, «contemporaneizarea» duratei noastre istorice este posibilă doar dacă li-pim de numele personalităților trecutului românesc ultimele procedee «demitizatoare» importate de aiurea, dacă îi transformăm pe voievozii noștri în cazuri

clinice și personaje de teatru absurd. (cunosc și o serie de piese în manuscris care ar putea explicita fenomenul, ai căror autori își exprimă adesea nedumerirea că nu sunt jucați). [...] Ceea ce se impune fără îndoială în ceasul de față este depășirea retoricii facile, în folosul unei răbdătoare munci de investigație și al unei meditații adânci asupra căilor pe care, prin atâtea încercări, am reușit să ajungem unde suntem. De această muncă nu sunt scutiți nici literații, calitatea de dramaturg sau romancier nescuzând penuria cunoștințelor în tema tratată. Sadoveanu a fost un istoric care putea fi oricând un interlocutor competent al lui Nicolae Iorga. El a avut acea adâncă comuniune cu veacurile, care ne dă pe marii istorici și a posedat o foarte solidă cultură istorică. Numai așa a devenit poate cel mai mare dascăl de istorie națională al poporului nostru. O mare literatură despre trecut nici nu se poate naște altfel. Oricât de paradoxal ar părea, drumul spre marea literatură de inspirație istorică trece obligatoriu prin prezent. Fără dimensiunea trecutului pe care se sprijină, prezentul nostru nu și-ar dezvălui pe deplin grandoarea de epocă istorică – și oricât de tare am afirma această grandoare, nu am putea-o face evidentă decât celor care cunosc succesiunea de epoci istorice care au precedat-o. Un scriitor care ar crede că se vede mai bine prezentul dacă trecem în penumbră preocuparea pentru trecut ar da dovadă de o lipsă uluitoare de simț al realităților. Numai cine înțelege sensurile adânci ale istoriei, așa cum se desprind din filele cronicilor și documentelor, poate releva ceea ce este într-adevăr extraordinar în evenimentele istorice ale prezentului nostru, descoperind totodată adevăratele dimensiuni ale unui trecut eroic, așa cum se vede el din vremea noastră. [...] Când în documente definitorii pentru direcțiile în care este chemată să se dezvolte literatura, cultura noastră, se cere ca scriitorii să se inspire din trecutul glorios al poporului, din tradițiile sale progresiste de luptă – în rândul cărora își află un loc de seamă cele ale clasei muncitoare, condusă de partidul comunist, – se realizează un veritabil act de conștiință culturală. La această chemare fiecare scriitor al vremii noastre nu poate decât să se simtă onorat dator să-i răspundă prin opere de autentică valoare. Desprinzând din trecut ceea ce este viu, putem ajunge la adevărate împliniri artistice. Căci această parte vie a trecutului este o parte integrantă a prezentului, este fundalul pe care se proiectează dimensiunile reale ale epocii noastre socialiste”. ■ Sorin Movileanu publică „*Lyceum*” o colecție cu multiple posibilități de valorificare editorială a tezaurului culturii naționale: „În cuprinsul unei activități editoriale ce tinde să răspundă cu promptitudine multiplelor cerințe spirituale ale omului zilelor noastre, publicarea unor serii și colecții de diferite tipuri – fiecare urmărind o finalitate distinctă – se dovedește a fi nu numai utilă, ci și absolut necesară. Un exemplu concludent în acest sens ne oferă și colecția *Lyceum*, colecție pe care editura «Albatros» o dedică unei categorii precis delimitate de cititori – elevii din clasele superioare ale școlii de cultură generală – propunându-și să-i ajute prin «volumele de informare literară, artistică, științifică» pe care le publică să-și îmbogățească cunoștințele

acumulate în cursul procesului de învățământ: colecție care – prin nivelul său, prin rigoarea aparatului critic și informațiile bogate pe care le integrează – se dovedește, în același timp, utilă pentru munca la clasă a cadrelor didactice. [...] Se desprinde din această succintă prezentare a studiilor antologice tipărite în ultimele luni rolul pe care colecția *Lyceum* îl poate dobândi în integrarea valorilor culturale ale trecutului în circuitul spiritual al actualității. Alături de volumele consacrate operei unor remarcabile personalități scriitoricești, în cuprinsul colecției ar putea fi integrate, în continuare, cât mai multe ediții cu caracter antologic, construite pe diverse criterii, urmărind să ilustreze sfera de preocupări specifică unui anumit curent literar sau activitatea unor cunoscute publicații, să contureze evoluția diferitelor genuri și specii literare sau să sublinieze continuitatea anumitor idei, principii, metode de-a lungul istoriei literaturii române S-ar configura astfel în diverse unghiuri o imagine expresivă a procesului complex de dezvoltare a poeziei, prozei și criticii noastre”.

29 iulie

• [„Scânteia”, nr. 8500] Este anunțat decesul lui Costin D. Nenițescu printr-un mesaj *Din partea Comitetului Central al Partidului Comunist Român, a Consiliului de Stat și Consiliului de Miniștri ai Republicii Socialiste România*. ■ Adrian Anghelescu semnează textul despre *Debut în colecția „Lyra”*: „Apariția de noi colecții, sub egida unor edituri de curând înființate în diferite centre ale țării, atestă posibilitățile pe care acestea le au pentru a se integra în climatul spiritual al regiunii respective și a contribui la dezvoltarea armonioasă a fenomenului literar, la promovarea, alături de nume cunoscute de autori, a unor tinere talente din acea zonă. Dacă depistarea și încurajarea acestor talente e o datorie a cenaclurilor și revistelor de cultură locale, e firesc ca în cadrul acestor colecții o sporită exigență și rigoare să caracterizeze criteriile de selecție, în așa fel ca volumele editate să impună în atenția cititorului – prin substanța artistică și vigoarea mesajului lor – vocații certe, apte a se afirma cât mai plenar. Unor asemenea deziderate tinde să le răspundă și colecția «Lyra», apărută recent la Iași, în editura «Junimea», ale cărei preludii le-au marcat deja patru volume aparținând unor autori de diferite generații: *Răsărit de fată mare* de Ion Chiriac, *Melos* de Nicolae Țațomir, *Între pământ și stele* de Florin Mihai Petrescu, *Îngerul și Măscăriciul* de Mihail Sabin. O privire de ansamblu asupra acestor volume atestă preocuparea autorilor lor de a trata, cu mijloace proprii, o gamă tematică diversă, de la lirica de inspirație patriotică sau anti-războinică, la poezia de dragoste sau de exaltare a frumuseților naturii. [...] Citind primele volume apărute în cadrul colecției «Lyra», nu ometem a sublinia posibilitățile existente nu numai de îmbunătățire a aspectului ei grafic, (cu deosebire înfățișarea copertei – ternă, neinspirată), dar și în ce privește conținutul și valoarea artistică a volumelor ce urmează a fi editate în viitor, singurele în măsură să o impună, să-i asigure prestigiul și, implicit, să-i justifice

menirea: aceea de a contribui, prin promovarea unor creații poetice dense, pătrunse de pulsul și spiritul vremii noastre, dimensionate de o viziune materialistă asupra vieții, la dezvoltarea lirismului nostru actual, la afirmarea unor noi și puternice individualități creatoare”.

30 iulie

● [„Scânteia”, nr. 8501] Franz Liebhard scrie *Cu fața către cititori*: „Cartea a devenit pâinea noastră spirituală cea de toate zilele. Când producția de cărți atinge în toată lumea o jumătate de milion de titluri anual, viața oamenilor nici că se poate concepe fără carte. Ar merita firește să se analizeze cu grijă relația carte-om la popoarele cu vechi tradiții culturale, perioadele de înflorire și cele de scădere relativă. O astfel de cercetare ar trebui să ia în seamă o serie întreagă de considerente, de la baza socială și de la relațiile de producție ale bunurilor materiale, până la fenomenele cele mai ascunse ale gândirii și simțirii omenești. Prin carte înțelegem aci beletristica, puterea ei minunată de a influența cugetul, de a contribui la modelarea conștiinței, la direcționarea ei. Aceasta este o lege fundamentală a relației carte-om. În orice direcție se parcurge istoria literaturilor mai vechi și noi, această lege o întâlnim pusă în practică, chiar dacă apare uneori în veșmânt străin, transformată, transpusă, ascunsă. Această lege este vocea vieții, vocea corului înmiit care leagă omul de carte. [...] Ceea ce e mai mare în literatura socialistă este tocmai această relație nepuizabilă și nepuizată cu omul, puterea ei de a-i influența conștiința, acest resort interior care-i permite scrisului să fie mereu apropiat de ceea ce progresează și se ridică la om spre culmi tot mai impresionante. Deja prin moștenirea ei, adânc înrădăcinată în realitățile naționale și sociale și profund legată de poezia populară de o vitalitate ieșită din comun, care nu și-a pierdut nicicând contactul cu trecutul îndepărtat, literatura română a fost de totdeauna și într-un mod foarte pronunțat orientată spre oameni și spre stăruințele acestora de a-și croi o soartă mai bună. [...] Este evident că tot ce se opune realității, concepută și resimțită umanist, tot ceea ce se opune devenirii omului nu poate fi acceptat de creatorul autentic, care are datoria sacră față de cuvânt și idee de a ancora cu scrisul său acolo unde se află fântâna noului în literatură, care știe că adevărata modernitate constă în găsirea omului, în înălțarea lui prin cuvânt”. ■ Ioan Adam prezintă volumul *Obsesia păsărilor* de Florentin Popescu: „Meditativ și grav în unele accente, plin de vitalitate și frenezie naturalistică în altele, mesajul liric al debutantului Florentin Popescu poate fi considerat semnificativ pentru sensibilitatea unei întregi categorii de tineri poeți care își caută cu tenacitate un timbru propriu. Prezent sporadic în paginile unor reviste literare, autorul încearcă de-abia cu acest volum să-și configureze, în dimensiuni mai exacte, profilul, chiar dacă își mai trage încă uneori sevele din lirica unor maeștri ca Bacovia și Barbu sau din aceea a lui Nichita Stănescu. [...] Presimțirea anotimpului senectuții înflorea în unele poezii confesiunea, animismul

cedează locul versului confruntat de mari întrebări existențiale. Ațintirea voită a meditației asupra acestor neliniști nu este însă însoțită întotdeauna de o autentică tensiune emoțională. Sensibilitatea este mânată pe alocuri de clișee imagistice halucinatorii, terifiante. Că poetul n-are vocația marilor sfâșieri lăuntrice, o dovedește calchieria acordurilor bacoviene (sesizabile chiar din titluri ca *Femeie de-ntunerice se despletea barbar*) și barbiene, identificabile mai ales în partea a doua a plachetei ce conține ciclul *Muntele magic*. Componentele acestuia nu au o continuitate, un flux liric unitar. Trăiesc prin câteva reușite disperate într-o construcție bazată pe o desuetă virtuozitate – acrostihul. Este de sperat că în cărțile viitoare, influențele nereceptate selectiv vor dispărea pentru a face loc unui timbru individual mai pronunțat”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6593]** Mircea Anghelescu recenzează studiul lui D. Micu, *Început de secol*, „o reeditare, revăzută și adăugită a *Istoriei literaturii române (1900-1918)*, curs universitar pe care autorul îl tipărise în 1964” și care propune „o istorie complexă, atentă și comprehensivă a perioadei desemnate, un instrument de lucru de mare utilitate, a cărui consultare dă garanția autenticității, a onestității și a înțelegerii reale, adânci, în fibra sa intimă, a literaturii” (fără editură).

● **[„Albina”, nr. 30]** Pe prima pagină citim poezia *Ancora* de Victor Eftimiu. ■ Ion Bănuță publică eseu *Marea cea mare*: „Din timpuri străvechi Marea Neagră a fost, a devenit un țărm de statornicire, de sosiri și de plecări. De pace și de război. Această mare, Marea noastră iubită, a devenit sub drapelul României socialiste o poartă infinită, unică, a prieteniei, a dragostei față de om, de omul de aici și din pretutindeni”. ■ Șerban Nedelcu publică în rubrica sa reportajul *La Porțile de Fier*.

● **[„România literară”, nr. 31]** Despre *O teză perimată: Iraționalitatea creației* scrie Adrian Marino: „Mistică sau rațională, redusă numai la acești simpli termeni, creația rămâne și într-un caz și în altul la fel de pasivă, de iredponsabilă. Chiar laicizată, raționalizată, soluția nu dă deplină satisfacție, cât timp factorul voluntar, ideea e inițiativă, de execuție tehnică, este minimalizată, ignorată sau negată categoric, cum face, de pildă, romanticul Shelley, în a sa *A Defence of Poetry*: «Nimeni nu poate să spună: „Vreau să compun poezie”». Dar a fost afirmată cu putere convingerea că poetul nu transmite mesaje divine în stare de «har» sau «grație». Sub acest aspect, chiar dacă nedesăvârșit, progresul este considerabil”. ■ Din *Cronica Uniunii Scriitorilor* aflăm: „În cadrul convențiilor de colaborare, scriitorii Camil Baltazar și Iosif Naghiu au plecat în R.D. Germană, iar Alexandru Jebeleanu și Ion Sofia Manolescu în Bulgaria. □ Revista «Le Figaro Littéraire» din 13-19 iulie 1970, comentând versiunea franceză a romanului *Șatra* de Zaharia Stancu, notează, printre altele, că «niciodată până acum un roman n-a descris cu atât adevăr viața unuia dintre aceste triburi nomade, în timpul celui de-al doilea război mondial”. ■ Matei Gavril semnează *Criticul artist*: „O întrebare se face indispensabilă:

dacă valoarea operei a crescut sau s-a modificat? Fiindcă finalitatea criticii artistice nu este descoperirea operei, ci transfigurarea acesteia, comunicarea valorii ei și propagarea ei în conștiințe. Iar mediul acesta poate argumenta valoarea, ori creând alte valori paralele – și parazitare operei literare – ori dezvoltând-o pe aceea originală. Opera literară rămâne moartă fără acest cititor ideal, care e criticul artist. Adică într-o împietrire valorică identică cu sine, ce nu mai viază. Așa-numitul critic artist nu numai că este capabil să înțeleagă și să interpreteze opera, dar el conferă acesteia o parte din personalitatea sa, adâncindu-i astfel valoarea și sensul. Mă gândesc, spunând asta, la trei cărți traduse recent, despre trei mari personalități literare: Baudelaire, Shakespeare și Racine”. ■ În *Confruntări* G. Dimisianu publică *Literatură și mesaj social*: „Nu de mult scriitorul Paul Everac a publicat o scrisoare deschisă (vezi R.L., 24/ 1970) a cărei țintă justițiară era să denunțe abuzul și mistificările săvârșite de romancierii (de fapt de *unii* romancierii) în dauna dramaturgiei, genul literar pe care domnia sa (în afara pamfletului) îl ilustrează. [...] Sunt de aflat acolo, chiar dacă exprimate numai subtextual și prin reflex negativ, câteva idei despre raporturile operei artistice cu realitatea din care ea crește, despre relația dintre viața socială și literatură (îndeosebi privitor la roman), o sumă de convingeri care ajung să configureze o mentalitate literară și o atitudine, împărtășite, după cum se poate bănuî, nu numai de autorul scrisorii cu pricina. Faptul acesta incită la discuție. Unor romane ale anilor trecuți care s-au bucurat, în genere, de o largă adeziune a opiniei critice, autorul scrisorii deschise le contestă, total sau în parte, capacitatea «de a da seama de epocă», forța de «cuprindere a socialului» și a «psihologiei determinată social», într-un cuvânt valoarea reprezentativă pentru momentul social-istoric în care au fost concepute și pe care l-ar ilustra prea palid, dacă nu fals. [...] Rezultă că două tendințe se înfruntă în romanul românesc de astăzi. Una de rarefiere a socialului, neintuind «liniile esențiale ale epocii» și neangajând decât prea firav un «dialog deschis între om și societate» (reprezentată de scriitori ca Z. Stancu, Preda, D.R. Popescu, Breban, Fănuș Neagu ș.a.) și alta de fermă cantonare în realitățile momentului, în politic și social (T. Popovici, Lăncrănjan, Ghilia etc.), direcție majoră ca orientare, însă descurajată de un climat literar ce ar promova mai ales prima tendință. Imaginea aceasta are darul să contrarieze. Mai întâi pentru că sunt operate delimitări prea radicale într-un teren complex și încă nestratificat; apoi intrigă (mai ales) exemplificările propuse: proza lui Stancu, Preda, D.R. Popescu, Fănuș Neagu, Breban, – inaderentă la problematica timpului, expurgată de semnificații sociale, iată o constatare ce nu e chiar de ordinul evidenței și dacă cineva ajunge să o facă înseamnă că înțelege într-un fel al său prezența socialului în literatură. O înțelegere ce ni se pare improprie și nefast-limitativă din moment ce nu reușește să perceapă forme specifice de pătrundere a socialului în artă și respinge, ca lipsită de mesaj social, tocmai literatura unor autori marcați foarte puternic și în chip definitoriu de social, cum sunt toți cei amintiți

mai înainte. Este drept că aproape nici una din scrierile în discuție nu se revendică de la sursele realismului de formulă obiectivă, și deci nu mai apelează la o acțiune de reconstituire a formelor realului care să întrețină acel liniștitor sentiment de «regăsire», de reîntâlnire familiară cu elementele unei lumi ce nu ar fi altceva decât imaginea din oglindă a celei existente aievea. Probabil că Paul Everac așteaptă de la orice proză (mai ales dacă se intitulează roman) asemenea efecte și, neaflându-le, se alarmează de insuficiența mesajului social și a funcțiilor sintetizatoare privind epoca. [...] Mai există apoi și alte prejudecăți limitative în aprecierea relației dintre social și opera de artă. De pildă aceea de a fixa realismul exclusiv la problematica socială și, prin reflex, de a căuta socialul numai în sfera operelor de atitudine realistă”. ■ Șerban Cioculescu revine cu textul *Ștefan Petică, poet neadaptat al Bucureștilor*: „Poet de tranziție, afiliat simbolismului, de o vaporosă sensibilitate și expresie, Ștefan Petică a fost readus la actualitate prin recenta ediție de *Scrieri I*, la Editura Minerva, cu devoțiune îngrijită, prefată și comentată de Eufrosina Molcuț. Acest prim volum conține totalitatea operei poetice (versuri și poeme în proză, antume și postume, inclusiv cele păstrate în manuscris și în parte până în ajun inedite), urmând ca al doilea și ultimul să strângă la un loc teatrul, critica literară, publicistică, studiile sociologice și corespondența interesantului poet, mort tuberculos la vârsta de 27 de ani, în 1904”. ■ Matei Călinescu scrie *Despre interpretare*: „Posibilitatea interpretării este atât de strâns legată de ideea de context, încât n-ar fi, poate, greșit să spunem că a interpreta înseamnă, în primul rând, a stabili locul unui semn sau al unui grup de semne într-un context, în care acestea capătă o semnificație mai profundă, greu de descoperit, și mai ales de explicat, în cadrul sistemelor de referință curente. Așadar, a interpreta nu e tot una cu a «decoda» (operațiune de obicei automată, ca și aceea a codificării, nu numai în cazul limbajului, dar și în acela al altor tipuri de comunicare) sau cu a «descifra» (atunci când mesajul e cifrat, sau are un cod «deceptiv»), deși, mai cu seamă în a doua împrejurare, puterile interpretative pot fi solicitate. Interpretarea, în înțelesul pe care i-l dau, constă în a descoperi într-un mesaj un alt mesaj, de care emițătorul poate fi, uneori, conștient, dar de care, în majoritatea cazurilor, el nu-și dă seama. În fond, ceea ce face sau spune cineva poate fi situat într-un număr infinit de contexte și, deci, interpretat într-un număr infinit de feluri, mult dincolo de intențiile lui lucide”. ■ În *Confesiuni literare* Ștefan Roll prezintă *Un român – prieten cu Apollinaire*: „Acolo, Claude Sernet mi-a prezentat pe Michel Decaudin, profesor la Universitatea din Toulouse și cel mai bun biograf al lui Apollinaire. Aflând că sunt din România, nu s-a putut reține de a-mi spune că știe că Apollinaire avea ca bun prieten la Paris pe un student român căruia i-a dat mai multe manuscrise de ale lui. M-a rugat ca, întors în țară, dacă voi putea, să mă interesez de acest lucru și dacă aflu ceva, să-i scriu, să-i trimit fotocopii după manuscrisele aflate la noi, ceea ce, pentru el, ar constitui un material de mare importanță. Ce știa, era

că studentul român se numea Calligari. I-am făgăduit, și pe mine interesându-mă, vă imaginați, nu mai puțin. Știam că Ion Vinea a semnat unele pamflete ale lui cu acest pseudonim, dar, cronologic, nu putea fi posibil, deoarece Ion Vinea fusese la Paris câțiva ani după primul război mondial și Apollinaire murise în 1918. Întors în țară, am verificat acest lucru cu Elena Vinea. Da, era cu neputință. Poate, mi-am zis, să știe ceva Scarlat Callimachi. Asemănarea de nume... L-am întrebat. Nu era el, dar... l-a cunoscut pe Calligari”. ■ Mircea Vaida semnează *Editându-l pe Ion Vinea*, despre ediția *Opere complete – Ion Vinea*: „Abia mai târziu, răsfoindu-i carnetele cu însemnări disparate, am început să-i înțeleg deplin drama ciudată și frumusețea cea ascunsă a sufletului, a minții sale clare care a știut să dea, prin sensul vieții lui întregi, o estetică voluptoasă de «ars vivendi». Mărturisesc, «impietatea» de a răsfoi tainele paginilor inedite are ceva din incomparabilă dulceață a păcatului. Neîndoielnic, îngrijindu-i azi ediția de opere, împreună cu cercetătorul Gh. Sprințeroiu, mă aflu în fața unor existențe necunoscute ale scriitorului, altele decât omul, deși îi seamănă atât de mult. Așadar, migala muncii pe manuscrise mă apropie și mă îndepărtează deopotrivă de amintirea sa”. ■ Lucian Raicu face cronica literară la volumul de *Correspondență* (ediție îngrijită, studiu introductiv, note, tabel cronologic de Henri Zalis, Minerva, colecția „Studii și documente”) al lui Tudor Vianu: „Înțelegem acum într-un fel mai răspicat că Tudor Vianu nu a fost «profesorul» convențional și invariabil echilibrat; dar și la o lectură atentă, încetinită, a textelor sale, adevărul acesta se lăsa bănuț”. ■ Sub titlul *Căldură mare* Paul Georgescu descrie unele dintre obiceiurile criticii momentului: „Uneori, noaptea, pe câmpiile prozei literare se aude un țipăt sfâșietor de spaimă, oroare și *anathema sit*: sociologism vulgar. Se pare a fi ceva cu totul îngrozitor acest nume de hulă. Fiind vorba de ceva vulgar, nu intenționez a-i lua de loc apărarea, dar citind scriitura lui Epsilon, vom observa că nu vulgaritatea, ci sociologia îi provoacă un risc metacritic. [...] Dar să ne întoarcem la oile noastre, adică la criticii judecății de valoare, ce proclamă autonomia esteticului, eliminarea «extraesteticului», valoarea în sine, păstrată în vid, egală cu sine etc. Poziția mi se pare naivă și ar merita să i se facă psihanaliza. Dar, în definitiv, sunt oameni blânzi și efortul de a spori și clarifica sfera specificului artistic e un joc ușor, agreabil și nevătămător nici sănătății, nici aproapelui. Dar poziția estetică implică, oricum, câteva obligații elementare: mai întâi, nu?; o Estetică, o axiologie, apoi câteva principii, nu multe, dar măcar câteva și nu numai negative. Or, nici Estetică, nici axiologie, nici principii pozitive estetiștii noștri nu au. Ei vorbesc grav de Valoare – care ESTE -, de judecata de valoare (fiece cronică ar fi o Apocalipsă estetică, după care fiecăre carte ar fi așezată în eternitate, fie în Paradis, fie în Infern, ambele estetice, se-nțelege), dar uită că nu au nici decalog, nici cod penal valoric”. ■ La *Interviuri tardive* aflăm, sub semnătura V. Car.[ianopol], despre convorbirea *Cu poetul V. Voiculescu*: „– Dacă ar fi să alegeți scriitorii români care vă plac, pe care i-ați ale-

ge? – Poeți? Aș începe cu Eminescu, Alecsandri, Grigore Alexandrescu, Bolintineanu, Cârlova, și aș fi sfârșit cu Arghezi, Blaga, Pillat, Bacovia și Camil Petrescu, iar la proză m-aș opri numai la *Ciocoi vechi și noi*, la *Craii de Curtea-Veche* și, amestecat: *Maidanul cu dragoste*, *Pădurea spânzuraților*, *Fata Moartă*, *Ultima noapte de dragoste întâia noapte de război*, *Din lumea dreptății* și alte vreo cinci, șase”. □ Versuri semnează: Ștefan Roll (*Logodnă continuă*), Dumitru Micu (*Vas de smarald*; *Simplu*; *Moment floral*; *Câinii Diane*), Marin Tarangul (*Aceste lungi tablouri*; *Mai mult*; *Numai un fluture*; *Spre fosfor*; *Eclipsă*), Alexandru Lungu (*Portret cu păsări*; *În pomul cubic*; *Pendul*; *Poveste matinală*; *Nocturna fără început*; *Ornitorinc*), Virgil Teodorescu (*Pentru a simplifica*; *Să-mi dai crezare*; *Nu te aștept*; *Alungă ceața*; *Purtătorul ceții*; *Creastă de nori*; *Ce rămâne*; *Va fi odată*; *Piatră și aer*; *Conspect*; *Pe urmele dispariției*), Modest Morariu (*Memoria senilă*; *Napoleon în papuci*; *Moment de fericire*), Florica Mitroi (*Alertă*; *Evasion*; *Vânătorul*; *Viziune*), Al. Raicu (*La asprul mal*; *Privire sigură*; *Povestire*; *Sălbaticul pui*; *Credință*). □ Din proză citim: *Penumbre* de Alexandru Deal; *Cristina de cristal* de Maia Belciu; *Mesagerul* de Alice Botez. ■ În *Ochiul magic* apar: □ „*Cronica*” de V. M.: „O povestire *Despre mâini* de Teodor Parapiru și un foarte interesant fragment de roman, *Nevoia de liniște* de Augustin Buzura: atât am putut reține din beletristica publicată în numerele 28 și 29 ale revistei «Cronica». În schimb, interesul ne-a fost trezit de contribuțiile teoretice și de substanțiale pagini de critică și istorie literară”. □ *Dar poezia, ce face poezia?* de M. G.: „Apărută la 15 iulie 1970, revista craioveană de cultură «Ramuri» cuprinde, în cele 24 de pagini ale sale, studii și articole, cronici literare, teatrale și plastice, recenzii, documente și mărturii, literatură originală, traduceri etc. [...] «Dar poezia, ce face poezia?» întreabă Matei Alexandrescu în același număr al revistei, unde semnează *Un dialog cu Dumitru Trancă*. Dacă Matei Alexandrescu ar fi citit poezia *Orele lirei* a lui Ilarie Hinoveanu, publicată în nr. 7 al revistei «Ramuri», bănuim că ar fi putut să nu mai pună această întrebare, pentru că, probabil, ar fi aflat citind poezia: [...] Iată, deci, ce face poezia! În 21 de versuri, 14 epitete genitive. (Dacă le-am numărat bine.) Deci: performanțe”. □ *Găsiți-l pe Caragiale* de V. M.: „O carte se poate pierde. Casa, și cu ea biblioteca, poate să ardă. Sau, cazul cel mai frecvent, un tânăr doritor de lectură începe, *organizat*, să-și alcătuiască biblioteca. Și, naiv, unde credeți că se duce? Nu în depozite, nu la prieteni care lucrează la Difuzarea cărții ci la librărie. Începe, să zicem, cu clasicii literaturii române. Din trei, unul nu e de găsit. Căutați cât vă țin puterile pe Caragiale (nu în «Biblioteca școlarului», nu doar «Momentele») și vă veți convinge. Încercați să vi-l procurați pe Creangă (nu în colecția «Punguța cu doi bani», desigur). Zădarnic. De un lucru puteți fi siguri: în loc de explicație nu vi se vor invoca, în nici un caz, rațiuni de rentabilitate!”. □ „*Pe Argeș în sus*” de M. A.: „Ce de-al 50-lea număr al revistei «Argeș» este consacrat, în mare parte, cărți ide critică. Mircea Iorgulescu re-

cenzează trei recente apariții: *Blaga în marea trecere* de Pavel Bellu, *Labiș, albatrosul ucis* de Ștefan Bitan și *Critice* de Marin Mincu. Dan Cristea semnează cronică literară la *Spiritul critic în cultura românească* al lui Ibrăileanu și la *Însemnări critice* de I. Negoïtescu. [...] Paginile de literatură, eseu, comentariu divers întregesc profilul acestui număr cu cifră rotundă al revistei de bună calitate care se cheamă «Argeș».

□ *Goethe în românește* de M. V.: „Avem șansa unei impecabile corespondențe în românește a lui *Faust*, datorată lui Lucian Blaga; poezia lirică și piesele de teatru, *Suferințele tânărului Werther*, *Poezie și adevăr* și, de curând, *Călătorie în Italia* oferă cititorului român posibilitatea de a cunoaște sub câteva înfățișări esențiale uluitoarea personalitate a lui Goethe”. □ „*Neue Literatur*” de R. Marmont: „Numărul 6/ 1970 învederează, o dată mai mult, tendința – de altfel tot mai vizibilă în ultimul timp – a colectivului redacțional de a încredința tiparului o revistă bine conturată tematic, lucrată, gândită, evitând hazardul și eclectismul. Este și acesta un factor căruia revista îi datorează în bună parte locul de neignorat pe care, de-a lungul timpului, și l-a dobândit în complexul presei literare de la noi”.

■ Șerban Foarță publică *Note despre arta comparației*: „O comparație, o metaforă *apropie*. Apropierea presupune depărtarea. Dincolo de-o anumită depărtare, firește, apropierea nu mai are loc. Frânghia balonului captiv cedează și cerul, ca în poemele surrealiste, se umple de baloane autonome... Cel puțin așa ne spune bunul-simț. Fie și bunul simț poetic”.

■ În *Istorie literară* Al. Piru publică *Glose transilvane*: „Un excelent comentator și adnotator de texte este profesorul universitar de istoria literaturii române Mircea Zăciu, autorul unui recent volum de *Glose critice*, tipărit de editura Dacia din Cluj. [...] Sunt, desigur, și câteva păreri sau observații discutabile în glosele lui Mircea Zăciu, fără ca asta să scadă interesul lor”.

■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de poezii. □ *Determinări* de Mihail Crama: „De curând, Mihail Crama este prezent în librării cu cea de a treia culegere de versuri (după cea din 1967: *Dincolo de cuvinte*, E.P.L.) apărută în Editura Albatros, cu titlul sugestiv *Determinări*. Această plachetă realizează visul multor autori de a scoate (frecvent, anual) cărți de dimensiuni cât mai reduse: cele patruzeci de texte din *Determinări* au în medie una-două strofe lapidare, frumos tehnoredactate (literă clară, mult alb odihnitor). Orientarea din acești ani a poetului Crama este spre concentrare”. □ *Poeme* de Irina Mavrodin: „E plăcut pentru noi să semnalăm, în aceste sumare întâmpinări, ivirea în peisajul literaturii feminine a unei poete de mână întâia, al cărei suflet este, cum ea însăși o spune: «plutitor pe drumuri curate»”.

□ *Coajă pentru aer* de Liliana Brateș: „Viciul grav al poeziei scrise de Liliana Brateș ne pare complicarea în abstracțiuni lipsite de priză la real, complicare ce atinge adesea limitele noncomunicării”.

■ Volumele de proză sunt prezentate de Mircea Iorgulescu. □ *Ora închiderii* de Titu Constantin: „Titu Constantin are vocația prozei de atmosferă, personajele și mișcarea epică nu sunt decât elemente subalterne; prin intermediul lor se con-

turează un univers grotesc și strivitor, un cadru apăsător și dezagregant”. □ *De ce văd invers?* de Petre Sălcudeanu: „Deși scriitorul a voit să-i dea sensul unei îndrăznețe debateri morale, cartea lui Petre Sălcudeanu este involuntar parodică, permițându-ne doar să circumscriem un fenomen mai general: sub ochii noștri se încheagă un nou personaj-șablon, *abuzivul*. *De ce văd invers?* se adaugă astfel unei liste de titluri care amenință să ia proporții considerabile; fapt remarcabil, în mai toate cazurile este vorba de autori cunoscuți, practicanți, *acum*, ai unui schematism întors pe dos. Ce are de spus redacția de proză a editurii Eminescu despre acest fenomen?”. □ *Proiect de câine* de Tudor Vasiliu: „Verva tânărului autor, cam gratuit distructivă pentru că toate comoditățile dinamitate au fost de mult aruncate în aer, se consumă la suprafața textului, rămas mereu fără adâncime. Lucru într-adevăr curios, capacitatea de a fantaza pare a fi redusă, sucombând în trei-patru procedee de uz curent; mai mult, undeva este retranscrisă, într-o versiune ușor prelucrată, o cunoscută anecdotă («În timp ce unii oameni pleacă în lună»), și foarte veche de altfel. A-l muștra pe Tudor Vasiliu nu înseamnă decât a-l flata: exercițiile sale au nevoie de un public violentat, care să protesteze zgomotos. Dar cine se mai sperie de asemenea copilării?!”. □ *Noapți de vară* de Ion Cojan: „Cartea este aproape un roman alcătuit din fragmente prinse în momente diferite: sunt urmărite destinele unor antifasciști români, uniți prin participarea la războiul din Spania, trecuți, după aceea, prin experiența lagărelor, ajunși, mai târziu, la o vârstă a oboselii, dar nu și a resemnării. Din păcate, fiorul vital se eliberează doar pe alocuri de sub aluviunile unui mod reportericesc de a concepe literatura; ceea ce putea fi zguduitor se sufocă sub un nepermis lux de cuvinte”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de volume de critică. □ *Ionel Teodoreanu* de Nicolae Ciobanu: „Punctul de rezistență al monografiei se află în această intuiție exactă cu care Nicolae Ciobanu schițează portretul romancierului. Atenția ne e solicitată nu de date exterioare, ci de o alcătuire sufletească. [...] Le umbrește însă serios o aplecare nefericită spre exprimarea «elevată»”. □ *Gh. Asachi* de George Sorescu: „Cum autorul a mai fost studiat până acum destul de stăruitor, cercetarea se îndreaptă către precizarea datelor și comunicarea unor informații inedite cu privire la viața și opera sa. Discuția se mută în subsolul paginilor, unde au loc numeroasele trimiteri, și specialiștii sunt chemați să confrunte diversele afirmații confirmate sau corectate de examenul minuțios al documentelor”. ■ În acest număr aflăm *Ce e nou în cultura engleză*: M. Ivănescu scrie despre *Virtuțile divertismentului*, un text despre Graham Greene; alături citim fragment din *Călătorii împreună cu mătușa mea* de Graham Greene, tradus de M. I.; în continuare citim *Robert Graves despre sine însuși, poezie și legătura cu tradiția*, „o convorbire radiofonică purtată de curând de Robert Graves cu Leslie Norris”, în românește de Andrei Brezianu. □ În *Atlas liric* în traducerea lui C. Abăluță și Șt. Stoeneșcu citim: Patric Dickinson (*Notă privind „corectura” în pagină a unor vechi poezii de dragoste*), D.J. Enright (*Promovarea turismului*) și Robert Graves

(*Ciorne*), iar Marieta Nicolau traduce poezia *Vom avea nevoie de poeme* de Robert Shaw. ■ În traducerea lui Petre Stoica și sub titlul *Bestiarum* citim poeziile de: José Juan Tablada din Mexic (*Libelula...*), Francis Ponge din Franța (*Viespea*), César Vallejo din Peru (*Păianjenul*), Helvi Juvonen din Finlanda (*Cârțița*), Federico García Lorca din Spania (*Crotal*), Salvatore Quasimodo din Italia (*Bitlan mort*), René Char din Franța (*Ciocârlia*), Günter Bruno Fuchs din R.F.G. (*Corbul*), José Juan Tablada din Mexic (*Papagalul, Păun*), Yvan Goll din Franța (*Pisica*), Umberto Saba din Italia (*Capra*).

● **[„Tribuna”, nr. 31]** Numărul se deschide cu un articolul *Luminile artei* semnat de Ion Vlad, în care acesta, pornind de la un text critic de-al lui G. Călinescu (*Câteva cuvinte despre roman*), scrie despre valoarea de document a romanului, în sensul dat de Călinescu, acela că „romanul documentează, simulând o ordine istorică, fictivă, adăogată”. În acest sens, romanul „luminează” istoria, participând la „modelarea timpului, la restituirea lui pentru memoria umanității”. ■ Constantin Cubleşan semnează o cronică literară a volumului *Paralela 45* (Eminescu, 1970) al lui Pop Simion, apărut la zece ani distanță față de primul și în care autorul reunește un alt set de reportaje. Cubleşan apreciază atât rigoarea reportajului, cât și talentul literar, observând prezența unei „emoții artistice vii, dedusă sincer dintr-o conștiință artistică responsabilă și severă”. ■ În *Sămănătorismul în dezbatere*, Mircea Popa scrie despre lucrarea lui Z. Ornea, intitulată *Sămănătorismul* (Minerva, 1970), în care autorul încearcă să analizeze acest curent raportându-l la dimensiunea socială și politică. Deși lucrarea prezintă câteva idei cu care Mircea Popa nu este într-un totu de acord, lucrarea este valoroasă „prin analiza minuțioasă a fenomenului sămănătorist, mai ales a implicațiilor lui social-politice”. ■ La rubrica de cronică literară, Aurel Sasu recenzează romanul lui V. Em. Galan, *Șahul dublu de la Armor* (Ed. Eminescu, 1970), Dan Rebreanu scrie despre cartea de proză a lui Ion Maxim, *Oameni în alb* (Editura Militară, 1970) și V. Fanache face o scurtă prezentare a volumului de poeme intitulat *Florile norocului* (Ed. Eminescu, 1970), semnat de Ioan Șerb. ■ C. Daicoviciu continuă, în articolul devenit între timp rubrică *Despre conștiința originii noastre romane*, analiza surselor lui Ș. Papacostea, oprindu-se acum la Piccolomini. Informațiile preluate de la acesta sunt prezentate corect de Papacostea, însă Daicoviciu îi reproșează faptul că a omis citarea unui pasaj important pentru problema discutată. ■ Al. Săndulescu analizează *Stilul lui Delavrancea*, observând influența folclorului asupra construcțiilor sale sintactice, asupra tropilor și a metaforelor pe care le creează. ■ Pe pagina dedicată „Tribunei” de la Sibiu, apare articolul lui Titu Popescu, *Despre „impasul” esteticii*, în care acesta observă necesitatea definirii „uneltelor de lucru” acestui obiect, a realizării unor „sinteze critice asupra unor personalități ale esteticii românești”. Încrezător în „libertatea rațională a cugetului”, Titu Popescu consideră ca aceasta va permite dezvoltarea unei „estetici dinamice, de intuiție a specificului românesc în arta universală”. ■ La

secțiunea de *Portrete literare* apare un articol semnat de Victor Felea, dedicat lui Ion Caraion. ■ Maria Vodă-Căpușan, în *Ionescu și Urmuz*, analizează felul în care este exploatat absurdul de Ionescu și de Urmuz. Fiecare dintre cei doi oferă o nouă perspectivă asupra „romanului”, cât și asupra „dramei”. Dacă Ionescu se reclamă de la tradiția urmuziană, el se distanțează prin „substratul simbolic, întrebările existențiale pline de angoasă asupra situației omului în univers”. ■ D. Micu scrie despre noua ediție a *Operele lui Ștefan Petică*, realizată în două volume, care conține două secțiuni în plus față de ediția precedentă, dedicate publicisticii și corespondenței. Volumul are un aparat de note critice foarte bine realizat de Eufrosina Molcuț, care semnează și studiul introductiv, fiind o bună cunoscătoare a mișcării simboliste în care se înscrie opera lui Micu. ■ Polemica lui C. Daicoviciu cu Șerban Papacostea produce efecte: cel din urmă publică un răspuns la seria de articole semnate de C. Daicoviciu, sub titlul *Însemnări pentru o clarificare*, susținându-și argumentele cercetării, arătând faptul că ipoteza conform căreia „românii ar fi fost lipsiți de conștiința originii lor, pe care ar fi dobândit-o ca produs de import”, pe care o susține Daicoviciu, nu se justifică, la fel ca și aceea conform căreia „această conștiință s-a extins și «la oamenii de rând, în toate timpurile»”.

31 iulie

● [„Scânteia”, nr. 8502] Aurel Dragoș Munteanu prezintă apariția volumului *Doctor Faustus* de Thomas Mann: „Doi scriitori de finețea și acuratețea limbajului artistic, de scrupulozitatea lui Eugen Barbu și Andrei Ion Deleanu au realizat în urmă cu câțiva ani versiunea românească a romanului lui Thomas Mann, *Doctor Faustus*, apărut recent în cea de a doua ediție la Editura muzicală a Uniunii compozitorilor. În substanța ei literară, traducerea este remarcabilă; ea merită să fie consultată chiar de un bun cunoscător al textului german, pentru valoarea interpretărilor și adâncimea noutăților de limbaj. Fără îndoială, într-o literatură atât de mult îmbogățită prin traduceri ca a noastră, *Doctor Faustus* reprezintă una din izbânzile cele mai sigure în tentativa de a cuprinde în echivalențe românești toată neliniștea sufletului european dintr-o anumită epocă istorică”. La finalul prezentării, citim un P.S.: „Această a doua ediție din *Doctor Faustus* a apărut în condiții improprii față de importanța cărții și a versiunii sale românești. Există atâtea greșeli de tipar, dintre care unele se transformă în erori de ortografiere, involuntare desigur, încât nu poți să eviți întrebarea asupra scrupulelor de ordin literar ale editurii”. ■ Adrian Anghelescu scrie despre volumul de *Corespondență* al lui Tudor Vianu: „Interesul pe care îl suscită [...] depășește sfera strict documentară, a simplei mărturii de viață sau de activitate creatoare, având, prin semnificația atâtor idei și atitudini, gânduri și simțăminte, prin tonifianta lor forță de înrăurire o valoare exemplară. Aceste pagini de corespondență oferă prețioase indicii asupra a ceea ce constituia portretul interior al marelui cărturar. Nu e vorba însă de un

portret static, definitiv fixat, ci de un proces neînterupt, pilduitor prin conștiința înaltă, acut responsabilă care l-a vegheat și impulsionat, de cristalizare a unui profil moral și spiritual. [...] În perfectă consonanță cu vocația sa umanistă, pledoariile lui Tudor Vianu în spiritul păcii, al ordinii sociale, pentru extirparea arsenalelor atomice ce constituie o amenințare la orizontul lumii contemporane – pe care de asemenea le conține corespondența – scot în evidență atitudinea sa consecvent progresistă. Turnând în litera tiparului aceste impresionante file de corespondență, editura Minerva a adus un îndreptățit omagiu personalității lui Tudor Vianu, împlinind un veritabil act de cultură”.

■ Ioan Adam prezintă volumul *La porțile nopții* de Ionel Teodoreanu: „Dăruit cu «puterea vorbe de aur» pe care o evocă în *Noaptea omului*, poetul din acest volum de o incontestabilă valoare și utilitate (în ciuda discursivismului și retorismului care le minează) se înscrie în conștiința cititorilor ca un exemplu grăitor al unei vocații poetice reîntoarsă la matca lirismului originar, al unei sensibilități de creator autentic”.

● [„Contemporanul”, nr. 31] *Critica numai „estetică”* al lui I. Negoîtescu este subiectul mai larg al cronicii semnate de Nicolae Manolescu la volumul *Însemnări critice* (Ed. Dacia). Cartea este alcătuită din „multe eseuri remarcabile și câteva de interes ocazional” în care „unghiul critic este exclusiv estetic: într-un fel istoria literaturii e citită invers, dinspre prezent spre trecut, căutându-se nu atât precursori (izvoare, filiații), cât o descendență întoarsă”. Deși demonstrațiile lui Negoîtescu sunt „de mare finețe și foarte originale”, atunci când vine vorba de contemporaneitatea sa, el „este un rău critic al actualității, fiindcă nu urmărește să scrie nici despre cei mai buni, nici despre toți autorii de astăzi”. ■ Antoaneta Tănăsescu explorează *Treptele sublimului* în *Cartea Oltului* a lui Geo Bogza: „De-a lungul celor «șapte trepte diverse și dialectice ale Oltului», scriitorul străbate dimensiunea unui univers ce-și lărgeste, ca un con imens, treptat orizonturile până a întâlni, ca în poemele dantești, stelele”.

■ Este publicat un comunicat oficial al editurii Dacia din Cluj, ca răspuns la cronica lui Laurențiu Ulici la volumul lui Ștefan Bitan, *Labiș – albatrosul ucis*, din numărul 28 (10 iulie). În acel articol, Laurențiu Ulici, după ce descrie studiul lui Bitan în termeni duri, merge mai departe și admite că se simte tentat să mute vina de pe autor pe editori, deși Dacia s-a dovedit a fi o editură de calitate prin cărțile de valoare pe care le-a scos. Al. Căprariu, directorul editoriei, oferă un răspuns: „Imediat după binevenita îmbunătățire a sistemului editorial a existat o perioadă de interregnum, etapă în care o serie de contracte cu autorii, cât și volume gata tipărite au fost preluate din mers de către noile edituri”. La volumele aflate în tipărire s-au putut aduce îmbunătățiri, dar cele gata tipărite au fost oferite cititorilor așa cum erau. Studiul lui Bitan intră în ultima categorie, fiind moștenit de la E.P.L. ■ Obișnuită notă a lui Geo Bogza de pe prima pagină este, în acest număr, un necrolog pentru profesorul Nenițescu, mort de curând. ■ Semnează articole, în numărul de față, și Ana Blandiana, *Aceste flori galbene*, și Al. Ivasiuc, *Înțelepciune și filozofie*.

[IULIE]

• **[„Amfiteatru”, nr. 7]** *Vara studenților*, publicată pe prima pagină, pledează, în numele redacției și al tineretului universitar, pentru implicarea civică în locul vacanțelor. „Cum am putea atunci, ca ieșind din amfiteatre să rămânem impassibili, străini față de acest efort dinamic și efervescent prin care trece țara? Ne-am constituit în brigăzi, după exemple intrate deja în istorie, și am devenit oameni de șantier. [...] Asta nu înseamnă că din programul vacanței noastre a fost exclus agrementul, că am șters de pe harta țării și din itinerariile turistice marea sau muntele, că am renunțat la seri de dans, la jocuri și la hohote de râs. Dar întreaga această recuzita estivală are acum un sens aparte... De pildă, (din informațiile primite, am aflat că mulți studenți din Oradea și din alte centre universitare, au participat la refacerea și descongestionarea șoselei internaționale E15. Ei bine, la capătul acestei șosele se află Marea Neagră și, evident... tabăra de la Costinești. Drumul acesta are sens de simbol pentru vara studențească a anului 1970”. ■ Volumul *Literatura de frontieră* de Silviu Iosifescu atrage atenția lui Vladimir Streinu care își propune a-l analiza după măsura „în care răspunde formal sau mai curând nu răspunde tipicului unei teze de doctorat. Cu atât mai propriu ni se pare felul acesta netradițional de a o privi, cu cât lucrarea în discuție atrage atenția asupra numeroaselor cedări ale ideii de tradiție, asupra masivei alunecări a stărilor culturale contemporane, asupra mișcării actuale a conceptului de cultură literară, în cadrul căreia e de admis că însuși tipul tezelor de doctorat poate evolua către forme mai libere”. Deși „concepută eseistic”, lucrarea are fundament științific, paginile care cuprind „Bibliografia critică” și indicele de autori arătându-l pe autor „alergând, poate până la extenuare, după materialul documentar fie în timp, când e vorba de istorie, fie în spațiu, dacă informația aparținea actualității”. Vladimir Streinu se referă la conținutul cărții, punctul de pornire, „observația incontestabilă că atât interesul critic cât și formele literare s-au mișcat, mai cu seamă în ultimul timp, către periferia ariei lor tradiționale. [...] Urmărind mai departe cuprinsul lucrării, nu numai critica s-a retras de la un timp din centrul preocupărilor ei. Literatura propriu-zisă (creația literară) a preferat contemporan teritoriilor ei centrale. [...] Cartea profesorului Silviu Iosifescu își dă astfel ca materie originală studierea la un loc, deși pe mari capitole distincte, a memorialisticii, a jurnalelor intime, a jurnalelor de creație și a corespondențelor celebre, a însemnărilor de călătorie, a romanului istoric și a romanului de formație (*Bildungsroman*), a genului fanta-științific și chiar a publicisticii reportericești, totul însă văzut în plan universal, din care nu lipsesc referințele la stările noastre literare. Necesară ar fi fost desigur o încercare de explicație filozofică a fenomenului”. ■ Pe Ana Blandiana o preocupă, în *Sufletul și hotarele*, chestiunea traducerilor de poezie, „problema ambiției ultimelor secole de a transforma poezia într-un limbaj universal”, constatând că există un „suflet poetic” „asemănător pe orice paralelă sau meridian”, căci „între țări și chiar continen-

te, deosebirile în poezie mi se par mai mult de gust, de tradiție și, uneori, de temperament, decât de esență”. Un argument adus de Ana Blandiana este descoperirea unei variante a *Meșterului Manole* altoită pe zidurile cu mozaicuri exotice ale unui mausoleu mongol, în inima Asiei, la Samarkand. Ideea dezvoltată în scurtul său eseu este că: „Poezia este una singură ca și Adevărul, ca și Divinitatea”, „dar dacă limbajul poetic este unic, limba poeziilor este atât de diversă, [...] poezia își ridică în cale granițe clădite din propriul ei trup”. ■ La un an de la apariția „Echinoului”, N. Mircescu încearcă o evaluare a revistei, apreciind „unitatea spirituală a credințelor și idealurilor” naționalităților variate de tineri care lucrează, cu talent, la impunerea „unui climat creator”, pornind de la „convingerea că adevăratul sens al vieții noastre stă în inițiativa constructivă, că o adevărată dezvoltare intelectuală nu e posibilă decât trecând această probă”. O altă probă identificată de semnatarul articolului este „racordarea la circuitul literaturii actuale. Fie prin poezia (românească și universală) publicată, [...] fie prin eseurile asupra cărților recente ori asupra valorilor clasice, pregătind câțiva critici printre care se remarcă T. Cățineanu și Petru Poantă [...] Numărul 5 al «Echinoului», recent apărut, argumentează impresia noastră și în special pe aceea că revista este o consistentă publicație de poezie și critică, alcătuită după criteriile tradiționale ale revistelor din Transilvania”. ■ M.N. Rusu face, în *Ipoteze ontologice: Previziunea poetică*, o serie de considerații legate de creația în versuri a lui Ion Gheorghe ce „reprezintă o transumanță către un plai metafizic”. A doua carte a poetului din 1960, *Căile pământului*, are la origine un „motiv existențial” determinant în „migrația” la care se face referire. „Acest motiv biografic, tipic pentru eposul ardelean, are subîntins câteva aspecte nu mai puțin specifice lui: dezrădăcinarea, cultul strămoșilor, cărora însă Ion Gheorghe le adaugă unul nou: călătoria poetului către un spațiu legendar, guvernat de legi sociale echitabile”. De natură colectivă, „drama ontologică” a poetului se reflectă într-o poezie, „expresie a unei damnațiuni ancestrale”. În *Zoosophia* este construit „un nou folclor”, într-un limbaj „plin de miresme arheologice” prin intermediul căruia „răzbate cea mai acerbă filosofie oraculară pe care a dat-o lirica actuală”. Se mai remarcă „semnele fatidice, prevestitoare”, „neliniștea” sub care stă poezia lui Ion Gheorghe, la început, în *Căile pământului*, „materială”, pentru ca mai apoi, în *Zoosophia*, să devină „metafizică”, pentru că „străbătând sferele logosului poetul descoperă câtă moarte zace în acesta, câți martiri a dat protoistoria pentru a vesti istoria”. Fiind o expresie a „spiritualității românești”, dar cu un „sporit accent social-politic”, poezia lui Ion Gheorghe impune „la rang de superioritate filosofică dramele mitologice ale istorie”. ■ Pe pagina intitulată *Constelația lirei* sunt prezentate versurile a doi poeți. Cea dintâi, Irina Brândușa Irimescu, moartă la numai 21 de ani, cu un talent „tulburător” plastic și poetic, „a fost prea tânără pentru ca succesul să se intereseze de ea, iar acum e prea departe pentru a se putea interesa de succes”, notează Ana Blandiana. Creații precum *Mulțumesc*

miriapozilor („Miriapozi orbi mi-au furat/ mâinile/ și m-au împins scrâșnind/ din somn/ sub mare/ în lut./ Îmi trec peștii tăcuți/ prin gura deschisă/ plină de alge/ cer și nisip./ Nu mai am chip/ și caii de mare/ îmi mușcă degetele de la picioare/ În locul inimii plutește o stea.../ Delfinii mă mângâie/ cu vârful coziilor.../ Sunt marea.../ Mulțumesc miriapozilor!”) *Păsări*, *Postume* sunt alese pentru demonstrarea celor afirmate. □ Cel de-al doilea poet este Corneliu Vadim Tudor, student în anul IV al Facultății de Filozofie, autor de scenarii radiofonice și de piese de teatru (la Teatrul Mic se află în discuție drama *Sau a nu fi*). Cu o „frază gravă și alambicată”, „mimând adesea proza, pentru a face drumul inefabilului mai greu și mai sigur spre sufletele noastre”, scriitorul se remarcă printr-un talent „remarcabil” ca în *Cu cine treci* („cu cine treci, când galbenă își freacă/ gingiile lumina, de asfalt/ blând plăsmuind samuri cu umbre joase/ din streășină crestată spre înalt./ în doi, pe jumătate jupuia/ din arcu gleznei până la călcâi./ mirosul ars stingându-ți-l în rouă -/ cu cine treci? cu cine să rămâi?”). ■ Volumul *Meridiane* cuprinzând „întreaga activitate critică de până acum a lui A.E. Baconsky”, înseamnă pentru criticul Petru Poantă, „un manifest”. „Cuvântul nu trebuie să deruteze, pentru că acele coordonate pe care se alcătuiește vizează în primul rând o profundă etică a creatorului, năzuința de a conferi literaturii o înaltă funcționalitate socială, lucru pe care-l demonstrează de altfel și cu volumul de poezie *Cadavre în vid*. Înainte de a-și preciza aceste coordonate, ideea de manifest se susține prin unitatea amplului volum, în sensul că o pledoarie unică este infuză oricărui text, fie el un simplu crochiu critic, o «figurină», fie un eseu de mari proporții. O asemenea voință de structurare și de determinare a materialului nu exclude însă modalitatea spiritului critic. Actul critic devine totuși pentru A.E. Baconsky, înainte de orice, opțiune”. Se notează modul în care A.E. Baconsky „stabilește poeziei o definiție fenomenologică”, „realitate suprapusă”, concepută în „termenii heideggerieni”, poezia fiind „inspirație și efort”, un rezultat al unei duble conjuncturi: o biografie experimentală și o memorie abisală, conjunctură pasată într-un spațiu de cultură”. De asemenea se mai observă „izbitoare similitudini” cu Gaston Bachelard, cât și faptul că eseurile lui Baconsky se vor o replică „dată noii critici” și unei „literaturi exagerat experimentale”, „ce încearcă o exorcizare a sufletului”. „De aici eseurile sale își dobândesc o dublă importanță, sub imperiul acesta etic: pe de o parte, angajând o discuție asupra unor probleme majore de estetică, ele erau (prin 1961!) o replică fermă la o anume realitate a literaturii noastre, iar pe de altă parte sunt încă o replică la un anume «decadentism» critic și creator propriu-zis”. ■ Articolul *Mă iubește, nu mă iubește...?* de la Rubrica *Miss a Ninei Cassian* se vrea o sondare a laturei interioare, misterioasă și palpitantă a afectelor feminine. Indiferent de personalitatea sau de „tacticele” adoptate, la vârsta de 20 de ani, când iubirea se manifestă cu puterea unei avalanșe, femeia poate și pierde și câștigă atunci când nu i se răspunde pe măsura sentimentului ei. □ Dumitru Radu Popa publică proza *Scăparea*.

• [„Argeș”, nr. 7; dispăre din pagina 2 caseta Colegiului de redacție; rămâne, pe ultima pagină Colegiul de conducere: Gheorghe Tomozei (redactor-șef), Florin Mugur, Al. Cerna-Rădulescu] Redacția deschide numărul cu editorialul *Un nou spirit critic?* care anunță tema propusă a ediției: „Prin acest număr – al cărții de critică – figurăm alături de *Antologia poeziei tinere*, un început, al nostru. Paginile revistei, în principiu, se vor arăta oricând pregătite să găzduiască articolele, studiile, problemele de sinteză ale literaturii românești contemporane. Cuprinderea de calitate a realității literare e dorința și nostalgia noastră”. Sunt avute în vedere volume de critică literară recent apărute care dau măsura vieții literare, reprezentând „un barometru al gândirii despre faptele literaturii și așezarea valorilor”. □ În paginile revistei se pot citi poezii de Marin Sorescu (*Încordare, Carnaval, Dictare*), Mihail Steriade (*Trec orele, Trăiesc ca într-un basm, Mai scriu pe-această treaptă*), Florin Mugur (*Basm pentru odăile copilăriei, Basm de Bosch, Basm cu teighele, Basm cu pietre*), George Cristea Nicolescu (*Tata, Zeii*), Mihail Ungureanu (*Romance clasique, Desen de Fragonard*), Marin Mincu (*Lut*) și Andrei Roman (*Interval, Zar, Exil, Autoportret*). □ Propun pagini de proză următorii: Marin Ioniță (*Sfânta familie*), Gheorghe Izbășescu (*Necunoscuta*), Mircea Moise (*Tentativa*) și Mihail Ecovoiu (*Moment*). □ Textul dramatic de la rubrica *Teatrul de hârtie* este semnat de Gheorghe Astaloș, *Ceainăria de argint*. □ Cu o notă de prezentare semnată de Gheorghe Tomozei, în paginile rezervate *Bibliotecii Argeș* este publicat Leonid Dimov cu un grupaj cu titlul *Stampe* ce include poeziile: *Regret, Cruzimea, Vis cu levitație, Joc de umbre, In anima vili, Vale, Păcat în alb, Vizitare,ampe, Accident, Sentimentală și Decor*. ■ La rubrica *Argeș – azi*, Augustin Z.N. Pop, în articolul cu titlul *Obârșiile culturii*, punctează contribuțiile argeșene la dezvoltarea spiritualității românești, subliniind, în plan literar, importanța unor scriitori precum Dinicu Golescu, Alexandru Davila, Dimitrie Nanu, Ion Pillat, George Topîrceanu, Tudor Mușatescu, Urmuz, Ion Trivale, Alex Gheorghe, Tudor Teodorescu-Braniște ș.a. Autorul nu uită să amintească de Scrisoarea lui Neacșu din 1521 și de *Învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*, contextualizând cultural și istoric apariția lor. Sunt amintite de asemenea personalitățile care au contribuit la dezvoltarea științei, pictorii, compozitorii și jurnaliștii de seamă care s-au ridicat de pe aceste meleaguri: „Argeșul poate fi invidiat pentru tradițiile intelectualității sale, întrunind personalități remarcabile care au înțeles să îndeplinească talentul lor artistic, de cultură, sau specialitatea de știință și umanism cu angajarea cetățenească de sincer patriotism”. □ Gh. Catană semnează *Calendarul literar* al lunii august (care depășește limitele consemnării locale). ■ Mihai Moșandrei evocă prietenia cu Dan Barbilian, poetul Ion Barbu, din copilăria lor de la Câmpulung-Muscel: „Pe Dan Barbilian l-am cunoscut din clasele primare, fiind vecini, iar familiile noastre în strânse relații. Era un copil de o excepțională frumusețe, la acea vârstă; nu-i pot uita ochii mari și expresivi, obrajii albi de un frumos oval, ce contrasta cu părul lui întunecat și abundent. Îi plăcea

mult să se dea în| leagănul din sfori groase ce atârna veșnic de ramurile mălinului bătrân. În grădinile mari ne întrecem să descoperim gânganii nemaivăzute, iar el să colecționeze melci, cărora, apropiindu-i de buze, le descântă...”.

■ În dosarul *Cărții de critică* semnează: □ Mircea Iorgulescu – cronici despre volumele *Blaga, în marea trecere*, de Pavel Bellu („Scriere encomiastică, deseori prolixă, amestecând exegeza cu memorialistica sentimentală și cu biografia pedestră, redactată într-un stil greoi, eseul lui Pavel Bellu nu e, totuși, lipsit de interes. [...] Cartea lui Pavel Bellu interesează numai în măsura în care, voind a portretiza – fără rezultate deosebite însă – specificul bănățean, atrage atenția asupra mării importanțe pe care o au vetrele stilistice ale țării.”); *Labiș, albatrosul ucis*, de Ștefan Bitan („Așa-zisul «eseu monografic» al lui Ștefan Bitan este o carte dintre acelea care descurajează de la primele rânduri. Cititorul obișnuit o părăsește cu nepăsare, iar criticul începe să caute disperat motive pentru a o evita. [...] Această primă carte despre Nicolae Labiș este o profanare a memoriei poetului”); *Critice*, de Marin Mincu („Sub acest titlu foarte ambițios în aparenta lui modestie și simplitate, Marin Mincu și-a adunat aproape tot ce a publicat prin diferite reviste, grupându-și articolele în așa fel încât să rezulte un volum compact, unitar și care să dea cât mai apăsător sentimentul unei severe arhitecturi interioare. [...] *Critice* rămâne un debut remarcabil și tocmai de aceea trebuie judecat cu severitate: promițând foarte mult, Marin Mincu a tipărit o carte inegală și tulbure, care nu dă imaginea rezultatelor la care ajuns, ci reflectă doar calea până la porțile lor. Nu rămâne decât să le așteptăm”). □ Viola Vancea arată modul în care Nicolae Breban operează depășirea „psihologicului pur” în romanul *Animale bolnave* (în articolul cu titlul *Revanșa celui slab*): „De această dată, scriitorul răstoarnă vechile raporturi de autoritate victimă-căldu, sub imperiul cărora evoluau ca hipnotizați eroii săi”. □ Petru Popescu subliniază trăsăturile de creator muntean ale lui Camil Petrescu în articolul *Camil Petrescu și spiritul critic muntean*: „Ca prozator, Camil Petrescu e radical și eficient, tipic muntean. Romanele lui au o viteză bucureșteană, au fost scrise în ritmul și pentru ritmul Capitalei. Humorul abia schițat, ca un zâmbet social, plin de subtext, corectitudinea uneori insolentă, conștiința de sine egală și biruitoare ște alături cuvânt lângă cuvânt, cu precizia aproape mecanică a unei profesiuni”. □ I. Negoșescu publică prima parte din prezentarea amplului volum de eseuri semnat de Nicolae Balotă, în articolul cu titlul „*Euphorion*” sau *critica trans-estetică*: „Grija sa se îndreaptă spre apărarea criticii de primejdiile simplificării categoriale (ca în cazul manierismului); de pericolul inadecvării la realitatea literară a timpului, din lipsă de «criterii» eficiente (p. 266); spre asigurarea rolului ei «director» prin «conștiința unei literaturi care devine și prin demersul ei întru catalizarea reacțiilor literare viitoare» (p. 268); spre principalizarea ei prin filosofia culturii și a istoriei (p. 289)”. □ Despre culegerea de articole a lui Șt. Aug. Doinaș, *Lampa lui Diogene*, scrie Dana Dumitriu în textul cu titlul *Paradoxul metodei deductive*: „Apartenența teoretică se poate observa și în maniera de abordare a fenomenului

lui poetic, fie în interpretările strict terminologice (cum sunt cele din primul capitol al cărții), fie în tehnica analizei critice operate asupra unui material poetic concret. Această modalitate de tratare a principiilor estetice și a universurilor lirice imediate ni se pare revelatoare pentru concepția poetică a lui Ștefan Aug. Doinaș”. □ *Conceptul modern de poezie*, cartea lui Matei Călinescu, apărută la Ed. Univers, 1970, este prezentată de Dau Laurențiu în articolul cu titlul *Detașare și eleganță*: „Metoda expunerii istorice a devenirii poeziei și înțelegerii actului poetic folosită de Matei Călinescu în lucrarea aceasta [...] pune în evidență, mai întâi, contribuția esențială a poeților la formarea unei noi viziuni asupra misiunii lor în artă, în contrast cu anumite prejudecăți clasice, dintre care cea mai puternică o postulează *mimesis*-ul antichității”. □ Sergiu Sălăgean propune o scurtă punere în temă cu privire la volumul *Estetica poeziei lirice*, de Liviu Rusu, în textul său intitulat *Armonie și clasicitate*: „Problema cărții este întemeierea, fundamentarea și justificarea (cât este ea cerută și necesară în domeniul principiilor care se află deasupra demonstrației și deci a justificării) *genurilor* literare, urmărindu-se *îndeosebi* domeniul liric al creației literare”. ■ *Cronica literară*, semnată de Dau Cristea, are în atenție □ volumul lui G. Ibrăileanu, *Spiritul critic în cultura românească*: „Dar dacă *Spiritul critic* are lucruri amendabile, altele direct enorme, el nu trebuie combătut în... spirit. Eseul lui Ibrăileanu e din categoria foarte puținelor viziuni absolute asupra literaturii române”. □ și *Însemnări critice*, de I. Negoitescu: „În critica de astăzi, I. Negoitescu este printre puținii care au ceea ce se cheamă un program, un sistem unitar de aprecieri. Pe temeiul estetismului, criticul pășește prin literatură epicurian, cu unicul sentiment al pajiștilor smălțate de flori. [...] Critica este «poezia judecăților», forma este sursa fenomenului estetic, datele existențial-umane sunt realități transeстетice – acestea se dovedesc, *in nuce*, preceptele catehismului lui I. Negoitescu. Valoarea unei opere stă în stilul, în modalitățile ei formale”. ■ La rubrica *Subiecte*, romancierul Al. I. Ștefănescu se arată profund dezamăgit de *Dicționarul* lui Nicolae Lazăr, publicat la Editura Științifică, București, 1969 (în articolul cu titlul *Din carnetul unui vicios*): „«Editura științifică» pare să fie în căutare de «beneficii». Ele se pot realiza totuși fără a înșela pe cumpărători, fără a publica autori «obsedați» până la agramatism”. ■ Florin Mugur critică exprimarea improprie din cronica unei tinere la filmul lui Luis Buñuel, apărută în „Contemporanul” (în articolul *Completare – despre amor*): „Să vedem ce iubește colega noastră care, firește, poartă numele Eva [...]. Eva amoretată de un bisturiu. Și încă alintându-l cu dulcele nume de Necruțare.” și elogiază critica „la zi” din ultimul număr al revistei „România literară”, în tableta cu titlul *Vocație*: „O notă comună poate fi sesizată, în ciuda fireștii diversității de stiluri. Atitudinea față de operă (atitudine presupunând o anume moralitate) e cel mai adesea simpatetică și deschisă. Cărțile, toate, sunt socotite aprioric «demne de atenție», chiar și cele aparținând unor autori neglijabili”. ■ La rubrica *Evocări*, V. Firoiu rememorează atmosfera boemei bucureștene din anii războiului în *Pastorel Teodorea-*

nu la „moara șueteilor”. Scriitorii se întâlneau în casa doctorului Turcu, aflată în strada Pictor Grigorescu, nr. 2, unde „regia” cenaclurilor era cel mai adesea asigurată de Păstorel Teodoreanu. Articolul este însoțit de epigrame. ■ Mircea Iorgulescu aduce în dezbatere *Dicționarul de terminologie literară*, editat de Societatea de Științe Istorice și Filologice, sub coordonarea lui Emil Boldan, considerându-se dator să transforme într-un eveniment publicarea primului dicționar de acest gen la noi. Sub titlul *Comedia erorilor* participă la dezbateri: □ Constantin Călin, cu articolul *Politicos vorbind*: „Fără a intra în amănunte, vom observa ezitățile autorilor în definirea unor termeni de mare actualitate sau a unor termeni controversați, relativismul cam forțat care acuză, mai degrabă, o anume nesiguranță și nu indică – așa cum ni se sugerează – o poziție suplă, elastică”. □ Dan Cristea, cu *Absența autorității*: „În mare, nu se emit definiții decât asupra problemelor sigure din istoria noastră literară, într-un stil rezumativ, lipsit de curajul de-a ataca frontal chestiunile în discuție. Din această cauză, dicționarul lasă impresia absenței de autoritate, ocolind opiniile directe, mărginindu-se de fapt la perspectiva jumătăților de măsură”. □ Gh. Grigurcu, cu textul cu titlul *Eclectism*: „Eclectismul concepțiilor, lipsa unui echilibru «tehnic», precum și (faptul cel mai supărător) persistența unor elemente de interpretare rudimentară, desuetă, îndatorată sociologismului vulgar, trebuie înlăturate printr-o activitate atentă de «plivire» pentru ca a doua ediție să fie simțitor ameliorată, ceea ce se pare că e și dorința autorilor”. □ Adrian Marino, cu *Inițiativă utilă, ratată*: „O serie de autori români recentți care, în tâmplător, au publicat și ei unele lucrări tocmai despre «terminologia» Dicționarului, sunt ocoliți sistematic (în cazul avangardei: Matei Călinescu, Ion Pop, autorul acestor însemnări, al *criticii literare* – la fel etc.). Scuza dificultăților procesului editorial nu poate fi invocată, cât timp altcineva a găsit, totuși, posibilitatea să includă o referință despre *Modern, modernism, modernitate*, de foarte recentă apariție. Dar nu este vorba numai de ignorarea contribuțiilor noastre, ci și a tuturor criticilor și eseistilor mai tineri, mai demni de luat în seamă, absență cu totul regretabilă”. □ Edgar Papu, cu *Riscul de a fi pedant*: „Până la apariția *Dicționarului de idei literare*, pe care îl pregătește Adrian Marino la un nivel înalt științific, și care promite să rezolve definitiv o problemă atât de stringentă, tinerii candidați la banchetul intelectului nu au încă de unde să se inițieze exact în terminologia literară actuală. A doua rațiune a utilității ar fi crearea unui for obiectiv, a unei instanțe de arbitraj, la care publiciștii noștri să-și racordeze sensurile termenilor întrebuiințați de ei, termeni cărora fiecare dintr-înșii le conferă acum câte o altă accepție, sporind astfel, criza babelică a comunicării actuale în lumea noastră literară. Inițiativa este, deci, lăudabilă, și colectivul de autori ai dicționarului, alcătuit din Mircea Anghelescu, Emil Boldan, Margareta Iordan, Ion Oană și Pavel Ruxăndoiu merită un avans de recunoștință”. □ Zaharia Sângeorzan, cu *O apariție anacronică*: „Spiritul în care a fost conceput acest prim dicționar literar mi se pare defectuos, efectiv inactual, refractar celor mai noi realități estetice. Necesitatea unei

astfel de lucrări nu mai trebuie discutată, nu mai trebuie subliniată. Valoarea unui dicționar este posibilă dacă totul e conceput sferic, dacă totul pornește de la nivelul tradiției și al actualității imediate, absolut necesar”. ■ Laurențiu Ulici și Mihai Vornicu semnează *Antologia critică a poeziei tinere*. Pentru acest număr, ei îi aduc în atenție pe Nichita Stănescu și pe Grigore Hagiu. „Aparent, Nichita Stănescu brutalizează cuvintele, e indiferent la forța lor de seducție, le așază în construcții ce le anulează sensurile tradiționale. Dincolo de aparențe însă, *Necuvintele* sunt moduri noi de expresie (un argument practic al volumului anterior), sensuri noi ivite din ultragiurea celor vechi, iar poemele din cartea cu acest titlu, sunt fiecare, momente din acest proces, chinuitor în fond, de refacere a poeziei”. □ „Grigore Hagiu își construiește o premisă estetică contrară, aprioric poetică prin fascinanta antologie implicată: preexistența quasi-astronomică a unui tărâm platonice – «patria cuvintelor». Emanatie a lucrurilor, ierburilor și trupurilor, cuvintele se duc spre adânc sau înălțime, acoperind universul, mai reale decât acelea. [...] De fapt, Grigore Hagiu scrie mereu arte poetice. El atinge și numește totul, spre a nimeri, fie și din întâmplare, formula magiei demiurgice, fără de care universul se închide sferic, impenetrabil [...]”. □ Prezentările sunt însoțite de o selecție de poezii: Nichita Stănescu – *Elegia oului, a noua, Despre înfățișarea lui Ptolemeu, Necuvintele, Viața mea se iluminează, Enghidu (fragment)*; din creația lui Grigore Hagiu putem citi *Ulysse, Numai cuvânt, Un vers mă gândește, Sferele gravide*. ■ La rubrica *Cronica limbii*, G. Ivănescu scrie despre *Neologisme cu fonetism inacceptabil*, aducând argumente pentru scrierea cu s a unor cuvinte cu etimologie latină pe care uzul și normele academice le-au impus cu z: „Se pune problema: rămânem la pronunțiile *recenzie, a recenza, senzație, viteză*, care au fost acceptate de *Îndreptarul ortografic, ortoepic și de punctuație* și sunt recomandate ca pronunții normale? După părerea mea, aceste pronunții trebuie părăsite în favoarea celor cu s”. ■ Mariana Costescu publică *Note dintr-un jurnal* în care arată legăturile unor poeți români cu viața literară din Napoli: cu revista „Breve”, publicarea volumului de versuri *Vârsta cretei*, de Virgil Teodorescu la Editura pentru literatură internațională din Napoli, decernarea premiului *Napoli Ospite 1970* lui Marin Sorescu pentru ciclul de versuri *Lada*. ■ Vlad Mușatescu semnează rubrica *Lecturile lui Fantomas*, unde se oprește la texte de *Aventuri și spionaj*: microromanul de spionaj *Triplu salt mortal*, de Maxime Delamare (tradus de Radu Albala) și *Cinci împușcături în cer*, de Nicolae Tăutu (apărut în Suplimentul revistei „Viața militară”, 1970). ■ Despre Viorel Porumboiu scrie Gheorghe Istrate, la rubrica *Semne*, în articolul cu titlul *Există un poet*: „Dar, singure, numai versurile sunt adevărata carte de vizită a unui poet care de mult trebuia să fie prezent, cu o carte, în vitrinele librăriilor”. ■ Publicată la Ed. Univers, cartea *Farsa tragică*, de Romul Munteanu este în atenția lui C. Crișan care o semnalează la rubrica *Universală (O carte despre farsa tragică)*: „Mănuind o terminologie riguroasă, din care nu lipsesc unele invenții semantice proprii, Romul Munteanu ne face cunoștință cu *noneroul* –

protagonistul preferat al farsei tragice, omul de cele mai multe ori strivit de viață sau rob al desăvârșire lucrurilor, reificat, în termeni heideggerieni”.

■ O poezie (*De afară*) datată 24 octombrie 1911, din anii de liceu ai lui Gib Mihăescu, este reprodusă de Ion Cruceană din arhiva familiei, „nu pentru valoarea ei artistică, ci mai mult ca o mărturie pentru starea sufletească ce stăpânea, la acea dată, ființa tânărului” (*Gib Mihăescu poet*).

■ Campionatul Mondial de Fotbal din Mexic (1970) este prilejul cu care scriu despre fotbal, la rubrica *Peleviziunea*, câțiva importanți scriitori:

□ Emil Brumaru, *Beckenbauer dansând*: „În fiecare din noi există un centru înaintaș superb, cavalier zvelt și trufaș, cu jambiere portocalii și număr divin pe spate, zig-zagând nonșalant gazoane umede de vis, sub privirile celor mai pasionate femei din lume. Sau un portar melancolic, cu șapcă și mănuși negre, prinzând mingi fulgerate la păianjen și aruncându-le înapoi, ca pe niște portocale, masacrului. [...] Iată de ce, aflând că o tânără s-a sinucis după înfrângerea echipei El Salvador, m-am întrebat: ce cititoare s-ar împușca-ntr-o sâni din cauza unei poezii proaste a poetului ei preferat?”. □ Nina Cassian, *Preferata mea Ripensia*: „Aș putea spune așa: mă preocupă fotbalul pentru că nimic din ceea ce e omenesc nu-mi e străin, pentru că un scriitor nu are dreptul să ignore nici un fenomen de amploare, pentru că fotbalul face parte din psihologia (și psihoza) contemporană, pentru că vreau să fiu alături de soțul meu, la bine, la rău și... la meci etc.”. □ Ilie Constantin, *Merg la stadion relativ rar*: „Suporterul frenetic, fan-ul, e o persoană demnă de toată stima, cu amendamentul necesar al unei obiectivități sui-generis. Ca întărit admirator al echipei noastre naționale, m-am pomenit și eu trăind, vreme de un meci, stările de spirit ale unui microbist tipic, de vreme ce insultam cât mă ținea gura, la televizor, pe arbitrul meciului Brazilia – România, pe «jalnicul» Felix, pe «urâtul» Paulo Cesar și chiar – e adevărat! – pe «circularul» Pelé”. □ Radu Cosașu, *Microbizat de fotbal*: „Fenomenul la care vă referiți e de proporții mondiale. E deja stabilit – deși vă răspund în stadiul semifinalelor – că «El Mondial 70» are pe glob mai mulți telespectatori decât «Apollo 11»”. □ Maria-Luiza Cristescu, *Hazardul alăturării acestor două noțiuni: victorie și gol*: „N-am lăsat stadionul să intre în obișnuințele mele, pentru că știam că voi deveni o fracțiune a lui, o supusă anonimă și fanatică”. □ Leonid Dimov, *Mă sting de sete lângă o fântână*: „Meciurile, basmele și filmele polițiste (bune) fac parte din aceeași familie spirituală, răspund aceleiași nevoi a omului de a asista la triumful celor mai buni”. □ I. Drăgănoiu, *De ce nu scrieți o istorie a fotbalului românesc?*: „Ați auzit vreodată de faultul la tâmplă? Dar de depozitarea de talent prin alunecare? Ei bine, critici literari de prestigiu au impus publicului larg acești termeni noi și definitorii”. □ Mihail Petroveanu, *Pentru toți comozii lumii!*: „Spectacolul, mod de exigență prin intermediul altora, formă de viață frenetică pentru noi, sedentarii, aventură pentru toți comozii lumii, e unul din (miturile) timpului nostru”. □ Nichita Stănescu, *Fotbalul este un joc schematic*: „Disprețuiesc fotbalul, deși îi iubesc pe fotbaliști. Fotbalul este un joc schematic și stupid: în esență, cotonogar. N-

are nici o legătură cu măreția sportului de performanță, cu măreția olimpică a atletismului. Și nici n-are nimic din farmecul gratuit al jocului; și, mai presus de orice, *nu este sport*". □ Gheorghe Tomozei, *Temporizați temporizarea!*: „Voiam să scriu despre recentul campionat mondial cu surâs și blazare mai ales că – până azi – nu am înțeles războaiele confrăților întru cerneală cu dragătorii sportului crampoanelor, dar sunt nevoit să-mi atrag fulgerele capetelor ascunse acum, strușește, sub exotice sombrero-uri”.

● [„Astra”, nr. 7] Interviu acordat Ilenei Corbea de către Ion Dodu Bălan – *Cu Ion Dodu Bălan despre poezie și profilul moral al criticului* – începe cu rememorarea primei întâlniri a criticului cu literatura – este vorba despre o întâlnire simbolică, din copilărie, în satul natal din județul Hunedoara, cu folclorul. Debutul publicistic are loc în 1946, când, în clasa a cincea fiind, a scris primul text pentru ziarul local „Avântul”. Întrebat, apoi, ce crede că reprezintă poezia pentru sine, intervievatul o definește – deși recunoaște că nu face parte din categoria poezilor – drept „o trăire intensă, nobilă, complexă și pasionată a vieții”, „expresia activă a unei existențe”. Devenit, după încheierea studiilor universitare, asistentul lui Tudor Vianu, Ion Dodu Bălan a avut șansa de a se forma sub auspiciile unei personalități de cultură autentice – model de „erudiție, metodă, viziune științifică”. Tot prin raportare la modelul Vianu trasează și profilul moral al criticului literar contemporan, bazat pe „dreptate, justiția judecării de valoare”, „rafinamentul gustului estetic”. Funcția acestui critic este de a judeca opera „din perspectiva nevoilor spirituale ale societății în care trăiește și în contextul cultural, artistic al neamului său”. În ceea ce privește direcțiile de dezvoltare ale poeziei românești contemporane, Dodu Bălan identifică două tendințe – una care continuă tradiția liricii interbelice, și alta novatoare, atât prin expresie, cât și prin tematică. În fine, întrebat care este relevanța celor doi ani petrecuți în Franța, predând literatura română, criticul răspunde: „am avut ocazia de a verifica și de a-mi așeza pe baze mai reale, mai palpabile, o justificată mândrie națională”. ■ *Cronica literară* cuprinde, sub semnătura lui Voicu Bugariu, un studiu dedicat, din nou, poeziei lui Marin Sorescu – *Marin Sorescu și mitul transparenței*. După o trecere în revistă a principalelor opinii și studii critice la temă – Vladimir Streinu – *Versificația modernă*, Ion Negoitescu – *Scriitori moderni*, articolul publicat de Ovid.S. Crohmălniceanu în nr. 10 al „Vieții românești”/ 1968, Eugen Simion – *Orientări în literatura contemporană* și articolul publicat de Nicolae Manolescu în „Contemporanul”, nr. 3 – iunie 1966 – cronicarul literar identifică în metaforă principalul instrument stilistic ce îi permite poetului să își diversifice discursul, în felul său, prin variațiuni la temă. În termenii lui Voicu Bugariu, „metafora poate fi extinsă, dovedind neașteptate resurse: atitudinea poetului față de propria creație este neîncrezătoare, persiflantă chiar, demersul său liric are ceva mecanic în el, ceva ce amintește de Urmuz sau de Jarry”. Dincolo de aceasta, însă, tema morții – „abordată cu o neliniște drapată în lejeritate” – este însoțită de „impresia de joacă mecanică, de jonglare ubu-escă”, obiectele de jonglerie,

bilele (din poemul *Bile și cercuri*) antrenând „câteva dintre marile noțiuni – fericirea, viața, sufletul, iubirea” etc. Referindu-se, apoi, la aparenta monotonie a discursului poetic sorescian, cronicarul literar arată că „Marin Sorescu pare condamnat să fie lucid până la capăt, să reducă universul și marile întrebări ale omului la o demonstrație simplă”, mereu aceeași, de aici rezultând „monotonia poeziei sale”. E ca și cum această „modalitate aproape fixă a creațiilor sale este dictată de o forță căreia poetul nu i se poate opune”. De fapt, explicația acestei stări de lucruri este dată de capacitatea poetului de a intui „multe dintre caracteristicile structurii psihologice ale omului contemporan”, cum ar fi „senzația unei tendințe de pierdere a individualității”, „senzația de cufundare într-o mare colectivă cu alte legi”. Un paradox poetic rezultă de aici: pe de o parte, „imaginea generală a poeziei lui Marin Sorescu este aceea a unui spațiu populat numai de idei mari”, iar pe de altă parte, pare a fi o „poezie a simularii facilității” atât de activă încât „a fost capabilă să genereze un mit al facilității poetice”. În fine, relația poetului cu limbajul este una de autoritate, în sensul că limbajul „este docil, se supune, nu creează probleme deosebite”, prin el „contemplarea și înțelegerea lumii” devin „probleme destul de simple”, „perfect rezolvabile”. De aici rezultă „familiaritatea extraordinară cu care sunt tratați o seamă de termeni gravi”, de aici familiaritatea specifică a poeziei soresciene cu limbajul, cu toate cuvintele. ■ Rubrica *Noi apariții* semnalează publicarea, prin Alex M. Vaida, la Ed. Dacia, a volumului de *Poezii* al Olgăi Caba, precum și, la Meridiane, a volumului de eseuri *Vitrina cu portrete*, semnat de George Cuibuș. ■ Articolul *Note despre structura comunicării narative*, publicat de Zaharia Sângeorzan, propune o încercare de sistematizare a formulelor de roman românesc contemporan în baza unei metode pragmatice, respectiv a investigării formelor comunicării narative. Pornind de la ideea conform căreia „fundamental, comunicarea narativă este posibilă numai cu intervenția personajului literar care îndrumă, deschide și fixează funcția operei și condițiile comunicării”, Zaharia Sângeorzan își începe analiza cu romanul lui Breban, *Animale bolnave*. Scriitura romanescă în discuție „are o structură a comunicării deschisă, unde realul lovește brutal imaginația ca s-o introducă într-un sistem de relații”. Așa de pildă, personajul Paul comunică și se comunică „în relație cu o realitate de care ia cunoștință și cu care se identifică”. Ca urmare, percepția personajului „anulează durata temporală a narațiunii și deschide un timp valoric al ingeniozității absolute, miraj și extaz, melancolie metaforizată”. În *Cartea Oltului* – deși scriitura nu intră în categoria romanelor – „comunicarea narativă se consumă în timpul fluxului de real pe care scriitorul ni-l propune ca posibilitate de evadare în ficțiune”. În cazul romanului lui Zaharia Stancu, *Ce mult te-am iubit*, „comunicarea narativă se lasă supusă repetiției și se transmite ca elegie rurală, ca bocet ancestral, [...] ca reflexie a unei existențe consumate, ireversibile”. *Moromeții* lui Marin Preda „au o structură a difuzării prin filosofie și refuz calculat al istoriei”, iar romanele lui Ivasiuc propun structuri narativ – comunicaționale care „se bazează pe rememorare, reflecție

morală și filosofie”. ■ Gherghinescu Vania acoperă rubrica de *Comentarii lirice* cu o analiză a volumului de versuri al lui Virgil Carianopol, *Cântece de amurg*. Debutând în 1933, sub semnul poeziei de avangardă, care „l-a atras prin fronda sa”, rezultând, de aici, doar o „formală încadrare în suprarealism, fără corespondențe de substanță”, Carianopol se raportează la modelele poetice reprezentate de Esenin, Arghezi și Voiculescu. Obsedat de ideea morții, poetul „se trudește nu pentru înfrumusețarea treptatei măcinări, ci pentru conturarea unui semn care trebuie să rămână”. Pe ansamblu, Virgil Carianopol „face o poezie cu vocabular obișnuit și dă aureolă unei realități curente eterne” – „ceea ce nu s-ar putea face fără un talent cu totul excepțional”. ■ Mircea Avram publică proza scurtă *Sicriele cresc în pădure*. ■ Publică versuri Darie Magheru, Traian Iancu, Verona Brateș, Carmen Tudora, Dana Duma.

● [„Ateneu”, nr. 7] Zaharia Sângeorzan comentează, în articolul *Romanul istoric*, aspecte ale esteticii acestui gen: „Toată estetica romanului istoric stă în sentimentul de creație, într-o experiență care poate fi posibilă, care ne convinge de o realitate intrată în fluxul traductibil al artei. Realitatea istoriei se metamorfozează, devine în alte suprafețe o realitate estetică, proces verificabil în literatura română”. Din această perspectivă sunt judecate scrierile istorice de la cele ale cronicarilor, la scriitorii moderni care au utilizat o tehnică narativă clasică (Negruzzi, Sadoveanu, Camil Petrescu) și scriitorii contemporani pentru care „istoria devine un moment, o durată a condiției umane, iar clasificarea de «roman istoric» devine posibilă de la tot ce este actual. În absența stăpânitor nu este un roman istoric prin refuzul istoriei? *Risipitorii*, coboară în istorie și deschide o tragedie a ei. [...] Narațiunea istorică nu duce lipsă de concret, ci de traducerea lui. *Princepele* lui Eugen Barbu nu s-a sufocat de avalanșa documentară. Procesul de însumare s-a petrecut din rațiuni de afinitate și de reconstrucție. Faptele epice s-au acordat unei atmosfere, unei zone de prezent, de actual”. Concluzia este că „romanul istoric nu este un șantier arheologic, ci trăirea totală a istoriei, o restituire narativă a ei, dar mai ales o comunicare cu actualitatea, o experiență, o emoție arhaică trecută în una modernă”. ■ Mircea Iorgulescu contribuie la dezbaterile despre romanul istoric cu articolul *Scara de mătase*, insistând pe ideea că „distincția reală, și singura care se poate face, este cea între istorismul de suprafață, pompieristic, și cel latent, subsumat unui mod cvasi-filozofic. Cu adevărat istoric este așadar acel roman care deconspiră, dezvăluie un mecanism al istoriei, ce stă dincolo de faptele și de viețile personajelor, acționând asupra lor și prin intermediul lor”. Apreciind romanul istoric scris de Sadoveanu, Eugen Barbu sau Ion Gheorghe (*Cavalerul trac*), Mircea Iorgulescu constată că la noi „a proliferat o falsă literatură «istorică» practică, fapt semnificativ, de obicei de către autori mediocri, pentru care «inspirația din istoria neamului» este dătătoare de infailibilitate. În fond nu este vorba decât de un transfer a ceea ce s-a numit «literatura temelor». [...] Literatura fals istorică nu este altceva decât scara de mătase cu ajutorul căreia

se încearcă escaladarea zidurilor artei și tentativa trebuie privită cu umor”.

■ Ion Constantinescu comentează, din *Colecția Eseuri*, o colecție structurată pe ideea de modernitate, două apariții de ultimă oră: prima, *Modern, modernism, modernitate*, de Adrian Marino, o „carte de o utilitate axiomatică” care fixează apariția termenilor *modern*, *modernism* și *modernitate* la nivelul literaturii universale, dar și la cel al literaturii române; cea de-a doua apariție editorială – *Conceptul modern de poezie*, de Matei Călinescu – „este, după toate aparențele, un compendiu de curs. De aici calitățile și insuficiențele cărții. [...] Nu se poate, desigur, nesocoti utilitatea cărții, mai ales pentru sinteza matură pe care o face și profunzimea multor observații. Perspectiva autorului e însă, adesea, limitată, cu deosebire în ce privește planul literaturii”. Impresia globală a lui Ion Constantinescu asupra colecției este pozitivă: „Colecția *Eseuri* a devenit prin toate lucrările apărute până acum, un autentic domeniu de interes intelectual și o invitație la discuție”.

■ Liviu Gh. Chiscop prezintă monografia *Duiliu Zamfirescu* a lui Mihai Gafița, apreciind că cercetătorul „face, cu decență și discreție opera de defrișare, deschizând porți pentru cine dorește să înainteze. Avem în față o carte care izbuteste, în primul rând, să ne furnizeze o impresionantă documentație, indispensabilă unor exegeze ulterioare”.

■ Paul Daniel, un cunoscut și vechi apropiat al lui George Mihail Zamfirescu, semnează *Amintiri și scrisori inedite* ale „marelui prozator și dramaturg care și-a închinat întreaga sa viață – muncind până la totala epuizare – pentru a crea acea neuitată frescă a mahalalei bucureștene”.

■ Corneliu Dima-Drăgan publică *Un sonet închinat domnitorului C. Brâncoveanu*, de Michael Sekendo Cretensis, în 1709 la Veneția, într-o culegere de versuri italiene, grecești și latine dedicate voievodului valah care visa la refacerea sub sceptrul său a gloriei Bizanțului prăbușit.

■ Gh. Macarie amintește despre *Basmele lui D. Furtună*, istoriograf și culegător al folclorului, continuator al lui Tudor Pamfilie.

■ Constantin Călin comentează volumul *Orologiul* (Ed. Mihai Eminescu, 1970) de Petre Stoica, antologie de autor, alcătuită din poemele volumelor publicate anterior, între 1957 și 1969, și volumul *Dincolo* (Ed. Mihai Eminescu, 1970) de Corneliu Ștefănaș „care confirmă părerea că prozatorul ieșean e un romancier cu vocație”.

■ Ion Apetroaie face referiri la ultima ediție a *Spiritului critic în cultura românească* de G. Ibrăileanu, apărută la editura ieșeană Junimea, sub îngrijirea profesorului Const. Ciopraga. Este apreciat „caracterul selectiv, cu foarte puține reduceri față de ediția a doua, de la care s-a pornit, notele de subsol, cu punctarea atentă a ideilor eronate din perspectiva actuală, apoi tabelul cronologic, consemnând pe larg și exact datele esențiale ale bio-bibliografiei lui G. Ibrăileanu”.

■ Radu Cârnecki prezintă florilegiul liric *Melos*, semnat de poetul *Nicolae Țatomir*, „poet – nu dintre cei mai răsfățați de critica literară, dar care se remarcă prin felul în care reușește să conjuge acel tradiționalism cu un anumit ton al poeziei moderne”.

■ În articolul *Surprizele debutului tardiv...*, Constantin Crișan prezintă volumele

de debut poetic semnate de Octavian Paler, ziarist și intelectual de prestigiu, și Ioan Șerb, cunoscut cercetător al folclorului, autor de antologii utile și studii de specialitate: „Când e bine să debutezi, editorial, în poezie? La 15, la 20, la 25 de ani? Estetica, stilistica, istoria literară sunt neputincioase în a da sfaturi precise. Ele oferă doar exemple [...]. Chiar debutul tardiv nu este o lege pentru reușita totală, dar mi se pare oricum mai înțelept...”. ■ Maria Gabrea prezintă detaliat volumul *Analize sintactice și stilistice* (E.D.P., 1970). Se arată de la început că „deși din titlu rezultă o lucrare unitară, sugerând o dublă analiză, gramaticală și stilistică, aplicată asupra acelorași texte, în realitate avem a face cu două lucrări, între care s-ar putea stabili punți de legătură, [...] dar și nete deosebiri. Partea I, de Sorin Stati reprezintă în genere o nouă perspectivă, un nou punct de vedere asupra teoriei și analizei sintactice, partea a II-a, de Gh. Bulgăr, e mai degrabă o sinteză – cu bogate referiri bibliografice, inclusiv la propriile lucrări – a concepțiilor privitoare la problemele de stilistică”. ■ Cronica traducerilor este semnată de Laurențiu Ulici care prezintă cartea lui Dino Buzzati – *Monstrul Colombré*, considerând „versiunea românească a povestirilor lui Dino Buzzati, o reușită de gen. Traducătorul, Florin Chirișescu, a intuit bivalența schițelor, sensul interferenței realului cu supranaturalul, păstrând intact raportul acestora, reușind chiar, asemeni unui veritabil scriitor, un transfer de atmosferă cu nimic mai prejos textului original. Fraza e fluidă și naturală în marginile unui lexic ales și ale unei consecvențe stilistice remarcabile. Florin Chirișescu mi se pare a fi unul dintre cei mai serioși și competenți traducători din italiană din câți avem”. ■ Iulian Antonescu traduce *Din poezia scandinavă*, iar Emil Sârbulescu traduce un fragment din *Herzog* de Saul Below. ■ Se publică poezie, semnată de: Nelly Sachs, Giuseppe Ungaretti, Paul Celan, Nicolae Rădulescu, Ileana Hociung, Doina Sălăjan, Ben Corlaci, Gheorghe Grigurcu, George Alboiu, Ovidiu Genaru; proză (fragmente): Radu Mareș (*Pasărea paradisului*); teatru (fragment): George Genoiu (*Faună în colivie*).

● [„Cinema”, nr. 7] Valerian Sava propune *La ordinea zilei: Scenariul*: „Principala direcție: filmul contemporan; principala cerință: angajarea partinică a creatorului; principalul erou: omul care creează; principala metodă: spiritul de răspundere colectiv”. Este vorba despre o „discuție cu Dumitru Carabă, directorul artistic al studioului «București»” din care reținem: „- *Marin Preda, cu Desfășurarea, ar fi un caz simbolic?* – Dacă ar fi vorba doar de un «caz simbolic» – indiferent de noblețea pe care o conține acest caz – situația scenariisticii ar fi tristă. Mai sunt și alți scriitori care au contribuit în mod direct la dezvoltarea dramaturgiei cinematografice românești. Nu poate fi ignorată contribuția importantă pe care a avut-o Titus Popovici, unul dintre cei mai buni și mai consacrați scenariști români. De asemenea, Eugen Barbu. Sunt cunoscute filmele lui. Noi suntem în continuare în tratative cu el și sperăm să obținem de la el și un scenariu de actualitate. Este unul dintre scriitorii care cunosc drame-

le omului de la oraș, ale muncitorilor, ale oamenilor simpli din cartiere. E o experiență estetic-umană extrem de utilă cinematografiei. Un caz foarte interesant mi se pare a fi Nicolae Breban. Cu câțiva ani în urmă, când Breban nu era afirmat ca prozator, redacția a avut capacitatea de a sesiza virtuțile certe ale scriitorului pe atunci încă neafirmat public. Din această colaborare, pornită în acel moment, a ieșit un scenariu, după părerea mea, de foarte bună calitate, care a fost *Răutăciosul adolescent*. [...] – *Care este recolta momentului? Care ar fi, să zicem, ultimele 20 de scenarii pe care redacția dumneavoastră ar fi gata să le ofere producției?* – Întrebarea pe care o puneți mă trimite într-un Eden cinematografic pe care-l visez. O cinematografie sau un studio, care să aibă la un moment dat 20 de scenarii, citabile într-un interviu pe care îl ia un critic pretențios, ar fi o situație de mare fericire, de mare prosperitate. E ca și când am visa ca o editură, de la noi sau din altă parte, să aibă în portofolii 20 de romane remarcabile. Da, totuși, când vă referiți astfel la 20 de scenarii, ele, într-o formă sau alta, există. Aș vrea să fac însă un ocol necesar. Am vorbit despre interesul progresiv pentru cinematografie, din partea celor care scriu scenarii. Dar finalmente, alături de prozatorii care scriu cărți și scenarii în paralel, va trebui ajuns în situația ca o serie de autori, fie că sunt în mod exclusiv scenariști, fie că nu, să devină scenariști de profesie. Această categorie de scenariști profesioniști, al căror program să fie, aproape în exclusivitate, crearea de scenarii, este la noi extrem de rară, extrem de restrânsă. Or, într-o cinematografie care se respectă, această categorie este obligatorie. Tot atât de obligatorie este și formarea acelor specialiști care să fie capabili să facă față fiecărei etape metodologice și tehnologice din scrierea unui scenariu”. ■ Este lansat un *Concurs*: „În dorința de a extinde și de a adânci problematica de actualitate a filmului românesc, de a aduce pe ecrane cele mai semnificative și mai emoționante aspecte din realitatea contemporană a patriei, Studioul «București» inițiază un concurs de subiecte și idei cinematografice. Se recomandă participanților la concurs să se orienteze spre întâmplările caracteristice ale vieții de fiecare zi, oglindind universul spiritual al omului de azi, eforturile sale creatoare, problemele vieții de familie etc. Concursul se adresează scriitorilor, publiciștilor, oamenilor de cultură și artă, tuturor iubitorilor filmului românesc. [...] Pentru cele mai bune idei de film, Studioul va acorda 10 premii în valoare de 10.000 lei fiecare. De asemenea, ideile interesante, apte de a constitui baza unor scenarii de film – chiar dacă nu au fost premiate – vor fi achiziționate”. ■ Val. S. Deleanu semnează convorbirea *Față în față cu Mihnea Gheorghiu: ce facem pentru școala națională de film?*: „- *Dar dumneavoastră, vorbind despre calitatea filmului ca o artă socială – care trăiește în câmpul unei culturi după principiul vaselor comunicante – nu credeți că o parte componentă a acestei calități ar fi și o anumită consonanță mai precisă, tematică și de formule, cu literatura țării? Se vorbește foarte mult, să spunem, despre precedentele literare ale neorealismului, în verismul deceniilor anterioare, sau despre*

paralelisme literare ale free cinema-ului, în special cu teatrul englez contemporan. După cum noul val francez nu se poate separa nici de spiritul și nici de formula structurală a noului roman. Sau poate suntem un caz diferit, pentru că totuși, colaborarea scriitorilor cu cinematografia română este destul de sporadică și se desfășoară în forme foarte simple, fără specializarea și diferențierea practică în alte cinematografii? Nu s-a ajuns la stadiul unei conlucrări, al unei convergențe. – Pentru că nu toată lumea se poate exprima la fel de bine în mai multe arte. Eu cred că în cinematografie nu se poate exprima bine pe sine însuși decât scriitorul care s-a găsit pe sine însuși pe deplin, în literatură. Asemenea cazuri, noi avem foarte puține. [...] – *Mi se pare că, așa cum e firesc în cazul unei arte care traversează momentele dramatice ale genezei, confruntându-se cu probleme grave, ați definit cu precizie unele stări de lucruri, atât într-un câmp, cât și în celălalt, aducând discuția pe un teren foarte real. Cum se pot mișca atunci lucrurile mai departe?* – Lucrurile sunt mai complicate decât par la prima vedere. Pentru că de o parte și de alta nu avem de a face cu grupuri compacte, constituite care ar trebui doar să fie puse în contact: cineștii, regizorii, lucrătorii din televiziune – și pe de altă parte scriitorii. Nu. Preocupările lor se adună, se întretaie, se interferează, există vizibile confluente, relații «de la om la om». Atitudinea fiecărui autor față de opera lui trebuie să semene cu *atitudinea celuilalt* autor față de opera lui, chiar dacă operele în sine (literare, cinematografice, etc.) nu seamănă. În clipa în care aceste atitudini coincid, puntea, poarta s-a constituit și ei vor putea conlucra asupra unui subiect pe care-l vor hotărî împreună. [...] Or, în momentul de față, eu cred că raportul dintre literatură și cinematografie, pe de o parte, și științele social-politice pe de altă parte, nu este suficient de strâns și de bine valorificat. Iar, în al doilea rând, ceea ce se petrece azi în țara noastră și peste hotare, prin prisma politicii interne și externe a țării noastre, nu bate suficient de tare la porțile atenției și ale unora și ale altora, pentru ca aceste confluente să se producă sub augurii cei mai buni pentru «o școală națională». ■ Alice Mănoiu publică *A fost odată ca niciodată...*: „La noi bătălia cea mare se dă încă în direcția apropierii de realitate, a eliberării de convenții și artificii de calcul (dramaturgic), pentru câștigarea aceluia *adevăr pe metru pătrat* cu care ne-a învățat neorealismul. Câțiva dintre regizorii noștri depășesc acest stadiu tinzând la o încifrare poetică a realităților descrise, o metaforizare a lor către un sens etic și filozofic superior. [...] Realismul nostru de dată relativ recentă ne joacă uneori feste. La mai toate genurile. O *Desfășurare* sau o *Moară cu noroc* erau accidente de realism adult. Raportul se schimbă, din fericire; devin accidente farsele «feerice» cu fete la scaldă pe o noapte cu lună în Bărăgan, de unde nu lipsește decât Titania îndrăgostită și un Oberon-șofer. Dar în cadrul filmelor de atmosferă și de adevăr psihologic, cu atât mai stridente apar întâmplările nefirești, situațiile absurde, cusute cu ață albă sau topite în apă de rozee...”. ■ Gelu Ionescu revine la rubrica *Film și literatură* cu textul *Serialul* –

primul manual pentru anul 2000: „Dar povestea care nu se termină, care continuă, cu eroi și aventuri, nu începe cu serialul. Epopeile homerice, epopeile (în genere) ce înseamnă oare altceva decât serializarea acestei nevoi de continuitate, de evenimente miraculoase și eroice? Ce altceva au fost romanele cavalierești și gestele medievale, viteazul rege Arthur, cu ai săi cavaleri așezați la masa egalității, Lancelot, și atâția alți eroi, care întârziu să moară pentru că lumea îi cerea nemuritori... Dar *Misterele Parisului* ale lui Eugène Sue și toată cariera romanului foileton din secolul 19, trecut încet, încet în seriile romanului de aventuri în fascicule care ne-au captivat copilăria?”. ■ În *Bibliorama* Radu Gabrea publică *Erich von Stroheim de D.I. Suchianu*: „Lectura cărții m-a bucurat sincer, pentru că e destul de rar azi când mulți literați și cronicari scriu despre cinema cu indiferență, lipsă de înțelegere și nejustificată superioritate, să găsești un om care să iubească filme cu F mare cu aceeași neobosită pasiune ca profesorul D.I. Suchianu”.

● [„Convorbiri literare”, nr. 3] Printre aparițiile lirice din acest număr se remarcă: Emil Brumaru cu poemul *Gramofon*, Serghei Esenin (în traducerea lui George Lesnea, *Inonia*), Szemlér Ferenc (în traducerea lui Paul Drumaru, *E cea dintâi*). □ Autorii care își aduc contribuțiile în proză sunt: Corneliu Ștefanache (*Surorile*), Dorin Baciuc cu prozele scurte *Neliniște*, *Oamenii când mor*, *Ultimul strigăt de pe colină*. Există și o prezență feminină în rândul autorilor, Gloria Lăcătușu cu *Natalița*. ■ Aura Pană recenzează două publicații ale momentului. □ Volumul de poezii al Mariei Banuș, *Portretul din Fayum*, e străbătut de „un vânt saharian al zădărniceii”. Tonul autoarei este cel de „rugă întrebătoare, uimire și teamă”. Lirismul grav se accentuează prin efectele timpului: „ardența de altă dată a simțurilor, bune conducătoare de vitalitate, scăpată; legăturile osmotice cu lumea de afară se-mpuținează; obiecte încărcate altă dată cu taine magnetice au rămas pe celălalt țărm”. Eternitatea este și ea amenințătoare în formele fixismului și ale rigidității. Pesimismul acoperă chiar și amintirile legate de copilărie, singurele mai mângâietoare. □ Sensurile romanului *Dincolo*, al lui Corneliu Ștefanache sunt „unul legat de interesul capital al autorului pentru problema adevăratei responsabilități, dincolo de determinările și legitimările aparente, celălalt care vorbește despre natura contrariată, până la paradox, a rădăcinilor sufletești ale ființei umane, despre imprezvizibil și refuzul acestora de a se supune legilor logicii”. ■ Al. Andriescu reactualizează interesul pentru unul dintre romanele de început ale lui Gib I. Mihăilescu, *Brațul Andromedei*, defavorizat de critică în momentul apariției sale. În contextul unui oraș românesc de provincie, este evidențiat personajul lui Andrei Lazăr, mai puțin reușit din punctul de vedere al criticului: „impresia de căutat, de construit, de artificios și chiar de fals, mai ales către sfârșitul cărții, în portretizarea acestui ingenuu profesor de științe exacte”. Andrei Lazăr se poziționează între „mediul parvenitismului politic și lumea de sensibilitate și poezie”, antiteză care marchează de altfel romanul. Noutatea constă însă în

inadaptabilitatea acestui personaj, care își găsește cauza în interior, și nu în exteriorul lui, făcând din romanul lui Gib I. Mihăilescu unul „al timidității”, precum puține sunt în literatura română, menționează Al. Andriescu. ■ În articolul *Despre eroul de roman*, A. Rujan sintetizează polemica dintre Camil Petrescu (*De ce nu avem roman*, „Viața literară”, 1927, nr. 57, pag. I, II) și G. Călinescu (*Camil Petrescu, teoretician al romanului*, „Viața românească”, 1939, nr. 1, pag. 81–88), asupra criteriilor valorice pentru personaj și pentru existența romanului: „G. Călinescu și-a precizat unghiul «ontologic» asupra eroului de roman într-un cunoscut articol polemic [...] în care demonstrația strălucitoare relevă însă, într-o arie mai amplă, contradicții, criticul ajungând, cel puțin ca istoric literar și romancier, pe aceeași poziție cu adversarul”. ■ Dimitrie Costea clasifică receptarea literaturii în „critica spontană a publicului” și cea „gândită a profesioniștilor”, care „sunt aproape întotdeauna divergente”. La opinia publicului contribuie însă și scriitorii și criticii. ■ În *Conștiința poeziei*, Val. Panaitescu readuce în discuție gândirea poetică marcată de raționalism a lui Paul Valéry, care contrasta cu tendințele suprarealiste, evidențiate deja de către André Breton: „Ceea ce obișnuit se trece sub tăcere este recunoscut de Valéry cu cea maximă probitate care îl caracterizează: nu se poate concepe un poem de oarecare proporții ca fruct continuu, unic și intangibil, al inspirației. Niciunul dintre poeții autentici care au crezut sincer în suprarealism [...] și căruia «inconștientul» i-a «dictat automat» versuri nu s-a putut mulțumi să le transcrie, sau să le lase transcrise, indiferent, absent cu totul din actul poetic”. Cât despre conceptul de „poezie pură”, Val. Panaitescu clarifică imposibilitatea, pe care Valéry o conștientiza, în realizarea poeziei absolute, „pură de elemente nepoetice”. Atitudinea poetului francez este cea a unuia dintre cei mai inspirați apărători ai poeziei, susține Val. Panaitescu. ■ Al. Călinescu situează *Conceptul modern de poezie* de Matei Călinescu în rândul lucrărilor recent apărute în spațiul cultural românesc, care abordează fenomenul poetic modern: „cartea lui Matei Călinescu se distinge, după cum s-a remarcat, prin caracterul metodic, sistematic al cercetării, prin capacitatea de a sintetiza o informare bibliografică cu adevărat impresionantă și – aspectul cel mai important – printr-o perspectivă modernă prezentă de-a lungul întregului studiu”. De asemenea, realizează o sinteză a ideilor, care străbat analiza și gândirea lui Matei Călinescu. ■ Constantin Tiron apreciază activitatea de traducător a lui George Lesnea, găsind că dintre toate, aplecarea asupra operei lui Serghei Esenin este cea mai interesantă. Criticul își exprimă neînțelegerea pentru omisiunea poetului român de a traduce și poemele aceluiași, „cu suflu revoluționar”. ■ În secțiunea *Pagini inedite de corespondență* sunt incluse câteva scrisori ale lui Ion Pillat, dintre care și cea trimisă fiului său, după lecturarea romanului de debut, *Tinerețe ciudată*. ■ În categoria *Limbă și stil* se încadrează textul lui D. Irimia, *Între poezie și „parvenitism” literar*, prin care autorul semnalează tendința eronată de validare a poeziei prin simpla existență a meta-

forei. În încercarea de a conferi ideii poetice o expresie cât mai originală, mulți cad în capcana unei „beții a metaforei” și omit adevărata ei menire: „Metafora trebuie să se cuprindă organic în structura generală a versului, în structura poeziei, în corpul ideii poetice”. ■ Valeriu Neștian realizează o radiografie a programelor școlare, amendând omisiuni precum: lipsa unei abordări științifice a școlilor și a curentelor literare, lipsa unui capitol de inițiere în poetica modernă, evoluția prea simplist reprezentată a scriitorilor reprezentativi sau ignorarea spiritului critic și obiectiv. ■ Emil Nicolae descrie poezia lui Ion Caraion, cu referire la volumul *Cârțița și aproapele*, ca fiind „materială, palpabilă”. Același observă că „atmosfera apăsătoare, densă, găzduiește imagini grotești, preluate din «cotidian»”. ■ Despre *Oglinda retrovizoare*, romanul lui Radu Tudoran, Camil Baltazar afirmă că „particularitatea cărții constă în aceea că scriitorul, lucid conservator, e dublat de un mare vizual liric și de un înzestrat pictor, animând și descriind ceea ce cunoaște cu patetismul creatorului și transmițând cu aceeași intensitate și exaltare cele simțite”. ■ Anca Măgureanu analizează și compară două romane ale lui François Mauriac: „Dacă *Genitrix* este un «roman-criză», cu o riguroasă structură clasică, *Misterul Frontenac* este un «roman-simfonie», un «roman-poem»”. Primul poate fi asemănat cu o tragedie raciniană, iar cel de-al doilea, în care puterea răului este anulată, „conține încrederea pascaliană a lui François Mauriac în măreția naturii umane”.

● **[„Echinox”, nr. 6-7]** Evenimentul „oblăduitor” al numărului dublu este, în editorialul semnat de Ludovic Báthory, *23 August 1944: la răspântia istoriei*. În același ton cu editorialul scriu, pe pagina a doua, Mihai Bărbulescu, I.C. Pătruțoiu, Dinu Flămând. ■ Pe tema importanței și rolului revistei „Echinox” pentru fiecare-n parte, Eugen Uricaru îi interviează pe confrății de la revistă, și anume pe: Ion Pop, Adrian Popescu, Ion Mircea, Marcel Runcanu, Ștefan Damian, Dinu Flămând. ■ La cronica literară, Petru Poantă dezbatte teoria lui Matei Călinescu – *Conceptul modern de poezie*. ■ În «vitrina» cu cărți, sunt recenzate: V.I. Propp – *Morfologia basmului* și Lucian Blaga – *Din lirica engleză*. ■ N. Prelipceanu are o rubrică permanentă cu titlul *Fotografii de noapte*, iar, în acest număr, discută despre cum a intersectat „drumul aurului” și o „istorie fabuloasă la Roșia Montană”. □ Pagina de poezie este „ocupată” de Vasile Sav. Într-un spațiu liric mai mic, figurează poeții: Alexandru Olar, George Țărnea („Îmi apăr din toate puterile șandramaua egoismului/ N-are decât să crape cine-ncearcă/ Cine se zbate să spună mai mult.” – *Convalescențe*). ■ Ovidiu Mocean ne introduce în lumea romanelor lui Gib I. Mihăescu pe axa antinomică a ironiei și visului. □ Proză de Maria Brânzei, *Întoarcere în timp*, și de Julio Cortazar (în traducerea lui Petre Ciorobea), *Silvia*. □ Pe trei pagini mari, avem o dramă într-un act, *Plânsul în local interzis*, semnată de Mircea Ghițulescu. ■ După șapte pagini consacrate scrierilor în limbile conlocuitoare, suntem întâmpinați de „problema relației științific-etic în opțiunea pentru transformarea societății” în articolul cu titlul *Temeiurile opțiunii pentru comunism*

sub semnătura lui Andrei Marga. ■ La arhiva literară, sunt prezentate documente epistolare adresate lui I. Al. Brătescu-Voinești de I.L. Caragiale, Otilia Cazimir, Petre Poni (președinte al Academiei Române) și Al.O. Teodoreanu. ■ La cronică plastică, Liviu Zăpârțan traduce din scrierile reflexive ale lui Fernand Léger pe motiv că are „un realism de concepție”, deși îl plasează (just) printre cei mai mari pictori ai secolului XX, alături de Chagall, Picasso, Braque. ■ Ion Cristoiu rămâne ancorat în probleme filosofice și de critică filosofică în *Trei presupuse ipostaze maioreștiene*. ■ Tot în domeniul filosofic, rămân și Mircea Muthu cu un studiu ambițios *Mircea Florian, filozof al culturii* și Constantin Rusu cu *Semnificațiile filosofice în gândirea lui Al. Papiu Ilarian*. ■ La „curier”, sunt menționate următoarele apariții editoriale mai însemnate: D. Macrea – *Studii de lingvistică română*, Isaac Newton – *Optica* (prima ediție românească a acestei opere), logofătul Radu Greceanu – *Istoria domniei lui Constantin Basarab Brâncoveanu Voievod*, Ion Budai Deleanu – *Scrieri lingvistice* (introducere și note de I. Gheție). □ Din lirica universală, sunt tălmăciți Pierre Emmanuel (de Sorin Barbul) și Robert Frost (de Cornel Niculescu). ■ Tableta lui Dinu Flămând se ocupă, de această dată, de poezia lui Lautréamont.

● [„Familia”, nr. 7] Gheorghe Grigurcu semnează o cronică la volumul *Lampa lui Diogene* de Ștefan Aug. Doinaș în care vorbește despre talentul de „poet-critic”, capacitatea de a contura o tipologie a acestuia: „*Lampa lui Diogene* izvorăște dintr-o pasiune devorantă pentru poezie, dintr-o idolatrie desfășurată ca o jerbă de metafore. [...] Ceea ce ni se oferă în primul rând este prin urmare gustul unui creator care și-a propus să coboare în purgatoriul criticii la zi, să traseze nu numai epurarea fenomenului liric, ci să-și asume și trierea elementară a autorilor, o operație dificilă și plină de risc. Ștefan Aug. Doinaș aduce cu sine garanția înțelegerii intime, dinăuntru a frământării poetice, pătrunde în laborator având calificarea celor ce lucrează direct cu substanțele. Dacă critica profesionistă poate fi învinuită (și adesea pe drept cuvânt!) de frigidity la impalpabilul liric, la acea infinitezimală vibrație a verbului care poate fi decisivă, e necesară o confruntare cu poezia însăși pentru a restabili echilibrul”. Se apreciază echilibrul scriiturii, „calmul și metoda”, cercetarea unui material „clasificat cu amabilă rigoare”. □ *Epistolele* lui Mircea Ciobanu este, după același Gh. Grigurcu, o carte „aflată la o intersecție a genurilor consacrate, propunând o alianță de organicitate și nedeterminare, de elementaritate și rafinament”, aspectul de „eseu” constituind o „trapă”. „Ideile sunt mai curând stări de spirit. În orice caz atât de asociate cu evocarea, atât de bine fixate în pasta concretului încât operația detașării e dureroasă. Autorul propune echivalențe ale spiritului, într-o divagație de imagini obsedante, ciorchini de umbre din care semnificațiile clare au și fost stoarse. Avem de-a face cu un jurnal fantomatic. Tehnica pe care Proust a denumit-o a «respectării ordinii impresiilor» este extinsă într-o direcție onirică”. „Faptele capătă un contur agitat, neverosi-

mil. O primejdie irațională le animă, căci, așa cum ni se atrage atenția, «extenuarea spiritului de conservare amplifică gravitatea evenimentelor» (p. 67). Autorul ne încredințează că există «un sânge nocturn care nu se mai miră și pentru care miracole nu sunt» (p. 79). Din structurile subconștientului emană legi misterioase, care ar părea bizare unei stări vigile, încărcate de un patetism halucinatoriu, de o tensiune ocultă”. □ Pe Marin Mincu, cronicarul îl consideră „clasicizant”, după lectura „celor mai reprezentative pagini ale volumului *Critice*. „Elementele din care poate fi dedusă poziția criticului sunt în primul rând de ordinul unor profesii de credință, în care vaga nervozitate a controversii subînțelege cu o mare parte din critica actuală este temperată de tonul categoric, de autoritatea unui posesor de certitudini. Ceva rigid, nedefinit «milităresc» plutește în atmosfera acestor articole. Autorul pare a fi mereu jenat de aspectul de «efeminare» al criticii actuale, destinsă în meandrele impresioniste ale voluptății spiritului, și-i prescrie o cură de strictețe”. Gh. Grigurcu notează „atitudinea sceptică” față de „spiritul modern”, socotit „antiromantic” „până la fovism” nevoia de „disciplină”. „Cu alte cuvinte tânărul critic este un adept al criticii de direcție, și, ca și alți partizani ai aceleiași concepții, are nostalgia unui nou Maiorescu care să asaneze ogorul literar, înlăturând confuziile nu numai pur estetice, dar și principiale”. ■ O altă cronică semnează și Radu Enescu la volumul *Între analiză și sinteză* al profesorului universitar de teoria literaturii Ion Vlad care „se fixează între analiză și sinteză și profesează o estetică structuralistă aplicată creației literare”. El înțelege noțiunea de structură „ca un fel de unitate dinamică, în care elementele componente se prezintă în intime raporturi de corelație, dominate de o idee artistică integrată într-o viziune majoră”. ■ George Ghidrigan publică povestirea *Domnul cu păr cărunt*. ■ Livius Ciocârlie semnează articolul *Critica, artă de ceasornicar*, precizând că, pentru „a întreprinde adevărate analize literare, este probabil adevărat că ne aflăm în faza constituirii unei critici noi, a unei științe a literaturii, la rândul ei sprijinită pe științe în cazul acesta auxiliare, cum ar fi, în primul rând și în mod necesar, lingvistica, dar și altele ca psihologia, sociologia, etnologia etc., toate contribuind la determinarea unor rețele semantice în operă”. L. Ciocârlie supune atenției două citate din cartea lui Charles Mauron despre Mallarmé (*Mallarmé par lui-même*, éditions du Seuil, Paris, 1964), cu scopul de a demonstra că „metodologia unei asemenea critici e mai mult o necesitate decât o realitate, se pot propune opinii referitoare la critică chiar și de cineva care nu stăpânește temeinic vreuna din aceste științe și, în orice caz, lingvistica”. ■ Redacția dă publicității câteva scrisori din corespondența inedită a lui Iosif Vulcan, „patronul spiritual al celei dintâi serii a revistei (1865–1906). „Păstrate în fondul de documente al familiei Babeș (ele fiind adresate aproape exclusiv lui Vincențiu Babeș), scrisorile în discuție conțin relatări cu caracter biografic, substanțiale referințe despre dificultățile întâmpinate de Vulcan în direcția menținerii ființării mensualului amintit și, ceea ce este cu deosebire important, vehiculează

știri de natură culturală care deschid ferestre spre o mai exactă reconstituire a coordonatelor mișcării teatrale transilvane din veacul al XIX-lea. [...] Inițial, ne vom opri la corespondența de o mai accentuată nuanță confesiv-autobiografică, din care se desprind câteva elemente definitorii pentru creionarea unui profil veridic al «anteluptătorului» Vulcan. [...] Cea mai urgentă constatare, rezultată din investigarea riguroasă a scrisorilor, este că între Vincențiu Babeș – remarcabilul luptător politic român, al cărui radicalism este îndeobște cunoscut – și Iosif Vulcan s-au statornicit relații de reciproc respect și temeinică amicitie, care s-au consolidat și datorită intereselor naționale comune. [...] O sporită atenție reclamă corespondența ce vizează pe Antoniu și Alexandru Mocioni, intermediar fiind același Vincențiu Babeș, care se bucura de o largă audiență la cei doi mecenai bănațeni. Împlinindu-se în anul 1889 un sfert de veac de la apariția primului număr al «Familiei», statornicul ei finanțator și coordonator este nevoit a recurge și la generozitatea mocioneștilor, pentru a-i garanta materialmente vivacitatea”. ■ Apar „pagini inedite” *Marcel Proust – din amintirile unui căpitan de cavalerie*, fragment integrat, „din punct de vedere tematic, celui de-al patrulea volum din *În căutarea timpului pierdut*”. Victor Proca precizează: „textul publicat, în traducere, a fost descoperit de către o nepoată a romancierului”.

● **[„Luminița”, nr. 7]** Din sumar: un „reportaj” liric despre *Brașov* de Ana Blandiana, schița *Despre cal* de Radu Tudoran și un poem de Nichita Stănescu, *Vacanța copiilor*, cităm: „Vacanța copiilor vine/ când unul dintre ei măntreabă pe mine:/ Cum se face un avion de hârtie,/ îmi trebuie această jucărie,/ e cineva care trebuie să vină/ din țară străină,/ unii zic că din Franța... Dar eu sunt sigur că vacanța/ are o țară proprie/ de care numai dorul copiilor se apropie/ sub formă de ochi visători/ și capete plutind pe nori...”.

● **[„Lupta de clasă”, nr. 7]** Secțiunea *Critică și bibliografie* găzduiește recenzia lui Ion Felea, „*Lanțuri*” – o frescă istorică a începuturilor mișcării noastre muncitorești, o carte în care „Ion Pas ne-a dat [...] pagini minunate din glorioasa istorie a mișcării noastre muncitorești, a partidului nostru – Partidul Comunist Român. [...] demască [...] sângeroasa exploatare capitalistă și pe beneficiarii ei, în frunte cu monarhul”.

● **[„Orizont”, nr. 7]** Un studiu comparatist și sociologizant, între Eminescu și Lermontov, realizează Eugen Todoran în studiul *Luceafărul lui Eminescu și Demonul lui Lermontov*: „Cele două atitudini față de mediul social în care Lermontov și Eminescu au trăit în vremea lor, sunt așadar deopotrivă forme de revoltă, una mai directă în *Demonul*, alta resemnată în *Luceafărul* [...]”.

■ Simion Mioc indică valențele existențiale și filosofice ale operei lui Blaga în Autoportretul lui Lucian Blaga, insistând pe două metafore-simbol, lebăda și curcubeul. □ Poeziile din acest număr poartă semnături olografe și sunt ale lui Victor Eftimiu, Maria Banuș, Al. Jebeleanu, George Drumur, Leonid Dimov, Gheorghe Pituț, Radu Cârnecki, Virgil Teodorescu, Damian Ureche, Petru Sfet-

ca, George Suru, Lucian Bureriu, Dușan Petrovici, Ion Cocora, Al. Popescu-Negură, Dim. Rachici, Marcel Turcu, Traian Dorgoșan. ■ Nicolae Ciobanu iese din tiparele obișnuite (exegeza prozei) și analizează *Lirismul feminin și obsesia reflexiei grave* în universul poetic al Anei Blandiana. □ Tot despre Ana Blandiana și metamorfozele „eului liric” comentează și Alexandra Indrieș în *Învestmântările eului liric*. ■ Problema specificului zonal atrage atenția lui N. Țirioi în *Problema specificului în poezia bănățeană interbelică*. ■ Simion Dima face sinteza unei antologii stufoase intitulată *Lirica timișoreană*, care însumează „scrieri a nu mai puțin de 45 de poeți și [...] versuri apărute în ultimii 25 de ani”. ■ Ion Maxim argumentează efectul de halo pentru lirica perioadei prin analiza a trei poeți majori Radu Stanca, Șt. Aug. Doinaș, Ioanichie Olteanu, care: „Sunt legați printr-o pregătire comună și au aparținut aceleiași cerc literar ce a cultivat în timpul războiului o anumită poezie, având și o anumită atitudine cu ecou în epocă”. ■ Un alt poet care atrage atenția analitică a lui Valentin Tașcu este Ioan Alexandru, articolul lui încercând să combată speculația critică și etichetările în fața publicului cititor. ■ Aurel Sasu încearcă să fixeze coordonatele poeziei lui Marin Sorescu: „s-a scris relativ mult și majoritatea comentatorilor au încercat să stabilească virtuțile și riscurile unei modalități poetice menită să refacă așa cum afirma G. Dimisianu, legătura cu «tradițiile liricii umoristice și epigramatice» reprezentată de Caragiale, Șt. O. Iosif, C. Pavelescu, G. Topîrceanu etc. Unii au crezut că poetul, parodiind, s-ar afla în situația unui actor care «pe un text dat poate crea un spectacol mai mult sau mai puțin strălucit» (E. Simion)”. □ La literatură universală, sunt reprezentați poeții: Giuseppe Ungaretti, Gunnar Ekelöf (1907-1968), Karl Liebknecht, Paul Celan, Günther Deicke, Günter Grass și prozatorul Henri Michaux tradus de Sorin Titel și Monica Nedelcu. ■ Traian Liviu Birăescu deplânge în cronică sa absența studiilor de sinteză fundamentale despre creația lui Blaga „ca scriitor reprezentativ al națiunii”, în ciuda unor încercări meritore de care se ocupă în prezenta cronică, și anume Mariana Șora – *Lucian Blaga* și Pavel Bellu – *Blaga, în marea trecere*. ■ Radu Ciobanu meditează pe marginea universului liric al lui Dim. Rachici și a volumului *Absolvo te*. ■ C. Ungureanu surprinde trăsăturile poeziei lui George Suru care „caracterizează în mod surprinzător o zonă a Banatului, zona montană a lui, în care se păstrează încă un folclor de o bogăție fabuloasă” din volumul *Așteptarea coralilor*. ■ Sorin Titel consemnează, la rubrica *blocnotes cinematografic*, apropierea dintre limbajul a două arte: cinematograful și filmul (*Poezia și filmul*). ■ Revine interesul pentru poetul bănățean Victor Vlad Delamarina la rubrica de documente ale istoriei literare, articol semnat de George Muntean. ■ Apropiat al unor scriitori precum Camil Petrescu și Cezar Petrescu, Aurel Cosma narează eforturile și obstacolele întâmpinate în organizarea și apariția revistei „Luceafărul” din Timișoara. □ Ion Velican compune acrostihuri unor scriitori, printre care și Marin Sorescu.

• [„**Ramuri**”, nr. 7] *Procesul Thaliei (III)*, articolul semnat Marius Florentin, continuă cu remarcile despre lumea teatrului absurd, în care predomină „omul somnambulic”, angoasat, antieroul. Personajele din piesele lui Ionesco sau ale lui Beckett reprezintă „degenerații urmași ai lui Shakespeare”. Una dintre cauzele metamorfozei personajelor în animale este „hiperinstituționalizarea vieții umane împinsă până dincolo de simțul realității”. Adevărata față a teatrului absurd rămâne „noneroul”. ■ Adrian Marino scrie despre *Conflictul dramatic*. Adevărata identitate a dramaticului este conflictul; doar confruntarea polemică poate naște dramatismul, întrucât produce tensiune interioară, declarată sau nu. Există conflicte exterioare (sociale, sau orice fel de conflict care generează acțiuni, „istorii”) și interioare (fundamental umane). „Tendința actuală a literaturii dramatice dovedește, de altfel, tocmai această orientare spre «drama de idei»”. Nu putem vorbi despre o criză a dramei și a dramaticului, ci mai degrabă a teatrului. Conflictele și antagonismele sunt eterne. ■ Al. Piru semnează cronica literară la cărțile lui Ilie Constantin. Prin interesul pentru realizările muncitorilor, spre exemplu, primul său volum (*Vântul cutreieră apele*, E.S.P.L.A., 1960) propune o poezie „prea legată de faptul cotidian”. Patru ani mai târziu, *Desprinderea de țărâm* (E.P.L.) e construit în jurul temei dragostei. *Clepsidra* (E.P.L., 1966) e influențat de Giuseppe Ungaretti (din *Sentimento del tempo*). În 1967 (Ed. Tineretului) publică o selecție din poeziile lui Eugenio Montale. În 1969 (Ed. Tineretului) publică antologia *Fiara*, întocmită singur. Din inedite, se remarcă poemul *La pornirea lumii*: „Fericit e omul ce ți se așterne/ pașilor, femeie, cum chemat în lume/ pruncul altoit pe coapsele materne/ la pornirea lumii pentru el anume! [...] trupul tău de veghe și de lună/ cheamă iar la orbul rit de nemurire”. După romanul din 1967 (*Tinerii noștri bunici*, E.P.L.), căruia, în ciuda umorului, îi lipsește organizarea epică, un an mai târziu publică o culegere de schițe și memorii, *Căinele înlăcrimat*. Din însemnările de călătorie din Italia, unde relatează o anecdotă spusă de scriitorul Mario de Micheli despre Iisus și cei doi tâlhari de pe cruce, se observă cum Ilie Constantinescu se dovedește a fi „un prozator umorist impenitent”. ■ La rubrica de recenzii sunt publicate studii despre Lucian Blaga. □ D. Teodorescu scrie despre *Cunoașterea poetică și mit în opera lui Lucian Blaga*, studiu alcătuit de Mariana Șora, în parte critic, în parte filosofic. „Nisus cognitivus”, principiul genetic, precede personalitatea creatoare a lui Blaga; pornind astfel, studiul relevă o anumită raționalitate a creației blagiene. Perspectiva unitară asupra operei poetului, apropierea de Kafka și de Beckett, precum și noțiunea de „cunoaștere poetică” reprezintă mai degrabă minusuri ale conștiinței critice. □ M. Beșteliu comentează studiul lui Pavel Bellu, *Blaga în marea trecere*, care, plecând de la mărturisirile lui Blaga despre anii petrecuți la Lugoj (1924 – 1927), încearcă în mod forțat să stabilească ori să dovedească presupusa legătură de dependență dintre universul spiritualității bănățene și creația poetului. Atrag atenția clarificările unor termeni precum „cunoaștere

paradisică” sau „cunoaștere luciferică”, „transcendență”, „mit”, „Marele Anonim”. □ *Estetica lui Lucian Blaga*, studiul alcătuit de Dumitru Micu este recenzat de Titus Bălașa, care observă de la bun început „accentuarea apartenenței organice a ideilor estetice ale lui Blaga la sistemul său filosofic”. Se consideră o greșeală faptul că D. Micu pune semnul egal între filozofia lui Blaga și creația sa literară. Contribuția referitoare la delimitarea emoției date de receptarea operei de artă de „emoția urmare a receptării frumosului natural” nu este originală. ■ În *Studii. Mărturii. Documente*. G. Gheorghită semnează articolul *Anton Holban romancier*. „Dintre scriitorii interbelici, Anton Holban se apropie cel mai mult de Proust. Prin vocea lui Sandu, personaj hipersensibil, otrăvit de orgoliu, cu reacții neprevăzute, romanele devin monologuri „torturante și patetice [...] pe tema dragostei și a morții”. Prin hipersensibilitate, excesul de analiză și prin obsesia morții, eroul se înrudește cu Adolphe, Dominique, Obermann și asigură „tineretea scrierilor lui Anton Holban, modernitatea și actualitatea lor”. ■ În *Alecsandriana*, George Firănescu scrie despre cele câteva pasaje din opera lui Vasile Alecsandri în care este evocat orașul Craiova (precum poemul *Banul Mărăcină*, „scris în 1855, în preajma Unirii”) ca argument în favoarea existenței unei legături între opera poetului și idealul național al unirii. Petre Costinescu comentează reacțiile provocate de telegrama prin care V. Alecsandri refuză mandatul de deputat al județului Roman, aducând ca principal argument implicarea în activitățile literare și, deci, lipsa de timp. În ultima parte a articolului, Gavril Voșloban comentează o scrisoare semnată V. Alecsandri, adresată medicului Drăgescu I.C. din Constanța (în 1881), a cărui lucrare *Maternologia* i-o apreciază pentru că a adus în atenție faptul că misiunea femeii trebuie „să fie fecundă în rezultate folositoare omenirii [...]”. Avem nevoie de matroane române dacă voim ca copiii noștri să știe să poarte cu demnitate numele moștenit de la străbuni”. ■ Matei Alexandrescu se află în dialog cu Dumitru Trancă. În anii studenției este publicat ca poet în Poșta redacției *Revistei literare*. În 1969 publică *Eseu asupra culturii* (Editura Științifică). În același an scrie *Biblioteca copiilor noștri* (E.D.P.), după ce colaborase, în 1968, la întocmirea studiului *Aperçu sur le livre en Roumanie*. ■ Mihai Novicov scrie despre *Actualitatea lui C. Dobrogeanu-Gherea*, considerat fondatorul criticii științifice românești. Criticul este descris ca „ilustru militant socialist”. Reperul criticii gheriste este contextul social în care a fost scrisă opera, iar punctele forte ale acesteia constau în „raportarea adecvată a elementului social la cel artistic”. Gherea cunoaște și citează criticii democrați – revoluționari ruși, dar și pe Hippolyte Taine sau pe Sainte-Beuve. În opera sa a adus în discuție și idei marxiste. ■ Gabriela-Maria Pinteă scrie despre comparația făcută de mai mulți critici între *Tineretea Cidului* de Guillen de Castro și *Cidul* de Corneille. ■ În *Universitatea*, Eugen Negrici semnează articolul *Funcția stimulatoare a prozodiei*. Încă din literatura română veche se confirmă faptul că în literatură „o mare libertate naște dintr-o mare rigoare”.

Lingviștii au atras atenția asupra vocabularului eterogen din *Psaltirea în versuri*. La fel de mult uimește și poemul *Viața lumii*. ■ C.D. Papastate scrie despre Arthur Adamov, reprezentant al teatrului absurd, care a abordat teme precum singurătatea umană sau lipsa comunicării, într-o atmosferă uneori obsedantă (*La Parodie*), alteori de dezordine socială și politică (*La Grande et la Petite Manoeuvre*). Paolo – Paoli marchează trecerea lui Adamov la teatrul realist. ■ În *Cronica Teatrală*, Horia Ionescu comentează teatrul lui Gib Mihaescu. Se reține tonul satiric al pieselor sale și faptul că este un „Caragiale invers”, întrucât prin textele sale (nuvele, romane și o dramă) „a comis și divertismente teatrale, în bună tradiție caragialiană”. Comediile *Criza în Barou* și *Confrății* descriu conflictele din lumea avocaților, din care autorul făcea parte în. *Pavilionul cu umbre* reprezintă capodopera sa dramaturgică, o tragi – comedie „concepută pe formula generațiilor”. ■ În *Meridiane*, un interviu cu Juan García Hortelano de Domnița Dumitrescu și traduceri din poezia lui Salvador Espriu, „poetul național al Cataloniei”, semne D. T.

● [„Steaua”, nr. 7] N. Balotă publică un portret *Urmuz*, în care cititorii pot afla detalii despre „viața banală și halucinantă” (Geo Bogza) a unui avangardist considerat „un profet, un înainte-mergător, o autoritate tutelară”. „Viața interioară, misterioasă în sensul cel mai deplin al cuvântului, tainica existență a unui creator de destine bizare este acuplată cu viața banală a unui mic burghez oarecare”. Explicații ale numelui scriitorului, completate de un portret fizic, informații privind împrejurările sinuciderii și cercetările ulterioare, comentariile din presă privind dezechilibrul psihic, obsesia morții sunt chestiunile de interes pentru semnatarul articolului. „Despre boala aceasta care ar explica, eventual, sfârșitul său tragic, nu știm prea multe lucruri. La Iași, în timpul războiului, suferise de febră recurentă. [...] Dar fără îndoială, a existat o traumă care l-a determinat pe Urmuz să-și curme zilele. O afecțiune organică? Probabil. Fără îndoială, însă o tulburare mai gravă a planului existențial. Să observăm că eroii ficțiunilor lui Urmuz – adevărați monștri, făpturi turmentate – nu sunt bolnavi, chiar și atunci când sunt atinși de un rău care le determină descompunerea, care îi împinge în starea pe care o vom numi a cadavrului-viu. [...] În ultimii săi ani era tot mai afectat de vidul interior care se căscase în el, de o golire de sens a cuvintelor și actelor proprii. Înainte de a-și pierde viața, viața sa își pierduse rostul. Și, nu numai viața sa, ci viața în sine. [...] Întrucât nu poate să devină creatorul propriei sale vieți va deveni judecătorul, călăul ei. [...] Descoperim o adevărată obsesie a sinuciderii în universul fictiv al lui Urmuz, creat – după cum ni se spune – într-o epocă senină a vieții sale. Ființele din «Pagini bizare» își aleg moartea, și dispar după ce iau unele măsuri finale”. ■ Un alt studiu semnat de T. Tihan are în centrul său *Glosele* lui Mircea Zăciu, creații „dispersate în timp prin paginile diverselor periodice”, având meritul de a realiza câteva prospecțiuni într-un domeniu vast, evidențiind unele apariții creatoare românești, de certă «noutate europeană»: Camil Petrescu,

Liviu Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu. [...] Dublându-l în permanență pe istoric, criticul literar privește opera ca pe un organism cu o existență autonomă. Atenția sa se concentrează spre acele laturi de permanență ale creației care se sustrag timpului istoric, asigurându-i o deschidere permanentă spre noi interpretări în spațiul lecturii. Cu alte cuvinte, se caută nodul vital al operei. Judecata de valoare, urmând examenului atent al acesteia, este rostit cu o eleganță căreia nu-i sunt străine anumite intenții calofile (în sensul bun al cuvântului). [...] Demersurile cercetării sunt excelent servite de calitățile sale de evocator și polemist. Ultimul e astuțios, reușind repede să-și deruteze adversarul în umbra unei laude echivoce ori simulând o bonomie perfidă. Uneori e însă prea afectat ca sa nu blasfemieze. Fiind un stilist remarcabil, își atinge oricum ținta”. ■ Rubrica *Viața cărților* își propune ca, anunțând o serie de apariții editoriale, să formuleze puncte de vedere ale redactorilor revistei, utile pentru îndrumarea cititorilor în universul creației publicate. □ În ceea ce privește volumul *Firul de iarbă* de Petru Anghel apărut la Ed. Albatros, 1970, Aurel Șorobetea notează: „Oricine citește culegerea de versuri a lui Petru Anghel înțelege foarte repede că unul din idoli săi poetici, primul chiar, este Octavian Goga. Se întâlnește la Anghel o poezie a unei dureri ascunse, a unei suferințe nostalgice, spusă îndeosebi aluziv, apropiată printr-o mișcare de circumscriere. Dar pentru că nu mai suntem la începutul veacului, pentru că vremurile ne-au schimbat într-atât, destinul neamului nu se mai oferă poetului așa cum se oferise lui Goga, și Anghel nu mai reușește – poate și din alte motive – tonul vizionar, profetic și tânguitor al înaintașului său. [...] Simbolurile sale principale sunt de pe aproape iarba, frunza, creanga din grădină sau de prin pădurea din spatele casei. În limpede tradiție a poeziei ardelenе, Anghel se întoarce către sat, după porunca inimii. Dar trebuie spus că dorul său nu susține întotdeauna poezia, ci dimpotrivă, presupunând în cititor aceeași înțelegere, iubire, uneori risipește motivația lirică”. În final, o întrebare retorică: „Cum va scrie Petru Anghel? Sunt semne că are să-și lărgască încet, răbdător, calea începută în poezie”. ■ La *Mențiuni și opinii*, T. Tihan consemnează apariția în „caietul de poezie” al „Vieții românești” a unor creații semnate de tinerii de la revista „Echinox”: „Gestul de elevată generozitate, trebuie consemnat ca atare, mai ales dacă ne gândim la exigența pe care o manifestă acest manual cu o prestigioasă tradiție. Că e vorba aici de o derogare de la principiile de conduită ale publicației bucureștene, ține să ne atragă atenția într-un «argument» și redactorul ei șef, poetul Radu Boureanu. Dar așa cum remarcă tot domnia sa, o asemenea «abdicare» a avut loc cu sentimentul că sunt incluși într-o companie de onoare poeți care «au deschis grabnic cupa florală, fluturi colorați miraculos din crisalidă»”. Au fost selectați Nicolae Diaconu, Dinu Flămând, Ion Pop, Adrian Popescu, Nicolae Prelipceanu și Aurel Șorobetea. Evident, aspiranții la grațiile Muselor grupați în jurul «Echinoxului» sunt mai numeroși. Revista «Steaua» i-a încurajat de la început în căutările lor, adesea sinuoase, pe drumul

Poeziei. Iar faptul că acum și «Viața românească» le acordă spațiu înseamnă o recunoaștere a tinereții creatoare». □ O altă „mențiune” face și D. E. Care observă că „*Tribuna* «Vieții românești», ar putea, principial să stârnească cel mai viu interes. Divergențele de opinii sunt de multe ori salutare pentru deschiderea de noi perspective asupra unor opere sau personalități în discuție – și redacția revistei bucureștene a avut o bună idee inițiind asemenea dialoguri. Un ultim exemplu ni-l oferă numărul 5 al «Vieții românești», în care rubrica *Tribuna* este consacrată comentariului paralel al ultimului roman al lui Eugen Barbu, cu participarea lui Traian Stoica (*O carte spectaculoasă*) și Valeriu Cristea (*Niște noi «mistere ale Bucureștilor»*). Opoziția părerilor e sugerată încă din titlurile articolelor și ea se confirmă apoi la lectură. Din păcate însă, așa cum a mai fost cazul, atunci când la aceeași rubrică a fost supraelogiat și «distrus» poetul Marin Sorescu, opiniile se bat din nou cap în cap. [...] Cu ce se alege, din toate acestea, cititorul onest, care caută în critică un ghid avizat în labirintul literaturii? Poate doar cu minora satisfacție de a fi asistat la un spectacol de mâna a doua și, poate, cu o îndoială în plus asupra posibilităților unei anume critici de a mai îndruma și lămurii”. □ Victor Eftimiu, Aurel Gurghianu, Petru Popescu, Florența Albu, Horia Bădescu, Aurel Sasu publică creații în actualul număr al revistei clujene.

● [„Teatrul”, nr. 7] Radu Popescu semnează *Editorial*: „Atmosfera de luminos entuziasm în care a început stagiunea 1969-1970 – prima a celui de-al doilea sfert de veac al erei de libertate populară și socialistă – a trebuit, spre sfârșitul ei – sub presiunea unei neașteptate și nemaipomenite agresiuni a naturii – să facă loc unei atmosfere de neliniște și tristețe, dominată de psihologia efortului, a voinței încrâncenate, a luptei. Teatrele au avut de suferit de pe urma inundațiilor, atât în mod direct ca instituții cu patrimoniul materiale și producție planificată, cât și în mod indirect, prin conștiința umană, cetățenească și patriotică, a tuturor slujitorilor scenei. Prezența și participarea acestora în marea dramă, ca și răspunsul lor la chemările mobilizatoare ale Partidului, au fost tot atât de sincere, de active, de creatoare, ca ale tuturor celorlalți cetățeni ai României”. ■ Mircea Ștefănescu deapănă *Amintiri răzlețe*: „Se spune că popoarele fericite n-au istorie. Nu cred – și nici nu știu ce înțeleg istoricii prin *istorie* – dar, ca dramaturg (deci cu deformare profesională), presupun că o viață fără istorie, fie a unui popor, fie a unui simplu om, ar fi o viață fără conflicte. Într-un cuvânt: searbădă. Prin urmare, un popor, un om, sau (ca să intru în subiect) un scriitor care n-are conflicte, nu poate să fie fericit. Poate să fie cel mult comod și static, adică într-un raport invariabil cu locul pe care-l ocupă în timp și spațiu. Ca să înainteze, ar trebui să-și cucerească etapele cu acel efort al păsărilor, care (pretextează Gide) își găsesc stimulentele de zbor în lupta cu rezistența aerului”. ■ Leonida Teodorescu se ocupă de *Evoluție și revoluție în dramaturgie*: „Dramaturgia poate fi privită ca literatură pură, și chiar este literatură pură, dar existența ei literară este înconjurată, întotdeauna de

umbrele unor posibile spectacole. Și, poate, tocmai sincretismul disimulat al fiecărei piese a creat dramaturgiei în ansamblu o mare mobilitate, și a făcut din ea unul din factorii cei mai dinamici ai vieții literare și nu o dată momentul ei revoluționar. [...] Un scriitor care nu produce decât epigoni este un scriitor nul, deși epigonii sunt cei care cred că-l omagiază pe maestru prin faptul propriei lor existențe. Ei nu pot să înțeleagă că omagiul real este cel adus de autorii antioperei, poate și pentru faptul că ei nu sunt în stare să creeze o antioperă. Dar poate că tocmai efortul de a opri mobilitatea dramaturgiei este unul din simptomele dinamismului ei; o consecință directă a acestui dinamism. Este, adevărat, o reacție stearpă, dar care evidențiază pulsația neîntreruptă a dramaturgiei; pentru că restul, cum ar spune Shakespeare, restul e tăcere”. ■ Aurel Baranga revine cu *Opinii particulare*: „«Noul roman» a eliminat conflictul, analiza, personajele. A păstrat copertile. Atât va și rămâne. [...] E deprimant să constăți cum se redescoperă în fiecare epocă roata, roaba, praful de pușcă. Proza modernă a «inventat» suspensul. Recitiți *Crimă și pedeapsă*. [...] Scrie-ți prima ta carte cu conștiința testamentară că e ultima. Numai așa ai oarecare șanse ca ultima ta carte să nu fie socotită, cu indulgență, prima”. ■ La *Civilizația ochiului* Miron Radu Paraschivescu se ocupă de *Poezia coșmarului*: „Se întâmplă să fi văzut recent două filme ce arată și mai bine, ca orice coșmar își are poezia lui, atunci când e tratat nu de un psihiatru ci de un regizor din marea familie, cum sunt și Orson Welles și Luis Buñuel. Două coșmaruri! dintre care unul violent – *Procesul* după Kafka –, și altul lent, – *Jurnalul unei cameriste* – în care numai titlul este după Mirbeau”.

• [„Tomis”, nr. 7] Dan Ciachir realizează un *Interviu cu Mihnea Gheorghiu*, întrebările vizând problematica abordată în ultima carte *Dionysos*, despre necesitatea unor „publicații cu un profil distinct care să «formeze» tinerii într-un anumit spirit bine definit, despre „responsabilitatea scriitorului, oricare ar fi el” și despre rolul culturii „ca mijloc de apropiere umană, de comunicare și cooperare”. ■ În *Introducere în boema lui Constant Tonegaru*, Emil Manu conturează profilul literar al celui care se înscrie alături de „poetii deceniului al IV-lea, alături de Dimitrie Stelaru, Geo Dumitrescu, Ion Caraion și Șt. Aug. Doinaș. Mulți îi mai știu figura boemă și statura înaltă, mulți și-l mai amintesc din ședințele postlovinesciene ale cenaclului *Sburătorul*, din 1946, puțini însă îl mai au volumul de debut *Plantații* (1945), premiat de Fundația pentru Literatură și Artă”. Demersul semnatarului articolului este cu atât mai justificat cu cât „reactualizat, Tonegaru întregeste peisajul liric din deceniul poetic amintit și ne prilejuiește, dincolo de meditația retrospectivă, o explicare aproape deterministă a atâtor tonuri și moduri lirice din poezia contemporană”. ■ Al. Protopopescu recenzează volumul *Conceptul modern de poezie*, semnat de Matei Călinescu: „Însemnătatea unei atari sinteze stă, înaintea înfăptuirii eseistice propriu-zise, în necesitatea și dreptul de cunoaștere a poeziei moderne”. Analiza cărții îl face pe semnatar să remarce valoarea cărții care „pentru esteti-

ca românească și față cu puținele studii precedente (G. Călinescu, Liviu Rusu) aduce o netăgăduită însemnătate înnoitoare. Poate doar umbra de pedanterie care plutește peste unele pagini (inclusiv respectul scrupulos pentru unele postulate de bibliografie) să ascundă curiozității neavizate tragica victorie a poeziei”. □ Același Al. Protopopescu analizează *Aproximații critice*, de Mihai Drăgan care se dovedește a fi „devotat misiunii sale și are, în cea mai bună tradiție critică românească, patetismul ideilor literare, care nu vor arunca niciodată critica în suburbiile spiritului. Se încheagă de aici imaginea unui critic de direcție a cărui identitate atât de des invocată de contemporaneitate este în atâtea feluri mistificată. [...] Stăpâne pe adevărurile temeinice ale literaturii române, cu simțul «tradiției active» a istoriei literare, cu un stil acut și neșovăielnic. Aproximațiile critice pierd pentru o clipă tonul în câteva analize de cărți, poate întâmplător alese, poate nu tocmai prielnice analizei, demonstrând încă o dată un adevăr pe care îl găsim subliniat în chiar articolele sale: criticul și critica nu pot exista decât în forme vii, eficiente de manifestare, în strictă dependență de obiectul ei – creația literară –, și nu în tratate croite după tiparul evangheliarelor”. ■ A. Aricescu recenzează volumul *Elemente autohtone în limba română*, semnat de profesorul I.I. Russu: „Înscriindu-se pe linia preocupărilor întâlnite în lucrările sale anterioare – *Limba traco-dacilor* (ed.I, 1959, ed.II, 1967) și *Ilirii* (1969) – noua carte a savantului clujean vine să aducă răspunsuri mai ferme unor probleme încă controversate sau ale căror lămuriri erau insuficient documentate. Este vorba de aspecte deosebit de însemnate privitoare la istoria limbii și poporului român: geneza, componența și locul de formare. Autorul își întocmește lucrarea, având în centrul atenției cercetarea și comentarea celor 71 de cuvinte preromane comune limbilor română și albaneză”. Analiza cărții îl face pe recenzentul ei să noteze: „Lucrarea constituie o excelentă probă a importanței pe care o au studiile de limbă pentru cunoașterea unor aspecte ale trecutului, atunci când știința istoriei nu dispune de texte, de documente epigrafice sau arheologice suficiente ori destul de concludente”. ■ În *Facilitate și stridență*, George Gibescu își construiește demersul analitic pornind de la volumul *Tușiți* (Ed. Eminescu, 1970), de Marin Sorescu. Analiza cărții îl face pe semnatarul articolului să noteze: „În persoana lui Marin Sorescu avem un gasconard, în nici un caz un poet mare, cum se crede îndeobște. Un oarecare efect comic, cu priză la public încă depărtat de marea poezie, mai puțin specializat, am spune, e scos din tehnica asocierii de cuvinte conform automatismului verbal, din calambururi de calitate îndoielnică, din folosirea stereotipică a unor expresii din vorbirea comună. [...] Încă de la debut, (*Singur printre poeți*), se putea observa că Marin Sorescu e un poet minor, incapabil de metamorfoze viitoare. Un autor care a început cu parodie e normal să sfârșească în autoparodie”. ■ Pavel Chihaia analizează antologia în două volume *Literatura română veche*, „apărută la Editura Tineretului și îngrijită de G. Mihăilă și Dan Zamfirescu”. Cartea „continuă efortul de a face cunoscută marelui pu-

blic una dintre perioadele literare mai puțin frecventate, care ascunde însă nu numai nebănuite frumuseți de trăire și expresie, dar și trăsături în care regăsim rădăcini mai vechi ale unor scrieri ce nu ni s-au păstrat și temeuri pentru literatura de mai târziu”. Semnatarul articolului punctează meritul autorilor acestei antologii care au reușit să se „desprindă de prejudecata clasificării după gen și au ordonat materialul după criteriile pe care le impuneau realitățile sociale și spirituale ale evului mediu românesc”. Mai mult decât atât, „deși tipărită în colecția *Lyceum*, antologia în discuție nu se adresează numai studenților și elevilor – care vor avea la îndemână o culegere esențială – ci și specialiștilor interesați de înțelegerea rădăcinilor culturii românești”. ■ Scriind despre *Eminescu și Lenau. Confluente și disocieri poetice*, Grigore Tănăsescu își justifică de la bun început demersul: „Temeiurile ce ne îndreptătesc să-i invocăm pe cei doi poeți – Eminescu și Lenau, în paralel – sunt multiple și adânci. În primul rând, ni se impun afinitățile temperamentale, reprezentările poetice comune, ca și unele similitudini – izbitoare – privind soarta lor terestră. Le este comună gravitatea cu care au înțeles oficiul poeziei, puritatea idealurilor urmărite, intransigența cu care și-au apărât crezul lor de artiști-cetățeni”. ■ Pentru Al. Oprea, articolul *Panait Istrati și Egiptul* constituie un prilej de a descrie „peripețiile ce însoțesc tentativa (eșuată) a lui Panait Istrati de a revedea Egiptul, de a retrăi feericele aventuri orientale din tinerețea sa de vagabond”. Totodată, articolul cuprinde în Anexă corespondența Panait Istrati-Romain Rolland care „ne îngăduie să reconstituim cu maximum de fidelitate și filmul acestui moment biografic”. ■ *Destinele poeziei contemporane, anchetă internațională realizată de Dan Ciachir* este un interviu cu Henri Blaise, Mimmo Morina, Louis Thomas Jurdant și Domenico De Felice. În motivarea alegerii celor patru poeți, autorul interviului notează: „Diferiți ca naționalitate și manieră poetică, intervievații noștri vin reuniți prin preocuparea comună și interesul manifestat pentru reîntinerirea liricii și adaptarea la necesitățile tumultuoasei noastre ere, caracterizată prin dinamism și constructivitate”. Problemele abordate sunt: poezia – formă de exprimare valabilă, poezia – un „limbaj universal”, modalități de adaptare a poeziei la evoluția civilizației automatizării și problema existenței sau nu a unei *poezii europene*. ■ George Radu scrie despre Paul Everac și consecvența estetică: „Scriitor cu bogată activitate dramatică, înclinat spre problematica socială și spre pătrunzătoare analize psihologice, adept al compoziției de factură clasică și al unei tehnici, în general, simple, ostil față de formulele împrumutate și neasimilate – Paul Everac rămâne consecvent principiilor sale estetice, în ciuda atâtor firave păreri, după care, orice spectacol, orice piesă de aiurea, cu oarecare personalitate, devine, automat, o nouă școală artistică, un *nou* curent literar”. □ Se publică poezii, semnate de Marin Mincu, Gh. Grădinaru, Irimie Străuț, Al. Miroslovescu, Valeriu Gorumnescu, Nicolae Ioana, Adrian Beldeanu, Nicolae Motoc, Arthur Porumboiu, Ion Dragomir, și fragmente de proză, semnată de Marcel Păruș. □ Ultima pa-

gină cuprinde, în traducerea Mariei Rădulescu, un fragment din *Tu mi-ai ucis prieten*, de Ray.

● **[„Viața militară”, nr. 7]** Număr sub semnul contribuției militarilor la refacerea țării, după inundații. Publică versuri: Al. Andrițoiu (*Rădăcini*), Adrian Merlușcă (*Un ordin de chemare*), Traian Reu (*În trecerea șenilelor*), Haralambie Țugui (*Privind ostașii patriei*), Dragoș Vicol (*De cart*), Eugen Frunză (*Noi nu de azi, de ieri*), Nicolae Dumbravă (*Lirică*), reportaje: I. Romașcanu (*Alt dispozitiv aceeași năzuință*), N. Pop (*Și digul n-a cedat*), Nicolae Mărgescu (*Schițe marine*), Ion Căpeț (*Comandantul unității*), Ionel Dalban (*Înainte și după amurg*), Nicolae Dumbravă (*Ape, corăbii și timp*), proză: Dragoș Vicol (*Ostașul constructor*), Gheorghe Cozma (*Triptic împotriva*), Ștefan Berciu (*Vrăjitoarea*), L. Tarco (*Semnal de ceață*), Nicolae Minei (*Spionul nr.176*). ■ Cronica literară este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului de versuri *Pământ al patriei* de Vlaicu Bârna. ■ Rubrica *Orizont* semnalează apariția în Editura Militară a volumului *Din timpul zăverei* de Ion Ghica, care cuprinde o parte din scrisorile către Vasile Alecsandri. □ Publicația include versuri de Elena Gronov (*Tinerețe*), C. Cioceanu (*Marș*), Ioan Benche (*Și ne-au cioplit*). □ Note de lector, semnate de Sorin Movileanu pentru volumele *Noaptea dinspre ziuă* de Dragoș Vicol și *Aterizare interzisă* de L. Tarco. □ O notă vestește apariția la chioșcurile de difuzare, a suplimentului revistei, ce conține lucrarea *Hanul piraților* de Tudor Popescu.

● **[„Viața românească”, nr. 7]** Ion Petrovici rememorează prietenia cu Gala Galaction: „L-am cunoscut pe Grigore Pișculescu (viitorul mare prozator, semnând sub numele statornicit de Gala Galaction), l-am cunoscut întâia oară la internatul liceului Sf. Sava, din București, în anul 1892. [...] Grigore Pișculescu, elev liniștit, care nu se zbenguia pe cărările grădinii internatului, ca majoritatea camarazilor săi, era premiantul al doilea al clasei sale. Primul era Ion Sterian, ceva mai vioi decât Pișculescu, dar tot așa de rezervat la zburdălniciile jocului”. ■ Petre Solomon consemnează *Amintiri despre Paul Celan*: „Îmi vine greu să scriu, acum, despre poetul Paul Celan, de care m-a legat o strânsă prietenie. [...] L-am cunoscut în București, în anii 1946-47, înainte ca Paul Celan să-și ia zborul spre gloria lui europeană... Paul Celan, pe atunci Paul Ancel, era un excelent traducător din limba rusă, pe care o învățase la Cernăuți, orașul lui natal. A și publicat, sub numele de Ancel, câteva cărți de proză traduse în românește (din Turgheniev, Lermontov etc.)”. ■ Pseudonimele lui G. Călinescu sunt analizate de Ion Bălu: „Exceptând «Cronica mizantropului» cu profilul ei special și scurtele articole din «Jurnalul literar», semnate cu inițialele revistei, G. Călinescu nu a folosit pseudonimul pentru nici unul din studiile sau articolele sale principale. Publicistica semnată cu pseudonim nu adaugă nimic fundamental conturului cunoscut, cel mult nuanțează știute atitudini generale. [...] Pseudonimele le folosește pentru scurtă durată în trei periodice: «Capricorn», «Viața românească» și «Adevărul literar și artistic»”. ■ Vl. Krasna-

seschi se referă la studiul lui Alexandru Claudian: *Extraesteticul și sociologia literaturii*: „Fără a-și explicita și teoretiza metoda, Alexandru Claudian a inițiat la noi multe aspecte ale literaturii, pe care teoria și istoria literaturii și sociologia le-au sistematizat ulterior pe plan mondial: raportul dintre literatură și societate prin prisma conținutului operelor, biografia sociologică a scriitorilor, relația dintre mișcările literare și cele socio-politice, analiza sociologică a genurilor și filoanelor literare, reacțiile publicului, tipurile de oameni și de instituții prezente în opere. În mult mai mică măsură sau aproape deloc s-a oprit gânditorul român la influența literaturii asupra societății și educației, la difuzarea și circulația cărților, la relațiile dintre editori, adică la domeniile de aplicații, de care se ocupă în ultimul timp nu numai organe de politica culturii, ci și comparatiști și sociologi ai literaturii de prestigiu unui Escarpit”. ■ M. Petroveanu recenzează volumul lui Zaharia Stancu: *Povestiri de dragoste*: „Ciudate povestiri de dragoste în care, chiar când, ca în *Umbra*, iubirea se află în centrul narațiunii, motivul erotic este un pretext pentru evocarea unor moravuri, unor relații și unor tipuri specifice vechiului sat. Particularitate, desigur, bine cunoscută a scrisului lui Zaharia Stancu, autor prin excelență asociativ și digresiv, pentru ca să fim surprinși. Totuși, titlul culegerii nu trebuie considerat doar ca o antifrază, sau ca o convenție oarecare [...]. În toate, într-adevăr e vorba de dragoste, numai că într-un chip aparte [...] asemeni unui tâlc sau unei «învățătură» ce se desprinde indirect, prin contrast cu întreaga materie, cu textul propriu-zis. În lumea atât de crudă cu sine, cu aceea descrisă, dragostea nu numai că eșuează, că nu se împlinește dar nici, nu încolțește, sau, dacă irupe, este înăbușită, parcă deseori cu consimțământul, mai mult ori mai puțin dureros, al aspiranților, eventual la capătul unei crize interne, al unei tentative dramatice și la fel de sterile de a-și obține fericirea”. ■ Eugenia Tudor prezintă cartea de versuri a Mariei Banuș: *Portretul din Fayum*: „Acest volum cu titlu simbolic și amar... acest volum reia curba firească, ascendentă a unui destin poetic. [...] *Portretul din Fayum*, alegorie al cărei ascuțit dur este îndreptat mai mult în afară spre contingent, se remarcă prin timbrul ușor elegiac, străbătut de fulguri sumbre, întretăiat de ironie, exprimând în poeme remarcabile teroarea timpului. Poeta supune «frica de timp» e «plină de superstiție», se teme de fixitatea diabolică a neființei, la sensul figurat și la propriu. Fixitatea, imobilitatea din portretele mortuare sau cea scorjită, întunecată din tablourile rembrandtiene, ne vorbește numai despre teama de moarte, firească, umană”. ■ Vladimir Simon scrie despre volumul lui Ion Caraion: *Cârțița și aproapele*: „Ion Caraion pare că nu-și propune în acest nou volum investigarea unor zone inedite ale esteticului, ci mai mult, trecerea deliberată a poeziei în experiență vitală, când ea devine, foc, aer, apă. Or, această opțiune (sau renunțare) surprinsă în volumul *Cârțița și aproapele* stă sub semnul melancoliei. Nu este vorba aici de sentimentul care îmbracă creațiile romanticilor, ci de un concept sau mai degrabă un principiu spiritual, în sensul conferit de Renaștere”.

■ Sanda Radian semnalează apariția cărților lui Valeriu Râpeanu: *Călător pe două continente, Interferențe spirituale*: „Cel de al doilea tom: *Interferențele spirituale*, apărut în aceeași lună cu *Călător pe două continente*, revine la matca fenomenului artistic investigat cu instrumentele specialistului. Compartimentele cărții atestă încă o dată diversitatea de preocupări a lui Valeriu Râpeanu. La baza lor stă o convingere pe care o emitea cu apreciere la adresa altor cercetători, împotrivindu-se unei false specializări limitative, menite să reducă potențialul intelectual al exegetului. [...] Ca de obicei se remarcă însușirile cronicii lui Valeriu Râpeanu: pertinența și precizia observațiilor, claritatea și sobrietatea stilului, deferența în aprecierea strădaniei cercetătorului și artistului”. ■ Petru Popescu reflectează la *Roman și contemporaneitate*: „Foarte adevărat în teorie, dar practica nu dezmente niciodată. Nu avem romane ale formației. Unde e istoria unui tânăr din ziua de azi din copilărie până la maturitate? La urma urmei, bildungsromanul e un gen comod și democratic, și oricine îl poate practica, referindu-se pur și simplu la propria sa biografie. Totuși specia aceasta nu se constituie. Deși familia e una din cele mai formidabile cutii de rezonanță ale societății, totuși prozatorul român o ocolește (ceea ce nu făcea în perioada interbelică!)”. □ Demostene Botez meditează *Pe marginea unor cărți*: „Am impresia că profesionalismul scriitoricesc, strică. El definește, cu timpul, un anumit stil literar, îndepărtat puțin de cel natural, de vorbirea și vocabularul firesc, ceea ce dă o impresia de manierism, de rutină și chiar de oarecare artificiu. Aceasta se observă îndeosebi atunci când citești una după alta o lucrare a unui scriitor consacrat, și una a unui scriitor care se situează mai aproape de viață și implicațiile ei curente. Cel din urmă poartă o notă mai pronunțată de autentic, de trăit, de viață nealterată. [...] Tinerii scriitori mănuiesc mai mult imaginația, sunt mai îndrăgostiți de ea și o consideră mai interesantă decât realitatea, decât scenele vieții. Dar atunci când un tânăr scriitor e înclinat spre realism, scrisul său și trăirea evocată au o francheță deosebită, un fior autentic cu totul deosebit”. ■ C. N.[egoită] prezintă antologia cu texte semnate de istoricul Nicolae Iorga: „O asemenea antologie este o lucrare de sinteză, care presupune nu numai cunoașterea unei opere vaste, dar și pricepere și gust în selecționarea unui material atât de stufos în edițiile de început. Editorul ei, Barbu Theodorescu, vechi și laborios cercetător al operei lui Nicolae Iorga, este totdeauna autorul unei bibliografii a scrierilor marelui învățat al unei biografii apărute cu doi ani în urmă. Antologia aceasta desprinde, din *Istoria literaturii române*, din publicațiile periodice de altădată, din comunicările la vechea Academie, cunoscutele volume *Oameni care au fost*, *Cărți reprezentative în viața omenirii*, *Istoria literaturilor romanice* și *O luptă literară*, pagini caracteristice prin conținut și superioritate stilistică”. ■ În nota *Teribilism și seriozitate*, S. Vladimir descrie stilul artistic lui Tudor Vasiliu: „Ceea ce frappează în primul rând pe cititorul lui Tudor Vasiliu este virtuozitatea limbajului. Fantezia supune cuvintele la un joc amețitor dizolvând sensurile comune și

reconstruind altele, inedite – dovadă a unui efort conștient pentru însușirea meșteșugului scriitoricesc. Această etapă o reprezintă volumul de poezii. În general, triumful pădurilor precum și schițele publicate cu ani în urmă în revista «Amfiteatru» [...] Dar iată că acest tânăr nedorind a rămâne o frumoasă promisiune..., adâncind temele aflate în germene în primele lucrări publicate, renunțând la teribilismul gratuit, conferă povestirilor sale mai recente o factură nouă: consistența, adică încercarea de a spune ceva și nu joaca inteligentă de-a scrisul”. ■ Vladimir Simon semnalează *Comemorarea lui C. Dobrogeanu-Gherea*: „Comemorarea primului critic marxist, C. Dobrogeanu-Gherea a prilejuit noi discuții în presa literară asupra personalității criticului, asupra metodei sale de a investiga opera literară, asupra posterității sale critice. Astfel, semnalăm în «România literară» din 7 mai 1970 ample articole semnate de Al. Piru, Z. Sângeorzan și M. Ungheanu”. ■ În cadrul rubricii intitulate *Cărți noi* semnează recenzii Aurelia Batali, Emil Manu, Matei Alexandrescu, Barbu Solacolu. □ Aurelia Batali apreciază cartea lui Ștefan Augustin Doinaș: *Lampa lui Diogene*: „Ștefan Augustin Doinaș a alcătuit această carte, a unei veritabile «experiențe» poetice (I despre poezie; II. *Poeți români*; III *Lampa lui Diogene* – sau către tinerii poeți și IV, V, *Scriitori străini*) în primul rând cu gândul la generația tânără. Și îmi place să cred că lectura ei va avea o îndoită înrăurire asupra tânărului cititor: să-l apropie de poezie în general, prin una din vocile contemporane cele mai autorizate”. □ Emil Manu prezintă studiul exegetului Teodor Vârgolici: *Retrospective literare*: „Istoric literar și cercetător activ, editor și monografist, Teodor Vârgolici își prezintă în acest volum cumpănit, într-adevăr o retrospectivă literară, pentru că-și adună – selecționate parcimonios – studiile și articolele elaborate pe o perioadă de un deceniu și ceva de activitate. Ceea ce merită a fi subliniat în primul rând în volumul acesta este faptul că autorul nu a inclus în sumar cercetările mai întinse socotite definitive pentru o activitate științifică și pline de interes pentru specialiști. Cele trei secțiuni distincte (*Sinteze*, *Reviste*, *Scriitori*) ale cărții oglindesc trei sectoare de preocupări ale autorului”. □ Matei Alexandrescu recenzează volumul *Nunta cu zei* al Violetei Zamfir: „La poeta Violeta Zamfirescu sensibilitatea continuă să-și caute dezlegări pe fundalul memorialistic al peisajelor savurate în adolescență prin înfruntarea – confruntarea, mai potrivit spus – dintre puritatea pastorală a cerurilor cu viața de toate zilele. De aici o nostalgică imagistică”. □ Savin Bratu se referă la creația lirică a lui *Paul Valéry*: „Poetica lui Valéry, contradictorie tocmai pentru că nu a încremenit niciodată într-un sistem, poate sugera ideea cercetării actuale, deopotrivă cinematice și plerematice, a literaturii. Modelul pe care îl poate oferi permanent Valéry este tocmai al gânditorului care preferă «le décousu» unei dogmatizări oricât de justificată prin premisele ei”. □ I[oana] C[rețulescu]: „Cu Giuseppe Ungaretti s-a încheiat și împlinit o pagină din poezia italiană, cât o epocă. Nu numai în timp – trecuse cu 2 ani de 8 decenii – dar, mai ales, în substanța lirică densă și profundă. Crezul cel mai

de preț al poetului părea să fie acela în vigoarea sensibilității omenеști, reflectat artistic, socotit un fluviu permanent ce străbate obstacolele, viața, istoria. Nu oglindă, ci mănunchi de fibre esențializate, poezia lui Ungaretti este o poezie a tuturor stărilor și culorilor, a tuturor magmelor și apelor, o traversare din densități amare către aburii iluziei și visului”. □ Barbu Solacolu semnalează apariția unor *Versuri* de Robert Goffin, traduse de Radu Boureanu: „Vocația de artist plastic, scriitor și poet a lui Radu Boureanu se împletește armonios cu aceea de tălmăcitor în versuri în poezia occidentală, de predilecție a celei belgiene, francophone. Prezentarea în versiune românească a versurilor lui Goffin e cu atât mai bine venită, cu cât personalitatea lui Goffin, alături de aceea a lui Albert Ayguesparse (ca prozator, acesta) – e un nume de intensă circulație în Europa occidentală contemporană”.

AUGUST

1 august

• [„Cronica”, nr. 31] Zaharia Sângeorzan scrie despre volumul lui Dumitru Micu: „*Început de secol* (Minerva, 1970) este o sinteză critică, o istorie literară care ne comunică nu numai ideologia unei epoci literare, dar și valorile ei estetice într-un text care excelează prin informație, maturitate, printr-o reală vocație de istoric literar”. ■ *XC*, volumul de postume ale lui Tudor Arghezi, apărut recent la Cartea Românească, este comentat succint de Al. Dobrescu: „Romanticul de altădată, extremistul nepotolit, violent peste limitele admise vreodată de «buna cuviință» în poezie, maestrul inegalat al formei verbale insolite, se metamorfozează pe nesimțite într-un bătrân înțelept, cumpătat, preocupat mai cu seamă de capitala dramă (viață-moarte), decât de amănuntul efemer”. ■ Analizând aspirația spre romantism a contemporaneității, căci fiecare secol este romantic în felul său, conform aserțiunii lui Jean Paul, Henri Zalis (în articolul *Vocația neoromantismului*) constată: „Dacă, prin urmare, romantismul preludează înnoirile, de ce ne-ar mira faptul că potrivit unei metafore este asimilat unui clopot. Sunetele pe care le declanșează se pierd în depărtare și se sting, dar ecoul lor ne parvine și el răsună în noi cu o tărie căreia simțirea nu întârzie să-i amplifice rezonanța. Aceasta ar fi sursa actualității, adecvarea plină de farmec a romantismului la dinamica subiectivității omenеști. [...] Faptul că romantismul supraviețuiește într-un univers calculat (la propriu, cât și la figurat) se explică prin aceea că sensibilitatea contemporană îi resimte lipsa”. ■ În apropierea centenarului nașterii lui Marcel Proust, George Cuibuș traduce un grupaj de scrisori pe care romancierul francez le-a adresat prietenului Emanuel Bibescu, publicate la Lausanne, împreună cu scrisori trimise și altor membri ai familiei, sub titlul *Lettres à Bibesco*. □ Grupaje lirice semnate de Horia Zilieru și Aurel Butnaru. ■ Victor Eftimiu scrie despre Ma-

tei Millo și modul în care se făcea teatru pe vremea acestuia (continuare în numărul 32). ■ N. Irimescu sare *Întru apărarea lui Sorescu*, constatând felul nedrept în care critica l-a receptat până acum: „Istoriile literaturilor consemnează numeroase cazuri de scriitori iubiți și răsfățați de public, dar contestați de critică”, în consonanță cu Eugen Luca, din articolul *Valențe sociale ale poeziei* („Contemporanul”, nr. 30): „Autorul vrea să dovedească anume că poetul *Morții ceasului* este în actualitate un mare nedreptățit al criticii care, cu «prejudecăți calofile», îl refuză nejustificat”. □ La un sfert de veac de la bombardarea Hiroșimei, Al. Pascu traduce un grupaj de versuri tematice, semnate de poeți din SUA și Japonia.

● **[„Flacăra”, nr. 31]** În *Literare*, G. Dimisianu prezintă volumul de poeme *Orologiul* de Petre Stoica: „Aparent necomplicată, dar presupunând stratificări de impresii, unind melancolia cu umorul discret și impunând prin forța evocativă deosebită, poezia lui Petre Stoica își află riscurile în chiar însușirile care îi dau valoarea, tentația de a-și cultiva maniera împingându-l câteodată pe autor, prin repetare, la clișeu”. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, este prezentat primul volum din seria de *Opere* de Anton Holban, apărut la Minerva, într-o ediție îngrijită de Elena Beram. ■ Se semnalează o serie de noi volume de versuri intrate în librării: *Țara bătrânului fotograf* de Florin Muscalu, *Versuri* de Clementina Voinescu, *Substratum* de Dan Mușatescu. ■ Succintă prezentare a primului volum din *Carnet inactual* de D.D. Panaitescu despre care se afirmă că „ne conduce cu tact la cunoașterea unor momente și aspecte (nu lipsite uneori de pitoresc) din istoria literaturii universale și autohtone”. ■ Prezentarea ultimului supliment al ziarului *Flacăra roșie* din Arad, intitulat *Cariatide*, din care „ne reține atenția, printre altele, mănunchiul celor șase poeme semnate de George Ciudan, poeme integral citabile pentru autenticitatea sentimentelor și a emoției conținute, pentru lirismul lor cald și contagios, pentru nuditatea unei expresii punctate de imaginea frumoasă, sugestivă”. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, se semnalează tematica ultimului număr al revistei „Teatrul” ce „oferă și actorilor, cu largheță, posibilitatea de a-și spune opiniile asupra trecutei stagiuni”.

● **[„Luceafărul”, nr. 31]** Marin Preda evocă, în rubrica săptămânală, meseriașii din copilăria sa: „Și am ieșit afară și mi-am adus aminte de unul care, pe vremea copilăriei mele, venea prin sat cu o ladă în spinare în care avea de toate: un marchidan. Striga: «Hai la zdringuri, ciochii, ace, brice...» și încheia așa: «...și ochelari pentru cine nu mai vede, Doamne ferește!» Era el un biet marchidan care bătea drumurile țepene de ger ale satelor (își vindea marfa mai ales pe păr de porc și noi știam că după anul nou trebuia să apară negreșit), dar așa nenorocit cum părea să fie tot nu se dădea el pe unul care avea nevoie de ochelari. Și avea dreptate”. ■ M.R. Paraschivescu publică un grupaj de versuri sub titlul *Cântece de vară*. Asemenea, Mircea Dinescu, Lidia Stăniloae, Dumitru M. Ion, Ion Nicolescu, Florica Mitroi. Ștefan Pârvu debutează cu pove-

tirile *Fiul pierdut* și *Nuntă de vânzare*, iar Eugen Teodoru publică *Flagelul*. ■ N. Manolescu lămurește *Dilema Alecsandri*. Recitind *Pastelurile*, criticul a găsit „oarecari motive de îndoială cu privire atât la «tehnica (predominant) picturală», cât și la definirea lor de către G. Călinescu drept «un calendar al spațiului rural și al muncilor câmpenești», în sensul virgilienelor *Georgice*. Mai degrabă, cum zice tot G. Călinescu, «*Pastelurile* reprezintă o lirică a liniștii și a fericirii rurale, un horațianism». [...] În *Serile la Mircești* (care inaugurează, în volum, *Pastelurile*), Alecsandri evocă, mai pe față ca oriunde, intimitatea domestică, euforia la gura sobei, meditația la masa de scris. Elemente ale liniștii și fericirii rurale? Desigur. Dar mai important mi se pare alt lucru și anume sugerarea, de la început, a unei rupturi între spațiul naturii și spațiul imaginației, separarea unui «înăuntru» de un «afară». [...] Atitudinea lirică originară nu constă în contemplarea naturii, ci în refugiul într-un spațiu închis și protector. [...] Nu întâmplător primele pasteluri vorbesc de iarnă, de viscol, de ger, primejdiile din exterior clarifică sentimentul de securitate din interior, care este tema latentă, difuză, a tuturor poeziilor «de natură» ale lui Alecsandri. Punctul lor de plecare nu trebuie căutat în descrierea naturii, ci în încercarea de a o abolii. [...] Lirismul *Pastelurilor* provine din emoția reclusiunii, nicidecum din contemplația naturii. Însă odată cu desăvârșirea închiderii, imaginația se poate redeschide spre cerul ei interior; după ce a abolit natura, care îi inspiră teamă, poetul o reinventează sub o înfățișare confortabilă. [...] Această natură confortabilă trebuie să fie numaidecât și sistematică. Ceea ce G. Călinescu numește «calendarul spațiului rural» este, în fond, calendarul unei imaginații, ordinea, prin care imaginația caută să repete natura. Alecsandri n-ar fi avut de ce să facă inventarul anotimpurilor, dacă ar fi descris cu adevărat natura. Impresiile noastre sunt spontane. Imaginând însă o natură confortabilă, el procedează după un plan, își propune teme asigurând o rotație fără greș a anotimpurilor și a activităților corespunzătoare, veghind să nu se strecoare nicio inadvertență. Imaginația este totdeauna mai sistematică decât natura”. ■ În cronică intitulată *Perpessicius: memorial de ziaristică*, Eugen Simion se referă la foiletoanele scrise între 1928 și 1933 care dezvăluie un „spirit polemic tăios, deschis, intolerant, iritat – ca și Eminescu – de canală liberală și de bizantinismul politicii noastre”, având ca temă „esențială comedia patriotardă și umanitaristă jucată de guvernării români după război”, precum în *Incapacitate și cinism*. „Perpessicius vorbește despre comisiile de binefacere, pensiile invalizilor de război, procesiunile pioase la mormintele eroilor, discursurile din parlament, despre doamna Alexandrina Cantacuzino, prezidenta multor conferințe etc., voind a da o idee despre trufia și perfidia liberală. Ziaristul renunță la orice protocol, și propozițiunile sunt atingătoare. [...] Capodopera polemică a lui Perpessicius este foiletonul *Un homerid al gramaticii Timelean Danaos*. Aici stilul devine insinuant, obsecvios. [...] Judecata critică este discutabilă, dar nu ea constituie factorul esențial în literatura

critică a lui Perpessicius, ci altceva: capacitatea de a reconstitui emoția lecturii. Căci, pentru autorul *Mențiunilor*, critica este, lucru hotărât, o metaliteratură, un prilej de jubilație sau de tânguire în marginea operei. Întâlnirea cu o carte reprezintă pentru critic o zi de sărbătoare. Cutezând să o prezinte, el își pune, în consecință, un costum de gală. Faptul extraordinar este că Perpessicius se supune acestui ceremonial de aproape o jumătate de secol. El scrie, adică, de cincizeci de ani despre cărțile altora și n-a avut, se pare, niciun moment sentimentul zădărniciiei sau, de l-a avut, nu l-a arătat. Iată un lucru ce întrece orice închipuire!”. ■ Sunt publicate o serie de opinii cu privire la volumul lui N. Manolescu, *Contradicția lui Maiorescu*, apărut la C.R.. □ Primul se exprimă Alexandru Ivasiuc, apreciind „talentul de critic și scriitor” al autorului care reușește să realizeze o carte „pasionant scrisă, [...] ca să fie citită cu strălucire stilistică și claritate a punctului de vedere, bogată în asociații neașteptate și organice, originală și având mai ales capacitatea de a vedea generalul prin transparența particularului, faptul artistic nefiind decât o cale spre idee. [...] Există un fel de moralism al ideilor, cum există și unul al faptelor, adică o întrebare determină constant toate întrebările: în ce măsură ne implică această idee generală, cum ne privește, cum poate să rămână o permanență diriguitoare pentru noi, pentru modul nostru de a trăi? Cunoașterea nu este un fapt gratuit tocmai pentru că sensul ei profund este ordonarea vieții, stabilirea unei atitudini care să ne scoată din contingenta aiurită a cotidianului. N. Manolescu nu este un estetist, ci un asemenea moralist al ideii, opera analizată pentru el fiind în primul rând un mijloc al construirii ideii generale capabile să cuprindă toate straturile personalității”. □ Părerea lui Fănuș Neagu este că „Manolescu trebuia să fie poet. Și chiar este. Un poet cu cheie neagră, răscolind tainele noastre. Criticii de marcă nobilă s-au născut în leagăn cu poezii și duc toată viața în mâini dorul pentru funia de mătase, legată de creanga unui cireș, cu care au zburat în copilărie spre cer. [...] Critica, așa cum o practică Manolescu, e o știință cu hotarele în mișcare. Pe tiparul apei care-i udă gândul trec în lunecări închipuite convoaie de luntri. Multe se duc spre nicăieri: pe cele scăldate cu soare le oprește la vadul inimii. [...] Cartea despre Maiorescu îl readuce pe Maiorescu între coloanele acestui neam umbrite de tei”. □ A. Păunescu constată că N. Manolescu seamănă cu „eroul său din cartea recent apărută. [...] Căci de puține ori o vocație de creator s-a convertit în literatura română în inversul său, adică într-o profesie de critic, ca în cazul lui N. Manolescu. Am fi putut avea în persoana ce poartă acest nume ori pe unul din poezii noștri, ori pe unul din prozatorii noștri. Avem în el astăzi pe unul din criticii noștri, nu pe Criticul nostru. Și asta din prea mult talent. Și asta din aceeași contradicție pe care el o descoperea la Maiorescu, între întemeietor și polemist, între cel care face și cel care vede că însuși face și are și puterea să judece ceea ce se face. N. Manolescu nu va putea deveni Criticul pentru că de prea multe ori, în linia G. Călinescu, își va asuma scriitori despre care scrie ca de niște personaje. Critica este

pentru Manolescu prilej de creație. [...] Așa a procedat N. Manolescu și cu Titu Maiorescu. Și l-a asumat.[...] Absolut pasionantă prin stil, amuzantă prin exercițiul rigorii pe care îl deprinde în văzul public un spirit liber ca N. Manolescu, fundamentală probabil prin claritatea concepției, prin ambiția tensiunii și prin descoperirile de substanță, *Contradicția lui Maiorescu* fixează un critic excepțional și o primejdie la fel: aceea decurgând din enorma putere de a minți verosimil a lui Manolescu. [...] Asumându-și personajul cu atâta lăcomie și inteligență, Nicolae Manolescu își scrie, de fapt, autobiografia ideală”.

□ Marin Sorescu începe tranșant: „Într-un sat fără câini, criticul e cel care latră. Un rău exemplu îl oferă criticul din provincie Al. Piru, care se înverșunează împotriva tuturor caravelor, încurcat imprudent printre picioarele peșagilor. Din fericire, de la Maiorescu încoace, există la noi și autori care înobilează genul, cu gust estetic și mai ales cu grijă pentru adevăr. Altfel am fi fost de plâns și orice nechemat și-ar face sălaș. Deci funcția criticului e de a păzi (sau de a se face că păzește) și de a întreține gălăgia. O vestală a gălăgiei sacre. [...] N. Manolescu, de vreo șase sau șapte ani încoace, cu o râvnă de furnică harnică, târăște săptămânal și trece peste Apa Sâmbetei cărțile recent apărute. Toate flecuștețele, toate pretențiile găunoase, romanele fluvii, culegerile de versuri, antologiile de amatori, în fiecare vineri, în «Contemporanul» își găsesc, prin pana lui, un brânci peste Apa Sâmbetei. (Ce mi-e vineri ce mi-e sâmbătă!) [...] Manolescu e zgârcit și nu acordă calificative de «extraordinar», «intuiție sigură», «prospețime» unor talente absolut șterse, ori unor lili-eci obosiți care i s-au părut c-au înflorit a doua oară. Într-o vreme când nu sunt prea mulți care să leșine pe idei, de dragul ideilor, el leșină. Asta îi face cinste. E un entuziast. E un liric – cu aparat critic. [...] Nu tencuiește aprecieri pripite peste aprecierile pripite ale altora. Într-o penurie de opere apariția unui astfel de talent e semn de bogăție. Iar faptul că reușește să se miște cu dezinvoltură printre răutăți, șicane și nonvalori e o dovadă de tinerețe. Deși opera de critic se vede la urmă, Manolescu a publicat până acum trei cărți care se țin bine în cotoare: *Lecturi infidele*, *Metamorfozele poeziei*”. ■ La *Punct și virgulă*, V. Eftimiu se referă la „orgoliul scriitoricesc”, respectiv la scriitori precum Al. Macedonski, care „calcă în străchini”, afectându-și relațiile cu contemporanii și considerându-i pe alți confrăți vinovați că „din pricina lor” nu are succes, după cum declarase odată V. Demetrius: „toată lumea citea fleacurile lui. Cum era să mă citească pe mine?”, referindu-se la un poet onest. ■ Pe ultima pagină este publicat un fragment dintr-un „roman al simultaneității”: *Conversación en la Catedral* de Mario Vargas Llosa.

• [„*Glasul Patriei*”, nr. 23] Ion Frunzetti publică *In memoriam: Constantin Rosenthal*. ■ La *Breviar* apare textul nesemnat *Biblioteca pentru toți copiii*: „Literatura pentru copii, gen dificil dar foarte cultivat de editori, cunoaște în România o veche tradiție, căreia exploziva dezvoltare tehnică a zilelor noastre nu-i pălește strălucirea. [...] Spicuim din programul cărților ce vor urma să

apară: opere ale lui Eminescu, Creangă, Twain, Verne, Sadoveanu, De Amicis, I.L. Caragiale, Cervantes, Teodoreanu, Hemingway etc. Dând posibilitate copiilor să cunoască din vârstă fragedă patrimoniul de cultură al țării noastre ca și valorile de circulație universală ale genului, se face o operă pozitivă hotărâtoare pentru educarea bunului gust al cetățeanului de mâine”. ■ Virgil Cândea face o *Laudă cuvântului românesc*: „*Rostirea filozofică românească*, titlul ultimei cărți a lui Constantin Noica, publicată recent, în 278 de pagini, la Editura științifică din București, ne-ar putea descumpăni, dacă interesul *rostirii* nu ne-ar fi dezvăluit, în toată bogăția lui, de autorul însuși. [...] Răbdătoare analize de cuvinte și expresii luate din întregul tezaur al scrisului românesc, de la proverbe și cronici până la poezia sau știința de azi, incursiuni în viața vorbelor făcute nu cu răceala specialistului ci cu reverență și, ni se pare, o bucurie a descoperitorului care iubește gândirea românească și crede în valoarea ei – iată cum ni se înfățișează, în forma lor literară, reflecțiile lui C. Noica. E un fel de a spune că lectura este atrăgătoare, înlăturând teama de o carte, tehnică, rezervată unui număr restrâns de inițiați. [...] *Rostirea filozofică românească* este un dar frumos făcut tuturor celor care, de aproape sau de departe, care, sensibili la dulceața graiului nostru, vor să-i descopere înțelepciunea și tainele. După câteva pagini de gândire asupra cuvintelor împreună cu autorul, începem a vorbi cu sfială, cu o luare aminte ce ne lipsește în rostirea obișnuită. Minte este mereu mai atentă la slove și sunete, obligată de întrebuințarea nebănuită pe care poporul le-o dă de un mileniu, surprinsă de privilegiul de a mânui uneltele lui Varlaam, Eminescu și Arghezi”.

2 august

• [„*România liberă*”, nr. 8018] *Cronica literară*, realizată de Boris Buzilă, analizează două romane recent apărute – *De ce văd invers?*, de Petre Sălcudeanu, și *Ultimii*, de Bujor Nedelcovici. Primul roman are în centru motivul „omului sucit”, ilustrat prin figura protagonistului care „are apucături brutale, un vocabular imposibil, pe care prozatorul îl supralicitează adesea prin șarjă”, și care ajunge să-și omoare șeful într-un moment de furie. Om bun, totuși, „curat la suflet, cinstit, muncitor”, personajul este, în cadrul demonstrației romanierului, un exemplu de eșec al pedagogiei sociale din cadrul unei uzine al cărei mediu este infestat de elemente sociale „descompuse, profitoare și oportuniste”. □ Al doilea roman, *Ultimii*, reprezintă un debut promițător, de „școală” brebaniană, de care se diferențiază, totuși, printr-un lirism subteran nedisimulat”, ca și prin „gustul transcripțiilor subtile, în filigran”. În roman, o serie de „personaje eterice” – o balerină, un factor poștal, un trompetist solitar, un polițist enigmatic” „joacă o dramă socială clasică”, pe tema declinului și a extincției aristocrației.

• [„*Scânteia*”, nr. 8504] Aurel Baranga semnează „*RA-2*”: „În zilele în care umanitatea, unică și indivizibilă în eșecurile și victoriile sale spirituale, sărbătorește un an de la una dintre cele mai strălucite performanțe – debarcarea

pe Lună – o altă izbândă, infinit mai puțin spectaculoasă, dar prin aceasta nu mai puțin valoroasă, încunună o fascinantă «nebunie» cutezătoare: traversarea Atlanticului într-o barcă de papirus de către un echipaj condus de unul dintre cele mai splendide exemplare ale geniului uman contemporan: Thor Heyerdahl. Aproximarea dintre cele două expediții nu e dictată doar de riscurile implicite în aventură, ci de un temei fundamental, asigurând o glorie nepieritoare ambelor zboruri spre necunoscut: absoluta lor independență față de un scop practic imediat, în schimb fidelitatea amândurora în raport cu o ipoteză de atelier ce se cerea verificată”. ■ În rubrica *Adnotări* apare *Tribuna cititorului de literatură* de I. Dinu: „«România literară» publică la rubrica sa de anchete un interesant sondaj. Intitulat *Cartea în uzină*, sondajul își propune să constate în ce măsură literatura în general și cea română în special intră în preocupările frecvente ale omului uzinei. Inițiativa merită atenție deoarece *Cartea la uzină* e considerată ca prefață a unor anchete de mai mare amploare. [...] În acest prim moment al inițiativei, reporterul s-a adresat fișelor unei biblioteci de uzină, oprindu-se la cele mai grăitoare. Desigur, concluzii definitive nu se pot trage dintr-o singură anchetă și revista declară că nu intenționează să se oprească aici. Importantă e ideea stabilirii unui «grafic de lectură» al cititorului, deosebit de util scriitorilor. În vederea slujirii acestui țel, anchetele ar avea nevoie de o atenție mai mare pentru delimitarea precisă a artei de sondaj, pentru statistică, pentru contactul direct cu cititorii, într-un cuvânt, de mai multă metodă pentru ca rezultatele să fie de cea mai bună calitate. Procederea sistematică e cu atât mai necesară atunci când se încearcă stabilirea preferințelor de lectură, cum pare că a intenționat primul raid al rubricii, testele privind circulația și popularitatea unor cărți putând fi extrem de sugestive. De aceea ni se pare deosebit de oportună ideea multiplicării formelor contactului scriitor-cititor. Inițiativa revistei «România literară» poate crea condițiile unui dialog fertil între cititor și scriitor. O consemnăm ca atare”.

4 august

● [„Scânteia”, nr. 8506] În cadrul genericului „23 August din perspectiva marilor victorii obținute sub steagul glorios al partidului”, Eugen Barbu semnează *Partidul Comunist Român conducătorul luptei antifasciste a poporului*: „Faptele, actele partidului, platforma și politica sa aveau să cântărească însă mult mai greu decât orice scorniri calomnioase. Oamenii muncii, oamenii cinstiți, patrioții înțelegeau cu tot mai multă claritate adevăruri. Starea de spirit antifascistă a poporului, repulsia sa față de hitlerism – și influența tot mai adâncă în popor a partidului comunist – legăturile ce au început să se țesească încă din acei ani cu cele mai bune forțe ale națiunii, legături mereu mai trainice, mereu multiplicare sunt elementele-cheie pentru înțelegerea actului istoric de la 23 August 1944. [...] În locul unor atitudini de sfinx în politică, al unor

retrageri strategice la moșii, «manevre tactice» la care apelau politicienii burghezi, cei care rămăseseră neîntrați fățiș în «cadrilul» trădări, – Partidul Comunist Român a inspirat, organizat și condus, cu tenacitate și eroism, lupta împotriva hitlerismului, acțiunea de lămurire și mobilizare a maselor, de cultivare în conștiințe a ideii că România nu poate rămâne la cheremul cotropitorilor. Partidul comunist a dovedit prin faptele fiilor săi credincioși că România este un pământ foarte fierbinte, pe care, pentru ideile juste, umaniste și patriotice, pentru ideile păcii, ale urii antifasciste, oamenii, eroii, poporului nostru, nu-și precupețeau nici măcar viața. [...] Pe fundalul ostilității generale față de dictatura fascistă, al condamnării sângeroasei aventuri războinice, Partidul Comunist Român a dus o eroică activitate pentru făurirea unui unic front național, pentru unirea laolaltă a tuturor forțelor patriotice, antihitleriste. Procesul amplu de făurire a alianțelor politice, finalizat în crearea Frontului Patriotic Antihitlerist și, apoi, în făurirea Frontului Unic Muncitoresc, devenit coloana vertebrală a unirii tuturor forțelor antihitleriste, atestă capacitatea de acțiune a clasei muncitoare, a partidului nostru comunist. [...] Gândesc la toate aceste fapte acum, când sărbătorim cel de-al douăzeci și șaselea august al libertății țării și când ne pregătim pentru glorioasa aniversare a partidului din mai anul viitor – semicentenarul existenței sale, aniversare scumpă ce va fi sărbătorită de întregul nostru popor. Așteptând clipa de sărbătoare de mâine ne amintim de acei oameni minunați care au pus la temelia patriei noastre energia și sângele lor, clădind statul român modern, independent, care există în lume și este stimat, arătând tuturor că aici, pe meleagurile mândre ale țării muncește, zi de zi, un popor întreg, harnic, luminat, sub conducerea Partidului Comunist Român, partid care a intrat în istorie prin faptele lui mărețe de luptător ferm pentru binele poporului și de arhitect înțelept al socialismului în România”.

■ Dragoș Vrânceanu se exprimă critic în articolul *Mirajul „primului volum” nu exclude rigorile debutului*: „Mijloacele oportune pentru ca talentul să fie depistat, urmărit și ajutat au devenit foarte numeroase. Începând de pe băncile școlii, prin cenaclurile și numeroasele reviste ale liceelor, continuând apoi – pentru populația de orice vârstă și din orice colț de pe întinsul țării – cu casele de reacție populară, completându-se cu activitatea diverselor cenacluri, cu concursurile de creație, toate acestea constituind etape și forme de ocrotire, identificare și sprijinire a procesului de ivire și afirmare a adevăratelor talente. Paralele ele sunt reperate și de rubricile de *poștă a redacției*, existente la toate revistele noastre literare și de cultură, rubrici care s-ar putea adânci mai atent în problemele de conținut și tehnică artistică. [...] O dată însă îndeplinită această primă și esențială operație de propulsare a talentelor pe drumul creației propriu-zise – hotărâtoare atât pentru respectivele destine individuale, cât și pentru soarta culturii noastre – funcțiunea mediului literar cultural și social nu numai că nu dispare, ci își sporește răspunderile. Tocmai în privința acestui

lucru intenționăm să spunem câteva cuvinte. Desigur, faza primă, aceea a depistării vocațiilor, poate părea, în ciuda caracterului delicat al operației, mai ușoară, deși rolul ei este covârșitor. Din acest punct de vedere am observa că adeseori coexistă în reviste versuri de valori diferite, că nu se fac distinct observabile criteriile care guvernează selecția. Cantonarea în abstracțiuni și chiar versuri fără sens, o prea vizibilă tentație a imitării unor poeți aflați ei înșiși în proces de afirmare ar putea constitui motive de meditație și – de ce nu? – de exigență din partea unor publicații. Cea de a doua fază, aceea a acumulării unei experiențe de viață și de creație, a conturării decisive a unei personalități artistic-literare este fără îndoială mai complicată, dar nu mai puțin importantă ca problemă ce trebuie să se bucure de stăruitoarea noastră atenție. [...] Un loc special au ocupat permanent în ultimii ani scrierile debutanților în poezie, proză și chiar în critică și istoria literară. Numele noi s-au înmulțit simțitor în paginile revistelor și în producția editorială. În sânul acestui fenomen s-au produs însă și incongruențe. Producția editorială, care, în mod normal, era strict conectată cu cea publicată în reviste, a început a lua, sub presiunea cantității manuscriselor prezentate, o dezvoltare autonomă, rezultat al supralicitării, și aceasta, am putea spune, în aceeași măsură în care redacțiile se aflau în fața unui fenomen similar al ofertei materialelor de publicat. [...] Desigur, revistele desfășoară în general o amplă activitate de comentare critică. Ele trec uneori la dezbateri utile de ordin critic și estetic în legătură cu materialele publicate sau cu un anume gen de materiale publicate, așa cum s-a întâmplat în paginile revistei «Luceafărul», «România literară», în «Familia» care au consacrat mai multe numere «prozei scurte», volumelor de poezie, care – alături de alte publicații – se ocupă cu recenzarea acestor cărți – în ultimul timp mai autoritar, cu mai puține excесе interpretative ce depășeau sau ignorau obiectul analizat. Mi se pare încă să eforturile care se fac în direcția de mai sus nu sunt suficiente. Nu numai că trebuie să se afecteze în spațiu mai cuprinzător poeziei și prozei tinerilor debutanți, înainte ca ei să ajungă a-și preda volumul la edituri, dar este din ce în ce mai vădită necesitatea organizării în paralel a unor discuții privind un gen sau altul, asupra naturii și structurii artistice, asupra stilurilor de exprimare etc. [...] Nu tot ceea ce un debutant publică în reviste poate fi cuprins între copertile unui volum, pentru că însăși acest proces al publicării în periodice constituie încă o etapă de experimentare, după aceea a laboratorului intim sau aceea a păstrării o vreme a manuscrisului în sertar, cu condiția ca de data aceasta verificarea să se facă prin intervenții de orientare și de dezbateri venite din afara autorului, adică din partea revistelor însăși, a criticii de specialitate. O dată introdusă și încetățenită această metodă de lucru și creată o concepție nouă în spiritul debutanților, armonizarea activității celor trei factori primordiali al vieții literare – autor, revistă, editor – va putea imprima – și este de așteptat acest lucru – un sporit avânt creației artistice actuale”.

5 august

• [„Scânteia”, nr. 8507] M. Ungheanu semnează cronică literară la Pompiliu Constantinescu, *Scrieri*: „Strângerea cronicilor lui literare într-o serie de patru volume este binemeritată dat fiind prestigiul și seriozitatea criticului. Poate că s-ar fi cuvenit o procedură mai selectivă conform chiar opiniilor criticului, care atrage deseori atenția asupra deserviciului pe care-l poate face autorului publicat neselectiv o stufoasă antologie. Criteriul alfabetic i-ar fi fost de preferat cel cronologic care ar fi pus mult mai bine în lumină evoluția opiniilor sale. Chiar în totalitate, cronicile sale lasă aceeași bună impresie de magistrală competență și nobilă probitate profesională, la un loc. Cronicile dovedesc o conștiință superioară a necesității căreia trebuie să-i răspundă literatura română și o perspectivă sigură a ansamblului. Bilanțurile sale, fragmentare, risipite în diverse foiletoane, arată o capacitate de sinteză de la care G. Călinescu era îndreptățit să aștepte o istorie a literaturii române pe care Pompiliu Constantinescu n-a avut vremea s-o mai scrie. Prin activitatea sa avem însă suficiente argumente pentru a ilustra o conștiință critică exemplară care, departe de a face din principiile critice pe care le slujea o dogmă, nu s-a abandonat arbitrarului și nu și-a îngăduit consacrarea, fie și trecătoare, a unor false valori”.

6 august

• [„Scânteia”, nr. 8508] Pe prima pagină apare editorialul *Un an de la Congresul al X-lea al partidului*, cu un citat „din raportul C.C. al P.C.R. prezentat la Congresul al X-lea al Partidului”: „Hotărârile pe care le va lua actualul Congres deschid noi și strălucite perspective României, vor inaugura o nouă perioadă de muncă intensă a partidului, a poporului, o etapă de noi realizări mărețe în toate domeniile vieții sociale. Congresul al X-lea va intra în istoria patriei ca un moment ce marchează ridicarea pe o treaptă nouă, calitativ superioară, a operei de edificare a societății socialiste în România”. ■ Urmează textul nesemnat *Încrezători, uniți, hotărâți pe drumul deschis de congres!*: „Sărbătorim astăzi un an de la o dată gravată cu litere de aur în marmura istoriei noastre, în conștiința națiunii: Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român, eveniment de o adâncă rezonanță în glorioasa existență semicentenară de luptă a partidului, în viața poporului român, care-și făurește viitorul socialist deplin încrezător în splendida lumină proiectată de forumul comuniștilor”. ■ Sub titlul *Programul Congresului – Programul biruințelor României Socialiste!* apar mesaje de susținere a partidului. Unele aparțin intelectualilor de frunte: □ *Înflorirea spirituală a națiunii socialiste* de Victor Eftimiu: „Cred în viitorul strălucit al culturii noastre, deoarece știu că tot ceea ce se întreprinde în domeniul îmbogățirii, amplificării ei are un sens precis delimitat și consecvent urmărit – înnobilarea și educarea multilaterală a omului. În acest delicat proces de modelare a conștiințelor, de formare a convingerilor, cel de-al X-lea

Congres ne stabilea nouă, scriitorilor, îndatorirea nobilă de a scruta intens noua realitate, de a surprinde mutațiile survenite în planul conștiinței sociale, de a contribui la profunda înnoire spirituală a maselor. Trebuie să încurajăm marile elanuri creatoare ale acestora și să le satisfacem legitimele dorințe de cultură. Chemarea vibrantă pe care secretarul general al partidului o adresa oamenilor de artă de a cunoaște și reflecta cu măiestrie viața poporului, munca și lupta lui eroică, de a realiza prin arta lor militantă o amplă frescă a României socialiste a aflat un trainic ecou în conștiința creatoare de frumos”. □ *O politică externă principială, constructivă* de acad. C. Daicoviciu: „Filele calendarului înregistrează scurgerea unui an de la memorabilul Congres al X-lea al P.C.R. Filele istoriei înscriu o perioadă plină de inițiative curajoase și de realizări mărețe, ce se leagă de o țară, un popor, un partid. Țara e patria noastră – Republica Socialistă România; poporul – e poporul român, animat dintotdeauna de năzuința de a trăi în libertate, în pace și în prietenie cu toate popoarele; partidul e – Partidul Comunist Român, forța conducătoare a societății noastre”. ■ Al. Philippi de semnează *Tradiție și înnoire în dezvoltarea creației literare*: „Noutatea nu înseamnă în chip necesar, în literatură, mai bun, mai aproape de desăvârșire, mai confortabil, mai folositor. De cincizeci de ani încoace am asistat, uneori am participat, la câteva asemenea acțiuni de înnoire. Afirm și pot dovedi oricând că nu întotdeauna înnoirea a fost cerută de necesități adânci. A fost de foarte multe ori efectul unei mode și acest efect a dispărut o dată cu moda. Mijloacele de expresie s-au îmbogățit o dată cu dezvoltarea materială a lumii moderne. În fața acestor fapte observatorul creației literare trebuie să-și păstreze calmul și să nu se entuziasmeze prea repede. Între cultul exclusiv al trecutului, la oricărui trecut, și înnoirea cu orice preț este o potolită cale de mijloc. Nimic nu trebuie prețuit numai pentru că are vechime și nimic nu trebuie prețuit numai pentru că e nou. Dezvoltarea literaturii este, în generalitatea ei, ca o construcție în continuare. Această construcție are o particularitate, o însușire care îi dă o caracteristică adâncă. Tot ce se adaugă nou (și vorbesc aici numai de valorile destinate să rămână) se sprijină pe ceea ce este deja construit. În același timp, ceea ce este deja construit capătă, prin construcțiile noi, o trăinicie și mai mare. În modul acesta, trecutul, prezentul și viitorul literaturii se înfățișează diferențiate, dar nu antagoniste. Nimic nu se desființează numai prin faptul că se ivesc construcții noi. Se dărmă de la sine numai ce a fost șubred de la început. Această construcție în continuare este favorabilă lărgirii câmpului de observație și întrebuințării a cât mai multe mijloace de expresie. Tradiția, susceptibilă mereu de îmbogățire, cu însușiri noi provenite din noi experiențe, trăiește fecund în adâncuri și călăuzește pe nesimțite. Îmbinarea dintre tradiție și înnoire asigură trăinicia construcției și o dezvoltare măsurată, proporționată și armonioasă a literaturii și așează vocația scriitorului pe aceeași treaptă de valoare spirituală pe care stă pasiunea cunoașterii pure de care este cuprins, în cercetările sale, omul de știință”.

• **[„Albina”, nr. 31]** Numărul se deschide cu un citat din Nicolae Ceaușescu: „...întregul partid și întregul popor vor acționa în strânsă unitate în jurul Comitetului Central, pentru îndeplinirea tuturor obiectivelor stabilite de Congresul al X-lea, pentru dezvoltarea în continuare a întregii noastre societăți și ridicarea continuă a bunăstării materiale și spirituale a oamenilor muncii din patria noastră”. ■ Apare poezia *Celor de la „Haș”* de Miron Radu Paraschivescu: „Voi, ce-ați luptat cu fiarele de glezne,/ Abia acum vă dați măsura plină;/ Ați luminat pe când eram în bezne,/ Dar astăzi, când noi suntem în lumină!”. ■ Ion Bănuță semnează *Cavalerii speranței*: „Comuniștii români, acești admirabili și neînfricați Cavaleri ai speranței, iubindu-și cu ardoare Patria, România Socialistă, – precum în alte rânduri, în țările lor, au făcut-o. Jean Jaurés, Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht, Ernest Thälman, Maiakovski – Ion C. Frimu, Ștefan Gheorghiu, Ilie Pintilie, Petre Gheorghe și mii de necunoscuți n-au ezitat nici o clipă să ridice poruncile umanității deasupra timpului, a înseși vieții lor. Partidul Comunist Român întemeiat în anul 1921, încă de la Congresul I și până la Congresul X s-a dovedit un detașament de avangardă al proletariatului, al poporului întreg, demn de acest mare nume, demn de înălțimile Umanității. În Mai 1971, Partidul nostru, acest mare erou colectiv împlinește 50 de ani de existență, sărbătorindu-și această frumoasă vârstă cu o realizare epocală, construirea socialismului în România. [...] Anul 2000 ne va găsi cu toate steagurile sus în domeniile: libertății, egalității, dreptății, fericirii omului”.

• **[„România literară”, nr. 32]** Din perspectiva artei cuvântului, Demostene Botez scrie despre *23 August 1944-1970. Datoria literaturii*: „Datoria actuală a literaturii în această perioadă, înscrisă în Raportul C.C. al P.C.R. la cel de-al 10-lea Congres, este să consolideze această operă de educare, la un nivel superior. În condițiile actuale, sarcina literaturii e mai subtilă, mai pretențioasă: aceea de a sădi, în conștiințe, principii superioare de viață, pentru elevarea spirituală a tuturor. Pentru aceasta se cere ca scriitorul să pătrundă în adâncul existenței poporului, spre a înțelege năzuințele sale, mobilul interior al eforturilor sale eroice. Menirea artei și literaturii este acum de a înnobila omul, menire izvorâtă din conștiința noastră de oameni. Literatura actuală va fi obligată, spre a putea răspunde obiectivului ei, să fie mai analitică, să dea o mai mare atenție aprofundării personajelor, să facă o încadrare a lor mai justă în ansamblu social. [...] În condițiile vieții noastre, ale culturii noastre, se poate concepe o estetică fundată pe conținut, cu o mai mare pondere acordată ideilor sociale și morale, și care se reflecte mai mult viața colectivității cu multele ei probleme decât pe cea a individului scos din cadrul social. [...] Scriitorul român de mâine nu poate lipsi din rândurile acestei înnoitoare acțiuni. Poate niciodată literatura nu a avut o perspectivă mai grandioasă”. ■ Apare a doua parte a anchetei *Cartea în uzină*. ■ Victor Eftimiu se ocupă de *Poezia dramatică*: „Patrimoniu milenar, poezia dramatică va trăi cât umanitatea, fie în arene-

le descoperite, ale celor vechi, fie în fața catedrelor medievale, fie în teatrele de aur, lemn și catifea roșie de până azi, fie în spectrala fantasmagorie a ecranului, în formele tehnice pe care i le va impune nevroza și mașinismul viitorului. Ea este nemuritoare ca iubirea de pământ și de azur, ca dorul de feerie al fiecăruia dintre noi, ca pomenirea morților...". ■ Prof. univ. ing. Marin Rădoi anunță decesul lui *Costin Nenițescu*: „De câteva zile Costin Nenițescu nu mai e un nume, el va fi încă în curând o școală, un simbol, o mândrie a poporului care l-a născut, un nume în știința universală. Pe traiectoria chimiei organice românești și universale el va străluci mereu”. ■ Victor Ivanovici surprinde tipologia activităților literare ale lui Mircea Martin, Sorin Alexandrescu și Marin Sorescu în *Ipostaze ale criticii*: „Mircea Martin se înscrie printre cei ce au înnobilit, dându-i măsura și expresia ideală, această cenușareasă a criticii care este *cronica literară*. [...] Mircea Martin practică această distanțare cu siguranță și moderație. Modul său specific de autonomizare este *reflexivitatea*. Discursul critic tinde în permanență să se întoarcă asupra sa însuși și, vorbind la obiect, să se vorbească pe sine. [...] Sorin Alexandrescu se înscrie într-o linie pe care am putea-o numi *critica universitară* (termenul nu ne aparține). Departe de tumultul vieții literare cotidiene, această critică se ocupă de obicei de autori în privința cărora nu există dubii de valoare. [...] Fermecătoarele eseuri ale lui Marin Sorescu nu țin de critica propriu-zisă, tocmai pentru că le lipsește reflexivitatea, meditația asupra condiției criticii. Poetul se apropie de alți poeți cu nonșalanță, nu are nici o umbră de îndoială asupra capacității de pătrundere a exegezei sale, pipăie articulațiile poeziei și misterul creației *pe dinăuntru*. [...] Fără îndoială că aceste ipostaze, exemplificate mai sus, nu epuizează o *tipologie* a criticii. Gen proteic, în perpetuă căutare de cine, ea este gata oricând să ne ofere, asemeni unei zeități indiene, un nou chip, un nou prilej de meditație. Și nu este oare aceasta suprema garanție a fecundității?”. ■ Cu *Gânduri răzlețe* Matei Călinescu revine la rubrica sa: „Real și adevărat. Falsul se înscrie în categoria realului, ca și iluzia, eroarea, minciuna, mitul. Adevăratul e doar o mică parcelă a realului. Flexibilitate morală; ispită a prostiei. Căci prostia e totdeauna – îmi dau din ce în ce mai limpede seama – un fenomen în primul rând moral. Așa se și explică existența unora dintre cei mai primejdioși agenți ai prostiei, înzestrați cu o mare vioiciune intelectuală, de o remarcabilă istețime, adaptabilitate și obrăznicie (obraznicia fiind adeseori confundată cu inteligența). Ținând seama de acestea, expresia pe care am folosit-o adineauri, – «ispita prostiei» – își pierde orice aer paradoxal”. ■ Șerban Cioculescu publică, în *Confesiuni literare*, textul *Acei câțiva iluștri contemporani...*, un text despre Vladimir Streinu, E. Lovinescu, Alexandru Țuțuianu, Camil Petrescu. ■ *Cronica literară de Lucian Raicu* se oprește la volumul lui Emil Brumaru, *Versuri*: „Emil Brumaru ne captivează vorbind de aceste lucruri și ne convinge că se poate și așa. Și încă foarte bine. Limbajul critic, țesut din inevitabile stereotipii pretențioase, lipsite de umor, riscă să devină ridicol

de inaderent dacă și-ar propune să traducă potrivit normelor sale jubilația concretului, savoarea truculentă și neastâmpărul acestei poezii. Copioasele citate ar fi în sine satisfăcătoare, comentariul n-ar face decât să introducă în chip deplasat o notă posomorâtă într-un context generic, desfătător”. ■ Paul Georgescu revine la rubrica sa cu textul *Pan*, despre Geo Bogza: „Metafora bogziană stabilește relații neașteptate între regnuri și elemente, fiind, astfel, mijloc de cunoaștere. Eliberată din captivitate de suprarealism, deci îndatorată lui prin curaj, ea îl și deosebește de acest mod de a fi literar căci, dacă îndrăzneala metaforei e pentru suprarealism un fel de a dezorganiza, metafora e, la Bogza, un mod de a organiza lumea. Metafora-cunoaștere e un salt calitativ; astfel *Cartea Oltului* e un poem hegelian al materiei ce ia cunoștință de ea însăși, căci, prin metaforă, toate se leagă cu tot, cu marele Pan: frumusețea teribilă și unică a lumii”. ■ În ale sale *Interviuri tardive* Virgil Cărianopol readuce în actualitate o convorbire mai degrabă humorescă, intitulată *Cu Alexandru Cazaban*: „– *Pe cine considerați dumneavoastră cel mai mare scriitor al nostru?* – Întâi și întâi pe mine! – *Nu vă supărați, dar vreau să vorbiți serios!* – Ce adică, n-am voie să cred acest lucru despre mine? – *Sigur că da. Dar după dumneavoastră?* – Rebreanu, Sadoveanu, Ionel Teodoreanu, Brătescu-Voinești și, dacă zici că vorbește frumos despre mine, și... Minulescu. – *Domnule Cazaban, ce vor crede, peste ani, cei care vor citi această convorbire a noastră?* – Lasă, că n-au să creadă nimic, că o să publici tu ce vorbim noi acum când mi-oi vedea eu ceafa. – *Deci nu vreți să-mi răspundeți?* – Ba da, dar cu o condiție. Să nu afle ăștia ce spun eu despre ei. – *Sigur că nu*”. ■ În *Ochiul magic* apar intervenții acide. □ *O descoperire* de V. M.: „În *Destinul romanului românesc modern*, interviu acordat revistei «Cronica» anul V, nr. 30, 25.VII.1970, p. 1 și 3, tânărul poet, prozator și eseist Petru Popescu face următoarea descoperire: «... eu consider că în viața modernă, care este o viață foarte (s. n.) codificată și previzibilă, modul cel mai firesc al omului modern de a se exprima pe sine, de a se defini caracterologic, și chiar de a se demasca, este eros-ul. De fapt ne mărturisim cel mai bine pe noi înșine în intimitatea noastră erotică». Însă numai atât, firește, nu ar fi fost de ajuns! Colaboratorul săptămânalului ieșean simte nevoia să țină și o scurtă lecție despre ce înseamnă intelectualitate (un mai vechi obicei al său), să explice resorturile succesului literar ori să... minimalizeze poezia lui Ioan Alexandru”. □ *Contradicții*: „Nu suntem, bineînțeles, partizanii trivialității în artă. Dar nu putem fi de acord nici cu unii puritani grăbiți care, furați de condei, mai scapă afirmații de genul celor mai jos: «... O frecvență mai scăzută a unor trivialități lexicale ar putea să le facă tolerabile...» (Aura Pană: *Trivialitatea poate fi totuși trivială* – «Convorbiri literare» nr. 2/ 1970). *Deci se poate...* Tot d-sa spune însă în continuare: «... de fapt, orice intenții superioare le-ar patrona, astfel de termeni nu pot fi, cred eu, un indiciu de subtilitate și rafinament stilistic». *Deci nu se poate...*”. □ *O colecție ratată* de Em. B.: „Editura *Albatros* tipărește, printre altele, o colecție de *Epigramiști*

români. La ultima broșură nu știi ce să remarci mai întâi: formatul meschin, cât jumătatea unei cărți poștale vulgare ale caricaturilor lui Matty sau prezentările terne făcute autorilor antologați de către îngrijitorii colecției: Dumitru Munteanu și George Corbu. Inițiativa editurii corespunde nevoii de a avea la îndemână o antologie a epigramei românești – cele vechi fiind de mult epuizate. Formula adoptată însă, lipsită de respect față de cititor, ne face să regretăm hârtia prăpădită printr-o inexplicabilă ușurință a editorilor, molipsiți parcă de gustul îndoielnic al celor de la *Editura muzicală* care scot imunde broșurele cu text de muzică ușoară. E atât de greu să se renunțe la amatorismul editorial?”. ■ Sergiu Sălăjan îl prezintă pe *Mihail Dragomirescu – estetician*: „Opera lui Mihail Dragomirescu, aceea a unui filozof, estetician și critic literar, a stârnit multe controverse și a suscitât atât atitudini admirative cât și, nu mai puțin, adversități. Este un fapt notabil că în discutabilul său pamflet *Nu*, Eugen Ionescu, situându-l pe Mihail Dragomirescu în suita victimelor sale, îi făcea nu mai puțin un «compliment», poate neintenționat, dar conținând un adevăr: afirma că, într-o altă cultură, Mihail Dragomirescu ar fi fost un Hegel, gândindu-se probabil la capacitatea constructivă, la forța de idee arhitectonică, sistematică, a gânditorului român”. ■ Vizibil iritat, Al. Piru semnează articolul *Excesul bibliografic*: „În două numere din revista «Luceafărul» (27 iunie și 4 iulie 1970) tânărul slavist Dan Zamfirescu aduce câteva obiecții, aproape numai de ordin bibliografic, noi ediții a volumului I din tratatul de *Istoria literaturii române* în curs de apariție în librării. [...] Din cele aproximativ treizeci de semnalări bibliografice ale lui Dan Zamfirescu, mai mult de o treime reprezintă articole apărute în cursul anului 1968, după indicația tipografică, dar în realitate difuzate abia în 1969 (e vorba de periodice de circulație restrânsă ori de culegeri de studii de un caracter special) sau lucrări imprimate în 1969, o dată cu ediția a doua a tratatului. Majoritatea celorlalte studii au fost înadins omise la bibliografie de autori, fie că susțineau opinii inacceptabile, fie că nu prezentau un interes deosebit. Comitetul de redacție și-a permis în asemenea cazuri câteva intervenții, însă numai consultând autorii. Nu s-au adăugat referiri bibliografice la autorii defuncți, a căror opinie a fost menținută postum, cum ni se pare cel mai firesc. De altfel, mai toate indicațiile suplimentare furnizate de Dan Zamfirescu privesc chestiuni mărunte, de ordin cultural, care, într-o istorie preocupată în primul rând de evoluția fenomenului literar românesc, nu sunt absolut obligatorii. Istoria curată a diverselor instituții, istoria limbii, istoria școlii, istoria culturii și civilizației pot să trateze pe larg despre lucruri care într-o istorie a literaturii sunt chestiuni de cadru și de detaliu. [...] Comitetul de redacție nu a înțeles să abuzeze de informațiile lui Dan Zamfirescu sau a altor persoane care nu intrau în colectivul de întocmire a tratatului și nu poate utiliza nici acum munca altora, chiar dacă ea a fost făcută publică prin alte tratate semnate de o singură persoană. Cât despre viziunea nouă a literaturii române vechi, care ar reieși prin contribuțiile din ultimul timp (de tipul celei

susținute de Dan Zamfirescu: Neagoe Basarab este un Montaigne al românilor), personal cred că ea este foarte discutabilă și că n-ar putea fi preluată fără rezerve de un tratat al Academiei (am citat exemplul întrucât sunt autorul capitolului despre învățăturile lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie din *Istoria literaturii române*, vol. I)”. ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de poezie. □ *Ultima Thule* de George Demetru Pan: „Interesul pe care lirica lui G. Demetru Pan îl poate prezenta ține de măsura în care el își transmite setea de ger. Poezia sa este, în cele mai bune părți ale ei, «numai carne înstelată/ prinsă-n rece fulguire», lucru de așteptat de la un autor pentru care «tot ce-i viu sub nordic semn se scrie»”. □ *Între pământ și stele* de Florin Mihai Petrescu: „O bună direcție – relativ nouă la acest poet – este cultivarea motivelor și aluziilor de jazz”. □ *Jumătate zeu* de Ioana Diaconescu: „Confuzii și «copilării». Tânăra autoare e atrasă de o mulțime de formule ce se poartă, îngânând cu destulă aplicație pe unul sau pe altul. Strânse într-o carte dezavantajos de masivă, compuneri ce pot reține o clipă atenția se ofilesc”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă volume de proză. □ *Racul* de Oltea Alexandru: „Sub acest titlu, din cale afară de banal, se ascunde un bun roman de analiză, scris cu o neobișnuită siguranță și cu o reală pătrundere psihologică, riguros conceput, plin de fine intuiții”. □ *Noaptea și ziua* de Constantin Mateescu: „Constantin Mateescu face eroarea – tipică, de altfel – de a nu se mulțumi cu istorisirea unor fapte alcătuiind o poveste pasabilă, rezistentă prin ea înseși, ci ține cu tot dinadinsul să expună o problemă. Romanul are astfel două niveluri distincte, care nu fuzionează niciodată: teza și întâmplările”. □ *Soldații mor după război* de Mircea Cârloaș: „O ciudățenie a literaturii române, asupra căreia se poate insista cu folos, este vocația umoristică a scriitorilor militari, astăzi reprezentată în primul rând prin colonelul Nicolae Tăutu. Iată un subiect de un interes cu totul aparte și foarte original pentru o teză de licență! [...] *Soldații mor după război* este o narațiune de o verbozitate halucinantă, construită pe ideea revenirii unor foști combatanți pe locurile unde s-au dat odinioară lupte, pentru a-și rememora, din vremea războiului, o serie de episoade, mai mult picante decât grave, deși acestea din urmă corespund intențiilor reale ale autorului”. ■ De volume de critică se ocupă M. Ungheanu. □ *Contradicția lui Maiorescu* de Nicolae Manolescu: „Despre contradicția lui Maiorescu e vorba doar în ultimul capitol al cărții lui Nicolae Manolescu. Ea ar consta în discrepanța pe care o oferă o vocație ctitorială fără nici o operă ctitorială. Maiorescu ar fi ctitorul care n-are opera exemplară, opera de început. Prin ce se justifică această stranie contradicție? Prin condiția culturii române, ne răspunde autorul, care începe din nou lucruri ce au mai fost întemeiate odată. [...] Ceea ce este surprinzător e absența unei idei centrale care să stea la baza întregii întreprinderi. Fiecare capitol gravitează în jurul altei idei, care nu e într-o obligatorie descendență din precedentă. Criticul acționează în această lucrare cu o prea mare libertate de metodă, ceea ce nu întârzie să lase urme asupra întregii cărți.

Contradicția lui Maiorescu nu e un volum unitar și egal cu sine însuși. [...] Impresia noastră e că între critic și cel studiat nu există afinități suficiente pentru a duce la adevărate revelații. Admirația lui Manolescu e, poate tocmai de aceea, fără spirit critic, idolatrie curată. Tot ceea ce spune Maiorescu e spus o dată pentru totdeauna și orice discuție, inutilă. Mai pe scurt, Manolescu nu-i verifică adevărul sau îndreptățirea afirmațiilor”. □ *Estetica lui Lucian Blaga* de Dumitru Micu: „Nicăieri, până acum, scrierile lui Lucian Blaga n-au fost discutate cu atâta fervoare și amănunțime. Desigur că tentativa lui Dumitru Micu nu poate epuiza toate problemele ridicate de o asemenea întreprindere, lucru pe care-l menționează și în finalul lucrării sale, dar parcurgerea ei dă sentimentul unei clarificări”. □ Versuri semnează: Emil Giurgiuca (*Car de vară; Somn; Foc alb; Mumele; Penitența; Mustrare*), Ovidiu Alexandru (*Zorii Izo-tahiei*), Florin Mugur (*Ora cinci; Celălalt; Zeu; Prinți; Rug; Acasă; Jumăta-te*), Traian Iancu (*Comuniști de dor!...*), Doina Sterescu (*Zona vieții; Insula; Căderea flamingilor*), Nora Iuga (*Cheiuri; După aceea...; Acest drum; Oglinda; Într-o noapte*), Eugen Frunză (*La poezie; Punțile; Durere către ziuă nouă; După ce plecăm; Iarși umbrele*), Platon Pardău (*Munte; Seară; Anotimp; Rugăciune*). ■ Mircea Martin scrie despre *O exegeză a poeziei moderne*: „Urmează să apară peste puțină vreme versiunea românească a cărții lui Marcel Raymond *De la Baudelaire la suprarealism*. Bine cunoscută la noi de la început, într-o perioadă de imediată sincronizare, această carte (tipărită în 1933) a contribuit la formația multor intelectuali români și a orientat decisiv recepția criticilor noștri care o citează printre sursele lor. [...] Situat la confluența criticii universitare cu critica artiștilor și a filozofiei franceze cu filozofia germană, Marcel Raymond ni se înfățișează ca un om-răspântie și cartea sa despre poezia franceză îl exprimă deplin, fiind ea însăși o răspântie în drumurile criticii moderne. Aci își dă el măsura plenară a posibilităților, aici noutatea profundă a concepției și a metodologiei sale își găsește terenul cel mai propice de manifestare”. ■ În *Atlas liric* este prezent Tadeusz Śliwiak cu poezia *Citirea unui furnicar*, tradusă de George Sanda. ■ *Ce e nou în cultura poloneză* aflăm de la I.C. Chițimia, care scrie despre Tadeusz Różewicz în căutarea „echilibrului” literar. Tot aici Stan Velea se ocupă de *Puncte peste neguri. Adolf Rudnicki: „Neiubita și alte povestiri”*; Sever Tipei semnează *Idei în muzica poloneză*; Ion Cantacuzino vine *Cu Andrzej Wajda, despre filmele lui și ale altora*; J. Kłossowicz publică *Muza studentască*. ■ Despre monografia *Charles Dickens* de Chesterton, tradusă de Teodora Sadoveanu, cu o prefață de Dan Grigorescu scrie Edgar Papu în textul *Mitul Dickens*.

● [„**Tribuna**”, nr. 32] Cronica literară semnată de Ion Mănuțiu este consacrată *Jurnalului* de N.D. Cocea, apărut în colecția Mica bibliotecă de istorie a Editurii Politice (1970). *Jurnalul* cuprinde anii 1939-1942 și revelă un gazetar de anvergură, angajat, specializat în „articolul-dinamită”. Jurnalul și-l scrie la Sighișoara, când nu i se mai permite să-și publice pamfletul cotidian. Paginile

de jurnal ale lui N.D. Cocea cuprind și portrete memorabile, precum cel al lui Manolescu-Strunga, din care ar fi putut ieși proze, dar autorul le abandonează. Însă „e ușor să faci estetică după război. N.D. Cocea a luptat însă din greu în prima linie a frontului, în primele tranșee”. ■ Valentin Tașcu publică o recenzie a romanului *Știi, Lavinia, caracatițele*, semnat de Leonida Neamțu (Ed. Dacia, 1970). A.E. Poenaru-Brumaru scrie despre poemele grupate sub titlul *Drumul spre solstițiu* de Nicolae Stoie (Ed. Dacia, 1970), iar Petru Poantă, despre prozele lui Emilian Bălănoiu, *Absenții de la dragoste* (Ed. Eminescu, 1970) ■ Un scurt excurs de istorie literară (și de critică genetică) face Ion Bălu prin inserarea și comentariul poemului *Driada* de Ion Barbu, apărut inițial într-un număr al revistei „Hiena” din 1920. ■ Mircea Borcilă scrie despre versiunea italiană a *Istoriei sintaxei generale* a lui Nicolae Drăganu, apărute cu concursul profesorului italian Carlo Tagliavini. ■ De la Aachen, unde se află cu o bursă, Ioan Alexandru scrie un scurt eseu heideggerian intitulat *Artă și gândire*, în care anunță sfârșitul teoriei literare și revenirea la simplitatea greu de atins a limbajului absolut al poeziei reflexive. □ În paginile de literatură, publică versuri Ileana Roman și Ion Nicolescu, iar Vasile Nicorovici publică proză (*Moartea lui Alter-ego*) ■ O cronică amplă la *Contradicția lui Maiorescu*, de Nicolae Manolescu, semnează Dumitru Micu, cu titlul *Maiorescu și „obsesia începutului”*. Tânărului critic îi este reproșat excesul de polemică ca *primum movens* al lucrării, dar și idealizarea unui Maiorescu-demiurg, înainte de care literatura română n-ar fi fost decât un neant al formelor fără fond. „N. Manolescu a substituit lui Maiorescu cel istoric un Maiorescu ideal, prototipic”. Totuși, lucrarea câștigă în consistență mai apoi. Manolescu demonstrează că Maiorescu n-a fost un scriitor zgârcit, cum spusese Lovinescu, și-i exhumă diverse texte din tinerețe, cursuri. Aici, criticul literar este lăudat pentru lectura „creatoare” exersată în deja lungii ani de cronică literară, care produce ipoteze interesante, deși nu toate evidente. De pildă, pentru Manolescu, Maiorescu este o personalitate care nu se poate realiza în singurătate, care are nevoie de societate. În ultima parte a cronicii sale, D. Micu trasează o paralelă între caractere, Maiorescu și Eminescu, încercând să o confrunte cu cea realizată de autorul *Contradicției*. ■ În pagina de istorie literară, V. Fanache scrie despre Ionel Neamțu, un prozator interbelic, sibian, al cărei ultimul titlu apare în 1945 – un jurnal militar intitulat *Atenție mărită!*.

7 august

• [„Scânteia”, nr. 8509] Aurel Baranga semnează *Partidul și națiunea ca un singur om*: „În ultima săptămână a primejdiilor m-am aflat departe de țară, în Franța. Am văzut atunci cum ne privește lumea, ce rezonanță au, în inimile unor oameni simpli două nume complementare și împletite: România, Ceaușescu. Unii dintre cei care rosteau aceste nume, mândri că le cunosc, nu știau acum zece sau cincisprezece ani, unde se află, pe hartă, țara asta, a noastră.

[...] Se află acolo unde poporul, strâns unit în jurul partidului, a conducerii sale încercate, știe bine ce are de îndeplinit pentru destinul său socialist, de azi și de mâine... Scriu aceste rânduri la o oră înaltă de noapte, când peste oraș a coborât de mult tăcerea. Dar, sub fereastra odăii mele, un furnicar omenesc, sub reflectoare, muncește fără odihnă și fără răgaz, înălțând spre ceruri un ilustru așezământ de cultură. [...] În mijlocul șantierului printre macarale uriașe stăpânite de mâini pricepute, o pancartă: «Un an de la al zecelea Congres al partidului». Și înțeleg că oamenii aceștia, care înalță ziduri, înalță Istoria”.

■ Aurel Dragoș Munteanu scrie despre *Tălmăcirile lui George Murnu*: „Valoarea traducerilor sale din elină a estompat activitatea de traducător a lui Murnu din alte literaturi. Un volum recent, îngrijit de Sanda Diamantescu și de Radu Hâncu, ne-a oferit prilejul să cercetăm întinderea preocupărilor sale de poezie mai nouă. Murnu se arată a fi fost un bun cunoscător de poezie italiană, engleză, germană și franceză, interesul său adresându-se unor nume ca Dante și Leopardi, Shakespeare și Keats, Goethe, Schiller, Hölderlin, până la Rilke, Verlaine sau Baudelaire. [...] Îngrijitorii ediției au avut o inițiativă meritorie prezentând traducerile lui George Murnu însoțite de un amplu comentariu al tehnicii folosite de învățatul român, cu referințe la tentative similare în alte limbi europene. Precizia comentariului, valoarea științifică a argumentației compensează anumite formulări didactice și caracterizări mai pedestre. Într-un cuvânt: o apariție demnă de interes, care suntem siguri că depășește circumstanța și că aparține istoriei literare la cel mai frumos capitol al său”.

■ Adrian Anghelescu notează apariția volumului *Structură și continuitate* de G.C. Nicolescu: „Reunite în volum sub titlu semnificativ *Structură și continuitate*, aceste studii și articole oferă o privire sintetică asupra sferei de preocupări, ideilor, concepțiilor și preferințelor lui G.C. Nicolescu în domeniul istoriei literare în care a înscris contribuții remarcabile ca *Viața lui Vasile Alecsandri*, studiile asupra curentului literar de la «Contemporanul» sau cel despre Duiliu Zamfirescu”.

■ Z. Ornea se ocupă de apariția cărții *Reviste literare românești din secolul al XIX-lea*: „Istoriografia noastră literară a înregistrat în ultima vreme notabile realizări. Monografiile de scriitori, publicații sau curente (diversificate sub raportul modalității de abordare) oferă cele mai multe măsura acestor împliniri. Cel care are o cunoaștere din interior a lucrurilor, știe prea bine pe ce efort considerabil a fost clădită fiecare dintre aceste realizări. Și aceasta, înainte de toate din cauza puținătății instrumentelor de lucru. La același capitol al lacunelor trebuie menționată inexistența unor studii monografice ale principalelor publicații literare. Tocmai această lacună vine s-o umple recenta lucrare publicată la Editura Minerva de un colectiv de cercetători ai Institutului de istorie și teorie literară «G. Călinescu». Autorii (Marin Bucur, Paul Cornea, Rodica Florea, Stancu Ilin, George Muntean, Teodor Vârgolici) și-au propus să studieze principalele reviste literare ale secolului trecut”.

• **[„Contemporanul”, nr. 32]** În articolul intitulat sugestiv *Ionel Teodoreanu*, Nicolae Manolescu recenzează un volum de poezii inedite ale acestuia, *La porțile nopții* (Minerva), și monografia autorului *La Medelenilor* semnată de Nicolae Ciobanu (Minerva). Poeziile lui Teodoreanu relevă „un poet notabil, deși inegal, înzestrat mai ales pentru atmosfera fantastică și stranie”. În studiul lui Nicolae Ciobanu, „ambitiția criticului este de a oferi o explicație fundamentală a întregii opere”, citită acum nu „cronologic, ci în funcție de o «temă» existențială, de un nod vital”. Acest demers critic se conturează ca „o încercare de a schimba părerea curentă despre Ionel Teodoreanu”. ■ Seria *Scrierilor* lui Pompiliu Constantinescu o face pe Melania Livadă să vadă în publicistul interbelic *Un Saint-Just al opiniei critice*. În opinia sa, „opera lui Pompiliu Constantinescu constituie lecția etică și artistică a unei conștiințe, desăvârșită în relația armonioasă dintre om și scriitor, și un model de magistratură critică”. ■ La rubrica *Jurnal de lector*, Laurențiu Ulici nu se arată foarte încântat de volumul *Poeme* (C.R.) al traducătoarei Irina Mavrodin: „Voința de a face poezie pare mai mare decât talentul poetic”. ■ Maria Banuș un articol despre *Bran*, Al. Ivăsiuc – eseul *Logică dialectică și valoare*, Ana Blandiana – o notă despre *Ochelarii de soare* și Geo Bogza – o *Meditație asupra unei date din istoria omenirii*, comemorând douăzeci și cinci de ani de la bombardamentul atomic de la Hiroshima. ■ La rubrica *Teatru*, o notă nesemnată semnalează o adaptare scenică după *Luceafărul* lui Mihai Eminescu, prezentată în parcul Universității din Los Angeles, pe 27 iulie. Folosind o traducere în engleză a lui D. Cuclin, „spectacolul a fost organizat de studenții departamentului de dramă în colaborare cu cei ai cursului de Istoria culturii românești”. Un cuvânt introductiv a fost rostit de Dan Grigorescu, profesor invitat de la Universitatea din București.

8 august

• **[„Cronica”, nr. 32]** Zaharia Sângeorzan se ocupă de lirica lui Petre Stoica, prezentând volumul *Orologiul*. ■ Const. Ciopraga readuce în discuție *Un dramaturg uitat: Ronetti-Roman*. ■ Proza erotică a lui Zaharia Stancu, reunită de C.R. în antologia *Povestiri de dragoste*, este subiectul articolului lui Constantin Coroiu, care vede în ea „lirismul sadovenian și voluptatea epică a lui Liviu Rebreanu”. □ *Să zbori ca pasărea...*, fragment din romanul *Paralele* de Corneliu Ștefanache. ■ Punctând curba ascendentă a interesului din ultimii ani pentru creația poetică și opera filozofică a lui Lucian Blaga, Al. Dobrescu prezintă cea mai recentă apariție în domeniu, cartea lui Pavel Bellu, *Blaga în marea trecere*: „Rezultat al unei strădanii continue printre textele rămase de la Blaga, vine să elucideze o dată pentru totdeauna «misterul» poetului-filozof. Cei care vor mai scrie vreodată (dacă vor mai avea ce!) despre Blaga, vor trebui, ori să urmeze îndeaproape formidabilele intuiții pe care le conține exegeza de față, ori să-și asume riscul erorii”. ■ Trecând rapid prin istoria pamfletului

românesc, Dan Mănuță se oprește la un moment însemnat, reprezentat de *Cuvântul unui țăran către boieri*, apărut în „Poporul suveran” din august 1848, pe care îl analizează și conchide că „nu este opera lui Ionică Tăutu, al cărui nume a fost folosit doar pentru prestigiul lui artistic și ideologic, ci al unui revoluționar (moldovean, după toate aparențele) care, odată descoperit, poate figura alături de Tăutu, Kogălniceanu și alții din galeria pamfletarilor de frunte ai literaturii române”. ■ C. Vasile recenzează volumul lui Constantin Noica *Rostirea filozofică românească*, ce adună articolele publicate de autor în diferite reviste, inclusiv „Cronica”. ■ În cadrul rubricii *Moment*, N. Irimescu salută modul în care „Luceafărul” a lansat cartea lui N. Manolescu despre Maiorescu, publicând nu o recenzie „de serviciu”, ci un grupaj de entuziaște întâmpinări, semnate de Al. Ivasiuc, Fănuș Neagu, Adrian Păunescu, Marin Sorescu. ■ George Pruteanu publică eseul *Paradoxalul Racine*, cu subtitlul *Despre „Androfedra” sau antifemeia racineană*. ■ Emil Nicolae prezintă *Amurgul Evului Mediu* de Johan Huizinga.

● [„Flacăra”, nr. 32] În *Tv*, Felicia Antip discută despre *Ecouri*, glose pe tema comentariilor făcute de revistele „Contemporanul” și „România literară” la adresa emisiunilor literare. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, se prezintă pe scurt *Correspondența* lui Tudor Vianu, volum apărut la Minerva, în colecția „Studii și documente”, ediția fiind îngrijită de H. Zalis. □ Semnalarea volumului de versuri *Cupa de aur* de Vlaicu Bârna, volum apărut la aceeași editură. □ Semnalarea apariției romanelor lui Cezar Petrescu *La Paradis General* și *Miss România*, la C.R., într-un singur volum. □ Se atrage atenția asupra „calităților liricii cuprinse în placheta de debut a poetei Liliana Brateș”, *Coajă pentru aer* (Ed. Eminescu). ■ În secțiunea *Teatru*, se anunță invitația adresată Teatrului Bulandra de a participa la festivalul de teatru BITEF de la Belgrad.

● [„Luceafărul”, nr. 32] Săptămânala întrebare adresată de Adrian Păunescu lui Marin Preda este: „Cu oamenii ajungeți la compromisuri la fel de vesele cum ați povestit că ajungeți cu lucrurile? Treceți un om intratabil”. Prozatorul răspunde: „Oricum nu-mi plac compromisurile sumbre, și aici firea noastră a ajuns să posede secrete netransmisibile. Cum face, cum reușește un român să întoarcă pe dos mănua tragică și s-o arunce în față destinului? Dintr-un dușman potențial își face un prieten pe viață. Devenind bucureștean și debutând în literatură, eram invitat la cinacluri, la revelioane. Asistam la veselie generală crunt și neîmpăcat, plin de orgoliul răspunderii universale pe care o simțeam că îmi apăsa umerii și păraseam aceste petreceri insultându-i pe toți. [...] Mă mir cum mă suportau printre ei, fiindcă după fiecare scandal plecam trântind ușa și aveam sentimentul că am rupt cu grupul lor pentru totdeauna. Nu, după un anumit timp mă invitau din nou, ca și când nimic nu s-ar fi întâmplat. Iar eu mă duceam crezând de fiecare dată că o să-i găsesc schimbați. De unde! Peste ani, și asta mi se părea formidabil, dădeam peste aceiași oameni

parcă i-aș fi văzut ieri. Ei, bine, am sfârșit prin a rămâne prieteni, vreau să spun că n-a devenit niciunul dușmanul meu înverșunat, după câte figuri le-am făcut la toți. [...] E cazul să povestesc că unul din ei era critic literar și că, în clipa când i-am dat să citească acea versiune a primului volum din *Moromeții* pe care mă hotărâsem eu în iarna anului 1951 s-o dau la tipar, i-a trecut prin cap că, în sfârșit, a venit momentul să-mi plătească și mie pentru aceste nenumărate figuri pe care i le făcusem și iată cum a procedat. Mi-a citit cartea și, când ne-am reîntâlnit, s-a uitat senin în ochii mei și mi-a spus foarte liniștit. [...] «Impresia generală cu care rămâi după lectura romanului dumitale, mi-ai zis el, este, întâi, că eroul, acest Moromete, e cam nebun. Încercând să cauți explicația în ce constă nebunia lui, nu prea reușești. E foarte autentic descrisă și pare foarte adevărată. Și atunci îți vine în minte că o singură explicație poate fi că și autorul e cam nebun. Acuma, asta n-ar fi o piedică în calea publicării romanului în revista noastră, dimpotrivă, dar judecat ca roman, nu prea ține, ți-aș propune să faci din el niște nuvele. Ar avea mare succes și ai fi perfect pe linia *Întâlnirii din pământuri*, dar cu un registru mai bogat și mai profund...». Neacceptându-i recomandarea, M. Preda îi primește însă alte „prețioase îndrumări”, apoi „a citit neîncrezător prima parte a versiunii refăcute, finale, pe care i-am prezentat-o spre publicare. I-a dat drumul, dar a și scris un articol mic și reticent în «Gazeta literară», ca să poată să scrie pe urmă unul mare, în care să-și arate nemulțumirea că n-am făcut totuși din romanul meu niște nuvele. [...] Era, ca orice critic dotat, tiranic în opiniile lui și abia la urmă, când a citit romanul în întregime s-a convins că eu, și nu el avusesem dreptate, în ce privește ideea dacă trebuia sau nu să fac un roman. Iar eu nu mai trebuia să fiu convins, din moment ce-i ascultasem judicioasele sfaturi, că nu fusese crud cu mine, ci drept. A scris apoi un articol plin de entuziasm și am devenit prieteni. Și-a păstrat poziția inițială, dispoziția de a nu-mi trece cu vederea scăderile literare. Cu cele umane însă am ajuns amândoi la un compromis și în cincisprezece ani nu ne-am certat în mod serios niciodată. Am ajuns chiar să cred că faptul a devenit imposibil, cum imposibilă e pentru unii împăcarea, trecerea peste ura care ni se injectează la un moment dat în inimă. Șansa noastră e să fim în acel moment greu al ciocnirii umane obsedați de ceva care să ne acapareze întreaga ființă. Injecția de ură se varsă atunci pe undeva pe lângă noi”.

❑ Sunt publicate versuri de Ileana Mălăncioiu, Mira Preda, Miron Georgescu, Tudor George și proză de Alexandru Deal și Dumitru Radu Popescu (*Șapte metri*). ■ *Avanpremieră editorială* anunță aparițiile următoarelor volume: *Pădurea și trei zile* de Alice Botez (Ed. Eminescu), *Jurnal în China* de Eugen Barbu (Ed. Eminescu), *Stampe fragile* de Ludmila Ghițescu (Ed. Litera). ■ În *Dramatice existențe de scriitori și artiști*, Ștefan Roll îi povestește lui A. Păunescu despre Urmuz, despre concepția lui legată de suprarealism, declarându-se „realist, dar când realitatea e pe dos par suprarealist”, considerând literatura contemporană alcătuită dintr-o generație „foarte talentată, foarte interesantă,

dibuind niște terenuri cvasiinedite”, iar „mișcarea avangardistă” ivită „spontan ca niște sughițuri”. ■ Cronica literară a lui Eugen Simion are ca temă volumul *XC*, o culegere formată din 26 de poeme „pe care Arghezi le-a lăsat deoparte dintr-un motiv sau altul”, cu siguranță de „ordin estetic”. Este vorba despre „însemnări ocazionale, pamflete, mici fabule cu înțeles foarte amar. *Inedite* deci, dar nu impun un Arghezi inedit, nuanțează numai motive și reprezentări anterioare”. Comentariile cronicarului se încheie astfel: „Vine întrebarea dacă cei care dau la iveală aceste însemnări de atelier fac sau nu o imprudență. De imprudență nu poate fi în niciun fel vorba pentru că versurile unui mare poet, chiar și acelea în care nouă nu ni se pare a auzi muzica spiritului său, ci numai muzica goalelor silabe, trebuie cunoscute”. ■ Cum „rubricile de teatru leșină prin reviste”, pentru că „sezonul e mort”, Marin Sorescu simte „fiorii de început” de stagioni, care amintesc de primul spectacol în limba română, *Mirtil și Chloe*, „care tulbură spiritele pe la 1816”. ■ Dan Zamfirescu face „câteva rectificări la răspunsul tov. prof. univ. dr. docent Al. Piru”, la secțiunea *Punct și virgulă*, determinat de poziția criticului cu privire la ediția a doua a volumului I din tratatul *Istoria literaturii române*, formulată la emisiunea *Controverse*, difuzată la radio, și în „România literară” din 6 august. Fără intenția de a polemiza, Dan Zamfirescu precizează că intenționează o rectificare a unor amănunte relatate „de domnia sa într-o lumină ce nu le este proprie”. Acestea fac referire la omiterea din tratat a unor studii din bibliografie, contribuțiile unor specialiști, „bagatelizarea unor completări bibliografice”.

9 august

- **[„România liberă”, nr. 8024]** Rubrica *Puncte de vedere* propune, prin intermediul lui Nicolae Barbu, un comentariu intitulat *Pe marginea peisajului actual al dramaturgiei românești*. Pornind de la constatarea unei schimbări de perspectivă în tratarea literară a „relației dintre realitatea vieții concrete și realitatea artistică” – prin piesele semnate de Paul Everac, Teodor Mazilu, Horia Lovinescu, Ion Omescu sau Aurel Baranga, Nicolae Barbu reține, drept caracteristici ale noii dramaturgii, o „înțelegere superioară a vieții, la scara acelor convingeri care implică prospecțiuni de adâncime, la confluența individualului cu acel complex al determinărilor pe care istoria și societatea noastră le propulsează”. Cu toate acestea, se constată a anumită reticență față de literatura dramatică, în raport cu cea lirică și cu cea epică – ce are la bază „prejudicata rămânerii ei în urmă”, precum și faptul că „ceea ce reprezintă ca efort creator în roman, abundența observației, a personajelor, a situației și a timpului ce-i cuprinde” corespunde, în teatru, cu „cerința concentrării maxime, a condensării acțiunii și timpului, a unei arhitecturi mult mai sugeratoare [sic!]”.

- **[„Scânțea”, nr. 8511]** În rubrica *Adnotări* I. Dinu atacă, folosindu-se de exemple, prezența unui anume *Exces de generozitate*: „Numărul mare de debuturi a rămas încă o problemă deschisă a editurilor noastre. Cartea unui debu-

tant, a unui autor, altfel zis, necunoscut, nu are în fața publicului nici un argument. Editurile s-au gândit să înlocuiască complicatele inițiative ale lansării cu un mic text publicat pe coperta ultimă, semnat de un nume cunoscut care spune în câteva cuvinte cine e autorul și ce fel de talent are. Pentru a fi însă eficace aceste texte de recomandare trebuie semnate ori numai de cei care au prin profesie răspunderea morală a judecării scrierilor, de critici literari, ori de personalități literare a căror autoritate e în afara discuției. Altfel se ajunge la o devalorizare a acestui tip de mesaj către public, la minimalizarea gestului critic. Repetat fiind, el devine o formalitate, o obligație ca oricare alta care nu presupune o răspundere reală. Din această cauză, textele pot să semene izbitor între ele. Iată ce se scrie despre Ion Marin Almăjan: «Comparând cartea aceasta nu numai cu nivelul schițelor și povestirilor care se publică la ora actuală în revistele de specialitate, dar chiar și cu calitatea ultimelor volume de debut apărute, trag o singură concluzie posibilă, și anume: că maturitatea stilistică și de gândire a tânărului prozator timișorean va impune în întreg contextul nostru literar actual un nume». Și iată și textul semnat pe coperta cărții *Simple întâmplări cu sensul la urmă* de Alexandru George: «Alexandru George îndeamnă la un tip de lectură al cărui prilej aproape nici unul dintre tinerii scriitori nu ni-l mai oferă: nuvelele lui reprezintă o concentrare de experiență artistică și, mai mult decât atât, triumful unui stil care e în același timp al venerației și al ironiei». Un mod de recomandare atât de asemănător pentru două cărți apărute simultan nu poate decât să deruteze pe cititor. Evident unul dintre prefăcatori trebuie să aibă mai multă dreptate decât celălalt, rămâne de văzut câtă, dar împreună aceste recomandări publicate de aceeași editură *M. Eminescu* nu fac decât să arate cum o inițiativă destinată să faciliteze lansarea debuturilor poate duce la un efect contrar celui intenționat la întocmirea acestor etichete critice, oricât de frumos, de inteligent ar fi ele redactate. Mai multă măsură și obiectivarea generozității credem a fi de folos recomandărilor de genul celor de mai sus!”.

10 august

• [„Scânteia”, nr. 8512] În *Cerneala cea mai bună pentru teza de doctorat*, Traian Coșovei vede un alt fel de efort intelectual: „Multă lume se înscrie la doctorat. E un semn bun; semn că oamenii merg înainte, aspiră, nu se opresc. Sunt și posibilități mari, deschise tuturor; sunt și ambițiile desăvârșirii profesionale. Există și dorința reală de a aduce o contribuție personală, rodnică, la tot ce s-a realizat și urmează să se realizeze la un nivel superior. [...] Uneori, pe teren, pe șantiere, în mijlocul unor mari opere socialiste în construcție, vorbesc cu oamenii, sau vine vorba despre doctorat. Am cunoscut remarcabili constructori de obiective industriale, conducători de șantiere, proiectanți de orașe care nu au timp nici să vorbească despre doctorat; nu au timp de doctorat – tot spiritul lor creator, toată inspirația și toată competența,

toată știința și inventivitatea lor – cu un cuvânt, tot doctoratul lor – se înalță ca un beton scump, ca un suflet în construcțiile, în operele grele la care trudes și care le pretind zi de zi, toată viață, studiu temeinic, studiu cuprinzător și la zi – gândire solidă, sistem”.

● **[„Glasul Patriei”, nr. 24]** Nichifor Crainic semnează *Pitoreașca Românie de azi*: „*România pitoreașcă*, scrisă de Alexandru Vlahuță din îndemnul lui Spiru Haret, cred că e cea mai frumoasă carte de proză rămasă de la marele poet. O carte clasică pentru educația noastră a celor care ne-am născut în România. [...] Ea a învățat câteva generații să cunoască frumusețea naturală a României și să-și lipească sufletul de pământul patriei. Țara de azi o depășește cu desăvârșire. Poetul a văzut depășirea cărții sale asistând la evenimentul istoric al unirii celei mari, dar n-a avut norocul să vadă trecerea vertiginoasă de la o țară pastorală cântată de el, la țara industrială de-acum care ridică România la nivelul civilizației contemporane. Pitorescul industrial de azi aparține exclusiv inteligenței și brațului trezit ca prin miracol la ritmul modern al vieții”. ■ Gheorghe Bulgăr publică textul „*Hronica românilor*”: „Unul din reprezentanții de seamă al Școlii Ardelene, ctitorul istoriografiei noastre moderne, Gh. Șincai, un spirit luminat și un luptător neobosit pentru cultura și emanciparea poporului român, apare în circuitul culturii noastre de azi într-o ediție critică, temeinic făcută, însoțită de studii fundamentale asupra limbii autorului, asupra contribuției sale la dezvoltarea culturii și limbii noastre moderne. Ediția aceasta nouă aparține clasicistului Florea Fugariu (cu o prefață și note de Manole Neagoe). [...] Nu încapă îndoială că *Hronica* este un document istoric și lingvistic de primă mână, iar forma în care ni se prezintă acum textul, comentariile, referințele filologice și conspectul particularităților de limbă este cu adevărat nou și de nivel înalt”. ■ Victor Tulbure publică poezia *Să încălzească soarele pământul*.

11 august

● **[„România liberă”, nr. 8025]** Constantin Crișan prezintă, sub titlul *Eseurile unui poet*, volumul lui Ștefan Augustin Doinaș, *Lampa lui Diogene* (Ed. Eminescu, 1970). Ceea ce se regăsește aici sunt „excursuri întregi, cu derogări și detalii minuțioase în lumea poeziei românești de azi, în lirica străină”, care „nu sunt rodul unor aproximații, unor puseuri sau note de jurnal ale poetului ci, în mod vădit, rezultatul unor lecturi asidue și al unor prospecțiuni estetice îndelungate”. De aici, rezultă „finețea disocierilor” critice din microstudiile dedicate poeziei bacoviene, argheziene, a lui Ion Pillat, Philippide sau scrierilor lui Rubén Dario, Paul Valéry, Borges etc. Pe ansamblu, volumul conține o serie de „propuneri de reevaluare a fenomenului poetic – de la înălțimea principiilor operei deschise”.

● **[„Scânțea”, nr. 8513]** Sub genericul „Din perspectiva marilor victorii, 23 August sub steagul glorios al partidului”, Alexandru Ivasiuc publică artico-

lul *Unitatea dintre partid și popor forța generatoare a progresului neîntrerupt al societății noastre*: „[...] legătura profundă care există azi între partid și popor își are unul din principalele sale izvoare în legătura organică a partidului cu tot ce este înaintat în tradițiile poporului, în legitimitatea istorică a rolului de continuator al acestor tradiții. Partidul comunist este legat organic de popor, prin faptul că politica sa de a făuri o lume mereu mai bună și mai de demnă, o societate pe măsura calităților poporului nostru este expresia gândurilor înaintate, aspirațiilor supreme ale oamenilor muncii, năzuințelor poporului pornite dinăuntru. Este efortul de veacuri, sintetizat și făcut contemporan. [...] Dacă cineva ar cere să i se denumească sintetic izvorul unității, liantul coeziunii, al sudurii intime dintre partid și popor, răspunsul cred că ar fi: *încrederea*. Prin întreaga sa istorie, prin întreaga sa existență, partidul și-a cucerit *încrederea* adâncă a poporului pe care l-a slujit nedeزمینیت. Poporul, oamenii muncii, națiunea noastră socialistă au convingerea neștirnută că, având în fruntea destinelor lor partidul comunist, interesele lor vitale își vor găsi o satisfacere integrală neștirbită. Acesta este secretul coeziunii realmente monolitice dintre partid și popor”. ■ M. Ungheanu publică note de lectură pe marginea cărții *Planeta părăsită* de Profira Sadoveanu: „Nu putem scrie cu adevărat biografie, dacă eroul ei n-a devenit și erou de mitologie, ne avertiza tot G. Călinescu. În momentul în care în conștiința publică s-a creat deja, din acumulări, un portret, o biografie devine posibilă, și necesară, fie pentru a confirma, fie pentru a combate liniile aceluia portret. Din acest punct de vedere puțini sunt scriitorii români care își reclamă mai urgent biografia decât Mihail Sadoveanu, personaj de mitologie încă de pe când era în viață. Lucrul e bine înțeles de Profira Sadoveanu, fiica scriitorului, care dedică amintirii marelui prozator cartea *Planeta părăsită*. Profira Sadoveanu nu este la primele rânduri despre maestru. Un mai vechi articol despre *Viața, opera și personalitatea lui Mihail Sadoveanu* era considerat durabil de G. Călinescu tocmai pentru că reușea un portret care nu contrazicea opera. [...] *Planeta părăsită* e spațiul copilăriei, dar e totodată și universul animat de existența uriașului blând sau crâncen după împrejurări. Izolarea, patriarhalitatea, iubirea de natură și de oameni asemenea lui, vocația de gospodar străvechi, aerul de altă planetă pe care-l respiră viața în curtea-livadă de la Folticeni și Copou, iată câteva din trăsăturile portretului de legendă pe care-l fixează Profira Sadoveanu. [...] Titlul cărții este o frumoasă metaforă: planeta poate fi nu numai copilăria care nu se mai întoarce ci și universul sadovenian al livezii de la Folticeni, pierdut o dată pentru totdeauna, poate fi și lumea de vânătoare și baladă a expedițiilor sadoveniene în care acesta pleca să pândească munții și pădurile. Venerația inteligentă a maestrului și talentul scriitoarei dau dreptul acestei cărți să fie așezată între cele care se învrednicesc la atenția oricărui cititor”. ■ Florin Tornea își exprimă puncte de vedere despre *Istorie și etică în dramaturgia contemporană*: „Dramaturgia noastră actuală repetă, în liniile ei de forță, liniile de forță ale concepției, activității, preocupă-

rile partidului. Ar fi de neconceput altcum. Fiindcă însușirile majore care o disting exprimă mentalitatea și înfățișează viața și fața noastră – ale conștiinței unui popor eliberat și redat sieși de către partid. Fiindcă problemele noastre de conștiință și de viitor – de atâtea ori dramatic tulburătoare – stau mai departe sub scutul experienței și înțelepciunii partidului. Zestrea ideologică – marxism-leninismul – partinitatea structurală a dramaturgiei noastre – opțiunea ei politică, umanistă sunt și marea ei șansă de mâine. Nu încape îndoială că noile talente vor ști, cât mai degrabă, să-și cunoască misiunea și, preluând ștafeta, să dea putere de expansiune maximă teatrului nostru. Nu încape nici o îndoială că ele vor răspunde din ce în ce mai eficace necesităților noastre spirituale, folosind, cu un spor de pricepere și de daruri de însuflețire, acea «rațiune curajoasă» a dialecticii și acel spirit larg umanist cu care partidul l-a obișnuit pe artist să înțeleagă și să facă înțelese realitatea și problemele ei”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6603]** Mihai Dimiu prezintă *Un militant al teatrului pentru mase: Victor Ion Popa*, care „s-a aplecat către pătri de spectatori potențiali pe care până la el puțini oameni de teatru îi căutase: țăranii și muncitorii. Cu aceeași intuiție a noului, a viitorului, a fost primul care s-a ocupat serios de o altă enormă categorie de spectatori – tineretul și copiii”.

12 august

● **[„Scânteia”, nr. 8514]** Pentru Ioan Adam, Victor Ion Popa este *Un animator entuziast al vieții noastre culturale*: „Se împlinesc 75 de ani de la nașterea lui Victor Ion Popa, scriitor și om de artă cu o contribuție însemnată în afirmarea și ridicarea nivelului artistic al teatrului nostru, în teoretizarea și transpunerea în practică a concepțiilor privitoare la rolul social-educativ al artei dramatice, în apropierea acestuia de cei cărora li se adresează – spectatorii – indiferent de condiția lor socială. [...] Dramaturgul, pătruns de încredere în funcția artistico-educativă a teatrului, în contribuția acestuia la conturarea unui nou tip uman, generos și altruist, regizorul novator, prozatorul de talent din *Velerim și Veler doamne*, eseistul lucid și pertinent se înscrie în conștiința succesorilor ca un precursor care, fără a întruni prin creație calitățile unui mare talent, fără a afla cele mai sigure răspunsuri la problemele cu care era confruntată epoca, este demn de o dreaptă cinstire, în persoana lui fiind întruchipate trăsăturile unui cărturar al cărui aport la afirmarea culturii naționale va merita întotdeauna elogiul sincer al urmașilor”.

13 august

● **[„Scânteia”, nr. 8515]** Ion Istrati semnează *Literatura și viața*: „Nu există, credem, din punctul de vedere al concepției estetice marxist-leniniste ce ne călăuzește, un alt poem mai frumos decât a trăi din plin și a reuși să te faci util semenilor tăi. Făuritor al lumii în dezvoltarea ei revoluționară, omul reprezintă, pentru scriitor, nucleul operei sale. În această calitate, omul are îndrituirea

de a fi zugrăvit ca acela ce a scormonit adâncimile cugetării, care a crescut vrednici urmași, a ridicat cetăți falnice și orașe superbe, a îmbelșugat câmpiile, a înaripat munți și-a înălțat celebre monumente de artă și cultură, familiarizându-se astfel treptat cu semnificațiile profunde și frumusețile nebănuite ale vieții. Iată, deci, în câte direcții se cuvine să se îndrepte atenția creatorului de artă care și-l ia drept model pentru a reuși să-și impună opera în conștiința cititorului. Pe plan artistic, semnificația darului pe care – în calitatea de mănuitori ai condeiului – îi facem semenilor noștri depinde de măiestria cu care valorificăm resursele inepuizabile ale vieții, de harul cu care ne-am născut și de efortul creator care nu trebuie să cunoască odihna. Suntem chemați, ca oameni de artă, să demonstrăm că viața nouă pe care o făurim cu prețul atâtor nobile eforturi reprezintă, într-adevăr, în condițiile socialismului pe care îl perfecționăm în victorioasa lui edificare, un moment de adevărată răscruce a istoriei”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 6605]** C. Stănescu consideră că studiul lui N. Manolescu, *Contradicția lui Maiorescu*, se manifestă între „vocația începutului absolut și provizoratul oricărui început”, între „vocația constructivă și demonul distructiv”. În schimb, perspectiva propusă, consideră recenzentul, „putea să ne restituie un Maiorescu mai accesibil și mai util. Pentru că simbolic utilă este voința lui Maiorescu de a se constitui pe sine și de a se transforma, de a fi singura autoritate responsabilă de destinul său. Nu prin suma rezultatelor concrete și nici printr-o ilustrare a robiei unei anumite fatalități, dar prin aptitudinea generală de a-și făuri un destin istoric ne este Maiorescu apropiat. Imaginea acestui Maiorescu am fi dorit-o, în excepționala carte a lui N. Manolescu, înălțată la rangul mitului de care o cultură are oricând trebuință” (fără an și editură).

• **[„Albina”, nr. 32]** Șerban Nedelcu semnează *Din biruință în biruință*: „A trecut un an de la cel de al X-lea Congres al partidului! Vor mai trece și alții și vom urca noi trepte pe scara bunăstării și a progresului. Trecem din biruință în biruință, fiindcă muncim uniți, cu încrederea că tot ce se înfăptuiește este spre binele fiecăruia în parte și al tuturor laolaltă”. ■ În *Pentru biblioteca dv.* sunt recomandate volumele: *Cranford* de Elizabeth Gaskell, *Moara de pe Pad* de Riccardo Bacchelli, *Seminaristii* de Alexandr Voronski, *Fiica măscăriciului* de Halide Edib Adıvar. ■ Sașa Pană în rubrica sa scrie despre Alexandru Sahia: „Îmi amintesc de dragul meu Alexandru Sahia, a căruia viață a fost atât de zbuciumată, cu inima înlăcrimată. El, un autentic înaintemergător către vremurile de azi, el ziaristul angajat, exemplu și călăuză”.

• **[„Cutezătorii”, nr. 33]** Biți Caragiale semnează un amplu „reportaj” despre turnarea filmului *Mihai Viteazul* (pe un scenariu de Titus Popovici), realizându-se astfel cinematografic ideea de „epopee istorică națională”.

• **[„România literară”, nr. 33]** Nicolae Jianu publică *23 August 1944-1970. Maturitate revoluționară*: „Ceva se întâmplă în August... Viile dau în pârg, livezile îngenunchează sub roade, apele curg liniștite, turme mari cutreie-

ră munții, urcă spre cer vuietul orașelor, țara e bună și liniștită. Dar tu știi ce preț a cerut această liniște, știi că douăzeci de milioane de oameni au lucrat îndelung, cu stăruință titanică, zile și nopți, zeci de mii de zile și nopți. Dacă ești dintre aceștia, poți spune cu poetul: non omnis moriar”. ■ Radu F. Alexandru realizează un interviu cu Henry Coandă, prefătat în termenii următori: „Dialogul ce urmează a avut ca decor unic o cameră de spital. Acolo m-a primit Henry Coandă. Contrar oricărei rațiuni, care recomandă liniște și evitarea oricărei oboseli, «recalcitrantul pacient», stăpânit de-o inepuizabilă energie și dorință de comuniune, a avut amabilitatea să-mi răspundă câtorva întrebări. Dintr-un sentiment de respect și decență mă abțin de la orice tentație de literaturizare, optând pentru o transcriere exactă a celor înregistrate. Înainte de a începe vreau să-i mulțumesc încă o dată d-lui Coandă, de data aceasta și în numele cititorilor noștri, pentru superba lecție de umanitate pe care ne-a ținut-o”. ■ În rubrica *Proiecte literare* citim o scurtă convorbire cu Al. A. Philippide de Al. Raicu: „– *Maestre, ce aveți în prezent sub tipar?* – Un volum de vreo 350 de pagini la Editura Eminescu. L-am intitulat *Considerații confortabile* și cuprinde diferite studii, unele mai vechi, altele scrise în ultima vreme. Iată câteva titluri: *Tradiția literară românească*; *Ziaristică și literatură*; *Însemnări despre Fantastic*; *Modernismul românesc*; *Libertatea literaturii*; *Pe urmele suprarealismului*; un studiu despre Gala Galaction, altul despre poezia lui Ionel Teodoreanu... În total vreo șaiszeci de bucăți. – *În prezent la ce lucrați?* – Drept să vă spun la... nimic. Cum însă mi-au rămas, publicate prin reviste, destul de multe articole și studii, voi încerca să aleg dintre ele un mănunchi care ar putea să alcătuiască o carte. Dar deocamdată aștept să apară volumul despre care am vorbit”. ■ În *Opinii despre roman* este inserat textul *Dialectica prezentului* de Radu Petrescu: „Romancierul, fără să fie obligat să renunțe la comentariul său (căci realitatea, în roman, se constituie din ce știe eroul, din ce știe romancierul și din ce știe cititorul – care știe aproape totdeauna mai mult decât ceilalți doi) prin motivări de comportament, trebuie să facă însă vizibil acest proces de constituire neîntreruptă a prezentului – proces care, amuzant, uneori infirmă comentariul și în orice caz îl reduce *calitativ* la proporții minime, instituind totodată cu acesta un dialog sau o cântare pe două voci. [...] Meditând la timp, romancierul încearcă, reiese limpede, nu să se substituie filosofului, căci atitudinile teoretice pot să intre în roman ca material de construcție, atât, ci să dea imaginilor sale un spor de corporalitate și de mobilitate. Ce a fost până acum basorelief devine statuie. Romanul solicită artistului o foarte complexă și tensionată mobilizare a lucidității formatoare și, în același timp, o intensificare a ardentei pasionale, dacă se poate spune așa, fără de care ceva dintâi nu se poate ridica de la pământ până a deveni invizibilă, anulându-se în poezie”. ■ Șerban Cioculescu scrie despre *Tudor Vianu corespondent*: „Am citit cu aviditate culegerea de *Corespondență* (ediție îngrijită, studiu introductiv, note, tabel cronologic de Henri Zalis) în colecția de Studii și documente a Editurii

Minerva, recent apărută. Fără îndoială, ea își atinge scopul, care este acela de a ne întregi portretul moral al unui dascăl de incomparabilă autoritate și de un strălucit talent literar. [...] Foarte prețioase sunt datele pe care ni le divulgă această *Correspondență* cu privire la tinerețea și formația spirituală a unui profesor de mare clasă”. ■ Matei Călinescu se pronunță cu privire la volumul *Aforisme* de Lichtenberg, tradus de I. Negoțescu. ■ În *Confesiuni literare*, D.I. Suchianu publică *Întâmplări cu I.L. Caragiale*: „De mult voiam să povestesc o mică întâmplare din viața lui Caragiale. Paul Zarifopol, strălucit filolog și critic literar, autorul ediției complete a operelor lui Caragiale, a avut o moarte subită care s-a produs puțină vreme după ce aflase de la mine cele pe care le voi povesti acum”. ■ Adrian Marino se ocupă de *Tehnica realizării fantasticului*: „În linii generale, tehnica realizării fantasticului se suprapune integral peste actul de creație literară: cu unele nuanțe specifice: Procesul distanțării este intensificat la maximum. Se poate chiar spune că fantasticul reprezintă un caz tipic de distanțare creatoare, condiție esențială a posibilității ficțiunii fantastice, pe care n-o poți «inventă» decât desprinzându-te de ea, refuzând orice contaminare. Ceea ce echivalează cu a spune că pentru a avea reprezentarea fantasticului devine neapărat necesară luciditatea verosimilului, conștiința intensă a normalului, obiectivitatea rece a posibilului și a imposibilului. Cazul fantasticului este cu atât mai interesant cu cât ilustrează, de fapt, existența a două «distanțări» creatoare, puse sub lupă: intervine mai întâi distanțarea de viziunea normală a realității, de vreme ce spiritul creator acceptă și cultivă posibilitatea răsturnării sau a raportului fantastic. Dar, în același timp, pentru a putea evoca această imagine răsturnată a realității, el trebuie s-o proiecteze la distanță, prin cea mai decisă obiectivare posibilă. Mecanismul, hipertrofiat, exacerbă, specific *oricărei* creații, definește o adevărată situație simbolică și, în același timp, limită a însuși actului de creație”. ■ Lucian Raicu scrie cronică literară la *Ultimii* de Bujor Nedelcovici: „Adevărat că lectura romanului *Ultimii* se împiedică de câteva serioase dificultăți; înainte de toate, un lirism abundent, simțit până și în dezvoltările prea ample, uneori necontrolate ale frazei, mereu în punctul de a spori, de a crește din ea însăși la infinit, ca dintr-un izvor nesecat. [...] În afara discuției rămânând vocația de romancier, și talentul eseistic (ambele virtuți sunt confirmate și anticipează în chiar *fuziunea* lor un destin literar dintre cele mai promițătoare), este de remarcat că seducătoarea ficțiune suferă totuși de oarecare fragilitate. Dacă considerăm din exterior, cu un simț obiectiv și deci refractar, se constată că încă îi lipsește marea putere de reprezentare a concretului. În absența acesteia, creația amenință să se destrame la o «privire» mai îndărătnică, la o respirație (a cititorului *neîncrezător!*) ceva mai vie. Lumile «imaginare», pentru a rezista acestei priviri și acestei respirații (care prin natura lor tind să anuleze «imagarul»), trebuie să învingă și pe terenul observației percutante, nemijlocite, a lumii reale. Dreptul de a fi crezut *pe cuvânt*, scriitorul trebuie să și-l cucerească pe acest teren ferm, în așa fel

încât pentru a intra în neprevăzutul ficțiunii, silindu-și cititorul să-l urmeze, să nu mai fie necesar să apeleze la îngăduințele convenției literare; care, oricând, în definitiv îi pot fi retrase. Supun atenției talentatului și atât de subtilului autor al romanului *Ultimii* acest adevăr simplu și elementar asupra căruia, niciodată, nu vom putea spune că am meditat îndeajuns”. ■ Reluând discuții recente din presa momentului, V. Vancea aduce noi exemple în *Literatura parazitară*: „Discuția lansată de presa literară în jurul oportunității debuturilor sau controversa creată de avizul editurilor oferit adesea unor manuscrise fără nici o valoare, nu au împiedicat, în pofida reorganizării sistemului editorial, apariția în continuare, într-un ritm alert, a cărților de duzină. Fără a putea efectua un examen riguros al tuturor volumelor de acest gen, vom încerca să ilustrăm situația respectivă, prin exemple, adevărate șabloane ale literaturii parazitare. Anostă, depășind prin psihologia precară a personajelor chiar și nivelul jurnalistice al unui reportaj-anchetă neinspirat, cu veleități pedagogice, *Acasă, fugărule!* de Ion Ochinciuc nu-și justifică prin nici o rațiune apariția. Dacă ar fi să-l luăm în serios pe autor, scopul lamentabilei înșelări epice este moralizator. [...] Absolut indescifrabil este volumul lui Gheorghe Anca – *Eres*. Intenția autorului pare a fi fost construirea unui univers aparte – plecând de la un motiv folcloric – prin organizarea cuvintelor, semne exterioare ale fluxului poetic interior, în fraze mai mult sau mai puțin ample – un fel de «versete» – cu capacitatea de a se concentra în jurul unui nucleu epic. [...] Penibilă, și într-un fel tardivă – *Inima omului* de Șerban Nedelcu ne amintește prin contrast literatura perimată a unui moment în care se punea preț pe reportaj și «document» în defavoarea interpretării istoriei și a transformărilor sociale care au marcat definitiv conștiința unei generații. *Inima omului* nu este altceva decât un dosar masiv cuprinzând referate, declarații, procese verbale și retrospective «duioase» consemnate stângaci, în care autorul «istorisește» emoționat «cazul» activistului de partid Petre Viziru, luptător din ilegalitate și partizan pe fronturile din Spania, Franța și Cehoslovacia, lovit cum spune un personaj, de soartă și răutatea oamenilor”. ■ La *Interviuri tardive*, Virgil Carianopol publică o convorbire *Cu Constantin Tănase*: „– Domnule Tănase, pentru că vreau să însemn și alte lucruri despre dv., vă rog să-mi spuneți ce vă place mai mult: muzica, poezia, pictura, teatrul? – Nici una din arte nu-mi e străină. Poezie am făcut și eu, iar teatru după cum știți. De multe ori am intervenit și la un decor și la o melodie. Toate la un loc nasc frumosul. Teatru fără muzică, poezie și pictură nu se poate. Frumosul este una din condițiile de viață în artă. Un poet francez, între altele, are o poezie în care spune că la el în cameră se află bufetul vechi al bunicii, unde se țineau dulcelețurile și fructele, masa, scaunele, scrinul pline de amintiri. [...] Vezi de câte simplitate are nevoie uneori poezia pentru a scoate în relief o nuanță care cimentează frumosul? Îmi place poezia ăluia, al nostru, care-a fost călugăr... cum îi spune? – *Arghezi*? – Da. Să știi că am obosit. Am început să uit...”. ■ În *Ochiul magic* apar scurte comentarii □ *Erotică furi-*

bundă de I. F., despre textul apărut în revista „Steaua”: „În numărul din iulie al aceleiași reviste, cu un sumar bogat, ca de obicei, lângă nume prestigioase (Victor Eftimiu, C. Daicoviciu, Șt. Pascu ș.a.), lângă materiale literare și științifice valoroase, și-au găsit loc (!) cu impietate și neglijență, și aceste rânduri de un erotism furibund: [...] Autorul lor, în același timp cel mai proaspăt și mai productiv teoretician în marginea *urbanismului* prozei, se numește Petru Popescu”. □ *Introvertit erou!* de S. L.: „Așteptăm cu o reală nerăbdare apariția *Cancerului blond*, roman despre care aflăm, din buletinul *Cărți noi*, atâtea lucruri frumoase! Meritele cărții, ca și ale autorului (Mircea Constantinescu) sunt puse în evidență cu strălucire într-o recenzie succintă și sobră, în care enunțarea subiectului vorbește de la sine: «Vacanța de iarnă într-un orașel, T. (- ca o generalizare a orașelor de provincie), unde eroul central, Val Steriadi, are un accident, și acasă, câteva zile și nopți, în șir, între vis și trezire, începe să aibă revelația propriului eu anticipând ceea ce, unora, nici ultima oră a vieții nu le aduce: demitizarea» (!!!) [...] Abia așteptăm să citim cartea! Abia așteptăm – după lectura prezentării – să facem cunoștință cu eroul ei, Val Steriadi!”.

□ „*Astra*” de M. G.: „Cel de-al 50-lea număr al revistei brașovene «Astra» conține câteva materiale demne de remarcat. [...] Ceea ce nemulțumește în acest număr, ca și în altele ale revistei «Astra», este slaba și cu totul neconcludenta reprezentare a literaturii originale. Este de ajuns să dăm, în acest sens, un singur citat, din poezia intitulată *Alternativă* de Carmen Tudora: [...]”.

□ *Darul confabulării* de V. M.: „Deschizând ultimul roman al lui Șerban Nedelcu, *Inima omului* descoperim cu satisfacție că e prefăcut de George Muntean. Dornici să aflăm și părerea cronicarilor literari despre cartea în chestiune deschidem revista «Contemporanul», din 31 iulie a.c., și descoperim cu satisfacție recenzia la *Inima omului*, semnată George Muntean. O temere ne încearcă: și o fi schimbat criticul, între timp, părerea, nu i-o mai place cartea? Nu, descoperim cu satisfacție că nu și-a schimbat părerea. Așteptăm cu nerăbdare și cu satisfacție anticipată numerele viitoare ale revistelor din București și din provincie. Suntem siguri că, după propriile domnie-sale cuvinte, George Muntean are într-un grad deosebit «darul confabulării în marginea unei cărți și al raportării ei echilibrate la viață (și) nu va trece indiferent pe lângă romanul lui Șerban Nedelcu”.

□ „*Atingerile cu neantul*” de V. M.: „O, câte taine are viața, câte misteruri și cotloane lumea din jur! Și ce dulce se poate rătăci un suflet sensibil, la paisprezece ani sau la treizeci și cinci, după cum e felul fiecăruia, prin aceste cotloane fascinante. Viața de artist! [...] Damian Ureche ne-a comunicat în formă scrisă aceste însemnări și încă multe altele (ca de pildă, «în urma unei nemaipomenite revelații te copleșește o nemaipomenită oboseală») pe două pagini ale revistei «Orizont», 6, urmând, totuși, un scop nobil: apărarea artistului. Căci «de multe ori apasă niște epitete încâlcite asupra scriitorului», epitete lansate tocmai de cei care «n-au cunoscut niciodată chinul creației», de cei ce «nu privesc măcar cu înțelegere pe cel muncit de culoarea

adevărului turnată în nestinsele vâlvătai ale artei». Scopul scuză mijloacele”.

□ *Condeii uitat în mână* de I. M.: „Un bizar articol despre poezia lui Ion Gheorghe publică M.N. Rusu în numărul din iulie a revistei «Amfiteatru» (*Previziunea poetică*). Interpretând arbitrar un fragment din *Zoosophia* [...], tânărul publicist socotește că poetul a prevestit – cu exactitate – cutare eveniment, întâmplat, bineînțeles, după apariția cărții!”. □ „*Tribuna*” despre „*Argeș*” de V. M.: „În «Tribuna» din 30 iulie C. Cubleşan comentează favorabil (și pe bună dreptate) numărul 6 al revistei «Argeș» și notează, printre altele, că «poate ar fi fost mai nimerit să amintim, în primul rând, scrisoarea inedită a lui M. Eminescu, publicată pe prima pagină, comunicată de prof. N.I. Simache...» Cu tot regretul, dar scrisoarea *nu este inedită*, ea a fost publicată încă de O. Minar, și o precizare în acest sens a apărut chiar în revista noastră, sub semnătura prof. Șerban Cioculescu. În schimb, C. Cubleşan nu pomenește nici un cuvânt despre utilitatea, frumusețea și, de ce nu, curajul gestului de a-l retipări pe Urmuz, gest materializat în «Biblioteca Argeș» – suplimentul aceluiași număr 6”. ■ Edgar Papu anunță o nouă apariție: *O monografie Vergilius*: „Primul congres internațional de studii clasice, ținut recent la noi, s-a văzut precedat în mod fericit de prima monografie română consacrată unuia din cei mai mari poeți ai antichității. Este vorba de masiva lucrare a lui G. Guțu, *Publius Vergilius Maro*. Deoarece vestitul *vates* roman a prilejuit asemenea monografii științifice în toate culturile moderne de marcat prestigiu, nu putem vedea în cartea de față decât încă un indiciu cert al maturității către care ne îndreptăm în toate domeniile intelectului”. ■ Al. Piru se ocupă de *Reeditarea lui Anton Holban*: „În sfârșit a apărut în colecția «Scriitori români» a editurii Minerva primul volum dintr-o ediție de *Opere* din Anton Holban sub îngrijirea Elenei Beram. După cum ne previne o notă editorială, culegerea va avea în total trei volume”. ■ La secțiunea *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin scrie despre volume de versuri. □ *Răsărit de față mare* de Ion Chiriac: „Pe lângă titlul cu desăvârșire ridicol, în placheta lui Ion Chiriac pot fi ușor depistate naivități ce te îndeamnă la zâmbet. [...] Se impune, în cazul lui Ion Chiriac, o reconsiderare a actului poetic, care să devină mai responsabil, de o ținută intelectuală mai acuzată”. □ *Donna Sextina* de Matei Alexandrescu: „Forma pretențioasă a sonetului e bine stăpânită de meșteșugul acestui poet. Versurile sună bine, ritmul e impecabil, rimele îngrijite și bogate, gândurile transmise coerent”. □ *Ospățul pământului* de Ion Chiric: „Poet aspirând spre gravitate, Ion Chiric vede lumea de la înălțimea generalizatoare de unde se zăresc; fenomene, obiecte, lucruri, mișcare, adică în noțiuni de filozofie. E obsedat de geneză, *a plămădi, a plăsmui, sămânță, izvor*, acestea sunt verbele și substantivele cele mai frecvente din anevoioasele sale versuri. Nu e o dificultate a înțelegerii de sensuri, Ion Chiric nu trebuie considerat un ermetic, gândurile sale ne parvin cu destulă ușurință: e vorba la el, mai degrabă, de o dificultate a exprimării, fraza poetică încruntată, lipsită de farmec, obositoare”. ■ Mircea Ior-

gulescu prezintă volume de proză. □ *Hangița Tudora; Măria-sa Burduja-Vodă* de Alexandru Ștefanopol: „Prin însuși faptul lesnicioasei înscrieri într-o serie reductibilă la câteva trăsături ce trimit în anonim mulțimi de titluri, romanele lui Alexandru Ștefanopol se așează cuminiți într-o binefăcătoare uitare. [...] Nimeni nu se poate opune scrierii unor astfel de enormități, dar editurile publică oare tot ce se scrie?”. □ *Inorogul nu moare* de Constantin Cuza: „Romanul lui Constantin Cuza are o cursivitate de conferință liber expusă, aparent improvizată și nu citită monoton, de unde o oarecare volubilitate și dezinvoltură. Se simte însă repede că e o contrafacere; presupusul vorbitor a exersat îndelung acasă în fața oglinzii, pregătindu-și atent fiecare gest și repetând textul până la găsirea celei mai potrivite inflexiuni a vocii”. □ *Atunci au tras toate clopotele* de Ada Orleanu: „Dacă scriitoarea nu și-ar fi alterat cartea cu o serie de considerațiuni generale de ordin istoric și strategic (!), la fel de supărătoare ca și multele prețiozități, *Atunci au tras toate clopotele* putea fi un roman deosebit”. □ *Pedeapsa* de Alexandru Georgescu: „Foarte prăfuite sunt nuvelele lui Alexandru Georgescu, amintind în chipul cel mai izbitor de mica literatură sentimentală și umanitaristă din jurul anului 1900: *Din chinurile vieții* și *Din durerile lumii* sunt titluri cu prelung ecou în literatura română. [...] Prin vetustețe, cartea este, în felul ei, o curiozitate”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu prezintă volumul de critică *Scrieri (vol. IV)* de Pompiliu Constantinescu: „Independența spirituală, Pompiliu Constantinescu înțelegea să și-o păstreze și pe plan teoretic, nu doar în câmpul gustului. Probitatea intelectuală îl obligă să recunoască și dramul de adevăr, dacă există, în opiniile pe care nu le împărtășea. Apărând ideea sincronismului, nu crede însă că operele clasice se demonetizează cu trecerea timpului. [...] Pompiliu Constantinescu nu se sfiește să spună adesea și lucruri neplăcute, fără a recurge la ocoluri diplomatice. Rectitudinea morală, pe care se sprijină mereu activitatea lui de cronicar literar, se lasă recunoscută și în caracterul acesta tranșant al judecății. El e un critic care, în limitele urbanității, se bate pentru adevăr cu viziura ridicată, netemându-se să rănească, la nevoie, chiar susceptibilități foarte mari”. ■ Roxana Sorescu este prezentă cu eseu *Neliniștea etică a romanului actual*: „Romanul românesc actual este realist în acel sens superior în care reflectă căutarea de sine a unor vremi unde valorile etice încetează să se mai definească negând și încercă să-și găsească stabilitate afirmând. Nevoia de credință pozitivă, de limpezire a conștiinței creatoare a unui nou cod moral stă la baza tuturor dezvoltărilor epice actuale. De aceea, nu ni se pare exagerat a spune că pentru romanul contemporan întâmplarea în sine, narațiunea propriu-zisă este oarecum indiferentă, ceea ce contează este sensul ei ascuns, direcția în care se încadrează, ceea ce se află dincolo de eveniment, în ordinea abstractă a gândirii neliniștite. Ne regăsim într-un punct superior pe spirala care pornește dintr-un tezism explicit ca să ajungă la unul conținut, întemeiat pe negarea violentă a primului. O carte cu tematică pur morală în substanța ei indivizibilă este *Intrusul* lui Marin Pre-

da. *Intrusul* propune nu numai soluția intransigent eroică a unei întrebări lăsate deschise de *Risipitori*, dar se situează într-un plan ideal și în continuarea celui de al doilea volum al *Moromeților*. [...] La extrema opusă se află tenebrosul roman *Iarna Fimbul* de Alice Botez. Dincolo de naivitățile romanțioase și de procedeele de roman de mistere, cartea rămâne o sursă de investigație psihologică de excepțional interes. Dincolo de cele câteva crime, sinucideri, incesturi, trădări, răzbunări, rămâne senzația de ciclu de civilizație închis, de repetare a istoriei în forme mereu degradate, din imposibilitatea de a se mai supune la vreo lege. [...] Mai conceptualizată programatic este investigația lui Nicolae Breban din *În absența stăpânilor*. Este vorba aici, în fond, de incizia cu mijloace psihanalitice în trei momente existențiale, exemplare pentru neconcordanța dintre esența interioară și aparența faptelor. [...] Am amânat la sfârșit discuția despre Al. Ivasiuc, întrucât în *Vestibul*, în *Interval* și-n *Cunoaștere de noapte* avem a face cu o autentică și imperioasă vocație de moralist, deghizată, pentru ușurarea penetrării, într-o discontinuă substanță epică. Destinul acestui scriitor ni se pare într-un fel exemplar pentru întreaga etapă a romanului actual: el își caută cu efort cadrele unei narațiuni, de ale cărei date exterioare se detașează, pentru a putea exista în adevărata sa postură, de psiholog curios, în afară de orice literatură, de reacțiile omenești în situațiile-limită. Al. Ivasiuc se inventează continuu ca scriitor pentru a ființa ca moralist, în sensul francez al cuvântului. [...] Dacă ar fi să rezumăm în două cuvinte aspirațiile fundamentale ale romanului devenit măsură a unui cod moral, am spune că revelația absolutului și căutarea autenticității dau pulsul ultimului deceniu”. ■ *A.E. Baconsky și poezia „drumului”* îi aparține lui Cristian Unteanu: „Poezia lui A.E. Baconsky ne face martorii unui timp ce nu mai are nimic de jertfit în afara propriului său trup. [...] Laitmotivul dansului ritual este dat de sentimentul obsedant al uitării căci porțile sfârșitului, acolo unde este capătul dansului, nu sunt altceva decât porți ale uitării; porți ale unui spațiu finit care nu poate îngădui în viziunea diferențiat subiectivă a poetului, nici zborul, nici coborârea. Acest moment dramatic de criză interioară poate pentru că anticipă, în cariera acestui poet de o vocație atât de complexă, o altă fază, de purificare, recăștigarea unui nou echilibru liric”. ■ Versuri semnează: Vasile Nicolescu (*Tărâm; Hypnos; Dacă orbit...; De fum...; Cămașa lui Nessus; Cerul de tăgadă; Elegie la prăbușirea unui arbore; Destin; Invențiune pentru ondiolină*), Ion Bănuță (poezii din *Olimpul Diavolului*, vol. III: *Panorama scriitorilor celebre; Panorama stingerii luminilor; Panorama vânzării; Panorama neghinei; Panorama cupelor amare; Panoramă în îngeri de chips; Panorama soarelui; Panorama așteptării; Panorama calvarului; Panorama așteptării; Panoramă napoleoni-ană*), Victor Eftimiu (*Atlantida; Don Juan și cocoșata; Uitarea; Nu te-am cântat; Hieronime; Cel din urmă; Am fost prea mult*), Doina Sălăjan (*Vis cu lacrimi; Străin; Lanț; Cerc*), Ion Petrache (*Vorbe; Musafirii au plecat; Amurg de suflet; Moartea râului; Primăvara*) și Marius Robescu (*Cina; Scara; Des-*

chidere; Retro; Arcașul cast; Așteptarea; Orb de chipuri). ■ La *Cronica Uniunii Scriitorilor* apar mai multe consemnări. □ „Scriitorul sovietic Oles Gonciar, secretar al Uniunii Scriitorilor din R.S.S. Ucraina, ca și scriitorul Yves Gandon, președintele sindicatului criticilor francezi și președintele centrului Pen francez, împreună cu soțiile lor, au răspuns invitației Uniunii Scriitorilor din România de a-și petrece concediu de odihnă în țara noastră. [...] □ În cadrul înțelegerilor de colaborare cu uniunile de scriitori din țările socialiste, scriitorii Augustin Buzura, Valeriu Cristea și Alexandru Sever au plecat în Bulgaria, iar Iv. Martinovici și Farcaș Arpad în Iugoslavia. □ Anghel Dumbrăveanu, Sorin Titel, Cornel Ungureanu, Dușan Petrovici, Damian Ureche și Ion Velican, redactori ai revistei timișorene «Orizont» au fost, pentru câteva zile, oaspeții revistei «Bagdala» din Kruševac (R.S.F. Iugoslavia), în cadrul unei înțelegeri de vizite reciproce, menite schimbului de colaborări și experiență între cele două reviste. Această vizită a concis cu apariția unui număr special din revista «Bagdala», dedicat în întregime literaturii române contemporane. Eserurile principale despre poezia și proza română contemporană sunt semnate de criticii Șerban Foarță și Cornel Ungureanu, iar traducerea celor peste 40 de exemplificări din literatura noastră aparțin pasionatului traducător de limba română, poetul Adam Puslojić”. ■ În *Ce e nou în culturile nordice* citim: □ *Ingmar Bergman: Note de regie la piesa „Woyzek”* – *Jurnalul de repetiții ținut de Henrik Sjögren* -, cu o notă semnată de Dinu Cernescu: „Cu sprijinul editurii Gallimard, de peste zece ani apar în Franța «Caietele Companiei Madeleine Renaud-Jean Louis Barrault». Concepute ca un adaos scris la opera de cultură întreprinsă de cei doi animatori, aceste caiete au darul de a consemna în ele cele mai interesante evenimente sau luări de poziție în domeniul teatrului universal. În ultimul număr sosit, se publică pe larg notele luate de Henrik Sjögren – asistent de regie al lui Ingmar Bergman – în timpul repetițiilor cu piesa *Woyzek* de Büchner, la Teatrul regal din Stockholm. Am ales câteva scurte fragmente din care, cred, se poate «citi» mai exact personalitatea lui Bergman și stilul montării sale”. □ Veronica Porumbacu semnează în „*Noul*” în *cultura norvegiană*, un interviu cu Jardar Seim; □ apare și *Upal* de Daniel Katz, în românește de Ștefania Deleanu, însoțit de o notă *Proză finlandeză* semnată de V. Mazilescu: „Scriitorul finlandez Daniel Katz, un tânăr cu privirea deschisă, brunet, cu alură athletică (face sport de performanță: lupte clasice) s-a aflat, până de curând, pentru a doua oară în România în decursul acestui an. Și are de gând să revină. L-am cunoscut spre primăvară, în chiar seara când afla, dintr-un ziar împrumutat de la Ambasada Finlandei, că a primit, împreună cu Werner Söderstörn, premiul pentru debut în proză pe anul 1969”. □ Marieta Nicolau traduce *Răspunsurile lui Strindberg la un chestionar al lui Bröchner*; iar *Povestea lui Roy Andersson* este tradusă de Ștefania Iliescu și M. Nicolau. □ În *Atlas liric* citim poezii din țările nordice, traduși de Aurel Covaci: Erik Blomberg, Suedia (*Căprioare într-un parc*), Hjalmar Gul-

lberg, Suedia (*Aceasta-s eu*) și în traducerea lui V. Panait – Harald Sverdrup, Norvegia (*Acest albastru; Masca; Combaina*).

• [„Tribuna”, nr. 33] Constantin Cubleşan semnează cronica literară a numărului, despre romanul lui Petre Sălcudeanu, *De ce văd invers?* (Ed. Eminescu, 1970). După un incipit spectaculos, care anunță un roman inscriptibil în realismul moral tipic epocii, cu personaje definite de ambianța muncii, numite comic (de aici, poate, provine Carcalete-le celebrei serii cinematografice a epocii, seria *BD*), se pare că „romanul eșuează irecuperabil spre farsă”, pentru că protagonistul, Trandafir Pacoste are „structura unui erou de parodie”. Critica lui Cubleşan apare însă delegitimată de întrebuintărea greșită, în cursul cronicii, al unui termen frecvent în articolele din epocă: „fortuit” folosit ca sinonim al lui „forțat”: „ironie fortuită”. ■ Printre recenziile care-i urmează, o reținem mai ales pe cea a lui Ion Marcoș la *Poemele* lui Mircea Ivănescu (Ed. Eminescu, 1970), pe care le consideră înzestrate cu „o remarcabilă forță imaginativă”. În celelalte, Nae Antonescu scrie despre retipărirea prozelor intitulate *Cordun* ale lui Eusebiu Camilar (inițial apărute în 1942, acum la Ed. Ion Creangă, 1970), iar Mircea Popa amendează antologia de texte, numită *Structură și continuitate*, a lui G.C. Nicolescu (Minerva, 1970). ■ Un eseu pe marginea *Princepelui* de Eugen Barbu semnează R.A. Locusteanu care face aici o încercare oarecum „structurală” de analiză, conformă unei critici a profunzimii. Dar limbajul critic apare uneori naiv: „Astfel, dacă uneori mai rar, amplarea unor scene-episoade coincide cu valoarea lor semnificativă [...] alteori, mai des, fericita coincidență nu se produce”. Autorul recenziei se arată mai degrabă nehotărât: *Princepele* este astfel un roman pe căruia defectele stilistice îi scad valoarea, dar aceasta rămâne totuși „certă”. ■ Nicolae Lascu scrie despre *O valoroasă operă științifică*, cea a lui Constantin Daicoviciu. ■ După eseu despre poezie semnat de Ioan Alexandru, tot heideggerian – filozoful fiind acum numit, textul cel mai interesant al numărului este un dialog critic. ■ Nicolae Manolescu și Liviu Petrescu comentează împreună volumul primului, *Contradicția lui Maiorescu*. Cel de-al doilea deschide interviul – căci vorbim despre așa ceva, de fapt – cu un elogiu adus primului pentru vocația sa sintetică. Dialogul zăbovește destul asupra dimensiunii polemice a criticii literare, diferită de polemica minoră, *ad hominem*. Interesantă este și interpretarea monografiei Maiorescu ca fiind sartriană la origine, bazată pe conceptele de facticitate și libertate, opinie la care Manolescu rămâne mai degrabă perplex („nu m-am gândit la el” – la Sartre, adică). ■ Un fragment de teatru publică Leonida Teodorescu, sub titlul *Alb și albastru*. ■ La pagina de istorie literară, Ion Oarcăsu semnează un eseu despre *Slavici și posteritatea ambiguă* (reiese un Slavici obișnuit tot mai mult cu realitatea înșelătoare a vieții, în locul unor convingeri morale rigide care-i sunt dezavuate), iar Const. Cubleşan publică un medalion Victor Ion Popa, 75 de ani de la naștere. ■ Remarcăm eseu despre literatura polițistă al lui Teofil Bălaj, despre Simeon și Ian Fleming, intitulat *În slujba majestății sale „Aventura”*.

14 august

• [„Scânteia”, nr. 8516] Adrian Anghelescu publică o cronică literară la monografia lui Nicolae Ciobanu, *Ionel Teodoreanu*: „Centrul de greutate al monografiei lui Nicolae Ciobanu – cea dintâi consacrată lui Ionel Teodoreanu – îl constituie, fără îndoială, capitolul de analiză a trilogiei *Medelenilor*. E firesc ca examenul critic să stăruie asupra acestei creații, fundamentală în ansamblul operei scriitorului, dar și revelatoare în ce privește structura artistică, amprenta originalității acestui prozator, a cărui prezență în cadrul literaturii noastre, îndeosebi în cea interbelică, este nu numai prodigioasă, dar și prin ceea ce a afirmat mai valoros, distinctă, demnă de interes. [...] Cele mai multe din volumele care au urmat *Medelenilor*, într-un ritm torențial, dezamăgesc, astăzi cu atât mai mult, prin prolixitate și lipsă de substanță artistică. În interpretarea lor autorul monografiei să vădește mai condescendent, fiind vizibil efortul de a găsi probe ce par, pe alocuri, măcar să atenueze, dacă nu să corecteze, verdictul sever al unor judecăți de valoare obiective, emise în epocă de critici autorizați. Desigur, nu e vorba de o reconsiderare lipsită de discernământ, multe din defectele acestei întinse părți a operei lui Ionel Teodoreanu fiind evidențiate de însuși autorul monografiei, ci de intenția de a evalua, printr-o investigație uneori cam clementă, elementele recuperabile artisticește din aceste scrieri. O zonă deosebit de fertilă sub acest aspect o prezintă, în contextul operei scriitorului, proza de evocare biografică, acel triptic cu caracter memorialistic *În casa bunicilor*, *Întoarcerea în timp* și *Masa umbrelor* ca și volumul de poeme postume *La porțile nopții*, destul de sumar tratate însă într-un capitol final al lucrării. Or, mult mai rodnic s-ar fi dovedit examenul analitic dacă autorul ar fi pătruns mai adânc și ar fi prospectat mai amănunțit conținutul acestor scrieri ce atestă într-o măsură reală talentul prozatorului, calități ale artei sale. Asemenea analize ar fi dat astfel un suport mai temeinic unor judecăți și concluzii critice în genere judicioase, aplicate la obiect, cuprinse în această monografie ce constituie de pe acum un instrument util, necesar în aprofundarea creației lui Ionel Teodoreanu”. ■ Aurel Dragoș Munteanu prezintă volumul *Teatru – Proză* de Leonid Andreev, în traducerea unui colectiv: „Leonid Andreev este bine cunoscut în România atât prin proza sa, tradusă încă din primii ani ai secolului, cât și prin teatrul său, jucat cu oarecare insistență în deceniul al treilea. Apariția recentă la Editura «Univers» a unei ediții cuprinzătoare de scrieri oferă cititorului de la noi posibilitatea unei înțelegeri mai substanțiale. Un colectiv de traducători, între care am remarcat nume ca Ștefana Velisar Teodoreanu și Isabella Dumbravă, cu activitate prelungită în domeniul tălmăcirilor din limba rusă, Gellu Naum, Mircea Ciobanu și Tatiana Cojocaru sau Nicolae Mărgescu și Igor Block, și-au asumat dificila întreprindere de a mijloci o cunoaștere exactă și adâncă a marelui scriitor. Prefața profesorului Edgar Papu este, de asemenea, un punct de referință subtil și adecvat

în ceea ce privește universul artistic și uman al lui Leonid Andreev”. ■ Ioan Adam scrie despre volumul *Spre Mâine* de Ady Endre: „Un act de cultură cu adânci semnificații și valențe expresive al recent înființatei edituri clujene «Dacia»: editarea, printre primele ei volume, a antologiei *Spre Mâine* a unuia dintre cei mai mari lirici maghiari și ai umanității – Ady Endre – poetul vizionar care a revoluționat poezia ungară prin cadențele energice ale versurilor sale. Culegerea înmănunchează, într-o succesiune tematică unitară, poezii din zece dintre cele mai reprezentative volume ale acestuia, grupându-le sub titlul uneia dintre cele mai cunoscute creații ale sale: *Spre Mâine*. Lirica lui Ady Endre, caracterul ei novator, suflul ei, pasional și autenticitatea trăirilor apar în versiunea românească datorată lui G. Georgescu, prin ceea ce are ea mai semnificativ și mai valoros. [...] Frenetic și patetic în majoritatea poeziilor, cu un timbru grav și meditativ în altele, visător și lucid, în plin zbucium romantic uneori, de o seninătate clasică alteori, Ady Endre ne apare din poeziile sale la înălțimea celebrului lui vers «Visul adevărat e visul îndrăzneț»”.

● **[„Contemporanul”, nr. 33]** La cronică literară, Nicolae Manolescu scrie despre o carte „subtilă și fermecătoare”: *Simple întâmplări cu sensul la urmă* (Ed. Eminescu) de Alexandru George. Povestirile din acest volum „fac dovada unui spirit fin și cultivat, și a unei excepționale inteligențe artistice”. Criticul este convins că Alexandru George, cu stilul său „fastuos și ironic”, a publicat „un debut remarcabil”. ■ În *Eminescu și folclorul*, Al. Philippide evidențiază faptul că poetul „a dovedit, cel dintâi în chip suprem, cu vigoarea evidenței necontestabile, că limba românească este un admirabil instrument pentru compunerea poeziei mari”. ■ Un interviu, în exclusivitate, cu Pablo Neruda, realizat de Sanda Dumitrescu-Cristian, apare cu titlul *La ocean*. În acest interviu, Pablo Neruda se declară un fidel cititor al literaturii române și un admirator al scriitorilor contemporani. Pe lângă problemele de literatură, Sanda Dumitrescu-Cristian insistă asupra condiției de comunist al lui Neruda și pe impactul pe care el l-a avut asupra mișcărilor de stânga din toată lumea. ■ Este publicată *O „referință” a lui Tudor Arghezi*, scrisă de poet în 1958 pentru a o ajuta pe Despina Kițulescu, văduva doctorului descris în referință, să primească o pensie. Acest text este relevant pentru biografia lui Arghezi. Pe când scria la „Tribuna Oltului”, află de cazul liberalului Alexandru Iliescu, un adevărat baron local în Oltenia, care și-a dat afară din casă soția și copiii. Deghizat în doctor, pentru a scăpa de controlul excesiv al autorităților, Arghezi vizitează atât spitalul unde familia lui Iliescu se adăpostea, cât și întregul județ, alături de doctorul Kirițescu. Poetul îl descrie pe acest doctor ca un binefăcător al țăranilor, foarte iubit de către aceștia. ■ Ana Blandiana scrie eseistic despre literatură pornind de la asemănările metaforice dintre aceasta și vin. ■ Alexandru Ivasiuc publică prima parte a articolului *Fundamentarea tragediei*, iar Geo Bogza nota *Predica din pădure*.

15 august

• **[„România liberă”, nr. 8025]** Rubrica *Recenzie* prezintă, sub semnătura lui Ion Drăgănoiu, un comentariu al volumului de *Correspondență* a lui Tudor Vianu, editat de Henri Zalis. Personalitatea lui Vianu ilustrează, în opinia recenzentului, „prototipul moral al omului ridicat la idee” iar corespondența – un „Bildungsroman epistolar” din care reiese „febra trăirilor” care compensează „lipsa epicului propriu-zis”. Însemnările pe tema prieteniei, de pildă, au caracter „literar-artistic, social, istoric” și sunt, totodată, exemple de „pagini literare vii, memorabile”. Editorul, Henri Zalis, semnează „un bun studiu psihologic” în prefața volumului căruia îi asigură, în același timp, „un aparat critic riguros”.

• **[„Scânteia”, nr. 8517]** De ziua presei, ziarul publică textul *Slujitori fideli ai partidului comunist, ai poporului român*, nesemnat: „De Ziua presei 1970, ne exprimăm, încă o dată, hotărârea de a sluji cu întreaga noastră ființă cauza nobilă a partidului, de a nu precupeți nimic pentru a fi demni de înaltul titlu de ostași ai Partidului Comunist Român. Perfecționându-și neconținut activitatea, urmând cu fidelitate neabătută comandamentele majore ale epocii, năzuind împreună cu întregul popor, să-și aducă contribuția la înflorirea României socialiste, presa noastră va fi tot mai mult ceea ce trebuie să fie presa într-o țară socialistă – conștiința de sine a națiunii. Noi ziariștii, știm bine că măsura muncii noastre este măsura în care slujim politica Partidului Comunist Român, în care ne identificăm cu ea. Așa, și numai așa, ne facem pe deplin datoria de cetățeni, de patrioți, de comuniști”. ■ Hajdu Gyözö prezintă volumul *Mama îmi urează somn ușor* de Sütő András: „Autorul specifică sub titlu: note de jurnal. Așadar nu e un roman, nici reportaj, nici măcar jurnal de călătorie sau memorial cu tentă eseistică. Pentru a fi absolut exacti trebuie să scriem că e un jurnal poetic, sau formulat mai concret, o cronică de familie, un reportaj liric despre pământul natal. [...] Excelenta carte reprezintă un veritabil succes al prozei maghiare din România. Succesul ei îl obligă pe autor să meargă mai departe: să scrie în continuare confesiunea despre pământul natal, despre succesele anilor din urmă, despre biruințele partidului, despre împlinirea umanismului socialist, care în acești ani caracterizează puternic construirea socialismului în România”.

• **[„Cronica”, nr. 33]** Zaharia Sângeorzan comentează în rubrica sa volumul lui Z. Ornea închinat curentului literar din jurul „Sămănătorului”: „Sămănătorismul nu a avut o estetică și nici principii originale. Confundarea esteticului cu culturalul a interzis valorificarea unei experiențe literare, a tradiției, a unor teme și, mai ales, a dus la o barare sistematică a sincronismului”. ■ Dumitru Micu semnează o fișă de istorie literară, scriind despre *Un prozator ignorat: Mircea Damian*. □ Versuri de George Popa și Ioanid Romanescu. □ *Lady Madonna*, proză de Constantin Cubleşan. ■ „Cu timpul, va trebui, poate, să revizuim unele dintre opiniile critice formulate asupra lui Cezar Pe-

trescu, acuzat prea adesea de facilitate – o deficiență reală, pe care scriitorul a știut, totuși, nu o dată, să o transforme într-un merit cuceritor”, scrie I. Sârbu când analizează recent reeditatele romane *La Paradis General* și *Miss România*. ■ Pentru scurtele prezentări din cadrul rubricii *Contrapunct*, Al. Dobrescu reține: *Tușiți* de Marin Sorescu, *Poezii* de Olga Caba și romanele lui Sergiu Dan, *Arsenic* și *Roza și ceilalți*. Despre cel dintâi afirmă că „a sfârșit prin a face școală în poezia românească”, după ce a fost „pastișat, imitat, copiat, devenit idol al tinerilor poeți ori al celor în devenire”. ■ N. Carandino despre cei doi Feydeau (tatăl Ernest și fiul Georges), glosând pe marginea spectacolului *Puricele în ureche*, montat la Teatrul Bulandra din capitală. ■ Hertha Perez scrie despre *Thomas Mann și romanul modern*, alăturând și un text tradus din acesta despre *Arta romanului*.

● [„**Flacăra**”, nr. 33] Lucian Raicu prezintă volumul IV de *Scrieri* de Pompiliu Constantinescu, ce „ni-l arată din nou pe remarcabilul critic în exercițiul curent și modest, lipsit de satisfacții, al Cronicii literare”. □ Se discută despre intenția de a ecraniza din nou romanul *La răscruce de vânturi* de Emily Brontë, proiectul fiind semnat de către Samuel Z. Arkoff și James H. Nicholson. □ Teodor Mazilu publică o serie de însemnări de călătorie cu titlul *Pe ruta Guadalajara – Mexico*. □ În *F Varietăți*, revista publică o serie de maxime și cugetări semnate de diverși scriitori, grupate sub titlul *Înțelepții printre noi*. ■ În aceeași pagină, revista publică o „corespondență specială cu Margit Pflagner”, intitulată *Omagiu slujitorilor culturii române*, ce are ca temă decernarea Premiului Herder lui Zoltán Franyó. Este prezentată biografia scriitorului, urmată de o descriere a evenimentului. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, este semnalată apariția, în B.P.T., a volumului *Versuri și proză* de Ion Barbu, îngrijit de Dinu Pillat. ■ Trecere în revistă a sumarului volumului *Reviste literare românești din secolul al XIX-lea* (Minerva), la care au contribuit Marin Bucur, Paul Cornea, Rodica Florea, Stancu Ilin, George Muntean, Teodor Vârgolici. ■ Trecere în revistă a noilor volume de versuri intrate în librării: *Catharsis* de Victoria Ana Tăușanu, *Media Luna* de Barbu Cioculescu, *Vertebra lui Yoric* de Ioana Bantaș. □ Se anunță reeditarea romanului Ioanei Postelnicu, *Bezna*, la Ed. Eminescu: „Cartea a apărut în primă ediție în 1943, când primește și un premiu din partea Societății scriitorilor”. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, semnată de Alecu Popovici, se face o trecere în revistă a pieselor pregătite de Teatrul Bulandra pentru următoarea stagiune: *Revizorul* de Gogol, *Furtuna* de Shakespeare, *Există nervi* de Marin Sorescu ș.a.

● [„**Luceafărul**”, nr. 33] Adrian Păunescu vrea să afle dacă Marin Preda a făcut vreun compromis cu ideile. Opinia scriitorului este că „ne facem despre noi înșine și despre lume o idee, sau un sistem de idei, și nu renunțăm la ele nici atunci când vedem că din pricina lor ni se destramă căminul, ne pierdem prietenii și, uneori, în condiții excepționale, de convulsie socială, ne pierdem

chiar libertatea și viața. Compromisul cu ideile e un lucru tragic, fiindcă omul simte, instinctiv, că ideea aceea e chiar el, în timp ce un om, un lucru, un obiect, nu e decât ceea ce a dat el în afară, o investiție, dintre care cea amoroasă angajează mai mult sau mai puțin din ființa sa, ca și lumea care-l poate dezamăgi și pe care o poate disprețui suveran. [...] Dacă această identificare a noastră cu o idee nu ne-ar duce adesea și la o neasemuită trufie ar trebui să ne admirăm de dimineața și până seara. Dar curând această identificare devine intolerabilă, începem să pretindem ca toți ceilalți să adopte ideea noastră și devenim cu atât mai agresivi cu cât ni se sugerează de ici și de colo un compromis cu alte idei, ale altor oameni. [...] Și cu cât suntem mai necunoscuți în profesiunea sau în cercul nostru, cu atât suntem mai vanitoși și cu conștiința de sine mai exacerbată”. Iar exemplele date confirmă opinia enunțată. ■ În cronică la volumul *Drumul sufletelor* al lui George Alboiu, Eugen Simion este de părere că poezia sa, „destul de dificilă, ca expresie” nu-i „greu de înțeles”, însă „este destul de greu a explica în ce constă originalitatea ei”. „La George Alboiu este vorba de un sentiment coplesitor de singurătate, de o imagine a sfârșitului, în ordine cosmică, de o senzație, în fine, de vid și descompunere în tradiția eschatologiei romantice. Poetul evocă șapte amurguri și un răsărit foarte trist, scrie nouă elegii, între care ultima este o elegie a stingerii. Alte 16 poeme (în ciclul *Drumul sufletelor*) sunt dominate de miturile eșecului: Cristos, Daniil în groapa cu lei, Oedip, Sisif, Ovidiu, Orfeu, Don Quijote și Hamlet, toate transpuse în spațiul câmpiei eterne, infinite, spațiul – s-a înțeles – fundamental în această mică mitologie lirică. George Alboiu este, deci, un poet al apocalipsului și un iubitor de viziuni negre. Poemele lui conțin previziuni sumbre”. Însă „de dăm puțin la o parte tablourile acestea neguroase și privim mai de aproape poemele observăm că George Alboiu încearcă a defini o stare de orgolioasă însingurare, o amărăciune mândră și agresivă. Metaforele lui au substanță și volumul, în ansamblu, impune o viziune personală. George Alboiu este – nu mai încape vorbă – un poet de substanță. Nu i-am reproșat decât excesul în direcția terifiantului și apocalipticului”. ■ Victor Eftimiu rememorează începuturile sale literare reafirmându-și dragostea pentru teatru. „Cariera mea teatrală s-a dezvoltat vertiginos... De la galerie, fără să-mi realizez visul de a trece prin stal, am ajuns direct în loja direcției, ca autor al lui *Înșir-te Mărgărite* și, mai târziu, ca director general. Am fost cel mai tânăr autor jucat și cel mai tânăr ocupant al scaunului lui Ion Ghica”. □ Se pot citi versuri de C. Știrbu, Mircea Micu, Dan Trifu, Anghel Macedon, povestirile *Uitarea* de Sorin Titel și *Ursoaica albă* de D. Honciuc. Pe ultima pagină este publicat fragmentul *Într-un oraș necunoscut* de N. Manolescu, dintr-un ciclu de Pastișe. ■ La *Punct și virgulă*, după ce Nic. Popescu anunță că s-au împlinit 100 de ani de la nașterea lui W. Wordsworth, scrie bine informat despre prima tapiserie... executată de Picasso, intitulată *Femmes à leur toilette*, lucrată la atelierele Gobelins. „Picasso a semnat «bun de țesut» la 27 iunie 1967; la 7 august, în același an, trei țe-

sători au început lucrul pe care l-au terminat abia la 8 mai anul acesta, după doi ani, opt luni și douăzeci de zile de muncă. Tapiseria măsoară 2,94 m/ 4,42 m. Au fost necesare optzeci și patru de culori de lână. Geneviève Ruh semnează lucrarea. Tapiseria, după ce i-a fost prezentată lui Picasso, la Mougins, va fi expusă pentru public în Franța și în străinătate, rămânând proprietatea statului francez”. Nic. Popescu mai informează și despre noua metodă de autentificare a ceramicii vechi numită termoluminescența, precum și despre expoziția de sinteză europeană ținută în sălile muzeului Vama Veche (l’Ancienne Douane) din Strasbourg.

16 august

- **[„Scânteia”, nr. 8518]** În rubrica *Adnotări* citim: *O inițiativă editorială utilă a ziarului „Neuer Weg”* semnat E. V.: „Ziarul «Neuer Weg» din București a tipărit recent, în limba germană, o excelentă carte destinată prezentării unor imagini semnificative din realitățile României socialiste. [...] Cartea tipărită în Editura Neuer Weg, sub îngrijirea Georg Hromadka, dovedește la acest început de drum editorial, preocupări serioase pentru prezentarea realităților țării noastre; asemenea acțiuni sunt întotdeauna binevenite, cu atât mai mult cu cât sunt înscrise într-un plan de perspectivă”.

18 august

- **[„România liberă”, nr. 8031]** Rubrica *Puncte de vedere* deschide, prin George Chirilă, o discuție despre eficiența *Limbaajului „subtil” al criticii literare*. Definind misiunea criticului literar drept obligația de a explica mecanismul de funcționare a operei literare, „de a-i releva momentele durabile, de a-i constata și judeca obiectiv substanțialitatea, pulsul de viață care o domină”, George Chirilă crede că, în particular, cronicarul literar – așa cum dovedesc exemplele din revistele românești ale epocii – „pe lângă majoritatea articolelor dovedind bun simț și respect pentru gestul întreprins, în coloanele unor reviste”, mai publică și „recenzioane și cronicuțe plate, cenușii, nedepășind nivelul compunerilor obișnuite”. Din acest motiv, „cronicarii improvizați” omit să comunice un lucru esențial, și anume „prin ce se individualizează o scriere”.

- **[„Scânteia”, nr. 8520]** Emil Vasilescu semnează cronică literară pentru volumul *Orga de mesteceni* de Ion Brad: „Ca mulți poeți ardeleni, mai vechi sau contemporani, Ion Brad, fără a cultiva cu predilecție poezia satului, respiră în peisajul ținuturilor natale, fiind solicitat artistic și moral de un spațiu comun liricii noastre tradiționale. Întreaga construcție poetică – acolo unde lirismul discret și nuanțat nu face concesii unui peisaj rural idilizat, sau descrierii din poeziile inspirate de vizitarea unor locuri de peste hotare – se supune unei viziuni artistice unitare, izvorâtă din aderența la un mod specific de a reflecta universul uman, de a concepe istoria și cultura. Poezia devine expresia unui tărâm interior, un «ținut al sufletului», hrănit de sentimentul apartenenței la același pământ, al descendenței din aceiași strămoși. [...] Poezia lui Ion Brad

este o căutare a frumosului și a adevărului. Pretutindeni se simte prezența ardentă a poetului conștient de chemarea sa înaltă, dăruit evocării în cântec a omului dintotdeauna, preocupat să-i configureze în imagini aspirațiile și trăirile noi, să surprindă sentimente esențiale ale contemporanilor”.

19 august

• [„Scânteia”, nr. 8521] Sub genericul „Din perspectiva marilor victorii, 23 August sub steagul glorios al partidului” Nicolae Dragoș arată că, *Izvorâtă din viața poporului, slujind cauza partidului [...] cultura noastră se afirmă cu vigoare*: „Intellectualitatea noastră, trup din trupul poporului muncitor, vede în cuvântul partidului, în slujirea lui neabătută unica rațiune, rațiunea supremă a existenței și muncii sale. Politica marxist-leninistă, profund patriotică a partidului, programul îndrăzneț și unitar pe care l-a conceput și destinat înfloririi socialiste a patriei, idealurile înalte în numele cărora a chemat poporul la luptă și la muncă nu puteau să nu-și afle un ecou puternic în conștiința și faptele celor care, în mod structural, nu-și pot gândi împlinirea creatoare în afara societății, fără a contribui la perfecționarea ei continuă și, nemijlocit legat de aceasta, la perfecționarea umană. [...] Cultura, creația oamenilor de artă din rândul naționalităților conlocuitoare se încorporează astfel organic în marele și unitarul edificiu spiritual al culturii patriei, sunt expresii viabile ale uneia și aceleiași realități social-istorice, parte integrantă a culturii României socialiste. [...] Pornind de la convingerea că operei de artă îi revine un mare rol în sădirea în conștiințe a unor principii superioare de viață, s-a apreciat, pe drept cuvânt, că această misiune devine cu atât mai pregnantă în condițiile socialismului, orânduie care acționează în mod conștient și organizat pentru elevarea spirituală a tuturor membrilor săi. În acest context dobândește semnificații deosebite vibranta chemare adresată de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, oamenilor de artă, de a pătrunde în adâncul vieții poporului, de a-i înțelege năzuințele, eforturile, lupta eroică și a le întruchipa într-o exemplară frescă a României socialiste. Desigur, drumul către o artă durabilă, investită cu înalte calități umane, filozofice, etice nu poate fi decât rezultatul unei participări intense, conștiente la viața cetății, a unei comuniuni totale cu bucuriile și îngrijorările poporului, cu aspirațiile și voința lui de construcție și pace. Operele valoroase nu pot fi decât rezultatul unei asemenea comuniuni totale și definitive. Criticând la ultimul congres, unele erori și exagerări făcute, îndeosebi în perioada de început, partidul s-a pronunțat pentru combaterea oricăror imixtiuni, a presiunilor și dictatului administrativ, pentru respectarea personalității creatorului, cerând – în același timp – ca, indiferent de stil, de metoda de creație, opera de artă să militeze pentru izbânda noii edificări sociale, pentru afirmarea calităților moral-cetățenești ale constructorului zilelor febrile ale socialismului. Arta, ca mijloc de înnobilare a omului, de stimulare la fapte mărețe, destinate realizării idealurilor socialismului și comu-

nismului, ale solidarității revoluționare, sunt țeluri limpezi, generoase puse de partid în fața creatorilor de frumos, țeluri care pot să facă din creația artistică expresie a celei mai înaintate culturi. Pentru fiecare dintre noi, partidul este promotorul ridicării generale a nivelului de cultură al țării. Când de la tribuna Congresului al X-lea s-a spus că noua conștiință a omului societății noastre nu presupune numai un înalt nivel politic, ci și un vast orizont spiritual, cultural, s-au configurat cu limpezime trăsăturile constructorului de azi, de mâine, și în primul rând ale celor ce sunt chemați să se afle în fruntea acestei vaste lucrări sociale – și se vor afla cu certitudine – comuniștii. Cultura devine, astfel, consacrată public, condiție de existență. Poate fi mândru un partid, un popor care a decretat o asemenea exigență spirituală!”. ■ Pop Simion publică o evocare: *Moisei o jertfă, un simbol din epopeea eroică a lui August 1944*.

• **[„Viața studentască”, nr. 28-29 (32 de p.)]** Rubrica susținută de M.N. Rusu, *Cu cele 7 arte în vacanță*, dezbate cartea de poeme a lui Ion Chiric, *Os-pățul pământului*. ■ Ion Oană repune în discuție *Țiganiada* și pe autorul ei: Ion Budai-Deleanu, „prima noastră sinteză artistică reprezentativă”. ■ Rubrica *Sintagme* adună, în câteva rânduri, noi apariții pe piața literară: *Poetica matematică* de Solomon Marcus; *Jurnalul* lui N.D. Cocea, Ed. Politică; Ion Barbu, *Versuri și proză*, ediție îngrijită de Dinu Pillat, Minerva – BPT adică „poetul ermetic în ediție de masă”; Ion Vlad, *Între analiză și sinteză – repere de metodologie literară*, Ed. Dacia; *O aripă și-un picior (Despre cum era să zbor)* de Marin Sorescu, Ed. Albatros, cu desenele autorului. ■ O mini-anchetă realizată de N.D. Fruntea, cu 2 motto-uri în oglindă Bălcescu – Ceaușescu, propune câteva nume internaționale, *Dintre toate numele semnate de români pe pământ...*. ■ Dumitru Almaș în *Puncte de pornire pentru cercetări și reconsiderări viitoare* se referă la Nicolae Milescu Spătarul, Elena Negri, Cuza; Marin Bucur în *O posibilă hartă a mișcării prin lume a geniului nostru creator* discută despre Brâncuși, pașoptiști, Caragiale, Kogălniceanu, Maiorescu, Cantemir etc.; Romulus Rusan în *Nu numai ședințe festive* vorbește despre Șincai și Bălcescu, menționându-se la final și prezența lui Panait Istrati la pensiunea *Les Sapin* din Menton (cu ocazia celor 86 de ani de la nașterea scriitorului orașul de pe Coasta de Azur dă numele lui Istrati uneia din străzile sale principale). ■ Rubrica antologică *A patriei cinstire* conține câteva nume importante ale deceniului liric, cu cele mai bune versuri patriotice pe care acești poeți consideră că le-au scris: Victor Eftimiu cu *Tricolorul*, Adrian Păunescu și *Oltule*, Ion Gheorghe și *Proba potopului*, Constanța Buzea și *Laudă României socialiste*, Violeta Zamfirescu și *Omul pământului*, Tiberiu Utan și *Drumețului*, Szemlér Ferenc – *Pământul meu* (traducere Veronica Porumbacu), dar memorabil rămâne *Țară* (1970) de Zaharia Stancu: „Sub cer albastru pe-albastru ocean,/ Corabia noastră aleargă-nainte./ Mândră aleargă-nainte,/ Spre viitor, spre comunism aleargă.../ Prielnic e vântul/ Meșter cârmaciul./ Mândră corabia.../ Meșter cârmaciul”. Zaharia Stancu explică în 2-3 fraze că poezia face

parte dintr-un volum aflat în tipar la Cartea Românească: „Eu cred că orice scriitor, înainte de orice trebuie să consacre o parte din timpul lui scrierii unor opere literare care să ajute tineretul nostru să-și cunoască și să-și iubească patria în zile bune ca și în zile grele. Astfel au făcut toți iluștrii noștri înaintași. M-aș îndemna pe mine însumi și mi-aș îndemna confracții mai tineri să nu uităm că *dacă n-am fi avut o patrie n-am fi avut o literatură*”. □ În numărul următor, 30-31, rubrica *A patriei cinstire* îi grupează pe Ion Brad, *Scrisori de-acasă*, Aurel Rău, *Camioane prin pasul Bran*, Gheorghe Istrate, *Cred!*, Dinu Flămând, *Țară târzie* și Gabriela Melinescu, *Un loc de glorie*, din care cităm: „Și eu asemenea semințelor eterne/ intru cu adorare în acest pământ/ prinsă în funii de vocale,/ deasupra mea cu frunze roșii/ aud cum arde acest cânt”.

20 august

● [„Scântea”, nr. 8522] Sub genericul „Din perspectiva marilor victorii, 23 August sub steagul glorios al partidului” apare textul *Înfrățiți în lupta pentru înfăptuirea aceluiași ideal: înflorirea patriei comune – România socialistă* de Zsolt Gálfalvi: „Una dintre cele mai strălucite realizări ale orânduirii noastre socialiste este frăția dintre poporul român și naționalitățile conlocuitoare, născută și consolidată în lupta și munca comună sub steagul P.C.R. Rădăcinile acestei frății se pierd în adâncul secolelor. Răscoalele comune ale iobagilor români și unguri, cele mai bune aspirații, izvorâte dintr-un profund umanism ale oamenilor de spirit, glorioasele capitole ale luptei pentru independența și eliberarea patriei, cele mai frumoase pagini ale avântului mișcării muncitorești, ale creării partidului, ale luptelor dese în ilegalitate stau mărturie a aceleiași frății și necesității istorice, ca și transformările revoluționare din ultimii douăzeci și șase de ani, ca și înfăptuirile în marea operă de construire a României socialiste”. ■ Sorin Movileanu scrie despre *Memorial de ziaristică* de Perpessicius: „Trăsăturile specifice stilului lui Perpessicius, apelul frecvent la expresia plastică și sugestivă conferă însemnărilor reunite în acest *Memorial de ziaristică*, pe lângă valoarea unui autentic document istoric, virtuțile unei lecturi instructive – chiar și atunci când ele se referă la împrejurări care în mod obișnuit n-ar depăși sfera de interes a unui moment strict determinat în timp – autorul lor înscriindu-se în rândul acelor puternice personalități care, începând cu Nicolae Iorga și continuând cu Tudor Arghezi, Gala Galaction, N.D. Cocea sau Tudor Teodorescu Braniște, au ilustrat de-a lungul anilor tradiția «ziarismului nostru de sorginte scriitoricească»”. ■ Emil Vasilescu prezintă volumul *Cupa de aur* de Vlaicu Bârna: „*Cupa de aur*, imagine fidelă a unui poet laborios, dezvăluie pe lângă nota personală a lirismului și limitele acestei creații; ne referim la acele poezii lungi, transcrieri epice ale unor motive comune (*Pe Styx, cu o fiică a lui Lot, Cavalerul de la Mancha, Bal* etc.) sau la altele din prima parte a volumului, mai puțin reprezentative pentru profilul liric al poetului. În întregul său însă, volumul conturează liniile durabile ale creației poetului”.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 6611] C. Stănescu recenzează volumul lui George Alexandru, *Simple întâmplări cu sensul la urmă*, un debut „remarcabil” prin coexistența a două ipostaze creatoare – „ironistul demistificator îl stimulează surprinzător și aparent paradoxal pe creatorul unor *povești* de un farmec pur, superior” (fără editură).

● [„Albina”, nr. 33] Victor Eftimiu publică poezia *23 August*: „În August douăzeci și trei, poporul/ Român, a-ncoronat, luându-și zborul,/ Biruitoare, secera, ciocanul!”. ■ Numărul are pe frontispiciu lozincă „Trăiască 23 August Ziua Eliberării României de sub jugul fascist!”. ■ Ion Bănuță semnează *Soarele soarelui*: „23 August 1944, – Marele August. De atunci și până azi, până în 23 August 1970, noi am brodat cu un fir de argint, de aur, uneori și cu un fir de cărbune, o nouă stemă a României. În această stemă de glorie se văd dimensiunile noastre, se află mintea, inima, brațele, bucuriile, suferințele, zilele, nopțile, sângele, toate culorile sufletului nostru. Marele August a fost, este, va rămâne de-a pururi pentru noi Soarele soarelui. [...] 23 August 1970 înseamnă un șir de victorii care pot face onoare oricărui muritor în nemurirea lui. Există în edificiul de argint al luptătorilor o deviză care îi definește întotdeauna: Să statornicești Libertatea, această cea mai dulce mamă a înălțării umane, s-o urci mereu pe alte și alte socluri de soare, și în permanență s-o aperi, s-o aperi cu toate ale tale. Steagurile Augustului nostru de aur sunt steagurile viitorului. Unirea noastră în culorile lor umane rămâne o datorie permanentă, un titlu de glorie, o onoare de care urmașii vor ști, fiindcă întru statornicirea frumuseții pe pământ vom rămâne mereu numai soldații libertății”. ■ Șerban Nedelcu publică în rubrica sa *Cu un ceas mai devreme*: „Există un obicei frumos care a devenit tradiție: în fiecare an, de marea sărbătoare a națiunii noastre socialiste, se întocmește un bilanț al succeselor obținute în munca de îndeplinire a planului economic. [...] Faptele de fiecare zi, cifrele publicate de presă vorbesc despre dorința înflăcărată a oamenilor de a pune umăr lângă umăr și a împinge istoria înainte, urcând fiecare treaptă cu un ceas mai devreme”. ■ Venera Teodorescu, cercetător științific principal semnează *Partidul – făuritorul victoriei insurecției armate*: „Privită în perspectiva celor 50 de ani de luptă și acțiune a partidului nostru – a cărei aniversare ne pregătim s-o sărbătorim – victoria insurecției armate de la 23 August 1944 se înscrie ca unul din cele mai glorioase succese ale Partidului Comunist Român. Ea a deschis drumul înfăptuirii năzuințelor și idealurilor naționale și sociale ale poporului în slujba căruia partidul s-a aflat din prima clipă a existenței sale. Marile realizări obținute sub conducerea partidului în cei 26 de ani ce au trecut de la zilele fierbinți ale aceluia 23 August, perspectivele luminoase ale făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate – așa cum au fost prefigurate cu exigență științifică în documentele Congresului al X-lea – ne dau imaginea grandioasă a celui care conduce cu mână sigură națiunea noastră – Partidul Comunist Român”. ■ Marilena Vulpe este autoarea reportajului *Cetățile mării*: „Cetățile

mării, risipite în vreme, se adună să dovedească existența străveche, pe acest pământ românesc, a însemnelor de civilizației. Ele stau, ca și construcțiile dacice, la temelia evoluției noastre spirituale și materiale, la temelia civilizației moderne care, astăzi, le-a dat un chip nou. Secolul XX înseamnă o nouă epocă de aur în dezvoltarea lor, el ridică, pe aceste locuri, noi edificii lângă vestigiile antice, cu același respect al frumosului și al urbanității, sub același îndrăgit simbol al construcției, cea mai de seamă activitate umană, căreia i s-au închinat toate civilizațiile”.

● [„România literară”, nr. 34] Numărul se deschide cu un citat din Nicolae Ceaușescu: „23 August 1944 va rămâne veșnic în conștiința poporului, amintirea sa transmițându-se din generație în generație ca un simbol strălucit al eroismului maselor populare, al spiritului revoluționar al comuniștilor, al tuturor militanților progresiști din patria noastră”. ■ Virgil Teodorescu semnează textul *O eră nouă în istoria țării*: „În Raportul său de la cel de al X-lea Congres al Partidului, de la care în acest august s-a împlinit un an, secretarul general al Partidului nostru a subliniat că o dată cu lărgirea și perfecționarea bazei materiale a țării, o dată cu dinamizarea și accelerarea forțelor de producție, o dată cu promovarea spiritului nou, profund democratic, pe care Partidul l-a imprimat întregii noastre activități, noi elemente, esențiale, își fac loc în conștiința oamenilor, influențând mecanismul subtil al gândirii. În acest consens se poate vorbi de un efort colectiv și totuși diversificat pentru cucerirea surselelor artei, potrivit principiului că arta este operă de creație și nu o imitație servilă a naturii, că deci artistul este obligat să cerceteze neconținut, perfecționându-și mijloacele de expresie, dar respingând dogmatismul, de orice fel ar fi. Aspectul general al literaturii noastre actuale s-ar caracteriza printr-o unitate obținută prin diversitate, căci există într-adevăr în momentul de față o multitudine de stiluri și modalități de expresie, rezultat al liberei dezvoltări a fiecărui scriitor. Dar procedeele de investigație și mijloacele de expresie atât de originale și felurite ale literaturii române contemporane sunt supuse, în mod implicit, aceleiași finalități: înnobilarea omului”. ■ Al. Raicu revine la *Proiecte literare*, de această dată cu o convorbire cu Perpessicius: „Nu e ușor să ajungi la Perpessicius. Dar am noroc, Panaïtescu-junior, azi profesor, mi-a fost coleg de... militărie. Cu ajutorul lui izbutesc să-l întreb pe autorul *Lecturilor intermitente ce pregătește pentru vitrinele librăriilor?* – De curând mi-a apărut primul volum din *Memorial de ziaristică* în care am grupat o parte din activitatea mea la «Cuvântul» anilor 1927-1933. Tot în acest an îmi vor apărea volumele III și IV din seria *Opere*-lor, cuprinzând seriile a II-a și a III-a din vechile *Mențiuni critice*; spre sfârșitul anului cel mai târziu, în «Biblioteca pentru toți», va fi tipărită *Eminesciana*, volum care reunește articolele și studiile mele închinare marelui poet. – *Iar pe șantier?* – Pregătesc, pentru anii ce vin, seriile următoare ale ediției de autor (*Opere*), care se publică, ca și majoritatea scrierilor mele, la Editura Minerva. Lucrez la al patrulea volum din scrierile lui

Eminescu (colecția «Scriitori români») în care voi grupa activitatea sa teatrală – și revăd prima culegere de Lecturi intermitente (I-LI). Paralele cu aceste planuri, mă preocupă definitivarea romanului meu *Fatma sau focul de paie* și scrierea unui volum de *Amintiri literare*». ■ Apare în continuare ancheta revistei, *Noi aprindem în fiecare seară luminile acestui oraș*, de data aceasta la întreprinderea de electricitate București. ■ *Primul om care mă vizita în ziua aceea (24 august 1944) – din amintirile unui luptător* – este semnat de general în rezervă Marcel Olteanu. ■ *Critică și sinteză*, își numește Mircea Martin cronica la monografia dedicată lui Bacovia de M. Petroveanu: „Câteva observații ar trebui făcute cu privire la modul cum M. Petroveanu și-a construit cartea sa. În mod recunoscut sau nu, el urmărește să ne dea o sinteză totală care să nu neglijeze nici un aspect al activității scriitorului discutat. Are, altfel spus, nostalgia «definitivatului». Așa se explică arhitectura supraetajată a cărții în cuprinsul căreia o atenție specială e acordată vieții infinit frustrate și tragice a poetului. Trebuie spus însă că mișcarea de idei și acuitatea observațiilor se intensifică pe măsură ce părăsim biografia și cadrele generale, istorice sau artistice, pentru a pătrunde în «laboratorul» bacovian și a urmări apoi emanațiile sale abstracte în postumitate». ■ În *Breviar* apare *Ion Budai-Deleanu campion al unirii tuturor românilor* de Șerban Cioculescu: „Se împlinesc, la 24 august, 150 de ani de când a încetat din viață la Liow sfetnicul chezaro-crăiesc, consilierul la Curtea de Apel Ion Budai-Deleanu. Cu el s-a stins și cea mai luminată minte românească a vremii, luceafărul școlii ardeleni care a strălucit cu cinstitele fețe ale lui Samuil Micu, Gheorghe Șincai și Petru Maior”. ■ Matei Călinescu apare la rubrica sa cu textul *Mirajul copilăriei*: „Un rafinament parcă sceptic, și tocmai de aceea împins până la naivitate, până la acea viziune tulburătoare, mereu ademenitoare în care se combină senzorialitatea atât de bogată, de polimorfă și de intensă a copilăriei cu senzualitatea începutului adolescenței; o surprinzătoare precizie și flexibilitate a mijloacelor verbale, puse în slujba unor evocări lirice în care stângăcia, aparenta neîndemânare (imaginile aglomerează trăsături și obiecte eterogene, nu o dată incompatibile, cel puțin din perspectiva «poeticului») se transformă în dulci evanescențe; o ironie de factură poate romantică (poetul dă impresia că știe că se joacă, amestec de participare și de surâzătoare superioritate) – iată câteva dintre caracteristicile poeziei lui Emil Brumaru, ale cărui *Versuri* apărute de curând le-am citit cu o plăcere deosebită și puțin melancolică: melancolie provocată de fantoma acelei ireversibile copilării care, din toate părțile, le străbate. [...] Aproape întreg acest prim volum al lui Emil Brumaru – care ni se înfățișează de pe acum ca un poet în toată puterea cuvântului – este o tentativă de a reface prin verb ceva din universul miraculos al copilăriei». ■ În *Confesiuni literare* Ion Pas scrie despre *Viața, precum a fost*. ■ Dana Dumitriu semnează *Proza și excesul analitic*: „Cu o producție literară cantitativ impresionantă dar săracă în valori, proza acestui an a reușit totuși să impună doi autori maturi, asupra cărora criti-

ca s-a pronunțat favorabil și ale căror lucrări au suscitat un interes viu și comentarii imediate (Mircea Popa și Bujor Nedelcovici), și să propună, prin debuturi promițătoare, câteva nume de scriitori în formare (Marius Stoicescu, Leonida Plămădeală, Banu Rădulescu, Emilian Bălănoiu, Radu Petrescu, Doina Ciurea, Eugen Zehan). În ciuda severității selecției pe care editurile au făgăduit că o vor face odată cu reorganizarea lor, se poate ușor constata că în rest maculatura s-a îmbogățit considerabil. Pe lângă lucrările meritorii ale acestei perioade au apărut cărți mediocre și submediocre care nu stimulează entuziasmul cititorului față de literatura noastră actuală. [...] O primă constatare ce se impune este aceea a ponderii prozei de analiză asupra celei obiectivate. Autori tineri în special simt o atracție puternică spre narațiunea de introspecție, de detaliere a stărilor psihice limită. [...] Ceea ce se dezvoltă dintr-o atare simbioză între proza analitică și cea obiectivă este un fel de narațiune esoterică, simbolică, mizând pe rigurozitatea jocului de șah și pe intuițiile prodigioase ale proustianismului. Exacerbarea analizei este astfel încorsetată și legile romanului capătă din nou importanță. Dacă deocamdată acest program literar nu poate fi identificat decât în încercări parțiale sau în realizări neteoretizate, el va fi probabil asimilat cu timpul, datorită valențelor sale multiple. Numeroase cărți ale acestui an au tins către o asociere a narațiunii analitice cu cea obiectivă și putem enumera: Radu Petrescu – *Matei Iliescu*; Doina Ciurea – *Dialog despre eroare*; Eugen Zehan – *Cerul de dincolo*; Marius Stoicescu – *Zeul cu pistrui*; Corneliu Ștefanache – *Dincolo*; Banu Rădulescu – *Verdictul*, fără a epuiza exemplificările. Nu putem interpreta altfel numeroasele intervenții critice legate de problema construcției prozei decât ca reflex al nevoii de organizare a romanului și a nuvelei pe principii riguroase, clasice, adică al nevoii de reînviore a formulei epice analitice, formulă care a intrat în faza literaturizării forțate, a hipersaturației estetice. Noua structură narativă, așa cum o dovedesc romanele care au lansat-o, aduce un echilibru prețios prozei actuale. Ea cuprinde o mare parte a producției literare recente, cu izbânzi reale și cu eşecuri inerente”. ■ La cronică literară, Lucian Raicu scrie despre volumul *Contradicția lui Maiorescu* de Nicolae Manolescu: „O anume excitație teoretică, lipsită de adânci rădăcini, animă pagina lui N. Manolescu, dar poate ea ține locul adevăratei participări? Cum s-a observat, criticului și ideologului Maiorescu i se dă dreptate, fără excepție, în toate polemicile purtate, fără un examen mai obiectiv al faptelor; spiritul disociativ întârzie a se manifesta, dar nu e această întârziere reflexul unei ciudate inaptitudini de comunicare? Spiritul critic lipsește pentru că lipsește sentimentul unei angajări grave în destinul celui evocat. Apologia de cuvinte, uneori grandilocventă, nu e tot una cu veritabila «simpatie». Autorul monografiei citează la un moment dat, fără să cadă pe gânduri, acest fragment dintr-o scrisoare a lui Titu Maiorescu: «Căci de căldură (s. n.) este totdeauna vorba pentru orice adevărat scriitor, și pentru cel prozaic și pentru cel mai critic. Nu se poate închea nimic de valoare, nici măcar

o concepțiune politică, necum una literară, decât *la gradul de topire* (s. n.). Numai în fierbințeala entuziasmului *se sudează* un subiect cu un predicat într-o nouă judecată, dacă e să fie viețuitoare și nu un „cliché” mecanic». N. Manolescu trece prea repede peste aceste recomandări. El le rezumă liniștit astfel: «A crea idei e totuna cu a le trăi». Ușor de spus!”. ■ Paul Georgescu publică eseul critic *Romanescul*: „În definitiv, proza se trage din poveste, din povestire care e o întâmplare, deci romanul, ca și mama sa, epopeea, constituie (trebuie să...) o suită de întâmplări. Deci să se întâmple! La urma urmei, pentru un prozator cât de cât priceput, nimic nu e mai ușor decât să aibă imaginație. E destul de complicat să «construiești» un personaj, dar e un nimic să-l omori”. ■ În *Interviuri tardive* Virgil Cărianopol publică o convorbire *Cu Nicolae Iorga*: „– Atunci să ne întoarcem la artă; ați scris și teatru, și poezie, fără a mai vorbi de critică literară; care considerați dv. că este secretul ca arta să poată trăi? Timpul, acest aspru și prea pretențios păstrător de valori, azvârle multe în uitare. – Probabil timpul, pentru că ai vorbit despre el, are nevoie, acolo unde se mai duce, să dea seama celui care l-a trimis pe pământ, să arate că și-a făcut în adevăr datoria, alegând din truda scriitorului numai ceea ce merită să rămână. Ce trebuie să scrie? Eu cred că numai ceea ce interesează pe toți oamenii, ceea ce seamănă cu viața lor. Să scrie despre oameni, despre bucuriile și necazurile lor. Cum trebuie să scrie? Cu flăcări, ca să lumineze întunericul cel mai dens. Scrisul este un har, pe care dacă scriitorii nu-l au, își pierd timpul degeaba, și poate de aceea timpul se răzbună pe mulți dintre ei. Să scrii în fiecare zi ca și când mâine nu ți-ar mai fi dat să scrii. Înțelegi? – Da, domnule profesor! – Adică, să scrii în așa fel, ca și când a doua zi ți-ar fi dat să mori și nu ai mai avea posibilitatea să scrii...”. ■ În *Ochiul magic* apar însemnări: □ *Texte de muzică ușoară*: „Felicităm conducerea Uniunii Compozitorilor și Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă pentru aceste texte tipărite în tiraje de masă! Și dacă nu le ajunge hârtia, să mai reducă tirajele cărților de poezie în are nu vei putea citi versuri atât de elevate”. □ *Atenție la Blecher!* de Em. B.: „Ziarul «Dobrogea nouă» scoate o «ediție specială» – «Litoral». Citim în nr. 56, la rubrica *Nou în librării* un anunț care ne face să roșim pentru ignoranța pe care am dovedit-o până acum față de proza lui M. Blecher: «Pentru amatorii de *romane de aventuri* – spune nota din «Litoral» – notăm câteva titluri: *Întâmplări din irealitatea imediată*, de M. Blecher, apărută în editura Minerva» etc. Am reprodus informația pentru pasionații genului din întreaga țară, cărora le-a scăpat, probabil, acest roman de aventuri cu scene tari și împușcături, deghizat de *Minerva*, nu știm din ce motive, într-o colecție obișnuită de proză...”. □ „*Tribuna*” de M. G.: „Câteva studii și articole, dintre care menționăm: *Tot despre conștiința originii noastre naționale* de C. Daicoviciu, *Maiorescu și obsesia începutului* de D. Micu și *Semnificația unei reeditări* de Mircea Borcilă, ne-au reținut atenția”. □ *Un studiu despre Urmuz* de M. G.: „Un studiu exhaustiv despre viața, opera și personalitatea părintelui avangardismului ro-

mănesc publică N. Balotă în nr. 7 al revistei «Steaua». Documentarea bogată se îmbină armonios cu sensibilitatea artistică, iar informația cu intuirea multiplelor valențe sufletești”. □ „*Cariatide*” de Șt. P.: „Dintre suplimentele literare ale diverselor ziare din provincie atrage atenția, în mod deosebit, «Cariatide», tipărit la Arad, în condiții grafice destul de bune. Parcă pentru a dezminți situația unor reviste literare din provincie, care «trăiesc» adesea exclusiv prin colaborările bucureștene, revista arădeană se sprijină, în primul rând, pe scriitorii de toate vârstele din Arad, centru cultural de veche tradiție, care a avut cu ani de zile înainte câteva reviste de prestigiu”. □ „*Parvenitism literar*” de M. G.: „În «Convorbiri literare» nr. 3, la rubrica *Limba și stil*, pg. 77 (cifră fatidică!), a apărut un articol intitulat: *Între poezie și «parvenitism» literar*, sub semnătura lui D. Irimia. [...] Cât despre aserțiunea lui Densusianu, ea rămâne perfect valabilă. Într-adevăr, când cineva își face o meserie din căutarea cu orice preț a metaforelor, «atunci ea devine» nu «un fel de», ci chiar «parvenitism literar» sadea”. ■ Sașa Pană prezintă *Revista „Așa”*, o publicație antifascistă: „Din revista antifascistă «așa» au apărut 5 numere. Primul poartă data de 5 martie 1934 și ultimul, 29 iulie 1934. Din neatenție, ultimul număr a fost numerotat tot 4. Aceasta a dus la consemnarea eronată a revistei atât în lucrarea acad. P. Constantinescu-Iași, cât și în aceea semnată de Titu Georgescu – Mircea Ioanid”. ■ Al. Piru scrie despre *P.V. Haneș*: „Pentru cei care ar putea să fie derutați de unele adaosuri rămase nefinisate de P.V. Haneș când volumul său a fost depus la editură în 1965, se impune precizarea că avem a face cu observații la tratatul de *Istoria literaturii române, I*, 1964, necomunicate comitetului de redacție, care, deci, n-a putut lua cunoștință de ele (observațiile se referă la Biblia de la București și la citatul articol al lui Virgil Cândea, destinat unei publicații periodice)”. ■ În *Cărțile săptămânii* volumele de poezie sunt prezentate de Ilie Constantin. □ *Cupa de aur* de Vlaicu Bârna: „*Cupa de aur* nu este o antologie bine făcută, a doua jumătate a ei nu-și merită – în linii mari – selecția. E de așteptat într-un viitor nu prea îndepărtat, o ediție care să fie alcătuită cu o altă optică, de la nivelul *brumelor*”. □ *Versuri* de Clementina Voinescu: „Ca mod liric, Clementina Voinescu se înscrie în familia minunatei Emily Dickinson, versurile par așternute dintr-o suflare, în moment de mare interiorizare, pe foi de hârtie ce se pot rătăci. Personal credem că steaua acestei poete – Clementina Voinescu – va străluci mai viu cândva, când gustul critic se va deplasa de la poezia feminină «cugetătoare» la cea reprezentată de ea: confesiunea întretăiată, bogată în umilința ei, foarte personală”. □ *Fuga din hazard* de Ion Segărceanu: „Debut aproape insignifiant (Editura Albatros). Abstracțiunile fără altoi poetic sunt condiția naturală a acestui autor”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă cărțile de proză. □ *Cartea fiilor* de Mircea Ciobanu: „*Cartea fiilor* este atât de asemănătoare cu prozele anterioare ale lui Mircea Ciobanu încât nu e greu de bănuț că scriitorul s-a instalat comod într-o manieră. Peste tot, viziunea este esențial lirică. Epicul este foarte rarefiat, re-

dus la câteva rudimente, interesul cade numai pe reprezentarea unor stări sufletești obsesive, acaparatoare, personajele nu sunt altceva decât fantome născute de o conștiință torturată de propriile plăsmuiri”. □ *Simple întâmplări cu sensul la urmă* de Alexandru George: „Nu atât prin referirile directe, foarte numeroase de altminteri, cât prin spiritul care le animă, povestirile lui Alexandru George se impun ca operă de rafinament și cultură literară; și nu este de loc exclus ca prozatorul de astăzi să ascundă un bun critic, însă nerelevat ca atare, semnele unei puternice înzestrări în această direcție fiind nu puțin”. ■ Volumele de critică se află în atenția lui M. Ungheanu. □ *Reviste literare românești din secolul al XIX-lea*: „Contribuțiile actuale nu alcătuiesc un tot și nu au sentimentul devenirii de care vorbeam. În sine, fiecare din ele e o lucrare meritorie, cel puțin de pionierat în unele cazuri. La un loc ele nu transmit o dinamică istorică, rămânând simple fișe preliminare. (Sub raport strict informativ monografiile își au meritele lor asupra cărora nici numai trebuie insistat. Revistele amintite devin tot mai inaccesibile, cu vremea, și rolul de instrument informativ al lucrărilor de care ne ocupăm este inestimabil. Simpla operație de transcriere nu este însă suficientă într-o cercetare de istorie literară.) Absența unui capitol de concluzii finale mărește impresia de lucru nedesăvârșit, iar prezența, revendicată, de autori, a bibliografiei fiecărei reviste, departe de a fi salvat întreprinderea ar fi trecut pe planul doi descrierile monografice. [...] Monografiilor le lipsește o privire mai de sus a lucrurilor și cu cât le punem una lângă alta, așa cum stau în volum, cu atât perspectiva se micșorează. Se întâmplă ca în vechiul proverb în care pădurea nu se vede din pricina copacilor”. □ *Ion Slavici: opera literară* de D. Vatamaniuc: „Acolo unde nu e constrânsă la judecăți de valoare, în latura ei strict informativă, lucrarea lui D. Vatamaniuc e o utilă contribuție. Ceea ce este prea puțin pentru un studiu dedicat unui scriitor încă dilematic din punct de vedere valoric”. ■ Dragoș Vrânceanu semnează interviul *Întâlnire cu Roberto Sanesi*, în cadrul căruia sunt inserate și două poezii ale acestui scriitor (*Prin urmare și Temă pentru o ipoteză a clovnului*), traduse tot de Dragoș Vrânceanu. ■ Edgar Papu semnează *Un monument Andreescu*, consemnând apariția monografiei lui Radu Bogdan dedicate acestui pictor. □ Versuri semnează: Paul Tutungiu (*Rugă alesului pământ*), Demostene Botez (*Lagăr; Cântecul acestei clipe; Aurora*), Szemplér Ferenc (*Chiparoșii*, în românește de Mihai Beniuc), Hervay Gizella (*Cu fruntea sus*, în românește de Constantin Olariu), Nicolae Tăutu (*Țara; Voi lua...; August; 50; Pleci; Manuscrisul; Tradiție; Poeme într-un vers*), Mihai Beniuc (*Podul amintirilor; Răvaș; Muntele; Epitalam; Veșnicii*) și Vlaicu Bârna (*Treceam; Ploaie cu soare; Semnal; Masca focului; Coșmar*). □ În *Atlas liric* sunt prezenți Nikolai Tihonov, U.R.S.S. (*Te iubesc fără fard*, traducere Aurel Covaci); Milan Kundera, R.S. Cehoslovacă (*Să fii poet înseamnă*, în românește de D. Marian); Mateja Matevski, R.S.F. Iugoslavia (*Amurg*, în românește de Ștefan Aug. Doinaș și Sanda Nenoiu); Tadeusz Rózewicz, R.P. Polonă (*Străinul*, în românește

de Stan Velea); Wulf Kirsten, R.D. Germană (*Câmpul de hamei*, în românește de M. Petre); Ladányi Mihály, R.P. Ungară (*Îndrăgostiții fără de iubire*, în românește de Constantin Olaru); Slav Hr. Karaslavov, R.P. Bulgaria (***, în românește de M. Magiari). □ În traducerea lui Mihail Cruceanu apar versuri de Paul Verlaine, *Apusuri de soare; Streets; Cântece uitate; Green*. □ Din proză citim: *O poveste emoționantă* de Ha Duong, în românește de Ștefania Deleanu.

● [„Tribuna”, nr. 34] Victor Felea scrie despre volumul de versuri al lui Marin Sorescu, *O aripă și un picior* (Ed. Albatros, 1970). După ce demonstrează marea versatilitate a scriitorului Marin Sorescu, criticul filează o comparație cu „Tudor Arghezi, în măsura în care la ambii regăsim același spirit ludic, dar și aceeași consistență”. *O aripă și un picior* este „cartea cu hore și «cimilituri» a lui Sorescu, exprimând dragostea lui antonpannescă pentru cuvinte”, ceea ce nu-l împiedică pe Sorescu să fie, aici, un „moralist, mai discret și mai aluziv, dar cu aceeași poftă de a da cuvintelor și expresiilor imbolduri spre haz [...]”. ■ Acestei cronici urmează două recenzii: Petru Poantă scrie despre volumul de proză *Zeul cu pistrui* al lui Marius Stoicescu, iar Ieronim Precup, despre volumul de *Poeme* al Irinei Mavrodin. ■ Ion Vlad face o consistentă cronică a edițiilor în Anton Holban, *Romanul cunoașterii lumilor invizibile*. Este vorba despre primul volum din *Opere-le* lui Holban, în ediția Elenei Beram, de la Minerva (1970). Articolul îi prilejuiește criticului o seamă de comentarii de istorie critică, din care cităm: „romanul pentru care se pronunță romancierul nostru vine din experiența literaturii de analiză. Să precizăm că Holban nu rămâne în zonele parcurse de acest tip de epic, ci le depășește în sensul edificării unui roman experimental, mai liber și mai puțin conformat condițiilor romanului de analiză psihologică”. Comentariul lui Ion Vlad este înțesat de citate critice care aparțin altor critici care au scris despre prozator: Pompiliu Constantinescu, Vladimir Streinu, Dinu Pillat, Ov. S. Crohmălniceanu, Paul Georgescu, Liviu Petrescu. ■ Un interviu luat istoricului C. Daicoviciu de către Pompiliu Teodor, cu ocazia apariției volumului *Dacica* (Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, 1969), o piesă istoriografică importantă a campaniei de regăsire a unei identități vechi, românești, în perioada regimului comunist post-stalinist. □ Dan Rebreanu publică două fragmente de proză, *Depărtările ascunse* și *Strada în pantă*, iar Petre Bucșa, *Trei ori zece*. ■ În pagina de istorie literară, Zaharia Sângeorzan scrie despre *Spiritul critic în cultura românească*, eseu lui Ibrăileanu reeditat la Ed. Junimea, în 1970 și prefătat de Const. Ciopraga. Sângeorzan condamnă un anume moldovenism al lui Ibrăileanu, care nu citise îndeajuns scrierile Școlii ardelen. Dar „valoarea Spiritului critic [...] poate fi descoperită în pânzele în care sunt recompuse portretele scriitorilor, estetica lor literară și ideologică”. Ibrăileanu se ocupă de câțiva dintre marii scriitori ai epocii clasice a literaturii române, a căror operă și figură reies cu claritate. Mai târziu, acestei lucrări îi va răspunde Eugen

Lovinescu în Istoria civilizației române moderne, care îi va corecta și va dezvolta intuițiile. ■ Numărul se încheie cu o pagină dedicată literaturii elvețiene.

● [„Glasul Patriei”, nr. 25] Numărul se deschide cu un citat din Nicolae Ceaușescu: „23 August 1944 va rămâne veșnic în conștiința poporului, amintirea sa transmițându-se din generație în generație ca un simbol strălucit al eroismului maselor populare, al spiritului revoluționar al comuniștilor, al tuturor militanților progresiști din patria noastră”. □ Mihai Beniuc publică poezia *23 august 1944*. □ Demostene Botez scrie despre *Marea Sărbătoare*: „După 23 August poporul a trebuit să mai lupte, să dea noi și noi jertfă pe frontul comun împotriva hitlerismului, ca și în interior, împotriva burgheziei care se mai crampona de putere. Dar fără cucerirea lui 23 August, eliberarea deplină nu ar fi avut condițiile de a se realiza. Acesta a fost punctul de plecare, ziua din care poporul român a fost în măsură să dispună de el și de istoria lui, să se lupte după conștiința lui liberă, pe frontul de apărare a intereselor sale naționale. Numai 26 de ani de atunci, dar pagina aceasta s-a acoperit zi de zi cu noi fapte luminoase, cu noi succese, pentru ca acum, România socialistă să însemne o țară liberă, independentă și suverană, apreciată și stimată de toate popoarele lumii pentru concepțiile ei umaniste înaintate, pentru dragostea ei de pace. Și să însemne în interior o țară în plin progres, într-un spirit de nezdruccinată solidaritate între conducători și popor. Cu cât trec anii, cu cât se adună tot mai bogat succesele, crește în conștiința noastră importanța istorică decisivă a evenimentului de la 23 August, care a pus atunci piatra de boltă a statului român independent, liber și suveran”. □ Zaharia Stancu semnează *Peisaj românesc*: „Aproape toți străinii care vizitează litoralul și care în drum spre litoral mai văd și alte regiuni ale țării, rămân uimiți de varietatea și frumusețea peisajului românesc dar și de bogățiile țării: șesuri care se întind de la zare la zare, acoperite de înalte lanuri de grâu, de porumb, de floarea soarelui, coline și dealuri plantate cu livezi de minunați pomii fructiferi, vii încărcate de struguri. Munții noștri nu sunt golași și pustii de vegetație. Ei sunt îmbrăcați – uneori până sus, pe culmi – în bogatele straie ale pădurilor, de aur verde vara, de aur arămiu către toamnă și în toamnă. Umblând prin Carpați ai toate șansele să te poți întâlni cu cerbul care își poartă cu mândrie rămuroasele-i coarne cu ciuta suplă și sprintenă ca o codană, cu ursul greoi care nu atacă omul ci numai mormăie când îl vede ca să-l sperie și să-l alunge. Iarna, frumusețea Carpaților (acești munți care au slujit drept leagăn poporului român) este și mai pură și mai sălbatică și mai plină de vrajă”. □ Apar poeziile dedicate patriei: Vlaicu Bârna (*Zorile patriei*), Ion Bănuță (*Floare de august*), Virgil Carianopol (*Lumina*), Nicolae Dragoș (*Ești trup de veghe, țară...*), Nicolae Tăutu (*August '44*). □ Paul Anghel semnează *23 August – fenomen național*: „Același act, din 23 August, documentează lumii cât urăște de profund poporul nostru asuprirea, fascismul, imperialismul și ce tovarăș de nădejde am fost și suntem în lupta de

eliberare a popoarelor de sub orice asuprire”. ■ Radu Gyr scrie *În Ipotești lui Eminescu*: „Botoșani cu vestitele lor grădini, rămân în urmă. Din câmpia rotundă, ca o imensă tipsie de smarald, se desface un braț asfaltat al șoselei vrând parcă să cuprindă într-o dezmierdare umerii dulci ai colinelor, desenate, cu creion subțire și moale, pe fosforescenta zare de miazăzi. Acolo, între aceste molcome dealuri moldovenești, se află Ipoteștii lui Mihai Eminescu”. ■ Nichifor Crainic semnează *Mărturii despre Brâncuși*: „Ion Caraion a avut ideea ingenioasă de a strânge într-un foarte luxos volum, de trei sute de pagini, mărturii poetice, din lumea întreagă, închinat geniului lui Constantin Brâncuși. Volumul e intitulat *Masa tăcerii*, autorul imaginându-și un simpozion în jurul ei ca și cum cei șaptezeci de admiratori ai marelui sculptor și-ar spune pe rând, fiecare în limba lui, entuziasmul pentru o artă nouă, care a revoluționat sculptura modernă”.

21 august

● [„Scântea”, nr. 8523] Tot sub tematica „Din perspectiva marilor victorii, 23 August sub steagul glorios al partidului” apare textul *Partidul Comunist Român – conducătorul încercat al națiunii noastre socialiste* de George-Radu Chirovici: „În colaborarea și aplicarea liniei sale politice, Partidul Comunist Român pleacă de la studierea aprofundată, științifică a realității; el adoptă soluțiile corespunzătoare, aplică în chip creator adevărurile generale ale învățăturii marxist-leniniste la condițiile specifice ale țării, în contextul istoric dat. Nucleul a tot ceea ce este mai bun, mai înaintat în societatea noastră, partidul comunist își desfășoară întreaga activitate în contact direct cu poporul. [...] ...Parcurgem un drum care a fost visat în veac de cele mai luminoase minți, de cele mai generoase inimi ale pământului de la Carpați și Dunăre. Făurim o lume a omului eliberat de însemnele dureroase pe care milenii de strâmbă, de nedreaptă așezare a vieții i le-au lăsat. Mergem către lumea în care vor fi «pâine și trandafiri pentru toți oamenii». Pe acest drum avem o călăuză, un conducător care este însăși noblețea poporului român, esența concentrată a marilor sale virtuți, mintea sa clarvăzătoare și inima sa generoasă: partidul comunist. Este garanția supremă, absolută că marele nostru țel va fi atins”. ■ Cu ocazia „Cinci ani de la adoptarea Constituției Republicii Socialiste România”, Demostene Botez publică însemnări *Suntem mândrii de Constituția țării*: „Legile, decretul, Constituția însăși au fost și sunt supuse consultării maselor care aduc totdeauna o contribuție activă la îmbunătățirea formei și conținutului lor. Constituția este astfel opera întregului popor. Cuvintele ei au fost scrise în 1965, dar ele au crescut în sufletele oamenilor secole întregi, au fost săpate în carnea lor, până ce au izbutit să capete glas și tărie, iar pentru asta, de-a lungul istoriei poporului nostru, mulți au luptat din greu, cu abnegație, unii au căzut menținându-și un loc de glorie în istorie. Cu litere de aur în istoria țării și-au înscris numele comuniștii, cei care de 50 de ani au luptat pătrunși de flacăra

dragostei de țară și popor pentru ca țara să-și poată înscrie pe frontispiciul existenței sale cuvântul drept și demn al Constituției. Constituția de azi e actul de confirmare a victoriei maselor populare, și în fiecare cuvânt sună îndemnul la paza ei, ca un testament lăsat prin generații, pentru generații. Iată de ce suntem mândri de Constituția noastră, în care își află expresie și dorințele strămoșești cele mai fierbinți, și cele mai înalte și mai nobile aspirații ale noastre, ale contemporanilor, ale celor ce sub conducerea înțeleaptă a partidului făurim noul destin al României socialiste”.

● **[„Contemporanul”, nr. 34]** Pe prima pagină a acestui număr, lângă o poză cu sculptura lui Grigore Mina intitulată *Eliberare*, este scris, cu litere mari, un citat din Nicolae Ceaușescu în care acesta reamintește că „insurecția armată din august 1944 a constituit o strălucită încununare a eroicei lupte revoluționare purtate de oamenii muncii, de forțele progresiste, în frunte cu partidul comunist, împotriva fascismului și războiului”. În conformitate cu importanța acestei sărbători de stat pentru societatea comunistă, în numărul de față predomină articole legate de 23 august. □ Un prim astfel de articol este cel al scriitorului George Ivașcu, *Trăirea istoriei*, în care acesta rememorează evenimentele din 1944 și discută modul în care s-a scris și se scrie despre această zi. ■ *Poezie și ceremonial antipoetic* este cronica semnată de Nicolae Manolescu la volumele *Tușiți* de Marin Sorescu (Ed. Eminescu), respectiv *Poeme* de M. Ivănescu (*ibid.*). Despre Marin Sorescu, criticul afirmă că „poemele excepționale (în *Tușiți*, ca și aiurea) conțin o viziune crudă și insolită asupra lumii, foarte modernă în lipsa ei de respect pentru iluziile noastre confortabile sau pentru stupidul nostru bun simț”. În cazul lui M. Ivănescu, originalitatea trebuie căutată în „acest amestec de proză și de poezie, de metafizică și umor”. ■ La rubrica *Prezențe* sunt prezentate căile prin care literatura română s-a făcut cunoscută în lume în ultimul timp. În primul rând, sunt enumerate mai multe traduceri în limbi străine din autori diferiți, de la Ion Creangă la A.E. Baconsky. Este anunțată și o nouă serie de ediții bilingve a editurii Eminescu, care debutează cu volume româno-franceze, respectiv româno-engleze din poezia lui Nichita Stănescu. Acestea urmau să fie trimise în străinătate. Mai sunt consemnate și întâlniri internaționale la care au participat autori români, de la Sarajevo la Barcelona. Expozițiile internaționale de carte nu au fost uitate, reprezentanți ai literelor românești participând numeroase astfel de evenimente, care s-au ținut printre altele la Cairo, Bruxelles, Varșovia etc. ■ O notă, semnată I. G., comemorează 80 de ani de la moartea lui Vasile Alecsandri. Pe lângă listarea meritelor artistice și sociale ale poetului, semnatarul subliniază și faptul că în 1971 urmau să se sărbătorească 150 de ani de la nașterea lui Alecsandri, iar cultura română încă nu avea o ediție critică a scrierilor sale. ■ Alexandru Ivasiuc publică eseu *Cultură și politică*, Maria Banuș articolul *Atunci...*, iar Ana Blandiana și Geo Bogza, notele *Mi-e dor*, respectiv *Sub stele*.

22 august

● [„Scânteia”, nr. 8524] Pe prima pagină se dau informații despre *Adunarea festivă cu prilejul celei de-a XXVI-a aniversări a eliberării României de sub jugul fascist*: „Cu prilejul celei de-a 26-a aniversări a eliberării României de sub jugul fascist, bilanț al strălucitelor victorii dobândite sub conducerea partidului în edificarea societății socialiste, vineri după-amiază a avut loc în Capitala patriei o adunare festivă organizată de Comitetul municipal București al P.C.R. și Consiliul popular municipal. [...] Adunarea s-a încheiat printr-un bogat spectacol festiv, dedicat glorioasei aniversări, la care și-au dat concursul ansambluri și soliști de frunte al scenelor lirice și dramatice din Capitală. [...] Artiștilor le-au fost oferite flori din partea conducerii de partid și de stat a Republicii Socialiste România”. Urmează *Cuvântarea tovarășului Gheorghe Pană*. □ Zaharia Stancu semnează *În lumina lui August*: „Privim de pe a douăzeci și șasea treaptă aniversară trecutul apropiat și ne simțim cu toții mândri de tot ceea ce poporul nostru și partidul nostru au înfăptuit în acești ani. Privim de pe aceeași treaptă de aur prezentul. Și tot de pe aceeași treaptă de aur privim și viitorul. Trecutul de un sfert și ceva de veac a fost al nostru. Noi l-am gândit. Noi i-am dimensionat realizările. Prezentul este al nostru. Al nostru va fi viitorul – viitorul pe care îl dorim mereu mai înfloritor și fericit pentru întregul nostru popor. Viitorul care nu poate să fie altfel câtă vreme țara, poporul au în fruntea lor un partid eroic, cum este partidul nostru comunist, un secretar general al partidului cum este tovarășul Nicolae Ceaușescu. Pășim în lumina lui August cu fruntea sus. Merităm cu toții această bucurie”. □ Versuri semnează: Vlaicu Bârna (*Ne-om aminti de fiecare urmă*), Ion Crânguleanu (*Prin raze de lumină*), Eugen Frunză (*Pământul acesta*), George Chirilă (*Rostire amplă*), Franz Liebhard (*El, omul!*), Gheorghe Istrate (*Muntele tânăr*). ■ Emil Vasilescu publică „însemnări pe marginea unor recente volume de poezii”, *Patria, versul nostru etern*: „În peisajul liricii noastre contemporane, dăruită din plin cu registre profunde și nuanțe de mare finețe artistică, de o varietate tematică în continuă extensiune, cumulând celei mai bune tradiții literare noi valențe moderne, un loc distinct îl are poezia patriotică, mesager vibrant al gândului și teritoriu artistic permanent viabil, inseparabil de marele efort creator al poezilor vremurilor noastre. În neconținută devenire, sporindu-și universul de idei prin însușirea viziunii și concepției despre lume a partidului nostru, explorând artistic zone tot mai întinse, dar în același timp mai permeabile la trăirile adânci umane, poezia românească contemporană manifestă, în ce are mai autentic și mai reprezentativ, o pregnantă aderență la problematica majoră a societății românești. Poezia patriotică a constituit și constituie în lirica românească reflexul major în plan artistic al responsabilității creatorului în fața destinului patriei, un mod de angajare totală, reprezintă opțiunea scriitorului pentru comandamentele esențiale ale societății socialiste. [...] Dintre poezii care cultivă o asemenea poezie, prezenți în ultimul timp cu volume de

versuri în librării, să amintim pentru început pe Nicolae Tăutu, temperament ardent, tumultuos, ispitit de metafore grandioase și simboluri monumentale. Poetul brodează o poezie deschisă, limpede, alimentată dintr-o acută experiență personală. [...] Eugen Frunză, în volumul său *Iarba de aur*, apărut în colecția «Columna» a Editurii militare, dezvăluie constanța preocupărilor și vocației unui poet fecund și controversat, însă de reală sensibilitate la aspectele majore ale vieții țării. Eugen Frunză, indiferent dacă versul său este inspirat de peisajul carpatin, de istoria noastră milenară, de chipuri de eroi, de evenimente povestite sau trăite, mi se pare a fi un elegiac care vibrează intens, dar discret, un sentimental înfiorat de destinul patriei: [...] Aceeași credință plină de vitalitate optimistă manifestă și poezia lui Niculae Stoian în volumul *Istorie de veghe* (Editura militară), expresie a crezului tinerei generații împlinit sub semnul edificării socialiste. Din cele mai izbutite versuri ale lui N. Stoian irump gândurile unui patetic cântăreț de țară, vestind în sunete de trâmbiță celebrarea memoriei străbune, a hărniciei oamenilor de pe aceste meleaguri. Atmosfera exaltă de bucurie nestăvilită, de conștiința virtuților noastre obștești. Preocupări similare manifestă și Nicolae Dumbravă în volumul *Duminica pădurilor* (Editura militară), cu toate că aici sentimentul și ideea de patrie îmbracă noțiuni mai concrete, apropiate de interpretarea lirică a lui Goga (nu însă și ca viziune a istoriei). Imaginea țării se recompune din evocarea unui peisaj specific, montan și silvestru, din rememorarea faptelor cotidiene cu valoare simbolică. [...] Ion Crânguleanu cultivă, în volumul *Ritmuri române* (Editura militară) o poezie de esență baladescă, uneori prea contorsionată lingvistic, în care motivul străbunilor, eroismul cotidian, tema roadelor și a muncii dovedesc o intimă logodnă sentimentală și de atitudine cu destinul acestui pământ. Din volumele cercetate, cu toate că aparțin unor creatori de vârste și formule lirice diferite, se poate observa, în esență, aplecarea spre formele consacrate ale genului, care îmbracă de cele mai multe ori caracterul fragmentar al figurării unor sentimente, atitudini și trăiri animate de fierbinte și patetic patriotism. Ecoul acestei lirici e unul de optimism bărbătesc, exprimat mai mult în tonul confesiv. Răzbate din aceste volume o viziune istorică și filozofică cristalizată în jurul unor mari idei sau teme, în stare să cuprindă noile sensuri lirice ale poeziei patriotice. În ultimul timp, mai ales prin condeiul unor scriitori mai tineri, începe să se contureze un nou mod de abordare, mai cuprinzătoare, a liricii patriotice. Printre aceștia, Grigore Hagiu, în volumul *Noblețe de stirpe* (Ed. Tineretului) face să se audă o voce distinctă. Poetul trăiește sentimentul patriei dintr-o perspectivă filozofică mai amplă, simțit ca unul din componentele fundamentale ale structurii umane. [...] Poezia sa păstrează încă numeroase elemente de grandios și nebuloasă, din fericire convertite adesea în sentimente calde, omenești. În același sens, dar operând cu alte mijloace, poezia lui Nichita Stănescu din volumul *Un pământ numit România* – asupra căreia s-a mai referit în paginile ziarului nostru – (Editura militară) aduce evident un suflu nou într-o descen-

dență argheziană și camil-petresciană. Poetul notează lapidar stări, locuri comune, trăiește lucid sentimentele și cugetă asupra istoriei; atinge adesea sensurile filozofice superioare ale poeziei patriotice. Poetul operează în primul rând asupra cuprinderii metaforice a limbajului. Dramatismul ideilor și tensiunea trăirilor nu evocă, ci numesc; se naște poezia notațiilor, a universului concret al lumii fenomenologice, ce-și dezvoltă forța de sugestie pe temeiul vehiculării unor noțiuni și idei comune, însă purtătoare ale unui înalt potențial de a configura universul. Nichita Stănescu în acest volum – prin piesele antologice, ca și prin anticipările lirice cuprinse în orientările cărții, în prospectarea unor inedite modalități de punere în valoare a poeziei patriotice – ni se pare a explora căi noi de relevare a imensului potențial liric și filozofic al ideii și sentimentului de patrie. [...] Diferită ca tematică și realizare artistică, lirica patriotică dezvoltă o nouă viziune asupra istoriei și realităților contemporane ale poporului român, puternic însoțită de idealurile construcției socialiste, de noul destin în care s-a angajat, sub conducerea partidului, națiunea noastră”.

● **[„Cronica”, nr. 34]** La împlinirea a 80 de ani de la moarte, număr omagial consacrat lui V. Alecsandri. Maria Platon îl consideră pe *Alecsandri, poet al universului sensibil*, I.D. Lăudat scrie despre *Alecsandri și conștiința latinității*, iar Al. Dobrescu, despre *Actualitatea clasicului*. Șt. C[uciureanu] prezintă documente inedite referitoare la prezența poetului român în articolele și traduceri ale unor italieni la începutul secolului al XX-lea, în revista „Nuova di letterature moderne” sau la scrisorile de felicitare pentru succesul de la Montpellier, trimise de Al. Odobescu și Ciprian Porumbescu. Dan Mănuță se ocupă de Iancu Alecsandri, fratele mai mic al poetului, traducător, prelucrător de teatru și autor al unei singure nuvele *Dor de morți*, în timp ce Ștefan Cuciureanu, în articolul *Alecsandri în limba provençală*, urmărește prezența poetului român în traduceri ale unor felibri, precum Frédéric Mistral sau Anfós [fr. Alphonse] Tavan. G. Istrate îl consideră „creatorul limbii literare moderne” (în *Alecsandri și limba literară*), iar D. Ivănescu urmărește activitatea diplomatică prin care poetul a adus o contribuție importantă la crearea statului român modern (în articolul al cărui titlu preia o sintagmă dintr-o scrisoare adresată lui M. Kogălniceanu, „*Multe am văzut, multe am simțit, multe am îndeplinit...*”). ■ Ca unică soluție pentru criza de ideal și situația limită în care a ajuns ființa umană în arta existențialistă, Radu Negru propune *Umanismul socialist*, pe care încearcă să îl definească. „Pe planul culturii, artei și literaturii se pune accentul pe libertatea stilistică individuală manifestată în înțelegerea necesității ca imaginea să contribuie la înnobilarea spirituală a omului, să-l inspire la noi fapte mărețe, spre realizarea socialismului și comunismului. De la realitatea specifică țării noastre, de la problematica vieții oamenilor acestui timp, legată în fapte semnificative, pleacă adevărata inspirație a unei arte originale, pe măsura omului de azi. Valoarea operei este deci condiționată de aprecierea interesului social pe care-l satisface. Nu actul în sine, nu pasivitatea sau jertfa în

sine, ci sensul de clasă, finalitatea socială, conferă valoare. Frământările eului și disoluțiunea în absurd, cultul morții ca viciu inexorabil, sunt nonvalori”. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul *Contradicția lui Maiorescu* de N. Manolescu. „Critica lui Nicolae Manolescu este un concert al ideilor despre literatură care reflectează asupra conștiinței și condiției lor, indiferente sau poate prea atente la conștiința criticii care le supraveghează cu un ochi de cărbune veșnic aprins”. ■ Notă comemorativă, la 5 ani de la moartea lui Eusebiu Camilar. ■ Pagină tematică, semnată de istoricii I. Dumitru și Gh. Buzatu, despre insurecția antifascistă de la 23 august. ■ În nota intitulată *Poezie și pictură* (*Curier*), sunt semnalate câteva restituiri referitoare la poezia, dar și la plastica lui Tristan Tzara, publicate de Sașa Pană. ■ Pierre Thomas rezumă ecourile recente, din spațiul francez, ale intrării lui Eugen Ionescu în Academia „nemuritorilor”, inserând uneori mici fragmente de interviu, în care autorul de origine română răspunde în stilul său caracteristic.

● **[„Flacăra”, nr. 34]** G. Dimisianu prezintă volumul de versuri *Determinări* de Mihail Crama: „Mihail Crama este înclinat spre reverie, ochii sufletului său ațintesc negura unui trecut din care se desprind siluete familiare, imagine a unui timp pentru totdeauna apus și din a cărui rememorare poezia sa obține cele mai personale și mai intens-evocative intonații”. ■ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică *Vive Balzac!*, cu ocazia comemorării a 120 de ani de la moartea scriitorului. ■ În secțiunea *Carte* se semnalează apariția, în colecția „Biblioteca pentru toți copiii”, a unui volum de *Basme* de M. Eminescu. ■ În secțiunea de Teatru se anunță intenția Teatului Național de a monta în următoarea stagiune piesa *Danton* de Camil Petrescu.

● **[„Luceafărul”, nr. 34]** Ziua de 23 august 1944 este subiectul editorialului semnat de redacția revistei. „Sărbătoarea națională a țării noastre are semnificații noi astăzi, când, după 26 de ani de la eliberare, numele României s-a înscris în istoria contemporană cu prețioase contribuții la eforturile de pace ale lumii, de construcție, de înțelegere și respect între popoare, în aceste vremi încă atât de convulsionate, când pericolul forței încă mai stăruie, când focarele de război n-au încetat să existe. [...] Poate și măsura noastră în cuvinte își are izvorul în istoria neîntreruptă de dârzenie și omenie a poporului nostru, de încredere în cele mai raționale căi ale umanității. Cuvintele noastre caută mereu măsura faptelor. Și faptele României socialiste, în ceea ce a construit ea pentru poporul său, în ceea ce a întreprins ea pentru respectul între popoare și pentru pacea lumii, pentru izbânda ideilor socialiste și a adevărilor marxist-leniniste stau mărturie a sincerității cu care venim azi să ne sărbătorim ziua eliberării, ziua istoriei noastre noi”. ■ La cererea lui Adrian Păunescu, Marin Preda își amintește că în ziua de 23 august 1944 se afla la Ulmeni, lângă Oltenița cu batalionul său de instrucție: „Dimineața, după bombardament, înainte de a pleca spre gară, trec pe la redacția ziarului «Evenimentul zilei», unde cu un an înainte, în timpul concediului militar de patruzeci de zile, paginasem singur, la

ora unu noaptea, știrea cu căderea lui Mussolini și n-am apucat bine să-mi revăd cunoștințele și să citesc, lacom, telegramele de presă, că pe ușă intră un fel de ofițer după înfățișare, dar cu grade de adjutant și întreabă cu privirea căscată, cine e Preda Marin. Îi răspund că eu sunt și prins de un presentiment mă ridic și îl însoțesc afară. Îmi cere socoteală de ce am părăsit eșalonul. Îi răspund că la ora când eșalonul nostru trecea prin București – Triaj, compania mea avea ca locțiitor de comandant pe plutonierul șef de cancelarie, de la care m-am învoit”. Deși lipsa unui bilet de voie scris îl pune într-o situație defavorabilă, totuși scriitorul era departe de a-și face griji. „Văzând nepăsarea mea, viitorul sublocotenent se uită la mine cu albul ochilor înspăimântat. Dar pentru alte motive, cum avea să-mi dau seama”, respectiv cele ce priveau soarta armatei române, ale tinerilor abia veniți pe front, nepregătiți. „În septembrie am primit ordin de marș, au trecut Carpații și au intrat în lupte grele pentru Ardeal. Au continuat apoi nu prea bine îmbrăcați, și nici prea bine hrăniți și insuficient înarmați, să se bată pe teritoriu străin, în Ungaria, și Cehoslovacia, până la sfârșitul războiului. Și-au dat viețile cu sutele de mii. În două ore a cucerit forțul, care s-a predat împreună cu un mort și câțiva răniți. Nemții nu-și veneau în fire. Luați fără veste cum fuseseră și spuneau că nu le vine a crede că aliatul lor de ieri i-a luat prizonieri. Cereau cu tot dinadinsul să le dăm drumul. Ofițerul meu însă parcă nici nu-l auzea. În realitate nici nu se uita la ei. Pentru el ca și pentru noi, ordinul crucial de atac fusese dat și gândul nostru acum era cum să ne facem toți datoria și armata, pe care o constituiam, să-și îndeplinească misiunea ei grea!”. ■ Scriind despre *Opera lui Mihai Eminescu* de G. Călinescu, Eugen Simion apreciază obiectivitatea criticului, „curajul” de a trece la descifrarea și transcrierea manuscriselor. „Operație complicată, dezagreabilă, necesară totuși pentru că postumele arată și altă față a poetului. Criticul și-a pierdut vremea, așadar, copiind lungi extrase și această pierdere de vreme a dus la scrierea monografiei pe care o știm. G. Călinescu nu a fost cel dintâi care a acordat prețuirea cuvenită postumelor dar a fost, indiscutabil, cel dintâi ochi critic ce le-a citit cu pricepere pe toate și a încercat, apoi, a reconstitui, luând în considerație întreaga operă, cronologia și geografia spiritului eminescian. [...] Descrierea operei este, în fapt, o primă judecată critică despre ea; rezumatul concentrează elementele creației și stabilește o ierarhie a semnificațiilor. [...] Pentru el poezia este altceva decât arta de a versifica și, în acest caz, un cuvânt transcris greșit nu modifică judecata despre poem. Faptul se poate discuta, sigur este însă că G. Călinescu, revăzând textul vechi al monografiei, capătă convingerea că esențialul, în ce privește opera poetului, îl spusese. Cartea era oarecum haotică, dar numai pentru ochiul superficial. Cititorul avizat putea vedea cu ușurință firul critic și putea înțelege necesitatea unei documentări vaste când în discuție este un poet ca Eminescu, obiect perpetuu de comentarii entuziaste și superficiale. O nemulțumire față de prima redactare, G. Călinescu are, totuși, mai ales în privința limbajului (cam bombastic). Pre-

fața, pregătită pentru ediția revăzută de acum, ne avertizează că autorul a plivit curajos, convins că este o vină a încerca să spui în critică mai mult decât spune opera însăși”. ■ Secțiunea *Compendiu* semnată Lector include câteva comentarii la *Spiritul și litera* (Ed. Eminescu) a lui Alexandru Paleologu, volum conținând 25 de foiletoane, „niciunul de sinteză”, ci de „analiză”, ceea ce infirmă, în opinia semnatărilor, opinia autorului care își neagă „titlul” de critic. „De o perfectă urbanitate, Al. Paleologu nu ocolește, totuși, polemica și o lectură atentă va descoperi în această carte destule puncte de vedere mai mult sau mai puțin polemice, mai mult sau mai puțin transparente. Nimic iritant, nimic nelocul lui însă, nici chiar fraza «Când vom înceta să confundăm pe doctorul în filozofie cu filozoful?» (à-propos de opoziția curentă T. Vianu – G. Călinescu), cea mai «explozivă» din acest volum”. ■ Despre autorul *Fiului risipitor* (Minerva), Radu Tudoran afirmă că „nu scrie pentru critică, ci pentru cititori”, având „școala și rutina marilor noștri prozatori”, „defectul” său principal fiind „franchetea cu care scrie neștiind să-și exploateze subiectele astfel încât să convină mai mult criticii...”. ■ Alexandru Ștefănescu publică câteva „comentarii critice” intitulate *Satira povestitorului popular*, la cel de-al doilea volum de *Opere* ale lui Petre Ispirescu, o culegere de snoave și zicători populare, după cel dintâi publicat în 1969 de Minerva. „Culegerea, intitulată *Lupul pârcălab*, este precedată de o prefață aparținând folcloristului Adrian Fochi care, în câteva pagini, evocă pe celebrul povestitor și comentează, în limitele clasificării tematice, finalitatea morală a bucăților publicate”. Printre elementele care dau farmec acestei cărți sunt identificarea unei „tipologii simple și plină de pitoresc”, „rara subtilitate” obținută printr-o „economie a mijloacelor demnă de invidiat și aparținând filozofiei populare. Cititorul cultivat va avea astfel surpriza de a vedea prinzând viață adevăruri abstracte”, „disprețul pentru ceea ce sfidează bunul simț”. „Mirați de profunzimea ideilor, nu vom susține totuși că ele sunt cauza valorii estetice. Geniul creației populare stă în puterea de a gândi concret. Iar Petre Ispirescu, care s-a făcut interpretul lor, nu trăiește prin originalitate, ci prin norocul de a fi devenit simbolul unei trainice filozofii”. ■ Lui Mircea Micu i se publică un grupaj de versuri. ■ Nicolae Ciobanu ia în discuție volumul *Povestiri de dragoste* de Zaharia Stancu, cuprinzând o „masivă selecțiune antologică din opera sa epică”, care produce o impresie intensă rezultată din „copleșitoarea stare de zbucium existențial generată de sentimentul iubirii. Este elementul care potențează întreaga materie a volumului *Povestiri de dragoste* și care propune una dintre cele mai captivante piste de investigație critică în universul problematic al prozei fecundului scriitor. Ne aflăm, probabil, în posesia celei mai semnificative ipostaze a motivelor tematice, proprie operei în cauză, în stare să-i dezvăluie latențe ontologice sui-generis. Anticonceptualistă prin structură, refractară în fața oricărei forme de imixtiune a spiritului speculativ și, în genere, a abstracțiunilor, epica lui Zaharia Stancu nu-și refuză totuși patima reflecției fundamentale; ceea ce o smulge

adesea din condiția ei primordială, de ingenuitate poetică, și o plasează într-un alt context, de acută modernitate estetică și problematică”. ■ La *Punct și virgulă* Emil Manu scrie despre „*Memoriale*”-le lui Vasile Pârvan și face *O precizare cu privire la colaborarea Ion Barbu – Ion Vinea*. Tot în aceeași rubrică, M. Emilian se întreabă *Unde sunt edițiile bibliofile?* și are în vedere *Izvoare folclorice și creația originală*. ■ *Avantpremierea editorială* anunță apariția volumelor *Balcanice* (Ed. Albatros), versuri de Dumitru M. Ion, *Atențiune, Carolina!* (Ed. Ion Creangă), roman de Gica Iuteș, *Cealaltă moarte* (Ed. Albatros), nuvele de Ioan Grigorescu, *Cartea regilor* (Ed. Eminescu) de Florin Mugur, *Studii de folclor și artă populară* (Minerva) de Ion Apostol Popescu. ■ Marin Sorescu apreciază, în cronica sa teatrală, „târgul de *Stă-Mărie*”, care e, în viziunea sa, un „spectacol amintind de teatrul popular, cu încălcite rădăcini în comedia antică și ritualul păgân”.

23 august

● [„*Scânteia*”, nr. 8525] Pe prima pagină apare „Trăiască a XXVI-a aniversare a eliberării României de sub jugul fascist!”. □ În editorialul *Mesajul măreței sărbători*, nesemnat, se arată: „La 23 August 1944, în România a răsărit soarele. La 23 August 1970, după 26 de ani, razele sale scaldă o țară liberă și prosperă, în care poporul este stăpân pe soarta sa. Iar cu fiecare an, betonul acestor adevăruri va fi și mai trainic, România se va înălța și mai mândră printre țările lumii”. □ Sub *Timpul este de partea noastră, omenii merg în pas cu timpul!* sunt versuri semnate de Mihai Beniuc (*Cântec de August*), Franz Johannes Bulhardt (*Mă îndeamnă către vers... în românește de Iossif Cassian-Mătăsaru*), Ion Bănuță (*În falduri mari de steaguri*), Victor Eftimiu (*Glorificare*), Dumitru M. Ion (*Patria*), Lászlóffy Aladár (*Rădăcini*), Valeriu Gorneanu (*Lumină*). □ Eugen Barbu este autorul eseului *Coloane în ritmul istoriei contemporane*: „Sărbătorile muncii nu sunt simple carnavaluri multicolore, simple serbări populare. Ele sunt în stare să arate cât de vital este poporul nostru, ce energie declanșează el în procesul liber al muncii scoase de sub steaua nefastă a exploatării. Ele poartă o semnificație adâncă; an de an, marchează treptele uriașe ale ascensiunii unei națiuni aflate în drumul său irezistibil spre un viitor superb. Ne-ar trebui un mare bard al acestor zile care, cu o voce de uriaș, să clameze pe terasele hidrocentralelor, întrecând zgomotul niagarelor artificiale de sub el și vestind lumii că aici poporul român, harnicul popor român, condus de partidul comunist, construiește o societate cu adevărat a omului, societatea socialistă multilateral dezvoltată, cu o energie fără seamăn, de epopee”. □ Despre *Conștiința de sine a națiunii*, scrie Mihnea Gheorghiu „Prin fața tribunelor marii sărbători vor trece și în acest an coloanele manifestanților. Cum cei care au construit, construiesc și vor construi, cu mereu mai mult har și pricepere, edificiul în sus al patriei. Sunt poporul! Lui, abnegației cu care urmează cuvântul partidului nostru comunist, i se cuvine și în această zi, ca

întotdeauna, elogiul suprem. Adresat ca sentimentul de demnitate al celui ce se știe parte din trupul poporului. I-l adresăm!”. □ Szász János scrie *Din toată inima*: „Cei 26 de ani dovedesc că atunci... a fost ziua întâia. Iar autorul acestei zile a fost poporul întreg, de pe toate meleagurile patriei, având în fruntea sa partidul, poporul care de 26 de ani a înălțat patria spre culmile ce le-am visat atunci. Cei 26 de ani dovedesc că atunci a fost ziua întâia”. □ *Aceeași voință, același ideal*, astfel vede lucrurile George Bălăiță: „Anul al 26-lea este prin realizările importante obținute în industrie, agricultură, în dezvoltarea științei și culturii un pas sigur spre comunismul visat. La faima înaintașilor adăugăm efortul nostru neîntrerupt. Acest efort va fi mâine gloria ce o vor purta fiii noștri și va fi o ușurare a muncilor ce le vor face ei”.

25 august

• [„Scânteia”, nr. 8526] Se arată că „Poporul român a sărbătorit cea de-a XXVI-a aniversare a eliberării patriei de sub jugul fascist printr-o însuflețită demonstrație a unității de nezduncinat în jurul partidului, a hotărârii sale de a îndeplini neabătut programul de înflorire a patriei elaborat de Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român”. □ Pe prima pagină informații și imagini de la *Parada militară și demonstrația oamenilor muncii din capitală*.

26 august

• [„Scânteia”, nr. 8527] Apar informații despre *Vizita președintelui Republicii Democrate Congo, Joséph-Désiré Mobutu*.

27 august

• [„Scânteia”, nr. 8528] Pagini comemorative Vasile Alecsandri. □ Victor Eftimiu, *Vasile Alecsandri poet patriot, permanență strălucită a culturii noastre*: „Limba lui Vasile Alecsandri, ca și a lui Mihail Eminescu, evoluează de-a lungul activității lor literare, câștigând în densitate și puritate. Altfel scria Vasile Alecsandri în tinerețe și altfel în gloriosul său amurg. Unul este Eminescu primelor poezii, alcătuite sub influența lui Alecsandri și a lui Bolintineanu, și altul e autorul capodoperelor finale. Către sfârșitul vieții celor doi poeți, încheiate în aceeași vreme, limba românească primește botezul maturității. Sunt departe de dibuirile începuturilor, care abundă în prima jumătate a activității acestor transformatori ai verbului, sensibilității și inteligenței românești. [...] Vasile Alecsandri a fost o conștiință nobilă, elogiind fapta eroică, revoltându-se împotriva nedreptăților, ca un adevărat prieten și apărător al celor oropsiți. Generozitatea tinereții sale revoluționare, bardul nostru național a practicat-o și-n puterea bărbăției, și la bătrânețe”. □ Al. Philippide, *O operă îndrăgită de popor*: „Un simț foarte ascuțit al valorii artistice a cuvântului îl face pe Alecsandri, de la început, să acorde expresiei toată atenția. Era aceasta, la el, ceva firesc, Alecsandri avea o mare ușurință de exprimare. Nu cred că își

lucra și își șlefua prea mult versurile. Nici n-ar fi avut nevoie, fiindcă ele izvoarau din talentul lui cu o fluentă nu rareori într-adevăr fermecătoare. Unele poezii ale sale poartă în subtitlu indicația că sunt scrise pe albumuri, așadar, ele sunt improvizații. În toate acestea, indiferent de caracterul efemer al ocaziei care le-a dat naștere, se observă o mare stăpânire a mijloacelor de expresie, mijloace, bineînțelese, potrivite cu specia aceasta de poezie care poartă de obicei numele de ocazională. [...] El e aproape mereu de noi nu numai prin faptul că știm că fără el edificiul literaturii noastre nu s-ar putea concepe, dar și prin faptul că citim și astăzi cu interes și satisfacție estetică multe din poeziile lui, proza lui atașantă, câteva dintre comedii. Scriitor care de-a lungul întregii vieți și activități a vibrat cu intensitate, ca un adevărat patriot, în momentele semnificative ale istoriei țării și poporului său, – ne gândim, desigur, la anul 1848, la lupta pentru Unire, la războiul de independență – Alecsandri nu este numai un clasic al programelor școlare. El este un clasic mereu viu”.

• **[„Scânțiea tineretului”, nr. 6616]** C. Stănescu recenzază romanul lui Bujor Nedelcovici, *Ultimii*, în care se remarcă „o îndrăzneală deplin asumată în abordarea problemelor mai adânci pe care le implică simplele *cazuri* literare precum și atenuarea dacă nu abandonarea unui oarecare estetism moral”.

• **[„Albina”, nr. 34]** Editorialul, nesemnat se numește *Miracolul românesc*: „Insurecția armată din august 1944, arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, a putut fi înfrântă datorită unirii clasei muncitoare și a tuturor forțelor democratice și patriotice. În desfășurarea acestor evenimente istorice, Partidul Comunist Român și-a îndeplinit cu cinste misiunea de a organiza și conduce lupta întregului nostru popor pentru o viață mai bună, pentru socialism». Am defilat cu toții purtând pancartele pe care erau scrise în culori vii cele mai importante realizări obținute în anii socialismului în întreprinderi și pe ogoare. Mulți dintre noi știam aceste lucruri, fiecare contribuise în parte la realizarea lor. Mândria ne este întemeiată însă și pe afirmarea acestor realizări economice ale patriei noastre pe plan mondial, afirmare recunoscută în toate domeniile de către cei care au fost mai mult sau mai puțin timp oaspeții noștri”. ■ Bănuță semnează profilul *Perpessicius*: „[...] poet al nemărginirii, al albatroșilor lui Baudelaire, al Dunării inimaginabile care îl umple mereu de o nostalgie unică, al prieteniei adânci, specifice lui, iubire întru toate neamurile din pretutindeni, el este un stindard de argint care va fi cât e lumea lume o pildă care face onoare Universului. [...] Perpessicius. Un mare scriitor. Un mare Om. Mai mult. Un simbol al literelor românești. Al democrației românești. Mă simt onorat de a fi încercat o palidă incursiune în viața fără de margini a unui genial artist, un model întru toate pentru noi toți”. ■ M. Iorgulescu comemorează *150 de ani de la moarte Ion Budai-Deleanu*: „În urmă cu 150 de ani, la 24 august 1820, se stingea la Lvov, departe de țară, scriitorul și cărturarul Ion Budai-Deleanu, una dintre cele mai stranie figuri din literatura și cultura românească. [...] Datele biografice ale lui Ion Budai-Deleanu nu se remarcă decât prin puținătatea lor;

înfățișarea nu i s-a păstrat în nici un fel fiind unul dintre puținii scriitori fără chip din literatura română. La fel de neobișnuit a fost destinul operei sale, rămasă în cea mai mare parte în manuscris la moarte. Abia în 1860 manuscrisele, însumând circa 20 de volume, au fost achiziționate de statul român, prin devoțiunea și interesul lui Gh. Asachi”. ■ Ion Potopin prezintă volumul *Donna Sextina* de Matei Alexandrescu: „Volumul de sonete [...] sugerează tocmai această pătimășă încredere într-o umanitate care durează și după ce combustii-le inerente au transformat în cenușă, după ce au calcinat și cele mai neînduplecate virtuți. Ca într-un creuzet au cristalizat în conștiința selectivă a poetului evenimente din trecut. Ceea ce a fost umbră s-a mistuit în umbră, iar ceea ce a fost lumină continuă să scapere dând contur imaginilor, precizând sonetele, definind astfel capacitatea de recuperare a tot ceea ce din punctul său de vedere nu poate să piară. *Donna Sextina* se înscrie prin valorile lirismului ca o carte de certă poezie, iar Matei Alexandrescu aflat acum în culmea dincolo de care se conturează pașnica senectute își afirmă un potențial de tinerețe pe care numai harul talentului îi asigură dintotdeauna și pentru totdeauna”. ■ Mihail Cosma publică poezia *Cei 29* cu următoarea precizare: „În satul Moisei de pe Valea Vișeuului, fasciștii au executat în august 1944 un detașament de 29 de partizani maramureșeni, iar satul a fost dat pradă flăcărilor”.

● **[„România literară”, nr. 35]** Al. Raicu ne informează de planurile lui Zaharia Stancu: „– *Ce aveți sub tipar?* [...] – Zilele acestea, îmi va apare în editura «Cartea românească» un volum de versuri intitulat *Cântec șoptit*. Lucrez intens la un roman pe care-l voi preda «Editurii Eminescu», în care, spre a cinsti împlinirea a 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român, voi căuta să înfățișez rolul celor mai buni fii ai patriei, al comuniștilor, în frământata istorie de o jumătate de veac a României, luptele și jertfele lor în anii ilegalității. Totodată, pentru editura «Cartea Românească» scriu un alt roman pe care l-am intitulat *Țărnuțu sălbatic*”. ■ Adrian Marino scrie, punând semnul de întrebare, despre *Contradicția lui Maiorescu*: „Lansată zgomotos, aproape bombastic, asemenea unui produs cosmetic (faptul dovedește, între altele, că metodele reclamei comerciale înregistrează în ultimul timp progrese reale), *Contradicția lui Maiorescu*, noua lucrare a lui N. Manolescu, invită la o analiză lucidă, lipsită de orice pasiune. Cartea însăși este scrisă calm, fără pasiune, aproape fără nici o vibrație. Ceea ce nu înseamnă că este și slabă. [...] Examinată cu răceală, lucrarea nu aduce multe interpretări noi, trecând peste unele mici contribuții documentare, pe care ar fi nedrept să le elogiem la un critic care nu prea prețuiește munca de bibliotecă. Totuși, câteva idei centrale atrag atenția. Unele, luate în sine, sunt chiar interesante, invită la discuție în orice caz. [...] N-aș vrea să se înțeleagă din toate acestea că negăm orice merit criticului. El scrie agreabil, suplu, inteligent, are un bun condei de publicist săptămânal. Dar prea de tot este consecvent cu teoria sa despre «cultul provizoriului și al relativului...»”. ■ Șerban Cioculescu este prezent în rubrica sa cu textul

„... un om de o mare candoare sufletească...”: „... ar fi fost, «în esență», după recentul său hagiograf, Teodor Vârgolici, cine? Nimeni altul decât Mateiu I. Caragiale, fiul ingrât și detractor al lui I.L. Caragiale. Recentă micromonografie, apărută în editura «Albatros», este bine orientată în privința operei literare a lui Mateiu, somptuos prozator, înzestrat cu o neobișnuită putere de evocare în *Remember* și *Craii de Curtea Veche*, dar își propune și substituirea unei avantajoase imagini a omului, rămasă, în amintirea celor ce l-au cunoscut, aceea a unui snob închis în sine, «poseur», disprețuitor și distant, autosugestionat de mitul unei fabuloase ascendențe nobiliare și încercând să-și sugestioneze și cunoscuții, aleși pe sprânceană, dintre membrii neamurilor înscrise în arhondologia principatelor române. Scriindu-i viața, cu evlavia autorilor de vieți ale sfinților, Teodor Vârgolici mai scapă pe aici pe acolo câte o mărturie a eroului său, dintre cele mai revelatoare asupra tenebrosului său caracter, ca aceea din jurnalul său, scrisă în limba franceză, în care vrea să se prezinte posterității ca un brav, conștient de o mare misiune”. ■ Matei Călinescu scrie despre cartea lui Solomon Marcus, *Poetica matematică*: „Am citit cu un interes dintre cele mai susținute – chiar dacă n-am fost în stare să urmăresc toate demonstrațiile – *Poetica matematică* a profesorului Solomon Marcus, unul dintre oamenii de știință români cu un prestigiu mai bine consolidat în străinătate (lucrări ca *Algebraic Linguistics; Analytical Models*, Academic Press, New York – London, 1967, sau *Introduction mathématique à la linguistique structurale*, Dunod, Paris, 1967, sunt folosite astăzi de specialiștii din întreaga lume). [...] Față de asemenea tentative, Solomon Marcus face însă un adevărat salt calitativ. Limbajul poetic și cel matematic sunt, pentru el, polii opuși ai limbajului în genere; cel dintâi, pur conotativ, caracterizat prin infinita omonimie, cel de-al doilea, pur denotativ, prin infinita sinonimie; cel dintâi prin reflexivitate, inefabil etc. (să notăm că un matematician nu se sfiește să vorbească despre inefabil!); cel de-al doilea, prin tranzitivitate, precizie, închidere, transparență, densitate logică, explicabilitate etc. Limbajul poetic nu e posibil decât în interiorul unui limbaj natural, în vreme ce limbajul matematic tinde spre maximum de artificialitate, silit însă mereu să se «împros păteze» prin apelul la elemente ale limbajului natural (extrem de interesante și de originale sunt observațiile lui S. Marcus cu privire la metafora matematică și la înrudirea unor dintre metaforele folosite în limbajul matematic cu metafora poetică”. ■ În *Confesiuni literare* Mihail Cruceanu amintește despre *Era poetului Alexandru Macedonski*. ■ Demostene Botez atacă subiectul *Literatură și limbaj*: „Paradoxal: pe de o parte, literatura este azi în zodia dominației limbajului; este chiar redusă, în întrecerea dintre esteți, pentru a se dovedi «cine-i cel mai», la limbaj. Cum spui, indiferent ce spui. Iar pe de altă parte, niciodată nu s-a scris literatura într-o limbă mai neglijată și critica nu s-a ocupat mai puțin de stil, de analiza adâncă a modalităților de exprimare. Apar lunar zeci și zeci de cărți literare, de toate genurile; și se fac recenzii și dări de seamă asupra lor, zeci și zeci; se ci-

tează pasagii multe și se fac, după gradul de prietenie critic-scriitor, numai considerațiuni universale și comparații măgulitoare cu toate geniile lumii, dar nimeni, niciodată, nu face măcar o aluzie la limba în care-i scrisă cartea respectivă. Încurajați de această lipsă de atenție, fiecare scrie cum se nimerește. Și, pentru ca să li se dea un lustru literar, și traducерile, și comentariile de la radio și televiziune, nu greșesc cumva printr-o limbă mai îngrijită, ci chiar din contră, cu exagerare uneori până la agramatism. Primim însă din Iași o modestă broșură, extrasă din culegerea «Studii de literatură universală», semnată de Rica Ionescu, în care autoarea se ocupă de «Folosirea lexicului ca modalitate stilistică la Panait Istrati». Cum se vede, o broșură de trei ori «originală»; fiindcă se ocupă de limba literară a unui scriitor; fiindcă această preocupare se referă la o carte scrisă... în limba franceză; și fiindcă autorul cu pricina este Panait Istrati”. ■ Lucian Raicu scrie, la cronică literară, despre volumul *Drumul sufletelor* de George Alboiu: „La George Alboiu, mai ales la acest de al treilea volum, obstacolul l-ar constitui extraordinara ariditate. Trebuie să accepți ariditatea ca un dat structural, să te deprinzi cu ea, să începi să înțelegi că ea este numai forma necesară unei viziuni mai adânci, că este modul însuși de a vedea lucrurile (redușe la un tipar esențial), pentru ca treptat, și nici un moment cu voie bună și cu *deplină* încredințare, sau cu *deplină* adeziune, să cedezi poetului inițiativa. Și să admiți, cu conștiința împăcată (dacă nu și cu sufletul împăcat) că merită să o faci. Și e cazul să o spun: merită. [...] Lipsește, deocamdată, acestui poet de mari resurse gustul (neconvențional, firește) al perfecțiunii, vocația formelor încheiate ale «sunetelor» persistente, durabile”. ■ C. Bărbulescu informează asupra evenimentului *O bibliotecă centenară și valorile ei*: „Biblioteca Academiei Republicii Socialiste România”, și-a sărbătorit cu trei ani în urmă centenarul, marcând în istoria culturii și artei naționale o importantă dată. Cele 4 volume comemorative, conținând 1 000 de pagini însoțite de reproduceri în alb-negru și în culori, prezintă diferite aspecte din istoria bibliotecii, etapele dezvoltării sale, componența fondurilor de cărți, periodice, documente, manuscrise, gravuri etc.”. ■ În *Interviuri tardive* Virgil Cărianopol publică o convorbire *Cu Maria Tănase*. ■ În *Ochiul magic* apar mai multe comentarii. □ „Familia”: „Constatăm cu satisfacție că datorită eforturilor laudabile ale redactorilor ei, «Familia» se menține constant la nivelul celor mai bune reviste din provincie (și poate chiar din țară). Cititorul are întotdeauna ce citi, singurul lucru care, la urma urmei, contează când este vorba de a evalua longevitatea posibilă a unei publicații. [...] Din păcate, se menține constant și decalajul între materialele teoretice, de cercetare și beletristică. O «proză» cum este *Stuful din deltă* de Ana Olos, e tipică pentru ceea ce publică revista în acest domeniu: pe jumătate un poem penibil, pe jumătate un monolog interior ca vai de el”. □ *Greutatea unor opinii* de I. T.: „Din cronică literară a lui Gheorghe Grigurcu (tot «Familia», iulie/ 1970) aflăm, în legătură cu autorul care face obiectul considerațiilor sale, că este nici mai mult, nici mai

puțin decât un «clasicizant»; [...] Cine este așadar cel în fața căruia, intimidată, critica este nevoită să dea un examen atât de dificil, marele bărbat care «mereu jenat de aspectul de „efeminare” al criticii actuale» militează pentru «virilitatea actului critic», pretinde «certificate» și prescrie de sus întregii bresle umilate «o cură de strictețe»? Nimeni altul decât... Marin Mincu. Celor doriți să-și procure unele date suplimentare (și cam este nevoie de așa ceva) cu privire la d-sa, le recomandăm marile dicționare literare de autori, naționale și universale. Judecând după ponderea pe care opiniile sale, după cum reiese din cronica lui Gheorghe Grigurcu, par să o aibă, ar fi scandalos să nu figureze în oricare dintre ele!”. □ *Aventuri*: „Pe alocuri, interesantul Caiet 6 (30) de poezie al revistei «Viața românească» își merită, din nefericire, titlul și la propriu: *experiență, căutare, aventură*. Fiindcă în ținutul accidentat al liricii autohtone (din prima jumătate a caietului) surprizele nu întârzie să apară, culminând cu sentințele și faptele neînfricate ale marelui aventurier, poetul Ion Lilă”. □ *Un destin amar!* de R. I.: „Grație însă aceluiși «caiet de poezie» rămânem încă o dată îndatorați penei de magistru a lui Tașcu Gheorghiu. Pasiunea domniei sale ne oferă alte patru inegalabile pagini traduse din *Cânturile lui Maldoror* și, în același timp, prilejul să regretăm că Lautréamont, acest mare, acest foarte mare poet, continuă să aibă la noi un destin editorial atât de amar”. □ *Cele două fețe ale hârtiei*: „A apărut de curând (la Editura Eminescu) două volume de versuri: *Tehnica umbrei* de Darie Novăceanu și *Coajă pentru aer* de Liliana Brateș. Cu totul impresionantă este, mai ales, calitatea hârtiei pe care ele au fost tipărite. Nimic de obiectat. Este un lucru normal ca poezia să apară pe o hârtie de cât mai bună calitate. Dar când alți poeți, cel puțin la fel de talentați ca Darie Novăceanu sau Liliana Brateș, au apărut pe hârtie obișnuită, la aceeași editură, ne punem, firesc, întrebarea: care sunt criteriile după care o editură consideră de cuviință să stabilească și să repartizeze cantitatea și calitatea hârtiei? Să fie oare criteriul valoric? Sau Editura Eminescu nu și-a pus încă această întrebare?”. ■ Geo Șerban semnează *Din dosarul „Ultimei nopți...”*: „Actualizată prin includerea în al patrulea volum din *Scrierile* lui Pompiliu Constantinescu, cronica acestuia, scrisă la apariția *Ultimei nopți de dragoste...*, redeschide, peste patruzeci de ani, dosarul romanului cu care Camil Petrescu se consacră și ca prozator, în toamna lui 1930, pe cât de imprevizibil, pe atât de spectaculos. Citită în perspectiva timpului – jalonat de numeroasele retipăriri – ale romanului, confirmând succesul inițial, audiența continuă la public, – cronica respectivă poate părea depășită, ușor fanată, și a și fost luată recent, foarte de sus, ca probă de neînțelegere și opacitate critică. Așa să fie?”. ■ Pornind de la *Amintirile lui Mihail Sevastos*, Al. Piru arată: „După ce printr-o interesantă, deși prea mult bizuită pe fantezie și surse orale, lucrare memorialistică, *Amintiri de la Viața românească* (ed. I.E.S.P.L.A., 1956; ed. II, «în întregime refăcută», E.P.L., 1966), a evocat cercul importantei reviste ieșene la care a fost mai întâi corector, apoi ajutor al lui G. Ibrăileanu la secretariatul de

redacție, Mihail Sevastos (1892-1967) și-a romanțat amintirile din copilărie și adolescență publicate postum de Editura Minerva, la un loc cu un număr de așa-numite *Documente omenesti* (efemeride jurnalistice). Amintirile nu lasă impresia autenticității ca amintiri, iar ca literatură sunt mediocre, nu fără oarecare duioșie și umor, mai adesea cu nedreptăți, răutăți, anecdote de proastă calitate, într-un stil volubil și facil”. ■ În secțiunea *Cărțile săptămânii*, Ilie Constantin prezintă volume de poezie. □ *Coline* de Constanța Buzea: „În plan formal, Constanța Buzea obține un aliaj personal din îmbinarea unui mare rafinament stilistic cu o intonare aparent naivă, în parafrazări de ritmuri eminesciene. Toate uneltele metaforice sunt folosite cu instinctivă măsură, o melodie de fond, gravă, se aude mereu, neîngăduind excese de sonorități anume. Am spune, cu o formulare poate stângace, că poezia Constanței Buzea nu încearcă să-ți ia ochii, ci îți cucerește sufletul, păstrându-l în pagini”. □ *Substratum* de Dan Mutașcu: „Sunt supărător de frecvente, deocamdată, teribilisme, autorul nu găsește ușor drumul către «cuvântul bine ascuțit și cu mânerul foarte greu»”. ■ Volumele de proză le prezintă Mircea Iorgulescu. □ *Condotierul* de Mihai Giugariu: „Romanul nu mai este relatarea unor locuri întâmplare, ci se naște acum, sub ochii noștri, fiecare pagină e un salt în necunoscut, înseamnă o descoperire, este o aventură continuă într-o lume incertă, mereu mișcătoare, modificându-și la nesfârșit contururile”. □ *Sunt dator cu o durere* de Ion Marin Almăjan: „Se simte repede că autorul se află la primii pași făcuți într-un ținut necunoscut, unde peste tot se ascund primejdii și capcane de tot felul; de aceea nu sunt la locul lor filantropicele certificate acordate cu o generozitate fără margini. Cu atât mai mult cu cât la Ion Marin Almăjan se poate desluși doar unele vagi semne de înzestrare, sufocate însă iremediabil din pricina slabei rezistențe pe care o opune autorul unor formule și rezolvări stilistice șablonarde”. □ *Povestea caporalului Filip* de N. Rădulescu-Lemnaru: „Un autor fără chemare este N. Rădulescu-Lemnaru, investit cu titlu de scriitor numai în măsura în care tipărirea numelui pe coperta unei cărți are, automat, valoarea unui certificat profesional. El se află, dacă nu mă înșel, la a doua apariție editorială: a debutat cu un volum de versuri lipsite de har, protestând, atunci, cu o iritare furibundă, în contra unui critic nemilos cu mediocritățile. Povestirile de acum (apărute la editura *Eminescu*), strânse sub acest titlu de o înduioșătoare naivitate și de o tristă banalitate, nu sunt altceva decât niște foarte cenușii reportaje, plate până la exasperare și atât de plictisitoare, încât pot fi citite până la capăt numai sub constrângerea conștiinței profesionale”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de volume de critică: □ *Probleme de literatură comparată și sociologie literară*: „Nedesconsiderând o bogată tradiție, obiectul principal al cercetării se deplasează; nu atât depistarea izvoarelor și urmărirea circulației motivelor se impun ca teme de studiu, cât relevarea similitudinilor structurale în măsură să facă sensibile fenomene literare caracteristice. Totodată comparatismul modern se vedește a fi un mijloc de reliefare a originalității literaturilor

naționale prin evidențierea formelor particulare în care sunt tratate anumite teme și motive universale”. □ *Izvoare folclorice și creație originală*: „Tot rodnicei îndrumări pe care o exercită conducerea Institutului de istorie și teorie literară «G. Călinescu» îi datorăm un alt volum masiv, cuprinzând șapte studii ample asupra elementului folcloric din opera câtorva scriitori români proeminenți: Mihail Sadoveanu, Octavian Goga, Gala Galaction, Ion Pillat, Lucian Blaga, Ion Barbu și Vasile Voiculescu. Să notăm și aici, de la început, direcția modernă imprimată cercetării. [...] Mi-aș îngădui însă, aici, o observație: foarte adesea «mimarea» spiritului folcloric, fără o contopire efectivă cu el, devine o sursă de inautenticitate și prin urmare de scădere a valorii unor creații poetice. Dar aceasta nu e adevărat în absolut, fiindcă am identifica atunci arta cu sinceritatea expresiei”. ■ Citim „*Maldoror*” *Cântul al patrulea, strofa a două* de Lautréamont, în românește de Tașcu Gheorghiu. ■ Florin Mugur publică în rubrica *Radio* textul *Puls*: „Dominated de transmisiunea tradițională a demonstrației oamenilor muncii cu prilejul zilei de 23 August, emisiunile culturale ale săptămânii au stat sub semnul sărbătoresc al evenimentului. De o atenție deosebită s-a bucurat fenomenul răspândirii literaturii noastre peste hotare. [...] Prelegeri, declarații și recitări, mai ales recitări, au stat alături între granițele a două emisiuni ample și de bună calitate: *Literatura română în circuit universal* și *Dicționar de literatură universală*. Titluri diferite, conținut asemănător. Ba chiar prea de tot asemănător, într-atâta încât miercuri, în introducerea emisiunii, l-am putut asculta pe scriitorul Mihnea Gheorghiu conferințind despre traduceri ca «argumente îmbucurătoare pentru cooperarea între națiuni», iar, a doua zi, tot în introducere, Victor Crăciun a vorbit despre același lucru, miercuri l-am auzit citind versuri traduse de domnia-sa din limba română pe poetul Rafael Alberti, iar joi tot pe Rafael Alberti l-am întâlnit, în aceeași postură, miercuri s-a citit poezii ale autorilor români în original și în alte limbi, iar joi, poezii ale autorilor români în alte limbi și în original. O justificare există: caracterul festiv al ambelor emisiuni, presupunând treceri în revistă și bilanțuri”. ■ George Hanganu scrie despre *Lucian Blaga și cultura franceză*. ■ Din *Cronica Uniunii Scriitorilor* aflăm: „În cadrul înțelegerii de colaborare cu Uniunea Scriitorilor din Polonia au sosit în România scriitoarele Danuta Bienkowska, traducătoare de limbă română, Jadwiga Olędzka, redactor șef la Institutul redacțional de stat, și Emilia Witwicka, redactor șef la editura literaturilor din țările socialiste. □ Participarea română la festivalul internațional al serilor de poezie de la Struga (Iugoslavia), care programează o seară anume dedicată poeziei noastre contemporane, este asigurată, anul acesta, prin poezii: Constanța Buzea, Leonid Dimov, Ștefan Augustin Doinaș, Magyari Lajos, Gheorghe Pituț și Tiberiu Utan. Pentru a marca în mod deosebit această participare, Uniunea Scriitorilor a editat trei florilegii de poezie reprezentativă (în limbile franceză, engleză și germană), care vor fi oferite gratuit participanților la festival. □ Alte prezențe de scriitori români peste hotare: Ion Hobana

și Vladimir Colin, în R.F. a Germaniei, ca invitați ai organizației «Heicon '70 International», pentru a participa la reuniunea internațională a literaturii de anticipație, ale cărei lucrări se desfășoară la Heidelberg; Tamara Gane, Marcel Gafton, George Dan, în Uniunea Sovietică, în cadrul înțelegerii de colaborare, și Alexandru Baciuc, în cadrul schimbului redacțional cu revista «Innostranaia Literatura»; Nicolae Balotă, Franz Liebhard, Arnold Hauser și Szász János, în R.F. a Germaniei, pentru a participa la sesiunea anuală și adunarea generală a societății internaționale «Lenau», care se desfășoară în localitatea Sindelfingen de lângă Stuttgart. □ Traducătorul și poetul Adam Puslojić (Iugoslavia) a făcut să apară în limba sârbă două culegeri de poeme: *Viața în roată* de Marin Sorescu și *Tristia* de Anghel Dumbrăveanu (cu o prefață de Mircea Tomuș), ambele în editura «Bagdala» din Krușevac. Același Adam Puslojić publică în săptămânalul cultural «Nin» din Belgrad, în cadrul unei serii de articole despre avangarda europeană, un amplu eseu asupra tendințelor novatoare în literatura română contemporană, iar în ziarul «Politika» un interviu cu poetul Nichita Stănescu. Volumul lui Marin Sorescu se bucură în paginile revistei belgradene «Književnost» (nr. 6/ 1970) de elogiile criticului literar Ivan Rastegorac. [...] □ La Paris, în colecția pentru tineret «Plein vent» a editurii Robert Laffont, a apărut versiunea franceză (*Le grand periple d'Esculape*) a romanului *Asklepios* de Horia Stancu". ■ Aurel Martin scrie despre *Seducția clasicismului*: „Scriind, acum, în «dulcele stil clasic», Nichita Stănescu nu e, evident, un adept ortodox al clasicismului sau al neoclasicismului. Nu ține, adică, numai-decât nici să utilizeze un sistem de referință recunoscut ca atare pentru o astfel de orientare, nici să afirme deschis ori implicit atitudini estetice corespunzătoare acelor subliniate în artele poetice ale lui Horațiu și Boileau sau deduse din practica reprezentanților autorizați ai unei asemenea gândiri literare. [...] Același plachete demonstrează însă, nu mai puțin, că seducțiile clasiciste sunt integrate, firesc, într-o perspectivă personală, expresie a unei structuri lirice de indubitabilă individualitate care nu ignorează, ba dimpotrivă, nici sugestiile altor experiențe (post-clasice), nici (ceea ce este esențial!) modul de reprezentare cu totul modern. Nici vorbă, Nichita Stănescu realizează sinteze, punând la grea încercare pe comentatorul dornic să izoleze tipuri știute de manifestare poetică. În realitate, la el coexistă gestul clasicist, romantic, barochist, simbolist, avangardist etc., modulația livrescă și cea folclorică, metafora încărcată și insolită cu limbajul denudat, momentul grav și cel parodic ș.a.m.d." ■ Versuri semnează: Mihai Eminescu (*Odă (în metru antic)*) și o traducere în limba latină de Traian Lăzărescu, *Carmen (antiquo metro)*), Emil Botta (*Apocrișele; Închierarea coloanei; De plâns*), Gheorghe Istrate (*Bătutul sapelor; Zmeu*), Cezar Ivănescu (*În Câmpia Baadului; Baladă pe motiv de blues; Baladă pentru Mary; Amintirea paradisului; Balada porumbeilor; Balada lui Mil; Petrecerea; Regat*), Ion Caraion (*Cuie pentru casa papagalului; În picioare; Mai departe – lângă; Vin și castane; Măine ca fi ziua cicorilor; Copilul pereților; Litere-*

tipăt; *De partea cealaltă; O divinitate a interogațiilor; Trezie; Olcum*), Teodor Păcă (*Sonet*), Ștefan Roll (*Insolent panteism*), Ion Drăgănoiu (*Pragul*). □ În traducerea lui Ștefan Aug. Doinaș și Sanda Nenoiu apar poeți macedoneni: Slavko Janevski (*Liniște*), Ante Popovski (*Macii*), Radovan Pavlovski (*Maia*), Aco Šopov (*Soare negru*), Jovan Kotevski (*Moartea lui Hariton*), Gane Todorovski (*Noapte fără punctuație*), Mihail Renčov (*Ruga*), Bogomil Gjuzel (*Elevation*), Mile Nedelkoski (*Insula*), Čedo Jakimovski (*Frescă*). □ Din proză citim: Per Olof Sundman, *Călătoria cu balonul a inginerului André*; Virgil Tănase, *Doamna cu licornul*; Teodor Mazilu publică două comedii într-un act: *Frumos e în septembrie la Veneția și Împăiați-vă iubiții!*. ■ Prof. univ. N.I. Barbu scrie despre *Congresul umanismului latin*: „În luna aprilie 1969 a fost întemeiată la Roma *Academia internațională a latinității*. Reunind în sânul ei savanți și specialiști reputați din lumea întreagă, noua *Academie* și-a propus să întreprindă, în toate domeniile studiului antichității latine, numeroase acțiuni menite să pună din ce în ce mai viu în lumină acele valori morale, intelectuale și culturale pe care le exprimă cuvintele: umanism latin. [...] Îi revine României, și o spunem cu deosebită bucurie și satisfacție, onoarea de a găzdui *Conventus*-ul patronat de *Academia internațională a latinității*, care își va desfășura lucrările la București între 28 august și 3 septembrie. Personalități cu renume mondial, profesorii Guarino Pacitti, Alain Michel, Karl Büchner, Wolfgang Schmid, Viktor Pöschl, Michel Rambaud, Kazimir Kumaniecki, Jan Kabrt, Csillag Pál ș.a. vor ține comunicări de mare importanță despre influența exercitată de limba latină asupra diferitelor limbi naționale, despre influența literaturii și culturii latine în Evul Mediu și renaștere, despre umanismul lui Vergilius. Bineînțeles, se va vorbi și despre Ovidiu, marele exilat. Reprezentanții țării noastre, profesorii Boris Cazacu, D. Păcurariu, Florin Popescu, Cicero Poghir, Eugen Dobroiu ș.a. vor pune accentul, în nu mai puțin de nouă comunicări, pe latinitatea limbii române, pe influența clasicismului latin asupra literaturii și culturii noastre etc.”. ■ Alături de poezia lui Mihai Eminescu, *Odă în metru antic* și traducerea ei în limba latină, apare nota *Un distins latinist*, semnată D. D.: „Publicăm în acest număr traducerea în latină a prof. Traian Lăzărescu a *Odeii în metru antic*. Puțini cunosc munca acestui ultim «poet latin», apreciat de revistele de specialitate din străinătate (revista franceză «Vita Latina» și «Helikon» din Roma unde a publicat versuri) și de către latiniști de renume. [...] Această discretă activitate, aproape necunoscută în țară, merită a fi consemnată, ca un semn de sensibilitate profesională și ca solemn dar adus de prof. Traian Lăzărescu, ideii latinității limbii române”.

● [„**Tribuna**”, nr. 35] Număr dedicat lui Ion Budai-Deleanu, la 150 de ani de la moartea sa. Pe prima pagină, un fragment din *Introducere istoricească* (1818). Sub titlul *Întoarcerea în patrie*, Tribuna relatează cum, după moartea lui Ion Budai-Deleanu, la 24 august 1820, rămân câteva obiecte și dosare cu

„hârtii fără valoare”, hârtii ce se vor dovedi a fi, la început *Țiganiada*, apoi poemul *Trei viteji* și celelalte scrieri istorice și filologice. Prin tipărirea operei lui Budai-Deleanu, se realizează în fapt întoarcerea acestuia în țară și recunoașterea locului său în cultura română. „Opera poetică și științifică l-a redat poporului său pe cel care murea înstrăinat în 1820”. ■ Volumul *Scrieri inedite* (Ed. Dacia, 1970) de Ion Budai-Deleanu este înfățișat publicului cititor de V. Fanache, în cadrul *cronicii literare*. Volumul cuprinde o serie de texte istorice, filologice și literare care arată implicarea scriitorului la manifestările Școlii Ardelene, în încercarea de a demonstra vechimea istorică și lingvistică a românilor. Îngrijitorul ediției, Iosif Pervain, aduce argumente solide în stabilirea paternității uneia dintre scrierile publicate, *Combatere* (scrisă ca replică pentru *Notele* lui Iosif Carol Eder la cererilor românilor cuprinse în *Supplex Libellus Valachorum*), prin „paralelisme de conținut și de stil, care uneori merg până la similitudinea expresiilor, dintre *Combatere*, *De originibus populorum Transylvaniae* și *Introducere istoricească*”. Nu sunt uitate nici radicalismul antifeudal, nici modul în care este dezbătută problema condiției națiunii române din Transilvania, starea iobagilor români, alte idei care se desprind din *Combatere* și care dau profilul unei personalități cu cunoștințe juridice, istorice, religioase moderne cum este Ion Budai-Deleanu. Volumul mai conține și alte texte, de natură lingvistică, trei scrisori (corespondență cu Tipografia de la Buda) și fragmente din variante la *Țiganiada*. ■ Dan Rebreanu prezintă *Echivalența: schițe și povestiri* (Ed. Eminescu, 1970) de Marin Mavru, volumul de debut în care „compoziția e echilibrată, fraza în general sobră, până la acuratețe, nu e lipsită de forță evocativă, dialogul se utilizează cu pricepere și în limitele necesarului...”. George Sorescu are și el o recenzie la debutul cu *Întoarcerea Euridicei* (Ed. Albatros, 1970), volum de versuri. ■ Articolul *Anton Holban: Romanul cunoașterii lumilor invizibile(II)* de Ion Vlad, pune sub lupă romanele lui Anton Holban *Parada dascălilor*, *Romanul lui Mirel*, *O moarte care nu dovedește nimic* și *Ioana*. Criticul face analiza fiecărui roman în parte, pornind de la propriile observații sau reamintind opiniile unor critici de marcă, Eugen Lovinescu, George Călinescu, Liviu Petrescu, Pompiliu Constantinescu etc. Reținem că pentru *Parada dascălilor* definitoriu este *realismul psihologic* (aplicabil și pentru celelalte romane), că este o carte de portrete. În *Ioana*, „romanul analizei și cercetării totale”, ca și în *O moarte....* sunt pasaje, puține, în care și lumea exterioară este atent examinată. Pentru *Romanul lui Mirel*, criticul stabilește legături cu proza Hortensiei Papadat-Bengescu, prin „tipul de analiză în care eroul devine obiect al sondajelor, chestionărilor și, parțial, al explicațiilor”. Anton Holban este văzut ca un prozator de o certă valoare, ale cărui observații lucide asupra existenței se întâlnesc cu plăcerea analizei, în mod fericit. ■ C. Daicoviciu vorbește în rubrica *Accente* despre identificarea romanilor cu românii la cărturarii români. *Tot despre conștiința originii noastre romane* este o interpretare din perspectivă istorică a acestei idei la cronică-

rii moldoveni Grigore Ureche și Miron Costin. Istoricul consideră că *marele merit* al cronicarilor este acela „de a fi reușit să iasă din strâmtul orizont cronicăresc în care se afla istoriografia noastră și să se încadreze, atât cât puteau, în istoriografia europeană, a vremii lor, adoptând metodă, critică, documentare și viziunea istorică a acesteia”. □ În seria articolelor dedicate lui Ion Budai-Deleanu este publicat în facsimil *Actul de deces* al scriitorului însoțit de o foarte scurtă referire la încercarea de reconstituire a vieții și activității consilierului aulic prin publicarea documentelor inedite descoperite în arhive sau fonduri de documente cercetate. □ În *Homo patriae summis officiis deditus* Iosif Pervain vorbește elogios despre „aptitudinile și simțămintele naționale” ale lui Ion Budai-Deleanu, despre activitatea sa asiduă în interesul „neamului românesc din Transilvania și de pretutindeni”. „Prin *lucrul* neamului, generația glorioasă a Școlii ardelene înțelegea un summum de îndatoriri patriotice, generate și dependente de o sarcină istorică sine qua non: emanciparea românilor, pe toate căile posibile în perioada 1780-1830, din tenebrele robiei lor sociale și naționale”. Presărat cu multe citate din lucrările lui Ion Budai-Deleanu, articolul creionează portretul cărturarului în raport cu ceilalți reprezentanți ai iluminismului românesc (Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior ș.a.), cu asemănări și deosebiri, precizează importanța lucrărilor științifice ale acestuia, a traducerilor sale din literatura juridică a vremii, care demonstrează spiritul său enciclopedic și modernitatea gândirii sale, toate puse în slujba poporului românesc din „Transilvania și de pretutindeni”. □ Un fragment din romanul *Mlaștina* de Eugen Zehan este publicat sub titlul *Să nu uiți țărmlul însorit și plajele de aur*. □ Poezii semnate de Radu Cârnci și Gherghinescu Vania. ■ Ioana Em. Petrescu continuă acest număr comemorativ cu *Singurătatea eroului Vlad [Vodă]* care este nu doar un erou ci și un spirit contemplativ. Singur este și în fața oamenilor, și în fața lui Dumnezeu dar și fața propriei lui conștiințe. Însă, în varianta a doua a poemului „eroul solitar e izbăvit, în sfârșit, de singurătate” prin Romândor, un nou mit, poporul, erou romantic. □ Teohar Mihadaș scrie despre caracterul parodic al *Țiganiadei* iar Maria Protase prezintă în articolul *Cătră Mitru Perea...* câteva date biografice din viața lui Ion Budai-Deleanu care au ca centru de interes prietenia dintre acesta și Petru Maior și cum discuțiile lor, despre forme de guvernământ, dogme religioase, istoria românilor ș.a.m.d. se regăsesc în structura *Țiganiadei*. □ *Epopoea singulară* de Ion Oarcăsu continuă seria de articole dedicate lui Ion Budai-Deleanu. Autorul consideră că poemul se subordonează prin idei și imagini dorinței cărturarului de a-și vedea conaționalii liberi. Nu uită însă să întregască portretul acestuia care „trebuie să fi semănat opere, monumental ca ea și contradictoriu”, iubitor de petreceri și vin roșu, orgolios și cu „fumuri aristocratice”(cum obține titlul de nobil transilvan semnează cu particula nobiliară *von* Buday, Ioannes de Buday). □ Ion Iliescu propune spre dezbatere *Orizonturile esteticii lui Ion Budai-Deleanu* care consideră armonia „drept o coordo-

nată a vieții și a frumosului”. Budai-Deleanu pleda pentru caracterul militant al creației, astfel încât, printr-o literatură și cultură modernă românii să se ridice la nivelul celorlalte „neamuri”. □ Un ultim articol dedicat comemorării lui Ion Budai-Deleanu în acest număr al revistei, are ca reper relația lui cu folclorul și este semnat de I. Șeuleanu. Fiul unui preot de țară, Budai-Deleanu are datele necesare cunoașterii creației folclorice. Impresionant este că este familiarizat cu fenomenul popular din toate cele trei țări românești, astfel încât în opera sa se regăsesc elemente importante pentru istoria folclorului românesc. Spre deosebire de Șincai, Micu și Maior care apelează la cultura orală, la folclor atunci când vor să dovedească originea latină a limbii române și a românilor, Budai-Deleanu se realizează mișcării europene de regenerare prin folclor a culturii și literaturii occidentale. I. Șeuleanu amintește de nume importante ale criticii și folcloristicii românești care au studiat relația cărturarului cu folclorul, Paul Cornea, Ovidiu Bârlea, Gheorghe Vrabie. ■ Concursul de poezie Nicolae Labiș organizat la Suceava de Comitetul județean pentru cultură și artă, este prezentat de C. Constantin. *Tribuna elevilor*, revista liceului pedagogic din Arad, beneficiază și ea de o scurtă recomandare. □ Ultima pagină ne propune un grupaj de poeme din lirica lui Paul Celan, în traducerea lui Dinu Flămând și Peter Motzan și un scurt pasaj din Stephen Leacock.

28 august

● [„Scânteia”, nr. 8529] Emil Vasilescu scrie despre volumul de poezii ale lui Tudor Arghezi, *XC*: „*XC* este titlul unui nou volum de versuri semnat de Tudor Arghezi. Titlul cărții (cifra 90 transcrisă în caractere romane) marchează un eveniment: împlinirea a 90 de ani de la nașterea poetului, moment întâmpinat în primăvara acestui an cu ample manifestări memoriale, printre ele situându-se și tipărirea la editura «Cartea românească» a volumul de față. În această carte sunt adunate poeme inedite, «fără vârste», scrise de-a lungul mai multor decenii și nepublicate (cu o singură excepție). [...] Poezia devine un act al demistificării ipocriziei, șarlatanismului, relei credințe și trădării; ea îndeamnă continuu la redimensionarea destinului uman într-un spațiu istoric real, nealterat de lașitate și minciună. Poetul folosește pe alocuri reprezentări baladești, cum o face în poezia *Baladă* pentru a transpune artistic o atitudine cetățenească la fel cum în fabulele sale, prezente și în acest volum, alegoria transmite permanenta și adâncă participare a creatorului la marile probleme ale vremii. *XC* se materializează în întinderea operei argheziene ca un fruct târziu, împlinit artistic în unitățile sale. În orice poezie îl regăsim pe Arghezi, și cartea în sine adaugă încă ceva la monumentală creație argheziană. *XC*, ca orice parte a unei creații aparținând artiștilor de frunte al literaturii noastre, este bine venită și ni se pare oportun ca editarea operelor marilor personalități să fie urmărită coerent după un plan de perspectivă riguros întocmit. *XC* și alte asemenea volume dovedesc că mai există nefructificate încă zone interesante din creațiile

unor autori, creații care, în ansamblu lor, sporesc o operă, o completează, aduc nuanțe noi. Tipărirea acestora are oricând mai mult decât valoare documentară”. ■ Ioan Adam prezintă volumul *Coșava în port* de Ion Ruse: „Scrișul autorului indică mai degrabă o propensiune pentru scenele de masă, de ansamblu. Sunt câteva scene de acest gen care se întipăresc în memorie, cum ar fi plecatul timpuriu al «năvodarilor» la baltă, procesiune de lotci conturată cromatic și în mișcare. În astfel de pagini scriitorul se mișcă cu dezinvoltură. Când adoptă însă mijloacele prozei de perspectivă interioară, siguranța tonului dispare, iar introspecția se desfășoară dificoltos rămânând numai la suprafața trăirilor și fenomenelor. O problemă complexă este aceea a realizării culorii locale, a atmosferei. Cunoașterea și studiul minuțios al realităților sunt desigur deziderate fundamentale ale oricărei scrieri românești, la nivelul operei este însă necesară o anumită dozare, o filtrare selectivă a termenilor. În romanul lui Ion Ruse abundă termeni de specialitate care pun la grea încercare interesul cititorului și scad accesibilitatea lecturii. Stufos și neunitar, romanul *Coșava în port* ar fi necesitat un travaliu artistic mai îndelungat, pentru a deveni o prezență notabilă în peisajul literar actual”. ■ Aurel Dragoș Munteanu se ocupă de cartea *Din lirica engleză* de Lucian Blaga: „Activitatea de traducător a lui Blaga a fost intensă mai cu seamă în ultimii ani de viață ai poetului. Îi datorăm din perioada deceniului al șaselea un *Faust* în românește, operă clasică, de valoare inestimabilă, realizată de un congenial al Olimpianului de la Weimar; tot de acum va trebui să menționăm antologia *Din lirica universală*, reprezentativă pentru orientarea preocupărilor lui Blaga, instructivă fără îndoială pentru un tânăr din 1957, publicată de Blaga în mod evident pentru educarea gustului contemporan, ca un apel la valorile terne; sunt anii traducerilor în Lessing și din poezii englezi. De curând apăruta antologie *Din lirica engleză*, sub îngrijirea fiicei poetului, Dorli Blaga, cuprinde tălmăcirile la care ne-am referit în urmă. [...] Traducerile din volumul editat de Dorli Blaga sunt de fapt prelucrări ale textelor antologate. Dacă lăsăm la o parte pedanteria și urmărim folosul estetic al unei asemenea atitudini, vom găsi poeme de aleasă inspirație, blagizate în direcția căutărilor de după *Nebănuitele trepte*. Este evident că poeziile din acest volum sunt contemporane cu *Ulise* și cu *Stihuitorul*, din versiunile originale. Ele sunt alese pe gustul de acum al poetului și sunt lucrate cu mijloacele pe care le crease pentru propria poezie”.

● [„Contemporanul”, nr. 35] *Campanii* (Ed. Eminescu), o carte „vie și interesantă” semnată de Mihai Ungheanu, este recenzată de Nicolae Manolescu în cadrul rubricii *Cronica literară*: „Meritul cel mai mare al *Campaniilor* nu e noutatea, ci oportunitatea sau consecvența ideilor principale. Defectul vine tot de aici: mai sensibil la efortul cultural decât la acela artistic, la principiile generale decât la opere, autorul are de înfruntat riscul ca o parte din polemicile lui să rămână cândva fără obiect”. ■ George Pruteanu scrie eseu *G. Călinescu poet* în care discută producția lirică a criticului: „Poezia lui G. Călinescu este

refugiul unu intelectual dotat cu bogate valențe lirice, dar nu și cu personalitate poetică. Sunt versuri perfecte, inteligent lucrate, duioase sau retorice, dar, într-o ierarhie a lirismului emoțional, aflate pe o treaptă inferioară. Microcosmosul, universul și erosul i-au inspirat versuri programatice”. ■ Numărul de față găzduiește o rubrică inedită, *Triptic cultural belgian*, ce cuprinde trei note semnate de Constantin Crișan, în care se semnaleză împlinirea a 25 de ani de existență editorială a revistei „Marginale”, organizarea celei de-a IX-a Biennale Internaționale de Poezie de la Knokk-le Zoute și sărbătorirea a unui sfert de deceniu de activitate culturală a Casei Internaționale a Poeziei. ■ O notă de la rubrica *Carte străină*, semnată „i. p. c.”, anunță publicarea unui volum de povestiri *Sodoma și Gomora* (C.R.) de Curzio Malaparte, cu o traducere de Leonid Dimov. ■ În acest număr publică și Alexandru Ivăsiuc o continuare a articolului său, *Fundamentarea tragediei*, din numărul 33, Ana Blandiana – *Oceanul*, o întoarcere în copilărie, și Geo Bogza – nota *Dinăuntru*.

29 august

● [„Scânteia”, nr. 8530] D. Costin realizează interviul cu Titus Popovici, *Scenariul premisă și condiție a integrării filmului românesc în epocă*: „Cât de important este rolul scenariului o demonstrează, de altminteri, reușitele înregistrate, de-a lungul anilor, de filmul românesc; virtuțile profesionale ale regizorilor noștri, talentul pleiadei de interpreți, forța școlii noastre de operatorie s-au afirmat concludent în filme care au avut o solidă armătură de idei și artistică din scenariu. Cum se explică faptul că această experiență pozitivă nu este îndeajuns fructificată, că scenariul – și îndeosebi cel consacrat actualității – nu se ridică încă la nivelul așteptărilor? – Există, într-adevăr, o experiență a filmului românesc, o serie de pelicule au constituit, la vremea lor, promisiuni sau, unele, chiar certitudini – *ne-a răspuns Titus Popovici*. La fel de adevărat mi se pare însă faptul că succesele mai mari sau mai mici înregistrate pe acest tărâm al creației – dublate de numeroase nereușite – nu se subsemnează unei evoluții clare și consecvente a cinematografiei noastre, în ansamblu ei, spre maturitate. Decalajele de valoare, caracterul oarecum întâmplător al unor pelicule, repertoriul producției naționale cu permanente și deconcertante fluctuații calitative, diferitele experiențe derizorii, importante investiții de talent și de mijloace materiale care se irosesc în întreprinderi minore, sărace în semnificații trebuie să ne preocupe. Cu atât mai mult cu cât un teritoriu imens și de o inegalabilă fertilitate artistică – actualitatea – se oferă cinematografiei, așteptând să fie investigat. Nu marginal, la suprafață – cum se întâmplă uneori -, ci în profunzime, ceea ce se întâmplă mai rar, sau deloc, judecând după absența acelor filme-mărturii vibrante ale acestei epoci, ale spiritului și idealurilor ei. Cu asta începe de fapt «problema scenariului», despre care discutăm atât de mult. După părerea mea, o schimbare substanțială în acest domeniu e, în primul rând, o problemă de concepție, a cărei rezolvare

este în funcție de înțelegerea exactă a ceea ce se așteaptă din partea filmului românesc, și de seriozitatea, de hotărârea cu care ne propunem să milităm pentru maturizarea ideologică și artistică a cinematografiei noastre. [...] – *După opinia dv. de ce problemele scenariului de actualitate fac obiectul unor discuții care – în pofida unanimității punctelor de vedere – nu se soldează cu o ameliorare vizibilă, cu apariția unor scenarii și filme în mod real reprezentative prin problematica și prin ținuta realizării artistice?* – Una e să constăți inexistența lor și să te limitezi – în termeni oricât de «drastici» – la această constatare, și alta e să faci totul pentru a depăși situația. În momentul de față cred că cinematografia ar trebui să determine eficient și cu mai multă claritate realizarea filmelor – pivot, a acelor filme care să răspundă cerințelor esențiale ale actualității. Nu impunând diferite subiecte și situații, adică substituindu-se creatorilor, ci solicitând investigarea anumitor medii și realități, promovarea anumitor idei, combaterea anumitor anacronisme, afirmarea anumitor concluzii educative. Nu din birou; nu la modul general, decretând. Un asemenea plan de perspectivă (portofoliul de scenarii) nu se poate realiza decât printr-o conlucrarea a tuturor factorilor (producător-regizori-scenariști), prin respingerea, argumentată teoretic, a tendințelor de evaziune, printr-o viziune clară (rezultat al cunoașterii preocupărilor artistice de perspectivă ale creatorilor), prin curajul de-a alege. Pentru a reuși acest lucru este necesară, desigur, manifestarea pasiunii politice a producătorului, ca și a scenaristului, a regizorului – pentru că pasiunea politică se convertește în artă de înaltă tensiune. Lumea contemporană cunoaște o politizare fără precedent. Evenimentele care se impun cu o forță uriașă, conștiinței moderne, sensurile adânci ale acestor evenimente, descifrarea lor nu poate scăpa atenției artistice. E notoriu că filme net, deschis politice, cunosc un real succes de public. Fără a subaprecia divertismentul cinematografic, faptul că spectatorul are nevoie și de destindere, ar fi profund eronat să-ți închipui că omul zilelor noastre ar putea fi indiferent la prezentul existenței sale. Poate o cinematografie să absenteze din această dezbatere? Mă îndoiesc. Dacă totuși absentează, atunci se condamnă la un artizanat ieftin. În consecință, este necesară, deopotrivă, pasiunea cunoașterii, a prospectării, a descoperirii fenomenelor noi, a escaladării potecilor neumblate, mai dificile uneori (să nu ignorăm și să nu ezităm dificultățile firești ale investigației artistice), care duc spre adevărurile mari, generoase ale realității socialiste”. ■ La 150 de ani de la moarte scriitorului, Dan Zamfirescu publică textul *Ion Budai-Deleanu o mare personalitate la izvoarele culturii noastre moderne*: „Ion Budai-Deleanu nu este un întârziat în timpul său nici prin conținutul și nici prin forma operei sale, ci o sinteză genială a modului românesc de a trăi, a recepta și a valorifica «secolul luminilor», cu ideile, aspirațiile, idealurile, limitele și izbânzile sale. Și anume, în directă legătură cu imperativele luptei poporului pentru a-și recuceri libertatea națională, pentru a-și dobândi drepturile la afirmarea nestânjenită, economică, socială și spirituală. Pe acest fond de luptă,

egal de intensă, deși în forme și circumstanțe specifice, de o parte și de alta a Carpaților, se conturează activitatea tuturor cărturarilor reprezentativi ai culturii române din acest secol, începând cu precursorul lor, Dimitrie Cantemir, și sfârșind cu cel mai aproape de spiritul radical specific epocii, Ion Budai-Deleanu. Dimensiunile reale și semnificațiile operei sale ni se dezvăluie numai atunci când privim pe Budai-Deleanu în perspectiva întregii evoluții a culturii românești din acest veac, amploarea creației sale depășind cu mult granițele provinciei natale. [...] Pentru noi, astăzi, izbânda lui Budai-Deleanu este o demonstrație și o lecție. Însăși gloria lui atât de târzie, dar așa de definitivă, ne face să medităm la destinul adevăratelor capodopere, menite să-și urmeze traectoria glorioasă pe cerul spiritual al patriei și al umanității”.

● [„Cronica”, nr. 35] Ca prelungire a numărului omagial precedent, D. Popovici analizează *Orientalele lui Alecsandri*, referindu-se la poezii precum *Pescarul Bosforului*, *Bosforul* și altele asemenea. „Orientul lui Alecsandri este o uriașă antiteză, ai cărei factori, prinși într-o luptă ireductibilă, sunt natura și omul: natura, cu toată frumusețea ei divină, omul, cu toată bestialitatea lui infernală. Concepția se desprinde din straturile primare ale romantismului și lui Alecsandri îi revine meritul de a fi cultivat-o până la o dată foarte târzie. El rămâne astfel atașat de o modă literară care își avea justificările ei politice și justificările ei sentimentale pentru Europa din jurul anului 1830”. □ De asemenea, Gh. Bodor face o prezentare a casei memoriale de la Mircești, *Leagăn al familiei Alecsandri*. ■ Sub egida aniversării UNESCO, Ernest Stere se ocupă de *Hegel și romantismul german*, fiind de părere că „Oricât de originală, de «revoluționară», prin perspectivele pe care le deschidea gândirii filosofice teza despre prezența și acțiunea universală a Ideii absolute, filosofia hegeliană nu ar putea fi înțeleasă în tendințele și trăsăturile ei constitutive, dacă s-ar face abstracție de legăturile cu romantismul german, de ceea ce are comun cu acesta, ca și de contribuția pe care a adus-o în istoria mișcării romantice”. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul de versuri *Ținută de seară* de Virgil Gheorghiu. □ Poezii de Nicolae Turtureanu și Mircea Micu. ■ Doru Scărlătescu prezintă primul volum, majoritar liric, din dipticul *Ștefan Petică, Scrieri*, (Minerva, 1970) ediție îngrijită de Eufrosina Molcuț. ■ La rubrica *Fragmentarium*, Const. Ciopraga se ocupă de *Un personaj pitoresc: Caton Theodorian*, care însă nu se impune nici ca poet, nici ca prozator, nici ca dramaturg. ■ N. Irimescu, în rubrica *Moment*, semnalează și comentează un articol al Danei Dumitriu din „România literară”, în care aceasta îi invită pe romancierii români contemporani să se întoarcă la Balzac, întrucât constată o inflație de introspecție în proza ultimilor ani. ■ I. Sârbu, în cadrul rubricii *Contrapunct*, prezintă *Jurnalul lui N.D. Cocea*: „Dacă pentru cercetătorii istoriei, *Jurnalul* înseamnă sursa unor informații documentare foarte prețioase, pentru istoricii literari această carte reprezintă, în același timp, prilejul cunoașterii mai aprofundate a uneia din cele mai interesante figuri scriitoricești din prima jumătate

a veacului nostru”. □ Un grupaj de lirică universală, în traducerea lui Dan Ciachir, George Popa, Grigore V. Cioban.

● **[„Flacăra”, nr. 35]** Valeriu Cristea recenzează volumul Georgetei Horodincă, *Structuri libere*, o serie de studii și articole ce „evidențiază o serie de calități ce-l situează constant la nivelul interpretării superioare”. Criticul apreciază că autoarea dă dovadă „de o solidă, bogată informație a cărei acumulare e ferită de acele precipitări dezastruoase, de o remarcabilă ordonare logică”, subliniind faptul că „textele acestea în care fiecare cuvânt este cântărit cu grijă mai înainte de a fi așezat, aproape întotdeauna, la locul potrivit și în care claritatea expresiei este păzită cu aceeași strășnicie cu care alții încearcă să o tulbure reprezintă, fiecare în parte, o lectură inteligentă, rodnică în observații interesante, inedite, a unei opere, un scriitor într-o «nouă lectură»”. □ În *Telegrame* se anunță intenția ecranizării povestirii lui Zola, *Nana*, de către regizorul suedez Mac Ahlberg. ■ Notă despre subiectul romanului lui Iuliu Rațiu, *Ah, acești adolescenți!* (Albatros). ■ Succintă prezentare a tematicii volumului de versuri *Răsărit de față mare* de Ion Chriac, apărut la Junimea. ■ Semnalarea apariției volumului *Cronicarii munteni* (Editura Științifică), „texte selectate, studiu introductiv, note și glosar de Liviu Onu”. ■ În secțiunea *Cinema* apare o notă despre ecranizarea romanului lui Thomas Hardy, *De parte de lumea dezlănțuită*, regizor fiind John Schlesinger. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, se semnalează prezența, în cadrul viitoarei stagiuni a Teatrului Național, a piesei *Regele Lear* în regia lui Radu Penciulescu.

● **[„Luceafărul”, nr. 35]** În *Literatura deceniului VII*, redacția este de părere că „O discuție asupra literaturii noastre afirmate în deceniul VII”, asupra particularităților ei, asupra punctelor ei sensibile realizate în poezie, proză, dramaturgie, critică ar câștiga tocmai în interes, în adâncime și perspectivă dacă ar ține seama de aceste legături de continuitate, de reperele istorice considerate nu numai din punctul de vedere al unui trecut foarte apropiat. Izolarea unei literaturi – spunea cineva – nu e bună nici atunci când din nevoi stricte se operează analize și sinteze pe perioade extrem de limitate”. Este „reînnoită invitația adresată poeților, prozatorilor, criticilor, dramaturgilor de a-și spune părerea” cu privire la însemnătatea literară a deceniului VII. Vor fi prețuite „punctele de vedere ale scriitorilor tineri care au contribuit cu cărți valoroase la tabloul literar distinct din ultimii zece ani”. ■ Zaharia Stancu publică, pe prima pagină, poezia *Întâlniri cu Attila*. Se mai pot citi, în acest număr, povestirile *Albă ca zăpada* de Dumitru M. Ion, *Leon și ultimii săi trandafiri* de Aurel Dragoș Munteanu, *Somn limpede și frumos* de Ion Bledea alături de grupaje de versuri de Ion Nicolescu, Vasile Zamfir, iar pe ultima pagină sunt publicate creații ale poeților canadieni contemporani în traducerea lui Ion Caraion. ■ A. Păunescu este interesat, în această săptămână, de lecturile lui Marin Preda. „Autorii mei preferați au început să fie doar cei care mă feresc de senzația, care mi se furișează adesea, când citesc, în inimă, că în loc să ies afară și să

trăiesc, stau închis în casă și pierd timpul. Altădată niciun scriitor care purta acest nume nu mă făcea să prețuiesc, atât de avar, propriul meu timp, al existenței mele. O pagină bună mă răsplătea, îmi era suficientă; acum toată cartea trebuie să fie bună!” Întrebarea e și un bun prilej să dezvăluie modul în care l-a receptat, recitind recent *Chipuri și popasuri*, pe Gala Galaction. „„Mărturia literară» a părintelui Galaction nu mă surprinde însă cu nimic față de ceea ce opera sa dezvăluie. Vreau să spun că n-o luminează câtuși de puțin din vreun unghi nebănuț și nici n-o întunecă. Ceea ce e strălucit la acest povestitor rămâne, așa cum se cuvine, inexplicabil, iar ceea ce e slab se explică din gros prin etalarea intențiilor morale. Părintele cade în «greșeala» trufiei când ne arată cu degetul ideile creștine care i-au călăuzit existența și creația. [...] Părintele Galaction povestește cum o fată l-a plăcut la vârsta școlară de 12 ani și i-a dat un buchet de trandafiri. Turburat, băiatul găsește apoi în sine un impuls religios care învinge dorința sexuală care creștea în el asemeni unui fir de iarbă otrăvită și depune acești trandafiri sub o troiță. [...] De-aici avea să iasă povestirea *De la noi la Cladova*, cu care părintele s-a mândrit mult. În ea, un preot are puterea de a împărtăși cu grijanie și nu cu altceva o femeie care murea după el. Când am citit, de mult, această nuvelă nu-mi venea să-mi cred ochilor. Cum e posibil, îmi ziceam, să conceapă cineva o asemenea mistificare a sufletului unui biet preot, care trăia destul de pașnic în Cladova lui și nu era cine știe ce căutător al inocenței pierdute, care să lupte, asemeni unui părinte Sergiu”. ■ E. Simion își continuă incursiunea în *Opera lui Mihai Eminescu* de G. Călinescu, urmărind modul în care „procedează” criticul, respectiv „printr-o descripție amănunțită, cum se știe, a operei antume și postume, întocmind, astfel, cea dintâi fișă critică a ei”, alcătuind „de sus” „fotografia unui mare fluviu, indicând, de exemplu, pentru ultima etapă a creației eminesciene, un naționalism explicat sociologic și o mizantropie mai profundă, cu izbucniri de mânie colorată în pamflete. Criticul face, deci, biografia operei silit de împrejurarea că opera este insuficient cunoscută, dar biografia înseamnă, în fapt, pentru G. Călinescu o radiografie rapidă a spiritului, o fixare a frontierelor, o acumulare – în fine – de indici necesari în operațiile următoare”. ■ La *Punct și virgulă*, Victor Eftimiu povestește o călătorie la Craiova alături de O. Goga, Șt. O. Iosif, D. Anghel, Al. Minulescu, Cincinat Pavelescu. ■ Nicolae Ciobanu notează apariția, la Minerva, a unui „instructiv catalog al celei mai răspândite colecții literare din țara noastră: Biblioteca pentru toți”. ■ I. Papadopol constată că „vedetismul” rezistă în grupul celor de la „Echinox”, deși noul număr „e din nou o bucurie. Texte bune, cronici pertinente, un echilibru compozițional remarcabil”. ■ Cronica teatrală a lui Marin Sorescu are ca tema *Sufleurul, o personalitate cu tradiție*. ■ Alexandru Ștefănescu comentează, sub titlul, „Sentimentul romantic” al poeziei lui Ion Barbu, volumul apărut sub îngrijirea lui Romulus Vulpescu, „un mare festin poetic”, „spiritul fin al editorului” dând „un aer sărbătoresc, inimitabil”, astfel încât „un Ion Barbu glacial

editat de Romulus Vulpescu devine un Ion Barbu sentimental. E o regie discretă, care nu modifică textul, dar îl pune în scenă, favorizându-i latențele”.

30 august

• **[„Scânteia”, nr. 8531]** Zaharia Stancu publică *Datoria prezenței în prezent*: „O lege nescrisă dar de fier domina activitatea noastră. Și această lege de fier se cheamă disciplina muncii. Nu ne îngăduiam nici o abatere de la această lege. Disciplina muncii căpătată în redacțiile ziarelor la care am lucrat ne-a fost tuturor scriitorilor de mare folos și celor ce mai trăim continuă să ne fie. Articolele nu se scriu singure și nici cărțile nu se scriu singure. Atât articolele, cât și cărțile trebuie să fie scrise de scriitor. Pentru aceasta trebuie muncă, pe urmă tot muncă și după aceea tot muncă, ore și ore la masa de lucru la lumina soarelui și la lumina becului electric. [...] Ziarele noastre sunt ale noastre și nu ale unor patroni cu care ar trebui să ne luptăm. Cititorii sunt tot ai noștri. Și acești cititori – ai noștri – așteaptă de la fiecare din noi să colaborăm la ziare, să învățăm să lucrăm mai bine, să înfrumusețăm și să îmbogățim cât mai mult paginile presei cotidiene. Astăzi partidul conduce munca de construire a socialismului în țara noastră. Scriitorul nu poate fi decât bucuros de a se ști chemat să fie aproape de viață, de clocotul creator al cetății, de a ajuta cu scrisul său ca realitățile țării, ideile partidului să se răspândească în rândul maselor. Este aceasta o datorie și motiv de mândrie cetățenească. Prezența scriitorilor – și mai ales a celor tineri – în paginile presei cotidiene e una din tradițiile noastre bune, hărnicia este o alta, iar disciplina în muncă trebuie să fie pentru noi, toți purtătorii de condeie, o lege de fier”.

[AUGUST]

• **[„Amfiteatru”, nr. 8]** *Cronică de august* se intitulează articolul de fond din acest număr în care subiectul îl constituie, evident, momentul 23 August 1944. „Pentru noi toți acest act istoric se identifica permanent cu o zi memorabilă [...] când forțele patriotice înmănușate, conduse de Partidul Comunist Român, au determinat prăbușirea dictaturii antonesciene și întoarcerea armelor împotriva cotropitorilor fasciști. Pentru noi toți, acest eveniment se identifică permanent, de asemenea, cu o mare răscruce istorică. [...] Anul acesta, cea de a douăzeci și șasea aniversare a lui 23 August 1944 coincide cu împlinirea unui an de la cel de al X-lea Congres al Partidului Comunist Român – for în cadrul căruia au fost puse bazele dezvoltării viitoare a patriei noastre socialiste. Hotărârile celui de-al X-lea Congres al P.C.R. prind astăzi pretutindeni viață în fața noastră, devin cu fiecare zi realitate materială, devin cu fiecare zi istorie concretă. Pentru înfăptuirea lor se unesc eforturile noastre toate, ale celor tineri și ale celor vârstnici, ale muncitorilor, ale țăranilor, ale intelectualilor. [...] Prin tot ce facem, pentru a ne afirma ca specialiști de înaltă calificare, ca intelectuali cu o înaltă conștiință a datoriei cetățenești, noi, studenții, ne încadrăm în

același flux constructiv de eforturi și acțiuni întreprinse sub semnul hotărârilor celui de al X-lea Congres al P.C.R., întreprinse sub semnul unui glorios drum pe care îl parcurgem de la 23 August 1944, drumul socialismului”. ■ La *Formul cărților* sunt anunțate volumele apărute în librării însoțite de sumare comentarii edificatoare. Astfel Georgeta Alexe consideră că volumul de rondeluri al lui Leonid Dimov, *Semne cerești*, „vizează perfecțiunea”, iar autorul lui „atinge măiestria”. Despre *Farsa tragică* (Ed. Univers) de Romul Munteanu, Adela Mateescu scrie că se constituie într-o „contribuție prețioasă nu numai în privința bogatului material literar luat în discuție, ci și din punct de vedere al ordonării acestuia, al capacității de sinteză, deosebit de dificilă într-un domeniu artistic cu multiple direcții de afirmare, cum este cel dramatic. [...] Născută dintr-o legitimă sete de inovare, farsa tragică se înscrie în tradiția manierismului, ripostă vehementă la formele artei clasice și neoclasice. Completată de o utilă bibliografie, cartea este prima care tratează la noi acest aspect, lucru îmbucurător pentru nivelul informativ, în continuă ascendență, al culturii noastre”. Mai sunt prezentate volumele *Anul soarelui cald* al lui Damian Necula care nu „pare să treacă – cu această a doua carte – într-o nouă etapă” (Livi Gaftea), *Ochiul fără timp* de Gh. D. Vasile, clădit pe un „cuplu coerent de laitmotive – ochi – roată” (Nicolae Cozla), *Frica de somn* de Traian Reu care alcătuiește cu versurile sale „un itinerar al vârstelor” (Ioan Albescu) și *Michelangelo* de Alessandro Parronchi, un album dedicat sculpturii cuprinzând un capitol despre viața artistului și un altul cu imagini ale operei sale. (Luminița Manolescu). ■ În articolul său, Vladimir Streinu observă cum a fost receptat, de-a lungul timpului, Eminescu de către reprezentanții culturii românești și nu numai. „De la un timp încoace, cititorii tineri, care au avut nenorocul să fie ținuti pentru o bună perioadă în necunoștință de unii poeți interbelici, s-au entuziasmat subit de ceea ce nu cunoșteau (după legea puterii interdicției de acra fanatisme); și câte un glas de azi îl înalță pe Lucian Blaga, fără nevoie, deasupra lui Eminescu însuși. Macedonski ar fi deci egalul lui Eminescu, Goga ar fi deci egalul lui Eminescu, Arghezi ar fi deci egalul lui Eminescu și tot astfel mai departe, până unde, Blaga devenind mai important decât Eminescu, am vedea că, în cele din urmă, ni se ruinează cu totul convingerea despre cel mai de seamă poet al nostru”. Totuși, se arată în continuare, rămâne cel mai de seamă scriitor din literatura română. Din păcate însă el nu poate fi cunoscut și peste hotarele țării la scară largă, din cauza dificultăților pe care le presupune traducerea textelor sale. „Deși între timp au apărut unele studii străine remarcabile (în Italia, Rosa del Conte ; în Franța, Alain Guillerrou; în Uniunea Sovietică, Iuri Kojevnikov), mijlocul ca Eminescu să fie selectat și integrat în «literatura universală» nu-l vedem încă și poate că nici nu există. Poetul nu rămâne însă pentru aceea mai puțin dominant, în orice perspectivă, dintre cele două, l-am cuprinde”. ■ Eseul Anei Blandiana, din acest număr, *Artificii*, tratează subiectul frumuseții feminine, naturale sau contrafăcute, accentuând

eforturile făcute pentru atingerea idealului. „Smulgerea sprâncenelor și trasa-rea lor după o linie mai aproape de un presupus ideal sau desenarea buzelor pe arii disprețuind natura sunt practici banale și, la urma urmei, lipsite de o înrâurire esențială asupra frumuseții globale. [...] Înaintarea în civilizație se caracterizează prin tot mai marele respect pentru ceea ce este natural, și contrafa- cerile, chiar, nu au decât ambiția de a imita natura, în timp ce popoarele sălbatice sau antichitatea se întrec în a transforma și a silui grosolan firescul după reguli arbitrare de frumusețe sacră. Chirurgia estetică a acestui sfârșit de secol nu este decât o decentă încercare de întoarcere la tinerețe, de întoarcere la frumusețea medie, în timp ce complicatele operații estetice ale boșimanilor, de exemplu, reprezintă îndrăznețe practici de transformare a naturii, de prelu- crare a corpului omenesc după modele prestabilite. [...] O dată cu trecerea se- colelor, se pare că ni se cere din ce în ce mai puțin ca să fim frumoase: nu ni se cere decât să ne naștem astfel! Și, la drept vorbind, nu știu dacă această întoar- cere la natură nu este maxima cruzime. Prin puțină suferință, orice boșimană poate obține un splendid tatuaj al șoldurilor, în timp ce nouă ni se pretinde cu- rajul de a apărea așa cum suntem sau de a imita natura însăși”. ■ Alexandru Ștefănescu publică, pe două pagini, proza *Firmele*, urmată de versuri de Ovi- diu Hotinceanu (*Încearcă-mă, Un nepământ, Roadă, Orbi am spus*) Damian Ureche (*Jeni*) și Sanda Ghițescu (*Rugăciune*). ■ O *Scrisoare neexpediată* pu- blică Nina Cassian la rubrica *Miss* în care se referă la suferința încercată de o femeie după ruperea unei relații, la confuziile care se pot crea în situația sub- stituirii iubirii în prietenie, poeta făcând și unele recomandări cum ar fi acorda- rea unui răgaz pentru asimilarea noii ipostaze, nicidecum alunecarea pe panta denigrărilor. „Să rămânem prieteni. E un mare triumf pe care numai cei care s- au iubit cu adevărat, numai îndrăgostiții de calitate o pot atinge, gustând sa- voarea timpului de după furtună”.

● [„Argeș”, nr. 8] Pe prima pagină, numărul anunță o anchetă *Nicolae La- biș*, realizată de Florin Mugur, care propune două întrebări: „Ce ne amintim despre el?” și „Ce credem despre el?” Deschisă de *Autoportretul* poetului și pusă sub titlul *Cine a fost Nicolae Labiș? – Cine este Nicolae Labiș?*, ancheta găzduiește răspunsurile următorilor: □ Dumitru Micu, cu textul *După ce gaz- dele se vor fi culcat*: „Labiș n-a trăit decât «douăzeci de ani și încă unul», dă- ruiți însă integral poeziei și idealului, neabandonând (cum așa de mișcător a spus-o el însuși în pragul morții) niciunul minciunii. Indiscutabil, Nicolae La- biș a avut însușiri de mare poet. Dacă nu s-a realizat integral la dimensiunile posibilităților, câteva dintre poemele sale reprezintă, incontestabil, înfăptuiri majore, asigurându-i un loc definitiv și prestigios în literatura română contem- porană”. □ Petre Iosif, cu evocarea unor amintiri petrecute *La Sadoveanu aca- să*: „Labiș s-a născut poet odată cu primul mesaj transcris vieții, încă firesc neînțeles, prin strălucirea ochilor. Cu primele îngăimări ale tainicelor foșnete din dumbrăvile subcarpatice. Apoi a trăit săltând din vers în vers. Ca o căpri-

oară fermecată: «Azi sunt îndrăgostit. E-un curcubeu/ Deasupra lumii sufletului meu»". □ Savin Bratu, cu *Ca orice poet mare*: „Am fost convinși că Labiș deschide o etapă nouă în poezia română *actuală*. Suntem și acum tot atât de convinși. Aceasta înseamnă o apreciere categorică și relativă în același timp: e vorba de o înălțare sigur *estetică* a poeziei anilor respectivi în raport cu etapa depășită. Că esteticul era pentru noi substantivul legat de etic, e tot atât de sigur și era firesc să fie așa. Afirmăm, de fapt, etica artistului angajat. Nu se poate vorbi de poezia lui Labiș în afara unei poezii angajate”. □ Marin Ioniță răspunde anchetei cu textul intitulat *Labiș, în armura lui de gips*: „Treceam odată pe Calea Victoriei și de la un balcon a căzut un ghiveci pe lângă tâmpla mea. Mă cam speriasem, dar Labiș mi-a dat răsând un ciob să-l păstrez, că e semn al destinului; și mi-a spus povestea lui Macedonski, care amâna terminarea unei drame, fiind încredințat că nu poate să dispară până când opera nu este încheiată. M-am lansat într-o discuție despre ambiguitatea conștiinței proprii valori, cu naiva credință a predestinării. De unde până atunci le-a spus pe toate cam în zeflemea, de data asta s-a oprit în loc și a rostit într-un fel care nu îngăduia suspiciuni: «Să știi că eu nu mor până nu ajung cel mai mare poet din România.» Apoi a dat-o din nou pe glumă”. □ Ion Băieșu răspunde cu *Cel care a deschis porțile*: „Este neînchipuit de trist pentru mine să văd astăzi că foștii prieteni ai lui Nicolae Labiș se ostenesc în continuare să atragă atenția istoricilor literari asupra operei poetului Nicolae Labiș. Cel ce a deschis porțile pentru o generație întreagă de poeți către poezia de meditație filosofică într-o vreme în care capii liricii românești făceau reportaje și biografii în versuri, nu și găsește locul în proiectele și compendiile de istorie literară contemporană”. ■ În completare, *Mărturii* despre Nicolae Labiș publică, pe ultima pagină a numărului, Mihai Beniuc, *Poetul era decapitat*: „Însuși Mihail Sadoveanu, pe atunci președinte al Uniunii Scriitorilor, îl remarcase. Mi-a vorbit de mai multe ori de el, ca de noua nădejde a poeziei. Țineam la el, era vizibil un «predestinat», cu mutra lui de copil, împodobită parcă numai în joacă cu mustăți, dar nu-mi plăceau anumiți oameni care-l frecventau, nici anumite dezordini din viața lui. Totuși nu m-am încumatat să-l «dăscălesc». [...] Sunt dintre primii care, după ce i se făcuse o «extensiune» a coloanei vertebrale, am aflat tragicul adevăr: poetul era decapitat și capul mai trăia, restul organismului vegeta, fără stăpânul său”. □ Nichita Stănescu, *Nu-l iubeam – eram topit de invidie...*: „Fusesse îndrăgostit de femeia pe care eu o iubeam. El publica și semnul tipărit al literei mi se părea miraculos și de neatins. Nu era foarte înalt, avea un chip rotund, nasul cârn, tronând peste o imensă mustață răsucită. Purta bundă, ca o sfidare împotriva orașului, și a burgheziei în haine nemțești, pe atunci monstruoasă nu numai în textele tipărite despre ea, dar și din pricina ideilor fixe ale acelei perioade. [...] Abia acum știu că acea seară în care am avut tristul noroc să-l văd, nu ținea de noțiune și deci nu aveam cum s-o înțeleg cu noțiunile și că gheața acelei invidii ținea numai de o aspirație a mea atât de decis revelată,

încât chiar și resturile de memorie pe care astăzi le mai pot evoca nu sunt altceva decât implozia de atunci a iubirii drepte pentru poezie. Atâta vreme cât el a trăit, eu nu am publicat niciun vers. El a murit în decembrie, eu am debutat în martie”. □ Paul Georgescu, *Un poet revoluționar*: „Nicolae Labiș a fost, înainte de toate, unul dintre acei poeți ce-și propun nu să reînvie trecutul, ci să grăbească viitorul. El a știut cu întreaga sa sensibilitate că viitorul are un singur nume, o unică șansă: socialismul. [...] Pentru Labiș, revoluția interioară a constituit o năzuință esențială, dar ea nu poate fi despărțită nici în realitate, nici în poezia lui, de revoluția socială. Fie ca prietenii și admiratorii lui Nicolae Labiș să-și amintească de jurământul de poet în numele unei întregi generații: «Cine din noi va muri/ Înainte ca trupul să-i moară?/ Cine-o să-și lepede inima-n colb?/ [...] Noi, nu! Niciodată! Noi, nu!»”. ■ În acest număr sunt prezenți cu poeme: Emil Brumaru (*Despre batiste, rouă, sâni și infinit, Despre stigleți, cocoși, burlane și fântâni, Despre plafoane, vergi, fecioare și serați*), Radu Boureanu (*Două anti-elegii*), Al. Cerna-Rădulescu (*Istorie*), Leonid Dimov (*Spectacol*), Vera Lungu (*Se va pierde*), Cristian Sârbu (*Matinală*), Otilia Nicolescu (*Lupoalice tinere, Oarbă, triumfând în muguri, Rugați-vă pulberi, Ea, mamă a golurilor*), Dan Rotaru (*Ultima clepsidră, Restul e plictiseală, Atmosferă, Moartea necesară, Semn, Un gol imens, Năruire, De dragoste, Sufletul oglinzilor*), Floru Mihăescu (*Vibrație, Hélas*), Toma Biolan (*Chirilică, Întoarcere*), Mircea Meleșteu (*Întoarcerea fiului, Împărat*), Marilena Salca (*Scurtă elegie, Moment*), Maria Constantinescu (*Măinile*), Mariana Costescu (*Cei necăzuți*), Ion Popa Argeșanu (*Stampă, Poem*). □ Un grupaj de poezii cu titlul *Ceremonii pentru privirea fără ochi* pledează pentru afirmarea tinerei Adriana Bittel, susținută de recomandarea lui Nicolae Manolescu: „E vorba de o poezie lirică în sensul cel mai propriu al cuvântului: poezie de extaz și de stări spirituale care transformă experiența de limbaj într-o experiență aproape muzicală”. Sunt selectate poeziile: *Închide, Vertij, Ceremonie, Rit, Psalm și Ochi*. ■ În paginile *Bibliotecii Argeș* este publicată Gabriela Melinescu cu *Suprabobinocarii*. ■ Pentru *Antologia critică a poeziei tinere*, Laurențiu Ulici și Mihai Vornicu îl aleg pe redactorul revistei băcăuane „Ateneu”, Ovidiu Genaru, autor consacrat la acel moment de trei volume de poezie (*Un șir de zile, Nuduri și Țara lui Pi*), „un sorescian în variantă mai puțin spectaculoasă”, așa cum se arăta la debut, „cultivând metafora-poantă și ingeniozitatea”. Prezentarea este însoțită de o selecție de patru poezii: *Un șir de zile, Trofee, Glasul seminței și Tăcere*. ■ Florin Mugur este cel care dă girul textului dramatic scris de un debutant și propus la rubrica *Teatrul de hârtie*: „N-am să cred niciodată în dramaturgie în vârstă de 18 ani, dar iată că Radu Nicolae, care este muncitor la o întreprindere industrială și membru al Cenaclului literar «Ion Minulescu» de pe lângă Casa tineretului din Pitești, are 18 ani, iar piesa lui melodioasă și dibuitoare este opera unui scriitor autentic.” (*Bilet pentru Corina*). Titlul piesei – *Unde fugi, Corina?* ■ Tudor Teodorescu-Braniște publică

la *Arhiva Argeș* un reportaj din Piteștii de altădată, cu titlul *Ne întâlnim disea-ră pe strada mare!* Sunt amintite, cu detalii atent alese, personalitățile locale din diferite domenii ale culturii, nelipsiți fiind, bineînțeles și scriitorii: „Aici, în sala aceasta de teatru, am auzit pe Petre Locusteanu citind admirabilul portret al Căii Victoriei; pe Ion Minulescu și pe Radu D. Rosetti spunând versuri din opera lor; pe Alexandru Cazaban – nuvelist de mare talent, nedreptățit de toată lumea și de el însuși – făcând lectura unora dintre cele mai bune schițe ale sale. [...] Ion Trivale, piteștean, a fost unul din cei mai buni critici literari din perioada 1913–1916. Eseurile lui au apărut în «Noua revistă română» a lui Rădulescu-Motru. Adunate în volum sub titlul modest, *Cronici literare*, ele vesteau un eminent cercetător al scrisului românesc. Ion Trivale a murit în 1916, la Turtucaia, sub adevăratul lui nume, Iosef Netzler... Pe aleile acestea, ale parcului, s-a plimbat Ion Minulescu, când își făcea liceul în Pitești. Și tot pe aceste alei s-a plimbat sigur și Ion N. Theodorescu, astăzi T. Argezi”.

■ La rubrica *Argeș – azi*, redactată de Toma Biolan, C. Marcu, Doru Moțoc, N. Rizescu, sunt consemnate relatări ale *Grădinarului lui Rebreanu*: „Se culca dimineața și se trezea pe la trei după-masă. Când se scula, îl auzeam cum fluiera *Șuleandra*. În fiecare an, de Crăciun, îmbrăca zece copii săraci înainte de colindețe. După asta venea să-i vadă, le dădea câte-o pâine și-un kilogram de lapte”.

□ De asemenea, este prezentată revista „Tribuna școlii argeșene”, unde publică mulți dintre colaboratorii revistei „Argeș”, de unde și consistența literară a publicației: „Rectorul Institutului pedagogic Pitești, prof. univ. dr. Aug. Z.N. Pop, semnează două studii consistente: *Școlarii și guvernul revoluționar de la 1848* – în primul număr – și *10 scrisori ale Veronicăi Micle*, în cel de-al doilea. Valoroase documente de istorie literară sunt câteva scrisori comunicate de conf. univ. dr. Gabriel Țepelea. [...] Ca o personalitate contradictorie ni se relevă Titu Maiorescu din studiul pe care i-l consacră lectorul univ. M. Diaconescu. [...] Rod al unor mai vechi preocupări, articolele lui Mihail Ilovici despre Camil Petrescu sunt oricând demne de menționat, cu deosebire cel referitor la «fenomenologie» și «substanțialism», studiu dens, cu o serioasă informație în materie”.

■ Având în atenție *Poezia lui Emil Brumaru*, scriu articole de Leonid Dimov (*Un cavalier rătăcitor*) și Cezar Ivănescu (*Ce bine-i să nu scrii!*): □ „Uimire activă și forfotitoare sub coaja unei aparente încremeniri, poezia lui Brumaru cucerește și încântă. Dar numai la primul contact. Pentru că n-ai putea să-o citești a doua oară și-ți dai seama că te afli în preajma unei încercări pe cât de temerare, pe atât de supuse fatalității. Brumaru e un obsedat și un cavalier rătăcitor prin visele cele treze, bulucite de-a valma în «vechi și dragi bucătării de vară», în oglinzi, în piftiere, în «amiezi înfășurate în vanilii», în «dulci latrine», în «vaste imperii de lene calmă», în «fine graniți de răcori»” (Leonid Dimov).

□ „Probabil o anume fixație la nivelul scoarței cerebrale ne obligă azi să iubim cel mai mult această poezie a lui Emil Brumaru, autorul celor două cărți de poezie: *Cântece naive*, în Biblioteca Argeș și *Versuri*, Ed.

Albatros. [...] Încântătoare din punctul de vedere al siguranței limbajului, al proprietății care poate elibera în deplin simț nuanțele cuvântului, poezia lui Emil Brumaru propune o formă dintre cele mai tradiționale ale poeziei noastre de azi cu pornire în Arghezi care, deosebit de Ion Barbu ce stabilește o descendență din cunoașterea filozofică jocului, celebrează o stare pură a trăirii umane. Originalitatea indiscutabilă a acestui poet își are explicația în curajul cu care, inventariind lucruri și fapte insignifiante, ne încredințează că sunt sublime.” (Cezar Ivănescu). ■ La rubrica *Subiecte*, criticul Dan Cristea se arată deranjat de copertile cu amorași ale Editurii Eminescu, semnaleză apariția, în colecția „Lyceum”, a unei ediții antologice cuprinzând opera Școlii Ardelene (cu studiul introductiv semnat de Romul Munteanu), apreciază conținutul unor numere din revistele „Ramuri” și „Cronica” și se arată revoltat de publicarea în străinătate a unor obscuri reprezentanți ai breslei scriitoricești: „Și uite așa, câteodată, suntem reprezentați literar de X, Y, Z, când nume și opere însemnând cu adevărat ceva sunt insuficient impuse peste hotare. Unde o fi misterul?”. □ Marin Ioniță scrie o *Cronică naivă* care nu este altceva decât o selecție de texte literare prost scrise din diferite reviste de cultură (inclusiv unele observații pe marginea prozei *Sfânta familie*, publicată în numărul pe luna iulie al revistei „Argeș”). □ În articolul *Început*, Cezar Ivănescu atrage atenția asupra articolului publicat de Marin Preda în „Luceafărul”, în calitate de director al Editurii Cartea Românească, care vorbește despre recent înființata editură ce își propune să fie, în principal, o editură a literaturii române contemporane. □ Rubrica se încheie cu *Calendarul literar* al lunii septembrie. ■ Dan Cristea, *Cronica literară*: M. Ivănescu, *Poeme* „Se observă ușor că tehnica sa e reconstrucția epică, nuanța proliferantă formând cercuri concentrice. Poezia debutează, în fond, dintr-un nucleu «intimist», dintr-o atmosferă de vrajă melancolică. Poetul deschide uși spre încăperi stranii desprinse parcă din rame de vechi tablouri. Suntem în fața celei mai autentice poezii de interior, barochistă, galantă, rembrandtiană prin rolul acordat petelor de lumină și întuneric”. □ Emil Brumaru, *Versuri* „Pe urmele lui Ion Pillat, Fundoianu, Voronca, Dimov, chiar M. Ivănescu («Oh, eu am vrut să spun numai că treci/ Cu-o umbreluță de mărar pe umăr»), Emil Brumaru scrie o poezie delectabilă cu suavități și rafinate toropeli de voluptate. În fond, adevărata lirică intimistă își completează abia acum câteva spații albe și o comparație cu «intimiștii» grupăți de Călinescu e în măsură să dovedească plusul de savoare, de ingeniozitate, de mlădiere muzicală a limbii, în fine, de adâncire a motivelor”. □ Mihai Ursachi, *Inel cu enigmă* „Un poet rafinat, culegând cu grijă de colecționar cuvântul prețios sau vetust, expresia familiară ori savantă, este și Mihai Ursachi, al cărui debut îl reprezintă *Inel cu enigmă* (titlu cam nesemnificativ!). [...] Se înțelege că nota apropiată acestui poet e baladescul clamoros, sugestia căutării ideale în tărâmurii necunoscute. Descripția ia un aer exotic, de revelație, cernută prin imagini somnolente, nu în afara unei lucidități ironice [...]”. ■ Ver-

surile Mariei Banuș din cel de-al treilea volum publicat al poetei, *Vocile tăcerii*, sunt analizate de Victor Ivanovici, în articolul cu titlul *Chip și mască*: „În această carte, plasticul rămâne, evident, un pretext pentru configurarea unui univers liric deosebit – e drept – de cele anterioare, dar nu fără legătură cu ele. Angajarea poetei, al cărei accent constatăm că s-a deplasat de pe mesajul politic pe observația etică, transpare într-o anumită tonalitate gnomică a unor poeme [...]”. ■ Mircea Iorgulescu discută *Două cărți de critică*: este vorba despre cartea lui Adrian Marino, *Modern, modernism, modernitate* (București, E.P.L.U., 1969) și volumul *Început de secol*, aparținând lui Dumitru Micu. Criticul apreciază că „Adrian Marino supune unui riguros examen analitic trei dintre cele mai dificile idei literare de mare actualitate, toate în strânsă legătură cu noțiunea așa de imprecisă de *artă modernă* și care au ajuns, din pricina unei circulații fără precedent, să nu mai spună nimic, degradându-se și golindu-se de înțelesuri. Tentativa lui Adrian Marino este una de redescoperire: fiecare dintre cele trei noțiuni este privită într-o perspectivă istorică (nu însă descriptivă, ci critică), urmărindu-se regăsirea sensurilor inițiale, pe al căror trunchi s-au dezvoltat arborescent, până la a le sufoca, semnificațiile ulterioare. Paralel cu această curată operațiune de restituire are loc fixarea notelor fundamentale ale noțiunilor în discuție, și acestea integrate unei viziuni dialectice”. Despre „noua” carte a lui Dumitru Micu aflăm că aceasta „nu este, de altfel, deloc nouă, ci reprezintă o versiune îmbunătățită a unor alte lucrări nu prea vechi: un curs universitar *Istoria literaturii române (1900–1918)*, Editura didactică și pedagogică, București (vol. I – 1964, vol. II – 1966) și un volum consacrat aceleiași perioade (*Literatura română la începutul secolului al XX-lea*, E.L., 1964), a cărui materie intra și în compunerea cursului. Într-un fel, se poate spune că Dumitru Micu a scris și publicat de trei ori, integral ori fragmentar, cartea despre literatura română în primele decenii ale secolului nostru; asta dacă ometem studiul despre *Poporanism* apărut în 1961. [...] *Început de secol* este o carte solid articulată și faptul că oferă o imagine aproape exhaustivă a unei perioade literare nu este cel mai mic merit al autorului său. Dumitru Micu scrutează în profunzime epoca și scriitorii de la începutul veacului nostru, lucrarea sa radiografiind și cartografiind o etapă dintre cele mai obscure din câte există în literatura română și peste care de obicei se trece în zbor”. ■ Partea a doua a articolului „*Euphorion*” sau *critica trans-estetică*, semnat de I. Negoitescu, continuă analiza cărții criticului Nicolae Balotă: „Deoarece critica trans-estetică practică în *Euphorion* nu duce la analize, la particular, ci la un umanism general, riguros articulat ideatic (zeii tutelari ai gândirii lui Nicolae Balotă sunt Toma de Aquino și filosofii existenței, ontologia împletindu-se cu filosofia culturii), pătruns mai degrabă de adevărurile vremii noastre decât de adevărurile artei. De o unitate compactă și solidă, eseurile din *Euphorion* se impun cu deosebire prin personalitatea marcantă a autorului lor, adânc preocupat de a asigura scriiturii sale o continuă și cât mai bogată substanță (de unde

și tendința permanentă de a transcende esteticul) – ca un burete muiat într-un lichid, orice demers eseistic al lui Balotă își sporește greutatea prin cultură”.

■ La rubrica *Eminesciana*, Marin Tarangul încearcă să demonstreze că unul din textele eminesciene este o *Mică artă poetică*. Este reprodus textul poeziei și deducem că este vorba despre poezia păstrată în manuscris *Cum negustorii din Constantinopol* (datată 1874). Pledoaria pentru arta poetică recurge la sensurile estetice identificate în poem: „[...] poezia are un circuit dublu. Acela al narațiunii și celălalt, al transformării gradate a manevrei cuvântului în metaforă. Traectoria pe care o parcurge discursul are firescul libertății de mișcare a cuvântului, atunci când acesta are răgazul să se dea gratuit în spectacol. Atunci apare abilitatea instinctivă cu care poetul dispune de vorbire: «la clăi de vorbe eu fac vârfuri» – vers de o modernizare mai plină decât cea barbiliană, de o simplitate naivă și trufașă, contemporan oricărei experiențe novatoare a vorbirii poetice”.

■ La rubrica *Literatură și film*, M. Ungheanu face o cronică ecranizării *Baltagul*, în regia lui Mircea Mureșan (cu titlul *Cruciada Vitoriei*): „Referințele lui Mircea Mureșan sunt contradictorii și confuze: *Baltagul*, romanul, e văzut ca expresie a unui fond energetic, păgân, barbar, ancestral, dar în același timp și ca o expresie a unei perioade dominate de instituții (datini) care au o forță coercitivă deosebită, juxtapunere ce face ca lucrurile să se bată cap în cap deoarece «energia justițiară ancestrală» se manifestă altfel decât o atitudine justițiară a unei perioade cu datini bine stabilite. [...] Detectivismul romanului e mai mult subînțeles, reconstruibil, decât propus evident de Sadoveanu care accentuează caracterul de ceremonie al epicii sale: Vitoria își lasă fata la mânăstire, casa și vitele de izbeliște, și pleacă într-o cruciadă riscată, după ce se mărturisește preotului, la sfânta împărtășanie și sfințește baltagul fiului său. Filmul n-ar fi avut decât datoria să marcheze gradat aceste semnificative gesturi pentru a se apropia de spiritul originalului. M. Mureșan n-a făcut-o. După declarațiile făcute presei, ne dăm seama că nu se putea s-o facă, deoarece adâncă semnificație a creației sadoveniene îi scapă. Sunt opere de care trebuie să ne apropiem cu sfială. Pentru noi, ecranizarea *Baltagul* poate fi considerată la fel de importantă ca ecranizarea lui *Hamlet* de către englezi, iar exigențele, din această cauză, necruțătoare”.

■ George Banu publică eseu *Iubiri shakespeariene*, unde glosează pe marginea personajelor feminine din *Richard al II-lea*, *Romeo și Julieta* și *Othello*. Structurat pe trei coordonate, *Presentimentul*, *Ruptura* și *Dragostea*, textul teatrologului George Banu punctează modul în care „femeile lui Shakespeare rodesc iubire, ură sau nefericire”: „La Desdemona însă ziua coexistă nopții: trecerile de la neagră uitare la prezență diurnă se fac fără efort. Sunt de o uluitoare normalitate. Trupul ei, după cum însuși Othello bănuia, resimte mișcarea soarelui și a lunii, căci în el stau ascunse două ființe. Ziua, Julieta tânjește, pe când Desdemona e aptă de succes”.

■ Procesele scriitorilor, de la Eminescu, Hasdeu până la Geo Bogza și N.D. Cocea, sunt amintite de Petru Vintilă în articolul *Fals tratat de istoria literatu-*

rii, de la rubrica *Scriitorii și sala pașilor pierduți*. Ideea autorului este aceea de a sublinia capacitatea de luptă a scriitorilor și curajul asumat al acestora de a declara public idei neconforme cu cele general acceptate, fie din punctul de vedere al mentalității vremii, fie din punctul de vedere al regimului politic. Textul este însoțit de text autograf Marin Preda (facsimil), găsit pe coperta interioară a volumului *Pelerinul serilor*, de Ben Corlaci. ■ La rubrica *Incidențe*, Vladimir Colin scrie un eseu în care urmărește dimensiunea instinctuală a manifestărilor umane, precum și problema libertății (în condițiile depășirii instinctelor) – articolul intitulat *Instinct și libertate*: „Autorii de anticipații au înțeles foarte bine primejdia și nu de puține ori s-au străduit să ne înfățișeze imaginea de coșmar a unei omeniri viitoare, în care automatismele – aceste instincte artificial create și contravenind atât vechilor reacții inerente speciei, cât și libertății – au luat în asemenea măsură locul comportamentului rațional, încât colectivitatea secolului XXV se împarte într-un fel de roboți umani îndobitociți și satisfăcuți și într-o minoritate de inadptabili, luptând deznădăjduit să recucerească, nu enclava paradisului pierdut al animalității, ci imensul teritoriu al libertății, în care omul a pătruns abia după alungarea lui din Eden”. ■ La rubrica *Din carnetul unui vicios*, Al. I. Ștefănescu afirmă – după prudente verificări ale cronicilor unor critici precum Ov. S. Crohmălniceanu, Nicolae Manolescu, G. Dimisianu sau Dana Dumitriu – romanul de debut al lui Radu Petrescu, *Matei Iliescu*, este semnul „unui romancier de excepție”. ■ Aurel Tita semnează *Cronica traducerilor* la volumul de poezii al lui Boris Pasternak (*Lirice*), publicat în tălmăcirea lui Marin Sorescu (E.P.L.U., 1968): „În ciuda deosebirilor de viziune și de factură, poetul Marin Sorescu s-a aplecat cu multă înțelegere peste lumea lirică a lui Pasternak, lucru evident și în prezentarea volumului”. ■ Numărul e ilustrat cu câteva desene de C. Abăluță.

● [„Astra”, nr. 8] Voicu Bugariu dedică spațiul *Cronicii literare* poeziei lui Ștefan Augustin Doinaș – *Ștefan Augustin Doinaș și paradoxul desăvârșirii*. Autor al volumelor de versuri *Cartea mareelor* – 1964, *Omul cu compasul* – 1966, *Seminția lui Laokoon* – 1967, *Ipostaze* – 1968, precum și al volumului de critică literară *Lampa lui Diogene*, apărut în 1970, Doinaș parcurge o serie de etape, în timp, ale evoluției discursului său liric. Prima etapă constă, în opinia cronicarului literar, într-o „ipostază încrezătoare, cântând puterea faptei conștiente, elogiind echilibrul, degajând o euforie specifică a maturității”. Se includ, aici, primele două volume de versuri. Începând cu *Seminția lui Laokoon*, tonalitatea elegiacă devine „semnul dramatic al contrarietății de care este cuprins spiritul clasic al poetului în fața ideii de transformare, de eroziune”. De aici opțiunea poetului pentru abstracțiuni, care „sunt neîntinate”, în timp ce „fapta maculează”. Iar a treia etapă corespunde criticii literare. Comparând versurile lui Doinaș cu „nostalgia perfecțiunii pierdute din poemul lui Valéry, *L’après-midi d’un Faune*, cronicarul literar arată că, la poetul român, „marea atotizbăvitoare abstracțiune nu este ceva ce poate fi atins, ci este simțit ca un

dat capabil de emanații infinite, imposibil de restituit”. În eseurile sale critice, Doinaș „pledează pentru o poezie a faptului de cultură, salută teoria lui Valéry despre deplina raționalitate a actului creator, amintește în câteva rânduri că poezia nu este efectul unei stări de grație, ci este rezultatul unui efort spiritual deosebit”. ■ Interviu acordat de Fănuș Neagu lui Nicolae Florescu, în iulie 1970, la Mogoșoaia, intitulat *Fănuș Neagu sub zărilor câmpiei*, începe cu o rememorare a importanței biografice a câmpiei pentru prozator – „țara copilăriei mele și reîntoarcerile mele mereu acasă”, după cum afirmă acesta. Încadrat – și încadrându-se singur – într-o galerie ilustră de prozatori ai câmpiei – Odobescu, Duiliu Zamfirescu, Panait Istrati, Constantin Sandu-Aldea, Zaharia Stancu, Marin Preda – prozatorul asimilează acest topos cu un spațiu „colindat de un mereu mai pronunțat duh al plecărilor, cu zări mai largi și o frământare mai în adânc”, căci omul câmpiei „se întâlnește veșnic cu pământul, cu el însuși”. Preluând deschiderea spațială a câmpiei, în structura sa compozițională, proza lui Fănuș Neagu, în special romanul, propune o „poveste amplă”, „cu legile ei specifice”. Iar „ceea ce dă farmec romanului de acest tip este o acumulare de fapte care rodesc în jurul unui subiect, fără a se finaliza toate într-un singur val, promovând pentru cititori o arie care rămâne mereu deschisă”. Întrebat, în aceste condiții, cum se explică lirismul prozei sale, Fănuș Neagu îl explică prin iubirea sa pentru culoare – „prin culoare înțeleg marea suferință și marea aplecare către peisajul acesta superb al câmpiei noastre”. În final, rugat să explice pasiunea sa pentru gazetărie, scriitorul o asociază cu datoria civică de a „interveni în marele spectacol al vieții”. ■ Ioana Postelnicu publică proza scurtă *Împresurarea*. ■ Publică versuri Angela Croitoru, Nicolae Tăutu, Ion Armanu, Darie Magheru. ■ Rubrica de *Comentarii lirice* găzduiește, sub semnătura lui Gherghinescu Vania, o prezentare a volumului de versuri publicat de Iv. Martinovici, *Ca să fii stea*. Deși recenzentul reține, ca fapt pozitiv, faptul că „o întinerire și o îmbogățire de expresie pulsează în fiecare poemă a volumului”, similitudinile cu lirica blagiană sunt numeroase și mari – de pildă, un poem se intitulează *Laudă seminței*. ■ Articolul *Ion Budai – Deleanu – un destin european*, semnat de Ion Topolog, redactat cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la moartea scriitorului, încearcă să acrediteze ideea unei opere de anvergură europeană, rămasă necunoscută și nevalorificată corespunzător, datorată lui Budai – Deleanu. Autor al *Țiganiadei* și al poemului *Trei viteji*, rămas neterminat, scriitorul a avut și însemnate preocupări filologice, redactând studii de filologie și gramatică – *Dascălul românesc pentru temeiurile gramaticii românești*, *Fundamenta gramaticae linguae romanicae*, *Teoria ortografiei românești cu slove latinești*, un lexicon român – nemțesc, nemțesc – român, un glosar de neologisme – și de istorie. Strict literar, deschide seria scriitorilor preocupați de cultivarea folclorului – Anton Pann, Ion Creangă, Calistrat Hogaș, *Țiganiada* – un „basn tratat la modul baroc”, propunând o „viziune populară asupra pământului, iadului și raiului”. Concepând, astfel, o „poveste alegorică”, ce

corespunde, în opinia autorului articolului, „normelor literare clasice” – Ion Topolog nu sesizează natura parodică a epopeii, și de aceea nu înțelege nici motivele pentru care scriitorul își confecționează, ca Leonachi Dianeu, o biografie calchiată după cea a lui Cervantes – *Țiganiada* este o „sumă ideologică umanistă și singura epopee reușită din literatura noastră”. Are dreptate, însă, atunci când afirmă că epopeea conține un „program literar conștient și social angajat”, căci „autorul strecoară la tot pasul elemente de teorie literară, introduce termeni de specialitate și se luptă cu limba pentru a o supune gândirii poetice”. Parțial adevărată – căci supusă, indirect, ideologiei partidului unic, este și afirmația de final a comentariului: „condamnând lumea sufocantă a vremii sale, dincolo de planul alegoric, autorul gândește nostalgic la altă ordine a lumii, una rațională, așezată pe recunoașterea demnității și cugetării libere a omului”. ■ În articolul *Inexactități cu privire la Octavian Goga*, semnat de Bucur Țincu, sunt identificate și corectate o serie de date de istorie literară și biografice apărute în volumul lui Vintilă Russu Șirianu, *Vinurile lor*, apărut la E.S.P.L.A., în 1969 – este vorba despre erori cu privire la casa în care a locuit Goga în București, sau la întâlnirea cu poetul Ady Endre, ori în paginile de corespondență a lui Goga – greșit datate, publicate de Emil Manu în „Luceafărul”, nr. 48 (396) din 29 noiembrie 1969 ș.a. ■ La ancheta intitulată *Modele etice ale literaturii* răspund prozatoarea Sânziana Pop și poetul Dan Tărchilă. Cea dintâi crede că o caracteristică a întregii generații de care aparține este „respingerea apropierei literaturii de știință”. În ceea ce privește eventualele modele literare care ar fi putut să o influențeze, prozatoarea afirmă că, atunci când a început redactarea cărții sale, *Serenadă la trompetă*, nu a putut „discerne modelele care ulterior puteau să se degaje la lectură”. Utilă s-a dovedit, mai apoi, lectura „poeziei progresiste americane” care propune, ca stare poetică și etică, în egală măsură, „starea de puritate”. ■ Mizând pe ideea misiunii de ghid „care conduce și explică” poporului ideologia de partid și de stat, Dan Tărchilă crede că „tendențele didactice în sens larg fac parte în mod implicit din opera literară”, corespunzând, astfel, imperativelor politice ale epocii: „noi fundamentăm rostul literaturii noastre prin efortul operei scriitorului la construcția societății, lăsând libera alegere a stilului în care e scrisă opera”. ■ Cu ocazia Bicentenarului Hölderlin, este publicat poemul *Cântecul de jale al lui Menon pentru Diotima*, în traducerea lui Radu Mărculescu.

● [„Ateneu”, nr. 8] Florin Mihăilescu scrie despre *Eugen Lovinescu și relativismul criticii*: „Nu numai practic, prin cultivarea, uneori, a impresionismului de inspirație franceză, dar și teoretic, relativismul criticii lovinesciene este foarte vechi”. Analizând *Notițe critice asupra criticii noastre* din al doilea volum al *Pașilor pe nisip*, semnatarul articolului vorbește despre „o distincție semnificativă între două genuri de critică: critica absolută și cea relativă.[...] Adevăratul înțeles al criticii relativiste lovinesciene apare limpede odată cu inițierea în 1915 a seriei de «revizuri literare»”. Pentru Lovinescu „rolul isto-

riei literare sau al criticii istorice cum o numește E. Lovinescu” este „a judeca valorile trecutului în lumina principiului relativității istorice și a le preciza în consecință caracterul reprezentativ, când există, căci cel estetic nu mai poate fi în orice caz perceput, întrucât nu ne mai apropiem de trecut pe calea sensibilității, evaluate între timp, ci pe calea cunoașterii intelectuale”. La finalul analizei sale, semnatarul articolului concluzionează: „Relativismul estetic al lui Lovinescu se dovedește în ultimă instanță o concepție foarte modernă, cel puțin în domeniul criticii unde excesele teoretice sunt echilibrate prin gust și prin contactul direct cu materia vie a operei literare. Discutabilă sub anume aspecte în estetica generală, mutația valorilor este în critică o necesitate”. ■ M. Iorgulescu salută apariția *Dicționarului de terminologie literară*, „apărut la Editura Științifică sub patronajul dătător de prestigiu al Societății de științe istorice și filologice. [...] Necesitatea și utilitatea unor astfel de lucrări sunt, desigur, mai presus de orice îndoială, mai cu seamă în condițiile unei mari sărăcii, la noi, în acest domeniu. *Dicționarul de terminologie literară* este o operă de pionierat și faptul trebuie apreciat ca atare”. Cercetând cu atenție cuprinsul volumului, recenzentul notează: „Acest *Dicționar de terminologie literară* – urmărind, declarat, să definească pe cât posibil mai exact un «anumit fenomen sau o anumită realitate literară» – eșuează într-o colecție de leneșe șabloane și de explicații compilate. Lipsa programatică de metodă și de sistem, absența criteriilor, cultivarea deliberată a locurilor comune îl transformă într-o lucrare aproape inutilă, din moment ce tocmai «termenii de mare actualitate» sunt tratați «cu un suficient caracter de generalitate»”. ■ Jana Morărescu recenzează volumul semnat de Liviu Rusu și intitulat *Estetica poeziei*, o carte care „va rămâne, cred, un foarte serios pilon. Derivat din suita unor încercări teoretice mai vechi [...] studiul de față (la cea de a treia ediție a sa) e o contribuție originală în câmpul fertil al fenomenologiei – încă nu destul de clar aplicată până acum în domeniul esteticii. O investigație de deosebit rafinament intuitiv ce angajează fatal nu numai zona propriu-zisă a poeziei, ci o filozofie a literaturii, implicit a creației”. ■ În recenzia volumului *Carnet inactual* (1), semnat de D.D. Panaitescu, G. Gheorghiță pune problema actualității sale: „Care e actualitatea acestui inactual carnet? În mod sigur, ea e dată de încercarea de readucere în atenția cititorului contemporan a unor personalități și opere ale trecutului, făcută cu reală pasiune și căldură. După cum ne avertizează și un scurt «cuvânt înainte», în cele trei secțiuni ale volumului – domeniul francez, relațiile italo-române, domeniul italian – sunt prezentate, cronologic, «figuri mai mult sau mai puțin reprezentative, întotdeauna însă pitorești, ale literaturii respective»”. ■ Pentru Liviu Grăsoiu, volumul *Stații în câmpiile dezordinii*, semnat de Mihai Tunaru, îi apare „ca un ciudat amalgam de tradițional și modern. Romanul este o analiză psihologică în manieră comportamentistă. Eroii, toți intelectuali, sunt puși în situația limită de a trăi sub spectrul morții, călătorind bezmetic într-un «tren fantomă» bântuit de tifos. Tren militar special, a

căruia destinație necunoscută se pare a fi moartea. [...] Roman de atmosferă, deloc de acțiune, *Stații în câmpiile dezordinii*, descoperă un scriitor lucid”.

■ Constantin Călin semnează două recenzii. □ Prima dintre ele aduce în atenția cititorului *Noaptea inocenților* de Sorin Titel, „un prozator impresionist, cu deosebită aplicație la tehnicile pointilliste”. Analiza volumului, dar și a celorlalte, semnate de același autor (sunt menționate *Copacul*, *Valsuri nobile și sentimentale*, *Reîntoarcerea posibilă*, *Dejunul pe iarbă*), îl fac pe recenzent să noteze: „Cărțile semnate de Sorin Titel, chiar și cele în aparență obiective, se întrunesc într-o posibilă autobiografie a sa (relată în variante diferite, fiecare perfect verosimilă și, în același timp, probabilă), încât lectura uneia dintre ele implică și lectura celorlalte, într-o ordine inversă, adică pornind de la ultima către precedentă”. Observația valabilă pentru toate prozele lui Sorin Titel este „atmosfera melancolică, sentimentală, o tristețe subțire, discretă. Scriitor cu o percepție poetică a vieții, el e un liric, un intuitiv”. Analizând volumul, Constantin Călin remarcă prezența „a două tehnici narrative, amândouă ținând de impresionism, amândouă folosite cu virtuozitate, amândouă întâlnite și în romanul *Dejunul pe iarbă*: una a înregistrării neutre de observații, a descripțiilor exsangue, a comentariului fin, ironic; alta a cumulării voluptuoase de senzații – în special a celor vizuale, încât pot vorbi de un poet al lucrurilor – a comentariului vibrant, aproape patetic”. În finalul analizei sale, recenzentul punctează „acuitatea notațiilor, muzicalitatea perioadelor, într-un cuvânt eleganța scriiturii – semne ale unei conștiințe artistice elevate”.

□ Cea de-a doua recenzie, semnată de același Constantin Călin, vizează placheta *Inel de enigma* (Ed. Junimea, 1970), de Mihai Ursachi pe care îl numește „poet adevărat”. Cartea „are o estetică, un program estetic personal, de cuprindere a întregului vieții, prin sinteza sublimului cu grotescul, a sarcasmului cu duioșia, a revoltei cu adorația, prin nuntirea concretului cu metafizicul. După ce-și precizează «solia» («Eu sunt ambasadorul Melancoliei»), poetul cugetă asupra limbajului, într-o *Încercare asupra cuvintelor*. Frecventator al lui E.A. Poe și al romanticei germane (Novalis), autorul nostru asimilează creația cu magia, cu sinteza alchimică. Poetul e căutătorul «esenței secrete și prețioase», al esenței nobile, al formulei iradiante”.

■ Radu Cârneli semnalează apariția volumul *Versuri*, semnat de Emil Brumaru: „Un debut excelent. Un poet care se recomandă singur prin deosebita-i originalitate. O poezie care se citește agreabil, picurându-ți în suflet alee frumuseți.[...] O conviețuire fericită a cotidianului cu marea artă. Un poet care excelează explorând un mediu atât de prozaic la prima vedere, dar pe care-l înobilează descoperindu-i aura unei poezii de adâncă autenticitate”.

■ O amplă analiză, semnată de Mircea Popa, aduce în atenție opera lui Eugen Lovinescu, unul dintre cei „trei critici care au intrat în chip mai accentuat în interesul generație actuale: Maiorescu, Lovinescu și Călinescu”. Așezând față în față cele două ediții dedicate operei lovinesciene, semnatarul articolului notează: „Cea dintâi ediție după 23 August a marelui mentor al «Sburătorului»

– de sub patronajul căruia a ieșit întreaga generație a treia maioreșciană (G. Călinescu, P. Constantinescu, Vl. Streinu, T. Vianu, Ș. Cioculescu etc.) a alcătuit-o Ion Negoieșcu, în 1968, – *Texte alese* apărute în colecția «Lyceum». Dacă ediția lui Negoieșcu avea un caracter nenormativ, fiind izvorâtă mai ales din rațiuni didactice, cea a lui Eugen Simion promite a fi întâia ediție Lovinescu lucrată după norme și criterii științifice, ea urmărind să constituie o etapă intermediară, dar reprezentativă, spre o ediție critică globală”. Semnatarul articolului face câteva comentarii critice asupra prefetei: „Studiul amplu și bine documentat al lui E. Simion asupra personalității lovinesciene nu acoperă decât în parte nevoile unei prefete ce urmează a deschide seria unei ediții în patru volume, cuprinzând *Criticele*, *Memoriile*, volumele *Aqua forte* și *Istoria literaturii române contemporane* (1937), deoarece tocmai acestor volume li se acordă un spațiu minim. Urmărind mai ales evoluția concepției critice lovinesciene, prefătorul nu abordează de fapt niciuna din problemele de bază ale principalelor volume puse în discuție. Arta prozatorului, a memorialistului sau cea a istoricului literar este eclipsată total de funcția critică”. ■ În *Romanul: tentația sintezei*, Vlad Sorianu analizează peisajul literar românesc și observă că „înnoirile prozei, cu deosebire de la nivelul romanului nostru actual, exprimă cu o coerență și o amplitudine unice procesul de structurare a conștiinței moderne, în actele integrării sale complexe”. Analizând „numele din ultimii ani care au lărgit la noi cercul romancierilor”, semnatarul articolului punctează că „tentația romanului se dovedește, în cele din urmă, nevoia unei confesiuni plenare, larg comunicabilă, a unei filozofii explicite și prin aceasta – nevoia de sinteză intelectuală”. Semnatarul articolului își construiește demonstrația cu exemple din Matei Călinescu (*Viața și opera lui Zacharias Lichter*), Petru Popescu (*Prins*), Eugen Barbu (*Principele*), Fănuș Neagu (*Îngerul a strigat*), Corneliu Ștefanache (*Zei obosiți și Dincolo*), Alexandru Ivasiuc (*Cunoașterea de noapte*) și Ovidiu Genaru (*Week-end în oraș*). ■ În *45 de ani de la moartea lui I. Slavici*, Mihai Drăgan publică articolul lui G. Ibrăileanu, intitulat *Amintirile d-lui Slavici*. Justificându-și demersul, semnatarul articolului notează: „*Amintirile* lui Slavici, publicate în volum, în anul 1924 au trecut neobservate de critica vremii. Situația este surprinzătoare dacă ne gândim că cele mai multe pagini erau consacrate lui Eminescu. O explicație s-ar putea găsi în faptul că prozatorul se afla cu totul în umbră în ultimii ani ai vieții datorită atitudinii sale din vremea primului război mondial. Articolul lui Ibrăileanu despre *Amin-tiri* a fost scris, bănuim, prin iunie sau iulie 1925, dar Slavici, murind în august, criticul a renunțat la publicarea lui, datorită, desigur, unor observații critice față de care acum va fi avut rețineri. [...] Articolul lui Ibrăileanu a rămas inedit și publicarea lui, acum când se împlinesc, la 17 august, 45 de ani de la moartea prozatorului transilvănean, poate trezi interes prin observațiile și probitatea lui exemplară”. ■ În articolul *I. Budai Deleanu. 150 de ani de la moartea*, G. Istrate evidențiază rolul celui care „a constituit în cultura și în lite-

ratura noastră, o adevărată răscruce. Figură de renaștere, în cel mai frumos înțeles al cuvântului, el își datorește orientarea nu atât întoarcerii spre izvoarele clasicismului antic, de care nu era străin, cât contactului cu pământul în care dormeau strămoșii, cunoașterii, într-o formă aproape miraculoasă, a folclorului și a limbii poporului său”. Despre *Țiganiada* se apreciază că „dacă ar fi fost tipărită în tipul vieții scriitorului, rolul ei asupra literaturii din secolul al XIX-lea ar fi fost impresionant. Dar chiar și așa, tipărită abia la 1877, în «Buciumul român», *Țiganiada* constituie o lucrare cu caracter singular, capabilă să poarte numele autorului ei, ca și pe cel al poporului nostru, până în cel mai îndepărtat viitor”. ■ Grupajele de poezie, semnată de Radu Cârnci, Haralambie Țugui, Mihail Sabin, Valeriu Gorunescu, Ovidiu Genaru, George Vrânceanu, Aurel Butnaru, Toma Michinici, Ion Trandafir, Ion Beldeanu, Ion Murgeanu, Vasile Bardan și fragmentele de proză, semnată de Ana Barbu, completează tabloul literar al epocii. ■ Ultima pagină publică, în traducerea Nataliei Cantemir, un fragment din *Un englez cu soția și copilul*, de Fazil Iskander.

● [„Cinema”, nr. 8] Corneliu Leu semnează *Zodia sub care ne înscriem*: „Că 23 August, prin ce înseamnă el ca pregătire în anii crunți ai ilegalității, prin ce înseamnă el ca act crucial în vara aceea deosebită, prin tot ce decurge direct din el – anii entuziaști ai desăvârșirii puterii, ai frontului dorit, ai reconstrucției etc., se dovedește a fi o mare sursă și o mare șansă pentru personalizarea cinematografiei noastre. Desigur, marele lui film nu s-a făcut. Și, ca să fiu lucid în acest avânt: nici nu se va face. Nu va fi un film, unul ca atare putând să cuprindă în amploare întregul eveniment. Dar dacă fiecare din noi vom dori să-l facem, vom aspira la a-l face și vom afla acea latură a lui care să ne corespundă cât mai bine artisticeste, atunci filmul lui 23 August va exista din ce în ce mai pregnant. Va fi un film de sute de ore, însumând eforturile a sute de echipe, chinul creator a sute de artiști. Va fi un capitol cuprinzător și plin de expresie, așa cum îl dorim și cum, virtual, există toate posibilitățile. O demonstrează istoria cinematografului universal. Va fi, poate, piatra de încercare în lume a acestei etape a cinematografiei noastre. Și dacă va ajunge să se situeze cât de cât la înălțimea evenimentului, atunci are toate șansele să dăinuie în omenire, acordând o dimensiune dorită cinematografului românesc”. ■ Marin Sorescu revine la *Cronica unui posibil cineast* cu articolul *Yoji Kuri samuraiul animației*: „Yoji Kuri desenează cu simplitate și naturalețea cu care respiră. Desenele care-i ies însă de sub peniță, ori – ai impresia – din mânecă, sunt vițiuni de coșmar și autorul parcă s-a plantat, viu și natural, în centrul unui univers apocaliptic”. ■ Mircea Sântimbreanu publică *Să dovedim că se poate*: „Cinematografia românească poate triumfa, ea poate învinge definitiv acel rahitism care nu-i îngăduie majoratul și toga virilă la care are dreptul și vocația. Pentru aceasta însă, înaintea oricărei măsuri organizatorice și de perfecționare a structurii sale, ea are nevoie de o energie proprie, reală, perfect direcționată. Ea trebuie să-și constituie ca o regulă de viață sau de moarte *miza mare*, di-

mensiunea majoră, blazonul propriei capacități. Ea a câștigat atât cât a câștigat prin bărbăția creației și a pierdut (neîngăduit de multe ori) prin infantilism, superficialitate și ipocrizie”. ■ În *Film și literatură* Gelu Ionescu semnează *Critica: un dialog, o meditație... atât!*: „Cronica de film, ca și cronica literară, sau cea de artă, este un dialog, și esențial mi se pare că lectura unei cronici are darul (dacă îl are) de a stimula înțelegerea unui film. Ani de zile cronicarii și criticii au militat pentru un repertoriu «de artă» și dacă azi, din când în când DRCDF-ul se îndură să facă sacrificiul de a proiecta filme excelente, este pentru că cei care pot fi acum combătuți au pomenit mereu nume de filme și autori care sunt azi pe ecrane – indiferent dacă cronica lor nu se potrivește întru totul cu cronica spectatorilor”.

● [„Convorbiri literare”, nr. 4] C. Valeriu scrie despre volumul de poeme *Agonice* (Ed. Mihai Eminescu) al Constanței Buzea. În opinia sa, „cartea este străbătută de la un capăt la celălalt de sentimentul creației, al maternității în sferile superioare ale poeziei” și de un „lirism autentic, care privește cu înțelepciune timpul și veșnica-i trecere”. □ Constantin Coroiu recenzează volumul de versuri *Umbra cuvintelor* (Ed. Eminescu) al lui Octavian Paler, pe care îl consideră „un volum de maturitate, rezultat al unor acumulări, al unor experiențe pe diverse planuri”. □ Ultimul volum de critică al lui Valeriu Râpeanu, *Interferențe spirituale* (Ed. Eminescu) este analizat de către N. Barbu în articolul *Estetic și cultural*. Semnatarul cronicii reliefează faptul că „în toate analizele sale, Valeriu Râpeanu nu se situează pe o poziție premeditată, stilul său nu este demonstrativ”, chiar „dimpotrivă, tonul este de o pondere, de o rigoare a logicii și a documentației care sporesc valoarea și importanța acestui volum scris de un subtil intelectual, dublat de un om de ascuțită și rafinată sensibilitate”. □ Câteva rânduri despre *Princepele* (Ed. Tineretului, 1969) lui Eugen Barbu scrie și V. Constantinescu, care „în ciuda minuțioasei reconstituiri de epocă, este doar aparent istoric, atât cât poate fi un «basm» istoric”. ■ Edgar Papu semnează eseu „*Dulce*” și „*muzical*” la Eminescu. Criticul încearcă să demonstreze că epitetul dulce, care „devenise unul din cele mai insuportabile poncife în poezia noastră din epoca pre-eminesciană și chiar eminesciană” și care „atacase cu virulență până și substanța lirică a unui poet incontestabil de mare, ca Alecsandri”, trece printr-un proces de transformare la Eminescu, cel care „acordă primul nu numai o pondere reală acestei noțiuni, dar și o semnificație care desemnează latura cea mai densă a esenței sale lirice”. ■ În *Literatura română în perspectiva universalității*, N.I. Popa încearcă să ofere publicului român un tablou al contribuțiilor autorilor români la patrimoniul literar mondial. ■ În *Mesajul operei literare*, C. Teodorescu descrie „masa rotundă” pe tema *Despre „mesaj”*, găzduită în numărul 23 din acest an al „României literare”. Teodorescu se arată încântat de tema discuției, deoarece senzația generală era că această problemă era evitată „fie de teama «răcelii» și zâmbetului estetizanților, fie din alte considerente”. ■ La rubrica *Viața revistelor*, într-o notă despre numărul 39 din „Le magazine littéraire”, C. Alexandru redă o afirmație a lui

Eugen Ionescu din dosarul revistei, despre Samuel Beckett: „Beckett e mai degrabă un clasic, iar eu sunt un baroc”. ■ Ștefan Aug. Doinaș publică poemele *Anul scufundat* și *Argument*, iar Const. Ciopraga, poezia *Tapiserie cu cai*.

● [„Familia”, nr. 8] Mircea Bradu semnează, pe prima pagină, articolul *August* referitor la importanța momentului întoarcerii armelor împotriva Germaniei naziste, a implicării comuniștilor în evenimente. „Faptul că existența simbolică a acestei sărbători ne mobilizează pe toți în fiecare zi, de la mic la mare arată, mai bine ca orice, voința nestăvilită de a îndeplini plini de devotament idealurile partidului nostru”. ■ Prima cronică, publicată de Gh. Grigurcu, în acest număr, are în atenție volumul *Poeme* de Mircea Ivănescu, „cascador al visului, damnat întru cel mai adânc lirism”, „poet de dimensiuni în stare a umili orice ierarhie de poezie românească actuală”, a cărui carte se citește „ca un roman senzațional al spiritului”. „Dacă titlul volumului sugerează un program al modestiei, o semnificație subtil polemică a discreției, substanța ei traduce etapele unui proces intim, dureros, de autonegare. Identitatea supremă a artistului fiind opera, refuzul acesteia reprezintă actul cel mai acut al unei crize de personalitate. Fuga de sine devine convingătoare doar când e o fugă de creație”. Pentru a „ocoli creația”, Mircea Ivănescu „mimează proza, în diversele ei accepții, de la relatarea faptului nud până la limbajul jurnalistic, filozofic, critic, introdus cu nonșalanță, ca pentru a încerca într-o dramatică experiență limitele poeziei. Compune și descompune discursul, adesea prin mijlocirea unui ton banal de conversație, între parteneri vag conturați. Dă și indicații regizorale, neliniștit de gândul că au rămas unele armonii prea limpezi, culpabile. Asupra acestora sunt îngrămădiți bolovani de material eterogen. Poetul înăbușă glasul poeziei ca și cum ar fi propriul său glas”. □ *Versurile* lui Emil Brumaru constituie, pentru Gh. Grigurcu, „o întâlnire reconfortantă” cu un poet care „cu superioară inteligență literară cultivă atitudini «scandaloase», fiind concomitent bard al simțămintelor grave dar și «jongleur». [...] Sub versul elegant, de o rafinată frivolitate, al lui Emil Brumaru, pâdesc intense tentații carnale. Trubadurul propune o fantazare concupiscentă, care fără a frânge muzica și fără a altera ținuta madrigalescă, trimite la o fiziologie arzătoare”. Se observă o „mare apropiere de formula lui Dimov. Același decorativism nostalgic, cu impulsul în suprarealism, același exotism amestecat cu o aparentă inocență în *spleenul* cotidian”. Concluzia e că „versurile lui Emil Brumaru ne inspiră bucuria și tristețea unei mici perfecțiuni”. □ Despre *Drumul sufletelor* de George Alboiu, Grigurcu remarcă apariția „într-un moment cum nu se poate mai potrivit receptării ei”, „înrudirea cu poezia lui Ioan Alexandru și Gheorghe Pituț, și chiar cu cea a lui Nichita Stănescu”, „insașietatea de spații și timpuri de sentențioase afirmații solemne ori numai de tăceri”, „dispoziția generoasă a comunicării, o gâlgăire a propozițiilor”. „Dar în pofida tablourilor tenebroase, a turnurii apocaliptice pe care o iau poemele trebuie să considerăm această producție drept o explozie de energie vitală constrânsă”. Pentru a demonstra că

„pasajele cele mai frumoase sunt cele în care regimul liric se purifică, în care cuvântul nu mai e un vehicul zgomotos al devenirii biologice”, Gheorghe Grigurcu citează copios din poeziile lui George Alboiu. ■ Publică cronici și Radu Enescu, cea dintâi, la volumul de nuvele *Noaptea inocenților* de Sorin Titel, care „încorporează” în proza sa „modalități epice ale noului roman francez”, respectiv, o inventariere completă a acestor procedee din care merită să semnalăm interferența continuă a planului real cu cel fantastic, dislocarea discursului epic, alternarea relatării cu monologul interior, principiul iterației ciclice. Cea de-a doua cronică are în atenție volumul lui Viorel Căcoveanu, *Fata care spune da!*, o culegere de anchete sociale, scrise elevat „oferind o „panoramă organică și unitară asupra unei problematice actuale, surprinsă în implicațiile general-umane”. ■ Poezia lui Ion Iuga se află sub atenția lui Marcel Petrișor care urmărește traseul unui „căutător înrădăcinat în sine, a unui iscoditor al tainei iubirii”, după cum nota Ion Negoitescu. „Poetul oscilează permanent între constatare și proiecție. Dacă într-o poezie doar observă lumea reală, într-alta, care poate fi chiar cea imediat următoare, intervine bulversând totul prin instaurarea viziunilor proprii”. Dacă în primul volum, *Tăceri neprimite*, „liniștea și tăcerea firii sunt refuzate” de scriitor, în cel de-al doilea, „aceeași tematică, *eros, patos și tragos* se dezvoltă și mai luxuriant”. ■ Sunt publicate versuri de Al. Andrițoiu (*Incantație*), Tudor Arghezi (*Întoarcerea la brazdă*), Mihai Beniuc (*Partidul*), Ana Blandiana (*Partidului: „Când oarea mi-a-nflorit-o în ochi definitiv/ Întâiul plâns în curtea școlii sub castani,/ Când clasa mea primea cravata roșie festiv,/ Și sufeream respinsă grav de colectiv/ Că nu-mplinisem încă nouă ani./ Când oarea mi-a crescut de-atuncea dureros,/ Ca brațul ridicat deasupra frunții mult,/ Simbolizând că viața-mi fi-va socotită mai prejos/ Decât tulburătorul luptelor tumult,/ Că niciodată n-o să mă separ orgolios/ De imnul colectiv și luminos./ Când oarea scrijelată de mâna ta lucid/ În ochii mei, dramatic deschiși spre mâna ta,/ Oricâte mături s-ar sedimenta,/ Nu-mi vor putea-o șterge. Când oarea ca un rid/ Va măsura maturitatea mea, Partid.”), G. Călinescu (*Cei care muncesc*), Ilie Constantin (*Patria*), Nichita Stănescu (*Sentimentul țării*), Ion Horea (*Din Drum*), Nicolae Labiș (*100*).*

● [**„Lupta de clasă”, nr. 8**] Aurel Baranga semnează studiul *Confluențe și sinteze*, o analiză a literaturii perioadei 1950-1960, cu vârfurile sale – *Bietul Ioanide*, *Un om între oameni*, *Desculț*, *Groapa*, *Moromeții*, *Străinul* – și reprezentanți remarcabili ai poeziei contemporane – Nicolae Labiș, Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Maria Banuș sau Nina Cassian – sau ai „dramaturgiei de pionierat” precum D.R. Popescu. În opinia criticului, aceștia „au luat din orientarea critică numai ce constituia propriul lor acord de conștiință, scriindu-și cărțile într-un spirit de negare a ceea ce venea în contradicție cu legitățile vieții, ale adevărului artistic și deci ale propriului lor adevăr”.

● [**„Orizont”, nr. 8**] Fiind august, se celebrează Ziua Eliberării de sub jugul fascist, iar Anghel Dumbrăveanu își pune semnătura pe pagina-motto a

numărului: „Ziua de 23 August semnifică, în lunga istorie zbuciumată a poporului nostru, adevărata renaștere, începutul unui ev în care oamenii muncii, sub conducerea încercată și clarvăzătoare a Partidului Comunist, luând în propriile mâini destinul României, înfăptuiesc societatea socialistă multilateral dezvoltată” (*Cartea luminii*). □ Urmează Lucian Bureriu care evocă rațional și nu afectiv, legăturile sale cu orașul de pe Bega. □ Pe urmele acestuia se afla Alexandru Deal, într-o evocare lirică, de această dată, a Timișoarei (*Luminile orașului*). ■ Valeriu Ganea ia un interviu academicianului Victor Eftimiu care declară că l-a cunoscut pe Slavici: „Am fost un mare admirator al lui Slavici. Către sfârșitul vieții l-am cunoscut, o ducea foarte greu și era înconjurat de ostilități. Creatorul nuvelei românești nu s-a bucurat de favoarea oficialităților. Pe Eminescu l-am cunoscut prin Slavici, de la care am, de asemenea, foarte multe amintiri. Îmi povestea întâmplări de la *Timpul* unde lucra împreună cu Eminescu și Caragiale. Când Caragiale nu avea chef să scrie îi spunea lui Eminescu: «Măi Mihalache scrie tu articolul ăsta». Și Eminescu îl scria”, iar despre Arghezi (care a scris pamflete împotriva pieselor lui, precum *Cocoșul negru*) afirmă: „Arghezi era un invidios. Ne va veni rândul nouă, acestor necunoscuți, spunea el. Îl supăra succesul meu. Arghezi a înjurat pe toată lumea. S-a certat până și cu bunul lui prieten, N.D. Cocea într-o polemică cu multe pagini de rușine”. ■ Un al doilea interviu, consemnat tot de V. Ganea, îi este luat lui Zoltán Franyó, al treilea scriitor care primește premiul Herder, după Arghezi și Al. Philippide. □ Versurile acestui număr aparțin poezilor Al. Jebeleanu, Damian Ureche, Otilia Nicolescu, Nicolae Ioana, Ilie Măduța, Virgil Bradin, Irina Grigorescu, Dumitru Stanca, Geo Galetaru. □ La proză, sunt prezenți Ion Arieșanu (cu patru schițe), Ștefan Stoian, Marcu Bănescu (cu un fragment de roman istoric *Fata valahă*). ■ La rubrica orientări, Andrei A. Lillin ne îndreaptă spre universul sculptorului *Mesei tăcerii*, C. Brâncuși – de la *viziune folclorică la formă raționalizată*. ■ Șerban Foarță este traducătorul a *Trei traduceri cu mâna stângă* din poeziile lui Max Iacob și cităm din ultimul poem tradus: „Astfel, fără de prihană și cu iubire, eu/ Văzându-mi de-ale mele, credeam în Dumnezeu/ Și-n frumusețea lumii! Dar, vai, trecut-au anii.../ Și răii, ca și grija zilei de mâine, banii/ Și ce-o să zică lumea, și-aproapele neghiob/ Un biet burghez făcut-au din mine, Max Iacob”. ■ Ion Maxim scrie o cronică binară: prima parte dedicată lui Șt. Aug. Doinaș și volumului eseistic *Lampa lui Diogene*, „o fundamentare teoretică a propriei poezii”, și a doua parte consacrată volumului de critică *Însemnări critice* al lui Ion Negoitescu, unde, apreciază cronicarul: „echilibrul între exercițiul poetic și judecata de valoare e în favoarea oficialităților ultimului termen. Ion Negoitescu e în situația omului matur care pune mai mult preț pe demnitate și înțelepciune decât pe frumusețe și bogăție. Stilul deși îngrijit e totuși mai sec, ideile devansând metafora, abstracțiunile imaginea, uneltele criticului fiind mai puternice decât ale poetului”. ■ Traian Liviu Birăescu se ocupă de volumul *Repere de metodolo-*

gie literară al criticului de formație universitară, adept al criticii structuraliste, Ion Vlad. ■ Nicolae Ciobanu creionează profilul literar al unui poet, Petre Stoica, care ar fi „un abil și facil improvizator de reportaje poetice” și demontează această prejudecată în Poezia de notație «prozaică» și valorile ei. ■ Petru Sfetca face cronică traducerilor, în special în franceză, a poeților români precum Blaga, Barbu și Bacovia (de exemplu, Barbu tradus de H. Yvonne Stahl în „Secolul 20” nr. 9/ 1969). ■ Aurel Cosma continuă, serial, revelațiile documentare ale publicării revistei „Luceafărul” din Timișoara în prima ei perioadă de apariție. ■ Evocator și memorialistic, scrie Sorin Titel despre filmele, mari și mici, care i-au marcat viața: „Am băut și eu din miraculoasa lui băutură vrăjită [a filmului]. Și am rămas fermecat pentru toată viața. Am fost și un an student la cinematografie, dar m-au dat afară. Acum scriu scenarii de film, pe care deocamdată nu le-a filmat nimeni. Nu-i nimic le scriu pentru plăcerea mea. Cine știe poate că odată...” (*Din filmul amintirilor de film*). ■ La cronică limbii, Al. Bellu face consemnări cu privire la date și izvorul literar al primului *Dictionarium Valachico-Latinum*. ■ Recenziile de la secțiunea cărți și reviste cuprind: Iorgu Iordan – *Alexandru I. Philippide* (recenzent Eugen Micu), P.P. Panaitescu – *Introducere la istoria culturii românești* (Th.N. Trăpcea), Radu Todoran – *Oglinda retrovizoare*, jurnal de călătorie (Horia Vasilescu), Mircea Zăciu – *Glose, „eseuri științifice”* (Corneliu Nistor), un număr recent din revista „Književni Život”, unde e sărbătorit poetul timișorean, Vladimir Ciocov, la 50 de ani de existență (recenzent B. Georgevici).

● **[„Presa noastră”, nr. 7-8]** Publicația marchează Ziua presei române (15 August) printr-un editorial *Pasiune, Energie, Dinamism*: „Sărbătorim, la 15 august, Ziua presei române, zi în care în acest an aniversăm împlinirea a 39 de ani de la apariția – în condițiile ilegalității – a primului număr al ziarului «Scânteia». [...] Sunt cunoscute datele și cifrele care ilustrează numărul mare de publicații de cele mai diverse tipuri din țara noastră, publicate în limba română și în cele ale naționalităților conlocuitoare, tirajele fără precedent în care apar, dezvoltarea presei județene, cât și a publicațiilor destinate unor categorii distincte de cititori: femei, tineret, copii, a revistelor de specialitate, precum și puternica dezvoltare și răspândire a radiodifuziunii și televiziunii, avântul publicisticii pe peliculă (jurnal de actualități, documentar cinematografic). Principiul suprem al presei noastre este conducerea de către partidul comunist. Acest principiu stă la baza activității tuturor publicațiilor, a tuturor celor aproximativ 4000 de ziariști comuniști din țara noastră, care reprezintă un potențial remarcabil al partidului, al societății socialiste, un factor de mare importanță al progresului nostru social. [...] Zi de evocare a unui moment memorabil din istoria presei române, de trecere în revistă a realizărilor obținute, Ziua presei 1970 constituie în același timp un prilej de a ne reafirma hotărârea noastră de a depune toate eforturile în exercitarea înaltelor responsabilități politico-sociale și instructiv-educative ale presei, în perfecționarea profesională, în realizarea

unei ziaristici de înaltă clasă care să corespundă tot mai mult exigențelor partidului și poporului”. □ Pavel Câmpeanu, șeful Oficiului de studii și sondaje al Radioteleviziunii, comentează rezultatele unui sondaj privind receptarea presei: „pe ce cale preferați să fiți informat? au fost întrebat 2000 de persoane din diferite regiuni ale țării, toate înzestrate cu radioreceptoare, iar peste 60% și cu televizoare, selecționate în așa fel încât să reprezinte un eșantion cu un grad corespunzător de reprezentativitate. Au răspuns 1796, grupându-se astfel: prin radio – 42.8%, prin presă -31,2%, prin televizor -24,5%, pe alte căi - 1,5%.”. □ George Cuibuș trece în revistă datele definitorii ale interviului în studiul *Interviul – duel verbal sau dialog?*: „În fiecare zi, în coloanele marilor cotidiene, în paginile revistelor, ale celor mai diverse publicații, ne întâlnim cu tradiționalul interviu, nelipsitul dialog purtat de un ziarist (sau mai mulți) cu un interlocutor (sau mai mulți) pe diverse teme: funcția esențială a acestei specii publicistice este de a informa cititorul, opinia publică cu privire la mersul, evoluția unor probleme de interes general, fie că este vorba de industrie, agricultură, comerț, politică, afaceri de stat, artă, cultură, știință, fie că este vorba de un fapt ieșit din comun, trăit de un individ sau altul care se detașează net de ceilalți membri ai societății (un om politic, scriitor, filozof, vedetă de cinema, actor de teatru, sportiv). La o distanță de cinci secole de la data consemnării primelor interviuri pe teme teologice, datorate lui Pico de la Mirandola, destinul interviului modern se anunță prestigios, deși la prima vedere acest gen de articol de presă pare facil, deloc complicat, la îndemâna oricărui gazetar: astfel se explică marea sa popularitate, frecvența sa în coloanele tuturor publicațiilor din lume. Marile cotidiene au zilnic unul sau chiar mai multe interviuri... Altele și-au făcut o specialitate din «interviul zilei» sau «interviul săptămânii»; practic, nu există ziarist care să nu fi semnat în cariera sa un interviu, indiferent pe ce temă. Teoreticieni ai presei îl socotesc ca pe un comod instrument de sondare a ideilor, faptelor, evenimentelor la zi, ca pe un mijloc de abordare a realității mai puțin angajant decât un articol semnat de personalități din afara presei. [...] Se discută în cercurile jurnalistice despre autorul moral al unui interviu. Inserăm o asemenea aserțiune pentru că și în redacțiile unor publicații românești mai circulă ideea că autorul unui interviu este nu gazetarul, ci cel interviuat !... Așa să fie oare ?... Să vedem ce se spune în lume despre acest lucru: se cunoaște vestita polemică dintre William Saroyan și un mare cotidian new-yorkez care punea la îndoială autenticitatea răspunsurilor sale furnizate în cadrul unui interviu acordat revistei «Literaturnaia Gazeta». Saroyan a răspuns: «Autorul unui interviu este ziaristul care l-a cules. 99 la sută din text aste plămadă minții sale. Și eu în tinerețe, am procedat la fel. Textele interviurilor pe care le dădeam la tipar îmi aparțineau !...» Opinii asemănătoare au exprimat și alți scriitori care au făcut multă publicistică la începutul carierei lor, și anume Graham Greene, Ilia Ehrenburg, F. Aderca, Joseph Kessel, Gilbert Cesbron, Denise Bourdet, Louis Pauwels etc. Având în vedere aceste elemente,

am putea admite că discuția purtată de un ziarist cu diverși interlocutori s-ar reduce la o simplă formalitate, la un pretext de interviu, în care se schimbă amabilități de ambele părți sau poate la nici chiar atât, căci un gazetar experimentat poate oricând redacta un text alert (în care abundă propriile sale opinii, idei etc.). asezonat pe ici, pe colo cu unele sofisme culese din opera celui interviuat? Aici intervine probitatea ziaristului, răspunderea sa socială față de cititori, față de cuvântul scris. [...] Să admitem că această probitate este un har firesc la un gazetar, precum «farmecul», inteligența, erudiția și celelalte calități citate aici, dar nu totul. Materialul cules (înregistrat pe bandă de magnetofon sau în carnetul de reporter) se cere elaborat, filtrat prin propria noastră personalitate. Și, credem că la acest element se referea și William Saroyan. Elaborarea unui interviu nu presupune falsificarea datelor esențiale, inventarea «fondului problemei» de dragul de a inventa, de a fabula cu orice preț (firește, uneori un pic de fabulație, de romanțare în cazul unui subiect arid adaugă culoare, vivacitate, facilitează dialogul), ci interpretarea faptelor, comentarea evenimentelor, ideilor, la nivelul personajului interviuat. Acest proces de elaborare ne cere să gradăm, să dozăm materialul cules, să-l difuzăm în etape, pornind de la elemente de ambianță, convenționale dar necesare, și sfârșind cu concluzii de valabilitate generală. Pe parcurs. Întrebările noastre trebuie să evite exprimarea uscată (șabloanele de tipul «Și acum, ce mai e nou în domeniul dv. de activitate?»); să fie, la rândul lor, elaborate, pline de sensuri, comentate, să releve cât de cât o părticică din personalitatea ziaristului, din universul său de preocupări. S-a vorbit deseori despre perisabilitatea interviului, date fiind elementele de circumstanță ce-i dau naștere. Depinde de ziaristul interviewer de a-i conferi substanță, trăinicie, viață lungă, de a-l înscrie în perimetrul unor materiale literare, ideologice, filozofice, instructive pentru orice generație. Interviuurile lui Ion Biberi, de pildă, pentru a da un exemplu, publicate sub titlul *Lumea de mâine*, Ed. Forum, 1945, București, sunt și astăzi de o rară actualitate și prospețime. La rândul său, Romulus Rusan a semnat în revista «Viața studențească» în anii trecuți o serie de interviuri de valoare, menite să dăinuiască. Mai recent, Adrian Păunescu s-a relevat ca un interviewer experimentat, dizerând cu facilități despre problemele specifice oamenilor de litere. El cultivă un interviu frust, adesea voit brutal, impresionist, menit să epateze cititorul în sensul bun al cuvântului”. □ Felicia Antip analizează calitatea realizatorilor de emisiuni ai Televiziunii în însemnarea *Predici în pustiu*. Notează cunoscuta comentatoare cu amărăciune: „M-am gândit, atunci, la funcția îndeplinită de Dinu Săraru la Televiziune, unde coordonează emisiuni cu animatori excepționali («Mult e dulce...»), emisiuni fără animatori (literare) și emisiuni care mai bine s-ar lipsi de animatori decât să-i păstreze pe cei de-acum (nu le mai numesc, am făcut-o în «Flacăra»). Și mi-a revenit în minte ceea ce scrisesem la 9 august 1969, după ce Tudor Vornicu abordase, la Poșta televiziunii, problema rolului prezentatorului: Tot ce ne-a spus Tudor Vornicu era adevărat și con-

vingător. El vorbea însă de parcă s-ar fi aflat de partea astălaltă a ecranului, printre noi, telespectatorii și telecronicarii, și ar fi vrut să-i convingă pe cei răspunzători de faptele și intențiile televiziunii că este imperios necesar să trateze problema cu cea mai mare seriozitate. Nu numai o dată, în rubrica de față s-au adus aceleași argumente: că la televiziunile cu experiență mai îndelungată cele mai îndrăgite vedete sunt unii dintre prezentatori și că emisiunile organizate de ei dețin recordul popularității, că prezentatori de această talie nu se găsesc pe toate drumurile etc. De la directorul programelor noastre ne-am fi așteptat însă să aflăm ce se întreprinde pentru depistarea și formarea prezentatorilor pe care ni-i dorim cu toții. Cu riscul de a repeta ceea ce am mai scris – risc de neocolit atâta timp cât realități comentate cândva rămân neschimbate – țin să subliniez cât este de nefiresc ca un Cristian Țopescu să rămână un fel de fenomen singular. Am impresia că talentele potențiale nu sunt căutate totdeauna acolo unde este cel mai plauzibil să se afle printre personalitățile competente din domeniul la care se referă ciclul de emisiuni, între zece oameni pe deplin stăpâni pe o specialitate dată și în măsură să vorbească liber despre diversele ei aspecte, nu se poate să nu se găsească vreo trei-patru care să aibă și darul de «a trece ecranul» și cel puțin unul dispus să-și asume obligațiile aferente. Evident, contactul cu asemenea colaboratori se poate vădi mai dificil, mai pretențios. Este necesar să li se acorde mână liberă pentru întocmirea emisiunilor și pentru alegerea celor ce urmează să participe la ele, să nu fie «îndrumați» și controlați birocratic de redactori al căror orizont, prin forța lucrurilor, este mai limitat decât al lor într-un domeniu concret sau altul. Mă opresc, cu autocitările, la vara trecută. În ultimul an am mai avut de multe ori prilejul să atac, din unghiuri diverse, aceeași problemă: au apărut și au dispărut cu amfitrioni cu tot «Salonul literar» și «Realitatea ilustrată»; alte emisiuni s-au cerut și ele discutate sub același aspect”. □ *Meșterul cuvântului socialist* se intitulează medalionul semnat de I. Felea doctorului L. Ghelerter: „Sute și sute de articole a publicat dr. L. Ghelerter în «Munca», «Lumea nouă», «Lumina», „România muncitoare», «Lupta» „Social-democrația», „Iașul socialist», „Socialismul», «Proletarul», «Libertatea». A scris nu numai articole, ci și reportaje. [...] Dr. L. Ghelerter mănua genul satiric în polemicile sale de presă. [...] El cerea ca «Lumea nouă» să conțină materiale din care muncitorul să aibă ce învăța. «Reporterii ziarului se întind în lungi coloane de petit asupra celor mai neînsemnate fapte. Întreaga pagină a 2-a și a 3-a e acoperită de o serie întreagă de violuri, amoruri, adultere, chițibușerii și combinații politice fără de nici-un rost.» Dr. L. Ghelerter rămâne în paginile glorioasei noastre mișcări muncitorești nu numai ca un militant de seamă, dar și ca un mare publicist, un meșter al cuvântului scris”. □ În rubrica *Bibliografie*, Milena Comarnescu prezintă apariția volumului *Memorial de ziaristică* de Perpessicius, A. Anghel, studiul *Început de secol* de Dumitru Micu și Dumitru Lazăr, *Reviste literare românești din secolul al XIX-lea* volum apărut sub coordonarea lui Paul Cornea. ■ O

notă de final anunță cu regret decesul, la 27 iulie 1970, Mărioarei Tănase, cunoscuta cântăreață de muzică populară.

● **[„Ramuri”, nr. 8]** În *Critica ideilor literare*, Adrian Marino semnează articolul *Spiritul comic*, în care analizează mai multe valențe ale comicului, care nu este nici pe departe propriu, în literatură, doar speciei comediei. Simțul comicului „presupune ca o condiție esențială, prealabilă, atitudinea critică, de neaderență sau contestare”. Prin urmare, una dintre principalele tehnici constă în demascarea imposturii, a ceea ce este considerat fals și, deci, ridicol. Ca expresie a unei valori implicite (sau a unui ideal), comicul se dovedește a fi cel mai „filozofic” dintre genuri. ■ În *Cronica literară* Al. Piru semnează articolul *Ana Blandiana, Ioana Diaconescu. Pro domo*. Ana Blandiana este considerată cea mai valoroasă poetă română a deceniului șase. Primul volum, *Persoana întâi plural* (E.P.L., 1964) aduce imagini ingenioase și voluptuase: „Iubesc ploile, iubesc cu patimă ploile,/ Înnebunitele ploi și ploile calme,/ Ploile feciorelnice și ploile dezlănțuite femei”. În al doilea volum, *Călcâiul vulnerabil* (E.P.L., 1966) regăsim „o foarte consistentă meditație asupra condiției lirice”. Poezia e când „situație limită”, „ezitare între gândire și comunicare”, când „tentativă de a fi”: „Cântând încerc să ies din moarte”. Ideea celui de-al treilea volum (*A treia taină*, Ed. Tineretului, 1969) este că poezia se aseamănă unei euharistii, în sensul identificării poetului cu natura: „Totul este eu însămi. Dați-mi o frunză care să nu-mi semene,/ Ajutați-mă să găsesc un animal/ Care să nu geamă cu glasul meu./ [...] Mă hăituește universul cu mii de fețe ale mele/ Și nu pot să mă apăr decât lovind în mine” (*Legături*). Se reține, de asemenea, și spiritul filozofic al textelor sale, în încercarea de a stabili noi raporturi între eu și lume. Ioana Diaconescu, o poetă în formare, este în bună măsură influențată de poezia Anei Blandiana. În ultima parte a articolului, *Pro domo*, replica lui Al. Piru la reacția lui Sorescu, după ce îi recenzase volumul *Tușiți*, tot în „Ramuri”: „poetul (nu tușiți!) de reputație mondială Marin Sorescu mă trece undeva printre criticii «de provincie»”. ■ La *Recenzii*, G. Gheorghită scrie despre volumul *Însemnări critice* al lui Ion Negoitescu, considerat un critic erudit, având sensibilitate poetică și „gust sigur” atunci când scrie despre Dosoftei, Asachi sau Hasdeu. Totuși, considerațiile privind studiul lui Călinescu despre Heliade Rădulescu se dovedesc a fi inexacte. Printre studiile remarcabile ale lui Negoitescu se numără cele despre Blaga, Arghezi, Mihail Celarianu, Radu Stanca. □ Același G. Gheorghită scrie despre *Ospățul lui Trimalchio* semnat Mircea Vaida, care a dat un nume pretențios studiului său caracterizat prin „beție de cuvinte” și „critică bufă”. Spre exemplu, apropierea prozatorului Ion Lungu de Oscar Wilde sau Nietzsche este „catastrofală”. Adrian Marino numise acest studiu „parodia eseului”. ■ George Gibescu scrie despre culegerea de articole *Structură și continuitate*, semnate G.C. Nicolescu, considerat a fi „adeptul criticii genetice în genul celei practicate de D. Caracostea și D. Popovici, coborâtă însă cu un nivel mai jos prin schematism didac-

ticist și platitudine stilistică”. Paginile dedicate lui V. Alecsandri dovedesc în bună măsură acest lucru. ■ În secțiunea *Studii. Mărturii. Documente* Titus Bălașa semnează articolul *Prozele „oltenesti” ale lui Victor Papilian*, un scriitor căruia critica și istoria literară „i-au rămas dator”. Volumele de nuvele, schițe și povestiri *Sufletul lui Faust*, *Vecinul*, *De dincolo de râu* și *Manechinul lui Igor* au trezit ecouri în studiile critice ale lui Perpessicius, Constantin Fântâneru, Ovidiu Papadima, Octav Șuluțiu. Schița *Oltenească* se remarcă prin calitatea de a fi proză poetică, prin „forța plastică și de sugestie” a cuvintelor. ■ M. Beșteliu scrie despre Ecouri ale naturalismului în opera lui Liviu Rebreanu. Din scrierea cea mai îndrăgită de către Rebreanu, *Adam și Eva*, „cartea iluziilor eterne” se rețin teoria metempsihozei, mitul androginului, precum și „impresia de instinctual” din descrierea poveștii de iubire (unde Rebreanu e un „fizionomist”). În ceea ce privește nuvelele, acestea „impresionează prin concentrare, informare istorică [...]”. Se rețin scenele dure („scoateri de ochi, excursii în masă a prizonierilor, tăieri de mâini, violuri etc.) din nuvelele cu intriga plasată în civilizațiile antice. „Tehnica narării și interesul statornic pentru sondarea abisurilor subconștientului pot fi considerate puncte de contact evidente cu naturalismul [...]”. ■ Eugen Negrici semnează articolul *Țiganiada – operă deschisă*, în care intenționează să mute discuția dinspre „clasicismul operei” spre „burlescul” acesteia, căci Budai Deleanu își înțelege arta „ca pe o cădere sau o «neajungere» la stilul înalt al vechilor poeme. Opunându-se altor voci critice (din Academie), Negrici susține că *Țiganiada* parodiază mijloacele retoricii, tonul solemn, procedeul alegoriei și al tipicului „apel la muză”, precum și alte procedee folosite de clasici, opera lui Budai Deleanu aflându-se, mai degrabă, sub „zodia barocului: [...] se operează cu tehnicile digresiunii, ale construcției de suprafață și de adâncime, se cultivă formele complicate și bizare, mutațiile de viziune, alunecarea rapidă din universul real în cel imaginar, deformarea, supraîncărcarea, eclerajul absurd”. ■ *Un dialog cu Liviu Bratoloveanu*, de Matei Alexandrescu. Primul volum al poetului, *Manifest*, exprimă crezul său politic de stânga. G. Călinescu îi consimnează apariția din 1935 într-un foileton apărut în *Adevărul literar și artistic*. L. Bratoloveanu va scrie și teatru, apoi proză.

● [„Secolul 20”, nr. 7-8] Revista publică aceste două numere de vară într-un singur volum și este deschisă de secțiunea *Mediterraneană*, unde se remarcă articolul lui F. Nietzsche, *Între apollinic și dionysiac*, în traducerea lui Horia Stanca, parte din cartea *Originea tragediei*. În paralel cu acesta, la subsolul paginilor este realizată o prezentare a acestuia de către N. Balotă, cu titlul *Elada nietzscheiană*, în care sunt explicate conceptele filosofului german, acestea avându-și originea în vechea Eladă. Înaintea prezentării, menționează că acesta „a devenit sprijinitorul rasismului nazist”, pregătind o teorie a rasei superioare. Prin *apollinic și dionysiac*, sunt puse în antiteză două mari figuri mitice. Pe de o parte Dionysos, care era „o întrupare mitică a totalității existenței, a deveni-

rii, a veșnicei întoarceri”, iar pe de altă parte, Apollo, care instaurează seninătatea, ordinea contemplativă, cele două stări coexistând în tragedie. Se mai remarcă articolul lui G. Călinescu, *O societate tipic democratică*, ce constituie fragmente din articolele *Elenismul briților* (1944) și *Sensul clasicismului* (1946). Deloc riscant să fie republicate aceste articole despre democrație în perioada comunistă, pentru că acest tip de regim se referea la model democratic grecesc din antichitate, cu accent pe spiritul clasic: „Clasicul e un academic care se plimbă cu câțiva prieteni de conformația sa spirituală printre evenimente și le contemplă [...] căutând a le raporta pe loc la universal. [...] De la Platon încoace, toți adevărații clasici au dialogat, demonstrând prin asta că sufletul individual e o pură aparență, o irealitate și că adevărul începe cu viața morală, adică cu socialul”. ■ La secțiunea *Odyseu sau aventura cunoașterii*, după mai multe versuri și proze care-l au ca protagonist pe Ulysse, Ioana Crețulescu scrie articolul *Renașterea Odiseei la Jean Giono*, scriitor din care se publicase un fragment al romanului său, *Nașterea Odyseei*. Ea analizează miturile pe care scriitorul francez le valorizează în opera sa. Gelu Ionescu semnează articolul *Odisseu și Ulysse*, despre „felul în care Antichitatea a compus și recompus biografia mitică a lui Odisseu” și care „a permis literaturii – deci posterității – să vadă în el eternul rătăcitor, aventurierul dislocat de vatră, constrâns să supraviețuiască, adaptându-se prin orice mijloc”. ■ În *trepte ale mitului* este redat un poem de Rainer Maria Rilke, *Diana cretană* și alte versuri cu tematica Eladei mitice, scrise de I.A. Bunin, Ivan V. Lalic, Alexiu Lefteris etc. Zoe Dumitrescu Bușulenga analizează un topos mitic, *De la Cnossos la Delfi*, locuri unde mulți scriitori și-au plasat acțiunea prozelor, fiind vorba de Nikos Kazantzakis, Borges etc. Acest drum magic, „de la Cnossos la Delphi capătă prin prezența și patronajul lui Apollon, marea zeităate rațională, caracterul simbolic al unor etape de evoluție în conștiința omenească și în desfășurarea istoriei umanității”. ■ *Țărmuri–insule–porturi*: dintre textele autobiografice scurte traduse în română, amintim: Ernst Jünger – *O dimineată la Antibes*, Simone de Beauvoir – *În puterea vârstei*, Alain Robbe-Grillet – *Plaja*, Giuseppe Ungaretti – *Caiet egiptean* (jurnal de călătorie). ■ În acest număr îi este dedicată o subsecțiune lui Albert Camus, unde este redat *Poem despre Mediterană*, tradus de Modest Morariu și o proză autobiografică, *Întoarcere la Tipasa*, în traducerea Irinei Mavrodin. Aceasta încheie rubrica cu un fel de epilog cu titlul *Soarele negru*, în care discută interesul lui Camus pentru popoarele din zona Mediteranei, pentru că scriitorul „crede într-un determinism geografic, pentru el factorul geografic, sau, mai bine spus, natura exterioară” sunt importante „în modelarea spiritualității unei rase” și „încearcă să reactualizeze tragicul antic într-o lume modernă” printr-o „valoare fixă și imuabilă”, care este frumusețea, aceasta fiind sfârșită în „dezechilibrul dintre natură și istorie”. Această idee este, de fapt, una dintre cele care îl separă pe Camus de Sartre. ■ *O mare a poeziei*: sunt redată poeme de Paul Valéry, Ivan Bunin, Valeri Briusov, Ștefan

George, Rainer Maria Rilke, Umberto Saba, Kostis Palamas, Konstantinos Kavafis etc. Cornel Mihai Ionescu publică *Atena și Thalassa (eseu despre psihomania necesară)*, articol structurat în două părți. Prima parte discută „psihomania și visul”, despre disputa dintre Atena și Poseidon, care „exprimă o psihomanie esențială, un conflict între două energii sufletești care traversează întreaga istorie a spiritului elenic”. Psihomania „exprimă tensiunea subtilă între doric, ionic și corintic, atât în arhitectură, cât și în stilul de existență grecesc”. Atena, cu o „castitate vag androgenă” reprezintă „asprimea anorganică a doricului”, în timp ce Thalassa întruchipează, „cu un sentiment de deplină articulară în ritmul universal”, corinticul. A doua parte este numită „Alexandria și eriniile bolnave” și spune că acest „biotop rezumă echilibrul și suspendă energiile care-l compun; este un spațiu de elecțiune de o mare concentrație a sacru-lui în care hierofania poate dobândi valoarea mântuirii, cum nădăjduiește Ajax în tragedia sofocliană”. În continuare, analizează poezia lui Ghiorgios Seferis, unde conchide că aspiră „spre o nouă sacralitate a lumii iar pasiunea ei disimulată întemeiază o adevărată soteriologie”, iar „psihomania lui Fidas rămâne o sfășiere fără har”. □ Această secțiune are o rubrică specială dedicată lui Eugenio Montale, unde îi sunt traduse 3 poeme de către Ștefan Aug. Doinaș: *Sirroco*, *Corn englez* și *Mediterrana* (fragmente), din care redăm câteva versuri: „Am vrut să-ncerc răul/ care roade lumea, mărunțul cusur/al pârgheiei ce oprește/ mașinăria universală; și-am deslușit toate/ întâmplările clipei/ parcă gata să se desfacă într-o surpare”. ■ *Destinul cultural al Mediteranei* conține proze scurte de: Aldous Huxley – *Măslinul*, în traducerea lui N. Steinhardt și Hugo von Hofmannstahl, *Misterul spațiului*, tradus de L. Voita. Andrei Brezianu scrie articolul *Mediterrana și Anglia. Ulise – crâmpoie dintr-o reversiune metaforică*, unde, pornind de la Mediterană, văzută și ca personaj, înregistrează câțiva scriitori britanici care au închipuit-o ca topos în operele lor: Chaucer, Shakespeare, Spenser, Byron, Shelley, Keats, Tennyson, T.S. Eliot, Browning, Joyce. Asemenea altora, el constată „organicitatea texturii de irigație legând între ele nordul saxon la sudul mediteran”. Alte articole: Grigore Popa – *Ipostaze mediteraneene în spiritualitatea franceză*, Wolf Aichelburg – *Mitul Mediteranei în cultura germană*, Edgar Papu – *Thomas Mann și Veneția*, Mircea Pădureleanu – *Valery Larbaud sau bucuria soarelui cald*, N. Carandino – *Tragismul grec în teatrul contemporan*, Radu Hâncu – *Destinul mediteranean al lumii* și Mircea Simu – *Sub spinii soarelui*.

• [„Steaua”, nr. 8] Numărul se deschide cu articolul propagandistic *Dimensiunile sociale ale literaturii* de T. Pârvu prilejuit și de aniversarea de la 23 august 1944, „mărturia întemeierii noastre definitive în istorie”. „Abia de acum poporul român realizează, în conștiință și în faptă, participarea la istorie. Destinul său devine libertatea de acțiune, morala sa, sentimentul generos al angajării. Omul construiește istoria, construindu-și propriul său destin. Istoria este prezența activă a omului în lume, evenimentul la care participă acesta fi-

ind singurul etern posibil. De aici se ivesc sursele noului titanism, în cadrul căruia omul apare egal cu semenul său. Acum, orgoliul titanismului romantic se deschide spre entuziasmul creației. Rămâne, pură, doar cealaltă coordonată a sa, eroismul. Entuziastă și eroică, istoria devine astfel prima creație a omului socialist. În mod logic deci, fenomenul literar va fi întrecut de istorie. Concurându-l, ea nu-l anulează însă. Dimpotrivă, istoria invită astfel literatura, fără a o obliga, să participe la genezele sale. Termenii necesari ai creației trebuie să fie, de acum, cei ai unei superioare sociologii. [...] Metamorfozele spațiului literar urmăresc metamorfozele sociale. Literatura noastră de după eliberare o dovedește din plin, mai ales în structurile romanului. După ce își redescoperă coordonatele sale esențiale, adică de biografie individuală, prin analiză psihologică, și de cronică socială, prin observație realistă, romanul contemporan încearcă să surprindă mutațiile survenite în conștiința individului intrat în relație cu propria sa istorie. Ca observator lucid, romancierul este martor social, dar și participant activ la genezele istoriei, el purtând, din această perspectivă, experiența colectivității. Ca artist, el va recrea spațiul social prin structurile sale romanești, unde, de fapt, se adevărește libertatea sa creatoare. [...] Imediat după eliberare, romanul intră într-o polemică acut socială, propunându-și abolirea unei mentalități de clasă învechite și promovarea unei noi conștiințe sociale, conștiința socialistă. Romanul devine astfel, conștient, în planul creației un substitut necesar al ideologiei, pentru că tuturor marilor epoci de transformări sociale, le este specific acest proces. Ulterior, vocația polemică a romanului se afirmă cel puțin în două direcții. Structural, el rămâne angajat în această polemică inițială, dar în planul creației intră în polemică cu o vârstă a sa revolută, redobândindu-și conștiința estetică. Categorie, el nu se îndepărtează de social. [...] Să reținem sensul lui profund umanist și moralizator. Exemplară în sensul amintit, este creația unor romancieri ca Zaharia Stancu, Marin Preda, Eugen Barbu, Nicolae Breban, D.R. Popescu, Al. Ivasiuc”. ■ *Cronica literară* propune cartea lui Ion Negoïtescu *Însemnări critice* în care Virgil Ardeleanu receptează încrederea autorului „în vocația și menirea sa”. „Pentru I. Negoïtescu actul critic este o sacră oficiere, ce se desfășoară în falduri literare, spre limpezirea definitivă a textului. Acestui consumator fanatic de literatură română, acestui om care și-a propus încă în urmă cu zeci de ani să ridice un monument scrierilor apărute între Carpați și Dunăre, nu-i trece, cu toate acestea, nici măcar o singură dată prin minte că ar putea scrie fără acoperire. De aceea este un caz rarisim. [...] Ceea ce impresionează la I. Negoïtescu, dincolo de credința că critica literară reprezintă un fenomen primordial, este, apoi, harul artistic. Critica e plină de atâtea opuri moarte, încât atunci când constăți că un critic este și el un scriitor adevărat încerci o adevărată satisfacție. Lucru demn de subliniat: scrisul extrem de îngrijit al criticului, mai bine zis aura literară a *însemnărilor critice* nu rezidă nici pe departe într-un stil metaforic (care e menit întotdeauna să mascheze lipsa percepției critice), într-o înfiorare programatică

a verbului sau într-o inventare a emoției, ci într-un contact intim cu opera supusă analizei. I. Negoîtescu este unul dintre acei critici, care, respingând *de plano* impresia sau notația fulgurantă, procedează la o analiză metodică, detaliată a operei, fie că e vorba de Heliade, fie că se discută o lucrare a lui N. Breban. Și stilul său autentic literar pornește tocmai din atitudinea programatic-analitică. [...] Îndrăznim chiar să afirmăm că niciunul dintre criticii actuali nu dovedește o capacitate analitică mai profundă și o expresie literară mai veritabilă decât acelea pe care le putem identifica la fostul pilon al «Cercului literar».

■ De *Orologiul* lui Petre Stoica se ocupă Ion Pop care remarcă „o atitudine vestitoare de noi dezvoltări”, „nota inedită”. Cronicarul notează: „Însumând în cuprinsul său mai multe volume, *Orologiul* este de fapt, în ansamblu, expresia reprezentativă a unui univers poetic unitar, în care e destul de greu să descoperi diferențele de la o etapă la alta. Se poate observa totuși că ancorarea într-o anume arie tematică și de motive este mai subliniată începând cu culegerea de versuri din 1966, *Miracole*, aceasta lărgindu-se și precizându-se direcțiile până la ultimele producții. Poate că titlul cărții din 1969 – *Arheologie blândă* – definește în cel mai înalt grad calitatea acestui lirism. Căci poezia lui Petre Stoica este, în mai toate compartimentele sale, o poezie a evocării și rememorării unei lumi peste care timpul și-a lăsat mai mult sau mai puțin straturile de pulbere. În general, o poezie a obiectelor din care «crește dulcea moarte», a lucrurilor demodate, ieșite din circuitul vital, lesne de așezat într-un muzeu al memoriei afective: mișcare de detașare față de o anumită lume, dar numai atât cât să poată fi reconstruită pe un teren mai ferm – acela al poeziei”.

■ La secțiunea *Viața artistică* este anunțată expoziția retrospectivă Constantin Brâncuși organizată la Muzeul de Artă al R.S.R. cu sprijinul unor colecționari publici și particulari din S.U.A. și Franța (Philadelphia Museum of Art, The Art Institute of Chicago, Musée National d'Art Moderne din Paris, col. dl. Malcolm Eisenberg, col. doamnelor John Wintersteen și Howard M. Kinney – modelul de altădată al sculptorului, Eileen Lane) „care au binevoit să împrumute 24 de opere, la care se adaugă alte 25 aflate în România. [...] Din dorința de a se înțelege mai clar, mai bine, evoluția artei lui Brâncuși, au fost expuse și lucrări efectuate în perioada studiilor. [...] Importanța acestor lucrări depășește interesul strict documentar referitor la asimilarea modelajului clasic și impresionist. Ele dezvăluie un important deziderat al artei, acela că drumul spre desăvârșirea artistică impune o perfectă cunoaștere a problemelor de meșteșug. Acest amănunt reprezintă o treaptă indispensabilă, o condiție sine qua non, pe care o explică însuși Brâncuși: «Am studiat zece ani anatomia și am învățat să modelez după cadavre. Când am știut-o la perfecție, am dat-o la o parte și m-am luat la trântă, corp la corp cu materia»”.

□ O altă expoziție, organizată la Sălile Dalles, din București, a fost oferită de 123 de artiști clujeni care au expus, împreună, în jur de 400 de lucrări. „Scriind aceste rânduri după ce în presa clujeană și bucureșteană au apărut numeroase comentarii nu putem trece la

exprimarea unor gânduri proprii fără a face unele precizări asupra celor afirmate, evitând pe cât posibil spiritul polemic. De departe, cele mai pertinente considerații au fost făcute de Constantin Prut la «Contemporanul» și Mariana Preutu la «Scânteia». Ne exprimăm însă nedumerirea față de încercarea unor pseudo cronicari plastici de a afirma configurarea unei școli cu profil specific la Cluj sau de a lega o bună parte a preocupărilor artistice locale de școala de la Baia Mare sau de grupări artistice europene ca Die Brücke, Die Bleue Reuter ș.a. Chiar și pentru amatorul de artă cu modestă informație este clar faptul că la Baia Mare nu a existat o școală propriu-zisă de artă, cu un program riguros, bazat pe o estetică precisă, clară, ci doar o Colonie liberă unde pe timp de vară se întâlneau artiști sau amatori de artă atrași de pitorescul peisajului și posibilitatea de a lucra după model”. ■ La *Viața cărților* sunt anunțate volumele *Din lirica engleză* de Lucian Blaga (Ed. Univers, 1970), însumând „tălmăcirile” poetului „reunite pentru prima oară într-un volum de sine stătător”, care îi evidențiază cercetătorului „fenomenului literar” „harul de traducător”; *Versuri* de Emil Brumaru (Ed. Albatros, 1970), „un debut remarcabil, apt să configureze profilul unui poet autentic” *Febre cerești* de Ion Bălan (Minerva, 1970), în care se poate citi „o poezie intelectualistă ce se refuză emoției lirice directe, o poezie de esențe, șlefuită de impurități retorice, cu nenumărate întorsături sintactice și lucidități arhitectonice”. ■ A. Șorobetea apreciază, la rubrica *Mențiuni și opinii*, realizarea lui Virgil Carianopol: „Citeam în urmă cu trei ani în această revistă o amintire despre V. Voiculescu, perfect evocatoare și impresionantă. Semnatarul paginilor care întregeau cu fidelitate portretul marelui scriitor era Virgil Carianopol. Ultimele numere din România literară vin să adauge lângă Voiculescu alți literați români, reuniți de Virgil Carianopol într-o «carte de interviuri», proiectată în urmă cu treizeci și mai bine de ani. [...] Virgil Carianopol va continua, probabil, să dea tiparului și alte interviuri; nu ne rămâne decât să mărturisim nerăbdarea cu care le așteptăm”. ■ Sunt publicate creații de Radu Stanca (*Sonete*), Virgil Carianopol (*Omenească*), Eugen Barbu (*Dintr-o vară*), Petre Got (*Prefigurare, Judecata*).

● [**„Tânărul leninist”, nr. 8**] În cadrul rubricii *Omagiu voinței de libertate, demnitate și progres social* semnează texte elogioase: D. Almaș, N. Vintanu, A. Păun. □ D. Almaș, *Cultul patriei*: „Cultul patriei nu va pieri nicicând. Cum nu va pieri nici cultul dragostei pentru popor. [...] Ca să existe și să funcționeze un sentiment al solidarității internaționale, trebuie să existe ca o premisă, sentimentul dragostei de țară și poporul propriu”. □ N. Vintanu, *Angajare eficientă, totală*: „Viețuirea omului într-o colectivitate, într-un mediu anume îi dă acestuia sentimental apartenenței la colectivitatea respectivă, la produsele ei materiale și spirituale. Desigur, un astfel de sentiment se manifestă pregnant în împrejurimi care-l pun pe om într-o confruntare maximă cu forțe adverse, când apar moment de dăruire supremă, fapte eroice”. □ Adina Păun: *Să te identifice cu aspirațiile poporului*: „Socialismul, prin esența lui, lărgeste semnificația

noțiunii de patriotism, solicitând fiecărui membru al societății, în acțiunea de zi cu zi, o atitudine de profund atașament față de destinele țării. Pentru că patriotismul nu se măsoară astăzi numai în confruntările dramatice; el se înregistrează în viața și munca cotidiană”. ■ A. P[ăun] recenzează cartea lui Mircea Malița: *Cronica anului 2000*: „Privirea de ansamblu pe care o are autorul asupra omenirii din zilele noastre îi permite acestuia să configureze direcția mersului civilizației. Plecând de la caracteristica veacului nostru, veac ce va fi denumit electronic, autorul prevede că în anul 2000 o serie de operații vor fi efectuate de către mașinile electronice, performanțele calculatoarelor depășind viteza gândului”.

● [„Teatrul”, nr. 8] În acest număr apare *Editorial*, nesemnat: „Nimic nu poate egala, în sufletul nostru, strălucirea, profunzimea și intensitatea *senti-mentului de 23 August*. [...] Acest 23 August de astăzi precede, cu numai câteva luni, marea aniversare a Semi-Centenarului [sic!] Partidului Comunist Român. Sufletul poporului nostru e atras și mobilizat, de pe acum, spre acea zi din mai viitor, a cărei slavă va izvorî din atâtea excepționale realizări de viață nouă, de civilizație înaltă, de cultură viguroasă și înfloritoare, a căror imensă imagine s-a înfiripat, arzătoare, în voința și în idealul celor ce s-au unit, pentru prima oară sub emblema Partidului Comunist Român, acum aproape o jumătate de veac”. ■ Apare ancheta revistei *Întrebă revista „Teatrul”, răspund 10 dramaturgi*; la întrebările: „1. Sunteți mulțumiți, ca dramaturg, de stagiunea încheiată? 2. Ați fost jucat în stagiunea aceasta? 3. Ce părere aveți despre tendințele dramaturgiei noastre în momentul de față? 4. Aveți vreo piesă în repertoriul viitoarei stagiuni? 5. La ce lucrați acum?” răspund: □ Aurel Baranga (3): „Poate că termenul «tendințe» e pretențios. Am asistat la câteva încercări modeste dar meritorii. Se cuvine să le privim cu încredere. Și, mai ales, cu răbdare. În teatru, mai mult decât în roman sau poezie, procesul de acumulare e dificil și îndelungat. Teatrul lui Ionesco a fost pregătit de Caragiale, Urmuz, Jarry și de o infinitate de încercări ratate, întinse pe distanță a patru decenii”. □ Eugen Barbu (3): „Tendințele noii dramaturgii? Iată că ceea ce ni se părea nou și îndrăzneț în urmă cu câțiva ani a devenit rutinier, calc și răsalc. Nu putem să fim absurzi de dimineața până seara. Da, absurdul a fost o idee nouă, care, iată a împlinit și ea un sfert de veac, acum ce va urma? La Paris, nu s-a luat nici o hotărâre, noi trebuie să așteptăm, că de imitat, imităm repede. Asta nu înseamnă că putem să ne întoarcem la mijloacele perimate ale dramaturgiei, dar, pentru Dumnezeu, haide să fim și noi o dată primii într-o direcție, să nu mai tragem cu ochiul sau cu urechea. Asta nu vrea să spună că nu cred că avem autori inteligenți de teatru, i-aș numi, în special, pe Mazilu și pe cei mai tineri, între care Naghiu și Neagu îmi plac cel mai mult. [...] (5) Pentru aniversarea a 50 de ani de la întemeierea Partidului, în măsura în care un teatru ar fi interesat, poate o dramatizare a evenimentelor de la Grivița, sub titlul *Strada*, la televiziune sau chiar pe o scenă nu ar fi cel mai rău lucru de făcut. Vom ve-

dea”. □ D.R. Popescu (2): „Punctul prim e legat de al doilea. În proză se poate vorbi despre existența unor romancieri, chiar dacă nu întotdeauna romanele lor sunt capodopere. În teatru dorim să jucăm numai capodopere. Și autorii sunt mereu ajutați să realizeze capodopere. [...] (3) Punctul trei este legat de punctul doi. Și s-ar putea confunda și cu punctul unu. Nu contează. Contează doar că Băieșu, care scrie un gen de teatru ce n-are nimic comun cu felul de a scrie teatru al prietenului său Fănuș Neagu, va fi prezent la premiera *Echipa de zgomote*. Nu simt, pe scurt, mai multe tendințe; simt mai mulți autori care scriu diferit unul de celălalt. Sorescu nu poate să scrie ca Lovinescu, și invers. [...] (5) Scriu un roman. Fiindcă un roman scris în 1970 poate să apară în stațiunea editorială 1970/ 71”. □ Ion Băieșu (3): „Nu se poate încă vorbi despre tendințe bine conturate în dramaturgia noastră, care trebuie să fie din ce în ce mai mult jucată. Ne aflăm în apropierea unui punct aproape mort, din pricina indolenței teatrale, care o înconjoară cu multă insistență și simpatie”. □ Teodor Mazilu (3): „Tendințe?... E un cuvânt pe cât de ambiguu pe atât de pretențios... Nu-mi place să mă arăt îngrijorat de scrisul altora. S-ar putea că – prizonier al mijloacelor mele artistice – să nu mai am suficientă înțelegere față de scrisul altora... Mereu mă dojenesc pe această temă... Eu admit – cel puțin teoretic – că această opacitate este, din păcate, posibilă... Sincer vorbind, nu-mi dau seama exact dacă e vorba de opacitatea mea sau de lipsa de substanță a multor lucrări... Totuși, trebuie să mărturisesc că o operă dramatică lipsită de observația imediată, crudă și subtilă a realității, nu-mi stârnește curiozitatea... Or, prima condiție a unei opere de artă e să-ți stârnească dorința de a o cunoaște; dacă această dorință nu se naște, nimeni nu e vinovat. Prea multe probleme inventate, prea multe metafore limfatice, prea multă poezie trivială, prea mult intelectualism infantil, prea multe simboluri și prea puțină observație asupra vieții... Prea multe lucrări inspirate de literatură, prea puține inspirate de viață. Și atât de anemice... Și atât de anoste... Și abisuri atât de mediocre... Și piscuri atât de rezonabile... Totuși dramaturgii apăruiți în ultima vreme au adus, evident, un plus de vitalitate. Avem toate motivele să așteptăm cu încredere...”.

□ Radu Dumitru (3): „Cred că la noi va apărea o dramaturgie deosebită. Și aceasta, în primul rând, din partea acelor tineri care nu vor să devină micuțe copii după Everac, Dorian, Nicuță Tănase, sau mai știu eu cine. Care nu vor să urmeze orbește niște exemple oferite. Scrisul cere, în primul rând, un caracter intim. Cel mai adevărat exemplu este propriul tău crez. S-ar putea să greșim uneori, dar s-ar putea ca uneori să avem dreptate. Și trebuie să se creadă în acest adevăr. Nimeni nu ne obligă să scriem. Dar nimic nu ne poate opri. Este cea mai mare bucurie a noastră. Indiferent de râsul sau scepticismul unora”.

□ Iosif Naghiu (3): „Foarte bună atât timp cât aceste tendințe sunt încurajate sincer, cu competență și curaj. Foarte bună atât timp cât directorii de teatru sunt primii care luptă pentru a impune pe scenă aceste tendințe chiar cu riscul unor eșecuri (altfel nu au?), atât timp cât radioul și televiziunea cer astfel de

texte pentru emisiunile lor (în locul atâtor dramatizări de plan), cât revistele luptă pentru publicarea lor, (unde este perioada când «Luceafărul» își făcuse un punct de onoare din lansarea tinerilor dramaturgi?), iar criticii... Altfel, unele tendințe, care se pot dovedi fertile în timp, pot dispărea”. □ Leonida Teodorescu (3): „Cred că tendința principală este cea îndreptată spre un teatru metaforic și prin aceasta dramaturgia noastră realizează momentul ei de contact cu evoluția generală a literaturii universale. Literatura a încetat de multă vreme să mai fie disecția unui caz și asta ține nu numai de propria ei evoluție, ci și de o serie de factori extraliterari – perfecționarea mijloacelor de informație, invazia științei în cotidian etc. Nu este vorba de etalarea metaforelor și cu atât mai puțin nu este vorba de simboluri; în general, piesele cu simboluri n-au fost (și nu numai la noi) niște reușite, poate din cauza unor foarte frecvente alunecări în alegorie. Este vorba mai ales de constituirea unor structuri metaforice, ceea ce face ca piesele să fie divers interpretabile și asta consonează în modul cel mai fericit cu caracterul lor de dezbateră dramatică”. □ I.D. Sârbu (3): „Stăm prost cu norma la răs, noi scriitorii români: numai Baranga reușește să satisfacă această normă, și uneori, textul lui suplinește și norma de tristețe a confrăților săi mai pesimiști”. □ Paul Cornel Chitic (3): „Care dramaturgie? Românească sau străină? Tendințele dramaturgiei de peste graniță sunt acelea care sunt. Acolo unde există teatru de mai bine de trei sute de ani, teatru se află în criză. Toate speranțele mele – sincere și nu de circumstanță – se leagă de cenaclul de dramaturgie patronat de Uniunea scriitorilor”. ■ Margareta Bărbuță întreabă *Oameni întregi nu mai există?*: „Un autor dramatic îmi vorbește despre viitoarea lui piesă. Locul și timpul acțiunii: un pod de casă într-un orașel cuprins de ape, în zilele cumplitelor calamități din această primăvară. E a patra sau a cincea piesă despre care aud în ultima vreme și care își alege ca punct de plecare inundația. Nimic de zis”. ■ Aurel Baranga continuă cu *Opinii particulare*: „Scrie-ți memoriile când nu mai aștepti nimic de la viitor, când nu mai ai nici o legătură cu prezentul. Dar atunci la ce să mai scrii? [...] Unii critici din obișnuință. Alții din viciu. Cei mai mulți de teamă: să nu fie socotiți nepricepuți sau lipsiți de intransigență. O, critic al meu, ideal, când te vei naște ca să-mi declari că n-ai nici o obiecție?”. ■ Revista publică *Niciodată singuri...* de Alexandru Voitin: „*Niciodată singuri...*, scenariul dramatic al lui Alexandru Voitin, constituie o mărturie imediată și directă a participării scriitorilor la încercările grele prin care a trebuit să treacă țara noastră în această primăvară urgisită de natură; o mărturie a solidarității care definește, în condițiile societății noastre, într-o unitate impresionantă de înțelegere, voință și acțiune conștiința socialistă a întregii noastre națiuni. Publicând această lucrare, marcăm prezența activă, mobilizantă, a scriitorilor în miezul viu al evenimentelor cu care suntem confrunțați”. ■ În *Cronica dramatică* citim: *Teatro Stabile di Genova „Una dintre ultimele seri de carnaval” de Goldoni* de Florian Potra; *Teatrul din Galați „Procurorul” de Gheorghe Djagarov* de I. P.; *Teatrul*

de Estradă din Ploiești „Nevastă-mea se răzbună” de E. Labiche de Radu Al-bala; Teatrul „C.I. Nottara” „Sus pe acoperiș în sac” după V. Kataev de Valeria Ducea. ■ Medeea Ionescu scrie despre *Comedia în dramaturgia românească* de Virgil Brădățeanu: „Preponderența interesului pentru autori și opere, precizarea aportului fiecăruia, sunt bine echilibrate. Dar, după acest debut promițător, sinteza se diluează în aprecieri nediferențiate despre autori și opere. [...] Cât privește stilul literar al lucrării, acesta, de asemenea, provoacă, nu rareori, decepții: limbajul săracios se însoțește de calitative adunate, de multe ori, la întâmplare, în fraze lipsite de sens și adesea frizând ridicolul”.

● [„Tomis”, nr. 8] În cadrul rubricii *Dialoguri contemporane*, Octavian Georgescu redă discuțiile purtate cu Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu, Edgar Papu. □ Vladimir Streinu: „- În timp ce unii exegeți află în diversitatea tendințelor și curentelor din poezia acestui secol un mobil de argumentare a progresului artei, alții, dimpotrivă, caracterizează această diversitate ca pe un fenomen de disoluție. În ce constă, după opinia dv., noutatea, saltul înregistrat în poezia contemporană? – Dintr-un punct de vedere se poate spune că arta secolului douăzeci continuă procesul de disociere al artistului față de societate. Procesul acesta se declară masiv cu romantismul și sunt toate semnele că se va încheia abia în secolul nostru. Artiștii din diferite domenii ale artei cred că se pot dezvolta în afara consimțământului societății asupra artei lor. Procesul de socializării artei a atins puncte culminante, dar și finale în epoca noastră. – Romanul citadin, poezia citadină sunt simple etichete sau pot dobândi într-adevăr o legitimitate estetică? – Ideea mai veche în privința romanului era că numai o societate orășenească poate înfățișa cititorului o psihologie complicată în care el se poate mișca. Afirmția aceasta s-a dovedit a fi o eroare. Marile romane țărănești ale lui Balzac, Zola, Thomas Hardy... ale lui Rebreanu au arătat că psihologia profundă sau conștiința omenească nu are treaptă socială decât în componentele ei superficiale. În ceea ce privește poezia și revoluția tehnologică nu este de prevăzut că va înlătura necesitatea sub regimul căreia trăiește conștiința omenească de totdeauna. – În ce măsură astăzi efortul de personalizare a expresiei, îndrăzneala creatoare reușesc să treacă de faza experimentului, să caute noi punți de legătură între tradiție și inovație, între aventură și ordine? – Tinerețea este vârsta elanului și nu știi niciodată până unde poate ajunge elanurile acestei vârste fertile prin care trece omul. Cred chiar că tinerii cei mai scandalosi trebuie urmăriti cu vârsta, cu timpul. [...] Ca să folosim două exemple este suficient să amintim că aventura lirică în care inițialmente s-a aruncat Apollinaire nu l-a împiedicat mai târziu să scrie *La chanson du mal aimé* în care cantilena verlaineniană de veche tradiție franceză se reexprimă încă o dată, regenerată și cu o putere de seducție mult mai mare decât se cunoștea. La noi, de asemenea, Ion Vinea, căruia istoria poeziei românești îi este obligată să-i rezerve rolul de protector al avangardei lirice românești... el însuși practicând o formulă lirică *novissimă* în cele din urmă,

întocmai ca Apollinaire este adus să deslușească cântecul profund al mării într-o unitate melodică nemaiauzită în poezia noastră. – *Un reputat tehnolog afirmă... că în acest secol s-au făcut mai multe invenții și descoperiri științifice decât în toate secolele dinaintea noastră... Se poate vorbi despre un progres similar înregistrat în arte, în literatură?* – Desigur și arta a realizat unele progrese, mai ales încă din timpul primului război mondial: mă gândesc la insurrecția de la Zürich, inițiată de compatriotul nostru Tristan Tzara și urmată după război de expresionismul german. [...] Vă las să apreciați singuri dacă literatura epică mondială ne-a mai dat după Proust, un alt Dostoievski. – *L-aș aminti pe Kafka...* – Desigur îl avem în schimb pe Kafka, acest nou pionier în domeniul subconștientului, căruia îi datorăm explorarea angoasei, o altă noțiune la modă... Literatura încalcă de multă vreme domenii care nu sunt ale ei, uneori cu succes, dar mai adeseori fără rezultate deosebite și de dubioasă calitate estetică. – *Ce părere aveți despre dezvoltarea literaturii noastre de azi?* – Avem, fără îndoială, un număr de poeți, romancieri și dramaturgi talentați, cei mai mulți în căutare de formule noi, e o literatură în fierbere, din care nu se poate să nu iasă continuatorii; înțeleg prin continuatori poetul mare ca Arghezi, romancierul de dimensiunile lui Liviu Rebreanu sau ale Hortensiei Papadat-Bengescu, dramaturgul de talia unui Caragiale. În fond, trebuie să mergem către un nou clasicism”. □ Edgar Papu: „*Ce părere aveți despre încifrarea limbajului artei?* – O lucrare de artă poate fi încifrată, în măsura în care este complexă, are mai multe starturi (cum ar fi de exemplu, partea a II-a din *Faust*). Există, deci, o condiție ca opera de artă să nu fie voit, intenționat încifrată, fără a fi profundă. – *Se vorbește astăzi despre alienare omului în condiții nefaste dezvoltării personalității sale?* – Și sclavul antic era un alienat, însă nu se punea problema lui. Progresul culturii și al civilizației a promovat această realitate ca problemă”. ■ Al. Protopopescu prezintă studiul lui G. Călinescu, *Opera lui Mihai Eminescu*: „Eminescu lui G. Călinescu nu este o valoare unidimensională, ci o sumă de valori în circulație și contradicție. [...] *Opera lui Eminescu* se dezvoltă ca o adevărată geologie estetică în care gândirea refuză o clipă posibilitatea ca aceste unități să se conformeze unei structuri”. ■ Intitulându-și textul *Poezia în alb – negru (I)*, I. Negoitescu se referă la poezia lui Mircea Ivănescu: „Intellectual «până în măduva oaselor», cum am mai spus, Mircea Ivănescu nu se poate exprima decât liric: e unul dintre cele mai autentice paradoxuri ale literaturii noastre”. ■ La secțiunea *Exegeza blagiană*, semnează articole George Gibescu și Marin Mincu. □ George Gibescu face *Comentarii fortuite*: „Pseudo-eseul Marianei Șora intitulat *Cunoaștere poetică și mit în opera lui Lucian Blaga* (Editura Minerva, 1970) pleacă de la eroarea capitală de a confunda poezia cu filosofia, neglijând nu schisma blagiană... ci specificul fiecăreia. [...] E adevărat că Blaga încearcă să apropie filosofia de poezie, dar nu până la anularea esenței acestora, intențiile și rezultatele nefiind identice”. □ Marin Mincu respinge situarea poetului Lucian Blaga *Sub zodia*

complexului de inferioritate: „A face din marele poet un produs al unui bizar complex de inferioritate [...] ni se pare de la început absolut fals. Cele două premise de la care pornește Laurențiu Ulici («România literară», nr. 20, 14 mai, 1970) în articolul *Un philosophia poesis* sunt extrem de incerte, contrazi-cându-se flagrant [...]”. ■ Despre *Eugen Lovinescu și Mihail Sadoveanu*, Al. Oprea afirmă: „Explicația principală rezidă, firește, în traiectele diferite pe care evoluează concepția despre artă a prozatorului și criticului. Oricum am privi lucrurile, formula literaturii lui Sadoveanu nu concordă tipului de literatură preferat de Lovinescu”. ■ Claudiu Popa recenzează trei cărți. Prima dintre acestea – *Ningea în ochii ei albaștri* – este semnată de Ion Laz: „Autorul se află încă în etapa sentimental-moralizatoare a evoluției sale și un debut în momentul actual riscă să fixeze definitiv pe această orbită evoluția lui viitoare. Culegerea... cuprinde povestiri în care, aproape invariabil, personajele sunt un bărbat și o femeie”. □ Despre volumul de proză al lui Marin Mavru, *Echi-valența*, autorul afirmă: „Luate una câte una, citite separat, schițele și povesti-rile lui Marin Mavru ne oferă puțința de a-ți face o idee sigură asupra vocației sale pentru proză”. □ Ultima carte prezentată aparține lui Banu Rădulescu: „*Verdictul* mi s-a părut o nuvelă morală. Din ea aflăm cât de mult poate suferi o femeie de pe urma indiferenței soțului și a insolenței fiicei. Autorul, Banu Rădulescu, o intitulează roman, dar cartea n-are nici suprafața, nici adâncimea genului”. ■ Cu prilejul desfășurării *Congresului umanismului latin*, între 28 august și 3 septembrie 1970, la București, sunt consemnate intervențiile Prof. dr. N.I. Barbu, Prof. univ. D. Macrea, Grigore Tănăsescu. În *Valori perene ale culturii latine*, prof. dr. N.I. Barbu notează: „Roma a preluat valori culturale și literare de la greci și le-a recreat potrivit geniului roman, impunându-le pece-tea romană, dar permanențele umane ale acestor valori au trecut ca un tezaur comun în cultura europeană și într-o mare parte din cea universală”. În *Latin și romanic în limba română*, prof. univ. D. Macrea punctează că „evoluția limbii române din trecut și de astăzi arată, în mod limpede, că ea nu este mai puțin latină decât italiana, franceza, spaniola... dovedind în izolarea în care s-a for-mat și dezvoltat, o mare putere productivă în conservarea latinității ei”. □ Grigore Tănăsescu analizează *Umanismul poeziei lui Ovidiu*: „Sărbătorirea bimilenară a lui Ovidiu – în deceniul trecut – a fost un binevenit prilej de a atrage atenția specialiștilor și cercurilor largi de iubitori ai poeziei asupra via-bilității umanismului artei ovidiene”. □ Intervenția lui G. Vlăduțescu vizează *Umanismul lui D.D. Roșca*: „A fost o prezență statornică și o conștiință tenace în proiecția ei umanistă apărătoare a valorilor umane. Cum își începea eseu-l despre *Valori veșnice*, considerațiile sale «nu se inspiră din abstractă speculație metafizică». [...] Și mai ales nu viza niște finalități atemporale”.

• **[„Viața militară”, nr. 8]** Număr dedicat sărbătorii Zilei naționale, 23 August. Transmit mesaje elogioase scriitorii: Vlaicu Bârna, Eugen Frunză, Petru Comarnescu, Laurențiu Fulga, Ion Th. Ilea, Victor Tulbure. Publică ver-

suri: Damian Ureche (*Victoriile noastre*), Ion Bălan (*Monument de soldat*), Nicolae Dumbravă (*În August 44*), Virgil Carianopol (*Omagiu*), Radu Cârnecki (*Țară-minune*), Haralambie Țugui (*De sub grâie în spic*), Ion Lotreanu (*Atac în munți*), reportaje: Traian Filip (*Pe cadranul fosforescent al poligonului*), Mircea Radina (*Virtuți și lauri*), Ioan Albescu (*Ostași și șantiere*), Ion Căpeț (*Oameni și nervuri de metal*), proză: Nicolae Jianu (*Nemuritorul August*), Gh. Pârvescu (*Călătoria*), fragmente romanțate despre insurecția armată: Haralamb Zincă (*Cei doi care-au anunțat legația hitleristă*). ■ Note de lector, semnate de Sorin Movileanu pentru volumele *Dansatoarea și cifra* de Petru Vintilă și *Ziua a început la amiază* de Ilie Tănăsache. ■ Cronica literară este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, volumului de proză *Seara întoarcerii* de Gheorghe Bejancu. ■ Emil Manu omagiază la 150 de ani de la moarte, personalitatea lui Ion Budai Deleanu.

● **[„Viața românească”, nr. 8]** Vlaicu Bârna semnează textul: *Al XXVI-lea cerc – 23 august 1970*: „A devenit tradiție aniversarea datei care marchează cel mai de seamă eveniment din istoria contemporană a țării noastre: ziua de 23 august 1944. Multiplele și profundele ei semnificații sunt implicate în întregul proces evolutiv al vieții noastre sociale și de stat pe parcursul celor douăzeci și șase de ani care se împlinesc de la eliberare. [...] poporul care și-a dobândit singur dreptul de a-și hotărî soarta va fi totdeauna apărătorul acestor principii, care reprezintă garanția propriilor sale existențe”. ■ Vl. Krasnaseschi îl prezintă pe *Mihai Ralea, călătorul*: „Și totuși Ralea-călătorul nu era numai un om de gust și estetician. Frumosul și violentarea lui prin stridență, exagerare, dezzechilibru, vulgaritate i se impuneau oarecum involuntar. Ceea ce el căuta însă în mod deliberat era omul de pe diferite meridiane, în toate ipostazele și reacțiile, cu toate izbânzile și nereușitele”. ■ Marian Bucur publică fragmente dintr-un *Document al revoluției de la 1848*, tradus de Al. Odobescu: „Traducând *Procesele-Verbale* ale Comisiei Proprietății din vara anului 1848, unul din actele cele mai mature ale revoluției pe plan european – după cum îl definea Jules Michelet – Al. Odobescu face dovada integrării și prezenței sale în miezul acțiunii de propagandă a exilului”. ■ D. Bălăeț îl așează pe *V. Alecsandri – între istorie și permanență națională*: „O trăsătură cu valoare permanentă a personalității lui Alecsandri mi se pare a fi și aceea a sugestiilor pe care mi le oferă străduințele sale în domeniul premenirii neconținute a resurselor creatoare, a temelor, a modalităților de lucru. Aici nu e vorba numai de planurile multiple pe care le îmbrățișa creația lui... ci mai ales de puterea de mișcare a acestora în timp, definind în cele două domenii principale ale evoluției literaturii române din secolul al 19, poezia și teatrul, sensul acestei evoluții”. [...] Se cuvine să mai stăruim, în încheiere, asupra uneia din trăsăturile cu valoare permanentă a personalității lui Alecsandri. [...] Se știe că imediat după proclamarea Unirii o mare parte din energia spirituală a națiunii se cheltuia în câmpul unor preocupări extraculturale, lipsite de perspectivă, minate de o obo-

sitoare demagogie politică și patriotardă. [...] În aceste condiții, Alecsandri trecea printr-o criză evidentă în procesul său de creație”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu recenzează romanul lui Radu Petrescu: *Matei Iliescu*: „Avem în față un roman scris cu o surprinzătoare maturitate. Radu Petrescu nu «debutează» în înțelesul curent al cuvântului; el ne apare de la început ca un artist format. [...] Nu voi conțeni să cred că mai ales o anumită «grosime» a stratului de viață prins într-o țesătură narativă anunță vocația autenticului romancier. La Radu Petrescu senzația acestei dimensiuni ne urmărește tot timpul. [...] Această transformare a conștiinței naratorului într-un radar, practic se reduce la o strictă tehnică, nu prea nouă...; de cele mai multe ori expunerea are o factură tradițională, autorul rămâne omniscient și omniprezent, «explicând» cu netulburate certitudini ce s-a petrecut cândva și la ce reacții psihice ale eroilor asistăm acum”. □ M. Petroveanu prezintă două volume de poezii. Primul aparține lui Gh. Tomozei: *Suav anapoda*: „Ochiul lui Tomozei este acela al unui contemplator de forme transparente, irizate, înălțându-se în niște siluete zvelte ca niște contururi fine, spre un orizont cu funcție de ramă subțire, ușor aurită. [...] Șocurile eventuale, marile cutremure interne se amortizează, se răsfiră, s-ar crede în unde din ce în ce mai delicate, precum o răfuială ce ar sfârși în clipa în care ar atinge pământul, într-o adiere, într-o încrețitură de aer”. ■ M. Gafița se referă la cartea Profirei Sadoveanu: *Planeta părăsită*: „Cea mai nouă carte a Profirei Sadoveanu este o suită de momente epice sau lirice al căror erou central este părintele autoarei, marele scriitor. [...] Fără intenția niciunui artificiu, se pot comasa toate cele trei definiții, spunându-se despre *Planeta părăsită* că e un roman memorialistic și lyric. Documentul literar e cel mai puțin în intenția autoarei, adică acel ansamblu de informații care explică unui cititor interesat și cunoscător al operei sadoveniene, geneza și evoluția acesteia, sau viața scriitorului”. ■ Ioana Crețulescu notează despre studiul lui Adrian Marino: *Modern, modernism, modernitate*: „[...] modernismul rămâne în primul rând un determinat; autorul însuși folosește pentru a defini notele de bază grupurile de determinant-determinat: «curente și tendințe inovatoare», «ansamblul mișcărilor de idei și e creație care aparțin sau convin epocii recente, astfel spus moderne», în care fără îndoială trăsăturile modernismului se găsesc în termenii «inovatoare», «recente», «moderne»”. ■ Demostene Botez scrie un text despre *Specificul național, poezia și „un nou val” în proză*: „Din aceste constatări bazate pe operele concrete ale «noului val», se vede ușor că, chiar în asemenea opere de proză, nu se poate descifra niciun specific național. Căci cum ar putea să apară el într-o operă fără oameni, fără viața lor interioară, ci doar cu scaune, cu mese și alte naturi moarte? În poezia modernă, care lasă la o parte, cu un fel de dezgust, sentimente omenești și senzații, fenomenul acesta de dezumanizare este și mai avansat, și mai frecvent”. ■ Eugen Luca descrie *Literatura adevărului*: „Nu putem nega prezența în proza noastră, a unor tendințe evazioniste. Nu suntem, însă, dintre cei înclinați să le exagereze importanța. [...] Volumul

doi al romanului *Moromeții* de Marin Preda, bunăoară, e un act de curaj civic și scriitoricesc la înălțimea prestigiului dobândit de acest mare prozator, anulând, într-un fel, o întreagă literatură care, în pofida unui aparent dramatism, înfățișa idilic transformările din satul românesc. Necesitatea istorică e afirmată aici cu tărie, dar tragedia pe care ea o generează nu e ocolită. Odată cu dispariția vechii țărâni sunt distruse și anumite valori a căror puritate era această clasă. Se provoacă, astfel un anume hiatus moral, căci noile valori nu s-au impus cu adevărat pretutindeni. Acest vid moral – deși relativ și limitat – permite unor imposturi să-și asume rolurile principale într-un spectacol angajând destinele tuturor. Actualul simț al realităților, vocația tragică și curajul civic ale lui Marin Preda sunt confirmate și de ultimul său roman *Intrusul*, care ne introduce într-o atmosferă din care n-a fost încă eliminată o invizibilă sthie devastatoare, spiritul filistin. [...] Marin Preda nu e, de altfel, singurul scriitor preocupat să denunțe filistinismul sub noile sale aspecte. Alexandru Ivasiuc e angajat în aceeași operă de asanare morală. Protagonistul romanului *Cunoașterea de noapte*, înaltul funcționar Ion Marina, deși pare sieși consecvent cu el însuși, trăiește, conștient sau nu, în funcție de împrejurări, pe două planuri diferite, două vieți deosebite: una, aparentă, pe care el însuși o consideră reală, și o alta ascunsă, refulată în adâncurile obscure, pe care singur și-o contestă. [...] Radicală e critica spiritului filistin și în romanul, nu fără cusur, al lui Radu Cosașu: *Maimuțele personale*. Spre deosebire de filistinii lui Ivasiuc, filistinii lui Cosașu nu sunt ceea ce sunt datorită unei gândiri eronate, unei gândiri totuși, ci datorită, dimpotrivă, neputinței lor funciare de a se ridica la înălțimea ideilor pe care le afirmă, și pe care sfârșesc a le considera ale lor, datorită incapacității lor de a realiza o idee, fie ea și de uz curent. [...] Vorbim despre Duda ca despre un scriitor practicând o literatură profund realistă, a adevărului. Titlul romanului său pare însă a infirma această aserțiune. Să nu ne lăsăm induși în eroare. Uzina e într-adevăr o catedrală a vieții, o catedrală neterminată... În spiritul adevărului, Virgil Duda ține să ne atragă atenția că, oficiind, sacerdoții noii catedrale n-au în vedere întotdeauna interesele cultului cărora aparent li s-au consacrat, ci, uneori, exclusiv propriile lor interese [...] deși, socialmente destinul lor e legat de cel al Catedrale pe care o slujesc”. ■ Radu Boureanu întocmește o fișă literară lui *Elsei Triolet*: „Elsa Triolet, autoarea unor romane foarte apreciate, încununată cu premiul Goncourt, a fost suprem încununată cu didactica iubirii și adorației, și strălucirea-i spirituală, dacă nu pâlea sub focuri, își hrănea frumusețea cu acea combustie ce se urca din sursele intarisabile ale pasiunii și geniului”. ■ P.[aul] G.[eorgescu] consemnează o parte din răspunsurile oferite de Marin Preda lui Adrian Păunescu în cadrul interviului publicat în revista „Luceafărul”, nr. 24 (424), conchizând: „Articolul lui Marin Preda exprimă o viziune lucidă, decantată din trăire și meditație, o atitudine de participare experimentală și responsabilă, o combativitate de un sobru patetism. O pledoarie gravă pentru literatura revoluționară”. ■ B. A. apreciază articolul

publicat de Nicolae Dragoș în „Scânteia” despre opera poetului *Lucian Blaga*: „Cu alte cuvinte, articolul lui N. Dragoș accentuează și amploarea și importanța poetului, fără să ocolească discernământul critic, confruntarea operei cu concepția filosofică a materialismului istoric și dialectic. Când însuși Călinescu afirma cu decenii în urmă că condiția de filosof a lui Blaga e cea a unui «geniu cu intuiții mistice revelatoare», e greu de înțeles, spune N. Dragoș, cum pot unii comentatori, în noile condiții sociale din țara noastră, într-un nou și activ context de gândire creatoare materialistă, refuza o interpretare obiectivă, științifică a operei marelui poet”. □ P.[etru] P.[opescu] este încântat de textele în proză publicate de Mircea Horia Simionescu, Gabriel Gafița, Leonid Neamțu: „Astfel ni se pare o nuvelă de Mircea Horia Simionescu, publicată de «Cronica» la 13 iunie. Intitulată *Eu, cocoșul*, ea debutează cu un motto de Oswald Karr. [...] Cunoaștem literatura lui Mircea Horia Simionescu ca pe o interesantă combinație de eseu pătrunzător, dialog petulant, de caracterizare acută și erudită melancolie, cum i s-a înfățișat într-un volum de meritat succes. [...] Un tânăr pe care îl urmărim de un an este Gabriel Gafița ale cărui schițe publicate în «Luceafărul» și în «Amfiteatru» anunță un autor cu posibilități. Scrise cu mare disciplină și seriozitate, bucățile citite până acum sunt scurte parabole intelectuale din care se deduce în primul rând un bogat și ales fond de influență. [...] Nuvela lui Leonid Neamțu, mai ușor de citit aproape decât propriul ei titlu interminabil (*Jurnalul oficial al Misiunii Scorbowsky și cele patru caiete!*) e discret urmuzian, mai mobilă însă ca scenariu. Autorul are un haz incontestabil și acea facultate de a uni într-un tot atrăgător orice frază care-i trece prin minte, și tocmai de aceea regretăm totala sa lipsă de rigoare”. ■ În cadrul rubricii intitulate *Cărți noi*, semnează recenzii: Traian Stoica, Petru Popescu, Dan Ozeranski, Aurelia Batali, M. Constantinescu, Doina Antonie, M. Nițescu, Andrei Savu. □ Traian Stoica prezintă volumul de versuri al lui H. Țugui: *Contrapunct în toamnă*: „Structural romantic, Haralambie Țugui se simte mai în largul său pe drumul evocator al amintirilor și, poate că aici, e și partea de rezistență a liricii sale: evocarea se îmbină și cu sentimentul curgerii ireversibile a timpului. Poetul e un elegiac de calitate. Cu precizarea că trecutul e adus în prezent nu din unghiul resemnat al senectuții”. □ Petru Popescu descrie nuvelistica lui C. Cubleşan din volumul de povestiri: *Clopotele de apă*: „Nuvelistica pe care vrem s-o evocăm e a unui... critic: Constantin Cubleşan. Să uităm o clipă că avem de-a face cu un critic, și să uităm propria condiție de bază. Subțirele volum *Clopotele de apă* (șase nuvele în o sută treizeci de pagini) e probabil semnalul unei opere mai adânci”. □ Dan Ozeranski prezintă cartea lui Matei Gavril: *Albastru*: „glorie”: „Adoptarea pseudonimului *Albastru* (albastrul pare să fie o obsesie pentru poet, dar nu și pentru poezia pe care o practică) ar presupune o mărturisire programatică, dorința de a face o poezie limpede, concisă dar expresivă; Pentru Matei Gavril însă albastrul semnifică nu numai aspirația spre absolut, dar identitatea cu acest absolut. Atunci, dacă

tot năzuiește spre glorie, poetul ar trebui să mai mediteze asupra tăcerii în poezie, fie în sensul ei concret, arghezian, fie în cel figurativ, bacovian. Teamă ne e însă că Matei Gavril crede încă nespus de mult în valabilitatea poeziei sale de acum”. □ Aurelia Batali analizează studiul *Teoria sferelor de influență* al lui Marin Sorescu: „[...] cred că eseurile lui Marin Sorescu ne trimit la un moment de criză. După ce le-a dat un trup viu cu ani în urmă prin mitologia propusă de creația sa poetică, simbolurile au ajuns să-l devoreze pe poet, împingându-l la discurs. Întreaga materie a capitolului despre poezie am mai citit-o o dată. Și cam cu aceleași imagini, cu aceleași procedee, cu aceleași demitizări și demistificări, numai că în mai puține vorbe și fără explicații pe de lături. De aceea doresc să cred că volumul acesta – plăcut, spiritual cu miez și cumsecade, bucurându-se de simpatia cititorilor oricum – va rămâne pentru Marin Sorescu un poem în hibernare”. □ M. Constantinescu prezintă volumul lui Liviu Petrescu: *Realitate și romanesc*: „De la bun început se impune observația că Liviu Petrescu are vocație certă de a ști când și cum se poate revitaliza didacticul, ca principiu și modalitate analitică. Fapt mai mult decât meritoriu dacă ne gândim că astăzi se practică, la noi sau aiurea, o critică încifrată... Apoi, încă de la primele pagini, devine evidentă temerara încercare a autorului de a prezenta și analiza contextul literar român în sensul plasării acestuia în aria romanului european”. □ Doina Antonie descrie universul liric din volumul lui M. Scorobete: *Ultima vânătoare*: „Poezia lui Miron Scorobete, cu excepția câtorva piese ce puteau lipsi [...]. Încă o dată, o carte despre timp cu aripile sale necruțătoare, despre vântul dragostei cald sau hain, despre moarte și tristețe, fiindcă sunt doar câteva, lucrurile ce unesc oamenii”. □ M. Nițescu semnalează apariția cărții de poezia a lui Ioan Șerb: *Florile norocului*: „Titlul culegerii de debut a lui Ioan Șerb pare să indice mai ales intenția autorului de a atrage de la început atenția asupra faptului că el înțelege să se delimiteze în mod expres de o anumită poezie, ale cărei izvoare urcă până la *Flori de mucegai* și mai departe până la *Florile răului*. Pentru că Ioan Șerb are o idee clară despre propria poezie în special. Domeniul legitim al poeziei nu va fi, prin urmare, potrivit concepției sale, acela al stărilor limită, al zonelor obscure, sufletești sau de conștiință, și nici acela al «răului», al «mucegaiului» etc. Autorul refuză temperamental și programatic, spațiul și modalitățile poeziei moderne, optând, conștient poate de riscuri, pentru un spațiu tradițional, pentru limbajul și prozodia tradițională”. □ Andrei Savu scrie despre *Cerul de dincolo* al lui Eugen Zehen: „Eugen Zehen un excelent autor de schițe. Chiar și în cele mai puțin reușite... scriitura e aproape fără reproș. Bucățile de mai mare întindere sunt și ele marcate de aceeași structură. E, aceasta, o constatare și nu neapărat o judecată de valoare. Remarcat și lansat, în povestea vorbeii, de poetul și omul de gust care e M.R. Paraschivescu, Eugen Zehan își face cu acest volum o intrare singură, fără complexe, conținând primele impresii și îndreptățind mari speranțe”.

SEPTEMBRIE

1 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8533] Mihai Ungheanu scrie despre volumul *Ultimii* de Bujor Nedelcovici: „Prin romanul lui B. Nedelcovici proza de cea mai recentă formație marchează un plus de soliditate artistică, dar literatura lui poate fi pândită de aceleași primejdii care au subminat autori ce au debutat zgomotos pe teme și motive asemănătoare. Lipsa de perspectivă a orizontului social, reluarea aceluiași motive, cu rezonanțe vizibil livrești, insistența lirică sunt defecte deja semnalate. Împlinirile sunt posibile printr-o abordare mai prudentă a sugestiilor unor modele literare care, cum se vede, nu se armonizează în cadrul și problematica noastră socială”.

• [„Glasul Patriei”, nr. 26] H.H. Stahl scrie despre *Mutații în viața socială a tineretului român*: „Nu vrem să spunem că procesul de formare a noi generații a și reușit să atingă nivelul dorit. Suntem prinși cu toții, cei care educăm tineretul și tineretul ce urmează a fi educat, ca într-o adevărată criză de naștere, care s-a declanșat, se desfășoară, dar e menit să se maturizeze abia în decurs de decenii. Ceea ce însă încă de pe acum se poate spune, e că hazardul a făcut ca ultimele noastre generații să fie deosebit de bogate în talente, în oameni superiori dotați – aș îndrăzni a spune: cu mult mai buni decât au fost cei din generația imediat anterioară! E o cheazășie că acest nou tineret își va concretiza profilul social, din ce în ce mai clar, spre ceea ce încă de pe acum a început a prinde chip”. ■ Ana Blandiana publică poezia *Ce fericire*: „Ce fericire să uiți/ Că marile idei/ Sunt asemeni copacilor/ Cu trupurile aproape veșnice”.

2 septembrie

• [„România liberă”, nr. 8043] Interviuul *Ce este și ce ați dori să fie revista „Viața românească”*, acordat de poetul Radu Boureanu, redactor șef al acesteia, Tiei Șerbănescu, stă sub semnul acomodării la noile realități a profilului și a textelor pe care revista le publică – „Încercăm să ne apropiem de acea modernitate acceptabilă și profitabilă evoluției creației spirituale”, afirmă Radu Boureanu. În paginile revistei se publică, astfel, romane care ilustrează „încercările de expresie modernă, interesul pentru viața socială actuală”. În ceea ce privește publicarea poeziei, redactorul șef semnalează excesele care se fac atunci când criticii literari ce fac parte din redacțiile revistelor – și care „pot fi mai subiectivi decât scriitorii sau se fac mentorii unor grupări restrânse” – hotărăsc ce să se publice și ce nu. Sunt, totuși, exemple pozitive de critici literari, precum cei ai „Viștii românești”- Paul Georgescu, Ion Negoitescu, Adrian Marino, și destule reviste literare care publică poezie de calitate – „Contemporanul”, „Argeș”, „Cronica”, „Ateneu”, „Tomis”.

3 septembrie

● [„Scântea”, nr. 8535] S. Podină publică o notă *Cărți românești traduse în U.R.S.S.*: „În editura «Hudojestvennaia literatura» din Moscova a apărut o culegere din lirica Magdei Isanos. Cartea, alcătuită de A. Sadețchi, pune la îndemâna cititorilor sovietici cele mai reprezentative versuri ale poetei – selecționate atât din volumele tipărite, cât și din periodice și din cele rămase în manuscris. Versiunile în limba rusă sunt semnate de un numeros grup de poeți și traducători sovietici, între care M. Petrovih, I. Neiman și Margarita Aligher – care semnează și prefața. În cuvinte pline de căldură, autoarea prefetei evocă universul Magdei Isanos, subliniază timbrul original al poeziilor ei. [...] În aceeași editură vor mai apare anul acesta romanele *Răscoala* de Liviu Rebreanu și *Pădurea nebună* de Zaharia Stancu; se află de asemenea în lucru trilogia *Frații Jderi* a lui Mihail Sadoveanu, romanul *Calea Victoriei* de Cezar Petrescu, un volum de nuvele românești contemporane și un volum de umor românesc. Editura «Progress» a scos recent o culegere de nuvele ale unor scriitori contemporani, iar în curând urmează să apară tot la această editură volumul de proză *Serenadă la trompetă* de Sânziana Pop. În editura «Iskusstvo» a apărut recent volumul de teatru *Opt comedii românești*, în sumarul căruia figurează: *Mitică Popescu* de Camil Petrescu, *Titanic vals* de Tudor Mușatescu, *Tache, Ianche și Kadir* de Victor Ion Popa, *Omul care a văzut moartea* de Victor Eftimiu, *Gaițele* de Alexandru Chirițescu, *Steaua fără nume* de Mihail Sebastian, *Idolul și Ion Anapoda* de G.M. Zamfirescu și *Omul cu mârtoaga* de Gh. Ciprian”. ■ Natalia Stancu realizează un interviu cu Dumitru Radu Popescu, „Cunoscut prozator, autor al unor apreciate nuvele și romane și ai unor scenarii de film, Dumitru Radu Popescu a scris în anii din urmă și teatru. El este deținătorul premiului pentru dramaturgie pe anul 1969, acordat de revista «Teatrul». Numeroasele spectacole cu piesa sa *Acești îngeri triști* s-au bucurat de un remarcabil interes din partea spectatorilor, demonstrând necesitatea acută resimțită de public de a vedea la teatru și altceva decât divertisment și, mai ales, receptivitatea sa manifestă, la o dramaturgie ce dezvoltă creator tradițiile artei realiste.”, intitulat *Un teatru al nostru, cu piese despre noi!*: „– Care vi se pare a fi condiția fundamentală a unei literaturi pătrunse de adevărurile existenței noastre sociale și etice? Ceea ce numim de obicei «cunoașterea vieții»? – Desigur. Aș spune însă în primul rând: *autenticitatea actului de cunoaștere și reflectare*. Am scris piesa *Acești îngeri triști* cu sinceritate față de mine. Întotdeauna când scriu o piesă (sau o proză) plec de la ideea că nu trebuie să-mi fie rușine de ceea ce am scris în fața nimănui. M-a interesat în *Acești îngeri triști* această prelungită adolescență, unde sensibilitatea, fluctuațiile de caracter sunt mai pronunțate; această perioadă când se pot produce ireversibile traumatizări, când mediul își poate pune o pecete irecuperabilă asupra existenței, erijându-se în destin apăsător, forță oarbă, forță care scapă controlului individualității umane. M-am războit cu reminiscențe tipice ale caracterului burghez, cu nepăsarea socială care face să crească disproporționat culpa omului. *Acești îngeri*

trîști exprimă revolta împotriva anumitor mentalități depășite, împotriva compromisurilor. Ea degajă însă totodată un sentiment de încredere al personajelor în propriul destin. Destin pe care și-l împlinesc cu prețul luptei, și chiar al unor înfrîngeri. Niciodată însă cu prețul coborârii pe scara demnității umane, al unei anumite lipse de exigență față de viață. Punctul de pornire al piesei l-au reprezentat cazuri pe care le-am întâlnit în realitate. Scriind, m-am obiectivat tot timpul în spectator – un spectator care refuză orice element fals, neautentic. Am reușit ceea ce mi-am propus, dar, de ce n-aș spune-o, n-am reușit pe deplin. Ca să ajungi la o creație perfectă trebuie să cunoști viața și legile vieții, dar și legile artei. Or, iată, trebuie să constat că, fără voia mea, au intervenit uneori niște legi de teatru, ale scrierii dramatice, care m-au făcut să creez unele personaje mai puțin veridice psihologic – excesiv polarizate bine-rău – mai puțin realizate dramaturgic. [...] – *Ce părere aveți despre modul în care dramaturgii noștri răspund comenzii sociale?* – Cred că se pornește încă puțin, nesatisfăcător, de la cunoașterea realității. O mai adâncă și larg cuprinzătoare investigare a acesteia ar da și posibilitatea afirmării unei creații dramatice mai bogate, expresie a unor modalități teatrale mai variate. Aș spune că situația este mai bună în proză și în poezie, domenii care cunosc mai multe personalități încheiate, domenii în care moda nu face atâtea ravagii. Fermitatea unei asemenea afirmații ar fi mai mare dacă ne-am cunoaște mai bine. Se spune, și se spunea cu mai mare insistență cu vreun an în urmă, că am avea mai mulți dramaturgi necunoscuți, nejucați, nepublicați. Circulă, și circula mai intens, o critică orală despre valoarea acestei dramaturgii necunoscute. Or, iată, o parte a acestei dramaturgii a văzut litera tiparului, lumina rampei și aprecierile criticii orale s-au confirmat doar rareori”.

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 6622] C. Stănescu recenzează studiul lui M. Ungheanu, *Campanii*, „o pledoarie pentru aplicarea mai consecventă a principiului vaselor comunicante în valorificarea literaturii”.

• [„*Albina*”, nr. 35] În rubrica sa Ion Bănuță publică poezia *În sărutul vântului*. ■ În *Agenda săptămânii* Iulian Neacșu scrie despre bunăstare în *Bogăția toamnei*: „De aceea, nimic nu impresionează mai mult toamna decât acest du-te-vino comercial între orașe și sate, această afluență în magazine, în piețe, semn de bunăstare, dar mai ales semn de muncă bine făcută și pe merit răsplătită. Se pune deci întrebarea, dacă la rândul său, comerțul nostru s-a îmbrăcat cu haina anotimpului, dacă este gata vânzătorul să primească cumpărătorul”. ■ Revista publică *Crimă nepedepsită*, fragment din romanul în pregătire *Dragoste târzie* de Șerban Nedelcu. □ Apare poezia *Suflet într-un pumn de țărână* de Nikolai Zidarov, din limba bulgară de H. Grănescu și M. Magiari. ■ În *Pentru biblioteca dv.* sunt recomandate două volume: *Vitrina cu portrete* de George Cuibuș și *Monstrul Colombe* de Dino Buzzati.

• [„*România literară*”, nr. 36] Nicolae Breban semnează orgoliosul editorial *La o aniversare*: „Aniversăm «numărul 100» al revistei «România literară», prilej, credem, pentru câteva considerații pe marginea trecutului, sau mai

bine, a prezentului și viitorului imediat al revistei noastre. Nu ne plac, în ceea ce ne privește, discursurile festive și am ezitat – de fapt chiar am evitat – să punctăm cu un uzitat «articol-program» începutul seriei noi a «României literare». Și acum, mărturisim o anumită emoție și stângăcie încercându-ne într-o artă – cum e aceea a articiilor, pe care n-o știm. Dar pentru că nu e o aniversare privată, ci a revistei principale a Uniunii Scriitorilor, am crezut de datoria noastră de a limpezi – poate pentru noi înșine și colaboratorii noștri – câteva gânduri care ne însoțesc în munca noastră de onoare. [...] Vrem și trebuie să publicăm poezie și proză de înaltă valoare artistică, articole teoretice de ținută, marginalii la tot ce ține de fenomenul cultural românesc și internațional, contribuții la viața socială și politică a patriei. Vrem să înviorăm critica literară, s-o apropiem cu mai mult decizie de realitățile literaturii contemporane. Vrem să auzim judecăți mai ferme, laude îndreptățite în fața unei pagini de artă ce va înfrunta vremea, refuzul hotărât în fața imposturii, sub toate formele abile în care se îmbracă, de la naturalism și descriptivism primar până la snobismele artistice, cuceritoare forme ale evazionismului literar de toate extracțiile. Și mai ales, vrem să slujim ideea morală în artă și, din nou, critica literară e chemată, alături de poezie și proză, să-și dea aportul fără echivoc și cu întreg curajul necesar totdeauna actului creației. Iată care sunt ideile ce ne animă, și dacă vom îndeplini doar o parte din ele – cum este omenesc – numai limita puterii noastre va fi vinovată. Dar nu și buna credință. Cerem toleranță cititorilor noștri, pentru greșelile involuntare ce s-or fi strecurat uneori în paginile noastre și le mulțumim pentru timpul ce ni-l dăruiesc cu atâta mărinimie. Pentru timpul și urările ce se ridică totdeauna, cu ochi calzi, la o aniversare”. ■ La secțiunea *Proiecte literare*, Al. Raicu discută cu *Fănuș Neagu*: „*Fănuș Neagu, grăbit, transpirat, cu un maldăr de scrisori în mână*: – Sub tipar la Editura Minerva, în «Biblioteca pentru toți», am un volum de circa 25 de nuvele selectate din cărți deja apărute. Am terminat și am predat Teatrului Nottara o piesă pe care am intitulat-o *Echipa de zgomote*. Acum lucrez paralel la două romane, ambele cu subiecte din viața citadină. Pe unul l-am intitulat *Concordia* și nădăjduiesc să-l termin până la sfârșitul acestui an. Pe cel de al doilea, *Frumoșii nebuni ai marilor orașe*, l-am construit ca pe un poem închinat Bucureștilor și acelei perioade de vrajă care este săptămâna între Crăciun și Anul nou. E un roman despre iarna Bucureștilor și despre cântecul zăpezilor aici”. ■ Revistă continuă să publice ancheta sa în rândul muncitorilor, *O lume poetică*, realizată de Ovidiu Alexandru. ■ Edgar Papu scrie despre *Universul lui Rebreanu*: „Rebreanu este un produs al propriei sale voințe de cremene. Tânărul visător și romantic a năzuit să sfideze registrele cele mai dure ale artei, să-și creeze singur obstacole, și să le depășească prin rigoare și perseverență. În felul acesta, sfiosul debutant Titu Herdelea a devenit marele Liviu Rebreanu, cel care a anexat o nouă dimensiune literaturii românești. [...] Stăpân pe sine, încercat în biruirea obstacolelor, dominator atât al propriilor mijloace artistice, cât și al

obiectului din afară, pe care-l supune voinței sale, Rebreanu, care a marcat un început de era în proza noastră, rămâne ținta ultimă a idealului cel mai sever de scriitor”. ■ În cazul criticului Ion Negoïtescu, Mircea Martin vorbește despre *Vocația poeziei*: „Există la noi părerea (destul de autoritară și nu numai editorială) că valoarea unei contribuții critice e dată de importanța temei și de rigoarea metodologică dovedită, iar caracterul *sintetic* de nivelul organizatoric al pretextelor ei. Dincolo de obstacolul (moral) ridicat astfel în calea culegătorilor de foiletoane improvizate, asemenea criterii sunt departe de a putea satisface. Căci cunoaștem cu toții destule titluri grave cu promisiunea menținută, ca și atâtea minuțioase disocieri incapabile să se adune într-un *punct de vedere*, pentru a nu mai considera râvna scotocitoare sau compartimentarea metodică altfel decât ca pe niște premise, necesare, dar de loc suficiente, ale demersului critic. [...] Un critic care pare să disprețuiască preocupările de amenajare și asortare a textelor sale este Ion Negoïtescu. Construcția unei cărți nu este pentru el o regie a autorității. (De altfel, problema autorității se pare că nici nu-l interesează. Ceea ce pentru unii e prilej de neobosită grijă și complicată strategie, de crispări și veninuri, pe el îl lasă indiferent și senin.) [...] De-a lungul tuturor comentariilor sale Ion Negoïtescu arată o capacitate rară de pliere afectivă și expresivă. El se supune operei analizate, nu încearcă să probeze prin deformarea ei inflexibilitatea propriilor păreri. Fiecare exegeză devine astfel un mod de autodepășire. Criticul are chiar generozitatea de a observa și lauda la alții ceea ce lui însuși îi lipsește. Riscul pe care nu-l evită însă întotdeauna este acela de a pierde criteriile. Există atât în primul său volum de «critice», cât și în cel de acum, unele judecăți de valoare eronate și, ceea ce e mai grav, chiar câteva erori de gust. Părtinirea criticului e în bună măsură atenuată prin candoarea cu care o face evidentă. Autoritatea lui reală nu are însă mai puțin de suferit. Când avem un critic atât de «chemat» ca Ion Negoïtescu, este firesc să-i cerem să rămână mereu impersonal. Predilecția, mai bine zis aptitudinea pentru poezie a lui Ion Negoïtescu, ne apare ca firească și chiar sumarul cărților lui o verifică. În tot ceea ce scrie, dar mai ales atunci când scrie despre poezie, criticul e în căutarea sâmburelui ideal de gândire și de viziune care stă la originea unei opere. El se arată fascinat de rotirile astrale ale lirismului, de lumina «strălucitoare de obscuritate» a poeziei, de «magia substanței poetice». [...] Oricum, dintre criticii care ne-au mai rămas, Ion Negoïtescu mi se pare cel mai dăruit de cuvânt”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu constată, cu uimire, un fenomen, *Invazia îngerilor*: „Credeam, până nu de mult, că aceasta a fost o pagină ireversibilă a trecutului nostru literar. Dar nu! asistăm de câțiva vreme la o nouă invazie a îngerilor, în presa noastră literară periodică. Numai în numărul 32, din anul acesta, al revistei noastre, pe care, ca de obicei, am citit-o cu toată luare aminte, se constată că majoritatea colaboratorilor ei lirici sunt bântuiți de cele mai bizare angelice vedenii”. ■ Matei Călinescu revine la interferența dintre matematică și poetică, din stadiul lui Solomon Marcus, cu

textul *Poezie și entropie*: „Deși *Poetica matematică* a lui Solomon Marcus consacră doar un capitol vastei probleme a relațiilor între anume funcțiuni ale limbajului poetic și concepte fundamentale ale teoriei informației ca entropie și energie informațională (*Aspecte probabilistice și informaționale ale limbajului poetic*), sugestiile intelectuale care se desprind din el sunt dintre cele mai bogate. [...] Revenind la unghiul din care privește problema S. Marcus în *Poetica matematică* s-ar putea evidenția în creația poetică o adevărată dialectică a entropiei și a energiei informaționale, mai ușor de exemplificat în mișcările cu caracter extrem, de pildă în diferitele variante ale manierismului de la sfârșitul secolului al XVI-lea și de la începutul celui de-al XVIII-lea (euphuism, gongorism, marinism, prețiozitate) în care tendințele de a produce *uimire* («E del poeta il fin la meraviglia» spunea Marino) contrastează cu foarte rigurosul cult al formei, cu preocupările binecunoscute de tehnică poetică. Oricât deosebiri ar prezenta, situația e în esență aceeași în ceea ce privește «stilul avangardist» al secolului nostru: într-adevăr, o entropie cât mai mare pe toate planurile este acum obiectul unei *exigențe stilistice*, improbabilitatea însăși devine probabilă, lucru care duce iarăși – în ciuda paradoxului aparent – la o scădere a entropiei. Dusă în acești termeni, discuția este însă, din păcate, incapabilă să țină seama de un aspect fundamental atunci când e vorba de poezie sau de artă în general: aspectul axiologic. Chiar dacă entropia de ordin superior ar fi calculabilă, aceasta nu ne-ar ajuta cu nimic în valorificarea poeziei. Or, limbajul poetic, dincolo de măsură în care violează normele limbajului strict denotativ, dincolo de cantitatea de informație pe care e apt s-o transmite, se adresează sentimentului nostru de valoare, laturii valorificatoare a spiritului nostru. [...] *Poetica matematică* ne ajută să înțelegem mai bine multe dintre mecanismele interioare ale poeziei, dar nu (de altfel, nici nu aspiră la aceasta) felul cum ia naștere, chiar din funcționarea acelor mecanisme atât de minuțios reconstituite, *valoarea poetică*. Oricum, efortul științific aplicat poeziei nu tinde să risipească «vraja poetică», ci dimpotrivă – printr-o semnificativă și profitabilă contaminare cu substanța valorică secretă a obiectului său – s-o sporească”. ■ În *Confesiuni literare* citim *Întâmplări de ieri – gânduri de astăzi* de N. Carandino. ■ Valeriu Cristea definește *Actualitatea criticii „inactuale”*: „Până la urmă cea mai bună definiție a criticii rămâne tot aceea mai veche: de comentariu pe marginea textelor. Menirea criticului fiind de a completa spațiul alb al paginii tipărite, de a înnegri cu propriile sale considerații ceea ce rămâne neacoperit de semne în filele cărților – panglici imaculate ale unei telegrafii de lectură – întrebarea: ale căror cărți? nu poate fi multă vreme amânată. Din rafturile bibliotecilor noastre ne privesc în chip simbolic titlurile cele mai variate, ca o dovadă a dificultăților de treiere. În mijlocul atâtor tentații, ce să alegem? [...] Prin tonul său «înnăscut» criticul își descoperă domeniul predilect. Dar factorul extern, social-istoric, îndrumă de asemeni în realizarea unei opțiuni. Astăzi de pildă, alături de critica producției curente, a cărei absență e de neconceput și

a cărei importanță nu mai e nevoie s-o subliniem, există și o critică a cărților de căpătâi. Criticul care i se consacră poate fi comparat cu un muzician care nu interpretează toate partiturile ce se tipăresc, ci numai pe unele, relativ puține la număr, dintre ele, pentru care găsește, în el și cei din jur, justificările artistice și morale necesare”. ■ Lucian Raicu semnează cronica la *Poeme alese* de Gellu Naum: „Străbat volumul de astăzi, lăsând deoparte orice considerații teoretice, întărit în convingerea că substanța sa o formează liniștita încredere a autorului în posibilitățile poeziei, o încredere recucerită cu prețul unui dificil examen de conștiință. Fază depășită sau nu (asta se poate discuta la nesfârșit), suprealismul înseamnă pentru Gellu Naum calea de acces spre poezie; numai spre poezie”. ■ Referitor la de curând decernatul premiu academic Udriște Năsturel, Paul Georgescu folosește titlul *Scripta – volant*: „Criticul Gamma publică recent un opus dei în cuarto de șapte sute cincizeci și trei de pagini, cuprinzând citate din cinci mii două sute șaptezeci și unu înțelepți – a câte șapte cărțurari, pagina – din nouăzeci state UNESCO; nu e deci de mirare că mirabila lucrătură a încasat premiul Udriște-Năsturel pentru «cartea cu citatele cele mai multe». Nu e un dicționar, o, nu, cartea colcăie de idei și ar fi van a ne propune a eflora, fie și tangențial, toate opiniile remarcabilului bărbat care este, neîndoios, Gamma”. ■ Eugen Cizek semnează *Conventus-ul latinității*: „Presa centrală a prezentat la momentul potrivit deschiderea lucrărilor primului congres mondial de promovare a studiilor de limbă și de literatură latină, numit îndeobște și congresul umanismului latin, după tematica sa prioritară. Cele câteva sute de participanți români și străini au întâmpinat cu un entuziasm deosebit prezența oficialităților noastre, în frunte cu tovarășul Ion Gheorghe Maurer. În continuare, până miercuri 2 septembrie, se desfășoară prezentarea și discutarea comunicărilor elaborate în limba latină de eminenții cercetători români și străini”. ■ În *Ochiul magic* apar nu mai puțin de șapte note. □ „*Tribuna*”: „Reușita numărul 34 al «Tribunei» (din 20 august a.c.) o constituie suita de interviuri. În număr de trei, prin ponderea personalităților chestionate (dr. Inez Wiesinger-Maggi și Simone Ruchet-Cuendet, membre ale delegației Societății Scriitorilor Elvețieni care ne-a vizitat de curând țara, acad. Constantin Daicoviciu și dirijorul Mircea Basarab), prin oportunitatea și discreția întrebărilor și mai ales prin conținutul răspunsurilor, ele oferă cititorului prilejul unor lecturi totodată interesante și agreabile. [...] Ocupând paginile 2 și 3, critica numărului, omogenă ca așezare tipografică și ca spirit, echilibrată în judecăți și în ton, ni s-a părut și de data aceasta impersonală și chiar puțin cenușie”. □ *Cu Ion Lungu în Elada* de I. T.: „Dintr-un jurnal de călătorie, inserat în «Tribuna», același număr, p. 12, aflăm că simpaticul nostru confrate, criticul și prozatorul Ion Lungu, și-a petrecut concediul «cu Atrizii», «sub cerul de vară al Peloponezului». Fără îndoială că fireasca invidie ne-ar fi sfredelit încă multă vreme inima dacă noul «peregrin transilvan» nu s-ar fi apucat să-și transcrie impresiile. Căci la poalele Acropolei el nu se dovedește mai inspirat

decât la poalele Feleacului și de sub pana sa răsare o Grecie ciudat de posomorâtă care-ți cam taie cheful să o vizitezi”. □ *Luceafărul tânăr* de M. G.: „Toate comemorările au ceva trist. Dar poate că această tristețe constituie tocmai esența, necesitatea și justificarea comemorărilor. «Este neînchipuit de trist pentru mine să văd astăzi că foștii prieteni ai lui Nicolae Labiș se ostenesc în continuare să atragă atenția istoricilor literari asupra operei poetului Nicolae Labiș», spune unul dintre evocatorii personalității «extraordinar de interesante» a acestui «luceafăr tânăr» al poeziei românești – cum îl definește Mihai Beniuc în răspunsurile la ancheta inițiată de revista «Argeș», nr. 8, din august a.c. intitulată: *Cine a fost Nicolae Labiș? Cine este Nicolae Labiș?*”. □ *Continuarea „Bobinocarilor”* de I. D.: „«Mitologie de turtă dulce», cu aceste cuvinte definește Gheorghe Tomozei continuarea *Bobinocarilor* Gabrielei Melinescu, apărută în spațiul de poezie al bibliotecii «Argeș» (nr. 8). Și într-adevăr, o mitologie onomastică se poate constitui din numele cu care autoarea își botează ciudatele personaje; pisica Hiținarfa, Hupüet, Ciuciupatra, Himfa; scriitorul Bubuleru sau interlocutorul acestuia, Anchilastru, etc. [...] Gabriela Melinescu se dovedește a fi, în *Supra-bobinocarii*, o inspirată continuare a umorului supraréalist, practicat cândva cu atâta vervă la revista «unu»: *Bobinocheria distruge hegemonia*; [...]”. □ *Statuile orașului* de D. D.: „Revista «Ateneu» publică în numărul 8 o anchetă amplă intitulată *Nevoia de statui* în legătură cu necesitatea acut resimțită acum de îmbogăți estetic peisajul urban cu opere de artă care să exprime spiritualitatea modernă și să se armonizeze cu noua noastră arhitectură”. □ „*Lirica timișoreană*” de Al. R.: „Demn de consemnat, volumul de 440 de pagini cu titlul de mai sus, apărut prin grija Casei județene a creației populare din Timișoara, cuprinzând 271 de poezii aparținând a 35 de tineri și vârstnici, de la condeie de mare experiență, până la debutanți”. □ *Ecouri* de B. T.: „Cu o mică inadvertență («Tribuna», în loc de «România literară»), explicabilă poate, prin omonimie, deoarece este vorba de... «La Tribune de Genève», marele ziar elvețian reia în traducere, aproape în extenso, în numărul său din 13 august 1970, textul interviului: *De vorbă cu Andri Peer, vicepreședinte al Societății scriitorilor elvețieni*, publicat de Adrian Marino, în revista noastră (nr. 30/ 23 iulie 1970). Textul, pe patru coloane, are titlul: *Intervievat cu prilejul recente vizite în România (a unei delegații a Societății scriitorilor elvețieni, al cărui vicepreședinte este), Andri Peer evocă viitorul literaturii române în Elveția*. [...] Semnalăm acest prim ecou publicistic produs de recenta vizită a delegației scriitorilor elvețieni în țara noastră”. ■ Henri Zalis semnează *Recitindu-l pe Tudor Vianu*: „Interesul față de luările lui de poziție sporește pe măsură ce descoperim că Tudor Vianu nu s-a pronunțat numai în chestiuni legate de trecutul literaturii noastre, ci și în probleme de acută contemporaneitate”. ■ Al. Piru publică în rubrica sa textul *Un poet ardelean*: „Dimitrie Danciu din Cluj îmi trimite ediția sa din versurile lui Ion Moldovean cu titlul *Zbor peste ape* (Editura Dacia, Cluj), prefătată de V. Fanache,

ca o «modestă contribuție la cunoașterea mai temeinică a fenomenului literar ardelean dinainte și din timpul războiului, prea slab prezentat în *Panorama deceniul literar românesc 1940-1950*»". ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constanțescu prezintă volume de versuri. □ *Poezii de dragoste* de Gheorghe Tomozei: „Este interesant, în cazul lui Gheorghe Tomozei că el nu mai comite în ultima vreme (în etapa recentă și actuală a poeziei sale, de la *Suav anapoda* încoace, aproximativ), multe din «păcatele» stilistice pe care dorim să i le reproșăm. Învins însă, presupunem, de îngăduința față de unele texte mai vechi ce-i stau la inimă, le preia din cărțile vechi în culegerea de acum cu scăderi cu tot”. □ *Media luna* de Barbu Cioculescu: „Din poezia extrem de inegală a lui Barbu Cioculescu, demn de atenție ne pare fiorul de auto-ironie ce străbate în multe versuri”. ■ Volumele de proză sunt prezentate de Mircea Iorgulescu. □ *Țipătul de nuntă al păunului* de Ion Dumitru Teodorescu: „O fatalitate pare a urmări personajele lui Ion Dumitru Teodorescu, mereu aflate în drum către o țintă misterioasă, către împlinirea unui tragic destin, implacabil. *Țipătul de nuntă al păunului* este romanul unui prozator în stare de realizări surprinzătoare, deocamdată atras prea mult de strălucirea unor ornamente nepotrivite”. □ *Denisa* de Ion Topolog: „Tirania modelelor este copleșitoare; Ion Topolog face romanul unei sfâșietoare gelozii masculine, privită retrospectiv, urmând deci fluxul capricios al memorie afective, dă cărții sale numele eroinei, care trăiește numai prin intermediul amintirilor bărbatului, emite o seamă de «subtile» considerațiuni asupra îmbrăcăminții (femeiești însă!), descrie minuțios și decent frumusețile corpului Denisei, fără a ocoli detaliile mai intime, în sfârșit, undeva (p.141) recitim, într-o altă transcriere, evident, cunoscuta scenă de mare puritate din *Patul lui Procust* a primei serii pe care o petrec împreună Fred Vasilescu și Doamna T.”. □ *Ningea în ochii ei albaștri* de Ion Lazu: „Foarte sentimental, parcă de melancolică și desuetă romanță, titlul cărții lui Ion Lazu dezavantajează net schițele și povestirile peste care a fost lipit, deși, iată o ciudățenie, le exprimă cu o mare fidelitate atmosfera și tonul. [...] Un plus de viitoare, ar fi, însă, necesar acestui autor de proză melancolică și sentimentală, asemănătoare întrucâtva cu aceea a mai modernului senzitiv Sorin Titel”. ■ De volume de critică se ocupă M. Ungheanu. □ *Rostirea filozofică românească* de C. Noica: „Cam prea înclinat pentru glorificarea vremii și a limbii vechi, putem spune despre C. Noica, și putem regreta că un om de atari însușiri nu îmbrățișează un punct de vedere marcat contemporan, rămânând la o atitudine filozofică amendabilă. Libertatea speculațiilor e uneori criticabilă, ca și neînscirerea întotdeauna în rigorile unei analize a determinărilor. Lingviștii vor avea multe de imputat acestei cărți. În treacăt, am încercat să arătăm unele lejerități. C. Noica nu ține întotdeauna seama de speculațiile sale de realitățile materiale și sociale ce pot determina soarta unui cuvânt. Ținând seama de toate acestea nu putem să nu observăm valoarea stimulatorie a cărții”. □ *Aproximații critice* de Mihai Drăgan: „Cronicile literare nu sunt specialitatea lui Mi-

hai Drăgan; cele incluse în volum nu arată o pătrundere deosebită: corecte în linii mari, ele nu se disting prin acele trăsături care arată pe cronicarul literar de vocație. Ele ne pot ajuta să stabilim mai ales preferințele literare ale criticului a căror listă e stranie: Lucian Blaga, G. Călinescu, Eugen Barbu, Ion Bănuță, Ștefan Bănuțescu, D.R. Popescu”. ■ Al. Cerna-Rădulescu semnează *Profil: Petre Pandrea*. ■ Mihai Grădinaru este prezent cu eseu *Lectura simptomală*: „Caracterul științific și militant al textelor marxiste pune adeseori gânditorul în fața problemei găsirii căilor de acces la conținutul lor filozofic. Cum să citești aceste texte pentru a degaja din ele filozofia pe care o conțin fără a o expune de o manieră sistematică, didactică? Răspunsul la această întrebare, de certă importanță, încearcă să-l dea Louis Althusser în controversata sa lucrare (scrisă în colaborare cu Jacques Rancière, Pierre Machery, Étienne-Balibar și Roger Establet): *Lire le Capital* (Paris, François Maspero, 1967)”. ■ Versuri semnează: Nichita Stănescu (*Însoțire; Fereastră; Menuet; Construcție; Dialog; Pitagora; Coasta rechină; Sarea apei; Singură vedere; Molima; Prințul căzând*), Dumitru M. Ion (*Melanholia părului; Melanholia popoarelor de apă; Melanholia foilor de dafin; Melanholia coroanei; Melanholia măslinei; Melanholia dragostei; Melanholia celui care gândește la pulbere*), Violeta Zamfirescu (*Joc; Oier de rai; Ploile...; Să aleg...; Noaptea*), Crișu Dascălu (*În tine leul; Pe un șes strălucitor; Între temple; Sat tiranic; Pletora altă; Monotonie; Vasta izolare; Sunt fiul unui verb ursuz; Rost gol; În valea verde*), Gabriela Melinescu (*Câmp cu animale; Stăpâna patinajului; Îmbrăcarea unui manechin; Marcu în chip de leu înaripat*), Angela Marinescu (*Lacuri albastre; O, bucuria mea; Rana; Aureola*), Radu Ulmeanu (*Ca să ajung; Risipă; Multe lumi; Laudă*). ■ Florin Mugur revine la rubrica *Radio* cu textul *Fascinație*: „Am ascultat săptămâna trecută, în emisiuni diferite, prezentările a șapte cărți; trei au fost opere originale, trei traduceri și o reeditare (M. Blecher). Georgeta Răboj a rostit câteva cuvinte inteligente despre Julien Green și a amintit datele bio-bibliografice trebuincioase celui care nu cunoaște acest autor. Apoi s-a dat citire unui fragment din traducerea recent apărută a romanului *Miezul nopții*. De data aceasta, cuvântul «prezentare» a stat cuminte la locul lui. Dacă însă celor doi critici care au vorbit despre Sorin Titel și despre Alexandru Georgescu le-au plăcut sau nu cărțile prezentate asta nu s-a mai putut afla. Ce-i drept, e bine să știm cu toții că unul dintre acești prozatori «contribuie la îmbogățirea prozei dedicate unui anume colț de țară». Și Shakespeare, scriind *Hamlet*, contribuia la îmbogățirea dramaturgiei dedicate Danemarcei! Întrebarea e, însă, dacă mai făcea și altceva”. ■ Revista reproduce textul *Poezia lui Paul Chaulot* de André Frénaud, tradus de Ion Caramitru, și însoțit de o notă semnată I. Car.: „Articolul de mai jos, redactat în vederea unui viitor *Omagiu* postum pe care Jean Rousselot îi inițiază, a fost trimis revistei noastre de poetul André Frénaud spre a fi publicat cu anticipație în România. Ceea ce, de altminteri, și facem în pagina de față”. ■ În tălmăcirea lui C. Abăluță și Șt. Stoenescu citim *Bala-*

da momelii cu picioare lungi de Dylan Thomas. ■ Florin Chirițescu traduce *Numele* de Cesare Pavese: „Acum, la împlinirea a 20 de ani de la moartea lui Cesare Pavese, aplecăm păharul și lăsăm să cadă câteva picături în amintirea scriitorului din Torino. [...] Pentru a-i ține cât mai departe de inima noastră, am recitat și tradus povestirea ce urmează. O alună care ascunde sub învelișul ei simplu, lemnos, sâmburele dulce din care poate ieși oricând crângul cu verile. Și suntem convinși că povestirea aceasta îl justifică, ca singură, pe Pavese, așa cum îl justifică pe Faulkner oricare din micile sale povestiri despre negri”. Nota este semnată F. Ch.

● [„*Tribuna*”, nr. 36] Apare o serie de articole dedicate literaturii științifico-fantastice și fantasticului. În deschidere, Negoită Irimie aduce un omagiu sculptorului Romul[us] Ladea la moartea acestuia. ■ Volumul de versuri *Mineralia* (Eminescu 1970) de Veronica Porumbacu este prezentat de Victor Fellea în *Cronica literară* ca un jurnal intim în care regăsim crize existențiale ce ies din spațiul personal și se recunosc în zbuciumul omului modern. ■ Adrian Marino dezbate problema *Fantasticului azi* pornind de la acceptarea sau negarea reprezentărilor sale. Criticul amintește de faptul că în mitologie și istoria religiilor găsim cel mai mare depozit de teme fantastice ale umanității, lucru valabil pentru „spiritele moderne cu mentalitate teoretică, estetică, pozitivistă etc.”, și nu pentru cei ce trăiesc „în orizontul misterului”. Face o serie de exemplificări din literatură, filozofie, folclor, pentru a ilustra modul de primire sau de respingere a fantasticului de-a lungul timpului. ■ Constantin Cubleșan aruncă o privire asupra lucrării lui Victor Kernbach *Enigmele miturilor astrale* (Ed. Albatros, 1970), pe care o consideră o cercetare comparată de texte mitologice, istorice, literare, științifice ce au ca subiect vizita unor ființe extraterestre care ar fi vizitat pământul, din antichitate până în perioada contemporană. Criticul consideră că elementul de noutate al cărții este dat de raportarea la mitologia românească și la alte dovezi din sfera enigmelor de acest fel, din spațiul românesc. ■ Dan Rebreanu aduce în vizorul criticii volumul de povestiri polițiste SF *Ficțiuni pentru revolver și orchestră* (Ed. Albatros, 1970) de Dorel Dorian, lucrare căreia îi reproșează „numeroasele paranteze, aluzii, sincope”, dar îi recunoaște complexitatea mijloacelor tehnice și a temelor puse în discuție. ■ În rubrica *Accente C.* Daicoviciu ne înfățișează *Izvoare istorice greșit interpretate* (I), izvoare ce au legătură cu istoria medievală a poporului român. Istoricul face precizări legate de traduceri incorecte ce au dus, în mod firesc, la interpretări greșite și corectează astfel date istorice legate de originea vlahilor și de prezența lor în zona Balcanilor. ■ *Rostirea filozofică românească* (Editura Științifică, 1970) a lui Constantin Noica, îl entuziasmează pe Dumitru Isac, care criticul prezintă volumul ca fiind lucrarea așteptată de la un filozof de anvergura lui Constantin Noica. „Demersul gândirii lui Noica se desfășoară pe un registru larg, de la amănuntul cel mai concret pe care se sileș-

te să nu-l scape din vedere până la formulări sintetice de maximă amplitudine, fie în sfera limbii fie în planul istoriei filozofiei”. Noica pornește de la cuvinte pentru a reflecta asupra lumii, asupra gândurilor și pentru a le înțelege rostul. Reținem observațiile criticului asupra modestiei lui Noica, „gânditor lucid”, care „nu ține să demonstreze nimănui că știe” și care își arată incertitudinile.

❑ Constantin Culeșan scrie cu nostalgie despre spațiul copilăriei în *Acest dor se spații...*

❑ Pagina de proză cuprinde fragmente din Sergiu Fărcășan, *În ascunzătoare* și Adrian Rogoz, *Vizita ierbii de lumină*, traduceri din Isaac Asimov din volumul *Asimov's Mysteries*.

■ Tânărul poet și acum bursier Ioan Alexandru, cunoscut ca pasionat de călătorii, publică *Pivnițele Luvrului: Egiptul* (Luvru-Paris, 4 august, 1970), o scurtă dar avizată incursiune în cultura și civilizația Egiptului pornind de la exponatele din muzeu. Recunoaștem în text opiniile unui scriitor cu formație filozofică și teologică, pasionat de artă și de cunoaștere în general, care face ușor trecerea de la antichitate la contemporaneitate și face paralele între egiptenii imortalizați în obiectele muzeale și țărânii români.

■ Mircea Oprea consemnează *Un moment al științifico-fantasticului românesc*, anul 1955, când redacția revistei „Știință și tehnică” decide să publice și literatură științifico-fantastică, gen literar puțin reprezentat la noi. Un scurt istoric al textelor publicate arată o extrem de slabă manifestare a literaturii SF din România, iar „în prozele scrise în jurul lui 1955 se poate recunoaște procesul de constituire a principalelor teme și idei”. Autorul constată că sunt scrieri de pionierat, cu nivel literar scăzut, care au meritul de a fixa „momentul 1955” ca punct de reper pentru SF-ul românesc.

■ În *Sub semnul păsării măiestre* a lui Brâncuși este urmat firul curgerii timpului din antichitate până în secolul 20, plecând de la zborul păsării lui Brâncuși, care are ca semnificație libertatea dar și curgerea timpului. Dacă știința antică percepea lumea static, știința modernă are o înțelegere dinamică asupra ei. Autorul, N. Mărgineanu, face o trecere în revistă a ideilor filozofice, științifice, din zona literaturii, a artei sau a folclorului în ceea ce privește raportarea la timp și spațiu. Avem astfel o vedere asupra interpretării percepției timpului și spațiului de la Aristotel, Platon sau Heraclit, Hegel, Husserl, Goethe sau Blaga, până la *Miorița* sau *Meșterul Manole*.

■ Articolul *O morfologie a science-fiction-ului?* de Voicu Bugariu pornește de la afirmația că literatura științifico-fantastică este o prelungire modernă a basmului. Autorul reamintește concluziile lui V.I. Propp din *Morfologia basmului* și găsește similitudini între funcțiile fundamentale ale basmului și cele ale literaturii science-fiction, mai ales în funcțiile personajelor, cu sfere de acțiune ale personajelor evident mult modificate. „Există posibilități, se pare, pentru alcătuirea unei morfologii a genului științifico-fantastic”.

■ Pe ultima pagină este reprodus discursul lui Yasunari Kawabata rostit la ceremonia de decernare a premiului Nobel, premiul ce i-a fost acordat în anul 1968.

4 septembrie

• **[„România liberă”, nr. 8045]** Sub titlul *Sinteză și confluență*, Aurel Martin comentează volumele lui Valeriu Râpeanu, *Călător pe două continente* (Ed. Albatros) și *Interferențe spirituale* (Ed. Eminescu). Reunind studiul aplicat, eseu, cronică literară, interviu și reportajul, notele de călătorie care compun volumele prezintă profiluri ale unor personalități culturale ale lumii contemporane. Mai mult, apropie și fac familiare locurile și personalitățile evocate, tot așa cum evidențiază – scriitorul fiind preocupat de „permanențe, de esențe”, valorile naționale și universale ale culturii. ■ Rubrica *Noutăți în librărie* enumeră volumele publicate la Eminescu, respectiv: Alexandru Andrițoiu, *Simetrii* – versuri, Ioana Bantaș, *Vertebra lui Yorick*, Alice Botez, *Pădurea și trei zile*, Adrian Cernescu, *Anacron* – roman, Darie Novăceanu, *Tehnica umbrei* – poeme, Alexandru Paleologu, *Spiritul și litera*, *Încercări de pseudo-critică*, Cornel Regman, *Cică niște cronicari*, Grete Tartler, *Apa vie* – poezii, Ion Dumitru Teodorescu, *Țipătul de nuntă al păunului* – roman, Ion Topolog, *Denisa* – roman, Nichita Stănescu, *În dulcele stil clasic* etc.

• **[„Scântea”, nr. 8536]** Sorin Movileanu prezintă volumul *Dincolo* de Corneliu Ștefanache: „Cel de-al treilea volum semnat de Corneliu Ștefanache, romanul *Dincolo*, confirmă, indiscutabil, vocația unui prozator autentic, preocupat să sondeze dintr-un unghi cât mai personal în straturi profunde ale conștiinței personajelor sale, să surprindă în imagini revelatoare dimensiunile reale ale raporturilor dintre individ și societate, privite cu precădere din perspectiva consecințelor pe care ultimul război mondial le-a avut asupra vieții și sensibilității oamenilor. [...] Roman de factură modernă prin modalitățile de abordare a psihologiei personajelor, prin tehnica realizării construcției epice, înscriindu-se în aceeași sferă problematică cu romanul precedent și cu unele nuvele cuprinse în volumul de debut, *Dincolo* aduce o dată în plus dovada preocupărilor și posibilităților creatoare ale prozatorului ieșean, a căutărilor – nu totdeauna la fel de fructuoase – îndreptate spre definirea unui stil propriu, spre configurarea unei proze originale. Împlinirea acestor posibilități și căutări în opere viitoare cu un larg ecou depinde, desigur, de continua perfecționare a diverselor procedee artistice folosite, dar mai ales de deschiderea scrisului său spre zonele caracteristice ale existenței omului societății contemporane, spre orizontul atât de bogat în semnificații al conștiinței acestuia”. ■ Aurel Dragoș Munteanu scrie despre volumul *Călăreții* de Joseph Kessel, tradus de Petre Solomon: „Una din formele cele mai acute ale snobismului literar din secolul XX este refuzul «subțire» opus povestirii, tipului narativ genuin. Farmecului absolut al unei cărți, atunci când vocația scriitorului se unește cu plăcerea imensă de a relata întâmplări, i-a fost contestată pretenția de mare artă, în mod abuziv desigur, în numele unei false «adâncimi». Nimic nu semnifică mai profund și nu dă mai multă măreție decât creația obiectivă, în forma evenimentului. Lupta lui Achile cu Hector este o poveste, la urma urmei, palpantă, o

relatare a unui eveniment. Ne-am adus aminte de toate acestea la lectura romanului tradus de curând la noi, *Călăreții*, de Joseph Kessel, o reușită a genului narativ”.

• **[„Contemporanul”, nr. 36]** Radu Popescu descoperă *Un nou poet*, în persoana lui Zaharia Stancu din volumul *Cântec șoptit* (C.R.), autor al unei „poezii de simțire, de vibrație a inimii, de deschidere a sufletului spre vis, scrisă cu marile mijloace simple prin care atât de puțini poeți, și poate numai marii poeți știu să meargă direct la suflet – fără clișeu, fără simplism, fără vulgaritate”. ■ Nicolae Manolescu semnează o cronică elogioasă la debutul în volum al lui Alexandru Paleologu – *Spirtul și litera* (Ed. Eminescu). În opinia criticului, „frumoasa carte” – alcătuită din eseuri ce au „un fond de cultură mult mai bogat și mai nuanțat decât ne apare la prima vedere” – demonstrează că „Al. Paleologu este unul din acei subtili și pătrunzători esești pe care i-a produs cultura românească în aceste ultime decenii”. ■ La rubrica *Jurnal de lector*, G. Mihăilă semnalează publicarea unei prime selecții din *Scrierile lingvistice* ale lui Ion Budai Deleanu (Editura Științifică). ■ Prezent în fiecare număr al „Contemporanului” ca semnatar al cronicii literare, Nicolae Manolescu este aici subiectul articolului *Recepția unei cărți* de Alexandru Ivasiuc, despre ultima carte al lui Manolescu, *Contradicția lui Maiorescu* (C.R.), care a provocat numeroase reacții, multe dintre ele negative, „simple acte de vendetă”. Ivasiuc este interesat de trei cronici din „România literară” cărora încearcă să le răspundă. Recenzia lui M. Ungheanu nu este tratată pe larg, Ivasiuc considerându-o „la obiect”, fără prea multe erori. Altfel stau lucrurile în cazul lui Lucian Raicu, criticat de Ivasiuc pentru „poziția sa nedreaptă, excesiv critică”. Raicu îi reproșează lui Manolescu „lipsa de identificare – de simpatie (în sensul de *sympathic*) cu obiectul său de studiu”, însă pentru Alexandru Ivasiuc asta este o dovadă a limitelor metodei critice a lui Lucian Raicu. Mai exact, „articolul lui L. Raicu este rezultatul unui conflict dintre metode critice opuse, dintre stiluri nu contrare, ci contradictorii dintre «ne-afinități electiv»”. Al treilea contestatar este A. Marino a cărui metodă polemică este insulta, N. Manolescu fiind acuzat de „iraționalism” și „antipatriotism”. Lăsând la o parte această acuză adusă lui Manolescu, de denigrare a culturii române, „articolul lui A. Marino reflectă lipsa criteriului unic și structurat, fie el marxist, structuralist, existențialist sau psihanalitic sau absolut original”. ■ Sunt prezenți și Ana Blandiana cu *Drumul* și Geo Bogza cu *Cina*.

5 septembrie

• **[„Scânteia”, nr. 8537]** La comemorarea marelui cronicar Ion Neculce, Șerban Cioculescu publică *Un înaintaș în inima căruia a fost scrisă istoria*: „Alegând cu precădere texte referitoare la personalități de primă mărime ale istoriei noastre, Neculce insistă asupra sensurilor ce se pot desprinde din faptele narate, asupra semnificațiilor lor morale. Prin înaltele lor calități artistice,

prin valorile stilului și limbii, aceste pagini conferă autorului lor locul de frunte pe care îl ocupă în istoriografia noastră națională veche. O parte din ele sunt adevărate legende, și ca atare incontolabile, deși câte una, ca aceea a aprodului Purice, a putut fi rectificată prin versiunea din cronica moldo-germană descoperită de învățatul polonez Olgierd Górka. [...] La 225 de ani de la intrarea lui în eternitatea marilor clasici, este mai mult decât un act de patriotică datorie să evocăm personalitatea cronicarului, minunatele lui pagini de proză memorialistică, sentimentele iubirii de țară care l-au animat, ale cinstirii oamenilor luminați ai vremii sale și vremurilor ce l-au precedat, să evocăm pe cel în paginile căruia un alt mare poet în proză, Mihail Sadoveanu, și-a recunoscut pe părintele său literar”.

• **[„Cronica”, nr. 36]** Gavril Istrate cumpănește rolul lui Ion Budai-Deleanu în cadrul Școlii Ardelene, conchizând că, deși a fost cel mai avansat dintre ardeleni, a stat sub semnul unui constant nenoroc, în sensul târziului ecou al operei sale, necunoscută nici de Eminescu. □ *Artistul*, schiță de Vasile Băran. ■ Magda Ursache recenzează volumul *Drumul sufletelor* (Ed. Albatros, 1970) de George Alboiu. □ *Mai frumoasă ca tine*, proză de Alberto Moravia, în traducerea Danei Tudor. ■ Trecând în revistă numeroase comentarii ale specialiștilor și criticilor din Europa și S.U.A., Alexander Rainof, profesor de literatură comparată la Universitatea de stat Indiana University Bloomington, scrie în exclusivitate pentru revista ieșeană despre „*Agresiunile*” ionesciene, referindu-se la atacurile autorului împotriva lumii înconjurătoare, realizate pe plan artistic prin două metode principale: luarea în derâdere și descompunerea. ■ În textul *Calvinul catolic păgân* (întins pe două numere consecutive) Ion Omescu transcrie note din jurnalul său shakespearian referitor la ideile religioase din *Hamlet*. ■ Al. Dobrescu atrage atenția asupra dificultăților criticii stilistice, într-un eseu continuat și în numărul următor. „Istoria artelor cunoaște trei mari încercări de scientizare în procesul receptării creației artistice. Prima viza atingerea idealurilor generale de obiectivitate, imparțialitate și certitudine ale științei, a doua se străduia să imite metodele științelor naturale prin studiul antecedentelor cauzale și al originilor (este vorba de metoda genetică, cea care a dus literatura spre o relaționare strictă și rigidă cu condițiile economice, sociale și politice) și, în sfârșit, ultima, de dată mai recentă, care propune utilizarea metodelor cantitative în cercetarea literară, ajungându-se la statistici, tabele etc.”.

• **[„Flacăra”, nr. 36]** Valeriu Cristea prezintă romanul lui Mihail Bulgakov, *Maestrul și Margareta*: „Realismul, vizibil atât în finețea analizei psihologice cât și în precizia și în intensitatea fascinantă a amănuntelor, fantasticul, satira și lirismul se împletesc inextricabil în proza uimitoare a acestui mare scriitor, ieșit parcă din Mantaua lui Gogol prin cea mai reușită scamatorie a tenebrosului său personaj”. ■ În pagina dedicată *Teatrului*, Emil Mandric analizează *Permanențele unui repertoriu*, o amplă trecere în revistă a activității

Teatrului Bulandra. □ Revista publică povestirea *Pentru Dumnezeu, Harold, bea doctoria!* de Steven O'Connel, traducere de E. Dascălu. □ Henri Wald publică eseu *Împărăția semnelor*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, apare o notă de prezentare a noii ediții de *Poezii* de Ion Pillat, îngrijită de Romulus Vulpescu și publicată la Ed. Albatros. ■ Prezentarea volumului de versuri *Orga de mesteceni* de Ion Brad, unul „dintre acei poeți care nu se sfîlesc a cultiva claritatea și a-și exprima direct mesajul”. ■ Semnalare a apariției monografiei *C.A. Rosetti* de Vasile Netea, la Editura Științifică, precum și a volumului *Isprăvile lui Păcală* de P. Dulfu (Minerva). ■ Necrolog dedicat lui François Mauriac.

● [„Luceafărul”, nr. 36] Marin Preda își continuă răspunsul privind *Obstacolele în calea lecturii* început în numărul trecut. Referindu-se la falsificarea biografiei lui Mateiu I. Caragiale de către el însuși, Preda afirmă „scriitorii sunt conștiințe ale colectivității naționale și nu sfinți. Și conștiința colectivității naționale e suma virtuților și scăderilor noastre și nu suma unor concepte, frumoase, dar moarte. Și aici ajungem la aspectul dramatic pentru o cultură mijlocie ca a noastră care e amenințată să devină mică dacă nu are tăria să se uite în oglindă, să-și vadă adevăratul chip, să nu întoarcă nasul strâmbându-se cu falsă pudoare când își vede urâteniiile, ci să le corecteze într-o luptă înțeleasă cu destinul, fără teama înfrângerilor. Fiindcă asta e spectrul care sperie adesea pe omul nostru de cultură: dacă punem viața noastră sub lumina totală a adevărului, nu se vor găsi oameni slabi, care, privindu-l, vor dezarma și coeziunea colectivității noastre naționale va slăbi? Desigur, nu e o teamă fără rost, revelarea fără rost, relevarea fără pregătire sau într-un moment nepotrivit a unui adevăr poate dăuna unei conștiințe, nu este justificată cu nimic, precum nu este justificată nici invocarea absenței momentului prielnic pentru revelarea unor fapte de mare interes, în cazul nostru, cultural, când analiza acelui moment ne arată dimpotrivă că nimic nu ne împiedică să discutăm despre scriitori așa cum sunt ei și nu așa cum vor ei sau noi să fie. Asta nu înseamnă că defăimătorii sau babele literare, dornice de a scormoni în cenușa din vatra scriitorului, trebuie să vadă în rândurile mele o încurajare de a o face. După cum nici sincerii păzitori care venerează și apără mormintele sfinte ale oamenilor noștri de valoare nu trebuie să vadă în îndemnul de a nu ne teme să ne uităm în oglindă, un sacrilegiu. [...] Viața lui Mateiu I. Caragiale, în ciuda crudelor și inavuabilelor ei aspecte, nu constituie pentru mine un obstacol în calea lecturii operei sale. Desigur, el trebuia să spună despre ea că «este realmente magnifică». Conștiința estetică, aflată la baza acestei creații, îl îndreptățește. Puțini mai au azi curajul să șlefuiască atât de îndelung o carte. Iar dintre cei ce o fac, puțini reușesc să închidă în această carte o lume cu care s-ar identifica. N-are importanță dacă această lume e reală sau a trăit doar în imaginația lui. După cum n-are importanță dacă această lume ne place sau nu. Ne place «scriitura», cum ar zice azi un adept al «noului roman» francez. Și cred că «umbra marelui Mateiu» va

tremura auzind cât de la modă pot fi «craii» săi la atâtea decenii, când alții dispar sau intră, clasicizați, în manualele școlare și nu mai discută nimeni despre ei”. ■ Și în acest număr, Eugen Simion se referă tot la *Opera lui Mihai Eminescu* de G. Călinescu, arătând că ceea ce surprind „capitolele de până acum ale cărții” sunt „o pregătire îndelungată și amănunțită pentru ceea ce urmează, o punere în temă documentată, înainte de a intra propriu-zis în inima operei literare. Însă noi știm că aceste forări în straturile operei au scos la suprafață multe simboluri și au dat minții noastre o imagine despre întinderea și profunzimea spiritului eminescian. Temele romantice și celelalte diviziuni caută a prinde acum în formule mai precise, substanța lirismului. Două sunt după Călinescu temele fundamentale în opera lui Eminescu: facerea și desfacerea, geneza și extincția, fundul cosmogonie și fundul eschatologie. Din acest binom derivă toate atitudinile (miturile) poetului: lunatismul, somnia, uranismul, nep-tunismul, borealismul, idealul artemidic (idealul, cu alte cuvinte, al femeii virile), vocația uranică etc.: motivele sunt studiate o dată ca teme în cadrul romantismului și, a doua oară, sub o formă mai concentrată, ca niște concepte de sine stătătoare”. Pe de altă parte, E. Simion observă că „s-a reproșat și se reproșează încă lui G. Călinescu faptul de a vedea în Eminescu un rostogolitor de femei și de a ignora elementul de spiritualitate din poeme ca *Odă în metru antic*. Observația nu este fără temei și E. Lovinescu a încercat în *Mite și Bălăuca* să impună (pe calea ficțiunii) o altă imagine a eroticii eminesciene. Chestiunea se poate discuta, dar să vedem cu ce folos. Călinescu a văzut în Venera eminesciană o sălbăticiune ademenitoare și imaginea constituie un element dintr-un portret mai general. Ideea unui poet care prețuiește în dragoste chemarea inițială, beția îmbrățișării și adormirea, ca moment esențial, rimează cu ideea – fundamentală în studiul lui G. Călinescu – a unui Eminescu cu o mare intuiție a proceselor vitale. Sub acest unghi, portretul este unitar și, în ciuda a ceea ce i-a spus, criticul dovedește o mare consecvență”. ■ Aurel Dragoș Munteanu comentează parte din volumul *Contradicția lui Eminescu*, opinând că N. Manolescu „nu scrie propriu-zis despre Maiorescu, ci despre literatura actuală. Alegându-și personalitatea dominantă a criticii, autorul a voit să găsească într-însa toate datele care definesc literatura română în absolut, el a fost sensibil mai ales la antinomia sa fundamentală, la derelicția intimă a personajului, semnificativă pentru oricare dintre scriitori români. Nu doar Maiorescu a zidit pe «un zid părăsit/ și neisprăvit». Tentativa lui este a noastră a tuturor, suntem nevoiți în fiecare epocă să întemeiem moravuri literare, să instituim principii, să preluăm, în loc să continuăm firesc efortul înaintașilor. Începem adică totul de la capăt. Ne întoarcem la Maiorescu. În această împrejurare stă valoarea lui reprezentativă. [...] Cartea lui Manolescu este însemnată în primul rând fiindcă ea devine mai mult decât o pagină de critică sau de istorie literară, așa cum au fost gândite cele două discipline la noi, până acum. [...] Lectura devine o adevărată aventură a cunoașterii personalității în discuție și a lite-

raturii noastre, plină de efecte, scrisă într-un stil inimitabil, plină de poezie a gândirii, de adâncime și de farmec. Cartea lui Nicolae Manolescu mi se pare una dintre cele mai mari opere ale literaturii noastre din ultimele decenii”.

■ Paul Daniel publică articolul *B. Fundoianu – umorist* în care se relevă această latură a personalității sale creatoare din perioada 1915–1917, când a publicat, „afară de versuri originale, traduceri, articole, cronici literare etc. – sub diferite pseudonime – și numeroase epigrame, monoloage, cronici ritmate etc. la foile umoristice ale vremii printre care și «Mojicul» editat de ziarul «Rampa». [...] Printre stihurile pline de duh care se remarcă atât prin nota lor originală, cât și prin calitatea literară se află și poezia – rămasă inedită – *Clopoțele din Sărărie*. Scrisă pe o carte poștală, ea nu este datată, așa cum obișnuia poetul. După toate probabilitățile, poezia a fost scrisă în anul 1916”.

■ Următoarele volume sunt anunțate la *Avantpremierea editorială: Poeme* (Ed. Dacia) de Ursula Șchiopu, *Ucigașul și floarea* („Antiroman aleatoric și polițist în urmărirea ideii”, Ed. Eminescu) de Toma George Maiorescu, *Anacron* (roman, Ed. Eminescu) de Adrian Cernescu, *Delavrancea* (Micromonografie, Ed. Albatros), *Entropia* (versuri, C.R.) de Daniel Turcea.

■ „Luceafărul” acordă două pagini, intitulate *Atelierul poezilor*, versurilor din „viitoarele sau apropiatele lor cărți”, în loc să realizeze un sondaj cu întrebări de felul: „Ce cărți intenționați să publicați?”, „Ce aveți în lucru în atelierul dv.?”, „La ce lucrează poezii noastre?”. Astfel se poate „închega” o imagine, se poate da o „sugestie asupra momentului prezent din atelierul poezilor, asupra versurilor aflate pe masa de lucru sau în caietele de unde ei nu se hotărâseră până acum să publice”. Prin urmare pot fi citite grupaje de versuri semnate de: Nichita Stănescu, Mircea Dinescu, Leonid Dimov, Constanța Buzea, George Alboiu, Iolanda Malamen, Dan Laurențiu, George Virgil Stoenescu, Ilie Constantin, Mihai Ursachi, Gabriela Melinescu, Ioana Bantaș, Adrian Păunescu, Grigore Hagiu, Angela Croitoru.

■ „Luceafărul” realizează o anchetă prin care dorește a afla de la critici și scriitori *Ce a însemnat deceniul '60–'70 pentru literatura noastră?*

□ Edgar Papu consideră că „el înseamnă o deschidere imensă, o lărgire neașteptată de orizonturi, dinamizată de o izbucnire impetuoasă – un fel de *Sturm und Drang*, la care am asistat cu toții. Faptul poate fi surprins sub două aspecte, de altfel legate între ele. În primul rând, ca perimetru al participării, ne atrage un deosebit interes. Înăuntrul său s-a făcut apel la toate forțele creatoare din toate generațiile, forțe care, laolaltă, s-au văzut deopotrivă de viu stimulate. Ca urmare, nicicând până acum n-am întâlnit atâtea afirmări și reafirmări în scrisul nostru. În al doilea rând această perioadă se impune prin numărul, varietatea și noutatea problemelor, a temelor și a metodelor literare. Ea cuprinde un incontestabil avânt de înflorire și de primenire fecundă, care a străbătut toți ultimii zece ani. Surprindem aci o violentă mișcare de compensație, pe care am asemui-o cu a naturii însăși în anumite împrejurări”.

□ Nichita Stănescu notează că „deceniul șapte a preluat marile valori singuratiche ale de-

ceniului șase, îmbogățind literatura noastră cu noi capodopere. Dar acest deceniu șapte are o trăsătură nouă, superioară celui anterior: Valoarea estetică are o tendință de a se generaliza în lumea scrisului, iar opera literară se constituie nu *polemic* ca în deceniul șase ci armonios, ca rezultat al meditației și al cercetării atente și nestânjenite a realului. Un timbru nou și pur a răsunat în literele românești. Pe lângă numele afirmate mai de dinainte, dar care și ele aveau să-și dea adevărata măsură abia acum, nume noi au început să răsară în anul de grație 1960. [...] N-am intenția și nici n-am avut-o, să fac înșirui de nume și clasamente. Clasamentele sunt bune numai pentru fotbal. Am vrut să afirm și afirm că deceniul șapte este un deceniu valoros și fericit pentru literatură. Fie ca deceniul opt să aducă literaturii noastre măcar atâtea nume noi și de prestigiu câte a adus deceniul șapte!”. □ Considerând că deceniul 7 este „aproape tot atât de radical ca și deceniul 8 al secolului precedent (după 1867), ca și deceniul 3 al secolului nostru (după 1919)”, N. Manolescu identifică două trăsături care îl definesc: „marea bogăție a literaturii lui și spiritul critic. [...] Asupra valorii literaturii noastre de după 1960, asupra valorii fiecărei opere în parte, putem discuta: dar cine va tăgădui că există un număr impresionant de opere, din care o mare parte interesante și semnificative? Prin spirit critic înțeleg conștiința perspectivei asupra trecutului (și, implicit, asupra prezentului). Nu se poate închipui perspectivă radicală fără o conștiință radicală. [...] Spiritul critic consolidează bogata literatură care se scrie după 1960, îi află rădăcinile istorice, o justifică și îi dă un mare impuls”. □ Méliusz József dă glas unui punct de vedere comun scriitorilor naționalităților conlocuitoare: „Cred că trăsătura principală a unei schimbări față de deceniul anterior constă în ruperea fundamentală cu dogmatismul în beletristică, în critică literară și în istoriografie literară. Orice rupere – când ține seama de continuitate – produce zguduiri. Cel puțin în conștiințele nemimetice, adică creatoare. Socot aceste zguduiri drept sursa tectonică a creației literare. Am cădea pradă unor iluzii dacă nu am accepta realitatea că ruperea literaturii și a gândirii din cercul ne-magic al dogmatismului nu ar fi produs drame, frământări adânci și cuprinzătoare. [...] Premiile literare ale Uniunii Scriitorilor pentru cărțile de proză și poezie din anii 1968 și 1969, împreună cu o producție literară care din nefericire, din neșansă a rămas în afara premierii au dovedit că s-a produs o adevărată explozie în proza și în lirica noastră. În anul 1968, în literatura română poate mai mult în proză și în literatura maghiară din patria noastră mai mult în poezie. În anul 1969 această explozie a prozei s-a repetat în proza maghiară din România”. □ Al. Ivasiuc afirmă: „Deceniul care a trecut, afirmând și el valorile sale, e mai mult de cât atât, reprezintă un moment de cotitură, cu mari șanse pentru dezvoltarea ulterioară. Întâi, pentru că a fost un timp al unor întrebări esențiale despre artă și definirea ei prin sine și în raport cu lumea. A înflorit «ars poetica» în conștiința critică și în fiecare operă în parte, poeții s-au întrebat ce este poezia și romancierii au strecurat în cărțile lor «romanul romanului». Deși or-

ganic legată de societate, literatura a ieșit din orice funcție ancilară, a căpătat o demnitate a ei de mijloc specific de expresie, de realitate umană de neînlocuit. Pe măsură ce a devenit mai plină și mai răspunzătoare de sine, ea a început să joace un rol, social mai eficient, adică un rol creator, de definire a marginilor unei realități ce astfel capătă formă. Aria faptului literar a crescut și s-a adâncit, ca și funcția creatoare de artă a imaginației, mai mult, a fanteziei ce raportează pe om dincolo de limitele sale. Deceniul care a trecut poate fi definit în primul rând deci ca un deceniu de reîntremare a fanteziei și a limbajului plastic care o întovărășește”.

6 septembrie

• [„România liberă”, nr. 8047] Rubrica *Vitrina cărții literare* conține o prezentare a studiului lui Teodor Vârgolici, *Mateiu I. Caragiale*, și a volumelor de versuri semnate de Veronica Porumbacu – *Mineralia*, respectiv Petre Got – *Cer înfrunzit*, datorată lui Ion Drăgănoiu. Cartea lui Vârgolici este o micromonografie care se construiește ca exegeză literară simetrică între componente relativ diverse, precum biografia scriitorului, opera sa, considerațiile critice finale, bibliografia și iconografia specifică. În special în analiza poeziei, Vârgolici „depășește cercetările anterioare prin raportarea acestei poezii la lirica românească de inspirație istorică a altor poeți de la începutul veacului al XX-lea”. De asemenea, reprezintă singura sursă de informare cu privire la paginile care „prefigurau o trilogie epică” nerealizată de Mateiu I. Caragiale. Totodată, „fascinat de stilul voluptuos” matein, Vârgolici dedicată o secțiune specială analizei stilistice duse „până la audiția colorată” a *Crailor de Curtea-Veche*. □ Volumul de versuri al Veronicăi Porumbacu, *Mineralia*, conține o poezie desfășurată pe „spațiu închis, restrâns”, ce „reclamă obligatoriu acuitate și virtuozitate”, mediul poetic imaginat aici, „cu attribute de sanatoriu”, rezonând calitativ superior atunci când poeta găsește modalități lirice de a depăși realitatea printr-o „proiecție ontologică”. □ Versurile lui Petre Got, din *Cer înfrunzit*, sunt considerate a fi mediocre, „amintind de o culegere de texte de muzică ușoară”.

• [„Scânteia”, nr. 8538] Aurel Martin semnează *Argument pentru sinteze*: „Orice spirit lucid trebuie să recunoască faptul de netăgăduit că, în toate genurile și formele literaturii, actualitatea însumează contribuții nu o dată de prim ordin. La nivelul tuturor generațiilor coexistente. Conferind epocii noastre, sub raport estetic, o personalitate dintre cele mai interesante. Identificabilă în oricare din ipostazele ei autentice, în modul istoricește nou de reprezentare a lumii, în tipurile stilistice, în problematică și în orizonturile tematice, în natura dialogului dintre scriitor și cititor, dintre creator și univers, în unghiul de înțelegere a unor concepte ca om și societate, condiție existențială și destin etc. Situație care pretinde consecutiv îmbrățișarea critică a fenomenului, definirea lui, în ansamblu și în variatele lui înfățișări. Cu alte cuvinte, valorificarea în

sinteze monografice, cuprinzătoare, pe motive specifice. Deziderat, obiectiv și subiectiv departe, din păcate, de scontatele și așteptatele împliniri editoriale. Cu atât mai mult cu cât tradiții relativ recente demonstrează că, în împrejurări similare, în anii interbelici, atari împliniri erau posibile. Rezultatele ajungând curând să se «clasicizeze». Iată însă că, abstracție făcând de încercarea lui D. Micu și N. Manolescu (de acum câțiva ani) – *Literatura română de azi* – și de lucrarea celui dintâi privind *Romanul românesc contemporan*, exemplul înaintașilor n-a fost contaminant. Ba dimpotrivă. Am citit, nu de mult, cu oarecare mirare, răspunsurile unor confrăți la ancheta din «Luceafărul», cu privire la cauza pentru care nu elaborează o istorie a literaturii noastre actuale. Și mă gândeam că E. Lovinescu, trecând peste nenumărate obstacole de diverse ordine, a avut curajul să-și înfrunte contemporanii, în cele cinci volume ale istoriei sale, sistematizând direcții caracteristice unei epoci întinse tot cam pe intervalul unui sfert de veac. Că G. Călinescu, în monumentală sa *Istorie*, acorda, fără reticențe, anilor interbelici un spațiu dintre cele mai importante. Că, adică, operația de comentare critică a actualității literare, dintr-o amplă perspectivă e posibilă. Și absolut necesară. Întrebarea e cine se va încumeta să o facă, distilându-i esențele, descifrându-i structura, ierarhizându-i valorile, punându-i în lumină ritmurile, tendințele și individualitățile, reliefându-i unitatea și diversitatea, într-un context general guvernat de suflul umanist, care, neabandonând tradițiile constructive, este deschis sugestiilor inovatoare. [...] De la materia multiplă în semnificații a literaturii și până la nu mai puțin multiplele sale forme de organizare, numeroase probleme teoretice și practice rețin, din păcate cam difuz, cam incidental și pe spații și intervale fără ecou, atenția criticii. Cât privește virtualul interes al cititorilor pentru lucrările de sinteză consacrate unor idei de esență ale culturii noastre, acesta e mai presus de orice îndoială. De aceea, ar fi de dorit ca interesul existent să fie sprijinit operativ și de către editurile de profil, prin lansarea unor colecții sau serii dedicate și (ori exclusiv) comentării fenomenului beletristic actual. În monografii și sinteze. Gândite în spiritul concepției marxiste despre literatură, al esenței și finalității acesteia. Subliniindu-se tendințele fertile, în stare a conferi faptului literar dimensiuni noi, pe potriva realităților sociale și spirituale specifice epocii noastre socialiste; continuându-se, ca atitudine critică, tradițiile înaintate, ilustrate exemplar de predecesori și caracteristice marilor oameni de cultură ai țării Profesorii, studenții în filologie, liceenii, publicul larg le-ar fi recunoscători. Cum le-ar fi, deopotrivă, recunoscători și autorilor care le-ar oferi, astfel, puncte de vedere asupra unei realități estetice în plină dinamică, veritabile ghiduri sortite a-i călăuzi în complexe probleme ale mișcării literare românești postbelice”. ■ În rubrica *Adnotări* □ Nicolae Dragoș se oprește la *Semnificația unei evocări*: „Ultimul număr al revistei «Argeș» publică în două din paginile sale ancheta *Cine a fost Nicolae Labiș: Cine este Nicolae Labiș?*. După formularea întrebărilor, se pare că ne aflăm în fața unei inițiative de readucere în actualitate nu a

«mitului Labiș» ci a personalității sale lirice, a locului și contribuției pe care le are în poezia românească modernă. Este cred, gestul unei opțiuni literare și nu un simplu act comemorativ. De la tragicul sfârșit al lui Labiș a trecut aproape un deceniu și jumătate. Mult? Puțin? Răspunsuri inutile în fața ireversibilului. Dar poetul care a scris *Moartea căprioarei* și *Lupta cu inerția* – două vârste memorabile ale lirici noastre – a însemnat și înseamnă mai mult decât o simplă promisiune. Ni se pare că, prin condiția sa de excepție, Labiș își scrisese o bună parte a operei. Sau, oricum, suficient de mult pentru a-și merita prin operă locul în istoria culturii nu – cum s-a spus uneori – prin sfârșitul său dureros, amintind atâtea alte pierderi pretimpurii ale literaturii noastre. Labiș este o certitudine în poezia noastră nouă. Naturalețea lirismului lui, originalitatea și firescul imaginilor, atmosfera unui univers puternic românesc, incandescența ideilor, militantismul versului, demn și lucid, încărcându-se pe liniile durabile ale tradiției noastre lirice sunt realități concrete, incontestabile ale poeziei sale. Conștiința acestui fapt se pare a o avea poezii Gheorghe Tomozei și Florin Mugur, autorii morali ai anchetei amintite. Deocamdată sub semnătura celor ce l-au cunoscut se adună, mai ales, întâmplări demne a-l înfățișa pe poet în intimitate, a-i memora atitudinile, spiritul etic, universul lecturilor, a-i sugera personalitatea. [...] Dacă aflăm câteva amănunte la întrebarea «Cine a fost Labiș», cu atât mai util ar fi ca în continuarea anchetei (pentru că se anunță o continuare a ei) să se răspundă la cea de-a doua întrebare: «Cine este Nicolae Labiș?», care a fost contribuția lui la dezvoltarea liricii contemporane? Vălul uitării nu poate fi lăsat să cadă, pe nedrept, prin absența din comentariile, din referirile critice a unor personalități certe ale culturii noastre. Mă gândesc că despre Mihail Sadoveanu, despre Tudor Arghezi – doi dintre marii literelor noastre – am citit, după dispariția lor, prea puține pagini memorabile, că asupra lui Miha Dragomir, poet de o cunoscută exemplaritate, referirile sunt mai mult decât întâmplătoare etc. Pentru o cultură căreia primatul judecării de valoare îi este indispensabil, situația nu poate fi deloc firească. Permanentă comentare a operei înaintașilor – cu aspirația sintezelor definitive – este una din formele concrete de a materializa ideea de continuitate”. □ S. Movileanu prezintă *O culegere din „Lirica timișoreană”*: „Apariția sub egida Comitetului pentru cultură și artă al județului Timiș, a Casei județene a creației populare a unei culegeri din *Lirica timișoreană*, culegere care își propune să ofere o imagine de ansamblu asupra revoluției pe aceste meleaguri a fenomenului poetic în perioada 1944-1969, constituie un nou argument în seria celor ce dovedesc elocvent existența unui climat favorabil afirmării tuturor talentelor în diversele zone geografice ale țării. Reunind versuri aparținând unor poeți români, germani, maghiari, sârbi din toate generațiile – de la Zoltán Franyó, Franz Liebhard, Anișoara Odeanu, Pavel Bellu, Alexandru Jebeleanu, Vladimir Ciocov sau Ion Maxim, poeți care s-au afirmat în perioada interbelică sau au debutat în preajma războiului, desăvârșindu-și creația în anii următori, la generația mai

tânăra, reprezentată de Anghel Dumbrăveanu, Damian Ureche, Luise Fabri, Jiva Popovici sau Crișu Dascălu, și până la cei mai tineri debutanți în paginile presei dintre care îi amintim pe Horia Guia și Nicolae Dolingă, ale căror stihuri promit împliniri viitoare – volumul aduce mărturia căutărilor creatoare îndreptate spre aflarea unor modalități inedite de exprimare a sentimentelor și idealurilor omului epocii contemporane, spre valorificarea dintr-o nouă perspectivă a tradițiilor literaturii noastre. Păcat că strădania celor ce au alcătuit această amplă și sugestivă carte de poezie nu a fost susținută și printr-o prezentare grafică adecvată”. □ I. Dinu atrage atenția asupra unor *Personaje cu nume exotice*: „De unde provin aceste nume sonore și neobișnuite? Ele nu izvorăsc din vreo justificată aspirație la universalitate, ci dintr-o mai recentă «modă», mărturisind snobismul la lectură al unor autori. De consemnat că nu ne aflăm în fața unui caz singular. Chiar un prozator cu evident talent, capabil să creeze atmosferă, să confere lirism paginilor sale, Mircea Popa, în volumul său de debut *Cascadorii*, nu rezistă tentației către nume fals spectaculoase. Iată câteva dintre ele: *Alic, Beb, Donc, Dot, Gram, Jo, Lu, Mund, Mut, Jap, Opepe, Peri, Ran, San, Vic, Zu*. O simplă fantezie de autor? S-ar putea ca sentimentul unei anume atemporalități, evazionismul discret să fie explicația. Ca și proliferarea unei mode. Modă care explică și prezența unor nume ca *Aldo, Ave, Uli*, etc. din cărțile altor autori de talent, ca și pe cele de *Colon, Dodon, Holm* din volumul inegal, *Ora închiderii* semnat de Titu Constantinescu. Să fi uitat oare atât de repede autorii amintitelor volume că unul din marii noștri prozatori, Liviu Rebreanu, și-a intitulat o capodoperă a sa *Ion*? Că Mihail Sadoveanu a adus în literatura română o monumentală galerie de eroi ale căror nume sunt menite, și singure, să-i situeze opera într-un spațiu istoric și geografic cu precizie identitate? Că marele Caragiale ori Alecsandri erau intens preocupați de expresivitatea numelor personajelor, de similitudinile dintre temperamentul, faptele personajelor și sensurile pe care, sintetic, numele lor le comunicau? Că arta unora dintre clasicii noștri de a-și numi personajele i-a prilejuit considerații remarcabile unuia dintre cei mai pătrunzători critici ai noștri. Garabet Ibrăileanu? Ne-ar fi greu să credem acest lucru! Și am dori ca observațiile de față să fie receptate mai atent și de comentatorii volumelor de proză. Și poate, în atari condiții, nu va părea nefirească eventuala explicare a substanței restrânse ori discutabile a unor cărți, pornind și de la arbitraritatea numelor personajelor lor”.

7 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8539] Zaharia Stancu semnează *Eroii cărților noastre*: „Literatura noastră de toate genurile a făcut mari pași înainte. Apar astăzi mai multe volume de versuri și de proză ca acum cinci ani și nu puține din ele sunt valoroase. Critica și istoria literară au înregistrat mari succese. Literatura dramatică nu se află mai prejos. Nu există astăzi un singur teatru în capitală sau în

provincie care să nu aibă înscrise în repertoriul lor piese originale. Între timp orizonturile noastre s-au lărgit, sursele de inspirație s-au îmbogățit, am renunțat la multe formule care constituiau piedici în calea noastră. Fără îndoială, problemele legate de munca și creația literară sunt extrem de gingașe și ele trebuie să fie discutate cu răbdare și pricepere, rezolvate cu înțelegere, cu înțelepciune aș putea spune, ceea ce, în cele mai multe cazuri, s-a și făcut. La prima vedere am fi, poate, îndreptățiți să ne declarăm mulțumiți, dar nu suntem. Producția noastră literară, dacă o raportăm la marele număr de scriitori pe care îl avem, este încă deficitară. Se scrie puțin și uneori se scrie și pe apucate. Unii scriitori, și nu dintre cei puțin înzestrați, au slăbit contactul cu realitățile de astăzi, au pierdut legătura cu marile mase de oameni ai muncii, constructorii patriei noastre socialiste și acest fapt s-a răsfânt asupra scrierilor. Alții, dintre ei tineri desigur, întârzie prea mult în faza experiențelor care în multe cazuri sunt și rămân sterile. [...] Noi suntem scriitori comuniști. Sub conducerea partidului nostru comunist poporul român construiește o viață nouă, o lume nouă. Noi suntem chemați să sprijinim partidul nostru și poporul nostru prin scrierile noastre, prin înfățișarea realităților prezentului. Desigur, scrierea unor opere valabile, care să ne redea veridic transformările fundamentale prin care a trecut poporul nostru în ultimul sfert de veac, este o sarcină grea. Știu ceasta din truda multor tovarăși și prieteni și mai ales din propria mea trudă. Dar se pare că tocmai în aceasta se află noblețea și frumusețea muncii noastre. Așa cum se știe, în primăvară vom sărbători împlinirea a cincizeci de ani de la întemeierea partidului nostru comunist. Acesta va fi un eveniment de seamă nu numai în istoria partidului nostru, dar și în istoria poporului nostru. Noi, scriitorii, cum vom întâmpina această aniversare – care va trebui să fie strălucită? Cu ce cărți? Cu ce piese? [...] Și sunt sigur că, animați de idealul comun de a ne sluji patria și cultura socialistă, vom aduce în cărțile noastre chipurile nobile ale eroilor anilor noștri de adânci frământări, de împliniri certe, spiritul epocii noastre”.

9 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8541] Demostene Botez scrie despre *Răspunderea civică a omului de cultură*: „Autenticii oameni de cultură, prin formație și vocație sunt oameni ai dăruirii. Viața lor întreagă e închinată cu pasiune unei munci perseverente de fiecare ceas, în numele unui ideal de înălțare a patriei și a speciei omenești. Și nu pentru a închide apoi ermetic rodul acestei munci, ci pentru a-i răspândi sămânța, pentru a stimula în alții munca aceasta culturală, pentru a crea un climat favorabil în care să germineze schimbul de mâine. [...] Prin specificul profesiei sale, acela de a reflecta viața cu toate problemele ei, scriitorul trebuie să cunoască bine această viață, și nu ca spectator, ci ca participant. Activitatea lui de cetățean este cu atât mai utilă societății, cu cât el vine cu o adâncă și justă cunoaștere a ei. El, scriitorul, a fost investit în regimul

nostru cu titlul de cetățean și cu o înaltă misiune, care nu se pot mărgini doar la un dialog cu poporul, ci trebuie să se concretizeze printr-o permanentă participare la toate realizările pentru care acesta trudește. În ansamblul organizării sociale, scriitorul e un factor activ, care contribuie prin munca sa la îndeplinirea înaltelor țeluri ale poporului. Este unul dintre milioanele de tovarăși de pe șantierul construcției socialiste a țării. Aceasta este condiția socială a scriitorului român de azi. O condiție ideală! Din perspectiva ei nu avem dreptul să ne îngăduim opere neîmplinite, opere din care chipul oamenilor, al eroilor vremii noastre, spiritul ei luminos, răspunderea adâncă față de destinele țării și ale fiecăruia în parte să nu se desprindă în deplinătatea lor. Or, toate acestea nu sunt posibile decât printr-o totală contopire cu viața și aspirațiile poporului, prin cunoașterea vieții poporului! Iar cea mai sigură cale a cunoașterii este participarea energetică, responsabilă la viața obștei, la înfăptuirea programului măreț de înflorire a patriei, elaborat de partid, dând astfel conținut și dimensiuni noi unei nobile tradiții a cărturarilor români, legați de popor, de idealurile lui”.

■ În articolul *Din nou despre basmul cu împăratul fără veșminte*, prof. Grigore Pop se arată foarte critic față de creațiile unora dintre autorii contemporani: „Inovațiile în arta scrisului sunt absolut necesare, și căutări în această direcție trebuie să existe. Dar aceste inovații nu trebuie să depășească matca vieții, iar căutările să se facă acolo unde este ceva nou de găsit. Conținutul operei de artă trebuie să se încadreze în ritmul vieții obișnuite și nu într-o lume a suprarealului, lume care nu există decât în himericele plăsmuiri ale celui ce vrea să fie cu orice preț original și de dragul acestei originalități sacrifică viața adevărată și timpul cititorului. [...] Dacă totuși aceste lucrări se adresează cuiva, în nici un caz nu nouă celor din lumea, ori din epoca noastră. La urma urmei ce interes poate stârni pentru cineva, ori ce stări sufletești poate trezi faptul, degajat din povestirea *Eu și câinele meu Hector* publicată într-un număr al «României literare» din anul acesta, că Hector, câinele, a fost atât de cuminte că a învățat să vorbească, stăpânul lui neavând altceva mai bun de făcut decât să se transforme el în Hector și să înceapă a sări gardurile că era luna aprilie? Sau schița *Salvatorul* de Dan Culcer publicată în «Tribuna» nr. 29 din 16 iulie 1970, în care sinucigașii se întâlnesc pe malul unui râu și cel care știa înota îl salvează de la sinucidere pe cel care nu știa înota, iar cel care știa înota, după plecarea celui dintâi, își trage un glonte în cap ca să fie sigur că nu-l va salva nimeni de moarte. La fel *Domnul cu părul cărunț* din «Familia» din iulie a.c. de George Ghidrigan. Monologul unui nebun din care ar rezulta că acesta și-a convins amanta să-și omoare bărbatul și acum are coșmaruri care îl fac să vadă, în dormitorul ei, un domn cu părul cărunț cu uniformă de husar din războiul tranșafirilor și care și-a adus și armăsarul în dormitor, iar el este gata să-l servească cu cafea și pe husar și pe armăsar. Că până la urmă se va întâmpla sau nu ceva, asta nu se mai poate ști. Sau *Alb și albastru* de Leonida Teodorescu din «Tribuna» nr. 33 din 13 august 1970 din care luăm notă de o discuție de dragul

unei discuții, un fel de batoză care în loc de snopi de grâu treieră pale din ba-loți. Se tot discută despre un bătrân, se tot repetă aceleași cuvinte, de parcă ar discuta doi oameni ușor loviți de nebunie. [...] În poezie lucrurile sunt împinse și mai departe. Nu sunt împotriva versurilor albe pe care le consider o fertilă descătușare din vechile tipare clasiciste, lucru dovedit de numeroase exemple din opera unor mari poeți, dar sunt împotriva bizarei încrucișări de cuvinte scoase din vocabular la întâmplare”.

10 septembrie

• **[„Scânteia”, nr. 8542]** Edgar Papu scrie despre *Inovație și continuitate în literatură*: „Nici o perioadă de cultură majoră nu s-a bazat pe ignorare voită sau pe ingratitude față de momentul precedent. După cum sublinierea meritelor și semnificațiilor unor asemenea momente nu a avut nici o clipă rostul de a minimaliza altitudinile reale ale literaturii zilei. Cuvintele de venerație pe care un Dante, un Goethe sau Tolstoi le-au pronunțat cu privire la înaintașii lor imediați, care, desigur, însemnau mai puțin decât ei, dar care le-au transmis totuși ceva, adaugă încă o rază la strălucirea lor. La noi, tocmai un Eminescu adoptă, în cel mai înalt grad, această atitudine sinceră și umană, onestitatea față de cei care l-au premers. M-a impresionat, de asemenea, și modestia cu care un Tudor Arghezi, la scurtă vreme înaintea morții sale, l-a evocat odată pe Coșbuc. Faptul că un Eminescu și un Arghezi acordă atât respect momentelor care i-au precedat, împrumută o pondere dintre cele mai pronunțate ideilor expuse până acum. Se vedește, astfel, că unul dintre secretele care au contribuit la realizarea deplină a celor mai mari figuri din literatura universală și din cea românească este cultivarea spiritului de continuitate imediată, singurul ce constituie temelia unor noi înfăptuiri originale de vastă amploare. Perpetuarea și progresul culturii se bazează numai pe conștiința acestei neîntrerupte continuități a ei, continuitate a marilor idei, a aspirațiilor de esență care au animat opera înaintașilor, a cuceririlor artistice, a experienței nobilei travaliu creator al predecesorilor. Continuitate care nu numai că nu refuză înnoirea în plan artistic dar nici nu poate fi concepută fără ea. Continuitate care înseamnă, în fond, condiția progresului culturii”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 6628]** C. Stănescu prezintă două noi apariții: Zaharia Stancu – *Cântec șoptit* și George Alboiu – *Drumul sufletelor*.

• **[„Albina”, nr. 36]** În *Evocări – amintiri* Sașa Pană scrie despre M. Blecher: „De curând au apărut, într-o nouă ediție, două din scrierile lui M. Blecher. Prilej să ne oprim lângă opera și viața acestui poet și prozator de bogată personalitate. [...] A fost și – pentru cei care cred în destinul luminos al scrisului său – rămâne un poet peste ale cărui pagini – tipărite cât a fost în viață și altele rămase în caietele de lângă patul îndelungatei lui suferințe – se vor apleca cu interes și vor da cuvenita prețuire generații viitoare”. ■ Sunt recomandate volumele: *În spațiu și timp* de Ion Vlasu, *Memorii* de Al. Dumas, *Paralela 45* de Pop Simion, *Inel cu enigmă* de Mihai Ursachi. ■ Versuri semnează:

Virgil Carianopol (*Cântec despre patrie*), Traian Lalescu (*Explicație*), Agi-Amet Gemal (*Dorul*), Alexandru Marius Popescu (*Sunet de semințe*), Ion George Șeitan (*Din de blestem...*), Cornel Udrea (*Ora clipei*).

● **[„Cutezătorii”, nr. 37]** Dan Zamfirescu schițează portretul lui *Ion Budai-Deleanu*, la 150 de ani de la moartea autorului poemului *Țiganiada*.

● **[„România literară”, nr. 37]** Nichita Stănescu semnează *Știința fizicii reinventată de un om care nu știe fizică*: „Dacă printr-o ciudată amnezie fizicienii ar uita dintr-o dată tot, iar noi, restul de oameni, am rămâne în brațe doar cu fantezia și poezia, cred că n-ar trece mai mult de un secol și am reinventa știința și mai ales știința fizicii. Matematica nu, pentru că matematica nu este știință. Matematica este, într-o formă sau alta, prezentă în orice act al nostru de gândire. Literele sunt tot una cu cifrele. Fenomenele sunt tot una cu simbolurile. Matematica, prezentată în secolul nostru drept știința științelor, e în realitate o religie. Religia religiilor. E de fapt poezie dură. Poezia poeziei poeziilor”.

■ Al. Raicu se întreține cu Al. Rosetti: „– *Cititorii vor să afle ce aveți în prezent sub tipar?* – La Editura «Minerva», volumul I al Istoriei limbii române literare, scris în colaborare cu Boris Cazacu și Liviu Onu. E vorba de o ediție nouă a acestei lucrări, carte de peste 500 de pagini, revizuită integral și completată. Între altele, mie îmi revin capitole cum sunt cele privitoare la începuturile scrisului românesc, Miron Costin, Dimitrie Cantemir, Școala Ardeleană și altele. În lucrare însă materialul nostru este topit în întregime. Sub tipar la editura olandeză «Mouton» din Haga am, de asemenea, o Scurtă istorie a limbii române, scrisă în franceză. În sfârșit, la «Editura Francke» din Berna – specializată în limbi romanice – se află o altă lucrare a mea, Istoria literaturii române până în secolul al XVII-lea. – *Dar pe masa de lucru?* – Adaug mereu noi pagini la o Gramatică transformțională. Intenționez să scriu, îndată ce voi fi «în mână», un volum amplu de memorii și impresii, asemănător Cărții Albe, apărută în 1968 la E.P.L., și o carte de *Impresii despre literatura română*”.

■ Adrian Marino prezintă *Tipuri de biografii*: „Deci adevărata biografie nu poate fi decât interioară, portretistică în sens moral. Situația se complică și mai mult prin faptul că, în cazul creatorilor, simpla biografie interioară se dovedește insuficientă. Spiritul creator trăiește o viață distinctă, în sfera biografiei interioare. Prin urmare, în noile clasificări ale psihologiei (eu material, respectiv empiric, fizic, social și spiritual) apare încă un compartiment, cel mai profund dintre toate, al «eului creator», «liric» etc. – radical deosebit de cel «empiric» – obiectul adevăratei biografii a creatorului. Distincția este repede acceptată. Ea devine chiar clasică. Scriitorii-eseiști o revendică energic. Teoria biografiei rămâne totuși în bună parte ezitantă. Explicația stă în faptul că orice diviziune precisă a studiului biografic atrage după sine o reierarhizare radicală a direcțiilor sale. Ceea ce partizanii biografiei tradiționale nu pot accepta decât cu mare greutate. În esență, situația se prezintă în termeni cât se poate de limpezi: dacă «viața» se desfășoară pe trei planuri, iar existența celor trei «euri» constituie o

realitate indiscutabilă, rezultă că biografia nu poate fi decât de trei tipuri: vieții empirice, practice, îi corespunde biografia de fapte exterioare, de *tip documentar-istoric*; vieții interioare îi corespunde biografia de evenimente «secrete», morale, intelectuale, de *tip portretistic*; vieții creatoare îi corespunde biografia de evenimente spirituale, echivalente cu procesul de formare al operelor, al personalității artistice, de *tip spiritual, genetic*». ■ Șerban Cioculescu îl înfățișează cititorilor pe *Ion Barbu, filolog*: „Ca toți scriitorii autentici, poetul Ion Barbu reflecta îndelung asupra fiecărui cuvânt, înainte de a se hotărî să-și publice o poezie. Într-un articol de la sfârșitul anului 1940, glosând asupra condițiilor noi create științei și literaturii, el a scris: «Pentru a practica și înțelege adâncile cercetări prosodice, rafinările asupra versului și cuvântului, ar trebui un literator cu dublă inteligență filologică și științifică, și nu-l văd în jur»». ■ În *Despre M. Blecher*, Matei Călinescu face o relectură a operei acestuia: „Citită astăzi, proza lui Blecher are un răsunet probabil mai puternic și mai adânc decât în momentul apariției. Mai ales *Întâmplările în irealitatea imediată* – comparabile în unele privințe cu *La Nausée* a lui Jean Paul Sartre, căreia îi sunt anterioare cu doi ani și nu o dată superioare prin pregnanța dureroasă a autenticității lor existențiale – și-au îmbogățit, în timp, semnificația, până la a transforma redescoperirea lor într-o adevărată revelație. [...] Față de *Întâmplări*, *Inimi cicatrizate*, roman cu multe pagini extraordinare, mi se pare totuși mai puțin încheat în ansamblu. Marile teme ale lui Blecher rămân și aici moartea, iubirea și boala; mai ales boala, – autorul transcriind unele dintre experiențele sale de la sanatoriul din Berck, în care a fost internat vreme de aproape trei ani». ■ Scriind despre *Critica oglindită în poezie*, I. Negoïtescu recurge în *Confesiuni literare* la evocarea poezilor sibieni: „Privit acum, din depărtare, în ceea ce a însemnat el altădată ca grupare activă, *Cercul literar* de la Sibiu apare incontestabil ca o unitate. Privit apoi în realizările de astăzi (sau astăzi puse în lumină) ale membrilor săi cei mai importanți, unitatea aceasta se prezintă sub mai multe aspecte: pe de o parte, baladescul din versurile și teatrul lui Radu Stanca, din poemele lui Doinaș și Ioanichie Olteanu, pe de alta, spiritul accentuat disociativ din scrierile critice ale poezilor (Radu Stanca sau Doinaș) și ale criticilor de profesie (C. Regman, N. Balotă, Ovidiu Cotruș, Radu Enescu); apoi, conștiința profundă a implicațiilor ce le comportă actul de cultură, și, în sfârșit, o prietenie spirituală pe care condițiile din afară n-au putut-o altera». ■ Laurențiu Ulici scrie despre A.E. Baconsky și Radu Cosașu în *Un poet, un prozator*: „De câte ori citesc poemele lui A.E. Baconsky, de la *Fiul risipitor* încoace, am impresia, repetată, că în aerul poeziei se strecoară o miasmă abia simțită care adaugă sensului inițial al discursului liric un altul, indicibil, schimbându-mi cursul receptării și făcându-mă să privesc cu îndoială propriile-mi concluzii. Bănuiam la originea acestei stări de lectură un anume fel de așezare a centrilor emoționali în economia poemelor ori puneam totul pe seama vreunui accident în receptare perpetuat ca o idee fixă cu fiecare lectură

nouă. [...] Aș mai adăuga doar că între cele două suflete din poezia de până acum a lui Baconsky – arcadian și cinic – e un raport de continuitate logică. De la *Fiul risipitor* la *Cadavre în vid* este drumul de la intuirea, deopotrivă afectivă și intelectuală, a unei posibile deziluzii, la deziluzia însăși ca realitate. Refuzând-o, poetul – spirit onest și interogativ – a vrut și a crezut că o poate ocoli retrăgându-se de la o vreme într-un lung și admirabil dialog cu sine. □ Vrând să disimuleze, Radu Cosașu alege gazetăria. Ghinionul (norocul, poate) a făcut să-și descopere o înclinație specială spre ea. Și astfel, ceea ce trebuia să fie numai o înșelătorie și vremelnică aparență deveni cap de pod, măsură semnificativă și permanentă a unei vieți. Disimulatul se luă treptat tot mai în serios și astăzi își mai poate permite cel mult tristețea de a nu se putea recunoaște pe sine în nimic dinafara publicistului, de a fi uitat acel *ceva*, evident de natură psihologică, în numele și pentru salvarea căruia admise se disimuleze. [...] Ca orice moralist modern, Radu Cosașu e, pe rând, un publicist furios și un prozator furios. În proză semnul unei atari atitudini e, fără îndoială, ficțiunea fantastică la care scriitorul apelează ori de câte ori între individualitatea eroului său și lumea exterioară pare a se înclina o prăpastie. În acest sens *Maximile personale* e un roman exemplar. Alergând după o seducătoare Morgana, Radu Cosașu, cunoscând caracterul iluzoriu și sisific al acestei amănunțite febre, consimte să o neglijeze din timp în timp (nu definitiv, căci asta ar fi peste putință în cazul unei adevărate vocații) pentru a lăsa să cadă sub ochii lui nisipul vânturat al clipelor din fiecare zi”. ■ Lucian Raicu scrie cronica literară la *Estetica lui Lucian Blaga* de Dumitru Micu: „Criticul nu se teme (și nici nu trebuie să se teamă) că ar putea să pară monoton, plictisitor, revenind neîncetat și extrem de amănunțit asupra aceleiași chestiuni, explorate odată și încă odată, într-o mare diversitate de variante. Asumarea acestui risc este inevitabilă în atari întreprinderi; criticul loial preferă să-i înfrunte, sacrificându-se, decât să umbrească prin propoziții tăioase și unilaterale fie și o nuanță, aparent secundară, a înțelegerii. El are aerul de a se edifica pe parcurs, odată cu cei care-l urmăresc, întrebându-se de față cu toți, fără obsesia unei posibile discreditări, dacă a «priceput» bine, dacă nu cumva sensul lucrurilor i se ascunde. Această «candoare», adeseori premeditată, pentru că Dumitru Micu, ajungând să se cunoască, își supraveghează efectele, reprezintă o ademenitoare particularitate a scrisului său. Puțin jucată, firește, dar de loc neplăcută, chiar și atunci când regia e prea de tot evidentă. În definitiv, se poate spune că pentru a-și îngădui să fie sincer tulburat de adâncimea unor probleme, criticul forțează nota, afectând trecerea la un registru teatral, simțindu-se aici mai în siguranță, și poate că abia sub această formă excesivă are senzația de a fi în elementul său, capabil de a rosti cu voce tare ceea ce îl frământă, de fapt, în intimitatea gândurilor”. ■ Paul Georgescu privește geneza operei în *Dublă perspectivă*: „Din perspectiva deterministă, nu numai geneza operei, ci și receptarea ei poate fi integrată unui context mai general. Ar fi, evident, o gravă eroare dacă am

omologa valoarea estetică, succesului de librărie sau chiar celui de critică: publicul cititor e o aproximație comodă; dimpotrivă, de abia o sociologie a recepției ar stabili raportul cinstit dintre culoare și succes, dar cantitatea se poate transforma în calitate, așa cum calitatea sfârșește prin a crea cantitatea. [...] Istoricul literar face efortul de a ne restitui epoca germinării, formării și apariției unei opere spre a se ușura înțelegerea acesteia; fenomenul e firesc, deși, din perspectiva criticii nedeterminate, scrierea unor tomuri biografice și reconstituirea epocii reprezintă o aberație, de vreme ce estetistul consideră valoarea drept o transcendere a contingentului, o transsaeculare; în orice caz, psihogeneza operei e un principiu acceptat de istoria literară serioasă. Istoricii se refuză însă consecvenței și îi acuză de subiectivism pe cei ce privesc opera dintr-o dublă perspectivă”. ■ Ion Papuc semnează *Ideal și materie în poezia lui Dimitrie Stelaru*: „Un refuz sarcastic al istoriei sociale burgheze marchează puternic poezia lui Dimitrie Stelaru. În totală izolare, ascultând indiferenți scurgerea timpului, stelarii, trubadurii, sug alcool din cupele sparte la Pontul barbar Euxin. Pentru mizantropul teribil – cum este poetul – oamenii nu sunt frați, ci viermi ai civilizației, «întrați o dată cu viața în carne»”. ■ În *Ochiul magic* citim: □ „*Ramuri*” de G. O.: „O revistă austeră ale cărei coloane trădează o înclinare netă spre somptuos și doctoral este «*Ramuri*». Ultimul număr (august 1970) ilustrează perfect seriozitatea și scrupulul colaboratorilor care dau, pe foarte variate subiecte, materiale de o egală amploare. [...] Toate aceste materiale, inatacabile în litera lor – și până la urmă folositoare – sunt, poate, prea robite unui stil doctoral (și uneori tonul profesional seamănă ciudat și al elevilor sânguincioși)”. □ *O pagină de referință*: „A-l avea în cuprinsul aceluiași număr pe Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu și Edgar Papu constituie fără îndoială o performanță de invidiat: o realizează revista «*Tomis*» (august 1970) prin intermediul colaboratorului ei Octavian Georgescu. [...] Prin bogăția ideilor pe care, sub semnătura prestigioaselor personalități, le conține suntem convinși că această pagină a «*Tomisului*» va deveni o pagină de referință în dezbaterile noastre ulterioare despre artă și problemele ei contemporane”. □ *Negativism excesiv* de I. T.: „De o rară violență, de o fudulie nu știm pe ce întemeiată, sunt «comentariile» de loc «fortuite» ale lui George Gibescu (*Comentarii fortuite*, «*Tomis*», nr. 8 a.c.) ale căror rațiuni ascunse cad fără îndoială dincolo de perimetrul literaturii, în rea voință și spirit vindicativ, pe marginea a trei contribuții recente la exegeza blagiană”. □ „*Secolul 20*” de D. D.: „Numărul 5 al revistei «*Secolul 20*» prilejuiește lectura unor texte de deosebită culoare aparținând lui Ezra Pound, Francis Ponge și Ernst Jünger, însoțite de comentarii penetrante (Matei Călinescu: *Conceptul modern de poezie – modernism și tradiție: Ezra Pound și «imagismul»*, Irina Mavrodin: *Francis Ponge și retorica obiectului*, Dan Hăulică: *Întâlnire cu Ernst Jünger*). [...] În general «*Secolul 20*» își menține ținuta sobră și consistența documentară”. □ „*Sfaturi*” de M. O.: „Recenzând în «*Cronica*» din 29 VIII 1970 volumul

Pedeapsa al lui Alexandru Georgescu (un «bun evocator al mediului rural»!?), Constantin Călin simte nevoia «să abordeze» la început, cu deplină seninătate, și câteva «idei generale»: [...] Explicația ar fi, după C. Călin, următoarea: «În acest domeniu care cunoaște și câteva capodopere (două, trei acolo! n.n.), orice nou venit riscă să fie situat în umbra unor nume aflate în mare stimă». Așa stând lucrurile, cum oare trebuie să procedeze prezenții și viitorii «evocatori» ca să depășească măcar cu o câtime mediocritatea, să dobândească șansa de a interesa, în fine «să-și afirme individualitatea»? «Un mijloc ar fi (...), notează C. Călin, abordarea, în ceea ce are mai autentic, irepetabil, *a elementului local* (s. n.): mitologic, istoric, *lingvistic* (s. n.)». Evocatori prezenți sau în perspectivă, nu ascultați sfatul lui C. Călin, căci au mai pățit-o și alții!». □ *Poezia pură* de M. A.: „Caietul 7 de poezie al revistei «Viața românească», având ca tematică *arta poetică*, întrunește, în cea de-a doua jumătate a sa, texte traduse din câțiva poeți de talia universală, constituind o lecție de înaltă ținută și conștiință artistică”. □ *Riscurile tinereții* de G. M.: „Ultimul număr de «Echinoux», 6-7, iunie-iulie 1970, se înscrie și el în sfera preocupărilor culturale și a căutărilor artistice preconizate, încă de la apariția noii reviste clujene, de tinerii redactori și colaboratori, sub îndrumarea poetului Ion Pop. [...] Dacă literatura originală din «Echinoux» prezintă mai puține aspecte criticabile, exprimarea ideilor literare și a celor de ordin teoretic, în general, ar putea fi cenzurată de o mai mare luciditate: «Literatura este însă un vid între *eu* și *ceilalți*, nu un vid al comunicării, ci un vid despărțitor de euri», declară unul dintre colaboratori. «Nu se întâlnesc prea des atâția băieți cu condei subțire și cu bună edificare asupra literaturii...» citim într-un interviu consemnat de Eugen Uricaru. Noroc doar că această exacerbare a entuziasmului tineresc și această răbufnire a efervescenței creatoare este contracarată, în același număr, de dr. docent Traian Herseni, care, într-un interviu acordat revistei, ne liniștește în privința riscurilor tinereții: «Cusururi... care trec cu vremea»”. □ *O precizare*: „Primim din partea scriitorului Sașa Pană următoarele rânduri, cu rugămintea de a fi inserate la *Ochiul magic*: Într-un *Glosar de istorie literară*: Tiberiu Iliescu, semnat de Constantin Crișan, publicat în revista clujeană «Steaua» (anul XXI, nr. 7, iulie 1970), vorbind de revista «Meridian», care a apărut la Craiova în 1934, autorul afirmă: «*Au debutat* (s. n.) în paginile acestui „buletin” de literatură: Eugen Ionescu, Geo Bogza, Sașa Pană, Ștefan Roll, Geo Dumitrescu, Horia Lovinescu, Ion Caraion, Al. Balaci, Mihnea Gheorghiu și atâția alții». Alții, poate; dar toți cei arătați nominal, pe vremea când au colaborat la «Meridian», aveau în urma lor o bogată colaborare și la alte reviste, unii din ei redactaseră publicații de literatură, altora le apăruseră cărți. Q.E.D. Cum nu trebuie scrisă istoria literară”. ■ Melania Livadă arată de ce nu este posibilă *O virtuală istorie a literaturii române*: „Printre anchetele literare ale revistelor noastre a circulat recent una intitulată: *De ce nu scrieți o istorie a literaturii contemporane?* Au răspuns «de ce» o serie de critici reputați, invocând, în genere

absența instrumentației unei astfel de realizări (lipsa de perspectivă istorică, necristalizarea materiei literare încă instabilă, insuficiența edițiilor critice complete) și chiar susceptibilitățile iritate ale scriitorilor negativ interpretați. Există un adevăr în toate aceste argumente care vor să justifice abținerea criticilor de la întreprinderea «cu riscuri» a unei atari opere critice. Adevărul cel mare este însă acela că o istorie a literaturii, fie și contemporană, nu poate fi concepută fără lumina unor stele literare de primă mărime, fără coloana vertebrală pe care i-o dau școlile și curente literare ale epocii prezentate și fără coloritul viu al polemicilor și controverselor de idei”. ■ Al. Piru revine la rubrica sa cu textul *Sensul biografiei*: „Fiindcă s-au scris câteva biografii și biografii romanțate rele, partizanii așa-zisei critici noi nu mai vor să audă de nici o biografie, tolerând cel mult pe acelea ale lui G. Călinescu, Șerban Cioculescu și una sau două recente. Și cu toate acestea, pentru cine n-are prejudecăți și pretenția că universul se începe cu el, ce delectabilă întreprindere este o biografie! Condiția esențială e de a cunoaște omul din operă și a interpreta documentele în spirit critic, ținând seama că ce avea mai bun în el, personalitatea, scriitorul și-a pus-o în opera sa, care deci nu poate fi contrazisă de documente”. ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de poezie. □ *Apa vie* de Grete Tartler: „Această foarte tânără poetă se joacă destul de complicat în versuri. Lectura plachetei sale (Editura Eminescu), derutează oarecum. Sunt piese de care îți e aproape cu neputință să te apropii, ele parcă refuză să-ți divulge vreo sugestie lirică”. □ *Pe o vârstă de băiat* de Constantin Ștefuriuc: „Constantin Ștefuriuc scrie o poezie tradițională, nu lipsită de frăgezime, cu mari abuzuri de lună, stele, plopi, lupi ș.a.m.d., luna fiind, cu deosebire, răsfățata inspirației juvenile”. □ *Către Ieronim* de Ileana Mălăncioiu: „Toate poeziile în care este rostit numele lui Ieronim impun prin pasiune și originalitate; deocamdată, după cum se poate deduce din textele similare ulterioare cărții, apărute în presă, cântarea lui Ieronim e abia la început. Așteptăm cu încredere și emoție împlinirea acestui cânt de iubire”. □ *Peisaje* de Domnița Văduva: „Deși folosește mult interogația, poezia Domniței Văduva poate fi pusă în categoria calmă a micilor notații, nepretențioase”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă volume de proză. □ *Lorelei* de Ionel Teodoreanu: „O lectură din perspectiva actualității – iată ce reclamă cărțile lui Ionel Teodoreanu. Influența lui asupra multor prozatori contemporani – mai cu seamă asupra autorilor de «proză scurtă» – rămâne, apoi, nedefrișată, dar nu și inexistentă; aici sunt posibile, la o analiză atentă, numeroase surprize”. □ *Bezna* de Ioana Postelnicu: „*Bezna* este un roman demonstrație, explicativ și analitic, aproape tezig, pe o temă ce pare a fi trasă dintr-un tratat de sexologie normală și patologică”. □ *Fiul risipitor* de Radu Tudoran: „Romanul este aproape un poem al dragostei exaltate și acaparatoare până la pierderea lucidității, până la căderea într-o îndelungă transă. Radu Tudoran se refugiază în lumea unor iubiri pustiitoare așa cum Ionel Teodoreanu are nostalgia unui ținut al miracolelor”. ■ M. Ungheanu se

ocupă de *Spiritul și litera* de Alexandru Paleologu: „Se va putea vedea din lectura eseurilor cuprinse în volum că, deși autorul lor e un om de gust și finețe, nu va face niciodată caz de priceperea sa estetică ori, la fel, de prioritatea judecății de valoare, că nu-și pune întrebarea dacă ceea ce scrie se înscrie în canalele criticii propriu-zise, ale filozofiei, ideologiei etc. [...] Salutăm în Al. Paleologu un spirit critic superior, cu fine antene pentru sugestiile culturii românești sau străine”. ■ La rubrica *Radio*, Florin Mugur apare cu textul *False controverse*: „S-a detașat net, dintre multe și mărunte, emisiunea *Acasă la Șerban Cioculescu*. Cunoscând că nu oricui i se potrivesc întrebările sprintene și că nu oricine are dreptul să-i pună unei personalități asemenea întrebări, Ileana Corbea, a știut să rămână în umbră, ferindu-se să-l întrerupă pe critic cu acea plăcută vioiciune care bânuie în lumea scriitorilor de interviuri, întotdeauna mai isteți decât persoanele chestionate. Șerban Cioculescu a răspuns cu preocupare pentru precizia diagnosticului și cu acea strălucire pe care le-o dă cuvintelor încercarea onestă de a se defini a unui spirit ales. O altă discuție (*Viabilitatea unei specii controversate; reportajul*) a avut, în schimb, toate defectele obișnuitelor controverse radiofonice care sunt orice, numai controverse nu”. ■ Ileana Răceanu semnează eseu *Înstrăinarea – șansa și pericolul*: „Dacă «înstrăinarea» este un concept explicativ – privind mecanismul evoluției omului – conceptul de «alienare», în accepțiunea diferențiată pe care o propunem, are un conținut exploziv, acuzator, de critică socială. Funcția sa este de a indica punctul bolnav al societății, momentul în care răul apare, momentul în care mecanismul înstrăinării se transformă în primejdie, momentul în care evoluția ia chipul absurdului și monstruosului. Pentru că absurdul este și el un rezultat și o consecință a procesului evolutiv, pentru că progresul nu este sensul unic și inevitabil al dezvoltării. El este doar o posibilitate, care, spre a deveni realitate, reclamă un efort conștient din partea omenirii. Iar acest efort se concretizează în teoria critică a alienării, teorie ce trimite în permanență la o atitudine critică, la luciditatea de a urmări și preveni apariția mutațiilor monstruoase ale evoluției noastre spirituale”. ■ Versuri semnează: Geo Bogza (*Povestea vorbeii*), Dan Laurențiu (*Să-ți aduci aminte; Pisica; Acea grădină; Acolo; Îngerul ca un câine; Zăpezile; Iarnă; Tristă amintire*); Al. Andrițoiu (*Domniță tristă; Cântec întârziat; Sonet*), Daniel Turcea (*pastel; secunde; pastel; galbenuri; Prezență*), George Alboiu (*Tânjitoare este muzica nopții; Menire; Pentru tine sângerează amurgul; Amintire în zori; Astfel încremenii lângă mare; A lui Orfeu melancolie; Prin rouă umblând; Cineva lăcrămară; Ca pe o fecioară*), Ovidiu Hotințeanu (*Să nu-nțelegi; Ce cauți tu; Viscoale; Minunatul regn; Un semn; Nu timpul...*). □ Proza din acest număr aparține lui Gheorghe Schwartz, *Ucenicul vrăjitor*; Nicolae Damian, *Vocale* și Henriette Yvonne Stahl, *Miri*. ■ La *Atlas liric* sunt traduși de către Petre Stoica: Volker Braun (*Provocându-mă*), Sarah Kirsch (*Despre casa mea; Sunt atât de blândă mă numesc*), Günter Kunert (*Scrisoare; Continuă reducerea timpului lipsit de*

binecuvântare). ■ Din *Cronica Uniunii Scriitorilor* aflăm: „La sediul Uniunii Scriitorilor brazilieni, din Sao Paulo, a avut loc o reuniune literară cu prilejul apariției în limba portugheză a nuvelei lui Zaharia Stancu – *Constandina*, tradusă și prefațată de scriitorul Nelson Vainer. Traducerea a apărut în editura «Clube de livro», sub titlul *Un pedaco de terra (Un petec de pământ)*. [...] □ În orașul Menton (Franța) a avut loc ceremonia atribuirii numelui lui Panait Istrati unei străzi situate în apropierea locului unde, între anii 1930-1935, a locuit și creat marele scriitor român. [...] Tot la Menton, cu acest prilej, s-a inaugurat și o expoziție de documente despre viața și opera lui Panait Istrati, pusă la dispoziția municipalității mentoneze de către Muzeul literaturii române de la București. □ Profesorul dr. Wilhelm Girmus, redactor șef al revistei «Sinn und Form», și traducătorul de limbă română Valentin Lupescu (R.D. Germană), împreună cu soțiile, au răspuns la invitația conducerii Uniunii Scriitorilor de a-și petrece concediul de odihnă în România. [...] □ Poeții Emil Giurgiuca, Aurel Rău (delegat al Uniunii Scriitorilor) și Radu Boureanu (invitat) au plecat în Belgia, pentru a participa la Bienala internațională de poezie de la Knokke-le-Zoute, având ca temă: «Poésie 70 – Evolution ou Révolution». [...] □ Alte prezențe, de scriitori romani în străinătate, sunt: Veronica Porumbacu și Dan Duțescu la Budapesta, în cadrul înțelegerii de colaborare cu Uniunea Scriitorilor din Ungaria; Nicolae Manolescu, Mircea Martin, Bálint Tibor, Szilagyí Andor István și Jean Grosu, la Moscova, în cadrul înțelegerii de colaborare cu Uniunea Scriitorilor sovietici. □ În cadrul aniversărilor culturale UNESCO, recent au fost organizate la București două manifestări consacrate memoriei marelui iluminist român Ion Budai Deleanu, de la a cărui moarte se împlinesc 150 de ani, și a scriitorul rus A.I. Kuprin, cu prilejul împlinirii a 100 de ani de la naștere. [...] □ În editura «Hudojestvennaia literatura» din Moscova, a apărut o culegere din lirica Magdei Isanos. Versurile în limba rusă sunt semnate de reputați traducători și poeți sovietici, și se bucură de prefața poetei Margarita Aligher. În același timp, editura «Progress» a scos o culegere de nuvele ale unor scriitori români contemporani, iar în editura «Iskusstvo» a apărut volumul de teatru *Opt comedii românești*, care însumează piese ale următorilor dramaturgi: Camil Petrescu, Tudor Mușatescu, Victor Ion Popa, Victor Eftimiu, Alexandru Kirițescu, Mihail Sebastian, George Mihail Zamfirescu și Gheorghe Ciprian. □ Sub semnătura lui Charles Camproux revista «Lettres françaises», nr. 1348, publică o recenzie a *Dicționarului limbii poetice a lui Eminescu*, elaborat în bună măsură de Tudor Vianu și continuat de o echipă condusă de prof. Gh. Bulgăr. [...] □ Recent au sosit în țară scriitorii Rolf Floss și Dietrich Sommer, în cadrul înțelegerii de colaborare cu Uniunea Scriitorilor din R.D. Germană, Lucjan Wolanowski, în cadrul înțelegerii de colaborare cu Uniunea Scriitorilor din Polonia, precum și Jan Stevcek, Ladislav Tazky și Vladimir Petrik, în cadrul înțelegerii de colaborare cu Uniunea Scriitorilor din Cehoslovacia”. ■ În *Ce e nou în cultura R.D. Germane* citim:

Zece comedii sau personaje clasice în interpretare plastică de Michael Harnisch și *Contemplând un tablou* de Johannes Bobrowski, în românește de Ion Roman, cu o notă semnată P.S.: „Johannes Bobrowski a fost tradus în numeroase limbi iar confracții săi vest-germani l-au ales în rândurile «Grupului 47», care de altfel i-a și acordat un premiu de prestigiu. În ultima vreme criticii literari îi interpretează cu atenție pioasă opera, iar numărul cititorilor săi crește cu fiecare tipăritură care îi poartă numele, fie că e vorba de scrieri postume sau numai de simple reeditări. Se poate spune astfel că opera lui Bobrowski stă în raza actualității permanente”.

● [„**Tribuna**”, nr. 37] Al. Căprariu publică *Instantanee cu Ladea*, la moartea artistului, survenită în august 1970. ■ *Cronica literară*, de Ion Vlad, supune atenției volumul lui Nicolae Balotă *Urmuz* (Ed. Dacia, 1970), autor care stabilește structura operei lui Urmuz și reușește „integrarea mai exactă a scriitorului în literatură”. Dincolo de stabilirea clară a locului lui Urmuz în istoria literară ca „precursor al experiențelor avangardei”, rămân întrebările: ce știm despre Urmuz? cine este el? □ Ion Pop consideră că volumul de versuri al lui Virgil Gheorghiu *Ținută de seară* (Ed. Eminescu, 1970) este supus unui regim programatic care dăunează în plan poetic, „păcătuind (uneori) prin exces tehnicist și de abstracție”, ceea ce duce la un „aer rigid” al poemelor, încremenind „mișcarea lirică”. □ *Ursitul* (Ed. Eminescu, 1970) Ștefanei Velisar-Teodoreanu dezvăluie amintiri și evocări de interes în special pentru istoria literară. Regăsim în carte prietenii literare, amintiri despre scriitori ca Tudor Arghezi, Garabet Ibrăileanu, Mateiu I. Caragiale, relatări de o „discreție cumpătată” despre căsătoria scriitoarei cu Ionel Teodoreanu (*Ursitul*), toate într-o atmosferă de epocă specifică. Nae Antonescu apreciază că „scriitoarea își relevă calitățile în știința compoziției, a exprimării sensibile și a realității amănuntului semnificativ”, ceea ce face ca *Ursitul* să fie o „lectură agreabilă”. □ Este semnalată cartea Ioanei Diaconescu (*Jumătate zeu*, Ed. Eminescu, 1970), volum de versuri în care Valentin Tașcu găsește „puține lucruri notabile”. □ Povestirile science-fiction ale Ceciliei Dudu din *Coniac „Trei secole”* (Ed. Albatros, 1970), prezentate de Vasile Sălăjan. □ În *Biografia spirituală*, Adrian Marino face distincție între viața unui scriitor și opera sa. „Biografia de tip spiritual, a eului creator, urmărit genetic în totalitatea determinărilor și fazelor sale, ceea ce duce la refuzul categoric al biografiei de fapte și date”. Pentru a-și susține ideea, Marino citează din Voltaire, Mallarmé sau Tudor Vianu. Marino oferă multe citate despre rolul și importanța intuiției, ca argumente de autoritate. ■ Darie Novăceanu dedică un articol *Traducerilor și traducătorilor*, în care vorbește despre importanța muncii de traducere și interpretariat și critică activitatea lui Teodor Balș, *specializat* în interpretarea poeziei de expresie spaniolă, ale cărui traduceri sunt „niște subproduse cu pretenții, care nu au avut și nu pot să aibă nici o influență – așa cum se speră în toate cazurile – asupra cititorilor, în afara de aceea că valoarea reală a acestor nume traduse de T. B. este

pusă la îndoială de către mulți. Criticul vine cu o serie de exemple pentru a-și susține opinia” și blamează modalitatea de a traduce prin formarea unui „*collectiv*, ceva asemănător cu o cooperativă de nasturi, în care o parte execută traducerea brută, iar cealaltă stilizează... De regulă se obține un subprodus literar”. □ Ca *Tineri poeți* publică Adrian Popescu, George Suru, Teofil Bălaj, Teofil Răchițeanu, Nicolae Diaconu, Tatiana Mateianu, Mariana O. Bojan, Dan Mutașcu, proză, *Sus și jos*, de Emil Pinte. □ 4 poeme de Jorge Luis Borges, în traducerea Etei Boeriu completează paginile de poezie. ■ Rubrica *Istorie literară. Documente* ne conduce printre *Manuscrisele lui Cezar Petrescu* rămase, după moartea acestuia, în custodia surorilor scriitorului. Arhiva conține circa „16.000 de pagini de tipar, însumând aproape cincizeci de titluri: schițe, nuvele, romane, scenarii cinematografice etc. cu un total de peste șaiszeci de volume”, variante ale unora dintre acestea, dar și traduceri din literatura străină, câteva mii de articole publicate timp de peste 20 de ani în ziare și reviste, corespondență.

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 27] Vasile Netea anunță că s-au împlinit *150 de ani de la moartea lui Ioan Budai Deleanu*: „Deși studiată de către numeroși istorici și critici literari, printre care amintim, citând cronologic, pe Aron Densușianu, Gh. Bogdan Duică, N. Iorga, Ovid Densușianu, M. Dragomirescu, Gh. Cardaș, D. Popovici, G. Călinescu, I. Oană, Paul Cornea, Al. Piru, Savin Bratu, Lucia Protopopescu, G. Ivașcu, opera lui Ioan Budai Deleanu, și îndeosebi *Țiganiada*, este încă departe de a fi cunoscută în întreagă amploarea și substanța sa, acțiunea pentru valorificarea ei reclamând noi cercetări, și interpretări pentru ca astfel Ioan Budai Deleanu să devină un adevărat clasic al literaturii române, *Țiganiada* sa trebuind să-și ocupe locul meritat alături de *Ciocoii vechi și noi*, de *Harap Alb*, de *Ion* sau de *Baltagul*”. ■ Nesemnat, apare textul *O interesantă tălmăcire a profesorului C. Noica: „Introducere în logică” de T. Corydaleu*: „Apariția traducerii în limba franceză și greacă a operei *Introducere în logică* a filozofului grec Teofil Corydaleu (1574-1646), datorită profesorului Constantin Noica, de la Centrul de Logică din București, reprezintă un act de cultură pe plan mondial. Lucrarea este patronată de Asociația Internațională de Studii Sud-Est Europene – Comitetul național Român, partea grecească fiind opera prof. Athanase Papadopoulos, comentariul și prezentarea fiind datorate tot lui C. Noica”. ■ Prof. univ. Boris Cazacu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, scrie despre *Cursurile de vară de la Sinaia*: „Între 25 iulie – 25 august 1970, s-a desfășurat la Sinaia a XI-a serie a Cursurilor de vară și a colocviilor științifice de limba, literatură, istoria și arta poporului român. [...] În perioada 10-15 august, în centrul activității au stat colocviile științifice, la care participanții, profesori și specialiști din țară și de peste hotare, au dezbătut, în discuții libere, în baza rapoartelor principale prezentate de prof. Guy Bourquin, de la Universitatea din Nancy – *Quelques reflexions sur la linguistique contrastive* – și prof. Șerban Ciocu-

Ilescu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România – *La poesie roumaine face au lyrisme contemporain* –, probleme actuale din domeniul lingvisticii și al istoriei literare. Ca și în alți ani, personalități ale vieții științifice și culturale din țara noastră ca – prof. Al. Dima, membru corespondent al Academiei, prof. Const. C. Giurescu, prof. dr. doc. Jean Livescu, membru corespondent al Academiei, rector al Universității din București, prof. D. Măcrea, prof. D. Păcurariu, prof. Ștefan Pascu, membru corespondent al Academiei, rector al Universității din Cluj, prof. Zeno Vancea, ș.a., au contribuit la succesul cursurilor prin ținuta științifică a conferințelor și prelegerilor prezentate. O substanțială contribuție la reușita cursurilor au adus, de asemenea, prin actualitatea temelor ca și prin nivelul expunerilor, urmărite cu interes deosebit de participanți, prof. Jean Brun, de la Universitatea din Dijon, care a prezentat două conferințe: *Al. Xenopol, philosophie de l'histoire* și *La philosophie et la linguistique*, și prof. Klaus Heitmann, de la Universitatea din Marburg, care a vorbit, în limba română, despre *Doi nuvelişti români contemporani: A.E. Baconsky și Șt. Bănulescu*. ■ Ioan Alexandru semnează poezia *Insula prinților*.

11 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8543] Aurel Dragoș Munteanu notează apariția volumului *Lumea ca meditație* de Wallace Stevens, în traducerea lui Constantin Abăluță și Ștefan Stoenescu: „Cartea de poezie, apărută la Editura Univers, *Lumea ca meditație*, o culegere selectivă din versurile lui Wallace Stevens, deconcertantă cum apare ea, nu e mai puțin convingătoare cu privire la virtuțile unui asemenea mod de a gândi poezia. În chip paradoxal, ea provoacă impresia că tocmai în acest fel poetul devine mai autentic, renunțând la ostentația unei vieți de autor pe scena literară, trăind mai puțin din golurile poeziei, cât din plinurile vieții”. ■ Ioan Adam prezintă volumul *Pedeapsa* de Alexandru Georgescu: „Atent la amănuntul evocator și la detaliul de viață semnificativ, prozatorul luminează dintr-un singur unghi câte o dramă aparent insignifiantă, fiind înzestrat cu capacitatea de a-i descoperi virtualitățile, sensurile latente. Mediul predilect pe care-l explorează este cel rural, cele mai multe dintre personajele sale fiind țărani săraci, afectați de un întreg cortegiu de nefericiri: tuberculoză, nebunie, opoziții de ordin material, dezlănțuiri ale naturii, război. [...] Cartea lui Alexandru Georgescu dezvăluie un prozator care prin travaliul îndelungat și emancipare de sub influențele străine poate ajunge la unele rezultate notabile”.

• [„Contemporanul”, nr. 37] Sunt publicate poeziile *Cerbul* de Geo Bogza, *Discontinuu* de Eugen Jebeleanu și *Nici nu-mi vine-a crede* de Zaharia Stancu. ■ Paul Anghel semnează articolul *Drum și capăt de drum* unde vorbește despre progresul tehnologic și cultural al României declanșat odată cu planul de electrificare a țării: „Imaginea României din anul 1950 [...] și imaginea României din 1970 sunt total diferite. Imaginea poeziei românești din anul 1950 și cea a poeziei din 1970 sunt total diferite. Imaginea omului din 1950 și

cea a omului din 1970 sunt total diferite”. ■ Un fragment din *Antijurnalul* Anei Blandiana se intitulează *Septembrie melodios*. ■ Nicolae Manolescu recenzează lucrarea *Poetica matematică* scrisă de Solomon Marcus, identificând relația dintre structurile numerice și arhitectonica operei poetice. ■ În articolul *Dialog în oglindă* Victor Ernest Mașek tratează problemele comunicării dintre artist și public pe care le ridică arta secolului al XX-lea, concentrându-se asupra caracterului elitist al noilor expresii artistice: „Concluzia este că pentru a recepta arta modernă [...] trebuie să fii tu însuși artist. [...] Dar atunci nu mai avem comunicare, ci monolog, mai exact, un dialog în oglindă, între artist și artist, creatorul adresându-se nu celorlalți oameni, spre a le împărtăși aventura afectivă și spirituală a personalității sale [...], ci doar unui «alter ego» al său”. ■ Alexandru Ivasiuc vorbește despre *Scepticism și superstiție* în legătură cu opera *Craii de Curtea-Veche* de Mateiu Caragiale: „Și pornind de la această splendidă autodefinire a lui Mateiu, ne întrebăm dacă nu din ales și cultivat scepticism au izvorât în cartea sa mulțimea de simboluri și semne”. ■ Cu ocazia aniversării a două sute de ani de la nașterea lui G.W.F. Hegel, Ion Ianoși readuce în discuție textele filosofice ale idealistului german. Autorul se oprește în articolul intitulat *Sistemul dialectic* în special asupra problemei gândirii sistematice și speculative și asupra modului în care aceasta a fundamentat filosofia materialist-idealistică a lui Karl Marx și ulterior a lui Vladimir Lenin.

12 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8544] Mihai Beniuc arată cum *Să fii patriot prin scrisul tău!*: „Se împlinesc 50 de ani, în 1971, de la înființarea Partidului Comunist Român! Câte acte de semnificație istorică pentru destinul țării, câți eroi desprinși din rândurile comuniștilor își așteaptă încă întruchiparea artistică! De la Lupeni, de la Grivița, C.F.R., din închisori, din timpul ilegalității și războiului, ca și din anii marilor prefaceri sociale ai ultimului sfert de veac, anii istoriei noastre contemporane – oameni devotați poporului, partidului, luptând pentru cauza patriei și socialismului, oferă un univers generos și inepuizabil pentru artistul-cetățean al vremurilor noastre! Resuscitate, aceste momente, personalitățile care le-au ilustrat în coordonatele reale ale existenței lor, tragică adesea, dar îmbrăcată în aureola unui mesaj supraindividual, devin, sub pana scriitorului de talent, factori pilduitori pentru prezent în desfășurarea energiilor naționale și în educarea caracterelor. Căci numai caracterul impregnat de un ethos superior, rezultat dintr-o profundă cunoaștere a realităților, poate duce la închegarea acelor personalități care – în efortul colectiv, înțelepțește orientat și îndrumat de forțe conducătoare conștiente – să devină definitorii pentru destinul unei țări și al unui popor în elanul său creator de valori și producător de condiții umane la nivelul ce-i merită munca entuziastă. [...] A cincizecea aniversare de la înființarea P.C.R. va fi – pe lângă efortul întruchipării în operă a faptelor prezentului nostru socialist, a spiritului înnoitor al anilor pe care-i trăim și la a căror reliefare constructivă trudim cu conștiința datoriei față de des-

tinele țării și de viitorime – și un examen al capacității forțelor literare de a distila din faptele trecutului acea esență din care se degajă omenia acestui popor și hotărârea sa de a se realiza într-o lume a progresului uman și a bunei înțelegeri între popoare”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6630]** Edgar Papu scrie despre *Ion Neculce. Înțeleptul cronicar*, „primul nostru povestitor de valoare”, „unul dintre cei mai pătrunzători portretiști pe care-i avem. În portretele sale se descoperă totdeauna puterea observației, simțul satiric, relieful, pitorescul, căldura”.

● **[„Cronica”, nr. 37]** Magda Ursache recenzează volumul lui Horia Ziliieru, *Umbra paradisului* (Ed. Junimea, 1970), carte ce îi conturează un profil de „o netăgăduită originalitate” în contextul liricii contemporane. ■ La rubrica *Fragmentarium*, sub titlul *Între oglinzi și brume*, Const. Ciopraga, prezintă antologia *Cupa de aur*, care reunește esența poeziei lui Vlaicu Bârna: „Evoluția ascendentă a liricii lui Vlaicu Bârna e clară. *Cupa de aur* reunește, în mare parte, ceea ce titlul ține să sugereze simbolic: metalul prețios al poeziei. În plină maturitate, prin seriozitatea sacerdotală a fiecărui gest, poetul demonstrează că e omul artei sale”. □ I. Sârbu (*M. Blecher și literatura experiențelor limită*) comentează succint romanele unui „scriitor excepțional”: „Editura Minerva face un util act de restituție literară, tipărind cele două romane, *Întâmplări în irealitatea imediată* (1936) și *Inimi cicatrizate* (1937). Opera acestui scriitor stins la 29 de ani (poezii, romane, articole, corespondență) reclamă o editare integrală”. □ *Călătoria*, fragment de roman de Stelian Baboi. □ Grupaj poetic semnat de Corneliu Sturzu. □ A. L. traduce liber două dintre cele zece poeme inedite descoperite de fiica poetului, Agathe Rouart-Valéry, publicate recent în „Le Figaro littéraire”. □ Nicolae Nicoară traduce o schiță de Jerome K. Jerome. □ Grupaj liric, fără specificarea traducătorului, din patru poeți spanioli renascentiști, între care și Miguel de Cervantes. ■ La rubrica *Moment*, probabil N. Irimescu pune la îndoială „onestitatea amintirilor” publicate de George Hanganu despre L. Blaga în ultimul număr al „României literare”.

● **[„Flacăra”, nr. 37]** G. Dimisianu prezintă „culegerea retrospectivă de versuri” (Minerva) *Cupa de aur* de Vlaicu Bârna. □ În *F Varietăți*, revista publică o serie de maxime și cugetări semnate de diverși scriitori, grupate sub titlul *Înțelepții printre noi*. ■ Mircea Alexandrescu publică, în pagina de *Film*, un amplu articol dedicat Festivalului de la Veneția. ■ În *TV*, Felicia Antip discută despre *Franțuzisme* în care se abordează, printre altele, și subiectul anumitor emisiuni literare ca, de exemplu, *Poesis*, consacrată Anei Blandiana. ■ La rubrica *Memento, Carte*, se prezintă volumul *Izvoare folclorice și creație originală*, publicat la E.A.R.S.R., ce cuprinde „șapte studii semnate de membrii sectorului de literatură populară al Institutului de istorie și teorie literară «G. Călinescu», prin care se urmărește depistarea rădăcinilor folclorice în opera unor scriitori reprezentativi ai literaturii noastre”. ■ Semnalarea apariției volumului de *Poezii* de Nichita Stănescu în colecția „Cele mai frumoase poezii” (Ed. Albatros), precum și a unei noi ediții din *Viața lui Ștefan cel Mare*

de M. Sadoveanu (Meridiane). ■ Succintă prezentare a numărului 5 al revistei „Secolul 20” ce cuprinde, printre altele *Ezra Pound și imagismul* de Matei Călinescu și *Poetica blagiană de la «osânda» la «mântuirea» cuvântului* de Ștefan Aug. Doinaș. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, apare o notă despre punerea în scenă a piesei lui Ion Omescu, *Fratele meu cu solzi de aur*, la Teatrul Nottara.

● [„**Luceafărul**”, nr. 37] În *Criticul și poetul*, N. Manolescu face o analiză a raporturilor dintre Sainte-Beuve și Baudelaire, raporturi enunțate în *Contre Sainte-Beuve* de Proust, care „scrie pentru a lua apărarea poetului contra criticului”. Comentariile sunt catalogate ca fiind „de o adâncă ironie”. ■ Marin Preda își pune *Un semn de întrebare* cu privire la posibilitatea de a se „simți fericit și inocent ca altădată”: „Multă vreme am crezut că sunt scriitorul fericit și inocent care poate să-și populeze răbdător lumea sa cu noi povestiri și romane, într-un efort unilateral, netulburat decât de grijile cotidiene, și care în mod voluntar, cunoscându-și bine puterile, n-a căutat și nici n-a dorit cu tot dinadinsul satisfacțiile activităților obștești. O singură dată am uitat de mine însumi și am așteptat acum șapte-opt ani să fiu ales membru al Academiei. N-am fost ales și orgoliul meu a fost rănit și desigur că acum nu mai doresc să fiu ales membru al acestui înalt for de cultură. S-a opus atunci, în secția respectivă, Mihai Beniuc care, bun funcționar al Uniunii Scriitorilor, nu poseda dezlegarea respectivă de la alte foruri care însă nu era necesară, cum s-a dovedit la alte secții. M-aș fi simțit jignit dacă nu s-ar fi opus și G. Călinescu care nu uitase că romanul său *Scrinul negru* îmi displicuse profund, și scrisesem în acest sens despre el. [...] Mulți nu cred că trebuiesc judecate astfel erorile sau scăderile unei mari personalități și că trebuiesc trecute în mod decent, cu vederea, mai ales că toți avem asemenea scăderi, și rar meritul de a fi mari. E adevărat, dar din ce e formată atunci o conștiință? Nu din totalitatea actelor și gesturilor ei adevărate?” Revenind la răspuns, M. Preda își conștientizează „inocența” cu care și-a scris cărțile, fără să facă „vreunui coleg de literatură vreun rău”. „Dar iată că acum îmi vin în minte chipuri și scene care îmi turbură această inocență. Nu le-am pricinuit acestor chipuri niciun rău, iar scenele nu le-am provocat eu, dar amintirea lor mă face să mă simt mohorât și să mă gândesc cu deznădejde la izolarea la care ne condamnă adesea destinul, care ne împinge orb numai spre realizarea scopurilor lui care se rezumă la cuvântul faptă”. ■ Al patrulea episod dedicat *Operei lui Eminescu* de G. Călinescu, semnat de Eugen Simion la *Cronica literară*, urmărește ultima parte a studiului, în care criticul „se ocupă de tehnica exterioară, examinează, adică, versul sub raport formal. Poemele trec pentru ultima oară pe sub privirea întrebătoare a criticului, pregătit să le întâmpine cu toate instrumentale de expertiză stilistică. El numără silabele și ciocănește arama versului pentru a-i auzi sunetele. Unele-i par «seci și lemnoase», altele pline, de o muzicalitate profundă. Însă operația în sine nu-i face plăcere și, înaintea tuturor, criticul este convins de zădărnicia ei. Este lu-

cru știut că nu se poate explica muzica spiritului prin muzica versului. Criticul duce, totuși, până la capăt studiul, arătând chiar oarecare pedanterie. El indică rimele proaste și rimele bune, urmărește, apoi, mișcarea accentelor în poem și cântărește versul din punct de vedere sintactic și morfologic. Semnalează cu mare satisfacție «incorectitudinile». Acestea vin în sprijinul ideii mai generale cum că Eminescu n-ar fi un poet interesat de perfecțiunea formei. [...] Acest capitol scris fără tragere de inimă vrea să dovedească, deci, că Eminescu nu-și corectează versurile, nu cultivă – cum cred mulți – forma și nu-și reface propriu-zis poemele: scrie altele noi, reluând ca un compozitor tema muzicală inițială în partituri independente. Studiul variantelor n-are, atunci, niciun rost. Critica genetică este o disciplină care pentru G. Călinescu nu există. Ea nu vede decât vizibilul din operă și nu explică decât explicabilul. [...] *Opera lui Mihai Eminescu* este o carte de cea mai mare însemnătate pentru cultura română. Reapariția ei constituie, indiscutabil, un mare eveniment literar, deși, văzând blazarea unei părți a criticii noastre, n-am zice că acest fapt se înțelege. Critica discută la nesfârșit o broșură pe o temă similară și se interesează cu mai mare plăcere de versurile inextricabile ale ultimului debutant. Curios!”. ■ Ancheta „Luceafărului” cu privire la însemnătatea literară a deceniului al șaptelea continuă cu răspunsul lui G. Dimisianu: „Noul spirit în cultură, fertilizator, dialectica ne determină (și cu câtă îndreptățire!) să îl raportăm la prefacerile din viața noastră social-politică, la întreg contextul de evenimente care au caracterizat realitatea românească a ultimilor ani. Rezultă drept una din dominantele acestui deceniu deschiderea conștiinței literare spre un orizont de cunoaștere și explorare cu mult mai extins decât în intervalul anterior. Valorile de cultură ale trecutului național au fost reintegrate viziunii noastre și de asemeni spațiul din afară, european. Literatura română dinainte de război era o literatură consonantă cu spiritul secolului. Literatura de azi tinde să redevină sincronică, nu în sensul că ar accepta soluții subordonate, ci în acela că își fixează niște criterii de raportare la exterior, fără de care înaintarea ar fi șovăielnică și lipsită de orizont. În deceniul de care vorbim critica revine la misiunea ei, proces complicat desfășurat în mai multe faze de limpezire, unul din momentele decisive fiind anul 1964 când are loc rediscutarea în termeni adecvați a contribuției lui Titu Maiorescu”. □ „Pentru a spune adevărul”, precizează Cornel Regman, „și fiindcă vorbim de o cauză, cea a literaturii române, atât de scumpă celor ce-și înțeleg deplin responsabilitatea, se cuvine să subliniez că nu întreg deceniul '60-'70 își merită numele de timp regenerator, mai mult chiar, că debutul lui e departe de a constitui o pricină de mândrie și satisfacție pentru cel ce privește în urmă, precum și de a fi semnalul, sau măcar anunțatorul acelor acțiuni reparatoare care îi vor alcătui totuși, nu peste mult, profilul. [...] Nu știu dacă stă în puterile unui deceniu [...] să facă față tuturor exigențelor îndreptățite, și dacă nu cumva, aflându-ne într-o epocă de regenerare, procesul pretinde o perioadă mai lungă, ce ne stă de fapt în față. Aș vrea să spun că, dacă pentru poezie în

genere, pentru critică chiar, anii care au trecut au dus la transformări de-a dreptul entuziasmante, [...] proza, în schimb, evident și teatrul, iar odată cu el și cinematograful șovăie între formule în care pe o cale sau alta esopicul, tendințele derivative își spun exagerat cuvântul”. □ Lui Ilie Constantin îi este dificil să vorbească despre deceniul 1960–1970 deoarece însăși prezența sa literară începe cu debutul acestei perioade. „Înclinăm să credem că aproximativ odată cu începutul deceniului 1960-1970 literatura noastră a reintrat pe calea creației interbelice. Vom preciza imediat că la această înflorire deosebită participă toate generațiile literare, că ar fi o vană exagerare să se acorde toate meritele promoțiilor tinere – al căror rol se cuvine, însă, a fi subliniat cu toată hotărârea”. □ Sunt publicate creații în proză de Nicolae Păduraru, *Nida*, Andrei Ujică, *Apă de uitat*, Petre Dan Lazăr, *Mezaninul*, Valeriu Oișteanu, *Rotativa*, Nicolae Crețu, *Felinarul*. Apare un grupaj de versuri semnat de Mircea Dinescu. ■ La *Cronica teatrală*, Marin Sorescu se referă la valoarea măștilor, dar și defavoarea pe care o făceau acestea actorului de geniu. ■ La *Punct și virgulă*, A. Păunescu deplânge decizia luată de editurile Științifică, Meridiane și Albatros de a refuza tipărirea unor cărți de Petre Pandrea.

13 septembrie

• [„Scân-teia”, nr. 8545] În rubrica *Adnotări* S. Movileanu scrie despre *O inițiativă a revistei „Tribuna”*: „Apariția, în urmă cu câteva luni, a revistei clujene «Tribuna» într-un nou format nu a însemnat doar o modificare a aspectului său exterior, ci, în egală măsură, o restructurare a profilului paginilor, o diversificare a problematicei abordate și, ca o consecință firească, o prezență tot mai activă în actualitatea fenomenului cultural. Este evident, de altfel, în acest răstimp efortul colectivului redacțional de a cuprinde o sferă cât mai largă și mai interesantă de preocupări, de a asigura o ținută corespunzătoare – publicistică și literară – diverselor materiale încredințate tiparului, de a le conferi un plus de activitate. În acest sens credem că se cuvine să consemnăm și inițiativa consacării unor numere ale revistei dezbaterii – din unghiuri multiple – a unor probleme cu ecou în rândurile cititorilor. Astfel, nr. 35 a fost dedicat în mare parte evocării personalității și operei lui Ion Budai Deleanu, de la a cărui moarte s-au împlinit 150 de ani, în timp ce nr. 36, din 3 septembrie, a fost consacrat aproape în întregime noțiunii de fantastic, întruchipării sale în diferite arte și îndeosebi în literatura științifico-fantastică. Dintre materialele care se pot desprinde din sumarul variat al acestui număr amintim un articol cu caracter teoretic cum este cel intitulat *Fantasticul azi* de Adrian Marino, care își propune să definească accepțiunea actuală a termenului, incursiunea pe care D.I. Suchianu o întreprinde în universul filmului fantastic, articolele despre unele aspecte ale literaturii de science-fiction semnate de Voicu Bugariu și Mircea Oprea, prezentările unor recente apariții editoriale din acest domeniu al creației literare sau cele câteva povestiri științifico-fantastice – originale sau

traduceri – care nu reușesc, totuși, să ilustreze suficient de convingător multiplele posibilități expresive ale genului. Interviu cu acad. Eugen Pora, privind nu numai viitorul științelor biologice, ci și raportul literatură-știință, articolul despre *Arhitectura viitorului* și o ilustrație adecvată în general temei completează profilul unui număr atractiv și în același timp instructiv. Iată deci câteva argumente suficiente pentru a aprecia o inițiativă ce se cere și pe mai departe continuată”. □ I. Dinu semnează nota „*Aventura*” era... domestică!: „O pasionantă narațiune polițistă, cu detectivi îmbrăcați în tartane cadrilate și cu pipe de diferite dimensiuni purtate absent în colțul gurii, pare a sugera cititorului ce răsfoiește grăbit paginile «României literare» din 3 septembrie titluri nuvelei *Aventura* semnată de Maria Luiza Cristescu. O lectură mai atentă a celor cinci coloane masive poate furniza însă descoperiri de natură a îndruma interesul lectorului pe cu totul alte piste decât cele trasate de un Conan Doyle sau Edgar Wallace. [...] Proza de față – deși scrisă, în genere, cu acurateță – demonstrează limitele autoimpuse ale actului scriitoricesc atunci când e irosit în compoziții minore și «dulci». Cazul acesta nu este singurul pe care ni-l prilejuiește experiența noastră de cititori ai unor povestiri din revistele literare. De aceea, îl consemnăm. Talentul unor autori (și este și cazul Mariei Luiza Cristescu) obligă la mai multă meditație asupra subiectelor abordate și a ecourilor la cititori”.

15 septembrie

• [„Scântea”, nr. 8547] Apare *Salutul Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Consiliului de Stat și Consiliului de Miniștri adresat cadrelor didactice și elevilor cu prilejul deschiderii noului an școlar*: „Deschiderea noului an școlar are loc în condițiile când întreaga țară își desfășoară larg forțele pentru înfăptuirea cu succes a prevederilor ultimului an al cincinalului și trecerea la următorul plan de cinci ani, când activitatea creatoare din patria noastră se concretizează în noi și însemnate realizări în domeniul economiei, științei și culturii – expresie a atașamentului nemărginit al întregului popor față de politica marxist-leninistă a partidului și statului, a hotărârii sale de a transpune în viață vastul program stabilit de cel de-al X-lea Congres al Partidului Comunist Român, în vederea dezvoltării multilaterale a societății noastre socialiste”. ■ Întristat, Zaharia Stancu scrie despre *Un emoționant testament moral și artistic*: „Sunt mulțumit că încă din îndepărtarea tinereții am cunoscut și am prețuit și – mai mult – am iubit un mare artist și un mare cetățean ca Romul Ladea. Măhnirea mea zadarnică și târzie mă mustră că nu l-am văzut de mai multe ori, că nu l-am ascultat de mai multe ori și că am cunoscut abia după moartea-i fierbinte și înaltul lui testament moral și artistic. Fie ca acest testament să aibă răsunetul cuvenit în lumea noastră artistică și literară. Fără cunoașterea și iubirea poporului și a patriei, artistul, oricât ar fi el de înzestrat, nu dă roade trainice, se usucă și, până la urmă, pierе”.

• [„Urzica”, nr. 17] Din sumar: schița lui I. Peltz – *Din invidie*, fragmente din volumul *Fotbal cu pâine* de Neagu Rădulescu – *Tricoul numărul 1*, fragmente din volumul biografic în manuscris *Ion Sârbul: Cu lecția ne-nvățată* de Pătrașcu Ion Sârbul.

16 septembrie

• [„România liberă”, nr. 8055] Alexandru Andrițoiu publică, în cadrul *Cronicii literare*, un comentariu la volumul de versuri al lui Ion Brad, *Orga de mestecenii*, despre care afirmă, de la bun început, că „răspunde epocii moderne prin neoclasicizare”. Poetul reia teme din volumele anterioare, *Cântecele pământului natal* și *Fântâni și stele*, evidențiindu-se „acutul sentiment al istoriei, legătura antecică cu pământul natal”, „patriotismul fierbinte [...], o undă simpatcă de moralizare, caracterul uneori bucolic și georgic al poemelor”, străbătute, din când în când, de „unde mitologice daco-romane”. Meritoriu este faptul că, așa cum afirmă cronicarul literar, el însuși poet, Ion Brad scrie „o bună poezie patriotică” – „nu tulbură liniile buneii cuviințe în poezia sa patriotică fermă dar chibzuită, sub zodia artei adevărate”. Neoclasic printr-o „severă cenzură cu care sunt potolite sentimentele”, Brad este și romantic, „elogiind grav în amintirea mamei, sărbătorind ceremonios frumusețile naturii, aplecat spre balada lirică”.

17 septembrie

• [„Albina”, nr. 37] Pe prima pagină citim poezia *Inventar* de Sașa Pană. ■ Ion Bănuță semnează editorialul *Vocea pământului*: „Pământul! Pământul nostru înseamnă de fapt primul impuls dat ființei umane, înseamnă prima floare, prima culoare, prima iubire, prima ură, prima rampă de lansare în toate direcțiile știute și neștiute încă. Pământul este leagănul atât de efemer al raiului ancestral de care, zice-se, ar fi beneficiat primii oameni Adam și Eva, ceea ce, trebuie să recunoaștem că în bogata imaginație a anticilor, în toată această poveste nu se ascundea în fond decât dorința omului, visul lui spre o altă vreme, pentru o viață mai bună”. ■ Revista publică *În peșit*, povestire de Vasile Băran. Alături apare poezia *Inscripție pe un inel de logodnă* de Ion Andreiță.

• [„România literară”, nr. 38] La început de an școlar, Ion Horea publică *Porțile școlii*: „Aceste zile ale învățătorilor, profesorilor și elevilor, de început și de durată, sunt zilele unor gânduri mari, ale unor înalte responsabilități față de patrie, zile ale cunoașterii și ale frumuseții, ale siguranței și disciplinei, ale prieteniei în spiritul învățaturii care configurează lumea de mâine a muncitorilor și cărturarilor României socialiste”. □ Tot despre școală scrie și Matei Călinescu în *Fragmente*: „Învățământul ar trebui să devină, chiar de la nivelul cel mai elementar, cercetare, comunicare a experienței cercetării și descoperirii, și nu însușire pasivă a unor rezultate presupus definitive. Aceasta ar necesita, bineînțeles, o modificare efectivă a învechitului statut (potrivit unei pedagogii

a «știutului») în virtutea căruia profesorul este a priori superior elevului și are datoria să se comporte ca atare: profesorul ar avea de partea sa doar avantajul destul de precar al experienței (precar, pentru că experiența se poate lesne transforma în rutină), trebuind, însă, să se recunoască inferior în ceea ce privește prospețimea, aptitudinea inventivă, imaginația descoperitoare, într-un cuvânt, în ceea ce privește puterea de creație. [...] Oamenii pot deveni proști (căci proștii sunt de cele mai multe ori făcuți și nu născuți) și printr-un exces de subtilitate. Spunând lucruri din ce în ce mai subtile, înțelesul vorbelor lor se subțiază și în cele din urmă dispare cu totul”. □ Despre *Educație și cooperare* scrie conf. univ. dr. Zoe Dumitrescu Bușulenga: „La prima conferință interguvernamentală UNESCO pentru politicile culturale de la Veneția, problema educației nu s-a găsit înscrisă printre punctele de pe ordinea de zi, pentru că fusese obiectul unor conferințe speciale anterioare. Dar în acest *an internațional al educației* care este în același timp (și, probabil, nu întâmplător) și anul drepturilor omului, o conferință despre politicile culturale nu putea să nu fie pătrunsă de spiritul eternei «paideia», să nu fie permeată de înțelegerea sensului adânc al legăturii dintre cultură și educație. Căci, într-adevăr, ce vizează marile programe culturale elaborate de toate țările lumii, decât perfecționarea omului și cetățeanului, bunăstarea lui morală și intelectuală, dezvoltarea lui armonioasă de care depinde viitorul lumii? Din ce în ce mai mult se arată, și în politicile naționale și în activitățile organismelor internaționale, coeziunea dintre educație și cultură. [...] Educând tineretul în spiritul păcii, înțelegerii și cooperării internaționale, inculcându-i respectul față de cultura tuturor popoarelor, vom face din fiecare cetățean viitor un adevărat participant la istoria lumii, însuflețit de sentimentul profund uman al solidarității universale și de dorința de a cultiva virtuțile păcii. Căci, așa cum spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, «în zilele noastre, cultura este atât o premisă cât și o consecință a păcii» și misiunea UNESCO-ului în dezvoltarea colaborării pe planul culturii și științei, al ridicării spirituale a popoarelor este de o însemnătate deosebită. Toate țările lumii sunt chemate de imperativul clipei de față la înțelegere și cooperare și pe tărâmul educației, unde tot confruntările de opinii pot rezolva crizele și litigiile, pot ajuta la dezvoltarea țărilor cu mai multe nevoi, cu respectul desăvârșit al suveranității și independenței, al tradițiilor naționale și al patrimoniului cultural. Spre pace și înțelegere între popoare se desfășoară multe trepte, și cele ale culturii și educației sunt cele mai lesne de urcat, pentru că ele duc mai drept spre inima omului, determinându-l spre acțiuni generoase de cooperare de care se leagă însuși viitorul lui”. ■ La rubrica *Proiecte literare* Al. Raicu convorbește cu Victor Eftimiș: „- Sub tipar am volumul al doilea din *Opere* care va cuprinde tragediile *Prometeu*, *Thebaida* și *Atrizii*. Am revăzut și corecturile. Scriu mereu la o nouă piesă în 8 tablouri pe care am intitulat-o *Femeia de departe*. [...] – *Altceva?* – Un volum de douăsprezece nuvele *Negutătorul de idei*. Manuscrisul este aproape pus la punct și îl voi preda în curând

unei edituri”. ■ Continuă ancheta revistei prin uzine, de data aceasta titlul e *Fascinația literaturii*. ■ Aurel Martin vede în persoana lui Ion Brad *Un neoclasic*: „Cu *Orga de mesteceni*, tendințele clasicizante, mai corect spus neoclasic, ale poeziei lui Ion Brad, identificabile și într-un volum mai vechi (*Fântâni și stele*, 1965), dar și în unul apărut acum doi ani (*Ecce tempus*), se accentuează. Dovadă stau și motivele predilecte, și atitudinea lirică. Poetul e atras tot mai insistent de temele eterne, se reîntoarce mereu la trecutul antic, dialoghează cu timpul, cu viața, cu dragostea, cu moartea, cu istoria și cu actualitatea, caută permanențe și esențe, filtrând totul printr-o sensibilitate tot mai pronunțat echilibrată, sobră, chiar dacă nu o dată (asemenea atâtor clasici, clasicizanți sau neoclasici) se lasă învăluit în apele melancoliilor, ale regretelor, ale nostalgiilor, dar și ale seninătăților de tip horatian sau ovidian”. ■ *Titu Maiorescu și garda civică* se intitulează articolul lui Șerban Cioculescu din rubrica sa Breviar: „Locotenența domnească a Principatelor Unite, la raportul ministrului de interne, beizadeaua Dimitrie Ghica, și, ca urmare, a votului Camerei și al Senatului, a sancționat și promulgat «Legea pentru înființarea gardei orășenești» la 17 martie 1866. Prin această lege, toți cetățenii valizi între vârsta de 20 și 40 de ani, cu oarecare proprietate urbană sau chiriași cu un anumit cens, afară de titrații universitari, scutiți de aceste condiții, erau obligați în timp de pace să facă parte din gardă, să poarte în timpul serviciului uniformă, plătită de ei, să participe la exerciții militare și la paza comunei, iar în vreme de război, să apere orașul. În jurnalul lui Titu Maiorescu găsim ecourile plângerilor lui în privința gărzii. [...] Atitudinea luată de Caragiale în *O noapte furtunoasă* față de oamenii expresivi ai Gărzii civice va fi fost unul și nu cel mai neînsemnat dintre motivele pentru care Maiorescu a sprijinit cu atâta căldură comedia, fluierată de cei ce s-au simțit vizați la a doua reprezentație, când numai datorită intervenției unor ofițeri, autorul a scăpat de la un pui de bătaie”. ■ Agatha Grigorescu-Bacovia semnează *Domnul meu întru poezie* în secțiunea *Confesiuni literare*. ■ Dana Dumitriu apreciază superlativ *O monografie-argument*: „În invazia de monografii exclusiv didactice din anul trecut, lucrarea lui Sorin Alexandrescu despre William Faulkner se detașează net nu numai printr-o curajoasă optică analitică, dar și printr-o specificitate a comentariului, rezultată din severitatea și totodată mobilitatea interpretativă pe care metoda structuralistă le oferă, în acest caz, autorului. Cartea pare un exercițiu de virtuozitate, exagerat de exactă și de cuprinzătoare, reușind să păstreze demnitatea valorică a textului literar faulknerian, acesta fiind abordat ca o substanță unică, indivizibilă, ca un organism suficient prin el însuși, de excesivă coeziune și singularitate”. ■ La cronică literară Lucian Raicu scrie despre *Cartea fiilor* de Mircea Ciobanu: „Scriitorul oscilează, în realitate, el însuși – între două atitudini absolut opuse, și, experimentându-le cu egală ferveare, întârzie prea mult momentul limpede al opțiunii. El însuși stă în cumpănă, redus de resursele fiecărei atitudini, iar în acest timp (și nu cu un timp *după aceea*, cum ar fi fost de

așteptat să se întâmple) cartea înaintează, profitând pe rând de perspectiva variatelor sale posibilități de a se scrie. Și când i-a venit ceasul, se încheie, cu aceeași mișcare ezitantă cu care a început, fără să fi făcut, în vreme ce s-a consumat, măcar un pas mai departe”. ■ În rubrica *Interpretări* citim *Artificiu și sinceritate* de Șerban Foarță: „Mă-ntreb câți vor fi cei care, citind această ultimă carte a lui Sorin Titel, au să-și dea seama că autorul ei a avut de-a face, într-un trecut apropiat, cu statutele noului roman francez, *Dejunul pe iarbă* fiind, el însuși, un astfel de roman-nou. [...] Spontan și autentic, exaltat și, uneori, chiar neglijent, Sorin Titel n-a avut decât de profitat pe urma trecerii lui prin rigorile și ascetismule așa-zisei *școli a vederii*. Și dacă, astăzi, își îngăduie să *strige*, ca un expresionist, o face cu o disciplină de care ei, expresioniștii, și dramele lor *strigate* nu erau, totuși, foarte pătrunși”. ■ Ion Pascadi distinge între *Normă și sistem artistic*: „Structura operei presupune implicit caracterul de totalitate semnificantă, alcătuită dintr-o rețea de relații a căror organizare și ierarhizare constituie până la urmă un *sistem*. Sistemul este deci un *ansamblu*, implicând relația întreg-parte și printre notele sale definitorii se numără coerența, unitatea, un anumit echilibru, caracterul semnificativ al universului pe care-l oglindește și forța sa asociativă (un sistem poate primi în cadrul său elemente noi și se poate integra el însuși într-un alt sistem). Elementele sistemului nu sunt indiferente unul față de altul, între ele există o fuziune organică datorită convergenței părților și el joacă la rândul său un rol coercitiv asupra exteriorului. În acest sens se poate vorbi despre sistem și la nivelul speciei, genului, al literaturii și artei unei epoci, bineînțeles de fiecare dată elementele componente care intră în relație schimbându-se și purtând ale valori. [...] Procesul de valorizare se întemeiază pe o perspectivă estetică, dar cum în operă sunt contopite valori de cele mai diferite tipuri (filozofice, politice, etice), este firesc că și cadrul de judecată se va lărgi și va deveni mai bogat în determinări (mi se pare nefirească tendința unor de a emascula arta, storcând-o de valorile sociale de alt tip, la fel cum considerăm inadecvate încercările mai vechi de a-i nesocoti natura specifică)”. ■ În *Ochiul magic* se comentează copios. □ *Un deceniu literar* de M. G.: „Interesantă și binevenită ni se pare ancheta «Luceafărului» din nr. 36, intitulată: *Ce a însemnat deceniul '60-'70 pentru literatura noastră?*”. □ *Impulsionarea culturii*: „«Viața românească», nr. 7, 1970, pp. 83-85: comentariul Sandei Radian la două cărți ale lui Valeriu Râpeanu, «apărute în aceeași lună». *Călător pe două continente și Interferențe spirituale*. Redăm în rezumat, cu unele (scurte) comentarii personale, concluziile recenzentei”. □ *Extaz* de M. O.: „Am rezervat în bibliotecă un raft (care, vai, amenință să devină în curând neîncăpător!) pentru rarități: cărți cu pagini inversate, cu pagini repetate, cu pagini albe-albe, cu explicații anapoda. Ultimele achiziții mi-au umplut inima de o grea bucurie. E oare la îndemâna fiecăruia, întreb, să posede *Trilogia culturii* de Blaga cu o pagină din zece albă, într-o succesiune de o perfectă simetrie? [...] Dar adevărata lovitură

am dat-o ieri: am răsfoit înfrigurat, aveam eu o presimțire, *Utrillo* de Francisc Carco (Meridiane, 1970) și, deodată, de la pagina 24 fac un salt frumușel la p. 49, apoi mai răsfoiesc ce mai răsfoiesc și pac, bum! de la p. 72 sunt readus de o forță ca de magnet la p. 49, pentru a putea ajunge încă o dată, pe aceeași cale, la p. 72. [...] Astfel că pun mâna repede pe *Farmecul Parisului*, cartea aceleiași (Ed. Univers, col. Meridiane, 1970) și deschid, cu intuiția mea recunoscută, la p. 289. Înghet. *Complaintes*, volumul tristului Jules Laforgue, ar avea pe românește titlul *Teleloaice*. Așa se indică în subsolul paginii 289! [...] *Viața lui Renoir* de H. Perruchot (Meridiane, 1970), deși lipsită de pp. 74-75, 78-79, 86-87, 90-91, 94-95, n-a mai putut, din fericire, să adauge nimic extazului meu, și așa mult prea prelungit pentru echilibrul sufletesc de care dispun”. □ *Jurnal shakespearian*: „Un interesant «jurnal shakespearian», programat să apară în mai multe numere, semnează în «Cronica» din 5 sept. a.c. dramaturgul Ion Omescu. [...] Nemulțumește totuși pe alocuri o anumită familiaritate a tonului, obiceiul de a bate personajele pe umăr (pe care prințul nu l-ar fi răbdat!)”. □ *Supărarea lui N. Irimescu* de I. T.: „Foarte supărat se arată a fi N. Irimescu, autorul unui scurt text polemic din «Cronica» (același număr). Motivul? Două note publicate recent în «România literară», vizând, prima – o proză de C. Cubleşan, a doua – un articol de Marin Bucur. Metoda «celor de la ochiul magic», pe care autorul îi acuză în plus de a se piti cu lașitate pe după inițiale, în vreme ce domnia sa, dând un exemplu, își pune neînfricat, literă cu literă, tot numele la bătaie, ar fi – se pretinde – de a alcătui din citate un «montaj special» menit să le servească «opiniile fanteziste»”. □ *În legătură cu vederea*: „Pe marele său orb îl ducea Blaga de mână prin păduri. Pe regele orb în exil, despre care scrie poetul iugoslav Miodrag Pavlović – un nume de largă audiență peste fruntariile țării sale – îl duc de mână, ca pe nori, în versiunea lui Doinaș, cântecele. [...] Traducerile pe care, din același poet, Anghel Dumbrăveanu în colaborare cu Slavco Almăjan și Petre Stoica ajutat de Adam Puslojić le mai prezintă cititorilor, în numărul 6 al «Secolului 20», preînchipuie și aproximează contururile unui liric pare-se că dintre cei mai cunoscuți din câți are azi Iugoslavia”. □ *...și alte traduceri* de I. C.: „Dar numărul pe iunie al «Secolului 20» își dedică o treime din cuprinsul său prozei și poeziei islandeze și mărturisirilor (însoțite de două articole, pe care le semnează Mircea Bucureșcu și Andrei Brezianu) despre această țară”. □ *Cadran* de G. M.: „Cea mai tânără publicație din România socialistă» – cum numește Sașa Pană suplimentul social-politic și de cultură al ziarului «Steaua Roșie», din Tg. Mureș, într-un articol intitulat *Poeeme necunoscute de Tristan Tzara*, – revista «Cadran» corespunde în bună parte unui gust exigent. Poezii de Marin Sorescu, Ion Horea, Romulus Guga, Zeno Ghițulescu și Gavril Ședran, articole, traduceri, studii, cronici literare, recenzii și desene – toate acestea îndreptătesc apariția revistei «Cadran»”. ■ I. Petrovici deapănă amintiri *În legătură cu A.D. Xenopol*: „Mai posed încă unele amintiri, referitoare la istoricul

A.D. Xenopol, alături de acele consemnate și folosite la o altă evocare, mai veche, a marelui istoric de la Iași”. ■ Al. Piru salută *O ediție critică Ion Barbu*: „După ediția din Biblioteca pentru toți a lui Dinu Pillat, *Versuri și proză* de Ion Barbu, iată și ediția critică numai a versurilor, cu titlul *Poezii* (Albatros, 1970, 548 p.) a lui Romulus Vulpescu. Este o ediție cu adevărat critică, deosebit de scrupuloasă, care trebuie neîndoios elogiată. Ediția fiind destinată specialiștilor, autorul n-a mai pus la început un studiu introductiv, ci un scurt cuvânt înainte”. ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de poezie. □ *Fata din geana mării* de Traian Jacotă: „Traian Jacotă aduce – cu placheta sa – nu doar iubitei în dar un «bucet de alge», ci și poeziei. Amatorismul său, cuceritor prin prospețime, se constată în naive personificări”. □ *Amfore* de Nicolae Nasta: „Aproximativ de pe la jumătatea plachetei se face simțită o scădere pronunțată a interesului pentru versurile lui Nicolae Nasta, ce se degradează treptat, culminând în două lungi compuneri proaste și exterioare. Și e păcat, fiindcă la început autorul reușise să ne atragă atenția asupra sa, printr-o reală încărcătură de emoție”. □ *Rănilor armoniei* de Al. Șerban: „În *Rănilor armoniei* (Editura «Litera») se întrevide zâmbetul fugar al poeziei, repede șters de pe fața ternă a paginilor”. □ *Proteze* de Valeriu Oișteanu: „Oricât de simpatice ne-ar părea acest mod – joc liric, nu-l vom prețui serios niciodată. Dar, și înțelegem bine acest lucru, dacă Valeriu Oișteanu își este fidel cu adevărat, e de așteptat ca autorul *Protezelor* să rămână absolut calm la tot ce i se poate reproșa din afara formulei sale”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă volume de proză. □ *Peisaj cu vaporeșe* de Tudor Ursu: „Bun stilist, Tudor Ursu creionează, cu precizie și finețe de caligraf, niște delicate desene, foarte grațioase, ce sunt însă dintr-o dată tulburate prin introducerea unui element răsturnător de echilibru. Dincolo de aparențele pașnice, idilice chiar – pare a spune autorul – se petrec lucruri teribile, pline de înțelesuri neliniștitoare”. □ *Vara cu tei nebuni* de Vicențiu Donose: „Vicențiu Donose este un autor fluctuant, instabil, căutând să se fixeze și trecând cu o mare și cam suspectă dezinvoltură de la o formulă la alta”. □ *Coniac „3 secole”* de Cecilia Dudu: „Literatură carbaxin. [...] Povestirile Cecilei Dudu respectă toate uzanțele genului, condiția esențială fiind, pentru a le citi cum se cuvine, abandonarea voluptoasă întru lectură, captivitatea totală”. □ *O viață aparte* de George Ricus: „Scrișă fără nerv, rău concepută, cartea lui George Ricus nu reprezintă decât un titlu de pe lista de apariții a editurii Albatros”. ■ M. Ungheanu prezintă volumul de critică al lui Cornel Regman, cu titlul împrumutat de la Urmuz, *Cică niște cronicari...*: „Tot volumul arată însă că ne aflăm mai curând în fața unui spirit satiric decât în fața unui spirit critic. Cele mai bune texte ale sale sunt ludice, mărturisesc plăcerea caricaturii, a umorului gros, a cuvântului poantă, trecute prin filtru intelectual. [...] Deși spiritul satiric este înglobat de cel critic, el aspiră spre autonomie, spre gratuitate, spre artă, încetând, în cele din urmă, să mai fie doar critică. Nu vocația criticii îi lipsește lui C. Regman, ci puterea de a se menține

în perimetrul ei”. ■ În *Ce e nouă în cultura americană* se arată: un *Fragmentarium și monolog* din *Planeta domnului Sammler*, traducere de A. B. și însoțite de un text nesemnat „*Planeta*” lui *Saul Bellow și mutațiile Extremului Occident*. □ *Spiritul american 1970: Fragmente de Simptomatologie critică*, cu păreri semnate de: Richard Hofstadter, Andrew Hacker, Eugene D. Genovese, Daniel J. Boorstin, Staughton Lynd și Arthur M. Schlesinger Jr., introduce prin nota nesemnată: „De curând, cu prilejul celei de-a 194-a aniversări a proclamării Independenței Statelor Unite, săptămânalul «Newsweek» constata obiectiv că sărbătoarea «găsește spiritul națiunii într-o situație de recesiune – o atât de pronunțată scădere de tonus sufletesc încât însăși starea în cauză pare a constitui de sine stătător un tip de criză». Solicitate de «Newsweek», șase personalități ale vieții culturale americane au expus, în legătură cu aceasta, variate puncte de vedere («Newsweek», 6. VII. 1970 – *The Spirit of '70: Six Historians reflect on What Ails the American Spirit*)”. ■ Sub semnătura (litera) a. în rubrica *Micul ecran* apare nota *O televiziune care se respectă...*: „Emisiunea literară de joi seară (redactor Alexandra Căndea) – alt motiv de autorespect: Zaharia Stancu citind poezii din ultimul său volum *Voci în șoaptă* a realizat aici o nouă peliculă-document (și totuși cam nefirească obligația scriitorului de a asista pasiv la îndelunga exegeză-dialog Radu Popescu – f. nervos! –și George Ivașcu); Marin Preda cu aparatul de filmat printre *Moromeți* a fost de-a dreptul încântător – inteligența, naturalețea imaginii și comentariul ne fac să regretăm neașteptat de brusc sfârșirea a peliculei; în fine, interviul informativ acordat de Alexandru Balaci, directorul Academiei române din Roma, ne-a reținut cu aceeași atenție (în trecere fie spus, totuși, bizară poziția așezată a interviewerului Dinu Săraru, care ni s-a adresat tot timpul peste umăr, cabrat, crispat și chiar inoportun)”. ■ Florin Mugur revine la rubrica sa de *Radio* cu textul *Fără*: „Deci, joi, Alice Voinescu și Perpessicius, vineri, directorul Teatrului Național, apoi N. Iorga și Tudor Arghezi. Aceasta, într-un program modest, de numai câteva ore pe zi, realizat îndeobște la un nivel mai scăzut decât cele mai multe dintre emisiunile de azi ale Radiodifuziunii. Dar, după cum se vede, uneori sărăcia obligă!”. ■ O convorbire cu Robert Escarpit, realizată de Adrian Marino, se referă la *Al șaselea Congres de literatură comparată*: „– *De fapt, intenția mea imediată nu este nici să vă analizez, nici să vă comentez, ci doar să vă ascult. De altfel, nu vă ascund că, din punctul meu strict personal de vedere, interesul primordial al Congresului a constat în câteva rapoarte și, poate și mai mult în speranța că voi avea în sfârșit în mâini nu zic tot Dicționarul internațional de termeni literari, pornit solemn cu ani în urmă, dar măcar tipărită litera L, pe care o lăsasem încă în toamna trecută încheiată și gata de tipar. Or, raportul d-lui Boisson a fost (nu numai pentru mine) destul de decepționant: din cele 500 de articole omologate, integral redactate sunt numai 108, 234 sunt în curs de redactare, iar 160 rămân încă vacante. Ați avut amabilitatea să amintiți și de proiectul meu «roumain», în ședința de lucru am pre-*

cizat că noi, în România, avem «meme deux travaux» (unul integral tipărit, la Ed. Științifică), după ședință ne-am strâns toți colaboratorii literei L, la catedră, și am consultat cu emoție... unicul exemplar xerografiat existent. Ședința a fost destul de animată și, într-un fel, concludentă... – Raportul d-lui Alain Boisson, secretarul Comitetului științific al proiectatului *Dictionnaire international des termes littéraires* a fost, cred, lămuritor. Mulți autori nu și-au ținut promisiunile, partea etimologică și tehnică, inclusiv traducerea în limbile arabă, chineză, japoneză, ridică dificultăți, o serie de articole «aride» nu găsesc amatori etc. Dar handicapul cel mai serios ține de nerespectarea angajamentului luat de editura Monton din Haga, sub motiv că nu dispune de caractere exotice, chineze, arabe etc.”. □ Versuri semnează: Dimitrie Stelaru (*Prin grădini; Aștept; Cine sunt ei?; Și visez; Fără somn; Furiile; Nici nu mai știam; Am pornit; Noi luăm; Tuș; Femeia asta; Seara la mare; Am coborât*), Ben Corlăciu (*Florivorii; Poemul în A B C*), Mircea Ivănescu (*Zăpadă; Închipuiri iernatice; Liniște în catedrală; Elegie; Înzăpeziții*), Victor Kernbach (*Mistere; Sonetul stărilor paralele; E ceasul; Ploaia*); Vera Lungu (*Sfânta familie; Foame!; Alte plăceri; Și...; Crește vulturul; Posibil*). □ În *Atlas liric* citim în traducerea lui Andrei Brezianu: Graham Petrie (*Locuitorii peșterii lui Platon sunt puși în libertate*), Lisel Mueller (*La mai mare, la mai mic*) și Charles Wright (*Sare; Nocturnă*); în traducerea lui Virgil Mazilescu și Ștefania Deleanu apare Philip Appleman (*Arici de mare loviți cu piciorul*); Marieta Nicolau o traduce pe Louise Bogan, iar Ion Caraion traduce pe Robert Bly (*Rânduri, în preajma Romei*). □ Din proză citim: *Vulturul* de Doina Ciurea; *Moartea lui Orfeu* de Laurențiu Fulga; *Aforisme și însemnări* de Lucian Blaga; Ioan Alexandru publică în rubrica *Jurnal de poet* textul *Păsările noastre de aur*.

● [„Tribuna”, nr. 38] Numărul are anunțată de pe prima pagină tema *Despre clasici și clasicism*. Se deschide cu un articol semnat de redacție, *Dezbateri creatoare*, care prezintă manifestările culturale, științifice, artistice cu caracter internațional care se desfășoară în toamna anului 1970 în România: Festivalul și concursul internațional George Enescu, congrese, reuniuni ale latiniștilor, fizicienilor, chimiștilor ș.a. care au ca rol, „cunoașterea reciprocă, [...] schimbul de opinii și colaborarea dintre oamenii de știință și de cultură în general”. □ Pe pagina de titlu o poezie de Victor Eftimiu. ■ *Cronica literară*, semnată de Victor Felea are ca subiect lucrarea lui Nicolae Manolescu *Contradicția lui Maiorescu* (C.R., 1970), volum care îl „consacră definitiv pe Nicolae Manolescu, definindu-i pe deplin personalitatea de critic și subliniind încă o dată darurile sale de creator care îl așează printre cei mai dotați scriitori ai generațiilor tinere”. Articolul notează meritul lui Nicolae Manolescu de a prezenta un Maiorescu „integral, autor al unei vaste opere critice despre alții și despre sine, variată ca aspect dar unitară în spiritul și tonul ei”, un Maiorescu reconstituit din perspectiva unei critici moderne. Victor Felea subliniază modul magistral în care Nicolae Manolescu creează portretul lui Maiorescu, care

ia în considerare opiniile vechi despre critic și care, cu îndrăzneală, oferă o nouă viziune, o altă interpretare, în spirit modern. Adevărat eveniment literar, care a provocat reacții diverse, de la elogi entuziaste până la obiecții nefondate, volumul este lăudat de critic pentru stil, pentru „consonanța dintre autor și personajul său... atât de intimă și de firească”. ■ Mircea Tomuș salută reeditarea lucrării lui Vladimir Streinu *Clasicii noștri: Al. I. Odobescu, Titu Maiorescu, M. Eminescu, Ion Creangă, George Coșbuc* (Ed. Tineretului, 1969) într-o perioadă pe care o consideră favorabilă reactualizării calitative a clasicilor. Autorul articolului amintește că lucrarea în sine a făcut epocă, fără să se suprapună cu studiile lui Călinescu, Tudor Vianu, D. Popovici, Perpessicius. Vladimir Streinu avea ca țel „contemporaneizarea literaturii clasice, aducerea ei cât mai aproape de prezent”. Tomuș aduce în discuție fiecare dintre studiile ce constituie volumul, astfel Odobescu este, după cum zice Streinu, „personalitatea-tip” a secolului al XIX-lea, care „are originalitatea unică de a fi clasic și un clasicist care nu s-a încadrat genuistic în formele tradiționale”, Titu Maiorescu este privit din perspectiva sa duală și a modului în care reconcilia contrariile, în cazul lui Eminescu rămân valabile „invențiile” lui Vladimir Streinu: „tendința generală spre obscuritate a poeziei lui Eminescu și, mai ales, prezența fericit numitelor valori sau teme ermetice: viziunea lirică a morții, „sentimentul marmurei în înfățișările iubitei”, „demonismul geniului poetic” ș.a. În ceea ce-l privește pe Ion Creangă, criticul reține că este un studiu aparte, care conține o serie de observații ca homerismul și primitivitatea humuleșteanului, fără a discuta însă în acest articol, despre o eventuală confundare a termenilor popular/ primitiv. ■ Criticul literar Radu Enescu, de formație filozofică, scrie eseu *Spre un clasicism al neclasicității?* în care dă o interpretare filozofică a termenilor clasic/ clasicism, neclasic/ neclasicism, al căror traseu are ca punct de plecare literatura, dar trece prin artă, filozofie, fizică și matematică, într-un joc de idei și de cunoștințe din spațiul filozofiei culturii. Analogii interesante, vocabular de tip filozofic, concluzii pertinente: „Trebuie precizat însă, spre a risipi orice confuzie, că atât arta clasică precum și cea neclasică pot fi *realiste*, după cum clasicismul poate degenera în antiliteratura idilei pompieristice sau scrisul neclasic poate aluneca în suprarealismul celor care împing la extrema limită autenticitatea”. ■ Volumul *Carnet inactual, vol. I* (Ed. Eminescu, 1970) de Dumitru D. Panaitescu cuprinde articole publicate în revistele „Vreimea”, „Universul literar”, „Lumea”, „Revista fundațiilor” ș.a, între anii 1942-1947 și este împărțit în 3 „secții”: domeniul francez, relațiile italo-române și domeniul italian. Mircea Braga consideră că autorul realizează „portrete de mare concentrație și finețe, comentarii sintetice scrise cu nerv și vibrație” după „șablonul” lui G. Călinescu. ■ În rubrica *Accente* C. Daicoviciu continuă subiectul *Izvoare istorice greșit interpretate* (III). ■ În *Clasicii și posteritatea*, Leon Baconsky face o analiză a noțiunii de clasic, cu nuanțările dictate de diversele interpretări, de condițiile social-istorice, de raportările la modele, capacitatea

de înțelegere și de preocupările cititorilor. Susține că un scriitor clasic poate fi validat de posteritate, în timp ce contemporaneitatea își identifică rareori clasiicii, „tinzând să le substituie uneori gloriei de moment”. Autorul vine cu o serie de exemple a modului de receptare a operei și cu citate care să-i susțină argumentele. Concluzia la care ajunge este: „criteriul hotărâtor al menținerii sau al includerii în categoria privilegiată nu-l poate da însă decât universalitatea unei creații, deschiderea ei permanentă, ca structură fără „punct final”..., fără destinație precisă în timp și în spațiu și în total dezinteres față de persoana fizică a creatorului ei”. ■ *Perpessicius: Homer al ediției Eminescu* ne prezintă interviul pe care Perpessicius îl acordă lui D. Cesereanu și în care ne dezvăluie o parte din eforturile pe care le-a depus de-a lungul vieții pentru a edita opera lui Eminescu, pasiunea cu care s-a apropiat de manuscrisele poetului și cu care le-a descifrat astfel încât să poată fi constituite în volume și tipărite. Găsim în confesiunea criticului întâmplări, povești serioase sau picanterii legate de studiu sau de oameni, literați, editori, instituții, mărturisiri „ca-n fața judecății din urmă”, care ne ajută să înțelegem efortul depus pentru editarea operei lui Eminescu, cu succese și dezamăgirea că, din cele 20 de volume proiectate în 1939 pentru ediția integrală a *Operele* lui Eminescu, au fost realizate până în 1970 doar 6 volume. În acest număr dedicat clasicilor și clasicității, interviul se termină prin recunoașterea evidentă a lui Eminescu ca un clasic, ca un creator de limbă literară, ca un model. ■ Vladimir Streinu publică articolul *Ștefan Petică* pe care-l consideră: „poetul cel mai de seamă al grupării macedonskiene, personalitate culturală felurit orientată, căreia nimeni dintre comilitoni nu-i poate fi opus”. Autorul prezintă date biografice, face portretul intelectual al simbolistului, cu lecturile sale în limba originală a scriitorilor, cu preocupările pentru artă, muzică, „Petică ajunge chiar la o anumită teorie generală a culturilor, pe care le vede dezvoltând, fiecare în parte, o anumită „factură internă”, comună operelor de artă care le compun”. ■ Octavian Fodor scrie în *Discipolul* despre relația complexă maestru – discipol, despre cum „unul există prin celălalt” și cum discipolul, cu ajutorul maestrului, trebuie să-i dezvolte propriul sistem de gândire și propria operă. ■ Sub titlul *Vasile Voiculescu, dragoste de orb*, Mircea Tomuș scrie despre romanul *Zahei orbul*: „Marea artă a prozatorului constă în perfecta stăpânire a jocului contrastant și, de ce nu?, periculos chiar, dintre real și transcendent”. Alături de considerentele critice ale lui Tomuș despre *Zahei orbul*, este publicat un fragment din romanul lui Vasile Voiculescu. □ Lirica acestui număr este completată de poezii ale lui Emil Isac. ■ La întrebarea *Ce este un scriitor clasic?* răspund: Domițian Cesereanu, Ion Lungu, Ion Oarcăsu, Ion Pop, Mircea Vaida ■ Despre *Proiectele epice ale unui clasic: Liviu Rebreanu*, ne relatează Tiberiu Rebreanu într-un articol cu multe citate din planurile de romane descoperite în manuscrisele marelui romancier. ■ La rândul ei, Doina Iliescu face cunoscute trei scrisori adresate de Mihail Sorbul lui Mihail Dragomirescu, din care aflăm „noi informații în legătură cu

preocupările literare și dramatice ale lui M. Sorbul”. ■ Rubrica *Agendă* aduce în prim plan repertoriul stagiunii teatrale 1970/1971 a Teatrului Național și Teatrului Maghiar de Stat din Cluj.

18 septembrie

● **[„România liberă”, nr. 8057]** Ion Drăgănoiu prezintă, în rubrica *Vitrina cărții literare*, debutul liric al lui Dan Mutașcu – volumul *Substraturi*, apărut la Ed. Univers, și volumul de versuri al lui Valeriu Oișteanu, *Proteze*. □ Cel dintâi se revendică de la modele precum Nichita Stănescu, Radu Boureanu, B. Fundoianu, Ion Gheorghe ș.a. și reunește poezii care, altădată, „citite în paginile revistei „Luceafărul”, „aveau un anumit farmec” – însă acum, adunate laolaltă, „farmecul nu mai mulțumește”. □ În ceea ce privește al doilea volum, „lipsită de un în sine liric, poezia lui Valeriu Oișteanu rămâne un joc al inteligenței, dar nu un joc nou, ci un joc rejucat” ce se revendică de la supra-realism.

● **[„Scânteia”, nr. 8550]** Ioan Adam scrie despre volumul *Simetrii* de Al. Andrițoiu: „Tonul general al volumului este dat de atmosfera de calm liric. Ar fi greșită însă impresia că poetul nu e solicitat de marile interogații asupra existenței. Dimpotrivă! O imersiune în straturile profunde ale poeziilor duce la descoperirea unui timbru lucid și reflexiv, a unei neliniștite frământări creatoare. Meditația asupra timpului și vrâstelor dă naștere unor versuri elegiace, unei melancolii învăluitoare. [...] Accentele dramatice ale liricii lui Al. Andrițoiu sunt firește mai greu sesizabile datorită surdinei impuse prin autoironie. Prin ce are durabil, prin o mare parte a poeziilor cuprinse – volumul impune o vibrație sinceră, un lirism autentic, mesajul unui poet care-și stăpânește cu virtuozitate uneltele, statornic preocupat de ideea unei comunicări majore cu vremea sa, de situare în zonele de sus ale spiritualității contemporane”. ■ Dan Mutașcu publică o succintă prezentare a volumului *O aripă și-un picior* de Marin Sorescu: „Vom remarca și în această carte de versuri timbrul propriu, distinct al poetului (poate mai generos în a-și dezvălui recuzita), capacitatea lui de a sugera – cu evidentă economie de mijloace – trăiri autentice. Ilustrațiile volumului aparțin tot lui Marin Sorescu; proaspete, expresive, ele constituie o experiență interesantă”. ■ Aurel Dragoș Munteanu se ocupă de apariția volumului *Canțonierul* de Umberto Saba: „Ne-am reîntâlnit cu prilejul apariției versurilor lui Umberto Saba în colecția «Poesis» a Editurii Univers, cu scrisul unui foarte bun cunoscător al literaturii italiene, profesorul Edgar Papu, semnatul prefetei. Traducerea lui Ilie Constantin trebuie remarcată pentru valoarea ei artistică și fidelitatea față de textul original. De aceea, ne-a surprins prezența pe alocuri a unor versuri transpuse greoi, în chip nefiresc pentru fluiditatea poeziei lui Saba, cum este cel din *Meditație*. [...] Observația noastră se referă însă la cazuri izolate, *Canțonierul* fiind în ansamblu o apariție interesantă în cadrul colecției «Poesis»”.

• [„Contemporanul”, nr. 38] Sunt publicate poemele în proză *Titanul* de Geo Bogza și *Leagănul* de Eugen Jebeleanu. ■ Paul Anghel semnează articolul *Ocazionale* în care discută despre exercițiile de scriere ale lui Ion Barbu. Autorul consideră că aceste poezii nu sunt simplă „cenușă” a scriiturii barbie-ne, ci adevărate opere de artă; poezii în care se concentrează întreaga substanță a liricii poetului modernist: „[...] ocazionalele lui Ion Barbu nu sunt ciorne, nu sunt variante eminesciene, nu sunt proiecte de edificii lirice, ci pur și simplu ocazionale, în spiritul unui alt mod de poezie, uitat de multă vreme, din evul de mijloc”. ■ Eugen Luca schițează profilul artistic al poetului Tașcu Gheorghiu. ■ Șerban Cionoff recenzează romanul *Dincolo*, scris de Corneliu Ștefanache, pe care îl situează atât din perspectivă tematică, cât și din perspectiva stilului, în rândul romanelor moderniste de tipul celor scrise de Kafka sau Joyce. ■ Dan Zamfirescu discută despre monografia scrisă de Teodor Vârgolici la Mateiu Caragiale. ■ Nicolae Manolescu recenzează volumele de poezii *Mai mult ca plânsul* și *Drumul sufletelor*, aparținând poezilor Ion Gheorghe, respectiv George Alboiu. □ În legătură cu primul volum autorul discută despre motivele și cromatismul lingvistic de origine religioasă ce împânzesc întreaga țesătură a poemelor: „El este un pictor primitiv de motive religioase sau populare [...]. Figurația este, de altfel, împrumutată în majoritate din poezia ortodoxă sau tradiționalistă, însă expusă mai direct, mai crud și într-o pastă verbală mai bogată”. □ Lucrul asupra căruia autorul se oprește în legătură cu poezia lui George Alboiu este simbolistica câmpiei: „Câmpia reprezintă locul deopotrivă al singurătății absolute și al morții, al timpului pierdut și al unui ciudat exil”. ■ În articolul *Despre radicalitate* Alexandru Ivăsiuc vorbește despre spiritele „purtătoare de radicalitate” și despre necesitatea unei doze de radicalism în structura marilor gânditori.

19 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8551] M. Ungheanu are opinii privind *Stimularea, dar și selecția debutului literar*: „Despre responsabilitatea «lansării» de noi scriitori s-a mai discutat și, probabil, se va discuta. Încurajarea de-a valma a celor cu adevărat chemați, alături de cei vag promițători sau chiar de-a dreptul neta-lentați, nu este semnul unei depline responsabilități. Cea mai curioasă și expresivă situație este încurajarea scriitorilor ocazionali «a celor ce scriu câteva povestioare sau o singură carte» considerate suficiente argumente pentru consacrarea autorilor lor. Ea este nedumeritoare atât timp cât aceste debuturi nu dovedesc, uneori prin nimic, că ar exista posibilitatea unei evoluții scriitoricești promițătoare sau măcar, în unele cazuri, dorința de a continua. Eroarea nu este publicarea lor, ci «tratamentul egal» cu cei ce dovedesc chemare reală și voința de a deveni scriitori adevărați. O editură specială le stă la dispoziție astăzi debutanților. Dar o cântărire a șanselor lor scriitoricești reală este necesară. O certitudine nu se poate întemeia doar pe câteva schițe sau pe câteva zeci

de pagini. Dacă e suficientă o pagină pentru a dovedi talentul cuiva, seriozitatea cu care autorul se pune în slujba propriului lui talent nu poate fi dovedită decât de o inițiativă scriitoricească de anvergură. Când o asemenea verificare nu are loc, apar acele promisiuni consemnate în planurile editoriale de volume (romane, povestiri, nuvele ori orice altceva) care nu se vor onora niciodată pentru că autorul respectiv este inapt pentru astfel de întreprinderi. O experiență, literară sau nu, nu se consumă integral decât după o lucidă retrospectivă. Rândurile de până aici mi-au fost sugerate de experiența, încheiată acum, a fostei colecții pentru debutanți «Luceafărul», cu atât mai mult cu cât experiența ei e reprezentativă uneori pentru întreaga mișcare literară. Colecția a reprezentat în același timp o experiență editorială și una literară. Aici au fost lansați numeroși debutanți care au putut, prin solidaritate de atitudine, să susțină o mentalitate literară, colecția dovedind, la un moment dat, sursa de «modele» literare. Odată încheiată apariția ei, nu este inutil să observăm în ce măsură ea și-a atins țelurile. O privire înapoi ne arată că aici au apărut câțiva prozatori de talent, dar că în rare cazuri cei ce au debutat aici au reușit să treacă la o literatură proiectată pe cadre mai ample. Întrebarea este dacă debutul n-a fost prea vremelnic, aducând un real deserviciu unor oameni de talent. Este limpede pentru cine cunoaște cărțile colecției că unele volume mai puteau aștepta, că unii autori n-ar fi trebuit să apară. Este iarăși probabil că dimensiunile și cerințele colecției au impus uneori debutanților o formulă literară pentru care nu erau croiți. Dar în cazul acestei colecții nu acestea sunt cele mai presante observații. Colecția a lansat un tip de literatură, o manieră a prozei. Cel mai nevizat cititor al literaturii actuale ar rămâne surprins, parcurgând colecția, de tonul comun al schițelor și nuvelor de aici, de frecvența acelorași situații, de marea asemănare a personajelor. Câteva teme, câțiva eroi, câteva sentimente, aceleași, străbat povestirile colecției «Luceafărul». În general narațiunile vorbesc despre naturi inocente care nu rezistă asperităților mediului, din care cauză apar melancoliile, nostalgiile, izolarea, rebeliunea adolescentă, fuga, vagabondajul, tristețile de bar etc. Efectul – oricât pagini bune scrise am găsi – este al monotoniei și al sașietății. Literatura e autentică doar în rare cazuri. În rest ea rămâne cel mult o inteligentă contrafacere a unor teme și cazuri comune. O unică temă ale cărei versiuni inițiale au fost reluate fără o reală înnoire epică acuză lipsa de substanță. [...] Într-o bună măsură, colecția amintită a încurajat o proză cu o perspectivă unilaterală, un model nu fericit pentru viitorul debutant. Debuturile trebuie îndrumate, în sprijinul celei mai bune tradiții critice, către o proză care să nu dea, cum spunea E. Lovinescu, «o falsă idee despre societatea noastră». Problema personalității debutanților accentuează necesitatea unei mai bune și mai profunde cunoașteri a realităților societății socialiste românești. Îndemnul pe care partidul îl adresează statornic creatorilor de literatură și artă – de a reflecta autentic și vibrant problematica umană și socială a epocii noastre – implică această ancorare în realitate, efortul de a

ajunge la esențe, de a contura conflicte și caractere complexe care, firește, nu au și nu pot avea nimic comun cu cele – contrafăcute – din lucrările amintite”.

● **[„Cronica”, nr. 38]** Zaharia Sângeorzan recenzează elogios *Însemnările critice* ale lui I. Negoïtescu, apărute la Ed. Dacia din Cluj, considerând că abordarea critică a acestuia este „a unui poet care nu refuză să-și treacă în același moment al percepției estetice fluxul liric abundent și pur”. Revista publică, de asemenea, o fotografie în care acesta apare alături de L. Blaga și Ștefan Aug. Doinaș, la București în 1955. ■ Dan Zamfirescu semnează *Îndreptări și completări la studiile despre Milescu*. □ Poezii de Horia Zilieru și Mihail Sabin. □ Un fragment din romanul *Ramayana* de Mircea Cojocaru. ■ Succinte prezentări ale volumelor *Identitate* de Liviu Călin (versuri) și *Folclorul* de Gh. Vrabie. ■ Prof. M. Cosmescu amendează modul superficial în care este conturat profilul lui Gr. Tăbăcaru și relația acestuia cu George Bacovia în recenta monografie pe care Mihail Petroveanu o dedică poetului. □ Mihaela Diaconu traduce fragmente din jurnalul lui Franz Kafka. ■ La moartea lui François Mauriac, Al. Călinescu îi dedică o tabletă al cărei titlu, „*A muri înseamnă a înceta să fii neînțeleș*” reproduce una dintre ultimele reflecții ale scriitorului francez. ■ Pagină referitoare la cea de a cincea ediție a Concursului și Festivalului Internațional „G. Enescu”.

● **[„Flacăra”, nr. 38]** Valeriu Cristea prezintă volumul lui Iordan Chimet, *Închide ochii și vei vedea Orașul*: „Sub simplitatea înșelătoare a narațiunii se ascunde un efort de sinteză. *Închide ochii și vei vedea Orașul* este un basm trecut printr-un filtru modern. În trama acțiunii intervin elemente de roman polițist, umorul pedalează insistent pe calambur, fantezia nu e străină de unele îndrăzneli suprarealiste”. De asemenea, remarcă criticul „oralitatea cuceritoare, fluentă, abundentă ascunde și ea o remarcabilă complexitate a scriiturii”, prin urmare „efectul impresiei de dezinvoltă simplitate pe care ne-o dă opera crește prin sesizarea rafinamentului cu care a fost, atât de discret, pregătit”. ■ Sanda Faur realizează un interviu cu Kovács György, cu titlul *Creația – un ritual secret pe care nu-l poți săvârși în vitrină* în care acesta vorbește despre anumite roluri și personaje interpretate de-a lungul carierei sale. ■ Henri Wald publică eseu *Existența paradoxală*, plecând de la afirmația că „lumea nu poate deveni conștientă de dialectica ei decât prin existența paradoxală a omului”. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Vacanța animalelor de pradă*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, se publică o notă despre apariția, la E.A.R.S.R., a primului volum al *Actelor celui de-al XII-lea Congres internațional de lingvistică și filologie romanică*. ■ Notiță despre volumul de „traduceri din lirica universală” de Ștefan Aug. Doinaș, *Sunete fundamentale* (Ed. Univers): „Liricul, pentru care șlefuirea cuvântului e una din trăsăturile propriei creații, a captat – pe cât omeneste e posibil unei traduceri – în exemplele sale tălmăcirii dintr-o seamă de poeți unici emoția, sensul și atmosfera originalului”. □ Notă despre tematica volumului de nuvele *Pedeapsa* de

Alexandru Georgescu, apărut la Ed. Eminescu. ■ Semnalarea reeditării, la Eminescu, a romanului lui Mateiu Caragiale, *Craii de Curtea-veche*. ■ Notiță despre apariția, în B.P.T., a *Povestirilor unui vânător* de I.S. Turgheniev, în traducerea lui M. Sadoveanu. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, semnată de Alecu Popovici, se anunță ca Teatrul de stat din Arad intenționează să deschidă stagiunea cu piesa *Despot Vodă* de Alecsandri.

● [„Luceafărul”, nr. 38] Marin Preda se referă la *obstacolele* aflate în *calea lecturii*, printre care se numără și anihilarea „curiozității cititorului” „întreținută cu atâta trudă și prudență de artist în cursul vieții sale, dar pe care moartea îl împiedică să mai poată interveni. Toată viața somnul său a fost populat de obsesii și neliniști ca nu cumva operele lui să plictisească, interesul pentru rodul imaginației și simțirii lui să înceteze, obstacole imprevizibile să apară în calea lecturii cărților sale. Ei bine, ceea ce a reușit el, strică alții. Opera de artă poate plictisi. Ascultați o emisiune, să zicem despre Rebreanu. Coșbuc cică i-ar fi spus: muncă, răbdare și încredere. Dacă nu ai astea, n-ai făcut nimic! Și apoi: un sfert de talent, trei sferturi muncă, dacă n-ai astea, iar n-ai făcut nimic! Cuvintele lui Coșbuc! Vasăzică opera de artă nu se datorează precumpănitor talentului, ci muncii. E o idee pe care înșiși scriitorii, imprudenți și din dorința de a alunga dintre ei pe leneșii și pe misticii inspirației, au lansat-o pe piață, micșorându-se inutil, fără să-și dea seama, în fața gândirii comune care a și tresărit: Aha! Așadar muncă! Talentul nu e așa de important! Păi dacă e vorba de așa ceva, ce mare ispravă, și noi știm să muncim... Drept care, cei mai îndrăzneți dintre ei și-au suflecat până sus mânecile și s-au și pus cu brâncile pe treabă. Cărți voluminoase și multe la număr au început să asalteze editurile din întreaga lume. Editorii nu le pot respinge pe toate. Iar ceilalți dintre ei, mai puțin ambițioși, au început să declare că n-au ei timp să scrie, că i-ar vâri în buzunar pe toți acești scriitori ale căror nume apar mereu prin reviste și ziare de au ajuns să-i plictisească. [...] Să nu uităm că toate acestea, memoriile, amintiri, ediții intră în biblioteci și stau acolo și cititorul naiv dă de ele, nu le mai poate scoate nimeni chiar dacă toată breasla noastră ar protesta. După ce criterii să le mai scoți, din moment ce au fost publicate? Ți se poate dovedi, cu «scrisorile» în mână ale scriitorului, că nimic nu e inventat. Nu există decât o singură cale sigură pentru scriitor de a se apăra de acele «amintiri» și «ediții» ale contemporanilor care i-ar vulgariza viața și opera. Să spună el însuși despre sine și creația sa astfel de adevăruri dure încât nimeni să nu mai poată trece peste ele. Putem să mai trecem peste jurnalul intim al lui Maiorescu? El există și e complicat să-i răstălmăcești sensurile. [...] Mi se face frig când mă gândesc! Hotărât, trebuie să iau măsuri, să-mi scriu eu însumi încă de pe acum «amintirile», «mărturisirile» ețetera. Nu e nicio glumă!”. ■ Eugen Simion crede că *În dulcele stil clasic* al lui Nichita Stănescu dezvăluie un poet „mai tandru și sentimental”, „mai retoric și mai accesibil decât în alte poeme luminate de ochiul abstract al unui spirit ce face din joc o speculație și din speculație, nu

o dată, un joc. Un ochi lăuntric se deschide și în aceste versuri congestionate de idei, dar ceea ce domină este jubilația și afectarea unei mari suferințe erotice. Sub acest aspect, poemele își merită titlul: deși mai speculativ și cu o metaforă mai abruptă, Nichita Stănescu pune în versuri ah-ul și oh-ul lui Ienăchiță Văcărescu și varsă cu prefăcătorie lacrimi în niște jalnice romanțe de o simplitate rafinată. A spune însă că poetul renunță la temele lui și că dulcele stil clasic înseamnă o întoarcere la figurația poetică tradițională este mult”. O caracteristică a versurilor lui N. Stănescu este, observă criticul, faptul că „obiectele intră și ies din sinele lor, ideile, sentimentele coboară sau urcă spre punctul în care sălășluiește sinele, poetul însuși plonjează de mai multe ori în sinele lui și gestul acesta pune în mișcare mari resorturi afective. [...] Să nu scăpăm din vedere că în mitologia lirică a lui Nichita Stănescu sinele se transformă în cuvânt, iar din ciocnirea sinelui cu sine ies mari drame geologice. E aici o pură speculație, un joc de termeni, sau o conștiință mai profundă a complexității universului? Poemele păstrează, în această privință, o nehotărâre, o cultivă chiar, punând gândurile cele mai profunde și metaforele cele mai pline de sens în vecinătatea jocurilor verbale, delicioase și gratuite”. ■ *Avanpremieră editorială* anunță volumele: *Alter ego* de Șt. A. Doinaș (versuri; Ed. Eminescu), *Teatru* de Sergiu Fărcășan (Ed. Eminescu), *S.O.S. – Puhoaielor!* de Radu Theodoru (reportaje; Ed. Albatros), *Gușterii și patru pipe* de Marin Porumbescu (schite, povestiri; Ed. Albatros), *Duhul pietrelor* de Corneliu Sturzu (versuri; Ed. Albatros), *Gardul cu șerpi* de Mariana Filip Sărățeanu (versuri; Ed. Litera). □ Lui Tudor George i se publică un amplu grupaj de poezii intitulat *Lieduri pentru revedere*. Sunt prezenți cu poeme: Ion Mărgineanu, Ion Lotreanu, Floru Mihaescu, Ion Trandafir, Corneliu Vadim Tudor, Mihaela Hașeganu, Laurențiu Cârsteian, Emil Ciuraru, Vintilă Ornanu, Nicolae Comănescu, Gabriela Gheorghiu, Gheorghe Istrate. Alături de acestea, povestirea *Zorii înghețați ai zilei* de Alexei Rudeanu. ■ Continuă, și în acest număr, ancheta *Ce a însemnat deceniul '60–'70 pentru literatura noastră?*, la care sunt invitați să răspundă și alți oameni de litere. □ Cel dintâi, Valeriu Râpeanu, crede că a fost „un deceniu fertil din toate punctele de vedere, în care s-au creat opere ce s-au impus având toate șansele să se înscrie pe orbita perenității”. Totodată se observă că s-a afirmat „masiv și categoric” generația tânără, făcându-și „intrarea prin acele memorabile prime volume ale colecției «Luceafărul». El remarcă o legătură cu deceniul precedent, „un fenomen de firească împlinire și evoluție în care glasurile noi s-au amortizat cu cele existente, cu cele ce reprezentau talentul autentic. [...] Cred că și într-un deceniu și în celălalt au învins numai scriitorii care au fost conformi cu propria lor personalitate și structură literară. Deceniul '60–'70 mai este important și prin crearea unui climat critic cu totul superior celui precedent”. Se notează însă că „nici astăzi discuția critică nu respectă toate regulile obiectivității, că se încearcă «desființarea» celor ce nu cred în anume jocuri facile și desuete, că atunci când ești

împotriva unui suprealism întârziat și anacronic nu ți se răspunde cu argumente ci cu etichete. Dar deceniul '60–'70 a fost un deceniu fertil în care ne-am regăsit propria ființă, în care s-a scris mult, uneori prea mult, dar s-a scris mai bine, în care literatura română ne-a apărut în organicitatea ei desăvârșită".

❑ Lăsând în seama criticilor misiunea de a „lumina acest deceniu”, „mai ales că acești zece ani veneau, în 1960, după foarte lunga perioadă de zece ani anterioară despre care cerem permisiunea să nu mai vorbim”, Marin Sorescu amintește că există „câteva piscuri, neprinse bine de tăvălugul dogmatismului” care trebuie mereu amintite. „Să nu uităm că aceea a fost perioada când n-au «existat» Arghezi, Blaga, Voiculescu, Pillat, Barbu, iar Eminescu însuși figura, la început, cu un «sfert de normă» [...], spațiul corespunzător de geniu românesc fiind ocupat de niște invenții și inovații. Ne cutremurăm și facem glume ca să ne ascundem într-un fel amărăciunea; cerem scuze hârtiei care sperăm să nu fi prins și păstrat năravul”. Poetul crede că „deceniul 8 care vine ne acordă un spațiu tipografic și sufletesc care ne obligă. [...] Mari idei se fâlăie ca niște amulete prin fața coarnelor peniții, întărâtându-le. În ce ne privește am început să scriem în deceniul 7 fără a roși. Se va vărsa iarăși cerneală”. ❑ Nicolae Velea se referă la numărul impresionant de volume valoroase apărute în acest interval de timp, considerând că „nemărginindu-se și nefiindu-și egoist suficientă doar sieși, lucrarea artistică cuprinsă între anii acestui deceniu a întreprins acțiuni și incursiuni de recuperare sau cum s-a spus, cam tehnic, de reparare a unor lucrări nedreptățite din perioade precedente, amenințate dacă nu de mistificări, aplauze ori acuze sociologice, oricum de traiectorii deviate în istoria literară. Se poate, cred, spune că de-abia acum au fost citite bine până la cap cărți ca *Bietul Ioanide* și *Scrinul negru*, *Desculț* sau *Moromeții*. Nume de coplesitoare și largă suprafață culturală (Blaga, V. Voiculescu, Maiorescu etc.), îmbrâncite sau scoase silnic și brutal nu numai din seria constantelor valorice românești, dar și din obligatoriile referințe critice, au fost redată acum circulației și reintegrate conștiinței estetice largi. Și aceasta nu doar prin efortul criticii competente și în sfârșit calificate, dar și prin contextul literar general al cărților care, așa cum se bănuie, își aruncă și-și împrumută lumini cu care-și dezvăluie și mărturisesc reciproc unii și muchii ascunse și neștiute. Vitrina literară a deceniului șaiszeci-șaptezeci, în a cărei margine dinspre deceniul nou s-a rânduie poezia aleasă și rară și în sfârșit romanul puternic și rezistent, stă alături de cele mai bogate și norocoase vitrine ale altor decenii literare românești. Prin ce a deschis și a lăsat deschis”. ■ La *Confidențele unui maniac*, Al. Paleologu constată *Supralicitarea poeziei și clișeul originalității*, dezaproband „demagogia”, scriitura modernă ce „permite platitudinii și lipsei de substanță să se disimuleze sub o prefăcută obscuritate, o frustește pastişă sau o similitudoare”, „îngălarea poetică a cotidianului”. „În artă a nu fi decât nou înseamnă a nu deveni niciodată vechi cu adevărat, ci foarte curând vetust; a fi doar *original* înseamnă și grabnică uitare. De altfel marii artiști nu sunt niciodată ori-

ginali, ci cu totul dimpotrivă: sunt unici și neconfundabili”. ■ Ion Caraion semnează articolul *Frica de a uita* în care se referă la poeta luxemburgheză Anise Koltz, una dintre colaboratorii antologiei *Masa tăcerii*. „Pe marginea versurilor sale s-ar putea improviza un eseu existențialist sau o diagramă a înstrăinării, a solitudinii, a demonetizării și decompoziției cuvintelor. [...] Frica de a uita a Anisei Koltz e, în lumea contemporană, rudă nu cu o criză de conștiință, atât ar fi puțin, cât cu avertismentul. Și cu răspunderea”.

20 septembrie

● [„Scânteia”, nr. 8552] Apare *Hotărârea Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu privire la aniversarea a 150 de ani de la nașterea lui Friedrich Engels*: „Aniversând 150 de ani de la nașterea lui Friedrich Engels, comuniștii români, clasa muncitoare, poporul român, în strânsă frăție cu naționalitățile conlocuitoare, își intensifică eforturile pentru realizarea programului elaborat de Congresul al X-lea al Partidului Comunist Român de dezvoltare economică și socială a patriei”. ■ Rubrica *Adnotări* conține comentarii. □ Gh. Dan, ...și un festival dedicat Luceafărului poeziei românești: „Un alt creator de geniu al poporului nostru, lui Mihail Eminescu, îi este consacrată o manifestare care tinde să devină tradițională. Între 4-9 octombrie se va desfășura la Iași a doua ediție a *Festivalului de poezie «Mihail Eminescu»*, festival care depășește prin semnificațiile sale ecoul unui eveniment cultural local. Programul manifestărilor pe care le-au anunțat organizatorii (Comitetul de cultură și artă al județului Iași) cuprinde recitaluri de poezie eminesciană, seri de poezie la care vor participa poeți din întreaga țară, simpozioane și întâlniri ale cititorilor cu poeții oaspeți ai festivalului, recitaluri muzicale, și deschiderea unei expoziții de artă plastică, inaugurarea unor case memoriale și dezvelirea unor plăci comemorative, vizitarea Ipoteștilor unde s-a născut Luceafărul poeziei românești, a bojdeucii lui Creangă, a Muzeului Vasile Alecsandri din Mirești. Un program menit să sublinieze, o dată în plus, înalta cinstire acordată în zilele noastre, în cele mai diverse colțuri ale țării, literaturii și artei, celor mai frumoase tradiții ale culturii românești”. □ Silviu Achim, *Discurs inedit al lui Nicolae Bălcescu*: „Muzeul memorial «Nicolae Bălcescu» din Bălcești pe Topolog a editat de curând, prin grija directorului său, Horia Nestorescu-Bălcești, un număr al seriei *Ex studia ed acta musei «Nicolae Bălcescu»*. Publicația pune la îndemâna istoricilor și publicului larg textul integral – până în urmă cu câțiva ani necunoscut – al discursului intitulat *Privire asupra stării de față, asupra trecutului și viitorului patriei noastre*, pe care l-a rostit Bălcescu la 1 ianuarie 1847, la o adunare a studenților români din Paris. Însoțită de un amănunțit și competent studiu, semnat de Cornelia Bodea, descoperitoarea textului, lucrarea ni se relevă ca un document deosebit de sugestiv al frământatei epoci dinaintea revoluției pașoptiste, ca o analiză realistă și de profunzime – realizată în alese pagini literare – a situației de atunci din țările române. Publicarea acestei lu-

crări, în care găsim condensată concepția înaintată, revoluționară a lui Bălcescu, ce se apropie în multe domenii de materialismul istoric, constituie un binemeritat omagiu adus aceluia care și-a închinat întreaga viață propășirii poporului și patriei sale”. □ Prof. Constantin Lungu, *Tortura teribilistă a metaforei*: „Sunt cunoscute și, desigur, legitime aspirațiile poeților de a realiza o poezie modernă. Însă tot atât de adevărat este și faptul că tendințele de înnoire a artei poetice se manifestă, nu rareori, prin ruperea cvasitotală a limbajului metaforic de esența comunicării, de orice logică. Astfel, tânărul poet Nicolae Neagu aduce în *Poeme rococo* (Editura Litera) unele sonuri inedite, dar cel mai adesea apetența pentru noutate se transformă într-o îngânare de neînțeles [...]. Dacă e vorba să «estimez» astfel de poezii, mă întreb și eu, asemenea poetului, unde ajungem? Această pretinsă detașare poetizantă față de obiect, încifrarea lui intelectuală mă aruncă pe mine, cititor, într-o neagră nedumerire, mă împiedică să trec dincolo de jocul insolit al cuvintelor. Rigoarea poetică, departe de a fi un «vechi obicei pus la naftalină, cu jumătăți de pleoape, după uși», cum se exprimă poetul, ține de însăși capacitatea artistului de a-și ordona discursul poetic în structuri logice, detectabile la lectură. Or, acolo unde lipsește poezia, și îngânarea zeilor se transformă în bolboroseală abracadabrantă”.

● [„*Glasul Patriei*”, nr. 28] Gh. Bulgăr comemorează *Centenarul „Epigonilor” lui Eminescu*: „Abia a trecut un secol, la 15 august 1970 de când apărea în revista *Junimii* de la Iași, în «Convorbiri literare», poezia lui Eminescu, *Epigonii*, trimisă de tânărul poet de la Viena, unde se afla ca student. Ca și prima poezie, publicată în aceeași revistă, la 15 aprilie, *Venere și Madonă*, *Epigonii* a produs o mare impresie, chiar dacă fondul laudelor adresate unor înaintași cu merite mai modeste a fost contestat energic de unii membri ai *Junimii*. Cu aceste două poeme din 1870, Eminescu s-a impus atenției literaților vremii, așa încât acum un secol, cultura noastră modernă primea în sânul ei un creator adevărat de artă literară, de mari îndrăzneli metaforice, cu viziuni titanice, transpuse într-un limbaj poetic cu totul nou, fără vreo contingentă cu predecesorii săi”. ■ Prof. dr. docent Dan Simonescu scrie despre *Ion Neculce*: „Se împlinesc anul acesta 225 de ani de la încetarea din viață a unuia din cei mai mari cronicari români, Ion Neculce. Viața cronicarului a fost studiată în ultimii ani pe vase noi documentare (Dumitru Velciu, *Ion Neculce*, 1968). Chiar și *Letopisețul Țării Moldovei*, *O samă de cuvinte*, au făcut obiectul unor analize profunde literare și istorice (Iorgu Iordan, editorul și comentatorul operei și Constantin C. Giurescu, *Valoarea tradițiilor lui Neculce*, 1967). [...] Opera literară a lui Neculce a inspirat pe scriitorii noștri patrioți din veacul al XIX-lea și XX. În aula Academiei Române, mărturisea M. Sadoveanu în 1923 următoarele: «Aici (în cronica lui Neculce și în opera lui Creangă) e panteonul meu literar, simplu și rustic, fără podoabe, ca natura, însă măreț ca dansa». Cronicarii și scriitorii noștri vechi stau ca o temelie de granit la baza producției literare românești, moderne și contemporane”. ■ Apare poezia *Cântec șoptit*

de Zaharia Stancu, cu următoarea precizare: „Iulie – 1970 – Eforie Nord, din Volumul *Cântec șoptit*, Editura Cartea Românească 1970”.

22 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8554] Relatări: „Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, împreună cu soția, Elena Ceaușescu, au plecat luni în Austria unde vor face o vizită oficială, la invitația președintelui federal, Franz Jonas, între 21 și 25 septembrie 1970”.

23 septembrie

• [„Viața studentescă”, nr. 30-31] M.N. Rusu scrie despre *Clasicism sau structura permanenței*, eseu ce înseamnă o trecere-pretext prin volume recente Nichita Stănescu – *În dulcele stil clasic*, Al. Andrițoiu – *Simetrii*, G. Alboiu – *Drumul sufletelor*, Constanța Buzea – *Coline* și Ion Gheorghe – *Mai mult că plânsul*, divagând către probleme generale ale *liricii anului '70*: „A trebuit să se ivească o anume situație pentru a vedea mai bine valorile literare cu care conviețuim... cu cât apare mai multă maculatură pe piață literară, cu atât se detașează mai clar numele reprezentative ale literaturii de azi... după abundența debuturilor și a redbuturilor de toate credințele, ne aflăm în situația de a constata existența unor destine poetice singulare dar semnificative deopotrivă: pentru fenomenul literar general și pentru acela individual. Mai mult, semnificative pentru structura poetică de azi, pentru posibila ei evoluție și așezare; și, implicit, pentru remodelarea conceptului literar actual. [...] Înaintea prozei și dramaturgiei, poezia anunță o recrudescență a clasicismului. Această poate fi interpretată și ca o ripostă la orgia metaforică a inflației prin care trecem, datorate unei politici editoriale largi”. Transcendența unor opere poetice (ca *11 Elegii*) demonstrează rațiunea universală a caracterului poetic clasicist la autorii menționați mai sus, „stinsă prin încorporarea în poezie a elementelor științifice, cu alte cuvinte a unor adevăruri universale”. Astfel, poetul anului 1970 „cu vocația accentuată a continuității, se îmbată de valorile muzicale ale structurii clasiciste, de armoniile geometrice, spațiale ale lumii și ale cuvântului”, iar lirismul actual, prin una din direcțiile lui esențiale, „descoperă (și integrează) poezia formulelor logice”, „ipostazierea spiritului însuși – echilibrarea lui clasicistă – putând fi motiv de inspirație pentru *noul clasicism*”.

24 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8556] Dragoș Vrâncanu semnează textul critic *Dimensiunile reale și pseudo-clișeele originalității lirice*: „Arta și poezia românească contemporană dovedesc un instinct sănătos al cerințelor ineditului în conținut și în exprimarea poetică. Și deși intenția rândurilor de față este aceea de a insista asupra originalității autentice și pseudo-originalității în expresie, este necesar ca – fie și numai succint – să subliniem ideea că toți marii noștri creatori

s-au arătat vital preocupați de problemele de conținut ale creației lor, că efortul de a găsi noi modalități de expresie s-a făcut întotdeauna cu conștiința că aceasta au a comunica gânduri și sentimente profund omenești, a vorbi omului despre sine, despre universul său spiritual și sentimental atât de bogat și atât de divers. [...] Subliniind valoarea firească a originalității produsului poetic și artistic în general, nu putem să nu menționăm excesele, riscurile, patologia, artificiile și falsurile pe care le aduce cu sine o parte a liricii, mai ales cea datorată unor spirite fără chemare adevărată sau prematur dezorientate. O linie, nu o dată greu definibilă, departe arta organizată – cum este totdeauna arta – de experimentul haotic. Tocmai în acest sens de responsabilitate creatoare trebuie călăuzită atenția poetului contemporan. Impulsul inovator și original trebuie ferit de lesnicioasa lui alunecare pe celălalt versant al lucrurilor, adică pe acela al unei lirici arbitrare, care nu corespunde nici unei realități și care cultivând în mod deliberat și calculat originalitatea o extinde peste tot, ajungând exact la rezultatele contrare ale acestei prețioase tendințe, adică în uniformitatea cea mai patentă. Vedem astfel că numeroase scrieri și numeroși autori de poezie contemporană seamănă toți între ei ca niște picături de apă, distrugându-se astfel însăși percepția noutății și înlocuindu-se cu o nouă monotonie. Față de aceste vicii care au început să apară din ce în ce mai distinct se poate spune că original cu adevărat devine tocmai acel poet care scrie cât mai simplu și cât mai clar, reacționând la o manieră, dacă nu chiar la o manie, a lucrărilor încifrate și pretențioase în care fiorul liric nu mai există, în care tendința către originalitate iese compromisă, banalizată și bagatelizată. Ea este înlocuită de spiritul de ostentație și de înclinarea spre teribilism și exhibiționism. Aceste anomalii poetice sunt ușor de pus în evidență, uneori în coloanele revistelor, alteori în unele volume, între care câteva apărute în Editura «Litera» cred că meritau o analiză aparte. [...] Poezia românească a găsit întotdeauna în resursele ei intime soluții la problemele de estetică a expresiei lirice, acest lucru dovedind spiritul dotat al poporului nostru. Ceea ce a fost adevărat în toate epocile, începând mai ales cu epoca romantică și post romantică și cu cea simbolistică – îmbinarea efortului de comunicabilitate cu acela de păstrare intactă a originalității – nu poate să nu rămână adevărat în zilele noastre, caracterizate de un flux creator pe măsura unei renovări totale a societății românești, în care relația lirică se cere să-și amplifice semnele unei rodnicii cu totul deosebite”.

• [„Scân-teia tineretului”, nr. 6640] Petru Popescu publică articolul *Tematica industrială în conștiința scriitorului de azi*, o pledoarie programatică pentru „consolidarea prozei orășenești”, „semn de urbanizare și modernizare”. „Ca răspuns la operele schematice, unii scriitori s-au refugiat în modele și dispoziții literare proprii mai degrabă anilor treizeci, ajungând azi să fie perimați ca mentalitate față de orășenii cei mai comuni, ingineri, tehnicieni, funcționari, șoferi sau orice altceva, oameni legați prin fiecare zi a vieții lor de structura unei societăți moderne. Iată, deci, o tematică de cel mai înalt interes și de cea

mai mare însemnătate ce-și așteaptă operele durabile, bine consolidate artistic și ideologic, beneficiind de concepția materialist-istorică, pe care partidul nostru o pune la temelia construirii socialismului și comunismului în România”.

● **[„Albina”, nr. 38]** Șerban Nedelcu scrie editorialul *România și Austria*: „În aceste zile, tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, împreună cu soția sa, tovarășa Elena Ceaușescu, se află în vizită oficială în Austria. [...] Aproape întreaga presă din Austria, vorbind despre vizita lui Nicolae Ceaușescu, arată dragostea cu care a fost primit de către locuitorii Vienei și scot în evidență problemele ce se discută: proiectele privind convocarea unei conferințe a securității europene pe care ambele state o sprijină în mod principal; coexistența pașnică, dezvoltarea relațiilor româno-austriece etc. [...] În acest mic spațiu nu pot fi enumerate toate elogiile pe care poporul austriac le aduce României Socialiste. Nu pot fi înserate aici nici toate cuvintele calde adresate șefului statului nostru. Între România și Austria există vechi legături economice și culturale”. ■ *Trei piese de Paul Everac*, apare nesemnat: „Strădaniile Casei centrale a creației populare – tot mai vizibile în ultima vreme – de a pune la îndemâna formațiilor de teatru lucrări dramatice din ce în ce mai valoroase sunt ilustrate și de cele trei piese ale lui Paul Everac apărute recent. [...] Parcurgând cele trei comedii, observăm însă cu regret că editorul, Casa centrală a creației populare, a abandonat o inițiativă bună, obiceiul de a publica la sfârșitul pieselor, scurte îndrumări de regie”. ■ Elefterie Beoca semnează nota *Ion Creangă – autor dramatic!?*: „După ce marele nostru povestitor Ion Creangă fusese răspopit, îndrăgise la nebulie teatrul și mergea cu regularitate la spectacole. Astfel legase și multe prietenii printre actorii ieșeni. Dacă până atunci lui Creangă nu-i călcase piciorul la teatru, aceasta se datora numai faptului că purtase anterior și potcap. [...] Acțiunea piesei, o comedie intitulată destul de sugestiv *Dragoste chioară și amor ghebos*, se petrecea în cartierul Tătărași și cuprindea un adulter, o ceartă cu intrigă, bârfă și scandal și, desigur... gura mahalalei. Ion Creangă n-a scris decât un fragment cu două scene din această piesă de teatru al cărui manuscris original se păstrează la Academie. Nu se cunosc cauzele ce l-au făcut să nu-și termine comedia”. ■ În consonanță cu evenimentele politice din prima pagină, V. Dumbravă prezintă pe scurt *Poezia austriacă modernă*: „Pe lângă bogata selecție de versuri, antologia are meritul unei serioase informații, în prefața semnată de Maria Banuș și în special în succintele dar documentatele note de prezentare a autorilor – veritabile fișe de istorie literară – ale lui Petre Stoica. În primul rând însă – prin traducerile amândurora – ne apropie opere ale unei literaturi care în secolul nostru a îmbogățit substanțial peisajul spiritual universal”.

● **[„România literară”, nr. 39]** În amintirea lui August 1944, Demostene Botez scrie articolul *Martori ai acelor evenimente*: „Ultimele trei decenii din acest secol, încheiate acum, în 1970, le-am închinat ca scriitor și ca om luptei și muncii pe care a adus-o poporul pentru eliberare și pentru construirea socia-

lismului. Trebuie să recunosc, ca o cinste a scriitorimii românești, frontul unitar pe care l-a constituit în apărarea și apoi în realizarea aspirațiilor cele mai progresiste. Nimeni nu a șomat în acest răstimp. Imperativele vremii au fost atât de stringente că parcă nici nu mi-am dat seama când au trecut atâția ani. [...] Împotriva acestei hidre sângeroase, cu capul la Berlin și cu mâna înarmată în țara noastră, cu toate violențele și teroarea folosită, poporul român a rezistat. A rezistat datorită dârzeniei de luptător încercat a Partidului Comunist care a denunțat fără teamă crima ce se ascundea sub masca naționalistă confecționată la Berlin. Au plătit mulți curajul lor cu torturi de nedescris și cu jertfa vieții. Epoca aceea de sinistră amintire a fost dominată de marea hotărâre a celor care au înfruntat-o. Eroismul antifascist i-a dat o glorie neștearsă în istoria poporului nostru. Ea a rămas totuși neînsemnată îndeajuns de pana scriitorilor. Stau astfel în uitare o seamă de eroi care pot fi pildă pentru toate generațiile care vin”. ■ Al. Raicu discută cu *Nicolae Dunăreanu*: „– *Cititorii ar dori să afle mai întâi ce aveți pregătit pentru tipar?* – Știi că am fost suferind în ultima vreme, luni de zile, am avut îndeosebi necazuri cu vederea. Când m-am restabilit, am început să-mi adun o serie de povestiri și nuvele răspândite în diferite vechi publicații ce nu se mai găsesc azi decât la Biblioteca Academiei. Acestea le-am adăugat douăsprezece nuvele inedite și astfel am alcătuit un manuscris de 52 de «piese» pe care l-am intitulat *Strigăt în noapte*, după titlul uneia dintre ele. M-ar interesa în mare măsură, pentru acest nou volum, Editura Cartea Românească. – *Dar volumul de amintiri la care lucrați de mulți ani?* – Manuscrisul respectiv trece azi de 200 de pagini. În primăvara acestui an am folosit unele pagini de aici, fiind solicitat de către prietenii mei de la Radio, unde am prezentat unele secvențe despre Mihail Sadoveanu, Ion Dragoslav, Emil Gârleanu și mulți alții despre care, duminică personal, ți-am relatat în numeroase rânduri”. ■ Din *Cronica Uniunii Scriitorilor* aflăm: „La sediul Uniunii Scriitorilor au avut loc trei ședințe de lucru ale conducerii sale operative: cu secretarii Asociațiilor de scriitori din țară, cu redactorii șefi ai revistelor editate de Uniunea Scriitorilor, cu directorii editurilor de literatură din București, Cluj și Iași – menite să pună tuturor factorilor prezenți sarcina de a cinsti aniversarea a 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român ca obiectiv principal și permanent al întregii lor activități, pe durata octombrie 1970 – mai 1971. [...] □ Acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, și Szász János, secretar, vor face vizite de câteva zile la Sofia și Zagreb, unde vor desfășura discuții cu conducerea Uniunii Scriitorilor din Bulgaria și respectiv din Iugoslavia, în probele de interes comun. □ Alte prezențe de scriitori români peste hotare, în cadrul înțelegerilor de colaborare cu Uniunile de scriitori din țările respective: Leon Baconsky, Nicolae Barbu, Dimény István, Radu Enescu și Teohar Mihadaș – în Ungaria; Eugenia Tudor, Herway Giselle și Damian Necula – în Polonia; Gherghinescu Vania, Mihai Stoian și Corneliu Ștefanache – în Bulgaria; Ion Negoitescu și Papp Ferenc – În Uniu-

nea Sovietică; Teodor Mazilu – în Franța, în cadrul programului de schimburi culturale româno-franceze; Nina Cassian, Pauline Schneider, S. Damian și Radu Lupan – în R.F. a Germaniei, la invitația Societății Inter Nationes. □ În cadrul Festivalului de poezie de la Knokke-le-Zoute (Belgia), un juriu internațional a acordat poetului Radu Boureanu, redactor șef al revistei «Viața românească», premiul revistei anglo-franceze «Adam», care apare la Londra. [...] □ Recent s-a desfășurat la Bordeaux cel de-al șaselea Congres internațional de literatură comparată, la lucrările căruia a participat o delegație de profesori de literatură, critici de artă și scriitori români. Pe baza temelor cardinale ale congresului, *Literatura și societatea* și *Literatura mediteraneană – moștenire și înnoire*, participanții români Alexandru Dima, Vera Călin, I.C. Chițimia, Adrian Marino, Tatiana Nicolescu, Mihai Novicov, Liviu Rusu și Ion Zamfirescu au prezentat o serie de comunicări, urmărite cu deosebit interes de numeroșii delegați veniți la acest congres de pe toate continentele. Noul comitet de conducere al Asociației internaționale pentru literatura comparată a cooptat între membrii săi un reprezentant al României, în persoana prof. Al. Dima, directorul Institutului de istorie și teorie literară «George Călinescu» [sic!]. ■ Valeriu Cristea prezintă considerațiile sale despre... *Critică arhisubtilă*: „Ceea ce-l definește pe criticul arhisubtil e tendința de a *complica* la infinit realitatea literară asupra căreia se apleacă, opera, textul. El realizează zeci și sute de conexiuni, trasează tot atâtea paralele, este gata să ne ofere în orice moment o teorie adecvată sau să schițeze în fugă etapele mai importante ale unei demonstrații. O rețea deasă de determinări se împletește sufocant din firul interminabil al considerațiilor sale. Prima victimă e însuși textul care le servise drept pretext. A doua: cititorul, al cărui cap începe să vuiască de atâtea «subtilități». [...] Acest tip de critică declanșează în organismul operei un fel de cancer al semnificațiilor, care proliferază monstruos. Reflectată în comentarii încărcate și nu o dată absconse opera plesnește de semnificații pe care tu, muritor de rând, nu le poți vedea. Imaginile, pe care critica arhisubtilă le produce dezinvolt, în serii nesfârșite, seamănă cu niște radiografii deformante care ar înfățișa, în raport cu o anatomie normală, vertebre în plus, plămâni cvadrupli, un întreg amalgam monstruos de viscere suplimentare. Două defecte sunt mai vizibile în acest mod de a face critică. Supralicitarea, mai întâi, a cărei ultimă și cea mai gravă consecință e însăși substituirea. O imagine fictivă ia locul unei realități concrete, se preferă analizei exacte, la obiect, speculația iresponsabilă. Inadecvarea mijloacelor de interpretare la operă, în al doilea rând. Nu se poate scrie, în genere, despre un autor contemporan, fie el și marcant, ca Sartre despre Baudelaire. Dar chiar astfel încearcă să scrie, de pildă, Petru Poantă («Echinox», nr. 1-2 a.c.): «Cartea lui A.E. Baconsky este, înainte de orice, o spovedanie a unei conștiințe, căzută dintr-o dată în vină. Este o vină pe care individul a urmărit-o ca pe un destin străin fără a încerca să i se sustragă. Și mai mult, poate, o vină în care a vrut să intre cu teamă, dar, undeva, și cu cre-

dința că astfel o va uita. Iluzia aceasta a pierderii de sine, pentru o altă împlinire, aduce în spațiul existențial frenezia amară a unei mari lășități. Este un împrumut, un avans continuu pe care omul îl face societății, nu din generozitate, ci dintr-un sadism latent. Vindicativ din lășitate, acesta simte dintr-o dată o epuizare. O asemenea epuizare, în mod paradoxal, provine dintr-un acut sentiment al prezenței. Este însă o prezență amorfă, o proliferare diformă, o risipă. Însuși spațiul său social îi apare populat de propriile-i măști. Ele îl solicită, într-un extaz al proliferării, al îngăduinței, al *aderării*. Aici, din neputință, se naște conflictul. Sentimentul esențial va fi acela al teroarei. Dintr-un asemenea sentiment acut al dedublării, ca fenomen social și nu cosmic, se naște poezia lui Baconsky». [...] Nu credem că aducem prejudiciu unui scriitor respingând asemenea interpretări în care exegetul se contemplă fascinat în mirajul unor semnificații inexistente. Critica arhisubtilă anihilează de fapt ceea ce vrea să afirme: opera dispare în hiperbola ei”. ■ Nemulțumit și de prestația critică a lui Mihai Ungheanu, Adrian Marino îl expune câtorva observații necruțătoare pe debutant în textul *Cronicarul în „campanie”*: „După titlul belicos, chiar agresiv, al cărții de debut: *Campanii* (Buc., «Eminescu», 1970), Mihai Ungheanu pare să se anunțe (așa se dorește în orice caz) un critic ferm în «opțiunile» sale, polemic, independent. Iată un program într-adevăr notabil, destul de singular în generația sa, trebuie spus deschis, mai degrabă suplă, combinativă și foarte «relaționistă». Adevărul este că Mihai Ungheanu îndrăznește să polemizeze cu unii critici maturi, formați, preia chiar riscul sfidării unor «poziții», tratează cu dezinvoltură o serie de «nume». [...] Departe de supralicitări calculate, entuziasme neofite, prezumții ridicole și suficiente de perfect prost gust, Mihai Ungheanu profesează despre critică idei, în genere acceptabile, în perspectivă istorică, prin integrare într-o tradiție (de unde și atenția pentru marii noștri critici). [...] Nimeni nu neagă necesitatea publicistică a cronicii literare. Când este făcută cu talent, sprijinită de un sistem fie și nuclear de idei, duce la încadrarea operelor literare în serii istorice, ea devine efectiv «critică». Examinat cu oarecare atenție, Mihai Ungheanu pare a avea aspirații nete de critic, fapt notabil. El cere directive, afinități, înscrierea în serii, surprinderea «lianților interioare» ai literaturii și, ceea ce este cel mai important, sinteze. [...] A da cu gravitate sfaturi criticilor mai tineri ni se pare prezumțios și inefficient. Fiecare se salvează și se ratează, în ultimă analiză, singur. Totuși, întrucât premisele unei critici de sinteză există de pe acum în cartea lui Mihai Ungheanu (pentru a nu mai vorbi de adeziunea teoretică), poate nu strică a demonstra pe viu, încă o dată, riscurile și erorile *inevitabile* ale stilului «cronică», în care autorul încă se complăce: lipsa de proporție (despre Paul Georgescu și Ion Negoițescu, pe care nu-i neg, se scriu mai multe pagini decât despre Maiorescu, Lovinescu și Ibrăileanu!); lipsa viziunii integrale a obiectului (nici Al. Piru, nici Matei Călinescu etc. nu pot fi exact definiți numai printr-o singură carte, iar noi, în treacăt fie zis, numai în baza unei singure... «prefețe», chiar dezvolt-

tate!); imposibilitatea diagnosticului unei critici în plină evoluție, cu opera de parte de a fi încheiată (cazul tuturor criticilor actuali, inclusiv a... noastră, ultimele cărți publicate numai... «călînesciene» nu sunt, ceea ce nu înseamnă că ne repudiem anii de formație!); absența clasamentelor precise, greu de stabilit când calci – cum se întâmplă – pe nisipuri atât de mișcătoare... Mihai Ungheanu scrie reținut, concentrat, oarecum inhibat, cu primejdia sterilizării prematură. Mircea Martin, cronicar dotat, serios, sobru, pare a fi pândit de aceeași jugulare, bănuiesc prematură, a expresiei. Nu recomandăm poligrafia de efemeride, dar o activitate susținută în orice caz. Și, mai mult decât atât, o trecere decisă de la comentarea altor critici, la o operă critică proprie, de sinteză și amploare. Ea ne va permite să-l citim pe Mihai Ungheanu în primul rând pentru el însuși și numai în al doilea rând în funcție de alții”. ■ Șerban Cioculescu deapănă *Amintiri despre Ionel Teodoreanu*. ■ În rubrica sa *Carnet '70*, Matei Călinescu îi aduce un elogiu lui Alexandru Paleologu în *Spirit, literă și grație*: „*Spiritul și litera* de Alexandru Paleologu este în primul rând o carte grațioasă; dar trebuie să mă grăbesc să adaug, spre a nu fi rău înțeles (căci un anume «esprit de lourdeur», mult mai răspândit și vătămător decât ne închipuim, a izbutit să introducă nuanțe peiorative în destule dintre întrebuintările noțiunii de grație, asociată în modul cel mai abuziv cu dexteritatea superficială, facilitatea etc.): și adâncă, – de o adâncime pe care numai grația o poate măsura; plină de miez și de un fel de înțelepciune pentru care, iarăși, nu găsesc alt epitet mai potrivit decât pe acela de grațioasă. [...] Firește, eseistul nu se apropie de amănunt ca un erudit, ba chiar demersul lui este potrivnic celui al eruditului, care prețuiește amănuntul aproape exclusiv pentru că este amănunt. Dar, ca și întâmplarea, amănuntul – scos de sub semnul cantitativului și pus sub acela al calitativului – poate fi pentru eseist revelator de esențial. Confesiunea lui Alexandru Paleologu e odată un pariu nu numai cu întâmplarea, dar câteodată și cu amănuntul, fie el chiar «nesemnificativ»”. ■ Viola Vancea arată în ce constă *Superstiția „adevărului”* la unii dintre prozatorii momentului: „Aparent, nu și-ar avea rostul analiza în bloc a unor astfel de cărți, multe din ele tratate, în pofida existenței derizorii, cu toată considerația în recenziiile săptămânale, dacă tendința insinuării, în contextul unui moment literar în plină vitalitate, a unor procedee și motive de mult depășite, ce atestă o anume mentalitate asupra scrișului, nu ne-ar da tot atât de mult de gândit ca și mimetismul care acuză o actualitate de ultimă oră. Stânjenitor, acest simptom trebuie definit și înlăturat la timp, pentru a nu deveni mai târziu agresiv, ca orice mediocritate nesupravegheată care operează lent dar sigur. Nici un fel de înzestrare nu dovedește volumul lui Tudor Ursu – *Peisaj cu vaporase*. Crochiuri timide, schițele sale, aflate la limita dintre discreție și corectitudine, sunt simple exerciții literare ce atestă sânguința autorului de a înregistra conștiincios și prompt întâmplări cotidiene, prezențe mai mult sau mai puțin pitorești ce prezintă un interes exclusiv anecdotic, stări difuze, lipsite de dramatism. [...] Un pacifist duios este N. Ră-

dulescu-Lemnaru. Volumul său – *Povestea caporalului Filip* – ca un iz desuet ce amintește semănătorismul actualizat într-un mod cu totul misterios, adună povestiri variate cuprinzând parte însemnări de pe front, scrise după câte dă de înțeles autorul la fața locului, parte însăilări ocazionale: [...]. Același aer vestust se desprinde și din paginile volumului lui Alexandru Georgescu – *Pedeapsa*. Și aici rolul principal îl joacă arbitrariul în selecționarea materialului de viață. Lipsa de exigență și discernământ, realismul rău înțeles și văzut în sensul fotografierii realității înconjurătoare, înclinația spre sentimentalism și vulgaritate se îmbină cu o viziune depășită și o interpretare simplistă a existenței. [...] Cine citește și comentează astfel de volume resimte un irepresibil sentiment de zădărnici și inutilitate. Promovarea în continuare de către edituri a scribilor și încurajarea lor prin note ocazionale, risipite în reviste, pot fi considerate drept acte de iresponsabilitate atunci când manuscrise interesante ale unor debutanți sau scriitori deja impuși mai sunt tratate uneori cu indiferență, amânându-li-se apariția din motive tot atât de săcătore și conformiste ca și aceste mostre de platitudine”. ■ Lucian Raicu semnează cronica la volumul *În dulcele stil clasic* de Nichita Stănescu: „Adâncindu-se în sine sau, dimpotrivă, rămânând la straturile de suprafață, fermecător «frivole», atât de bogate, de generoase și de comprehensive, Nichita Stănescu realizează, din chiar fuziunea acestor straturi care nu conțin să-și trimită ecourile aparent imposibil de coalizat, *un limbaj*, un fel de a vorbi pătrunzător și familiar auzului; un limbaj care ne obligă să ne reamintim lucruri de mult știute, de prea multă vreme uitate; atât de vechi încât ne par extraordinar de străine. În chipul cum înfăptuiește acest amestec de vechi și de nou, străin, apropiat, paradoxal și firesc, normă curentă și salt în necunoscut, (o realizare în limbaj proprie marelui poezii) în chipul atât de categoric normal în care exprimă ne-văzutul și ne-auzitul, stă secretul ademenitor al poeziei. Neverosimilul capătă aspectul cel mai verosimil cu putință, esențialul începe să devină ceva aproape nebăgat de seamă, într-atât este de înțeles, de-la-sine-înțeles și direct perceptibil. Ceea ce este făcut să se îndepărteze înfinit de simțurile noastre, apare deodată în imediata lor vecinătate, ca și când ar viețui acolo de când lumea, cu uimirea de a nu fi fost mai repede înregistrat. Secretul acestei deveniri, al acestei metamorfoze, trebuie descoperit la nivelul limbajului. Poezia lui Nichita Stănescu, în contrast cu marea obsesie a *necuvintelor*, care de la un moment dat și în virtutea prea marelui familiarități cu plenitudinea cuvintelor, a devenit necesară, este creație în interiorul limbajului, înălțare expresivă, coeziune de suneturi, trecând la viața adâncului ființei, stimulând acest adânc să ni se reveleze. Dar să ni se reveleze, împrumutând culoarea însăși a frazei de impecabilă articulare, ca o realitate palpabilă, materială, credibilă și la îndemână. [...] Mare parte din volumul *În dulcele stil clasic* supune nucleul poeziei lui Nichita Stănescu unui dificil examen și uneori este de necrezut că nucleul va rezista dizolvantelor ispite ale repaosului și relaxării, după cum în *Elegii* și în *Laus Ptolomaei* era greu de

crezut că va ieși învingător până la urmă din încercarea (inversă) a prea tăioaselor abstracțiuni. Caracteristic pentru Nichita Stănescu și cât se poate de revelator pentru marea sa vocație este chiar împrejurarea că el se opune acestei vocații mereu altfel, mereu cu alte mijloace, cu ingenuitate ori sarcasm lucid, jucându-se ori, dimpotrivă, filozofând, cu voioșie ori deznădejde; că *poezia* străbate până la urmă dincolo de aceste grele încercări. Totdeauna adevărata poezie tinde să fie mai mult decât este și tocmai pentru că aspiră la aceasta izbutește *să rămână* poezie; speranța ei nu poate fi decât de a rămâne ceea ce de fapt este”. ■ În *Fugile și prezența*, Paul Georgescu salută o nouă apariție editorială purtând semnătura Georgetei Horodincă: „Problema importantă a relațiilor dintre timp și Istorie constituie axa ideatică a volumului de critică *Structuri libere* de Georgeta Horodincă, de aceea important. Trecând peste faptul că o structură, prin natura ei, nu poate fi liberă, remarc unitatea de ton a celor unsprezece eseuri dedicate lui Proust, Sartre, Camus, Butor, A.R. Grillet, Bernard Pingaut, iar dintre români: Camil Petrescu, M. Blecher și Marin Preda; o suită de nume ispititoare. Studiul consacrat prozei lui Marin Preda poartă drept subtitlu cheia întregului volum: *Timp și istorie*; [...]. Proza lui Preda așezată, prin problematică, într-un context larg european și contemporan, nu prin influență, ci prin confluență; dar nu acest aspect – important, desigur – mă interesează pe mine, ci un altul, pe care Georgeta Horodincă îl subliniază pe drept cuvânt, acela de a fi o literatură trează, care nu ocolește dificultățile, nu fuge de real, ci îl înfruntă, își confruntă eroii, dur, cu acesta. În același timp, proza lui Marin Preda *nu* devine o suită biografică, există o tensiune permanentă spirituală, de a descoperi sensul ascuns al evenimentelor, destinul interior al eroilor. [...] De altfel, întreaga proză a lui Marin Preda are o unitate problematică remarcabilă: «subiectul profund a rămas mereu același: relația omului cu timpul și în special cu epoca în care trăiește». Traumatizat de istorie care-l depășește și îl surprinde, eroul acesta nu fuge nici în copilărie, care rămâne riguros dureroasă, nici în religie, nici în imaginar (doar Constanța se refugiază, un timp, în boală) ci încearcă, tenace, să-și tămăduiască fractura psihică prin înțelegere tardivă”. ■ Leonid Dimov se situează de partea celor care văd în monografia lui Nicolae Manolescu (despre Maiorescu) *O „contradicție” necesară*: „După câțiva ani de sfioase zburdălnicii, critica noastră, mereu tânără, a început să ducă o viață oarecum închisă, cercurile concentrice ale timorării și orgoliului generând spontane și paradoxale scolastici. Trebuie să recunoaștem, însă, că din chiar sânul acestei «civitatatis solis» (sfâșiată de controversele dintre istoriografi și cronicari, dintre «urechiști» și «fișiști» etc.) au irumpt fervori în stare a depăși limitele magice și a pătrunde în zonele, mai puțin pure, ale creației, acolo unde folosesc artiștii alături de artizani, visători și telurici, poeți piromorfi, pteroi, dactilofagi, prozatori pădureți și cetățeni, fragili veterani dădăcînd palizi barzi cu caș la gură. Consemnate în note și cronici fugitive au fost, desigur, mai toate aceste personaje. Rareori, însă, efortul lor a fost privit

din perspectiva unei *conștiințe* critice. *Contradicția lui Maiorescu*, profesiune de credință și legământ pe altarul lucidității, revelează tocmai o astfel de conștiință. A publica o asemenea carte înseamnă a-ți asuma o răspundere cumplită: față de ceilalți și față de sine. [...] Lansată oportun, aproape fără cusur, asemenea unei opere literare (faptul dovedește, între altele, că metodele semnalări la timp a aparițiilor înregistrează progrese reale), *Contradicția lui Maiorescu* invită la o analiză pertinentă și nepărtinitoare”. ■ Note și comentarii, unele caustice, apar în rubrica *Ochiul magic*. □ „Familia”: „Lectura numărului pe august al «Familiei» decurge calm, fără stridențe, aproape previzibil. Nici un material nu deviază de la subiect, pasiunea divagației fiind cu scrupul reprimată, în numele sobrietății (și cu asumarea riscurilor inerente acesteia); ne întâmpină astfel mai întâi cronica literară (pentru poezie) semnată de Gheorghe Grigurcu: o aderență entuziastă la poezia inovator-livrescă, de inteligență și erudită autocenzură a lui Mircea Ivănescu și o receptare calmă a poeziei de suculente delicii domestice a lui Emil Brumaru, alături de o circumspectă lectură a *Drumului sufletelor* de George Alboiu, căruia i se recomandă «depășirea retoricii metafizice». □ *O discuție la Paris* de G. O.: „Tot în același număr, «Familia» ne oferă interesantele reflecții despre poezie ale literatului francez Jean Grosjean (n. 1912)”. □ *Un tratat de estetică* de D. D.: „Revista «Steaua» publică de câteva numere fragmente dintr-o lucrare inedită a lui Felix Aderca, *Tratat de estetică generală*, începută în anii prigoanei hitleriste și terminată după război, lucrare ce va apărea integral împreună cu *Mic tratat de estetică sau Lumea văzută estetic* (revizuit de autor în ultimii ani ai vieții), într-o ediție îngrijită de Marcel Aderca. Paginile găzduite de revista clujeană stimulează interesul pentru această încercare de sistematizare originală a opiniilor estetice ale cunoscutului scriitor”. □ „Devansându-l” pe Cézanne... de A. A.: „Ei bine, cine îl devansează pe Cézanne în ce privește «descoperirea naturii și redarea ei perceptibilă prin pulsațiile și impresiile interioare... într-o structurare geometrică a tușei», cine? Neașteptat, omenește imposibil și totuși scris negru pe alb («Informația» din 14 septembrie, articolul *Cochetând cu abstracțiunea*, semnat Mircea Deac): Elena Uță-Chelaru!! Uite-așa, dintr-o zvârlitură de pic cu pastă, din inconștientă pasiune pentru exprimarea în «radicali» ni se joacă feste: cineva devansează pe altcineva 50 de ani *după*... și fetele se țin lanț”. □ „Cam slabă de minte, săraca” de A. G.: „Bine, bine, aflăm noi despre soarta crudă a Natalei, dar încă n-am aflat ce caută o asemenea proză în «Convorbiri literare» (nr. 3, 1970) și cine e Gloria Lăcătușu, autoarea acestei «perle»?”. □ „Orizont” de R. M.: „Bogat în poezie, ca și în studii despre poezie, nr. 7 al revistei timșorene «Orizont» publică în paginile sale peste douăzeci de poeți: Victor Eftimiu, Maria Banuș, Virgil Teodorescu, Leonid Dimov etc. [...] Dacă mai amintim și antologia de traduceri din literatura universală găzduită de «Orizont», unde raportul dintre numărul poezilor și cel al prozatorilor traduși este de opt la unu, se poate înțelege de bunăseamă că sectorul de

proză este slab reprezentat, doar prin bucata *Lupta pentru viață* (însemnări de medic) a lui Ion Chircev”. □ „*Cioată pe cioată din cioată scorojită...*” de A. C.: „... adică, el, eroul *Călătoriei* (fragment de roman de Stelian Baboi – «Cronica», nr. 37), stând nemișcat pe un trunchi uscat cu o pasăre încremenită «cuibărită în păr». [...] Iată, deci, un exemplu de fericită colaborare erou-autor: unul bate pădurile, altul câmpii. Și-și închipuie că sunt singurii obosiți. Dar cititorul?”. ■ Barbu Alexandru-Emandi relatează *Un episod cu Gheorghe Brăescu*. ■ Al. Piru scrie despre *O sinteză asupra literaturii române*: „În volumul *La Roumanie économique et culturelle*, apărut în colecția de studii «Economie et Culture suivant les peuples», inițiată de Librairie Droz-Genève, Paris, criticul Aurel Martin a publicat de curând o sinteză asupra literaturii române cu privire specială asupra literaturii contemporane, *Aspects de la littérature roumaine*, p. 133-154. Este o lucrare binevenită din care sperăm că străinii vor lua cunoștință de literatura română mai precis, deși succint, decât au avut prilejul până acum”. ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de poezie. □ *Orizont, linie severă* de Henriette Yvonne Stahl: „Așa cum se prezintă în această carte, Henriette Yvonne Stahl este o poetă în a cărei pagină primează sentimentul, cum culoarea în pânzele unor maeștri ce nu insistă asupra liniei. Linia ar fi în *Orizont, linie severă* scriitura însăși, palidă, oarecum informă, neglijabilă. Dar suprafețele de culoare-sentiment te rețin, făcându-te să treci cu vederea lipsa de «măiestrie» a versurilor”. □ *Catharsis* de Victoria Ana Tăușan: „Scriem aceste aspre rânduri pentru că Victoria Ana Tăușan este o poetă de talent real (cum a dovedit-o în *Culorile complementare*, convingător), dar răătăcește prin biblioteci, înstrăinată de sine. O îndemnăm să se îndrepte spre teritoriul bogat al propriei sale inimi!”. ■ Mircea Iorgulescu se ocupă de volume de proză. □ *Autostop* de Iosif Naghiu: „Piesele lui Iosif Neagu sunt, toate, niște parabole austere vizând o semnificație etică, foarte riguros concepute și construite în vederea reprezentării unei stări afective de o intensitate ieșită din comun, pline de un lirism concentrat și tăios. Cele șapte scurte piese cuprinse în volum (doar *Întunericul* este mai întinsă) sunt strigate de spaimă și oroare, de protest și dezgust, sugrumate printr-o rece voință și cristalizate sub forma severă a unei scheme alegorice monopolizatoare de înțelesuri, în care personajele nu sunt caractere, ci niște tipuri generale, foarte abstracte, iar situațiile – niște matematice puneri în ecuație”. □ *Anacron* de Adrian Cernescu: „*Anacron* putea fi o surpriză prin intențiile autorului și prin aducerea în strictă actualitate a unui frontal și viguros realism, căruia i se preferă din ce în ce mai mult formulele mai puțin directe. Insuficient sub raport artistic, romanul lui Adrian Cernescu nu este însă decât o promisiune neonorată”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu prezintă volume de critică. □ *Eugen Lovinescu* de Ion Negoitescu: „Ion Negoitescu ne dă un Lovinescu al său, văzut astfel încât să i se asemeze spiritualicește până la identificare, neinventând însă nimic și neviolentând nicăieri liniile figurii adevărate. O asemenea imagine rămâne, firește,

incompletă, discutabilă, obținută prin efecte de perspectivă singulară. Totuși, ea nu e falsă și în aceasta rezidă, după mine, originalitatea tipului de exegeză pe care o practică Ion Negoitescu”. □ *Un idol pentru fiecare* de Ecaterina Oproiu: „Ecaterina Oproiu îl are neîndoios; ea reușește să fie familiară cu eleganță, rafinată fără a-și intimida numeroșii interlocutori, severă și curajoasă în gusturi, lăsând impresia că împărtășește reacțiile omenești comune. Volumul *Un idol pentru fiecare* ne dă prilejul să-i admirăm și o remarcabilă putere de sinteză în ordinea implicațiilor socio-psihologice ale cinematografului. Avem în față practic o carte care descrie cu o mare forță sugestivă miturile cele mai răspândite ale lumii moderne create pe calea ecranului. [...] Singura primejdie, care o pândește, e să extindă fără voie prin personalitatea de un farmec puțin obișnuit a autoarei, «star-fenomenul» și în câmpul criticii cinematografice”. ■ Edgar Papu scrie despre *Nostalgia apropierei la Eminescu*. ■ Versuri seamănă: Grigore Hagiu (*visatele abluții; ziceam te imploram; mă voi întoarce; nu-mi spuneți mie pe mine nu mă amăgiți; noi singurii în univers*), Maria Banuș (*Doamna cu câțelul; Îmblânzire; Țărnuț; „La Turcu”; Memoria birjilor; Efect de lumină; Clipa*), Nicolae Prelipceanu (*Arheopterix; Corp negru; Acolo; Fapta*), Dimitrie Rachici (*Noroi transcendent; Ca într-un golf; Ceasul de cetaceu; Straniu un crâng halucina; Fluxul-Refluxul; Gemeni lucizi*), Grigore Albu-Gral (*Rondel de vreme; Steaua ciobanului; Joc de lume; Singur*). □ Din proză citim: Alexandru Simion, *Harta*; Mircea Ciobanu, *Armura lui Thomas*; Vasile Băran, *Capcana*. ■ În *Ce e nou în cultura Bulgară* se arată: □ *Scurtă promenadă literară* de Gheorghe Dinu, despre un Simpozion al traducătorilor din literatura bulgară organizat de către Uniunea scriitorilor bulgari. □ fragmente din textul *Poezia – laborator al gândirii contemporane* de Stoian Iliev, text preluat din revista „Obzor”. □ V. Mazilescu traduce o poezie de Elisaveta Bagreana (*Vroia!*). □ Al. Andrițoiu scrie despre *Prietenul nostru Nikolai Zidarov*, iar lângă text apare o poezie a acestui scriitor (*O vilă la margine de București*) tradusă de M. Magiari. □ M. Mihail stă *De vorbă cu Dimităr Kanușev*.

● [„Tribuna”, nr. 39] În articolul *Și omul de la Stratford*, Mihnea Gheorghiu vorbește despre interferența literaturii cu știința în opera lui Shakespeare, într-o epocă de emancipare în care editorii publicau opere științifice din diverse domenii. Autorul amintește numeroase studii în care este analizat interesul dramaturgului mai ales pentru medicină și medici și oferă, în acest sens, citate exemplificatoare din opera lui Shakespeare. ■ Cronica literară, sub semnătura lui Ion Vlad, aduce în fața cititorilor volumul de critică literară al lui Mihai Ungheanu, *Campanii* (Ed. Eminescu, 1970), care se remarcă „prin luări de poziții, deliberate invitații la dezbateri, la un dialog direct”. Ion Vlad susține că autorul este polemist prin intelectualitate și că este „un călinescian în sensul aspirației spre intelectualitatea supremă” a marelui critic. □ *Media luna* (Ed. Eminescu, 1970), volum de versuri al lui Barbu Cioculescu are parte de pre-

zentarea lui Ion Vartic care-l consideră un poet contradictoriu, la care se găsesc „neglijențe stilistice”. □ Aurel Sasu scrie despre *Ultima Thule* (Ed. Eminescu, 1970), de George Demetru Pan, iar Petru Poantă despre romanul științifico-fantastic *O viață aparte* de George Ricus, carte pe care o consideră mai mult moralizatoare. ■ În *Biografia istorică*, Adrian Marino consideră că acest tip de biografie este „o combinație de mitologie, istorie și literatură”, ce presupune, ca elemente constitutive obligatorii, „existența obiectivă, nu imaginară, a eroului, ordinea cronologică a vieții trăite și povestite; dimensiunea și semnificația istorică a actelor și operelor sale; coerența, sensul și destinul oricărei biografii istorice”. Eruditul critic face un scurt istoric al biografiei, începând cu antichitatea greco-latină și prezintă evoluția în timp a acestei specii literare, cu tendințe, interpretări, particularități și trecerea de la viețile „împăraților, generalilor și șefilor de stat”, la „obscurii” filozofi, scriitori, artiști etc. Marino îl amintește pe Nicolae Bălcescu, „întemeietorul biografiei românești moderne”. ■ În interviul oferit lui Nicolae Prelipceanu, *Din mare ne-am născut și în mare ne vom întoarce*, Nina Cassian afirmă că, după emoție și rațiune, reperul uman cel mai înalt este *esteticul*. Poeta susține necesitatea de a ne raporta fiecare la istoria personală, pentru a putea să atingem nu absolutul, ci „plafonul suprem al relativității noastre”. Fără a nega importanța criticii și a criticilor, Nina Cassian crede că, uneori, critica devine „un fel de cor ce nu comentează nimic”. □ Versuri de Ion Mircea, George Corbu, proză de Pop Simion □ Alături de un grupaj de poezii de Ion Caraion, Ion Oarcăsu face cronica ultimului volum publicat de poet, *Cârțița și aproapele* (Ed. Eminescu, 1970), remarcând că „oricât s-ar refuza unei singure formule, poezia lui Caraion aspiră spre o unitate de viziune, care depășește gustul baroc al imaginii încărcate, ca și unghiul *fragmentarist* de prospectare a lumii”.

25 septembrie

• [„Contemporanul”, nr. 39] Ion Jebeleanu recenzează volumul de poezii *Către Ieronim* scris de Ileana Mălăncioiu. ■ În articolul *Thalia* Paul Anghel își exprimă entuziasmul în legătură cu noile puneri în scenă la Teatrul Național de către Radu Beligan ale pieselor *Hamlet* de Shakespeare și *Danton* de Camil Petrescu. George Ivașcu semnează articolul *Un episod sumbru al istoriei, depășit prin eroica luptă a poporului român, condus de partidul său comunist* în care vorbește despre instaurarea temporară a unui regim de tip fascist în România și despre pericolele declanșate pe teritoriul țării odată cu acoperirea monopolului puterii politice de către mișcarea legionară. Totodată conturează și contextul în care acțiunile antifasciste s-au concentrat în proiectele de emancipare ale Partidului Comunist, acesta fiind expresia celui mai aprig conflict dintre cele două tabere politice. ■ Alexandru Ivasiuc semnează articolul *Definiția și fundamentarea radicalității* în care definește noțiunea de atitudine/ sensibilitate radicală și analizează țelurile unor acțiuni radicale: „Radicalitatea,

înainte de orice, este o despărțire, o posibilitate de detașare de valorile constituite, e un moment de singurătate și căutare”. ■ Alexandru Philippide semnează articolul *O carte de toamnă* în care discută pe marginea romanului *Niels Lyhne* scris de autorul danez Jens Peter Jacobsen. Philippide susține faptul că anumite opere literare trebuie citite doar în anumite anotimpuri tocmai pentru că atmosfera redată prin subiect și prin limbaj se pliază mai bine pe un climat decât pe altul: „Anotimpurile au influență asupra lecturilor. [...] Nu este nici o legătură logică între anotimp și carte. Dar faptul există, tot așa cum e adevărat că fiecare stil își are culoarea lui dominantă, corespunde unei tonalități anume de culori”. □ Este publicat un fragment din *Antijurnalul* Anei Blandiana intitulat *Măine*. □ Este publicată poezia *Pasăre de Mureș* de Victor Nistea. ■ Geo Șerban semnează articolul *Retortele poetului* în care analizează o serie de poeme aparținând lui Ștefan Augustin Doinaș cu scopul de a reliefa caracterul de *homofaber* al poetului și de a surprinde tehnicile acestuia de manipulare a versului: „Împlântat în zbuciumul lumii moderne, Ștefan Augustin Doinaș vizează apolinismul de cea mai clasică ținută și, prin experiența sa exemplară, duce gândul spre galeria poezilor de rară fibră intelectuală, din familia lui Valéry, supraveghindu-și riguros inspirația, cu tenacitate, aplecați asupra retortelor pentru a feri miracolul inspirației de impurități”. ■ Pornind de la afirmațiile lui Alexandru Philippide, George Muntean recenzează romanul *Nicomahos* scris de Mircea Berindei. ■ În articolul *M. Blecher redescoperit* Nicolae Manolescu se concentrează asupra momentului de redescoperire din partea elitei artistice din spațiul românesc a scriitorului interbelic Max Blecher. Nicolae Manolescu însă își exprimă reticența în legătură cu apropierea exagerate și conexiunile șubrede dintre autorul român și scriitori de talia lui Thomas Mann și Franz Kafka: „Iată însă că, după treizeci de ani, M. Blecher revine în actualitate: [...] unii îl socotesc un mare precursor al romanului modern, alții îl pun în legătură nu numai cu Kafka, Th. Mann și Proust, dar chiar cu Sartre și Camus. [...] Nu e greu de observat că în redescoperirea lui M. Blecher intră o bună parte de exagerare”. ■ Cu ocazia celei de-a optzecea aniversări, și a publicării celui de-al optzecilea ei roman, respectiv *Pasager la Frankfurt*, al autoarei Agatha Christie este publicat interviul luat de Marcelle Bernstein. Celebra autoare de romane polițiste face confesiuni despre îndelungata ei carieră literară și despre problemele creației artistice întâmpinate în acest timp.

26 septembrie

● [„Cronica”, nr. 39] La apariția *Poeticii matematice*, „sinteză temerară și unică în lume”, George Botez publică un interviu cu Solomon Marcus, intitulat *Un poet mediocru nu-i în stare să-și creeze propriile sale șabloane*. □ *Examen de maturitate*, fragment dintr-o piesă de teatru semnată de Ion Istrati. □ Poezii de Ioanid Romanescu. ■ În *Nevoia de absolut*, Const. Ciopraga comentează poezia de maturitate a Mariei Banuș, așa cum reiese din volumul

Portretul din Fayum. ■ George Pruteanu îl definește pe Alexandru George un „matein”, atunci când îi prezintă volumul de proză *Simple întâmplări cu sensul la urmă*. ■ D. Irimia împărtășește lectorilor ce i se pare esențial și actual în cercetarea stilistică contemporană a creației literare (continuare în nr. 40): intuiție sau știință în confirmarea sau infirmarea valorilor, relativismul în interpretarea literaturii, arbitrariul interpretărilor stilistice etc. ■ Pimen Constantinescu prezintă *Literatura ladină de astăzi* și traduce un grupaj de poezii semnificative. □ Al. Călinescu traduce câteva fragmente din ultimele pagini ale „block-notes”-ului lui François Mauriac. ■ Jean Cassou semnează o scrisoare din Paris, tradusă de George Cuibuș, „o mărturie a admirației sale pentru Brâncuși și țara de obârșie a marelui sculptor”.

● [„Flacăra”, nr. 39] Sanda Faur, cu titlul *În curând la rampă: Luminile stagiunii*, scrie un amplu articol ce conține o serie de interviuri cu Ion Omescu, Ion Marinescu, David Esrig, Radu Penciulescu ș.a., tema fiind următoarea stagiune teatrală. ■ În *Literare*, G. Dimisianu analizează volumul de *Poezii* de Ion Barbu, ediție îngrijită de Romulus Vulpescu, acesta conținând „toate poeziile lui Ion Barbu (antume și postume), tipărite până în prezent, precum și un număr de inedite (câte au putut fi depistate în arhivele deținute de diverși colecționari”. Se remarcă „importanța deosebită a întreprinderii lui Romulus Vulpescu”, considerându-se că „de aici înainte generațiile noi vor lua contact cu lirica dificilă a marelui poet Ion Barbu prin intermediul unei ediții de elevată concepție, în stare să ofere înțelegerii acestei opere o mare bogăție de elemente orientative: sursele formației, stadiile biografiei interioare, polivalența manifestărilor, receptarea în epocă și mai târziu ș.a.m.d.”. □ În *F Varietăți*, revista publică o serie de maxime și cugetări semnate de diverși scriitori, grupate sub titlul *Înțelepții printre noi*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, apare o prezentare a volumului *Simetrii* de Al. Andrițoiu (Ed. Eminescu): „Prezența unei astfel de cărți spune cui vrea să priceapă că atunci când există har, coerența și claritatea nu distrug virtuțile poeziei autentice și că sentimentele, oricât de majore, gândurile și emoțiile, oricât de adânci, pot fi și astfel exprimate, fără, deci, a se recurge la acea avalanșă de cuvinte arbitrar – sau cu un termen foarte la modă – «ambiguu» alăturate, care, în ultimă instanță, nu au rostul decât a ascunde vidul de idei și talent”. □ Semnalarea apariției, în B.P.T., a antologiei *Poezia austriacă modernă - de la Rainer Maria Rilke până în zilele noastre*, „antologie și traduceri de Maria Banuș și Petre Stoica”. □ Notiță despre apariția unei noi ediții, la Minerva, a romanului *Bal mascat* de Ionel Teodoreanu, cu o prefață de Ovidiu Papadima. □ Trecere în revistă a noilor apariții de la C.R.: *Moartea centaurului*, roman de Maia Belciu, *Paștele cailor*, roman de Dumitru M. Ion, *Omul fără voie*, versuri de Vasile Vlad. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, semnată de Alecu Popovici, se semnalează prezența teatrului Bulandra la *BISTEF - 70*, încununată de succes în presa iugoslavă. □ Notiță despre transformarea piesei *Take, Ianke și Cadâr* de V.I. Popa, în musical,

pentru a fi pusă în scenă în R.F.G. □ Se remarcă succesul piesei *Viziuni flamande*, montat de Teatrul Notarra, la Festivalul internațional de la Aarhus.

● [„Luceafărul”, nr. 39] Pornind de la gestul fiul său de numai șase luni, acela de „a mânca globul pământesc”, Marin Preda reflectează asupra viitorului, respectiv la ceea ce va fi tentată să facă tânăra generație cu pământul „când va fi cu adevărat pe mâna lor”. „Degeaba citește un posesor de automobil că în frumoasa dimineață în care el se pregătește să plece și să-și petreacă weekend-ul la iarbă verde, o sută dintre cei ca el au deja certificatul de deces în buzunar, iar pe câteva mii îi așteaptă deja roțile în care își vor petrece restul zilelor, sau cărjele care le vor înlocui picioarele. Nimeni, citind acest adevăr al statisticilor, nu se va duce speriat la C.E.C. și va da altă destinație banilor pe care îi strânge pentru mașină. [...] Acei o sută de morți săptămânal și acele câteva mii de grav răniți sunt alții, nu noi. Sunt persoane abstracte, ființe fără chip și formă, care numai lor o să li se întâmple astfel de pocinoage, pe-acolo prin Franța, nu nouă, aici în România. Ce legătură are asta cu cosmosul? ar putea să mă întrebe cineva. Cucerirea spațiului extraterestru și a planetelor este visul milenar al omenirii. Cum o să ne oprim de a o mai face? Are legătură, fiindcă face parte din același sistem tehnic care a creat automobilul. Și dacă, așa cum ne arată studiile, acesta din urmă ne face mai agresivi la volan, unde e progresul? [...] Dar cei care dispun de mijloace mult mai mari? Are omul destulă minte ca să stăpânească forța colosală pe care inteligența lui iscoditoare a descoperit-o? Am citit și am recitat în acești ani, de câteva ori, admirabila carte de o mie cinci sute de pagini a ziaristului american William Shirer despre Cel de-al treilea Reich, de la origini până la cădere, într-o traducere franceză, care mi-a plăcut așa de mult încât simt un regret că divulg aici această lectură parcă numai a mea. Am avut sentimentul, și am fost gelos, că citesc parcă un al doilea *Război și pace* al timpurilor noastre, scris pe bază de documente, căzute în mâinile armatei americane, vârate în cutii și lăsate să zacă undeva în arhivele secrete ale statului american. [...] Expunerea este simplă și autorul posedă puterea de a se abține de la comentariile la care ar fi fost un european ispitit. Format la școala faptului la care fuseseră formați scriitori străluciți ai generației sale, W. Shirer se mulțumește cu o singură idee pe care studiul documentelor i-a inspirat-o: avea în față arhivele unor cuceritori. Atât. Să povestească deci lugubrele lor fapte (fiindcă vor fi lugubre, documentele o dovedesc), urmărind această idee simplă și purtat de experiența sa directă pe care i-a prilejuit-o șederea chiar în acei ani în Germania... Iar nouă să ne dea posibilitatea să medităm liber asupra lor”. ■ Irina Grigorescu publică povestirea *Semnul de apă al vacanței*. ■ Comentând volumul *Cântec șoptit* de Zaharia Stancu, E. Simion constată că „dacă dăm de o parte versurile ocazionale, avem surpriza de a redescoperi un imagist profund și un elegiac cu simț muzical. [...] Natura rămâne și în poemele de acum cadrul esențial, numai că poetul o privește cu un ochi melancolizant, înfiorat de ideea morții. Cele mai frumoase versuri sunt (le

spune chiar autorul!) niște romane naive unde este vorba de îmbătrânire și singurătate, de ierburi, păduri și de moarte, teme eterne, tratate de Zaharia Stancu în stilul unui animism nostalgic. [...] Farmecul acestor versuri vine din simplitatea și sinceritatea lor. Ele au o simbolistică naivă, însă plină de gravitate și cu rezonanțe adânci. [...] Lirismul este aproape procesual și urmează îndeaproape ritmurile naturii. Materia plesnește de vitalitate sau se pregătește să intre într-o agonie blândă, luminoasă. Anotimpurile se succed implacabil și în succesiunea lor poetul citește ireversibilitatea destinului. Gândul trecerii inevitabile stăpânește aceste poeme cu ape limpezi și păduri în care trăiesc, într-o curioasă înfrățire, iepuri galbeni și vulpi sure, cerbi cu coame rămuroase, ursoaice leneșe, grase. [...] Sunt în volum și versuri cu un ritm mai precipitat și o viziune mai polemică. Acestea își trag amărăciunea din cucuta vechilor poeme sau transpun în catrene ceea ce autorul a dezvoltat pe larg în prozele lui. Multe versuri din această categorie sunt demne de a fi semnalate. Preferințele noastre merg însă spre elegiile pline de demnitate și suferință senină din romanele naive și jeluitoare”. ■ În continuarea anchetei *Ce a însemnat deceniul '60-'70 pentru literatura noastră?*, redacția dă publicității și alte opinii precum cea exprimată de Nicolae Ciobanu care apreciază, ca și N. Velea în numărul trecut, că se poate vorbi de un *deceniu deschis*. Criticul are „revelația unei personalități cu adevărat proteice, ceea ce face de-a dreptul imposibilă aspirația de a o cuprinde la modul bilanțier, așa-zicând, dintr-o singură ochire, în conformitate, cel mai adesea, cu un singur criteriu, acesta la rândul-i, și el exterior, de circumstanță. De aceea, sincer vorbind, numai metoda de lucru monografică, aplicată fie la întreg, fie la părțile alcătuitoare și-ar putea dovedi eficiența. Numai această metodă ar exclude, principial, recrudescențele simplificatoare și egalizatoare, care nu proliferază mai puțin ca altădată în paginile de eseuistică lejeră, de o subtilitate pauperă, ale criticii contemporane. [...] Se pune deci întrebarea dacă proteismul, calitate esențială a literaturii române din deceniul '60-'70, nu se cuvine a caracteriza în același grad și viața criticii literare românești actuale”. □ Al. Piru este de părere că „arătarea tuturor particularităților literaturii române din deceniul 1960–1970 va putea fi întreprinsă numai după ce vom avea un tablou critic cuprinzător al faptelor, deocamdată personal n-aș putea face decât observații cu caracter foarte general. Un fenomen caracteristic mi se pare trecerea scriitorilor de la viziunea jurnalistică a evenimentelor la căutarea universalului în particular, trecerea, cu alte cuvinte, de la simplul reportaj la creația durabilă, scoasă din observația generalului, nu a efemerului. Aceasta înseamnă, în proză mai ales, o revenire la realism, înțeleasă însă în chip superior, nu ca reproducere plată a realității. În poezie, de asemenea, s-a trecut de la notarea cotidianului și a ocazionalului la interpretarea metaforică a universului, de la lozinci versificate la o poezie de cunoaștere. În poezie ca și în proză am parcurs în ultimii zece ani o multitudine de experiențe care dacă nu s-au soldat totdeauna cu opere demne de luat în considerație au

făcut totuși imposibilă proliferarea scrierilor de duzină, prolixе, ilizibile. Dacă multe din prozele scurte și poeziile ininteligibile pot fi socotite perimate, fără să fi avut vreodată un larg ecou în public, vremea romanelor groase și a epopeilor în versuri a trecut și ea. S-a câștigat o demnitate a scrisului, s-au descurajat vechile inerții și asistăm la debuturi de calitate surprinzătoare”. □ „În acest interval”, constată Mircea Vaida, „s-au stins mari oameni și s-au ivit ca dărele de cometă, ecourile în urma lor: blagieni, barbieni, arghezieni... Nu e vorba de epigoni, ci de continuatorii care duc mai departe cuvântul românesc. Puntea deceniului '60-'70 ar putea să fie, numai criticii anului 2000 vor putea spune dacă e într-adevăr astfel, tărâmul în care s-au întâlnit și s-au despicat apele. [...] Dialogul între generația interbelică și generația noastră s-a împlinit cu adevărat abia în acest deceniu; e un dialog între structuri, o mișcare interioară înfăptuită în straturile abisale, între operele vechi, cele scrise în acești ani și cele care se vor naște mâine. Dar să nu ne amăgim că tot ceea ce critica a «consacrat» în această perioadă va dăinui. Și invers: chiar unii «execuți» ai deceniului critic vor putea fi înțeleși abia mai târziu”. ■ Lectorul, semnatul rubricii *Compendiu*, se referă la cartea Monicăi Pillat, *Corăbii*, apărută la C.R., care e una „a inocenței”, idee demonstrată printr-o serie de citate. Același lector scrie despre versurile lui Darie Novăceanu apărute în volumul *Tehnica umbrei* (Ed. Eminescu) că sunt rezultatul „rutinei” în compunerea acestora și nu atât a „vocației”. □ Revista publică lucrări în proză de Vasile Văduva (*Febra*), Elena Nestor (*Ploaia de sâmbătă*) și în versuri de Grișa Gherghei, Nicolae Nasta, Miron Georgescu. Pe ultima pagină apare piesa lui Fănuș Neagu *Echipa de zgomote*. ■ Fănuș Neagu scrie o tabletă despre pictorul Mișu Vulcănescu care „dă cu bidineaua pe cerul hârtiei și cu zugrăveli de sprânceană și, ca dintr-un pământ bogat, pe hârtie răsar case și oameni și arbori și cer, toate cununate în sufletul lor adânc cu o vorbă frumoasă care stă să fie rostită și nu e, cu miere neagră din tulpină de taină și cu flacără verde luată din geamuri descântate de dragoste. Mișu e, înainte de toate, un pictor al Bucureștilor, dar al orașului coborât în istoria orientală, colindat de năluci”.

27 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8559] În rubrica *Adnotări*, sub semnătura A. Adrian, apare comentariul *Poezia și discul*: „«Singur, singur, singur./ Într-un han, de parte -/ Doarme și hangiu./ Străzile-s deșarte». Pare incredibil și totuși e ea, vocea gravă a Poetului, cu un vădit accent moldovenesc, cu o anume, surprinzătoare, sfătoșenie în timbru, citind rînd pe rînd poezii ce l-au făcut nemuritor: *Lacustră*, *Amurg*, *Note de toamnă*, *Spre primăvară*, *Toamna*, *Decembrie*, *De iarnă*, *Rar*, *Amurg de toamnă violet* etc. În total 19 poezii ale lui Bacovia, intrate de mult în conștiința publicului cititor. Nu este cel dintâi act de cultură pe care îl întreprinde «Electrecordul» în acest sens, conservând și restituind peste timp iubitorilor de literatură ceva din ființa unor mari scriitori români.

Discuri cuprinzând selecții din opera lui Sadoveanu, Arghezi, Călinescu, în lectura autorilor, au fost primite cu mult interes. Față de posibilitățile existente – deocamdată numai parțial prospectate – numărul lor este totuși redus, apariția acestor discuri neavând până în prezent un caracter sistematic. Or, printr-o mai riguroasă investigație a imprimărilor existente, îndeosebi a celor aflate în patrimoniul Fonotecii de aur a Radiodifuziunii – de unde în cadrul unor emisiuni speciale, am putut asculta în ultima vreme citind din scrierile lor pe Camil Petrescu, Lucian Blaga, Tudor Vianu, G. Călinescu etc. – punerea în circulație a unor astfel de discuri ar putea decurge după un program mai precis, căpătând o anume ritmicitate. Editarea lor s-ar transforma astfel într-o inițiativă de mare ecou. Noul disc *Bacovia* – purtând pe frontispiciul său însemnul *Antologie poetică* – ne îndreptățește să credem că va fi urmat de alte asemenea antologii, așteptate cu mult interes de iubitorii de literatură, nu puțini dintre ei dornici să-și poată alcătui o discotecă cu un asemenea profil, care să le ofere prilejul de a lua un contact viu, pasionat, cu o serie de mari scriitori români pe care nu i-au putut cunoaște și asculta”.

29 septembrie

• [„Scânteia”, nr. 8561] Méliusz József cultivă sloganul *Angajare comună, răspundere comună în dezvoltarea culturii patriei socialiste*: „Desigur, îndatorirea principală a literaturii a fost dintotdeauna aceea de a surprinde dimensiunile umane ale realității. Din acest punct de vedere, se poate spune că și în cadrul literaturii maghiare, ca și al celei de limbă germană din România, este evident efortul autorilor de a releva – alături de confrății lor români – timbrul unic al epocii, fără a ocoli contradicțiile umane sau modificările adânci din conștiință, surprinzând semnificațiile fenomenelor sociale, privindu-le cu un ochi receptiv, confruntându-le. Această poziție principială a scriitorului zilelor noastre este prezentă atât în literatura română, cât și în literatura frățească a naționalităților conlocuitoare, subliniindu-se o dată în plus un adevăr fundamental: realitatea istorică, sociologică, de gândire și de climat comun în literatura prezentă a țării noastre socialiste – indiferent de limba în care ne exprimăm – acționează asupra creației literare cu legității obiective. Astfel, operele care reflectă, deși rămân o creație individuală, sunt pătrunse de o responsabilitate în fond identică, de o angajare umanistă, democratică, în fața întregului popor, a realităților noastre imediate. [...] Așa cum a reieșit din discuțiile purtate la editura Kriterion, așa cum realitatea confirmă, s-au făcut pași importanți pe calea traducerii literaturii române clasice și contemporane în limbile maghiară și germană, a cunoașterii literaturii române de către populația de aceste naționalități. Sunt, desigur, încă posibilități și modalități care pot duce la o calitate superioară a traducerilor, după cum inițiativele de traducere și comentare a creației unor autori maghiari și germani în românește pot cunoaște, în continuare, noi contribuții de prestigiu”.

30 septembrie

• **[„Scânteia”, nr. 8562]** Sorin Movileanu prezintă volumul *Între analiză și sinteză* de Ion Vlad: „Ion Vlad nu se limitează însă doar la afirmarea unor principii teoretice – poate că în această privință propriile puncte de vedere s-ar fi cerut chiar mai precis delimitate – sau a unor opțiuni privind una sau alta dintre metodele ce pot fi aplicate. Exprimându-și încrederea în posibilitățile pe care le oferă analiza structurii operei în detectarea elementelor sale definitorii, a mesajului pe care aceasta îl comunică, autorul apelează nu o dată la trimiteri concrete, la analize menite să-i ilustreze opiniile. Elocvente în această privință ni s-au părut îndeosebi paginile consacrate artei narative a lui Liviu Rebreanu (*Edificiul epic și aspirația spre epopee*) explicând prin siguranța cu care romancierul realizează construcția cărților sale tocmai durabilitatea acestora. Dincolo de finalitatea pe care o urmărește fiecare capitol în parte, se poate spune că volumul de față tinde să contureze o imagine de ansamblu a acelei direcții de cercetare din critica și istoria noastră literară care ia în considerație condiționările multiple și complexe ale creației artistice, direcție ilustrată pe anumite coordonate în perioadele anterioare de un Mihail Dragomirescu sau D. Popovici și continuată și astăzi într-un mod specific. Departe de a se dori «o lecție» căreia cercetătorii ar trebui să-i dea ascultare – chiar dacă accentul se pune cu precădere pe latura teoretică a dezbaterii – *Între analiză și sinteză* se impune atenției ca o carte utilă, îndeosebi prin sugestiile ei, ca un punct de pornire pentru noi discuții cu implicații directe în interpretarea fenomenului literar”.

[SEPTEMBRIE]

• **[„Amfiteatru”, nr. 9]** Articolul de fond este scris sub impresia reluării anului universitar, „a unei noi etape din viața studentască”. „Ne îndreptăm acum, din nou, spre amfiteatre, hotărâți să ne pregătim în așa fel încât eforturile noastre prezente să se proiecteze luminos în viitorul patriei. [...] Suflul novator și năzuința de a porni, în tot ce se întreprinde astăzi, de la realitățile societății noastre constituie, fără îndoială, năzuințele noastre mereu vii. Dar niciodată, parcă, senzația împlinirii lor nu a putut fi trăită mai intens ca acum. Sub îndrumarea Partidului Comunist Român, ne îndreptăm spre lumea fascinantă a viitorului. Introducerea în timpul de mâine are loc astăzi. Anul universitar care începe va fi marcat, înainte de toate, de marele eveniment ce îl constituie împlinirea unei jumătăți de veac de la întemeierea Partidului Comunist Român, împlinirea unei jumătăți de veac de când a luat ființă partidul viitorului. Studenții văd în politica Partidului Comunist Român cel mai înflăcărat însemn în vederea afirmării unei creații literare și artistice profund ancorată în problematica specifică realităților de la noi”. În acest sens se anunță că „literatura și arta studentască vor căuta să se integreze preocupărilor legate de apropierea acestui eveniment, reflectând adeziunea unanimă a maselor de studenți

la politica Partidului Comunist Român. Revista «Amfiteatru» va iniția, cu această ocazie, un concurs pentru cele mai bune lucrări, inspirate de munca și lupta comuniștilor români, pe parcursul perioadei ce o aniversăm. [...] Anul universitar care începe va fi marcat, de asemenea, de al IX-lea Congres al U.T.C., organizația revoluționară unică a tineretului din Republica Socialistă România. Pe linia preocupărilor sale specifice, «Amfiteatru» va căuta să întâmpine acest eveniment prin programarea unor dezbateri privind răspunderea generației tinere pentru conținutul umanist al artei și literaturii contemporane. Invitam la aceasta dezbatere pe cât mai mulți dintre colaboratorii și cititorii noștri”. ■ Un interviu cu Zoe Dumitrescu Bușulenga, intitulat *Literatura responsabilă* realizează Aura Matei Săvulescu pentru rubrica *Orizonturi literare*. Afirmând, de la început, rolul acestui domeniu cultural de a influența „contemporaneitatea cât și posteritatea”, criticul îi dezaprobă pe cei care „manifestă anumite gesturi și atitudini iresponsabile”, „foarte puțin atinși de literatură, de bucuria și răgazul pe care ți le acordă cartea și calda ei familiaritate. Mă îndoiesc de lecturile posibile ale unor tineri însuflețiți de dorința de a face scandal și mă îndoiesc de calitatea acestor lecturi, presupunând că ar exista. [...] Drogul, sexualitatea, crima intră tot mai mult în circuitul literaturii contemporane, alterând frumusețea, distrugând idealurile care au dus omenirea spre progres. Criza actuală a tineretului, care manifestă în multe țări ale lumii, se datorează, între altele, și gravei carențe de ideal, care se vedește, în primul rând, în arte și literatură”. Se deplânge totodată și eclipsarea literaturii de „enorma răspândire a mijloacelor audio-vizuale” cât și de diminuarea timpului dedicat lecturii. De asemenea, literatura se receptează diferit de la generație la generație, cele vechi înțelegând mai greu literatura contemporană, mai ales poezia modernă, „care pentru ei are libertăți de neînțeles, fiindcă a abandonat vechile veșminte. Iar tinerii nu mai vor idoli părinților lor. Procesul de adaptare neîntreruptă a omului se desfășoară însă mai departe și cu un bun efort intelectual toate valorile pot fi însușite. Așa doar ne poate comunica bucuriile ei poezia modernă, așa putem înțelege un roman modern. Dar numai cu un susținut efort intelectual”. Pe de altă parte, Zoe Dumitrescu Bușulenga e de părere că, rupând cu tradiția, noii literaturi i se cere nouă să facă abstracție „de premisele dezvoltării istorice”. „Mai întâi, trebuie să ții seama că scrii într-o anumită limbă națională, care are în ea rezultatele fonetice, etimologice, semantice, morfologice, sintactice ale unei anumite evoluții, de obicei foarte îndelungate. Or, dacă accepți să folosești acest instrument, produs istoric el însuși [...] accepți implicit să fii urmaș al acelora care l-au modelat, care l-au mlădiat. În procesul de formare a limbii literare, de dezvoltare a ei, nu există soluții de continuitate; scriitorul mare strânge în sine și exprimă în forme superioare pe cei mici”. Tinerii însă trebuie lăsați să „se apropie de orice tip de creație”, inclusiv de „literatura-experiment”. „se vor obosi singuri de căutarea unor himerice surse de înnoire. Dacă le vor găsi, cu atât mai bine pentru noi toți. Trebuie să le acordăm credit,

iar ei să ne dăruiască autenticitatea căutărilor lor”. ■ Paginile de mijloc sunt rezervate unor producții literare în versuri ale Eugeniei Bușoi, Radu Anton Roman, Vasile Andronache, Cezar Popescu, Virgil Matişan, Vasile Speranță, Radu Portocală și în proză realizate de Eugen Uricaru (*Țara cu păsări*), Adrian Grănescu (*Visul*), Ștefan Pârvu (*Asemănarea*). ■ Despre *Moda anului 2000* scrie Nina Cassian la rubrica *Miss* inspirată de discuțiile cu Robert Jungk, șeful catedrei de Futurologie a Universității din Berlin și de pasiunea pentru literatura științifico-fantastică. Pe femeia anului 2000 și-o imaginează, în „joacă”, ca pe o „ființă albastră și asimetrică, refractară numărului par, cu o singură mină totală și proteică, mai degrabă un organ complet, înzestrat deopotrivă cu capacitatea de a percepe lumea sensibil și cu aceea de a generaliza prin raționamente. [...] Aș putea, de asemeni, cu un optimism neștiințific, să prevăd o femeie ideală, cu toate slăbiciunile și viciile abolite, lângă o perfectă pereche bărbătească, într-o lume dulce, fără contradicții antagonice, într-un eden al creației și al iubirii”. Nina Cassian admite însă că, în realitate, nu prevede schimbări semnificative în structura ființei umane. „Deci, aș vrea să deduc din multilateralitatea și aparențele deseori derutante ale contemporaneității, că într-un viitor scontat (depărtat? foarte îndepărtat?), femeia va fi cu adevărat liberă. Noțiunea «Miss» va dispărea. Cât timp nu există concursuri de frumusețe pentru bărbați, concursurile de frumusețe pentru femei rămân un semn al discriminării. Poate că vor avea loc (ce utopie!) concursuri de frumusețe morală pentru ambele sexe. Drepturile civile pe care femeia le-a câștigat astăzi într-o parte a lumii marchează de-abia începutul eliberării ei. O întreagă istorie de prejudecăți și desconsiderări, fațșe sau subtile, trebuie depășită și convertită”.

● [„Argeș”, nr. 9] Radu Boureanu publică *Confesiuni* care indică punctele nodale ale devenirii sale scriitoricești, marcate în conștiința proprie: „Oare nu este fiecare contact cu publicul, prin intermediul slovei tipărite, un debut, un alt debut, o nouă confruntare cu tine însuși și cu alte conștiințe și gusturi?”. ■ Pentru cinstirea memoriei actorului Ștefan Ciubotărașu (decedat la sfârșitul lunii august 1970), N.N. Matei evocă o întâmplare legată de volumul de versuri al lui Ionel Teodoreanu, *La porțile nopții*, pe care acesta i-l împrumută sensibilului artist, iar revista publică, pe prima pagină, poezii semnate de Ștefan Ciubotărașu: *M-aș duce și De la o vreme...* ■ La rubrica *Argeș – azi*, □ Toma Biolan scrie despre *Măști de teatru popular*: „Din cele mai umile materiale cu putință, meșterul popular Neculai V. Popa din Târpești (Neamț) a creat un univers fascinant. Pentru a i se da crezare că a colindat dintr-un basm într-altul, el a adus cu sine drept dovezi măștile pline de pitoresc ale unor personaje ce ne-au desfătat copilăria”. □ I. Mihail semnalează publicarea fabulelor și epigramelor lui Aurel Iordache de cenaclul literar „I.C. Vissarion” – Găești, în *Recitind Cutia Pandorei*: „[...] am înțeles câtă dreptate avea Mircea Pavelescu revelându-i autorului, în *Prefață*, calitatea de «artizan» și «propria exigență»”. □ iar Șerban Miroiu se oprește la importanța spectacolelor de tea-

tru în aer liber, arătând: „[...] ne facem datoria să amintim că «printre alte» teatre care s-au preocupat – și nu fără sânguință, și nu fără succes – de punerea în scenă a unor asemenea spectacole se află și Teatrul «Al. Davila» din Pitești. Câteva date ni se par elocvente: peste 30 de reprezentații cu piesele *Vlaicu Vodă*, *Bălcescu*, *Io*, *Mircea Voevod* etc., în spațiul fostelor curți domnești de la Târgoviște și Curtea de Argeș ori lângă Mănăstirea Cozia” (articolul cu titlul „*Și altele*”). ■ Culese din revistele școlare ale zonei, sunt publicate poezii ale elevilor argeșeni sub titlul *Castelele dintâi* (de reținut un singur nume: Călin Vlasie). ■ Ancheta „Argeș” continuă și în acest număr încercând să răspundă la întrebările: *Cine a fost Nicolae Labiș? Cine este Nicolae Labiș?* Citim articole de Maria Banuș („*Un tramvai numit destin*”), Paul Anghel („*Întâlnirile mele cu Labiș*”), Mihai Stoian („*Noaptea accidentului*”), Tita Chiper („*Șansele lui Rimbaud de a ajunge la putere*”), Florența Albu („*Nu suntem destul de bătrâni*”) și Ștefan Luca („*Se inaugura circulația neîntreruptă de noapte a tramvaielor*”). □ Autorii rememorează împrejurările întâlnirilor cu poetul Labiș, încercând să îi prezinte personalitatea și impactul acesteia asupra lor, iar aprecierile sunt după cum urmează: Maria Banuș – „Nu a fost numai o speranță, ci și un mare poet, dar nu un Rimbaud. Nu o flacără iute care se consumă, autodistrugându-se rapid. Prin structură, era un clasic care, în condiții firești, într-o viață de om, ar fi dat o operă vastă, complexă, surprinzătoare, poate, în metamorfozele ei”. □ Paul Anghel – „[...] era o fire generoasă, solară, exuberant distribuită și tocmai de aceea, azi, după atâta vreme de la moarte, Labiș numără sute de prieteni. Jură pe memoria lui chiar cei care l-au lovit. Labiș nu s-a plâns. Nimeni nu se plângea pe atunci. [...] Labiș avea o gravitate precocă pe care nu numai el a cunoscut-o, dar care s-a ilustrat strălucit prin el, prin vârsta lui de 16–18 ani”. □ Mihai Stoian – „Strădania unora de a demonstra, la ora actuală, că Labiș, doar dac-ar fi trăit și-ar fi putut desăvârși profilul, și-ar fi putut rotunji opera etc., totul la modul operativ, ține, îmi vine să cred, de o subiectivitate exacerbată [...]”. □ Tita Chiper – „Poeziile lui de dragoste – puține, câte sunt – îmi par mai pline de secret decât ale Văcăreștilor, fiindcă iubita lui Labiș nu are chip și nume pentru alții. [...] Față de toate inadecvările, de încălcările ideii căreia voia să-i fie credincios, Labiș și-a structurat poezia pe un profund strigăt de refuz: «Noi, nu, niciodată, noi nu!». În măsura în care acest strigăt are ecou în generația lui și următoare, Labiș este un mare poet”. □ Florența Albu – „Nu suntem destul de bătrâni ca amintirile să cunoască acuitatea retrăirii lor – convingerea fabulației și adaosului. De aceea, întrebările revistei «Argeș» mi se par a fi niște jaloane într-un timp care nu a fost disciplinat de cronologii și judecăți rigide”. □ Ștefan Luca – „La orice altitudine s-ar afla poezia românească de azi, prezența lui Labiș se constituie firesc. Nu un mit, ci prezență. Aici termenul de promisiune presupune posibilitatea de-a o împlini sau a nu o împlini. Poeții dispăruți n-au cum răspunde. Ce anume să promită? [...] Pentru mine, Labiș e un mare poet, n-a fost o înșelătoare virtuali-

tate. Destinul său mă doare. Îmi va suna mereu tropotul greu al galopului său, mereu. Zodia sub care s-a născut, se vede, n-a fost numai bună cu el”.

■ Așezându-l pe Labiș într-o descendență a unor spirite ilustre (Eminescu, Arghezi) sau, dimpotrivă, anonime (precum cele descoperite în curtea Bisericii Colței), Gheorghe Tomozei scrie *Cele 7690 de zile ale poetului Nicolae Labiș*: „Tipul de revoluționar întruchipat de Labiș e apropiat de capii «tabacilor» pașoptiști ori de cărvunari, ori de unioniști, e un țăran cu verb stilizat, înzestrat cu simț al pateticului, dar deopotrivă incisiv și sarcastic, foarte puțin moldav (din familia, mai degrabă, a unui Arghezi – Faust, decât Eminescu – Hyperion) tânăr fermecat de doine, de pașnice petreceri cu vin întăritat și femei iubite, descins din cronica lui Neculce în cronicile viforoase ale boierilor valahi ca dintr-un celest han al Ancuței în șerpăria hanului lui Manuc. Sunt imagini pe care Labiș le-a iubit și în care a crezut. [...] Labiș a grăbit reîntâlnirea poeziei noastre de după război cu căile de acces la tradițiile clasice asumându-și riscul de a se exprima decis, tranșant, polemic într-un climat literar favorizând desenul glacial, construcția cu sonorități gratuite ori imaginea înfrumusețată sau alunecată în trivial. Labiș s-a rostit cu violență incantând daruri și frumuseți elementare ale naturii noastre psihice într-o limbă literară melodioasă, dar sobră, lipsită de expresii «neoașe» și îmbogățită cu cele mai moderne și mai neașteptate formulări”.

■ Mărturii (lămuriri privind unele elemente biografice) despre Camil Petrescu publică Mihail Ilovici (în *Camil Petrescu. Ciclul copilariei*): „Problema controversată a nașterii scriitorului și a morții prea timpurii a ambilor părinți se lămurește – atât cât a fost posibil – datorită contribuției ce au adus-o în această privință Camil Petrescu însuși și soția lui, actrița Eugenia Marian, care a furnizat următoarele documente autobiografice din arhiva scriitorului, comunicându-le lui Al. Rosetti și Liviu Călin cu prilejul retipăririi vol. *Versuri*, din ediția *Opere*, în 1968 [...]”.

■ La rubrica *Didactica*, Ion Popa Argeșanu consemnează un interviu cu Gheorghe Vrabie, în care folcloristul mărturisește: „Satisfacția mea este de a fi putut publica într-o etapă finală, la scurt timp una după alta, mai întâi *Balada populară românească* (în 1966), apoi, *Folcloristica română* (1968) și, în sfârșit, *Folclorul – Obiect. Principii. Metodă. Categori* (1970). [...] Văzând în folclor arta tradițională a maselor, ținta ultimă a fost să descopăr mijloace diferențiate de prezentare a esențelor categoriilor folclorice. Am încercat să depășesc faza eseistică din folcloristică și să găsesc modalități analitice proprii fiecăreia dintre acestea. Nu lipsite de interes sunt și considerațiile privind o tehnică a narării la basm sau baladă, ca și unele incursiuni comparatiste, toate în dorința de a realiza o sinteză plină de sugestii pentru unele cercetări ulterioare”.

■ *Calendarul literar* al lunii octombrie apare sub semnătura lui Gh. Catană.

■ La rubrica *Subiecte*, Marin Ioniță face o *Cronică naivă* pe marginea unor texte pe care le dă ca pildă pentru „Așa nu!” în proza contemporană. Fragmentele sunt culese din revistele de cultură ale zilei, „Luceafărul”, „Ateneu”, „Familia”, iar textul se încheie cu îndemnul: „Să

fim serioși și să consumăm cu încredere proza potabilă...”. □ Dan Cristea se oprește asupra revistei liceului de fete din Pitești, „Sânziana”: „Pagini echilibrate, dovedind maturitate și bun gust, preocupări pe măsura vârstei și a școlii, fără stridențele neplăcute ce amenință să deformeze uneori profilul unor asemenea reviste”. □ Andrei Savu sugerează alcătuirea unui *Posibil catalog al ideilor false*, culese din publicistica academicianului Gr. C. Moisil: „În aprilie al acestui an, inaugura rubrica «Știință și umanism», onorând, în compania lui Geo Bogza și a lui Eugen Jebeleanu, pagina întâi a «Contemporanului», după strălucitoarele «Reflecții», risipite săptămânal în paginile revistei «Viața economică». Ușor s-ar putea alcătui un volum, căci avem de-a face cu o unică și mereu reînnoită profesiune de credință a savantului: știința poate și trebuie să-l ajute pe om să trăiască mai bine, fără să-l alieneze”. ■ Dan Cristea scrie *Cronica literară*. Primul volum analizat este *Contradicția lui Maiorescu*, de Nicolae Manolescu: „Nu stilul de viață al omului ne vorbește exemplar, ci opera considerată în nuanța ei contradictorie, însumând dileme actuale. Teza nu-i lipsită de anume ambiguități, reieșite din unghiul în care sunt abordate măștile maioresciene. Pe rând, contradicția se transformă în contradicții: Întemeietorul și continuatorul, Marele Preot și temătorul de singurătate și asceză, Marele Critic și criticul etc. Orice mare creație anulează de la sine pe cea anterioară ei. Faptul că Maiorescu își începe opera prin negație, când își poate alege toate formele de manifestare, dovedește ori că el nu are sentimentul continuității, ori că se îndoiește de propria chemare de întemeietor. Este greu de explicat fiecare faptă a criticului prin instinct creator, de vreme ce o parte din risipirile și erorile lui nu sunt presupuse, dar reale”. □ Cel de-al doilea volum despre care scrie criticul este romanul de debut *Ultimii*, al lui Bujor Nedelcovici: „Personajele romanului sunt gândite cu o coerență aparte, aproape indiferente la coerența normală, ele urmând traiectorii ereditare, într-un tipar ce nu admite revenirea sau corectarea, totul transpus într-un decor, el însuși, de crepuscul înghețat. [...] Tema cărții se vedește astfel în imobilitatea predeterminării, în pecetea ce o poartă cu ei ultimii reprezentanți ai unui șir social, dar și în ultimele acumulări de forță necesare pentru a încheia și legitima ciclul. Nota romancierului e în dimensiunea impersonală pe care o acordă personajelor. Ele sunt și indivizi, și «glasuri»”. ■ O prezentare a cărții Georgetei Horodincă, *Structuri literare*, face Marcel Petrișor: „Marea și autentică pasiune a Georgetei Horodincă este opera lui Sartre. Accentul critic, însă, cade de data aceasta nu pe *situații*, ci pe relații structurale, iar legitimarea profetismului sartrian se face pe baze pur istorice. Pasiunea autoarei față de seducătorul existențialism sartrian este transcensă totuși de un simț estetic care o face să intuiască *sensul*, *dincolo* de relație și inteligibilul, *dincolo* de absurd. [...] Partea care-i revine noului roman francez e tratată nu fenomenologic, ci tot existențialist și pe drept cuvânt legitimată numai ca relație și nicidecum ca existență”. ■ În cadrul *Bibliotecii Argeș*, I. Negoitescu publică un eseu dialogat cu titlul *Eminescu plutonic (cantată*

pentru două personaje). Prezentarea îi aparține lui Gh. Tomozei. Ilustrație de Al. Brătescu-Voinești. ■ Toma Biolan analizează repertoriul celei de-a douăzeci și treia stagiuni a Teatrului „Al. Davila” din Pitești, în *Repertoriu echilibrat*: „În anii trecuți au fost montate la Teatrul «Al. Davila» lucrări dramatice menite să ilustreze importante momente din istoria noastră națională: *Bălcescu* și *Matei Millo*. Li se va adăuga, tematic (lăsând deoparte spectaculosul) *Rapsodia țiganilor*, de Mircea Ștefănescu. [...] Informație cuprinzătoare, registru tematic bogat, diversitate de genuri – iată câteva calități care vorbesc despre un repertoriu echilibrat, dar nu mai puțin dificil”. Articolul menționează în final, angajamentul directorului teatrului, Constantin Dinischiotu, de a promova totodată autori publicați la rubrica *Teatrul de hârtie* de revista „Argeș”. ■ „Teatrul-ritual” al lui Cezar Ivănescu își găsește ilustrarea la rubrica *Teatrul de hârtie* cu un fragment din piesa *Baladă moldavă*. ■ D. Țepeneag lămură probleme legate de *Fantasticul și granițele sale*: „Fantasticul, așadar, ca gen literar, nu există decât într-o ipostază ideal-teoretică. De aceea aș propune ca operele susceptibile să fie receptate ca fantastice, pentru că declanșează fie o stare de incertitudine, perplexitate, fie una de frică, să fie considerate ca aparținând miraculosului (basmele, feeriile), straniului (romanul negru, gotic, o parte din povestirile lui Poe și Hoffmann), oniricului, iar fantasticul să fie nu o categorie literară, ci o noțiune categorială a psihologiei estetice. [...] În sensul acesta am încercat să alcătuiesc o antologie a literaturii fantastice franceze, de la Cazotte și până la Robert Pinget, lărgind conceptul dincolo de hotarele literaturii fantastice ca gen literar născut, să zicem, în romantism și ilustrat în acea epocă mai ales de operele lui Hoffmann. Astfel am putut introduce în această antologie care o contrazice și pe aceea a lui Castex, ca și pe aceea a lui Caillois și fantasticul de tip romantic (oniric sau straniu), și pe acela de tip suprarrealist (bineînțele proza, poezia, cum bine au arătat – pe căi deosebite – Louis Vax și Matei Călinescu, nu intră în câmpul fantasticului, care nu se poate naște fără un spațiu epic), și acela mai eclectic, contemporan, ocolind doar operele de science-fiction”. ■ Florin Mugur, la rubrica *Semne*, publică *Moda Sorescu și moda anti-Sorescu*, în care atrage atenția asupra lipsei de substanță a unui articol semnat de George Gibescu, publicat în revista „Tomis”, nr. 7 (*Facilitate și stridență*), articol care se încadrează în curentul modei anti-Sorescu: „A existat moda Sorescu. De la o vreme se înmulțesc semnele unei noi mode, cu sens contrar. Cu atât mai mare e satisfacția de a citi, în asemenea împrejurări, o cronică literară la obiect, scrisă cu deosebită prețuire pentru poet, de către un critic de poezie cum e L. Raicu, niciodată adept gălăgios al modei Sorescu. Între înjurături și pledoarii *pro domo*, cuvântul gândit se încarcă de o anume demnitate. [...] Moda Sorescu a fost un spectacol de-o voioșie excesivă. Moda anti-Sorescu mi se pare jalnică”.

• [„Astra”, nr. 9] Interviu acordat lui Nicolae Florescu de Ovidiu Papadima – *Cu Ovidiu Papadima despre autoritatea criticii literare* – începe cu

menționarea câtorva detalii de ordin biografic și referitoare la debutul poetic, respectiv debutul critic al celui intervievat. A debutat în revista „Îndemnul”, a Liceului „Al. Papiu Ilarian” din Tg. Mureș, iar apoi a publicat traduceri din Nerval, Francis Jammes și G. Duhamel, precum și din Lautréamont – *Cântecule lui Maldoror*. A publicat, de asemenea, recenzii la cărțile lui Eugen Lovinescu și ale Hortensiei Papadat – Bengescu. Ca student, a participat, împreună cu Eugen Ionescu și Octav Șuluțiu, la activitățile desfășurate în cadrul Institutului de literatură al lui Mihail Dragomirescu – unul dintre profesorii săi. În anul al doilea de facultate a participat la ședințele Seminarului de istoria literaturii române vechi, condus de Nicolae Cartojan, împreună cu Dan Simonescu – asistentul celui dintâi, iar mai apoi, la cursurile lui Ovid Densusianu. A devenit, apoi, membru al Societății studenților în filologia romanică – „Graiul nostru” – îndrumată de Ovid Densusianu, Tache Papahagi și Dumitru Șandru. Urmează, în linia experiențelor formatoare, participarea la cursurile lui Dimitrie Caracostea, titularul catedrei de istoria literaturii române moderne și folclor. Participă, de asemenea, la ședințele cenaclului *Sburătorul*. Debutează în 1929, în București, la revista „Vitrina literară”, a ziaristului Mircea Damian. Este atras, ca poet, de Ion Pillat și de Vasile Voiculescu, prețuiește proza lui Mateiu Caragiale, Cezar Petrescu și Gib Mihăescu – colaboratori ai „Gândirii”, revistă la care Papadima trimite, spre publicare, poezii, și al cărei cronicar literar devine. Interesul pentru folclor se manifestă, în cazul lui Papadima, de timpuriu, și se concretizează, mai întâi, în volumul din 1935, *O viziune românească a lumii*, în care sunt reunite conferințele despre cultura populară românească ținute la radio, în același an, la inițiativa lui Vasile Voiculescu. Începe activitatea sistematică de cercetare a folclorului din 1949, în cadrul Institutului de istorie literară și folclor al Academiei, al cărui director era G. Călinescu. Împreună cu I.C. Chițimia, Gheorghe Vrabie și Al. Bistrițeanu intră în componența sectorului de folclor al cărui șef va fi, mai apoi, Perpessicius. În ansamblu, activitatea literară și critică a lui Papadima cuprinde cronici literare, reunite în volumul *Creatorii și lumea lor*, monografia dedicată lui Cezar Bolliac, cea dedicată vieții și operei lui Heinrich von Kleist, precum și o serie de studii dedicate folclorului: *Literatura populară românească*, *Neam, sat și oraș în poezia lui Octavian Goga și Anton Pann*, *Cântecul de lume și folclorul Bucureștilor*. Vreme de 15 ani a lucrat la *Bibliografia analitică a periodicelor românești*, din care au apărut volumul I, în 3 tomuri, cuprinzând intervalul 1790 – 1850, și primul tom din volumul II, cuprinzând intervalul 1851 – 1859. ■ În articolul *Poezia modernității*, Victor Eftimiu alege să pledeze „cu lealitate” cauza poezilor modernişti, identificând și justificând o serie de particularități ale discursului liric modernist, cum ar fi, de pildă, faptul că „poezia modernă se ferește de tot ce ar părea logic conformist”. Căutând să provoace reflexele de lectură ale cititorului conservator, „ea alătură noțiuni și cuvinte disparate, din altă familie, împerecheri surprinzătoare, izbitoare chiar. Totul

este să provocăm șocul. Să dăm de gândit cititorului. Să-l contrazicem. Să-l umilim cu noutatea și cu profunzimea noastră”. Și mai mult, „în locul expresiei directe, să practicăm sugestia, care creează atmosferă, stârnește în noi muzici sufletești discrete, de o calitate cu atât mai prețioasă cu cât e mai învăluită”. ■ Sunt publicate o serie de *Aforisme și însemnări* ale lui Lucian Blaga. ■ În acest număr, publică versuri Darie Magheru, Victor Nistea, Virgil Carianopol, Ion Noja ș.a. ■ Sunt publicate *Fragmente și însemnări* ale Domniței Gherghinescu Vania. ■ Ion Lupu semnează articolul – omagiu *In memoriam*, dedicat aceleiași Domnița Gherghinescu Vania, în care semnaleză existența, în diversele însemnări și scrisori ale acesteia, a unor „prețioase reflecții inedite cu privire la fenomenul literar și artistic, note de istorie literară contemporană de interes deosebit, schițe și portrete extrem de sugestive”, reținând îndeosebi „forța evocatoare și caracterologică”, „umorul fin și spiritul caustic”. ■ Voicu Bugariu comentează, în cadrul *Cronicii literare*, romanul lui Constantin Cuza, *Inorogul nu moare*, și pe cel al lui Ion Topolog, *Denisa*. Deși alegerea titlului i se pare nefericită, prea didactică, în cazul primului roman menționat, cronicarul literar reține, totuși, natura paradoxală a acestuia, în intenție, o „scriere de rememorare culturală pioasă” care exersează „tehnicele acreditate de către proza modernă”. Paradoxul rezultă, în aceste condiții, din tensiunea apărută între „intențiile autorului” și „realitatea romanului”. Este vorba, mai precis, despre „înfrângerea aproape totală a autorului de roman istoric de către autorul neprevăzut, liric, înclinat irezistibil către confesiune și lamentare”. În aceeași ordine de idei, personajele acestui roman „sfârșesc prin a semăna între ele foarte bine”, „toți sunt triști, neîncredători, speriați de neplăcerile sau nefericirile pe care viitorul le poate conține” și „exprimă o neliniște, o îndoială” care este, în fond, a autorului. □ Cel de-al doilea roman analizat, *Denisa*, este „cam idilic”, înfățișând povestea de iubire dintre o studentă de 20 de ani și un „savant prestigios”, două personaje perfecte a căror existență decurge „rezonabil, fără seisme”. În mod firesc gelos, savantul, a cărui minte „dedată la abstracțiuni încearcă tot timpul să-și analizeze pasiunea”, îi explică studentei chestiuni elementare despre laser, în termeni excesiv de specializați. Ceea ce nu „ridică tensiunea estetică”, și nici nu servește analiza psihologică. ■ Rubrica *Modificări ale lecturii*, semnată de Zaharia Sângeorzan, este o pledoarie pentru importanța lecturii și a lectorului în comunicarea literară, pornindu-se de la faptul cert că „nu există lectură definitivă, închisă, ci numai lecturi în timp, determinate de maturizarea gustului, de vocație”. În aceeași măsură în care recunoaștem în operele literare „o realitate estetică a noastră”, „realitatea literară este și o realitate a lecturii”. Și cum „esența superioară a lecturii” este textul critic, atunci „tipologia lecturii este însăși istoria criticii ca act de recunoaștere a operei”. ■ Rubrica *Noi apariții* semnaleză, sub semnătura lui Al. M. Vaida, volumele apărute la Ed. Litera: Constantin Dumitrescu – *Suc de fructe amare* – versuri; la Ed. Albatros – Ion Segărceanu – *Fuga din hazard* – versuri; Ion Ru-

se – *Coșova în port* – roman despre pescari; Iordan Lucaci – *Singuri trompeții erau calmi*.

● [„Ateneu”, nr. 9] În *Publiciști băcăuani despre Bacovia*, G. Pătrar schițează câteva repere din destinul literar nefericit al scriitorului căruia i-a fost negată recunoașterea valorii sale: „Așa cum se întâmplă de obicei, valorile autentice promotoare ale unei arte novatoare, nu se impun dintr-o dată, ci în urma unor stăruitoare educații a gustului public. Nu alta a fost situația lui G. Bacovia, care dintr-un început, a fost cel mai hulit în propria-i cetate. [...] Revistele locale fie că nu i-au solicitat colaborarea, fie că, pur și simplu, i-au respins-o. În timp ce publicația ieșeană «Contra versuri» îi ridiculiza poeziile și colaboratorii revistei bucureștene «Viața nouă» îi transmiteau, prin alții, sfaturi să se lase de scris (v. Rașcu, I.M., *Amintiri și medalioane literare*, București, E.L., 1967, p. 50), ne putem lesne închipui ce haz teribil făceau pseudoliterații Bacăului pe seama imaginilor decadente din versurile sale. Criza demențială a poetului, din 1913, nu este străină de aceste manifestări denigratoare”. În finalul articolului, după o „atentă reconstituire a existenței provinciale” a poetului, G. Pătrar concluzionează: „Calvarul băcăuan al poetului se sfârșește în octombrie 1953, când se stabilește la București pentru tot restul vieții. Avea atunci 53 de ani, din care cca. 40 îi trăise la Bacău, timp în care dăduse literaturii noastre cele mai importante din creațiile sale. [...] Omul Bacovia și-a dezvăluit personalitatea creatoare sub presiunea mediului social băcăuan, care, în mare măsură, i-a determinat atitudinea în fața lumii și a vieții”. ■ Leonid Dimov scrie despre *Un realist romantic: Costache Negruzzi*: „Crezul literar al lui Negruzzi nu pornește dintr-o reacție împotriva romantismului, ci preconizează o revenire în valea realității, dar pentru a aduce acolo, asemeni lui Zarathustra, focul de pe munte. [...] Negruzzi a sugerat doar un echilibru necesar într-o perioadă în care patrimoniul literar autohton se afla în plină gestație. În această ordine de idei, el poate fi socotit un modernist, pentru că nu propunea reluarea formelor învechite ale clasicismului, ci selectarea celor romantice pe cale de a se rigidiza. Iar pasiunea lui pentru cuvânt, gustul compoziției, savoarea balcanică îl așază, alături de Ion Ghica, în rândul precursorilor prozei noastre moderne, a acelei proze aflate la frontiera realismului, care culminează cu Mateiu Caragiale”. ■ Simion Bărbulescu recenzează *Cântece de amurg*, semnat de Virgil Carianopol. Plasat cronologic după volumul de *Versuri*, apărut în 1967, „care facilita operația critică de urmărire a evoluției poetului de la suprarealismul începuturilor la tradiționalism, Virgil Carianopol se prezintă cu recentele *Cântece de amurg*, în care nota dominantă o constituie acceptarea calmă, înțeleaptă a trecerii”. Tipul de poezie pe care îl propune scriitorul este unul de „autocontemplație elegiacă, în tipare clasice foarte cuminiți, lipsită de sugestie, orientată spre un didacticism absorbit estetic, fără discursivitate. Autoportretistica lirică pune în lumină aspecte caracterologice ale unei vieți anapoda, în care erorile sunt dezvăluite la modul confesiv-litanic”. Analiza volumului îi

dezvăluie recenzentului un scriitor care „realizează o poezie a vetustății cu sonorități grațios-etice, pe linia unui didacticism superior absorbit în imagine, și în spiritul tradițiilor național-folclorice reinterpretate estetic”. ■ Recenzând *Amarul sânge al strugurilor* de Constantin Apostol, Liviu Chiscop consideră că „acesta, deși se realizează în concretul unor cazuri, rezistă în primul rând prin fresca socială pe care o oferă, prin atmosfera unei epoci revoluate, încărcată de pitoresc și inedit”. Stilul se remarcă prin „simplitatea tradițională, este conștiincios și exact. Un roman frescă cum este *Amarul strugurilor* al lui Constantin Apostol, ne destinde și ne redă nostalgia epicului și a logicii de construcție care ne captivau altădată, deși emoția pe care ne-o provoacă nu este integral estetică, și de cunoaștere istorică”. ■ Despre *Ora închiderii* (Ed. Junimea, 1970), de Titu Constantin, recenzentul Alexandru Călinescu notează: „Deși voga prozelor scurte a trecut și nu puțini sunt temerarii care își încearcă forțele direct în roman, debutul cu «volumul de povestiri» pare a rămâne o etapă greu de înlăturat. Pentru Titu Constantin [...], această experiență va fi, cred, utilă: tânărul prozator are idei, are fantezie, imaginație, construiește narațiunea cu răbdare, dar îi lipsesc, deocamdată, siguranța stilului, echilibrul și rigoarea scriiturii. Autorul are predilecție pentru simboluri, pentru situații-limită, atmosfera frazelor sale e cețoasă, încărcată uneori curat onirică”. ■ Constantin Călin semnează două recenzii. □ Prima dintre ele vizează „volumul de eseuri și comentarii literare, *Lampa lui Diogene*, apărut la Editura Eminescu” și semnat de Ștefan Aug. Doinaș. Cartea este „un pro domo al poetului, dar și confesiunea unui pedolog literar. Punctul ei de plecare e, s-a spus (Gheorghe Grigurcu), o mare pasiune pentru poezie și, aş adăuga, o egală pasiune pentru înțelegerea actului creator și explicarea nuanțată a categoriilor și conceptelor esteticii liricii moderne. [...] Comentariile de o rară eleganță în jurul unor noțiuni ca metaforă, viziune, formula, manieră, clișeu poetic, ton, gesticulație, inefabil, situație poetică, inteligență artistică, real, imaginar, poezie impersonală, temperament liric, inovație etc., conduc spre ideea necesității unei conștiințe artistice ferme, a unei cunoașteri de sine a creatorului, a bunei orientări a aptitudinilor, a adecvării mijloacelor de expresie a temperamentului, a obligativității îmbogățirii structurii sale intelectuale și integrării în marea cultură”. □ A doua recenzie aduce în centrul atenției volumul lui Ion Negoițescu, *Însemnări critice*, o carte care „constituie o provocare la controversă, ca, de altminteri, și celelalte volume. [...] Critica lui I. Negoițescu reprezintă o orientare de avangardă a criticii românești actuale, animate de nobile ambiții. Ea descoperă o altfel de stare, un alt destin literaturii autohtone. Examenul suprem al acestei orientări îl va constitui o operă de sinteză”. Cu obiectivitate, recenzentul punctează că „ceea ce stârnește oarecari îndoieli nu e voluptatea (superior polemică) a criticului de a da un lustru nou anumitor valori ale trecutului și chiar de a le supraestima, ci spiritul partizan manifestat în abordarea unor scrieri contemporane”. ■ Despre lirica lui Florin Mihai Petrescu, Radu

Cârnelci consideră că aceasta „s-a decantat într-un mod surprinzător, având sonorități cu limpezimi de cristal, aducând în noile-i poeme, un anume aer de vers clasic, frumos și, uneori, adânc cizelat, dăruindu-ne satisfacția unui poet împlinit, cu deplină personalitate artistică”. Cu volumul *Între pământ și stele* (Junimea, 1970), autorul se dovedește „un dăruit poet al iubirii mereu triumfătoare în artă. Majoritatea poemelor sunt sub aura acestui sentiment, relatându-ne stări poetice dintre cele mai alese. Iubirea este pentru poet o permanență, o siguranță, o perfectă tovarășie în grădina frumosului”. ■ În *V. Voiculescu – inedit*, Ion Apetroaie publică *cinci poeme în proză* (*Chiparosul din Lido, Palatul de marmură neagră, Aur, Ghețarul, Deznădejdea Oceanului*). Selecția acestora a avut la bază o dublă semnificație: „Una atinge statutul strict biografic: mai toate sunt chipul literar al așteptării, o așteptare înfrigurată, hotărâtoare pentru drumurile ce le-a urmat omul Voiculescu. [...] A doua semnificație a acestor proze juvenile este una pur literară, hotărâtă de proiecții alegorice, unele echivalente cu niște profeții, altele – confesiuni voalate despre scrisul și dragostea poetului”. ■ Corneliu Dima-Drăganu scrie despre *Antim Ivireanul menționat și editat de Montfaucon*: „Faima de iscusit tipograf a ieromonahului Antim Ivireanul s-a extins nu numai în granițele Orientului ortodox, ci a pătruns, în contemporaneitatea celui început de veac, în lumea savantă a Occidentului, saturat de Umanism și înnobilit la flacăra Luminismului”. Aflând despre *Antologhionul grecesc* („tipărit la Snagov, în 1697, de Antim Ivireanul”), „filologul și istoricul francez Bernard de Montfaucon, creatorul științei paleografice,” o va menționa „cu vădită semnificație, în jurnalul călătoriei sale italiene, apărut la Paris, în 1702. [...] În 1708, va include în monumentală sa opera, *Paleographia graeca, sive de ortu et progressu litterarum graecarum* (*Paleografia greacă sau despre originea și dezvoltarea scrierii grecești*), întreaga lucrare a doctorului Ioan Comnen, *Proschinitarul Sfântului Munte Athos*, tipărită, în grecește, la Snagov, «în teascurile lui Antim Ivireanul» [...] Este una din primele tipărituri vechi românești care cunoaște o circulație mondială în veșmântul savant al latinei medievale”. În finalul analizei sale, autorul articolului notează: „Cultura românească iradia, astfel, în preaplinul veac al Luminilor, prin osârdia cărturarului Antim din Iviria, acest adevărat Aldo Manizio al românilor”. ■ Constantin Coroiu semnează articolul *Permanențe moderne: Geo Bogza*, un elogiu adus celui care „se înscrie în rândul celor mai mari reporteri ai lumii alături de celebrul Egon Erwin Kisch. [...] Bogza este reporterul meditativ, [...] care meditează pe marginea fiecărui fapt descoperit. Lirismul și meditația sunt coordonatele esențiale ale scrierilor sale și ele constituie pecetea originalității incontestabile pe care o poartă fiecare pagină a sa. [...] Indiferent ce anume ar scrie – poezie, nuvelă, reportaj, eseu – Geo Bogza este structural un poet”. Dar, portretul scriitorului nu ar fi complet dacă s-ar pierde din vedere publicistica sa, „domeniu unde, alături de George Călinescu, a atins înălțimi greu de întrecut. Eseurile lui Geo Bogza constituie adevărate

sinteze de filozofie și lirism. [...] În plus, eseurile-poem pe care le semnează în presă, denotă o înaltă responsabilitate civică, o molipsitoare euforie în fața valorilor materiale și spirituale românești și universale. Prospețimea condeiului său, valoarea estetică a verbului, sensibilitatea neobișnuită, farmecul metaforei, al asociației surprinzătoare conferă scrisului bogzian o noblețe, o marcă cu totul personală”. ■ G. Istrate consemnează împlinirea a *350 de ani de la prima traducere cunoscută a Alexandriei*: „Cartea populară cea mai cunoscută este *Alexandria*. Multă vreme s-a crezut că primele traduceri românești ale acestei cărți ar data de la începutul secolului al XVIII-lea. Acum 80-90 de ani, însă, a fost publicat un nou manuscris, descoperit în Transilvania, lângă Blaj. Dintr-o însemnare ce ne-a fost transmisă, rezultă că acest manuscris datează de la anul 1620. Putem vorbi de o perioadă de trei secole și jumătate de contact cu această literatură care, multă vreme, a constituit aproape singura delectare a bătrânilor noștri”. O altă problemă pe care o atinge semnatarul articolului se referă la consemnarea opiniilor despre momentul apariției primei ediții a acestei cărți: „Consider că n-a existat o ediție a *Alexandriei* la 1713, că prima tipăritură românească a acestei cărți e cea de la Sibiu (1794), urmată, la numai doi ani, de cea din Movilău. După 1800, aceste ediții devin din ce în ce mai numeroase și, adesea, nici nu li se mai indică locul de apariție”. Finalul articolului stă sub semnul recunoașterii valorii acestei lucrări: „La trei sute cinci zeci de ani de la efectuarea celei dintâi traduceri cunoscute, noi facem deosebirea necesară și nu uităm că «basnele» și «minciunile» respective au făcut deliciul părinților noștri și au contribuit, în mod efectiv, la formarea limbii române literare”. ■ Grupajele de poezie, semnată de Nicolae Motoc, Radu Cârnecki, Ilie Dan, Valeriu Armeanu, Sterian Vicol, Victor Eftimiu, Stelian Cucu, Al. Jebeleanu, Ion Sofia Manolescu, Ernest Gavrilovici, Ion Potopin, Constantin Gavrilu, Paul Drumaru, C. Niculescu, Victor Croitoru, Ana Mășlea, L. Dorian, Coca Anghelidi Alexandrescu, și cele de proză (trei povestiri – *Curtea*, *Ancheta*, *Apartamentul* – de Adrian Costache) creionează peisajul literar al epocii. ■ Pe ultima pagină, se publică, în traducerea lui Dumitru Dorobăț, proza *Alunița*, de Yasunari Kawabata.

● [„Cinema”, nr. 9] Marin Sorescu semnează în *Cronica unui posibil cineast* textul *Filmul ca atare (final)*: „Trăim năuci și din când în când o carte, vreun studiu, ceva, ne fac o mică, infimă corecție, ca la rachetele cosmice, pentru a nimeri culoarul necesar întoarcerii la pământ. Opera cinematografică, ca să extindem sfera, are aceeași menire, pretinsă de Valéry: să *ne arate vizibilul*. [...] Cu această ultimă constatare încheiem incursiunea noastră pe tărâmul inventat de aparatul de luat vederi. L-am studiat, timp de aproape doi ani, din cele mai ale dracului unghi. L-am întors și pe o față și pe alta. L-am analizat din punct de vedere plastic, cinetic, literar, muzical, l-am luat ca tot închegat, l-am ciocnit și l-am ascultat cu atenția cu care ascuți greul pământului. Am făcut aceasta cu mare dragoste și interes: era prima dată când îmi pica în mână

un subiect așa de gras, de susceptibil de-a bătea apa-n piuă, cum au făcut-o unii autori, și se impunea ca cineva din afară să vină să pună ordine. *Habent sua fatha libeli*. [...] Acum consider că i-am stors miezul rațional și am ales irațional. V-am expus sistematic teoria filmului, de cine s-a prins s-a prins, de cine nu – treaba lui! E timpul să spunem deschis că nu mă mai amuză ideea de posibil cineast. În genere, ne despărțim de trecut ținând și râzând ca niște țeape. Mie de fapt îmi pare rău. Închid această carte cu zgomot, cu sentimentul că strivesc în ea floarea cinematografeiei”. ■ În *Actualitatea* citim articolul *Avaramu, Avaramu...* de Radu Cosașu: „Firește, filmele sunt vechi. Firește, nu acestea sunt filmele la care visez să nu se găsească un bilet în plus. Firește, publicul acela nu satisface eșantioanele sociologilor care ar fi dorit o mai mare varietate de vârste și medii sociale. Dar, grupurile acelea de tineri și bătrâni se mai numesc tot publiciști dacă sănătoasa politică externă a lui Fanfan și Avaramu i-a captivat, nu ei, ci noi – marile puteri ale criticii, sociologiei și esteticii – trebuie să tragem concluziile de rigoare, căci e vai și amar când marile puteri nu se uită bine sau chiar ignoră la ce sunt sensibili cei care se numesc femei, copii, bătrâni, popor în orice piesă istorică. Dar tot vai și amar ar fi dacă șefii cinematecilor ar crede că l-au prins pe dumnezeu de un picior, cu ajutorul celor doi vagabonzi. Înțeleptul Bogza are dreptate când spune: «nu uitați, și dumnezeu are două picioare!»”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu revine în *Cronica cinei-deilor* cu textul *Ce-ar trebui să facem?*: „Cred că mai cu seamă să găsim ideea în stare de a da producției noastre o coerență pe planul afirmării unui profil propriu. Până acum – de ce n-am avea curajul să o recunoaștem? – am cam bâjbâit. O strădanie de a ne afirma cu ceea ce avem caracteristic și în cinematografia națională se desprinde, nu se poate nega. [...] E evident pentru oricine, cu excepția celor care visează cai verzi pe... ecran, că în primul rând în asemenea tentative poate țâșni ideea care să impună o școală cinematografică românească. A venit timpul să-i dăm cu îndrăzneală un obiectiv de eforturi conjugate, mai bine precizat”.

• [„Convorbiri literare”, nr. 5] Sunt publicate poemele *Degetele*, *Din nou*, *Lacul*, *Ploaie sură*, *Vechime* și *Scriu* semnate de George Lesnea. ■ În articolul *Gala Galaction* semnat de Al. Philippide autorul stabilește diferența dintre lecturile care stârnesc admirație și stimă și cele care provoacă o desfătare plină de duioșie, integrând opera lui Gala Galaction în cea de-a doua categorie: „Opera lui Gala Galaction [...] răspândește căldura prieteniei”. ■ Victor Eftimiu publică poemul *Scrisori nedescăcute*, iar Mihai Ursachi poemul *Missa solemnă*. □ De asemenea, sunt publicate și poemul *Pentru o mai dreaptă folosire a metaforei* de Adi Cusin, povestirea *Nevegheata rădăcină de taină* semnată de Ion Țăranu, poemele *Înțelepții* și *Dincolo* de Paul Drumaru și poemul intitulat *Necunoscuta mea fugară* scris de Ion D. Zamfirescu. □ René Duda publică două povestiri, *Mira*, respectiv *Mircea și imposibilul*. ■ Adrian Rădulescu semnează articolul *Dialogul „omului imaginar” al artei cu „omul*

real” al vieții, în care discută pe marginea diferenței dintre spațiul fictiv al artei și cel brut al realității, considerând că orice lume artistică este o lume în sine, guvernată de propriile ei legi, și nu o simplă transpunere prin mijloace lingvistice a unui aspect din realitate într-un alt plan. □ Sunt publicate poemele *Vis obscur* și *Povară ușoară* de Andri Peer în traducerea lui Gheorghe Drăgan, poemul *Gândind la astronauți* scris de Hans Rudolf Hilty și tradus de Claudiu Paradais și povestirile *Când se îngână ziua cu noaptea* semnată de Alexandre Voisard și *Poetul în orașul ruinat* de René Kaech, traduse de Florin Mihai Petrescu. ■ Al. Andriescu recenzează volumul de poezii *Melos* scris de Nicolae Țațomir, arătându-și entuziasmul în fața unui poet care a rămas consecvent cu firea sa artistică din debutul carierei. ■ N. Barbu vorbește despre opera de debut a autorului Vicențiu Donose, și anume *Vara cu tei nebuni*. ■ În articolul intitulat *Critica scriitorilor: André Gide*, Anca Măgureanu vorbește despre opera critică a autorului francez, considerând că discursul acestuia se plasează undeva între subiectivitatea pură și obiectivitatea rigidă: „Opera lui André Gide ar putea fi situată la limita între «critica artiștilor» și «critica spontană» sau «critica vorbită» – critică bazată pe un gust sigur și formată din opinii asupra producțiilor literare contemporane”. ■ D. Irimia semnează articolul *Interpretarea poeziei eminesciene plecând de la Blaga*, în care se apropie de poeziile lui Mihai Eminescu prin interpretările filosofice ale lui Lucian Blaga. ■ În *Introducere la o carte uitată* Paul Leu vorbește despre modul în care opera *Lepturariul rumânesc* scrisă de Aron Pumnul a fost receptată în epocă, inclusiv de către Eminescu. ■ Ionel Brandabur vorbește despre romanul *Șatra* scris de Zaharia Stancu care a fost discutat în numărul 96/ 1970 al revistei franceze *La quinzaine littéraire*. ■ C. Ciolca recenzează volumul de poezii *Mineralia* semnat de Veronica Porumbacu, N. Valeriu scrie despre *Sonetele* lui Adrian Beldeanu, iar Georgeta Eftimie discută pe marginea operei lui Anton Iordache intitulată *Piscina cu reflexe ciudate*.

● [„Echinox”, nr. 8-9] Pe tema „critica literară și studenții”, se derulează ancheta revistei, condusă de Olimpia Radu, care pune cinci întrebări cu scopul de a determina câtă critică literară, românească și străină, citesc studenții filologi, ce critici români le sunt familiari și dacă vor utiliza critica în viitoarele lor profesii. Astfel, a treia întrebare le cere să numească „câteva preferințe în critica universală și românească”, în răspunsurile cărora putem remarca o ierarhizare axiologică și cota de care se bucurau criticii români. □ Iată răspunsul unei studente din anul IV, la franceză: „[...] mă rezum la câțiva critici francezi: R.M. Albérès, P. Daix, Raymond Picard, Jean-Claude Weber, Jean Delay. Din critica românească, în primul rând, G. Călinescu și Tudor Vianu. Dintre criticii actuali: Matei Călinescu, O. Crohmălniceanu, Negoîtescu, Valeriu Râpeanu”. □ Al doilea răspuns, al unui student din anul III de la română-franceză: „Deci preferințele în critica românească – Maiorescu, Călinescu, Dumitru Popovici, Adrian Marino – pe care-i consider deja între clasici – evident la respectiva

vârstă a criticii românești iar dintre clujeni Ion Vlad, Mircea Tomuș, Mircea Zăciu și... Petru Poantă”. ■ Din nou, cronicarul revistei, Petru Poantă, glosează pe marginea a două lucrări: Ion Vlad – *Între analiză și sinteză* și Mircea Zăciu – *Glose*. ■ Sunt dedicate criticii și următoarele pagini. □ Astfel, Ion Vlad se întreabă dacă „există o critică universitară” și dă un răspuns afirmativ, definind-o în următorii termeni: „Critica universitară ni se pare de fapt o cercetare de istorie literară (informație, trimiteri și multiple corespondențe de ordinul istoriei și al literaturii comparate) aplicată la o operă contemporană. Cu alte cuvinte, criticul de formație și profesie universitară e în măsură să beneficieze de criteriile și condițiile cercetării, confruntând disponibilitățile studiului cu opera contemporană despre care este obligat să se pronunțe fără să mai aștepte judecata și selecția istoriei literare”. □ Aurel Sasu prezintă relația amicală dintre Maiorescu și Slavici și notează în introducere: „Marea faptă omenească a lui Maiorescu a fost nu preocuparea de a aduce mereu oameni noi la «Junimea», ajutând direct pe mulți dintre ei, cât încercarea a schimba, cel mai adesea, un raport de prietenie într-unul de conștiință”. (*Paradoxul unei prietenii: Maiorescu-Slavici*). □ Ion Vartic desfășoară năvodul analizei cu privire la scrierile critice ale lui Ion Negoițescu (*Însemnări critice*), la Nicolae Manolescu (*Metamorfozele poeziei*) și la Liviu Petrescu (volumul de eseuri *Realitate și românesc*) și selectăm din incipit: „Din cea de-a «patra generație post-maioresciană» criticul cel mai apropiat lui Eugen Lovinescu ni se pare a fi Ion Negoițescu. [...] Acel «simbolism» al criticii lovinesciene, adică puterea de iradiere a sugestiilor precum și muzicalitatea cuvântului se potrivește și la I. Negoițescu”. (*E. Lovinescu și unele probleme ale criticii actuale*). □ Adrian Isac dezvoltă ideea criticii literare ca fenomen de cultură și „ca un ferment nu numai literar, ci și social” (*Optimismul lui Gherea*). ■ Trăind o epocă a „paneseismului”, Ion Pop provoacă la o discuție amplă pe Florin Manolescu și Mircea Martin despre „situația criticii și criticului literar în peisajul nostru cultural, mai precis despre raporturile dintre critic și opera literară sau dintre critic și scriitor” și, problemă esențială, „dacă critica este *invenție* sau *descoperire*”. Din discuție selectăm: „I.P. – *Dar cum poți stabili atunci o ierarhie valorică în interiorul unei asemenea serii?* M.M. – Ierarhia rămâne implicată și se poate scoate nu din adjectivele atribuite, ci din îndrăzneala și profunzimea arhitecturii critice. Adică este scriitor mare acela care provoacă o construcție critică foarte îndrăzneată (și, desigur, la rândul ei, validă). I.P. – *Așadar, tot talentul criticului își spune ultimul cuvânt...* M.M. – Normal. Chiar și în critică talentul e indispensabil, cu condiția de a se aplica fără prejudecăți. Criticul trebuie să fie rafinat, deschis la toate orientările, «transparent». Talentul critic înseamnă, mai presus de orice, capacitatea nesfârșită de a înțelege și de a justifica”. ■ În același ton, se află și interviul lui Alexandru Stoichiță cu Ion Negoițescu, care reținem următoarea judecată: „Al. St. – *Ce credeți că pot învăța tinerii de la contemporani pentru a nu duce preocupările literare spre decadență?* I. N. –

Tineretul literar după opinia mea, nu trebuie să învețe de la contemporani, ci să-și observe contemporanii. Dar rezultatul acestor observații se transfigurează artistic după vocația fiecăruia. Decadența în literatură și artă ține de ordinea fenomenelor naturii; ea nu poate fi oprită atunci când spiritul unei culturi cedează, se sleiește. Nu cred că există forme în sine decadente și ne decadente. Decadența este sinonimă doar cu stagnarea”. ■ Biografia-parabolă a lui Matei Călinescu, *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter*, este din nou pusă în discuție de către Călin Manilici ale cărui cuvinte-cheie din analiză sunt „teroare”, „grotesc”, „alienare”, „filosofie a desemnificării”. □ Proză de Eugen Uricaru. □ Versuri de Dușan Petrovici, Mariana O. Boian, Viorel Sârbu (debut), Evgheni Evtușenko (în românește de Sergiu Adam și Grigore V. Cioban) și Muri-lo Mendès (în traducerea lui Marian Papahagi). ■ Dinu Flămând luminează sensurile poeticii lui Valéry la rubrica sa obișnuită, *Însemnările lui Lafcadio*. ■ Articole filozofice aniversare marchează 200 de ani de la nașterea lui G.W.F. Hegel sub semnăturile lui Traian Pop și Eugen S. Cucerzan. ■ Cronica plastică împărtășește „emoțiile contactului cu marea artă brâncușiană” cu ocazia expoziției Brâncuși din iunie 1970 de la București, cronică semnată de Gavril Ședran.

● [„Familia”, nr. 9] Pe prima pagină apare articolul *În cincinalul revistei noastre* de Al. Andrițoiu care, propunându-și un „examen de conștiință”, constată: „În constelația revoluției noastre culturale, tipărim, lunar, la Oradea, la una din porțile de vest ale țării, 24 de pagini de cultură, cu pivotul în acest ungher de țară, dar racordate la armonia republicană a culturii noastre socialiste contemporane. S-a părut, la un moment dat, că publicațiile editate dincolo de barierele Capitalei ar fi păscute de pericolul provincialismului conservator, desuet, și că, deci, capitala ar deține și o bancă națională a valorilor spirituale, distribuite radiar, după cerințe, în toate zonele patriei”. Că nu e așa o demonstrează „unitatea și puritatea ideologică”, „unitatea culturală” ce corespunde „unității noastre politice exemplare în jurul politicii P.C.R.”. ■ O suită de cronici literare publică în acest număr Radu Enescu. Sunt avute în vedere volumul *Simetrii* de Al. Andrițoiu, *Urmuz* de N. Balotă, *Catharsis* de Victoria Ana-Tăușan, *Poeme* de Irina Mavrodin. □ Primului scriitor i se notează existența unei permanente „stări poetice”, structura „morală echilibrată, apolinică, cu cristaline transparente”. „Adevărul este că Al. Andrițoiu e un lucid, înrobit limpidității, care-și cenzurează întotdeauna elanurile prea nebuloase și vagi. Intuiția poetică a creației sale ține de zonele inteligenței artistice, nu de obscure forțe emotive izvorând din sfera latentă a subconștientului. Refuzând premeditat, programatic, potențele virtuale ale târâmurilor sufletești larvare, acest neoclasic – care nu din întâmplare ne-a oferit excelente tălmăciri din poezia latină față de care are neîndoioase afinități electivă – practică, în mod paradoxal, datorită capacității sale excepționale de-a așterne totul în versuri limpezi și rotunjite, un soi de «dicteu automat» perfect conștient și lucid”. □ Volumul

lui N. Balotă întrunește aprecieri pentru faptul de a lămuri „figura enigmatică a lui Urmuz”. „Nicolae Balotă face în mod paradoxal o operă de pionierat care nu participă însă prea mult la virtuțile originalității. De pionierat pentru că ne aflăm în posesia primului studiu amplu, exhaustiv aproape, care a utilizat tot ce putea fi folosit: texte, corespondență, mărturii ale altora etc. Dacă trecem peste intervențiile lui G. Călinescu sau analizele lui Tudor Vianu, peste eseul lui Matei Călinescu, toate alcătuind fie fragmente din anume volume, fie studii publicate în periodice, trebuia să subliniem că prima carte, prima încercare monografică completă asupra lui Urmuz aparține netăgăduit lui Nicolae Balotă”. Originalitatea autorului se remarcă în „modalitatea de investigație”, el fiind „unul din puținii exponenți la noi ai cercetării hermeneutice, care la echidistanță de impresionismul subiectiv și de dogma, rigidă (fie ea și structuralistă!), interpretează înainte de toate, iscoditor, cu eleganță, sistematic, un univers artistic, descifrându-i categoriile fundamentale, statutul său ontologic și dimensiunile sale axiologice”. □ La Victoria Ana-Tăușan, Radu Enescu înregistrează „profesarea unei lirici marine, grațioase, dar fără pregnanță, cu aluzii mitologice și vagi înfiorări”, lăsând impresia de „catharsis”, „recuzita unei poeziei simple, fără artificii prozodice sau metafore insolite, populată de eroi și umbre mitologice”, „comunicarea unui sentiment al unei absențe acute și imperioase”. □ Irinei Mavrodin i se apreciază „unitatea firească a poemelor”. „Totul curge ca o apă calmă și pură de emoții spiritualizate, de mirări genuine și spaime transfigurate, exprimate cu o economie de mijloace și o stăpânire sigură și conștientă de sine a instrumentelor lirice, în ritmuri alerte și jucăușe, din vecinătatea versului popular”. ■ Alte două cronici literare sunt semnate de Gh. Grigurcu și cuprind comentarii asupra volumelor *Orologiul* de Petre Stoica și *Centaure îndrăgostit* de Radu Cârneli. Dacă în cazul primului scriitor se remarcă „prozaismul” „mereu observat”, cu „substrat adânc”, „nostalgia unei vocații românești”, la R. Cârneli este „remarcabil efortul său de a actualiza forme eminesciene și simboliste”. ■ În *Ion Negoițescu de la exercițiul liric la judecata axiologică* de Ion Maxim se ia în discuție caracterul avangardist al poeziei sale, „poemele din primul volum *Sabasios*”, au „pronunțat caracter de gnoză, proiectându-ne prin titlu chiar într-un timp mitic cu caracterele orgiastice ale misterelor dionisiace. Sabasios era de altfel unul din multele nume purtate de Dionysos, zeul trac asimilat de greci”. Pe de altă parte, „poetul a frecventat literatura marilor romantici germani de unde de altfel își revendica dacă nu substanța cel puțin o anumită modalitate. [...] În acest context, este destul de greu de explicat trecerea de la exercițiul poetic la judecata axiologică atât de ferm exprimată în volumele de critică. Poate concomitent, poate după primele încercări poetice, noile unelte au săpat relieful celeilalte fețe a medaliei ce s-a impus și va rămâne cu siguranță. Urmărind concepția criticului Negoițescu vom afla prelungirea virtuților literare, dublate însă de întreaga garnitură de modalități specifice actului de judecare”. Descin-

zând direct din poziția critică a lui Lovinescu și G. Călinescu, I. Negoitescu face adesea trimiteri, în lucrările sale, la cei doi. „Deși *Scriitori moderni* și *Însemnări critice* sunt cărți eterogene, întinzându-se pe perioade de timp destul de lungi și pe arii literare multiple, totuși vom găsi în ele liniile directoare ale atitudinii sale, unificând paginile altfel destul de disparate”. ■ Ov. Cotruș identifică *Funcțiile mitice ale poeziei* pornind de la eseul „plin de observații ingenioase, dar nu de ajuns de convingător în întregul său, *Latura jovială a filozofiei* de Ortega y Gasset”, care propune o distincție între poezia mitică sau dogmatică și poezia elegiacă, prima dând expresie sentimentelor impersonale ale unei comunități dominate de credințe religioase și de reprezentări mitice asupra lumii, a doua exprimând opiniile, sentimentele, raționamentele personale ale poetului”. Ov. Cotruș va explica de ce „termenul de poezie dogmatică” i se pare „inadecvat” atât din punct de vedere „estetic”, cât și „al istoriilor religiilor”, arătând și care sunt problemele ridicate în „calea celui ce se întreabă asupra funcției mitice ale poeziei, și dacă eseul lui Ortega y Gasset nu propune soluții satisfăcătoare, nu i se pot contesta în nici un caz virtuțile stimulatorii”. ■ În acest număr sunt publicate patru scrisori inedite ale lui Vasile Goldiș către Iosif Vulcan, în care se găsesc informații „prețioase cu privire la calitatea lui Goldiș, în calitate de secretar al societății” pentru crearea unui fond de teatru român. ■ Este anunțată desfășurarea sesiunii științifice „Ioan Budai Deleanu, care a avut loc în zilele de 5 și 6 septembrie în aula Institutului Pedagogic din Oradea, cu prilejul a 150 de ani de la moartea scriitorului. Organizată de Societatea de Științe Filologice din R.S.R., la manifestare au participat cadre universitare care au audiat aproape 20 de comunicări științifice cu privire la „opera și personalitatea marelui om de cultură”. Printre aceștia, Boris Cazacu și G. Tohăneanu. A fost organizată cu acest prilej o expoziție cuprinzând ediții de bază ale operei și studii despre cel comemorat. ■ La pagina 17, se pot citi versuri de Adrian Pinteș și Victoria Ana Tăușan. ■ La rubrica de *Note*, se atrage atenția asupra faptului că activitatea de „traducător cu personalitate literară” a lui Romulus Vulpescu, unul dintre „cei mai interesanți oameni de cultură ai momentului actual” trece, din păcate, neobservată. □ Este apreciată „sobritatea, ținuta intelectuală și bogăția tematică” a „*Echinoului*”, respectiv a numărului 6-7, anul II, și nu numai, „depășind nivelul a ceea ce numim o publicație studentască”, scrie Mircea Bradu. □ Ion Țarina constată că celebrul roman al lui W. Faulkner *Nechemat în țărână* „a fost, în câteva județe, risipit cu generozitate la toate bibliotecile C.A.P.-urilor, I.A.S-urilor și ale căminelor culturale satești, fiind însă intruabil în mediul urban. De ce? Probabil că tovarășii de la difuzare, văzând cuvântul «țărână» din titlu, au crezut că e vorba de vreo carte de cunoștințe agrotehnice. De altfel, nici tovarășii de la librării nu se lasă mai prejos. Leonid Dimov a avut... nefericita inspirație să-și intituleze frumosul volum de rondeluri, *Semne cerești*. După căutări zadarnice în multe unități de desfacere din câteva orașe, am avut... fericita inspirație să-l caut

printre cărțile care combat superstițiile, după ce eșuasem cu tentativele de a afla printre tratatele de astrofizică. Și minunea se întâmplă! L-am găsit imediat. Având în vedere antecedentele, după apariția volumului *Proiect de câine*, proză de dotatul tânăr Tudor Vasiliu, m-am dus glonț la standul cu probleme de zootehnie și medicină veterinară. Speranțele nu-mi fură înșelate! M-am gândit atunci să fac un test. Știind că același autor scosese mai de mult o plachetă de versuri *În general, triumful pădurilor* m-am gândit că printre cărțile de poezie e problematică că o să dau de el. Atunci m-am îndreptat hotărât spre raftul cuprinzând cărți de silvicultură. Și iarăși: speranțele nu-mi fură înșelate!” Vina aparține, crede semnatarul notei, deopotrivă librarilor, cât și cronicarilor care folosesc, în recenziile lor, foarte adesea un limbaj confuz. ■ Pe ultima pagină se pot citi, în traducerea Etei Boeriu, sonete din opera lui Petrarca.

● [„**Luminița**”, nr. 9] Include schița *Mare vânătoare de probleme* de Marin Sorescu, dar și povestiri de tipul „întâmplări” – scurte texte propagandistice de Remus Luca, Paul Everac și Petre Sălcudeanu. □ Rubrica *Atlasul «Luminiței»* este realizată de Ana Blandiana, prin textul *Dunărea*. □ În nr. 11 apare *Făgăraș*, alt reportaj patriotic de Ana Blandiana.

● [„**Orizont**”, nr. 9] Din interviul redacției cu D.R. Popescu, decupăm o mărturisire: „am renunțat la facultatea de medicină după aproape trei ani urmată la zi”. ■ Ion Arieșanu pune câteva accente în *Sensul adevărului și necesitatea de înnoire*, mizând dialectic și marxist pe ideea de progres și înnoire literară: „fiindcă viață pură, fără sensul artistic, rămâne doar o fenomenologie elementară, ca să nu mai amintim de faptul că actul artistic, lipsit de energia vieții, rămâne un simplu artificiu”. □ Proză de Al. Deal, Iosif Lupulescu și Madlene Hecman și poezie de Mircea Micu, Ion Th. Ilea, Anghel Dumbrăveanu, George Suru, C. Miu-Lerca, Petru Sfetca, Traian Dorgoșan, Dumitru Vorindan, Jiva Popovici, Dan Ciachir, Ion Popa. ■ Nicolae Țirioi sintetizează *Tendențele moderniste în lirica bănățeană interbelică*, printre poeții antologați figurând și Anișoara Odeanu și Petru Vintilă. ■ Andrei A. Lillin comentează volumul de corespondență a lui Tudor Vianu într-o ediție îngrijită de Henri Zalis, căruia îi aparțin studiul introductiv, notele și tabelul cronologic. ■ M. Cazacu dezbate, din perspectiva opoziției la „cultura occidentală de tip burghez”, diferite curente literare, începând cu simbolismul, avangardismul, existențialismul în studiul Factorul om în mișcarea simbolistă. □ Sub tematica generală „poeții cântă obiectele”, sunt selectați din literatura universală: Rainer Maria Rilke, Federico García Lorca, Francis Ponge, William Carlos Williams, Solveig von Schoultz. ■ Din nou, C. Ungureanu pune accentul în cronică sa asupra realizărilor prozei timișorene și îi comentează pe Ion Marin Almăjan, Iosif Lupulescu și Ion Maxim. ■ Ion Apetroaie analizează debutul editorial al lui Mihai Drăgan cu volumul *Aproximații critice*. ■ Alexandra Indrieș pune în discuție noua ediție a romanelor lui M. Blecher, bogat și inteligent prefătată de Dinu Pillat, sesizând apropierea acestui prozator existențialist de Kafka și co-

mentând: „*Întâmplări în irealitatea imediată* este o carte a inițierii prin patru experiențe fundamentale: leșinul, amorul, panopticumul și moartea. [...] aceste «întâmplări» n-au nimic fantastic, «irealitatea» lor ținând mai ales de lipsă de sens, de noimă, de raționalitate pe care o dezvăluie”. ■ Petru Sfetca remarcă, la cronică traducerilor, calitatea indiscutabilă a traducerilor realizate de elenistul George Murnu în marea inflație de traduceri „făcute cu «negrii», de către stihuitori care nu cunosc nici o limbă streină, expresii improprii ideilor originale”. ■ George Banu se ivește cu un fragment de eseu despre teatru în *Câteva reflecții despre teatru*. ■ Recenzenții din acest număr au remarcat următoarele cărți și reviste: Tudor Arghezi – *XC* (Ramona Boca-Bordei); G.C. Nicolescu – *Structură și continuitate*, pagini de istorie literară (Al. Crișan); Ion Iuga – *Almar*, versuri (Ilie Măduța); Ioan Șerb – *Florile norocului* (Matei Alexandrescu), o antologie de *Basme românești* apărută la Düsseldorf-Koln (Iordan Datcu). □ Reținem, din ultima pagină, epigrama lui Ion Velican, adresată *Unuia care spunea vorbe de duh*: „Vorbele de duh atât/ Le-a împărțit lumii, încât/ I s-a dus în lume buhul/ Că de aia și-a dat ...duhul!”.

● **[„Presa noastră”, nr. 9]** Cu ocazia împlinirii a 50 de ani de la înființarea revistei „Lupta de clasă”, Ileana Vrancea, șefa secției literatură a publicației este decorată cu ordinul Meritul Cultural clasa a III-a. ■ În rubrica *Opinii*, Valter Roman, directorul Editurii Politice apreciază în articolul *Presa și cartea politică* că: „În ultimul timp, în paginile ziarelor și revistelor noastre preocuparea pentru prezentarea cărții social-politice a devenit tot mai evidentă. Deosebit de binevenită este inițiativa ziarului «Scânteia» de a publica o pagină săptămânală a cărții, în coloanele căreia literaturii social-politice îi este acordat locul cuvenit. De asemenea, ziarele «România liberă», «Munca», «Scânteia tineretului», revistele «Lupta de clasă», «Probleme economice», «Viața economică» ș.a. au publicat mai frecvent recenzii, prezentări, note de lector, au semnalat cu mai multă regularitate apariția diferitelor titluri cu conținut social-politic. Cu toate acestea, o privire retrospectivă ne face să considerăm că există încă lacune în această privință, spații neacoperite. Nu este vorba numai de aspectul publicitar – de loc neglijabil – dar și de modalitățile multiple pe care prezentarea cărții politice le poate prilejui în dezbateră combativă, dinamică și convingătoare a unor idei, concepții, soluții etc. De pildă, în perioada ianuarie-iulie 1970, au apărut numai în Editura politică peste 60 de titluri cu conținut social-politic. În acest răstimp, ziarul «Scânteia» a publicat 4 recenzii și 10 prezentări; «România liberă» – două recenzii, 5 prezentări; «Scânteia tineretului» – o recenzie și 4 prezentări; revista «Lumea» – o recenzie și 3 prezentări; «Contemporanul», – săptămânal politic, social, cultural – a publicat o singură recenzie, iar punerea în dezbateră în coloanele revistei a unor termeni din *Dictionarul de estetică*, aflat în pregătire la Editura politică, mai este încă și astăzi așteptată. «România literară», la rubrica *Noutăți în librării*, semnalează tot mai rar apariția unor titluri social-politice. Este o revistă de literatură beletristică,

dar, mărturisim a nu vedea cu ce ar impieta acest specific anunțarea apariției unor cărți politice, ca să nu mai vorbim și de locul pe care și l-ar găsi în paginile revistei recenzarea, din când în când, a unor lucrări originale de filozofie, etică sau estetică”. ■ Academicianul Al. Graur semnează articolul *Stilul presei-mijloc esențial al comunicării de masă*: „Există un stil al presei? Fără îndoială. Este drept că în ziare și în reviste se scrie în foarte multe feluri, dar nu e mai puțin adevărat că, luată în ansamblu, presa are caracteristicile ei, care o deosebesc de literatura beletristică, de textele științifice și așa mai departe. Care sunt aceste caracteristici? Pe câte știu, ele n-au fost niciodată prezentate în chip sintetic și mai ales nu s-a încercat niciodată o diferențiere față de alte stiluri. De aceea notele care urmează au mai mult caracter de deschidere a discuției decât de rezolvare a problemei. Nu începe îndoială că stilul presei aparține limbii literare, adică este îngrijit și, pe cât posibil, corect. Are însă și implicații familiare, care lipsesc din publicațiile de matematici sau de chimie. Se va zice: și în romane sau în poeme găsim uneori expresii familiare; desigur, dar e vorba acolo de formule care circulă în limba scrisă, pe când în ziare vom găsi și crâmpoie de limbă vorbită. Atunci poate stilul presei se confundă cu cel al teatrului? Nicidecum. O piesă bună trebuie să fie în întregime potrivită pentru exprimarea orală, ceea ce nu e cazul majorității articolelor de ziar. [...] Două trăsături mi se pare că merită să fie în special relevate: 1. nici un fel de producție scrisă sau vorbită nu se adresează unui public atât de larg ca presa (de fapt aceasta ajunge la absolut toată populația țării, mai ales dacă, așa cum cred că e just, includem radiodifuziunea și televiziunea), prin urmare în presă trebuie urmărit ca fiecare cuvânt să fie clar înțeles peste tot; 2. nicăieri spațiul nu este atât de îngust și nu trebuie făcută atâta economie de cuvinte ca în presă”. □ I Felea în rubrica *Publicistică și publiciști* semnează un medalion consacrat jurnalistului Victor Anestin, *un pasionat popularizator al științei*, iar Luiza Seche, în *Cum scriem*, face referiri la *Formații lexicale noi în presa noastră*.

● [„*Ramuri*”, nr. 9] În pagina a doua, un fragment din *Dispariția Vulturului Negru*, de O. Henry, în traducerea lui Gabriel Pleșea și a lui Petru Popescu. ■ Gherasim Pinteă scrie despre *Amurgul evului mediu*, de J. Huizinga, un studiu de istorie a culturii. În accepția lui Huizinga, principalul scop al istoriei culturii constă în „înțelegerea și descrierea morfologică a culturilor în desfășurarea lor specială și reală”. ■ În traducerea lui Alexandru Talex, *Pagini inedite de Panait Istrati*, o reconstituire a întâlnirii dintre P. Istrati și scriitorul Romain Rolland, (Villeneuve, Elveția, 1922), cuprinzând scrisorile adresate de scriitorul român prietenului său Gheorghe Ionescu. Prietenia cu Rolland va avea o mare însemnătate pentru scriitorul român: „Nu știam că pentru a ajunge să pot fi apreciat în viață, trebuia să fi lăsat mai întâi sânge din sângele meu pe nisipul Nisei...” (*Viața și scrierile lui Panait Istrati povestite de el însuși, Adevărul literar și artistic*, 1924, pag. 3). ■ În pagina 8, dedicată poeziei, trei poeme de Șt. Aug. Doinaș: „[...] Dar marii-mpărați vor fi rari/ Eu plâng: însă nu pen-

tru Roma aceasta/ O ciumă va bate în porți./ Eu plâng: însă lacrima mea o să cadă/ Nu astăzi – ci mult mai târziu” (*Nero*). □ În pagina 9, un fragment din romanul *Ramayana* de Mircea Cojocaru: *Ceremonie pentru cuvinte*. ■ În *Critica ideilor literare*, Adrian Marino semnează articolul *Creația: natură sau artă?* Discutată în termenii „activitate irațională/ imitație rațională”, creația literară nu poate fi decât „naturală” sau „artificială”. Analizând opinii filozofice (Platon), ale scriitorilor de poezie (Ronsard), până la opiniile criticilor literari români (Vianu, Călinescu, M. Ralea), Marino subliniază ideea că „arta învinge natura, care poate fi corectată și artificializată artistic. Ierarhia se răstoarnă, în spirit estetic, în favoarea artei, cu un violent sentiment de nemulțumire pentru imperfecțiunile și urâtul naturii”. Polemica dintre cele două dimensiuni rămâne, oricum, activă. ■ În *Cronica literară*, Al. Piru scrie despre Nicolae Breban, „bun cunoscător al straturilor societății, [...] capabil de a intui și descrie procese psihologice adânci, [...] scriind cu anume asprime în tradiția marilor prozatori ardeleni Slavici, Agârbiceanu, Rebreanu, cu încetiniiri, ocoluri și paranteze de câte două trei pagini”. Sunt analizate romanele *Francisca* (E.P.L., 1965), *În absența stăpânilor* (E.P.L., 1966) și *Animale bolnave* (Ed. Tineretului 1968). ■ În prima secțiune din *Recenzii*, A. P. prezintă volumul de memorii *Ursitul*, semnat Ștefana Velisar-Teodoreanu, care evocă secvențe din viața soților Teodoreanu. □ În a doua secțiune, G. Gheorghiu scrie despre studiul lui Nicolae Ciobanu, *Ionel Teodoreanu*, care cuprinde, în prima parte, biografia autorului; prin conceptul de „medelenism” se încearcă descrierea unei atitudini existențiale, dar și a unui stil caracteristic operelor literare. În analiza prozei lui Teodoreanu, studiul se dovedește a fi inconsistent. □ În ultima secțiune a *Recenziilor*, George Gibescu semnează comentariul *Ștefan Bițan: „Labiș, albatrosul ucis”*. Încercarea lui Bitan de realizare a unei monografii a lui Labiș rămâne „submediocră”. ■ Teodor Vârgolici semnează articolul *Scrierile propagandistice ale lui D. Bolintineanu* publicate la Paris. În jurul revoluției de la 1848 existau numeroase publicații tipărite în Franța în favoarea intereselor naționale ale Principatelor Române (de exemplu, *La Roumanie, Paris, 1845*, de J.A. Vaillant sau *La Moldo – Valachie et le mouvement roumain, Paris, 1848*, de Hippolyte Desprez). În 1854, D. Bolintineanu publică la Paris *Les Principautés Roumaines*, lucrare propagandistică publicată la *de Soye et Bouchet* editură la care publicau și alți emigranți români. Lucrarea lui Bolintineanu nu atinge numai probleme sociale, ci conține un amplu capitol dedicat literaturii (baladei Miorița și unor scriitori precum Iancu Văcărescu, Vasile Cârlova, Ion Heliade Rădulescu, Vasile Alecsandri etc.). În concluzii, Bolintineanu afirmă dreptul Principatelor la autonomie și unitate națională și formulează o serie de principii care ar fi urmat să stea la baza organizării lor. Scriitorul român încearcă să apere interesele naționale și în a doua parte a studiului *L’Autriche, la Turquie, et les Moldo – Valaques* (*Les Hommes politiques des Principautés*). □ Matei Alexandrescu în dialog cu

Georgeta Mircea Cancicov, scriitoare care debutează în 1936, despre care G. Călinescu notează (în *Istoria literaturii...*) că „a stilizat, stingând o culoare, îngroșând alta, cu preocuparea de a crea o lume, al cărei sens total e grotescul”. ■ Constantin Călin semnează articolul *Note despre Eusebiu Camilar*. Operele semnificative ale lui E. Camilar (*Cordun, Prăpădul Solobodei, Avizuhă, Turmele*) evocă universul copilăriei; în ciuda tonului „entuziast”, viziunea indică, mai degrabă, în direcția „realismului negru” (G. Călinescu), adică o viziune contrară calofilismului și idilismului. ■ Eugen Negrici semnează un scurt articol intitulat *Pasaje de război în cronicile moldovene*. Cronica lui G. Ureche este o „lungă narațiune de război”, în care „cutremurele, căsătoriile, ridicarea de mănăstiri și decese sunt singurele pasaje civile”. Miron Costin posedă o tehnică „mai rafinată”; în timp ce el este atras de culisele războiului, „de fața lui diplomatică”, la Ureche „dominantă este mișcarea”. ■ Mircea Mancaș scrie articolul *André Maurois critic și eseist*, în care comentează unele dintre cele mai importante studii ale criticului francez (despre Proust, Valéry, Aragon, Shakespeare, Swift etc.). ■ În a doua secțiune, Valentin Atanasiu scrie despre Romanul lui Beckett, plecând de la lucrarea Olgăi Bernal, *Language et fiction dans le roman de Beckett*, atingând teme precum „îndoiala beckettiană”, eșecul comunicării, tăcerea. ■ Cornelia Cârstea semnează articolul *Juan Valera – asceză și iubire*, în care creionează personalitatea literară a scriitorului spaniol din a doua jumătate a secolului al XIX-lea. ■ În rubrica *Universitatea, O veche scriere despre Oltenia*, traducere din limba latină de Lucian Enescu. „Descrierea fizico – topografică a Valahiei austriace subterane povestită în stil epistolar. Dedicată prea vestitului secretar al Daciei Samuel Koeleser de Keres – Eer, prea ilustru bărbat prin vrednicie și litere de Michael Schendos cavaler al Coroanei Regale de Vanderbegh”. ■ În *Meridiane*, Dan Ciachir prezintă traduceri din poezia italiană a anilor '70.

• [„Secolul 20”, nr. 9] Acest număr este dedicat în mod special lui Giuseppe Ungaretti cu ocazia morții sale prin secțiunea *o mare voce a poeziei* și este evocat de T.S. Eliot, Jean Paulhan, Leo Spitzer, Eugenio Montale, Pierre Emmanuel, Ingeborg Bachmann etc. prin corespondențe adresate lui Ungaretti sau diverse însemnări care au legătură cu poetul. □ Sunt publicate câteva poezii de-ale sale în traducerea lui Ștefan Aug. Doinaș, Florian Potra și Dragoș Vrânceanu, cum ar fi: *Coruri descriind stări sufletești ale Didonei, Final, Răsărit, Amintire din Africa, Noapte de Mai, Bucuria naufragiului, Desfătare, Italia, Popor* etc. □ Sunt publicate câteva din însemnările sale: *Caiet egiptean* (1931), dar și ale prietenilor lui, Leone Piccioni, Giancarlo Vigorelli. □ Alexandru Balaci scrie un articol despre poetica lui Ungaretti, cu titlul *Încarnarea poeziei*, unde constată că „exemplul ungarettian a fost excepțional de oportun pentru germinarea unei modulații poetice a cărei aripă gravă a atins generațiile actuale ale poeziei italiene”. De asemenea, „lirica lui este în realitate un «strigăt» unanim, un «strigăt» aderent la realitatea perenă a vieții, o con-

fesiune dintre cele mai umane și mai dramatice din câte se cunosc în literatură”. Marea sa inovație este că „a introdus în literatura lumii gustul pentru valoarea melodică, emoționantă a verbului, modulația frântă care ascultă de legile ritmurilor interioare”. □ Alte două articole despre Ungaretti sunt semnate de Dragoș Vrânceanu și Florian Potra. ■ Saul Bellow, *Herzog* –fragmente din roman, traduse de Emil Sârbulescu și un studiu despre opera sa, semnat de Andrei Brezianu. □ Ștefan Delureanu consemnează un centenar: *Unirea Romei cu Italia*. ■ *Cronica traducerilor*: Ștefan Aug. Doinaș semnează *La început de cronică*, despre cum sunt popularizate și receptate operele universale prin traduceri. □ Într-o altă rubrică sunt redată corespondențe ale marilor personalități în care este amintită revista „Secolul 20”.

● [Steaua, nr. 9] Aurel Rău este interesat de *Condiția intelectuală a scriitorului*, aflat în permanență într-un „dialog artistic cu viața”. „Până la urmă rodul, produsul acestei tensiuni, primește acel aspect de perfecțiune al perlei, de univers închis, cu toate canalele tăiate și poemul, romanul, piesa de teatru, cartea se înfățișează cititorului ca luna mereu cu fața ei vizibilă, ca un produs spontan, unde totul e atras spre înăuntru de un nucleu de foc. Procesul invers, de dezlegare a tainei, îndeplinit ulterior de o critică ce nu se vrea doar admirativă, poate dezvălui adesea, ca-n exegeza eminesciană, teritoriile vaste, filosofice și literare, pe care izvoarele convergente le-au traversat, și poate înspăimânta cu infernul subteran al operațiunilor intermediare. Răspunzi sau nu la problemele războiului și ale păcii, la frământările și căutările tineretului mondial, la biruințele și dramele zborurilor cosmice, la fundamentările unei noi etici, dar scrisul tău pe durata unei vieți e al unui eu care e confruntat cotidian cu ele și care își are destinul implicat în cursul lor. Scriitorul e astfel obligat să cunoască în profunzime istoria care îi dă repere dar și simboluri și noțiuni. [...] Viziunea primitivistă despre un producător de frumos ingenuu, neumblat la cărți, viersuitor cu metrul, replică vulgară a doinitorului sfânt de odinioară, a fost infirmată fără drept de apel; a solicitat «surugiului la cuvinte» o meditație asupra epocii, o tabletă înflorind pe o idee de artă populară, un eseu filozofic, o comparație între două literaturi a devenit o practică redacțională răspândită. Și o primejdie în același timp. [...] Într-o eră de doctorandizare acută, contagioasă, când numele profesorului și al răscolitorului de arhive parcă nu mai pot ieși singure în lume, a pleda iar și iar pentru prețul mare al talentului, pentru șansele lui de rodire, pentru mai favorabile condiții creatorului de valori artistice și intelectuale nu înseamnă a forța uși deschise. Perioada care se scurge până când putem afirma fără dubiu că «numele» cuiva e cu adevărat «adunat pe o carte» nu e scutită de imprevizibil și de confuzie. Munca scriitorului îndeobște (prin urmare și a criticului literar) e una nocivă, pustitoare, pentru că se desfășoară fără norme și fără răgazuri. [...] Adresa acestei aprinderi: colectivitatea țării și în principiu întreaga umanitate. Îl situează din capul locului pe creatorul de valori artistice, raportat întotdeauna la ceea ce s-

ar putea aștepta de la el mai inspirat, în planul faptelor grave, zămisitoare de eternități. De aici și responsabilitatea care-i incumbă și de care vorbim ades. Față de ai săi, față de epocă, față de sine. Drepturile lui, datoriile lui, acolo unde se decid devenirile omului. Astfel ajungem să vorbim de cărți ca de componente ale tezaurului național”. ■ *Poezia lui Bacovia – un act de exorcism* de Alexandru Ștefănescu este un studiu realizat cu scopul de a oferi o altă perspectivă asupra creației scriitorului simbolist, care reușește să-l facă pe cititor să privească, „timp de o clipă”, „lumea cu ochii lui Bacovia”, să audă „muzica lui stranie, cutremurătoare”. În subcapitolul *Cele două universuri bacoviene*, Al. Ștefănescu constată că poeziei lui Bacovia „se manifestă la început prin automatisme estetice”. Apoi, „preocupată de exprimarea sa, conștiința se părăsește pe sine, se contemplă dinafară, încearcă să reediteze starea aceea de scâncet. [...] Începând cu *Scânței galbene* și impunându-se tot mai mult în volumele următoare, conștiința estetică alterează originalitatea poeziei lui Bacovia. Mediul refuzat până acum cu impulsuri spontane este disprețuit de pe poziția simbolistului fin, brutalizat de prozaismul burghez”. Un alt subcapitol este *Mecanismul estetic* în care se observă că poezia lui Bacovia „nu este secreția unui organism lezat, ci reacția unei conștiințe exilate. [...] Consemnând o realitate pentru a o exorciza, poezia lui Bacovia devine chiar masca sonoră a acestei realități. [...] Se întâmplă un lucru ciudat: indiferența relatării dă naștere la o echivocitate a atitudinii. Intuitiv acceptăm că e vorba de o poziție tragică. Dar totodată acest ton impersonal e susceptibil de un secret umor» după cum observa Călinescu”. În final, în partea *Locul lui Bacovia în poezia română*, Alex. Ștefănescu este de părere că „între simbolistii români, Bacovia deține un loc cu totul aparte”. Lirica lui „este simbolistă numai în măsura în care adoptarea spontană a unor mijloace înseamnă aderare la estetica respectivă. Ridicându-se deasupra evenimentelor contingente, Bacovia se întâlnește cu toți poeții mari, indiferent de curențele la care aceștia sunt afiliați. Eminescu este primul nume care ne vine în minte pentru o genealogie bacoviană. Toată influența lui Eminescu nu atinge din fericire decât zone periferice ale poeziei bacoviene și rămâne mai mult o amintire frumoasă, o atmosferă de melancolie îngânată. Dar chiar și această reminiscență capătă un nou timbru, datorat exasperării ce vibrează în surdina”. ■ C. Noica propune spre publicare studii despre *Torquato Tasso* (textul unei conferințe – poate pentru radio – ținute în 1942), *Werther*, *Wilhelm Meister* și *Afinitățile elective*. În prefața lor, C. Noica scrie: „Între cele două războaie mondiale, lumea noastră culturală s-a bucurat de prezența uneia din cele mai înzestrate gânditoare și îndrumătoare spirituale, Alice Voinescu. Doctor în filozofie din Franța, ea a fost ani de-a rândul profesoară de istoria dramei la Conservatorul de Artă Dramatică din București, realizându-se mai mult prin prelegeri, conferințe și comunicări orale decât prin scris. A lăsat totuși câteva cărți – *Aspecte din teatrul contemporan*, un *Montaigne*, prelegerile despre Eschil – ce vor fi probabil retipărite. Printre manuscri-

sele rămase de la dânsa se află: un întins comentariu la *Faust* I și II, studii despre romanele lui Goethe, o serie de portrete literare intitulate *Întâlniri cu eroii tragici*, *Scrisori către fiul și fiica mea*, precum și un întins *Jurnal*, ce începe în 1920 și se încheie în 1960, anul stingerii din viață”. ■ T. Tihan scrie, la *Cronica literară*, despre Ionel Teodoreanu – poetul, observând că lirica autorului *La Medeleni* „își dezvăluie fără dificultate schema epică pe care se alcătuiește”. „Când poemul nu beneficiază de un suflu liric capabil să-i transcende materia, rezultatele sunt mediocre. Uneori avem, ce-i drept, de a face cu simple basme versificate, unde obiecția nu mai funcționează. Excesul de metafore determină, de asemenea, o îndepărtare de lirism. Ceea ce pare însă surprinzător este facilitatea cu care I. Teodoreanu își adjucează o poezie a absurdului, cu o tentă modernă, în spațiul căreia ar fi putut excela (*Galben, Poem simfonic al orașului zilei noastre* etc.). Am zice chiar că unele poeme sunt... soresciene, dacă n-am ști că experiența lui Ionel Teodoreanu precede pe cea a lui Marin Sorescu. Aceeași degajare voit ironică a versului, nonșalanța și disimularea ușoară a sentimentului te îndreptătesc la o asemenea paralelă”. ■ *Critica poezilor* de Victor Felea se referă la Marin Sorescu cel care, publicând deja „de multă vreme scurte tablete despre film și despre alte subiecte, iar în ultimii ani foiletoanele sale săptămânale din «Luceafărul» îndeosebi s-au dovedit a fi niște interesante eseuri literare mai de proporții [...] nu a făcut decât să intre în matca unei tradiții strălucite a publicisticii critico-literare românești, conștient de altminteri că posedă suficiente resurse pentru a se face auzit și remarcat printre alte strădanii similare. Într-adevăr, maniera sa de a scrie articol sau eseu are o turnură foarte personală și nu aduce cu aceea consacrată oarecum chiar printre poeți, mai dispuși în cele mai multe cazuri să adopte stilul critic propriu-zis decât să inventeze un limbaj inedit de zonă intermediară. [...] Sorescu pare în genere mai discursiv (decât Arghezi, n.n.), dar rostirea lui critică e în fond o izbândă a unui limbaj la fel de original ca și acela al poeziei sale. Tehnica expunerii adoptă la el aerul unei simplități naive (sau ale unei naivități savante), mereu dublată de umor, de elemente de fantezie și pitoresc verbal. Sorescu își privește subiectele dintr-o perspectivă ce îmbină scepticismul amuzat, elanul liric și pornirea ironico-satirică. [...] Alteori, ideile se concretizează într-un limbaj excesiv metaforic, menit parcă să se graveze în formule memorabile. [...] Metaforismul, imaginile, expresiile familiare se insinuează peste tot în critica lui Sorescu, dar treptat ele renunță la excese, la tendința de a domina textul”. □ Un alt poet care se manifestă și pe tărâmul criticii este Șt. A. Doinaș care, în *Lampa lui Diogene*, „e, într-un fel, la antipodul criticii lui Sorescu. Nimic în scrisul și atitudinea sa nu trădează vreo tendință expresă spre originalitate, spre crearea unui limbaj eseistic propriu, cu formule epatante, paradoxale sau ciudate. Dimpotrivă, Doinaș se exprimă în tiparele cele mai simple ale criticii uzuale, cu o dezinvoltură naturală pe care dacă o observi mai atent constăți că e de fapt eleganță, pas ferm, ținută stilistică aleasă. Pornind de

la o solidă cultură estetică-filosofică, îmbogățită cu lecturi semnificative din critica și poezia de cea mai nouă factură și tendință, Doinaș își exercită condeiul critic în trei direcții principale. E vorba în primul rând de o activitate mai pronunțat teoretică, apoi de una de comentator al autorilor clasici și contemporani (români și străini) și în fine de preocuparea de a descoperi și îndruma tinere talente, de a prospecta peisajul nostru liric de strictă actualitate”. ■ *Lirica feminină* reține atenția lui Petru Poantă. El remarcă faptul că „lirismul a fost totdeauna, pentru Veronica Porumbacu, un extaz individual. Într-un atare spațiu, sentimentul se repliază în funcție de o anume intuiție existențială, fapt ce duce adesea la o poezie de confesiune. În acest caz, se manifestă, inițial, un profund orgoliu al creației, care supradimensionează talentul real, oferindu-i, pentru o clipă, iluzia eternității. Este o continuă stare de euforie, care sfârșește însă în justificări, într-o necesară confruntare cu destinul însuși. [...] *Mineralia* reprezintă, pentru Veronica Porumbacu, proba scrisă a acestei confruntări semețe și plină de riscuri totodată. Literar, poeta nu mai înscenează nimic. Orice spectacol metaforic, și deci pre-rațional, este eludat. În tragic nu contează decât patosul lucidității. Riscul fundamental provine dintr-o încrâncenare a confesării de a se adevăra poezie. Șansele maxime nu le poate procura însă decât o existență spectaculoasă. Celelalte existențe vor dobândi doar tonuri de elegie calmă, de romanță, fără mistuiri în adâncime. Intuiția poetică a Veronicăi Porumbacu se fixează într-un singur sens: adevărarea existenței prin creație, întru acceptarea morții”. □ Despre Gabriela Melinescu, același Petru Poantă scrie: „Există în istoria poeziei noastre contemporane un fenomen destul de ciudat. Mulți poeți debutează sub semnul unui lirism instinctiv și debordant, dezvăluindu-și dintr-o dată o certă originalitate, care, într-un fel însă, îi și anulează. Poezia de început pare a-i exprima integral. Cu aceasta substanța originară s-a consumat. Mai rămâne, ulterior, doar stilizarea, lămurirea. Lirismul va deveni reflexiv și speculativ, un subtil manierism, care nu poate fi structurare, ci decădere. Evident, decăderea nu rezidă în lirismul reflexiv ca atare, ci în imposibilitatea adaptării lui ca ipostază organică. Gabriela Melinescu aparține, prin succesiunea volumelor sale, unei asemenea stări. De la *Ceremonie de iarnă* ea n-a mai reușit să se exprime integral. Poezia a rămas un demers existențial, care rareori a mai atins puritatea de început a cântecului. *Boala de origine divină* împinge criza până în mecanismul intern al poeziei, dezvăluind adeseori elemente preluate din alți poeți, doar puțin modificate, iată ermetismul barbian rămas ca manieră și inutilitate”. Este o „carte bună, dar neîmplinită”. ■ La rubrica *Mențiuni și opinii*, I. P. îl amendează pe George Gibescu pentru că scrie „mai multe puneri la punct” decât „studii serioase” așa cum procedează și în articolul *Facilitate și stridență*, publicat în nr. 7 al revistei „Tomis”, unde îl atacă pe „foarte controversatul poet Marin Sorescu”: „Prima frază sună fără drept de apel: «Cum era de așteptat, și în cel de al cincilea volum, *Tușiți* [...] Marin Sorescu trădează esența lirismului». Ne-am așteptat (noi, de data aceas-

ta) ca după siguranța tonului critic inițial să ni se lămurească ce e aceea «esență» a lirismului. Recenzia e însă un rezumat împestrit cu citate, care avansează, la același mod axiomatic, câteva muștrări privind «anecdotică facilă», «falsă poezie», «comparațiile ultra banale», poeziile erotice care «câte se găsesc în volum, sunt dizgrațioase» – ca să încheie nu mai puțin tranșant: «încă de la debut... se putea observa că Marin Sorescu e un poet minor, incapabil de metamorfoze viitoare. Un autor care a început cu parodie e normal să sfârșască în autoparodie». Fără să se declare un admirator al poetului și admitând că *Tușiți* nu e cel mai reprezentativ volum al lui Marin Sorescu și că selecția pe care autorul a făcut-o putea fi mai severă, I. P. opinează: „De aici până la a nega (și încă neargumentat) orice valoare unei poezii care s-a impus – nu numai unui public «încă îndepărtat de marea poezie», cum susține G. G. – este cam mult. O analiză mai serioasă ar fi găsit tonul just, așezând și această carte într-o ierarhie dovedită a scrisului lui Sorescu. Că autorul înfierbântatei recenzii nu avea nicidecum intenția unei discuții de acest gen (sau nu este în stare să o susțină) se vede de altfel din afirmațiile grăbite și forțate precum aceea că în poezia *Tușiți* «se ironizează, se pare, reacțiile unor critici la piesele sale de teatru» sau din ridicola paradă de nume mari desfășurată pentru a «dovedi» sursa de idei a unui poem: «Materia poemei *Simetrie* e trasă din literatura lui Alain Robbe-Grillet (*În labirint*), Michel Butor (*Întrebuințarea timpului*), L. Durrel (*Gefalu*), F. Arrabal (*Labirint*), F. Dürrenmatt (*Frank al V-lea*)». Atâta zel bibliografic, atâta strivitoare erudiție, ne fac – recunoaștem – să amuțim de admirație». □ Dezamăgit este și V. Șerban de faptul că, din ultimele numere ale „României literare” lipsesc rubrici consacrate precum cea dedicată traducerilor și semnată de Edgar Papu, Vladimir Streinu, Petru Popescu, „unica de acest fel existentă în presa noastră literară – exceptând recenziile despre cartea străină publicate sporadic în mai toate revistele literare, un adevărat plus al activității de traducere în limba română a celor mai reprezentative opere, clasice sau moderne, de pe alte meridiane. Este inutil credem, să insistăm asupra reintroducerii acestei cronici. Oportunitatea ei este evidentă. Precum tot oportune erau și concisele prezentări ale cărților care urmau să apară în editura Univers, prezentări dispărute și ele fără urme”. ■ Sunt publicate creații în versuri de Victor Eftimiu (*Întreaga viață e o despărțire*), Radu Boureanu (*Uneori*), Aurel Gurgăhianu (*În vis, plantele, Cuplu, Zi de sâmbătă, Sic transit...*), Victor Felea (*Zorii, Aerul verde, Astfel*).

● [„*Tânărul leninist*”, nr. 9] Prof. A. Andreescu prezintă studiul *A educa și a instrui*, (E.D.P. București, 1970): „În 1966 apărea la Paris, sub egida UNESCO, o carte despre formarea tinerei generații care avea să se impună atenției generale. Este vorba despre lucrarea *A educa și a instrui*, apărută de curând în versiunea românească și în librăriile noastre. [...] Autorii, Robert Dottrens, Gaston Mialaret, Edmont Rast și Michel Rey, personalități marcante în domeniul teoriei pedagogice, se străduiesc [...] să surprindă coordonatele

necesare pregătirii tinerei generații pentru viața de mâine... Câteva capitole sunt dedicate științei și artei pedagogului, adică celui chemat să cunoască și să modeleze viitoarele personalități”.

● **[„Teatrul”, nr. 9]** Numărul se deschide cu *Editorial*, nesemnat, dedicat începutului de stagiune: „Nu este de loc evidentă preocuparea vie și generală pentru clasicismul românesc și nici pentru patrimoniul bogat al acelei dramaturgii românești care s-a dezvoltat pe lângă marile valori clasice, și după perioada numită a clasicismului nostru, până în pragul epocii noastre. În repertoriul anului ce începe, nu se văd aproape de loc urmele dramaturgiei primilor ani, a primelor două decenii ale epocii revoluționare, dovadă de bizare lacune ale memoriei, cu atât mai bizare într-o stagiune care se va desfășura sub semnul celei de a 50-a aniversări a Partidului, prilej unic de amintire a tuturor perioadelor, și faptelor, și creațiilor, și stărilor de spirit, pe care și-a pus pecetea acțiunea istorică a comuniștilor. [...] În sfârșit, pentru a ne reîntoarce, pentru că într-acolo ne îndreptăm, la aniversarea semi-centenarului Partidului, ni se pare că teatrul nu a izbutit să mobilizeze forțele dramaturgiei într-o măsură care nu poate fi, desigur, fixată cu precizie, dar care se face simțită, atunci când n-a fost atinsă. La această ultimă observație, e drept să adăugăm că însăși energia dramaturgilor nu pare să se fi mobilizat, încă, în măsura necesară. O anchetă publicată în paginile ultimului număr al revistei noastre, ne spune – și ne obligă să o spunem, cu regret – că unii dramaturgi, dotați și activi, par încă dominați de preocupări minore și singuratece, par obsedați de o neîncetată socoteală personală cu teatrele, par ispitiți de a impune, sau măcar de a strecura, o ambiție individuală și cam disprețuitoare față de cerințele teatrelor și publicului nostru în acest moment, – într-un cuvânt, că nu au fost încă atinși, sau nu integral cuprinși, de aripa de entuziasm și datorie care a cuprins întregul nostru popor, care orientează întregul nostru efort, pe drumul spre Mai 1971. Desigur că opera dramatică nu se scrie bătând din palme, și că rezervele de azi, pot fi dezmințite mâine, adică pe parcursul acestei stagiuni jubilară. Nimic nu îndreptățește nici un scepticism, nici o convingere negativă, la începutul acestei stagiuni, care are toate premisele pentru a fi memorabilă, pentru a fi minunată!”. ■ În *Discuții* citim *Catharsis I. Literatură și informația* de Leonida Teodorescu: „Secolul nostru este (în orice caz în egală măsură în care este al vitezei, al atomului și al nailonului) un secol al exploziei informaționale și acest lucru, mult mai mult decât viteza și atomul, nu putea să nu influențeze și literatura însăși, dar și modul de a gândi literatura. Factologia vechii dramaturgii a devenit în bună parte inutilă, în orice caz a devenit inutilă ca un mod de existență. Dramaturgia contemporană își caută de multă vreme o orbită, poate că a și găsit-o, și nouă nu ne lipsește decât o distanțare temporală, pentru a ne da seama de asta. Metafora implicită, în orice caz, pare a fi unul din punctele de reper. E greu de spus unde ne va duce noua orbită dramaturgică, evoluția literaturii a fost întotdeauna plină de surprize, dar se poate afirma cu certitudi-

ne că nu ne va duce în trecut. Poate că dramaturgia n-a fost întotdeauna îmbibată de lucruri majore, dar n-a avut niciodată o slăbiciune pentru inutil”. ■ Aurel Baranga revine cu *Opinii particulare*: „Nu-l cert că scrie prost. E dreptul lui. Nu-l iert că scrie mult. E dreptul meu. Grafomanii se uită la fiecare literă a lor ca Narcis în apă. De altminteri au și aceeași soartă”. ■ Se publică *O scrisoare deschisă* de Ion Omescu, adresată directorului Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași: „Mă bucur întotdeauna când întâlnesc adevărul, în viață sau pe hârtie, pentru că sufletul nostru numai cu el se hrănește. M-a bucurat prin urmare curajul cu care ați recunoscut în «România literară» din 25.V. a.c., insuccesul primului Dv. an de directorat. «N-am realizat nimic», așa spuneți. Permiteți-mi să vă explic de ce. Vina nu este nici a afișelor care anunță la începutul stagiunii piese ce nu se vor juca niciodată, nici a teatrului, prea vechi și prea mare poate pentru calculele mărunte. De vină nu sunt nici actorii care v-au învățat desigur – sau vă vor învăța – ce este o repetiție, un rol, mai ales, sau un spectacol. Nici cabinierile, nici mașiniștii. Vina este, cred eu, a Dv.”. ■ În *Cronica dramatică* citim: □ „*Medeea*” în portul Tomis de Margareta Bărbuță; □ *Teatrul Evreiesc*: „*Actul*” de Efraim Kișon, nesemnat; □ *Teatrul „C. Tănase”*: „*Sonatul lunii*” de Sașa Georgescu și Puiu Călinescu, de Irina Toma; □ *Teatrul Giulești*: „*Sosesc diseară*” de Tudor Mușatescu, de Ioana Popescu: „*Sosesc diseară* este una din piesele slabe și lipsite de vervă ale maestrului Tudor Mușatescu, cu toate că este scrisă într-una din fecundele și strălucitoare sale perioade de creație. Păcat că a fost aleasă tocmai aceasta. Dar, probabil, argumentul a fost simplu și convingător – puține personaje, un singur decor și apoi... comedie, prestigiul dramaturgului și dragostea spectatorilor”. ■ Apare *Un tron pentru Goace* (o comedie în două părți, cinci tablouri), de Gheorghe Vlad.

● [„*Tomis*”, nr. 9] Dan Ciachir redă interviul realizat cu Petru Popescu. „– *Considerați romanul ca o «trambulină» pentru lansarea tânărului scriitor?* – În mod normal, orice carte bună, indiferent de genul și specia din care face parte, trebuie să fie o «trambulină» pentru autorul ei. La noi, în clipa de față, după o lungă perioadă în care proza autentică se aduna numai în două-trei cărți, a apărut o mică psihoză a romanului ca efect al conștiinței faptului că romanul nu e în clipa de față specia romanească cea mai prosperă (anumite exagerări gen «anul romanului» etc. sunt ocazionate tocmai de această psihoză). Pe de altă parte, scriitorul înțelege că publicul vrea roman, pentru că vrea, în fine, să se regăsească și să regăsească lumea contemporană în cărți monumentale. – *Se utilizează termenul de scriitor complet; mai recent, mai precis și mai la obiect, dv. accentuați definiția de scriitor profesionist (vezi «Cronica» nr.31/ 70). Vreți să dezvoltați această definiție și eventual s-o raportați la condiția tânărului scriitor?* – Scriitor complet e după mine acela care se poate exprima în mai multe genuri și la mai multe grade de abstracțiune intelectuală. Adică, un romancier, de pildă, care să scrie și poezie, să țină jurnal și eventual

să facă memorialistică, să fie capabil de eseu și de exegeză literară... [...] La noi, scriitorii sunt împărțiți strict în speciile pe care le practică, își păzesc gelos fieful și se strâmbă când aud de un confrate care practică mai multe specii. – *Apropo de revistele destinate afirmării tinereilor scriitori într-o anumită ordine după revista «Amfiteatru», considerată publicația studenților, revista «Luceafărul», cel puțin în articolele de fond, se consideră ca o tribună a tinerilor creatori. Care este opinia dv.? – Revista «Luceafărul» nu e o revistă a tinerilor scriitori. E o revistă de club, aparținând exclusiv unei formații de 6-7 literați, care nu oferă o șansă corectă tuturor tinerilor scriitori de a se exprima în ea. Cei ce conduc «Luceafărul» neglijează programul cunoscut al revistei iar față de anumiți scriitori au o atitudine de fățișă discriminare, cum pentru alții au o netă favorizare... – Romanul «Prins» vine ca unul din succesele cele mai reprezentative ale scriitorilor tineri, atât ca vârstă cât și ca atitudine literară. De asemenea «poezia citadină» cultivată de dv. reprezintă un caz liric insolit și binevenit, care demonstrează pe lângă talent și o bogată «inițiere». Considerați că aparțineți faimosului val 60? – Eu am debutat în 1968. Cât despre valul 60, am senzația că s-a cam spart... Francamente vorbind, nu cred că aparțin niciunui val, în afară, poate, de valul literaturii sincere, ce cuprinde oameni diferiți și de toate vârstele... Despre citadinism, aproape nu mai am ce spune: teoria asta, în fond atât de firească și de simplă, mi-a fost atât de calomniată de scriitori cu renume... încât e emoționant pentru mine să-mi pună o asemenea întrebare un poet tânăr. [...] Despre *Prins*, eu socotesc că tânără și reprezentativă este în el sinceritatea, așa cum tânără și reprezentativă e, de pildă, și sinceritatea lui Marin Preda (pe care atâția scriitori ipocriți l-au acuzat de... dogmatism!). – *O realitate existentă în viața noastră literară este și gruparea ad-hoc a unor scriitori; ea poate fi realizată în jurul unei reviste, a unui om; [...] Considerați fenomenul ca aducător de scindări în cadrul obștei scriitoricești? – Viața obștei literare e surprinzător de «politică», și lupta între fracțiuni e de rigoare, cu tot ceea ce decurge de aici... [...] Un om talentat ca Păunescu, în care mulți și-au pus speranțe, se pierde în tortuoase combinații prin culise și cabinete și regizează spectaculoase acțiuni cu caracter neliterar în loc să-și desăvârșască formația și să scrie o carte serioasă. Și e el singurul care se rătăcește astfel?». ■ În articolul *Între criză și mit*, Al. Protopopescu analizează romanele lui M. Blecher: „Criza se numește *Întâmplări din irealitatea imediată* (1936) – mitul se va numi *Inimi cicatrizate* (1937). În acest spațiu de o simetrie kafkiană se desfășoară incantația pustietății în ritualul căreia scriitorul se stinge înainte de a împlini douăzeci și nouă de ani”. ■ I. Negoitescu continuă textul dedicat lui Mircea Ivănescu: *Poezia în alb-negru (II)*: „Pe linia lui Bacovia, a lui Camil Baltazar și a lui B. Fundoianu, poetul Mircea Ivănescu este unul dintre cei mai bogați plăsmuitori de atmosferă, din lirismul românesc. Decolorarea, cenușiul, lumina stinsă a înserării... interioarele burgheze coplesite de mobilierul lor,... toate acestea dau o stranie irealitate, un sens de**

invenție poetică intențională, pentru a valida parcă unicul real posibil al autorului, adică lirismul său original”. ■ În *Diletantism și rigoare*, George Gibescu se referă la studiile critice publicate de Mircea Martin și Marin Mincu: „Cronicle literare publicate în seria veche a «Amfiteatrului» și în «Contemporanul» (numai trei) între 1966 și 1969 alcătuiesc volumul lui Mircea Martin, *Generație și creație*. [...] însă nu-i atât de sincer pe cât vrea să pară, întrucât el adună sub titlul *Generație și creație* scriitori care n-au nicio legătură prin structură sau formație. «Spiritul» volumului e prezidat de o solidaritate gregară, întrucât sunt omiși Ion Gheorghe, Leonid Dimov, Virgil Mazilescu, în proză Eugen Barbu (în 1968 s-a reeditat *Groapa*), Marin Preda, Mircea Ciobanu”. □ „Scriiturii feminine din *Generație și creație*, Marin Mincu în *Critice* (Ed. Pentru lit., 1969) îi opune rigoarea, iar diletantismului – programul critic. El instaurează primatul criticii și nu al criticilor”. ■ De *V. Voiculescu – prozator fantastic* se ocupă Marin Mincu: „Original și complet nou, diferit de Sadoveanu. [...] V. Voiculescu este deci în povestirile sale mitice, unde modernismul său poate fi luat drept model de prozatorii mai tineri; și poate că un anume fantastic impur, decurgând din magia și eresul spațiului muntenesc, a și fost preluat cu bune rezultate de un Ștefan Bănuțescu și Fănuș Neagu”.

● **[„Viața militară”, nr. 9]** Publică versuri: Eugen Frunză (*De cinci decenii*), Valeriu Gorunescu (*Steagul*), Mircea Micu (*Cât de simplu, eroilor*) și elevii școlilor militare de ofițeri de rezervă, Florentin Popescu (*Poem de țară*), Dan Mutașcu (*Sfat de oșteni tineri*), Dragomir Magdin (*Motiv cu poteci*), Coman Șova (*Veghe*), Constantin Ștefuriuc (*Imn*), Marcel Turcu (*Sub scutul țării*), reportaje: Constantin Șola (*Pe crestele alpestre*), Ion Lotreanu (*Fete în cadență*), confesiuni: Emil Manu (*În vremea aceea...*), George Chirilă (*Izvorul tăriei*), proză: Aurel Mihale (*Trepte*), Mircea Radina (*Asăzi e ziua ta...*), Ion Căpeț (*Sfârșitul «Panterei»*). ■ Petrescu Iamandi semnalează un regulament militar din 1863 la revizia căruia a contribuit Vasile Alecsandri. Autorul arată că: „redactorul lucrării a făcut, la începutul volumului, următoarea precizare: «Domnul Vasile Alecsandri, poetul iubit al României aflând că are să se facă o a doua ediție a cărții școalelor de I-u grad, după propunerea d-lui Ministru de resboiu și-n iubirea ce păstrează oastei a făgăduit pentru această lucrare tot concursul său». După această introducere este publicată o scrisoare a poetului trimisă ministrului de război, în care se spune: «Domnule Ministru! Săvârșind revezuirea cărții școalelor de I-u grad ce mi-ați confiat la plecarea mea din București și adăogând mai multe articole folositoare educației militare, mă grăbesc a v-o trimite. În articolul silabirei am socotit de cuvință a introduce câteva macsime atingătoare de simțirile ce trebuie a deștepta în inima oșteanului român, și pentru ca să se aprindă în sufletul său dorul de glorie, iubirea de patrie și cultul steagului, am alăturat un minunat articol istoric a lui C. Negruzzi, intitulat «Sobieschi și plăeșii români», precum și o colecție de cântice militare. Poesia și vitejia au o strânsă legătură între ele, căci dacă vitejia eroilor

inspiră geniul poezilor, nu mai puțin poezia aprinde pornirile sufletelor viteze. Sunt deci bine încredințat că cânticele lui Ștefan Vodă și a lui Mihai Viteazul vor găsi un adânc răsunet în inimile soldaților români. Cât pentru marșul caveriei și acela al infanteriei ar fi o măsură prea nemerită de a se pune pe muzică pentru ca oștenii noștri să le învețe pe de rost. Când militarul merge la drum, cântecul e pentru dânsul un tovarăș mângâitor care îi ușurează calea și-i înseamnă gândurile». ■ Scriitorul și publicistul Gheorghe Bejancu este intervievat de Nicolae Dumbravă: „Am debutat în 1946, la «Agerpres». Culegeam și redactam informații. Asta era rațiunea mea de a fi. Dacă într-o zi nu aduceam știri – și au fost astfel de zile – nu mi justificam existența de reporter. La «Apărarea patriei», am venit în 1949. Eram încă soldat când alături de alții care sunt și astăzi în publicistica militară am fost chemați în redacția «Glasului armatei» de pe atunci, «Apărarea patriei» de astăzi. [...] – *Crezi că proza cu tematică ostășească reușește să facă corp comun cu întreaga noastră literatură?* – Mă văd pus în fața unei întrebări dificile. Sigur, un critic avizat ar putea să elucideze problema cu mai multă siguranță, având la îndemână și instrumentele necesare. Evident este însă faptul că în literatura pe care noi, un grup relativ restrâns și care este oricând bucuros de o participare mai largă, încercăm s-o realizăm, n-am avut o mare tradiție, așa cum se întâmplă cu proza în ansamblul ei. Romanele de excepție inspirate din război și pe care istoria literară le-a așezat la loc de frunte n-au niște replici, la fel de valoroase, privind viața militarului în timp de pace. Adevărul este că în unele privințe am luat-o de la început, și faptul se simte serios în ceea ce am scris. Desigur că acesta nu e singurul element de judecată. Dincolo de tradiții, e vorba și de puterile noastre, de optica pe care o avem asupra vieții, toate acestea conjugate cu mulți, foarte mulți alți factori. Bunăoară, n-a avut loc niciodată o dezbatere privind drumul literaturii cu tematică ostășească, jaloanele acestui drum, exigențele lui. Mai mult, au apărut romane ale lui N. Tăutu, I. Grecea, Eugen Teodoru, L. Tarco, fără ca ele să fie luate în discuție într-un cadru mai larg. Nu subapreciez cronicile și recenzii, dar mi se pare că ele nu pot suplini o discuție mai amplă. În sfârșit, cred că se poate vorbi de anumite izbucniri în literatură cu tematică militară, dar, probabil, marea carte se lasă încă așteptată. – *Ce prozatori contemporani îi simți mai apropiați sufletește?* – Nu-i vorba numai de structura mea sufletească ci și de interesul de cititor care face lectură nu la modul profesional. Îmi sunt cu deosebire dragi *Moromeții* lui Preda, *Alexandra și infernul* lui Fulga, *Groapa* lui Barbu și *Îngerul a strigat* al lui Fănuș Neagu». ■ O cronică literară este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, romanului polițist *Balthazar sosește luni* de Teodor Constantin. ■ Rubrica *Orizont* semnalează apariția în Editura militară a volumelor: *Cântece românești* al scriitorului Virgil Carianopol, *Escadrila a patra* de Radu Theodoru, *Ora 23* de Grigore Beuran, *Propoziții* de Mircea Cârloanță, *Mihai Săulescu* de Elena Gronov, *Azimut* de Ion Lotreanu. ■ Emil Manu recenzează două recente apari-

ții: *Balans de zodii* de Mihai Negulescu și *Ritmuri Române* de Ion Crânguleanu. ■ Poșta redacției încurajează versurile viitorului poet, cineast și publicist Eugen Pelin.

• [„**Viața românească**”, nr. 9] Număr omagial dedicat prozatorului Mihail Sadoveanu. Seria articolelor omagiale este deschisă de Paul Georgescu prin *Paradoxul sadovenian*: „Titlul ar putea părea paradoxal, de fapt îl folosesc etimologic. Cel mai mare scriitor român, autorul celei mai vaste opere românești... continuă să rămână aproape nedescifrat. [...] Cauzele acestei stări de fapt, cele mai însemnate sunt două, în orice caz, sunt două [...]. Mai întâi, cel mai strălămpede scriitor [...] e cel mai ermetic. [...] Sadoveanu e cel mai mare scriitor filosof. Căci e o realitate: toate cărțile lui Sadoveanu, dincolo de creșterea, firească, de la debutul romantic la clasicismul maturității constituie o operă unitară ca viziune, cu o concepție filosofică deplin coerentă, egală cu ea însăși”. □ Sunt redat texte inedite din opera lui Sadoveanu: *Însemnări și aforisme, O pagină de jurnal, dintr-un carnet de călătorie*; este redat și un fragment cinematografic din romanul *Baltagul* prelucrat de Lucian Pintilie. □ În cadrul rubricii *Memorialistică* semnează texte: Demostene Botez, I.D. Suchianu. □ Demostene Botez își intitulează intervenția *Mihail Sadoveanu*: „Pe Mihail Sadoveanu l-am cunoscut în diverse ipostaze și etape. L-am cunoscut întâi din manualele de română, prin 1906-1907. Undeva printre declinări și conjugări, care atunci îmi amărau zilele, dar care, astăzi, îmi prind foarte bine căci au făcut din mine un fel de muncitor calificat, pe câteva pagini care trebuiau să cuprindă pentru noi, sintetic, literatura română, erau înghesuiți Eminescu, Coșbuc, Caragiale și, printre ei, Mihail Sadoveanu, mezinul, cel mai nou venit între ei. Învățasem că locuiește la Fălticeni, că stătuse la Pașcani, că era acolo un gospodar mai înstărit și că avea o moară. Învățasem toate titlurile cărților pe care le publicase până atunci. [...] Amintirile mele sângere încă, neputând înțregi într-o evocare de fum, ceea ce moartea a irosit. Când caut să le smulg din mine, astăzi le simt ca niște rădăcini proaspăt scoase din pământ, pe care țărâna e încă umedă”. □ I.D. Suchianu rememorează *Amintiri despre conu' Mihai*: „Într-o dimineață când toată familia lui Sadoveanu era adunată în holul cel mare al casei, văd sosind femeia de serviciu ținând în mână un umeras, de care spânzura un costum bărbătesc călcat frumos, scos ca din cutie. Femeia îl întreabă pe maestru din ochi dacă da sau nu. Prima mea idee fusese că înainte de a pleca în oraș, Conu Mihai își alegea îmbrăcămintea... La întrebarea cameristei, Sadoveanu a dat din cap aprobator și femeia a plecat cu hainele. Din conversația celorlalți am aflat că foarte des Conu Mihai dăruia câte unui confrate sărac un costum frumos de haine. [...] Socot cea mai mare cinste a vieții mele că mă iubea acest om atât de bun și atât de deștept. Că era un geniu literar, asta știe toată lumea. Dar că era unul din cei mai inteligenți și mai cărturari din țara noastră, asta poate părea o noutate”. □ Al. Paleologu analizează *Filosofia lui Sadoveanu*: „Comuniunea sadoveniană cu puterile elementare și obscure ale

naturii nu are nimic comun cu pedagogia sentimentală (și raționalistă a lui Rousseau). E absolut greșit a vedea în Sadoveanu un «naturist» și un contemplator al civilizației. El vede în natură dinamica elementelor, infinita pulsație, generatoare și devoratoare, a vieții universale. Natura e pentru el o «epifanie» a misterului cosmic. Regresiunea spre elementar nu înseamnă un refugiu în barbarie, ci voința de a conserva esența unui anumit tip de civilizație. Să remarcăm că în solitudinile rupestre evocate de Sadoveanu nu sunt numai baci cititori în stele, ci și cărturari și magi ca cei de la *Izvorul Alb* sau Decheneu al XXXII-lea și urmașul acestuia, Kesarion Breb, cel inițiat la Memphis și trăit în sferele înalte ale Bizanțului. [...] Civilizația arhaică la care aspiră Sadoveanu și a cărei structură o conservă, nu este rudimentară, ci primordială, adică nedegradată”. □ Ion Bălu descrie *Universul românesc în opera lui Mihail Sadoveanu*: „De la început, lectura operei lui Sadoveanu lasă senzația neobișnuit de puternică de pătrundere într-un univers specific. [...] El este un cronicar, în sensul vechi al cuvântului, un aed care glăsuiește în fața lumii despre trecutul, viața prezentă și năzuințele poporului din mijlocul căruia face parte. Punctul de plecare l-a constituit Moldova cu oamenii, satele și târgurile sale, cu istoria sa. Apoi, încet-încet, aria de investigație coboară și se extinde la toate regiunile locuite de români. Cu instinctul sigur al marelui creator, Mihail Sadoveanu a lăsat la o parte documentarea în favoarea ideii de ansamblu. [...] Unul din elementele fundamentale ale universului românesc în viziunea lui Mihail Sadoveanu rămâne universul fizic, recreat în spațiu la intersecția a două veacuri și vertical pe timpul istoric, acesta restrâns, de preferință, la Moldova, fiindcă și formația intelectuală a scriitorului s-a desăvârșit în mediul și atmosfera moldovenească. [...] Universul spiritual românesc și-a găsit o magistrală întruchipare în *Baltagul*. Intriga e superficială, accentul căzând pe dezvăluirea uluitoarei bogății sufletești a țăranului moldovean din regiunea de munte. Urmărind destinul Lipanilor, pătrundem într-o lume aparte, de fermecătoare ingenuitate arhaică, a cărei existență materială și viață sufletească sunt fixate în cutume”. □ Vladimir Krasnaseschi se referă la *Cripticul istoric și devenirea socială în creația sadoveniană*: „La Sadoveanu, conștiința conflictului dintre anti-timp și istorie este mult mai acută. În dreapta județului se află, binecuvântând, încurajând, invocând sau sunt numai conjurate toate forțele supranaturale, creștine și precreștine, topite, retopite și închegate într-o cultură locală, unde fiecare element își are fixat locul său pe treptele a două mari ierarhii, a binelui și a răului, adică a credinței fără de moșie, din moși în moși, a onestității, a împărtășirii comunitare, dreptății, jertfei, iar de cealaltă a trădării și împlinirii. Maniheistă, această cultură simplifică planul moralei, ștergând nuanțele, din intransigență; originalitatea ei vine însă din criterii și din modul cum fiecare valoare încearcă a fi fixată într-un punct și cu o pondere nu neapărat aceleași ca în culturi similare”. □ Mihail Petroveanu „citește” *Cultura semnelor în opera lui Mihail Sadoveanu*: „În literatura lui Sadoveanu, literatură prin

exelență a cuvântului, deci act de supremă încredere în valorile acestuia, personajele reprezentând comunitatea primitivă ideală a cărei nostalgie autorul *Noaptilor de Sânziene* a nutrit-o, cum se știe [...] cuvântul în special al cărturarilor cu vorbirea «meșteșugită», e suspect din principiu, ascunzând mai curând decât dezvăluind gândurile sincere, sau substituindu-se cunoașterii autentice, temeinice, esențiale”. □ Ioana Crețulescu expune *Preliminarii la funcționalitatea limbajului sadovean*: „Rânduiala pe care le-a dat-o Sadoveanu în majestuoasă sa alcătuire literară pe cât este de liniștită și echilibrată, pe atât ascunde meandre care țin fie apa semnelor unor vieți purtate de-a lungul întâmplărilor [...], fie respirația continuă a locurilor dintre pământ și cer... Paginile, prea pline de semnificații, se orânduiesc într-o tonalitate joasă, tihnită, atât de apropiată celui ce o primește încât toată scrierea lui Sadoveanu pare a fi o lungă spunere”. □ Savin Bratu realizează o *Introducere în limbajul emblematic al Crengii de aur*: „[...] limbaj și construcție sunt reductibile la o altă schemă structurală indicată printr-un fundamental semn al tagmei [...]: semnul celor patru puncte. Acest semn e denotația unei permanențe în același timp filosofice și etice: a «nemărginirii în spațiu», a «regenerării neconținute a vieții», a «jertfei» și a «mângâierii». Un cuplu filosofic, altul etic. Al doilea se lămurește prin primul. E și ordinea cărții: cap. I (cheia) și cap. II (inițierea în misiune), plus ciclul celor 7 ani incomunicabili sunt ale primului cuplu; cap. III-XVI, ale celui de-al doilea; cap. final (XVII.) *Creanga de aur* unifică perspectivele (I-XV; II-XVII); e drama (misterul dramatic) al omului ca microcosmos, întruchipând în sine «semnul celor patru puncte»”. □ Eugen Luca descrie *Motivul și tehnica tăcerii la Sadoveanu*: „Elogiind Tăcerea, Sadoveanu condamnă vorbăria vană, limbuția, în care, e drept, nu vede chiar totdeauna expresia pură a prostiei, ca în cazul vistiernicului Cristea Jder, ins plin de ifose, dar de un înspăimântător vid lăuntric. [...] Nu întâmplător mulți dintre limbuții circulând în opera sa se află sub stăpânirea alcoolului sau într-o stare euforică similară celei provocate de beție. [...] lauda Tăcerii nu e, însă, la Sadoveanu, echivalentă cu condamnarea cuvântului. Tăcerea nu e muțenie. Elogiul Tăcerii e justificat, dimpotrivă, tocmai de necesitatea reabilitării Cuvântului – ca întruchipare a gândului, ca mijloc de comunicare între oameni, de transmitere, deci, a experienței acumulate și de inițiere în tainele vieții”. □ Eugenia Tudor prezintă imaginea lui *Sadoveanu memorialist*: „Ca memorialist, M. Sadoveanu este dintre puținii scriitori care nu-și schimbă tonalitatea scrisului său, rămânând mereu egal cu sine însuși, preocupat neconținut de sesizare și decantarea acelor melodii interioare atât de proprii, dar dezvăluind cu simplitate și sinceritate geneza lor intimă. [...] Memorialistul din *Cele mai vechi amintiri* cată să clarifice, prin intermediul celor mai îndepărtate aduceriminte, descendența sa spirituală, afinitățile fundamentale, pe trunchiul cărora s-a altoit talentul său robust și trainic. Aceste afinități înclinau spre neamul de răzeși moldoveni al mamei sale, către peisajul satului de la apa Moldovei, cu

apropierea solemnă, măreața a munților, către lumea de datini și de taine, – o lume primitivă, dar veche, așezată temeinic în cadrul unor rosturi străvechi”.

□ Florin Mihăilescu scrie despre *Lovinescu și Sadoveanu sau semnificațiile unei relații literare*: „Semnificația raporturilor dintre critici și scriitori devine cu cât aceste raporturi nu angajează numai atitudini de natură strict personală, cum din păcate se întâmplă de atâtea ori, ci și – sau mai ales – atitudini ideologice și literare. Este tocmai cazul legăturilor dintre E. Lovinescu și M. Sadoveanu pe care ne propunem să le urmărim aici. Interesul lor depășește, după cât ni se pare, sfera restrânsă a unei documentări de istorie literară și intră din plin în domeniul actualității prin câteva însușiri exemplare asupra cărora se poate medita oricând cu folos și chiar cu satisfacție”.

□ Z. Ornea notează despre *Sadoveanu și tezismul rousseau-ist*: „Tezismul rousseau-ist, astfel spus caldă simpatie pentru vechea civilizație țărănească și antipatia declarată față de lumea venală a civilizației burgheze este, de fapt, la Sadoveanu, expresia unei etici umaniste, o reacție anumită față de spectacolul alienării, în capitalism, a condiției umane. E aici stratificată credința «celor mulți și umili» că pot învinge noua orânduire, retrăgându-se din calea ei și întorcându-se în mediul pur al vechilor comunități. Năzuința utopică a țărănimii oropsite a găsit în opera lui Sadoveanu un interpret fidel”.

□ Petru Popescu analizează *Vocația monumentalului*: „Sadoveanu e un autor vast și prin toată opera lui reprezintă romanul secolului al XIX-lea, romanul narației, al nașterii și epuizării evenimentului, al abordării tuturor mediilor și al scormonirii tuturor sentimentelor, patimilor, ciocnirile sociale care, extrase din domeniul lor pot deveni obiect de artă. Autor vast, de mare prolificitate, Sadoveanu a uitat destul de puține puncte ale existenței. Narator atent, cu vocație și suflu, căruia îi place enorm să povestească... pe Sadoveanu l-a interesat viața și scrisul său este despre viață”.

□ Iulia Schwartz scrie despre: *Legendarul Sadoveanu*: „Fabulă și poezie, «cumințenia pământului» cioplită-n lemn, gâlgâit de vin roșu și alb în ulcele de lut ars, han – cetate și codru nesfârșit – lumea lui Sadoveanu se configurează de la sine în arhaic și arămiu autumnal. [...] Fiindcă nicăieri relația filosofică deal-vale și structura afectiv-intelectuală a omului acestor locuri nu se sudează mai bine ca-n peisajul dintre Carpați și Prut”.

□ Andrei Roman descoperă *Un poet al prozei*: „Realismul relatărilor sale sunt complexe documente artistice ale unui mod de existență ce ar putea apare uneori artificial, căci așa cum spune și autorul lor, «aici umbrele trecutului se amestecau cu mireasma fânului din care îmi făcusem căpătâi». Rol major în creația lui Sadoveanu îl ocupă natura ce se revarsă neconținut, saturând poetul, ce devine în aceste clipe permeabil celor mai subtile senzații infiltrate de aceasta. *Țara de dincolo de negură*, istorisiri de vânătoare sunt minuțioase cuprinderi ale magiei naturii în care atenția distributivă a poetului surprinde mai toate aspectele ei, neîndoioase tainiți în care sălășluiesc instrumentele de inițiere ale îndrăgostiților de sălbăticiie”.

□ Emil Manu înfățișează *Surse de istorie literară în opera lui Mihail*

Sadoveanu: „O parte mai puțin «discutată» a operei lui Sadoveanu o constituie amintirile literare, pamfletele și articolele publicate pe o distanță ce-i traversează întreaga biografie de creator, conferințele academice care puneau, atunci când au fost prezentate, întrebări și probleme dificile lingviștilor și folcloriștilor. Nu s-a încercat până acum un studiu temeinic asupra pamfletului sadovenian care, fără violențele verbale ale lui Arghezi, realizat într-o *aqva forte* alegorică, ilustrează o altă modalitate pamfletară. Chiar un studiu al titlurilor de opere la Sadoveanu ar duce la fixarea unor coordonate conceptive, ar contribui la definirea unor concepții stilistice”.

OCTOMBRIE

1 octombrie

● [„*Albina*”, nr. 39] Șerban Nedelcu semnează *De Ziua recoltei*: „Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, arăta, nu demult, că rezultatele frumoase ale cooperativelor agricole trebuie să se oglindească în viața oamenilor din zi în zi tot mai luminoasă. Cu cât în casele cooperativelor va fi belșug mai mare, cu atât cooperativele își vor îndeplini mai bine rolul. Cu cât produsele agricole vor asigura mai prompt îndeplinirea poporului, cu atât oamenii din agricultură își vor face cu prisosință datoria față de țară și de societate”. ■ În *Evocări – amintiri* Sașa Pană scrie despre *Alexandru Vlăduț*: „Am fost de față când sicriul descoperit era scos din casă. Apoi s-a format un cortegiu impunător. Venise mult popor; erau și numeroși oameni de artă și scriitori. Vlăduț fu depus pe drumul fără întoarcere. Era o zi însorită. La Bellu, groparii au lucrat repede. Am aruncat câțiva bulgări de pământ și câteva lacrimi i-au umezit”. ■ V. Dumbravă prezintă volumul *Viața pe pământul morții* de Oszkár Betlen: „Valoarea cărții lui Betlen nu provine deci numai din calitatea ei literară, autorul neurmărind transpunerea artistică a experienței sale tragice ci relatarea nădă a unor fapte, nu pentru a pendula pe atrocități ci pentru a face să se înțeleagă în ce condiții au trăit comuniștii în lagăr reușind totuși să rămână oameni, comuniști”. ■ Al. Raicu semnează poezia *Sol darnic*. ■ Apare nota *Festivalul „Mihai Eminescu” – 1970* nesemnată: „Între 4 și 9 octombrie viața culturală a Iașului va cunoaște o manifestare intrată în tradiția acestui oraș: cel de-al doilea festival de poezie «Mihai Eminescu» – 1970. Pentru această adevărată sărbătoare a poeziei românești, gazda – Comitetul de cultură și artă al județului Iași – a alcătuit un consistent program din care spicui: recitaluri de poezie eminesciană susținute de actori bucureșteni și ieșeni, un program de muzică corală și de romanțe la teiul lui Eminescu, organizarea unei ștafete «Între două lunci cu flori» – cu care prilej vor fi predate albume cuprinzând creații poetice populare selectate de tinerii din județul Iași, popasuri însoțite de programe poetice la casele Pogor, George Topîrceanu și

Otilia Cazimir, dezvelirea unor plăci comemorative la locuințele Magdei Isanos și a lui Dimitrie Anghel. În program mai figurează un simpozion Eminescu și o masă rotundă pe tema *Tendințe și orientări în lirica actuală*, precum și o seară de epigrame la Bolta rece. Acestor manifestări li se vor adăuga deschiderea unei expoziții de artă plastică, săptămâna închinată Luceafărului poeziei românești încheindu-se cu vizitarea Ipoteștilor, cu popasuri la mormântul lui Ion Neculce din satul Prigoreni Mici, la casa lui Ibrăileanu din Tg. Frumos și Mirceștii lui Alecsandri”.

● **[„România literară”, nr. 40]** Cristian Popișteanu se ocupă de *Dialog româno-austriac*: „A devenit o axiomă pentru relațiile internaționale contemporane necesitatea contactelor personale între factorii de răspundere ai statelor. Câștigul politic și uman – de majoră contribuție la înțelegerea internațională – al acestor contacte la nivel înalt influențează nemijlocit șansele cooperării pașnice între popoare, înlesnește schimburile și comunicarea între națiuni, întărește pacea generală. Sub această prismă de relevante semnificații am privit vizita făcută în Austria și încheiată zilele trecute de către președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu. A fost o vizită de rodnice convorbiri oficiale, de reciprocă și fructuoasă cunoaștere”. ■ Ion Pas semnează *Viața în demnitate*: „Scriitori, la vârsta maturității astăzi, mulți dintre ei cu merite care le justifică notorietatea și prestigiul, mărturisesc deseori, pătrunși de mândrie și recunoștință, că au debutat, la anii când abia trecuseră pragul adolescenței, în paginile «Biletelor de papagal», cu încurajarea și sub atenta îndrumare a lui Tudor Arghezi. Intuind însușirile unora dintre numeroșii și intimidații săi solicitanți, poetul găsea formele stimulării, fie prin răspunsurile de la «Poșta redacției», fie prin discuția purtată cu ei la el acasă sau la tipografia unde se imprima revista, fie, în sfârșit, prin publicarea fără zăbavă a lucrului trimis. [...] Se străduise, încă de la întemeierea Societății Scriitorilor, să-i orienteze acesteia cursul în direcția apărării confracților – de sărăcie și de jigniri. Pleda pentru solidaritatea de breaslă, exemplu dându-le conștiința de clasă a muncitorilor din ateliere și fabrici. [...] Ajutoare anemice, sporadice, distribuia și Societatea ale cărei fonduri erau realizate din concesiuni de tripouri, din venituri de baluri mascate, din subvenția acordată la zile mari de un dregător mai cu scaun la cap. Ani în șir a făcut parte, din conducerea Societății Scriitorilor, directorul general al Siguranței Statului, Romulus Voinescu, autor dramatic diletant – activitatea literară desfășurând-o în puținele răgazuri pe care i le îngăduia înscenarea unor noi comploturi politice și chinuirea victimelor, prin aplicarea de ouă răscoapte la subsuori, prin cravașări la tălpi, prin zdrobiri de testicule. Victimele erau recrutate cu precădere din rândul comuniștilor. Protestau împotriva ororilor elementele progresiste, în frunte cu democratul C.G. Costa-Foru, secretar general al Ligii pentru Drepturile Omului, vestejeau procedeele sălbatice ale Siguranței ziarele democratice de la noi și de dincolo de hotare, organizau impresionante mitinguri la Paris și-n alte metropole personalități ca Barbusse.

Tolerat de guvernele reacționare, mai-marele călăilor catadicsă din când în când, plictisit, să declare: «La mine nu se bate». [...] La masa la care se așeza Romulus Voinescu era lume mai distinsă și șampanie multă. Plătea el. Mai bine zis, nota o plătea Siguranța. Prezent ținea să fie și la ședințele de lucru ale Societății Scriitorilor – numai zâmbet și numai politețe, strângând cordial mâini de confrăți (mă rog, el nu are «confrate»?). În cele mai multe mâini erau însă hârtii prin care i se cereau ajutoare. Le aproba pe loc. Nu le achita el; le achita Siguranța. «Nene, ce tot spun comuniștii, comunizanții, că este așa și pe dincolo? Că la el, acolo, cine-i cade pe mână e deznodat în bătai de ajunge pe urmă la spital ori la morgă. Un om, cum îl vedem că arată, civilizat, plin de cumsecădenie, ar putea să facă sau măcar să tolereze așa ceva? Eu, cum i-am întins petiția, a și scris pe ea: 2 000. Două mii de lei – înțelegi tu?» Împotriva unor atari situații și a altora de aceeași natură, s-a ridicat de-a lungul anilor prin scris și prin luări de cuvânt Arghezi. Voia să se ajungă, așa cum formulase cândva, la crearea «unui front al demnității purtătorilor de condei» – obiectiv care n-a fost însă atins decât mult mai târziu și anume în epoca marilor transformări pe care le trăim. Oricum, sfatul dat de el tineretului care, generație după generație, l-a înconjurat cu iubire, admirație și respect, a fost în anii apariției «Biletelor de papagal» (și mai înainte de ele și după ele) să trăiască în demnitate, iar pâinea pe care o mănâncă să fie rezultatul efortului cinstit". ■ În *Proiecte literare* Dimitrie Stelaru i se confesează lui Al. Raicu: „– Am adunat în volumul intitulat *Înaltă umbră* circa 60 de poeme, unele dintre ele publicate chiar în «România literară». Manuscrisul se află la «Editura Eminescu» și cred că va apare până la sfârșitul anului într-un tiraj ceva mai mare decât cele 700 de exemplare pe care le-a cunoscut volumul *Coloane*, apărut nu de mult. Acum selectez o serie de piese de teatru în vederea alcătuirii unei cărți care să includă – dacă se va putea – tot ce am scris în acest gen atât de complex. Iar între timp... ca de obicei, poezia...". ■ Revista publică următoarea parte a anchetei sale printre muncitorii, *Spații lirice*. În acest număr, Bujor Nedelcovici. ■ I. Negoitescu scrie despre Ioanichie Olteanu în *Lirismul purității și al eșecului*: „Avar cu sine și cu cititorii de poezie, indiferent față de criticii care îl citează fără ca vreun raport real să existe între poet și public, Ioanichie Olteanu a devenit, datorită refuzului de a-și aduna în volum versurile răspândite cu un sfert de veac în urmă prin reviste și ziare, o legendă care de fapt ascunde un adevărat istoric. Legenda unui autor și adevărul unei opere. Cum lirismul său pendulează între dorul, căutarea parității, și eșecul acestui dor și al acestei căutări, am putea deocamdată explica refuzul poetului de a ieși din propria sa legendă, ca o prea vie, prea dureroasă conștiință a eșecului. [...] Spre a demonstra procesul trăirii eșecului în aspirația către puritate, ca voință de delirizare de de-poetizare, sub semnul prozei mortifiante și a sarcasmului dizolvat estetic, la Ioanichie Olteanu, am recurs la un artificiu metodic: analiza poemelor a fost întreprinsă în ordine inversă cronologic. Am pornit de la ver-

surile publicate (și scrise, desigur) mai târziu (1946), pentru a urca, în amonte, la cele de mai devreme (1943). Spre a explica, am purces de la tăcerea care îl aștepta pe poet la un capăt de drum, ajungând la murmurul izvorului în care destinul său liric se oglindea tremurător”. ■ Adrian Marino publică textul *Biografia morală*: „Biografia de *tip moral* își propune să pătrundă și să evoce existența eului interior, viața psihologică, individualitatea morală a eroului, printr-o deplasare a observației de la *praxis* la *ethos*. În locul istoriei exterioare, de acțiuni și evenimente, apare istoria interioară, a devenirii unui caracter, formula personalității unice”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu se referă la *Portretele sculptorului Han*. ■ Sub titlul *Moralist sau moralizator*, Matei Călinescu comentează cartea lui Cornel Regman: „*Cică niște cronicari* e o carte pe alocuri foarte amuzantă, ceea ce-i justifică titlul urmuzian; dar mai ales *utilă* – așa cum cred că a dorit-o însuși autorul ei, mai degrabă moralizator decât moralist, cum și-l imagina I. Negoitescu; utilă, în actualul climat literar, din mai multe puncte de vedere, între care și acela al riscurilor pe care și le asumă, deși, în destule privințe, C. Regman – mai puțin curajos decât pare și decât, poate, i se pare lui însuși – nu merge cu aplicarea principiilor sale prea frumoase și prea severe decât până la jumătatea drumului. Să vedem, însă, deocamdată, care sunt meritele cărții. Mă gândesc în primul rând la spiritul polemic și satiric care o animă – exercitat fără mari imprudențe, și într-un perimetru destul de limitat, dar nu lipsit de valoare stimulatoare, chiar și în aceste condiții. [...] O altă calitate a cărții o constituie talentul cu care sunt scrise unele pagini, amestecul neobișnuit de candoare (uneori mimată, din rațiuni tactice, alteori autentică) și de irascibilitate (unii au vorbit de acreală), amestecul de seriozitate și concentrare «chirurgicală» cu manifestările facețioase, sfârșind prin a face din autor aproape un personaj, războindu-se cu alte personaje, într-o «ficțiune» critică: în așa măsură încât a participa, a pune la inimă, a lua partea unora dintre «victime» (inocente sau nu) ar fi uneori eroare, o confuzie de planuri, ca și aceea pe care o face spectatorul de teatru naiv atunci când se crede chemat, el, tocmai el, să intervină justițiar în desfășurarea acțiunii de pe scenă, luând eroii drept oameni reali. [...] O a treia calitate a acestui volum (din care secțiunea a II-a, *Interpretări*, ar fi putut lipsi, textele incluse aici neavând nici o legătură cu restul culegerii) mi se pare unitatea lui internă, pe care o dă, în mod cert, o anume vocație a contestației, temperată doar de evidentele amicitiei literare ale autorului (în genere foarte stimabile, dar având drept efect aceeași părtinire, nevătămătoare în fond, dar calificată necruțător, atunci când este descoperită la alții, drept coluziune, falsificare a adevărului în numele intereselor personale etc.) sau, alteori, de o prea omenească... teamă”. ■ În *Confesiuni literare* Camil Baltazar își amintește de *Cenaclul „Sburătorul”*. ■ La cronica literară, Lucian Raicu scrie despre volumul *Condotierul* de Mihai Giugariu: „[...] este un roman, caracteristic pentru o întinsă aripă a prozei noastre tinere, o carte dificilă, bine scrisă, animată de un veritabil demon al

contrazicerii clișeului, plină, firește, de toate ambiguitățile, sfidând, firește, orice tentativă de clasificare morală, de integrare tipologică. [...] Orice s-ar spune, și câte nu se pot spune cu incontestabil folos intelectual, un roman nu se scrie numai pentru cititori specializați în probleme de tehnică literară, nici numai pentru critici subtili și dezabuzăți. Paradoxal în aparență mai este și faptul că îndârjirea împotriva «literaturii» se răzbună într-un fel neașteptat producând până la urmă o impresie de literatură, cu binecunoscutul gust sălcu pe care aceasta îl presupune. Prozator sensibil și fin, de indiscutabil și organic talent (recurgem încă o dată și cu intenție la acest limpede semn de recunoaștere a celor, totuși, mențiți să facă literatură), Mihai Giugariu pare a avea o experiență de comunicat, o viziune dramatică și personală a lucrurilor, și este păcat să se consume prematur în rafinamente de procedură literară, care se observă și se contemplă, dar nu angajează consecințe mai adânci”. ■ Paul Georgescu își exprimă nemulțumirile față de tendințele noi ale scrisului literar în *Epsilon față cu abstracțiunea*: „Au apărut mult prea multe opere analizând apariția, creșterea și descreșterea unor sentimente etern umane pe o arie limitată spațial și temporal, pentru a relua o asemenea discuție oțioasă. Cei ce se iritau de schematismul tipizării fac azi abuz de Arhetip, cei enervați de concepte, mitizează intens. Paradox? De fapt, știm cu toții că opera de artă e o tensiune dialectică între general și particular, rezultanta situându-se mai aproape de unul dintre poli. Știm cu toții că Arhetipul, Mitul, Condiția umană constituie grade de abstracție, necesare, desigur, dar anulate când sunt în exclusivitate. În realitate, dacă Epsilon abuzează de aceste abstracții, cauza reală e dorința de a sustrage literatura și critica din istorie, din determinismul social. Epsilon este un anti-marxist sfielnic, dar, în sinele său, habotnic”. ■ Mihail Petroveanu semnează *Mit, artă și raționalitate*: „Nefiind etnolog, măcar amator precum pescarul sau vânătorul de vacanță, nu știu și parcă nici nu vreau să știu dacă ideile lui Claude Lévi-Strauss satisfac pe colegii săi de strictă specialitate în privința problemelor, oricum inextricabile pentru mine, ale totemismului, tabuurilor, cultului strămoșilor, endo- și exogamiei, matri – și patrilinearului etc. Pasionant este obiectivul final al cărții *Gândirea sălbatică*, recent tradusă în românește, și anume reconstituirea mecanismului de funcționare a spiritului ca atare, văzut în unitatea lui profundă, dincolo de opoziția, socotită în mod tradițional ireductibilă, dintre logica abstractă sau gândirea rațională a «civilizatului» și gândirea sau logica concretă, sensibilă a «sălbaticului» (noțiune reabilitată și menținută mai mult cu titlul convențional, în lipsa unui termen corespunzător)”. ■ În *Ochiul magic* sunt inserate mai multe intervenții: □ „*Steaua*” și critica: „Revista clujeană se prezintă și în acest număr, 8/ VIII/ 1970, la fel de bogată în studii, articole, cronici, traduceri etc.”. □ *Poezia „stelistă”* de R. M.: „În general, fiecare revistă are un gust al ei în materie de literatură, conform căruia promovează autorii corespunzători. De cele mai multe ori poezia din «Steaua» este o poezie de notație fadă. [...] Ceea ce remarcăm ca fapt pozitiv în acest număr,

în afară de publicarea câtorva inedite de Radu Stanca, este inițiativa revistei de a promova tinerele talente grupate în jurul revistei «Echinox». Prezentările, semnate v. f., sunt, în genere, sobre și fine”. □ *Viața cărților?* de M. O.: „Cu unele rare excepții, rubrica *Viața cărților* din «Convorbiri literare», nr. 4, este de-a dreptul deprimantă”. □ *Buzăul se mândrește* de L. T.: „Cineva de la revista «Cronica» (mărturisirea sa e, regretabil, nesemnată), entuziasmat de bogatul supliment beletristic al ziarului județean «Viața Buzăului», părăsind ținuta constatativă, pare de-a dreptul emoționat la aflarea veștii că în cimitirul sus-numitului oraș se află bustul avocatului Petre Stănescu, semnat de Brâncuși”. □ *Cine a fost, cine este Nicolae Labiș?* de G. G.: „Nr. 9 al revistei «Argeș» continuă ancheta *Cine a fost Nicolae Labiș? Cine este Nicolae Labiș?* Alți șapte scriitori care l-au cunoscut pe poet depun mărturie. [...] Cât privește însă celălalt aspect al anchetei, anume cine *este* Labiș în clipa de față a literaturii și ce poate însemna poezia lui pentru viitorul literaturi române, așteptăm un răspuns în numerele viitoare. Altfel revista «Argeș» riscă o acumulare de material potrivit doar pentru o eventuală biografie romanțată”. ■ În secțiunea *Reviste din trecut* Teodor Vârgolici prezintă revista *Floare-albastră (1898-1899)*. ■ Scriind despre *O nouă monografie despre E. Lovinescu*, Al. Piru face reproșuri: „Ceea ce surprinde în scurta monografie a lui I. Negoîtescu despre *E. Lovinescu* (Albatros, 1970, nr. 24 al colecției) este lipsa oricărui spirit polemic față de detractorii mai vechi și mai noi ai criticului și totodată lipsa oricărei ostentații în afirmarea valorii operei sale în comparație cu opera altora, de exemplu, cu aceea a lui G. Călinescu, încercată nu de mult. Avem a face cu o sinteză proporționată asupra lui E. Lovinescu, mai degrabă cu un eseu decât cu o lucrare de istorie literară, aproape fără trimiteri, cu o prezentare a lui E. Lovinescu în sine”. ■ În *Cărțile săptămânii* volumele de poezie sunt prezentate de Ilie Constantin. □ *Omul fără voie* de Vasile Vlad: „Un poet de primă mână care a urmat și urmează o proastă (fie: discutabilă) școală poetică, așa ne pare Vasile Vlad. [...] Vasile Vlad trece, și e conștient de asta, printre ceilalți autori drept un original. Se spune că ar fi publicat în reviste o singură poezie – și aceea întâmplător –, oricum e vizibilă rezerva ce o manifestă față de publicații. [...] Nefericita școală poetică, de care vorbeam la începutul foiletonului nostru, mimează, din păcate, extrem de multe poeme, cu o obstinație demnă de mai bune cauze. Adesea după începutul excepțional al unei piese, inima ți se strânge: numai de n-ar strica totul în continuare, parcă urmărit de un duh al autopăgubirii! Vasile Vlad are – e vizibil – oroare de calofilie, dar duce prea departe cochetăria cu urâtul expresiv. Tocmai sperând că i-am înțeles intenția artistică, ne exprimăm dezacordul (parțial)”. □ *Corăbii* de Monica Pillat: „Monica Pillat e o poetă pe care trebuie s-o așteptăm cu alte cărți, aceasta de acum netrecând de nivelul unor grațioase promisiuni. Ca linie mai generală, credem că visarea de la înălțimea continentală poate fi abandonată (ca fază de adolescență poetică); mai interesantă ne pare – și nu doar în glumă – «fluida

pisică torcând» într-un «Interior», vers de o mare plasticitate”. □ *Zidul lumii* de Nicoleta Voinescu: „O versificatoare riguroasă este Nicoleta Voinescu în a cărei plachetă (Ed. Albatros) lipsa de identitate artistică se mișcă prin pagini cu o stângace dezinvoltură. Stângăcia e cea a materiei lirice, dezinvoltura e a tiparelor prompt puse la îndemâna sărăciei de idei și sentiment original”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă volume de proză. □ *Pădurea și trei zile* de Alice Botez: „*Pădurea și trei zile* este cartea unei prozatoare înzestrate (paginile remarcabile sunt numeroase dar și bine dispartate) care a voit să scrie un roman complet și a scris unul inutil complicat, prețios și pretențios; entuziasmele critice, obișnuite în asemenea cazuri, sunt aproape sigur, nu vor lipsi nici acum!”. □ *Moartea centaurului* de Maia Belciu: „Fără îndoială, volumul trăiește în primul rând prin noua formă pe care a căpătat-o *Blana de focă* (păcat că nu s-a păstrat și titlul inițial), un roman caleidoscopic alcătuit dintr-o suită de tablouri ce compun un mozaic tulburător. Scriitoarea își asumă aici riscul unei întreprinderi temerare: aceea de a relua, printr-o insolită tratare, o tipologie literară ce părea secătuită”. ■ M. Ungheanu se ocupă de volume de critică. □ *Urmuz* de Nicolae Balotă: „La lectură nu-ți poți stăpâni impresia că te afli la un spectacol de iluzionism, unde poți avea surpriza să vezi cum dintr-o cutioară oarecare apar turme de elefanți. Criticul nu și-a pus însă vreo întrebare asemănătoare pentru că ea i se pare inutilă. El este un hedonic și critica lui realizează o formă specială de hedonism. Gestul său seamănă cu al acelor specialiști de minuții, giuvaergii sau ceasornicari, care nu pot realiza plăcerea perfecțiunii unui agregat decât după ce l-au demontat și i-au întins toate piesele pe masă. Un procedeu invers care definește și maniera critică a lui Nicolae Balotă”. □ *Mateiu I. Caragiale* de Teodor Vârgolici: „Analiza operei nu ne aduce nimic nou în afara celor spuse până acum. Contribuția lui Teodor Vârgolici e nulă. Aici se repetă sau se citează ceea ce au spus alții. Utilă este bibliografia finală”. □ *Cronica dramatică și începuturile teatrului românesc* de Constanța Trifu: „Scrierea Constanței Trifu are viață, deoarece se oprește la detalii fără de care existența teatrului ar fi de neînțeles, indiferent de timp, și meritul cărții e de a fi scrisă cu vioiciune și competență, altfel spus, deși riscul era mare de a nu plictisi”. ■ Gheorghe Catană prezintă pseudonime lui *Ion Agârbiceanu* în rubrica *Fișe pentru un dicționar de pseudonime*. ■ Fănuș Neagu, în rubrica sa de *Sport*, în textul *Pe cozorocul cipilicii mele*, remarcă: „În momentul de față – moment dominat de Angelo Niculescu, precum mustăriile de viespi și publicistică de zbenguilele stilistice ale lui Mihnea Gheorghiu, fotbalul românesc are cotă medie în Europa”. ■ Versuri semnează: Nina Cassian (*Vechi manuscrise; Ca niciodată; Încuviințări; Apoi; Invazia de albastru; De trei ori goală; Schimbare de decor; Prea multă strălucire; Nefericitul Ulise; Recviem*), Aurel Baranga (*Baladă; Nocturnă; Menuet; Vals trist*), Florența Albu (*Fragment de blazon; Blues; Interior cu catarge; Joc sfârșit*), Matei Gavril (*O rugăciune pură; Iubita mea, mai pură ca o floare; O, cerule; Cântec de moarte; Pur;*

Clipă de seară; Colnilinc; Forma; În neîmbrățișare; Aprinzând; Catren îmbrățișat; Regenare), Gheorghe Astaloș (*Fără îndoială; Elegie vino; Elegia ne vom întoarce*). ■ În *Atlas liric* Ion Caraion traduce pe poeții: Nicholas Catanoy (*Ini-ma lui Keats*), Fernand Ouellette (*Cinematograf cosmic*), Dorothy Livesay (*Pe stradă*), Paul Chamberland (*Lipitorul de afișe urlă -fragment-*), Jean-Guy Pilon (*Umbre*), Michel van Schendel (*Trupul de azi*), Gwendolyn Mac Ewen (*Cântec pentru un străin*), Jacques Godbout (*Dacă orele*), Andreas Schroeder (*Semnalul*). ■ În *Ce e nou în cultura canadiană* apare, tradus, *Genul Michaux* semnat de Jacques Brault, textul fiind preluat din „Liberte”, vol. 11, nr. 6, pag. 3-6; Tot preluat din „Liberte”, vol. 8, nr. 2-3, p. 17-21; apare și textul despre *Cinema și cultură* de Arthur Lamothe. ■ Marin Tarangul publică *Poezia austriacă modernă*, un fragment din volumul apărut la Minerva, colecția B.P.T., 1970. ■ Augustin Buzura semnează *Între aparențe și realitate*: „Într-un excelent studiu dedicat lui Moreno (*Un nouveau guérisseur; J.L. Moreno* din volumul *Après Freud*, Julliard, 1965), J.P. Pontalis descrie, printre altele, începuturile aceluia «teatru al spontaneității» destinat să-l redea individului sensul ineditului, al invenției, să-i reanime spontaneitatea inhibată sau neutralizată de diferite conflicte ascunse. Refuzând producțiile literare finite pe care, de altfel, le numea «conserve culturale»”.

● [**„Tribuna”, nr. 40**] Victor Felea face o analiză generală a literaturii române contemporane în *Dezbateri și perspective* și notează depășirea, cu greu, a unei perioade „sterile” și apariția în producția literară a ultimilor ani a numeroase opere de valoare. □ Octavian Paler publică în pagina de proză fragmente din viitoarele volume *Drumuri prin memorie*. ■ *Carnet francez (I)* este de fapt o „dare de seamă” pe care Adrian Marino o face cu ocazia participării sale la Congresul de literatură comparată de la Bordeaux. Sunt impresii despre călătorie, despre oameni și locuri dar și despre congres. □ Proză de Ioan Alexandru *Descoperirea patriei*, poezii de Leonid Dimov, George Corbu și Emil Bunea. ■ *Dublul itinerar al călătorului Camil Petrescu* prezintă analiza pe care Ion Pop o face „notelor de călător” ale lui Camil Petrescu, publicate sub titlul *Rapid-Constantinopol-Bioram: Simplu itinerar pentru uzul bucureștenilor* (Cartea Românească, 1933). Scriitorul este interesat mai mult de peisajele interioare decât de cele exterioare, pe care le acceptă doar ca punct de reper pentru călătoriile interioare. ■ A.E. Baconsky ne prezintă biografia și opera lui Gottfried Benn, medic de excepție, „unul dintre cei mai lucizi diagnosticieni ai fenomenului complicat și contradictoriu care se numește *proza modernă*”, numit *poet al expresiei*. Pe aceeași pagină de final, sunt publicate poeziile de A.E. Baconsky.

● [**„Glasul Patriei”, nr. 29**] Constantin C. Giurescu scrie despre „*O samă de cuvinte*”: „De peste două veacuri și un sfert tradițiile istorice strânse de cronicarul Ion Neculce și așezate în fruntea *Letopisefului Țării Moldovei* încântă pe cei ce le-au citit. Au fost puse în cărțile de școală ale copiilor, poetul Di-

mitrie Bolintineanu s-a inspirat din ele, istoricii și criticii literari le-au cercetat în fel și chip. Cei mai mulți dintre învățați le-au socotit drept «legende», «legende populare», «ecouri legendare» sau «povești». Bătrânul Neculce credea însă altfel; el a bănuț că multe din ele corespund adevărului istoric sau au măcar un sâmbure de adevăr. De aceea le-a și făcut loc în letopisețul său, intitulându-le *O samă de cuvinte* [...] Adevărul este că multe din aceste tradiții corespund realității istorice. O observăm încă de acum treizeci și cinci de ani, pe când redactam *Istoria Românilor*: anumite știri din cronici și din documente contemporane tradițiilor arătau că acestea din urmă erau întemeiate”. ■ Victor Tulbure publică poezia *România*.

2 octombrie

• [„**Contemporanul**”, nr. 40] Cu ocazia aniversării a cinci sute de ani de la nașterea lui Gheorghe Doja, Dan Zamfirescu scrie articolul *Amintirea eroului*. ■ George Ivașcu semnează articolul *Învățămint* în care discută despre progresul României în plan educațional odată cu demararea proiectelor partidului comunist. ■ Teodor Mazilu scrie articolul sportiv intitulat *Să nu uităm divizia B*. ■ Sunt publicate poemele *Noaptea și ziua* de Elena Podoleanu și *Niciodată vacanța* de Rosita Măgărdician și un fragment din *Antijurnalul Anei Blandiana* intitulat *Și iarăși, timpul...*. ■ În articolul *Lada cu struguri*, Paul Anghel pornește de la o amintire personală pentru a descrie modul în care istoria unui obiect îl face și pe cel care ajunge în posesia obiectului să participe la fluxul continuu al timpului istoric și la destinul pe care lucrurile îl au din generație în generație. ■ Cu ocazia celui de *Al VI-lea congres de literatură comparată* de la Bordeaux, Al. Dima descrie fundalul tematic pe care s-au desfășurat conferințele participanților ce aparțin tuturor colțurilor lumii: „Două teme principale au atras, mai cu seamă, atenția cercetătorilor. Cea dintâi a avut un caracter mai general [...] fiind exprimată prin titlul: *Literatură și societate. Probleme de structuri și comunicare*, cealaltă: *Literaturile lumii mediteraneene, moștenire și reînnoiri*”. ■ Pornind de la contextul antiliteraturii și al apocalipsei limbajului specifice mentalului avangardist, în special al teatrului absurdului, Nicolae Manolescu prezintă monografia lui Nicolae Balotă: „Ur-muz e unul din cei dintâi scriitori ai secolului XX care au încercat o subversiune a scrisului, aderând (mai mult sau mai puțin conștient) la o estetică a nonexpresiei. Apocalipsa urmuziană afectează nu lumea reală, ci pe aceea fictivă. Literatura sa e o antiliteratură”. ■ Acad. C.I. Gulian discută în articolul *Actualitatea filozofului* despre similaritatea dintre contextul intelectual în care Hegel și-a construit sistemul filosofic și contextul politic al secolului al XX-lea: „Ceea ce determină în chip evident actualitatea problematicei filozofiei hegeliene este profunda analogie dintre epoca lui Hegel și epoca noastră. Filozofia lui Hegel, în ciuda sistemului lui, a armoniei și a sintezelor ei, este și filozofia unei epoci de criză, de trecere de la o orânduire la alta”. □ Pornind de

la ideea autonomiei operei de artă, Titus Mocanu readuce în discuție *Prelegerea de estetică* ale lui Hegel cu scopul de a recontura perspectiva actuală a demersurilor interpretative ale artei. Articolul *Hegel și destinul esteticii interpretative* tușează paralelismul dintre estetica obiectivă, care își are rădăcinile în concepția științifică asupra artei a lui Galileo Galilei, și așa-numita estetică subiectivă, interpretativă, cu înclinații spre speculația metafizică, ce se consolidează prin sistemul hegelian. □ Radu Stoichiță semnează articolul *Valoarea în filozofia lui Hegel* în care descrie parcursul ideatic al filosofului de la o concepție subiectiv-relativistă asupra valorilor spre un sistem idealist al cărui numitor comun este universalitatea și caracterul absolut al valorilor: „Atâta timp cât valoarea se află sub «zodia» subiectivului și a relativului chiar, ea e, ca și ele, capricioasă, trecătoare și supusă bunului plac. De aici – drept reacție – radicalul obiectivism al doctrinei hegeliene”. □ În articolul *Dialectica hegeliană*, Pavel Apostol discută despre diferitele căi interpretative pe care însuși sistemul filosofului idealist le furnizează pentru cititor, asta având drept rezultat contradicțiile punctelor de vedere ale tuturor celor care s-au apropiat de opera lui Hegel: „Opera lui cuprinde, în însăși structura sa, o ambiguitate fundamentală”.

3 octombrie

● **[„Cronica”, nr. 40]** Redacția anunță cea de a doua ediție a festivalului de poezie „Mihai Eminescu”, publicând programul celor șase zile (la rubrica *Moment*), precum și un amplu grupaj de versuri semnat de 27 de poeți contemporani, între care Victor Eftimiu, George Lesnea, Radu Cârneli, Haralambie Țugui, Paul Drumaru ș.a. ■ Cu același prilej, Ion Constantinescu scrie despre *Modernitatea conceptului de poezie* la Eminescu, evidențiind în lirica eminesciană elementele structurale prefigurate teoretic de Novalis: primatul lucidității reci, fantezia, limbajul „autonom” al acesteia, eufonia, „limitarea sau înlocuirea sentimentului cu ceea ce numește Hugo Friedrich *interioritatea neutră*”. De asemenea, între elementele constitutive ale conceptului eminescian de poezie, autorul consideră a fi de prim plan „vizionarismul, eul impersonal, conceptul de geniu, limbajul”. ■ Zaharia Sângeorzan pune sub lupă sensibilitatea lirică a lui Al. Andrișoiu, așa cum se conturează ea în volumul *Simetrii* (Eminescu, 1970). ■ În *Lirism și ironie*, exemplificând cu versuri din Leonid Dimov (*Semne cerești*), Mircea Ivănescu (*Poeme*) sau Mihai Ursachi (*Inel cu enigmă*), Al. Călinescu sondează poezia românească a ultimilor ani din prisma „rafinamentului” (termenul este preluat dintr-o cronică a lui Lucian Raicu la *Versurile* lui Emil Brumaru), vizibil în mai multe planuri: „în efortul de a exploata cele mai tainice resurse ale limbajului, poetul devenind un fel de alchimist al cuvintelor [...], în încercarea de a reabilita ceea ce nouă ni s-a părut o vreme desuet, vetust; în cultivarea insistentă a celui lirism numit de obicei, nu fără o nuanță de desconsiderare, «intimist» sau «fantezist»; în tentativa de a

distruge granița [...] dintre «poetic» și «non-poetic», prozaicul devenind, adesea, sursă a celui mai pur lirism; în «naivitatea» mimată, rezultat, de fapt, în cele mai multe cazuri [...] al unei tehnici desăvârșite; în aglomerarea barocă de imagini [...]; în atitudinea detașată a poetului față de poezia sa”. □ Grupaj de poeți canadieni, în tălmăcirea lui Ion Caraion. ■ Mihai Grădinaru comentează *Elegiile lui Rilke*.

● [„**Flacăra**”, nr. 40] Henri Wald publică eseu *Autodinamismul culturii* în care afirmă că „autodinamismul culturii este alimentat de tensiunea creatoare dintre rezistența materiei și ingeniozitatea spiritului, care încearcă mereu să obțină o eficiență reală din ce în ce mai mare printr-un efort fizic din ce în ce mai mic”, concluzionând că „destinul omului este creația”. ■ În *Literare*, Valeriu Cristea discută despre *Povestirile lui Dino Buzzati*, reunite în volumul *Monstrul Colombré*: „dezabuzarea unei conștiințe lucide, autoironia, vibrația profund umană - constituie diferențialele specifice ale celor mai bune pagini din acest volum, pagini de neuitat”. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu publică, cu subtitlul *Fragmente de roman*, trei tablete reunite sub titlul *Oameni sărmani*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, se publică o prezentare a volumului Ilenei Mălăncioiu, *Către Ieronim* (Ed. Albatros). Se apreciază *Salut la un tânăr poet* de Eugen Jebeleanu, text adresat poetei „cu prilejul apariției ultimei sale cărți de poezie”. „Cu toată autoritatea sa, autorul «Inimilor sub săbii» afirmă fratern dar lucid, generos dar justificat, entuziast și competent, plenitudinea unei vocații și realizări lirice”. □ Sunt semnalate aparițiile volumului al IV-lea din *Opere* de I. Slavici (Minerva) și *Studii de literatură universală și comparată* (E.A.R.S.R.), volum îngrijit de I.C. Chițimia. □ Notă despre debutul liric al lui Constantin Ștefariuc (Ed. Eminescu), cu volumul *Pe o vârstă de băiat*. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, se notează declarațiile lui Michel Făgădău, directorul teatrului Gaité-Montparnasse din Paris, privind faptul că „așteaptă cu multă emoție prima întâlnire cu publicul bucureștean, de notorie exigență în materie de teatru”. □ Se anunță „preinaugurarea stagiunii cu un gest de cultură editorială” a Teatrului Național „I.L. Caragiale”, care a scos, în colaborare cu Univers, primul număr al colecției „Thalia”, „un *Hamlet* în traducerea de zile foarte mari a lui Vladimir Streinu, traducere ce respectă, cu rigoare plină de poezie, forma inițială și integrală a capodoperei shakespeariene”. □ Notă despre punerea în scenă, la Piatra Neamț, a piesei *Năpasta* de I.L. Caragiale.

● [„**Lucefărul**”, nr. 40] La început de an universitar redacția revistei consideră oportun a „stăruî asupra semnificațiilor” acestui eveniment subliniate chiar de Nicolae Ceaușescu în Cuvântarea sa, respectiv asupra responsabilităților ce revin tinerei generații în construcția țării. ■ În *Reflecții asupra prezentului*, Marin Preda își dezvăluie dezamăgirea de a constata că țărânamea și-a modificat percepția asupra ei înseși, fapt ce-i va genera dispariția. Situația, tragică în sine, este surprinsă prin intermediul unei povești spuse de un poet spa-

niol, dezamăgit la rându-i de noua situație. „Domnule, a început el cu o grimasă parcă de disperare, după ce i-am pus o întrebare pe care o pun adesea străinilor: care e situația țăranilor din țara lor? Domnule, eu sunt țăran de origine și vara asta am petrecut-o la ai mei. Sunt indignat: nu-i mai recunosc, își pierd demnitatea. Mândria lor... își pierd mândria! Nu mai muncesc ca să-și câștige existența, ci ca să-i întrețină pe străini... Să câștige dolari! Citesc în presă că își oferă cu cele mai scăzute prețuri din lume camerele lor, peisajele lor, potecile și mormintele lor, își dăruie frumoasele lor case și construiesc peste ele altele mai mari, care seamănă a hanuri. [...] Sunt revoltat, domnule... Sunt gonit din propria mea țară... Sunt un om fără țară, n-am unde să mă mai duc...”. ■ Alexandru Ștefănescu consideră, în *Poezia și umanizarea cosmosului*, că N. Stănescu „propune o renaștere spirituală care rează pe om în centrul universului și-l consacră drept sursă unică a existenței. Atitudinea aceasta, îndreptată împotriva dezumanizării prin obiectivare, era programatic expusă în *Laus Ptolemaei*. Volumul recent apărut, intitulat *În dulcele stil clasic*, implică aceeași concepție. Titlul e un capriciu. Prin *dulcele stil clasic* poetul înțelege de fapt stilul gândirii naive antropocentrice. El vrea să compună din poeziile sale un mit mai puternic decât nevroza accelerată a unui secol tehnicizat. Cunoașterea, privită ca defrișare sistematică a tainei, stârnește teamă, fiindcă ea ar putea trece, cu indiferență metalică, chiar și peste inițiatorii ei. De aceea, poeții se refugiază cu luciditate în copilăria cunoașterii, în izomorfismul ei precar, dar reconfortant. [...] Cea mai tulburătoare îndrăzneală a poeziei lui Nichita Stănescu este reinterpretarea genezei. Omul, care a devenit în atâtea interpretări moderne un simplu reper pe scara gradației biologice, este reinstalat în funcția sa de conținător al universului. Prin lucrurile din jur omul se manifestă și ele există numai în marginea acestei manifestări, iar geneza nu mai e o istorie care începe înaintea umanității, ci o istorie a acestei umanități. Altfel spus, ea se transformă pentru poet într-o neconținută obiectivare a subiectivității”. ■ Eugen Simion are în vedere două volume: *Omul fără voie* de Vasile Vlad (C.R.) și *Poeme* de Irina Mavrodin (C.R.). □ O caracteristică a liricii lui Vasile Vlad constă în „accentul pus pe metafore”, „pe concretizarea abstracțiunilor”, numai că „luate în sine, aceste metafore nu sunt nici bune, nici rele: sunt doar excesive și lesnicioase. Concentrate în spațiul unui poem, îl sufocă. Repetat într-un volum, procedeul lasă o impresie de artificialitate și monotonie: monotonia extravaganței. [...] Din poemele lui nu putem reține decât imagini izolate, autorul neavând, deocamdată, știința de a organiza o confesiune. Pornit ca un tunet, ca o rupere de nori deasupra unui peisaj accidentat, poemul se dispersează și se pierde într-o speculație incongruentă până ce o metaforă sau un aforism îl scoate din nou la suprafață”. □ Pe de altă parte, Irina Mavrodin, traducătoarea și comentatoarea lui Camus, „publică un volum de *Poeme sentimentale*, niște acuarele, în fapt, în care predomină câteva culori. [...] Versurile, cu toată abundența de culori, nu arată un simț plastic mai adânc. Ele traduc de regulă reverii intelectuale, stări de spirit,

în care intră și o notă pasională, în genere tânguitoare, fără explozii de vitalitate, fără sentimentul suferinței atroce. De iubire ca și de coșmaruri autoarea vorbește cu o egală, blândă resemnare. [...] Toate aceste notații indică o bună receptare a poeziei, o ordonare inteligentă a emoțiilor de lectură, dar de un lirism original și profund încă nu poate fi vorba în aceste versuri scrise în ton minor”. ■ La întrebarea *Ce a însemnat deceniul '60-'70?* răspund, în această săptămână, Victor Felea și Dan Laurențiu. □ Observând un început „crispat”, „moștenire a anilor precedenți”, V. Felea constată instaurarea „unui spirit nou” în viața literară, care a permis „o afluență masivă la cartea tipărită a scriitorilor de toate vârstele și orientările estetice”. De asemenea, criticul apreciază „eflorescența editorială” ca un semn că „o epocă de înaltă ținută literară e iarăși posibilă”, revenirea „miraculoasă” a unor scriitori „considerați pierduți într-un efort steril și fără semnificație, dându-și întreaga măsură a talentului lor”, afirmarea tinerilor care s-au ridicat „la viziuni poetice de mare originalitate”, o „îmbogățire neașteptată a peisajului literar cu cele mai diverse producții”, „completarea sectoarelor beletristice vitregite”. Prin urmare, „aportul deceniului șapte e remarcabil prin varietatea substanței literare în care germinează alte valori de seamă”. Se atrage atenția editurilor „că există o pleiadă de tineri foarte dotați, din jurul revistei «Echinox» și din cenaclurile bucureștene, care «îmbătrănesc» prin reviste, așteptând o confirmare a volumului de debut”. □ Dan Laurențiu observă că „poezia lirică nu a făcut decât să revină la starea ei naturală, de a fi tăcerea și reculegerea omului, de a vorbi prin ceea ce nu spune, de a exprima inexprimabilul, inefabilul condiției noastre. [...] Captiv al libertății propriiei sale opțiuni poetul acestui timp se simte mai angajat față de semeni, față de poporul care i-a dat graiul, fiindcă el trăiește o situație limită a existenței sale, el se simte legat de ceilalți prin ceea ce definește la modul esențial; graiul acesta abstract, al tuturor, care i s-a dat, trebuie să-l reîntemeieze, într-un accent personal. Este noua judecată asupra valorii cuvântului, și de aici poate începe și valoarea poeziei acestui deceniu care ne va părăsi în curând”. ■ Apar povestirile *Fantezia cu lebede* de Petre Dan Lazăr, *Interior* de Octavian Simu, *Al doilea musafir* de Mircea Săndulescu și grupaje de versuri semnate de Ion Andrei, Ștefan Pârvu, Andrei Savu. ■ La *Punct și virgulă*, Nicolae Ciobanu semnalează apariția unei culegeri de texte intitulată *Gânduri închinat lui Enescu* realizată de editorii Victor Crăciun și Petre Codrea cu scopul de a „propune cititorului un portret virtual al marelui interpret și compozitor”. ■ Este consemnat, sub semnătura Compilator, dialogul dintre Dan Ciachir și Petru Popescu desfășurat la mare și publicat, deocamdată parțial, în revista „Tomis”. Se reține, „din densitatea ideilor pe metrul pătrat de nisip”, „furia lor dezlănțuită” împotriva lui Adrian Păunescu, care „«om talentat», se pierde în «torturoase combinații prin culise și cabinete (brrr!) și regizează spectaculoase acțiuni cu caracter neliterar, în loc să-și desăvârșească formația și să scrie o carte serioasă». E drept că Păunescu a pierdut ocazia de a medita solemn și fudul pe nisip. El a avut altele de

făcut. Cărți de poezie, muncă redacțională zi de zi. Interviuuri, anchete, articole de atitudine, uneori în dezacord (indirect, desigur) cu interviueatul lui Dan Ciachir. Cât privește afirmația că revista «Luceafărul» ar fi o revistă de club, ne mirăm cum în atâta spațiu de meditație, cei doi n-au găsit injuria căutată. Și doar nu sunt lipsiți de experiență. Și încă o dată ne mirăm că n-au găsit-o dat fiind spusele lui P. P. – adânc spus! – «scriitor complet... e acela care se poate exprima în mai multe genuri și la mai multe grade de abstracțiune intelectuală». De la anumite grade în plus, probabil că se dezagregă».

4 octombrie

• [„Scân-teia”, nr. 8566] Rubrica *Adnotări* conține trei intervenții. □ *Inso-lența amfitrionului*: „Volumul de debut *Țara bătrânului fotograf*, al lui Florin Muscalu, cuprinde unele poezii reușite, (cum e cea care dă titlul opusculului) ce respiră o autentică emoție lirică. Alături de acestea însă, conviețuiesc într-o discutabilă armonie și unele versuri cel puțin ciudate. Ceea ce stârnește mira-rea nu este titlul misterios; enigmaticul și vârstnicul domn ce imortalizează chipuri pe clișee și-ar putea continua în liniște merituoasa-i activitate, dacă n-ar avea gusturi de amfitrion al umbrelor ilustrate, pe care le invită în atelierul său, incitându-le la taclale”. □ „*Dezastrele genunchilor*” de Ioan Adam: „Ști-am până acum că pana scriitoricească a avut harul de a înflora mintea cititoru-lui cu descrieri ce respirau aerul tare al tragicului, a unor clipe de restrîște ale umanității. Tucidide și Lucrețiu, pe alte tărâ-muri, Miron Costin în anii evului românesc de mijloc, au imortalizat cu puterea artei lor lupta oamenilor cu ciu-ma și lăcustele, pârjolirile invaziilor și pojarele oștilor cotropitoare. Scriitorilor zilelor de acum erupțiile vulcanice din insulele Orientului, cutremurele cata-strofale, cicloanele răvășitoare, exploziile atomice, războaie năprasnice le-au dat prilej să surprindă înfățișările proteice ale nenorocirii. În neștiința noastră nu aflasem însă că destinul a scăpat din cutia Pandorei și calamități inedite; Nicolae Motoc le identifică și pune la îndemâna cititorilor în revista «Ramuri» din luna septembrie. E vorba despre... *dezastrele genunchilor*. [...] Ca să nu mai vorbim de sfidătoarea batjocură spirituală și materială pe care, după cum se vede, unele edituri continuă să o profeseze cu o seninătate de nimeni tulbu-rată!”. □ G. Dan, *O utilă inițiativă editorială*: „Cunoașterea literaturii române peste hotare a preocupat întotdeauna pe scriitorii români. Circulația literaturii e și un semn de valoare și cunoașterea unui popor depinde în bună măsură de cunoașterea literaturii lui. S-a vorbit adesea despre dificultatea de a fi cunoscu-tă datorită limbii de mică circulație. Această credință e veche și nu întotdeauna justificată. O grijă specială pentru popularizarea literaturii poate infirma un asemenea punct de vedere. Din limba română s-au tradus în limbi străine multe cărți. Poate că alegerea unora dintre ele n-a fost cea mai nimerită sau poate că prezentarea n-a fost întotdeauna destul de bine făcută. Cititorului străin trebuie să i se ofere lucrări de un mare interes pentru a opta pentru cărțile unei litera-

turi. Inițiativa Uniunii scriitorilor de a tipări *11 elegii* de Nichita Stănescu în ediții bilingve, e de aceea binevenită. Înțelegem prin acest prim volum că se anticipează o activitate editorială de perspectivă, menită să prezinte tot ce are mai valoros poezia românească contemporană. Salutând inițiativa editorială recentă, perspectivele ei, folosim prilejul pentru a sublinia că este la fel de importantă tipărirea marilor valori ale literaturii române clasice în aceleași condiții de eleganță și acuratețe”.

5 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 8567] Apare scurta știre *Al doilea festival de poezie „Mihail Eminescu”*: „Iași (correspondentul «Scânteii»). – Duminică dimineață a început la Iași cel de-al doilea festival de poezie «Mihail Eminescu» programat a se desfășura între 4-9 octombrie, în organizarea Comitetului județean de cultură și artă și asociației scriitorilor ieșeni. La festivitatea de deschidere care a avut loc la Teatrul Național «Vasile Alecsandri» au luat parte, rostind cuvântări de salut, tovarășii Miu Dobrescu, prim-secretar al Comitetului județean Iași al P.C.R., președintele consiliului popular județean, și Pompiliu Macovei, președintele Comitetului de stat pentru cultură și artă. Despre importanța festivalului ce se desfășoară sub aureola Luceafărului poeziei românești a vorbit conf. univ. Alexandru Husar, președintele Comitetului județean pentru cultură și artă, secretarul Asociației scriitorilor din Iași”.

6 octombrie

• [„România liberă”, nr. 8072] Interviu acordat Tiei Șerbănescu de poetul Tiberiu Utan (*Ce este cartea pentru copii? Convorbire cu poetul Tiberiu Utan, directorul editurii „Ion Creangă”*) începe prin a prezenta profilul editurii căreia îi revine sarcina de a publica literatură pentru copii de până la vârsta pionieratului. Pe lângă scriitorii „dedicați acestei literaturi”, Tiberiu Utan menționează perspectiva de colaborare cu Eugen Barbu, Mihai Beniuc, Gheorghe Tomozei sau Constanța Buzea, precum și „liniile directoare ale activității editoriale” pe care o conduce: este vorba despre „cartea de actualitate”, ilustrată de scrierile Gicăi Iuteș, ale lui Nicolae Velea, Octav Pancu-Iași, Iordan Chimet, Fănuș Neagu; „literatură istorică” scriu Alexandru Mitru și Corneliu Buzinschi; în colecția *Biblioteca pentru toți copiii* a apărut *Domnișoara Ursuza*, a Iuliei Hasdeu, în traducerea lui B.P. Hasdeu, și urmează să apară volume de Lucian Blaga – *Cărăbușul de aramă*, Octavian Goga – *Eu știu un basm* etc. De asemenea, urmează să apară colecțiile *Biblioteca școlarului*, cu 12 numere pe an, *Biblioteca de aur*, în care se vor regăsi volume cuprinzând opere de Ion Creangă, I.L. Caragiale, Biblioteca Jules Verne. Sunt, totodată, prevăzute să apară 2 volume de proză scrise de copii – *Vasul ce plutea pe mare*, și un volum de proză SF scrisă prin procedeul ștafetei, ca și un volum realizat de copiii-poeti.

• [„Scânteia”, nr. 8568] Apar două cronici literare, ambele referitoare la Zaharia Stancu. □ Emil Vasilescu scrie despre volumul *Cântec șoptit* (C.R.):

„Mai multe straturi poetice, în descendența celei mai bune poezii tradiționale, de la Alecsandri la Ion Pillat, sunt conservate și germinează durabil lirica puternic originală a lui Zaharia Stancu. [...] Cultivând pastelul, poetul nu devine un idilic naturist, fiorul aparte al poeziilor sale izvorând din mărturia discretă a unei atitudini în fața vieții. Inventarul agrest are valoarea unui punct de referință durabil, în ordinea eternității, la care poetul își raportează permanent, ca în fața anotimpurilor, trecerea prin vârstă. Nota personală a poeziilor rezultă și din comprimarea interioară a tensiunilor, din disciplinarea trăirilor; pe de o parte poetul este o fire vizionară și expansivă, pe de altă parte, experiența de viață și cultura întinse creează distanța necesară pentru o atitudine lirică lucidă. [...] Fremătând de viață, dăruită frumuseților fără seamăn ale patriei, respirând o vitalitate robustă, ivită din încrederea în statornicia și generozitatea unor nobile argumente umane, poezia lui Zaharia Stancu aduce în peisajul contemporan o voce distinctă, originală, ale cărei ecouri se vor reflecta neîndoios în sensibilitatea și conștiința cititorului”. □ Ioan Adam se ocupă de volumul *Povestiri de dragoste*: „Aspre, cu contururi tăiate în cremene, cu un lirism dur, dar nu mai puțin autentic, *Povestirile de dragoste* (recentul volum al lui Zaharia Stancu prin care Cartea Românească își inaugurează activitatea editorială), înmănunchează numai în aparență structuri eterogene, deoarece în adâncuri, în straturile profunde ale narațiunii, pulsează o coerență interioară, o unitate de univers și de atmosferă. [...] Faptele povestite în cadențe repezi, nervoase și zvâcnite, învăluie grav și cutremurător cititorul, realismul observației și lirismul reflexiei dăruind aproape fiecărei povestiri din volum strălucirea cizelată a unicatului”.

7 octombrie

• [„Scânțea”, nr. 8569] Apare scurta știre *Manifestări în cadrul Festivalului de poezie „Mihai Eminescu”*: „La Iași au continuat manifestările din cadrul celui de-al II-lea Festival de poezie «Mihai Eminescu». Oameni de artă și cultură, oficialități locale, studenți și elevi au luat parte la dezvelirea unor plăci comemorative la casele în care au locuit odinioară Mihail Sadoveanu, Eusebiu Camilar, Dimitrie Anghel și Magda Isanos. Scurte programe de poezie au avut loc la Palatul Culturii, complexul muzeal «Treii Ierarhi», casele Dosoftei, George Topîrceanu, Mihail Sadoveanu și Mihail Codreanu. Sub auspiciile revistei «Convorbiri literare», a fost organizat la Biblioteca centrală universitară un simpozion intitulat «Mihai Eminescu». În sala Filarmonicii de stat din Iași a avut loc un concert de muzică corală și lieduri pe versurile marelui nostru poet. Manifestările au continuat cu pelerinaje la bojdeuca lui Creangă, unde s-a prezentat un recital de poezie, precum și la mormintele scriitorilor Ion Creangă, Dimitrie Anghel, George Topîrceanu, Mihail Codreanu și Otilia Cazimir, din cimitirul «Eternitatea». După depunerea unor coroane de flori, au fost făcute lecturi din opera acestor clasici ai literaturii noastre. La redacția revistei «Cronica» s-a organizat o masă rotundă, intitulată «Tendințe și orientări în lirica

actuală», în aula «Eminescu» a Universității ieșene a avut loc o întâlnire a studenților cu poeți invitați la festival, iar la Casa tineretului, un recital muzical susținut de actorul și interpretul vocal Tudor Gheorghe, de la Teatrul Național din Craiova. În cadrul aceluiași festival au mai fost organizate la Pașcani și Hârlău întâlniri ale membrilor cenaclurilor literare din aceste localități cu poeți ieșeni și din alte centre culturale și artistice ale țării”. ■ Pop Simion semnează *Abnegație*: „Memoria noastră activă ne-ar putea etala un lung șir de ipostaze omenești care dau chip condiției de abnegație, această forță socială generatoare de progres, de civilizație materială și spirituală care se bucură în România socialistă de mare preț, e cultivată în chip deliberat și cu persuasiune, la scara întregii națiuni. Înțelegem că ea se leagă indisolubil de faptă, o prefățează, aureolând-o; vom spune așadar (spre a formula totuși o posibilă definiție) că abnegația este aripa de lumină a faptei”.

● [„*Viața studentescă*”, nr. 32] Noul an universitar este marcat „sub semnul înaltelor auspicii și comandamente pe care i le-a conferit *Cuvântarea* tovarășului Nicolae Ceaușescu la adunarea festivă din București”, dar și printr-un rezumat al *Plenarei* Consiliului UASR. □ *Toate drumurile universităților duc spre muncă*, un text encomiastic de N. Stoian: „Devenită tradiție scumpă vieții noastre, prezența conducătorilor de partid și de stat, în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, la deschiderea unui nou an de învățământ capătă de fiecare dată semnificații noi, e încărcată de emoții unice, care dăinuie vreme îndelungată în ființa noastră. Marea putere de fascinație a personalității conducătorului partidului și poporului nostru, clarviziunii, francheții și capacității de a convinge a cuvântului său conferă fiecărei întâlniri cu lumea universitară – studenți și profesori – o notă aparte... reflectând asupra cuvântării inaugurale a anului universitar, am putea spune că principala capacitate care i-a fost reclamată și subliniată cu insistență este *practica, practica muncii*, sub multiplele ei forme... Va trebui, deci, ca în spiritul Directivelor Comitetului Central să trecem la măsuri mai radicale spre a face ca, realmente, tot învățământul din țara noastră – și, desigur, și învățământul superior – să fie strâns legat de practică. [...] Îndeplinirea acestui înalt comandament presupune din partea tinerilor hotărârea fermă de a îmbina în chip armonios studiul tenace în amfiteatru și bibliotecă cu practica în laborator și atelier, în uzină și pe ogoare, în instituțiile de cercetare și social-culturale, la locurile de muncă unde vor fi repartizați”. □ Autorul merge pe aceeași linie și în articolul din numărul următor, *Spiritul activist*, despre *formarea pentru profesie și viață*.

8 octombrie

● [„*Scânteia*”, nr. 8570] Edgar Papu pledează pentru realism în *Proprietatea și exactitatea cuvântului în critica literară*: „Există în domeniul ideilor artistico-literare anume termeni vii, deloc depășiți și absolut necesari, cărora li se declară tacit și în modul cel mai arbitrar un fel de moarte civilă. Asemenea cuvinte *tabu* se văd ocolite, cu un fel de teamă și superstiție, în ciuda faptului

evident că lipsa lor dăunează culturii și generează obstrucții serioase în liberul circuit al noțiunii pe care o denumesc. Să luăm un exemplu concret la noi, acela al noțiunii de *realism*. După ce acest termen a putut crea uneori confuzie prin folosirea sa nediferențiată, acum aduce confuzie prin absența sa. A înlocui *prezența* prin *absența* înseamnă a reduce la un procedeu gratuit efortul cultural, o dată ce adevăratul vinovat, elementul *confuzie*, rămâne nesupărat la locul lui. Totul se reduce la o pură formalitate, care se mărginește doar să întoarcă pe dos aceeași greșală. De aceea, evitarea adesea a termenului *realism* din limbajul criticii literare și de artă ni se pare o eroare tot atât de gravă ca și faptul de a califica drept realistă orice expresie valabilă de artă. Este, evident, o greșală a califica orice artă acceptabilă drept realism, dar nu este greșală a califica astfel o anumită artă recunoscută. Ba mai mult, evitând să-i acordăm această numire, ne vedem expuși să coborâm la nivelul când acest termen nu apăruse încă și, în consecință, să dibuim în căutarea a ceea ce a fost cucerit demult drept o certitudine. Există și termeni, cum ar fi *subiectiv*, *idealist*, *mistic*, care au devenit *tabu* sub alt aspect, acela al fugii de probleme complexe, care cer o muncă de gândire și de informație. Fiindcă termenii amintiți s-au văzut adesea utilizați în mod global și nediferențiat – cu confuzia, bunăoară, între noțiunea de mistic și aceea de idealist, fără a se fi ținut seama că între ele există o distincție precisă, ca de la parte la întreg – s-a găsit mai oportun ca, în loc să se depună un efort pentru întrebuintarea lor riguroasă, ei să nu mai fie amintiți în nici un sens. Și în cazul de față s-a recurs la veșnicul subterfugiu – eludarea. [...] Pentru o privire superficială, evitarea unei noțiuni vii de cultură pare că n-ar însemna un neajuns capital. În definitiv, își spun spiritele comode, se poate trăi și fără ea. Da, dacă n-ar fi simptomul unei scăderi cu mult mai grave, simptomul lipsei de gândire și de răspundere a ideilor, simptomul minimei rezistențe și al indifferenței față de condițiile culturii. Fuga e rușinoasă, dar sănătoasă, se spune. Numai prima afirmație se dovedește invariabil adevărată. În speța preocupării noastre, fuga de cuvântul care exprimă un adevăr și o gândire temeinică e doar rușinoasă, dar nu și sănătoasă. Ea lezează atât caracterul, cât și cultura unui popor”. ■ Ioan Adam îl evocă pe *Eusebiu Camilar*, *povestitor inspirat al vieții omului simplu*: „Înzestrat cu un real talent de povestitor, stăpânind secretele limbii românești al cărei cult îl avea – așa cum este atestat de finețea stilistică, de expresivitatea scrisului său – scriitorul se resimte însă de pe urma covârșitoarei influențe sadoveniene ca și de un anume manierism grandilocvent. Eusebiu Camilar, de la a cărui naștere se împlinesc 60 de ani, a creat o operă cu rădăcini implantate adânc în folclor, în istoria poporului nostru, fruct al dragostei de oameni, operă al cărei conținut educativ și patriotic o propune patrimoniului literaturii noastre”.

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 6652] C. Stănescu prezintă romanul *Condoțierul* semnat de Mihai Giugariu, în care acesta, „sedus de anti-literatură și anti-erou”, „și-a asumat conștient riscurile acestui experiment”.

• [„Albina”, nr. 40] Pe prima pagină citim poezia *Decebalus per Scorilo* de Ion Brad. ■ În rubrica sa Ion Bănuță publică *Argintul dreptății*: „E limpede că de la începutul începutului, de când a apărut exploatarea omului de către om, după Comuna primitivă, societatea împărțindu-se în clase antagonice a apărut și inechitatea, nedreptatea. A apărut și suferința. A apărut și lupta, lupta neînduplecată pentru o societate mai bună. În ea s-au angajat indivizi, grupuri, popoare întregi. Și, spre cinstirea lor, din detașamentul luptătorilor pentru dreptate au făcut parte și poeții. Dar, sărind peste epoci și orânduiri sociale, unele apuse, altele existente, am ajuns în epoca socialistă. Argintul dreptății a pătruns cu o forță inimaginabilă în oameni încât aceștia au devenit niște giganți, o putere irezistibilă. La noi, în România socialistă, sub drapelul de foc al Partidului Comunist Român, după lupte dramatice, după sacrificii demne de eternitate, demne de niște cărți nemuritoare cărora scriitorii trebuie să le dea viață, puterea poporului a devenit o realitate, o certitudine”. ■ Șerban Nedelcu scrie despre *Noul an universitar*: „La Universitatea din București, cetatea cea mai puternică a științei și culturii, deschiderea noului an 1970-1971 s-a făcut cu un fast deosebit. Marea adunare a profesorilor și studenților din sala Palatului Republicii s-a ținut în prezența conducătorilor de partid și de stat, care au fost primiți cu dragoste fierbinte de către studenți. Cu acest prilej, tovarășul Nicolae Ceaușescu a rostit o amplă cuvântare, arătând că universitatea, profesorii, studenții au o mare răspundere față de țară. Universitatea este cea care trebuie să contribuie la dezvoltarea continuă a științei și culturii, la dezvoltarea economiei țării în general”. ■ Apare *Un mare povestitor*, nesemnat: „Se împlinesc 225 de ani de la moartea marelui cronicar care a fost Ion Neculce. [...] Remarcabil povestitor și portretist, folosind un colorat și plin de tâlc limbaj popular, Neculce este astfel întâiul cronicar român a cărui operă ajunge la baremul narațiunii artistice. [...] După scurgerea a două veacuri și o pătrime de la trecerea sa de pe această lume Ion Neculce rămâne la fel de prezent – prin opera sa”. ■ Vladimir Pană scrie despre volumul *Lacrima delfinului* de Teodor Ștefănescu: „Dorința de a da o seamă de date, de precizări despre ciudățeniile faunei Deltei – îmbogățind astfel cunoștințele cititorilor – nu este criticabilă în sine. Numai că, partea cu adevărat beletristică a cărții are de suferit. Partea care se adresează creierului, ca să spunem așa, o secționează, o îneacă, uneori pe cea îndreptată inimii noastre”.

• [„România literară”, nr. 41] Constantin Ciopraga scrie despre *Festivalul de poezie „M. Eminescu”*: „Începe să intre în conștiința publică o manifestare literară bienală: Festivalul de poezie «M. Eminescu» (acum la a doua ediție), care se desfășoară la Iași în aceste zile de toamnă. În general vorbind, un festival e o sărbătoare, dar organizatorii de la Iași au înțeles să asigure acestei reuniuni a poezilor din diverse generații un aer de *fiesta* populară. De pe scena teatrului și din paginile cărților, poezia iese în stradă. [...] Se poate

vorbi, astăzi, mai întemeiat decât oricând, de o conștiință a poeziei, în acord cu dimensiunile epocii postbelice, care sunt ale unei *renașteri* multilaterale. Abstrași din contingent, din istoric și geografic, poeți talentați de acum câteva decenii ignorau ostentativ planeta noastră, reluând vagi itinerarii astrale sau retrăgându-se în mister, departe de tumultul societății. Însă datoria poetului e tocmai de a găsi noi posibilități de coeziune, de umanism activ, cu persistente ecouri în conștiințe. Poetul poate să se joace cu cuvintele, nu însă cu ideile care pot atinge însăși esența universului. Lecția înaintașilor rămâne ca ferment ideatic, prin marile exemple, un vast câmp de inițiere. Deceniul care se va încheia în curând a înregistrat manifestări poetice de valoare excepțională. La examenul dificil pentru înscrierea în istoria literaturii, lotul poezilor e spectaculos. S-a redefinit, în acești ani, specificul poeziei, accentuându-se legătura cu exemple anterioare, naționale și europene. Am asista la o fecundă adâncire a lirismului, trăsătură ce nu intră în conflict cu reflecția și vitalismul. Panorama poeziei române contemporane, diversă și tonifiantă, atestă rezultatul unor notabile eforturi convergente”. ■ La *Cronica Uniunii Scriitorilor* se arată: „În cadrul acțiunilor preconizate pentru sărbătorirea aniversării a 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist Român, Asociația Scriitorilor din Brașov a organizat, la Casa armatei, primul din seria colocviilor sale tradiționale, dedicat patriei și partidului. Dramaturgul Dan Tărchilă, secretarul Asociației, a vorbit despre importanța și semnificația evenimentului în istoria noastră contemporană, ca și despre sarcinile artei și literaturii privind această aniversare. Și-au dat concursul, citind din operele lor, scriitorii Gherghinescu Vania, Ion Lupu, Dărie Magheru, Iv. Martinovici, Ștefan Stătescu și Nicolae Tăutu. [...] □ Acțiuni dedicate aceluiași eveniment au mai avut loc în orașele Tg. Mureș și Reghin, sub auspiciile, în comun, ale Asociațiilor de scriitori din Cluj și Tg. Mureș. Au participat scriitorii D.R. Popescu, Sütő András, Szemlér Ferenc, Al. Căprariu, Hajdu Gyözö, Lászlóffy Aladár, Ion Pop, Bajor Andor, Nicolae Prelipceanu, Szöcs Kálmán și Székely Iános”. ■ Călin Popovici se întreabă *Nu suntem singuri?*: „Comunicațiile cu eventualele civilizații din Cosmos sunt principial posibile, dar la ora actuală nu se poate spune cu certitudine nimic despre termenul de realizare a unui atare proiect. Probabilitatea existenței unor forme superioare de viață extraterestre pare destul de mare, dar e vorba de o posibilitate și nu de o certitudine. Marja nesiguranței este ea însăși foarte mare, încât este loc suficient pentru vis și imaginație. Numai că nu trebuie să confundăm plăsmuirile imaginației și dorințele noastre cu realități existente și să substituim metodelor științifice de cercetare elanul mistic sau entuziasmul juvenil sentimental”. ■ În *Proiecte literare* Al. Raicu ne informează despre planurile lui Marin Sorescu: „*Surâde enigmatic și când află ce dorim să transmitem cititorilor face*: – Ooo! Păi n-am sub tipar nimic, nu scriu nimic... *Pe urmă însă îl conving și se destăinuie grăbit*: – E în fază de definitivare o piesă de teatru fantastică intitulată *Pluta Meduzei*. Mă preocupă figura de mare dramatism a

lui Vlad Țepeș, domnitorul român care a cutezat să se opună ferm lui Mahomed al II-lea, cuceritorul Constantinopolului. Piesa va avea trei acte. Sunt hotărât – ceea ce n-am făcut până acum – să exersezi aici vehicularea unor personaje numeroase. – *Totuși, ceva sub teascuri?* – Aa, uitasem. Un volum de micro-eseuri la «Editura Albatros», intitulat *Insomnii*, în cea mai mare parte inedite. – *Iar poezie?* – Firește, scriu versuri, altfel cum se poate?”. ■ Sorin Titel răspunde detaliat *Despre semnificația operei*: „1. Care e semnificația operei de artă, dacă ea se mulțumește numai să reproducă sau să înregistreze fenomenele, dacă se abține să descopere, să dezvăluie, să înțeleagă semnificația lucrurilor. [...] Privind mesajul ca o întrebare și nu ca o soluție, cele mai bune lucrări în proză apărute în ultimul timp la noi au putut depăși un anumit didacticism sufocant, gata să transforme literatura în niște reguli de bună purtare. 2. Căutarea mesajului doar în subiectul operei literare ne poate pe bună dreptate face să ne întrebăm care e diferența între diferite opere artistice care apelează la același subiect, între o *Pietà* a unui primitiv italian și același subiect tratat să zicem de Michelangelo? Punând astfel problema putem să ne dăm seama cât de implicată mesajului, semnificației operei literare, e modalitatea, forma la care recurge artistul pentru a da glas discursului său artistic. [...] 3. Putem de asemenea pune un semn de egalitate între amploarea mesajului, profunzimea semnificațiilor unei opere literare, și amploarea și profunzimea «ideilor» pe care ea le vehiculează? Privite din acest unghi de vedere, valoarea unei opere literare ar trebui să fie în raport direct proporțional cu profunzimea ideilor filozofice pe care le susține. [...] 4. Bineînțeles că mesajul unei opere literare este în primul rând implicat scriiturii, este un produs al acesteia. [...] 5. Există mari opere artistice al căror mesaj uman să nu fie la înălțimea realizării lor? Am impresia că asta ar fi o falsă problemă, iată de ce gestul sculptorului dintr-o piesă a lui Horia Lovinescu, care își distruge opera care, «deși realizată din punct de vedere artistic», nu corespundea din punct de vedere uman, mi se pare inutil”. ■ Dan Laurențiu semnează *Grația adâncimilor*: „Ce pact cu diavolul ar fi putut iscăli umanistul Ilie Constantin care să-i îngăduie titlul melodios și fratern al ultimei sale cărți (*Coline cu demoni*, Ed. Eminescu, 1970), dificil de răspuns, dacă ne gândim la poezia sa anterioară. Lirica acestui distins autor care știe să vegheze în pacea cărților a trecut printr-o lungă perioadă de penumbră, din punctul de vedere al receptării unor critici de autoritate, susținută însă mereu de alții cu aceeași ferveur a începuturilor. [...] Cartea de astăzi a lui Ilie Constantin pune în valoare, așadar, cel puțin două aspecte esențiale existente și până acum în creația sa, dar într-un mod și mai hotărât, am zice definitiv, dacă nu ar suna cuvântul a piatră tombală: atât calitatea de homo artifex (să înțelegem pe artistul care face, pune ordine în cuvinte, chiar pe artizan), cât și pe cea de homo patiens (adică omul total, cel supus suferinței, care este făcut). Echilibrul acestor două fețe ale aceleiași medalii este realizat încă din titlu: colinele – expresie a unduirii suave, rodnice, umanizate – și demoni –

geniul atotputernic, suprauman, care-și poruncește sieși printr-o gură umană care se realizează pe sine, stăpânind omul (aproape de sensul socratic al *daimonion-ului*)”. ■ Șerban Cioculescu publică în rubrica sa textul *Pietă*: „Într-o numeroasă, dar densă și delectabilă serie de secvențe, la limita dintre realitate și basm, Profirița Sadoveanu desfășoară în *Planeta părăsită* (C.R., 1970) filmul vieții ei, din copilărie până în ceasul dureros al despărțirii de «maestrul», căruia i-a fost secretar și «cel mai bun prieten»”. ■ Matei Călinescu semnează în rubrica sa textul *Ironie și autoironie*: „Ironia nu este posibilă în afara unei structuri sufletești care să nu cunoască – fie și ca pe o ispită vagă – pornirea de a se disprețui pe sine. Astfel încât am putea spune că, spre deosebire de ipocrit, care se ascunde sub masca pe care o poartă, ironistul își compune o mască, exagerată, desigur, dar care exprimă ceva din felul lui profund de a fi; iar spre deosebire de mincinos – ironia rămânând o formă a minciunii – el spune totdeauna, dacă nu despre obiectul ironiei sale, despre sine însuși o parte din adevăr, o parte care e departe de a fi cea mai avantajoasă ori cea mai confortabilă. (Cât despre obiectul ironiei, adevărul e de obicei exact opusul a ceea ce spune ironistul despre el.)”. ■ Radu Tudoran publică în *Confesiuni literare* textul *Caiet personal*: „Am descoperit un caiet cu textul unor evocări rostite la câte o comemorare. Le transcriu – am prea puține amintiri din viața literară, ca să le arunc și pe acestea”. ■ Ion Pop scrie *În perspectiva „Jocului secund”*: „Poetul ermetic pare a avea întotdeauna mai mult de spus decât spune, felul *cum* spune îl consideră, la orice nivel, o abdicare, un minus față de ceea ce spune de fapt – și acest *ce* ar ține de esența superioară, de un ultim, înalt tărâm al Sensului, Ceremonial al abstragerii și sublimării substanței în perspectiva unor linii de forță alcătuiind o arhitectură ideală a lumii, poezia astfel concepută nu participă mai puțin la «mister» decât cea care încearcă o coborâre în «subteranele» ființei. Prezent, realul se neagă ca prezență, ascunzând mereu un necunoscut: el este doar o concesie făcută de Idee ochiului muritor”. ■ Lucian Raicu semnează cronică literară la volumul *Mai mult ca plânsul* de Ion Gheorghe: „Rezultatele cele mai bune, poezia sa le obține când izbuteste să integreze această senzație de «prezență» particulară, neașteptată; când prezența nu anticipează poezia, nici nu o lămurește din exterior, ci este tot una cu ea, o singură ființă, străină și apropiată în *același* timp. Această simultaneitate a timpurilor asigură structura poeziei. «Personală», poezia lui Ion Gheorghe este întotdeauna, dar convingătoare și substanțială numai atunci când viața ei cristalizează într-o structură definită, perfect omogenă, în stare să dizolve în sine contururile prea acute ale temperamentului individual. Dacă procesul acestei integrări nu se consumă până la capăt, apar notele haotice, stridentele, crispările și bizareriile care explică (până la un punct) răceala unora față de poezia lui Ion Gheorghe. Dar nu o îndreptățesc. În formele cele mai curioase, depășind dificultățile de conjunctură ale începutului, apoi pe acelea generate de ea însăși, de caracterul prea categoric și mereu paradoxal al propriei formule, această poezie și-a săpat

un drum, și-a definit un cadru, menținându-se la adăpost de contaminația succesivelor mode literare, realizând o continuitate respectabilă; poetul și-a câștigat dreptul, nu tocmai la îndemâna multora, de a privi fără mari neliniști în urmă, lăsându-se, în ultima piesă a ultimului volum, pentru o clipă în voia recapitulării de sine, invadat de priveliștea de pe acum bogată a meritelor sale literare”. ■ Paul Georgescu revine cu textul *Tetracapilarotomie*: „Vreo zece ani și mai bine, după război, psihologia a fost cam maltratată, în proză, desigur; psihologism!, iată o acuzație gravă. M-am interesat discret despre ce e vorba: nu era nevoie de psihologie (în proză, se-nțelege!)? Ba da, dar fără exagerațiuni. M-am interesat (discret) care ar fi limita justă și care criteriul obiectiv, determinând frontiera între posibil și exagerat: n-am aflat-o. Apoi, chestiunea s-a mai rafinat: problema nu era cantitativă, nu, ci ca-li-ta-tivă. Adică, psihologie da, desigur, evident, dar nu introspecție, asta rumpe de soțietate”. ■ Despre schimbare în literatură scrie Mircea Vaida în *Poezia, mișcare și durată*: „Schimbările se fac pe un plan care e permanent al contemporaneității, fără un sens vectorial fix: nu putem concepe nimic fără Eminescu și totuși putem vorbi (I. Negoîtescu afirma acest fapt), de pildă, despre «influența» lui Blaga sau Voiculescu asupra lui Eminescu. Ori pentru a veni în plină actualitate: după *Princepele* lui Eugen Barbu, alta e perspectiva asupra evului de mijloc al literaturii române. Întorcându-ne în lirică, Nichita Stănescu sau Ioan Alexandru au participat (nu putem ști încă în ce măsură) la perspectiva de mâine asupra *Jocului secund* sau a versului blagian. Sunt fapte sesizabile chiar la suprafața literaturii, dar abia în profunzime lucrurile își dobândesc reala semnificație”. ■ În *Ochiul magic* apar noi replici și puncte de vedere. □ *Firgolie*: „Deși beneficiază de o prezentare mai mult decât călduroasă, din partea lui Ion Istrati, debutul găzduit de «Convorbiri literare» nr. 4, august 1970: *Ozana* (fragment de roman) de Theodor Codreanu este o adevărată deziluzie. Ni s-ar putea reproșa că judecăm «romanul» după un singur fragment de 15 pagini, că autorul are numai 25 de ani și cu timpul poate face «progrese însemnate» ș.a.m.d. Dar noi judecăm *numai* fragmentul publicat, ridicul pe aproape întreaga desfășurarea lui, și ținem să reamintim că juvenilitatea (relativă) nu poate fi nicidecum o «circumstanță atenuantă» în artă. [...] Mirarea noastră, după lectură, a fost cu atât mai mare cu cât aflasem, din cele câteva rânduri ale «prezentării», că Theodor Codreanu s-ar fi remarcat «începând de anul trecut, în paginile revistei „România literară” ca semnatar al unor scurte articole și note, pe cât de curajoase, pe atât de pătrunzătoare și constructive»”. □ *Exigență „sașie”* de M. O.: „Că, în viziunea unui poet, Ana Karenina poate deveni «doamnă-lumină» acceptăm; la un anumit nivel: cel de la care începe, mai mult sau mai puțin, poezia. Dar refuzăm să înțelegem de ce anotimpul prin care aleargă (!) această «doamnă-lumină» este «sașiu». Iar de la o asemenea asociere, vag grotescă, până la versul pur și simplu trivial, mai ales când se încearcă evocarea lirică a unui personaj atât de tulburător ca eroina la Tolstoi,

distanța e, uneori, minimă și, în cazul de față... imperceptibilă pentru redactorii revistei «Convorbiri literare» care publică, în același nr. 4, sub semnătura lui Bogdan Sireteanu, poezia *Ana Karenina*». □ „*Argeș*” de G. G.: „Numărul 9 al revistei confirmă înaintea de efortul continuu de îmbunătățire a mensualului piteștean. Dacă ideile și inițiativele revistei nu sunt chiar totdeauna pe deplin realizate, ele totuși rămân noi și interesante”. □ *Epigramiști români* de Gh. C.: „Iată o cărticică de buzunar: *Epigramiști români* (ediție îngrijită de D. Munteanu și G. Corbu, desene de Matty, editura Albatros). În tramvai, în tren îți mai descrețești fruntea savurând epigramele lui Teleor, Quintus sau Rosetti. Că ar fi fost mai bună o antologie a epigramei românești (cândva promisă, parcă) nici vorba. Dar decât de loc, bună și asta, fiindcă, cine știe, s-ar putea să fie un început căruia să-i urmeze alte «microantologii» în care să-l găsim pe Macedonski, Cincinat Pavelescu, Păstorel și Chirescu etc.”. □ „*Ion*” în *limba turcă* de M. O.: „Editura «Milli Egitim Basimevi» din Istanbul a publicat de curând, în traducerea lui Hilmi Ömeroğlu, romanul *Ion* al lui Liviu Rebreanu. Apărut în condiții grafice elegante prin sobrietate, însoțit de o scurtă prefață cu date bio-bibliografice minim necesare, romanul deschide seria de «Clasici români» pe care o va tipări de acum înaintea prestigioasă editură”. ■ Emil Manu publică *Amintiri despre Victor Papilian*. ■ Pe Al. Piru îl preocupă *Reconsiderarea lui Ionel Teodoreanu*: „După reeditarea într-un tiraj uriaș a romanului *La Medeleni* și, din nefericire, numai a unor fragmente din *Ulița copilăriei*, cercetarea mai atentă a vieții și operei lui Ionel Teodoreanu se impunea. Deocamdată a întreprins-o într-o monografie (*Ionel Teodoreanu. Viața și opera*, Ed. Minerva, 1970) Nicolae Ciobanu. Suntem în fața unui studiu onest care a beneficiat în partea biografică de amintirile (azi publicate și ele) ale soției scriitorului, Ștefana Velisar-Teodoreanu, iar în partea despre operă de scrierile tipărite și manuscrisele prozatorului și poetului, ca și de opiniile critice contemporane, de diverse declarații și mărturii răspândite prin periodice”. ■ În *Cărțile săptămânii* volumele de poezie sunt prezentate de Ilie Constantin. □ *Boala de origine divină* de Gabriela Melinescu: „Aceasta este cea de-a patra carte a tinerei poete (după *Ceremonia de iarnă*, E.P.L., 1965 – colecția «Luceafărul», *Ființele abstracte*, ed. Tineretului, 1966 și *Interiorul legii*, E.P.L., 1968, ultima încununată cu premiul de poezie al revistei «Luceafărul»), și în ea se continuă cele două direcții fundamentale, schițate încă de la începuturi, ale scrisului său. E vorba, mai întâi, de meditația plină de suavitate, în versuri aburoase, respingând muciile dure, fixarea obiectelor și ființelor în spațiu, totul fiind interpătrundere la nesfârșit ca în obsesia cercurilor concentrice; a doua direcție lirică este cea ludică, tendința tinerească spre joc își află împlinire în poeme doar aparent gratuite”. □ *Tehnica umbrei* de Darie Novăceanu: „Cu toate ambițiile sale internaționale, poezia lui Darie Novăceanu navighează prin mediocritate, păcate binecunoscute o sufoacă, iar din lirica de limbă spaniolă a luat doar acel ton pretențios, aulic uscat, ce supără și în poe-

me ale unor autori notorii”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă volume de proză. □ *Întoarcerea argonauților* de Nicolae Tăutu: „Strict autentice, întâmplările par însă neverosimile. Farsele lui Nicolae Tăutu sunt impresionante ca fapte reale, povestite de către însuși autorul lor își pierd într-o oarecare măsură farmecul, poate și pentru că scriitorul din el își spune cuvântul, literaturizând când nu e nevoie. O farsă înscenată de către Nicolae Tăutu va fi întotdeauna superioară relatării ei de către Nicolae Tăutu (- nu vreau să mi verific propoziția!). Autorul farselor este un spirit inventiv, malițios cu inocență, mare amator de drăcărie, exploatând nemilos credulitatea și naivitatea, bun psiholog; cel care le povestește adoptă un nepotrivit ton ghiduș, pe alocuri moralizator”. □ *Serenadă zadarnică* de Maria Ghiolu: „Totul, în *Serenadă zadarnică*, de la felul în care este scris romanul și până la caracteristicile lumii înfățișate, este de un înduioșător anacronism: cu toate că ambalajul este de proaspăt produs, nimic nu poate împrăstia mirosul puternic și persistent de naftalină”. □ *Ah, acești adolescenți* de Iuliu Rațiu: „Evidentă este, înainte de orice, intenția autorului de a face din proza sa un fel aparte de material didactic, necesar atât elevilor cât, mai ales, educatorilor, profesorilor diriginți îndeosebi. Cărțile lui Iuliu Rațiu sunt menite a fi, pentru aceștia din urmă, niște prețioase îndrumare, de consultat obligatoriu în soluționarea unor «cazuri» mai dificile de abatere de la normele disciplinei școlare”. ■ La critică, M. Ungheanu prezintă volumul lui Alexandru George, *Marele Alpha*: „O carte justițiară este *Marele Alpha* de Alexandru George închinată lui Tudor Arghezi. Nu ne aflăm în fața tacticoaselor monografii universitare, ci în fața unei cărți revendicative, polemice. Autorul nu clădește alături de ceea ce se știa până acum despre Arghezi, ci respinge tot ce ar putea împiedica, după părerea sa, adevărata lui interpretare”. ■ În rubrica *Interpretări* D. Micu publică textul *Demnitatea spiritului*, despre volumul *Corespondența* lui Tudor Vianu: „Cu trecerea anilor, fără a deveni idolatru, am început să văd în autorul *Filosofiei culturii* mai mult decât un mare transmitător de cunoștințe: o cunoștință exemplară, o întruchipare a demnității spiritului. Satisfacția cu care am parcurs acea parte a corespondenței sale pe care H. Zalis a izbutit să o strângă în volumul ieșit de sub tipar vara aceasta e, astfel, un lucru de la sine înțeles. Corespondența vine nu doar să confirme, dar și să sporească sentimentul celor ce l-au cunoscut și citit pe Vianu de a fi pierdut în el pe unul dintre oamenii cei mai învățați și unul dintre învățații cei mai umani pe care i-a avut țara în veacul acesta”. ■ Scriind despre Nichita Stănescu, Roxana Sorescu este atrasă de *Ispita deplinului*: „Poet inspirat aproape exclusiv de neliniști ontologice, abstract până la ermetism, Nichita Stănescu bruschează modernitatea formală spre sensuri înalt filozofice, posedând neasemuitul dar de a se emoționa de noțiunile pure. Pentru că noțiunea pură desemnează pentru poet lucrul în sine, incognoscibil în adâncimile lui esențiale, manifest doar în mișcările aparente, care dau o vagă idee despre ceea ce ar trebui să însemne «sinea» fundamentală: [...]. Din metapoezie – poezia

despre poezie, despre materia sa, cuvintele, – Nichita Stănescu extrage neli-niști metafizice, și dintr-un instrument, cugetarea asupra limbajului se transformă în chiar substanța gândirii poetice. Proces de abstractizare și de esențializare caracteristic întregii poezii moderne”. ■ Revista publică studiul *Homo sociologicus îl descoperă pe homo humanus* de Fred Mahler. ■ Ion Pascadi este autorul eseului *Limbaj artistic și cod*: „Codul criticului conține *norme și principii* care încearcă o descifrare apropiată de limbajul comun a unor limbaje a cărora alteritate este radicală, dar adecvându-se specificului obiectului estetic el are totuși o natură particulară. Statutul metalimbajului critic se apropie evident de cel logico-teoretic, dar el nu trebuie identificat cu cel științific pentru că astfel el s-ar îndepărta prea mult de obiectul său. Antagonismul critică artistică – critică științifică exprimă desigur o dificultate reală și modalitățile de a o rezolva pot fi diferite, dar de aici nu trebuie trasă neapărat concluzia unui impas sau a lipsei inevitabile de autoritate a criticii (acest din urmă fapt are determinări sociologice, psihologice, etice sau de măiestrie profesională cu totul în sfera antinomiei de mai sus). Faptul că în ultima vreme instrumentele științei (sociologiei, psihologiei, structuralismului, ciberneticii etc.) se pun tot mai mult în serviciul demersului critic este fără îndoială de salutat pentru că reprezintă încercări de depășire a aproximației și improvizației, dar ele nu trebuie să ducă în nici un caz la uscăciunea unui conceptualism căutat sau la simpla înlocuire a unor termeni cu alții cum se întâmplă adesea. Perfecționarea și îmbogățirea conceptelor, a aparatului critic nu vor înlocui niciodată intuiția critică, reacția sensibilității estetice, a gustului în fața operei. Cercetarea teoretică a acestui metalimbaj, urmărind îmbogățirea și precizarea sa, va fi însoțită întotdeauna de un fel de «selecție naturală» a celor care urmează să fie purtătorii opiniei estetice: criticii”. ■ Versuri semnează: Emil Botta (*Leoaica*), Ion Sofia Manolescu (*Există o viclenie; Neant ademenit; Scufundare; Pasărea de scrum; Steaua pierdută; Extaz tolerat*), Ilie Purcaru (*maîtrei; toltecii; claudius*), Marcel Gafton (*Non possumus*), Cezar Ivănescu (*În Baaad; Sala de gimnastică; Călătoria; Rimaya; Rod; Am plecat din Baaadul...; Balada râșniței; Ființă; La Baaad*), Matei Călinescu (*Stare*), Zeno Ghițulescu (*Două pietre*), Emil Brumaru (*Trei cântece naive*). □ Din proză citim: Kocsis István, *Facerea bucuriei*; Adrian Carsiad, *Fratele meu, Val*; Nicolae Jianu, *Pslamul XXV*. ■ Alexandru George semnează *O lamentabilă trădare*: „Editura «Univers» prezintă publicului românesc – pentru prima oară într-o culegere amplă și variată – opera de povestitor a lui Villiers de l’Isle-Adam, scriitor cu o existență ciudată și cu un destin nefericit – și cu o situație postumă nu mai puțin ingrată. [...] La noi, povestirile lui au ispitit și pe alți traducători, mai demult, ba chiar pe unii cu o anumită reputație ca D. Nanu și N. Davidescu, dar toate aceste încercări nu au reabilitat figura scriitorului francez, ale cărui istorii au căzut curând pradă negustorilor de literatură senzațională. Numai această regretabilă desconsiderare a figurii lui Villiers a făcut, credem, editura

«Univers» să recurgă la serviciile de traducător ale lui G. Marcuson, nume ce nu s-a remarcat prin nimic care să-l îndreptățească a introduce în conștiința publică românească de azi pe unul dintre cei mai dificili și prețioși scriitori francezi – unul în care Verlaine a văzut un frate, iar Mallarmé un exemplu hotărâtor pentru acțiunea sa literară. [...] Care sunt defectele traducerii de față? În primul rând, arhaizarea excesivă și inoportună a textului prin stângaceea și permanenta ocolire a neologismului, fără a se ține seama că acest procedeu trimite toate povestirile lui Villiers în cu totul alt spațiu de rezonanță în care stilul sună fals chiar când fraza e tradusă «corect». [...] Există în această traducere și alte grave erori care țin de lipsa acelor conștiințe pe care trebuie să le posede cel care înfruntă o proză atât de plină de capcane și de primejdii cum e cea a lui Villiers. Fără ele, se ajunge la cele mai stranii năzbâtii, cu totul neprevăzute însă de sarcasticul nostru autor și de inconștientul lui traducător. [...] Morala acestei triste afaceri e doar una: implicațiile ei le considerăm mai multe. Traducătorul nu e un oricine, ci un fost personaj important la secția de traduceri a «Editurii pentru literatură universală». Și totuși activitatea lui n-ar fi fost cu puțință fără o anumită mentalitate care s-a format în legătură cu răspândirea prin limba românească a operelor mari ale lumii. De aceea noi n-am avea decât să urăm noului director al editurii care este nu numai un poet, critic și om de cultură, dar și un magistrul al stilului să încerce cu prestigiul domniei sale a scoate chestiunea traducerilor (care țin de artă) din zodia lucrului la bandă (și în bandă) sau a manufacturii cârpacilor pentru a o pune în adevăratele ei rosturi, în cazul de față atât de compromise”. ■ La *Cronica Uniunii Scriitorilor* se arată: □ „Cu prilejul vizitei sale în România, ministrul culturii al R.D. Germane, Klaus Gysi, a fost primit la sediul Uniunii Scriitorilor de factori de conducere al Uniunii. Convorbirea s-a desfășurat într-o atmosferă cordială, prietenească. Au participat: Nina Cassian, Hedy Hauser, Mariana Șora, Laurențiu Fulga și Méliusz József, vicepreședinți ai Uniunii Scriitorilor, ca și persoanele din suita oaspetelui german. În cadrul întrevederii au fost abordate unele probleme privind liniile directoare ale literaturii moderne în condițiile societății socialiste și dezvoltarea în continuare a relațiilor culturale dintre România și R.D. Germania. [...] □ În cadrul marilor aniversări culturale UNESCO, sub auspiciile Consiliului județean Hunedoara al Frontului Unității Socialiste, Uniunii Scriitorilor și Comisiei naționale pentru UNESCO, a fost organizată la Deva o adunare comemorativă consacrată marelui cărturar iluminist Ion Budai-Deleanu, de la moartea căruia s-au împlinit 150 de ani. [...] □ Prezențe de scriitori români peste hotare: Anghel Dumbrăveanu, Nichita Stănescu și Petre Stoica (invitați ai editurii «Bagdala» din Kruševac – Iugoslavia); Méliusz József (delegat în cadrul programului de schimburi culturale cu Franța); Ovidiu Cotruș (invitat la întâlnirile internaționale de la Poigny-la-Forêt, dedicate rolului imaginației creatoare în artă și poezie); Aurel Dragoș Munteanu și Adrian Păunescu, cu soția – Constanța Buzea (invitați să participe, cu bursă pe opt luni, la

programul internațional al scriitorilor, organizat de Universitatea din Iowa – Statele Unite ale Americii, pe anul academic 1970-1971”.

● [„Tribuna”, nr. 41] Numărul se deschide cu articolul *Elogiul umanismului* semnat de Zoe Dumitrescu Bușulenga. ■ *Cronica literară* de Victor Felea semnalează apariția volumului de versuri *Orgia de mesteceni* (Ed. Dacia, 1970) de Ion Brad, prin care „poezia lui Ion Brad se înalță la cota ei cea mai de sus”. ■ Aurel Sasu scrie despre romanul Ioanei Postelnicu, *Beznă*, apropiat de problematica literaturii contemporane prin singurătatea eroilor. Nicolae Prelipceanu face critica volumului de poezii *Drumul sufletelor* (Ed. Albatros, 1970) de George Alboiu, volum în care „metafora a devenit superfluă” și care amintește de Ioan Alexandru. Poeziile lui Mihail Sabin din *Îngerul și măscăriciul* (Ed. Junimea, 1970) sunt recomandate de Mircea Popa, care regăsește în ele „rafinat și inedite sugestii lirice”. ■ În cadrul rubricii *Reflecții contemporane*, Zaharia Sângeorzan publică articolul *Experiența socială și valoarea estetică*, în care pune în discuție obligativitatea ca literatura (și mai ales proza) să coboare în actualitate, să fie deschisă socialului și proceselor societății socialiste actuale pentru a-i fi admise valorile estetice. „Conceptul de literatură se deschide în totalitate experienței sociale și istorice unei colectivități”, consideră criticul. Aduce ca exemple pe Zaharia Stancu, „toată opera lui este fundamental socială, cu curaj ideologic și moral”, Nicolae Breban care „explică o experiență socială prin estetic”, pe Marin Preda, „un filosof al experienței sociale, un umanist și un moralist”. □ Grupaj de poezii semnate de Leonida Neamțu și Dan Laurențiu. ■ Pompiliu Teodor publică o recenzie despre volumul istoricului Keith Hitchins *Studii privind istoria modernă a Transilvaniei* (Ed. Dacia, 1970) ■ Mircea Vaida ia un interviu profesorului Al. Dima, directorul Institutului de istorie și teorie literară „G. Călinescu”, cu ocazia participării acestuia din urmă la al 6-lea Congres internațional de literatură comparată de la Bordeaux (31 august – 5 septembrie 1970). Reținem participarea unui număr mare de comparatiști români, prin corespondență: Zoe Dumitrescu Bușulenga, Paul Cornea, Stan Velea sau fizic Liviu Rusu, I. Zamfirescu, I.C. Chițimia, Tatiana Nicolescu, M. Novicov, Vera Călin. ■ Urmează un interviu, *Muzica eminesciană*, luat de Constantin Vișan traducătorului și criticului poeziei eminesciene în limba rusă, Iuri Kojevnikov, care-l consideră pe poet nu numai poet, ci și compozitor, „Eminescu face din cuvinte muzică și din muzică, sens”. ■ Din volumul în pregătire *Blaga inedit*, de Bazil Gruia, este redat un fragment intitulat *Momente Blaga – Ladea*, în care sunt evocate împrejurările în care cei doi s-au întâlnit și relația lor de prietenie. □ Vasile Frențiu publică o variantă a *Mioriței*, *Trei păcurări* și *Cântec închinat lui Raru Păcuraru*.

9 octombrie

● [„Scânțtea”, nr. 8571] Șerban Cioculescu semnează cronică literară la *Interferențe spirituale* de Valeriu Râpeanu: „Ca și alți tineri critici ai generației

care s-a afirmat prin activitatea desfășurată de-a lungul ultimilor cincisprezece ani, Valeriu Râpeanu se distinge printr-o reală vocație. Afirmăm aceasta considerând că vocația se recunoaște prin accentul pasiunii intelectuale, prin răspundere, prin subordonarea la obiect și orientarea în meandrele tendințelor contemporane. Toate aceste cerințe, specifice criticii, le întâlnim și în cartea sa, *Interferențe spirituale*. Locul de onoare acordat unor genii ale culturii românești ca George Enescu și Constantin Brâncuși definește multilateralitatea preocupărilor criticului, deschis tuturor formelor frumosului. [...] Critica lui Valeriu Râpeanu evită, adesea, tonul subiectiv, confesional. Cu atât mai semnificativă ne apare, de aceea, mărturia de la care pornește în continuarea portretului închinat lui Tudor Vianu, de la care va fi deprins când era student «pasiunea cercetării» și «permanenta investigare a surselor». Am caracteriza ca obiectivă structura criticii lui Valeriu Râpeanu, mai atent să deslușească esența fenomenului literar decât să se caute pe sine. Aceasta nu exclude argumentul variației, îndeosebi în articolele cuprinse în capitolul *Portrete contemporane*, fi cu mărturii ca acelea despre Tudor Vianu și Perpessicius, acești eminenți stimulatori de energie morală, fie chiar cu procedee de prozator, ca în preludiul la eseu *Omul contrastelor: Felix Aderca*. [...] Revenind la volumul lui Valeriu Râpeanu, aș mai atrage atenția asupra marginalilor sale privind unele probleme de literatură universală sau de estetică generală. Dacă ar fi să definim într-o singură sintagmă specificul criticii autorului *Interferențelor spirituale*, atunci am putea spune că aceasta reprezintă, cel mai adesea, o călăuză de încredere pentru cititor”. ■ Ioan Adam se ocupă de volumul Ilenei Mălăncioiu, *Către Ieronim*: „Poezia Ilenei Mălăncioiu își reclamă fiorul artistic nu atât de la virtuozitatea metaforică, de la «lirism» în sensul propriu al cuvântului, cât de la substanța ideatică, de la viziunea filozofică din care este contemplată și transfigurată realitatea. În spatele elementului anecdotic, al aparentului reportaj liric (ce nu cade însă niciodată în mrejele descriptivismului), respiră o coerență interioară, o modalitate de esențializare a realului, care fac ca evocarea de secvențe ale vieții să se transforme în expresia sintetică a unei filozofii asupra existenței. [...] Poezia din *Către Ieronim* poartă pecetea unui talent real. Ceea ce i se poate reproșa autoarei este însă tendința (manifestată de obicei în ultima strofă) de a traduce simbolul, îndepărtându-se uneori (ca în *Am semănat cu frunza*) posibilitatea de a incita cititorul la reflecție, la descifrarea sensurilor virtuale ale partiturii lirice; după cum frecvența repetare a unor construcții poate da impresia unei capacități imagistice limitate. De asemenea, implicarea nemijlocită a poetei în spiritualitatea contemporană, investirea simbolurilor ca mesaje de mai pregnantă actualitate și semnificație ar avea darul să releve în dimensiuni și mai exacte talentul vîguros, originalitatea certă a liricii Ilenei Mălăncioiu”. ■ Adrian Anghelescu prezintă volumul *Tehnica umbrei* de Darie Novăceanu: „A desluși semnificația titlului – la prima vedere derutant – al ultimului volum de versuri semnat de Darie Novăceanu e echiva-

lent cu discernerea sensurilor de viață, a mesajului tonifiant către care se concentrează, afirmându-le, meditația sa lirică. Corolarul ei ni se dezvăluie ca o gravă, responsabilă pledoarie pentru puritatea valorilor morale și spirituale, a sentimentelor înalt umane, pentru tot ceea ce nu obturează desfigurând solara imagine a lucrurilor și a vieții. Umbră și luminozitate – iată doi termeni antitețici, ce capătă aici o semnificație simbolică, din a căror permanentă alternanță și confruntare (luptă a contrariilor, cum am putea defini-o în plan filozofic – materialist) rezultă de fapt mișcarea dialectică, impetuoasă a vieții, mecanismul intern al dezvoltării oricărui proces sau obiect”.

● **[„Contemporanul”, nr. 41]** Sunt publicate articolul *Erata* de Geo Bogza și poemele *Cântecul lebedei* de Zaharia Stancu și *Orfeu* de Eugen Jebeleanu. ■ Paul Anghel discută în articolul *A fi tânăr* pe marginea lucrării *Mărturii despre tineri și tinerețe*. □ Teodor Mazilu semnează rubrica sportivă *Prea multă moarte pentru așa de puțină glorie*. □ Este publicat un fragment din *Correspondențe* de Ana Blandiana. ■ Nicolae Manolescu recenzează volumul de poezii *Cântec șoptit* scris de Zaharia Stancu. Autorul articolului este de părere că poetul reușește să redea prin limbaj aspectul ritualic și funcția incantatorie, de descântec a poeziei: „Prin cadența lor specifică, greu de explicat, cântecele lui Zaharia Stancu seamănă uneori cu niște descânțece”. ■ Laurențiu Ulici recenzează volumele de poezii *Șodron* de Gheorghe Astaloș, *Țara bătrânului fotograf* de Florin Muscalu și *Coajă pentru aer* de Liliana Brateș. ■ V. Firoiu îl intervieuează pe Ion Pas. ■ În contrast cu atmosfera piețelor occidentale, Maria Banuș elogiază în articolul intitulat *Fructele pământului* caracterul hibrid al târgului bucureștean, cu bine înfipte rădăcini atât în tradiția culturii latine, cât și în specificul balcanic: „Multe târguri străine m-au ispitit și m-au minunat cu exuberanța lor policromă, dar mereu mă întorc la târgul meu bucureștean, la vatra fabuloasă a copilăriei mele”. ■ Gr. C. Moisil semnează articolul *Exemplul logicii formale* în care pornește de la discuțiile din cadrul Colocviului de la Brașov despre *Modalitatea judecării la Aristot și în logica modernă* cu scopul de a prezenta avantajele aplicării metodelor logice în toate domeniile de cunoaștere, atât cele umaniste, cât și cele științifice. ■ În articolul *Continuitate și discontinuitate*, Alexandru Ivasiuc discută despre determinismul istoric al valorilor din cadrul unei culturi. Pe urmele idealiştilor Kant și Hegel și ale iluministului Rousseau, Ivasiuc se întreabă dacă valorile sunt absolute sau dacă ele suferă modificări prin intrarea lor în istorie, adică în contexte precise.

10 octombrie

● **[„Scânțea”, nr. 8572]** Alexandru Duțu este autorul eseului *Erudiție și interpretare în cercetarea umanistă*: „Nu este necesară reafirmarea adevărului că prin munca organizată și prin perspectivele deschise cercetării istoriei culturii române se realizează în anii noștri o nemaîntâlnită activitate de sinteză,

care elucidează etapele parcurse de creația intelectuală a poporului nostru, precizând, în același timp, locul acesteia în concertul european; nu este necesar deoarece remarcabile lucrări consacrate istoriei poporului român, artelor plastice, literaturii au văzut în ultimii ani lumina tiparului. Ceea ce merită să fie subliniat este faptul că aceste sinteze devin, prin natura lor, puncte de reper, și pentru asemenea lucrări de prezentare și explicare majore simțim chemarea de a lucra prin contribuțiile noastre: adică sub semnul perspectivei marilor sinteze, în care cultura poporului român să apară în unitatea și continuitatea ei, cu acel caracter organic, pe care l-a deținut efectiv, interpretată, comentată din perspectiva științifică pe care o dă azi cercetătorului atât erudiția, informația amplă, cât și concepția filozofică materialistă. În această privință, putem să ne reamintim exemplul unor oameni de cultură care au îmbinat admirabil suma de mărturii cu o pilduitoare capacitate de interpretare, chiar dacă nu au beneficiat de perspectiva pe care o avem noi, azi, asupra fenomenelor culturii, de concepția materialist-istorică, de estetica marxistă. Am aminti aici pe cel care a avut ca nimeni altul pasiunea documentului, publicând ample tomuri de mărturii scrise și figurative, răscolind mari arhive sau colecții particulare, Nicolae Iorga; de pildă, el nu s-a simțit blocat de masa de acte sau de interpretările predecesorilor: a deschis noi perspective, ajungând până la a vorbi despre «locul românilor» în istoria universală și despre cerința creării unei «istoriologii». Iar în ceea ce-l privește pe G. Călinescu, cu orizontul său larg, el a compus o istorie a literaturii noastre cum nu mai fusese scrisă până atunci, aruncând străfulgerări ale interpretărilor sale asupra epocii vechi, ca și asupra creatorilor mai mari sau mai mărunți din secolul trecut și contemporaneitate. Dar George Călinescu nu a disprețuit documentul: sinteza lui merge frecvent până la epuizarea datelor. Pe acest temei și-au ridicat operele lor marii cărturari, care au dus mai departe fâgașurile deschise de predecesori și le-au înnoit prin țelul înalt urmărit”.

● [„Cronica”, nr. 41] Ion Apetroaie publică un articol „aproape inedit”, de fapt textul unei conferințe rostite de V. Voiculescu la radio, pe când era director al programelor literare ale Radiodifuziunii (1935-1940). Intitulat *Controversa shakespeariană*, articolul expune îndoielile referitoare la adevăratul creator din spatele celebrului dramaturg englez. „Libertățile de ton, oralitatea stilului și distanțarea cordială de cătușele strivitoare ale aparatului critic confirmă, de altminteri, împrejurările pentru care s-a produs scrierea”, conchide comentatorul. ■ Magda Ursache recenzează volumul lui Nichita Stănescu, *În dulcele stil clasic* (Ed. Eminescu, 1970): „Limbajul poetic nu forțează numai tiparele gramaticii, dar mai ales pe cele ale tropilor. Metonimia capătă o circulație frecventă și se transfigurează simbolic, iar metafora tinde să se constituie după alte canoane”. □ Grupaj de versuri de Mihai Ursachi. □ *Depart*, fragment de roman de Mircea Radu Iacoban. ■ Constantin Călin scrie despre *O ipoteză scenică a poeziei bacoviene*, prezentând un spectacol conceput și reali-

zat de actorul Sorin Postelnicu după primele trei volume de poezii semnate de G. Bacovia. ■ Insistând asupra semnificației din titlu, M. Petroveanu prezintă și traduce câteva fragmente atent selectate din cea mai recentă carte a lui Roland Barthes, *S/Z*.

● **[„Flacăra”, nr. 41]** În pagina *Reportaj de șapte zile*, N. Sandu scrie *A zecea lucrare...*, o trecere în revistă a dramaturgiei originale ce va fi prezentă în noua stagiune, insistând pe piesa lui Ștefan Berciu, *Cercul morții*. ■ În *Literare*, G. Dimisianu analizează volumul lui Nichita Stănescu, *În dulcele stil clasic*: „Captivat tot mai mult de poezia reprezentărilor abstracte, Nichita Stănescu simte totuși chemarea interioară de a reveni, măcar din când în când, la formele «cântecului», la spontaneitatea emoției și la imagistica vie și intens nutrită de sevele concretului”. Criticul apreciază că volumul de față „consemnează o asemenea reîntoarcere la atitudinea inițială, care era a lirismului direct, țâșnit dintr-o afectivitate bogată, generoasă, lăsată să se manifeste în voie”, și concluzionează că „întorcându-se așadar încă o dată la «dulcele stil clasic», poezia lui Nichita Stănescu ne va întâmpina iarăși cu fremătătoarea sa bogăție de forme, cu acea inimitabilă «dulceață» și tandră melancolie evocatoare, în poemele erotice îndeosebi: spectacolul este seducător, senzația de abandonare în voia reprezentărilor poetului, atotputernică”. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Ai numărul meu de telefon?*. □ În *F Varietăți*, revista publică o serie de maxime și cugetări semnate de diverși scriitori, grupate sub titlul *Înțelepții printre noi*. ■ În pagina de *Teatru* se discută, în cadrul Săptămânii premierelor, *Tango la Nisa*, piesa lui Mircea Radu Iacoban, pusă în scenă la Teatrul Giulești. Tot aici, se remarcă piesa *Arca bunei speranțe*, de I.D. Sârbu, pusă în scenă la Oradea. ■ La rubrica *Memento, Carte*, este publicată o prezentare a volumului de Ion Gheorghe (Ed. Albatros), despre care se afirmă că „în lirica sa capacitatea de a plasticiza cu vigoare nu-l reduce la pitoresc și decorativ, aceasta datorită prezenței *ideii poetice*”. ■ Se semnalează apariția, într-o a doua ediție, la Ed. Eminescu, a romanului lui Marin Preda, *Intrusul*. □ Este criticat modul în care anumite cărți sunt tipărite defectuos ca, de exemplu, volumul de nuvele al lui Virgiliu Monda, *Femeia și maimuța*, apărut la C.R., „ce are numeroase pagini legate alandala”. □ Semnalare a volumului de versuri pentru copii *Aventurile lui Așchiuță* de Alecu Popovici (Creangă). ■ La rubrica *Memento, Teatru*, se prezintă punerea în scenă la Teatrul Național a piesei lui G.B. Shaw, *Fanny, iubire pentru iubire* de William Congreve (la Teatrul Bulandra), precum și dramatizarea lui Mihail Sorbul după romanul lui Liviu Rebreanu, *Ion*, în deschiderea stagiunii teatrului din Baia Mare. Tot aici sunt anunțate următoarele premiere: *Acești îngeri triști* de D.R. Popescu și *Sam* de G.M. Zamfirescu.

● **[„Luceafărul”, nr. 41]** Pe prima pagină, Mircea Dinescu publică poeziile *Întoarcerea fiului risipitor*, *Amurg*, *Eu ard*. ■ Este consemnată participarea

entuziastă a mulți tineri la cea de-a doua ediție a Festivalului de poezie „M. Eminescu”, a unor cercuri literare locale, „până la scriitori și artiști reputați”. Cu acest prilej au fost onorați cu premii poeziei Mihai Ursachi, Emil Brumaru, Ion Chiriac, iar unele cărți și autori „care au avut o bună primire din partea cititorilor și a criticii literare”. Se recomandă, la finalul articolului, o „mai largă și mai clară publicitate” în viitor pentru ca publicul să cunoască programul, „sensurile multiple ale evenimentului”, juriile, pentru ca prestața festivalului să crească”. ■ Marin Preda răspunde la o întrebare *Despre actualitatea lui I.L. Caragiale*. Supervizând o nouă ediție, la C.R., a operei lui Caragiale, scriitorul declară că scopul urmărit a fost întocmirea unei ediții artistice, explicația termenului fiind precedată de cele legate de interpretările asupra creației. „Eu știuși sunt pe deplin conștient de zădărnicia intervenției mele: critica și estetica literară, de toate nuanțele și de toate orientările, se hrănește și se va hrăni mereu din corpul viu al operei de artă și nu e nimic de făcut cu acești canibali care dănuiesc în jurul cazanului filozofic și sociologic în care au aruncat «opera» așteptând să fiarbă pentru ca apoi s-o «deguste» în liniște plescăind din limbă de satisfacție și plăcere. Totuși am să încerc să le stric fie măcar și pentru câteva clipe apetitul”. Și Marin Preda face acest lucru pomenindu-l pe Zari-fopol care ceruse să fie preluat tot ce a scris Caragiale. „E un semn de întrebare dacă unui scriitor îi convine să i se intre în laboratorul său secret, chiar dacă în acest laborator scriitorul nebănuind nici el ce-o să-i iasă, experimentează inocent în văzul tuturor. Se pare că sunt totuși foarte «gustate» astăzi aceste aparențe de sfârâmături și editorii străini au mers și mai departe și la unele cărți au început să publice așa-numitele «dosare» ale cărții sau, dacă dosarul era încheiat și opera necontroversată, așa-numitele «carnete». Consumul de literatură cere noi amănunte, noi revelații, noi interpretări bazate pe texte autentice, până când din scriitor și din operă nu mai rămâne nimic nescos la lumina crudă a zilei și să mai reziste după aceea cine mai poate în fața curiozității devorante a cititorului, care e nesatisfăcut și iritat dacă îi spui că există într-o operă secrete care nu pot fi desfăcute sau taine care nu pot fi sfășiate”. Mai departe, Marin Preda constată că: „în edițiile următoare, intrăm însă nu într-o interpretare literară a operei caragialești, ci într-una pur sociologic vulgară față de care «dosarele» și «carnetele» pe care le-am ironizat mai sus sunt adevărate elemente ideale de întreținerea curiozității vii pentru creația artistică. Cine e Caragiale din studiile care preced aceste ediții?, se întreabă editorii săi anteriori. Caragiale e un mare «realist», un scriitor pe care burghezo-moșierimea, după ce în timpul vieții l-a «constrâns» să-și petreacă ultimii opt ani din viață la Berlin (iar el n-a înțeles că această plecare însemna o insuficiență încredere în clasa muncitoare, o izolare individualistă!), i-a diformat apoi opera, aruncând-o în domeniul «comicului pur», încercând astfel să acopere trăsătura ei de bază, satira. Interpretând abuziv anumite articole ale sale, a creat despre el imaginea scriitorului sceptic, «care a râs de toate și n-a crezut în

nimic, uitându-se voit un fapt însemnat că în toată opera sa nu exista vreun țăran sau muncitor ridiculizat»...”. La final, Marin Preda menționează că în ce privește ediția pregătită la Cartea Românească a fost eliminată cantitatea prea mare de publicistică, deoarece „aceste articole cu o semnificație legată de evenimentele timpului ar putea să întunece o percepție mai legată de creația propriu-zisă a creatorului lui Conu Leonida. [...] E o ediție care cuprinde aproape tot ceea ce a scris I.L. Caragiale într-o zodie a seninătății artistice, care i-a permis să dea la iveală tot ceea ce există în opera lui fără cusur sau îl reprezintă”. ■ Și în acest număr este lansată întrebarea *Ce a însemnat deceniul '60-'70?* unor oameni de litere, precum George Bălăiță care consideră un fapt important „ivirea, cam în același timp, a mai multor scriitori talentați și ambițioși care s-au desprins cu trufie și pe propria răspundere de mediocritatea informă și agresivă. Nu o dată această mediocritate proliferază la adăpostul unor termeni generali și imprecizi ca: generație, grup, perioadă. Dar, va spune cineva, asta s-a întâmplat și înainte de 1960. Da, însă această desprindere era pe atunci mult împiedicată de dogmatism. Caracteristică pentru vremea aceea este o lentă desfășurare, abia ivirea unui sentiment, a unei stări neclare. Cred că Marin Preda a intuit cel dintâi acest lucru și în nuvela despre care azi nu se mai vorbește, eu văd chiar simbolul acelui timp: teroarea și speranța oricărui început. [...] În deceniul al șaptelea, scriitorii au redescoperit politica de grup. Din nefericire, au existat grupuri de scriitori, dar nu și grupări literare oneste care să schițeze eventual direcția unei școli. Grupurile însă, cum se vede și se știe, țin de o sumă de interese, iar nu de un principiu comun. Trebuie recunoscut totuși că fără existența acestor grupuri, paradoxal, energia și speranța care animă azi scriitorimea ar fi fost mult mai puțin evidente”. □ Grigore Hagiu este de părere că deceniul care tocmai se încheie a „instaurat un nou fel de a gândi literatura, mai apt și devotat gestului creator. [...] Trebuie subliniat, în această ordine de idei, efortul creator critic, fundamentul oricărei încercări valabile de depășire în zona direct, nemijlocit creatoare. S-au scris cărți critice de o însemnătate încă nebănuită. Ele vor continua să-și exercite influența încă multă vreme de acum încolo, cu vaste repercusiuni asupra evoluției viitoare a literaturii. S-ar putea să exagerez, dar mi se pare că aceste cărți au fost impuse într-un fel de însuși stadiul atins al poeziei și prozei care s-a scris în acești ultimi zece ani. În sfârșit, sincronizarea domeniilor amintite, pentru a fi poate mai precis, este de bun augur. Dacă-i adevărat că noi căutăm în operele înaintașilor propriile noastre linii de forță, atunci exegeza la Eminescu, la Blaga, la Bacovia și Barbu, în poezie, la Rebreanu în proză, a reușit să descopere într-adevăr domenii care ne corespund și, mai ales, pot fi duse mai departe, într-o deplină încoronare a spiritului. [...] Au fost întoarse pe toate fețele modalitățile artistice cele mai diverse și mai profunde, pentru a li se păstra inefabilul și a li se depăși limitele. A intrat în conștiința fiecărui creator raportarea numai la modelele eminente, unice în felul lor”. La cele spuse, Grigore Hagiu adaugă încă un fapt

pozitiv: „penetrarea culturii noastre tinere în mediul european. Și subliniem importanța, încă neconcludentă, a multor tineri plecați bursieri în orașele de veche tradiție culturală de peste hotare, în etapa imediat următoare se va vădi fără-ndoială înprospătarea filonului național literar”. Observația negativă vizează numărul redus de traduceri din creațiile românești, ceea ce determină o „necunoaștere” a acestora „în arena internațională”. □ Gabriela Melinescu rememorează perioada de început a activității sale creatoare: „Acum zece ani ne luam avântul să visăm o lume cu toate că moral fiecare din noi n-o credea trecută prin purgatoriu. Totuși credeam într-o literatură proaspătă și nouă. Punctul care ne-a înfundat atunci în pământ a fost apariția a trei cărți în colecția «Luceafărul», cărți care au dat un nimb fix stabilit generației noastre și mari figuri băjbăirilor secrete ale unora cu merite cunoscute. [...] Trebuie să menționez că abia după cinci ani generația noastră exuberantă (așa cum ne numeam atunci) de oameni puri și nesentimentali (azi unii, spre durerea noastră s-au mai fanat din prea multă vedere) a apărut în condiții miraculoase, ca o uzină cu sânge tânăr care fabrică șuruburi pentru un schelet strălucitor. [...] Din generația pură de atunci făceau parte și critici (azi numai prăjina lui Papanicolau le poate atinge vârful nasului), pe atunci niște băiețandri tocindu-și coatele la câte un anost curs și pândind cu calendarul zilele de aur în care marele Călinescu venea să ne umilească făcându-ne doar el din metal prețios capetele. [...] Ceea ce s-a petrecut timp de 10 ani a fost o goană de recuperare a tot ceea ce s-a pierdut prin exces de zel în ceilalți ani premergători: s-a discutat literatura într-un context larg, s-a stabilit legătura dintre generația dintre cele două războaie și generația noastră, s-a dat sentimentul onoarei literaturii clasice și, mai ales în poezie, templul în care fuseseră închiși unii din marii noștri poeți a izbucnit cu ușile în afară”. □ Sânziana Pop apreciază deceniul șapte drept unul de „efervescentă literară”, iar caracteristica sa „cea mai importantă” o reprezintă „actul de cultură prin care un număr de inestimabili scriitori români, fără de care nu se pot numi și concepe istoria literaturii și culturii noastre, au fost redați publicului cititor prin conlucrarea lăudabilă a scriitorilor, criticilor, redactorilor și editorilor la un loc. Poate că nicio altă acțiune literară nu a avut un aer atât de unitar ca munca de întregire a istoriei literaturii române. Poate că nicio altă acțiune literară nu a contribuit atât de mult la formarea spirituală a generațiilor tinere și la scoaterea învățământului nostru superior umanistic dintr-un stadiu formal. În orice caz, în ceea ce mă privește și în ceea ce privește generația mea, tocmai generația deceniului șapte, contactul oficial cu o literatură română în mare parte întregită și vindecată de confuzii a însemnat o satisfacție morală și un impuls cultural pe care nu-l pot lăuda îndeostul. În concluzie, pentru generația tânără de scriitori, deceniul șapte a însemnat mai ales asigurarea unui climat cultural, a unui fond național și internațional de literatură, fără de care dezvoltarea și succesele de azi ale literaturii, ar fi de neînțeles”. □ Plusul deceniului șapte constă, după Sorin Titel, în „dezvoltarea unui

climat literar astăzi mai propice evoluției și înfloririi literaturii, a unei vieți literare mai complexe decât cea a deceniului anterior. Căci literatura noastră a înregistrat o victorie literară în ansamblul ei și prin depășirea derutelor și confuziilor anilor 50 și acest succes are tot atâta importanță ca și operele de prima mână apărute în acești ani la noi. [...] Vorbind despre climatul literar general al acestor ani, prețioasă mi se pare a fi ideea că literatura noastră poate recurge la cele mai variate și mai inedite modalități, fără ca prin aceasta să trădeze realitatea. E o idee care, cum e și firesc, are încă unii adversari. Un tânăr prozator, Petru Popescu, de exemplu, a pornit o adevărată campanie împotriva colegilor lui de generație, care scriu altfel decât el. Se uită în acest fel, în mod straniu, că scriitorul singur poate să decidă, acolo, în fața hârtiei albe, care este modalitatea pentru care optează: a alege el romanul-frescă, a scrie proză parabolică sau roman psihologic. Iată însă că în acești ultimi zece ani, scriitorul nostru a învățat să opteze singur pentru o modalitate sau alta, în funcție de temperamentul său artistic, și această învățătură ni se pare a fi contribuit substanțial la succesul și varietatea literaturii noastre de astăzi”. ■ La *Cronica literară* Eugen Simion scrie despre *Contradicția lui Maiorescu* de N. Manolescu, remarcând receptarea foarte variată a cărții: „unii au exaltat-o”, „alții au negat-o”. În ceea ce-l privește, o apreciază pentru „demonstrația seducătoare. Vie, concentrată în analiză, cu disocieri fine și puncte de vedere îndrăznețe”, cartea e „indiscutabil, opera unui spirit critic ascuțit”. ■ Marin Sorescu scrie, la rubrica de teatru, un articol intitulat *Între glumă și crispare*, în care laudă montarea la Teatrul Național a piesei *Cui i-e frică de Virginia Woolf?*, făcând totodată câteva recomandări.

● **[„Glasul Patriei”, nr. 30]** Prof. univ. Zoe Dumitrescu Bușulenga semnează *Început de an universitar*: „La 1 octombrie, conducători ai partidului și statului nostru, personalități de frunte ale vieții politice și culturale au venit în mijlocul studenților, arătând astfel prețuirea pe care o acordă evenimentului. Inaugurarea acestui an universitar a fost cinstită prin prezența și cuvântul șefului statului, Nicolae Ceaușescu. [...] A deveni un bun specialist sau om de cultură înseamnă a-ți asuma răspunderi nu puține și nu ușoare. Vremea noastră cere mult de la oameni, din pricina uriașelor descoperiri din domeniul tehnicoștiințific care nu mai îngăduie nimănui să le ignore. Mutațiile înregistrate în lumea contemporană, de amploare și profunzime neobișnuită, explică pe deplin preocupările tuturor factorilor investiți cu răspundere, de a găsi soluțiile cele mai potrivite pentru controlul, dirijarea și sprijinirea dezvoltării spre a o face să corespundă, într-un grad superior, societății de azi și, în aceeași măsură, celei de mâine. Așa cum spunea președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, în deschiderea anului de învățământ universitar, în discursul său dătător de moderne direcții, astăzi nici filozofii, nici măcar oamenii de litere nu se mai pot lipsi de studiul fizicii, chimiei, biologiei, matematicii. Astfel, «tineretul nostru de mâine – deci muncitorul de mâine, generația de mâine – va

avea cunoștințe foarte avansate» încât «să putem spune că într-adevăr poporul român – constructor al socialismului – însușind tot ceea ce este mai înaintat, își aduce în aceleași timp propria contribuție la dezvoltarea științei și culturii universale»". ■ Apare poezia *Istorie*, de Ana Blandiana, iar Demostene Boteze face un portret acestei poete: „A intrat în literatură cu o generație care voia să se impună printr-o prezență revoluționară în expresie, pentru a «epata», nu chiar în genul dadaștilor, dar pe-aproape. De atunci au urmat într-un ritm record – cam la 3-4 ani, – alte «generații» care s-au supralicitat în practica absurdului și a tuturor non-abisurilor. Piramida lui Brâncuși se înalță an cu an. Ana Blandiana, senină, luminoasă, sigură pe ea și pe cultura ei sănătoasă, a stat de o parte și a privit. Poate nici atât. N-o interesa! [...] Stă de-o parte de vâlmășeala literară: citește, scrie, se bucură de viață. Nu se solidarizează cu nici o generație, tânără sau tinerică. Poezia ei este a tuturor generațiilor – vine din seva celor trecute și urcă spre vârfurile celor ce vin. E o poezie a timpului pe care-l trăiește și care reprezintă procesul de înflorire a spiritualității contemporane. Nu a acceptat nici o influență, nici nu s-a înscris la concursurile oculte de-a speria lumea cititorilor și a oamenilor de bun simț, și nu și-a pus în gând să influențeze pe nimeni. Ea nu a scris partituri, ci poezie. Ana Blandiana e un poet și un *om*. E din roadele cele bune ale atât de rodnicul pământ ardelenesc". ■ Radu Gyr scrie reportajul *Pajuri peste Țara Loviștei*.

11 octombrie

● **[„România liberă”, nr. 8077]** Tia Șerbănescu prezintă, în rubrica *Vitri- na cărții literare*, volumul de versuri al lui Florin Mugur, *Mituri. Cartea Regi- lor. Destinele intermediare*, și pe cel al lui Radu Boureanu, *Piramidele frigului*. □ În comentariul primului volum menționat, recenzenta identifică sursa miturilor poetice ale lui Florin Mugur, nenumind *Biblia*, ca atare, ci „Cartea”, miturile fiind selectate în funcție de „valențele lor, de capacitatea lor de a juca rolul conferit de poet, de a deveni personaje – simbol, personaje – cheie”. Reține, apoi, „concreșcența temelor obsesive – timp, devenire, viață, moarte, ultragiile vremii, forța destinului, sângeșul determinism, istoria, tra- uma psihică, crunta luciditate, [...], nostalgia purității”, relaționate pe osatura de „scenariu stilistic” a fiecărui poem – „de concentrată notație elaborată, ade- seori cu un fals prozaism, cu o scriitură degajată, colocvială, refuzând ostenta- ția, grandilocvența”. □ Versurile lui Radu Boureanu, din *Piramidele frigului*, se constituie într-o amplă artă poetică ce ambiționează „refacerea istoriei actu- lui poetic într-o cronologie *à rebours*”, a cărei singură scădere ar fi aceea a evidențierii unei „istorii a temelor și a mijloacelor și mai puțin a emoțiilor” poetice. □ Tot în această rubrică, Veronica Porumbacu prezintă volumul *Su- nete fundamentale*, care cuprinde versuri din Dante, Shakespeare, Goethe, Ril- ke, Poe, Baudelaire etc. traduse de Ștefan Augustin Doinaș – „poet care știe să comunice cu autorii ce-i sunt aproape”.

13 octombrie

• [„Scânteia”, nr. 8575] M. Ungheanu recenzează volumul *Tușiți* de Marin Sorescu: „Marin Sorescu rămâne un scriitor subtil. Tehnica pe care o folosește în literatura sa e veche de când lumea dar are succes și astăzi. Marin Sorescu narează vorbind mereu despre altceva decât povestea sa. El folosește o figurație bine condusă pentru a sugera, de fapt, un sens anume pe care vrea să-l transmită. Altfel spus micile sale improvizații au subtext. Subtilitatea lui e a înțelepților populari care folosesc întotdeauna pildele. Ascultătorului i se înfățișează o istorioară din care trebuie trasă o concluzie morală, un sfat de viață. Pilduitorul niciodată nu-și deconspiră calea prin care ajunge la «filozofiile» sale. El vorbește «în pilde» și parabole, rămâne impenetrabil, nu-și dezleagă întotdeauna șaradele, ba chiar împinge pe ascultător pe o pistă falsă pentru a spori impresia de inaccesibil a unor parabole cu sensul destul de străveziu. Deosebirea stă în intenția poetică a autorului de astăzi. El vrea să sugereze stări, situații mai complexe, idei. [...] Marin Sorescu e de multe ori, mai mult un teoretician în veșmântul poetului. Discursul său rămâne frapant și atrăgător: atitudinea autorului e concentrată către «probleme» iar inteligența sa nu încetează a minimaliza subtil chestiunile grave, ale existenței individuale pentru a le putea aborda mai în voie. Marin Sorescu este, mai înainte de a fi oricum altfel, un scriitor ostentativ «subtil» și actual, ceea ce îi și explică popularitatea”.

14 octombrie

• [„Viața studentască”, nr. 33] În eseu *Disparația unui eufemism literar – feminitatea*, M.N. Rusu urmărește arta poetică la Ileana Mălăncioiu, Constanța Buzea, Gabriela Melinescu, semnalele clasiciste din opera lor fiind „un indiciu de valoare, de conștiință artistică în sine”. Ultimele lor volume sunt o dovadă că „dialectica, spiritul liric în special și al celui literar în general s-au angajat pe albia unui ideal al omului specific transformărilor contemporane... că numai pe acest fir umanismul artistic se ajunge la plenitudine, se menține în cadrele ei și este, vorbind ideologic, productiv – lucru de altfel arătat de Tudor Vianu încă în 1933”. „Mi se pare că această lirică realizează mai apăsător, așa spune că finalizează mai angajat relația dintre idealul moral și idealul poetic. Că nu se teme de a rămâne doar o simplă efuziune lirică, fără semnificație programatică. Cu alte cuvinte, ea depășește aria sentimentelor strict feminine și se lansează în zonele fără gen ale idealului poetic. [...] Fără să abdice de la registrul particular de simțire a realității, poezia Ilenei Mălăncioiu, Constanței Buzea și a Gabrielei Melinescu atacă teme fundamentale ale existenței. E o tentativă care se face sub zodia raționalului, a aceluia care controlează afectele, dar le obiectivează în același timp, pentru a le facilita plasticitatea. Se depășește astfel pragul profesiunii atât de uzat în «lirica feminină» [...]. Semnalele clasiciste din opera celor trei autoare sunt un indiciu de valoare, de conștiință artistică de sine...”. ■ Rubrica *Sintagme* propune volumele: Cl. Levi Strauss – *Gândirea sălbatică*, Editura Științifică, traducerea I. Peckor; Jean Piaget – *În-*

telepciunea și iluziile filosofice, Editura Științifică, traducerea I. Peckor; Zaharia Stancu – *Cântec șoptit*, C.R.; Alexandru Paleologu – *Spiritul și litera*, Ed. Eminescu; H.Y. Stahl – *Orizont, linie severă* (versuri); Ed. Eminescu – *Geniu pustiu*, Ed. Eminescu; Nichita Stănescu – *11 elegii*, ediție bilingvă (română-franceză), Ed. Eminescu, tradusă de Andrea Fleury, prefatăă de Pierre de Boisdeffre.

15 octombrie

• **[„România liberă”, nr. 8080]** Teodor Vârgolici prezintă, în rubrica *Vitrina cu cărți*, *Memorialul de ziaristică* al lui Perpessicius, apărut la Minerva, și care reunește publicistica dintre anii 1927-1933 a unui „om al timpului său – așa cum îl caracterizează recenzentul – un scriitor cu ochiul și urechea mereu treze la realitățile din jurul său, un adevărat seismograf al frământărilor și mutațiilor social – umane și politice din vremea în care a trăit”. Stilistic, textele de publicistică ale lui Perpessicius se remarcă prin „ironia mușcătoare, satira ascuțită, aluzia tăioasă, disimularea aparent naivă dar în esență de un grav sarcasm”. □ În aceeași rubrică, Ion Drăgănoiu prezintă volumul de schițe al Maiei Belciu, *Moartea centaurului*, în care vede un „amestec neinspirat a două modalități neconvergente de exprimare: notația realistă, exactă”, corelată unui „foarte bun condei de reporter”, și „transgresarea într-o zonă fabuloasă sau lirică, cu valoare de simbol”. □ Dumitru Ion recenzează, la rândul său, volumul de debut al poetului Alexandru Grigore, *Tăgade*. Organizat pe 3 cicluri – *Invocații*, *Noaptea*, *Tăgade*, volumul propune „o lume severă, gravă, încremenită în gestul patetic al reîntoarcerii la o străveche matcă primordială, simbol liric fundamental”, construită prin intermediul unor poeme „care amintesc de compozițiile în peniță ale vechilor maeștri”.

• **[„Scântea”, nr. 8577]** Sub semnătura lui prof. D.D. Botez, maestru emerit al artei, apare textul *Vibrația cântecului patriotic*: „Aș spune chiar că nu a existat eveniment deosebit în istoria patriei care să nu fi fost pus pe muzică de compozitori. Căci cântec patriotic înseamnă imn de preamărire pentru eroi și faptele lor, eroi care s-au jertfit pentru popor. Astfel de fapte și astfel de eroi au fost întotdeauna și sunt și acum; îi întâlnim la tot pasul, azi ca și ieri, pretutindeni în jurul nostru. Nu mi se pare de prisos să amintesc câteva din cântecele de odinioară care ne-au legănat copilăria și tinerețea, care și azi ne răscolesc sufletele prin frumusețea și vibrația lor. [...] August 1944 deschide o eră nouă în viața patriei. După instaurarea puterii populare, România pășește pe drumul socialismului, pe care întregul popor îl construiește cu abnegație și devotament. Noua orânduire fusese de mult pregătită iar cântecul – acel cântec revoluționar de cea mai autentică esență patriotică – nu este străin de evenimentele ce aveau loc în ultimele decenii ale secolului trecut. Sunt cântecele socialiștilor români, care încă de pe atunci promovau ideile marxiste ce aveau să stea la temelia noii orânduiri. După înființarea Partidului Comunist Român,

cântecele patriotice vor consemna noi fapte istorice. Lupta eroică a comuniștilor și, adesea, jertfele lor se reflectă în cântecele din lagăre și închisori, unele triste, altele de îmbărbătare, întotdeauna emoționante, străbătute de optimism, cântece simple, dar al căror conținut este profund uman. În cei 26 de ani care au trecut din august 1944 s-au scris multe cântece. Găsim în ele istoria altor decenii, oglindind dorința de pace a poporului nostru, de slăvire a patriei și partidului, de glorificare a eroilor muncii, de înlăturare a rănilor pricinuite de război; apoi, cântece destinate copiilor, ostașilor, tineretului în general ș.a. [...] Din tot ce s-a scris în ultimii 26 de ani vor rămâne acele cântece captivante, înțelese, asimilate și iubite de popor, care s-au cântat și se vor cânta cu plăcere, care vor lua loc alături de vechile cântece patriotice. Le vor cânta tinerii de azi și bătrânii de mâine și apoi mereu alte generații, ca o frumoasă aducere aminte a unor timpuri când România, prin ea însăși, sub conducerea Partidului Comunist Român, și-a croit un glorios destin. [...] Cântecul patriotic este o hrană spirituală. El este un «obiect» de artă și, ca orice obiect de artă, trebuie să ne placă, să ne încante, să ne emoționeze. Când este vorba de cântecul patriotic, cred că e bine să părăsim ideea potrivit căreia «dacă nu suntem înțeleși azi, vom fi desigur mâine». Cântecul patriotic nu face experimente. El trebuie înțeles azi și mâine, întotdeauna, de toată lumea. Aceasta este marea noastră misiune: de a ne ridica la «vibrația» cântecului patriotic. Și avem în fața noastră un moment care ne îndeamnă cu deosebire la aceasta: aniversarea semicentenarului partidului, pe care se cuvine că o întâmpinăm și noi, compozitorii, cu cântece patriotice de înaltă valoare artistică, de profund mesaj uman”.

• **[„Scânțea tineretului”, nr. 6658]** C. Stănescu recenzază volumul lui Cornel Regman, *Cică niște cronicari...*, în care autorul „face din critică o comedie satirică și din critici niște personaje trăite de această comedie. Spectacolul la care ne invită se ține pentru că defectele ironizate ori satirizate nu sunt, cele mai multe, închipuite ci reale și chiar dacă nu se produc în proporții de masă, ele nu sunt mai puțin dezagreabile. În mare măsură, *victimele* lui Cornel Regman sunt criticii în calitate de cronicari literari și se înțelege imediat că alegerea foiletonisticii drept câmp de vânătoare oferă defectelor cea mai expresivă înfățișare” (fără an și editură).

• **[„Albina”, nr. 41]** Pe prima pagină apare știrea: „Numeroase ziare și posturi de radio și televiziune au consemnat, la loc de cinste, sosirea la New York, a delegației române conduse de președintele Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu. Căldura cu care a fost primit prin toate țările prin care a trecut, precum și schimbul de telegrame și mesaje dintre oficialitățile țărilor respective și șeful statului român sunt o dovadă a stimei de care se bucură țara noastră în lume, și personal tovarășul Nicolae Ceaușescu”. ■ Ion Bănuț semnează *O picătură de mare*: „În amintirile unui ceh, german, franțuz, olandez, suedez, rus, polonez, ungur, englez, norvegian, grec... se adună Marea cea Mare a lui Mircea cel Mare, Tomisul, Neptunul, Ovidiu, Eminescu, șarpele fantastic. Ni-

meni nu mai poate pleca singur. Fiecare va duce cu sine, în sine, o picătură de mare, din marea noastră albastră, infinită. Numai Marea poetului va rămâne aici, într-o zbatere fără de moarte, tristă foarte fără oameni, în așteptări de dor, fiindcă fiecare din noi duce cu el o picătură de mare, fiecare se întoarce mereu la mare”. ■ Șerban Nedelcu scrie despre *Târgul internațional – București 1970*: „Duminică, în cea mai însorită zi din acest octombrie dulce, șeful statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a tăiat, după tradiție, panglica inaugurală deschizând Târgul Internațional – București 1970 și adresând urarea de deplin succes tuturor participanților. Este acest târg o importantă manifestare economică internațională, în care produsele României ocupă un loc de seamă. Nu știi ce să admiri mai întâi în pavilionul românesc. [...] Avem o țară mândră și liberă. Cuvântul reprezentanților poporului nostru e ascultat pretutindeni cu luare aminte, atât în domeniul politicii internaționale, cât și în cel economic și cultural. Crește mereu numărul țărilor care vor să aibă legături economice și culturale cu noi, se dezvoltă continuu colaborarea pe toate liniile”. ■ *Pentru biblioteca dv.* sunt recomandate: □ *Întoarcerea argonauților* de Nicolae Tăutu: „Prin însăși natura sa, volumul constituie o lectură plăcută, distractivă. Iar la relatarea alertă, spirituală a unor vorbe sau întâmplări cu duh, se mai adaugă uneori un gând de aducere aminte a câtorva dintre cei care au plecat în ultimii ani dintre noi.” și □ *Vise despre trandafirii în flăcări* de Eyvind Johnson. ■ La rubrica *Filă de calendar* apare textul *Gib I. Mihăescu 23 IV 1894 – 19 X 1935* semnat Vl. P.: „Cu 35 de ani în urmă se stingea, bolnav de tuberculoză, la numai 41 de ani și în plină efervescență creatoare, prozatorul Gib Mihăescu. [...] O nemerită uitare s-a așternut multă vreme peste opera acestui scriitor care a cunoscut celebritatea în timpul scurtei sale vieți. Praful uitării a început să fie scuturat abia acum câțiva ani, prin apariția unei selecții din nuvelistica sa în «Biblioteca pentru toți» și apoi în colecția «Lyceum»”.

● [„Cutezători”, nr. 42] *Amintirea lui Swift – 225 de ani de la moarte*, cu o evocare de Mihnea Gheorghiu. ■ Rubrica *Fascinația cărții* îi aduce în prim plan pe Șerban Cioculescu, D.I. Suchianu (*TV sau carte?*), Petre Ghelmez (*Cine ne recomandă cărțile?*), Gh. Tomozei (*Limbile lui Gutenberg*), care răspund în câteva fraze la întrebările esențiale *Ce/ Când/ Cum să citim?*. □ Șerban Cioculescu: „Lectura este plăcerea supremă a tuturor vârstelor, inclusiv aceea a adolescenței. Ea nu exclude altele, ca jocul și sportul, după cum nici practicarea acestora din urmă nu poate și nu trebuie să fie exclusivă. Cititul lărgeste câmpul strâmt al experienței, la vârsta fragedă. Într-adevăr, cartea închide între scoarțele ei o experiență de viață, sau cum se spune astăzi, *o trăire*. A citi înseamnă, așadar, a trăi mai multe vieți, unele reale, altele imaginare. La vârsta de 10 ani călătoream împreună cu Phileas Fogg în *80 de zile în jurul Pământului* și tremuram de emoție în clipele când prinsoarea lui părea pierdută. Cu Jules Verne am fost cosmonaut înaintea lui Gagarin. Cartea dezvoltă puterea de imaginație și stimulează acțiunile cele mai îndrăznețe”.

• [„România literară”, nr. 42] Comemorând *Bicentenarul Hegel*, Alexandru Ivăsiuc scrie despre *Lupta fondului cu forma*: „Concepția formei și a conținutului ca realități corelative și dinamice, sfârșirea, unitatea și zbaterea lor, poate reprezenta o cheie spre înțelegerea artei contemporane, o metodă de apropiere, și în acesta constă actualitatea stringentă a dialecticii hegeliene pentru noi. Desigur, noi vom căuta cauzele în altă parte, în istorie, însă nici o existență nu este fantomatică, ea trăiește determinată din afară, dar și cu cauze interioare, își conține propriile ei contradicții, și gândirea lor este indispensabilă. Metoda hegeliană în estetică ne apropie de specificitatea obiectului de cunoscut”. ■ Al. Raicu discută cu Tiberiu Utan despre *Proiecte literare*: „– La Editura «Eminescu» se află sub tipar un volum intitulat *Goana după vânt*, în care 40 de poezii din partea întâia a cărții sunt inedite, iar alte 25 constituie o selecție din alte volume anterioare. La Editura «Albatros», în colecția «Cele mai frumoase poezii», am o selecție de tălmăciri din două volume ale poetului spaniol Jesús López Pacheco. Selecția apare tot sub titlul *Dragoste interzisă. – Ne-ar interesa și șantierul actual...* – Pregătesc pentru Editura militară un volum de poeme patriotice, între care și unele balade istorice, pe care l-am denumit *Țara lui Făt-Frumos*, iar pentru Editura «Ion Creangă» am reluat lucrul continuând *Isprăvile lui Ciopârțilă*, care, evoluând, devine acum... *Ciopârțilă cascador...* – *În ce privește travaliul de tălmăcitor?* – Lucrez pentru Editura «Albatros» la Antologia poeziei africane, ce va fi bogat ilustrată cu fotografii realizate de Dan Er. Grigorescu”. ■ Apare următoarea parte a anchetei revistei printre muncitori, *Imaginile vestesc genezele*, de Ovidiu Alexandru. ■ Comentând tendințe ale prozei momentului, Dana Dumitriu ajunge la *Ironizarea caracterologiei*: „Intenția caracterologică, prezentă în proza clasică, a cunoscut o evoluție parțial previzibilă. Ca foarte multe din trăsăturile fundamentale ale literaturii tradiționale ea și-a deviat sensurile și modalitățile de expresie în funcție de saturația și suprasaturația producției scriitoricești, adică și-a modificat substanțial direcția datorită epuizării cantitative și calitative a mecanismelor ei inițiale. De altfel, proza cu destinație exclusiv tipologică devine cu timpul o specie posibilă a genului. [...] S-a ajuns atât de departe în corectarea mecanică a personajelor, încât anumite particularități onomastice au căpătat dreptul de a le reprezenta. Un nume devine expresia corectă a unui «caracter», se confundă cu el. Onomastica literară cunoaște astfel o ciudată închistare, pentru că o intrigă în care se constată liniaritate tipologiilor determină direct, nemijlocit, fără complicații și automat, numele eroilor ei. De la această observație a pornit în cea mai mare parte ideea dicționarului onomastic alcătuit de Mircea Horia Simionescu în *Ingeniosul bine temperat*. [...] Există, în principal, două modalități de contaminare comică a onomasticii literare: aceea de a limita perfect tipologia clasică fixată într-un nume, de a mima corect caracterul pe care acea îmbinare de sunete îl simbolizează, atât de perfect, de corect, încât tocmai lipsa oricărei surprize să indice ironia și aceea de a devia total, con-

tradictoriu, neașteptat de la schemele prestabilite și de a miza tocmai pe surpriză, adică de a oferi unei îmbinații sonore exact conținutul caracterologic pe care nu-l sugerează. Desigur evidențiem aici doar două dintre modalitățile folosite de Mircea Horia Simionescu, deși ele sunt mult mai multe și de impresi-onantă subtilitate, atestând un gust excelent al comicului, numai pentru a demonstra apariția simptomatică a cărții sale, în momentul epuizării valențelor tipologice tradiționale. Ea indică un «sfârșit» al istoriei prozei caracterologice, un sfârșit nuanțat ironic, un crepuscul menit să nu jignească modelele venerate. [...] Pornind de la observația încărcăturii caracterologice a numelor proprii, câștigate prin uzură, cartea lui Mircea Horia Simionescu își propune inversarea procesului literar, adică construirea unei tipologii pe fundamentul sonor al variantelor onomastice, această inversare are în subtext o intenție parodică și în text o mare vervă ironică. Demonstrarea unui mecanism caracterologic oferă scriitorului posibilitatea dezvoltării unor foarte fine și nuanțate personaje comice”. ■ Șerban Cioculescu semnează „*Divinul marchiz*” la Charenton, un text despre marchiz de Sade. ■ Matei Călinescu este prezent cu textul *Eminescu și lirismul modern*: „Din punctul nostru de vedere, Eminescu rămâne încă un poet fundamental modern, mai ales prin acea disoluție muzicală a eului, prin depășirea nu numai a romantismului retoric, dar și a fascinației, până la urmă tot romantică, pentru lumea întunecată a lui Hypnos și Thanatos, spre a se înălța la o *veghe pură*, impersonală, în care se realizează o miraculoasă circularitate între sunet și sens. Această infinit repetată naștere din și topire în sunet a sensului – indiferent de zgura de banalități și preconcepții critice care acoperă textul celor mai cunoscute și, totodată, din chiar această cauză, necunoscute, dintre antumele eminesciene – îmi pare a constitui termenul final al experienței poetice a lui Eminescu. De aici și influența profundă – lăsând la o parte toate formele de epigonism facil – pe care a exercitat-o Eminescu asupra liricii române moderne; o influență de tip «semnal», am putea spune, folosind adjectivul prin care Claudel a calificat înrăurirea lui Rimbaud asupra sa”. ■ În *Fotoliul gol* Ion Caraion face confesiuni despre Mircea Grigorescu, Monica Dan, G. Călinescu, Camil Petrescu, Tristan Tzara, Vasile Voiculescu. ■ Melania Livadă este interesată de *O critică a formelor tipologice*: „Câtă vreme a existat pasiunea pentru interpretarea și judecarea literaturii, indiferent în temeiul cărora principii estetice sau temperamente artistice, critica a creat mari opere și scriitori ai ei. Astăzi vrea să fie ea însăși literatură, jucând un rol fals și vulnerabil. Se spune că de «boala perlelor» te vindeci numai dacă le porți. Se pare că de aceea a literaturii – ne gândim la veleitarii ei – numai criticând-o. Și aceasta într-un fel care anulează distincția între genuri și pentru a satisface vanitatea creației. Nu uităm de loc că marii critici nu au fost lipsiți de talent literar și nici că unii au fost mari poeți sau prozatori. Dar când criticul a făcut prea multă literatură sau literatul a fost prea critic, ițele s-au încurcat și roadele au ieșit hibride. [...] Toate acestea se observă și la unii tineri critici ai noștri. Fe-

nomenul a creat supraproducția critică mereu semnalată, ca și supralicitarea producției literare propriu zise. Între ei, Mircea Martin ni se pare a fi o excepție. Urmărim pe tânărul critic în reviste («Amfiteatru», «România literară»), i-am citit cu mult interes volumașul premiat (*Generație a creației*) și am remarcat și apreciat la el tocmai ceea ce alții au deprecia: formula lui tipologică și sintetică, tendința de a capta sensurile, semnificația, «conștiința operelor», cum și afirmă în *Avertismentul* la opera citată: [...] Am încercat să prezentăm din personalitatea în formare a criticului Mircea Martin ceea ce ne pare a constitui «fibra» sa cea mai personală și care îi detașează, cu distincție și autenticitate, de modul critic al acelor confrăți ai săi care concep acest gen ca pe unul al divagării pseudocritice, în care pretinsul impresionism plutește obscur «pe deasupra» literaturii. Mircea Martin rămâne în ea, fiindcă are vocația ei și o concepție clară despre raporturile ei cu critica literară. Ne place să sperăm că va cultiva mai departe sensul just al acestor raporturi, ca și același stil critic de elegantă ținută intelectuală. Un stil sobru și armonios, surprinzător de clar și matur pentru atât de tânărul său condei». ■ Cronica literară semnată de Lucian Raicu privește poemele din *Cântec șoptit* de Zaharia Stancu: „Nota caracteristică o constituie, în perspectiva marei treceri, amestecul de tristețe și stăpânire, de intuiție a dezagregării și demnă înfrânare a lamentației, de revoltă și înțeleaptă supunere. Zaharia Stancu a rămas în esență liric vital, încordat, din primele culegeri, «om al câmpurilor», «fundamental, un exaltat, un vizionar și un euforic agresat» (G. Călinescu), cu simțuri și instincte viguroase, reflexe sigure, dăruiri totale și repulsii violente, dar vitalitatea a trebuit să i se nuanțeze în alt fel, spre a se apăra în forme mai adecvate, paradoxale în raport cu adevărata lor origine, de amenințările destinului nostru obștesc, ineluctabil. În mod ciudat, până și acceptarea acestui destin, până și strigătul de neputință în fața fatalității, până și frecvențele declarații de renunțare sunt tot forme, oricât deviate, ale unei energii neîmpăcate, ale voinței de a fi capabile să deruteze primejdia, să evite ciocnirea frontală cu obstacole de netrecut, și, cu orice preț, să le depășească. Teroarea descompunerii și a morții prezintă în poezia mai nouă a lui Zaharia Stancu, e invocată în scopuri, ca să zic așa, de strategie magică, menită să *actualizeze* răul, să pronunțe numele său, spre a slăbi puterea obstacolului, a-i răpi țaria și a-l învinge pe terenul propriu». ■ Noi opinii despre cuvântul artistic sunt exprimate de Paul Georgescu în *Bogomil în imponderabilitate*: „Evoluția expresiei este, de fapt, evoluția gândirii, manifestată conceptual. În literatură și critică ni se fac două propuneri rușinoase; unii susțin: cuvintele nu au importanță, ci sensul, ideea: foc asupra calofiliei; alții pretind că literatură se prepară exclusiv din cuvinte pure, fonii armonice existând prin ele, scop lor înșelor. Cum se poate manifesta o idee, în literatură, altfel decât prin cuvinte? Nuanța cuvântului e nuanța ideii, adecvare și plasticitate nu înseamnă calofilie, ci precizie, adică talent. Bogomil și Bogomila sunt pentru puritate, pentru literatură pură și însinele sonului. Or cuvântul e semn, deci

semnificație, deci idee, pe când puritatea e vidul absolut”. ■ În *Ochiul magic* apar mici notații. □ *Premiile Festivalului de poezie „Mihai Eminescu”*: „Între 4-9 octombrie a.c., la Iași, în organizarea Comitetului județean pentru Cultură și Artă și a Asociației Scriitorilor, s-a desfășurat Festivalul de poezie «Mihai Eminescu». Juriul constituit anume și format din: președinte – Constantin Ciopraga, membri – Ștefan Augustin Doinaș, Nicolae Țatomir, Liviu Leonte, Dumitru Ignea, Mircea Radu Iacoban, Mihai Drăgan, Ion Puha, Horia Zilieru a hotărât decernarea următoarelor premii pentru debuturi de poezie pe anul 1970: – Premiul Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă: Mihai Ursachi; – Premiul Uniunii Scriitorilor: Emil Brumaru; – Premiul U.T.C.: Ion Chiriac. De asemenea, juriul a mai acordat poetului Zoltán Franyó – Diploma de onoare a Festivalului, pentru remarcabila sa activitate de traducător din opera lui Mihai Eminescu. Premiile au fost înmânate, în cadrul unei festivități, de Alexandru Husar, secretar al Asociației Scriitorilor din Iași”. □ *Sărbătorirea „Familiei”* de V. M.: „Distinsa revistă orădeană «Familia» a împlinit o dată cu numărul său din septembrie, cinci ani de la reparație. Fără a intenționa «să inventarieze» succesele și nici erorile care «nu ne-au ocolit», redactorul șef Al. Andrițoiu semnează un editorial: *La cincinalul revistei noastre* – prilej de a reaminti, pe un ton sobru și responsabil, orientarea revistei, principiul de alcătuire a redacției, criteriile de lucru ale acesteia, colaboratorii – prieteni permanenți ai revistei, precum și unele deziderate mai vechi și încă neîmplinite”. □ *Ciudată răsucire a numelor*: „Cineva de la serviciul de nomenclatură al Capitalei a avut năstrușnica idee de a striga la catalog personalitățile care și-au împrumutat numele străzilor bucureștene. Așadar, de la o vreme, umblăm pe străzile Neculce Ion, Cantemir Dimitrie, Hasdeu Bogdan Petriceicu, Conta Vasile, orânduți frumos ca în catastifele școlii primare când erau băieți ori în registrele de recrutare din vremi mai apropiate”. □ *„Tribuna”* de V. M.: „Nu întrevădem (deocamdată) destul de clar câte posibilități oferă noua modalitate de structurare pe care o încearcă revista «Tribuna»: numărul *tematic*; însă cel de joi, 1 oct. 1970, dedicat jurnalului de călătorie și, într-o mai mică măsură, reportajul de pe meridianele românești, trezește, fără îndoială, interesul cititorilor. Pagini propriu-zise de călătorie încredințează tiparului, printre alții, Adrian Marino, Al. Căprariu și Marcel Ghibernea, în vreme ce majoritatea celorlalți semnatori, fie că prezintă, sub forma cronicii și a recenziei, cărți actuale de călătorie ori comentează documente inedite (Ion Vlad, Dinu Flămând, Ioana Chindiș), fie ambiționează să lumineze, înseși resorturile secrete, psihologice, estetice, sociale, care duc de obicei la practicarea literaturii de călătorie (Mircea Zăciu, Ion Pop, Ion Vlad)”. □ *Cât de frumos papionează!*: „Cu Ion Arieșanu (patru schițe publicate în numărul 8 al revistei «Orizont») se întâmplă de fapt niște lucruri foarte simple: îi place o casă acoperită de viță, are un copil și și-l iubește, trece prin mici momente de oboseală când ar jindui o oarecare solitudine, filozofează și el ca alții despre sensul vieții. Să vedem ce se petrece însă când aceste omenești

preocupări capătă «veșmânt» literar. Ce complicat devine totul, ce complicat și aparte cetățean ni se prezintă a fi autorul!”. ■ Petre Popescu-Gogan îl prezintă pe un *Vasile Alecsandri mai puțin cunoscut*. ■ Al. Piru scrie despre *Exegeza urmuziană* a lui Nicolae Balotă: „O exegeză, adică o explicare extrem de amănunțită a operei, dacă se poate numi așa, a lui Urmuz, a publicat la Editura Dacia din Cluj, recent, Nicolae Balotă. Autorul practică în critica sa metoda pe care el însuși și-o numește ermeneutică, deși textele asupra cărora se aplică nu sunt sacre, iar dacă ar fi așa, probabil criticul le-ar desacraliza. În fond exegeza lui Nicolae Balotă tinde să lămurească orice loc obscur, să descifreze orice enigmă și, evident, să pună în lumină o semnificație care poate scăpa cititorului mai puțin atent sau prevenit. Altfel lucrarea sa despre *Urmuz* este un studiu cam de opt ori mai întins decât opera la care se referă”. ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de poezie. □ *Simetrii* de Al. Andrițoiu: „Ar fi aproape incredibil ca un poet atât de stăpân pe mijloacele formale să se alinieze celor ce pun la îndoială cuvântul, atitudine – cum am mai arătat – foarte răspândită, datorată exagerării furibunde a unor insuficiențe reale ale limbajului”. □ *Vertebra lui Yorick* de Ioana Bantaș: „Ioana Bantaș dorește parcă să scrie o lirică impersonală, adică una în care ființa sa intimă să nu fie implicată. Mai limpede: fiecare poet încearcă să ne spună ceva numai al său, lucruri ce nu pot fi puse pe seama oricui altcuiva, poezia e – în mare măsură – mărturisire de sine. Or, acest sine este ascuns de Ioana Bantaș, de unde răceala, uscăciunea, impresia de insuficiență a exprimării lăuntrice”. ■ Volumele de proză sunt prezentate de Mircea Iorgulescu. □ *Femeia și maimuța* de Virgiliu Monda: „Cum se vede, întotdeauna e vorba de femei, a căror naturală iraționalitate e potențată prin existența unor fisuri de ordin psihologic și cărora le sunt opuși bărbați ce sunt, peste tot, întruchipări cu veșminte masculine ale rațiunii și ale echilibrului interior. Ca și reducerea erotismului la sexualitate, acestea sunt consecințele unei anume concepții literare: scriitorul este monarhul absolut, a-toate-văzător și a-toate-știutor, despotul literaturii sale. Un dram de demonie lipsește prozei lui Virgiliu Monda”. □ *Paștele Cailor* de Dumitru M. Ion: „Mare lucru n-am înțeles din romanul lui Dumitru M. Ion. Dar – țin să adaug imediat – nici nu cred că e aici de înțeles ceva. Riscând orice învinuire, inclusiv pe aceea a lipsei de originalitate, socot că definiția cea mai bună este următoarea: romanul *Paștele Cailor* de Dumitru M. Ion este romanul *Paștele Cailor* de Dumitru M. Ion”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de *Poetica matematică* de Marcus Solomon: „Matematicienii sunt ființe bizare care chiar atunci când dau impresia că fac speculații gratuite, ne rezervă mari surprize. Nu puține spirite au fost tentate să-i ia peste picior, văzându-i că au ambiția să construiască o «teorie a jocurilor». Din astfel de preocupări, aparent futele, a ieșit însă chibernetica”. ■ N. Carandino își notează *Amintiri despre Ion Vineanu*. ■ Florin Mugur revine la rubrica *Radio* cu textul *Toate bune și frumoase*: „Se cuvine ca o adevărată dezbatere să cuprindă puncte de vedere net deosebite. N-

au fost. S-ar cădea să existe un anumit ritm al ideilor. N-a existat sau nu l-am observat. «Aș putea da exemple concrete» a spus cineva. N-a dat. Și totuși, discuția despre *Condiția estetică a operei literare actuale* (temă esențială!), trecând cu nepăsare pe lângă toate aceste cerințe minore, a fost excelentă. Și asta pentru un singur motiv: participanții (Edgar Papu, Matei Călinescu, Petru Popescu) *aveau ceva de spus*. Iar ceea ce aveau de spus era atât de interesant, încât nu puteai decât să renunți la chestionarele pe puncte și să asculți cu atenție până la capăt. Am reținut ideea lui Edgar Papu despre cititorul de azi care «percepe mișcarea mai acut și vede mai mult»; ar exista o contradicție între cerințele acestui cititor și literatură care se scrie, «prea abstractă». Acuzația pe care o aduce Matei Călinescu unei părți a criticii, de a fi victima fie a neoimpresionismului, fie a ceea ce numește «retorismul scientist» mi se pare demnă de luat în considerare. Ca și pledoaria lui Petru Popescu pentru scriitorul complet: critic, poet, romancier. În rest, toate bune și frumoase. Consumul de fantezie pe cap de redactor – staționar. Viața e așa și așa, n-a mai nins de anul trecut, din iarnă. Momentele poetice au rămas poetice, teatrul serial e tot serial”. ■ În *Jurnal de poet*, Ioan Alexandru scrie despre *Bucuria creației*. ■ Semnează versuri: Eugen Jebeleanu (*Rugăciune păgână*), Petre Stoica (*În haine de miere; Dimineața; Foarte somnoroși; Ignoranță; La plecare; Dure-re*), Florica Mitroi (*Himera; Simbol; Monseniorul de umbră; Fulger*), Adi Cusin (*Luminări; Jertfă; Pigment de toamnă; Accent păgân; Sens*), Nichita Stănescu (din *Belgradul în cinci prieteni*: 1. *Ritual*; 2. *Fel de vorbire*; 3. *Ca-leașca pentru fluturi*; 4. *Puțină sticlă colorată*; 5. *Pe cel mai des*; 6. *Tragere la sorți*; 7. *Dialogul calului cu bunul Dumnezeu*; 8. *Sârbii*), Teodor Păcă (*N-am*). ■ În *Ce e nou în cultura ungară* se scrie despre două nuvele de Örkény István (*Ultima întrebare* și *Un telefon foarte matinal*) însoțite de nota *Nuvele la minut* semnată C. O.: „Prozator și dramaturg cu o impresionantă carte de vizită, recomandat de peste zece volume apărute după eliberare, Örkény István (n. 1912) se numără printre cei mai de seamă scriitori din Ungaria”. □ De asemenea, apar *Gânduri la sfârșit (început) de stagiune* de Mihályi Gábor, text preluat din «Nagyvilág», nr. 7, 1970. □ Borbeli Sándor semnează prezentarea *Poeți și prozatori ai celei mai tinere generații*. □ La *Atlas liric*, în traducerea lui Constantin Olariu, apar Csoóri Sándor (*Laolaltă*) și Várady Szabolcs (*Sporul anilor*).

● [„Tribuna”, nr. 42] Numărul se deschide cu articolul lui Octavian Șchiau *Pe urmele lui Mite Kremnitz*, în care relatează fericita întâmplare a întâlnirii (la Tübingen) cu strănepotul acesteia, Georg Kremnitz, deținătorul unui valoros fond de documente între care se găsește și un caiet dăruit de Eminescu lui Mite Kremnitz, cu ocazia zilei ei de naștere (4 ianuarie 1879), caiet despre care existau deja referiri în istoria literară, la Perpessicius și denumit „caietul roșu”. Manuscrisul conține poezii transcrise de Eminescu: *Cu mâne zilele-ți adaogi, Despărțire, Foaie veștedă, Rugăciunea unui dac*, ultimele patru strofe

din *Atât de fragedă*, precum și copii ale unor poezii ale poetului scrise de Mite. [*Caietul roșu* este în custodia BCU Cluj, Georg Kremnitz s-a ținut de cuvânt și l-a donat românilor]. Octavian Șchiau amintește și de un album cu acuarele cu peisaje din București și din împrejurimi, realizate de Mite Kremnitz, din care câteva sunt reproduse în acest număr al „Tribunei”. ■ *Cronica literară* a acestui număr prezintă sub semnătura lui Ion Vlad lucrarea lui Solomon Marcus *Poetica matematică* (E.A.R.S.R., 1970). „Sensul fundamental al cercetării rămâne situarea limbajului științific (matematic) ca termen de referință, de unde posibilitatea de a extrage, prin opoziții și analogii, *invariantele* limbajului poetic; cu alte cuvinte, se construiește o *poetică matematică*, se elaborează termeni și categoriile științifice ale structurilor poetice”. Criticul vorbește elogios despre volumul lui Solomon Marcus, care realizează punerea față în față a două „ipostaze fundamentale” ale omului: ipostaza emoțională și ipostaza rațională. ■ Mircea Tomuș scrie despre volumul care reunește scrierile lui Al. Rosetti *Note din Grecia. Diverse. Cartea albă* (Ed. Minerva, 1970), pe care le compară cu *O samă de cuvinte* și le consideră ca „reușind să desăvârșească o spirală din evoluția stilului nostru clasic, tentat de fiorituri baroce la Odobescu, de chemările erudiției la Vianu; întoarcerea este la inscripția lapidară a adevărului, moral, sufletesc sau pur și simplu epic.”. Mircea Tomuș are sub lupă și studiul lui Teodor Vârgolici despre *Mateiu Caragiale* (Ed. Albatros, 1970), „o carte care assemblează, fără acuitate critică, lucruri știute”. ■ Ion Pop comentează *Poeme alese* (Ed. Albatros, 1970) de Gellu Naum, în care observă „serioase capacități de înnoire” și refuzul oricărui „popas mai îndelungat în formulă”. Naum se prezintă criticului cu o poezie mereu în mișcare, mereu experimentală și în așteptarea hazardului. ■ Ion Vlad semnalează și volumul de debut al lui Valeriu Oîșteanu, *Proteze* (Ed. Litera, 1970), pe care-l consideră un eșec. ■ Victor Felea semnalează *Traduceri de poezie* din lirica universală în limba română, publicate în ultimii ani și amintește de nume ca Emily Dickinson, Marina Țvetaeva, Eugenio Montale, Saint-John Perse, George Eliot, Wallace Stevens care au apărut în volume separate sau în antologii, cu o frecvență mai mare de la an la an. Criticul laudă traducерile și traducătorii și scrie despre importanța acestui demers în crearea unei realități culturale noi care merită o atenție specială. El apreciază activitatea traducătorilor cu atât mai mult cu cât recunoaște dificultatea transpunerii poeziei într-o altă limbă. Își ia angajamentul ca, începând cu acest articol, să scrie despre traduceri, mai noi și mai vechi. Prezintă traducerea Veronicăi Porumbacu din Emily Dickinson, traducere pe care nu o consideră „ideală” și căreia îi reproșează că nu s-a distanțat de ajuns de textul original „pentru a intra mai ușor în firescul limbii noastre”. ■ Urmează câteva pagini *Tribuna. Echinox*. Marian Papahagi scrie despre *C. Negruzzi sau despre rigoarea construcției*, autor la care consideră că definitorie este elementaritatea compoziției, dinamica este dată „de anume opoziții, de caracterul relevant al simetriilor și asimetriilor”. □ Un grupaj de

poezii semnate de Adrian Popescu. În continuare, alte poezii de Mariana O. Bojan, Ștefan Damian, Dinu Flămând, Nicolae Diaconu, Ion Mircea, Gavril Moldovan. ■ Volumul *Estetica lui Blaga* (Editura Științifică, 1970) de Dumitru Micu, este considerat de Mircea Muthu ca fiind scris „cu o profundă înțelegere a obiectului, dovedind cunoscuta suplețe a criticului și dezvăluind [...] probitate științifică”. □ Eugen Uricaru publică o proză, *Rostirea către Mathia*. ■ Petru Poantă vorbește despre *Princepele* lui Eugen Barbu, în articolul *Experimente în romanul românesc contemporan*. Consideră că, romanul lui Barbu „surprinde, în esență, dezideratele literaturii moderne”, dar „le tratează cu mijloace tradiționale”. ■ Justin Ceuca face cronică de film, iar I. Văleanu semnalează publicarea la Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor, a volumului lui VioREL Cosma *Muzicieni români: lexicon*. □ *Despre Falstaff*, proză scurtă semnată de George Bălăiță. ■ Numărul se încheie cu partea a II-a a *Carnetului francez* de Adrian Marino, în care criticul continuă relatarea călătoriei sale în Hexagon și cu o traducere a lui A.E. Baconsky din Gottfried Benn.

● [„**Urzica**”, nr. 19] Propune o *Fabulă filosofică* de Aurel Baranga: „Zise un cățel către o pisică/ Urcată în vârful copacului:/ Ce cauți acolo?/ Uite, așa, de-a dracului/ Nu-nțeleg nimic. Explică!/ Am ajuns pe post de OM./ Adică?/ Sunt în pom!/ Iar morala nu există/ Fabula fiind... existențialistă”. ■ Tudor Mușatescu – *Fiecare cu părerea lui* (*Perle de cultură: Din carnetul unui redactor de „fapte diverse”*): „În urma unei certe violente cu părintele său, fiul său cu umor Pandele Surcilă i-a aplicat o lovitură, cu un par în cap, omorându-l pe loc. Având în vedere corpul delict, criminalul va fi judecat pentru paricid”.

16 octombrie

● [„**Scânteia**”, nr. 8578] Adriana Țabic semnează cronică literară pentru volumul *Aproximații critice* de Mihai Drăgan: „Metoda lui Mihai Drăgan este «concentrică»; el pleacă, în general, de la o serie de considerații cu caracter teoretic și istoriografic, apropiindu-se treptat de obiect, pe care îl abordează într-o manieră analitică, care ține însă mai mult de minuția profesorală decât de subtilitatea critică. Mihai Drăgan este preocupat de descrierea cât mai exactă a operelor în discuție, de surprinderea tuturor ideilor pe care acestea le cuprind. De altfel, autorul «aproximațiilor» își manifestă deschis rezerva față de critica așa numită «creatoare», față de critica cu «subtilități metaforice» căreia îi opune o critică de atitudine, bazată pe o «conștiință critică» adevărată, garanție a autorității ei. Este ceea ce încearcă să realizeze și practic în articolele sale”. ■ Monografia *Mateiu I. Caragiale* de Teodor Vârgolici este prezentată de Sorin Movileanu: „Pentru tineretul studios căruia i se adresează volumele apărute în colecția de micromonografii, studiul lui Teodor Vârgolici se dovedește un ghid util, documentat, în universul vieții și operei lui Mateiu Caragiale. Utilitate evidentă, desigur, și în domeniul strict al cercetării de istorie literară, mai ales că, fiind vorba de o primă încercare de tratare monografică,

ea constituie totodată un punct de plecare necesar în elaborarea aceluia studiu care va surprinde în adevăratele sale dimensiuni imaginea uneia dintre personalitățile deosebite ale literaturii noastre din primele decenii ale acestui secol”.

■ Adrian Anghelescu recenzază antologia *Poezia austriacă modernă*: „Menite a oferi o imagine sintetică asupra principalelor dimensiuni creatoare ce configurează diferitele literaturi naționale, o serie de antologii apărute în Biblioteca pentru toți au înlesnit cititorilor aprofundarea unor multiple și efervescente zone de cultură. Cu recenta antologie a poeziei austriece moderne, vast concepută de la Rilke până în zilele noastre – realizată de doi experimențați traducători, cunoscuta poetă Maria Banuș și poetul Petre Stoica – una dintre cele mai interesante și fecunde literaturi, ce a dat circuitul valorilor europene și universale nume imperisabile precum Rilke, Trakl, Hofmannsthal, Werfel, Kafka, Musil, Broch, Doderer etc. își află o temeinică reprezentare și un expresiv echivalent în limba noastră”.

● [„Contemporanul”, nr. 42] Sunt publicate poemele *Goții* de Geo Bogza și *Cântec de dragoste* de Zaharia Stancu. ■ George Ivașcu semnează articolul *Popas ieșean* în care reamintește convorbirea pe care a avut-o în anul 1938 cu George Călinescu în legătură cu destinul cultural al orașului Iași: „Iașul să fie nu provincia ieșenilor, ci un mare atelier al culturii...”. ■ În articolul *Critică și nepărtinire critică*, Paul Anghel discută despre supraestimarea din partea criticilor literari a scriitorilor din generația '60–'70 în defavoarea unor nume ca Ion Barbu, Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu etc. El susține faptul că nu trebuie uitat solul din care noua generație își trage substanța și totodată faptul că aceste roade ale tinerilor scriitori nu sunt încă destul de coapte: „Remarc cu nedumerire și tristețe faptul că nimeni, nici unul, nu se reclamă de la artiști ca Rebreanu, Stancu, Marin Preda, în proză, și nici din substanța poeziei lui Blaga, care e cristalină în idee și slovă ca și o rugăciune”. ■ Teodor Mazilu scrie articolul sportiv *O victorie fermecător de normală*. ■ Este publicat un fragment din *Corespondențe* de Ana Blandiana, intitulat *Imanență și zădărnicie*. ■ Cu toate că artiștii insistă asupra necesității emancipării spațiului artistic de orice fel de rigori formale și tehnice, cu alte cuvinte de rețete și canoane, Mihai Ungheanu surprinde, în articolul intitulat *Ambiguitatea și echivocul formulei polițiste*, monotonia, atât la nivelul subiectului, cât și la nivelul discursului, a romanelor polițiste ieșite de sub pana unor scriitori precum Alice Botez, Mircea Ciobanu, Bujor Nedelcovici etc. ■ Dan Zamfirescu recenzază „reportajul cultural” intitulat *Călător pe două continente* scris de Valeriu Râpeanu, iar George Muntean scrie despre volumul de poezii al lui Vlaicu Bârna intitulat *Cupa de aur*. ■ Nicolae Manolescu recenzază studiul critic al lui I. Negoieșcu asupra lui E. Lovinescu. Prin contrast cu studiul despre poezia lui Eminescu, acest eseu creează impresia unei abordări mult mai rigide, mai lipsite de emfază și artificii stilistice: „Se înțelege că, din nou, față de *Poezia lui Eminescu*, calea aleasă este una distinctă: criticul nu pare a avea altă pretenție

decât de a face cât mai transparentă ideea principală, înlăturând, din textul în-suși al lui Lovinescu, ceea ce o întunecă, ceea ce o deformează”. ■ În articolul *Limbaajul matematic* Gr. C. Moisil argumentează faptul că atât din punct de vedere gramatical, cât și din punct de vedere semantic limbajul nu poate fi considerat vreodată încheiat, complet definit și structurat, limba fiind un organism aflat într-o continuă devenire. ■ Alexandru Ivasiuc semnează articolul *Formarea și distrugerea comentariului* în care susține faptul că fiecare perioadă culturală se orientează după un tipar de lectură, după o modalitate personalizată de a citi datele realității, astfel încât, autorii, așa cum susțin criticii structuraliști, trebuie să-și învețe lectorii cum să citească: „Sentimentul de unitate al unei culturi nu îl dă numai rezonanța de structură dintre operele majore ale unei epoci, cât mai ales o modalitate comună de înțelegere, sentimentul critic al unei perioade, adică modul în care sunt citite”.

17 octombrie

● **[„Scânțiea”, nr. 8579]** Apare nota *Descoperirea unor manuscrise eminesciene*: „Descoperirea unor noi pagini scrise de mâna Luceafărului poeziei românești constituie un prilej de vie emoție atât pentru specialiști, cât și pentru iubitorii poeziei. Conferențiarul universitar Octavian Șchiau, de la Facultatea de filologie din Cluj, întors recent din Tübingen (R.F. a Germaniei), unde a predat cursuri de limba și literatura română, a adus vestea existenței unor manuscrise eminesciene necunoscute. La un strănepot al Mitei Kremnitz, prietenă cu Mihai Eminescu, se păstrează mai multe scrisori, manuscrise, precum și un caiet cu coperti roșii, în care, scrise de mâna lui Eminescu, se găsesc patru copii caligrafice complete ale poeziilor *Cu mâine zilele-ți adaugi*, *Despărțire*, *Foaia veștedă*, *Rugăciunea unui dac* și alte versuri eminesciene, transcrise de Mite Kremnitz. Nici una dintre variantele cunoscute până acum nu se suprapune întru totul variantelor din caiet, permițând astfel specialiștilor o nouă cronologie a lor. Între celelalte documente autografe se găsesc scrisori de la Elena Văcărescu, Zoe Bengescu, o reușită traducere a lucrării lui I.L. Caragiale *O scrisoare pierdută*, mai multe nuvele de Ion Slavici și alte lucrări care vor fi aduse încă în acest an în țară. Aceste documente vor constitui, la Biblioteca universitară din Cluj, fondul Mite Kremnitz”.

● **[„Cronica”, nr. 42]** La *Convorbirile Cronicii*, Matei Alexandrescu îl are drept conlocutor pe Al. Piru care atinge subiecte diverse: proiectele sale din tinerețe (poezia, romanul sau eseul făcând loc foarte curând criticii literare, în stil călinescian), poezia românească clasică, responsabilitatea criticii și estetica marxistă modernă, structuralismul din critica actuală și critica obiectivă. ■ Pagina supratitulată *Poeți despre poezie* reunește texte concentrate semnate de Nicolae Țațomir (*Poesis*), Ștefan Aug. Doinaș (*Modalități lirice actuale*), Ilie Constantin (*Așteptarea poeziei*), Ioanid Romanescu (*Și criticii...*). Este vorba despre selecția pe care revista a operat-o din materialul rezultat în urma

mesei rotunde organizate în cadrul Festivalului de poezie „Mihai Eminescu”, pe tema *Tendențe și orientări în lirica românească actuală*. □ Premiile celei de a doua ediții a Festivalului de poezie „Mihai Eminescu” (Iași, 4–9 octombrie) au fost decernate de Al. Husar, președintele Asociației scriitorilor din Iași: diploma de onoare acordată lui Zoltán Franyó, pentru „contribuția remarcabilă în cunoașterea, traducerea și răspândirea operei lui Mihai Eminescu pe meridianele globului”; premiul Festivalului, revenit poetului Mihai Ursachi, pentru cel mai bun volum de debut, *Inel cu enigmă*; premiul *Patrium Carmen*, acordat de Comitetul județean Iași al U.T.C. lui Ion Chiriac, pentru cel mai valoros volum de lirică patriotică, *Răsărit de fată mare*, și premiul U.S.R., înmănat de Laurențiu Fulga, lui Emil Brumaru pentru recentul volum intitulat *Versuri*. □ Grupaj de versuri de Dumitru Micu: „Să nu stârnim incendiul/ Trage cenușă peste jarul încins!/ Tot nu-l vom stinge./ Mocnit va arde într-una,/ Aprig, mistuitor, dar învins.” (*Trage*). □ *Cercul*, povestire științifico-fantastică de Vladimir Colin. ■ Având ca model rubricile *Lampa lui Diogene* a lui Ștefan Aug. Doinaș, respectiv *Lampa lui Aladin* a lui Ion Negoitescu, Al. Dobrescu inițiază una asemănătoare în paginile „Cronicii”, intitulată *Cei care vin*, cu alte cuvinte, o cronică de întâmpinare a debutanților. Prima recenzie se ocupă, rezervat, de volumul *Substratum* aparținând lui Dan Mutașcu. ■ Const. Ciopraga îi face lui Virgil Carianopol *Un portret de poet*, considerându-l „de o incontestabilă originalitate”. ■ Recenzând ediția îngrijită de Romulus Vulpescu la Ed. Albatros, Zaharia Sângeorzan definește poezia lui Ion Barbu ca fiind „o realitate estetică însumată structurilor limbajului prin «posesiune» și asceză, printr-o recunoaștere a posibilităților ideilor de a se acomoda cu regimul sensibilității”. □ Lirică feminină poloneză, în traducerea Nataliei Cantemir și a lui Vasile Rotundu. ■ *Salinger și cei doi «A»*, eseu în care Sergiu Streza analizează stilistic unele adjective din romanul *De veghe în lanul de secară*, glossând și în jurul traducerii acestuia în limba română. ■ Al. Pascu semnează un necrolog John Dos Passos, iar G. Istrate schițează un portret al profesoarei Jindra Hušková din Bratislava, cu prilejul înmânării ordinului „Meritul cultural” clasa I, acordat de Consiliul de Stat al R.S.R. pentru merite deosebite în răspândirea culturii române în Slovacia.

● [„Flacăra”, nr. 42] În pagina *Reportaj de șapte zile*, I. Napi semnează o dare de seamă despre *Festivalul de poezie „M. Eminescu” - Iași, 1970*, premiul festivalului fiind acordat poetului M. Ursachi. ■ În rubrica de teatru, Cornel Todea publică o cronică dramatică intitulată „*Cher Antoine*” la *Teatrul de Comedie, sau „Improvizatia exactă”*, fără a se menționa autorul piesei. ■ În *Literare*, Valeriu Cristea prezintă volumul lui Nicolae Tăutu, *Întoarcerea Argonauților*, „o culegere de farse, dintre care unele chiar «culese» (cel puțin așa pretinde autorul)”. Criticul consideră că „Nicolae Tăutu e un umorist prin excelență și nimic din acel spirit de vindictă sau din sentimentul de superioritate al ironistului nu răzbate în farsele sale conduse nu o dată cu o mână de maes-

tru”. □ În *F Varietăți*, revista publică o serie de maxime și cugetări semnate de diverși scriitori, grupate sub titlul *Înțelepții printre noi*. ■ Se publică o „correspondență specială de la I. Cioară”, de la Berlin, cu titlul *Bogată toamnă culturală*, o trecere în revistă a evenimentelor cultural-artistice din R.D.G. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, apare o prezentare a volumului de versuri *Cântec șoptit* de Zaharia Stancu, apărut la C.R., prin intermediul căruia „luăm cunoștință de arta de mare rafinament a unui liric ce izbutește, la modul cel mai firesc, să dea cuvântului simplu, de toate zilele, o încărcătură intens emoțională și o muzicalitate indelebilă”. □ Se semnalează apariția, la Ed. Univers, a volumului *Rime* de Francesco Petrarca, „traducere, antologare, note și tabel cronologic de Eta Boeriu”, cu un cuvânt înainte de Alexandru Balaci, precum și a unui volum ce reunește lucrările lui Al. Rosetti, *Note din Grecia, Diverse și Cartea albă*, în B.P.T. □ Notă de prezentare a volumului lui Alexandru Paleologu, *Spiritul și litera* (Ed. Eminescu). Autorul ni se prezintă ca „un foarte avizat critic literar, cu opinii ferme, expuse însă neostentativ, în variatele sale exegeze”. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, semnată de Alecu Popovici, se anunță deschiderea stagiunii la Teatrul Mic cu piesa *Don Juan moare ca toți ceilalți*, „înmănunchind trei piese într-un act de Teodor Mazilu”. Tot aici se anunță începerea activității Studioului Casandra al Institutului de Teatru „printr-un remarcabil spectacol, în care convenția teatrală a jocului se împletește cu pedagogia exercițiului actoricesc făcut pe texte din proza lui Caragiale”. □ Se anunță următoarea premieră a Teatrului de Stat din Oradea, *Disparația lui Galy Gay* de Bertolt Brecht.

• **[„Luceafărul”, nr. 42]** Marin Preda se referă la mesajul transmis de poezi, „la menirea” acestora de a „atrage atenția oamenilor asupra lucrurilor frumoase și să-i smulgă din grijile și obsesiile lor prea de tot terestre”. Răspunsul scriitorului este, mai ales, un omagiu adus tatălui său. „Asta înseamnă că gestul poetului de ridicare a brațelor spre a arăta ce e pe cer se adresează doar oamenilor activi, celor trudiți de cele opt ore petrecute în zgomotul uzinelor, sau celor care petrec alte ore pe la cozi, înghesuiți în magazinele supraaglomerate și nu se adresează celor inactivi, care neavând ce face pot să se uite pe cer și fără îndemnul poetului. [...] În acest caz ce le-ar spune celor inactivi și leneși contemplarea, să zicem, a constelației Orion? Că sunt și ei eterni ca și cerul înstelat? Și la ce ar folosi să se simtă etern un leneș sau un hoț care fură munca și sudoarea altuia? Adică cum, să nu putem scăpa de ei niciodată și să trebuiască veșnic să muncească alții pentru ei. [...] Dar mai există printre noi, românii, o categorie de oameni care sunt chiar așa cum îi vrea poetul, contemplativi... Tatăl meu era un astfel de om. Ar fi putut să stea pe prispa scaldată de soare, dacă nu s-ar fi lăsat noaptea, nu ore, ci zile întregi, spectacolul lumii, atât cât se vedea de pe prispa lui, fiindu-i absolut suficient ca să-l uimească și să-l încante fără slăbire. Mama era disperată, fiindcă știa că nu e un leneș și că își crescuse copiii cu ciomagul, să muncească, să se «arănească». Da, îi spunea

el mamei, dar asta nu înseamnă că munca era valabilă și pentru el și că statul îl merită toți proștii. Nu orice nerod are dreptul să stea și să caște gura. La muncă! Și avea dreptate, fiindcă din contemplarea lui s-a născut gândirea lui originală, care atrăgea și fermeca lumea, descoperind frunțile, și făcându-i nu o dată pe unii dintre ei să simtă că valoarea omului nu stă în cumularea de bunuri, care era singura care conta pentru cei mai mulți, ci în minte, adică în spirit, valoare care îi deosebea cu adevărat de boii pe care îi înjugau”. Marin Preda își amintește și de faptul că „tatăl meu avea și dușmani. Existau oameni care se simțeau iritați numai la simpla lui vedere, și nu o dată unii dintre aceștia ne înjurau pe noi, copiii, când ne vedeau rău îmbrăcați sau gâlbejiți de boli. Bă, cutare, (așași pe dincolo) tac-tu ăla ce tot face de dimineață și până seara și nu pune mâna să vă țină? Are două loturi de pământ, ar trebui să aveți haine croite pe voi și pantofi în picioare, nu să umblați desculți și trențăroși. O să ajungeți voi oameni, dacă vă luați după el!... La Chitila o să ajungeți... Adică dintre cei care n-o să-și poată câștiga existența decât adunând oase de pe câmp și vânzându-le la Chitila, unde se colectau pentru fabricile de zahăr. Era o trimitere obișnuită. Dar nu era adevărat, tata avea cultul muncii și știa că nimic nu ajunge cel care nu pune mâna și nu trudește din greu. Cu câți copii avea își spunea însă că era acum rândul lor să ajungă oameni și să muncească și să-și facă. El considera, în sinea lui, că își câștigase acest drept suveran: să stea adică și să se uite, după atâția ani cât se trudise”. Ajuns în acest punct, Preda identifică „la fondul dramatic al chestiunii, că dacă el cu adevărat își câștigase acest drept, și unul din fiii lui depune mărturie că așa a fost, absolvindu-l, ce se-ntâmplă cu mulți dintre noi, iubitori de spectacole ale naturii sau ale cuvântului, pe care nimeni nu ne absolvă când copiii ne trăiesc prost din vina noastră? Acest gând m-a obsedat totdeauna și niciodată n-am avut sentimentul că am timp, deși am avut berechet, să mă uit pe cer și să observ mersul constelațiilor. Ce-am făcut cu acel timp când l-am avut, de n-am descoperit până acum unde se află cutare stea? Nimic n-am făcut. Am fost obsedat. Atât”. ■ Pornind de la lucrarea lui Tzvetan Todorov *Introducere în literatura fantastică*, de la ancheta pe această temă la care au participat autori de literatură fantastică, Nicolae Manolescu afirmă, în articolul său *Sentimentul fantasticului*, că nu „există fantastic pur”. „Dacă punem față-n față un text fantastic și o proză oarecare, observăm că, în timp ce în acesta din urmă evenimentele (în sens larg) ce ni se dau ca reale sunt verosimile, în literatura fantastică evenimentele au numai aparența de realitate, unele fiind nefirești. Să subliniem acest lucru: evenimentele, și cele nefirești, sunt date totdeauna ca reale sau, mai exact, ca întâmplări în realitate. Căci nu există fantastic pur: fantasticul se naște la limita dintre real și ireal, luând câte ceva din fiecare. Și pe urmă: evenimentul fantastic coexistă cu alte evenimente, obișnuite. Din acest punct de vedere, nu există literatură fantastică pură decât în basm (unde fantasticul apare sub forma miraculosului). Literatura fantastică e un amestec de întâmplări neverosimile și de întâmplări verosimile.

Prima condiție a fantasticului este așadar «contradicția» dintre aparența de realitate a unor evenimente și esența lor ireală; dar o contradicție ce nu se manifestă prin ruptură, ci prin continuitate, fiindcă planul nefiresc se inserează într-un plan firesc. [...] Fiind dubiu, neliniște, fantasticul e o categorie foarte modernă. Să rezum ideea într-o metaforă. Autorul de literatură fantastică ne arată o fereastră întunecată pe sticla căreia zărim siluete tulburi sau sclipiri de lumină. Ce sunt acestea, ne întrebăm? Care este natura lor? Dacă ne închipuim că ele țin de lumea de dincolo de fereastră, suntem într-o atmosferă de basm; dacă ne închipuim că nu sunt decât palide reflexe ale lumii de dincoace de fereastră, atunci caracterul lor straniu se explică foarte bine rațional. Și într-un caz și în altul îndoiala inițială e spulberată, dobândim o certitudine, fie supranaturală, fie logică. Trebuie să nu știm niciodată dacă aparițiile de pe sticla întunecată a ferestrei sunt de dincolo sau de dincoace ca să ne tulburăm adânc și ca să avem sentimentul fantasticului”. ■ Sunt publicate poezii de Ion Brad, Leonid Dimov, Emil Brumaru, Dumitru M. Ion, Mona Iuga, Traian Iancu și creația în proză *Povestirile mamei* de Alecu Ivan Ghilia. Sub titlul „Din poezia țărilor balcanice”, sunt publicate versurile scriitorilor sârbi-croați, în traducerea Verei Lungu și a lui Grigore Hagiu. ■ Cititorii pot afla, din rubrica *Avantpremierea editorială*, despre volumele ce se vor afla în librării: *Înalta Umbră* (Ed. Eminescu) de Dimitrie Stelaru, *Un biet bunic și o biată crimă* (Ed. Eminescu) de Petre Sălcudeanu, *Teama de oglinzi* (Ed. Eminescu) de Mircea Micu, *Vin soldații – și alte piese* (Ed. Eminescu) de Gheorghe Astaloș, *Porțile lui Vama Cataramă* (roman; Ed. Albatros) de Mihai Pruteanu, *Moartea lui Orfeu* (roman; Ed. Eminescu) de Laurențiu Fulga, *Calea Robilor* (poezii; C.R.) de Marin Mincu. ■ Eugen Simion se ocupă, în acest număr de cartea lui Sergiu Dan, *Pagini dintr-un jurnal de noapte*. Autorul este apreciat drept „un moralist subțire”, cu „ironie fină, vervă tehnică cinematografică bazată pe acumularea de fapte senzaționale”. Se constată că „umorul și plăcerea pentru documentul psihologic de excepție au trecut și în scrierile mai noi (*Unde începe noaptea*, *Roza și ceilalți*), unde Sergiu Dan, prozator inventiv din familia lui Cezar Petrescu, încearcă a observa viața și sub latura ei serioasă. Paginile de acum (*Dintr-un jurnal de noapte*), eclectice – și ca formulă, și ca valoare – pornesc de la o experiență umană – capitală: reclusiunea. Autorul voiește, pe scurt, să întocmească jurnalul unei detențiuni. Acesta este punctul de plecare și, indiscutabil, cel mai interesant. Ulterior, cadrul narațiunii se lărgeste și Jurnalul devine memorialistică și colecție de documente, unele interesante, altele nu. Impresia asupra cărții rămâne, din această pricină, nehotărâtă. Câtă vreme Sergiu Dan vorbește de închisoare, de suferințe morale, de cruzime și prostie, de degradare și grotesc în ordinea existenței umane, tonul jurnalului este sincer și literatura din el autentică. Însă jurnalul părăsește această experiență neobișnuită și autorul redevine scriitorul pe care îl știm: inteligent, agreabil și superficial. În orice caz, Sergiu Dan a ratat o carte memorabilă și, dintr-un document

excepțional de viață, n-a reproduș decât câteva fragmente. Ele ne dau o idee despre o lume și o tragedie obscură, însă ideea nu merge mai departe de scena atroce și de faptul grotesc”. ■ La *Confidențele unui maniac*, sub titlul *Vălul Penelopei*, Alexandru Paleologu scrie că așteptarea ține „de esența femeii”. „Este în aceasta o grație gravă, plină de supunere și decență. Apoi, fiindcă de regulă bărbatul este (sau era) mai în vârstă și mai expus, urmează așteptarea absolută: văduvia. Femeia văduvă reprezintă o ipostază clasică și canonică a feminității, într-un stadiu ultim și suprem. În secolul nostru condițiile s-au mai schimbat. [...] Se generalizează participarea femeilor la treburile cetății și în activități odinioară rezervate bărbaților. Dar toate acestea nu au afectat încă (și cred că nu vor afecta niciodată) natura feminină. Idealurile sufragetelor de acum șaptezeci-optzeci de ani se împlinesc dar nu sub formele asexuate și nefirești ce se închipuiau atunci și de care s-a râș cu drept cuvânt destul. Evident că emanciparea juridică a femeii și mutațiile ce se produc în educație și moravuri, amendează rolul și condiția ei în societate și deci și conștiința ei de sine. Dar cred că această conștiință de sine emancipată a femeii merge în sensul consimțirii la condiția ei funciară și al asumării libere a rolului ei fundamental. Triste specimene și derizorii sunt acele femei care, nemulțumite de rolul acesta, au veleități masculine (filosofia, de pildă). [...] Dar cei mai mulți bărbați sunt inferiori femeilor fiindcă în loc să-și asume adevăratele lor meniri bărbătești, își arogă altele ce aparțin femeilor: grijile casei și diverse ocupațiuni practice pe care și le închipuie ca manifestări ale autorității lor. Femeile au însă o vocație firească a pragmaticului. [...] Pragmatismul masculin e disgrațios și meschin în ordinea casnică (dacă nu e doar un ajutor plin de tandrețe și stângăcie) și nu e legitim decât în cea publică. [...] Bărbații au «inventat» filosofia ca un alibi al lipsei lor de firească, al penuriei lor fizice și metafizice. Femeia are, cum spune C. Noica, o natură generală; prin esența ei fizică, deschisă, ea își depășește individualitatea: e o ființă metafizică. Ea nu are nevoie de filosofie, tot așa cum Dumnezeu nu are de ce să fie teolog. De aceea, o femeie care face pe filosoafă e o arătare hibridă și grotescă. Dar un bărbat fără filosofie e lipsit de autentică virilitate și e o făptură acefală”. ■ Ion Caraion publică articolul *Anotimpuri și țărături* în care se referă la Pierre Sylvestre, care „prepară acum o teză de estetică și filosofie” și la Julia Reix care „vine cu poezia de la ea de acasă”.

20 octombrie

• [„Scânțiea”, nr. 8582] Pe prima pagină este redată *Cuvântarea președintelui Consiliului de Stat al României Nicolae Ceaușescu, la sesiunea jubiliară a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite*. ■ Cronica literară pentru volumul *În dulcele stil clasic* de Nichita Stănescu este semnată de Dumitru Micu: „Mai puțin evidentă, nu și mai puțin stăruitoare, e această «practică a subminării» în poemele ce amintesc de Arghezi, mai ales de «copilăreștile»

lui. Amestecul de graiuri, trecerea bruscă de la un bun ceremonios la cel familiar, de la sublim la grotesc, schimbarea cadenței versurilor, toate aceste procedee sunt tipice meșteșugului poetic arghezian. Experimentându-le, Nichita Stănescu compune în același spirit. În același spirit, însă cu altă... literă. Invenția verbală, construcțiile sintactice diferă *În dulcele stil clasic*, vădit, de acele pe care le datorăm lui Tudor Arghezi, una dintre deosebiri avându-și sursa în preferința poetului de care ne ocupăm pentru abstract, în vreme ce marele său precursor a cultivat cu perseverență concretul, materialitatea masivă sau gingașă. Tendința lui Nichita Stănescu către abstracție se traduce adesea într-o poezie direct speculativă, saturată și chiar suprasaturată de concepte. Tot atât de perseverent se exprimă însă și un gust contrar (sau aparent contrar): pentru imediatul candid, pentru orizonturile copilăriei. Se zice că, în genere, poeții sunt niște copii mari. Fiecare în felul său. Nichita Stănescu realizează, în zona experiențelor lirice, starea de copilărie, atât prin faptul de a se «juca»; de a în doi și răsuci cuvintele, de a se exersa în «dulcele stil» al cutărui sau cutărui poet, cât și prin faptul de a năzui la simplu, la elementar, adică la puritate. Purity în expresie ultimă devine abstracție, concept, sau în termenii poetului însuși, «fără de greutatea absolută». [...] Obsesia desăvârșirii supreme, utopice, obligă fantezia la operațiuni variate, pe multiple tărâmurii. La nivel de tehnica literară, poetul se aventurează în exerciții de pe urma cărora limbajul capătă înfățișări stranii, deconectante. Cuvântul fiind un obstacol al comunicării în aceeași măsură în care e instrumentul ei, de ce n-am încerca să-l preschimbăm în opusul său, în «necuvânt»? [...] Profitul liric? Nici unul. Pentru lirism, asemenea experimente reprezintă, din contră, un risc mortal. Dacă Nichita Stănescu izbutește, în virtutea talentului superior să producă, și în aceste condiții, poezie (dar nu întotdeauna!), imitatorii (căci procedeele facile găsesc de îndată imitatori) amenință să invadeze piața literară cu texte care în afară de încălcarea, când deliberată, când inocentă, a normelor gramaticale, nu reprezintă nici o altă particularitate, nici un interes. [...] Năzuință, așadar, către pur, către idealitate, către un absolut conceput ca stare *precasnică*. Năzuință, la alt nivel de experiență interioară, către copilărie; tentative de a ieși din cuvânt și fascinația cuvântului; ascensiuni în zonele abstracțiunilor reci și ancorări în prozaic, în cotidian; filozofie și joc infantil. Din aceste extreme, intim și surprinzător de inedit asociate, rezultă în paginile valide ale volumul *În dulcele stil clasic* o poezie adâncă și suavă, derutantă pentru mulți, la prima lectură, dar în cele din urmă dăătoare – celor familiarizați cu secretele ei – de rare și delicate bucurii”.

• [„*Glasul Patriei*”, nr. 31] *Cuvântarea președintelui Consiliului de Stat al României, Nicolae Ceaușescu*, rostită la *Sesiunea jubiliară a Organizației Națiunilor Unite*, ocupă primul plan: „Sistemul colonial s-a prăbușit, iar pe ruinele imperiilor coloniale au apărut zeci de state noi. Ele joacă astăzi un rol important în Organizația Națiunilor Unite, în întreaga viață internațională. [...]

În viața internațională se manifestă încă forțe imperialiste și colonialiste care vor să continue vechile practici de dominație asupra popoarelor, care promovează o politică de forță și dictat, amestecându-se în treburile interne ale altor state, încercând să le impună voința lor, să le aservească intereselor lor. Este adevărat că împotriva politicii imperialiste se ridică tot mai puternic, pe toate continentele, popoarele, forțe sociale ample, puternicul curent al opiniei publice democratice internaționale”. ■ Virgil Teodorescu publică poezia *Vedem lumina*: „Pământul care-i plasmă-a istoriei și faptă,/ Și primăvara noastră, o primăvară dreaptă”.

21 octombrie

- [„Viața studentească”, nr. 34] M.N. Rusu abordează volumul *Cântec șoptit* prin prisma monumentalității operei lui Zaharia Stancu: „Un principiu al luminii și al fertilității străbate lirica de azi a lui Zaharia Stancu. Ceea ce ieri în *Poeme simple* și *Albe* era sugestie și plasticitate metaforică, în *Cântec șoptit* a devenit idee, principiu [...] Dacă în *Poeme ample* poetul se mișcă între imagini cu totul concrete, în *Cântec șoptit* poate fi vorba despre o mișcare de la abstract la concret, de la argument spre realitate. Poezia lui se construiește într-un edificiu cu linii morale deschise. [...] Lirica lui a căpătat stilul sentințelor, fapt ce mi se pare a fi un corolar al tendințelor etice urmărite de poet. Majoritatea poezilor români în anii deplinei lor plenitudini creatoare au atins simplitatea comunicării lirice. Bunăoară, Arghezi și Blaga. Că și în versurile lui Zaharia Stancu întâlnim limpidități preclasice, mai mult echilibru, mai redusă exuberanța, mai puțin stilistică și mai multă captare a șoaptelor intramundane nu este întâmplător... poetul se integrează atât într-o evoluție filogenetică recentă, cât și într-una individuală care e caracteristică creatorilor ajunși la apogeu”.

22 octombrie

- [„România liberă”, nr. 8086] Sorin Stati publică articolul *Un record dublu: Poetica matematică* – E.A.R.S.R., 1970, în care prezintă ideile de bază, novatoare, pe care le aduce studiul lui Solomon Marcus, „îndrumătorul școlii românești de lingvistică matematică”. În esență, „poetica matematică se ocupă de aspectele cantitative ale operei literare: calitățile estetice pot fi corelate cu anumite elemente numărabile, dar poezia nu înseamnă numai Număr. Poetica matematică își propune să dezvăluie anumite rețele de structuri care străbat limbajul poetic, dar poezia nu înseamnă numai Structură”. Din aceste motive, studiul prezentat aici urmărește furnizarea unor instrumente preponderent cantitative de analiză a textului poetic, precum „figurile poetice ca abateri, calcularea frecvenței unităților limbii ca mijloc de caracterizare a unui scriitor, determinarea autorului unei opere cu paternitate contestată”. De asemenea, în capitolul *Metode matematice în studiul teatrului*, sunt propuse și exemplificate grile de analiză pentru piesele *O scrisoare pierdută*, *Suflete tari*, *Ultima oră*.

• [„Scântea”, nr. 8584] Prima pagină conține informații și relatări ale prezenței președintelui Nicolae Ceaușescu la New York cu prilejul sesiunii jubiliare a O.N.U. □ Tot aici stă scris: *O prestigioasă afirmare a politicii externe a României socialiste. Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la înalta tribună a O.N.U. se bucură de călduroasa adeziune a întregului nostru popor*: „Cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, rostită de la înalta tribună a Organizației Națiunilor Unite, a fost primită cu sentimente de entuziasm aprobare în rândurile întregului nostru popor. În scrisorile adresate redacției ziarului nostru, un mare număr de cetățeni își exprimă adâncă satisfacție față de principiile cuvântării, care reflectă linia consecventă a politicii externe a României socialiste, pusă în slujba intereselor fundamentale ale poporului nostru, ale cauzei păcii și progresului. Redăm mai jos câteva din scrisorile primite la redacție”. ■ Printre aceste scrisori se află *Sinteza aspirațiilor întregii națiuni* de Petru Popescu: „Discursul șefului statului român, Nicolae Ceaușescu, rostit de la tribuna Adunării Generale a O.N.U., respiră tocmai asemenea înțelepciune, generozitate, etică internațională. Profunzimea cuvântului tovarășului Nicolae Ceaușescu, ponderea, echilibrul, angajarea totală și francă în lupta pentru pacea omenirii – și, mai precis exprimat, pentru o pace care să asigure neatârarea și progresul tuturor popoarelor – au provocat adeziune și admirație în țară și peste hotare. Recepția promptă și aprobativă în presa internațională dovedește, la rândul ei, că de asemenea poziții și idei este nevoie, că asemenea îndemnuri corespund așteptării tuturor națiunilor. [...] Am urmărit toți discursul șefului statului român și ne-am identificat cu toate ideile cuprinse, tocmai pentru că am găsit în ele o expresie a rațiunii, a conștiinței demne, a spiritului constructiv. Sintează a politicii internaționale a României, discursul rostit de tovarășul Nicolae Ceaușescu exprimă aspirația tuturor românilor pentru că ei vor să trăiască și să progreseze în pace și doresc același lucru tuturor celorlalte națiuni. În această concordanță dintre principiile expuse în cuvântarea tovarășului Nicolae Ceaușescu și înseși idealurile omenirii stă «secretul» ecoului internațional atât de larg și entuziast al cuvântării care își merită din plin rezonanța pe toată planeta”. ■ Se informează că *În cinstea semicentenarului Partidului Comunist Român. Premii acordate de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă pentru cele mai valoroase lucrări social-politice și literare*: „Împlinirea a 50 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, eveniment de excepțională însemnătate în viața poporului, este întâmpinată de scriitorii din patria noastră cu deosebit elan creator. Manifestându-și puternicul atașament față de politica partidului, conducător încercat al luptei revoluționare și al construcției socialiste, alături de toți oamenii muncii, scriitorii își dovedesc dragostea și simțul responsabilității sociale, publicând lucrări care oglindesc semnificațiile profunde ale marii sărbători. Pentru a marca modul în care se va concretiza efortul creator în cărți, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă instituie decernarea de premii pentru

cele mai bune lucrări literare și social-politice, scrise în limba română și în limbile naționalităților conlocuitoare, care reflectă la o înaltă ținută ideologică și artistică viața, năzuințele și lupta eroică a poporului și înfățișează grandioasa frescă a patriei socialiste. Vor fi premiate lucrări literare și social-politice publicate în prima ediție în perioada 1 ianuarie – 1 mai 1971. Se vor acorda următoarele premii: Pentru volumele de *proză* (romane, nuvele, schițe, reportaje) care dezbăt convingător, cu forță epică, lupta comuniștilor în anii ilegalității, problematica societății socialiste, dialectica vieții contemporane, procesul de formare și dezvoltare a relațiilor sociale, într-o largă cuprindere a orizontului spiritual al omului contemporan, contribuind la educarea complexă comunistă a cetățenilor patriei noastre: Premiul I – 25 000 lei Premiul II – 20 000 lei Premiul III – 15 000 lei Mențiune 6 000 lei. Pentru volumele de *poezie*, axate pe teme majore, relevând bogăția sufletească, idealurile, aspirațiile, frământările creatoare ale omului societății noastre, dimensiunile sociale ale existenței lui: Premiul I – 20 000 lei Premiul II – 15 000 lei Premiul III – 10 000 lei Mențiune – 5 000 lei. Pentru volumele de *critică și istorie literară*, care tratează dintr-o perspectivă originală aspecte esențiale ale literaturii române în sinteze pe probleme, genuri, tendințe estetice, personalități configurând imagini caracteristice ale fenomenului literar contemporan și afirmând viabilitatea esteticii marxist-leniniste în dialog deschis cu diverse concepții ideologice și estetice idealiste: Premiul I – 12 000 lei Premiul II – 8 000 lei Premiul III – 5 000 lei Mențiune – 4 000 lei. Pentru cartea *social-politică*, care înfățișează aspecte din istoria P.C.R., tradițiile de luptă ale clasei muncitoare, studiază liniile fundamentale ale construcției socialiste, transformările profunde care se produc în societatea noastră, tratează probleme de politologie, sociologie, etică legate nemijlocit de experiența partidului nostru: Premiul I – 25 000 lei Premiul II – 20 000 lei Premiul III – 15 000 lei Mențiune – 6 000 lei. De asemenea, se va acorda un premiu special, de 15 000 lei, pentru cea mai valoroasă *carte de artă* oglindind bogăția de aspecte ale procesului de profunde transformări înfăptuite în anii socialismului. Lista premiilor acordate va fi publicată în presă și difuzată prin radio”.

• [„Scânteia tineretului”, nr. 6664] C. Stănescu recenzează două volume de poezii nou publicate: Ion Brad (*Orga de mesteceni*), „un poet matur și lucid” și Darie Novăceanu (*Tehnică umbrei*) în care „înregistrăm ca reacție la abuzul de *amplitudine* și dramatism confecționat, tot un abuz: izgonirea cu *tehnică* a umbrei de iluzie pe care stă poezia. Volumul său se cuvine privit cu atenție și în nici un caz cu groasele ironii cu care a fost întâmpinat de două serioase reviste”.

• [„Albina”, nr. 42] Numărul se deschide cu un citat din Nicolae Ceaușescu: „În numele poporului român, pe care îl reprezint la această importantă reuniune internațională, sunt împuternicit să declar că România va milita întotdeauna neobosit și ferm pentru înfăptuirea idealurilor de pace, progres și cola-

borare ale umanității, pentru afirmarea și respectarea tuturor principiilor care stau la baza bunei conviețuiri internaționale”. □ Apare *Sesiunea jubiliară a Adunării Generale a O.N.U.*, nesemnat: „La 14 octombrie s-a deschis sesiunea Adunării Generale a O.N.U. care sărbătorește împlinirea unui sfert de veac de la înființarea acestei organizații internaționale. Iau parte aci, 70 de șefi de state și de guverne și se desfășoară sub semnul dezideratului întregii omeniri: «Pace, Dreptate, Progres». [...] Chiar în zilele când a început această sesiune sărbătorească, în Orientul Apropiat erau uciși oameni cu miile, numeroși delegați la O.N.U. își arătau nemulțumirea față de rolul neînsemnat al acestui for internațional, în rezolvarea unui conflict care amenința pacea și securitatea lumii. De această situație nu poate fi învinuită, desigur, numai O.N.U. fiindcă, precum se știe, orice organizație este ceea ce sunt membrii ei. Orice acțiune a O.N.U. depinde, în primul rând, de felul cum sunt puse în practică principiile sale, de către statele membre. Acest lucru are în vedere România Socialistă, care întotdeauna a realizat o deplină concordanță între principii și între activitatea ei internațională. [...] Poporul român aprobă din toată inima cuvintele președintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România și va milita neobosit și ferm pentru înfăptuirea idealurilor omenirii”.

● [„**România literară**”, nr. 43] Radu Boureanu scrie despre *O.N.U. și destinul culturii*: „Agoră modernă, preocupându-se de destinele popoarelor, precum agora ateniană de al poporului elen, având viziunea unui tot, idealul păcii, O.N.U., a deschis, cu zilele în urmă a 25-a sesiune, sesiunea jubiliară”.

■ Marius Robescu publică textul *Comentarii la „Orizont și stil”*: „Obiecția, una dintre cele mai importante, pe care G. Călinescu o face construcției filozofice a lui Lucian Blaga, că aceasta ar fi «lipsită de idei generale», nu pare pe deplin întemeiată. O înțelegem ca insatisfacția provenind din faptul că filozoful român nu contempla omul sub specie universală. Într-adevăr, întregul demers din *Orizont și stil* și *Spațiul mioritic* se sintetizează într-un *apriorism românesc*, ceea ce se înfățișează, dar numai din perspectiva marilor sisteme, ca o lipsă de cuprindere”.

■ La rubrica *Proiecte literare* Al. Raicu are o convorbire cu Zoltán Franyó: „– *Concret?* – Pregătesc cel de al doilea volum al întâiei mele antologii germane din lirica română (*Rumänische Lyrik*) a cărei publicare a început anul trecut la Viena, urmărind să ofere o nouă culegere din poezii români contemporani. Între altele, lucrez și la un volum masiv de memorii în care intenționez să derulez portrete de scriitori pe care i-am cunoscut între 1906-1918, cu numeroase fapte semnificative menite să lumineze dintr-un unghi inedit metodele lor de lucru și secvențe din viața personală care i-ar interesa pe cercetători. – *Ce scrieri vi se află la tipar sau aproape de apariție?* – La editura «Kriterion» din București un volum bilingv român-maghiar Mihai Eminescu, apoi o antologie maghiară cuprinzând 150 de poeți de la Grigore Alexandrescu până în prezent (circa 400 de poezii), și un volum intitulat *Pe prispa iadului*, cuprinzând peste 100 de articole, amintiri și eseuri. Tot la «Kri-

terion», o culegere în limba maghiară – de poezii de dragoste din lirica... egipteană veche, o cuprinzătoare antologie a poeziei austriece și alta din poezii antici greci latini și orientali (chinezi, indieni, arabi și persani). De asemenea, în limba germană aici urmează să-mi apară o culegere din lirica clasică chineză și câte un volum de tălmăciri maghiare din poezia nord-americană, engleză, germană, franceză, italiană, rusă. De altfel, la «Kriterion» în 1971 îmi apare și *Faust* de Goethe cu o introducere și comentarii de Lukács György. Pentru Editura «Albatros» am tradus – în maghiară – cele mai frumoase poezii ale lui Rainer Maria Rilke și *Antigona* lui Sofocle. La această editură îmi va apare, în limba română, și o carte scrisă în colaborare cu soția mea, Cristina Mayrhofer-Franyo, intitulată *De la Viena veche, la Austria tânără. – Am aflat că și la unele edituri străine...* – Da. La o editură din München este aproape gata de apariție o culegere din cele mai frumoase poezii antume și postume ale lui Eminescu. În sfârșit, la Editura Academiei de științe din Berlin vor apare patru volume masive cuprinzând toate poeziile și fragmentele cunoscute în lirica greacă antică (Solon, Saoho, Anacreon, Ion din Chios etc.) cu texte și metri originali în greacă, publicate paralele cu textul în germană”. ■ Gheorghe Cantană scrie despre pseudonimele lui Șt. O. Iosif în *Fișe pentru un dicționar de pseudonime*. ■ Nichita Stănescu semnează *Caragiale*: „Ciudată blândețe, tristă lene! Caragiale trebuia smuls din țata maică-si. Să-i fi smuls limba otrăvită; s-o fi dat-o țăranilor noștri sfinți să-și facă opincă. Eram prea tineri și mult prea adolescenți ca să ne dregem inima într-o oglindă. Adevăr cu forță; luciditate, lacrimă smulsă din ochiul neînvățat cu vederea. Ne-a spus atât de multe adevăruri încât mai bine n-ar fi fost. Toamnă cu fructe balcanice, toamnă grăbită cu mult înaintea primăverii cu verii. L-a născut mă-sa cu aripi de cucută. A fost călăreț înainte de a se naște Rosinanta. Credea că suntem grași, a crezut că noi suntem Sancho Panza al lui. El nu visa lupte cu mori, el visa lupte cu morțile. Omora totul cu privirea rece a lui. Aplica fragezilor copii legea bătrânilor. Unde călca el, piatra se lăuda că este o agoră. Când vorbea el, Aurel Vlaicu zbura beat de România. Își răsucea mustața de plăcintar, și sufletul numit Vlahuță plângea în hohote naționale. Caragiale trebuia să vie în alt timp al nației noastre, dar el a fost un grăbit. A urlat mai tare de durere decât Femeia Lui când îl năștea pe Mateiu. Naștere de copii bătrâni, de copii cu mustăți, de copii care văd și vorbesc o limbă care nu există. Pe nedrept a căzut în fântână capul Domnului Tudor. Lacrima țării a fost capul acestui bărbat. Mai bine l-am fi omorât cu toții pe grec, pe nepotul lui Epicur. Am fi plâns la fel de mult ca și la moartea Domnului Tudor; dar am fi plâns cu un înger mai puțin”. ■ Demostene Botez semnează *Originalitate și „influențe”*: „Mi se pare, așadar, o cauză inutilă și un spirit răuvoitor de șicană atunci când cu prilejul analizei oricărei cărți, – că se potrivește sau nu, – se caută influențe, înrudiri etc. Sigur că sunt și cazuri de acestea de parazitism, ușor de descoperit, dar bogăția experiențelor personale ale unui scriitor, ca și însușirea altora străine, constituie un bagaj spi-

ritual absolut necesar pentru orientarea și îmbogățirea operei oricărui scriitor, – fără a avea nimeni, pe bună dreptate, a cleveti. Oricum, mi se pare prezumțios și absurd ca un scriitor să pretindă că literatura începe cu el, că scrisul său e liber de orice influență, chiar dacă... este un avangardist, căci și sămânța avangardistului cel mai cutezător are în sâmburele ei viu cel puțin un imbold de germinație, din ansamblul literaturii de la care își pornește drumul”. ■ Adrian Marino scrie despre *Autobiografia*: „Când eul interior sau creator devine obiectul propriei sale contemplații, *je* se autorefectă în *moi*, biografia se transformă în autobiografie, forma ultimă și cea mai pură a procesului biografic, pe care-l încheie, întorcându-l în el însuși. Biografia nu mai este scoasă din operă, ci se confundă cu însăși opera. Actul creator și actul biografic se identifică, precum la Goethe, la atâți alți autori, care se complac în rememorare și retrospecție. Motivările pot fi extrem de variate. Esențială rămâne, în toate împrejurările, posibilitatea dedublării, distanțarea eului de sine însuși, autoreflex-tarea ca gest creator primordial. Privită din acest unghi, autobiografia ilustrează situația creatoare fundamentală, cazul-limită al creației literare, al cărui simbol devine. Este de ajuns ca eul moral sau spiritual să atingă un grad înalt de conștiință, ca reflexul autobiografic să intervină și autoexprimarea să devină o necesitate vitală”. ■ Alexandru George scrie despre *Matei Caragiale [sic!] și stilul evocării*: „Este indiscutabil că opera lui e de o reducere ce contrastează în cel mai flagrant mod cu largile, pletoricele revărsări ale realismului și naturalismului literar, cu abundența și marea ambiție a romancierilor cronicari ai trecutului sau ai contemporaneității. Dar împrejurarea e încă mai surprinzătoare, pentru că această operă nu e cea a unui artist lipsit de mijloacele de a se întinde și exploata spații mai vaste. Arta lui nu e miniaturală, ci concentrată, esențială. Fără inventivitate, e drept, opera lui e structurată amplu, într-o frazeologie abundentă, somptuoasă, chiar prisositoare. În nici un caz nu se poate afirma că duhul sărăciei ar fi prezidat conceperea și alcătuirea ei. La el, restrângerea trădează preocuparea de perfecțiune; ea nu e o formă a neputinței, ci semnul unei conștiințe artistice înalte”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu îl gratulează pe Al. Rosetti: „Acum, la vârsta de 75 de ani, pensionar în activitate, mereu cu alte lucrări fundamentale pe șantier, profesorul Alexandru Rosetti a rămas același atent prieten al scriitorilor și același beletrist pasionat. Despre mulți dintre scriitorii cunoscuți și iubiți, a scris calde pagini evocatoare. Îi plătim și noi astăzi, numai dobânda la capitalul de afecțiune și sprijin cu care a contribuit *ad maiorem gloriam litterarum*, rostindu-i sincera urare bătrânească: La mulți ani!”. ■ Matei Călinescu revine la rubrica sa cu textul *Vocația sfielii*: „Discretă, simplă, umilă și totuși atât de puternică, densă ca o miere veche, concentrând o experiență contemplativă rară, poezia Angelei Croitoru, salutăată cândva cu entuziasm de către Miron Radu Paraschivescu, a fost aproape sistematic ocolită de comentariile criticii literare, absentă din ierarhiile ei efemere. Lucrul nu mă uimește, era chiar firesc să se întâmple așa.

Dar Angela Croitoru este o poetă adevărată și, ca atare, ea nu poate fi nedreptățită; prin urmare nu i se poate face nici dreptate, în înțelesul comun și circumstanțial. Scriu aceste rânduri doar spre a consemna câteva impresii pe care le-am cules la lectura ultimului ei volum, *Cântece de toate zilele* (Editura Albatros, 1970). La prima vedere, avem de a face cu o poezie retorică, plină de exclamații, interogații, folosind adeseori formele adresării directe, animată, parcă, de un suflu oratoric, care se convertește liric în tonuri de odă și de imn. Dar numai la prima vedere; căci, citite mai atent, aceste poeme își dezvăluie o dimensiune profundă, paradoxală, din perspectiva căreia retorismul aparent se încarcă de o nebănuită semnificație, devenind purtătorul unei umilințe dusă până la anonimă. ■ În *Confesiuni literare* Cella Serghi semnează *Marea și ecurile ei*. ■ Valeriu Cristea publică *Rezistența lui Sisif*: „Prima impresie pe care ne-o face Călin Surupăceanu – și tonul inițial, de om obosit, ajuns la capătul puterilor, al confesiunii sale contribuie nu puțin la a o sugera – este aceea de a fi un învins. Ne temem o clipă că el se va adăuga resemnat acelei cunoscute categorii de personaje literare chemate să-și plângă, cu voce amplă sau în surdină, înfrângerea. Pe măsură ce înaintăm în lectură constatăm însă că lucrurile se petrec cu totul altfel decât am fi fost poate tentați la un moment dat să ne închipuim. Călin Surupăceanu se află numai la capătul *unui drum*, iar oboseala sa este dintre acelea care cu timpul se vindecă. Și cum ar putea fi altfel? Eroul din *Intrusul* (din care de curând a apărut ediția a II-a) nu are «nici treizeci de ani»”. ■ Lucian Raicu semnează cronică literară la despre volumul *Campanii* de Mihai Ungheanu: „Critica lui M. Ungheanu procedează prin voite și foarte energice simplificări: în perspectiva sa, care e una pedagogică într-un sens mai larg, analizele se fac nu pentru plăcerea de a analiza, spre a exercita frumusețea și valoarea în sine a spiritului critic, ci numai în raport cu necesitățile unei epoci literare. Cărțile discutate sunt alese pentru caracterul lor *reprezentativ*, constituindu-se în exemple bune și exemple rele. [...] Trecând peste unele fatale dezacorduri de apreciere și de viziune, «campaniile» purtate cu hotărâre de Mihai Ungheanu în perimetrul vieții noastre literare revelează o vocație critică indiscutabilă”. ■ Dan Cristea scrie despre *O viziune a grotescului*: „Descoperim la Florin Mugur (*Cartea regilor*) o mare desfășurare de situații grotesti, un sentiment al timpului în destrămare, o lume suferind acut de ordinea ei întoarsă. Spațiul poemelor este, indubitabil, unul moral: poezia sondează existența în proiecția ei majoră, totodată în ceea ce ține de comportamentul practic, de relativul istoric. *Cartea regilor* este, din acest punct de vedere, cartea mizeriilor ființei angrenată într-un mecanism, imaginea unei piramide cu vârful îndreptat în jos, unde personajele sunt desacralizate, lucid dezbrăcate de orice aură exterioară”. ■ În *Ochiul magic* citim: □ *De o sută patrusprezece ori Blaga* de I. H.: „Foarte puțini, neîngăduit de puțini iubitori ai poeziei lui Lucian Blaga știu la ora actuală de existența unei moșteniri inestimabile a marelui poet. [...] Ceea ce nu știu decât neîngăduit de puțini este fap-

tul că există o sută patrusprezece poezii citite de Blaga, și imprimate în urmă cu zece ani. Au putut fi ascultate în ziua de 16 octombrie într-unul din studiourile Electrecordului, vreme de două ceasuri și jumătate. Ne exprimăm pe această cale dorința de a vedea fără întârziere imprimate în condițiile ce se cuvin toate aceste poezii și date celor care le așteaptă”. □ *Fiorul acela moral...* de M. O.: „«Departa de a fi o trăire singulară, în exclusivitate spontană și de scurtă durată, emoția estetică este mai curând un sentiment și încă unul din cele mai complexe», afirmă răspicat, spre bucuria elevilor merituosi de la elementară și, poate, a celor din prima clasă de liceu, Ion G. Ion în articolul *Emoția estetică*, «Cronica», nr. 41 din 10 oct. 1970. Să afle și să se cutremure corigenții care credeau până în clipa de față altceva și să ia bine aminte că, în privința «factorului rațional, intelectual» exclus de unii eretici «cu desăvârșire» din «componenta emoției estetice», Ion. G. Ion procedează la fel de neșovăitor, acordându-i, cu o nobilă îndrăzneală, rolul de care fusese, vai, frustrat”. □ „*Astra*” de M. R.: „Numărul 9 al revistei de la Brașov, «Astra», este slab reprezentat sub raport literar. În afară de confesiunile academicianului Victor Eftimiu și de cele ale Ninei Cassian, nu prea avem ce reține”. □ *Igrec* de I. D.: „«Doar pentru un sezon», ne liniștește dramatic, necunoscuta existență feminină «Y» din «Contemporanul», răspunzând întrebării «De ce-i moda atât de urâtă». În treacăt fie spus Y – comentariile la modă sunt întotdeauna savuroase și impertinente, ba chiar, uneori, pline de o subtilă înțelepciune a cotidianului. Articolul exploziv apărut într-unul din numerele trecute surprinde însă două aspecte cu totul ciudate ale modalității vestimentare de existență: maimuțărirea hippies-ilor și decența în fața brutalității”. □ „*Neue Literatur*” de R. M.: „Autointerviul numărului de față (iulie, a.c.) este semnat de poetul Klaus Kessler. Paginile rezervate liricii germane autohtone înserează poezii de Anemone Latzina, Roswith Capesius și Klaus Kessler”. □ *Cărți ca pâinea caldă* de G. G.: „Sunt unele cărți care nu mai există, chiar dintre cele recente apărute. Cititorul care vrea să-și procure aceste cărți trebuie să se ducă aiurea, la vreo librărie din provincie, sau trebuie să aibă, altfel, cunoscuți la Oficiul de Difuzarea Cărții. Dacă editurile ar specifica din nou tirajul în caseta tipografică, acest lucru credem că ar fi un bun ghid pentru cititorii care vor neapărat să-și cumpere o astfel de carte. Și dacă tot s-ar specifica acest tiraj, de ce nu s-ar putea da, oare, și o continuare a lui, acolo unde e necesar? Pentru că toate librăriile gem de cărți care nu se pot vinde. Iar cărțile bune lipsesc. Când aceste cărți bune ar trebui să sosească în librărie, zilnic, ca pâinea caldă!”. □ „*Unu și cu unu fac unu*” de L. P.: „Nu este vorba de nici o nouă descoperire în domeniul matematicilor superioare. Nici despre nouă interpretare, într-un înalt sens filozofic, a simplei operații aritmetice, a adunării. Nici măcar numai despre o glumă de prost gust. Este vorba despre hai să le zicem «poemele în proză» ale lui Nicolae Motoc, apărute pe prima pagină a revistei «Ramuri» nr. 9”. ■ M. Nițescu semnează *Ion Barbu în ediție definitivă*: „După evenimentul editării în

1968, sub îngrijirea lui Dinu Pillat, a prozei literare, bibliografia Ion Barbu se îmbogățește acum cu o nouă dimensiune: ediția definitivă a operei poetice, apărută în Editura Albatros – 1970 – și pe care o datorăm lui Romulus Vulpecu. Epitetele sunt de prisos. Prin competența și seriozitatea exemplară, prin documentația exhaustivă, ea stă alături de ediția definitivă Mateiu Caragiale prezentată de Perpessicius”. ■ Doina Ciurea scrie despre *Tragedie și Labirintul*: „S-a discutat în coloanele «Contemporanului» (august 1970), ale «Luceafărului» (octombrie 1970), despre tragedie și despre perspectivele ei, pornindu-se de la conferința ținută de Albert Camus, la Atena, în 1955. [...] Opinia noastră este însă că, înainte de orice, statutul tragediei are la bază disputa dintre două forme de *timp* : între prezentul relativ și un prezent absolut (ideal deci) care oferă două sisteme de referință deosebite și o mișcare pe o traiectorie fixă, aceasta fiind numită, de fapt, Destin”. ■ În rubrica sa Al. Piru publică *N. Bălcescu inedit*: „Într-o scrisoare din 3 februarie 1847, N. Bălcescu înștiința pe Ion Ghica despre un discurs ținut de el la Biblioteca română înființată de Scarlat Vârnăv la Paris, Place de Sorbonne nr. 3, cu ocazia revelionului anului nou 1847”. ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de poezie. □ *Tăgade* de Alexandru Grigore: „Iată un poet autentic și cu o personalitate artistică înfăptuită (nu în revistele literare, ci în umbră, asemenea altor câtorva autori care au produs «surprize» editoriale). Cu aceste *Tăgade* (Ed. Eminescu – într-o prezentare grafică de gust ales) Alexandru Grigore impune încă unul din acele nume alcătuite din prenume – Ion Gheorghe, Ioan Alexandru, Vasile Vlad ș.a. – cu o prezență atât de fecundă în lirica ultimului deceniu. Glasul noului poet nu este unul din cele cu emisie forțată; auzul nostru se ascute pentru a-i prinde rostirea calmă, aproape în șoaptă”. □ *Minunea de a trăi* de Ion Andreiță: „Lipsa de personalitate proprie îngăduie confuzii de influențe diverse, voinicii etnice îngânându-se cu ambiția subtilităților à la Soreescu [...] și teribilisme”. □ *Balerina de fier* de Al. Ivănescu: „Simplă satisfacție a unui diletant de a scoate o carte. Satisfacții posibile: coperta și ilustrațiile lui C. Piliuță și, alături de acestea, hazul involuntar al autorului”. □ *Schimbarea la față* de Teofil Bălaj: „Regretăm că trebuie să i-o spunem autorului, persoană distinșă și a cărui companie ne face plăcere, dar după experiența acestor două cărți de până acum considerăm că vioara lirică la care cântă este una împrumutată de la pictorul Dominique Ingres”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă volume de proză. □ *Scarabeul sacru* de Aurel Dragoș Munteanu: „Remarcabile în literatură lui Aurel Dragoș Munteanu sunt, înainte de toate, deosebita voință constructivă, vocația teoretică, coerența severă, patosul demonstrativ”. □ *Cancerul blond* de Mircea Constantinescu: „Cele mai bune pagini ale romanului rămân totuși cele în care este relatată lenta decădere a familiei Steriadi, la fel de bine este sugerată atmosfera apăsătoare a micului oraș provincial T. (Târgoviște, după toate aparențele), în sfârșit, cu o mână sigură este prinsă imaginea unui neliniștit erotism adolescentin, manifestat în chip de amor americanizat, – un ciudat

amestec de sentimentalitate romanțioasă și de sportivitate. Inutil să mai spun că romanul este scris cam neîngrijit”. ■ M. Ungheanu comentează □ *Din tradițiile gândirii axiologice românești* de Ion Pascadi: „Carta lui Ion Pascadi este o antologie care-și propune să dovedească existența, ignorată în genere, a unei preocupări axiologice în gândirea filozofică românească și să-i sublinieze independența. [...] Folosirea unui stil care utilizează prefabricatele și evită nuanțarea poate deturna intenții oricât de bune”. □ Același critic scrie și despre *Atitudini* de Dan Zamfirescu: „*Atitudinile* lui Dan Zamfirescu se susțin, însă, printr-un schelet ideologic ferm, prin declarația programatică inclusă în ele. Faptul că a publicat un astfel de volum dovedește siguranța de sine a autorului”. □ *Studii de folclor și artă populară* de Ion Apostol Popescu: „Supărătoare în ciuda extrem de interesantelor sale studii, mai ales cele de artă populară, rămâne uniformitatea și lipsa de relief a scrierii. Folcloristul, etnograful nu trebuie să rămână însă la credința că se poate scrie oricum, dacă materia e în sine interesantă”. ■ În *Ce e nou în cultura R.F. a Germaniei*: □ textul *Liliputanii necuviincioși. Filmul lui Herzog „Și piticii au început prin a fi copii”* de Wolf Donner, preluat din «Die Zeit», nr. 29, 1970. □ două texte: „*Legătura pentru ochi*” – noua piesă a lui Siegfried Lenz și „*Procesul de la Havana*” în viziunea lui Hans Magnus Enzensberger. □ L. Voita scrie despre „*Con de umbră*” în jurul lui Thomas Mann?. □ Martin Walser – *Visul criticului*. □ Horst Bingel semnează *Arta ca obiect de consum*. ■ În *Cronica traducerilor* Cornel Mihai Ionescu scrie despre volumul *Cânt și memorie orfică* de Dino Campana: „Frumusețea intensă a poeziei lui Dino Campana ne-a fost acum dezvăluită de memorabila tălmăcire a lui Dragoș Vrânceanu. Atât de târziu, dar cu atâta dăruire, încât răsplătește îndelunga absență a poetului”. ■ L. Dimov semnează *O confesiune dusă până la capăt*: „Marina Țvetaeva face parte din rândul acelor poeți considerați (în vastele acte justificative care alcătuiesc introducerile ce însoțesc neapărat volumele închinat reconsiderării operei lor) că au parcurs un drum «complicat», «întortocheat», «sinuos». Destinul lor poate fi calificat drept eroare, sau, dimpotrivă, o recunoaștere a eșecului, Opera însă astfel sancționată rămâne o mărturie a sincerității acestor poeți deosebiți. Marina Țvetaeva refuză disputa, străină fiind de orice manifestare scolastică”. ■ În rubrica *Micul ecran* apare „*Sed perseverare diabolicum*” semnat a.: „Citeam în program și ne bucuram – marți 13 octombrie, în cadrul *Cronicii literare*, Matei Călinescu prezintă cartea lui Al. Paleologu *Spiritul și literatura*; joi, 15, *Actualitatea literară* oferă spațiu lui Nicolae Manolescu «despre trei volume de versuri semnate de Ilie Constantin, Tudor Vasiliu și Dumitru M. Ion». Aici e de consemnat prima și cea mai minoră dintre inexactități – ultima carte a lui Dumitru M. Ion nu e de versuri! Celelalte două (inexactități) să le numim mai bine incorectitudini: nici Matei Călinescu, nici N. Manolescu n-au apărut pe micul ecran. Fără explicații. Și fără scuze”. ■ Revista publică *Manuscriptum*: „Publicăm în acest număr scrisoarea adresată de academicianul D. Panaitescu-

Perpessicius profesorilor de limbă și de literatură română din școlile de toate gradele, precum și altor intelectuali și oameni de cultură, în legătură cu proiectata apariție a revistei istorico-literare ilustrate «Manuscriptum». Este vorba de o publicație trimestrială, elaborată sub conducerea academicianului Perpessicius». Din scrisoare cităm: „Prin «Manuscriptum», noi intenționăm să punem în mâna dumneavoastră – și nădăjduim că aceasta se va adeveri de la primul număr – un indispensabil instrument de lucru, util și atrăgător în egală măsură. Redactată îngrijit, revista se oferă, în același timp, și oricărui iubitor de literatură română și mai ales acelei părți a tineretului școlar, care dovedește de timpuriu înclinație și interes în această direcție”.

● [„Tribuna”, nr. 43] În *Prezența istoriei* Ion Vlad consideră necesară interpretarea literaturii prin prisma istoriei, „ca un proces în devenire continuă, ca o mișcare permanentă tinzând spre forme adecvate timpului, înnoindu-se prin confruntări repetate în planul experiențelor și al expresiei”. Pentru a-și susține demersul, Ion Vlad face referire la eseul lui G. Călinescu *Istoria ca știință inefabilă și sinteză epică* în care istoria literară este comparată cu istoria generală, dar și la Eugen Lovinescu care arăta în deschiderea cursului de istorie a literaturii române legătura firească dintre fenomenul cultural, fenomenul social, fenomenul economic și fenomenul literar. Autorul pledează pentru o „istorie a lecturilor reînnoite”, care să restituie și să reabiliteze opere uitate sau „rău citite”, din autori ai literaturii românești vechi sau contemporane.

■ *Cronica literară* semnată de Victor Felea semnalează cu entuziasm apariția volumului *În dulcele stil clasic* (Ed. Eminescu, 1970), de Nichita Stănescu. Criticul consideră că Nichita este, dintre poeții tineri, cel mai reprezentativ în sensul căutărilor și direcțiilor trasate de Ion Barbu și Tudor Arghezi, în așa fel încât „ceea ce realizează e o foarte personală sinteză a celor două moduri poetice”. Felea reproduce cu bucurie versuri din volumul prezentat pe care-l arată a fi „marele poem al unei izgoniri, al izgonirii poetului din sine însuși, din raiul lăuntric, din propria sa idealitate către un dinafară întristător și hărțuitor în același timp”. ■ Volumul de rondeluri *Semne cerești* (C.R., 1970), de Leonid Dimov, este prezentat de Gheorghe Grigurcu ca fiind „un ingenios spectacol de marionete”, o „sugestivă imagine a orașului dezabuzat și chemător, grav și deșucheat, derizoriu și cutremurător”. Criticul face o trecere în revistă a volumelor publicate de Dimov, a cărui creație este „un teritoriu independent”, care se desprinde de Ion Barbu și de Tudor Arghezi, de care-l leagă o afinitate organică. Gheorghe Grigurcu observă că, dincolo de gestul facil al rondelurilor, Dimov este un „virtuos al vocabularului erudit-mucalit”. □ Culegerea *Izvoare folclorice și creație originală* (E.A.R.S.R., 1970) este adusă în atenția publicului de V. Fanache. Volumul coordonat de Ovidiu Papadima, cuprinde studii despre operele lui Mihai Sadoveanu, Octavian Goga, Gala Galaction, Ion Pilat, Lucian Blaga, Ion Barbu, Vasile Voiculescu, pornind de la sursele folclorice și receptarea acestora în lucrările scriitorilor amintiți. Criticul apreciază că

„impresia de ansamblu este net favorabilă”, în pofida unor diferențe de criterii al căror statut de principiu se poate discuta. Este în contradicție cu opinia lui I. Oprișan că L. Blaga are o săracă experiență personală de natură folclorică, dar consideră că studiul acestuia are substanță. □ Poezii semnate de Al. Căprariu ■ Două interviuri realizate cu invitați la Congresul Academiei Mondiale a Latinității desfășurat în România: Costin Julea dialoghează cu profesorul Harry C. Schnur de la Universitatea Stanford, din SUA, *România – prezență a spiritualității latine*, iar Romulus Balahan îl are ca interlocutor pe Virgillio Paladini, din Italia, într-o discuție ce are ca temă *Modernitatea literaturii latine*. □ Ioan Alexandru este prezent cu poemul *Graiul patriei*, iar Petre Sălcudeanu cu un fragment din romanul polițist *Un biet bunic și o biată crimă*. □ Poezii de Ion Rahoveanu și Alexandru Anca. ■ Ion Lungu publică un *Cuvânt înainte* la relansarea rubricii *Cronica ideilor* ce se dorește a fi „în spiritul exigenței și principialității marxist-leniniste” și care va prezenta cărți, studii, cazuri, puncte de vedere din domenii diverse ale gândirii. ■ În cadrul rubricii *Istorie literară. Documente*, D. Macrea face referire la *Latinitatea limbii române*, iar D. Păcuraru publică articolul *Duiliu Zamfirescu și spiritul latin*. ■ *Cine ești dumneata ... Aurel Baranga?*, interviu realizat de Marica Beligan, în care dramaturgul face o incursiune lipsită de modestie în propria biografie.

23 octombrie

● [„**Contemporanul**”, nr. 43] Este publicat articolul *Lumini* de Eugen Jebeleanu și dedicația *Pentru Al. Rosetti* de Geo Bogza. ■ George Ivașcu semnează articolul *Prestigiu unanim* în care discută despre prezența președintelui statului român Nicolae Ceaușescu în cadrul conferinței Organizației Națiunilor Unite ce a avut loc la New York. □ Pornind de la cuvintele adresate de către Nicolae Ceaușescu cu ocazia prezenței sale la New York, Zaharia Stancu scrie articolul *Pacea și cultura* în care argumentează faptul că o atmosferă pacifistă ce se instalează în mentalul națiunilor, care s-au aflat timp de o jumătate de secol în contextul celor mai devastatoare conflicte pe care le-a cunoscut umanitatea, duce la o îmbunătățire a forului cultural și a progresului artistic: „Să ne gândim bine și să ne imaginăm cum ar arăta planeta noastră dacă ar fi înlăturate din arena internațională amenințarea cu forța sau folosirea, [...] dacă ar fi înfăptuite în viață egalitatea în drepturi între națiuni, dacă s-ar respecta independența și suveranitatea națională”. ■ În articolul intitulat *Genul confuz*, Paul Anghel își exprimă lipsa de încredere în noile forme artistice care vor atât de mult să devină genuri ale antiliteraturii, care urmăresc o dinamitare din interior a însuși actului scrierii: „Ei bine, o structură nu poate să existe în afara oricărei structuri, aceasta însemnând non existență, neantul pur, iar non existența în literatură cade în afara literaturii. Nu pot deci să subscriu la inventarea acestui gen, care nu poate purta un alt nume decât *genul confuz*”. ■ Teodor Mazilu publică articolul sportiv *Trei... și toate trei...* □ Sunt publicate fragmentul

Cantitatea scris de Ana Blandiana și poemele lui Stelian Oancea intitulate *Dar soarele...*, *Preotesei* și *Ideonarithmos*. ■ Laurențiu Ulici recenzează volumele de poezii *Omul fără voie* și *Corăbii* aparținând autorilor Vasile Vlad, respectiv Monica Pillat. ■ Pornind de la studiul critic *Contradicția lui Maiorescu* semnat de Nicolae Manolescu, Paul Georgescu scrie articolul intitulat *Un Maiorescu posibil* în care analizează principalele trăsături de ambiguitate ce definesc atât opera, cât și biografia lui Titu Maiorescu. ■ Nicolae Manolescu recenzează studiul de critică literară intitulat *Marele Alpha* semnat de Alexandru George. Cu toate că apreciază unele observații ale tânărului critic în legătură cu opera lui Tudor Arghezi, Manolescu tinde să contrazică multe din tezele sale. Nu în ultimul rând, Manolescu consideră această carte ca fiind „interesantă, subtilă, făcând dovada unui gust cultivat și neconformist”. ■ Cu ocazia punerii în scenă la Teatrul Mic a ultimelor piese ale lui Teodor Mazilu, Andrei Strihan scrie articolul *Teodor Mazilu și teatrul filozofic* în care se arată nemulțumit de greșelile de interpretare ale piesei *Don Juan moare ca toți ceilalți*, comise de regizorul Emil Mandric. În legătură cu celelalte două piese, respectiv *Treziți-vă în fiecare dimineață* și *Inundația*, Strihan este de acord cu faptul că „spectacolul de inaugurare a stagiunii Teatrului Mic, în ciuda scăderilor semnalate, marchează etapa superioară atinsă de creația dramaturgică a lui Teodor Mazilu, rezonanțele tragice ale acestui teatru”. ■ Pentru a marca aniversarea de șaptezeci și cinci de ani a pictorului M.H. Maxy, Ștefan Roll scrie *Omagiu unui prieten* în care tușează parcursul biografic al artistului modernist. ■ Gr. C. Moisil semnează articolul *Prin librării* unde analizează pe scurt problemele „pieței cărții”. ■ În articolul intitulat *De la înălțimea lui Gulliver*, Alexandru Ivăsiuc discută pe marginea ideii de perspectivism și cum opera lui Jonathan Swift prezintă cel mai clar această modalitate de a privi realitatea din foarte multe unghiuri.

24 octombrie

- [„Scânteia”, nr. 8586] Adrian Anghelescu notează apariția volumului *Rime* de Petrarca, în traducerea Etei Boeriu: „Versul său solicită pe lângă un fin simț al limbii și o adevărată vocație din partea traducătorului. În volumul *Rime* – apărut recent la Editura Univers – cu un comprehensiv cuvânt introductiv de Alexandru Balaci, Eta Boeriu face dovada acestor calități, după excelenta tălmăcire a operelor lui Dante și Boccaccio, desăvârșind astfel un întreg act de cultură”. ■ Emil Vasilescu prezintă volumul *Piramidele frigului* de Radu Boureanu: „Apelul frecvent la o tipologie de factură mitologică ar acredita impresia că poetul clasicizează. În realitate multe din acestea au caracter de elemente figurative, arareori cu valoare simbolică, așa cum distingem în *A doua anti-elegie*. Reintegrând mitul în sensurile lui umane cele mai fericite, ca o căutare a nădejdei, poetul înalță un cântec împotriva durerii. De altfel, mi se pare că ciclul celor șapte anti-elegii sunt străbătute de aceeași patetică che-

mare la păstrarea nealterată a încrederii în mai bine, și ele exprimă convingător, într-un registru liric, adesea cutremurător, o conștiință artistică ce-și apropie marile întrebări ale existenței. [...] Radu Boureanu este un virtuos caligraf al cuvântului, care risipește cu dăruire metafore de o mare frumusețe. Acolo unde scriitorul alcătuiește poezia într-o cromatică distinsă, cu un acompaniament migălos lucrat, se simte și unda secretă a existenței, fiorul lumii ce traversează poezia. Uneori, însă, metafora rară, versul succulent nu reușesc să alcătuiască poezia. Numeroasele neologisme nefiind asimilate ideii fac din unele poezii creații prețioase, retorice. Dar, în esența sa, volumul de poezii al lui Radu Boureanu poartă însemnele unei personalități artistice marcante, aflată în neistovită căutare a poeziei purtătoare a unei experiențe umane autentice”. ■ Sorin Movileanu se ocupă de volumul *Atitudini* de Dan Zamfirescu: „Sigur că, referindu-se adeseori la probleme de interes imediat în planul teoretic sau al analizei curente a fenomenului literar, unele dintre paginile reunite în acest volum de *Atitudini* nu pot aspira la generalizări de durată. Ceea ce nu le diminuează însă interesul, cu atât mai mult cu cât ele dovedesc o dată în plus cât de utilă poate fi prezența unor competenți cercetători ai trecutului literaturii noastre în câmpul publicisticii de cultură, în abordarea problemelor definitorii pentru dezvoltarea creației literare contemporane”. ■ Sub semnătura lui dr. Heinz Stănescu apare prezentarea volumului *Oameni și timpuri* de Franz Liebhard: „În ciuda perioadei relativ îndelungate pe parcursul căreia s-au încheiat eseurile care alcătuiesc această primă culegere din studiile lui Franz Liebhard și în pofida varietății subiectelor tratate, volumul se dovedește unitar în ansamblul său. Fapt care se explică pe de o parte prin maturitatea creatoare a autorului, care îmbină bogăția de informații, adesea inedite, cu o prezentare elevată, întotdeauna bogată în asociații de idei și metafore; pe de altă parte, cu excepția eseurilor introductive, mai toate studiile și articolele din acest volum privesc fațete diverse ale aceleiași problematici – viața culturală și spirituală a Banatului de ieri și de azi, reflectarea conviețuirii frățești a poporului român cu naționalitățile conlocuitoare în general, cu cea germană în special”.

● [„Cronica”, nr. 43] Traducătorul Zoltán Franyó se declară a fi *Sub vraja lui Eminescu*, rememorând pentru lectori prima sa întâlnire cu versurile lui poetului: în 1910, când profesorul Ioan Costa din Arad i-a recitat câteva din poeziile preferate. Din 1922, când a publicat cea dintâi traducere, sonetul *Trecut-au anii*, la prelucrarea căruia a primit ajutor din partea lui Lucian Blaga, au urmat 48 de ani de carieră, însumând o sută de traduceri din Eminescu în limba maghiară și în jur de șaizeci în limba germană. ■ La cererea criticului Mihai Drăgan, revista îi publică un amplu articol intitulat *Contradicțiile criticii și „Contradicția lui Maiorescu”*, dedicat receptării volumului lui Nicolae Manolescu. După o prezentare și comentare succintă a reacțiilor pro („critica sărbătorească”) și contra („critica box”), punctând îndeosebi părerile lui Lucian Raicu, Adrian Marino și Zaharia Sângeorzan, autorul își expune punctul de

vedere propriu: „Intenția lui Nicolae Manolescu este aceea de a crea – prin opoziție – o viziune absolut nouă asupra personalității maioreștiene, privită în *totalitatea* manifestărilor ei spirituale, dar nu atât cu preocuparea de a le suda într-un corp unitar, cât de a le descoperi principiul unificator, mecanismul intern al unei structuri de excepție”. ■ În cadrul rubricii *Convorbirile Cronicii*, Nicolae Turtureanu stă de vorbă cu poetul Dan Deșliu. Redacția subtitrează principalele subiecte atinse: „Nenorocirea unor autori este că sunt prea de timpuriu categorisiți definitiv. Nu mă consider un neînțeles, ci un autor mai puțin cunoscut. Am intrat prea repede în manualele școlare. Arta rămâne chestiune de caracter. Singura modalitate de a evolua este de a-ți cunoaște limitele. Cred în virtuțile poeziei noastre tinere”. ■ Const. Ciopraga punctează un moment aniversar: „Personalitatea profesorului Al. Dima, armonioasă, receptivă la nou-tate, se distinge printr-o largă putere de asimilare și iradiere în forme proprii. Capacitatea de muncă exemplară, la acești șaiszeci și cinci de ani, ne îndreptățește să conchidem că Al. Dima reprezintă o vocație realizată și onorată deplin”. ■ Zaharia Sângeorzan recenzează volumul de critică al lui Mihai Ungheanu, intitulat *Campanii*: „sunt vocile unui spirit critic năvalnic, îndrăzneț, care nu se intimidază în fața operelor, ci le traduce într-o reflecție proprie, invadată de verosimilitate”. ■ Daniel Dimitriu semnează *Schițe pentru un portret imaginar*, dedicat lui Lautréamont. ■ C. P. trece în revistă succint recenziile germane din ultimii doi ani ai volumului *Literatura românească de azi*, semnat de Dumitru Micu și Nicolae Manolescu, tipărit la München în traducere germană în 1968. ■ Șt. Avădanei semnalează traducerea unor poeme de T.S. Eliot, de către Aurel Covaci. ■ N. Irimescu reține din „Contemporanul” articolul lui M. Ungheanu, *Ambiguitatea și echivocul formulei polițiste*, referitor la dezinteresul prozatorilor contemporani pentru substanța operelor lor, în schimbul câștigării unei mari aderențe la public.

● [„Flacăra”, nr. 43] În primele doua pagini ale revistei apare o amplă dare de seamă asupra *Vizitei președintelui Nicolae Ceaușescu la O.N.U. și în Statele Unite*. ■ În *Literare*, Lucian Raicu prezintă volumul lui Solomon Marcus, *Poetica matematică*: „prima contribuție de acest fel la noi și, pare-se, nu numai la noi, este la rândul său expresia unui spirit deschis, aderent la valorile specifice literaturii, îndrăgostit de literatură, capabil să guste opera literară pe cale intuitivă”. ■ Henri Wald scrie eseul *Civilizație* plecând de la premisa că atunci „când nu este confundată cu cultura, civilizația este opusă ori culturii spirituale, ori culturii sălbatice”. ■ În pagina *F Film* se publică o prezentare a ecranizării unui roman de Boris Polevoi, cu titlul *Aurul*. □ În *F Varietăți*, revista publică o serie de „minifabule” semnate de diverși scriitori, grupate sub titlul *Înțelepții printre noi*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, apare o notă despre volumul lui Eugen Barbu, *Jurnal în China* (Eminescu). □ Succintă trecere în revistă a unor noi volume de poezie intrate în librării: *Entropia* de Daniel Turcea, *Minunea de a trăi* de Ion Andreiță, *Balcanice* de Dumitru M. Ion.

□ Semnalarea apariției, la Ed. Kriterion, a „unui compact volum în limba maghiară”, *Vârstele copacului* de Ferenc Szemlér, precum și a volumului de *Balade engleze* (Ed. Univers), „în frumoasa și laborioasa tălmăcire a lui Leon Levițchi”. □ Notă despre subiectul romanului *Cu duhul blândeții* de Horia Panaitescu (C.R.). ■ La rubrica *Memento, Teatru*, este inserată o succintă cronică dramatică a piesei lui Mircea Radu Iacoban, *Tango la Nisa*, pusă în scenă la Teatrul Giulești. □ Notă despre montarea, la Arad, a piesei *Despot Vodă* de Alecsandri.

● [„Luceafărul”, nr. 43] Chestiunea la care se referă Marin Preda este legată de obiceiul culinar al țăranilor de a mânca mămăligă pe care nu și-ar fi închipuit că-l au și bucureștenii așezați la coadă în speranța că vor putea să achiziționeze de la casa de comenzi mălaiul necesar. „În general am nu o dată impresia că viața bucureștenilor e prea puțin cunoscută și nu sunt deloc conșinși că literatura abisală care se scrie despre ei corespunde vreunei realități obiective sau subiective. Deși o întâmplare povestită de mine însumi la această rubrică, despre niște cetățeni evazionști care s-au comportat exact ca într-o nuvelă evazionistă, mă face să fiu mai prudent cu afirmația tăioasă de adevăruri. Totuși, nu văd cum, în mod abisal, se întoarce bucureșteanul cu punga cu mălai acasă, pune oala de tuci pe foc și se apucă să facă mămăligă!”. Intervenția lui Preda face implicit referire și la situația celor care au primit locuințe naționalizate. „Am făcut și eu o vizită în apartamentul care mi se repartizase și din care această persoană tocmai își căruse lăzile cu câteva zile înainte. La intrare mă aștepta, parcă ar fi știut că vin chiar la ora aceea, fostul proprietar al casei (căzută în întregime sub legea naționalizării). Nu vroia nimic de la mine, dar ținea să-mi declare că îi va urmări în justiție pe toți cei care au locuit și au plecat din fosta lui casă. De ce? Fiindcă i-au furat lucruri care nu erau ale lor, ci ale lui personale, galeriile de la ferestre, din lemn de nuc, niște aplice, plafone, eșetera. De unde știa, l-am întrebat. Se vede din stradă, prin geam. Am intrat înăuntru. Plafonul într-un loc parcă era din paie din chirpici. Fusese construit un zid despărțitor care tăia holul, să separe familiile în trecere, apoi zidul fusese dărâmat, dar cum! Ferestrele cu feronerie distruse... jumătate din cele zece storuri, rupte, instalațiile sanitare deteriorate, nefuncționând sau scoțând bolboroseli groaznice și improșcând cu apă pe pereții sordizi, înțesați cu fire electrice de culori diferite, care duceau fiecare la alt bec. În baie, de pildă, fiecare locatar își avea becul lui, dar și la bucătărie, unde nimeni nu făcea curat fiindcă nu era a nimănui, dar o foloseau toți. Nu trebuia să primesc să intru în casă astfel, îmi șoptește fostul proprietar. Să fi dres întâi toți toate stricăciunile, să zugrăvesc, să cureț parchetul și abia pe urmă să-i fi lăsat să plece. Îi răspund că m-am gândit la asta, dar că tot ar fi trebuit să iau totul de la capăt. Nu-ți lasă nimeni în urmă o casă pe placul tău... [...] Pornesc spre ieșire, uitându-mă prin odăi, criticând trecutul și văzând prezentul cu ochii viitorului. Pe cutia tabloului electric, un caiet soios de mărimea unui dosar, îl iau și mă uit în el. E

«cartea de imobil». Încep să citesc numele celor care au locuit în decursul anilor în odăile acestui apartament. [...] Numărul lor mare sugerează instabilitatea modului lor de viață, trecerea lor pe aici ca printr-o gară... Unul venea din Pociovaliște, Gorj, altul din Cujmir, altul din Bora, Slobozia, altul din Jegălie, Fetești, dar altul și din Hamburg, altul din Mihail, Alba, altul din Greabănul, R. Sărat, ețetera, ețetera. Te pomenești că ăștia sunt mămăligarii bucureșteni care stau la coadă la mălai!”. ■ La *Avantpremierea editorială* sunt anunțate următoarele volume: *Ironice* de Ion Nicolescu (versuri; C.R.), *Edenul de piatră* de George Alboiu (versuri; C.R.), *Arhipelag de noapte* de Pan Izverna (versuri; Ed. Eminescu), *Tăgade* de Alexandru Grigore (versuri; Ed. Eminescu), *Ciuleandra* de Liviu Rebreanu (Colecția „Clepsidra”, Ed. Eminescu), *Considerații confortabile* de Al. Philippide (Ed. Eminescu), *Poezia lui Eminescu* de Ion Negoitescu (Ed. Eminescu). ■ Publică povestiri Mircea Ion Casimcea (*Săptămâna mică*), Marius Tupan (*Cornul caprei*), A. Corsini (*O singură melodie*), Olga Bubulac (*La cafeneaua „cigale”*). Apar creații lirice de Ion Lotreanu, Corneliu Vadim Tudor, Dumitru Stancu, Ovidia Babu, Nicolae Oancea, Marin Stoicescu. ■ La *Punct și virgulă*, Nicolae Ciobanu salută inițiativa „Vieții Românești” „de a consacra ultimul număr lui Mihail Sadoveanu” pentru a contribui la „redescoperirea” operei scriitorului, iar titlurile ce se pot citi, în acest sens, sunt „edificatoare”: *Paradoxul sadovenian* de Paul Georgescu, *Filosofia lui Sadoveanu* de Al. Paleologu, *Cultura semnelor* de Mihail Petroveanu ș.a. Este lăudată și „tentativa de transpunere în scenariu de film a romanului *Baltagul* de către regizorul Lucian Pintilie”.

25 octombrie

● [„Scânteia”, nr. 8587] Ioan Adam semnează *Autenticitate sau improvizație facilă în epica de inspirație istorică?*: „*Fanar, Întoarcerea în deșert, Taina stolnicesei, Pașala, Măgura vulpii, Vornicul Boldur*, romane tipărite în trecutul apropiat, *Vlad, Fiul Dracului* al Georginei Viorica Rogoz, *Hangița Tudora și Burduja Vodă* – componentele masivului tom ce poartă semnătura lui Alexandru Ștefanopol, *Domnița Ruxandra* de Elvira Bogdan, *Inorogul nu moare* al prozatorului Constantin Cuza – cărți recente în rafturile librăriilor (și – dacă am arunca o privire cât de succintă asupra planurilor editoriale – am vedea că viitorul ne rezervă alte numeroase narațiuni) sunt titluri ce constituie grăitoare argumente pentru a conchide că momentul actual poartă însemnele unui reviriment al prozei de inspirație istorică, ale unui interes susținut din partea scriitorilor pentru momentele de cruciale confruntări ale istoriei noastre, pentru acele fapte și evenimente eroice care înfruntă timpul pentru a duce mesajul creativității robuste a unui popor cu străveche dăinuire și civilizație. [...] Supunând ilustrările recente ale genului unui examen exigent, am vedea însă că numeroase dintre ele nu se ridică la înălțimea cerințelor literaturii noastre. □ *Vlad, Fiul Dracului* al Georginei Viorica Rogoz își propune programatic să

releve în dimensiuni mai exacte personalitatea justițiară și neguroasă a voievodului care, în fruntea puținilor săi oșteni, l-a înfrânt pe cuceritorul Constantinopolului. [...] Romanul e văduvit de necesarul suflu tensional și dramatic, de patina istorică; el trăiește mai mult din intrigi colaterale, de pe urma elementului anecdotic pe care autoarea nu știe să-l completeze și să-l amplifice, înzestrându-l cu sensuri majore. □ *Domnița Ruxandra*, romanul insuficient șlefuit stilistic al Elvirei Bogdan, cu expresii rebarbative, cu inadvertențe lexicale și cu repetiții obositoare la lectură, reprezintă în contextul general al acestor apariții editoriale genul de scriere care idilizează dulceag în sintagme feministe. □ *Hangița Tudora și Burduja Vodă*, romanele ce alcătuiesc masivul op al lui Alexandru Ștefanopol, refac, prin intermediul unui limbaj cronicăresc, cu calofilii de cronograf bizantin, tot niște vieți romanțate: a mamei lui Mihai Viteazul și cea a voievodului Gheorghe Ștefan. Influența sadoveniană receptată neselectiv, vizibilă în turnura frazelor, în lexic, în tipologia personajelor, duce la o pasișă caligrafică, dar neviabilă. Structurile anecdotice împrumutate cronicilor și documentelor nu sunt încorporate unei viziuni integratoare. □ *Inorogul nu moare*, romanul lui Constantin Cuza, reface dezinvolt viața luminatului domnitor Dimitrie Cantemir. [...] Demitizarea rău aplicată, coborârea eroului la dimensiunile comune îl transformă pe vizionar într-un «dandy» când volubil, când disimulat și abscons, veșnic atras de vraja grațiilor feminine. Desacralizarea, – literatura universală o dovedește – este adesea o premisă fecundă ce înlătură viziunile idealizante. Ioana d'Arc a lui Bernard Shaw, deși desprinsă de dimensiunile mitice, este configurată totuși ca o siluetă nobilă de vizionar. Cantemir, sub pana lui Constantin Cuza, își pierde însă contururile eroice pentru a deveni un personaj arid sufletește. Preluarea unei mase amorfe de fapte istorice, absența reconstituirii epocii, tenta descriptivistă, colajele în transcripție impersonală din cronicile fac în parte și din acest roman (altminteri destul de captivant, cu o scriitură nervoasă) o carte fără un tâlc superior. □ Proza noastră istorică, cu o puternică tradiție în literatura română, cu o adeziune largă la publicul cititor, necesită veghea mereu trează a criticii literare și a editorilor. Tradițiile prozei noastre nu sunt compatibile cu obturarea și mistificarea adevărului, cu incursiunile în fiziologic și supralicitarea însușirilor nerelevante ale personalităților istorice, fenomene (identificabile în măsuri diferite în unele din scrierile recente) ce contrazic prin optica lor deformantă însuși spiritul acestei literaturi, însuși mesajul ei educativ, patriotic. Abandonarea ei în brațele senzaționalului, ale gustului pentru «culisele» istoriei este similară cu văduvirea generațiilor de azi și viitoare de evocarea expresivă, nemuritoare, a marilor figuri ale trecutului patriei, de însăși imaginea actuală a acestuia. De aceea, în eforturile lor de promovare a unei literaturi de calitate, editorilor le incumbă datoria de a evita cu discernământ și fermitate lucrările neîmplinite, de a apela la cei mai înzestrați creatori, care să ofere lucrări de un vibrant patriotism, opere menite să înfrunte timpul”. ■ În rubrica *Adnotări* apar două referințe: □ *Semnificația unei anto-*

logii de N. Sarin: „Antologia poetică *Cerul în apă*, publicată de curând în editura ieșeană Junimea, constituie o inițiativă destinată valorificării creațiilor celor mai semnificative ale tinerilor poeți, care nu au reușit până în momentul de față să alcătuiască un volum. Asupra valențelor literare cuprinse în cartea de față ca și a utilității impresiilor de lectură și a notelor biobibliografice ce însoțesc, ca succinte prezentări, grupajul liric al fiecărui autor, nu vom insista (autorii înșiși sunt de-abia la începutul materializării vocației lor) mulțumindu-ne să subliniem doar noutatea și, sperăm, eficiența soluției editoriale propuse. Inițiativa ni se pare lăudabilă din cel puțin trei motive: primul are în vedere rațiuni de ordin artistic întrucât facilitează unor poeți tineri, prezențe mai mult sau mai puțin remarcabile în presa literară, dar a căror creație nu justifică încă cerințele unui volum personal, posibilitatea de a vedea tipărite într-o antologie cele mai reușite producții; în al doilea rând, poate ajuta la evitarea unei abundențe de volume de debut discutabile atât în ce privește substanța lor, cât și în aceea a unității și calității artistice; în al treilea rând, asemenea culegeri întocmite prin grija unor redactori de recunoscută competență (în cazul de față criticul Gheorghe Drăgan) poartă, de la început, însemnele unei pertinente selecții, capabilă să oprească accesul mediocrității și să orienteze creația viitoare a poetului. Asemenea selecții realizate cu grijă, în spiritul unei sporite exigențe, pot constitui un prim test artistic al editurii în vederea cunoașterii și călăuzirii unor viitoare debuturi independente”. □ *Sinteză utilă a comunicărilor științifice* de Gh. Dan: „Propunându-și să pună în valoare contribuțiile aduse de oamenii de știință români în diverse sectoare umaniste, editurile noastre și-au făcut un bun obicei din tipărirea unor volume în sumarul cărora sunt reunite cele mai importante comunicări prezentate în cadrul unor reuniuni și sesiuni științifice internaționale și naționale. Într-un asemenea context se cuvine să consemnăm și publicarea volumului *Probleme de literatură comparată și sociologie literară*, apărut nu cu mult timp în urmă în Editura Academiei, sub egida Institutului de istorie și teorie literară «George Călinescu» [sic!] al Academiei de științe sociale și politice. Sunt cuprinse în acest volum comunicările susținute anul trecut la cea de-a II-a Consfătuire națională de literatură comparată. Așa cum arăta prof. univ. Al. Dima în paginile care deschid volumul, obiectivul principal al comparatismului românesc îl constituie «fixarea locului literaturii naționale în context european în domeniul relațiilor, al problemelor și al specificului național», depășind faza caracterizării trăsăturilor definitorii ale acestui specific ca un scop în sine, determinându-le prin compararea cu valorile create în alte literaturi. Dincolo de inerentele inegalități valorice, diversitatea problematicii abordate, ținuta științifică a comunicărilor semnate de specialiști din întreaga țară – printre aceștia se numără Liviu Rusu, I.C. Chițimia, Nina Façon, Vera Călin, Iosif Pervain, Paul Cornea, Al. Duțu, Ion Brăescu, Mihai Novicov, Heinz Stănescu, Stan Velea și mulți alții – exprimă în mod elocvent posibilitățile de care dispune în momentul de față comparatismul românesc”.

27 octombrie

• **[„România liberă”, nr. 8090]** Tia Șerbănescu se află în *Dialog cu poeta Ana Blandiana*, articolul fiind intitulat *Poezia, o fericire greu de purtat*. Întrebată, mai întâi, ce crede despre rostul poetului și despre posibilitatea de a scrie, Ana Blandiana răspunde că „poetul e important nu prin felul în care impresionează universul, ci prin felul în care se lasă impresionat de univers”. De asemenea, arată poeta, poezia nu sensibilizează și „nu se dăruie decât celor care o dețin dinainte”. Întrebată, apoi, care este relevanța supratextului publicistic, în raport cu poezia, scriitoarea identifică, în articolele sale, o „supapă a versurilor” care o ajută să păstreze pentru acestea doar „ceea ce e distilat de nenumărate ori”. Cu privire la spectacolul *Poemul pentru două voci*, pus în scenă, pe versurile Blandianei, de regizorul Andrei Șerban, poeta explică faptul că „secvențele incluse într-un recital de poezie voiau să sugereze că există moduri diverse de a transmite aceleași lucruri ajungând la rezultate neasemănătoare”. În finalul interviului, Blandiana se declară parte a epocii sale, sugerând o inevitabilă reconectare a liricii generației de care aparține cu marea lirică interbelică românească: „mă simt făcând parte din starea de spirit declanșată miraculos, atunci – în interbelic – cu noi nuanțe, cu noi timidități, cu noi îndrăzneții – în prezent”.

• **[„Scânteia”, nr. 8589]** Pe prima pagină se dau informații despre *Vizita președintelui Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, la Washington*: „Vizita președintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, în Statele Unite ale Americii a cunoscut ieri un moment deosebit. Răspunzând invitației președintelui Richard Nixon și a soției sale, Patricia Nixon, președintele Nicolae Ceaușescu și soția sa, Elena Ceaușescu, sunt, începând de ieri, oaspeții Casei Albe. Șeful statului român este însoțit de Dumitru Popescu, membru al Comitetului Executiv, secretar al C.C. al P.C.R., deputat în Marea Adunare Națională, și Corneliu Mănescu, ministrul afacerilor externe”. ■ Mircea Horia Simionescu prezintă volumul *Închide ochii și vei vedea Orașul* de Iordan Chimet: „Romanul-feerie *Închide ochii și vei vedea Orașul* este o reușită a faptului că proza noastră actuală, preocupată să-și diversifice modalitățile, are întotdeauna de câștigat atunci când, reluând tradițiile artei narrative românești, știe să-i fructifice cu inteligență și talent sugestiile, virtuțile”.

28 octombrie

• **[„Scânteia”, nr. 8590]** Apare o notă nesemnată „*A hét*” – o nouă revistă în limba maghiară: „Prezentând cuprinzător profunde transformări revoluționare realizate în toate domeniile vieții social-economice a țării noastre, noile realități ale României socialiste, militând pentru cimentarea prieteniei frățești dintre naționalitățile conlocuitoare și poporul român, «*A hét*» își propune să fie o publicație care aduce o contribuție efectivă la popularizarea ideologiei mar-

xist-leniniste, a politicii partidului, la dezvoltarea combativității împotriva influențelor ideologiei burgheze. Totodată «A hét» este primul săptămânal din istoria presei maghiare din România – cu un profil atât de complex, care-și propune să abordeze un câmp extrem de vast de preocupări, o tematică de o mare diversitate – respectiv să trateze, deopotrivă, problemele politiciii interne și externe ale României, ale creației literare, muzicale și din domeniul artelor plastice, cinematografilei și teatrului, problemele filozofiei, științelor umaniste și exacte, în perspectiva cercetărilor celor mai avizate din țară și de peste hotare”.

● **[„Viața studentească”, nr. 35]** Se inaugurează rubrica *Un bătrân către un tânăr cărturar* – academicianul profesor Mihai Beniuc se confesează în foileton: „Cărturar și carte au rămas, amândouă cu referire la nivelul intelectual și cultural al omului – ceea ce denotă stima poporului, de totdeauna, pentru învățătură.” „Deci numai omul e cărturar; cărturar fiind este și cult, cultivându-se a ajuns să aibă o civilizație și o istorie, ambele în continuă transformare, atât ca structuri istorico-sociale instituționalizate, cât și ca structuri psihodinamice corespunzătoare ale omului. [...] Probabil, însă, că niciodată nu oricui i se putea acorda titlul de cărturar, nici calitatea de înțelept și eu însumi m-aș sfii să-l suspectez pe orice om știutor de carte, chiar posesor de diplome înalte, că este și cărturar, în adevăratul sens al cuvântului... Cărturarul nu-i fitecine!... Cât despre carte, în dezbateră dintre noi, aș lua-o în sensul care se perpetuează pe lângă cel mai frecvent de *liber* (originar latină pieleță dintre scoarța și tulpina copacului) anume în sensul de *scrisoare*. De altfel *cartea*, concret, designează foaia pe care se scrie (*papyrus*), iar *scrisoare* își trage numele din instrumentul cu care se scrie (probabil un vechi grecesc *skrifon*). Poate din colaborarea penei cu hârtia, ajutată de noi, să se limpezească problema...”. □ Beniuc continuă expozeul și în numerele următoare: „La drept vorbind, nu m-am visat niciodată cărturar, iar cuvântul poet, pe timpul meu, nu figura în graiul satului nostru...”. ■ M.N. Rusu recenzează volumul liric *Simetrii*: „Dar *Simetriile* lui Al. Andrițoiu sunt clasiciste din mai multe motive... pe lângă acela formal, mai important mi se pare cel al sintezei. Poezia lui propune un nou conținut clasicismului, uzând generos de această operație cognitivă. În versurile sale găsim topite într-un magic echilibru evenimente simboliste pe linia muzical exotică a lui Macedonski... viziunea sintetic clasicistă asimilează și un Eminescu bacovian ori un Bacovia eminescian... același arc de boltă pornit din Eminescu mai trece printr-un Arghezi de voluptos serai [...] prin baladele romantice ale lui Radu Stanca... nu lipsește nici marele devorator de elenisme, G. Călinescu. [...] Dar dacă câteva segmente din templul clasic al poemelor pot fi atribuite unor nume ilustre, devenite material de construcție lirică, bolțile edificiului aparțin ingeniozității de meșter cărturar a lui Andrițoiu. El este *un inițiat* care transformă universul real și cultural în semne, ritmuri și cristale”. ■ Tot M.N. Rusu se referă (rubrica *Evrika*) la volumul lui Solo-

mon Marcus, *Poetica matematică*, în oglindă cu o altă carte care a făcut epocă, *Înțelepciunea și iluziile filosofiei* de Jean Piaget: „Cărțile sunt, firește, deosebite și în scriitură. Una poate fi considerată un dramatic jurnal filosofic, cealaltă o scriere tehnică în care limbajul matematic *închide* și nu *deschide* un alt sens decât cel *calculat*... limbajul ei matematic fiind unul *noțional* și convențional aplicat la poezie nu sugerează, ci codifică. [...] Dar sub toată rețeaua descrierilor făcute cu mijloace specifice ale matematicii se simte pulsația unui spirit care vrea să convingă, vrea să *întemeieze*...”.

29 octombrie

● [„**România liberă**”, nr. 8092] Dragoș Vrânceanu prezintă, în cadrul rubricii *Vitrina cu cărți literare*, volumul de proză pentru copii al lui Iordan Chimet, *Închide ochii și vei vedea orașul*, apărut la Ed. Ion Creangă, care „împinge mai departe impulsul fantastic-liric din volumul de poezii” din 1968, *Lamento pentru peștișorul Baltazar*, la care se adaugă o „pornire de modulare inepuizabilă a unor plâsmuiri și a unor acțiuni fabuloase, cu toată cochetăria lor, cu un realism de tip cotidian”. □ În aceeași rubrică, Traian Filip prezintă volumul de versuri al lui Constantin Ștefuriuc, *Pe o vârstă de băiat*, în care, pornind de la „cărțile vechi ale înțelepciunii”, asociind animalele și plantele cu simboluri parabolice, „confeționează himere pentru lumea lui de basm”. □ Tot în această rubrică, Emil Manu prezintă volumul de versuri semnat de Matei Alexandru, *Donna Sextina*, care succede volumelor *Insula în care înfloresc corali*, din 1931, *Leagăn de îngeri*, din 1935, *Jocul cuvintelor*, din 1939 și *Vămile văzduhului*, din 1942. *Donna Sextina* reunește sonete în care „emoția lirică e stilizată printr-o oralitate care depășește trubadurescul de factură livrescă al modernilor”, și „are ceva din apelația directă, voit demodată, care solicită rostirea versurilor sau transcrierea lor într-o epistolă erotică”.

● [„**Albina**”, nr. 43] În editorialul *Pentru un climat de pace și cooperare*, se arată: „Sesiunea jubiliară prin care Adunarea Generală a O.N.U. a marcat împlinirea unui sfert de veac de existență a Organizației s-a desfășurat cu solemnitatea cuvenită, dar nu ca un prilej de congratuări festive, ci ca unul de bilanț lucid, de stabilire a noi jaloane pentru viitor”. ■ Ion Bănuță publică eseuul *Candorile toamnei*: „Și totuși toamna ni se impune, imensă și aproape trufașă, o! nu prin pierderea iremediabilă a miliardelor și miliardelor de frunze, ori a firelor de iarbă, ori a soarelui cel mai dulce sau cel mai candid... Nu! Toamna ni se arată într-un fel-altfel chiar numai prin simplul și prin generosul fapt, de sacrificiu chiar, și anume acela precum că ni se dăruie toată nouă, și numai nouă, lăsându-se pre sine goală, și ne dăruie tot ce-a strâns, clipă cu clipă, să zicem din toamnă până-n toamnă”. ■ Ion Istrati publică reportajul *Pe drumuri Moldave*. ■ Eugen Luca prezintă volumul *Cântec șoptit* de Zaharia Stancu: „Prestigiul scriitorului care ne-a dăruit celebrul roman *Desculț* și câteva opere circulând pe îndepărtate meridiane, nu ne poate determina să uităm că Zaharia

Stancu e, înainte de toate, poet. Un poet autentic, cu un univers al său, distinct, îmbogățit de la un volum la altul. De altfel, în cazul lui Stancu, însăși delimitarea dintre poet și prozator ne apare, până la un punct cel puțin, artificială. Despre lirismul puternic al paginilor sale de proză s-a glosat doar îndelung, fără să se tragă, însă, toate consecințele. Să ne mire, oare, atunci că în ultima sa culegere de stihuri *Cântec șoptit* aflăm motive și sentimente cu care proza sa l-a familiarizat pe atâția cititori care-l ignorau în postura de poet? Prozatorul reia doar și dezvoltă motivele poetului”. ■ Sașa Pană evocă prietenia sa cu *Ilarie Voronca*: „O veche, durabilă prietenie, stimă și prețuire m-au legat ani îndelungați de Ilarie Voronca, poetul înnoitor al limbajul și aducătorul unei miresme proaspete, inedite în lirica noastră, în perioada dintre cele două războaie mondiale. Ani îndelungați... dar totuși prea puțini, din cauza morții premature, la numai 43 de ani, în plină eflorescență creatoare. Ceea ce, în trecerea de timp mai sus amintită, s-a numit (uneori cu ironie și suficiență) avangardă literară, modernism a fost și rămâne neseplat de activitatea poetică a lui Voronca. [...] Da, a fost și a rămas dintr-ai noștri, al celor care construim socialismul”.

● **[„Cutezători”, nr. 44]** Sunt marcați 90 de ani de la nașterea lui Sadoveanu, cu amintiri de Demostene Botez: *Bădia Mihail în familie; Aproape de inima cutezătorilor* de Al. Dima; *De ce ne place Sadoveanu?* de Irina Tudor, plus poemul *Sadoveanu* de Tiberiu Utan. □ Din acest număr se lansează un roman foileton de suspens și acțiune, *Casata de la miezul nopții* de Nicuță Tănase.

● **[„România literară”, nr. 44]** Grigore Hagiu scrie despre *Spiritul universalității*: „Interferența omului politic cu omul de litere preocupă tot mai profund secolul nostru destul de înfierbântat și altminteri. [...] Întreprinderea de planuri, de activități, răscolind esența, orientarea unei societăți capabilă să-și demonstreze unicitatea de acțiune este punctul nostru ferm de vedere, ceea ce ne diferențiază și obligă în același timp. Un efort comun în spațiul căruia uneltele se confundă. Nu o renunțare la specificitate, o potențare a elementului fundamental propriu în vederea universalității. O nobilă privire de ansamblu. Mi-am reamintit mie însumi aceste idei pe marginea Cuvântării președintelui Consiliului de Stat, Nicolae Ceaușescu, în fața Organizației Națiunilor Unite, concepută în spiritul celei mai depline universalități. [...] Am discutat și discutăm, noi, scriitorii, de atâtea ori despre căile cele mai adecvate de ridicare a literaturi naționale până la cea universală. Ne-am lovit de barierele unei limbi de restrânsă circulație, de imposibilitatea penetrării peste granițe a unei culturi încă tinere. De stagnările și inerțiile pe care le știm cu toții. Ce lecție admirabilă, exemplară ne-a dat marea vocație politică! O replică la care trebuie să meditam și vom medita. [...] Trebuie să fii și scriitor pentru a putea surprinde, în textul acestei Cuvântări, dialectica vastelor lucidități. Scriitor în sensul puterii de cuprindere. Scriitor în sensul reprezentării unei lumi posibile, atât de fin creionate, acea lume în care stă la echilibrul perfect *preîntâmpinarea războiului*, dar și *zădărnicierea oricărei agresiuni, lichidarea definitivă a colonialis-*

mului, dar și abolirea neocolonialismului, acea lume pe care o presupune numai consecvența comunistă. Cât de răspicat și limpede răsună, de la tribuna înaltului for mondial, în cea mai curată și înaltă limbă românească, anticiparea viitorului: *Lumea spre care mergem inevitabil este aceea în care fiecare popor va putea fi cu adevărat stăpân pe soarta sa, va putea decide asupra viitorului său, va putea acționa pentru colaborarea pașnică cu celelalte popoare*".

□ Horia Lovinescu semnează *Virtuțile rațiunii*: „Cunoscută pentru fermitatea și consecvența inflexibilă a principiilor ei, politica externă românească și-a găsit cea mai răsunătoare și completă expresie în expunerea recent făcută de președintele Nicolae Ceaușescu la Sesiunea jubiliară a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite”.

□ Și prof. univ. ing. Marin Rădoi publică un text cu aceeași tematică: *România a vorbit la O.N.U.*

□ Nicolae Țic continuă șirul acestor texte cu *Mândrie și demnitate*, iar Aurel Baranga vine cu *O vibrantă pagină a Istoriei*.

■ Edgar Papu semnează *Sadoveanu sau revenirea lui Kronos*: „La noi, Sadoveanu alcătuiește prada cea mai bogată pentru cercetătorul literar, lacom de material artistic. Câte nu se pot spune despre lexicul, despre stilul său, despre componența fonică a cadențelor sale muzicale, despre structura imaginii? Tot atât de multe pot fi scoase la lumină în privința unei tratări a fiecărui aspect natural, a fiecărei categorii umane, sociale sau profesionale, autohtone sau alogene, rurale sau citadine, prezente sau dispărute”.

■ Discuția dintre Al. Raicu și Mihai Beniuc se referă la *Proiecte literare*: „Părerea mea e că fiecare scriitor are mult mai multe proiecte literare decât cele mărturisite. De obicei când el lasă să circule unele, se referă la ceea ce are pe masa de lucru aproape gata. Despre proiectele de perspectivă de obicei îi pare rău că a amintit, fiindcă cei care-l cunosc așteaptă să fie materializate, iar acest lucru întârzie uneori peste așteptări. Este și cazul meu. După ce am mărturisit unele proiecte mă simt stânjenit, fiindcă de obicei se realizează nu dintre cele declarate, ci altele despre care n-am vorbit până atunci nimănui. E cazul volumului de peste o sută de poezii, *Lumini crepusculare* care mi-a și sosit de la Editura «Eminescu» în corecturi. De altfel, volumul de poezie e mai ușor de realizat, fiind vorba doar de problema selecției din ceea ce există deja în manuscrise. – *Sunt informat că acesta nu e singurul volum de poezie pe cale de apariție...* – Probabil că ți s-a vorbit despre cel solicitat de Editura «Dacia» din Cluj. Acesta va apare în întâmpinarea aniversării a cincizeci de ani de la întemeierea Partidului. Sunt versuri izbucnite în diferite perioade, fără intenția de a fi publicate într-un volum, laolaltă. Ele solicită totuși o muncă minuțioasă de selecție. – *În materie de proză?* – Tot în cinstea acestei mari sărbători voi da o povestire amplă, care-mi stă de mai multă vreme la inimă. O parte, într-o primă formă, am și elaborat-o. Firește, proiectul meu de o viață, la care lucrez mereu este drama istorică *Horia*. Din ea am publicat prologul, dar o serie de fragmente, interesante cred, își așteaptă încă rândul înaintea întregului. De altfel, am scris și o povestire cu același subiect. – *Dar critică și memorialistică?*

– Am contractat cu Editura «Minerva» o carte despre problemele poeziei, văzute dinăuntrul activității poetice, o carte de aforisme, observații, fragmente de jurnal și articole, inclusiv despre acele poezii care sunt ele însele arte poetice sau manifeste”. ■ S. Damian formulează câteva interogații critice în *Reversibil*: „Remarcăm de mai multă vreme în proza noastră una din direcțiile de preocupări. Pagini din *Risipitorii* de Marin Preda, romanele *În absența părinților* și *Animale bolnave* de Nicolae Breban, *Vestibul* de Al. Ivăsiuc, *Coborând* de Paul Georgescu, *Iarna Fimbul* de Alice Botez și acum recent *Moartea lui Orfeu* de Laurențiu Fulga sau *Scarabeul sacru* de Aurel Dragoș Munteanu, printre altele confirmă, în felurite variante, o curiozitate față de condiția biologică a omului. Silit să se evalueze singur, el capătă conștiința limitelor fizice posibile și se sforțează să dezlege relația dintre voința și existența organică definită, marginile eventuale ale normalului, ca să prevină infiltrațiile obsesiei și ale altor forme de deturnare a afectului, a facultății de a imagina. [...] Așteptăm criticul care să dezvăluie cât mai devreme universul secret, structurat pe legi precise, marca marii proze care se naște din imparțialitate, cruzime, răbdare a acumulărilor de detaliu, cunoaștere extraordinară a senzorialului, purtat printr-un filtru de caracterizare intelectuală, ceea ce decide elevația concepției narative. E un proces de restituire pe care însăși dialectica de absorbție literară între trecut și prezent și graficul înaintării de azi îl revendică”. ■ În *Breviar* citim *Mușatesciana* de Șerban Cioculescu: „Trebuie să fie ceva din cale afară de morocănos ca să se împotrivescă spiritului lui Tudor Mușatescu, într-adevăr irezistibil”. ■ Matei Călinescu revine la rubrica sa cu *Limbaajul ironiei*, în care „voi lua în discuție, așadar, pe rând: falsul elogiu sau lauda ridiculizatoare, parodia, litota, repetiția, «clîșeul» și, în sfârșit, tăcerea, care, nesupunând nimic, semnifică, în anumite împrejurări, infinit. [...] Dacă se poate vorbi de un sens educativ al ironiei – și cred că se poate – el nu trebuie privit în mod simplist ca realizându-se într-un joc al ironizării a cărui țintă ar fi, rînd pe rînd, educatul și educatorul, ci ca o lărgire și adîncire a conștiinței ironice avînd drept consecință a cunoaștere activă a limitelor, dar și a forțelor regeneratoare ascunse ale limbajului. În această privință, din fericire, nu se pot formula reguli, și cu atît mai puțin prescrie rețete: ironia are, între altele, vocația nonconformismului și, în chip evident, lecții de nonconformism nu se pot da, expresia însăși constituie o *contradictio in terminis*. Cu atît mai dificilă devine situația, cu cît nonconformismul ironiei este nu numai discret, dar se ascunde de obicei sub aparențele celui mai liniștit conformism, repudiînd implicit zgomotoasele, stridentele, demagogicele manifestări extremiste; chiar și atunci cînd adoptă asemenea atitudini, ironia o face exclusiv spre a le discredita, spre a le contesta cu propriile lor mijloace: ceea ce rămîne, după prăbușirea oricărei emfaze în propriul ei vid, este doar un surâs imposibil de definit, foarte greu de surprins. Și într-un astfel de surâs se concentrează întreaga valoare a ironiei”. ■ În *Confesiuni literare* Al. Philippide scrie despre *Primele lecturi*. ■ Lucian Raicu

comentează volumele *Simple întâmplări cu sensul la urmă* și *Marele Alpha*, ambele de Alexandru George: „Alexandru George, care debutează târziu, prezintă dintr-o dată două cărți remarcabile, una de literatură critică (*Simple întâmplări cu sensul la urmă*) și alta de critică a literaturii (*Marele Alpha*), recomandându-se ca un scriitor *format*, cu toate notele captivante, dar și cu toate suspensiunile însoțind de regulă o astfel de liniștită, prea liniștită recunoaștere. El scrie «bine», chiar foarte bine, niște cărți perfect lizibile, relevând o excepțională familiarizare cu lumea constituită a literaturii ca limbaj esențial, în afara căreia nu ar putea trăi decât anost și zadarnic”. ■ Mihail Petroveanu scrie despre poezia lui George Alboiu. Textul se intitulează *Patos și obsesie*: „Proces intentat condiției umane, poezia lui George Alboiu se articulează pe o concepție precisă despre rosturile și mijloacele ei. [...] Atitudinea, aparținând de altfel unui grup de poeți (Ioan Alexandru, Dumitru M. Ion, Gh. Pituț), îl diferențiază pe George Alboiu, în măsura în care, acolo unde Ioan Alexandru, de exemplu, vede o criză a vieții, a lumii înseși deșertate de duh, poetul nostru suportă impasul unei sensibilități macerate de demonul imposibilei fuziuni cu ființa. G. Alboiu cultivă patosul eului într-un limbaj halucinatoriu, de o concretețe iluminată”. ■ Zaharia Sângeorzan publică în *Opinii despre roman* textul *Experiența narativă*: „Narațiunea modernă nu se împacă cu ciclul epic și de aceea devine inexplicabil un dialog în care ideile se contemplă pe loc și nu comunică prin relații valorice. Experiența narativă clasică este anulată de un exercițiu al temelor: romancierul explică, se lasă furat de speculații minore, nu narează o idee și spectacolul epic cade în compoziție hibridă”. În text sunt analizate experiențe narrative ale scriitorilor Marin Mavru, Marin Preda, Dumitru Radu Popescu, Bujor Nedelcovici, ajungând la concluzia: „Experiența narativă însumează o realitate a unor literaturi, iar când ea lipsește sau este insuficientă, romanul sau povestirea se condamnă singure la rată. Conștiința experienței narrative clasice este una din condițiile hotărâtoare ale romanului modern”. ■ În *Ochiul magic* atrag atenția trei adnotări. □ *Aluzia – modalitate critică?* de I. T.: „O impresie de scepticism acut se degajă dintr-o apreciere globală despre literatura de azi. (*Genul confuz* de Paul Anghel – «Contemporanul» nr. 43/ 1970). Are dreptate autorul când ne previne asupra comparațiilor grăbite între decenii, când reabilitează, cu argumente, opere scrise cu mai mult de zece ani în urmă, când pledează acum pentru o inspecție mai curajoasă și mai responsabilă a socialului, o oglindă a timpului, pentru căutarea adevărului și a modalităților de comunicare cu publicul larg. [...] Există forme încă nedefinite care pregătesc evident cristalizări viitoare și altele care, rămânând fatal sub zodia ceței și a efemerului, se cer într-adevăr dezvăluite printr-o analiză critică severă și sigură. Însă un spirit decis să clarifice trebuie să disocieze, să pună în relief valorile pe care le consideră stabile și, când pomeneste de un monopol al imposturii, ridicată la rang de autoritate de o critică docilă și derutată, gestul elementar absolut obligatoriu este numirea intrușilor, «ctitorii și beneficiarii

genului», cum îi gratifică, și apoi demonstrarea măcar minimă a simulării, a absenței de autenticitate”. □ *Structuralism* de I. T.: „În același număr 9 (la vastele spații ale paginilor «Vieții românești» conviețuiesc, laolaltă, emanații ale spiritului dintre cele mai diverse) facem cunoștință cu o încercare aproape disperată de aplicare a unui structuralism de ultimă oră la opera lui Mihail Sadoveanu. Ideea în sine nu ar fi fost rea, iată însă cum e pusă în practică. Studiul (semnat Ioana Crețulescu) debutează printr-o prezentare a lui Roman Jakobson [...] și a sistemului său referențial, după care cercetătoarea pornește cu hotărâre la o aplicație practică: «Vom spune, deci, că *transmițătorul* este Sadoveanu, nu omul, ci autorul...» «*Destinatarul* lui Sadoveanu este evident publicul cititor...» «*Mesajul* înseamnă opera lui Sadoveanu...» «*Codul* este fără îndoială limba lui Sadoveanu...» Da, fără îndoială. Fără îndoială”. □ „*Faci mișto de mine?*” de V. Vs.: „În ultima vreme au apărut, în diverse edituri și colecții, numeroase romane polițiste, cele mai multe traduse din limbile engleză (ori americană) și franceză. Fără a ne opri asupra criteriilor care au determinat alegerea titlurilor, – ni s-au oferit, pe lângă unele cărți de reală valoare, și opusculă submediocre –, vrem să semnalăm un aspect, de loc îmbucurător, al acestor apariții, și din nefericire întâlnit din ce în ce mai frecvent. Dorind să «redea» cu fidelitate (?) limbajul percutant și expresiile «tari» ale eroilor, – e vorba de genul așa-zis «negru», în care abundă indivizii aparținând drojdiei societății –, tot mai mulți dintre traducătorii noștri se simt tentați să asezoneze versiunea românească a cutărui sau cutărui roman polițist american sau francez cu vulgarități și trivialități. Să fim bine înțeleși: nu pretindem ca un gangster sau un detectiv particular echivoc, un «truand» sau un avocat veros să aibă o conversație aleasă, academică. Așa ceva ar suna, evident, cu totul fals. Însă traducătorii noștri uită un lucru: și franceza, și engleza, și americana posedă un bogat – și relativ vechi – fond de expresii argotice, care nu sunt, *obligatoriu*, triviale”. ■ După moda zilei, Al. Piru își intitulează articolul *Asachiana*: „Cu privire la Gheorghe Asachi, scriitor care a jucat în Moldova la începutul literaturii române moderne un rol asemănător cu cel jucat în Muntenia de Ion Heliade Rădulescu, s-au scris în afară de numeroase articole și studii în diverse periodice câteva lucrări fundamentale privind o latură sau întreaga sa activitate culturală și literară. [...] De curând Gh. Ungureanu a publicat însă o amplă culegere de documente privind activitatea de arhivist a lui Gh. Asachi și regește în legătură cu familia, activitatea școlară, publicistică, artistică, tipografică etc. a aceluiași (*Figuri de arhiviști români, Gheorghe Asachi – 1788-1869*, București, 1969)”. ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de poezie. □ *Imperiul neodihnei* de Paul Tutungiu: „Un poet monocord, situat, parcă pentru totdeauna, într-un teritoriu de preferință, pe care și-l revendică în exclusivitate. La George Alboiu acest teritoriu este câmpia eternă, la Paul Tutungiu – *peștera*. Autorul plachetei *Imperiul neodihnei* (Ed. Eminescu) este atras de *viziune*, versurile sale sunt permanent grave. Universul arată, în ochii săi, în linii mari,

ca o infinită indeterminare spațială, din care coboară cu durere, identități preexistente ce se întrupează în copii, pe calea maternității”. □ *Elementele* de Bujor Voinea: „Specifică, în plan spiritual, este la acest poet o anumită stare de nesiguranță în exactitatea cu care percepe realul (forma cea mai curentă este confuzia din iubire, ca în «Fă ceva!»). Jocul nestăpânit bine de simțuri al reperelor predispune la joc, iar jocul aduce înseninare”. □ *Astrul nimănui* de Coman Șova: „Coman Șova nu e prea sigur pe mijloacele lirice, temperatura înaltă ce pare a însoți actul creației sale îngăduie dese accidente în corpul poemelor, de improprietăți de limbaj, prețiozități ș.a.m.d.”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă volume de proză. □ *Miradoniz* de Gheorghe Tomozei: „Frumoasa carte a lui Gheorghe Tomozei, poate cea mai însemnată apariție a acestui an în perimetrul ingrat al «literaturii pentru copii», stabilește un plafon de nivel superior”. □ *Dintr-un jurnal de noapte* de Sergiu Dan: „O enormă impietate este însă folosirea acestor intimități în scopul compromiterii scriitorului în chestiune; reciproc, vom avea cazul celor care tind să facă din scriitor un fel de sfânt, absolvindu-l pe toate păcatele lumești. Între habotnici și bârfitori nu e o deosebire atât de mare cum se crede de obicei. Cartea lui Sergiu Dan putea fi teribilă și este amuzantă”. □ *Fiecare cu părerea lui* de Tudor Mușatescu: „Dacă multe din spiritualele «mușatismes» – fie-mi permis acest omagiu – constituie o adevărată risipă de inteligență și haz (*Dicționarul umoristic al limbii române*, mai ales), nu sunt puține nici cele care proliferază în virtutea unui mecanism bine pus la punct. Marele inamic al umorului lui Tudor Mușatescu este superproducția; citite în reviste, eventual în grupe de câte «10» (vd. «Contemporanul»), asemenea producții sunt chiar plăcute, dar lectura cărții este obositoare. *Fiecare cu părerea lui* este, din acest motiv, o carte pe care fiecare o deschide după părerea lui”. □ *Zestrea Rosanei* de Niculae Frânculescu: „Un manufacturier neîndemânat este N. Frânculescu, autor al unor proze grozav de fade, care amintesc într-un chip izbitor de compunerile școlarelor”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu comentează un mai vechi studiu al lui Tudor Vianu, cel intitulat *Ion Barbu*: „Cât de mult a evoluat receptivitatea noastră estetică în ultima vreme, ne dăm seama aproape cu uimire, recitind acest studiu al lui Tudor Vianu. Când la publicat, în 1935, autorul urmărea, înainte de orice, să înlesnească accesul la opera unui mare poet dificil. Cunoașterea lui Ion Barbu risca să se lovească de obstacolul insurmontabil al totalei incomprehensibilități; cititorul trebuia ajutat, așadar, mai întâi a înțelege principiile unei poetici noi. Multe din paginile pe care le umple Tudor Vianu cu acest nobil scop ne apar azi ca forțând uși deschise; nu puține propoziții teoretice chemate să opereze câteva distincții, la epoca respectivă încă neintrate în conștiința literară, sunt enunțate cu o înduioșătoare prudență”. □ Semnează versuri Henriette Yvonne Stahl (*Cale lactee*), Constantin Abăluță (*Așteptare; Punct; Înăuntrul și în afară; Lamb; Urase*), Ion Gheorghe (*Vasilica; Mutul*), Ben Corlaci (*Hemoragia misterioasă*). □ La proză apar: Octavian Simu, *Debutul călăului*; Marius Stoicescu,

Catch; Vasile Rebreanu, text dramatic *Impresara*. ■ *Prezențe românești*: „În numărul 3, 1970, al revistei internaționale trimestriale pentru literatură «Books Abroad», publicată de Universitatea din Oklahoma, au apărut câteva recenzii semnate de Virgil Nemoianu și Pavel Ruxăndoiu. Pavel Ruxăndoiu analizează volumul I al *Istoriei literaturii române* de George Ivașcu, «Primul care, de la G. Călinescu încoace, și-a asumat riscul de a scrie singur o istorie a literaturii române, relativ amplă». Virgil Nemoianu semnează recenzii la: *Viața și opiniile lui Zacharias Lichter* de Matei Călinescu, *Principele* de E. Barbu, *Poemele lui Balduin de Tyaormin* de I. Negoîtescu și *Blănurile Oceanelor* de V. Teodorescu”. ■ *Prezențe străine*: □ În *Poezia oglinzii*, Victor Ivanovici analizează poezia lui Borges, Unamuno, Calderon de la Barca, spunând: „Pentru scriitorul modern cuvintele sunt un scop și nu un mijloc. «Poezia nu se face cu idei, ci cu cuvinte» – scria undeva Mallarmé. Aceasta înseamnă că poezia, fiind oglinda lumii, își este totodată oglinda sieși. O asemenea conștiință speculară pare a caracteriza o bună parte a creației literare din zilele noastre”. □ Despre *Caracterul național al literaturii albaneze* scrie Dalan Shaplllo. □ Focioni Micia-cio traduce din folclorul albanez (*Descântec; O, voi munți; Tu, colina*). □ Viorica Dinescu realizează un interviu cu Yaşar Nabi Nayir, *Literatura turcă de azi*. □ Polixenia Karambi semnează reportajul *Mykonos*, iar Leonid Dimov scrie despre orașel macedonean *Kruşevo*. □ Ștefan Aug. Doinaș prezintă *Centru și obârșie în lirica lui Miodrag Pavlović*. □ Sunt publicate versuri din lirica balcanică: Miodrag Pavlović (*Plecarea călătorului* – în românește de Ștefan Aug. Doinaș), Vasko Popa (*Un bulgăr de întuneric* – traducere de Veronica Porumbacu), Adam Puslojić (*Testament* – în românește de Petre Stoica), Vesna Parun (*Presimțire* – traducere de Sanda Nenoiu), Gane Todorovski (*În bivuac, lângă Zaton, august 1952* – în românește de Ion Caraion), tot în traducerea lui Ion Caraion – Ghiorgghios Thernelis (*Epilog*) și Takis Varvitsiotis (*Mărturisire*). □ În traducerea lui Marin Tarangul: Oktay Rifat (*Versuri despre libertate*), Attilâ İlhan (*Rubai*); în traducerea lui Matei Gavril: Bedri Rahmi Eyüboğlu (*Dudă neagră*), Behçet Necatigil (*Se rușinează mortul*); în traducerea lui Virgil Mazilescu: Necati Cumalî (*Ceasurile petrecute de Guler în odaie*), Sabahattin Kudret Aksal (*Către seară*); în traducerea lui Emil Manu: Sait Faik Abasıyanık (*Scrisoarea II*).

● [„*Tribuna*”, nr. 44] Dinicu Golescu și volumul său *Însemnare a călătoriei mele* sunt prezentate de Mircea Zăciu în *Colaje*. Lucrarea, fără pretenții literare, are rol practic, utilitar și este scrisă de Dinicu Golescu ca o compensație morală pentru lipsa de cărți de călătorie în spațiul românesc. „Drumul lui Golescu nu are nimic senzațional, el se urmează prin teritorii vecine, europene în orice caz, continentul e plin de asemenea cărți, nimic nu pare a fi fost lăsat deoparte, ignorat, necomunicat”. Pe aceeași pagină, o poezie semnată de Vladimир Streinu. ■ *Cronica literară* recomandă, prin Ion Vlad, *Spiritul și litera: Încercări de pseudocritică* (Ed. Eminescu, 1970) de Alexandru Paleologu, „o

lectură rară, o carte de excepție”, o lucrare scrisă în spirit polemic (specific lui Alexandru Paleologu), dar bine argumentată. „Reținem la Alexandru Paleologu o reală înclinație spre lucrarea de reconstituire a unei creații sau pentru reabilitarea unor texte neincluse în serii literare valabile”. Criticul atrage atenția asupra reinterpretărilor care aruncă o nouă privire critică și estetică asupra literaturii române, care o eliberează de prejudecăți și permit trecerea la reprezentări și criterii de evaluare moderne. Alexandru Paleologu dă dovada unei culturi solide, se dovedește a fi un cititor pasionat, un critic cu vocație, un intelectual rafinat. ■ Mircea Tomuș atrage atenția asupra apariției în seria de *Mici monografii* a editurii Albatros a lucrării lui Ion Negoïtescu *E. Lovinescu*, studiu pe care îl consideră o introducere în critica lui Eugen Lovinescu. „Principalul coagulant al operei lui Lovinescu este, după I. Negoïtescu, natura simbolistă a actului critic pe care îl profesează. Aceasta este și tema principală a studiului: procesul de integrare simbolistă a criticii lui Lovinescu”. Tomuș îi dă dreptate lui Negoïtescu în observația acestuia că realitatea critică este pentru Lovinescu aceea a prezentului. ■ Ion Cocora semnalează apariția volumului de poezii *Schimbarea la față* (Ed. Eminescu, 1970), de Teofil Bălaj, iar Aurel Sasu scrie despre *Condotierul* (C.R., 1970), de Mihai Giurgariu. ■ Constantin Cubleşan analizează în *Reflecții contemporane* conflictul sufleteșc al lui Călin Surupăceanu, personajul principal din romanul lui Marin Preda *Intrusul* (Ed. Eminescu, 1970, ed. a 2-a): *Evadarea sau retragerea dramatică?* „Călin Surupăceanu își găsește cadența vitală, sensul și scopul existenței, în angajarea totală pe șantierul – noțiunea trebuia considerată atât la propriu cât și la figurat – de construcție al noii societăți [...]. Orașul pe care îl construiește Călin Surupăceanu (el face parte dintre primii oameni, din prima echipă de lucru a noului șantier), conține în mic toate mecanismele și caracteristicile specifice unei întregi societăți în [...] construcție”. Instaurarea noii orânduiri politice declanșează drame, conflicte sociale și interioare ce duc la tragedii umane. Călin Surupăceanu este el însuși o victimă a acestui proces de „înnoire”, este „intrusul” care intră în viețile celorlalți, de unde și evitarea sa. El nu reușește să intre „într-un cotidian de uzură firească existenței angajate”, rămâne prizonierul propriilor lupte interioare. □ Fragment din romanul lui Ionel Teodoreanu *Să vie Bazarcă!* ■ Silvia Tomuș prezintă un Ionel Teodoreanu *inedit* prin prisma a două manuscrise, romanul *Să vie Bazarcă!* și „un fals memorial” al cărui titlu nu a fost clar stabilit de autor, *Întoarcerea în Lut* sau *Poarta Lutului*, care este, pentru Ionel Teodoreanu, o noutate în ceea ce privește structura compozițională. Se prezintă ca o amplă scrisoare adresată unei prietene *Sora Lup* (Ionel Teodoreanu era un admirator al lui R. Kipling), scrisoare fragmentată și datată după zilele în care personajul scrie. „Confesiune a unei dragoste chinuite, ea reeditează uneori drama lui Ștefan Gheorghidiu, dar dintr-un alt unghi de vedere. Personajul lui Ionel Teodoreanu nu este torturat de bănuiala că e înșelat de femeia iubită, dar caută și el cu frenezie certitu-

dini, trăind un mistuitor proces de cunoaștere”. Dilemele cercetării acestui manuscris rămân, cu atât mai mult cu cât nu se știe dacă reprezintă un jurnal, o confesiune epistolară sau materialul pentru un roman. □ Numărul conține poezii semnate de Gabriel Pamfil, Ion Cocora și Lászloffy Aladár. ■ În seria de *Istorie literară. Documente*, la 35 de ani de la moartea lui Gib I Mihăescu, Leon Baconsky comentează piesa de teatru *Pavilionul cu umbre*. Conflictul piesei se bazează pe jocul dintre obsesii și voințe, de unde și ideea de predestinare. Obsedat de adulterul soției sale, Ilarie își crește fiica, pe Liana, „într-un regim de seră”, în încercarea de a „ucide păcatul”. Criticul amintește de asemănarea cu dramele ibseniene nu numai în definirea conflictului piesei, a fatalității, dar și prin „personajul invizibil” și a modalității în care are loc concretizarea scenică a acestuia. Piesa ne apare „ca o dramă a voințelor și aspirațiilor individuale, amplificate și deformate de ochiul ciclop al închipuirii, pentru a fi supuse apoi unui hazard ce acționează cu forța destinului ineluctabil din tragediile antice”. ■ Tribuna salută apariția revistei în limba maghiară *A Hét (Săptămâna)*, al cărei redactor șef este scriitorul Alexandru Huszár. □ N. Prelipceanu semnează *Poșta redacției*. □ Numărul se încheie cu un fragment din romanul *Proces verbal* de Jean-Marie Gustave Le Clézio.

30 octombrie

● **[„România liberă”, nr. 8093]** Constantin Sârbu publică o *Convorbire cu Dumitru Trancă, directorul Ed. Enciclopedice române*, sub denumirea *Enciclopedie și actualitate*. Planul de perspectivă al editurii, de până în anul 1980, include publicarea unei *Enciclopedii a României*, în 4-5 volume, *Marea enciclopedie românească*, în 10-12 volume, precum și o serie de colecții precum: colecția „Enciclopedia de buzunar”, colecția „Lamura”, care va cuprinde „capodoperele culturii umane” și va acoperi „toate zonele culturale notabile”, structura internă având în vedere atât operele autorilor reprezentativi, cât și înrudirile spirituale dintre aceștia. Se vor regăsi, astfel, aici, Descartes, Pascal, Kant, Goethe, Kalidassa, I.L. Caragiale, Cehov, Gandhi, Iorga, Jack London, Kafka, Huxley, Faulkner etc. Sau, la fel de bine, Perrault, frații Grimm, Andersen, Ispirescu și Caragiale. În fine, colecția „Orizonturi” va publica volume de informare „de nivel mediu asupra unor probleme fundamentale ale culturii” – istorie românească și universală, personalități culturale marcante ș.a.

● **[„Scân-teia”, nr. 8592]** Ioan Adam prezintă volumul lui Ion Vlasu, *În spațiu și timp*: „Prin structura sa binară, de «jurnal de creație» complinit de unul sufletesc, ca și prin galeria de personalități literare și artistice evocate (Geo Bogza, Emil Giurgiuca, Mihai Beniuc, Eugen Ionescu, B. Fundoianu, Marcel Iancu, dar mai ales Brâncuși și Enescu) proza memorialistică din *În spațiu și timp* se înscrie în peisajul literaturii noastre ca o expresie a unei concepții artistice de creator încrezător în triumful rațiunii și umanității, al frumósului”. ■ George Chirilă se ocupă de volumul de versuri al lui George

Mărgărit, Ed. Junimea: „*Vulturii amiezii* confirmă imaginea pe care ne-au comunicat-o cei ce l-au cunoscut și apreciat pe George Mărgărit – aceea a unui om cu o pregătire intelectuală temeinică, erudit într-ale literaturii și filozofiei. Poetul a fost un combatant, versurile sale ne-o dovedesc cu prisosință, dar, măcinat de neliniști și sfâșietoare contradicții, nu a reușit întotdeauna să găsească «armele artistice» cele mai adecvate”. ■ Adrian Anghelescu consemnează apariția volumului *Poezia* de Oskar Daviço, în traducerea lui Gellu Naum și Dorin Gămulescu: „Romanul e conceput ca un vast ansamblu de episoade, bine sudate între ele, ce se derulează într-un ritm precipitat, intenția autorului nefiind însă reconstituirea fizionomiei societății acelei vremi prin intermediul unui singur personaj, ci aceea de a surprinde cu acuitate – fragmentând timpul acțiunii, folosind o tehnică narativă dinamică – intensitatea unor momente din viața unui grup de personaje – un nucleu de luptători ilegaliști, ce gândesc și acționează din perspectiva cauzei înalte pe care o slujesc. [...] Traducerea lui în limba noastră (sub semnătura lui Gellu Naum și Dorin Gămulescu) prilejuiește cititorului o revelatoare întâlnire cu creația unui scriitor valoros, reprezentativ pentru literatură actuală a popoarelor iugoslave, pentru vigoarea și umanismul ei structural”.

● [„**Contemporanul**”, nr. 44] Sunt publicate poemele *Anotimpuri* și *Involuție* de Eugen Jebeleanu, *Fără șea, fără căpăstru* de Zaharia Stancu și articolul intitulat *Sadoveanu* scris de Geo Bogza. ■ George Ivașcu semnează articolul *Unitate dialectică* în care vorbește despre prezența lui Nicolae Ceaușescu la New York cu ocazia adunării generale O.N.U. în cadrul căreia s-au discutat proiectele ce vizează pacea și progresul colectiv al tuturor națiunilor, indiferent de forma lor de guvernământ. ■ În articolul intitulat *Etica paginii scrise*, Paul Anghel discută despre relația dintre scriitor și spațiul public, despre solitudinea necesară actului creator și destinul operei și al autorului ei odată ce ultima pagină a fost acoperită cu ultimul cuvânt: „Tragem concluzia că gestul scriitoricesc de esență rămâne creația, munca de laborator – care e cu mult mai gravă, plină de răspunderi mai importante decât ieșirea publică [...]”. În cea de-a doua parte a articolului Paul Anghel readuce în discuție problemele legate de tânăra generație de scriitori ai anilor '60–'70. ■ Teodor Mazilu publică articolul sportiv *O etapă care nu înseamnă nimic*. □ Sunt publicate poemele *Hamlet* de Victor Eftimiu și *Stoic* de Maria Banuș și articolul intitulat *Cele două nașteri* scris de Ana Blandiana. ■ Noul portret al lui Nichita Stănescu este colorat de însuși actul poetului de a crea o antologie de poeme din propria operă. Cu ocazia publicării acestui volum, Nicolae Manolescu scrie articolul *Nichita Stănescu vechi și nou* în care discută despre noua înfățișare pe care universul liric al poetului o capătă prin decupajul aplicat asupra propriei opere. ■ Cu ocazia punerii în scenă a piesei *Cui i-e frică de Virginia Woolf*, scrisă de dramaturgul american Edward Albee, la Teatrul Național, în regia lui Michel Făgădău, George Banu semnează articolul *Din nou despre Virginia*

Woolf în care analizează trăsăturile specifice ale teatrului american și modul în care ele au fost interpretate și materializate pe scenă de către artiștii români: „Teatrul Național, introducând în repertoriu piesa lui Albee, oferă publicului una din cele mai semnificative opere pentru destinul dramaturgiei contemporane”. ■ Alexandru Ivasiuc analizează încă un episod din opera lui Swift. Articolul *Caii ideali* tușează atitudinea radicală a scriitorului irlandez și din perspectiva sa asupra condiției umane: „Revolta sa împotriva limitărilor umane se ridică împotriva dubiului, fundament ce stă și la baza limitei noastre, dar și a depășirii ei constante”.

31 octombrie

● [„România liberă”, nr. 8094] *Cronica literară* propune, sub semnătura Tiei Șerbănescu, un comentariu la volumul de poeme al lui Ștefan Augustin Doinaș, *Alter ego*. Tema fundamentală a poeziilor este condiția tragică a creatorului și a creației, cel dintâi trebuind „să renunțe la sine pentru a se muta în creație” iar cea de-a doua existând doar prin anularea creatorului ei. Astfel, creatorul rămâne „fără trup, fără limbă”, căci „s-a epuizat în cuvinte”.

● [„Scânteia”, nr. 8593] Câteva concluzii trage M. Ungheanu în „*Festivalul de poezie Mihail Eminescu*” *argument pentru actul autentic de cultură*: „Între mesaje primite de organizatorii festivalului se numără și cel al lui Geo Bogza, al cărui text a fost citit invitaților. El arată interesul de care se bucură festivalul în ochii scriitorilor de toate vârstele. Ca invitat de onoare, festivalul l-a avut pe venerabilul traducător al lui Eminescu în limbile germană și maghiară, Zoltán Franyó. O prezență tutelară de prestigiu este mai mult decât necesară unui festival de amploare prevăzută celui ieșean. Ea n-ar trebui să se schimbe de la an la an, ci să prezideze onorific în fiecare an lucrările festivalului. Tot o chestiune de permanență se pune în legătură cu juriul ce decerne premiile festivalului. O unică și neschimbată comisie e de preferat unui juriu ce se alcătuiește de la an la an. Iată câteva din sugestiile cu caracter mai general pe care ni le-a prilejuit Festivalul de poezie Mihail Eminescu din Iași și care pot fi, în același timp, sugestii și îndemn pentru alte centre culturale, pentru că reușita manifestării ieșene poate să aibă ecou și în alte centre cu prestigioase tradiții culturale, cum sunt numeroase în țara noastră. Desigur, pentru atingerea unor deziderate atât de exigente este nevoie ca organizatorii să fie ajutați de toți factorii locali de cultură ca și de Uniunea Scriitorilor și Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, ajutor care s-a reflectat în bună măsură favorabil în cazul festivalului ieșean. Prin rațiunile superioare care guvernează inițierea unor asemenea manifestări culturale, prin consecvența în asigurarea unei înalte ținute și bogate substanțe fiecăreia dintre acțiunile lor și permanențizarea lor în viața orașelor, prin asigurarea unor participări de prestigiu, asemenea festivaluri pot constitui, în egală măsură, un elogiu adus personalităților care le dau numele, având în același timp un rol însemnat în stimularea unei

elevate vieți spirituale. Argumente îndeajuns să recomande festivalul de la Iași, să susțină favorabil inițiativele similare”.

● **[„Cronica”, nr. 44]** *Pe lângă plopii fără soț*, eseu postum de Dan Bădăraș, datat 1966, despre disputa dintre diverse orașe (cele mai importante fiind Bucureștiul și Iașul) care își revendică spațiul evocat în poezia menționată în titlu. Glosând pe marginea conceptelor de centru și periferie, autorul atenționează: „Trebuie să ne ferim, în toate ocaziile, de puterea hipnotică a unor reprezentări false care, dintr-un motiv sau din altul, sunt mereu ventilate și dobândesc un caracter de permanență de natură să genereze obsesii colective. În cazul de față, există pericolul creării unui complex de inferioritate la 18 milioane de români nedomiciliați în capitala țării, care se simt umiliți, micșorați, disprețuiți, caricaturizați, reduși la o stare de pesimism jalnic și nu pot scăpa de această strâmtoare a sentimentelor lor proprii decât strămutându-se la București cu familiile lor și frământându-se atâta timp cât n-o pot face”. ■ În articolul *Critica „Sine ira...”*, N. Barbu își expune punctul de vedere argumentat cu privire la climatul literar românesc din ultimii ani, în domeniul criticii. Respingând atât spiritul apologetic, cât și cel vindicativ, atingând și cazul particular al receptării volumului lui Nicolae Manolescu despre Maiorescu, autorul pledează pentru o mai mare obiectivitate și deschidere: „Nimeni nu ne va convinge de infailibilitatea unei unice modalități și a unei definitive table de valori. Alături de intuiții și judecăți verificate de istoria literară, aprecieri discutabile au făcut, în unele cazuri, și G. Ibrăileanu și N. Iorga, și M. Dragomirescu și G. Călinescu. Pretenția de a spune ultimul cuvânt se dovedește de prea multe ori iluzorie. În schimb, reluarea plină de înțelegere a lecturii și a meditației pe marginea celor mai diferite opere poate aduce surprize și satisfacții. Bunăvoința ferită de patimă și de spirit partizan este astfel justificată”. □ Grupaj de versuri de Ion Chiriac. □ Cinstind memoria „modestului poet care-l dubla pe marele actor”, A. L. propune unul dintre ultimele sonete scrise de Ștefan Ciubotărașu, *Cântec de treaptă*. ■ În articolul intitulat *Luciditatea actului liric*, Mihai Ungheanu polemizează cu concluziile mesei rotunde despre poezie din numărul precedent, susținând că nu se poate găsi și decreta o definiție unică a poeziei, ca o lege ce poate fi aplicată oricând. ■ Iordan Datcu recenzează volumul de *Memorii* ale lui Demostene Botez, iar George Pruteanu, eseu monografic *Urmuz*, semnat de Nicolae Balotă: „Nicolae Balotă e criticul care complică opera, parcelând-o până o transformă într-un labirint, din plăcerea de a-l parcurge apoi, orientat, împreună cu cititorul”. ■ Al. Dobrescu scrie despre *Cerul în apă*, o antologie a debutanților pe care a tipărit-o recent Ed. Junimea. Cei nouă tineri promovați „în vederea unor viitoare debuturi independente” sunt Gheorghe Lupu, Corneliu Popel, Daniela Caurea, Adrian Copacinschi, George Mocanu, Emil Nicolae, Dan Anghelescu, Constantin Apetrei și George Bodea. ■ *Boileau, legislator al ordinii în artă*, eseu de Marcel Petrișor. ■ Rubrica *Moment* anunță un concurs de creație organizat în

județul Iași, în cinstea celei de a 50-a aniversări a P.C.R. Concursul literar, delimitat pe genuri (poezie, proză, teatru, scenarii) are premii substanțiale și cuprinde în aria tematică: „aspecte din lupta P.C.R. în ilegalitate, acte de eroism din timpul insurecției armate de la 23 August 1944, realizările poporului nostru pe drumul construcției socialismului, universul spiritual al omului de azi, frumusețile patriei, munca și dragostea etc.”. ■ Sub titlul generic *Prezențe românești*, sunt semnalate câteva evenimente editoriale de pe glob: profesorul Youssif Izzidian traduce un grupaj de poezii din Lucian Blaga, într-o revistă irakiană; Nelson Vainer traduce în limba portugheză un volum de nuvele și povestiri de Zaharia Stancu, intitulat *Umpedação de terra*; revista literară „Književne novine” din R.S.F. Iugoslavia dedică două pagini literaturii române, traducând poezii de Nichita Stănescu și Petre Stoica, fragmente de roman de Nicolae Breban și Dumitru Țepeneag ș.a.

● [„Flacăra”, nr. 44] În pagina *Reportaj de șapte zile* se publică un articol omagial, semnat de Sașa Pană, dedicat lui *M.H. Maxy la 75 de ani*. □ Henri Wald semnează eseu *Semnele*. ■ În *Mapamond '70*, Ioan Grigorescu publică un articol despre „*Literatura – Carbaxin*”, abordând romanul de aventuri, literatura științifico-fantastică, precum și romanul polițist. ■ În *Literare*, Valeriu Cristea discută despre „*Hamlet*” într-o nouă ediție, anunțând că „Editura Univers, în colaborare cu Teatrul Național «I.L. Caragiale», a inaugurat de curând o nouă colecție, deosebit de utilă, intitulată *Thalia*”. Se prezintă prima apariție, traducerea lui Vladimir Streinu din *Hamlet*, „text lucrat cu mîgală de artizan și inspirație de poet și împingând exigența până la scrupulul de a obține în tălmăcire un număr de versuri cât mai apropiat de cifra care însumează pe cele ale originalului”. ■ În rubrica dedicată *Teatrului*, Sanda Faur semnează „*Iubire pentru iubire*”, o cronică teatrală la piesa lui W. Congreve, pusă în scenă la Teatrul Bulandra. □ În *F Varietăți*, revista publică o serie de maxime și cugetări semnate de diverși scriitori, grupate sub titlul *Înțelepții printre noi*. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu continuă *Romanul-foileton* din numărul precedent. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, semnată de Alecu Popovici, apare o succintă cronică dramatică despre piesa lui Ștefan Berciu, *Cercul morții*, reprezentată la Teatrul Nottara. ■ În rubrica de *Carte* se publică o notă de prezentare a volumului de versuri al lui Gheorghe Astaloș, publicat la Ed. Eminescu, *Șodron*, ce „ne pune în fața unui poet de autentică vocație (chiar de la debut) pe care-l vrem, și pe mai departe, necontaminat de poncifele unei anumite «creații» lirice”. □ Notă despre apariția, la Univers, a volumului lui Marcel Raymond, *De la Baudelaire la suprarealism*, traducerea fiind semnată de Leonid Dimov, iar studiul introductiv de Mircea Martin.

● [„Luceafărul”, nr. 44] Pornind de la inițiativa „Vieții Românești” de a alcătui un număr omagial M. Sadoveanu cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la nașterea scriitorului, M. Preda este de părere că aceste întreprinderi „pot avea un cusur”: „caută să suplinească un anumit gol, real sau presupus, dând deoda-

tă prea mult când ar fi trebuit să dea permanent, așa cum se cuvine să se dea despre tot ceea ce e valoare, firește, cu măsura cuvenită, ca să nu provoace în cititor reacția de respingere. [...] Cultul nostru pentru valori trebuie să aibă în vedere sensibilitatea noilor generații, care nu poate fi câștigată de la sine, doar prin superlativalele celor striviți de scriitorul în discuție”. În ceea ce-l privește pe Sadoveanu, Preda observă că „volume întregi îți trec prin mână până ce dai peste câteva sute de pagini în care motivele doar anunțate mai înainte prind relieful misterios al marilor creații. Apoi din nou urmează o depresiune și din nou urcăm. Dar asta nu înseamnă că aceste sute și sute de pagini, care preced reușitele, au pentru cititor vreo justificare. Au avut-o pentru Mihail Sadoveanu, ca o condiție a creșterii ascendente a inspirației sale, pe drept cuvânt una dintre cele mai lungi și mai fertile. Este însă un semn de întrebare, dacă e o condiție și pentru lectură. Riscul ar fi îndepărtarea de operă, pe care nimeni n-ar contesta-o, dar pe care puțini ar citi-o de la primul până la ultimul volum. Mi s-a întâmplat mie însumi să fiu ținut mulți ani departe de Sadoveanu din pricina entuziasmului nediferențiat al unui prieten, pe atunci critic literar, care mă irita cu sentințele și speculațiile lui filosofice despre cărți ale marelui povestitor pe care le citisem izolat și nu-mi plăcuseră absolut deloc, cum ar fi de pildă *Ostrovul lupilor*. [...] Pânza contemporană a fost însă pictată, cu mai mare succes, de către alții, și a atribui palidelor sale povestiri despre târgurile moldovenești calități care strălucesc în literatura unui Camil Petrescu, a Hortensiei Papadat-Bengescu sau a unui Liviu Rebreanu [...] înseamnă să pui în mod arbitrar peste literatura română modernă pălăria unui singur scriitor, dintr-o admirație care dovedește neînțelegerea chiar a operei acestuia. Fiindcă iată ce citim în articolul care deschide numărul omagial al «Vieții Românești»: «Mihail Eminescu a râvnit o epopee românească dar, fulgerat înainte de vreme, n-a reușit să înalțe construcția; visul său l-a realizat Sadoveanu: cărțile acestuia sunt fragmente ale acestui tot, epopeea mitică și arhetipală». Așadar și Eminescu este estompat! Terminologia aceasta, cu preluarea sarcinilor, ce a «râvnit» un scriitor și cine a venit pe urmă și a realizat, miroase a sociologism vulgar. Dar poate că mă înșel, poate că nu trebuie stingherită critica să officieze în templul unei opere, mai ales că mulți dintre critici se apropie de ea fără prejudecățile amintite aici”. ■ Redacția publică un articol în care se declară *Pentru o cunoaștere a literaturii țărilor balcanice*, dat fiind interesul scriitorilor români de a avea o „comunicare directă, continuă” cu confrății lor din vecinătate. „Sunt cunoscute inițiativele țării noastre, consecvența eforturilor depuse pentru o zonă a păcii și înțelegerii în Balcani, contribuțiile românești în aceasta privință manifestându-se pregnant în forurile înalte internaționale, în relațiile bilaterale cu popoarele vecine, într-o multitudine de probleme ale colaborării, ale conviețuirii în această parte a Europei, în diversitatea planurilor de comunicare, de cultivare a respectului reciproc înscriindu-se și o seamă de manifestări valoroase care au privit și privesc tineretul. Acțiunile comune în folosul promovării culturii au

înregistrat și ele succese, cu atât mai semnificative în ceea ce privește posibilitatea colaborării, cu cât ele privesc țări cu sisteme sociale diferite. În consens cu aceste inițiative, scriitorii români sunt interesați de a-i cunoaște îndeaproape și de a-i întâlni pe colegii lor din țările balcanice, de a angaja cu ei un dialog fertil, care să depășească dificultățile începutului, care să se situeze pe ceea ce leagă și-i unește pe oamenii de condei, punând în frunte aspirațiile comune de mesageri ai culturii și spiritualității popoarelor lor – popoare atât de legate și interesate în găsirea unor căi de bună înțelegere, conviețuire și comunicare”.

■ *Cronica literară* din acest număr a lui E. Simion vizează volumul *Campanii* de M. Ungheanu, o „carte polemică”, „menită să incite spiritele și să stimuleze dezbaterile critice”, surprinzând, din acest motiv, „bunăvoința cu care a fost primită”. „*Campaniile* au acest merit de a nu supralicita posibilitățile criticii și de a nu se pierde în discuții sterile privitoare la metodă. Orice metodă este bună dacă ajunge la adevăr. Sau: orice metodă are exact valoarea celui care o folosește. Iată niște propozițiuni simple, sănătoase, bine de pus sub ochii recenzentului complexat și înfumurat de complexele lui. M. Ungheanu împinge modestia criticii până a o socoti o disciplină de plan secund. [...] Cum aplică M. Ungheanu aceste principii simple și durabile? *Campaniile* vorbesc nu atât despre opere, cât despre prejudecățile care circulă în jurul lor. Criticul pune în fața oglinzilor deformatoare o altă oglindă, mai limpede, și corectează aceea ce este de corectat. *Campaniile* se ocupă de confuzia criteriilor, de călinescieni și anticălinescieni, de critica de direcție și cochetăriile, frivolitățile criticii, de ediții și editori, alegându-și, de data aceasta, puncte de reper din actualitatea imediată. Unele articole s-au datat, și-au pierdut, adică, din actualitate dispărând fenomenul ce le-a provocat. Aceasta dovedește că în critică nu numai ideile contează, ci și expresia lor. Arta, fapt cunoscut, înobilează și conservă. Atenție, deci: atitudinile, ideile se învechesc. Numai creația critică rezistă”.

□ Se pot citi, în paginile revistei, versuri de Tudor George, Valeriu Pantazi, Petre Got, Gabriel Iuga, Petre Dan Lazăr, iar pe ultima, în traducerea lui Tașcu Gheorghiu, sunt publicate câteva sonete de Shakespeare. ■ N. Manolescu se referă la *Dilemele argheziene*, respectiv la *Psalmii* ce se dezvăluie „ca o aventură generală, etică sau de cunoaștere”. Este probabil, crede Manolescu, să-și fi propus „experiența monahală” „tocmai ca pe o certitudine care-i lipsea”, o experiență „a unui poet”, după propria-i declarație: „Voiam să trăiesc o experiență, nu o dogmă. Nu sunt un atare om. Mi-e indiferentă forma de religie; ceea ce mă interesează ar fi nuanța nouă de parfum de smirnă și ceară, pe care speram să o găsesc rătăcind”. Părerea lui Manolescu este că „cernute cu grijă toate motivele religiozității din poezia argheziană”, ne putem „alege cu o nuanță nouă de parfum bisericesc. [...] Poetul a știut să folosească șederea în chilie mai bine decât călugărul. [...] Paradisul arghezian – în realitate, ca și în poezie – e opera prin care un spirit nereligios se opune zădărniceii și morții, luând în stăpânire existența ce i s-a dat, devenindu-și sieși Dumnezeu. Nu este decât un singur Creator, o

singură divinitate în viață și în poezia lui Arghezi: El însuși”. □ La *Jurnalul unui martor ocular* al lui Teodor Mazilu se propune o discuție *Despre orgoliu...* văzut ca „opacitate, sumbră incapacitate de a admite că pe lume mai sunt și alte ființe omenești în afară de fermecătoarea ta persoană”.

● [„*Urzica*”, nr. 20] Cuprinde ultimele *Însemnări* ale lui Tudor Mușatescu (decedat pe 4 noiembrie).

[OCTOMBRIE]

● [„*Amfiteatru*”, nr. 10] Prefigurându-și scurtul articol de fond cu un îndemn adresat de N. Ceaușescu privind stabilirea unei strânse legături între învățământ cu „practica, cu viața”, redacția se pronunță în defavoarea izolării omului de știință în universități și pentru implicarea în realitatea „imediată sau de perspectivă”. Astfel universitatea trebuie să fie „un oraș deschis”, emițător și receptor de informații „în toate punctele cardinale, într-o strânsă legătură cu dinamica desfășurării evenimentelor în vastele domenii ale activității omenești”, să producă specialiști în contact direct cu realitatea, care să respingă „snobismul și cosmopolitismul”, artiști care să exprime viața trăită. ■ Despre *Lampa lui Diogene* de Șt. Aug. Doinaș, Paul Dobrogeanu scrie la *Forumul cărților*: „vădește remarcabilă unitate, în tiparele unei structuri contrapunctice dominate de meditația asupra unei condiții teoretice a poeziei”. Cuprinzând 47 de microeseuri, „valoarea cărții depășește însă caracterizările lapidare, analizele originale ale unui fenomen estetic sau individualități literare; ea se află în coerența lor interioară, ce impune o imagine globală Poeziei”. □ Mai sunt anunțate, în aceeași rubrică, *În dulcele stil clasic* de N. Stănescu, „poet fecund, încercând infinite formule, inventând superbe imagini pe tema sinelui, a pășării, a oosferei, a osiei, a E-ului, a I-ului etc., făcând cele mai neașteptate asociații între idei și cuvinte, scoțând cele mai inedite melodii de ritmuri nemaiauzite” (Constantin Bogdan). □ *Tușiți* de Marin Sorescu care „detronează poezia printr-un firesc cotidian, și dinamitarea ei apoi, prin tâlc și semn filozofic”, „ambiguitatea și confuzia voită” mărind „suculența umorului” (Adrian Filip). □ *Interval* de Al. Ivăsiuc prezent în acest volum sub ipostaza unui „dialectician al comunicării, al discursului neutral, al narațiunii care ființează pe măsură ce este formulată”, noul volum fiind „în esență romanul unui roman, al unui model inexistent de roman, dar virtualmente posibil în interiorul limbajului” (Aureliu Goci). ■ Vladimir Streinu scrie despre *Iluzia filologică* unde subiectul îl constituie adoptarea unui vocabular critic nou în concordanță cu „literatura nouă”. „Folosirea vocabularului vechi în împrejurări de regenerare literară a dus totdeauna la gesturi de negație a regenerării, în timp ce folosirea unui vocabular nou în cercetarea operelor vechi a trezit revalorificări admirabile”. În acest sens sunt dați ca exemplu Maiorescu, Dobrogeanu-Gherea, Dragomirescu, Lovinescu și urmașii săi imediați. La 25 de ani după al doilea război mondial, se poate observa „ceva similar”. „Înnoirea vo-

cabularului critic e un fapt ce nu poate fi trecut cu vederea. [...] Luăm cunoștință azi, prin mai fiecare critic nou, de explicări de opere cu ajutorul unui bagaj noțional aparent ermetic. Și reacția cea mai firească e respingerea acestor critice, de îndată ce, dacă literatura nouă are nevoie de o critică nouă, literatura obscură, cum se înfățișează mai totdeauna pentru un scurt timp orice literatură nouă, nu are de așteptat nici un beneficiu de la o critică obscură”. Examinând noua critică, Vladimir Streinu se întreabă cât de ermetică ar trebui să fie aceasta. „Pentru critica cea mai actuală, opera de artă (concept vechi!) a devenit friabilă până la a nu mai fi decât o formă goală, pe care o umple creația interpretativă a cititorului, a privitorului, a ascultătorului sau, cu un cuvânt nou, a «consumatorului». Consumăm așadar ceea ce nu există obiectiv, depunându-ne fiecare în fagurele de viespe al operei artistice mierea particulară. [...] Dar să nu punem în discuție chiar noua concepție critică; să ne mărginim, pe cât cu putință, la limbajul ei”, care, în opinia lui Vl. Streinu, nu este deloc „ermetic sau obscur”. „Criticele de azi i se întâmplă, renovându-și expresia, să refacă experiențe vechi nu numai ale domeniului propriu, care de mai multe ori și-a reîmprospătat vocabularul, dar și ale altor domenii. Luând pe cel mai apropiat, al esteticii, ideea cunoscută de la retoricienii antici, după care creația poetică este adăugarea omului la natură, însuflețirea ei prin procedeul retoric al «personificării» a devenit cu timpul «animism», «simpatie» («empatie sau entropatie»), [...]și altele, care, cu oricâte nuanțe bineștiute, fundamental au exprimat același mod formativ al creației artistice. În mare măsură, științele umaniste, adevărate construcții de sinonime, trăiesc din iluzii filologice. Critica literară, fiind ea însăși o asemenea știință, nu face cu înnoirea limbajului critic contemporan decât un act de viață. A i-l contesta ca inutil, fiindcă repetă în alte cuvinte aceleași concepte, e o pornire pripită, care uită că «autenticitatea» a putut înlocui cu folos termenul clasic, dar extenuat, de «adevăr»; și ignoră că exprimarea nouă a unei idei vechi are puterea (puterea cuvântului!) de a o lumina periodic mai revelator decât vechile denumiri veștejite”.

■ Considerat de Ana Blandiana *Un emisar ideal*, Alexandru Balaci, directorul Academiei Române din Roma, îi răspunde la o serie de întrebări pentru rubrica *Orizonturi literare*. El se referă, la început, la istoria instituției pe care o conduce, înființată la 22 octombrie 1920 de Vasile Pârvan pentru a investiga arhivele italiene în legătură cu raporturile româno-italiene, la personalitățile care au locuit în Valle Giulia. După aproape 20 de ani de întrerupere a activității, la 20 august 1969, Academia di Romania își redeschide porțile ca instituție de cultură a statului român. „Ea este, în concepția celor ce conduc astăzi destinele culturii românești, urmașă directă a instituției înființate de Iorga și Pârvan, având, în același timp, un profil mai complex, fixându-și ca scop principal cunoașterea culturii noastre în Italia și nelimitându-și sfera de activitate la domeniul umanistic. În prezent, Academia Română de la Roma organizează cursuri de limbă și literatură română, gale de filme, expoziții de artă plastică, mese ro-

tunde, concerte, cicluri de conferințe ale unor oameni de știință români (în ultimul timp, Constantin C. Giurescu a conferențiat despre Transilvania, Șerban Cioculescu despre Arghezi, Constantin Daicoviciu despre arheologie); de asemenea, prin Academia de la Roma, cultura românească intră în relații cu marcante personalități ale culturii și vieții publice italiene. [...] Un punct de atracție pentru cei interesați de cultura românească îl constituie biblioteca, numărând aproximativ 14000 de volume, cărora li se va adăuga, sper, vechiul fond al bibliotecii strânse de Vasile Pârvan, profilat pe probleme de istorie și arheologie și prezentând o inestimabilă valoare pentru studiul romanității orientale – fond descoperit în depozitele Academiei R.S.R. de Șerban Cioculescu”. Directorul Academiei Române din Roma recunoaște că în Italia deși suntem priviți cu simpatie nu suntem cunoscuți și din cauza nivelului scăzut de cultură al publicului italian. „În plus, tineretul contestator, patetic și dezorientat, refuză o cultură fără a avea ce pune în loc, fără a opta pentru o alta. [...] Noi traducem anual aproximativ o mie de titluri. Cifra este enormă și ne clasează, în materie de traduceri, printre primele câteva state de pe glob. [...] Este o realizare echivalentă, într-un fel, cu lichidarea analfabetismului. Când am organizat la Roma o expoziție de cărți traduse în românește, italienii au rămas siderați. Ei au tradus foarte puțin”. Exprimându-și dorința de a crea o revistă a Instituției conduse de el, Alexandru Balaci își declară dragostea pentru profesia de profesor pe care, temporar a trebuit s-o părăsească, anunțându-și proiectele scriitoricești și mărturisindu-și dorul de casă. ■ Tot Ana Blandiana se ocupă și de volumul lui André Frénaud, *Cu ură dragostea mea poezia* apărut la Ed. Univers elogiata pentru recenta colecție „Orfeu”, „de o înaltă exigență artistică, tipărită bilingv și beneficiind de versiunea românească a unor reputați poeți români”. Noul volum publicat poate bucura pe iubitorul de poezie prin identificarea câtorva „note în plus adăugate gamei lirice”. „Printre atâția căutători de abisuri în cuvânt, André Frénaud se apleacă asupra propriului său abis, adevărat, iubit și urât rând pe rând, gata să-și sacrifice viața pentru poezie și să disprețuiască poezia înălțat de durerile vieții, temându-se de rațiune dar nerenunțând la ea. [...] Poezia nu este bucurie, ci lupta pe viață și pe moarte, o luptă la care nu se poate renunța, care nu poate fi părăsită chiar dacă obosit omul-poet strigă sfâșietorul semnal de încetare a ostilităților. [...] Versiunea românească a acestor poezii pe care cu atâta plăcere le citez aparține Mariei Banuș. Niciodată nu vor putea fi îndeajuns laudate altruismul și dăruirea poezilor traducători, poezilor care se hotărăsc să ofere o parte din atât de scurtul interval de care dispun poeziei altora, să desprindă bucăți din sufletul și limba lor pentru a le așeza în tiparele unei sensibilități străine. Este un gest de o frumusețe fără egal, de o nepătată gratuitate”. ■ Ion Bota notează impresiile pe care *Jurnalul în China* al lui Eugen Barbu i le-a produs. Se observă dorința scriitorului de a „redescoperi latura spirituală a universului chinez, din unghiul durabilității în timp”, „trăsătura fundamentală a filozofiei de viață, cumpătarea cu „coro-

larele ei firești: minuțiozitatea, simplitatea și modestia, delicatețea, ca reflex al unei tinereți spirituale, trădând o matură înțelepciune”. Se notează receptarea lucrurilor „într-o profunzime metafizică, până la simbol și mit”. „Caracterul monografic al cărții este dat – dincolo de elementele de pură circumstanță sau de relație – de organizare a materiei nu pe etape ale drumului ci pe capitole impuse de ideile fundamentale ale tratării. În esență, autorul își propune să descifreze în arta, filozofia, istoria, mitologia acestui popor, timbrul său vital specific, resursele de umanism și de regenerare care l-au ajutat să dureze prin veacuri și să învingă în zilele noastre. Subsumând propriei sale viziuni asupra materiei abordate, datele unei biografii sever alese, Eugen Barbu, printr-un indescritibil comentariu, în care fiorul metaforic se îmbină cu notația de o lucidă exactitate, realizează o sinteză dintre cele mai interesante asupra spiritualității chineze”. ■ Noua carte a lui Al. Andrițoiu, *Simetrii*, conține, după cum notează Dinu Flămând, „frumoase cântece dintr-un «Timp vechi», din care te întâmpină un sentiment al trecerii prin vârste și prin viziuni, un gust al perisabilului, dar și «o silă de eternitate»”. Având „o natură disponibilă pentru poezie în cele mai diverse momente”, poeziile incluse în acest volum sunt „ocasionale”, fără ca termenul să aibă pentru poet sens „depreciativ”. „Este un fel de ocazionalitate constantă, în sensul acelei afirmații a lui Eugen Barbu, puțin hazlie, după care poetul produce poezie «ca bradul rășină». Rămâne la un moment dat preocuparea expresă pentru decantare și redecantarea cuvintelor, pentru măiestre întorsături de condei care, de ce să nu recunoaștem, plac cititorului și sunt căutate”. Rezultatul mai puțin dorit sunt „rimele forțate”, „versificare incontinentă, de clișeu”. ■ Aura Matei Săvulescu descoperă în volumul de versuri *Orga de mesteceni* de Ion Brad „o anume fuziune misterioasă a poetului cu pământul, o anume integrare în glie și un anume efort de a pulsa în ritm cu tot ce aceasta din urmă poate să reprezinte – elemente care asigură farmecul indicibil al unor poezii ca *În fântână* sau *Joc de lună*. Motivul pământului revine sub forme variate: *Terra Mater*, *Cântecul Domelor*, *Zimbrul*, *Ținutul sufletului*”. Situat la granița dintre Iosif și Goga, Aura Matei Săvulescu mai observă în creația lui Ion Brad „lirism discret și cald”. „Sentimentul, deși robust, se afirmă sfios, de parcă metafora nu se dovedește în stare să-l mărturisească. [...] Comparativ însă, atât cu Goga cât și cu Iosif, Brad se impune printr-o viziune modernă, în care sentimentul și reflecția alternează, totul fiind calculat, chibzuit, gândit după cele mai stricte reguli, în vederea unor efecte poetice bine precizate, în vederea realizării unui plus de ambiguitate, care echivalează în același timp cu un plus de rezonanță umană. Fără a ne permite o raportare didactică și fără a ne permite să stabilim un progres forțat între *Orga de mesteceni* și volumele precedente, nu putem să nu observăm că acest ultim volum întrește universul preocupărilor poetice ale lui Ion Brad”. ■ Sunt publicate creații în versuri de Corneliu Vadim Tudor, Ion Băduleasa, Radu Anton Roman, Ovidiu Hotinceanu, Alexandru Gheorghescu, Ieronim

Teler. ■ Nina Cassian scrie despre *Modă* la rubrica *Miss*, nu pentru că acesta este un subiect frecvent în reviste cât pentru incapacitatea mărturisită de a nu putea fi în pas cu ea. Prin opoziție, descrie o „amică” capabilă a-și adapta ținutele în funcție de preocupările și caracterul bărbaților preferați într-un anumit moment. „E oare o trufie din partea mea când prefer să fiu *eu*, decât la «modă?»». Există un echilibru posibil între «cum mă port»și«ce se poartă?». Fără îndoială, dar lucrurile cele fără îndoială sunt și cele mai greu de realizat”.

● [„Argeș”,nr. 10] Tema numărului este *Mesaj și accesibilitate*. ■ Un eseu despre noțiuni ca *primitiv, naiv, elementar, rudimentar* publică Petru Comarnescu, cu titlul *Nativus*: „Cum gusturile s-au schimbat și nu criteriul perfecției, cele al forței de expresie, al autenticității, al unei imaginații inventive predominând în zilele noastre – mulți critici și istorici au renunțat la categorisirile și opozițiile dintre perioadele primitive și cele ale perfecției, dintre acelea ale autenticității și cele ale măiestriei. Lui Rubens, culmea perfecției, astăzi i se preferă fabuloșii Breugel și Bosch, iar altei culmi care este Rafael i se preferă Rembrandt, El Greco, Da Vinci și Michelangelo care aduc în operele lor mistere, enigme, tumult umanist, dramatism plin de întrebări existențialiste. Gauguin, deși măiestrit în tehnica sa, este considerat ca un neo-primitiv, datorită viziunilor sale patriarhale (*Tahiti*) și la însuși Țuculescu se poate vorbi de un neo-primitivism. În viziunea și tehnica lui Brâncuși se confruntă arhaicul sau neo-primitivismul cu cele mai moderne modalități de expresie și construcție”. Preocupat de pictura naivă (trăsături, reprezentanți, evoluția școlilor de artă naivă), autorul articolului subliniază meritele celor de la Pitești „de a fi organizat, la noi în țară, primele expoziții de artă naivă”. Numărul este completat de alte articole despre arta naivă semnate de Radu Ionescu (*Încercare de definire*), Roland Anceanu (*Scurtă istorie*), Adriana Stoica („*Pictori de duminică*”), Vasile Savonea (*Climat propice*) și Octavian Barbosa (*Arta amatorilor sau arta naivă?*). ■ Despre mesajul operei de artă și despre creator scrie Nicolae Dragoș în *Asemeni soldatului de la Marathon*: „Creatorul este un etern Soldat de la Marathon. Viața lui se risipește într-un continuu, dramatic drum către oameni. El are mereu de dus o veste către semenii săi ca și către oamenii viitorimii. El trebuie să creadă, până la mistuire, în necesitatea vitală a mesajului cu care se autoinvestește într-o deliberată și responsabilă dăruire. Lui nu-i poate fi indiferent dacă vestea ce o poartă, ale cărei dimensiuni se știe dator să le estimeze exact, ajunge sau nu la cei cărora le e destinată. Lui nu-i poate fi indiferent dacă, receptându-i mesajul, oamenii iau decizii înțelepte cu privire la modul lor de existență, dacă normele binelui, ale spiritului umanitar, constructiv, devin norme ale colectivității. Nu-i poate fi indiferent dacă prin opera sa cu mijloace specifice creației, se dovedește partizan al ideilor de progres sau un întârziat apărător al unor poziții retrograde, de mult compromise”. ■ Preocupați de problemele artei contemporane, scriu articole la temă și redactorii revistei „Argeș”: □ Florin Mugar – *Falsele taine*: „Există un mesaj al literatu-

rii dintotdeauna, comun tuturor operelor de valoare: acest mesaj nu poate fi decât umanist, literatura fiind ea însăși o expresie a interesului pentru om și pentru problemele sale. Dar, folosit astfel, cuvântul *mesaj* își lărgeste prea mult sfera de înțelegere. Spunând, în schimb, despre un scriitor, că are mesajul său propriu – limitându-ne deci la un caz anume – vom înțelege mai bine despre ce e vorba. Evident, scriitorul respectiv are ceva de spus, iar acel «ceva» dobândește o anume importanță și pentru ceilalți, o anume gravitate, un anume răsunet”. □ Al. Cerna-Rădulescu – *Curenți de profunzime*: „Numai descătușat de dogme, numai ocolind locul comun, numai explorând zone interzise spiritelor medii, artistul va da autenticitate mesajului operei sale, conferindu-i amploarea clamării marilor inițiați. Prin accesibilitatea literaturii înțeleg posibilitatea receptării mesajului, nu ușurința rezumării didactice a anecdotei. În acest sens, accesibilitatea este direct proporțională cu valoarea artistică a operei”. □ Gheorghe Tomozei – *Amfore comunicante*: „Am să mă refer cu strictețe la literatura «neînțeleasă», afirmată în asincronism cu capacitatea de percepție a cititorului, literatură vizând un nedefinit «mai târziu». E de neconceput o literatură lipsită de ambiția de a fi mesageră a ideilor noului și actul în sine al scrierii reclamă dorința de a desena în spații temporale un destin al operei literare. Simplificând, pot afirma că e lipsit de mesaj numai necreatul, tot ce a apucat să fie cristalizat, grație limbajului, în tipare inteligibile, fiind menit să reinventeze etern mijloacele de comunicare”. □ Dan Cristea – *Apel la comunicare*: „Lecturii, ca și scrisului, îi trebuie o fundamentare, un impuls și un ecou în conștiință. Nimeni nu a negat vreodată în mod serios, în decursul timpurilor, și probabil nu va nega mesajul literaturii. [...] Mesajul literaturii este o chestiune de dialog. Dialogăm cu timpul, cu victoriile și înfrângerile lui, cu laturile de certitudine și cele de incertitudine, cu ce este viu și adevărat, cu ce este încă alienare și înfățișare teribilă în ipostazele lui. Mesajul legat de sensurile operei literare, descifrat în realitatea lui intimă poartă gândirea spre esențe. Observăm că el este un apel istoric, receptat de fiecă epocă cu privirea prezentului”. □ Cezar Ivănescu – *Întemeierea umanului*: „Mesajul poetic al literaturii noastre este întemeierea umanului ca supremă conștiință în fața naturalului, istoriei, divinului, neantului. Nu trebuie confundat mesajul unei opere cu «urgența» unor atitudini. Literatura are domeniul ei specific. Dar nici nu trebuie abolită atitudinea imediată, capabilă să adeverească limita de forță în dezvoltarea dintotdeauna a unei literaturi”. □ Corneliu Marcu – *Deschiderea operei*: „Subtextul funcționează major numai în prezența unei problematice majore. Dimpotrivă, clădită pe un sens minor, inconsistent, chiar dacă de mare actualitate, chiar dacă de mare răsunet la un moment dat, opera nu este viabilă. Subtextul vizând idei ori fenomene oarecari, ce se erodează cu rapiditate, își pierde substanța; însăși opera, al cărei suport era, se prăbușește. Subtextele minore sunt cele prin mijlocirea cărora se încearcă ascunderea absenței unui mesaj: obscurități înveșmântate în haine străine, formulări încifrate”. □ Toma

Biolan – *Dăruirea*: „Cufundarea în speculații abstracte echivalează cu tăierea punților spre realitatea de la care s-a pornit. Or, creatorul de artă – explorator în tărâmurii spirituale – nu cercetează numai pentru sine. Totdeauna, el are ceva de împărtășit celor ce-i așteaptă întoarcerea. Întârziind în zonele polare ale abstracțiunii pure, opera sa va pierde acea inefabilă căldură umană fără de care nicio creație nu are durabilitate”. ■ La rubrica *Argeș – azi*, revista salută apariția celui de-al doilea supliment social-cultural editat de ziarul „Oltul” și de Comitetul județean pentru cultură și artă Olt, intitulat „Confluente”: „Sunt relevabile atât calitatea materialelor (selecția aparține publicistului Marius Diaconescu și poetului Octav Pârvulescu), cât și exemplara ținută grafică (asigurată de Vasile Constantin). [...] Semnează amintiri și evocări Barbu T. Arghezi și Al. Cerna-Rădulescu. [...] Contribuțiile critice aparțin lui Gheorghe Ungureanu (*Damian Stănoiu – memorialist*) și Ion N. Voiculescu (*Florin Dumitrana, un poet al meditației*)”. ■ La rubrica *Subiecte*, Dan Cristea scrie □ despre Ilie Constantin, în articolul cu titlul *Un nou critic*: „Ilie Constantin scrie cu tact și eleganță, cu o știință de... poet a mecanismului versurilor, atent la realitatea interioară a poeziei, bun comparatist, lector serios al tuturor aparițiilor. Foiletonul de critică a poeziei din «România literară» și-a câștigat în persoana lui o scrutare dinlăuntru, însoțită și de uneltele criticului și de un stil adesea delectabil.” și □ despre textele publicate de Marin Preda în revista „Luceafărul”, în articolul *Scriitorul și imaginea lui*: „Fiecare, luat în sine, reprezintă o poziție; fiecare se înscrie pe un traseu ce îmbrățișează deopotrivă și literatura, și felul cum o privim. Interesul major al problemelor vizate, de romancier, bogăția nuanțelor, mărturiilor proprii, de valoare istoric-literară, modul deschis de a discuta, aducerea în prim plan a unor lucruri pe care nu o dată suntem tentați să le escamotăm, din plictis, comoditate sau îndoială fac din aceste intervenții săptămânale expresii înalt civice ale scriitorului”. ■ *Refuz tardiv* exprimă poziția redacției față de premiul revistei Nicolae Ioana: „Citoriții au aflat dintr-o scrisoare tipărită în «Contemporanul» că Nicolae Ioana a refuzat Premiul de poezie al revistei noastre. Spre deosebire de predecesorii săi (Jean Paul Sartre și Petru Popescu), Nicolae Ioana a refuzat premiul după ce, în prealabil, l-a primit. E o datorie a istoriei literare, interpretarea acestui moment care – imortalizat fotografic – sporește cantitatea de enigme universale”. ■ Rubrica *Logos* propune eseul despre condiția umană (și antropologia filozofică) al lui Nicolae Balotă, *Omul nelimitat*: „După cum conștiința unei crize a omului contemporan a precipitat, într-o măsură oarecare, apariția unei problematice specifice a omului, aceeași conștiință în criză se reflectă nemijlocit în numeroase opere literare majore din timpul nostru. Se poate afirma că anumite texte literare din ultimele decenii pot fi folosite de antropologie ca documente semnificative. Un asemenea caracter documentar poate avea opera lui Samuel Beckett, semnificativă fenomenologie a descompunerii umane”. ■ Glose pe marginea poeziei (în general) face Luiza Petre în articolul *Poezia modernă și*

insatisfacția: „Poeții din timpurile mai noi au manifestat acut o conștiință a parțialității, a relativului, a încercării damnate, de natură existențială, căreia nu i se pot opune. [...] Din «tensiunea nerezolvată» (Hugo Friederich) a poemului modern vine și starea de insatisfacție a poetului, care, ca orice creator, năzuiește, sau ar trebui să năzuiască spre un răspuns ultim. Răspunsul, ca certitudine, se manifestă însă în domeniul formal. Este greu de apreciat în privința unei poezii moderne dacă este ceva «rău spus», fiindcă toate cuvintele, tinzând să se constituie în limbaje poetice personale, au drept de ființare în vers”.

■ *Cronica literară* este semnată de Dan Cristea. Este analizată cea dintâi carte a lui Mihai Ungheanu, *Campanii*: „Firește, însuși autorul a scontat pe profilul polemic al cărții și nu e nicio îndoială că multe dintre «campaniile» sale propriu-zise își păstrează actualitatea profundă. Stă însă numai aici, în ținuta cenzorială, în curajul de-a ataca aspecte uneori escamotate de viață literară sensul cărții? [...] Autorul *Campaniilor* se remarcă predominant prin inteligență și forță argumentativă. Familia din care ar descinde ar fi reprezentată de Ibrăileanu. De sub scutul principiilor, el atacă operele în puncte nodale, le reduce la schelet, născocoște, atunci când nu i se oferă pe față, prejudecăți și obstacole cu plăcerea de a le surmonta. Analizele încep cu o limpede expunere ideologică, strângând cartea într-un cerc tot mai îngust. Dovezile care să-i justifice teza sunt invocate în momente hotărâtoare, lăsând impresia arsenalului secret. Redutabilitatea lui Mihai Ungheanu se sprijină pe demonstrația sofistică, adesea impecabilă”.

□ Criticul se arată entuziasmat de volumul de eseuri *Spiritul și litera*, al lui Al. Paleologu, pe care îl prezintă în cadrul rubricii sale: „Iată o carte superbă, din categoria celor ce par predestinate a fi apanajul criticilor neprofesionalizați. Ea oferă prilej de meditație nu atât în privința posibilităților criticii (cu oricâte precauții, în oricâte travestiuri s-ar deroba, Al. Paleologu rămâne un spirit critic!), cât asupra ineficienței de a vedea în teritoriul sau menirea ei o, cum ar zice Ralea, «meserie brevetată». Ca să mă exprim în cuvintele autorului, menținerea în litera exegezei atrofiază simțurile, e dominantă «profesorului» deghizat în critic; litera este numai platforma excursiei spirituale, atingând viziuni unitare, și ieșind de aici, ea însăși, însuflețită”.

■ Gh. Catana semnează *Calendarul literar* al lunii noiembrie.

■ La rubrica *Poeți*, Maria Banuș prezintă ultimul volum de versuri al Veronicăi Porumbacu, *Mineralia*, în articolul cu titlul *Radiografie și destin*: „Univocă de cele mai multe ori, cu contur ferm, precis, poezia de azi a Veronicăi Porumbacu nu cedează modelor zilei. Ambiguitatea sugestivă, pluralitatea planurilor nu îi sunt proprii, nu se alcătuiesc în mod firesc, iar poeta refuză să mimeze modernismul. A optat pentru autenticitate, pentru o factură clasică, necriptică, modernă prin concentrare, prin propoziția eliptică și mai ales prin zonele frecventate, prin sondajul tenace al solului pur existențial”.

■ Despre Nicolae Labiș scrie în continuare Cezar Ivănescu în evocatorul său text cu titlul *Numele poetului*: „Individualitate de rasă, întărit în convingerea sa de patriarhul Mihail Sado-

veanu, Labiș aducea în literatura noastră ambiția unei supremații moldovene, ca urmaș direct al lui Alecsandri, Eminescu și Bacovia: din toți aceștia, se nutrește poezia sa descriptivă, epică și idilică, devorată de nevoia unei gândiri filosofice, spleenetică și amară ca drojdia băuturii uneori. [...] Neconformismul lui Labiș reacționează în fața unei situații, poezia sa urmând o dezvoltare normală, câștigând adevărul elementar al unei veritabile tradiții. Vehemența lui Labiș nu e altceva decât puritatea adevărilor elementare. Paradoxala situație care a făcut dintr-un copil tribunul acestor adevăruri și-a lăsat urmele în opera sa”. ■ Un amplu comentariu la *Craii de Curtea-Veche* prezintă M. Nițescu cu titlul *Luciditate nostalgică*: „Aspirația către un cer ideal, complementară cu conștiința de a nu ne putea desprinde de condiția noastră istorică și umană, aceasta ni se pare a fi semnificația simbolică a romanului, crescută dintr-o *luciditate nostalgică*, prin care Mateiu Caragiale se apropie și se diferențiază de prozatorul modern, între tradiție și modernitate”. ■ Sunt publicate poeziile semnate de Matei Călinescu din ciclul *False amintiri (Nici umbra, regăsire, Până la capăt)*, Ion N. Voiculescu (*Detalii simetrice*), Ludmila Ghițescu (*Ultima treaptă, Instantaneu, Toamnă caldă, Pe șoseaua șarpelui*), Elisabeta Niță-Novac (*Fenix, Poem lângă neliniște, În temelie timpul, Drum de suflet*). ■ La *Biblioteca Argeș*, Gheorghe Tomozei îl propune pe Miron Cordun (pseudonimul lui George Cristea Nicolescu) cu placheta *Edict (Curtea-veche, Cordun, Ritual, Blestem, Nord, Duminica ruptă, Orbi, Edict, Rob, Venin de leac, Febră, Și tu, doamnă, Lume)*. ■ *Addenda la poetica lui Ion Barbu* este articolul semnat de Marin Mincu, cel mai probabil un text rezultat al cercetărilor sale doctorale (Marin Mincu devine doctor în filologie în 1971 cu teza având tema *Opera literară a lui Ion Barbu*): „Helenismul este posibil ca un punct ideal al lirismului modern. Supunerea la obiect a geometrului și contemplația în extaz platonice duc la o poezie neoclasicistă altoită pe cel mai înalt stâlp al modernismului. Ermetismul poetului Ion Barbu ni se pare cu necesitate normal pentru evoluția lirismului după începutul secolului al XX-lea și restricția de receptare poate fi infinită în timp. Căci opera sa fiind remarcabilă trebuie relevată și integrată marelui lirism european. (Lipsa traducerilor bune a făcut pe un distins estetician cum este Hugo Friedrich să nu-l includă la locul ce i se cuvine, în excelenta carte *Die Struktur der modernen Lyrik* – 1956)”. ■ Victor Ivanovici recenzază volumul *Sabaios*, al lui I. Negoîtescu, în articolul cu titlul *Marginalii tardive. Lirică și eseu*: „În afară de valoarea lor intrinsecă, versurile ce fac parte din ciclul *Pinguinul Ou* (datat 1939–1941) al noului volum al lui I. Negoîtescu, prezintă interes pentru o critică «detectivistică» – și ce critică nu conține, chiar nemărturisit, o curiozitate de tipul acesta? – prin aceea că etalează elementele străine pe care poetul le va încorpora mai apoi într-o formulă proprie, precum și procesul de clarificare a acestei noi structuri. [...] Proza din *Addenda* constituie de asemenea un punct de interes, pentru că mărturisește o experiență poetică similară, la nivelul unui alt limbaj”. ■ Comen-

tarii la recent apărutul roman al lui Radu Petrescu, *Matei Iliescu*, aduce George Timcu în *Ignorarea modernității*: „Autorul, Radu Petrescu, un cvasi-necunoscut, intră lejer și dezinvolt în arena literară, să ne ofere exemplul unui debut necomplexat de formule de circulație recentă. El are curajul de a fi declarat și manifest anacronic, astăzi când toată lumea se vrea modernă. Cred că ineditul evenimentului *Matei Iliescu* – pentru că orice s-ar spune, apariția volumului rămâne un eveniment al anului literar 1970 – este tocmai ignorarea programatică a modernității, înțeleasă ca manifestare exterioară, spectaculară”.

■ Dana Dumitriu face o scurtă introducere în universul poetic al Verei Lungu, publicând textul *Emoție vizionară* (însoțit de cinci poezii: *Ritual, Strigăt, Fără sfârșit, Călătorie, Cei doi, Penitență, Așa, Acest viitor care a fost*): „Prin unitatea substanței metaforice, prin tensiunea la care se realizează comunicarea lirică, poezia Verei Lungu dă impresia că s-a născut dintr-o stare copleșitor vizionară, dintr-o mișcare inspiratorie de maximă concentrare, care nu a lăsat nicio posibilitate de diluție a expresiei. [...] Ultimul volum al Verei Lungu (este vorba despre *Moralizând fără glorie*, București, Ed. Eminescu, 1970, n.m.) impune pe poetă printre primele nume ale liricii noastre actuale, ca o voce foarte personală și foarte distinctă”. ■ Un text de Pierre de Boisdeffre în exclusivitate pentru revista „Argeș” apare cu titlul *Metamorfoza literaturii și metamorfoza publicului literar*. Prezentarea bio-bibliografică îi aparține lui Constantin Crișan. „Pierre de Boisdeffre (născut la Paris, în 1926) este, astăzi, unul din cei mai cunoscuți critici francezi. [...] Încă din 1965, când ne-a vizitat țara, și mai dinainte chiar, valorosul critic francez a devenit un prieten fervent al literelor românești, cărora le-a consacrat numeroase pagini în ziare și reviste de prestigiu. [...] Studiul de mai jos s-a născut în 1967 dintr-o conferință susținută în fața literaților din PTT-ul francez. El ne aduce o dovadă a celui vibrant *bun simț* de care Boisdeffre nu se desparte niciodată și pe care îl asociază întotdeauna unui *scepticism* filozofic – doză de rigoare specifică multora din criticii mari francezi de odinioară”. ■ În trecere pe la casa scriitorului Hemingway din apropierea Havanei, Gheorghe Năstase notează câteva *Impresii de călătorie* pe care le publică cu titlul *Tata Hemingway și Guantanamera*: „Totul este așa cum a lăsat el în ultima clipă a vieții. Peste tot cărți. În pat, la baie – citea, citea întruna. Numai la pescuit nu citea. Nu admitea să se atingă nimeni de cărțile sale. Nu a pus nicio carte în bibliotecă fără să o citească. Era în corespondență cu oameni de pe toate meridianele”. ■ Alexandru George este publicat cu un fragment din eseul său *Marele Alpha (Pro Domo)* și cu prezentarea lui Al. Paleologu: „*Marele Alpha* de Alexandru George este un eseu despre Argezi. [...] Alexandru George supune fenomenul unei analize prismatice, sau dacă putem folosi un termen puțin obișnuit în critica literară unei «tomografii». În locul cercetării liniare și «orizontale», practică de exegeza argheziană cunoscută, autorul face o analiză discontinuă și «verticală», operând o serie de tăieturi în adâncime. El arată că atât detractorii, cât și admiratorii poe-

tului s-au mulțumit cu imaginea unui Arghezi «anecdotic», «giuvaergiu», «miniaturist», «artizan» etc.; ceea ce constituie doar o imagine primară și, deci, în ultima instanță falsă, deși, paradoxal, nu inexactă». ■ În încheiere, pe ultima pagină a revistei, Gheorghe Tomozei prezintă *Un poet argeșean*: Valentin Predescu, din volumul căruia (*Gustul ierburilor*) selectează câteva poezii – *Vine iubita*, *Sonet ironic*, *Tot mai temut*, *Ierburi târzii*, *Despot blând*, *Mi-au luat ierburile*, *Candidă*, *Când frații...*, *Fluture orb* și *Ce sunt*. „Cititorul își va da seama poate mai devreme decât mine dacă bucuria cu care salut în Predescu un poet are, sau nu, o acoperire reală”.

• [„**Arici pogonici**”, nr. 10] Se publică un fragment din *Dumbrava minunată*, sub titlul *Povestea cu zâna închipuirii*, la 90 de ani de la nașterea lui Mihail Sadoveanu. □ În același număr, versuri de Mircea Micu, *La moară*.

• [„**Astra**”, nr. 10] Articolul *Despre proza lui Zaharia Stancu*, semnat de Voicu Bugariu, începe prin a identifica și exemplifica o particularitate anume a scriiturii în discuție, și anume lirismul intrinsec, corespunzător stării de spirit dominante. Argumentele care sprijină afirmația invocă, totodată, apropierea acestei proze literare de specificitatea textului poetic: „lectura cerută de romanele lui Zaharia Stancu este circulară, specifică pentru orice text liric”; „structura monotonă a acestui lirism, aerul de psalmodiere lipsită de neprevăzut pe care textul o are”; „lirismul romanelor lui Zaharia Stancu nu este construit, el țâșnește spontan, necurmat”; laitmotivele și repetițiile sunt „semnele unei cadențe psihologice, de neocolit la un temperament atât de unitar”. În romanul *Desculț*, construit în jurul a trei teme importante – *foamea*, *timpul* și *memoria* – scriitura se construiește ca o „horă de anotimpuri”, iar „sentimentul memoriei pe care eroul îl are foarte acut derivă dintr-o mentalitate după care timpul este unic aliat”. În romanul *Ce mult te-am iubit* pare că cititorul asistă la „nașterea memoriei”, căci „a nu uita pe cineva” înseamnă „a vorbi tot timpul despre el”. În acest delicat și dureros joc cu timpul, pe care romanul îl construiește, „înțelepciunea populară se manifestă [...] prin îmbrăcarea cuvântului moarte într-o maramă de abur și ceață”. În *Șatra*, „oamenii tucurii înaintază în împlinirea destinului lor ca într-un somn, ei trăiesc pentru a trăi, cuvintele pe care le rostesc despre moarte și despre viață sunt singurele jaloane ale trecerii lor printr-un șir de întrebări dușmănoase”. Singură iubirea Lisandrei va asigura, în cele din urmă, supraviețuirea „grupului social din care face parte și care este pândit de disoluție”. *Jocul cu moartea* este romanul unui personaj, Darie, un picaro modern, prin „spiritul de observație ascuțit” și un „foarte dezvoltat instinct de conservare”, dar care permite, totodată, funcționarea parabolei despre condiția umană aflată în criză, prin „capacitatea lui de visare, lipsa de aderență la real, parcurgerea diferitelor întâmplări cu un somnambulic aer de om care caută un ideal de negăsit în realitatea contingentă”. În fine, *Pădurea nebună* asociază motivul plecării cu un personaj care are „calitatea specială a călătoriei cu vocație de a uita episoadele” și de „a fi în permanență deschis

în mod total pentru noi întâmplări”. ■ Interviu acordat de Gherghinescu Vania lui Voicu Bugariu, cu ocazia împlinirii a 70 de ani – *Gherghinescu Vania la 70 de ani* –, trasează liniile principale ale unei biografii relevante pentru destinul unui scriitor brașovean, care începe cu debutul în revista „Datina”, cu alegerea pseudonimului, și continuă cu o activitate literară și culturală intensă. În 1928 publică volumul de versuri *Drum lung*, iar în 1933, *Amvonul de azur*. Continuă cu volumele *Privighetoarea oarbă*, în 1940, și *Timp sonor*, în 1968. Declarându-se privilegiat de a-i fi cunoscut pe Enescu – „ducea parcă în inimă și în spate toată muzica lumii”, pe Arghezi – „prieten cu pisica și câinele, cu păsările din ogradă și din văzduh”, și pe Blaga – „olimpic” – „dezlega zodii și probleme de metaforă”, poetul dorește ca, la senectute, să poată publica, la Eminescu, un volum antologic din versurile sale și un album dedicat Domniței Gherghinescu Vania. ■ Ion Pas îi dedică poetului articolul – omagiu *Gherghinescu Vania la 70 de ani*. ■ Poetul Dan Tărchilă îl omagiază, la rândul său, pe Gherghinescu Vania, în articolul intitulat chiar *Omagiu poetului*, insistând pe importanța volumelor sale de versuri – *Drum lung*, *Amvonul de azur*, *Privighetoarea oarbă*, *Timp sonor*. ■ Corina Cristea publică *Castanii roșii, parfumați și naivi* – fragment din romanul omonim, aflat sub tipar. ■ Dan Tărchilă publică piesa într-un act *Frumoasa mireasă a ghidului*. ■ Publică versuri Iv. Martinescu, Ștefan Cioacă, Dan Laurențiu.

● [„Ateneu”, nr.10] În articolul *Mihail Sadoveanu – între biografie și ficțiune*, George Muntean surprinde mai multe aspecte din ceea ce a însemnat personalitatea complexă a scriitorului: „Chiar în punctul de pornire, biografia lui Sadoveanu are un nucleu dramatic plin de interes. Pe linie paternă se trăgea dintr-o familie de olteni așezați la Iași după răscola lui Tudor Vladimirescu. [...] Mama, cu 27 de ani mai tânără decât soțul ei, era fiica unor răzeși sărăciți din Verșenii Neamțului. [...] În timp ce în cazul altor scriitori se vorbește de o conștiință scindată, la Sadoveanu se poate aproxima în legătură cu un început de biografie scindată. [...] Că balanța înclină mereu în favoarea mamei și a înaintașilor ei e limpede pentru oricine i-a citit câteva dintre scrieri”. Un alt „fir al existenței scriitorului ar fi cel ce delimitează raporturile dintre faptele și întâmplările cu caracter autobiografic revărsate în operă și cele ale vieții lui obișnuite, cotidiane”. Nu lipsite de importanță sunt „locurile străbătute de Sadoveanu. O hartă a acestora [...] ar fi de natură a circumscrie mai exact nucleele generative ale operei sale, centrele lui de interes și mai ales ar releva modul în care același loc este desfoliat de scriitor în funcție de scrierea în care-l implică”. În continuarea demonstrației sale, privind raportul biografie – operă la Sadoveanu, George Muntean aduce în discuție „varietatea modalităților prin care scriitorul însuși se insinuează direct într-o parte a ei, ca personaj și interpret, ca unul din cei prezenți la diversele întâmplări ale lumii. Aici stă și una dintre explicațiile relativului dezinteres al cititorilor pentru biografia sa pe care ai sentimentul a o ghici printre destule pagini”. Explicația ar fi aceea că „opera

lui Sadoveanu e atât de cuprinzătoare, de densă și de adâncă, atât de îmbibată de sevele vieții, de înțelepciunile și întâmplările omenești, atât de puternică în centrul său de iradiere, încât se poate naște credința că dincolo de realitatea ei, autorul n-ar mai fi putut avea și o viață personală ce ar fi rămas neabsorbită în pagina scrisă”. ■ În *lecturi intermitente LII*, Perpessicius „ține să rectifice o eroare, nu de tipar, însă nu mai puțin gravă, pentru că falsifică adevărul, și pe care eu însumi am săvârșit-o. În cuvântul de prefață, cu care am precedat recentul meu volum *Memorial de ziaristică I* (Ed. Minerva, 1970), am stăruit asupra numeroșilor literatori care au făcut ziaristică, începând pentru secolul nostru, cu Nicolae Iorga și sfârșind cu Demostene Botez. [...] O ediție recentă a publicisticii lui Panait Istrati, intitulată după acel frumos eseu francez *Pour avoir aimé la terre* care desfăta, cu patru decenii în urmă, [...] junețea noastră, a avut darul să ne amintească lacuna”. Se face referire, după cum mărturisește semnatarul articolului, la ediția intitulată „*Pentru a fi iubit pământul...* (Editura Tineretului, 1970), alcătuită de Al. Oprea, autorul acelei excelente monografii despre viața, cu avatarurile ei politice, a lui Panait Istrati”. Comentând structura volumului, este amintită „substanțiala introducere” care precede volumul, „în care, pe de o parte, editorul își rezumă și amplifică informațiile monografiei sale, iar, pe de altă parte, dezbate «specificitatea românească» a publicisticii lui Panait Istrati, străbătută de un «viguros patos plebeian» și aducând o notă aparte în aria publicisticii militante a scriitorilor noștri dintre cele două războaie mondiale”. ■ Const. Ciopraga scrie despre *Solitari sadovenieni*, centrându-și analiza pe un anumit tip de personaj: „Fenomen cu explicații multiple, operele sadoveniene din prima etapă abundă în tipuri de solitari de tot felul, din categorii sociale variate. [...] La Sadoveanu, mai numeroși sunt taciturnii, unii din ei oameni ai naturii, la care monologul interior e o modalitate spiritual curentă. Tăcerea apare ca o filozofie, un complement al existenței, făcând ca oamenii să păstreze cute misterioase. [...] Solitarii care-i rețin atenția sunt oameni triști, cu obsesia unor destine nerealizate. Rurali încovoiați de «dureri înăbușite», mici intelectuali de provincie cu aspirații contrariate, femei sensibile consumându-se în umbra, – toți au o enigma sau un motiv de suferință”. ■ În *Tânăr scriitor contestat*, Al. Oprea creionează o altă imagine, mai puțin cunoscută, a lui Mihai Sadoveanu, așa cum se relevă ea „parcurend corespondența de tinerețe și descoperi un alt Sadoveanu decât acel senin-olimpian, – cu momente de ezitări, crispări și chiar de zbucium și declin sufletească”. Demersul autorului se încheie cu o mărturisire a scriitorului făcută „la o întâlnire cu «studenții» Școlii de literatură”, când, vorbind despre colegii săi de generație, admite că au existat „multe talente, dar puține rezistaseră la atacul «valurilor vieții»”. Cu același prilej, sunt enumerate „multiplele însușiri pe care trebuie să le aibă cineva pentru a putea birui, în literatură: în afara talentului – sănătate, vigoare fizică și, nici vorbă, disponibilități morale, în primul rând tărie sufletească atât în fața hulei nedrepte ca și a laudei prostești”. ■ Henri

Zalis semnează articolul *Contrastele fizionomiei romantice*, în care notează: „Deși visul romantic al personajului colectiv este să-și petreacă existența într-un univers neschimbat, faptele îl silesc să se adapteze, să se supună devenirii istorice și să realizeze punți de contact cu tendințe situate uneori la antipodii. Organizarea psihică a personajului colectiv primește astfel întâmpinările situației social-morale, dar și reflexele idealului său temperamental romantic”. Eroul sadovenian „vrea să se bucure de prezent însă se lasă mistuit de regrete, e în căutarea comuniunii și sfârșește adesea în solitudine. Sadoveanu a fixat aici contrastele fizionomiei romantice, le-a ilustrat ca polarități, ținta sa fiind să definească artistic dialectica între instinct și înțelegere, altoită pe trunchiul înțelepciunii țărănești. Ireproșabila noblete a acestei superiorități este voința de a înfrânge izolarea, trândăvia și lașitatea, de a nu suporta haosul”. ■ Mircea Popa salută apariția volumului *Opere* de Mihai Sadoveanu: „Rămasă timp de trei ani la volumul 20, opera lui Mihai Sadoveanu părea să se fi oprit definitiv în acest punct editorial, dacă, recent, editura Minerva nu ar fi avut fericita inspirație să reia seria *Operele* dându-ne al 21-lea volum”. Considerat un „remarcabil act de cultură ce ne obligă prin valoarea și amploarea lui”, scopul demersului este de a semna „sumar, câteva din problemele pe care o viitoare discuție asupra acestei ediții ar putea să le aprofundeze și să le dezvolte”. Analizând volumul, recenzentul notează: „Deși eterogen, volumul face dovada admirabilelor calități de povestitor ale scriitorului. Ceea ce te izbește aici, ca și în întreaga sa operă, este fascinația reală a povestirii, puterea de evocare și de seducție ce se degajă din ea, chiar când este vorba de cel mai banal subiect cu putință. [...] E o poezie a misterului, a pădurii și a muntelui de o atât de copleșitoare vibrație interioară încât salvează de la banal și gratuit foarte multe din povestirile sale așa-zise realiste, dându-le și o dimensiune și proiecție fabuloasă, mitică”. ■ Prima dintre cele trei recenzii, semnate de Constantin Călin, prezintă volumul *Campanii*, de Mihai Ungheanu, un critic „care cunoaște foarte bine misiunea și rigorile profesiei, dar încă nu și farmecul ei. Autorul acestei cărți (titlul coincide cu al unui volum proiectat de G. Ibrăileanu, nerealizat însă), unitar și – în multe privințe – un exemplu pentru debutanții în gen, are un temperament energic, pronunțat polemic, și manifestă, de pe acum, abilități de protagonist”. Lectura volumului îi relevă recenzentului un critic care „are o platformă etică, un program cultural deschis, legat de solicitările momentului”. Semnalând cu obiectivitate „cele câteva importante contraziceri [...] și unele neglijențe stilistice [...] adaug, imediat, că inflexibilitatea poziției lui M. Ungheanu, în *Campanii*, poate fi și trebuie interpretată ca semn al unei personalități critice în plin proces de consolidare. Prolegomena la o ulterioară activitate critică, *Campanii* e o carte de ideologie literară pe cât de ambițioasă, pe atât de interesantă”. □ A doua recenzie, semnată de același Constantin Călin aduce în centrul atenției volumul *Simple „întâmplări cu sensul la urmă* (Ed. Eminescu, 1970), de Alexandru George, „un prozator de o maturitate ieși-

tă din comun, deși debutant, e un *literat*, adică un tip de scriitor cu o structură preponderent analitică și critică, interesant prin subtilitatea gustului său, dublat de o serioasă cultură artistică, mai mult decât prin posibilitățile imaginative”. Analizând volumul, recenzentul notează: „Ceea ce m-a impresionat la lectura celor zece nuvele ale volumului e noblețea scriiturii, eleganța referințelor la diverse situații mitologice ori literare, perfectă stăpânire a neologismului, bazată pe exacta cunoaștere a mai multor limbi moderne, în tot – un nivel de superioară intelectualitate”. □ Ultima recenzie din cele trei semnate de Constantin Călin este dedicată volumului *Pe o vârstă de băiat* (Ed. Eminescu, 1970), de Constantin Ștefuriuc. Cartea „reprezintă serii de exclamații lirice, a căror primă calitate e sinceritatea. Prin acuitatea și prospețimea percepției, Ștefuriuc e, într-adevăr, un poet «dureros de sincer». Închise în termenii simbolistici tradiționale, sensurile morale ale acestei lirici se recunosc lesne: o sete romantică de înalt, adică de ideal și de puritate. De aici teama de a muri, «cu cerul prea aproape» și de a trece într-un trup banal, comun tuturor vârstelor în afara adolescenței, care, deocamdată, este metaforic vorbind, mitologia, regatul inspirației sale: «Print adolescenței mă declar»”. ■ Analizând volumul *Până la Iov* (Ed. Eminescu, 1970), de Adrian Munțiu, recenzentul Radu Cârneli notează: „Sunt poeți care la prima lectură nu-și lasă cu ușurință descoperite valențele, punctele de pornire și chiar obsesiile, înfundându-se într-un anume «ermetism», explorând anumite stări ale subconștientului sau arborând o metaforă a ideii respective care cu anevoință poate fi receptată, «gustată». Dar care odată «descoperit», îl recitești cu atenție, procurându-ți o lectură mai mult decât agreabilă, pasionantă. Este și cazul poetului Adrian Munțiu care în a patra sa carte, *Până la Iov*, realizează o poezie densă, îndurerată, o poezie a marilor întrebări – mai ales despre moarte – a incertitudinilor atroce – mai ales despre viață, a credinței. [...] Înșuși titlul ne duce la ideea unei înțeleștate lupte cu durerea celui în cauză, încercat și rănit și hărțuit de mistuitoarele-i monologuri și pe care le onorează cu stoicism, adânc filozofând și prin aceasta deosebindu-se și depășindu-și modelul biblic”. ■ Despre monografia *Mateiu I. Caragiale*, recenzentul Radu Cârneli elogiază „meritul lui Teodor Vârgolici de a se fi angajat într-o asemenea întreprindere, ale cărei riscuri nu sunt puține, înaintea altora cu mai mari ambiții și pretenții”. Cu obiectivitate, sunt enumerate aspectele mai puțin reușite ale cărții: „Nu vom da peste analize inedite, peste interpretări surprinzătoare sau peste demonstrații de virtuozitate a speculației”. Ceea ce a urmărit autorul „a fost realizarea unei Introduceri corecte în opera lui Mateiu din care să nu lipsească nici una din judecățile sau analizele serioase anterioare, talentul autorului fiind acela de a pune în pagină, de a sintetiza [...] adevărurile asupra operei mateine. Nu ni se spun lucruri noi, dar ceea ce se spune are avantajul și prestigiul faptului verificat”. În finalul analizei, se admite faptul că „nu putem decât să recunoaștem, în virtutea altor rațiuni, meritele – nu puține și deloc neglijabile –, utilitatea și oportunitatea monografiei

sale”. ■ În *Gheorghe Tomozei sau neîntrerupta Poezie*, Constantin Crișan semnează o „cronică psihanalitică” asupra scriitorului invocat în titlul: „Cine a urmărit destinul poeziei lui Gheorghe Tomozei a putut, cred, să cunoască în adâncime o conștiință artistică și un talent în continuă dinamică ascendentă. Nu e adevărat că talentul este o chestiune pur ereditară; el este un criteriu estetic, astăzi tot mai uitat, o «canti-calitate» care evoluează în timp, în condițiile Inteligenței personale, dar și în perimetrul unor date sociale, psihologice, istorice chiar”. Analiza volumelor *Pasărea albastră* (1956), culegerea *Altair, Suav anapoda*, îl conduce pe semnatarul articolului la concluzia că „Tomozei face parte dintre acei poeți pe care îi citim și pentru plăcerea lecturii gratuite, nu numai profesional; el ne întărește convingerea că într-un peisaj liric minat de abstracție și ecuație de labirint, se poate scrie modern (și modernist chiar!) fără a preda cheile sfintei limpezimi clasice. Limpezimea nemimetică, personală”.

■ Articolul semnat de G. Istrate stă sub semnul unei întrebări: *Uniformitate sau diferențiere?*, demersul său fiind motivat de faptul că „vocabularul operei lui Sadoveanu nu s-a bucurat, încă, de o cercetare exhaustivă, care să privească întreaga operă a scriitorului în toată adâncimea și semnificația ei. Puținele aprecieri de până acum sunt mai mult întâmplătoare și, în mare parte, subiective”. Folosind exemple din *Priveliști dobrogene* (1914) și *Ostrovul lupilor* (1941), semnatarul articolului ajunge la concluzia că: „Studierea atentă a vocabularului lui Sadoveanu, în ansamblul său, ne întărește convingerea că, de la operă la operă, scriitorul recurge la alt material lexical, în funcție de conținutul cărții și că, în general, repartizarea pe origini a acestui vocabular, componența lui, nu diferă decât în proporții neînsemnate, de la carte la carte. Dacă cuvintele propriu-zise sunt mereu altele, de la volum la volum, proporția lor, pe origini, rămâne, în general, constantă, în sensul că, peste tot, elementele cele mai numeroase sunt cele formate pe terenul limbii române și cuvintele moștenite din limba latină, iar când e vorba de frecvența lor absolută, locul întâi îl dețin, fără excepție, cele latinești”.

■ Cronică dramatică, semnată de Mihail Sabin, propune două piese: prima dintre ele este *Mielul turbat* de Aurel Baranga: „Vorbim despre un text care, la aproape două decenii de la premiera absolută, a pierdut mult din actualitatea sa. Strălucirea polemică a pălit, curajul civic s-a desprins de înălțuirea de fapte ce-l definea. [...] *Mielul turbat* și-a propus să înfrunte birocratismul, dar birocratismul a îmbrăcat mereu forme mai nocive decât cele care reies din piesă. Și-a propus să țintească la stâlpul infamiei slugărnicia, dar slugărnicia a avut întotdeauna fațete mai subtile decât cele pe care le deconspiră piesa”. Despre spectacol în sine, se apreciază că acesta „se află pe coordonatele onestității profesionale. Regizorul I.G. Russu a descoperit în piesă unele momente de prospețime. El a încercat să aprofundeze, mai ales în final, civismul și elementele de polemică. Impresia lipsei de unitate stilistică vine de la inconsecvența cu care regia a pendulat între farsă și teatru de atitudine”. În finalul cronicii sale, Mihail Sabin laudă reușita actorilor de la teatrul

băcăuan: „La deschiderea actualei stagiuni, teatrul Bacovia a încercat să demonstreze perenitatea unui text dramatic mai vechi. Scris într-o epocă de căutări, definiri și tinerțe a dramaturgiei, întreprinderea era hazardată și riscul era implicit”. □ Cea de-a două piesă este *Procurorul* și aparține scriitorului bulgar Gheorghe Djagarov: „Din punct de vedere al construcției dramatice, piesa nu se distinge în mod deosebit, personajele își refuză destul de des arderea, dar caracterul angajat al acestei opere politice, pasiunea cu care se formulează marile adevăruri ale epocii, ardoarea confruntărilor, o duc spre tulburătoarea sensibilitate a omului contemporan. De aceea premiera pe țară a teatrului din Galați rămâne un act de noblețe artistică și etică”. ■ Grupajele de poezie, semnată de Violeta Zamfirescu, Elena Podoleanu, Margareta Caratase, Traian Lalescu, Ion Minulescu, Florentin Popescu, Vasile Velneciuc, George Damian, Marcel Mureșan, Iustin Moraru, Ovidiu Genaru, Octavian Voicu, Ion Crânguleanu, Ovidiu Hotinceanu, Ion Tudor, și proză (fragmentul din romanul *Moartea lui Armand din Abanara*, de Cicerone Cernegura) completează peisajul literar al epocii. ■ Ultima pagină a revistei publică un fragment din romanul *Nu poți să te întorci acasă*, de Thomas Wolfe. Traducerea este asigurată de Ana Olos.

● **[„Cinema”, nr. 10]** Teodor Mazilu înființează o rubrică nouă, *Însemnările unui spectator temperat*, propunând *Un fel de prefață, care e, de fapt, o scuză...*: „Moda circulă și în zona eternă a artei; de la o vreme toate genurile literare au fost cu grație date peste cap, s-a căutat să se găsească farmec tocmai acolo unde nimeni nu se aștepta... Așa au apărut anti-romane. Așa au apărut anti-memorii. Așa au apărut anti-jurnale... Așa se face că alături de vedete noi suntem răsfățați și cu anti-vedete... Scandalul de data asta e însă mai de suprafață. Nu există nici un motiv de îngrijorare; totul merge ca înainte. Anti-romanele sunt de fapt tot romane... Anti-memoriile – până la urmă – tot binecuvântatele memorii sunt. Anti-jurnalul tot un jurnal tradițional este, aici nici n-ai ce să dai peste cap, oricâtă fantezie ai avea. În materie de pus sufletul pe masă nu există inovații. Jurnalul nu poate să fie decât jurnal, oricum ai lua-o... Totuși, în aceste noi denumiri polemice există în afară de multă cochetărie și un dram de adevăr. Autorii cu pricina s-au plictisit de caracterul prea intimist al memoriilor și jurnalelor, de suspiciunea care plutea și încă mai plutește peste aceste binecuvântate genuri... E nevoie desigur de multă vanitate ca să te apuci să scrii un jurnal, pentru așa ceva trebuie să pornești de la ideea că orice meditație, reprezintă un interes general... [...] Jurnalul și memoriile erau până acum genurile literare cele mai aristocratice, privilegiul celor cu o viață sufletească bogată sau cu relații la curțile princiare. Aceste genuri erau și privilegiul celor convingși de eternitatea lor; ei aveau puterea sau mai curând ambiția de a scrie pentru cititorii veacurilor viitoare. Acum, aceste genuri pretențioase s-au mai democratizat, au devenit mai modeste, nu mai fac concurență eternității. Memorii – poate să scrie oricine. Nu mai e nevoie să fi dejunat cu Carol cel Mare

ca să ai dreptul de a scrie memorii. Viața fiecărui om a devenit la fel de spectaculoasă ca și viața unui suveran sau a unui temut conducător de oști. De jurnale, ce să mai vorbim... Ele nu se mai scriu cu indicația de a fi dezvăluite doar după 50 de ani de la moarte, ele se scriu de la 20 de ani și merg direct în tipografie. Nici nu e nevoie de viață interioară... Viața interioară vine cu timpul... Iată de ce vreau și eu să profit de democratizarea acestor genuri literare pentru a putea scrie jurnalul unui om care n-a reușit încă să înțeleagă cinematograful. Bineînțeles, eu sunt vinovat, de aceea am și spus limpede că nu înțeleg această artă, și unde e ignoranță greu se poate naște iubire”. ■ Romulus Rusan îl interpelează direct pe Zaharia Stancu în interviul *Iubiți filmul, Zaharia Stancu?*: „- *Credeți în autonomia filmului ca artă? Este o artă care poate merge pe propriile picioare sau numai sprijinită de brațul celorlalte arte?* – În ce privește teatrul, nu pot nega că filmul este o artă cu totul deosebită de teatru. În ce privește literatura în general, vă voi răspunde nu ca un scriitor, ci ca un om căruia îi place să vadă din când în când un film bun: cred că filmul trebuie să aibă la rădăcina lui un scenariu; n-am văzut niciodată un film bun care pleca de la un scenariu mediocru. – *Dar scenariul cinematografic mai este, oare, în general, literatură, sau a câștigat o calitate nouă, specifică?* – Nu cred că scenariul este literatură, dar cred că el nu se poate îndepărta prea mult de literatură. – *Însemnează, oare, că suspicionați filmul de dependență față de literatură? Că nu acordați credit unui limbaj al lui și numai al lui?* – Este posibil ca acest limbaj să existe. Și poate chiar există. Dar filmul bun trebuie să plece întotdeauna de la o bună literatură. [...] – *Este, într-adevăr, nefiresc ca un scriitor ajuns la audiența națională și internațională de care vă bucurați să nu fi intrat încă în atenția producției cinematografice... Cum se explică?* – Fără îndoială că și eu, ca și alți scriitori, am avut dorința ca măcar unele din cărțile mele să fie izvorul unor filme, și aș vrea ca această dorință a mea să nu rămână nerealizată. Înainte de a explica această afirmație, trebuie să fac aici mărturisirea că aproape toate romanele mele, prin dialogul și prin mișcarea lor, prin întreaga lor construcție, sunt foarte aproape de ceea ce noi numim scenarii. – *De ce nu s-au făcut filme după aceste scenarii?* – Cred că sunt alții mai îndreptățiți decât mine să răspundă. Adevărul este că majoritatea zdrobitoare a celor care s-au ocupat de filme n-au fost niște producători de filme, ci numai niște modești și foarte cinstiți funcționari. Între artă, fie ea și cinematografică, și birocratism n-a existat și nu poate exista nici o afinitate. Nici chiar în condițiile puternicei industrializări a cinematografului, care e mereu invocată. E aici, din păcate, un cerc vicios: dacă filmul nu are în el artă, nu poate fi nici industrializat. În fiecare an se realizează pe glob mii de filme. Noi, cu mica noastră producție, nu putem răzbate în lume decât prin filme extraordinare, care să fie construite pe scenarii excepționale, pe adevărurile vieții, pe marele talente ale regizorilor, actorilor, scenografilor și tehnicienilor noștri. Or, vreau să subliniez aici un paradox: aceștia nu sunt mai prejos decât colegii lor din oricare țară

a lumii și, totuși, nu pot să nu constat cu regret, de mulți ani, că această armată, care ar putea să aducă servicii imense poporului și statului nostru, se leagănă, din cauze pe care nu vreau să le discut aici, într-o dulce adormire. Trebuie să vină de undeva un impuls și o deschidere largă spre toate adâncimile vieții și spre toate orizonturile. În caz contrar, această mare armată a cineaștilor noștri va continua să ne pună la dispoziție, în cele mai multe cazuri, filme lăncede, cenușii, neinteresante. Îmi dau seama cu toată seriozitatea că, în sfârșit, a sosit momentul în care să strângem toate talentele scriitoricești, regizorale, actoricești și tehnice de care dispunem, pentru compunerea unor scenarii, pentru turnarea unor filme de o înaltă calitate artistică, politică și socială. Este de netolerat, după părerea mea, să rămânem printre ultimele țări care nu reușesc să dea o producție cinematografică de valoare”.

● **[„Convorbiri literare”, nr. 6]** Eugen Barbu publică în primele pagini ale revistei un fragment din romanul său *Ianus*. ■ Poeți precum Haralambie Țugu și Ion Chiriac publică poezii cu vers alb. ■ În rubrica de cronică literară, Al. Andriescu scrie despre opera lui Ion Chiriac, *Răsărit de fată mare*, analizându-i vocea poetică: „Ion Chiriac scrie o poezie frustă, programatic și poate chiar ostentativ neelaborată”. ■ Al. Călinescu comentează *Contradicția lui Maiorescu* scrisă de Nicolae Manolescu și notează: „Ca și precedentele cărți ale lui Nicolae Manolescu, *Contradicția lui Maiorescu* a provocat cele mai contradictorii luări de atitudine. Criticul se identifică fără complexe cu Titu Maiorescu”. ■ Theodor Codreanu scrie rubrica *Convorbiri critice* despre cartea de eseuri *Ospățul lui Trimalchio* pe care o semnează Mircea Vaida, notând: „Iată de ce lui Adrian Marino i-a venit destul de ușor să-i ridiculizeze erudiția în paginile «României literare». Și erudiția lui M. Vaida este falsă”.

● **[„Echinox”, nr. 10]** O altă anchetă (realizată tot de Olimpia Radu) a revistei ne întâmpină de pe a doua pagină, de data aceasta întrebările urmărind să stabilească ce poeți români sunt citați și cunoscuți de către consumatorii de poezie. □ Ana Blandiana, „vorbind despre poezie”, ne lasă, în final, următoarea definiție și judecată despre poezie: „Vorbind despre poezie, vorbești implicit despre dragoste. Poate de aceea, ca și despre dragoste, vorbesc de obicei despre poezie cei care nu o trăiesc. [...] Toate doctele discuții despre limbaj încearcă doar să ascundă primară lipsă de intuiție, totală lipsă de pătrundere. Din când în când, se descoperă cu surle și trâmbițe o Americă în care poeții adevărați locuiau de secole. Criza limbajului nu este o descoperire a teoreticienilor contemporani, nu este decât o gălăgioasă formulare a veșnicului adevăr potrivit căruia îndrăgostiților le e suficientă privirea”. ■ Marian Papahagi pune sub lupa comentariului documentat și sobru relația dintre filologie și poezie, luând ca punct de pornire și construct teoretic *Scienza Nuova* a lui Gianbattista Vico, scrierile lui Erich Auerbach și Roman Jakobson. ■ Petru Poantă semnează cronicile a două volume de poezie: *Semne cerești* de Leonid Dimov și *Versuri* de Emil Brumaru. ■ Ion Pop realizează o convorbire cu Maria Banuș,

care mărturisește că l-a cunoscut puțin pe Labiș și a avut destule prietenii printre avangardiștii români ai anilor '30: „[...] revelația cumplită, trăită prin acei ani, a unei societăți monstruoase, ucigătoare de trupuri și de suflete, societate ce, după convingerea noastră trebuia lichidată cu orice preț și înlocuită cu una bună, dreaptă, umană, comunistă. Aici mă întâlneam cu prietenii mei avangardiști. Ne una același crez social-politic. Dar, din punct de vedere al stilului de viață, al concepției despre literatură, al preferințelor și idiosincraziilor poetice, eram departe de ei”. ■ Ovidiu Mocean studiază „relația spațială în metafora argheziană”, iar Nicolae Brânda analizează eseistic „ciclul cosmic” din poezia lui Ion Barbu. ■ Gabriela Ștefania Omăt adnotează analitic poemul arghezian *Potirul mistic* în comentariul *Un poem al revelației*. ■ Ironia și elementul fantastic din poezia lui Marin Sorescu îl preocupă pe Călin Manilici, iar pe Ion Matei Mureșanu – „tracismul originar” al poeziei lui Dan Botta. ■ Tableta de la rubrica de autor a lui N. Prelipceanu (*Fotografii de noapte*), se bazează pe mirarea întemeiată de a fi găsit un anunț ciudat de achiziționare: „Cumpăr «Micul prinț», exemplar îngrijit. Plătesc oricât”. □ Ion Pop traduce din criticul francez Maurice Blanchot studiul legat de *Privirea lui Orfeu*. ■ Mircea Curticeanu continuă publicarea corespondenței dintre Nicolae Drăganu și diferite personalități ale culturii române, aici fiind vorba de Nicolae Cartoian. □ Cronica plastică aduce la lumină arta lui Henri Matisse, sub semnătura lui Ion Mariș. □ Peter Motzan, Marcel Runcanu și Eugen Uricaru traduc din lirica lui Gottfried Benn.

• **[„Familia”, nr. 10]** Pagina întâi se publică *Poemul versurilor nesfârșite* de Victor Eftimiu. ■ Edgar Papu observă că Adrian Mușiu, deși nu se află la prima sa carte, „rămâne aproape ignorat”. *Până la Iov*, cel mai recent volum, publicat în cursul anului, „ne forțează atenția, este de părere cronicarul, la o oprire mai îndelungă, și ne obligă a ieși din tăcere”. „Culegerea se vede însoțită în final de un eseu sobru și bine gândit despre Amuzicalul poetic. Nouă ni se pare că această încercare teoretică ar explica integral esența liricii sale; totuși, după lectura versurilor, ea ne întărește în convingerea că am întâlnit o temeinică și serioasă conștiință artistică, ceea ce ni se pare mult pentru un poet tânăr. În concepția lui Adrian Mușiu, poezia nu este o aventură cu sorți câștigători pentru un «brevet la nemurire», ca să întrebuițăm expresia lui Eminescu. De aceea, nici nu urmărește să-i culeagă florile nesădite de el, ci numai să-i întărească în adânc rădăcinile”. Preocupat mai cu seamă de „această anexă explicativă”, Gh. Grigurcu conchide: „Din contextul eseului surprindem că Adrian Mușiu a înțeles perfect tot acest repertoriu al unei anumite poezii «moderne», obținând, astfel, o acoperire completă în adeziunea sa la principiile ei. Mărturisim, însă, cu sinceritate că dacă s-ar fi menținut în totul la ele, poezia sa ne-ar fi interesat într-o mult mai redusă măsură sau poate chiar deloc, tocmai fiindcă a pătruns rațiunea acestor vederi poetice, el a putut să le și depășească. În consecință, poetul nu ne mai servește lucruri de mult știute, violențe disonante,

crispări de limbaj, grimasuri grotești”. ■ Gh. Grigurcu își continuă, și în acest număr, incursiunile printre volumele unor scriitori precum Gelu Naum și Cornel Regman. □ Pe autorul *Poemelor alese* îl consideră un scriitor autentic care „proclamă concomitent utilitatea și inutilitatea doctrinei suprarealiste”, motiv pentru care „nu are sens să-l citim pe Gellu Naum pentru a-i sublinia satisfacți notele suprarealiste, prezente toate și într-un chip ilustrativ. E ca și cum am dezlega cuvinte încrucișate. Pentru a-i proba vitalitatea e necesară o lectură care să nu aibă ca obiect decât poezia însăși. [...] Poezia lui Gellu Naum e de altfel, în pofida unor aparențe, o continuă fugă de abstracțiune. Joc între real și halucinație, ea se distinge printr-un efort de umplere a tiparelor convenționale cu o materie palpabilă. [...] Dar ne-am iluziona dacă l-am socoti pe Gellu Naum un suprarealist de o puritate ideală, in vitro (iubitor adică excesiv al «dezordinii», refuzând orice altă realitate decât cea a «visului» și a «schizofreniei» până la «ultima ei limită» – e vorba de caracterizarea lui Lautréamont, care are evident un caracter de autocaracterizare). În luxuria teribilistă a poemelor sale se întrezărește o zare rațională. Un fond temperamental limpid, o nevoie de claritate și rigoare mediteraneană temperează, excesele metaforei abrupte, prin invocarea, în repetate rânduri, a figurilor geometrice”. □ Pe Cornel Regman, Gh. Grigurcu îl consideră ca având profilul maiorescian, fiind „un critic mai mult al anatomiei decât al fiziologiei operelor, de unde acuzația (de obicei nedreaptă) de didacticism. Căutând aspectele stabile, evidente, raționalizabile ale structurilor cercetate, era firesc să întâlnească și chiar să caute anume sisteme de referință, sociologice, psihologice, filologice, subordonate însă planului de percepție estetică. Operând cu o trusă de instrumente «clasică», Regman e un critic ce mizează pe autoritatea globală a oficiului său mai mult decât pe componentele lui misterioase, evanescente. Instinctul maiorescian al «luptei pentru adevăr» îl călăuzește spre un ton grav, spre o cumpănită expresie spre o viziune organică asupra fenomenului literar, reflex nemijlocit al acestuia în oglinda critică plană”. ■ Coriolan Gheție publică câteva fragmente intitulate *O.N.U.* în care, subtil, este amendată organizația internațională pentru a nu fi făcut destul pentru a împiedica războaiele din ultimul sfert de veac. „Nu inventariem aici câte reconcilieri au adus în acest timp Națiunile Unite, nu măsurăm programele ei de prosperitate, nu putem ști ce altă învâlmășeală de violențe ar fi fost fără ele și cât de mult au fost purtătoare de grai omenesc, care oprește mâniile. Cu ele continuăm să sperăm mai mult, cu ele teama este mai mică, cu ele popoarele se simt mai aproape și inimile mai puțin hașurate. Pacea, marea pace sperată cu disperare acum un sfert de veac nu încapă toată încă în lumea noastră, dar se simte cum pătrunde, cum atâtea țări așezate în omenie o fac să pătrundă și prin grilajele de fier. Și țări noastre i-a stat mereu așa de bine acolo, fiindcă ne-am dat cuget bun și inimă de pace...”. ■ Apar creații de Radu Cârnecki (*Grădina în formă de vis*), Gh. Grigurcu, Ilie Purcaru. ■ Gheorghe Pele scrie articolul *Blaga – diplomat la Viena*, observându-i o activitate de 14

ani, când „să-și servească țara și poporul, reprezentându-le cu demnitate în timpuri grele în care diferitele curente politice reacționare plămădeau declanșarea celui de al doilea război mondial. [...] Numirea lui Lucian Blaga în postul diplomatic de la Viena corespunde năzuințelor sale de a activa în marele centru cultural unde își desăvârșise studiile superioare universitare, aici obținând și titlul de doctor. [...] Studiind întreaga sa activitate diplomatică aici constatăm că Blaga ca diplomat s-a mărginit mai mult la o muncă de relații cu oamenii politici ai vremii, la o atentă studiere a lor și a evenimentelor politice, la o observare și înregistrare atentă a tot ceea ce se petrecea în Austria și în unele țări limitrofe, la întocmirea de rapoarte către centrala care l-a trimis la post. În rapoartele sale către Direcția Presei de pe lângă Consiliul de Miniștri și către Ministerul Afacerilor Externe, Blaga folosește un stil sobru. Descrie concentrat și cu precizie evenimentele. Exprimă fin părerea personală și face și unele propuneri. Rapoartele ne arată că Blaga era preocupat în primul rând de acele fapte și evenimente politice care interesau direct sau indirect soarta României și a poporului român”. În continuare, sunt reproduse „extrasele mai pregnante” din rapoarte. ■ Este publicat un studiu despre *Un poet plutonic, Ștefan Augustin Doinaș* de Ion Negoitescu. El demonstrează prin comparații și paralele apropierea, „în structura sensibilă și în formația sa, de Eminescu, „care dacă în limbajul său artistic nu este un «începător de lume», ca Eminescu sau Arghezi, și-a creat totuși un sunet propriu, egal cu sine de-a-lungul întregii sale lucrări literare, asemeni marilor poeți dintre cele două războaie, un Băcovia, un Blaga, un Barbu, un Pillat. Structural romantic în sensibilitatea-i vizionară, atât de apropiată inițial de cea a lui Eminescu, Doinaș este de asemeni format (modelat) filosofic, dar nu pe căile epistemologiei și metafizicei, ca înaintașul său, ci pe drumurile filosofiei culturii și ale esteticii, de unde – între altele – și diversificarea sa modernistă: el n-a frecventat pe Kant și Schopenhauer, ci pe Blaga și Valéry”.

● **[„Luminița”, nr. 10]** Conține schița *Dar ceilalți patru pitici?* de Marin Sorescu.

● **[„Lupta de clasă”, nr. 10]** În acest număr dedicat aniversării „Marii Revoluții Socialiste din Octombrie”, Al. I. Ștefănescu pledează *Pentru o istorie a literaturii române actuale*, a „literaturii române a epocii socialiste” a ultimilor 25 de ani care să surprindă „câștigurile” literare ale perioadei: scriitorul ca „factor stimabil social al construcției unei culturi”, „lărgirea câmpului social de investigație al scriitorului în lumina unei concepții științifice despre lume, introducerea masivă a muncitorului și a comunistului în tipologia literară românească, îmbogățirea registrului românesc al scenelor de masă, al *psihologiei mulțimii*, reevaluarea moștenirii literare din perspectiva marxistă, înflorirea în poezie a formelor nemijlocite de comunicare cu un public larg: poemul epic, poezia politică etc. Dezvoltarea literaturii acestui sfert de veac, inclusiv *cuceririle* pomenite mai sus, a fost guvernată, după părerea noastră, de câteva mari

principii generale, cum ar fi: angajarea susținută în social, dobândirea unei filozofii înaintate, aplecarea asupra realităților naționale, diversitatea stilurilor și deschiderea spre marile valori estetice umaniste ale lumii”. ■ Aurel Martin recenzează volumul lui Z. Ornea, *Sămănătorismul*, al cărui merit principal constă în „cercetarea curentului în planurile și ramificațiile lui multiple, potrivit unei metode care, sistematizând materia, nu ocolește nici una din formele acesteia. Ceea ce presupune, pe de o parte, supunere la obiect, iar pe de alta o bună cunoaștere bibliografică a chestiunii. Și, nu în ultimul rând, pasiunea pentru adevăr. Adevăr integral, reliefat ca atare prin detașarea îngăduită de timpul scurs și de unghiul înlesnit prin aplicarea dialecticii marxiste și a materialismului istoric”.

● [„Orizont”, nr. 10] Redacția Orizont se laudă cu legăturile de prietenie și colaborare dintre scriitori români și iugoslavi, mai precis cu revistele „Stvaranje” din Titograd (actualul Podgorica din Muntenegru) și „Polja” din Novi Sad (Serbia), iar, în actualul număr, sunt prezentate legăturile de prietenie cu revista „Bagdala” din Krușevaț (tot din Serbia) unde fusese publicată în urmă cu 4 luni o panoramă a poeziei și prozei românești (de la Zaharia Stancu la Virgil Mazilescu și Crișu Dascălu). □ Ca urmare, în primele pagini ale revistei sunt publicați autori iugoslavi: esești, poeți, prozatori, critici. □ Nichita Stănescu este prezent cu cinci poeme dintre care selectăm următorul „pastel” urmuzian: „Centru de cerc pierdut,/ Gură fără sărut,/ Ochi fără vedere,/ Bărbat fără muiere!// Fugă fără alergare,/ O munte, o mare!// Și mai marele/ Soarele!// Rază violentă numai,/ Și numai/ Pentru A, pentru Ai,/ Pentru Nu./ U!// Cât îmi este de urât,/ Și de frumos cât îmi este/ U!” (*Mai lasă-mă*). □ În materie de poezie, mai întâlnim numele lui Nicolae Țirioi, al Vasile Șerban, al lui George Moroșanu și Ovidiu Caledoniu. □ Proza este semnată de Nicolae Stăiculescu și Sorel Drăguescu. ■ Al. Jebeleanu dedică o pagină evocatoare sculptorului Romul Ladea (*Romul Ladea și poezia*). ■ Ion Maxim consacră prima cronică (laudativă) lui Nicolae Manolescu și cărții recent apărute *Contradicția lui Maiorescu* din care alegem un fragment dubitativ: „Este acest Maiorescu cel real ori e numai virtual? Nu cumva prejudecățile față de Maiorescu sunt asemănătoare aceloră privind-l pe Eminescu? Manolescu a făurit un nou Maiorescu sau a descoperit doar o altă față a aceluiași Maiorescu cunoscut de noi toți? Va înfrunta el lumina fără să se destrame?”. □ În a doua cronică, același Ion Maxim comentează monografia lui N. Ciobanu, *Ionel Teodoreanu, viața și opera*, în fragmentul introductiv, el face trimitere la uriașul succes de librărie al reeditărilor succesive din 1967 și 1968 a *La Medeleni-lor* și a *Uliței copilăriei* într-un tiraj de masă (120 000 de exemplare) care s-a epuizat rapid. ■ Cornel Ungureanu se ocupă și el de doi autori: în prima cronică, de Ion Dumitru Teodorescu, iar, în a doua, de Alexandru George cu volumul *Simple întâmplări cu sensul în urmă*, despre care ni se spune că are mare asemănări cu *Dicționarul onomastic* al lui Mircea Horia Simionescu, deoarece: „Plictiseala enormă (de

literatură) face și aici subiectul cărții”. ■ Alexandru Ruja are și el două comentarii critice: primul se referă la monografia *François Mauriac* a lui Mircea Șerbănescu, și al doilea privește volumul liric *Coloane* al lui Dimitrie Stelaru din care spicuim: „În primele plachete de versuri Dimitrie Stelaru scria o poezie de factură clasică, după model eminescian, preocupat de cantabilitatea versurilor. Odată cu volumul *Preamărirea durerii* – ce cuprinde o poezie de sorginte fantastică, cu o atmosferă extraterestră, plină de mistere – D. Stelaru cultivă versul alb. [...] Dimitrie Stelaru rămâne un poet al nopții, după propria-i mărturisire [...] un reprezentant al boemei literare, așa cum s-a dezvoltat în *Noaptea geniului*”. ■ Șerban Foarță ne propune din nou două modele de poezie «artizană»: pe cea a lui Emil Brumaru, căruia îi remarcă apetența pentru imaginarul gastronomic, și pe cea a lui Leonid Dimov. ■ Andrei A. Lillin se încumetă să facă arheologie documentară, la rubrica de documente ale istoriei literare, și dirijează atenția cititorului spre arta poetică și ideile lui Martin Opitz, care a influențat lirismul baroc german (*Un mare prieten al românilor – poetul Martin Opitz*). □ La aceeași rubrică, C.N. Mihalache ne introduce în universul *Școlii din Banat în publicistica lui Camil Petrescu*. ■ Ștefan Munteanu dezbate o lucrare a Lidiei Sfârlea ce are „ca obiect cercetarea pronunției românești pe scenele teatrelor” (*Pronunția literară românească. Stilul scenic*, R.S.R., 1970). ■ La cronică traducerilor, George Bulic luminează avatarurile traducerii poetului timișorean Anghel Dumbrăveanu în sârbo-croată, tradus de Adam Puslojić și editat la editura Bagdala. ■ Printre cărțile și revistele reținute de recenzenți se numără: N.D. Cocea – *Jurnal* (George G. Bogdan), Ionel Teodoreanu – *La porțile nopții*, versuri (N. Țirioi), Irina Mavrodin – *Poeme* (Ilie Măduța), Mircea Micu – *Nopțile risipitorului*, culegere de versuri (Petru Sfetca), Mihai Avrănescu – *Treptele singurătății*, versuri (Damian Ureche) și revistă „La Nouvelle Revue Française”, april, 1970 (Felicia Giurgiu). □ Selecțăm de pe ultima pagină două epigrame ale lui Ion I. Mioc: „Zboru-acesta-i, pare-mi-se,/ La nivelul cărții scrise”. (*Zbor jos, nuvele de N. Velea*) și „După lectura cărții, un cititor/ Era convins c-a înghițit un hap/ Și-așa s-a supărat pe autor/ C-a vrut să-i dea cu titlul cărții-n cap” (lui Constă. Abăluță, autorul volumului de versuri *Piatra*).

• [„Presa noastră”, nr. 10] Publicația preia comunicarea *Ziaristica și literatura* prezentată de acad. Al. Philippide la 13 octombrie 1970 în aula Academiei R.S. România, în ședința plenară a secției de literatură și arte în cadrul căreia au mai luat cuvântul acad. Ion Jalea, artist al poporului, președinte de onoare al Uniunii Artiștilor Plastici din R.S. România, prof. univ. doctor docent Șerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei, Matei Socor, membru corespondent al Academiei ș.a. Consideră autorul: „Ziaristica și literatura s-au manifestat multă vreme pe terenuri deosebite. A fost o vreme când se credea chiar că între ele n-ar putea să existe nicio apropiere, nicio înrudire. Acest lucru îl afirmău atât ziariștii cât și scriitorii. Mai ales aceștia din urmă.

Presa și literatura erau, după părerea multora, două activități care se excludeau una pe alta. Între ele se părea că există o contradicție absolută. Este evident că se poate spune, cu destulă dreptate, că între ziaristică și literatură există deosebiri adânci. Mai întâi, în ce privește natura lor. Literatura este artă. Așadar este un joc al spiritului, care, în primul rând, trebuie să placă. Orice literatură trebuie să aibă acest caracter. De abia după ce această condiție este satisfăcută, poate fi vorba de celelalte atribute ale literaturii. De abia după ce constat că un roman este bine scris, încep să apreciez conținutul lui moral, social, sufletesc. O literatură, oricâtă valoare socială, morală, sufletească ar cuprinde, dacă nu este bine scrisă, nu-și îndeplinește scopul. Conținutul ei, în acest caz, poate fi foarte interesant, foarte important din tot felul de puncte de vedere, dar nu mai este literatură. (Asta nu înseamnă însă că dacă o literatură este numai bine scrisă, este perfectă. Este doar citibilă și atât. O astfel de literatură este cea mai banală dintre literaturi, dar este literatură.) Ziaristica nu este artă. Nu este un simplu joc (cel puțin în esența ei). Ea nu tinde numaidecât să placă. Ziaristica porcedee din altă nevoie. Nevoia de informație. Așadar ea satisface curiozitatea socială a individului. Și prin asta îndeplinește o funcție socială. Este un aliment spiritual de care omul în societate nu se poate lipsi. Câți oameni sunt care n-au citit o carte de literatură în viața lor, dar care nu se simt bine dacă nu-și citesc ziarul în fiecare dimineață! Este clar că, aici, scopul pe care-l urmărește ziaristica este cu totul altul decât acela pe care-l urmărește literatura. [...] Stilul literar nu coincide cu stilul ziaristic. Un articol de ziar scris numai literar este un articol mediocru, după cum mediocră este o bucată de literatură scrisă numai gazetărește. Stilul ziaristic cere câteva calități de care literatura nu are nevoie numaidecât. Cere în primul rând precizie și repeziciune. Stilul ziaristic este stilul care se poate învăța, care se poate deprinde. Stilul literar nu se învăța niciodată. El se creează pe sine, mereu nou și original cu fiecare scriitor. Talentul ziaristului nu se confunda cu talentul scriitorului. Talentul ziaristului este făcut din inteligență și pricepere și din multă dibăcie. La toate acestea se adaugă rutina scrisului zilnic, fără de care, de altfel, activitatea ziaristică nici nu se poate închipui. Pentru că ziaristica este, în mare măsură, o profesiune. Tendința pe care de vreun secol încoace, și în chip tot mai accentuat în epoca noastră, o are literatura de a deveni o profesiune, apropie tot mai mult pe scriitor de ziaristică. Se cunosc cazuri de scriitori care duc strălucit această dublă activitate. Foarte rar, însă, aceste două activități se confundă. Ele rămân întotdeauna pe planuri diferite. Totuși, la scriitorii ziariști, opera literară nu scapă de infiltrații ziaristice, cum este și natural. Iar ziaristica scriitorilor este întotdeauna colorată cu literatura. Exemple se pot găsi multe. Cine câștigă din această colaborare ? Ziaristica sau literatura ? Tocmai din pricină că stilul ziaristic se poate învăța, un scriitor poate deveni ziarist, dacă își dă osteneala. Un ziarist, însă, dacă nu este deja scriitor, cu greu poate deveni scriitor adevărat. Istoria literară cunoaște destule cazuri de scriitori trecuți la ziaristică și care au

continuat să fie scriitori. Mari ziariști care să fi devenit scriitori sunt mai puțini. Că sunt ziariști din vocație, asta e sigur. E sigur de asemenea că, să înveți să scrii versuri sau să compui romane este cu neputință. La câteva universități din lume se predau cursuri de ziaristică: exista școli de ziaristică. După cum se știe însă, a dat greș și n-a mai putut continua o școală cu cursuri și examene pentru predarea artei de a compune romane și de a scrie versuri, din care să iasă poeți cu diplomă și doctori în nuvelă. [...] Un punct de contact între ziaristică și literatură îl oferă reportajul. Și nu numai, cum s-ar putea crede, marele reportaj senzațional și care este hotărât literatură. Orice reportaj, de la faptele diverse până la impresiile de călătorie. Este singurul aliment sănătos, limpede, nefalsificat, care poate hrăni pe scriitor. În ultimii ani reportajul a fost practicat de mulți scriitori. Este aproape singurul profit adevărat pe care îl poate avea literatura de pe urma ziaristicii. Scriitorul nu poate să profite de pe urma ziaristicii decât dominând-o, uzând de ziaristică, fără să se lase uzat de ziaristică”.

□ Șerban Cioculescu completează: „Eu aș adăuga un singur lucru în legătură cu reportajul: Într-un moment în care poezia se agită enorm pentru a deveni antipoetică, și reușește, din nefericire, prea mult, poezia se refugiază, în mod bizar, în reportaj. Reportajul devine liric, caută forme poetice ale entuziasmului. Mai ales în legătură cu construcția socialistă, cu prefacerile din țara noastră, reportajul obține mult mai ușor entuziasmul decât poezia, o face cu mai multă convingere, cu mai multă libertate de mișcare, cu mai multă căldură. Fără îndoială că aceasta nu înseamnă că trebuie căutată cu exclusivitate poezia în reportaj, însă se găsește mai ușor decât în poezia care se recomandă ca atare. Bunăoară, unul dintre cei mai talentați poeți de astăzi, dintre cei tineri, Nichita Stănescu, își intitulează ultimul volum *În dulcele stil clasic*. Or, am citit; nu este nimic dulce și nimic clasic în acest volum, adică formele sunt moderne și dulceața e amară. Toată această poezie modernă este o poezie depresivă, este o poezie existențialistă. Existențialismul a năvălit și la noi”.

□ Acad. Al. Philippide: „Cu întârziere”.

□ Prof. Ș. Cioculescu: „Cu întârziere, dar avem și precursori, pentru că dacă Cioran a ajuns unul din maeștrii existențialismului francez, noi să nu uităm că *Pe culmile disperării* a scris-o în 1933, când a fost premiată, și când în Franța, Sartre nu debutase încă, existențialismul francez nu exista. Prin urmare, noi avem și un existențialism autohton, cu repercuzii după 40 de ani, care nu se mai întemeiază filosoficește, ci pe un dezgust de viață înainte de a fi trăit. Este aproape un fenomen asemănător cu eminescianismul pe care-l practicau scriitorii tineri, fără experiența vieții, și care erau disperați pentru că era la modă disperarea. *În dulcele stil clasic* este o poezie a descompunerii morale, fără îndoială făcută de un om talentat, cu mijloace ludice de cele mai multe ori. Faptul acesta arată că experiența depresivă nu este chiar atât de mare, pentru că omul disperat nu se mai joacă. Jocul este apanajul copilăriei, și cine și la vârstă adultă se joacă, înseamnă că a rămas copil sau tânăr, a păstrat ceva din sufletul copilăriei”.

■ Acad. Al. Philippide: „Și e încă

poet”. ■ Prof. Ș. Cioculescu: „Aceasta era observația pe care am vrut s-o fac. În ceea ce privește marii scriitori care au fost și mari gazetari, a murit foarte recent François Mauriac, care își publica săptămânal în «Figaro Littéraire» un articol de două pagini și noi știam dinainte ce va spune în ele – că va fi gaullist și catolic – și deși nu ieșea niciodată din cele două teme, era totdeauna interesant, pentru că talentul biruie toate dificultățile, când este aliat și cu sinceritatea și cu dorința de a comunica, de a fi persuasiv. Deosebirea esențială între literatura de astăzi și gazetărie este că gazetăria nu și-a trădat esența sa comunicativă, câtă vreme literatura se înverșunează de a fi necomunicativă. Fără îndoială, comunicativitatea poeziei și a creației de imaginație, a literaturii de imaginație, nu trebuie să fie o comunicație de aceeași speță cu cea gazetărească, adică pur informativă sau demonstrativă, dar o comunicativitate trebuie să existe. De aceea, dacă un scriitor de astăzi ar fi obligat să facă și gazetărie, cred că i-ar folosi acest lucru; ar fi o școală de claritate și de comunicativitate, s-ar reîntoarce la scopul permanent al literaturii și al artei, care este în definitiv de a înfrumuseța această existență, nu de a o urâți, și de a da sufletului omesc o delectare superioară ; or, delectarea superioară nu poate să o dea urâtul, care este corolarul depresiei și al obscurității. De fapt aduc o scuză acestei literaturi: și în Occident, literatura a rupt punțile cu publicul, artele plastice la fel, muzica la fel. Un critic de artă francez care a venit la noi acum doi ani a și spus: Aceasta este o «estetică a urâtului». Estetică a urâtului, într-un fel era și aceea a romantismului, însă romantismul nu uita să folosească antiteza și urâtului să-i dea valori poetice, câtă vreme acum urâtul este urât curat. Dacă prin cuvântul «urât» se înțelege și plictiseala, nu numai antonimul frumosului, acest urât al stilului cel nou este și un urât al plictiselii”. ■ O notă semnalează apariția volumului *130 de ani de la apariția „Gazetei de Transilvania”*. ■ Rubrica *Opinii Tv* semnată de Felicia Antip face referiri la *Cultură pentru cei puțini*. Apreciază comentatoarea: „Avea oare nevoie televiziunea noastră, în stadiul ei actual de dezvoltare, de un al doilea program? Mă tem că nu. Inițierea lui a fost, așa zice, un act de bravadă: alții au, de ce să n-avem și noi? Alții pot, de ce să nu putem și noi? Și a apărut programul 2. S-a născut cu o malformație congenitală: nu cuprinde decât o parte neînsemnată a țării, Bucureștiul și împrejurimile, cu o întâmplătoare prelungire spre Brașov. [...] E greu să gospodărești un program atât de neeconomic, care cere, pe oră de emisie, același efort de creație ca și programul care poate fi recepționat de toți. Vom face din el un program eminamente cultural – au decretat mai marii televiziunii – pentru ca atunci când condițiile tehnice ne vor permite să-l difuzăm pe întreg cuprinsul țării, să aibă faima unui program elevat. Dar această frumoasă intenție de a sluji cultura se transformă în practică într-un imens deserviciu adus culturii. Programul 2 a devenit un fel de sertar închis în care sunt ascunse cele mai interesante inițiative ale televiziunii. Poeții își spun poeziile pe programul 2. Teatrul secolului XX e exilat pe programul 2. Muzica simfonică poate fi ascultată

aproape numai pe programul 2. Filmele care solicită participarea intelectuală a telespectatorului sunt rezervate programului 2. Dintr-o singură lovitură se interzice accesul la aceste manifestări imensei majorități a telespectatorilor. Unele dintre ele, ni s-a explicat o dată, de pildă piesele, de teatru care se vor bucura de succes în rețeaua programului 2, vor fi difuzate ulterior și pe programul 1. Dar numai unele. Niciodată emisiunea *Poesis*. Niciodată *Seara melomanului*. Practic vorbind, aceste emisiuni nici nu există. Sertarul în care sunt consemnate are o încuietoare trucață și interzice într-un mod subtil accesul la ele și telespectatorilor din zona programului 2: ele sunt prezentate la concurență cu emisiunile de cea mai mare popularitate. Când nu e anulată ca eficiență de serialul de sâmbătă seara, emisiunea *Poesis* este ascunsă în spatele *Teleen-ciclopediei*. Cine îl alege pe Jean-Paul Sartre trebuie să renunțe la Ginger Rogers. Drumul spre cultură devine o Golgotă. [...] Formal, televiziunea își îndeplinește planul la capitolul cultură. În realitate totul e un bluf, o păcăleală. În loc să ne îmbie, să ne atragă spre emisiunile la care ea însăși ar trebui să țină cel mai mult, face din ele simple titluri înscrise în programul tipărit. Pentru Ana Blandiana, pentru Ștefan Augustin Doinaș, e dureros și oarecum insultător să-și citească versurile în fața nimănui. Pentru rosturile educative ale televiziunii este inadmisibil. Din program cultural, canalul 2 se transformă în alibi anti-cultural". ■ Cornel Radu Constantinescu trece în revistă *Carențe ale informației culturale*: „Se afirmă adesea că opera de artă nu este subordonată gustului public. Dar nici indiferentă față de acesta, așa adăuga. Prin elevația semnificațiilor sale, prin mereu mai exigentele sale rigori formale opera de artă invită permanent, în «flux continuu», la emancipare spirituală. [...] Dincolo de aceste observații care privesc în primul rând principii (evident conturate după o mai îndelungată frecventare a presei), se impune remarcă că acest domeniu – căruia Uniunea de specialitate (U.A.P.) nu îi răspunde în chipul cel mai fericit prin revista «Arta», «o revistă-mauzoleu» cum o numea un critic (excelentă grafic, clar fără să reflecte dinamic fenomenul plastic, cu mari întârzieri în apariție, și cu un «public» în general prea specializat), ca și prin pana criticii, care trebuie să abordeze faptul de artă și prin prisma educației artistice a publicului trebuie să stea în atenția presei cotidiene și de cultură, singurele care pot suplini acum, absența unei reviste de artă adresată în special celui mai larg public". ■ O nouă rubrică, *Caleidoscop ziaristic*, aduce rememorări și anecdote povestite de gazetari celebri. V. Eftimiu este cel care inaugurează domeniul.

● [„*Ramuri*”, nr. 10] În pagina a doua, continuarea fragmentului din *Dispariția Vulturului Negru*, de O. Henry, în traducerea lui Gabriel Pleșea și a lui Petru Popescu. ■ Pavel Țuguî semnează articolul *Note despre cultura filozofică a lui Titu Maiorescu*. În 1858 T. Maiorescu scrie o lucrare de logică: *Grundzüge der Logik für Gymnasien*; un an mai târziu alcătuiește un *Studiu (dizertație) filozofic despre relație*, cu referiri la lucrările lui Trendelenburg, dar și ale filozofilor postkantieni. Acordă importanță gândirii lui Goethe, Les-

sing și Schiller. În ciuda ideilor originale și a legăturilor inedite stabilite între diferite idei filozofice, concluziile studiului reflectă „concepțiile sociale și politice conservatoare ale tânărului filozof român («Să adoptăm dar un ideal, însă un ideal obiectiv! Să adoptăm principiul elevațiunii; însă ameliorarea morală și materială a claselor inferioare din societate să nu o introducem și nu va fi introdusă decât în esență pe baza ordinii actuali»)”. ■ În *Critica ideilor literare*, Adrian Marino semnează articolul *Mecanismul creației*, în care analizează raportul dintre inspirație (talent) și disciplină (tehnică) în creația artistică, plecând de la opiniile lui Platon (*Phaidos*) și Aristotel (*Poetica*). „Întreaga istorie a ideii de creație demonstrează tocmai această continuitate a formulei armonice, de sinteză, a colaborării constante dintre *mousa* și *tehnē*”. Sunt discutate apoi pozițiile clasice, ale romanticilor și ale modernilor cu privire la acest raport. Detașarea lucidă sau „distanțarea creatoare” față de operă rămâne în mod absolut necesară. ■ În *Cronica literară*, Al. Piru scrie un articol despre cel mai recent volum de poezie semnat Zaharia Stancu, *Cântec șoptit* (C.R., 1970). Se reține poemul care dă titlul volumului, prin modul în care reflectă „metamorfozele vârstelor”. În alte poeme, timpul se dovedește a fi dușmanul omului (*Lup*). Printre punctele forte ale stilului său se numără „exprimarea necontrafăcută a curatei emoții” („Am să-ți scriu o mie de cântece,/ Te iubesc... Te iubesc cu ardoare”, *O mie de cântece*), precum și modul de a vedea natura „cu un ochi proaspăt, mereu inedit, sub speța mitologicului” („Ziua nu știu cu ce s-o asemui,/ Cerul rămâne mereu majestuos./ Soarelui i-a fugit telegramii/ Acum umblă ca și mine, pe jos”, *Imagini*). În *Ore de chin* este tratată tema morții. ■ George Gibescu scrie despre micromonografia lui Ion Agârbiceanu alcătuită de Dimitrie Vatamaniuc. „Biografia scriitorului e consemnată într-un stil rece de proces verbal, iar opera e interpretată, de cele mai multe ori, ca o lucrare de istorie și nu de ficțiune”. Studiului i se reproșează, de asemenea, „sociologismul”, „expresia rudimentară” și „absența spiritului critic”. ■ A doua recenzie este semnată G. Gheorghiță și este dedicată studiului *E. Lovinescu* alcătuit de Ion Negoitescu, care e considerat a fi criticul cel mai apropiat de spiritul lui Lovinescu. În opinia lui Negoitescu, Lovinescu este un „critic simbolist” și o conștiință critică plenară” iar *Istoria literaturii române contemporane* „se înscrie printre răspântiile spirituale ale națiunii”. În plus, Negoitescu își propune „dovedirea modernității ciclului Bizu”. ■ În aceeași secțiune Constantin Dumitrache scrie despre volumul *Structuri libere* al Georgetei Horodincă, care cuprinde eseuri despre Sartre, Camus și alți reprezentanți ai „noului roman”. Titlul volumului sugerează faptul că experiența literară, precum și opera literară a fiecărui scriitor (Camus, Sartre) rămân „structuri libere”, la fel și volumul de critică în ansamblul său. ■ În *Studii. Mărturii. Documente* Eugen Negrici semnează articolul *Timpul epic în cronici*, o încercare de diferențiere între timpul istoric și cel epic. „Virtual, istoriografia ar trebui să înregistreze cât mai exact timpul istoric, care, după cum se știe, e

cronologic, necomprimabil și ireversibil”. Cu toate acestea, epicul din operele cronicarilor români (M. Costin, G. Ureche) nu tinde să fie fidelă timpului istoric, ci unei ordini interne (așadar, propriei verosimilități). În plus, letopisețele cronicarilor amintiți urmează un anumit tipar: „momentele domniei sunt, invariabil, înscăunarea, tăierea hiclenilor, ridicarea unei mănăstiri, mazălirea”. ■ În pagina 14, Titus Bălașa semnează articolul *Prozele „oltenești” ale lui Victor Papilian (II)*. Se rețin clișeul „boierului bun” (Aristică Cărbunescu) din „pseudo – literatura sămănătoristă”, precum și percepția oralității, a graiului viu, „de o coloratură cu totul inedită în literatura noastră”. ■ O convorbire cu Șerban Cioculescu de Matei Alexandrescu. Criticul mărturisește că i-a displicut climatul din jurul Asociației Scriitorilor Olteniei; recunoaște că activitatea literară a Craiovei a fost bogată, dând scriitori precum Macedonski, Traian Demetrescu, edituri, revista „Ramuri” care este condusă „cu competență de colegul Al. Piru [...]”. Numai în ziua când autorii vor reveni la condiția esențială a comunicativității, viața literară a Craiovei va putea lua un nou avânt”. ■ Hristu Cândroveanu semnează articolul *Disparități complementare*, în care reunește însemnări despre trei poeți care s-au afirmat în paginile revistei „Tomis”: Vasile Petre Fati, Al. Protopopescu, Nicolae Motoc. Fati e un „elegiac călător prin vârste”: „când izvoarele se vor rupe din tălpi,/ părăsindu-mă,/ și crengile vor trece/ prin pieptul meu înflorind...”. Volumul de poeme semnat Al. Protopopescu, *Exilul imaginar*, a fost considerat de critici drept „o manifestare a științei autorului de a face versuri, ca unul care le frecventează în oficiul său de critic”. Poezia lui Nicolae Motoc (*Ceasul umbrei*, 1969) e caracterizată prin „esențializare metaforică” și „rigoarea impresionantă a construcției imaginii”, ceea ce îngreunează „comunicarea poetului cu lumea”. ■ Mihai Novicov semnează articolul *Permanența lui Esenin*, o schiță a istoriei poeziei lui Esenin. ■ În *Universitatea Florea Firan* scrie articolul *Revista olteană*, dedicată publicației care apare în 1888, condusă de Traian Demetrescu (Tradem) și Grigore D. Pencioiu (Gripen). T. Demetrescu aduce o mare contribuție, prin publicarea operei sale; el va alcătui și un studiu despre Eminescu. Între anii 1888-1889 a existat o adevărată mișcare pentru Eminescu. „Tradem deși era sub directa îndrumare a lui Alexandru Macedonski și a cenaclului și revistei *Literatorul*, prezintă, în paginile revistei, cu multă simpatie pe Mihai Eminescu”. În plus, Tradem va relata, în paginile revistei, o întâlnire cu Veronica Micle, pe care o întristează vestea bolii lui Eminescu. *Revista olteană* susține și teatrul craiovean.

● [„Secolul 20”, nr. 10] În acest număr este comemorat Serghei Esenin, împlinindu-se 75 de ani de la nașterea acestui poet rus cu o viață scurtă și tumultuoasă și cu un sfârșit tragic. Sunt redată câteva poezii scrise de el, în traducerea lui Zaharia Stancu și a lui Madeleine Fortunescu. ■ Este redat un fragment din romanul lui Gabriel García Márquez, unde Mihnea Gheorghiu traduce titlul prin *O sută de ani de singurătate*, iar Manuela Gheorghiu îi ia un

interviu în cadrul unui festival de la Pesaro: „Romanul meu e ca un castel cu două porți. Pe oricare dintre ele ar intra călătorul, în centru îl așteaptă o sală cu oglinzi strălucitoare aranjate astfel încât să-i arate, într-un snop de lumină, imaginea propriei sale existențe, – singur, în mijlocul unei mulțimi de siluete identice cu a lui...”. ■ În continuare urmează câteva rubrici dedicate literaturilor din centrul și din sud-estul Europei: Mészöly Miklós, Ismail Kadare, plus versuri din lirica, pe atunci actuală, din Bosnia și Herțegovina, dar și rubrici dedicate lui Alfredo Giuliani și Edward Albee. ■ La secțiunea *cronica traducerilor*, Ștefan Aug. Doinaș comentează stilistic și prozodic procesul de traducere a *Sonetului italian în Evul Mediu și Renaștere*, dar și al *Rimelor* lui Francesco Petrarca. Virgil Tănase este nemulțumit de calitatea traducerilor, uneori făcute în grabă și neprofesionist. Și deși trebuie să se traducă masiv în general, pentru ca literatura să aibă o dimensiune universală, în limba română *Povestirile fioroase* ale lui Villiers de L'Isle-Adam sunt prost traduse. ■ La secțiunea *jurnal „Secolul 20”*, Andrei Ionescu semnalează o apariție editorială surprinzătoare: *Poveștile lui Ion Creangă în Brazilia*, la editura Germinal, traduse în portugheză de către Roberto des Neves, care semnează și o amplă prefață. Traducătorul îl vede pe Creangă „drept un Rabelais modern”, iar „«satira terapeutică»” și „«răsul sănătos, homeric, al țăranului cu temperament sanguin»” nu trec neobservate.

● [„Steaua”, nr. 10] Studiul lui Gabriel Istrate, *Elemente ardelenesti în opera lui Sadoveanu* evidențiază că acestea „se pot grupa în două categorii relativ distincte. Este vorba, pe de-o parte, de o serie de cuvinte cunoscute din limba veche, pe care Sadoveanu le preferă sinonimelor de mai târziu, în cărțile cu inspirație din trecut. Se înțelege că, în cele mai multe cazuri, cuvintele respective au fost luate de scriitor nu din vorbirea ardelenilor, ci din scrierile vechi. [...] Meșteșugul cu care scriitorul folosește în opera sa materialul ardelenesc este propriu marilor creatori. Niciodată nu am avut impresia că s-ar datarea ceva întâmplării. O cercetare sistematică asupra unor aspecte ale vocabularului din cărțile lui Sadoveanu, ar putea duce la concluzii dintre cele mai instructive, care ar dovedi, încă o dată, că nimic din limba operei sale nu se datorează intuiției, ci totul este dirijat de o cunoaștere puțin obișnuită a limbii noastre. Cititorul nu este niciodată impresionat neplăcut de folosirea nepotrivită a unui cuvânt, a unei forme sau a unui fonetism ardelenesc, cum se întâmplă în cazul altora. Peste tot avem certitudinea că ne găsim în fața unui meșteșug unic, care se apropie de perfecțiune. [...] Totul, în opera lui Sadoveanu, stă sub semnul artei celei mari și al utilizării în modul cel mai desăvârșit cu putință a tuturor mijloacelor de expresie”. ■ La 35 de ani de la moartea lui Gib I. Mihăescu, Leon Baconsky se referă la *Destinul dramaturgului*, preocupat de teatru „încă din perioada apostolatului său clujean, cel dintâi contact al său – fie și mai puțin creator – cu textul dramatic constând în traducerea, în colaborare cu Leonard Paukerow, a piesei lui Francisc Molnár, *Liliom*, apărută

în volum în 1922. *Pavilionul cu umbre*, potrivit informației oferite de un biograf al său, fusese de asemenea început la Cluj (1923), pentru a fi apoi continuat în primele luni ale lui 1924 și terminat, într-o primă versiune, la Drăgășani. Această primă versiune a piesei se intitula *Am ucis păcatul* și fusese concepută în patru acte, după cum rezultă atât din mărturisirile scriitorului, cât și din fragmentul publicat în «Flamura craioveană», în 1925. [...] Ceea ce i-a lipsit lui Gib Mihăescu nu a fost atât vocația de dramaturg, cât o anume școală a scenei; pentru că în teatru nu se poate nici măcar rata cu succes (așadar, cu consecințe pozitive pentru experiențele următoare) pe scenă. Lui Gib Mihăescu nu i s-a oferit această posibilitate, care l-ar fi condus poate la unele realizări superioare atătora, socotite «perfecte» de la cea dintâi lectură pe roluri. Sinonimă adesea cu mediocritatea, așa zisa perfecțiune în artă nu poate fi privită de altfel fără o anume doză de suspiciune («Dacă munții ar fi absolut coniciși turnați în sticlă ar fi, cred, foarte ridicoli» – nota, plastic, G. Călinescu, glosând în marginea conceptului amintit). Pieseale lui Gib Mihăescu, ca și atâtea dintre prozele sale, sunt departe de o asemenea perfecțiune înșelătoare. Evidențierea a ceea ce au ele valoros necesită însă un examen mai aprofundat, căruia ne-am propus să-i dedicăm un alt capitol". ■ Ion Pop publică, la secțiunea rezervată cronicii literare, o recenzie la volumul *Semne cerești* de Leonid Dimov, referindu-se, în deschidere, la „modul pitoresc de rezolvare a oniricului – îmbinare paradoxală de elemente, dar căreia poetul îi asigurase o înfățișare demnă de toată lauda”. „Predomina în acele poeme, ca de altfel în întreaga sa creație, plăcerea de a rosti cuvântul pentru frumusețea lui în sine, încât de la un moment anume cititorul putea să nu mai fie atent la sens, pentru a savura aproape în exclusivitate armoniile sonore, contrastele și nuanțele coloristice, un întreg furnicar de imagini rostogolindu-se în dulcea inerție a mișcării poemului, spre un final cu indiferență mai apropiat sau mai îndepărtat. Poezie de rafinament baroc, atentă întâi și întâi la forme și preferând unui «mesaj» relativ explicit euforia spectacolelor pure, aceasta trebuia să se orienteze, în virtutea unei logici interioare, spre structurile fixe. Și, într-adevăr, o primă oprire într-o astfel de zonă se realizase în *Pe malul Stixului*, volum compus exclusiv din sonete. Nu aceasta a fost cartea cea mai favorabil comentată de către critică, și faptul e justificat de o anume oboasă ce se simțea în acele pagini, de o anume monotonie, alimentată de melodia mereu egală cu sine a versurilor. [...] După ce *Carte de vise* sfârșeamăse acel cadru închis al sonetelor, cel mai nou volum al lui Leonid Dimov, *Semne cerești*, pus așadar sub semnul purei inspirații, adoptă din nou o structură aparent mai disciplinată: rondelul. Dar, ca și în cazul sonetelor amintite, această constrângere formală e concurată de extrema libertate a discursului din interiorul structurii – și poetul e perfect conștient de natura ambiguă a jocului de forțe ce-i domină poezia. Căci, în *Rondelul rondelurilor*, ultima poemă a volumului și adevărata sa ars poetica, e în căutarea unei expresii generalizatoare, definitorii, pe care o și găsește, exclamând:

«o, marele delir în rond, alene» – ceea ce semnifică de fapt acea perpetuă întoarcere spre sine a poemului într-un fel de nou «act pur de narcisism». Poemul îndrăgostit de sine însuși – iată care ni se pare a fi realitatea ultimă și în adevăr semnificativă a acestei cărți”. □ Tot Ion Pop se ocupă și de *Poemele* lui Mircea Ivănescu, poet care „descoperă în noua sa carte tocmai un sentiment al neîncrederii în convenție. Comentatorii săi au fost, în majoritate, atrași îndeosebi de ciclul *Mopete*, în care sentimentul acestei detașări de convențional este într-un mod mai spectaculos evident – tonul degajat, cu accente ironice, figurația caricaturală dominată de o gesticulație mecanică, confuzia voluntară dintre metaforic și real (la modul urmuzian), subțirile baroce ale imaginii fiind notele cu precădere semnalate. Poetul desface aici mecanismul acelei mașinării complicate ce i se pare a fi literatura cu instrumentele ei auxiliare, realizând, cum s-a observat, la modul parodic, o galerie de «tipuri» caricaturale. Parodiată e, în esență, însăși ideea de inspirație și, paralel, aceea de meditație asupra lumii și de comunicare a ei, în măsura în care acestea creează stări de excepție, observabile și oferite ca atare, adică intrate într-o «convenție a excepționalului». O formă a apărării de literatură va fi deci, în acest caz, recunoașterea ei ca o construcție. Realizată la modul ironic în ciclul amintit, această problemă devine în celelalte poeme temă de meditație gravă. O meditație asupra capacităților și limitelor literarului în actul convocării realității la o condiție simbolică și asupra condiției creatorului confruntat, pe de o parte, cu propria sa creație, și pe de altă parte cu timpul unei posibile existențe simplu umane, în afara literaturii”, Ion Pop concluzionând că *Poemele* lui Mircea Ivănescu consolidează prestigiul unui poet original și profund”. ■ Scriind despre *Contradicția lui Maiorescu* în realizarea lui Nicolae Manolescu, Petru Poantă constată „un lucru uimitor: Manolescu este simțit mereu tânăr de către detractorii săi și incapabil de... sinteze. Tenacitatea cu care acest excepțional critic a stat de veghe un deceniu în fața unor metamorfoze spectaculoase ale literaturii noastre i-a derutat pe foarte mulți. Așa că, drept răsplată, a fost considerat superficial. Înclin să cred că însăși cronica literară a început să fie blamată numai datorită activității sale. Altfel ce haz ar mai avea obstinația cu care s-a încercat delimitarea dintre așa-zisele lucrări de sinteză și... cronica literară. [...] Manolescu este, într-adevăr, surprinzător de tânăr prin ceea ce scrie. Reacția sa poate fi definită drept o ingenuitate critică. Puterea sa de invenție este inepuizabilă. Și să fim dreți, pe care scriitor nu-l interesează opinia lui? Iată un succes care poate incomoda. Nicolae Manolescu reprezintă o ipostază consacrată a Criticii. A încerca să-l desființezi înseamnă o negare a însăși criticii și, implicit, o autodistrugere. De altfel, reacția anti-Manolescu s-a consumat într-o polemică hilară. N-a rămas decât succesul acestui veritabil critic. *Contradicția lui Maiorescu*, în afara unor pasiuni extraliterare cu care a fost întâmpinată, poate ridica niște probleme principiale asupra stadiului la care a ajuns critica noastră și, de ce să n-o spunem, asupra destinului culturii noastre. Manolescu îndrăznește

mult, țintește departe și își realizează în mare măsură dezideratele. Prin această carte, el aduce încă o dovadă că critica este creație, este «o voință de a prelungi în sine ritmul gândirii altuia» (G. Poulet, *Une critique d'identification* în *Les chemins actuels de la critique*, 1968, pag. 17)". Se mai apreciază și capacitatea lui Manolescu de a „propune un Maiorescu inedit”, „coerent”, aducând „o serioasă corectare a «olimpianului» Maiorescu, așa cum îl știam până acum, iar pe de altă parte, inaugurează, în cultura română, prima ontologie a Criticului, care poate fi [...] o modalitate nouă de a vedea ființa internă a istoriei literare”, cartea sa de critică fiind una „pe care o parcurgi cu o reală savoare, cum destul de rar se întâmplă”. ■ La *Orga de mesteceni*, al optulea volum de poezie al lui Ion Brad, Petru Poantă notează „eleganta și distinsa condiție grafică de la editura Dacia”, detectând: „conștiința dureroasă” a autorului „a ruperii de propria-i matcă”, „un preaplin sufletesc” ce „cutează pătrunderea într-un eden de taină și rugă”, „sentimentalismul” adâncit până la „miezul inefabil” al elegiei pure, de unde se reîntoarce cu astfel de vibrații autentice”, „peisajul interiorizat”. „În erotică propune aceeași inițiere de virilitate tandră, păstrând extazele pentru iubirea de țară. Poezia de această factură, bine reprezentată în volum, ni-l amintește pe poetul ardelean de odinioară”, cartea sa, recent apărută, fiind una „frumoasă, despre taine sufletești și miracole românești”. ■ Tudor Cățineanu se oprește la cartea lui C. Noica: *Rostirea filozofică românească* care „este o judecată a cuvintelor noastre”, „o carte tulburătoare”, „urma urmei dă seama de cuvintele cu destin ales ca și de cele cu destin pierdut. Prin primele se deschide «poarta noastră de cer»”, Noica parcurgând câteva trepte: examinarea „filologică a cuvintelor – după dicționare și texte vechi sau noi”, printr-un „rafinament al discernerii, orientat după criterii inefabile și totuși riguroase”, identificarea unei „virtuți” în „dificultatea” întâmpinată de „limba noastră în urcarea ei spre abstract”, gânditorul „făcând distincție clară între abstract și speculativ”, descoperirea „cuvintelor cu sens multiplu sau intrinsec paradoxal, cuvintele ne-abstracte care conținând *omonimia* în sinea lor se mișcă prin sens spre toate intermediarele”. „*Rostirea filozofică românească* este rotund închisă în sinea ei, încât cea mai bună a ei tălmăcire este poate continua revenire la ea cu sentimentul întoarcerii la începuturile târzii”. ■ Și în acest număr se pot citi creațiile în versuri ale lui Radu Stanca (*Elegie*), Aurel Rău (*Turnul pompierilor, Ferike*), Doina Cetea, Mihai Cupcea, Ion Apostol Popescu, cât și în proză aparținând lui D.R. Popescu (*Șapte metri*).

● **[„Tânărul leninist”, nr. 10]** Redacția inițiază ancheta *Socialismul și tineretul*, „destinată să contribuie la dezbateră și aprofundarea a o serie de aspecte fundamentale ale activității organizației noastre care vor face obiectul celui de-al IX-lea Congres al U.T.C.”. Printre respondenți se evidențiază: Mircea Malița (ministru învățământului), Nestor Ignat (președinte al Uniunii ziaristilor), Patiția Silvestru (vicepreședinte al Consiliului Național al Organizației Pionierilor). ■ Mircea Malița: „Cu toții suntem chemați să con-

struim societatea socialistă – operă ce nu se înfăptuiește fără eforturi. [...] Dar răsplata lor constă în realizarea personalității și în progresul social”. □ Nestor Ignat: „Participarea sporită la fluxul vieții marii noastre colectivități cred că permite tineretului să înțeleagă mai bine ce înseamnă a gândi și a munci revoluționar în prezent. Va afla astfel, din proprie experiență, ce înseamnă eroismul acumulării îndelungate, trudnice [...] a cunoștințelor, bucuria fără egal a construcției, a muncii duse până la capăt, a dezlegării enigmelor universului... a stăpânirii legilor societății”. □ Patiția Silvestru: „Animatorii vieții pionerești au înțeles că oferind copiilor posibilitatea «exercițiului democratic» al alegerilor libere a colectivelor de conducere ale detașamentelor [...] îi «pun în situația de participare nemijlocită la treburile organizației lor... Întrezărim pe această cale, la orizont, cetățenii de mâine, plini de inițiativă și de curaj, gata să-și asume obligații pe drumul afirmării personalității creatoare a individului, adică tocmai oamenii de care are nevoie socialismul și pentru plămădirea cărora fac toate investițiile posibile”.

● [„Teatrul”, nr. 10] Revista publică anunțul *Concursul național de creație și interpretare teatrală*: „Aniversarea semicentenarului Partidului Comunist Român constituie un moment de seamă în activitatea creatoare a dramaturgilor, artiștilor, oamenilor de teatru din toată țara, care vor aduce un omagiu prin arta lor acestei sărbători a poporului nostru. În întâmpinarea acestei aniversări, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă instituie un concurs de creație și interpretare teatrală, care se va încheia cu Decada dramaturgiei originale. În acest scop teatrele vor înscrie în repertoriul lor lucrări dramatice noi, oglindind tradițiile revoluționare ale poporului român, lupta clasei muncitoare și a întregului popor sub conducerea P.C.R., pentru eliberare socială și națională, pentru doborârea dictaturii fasciste, pentru preluarea puterii și instaurarea regimului de democrație populară. Se vor prezenta, de asemenea, piese inspirate din realitățile noi ale țării noastre, din procesul de transformare revoluționară a societății, a conștiinței oamenilor, pe drumul făuririi și desăvârșirii operei de construcție socialistă. Concursul se va desfășura în două etape: I. Etapa selecționării spectacolelor pregătite de teatre va avea loc între 1-15 aprilie 1971, în orașele Iași, Cluj, Timișoara, Craiova, Galați și Brașov, unde se vor organiza Zilele teatrului românesc cu participarea colectivelor teatrale din localitățile învecinate acestor centre. II. Etapa finală se va desfășura la București în cadrul Decadei dramaturgiei originale între 24 aprilie – 4 mai 1971. Un juriu alcătuit din personalități ale vieții noastre artistice (scriitori, critici, artiști, oameni de cultură) va acorda următoarele premii și mențiuni pentru creație și interpretare: Premii pentru dramaturgie: premiul I: 20.000 lei; premiul II: 15.000 lei; premiul III: 10.000 lei; trei mențiuni de 7.500 lei fiecare. Premii pentru interpretare: Premii colective pentru cel mai bun spectacol: premiul I: 25.000 lei; premiul II: 20.000 lei; premiul III: 15.000 lei; mențiune: 10.000 lei. Premii și mențiuni individuale: premii pentru regie, scenografie, interpretare și mențiuni

în valoare de 48.000 lei. Juriul va avea latitudinea de a nu acorda unele premii sau de a redistribui sumele în funcție de rezultatele concursului”. ■ Mihnea Gheorghiu semnează *Tăcere după Scoția*: „Fiecare dintre Conferințele Internaționale Shakespeare, la care am participat a fost pentru mine prilejul încă unui «pelerinaj la surse». În ultimul septembrie, într-această grabă din care nu mai scapă nimeni, am tentat materializarea acelui itinerar misterios: Stratford-pe-Avon, Edinburgh”. ■ Irina Toma realizează un interviu cu Eugen Barbu, *Între teatru și roman*: „- Care este, din punctul de vedere al dv., strict scriitoricesc, diferența specifică între creația epică și creația dramatică? Credeți că au domenii tematice diferite, sau puteri diferite? – Cred că meseria de dramaturg este mult mai complicată decât aceea de romancier, și că genul ca atare este mult mai greu decât proza. Evident că aparența merge spre preferința publicului față de teatru, dar în realitate proza are mai multe șanse de a rezista timpului. Aici aș putea fi contrazis cu ușurință, dacă ne gândim la teatrul antic și la Shakespeare, dar fiecare regulă cu excepțiile ei. Vreau să spun că meseria de dramaturg cere o inteligență mai vie, strălucitoare. Wilde este exemplul major pentru asta, sau Baranga la noi; teatrul trăiește mai ales din replică, din scânteia aceea de geniu care aprinde o sală, teatrul este programatic, romanul poate exista și din întâmplări ne semnificative, deși mie unul îmi place cel mai mult Cehov, care mi se pare cel mai subtil autor de teatru din lume, părintele întregii dramaturgii moderne, cât or vrea sau n-or vrea s-o recunoască unii. Dacă afirm că până și Ionesco și Beckett se trag de aici, o să vă uitați la mine ca la alte alea, dar eu pot să produc exemple în paralel. Cât privește puterea de convingere, teatrul câștigă totdeauna pentru că este ajutat de către forța scenică a actorilor. – Sunteți, nu numai un scriitor înăscut, dar și un gazetar înăscut. Spuneți-ne, cum se influențează reciproc aceste două vocații? Poate nu puteți da un exemplu, privitor la vreuna din creațiile dv. dramatice. – Cred că un bun gazetar nu are cu nimic de-a face cu un bun dramaturg. Ziaristica este o vocație specială. Poate numai impulsul de a fi în actualitate să ajute ceva dramaturgiei, dar cu mijloacele ziaristice nimeni nu va putea scrie un lucru temeinic. Cum să vă spun: articolul de ziar trebuie să fie ca frișca prăjiturii, doar atât. Cine vrea să scrie numai replici, fie ele foarte bune, nu are decât să rămână la acele aluzii care fac deliciul galeriei, dar pentru mine teatrul trebuie să fie și un tulburător de conștiință. Destui clovni pe scenă, destui bicicliști, destui acrobați, mi-e dor de o conștiință turmentată. Din nefericire la noi se încearcă asta numai pe jumătate, deși avem dramaturgi excelenți. Cât privește creația mea dramatică, meseria de ziarist nu a influențat-o cu nimic. Scriu aproape zilnic în ziare pentru că mă simt înainte de toate un cetățean dispunând de mijloace de influențare. Tot sper să-i îndrept pe cei răi și să-i pedepsesc cu cuvântul. – De ce dați impresia, de la o vreme, că v-ați distanțat de activitatea de dramaturg, tocmai în momentul în care teatrele par mai dispuse decât oricând, să vă joace piesele, vechi sau noi? – Teatrele nu sunt chiar atât de amabile cu mine cât

s-ar părea. *Prăvălia cu scară* ar mai fi zăcut și astăzi în arhiva *Naționalului*, cu toate promisiunile solemne și gratuite ale vechii direcții, dacă nu ar fi venit acolo Radu Beligan. [...] Ceea e numiți dv. distanțare e o ușoară dezamăgire. Asist stupefiat la valul de *demistificări* din teatrul nostru, la înghesuiala de la casă, pe care o produc unele piesuțe de autori obscuri aiurea și *mari* la noi, pentru că se face totul ca să fie mari: de la oferirea unor distribuții nemaipomenite, până la devotamentul fără egal al regizorilor, care nu ți-ar pune o piesă românească în scenă fără să se strâmbe de durere. Ce gust or avea ei de se pamează numai după caricaturi ale gândirii umane, cum sapă ei cu dragoste la înmormântarea dramaturgiei naționale și cum nimeni nu-i oprește o dată! Indiviziiăștia îmi produc repulsie. Pentru două băți din palme la Paris sau la Roma, și-ar vinde și părinții. Unde sunt minunații animatori de altă dată care iubeau creația noastră, unde e un Victor Ion Popa? Un Gemy Zamfirescu? Le-au luat locul o serie de băieți, cu bărbii sau fără bărbii, niște oameni fără inimă și fără dragoste față de fenomenul dramaturgic românesc”. ■ Mihai Beniuc semnează *Arta confruntărilor*: „Esența literaturii, de orice gen ar fi, mie mi s-a părut totdeauna un proces de confruntare. Iar forma sau genul cel mai adecvat în acest scop mi s-a părut drama. Dacă totuși nu m-am dedicat acestui gen, motivul trebuie căutat în faptul că adevărata dramă are mai puțini sorți de-a răzbate pe arena publică decât, bunăoară, versurile lirice sau epice. De acest lucru m-am convins când însumi am îndrăznit să dezvălui public această continuă preocupare literară a mea. M-am retras relativ repede. Nu însă din cauza insuccesului, ci din cauza intrigăriei din lumea teatrului și a veșnicilor «atotștiutori» în materie, chit că ei înșiși nu-s capabili de nici o replică, decât cel mult una banală sau răsuflată. Replica! Iată secretul cel mare al dramei. Prin aceasta este drama confruntare, în replici se dezvăluie conflictul, ele duc la deznodământ. [...] Eu cunosc, de exemplu, momente din istoria P.C.R., deci fapte din cei 50 de ani de la înființarea partidului, care ar merita pana vreunui mare clasic al teatrului. Dar să fim înțeleși. Dramaturgia nu suportă dialectul sibilic nici vreo idiomă abracadabrantă, fie ea cât de modernă, ci are pretenția și dreptul imprescriptibili la replici răspicate și fațetate ca un diamant. Poate că o astfel de dramaturgie ar avea frumusețea armelor, nu a jurnalelor de modă. Să nu uităm însă că în luptă se călesc inimile și viața își dă măsura în momentele ei de suprem eroism”. ■ În *Șantier de dramaturgie*: „Inaugurăm o nouă rubrică a revistei noastre – *Șantier de dramaturgie*. Nu ne e suficientă întrebarea *la ce lucrați, ce aveți în mape, ce-ați depus la secretariatul literar*, dorim o mostră!... Inițiativa comportă riscul ei: un dramaturg poate socoti fragmentul nesemnificativ, ca și cititorul de altfel; mai mult decât atât dramaturgul poate retopi fragmentul sau poate renunța la el, în construcția finală. Ce e deci fragmentul? Un termen de referință, o posibilitate de sondaj, o propoziție dintr-un dialog despre teatru, care, și în acest caz, nu se poate dispensa de dialog?”, □ apare un interviu cu *Paul Anghel*, nesemnăt: „– *La ce lucrați?* P. A.: – La

mai multe lucruri dintr-o dată. Scriu, spre exemplu, o istorie imposibilă a literaturii române. – *Deci tot istorie, nu ieșiți din acest perimetru, chiar în meditație...* P.A.: – Deloc exact, istoria mea desființează criteriul cronologic, face din fenomenul literar, în curgerea lui, un singur și dinamic fenomen contemporan. Varlaam și Nichita Stănescu, Antim Ivireanu și Arghezi, literatură populară magică și suprarrealism; este ambiția de a gândi structural (nu neapărat și structuralist) fenomenul literaturii. [...] – *La ce să ne așteptăm deci?* P. A.: – La nimic grav. Voi scrie niște vodeviluri. Primul i l-am și dedicat lui Vasile Alecsandri, primul poet dramatic român. Pentru mine asta va însemna o vârstă a maturității mele lirice. Foarte târziu l-am înțeles pe Alecsandri, și încă nu l-am înțeles deplin pe Aurel Baranga (poate fiindcă îl admir prea mult și mă intimidează!). E limpede însă că nu poți debuta decât în calitate de vulnerat, ca să sfârșești prin a vulnera (dacă nu ești vulnerabil)”. Urmează un fragment din *Zodia Balanței*, partea I, Capitolul I și Capitolul II. ■ Al. Dima semnează *Diversitate și unitate în dramaturgia contemporană*: „Diversitatea fenomenului literar contemporan cuprinde, în mod firesc, ca pe un domeniu component, și dramaturgia, ba am spune chiar că aci această varietate se reliefează cu și mai accentuată evidență, devenind mai limpede. [...] Diversitatea dramaturgiei contemporane e ilustrată apoi prin reapariția tematicii istorice și a unor personaje eroice din diferite epoci ale trecutului. [...] Dramaturgia vremii se hrănește însă, mai substanțial, din tematica socială și politică a epocii noastre, sub cele mai diverse forme. Câmpul contradicțiilor contemporane e, într-adevăr, atât de vast și profund încât generează implicit conflicte dramatice pe care autorii nu mai sunt siliți să le inventeze, ci – de fapt – le descoperă numai, în realitate. [...] În dramaturgia cu teme și interpretări socialiste din răsărit ca și din occident se dezbate – cu și mai accentuată intensitate – problematica epocii, așa cum și teatrul nostru actual o dovedește prin contribuțiile atâtor nume de toată lumea cunoscute. Diversitatea dramaturgiei contemporane nu se pulverizează totuși în direcții sau piese strict individuale. Ne găsim, de fapt, în fața unui arhipelag de insule izolate numai aparent între ele, dar legate totuși prin apele care le scaldă și care curg de la unele la altele, apropiindu-le astfel prin punți fluide ce înlesnesc unitatea teatrului contemporan. Într-adevăr, toate aceste direcții ale dramaturgiei actuale, inclusiv cea istorică explicită referindu-se la opere și personaje cunoscute, se solidarizează – printr-o aceeași critică acerbă – îndreptată împotriva societății burgheze, sau a rămășițelor acesteia în societatea socialistă. [...] Cum e și firesc, cel mai regretabil e pesimismul dramaturgiei care înlocuiește explicația socială cu un psihologică. Nu condițiile sociale sunt, în fond învinuite și, prin urmare, nu de la o răsturnare a lor urmează să așteptăm salvarea, ci însăși firea, structura, ce pare imuabilă, a omului. În acest fel însă, se închid până și porțile speranței și cădem în tragică și organică neputință. Se reflectă aci, desigur, concepții în genere negativiste, ba uneori chiar nihiliste, care anulează – fără apel – eficacitatea reconstrucției și reeducării,

prin teatru, a omului contemporan. Un alt obiectiv comun al dramaturgiei contemporane îl alcătuiește apoi lupta împotriva convenționalismului, pe toate planurile, în viața socială, dar și în teatru. Moștenirea clasică pare a apăsa încă greu pe umerii unei părți a autorilor contemporani, deși ea nu este operantă de aproape două veacuri din multe puncte de vedere și, îndeosebi, în cele care privesc forma. Se tinde atunci către negarea oricărui fel de ordine, ceea ce desigur nu poate fi recomandabil. Unitatea dramaturgiei contemporane e clădită, mai departe, pe schelele acelorași procedee critice, repetate cu diferite variante personale de la autor la autor. Se utilizează când ironia subtilă, când cea adânc tăioasă, când satira directă sau indirectă ajungându-se până la șarja nimicitoare. Metodele sunt când folosite toate de același autor, când dozate diferit și cu accente variate. Brecht pare a le utiliza pe toate, Dürrenmatt numai pe unele, îndeosebi registrul cinic și disprețul, Eugen Ionesco șarja viguroasă, necruțătoare”. ■ I. P. semnează comentariu la „*Spiritul și litera*” de Al. Paleologu: „Probabil că e întrucâtva abuziv să apropiem unui domeniu închis, «de specialitate», volumul de scurte eseuri al lui Alexandru Paleologu, *Spiritul și litera*; riguros vorbind, el nu aparține în exclusivitate nici teatrului, după cum nu aparține nici literaturii, nici istoriei artelor. Dar evoluează dezinvolt pe toate aceste teritorii, și dacă există un argument pentru a-l atrage spre aria noastră de preocupări, acesta e darul autorului de a-și plasticiza ideile și de a le imprima o mișcare aparent autonomă. Al. Paleologu n-a construit un volum unitar, o carte-demonstrație în sprijinul unei teze, precis articulată în verigile unui raționament; eseurile sunt dispartate, așa cum i-au fost sugerate de lecturi, de evenimente și mai ales de imprevizibila și incontrolabila dinamică a propriei vieți intelectuale. Ceea ce le unește este capacitatea de a deveni la un moment dat «transparente» pentru un sens, pentru o idee, pe care autorul dorește s-o afirme, de a se încălca, printr-un misterios contact electric, de actualitate. Calitatea principală – oricât ar părea de ciudat, destul de rară! – este de a fi găsit modalitatea cea mai aptă să-l slujească: notația sugestivă, prin detaliile căreia se profilează, niciodată subliniată, totuși permanent prezentă, o intenție mai profundă. [...] *Spiritul și litera* nu e o carte de mare însemnătate; dar e dintre cele care apar în epocile de maturizare înfloritoare ale unei culturi, și-i servesc, astfel, drept semn, prin însăși diversitatea lor independentă și prin tonalitatea personală”. ■ Lucian Giurchescu semnează *Transcriere fidelă sau „contemporaneizare”*?: „Deși, personal, prefer *Chirițele* lui Alecsandri versiunilor ulterioare, nu mă pot împiedica să recunosc că nu un simplu bâzâc a determinat, în două rânduri, oameni de teatru să procedeze la revizuirea năstrușnicilor aventuri ale nurliei isprăvnice. Cu tot respectul ce-l purtăm primului «clasic» teatral moldo-vlah, suntem obligați să nu închidem ochii în fața stângăciilor, în fața naivităților, pe care, dacă istoria literară le poate consemna cu îngăduință ce-o manifestă inteligența față de un act de ctitorie, spectatorul contemporan nu are nici un motiv să le guste integral. Deci, iată, indirect for-

mulată, întrebarea: respect sau libertate? Transcrierea fidelă sau contemporaneizare? [...] A pleda pentru libertatea față de clasici, nu înseamnă a pleda pentru libertinaj. Deși și aici trebuie o deosebită grijă în cântărirea exactă a cuvintelor. În lipirea etichetelor. Nu de alta, dar atunci când *se declară deschis intenția*, nu e nici o nenorocire pornirea de la o idee și fabularea personală pe marginea ei, colajul de texte clasice sau prelucrarea actualizatoare. A pleda pentru libertatea față de clasici, e similar cu a constata că fiecare epocă cere *ceva* al ei și numai al ei, că evoluția mijloacelor de expresie implică nu denaturarea, ci perpetua revalorificare”. ■ Aurel Baranga revine la *Opinii particulare*: „Dintre toate personajele lui Caragiale, nemuritor rămâne Pristanda, sluga gata să-și vândă oricând stăpânul pentru un altul mai rentabil. Lingușitorul care nu se pretează la toate trădările e un ratat”. ■ Petru Popescu realizează un interviu cu Jean de Beer, *Teatrul francez, un teatru „de incubație”*: „P. P.: *Ce ne spunei despre literatura franceză de azi?* J. B.: Teatrul, ca și romanul, suferă azi de lipsa de autenticitate. Romanul, de pildă, e mai adesea romanul unui roman, istoria unui roman, un eseu despre roman, sau orice altceva, decât un roman-roman, pur și simplu. E la mijloc teama de angajare a autorului care scrie numai ca să scrie, fără să se gândească că are misiunea de a transmite adevăruri unui public în carne și oase. Transformarea în idoli a unor oameni ca Sartre ori Camus (oameni interesați, firește, dar nicidecum suficient de adânci pentru a arăta calea unei culturi), uitarea legilor firești ale scrisului și cititului, crearea unui corp de scriitori care se ocupă doar de manifestații și organizații, duc la o literatură foarte formală. În bună măsură, faptul se explică prin situația contradictorie, ambiguă a Franței, în timpul ultimului război. După 1918, a apărut de pildă o profuzie de excelentă poezie și proză, despre experiențele limită ale războiului. După ultimul război, scriitorii francezi s-au îndreptat spre o literatură abstractă și obscură, inautentică și impopulară, și, destul de rapid, s-a ajuns la o adevărată masturbație intelectuală, pe care critica o cultivă, dar pe care publicul, firește, o respinge. În fond, totul e destul de normal. Foarte puțini artiști au cu adevărat nevoie de libertate pentru a crea. Cei mai mulți preferă canoanele și falsele valori, mai cu seamă dacă acestea le ascund infirmitățile. În Franța se citește mai puțin decât oriunde în Europa, și numai autori străini sau clasici. Romancierii francezi sunt publicați în câteva sute de exemplare, cu excepția celor care renunță cu curaj la pretenția intelectualistă și scriu cărți populare ca Françoise Sagan. Critica, în loc să remedieze această stare de lucruri, seamănă cu o ștachetă foarte înaltă, peste care autorul trebuie să sară ca să ajungă la public, și nu face niciodată gestul de a atrage atenția comunității asupra unei opere. Practicarea structuralismului dezmembrează opera, și sub pretextul demitizării distruge tot farmecul. De altfel, criticii au devenit structuraliști tocmai pentru că literatura ce li se oferă e lipsită de conținut, de viață. După opinia mea, dacă exista literatura adevărată, mai ales roman adevărat pe teme reale, structuralismul în critică n-ar fi apărut. Toate acestea mă fac să

spun că esențialul e opera, și abia după aceea brilianta dezbatere teoretică în jurul ei, și criza literaturii franceze se vindecă nu prin teorii sofisticate și greu de aplicat, ci prin cărți cu miez, în care omul se poate recunoaște”. ■ În *Discuții*, Leonida Teodorescu publică a doua parte din *Catharsis (II)*: „În contextul real al dramaturgiei moderne, delimitat cronologic de Cehov și de dramaturgia simbolistă, absurdul nu este nici măcar unul din fenomenele cele mai timpurii, dar este, evident, unul din fenomenele cu cel mai pronunțat caracter programatic. Indiferent însă de gradul de etalare a programei estetice, absurdul este mult mai încadrat în context decât pare la prima vedere și, deși senzația inițială a fost cea a unei reacții fulminante, absurdul, în ultima instanță, nu este decât o confirmare particulară a unei evoluții. [...] Simbolistii și Cehov au însemnat o ruptură brutală față de această involuție a dramaturgiei care a început să se manifeste din ce în ce mai pregnant în secolul trecut, dar nici Cehov nici simbolistii nu constituie propriu-zis sursa teatrului modern. De fapt, cred că se poate vorbi de două surse ale teatrului modern – dezvoltarea civilizației și structura capodoperei. [...] Evident însă că transformarea structurii capodoperei într-o modalitate tehnică, chiar dacă este vorba de o tehnică a meditației, nu înseamnă și o garanție a valorii. Faptul în sine că o piesă este metaforică și în consecința acestei stări de lucruri divers interpretabilă ne sugerează un efort de gândire, dar nu ne spune încă nimic despre valoare. Pentru că, dincolo de tehnică sau de modalitate, va plana întotdeauna umbra talentului, de care suntem responsabili, dar pe care nu-l hotărâm”. ■ Revista publică *O scrisoare deschisă a lui Corneliu Sturzu*, răspuns la *Scrisoarea deschisă* a lui Ion Omescu: „Trebuie să mărturisesc că, deși nu sunt din fire un om vesel, m-am amuzat copios citindu-vă «scrisoarea deschisă» pe care mi-ați adresat-o prin intermediul revistei «Teatrul». Dacă în rândurile publicate nu s-ar fi «strecurat» inexactități regretabile și jigniri directe aduse unor respectate personalități artistice, nu m-aș fi oboșit să vă răspund, mai ales acum când, probabil știți, suntem prea ocupați cu treburi serioase. Dar, pentru restabilirea adevărului și pentru onoarea celor pe care i-ați indus în eroare, sunt nevoit să dau curs invitației revistei, consumând ca și dv., un spațiu tipografic, pe care, sunt convins, «Teatrul» l-ar fi folosit, cu alte prilejuri, mai onorabil”. □ La final revista publică o „Nota redacției: Cu aceasta considerăm polemica încheiată, în paginile revistei noastre”. ■ În *Cronica dramatică* citim: □ *Nu ne mai este frică de Virginia Woolf* de Valeriu Râpeanu; □ *Teatrul Național „I.L. Caragiale”*: „*Fanny*” de Bernard Shaw, de Ileana Popovici; □ *Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra”*: „*Iubire pentru iubire*” de W. Congreve, de Mira Iosif; □ *Teatrul de Comedie*: „*Cher Antoine sau Amorul ratat*” de Jean Anouilh, de Mircea Grigorescu; □ *Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași*: „*Pasărea în cuibul ei piere*” de Petru Ursache, de Al. Călinescu; □ *Teatrul Giulești*: „*Tango la Nisa*” de Mircea Radu Iacoban, de C. Paraschivescu; □ *Studioul I.A.T.C.: Caragiale... dar nu teatru*, de V[aleria] D[ucea]; □ *Teatrul Evreiesc*:

„*Lumpaci*us Vagabundus” de J.N. Nestroy, de Radu Albala; □ *Teatrul din Braşov: La Braşov, l-am regăsit pe Caragiale* de Mircea Ştefănescu; □ *Teatrul „Ion Creangă”*: „*Comoara din Insula piraţilor*” după R.L. Stevenson, de Irina Toma. ■ În *Cartea de teatru* citim *Teatrul şi tineretul* de Manuela Mihăilescu: „A apărut – editat de Centrul de cercetări pentru problemele tineretului – volumul *Teatrul şi tineretul*, cuprinzând comunicările şi dezbaterile simpozionului cu acelaşi titlu, organizat în iunie 1969 la Piatra Neamţ paralel cu primul Festival al teatrului pentru copii şi tineret”. ■ Dumitru Solomon revine la *TV*: „În aşteptarea unor piese de Marin Sorescu, pe care televiziunea l-a ignorat ca autor dramatic, am urmărit cu plăcere un film de poezie Sorescu, realizat de Dumitru Dinulescu. Cred că filmul de poezie (îl numesc astfel, în lipsa unui termen consacrat), este cea mai originală – în sensul de personală – creaţie a televiziunii, este un moment specific şi semnificativ de despărţire (de literatură, de cinema, de scenă), sau, mai exact, de sinteză (literatură, cinema, scenă, muzică)”.

● [„**Tomis**”, nr. 10] Al. Protopopescu recenzează volumul *Semne cereşti*, semnat de Leonid Dimov pe care îl consideră „un epicurian al vorbei. Versul său plin de balsamuri şi afrodisiace răpune cu vraja o pupilă oricât de insensibilă, ceea ce nu este în niciun caz un semn ceresc al valorii sale. Dar pentru ca toată această petrecere cu vocale să nu semene a risipă, poetul laolaltă cu alţi confrăţi au tulburat la un moment dat tihna criticii literare cu nişte poveşti. Lucrurile s-au orânduit de la sine, dovedindu-se că din cele 7 *poeme*, din volumul *Pe malul Stixului* [...]curg mai multe petale decât jeturi de lava încinsă”. În *Semne cereşti*, recenzentul consideră că „proba de virtuositate este aşa de mare încât putem deveni lesne prezumţioşi, fiind bine ştiut că o judecată de valoare nu se poate întemeia doar pe vibraţiile timpanului.[...] Spre deosebire de actul suprealist, lirica lui Dimov propune o realitate poetică ordonată, geometrizată după legile normalului”. La finalul analizei sale, Al. Protopopescu este încrezător în viitorul talentului lui Leonid Dimov: „Unghii mai aspre în viitor, scrijelind scoarţele suflate în aur ale cuvântului, ar putea descoperi în aceste minunate poezii, un mod genial de a fi minor”. □ Acelaşi Al. Protopopescu comentează *În dulcele stil clasic* de Nichita Stănescu şi notează că „ceea ce se întâmplă cu litera acestui mare poet este un lucru rar, pe care critica se sfieste să-l numească de teamă să nu întunece marmura. Poezia lui Nichita Stănescu a ajuns într-un înalt moment de criză, unde orizontul nu mai este nici perfectibil, nici uşor de pipăit cu degetele răvăşitoare ale analizei. Cuvântul său trăieşte acea sublimă neputinţă de a ieşi din sine încât amăgitoarea senzaţie de nemişcare ce vine din cărţile sale nu-i decât o măsură înconştientă de protecţie a esenţei. Poetul nu mai poate fi, precum confrăţii săi, de la o carte la alta, nici mai bun, nici mai slab, nici mai nou, nici mai vechi fiindcă el nu mai poate fi nici altul, nici altceva”. ■ În *Campanii pierdute şi speculaţii sterile*, George Gibescu analizează tipul de critică propus de Mihai Ungheanu şi Liviu Petres-

cu: „S-a spus despre Mihai Ungheanu că este un cultural, un dogmatic și un «ideolog», lucruri care trebuie luate în serios, pentru că de aici decurge imprimarea unei piste false prezentului de *Campanii*. El își inventează câțiva ascendenți ideologi și aceștia sunt câteodată Maiorescu, Gherea, Ibrăileanu, Lovinescu, Călinescu. [...] Mihai Ungheanu identifică, procustian, programul ideologic cu axiologia criticului respectiv. Scopul lui a fost unul didactic și anume acela de a-i «disculpa» de estetism pe Maiorescu, Lovinescu, Călinescu. Dihotomia critici ideologi-critici esteți mi se pare a fi, în orice caz, o variantă a confuziei dintre autonomia esteticului și estetism”. Un alt aspect punctat de semnatarul articolului vizează atitudinea față de anumite opinii critice: „Respingerea unor cărți de critică literară se face în funcție de câteva premise teoretice strict didactice”. Sunt menționați aici Valeriu Râpeanu, „sanționat pentru că s-a ocupat de un autor de mâna a doua (Al. Vlahuță)”, Ion Dodu Bălan, „autorul primei reconsiderări în spirit marxist a lui Octavian Goga, e trecut undeva printre didacții plăți pe motivul, închipuit de altfel, de a nu se aplica obiectului. Dintr-o monografie de 175 de pagini sunt supuse analizei maximum trei, capitolele-cheie ale cărții [...] fiind pur și simplu omise”; urmează Ion Negoitescu (cu *Poezia lui Eminescu*), Paul Georgescu (cu *Polivalența necesară*). Semnatarul articolului observă „modul în care Mihai Ungheanu trece de la inclemență la hagiografie. Compendiul de *Istoria literaturii române* de G. Călinescu (i se afectează 9 pagini) e recomandat doar «ca o superbă demonstrație a capacității creatoare a unui critic», nu și ca «un îndrumar de creație». Lucian Raicu, în schimb, prin eseu *Liviu Rebreanu* (comentat în 14 pagini) ne-ar da o lecție de modul în care trebuie citiți clasicii. [...] Exegeții operei lui Liviu Rebreanu sunt taxați de unilateralitate, rea voință și chiar de obtuzitate. Ungheanu nu are știință că acești exegeți executați sunt nume ilustre în critica literară – G. Călinescu, Lovinescu, Tudor Vianu, Al. Piru, Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Perpessicius?”. □ Eseurile lui Liviu Petrescu, reunite în *Realitate și românesc*, sunt „tot niște efemeride, poleite însă cu considerații psihanalitice, filozofice și comparatiste. Aici Liviu Petrescu speculează în jurul a șapte scriitori în opera cărora descoperă tendința de a pune la îndoială realitatea exterioară și a deplasa accentul spre lumea lăuntrică”. Comentariul autorului îi vizează pe Duiliu Zamfirescu, Mateiu Caragiale, Liviu Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu, Anton Holban și Gib Mihăescu. ■ În *Debutul unui poet*, I. Negoitescu punctează câteva aspecte din lirica lui Emil Brumaru: „Iată-l pe Emil Brumaru debutând prin plachete matur-adolescente, în 1970, spre a se impune deodată ca un scriitor de care trebuie neapărat să ținem seama. Lectura versurilor lui este întotdeauna încântătoare. El a modernizat, deci a adus la nivelul cotidianului fasturile gastronomice ale *Ospățului lui Pentaur*, dându-le însă o mai sfidătoare sublimitate”. ■ Grigore Tănăsescu semnează articolul *Marea în lirica lui Eminescu*: „Cine întreprinde o cercetare adecvată a creației lui Eminescu este impresionat de frecvența ima-

ginii mării și a epitetelor acvatice în opera poetului. Alături de codru, de Selena și de starea de dor, care nutresc substanța poeziei eminesciene, fluidul acvatic este surprins de Eminescu în imagini primordiale, genuine care nu deschid perspectiva structurilor adânci ale creației lui și ne permit să descifrăm structura intimă particulară a geniului său poetic”. ■ În *Precizări de contur*, Hristu Căndroveanu familiarizează cititorul cu universul liric al Anei Blandiana: „Pe poeta cu nume cântat, de baladă, Ana Blandiana, am cunoscut-o multă vreme fragmentar – din reviste – și indirect (din ce au scris criticii despre ea). Cu o excepție mi se pare (Lucian Raicu), se invita ca la o sărbătoare la întâlnirea cu poezia sa. De aici, sentimentul de insatisfacție, la confruntarea nemijlocită, masivă cu volumele sale de până acum. Propriu-zis, versuri, poeme de-a dreptul neizbutite nu ne întâmpină în cărțile autoarei. În cele mai frecvente cazuri, poezia Anei Blandiana e comunicabilă, «pasabilă» – cu un cuvânt urât, pentru care mă grăbesc să mă scuz”. Analiza întreprinsă îi oferă semnatarului articolului posibilitatea să remarce la Ana Blandiana un „cântec incert care infiorează rar, tulbură prea puțin și răscolește numai din când în când sufletul cititorului. E o tovarășie plăcută pe care o cauți uneori dinadins ca pe o reconfortabilă causerie. [...] Pentru a deveni o stare de autentică poezie, visul Anei Blandiana mai are nevoie de noi, insistente precizări de contur”. ■ Se publică poezie, semnată de Radu Cărneci, Traian Iancu, Adrian Beldeanu, Aurel Claja, Petre Manolache, Ermil Rădulescu, Nicolae Oancea, Petru M. Haș, Ion Dragomir, Marin Mincu, și fragmente de proză, semnată de Ion Movilă și Constantin Novac. ■ Gh. Dumitrașcu, M. Iorga și L. Popescu semnează articolul *O lucrare, necunoscută la noi a lui Dimitrie Cantemir!? care ridică o problemă interesantă privind opera celui invocat în titlul articolului: „Cu greu s-ar admite azi că, dincolo de sutele de lucrări privind viața lui Dimitrie Cantemir, s-ar mai găsi pe undeva, chiar la periferia subiectului, loc pentru inedit. Și totuși, într-o problemă de deosebită importanță, și anume aceea a Operelor lui, se pare că se poate înscrie o surpriză: existența unei cărți, la noi necunoscută, scrisă în 1704, a cincea în ordine cronologică între operele sale”. Semnatarii articolului aduc lămuriri suplimentare: „În urmă cu 30 de ani, în revista constănțeană „Pontice” (an I – 1939, nr.2, p. 46-50), a apărut un articol care se pretindea a fi traducerea unui fragment din lucrarea lui Dimitrie Cantemir intitulată Chitap biringi moharebe otomanmemlehet Mihai a Moldovanân, în traducerea revistei – *Carte despre cel dintâi război al lui Mihai Viteazul contra Țării Otomane*”. ■ Pe ultima pagină, în rubrica *Poeți clasici sovietici*, se publică versuri de Serghei Esenin și Eduard Bagrițki, în traducerea lui Ioaniche Olteanu.*

● **[„Viața militară”, nr. 10]** Număr dedicat zilei de 25 Octombrie. Transmite un gând pentru ostașii țării acad. Victor Eftimiu, sub titlul, *Glorie ție, Armată!* Publică versuri: Nicolae Tăutu (*Triptic pentru partid*), Szemlér Ferenc (*Soldați cântând*), Camil Baltazar (*Rostim*), Ion Bănuță (*Se dăruie înalt*), Gheorghe Istrate (*Inscripție pe steag*), Ion Mârzac (*Vânătorii de munte*), Dinu

Eleodor (*Lângă Tudor*), reportaje: Romulus Zaharia (*Soldați în marș*), Gh. Bejancu (*Ideea de salt*), proză: Ladmiss Andreescu (*Parabolele unchiului Dan*), Radu Bădilă (*El*), Nicolae Minei («*Regina singuratică*» și *convoaiele nordului*), confesiuni: Mihai Negulescu (*Astăzi și toată viața*), Ștefan Gheorghiu (*Școală a demnității*), Mircea Micu (*La izvoarele tinereții*), Al. N. Tresteni (*A face armata...*). ■ Nicolae Dumbravă semnează un interviu cu criticul Aurel Martin, din care aflăm că: „Azi-măine voi fi obligat să spun acest adevăr incredibil pentru tinerețea mea sufletească: am debutat acum 21 de ani, în paginile minunatului și romanticului «supliment cultural», alcătuit și dirigit de Ioanichie Olteanu, al organului de partid clujean *Lupta Ardealului*, în jurul căruia se grupa atunci tineretul universitar transilvănean: A.E. Baconsky, Dumitru Mircea, Aurel Rău, Dumitru Micu, Al. Andrițoiu, Ion Oarcășu și, nițel mai vârstnicii (să mă ierte!), Ion Lungu și Victor Felea. Acesta din urmă (eram pe atunci bibliotecar onorific la seminarul de literatură română), crezând (probabil!) în niscaiva aptitudini ale mele, a insistat, la câteva luni după debut, în vara lui 1949, să particip la un concurs de recenzii al *României libere*. Am trimis un comentariu la *Un om adevărat* de Boris Polevoi. Juriul, din care făcea parte și G. Călinescu, m-a distins cu o mențiune în cărți. Ceva mai târziu, luând ființă «*Almanahul literar*» (azi «*Steaua*»), sub conducerea lui Miron Radu Paraschivescu, am devenit colaborator și curând redactor al acestei reviste, publicând, printre altele, o bibliografie eminesciană care, fără voia mea (e de presupus), a apărut cu o mulțime de greșeli. După Ioanichie Olteanu, îndrumător atent în ale scrisului mi-a devenit Miron Radu Paraschivescu, omul pentru care aveam o profundă stimă încă din anii războiului când redacta pagina literară a ziarului «*Ecoul*» și când, în vara lui 1944, i-am trimis spre tipărire un medalion Al. Macedonski, pierdut, probabil, în viitoarea evenimentelor sau (ceea ce nu e exclus) aruncat la coș ca neinteresant. [...] – *Pe care dintre profesorii tăi l-ai stimat și prețuit cel mai mult?* – Am urmat facultatea de litere și filozofie la Cluj, examenul de stat luându-l în specialitatea literatură română și (secundar) filologie romanică după ce, inițial, avusesem ca materie principală estetica literară. Am avut profesori eminenți cărora le păstrez cea mai vie recunoștință, Mai întâi, regretaților D. Popovici și Ion Breazu, care m-au învățat să privesc fenomenul literar din unghi comparatist și mi-au deschis orizonturile unor interpretări critice care să nu ignoreze complexitatea cauzală, dialectica faptului literar. Apoi, lui Liviu Rusu, prin cursurile de estetică și seminariile căruia m-am familiarizat cu istoria ideilor artistice din antichitate până aproape de zilele noastre. Lui Lucian Blaga, ale cărui prelegeri de filozofie a culturii erau nu numai un prilej de inițiere în gândirea profesorului, cât, mai ales, unul de însușire, pe anume coordonate, a problematicii ce agită spiritul modern, însetat de cunoaștere. Lui Henri Jacquier, veritabil «monstru de erudiție», care, oră de oră, ne plimba, enciclopedic, pe toate meridianele lumii... [...] – *Atunci care e facultatea esențială a criticului?* – Receptarea valorilor. Din perspectivă

istorică și «eternă», Iar apropo de actualitate, a certitudinilor dar și a promisiunilor. Așa stând lucrurile, să nu te mire că țin la loc de cinste și pe Ștefan Aug. Doinaș și pe Leonid Dimov, și pe Gh. Pituș și pe Al. Andrițoiu, și pe Nichita Stănescu și pe Cezar Baltag sau pe Sorin Mărculescu. Etc. etc. Slăbiciuni? «Slăbiciuni» pentru talent și (ceea ce se subînțelege) pentru originalitate de viziune și expresie”. ■ Rubrica *Orizont* semnalează apariția volumelor: *Poezii* de Nichita Stănescu (Ed. Albatros) și *Cupa de aur* de Vlaicu Bârna (Minerva). ■ Două medalioane sunt consacrate lui Ion Neculce, sub semnătura lui Dumitru Almaș, respectiv, Mihai Sadoveanu, sub semnătura lui Demostene Botez. ■ Aurel Martin scrie cronică literară a volumului *Simetrii* de Al. Andrițoiu. ■ Sorin Movileanu recenzază volumele *Dincolo de azur* de Dragoș Vișcol și *Oameni în alb* de Ion Maxim.

● [„**Viața românească**”, nr. 10] Număr omagial dedicat Marii revoluții socialiste din octombrie. Semnează versuri laudative Mihai Beniuc: *Poema cea mare...*, *Te-am cunoscut*: „Te-am cunoscut putere subterană,/ De-o ființă cu rădăcinile plantelor,/ Cu matricea izvoarelor,/ Cu epicentru marilor cutremure, Cu aurul nativ./ Ros era trupul vieții de cancerul mizeriei. Războiul cu colții de oțel/ Mușca din pământ, din oameni/ Și vărsa pălălaia de foc peste case.../ Tu străbateai printre flăcări și schije/ Pe sub bolțile nopții cumplite./ Semănai pe-ntuneric/ Sămânța luminii/ Și-a venit ziua ta,/ Cataractă a vrierii de-a fi fără lanțuri”; sunt redată texte în proză scrise de: Mihail Bulgakov, *Însemnări pe manșetă* (tradus de Tatiana Nicolescu), Iuri Naghibin, *Ivan* (în românește de Igor Block), Gheorghe Ștefan, *Evjița Verjița*; versuri aparținând lui: A. Blok: *Bocet rusc*, Evgheni Vinokurov: *Sunt om* (în românește de Alexandru Grigore). ■ În articolul *Proza lui Zaharia Stancu*, Ion Anghel prezintă romanele *Descult*, *Șatra*, *Ce mult te-am iubit*: „Oamenii lui Zaharia Stancu sunt de jos, de aici, din lumea aceasta. Solicitățile la care răspund personajele provin din mediul real; imperiul în care trăiesc fiind însă de o indigență totală. [...] Bună conducătoare de condiție rămâne la Zaharia Stancu lumea «dăscuților»: un univers unde se suferă, se rabdă de foame, se îndură o mizerie organică de toate gradele ce amenință existența, etc. și în care singurul lucru care mai are noima e viața, viața în perpetuă încheștare cu moartea. Iar în prelungirea acestei lumi, vor veni ultimile sale romane: *Șatra* și *Ce mult te-am iubit*. *Șatra* e o carte complexă și ciudată, aproape intraductibilă în plan discursiv, de nepovestit. Sugestiile sunt multiple și echivoce iar perspectiva, cel mai adesea nelineară. Ținta eroilor e un «acolo» neștiut și necunoscut în escaladarea căruia există etape (marele fluviu, fâșia de pământ de lângă păduri, oamenii stăpânirii, războiul), autorului revenindu-i meritul că știe să amâne obsesia. Progresia pare ilimitată, cel puțin până la proiectarea celui ultim mereu amânat «acolo, sugerând cumva o pătrundere lentă» în imperiul morții, până la atingerea neantului, a stingerii definitive. Dar spirit realist scriitorul va localiza acțiunea – fapt cu semnificație dublă aici”. □ „Dacă în *Șatra* socialul apărea

sublimat, acționând la nivel general (războiul, «porunca stăpânirii»), substanța filosofică adâncindu-se considerabil, *Ce mult te-am iubit* e prin excelență un roman filosofic. Anecdota e aici epurată, acțiunea simplă..., scriitura transformându-se într-un excelent prilej pentru meditație; [...]. Poezia și proza, proza și eseu se contopesc organic, inseparabil, într-un gen ciudat de literatură – o simfonie neterminată, infinită. *Ce mult te-am iubit* e un roman liric și mai de nepovestit decât *Șatra!*”. ■ Silvian Iosifescu notează despre *I.L. Caragiale – dimensiunea fantastică*: „Ca și mobilizarea intelectuală, enigma și interludiul fantastic se acordă cu acest raționalism «anti-Homais», îi dau deschidere fără a-l contrazice. Un Caragiale faustic, în orice caz, un Caragiale tras între observația critică și viziunea fantastică, așa cum Flaubert a ezitat între izbucnirea romantică și observație, ar fi o enormitate. [...] Fantasticul vizionar este rar la Caragiale. Lipsește din cele mai multe basme. Iar viziunea din *Calul Dracului* are o intensitate neterifiantă a luminii care dă cavalcadei vrăjitoarești calmul feeriei. Ambiguitatea din *La hanul lui Mânjoală* și – cu termenii diferiți – din *Kir Ianulea*, rămâne surprinzătoare. Inteligența mobilă își schimbă registrul, dar nu se reneagă”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu recenzează cartea lui Mircea Horia Simionescu: *Ingeniosul bine temperat*: „Răbdarea creatoare a lui Mircea Horia Simionescu merge însă numai până la elaborarea unor «modele» care, odată realizate, rămâne ca noi singuri să ni le imaginăm funcționând. Cine crede că așa ceva e puțin se înșală. *Ingeniosul bine temperat* are posibilitatea cu metoda sa, să construiască la fel ca Borges, des amintit, o întreagă literatură ipotetică. Dar aceasta își plătește condiția privilegiată prin dorul pe care îl nutrește de a trăi efectiv. Borges însuși mărturisea de curând că s-a plictisit de atâția tigri și atâtea labirinturi. Și prin paginile lui Mircea Horia Simionescu bântuie o secretă nostalgie după creația literară în înțelesul ei obișnuit, și bucățile lungi o trădează”. ■ Dinu Pillat analizează volumul de poeme al lui Ionel Teodoreanu *La porțile nopții*: „Din volumul *La porțile nopții*, Ionel Teodoreanu apare ca un poet neoromantic, de o vibrantă percepție senzorială în lirismul său crepuscular. Poemele îi sunt încărcate la exces, prea adesea pletorice, gradate dramatic în ritmul unei prozodii cu totul libere. [...] Din păcate, inconsistența abuzului de imagini, specifică scriitorului și în stilul din operele de proză, se face simțită din plin și în versurile sale, artificializând stânjenitor fondul emotiv”. ■ Adriana Iliescu recenzează volumul de poezii al Constanței Buzea, *Agonice*: „Titlul Constanței Buzea, *Agonice*, este înțeles în sensul etimologic de «luptă». Versurile ei sunt expresia unui Eu puternic... sau, ceea ce este oarecum echivalent, un Ego decis să-și apere cu toată forța șubrezeniile. [...] Este un eu vîguros, ce știe să se înrădăcineze și să rodească pe oricât de neprielnice terenuri, e o poetă care a reușit să depășească clișeele liricii erotice feminine. Lupta căreia i se dedă poeta se va purta cu ea însăși, dar și cu fantasma unei făpturi absente, care însă, simbolic vorbind, reprezintă un timp revolut, o epocă apusă”. ■ Nicolae Ciobanu prezintă volumul de proză al lui Sorin Titel,

Noaptea inocenților: „Titlul ultimei cărți de proză a lui Sorin Titel – *Noaptea inocenților* – este el însuși definitoriu pentru problematica subtextuală a căreia autorul țintește să-i dea curs în cea mai recentă fază a demersurilor sale artistice. De fapt, problematica, înțeleasă în liniile ei directoare, este aceeași din cărțile precedente ale autorului: obstinția insului de a-și releva lui însuși propria identitate spirituală cu prețul eforturilor dramatice de a-și conserva și apăra zonele cele mai intime ale ingenuității originare. [...] Majoritatea schițelor din volumul lui Sorin Titel se constituie într-o suită de farse tragice, pe fondul cărora o seamă de personaje simbolic-convenționale trăiesc, cu superbă și amară inocență, drama funambulescă a pierderii propriei identități originare. În alcătuirea lor strictă, fabulatorie și ideatică, cele mai bune piese ale culegerii *Noaptea inocenților* se înscriu cu dialog direct cu teme și motive de intensă circulație livrescă. Ambiția scriitorului este de a da la iveală parafraze epice foarte libere și de certă originalitate, la varii teme de constantă celebritate”.

■ În cadrul rubricii *Tribuna*, M. Nițescu și Ioana Crețulescu abordează tematica: *Poezia tânără*. □ M. Nițescu propune o *Introducere*: „Câteva precizări sunt necesare. Din fenomenul liric actual, în care se întâlnesc mai multe generații, ne interesează, aici, poezia scrisă de autori care se manifestă după 1960. [...] Între 1966-1969 numai numărul celor tipăriți a depășit cifra de 350. La începutul anului 1970 existau în librării aproape 550 de titluri de poezie, apărute în perioada amintită și încă neepuizate. În 1969 s-au publicat nu mai puțin de 170 de titluri. Aproape toți poeții sunt la fel de productivi. [...] Lipsa unor programe proprii, bine definite, în jurul cărora să se grupeze forțele, care să dea conștiință de sine fenomenului literar, face, la rândul ei, ca peisajul liricii de azi să creeze impresia de amorf sau de infinită diversitate de suprafață. [...] În peisajul vast și monoton al liricii noastre din ultimul deceniu au apărut însă câteva nume care se diferențiază net și se ridică, în ciuda propriilor inegalități, la poezia autentică. Anul 1964 a adus cele mai multe debuturi de valoare: Ioan Alexandru, Marin Sorescu, Adrian Păunescu, Ana Blandiana. Nichita Stănescu debutase în 1960 (la fel Ilie Constantin), dar până în 1964 încă nu venise cu o poezie care să rețină atenția”. □ Ioana Crețulescu își intitulează intervenția *Din păcatele păcătoșilor se netezește calea adevărului*: „Două lucruri se socotesc a fi pe cât de dificile pe atât de fundamentale în discutarea domeniului de poezie actuală: conceptul de poezie și ce înseamnă o generație poetică. [...] Întrăm aici în altă chestiune delicată, aceea a mimetismului devenit o gravă acuză, fie că termenii mimetici sunt autorul de poezie tânără și predecesorul, fie același autor și contemporanul său. [...] În primul rând, cred că mimetismul constituie pentru fiecare epocă în parte un prag inerent și chiar necesar. Inerent pentru că o înnoire, de orice ordine ar fi ea, și mai ales când are o valoare funcțională pozitivă, se cere înțeleasă, receptată și condusă prin acumulări cantitative. [...] Oricât de lipsit de valoare estetică, un asemenea prag este un fel de condiție a trecerii spre alt nivel. [...] Ori când un asemenea poet este Blaga,

Arghezi sau Barbu, este mai mult decât firesc să se declanșeze valuri, uneori chiar receptate de epigoni.. Adevăratul epigonism nu reprezintă decât o fază de tranziție către o nouă așezare poetică. Desigur, criticului îi revine sarcina să curețe poezia de falsele alunecări de teren poetic, reprobând cu vigoare tot ce stă sub semnul lui «pseudo»". ■ Melania Livadă expune *Condiția filosofică a criticii literare*: „În ceea ce privește stilul critic cel mai oportun în faza actuală a vieții noastre literare și imperativul unei magistraturi critice, părerea noastră este că nimeni n-ar corespunde mai fericit decât un critic de genul lui Pompiliu Constantinescu, evident, situat pe pozițiile materialismului dialectic. Prin talent de coloratură filosofică, erudiție literară, rigoare intelectuală, siguranță a gustului estetic, sagacitatea și luciditatea extremă în judecată, spirit polemic incisiv, atașament față de tradiție, dar spirit deschis modernității. [...] Pompiliu Constantinescu ar fi criticul clasic ideal pentru selectarea justă a valorilor artistice și limpezirea confuziei care stăpânește azi critica noastră literară". ■ În textul *De vorbă cu Leonid Leonov*, Tatiana Nicolescu notează despre pasiunea scriitorului pentru Dostoievski: „Și pentru a exemplifica, Lenov trece la un subiect care îi este în egală măsură scump, la Dostoievski. De altfel, în odaia în care ne aflăm găsim pe un perete un portret al lui Dostoievski, pe care nu l-am mai văzut în altă parte, un portret din ultimii ani de viață ai scriitorului; [...]. Dostoievski este o adevărată pasiune pentru Leonov. Desigur, în creația lui, mai ales în nuvelistica de tinerețe, se simt urmele influenței lui Dostoievski". ■ T. N. notează despre *O istorie a literaturii universale*: „De câțiva ani colectivul Institutului de Literatură Mondială M. Gorki de pe lângă Academia de Științe URSS se preocupă de realizarea unei mari lucrări colective, o *Istorie a literaturii universale* în zece volume. [...] Primul lucru ce se cuvine subliniat este vastitatea operei întreprinse, deschiderea ei istorică uriașă, am putea spune îmbrățișarea ei atotcuprinzătoare: de la *Apariția și manifestările timpurii ale artei poetice populare*, cum se intitulează capitolul cu care se deschide volumul întâi și până la literatura deceniului șapte al veacului nostru, cu care se încheie cel din urmă volum". ■ În cadrul rubricii intitulate *Cărți noi* semnează cronici literare: Alexandru Sever, Vladimir Simion, Veronica Porumbacu, Nicolae Ciobanu, Sanda Radian. □ Alexandru Sever prezintă studiul lui Perpessicius *Memorial de ziaristică*: „Cu *Memorialul* lui Perpessicius în mână, spectrul raporturilor dintre marea intelectualitate și vechea societate se îmbogățește cu o nuanță; trebuie, într-adevăr, să citești ziaristica unui cărturar de tipul lui Perpessicius ca să-ți dau seama cât de vie era conștiința de sine a marii intelectualități și cât de profundă senzația rupturii, dacă valul indignării ajunsesese până sub zidurile bibliotecii și sentimentul dizidenței se infiltrasse până sub rafturile ei infinite". □ Vladimir Simion semnaleză reeditarea studiului lui G. Călinescu despre *Opera lui Eminescu*: „Cele șase volume din *Opera lui Mihai Eminescu* tipărite de G. Călinescu în 1936, împlineau împreună cu *Viața lui Mihai Eminescu* (ed. I 1932) rolul unei sinteze privind întreaga personalita-

te a poetului. Călinescu realiza astfel nu numai o lucrare de istorie literară, subtile distincții de teme și motive universale, ci și, poate nu în ultimul rând, editarea poeziilor necunoscute ale lui Eminescu citându-le adeseori în întregime. Astăzi, cu toate că bibliografia privind creația marelui poet s-a îmbogățit cu lucrări fundamentale (ediția în 6 volume îngrijită de Perpessicius, studii și comentarii critice de detaliu), reeditarea lucrării lui G. Călinescu nu devine un act de circumstanță”. □ Veronica Porumbacu se referă la universul liric al lui Emil Brumaru, din volumul *Versuri*: „Ivite în nordul Moldovei, gestate fără graba iruperii în scenă, fiindcă poetul nu e un «profesionalizat» (e medic de meserie), versurile lui Emil Brumaru au un timbru al lor chiar dacă înrudit, prin gustul pentru concret, cu «lauda lucrurilor» călinesciene și, prin atmosfera de târg semicetădin, pe alocuri, cu Fundoianu. [...] Modernii descoperă misterul în obișnuit, ineditul în banal. Or asta cred că e o trăsătură și a lui Emil Brumaru care lucrează cu un «inventar» al cotidianului clasic, culori clasice, ritmuri și aliterații clasice”. □ Nicolae Ciobanu recenzează cartea lui Ilie Constantin *Căinele înlăcrimat*: „Ceea ce surprinde în chip pozitiv în proza lui Ilie Constantin este ingenuitatea autentică și lipsa de ostentație literaturizată. Tonul de reală sobrietate, am spune o sobrietate funcțională, la care se adaugă acuratețea împinsă până la austeritate a expresiei, atât de definitorii pentru poet, se transmite și prozatorului. Tensiunea emoțională este de ordin subtextual și ea rezultă, în ultimă analiză, din intensitatea intelectual-afectivă cu care este re-trăit evenimentul rememorat”. □ Sanda Radian se referă la volumul Mariei Roman *Ceața revenirilor*: „*Ceața revenirilor* se împarte în două capitole distincte. Primul este alcătuit dintr-o culegere de nuvele de atmosferă, cu întâmplări stranii și misterioase. Cel de-al doilea conține un fel de micro-roman despre soarta creatorului. Având rădăcini în soarta lui Cezar Petrescu din *Aranca, știma lacurilor*, povestirile tulbură prin dramatismul lor tenebros, romantic. Nu lipsește evocarea istorică, însușirile de scene întunecate, sângeroase plasate în vremea lui Constantin Brâncoveanu”.

NOIEMBRIE

1 noiembrie

• [„Scântea”, nr. 8594] În rubrica *Adnotări* trei comentarii: □ *Logica incoerenței?* de prof. Ion Săndulescu: „La o lectură grăbită, făcută versurilor cuprinse în volumul lui Valeriu Oişteanu: *Proteze*, am putea spune că avem de-a face cu reflexele unui joc infantil, abscons și vag cultural, ale unui joc mecanic, cețos, alcătuit din cuvinte aruncate la întâmplare, din barbarisme șocante care, plasate într-un context incoerent, sunt lipsite de emoția și finalitatea comunicării artistice. [...] S-o spunem exact, ca să pulverizezi ceva trebuie să ai ce. Or, V. Oişteanu nu ne convinge de aceste proprietăți. Asemenea experi-

mente s-au mai încercat în poezie, cu rezultate minore și ne îndoim că *Proteze* aduce ceva proaspăt, viabil, în stare să reziste la contactul cu universul vast al adevăratei noastre poezii. Dar întrucât autorul și le-a tipărit la editura Litera, pe cont propriu, are dreptul să facă ce dorește cu protezele personale. Nouă nu ne sunt necesare”. □ *Invitație la arhive* de Marin Mocanu: „Oglindă a fenomenelor vieții sociale în totalitate, arhivele conțin mărturii documentare ce reflectă aspecte ale tuturor sferelor vieții materiale și spirituale. În afara celor privind viața social-politică, în arhive se află numeroase documente care atestă dezvoltarea culturală a țării de-a lungul veacurilor. Această categorie de documente, în special cele referitoare la fenomenele și marile personalități ale artei, științei și literaturii, ale culturii moderne în general, sunt însă prea arareori în atenția studiului oamenilor de specialitate, fapt ce conduce la neexploatarea întregii cantități a acestor documente atât de utile. Cu alți ochi vede, de pildă, un istoric sau critic literar memoriul lui L. Rebreanu adresat guvernului în 1928 prin care marele romancier avertiza (cu soluții) asupra fenomenului de inhibiție a culturii românești provocat de scăderea procentului de editare de carte literară și științifică. «În eternitate nu ne vom putea alimenta – sublinia prozatorul – numai din ceea ce s-a produs până azi. Creația continuă e principiul vital al culturii». La fel se poate discuta și asupra altor documente referitoare la viața și activitatea lui Eminescu, Topîrceanu, Enescu, Grigorescu, Antipa ș.a. Subsolvările studiilor monografice asupra lui Grigorescu, Slavici, Enescu apărute în ultimii ani nu epuizează sursele de arhivă. Prezența specialistului, a istoricului și criticului de literatură și artă în sălile de studiu ale Arhivelor Statului se face, astfel, absolut necesară. O invitație care nu poate să nu fie onorată la timp”. □ *Panoramic literar*, nesemnă: „Revista «România literară» și-a înscris, de câteva luni, printre preocupările, de altfel deosebit de variate, o mai largă reflectare în paginile sale a realităților culturale, artistice și literare de pe meridianele globului, o mai detaliată prezentare a climatului spiritual din diverse țări. Așa a apărut rubrica *Ce e nou în cultura...* care până în momentul de față a prezentat aspecte de o deosebită actualitate din diverse culturi, cum ar fi cea italiană, franceză, sovietică, maghiară, spaniolă, bulgară, austriacă, poloneză, americană, canadiană și multe altele. [...] Semnăturile unor personalități de prestigiu din rândul artiștilor contemporani din țările a căroră cultură au constituit până acum obiectul inițiativelor publicistice, ca și concursul unor apreciați scriitori, critici și istorici literari români, cunoscători ai diverselor culturi asigură competență și autoritate paginilor revistei. [...] Adăugând, în unele cazuri, o mai susținută atenție față de actul interpretativ al teoriilor și lucrărilor prezentate, întrunind mai riguros caracterul informativ cu articolele analitice, realizate din perspectiva esteticii materialiste, revista «România literară» își va fundamenta una din inițiativele sale de prestigiu”.

• [„*Glasul Patriei*”, nr. 32] Ion Găleteanu scrie despre *Vizita președintelui Nicolae Ceaușescu în Statele Unite ale Americii*: „Primită cu viu interes și de-

plină aprobare din partea poporului român și a opiniei publice internaționale, vizita neoficială a președintelui Nicolae Ceaușescu și a soției sale, Elena Ceaușescu, în Statele Unite ale Americii, prilejuită de participarea președintelui Consiliului de Stat al României la Sesiunea jubiliară a Adunării generale a Organizației Națiunilor Unite, a fost încununată de un deosebit succes”. ■ Mihai Beniuc semnează *Adâncile semnificații ale literaturii noastre*: „Problema artă cu tendință sau artă pentru artă este de mult caducă. Există un singur fel de artă: bună sau rea. Despre cea rea nu merită să se discute decât cel mult pentru a-i demonstra lipsa de valoare, indiferent căroră altare ar sluji. Cea bună, însă, nu e niciodată, în scris, în sunet muzical, în piatră sau pe pânză, un monolog. [...] Dacă un poet, de exemplu, are atitudine, dar scrie prost, înseamnă că știe ce vrea. Se întâmplă! Dacă un poet scrie cu meșteșug, dar nu are atitudine, înseamnă că poate, dar nu știe ce vrea. Însuși meșteșugul nu-i decât metoda de lucru. Dar metoda, cum spune și cuvântul însuși, este drum spre iad, spre rai, dar în nici un caz drumul nu poate fi drum spre sine însuși și pentru sine; vipe-ra care-și mușcă propria-i coadă. Așa stând lucrurile este îndreptățită căutarea finalității poeziei, deci a mesajului poetului către cititorii săi. Că unor cititor le place un fel de mesaj, altora altul, – tocmai acesta este specificul literaturii: ea nu e chemată să împace pe toată lumea. Dacă un scriitor nu se poate obișnui cu ideea că prin mesajul său și, nu rareori, prin felul său de a scrie din punct de vedere artistic își va crea și adversari, nu numai prieteni, atunci mai bine să se lase de scris. Însă, pe lângă talent, dovedește o mare tărie de caracter, în sensul de a se plasa pe o poziție etico-socială fermă, să n-aibă nici o grijă; îl vor respecta până și dușmanii. [...] Eminescu și Caragiale realizează la maximum condițiile de a fi simultan la o atitudine nedepășită în România nici artistic, nici etic. Erau ca viziune despre viață înaintea epocii lor și din multe puncte de vedere sunt și astăzi. Eu știu bine că în acest moment nu puțini din contemporanii mei mai tineri ar ridica din sprâncene întrebători: De ce nu Blaga, Barbu, Matei Caragiale [sic!]? – Sunt, desigur, așa răspunde, scriitori de geniu. Nu le pun în discuție nici profilul moral. Dar nu de asta e vorba. Moralitatea scriitorului nu se poate reduce la o chestie individuală de purtare mai bună sau mai rea. Problema este a amplitudinii pe care o are în opera sa sentimentul de apartenență la colectivul uman al epocii sale, determinabil în timp și spațiu, amândoi ca dimensiuni de durată istorică”. ■ Virgil Carianopol scrie despre *Festivalul de poezie „Mihail Eminescu”*: „Participarea a fost largă: președintele Consiliul Popular Județean, Miu Dobrescu, președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Pompiliu Macovei, președintele Consiliului județean pentru Cultură și Artă și secretarul Asociației scriitorilor ieșeni, Alexandru Husar, cercuri literare locale, scriitori și artiști reputați din întreaga țară, organizații obștești de prestigiu – toți contribuind la o bună desfășurare a manifestărilor. Prezențe spirituale simbolice, de la seninul Dosoftei până la Magda Isanos, au prezidat dezbaterile acestui forum liric, ca un profund omagiu adus amintirii înaintași-

lor culturii și artei noastre în tot ce ei au avut mai nobil și uman. Toți acești ctitori de cultură, deasupra căroră strălucește prin veac steaua lui Eminescu, și-au dăruit comorile sufletului, îmbogățind peisajul spiritual al poporului, el înșiși trăgându-și seva în înțelepciunea populară, din acel «izvor pururea întinerit», precum denumea folclorul Luceafărul poeziei noastre naționale. Eminescu se confundă cu însăși noțiunea de poezie, încât luând aminte la recenta ediție a acestui Festival, avem dreptul să privim dezvoltarea liricii noi sub semnul Demiurgului, propunând creatorilor de astăzi și din viitor exemplul unei figuri de sinteză, care trece prin timp cu pași aproape mitologici”.

2 noiembrie

- [„Scânteia”, nr. 8595] Corespondentul „Scânteii”, Manole Corcaci, semnează nota *Zilele Mihail Sadoveanu*: „Cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la nașterea lui Mihail Sadoveanu, în județul Iași se vor organiza în zilele de 4 și 5 noiembrie o seamă de manifestări culturale în localitățile unde s-a născut, a trăit și a copilărit marele scriitor. Astfel, la Pașcani, «Zilele Mihail Sadoveanu» vor fi marcate de o ședință festivă omagială, urmată de deschiderea, în holul casei de cultură, a unei expoziții intitulată «Din viața și activitatea lui Mihail Sadoveanu», de un concurs «Cine știe câștigă» pe tema «Mihail Sadoveanu și orașul Pașcani», de o întâlnire cu interpreți și realizatori ai filmelor *Neamul Șoimăreștilor* și *Baltagul*, precum și de solemnitatea inaugurării muzeului «Mihail Sadoveanu» în clădirea unde s-a petrecut acțiunea romanului *Venea o moară pe Siret*. Organizatorii locali ai «Zilelor Mihail Sadoveanu» au achiziționat pentru expoziție, ca și pentru muzeul «Sadoveanu» din Pașcani, un bogat material documentar inedit – scrisori, manuscrise, diferite lucrări literare, precum și obiecte care au aparținut scriitorului. Manifestările «Zilele Mihail Sadoveanu» de la Pașcani vor continua cu o sesiune de comunicări științifice la care vor participa prof. univ. dr. docent Gavril Istrati, prof. univ. dr. docent Constantin Ciopraga, prof. univ. dr. I.D. Lăudat, conf. univ. Alexandru Husar, prof. Ion Nechita și prof. Nicolae Buruiană. De asemenea, vor fi făcute vizite în satul Verșeni, locul de naștere al mamei scriitorului, Profira Ursache, precum și la casele din Tg. Neamț ale lui Mihail Sadoveanu, Veronica Micle și Ion Creangă. Festivitățile se vor încheia cu un spectacol festiv susținut de formațiile artistice ale Casei de cultură din Pașcani. Manifestări consacrate cinstirii memoriei marelui scriitor vor avea loc, de asemenea, la Muzeul memorial «Mihail Sadoveanu», și la căminul cultural din Vânători-Neamț”.

3 noiembrie

- [„România liberă”, nr. 8096] Tia Șerbănescu publică o *Convorbire cu Alexandru Oprea, director adjunct al Muzeului literaturii române*, despre *Destinul actual al lui Panait Istrati*. Amintind expoziția dedicată lui Istrati, de la Menton, Franța, asociată cu festivități speciale și cu instituirea unei sărbători

dedicate scriitorului român – informații preluate din publicația „Réalités Nicoisises”, nr. 102-103, august-septembrie 1970, Al. Oprea arată modul în care cultura franceză și publicul francez îl redescoperă pe Istrati invitând și Muzeul românesc al literaturii să participe, cu fotocopii după manuscrisele, fotografiile, scrisorile lui Istrati, pe care le deține, la sărbătoarea din anul următor. Totodată, semnaleză faptul că editura Gallimard a relansat opera beletristică istratiană pe piața literară europeană, și că, în egală măsură, la Minerva, se află sub tipar deja volumele 5 și 6 ale ediției românești de opere. Totodată, ca autor al unei monografii despre Istrati, Al. Oprea anunță că va preda editurii Eminescu ediția a doua, rescrisă și îmbogățită cu noi documente, a monografiei în discuție.

• [„Scânteia”, nr. 8596] Prilejuit de aniversarea lui Mihail Sadoveanu, Ion Dodu Bălan publică textul *O operă dăruită eternității*: „Am impresia, însă, că toate datele biografice și toate coordonatele creației sadoveniene, la care ne-am referit, concurează cu multiplele lor semnificații pentru a pune în întreaga ei lumină și valoare capodopera scriitorului, romanul *Baltagul*. Aș spune că în opera sadoveniană se concentrează ca într-un focar întreaga noastră istorie, toate frumusețile patriei și toată povestea veselă și tristă, amară și încrâncenată a celor mulți și obidiți și din întreaga operă toate acestea se produc în gradul cel mai înalt în *Baltagul*. De aceea, cum nu mi-aș putea imagina relieful patriei fără cununa impunătoare a Munților Carpați, fără culmea înaltă a Ceahlăului, de pe care Dimitrie Cantemir credea odinioară că se vede până și Marea neagră, așa nu mi-aș putea închipui literatura română fără Mihail Sadoveanu, măreț Ceahlău al prozei românești, cum, pe drept cuvânt, l-au numit poeții. Și, mai cu seamă, nu mi-aș putea imagina peisajul literar românesc fără capodopera sadoveniană *Baltagul* din a cărei perspectivă oricine poate cuprinde dintr-o singură ochire o coordonată fundamentală a specificului nostru național, al felului nostru de a fi, de a gândi și de a reacționa în fața problemelor cruciale ale existenței”.

4 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 8597] Se anunță *Vizita tovarășului Nicolae Ceaușescu în R.S.F. Iugoslavia*: „Marți dimineața a părăsit Capitala, plecând în R.S.F. Iugoslavia, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, care va face o vizită de prietenie în această țară, la invitația tovarășului Josip Broz Tito, președintele Republicii Socialiste Federative Iugoslavia, președintele Uniunii Comunistilor din Iugoslavia”. ■ Comemorând 70 de ani de la nașterea lui Lucrețiu Pătrășcanu, Al. Gh. Savu îi reabilitează imaginea în articolul *O viață închinată partidului și poporului nostru* și amintește lipsa de teme a acuzațiilor: „Prin calitățile sale de om politic, publicist, jurist și filozof, prin înaltele sale însușiri de militant comunist, formate la școala luptei revoluționa-

re, consacrate cauzei eliberării sociale și naționale a poporului român, Lucrețiu Pătrășcanu și-a câștigat mari merite față de partid și față de popor. [...] Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din aprilie 1968, dezbătând raportul Comisiei special constituite de conducerea partidului pentru cercetarea învinuirilor aduse lui Lucrețiu Pătrășcanu și altor activiști ai partidului, judecați și condamnați cu mulți ani în urmă, constatând lipsa de temei a acuzațiilor, precum și gravele ilegalități săvârșite în anchetarea și judecarea lui Lucrețiu Pătrășcanu, a hotărât reabilitarea politică post-mortem a acestuia. Osemintele lui Lucrețiu Pătrășcanu se află astăzi la Monumentul eroilor luptei pentru libertatea poporului și a patriei, pentru socialism. Acțiunea de reeditare a scrierilor lui, aflată în curs, reintegrează opera sa științifică și publicistică în circuitul valorilor culturale ale poporului român. Prin toate acestea, partidul, întregul popor, cinstesc memoria lui Lucrețiu Pătrășcanu, exprimă înalta prețuire dată activității lui revoluționare. Astăzi, când cinștim cea de-a 70-a aniversare a nașterii lui Lucrețiu Pătrășcanu, chipul lui ne apare luminos și viu, ca al unui remarcabil militant comunist cu care se pot mândri partidul și poporul nostru”.

• [„Viața studentescă”, nr. 36] M.N. Rusu, în *Triptic Teodor Mazilu*, comentează piesele *Don Juan*, *Treziți-vă* și *Inundația*: „Teodor Mazilu scrie un teatru de substanță filosofică... teatrul său este unul de meditație, el rezultă dintr-o asemenea privire a realității. Mazilu se îndreaptă spre filosofie printr-o critică a caracterelor, adică profesând un teatru în care se interferează modalități antinomice substanțiale. El nu poate fi ușor etichetat. Pot fi indicate anumite procedee – de la ironie la satiră, de la livresc la antilivresc, de la ideea realului la realul ideii, de la tip la arhetip – însă orice etichetă rămâne parțială. Originalitatea teatrului sau nu se lasă cuprinsă în scheme. Nu se confundă cu a niciunui dramaturg român contemporan, oricât ar încerca unii croniciari să-i diminueze astfel personalitatea. [...] Teatrul lui Mazilu este unul «filosofic» pentru că «umanizează» anumite concepte ale realului, anumite categorii ale moralei sociale. El este un teatru care uzează de obiectivarea unor semnificații... de aici o oarecare inaderență la «specialiștii» cotidieni și la spectatorul ce confundă teatrul cu vodevilul; ori, care pierde din vedere vocația matematică a teatrului: *convenția*. Adică punerea realului într-o anumită *ecuație*”.

5 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 8598] Ziarul comemorează 90 de ani de la nașterea scriitorului Mihail Sadoveanu. □ Este publicat textul *Un monument literar durat din viața eroică și graiul limpede al poporului nostru* de prof. univ. dr. docent Const. Ciopraga: „Prin perpetua pendulare de la real la fantezie, Sadoveanu e un creator de structură epico-lirică. Satele cu umiliți și ofensați în sute de ipostaze, târgurile în care «nu se întâmplă nimic», scenele de război se înscriu în categoria subiectelor de un realism incontestabil. Titluri de volume ca *Dureri*

înăbușite și *Bordeienii* indică esența acestui realism impregnant de suferință, fenomen față de care prozatorul nu rămâne impasibil. Lirismul lui Sadoveanu înseamnă participarea festivă. Este limpede că el iubește sau urăște, neputându-se situa pe terenul obiectivității reci. Realist pe o pagină, romantic pe următoarea, farmecul narațiunii sadoveniene rezultă din alternanța planurilor. De la individual și real, se înalță la simbol, subliniind paralelisme între umanul în perpetuă devenire și natură. Când dramele oamenilor tind să întunece orizontul, Sadoveanu introduce ca element compensator aventura în natură – alt termen de afinitate cu Eminescu. [...] La Sadoveanu natura e o componentă a sensibilității și ethosului popular, încât sentimentul ei ia forme concrete, materiale, integrându-se în vârstele existenței. În biografiile oamenilor intră de drept apele, arborii, cerul, pământul, ploaia, zăpezile, cântecul vântului, care devin elemente de manifestare psihologică. Statistic, în treisprezece mii de pagini la Sadoveanu s-au înregistrat două mii patru sute de referiri în legătură cu diversitatea timpului, în timp ce Balzac, pe același număr de pagini, nu oferă decât patruzeci de referințe. Aici trebuie să remarcăm că natura specific sadoveniană e transfigurată de o lumină mozartiană, la originea căreia se poate descoperi explicația echilibrului în fața destinului. În centrul lucrurilor stau oamenii, însă într-o viziune care la Sadoveanu demonstrează o profundă solidaritate cu cadrul material. Nimeni, după Eminescu, n-a ascultat mai atent ceea ce Hugo numea «vocea lucrurilor» pentru a extrage semnificații și emoții. Sadoveanu e un rezonator al lumilor intrate în legendă și mit, cu un acut simț al măreției și al relativității. Cu alte cuvinte, liricul care vede lucrurile de odinioară «printre gene» e și un înțelept, un observator al prefacerii eterne. În structura ei interioară, opera sadoveniană e creația unui rapsod cu o excepțională cunoaștere a pământului și oamenilor, la care istoria are trăsături vii, plastice, încorporate în oameni, iar prezentul se *istorizează* prin distanțarea deliberată a prozatorului de evenimente. Scrisul lui Sadoveanu trebuie abordat în totalitatea lui ca o structură unitară, cu stilul și vibrațiile lui de neconfundat. Nu o dată prezentul, ca realitatea imediată, e transferat, din necesități subiective, în trecut: evenimente și oameni apar ca într-o oglindă cu amintiri. Recunoaștem în oglindă realitatea estompată, diafanizată, o lume în marginea căreia scriitorului îi place să mediteze ca un înțelept. În locul dramelor vechi se așează ca la Eminescu liniștea adecvată reveriei. [...] A vorbi de Sadoveanu înseamnă a reactualiza propria noastră biografie. Ne place să ne recunoaștem, ca popor, în asemenea opere care reprezintă concretizarea unei din contribuțiile noastre la tezaurul valorilor universale. Lucrul e limpede: scriitor român, clasic național, Sadoveanu exprimă din punctul de vedere al poporului român, astăzi eliberat de servituțile trecutului, un moment al conștiinței umane”. □ Fănuș Neagu contribuie la momentul festiv sadovenian cu articolul *Din pridvor*: „Numele lui Mihail Sadoveanu acoperă o țară. Și o acoperă ca vântul de seară, încărcat de aur vechi, de cântec și de povești în care se clatină păduri de fagi, ierburi

amețite de cerbi și taine dintr-u începuturile lumii. El e noaptea noastră de sânzieni, noaptea de peste an cu timpul luminat de comori, noapte fără de întuneric. De când l-am citit întâia oară pe Sadoveanu simt că-n noaptea aceea izvorul alb curge prin cerul de deasupra Moldovei și luna e sabia lui Ștefan, și stelele sunt semnul Jderilor. Sadoveanu e pridvorul nostru românesc – te urci între stâlpii de lemn cioplit, atinși de-o frunte de nuc și te uiți peste trecutul unei țări întregi: pământuri bogate între care se culcă, în seară de păcat dulce, un soare roșu; cai încinși cu hamuri multe duc în zbor sâni spre curțile Măriei-sale; la o fântână dintre plopi dragostea se plătește cu sânge; la Hanu-Ancuței cu ochii vineți, bând oale cu vin, bărbaii unui neam spun povești cumplite; pe Siretul care a rupt maluri, păduri și sate trece, întru împlinirea unui destin tragic, o moară cu pereți de blestem; o bătrână uscată de foame și de durere își sună oasele, încovoiată pe seceră, într-un lan de grâu din drumul Hârlăului; la Bradu-Strâmb dau muguri mestecenii și iezi cu coarne neînflorite beau din lacul zânelor; într-o odaie cu primejdie o domniță lasă să i se fure un sărut; un cocostârc albastru incendiază închipuirea unui flăcău cu pușcă; la o gară din imensitatea Bărganului, semnalul care vestește apropierea trenului pune venin într-o inimă de boier tânăr și nădejdi într-o fată așteptând sub arcadă de sălcii... [...] În cântecul lui Mihail Sadoveanu – împlinit numai în cărțile sale cele mai bune – furtuna culorii se împletește cu tăceri profunde. Acele pauze adânci sunt ale descântecului, clipele când se limpezesc ochii și se ridică ploaia peste Valea Frumoasei și-n depărtări înfundate în pâclă cuvintele cheamă realul; cel ce numește noaptea se schimbă în noapte, cel ce numește izvorul își despletește literele în undă curgând printre ierburi, iar cel mai frumos dintre ele se schimbă în voievod, pătrunde la Putna și pune untdelemn curat în candela care arde la mormântul lui Ștefan”. ■ Apar și alte note despre omagierea scriitorului. □ În *Capitală*: „Cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la nașterea lui Mihail Sadoveanu, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă și Uniunea Scriitorilor au organizat miercuri, la Sala Dalles din Capitală, o adunare omagială. Cu acest prilej, prof. univ. dr. docent Constantin Ciopraga și criticul literar Mihai Gafița au evocat personalitatea marelui scriitor, care, în opera sa, a înfățișat cu inegalabilă măiestrie momente de seamă din istoria patriei, viața poporului în cele mai diferite aspecte ale sale. Au urmat lecturi din creația scriitorului aniversat, după care a fost vizionat filmul *Baltagul*. În dimineața aceleiași zile, la mormântul lui Mihail Sadoveanu, de la cimitirul Bellu, a fost depusă o coroană de flori din partea Uniunii Scriitorilor”. □ La *Pașcani*: „Manifestările consacrate împlinirii a 90 de ani de la nașterea lui Mihail Sadoveanu au început ieri la Pașcani cu o adunare festivă omagială, care a avut loc în sala casei de cultură din localitate. Au fost prezenți conducători ai organelor locale de partid și de stat, reprezentanți și Comitetele județene de cultură și artă Iași, Suceava, Bacău și Neamț, scriitori din București, Iași și din alte localități, membri ai familiei Sadoveanu, un numeros public. Cu acest prilej a fost evocată figura

luminoasă a scriitorului și bogata sa activitate literară. Cei prezenți au primit cu aplauze acordarea numelui «Mihail Sadoveanu» Casei de cultură din Pașcani. Din numeroasele manifestări ale zilei, consemnăm dezvelirea unei plăci comemorative la locul unde a fost casa în care s-a născut Mihail Sadoveanu din Vatra-Pașcani, o expoziție de fotografii omagiale (autor Dan Grigorescu) și de ilustrații de carte (semnate de plasticianul Ștefan Constantinescu). În acest fel, la Pașcani s-a adus un vibrant omagiu marelui sărbătorit”. □ *La Piatra Neamț*: „La Muzeul memorial «Mihail Sadoveanu», amenajat în casa din comuna Vânătorii Neamțului, în care scriitorul a trăit spre sfârșitul vieții sale, a avut loc o șezătoare literară intitulată «Omagiu lui Sadoveanu», susținută de membrii cenaclului literar «Calistrat Hogaș» din Piatra Neamț. Apoi, participanții au făcut un pelerinaj pe drumurile străbătute altă dată de scriitor, oprindu-se la vestitul «Han al Ancuței», unde a avut loc o evocare a personalității scriitorului. În cadrul «Sadoveniului» au avut loc și alte acțiuni inedite: prezentarea de către scriitorul Aurel Leon a cărții sale *Umbre* în care îl evocă pe Sadoveanu, omul și scriitorul; o seară literară *Baltagul* la Tarcău, comuna de baștină a Vitoriei și a lui Nechifor Lipan; o seară literară dedicată romanului istoric al lui Sadoveanu – la Casa de cultură din Tg. Neamț; un simpozion despre oameni și locuri din opera sadoveniană – la Roman”. ■ Decesul scriitorului *Tudor Mușatescu* este anunțat în mesajul semnat de către Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România, Asociația Oamenilor de Artă din Instituțiile teatrale și muzicale (A.T.M.): „În dimineața zilei de 4 noiembrie a.c. a încetat din viață, după o lungă și grea suferință, cunoscutul scriitor Tudor Mușatescu, reprezentant de seamă al literaturii române contemporane. [...] Din întreaga operă a lui Tudor Mușatescu răzbate același spirit duios-ironic, de caldă omenie, care l-a caracterizat și în viața de toate zilele. Pentru meritele sale deosebite în munca literară și de animator al vieții teatrale românești, Tudor Mușatescu a fost distins cu ordine și medalii ale Republicii Socialiste România. Prin dispariția sa, literatura și teatrul din țara noastră pierd pe unul dintre cei mai străluciți și devotați slujitori ai lor. [...] Corpul defunctului se află depus în holul Teatrului Național, sala Comedia, din Calea Victoriei. Publicul are acces joi, 5 noiembrie 1970, între orele 15-20, și vineri, 6 noiembrie, între orele 9-13. Adunarea de doliu va avea loc în ziua de vineri, 6 noiembrie, ora 14, iar înhumarea în aceeași zi, ora 15,30, la cimitirul Bellu”.

• [„*Scânteia tineretului*”, nr. 6676] C. Stănescu recenzează studiul critic al lui George Alexandru, *Marele Alpha*, „o colecție de remarcabile opinii provocatoare asupra poetului *Cuvintelor potrivite*”.

• [„*Albina*”, nr. 44] În *Relații cordiale, colaborare fecundă*, Florica Șelmaru relatează despre întâlnirea celor doi șefi de stat, Nicolae Ceaușescu și Josip Broz Tito: „Faptul că, după primele convorbiri de marți, cei doi președinți și-au exprimat dorința ca asemenea întâlniri să fie mai frecvente sau mai

lungi, sau «și una și alta», ilustrează grăitor atât cordialitatea atmosferei în care aceste contacte se desfășoară cât și eficiența lor”. ■ În rubrica sa, Ion Bănuță publică *Ceahlăul*: „Mihail Sadoveanu! Un Ceahlău! Ceahlăul românesc. Un pisc universal. Titan fără temeri întru ale luptei pentru artă, pentru frumos, împotriva violenței și a nedreptății, împotriva hitlerismului, această calamitate incalificabilă a secolului XX – care în treacăt fie spus – i-a aruncat cărțile pe rug de la Göbels, acel nefast matador al urii scrise din abjectul imperiu al lui Hades, acel Hades ivit din temelie și până la acoperiș. Dar, vai ție, eseist, cronicar, istoric, ori pur și simplu cititor cum să faci, cum să reușești, cum să te descurci în acest Sadoveanu – ca de altfel și în Arghezi și în Călinescu – în opera acestui titan al scrisului românesc într-un spațiu atât de fragil și de neajuns nici mai mare și nici mai mic decât un trup și-un cânt de greier. Cărțile sadoveniene peste o sută, chiar de le-ai număra pe dește și tot te încurci până la urmă undeva în acest număr, dar-mi-te să mai încerci o cât de mică incursiune în întinderea în mirajul, în aroma lor, o aromă unică, fără de margini, o aromă care este numai și numai a lui Sadoveanu”. ■ Șerban Nedelcu discută despre difuzarea cărții la sate sub titlul *Între bodegă și librărie*: „E drept că, față de trecut, s-au făcut mari progrese în difuzarea cărții la sate! Dar față de condițiile prielnice de azi, problema rămâne deschisă. În unele sate, această disproporție dintre băuturi și cărți e mult mai mare și probabil că va dăinui vreme îndelungată. Pentru rezolvarea difuzării cărții la sate trebuie mai multă muncă și folosite toate mijloacele. Poate că n-ar fi rău să se revizuiască acel sistem de cointerесare materială a vânzătorului de carte, cointerесare care ni se pare cam mică. Nu suntem partizanii ideii că difuzarea cărții la sate se află în impas. După cum arată statisticile, valoarea cărților vândute la sate a crescut an de an și este mereu în ascendență. Acest urcuș, însă, merge cu carul cu boi, pe câtă vreme viața a luat-o mult înainte. Factorii de răspundere, de sus și până jos, au datoria să ia mai din scurt treburile și să dezlege mai grabnic acest nod gordian”. ■ VI. Pană redactează pagina dedicată lui M. Sadoveanu. □ Sub citatul „*A nu te simți stânjenit în adâncul sufletului și conștiinței tale*” apar citate din articolele lui M. Sadoveanu din anul 1937 publicate în reviste „Adevărul” și „Dimineața”. □ În cadrul textului mai citim: „Presa reacționară – slugă a fasciștilor – pornește în 1936-1937 o campanie de calomniere a marelui prozator, de ațâțare a spiritului huliganic, anticultural. Sadoveanu este declarat dușman al neamului; cărțile îi sunt arse demonstrativ în piețe, iar cei ce-l trecuseră pe «lista neagră» îi trimit acasă, ca intimidare, un exemplar din *Baltagul* despicat cu o lovitură de topor. Intelectualitatea progresistă, ca și cei mai simpli cititori ai lui Sadoveanu, indignați de calomniile presei de dreapta, protestează. Printre declarațiile și scrisorile din acea vreme este și acest *Protest al intelectualilor* apărut în numărul din aprilie 1937 al ziarului «Dimineața» și având printre semnatori profesori universitari, scriitori, oameni de știință, publiciști ca Liviu Rebreanu, C. Rădulescu-Motru, Victor Eftimiu, Mihai Ralea, E. Lovinescu, G.

Topîrceanu, Demostene Botez, Petru Groza, Otilia Cazimir, G. Călinescu, Al. Philippide, Andrei Oțetea, C-tin. Balmuş, Al.T. Stamatiad, Zaharia Stancu, Virgil Gheorghiu, Șerban Cioculescu și alții”.

• **[„Cutezătorii”, nr. 45]** Grupajul *În vizită la scriitorul Marin Preda* preia un fragment din nr. 42 al “Luceafărului”, *Ce ne spune Orion?*

• **[„România literară”, nr. 45]** Nichita Stănescu scrie despre *Sadoveanu*: „Nici un scriitor al acestei țări, de la începuturi și până astăzi, n-a exercitat vreodată în timpul vieții sale un mai mare prestigiu fizic ca Mihail Sadoveanu. [...] Mihail Sadoveanu a exercitat ca ins, asupra semenilor săi, o forță de fascinație, o măreție și o aură la fel de mare ca aceea a șefilor de state asupra popoarelor lor, după un îndelungat exercițiu al funcțiunii de șef de stat. Am avut privilegiu să-mi poleiesc ochii cu înfățișarea lui imperială și taciturnă. Era aniversat la Academia Română. Colegii mei din primii ani ai facultății, Matei Călinescu și Ionel Vianu, m-au luat cu ei la această sacră festivitate care îngăduia la vremea aceea și câteva prezențe studentești. [...] În afara scrisului său, el a fost un taciturn, aproape un mut. Taciturnia, muțenia lui, aproape că vroia să ne spună că, fără vorbirea lui scrisă, scriitorii de după el ar fi rămas mai degrabă niște taciturni și niște muți ai scrisului. Și așa cum odinioară ne învăța cronicarul, că noi de la Râm ne tragem, astăzi putem adăuga: cei care scriem lucrurile și faptele lor, – de la Eminescu și de la Sadoveanu ne tragem”.

□ Geo Șerban semnează *Sadoveanu – tâlcul unor reveniri*: „Ar mai trebui observat că stilizarea intervenită în *Ostrovul lupilor* nu-i o formă de atrofiere, de degradare a senzațiilor și vitalității. Efectul este, dimpotrivă, de concentrare, de purificare până la obținerea esenței, pe cât de aromitoare pe atât de înșelătoare, inaccesibilă profanilor. Evoluția lui Sadoveanu, astfel marcată, merge spre sublimarea faptelor, împrejurărilor de viață până la a le conferi un aer de legendă și eternitate, în care patima, egoismul, ura cedează locul demnității, gândului biruitor asupra materiei inerte, credinței în destinul justițiar. O dată legenda constituită, protagonistul său principal se dezvăluie a fi însuși Mihail Sadoveanu”. □ Al. Piru scrie despre *M. Sadoveanu cronicar*: „În 1926, Mihail Sadoveanu publica la Iași în Editura Viața românească *Lacrimile ieromonahului Veniamin, carte în care se vede, încă de acum o sută de ani, tainica vestire a unirii neamului românesc*, după G. Călinescu o simplă pastişă cronicărească. Opera, nereeditată, este astăzi uitată și poate pe drept cuvânt. [...] Interesant este că în afară de unele dialoguri, imaginate pe marginea documentelor, Sadoveanu n-a inventat mai nimic, mărginindu-și evocarea la fapte exclusiv atestate și evitând, sub raport stilistic, pe cât posibil, expresia arhaică. Dacă expunerea se deosebește de raportarea obișnuită istorică, în nici un caz ea nu suferă de afectare sau mimetism. Nici un cronicar român nu scrie ca Mihail Sadoveanu care, aici, și-a ales ca model nu pe Ureche, Miron Costin sau Neculce, ci pe Dimitrie Cantemir în *Descriptio Moldaviae*”. ■ Alexandru Ivasiuc aduce în discuție *Lenin și o problemă literară*: „Polemica veche dintre Lovi-

nescu și semănătoriști sau poporaniști a luat forme noi. Recunoaștem în unele luări de poziții atât idei lovinesciene, cât și vestigii semănătoriste – iar atacarea acestui din urmă curent, de pildă într-un recent articol al unuia dintre cei mai importanți critici, deși justificată în esență, merită unele corective concrete. Nu e nici o mirare că literatura țărănească și discuția critică din jurul ei rămâne esențială în peisajul nostru cultural. Mai întâi pentru că problema țărănească este una din cele mai complexe și dacă cineva s-ar aventura în recrearea artistică a momentului nostru istoric într-o vastă panoramă n-ar putea-o evita cu nici un chip. Istoric, sociologic și literar, implicând surprinderea descompunerii societății patriarhale și migrația unor mase de oameni *de la țară*, ea rămâne pasionantă și tocmai pentru că e atât de complexă permite creația, adică încercarea de lămurire prin turnarea în forme artistice, meditația afectivă ce reprezintă esența literaturii. Apoi, o bună parte dintre scriitorii contemporani au copilărit la țară și imaginile acelei vârste sunt păstrate pentru totdeauna, nu neapărat cu nostalgie, pe prospețimea și concluzia lor ridicându-se psihologia ulterioară, care se întoarce mereu la rădăcini, clarificându-se”. ■ Continuă ancheta revistei, de data aceasta *Cartea la Arad*. ■ În *Proiecte literare* Al. Răicu se întreține cu Maria Banuș: „– Sub tipar la editura «Minerva» se află două volume de versuri, de fapt o selecție a mea, – așa cum explic în «profesia de credință» ce ține loc de prefață – făcută după anumite criterii estetice ce mă călăuzesc. Intenționez să realizez astfel de selecții și în traducerile pe care le-am dat de-a lungul anilor, ca și din proza și eseistica mea.– *Ați abordat și teatrul, piesa Ziua cea mare, una dintre puținele lucrări dramatice care au abordat problema cooperativizării agriculturii, a fost și premiată...* – Am în manuscris alte câteva piese de teatru, pe care le voi publica într-un volum. De altfel, cu trei decenii în urmă, am scris un roman la care încă mai țin și pe care aș vrea să-l revăd cu ochii de azi. – *În prezent?* – Traduc din opera unui interesant poet suedez, Lars Gustafsson, împreună cu Petre Banuș. Revăd totodată *Antologia poeziei de dragoste a lumii* pe care o întregesc cu numeroase alte piese. În sfârșit, încerc să alcătuiesc un nou volum de versuri. Asta e: Pe măsură ce viața curge, picură, se decantează și poezia...”. ■ În *Controverse* Valeriu Cristea se exprimă caustic în articolul *Un debut care se lasă așteptat*: „Nevăzând nici o incompatibilitate între neputința de a descifra sensul unei poezii (a se consulta în această privință articolul nostru *Critica criticii și drama sterilității* din «România literară» nr. 47/ 1969) și pretenția de a exercita un control asupra criticii literare, Cornel Regman s-a decis să-și adune într-un volum ale sale cronici ale cronicii publicate vreme de aproximativ doi ani în ospitalierul «Tomis». [...] În critica criticii Cornel Regman riscă să se eternizeze. Ceea ce ar fi trebuit să fie numai o fază de tranziție devine în cazul lui o formă de perpetuitate. Fapt îngrijorător, căci critica criticii nu a constituit până acum nicio dată prin ea însăși o operă critică. Cornel Regman nu face excepție de la această regulă. [...] După mai bine de un sfert de veac de activitate publicisti-

că, autorul volumului *Cică niște cronicari...* nu a debutat încă în critica literară. El nu poate fi nici nu i se poate măcar prepune dubitativul *cică*: cronicar, oricât de blamabil, el pur și simplu nu este. Căci comentariile la comentarii pot alcătui cel mult *niște* cărți de bârfă mai mult sau mai puțin colegială dar nu și o operă de critică literară. În contextul literaturii noastre contemporane Cornel Regman reprezintă cazul ciudat al unui critic care ocolește cărțile, operele. Neputând construi nimic, el și-a aflat o tristă satisfacție în a căuta (și în a găsi uneori) defectele altora. Continuăm să așteptăm cu răbdare debutul în critica literară al lui Cornel Regman”. ■ Șerban Cioculescu revine la *Breviar* cu textul *Ion Neculce și folclorul*. ■ Sub titlul *Cele două euri*, Matei Călinescu revine la studiile lui Liviu Rusu: „Recitind *Estetica poeziei lirice* de Liviu Rusu (care rămâne, împreună cu *Logica frumosului*, una dintre cele mai importante contribuții la evoluția esteticii românești din ultima jumătate de secol) mi-a atras atenția, între altele, soluția oferită problemei raporturilor dintre eu și creația poetică. Mă refer, în speță, la partea care deschide capitolul al II-lea despre *Esența lirismului: Fondul originar: eul empiric și eul poetic*. Ni se propune aici o distincție ale cărei origini se leagă fără îndoială de primele reacții împotriva unei critici unilateral deterministe, de tip istorico-biografic, care avea să ducă, de-a lungul secolului al XIX-lea, la întărirea prestigiului metodelor științiste și pozitivistice în interpretarea fenomenului literar. Reclamându-se de la perspective filozofice deosebite, aceste reacții încep să se facă simțite la confluența veacului trecut cu cel prezent, și una din consecințele lor imediate, indiferent de termenii întrebuițați, o constituie distincția între un «eu empiric» și un «eu creator», cel din urmă fiind singurul cu adevărat important în procesul invenției și al elaborării artistice”. ■ Problema confesiunilor literare face subiectul intervenției lui Alexandru Lungu din textul *Constelații și absențe*: „În calitate de medic mi-a fost dat să cunosc destule situații sau amănunte de ordin mai mult sau mai puțin patologic, de natură mai mult sau mai puțin secretă, din viața unui număr de scriitori și artiști contemporani. Chiar referindu-mă numai la cei săvârșiți din viață (ceea ce ar fi însemnat o dezlegare deontologică), aș fi putut scrie lungi confesiuni literare intitulate, să zicem, «confrați și pacienți». Dar n-o voi face niciodată. Nici cu viii, nici cu morții. Ceea ce mă oprește, dincolo de jurământul hipocratic, e mai ales spaima că vreuna critic ar folosi date de acest fel, fie și indirect, pentru construcția cine știe căror teorii. Și nu sunt bieții critici și așa destul de polivalenți?”. ■ În *Limitele livrescului*, Viola Vancea ajunge la romanul *Scarabeul sacru* al lui Aurel Dragoș Munteanu după un popas în literatura lui Camil Petrescu: „Apelul la «autenticitate» lansat de Camil Petrescu, dezgustul său față de «mortificarea prin tipic» corespund astăzi dinamitării narațiunii clasice prin dislocarea timpului, disoluția personajului și hegemonia eului liric. Niciodată însă, evoluția creației epice nu se poate rezuma la impunerea unui program estetic și oferirea unor produse de laborator, infailibile în organicitatea lor, suficientă sieși, dar deficitară printr-o

încărcătură emoțională, gândită și nu trăită. Simptomatic pentru dezvoltarea romanului actual, *Scarabeul sacru*, ultimul volum apărut de curând al lui Aurel Dragoș Munteanu, invită la o meditație asupra limitelor și înclinațiilor literaturii curente, semnalate de noi, aici, pe scurt. Trebuie să mărturisim de la început că șocați de pedanteria riguroasă a *Scarabeului sacru*, am recitat cu reală plăcere romanul *Singuri*. [...] Renunțarea la un univers propriu reduce *Scarabeul sacru* la proiecția unor sugestii livrești, procurate de o fire meditativă, incapabilă totdeauna de o detașare definitivă, criteriile de referință care, fatal, evaluează substanța cărții în raport cu identificarea similitudinilor de motive literare, neasimilate complet în pasta epică, indicând lecturile curente ale autorului. Aspirând în fond la lărgirea frontierelor realului, prin aproximarea pe cale rațională a domeniului imaginației, Aurel Dragoș Munteanu își propune ilustrarea și dezvoltarea unui motiv existențial – obsesia morții – prin intermediul ficțiunii respingând orice tentativă de implicare sau asumare a confesiunii și dramei personajelor sale. [...] Aplecarea spre sine, sondarea propriului adevăr, divulgarea propriei experiențe de viață, dezbateră problemelor timpului în care trăim și murim sunt tot atât de importante ca și respectul pentru metafizică”.

■ Lucian Raicu scrie cronică la volumul *Spiritul și litera* de Alexandru Paleologu: „Al. Paleologu nu privește lucrurile de sus sau de jos, ci le privește pur și simplu de la nivelul lor propriu și dintr-un punct de vedere cât mai apropiat de realitatea, de *consistența* lor imediată. E cu siguranță singurul mod de a privi la îndemâna omului, singura măsură de care dispunem; și nu numai în ce privește literatura; toate celelalte sunt forme arogante de impostură, inutile dilatări sporind senzația de vid, ori pe aceea, încă mai insuportabilă, de *iluzoriu*”.

■ Mircea Braga este atent la teoriile estetice ale unora dintre autorii volumelor de poezii recent apărute. Referințe le îi privesc pe A.E. Baconsky și Șt. Aug. Doinaș, iar textul se intitulează *Poezia în conspecte paralele*: „Vom recunoaște că încercările de teoretizare ale creatorilor înșiși sunt întâmpinate, la apariție, în majoritatea cazurilor, cu o ciudată circumspecție; doar în situații fericite ele sunt acceptate drept confesiuni, drept profesii de credință menționabile atunci când instrumentul critic se exercită exclusiv asupra creației autorilor lor. Altfel, criticul de profesie este tentat chiar să minimalizeze (cuvântul poate fi și un eufemism) calitatea discursului. [...] Dar cu atât mai mult s-ar cuveni cercetat crezul unor contemporani, îndeosebi atunci când ținuta întreprinderii lor nu se află sub semnul paleativului sau al convenționalului anodin. Și vizăm, astfel, volumele *Meridiane* de A.E. Baconsky (E.L., 1969) și *Lampa lui Diogene* de Șt. Aug. Doinaș (Ed. Eminescu, 1970), decurgând intențional și în fapt din cea mai acută actualitate literară. Este semnificativ faptul că, în ambele volume, incursiunile critice în universul unor creatori sunt precedate de insistente încercări de delimitări estetice pe planul problemelor fundamentale ale poeziei. Sub acest aspect, *Schița de fenomenologie poetică* a lui A.E. Baconsky ni se înfățișează chiar ca un compendiu de estetică a liricii. [...] Ajungem,

în cele din urmă, la a «înțelege» poezia (și arta în general) ca expresie, ca o «materializare» a necesităților omului de a exista și într-o altă realitate, cea artistică». ■ Nicolae Ciobanu publică *Rigoarea criteriilor*, un comentariu la discutatul debut editorial în critică al lui Mihai Ungheanu: „Fiind suma unei anumite părți a activității de cronicar literar desfășurată de autorul ei în decursul câtorva ani, cartea de debut a lui Mihai Ungheanu (*Campanii*, Editura Eminescu), în alcătuirea și în țelurile ei, aspiră la mai mult decât ceea ce, în mod obișnuit, își propun atari culegeri de articole. Anume, autorul nu pare de loc a se resemna la ideea consacrată după care o culegere de foiletoane critice este chemată să se constituie într-o dare de seamă asupra producției literare curente, în așa fel încât ea, această culegere, să-și asigure rațiunea de a fi prin autenticitatea ei documentară, în ordinea receptării imediate, nemijlocite a ceea ce piața literară lansează zilnic. [...] Făcând dovada unei franchețe demne de toată stima, Mihai Ungheanu nu ezită să dea diagnosticele cele mai dure, dar și cele mai adevărate, în o serie de cazuri în care, sub forme de o surprinzătoare diversitate, critica și istoria literară românească actuală își dezvăluie incongruențe dintre cele mai grave. Într-adevăr, numai brutala confuzie dintre criteriul estetic și cel sociologic explică deplina rată a unor tentative monografice dedicate lui Al. Văluț, O. Goga sau Gala Galaction. [...] Încheind, ni se pare că vocația autorului cărții *Campanii* pentru așa-zisa critică de tip orientativ reclamă imperios generalizarea unei asemenea infuzii de spirit analitic, aplecat cu detașare și, în același timp, cu necenzurată voluptate asupra textului literar. În felul acesta, șansele disociației ideologico-estetice de a se implica în act critic creator pot spori nebanuit de mult”. ■ În *Ochiul magic* citim: □ *Condiția dialogului* de F. G.: „Iată masa cu cele două microfoane, iată câteva cărți împrăștiate pe masă într-o dezordine supravegheată și iată-i pe cei doi interlocutori ai emisiunii T.V. *Actualitatea literară* din 21 oct. a.c., prof. George Ivașcu și «autorul mai multor cărți de poezie și proză», Petru Popescu, grăbindu-se cu întreruperi politicoase și priviri iscoditoare să pună lucrurile la punct în viața literară de ultimă oră, să vadă care din cărțile «noianului îngrijorător de producție poetică lipsită de un program, de o filozofie proprie» (P. P.) merită să fie «proiectate pe fundalul unei istorii a literaturii, esteticește valabilă» (G. I.)”. □ *Despre romantism* de T. M.: „Sub egida societății de științe filologice din R.S.R. a apărut o culegere de studii despre *Romantismul românesc și romantismul european*. Se tipăresc, de fapt, în acest volum comunicările ținute în cadrul unei sesiuni științifice pe această temă care a avut loc la Sibiu între 27-28 septembrie 1969. [...] Cele două referate care încheie volumul (semnate de M. Fanache și I. Brăescu), și care se ocupă de «oglundirea romantismului» în manualele de literatură română și respectiv în cele de limbi străine, puteau lipsi dintr-o culegere de studii”. □ *Invidia* de I. T.: „Toți criticii trăiesc, de ce să nu recunoaștem, nostalgia unei unice fraze, oricât de întinsă și de nuanțată, care să îngăduie însă dintr-o dată, într-o cronică, sinteza unui caracter sau a unui subi-

ect. Nu ne este dată însă des în viață împlinirea acestei aspirații. De aceea cu invidie rușinată consemnăm reușita lui Dinu Săraru (recenzia spectacolului *Cui i-e frică de Virginia Woolf* – «Tribuna» nr. 44/ 1970). [...] Avertizăm totuși, cunoscând reacția promptă a spiritelor prea tipicare, că simultaneitatea de la urmă al elementului glaciari cu cel pârlolitor (formulă pe care chimia modernă o caută încă fără să deznădăjduiască), este doar o metaforă existențială plină, desigur, de sugestie și inedit și trebuie acceptată ca atare”. □ Asprime exagerată de Nichita Stănescu: „Am citit recenzia pe care tânărul și talentatul critic literar Mircea Iorgulescu a tipărit-o în numărul trecut al «României literare» despre cartea lui Niculae Frânculescu *Zestrea Rosanei*. Mi s-a părut deosebit de aspră și nedreaptă. Criticul îl declară pe autor: «Un manufacturier neîndemânatec, autor al unor proze grav de fade care amintesc într-un chip izbitor de compunerile școlarilor». Am citit și eu această carte, și, după câtă experiență am, de cititor, lucrarea mi s-a părut onestă și, pe mari fragmente, agreabilă. Există o critică de încurajare și una de descurajare. Mircea Iorgulescu a practicat în recenzia amintită o critică de descurajare pe care autorul încriminat cred că nu o merită”. ■ Șt. Cazimir publică *Trei documente macedonskiene*: „1. Viena, aprilie 1870” – o scrisoare trimisă ziarului „România”; „2. «3 decembrie»” și „3. Avatar”. ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de poezie. □ *Piramidele frigului* de Radu Boureanu: „*Piramidele frigului*, în ansamblu, e un volum bine articulat, din care Radu Boureanu va putea reține numeroase piese pentru o culegere antologică. Nu ne place, hotărât, abandonarea în abstracțiunea nefecundată de lirism [...], dar admirăm fără rezerve meditația cuceritoare – adesea dramatică – din cele mai frumoase texte din acest volum”. □ *Gardul cu șerpi* de Mariana Filip Sărățeanu: „Editura «Litera» va ajunge, probabil, o editură de poșta redacției. Micile notații ale Marianei Filip Sărățeanu pot fi agreate la o reuniune de convivi sau într-un cenaclu însuflețit, dar în carte seamănă cu un buchet de flori mototolit la o aglomerație în tramvai”. ■ Mircea Iorgulescu se ocupă de proza călătoriilor. □ *Jurnal în China* de Eugen Barbu: „Tot balcanismul lui Eugen Barbu e aici, în acest gust pentru leneșă curgere a universului, în voluptatea pentru stările de alterare a materiei, și-mi aduc aminte de putrefacția imensă, de viermuiala formidabilă și de pestilențiile din *Groapa*, de amorul crepuscular dintre Eva Filipache și Manicatide din *Facerea lumii*, tot de acolo parcă vine mirosul iute al unor încăperi insalubre lipite cu balebă de cal, nu pot să trec peste lenta dezagregare a lumii din *Princepele*. Apatia se transformă însă numaidecât într-o curiozitate uriașă, devorantă, călătorul ajuns într-un spațiu miraculos intră apoi într-o lungă beție a simțurilor, enorm dilatate”. □ *Călător pe două continente* de Valeriu Râpeanu: „Notele de drum ale lui Valeriu Râpeanu sunt lipsite de orice fior, frazele lui parcă abia au ieșit de sub o colosală presă hidraulică, absența ventilației le face irespirabile. Percepția directă este peste tot absentă, între autor și locurile despre care scrie sunt interpușe, în groase straturi succesive, cunoștințele sale

despre acele locuri. [...] «Morală» cărții lui V. Râpeanu este una veche de când lumea: nu orice om instruit și iubitor de artă este, automat, și un scriitor».

■ M. Ungheanu prezintă volumul *Intrarea în castel* de S. Damian: „*Intrarea în Castel* este pledoaria sistematic angajată în favoarea unei proze de aspect și conținut modern. S. Damian reia câteva din propozițiile programatice ale înaintașilor și cere, ca pe o necesitate, părăsirea rezistențelor și a inerțiilor față de un tip de literatură care e, după sine, deținătorul indiscutabil al modernității. [...] Într-un peisaj în care criticii au oroare de programe S. Damian își asumă riscul unui program de direcție care, ca orice program de direcție, își are cusururile și calitățile sale. Că nu este un fanatic absurd al direcției, enunțată și susținută cu reală pasiune și pricepere, o arată și tot ceea ce scrie despre G. Călinescu. S. Damian e sedus de un prozator care nu l-a înțeles pe Dostoievski și are oroare de tragic!”. ■ Semnează versuri: Matei Călinescu (*Întrebări*), Dimitrie Stelaru (*Ultimul schimb*), Dan Deșliu (*Zvon de iarnă; Suvenir; Duel; Pavană pentru iluziile moarte*), Ion Brad (*Casa din Bistra; Insomnie; Floare De lună; Horă la Prislop; Cipariu; Ghiol; Amurgul cerbilor; Moisei*), Ana Blandiana (*Trup amar; Octombrie; Liniște; Șirul; Exil; Cât timp; Leagăn; Privindu-ne*), Nicolae Stoe (*Poetul bizar; Iubirea de fluturi; Noaptea; Corul copiilor din flori*). ■ *Cronica Uniunii Scriitorilor* este bogată în evenimente. □ „O delegație a Uniunii Asociațiilor de scriitori din Republica Socialistă Federativă Iugoslavia, compusă din Slavko Mihalić, secretar general al Uniunii Scriitorilor din Iugoslavia, Risto Tošović, președintele Asociației Scriitorilor din Serbia, Gane Todorovski, președinte al Asociației Scriitorilor din Macedonia, Ćamil Šijarić, președintele Asociației Scriitorilor din Bosnia și Herțegovina, Károly Ács, președintele Asociației Scriitorilor din Regiunea Autonomă Voivodina, Enver Džerček, președintele Asociației Scriitorilor din Regiunea Autonomă Kosovo, Meto Jovanovski, secretar al Asociației Scriitorilor din Macedonia, Branko Banjević, membru în Consiliul de conducere al scriitorilor din Muntenegru, Taško Sarov, scriitor din Macedonia, se află în vizită în România. [...] □ Scriitorul turc Jașar Nabi Nabir, directorul revistei și al Casei de editură Varlik, președintele secțiunii turce a P.E.N. Clubului, aflat într-o vizită prietenească în țara noastră, a purtat la sediul Uniunii Scriitorilor, cu conducerea Uniunii Scriitorilor din R.S. România, o discuție privind intensificarea schimbului de informații literare și lărgirea contactelor dintre scriitorii turci și români. □ La sediul Uniunii Scriitorilor au avut convorbiri între conducerea Uniunii Scriitorilor și scriitorii ciprioți: Achilles Emilianides și Costas Minotis, privind posibilitățile unei mai bune cunoașteri reciproce”. ■ În secțiunea dedicată *Poeților iugoslavi* sunt prezenți Slavko Mihalić (*Baladă*, traducere de D. Marian; *Pe un covor persan privind în sine și Totul e vis, căpitanii mei* – traducere de Sanda Nenoiu), Gane Todorovski (*Șapte întoarceri la motivul plopului* – în românește de Sanda Nenoiu), Risto Tošović (*Timiditate și Cântec pentru argonauți* – în românește de Sanda Nenoiu) și Enver Gjerqeku (*Dilema poeziei* – în

românește de Nicolae Pirotici). ■ În contextul întâlnirilor la cel mai înalt nivel româno-iugoslave, apare și textul *Mesaje românești într-o țară prietenă* de I.P. Danielescu: „După cum am avut ocazia să constatăm într-o recentă călătorie prin Iugoslavia, literatura română se bucură în țara vecină de atenție deosebită, pe care am dori-o prezentă și pe alte meridiane ale lumii. Televiziunea, Radioul și mai cu seamă presa literară dedică frecvent spații substanțiale fenomenului artistic din România, având un larg ecou în rândurile publicului. Unul dintre autorii acestei opere de mijlocire spirituală este tânărul poet belgrădean Adam Puslojić, care a dovedit cu numeroase prilejuri o cunoaștere temeinică a limbii și culturii noastre. [...] Iată doar câteva aspecte (la care s-ar putea adăuga și altele!) din nobila muncă de interpret literar a lui Adam Puslojić. L-am auzit pe Vasko Popa elogiind nu numai poezia acestuia, ci și inestimabilul său aport la popularizarea mesajului spiritual românesc într-o țară de care ne apropie atâtea și atâtea idealuri comune”. ■ În traducerea lui Dim. Rachici apar *Din lirica sovietică* Nikolai Fleorov, Bella Ahmadulina, Piotr Veghin. □ Tatiana Nicolescu semnează traduceri din Stepan Scipaciov (*Povestea mamei; Semnal de alarmă; O picătură de ploaie*) și Konstantin Paustovski (*Vișine și stepă*). ■ Adrian Marino realizează o *Convorbire cu Bernard Pingaud*: „– *Ce se poate face practic pentru îndepărtarea acestor obstacole, pentru dezvoltarea și stimularea legăturilor literare dintre țara noastră și Franța?* – Așa cum am declarat și în schimbul de scrisori, precum și în convorbirile purtate cu conducerea Uniunii dv., posibilitățile noastre actuale nu sunt excepționale, dar ele pot duce la anumite rezultate. Pe plan uman și social noi ne-am luat obligația să înlesnim tuturor scriitorilor români care vin la Paris contactele literare pe care ei le doresc, să le facilităm accesul la diferite edituri și redacții. Aceasta cu atât mai mult cu cât unii membri ai comitetului nostru, ca Geneviève Serreau și Jean Pierre Faye, sunt efectiv «editori» și «redactori». În al doilea rând, pe plan editorial propriu-zis, suntem decizi să utilizăm toate relațiile noastre ca măcar unii autori români să poată fi editați în Franța. Trebuie să recunosc deschis că primele două încercări n-au dat încă rezultatele dorite de mine. Am adus de la București două manuscrise. Despre M. Blecher n-am primit, cel puțin deocamdată, nici un răspuns. Cât privește cartea unui critic și eseist (dintre cei amintiți de data, la începutul convorbirii noastre), editura Denoël încă ezită... Handicapul esențial este inhibiția, ezitarea editorului francez de a «lansa» autori total necunoscuți în Franța...”. ■ Revista reproduce un scurt dialog între Mario Vargas Llosa și Gabriel García Márquez, *Gabriel García Márquez: „Imensa singurătate a puterii”*: „Într-o lungă conversație publică susținută cu Mario Vargas Llosa la Universitatea Națională din Lima, cunoscutul prozator latino-american Gabriel García Márquez a făcut nu demult câteva interesante declarații despre romanul său în lucru, intitulat *Toamna Patriarhului*”.

● [„**Tribuna**”, nr. 45] Prima pagină este dedicată operei lui Mihail Sadoveanu. Ion Vlad aduce un *Elogiu povestirii* în opera lui Mihail Sadoveanu, ca-

re „este un act profund și suprem al scrisului său, un act de profesiune definitivă”. □ Despre romanul lui Sadoveanu *Locul unde nu s-a întâmplat nimic*, Mircea Zăciu scrie *Geografia plictisului*, în *Colaje*, „operă imperfectă, în care firul unei istorii tenebroase tulbură senina contemplație a primei părți, așa de frumoasă în istoria ei”. ■ Victor Felea scrie cronică literară la Cornel Regman, *Cică niște cronicari...* (Ed. Eminescu, 1970), o carte „incomodă” atât pentru criticii vizați direct cât și pentru ceilalți, deranjați de „atitudinea și modul cam frust de a scrie al criticului de la «Tomis»”. Victor Felea notează meritul lui Regman care „nu s-a mulțumit doar cu semnalarea deficiențelor și inadvertențelor (nu mai puțin a calităților) unei (sau unor) cronici față de opera avută în vedere, ci s-a ocupat să rostească el însuși o opinie convingătoare asupra operei sau scriitorului în discuție, făcând o cronică proprie în confruntarea directă cu preopinienții săi”. ■ Ion Pop semnalează apariția a două volume de poezie, și anume: *Cartea regilor* (Ed. Eminescu, 1970), de Florin Mugur, care „marchează certa intrare a poetului într-o maturitate a vârstei literare” și *Cântece de toate zilele* (Ed. Albatros, 1970), de Angela Croitoru, căreia îi acordă o „valoare teoretică, de manifest”. ■ Ion Moldoveanu este autorul unui singur volum de poezii, *Zbor peste ape*, reeditat în 1970 la Cluj, la Ed. Dacia, într-un gest „prietenesc” pe care îl consemnează Nae Antonescu ■ Mircea Braga scrie în *Baconsky, un posibil portret în timp* despre recunoașterea de către critici a „locului real” pe care poezia lui A.E. Baconsky, „singurul poet tragic din lirica noastră contemporană”, îl are în lirica românească contemporană. ■ *Cazul Eugeniței Costea*, romanul lui Mihail Sadoveanu, este prezentat de Constantin Cubleşan în articolul *Tentația analizei psihologice*, ca un roman psihologic, în care autorul analizează „obscure detalii caracterologice și subtile raporturi sociale”. □ Eseu de Pop Simion, *A popânda, popândare*, din ciclul *Nord*. □ În acest număr sunt inserate două proze semnate de Mircea Horia Simionescu, *Medievală* și *Corespondențe* ■ *Răsfoind vechi publicații*, V. Fanache prezintă *Un poet: Teofil Bugnariu*.

6 noiembrie

● [„Scânteia”, nr. 8599] M. Iorgulescu prezintă volumul *Note din Grecia. Diverse. Cartea albă* de Al. Rosetti: „Printr-o excelentă inițiativă, în colecția «Biblioteca pentru toți» (nr. 577) au fost recent tipărite scrierile literare ale cunoscutului om de știință, profesorul filolog Al. Rosetti. Personalitate remarcabilă a culturii românești, pe care a slujit-o cu un devotament rareori întâlnit, savant de renume mondială, profesorul Al. Rosetti este, totodată, o figură ilustră a literaturii noastre moderne. Scrierile sale memorialistice – note de drum din Grecia, India, Israel, însemnări despre Leningrad, Paris, Londra, Oxford, Roma, evocările consacrate unor cunoscuți oameni de litere și artă – au astfel darul de a consfinți această apartenență. [...] De un interes cu totul special sunt schițele memorialistice închinatelor unor scriitori și artiști de prima în-

semnătate, scrise într-un stil sobru, nu însă și lipsit de căldură, unde se fac observații pătrunzătoare asupra operei și temperamentului scriitorului în chestiune, observații care nu pot fi omise de nici un cercetător serios. Puterea evocatoare și arta de portretist ale profesorului Al. Rosetti fac din aceste tablete unele dintre cele mai bune pagini ale memorialisticii românești. În totul, volumul *Note din Grecia. Diverse. Cartea albă* este o mărturie a unei prezențe literare active”. ■ Emil Vasilescu semnează prezentarea volumului de versuri *Poezii de dragoste* de Gheorghe Tomozei: „Inclinația către confesiune dintr-o perspectivă, cel mai adesea meditativă, fără accente sfâșietoare și, în general, cu o participare cenzurată cerebral, este cultivată printr-un larg registru de motive și tonalități afective, cum ar fi reflexia asupra locului iubirii în existență, dragoste și timp, puritate și dăruire, surprinzând adeseori cu acuitate momentele solemne, fericite ale dragostei, dar și îndoiala, surpările interioare. [...] În tot ce are mai bun poezia de dragoste din acest volum reprezentativ pentru una din temele lirice preferate și apropiate sensibilității poetului se dovedește animată de pasiunea purității, a evitării convenționalismului. Diversă ca structură și ritmuri, izvorâtă – în ce are mai împlinit – din straturile adânci ale trăirilor autentice, aspirând cu fervoare la puritate din care face nu o dată profesie de credință, erotica lui Gheorghe Tomozei este în esență confesiunea lucidă potențată într-un bogat registru poetic de către un artist sedus de vibrația omească a unor motive lirice eterne”. ■ Nicolae Balotă notează apariția volumului *Cele patruzeci de zile de pe Musa Dag* de Franz Werfel în traducerea lui H. Matei: „Dacă există cărți despre care se spune că cititorul «nu le poate lăsa din mână», romanul lui Franz Werfel *Cele patruzeci de zile de pe Musa Dag* este unul dintre acestea. Ce ne seduce într-o asemenea operă? Acțiunea bogată în întorsături neprevăzute, mulțimea fapturilor vii care foiesc prin lumea ficțiunii, pitorescul, exotismul acestei lumi? Cred că, mai presus de toate acestea, surprinzând omul în situațiile-limită ale condiției sale, un asemenea roman trezește în noi pasiunea pentru uman. Uneori, această pasiune este o compasiune. Citind romanul lui Franz Werfel – de curând apărut în excelența traducere a lui H. Matei – participăm la tragicele evenimente care au zbuciumat existența unei mici comunități oprite, până la salvarea ei prin rezistența la opresiune”.

● **[„Contemporanul”, nr. 45]** Numărul este dedicat în bună măsură lui Mihail Sadoveanu, pe 6 noiembrie 1970 împlinindu-se 90 de ani de la nașterea scriitorului. □ Geo Bogza (*Un imperativ*) consideră necesar ca opera lui Sadoveanu să fie studiată metodic și valoarea sa inestimabilă să fie clar definită. □ George Ivașcu (*Sadoveanu*): „Sadoveanu se înscrie în destinul poporului român ca un relevant și, totodată, ca un testimoniu de identitate națională”. □ Paul Anghel (*Scriitor uitat?*) se referă preponderent la limba scrierilor sadoveniene. □ Ana Blandiana (*Ca un peisaj*): „Epoca Sadoveanu nu se înscrie într-un anumit timp istoric, ci cuprinde timpul, amestecându-l, strângându-l

sau dilatându-l, făcându-l asemănător și nediferit în esență”. □ În *Imaginarul sadovenian*, Nicolae Manolescu afirmă că, deși *Hanu Ancuței* este considerată una dintre operele majore ale lui Sadoveanu, ea nu a fost niciodată studiată și înțeleasă cu adevărat: „*Hanu Ancuței* reprezintă așadar mai mult decât aplicarea unui principiu literar, mai mult decât o artă (ce-i drept, desăvârșită) a povestirii: reprezintă o metaforă a imaginarului sadovenian, obiectivitatea locului secret unde-și află originea însăși imensa forță plăsmuitoare a scriitorului. Această carte naivă și fermecătoare este, poate, cheia cea mai tainică a operei lui Sadoveanu, pe care o conține și o explică, în doar nouăzeci de pagini, ca un miraculos Aleph”. □ Mai semnează articole cu tematică sadoveniană Laurențiu Ulici (*Creanga de aur*) și Eugen Luca (*Opera de inițiere*). ■ Rubrica de teatru conține un interviu cu Horia Lovinescu, o cronică a spectacolului *Regele Lear* de la Teatrul Național „I.L. Caragiale” din București, în regia lui Radu Penciulescu, un necrolog consacrat lui Tudor Mușatescu (mort la 4 nov. 1970), scris de Radu Popescu. ■ În rubrica de film apar o cronică a Festivalului Filmului Sovietic (Călin Căliman) și o alta a Festivalului de Film de la Mannheim (Wolfgang Ruf); este, de asemenea, semnalată retrospectiva Belmondo de la Cinemateca bucureșteană. ■ Paginile de arte frumoase conțin articolele *Cultura unui spectacol* (Antoaneta Tănăsescu), referitor la spectacolul *Nocturn III* de la Teatrul Țândărică, cronici succinte la concerte și recitaluri de muzică clasică, semnate printre alții de Alfred Hoffman și Myriam Marbe, precum și articolul *Ciucurencu – Un univers de rezonanțe* subtile de Ioan Grigorescu. □ Cronici de carte de artă: *Impresionismul* de Eugen Schileru (Marius Tătaru), *Muzicieni români. Lexicon și Dimitrie Onofrei* de Gr. Constantinescu (Doru Popovici). □ O cronică de carte științifică: *Scrieri de ieri și de azi* de Al. Graur (G. Mihăilă). ■ Sub genericul *Lumea contemporană*, apare articolul *Literatura latino-americană în România* de Paul Alexandru Georgescu; *Uitarea lui Platon Karataev* este semnată de Alexandru Ivasiuc. □ Risto Tošović, președintele Asociației Scriitorilor din Serbia, vorbește despre recenta sa vizită în R.S.R. ■ La *Cronica ideilor*, Mircea Mancaș semnează *Tendințe în estetica modernă*. ■ Ultima pagină aduce o relatare a lui Mirea Grigorescu de la cel de-al XXI-lea Congres al Federației Astronautice Internaționale.

7 noiembrie

• [„Scântea”, nr. 8600] Cu supratitlul *Scriitorii întâmpină semicentenarul partidului* apare colajul *Patria supremul ideal poetic și civic căruia îi închinăm versul nostru*. □ Ion Brad: „Permanența poeziei patriotice, a celei adevărate, autentice, derivă în mod firesc din permanența noțiunii de *patrie*. Nu cunosc o altă idee mai profund legată de existența unui popor și a indivizilor care-l alcătuiesc, pe plan istoric, spiritual, afectiv, nu cunosc un alt sentiment fundamental mai viu, mai răscolitor, mai capabil să genereze înaltă poezie, decât această *idee-sentiment* pe care cuvântul patriei o include și o exprimă. În

ea stau începuturile noastre, înneguratele, limpezele noastre începuturi, avânturile și tragediile lor, setea aceea mistuitoare de ființă națională unitară, pe care spiritul – în primul rând prin grai, prin poezie – a conservat-o întotdeauna. În ea stau eforturile tuturor generațiilor, din toate vârstele istorice, în primul rând din cea modernă, de a face din aspirație o realitate, un adevăr incontestabil. Oamenii care au alcătuit acest popor, conștiința lor sensibilă, poezii, n-au avut și nu puteau avea ceva mai scump decât patria. Dincolo de ea, ce putea să fie? [...] Oda sau elegia, imnul sau balada, meditația filozofică sau pastelul, poemul liric sau poemul pamflet, toate speciile poetice sunt apte (rezistența este verificată de istoria literaturii) să exprime ideea permanenței patriei noastre, a destinului ei ca țară, azi, socialistă, liberă și independentă, exemplu de muncă și de creație, de realism și cutezanță în tot ce gândește, în tot ce înfăptuiește prin fiii ei. Numai un spirit îngust, meschin, numai un ignorant în materie politică și literară ar putea să nu vadă aceste adevăruri. În ce mă privește am considerat întotdeauna că noua vârstă a patriei, socialismul, este cu atât mai generoasă pentru poezie cu cât o înțelegi și o iubești mai mult, cu cât îi dăruiești pasiunea ardentă a ideilor deduse din evenimentele ce constituie istoria și prin aceasta devenite permanență spirituală, deci, creație, deci poezie”.

□ Mihai Beniuc: „Poezia patriotică, așa cum o înțeleg eu, o începusem cu mult înainte de 23 August 1944. Pentru mine patria a însemnat vatra de baștină a poporului român și a celor care stau cu el pe aceeași vatră, a acestui popor cu interesele lui vitale și drepturile imprescriptibile la o viață liberă, demnă, scutită de orice exploatare, în deplină suveranitate națională. Deci, când înainte de 23 August 1944 scriam versuri tăioase la adresa domnilor și asupritorilor, pătrunse de spirit revoluționar, în urma contactului cu comuniștii, eu consideram că mă aflu pe linia majoră a patriotismului. [...] La mijlocul anului care vine vom sărbători o jumătate de veac a existenței partidului comunist care, în întreaga sa politică, s-a dovedit animat de sentimentul unui înalt patriotism, al dorinței permanente de a sluji cauza poporului muncitor. Prilej ca și prin poezie sentimentul patriei, îmbogățit cu noi semnificații și dimensiuni, să-și găsească expresie în poezii de mare valoare artistică. Sunt încredințat că prilejul sărbătorească din armindeni va adăuga noi nestemate în diadema prețioasă a poeziei românești”.

□ Cezar Baltag: „Sentimentul patriei este pentru poet o dimensiune spirituală în afara căreia eul artistic nu poate fi conceput. Așa cum ziua își iubește soarele care naște, tot astfel poezia venerează pământul care o dăruie lumii, tot astfel cuvintele își iubesc limba care le-a zămislit. De aceea, verbul poartă recunoștință gliei. De aceea, metafora omagiază realul care a hrănit-o. [...] Poezia sentimentului de patrie este de puternică tradiție la noi. Aproape că nu a existat scriitor mare care să nu fi închinat cele mai bune simțiri ale sale laudei leagănului matern al poporului nostru. Este înalt semnificativă continuitatea acestei dimensiuni, în poezia tuturor generațiilor până la a celor mai tineri mânăuitori de condei. Generația din care fac parte datorează

cele mai bune pagini de poezie ale ei unor scriitori care au cultivat permanent în poezie acest sentiment al iubirii de țară. Nichita Stănescu, Grigore Hagiu, Ion Gheorghe, Ioan Alexandru au scris minunate poeme în care respiră sufletul pământului nostru, esențialitatea profund semnificativă a profilului nostru național. Născută și configurată în condițiile noi, ale socialismului, această generație, pentru care respectul valorilor de cultură și civilizație ale poporului constituie o dimensiune interioară de neprețuit, și-a valorificat potențialul ei creator în înțelegerea adâncă a realităților noastre specifice, a vieții noastre materiale și spirituale, creată de poporul muncitor condus de partidul nostru comunist. În acest spirit poezia celor mai noi talente constituie o certitudine de continuitate și elevație artistică, în ilustrarea sufletului și simțirii estetice a poporului nostru, o permanență a unei teme. Întotdeauna esențiale pentru poezie – patria”. □ Franz Iohannes Bulhardt: „Am crezut întotdeauna în valabilitatea și viabilitatea poeziei patriotice, în poezia izvorâtă adânc din realitățile noastre noi, create de noi pentru noi înșine, ancorată în libertatea noastră dobândită de noi, care ne-a dăruit și asigurat folosirea cuvântului matern, și deci stă chiar la baza scrierilor noastre. Noile realități și idealuri ale patriei socialiste, peisajul ei material și uman continuu transformat și îmbogățit sub călăuzirea ruinată, plină de înțelepciune a partidului nostru, au deschis și în domeniul creației literare, al poeziei, perspective largi de manifestare liberă a capacităților creatoare, de afirmare pleneră a personalității artistice”. □ Alexandru Andrițoiu: „Adevărata poezie patriotică n-a fost și nu e numai o anumită parte din opera unui poet, ci un fel de a medita și simți al poetului pe parcursul întregii sale opere, – cu triumfurile și căutările, cu bucuriile și tristețile ei. Poezia patriotică este, într-un fel, însuși destinul operei respective și, în acest fel, coordonata valorii ei. Însuși mobilul poeziei duce la această concluzie: scriem poezie pentru înflorirea literaturii naționale și năzuim să intrăm în istoria acestei literaturi. [...] Poezia română a dat dovadă de mare patriotism în toate perioadele cruciale ale istoriei poporului – în evoluții și revolte, în războaie, în perioada terorii fasciste. Alta fiind condiția umană a poetului de azi și altul climatul optim al creației – datorat partidului care a conferit orientări clare culturii prin glasul secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, așa cum s-a rostit la Adunarea scriitorilor, la Congresul al X-lea, în atâtea alte prilejuri – acum când există o autentică libertate a stilurilor care anihilează dogmatismul și metodele administrative, avem nevoie imperioasă de o poezie patriotică, de înaltă ținută artistică și e de afirmat că avem o astfel de poezie, zestre a tuturor generațiilor de poeți serioși și adevărați. Numele sunt numeroase. Aș observa însă că nu în aceeași măsură exemplele de bună poezie patriotică sunt apreciate de critică, intrate în antologii și manuale școlare, valorificate în manifestările culturale. Dacă poeziile ar fi niște gracile domnișoare de pension s-ar putea speria de glacialitatea unei critici «suprarafinată» și superspecializate. Sunt critici care strâmbă din nas la specificul național, ei lipsesc etichete de *haiducism*, de

pășunism, de *conservatorism* pe volume de substanță și admiră până la extaz poezia unui cutare Ion Fără Țară, mimetic ca papagalul, sugestivă a surogate-lor pretins moderne. Să fiu limpede înțeles: sunt pentru zona marilor interferențe, a influențelor fecunde câtă vreme ele sunt integrate destinului poeziei noastre și nu se transformă într-o penibilă «casă de mode». [...] Când e gândită și simțită cu pasiune, dinlăuntrul ei, din tradiția acestui popor, poezia patriotică devine un veritabil act de conștiință. Și la asemenea acte nu poate să nu aspire fiecare creator de autentică vocație”. □ Bodor Pál: „Pentru poetul maghiar din România problema patriotismului nu se reduce la o frază sentimentală; patriotismul înseamnă luciditate și cunoaștere, înseamnă bilanț intim, răspuns clar la întrebările uriașe pe care ți le adresează timpul, epoca ta. Poetul aparținând culturii unei naționalități aduce cu sine plenitudinea conștiinței sale, îmbogățindu-și patria cu ele. Patriotismul este una din valențele definitorii ale omului; sentimentul apartenenței organice îți fundamentează locul în lume. A fi maghiar din România nu înseamnă numai istorie, cultură, psihologie, limbă, tradiție specifică unei naționalități – ci înseamnă, în același timp, istoria acestor meleaguri, cultura, psihologia, tradiția comuniunii, a conviețuirii alături de oamenii muncii români în numele acelorași idealuri ale slujirii patriei socialiste. [...] Sunt patriot al acestei țări pentru că destinul istoric al naționalității mele se confundă, se identifică cu ale acestei patrii; pentru că numai în sânul acestei patrii și în perspectiva istorică a devenirii acestei patrii văd asigurată desfășurarea tuturor valorilor – inclusiv ale valorilor naționalității mele. Sunt patriot pentru că sunt comunist, pentru că toate trăirile mele, toate emoțiile mele, toată experiența sufletului meu, a ochilor mei, toate sunetele culese în viață – sunete din care mi-am construit propriul meu instrument muzical – toate imaginile care s-au sedimentat în mine, învățându-mă să vorbesc și pe limba culorilor, tot ceea ce poate da naștere poeziei, mă leagă de acest pământ. Ori aceste imagini și glasuri și trăiri au înglobat, în mod firesc, totalitatea fețelor realității: acea totalitate care se numește patrie. Totalitate, zic, pentru că aceste imagini cuprind întreaga țară și întregul popor, cuprind națiunea română și naționalitățile ce conviețuiesc cu ea, ce făuresc aici socialismul”. □ Grigore Ha-giu: „Aspirația oricărui poet autentic este de a crea mituri. Dacă reinterpretarea miturilor este folositoare până la un moment dat și oarecum necesară, de la un timp încolo poetul simte nevoia mitului propriu, născut din originalitatea creatoare. Prin aceasta el încearcă să-și definească însăși structura sa modernă. Nu ducem lipsă, în cultura noastră, de mari mituri, devenite bunuri comune. Nu există poet care să nu fi folosit, într-un fel sau altul, măcar temele unor mituri românești, dacă nu chiar însuși substanța lor globală. Pentru a nu mai vorbi de miturile literaturilor străine, folosite prin corespondențe, prin similitudini cu epoca noastră. [...] Trăim o epocă de vaste restructurări sociale. O reinterpretare a tot ceea ce, de-a lungul istoriei, am avut mai bun, mai trainic, mai durabil, dar în același timp și cu precădere, o construcție cu totul nouă a societății,

nemaiîntâlnită și proaspătă în concretețea ei, reclamându-ne mereu prezența creatoare până la ultima fibră. La nou nu se poate răspunde decât cu nou. Poezia a știut din totdeauna acest lucru. Dacă scriem și încercăm să abordăm un mit național al zilelor, al epocii noastre, dacă nevoia de mit ne sugerează zona cea mai profundă a poeziei patriotice, nucleul existenței ei necesare, înseamnă că propria noastră personalitate se simte responsabilă de maturitatea unei întregi țări urcând treptele unui destin de excepție, unui destin socialist”.

● **[„Cronica”, nr. 45]** La nouă decenii de la naștere, număr omagial dedicat lui Mihail Sadoveanu, în siajul unor *Zile sadoveniene* prezentate succint. Semnează □ Const. Ciopraga, *Tentația Orientului la Sadoveanu*: „Pentru Sadoveanu, tentația orientului nu e mirajul exotic hugolian, nici pitorescul care frapase retina lui Bolintineanu. Înțelepciunea orientală însă îl cucerește. Încorporată în aforisme și pilde, înțelepciunea reprezintă pentru autorul *Divanului persian* o realitate spirituală fascinantă”. □ Aurel Leon (*Omul Sadoveanu în perspectiva timpului*), N. Barbu (*Sadoveanu și dramaturgia*), Henri Zalis (*Romantismul eroic*), G. Istrate (*Numele de oameni în opera lui Sadoveanu*), Ștefan Oprea (*Cinematograful la izvoare sadoveniene*). ■ Liviu Leonte recenzează cel de al patrulea volum de poezii semnat de Corneliu Sturzu, *Duhul pietrelor*. ■ La 50 de ani de la naștere, Klaus Steinke îi dedică un medalion literar lui Paul Celan, însoțit de un grupaj de poezii traduse de Mihail Sabin. ■ Daniel Dimitriu prezintă volumul lui R.-M. Albérès, *Le roman d'aujourd'hui, 1960-1970*, Albin Michel, Paris, 1970. □ George Cuibuș traduce încă patru scrisori adresate de Marcel Proust lui Anton Bibescu. ■ N. Irimescu semnalează în rubrica *Moment* apariția unui volum de versuri, *Tristia*, de Anghel Dumbrăveanu, în R.S.F. Iugoslavia, în traducerea poetului Adam Puslojić.

● **[„Flacăra”, nr. 45]** În *Mapamond '70*, Ioan Grigorescu publică esul *Metaforă absurdă*, tema fiind cea a sinuciderii lui Paul Celan. ■ În *Literare*, G. Dimisianu prezintă volumul lui Leonid Dimov, *Semne cerești* (C.R.), prin care poetul „reînvie rondelul”, fiind vorba de „o dimenisune de care nu era străină nici poezia anterioară a lui Leonid Dimov, atât de sugestiv eufonică prin împerecherile de sunuri rare și armoniile învăluitoare, prin capacitatea de a crea stări lirice a căror sursă generatoare este în primul rând de ordin muzical”. Criticul concluzionează că „elogiind virtuoziitatea formală a rondelistului, nu vom ignora așadar subțirimea spiritului său, substanța bogată a lirismului și insolitul viziunii sub aparența rece și înalt detașată a formei clasice”. □ În *F Varietăți*, revista publică o serie de maxime și cugetări semnate de diverși scriitori, grupate sub titlul *Înțelepții printre noi*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, se publică un necrolog dedicat lui Tudor Mușatescu. ■ Semnalare a retipăririi studiului *Ion Barbu* de Tudor Vianu, la Minerva. ■ Notă despre volumul lui Ștefan Aug. Doinaș, *Alter Ego*, apărut la Ed. Eminescu, ce „marchează mersul ascendent al unei poezii în care rigoarea expresiei, departe de a fi virtuoziitate

în sine, este, credem, constrângerea estetică a materiei sensibile și ideatice”. □ Semnalarea apariției, în colecția „Romanul secolului XX”, a celor trei volume din *Cele patruzeci de zile de pe Musa Dag* de Franz Werfel, traducere de H. Matei și prefață de N. Balotă. Tot la Ed. Univers, se remarcă apariția volumului *Trei poeme de dragoste* de V. Maiakovski, traducerea fiind realizată de Cicerone Theodorescu. □ Notă despre conținutul numărului 7-8 al revistei „Secolul 20”, ce urmărește „proliferantul destin al Mediteranei în spiritul și cultura lumii”. □ Notă despre „modul cum se prezintă primul număr al noului săptămânal de limbă maghiară, «A Hét»”. ■ În rubrica de *Cinema*, semnată de Magda Mihăilescu, apare o notă despre „ecranizarea credincioasă” a piesei lui Tolstoi, *Cadavrul viu*, realizată de Vladimir Vengerov. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, se face o succintă trecere în revistă a activității Naționalului ieșean aflat într-o „microstagione bucureșteană”. □ Notă despre punerea în scenă a piesei *Căruța cu paiate* de Mircea Ștefănescu la Teatrul „Al. Davila” din Ploiești. □ Notă despre „punctul de vedere al Teatrului de Nord din Satu Mare” asupra piesei lui Eugen Ionescu, *Regele moare*.

● [„**Luceafărul**”, nr. 45] Marin Preda meditează la relațiile interumane, la nevoia individului de a se informa cu privire la cei pe care abia îi cunoaște și de a descoperi, eventual, puncte comune. „Dar dacă astea sunt consecințele comunicării directe dintre un om și ceilalți pornind de la însușirile specifice ale omului social, ca individ obișnuit, ne imaginăm ușor și la urma urmei așa ne explicăm și una din trăsăturile fundamentale ale vocației artistice. O carte e un om care îți intră în casă, ți se așază în fotoliu și începe să-ți vorbească despre el și ai lui, părinți și prieteni, regiunea lor de odinioară, sau de acum. Tolstoi nu stă în raft ci în conștiința noastră, unde a lăsat urme de neșters cu povestirile lui despre Rusia, pe care citindu-le, ne-am descoperit în noi înșine un suflet asemănător, deși noi suntem români sau turci. [...] De aici, marea importanță a difuziunii, care în vremurile noastre a căpătat un aspect atât de major încât unii au început s-o confunde cu universalitatea. Universal, adică, ar fi acel scriitor răspândit în toată lumea. Desigur un scriitor nu face o astfel de confuzie. Noi știm, de pildă, că Shakespeare a trecut granițele țării sale abia două sute de ani mai târziu, nu înseamnă că abia atunci a devenit universal, el era universal din chiar ziua apariției sale la teatrul *Globus*”. Marin Preda își pune însă câteva probleme: „Pentru ce pe noi nu ne traduce nimeni? Ar trebui să fim indignați de faptul că un scriitor francez sau italian mediocru primește la noi din partea librarilor comenzi de șapte-opt ori mai mari decât la el acasă în timp ce scriitorul român bun bate zadarnic la ușile editorilor din aceste țări”. În plus, el constată citind cărți „intraductibile” că au fost „traduse totuși”, că „argumentul universalității limbii nu mai poate fi invocat”. Rezolvarea, crede scriitorul, ține de modul în care s-ar implica chiar compatrioții săi în această chestiune, căci menirea sa este să-și păstreze nealterată forța creatoare. ■ Eugen Simion scrie despre *Profesorul Al. Rosetti* care se dovedește „un asemenea caz fericit de

concordanță și statornicie a elementelor biologice și zâmbetul lui veșnic arată o tinerețe spirituală pentru care mulți tineri l-ar putea invidia. Omul are, indiscutabil, o mare personalitate și deține secretul unei rare vocații: vocația prieteniei. T. Arghezi, I. Barbu i-au dedicat poeme, instabilul Camil Petrescu i-a arătat cu consecvență simpatia cea mai aleasă. G. Călinescu i-a făcut în Istoria literaturii un portret memorabil. L-am cunoscut, ca mulți alții din generația mea, ca profesor, spre sfârșitul carierei lui universitare. Impresiona, înainte de orice, prin lipsa oricărei solemnități. Detașarea, buna dispoziție, cordialitatea puteau fi observate imediat la profesorul de istoria limbii literare apărut la catedră fără protocol”. Ceea ce este mai presus, crede E. Simion, vine din calitatea sa de „filolog de o speță ce devine tot mai rară astăzi. Vreau să spun că Al. Rosetti este un filolog total, un spirit ce năzuiește la sinteză. *Istoria limbii române*, carte de căpătâi, iese dintr-o asemenea concepție, părăsită azi, când tinerii filologi devin specialiști într-un domeniu restrâns al limbii. [...] Al. Rosetti a depășit de mult granițele strictei specialități și și-a notat impresiile de călătorie și de lectură în niște pagini pe care o editură le-a reunit, recent, într-un singur volum (*Note din Grecia. Diverse. Cartea albă*). Este cartea unui spirit cultivat, cu emoțiile supravegheate”. Concluzia e că „Al. Rosetti reprezintă, în cultura noastră un punct de referință și un factor de coeziune și progres”.

□ Sub titlul *Cei mai tineri autori*, sunt publicate creații de Mircea Dinescu și Corneliu Ostahie-Cosmin. Mai apar versuri de Ion Iuga, George Alboiu, Grișa Gherghei, Grigore Arbore, Hristache Tănase și povestirea *Răzbușarea lui Yarmin* de Gabriel Gafița. ■ Nicolae Manolescu constată că fiecare toamnă a devenit un prilej constant pentru consacrarea de studii și articole lui Sadoveanu. Dincolo de stima de care se bucură scriitorul, se constată „o neaderență la spiritul operei, clasicitatea vrea să zică, fiind vorba despre el, desuetudine” și în plus, aceeași stimă unanimă „nu ne ajută să-l cunoaștem mai bine, nici să-l citim altfel”, recomandându-se ca „prima sinteză remarcabilă consacrată lui Sadoveanu va trebui să fie o carte polemică și reparatoare, pentru ca pe ea să se poată întemeia o «educație» adevărată a cititorului în spiritul acestei opere extraordinare. Ea va dovedi că nu Sadoveanu este un spirit depășit, dar că noi n-am știu să descoperim în ce-i constă modernitatea”.

■ Alex. Ștefănescu scrie despre noul roman al lui Aurel Dragoș Munteanu, *Scarabeul sacru*, în care autorul creează un personaj, domnul Leon Bulgăreanu, care a încercat toată viața „să-și vindece spaima de moarte prin înțelegerea morții. Toate teoriile sale, inclusiv aceea potrivit căreia moartea este interioară existenței universale, nu făceau decât să exteriorizeze, adică să pună în termeni inteligibili, fenomenul ascuns. Acum el însă trăiește ceea ce nu i s-a putut niciodată comunica. Și tocmai această aventură de necomunicat, a sfârșitului, este povestită de scriitor cu o forță halucinantă. El lasă deoparte conceptele și se abandonează unei imaginații în delir, care nu trece însă niciodată dincolo de pragul inconfundabilei realități. Cititorul nu descoperă astfel avatarurile unui personaj oa-

recare, ci se descoperă tot mai mult pe sine, luând act cu uimire de propria sa existență. Stări manifestate latent, neobservate fulgurații ale morții sunt resuscitate în cititorul cuprins de o adevărată frenezie a renașterii sale. Iar moartea, în viziunea rafinatului scriitor, nu e deloc o descoperire paralizantă. Ea e un strigăt de viață, o recrudescență a simțurilor, o trezire nemărginită a spiritului la propria sa demnitate”. ■ Marin Sorescu laudă montarea regizorului italian Paolo Magelli, la Ploiești, a *Cafenelei* de Goldoni, comedie care e „mai degrabă un reportaj satiric, propunându-și ridiculizarea unor aspecte veridice acum 200 de ani. ■ Sabin Bălașa se exprimă cu privire la decorarea Teatrului Național, considerând că „elementul tradițional este obligatoriu”.

8 noiembrie

● [„România liberă”, nr. 8101] Rubrica *Vitrina cărții literare*, semnată de Ion Drăgănoiu, conține un comentariu al *Jurnalului în China*, al lui Eugen Barbu, sub denumirea *O valoroasă carte de călătorie*. Apreciat ca un „prețios document cu valoare literară, implicit psihologică, notația surprinzând cu finețe spiritul acestui popor”, *Jurnalul* are, drept „calitate fundamentală”, sinceritatea – „față de faptul relatat” și „a autorului față de realul său interior”. □ Tot aici, Ion Drăgănoiu prezintă și cartea scriitoarei Oltea Alexandru, *Racul*, un roman văzut ca un simbol al permanentei căutări. Pe fondul comiterii unei crime, cu 12 potențiali suspecti, cei doi protagoniști – tatăl – mort, și fiul său, respectiv „cel care luptase să obțină totul de la cei din jur și cel care avea totul în sine”, parcurg cele 20 de minute în care se petrece acțiunea romanului. Așteptând legiștii, fiul pendulează între amintirile cu tatăl său și realitate, sub semnul simbolic al balanței – marcă a „permanentei căutări, neliniștii și nesigurăței” existenței omenești.

● [„Scânteia”, nr. 8601] Rubrica *Adnotări* apare comentariul „*Tribuna la...*” de Gh. Dan: „În articole publicate în paginile ziarului nostru cu privire la activitatea revistelor literare și de cultură ce apar în principalele centre urbane din țară a fost adesea subliniat rolul important ce revine acestor publicații în dezvoltarea vieții culturale, în valorificarea tuturor resurselor umane și spirituale de care pot dispune, în depistarea și încurajarea unor tinere talente. Încercări de a răspunde unui asemenea deziderat s-au făcut în forme diverse, în numerele multora dintre reviste, numai că ele nu se concretizează întotdeauna cu aceeași consecvență și, mai ales, eficiență. Tocmai de aceea, perseverența cu care în ultimele luni revista clujeană «Tribuna» găzduiește în coloanele sale – în cadrul rubricii intitulate *Tribuna la...* – grupaje de versuri și proză scurtă aparținând unor autori din diverse orașe, cu precădere transilvănene, ni se pare a constitui o inițiativă redacțională meritorie ce se cuvine a fi apreciată ca atare. Paginile publicate dovedesc de altfel elocvent că și în orașele «vizitate» până acum – Sibiu, Alba Iulia, Târgu-Mureș, Suceava, Mediaș, Turnu-Severin, Lupeni, Zalău sau Reșița – există fructuoase preocupări creatoare, că și aici

există condiții reale de dezvoltare a artei și literaturii originale. Imaginea pe care o configurează aceste pagini ar putea fi de bună seamă completată în mai mare măsură prin articole care să privească dintr-un unghi analitic diversele manifestări concrete ale fenomenului cultural, orientându-le și stimulându-le într-un sens pozitiv desfășurarea. Oricum, inițiativa «Tribunei» se cuvine a fi continuată cu atât mai mult cu cât ea reprezintă, totodată, în mod implicit, o invitație adresată celorlalte publicații similare de a acorda o mai mare atenție celor ce, în diverse localități ale țării, se apropie cu pasiune de universul de frumuseți ai artei și literaturii”.

10 noiembrie

• **[„Scânteia”, nr. 8603]** Vladimir Streinu îl prezintă pe *Al. I. Odobescu. Autor al unei substanțiale opere literare și științifice, determinată de necesitatea istorică a culturii noastre naționale*: „Cuprinzându-l întreg, Odobescu ni se înfățișează astfel ca spirit cultural eteroclit, deși om de știință, ca un militant aprins, deși spirit academic, deși fire ponderată, în sfârșit, ca un romantic imaginativ și liric, deși cu temperament clasic. Până în zilele noastre acest mare scriitor ne-a fost înfățișat ca om de știință și om de litere, între care nu ar exista nici o legătură. Potrivit acestei idei, de câte ori i s-au retipărit operele, ele i-au fost împărțite în opere «literare» și opere «științifice». În perspectiva timpului nostru, se poate însă observa că nici una dintre operele lui științifice nu e lipsită de caracter literar, după cum nici una dintre cele literare nu se desparte de caracterul științific. Operele literare îi sunt pline de citate erudite, iar opera științifică și-o prezintă împrospătată de lirism. În *Mihnea Vodă cel Rău*, în *Doamna Chiajna* ca și în *Pseudo-Kinegetikos* sau în *Câteva ore la Snagov*, în *Tezaurul de la Pietroasa* ca și în *Istoria arheologiei* Odobescu instituie, în istoria literaturii române, genul literar nou al eseului și prin aceasta el anticipează de departe un gen literar care avea să devină dominant abia în secolul nostru”.

• **[„Scânteia tineretului”, nr. 6680]** N. Balotă publică un articol comemorativ despre Alexandru Odobescu, „un om al cărții, un pasionat al verbului scris și tipărit”.

• **[„Glasul Patriei”, nr. 33]** Demostene Botez semnează *Mihail Sadoveanu și universul patriei*: „A bătut ceasul celor 90 de ani de la nașterea scriitorului Mihai [sic!] Sadoveanu și ca la orice aniversare, cetățenii țării, cu mic, cu mare, s-au mobilizat de la sine, aducându-i un neasemuit omagiu. Căci nu este știutor de carte în România, să nu-l fi citit pe Mihai Sadoveanu. În cărțile de școală, în cele 150 de volume ale sale... [...] Aniversarea aceasta este, așadar, a poporului în cel mai cuprinzător și mai curat sens al cuvântului, a poporului ce aniversează ziua nașterii celui ce a fost, este și va fi scriitorul lor. Dar ea este în aceeași măsură, a culturii românești, la care Sadoveanu a adus din depărtate secole, comori de mare preț, ca un arheolog pasionat, dezgropându-le

din tainele istoriei și cronicile poporului nostru. Dacă Eminescu reprezintă geniul poporului, contribuție de seamă la gândirea și lirica universală, opera lui Sadoveanu reprezintă viața poporului și a așezării lui de-a lungul secolelor, așezare pierdută parcă în tainele și legendele acelor vremi de început. Sadoveanu a avut viziunea istorică a poporului român și a plaiurilor pe care s-a așezat și de pe care nu l-a clintit nici o năvălire de hoarde. [...] Cunoscut, citit și iubit de milioane de oameni, tineri și vârstnici, Sadoveanu este totuși un mare necunoscut, și ca om și ca scriitor. Cunoașterea aceasta e grea, fiindcă omul depășește dimensiunile cu care ne-am obișnuit, iar opera e prea vastă și ridică prea multe aspecte. Și totuși, această cunoaștere trebuie încercată și realizată, pentru a ne întregi nouă înșine noțiunea de patrie, noțiunea perenă de popor român, conștiința de sine, propria noastră istorie, fără cunoașterea căreia, străbunii noștri sunt doar niște oseminte”. ■ Victor Tulbure publică poezia *Hanu-Ancuței*.

11 noiembrie

● [„Scânțea”, nr. 8604] Pe prima apare textul *Încetarea din viață a generalului Charles de Gaulle*: „Luni seara fostul președinte al Franței, generalul de Gaulle, a încetat din viață în urma unei crize cardiace la reședința sa personală de la Colombey-les-Deux-Eglises”. □ Urmează *Hotărârea Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România*: „În legătură cu încetarea din viață a generalului Charles de Gaulle, fost președinte al Republicii Franceze, Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România hotărăște: Ziua de 12 noiembrie a.c. se declară zi de doliu. În această zi, instituțiile de stat, precum și misiunile diplomatice și consulare române în străinătate vor arbora în bernă drapelul de stat al Republicii Socialiste România”. □ În continuare citim telegrame trimise de către Nicolae Ceaușescu adresate lui președintele Republicii Franceze Georges Pompidou, doamnei Charles de Gaulle și domnului J. Chaban-Delmas, prim-ministru al Republicii Franceze. ■ Nicolae Balotă comentează ideea de modernitate în *Spiritul novator în artă și mitul modernismului efemer*: „Un spirit retrograd, conservator, poate să considere tot ce este vechi mai bun decât ceea ce este nou. Întâlnești, sub diferite forme, o asemenea mentalitate paseistă a celor care se opun – prin natura lor, prin rutină, prin fixația la anumite forme, modalități sau practici depășite – oricărei înnoiri. Un birocrat nu vrea să admită o modificare în automatismele activității sale, un cercetător cu spiritul anchilozat respinge metode noi de lucru, o modificare a perspectivelor studiului din domeniul său, un pictor ori un scriitor nu vrea să conceapă că există și alte căi în universul literelor și artelor decât aceea pe care o practică el. Pe cât de nobile, de valoroase pot fi dragostea pentru trecut, cultivarea, întreținerea cu pietate a unor tradiții, pe atât de sterilizantă se poate dovedi o asemenea închidere a spiritelor conservatoare față de tot ce este nou. Dar, tot atât de primejdioasă ca și închistarea activității creatoare în forme desuete este supralicitarea noului de dragul noutății. Un om cu adevărat viu, trăind o exis-

tență rodnică are, în mod firesc, o înclinație către nou, către noutate. Vrem să știm ce se petrece în țară și în lume, cele mai noi știri; ne interesează în domeniul nostru de activitate tot ce a apărut, tot ce s-a făcut mai nou; orice inovație într-un sector al preferințelor noastre ne pasionează. [...] Justificarea pe care și-o oferă obsedații modernității este teama de a nu rămâne în urmă, de a fi sincroni cu tot ce poate fi mai «modern». Gravă eroare aceea de a dori să fi modern doar pentru a nu lăsa impresia unei rămăneri în urmă. Modernitatea nu se atinge numai prin fuga de tot se nu mai pare modern. O nervozitate penibilă cuprinde pe unii îndrăgostiți ai formelor, ai cărților, ai filmelor, ai vedetelor de ultimă oră. Pentru unul ca aceștia, a continua să citești cu plăcere clasici, a rămâne fidel unor preferințe literare sau artistice care nu mai reprezintă modernismul de ultimă oră este o erezie. În realitate, fuga după anumite obiecte ori trăiri pe care o viziune îndeobște superficială le consideră moderne nu este decât o fugă de realitate. Și, de fapt, cei care caută noul exclusiv pentru a nu părea demodați, rămași în urmă, jertfesc realitatea unei aparențe. Nimic mai efemer decât *aparența modernității*. Ceea ce pare să fie modern doar pentru că e nemaivăzut, nemaîntâlnit, își pierde în scurtă vreme farmecul noutății, neobișnuitul devine obișnuit și dintr-un obiect, o operă, un gest a căror unică valoare era un aer vag de modernitate nu mai rămâne nimic. Nu este nimic mai desuet decât ceea ce mai ieri-alaltăieri era pseudo-modern. Modernitatea trebuie căutată, așadar, ceva mai adânc decât în simpla noutate, în aspectul de ultimă oră al lucrurilor. S-ar putea spune că *tot ce corespunde spiritului uman nesclerosat în șabloane este modern, că modernitatea corespunde efortul uman spre construire a unui univers inedit. Tot ce este autentic, valoros și original, tot ce participă la progresul unuia sau altuia din țărmurile activității umane, tot ce e prezent, activ și fecund în conștiința unei epoci este modern*. Valoarea termenului modern depinde de valorile de care îl atașăm. La un nivel cu totul superficial, a fi modern este identic cu a fi la modă. Un tânăr «modern» – în această farsă accepiune a cuvântului – poartă blue-jeans, cultivă o anumită muzică ușoară, frecventează anumite localuri. Mai sunt, bineînțeles, și alte niveluri, aproape la fel de superficiale, de inautentice, ale modernității. Astfel, a imita ceea ce este, sau pare a fi, modern, aiurea, ca și a te conforma anumitor superstiții care înfloresc în plină civilizație a tehnicii – mit al mașinii, robie a divertismentelor mecanizate – sunt diverse moduri de a nu fi cu adevărat modern, având prezumția modernității. [...] Dacă o operă de artă nu aduce ceva esențial nou, ea poate fi lucrarea unui epigon, a unui om lipsit de talent ori de râvnă artistică. Dar, uneori, talentul, meșteșugul, originalitatea și deci noutatea operei sunt mimate. O falsă originalitate apare slujită prin excentricități. De aceea, este necesară o permanentă conștiință critică, o conștiință lucidă a modernității. Nu poți fi modern fără să *vrei* și fără să *știi ce vrei*, după cum nu este suficient să *vrei* cu orice preț să fii modern. Dimpotrivă, căutând să realizezi cât mai perfect esențialul, necesarul cu mijloacele cele mai actuale,

fiind deschis timpului în care trăiești, dar, hrănindu-te din întreaga experiență progresistă a trecutului, reușești într-adevăr să fi modern. În noțiunea de modern, tradiția și inovația, continuitatea și ineditul creației nu se exclud ci, dimpotrivă, se implică. *A fi modern*, în accepția veritabilă a expresiei, înseamnă pentru cultură a aspira la permanență, la esențial, a năzui să slujești prin opera ta poporul căruia îi aparții, ideile care-i animă munca și faptele încărcate de noblețea dăruirii patriotice. *A fi modern* înseamnă a te situa în consens cu spiritul epocii tale, a te identifica pe deplin cu cauza creatoare a poporului tău. În cazul concret, al creatorului român, *a fi modern* înseamnă, indiscutabil, a sluji cauza socialismului”.

● **[„Viața studentescă”, nr. 37]** Este adresată o *Întrebare pentru Eugen Barbu*: „– *Între plecarea de la «Luceafărul» și începutul «Săptămânii» a intervenit o schimbare de viziune publicistică sau dimpotrivă?* – A vorbi despre un sfârșit al «Luceafărului» o dată cu plecarea noastră, cum ni se insinuează uneori, înseamnă a face o eroare. Multă lume a înțeles ce a însemnat vechea serie a acestei reviste abia după ce a apărut și s-a ilustrat noua serie. Nu știu câți o regretă și câți o detestă, asta e fatal. O publicație nu poate împăca pe toată lumea. Poate pe alocuri vechiul «Luceafăr» exagera în manieră polemică, și asta și pentru că era o revista destinată tineretului, obișnuit cu un limbaj mai deschis dar, cum știm, nu era o revistă deschisă tuturor vârstelor, tuturor scriitorilor. [...] Ce ar fi, așadar, «Săptămâna»? O revistă de cultură în sfera preocupărilor căreia ar intra cartea, teatrul, cinematografia, tv-ul, radioul, artele plastice, muzica, moda, sportul... adică ceea ce preocupă pe omul contemporan. Va fi o revistă de informație și atitudine, prin atitudine înțelegând o dezbatere, dacă se poate doctă, dar nu plictisitoare în problemele cele mai actuale ale creației. [...] În intenția noastră este ca «Săptămâna» să strângă în jurul ei oamenii cei mai competitivi din toate domeniile, pentru ca discuțiile angajate în coloanele sale să aibă o înaltă competență. «Săptămâna» va fi o revistă deschisă tuturor tendințelor, o oglindă fidelă a vieții noastre culturale”. ■ *Un trecut posibil al exegezei sadoveniene: Eminescianismul (Un gând la o aniversare)*, eseu de Marin Mincu, vorbește despre Sadoveanu – continuator ilustru al mitosului eminescian în *Creanga de aur*, oprindu-se doar asupra unui singur aspect din cartea «*capodoperă*» – spațiul inițiat în care sălășluiește Marele Decheneu: „acest spațiu apare transcris în limbajul eminescian... opera sadoveniană, în fond, în întregime nu face altceva decât să configureze mitosul original într-un cadru autohton” . ■ Grupajul *Șapte debuturi*: M.N. Rusu scrie despre Coman Șova, volumul *Astrul nimănui* (poezii), și Doru Mielcescu despre Paul Tutungiu – *Imperiul neodihnei*, Ion Panait – *Noaptea unde mă închin*, Ion Segărceanu – *Fugă din hazard*, Dan Mutașcu – *Substratum*, Florin Muscalu – *Țara bătrânului fotograf* („un exemplu dureros de maculatură poetică abil disimulată... impostura poate fi confundată cu poezia”) și „debutul cu prea puține calități” al lui Bujor Voinea – *Elementele*.

12 noiembrie

● **[„Albina”, nr. 45]** Ion Bănuță semnează eseu *Culori de noiembrie*: „Noiembrie 1970. În acest cincinal glorios ce-și etalează culorile de vis am văzut încă o dată viața noastră cea de toate zilele crescând, mărimdu-se neconținut dimensiunile, am văzut omul călcând cu mândrie pe Lună, am văzut o navă, dintr-o parcă poveste, aducând singură pe pământul nostru iubit, printr-un sărut dat Lunii, un pic din materia astrului cântat de toți poeții lumii”. ■ Șerban Nedelcu scrie despre *Tractoare pe câmpii și pe dealuri*: „De curând ne-a venit o veste din Brașov: uzina Tractorul a scos cel de-al 265 000-lea tractor. Aceeași știre arată că în cincinalul ce va începe de la 1 ianuarie 1971 uzina din Brașov va lucra 192 500 tractoare, adică 38 500 pe an, întrecând de aproape patru ori producția medie a celor 24 de ani de existență”. ■ Baruțu T. Arghezi aduce cântecul popular *La porțile artei*: „A fi *modern* și la *modă*, nu înseamnă a strica ceea ce cultura locală adună de secole. A avea un *spirit modern* înseamnă, întâi, pentru om, o comportare la nivelul zilelor de azi, al doilea, pentru activitatea culturală, crearea condițiilor pentru ca valorile trecutului să se îmbine armonios cu valorile actuale”. ■ Secțiunea *Carte* conține mai multe prezentări. □ *Orga de mesteceni* de Ion Brad: „La *Orga de mesteceni* cântă un poet matur și lucid, deplin stăpân pe mijloacele sale de expresie”. □ *Schimbarea la față* de Teofil Bălaj: „Fără să constituie chiar (așa cum ar lăsa titlul să se prevadă) o schimbare la față, el conține însemnele unei evoluții a liricii autorului”. □ *Marea aventură* de Vasile Sadoveanu: „*Marea aventură* cuprinde schițe cu caracter satiric, umoristic și un număr de povestiri în care se evocă întâmplări reale, unele cu caracter anecdotic, plutind la granița cu legenda, altele cu sunet cunoscut, din toată literatura scrisă odinioară”. ■ Vladimir Pană comemorează *75 de ani de la moarte A.I. Odobescu*: „Scriitor și om de știință, istoric și estetician, creator al arheologiei românești, om de teatru, pedagog, Alexandru Odobescu – de la a cărui moarte s-au împlinit la 10 noiembrie trei sferturi de veac – a fost una dintre cele mai complexe și pasionante personalități ale veacului trecut și ale culturii românești în general”. ■ Dumitru Almaș publică *Ion Neculce – cronicarul*: „Ca istoric, Neculce relevă tot ce are mai caracteristic, mai interesant din viața Moldovei, timp de aproape un secol. Și povestește totul cu farmec, cu ardoare, apăsând asupra suferințelor poporului, jinduind după libertate și independență”.

● **[„România literară”, nr. 46]** G. Dimisianu scrie despre critică și schimbările, în timp, intervenite în *Scara de valori*: „A privi mișcarea literară a unei epoci din interiorul ei, din intimitatea proceselor sale constitutive, cum o face, prin natura sa, critica dedicată actualității imediate, presupune să te împaci dinainte cu o câțime de eroare pe care numai stratificarea lentă, permisă de timp, o va putea îndepărta. E nevoie așadar de oarecare distanțare și de calmul evaluării sintetice, de răgazul necesar sedimentărilor, fixărilor în forme definitive și definitive. Sunt în istoria unei culturi și împrejurări ieșite din obișnuit când

factori conjuncturali contribuie, la rândul lor, la perturbarea criteriilor de valoare, accentuând deruta. S-a amintit mereu în ultimul timp, comparându-se cele două decenii literare postbelice, despre situația literaturii noastre de după război, și drept este să recunoaștem, pentru cei care își pun acum, în termeni dramatici, chestiunea scării de valori, că proporțiile confuziei din ani '50 sunt departe de a fi atinse astăzi. Și totuși avem acum o viziune limpede-edificată asupra raporturilor de valoare din acea perioadă neguroasă. Apele calmându-se, privirea a distins repede cele câteva opere de rezistență, acele scrieri și acei autori care ne dau îndreptățirea să afirmăm că deceniul 6 nu a fost, totuși, un interval golit de valori estetice. [...] Cum să fie criticul: indulgent sau sever, sceptic sau generos, entuziast sau circumspect? Convingerea noastră este că toate aceste ipostaze sunt de acceptat în critică, fiecare fiind reductibilă, până la urmă, la o formulă sufletească și la un tip de reacție temperamentală. Cu o condiție însă: aceea de a se desfășura pe fondul unei *atitudini senine*, eliberată adică de orice prezumții și crispări, de suspiciuni și calcule, desfăcută așadar din orice amestec cu elementele extranee operei. Deci critica poate fi pătimășă sau tandră, violent-contestatoare sau liric-constructivă, dar numai în sfera strictă a judecării creației". ■ În *Proiecte literare* Al. Raicu obține un scurt interviu de la Șerban Cioculescu: „– La «Editura didactică și pedagogică» am predat *Istoria literaturii române* din secolul trecut, scrisă în colaborare cu Vladimir Streinu și Tudor Vianu, a cărei prima ediție a apărut în 1944, la «Casa școalelor». Editura «Univers» mi-a acceptat un volum intitulat *Medalioane franceze*, în care am adunat majoritatea articolelor și studiilor mele referitoare la literatura franceză. La Editura «Minerva» voi preda în curând o versiune nouă a cărții mele *Introducere în poezia lui Tudor Arghezi*. – În prezent? – Trebuie să închei în acest an, în calitate de conducător al lucrării, al treilea volum din tratatul de *Istoria literaturii române*. La acesta, partea mea de contribuție constă într-o introducere generală și un studiu despre Ion Ghica". ■ În *Psalmuri critice*, George Sorescu explică importanța documentelor literare existente în arhive: „Privite comparativ, unele din aceste lucrări ajung însă la aceeași concluzie: Asachi rămâne în *Istoria literaturii române* doar un mare animator cultural. Desigur, justificarea acestei atitudini o găsim în absența – timp îndelungat – a unui material arhivistic care să dezvăluie cercetătorilor valoroase elemente originale în creația literară a scriitorului. Faptul că noi, ocupându-ne de același scriitor, în cercetările noastre am descoperit copia primului său manuscris poetic, *La Leucaide d'Alviro Corintio Dacico ossi al'Agà Georgio Asaky, Roma, il di 8 aprilie 1812*, ne-a permis, bazându-ne și pe alte materiale necunoscute sau mai puțin cunoscute, să reconstituim cele două structuri – Viața și Opera scriitorului, sub titlul *Gh. Asachi*, Minerva 1970". ■ Scriind despre versurile prietenului său, poetul Petre Stoica, Nichita Stănescu semnează *Avant-sentimente la volumul de versuri „O casetă cu șerpi”*: „Țin în brațe copilul din foi scrise mărunț, *O casetă cu șerpi*. Aici, alta a fost

ideea, în detestarea limbii scrise nici măcar steagurile ei, – verbele – n-au mai fost luate în considerare. Carte bizuită pe substantive. Când o citești, numai nume de lucruri și numai nume de lucruri. [...] Poetul este frumos, are ochi albaștri înfundați în cap. Poetul înjură și iubește rachetele în timp ce stă drept, în mâna dreaptă cu hățurile unei cvadrighe”. ■ S. Damian publică o... *Prognoza estetică*: „Previziunea lui G. Călinescu – ieșirea din contingent – nu s-a adevărat însă în sensul categoric, absolutizat stabilit. Romanul românesc din ultimele decenii înregistrează trepidația civilizației moderne, mobilă, refractară clasificărilor apriorice. A greșit criticul când a afirmat sentențios: «Literatura noastră face prea multă sociologie și istorie, este cazul de a o îndrepta spre psihologie caracterologică și spre umanitatea canonică». El singur a dezmințit admirabil imperativul fixat și a conceput peste câțiva ani romane de foraj politic, reconstituire precisă, sociologică și istorică, a tribulațiilor unei epoci”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu scrie *Despre vechea noastră medicină*. ■ Matei Călinescu este prezent cu un comentariu despre volumul *L'empire des signes* de Roland Barthes: „Dacă aş avea de reproșat ceva lui Barthes, aceasta s-ar referi la artificiala antiteză Occident-Orient pe care este construită întreaga carte. Dincolo de contrastele aparente (și, desigur, dincolo de încrucișările de influențe istorice) se pot descoperi între cultura occidentală și cea orientală multe și surprinzătoare omologii”. ■ Tudor Mușatescu: *Ultimele mărturisiri*, se numește interviul realizat de Mihai Neagu Basarab înainte de moartea dramaturgului. Ca introducere apare nota semnată M. N. B.: „Conjudețean cu Tudor Mușatescu, simțind și acționând ca de pe aceleași plaiuri, i-am înmânat, cu câteva luni în urmă, întrebările acestui interviu. Maestrul le-a citit, și a exclamat: «Aoleu, frate-meu, dar ești tobă de carte! Mai lasă-mă câteva zile, să mai mă uit pe niște cărți din studenție». Am revenit de zeci de ori în casa din strada Cazzavillan. Deși n-avusese vreme sau dispoziția necesară pentru a-mi răspunde la chestionar, conversația sa era extrem de binevoitoare. Era mândru că are prilejul să se formuleze asupra principiilor sale estetice, îmi povestea despre prietenii săi întâmplări reale care au stat la baza multor scrieri ale sale. După câteva luni, câinii mă învățaseră și nu mă mai lătrau. Tudor Mușatescu se simțea bolnav, obosit, dar se străduia să rămână vesel. Într-o zi, când pierdusem aproape orice speranță de a mai obține interviul, mi-a dictat dintr-un caiet gros răspunsurile. Era foarte scrupulos. Mi-a cerut să i le aduc și bătute la mașină, să le mai controleze o dată, deși se simțea tot mai rău. După câteva zile s-a internat. Apoi...”. □ Cităm din interviu: „*Teatrul absurdului este tragic sau este comic? În estetica lui Eugen Ionescu se proclamă excesul de teatralitate, care trebuie să ducă la ștergerea graniței dintre comic și tragic. Urmuz contopește aceste două aspecte fundamentale ale existenței omului. Îmi mai permit o întrebare: care este aportul artei absurdului în ceea ce privește înțelegerea destinului omului?* – Alegerea lui Eugen Ionescu, acest mare talent și mare deștept, la Academia Franceză”. ■ În recenzia intitulată *Poezie*

și sinceritate, Zaharia Sângeorzan este necruțător cu autorul: „Vorbesc de Ion Crânguleanu care, în *Traversarea nedreptății* (Editura Eminescu, 1970, 128 p.) este atât de nesincer, încât textul se rătăcește necondiționat în versificație, într-un lexic imposibil de asimilat. Ideile poetice s-au risipit în banalitatea expresiei și, de fapt, existența lor este doar anunțată pompos, scandalos în titlu (*Ce grabnic, la apus, încep să crească dolii!!*) căci ele sunt excluse automat când poezia începe să se organizeze. [...] Nuditatea formală a acestor versuri nu spune nimic ca profunzime a ideii, nu lasă, ca să zic așa, emoția să descifreze un acces spre sensibilitate. Ea e barată de nesinceritatea estetică. Poezia, autentică poezie, se cufundă în sinceritate ieșind la suprafață într-o simplitate supremă, de recunoscut, comunicându-și semnificațiile, o filozofie lirică, directă, îndepărtând brutal nesinceritatea, adică versificarea înflorită abundant pe un spațiu al platitudinilor insuportabile”. ■ Cronicarul literar Lucian Raicu face câteva *Considerații confortabile* despre volumul cu acest titlul, al lui Al. Philippide: „Întrebarea: *la ce bun?* Traversează dramatic toată critica sa. Și totuși, luptând cu această întrebare, atât de nobilă, Al. Philippide a scris foarte mult, acoperind o uimitoare suprafață tematică și problematică, într-un spirit de străveche competență. Niciodată cu o cunoaștere improvizată, mereu parcă silindu-se să-și «amintească» ceea ce știe de mult și ar fi vrut să uite... [...] Lectura este o experiență spirituală. De fiecare dată când simte că trebuie să exprime acest adevăr, stilul devine de o lirică violentă, somându-ne să privim cărțile «cu ochi noi și minte limpede» și să ne eliberăm de povara ideilor «dobândite din imitație și din spirit de turmă». Dacă s-ar elibera de ideile dobândite pe această cale, mulți dintre noi, nesuportând evidența brutală, s-ar considera deposezați de ceea ce au mai scump pe lume”. ■ Marius Robescu își dezvăluie nedumeririle în *Capcane ale spiritului*: „Un fel de accent totalitar a început să se pună pe sugestie, imaginea speranței care ne trece pe sub ceruri boltite succesiv, goale de soarele pe care nici nu-l mai vrem. Ne încântă spectacolul unei geneze la infinit prelungite, spasmele norilor, ale materiei. Magia informului ne ține. Nu mai implorăm înghețul de o clipă care să ne dezvăluie ordinea. Tot ce dorim, iluzie nouă, este amploarea cântecului. Pare să fi dispărut gustul desăvârșirii, ori, mai bine zis, efortul întru aceasta nu ne mai impresionează. Poeti și critici, influențându-se reciproc, îl ignoră. Dorința de perfecțiune, disprețuită, e numită cu totul impropriu «estetism». Toate acestea mi s-au părut superior exemplificate de cartea lui I. Negoitescu *Poezia lui Eminescu*. Am mai avut prilejul să-mi spun părerea despre acea carte. Amintesc doar, acum, că ea conține ciudata opinie că, părăsind marele imn pe care începuse să-l intoneze, poetul devine victima propriului efort artistic. Nu m-am putut alătura opiniei, repede adoptată de mulți, dar temerea cea mare s-a adevărit. Erezia a fost dusă până la capăt de către alții, în termeni grosolani”. ■ Grigore Smeu scrie *Despre imprevizibil în literatura modernă*: „În literatura modernă există o adevărată frenezie a imaginilor și trăirilor neașteptate, o virtute combinato-

rie, asociativă, fără precedent, supunând subiectivitatea umană unui soi de presiune a surprizelor. Făcând această afirmație, nu ne gândim atât la binecunoscuta literatură de aventuri, la acele romane polițiste excelând printr-un imprevizibil-șoc, destinat destinderilor fără pretenții, cât la imprevizibilul într-un înțeles mai cuprinzător și mai înalt, izvorând din fanteziile neîncetate neliștite și încordate, capabile de mari revelații umane. La noi, exaltarea imprevizibilului a devenit în creația literară a ultimilor ani aproape o obsesie. Reacția constituie, fără îndoială, o răzbunare împotriva acelor creații literare saturate de eroi schematizați, de caractere dogmatizate, lipsite de ineditul individualizărilor autentice. Dar ar fi simplist și cu totul incomplet să explicăm această exaltare numai ca o descătușare din rigorile dogmatizatoare. Amplificarea imprevizibilului are impulsuri multiple, deosebit de complexe, care țin de anumite trăsături specifice creației literare moderne”. ■ Noi aprecieri și note critice sunt inserate în *Ochiul magic*. □ *Comemorare Odobescu*: „În cadrul comemorării a 75 de ani de la moartea lui Al. Odobescu, a avut loc la Institutul de istorie și teorie literară «G. Călinescu» un simpozion festiv, compus din patru comunicări de specialitate. Al. Dima, directorul Institutului, a prezentat *Actualitatea operei lui Al. Odobescu în contextul cercetărilor de istorie literară, estetică și teorie a artei și literaturii*. Răzvan Theodorescu, de la Institutul de Istoria Artei al Academiei de Științe Sociale și Politice, a vorbit despre *Odobescu și istoria artelor «varvare»*, aducând contribuții și interpretări semnificative în legătură cu problemele tratate”. □ *Fiara cu aripi și vioara alăptată*: „Ei, și-acum să vedem dacă ghiciți ce a făcut lăutarul. N-aveți cum să aflați, decât dacă citiți proza *Joc neîntrerupt* de Marius Tupan, în revista «Amfiteatru» – septembrie a.c. [...] De fapt, Marius Tupan a vrut să ne aducă la cunoștință, prin intermediul «Amfiteatrului», o nouă metodă de a obține, dintr-o amărâtă de vioară, ditamai contrabasul. Sau poate că alta a fost intenția prozatorului?”. □ *O „erezie estetică”*: „Citim în nr. 10 al revistei «Ateneu» o cronică supraintitulată, nici mai mult nici mai puțin, decât psihostilistică (!?). Autor, Constantin Crișan. Iată care sunt caracteristicile acestui nou gen de cronică literară: 1. Banalitatea și ineficiența afirmației: [...] 2. Negația nonafirmației: [...] 3. Definiția erudită: [...] 4. Spiritul vindicativ fără obiect: [...] 5. Erezia estetică”. □ *Debutul unui poet*: „*Biblioteca Argeș*, suplimentul numărului 10 al revistei «Argeș», publică prima plachetă de versuri, *Edict*, a unui tânăr și talentat poet piteștean Miron Cordun (George Cristea Nicolescu). Substanța lirică este evidentă și dincolo de stângăciile materiei, încă nerodită, deși adesea șlefuită cu neașteptat rafinament, se poate întrezări înclinația solemnă spre meditația melancolică trubadurescă, spre cântecul grațios al stărilor nostalgice”. □ *Mediterrana*: „Este titlul unei cărți de peste 300 de pagini, tipărită în condiții grafice excepționale, care ne propune un itinerariu odysseic prin milenii de cultură și în peisajul Mediteranei. Cu acest număr alcătuit după ideea cuprinderii unei culturi, «Secolul 20» deplasează limitele unei re-

viste, fie și lunare, fie și de literatură universală, în teritoriile nobilelor intenții editoriale”. □ *O precizare* de Eugeniu Speranția: „În nr. 36 din 5 septembrie a.c., săptămânalul «Luceafărul» a publicat articolul (Addenda) *B. Fundoianu umorist*, semnat de Paul Daniel. [...] Textul acesteia, scris pe o carte poștală, nu e datat, dar Paul Daniel socotește că ar fi din 1916, când Fundoianu începuse a publica prin reviste. [...] Constatând eroarea articolului mai sus indicat, am scris redactorului șef al revistei. Credeam că domnia-sa va sacrifica un mic spațiu dintr-un număr ulterior, spre a nu lăsa în confuzie pe cititori. Zadarnic! Singura reacție care a urmat a fost o scrisoare a lui Paul Daniel adresată mie însumi. E drept, scuza sa e foarte civilizată, dar cu totul de prisos: greșeala comisă în public, tot în public trebuie să fie reparată”. ■ Virgil Tănase semnează *Fantasticul la Vasile Voiculescu*. ■ Al. Piru scrie despre recuperarea unui studiu al prozatorului și criticului Octav Șuluțiu sub titlul *O monografie*: „Printre criticii de a doua mână din cenacul *Sburătorul*, E. Lovinescu punea speranțe în Octav Șuluțiu, ardelean născut în București (5 noiembrie 1909), dispărut prematur în 1948. [...] Monografia sa despre George Coșbuc, publicată abia acum de Editura Minerva sub titlul *Introducere în poezia lui George Coșbuc*, este o lucrare rămasă nefinisată, așternută pe hârtie cam în grabă, dar executată în cea mai mare parte, doar cu capitoul final (*Contradicțiile și unitatea operei lui Coșbuc*) lipsă”. ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de poezie. □ *Traversarea nedreptății* de Ion Crânguleanu: „Vom spune cu franchețe că Ion Crânguleanu este un poet de talent care a greșit față de propria înzestrare. În loc să mediteze asupra artei sale, să înainteze tot mai conștient spre maturitate, el a rămas cu tânăra sa peniță pe hârtie, fără întrerupere, așternând noian de versuri și carte după carte. Nedreptatea la care se referă, amenință să continue, în aceste condiții. E vorba de asumarea maturității, de părăsirea, oricât de dragă i-ar fi, a acelei poezii de tinerețe stagnantă, care – de altfel – îi venea, uneori, bine”. □ *Trestii de aer* de Alexandru Șerban Ionescu: „Al. Șerban Ionescu scrie o poezie intelectuală (fără exces), sobră și concisă, rostită în șoaptă”. □ *Șodron* de Gheorghe Astaloș: „În prefață, regretatul Eugen Schileru îl definește pe Astaloș drept «un menestrel». [...] Încât prefața volumului este dreaptă, dar numai cu cele mai bune poeme din plachetă; destule, credem, pentru un debut notabil”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă volume de proză. □ *Moartea lui Orfeu* de Laurențiu Fulga: „Pe scheletul subțire al unui poem despre iubire, Laurențiu Fulga a grefat un răscolitor examen al conștiinței artistului modern, încărcată de toate spaimele și neliniștile acestui veac”. □ *Aldebaran* de Elena Ghirvu-Călin: „Înzestrarea ei în direcția construcției epice este fragilă, de unde repede cade – când se aventurează – în robia șabloanelor de tot felul; natura vocației sale îmi pare a fi mai conformă cu proza de notație în chip de jurnal intim a unor stări sufletești deosebite, decât cu relatarea unei «istorii»”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de volume de critică. □ *Eseuri despre literatura modernă* de Matei Călinescu: „[...] este-

tica lui Matei Călinescu are calitatea prețioasă de a fi *plăcută*; autorul nu-și propune să ne «zguduie» și nici măcar să ne câștige o admirație necondiționată. El se mulțumește să ne invite a gândi la niște aspecte peste care treceam până acum prea ușor, citind o carte, și să-și susțină observațiile pertinente cu numeroase date instructive, fără a lăsa vreo impresie didacticistă. De aceea aproape toate eseurile sale devin într-adevăr, după fericita formulă a lui Remy de Gourmont, agreabile «promenade filozofice» prin universul literaturii moderne». □ *Introducere în poezia lui G. Coșbuc* de Octav Șuluțiu: „Mă îndoiesc că acest studiu inedit despre Coșbuc va izbuti să readucă numele lui Octav Șuluțiu în conștiința publică. Întâi, fiindcă e o lucrare neterminată, rămasă printre manuscrisele autorului și lăsată într-o primă redactare, nu prea îngrijită, cum ne avertizează prefațatorul textului, Dumitru Micu. Pe urmă, deoarece Octav Șuluțiu a fost un critic, foiletonist, mai puțin citit, chiar și acum trei decenii, pentru justetea diagnosticelor sale sau harul formulării lor memorabile și mai mult pentru atenția acordată cărților necomentate de alți cronicari”. ■ Versuri semnează: Emil Botta (*Salcie cu Pajura*), Leonid Dimov (*Ciob; Reper; Mit; Fugă; Bun rămas*), Constantin Știrbu (*Tarabă; Pe o piele de Narval; Aisberg; Cu angakuții; Timertsitul mi-apare*), Gabriela Melinescu (*În cârciumă, sub colivia privighetorii; Capul negru, dinții ascuțiți; Jurământul de sărăcie, castitate și supunere; În zorii zilei îmi amintii; Nu ne opriți; Rebellio Carnis*), Modest Morariu (*Joc; Ploaie pe țarm; Eseu; Liniște deplină; Hingherul milos-tiv; Dialog de unul singur; Soliloc*), Ovidiu Genaru (*Cântec*), Viorica Mereuță (*Poem fără teamă*). □ În proză se exprimă Corneliu Omescu (*Ceață roz*) și Petru Popescu, *Drum în penumbră*. ■ Sub titlul generic *Ce e nou în cultura elvețiană*, apar: *Chagall poet* de Philippe Jaccottet, „*Întoarcerea*” lui Jacques Borel de Georges Anex, „articol scris pentru «România literară» de criticul cunoscutului cotidian «Journal de Geneve»” și *Metafore în era tehnocrației* de Marcel Raymond, „fragmente din articolul *O poezie umană*, apărut în antologia *Poetes de Geneve*, editată în colecția «Jeunne Poesie» condusă de Charles Mouchet”. □ Ion Caraion semnează traduceri din poezii Gilbert Trollet (*Auschwitz*), Georges Haldas (*Amintirea lui Jean Hercourt*), Manfred Gsteiger (*Tancurile*), Charles Mouchet (*Sens poetic*), Jörg Steiner (*Cutia neagră*), Vahé Godel (*Ruaje*), Gertrud Wilker (*Despre case*), Pierre Alain Tâche (*Munte și mare*), Kurt Marti (*Proorocie*), Jean-Georges Lossier (*Marea călătorie*), Giorgio Orelli (*Unui prieten ce se căsătorește*), Erika Burkart (*Scurt-circuit, prag de somn*).

● [„**Tribuna**”, nr. 46] Numărul se deschide cu o serie de poezii semnate de Ion Pop și cu un poem în proză dedicat de Emil Bunea închinătorii de la Doftana, în apropierea semicentenarului Partidului. ■ Volumul de versuri *Cântec șoptit* (C.R., 1970) de Zaharia Stancu, este semnalat de Victor Felea în *Cronica literară* ca un „cântec de înfrățire și intimitate cu lumea”. Apărut la o distanță considerabilă de ultima carte de poezii a lui Zaharia Stancu, volumul

reprezintă o etapă nouă a liricii lui, „a unei amiezi trăite plenar și cu luciditate, cu limpedea conștiință a momentului de cumpănă în care propria sa ființă se află, pândită de amurg”. Articolul abundă în analize pe text. ■ Aurel Sasu prezintă romanul lui Aurel Dragoș Munteanu *Scarabeul sacru* (C.R., 1970), iar Mircea Popa semnalează publicarea a două volume tot la Cartea Românească, *Moartea centaurului*, de Maia Belciu, proze scurte și nuvele care par scrise „de două mâini diferite: una formată, cu un ton clar, matur, cealaltă [...] de începător” și *Dintr-un jurnal de noapte*, de Sergiu Dan, o colecție de povestiri, anecdote, meditații asupra condiției umane. ■ Constantin Cubleşan scrie despre romanul lui Mircea Ciobanu *Cartea fiilor* (C.R., 1970) un articol intitulat sugestiv *Teroarea și obsesia spaimei*. Criticul consideră *Cartea fiilor* „un roman de simboluri și de atmosferă”. □ Fragment de proză, *Călătoria*, de Ion Lăncrănjan și poeme de Marcel Mureșan. ■ *Cartea de artă* semnată de Mihai Nadin, semnalează apariția monografiei *Ioan Andreescu*, de Radu Bogdan și pe cea a albumului *Matisse* de Neagu Rădulescu. ■ În cadrul rubricii *Istorie literară. Documente* sunt redată două scrisori adresate lui Octavian Goga, una din partea lui I.L. Caragiale, de la Berlin, datată 1/ 14 sept. 911, cealaltă din partea lui Alexandru Vlahuță, de la Plăinești, 18 Februar 1914. Ambele scrisori sunt reproduse și în facsimil în acest număr al revistei. ■ Ion Buzași prezintă un portret al scriitorului Al. Lupeanu-Melin, *Un evocator al Blajului*. ■ Pe ultima pagină, Gaëtan Picon publică *Literatura și visul*, cu mențiunea: „un articol scris pentru Tribuna”, în traducerea Virginiei Baci. Eseistul francez face critica volumului *Façon sd'endormi, façons d'éveillé* de Henri Michaux, pornind de la ideea că „orice am crede despre vis [...] ceea ce credem ne angajează, ne definește”. □ Tot pe ultima pagină, poezii ale lui Michel Deguy în traducerea lui Ion Cocora și una a lui Philippe Dumaine, în traducerea lui Nicolae Prelipeanu.

13 noiembrie

● [„Scânteia”, nr. 8606] Cu ocazia vizitei delegației de partid și guvernamentale a R.P. Polone, s-a semnat un *Tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală între Republica Socialistă România și Republica Populară Polonă*.

● [„Contemporanul”, nr. 46] George Ivașcu semnează pe prima pagină *Spectacole de larg consum*, în care analizează impactul spectacolelor de circ, operetă, estradă etc. asupra educației maselor largi. ■ *Climat literar* (Paul Anghel) încearcă să clarifice direcțiile literaturii post-dogmatice: „I-am răsturnat, astfel, cu mult zgomot pe dogmatici – mai presus de toate climatul dogmatic! – și foarte bine am făcut. [...] E stupid, am spus, să mai repetăm vreodată bătălia pentru Arghezi, împotriva lui A. Toma”. ■ Scriind articolul *Conștiința romanului*, Zaharia Sângeorzan concluzionează: „Totalitatea valorică a experienței romanului modern românesc traduce numaidecât ideea de noutate în ordine

tematică și compozițională, dar mai ales reflectă curajos o ideologie și o estetică realistă nesuspendate în superficialitate stilistică și falsă problematică umană”. ■ În rubrica *Jurnal de lector*, Laurențiu Ulici comentează numărul „Secolului 20” dedicat Mediteranei, precum și *Tăgade* de Alexandru Grigore și *Proteze* de Valeriu Oișteanu. ■ Nicolae Manolescu semnează cronică literară la *Intrare în castel* de S. Damian: „Între tragic și intelectualizare, între citadinism și istoricitate există, incontestabil, fire conducătoare, și chiar o logică naturală, dar mă întreb dacă putem totuși vorbi de o convergență profundă capabilă a face din Castel o figură simbolică pentru destinul modern al romanului nostru”. ■ În secțiunea de teatru se revine la montarea lui Radu Penciulescu cu *Regele Lear* de Shakespeare, de această dată, două opinii contrare. □ N. Carandino desființează montarea: „Spectacolul se risipește în amănunte superficiale și ne semnificative. Înlocuirea cavalerilor în armuri, la care se referă Shakespeare, prin ansambluri polivalente de golani, care trec de la fâș-fâș la pătură, pentru a întârzia cu predilecție la exhibiționismul seminudului, nu servește textul nici chiar în intențiile lui cele mai largi sau cele mai secrete”. □ Ileana Popovici scrie: „A trata *Regele Lear* ca un experiment teatral pur e neesențial. Considerate în sine, golite de semnificația pe care o transmit, «semnele» utilizate par gratuite, naivă exhibiție de îndrăzneli copilărești. N-ar fi ciudat ca noi, cei care, consecvent, cerem teatrului *sens, atitudine*, să devenim brusc opaci la toate acestea, tocmai atunci când o montare își clădește însăși rațiunea de a fi pe un *mesaj*?”. □ Secțiunea de *Arte frumoase* se ocupă de învățământul artistic; semnează articole Raoul Șorban (*Înainte se studia la Aman, acum la Baba și Ciucurencu...*), Gheorghe Achiței (*Condiția programei: să nu fie respectată întocmai*), Ion Sălișteanu (*Procesul didactic nu are nimic spectacular*), Paul Bortnovschi (*Arta meditație și Arta acțiune*), Marcel Chirnoagă (*Studentii – creatori de complexe?*), Ariton Petrescu (*Liceul de artă – liceu de specialitate*), Cristina Anastasiu (*Formarea artistului*) și Augustin Costinescu (*Învățământ post-universitar*). ■ Mircea Malița semnează articolul *Omul, ființă antientropică*: „Aventura antientropică a omului se revarsă în creația sa. Transformarea unei pietre amorfe în statuie și smulgerea din totalitatea egal probabilă a combinațiilor de culori a unei anumite picturi, explicarea unui mesaj scris în proză sau vers, scoaterea la lumină expresiei a unei stări din străfundurile sale, toate pot fi citite în termenii tendinței de reducere a entropiei”. ■ Ecaterina Oproiu scrie admirativ despre anchetele sociale ale Ancăi Arion la cronică TV. □ La secțiunea de film, Eva Sârbu realizează un interviu cu actorul Kovács György. ■ Nicolae Oprețescu trimite o corespondență din Paris: *Student la I.D.H.E.C.* (Institut des Hautes études Cinématographiques), primul institut de profil din lume, avându-i printre profesori pe Richard Brook și Costa Gavras. □ Călin Căliman semnalează Festivalul Filmului Indian, primul de acest fel din România. ■ O *Elegie la moartea unei dresoare de pantere* scrie Teodor Mazilu, în memoria Lidiei Jiga. ■ Jerzy Pawlas trimite o

corespondență din Varșovia: *Orașele liniare*. ■ La rubrica *Atelier*, un interviu al Alexandrei Titu cu I. Gh. Vrăneanțu dezbate condiția provincialului în artă. ■ Ultima pagină conține o corespondență a lui Ioan Grigorescu din Paris, despre șocul resimțit de francezi la moartea marelui om (Charles de Gaulle), și un fragment din *Memoriile speranței*, în traducerea Gabrielei Dolgu.

14 noiembrie

● [„*Scânteia tineretului*”, nr. 6684] C. Stănescu recenzează volumul de versuri al lui Ilie Constantin, *Coline cu demoni*. (fără an și editură).

● [„*Cronica*”, nr. 46] *Vârsta zero*, piesă de Andi Andrieș. ■ Zaharia Sângeorzan scrie o cronică literară a volumului *Eseuri despre literatura modernă* de Matei Călinescu, considerându-l pe autor a fi „unul din cei mai serioși și mai profunzi critici ai actualității, iar valoarea eseurilor crește nu atât din ideea de analiză, ci din conștiința că literatura are o existență reală, misterioasă, de repus în circulație”. ■ Adrian Marino publică pagini dintr-un *Carnet elvețian*, ținut între 1-15 octombrie 1970, descriind Berna, Geneva, Lugano și întâlnirile sale cu Andri Peer, Erwin Heimann și Jean Starobinski. ■ N.A. Ursu îi dedică aceluiași Adrian Marino articolul sub formă de scrisoare intitulat *O poezie necunoscută a lui Pușkin tradusă de Alecu Donici?* ■ În *Creangă pe scenă*, N. Barbu comentează dramatizarea lui I.I. Mironescu intitulată *Cătiheții de la Humulești*. ■ *Ultimul mușatism*, tabletă-necrolog Tudor Mușatescu. ■ În *Convorbirile Cronicii*, Nicolae Florescu dialoghează cu poetul-magistrat Gherghinescu Vania, despre pseudonimul folosit, despre activitatea sa literară brașoveană din anii caietului de poezie „Claviaturi” etc. □ *George Bernard Shaw în aforisme* traduse de Horia Hulban. □ Pagină de prezentare a poetului bulgar Mihail Berberov.

● [„*Flacăra*”, nr. 46] În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu scrie schița *Oaia exigentă*. □ Henri Wald publică eseu *Reîntregirea omului*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, se prezintă volumul lui Al. Philippide, *Considerații confortabile*: „comentariul la obiect, lectura întinsă ce permite un comparativism exact și revelator, un simț sigur al frumosului și valorii sunt câteva dintre trăsăturile lucrărilor sale de exegeză”. □ Notă despre subiectul romanului *Păuna și copiii ei* (Ed. Eminescu) de Elena Iordache-Streinu. □ Se anunță că, la Eminescu, în colecția *Clepsidra*, „a apărut o nouă ediție a romanului *Ciuleandra* de Liviu Rebreanu”, iar în B.P.T. *Doamna Bovary* de Gustave Flaubert, în traducerea lui Demostene Botez. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, semnată de Alecu Popovici, apar note de prezentare ale pieselor *Rebelul* de Ion Omescu, montată la Teatrul Nottara, a dramatizării *Amintirilor* lui Creangă (cu titlul *Cătiheții de la Humulești*, Teatrul Național din Iași), *Domnul Puntila și sluga sa Matti* de B. Brecht (Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani).

● [„*Luceafărul*”, nr. 46] Aflând de interesul pentru icoane, Marin Preda încearcă să afle ce anume îi atrage pe oameni să le achiziționeze. „Adevărate

capodopere ale gândirii plastice populare, în care nu știi ce să admiri mai întâi, compoziția, prospețimea gândirii coloristice, sau umorul involuntar pe care îl exprimă desenul naiv, în care Maica Domnului, de pildă, pictată pe un fond verde, cu două rânduri de sprâncene, ține în brațe un Isus cu trei rânduri de sprâncene și cu un chip bătrânicos, lipsit de orice scânteie divină și cu picioarele rahitice. [...] Și cu toate acestea coloritul dovedește deodată prezența unei intense gândiri artistice, cu rezultate surprinzătoare care pun pe privitor în fața artei veritabile. [...] Nu mi s-a mai părut deci nefiresc ca un necredincios să dea interiorului apartamentului său un aer de biserică, sau de olărit, fiindcă unii își pun pe pereți și oale și străchini. Ce se poate face? Un perete gol e dezolant, și de când muzeele și instituțiile cu fondurile lor bogate cumpără tot ce e bun din plastica și creația decorativă cultă, amatorii trebuie să se mulțumească și cu folclorul. Și iată-i descoperind frumusețea icoanelor pe sticlă. Iată-i pornind în căutarea lor prin sate. Unii s-au grăbit, dar alții au cam întârziat. [...] Toate icoanele de valoare din regiunea respectivă și din alte regiuni sunt acum și ele proprietatea muzeelor, care le-au cumpărat, le-au numerotat și le-au pus la adăpost de apetitul amatorilor întârziați care n-au mai apucat și ei să le achiziționeze când se găseau să-ți umpli la întoarcere mașinași pe urmă să-ți faci acasă cu ele un fel de paraclis”. ■ *Detectivul Arthur* de Emil Brumaru este cartea de care se ocupă, în acest număr, Eugen Simion care observă că, dacă versurile sale „înfățișează bucuriile unei existențe modeste” „într-un stil inteligibil”, actualul volum este unul „dezolant de simplu ca expresie, fără mituri și demitizări, fără pești abisali și cai metafizici. Emil Brumaru n-are, s-a înțeles, obsesia de a fi sincron și tocmai acest aer de vechime și plăcerea de a vorbi de lucruri ocolite de alții îl fac agreabil și original. Originalitatea iese uneori și din fuga de a fi original. Autorul despre care vorbim este un asemenea caz și versurile lui, cu parfum de veche romanță, tânguitoare și ironice, fac încă odată inventarul domnitorului și plesnesc de deliciu evocând dulcelețurile pietrificate din cămară”. Criticul notează că „detectivul Arthur care inspectează o dulce așezare bucolică nu-i firește decât poetul, tandru și depășit de vreme, prețuitor de tangouri și valsuri prăfoase”, „un spirit bucolic și elegiile lui vorbesc despre carnea suavă de fluturi și de motani grași, visători, așezați în roase fotolii”. Din analiza volumului se poate observa că Emil Brumaru face ca în „poezia noastră să reapară” „grațiosul, bucolicul și miniaturalul”, poetul fiind „un neoclasic pe care ironia inteligentă și buna calitate a fanteziei îl feresc de a fi un simplu versificator pe teme vechi, cum sunt atâția”. ■ Referindu-se la culegerea de poeme a Ilenei Mălăncioiu, *Către Ieronim*, Nicolae Ciobanu remarcă un „refuz” al oricărei „intenții programatice”, deoarece are „o deplină și superbă încredere în valorile afective și, implicit, existențiale, încorporate în ceea ce simte cu necesitate că are de spus”. Totodată, din lectura pieselor incluse în volum, N. Ciobanu deduce că „feminitatea lirismului propus de poemele Ilenei Mălăncioiu este emanația unei acute și intens trăite crize

psihologice, circumscrisă acelei indefinibile stări de lingoare erotică”, iar „elementul care acordă farmec și gravitate intrinsecă constă tocmai în aparenta absență a cauzei logice, reale, de unde porcede lamentația. Este vorba, ni se pare, de o lamentație nu neapărat întotdeauna erotică, ci mai degrabă de una general feminină, raportată la condiția speței în esență”. În ceea ce o privește pe poetă se observă o „înzestrare” „cu o conștiință artistică scrupuloasă, traversată de necesare scrupule critice”. „Reală și deosebită performanță a poetei, pe planul acesta, al structurării unui sistem personal de referințe metaforice și simbolice, este însă marcată de ciclul a cărui substanță gravitează în jurul straniului personaj inventat Ieronim. Dacă avem în vedere și numeroasele piese din acest ciclu publicate ulterior în reviste, înclinăm să credem că Ileana Mălăncioiu este pe calea născocirii unei mitologii poetice sui-generis extrem de aptă să-i slujească aspirațiile cele mai intime legate de vocația sa artistică”.

■ *Avantpremieră editorială* anunță următoarele volume: *Ninsoare neagră*, versuri de Alexandru Lungu (C.R.), *Câteva sentimente*, poeme de Radu Cănuș (Ed. Litera), *Zi dramatică*, poeme de Boris Deșliu (Ed. Litera). ■ Sunt publicate grupaje de versuri de Mircea Ivănescu, Ovidiu Hotinceanu, Marin Mincu, Gheorghe Crăciun, Liviu Constantinescu și povestiri de Alexandru Văduva (*Amețitoare toamnă*), Mircea Casimcea (*Nu trecuse primăvara*), Bianca Nord (*Noaptea vânătorii*), Gabriel Iuga (*Gara*).

15 noiembrie

• [„*Urzica*”, nr. 21] Aurel Baranga semnează necrologul umoristului *Tudor Mușatescu*: „23 de ani semnătura lui Tudor Mușatescu a înnobilit și cinstit paginile revistei noastre, așa cum, aproape o jumătate de secol, aceeași iscălitură a constituit bucuria unui întreg popor. Cum să-l plângem în clipa despărțirii și mă întreb, zguduit de vestea năprasnică a morții sale, dacă lacrimile sunt la locul lor. A fost copilul răsfățat al veacului, venit pe lume cu toate darurile: bun și generos, talentat până la geniu, vesel, optimist și tonic, inepuizabil în invenția demonică a unui umor fără pereche, sensibil, plin de grație și farmec. N-a știut, n-a cunoscut niciuna din mizeriile omenești: gelozia, mândria, invidia sau răzbunarea, a risipit în jurul lui fericirea cu o imperiașă și veșnic neistovită bunătate. Lasă în urma lui un nume de aur și o operă fără crepuscul. Nu, nicio lacrimă nu e la locul ei. Nu plângem un mort, ne descoperim înaintea amintirii lui nemuritoare”.

18 noiembrie

• [„*Scânteia*”, nr. 8611] Mircea Malița publică un *Discurs despre civilizație*: „Iată-ne angajați într-una din cele mai mari misiuni pe care poporul nostru le-a avut vreodată, capabilă să genereze entuziasm, pasiune, și infinite resurse de dăruire: făurirea civilizației socialiste, operă amplă, fundamentală, la care partidul comunist cheamă și antrenează energiile întregii noastre națiuni. Obi-

ectivul este înălțător. Într-adevăr, a medita asupra sensului civilizației nu este de ajuns. Mai trebuie să gândim și dintr-un punct de vedere «practic», din perspectiva omului obișnuit, a participantului activ la crearea istoriei. În primă instanță, mă voi opri la câteva din trăsăturile indispensabile ale făuritorului de civilizație, care nu sunt trăsături de intelect, nu țin de sfera cunoștințelor, nu țin de nivelul deprinderilor tehnice, ci țin de caracter. Le concep, pe toate împreună, ca pe un fel de «matrice, caracterologică», aptă să genereze un conținut de idei și de priceperi hotărâtoare. Fără matca aceasta originală e greu de conceput că omul ar fi pregătit pentru o înaltă civilizație. Prima condiție este precizia. În această rubrică pot fi cuprinse mai multe trăsături care țin de unul și același lucru și anume de cultul detaliului. [...] A doua condiție este aceea a efortului. [...] Omul civilizației este un om mai mult decât harnic. Hărnicia lui este de natură practică și eficientă. [...] A treia condiție, aparent neglijată, este aceea a politeței. Ea poate fi identificată în orice coadă care se produce la autobuz sau la un ghișeu și nu există țări în lume în care asemenea cozi să nu existe, chiar dacă ele sunt diminuate de analiștii matematicieni care folosesc calculul probabilităților. [...] O societate care lucrează la construirea unei civilizații este prin definiție unită și știe să rezolve armonizarea dificilă a caracterelor individuale. Avem lucruri prea importante de făcut ca să ne certăm, suntem prea solidari ca să nu ne stimăm, suntem prea ocupați ca să ne demoralizăm reciproc prin scene de isterie sau de enervare. Politețea mi se pare a fi o datorie elementară pentru o societate care se află pe panta ascendentă a istoriei. A patra trăsătură, simplă și, la fel, aparent neglijabilă, este aceea a sobrietății. [...] Este o sobrietate modernă, care își propune să întrețină în bune condiții o mașină umană fatalmente limitată în timp, o sobrietate a cărei funcție este de a asigura buna desfășurare a activității (deci a vieții) pe un interval cât mai lung, pentru a face posibilă savurarea îndelungă a acestui minunat accident care este apariția unui anumit om în lume. [...] A cincea trăsătură, care mi se pare indispensabilă pentru civilizațiile de astăzi (nu neapărat și pentru cele din vremurile trecute, când societățile erau statice și nu se mișcau secole de-a rândul) este curiozitatea. În categoria aceasta de trăsături trebuie puse, de asemenea, adaptarea, investigarea, creativitatea și inteligența. [...] Nu m-am oprit asupra acelor nervuri care străbat o societate civilizată de la un capăt la altul, fie că sunt fire de comunicație, fie că sunt rețele de transporturi. Am lăsat la o parte valoarea experienței și valoarea teoriei, pentru că, deși sunt fundamentale, ele trebuie să fie purtate și puse în practică de un om care să știe să respecte ora întâlnirii, care să știe să muncească cu seninătate și satisfacție, în mod practic nelimitat, care să se adreseze semenilor săi zâmbind, care să fie frugal ca și românii în perioada lor de avânt istoric, și care, în această lume, plină de nouătăți captivante, să fie minat de micul resort al curiozității. E o simplă matrice de caracter schițată pentru făuritorul de civilizație, care o poate încerca și lărgi în atâtea puncte ale șantierului civilizației noastre socialiste”.

• [„**Viața studențească**”, nr. 38] *Regele Lear – Evenimentul stagiunii?* (un grupaj de articole aparținând lui M.N. Rusu, Doina Sorea, D. Modorcea-Grid, Ileana Colomieț). ■ M.N. Rusu realizează și cronica despre poezia lui George Alboiu, *Drumul sufletelor*.

19 noiembrie

• [„**Scânteia**”, nr. 8612] Dana Tudor scrie despre *Cărți de evocare istorică în Editura „Ion Creangă”*: „Deși, de multe ori, nedreptățită de critica de specialitate, crearea literaturii pentru copii impune recunoașterea unor dificultăți suplimentare. Dacă în romanul istoric care se adresează cititorului matur este posibilă adoptarea, fără rezerve, a stilului cronicăresc, chiar în cazul în care aceasta imprimă narațiunii un ritm mai lent și face lectura mai dificilă, același roman istoric, destinat copiilor, pretinde, ca o condiție sine qua non, vivacitatea – atât a intrigii cât și a modalității stilistice. În cazul unei reușite, meritul devine, deci, mai mare. Este cazul lui Alexandru Mitru, ale cărui ultime două romane istorice – *Săgeata căpitanului Ion* (recent reeditat) și *Vulturii de foc* (continuarea a celui dintâi, apărut de curând la Editura «Ion Creangă») – ilustrează posibilitatea utilizării unor modalități narative variate. [...] Grigore Băjenaru, un alt autor care se dedică literaturii teoretice pentru copii, își construiește narațiunea – în romanul *Taina lui Mircea-Voievod* – pe temeiurile unei înțelepciuni exemplare. Împrumutând tonalități de cronică, tonalități care amintesc sfătoșenia evocărilor sadoveniene, cartea lui Grigore Băjenaru își atinge scopul propus – acela al ilustrării unei pilde de patriotism – prin conturarea unei dintre personalitățile marcante ale istoriei românilor: Mircea cel Bătrân, a cărui figură își întemeiază vrednicia în virtutea osmozei cârmuitor – popor. [...] Este inerent ca o asemenea tematică, cum este cea istorică, să ofere posibilități narative dintre cele mai diferite. Dacă Al. Mitru și Gr. Băjenaru se opresc la roman, Corneliu Buzinschi preferă genul scurt, *Porunca cea mare* este o povestire istorică evocând «vrednicia moldovenilor» lui Ștefan cel Mare în lupta dusă împotriva tătarilor lui Batihan. [...] Aceste câteva recente apariții din Editura «Ion Creangă» – remarcabile și prin ținuta grafică îngrijită și inspirată – atestă o merituoasă preocupare a scriitorilor noștri, a editurii de a promova o literatură inspirată în paginile de glorie ale trecutului nostru, de a desfășura, prin modalitățile specifice, o veritabilă lucrare de educație patriotică a tineretului”. ■ La 150 de ani de la nașterea lui Engels, prof. univ. Constantin Borgeanu publică textul *O idee mereu actuală: unitatea dialectică dintre filozofie și știință*.

• [„**Albina**”, nr. 46] Pe prima pagină apare următoarea citare din Nicolae Ceaușescu: „Preocuparea pentru dezvoltarea continuă a colaborării și prieteniei cu Bulgaria face parte integrantă din politica externă generală a statului român de promovare a unor largi relații economice, politice, militare, tehnico-științifice și culturale cu statele vecine, cu toate țările socialiste”. ■ Florica

Șelmaru semnează *În spiritul dezvoltării unei vechi prietenii*: „Cu două luni în urmă, la 11 și 12 septembrie, o delegație de partid și guvernamentală a țării noastre, condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R., președintele Consiliului de Stat, se întâlnea la Ruse și Giurgiu cu o delegație de partid și guvernamentală a R.P. Bulgaria, condusă de tovarășul Todor Jivkov, prim secretar al C.C. al P.C.B., președintele Consiliului de miniștri al țării vecine și prietene. Această întâlnire pe graniță, cordialitatea primirii făcută oaspeților de populația de pe ambele maluri ale Dunării, temele discutate în cadrul convorbirilor – au fost examinate numeroase probleme referitoare la dezvoltarea economică – exprimă în același timp numeroasele interese convergente ale celor două țări socialiste vecine, precum și veche tradiție de prietenie și colaborare”. ■ Ion Bănuță publică, în *Cronica unui greier*, textul *În cetatea de vis*: „Pe Macedonski nu l-a putut suporta în primul rând timpul său de cărbune care nu tolera, nu putea să tolereze spiritul de libertate și de critică socială al poeziei lui. Însă, negurile se destramă, ca toate negurile de altfel, și, nu de prea multă vreme, talentatul și eruditul critic și istoric literar Adrian Marino îi ridică lui Macedonski, primul adevărat monument discutându-i amplu și cu o rară competență opera, așezându-i-o, așa precum se cuvine, în panteonul literelor române. Dacă Alexandru Macedonski n-ar fi un poet atât de complex, de la *Noaptea de Ianuarie*, *Noaptea de Februarie*, *Noaptea de Martie*, *Noaptea de Noiembrie*, și mai ales *Noaptea de Mai* și *Noaptea de Decembrie* la sonete, la rondeluri etc. etc., dacă nu i-ai afla poezia în fiecare din noi de la iubire la ură, este cutremurător poemul lui – *Ură*, de la entuziasm la decepție, de la candoare la rigiditate, de la strălucire la mizerie, s-ar putea presupune, la prima vedere, că el ar fi un «poet ciudat». Dar... Nu! Nu e nimic ciudat în poezia lui Al. Macedonski. Doar adevăr. Numai adevăr. Viața și timpul macedonskian au tăiat vaduri multe, line și abrupte, tulburătoare, pe care curg sinteze de cristal ridicându-i poezia pe cele mai înalte socluri ale liricii românești”. ■ R. Iarai scrie despre *Muzeul memorial Cezar Petrescu*: „Indicatoare așezate pe alea principală din Bușteni îți îndreaptă pașii spre o străduță ce urcă până în munte, la o vilă zidită în stil arhitectonic local, străjuită de copaci înalți ce-i acoperă o parte din fațadă. În această casă a trăit, timp de aproape un sfert de veac, între 1937-1960, scriitorul Cezar Petrescu și aici a scris cea mai mare parte din vasta sa operă. [...] Vizitatorii pot zăbovi în fața multor manuscrise ale lui Cezar Petrescu și pot vedea o serie de obiecte personale ale scriitorului. Camera de lucru și mansarda din cerdacul de sus, unde a scris și creat atâtea din operele sale, se înfățișează aidoma, așa cum le-a lăsat scriitorul. În multe încăperi sunt expuse picturi, desene și caricaturi realizate de Cezar Petrescu ceea ce prilejuiește vizitatorul întâlnirea și cu această îndeletnicire și pasiune a scriitorului. [...] Imaginea ființei spirituale a scriitorului ca și atmosfera în care a creat se păstrează aici, în bună parte, datorită ei”. ■ Apare o scurtă biografie lui *Alexandru Macedonski*, urmată de textul *Acum 50 de ani...* de Sașa Pană: „Aștep-

tam cu nerăbdare ziua de 27 noiembrie, când trebuia să apară primul număr al noii serii (sub conducerea dramaturgului A. de Herz) a «Adevărului literar și artistic». Era într-o sâmbătă. În drum spre liceu, la primul chioșc mi-am procurat revista. Chiar pe prima pagină o fotografie, nu mai mare decât o carte de vizită, mi-a atras atenția. Era a poetului Macedonski. Dedesubt, câteva rânduri anunțau moartea acestuia. În mormântarea era fixată pentru după-amiaza aceleiași zile. Două gânduri m-au străbătut în acele clipe: poetul a murit într-o noapte de noiembrie. Or, în una din vestitele sale *Nopti*, Macedonski și-a imaginat moartea și peripețiile înmormântării – și acea noapte e «de noiembrie»! Al doilea gând: să fiu la timp în calea Dorobanți 23, de unde va porni cortegiul. (Pe locul acelei vechi hardughii cu un etaj – la parter era o cârciumă, pare-mi-se – se înalță azi mândrețea unei aripi a noului Institut de studii economice.) Voi aduce însemnări și din memorie, amintirea acelei după-amiezi îndoliate de la care au trecut exact 50 de ani”. □ Este preluat și textul *Prima întâlnire* de Tudor Vianu, fragmente din *Masca timpului*, volum apărut în 1926 la Arad: „Avea arta desăvârșită a unui om de lume. Asculta cu răbdare, combătea cu transigență și nu obosea nici o clipă. I-am admirat totdeauna această superioară disciplină în relații, această liniște și indulgență a dispoziției care, până în anii săi ultimi, nu cedase nicidecum durității mohorâte a bătrânilor. În acest fel de a se conduce intra într-o bună parte și conștiința de noblețe pe care Macedonski a nutrit-o de-a lungul întregii sale vieți. [...] Macedonski nu discuta numai literatură. Prefera chiar să discute altele. Îi plăcea să vorbească despre oameni. Era, în sens clasic, un moralist. Scruta mobilele acțiunilor omenești și pentru învingătorii vieții cari în concepția sa, erau numai niște șireți îndemânatici, el găsea epitetele pe cari de obicei le acordăm creatorilor de artă. Discuta apoi știință; avea însă o știință a sa”. ■ În *Premiere ale cărții* VI. Pană arată: „Sala Dalles găzduiește în aceste zile prima ediție a manifestării organizate de C.S.C.A. și Centrala cărții. Peste 1 500 din cele 3 875 de titluri puse la dispoziția cititorilor într-un tiraj de 57 298 000 exemplare în acest an – reprezintă toate editurile din țară. [...] Reprezentând mai mult decât o expoziție de carte, *Salonul național al cărții* tinde să devină cea mai importantă manifestare editorială internă reușind o confruntare pe variate planuri între creatori, editori și cititori. □ Între 20 și 29 noiembrie se va desfășura în librăriile din întreaga țară prima ediție a *Decadei cărții românești*. Aceasta va prilejui organizarea unor cuprinzătoare expoziții în principalele librării din București, Cluj, Iași, Brașov, Timișoara etc. În alte localități se vor amenaja vitrine festive. [...] Pentru o mai atentă răspândire a producției de carte, pentru popularizarea planurilor de viitor ca și pentru sondarea doleanțelor și propunerilor publicului, vor fi în mijlocul cititorilor cu această ocazie și numeroși redactori ai tuturor editorilor”.

● [„Cutezători”, nr. 47] Se readuce în atenție poemul *Partidului* de Nicolae Labiș: „Unic și vast, oceanul își mână pe nisipuri/ Talazuri felurite cu creș-

tetele vii/ Atâtea mii de stele în tot atâtea chipuri/ Dau fermecată viață aceleași țării...”.

● **[„România literară”, nr. 47]** Zaharia Stancu semnează *Puterea cărții*: „Viața noastră, a scriitorilor, este viața cărților noastre, viața literaturii pe care o scriem, viața literaturii căreia ne-am consacrat întreaga noastră existență. Când cărțile unora sau altora dintre noi au succes ne bucurăm cu toții. Când cărțile unora sau altora dintre noi cad, ne întristăm profund, dar ne dăm seama că în nici o ramură a activității omenești nu se înregistrează numai succese, eșecurile sunt inevitabile și în literatură. Nu scuzăm eșecurile, atunci când se ivesc, și muncim mai mult, încercăm să muncim mai bine, ne dăm toată osteneala să le înlăturăm și nu odată izbutim. Dorim să fim judecați după succesele noastre, nu după neizbândiri. Această expoziție subliniază, în primul rând, izbutirile noastre literare în această a doua parte a anului 1970”. ■ Revista publică *Telegrama Tovarășei Anna Seghers* Președinta Uniunii Scriitorilor din R.D. Germană de către acad. Zaharia Stancu, Președinte al Uniunii Scriitorilor din R.S. România: „La a 70-a aniversare a zilei D-voastră de naștere vă rog să primiți, în numele meu personal și al tuturor scriitorilor din România, respectuoase felicitări și asigurarea sentimentelor noastre de fierbinte și adâncă prețuire”. ■ Gheorghe Catană revine la *Fișe pentru un dicționar de pseudonime*, de data aceasta ocupându-se de N.D. Cocea. ■ Al. Raicu discută cu Radu Tudoran: „În drum spre tipar, la editura «Minerva», îmi relatează autorul lui *Al optzeci și doilea*, am o ediție revizuită a romanului *Flăcări*. Cu editura «Eminescu» am contractat romanul *Maria și marea*, circa 500 de pagini, pe care inițial îl intitulasem *Sfânta Maria nu protejează pe marinari*; din el au și apărut două fragmente în revista «Viața românească». ■ Nichita Stănescu consimnează *Despre critică*: „O literatură fără critică literară, este o literatură oarbă. Critica literară reprezintă nu numai ideea de cititor ideal, ci reprezintă, mai ales, ideea de *comunicare*. Faptul că opera literară *comunică* este adevărat de existența salutară a criticii. [...] A apăra cauza criticii înseamnă a apăra înșăși cauza literaturii. Cine se supără pe oglindă, înseamnă că trăiește la câmp. Cei de la munte au peșteri. Niciodată, chiar și copil fiind, n-am văzut vreo oglindă în peșteră. Dacă vrem să avem ochi, atunci trebuie să acceptăm această penitență, a vederii. Laud critica aceea care mă înțelege – cu recunoștință. De asemenea, laud critica aceea care mă nedreptățește, tot cu recunoștință, pentru că dreptul ochiului este acela de a privi, iar dreptul scriitorului singuratec este acela de a fi citit de către fratele său”. ■ Dana Dumitriu arată în ce constă *Autonomia intelectuală a romanului*: „Romanul cu procedeu de meditație este altceva decât romanul cu teză. Diferența vine din deschiderea gândirii speculative, din posibilitățile vaste ale comentariului pe care le oferă. Demonstrația nu se impune în intențiile ei decât în măsura în care poate convinge, iar elementele epice au această funcție auxiliară. De aceea ele au nevoie de perfecționare artistică pentru a susține nu atât ideea, cât procesul evidențierii ei. Or, acest

deziderat determină pe autor să-și economisească judicios raționamentele strict teoretice, și mai ales (și acest lucru interesează în mod special literatura) procedeele artistice prin care ele vor fi convingătoare. Lipsa de autonomie a personajelor reușește astfel să lase liberă meditația de principiu, să constituie punctul de plecare a unei conversații, de loc rigide, între autor și cititor prin intermediul unei ficțiuni. Parabola, cu care acest gen de roman se aseamănă în funcționalitatea lui esențială, este cu atât mai desăvârșită cu cât poate cuprinde mai multe posibilități de interpretare, ea propunându-și, totuși, una singură. Toate aceste reflecții ne-au fost stârnite de ultimul roman al lui Aurel Dragoș Munteanu, *Scarabeul sacru*, care, foarte arid în materialul de viață pe care îl folosește, aproape detașat cu totul de observația narativă obișnuită, se construiește cu rigurozitate, ca o parabolă a ideilor de libertate și necesitate. [...] Eliminând cu totul natura epică a personajelor, ideea analizei lor sub aspectul psihologic și moral, Aurel Dragoș Munteanu își transformă eroii în termenii unei argumentări eseistice. [...] Același lucru se petrece cu noul roman al Alicei Botez, *Pădurea și trei zile*, în care personajele nu mai sunt tipuri umane perfect plauzibile în ordinea tradițională a romanului, adică nu mai sunt caractere autentice «rupte din viață», cum se obișnuiește a se spune într-un limbaj didactic, ci reprezintă ipoteze metafizice ale firii, sunt simboluri, termeni ai unei meditații de ordin superior filozofic. [...] O atare literatură, acuzată – și nu fără motiv – de ariditate intelectuală, atâta timp cât păstrează fidel și riguros valorile autentice ale gândirii, ale unei viziuni sistematizate asupra universului uman, poate oferi formei narrative o consistență neobișnuită, și cititorul va fi stimulat în lectură nu de frumosul și adevărul similar vieții, ci de frumosul și adevărul similar gândirii teoretice”. ■ Șerban Cioculescu scrie în *Breviar despre Ion Creangă în „Scrisori către Artur Gorovei”*, despre volumul *Scrisori către Artur Gorovei* îngrijit de Maria Luiza Ungureanu, Minerva, 1970. ■ Matei Călinescu revine la rubrica sa cu textul *Măștii*: „Am pe masa de lucru o frumoasă carte: *Măștile populare* de Romulus Vulcănescu (Editura științifică, 1970). E cea dintâi monografie închinată la noi acestui pasionant subiect de antologie și antropologie; interesul ei găsindu-se sporit de faptul că adună rezultatele unei laborioase cercetări etnografice personale, de teren, desfășurată de-a lungul a aproape două decenii pe întregul teritoriu al României; cercetare dublată, firește, de investigația bibliografică în absența căreia o lucrare de asemenea proporții, oricât material inedit ar cuprinde, n-ar fi decât o aglutinare amorfă de informații, și nu o construcție. [...] Dacă ar fi să-i reproșez ceva autorului, aceasta s-ar referi la timiditatea și, adeseori, la absența a vedea ce aș numi «filozofia măștii». Astfel, insuficient, mult prea expeditiv mi se pare capitolul cu care se deschide partea I, *Camuflarea, deghizarea, travestirea și transfigurarea*; excesiv de sumar, de asemenea, capitolul intitulat *Scurtă privire asupra istoriei mascării*. Lipsește, apoi, o definiție mai cuprinzătoare și un istoric al *ideii de mască*, după cum lipsește o analiză a semnificațiilor morale

care s-au asociat, în cele mai diverse configurații, noțiunii de mască”. ■ La secțiunea *Confesiuni literare* apare textul *Întâmplări și plăsmuiri*, în care Anton Breitenhofer îi evocă pe Sperber, Wittstock, Cisek, arătând că „acești trei uriași buni, aveau o trăsătură comună; au fost legați prin toate fibrele lor de patria lor românească”. ■ Zoe Dumitrescu Bușulenga pune sub semnele *Istorie și ficțiune* volumul *Vlad, fiul Dracului* de Georgiana Rogoz: „Toate se leagă în adevăr și ficțiune, așa încât, de la descripție și portret până la scena de bătaie, toate sunt istoric determinate, dar capătă o integrare literară, estetică certă. [...] Personajele au psihologii și fizionomii destul de variate (analiza fizionomiei lui Țepeș părând a duce și înspre Hasdeu ca sursă a interpretării portretistice complexe, reluate din diferite unghiuri, ținând a face din erou un tip deosebit, problematic) și sunt supuse unei atenții descrescânde spre planurile secundare, semn al meșteșugului în construcție. Dialogurile sunt fixate în stilul curtenilor al epocii, aluziv și ușor ironic, cu un amestec predominant de filozofie umanistică și înțelepciune populară. Limba cărții e un produs intelectual de calitate care rezumă lungul travaliu al Georgianeii Viorica Rogoz, asupra documentului înțeles și istoric, și filologic, într-o carte îndrăzneată și originală care reface, modern și cu ficțiune de calitate, un greu subiect istoric”. ■ Lucian Raicu scrie cronică literară la monografia lui I. Negoieșcu, *E. Lovinescu*: „Studiul pe care i-l consacră unul dintre discipolii săi de astăzi, își fixează antenele de recepție pe lungimea de undă adecvată unui caz derutant: neliniștit că subiectul i-ar putea luneca printre degete profitând de vre-un moment de neatenție, I. Negoieșcu îl încercuiește strâns, îl asediază prin determinări lucide și «integrări» de strictă terminologie literară, astfel încât să n-aibă răgazul necesar evaziunii în zonele de mister, spre care în chip natural tinde personalitatea marelui critic”. ■ Alexandru George este prezent la secțiunea *Controverse* cu textul *O legendă: Urmuz*: „Dar legenda cea mai gravă de consecințe, dintre toate câte-i înconjură numele, e aceea a lui Urmuz scriitor, ba mai mult: mare scriitor, de o originalitate stranie și fără pereche în literatura noastră și pe care o putem reclama pe piața mondială, ca unică și pe acolo. Această problemă merită să fie discutată pentru că ea atinge un punct nodal al esteticii moderne: chestiunea legăturii dintre originalitate și valoare. A fost Urmuz un scriitor original? Negreșit, dar cu condiția să fi fost mai întâi un scriitor. Iată ceea ce ni se pare foarte greu de admis. «Opera» lui Urmuz cuprinde câteva zeci de pagini de texte felurite, despre care nu vom ști niciodată dacă au fost concepute spre publicare sau nu. Ea e o simplă schimonoseală, amestec de joc de cuvinte, de fantezism grotesc și de umor căznit. [...] Scrierile lui Urmuz sunt un simplu parazitism al unei formule convenite, și nu depășesc granița unui anume amuzament ușor, dar au avut un notabil efect asupra unor creatori adevărați, ceea ce face din el, dacă nu un scriitor, negreșit un «caz». [...] Dacă ne gândim puțin la funcțiile pe care le-au îndeplinit ca să se întrețină, în vechiul regim, oameni de talia lui Eminescu, Caragiale sau con-

temporarii lui Urmuz, Arghezi și Panait Istrati, putem spune că «bietul grefier» a dus-o destul de bine, mai bine în tot cazul decât imensa majoritate a scriitorilor contemporani cu el, ceva mai prolifici, mai realizați și mai valoroși».

■ Conferința lui Kurt Wais, *Ion Barbu și Tudor Vianu la Tübingen* este însoțită de nota semnată de Al. Dima: „La aniversarea a 50 de ani de la încheierea studiilor universitare ale lui Ion Barbu și Tudor Vianu, la solemnă festivitate care s-a desfășurat la Tübingen dezvelindu-se acolo o placă jubiliară – eveniment remarcabil și comentat de presa germană și română ca și în paginile «României literare» – alături de expunerile delegaților români (acad. Al. Rosetti și prof. Al. Dima) a rostit o cuvântare amplă din partea Universității germane, prof. dr. Kurt Wais. O comunicăm mai jos nu numai pentru interesul ei documentar, ci și pentru amintirile ce cuprinde cu privire la cei doi scriitori pe care cercetătorul german i-a cunoscut personal».

■ În *Eterna reîntoarcere a poetului* Virgil Mazilescu prezintă volumul scris de Daniel Turcea, *Entropia* (C.R., 1970): „Cu alte cuvinte, tărâmul acesta de dincolo de cotidian – esență a vieții, lumea aceasta prizonieră într-o oglindă a timpului fără timp prezintă un grad anume de dezordine (entropia!) pentru a cărui cântărire și, mai ales, vai, deplângere trebuia găsit un punct ideal. Și astfel poetul, pare a spune Turcea, se întoarce, pe drumuri ascunse și nebănuite, la rostul său primitiv: cântecul».

■ Al. Piru face emendații în sau la *Umbre ieșene*: „Un vechi reporter, după cum el însuși se numește, Aurel Leon, publică la editura Junimea din Iași sub titlul *Umbre* niște «cioburi de biografii amestecate între ele»...«văzute cu ochiul gazetarului, fără pretenții literare», relative la un număr de scriitori și artiști de baștină sau care au stat o vreme în cetatea de scaun a Moldovei în perioada dintre cele două războaie mondiale. Sunt, de fapt, niște însemnări, în genere bine scrise, niște anecdote corect narate, dacă nu chiar cu «sagacitatea» pe care autorul și-o revendică în orice caz, pe cât am putut să-mi dau seama, cu o reală «ținere de minte» și anume haz, rareori cu inexactități (Iacob Negruzzi, de exemplu, n-a colaborat cu I.L. Caragiale la două piese, ci numai la opera bufă *Hatmanul Baltag*) sau caracterizări nepotrivite (G. Călinescu socotit «pasionat soarece de bibliotecă»»).

■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de poezie. □ *Cartea regilor* de Florin Mugur: „Florin Mugur este o conștiință artistică matură. Versurile sale, de o armonie particulară, caută drumul spre înțelesuri, prin formulări de o bărbătească expresivitate, evitând metaforele dragi adolescenței».

□ *Duhul pietrelor* de Corneliu Sturzu: „Cuvintele lui Corneliu Sturzu, așternute cu îngrijire și bună știință a versului, rămân mereu în prim plan, în spatele lor nu nălucesc viziuni».

■ Mircea Iorgulescu prezintă cărți de proză. □ *Cu duhul blândeții* de Horia Panaitescu: „Oricum, soluționarea e îndeajuns de facilă. Cartea lui Horia Panaitescu interesează, de aceea, mai mult prin elementele de plan secund».

□ *Cine știe mortul?* de Ioniță Marin: „Un autor de istorii senzaționale este Ioniță Marin. Povestirile cuprinse în acest volum cu titlu macabru și copertă feroasă (editura Albatros) sunt pline

până la refuz cu fapte ieșite din comun, e aici o adevărată colecție de întâmplări neobișnuite, spăimoase de cele mai multe ori; iar acolo unde epica e banală, autorul o subordonează unui ingenios montaj particular, capabil să asigure spectaculozitatea”. □ *Femeia cu ochi albaștri* de Corneliu Leu: „Autorul nu simte cuvintele, pentru el acestea sunt moarte. Constatăm, pe urmă, infuzarea artificială a unui erotism gros, de afiș cinematografic tipător colorat, vulgar și de rău gust: [...] Și cam atâta tot – ceea ce e destul de puțin, dacă ne gândim că sub semnătura aceluiași autor au apărut 12 cărți. *Femeia cu ochi albaștri* fiind, ciudat lucru, a treisprezecea...”. ■ M. Ungheanu se ocupă de volume de critică: □ *Ipostaze* de Domițian Cesereanu: „Din păcate însă criticul n-a ținut să ne ofere și spectacolul unor accentuate disocieri de preferință și al ierarhiei valorice”. □ *Himera* de Mircea Deac: „M. Deac a voit să facă din viața lui Paciurea o carte de «ficțiune» considerând probabil mai «accesibilă» formula. [...] Este bizar ca arta plastică să mai trăiască o copilărie a criticii când vârsta a fost de mult depășită în compartimentele surori. E nevoie să ne sincronizăm, uneori, nu numai cu Europa, ci și cu noi înșine, la noi, acasă”. ■ Semnează versuri Mircea Ivănescu („*Deasupra-mi crengi de arbori se întind...*”), Ștefan Aug. Doinaș (*Piscul sau descrierea poeziei*), Ion Drăgănoiu (*Se pare; Cum nu; Se vede*), Mircea Ivănescu (*Nocturnă; Obsesie veche; Ploaie de amiază; Puritate*), Mircea Ciobanu (*Etica*), Camil Baltazar (*Iulie 1970 – călimăneștean*), Petre Got (*Iov*). ■ La *Ochiul magic*, sub titlul *Ecouri*, se consemnează: „Suplimentul literar al ziarului elvețian «Tribune de Geneve» a publicat, în numărul său din 9 septembrie 1970, traducerea articolului semnat de Adrian Marino, *Întâlniri cu criticii elvețieni*, apărut în revista noastră (nr. 2/1970)”. ■ Apare nota *Scriitori iugoslavi oaspeți ai „României literare”*: „În dimineața zilei de 14 noiembrie, «România literară» a primit vizita unei delegații de scriitori iugoslavi: poetul Adam Puslojić, vechi și apropiat prieten al literaturii noastre, și prozatorul Vladimir Strojšin, secretar al Uniunii Scriitorilor sârbi. Interesându-se de profilul revistei noastre, de cele mai semnificative aspecte ale vieții literare românești, oaspeții și-au exprimat dorința de a contribui activ la dezvoltarea pe planuri multiple a relațiilor dintre literaturile celor două țări prietene. Cu aceeași ocazie, Adam Puslojić a oferit revistei noastre poezia de mai jos [*Mă rog*], scrisă în românește”. ■ În *Ce e nou în cultura italiană* citim: □ *Un ascet contemporan: Carlo Emilio Gadda* de Dinu Teodorescu. □ *Italo Calvino sau tragi-comedia spectacolului uman* de Dana Tudor. □ Petru Sfetca scrie despre volumul *Cronici feltrine* de Silvio Guarnieri. □ Sub semnătura D. V. este consemnat volumul *Portretul moșiei Casale* de Gaetano Gangi. □ Tot la capitolul ...italian intră interviul cu scriitorul francez Maurice Nadeau, *Cum bate ceasul criticului?*: „Istoric al suprarerealismului și al noului roman, apărător al lui Beckett și Gombrowicz când erau necunoscuți, descoperitor de noi talente franceze și străine, director de apariții editoriale și de periodice («Les lettres nouvelles» și «La Quinzaine littéraire»),

colaborator al revistelor de mare răspândire «L'Observateur» și «L'Express», membru în juriile premiilor literare, Maurice Nadeau este una din vocile cele mai ascultate ale criticii literare, nu numai în Franța, ci și în Europa. Publicăm fragmente din interviul acordat de Maurice Nadeau lui Ugo Ronfani, interviu apărut în revista italiană «Il Dramma»". □ Din interviu cităm: „– *Atunci, moarte criticului?* – Nu. Mai simplu, criticul să nu pretindă că este un oracol al mesei, fiindcă așa ar deveni adoratorul acestei literaturi de consum despre care am vorbit, literatură de care va trebui să se țină cont, ca fenomen sociologic, fără a-i atribui, bineînțeles, o valoare pe care nu o are. În nici un caz nu sunt adeptul turnului de fildeș. Criticul să se limiteze a vorbi propriului său public, adică lectorilor cu aceleași gusturi și aceeași viziune asupra vieții și literaturii...”. □ George Lăzărescu traduce poeziile lui Nicola Rossi Lemeni: *Dedicatie* și *Lanul de grâu*. □ Dragoș Vrânceanu, Alexandru Lungu și Iordan Chimet traduc din poeți italieni *I novissimi*, adică neo-avangardiști: Edoardo Sanguineti (*Tărâmul erotic*), Nanni Balestrini (*Versiuni electronice din „Tape Mark”*), Elio Pagliarani (*Material și argumente pentru o disperare*), Alfredo Giuliani (*Tautofonul*), Antonio Porta (*Percepții; Izvoarele minciunii II*). ■ Ermil Niculescu realizează interviuri cu *Doi scriitori ciprioți*, Achille Emilianidis și Costas Montis. ■ Valeriu Cristea publică un eseu despre Dostoevski, *Domnul Proharcin*.

● [„**Tribuna**”, nr. 47] Pe prima pagină, sunt redată interviurile acordate de președinții Uniunilor de creație ale scriitorilor din Iugoslavia, cu ocazia întâlnirii scriitorilor români și iugoslavi, precum și poezii ale poetilor iugoslavi. ■ Ion Vlad prezintă în *Cronica literară* romanul lui Laurențiu Fulga *Moartea lui Orfeu* (Ed. Eminescu, 1970), „roman al reflecțiilor despre sensurile grave ale vieții și ale naturii umane, [...] reface într-un itinerar fantastic convulsiile dramatice ale unei conștiințe”. ■ Mircea Tomuș semnalează publicarea a două volume: □ unul de critică literară, *Ipostaze* (Ed. Dacia, 1970), de Domițian Cesereanu, „autor [...] nu deosebit de rafinat, dar onest cu sine și cu ceilalți”. □ și celălalt de istorie și critică literară, *Umbre* (Ed. Junimea, 1970), de Aurel Leon, care „nu face critică și istorie literară [...]. În schimb, autorul nu pare lipsit de un anume har portretistic”. ■ La rândul său, Mircea Popa scrie despre monografia lui Iorgu Iordan *Alexandru I. Philippide* (Editura Științifică, 1969), în care autorul face „un act de restituție critică cu totul exemplar”. ■ Ion Vartic face câteva *Însemnări despre tragic*, eseu în care are în vedere originile tragediei, plecând de la observațiile lui Vasile Pârvan din *Anaxandros*, un „dialog platonice”. □ Grupaj de poezii ale lui D. Gherghinescu Vania, *la 70 de ani*. □ Mircea Radu Iacoban publică fragmente din *Rouă și tutun: piesă în două părți*, iar Marin Sorescu este prezent cu 3 poezii. ■ În rubrica *Cronica ideilor*, Ion Lungu prezintă volumul profesorului N. Mărgineanu, *Psihologie și literatură* (Ed. Dacia, 1970), în care autorul optează pentru „opera literară care potențează impresionanta energie psihică a omului liber, întemeiată pe echilibrul

lăuntric și integrarea armonioasă în colectivitate”. ■ În *Carnet francez (III)*, Adrian Marino continuă să prezinte periplusul său francez. □ În traducerea lui A.E. Baconsky, este publicată o poezie de Odysseas Elytis.

20 noiembrie

● [„Scânteia”, nr. 8613] Cu ocazia vizitei R.P. Bulgare este semnat un *Tratat de prietenie, colaborare și asistență mutuală între Republica Socialistă România și Republica Populară Bulgaria*. ■ Citim scurta notă *Decada cărții românești*: „După Salonul național al cărții 1970, un alt eveniment editorial important vine și se înscrie în agenda culturală a acestei săptămâni: «Decada cărții românești», manifestare ce se va desfășura în localitățile urbane din întreaga țară, între 20 și 29 noiembrie. Menită să devină tradițională, alături de «Luna cărții la sate», această decadă cuprinde în programul ei un însemnat număr de manifestări consacrate cărții, la organizarea cărora își dau concursul, deopotrivă, librăriile, editurile și autori de lucrări. Principalele librării bucureștene, de pildă, vor găzdui expoziții de carte cu vânzare. Asemenea expoziții, reunind tipărituri din toate domeniile, se vor deschide și în librării din mari orașe din țară, cum sunt Iași, Cluj, Timișoara etc.”.

● [„Contemporanul”, nr. 47] Pe prima pagină, M. Ungheanu scrie despre *Un ceas de catedrală*, în preajma comemorării morții savantului, la 27 nov. 1940. □ Paul Anghel semnează *Cu fața spre lume*. ■ Andrei Pleșu vorbește despre *Funcția socială a artei*: „Fapt este că nu cerem unei opere de artă numai să ne fleteze subtilitatea sau să ne bucure simțurile. Îi cerem întotdeauna să conțină un răspuns la întrebările vieții noastre, cu alte cuvinte, să fie capabilă a ne rezolva la un moment dat, într-un fel sau altul”. ■ O anchetă prilejuită de „Salonul cărții” (Sala Dalles, 16–25 nov. – prima ediție) printre câțiva directori de edituri; răspund Marin Preda, Al. Graur, Aurel Martin, Ioanichie Olteanu, Alexandru Căprariu, Tiberiu Utan, Domokos Géza, Grigore Constantinescu. ■ Henri Coandă răspunde întrebărilor lui V. Firoiu, grupate sub genericul *Mărturisiri*. ■ Corespondența de la Paris a lui Ioan Grigorescu constă într-un interviu cu poetul și editorul Pierre Seghers, fondatorul celebrei *éditions de Minuit*. ■ Henri Zalis scrie despre *G. Călinescu – creatorul romantic*. ■ N. Manolescu semnează o cronică elogioasă a romanului *Păsările* de Al. Ivăsiuc. ■ Aurel Bădescu glosează pe marginea turneului teatrului moscovit *Sovremennik în România*: „Sovremennik-ul beneficiază de un grup de actori de cea mai bună calitate. De o siguranță profesională desăvârșită, ocolind la rândul lor artificii de orice fel, ei au realizat compoziții admirabile”. ■ Eva Sârbu intră în dialog cu ambasadorul SUA la ONU, nimeni alta decât copilul minune al cinematografului interbelic, Shirley Temple: o distinsă doamnă de 42 de ani care militează pentru un mediu înconjurător mai curat și pentru o colaborare strânsă între oamenii de știință de pe întreaga planetă în vederea găsirii unei metode de vindecare a sclerozei în plăci. ■ În secțiunea *Arte fru-*

moase Nicolae Spirescu susține necesitatea înnoirii studiului coregrafiei în liceele românești de profil, Octavian Ursulescu face o *Pledoarie pentru jazz* (gen considerat de iubitorii muzicii clasice drept frivol iar de tinerii fani pop o muzică greoaie și vetustă), Constantin Prut stă de vorbă cu sculptorul italian Augusto Murer despre *Forța sculpturii*, iar Ada Brumaru scrie, sub titlul *Demonstrație ieșeană*, cronică prezenței muzicienilor ieșeni în patru concerte (Trioul de coarde Ștefan Lory-Gheorghe Haag-Ștefan Zărnescu, corul „Gavril Muzicescu”, Orchestra Filarmonicii dirijată de Ion Baciș și George Vintilă, violonistul Daniel Podlovski). ■ Mircea Mureșan exprimă „Un punct de vedere la schița de sistematizare a Bucureștiului”, exprimându-și dorința de a vedea centrul Capitalei dezvoltându-se pe verticală, dar și de a transforma cheiurile Dâmboviței într-o zonă de odihnă și agrement. ■ La secțiunea de știință, un nou articol comemorativ dedicat lui Nicolae Iorga este semnat de această dată de N. Copoiu: „Paradoxal, dar explicabil din punct de vedere social-politic, gloanțele care l-au ucis pe Iorga au rănit mortal și pe cei care au tras: dacă o parte din opinia publică nu cunoștea încă ce înseamnă legionari și fascism, asasinarea lui Iorga a lămurit-o pe deplin”. □ Marele economist Virgil Madgearu, care a împărțit soarta lui Iorga, este readus în memorie de Zigu Ornea: „Moartea, atât de sălbatică, pusă la cale, l-a înnobilit, așezându-l în galeria ilustră a intelectualilor democrați, victime ale fascismului”. ■ O pagină este dedicată lucrărilor celei de-a XVI-a Conferințe Generale a UNESCO, Paris, 12 oct.-15 nov. 1970, prin articole scrise de membrii delegației țării noastre: ambasadorul Valentin Lipatti, dr. Ion Voicu, Virgil Cândea, prof. dr. ing. Oliviu Rusu. ■ Al. Ivăsiuc, în articolul *Lupta și pasiunea radicalității*, își pune problema dacă Dostoievski a fost într-adevăr un radical și un raționalist. ■ Ultima pagină este ocupată de un amplu articol, intitulat *Violența și Quebecul* (autor: Mihai Matei) în care este descrisă situația gravă cu care se confruntă statul canadian în urma răpirii unui diplomat britanic și a asasinării unui ministru din guvernul local de către membri ai mișcării FLQ (Frontul pentru Eliberarea Quebecului).

● **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 46]** Radu Rupea semnează unul dintre ultimele articole importante ale revistei în vechiul format, despre *Decada cărții românești* (de la librăria „Mihail Eminescu”, 20-23 noiembrie 1970), premiere editoriale cu autograf: se lansează *Captivitatea cercului* de Nicolae Iorga, *Entropia* – Daniel Turcea, *Ce mult te-am iubit* – Zaharia Stancu, *Eleusis* de L. Terimov (prezintă Nichita Stănescu), *Cronofagie* – Nina Cassian, *Memorii* – Demostene Botez (prezintă Aurel Martin), *O locuință de privit* – Doina Ciurea (prezintă Matei Călinescu). □ Ultimul număr al revistei în acest format apare pe 4 decembrie 1970/ nr. 48 (415).

● **[„Glasul Patriei”, nr. 34]** Pe prima pagină apare o serie de informații privitoare la *Ultimul omagiu adus generalului Charles de Gaulle*. □ Este dată publicității *Hotărârea Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România*: „În

legătură cu încetarea din viață a generalului Charles de Gaulle, fost președinte al Republicii Franceze, Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România hotărăște: Ziua de 12 noiembrie a.c. se declară zi de doliu. În această zi, instituțiile de stat, precum și misiunile diplomatice și consulare române în străinătate vor arbora în bernă drapelul de stat al Republicii Socialiste România”.

□ *Președintele Nicolae Ceaușescu a prezentat condoleanțe la ambasada Republicii Franceze:* „Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, împreună cu Ilie Verdeț, prim-vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, Manea Mănescu, vicepreședintele al Consiliului de Stat, Iosif Banc, Mihai Marinescu și Ion Pățan, vicepreședinți ai Consiliului de Miniștri, Constantin Stătescu, secretar al Consiliului de Stat, și Corneliu Mănescu, ministrul afacerilor externe, au exprimat condoleanțe, la sediul ambasadei, însărcinatului cu afaceri ad-interim al Franței la București. De asemenea, a prezentat condoleanțe Ștefan Voitec, președintele Marii Adunări Naționale”.

□ *Participarea reprezentantului personal al președintelui Consiliului de Stat la ceremoniile funerare:* „Reprezentantul personal al președintelui Nicolae Ceaușescu, Emil Bodnăraș, vicepreședinte al Consiliului de Stat, a participat la ceremoniile funerare ale generalului Charles de Gaulle. Emil Bodnăraș a fost însoțit de George Macovescu, prim-adjunct al ministrului afacerilor externe, și Constantin Flitan, ambasadorul României la Paris”. ■ *Zoe Dumitrescu Bușulenga semnează Cultură, educație și cooperare internațională:* „Prima conferință internațională despre politicile culturale s-a desfășurat în Italia, sub egida UNESCO. Cadrul însuși al întâlnirii invită la meditație asupra destinelor vechi și noi ale culturii, «serenissima republica» a Veneției înfățișând simbolic frumusețea ei unică, dobândită prin strădania multor secole, acum amenințată de necruțătoarea lucrare a apelor. [...] Confruntarea de opinii a fost deosebit de interesantă, chiar dacă nu imediat fructuoasă, pentru că atunci când se ajunge la discutarea planurilor de formație a personalității omenești (căci aceasta vizează cultura și educația), intră în joc cele mai acute și mai nobile interes ale tuturor popoarelor lumii. Fiecare plan național de educație și cultură nu poate să nu fie străbătut de acele idei mari care constituie câștigul umanistic al istoriei. Instrumentele culturii consfințesc drepturile și libertățile omului, dându-le substanță, verificându-le direcțiile. Instrumentele culturii pun în practică ideea perfectibilității omenești, fundamentală într-o educație luminată. Iar educația este acel proces care tinde să deschidă cât mai mult unghiul receptivității umane spre cât mai multe valori”. □ *Dumitru M. Ion publică poezia Țară*, iar Virgil Carianopol semnează *Cu urmașul meu*. ■ *Nichifor Crainic semnează două „portrete contemporane”:* *Sculptorița Milița Petrașcu și Pictorul Dem. Iordache*.

21 noiembrie

• [„Scânteia”, nr. 8614] Ioan Adam prezintă volumul *Campanii* de Mihai Ungheanu: „Alături de construcțiile zvelte sunt, firește, în volum și aprecieri

controversabile, opinii discutabile. Mai poate fi reproșată autorului *Campaniilor* tenta, pe alocuri rebarbativă, a expresiei critice. Ele nu alterează însă contururile volumului. *Campaniile* sunt, pe deasupra acestor obiecții, o profesiune de credință și un punct sigur de plecare pentru viitor. Mihai Ungheanu ne datorează, după această expunere de principii, construcții mai ample. Capacitatea sa de a se apleca asupra literaturii în desfășurare, de a comenta cărțile de critică și teorie literară, creațiile în proză și poezie îndreptățește anticipații optimiste. Este de așteptat ca, în continuare, M. Ungheanu să se aplece cu rigoare analitică asupra creației literare clasice și, mai ales, contemporane, să-și confirme – printr-o lucrare critică atent și ferm orientată către susținerea a ceea ce este mai valoros în cultura noastră, către sprijinirea literaturii de majoră semnificație – vocația certă pe care o impune cartea sa de debut”.

• **[„Cronica”, nr. 47]** Comemorare UNESCO: Pornind de la aserțiunea conform căreia „nu există în literatura română un poet cu un destin moral și estetic mai dramatic, mai spectaculos, mai imprevizibil, mai contradictoriu decât cel al lui Alexandru Macedonski”, Zaharia Sângeorzan semnează un amplu studiu intitulat *Redescoperirea lui Macedonski*, făcând o sinteză a exegezelor închinată poetului din interbelic până în ultimii ani (T. Vianu, E. Lovinescu, G. Călinescu, Pompiliu Constantinescu, I. Negoitescu, Adrian Marino, Mircea Zăciu ș.a.). ■ Gheorghe Drăgan continuă definirea poetului cu articolul *Elan și egocentrism: Al. Macedonski*, explicând astfel titlul ales: „Elanul și egocentrismul ce-l caracterizează pe Macedonski sunt doi termeni ce se opun, căci stagnarea fantazării în limitele (adesea terestre) ale eului temperează dinamismul creator. De poezia sa se leagă noțiunea de biografism. De aceea va fi cu mult mai interesant pentru istoricul literar avid de amănunte picante, comparativism erudit și ipoteze temerare, pe când cititorul care nu serie se apropie de un număr restrâns de poezii”. □ Două poeme de Irina Mavrodin: *Adorat păzitor al sălbaticiei haite și De înghețatele mele mâini să nu fugă cel care*. □ *Fluturi în noiembrie*, proză de Dumitru Ignea. ■ Const. Ciopraga se ocupă de două *Voci feminine*: Veronica Porumbacu și Irina Mavrodin, cea din urmă o revelație poetică, dublând eseista cunoscută, prin „cristalinul” volum de debut intitulat *Poeme*. ■ Liviu Leonte recenzează volumul greu de clasificat al lui Aurel Leon, *Umbre*, „între istorie, literatură și beletristică, evocare de tip memorialistic”. ■ *Cui prodest?* își intitulează Al. Călinescu ampla cronică defavorabilă („prezentând serioase vicii de concepție, de metodă și de informare”) a *Istoriei literaturii franceze, de la începuturi și până în zilele noastre*, a cărei autoare este Sorina Bercescu. □ Ilie Constantin traduce un grupaj de poezii de Corrado Govoni. ■ Ștefan Oprea semnează cronica dramatică a spectacolului cu piesa *Regele Lear* de William Shakespeare pusă în scenă de Radu Penciulescu la Teatrul Național din București. ■ *Personaj și destin în tragedia antică* este titlul articolului propus de Mihai Grădinaru, care se încheie cu ideea conform căreia omul „se ridică deasupra destinului, este fiindul cel mai ne-

liniștitor (*todeinaton*), – parte integrantă a circuitului universal în care Unul și Firea, Omul și Destinul se compun într-un ansamblu indestructibil, vizibil pentru greci în fiecare lucru, ca esență a sa”. ■ N. Irimescu glosează pe marginea unei dispute teoretice dintre Paul Anghel și Al. Ivăsiuc din „Contemporanul” pe tema determinismului în literatură.

● [„**Flacăra**”, nr. 47] Sanda Faur semnează o amplă cronică dramatică intitulată „*Regele Lear*” – ’70, pe tema spectacolului montat de Radu Penciulescu la Teatrul Național. ■ În *Literare*, G. Dimisianu prezintă volumul lui Alexandru Paleologu, *Spiritul și litera*, ce însumează studii și eseuri varii, apreciind că acesta demonstrează „sensul intim al opțiunii sale pentru tipul de critică [...] pe care îl cultivă. Ce îi displace (chiar îl irită) s-a putut deja între-zări: prezumția omniscienței și asumarea înfumurată a unor țepene rigori de «metodă», ideea de a adopta față de opere postura unui diagnostician chemat să detecteze maladii ascunse și să prescrie medicamentația, în fine, suficiența și stilul de rutină al criticii profesionalizate, atât de sigură pe sine și pe uneltele sale de mare precizie analitică”. ■ La rubrica *Memento, Carte*, este prezentat volumul *Vârsta cretei* de Virgil Teodorescu, apărut la Ed. Albatros, în colecția „Cele mai frumoase poezii”. Prefața, semnată de Al. Protopopescu, conține următoarea caracterizare a poetului: „poet născut cu pacea pe chip și revolta în sânge”. □ Notă despre subiectul romanului *Moartea lui Orfeu* de Laurențiu Fulga (Ed. Eminescu). □ Semnalarea apariției monografiei dedicate lui G. Coșbuc de către Octav Șuluțiu, publicată la Minerva, cu un cuvânt introductiv de D. Micu. □ Se semnalează apariția antologiei *Din lirica japoneză* (Ed. Univers), traducerea versurilor fiind semnată, printre alții de Ion Acsan, Ioanichie Olteanu, Virgil Teodorescu. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, se semnalează *Casa cu două intrări* de Calderon de la Barca, la Teatrul de Stat din Oradea. Tot aici se face o trecere în revistă a mai multor turnee a teatrelor din provincie, la București.

● [„**Luceafărul**”, nr. 47] Așa-numitul răspuns din această săptămână al lui Marin Preda este de fapt o meditație pe tema vieții și a morții generată de discuția cu un amic care visase că fusese diagnosticat cu cancer. „«De pildă, a adăugat el, gândirea: moartea e un vis, domeniul imaginației. O fi pentru cel neamenințat, dar pentru cel aflat sub gheara ei nu e deloc un vis. Chiar în vis, cum eram eu, nu era un vis! Era un chin al existenței condamnată să nu mai fie. O zvârcolire! »»«Dar spiritul?»»I-am întrebat.«O, spiritul suferă și el fiindcă știa că o să fie curând gonit din casă, și să moară și el făcând să tresară o secundă marele spirit din care făcea parte și care guvernează universul».«Numai o secundă?»»I-am întrebat eu neliniștit. «O, da! mi-a răspuns, și asta chiar dacă unii dintre noi reușim să prelungim această secundă prin urlete de sirene care să se audă pe o mare parte a pământului sau dacă ne ridicăm statui, curând după aceea ciocanele cu aer comprimat încep să pârâie la baza acestor statui și le vor doborî fiindcă au fost ridicate datorită științei noastre de a specula ceea ce

au în ei imbecil oamenii, dar care își revin totuși repede îndată ce murim». «Și pe urma? Cum te-ai trezit?» l-am întrebat. S-a trezit inundat de o imensă fericire». ■ Atenția lui Eugen Simion este reținută, în această săptămână, de volumul *Prozatori de azi* de G. Dimisianu, care scrie cu precădere „despre cărțile de proză, și critica lui se remarcă prin obiectivitate și efort analitic, două însușiri după noi demne de cea mai înaltă laudă. Azi, când este o întrecere între critici în a fi cu orice preț subiectivi, căzând adesea într-o vinovată frivolitate, G. Dimisianu manifestă o sănătoasă disciplină, își alege cu grijă obiectul analizei și i se supune fără complexe. *Prozatori de azi*, cartea recentă, face și dovada că G. Dimisianu nu are prejudecata formulelor ilustre, nici pe aceea – mai subtilă – a generațiilor. El comentează cu o egală curiozitate cărțile tuturor, tineri și bătrâni, realiști și fantăști. Nu are prejudecăți, ceea ce nu înseamnă că nu are și preferințe. Preferința, în materie de proză, merge spre un realism modern, psihologic, detașat de vechile inerții”. Un obiectiv al cărții este acela de a „pune ordine în materia fără ordine a prozei actuale. Este, dacă nu ne înșelăm, pentru prima oară când se încearcă o clasificare a epicii după alt criteriu decât acela al generației. Criteriul este, aici, stilul sau mai bine zis dimensiunea interioară a narațiunii. Vom avea, în consecință, realiști sociali și psihologici, romancierii totali, prozatori fantastici, analiști și cazuiști, onirici, creatori antiepicici sau lirici, poematici. Clasificarea este, ca oricare alta, discutabilă, însă nu acest aspect este important. Important este dacă ea nu sărăcește, simplifică materia epică și mai importantă decât orice este calitatea analizei”. Cum pe această temă sunt de făcut o serie de comentarii, cronică lui E. Simion se va lansa în această direcție, apreciind totodată că „analiza este, în genere, pertinentă, ascuțită, fără injustiții. Ea încorporează o sferă largă de subiecte, atingând și zonele pe care critica le ocolește de regulă. Cărțile debutanților, de pildă. Am citit cu viu interes comentariile despre tentativa onirică, insurecția antiepică, noi atitudini realiste, unde sunt grupați prozatorii din noul val, unii interesanți, alții nu. Privirea criticului este perspicace și obiecțiile lui (când sunt) motivate. Tehnica analizei este aceea a fotografiei de sus. G. Dimisianu scrie concentrat, vizând esențialul din operă, fără risipă de vorbe. Stil sobru, explicativ, demonstrație supravegheată îndelung, fără evadări din subiect. Fantezia critică se mistuie în cronică și cronică se ține strâns de cartea pe care o comentează. Criticul are totdeauna o idee clară despre carte și dă o judecată fără echivoc despre valoarea ei. *Prozatori de azi* este, sub acest raport, un volum exemplar. Să semnalăm în paginile critice ale lui G. Dimisianu și o frumoasă discreție, o lipsă de ostentație și un respect demn de stimă pentru valorile autentice”. □ Apare un grupaj de versuri intitulat *Sonete* de Constanța Buzea. ■ La rubrica *Arte*, Marin Sorescu scrie *Despre teatrul lui Blaga și un experiment* provocat și de faptul că, deși poetul „scormonește mitologia autohtonă, făcând iarăși să scapere tăciunele înțelepciunii populare” și „descoperă un sistem în mituri și mistere”, totuși teatrul său „rămas fără ecou”, după opinia lui G. Călinescu, ceea ce

împiedică teatrul lui Blaga să fie „representabil” e „prea multă poezie”, „mitologismul”, „o anume ținută expresionistă, constând în schematism și într-o relativă stilizare”. M. Sorescu este de părere însă că „representabil este totuși și poate că noul *schematism* va recupera aceste creații, în orice caz demne de toată atenția. Convingătoare în acest sens mi se pare experiența pe care Ion Olteanu o face în sala mică a teatrului Nottara, reunind sub titlul *Duhul pământului* (puteau să se numească și altfel, nu asta e important) piesele *Arca lui Noe*, *Cruciada copiilor* și *Meșterul Manole* într-un spectacol care demonstrează nu numai acea «repeziciune scenică», dar și o reală forță dramatică a autorului «poemelor luminii». [...] Dacă rădăcinile potopului sunt în nori, rădăcinile teatrului lui Blaga sunt în picăturile mici și curate ale versului său. De aici se revarsă ca un suflu de maree inspirația sa scenică: viziuni, metafore, credințe, modalități stilistice, întreaga magmă. *Arca lui Noe*, cea mai încheată piesă a sa, e scrisă bătrânește și înțelepțește. [...] Despre spectacol. A fost gândit, în primul rând, ca să se vadă ideile pe scenă, lucru la care Blaga ținea atât. Totuși o căldură și o vioiciune există. Fiind vorba de niște fragmente, nu putem aprecia creația actorilor. În general femeile parcă duc greul jocului, fiind mai convinse de roluri. [...] Mișcarea pe scenă e izbutită având sugestii de stampă veche. [...] Piesa *Meșterul Manole* am văzut-o anul trecut la Giulești, pusă de Dinu Cernescu, cu mare grijă pentru mesajul mitic și poetic al textului, jucată frumos, în fața unui public eterogen – se auzeau chicoteli în momentele mai solemne. [...] Această experiență a lui Ion Olteanu e demnă de toată lauda, pentru că ne prezintă convingător un moment important al dramaturgiei românești, pe nedrept uitat”.

22 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 8113] În rubrica *Zece întrebări în numele cititorilor „României libere”* - Cum acționează principiile restructurării vieții editoriale, Boris Buzilă îl interviează pe Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă cu privire la efectele politicii de partid referitor la sporirea și diversificarea editurilor din țară, la un an de la începerea acestui proces. În urma descentralizării, editurile au dobândit o mai mare elasticitate în posibilitatea de a selecta cărțile ce urmează a fi publicate, precum și o distribuie mai clară a zonelor de interes. La Salonul național al cărții românești, din 1970, editurile au venit cu inițiative interesante, precum înființarea unei colecții de carte pentru copii – „Ion Creangă”, înființarea seriei „Universitas”, la Univers, în care ar urma să fie publicate teze de doctorat, studii de tipul *Introducere în opera lui...* etc. Promovarea literaturii actuale se face prin respectarea criteriului valorii, în așa fel încât să fie promovată „cartea care să exprime sentimentele, problematica sufletească, gândurile, năzuințele, fizionomia morală a constructorilor societății noi”. În acest sens, E.C.R. va publica *Memoriile* lui Demostene Botez, versuri și proză de Zaharia Stancu,

volumele recente de versuri ale poeților Radu Boureanu, Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu, Ion Brad, romane de Ivăsiuc și Laurențiu Fulga. În colecția „Universitas” urmează să apară teza de doctorat a lui Marin Bucur – monografia despre C.A. Rosetti, studiul lui Nicolae Manolescu despre Titu Maiorescu și volumul lui Edgar Papu, *Fețele lui Ianus*. În problema debuturilor, Ion Dodu Bălan crede că politica editorială ar trebui să se bazeze pe o selecție mult mai riguroasă și că presa literară ar putea fi instrumentul prim al acestei selecții. Lansează, apoi, ideea desfășurării unor cursuri speciale pentru librari, așa încât șefii marilor librării să fie oameni cultivați. În privința rentabilității producției de carte, crede că aceasta poate aduce beneficii spirituale și financiare – prin intermediul „Salonului de carte”, care permite confruntarea editorilor și a autorilor cu publicul, a editorilor între ei, a tehnoredactorilor, a ilustratorilor de carte între ei și cu publicul cititor.

• [„Scânțea”, nr. 8615] Ștefan Aug. Doinaș semnează *Sentimentul patriotic – permanență a marii poezii*: „Ni se pare evident că nici un tânăr scriitor care cunoaște literatura poporului său nu poate ocoli lecția de înalt patriotism pe care i-o oferă înaintașii săi cei mai iluștri. Cu atât mai puțin un scriitor român. De la începuturile ei, lirica românească și-a încorporat componenta poeziei patriotice. Fapt explicabil, dacă ne gândim la condițiile istorice și sociale în care s-a format și s-a dezvoltat cultura noastră. Bineînțeles că sensibilitatea noastră de azi este chemată să opereze distincții și să formuleze preferințe. Este cert că marea, adevărata noastră poezie patriotică începe cu Eminescu: la el, evenimentul istoric se divulgă întotdeauna în caracterul său adânc, semnificativ, nu pur și simplu anecdotic; la el *patria* este când zarea de mit a spațiului tracoget, când Evul nostru de Mijloc, când peisajul contemporan; la el figurile majestuoase ale trecutului, glorificate în verb ardent, alternează cu chipurile hidoase ale politicianilor vremii pe care i-a cunoscut și împotriva cărora declanșează cele mai cumplite apostrofe și implicații; la el, ca și la Dante, prezentul urcă în legendă, în mit, realitatea istorică devine spațiu ideal artistic, adică forma de expresie verbală peste care nu se mai poate trece. [...] Personal, cred că noua lirică românească trebuie să învețe secretul poeziei patriotice majore în primul rând de la autorul lui *Mureșan*, deoarece nici un alt poet român n-a atins – în lirica patriotică – gravitatea esențială a lui Eminescu, timbrul acela de clopot subpământean care conține în dangătul său jalea virilă, tunetul profetizat și dragostea fără margini față de ceea ce este frumos și demn în istoria noastră, față de patrie, de ceea ce înseamnă ea astăzi”. ■ În rubrica *Adnotări* citim *Edițiile facsimilate* de M. Georgescu: „În ultima vreme, am avut adeseori prilejul să consemnăm diverse inițiative editoriale menite să valorifice în mod expresiv și sugestiv bogatul tezaur al literaturii noastre clasice și contemporane. În acest sens se cuvine să subliniem și apariția în frumoase condiții grafice – în colecția «Studii și documente», publicată de Editura Minerva – a unei ediții facsimilate a *Alăutei românești*, cea dintâi publicație lite-

rară tipărită în Moldova. Supliment literar al revistei «Albina românească», editat cu o anumită periodicitate între 14 mai 1837 și 1 septembrie 1838, sub îngrijirea lui Gh. Asachi și apoi, a lui M. Kogălniceanu, «Alăuta românească» rămâne ca un moment deosebit în istoria publicisticii noastre. Însoțită de transcrierea textului, de un glosar și indici realizate de Cornelia Oprișanu, precum și de o prefață semnată de Al. Andriescu – ediția oferă publicului cititor posibilitatea de a cunoaște un material beletristic investit cu o semnificație aparte în evoluția literaturii noastre, accesibil până acum numai specialiștilor”.

24 noiembrie

• **[„România liberă”, nr. 8114]** În articolul omagial intitulat *Alexandru Macedonski. 50 de ani de la moartea poetului*, Zoe Dumitrescu Bușulenga identifică, mai întâi, la poetul numit, un „alt tip de sensibilitate, alt temperament, alt tip de creativitate” față de Eminescu. Având ca surse poezia lui Heliade, Bolintineanu, Alecsandri – așa cum arată *Prefața* la volumul de *Poezii* din 1881, Macedonski – arată Bușulenga – accentuează importanța poeziei sociale, considerate superioare celei sentimental – lamartinienne. Remarcând caracterul compozit al volumului menționat – „poezii de dragoste fără relief special”, „poezii de compasiune pentru destinele unor oropsiți”, dar și *Noaptea de aprilie, septembrie și iunie*, Bușulenga identifică în mod corect datele stilistice specifice poeziei macedonskiene, corelative „stilului romantic tenebros” pe care poetul l-a cultivat intens – „izolarea mândră a neînțeleșului artist”, nefericit, consolată de natură și de iubirea „senzuală, faunescă”. Reține, apoi, din creația ulterioară a poetului, *Noaptea de mai*, a cărei natură „luminoasă” se corelează unor „fine reminiscențe neoclasiche de sorginte anacreontică și teocritiană „care străbat această poemă care încheagă o dicție nouă poetică în literatura română”. Volumul *Flori sacre* relevă „plăcerea obiectelor frumoase, a pietrelor prețioase, a reconstituirilor de scene vechi, cu pitoresc bogat”, ilustrând, astfel, un „parnasianism elegant”, susținut de „reflecția amară, subiectivă, scurtă”. *Poema rondelurilor* ilustrează, la rândul ei, concentrată în poeziile cu formă scurtă, „drama condiției precare de existență a poetului”. Pe ansamblu, întreaga opera macedonskiană propune un „portret fragmentat în zeci și zeci de bucăți”, „o mică tragedie a poetului” care se confruntă inutil cu lumea. Prin toate acestea, Macedonski asigură, în opinia Zoei Dumitrescu Bușulenga, simbolismului românesc, o „configurație originală”.

• **[„Scânteia”, nr. 8617]** Despre comemorarea lui Alexandru Macedonski, apar două texte. □ *Alexandru Macedonski un mare poet al umanismului generos* de Edgar Papu: „Se împlinește o jumătate de veac de când s-a stins unul dintre marii noștri poeți. Astăzi, mai mult decât oricând, nu-l putem califica altfel pe Alexandru Macedonski, care, de la această depărtare semiseculară, apare în plină lumină a personalității sale artistice și a rolului necontestat ce l-a deținut în cultura românească modernă. [...] El își urmează gândul de moder-

nizarea poeziei românești cu aceeași tenacitate cu care pașoptiștii și-au urmărit nobila idee de înnoire a vieții noastre istorice și sociale. Suprapunerea vechiului cu noul își află aci rădăcina într-o exemplară zonă morală. Ceva din eroismul luptător al acelor care au făurit România modernă se află extrapolat de Macedonski în tendința de a făuri poezia modernă românească. Ca și aceia, el n-a cedat nici un pas și a stăruit să ne deschidă larg orizontul poetic în care gravităm până în momentul de față. De aceea, Macedonski ne apare ca o figură strălucită a trecutului nostru apropiat, care și-a depășit cu mult epoca. Fără a avea o imagine precisă asupra viitorului, el va rămâne în esență un tipic poet protestatar. Gândul nostru de pietate se îndreaptă astfel, deopotrivă, către poetul, către cetățeanul și către omul Alexandru Macedonski”. □ „*Mai mult despre om decât despre frunze*” de Cezar Baltag: „În memoria mea, versurile poetului Macedonski căpătă un accent aparte. Printre primele poezii ce mi-au bucurat copilăria se afla și o veche ediție a volumului *Flori sacre*, exemplar pe care îl păstrez și astăzi! Extazul muzical al acelor versuri, euforia lor, viziunea purificată, siderală și romantică a primului nostru poet simbolist mi-au obsadat întotdeauna metaforele. Profunda vocație macedonskiană pentru examenul de conștiință, sincer și neretoric, trăirea efectivă, profund «angajată», în ordine estetică și morală, a conflictului dintre bine și rău, chiar contradicțiile sale tensionate, expresii ale unui temperament inegal, dar fierbinte și niciodată indiferent la realitățile din jurul său sunt atuurile cu care se înfățișează el sensibilității moderne, spiritului scormonitor și neodihnit al timpului nostru, prin excelență dinamic. [...] Arta lui Macedonski atrage și înnobilează prin fascinația cu care urmărește momentele decisive și simbolice ale sufletului omenesc, prin pasiunea ireductibilă pentru vis și iluzie, prin vocația sa de a da realitate mirajului ideal care polarizează și captează toate resursele spiritului, în flacăra unei aspirații unice, ordonatoare, decisive”.

- [„**Scânteia tineretului**”, nr. 6692] Nicolae Balotă publică un articol dedicat operei lui Alexandru Macedonski, cu ocazia comemorării a 50 de ani de la dispariția acestuia, în care criticul remarcă faptul că „Poetul *Noptilor* nu a creat, cum se spune uneori, o poezie tragică. Asemenea existenței înseși a poetului, creația acestuia este patetică. Suferințele – reale și imaginare – ale omului au fost însă depășite prin triumfurile unei conștiințe artistice”.

25 noiembrie

- [„**Viața studentescă**”, nr. 39] *Jurnal în China* de Eugen Barbu este comentat favorabil de M.N. Rusu, subliniindu-se călinescianismul lucrării: „În sensul lucrărilor călinesciene activează și spiritul lui Eugen Barbu. Critic literar, pregătind după istoria mare a literaturii române «mica mea istorie literară», romancier polimorf, poet, portretist vorace, autor dramatic, reporter, eseist, în fine constructor de reviste cu vocația guvernării depline a cititorului, Barbu este și autorul unor gustate însemnări de călătorie, în care aceste ipostaze ale

spiritului sau se află într-o emulație sintetică... Apropierea de Călinescu și în domeniul memorialului continental nu mi se pare exterioară și nici măcar co-incidentă. Căci nu în cantitatea scrierilor se poate întrezări modelul și programul lui Eugen Barbu, ci în principiile estetice de bază, împărtășite, desigur, într-un chip cu totul personal. Dovadă și dese referiri la observațiile despre China ale regretatului savant. Dar, nu numai în acestea rezidă *călinescianismul Jurnalului în China*". ■ În articolul *Diotima sau iubirea de eseu* M.N. Rusu semnalează înființarea unui Cenaclu de eseistică la Universitatea din Cluj, primul de acest fel din țară (cu Grigore Zanc președinte și Ion Cristoiu secretar), ședința de deschidere a Cenaclului de eseistică „Diotima” având loc pe 18 noiembrie 1970, cu participarea conf. univ. Ion Vlad.

26 noiembrie

● [„Scânteia”, nr. 8619] Pe prima pagină se relatează despre *Ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. și a Consiliului de Miniștri*: „În ziua de 25 noiembrie a.c., a avut loc ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. și a Consiliului de Miniștri la Republicii Socialiste România. Au participat, ca invitați, șefi de secție la C.C. al P.C.R., șefi ai unor instituții centrale, specialiști. În cadrul ședinței au fost dezbătute și adoptate propunerile de îmbunătățire a planului cincinal 1971-1975 și a planului pe anul 1971, proiectul bugetului de stat pe anul 1971. În încheierea dezbaterilor la acest punct de ordinea de zi a luat cuvântul tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R., președinte al Consiliului de Stat. [...] În cadrul ședinței a fost prezentată o informare în legătură cu ajutorul acordat pentru înlăturarea pagubelor provocare de calamitățile din primăvara acestui an. În legătură cu aceasta a fost adoptat un comunicat. (Comunicatul se publică în ziarul de azi). Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R. și Consiliul de Miniștri au analizat, de asemenea, o serie de probleme curente, adoptând măsuri corespunzătoare”. Urmează *Comunicatul* anunțat.

● [„Scânteia tineretului”, nr. 6694] C. Stănescu recenzează cartea lui S. Damian, *Intrarea în castel*, „o metaforă critică polivalentă menită să stimuleze inițiativele mai ambițioase ale romancierilor, acelea care țintesc spre o viziune cuprinzătoare și adecvată a raporturilor omului cu istoria”.

● [„Albina”, nr. 47] Revista comemorează *150 de ani de la nașterea lui Friedrich Engels*. □ Pe prima pagină citim *Începuturile marxismului în România* de N. Copoiu: „La 28 noiembrie oamenii muncii de pretutindeni aniversează împlinirea a 150 de ani de la nașterea lui Friedrich Engels care, împreună cu Karl Marx, a pus bazele teoriei socialismului științific. Această învățătură al cărei prim îndreptar a fost celebrul *Manifest Communist*, scris în 1848, a călăuzit proletariatul internațional încă de la mijlocul veacului trecut în lupta sa împotriva exploatării capitaliste, pentru eliberare. Ca și Marx, de care a fost legat printr-o prietenie și colaborare devenite legendare, Engels a scris

numeroase lucrări în care a dezvăluit viața grea a clasei muncitoare și a arătat ca o lege a dezvoltării societății, necesitatea organizării și luptei proletariatului. [...] Existența a numeroase pagini despre poporul român în operele lui Marx și Engels atestă via lor simpatie cu care au urmărit lupta românilor pentru progres social, unitate și independență națională și, îndeosebi, lupta lor împotriva cotropitorilor străini. În lucrările lui Marx și Engels au fost evocate momente revoluționare din istoria poporului român, ca răscoala lui Horia, Cloșca și Crișan din 1784, revoluțiile de la 1821 și 1848. [...] Răspândirea unor lucrări fundamentale din bogata moștenire ideologică a lui Engels în rândurile muncitorimii române a contribuit la înarmarea acesteia cu teoria revoluționară care avea s-o ducă, în zilele noastre, sub conducerea P.C.R., la o izbândă totală. Victoria revoluției socialiste în România, cucerirea puterii politice în țara noastră, de către clasa muncitoare în alianță cu țărănimea datorează mult, fără îndoială, geniului lui Engels, forței cuvântului și ideilor lui”. ■ Ion Bănuță îl evocă în cronică pe N.D. Cocea, considerat *Un rege al pamfletului*: „Intervalul dintre cele două războaie în toate convulsiile lui turbate este de neconceput fără N.D. Cocea, acest rege al speranței, acest rege al luptei neostenite într-o democrație românească, acest rege al pamfletului care a lovit fără milă în potențaii zilei în cap cu marii noștri regi putrezi, putrezi până în suflet, care, plini de poftă bestială au dansat din naștere parcă, puturos și savant, în jurul vițelului de aur. Ciudat. Și... totuși nu. N.D. Cocea, autorul nemuritor al Vinului de viață lungă, spadasin neîndurător în scrisul lui a fost numit, după terminarea studiilor universitare, «judecător de pace», la Panciu. Astfel s-a făcut că acest judecător de pace a intrat într-un război drept, luptând crâncen cu Întunecimea-sa Nedreptatea, cu nefastele ei fructe, fructe de tot soiul, până la 23 August 1944, când norocul i-a surâs, ca și nouă, împlinindu-i-se visurile pentru care cheltuise o viață. Și încă...”. □ Și V. Dumbravă scrie despre N.D. Cocea în *Nicoară al Lumei*: „Nu multă vreme după începuturile sale de prozator numele lui N.D. Cocea va fi din ce în ce mai des întâlnit în coloanele presei afirmându-se ca un publicist de elită. [...] Condeiul lui N.D. Cocea a fost printre primele care au arătat și au înfierat hotărât modul în care oligarhia a înecat în sânge mișcările țărănești din 1907. La crima cu peste 11 000 de victime va face referiri în toată publicistica sa ulterioară întinsă pe zeci de ani și sute de articole”. ■ În *Evocări – amintiri* Sașa Pană scrie despre *Facla*: „În primăvara lui 1910, când a apărut «Facla», aveam 8 ani. Acasă era o redacție: tata scotea, lunar, o revistă de medicină populară care se intitula «Profilaxia». Singur o scria, singur o corecta, singur o expedia la abonați. Adică nu; la expediat îl ajutam și eu, încă de când eram cu vreo doi ani mai mic. Aveam aptitudini la fețuit, lipitul banderolelor cu adresa și căratul la poștă... Ne soseau multe reviste și cărți; primele pentru schimb, celelalte pentru recenzat. Dar cu «Facla» nu făceam schimb. Curând după apariție ne-am abonat și la o altă revistă pe care tot Cocea o redacta, «Viața socială». [...] Eu aveam grijă să strâng, după ce se

citise și răscitise, număr de număr, «Facla». După ani de zile, am legat acele colecții. Posed această comoară la care s-au adăogat – până în 1940 – numerele cumpărate de mine, când flacăra «Faciei» a trecut de la părinți la fiu. Era prin anii campaniei pentru vot universal”. ■ Apare *Revistele elevilor* semnat B.T.A.: „De la un timp, asistăm la definirea unui nouă gen de publicații: revistele școlii. O adevărată presă școlară, circulând printre caiete, bănci și năzuințe tinerești, exprimă valorile și forțele literare, științifice, artistice ale elevilor din școlile generale sau liceele din țară, sub titluri din cele mai atrăgătoare: «Revista noastră» – liceul «Nicu Gane» din Fălticeni, «Tinere condeie» – liceul Pecica-Arad, «Reporter '70» – școala generală nr. 198 București”. ■ Șerban Nedelcu discută *Decada cărții românești*: „Anul acesta a fost inaugurat primul «Salon al cărții» din România, unde vin zilnic mii de vizitatori și care constituie o confruntare a editorilor cu publicul cititor, o confruntare a editorilor între ei, precum și a tehnoredactorilor și ilustratorilor de carte între ei cu publicul. Tot în luna aceasta are loc și «Decada cărții românești», manifestare ce se va desfășura în întreaga țară, în localitățile urbane. Această decadă cuprinde, în ansamblul ei, numeroase adunări la care iau parte librăriile, editurile și autorii de lucrări, care se întâlnesc cu cititorii, și vor discuta pe marginea cărților publicate. La rândul lor, autorii povestesc cititorilor despre activitatea lor. Este aceasta o chestiune deosebit de utilă, am putea spune obligatorie, de a pune față în față cu cititorii pe cei care scriu și tipăresc cărțile. Căci, așa cum arăta recent scriitorul Ion Dodu Bălan, vicepreședinte al C.S.C.A. într-un interviu dat ziarului «România liberă», «Cititorul este acela care trebuie să decidă asupra cărții de care ere nevoie». Nimeni nu i-o poate impune cu forța și, dacă nu-l interesează, chiar dacă i s-ar da degeaba, n-o citește, ci o pune undeva, într-un raft, lăsând-o să se umple de praf, iar dacă ar fi de lână, s-o mănânce molii-le. Și, dimpotrivă, cartea care îi trebuie, chiar dacă nu o găsește în librărie, omul umblă după ea pe la biblioteci, o caută la prieteni și cunoscuți, face tot ce-i stă în puteri ca s-o aibă în mâini”. ■ Prof. Vasile Cărbăș scrie despre *Nicolae Iorga educator al maselor populare*: „La sfârșit de noiembrie se împlinesc 30 de ani de la zguduitorul crimă comisă asupra lui Nicolae Iorga, de către legionari. Îi dedicăm acestui uriaș al culturii românești câteva rânduri, prezentându-l ca educator și îndrumător al maselor. Reamintim că o largă acțiune de culturalizare a poporului român, Nicolae Iorga a desfășurat-o prin Liga Culturală. [...] Prin Liga Culturală, N. Iorga trece la tipărirea unor serii de publicații. Ca și înaintașii săi, Gheorghe Asachi și Mihail Kogălniceanu, el se adresează mulțimii și prin calendarele Ligii Culturale și ale ziarului «Neamul Românesc». Calendarele sunt educative și instructive. Ca și cărțile tipărite pentru masele populare. Toate piesele lui de teatru au îndeplinit un rol educativ, moralizator sau patriotic în societate”.

● **[„România literară”, nr. 48]** Ion Ianoși semnează textul *Pilda lui Engels*: „Din observațiile binevoitoare sau aspre ale lui Engels la adresa culturii

germane premergătoare sau contemporane lui, din simpatiile sau antipatiile întotdeauna cu franchețe mărturisite, vom putea în consecință extrage acel pil-duior sâmbure teoretic și metodologic, care să fructifice activitățile noastre contemporane, marcate, să nădăjduim, de aceeași dialectică înlănțuire dintre temporal și veșnic”. ■ Al. Raicu discută *Proiecte literare* cu Paul Georgescu: „– *În ce fază se află studiul consacrat lui Sadoveanu?* – Îl iubesc pe Sadoveanu statornic, de la... opt ani, nediferențiat. Totuși, mi-e cam... frică de opera lui: e prea... uriașă. Acum sunt hotărât să fac alpinism pe Himalaia. Nu știu dacă voi reuși, am să-n cerc. Aici ar trebui, cum spune Marino, o critică totală. Curios, însă, pasiunea mea pentru Sadoveanu nu m-a influențat de loc în proza pe care o scriu. Scriitorii care m-au influențat nu sunt și cei pe care-i admir, nu”. ■ Al. Ivăsiuc găsește *Cauze și motivații* pentru canonul literar: „Este absolut știut de toată lumea ca arta a evoluat în timp, că ea este un proces și are o istorie, și dezvoltarea s-a produs chiar atunci când a existat o estetică ce postula *canonul*, un criteriu absolut și obiectiv de frumos, privit în afară de artist, de societate și de istorie, o realitate obiectivă sau mai degrabă o idee, un raport constant spre care tindeau toți creatorii. Chiar atunci când estetica oferea modele, și artiștii efectiv le imitau, tot apărea irezistibil nou. Este de asemenea, știut și admis de toată lumea că această dezvoltare n-a fost niciodată lină și respectuoasă, o simplă trecere sau perfecționare sau adăugire, ci a avut un caracter dialectic, dramatic, eu i-aș spune radical. Adică, s-a produs de fiecare dată o contestare a unor valori, contestare ce friza adeseori nedreptatea. [...] Dacă toate acestea sunt adevărate, fenomenul contestației artistice nu numai că nu trebuie să ne mire, dar, atunci când el este autentic, trebuie chiar să ne bucurăm ca semn al evoluției, al progresului. În acest context generația de scriitori care s-a afirmat în ultimul deceniu în literatura română a contestat foarte puțin, ea a adus aproape în tăcere, neprogramatic, o viziune totuși nouă. [...] Un singur lucru este sigur, că o nouă expresie este necesară și căutată, că vechile forme se descompun, nu din reaua voință a cuiva, ci din faptul că nu pot să exprime experiența noastră. Dacă ne-am încăpățâna în ele n-am putea decât să cădem într-un naturalism al situațiilor, sau, și mai rău, în descriere nesemnificativă de cazuri, în expozeuri seci. A sosit epoca analizei profunde și mai ales a sintezei cu un nou limbaj adecvat. [...] Există o reacție împotriva noului, reacție despre care trebuie să stăm de vorbă. Mai ales cu scriitorii adevărați”. ■ Adrian Marino scrie despre participarea sa, în Ungaria, la un *Colocviu de literatură*: „La Mátrafüred, în Ungaria, s-a desfășurat între 3-5 noiembrie un colocviu internațional consacrat «epocii luminilor» în Europa centrală și orientală, organizat sub egida Institutului de studii literare al Academiei maghiare de științe”. ■ În rubrica *Breviar*, Șerban Cioculescu prezintă *Chants de Mal-doror* sub titlul *O pagină curioasă din istoria cărții...* ■ Cu *Ex sublimi*, Matei Călinescu revine asupra eseisticii lui Edgar Papu: „Ceea ce caracterizează în prima linie eseistica lui Edgar Papu este zborul înalt al fanteziei: obiectul pro-

priu-zis al disocierilor – acest teren ferm, aş fi tentat să zic – e repede părăsit, cu un fel de nerăbdare volatilă, spre a fi redescoperit de sus, dintr-o perspectivă mişcătoare, mai îndepărtată, dar totodată mai vastă şi mai aptă de a pune în lumină, într-o lumină adeseori neaşteptată, relaţii pe care singură atenţia analitică, aplicată, dar cu un orizont prea strâmt, ar fi incapabilă să le surprindă. [...] N-aş vrea să fiu greşit înţeles: când vorbesc de fantezie în critică (atât de rar întâlnită încât însăşi asocierea termenilor pare menită să contrarieze opinia) nu sugerez absenţa rigorii, ci dimpotrivă: o rigoare maximă, care singură poate deveni un principiu al creaţiei, al zborului imaginativ; o rigoare care se transformă într-un soi de natură secundă, ca şi adevărata cultură, despre care s-a spus că este ceea ce rămâne după ce ai uitat tot ce-ai citit. [...] Eseurile cuprinse în *Feţele lui Ianus*, fie că se ocupă de mari figuri ale trecutului (Dante, Leonardo da Vinci, Tasso, Leopardi), fie că evocă personalităţi şi opere ale secolului nostru (Pirandello, Massimo Bontempelli, Umberto Saba, Papini, Quasimodo, Lampedusa, Pavese) sunt toate concepute ca nişte căutări ale continuităţii, sub aspectele particulare prin intermediul cărora ni se înfăţişează ca la scriitorii amintiţi. [...] Deşi se limitează în aparenţă doar la literatura italiană, tema adevărată şi profundă a cărţii este alta: o meditaţie asupra fiinţei literaturii, asupra circularităţii indestructibile a tradiţiei şi inovaţiei”. ■ La secţiunea *Confesiuni literare* apare *Ecluze* de Nicolae Balotă. ■ Marius Robescu formulează opinii despre proza lui Dumitru M. Ion în textul *Convenţia genurilor*: „Subintitulată roman (i-aş reproşa lui Dumitru M. Ion că nu i-a lăsat pe alţii să precizeze, expunându-se contrazicerilor de tot felul), *Paştele cailor* este o carte cu pagini foarte frumoase şi care, lucru încă mai important, conţine măsura talentului celui ce a scris-o. Trebuie observat de la început că legătura între episoadele ei, fie temporală sau de altă natură, nu se realizează totdeauna. Ceea ce i se întâmplă eroului, stările prin care trece acesta, au un fel de autonomie, care le face pregnante, dar care le refuză, în totalitate, o convergenţă. Ceea ce nu poate Dumitru M. Ion (calitate a poetului? defect al prozatorului?) e să stabilească legături cauzale. Nici o întâmplare nu este din *pricină că*, ea *este* pur şi simplu. [...] Din punct de vedere literar, Dumitru M. Ion nu are calitatea înţelegerii lumii, dar nu lasă nici impresia înstrăinării de ea. Comunicarea este exclusiv fizică. [...] *Paştele cailor* nu este o proză obişnuită şi de aceea încercarea de a reconstitui firul epic n-ar avea nici o utilitate. Farmecul paginilor lui Dumitru M. Ion constă, precis, în poezia lor”. ■ Despre Alexandru George şi *Mecanisme paradoxului* din romanul acestuia se pronunţă S. Sălăgean: „În cartea lui Alexandru George nu avem a face numai cu înştiinţarea, ci şi cu justiţia absurdă. În *Vocea stăpânului*, gramofonul se face în mod magic realizatorul pedepsei justiţiare care le înnebuneşte pe rudele lacome ale defunctului, repetând la infinit o singură placă, imprimată cu vocea fostului stăpân al gramofonului. [...] Aşadar, falsa tutelă a modelului nu aduce nimic esenţial în înţelegerea cărţii lui Alexandru George. Scriitorul este un maestru

al stilului, al frazei cristal, nu lipsit însă de acel rafinament manierist propriu în fond oricărei naturi paradoxale, la care termenii de contradicție sunt destul de îndepărtați pentru a căpăta acea ușoară rigiditate a autonomiei, superbă în lumea formei, a manierismului. În total, o carte superioară, de o elevată ținută intelectuală, admirabilă prin unitate stilistică și prin perfecția scriiturii, o carte care nu este străină de linia prozei unui Vineanu sau Mateiu Caragiale”.

■ Lucian Raicu semnează cronică literară la S. Damian, *Intrarea în Castel*: „S. Damian are darul de a lua «în serios» cărțile despre care scrie, iar pe unele din ele (care nu merită) prea în serios. «Indiferentismul» estetic este totuși, în considerabile proporții, aparent, impresie falsă creată de conceptul său (caracteristic, nu mai puțin legitim) de *valoare*. Densitatea problematică, acesta e criteriul în funcție de care operează și care justifică sau nu, în ochii săi, existența operei, *gradul* ei de existență. La treapta cea mai de sus, pe scara unor preferințe ireductibile: opera zguduitoare. Aceasta e «utopia» sa”. ■ Nichita Stănescu este prezent cu *Adnotări pe marginea ideii de posesiune*. ■ Mihai Nadin semnează eseu *Aleatorismul în arta modernă*. ■ În *Ochiul magic* sunt prezente comentarii pozitive și negative: □ *Încercarea răbdării*: „Continuă seria articolelor din rubrica *Săptămâna* («Contemporanul») în care este respinsă în bloc producția literară a ultimilor ani. În afara unor opinii incisive, îndreptățite, care atrag atenția asupra unor fenomene de rarefiere a mesajului, de sustragere din realul istoriei, opinii care sunt și ale noastre, Paul Anghel a pornit un asalt îndreptat împotriva «cititorilor și beneficiarilor genului confuz», adică, din optica lui, personalități literare create prin impostură, cărora le revine culpa proliferării răului. [...] Totuși se vede că e mai ușor să strecuri aluzii și mai greu să spui lucrurilor pe nume, asumându-ți riscul de a furniza probe și de a le raporta la criterii estetice obiective. Trec săptămânile, procesul de repudiare a unei întregi strădanii scriitoricești se desfășoară mai departe (nr. 47/1970), se aduc mulțumiri cititorilor care au aderat la poziția adoptată de Paul Anghel și li se reproduce, ca un gest de recompensă, numele în revistă, se descoperă foarte prompt contradicții în părerile unor preopinenți, – în schimb întârzie actul promis, obligatoriu într-o confruntare cavalească, actul de a sprijini afirmațiile pe analize convingătoare, analize asupra unor opere care ar fi obținut faimă prin contrabandă, prin manevre dubioase. Încă o dată, în fața acestei amânări, ne întrebăm dacă în condițiile date lupta de idei se poate duce loial, constructiv”. □ *Publicistică de ținută*: „Reconfortantă și tonic-agreabilă, aducând cu sine ca întotdeauna o promisiune de aer pur și de climat moral proaspăt – prezența lui Mihai Popescu la rubrica *Să vorbim despre...* din «Contemporanul». Rubrică scrisă într-un stil beletristic de ținută, a cărei intelectualitate neostentativă dar reală se resoarbe în formule cu priză directă asupra cititorului”. □ *O inițiativă meritorie*: „În numărul 10 al revistei orădene «Familia» a apărut un deosebit de interesant articol, semnat de Gheorghe Pele, având titlul *Blaga, diplomat la Viena*. [...] Documentele publicate ni se par de

o deosebită însemnătate, atât pentru istoricul literar, cât și pentru cititorul obișnuit, ele având darul să contureze mai pregnant puternica personalitate a marelui poet și gânditor”. ■ În *Documentar N. Iorga* citim: □ *Itinerarii* de Frosin Munteanu-Râmnic: „Au trecut treizeci de ani de la acea zi întunecată 28 noiembrie 1940. Uciderea mișelească a lui Nicolae Iorga e un capitol tragic al istoriei noastre. Nicolae Iorga a fost una din cele mai luminoase figuri ale secolului în care trăim. [...] În toate centrele de cultură mondială în care a ajuns, fie chemat de ardoarea omului de știință, fie pentru a fi încununat cu laurii izbânzii, Nicolae Iorga conferenția despre problemele de bază ale istoriei și culturii românești. Odată revenit în țara lui vorbea despre viața și activitatea țărilor pe care le cercetase. Fondul drumurilor în străinătate avea și valoarea unei diplomații active, unde ajungea Nicolae Iorga, era și misionarul, ambasadorul cultural al țării sale”. □ Petre Popescu-Gogan publică *In memoriam*: „Însemnările ce urmează sunt inedite și ele datează din anii '31-'41. Sursa informării se află în fondurile arhivistice ale Academiei Române, unde, după propriile-i declarații, a desfășurat cea mai mare parte a activității sale științifice”. □ Textele – *Propus la Premiul Nobel pentru literatură; Iorga și concepția materialistă a istoriei; Proiecte cu două luni înainte de asasinat; In memoriam Nicolae Iorga*. ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin se ocupă de poezie. □ *Na'greu' pământului* de Demostene Botez: „Ce ne rezervă recentul volum *Na'greu' pământului* (ed. Cartea Românească)? Noi considerăm că această carte a unei vârste literare prodigioase (Demostene Botez este născut în 1893) intră în rândul acelor mișcătoare roade ale senectuții creatoare, cu totul stimabile, din care poezia românească a mai cunoscut, prin clemența timpului, unele”. □ *Detectivul Arthur* de Emil Brumaru: „Ar trebui, poate, să se vorbească despre *umorul* aparte al acestui poet, a cărui apariție din primăvară i-a surprins și încântat pe mulți dintre noi. *Detectivul Arthur* (Ed. Cartea Românească), volum apărut dezavantajos de repede după *Versuri*, ca o cometă ivindu-se din coada alteia, confirmă bunele cuvinte ce s-au rostit despre debut. Credem chiar că noua carte îi este superioară celei dintâi prin mai marcata propensiune spre gravitate (gravitatea fiind și ea una specifică!) și printr-o mai clară unitate stilistică”. □ *Capcana Herminei* de Nicolae Breb Popescu: „Debutul lui N. Breb Popescu este unul crispat și modest. Poeziile sale au o rigoare chinuită și monotonă, cu o eternă rimă unică (numai versurile doi și patru) și aceea mai mult decât aproximativă: schi-trăi, vei ști – vor înflori, pod – văd, aspre – noastre”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă volume de proză. □ *Faruri de ceață; Soarta altuia* de Iosif Petran: „Iosif Petran este un prozator fascinat și de spectacolul marilor înfruntări și mutații etice ale contemporaneității, un observator lucid și realist, și un participant totodată: pentru aceasta stau drept mărturie frământatele sale cărți, pline de un zbucium dureros”. □ *Aleargă, nu te opri!* de Damian Necula: „Proza lui Damian Necula apelează deseori la simbol ori la metaforă, scriitorul înalță un munte de imagini pentru a

face cât mai dificilă calea către sensurile ascunse dincolo de piscuri, însă, o dată escaladate înălțimile, efortul făcut se dovedește a fi prea mare în raport cu sărăcia peisajului ce se dezvăluie”. □ *Numele cu care strigi* de Ioana Orlea: „Proza Ioanei Orlea este tributară unor convenții depășite, căzute în desuetudine, eroarea autoarei fiind că, socotindu-le încă fertile, li s-a subordonat întru totul. Eliberarea de sub tirania clișeelelor impuse de o modă se dovedește astfel – a câta oară? – a fi una dintre cele mai dificile probe pentru afirmarea personalității unui scriitor de autentică vocație”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu se ocupă de volume de proză: □ *Fețele lui Ianus* de Edgar Papu: „Fiindcă, să ne înțelegem: a arăta prin ce diferiți autori inovatori țin totuși de o tradiție nu e suficient; trebuie să ni se demonstreze că ea a fost motorul experiențelor artistice noi către care ei s-au simțit împinși. E necesar să constatăm, cu alte cuvinte că Ianus are două fețe, dar un singur creier. În sfârșit, pentru o edificare completă, ar fi fost util să se analizeze și câteva cazuri care par să infirme la prima vedere teza susținută, adică de autori italieni importanți catalogați «tradiționaliști» sau «moderniști», prin excelență, ca Metastasio, Svevo ori Marinetti, să zicem. Oricum însă, studiile rezistă prin finețea analitică și luate aparte. Iar dacă «semnul lui Ianus» nu le înglobează chiar pe toate, ideea simbolizată de el posedă o incontestabilă profunzime și rămâne stimulantă”. □ *Construcție și lectură* de Silviu Iosifescu: „Silviu Iosifescu posedă o inteligență extrem de rapidă; ea îi îngăduie să întrevadă îndată unde bat anumite idei și să le caracterizeze judicios, fără a stăruie prea mult asupra disecării lor. Aceasta conferă comentariilor sale o mare conciziune; textul cărții e foarte concentrat, autorului nu-i place cazuistica. Dar de pe urma salturilor nervoase pe care le execută neconținut o minte plictisită să insiste și grăbită să treacă mai departe acolo unde lucrurile i se par ușor clasabile, stilul expunerii suferă, capătă un ritm sincopat”. ■ Debutază masa rotundă *Critica literară și selecția valorilor*, la care participă Nicolae Breban, Matei Călinescu, Șerban Cioculescu, S. Damian, G. Dimisianu, Adrian Marino, Al. Paleologu, Lucian Raicu, Marin Sorescu, M. Ungheanu. Citim din intervențiile celor invitați: □ „Nicolae Breban: Problemele criticii reprezintă o preocupare centrală a revistei noastre. Cu exact un an în urmă, am discutat, tot în cadrul unei «mese rotunde» a «României literare», despre funcția activă și despre răspunderea criticii. În continuarea acestei dezbateri foarte utile, vă invit la un schimb de păreri pe tema: *Critica literară și selecția valorilor*. □ Adrian Marino: Deși pentru mine, abia debarcat dintr-o călătorie, invitația la această masă rotundă constituie o surpriză totală, am satisfacția că tema abordată este și esențială, și familiară mie. [...] Sunt convins că una din funcțiunile fundamentale ale criticii este tocmai selecția valorilor, și dacă mă refer la contextul criticii noastre și la necesitățile noastre spirituale, înclin să cred cu și mai multă tărie că această funcție reprezintă o necesitate absolută. [...] Știți bine că în Occident și, în general, în noua critică, funcțiunea valorificatoare este contestată. Mulți critici francezi actuali

pur și simplu neagă această activitate și se întreabă: să judecăm, dar în numele cui, pentru cine și pentru ce, în baza cărei autorități? Alți critici (spun lucruri curente, foarte cunoscute, inevitabile totuși) se află pe poziție fundamental opusă. Selectarea valorilor, afirmă ei, este opera timpului, a istoriei și a publicului, a gustului cititorilor. În consecință, mulți dintre ei se mărginesc doar să comenteze valorile oarecum consacrate. [...] □ Șerban Cioculescu: În locul judecății de valoare, această «critică nouă» ce aduce? □ Adrian Marino: Critica este o reinterpretare și o recreare, o descifrare a semnificațiilor operei, în interiorul unui sistem de lectură. □ Șerban Cioculescu: Dacă interpretarea este constructivă sau negativă, este iarăși o judecată de valoare. □ Adrian Marino: Acest argument l-am adus chiar eu; și mulți alții înaintea mea. Din moment ce admiteam că o carte există și începem să-i descifrăm simbolurile, semnificațiile latente, îi recunoaștem implicit și valoarea. Un text inexistent estetic se caracterizează printr-o totală asimbolie, printr-un vid semantic integral. [...] Este greu să nu acceptăm că există totuși o scară de valori, mai mult sau mai puțin subiectivă. Spunând aceasta mă refer în același timp și la unele principii estetice asupra valabilității cărora putem cădea de acord în mod argumentat, rezonabil și nedogmatic. [...] O serie de criterii obiective ar fi: un număr de principii estetice, o scară de valori consacrate, stabilită prin raportare la marii clasici ai literaturii și câteva necesități obiective ale momentului spiritual, proprii literaturii noastre. Subiectivă este, în primul rând, sensibilitatea criticului, adică gustul, receptivitatea, permeabilitatea sa la anumite valori. [...] □ Nicolae Breban: În stabilirea valorii unei opere, când și unde operează aceste criterii? □ Adrian Marino: Chiar dacă mă aflu în fața unui manuscris anonim, sau al unui autor necunoscut, în spiritul meu funcționează solidar toate aceste repere. Rezultanta este judecata de valoare... □ Nicolae Breban: Preferința este rezultatul gustului personal și al instinctului criticului. □ Adrian Marino: Cea dintâi reacție – literatura fiind o operă de artă – se află, în primul rând, în funcție de receptivitate și sensibilitate. □ Marin Sorescu: Există un talent de critic... Și criticul trebuie să știe să scrie, nu numai să critice... □ Adrian Marino: Sunt de acord cu Sorescu, cu observația că «talentul critic» nu este în nici un caz monopolul foiletonistului. [...]. Pentru a încheia, literatura noastră cred că are nevoie de un efort suplimentar de valorificare. Nu suntem în situația literaturii franceze, în care doar timpul și posteritatea pot selecta valorile. Din fericire, nu am ajuns încă la această blazare. □ Șerban Cioculescu: La noi, criticul e pățimaș; sau admiră cu pasiune excesivă, sau neagă. O pasiune pentru obiectul literar nu există. Nu există un simț al măsurii și în admirație, și în negație. Critica trebuie făcută oarecum la rece. □ Nicolae Breban: Mie mi se pare că sentimentul de dezabuzare al criticii franceze vine dintr-o anumită carență, dintr-o anemie a creației însăși. □ Șerban Cioculescu: În literaturile vechi, cu mari valori consacrate ale trecutului, cel puțin, există un scepticism în ceea ce privește valorificarea. Acolo și scriitorii mediocri,

dacă îmi îngăduiți să spun, scriu bine. [...] Acolo talentul are un anumit nivel al scrisului. Nu am citit propriu-zis o carte franțuzească proastă. □ Adrian Marino: Găsesc și o altă explicație. Am stat recent de vorbă cu un critic francez care face cronică literară săptămânală. El mi-a explicat în mod simplu și convingător situația criticii literare franceze actuale. Producția romanelor de limbă franceză care îi vin acasă se ridică, în medie, la 20 pe săptămână. Imposibil să le parcurgă pe toate. Elimină dintr-o dată traducerile, și rămân cam 15 romane originale pe care ar trebui să le citească. [...] În acest moment intervine și un joc de culise, intervin relațiile, intervin afinitățile, prietenii și unele concurențe între casele editoriale. [...] Practic, un critic nu poate citi tot. Deci intervine, de la început, un fel de selecție și valorificare mecanică... □ Șerban Cioculescu: Singura soluție ar fi «critica electronică». □ Adrian Marino: Fapt este că supraproducția de cărți pune critica, nu numai apuseană, într-o situație grea. A alege, a valorifica, devin operații foarte complicate. În fața a zeci de romane, cum poți proceda la o selecție eficace? Cărțile citite în diagonală, pe sărite, compromit critica. [...] □ Șerban Cioculescu: La noi, Perpessicius era singurul critic căruia, în *Mențiuni* i se întâmpla să scrie despre 4-5 cărți într-un singur foileton vast. Lua în considerație toate cărțile primite în cursul săptămânii. [...] Supraproducția nu poate fi un motiv care să pună pe un critic în imposibilitatea de a-și exercita profesia. Criticul selectează, nu este obligat să scrie despre toate cărțile. Recenzie nu înseamnă recensământ. Nu trebuie să scrii despre absolut tot ce apare, dar despre ceea ce scrii trebuie să scrii cu temeinicie, cu cunoaștere și cu simțul răspunderii, adică să nu emiți pretinse judecăți de valoare în mod superficial. □ Nicolae Breban: Vreau să vă întreb, ce părere aveți despre curajul criticului? Dacă critica implică și curaj, în sensul vocației sau capacității de a te concentra asupra propriului tău destin. □ Adrian Marino: Un critic are nevoie de curaj, cu atât mai mult cu cât în contextul vieții literare el se expune, nu o dată, la represalii directe sau indirecte. [...] Există câțiva critici de adevărată atitudine și am avut în ultimul timp câteva surprize reale. Este vorba, mai întâi, de un poet care nu știam că face critică, Ilie Constantin. A mai apărut un bun cronicar, Mircea Iorgulescu. Printre noi se află și Mihai Ungheanu, despre care am scris cu simpatie. Există și G. Grigurcu. Îmi plac și recenzenți bătaioși de la revista «Ramuri». Nu pretind că epuizez lista... Uitam de C. Stănescu, de Valeriu Cristea... Cer scuze pentru omisiuni... □ Șerban Cioculescu: A existat formula «strategiei literare» la francezi între cele două războaie. A nu te gândi la avantajele sau la dezavantajele pe care le-ai putea avea, elogiind sau nu, acesta este curaj. [...] Este posibilă judecata de valoare, iar dacă este posibilă, e și necesară? Eu așa aş pune problema. □ Al. Paleologu: Eu cred că este necesară chiar dacă nu este «posibilă». Poate să nu fie «posibilă» în raport cu problema curajului. Problema curajului are două aspecte, unul absolut: adică este vorba de un anumit risc în ce privește judecarea unor valori neomologate. [...] Al doilea aspect este indis-

pensabil judecății de valoare: curajul, independența criticului. S-a întâmplat la noi să se declare opere remarcabile texte nule și să se impună nulitățile chiar printr-o promovare socială a autorilor care au pretenția de a dirija direct mai departe acțiunea criticului. Autori care au ajuns să ocupe poziții cheie în viața socială devin pentru critic o problemă de îndrăzneală și curaj. Ungheanu este profund respectat pentru acest aspect al criticii lui. [...] Independența criticului se obține printr-un consimțământ al tuturor. Să avem această civilitate, să păstrăm relații corecte între noi pe plan social, dar să nu intervină elemente obscure. □ Nicolae Breban: Cea mai importantă revistă de cultură este condusă totuși de un critic: George Ivașcu. Dar această revistă are o singură pagină de critică și literatură, ceea ce este foarte puțin. □ Al. Paleologu: Exemplul este destul de convingător. În ceea ce privește aspectul orientativ, acesta este greu posibil acolo unde nu există un spirit director. În trecut existau Ibrăileanu, Dragomirescu etc. Astăzi nu mai avem astfel de critici «de direcție». □ Șerban Cioculescu: Ai întrebuințat o formulă care astăzi a devenit odioasă. Dovedești că nu aparții strictei actualități. Critica de direcție este absolut odioasă scriitorilor. Autorii consideră că această critică de direcție este o pură prezumție a criticilor. Scriitorii nu consimt să fie călăuziți decât la primii pași, până ce numele lor reușesc să se impună la o publicație. Din momentul acela devin maestri, nu mai au nici un sfat de primit, nu mai admit nici o judecată de valoare negativă, tot ceea ce fac este perfect. Orice critică cu rezervă este stupiditate. Criticul care nu tămâiază este un idiot. Critica de direcție este admisă numai de către debutant. Cum au apărut primele poezii, scriitorul capătă aplomb, nu mai are nimic de învățat. Formula criticii de direcție, deci, este o formulă compromisă, sau o formulă odioasă. □ Nicolae Breban: Criticul trebuie să-și exercite vocația, indiferent de ceea ce crede și spune scriitorul. □ Șerban Cioculescu: Critica de direcție presupune o foarte mare modestie din partea creatorului. Or, artiștii, să nu vorbesc numai de poeți, de scriitori, sunt oamenii cei mai nemeștești din lume. [...] Criticul să nu aibă nici el prezumția că exprimă judecăți definitive, că dă sentințe, că acordă decorații, că decerne titluri. Aceasta ține de tactul și inteligența criticului. □ Marin Sorescu: La noi critica se bucură de mare libertate, din cauză că marii scriitori au murit, cei care nu puteau să sufere, din cauza notorietății, o părere nefavorabilă. [...] Ce înseamnă, în definitiv, *actul critic*? Să fii capabil de o opinie argumentată. [...] Critica se manifesta într-o vreme invers: să distrugi marii creatori, să-i anihilezi. În perioada aceea criticii erau cei care conduceau. Din păcate, nu erau de valoare. □ Al. Paleologu: Un prost critic nu poate conduce bine o revistă. Criticul este un scriitor care scrie despre cărți. □ Nicolae Breban: Cartea de valoare are un nucleu de realitate: menirea criticii este de a-l descoperi. [...] □ Al. Paleologu: Chiar când judeci valorile consacrate și ale trecutului, o faci totuși cu sensibilitatea și cu știința acumulată de epoca în care trăiești. Este o perspectivă pe care o determină în fond structura intimă a omului. [...] □ Matei Călinescu: Nu trebuie

să ne facem iluzii. Judecățile critice sunt de fapt rezultatul unei «alegeri lirice». Orice judecată de valoare este de fapt o opțiune de tip liric (ceea ce nu presupune lipsa rigorii și a lucidității, dimpotrivă: dar e o rigoare a lui «esprit de finesse», potrivnică celei a lui «esprit de geometrie»). Deci a scientiza procesul de valorificare este o imposibilitate și o naivitate. În ceea ce mă privește, nu pot crede în obiectivitatea «geometrică» aplicată poeziei. □ Șerban Cioculescu: De ce nu? Să-l luăm pe Bacovia. Nu este necesar ca dumneata să fi trăit o viață de provincie asemănătoare cu cea de acum 70 de ani în Bacău. Nu este nevoie să îți faci un suflet dezolat și descompus ca să ai totuși sentimentul creației față de poezia lui. Dumneata numești această atitudine: lirică. Nu, este o atitudine strict obiectivă. Opera de artă generează în sufletele receptive lumi noi care nu le erau preexistente. □ Al. Paleologu: Un critic nu are nevoie să fi re trăit experiența poetului pentru a o reconstitui mental, prin imaginație. Un scriitor este obligat, prin natura îndeletnicirilor lui, să-și reprezinte o experiență eventual ne-trăită. Este un fenomen comun criticului și scriitorului. □ Nicolae Breban: Mă deosebesc de dv. Cred că o operă de artă nu poate crea ceva nou în subiectul receptor. Noi nu avem revelații, noi *recunoaștem* ceva. [...] Opera de artă nu poate crea ceva cu desăvârșire «nou». □ Matei Călinescu: Este vorba în ultimă instanță de niște «alegeri lirice» pe care le validează consensul general. [...] Cazurile de sincronicitate sunt rare. [...] Sunt mai sincronici poeții. Cel puțin poezia modernă a fost impusă – și pe plan critic – de către poeți. De ce critica artiștilor este mai sincronică decât critica criticilor? Iată o întrebare care nu e lipsită de interes. □ Șerban Cioculescu: Urmează de aci aceste consecințe: critica poeziei să o facă poeții fiindcă sunt sincroni, critica pictorilor să o facă pictorii fiindcă sunt sincroni, critica autorilor dramatici să o facă alți autori dramatici? □ Nicolae Breban: Eu pot să bănuiesc ce l-a făcut să repudieze termenul de obiectivare, o anumită dezamăgire provocată de abuziva sa întrebuintare. Cuvintele prost întrebuintate au dus la o criză culturală. Există boli de care suferă cuvintele. Trebuie să se vindece de ele, pentru a fi din nou folosite... De exemplu: «obiectiv», «științific» etc. □ Șerban Cioculescu: Ai dreptate în ceea ce privește știința literară, dar asupra obiectivității nu ai dreptate. Rebreanu este, dintre marii scriitori români, poate cel mai lipsit de agrement. Cu toate acestea, critica română a fost unanimă în a recunoaște în *Ion* un roman de mare valoare. [...] □ Nicolae Breban: Opera literară poate acționa, cred, în două feluri, prin farmec sau prin forță. Rebreanu impune, nu cucerește. [...] □ Lucian Raicu: În descoperirea și recunoașterea valorilor criticul acționează, cred eu, în virtutea unei constrângeri *interioare în fața evidenței*. Nu neapărat «principiile» și «criteriile» fixe călăuzesc pe critic, ci tocmai această capacitate de a se lăsa «constrâns» de adevăr... □ Nicolae Breban: Dar cine posedă *constrângerea aceasta*? Eu cred că e o chestiune de vocație. □ G. Dimisianu: Oricât am vorbi despre inevitabilii curenți de simpatie care călăuzesc un critic spre receptarea unei anumite opere sau a unui anumit tip de ope-

re, eu cred, totuși, că vocația specifică a criticului este de a fi o structură deschisă, permeabilă unei diversități de forme literare și capabilă să detecteze valoarea sub înfățișări cât mai diversificate. Prin definiție criticul nu poate fi restrictiv, el tinde spre obiectivare, adică spre acea atitudine larg comprehensivă din perspectiva căreia să poată valorifica realități artistice de tendințe diferențiate. [...] □ Matei Călinescu: Este o iluzie a lui! □ Șerban Cioculescu: Dar dacă judecata de valoare este o iluzie, atunci înseamnă că și sentimentul frumosului este, în fond, tot o iluzie! – fiindcă unul își plasează admirația în mod greșit. Dar noi aici vorbim despre valori reale, nu despre erori. Noi căutăm să ne plasăm în câmpul adevărului, să afirmăm că într-o literatură există creații valoroase și există altele lipsite de valoare. Este sau nu este rolul criticului de a deosebi pe cele bune de cele rele? Este posibil acest lucru? Sau este numai o iluzie?! Fiindcă, pe cât îl înțeleg eu pe Matei Călinescu, el crede că este o iluzie. □ Matei Călinescu: Nu la asta m-am referit, ci doar la faptul că «comprehensiunea» (și mai ales orgoliul ei) este una dintre iluziile criticului. □ Marin Sorescu: Eu aș vrea să spun că opțiunea aceasta a criticului este profund dramatică... □ Șerban Cioculescu: Vă rog să nu existențializați! □ Marin Sorescu: Singurul criteriu pentru un critic este, după părerea mea, să creadă el însuși în ceea ce spune, să nu facă lucruri de conjunctură. În fond, opinia publică și cititorii după acest lucru îl sancționează. Când un critic este prins că trișează, își pierde creditul. [...] □ Al. Paleologu: Mă întreb de ce citim critică literară? Și să știți că se citește cel puțin egal cu alte genuri, și cu o foarte mare plăcere. □ Nicolae Breban: Se citește pentru punctele complimentare pe care le atinge un critic în speculația lui. [...] □ G. Dimisianu: Dacă critica s-ar organiza numai în funcție de criteriul opțiunii lirice, preconizat aici de Matei Călinescu, s-ar converti invariabil într-un act de partizanat în cadrul căruia o personalitate critică poate să se afirme ca spirit propagator al unor idei și formule de artă, dar fără posibilitatea de a exercita un «control» real asupra ierarhiei valorilor din epocă. Perspectiva sa e viciată, deformată de spiritul partizan care îi dictează să se selecteze numai un anumit tip de valori, negându-le sau ignorându-le pe celelalte. [...] □ Matei Călinescu: Eu prin *lirism* înțeleg *chiar* sesizarea unei valori. Critica de partizanat sau de programă impune lansarea unor valori în care criticul nu crede neapărat; el crede doar în valoarea programului. Dar aceasta este o altă chestiune. Există un tip de militantism critic, de grup, de școală literară, care îți impune să lauzi și lucrări în care nu crezi în realitate. Aici nu mai e vorba deloc de o opțiune «lirică», ba chiar dimpotrivă. □ Șerban Cioculescu: Deci, virtuțile pe care le ceri criticii sunt totuși virtuți de obiectivitate? Tăgăduiești virtuțile de obiectivitate, dar le implici în actul critic? □ Matei Călinescu: Sunt două tipuri de obiectivitate. Este obiectivitatea științifică, aceea care se supune unor anumite criterii... □ Șerban Cioculescu: Nu se poate să măsoari sau să cântărești. Aici e vorba de valori spirituale... □ Matei Călinescu: ... și există, pe de altă parte, obiectivitatea lirică, inefabilă,

aș zice. □ Marin Sorescu: Această categorie de care vorbește Matei Călinescu se potrivește bine la critici care sunt în primul rând creatori. □ Șerban Cioculescu: Eu cred că există valori contemporane, dar critica nu are față de unii scriitori, chiar tineri, care s-au consacrat, un anumit curaj, când sunt inegali să le spună că sunt inegali, nu are curajul de a le arăta ceea ce este caduc în creația lor și ceea ce este valabil. Prin urmare, în momentul în care scriitorul tânăr este promovat, criticul tânăr – fiindcă acum vorbesc despre cei de aceeași generație – nu mai are curajul să-i spună că această carte este o eroare. □ Nicolae Breban: De ce nu are acest curaj? □ Șerban Cioculescu: Pentru că colegialitatea trece înaintea rigorii spirituale. Or, criticul trebuie să aibă, înainte de orice, o rigoare intelectuală și să nu fie nesincer față de sine însuși. [...] Or, acest curaj nu-l au criticii de azi. Generația mea avea acest curaj. □ Al. Paleologu: Credeți că e vorba numai de colegialitate? Eu cred că este ceva mai mult, este frica de a nu părea prost. □ Marin Sorescu: Poezia încă nu este desul de bine analizată. Se trece la generalizări și se vorbește pe deasupra fenomenului poetic. Chiar dacă există critici, ei nu-și exercită această funcție. [...] □ Lucian Raicu: Principala însușire a criticului este că îl interesează cu adevărat literatura care se face sub ochii săi. Din păcate, însă, se constată că noi avem puțini critici activi și în schimb foarte mulți amatori să dea sfaturi criticii active. Aceștia știu prea bine ce e critica. □ Al. Paleologu: Este necesar pentru un critic cu răspundere estetică să citească mereu marile opere de la care este amânat pentru a scrie despre actualitate. [...] □ Nicolae Breban: Lichelismul roade talentul celui care îl practică... □ Șerban Cioculescu: Dacă această incompatibilitate între lichelism și critică o admiteți, ea constituie un punct distinctiv între critică, de o parte, și literatură și artă, pe de altă parte. [...] □ Matei Călinescu: Dar ce facem cu criticul care se forțează să-i placă o carte despre care știe că «trebuie» să-i placă? □ Al. Paleologu: Eu cred însă că în orice creație artistică nu se poate să nu se implice un element etic. [...] □ Șerban Cioculescu: [...] De fapt, asta ne lipsește: criticul dintr-o bucată cel care să se identifice cu vocația și cu misiunea sa și care să spună ca Boileau: «J'appelle un chat, un chat, et Rolet – un fripon». □ Al. Paleologu: Dar artistul în creația lui este scutit de răspundere etică? □ Șerban Cioculescu: Nu. [...] □ Matei Călinescu: N-ar fi mai interesant să revenim la discuția cu privire la autoritatea morală a criticului? □ Șerban Cioculescu: Cred că noi trebuie să privim o atitudine constantă a unui critic, dacă are bossa criticii, dacă are curajul atitudinilor în împrejurări când alții se dau în lături. Și astăzi nu se mai cere asta! Calitatea etică nu se mai cere criticului. Asta spuneam adineori; criticului i se acordă o doză de dispreț, care nu i se acordă scriitorului, și criticul nu-și dă seama de acest lucru. □ Nicolae Breban: Totuși, se schimbă și criticul respectiv, de pildă, acum câțva timp au fost atâția critici extraordinari care acum sunt, să zic așa, în penumbră... □ Șerban Cioculescu: [...] Se vorbește astăzi despre structuralism într-un sens special. Eu consider că scriitorii

scriu opere proaste nu când scriu opere de comandă, ci când scriu opere neconforme cu propria lor structură. Fiecare scriitor este într-o mare măsură bovaric. [...] □ Lucian Raicu: Nostalgia față de critica «de altădată», de judecățile ei atât de limpezi și de polemicile, în care se angaja, atât de aprinse, purtate cu o candidă seriozitate, această nostalgie este firească, o trebuință a sufletului veșnic doritor de mituri (care să-l încălzească și să-l tensioneze în direcția unor nobile admirații și confortabile exaltări!), dar adesea este și expresia unei inapetitudini de a trăi prezentul: un prezent, după părerea mea, la fel de interesant, de pasionant ca și trecutul. Nemulțumirile (în parte legitime) la adresa criticii sunt o fatalitate, cine a fost vreodată într-un totuș satisfăcut de critica epocii sale? [...] □ Mihai Ungheanu: Cum va proceda comentatorul literar în fața abundenței de cărți? Aceasta era problema pe care o ridica Adrian Marino. Cum va reuși o selecție cât de cât echitabilă? Ce criterii va folosi în alegerea cărților despre care va scrie, știut fiind că practic nu le poate parcurge pe toate? În fond toată discuția de astăzi se reduce la o discuție despre criterii: există ele sau nu? Activitatea criticilor actualității are un suport sigur sau e supusă hazardului? Oricât s-ar contesta existența unor criterii cât de cât stabile în acțiunea critică, ele există. [...] Critica de direcție nu mai e la modă aiurea, dar ea mai poate încă ajuta literaturii române. Din păcate, critica directoare a căpătat un sens compromițător printr-o practică repudiabilă, care a redus critica de direcție la o atitudine represivă față de tot ce încalcă hotarele unei rețete. Critica de adevărată direcție este o critică de pledoarie și de susținere a unui tip de literatură sau a unui mănunchi de tendințe. Forme ale ei au fost practicate de toți marii critici români. Rezultatele ei, atunci, când restricțiile programatice nu sunt prioritare, sunt fertile. [...] Critica de direcție e însă ceva mai mult decât publicarea de articole și chiar amatorii unei astfel de critici uită esențialul. Ecoul atitudinii directoare presupune o acțiune conjugată a vocii critice cu cenzura și mai ales revista. Critica de direcție nu poate fi concepută în afara unei reviste. [...] □ S. Damian: Dacă judecăm situația criticii, nu putem trece cu vederea un anume decalaj. Efortul analitic este evident în ultimii ani, calitatea interpretării a sporit și operele bune, valorile, beneficiază în genere de un comentariu solid alcătuit și argumentat. De descoperirea acelor structuri particulare, de care vorbea profesorul Șerban Cioculescu, se ocupă cu fervoare critici care au cucerit, în ochii scriitorilor și ai publicului, un prestigiu meritat. □ Șerban Cioculescu: Nu ți se pare că analiza la cronicarii mai tineri se confundă uneori cu tăierea firului în patru, încât atunci când citești se întâmplă să nu mai înțelegi nimic? □ S. Damian: Există desigur forme confuze de critică, aderențe la un organism sănătos. Se pot aduce mostre de prețiozitate și falsă intelectualitate. E însă primejdia atât de mare? Poate că nici nu sunt inutile aceste excese până se elimină cu totul urmele aprecierilor scolastice și simplificatoare dintr-un trecut nu prea îndepărtat și până se consolidează definitiv climatul de exprimare deschisă și calificată a opiniilor estetice. [...] □ Șerban

Cioculescu: Spun încă o dată: nu se cere artistului caracter; se cere însă criticului. Artistului i se cere talent. Criticul poate să nu aibă un talent major, dar dacă are caracter este critic. Fără îndoială, el poate avea talent major. Dar dacă nu are caracter, nu e critic, este eseist, mare scriitor dacă vreți, dar nu e critic. Deci cuvântul «caracter» care se conjugă cu «Etic», este determinat în fixarea condițiilor criticului, după cum în fixarea condițiilor creatorului este determinant în primul rând talentul, chiar talentul nociv. □ Nicolae Breban: Vă mulțumesc pentru participarea la această discuție”. ■ Ștefan Tita scrie despre „Adevărul literar și artistic” în *Istorie literară*, despre perioada petrecută în redacția revistei. ■ Al. Piru scrie despre *Aproximații critice*, cartea universitarului ieșean Mihai Drăgan: „Revista «Luceafărul» a publicat și premiat la un moment dat articolele tânărului critic Mihai Drăgan, adunate de curând în volumul editat de «Junimea» din Iași, *Aproximații critice*. [...] De fapt numai o treime din numărul paginilor volumului reprezintă, în împărțirea autorului însuși, «aproximații» critice, două treimi fiind studii despre «permanența clasiciilor»”. ■ Se organizează o nouă anchetă, *Cum va arăta Teatrul Național?* la care răspund: prof. arh. H. Maicu (*Totul trebuie subordonat principiului unității*), Eugen Popa (*Este, totuși, o primă încercare...*), Ioana Kassargian (*Decorația plastică trebuie să fie tulburător „predestinată”*), Ion Nicodim (*Un manifest cultural-social-politic*), Patriciu Mateescu (*Edificiu împodobit, dar nu împovărat de podoabe*), Sabin Balașa (*O continuare a tradiției*). ■ Semnează versuri Gheorghe Pituț (*Inscripție*), Dumitru M. Ion (*Melanholie sau spleen; Melanholia murmurului; Melanholia casei răsturnate; Melanholia copilului; Melanholia înălțării; Melanholia amorului; Melanholia copiilor care se dau pe gheață; Melanholia laudei*), Ion Crânguleanu (*Destin; Repede; Suflarea ta; Nu muri*), Vasile Petre Fati (*După ce am văzut apusul; Curat ca înaintea bolii; Nu privi acest drum; Zi fără sfârșit; Asemeni unei vestiri; Unde norii acoperă primejdia; Patul cu lebede; Vestea frumoasă*), Grigore Hagiu (*cu dor de plumb topit; și vouă vi se pare neprihănitelor întinderi; să dai de tine însuși de foarte sus; himerele de dincolo de sfere și cuvânt*). ■ La rubrica *Oaspeții ai „României literare”*, citim: „Ne-a vizitat la redacție dr. Henryk Misterski de la Institutul de filologie romanică de pe lângă Universitatea «Adam Mickiewicz» din Poznan. Prieten apropiat al țării noastre, dr. Henryk Misterski, care de mai mulți ani predă limba română în cadrul acestei instituții de cultură, ne-a informat despre activitatea bogată de propagare a valorilor românești la Universitatea din Poznan”. ■ *Ce e nou în cultura austriacă: Literatura – azi* de Hannes Schneider; *Caleidoscop plastic* vienez de Otto Breicha; *Trei scriitori tineri priviți prin aceeași optică sau de trei ori critica limbajului* de Marie Therese Kerschbaumer despre scriitorii: Barbara Frischmuth, Wolfgang Bauer și Gert Friedrich Jonke; L. Voița scrie despre *Jurnalistică* lui Joseph Roth. □ Petre Stoica traduce poeziile semnate de Christine Busta: *Suferind de nesomn; Limbajul și La privitul ochilor tăi*.

• [„Tribuna”, nr. 48] Numărul cuprinde o serie de articole dedicate lui Liviu Rebreanu. În *Paralipomene*, Mircea Zăciu deplânge puținele informații știute despre călătoriile lui Liviu Rebreanu, în afara celor prezentate de romanțier în *Metropole* (C.R., 1931), volum la care face referire în acest articol. Consideră necesară publicarea jurnalului scriitorului, „manuscris de prim ordin, documentar și biografic, dar probabil și de interes intrinsec, literar”. ■ Adrian Marino scrie despre *Lecția lui Macedonski* (cu ocazia comemorării a 50 de ani de la moartea poetului) lecție din care reținem că esențial este „să crezi în condiții aspre, adesea în mijlocul adversității generale, și să ai încredere inflexibilă în geniul tău, în opera ta, în steaua ta”. ■ Victor Felea semnalează în *Cronica literară* apariția cărții lui Ion Vlad *Descoperirea operei* (Ed. Dacia, 1970). Victor Felea îl plasează pe Ion Vlad alături de Matei Călinescu, Silvian Iosifescu sau Nicolae Balotă, în categoria criticilor „îndrăgostiți de demersurile teoretice”. ■ V. Fanache scrie despre editarea volumului patru din *Opere* (Minerva, 1970) de Liviu Rebreanu. Ion Vartic prezintă volumul de proză scurtă *Socrate* (Ed. Eminescu, 1970) al lui Dumitru Solomon, autor cu „gust pentru demonstrația dramatică”, iar I. Precup recomandă volumul de sonete *Dona Sixtina* (Ed. Eminescu, 1970) de Matei Alexandrescu, care-l „recomandă [...] drept un virtuos al mînuirii verbului”. ■ Ion Pop scrie cronică volumului de versuri *Mai mult ca plîsul: icoane pe sticlă* (Ed. Albatros, 1970) de Ion Gheorghe și conchide că poemele de față sunt o etapă în căutarea poetului a unui stil propriu. ■ Plecând de la falsa percepție de „scriitor fără stil” atribuită lui Liviu Rebreanu, articolul lui Ion Oarcăsu, *Rebreanu și cultul anonimatului*, prezintă și analizează opiniile lui G. Călinescu, Garabet Ibrăileanu, Eugen Lovinescu, Tudor Vianu, Arghezi și alții. Criticul se poziționează într-o evidentă și entuziastă susținere a marelui scriitor, ale cărui pagini de proză „au un ritm special și un ton aparte”. ■ *Interviul Tribunei* îl are ca interlocutor pe directorul teatrului din Arad, regizorul Dan Alecsandrescu. ■ În acest număr semnalăm și un grupaj de poezii semnate de Nicolae Prelipceanu, o traducere din Michneak Czeslaw, un reportaj semnat de Aristide Buhoiu despre Tom Jones, *Tigrul din Wales*.

27 noiembrie

• [„România liberă”, nr. 8117] Rubrica *Note de lector* propune, sub semnătura lui Ion Drăgănoiu, o prezentare a volumului de *Poeze* al Irinei Mavrodin, în care se identifică „o așteptare, o curgere, o neliniște” asociate unei „purități adolescente ce se lasă bănuită în spatele unor aparent neutre mărturisiri” lirice. Reține, de asemenea, la nivel stilistic, „limpiditatea expresiei, grația exprimării, economia de mijloace” poetice.

• [„Scînteia”, nr. 8620] Sub semnătura prof. univ. dr. docent Constantin Ciopraga apare textul *Lecția etică a clasicilor*: „Scriitorul adevărat s-a aflat întotdeauna de partea adevărului, am militat pentru principiile etice cele mai

înaintate ale timpului său. Este lecția pe care ne-o va da continuu opera clasicii literaturii noastre. Opere de prestigiu din ultimul sfert de veac se înscriu în continuarea acestei tradiții exemplare. *Eticul este o componentă fundamentală a umanismului socialist și nu putem vorbi de opere reprezentative fără a avea în vedere coeficientul moral.* Suficient să numim volume mai vechi sau recente, romanele lui Camil Petrescu sau Zaharia Stancu, *Risipitorii* și *Intrusul* lui Marin Preda, proza atât de vibrant umană a lui Eugen Barbu, până la proza de probleme din ultimii ani a lui Nicolae Breban, Al. Ivăsiuc, Fănuș Neagu, D.R. Popescu, Petru Popescu ș.a., remarcabile prin seriozitatea dezbaterilor. Dramaturgia reprezintă aproape în totalitate un amplu dialog etic. Toate acestea sunt mărturie că, în literatura contemporană, spiritul major al culturii noastre își află o fericită continuitate. Scriitorul s-a considerat dintotdeauna un constructor în conștiințe și acest adevăr se confirmă prin ce are mai valoros literatura noastră de azi. Eroii celor mai izbutite cărți, faptele lor comunică o atitudine conștientă, lucidă, înaintată, atestă afirmarea neostentativă dar fermă a unor noi principii de viață, a unor noi criterii de apreciere a faptelor vieții. Ne place să ne recunoaștem în eroii celor mai bune cărți ale acestor ani, în spiritul lor. Ne impresionează eroii în care anticul Tacit ar descoperi un «saeculum» caracteristic, spiritul veacului nostru. De fapt, în efortul și năzuința de a surprinde în operă spiritul timpului său cred a se afla esența lecției nepieritoare a clasicilor. O lecție pe care nu și-o poate refuza nici un scriitor adevărat”.

• **[„Contemporanul”, nr. 48]** M. Ungheanu semnează pe prima pagină *Jurnal de zi*, articol dedicat lui Friedrich Engels, la 120 de ani de la nașterea sa, în care vituperează de fapt împotriva celor care coboară marile personalități în derizoriu. ■ În *Conformism și întunerice*, Paul Anghel analizează din punct de vedere ideatic piesa lui Iosif Naghiu *Gluga pe ochi*, pusă în scenă la teatrul Bulandra. ■ Tot pe prima pagină apare articolul *Engels despre problemele mișcării socialiste române* (A. Sălăjan). ■ În secțiunea *Agendă* apare un interviu cu actorul francez Pierre Brasseur (Alex Protopopescu), file din arhiva personală a lui N.D. Cocea (scrisori semnate de Gala Galaction, Liviu Rebreanu, Ion Sava), articolul *Amplă activitate cultural-artistică în capitală* (semnat de M. Rădoi, secretar al Comitetului municipal P.C.R. București). ■ La secțiunea *Literatură* apar Nichita Stănescu (*Poetul și critica*), George Macovescu (*Pasionatul*), Ana Blandiana (grupaj de poezii). ■ *Cronica literară* este susținută de Nicolae Manolescu, care scrie despre Florin Mugur (*Cartea regilor*) și Angela Croitoru (*Cântece de toate zilele*). ■ Continuă dezbaterile pe marginea spectacolului *Regele Lear*, pus în scenă la Teatrul Național de Radu Penciulescu. □ Horia Lovinescu: „Uneori, un act de politică teatrală e mai important decât un spectacol perfect și care întrunește toate sufragiile; iar la Național a avut loc un soi de mică lovitură de stat. Bravo pentru Teatrul Național în transformare!”. □ Mircea Alexandrescu: „Acest spectacol este un eveniment ale cărui proporții nu se pot vedea de la bun început. El are valoarea unor acte inaugura-

le”. □ Mihnea Gheorghiu: „Politizarea teatrului shakespearean și a teatrului în general e azi un fel de modă, dar ea corespunde unor frământări reale ale societății noastre”. □ George Banu semnează cronica piesei *Arca Bunei speranțe* de I.D. Sârbu, pusă în scenă la Teatrul de Comedie. □ Apare un amplu articol al Ecaterinei Oproiu, intitulat *Eros-ul de consum (Început de analiză)*: „De ce cauza iubirii eliberată de ipocrizie (și ce cauză poate să fie mai intim legată de fericirea după care găfăie toată planeta?), de ce tocmai acea cauză, cea mai dezinteresată dintre toate, să devină o cauză venală, de ce cea mai sănătoasă dintre porniri să devină un semn al vlăguirii speciei?”. ■ Octavian Ursulescu semnează un articol nu tocmai elogios despre Tudor Gheorghe, aflat la începuturile carierei muzicale. □ „Delta” – o așezare urbană a viitorului este un proiect ale cărui caracteristici sunt prezentate de către autorii acestuia. ■ Alte articole prilejuite de aniversarea nașterii lui Engels: *Actualitatea sociologiei moralei* (Fred Mahler) și *Al doilea feudalism și neo-iobăgia* (Daniel Chirot). ■ Toma George Maiorescu face o prezentare a numărului 6 din recent înființata revistă de limbă maghiară „A Hét”. ■ Ultima pagină (*Pirați pe coastele Africii*) prezintă încercarea de lovitură de stat împotriva regimului dictatorial al lui Ahmed Sékou Touré din Republica Guinea ca pe o încercare a imperialismului de a îngenunchea un stat tânăr și independent.

● [„Luceafărul”, nr. 48] Moartea lui Vladimir Streinu este regretată de mai multe foruri de stat precum: Ministerul Învățământului, Academia de Științe Social-Politice, Comitetul de stat pentru cultură și artă, Uniunea Scriitorilor din R.S.R. care semnează necrologul respectatului om de cultură. □ Un scurt articol al redacției aduce un omagiu lui Vladimir Streinu și operei sale pierit brusc și „nedrept”. ■ Marin Preda revine la subiectul icoanelor pe sticlă inspirat de o discuție cu un „amator adevărat” și nu cu un „personaj hilar” dornic de căpătuială. Povestea se referă la un „bătrân folclorist, Ion Mușlea, care și-a petrecut toată viața studiind valorile folclorice”. „Icoanele l-au interesat îndeosebi și a scris despre ele un studiu, din care a publicat fragmente pe măsură ce investigațiile sale înaintau. Dar cea mai importantă parte a studiului său avea s-o termine abia spre sfârșitul vieții și presimțind că i se apropie sfârșitul și-a luat manuscrisul sub braț și s-a prezentat cu el la redacția unei reviste de cultură. [...] Erau, în studiul său, trecute nu numai localitățile pe care le străbătuse în întreaga lui viață, dar și numele persoanelor cu care stătuse de vorbă și în casa cărora admirase, atâția ani, icoanele pe sticlă și pe lemn și tot ceea ce sufletul său nobil mai descoperise încă în viața lor. [...] Dar iată că timpul trece și studiul predat redactorului nu apare la data promisă. Întristat, folcloristul caută să ia contact cu acesta, dar mereu i se spune că omul căruia el îi încredințase manuscrisul ba e plecat în străinătate, ba pe teren și într-adevăr chiar așași era, mai ales indicația cu privire la teren. În acest timp ce se petrecea în realitate cu redactorul. De fiecare dată când venea din lungile lui peregrinări de pe teren își invita prietenii și le arăta un nou perete al casei sale care se umplea de

noi valori folclorice – într-adevăr încetul cu încetul casa acestui om începu să se umple, după ce invadase pereții, în stive și în lăzi cu tot felul de icoane, care mai de care mai frumoase, mai vechi și mai de preț, spre invidia prietenilor”. Disimulând, mințind și profitând de neștiința și buna-credință a țăranilor posesori de asemenea valori, redactorul se folosește de informațiile din studiul lui Ion Mușlea pentru a ajunge exact în locurile și la oamenii potriviți. „Cum i-ar fi putut atunci scăpa icoanele pe sticlă cu rafinamentul și subtilitatea viziunii lor coloristice? Intimii au tăcut, duși pe gânduri Așa era! Știau și ei cât de subtil om era acest coleg al lor. Numele lui înscris pe multe volume era o dovadă. În timp ce al lor răzbătea ceva mai greu. Și pe urmă stabilitatea poziției lui la revistă nu era alta? Neîndrăznind să înfrunte pe nimeni, nu a parcurs el o carieră care se anunța că va ieși într-o direcție nebănuită, departe, precum rața care se scufundă și nu poți ghici unde va răsări deasupra apei. Această imagine a prietenilor săi naivi presupunea curajul de a înota pe dedesubt. Acest ins n-a înotat însă decât pe deasupra, lipsit de haz și plin de locuri comune și de fapt n-a ajuns nicăieri. În compensație a început să afișeze un ridicul orgoliu, dar fără o răscumpărare interioară a unei viziuni proprii, care ne îndeamnă totdeauna să iertăm trufia cuiva. [...] Ei bine, la acest ins talentul era cu desăvârșire absent, un chimval găunos. Personaj în fond amorf n-a învățat de la cei mai talentați ca el decât snobismul de a avea în casă un interior «artistic» și o consignație destinată neantului, neavând nici măcar copii, care ar mai putea justifica, în absența plăcerii reale de a avea sub ochi lucruri frumoase, achiziția de obiecte”. Interesat de soarta studiului semnat de Ion Mușlea, M. Preda află că acesta a apărut după ce redactorul își terminase expedițiile prin locurile indicate, „dar între timp folcloristul murise”. ■ Cronica lui Eugen Simion scoate în relief valoarea volumului de poezii pentru copii „însă cu subtilități pentru oameni mari” al lui Marin Sorescu intitulat *O aripă și-un picior – Despre cum era să zbor*. Versurile „cultivă suavul, grațiosul, miniaturalul și întrețin un cult pentru ceea ce este pur și inocent în viața materiei în niște versuri de o mare elasticitate”, având și o morală, însă morală este totdeauna întovărășită de o ironie blândă”. Cu „știința metamorfozei”, „ajutată de o tehnică impecabilă de a versifica orice îi cade sub condei”, Marin Sorescu însumează, în cartea sa, „mici fabule, în oglinda cărora obiectele apar în chip voit cu capul în jos, iar raporturile dintre ele într-o alcătuire absurdă. Este inutil a căuta, aici, un simbol și a trage din orice poezie un înțeles mai adânc. Înțelesul vine din nevoia noastră de a accepta o lume în care puricii vorbesc și broaștele fac filozofie. [...] Uneori Marin Sorescu reia elemente din vechile fabule și alcătuiește altele noi cu o morală mai atroce, sub învelișuri umoristice. [...] Marin Sorescu se copilărește, deci, cu voluptate lăsând să cadă peste lucruri o lumină ce mărește sau micșorează dimensiunile. Iată-l dar și în postura de poet al diafanului, tandru și inocent. Însă nuielușa ironiei lui mai lovește din când în când cu isteție aceste materii suave, și bănuiala își face atunci loc și tulbură totul”. ■ Este

redeschisă discuția din jurul problemei lui *i* din *a*, iar textele date publicității „vin să sublinieze importanța acestei dezbateri” aflate și în atenția marelui public. □ Leonid Dimov publică în acest sens o tabletă: „Nu mă încumet a încerca să infirm niște hotărâri atât de severe precum acelea privind schimbarea ortografiei, dar și acum, după atâția ani, sunt nevoit, la recitare, să-mi aduc scrierea curentă la numitorul ortografic impus. Continui să scriu sunt, *pâine* sau *mândrie*. Nu cred însă că trebuie să ocolim cuvintele ce le cuprind pe *â* sau pe *î*, pentru că multe din ele sunt frumoase”. □ Al. Philippide consideră că modificarea ortografiei în sensul scrierii cu *i* din *i* „nu s-a făcut din vreo necesitate adâncă”. „Fapt sigur este că, prin această modificare, se turbura o tradiție ortografică îndelungată. A fost nevoie de o adaptare la noua ortografie. Această adaptare s-a produs datorită unui conformism obișnuit în asemenea împrejurări, ca și în altele. Poate însă că aici s-a produs adaptarea puțin cam în silă, cum se întâmplă întotdeauna când se zdruncină o tradiție. Tradiția ortografică a lui *â* din *a*, indiferent de orice considerente științifice care în niciun caz nu ating fondul ei moral, face parte, în conștiința tuturor acelor care scriu românește, din marea tradiție, profund întemeiată științific, a latinității limbii noastre. [...] Totuși, tulburarea tradiției ortografice a fost simțită mai adânc decât s-ar fi putut crede. Dovadă pentru aceasta e faptul că, acum câțiva ani, în ce privește numele propriu *România* și cuvintele care fac parte din familia lui, s-a revenit la scrierea cu *â* din *a*. Acest fapt poate fi socotit drept începutul restabilirii unei tradiții. Este desigur numai o câtime mică de măsură”. □ Al. Piru se alătură academicianului Al. Rosetti „pentru revenirea la scrierea cu *i* din *a*. În școala elementară, la liceu ca și la Universitate am scris cu *i* din *i* și din *a*, respectând niște reguli ortografice în uz atunci și care nu prezentau nicio dificultate. Am suferit în momentul generalizării scrierii cu *i* din *i*, din cauza aspectului grafic inestetic pe care-l luau în primul rând numele țării și poporului nostru (*Romînia*, *romîn*). Am salutat în acest caz revenirea la scrierea corectă *România* și *român*. În prezent, mi se par inestetice forme precum *cîine*, *cînt*, *mîine*, *pîine* etc. Reîntoarcerea lui *i* din *a* este necesară”. □ Marin Sorescu recomandă: „Câtă vreme alfabetul nostru începe cu *a*, propun păstrarea căciulii pe *a*, și să nu ne mai căciulim atâta la *i*, care are treburile lui, viața lui. Să nu-l mai încărcăm pe *i* cu atâtea sarcini. *A* suportă mai mult”. □ Și Fănuș Neagu subscrie ideii lui Sorescu, declarându-se în favoarea lui *â* din *a*, pentru că „rotunjește cuvântul”. □ Ilie Constantin precizează: „Din câte am înțeles, în rarele momente de atenție, hotărâtoare în ortografia noastră este respectarea fonetismului, legislatorii academici ferindu-se ca de foc de orice ortografie etimologică. Acest fonetism tiranic are avantajul simplității dar și destule dezavantaje, el dând naștere la multe confuzii. Teamă de ortografia etimologică merge totuși prea departe, o cultură consolidată își poate permite și unele excepții, bine justificate, de la regula statornică «scriem cum se aude». Mai ales că – după cum bine se știe – nici măcar nu e vorba de o reală transcriere fonetică a ceea ce se

auale!“. □ Romulus Vulpescu se pronunță tot pentru păstrarea lui *â* din *a*, argumentând prin necesitatea de a se ține cont de „chipul” cuvântului nu doar de „sunetul lui”. „Pipernicia lui *i* își are rostul ei în echilibrul grafic: e suplu și e frumos, cu stea în frunte, la locurile lui statornicite din bătrâni; cu o cușmă se deghizează mai rar și când se cuvine. Precum, de altfel, și robustul *a*, cu pălăria dată pe ceafă când e *ă*, ori cu aceeași cușmă, trasă pe frunte, când e *â*. *A* este un deltoid, *i* – un biceps. Lexicului nostru îi trebuie toți mușchii. Prin filigranul subtil al cuvântului se deslușește fața părinților, se disting ochii străbunilor. Dreptul de a-i privi în ochi, fără a ni-i pleca pe-ai noștri, ne aparține tuturor”. □ Printre creațiile publicate în acest număr se numără cele în versuri semnate de Angela Teodorescu, Gheorghe Lupașcu, Ion Drăgănoiu, Paul Sân-Petru, precum și cele în proză de Ilie Păunescu (*Casa*), D. Țepeneag (*Dor*).

28 noiembrie

• [„Cronica”, nr. 48] Număr omagial N. Iorga, la comemorarea a 30 de ani de la uciderea sa: L. Boicu îi conturează un portret biografic în *N. Iorga*; Anghel Popa descrie contextul istoric care a condus la asasinare în *Savant și patriot*; iar în *N. Iorga și Artele*, Z. A. publică pagini de corespondență inedită: scrisori trimise istoricului de Liviu Rebreanu, George Enescu și Ion Manolescu. □ Grupaj poetic semnat de Adi Cusin. □ *Ultimul sărut*, schiță de Val. Condurache. ■ În *Trei debuturi și nu doar atât*, Mircea Iorgulescu scrie despre prozatori mai puțin cercetați de critică: Corina Cristea, Mircea Popa și Doina Ciurea. ■ Mircea Mancaș semnează articolul *Poezie și spațialitate*, prezentând și comentând volumul teoretic de sinteză al lui Pierre Garnier, *Spatialisme et poésieconcrète*. ■ Magda Ursache recenzează laudativ romanul *Moartea lui Orfeu* (Ed. Eminescu, 1970) de Laurențiu Fulga. ■ Pentru rubrica debutanților *Cei care vin...*, intitulându-și cronică *Virtuțile romanului „polițist”*, Al. Dobrescu scrie despre primul roman „de o surprinzătoare maturitate” al lui Bujor Nedelcovici, intitulat *Ultimii*. □ Andrei Brezianu traduce din poezii americani Wallace Stevens și William Carlos Williams, iar Ion Caraion, o tabletă eseistică a lui Pierre de Boisdeffre, *O privire juvenilă*, despre sfârșitul lui François Mauriac. ■ N. Irimescu scrie cu ironie despre *Perseverența* revistei „Contemporanul” de a publica versuri facile, care nu reprezintă peisajul liric contemporan, de asemenea, semnalează un articol teoretic polemic, intitulat *Despre critică* și semnat de Nichita Stănescu în „România literară”. ■ Din rubrica *Prezențe românești*, aflăm că editura Horst Erdmann Verlag din Stuttgart a publicat recent o antologie de proză românească (350 de pagini) intitulată *Die Schwartzte Truhe und Andere Rumänische Erzählungen* (*Scrinul negru și alte povestiri românești*), ce cuprinde texte semnate de G. Călinescu, Tudor Arghezi, M. Sadoveanu, Liviu Rebreanu, V. Voiculescu, Geo Bogza, Ion Vinea, Mircea Eliade, Marin Preda, Ion Barbu, Ștefan Bănuțescu, Dumitru Radu Popescu, Sorin Titel, Fănuș Neagu ș.a.

• **[„Flacăra”, nr. 48]** În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu publică schița *Nimeni nu se naște ignorant*. ■ Petre Berar semnează un amplu articol omagial, cu titlul *Acum 150 de ani se naștea Friedrich Engels, omul care alături de Marx a demonstrat că, departe de a fi un vis, comunismul este o știință*. ■ În *Literare*, Valeriu Cristea prezintă volumul de versuri al lui Florin Mugur, *Cartea Regilor*. □ Henri Dona face o *Invitație la lectură*, prezentând volumul Doreinei Rădulescu, *Adevăr și fantezie* (C.R.), considerând că este rară „o mai consecventă fidelitate față de sine, față de idealurile cu care s-a identificat încă din anii adolescenței [...], o mai reprezentativă ilustrare a nobilei tradiții a ceea ce trebuie să numim astăzi, ca și ieri, «gazetăria de stângă»”. ■ În *TV*, Felicia Antip publică o serie de *Citate (comentate și necomentate)*, printre care un fragment de *Interviu cu Miguel Ángel Asturias*, pe tema primirii Premiului Nobel. □ Henri Wald analizează *Recitirea miturilor*. □ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu scrie o tabletă comemorativă dedicată lui Nicolae Labiș. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, se publică o notă despre volumul lui Edgar Papu, *Fețele lui Ianus* „în care autorul face considerații profitabile asupra raportului dintre tradiție și inovație, elemente nu oponente, ci aparținând deopotrivă «aceluiași cap al creației artistice»”. ■ Semnalare a debutului editorial al lui Paul Tutungiu, la Eminescu, cu volumul de versuri *Imperiul neodihnei*. □ Semnalarea apariției, în colecția „Romane de ieri și de azi” (Ed. Eminescu) a unei noi ediții a romanului *Logodnicul* de Hortensia Papadat-Bengescu. ■ La rubrica *Memento, Teatru*, semnată de Alecu Popovici, apare o notă despre tematica piesei lui I.D. Sârbu, *Arca bunei speranțe* (Teatrul de Comedie). □ Notă despre montarea piesei *Vrăjitoarea* de A. Goldfaden, la Teatrul evreiesc de stat, precum și despre *Vedere de pe pod* de A. Miller, la Turda.

29 noiembrie

• **[„Scânteia”, nr. 8622]** Decesul lui Petru Comarnescu este anunțat în Comunicatul semnat de Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Uniunea Artiștilor Plastici din Republica Socialistă România și Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România: „La 27 noiembrie 1970 a încetat din viață, după o lungă și grea suferință, Petru Comarnescu, scriitor și apreciat critic de artă al țării noastre. [...] Petru Comarnescu s-a distins mai ales în anii regimului nostru socialist printr-o vie activitate îndreptată spre punerea în valoare a creațiilor noi, izvorâte din tradițiile și realitățile vieții noastre sociale, a militat pentru o artă realistă, angajată, inspirată din valorile artei populare; el a activat neobosit în slujba afirmării artei românești și a patriei noastre pe tărâm internațional. Pentru meritele sale a fost distins cu ordine și medalii ale Republicii Socialiste România, a fost răsplătit cu Medalia de aur la al XIX-lea Congres al Asociației Internaționale a Criticilor de Artă, asociație al cărei președinte pentru România a fost. Petru Comarnescu lasă în urmă amintirea unui adevărat om de cultură,

care și-a închinat energia punerii în lumină a artei și spiritualității românești. □ Corpul defunctului se află depus la sediul Uniunii Artiștilor Plastici din București – Calea Victoriei nr. 155, unde i se poate aduce ultimul omagiu duminică, 29 XI 1970, între orele 9,00-12,00. Adunarea de doliu va avea loc duminică, 29 noiembrie 1970, ora 12,30, la sediul Uniunii Artiștilor Plastici, iar ceremonia înhumării marți, 1 XII 1970 la cimitirul din Voroneț – județul Suceava”.

30 noiembrie

● [„Scânteia”, nr. 8623] Informații despre *Adunarea de doliu în memoria lui Petru Comarnescu*: „La sediul Uniunii Artiștilor Plastici din București, a avut loc duminică adunarea de doliu în memoria criticului de artă și scriitorului Petru Comarnescu. În fața a numeroși artiști plastici, scriitori și critici, cadre didactice, rude și prieteni, a unui numeros public, au adus un ultim omagiu celui dispărut Brăduț Covaliu, președintele Uniunii Artiștilor Plastici, Ion Moraru, vicepreședinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, Valeriu Râpeanu, vicepreședinte al Comitetului de radiodifuziune și televiziune, Vasile Drăguț, directorul muzeelor și monumentelor din C.S.C.A., scriitorul și sculptorul Nicolae Crișan, sculptorul George Apostu, pictorul Ion Sălișteanu și Ion Frunzetti, președintele secției de literatură și artă a Academiei de științe sociale și politice. Vorbitorii au elogiat activitatea critică și literară a lui Petru Comarnescu, au evocat entuziasmul și pasiunea sa puse în slujba artei românești și a popularizării ei în țară și peste hotare, au amintit meritele sale deosebite în dezvoltarea artei noastre contemporane și mai ales a tinerelor talente care s-au afirmat în anii socialismului. După adunarea de doliu, sicriul cu corpul neînsuflețit al lui Petru Comarnescu a fost transportat la Voroneț, județul Suceava, unde va avea loc înmormântarea, în ziua de 1 decembrie”.

[NOIEMBRIE]

● [„Amfiteatru”, nr. 11] În eseu *Atât de puțin*, Ana Blandiana meditează la fericire și la datele condițiile pe care omul are nevoie să le îndeplinească pentru a o atinge. „Făptura noastră fizică și făptura noastră spirituală își știu împinge granițele rezistenței incredibil de departe atâta timp cât numai de ele depinde să o facă. Nenorocirea ne înfrânge nu pentru că este mai tare decât noi, ci pentru că am intrat în raza ei fără voia noastră. Suntem nefericiți nu pentru că ne lipsește fericirea, ci pentru că absența ei nu atârână de noi. Putem renunța la orice, mândri, fericiți chiar, cu condiția să nu fim obligați de alții să renunțăm. Liberul arbitru, dreptul de a-ți hotări singur soarta este prin el însuși o condiție necesară, și de multe ori suficientă, a fericirii. [...] M-am întrebat adesea dacă, fără interdicția divină, Eva ar fi mușcat din măr. Probabil nu, cu siguranță nu, dar faptul că împotriva legilor a făcut-o dovedește strălucitor că o fericire impusă înseamnă mai puțin decât o nefericire aleasă. Orice fruct oprit

sfârșește prin a fi mâncat și, cu puțin umor, autorii revoltelor pot fi socotiți nu cei ce le-au făcut, ci aceia care au încercat să le împiedice. Rezultă din toate aceste ciudate reacții umane o paradoxală lege potrivit căreia prezența libertății este de natură să schimbe proprietățile unor stări, ale unor situații. Rezultă că omul are nevoie de atât de puțin pentru a fi fericit...”. ■ Vladimir Streinu este interesat de *Poetul Zaharia Stancu* din momentul debutului, în 1927, cu volumul *Poeme simple*, când se remarcă printr-un „naturism robust și înviorător”, străbătut de „sentimentul unei biologii sănătoase”, continuând cu traducerea poeziei lui Esenin, în 1938, și cu *Anii de fum*, în 1944, în care „izbucnește un lirism plin de violență temperamentală”. „Sinteza celor două moduri lirice specifice poezia din *Cântec șoptit*, volumul recent apărut, cu care Zaharia Stancu îmbogățește lirismul contemporan. Față de poezii de azi, autorul *Cântecului șoptit* diferă mai întâi prin muzicalitatea versului și seducția formală; el își su-pune de data aceasta atât puritatea accentelor cât și violența lor unei tehnici proprii, pe care nu o mai folosește la noi nici un alt poet: e vorba de tehnica litanilor sau a psalmodiilor în care versurile și chiar strofele se repetă, fie pentru precizarea unei stări emoționale, fie pentru încheierea unui poem, după tehnica «paralelismului membrelor», care susține estetica psalmilor. [...] Aflându-ne însă în fața unui poet care nu și-a încheiat destinul, sunt de remarcat în *Cântec șoptit* accente noi adăugate lirismului cunoscut al lui Zaharia Stancu. [...] Vechiul naturism, proaspăt și regenerativ, contrapunctând explozia biologică a unui energetism care lua câteodată forme sociale, astăzi ni se înfățișează ca lirism vital peste care se plimbă tot mai insistent umbrele unui pătrunzător lirism tanatologic. Zaharia Stancu face astfel, cu *Cântec șoptit*, o afirmație estetică de principiu: emoția directă, ferită de sentimentalism ca și de alterări speculative, continuă să rămână izvor de valori poetice”. ■ Ionuț Niculescu stă de vorbă cu directorul Bibliotecii Academiei, prof. univ. Șerban Cio-culescu despre caietele lui Eminescu și inițiativa editării acestora, avută de C. Noica, care, prezentând „oarecum catastrofic starea actuală a manuscriselor”, este corectat de directorul instituției. „Fără îndoială că este o exagerare, depozitele noastre asigură conservarea în cele mai bune condiții a tuturor documentelor vechi. Nu e mai puțin adevărat, însă, că de mai multă vreme noi nu mai comunicăm direct manuscrisele eminesciene, pentru că prea frecvența lor consultare, mai ales de către toți cei care ar dori să le vadă și să le pipăie cu fetișism, ar duce la distrugerea fondului. De altfel, întreg fondul de manuscrise Eminescu a fost microfilmă, cu excepția paginilor scrise cu creionul și cu cerneală violetă. Tuturor cercetătorilor le înlesnim obținerea de fotocopii sau de microfilme”. Este lăudată inițiativa Editurii „Cartea Românească” de a le edita: „Știm că există acum procedee tehnice care permit reproducerea identică a filei, în culoarea și cu petele respective, așa încât cititorii Caietelor vor avea icoana credincioasă a manuscriselor. Noi ne rezervăm numai dreptul de a supraveghea operațiile tehnice de reproducere, pentru deplina securitate a tezau-

rului – inestimabil pentru spiritualitatea românească”. Se arată că tipărirea integrală a celor 44 de caiete „va permite o privire de ansamblu asupra aproape întregului laborator eminescian din anii studiilor vieneze și până la fatalul an 1883”, asupra culturii poetului, despre care a scris G. Călinescu, dar va pune și o serie de dificultăți cercetătorului în ceea ce privește ortografia. „Apoi, sunt destule pasaje care n-au fost elucidate, pentru că multe însemnări sunt în limba germană, scrise cu o grafie precipitată și ilizibilă, fiindcă Eminescu avea mai multe grafii. Scrisul caligrafic îl utiliza – mai ales pentru tipografie sau pentru corespondență. Reproducerea facsimilată a caietelor va permite eventuale retușuri în edițiile curente, acolo unde lecțiunile au fost eronate. De aceea, fără îndoială, trebuie să ne așteptăm la descoperiri importante, mai ales că niciodată nu s-a spus totul despre un spirit superior”. ■ Radu Moga comentează *Un idol pentru fiecare* de Ecaterina Oproiu ca fiind cartea „unui autor dotat cu o invenție lingvistică remarcabilă. Este vorba – în egală măsură – de «teleast», «telefili», «telefagie», «telestar» cât și de savante compuneri, precum: «telecondiția umană» etc. Spiritul ascuțit al autoarei, inteligența și inventivitatea străbat cartea de la prima până la ultima ei pagină. În ciuda conciziunii unor formulări, *Un idol pentru fiecare* nu dă sentințe. Cartea propune o viziune proprie și face acest lucru în modul cel mai atrăgător cu putință. Definițiile, surprinzătoare, poate, sunt în ultimă instanță întemeiate și, în orice caz, foarte sugestive: «Mitul lui Delon este ecoul îndepărtat și contorsionat al existențialismului. Delon este Ființa și Neantul», sau «Delon este un Sartre frumos, Belmondo este un Marcuse tânăr». Este surprinsă implicarea emoțională a autoarei în relatările privind destinul nefericit al unui Rudolf Valentino. „Cercetarea «idolilor» nu urmează neapărat un drum istoric, destinele starurilor neconstituind obiect în sine al interesului cărții. Mai degrabă sunt avute în vedere efectele”, cartea fiind spațiul de desfășurare a unei „cercetări sincronice”. „Noul Panteon a fost plăsmuit nu din miere și smile-uri binevoitoare, ci adesea, din mult amar și schimonoseală. E prețul idolatrizării, e prețul, în ultimă instanță, al frumoasei fraze, care spune că atunci când Adevărul devine Legendă preferăm Legenda. Și autoarea încheie: «Bine sau rău – așa a fost»”. □ Mihai Tatulici publică proza *Spălătoreasa și labirintul*, iar Dumitru Radu Popa, *Locuința pentru noapte*. ■ Continuă și în acest număr publicarea unor fragmente din corespondența inedită a lui L. Blaga către viitoarea sa soție din perioada Marii Uniri de la 1918 din care se desprind entuziasmul generat de acest eveniment, analiza critică a politicienilor: „Conducătorii noștri, ce-i drept, sunt zăpăciți și evenimentele i-au găsit – rușine să le fie – nepregătiți. N-avem o singură capacitate, numai pretenții: mai pe urmă Mihail o să fie ministru. [...] Noi suntem cea dintâi generație, pentru care se face România. Până atunci răbdare. [...] Mișcarea e pe-aici – mare, dar haotică. Sunt garde naționale pretutindenea”, informații despre evoluția literară și succesul înregistrat, greutățile materiale întâmpinate în publicarea *Poemelor luminii*. ■ În rubrica *Miss*, Nina Cassian se

referă la *Feminitate – eterna poveste*, reacționând la opinia „unui june polemist” care „criticând o carte scrisă de o femeie, remarcă sarcastic că aceasta (cartea) ar fi plină de «sintagme feminine». [...] Dacă există «sintagme feminine» există probabil, și «sintagme masculine». Să fie vorba de o teorie sexologică a literaturii? Sunt obligată, în cadrul acestei rubrici atât de gingaș intitulată, să reamintesc de grosolana discriminare care continuă să se facă simțită în comentariile privind literatura scrisă de femei. O carte scrisă de multimilenarul privilegiat – bărbatul – este analizată estetic, sub raportul revelațiilor despre lume pe care le include, al originalității de viziune și de stil, al forței de comunicare etc. De îndată ce autorul e o femeie, intră automat în funcție un epitet care nu are nici o contingență cu fenomenul estetic și cu determinarea valorii lui, și anume: feminin. «Lirica feminină» continuă să fie un capitol aparte în sintezele critice, așa cum există «literatura copiilor» sau «literatura nebunilor». Prin aceasta se marchează fără echivoc că un autor-femeie este încă privit cu o curiozitate (sau o stupoare, sau o toleranță, sau o jenă) potrivită speciilor rare și încă neconsacrate. Dacă un critic ar publica un articol dedicat «liricii masculine», el s-ar acoperi de ridicol. Dar cu o totală dezinvoltură, criticii noștri, chiar reputați, sucombă în fața unei categorii estetice inexistente denumită «literatura feminină» formulă care ar putea avea și o bază galantă, dacă n-ar ascunde, în fapt, discriminarea pomenită. [...] De vreme ce e vorba despre un dat natural, psiho-fizic, care nu afirmă și nu infirmă valoarea operei respective, ce caută invocarea stereotipă a noțiunii «feminitate», și numai a ei, de câte ori se comentează o carte scrisă de o femeie?”. Regretând că e nevoită să reacționeze, Nina Cassian declară că o face din cauza umilinței la care inevitabil e supusă o creatoare, conștientă că „aci se deschide un capitol foarte complicat privind dificultățile pe care *Miss* le mai are de întâmpinat întru câștigarea deplinei ei demnități”. ■ Iulian Georgescu apreciază interpretarea tinerilor actori de la clasa Sandei Manu, pe scena teatrului „Cassandra”. „Spectacolul începe din sală, urca pe scenă, coboară apoi iarăși în sală, în funcție de dimensiunile pe care le cere cu necesitate desfășurarea spațială a acțiunii. Nu s-ar fi putut sugera altfel atmosfera haotic debordantă din *La Moși* sau inutilitatea dialogului (purtat în culise) din *Cum se înțelege țărani*. Sanda Manu a adaptat scenic acele «piese» din epica lui Caragiale mai puțin sau deloc jucate până acum. Intuiția de invidiat a regizoarei provine nu numai din această alegere, ci din faptul că profesoara a dorit să ofere elevilor un pretext pentru crearea unui spectacol. Și a reușit. Fragmentarismul, inerent prezentării mai multor bucăți, a fost preîntâmpinat prin folosirea unei diversități de mijloace”. □ Același Iulian Georgescu scrie și despre spectacolul de varietăți al Atelierului de creație al anului IV „conceput împotriva tuturor rețetelor reclamate de un asemenea gen de reprezentații. Dincolo de lipsa prezentării sau a prezentatorului, momentele se înlănțuie, cu de la sine putere, într-un amalgam de muzică, poezie, dans. Dar dacă lipsește ceva. aceasta este, cu siguranță, decența. Hazul – sarea și piperul

divertismentului – este timid, aproape șters. Nu uităm faptul că studenții nu sunt oameni de meserie și că ei se amuză. Din acest punct de vedere, divertismentul lor este net superior spectacolelor de la «Tănase»”.

• [„Argeș”, nr. 11] Tema acestui număr al revistei este *Spiritul muntean în cultura română de azi*. □ Un preambul la temă publică redacția cu titlul *Unitate în diversitate*: „Așadar, ce înseamnă «spirit muntean» și în ce măsură discutăm despre el? [...] El se cheamă, firește, Anton Pann și Eliade, Macedonski și Filimon, Caragiale și Ion Ghica, Mateiu Caragiale și Arghezi, Ion Barbu și Camil Petrescu, Zaharia Stancu, Marin Preda sau Nichita Stănescu... Se cheamă o mitologie și un spațiu mitologic, elaborând treptat noi legende. Ibrăileanu, cu tot *parti-pris*-ul său, Lovinescu și, mai ales, Călinescu au definit pe cât era posibil trăsăturile discernabile ale acestei mitologii. De la cronicari și până la autori contemporani un fir roșu leagă opere și personalități între ele”. □ George Ivașcu pledează pentru o geografie spirituală constituită din unghiuri de personalitate diferite în *Univers spiritual*: „«Spiritul muntean», «spiritul moldovean», «spiritul transilvan» (și de ce nu și «oltean», «bucovinean», «bănățean»?) sunt desigur mai mult decât simple impresii de ansamblu. Cu fundamentări în psihologia socială ținând de mediu și de istorie, asemenea proiecții de nuanțe se pot, desigur, dacă nu defini, cel puțin sesiza ca fațetele dialecticii interne a spiritului românesc”. □ M. Nițescu așază spiritul muntenesc între cel moldovean și cel ardelean, în *Deschidere spre universal*, unde arată: „În general, spiritul muntenesc este mai practic, mi prompt în reacții, mai mobil, cu un mai dezvoltat simț al realității și al prezentului. [...] Spiritul muntenesc e mai *deschisspre universal* și această trăsătură, care tinde să devină o dominantă a culturii noastre, mi se pare că e «moștenirea» cea mai de preț a spiritului muntean. Eliade are sentimentul universului, e animat de marea ambiție de a «egala» literaturile străine, fie și prin traduceri și imitații, în timp ce Kogălniceanu e primul teoretician al tradiționalismului. Ardelenii sunt în literatură, ca și moldovenii, mai locali. Blaga însuși rămâne legat de «local», chiar dacă depășește cadrele istorice imediate”. □ N. Velea găsește că relieful specific Munteniei (câmpia) a generat felul de a fi al țăranului sau al locuitorului acestei zone care, fără puțința de a se retrage în codru „a trebuit atunci să se retragă în el, să-și ridice singur perdelele de protecție interioare, pentru a se apăra în datele sale elementare și esențiale, pentru a se conserva plin, puternic, bogat și neconfundabil. [...] De fapt, într-un umor atent și temător care n-a fost, n-a avut suportul și n-a atins niciodată euforia. Un umor din care s-a cernut doar posibilitatea distanțării, a acceptării critice”. □ Alexandru George demonstrează unitatea indestructibilă a culturii românești și vede în spiritul local din sud un *Efort permanent de unificare*: „Negreșit că efortul spre unificare realizat de spiritul muntean pare o lipsă de originalitate sau are numai un rol de catalizare a marilor energii ale altora – pentru că el nu se proclamă cu ostentație și nu are niciun fel de accent polemic: e unul al plenitudinii și al totalității.

El se definește prin spiritul de negație al patriotismelor locale, satisfăcute de propria lor existență, al amatorilor de «specific» provincial, al celor care-i propun etichete factice». □ Edgar Papu vede în Arghezi o sinteză a trăsăturilor acestei tipologii regionale (munten): „El este totodată citadin, satiric, înnoitor profund și arhiraflat, răsăritean-balcanic, viguros până la brutalitate”. Criticul observă că orașul ocupă un loc central în sfera preocupărilor scriitorilor din această zonă: „Într-o literatură hrănită cu ampleare îndeosebi din atmosfera rurală, Muntenia impune, ca o preocupare majoră, marea temă a *orașului*. Dincolo de *Ciocolii vechi și noi*, de un veac și jumătate putem urmări fără întrerupere evoluția societății noastre citadine, bazându-se numai pe opere ale scriitorilor munteni. Această orientare va imprima întregului nostru profil literar un caracter complex de «literatură mare», străbătută de cele mai multiple aspecte, cu o diversitate nesfârșită de tipuri umane, de situații, de «cazuri», de ambianțe sociale și profesionale, de conflicte și lupte. Prin tema *orașului*, ponderea mai mult descriptivă a literaturii românești își va găsi la scriitorii munteni contrapartea dinamică, de mișcare densă și continuă, așa cum ea apare în mod exemplar încă în comedia lui Caragiale. [...] El este, totodată, citadin, satiric, înnoitor profund și arhiraflat, răsăritean-balcanic, viguros până la brutalitate”. □ *Însemn de stirpe* este articolul lui Cezar Baltag despre „interiorul acestei nobile unități de structură” (care este spiritul muntean): „Există deci în literatura română această dominată de violență și puternic colorată expresivitate muntenească, amestec de agerime tăioasă și rafinament lexical ori senzorial, sinteză originală de clasicitate marmoreană, latină și anacreontism dunărean, sensual și estetic”. □ Luiza Petre face o distincție între literatura „cultă” și cea „folclorică” și identifică spiritul local ca *Expresia unei personalități*, acolo unde se vorbește de „literatura marilor valori”: „În proză, direcția dezbaterilor pe teme de acută contemporaneitate e susținută strălucit de Marin Preda, care ne-a dat în *Moromeții* cea mai reprezentativă carte, de la război încoace, a țărânimii muntene, colectivitate neomogenă, cu eroi complecși, dar nu complexați, într-un mediu uimitor de autentic și nu lipsit de pitoresc”. □ *Sentimentul plenitudinii* este expresia a ceea ce Augustin Z.N. Pop înțelege din spiritul muntean pe care îl leagă de realizările „renașterii de tip socialist”: „Literatura muntenească din ultimul pătrar de veac, sector reprezentativ al beletristicii naționale, își pornește izvoarele din conștiința istorică a timpului nostru, din frământările sale, din năzuințele sale de dreptate socială și măreție a omului”. □ O abordare filosofică are Mihail Ilovici în articolul cu titlul *Componentă a conștiinței românești*: „Definind substanța românească drept *prezentul permanent*, Camil Petrescu nu era numai filozoful substanțelor, ci și conștiința muntenească cea mai reprezentativă. El exprima cu luciditate și febră această conștiință, fie c-o apăra cu arma în mână la Rucăr, Bran și pe Piatra Craiului, fie că o definea și o exprima în Bucureștii natali, evocând epoca pașoptistă, luminată de arderea activă a lui Bălcescu”. □ Zaharia Sângeorzan se delimi-

tează de opiniile celorlalți în privința acestui spirit muntean și pledează pentru *O singură realitate: valoarea*: „A clasifica, a scoate specificul dintr-un ținut și a-l absolutiza mi se pare un fenomen de suprasolicitare regională. G. Ibrăileanu a căzut în false definiții și timpul nu a iertat. Literatura având o singură realitate, *valoarea*, nu cred că e necesar să-i atârnăm de aripi panglicile colorate ale unei geografii convenționale pe care o recunoaștem doar în intimitate ca fiind a noastră”. □ Nu în ultimul rând, Mihail Diaconescu încearcă o definire a spiritului muntean, în articolul *Suflu polemic*: „G. Ibrăileanu a divagat în jurul conceptului și *Spiritul critic în cultura românească* rămâne până în ziua de azi unul dintre cele mai fermecătoare eseuri din câte s-au produs la noi. Cu toată bogăția de idei pe care acest eseu o conține, el nu răspunde satisfăcător la întrebările aduse în discuție. [...] E ușor de constatat că «ironia de temperatură rece», după expresia lui Arghezi, și spiritul analitic lucid, asociat cu pasiunea pentru ironie, sarcasm și grotesc, cu exaltarea simțului practic și a energetismului, a «spiritului pandur», cum îi spunea Mihai Ralea, cu predilecția pentru caracterele violent temperamentale, autentice reprezentări ale stării noastre de meridionali și latini, cu dispozițiile clamoroase, insistente sau patetic vociferante – în altele, sunt printre componentele esențiale ale acestui spirit”. □ Tot în linia preocupărilor pentru analiza scriitorilor munteni, generată de tema numărului, Dana Dumitriu scrie despre *Macedonski. Conștiința vocației magnifice*: „Cine-i urmărește opera este izbit de exaltarea ce cuprinde poetul la ideea Marii Vocații. El crede în «firile vizionare», în misiunea sfântă și în superioritatea spirituală a artistului, este copleșit de sentimentul unicității naturii poetice care nu poate trăi decât tensiuni paroxistice. Întreaga operă macedonskiană își are izvorul în această exacerbată conștiință a mesianismului poetic. Temele adiacente își trag seva din solul fertil al unei unice revelații dominante, obsedante. Încrederea trufașă în harul sublim al poetului îl transformă într-un capricios și îndărătnic estet. [...] ideal născut din conștiința profundă și generoasă a vocației magnifice. Spectaculozitatea producției sale lirice trăiește în aceste coordonate care îi definesc substanța conceptuală și o particularizează în literatura noastră”. ■ Marcând împlinirea a 90 de ani de la nașterea lui Mihail Sadoveanu, Gheorghe Tomozei publică pe prima pagină un text evocator-encomiastic (*Sadoveanu*): „Ca un personaj fără vârstă ce se afla, întâi i-a învățat să tălmăcească semnele pe viitorii lui cititori și abia mai apoi i-a chemat între copertile capodoperelor. Era atât de bogat, încât părea un Robinson Crusoe, care trebuia să refacă pe insula-i de har întregul meșteșug al tuturor literaturilor evolute și izbutea s-o facă într-o liniște demiurgică”. ■ Un angajament marxist, revoluționar declară Corneliu Marcu în *Sensul căutărilor*: „A scrie o capodoperă, eliberând astfel drumuri fertile înțelegerii umane, înseamnă cu certitudine a înfăptui un act revoluționar. A promova într-un domeniu de activitate metode de muncă eficiente, raționale înseamnă a înfăptui un act revoluționar. [...] A fi revoluționar – a fi un adept înflăcărat al noului – iată onoarea

pe care, ca ziditori și poeți, ne-o asumăm”. ■ Provocat de ideea edificării unei tipologii a prozei românești „după criterii regionale”, Nicolae Balotă identifică unele trăsături specifice zonelor țării noastre creionând un fel de *genius loci* în articolul *Tipologie regională*: „Moldoveanul este povestitor prin natură. Or, «băsnuitorul» e cel care e pasionat, mai presus de orice, de tâlcul celor ce au fost. De la Neculce la Negruzzi și de la acesta la Sadoveanu, moldoveanul se complăce în scotocirea faptelor istorice. [...] Față cu acest istorism (și mai mult decât istorism) moldovean, am avea estetismul (cu toate formele pseudo-estetismului) muntean. Dacă moldoveanul e mare povestitor, munteanul (în sensul larg al termenului, înglobând Țara Românească) are darul verbului spus de dragul verbului. [...] Pentru prozatorul ardelean, estetismul (cu realele ori aparentele sale facilități, futilități, cu – pentru el – insuportabila-i ironică detașare, cu acel «n-are niciun Dumnezeu» al său) a fost și va fi mereu «lucrul dracului». [...] Era firesc ca Romancierul prin excelență să se nască în Transilvania. Rebreanu continuă efortul de edificare al Școlii Ardelene. Edificarea dă sens prozei ardeleanului în toate înțelesurile cuvântului”. ■ La rubrica *Tribuna Argeș*, cititorii se arată impresionați de anumite aspecte ale vieții culturale, din țară sau din Capitală, și propun acțiuni similare în plan local. Astfel, ambiționat de faptul că la Iași are loc un festival de poezie *Mihai Eminescu*, Savu Gheorghe propune ca și la Pitești să se organizeze manifestări literare similare în articolul *Un posibil festival de poezie Ion Pillat*: „E drept că meleagurile noastre n-au dat un Eminescu, dar am avut în schimb un Neagoe Basarab, poate primul nostru poet, iar Muscelul l-a dat pe Ion Barbu. Tot aici au creat, într-o perioadă a vieții lor, Liviu Rebreanu și Ion Pillat”. □ Profesoara M. Ștefănescu deplânge *Absența lui Urmuz* din manualele școlare: „Ar fi nu numai un act de cultură justificat de valoarea autorului, ci și un act de dreptate postumă includerea lui Urmuz în manualele anilor următori”. □ Prof. dr. Ion Chelcea semnalează *Date pentru monografia unui sat argeșean*: „Printre primele date cu caracter informativ-științific-monografic, privitoare la satul Boteni-Muscel, sunt informațiile pe care un cetățean din sat, Badea Mățăoanu, le-a furnizat învățătorului N. Ghinescu în 1896. Aceste informații s-au păstrat sub formă de răspuns la chestionarul istoric, întocmit de Neculae Densușianu (aflat în Mss. 4561, p. 226–327, la Biblioteca Academiei)”. Articolul include și trimiteri la publicațiile proprii ale profesorului. □ Ion Dănciulescu cere publicarea unei *Antologii a poeziei piteștene contemporane în Necesitatea antologiilor*. ■ La rubrica *Cronica lui Narcis*, autorii scriu despre propriile lor cărți: □ Mircea Ciobanu vorbește despre recent publicata sa carte de proză (la C.R.), *Cartea fiilor*. „Să scriu ca un critic despre *Cartea fiilor*? Cel mult s-o repovestesc, dar la ce bun o poveste despre povestea unei posibile realități? Opreliștea e una și înrobitoare: aflându-mă înăuntrul, să n-am cum mă chema pe nume din afară, decât în vis și nici atunci cum se cade”. □ Întristată de slabul ecou pe care apariția volumului *Dulce Brigitte* l-a avut,

Maria-Luiza Cristescu simte nevoia să clarifice intențiile sale și să aducă lămuriri suplimentare despre cum trebuie privit romanul său: „Autoarea – și aici credem că e de vină modul specific de a gândi al femeii, indiferent de nivelul de inteligență la care s-ar găsi – e un temperament bovaric, bântuit de o perpetuă nemulțumire și hărăzit cu slăbiciunea de a căuta cauza insuccesului său în reaua credință, dezinteresul, lipsa de seriozitate și de rafinament ale criticilor”.

□ Demostene Botez arată că volumul său de poezii *Na' greu' pământului* este o creație de maturitate despre condiția umană legată de destinul planetei noastre: „Se susține azi cu toată seriozitatea că valoarea unei opere literare stă nu în ceea ce se înțelege din ea, ci în ceea ce nu se înțelege și deci poate fi interpretat de fiecare după fantezia sa, până acolo încât cartea nu mai apare ca scrisă de bietul autor, ci ca imaginată de critic, în general într-o direcție metafizico-existențialisto-structuralistă, și într-un stil pentru descifrarea căruia nu-ți poate fi de niciun folos nici chiar un dicționar de limbă sanscrită (dacă este!)”.

□ Leonid Dimov vorbește despre sine la persoana a III-a, oferind o adevărată cronică volumului său de poezie *Semne cerești*: „Neîncercător și neîndemânatic, Dimov a încercat să folosească uneltele poeziei în metafizică într-un mod paradoxal: îndepărtându-se de aceasta din urmă. Calea urmată ducea la un adevăr presupus a fi oglindirea celui firesc, dar necunoscut. După repetate eforturi de a merge mai departe paralel cu lumea de el construită de-a lungul Marelui Drum, Dimov a încetat să trianguleze, gestul său a devenit, în aparență, negativ [...]”.

□ Continuând ideile criticului Dumitru Micu din recenzia la volumul *Piatra* (1968), Constantin Abăluță intră în materia noului său volum publicat, *Psalmi*, dezvăluind cititorului câteva probleme ridicate de acesta: „Cât despre influențele freudiene, atât de exact depistate de D. Micu, vom spune și noi că nu încetează de a fi prezente în *Psalmi*, ba chiar putem afirma că ele transformă cartea într-un adevărat document psihihianalitic. E drept că poetul maschează cât poate acest lucru, înlocuind dibaci cuvintele cheie cu altele șperaclu, adică deschizătoare de mai multe uși dintr-odată”.

□ Cartea de artă este prezentă la această rubrică prin Neagu Rădulescu care semnalează apariția volumului său (despre) *Matisse*: „De când caricaturistii și umoriștii au imperinența să scrie cronici plastice, cum face săptămânal Neagu Rădulescu și să se ocupe uneori, în așa-zise studii, de un Kandinski, de un Miró, de un Chagall, de un Braque și de alți «sfînți» moderni ai picturii? Ba chiar să se încumete să încropească și o monografie a lui Matisse? Doar e bine de știut că o astfel de activitate este destinată în exclusivitate unor emerți cercetători, cu patalamale de institut la buzunar și cu studii severe. Și apoi acest domn Matisse mai merită el oare în 1970 să-i acordăm atâta atenție?”. ■ La rubrica *Subiecte*, Al. Cerna-Rădulescu prezintă cartea sculptorului O. Han, *Dălți și pensule* (Minerva, 1970) care reține și unele portrete ale unor scriitori și artiști precum Liviu Rebreanu, Ion Barbu, Cezar Petrescu, O. Goga sau N. Iorga: „Din întâlnirile sale cu Goga, bătrânul sculptor socotește folositor să relateze doar anecdotele foar-

te piperate, povestite de poet despre Caragiale, a cărui mătușă ținuse cândva în Brașov unul din acele stabilimente rău-famate, căruia dl. O. Han îi spune, cu distincție, «Kuplerei», iar Villon îi zicea fără ocol «bourdel»». □ Cartea lui Const. I. Bercuș, *Pagini din trecutul medicinei* (Ed. Medicală, 1970) este adusă în atenție de semnatarul rubricii pentru că: „Sub titlul modest *Între talent și profesiune*, el (Const. I. Bercuș, n.m.) a grupat profilurile a patru personalități care au slujit cu egală pasiune și pe Esculap, și pe Apollo: poetul V. Voiculescu, generosul colecționar de artă Iosif N. Dona, pictorul I. Țuculescu și violonistul Dorin Dumitrescu”. □ Cum „*se face*” o carte este o rețetă – pe tipicul celor culinare – în care se arată etapele scrierii lucrării monografice *George Pitiș, folclorist și etnograf*, al cărei autor este Ion Mușlea. ■ *Cronica literară*, semnată de Dan Cristea, ia în discuție □ volumul de poezii *Cântec șoptit*, de Zaharia Stancu: „Se simte pretutindeni fragilitatea tonului, încărcarea lui cu o emoție singulară, melancolia se revarsă peste lucruri, ca un fum peste întinderea câmpiei. Poetul «ierburilor tari de Bărăgan» și «al vieții aspre câmpenești» contemplă acum totul într-o zare umbratică, unde viața se însoțește cu moartea, lumina cu întunericul, căderea cu înălțarea sufletească.” □ și *Coline cu demoni*, de Ilie Constantin: „Ce îl va fi făcut oare pe un poet cu o atât de fină intuiție artistică, cum este Ilie Constantin, să alăture într-această carte versurilor de dată recentă pe acelea din *Recuperări* (1958–1966) și *Dublete* (1956–1966)? Va fi urmărit să exprime o mișcare interioară a poeziei, creșterea ei pe un fond inalterabil, unitatea și, deopotrivă, contrapunerea unor structuri? Gestul pare determinat de însăși formula poetului, mărturisind-o și pe această cale: preocupată doar de câteva teme, poezia se nutrește, sub diferitele-i înfățișări, dintr-o continuitate organică”. ■ Un „dicționar cu definiții lirice” care trădează laboratorul poetic al autorului ne propune Gheorghe Tomozei la *Biblioteca Argeș* cu *Timp ironic*, de Florin Mugar. ■ O lărgire a orizontului de receptare a poeziei eminesciene propune Aurel Vasiliu cu articolul său *Un precursor muntean al lui Eminescu: Sihleanu*: „Din aceeași familie de poeți romantici la care găsim frecvente temele byroniene sau lamartiniene îl aflăm printre poeții din Muntenia de după 1848, și pe Alexandru Z. Sihleanu, «liră de argint», cum îl caracterizează M. Eminescu în *Epigonii*. El trebuie grupat împreună cu Radu Ionescu, George Crețeanu, Mihail Zamfirescu sau N. Nicoleanu. [...] în legătură cu acești poeți modești, se pune și altă problemă: multă vreme, istoricii literari s-au mărginit să stabilească drept unic izvor de inspirație al *Epigonilor* lui Eminescu lectura *Lepturilor* lui Aron Pumnul. Ori poeziile lui Sihleanu sunt ignorate de acest *Lepturar*; lecturile de început ale lui Eminescu sunt mult mai întinse”. ■ În *Caragiale – o atitudine fundamentală față de lume*, Petru Popescu e interesat de aspectele „moderne” ale scrierilor lui Caragiale, creator de la sfârșitul secolului al XIX-lea, apărut într-o „Românie dominată încă de conștiința pașoptistă”: „Pe cât de critic și persiflator e Caragiale când contemplă specia lui Mitică, pe atât de înțelegător și serios este când aduce în scenă pe

Ion și pe Dragomir. Balcanic, superior tocmai prin lipsa lui de complexe balcanice, bucureștean din cei mai autentici, deși de adopțiune (originea, formația și tradiția familială se înscriu cum nu se poate mai bine în teritoriul Bucureștilor), Caragiale a spus maximum despre România și spiritul ei în minimum de pagini”. ■ O formulă nouă care să pună accentul pe dialogul critic propune Matei Călinescu în locul a ceea ce alte reviste publică la *Poșta redacției*: în acest sens, îngrijitorul rubricii (*Corespondență*) găsește normal „ca plicurile cu versuri sau proză să conțină și, sub o formă sau alta, mărturia unei reflexii a autorilor asupra a ceea ce au scris și vor să scrie, asupra gusturilor și dezgusturilor lor literare, asupra a ceea ce acceptă sau chiar admiră, și nu mai puțin asupra a ceea ce repudiază din literatura contemporană, în cuprinsul căreia aspiră să-și vadă înscris propriul lor efort”. ■ O nouă rubrică, *A.B.C.*, deschide Matei Călinescu cu textul programatic *Despre funcția literaturii*: „ABC-ul nostru nu se va sfii să ia în discuție probleme elementare și, ca atare, foarte dificile uneori, presupunând o conștiință literară, dacă nu totdeauna evoluată, oricum, hotărâtă să evolueze. [...] ABC-ul nostru, care va fi și al lecturii, ca al lui Ezra Pound (*ABC of Reading*), dar și al scrisului literar, și care va aspira, în genere, să dea seamă de principalele moduri ale conștiinței literare (fără a le neglija pe acelea ale conștiinței pseudoliterare, foarte activă și vătămătoare) trebuie să aibă curajul și chiar insolența de a porni mereu de la niște întrebări de o dezarmantă simplitate. [...] Literatura are, totuși, câteva funcții, dintre care, poate, cea mai importantă o constituie aceea de a întreține sănătatea limbii. [...] În ordinea limbajului, funcția literaturii este una regeneratoare, ea tămăduiește maladiile (uneori printr-o metodă homeopatică) și stimulează deplina expansiune a forțelor vitale ale vorbirii”. □ În linia celor afirmate, pe aceeași pagină, Matei Călinescu vine cu o prezentare a poetului Dumitru Peristeri *Sub semnul „muncilor lui Hercule”*, întrucât cele două cicluri din creația acestuia (cicluri din care criticul selectează aici câteva poezii spre ilustrare) se numesc *Marile munci ale lui Hercule* (compuse din „12 poeme în proză mai întinse”) și *Micile munci ale lui Hercule* („aproape 200 de mici poeme în vers alb sau în proză”): „Deloc scutite de inegalități – uneori de-a dreptul uimitoare – poeziile sau prozele lirice de până acum ale lui D. Peristeri constituie un filon de mine-reu poetic dintre cele mai bogate. Se cere o muncă de selecție și de rafinare, pe care autorul are toate datele s-o întreprindă, în reculegere de sine și în liniște; după care, el va putea publica o într-adevăr frumoasă carte chiar dacă de-o frumusețe uneori convulsivă – cum numai frumusețea își poate îngădui să fie”. ■ În acest număr sunt publicate poezii de: Ovidiu Hotințeanu (*Simț acum*), Toma Biolan (*Baladă*), Marilena Cosmescu (*Vis de vară și Era*), Romulus Constantinescu (*Ctitori*), Ilie Constantin (*Tablou naiv*) și Dan Laurențiu (*Metamorfoză, Somnul și Numai eu*). ■ Rubrica *Antologia critică a poeziei tinere* îl aduce în prim-plan pe Marin Sorescu: „Marin Sorescu e deci un Caragiale transferat în poezie. Ca și acela, el inventează nu un univers, ci unghiul inedit,

de unde cotidianul capătă dimensiunea paradoxului: din varii filtre cromatice, structurile iluzorii răsar spontane și inteligibile. Tehnica este de fapt pur geometrică. Poezia sa e o metaforă-silogism, cu premisa stupefiantă – axioma: «Shakespeare a creat lumea în șapte zile», ceea ce, odată acceptat, se amplifică – logic ca teoremele dezvoltate din postulat – într-un ciclu de munci și zile; poanta finală reaprinde brusc luminile în sală, trântind cortina asupra scenei adâncite spre infinite asociații”. Alături de textul de prezentare, sunt publicate poeziile: *Baladă a magistrului Villon*, *Dante*, *Șah* și *Tușiți*. ■ Despre nuvelistica lui Barbu Ștefănescu Delavrancea scrie Mircea Martin în articolul *Între vis și viață*: „Inutil a mai sublinia viziunea antitetică a acestor nuvele străbătute de monologurile prelungite ale personajului principal – existență luminoasă și unică într-un context de umbre grotești. Scriitorul urmărește o tipologie, dar această tipologie e preexistentă creației. Observația e deseori superficială, invenția e săracă, schema se poate descoperi cu ușurință. Obiectivitatea epică e absentă. Aceste piese trebuie însă considerate sub specia *lirismului* – facultate organică a romanticului întârziat, care a fost Delavrancea. Ceea ce menține interesul prozelor sale nu este capacitatea de iluzie – e vorba de iluzia realistă –, ci pasiunea care împrăștie această iluzie și aparține unui autor inabil, dar irezistibil”. ■ Luându-și în serios rolul de activist în domeniul culturii, Constantin Dinischiotu publică articolul *Răspunderea față de public* în care își arată intențiile de organizare a problemelor culturale locale în lumina unui recent Decret al Consiliului de Stat: „Nu vom putea vorbi mâine despre poezie, dramaturgie, artă plastică, nu vom putea fi copărtași la procesul creării istoriei culturii poporului nostru, dacă strădaniile de azi nu se vor desfășura astfel încât să ridice ștacheta creațiilor originale. Rezultatele obținute de exponenți ai culturii noastre în toate domeniile, pe toate meridianele, dovedesc că avem o literatură și o artă de invidiat, că folclorul nostru este de neîntrecut, că artiștii noștri sunt inegalabili”. ■ Cezar Ivănescu anunță dispariția actorului poet Ludovic Antal: „Nu știu câte din versurile sale se vor mai fi păstrând și nici nu ne putem pronunța asupra valorii lor, dar cea mai importantă faptă care-l înmormântă pentru totdeauna pe Ludovic Antal în muzica poeziei românești e actul trăirii delirante, cu sentimentul propriei creații a celor mai frumoase poeme care s-au scris în limba noastră”. ■ *Patru premiere* ale Teatrului „A. Davila” sunt prezentate de Mircea Iorgulescu și Paul Cornel Chitic. Poemul dramatic *Miorița*, de Valeriu Anania este prima piesă adusă în atenția publicului de M. Iorgulescu: „Orice montare a acestui text este pândită de riscul de a se transforma într-un recital de poezie impurificat prin excesivă mișcare scenică; strălucirea versurilor apasă greu, foarte greu, atât asupra actorilor, cât și asupra regizorului, indiferent de clasa pe care o au. [...] *Miorița* lui Valeriu Anania nu este o transpunere dramatizată a baladei, o variantă deci, ci o creație independentă, de mare autenticitate, o lucrare originală. Această intuiție a guvernat a doua parte a spectacolului, ceea ce, în bună parte, îi și explică ținuta inco-

tabil superioară. Atunci a fost satisfăcută încă una din marile exigențe ale textului lui V. Anania: peste spectacol n-a mai planat strivitoare umbra grea a *Mioriței* folclorice”. □ Cea de-a doua piesă, *Căruța cu paiațe*, de Mircea Ștefănescu, contribuie la o sugestivă evocare a unei pagini din istoria teatrului românesc: „În «evocarea» curat școlărească, a personalității lui Matei Millo, pe care o propune Mircea Ștefănescu, singurele episoade în care sunt parafrazate spectacole de epocă oferă oarecari posibilități și tocmai acestea au fost exploatate integral de către regizor”. □ Paul Cornel Chitic face cronica teatrală a piesei *O scrisoare pierdută*: „Spectacolul lui Boroianu atestă că textul lui Caragiale poate fi privit cu detașare, cu acea detașare datorată necunoașterii directe a climatului social din piesă. Regizorul nu e interesat de întâmplarea cu scrisoarea, întâmplare nefericită – pentru Zoe, Tipătescu, neica Zaharia Trahanache – ci de viciile sociale comune personajelor, care au toate asupra lor câte o scrisoare. Regizorul tratează capodopera caragialească drept un *document politic*, pentru care motiv operează ferme distincții între partidele politice: ele sunt marcate vizibil prin culoarea preferată și tacit acceptată de membrii lor; apartenența la un partid sau altul a participanților la confruntarea electorală e direct vizibilă: unii poară șepci ca de jokeu, ceilalți țin țigări; protestele sunt strigate în cor; reacțiile, gesturile de împotrivire sunt comune membrilor aceluiași partid și diferite față de partidul opozant”. □ Același cronicar notează câteva impresii despre spectacolul *Când bărbatul nu-i acasă*, de Gh. Dumbrăveanu: „Piesa – modestă și mai mult decât obișnuită – are indiscutabila calitate de a fi un pretext scenic și într-o anumită măsură un bun punct de plecare pentru crearea unei comedii savuroase”. ■ O nouă lectură a poeziei lui Ion Pillat face Laurențiu Ulici în *Aci trăi pe vremuri...*: „Condițiile receptării se vor fi schimbat, poate, dar nu perspectiva în care a fost citită poezia lui Ion Pillat în urmă cu jumătate de secol mi se pare falsă, ci interpretarea detaliată a notelor particulare. Dintr-o perspectivă dreaptă, o interpretare greșită. Tradiționalismul (pillatian) este, fără îndoială, adevărat, un unghi maxim fericit în care a fost înscrisă poezia; sensurile lui subterane, însă, au scăpat observației. [...] Estetizant în esență, dar cu circumspecție, Ion Pillat e în poezie un suflet calm, contaminat de clasicism într-o variantă elegiacă venind, probabil, din idealizarea unui fragment de biografie, recte a copilăriei, care a lăsat în el semne definitive și autoritare. Poetul are pasiunea aducerii-aminte, chiar o obsesie a revolutului, iar tradiționalismul său e, în primul rând, efectul plastic al exacerbarii memoriei, al activității ei intensive numai într-o singură zonă a trecutului”. ■ *Calendarul literar* al lunii decembrie e realizat de Gh. Catană și are meritul de a înregistra, pe lângă datele de naștere și dispariție ale scriitorilor, apariția unor publicații periodice sau cărți de referință pentru istoria noastră literară (de pildă ediția întâi *Maioreșcu a Poeziilor* lui M. Eminescu). ■ Preocupat de perenitatea mitului Meșterului Manole și de pletora de semnificații generate de acesta, pe care autori mai vechi sau mai noi le aproprie în

creațiile lor, Sergiu Nicolaescu face un inventar al scriitorilor care au creat texte dramatice plecând de la mitul binecunoscut în *Meșterul Manole*. *Preliminarii*: „Că eroul baladei populare este o prezență covârșitoare, dar recentă în comparație cu alte încarnări ale miturilor, ne-o dovedește complexitatea lui și mai ales sugestiile intime care se desprind din motivul central, exploatate de multe ori, cu succes de către dramaturgii români. Primul text pentru teatru, de care suntem interesați în cele ce urmează, este *Meșterul* de Adrian Maniu. [...] Dacă cineva dorește să aibă la îndemână o demonstrație viabilă despre ceea ce a însemnat într-o perioadă a istoriei «inițierea» în tainele unei meserii, oficierea primirii într-o asemenea corporație, poate citi cu real folos primul act al «variantei» lui Victor Eftimiu. Întâlnim aci un romantism crud, totul se petrece sub semnul funambulescului, al impresiei covârșitoare ce trebuie s-o lase mișcarea asupra spectatorului. [...] Citind *Zidirea Mănăstirii din Argeș* (1925), de Nicolae Iorga, avem intuiția influenței punctelor de vedere teoretice asupra plăsmuirilor literare. Cum s-a spus cu o oarecare brutalitate (spre exemplu, Eugen Lovinescu), piesa se reduce la un dialog între Neagoe și Despina asupra nenorocirii. [...] În 1927 Octavian Goga scrie o piesă în trei acte, intitulată *Meșterul Manole*, care beneficiază de eroi contemporani. [...] În textul poetului nu e vorba de o dezeroizare sau de o demitizare, ci de un «transfer» al problematicii creatorului mitic la dimensiunile umanului. [...] Mult mai complexă este încercarea lui Ion Luca, intitulată *Icarii de pe Argeș* (1933). Căutările autorului s-au materializat într-un eșafodaj condus astfel cu destulă știință a scenei și nu mai puține reușite ale prozodiei. [...] Forțele care se înfruntă în piesa lui Lucian Blaga – *Meșterul Manole* – sunt puternice, iar știința de a reîncarna în schema personajelor nebunia unor stări liminare își are unul din punctele de plecare, pe lângă concepția generală asupra literaturii în general și a teatrului în special, în conlucrarea fericită a expresionismului cu folclorul nostru [...]”. Autorul articolului promite continuarea excursului său într-un număr viitor de revistă, unde îi va avea în vedere pe dramaturgii contemporani: Horia Lovinescu, Valeriu Anania și Paul Everac. ■ La rubrica *Arhiva „Argeș”*, Ion Cruceană explică legăturile familiale și prietenia lui Ion Barbu cu poetul Mihail Moșandrei, în *Melcii din grădina casei Nanu*, plecând de la o dedicație găsită pe ediția de lux a volumului *Joc secund* pentru „prietenul cel mai vechiu, tovarășul de jocuri” Mihail Moșandrei: „Părintele său, Constantin Barbilian, era judecător la tribunalul local, iar casa în care locuiau, inundată de flori, modestă și simplă, era situată în vecinătatea «Casei Nanilor». [...] În casa Nanilor, locul de naștere și de creație al uitatului poet Dimitrie Nanu (1873–1943), al fratelui său mai mare Ion Nanu-Muscel (1862–1938), medic, profesor de clinică medicală la Facultatea de Medicină din București și membru al Academiei Române, și al lui Constantin Nanu, multă vreme doctor al Teatrului Național din București, precum și de întâlnire a multor oameni de știință și de artă din Câmpulung sau din țară, a cunoscut Ion Barbu pe Mihail Moșandrei, nepot de soră al

acestora. Înrudit cu familia Nanilor prin soția sa Smaranda, născută Șoiculescu, Constantin Barbilian era partenerul dreptății în casa acestora, al jocurilor distractive și al petrecerilor familiare”. ■ Radu Boureanu, în ipostaza de traducător al lui Arthur Haulot (cu *Roșcatul în lună*, 1968, n.m.), propune cititorilor revistei un *Prolog la o viață imaginară* (fragmente din scrierile prestigiosului poet din Bruxelles, organizatorul bienalelor de poezie de la Knoke-le-Zoute, „prieten constant al României”): „O să fabulez, vorbind despre viața mea imaginară sau despre cum ar fi putut să decurgă viața mea intrată pe alt, pe alte făgașe. M-ar amuza, ar amuza poate și pe alții, cred. Cum aș fi vrut să fie viața mea sub alte constelații, sub bagheta marelui dirijor al destinelor, dacă ar fi avut mai multă fantezie decât a desfășurat-o, în ce mă privește. [...] Concepeți, admiteți minciunile creatoare cu totul despărțite de minciunile convenționale sau minciunile dăunătoare ale naturilor perverse, acele minciuni care mobilizează salutar disperarea unei monotonii sau a unui gol întârziat de existență? De fapt le întâlnești și în multe memorii sau confesiuni de mare sau mică celebritate. Eu le admit și mărturisesc fără jenă că am jonglat cu multe forme, atât de candid și de pasionat graduat cu fiecare versiune, încât au prins culoare și ton de realitate”. Traducerile sunt însoțite de o prezentare cu trimiteri bibliografice și de salutul scriitorului, cu autograf, pentru cititorii revistei „Argeș”. ■ Despre poezia lui Nichita Stănescu scriu în acest număr Pierre de Boisdeffre (traducătorul în limba Franceză al volumului *11 elegii*, de Nichita Stănescu), Roy MacGregor-Hastie (traducătorul în limba engleză al volumului *11 elegii*) și Cezar Ivănescu. □ Sub condeiul lui Pierre de Boisdeffre îl descoperim pe Nichita Stănescu așezat în contextul literaturii europene (articolul *Aripi nevăzute*): „În timp ce o întreagă poezie occidentală se îndoiește de ea însăși și se confruntă mai mult cu neantul decât cu Dumnezeu, *Elegiile* lui Stănescu sunt aproape contemplative. Acest poet pășește între «tentația realului» și obsesia unui absolut care se refuză. Nu știi ce să admiri mai mult: tensiunea interioară care-i însușește versurile sau agilitatea lor prozodică. Acest poet, fiind contemporanul nostru, este totodată înnebunit de univers și bolnav de timpul său. Imagini surprinzătoare, metaforice și violente, răsar în mijlocul versurilor sale ca niște valuri pe mare. [...] Deasupra unui întreg continent, el întinde mâna prozei glaciare a unui Saint-John Perse, contemplației rătăcitoare a unui Pierre Emmanuel, credinței însușite a lui Jean-Claude Renard”. □ Roy MacGregor-Hastie găsește potrivită o apropiere a poeziei lui Nichita Stănescu de cea a lui Dylan Thomas, în *Imaginea sferei*: „Astfel, se impune de la sine o afinitate între poetica lui Stănescu și a lui Dylan Thomas. E vorba de aceeași «dificultate», care devine însă inexplicabilă atunci când poemul e «desfăcut». [...] În *Elegia a șasea* ori în *Fern Hill* de Dylan Thomas, limba a fost dislocată pentru a face loc sensului. Sensul e indivizibil. Dar limba, orice limbă, este și trebuie să fie lucrată de poet cum e lucrată grădina de grădinar”. □ O analiză atentă și aplicată pe text face Cezar Ivănescu în *Ceea ce nu e fără*

de margini este, marcând originalitatea profundă a noii poezii stănesciene: „*Îl elegii* formează, după noi cel puțin, acel corpus unitar ca punct de referință pentru întreaga poezie a lui Nichita Stănescu. Mulțimea poemelor, absolut necesară, dezvăluie un mod socratic de a exista, ele cuprinzând o maieutică, explicativă pentru «marile poeme». E categoric hazardată respectarea literei lor, unele fiind adevărate capcane ispitind prostia să se proclame. Sentimentul vinovăției în fața realului, care, deși tentant, nu poate fi trăit într-o stare de comunicare adevărată, reciprocă, ci doar printr-un total transfer de ființă înscrie premisele unei sfâșieri tragice între solicitarea realității formale a lumii și dreptul la existență al creației poetice”.

• **[„Arici pogonici”, nr. 11]** Sub semnătura lui Victor Tulbure, un epitaft „altfel”: „Dragi copii, în clipa când terminăm corectura acestor pagini (*n.b. Haplea e distrat*) și ne pregăteam să trimitem revista la tipar am fost întristați de nemiloasa veste, aceea a morții lui Tudor Mușatescu, bunul și iubitul nostru colaborator. Prin aceste versuri trimise redacției, în ultimele lui zile de viață, autorul lui *Haplea* și al atâtor alte vesele întâmplări, își ia rămas bun de la copiii pe care îi îndrăgise atât de mult. El a murit, dar amintirea lui va dăinui printre noi, iar voi, când veți crește mari, veți avea prilejul să vă întâlniți cu eroii nepieritoarelor sale cărți, să-i aplaudați nepieritoarele piese de teatru, așa cum, la vremea lor, au făcut-o și părinții voștri, și părinții părinților voștri”.

• **[„Astra”, nr. 11]** În interviul *Cu Aurel Martin despre sine și generația sa*, acordat lui Nicolae Florescu, interviuevatul își prezintă, cronologic, activitatea literară, începând cu debutul, în 1949, în „Suplimentul cultural” săptămânal al ziarului „Lupta Ardealului”. Prin acest „Supliment”, poetul Ioanichie Olteanu a reușit să promoveze mulți scriitori de valoare, printre care A.E. Baconsky, Dumitru Mircea, Aurel Rău, Victor Felea, Dumitru Micu, Ion Oarcășu etc. În decembrie 1949 apare, dirijat de Miron Radu Paraschivescu, „Almanahul literar”, devenit, ulterior, revista „Steaua”, la care interviuevatul a început, de asemenea, să publice. La facultate i-a avut ca mentori și modele pe Liviu Rusu – în domeniul esteticii, și pe Dimitrie Popovici, în domeniul comparatismului literar. A urmat, apoi, Școala de literatură „Mihai Eminescu” și, vreme de doi ani, a făcut parte din echipa de cercetători a Institutului de istorie literară și folclor al Academiei, ocazie cu care l-a cunoscut și apreciat pe G. Călinescu. Ca discurs critic, Aurel Martin optează în favoarea cronicii literare, în pofida riscurilor implicite, tip de discurs critic în care vede o „specie majoră” care „demonstrează vocația de critic” și permite „formarea gustului estetic” al publicului. Întrebat care sunt direcțiile sale de lucru actuale, Aurel Martin enumeră monografia dedicată lui Ion Pillat, notele și comentariile critice la ediția de poezie Pillat și volumul al doilea din studiul *Poeți contemporani*. ■ Voicu Bugariu îi dedică lui Ion Pas un articol omagial, cu ocazia împlinirii vârstei de 75 de ani, în care sunt rememorate, cronologic, momentul debutului – în 1912, cu volumul de schițe *Din lumea celor obidiți*, etapa interbelică, când scriitorul

publică două romane – *Povestea unei fete*, în 1927, și *Veșnicul învins*, în 1931, și perioada postbelică, când scriitorul redactează și publică două romane – frescă: *Zilele vieții tale*, în intervalul 1948 – 1950, și *Lanțuri*, între 1950 și 1954. Se îndreaptă, apoi, spre literatura pentru copii și tineret, publicând o *Carte despre vremuri multe* și o *Carte despre drumuri lungi*. În culegerea *Prezențe*, publicată în 1968, și-a reunit articolele redactate în urma unei bogate activități publicistice – a condus publicațiile „Omul liber”, „Cugetul liber”, „Șantier”. ■ În cadrul anchetei realizate de Paul Antim, intitulate *Spiritul epocii și personalitatea creatoare*, răspund Mihai Beniuc, Constantin Ciopraga, Edgar Papu și Alexandru Piru. Cel dintâi scriitor menționat consideră că progresele științifice marchează în mod cert activitatea creatoare a poetilor, care devin, astfel, mediatori între societate și tehnologie, căci „acesta este caracterul emergent al lumii noastre, care asigură și libertatea cosmosului și a personalității umane”. □ Constantin Ciopraga amintește prima consemnare argumentată a impactului societății asupra activității creatoare, aparținându-i doamnei de Staël – *De la littérature dans ses rapports avec les institutions sociales* – trecând, apoi, pentru un scurt istoric al chestiunii, prin Voltaire, Bernard Shaw, care „rezuma convingerea unei arte pentru om, aptă să atace subiecte fundamentale, să distrugă mitul ordinii burgheze, în special”, ajungând la Eminescu și la Caragiale. Aceștia din urmă, „niște moraliști excepționali, care supun epoca unui examen sever”. □ Pornind de la cartea sa, *Călătoriile Renașterii și alte structuri literare*, Edgar Papu arată cum anume s-a modificat, în timp, raportul dintre creator și epoca sa, exemplificând, de pildă, prin perioada renașcentistă, când avem de-a face cu „privirea moravurilor, a instituțiilor, a ideilor surprinse la noile centre umane, cunoscute acum pentru prima dată”, prin „contractul social” al lui Jean Jacques Rousseau, prin atitudinea critică a lui Montaigne, „asociată cu o revizuire profundă și integrală a ideii de umanitate”. □ Ca istoric literar, Al. Piru compară perioada interbelică, particularizată prin aceea că „lupta s-a dat între partizanii tradiției și adepții inovației, între tradiționaliști și moderniști”, câștigând „cei care au izbutit să înfăptuiască sinteza în critică” – Lovinescu, în poezie – Arghezi, în roman – Rebreanu, Camil Petrescu etc., cu cea contemporană, al cărei specific rezidă în „tendința de a egala, dacă nu depăși, marile epoci anterioare”. ■ George Muntean publică articolul *Alexandru Philippide și arta scrisului*, în care începe prin a enumera direcțiile activității literare și culturale a scriitorului – „poet, prozator, traducător, publicist și exeget, [...], autor de maxime și cugetări”. Interesat cu precădere de funcționarea și de valorile artistice ale limbajului, Philippide cercetează „stilul individual local, regional și național al literaturii, limbajul poeziei, al prozei, al eseului și teatrului, expresivitatea, legăturile dintre limbaj și talent, chipul cum lucrează scriitorul asupra limbii și cum aceasta influențează creația”. Relația personală a poetului cu limbajul se caracterizează prin aceea că limbajul „nu e privit ca o valoare în sine, ci ca un mijloc, un vehicul, un călăuz mai mult sau

mai puțin fidel al meditației” poetice. Mai mult, la Philippide, „cuvântul dobândește într-adevăr o dimensiune dramatică, atât în sensul valorificării straturilor sale problematice, cât și în acela al constrângerii lui să îl cuprindă cât mai întreg pe poet între hotarele lui”. ■ *Cronica literară* propune, sub semnătura lui Voicu Bugariu, comentarii la studiul lui Nicolae Balotă asupra lui Urmuz, *Omul mecanomorf*, și la romanul lui Corneliu Ștefanache, *Dincolo*. Preocupat să surprindă specificitatea scriiturii urmuziene și mecanismele de articulare a acesteia, Balotă practică o metodă „pointilistă”, singura potrivită, în opinia cronicarului literar, pentru opera lui Urmuz, „născută perfectă, sferică și misterioasă, tinzând să părăsească imperiul limbajului”. Conștient de faptul că, „pătruns în această lume foarte inteligibilă în limitele propriilor sale legi, cititorul poate doar să înregistreze amănuntele, să se refere pe larg la ele”, Balotă practică, la rândul său, „mecanismul asociațiilor”, insistând pe numeroase referințe livrese și dovedind o reală apetență pentru scriitura urmuziană plasată în contextul literaturii universale, dovadă stând „ușurința și lipsa de orice crispă cu care autorul se mișcă într-un peisaj de capodopere”. Studiul *Omul mecanomorf* conține, de asemenea, „referințe insolite la posibile apropieri între universul urmuzian și anumite modalități plastice”. Ceea ce eseistul nu remarcă, însă, câtuși de puțin, deși, în opinia cronicarului literar, este vorba despre o particularitate anume a scriiturii urmuziene, este umorul. ■ Romanul lui Corneliu Ștefanache, *Dincolo*, succede romanului *Zei obosiți*, din 1969, care ilustra „plăcerea disocierii, pasiunea modernă a analizării unor noțiuni și urmărirea concretizării acestora în experiențele individuale”. În romanul *Dincolo* se înregistrează un progres la nivelul tehnicii narative, „clișeele sunt în general evitate, chiar dacă unele dintre întâmplările prin care trece eroul sunt evenimente clasice, nodale, ale formării unui caracter”. Protagonistul hotărăște să facă un bine, atunci când împlinește 18 ani, dar este răsplătit cu o faptă rea, chiar de cel pe care-l ajutase. Cum „etica nu se aplică relațiilor dintre indivizi în mod implacabil”, romanul propune, ca soluție, „trecerea dincolo de sistemul destul de comod al noțiunilor convenționale despre conviețuire”. ■ În rubrica sa de *Comentarii lirice*, Gherghinescu Vania include articolul *Nicolae Tăutu și poezia patriotică*, semnalând, pe baza volumului de versuri al lui Tăutu, *Pro Patria*, pericolul care pândește oricând un astfel de discurs liric – „lunecarea în banalități și platitudini”. Nu este cazul lui Tăutu, desigur, lăudat pentru a fi realizat un discurs poetic pe măsura sufletului său, „încărcat de minunile pământului românesc și de-ale omului acestor pământuri”. ■ Sunt publicate o serie de *Aforisme* ale lui Lucian Blaga. ■ Publică versuri, în acest număr al Astreii, Gherghinescu Vania, Dan Mutașcu, Ion Lotreanu, Verona Brateș ș.a. ■ Eugen Barbu publică un fragment din romanul *Ianus*. ■ Georg Scherg publică proza *Mantia lui Darius*.

● [**„Ateneu”, nr. 11**] Zoe Dumitrescu Bușulenga notează despre *Eminescu*: „După 1876, limpezita retină poetică a lui Eminescu a început a scoate la

lumină produsele treptatei supunerii la condiția cuvântului constrângător, de acum încolo tot mai evident legate de un proces de adâncire a calității. S-a spus oare ideea cuvântului sau, într-o realitate tainică, acesta s-a lăsat fecundat de gândul irezistibil? Cine știe! Dar în produsele ultimilor ani, cuvântul, cristal arzător, spune [...] nenumărate lucruri, strânge stări, figurează imagini. Versul eminescian capătă magice semnificații printr-o reunire de sintetice imagini și aforistic exprimate idei și o muzicalitate susținută de legato-uri și surdine”.

■ Este publicat un fragment dintr-un studiu al lui Mihai Beniuc intitulat *Sentimentul patriotic în poezia cultă*: „Cântecele bătrânești, cele eroice și haiducești, în mare parte, precum și cunoscutele cântece de cătanie din Transilvania, și doinele de pretutindeni, au ca izvor tocmai dragostea de pământul natal și dorul de țară, nu mai puțin însă ura celor ce le calcă în picioare ori fură rodul muncii de pe vatră prin jaf și nedreptate. Ar mai fi distinct caracterul istorico-social al sentimentului patriotic în poezia cultă. Desigur, la toți poeții în cauză există bine exprimat și constant coeficientul văcărescian de creștere a limbii românești și de cinstire a patriei”.

■ Este consemnat un *Interviu cu Eugen Barbu*: „1. *Domnule Eugen Barbu, dumneavoastră, unul dintre prozatorii de frunte ai literaturii române contemporane, sunteți după cât cunoaștem, un mare amator de poezie. Ne gândim atât la faptul că ați tipărit nu de mult un volum de poeme Osânda soarelui și că publicați periodic niște însemnări despre cărțile de versuri – Spiralele, pe care le semnați în «Informația Bucureștilui». Vorbiți-ne, așadar, despre aceste «spirale», despre sinceritatea lor; cât vor mai continua și dacă aveți de gând să le adunați într-o carte?* – «Spiralele» s-au născut întâmplător fără să am vreo idee unde voi ajunge (mă gândesc la un volum constituit), întrucât ele au avut succes și mulți cititori mi-au scris să continui, o fac cât voi putea. Cât despre o carte, ce să vă spun? Mă gândesc la o *Mică istorie a literaturii*, subiectivă, la o viziune proprie a unui scriitor asupra literaturii române de la origini până în prezent. Nu va fi o lucrare științifică, nu am pretenții la așa ceva, poate rodul unui amatorism superior, atât. Nu voi scrie despre tot și despre toți, îmi voi permite să selectez ceea ce am citit cu plăcere din literatura noastră, va fi o dovadă a gustului propriu. Dacă asta va folosi cuiva, va fi foarte bine. Sigur că operațiunea va dura mulți ani pentru că în ce privește proza încă nu m-am încumetat s-o abordez, mă gândesc la proza contemporană. În concepția mea de acum, Mica (mea) istorie a literaturii române ar începe cu cele mai vechi documente românești scrise, ar avea un al doilea capitol: *Cariatidele*, cuprinzând portrete ale clasicilor noștri, apoi un al treilea: *Poezia română modernă*, după care ar urma *Proza modernă română*, continuând cu *Critica modernă română* și un fel de capitol final: *Curente, gândire românească*. Este ambițios, vast, dar timpul trece și poate vom reuși să fim în pași cu el... Sinceritatea *Spiralelor* de care vorbeați va fi în continuare criteriul de bază al acestei viitoare cărți. 2. *Dacă ar fi să numiți primii 10-15 poeți români din generațiile postbelice, care ar fi aceștia?* – Nu vreau să îm-

part poezia pe generații. Nu fac nici clasamente, dar din grupul celor mari nu ar lipsi: Bacovia, Barbu, Blaga, Pillat, Fundoianu etc. Dintre cei mai tineri, sigur că aici lucrurile sunt mai încurcate și nu aș vrea să citez niciun nume. 3. *Este neîndoielnic că avem o poezie contemporană mare; dacă ați fi editor, cum ați face propaganda acestei reviste?* – Aș traduce invitând pe multă vreme poeți din alte țări în România. Poezia română trebuie cunoscută prin oamenii și gândirea ce o precede. Orice improvizație dă sentimentul de provincialism, – nu mai vorbesc de șușanelele unora care se vor traduși înainte de Eminescu și de alții mai iluștri ca ei. Nu este permis să ne gândim mai întâi la noi și pe urmă la cei mai buni. 4. *Ce va fi «Săptămâna», revista pe care o veți edita începând din decembrie 1970?* – «Săptămâna» va fi o revistă de cultură, apărând în 16 pagini, vinerea. Vor semna aici cele mai bune condeie publicistice din țară. Ca să vă faceți o idee de ceea ce intenționez, vă spun că această publicație va fi foarte bine informată, foarte bine scrisă, o revistă de atitudine față de fenomenul cultural, nu una de polemică, așa cum speră unii. Vreau să afirm de la început că paginile sale vor fi deschise tuturor cu condiția unei urbanități elementare. Asta nu înseamnă că nu se vor dezbate cele mai gingașe subiecte în materie de cultură”. ■ Numărul conține o rubrică despre *Poezia-model de existență*. Răspund: Ana Blandiana, Ion Caraion, Leonid Dimov și Ștefan Aug. Doinaș. □ Ana Blandiana: „Totdeauna am înțeles vocația ca pe o vină care te izolează automat, te îngrădește și îți impune alte legi, alte drepturi și alte datorii. Sunt mai mari? Sunt mai mici? Pentru restul lumii viața poetului pare o veșnică sărbătoare și într-o reprezentare banală poetul este înfățișat încununat cu lauri, diafan, abia atingând pământul. Pentru poet, lumea este tărâmul bucuriilor interzise prin care poate trece dar cărora nu li se poate dărui și pe care, de cele mai multe ori, abia dacă poate să le bănuiască, închis în rezervații... încătușat cu laurii, el nu încetează să invadeze restul lumii. Vocația este fără îndoială o vină, părăsirea vieții este fără îndoială o vină și singura circumstanță atenuantă a poetului este aceea de a fi în egală măsură victimă și vinovat, faptul de a fi acceptat, doar, un destin zeiesc impus de zei fără milă. Singura lui acuză este a fi acceptat numai în ultimă instanță, numai după ce încercase să se împotrivească, să nu părăsească condiția comună, de a fi acceptat numai după ce s-a convins că acesta este singurul lui destin posibil. Vocația este ca autorul care trebuie încercat în dinți pentru a te convinge de autenticitatea lui, iar, în cazul vocației, autenticitate înseamnă imanență, caracter implacabil. O vocație autentică este o vocație de care nu poți fugi, dar pentru a te convinge de asta trebuie să fi încercat evadarea. Ca și dragostea, poezia este o forță care vine să locuiască în tine fără să se intereseze dacă te deranjează sau nu, fără să observe că micșorându-se răstoarnă mobilele și dărâmă pereții. Cel ocupat de poezie poartă pentru totdeauna urmele luptei în care a fost înfrânt, în ochii lui se amestecă revolta de a fi fost chiar el ales, cu amărăciunea de a se ști numai și ales, cu împăcarea de a porni singur în ținuturi pustii. [...] De altfel, unul dintre

toate puținele criterii de judecată a versurilor este acela al obligativității, al faptului că nu se putea ca ele să nu fie scrise, că transcrierea lor pe hârtie a fost pentru autor o necesitate vitală, o condiție a supraviețuirii. Poezia începe numai dincolo de punctul în care ocupându-i-te, ești înfrânt de ea, dincolo de clipa în care, amânată mereu, nașterea ei nu mai poate fi oprită. Carcaterul implacabil al poeziei este, într-un fel, singura ei rațiune de existență”. □ Ion Caraion: „Sunt un om care a iubit și care iubește. Contrariul iubirii e ura. Am fost acuzat de răutate și de ură. Pentru că am îngropat în legitimitatea poeziei de a fi liberă viața mea de ieri, viața mea de azi... Orice apă se reazimă de uscat. Ura consumă foarte mult timp, iar mie mi-a mai rămas așa de puțin pentru câte am dorit și am început pe lume, încât mi-ar trebui niște vieți de prisos în care să planific durată pentru luxul de a urî. N-am vreme de ea. Ca să urăști, trebuie să n-ai ce face o bună bucată de vreme. Sau viața toată. Însă pentru dispreț, drept să spun, tot mai găsesc în mine ceva răgaz. Fiindcă trebuie disprețuite frunțile care se uită numai la burtă. Dacă spre o idee politică mergi din rațiune, se presupune că ea îți este clară. Nu se mai presupune întotdeauna același lucru, dacă mergi spre ea din afecțiune. Dar cine este oare în măsură să separe totdeauna, cu desăvârșire, nuanța de nuanțe? Dacă spre o idee poetică mergi din rațiune, se presupune că ai despre poezie o idee confuză. Calitatea poeziei nu e în afara rațiunii, dar e dincolo de ea”. □ Leonid Dimov: „Spre deosebire de preocupările imediate, poezia ține de o încrengătură esențială a ființării. Realitate. Vis. Abstracțiune. Totul poate fi supus folosului imediat. Omul, însă, folosește acest tot abia în clipa când este mediat de bucuria folosirii sale, când utilitatea este amendată, trecută prin ciurul unei spiritualități constante și vivace. Altminteri subiectul suferă o diminuție înjositoare până la confundarea cu obiectul. Care e «soluția tampon» menită a da un sens relației dintre om și lucruri, dintre subiect și obiect? Care este zona de aură care face imposibilă confundarea acestor două ipostaze ale existenței care se atrag cu atâta vehemență și ostilitate? E, fără îndoială, ceea ce înțelegem (fiecare în felul său), prin poezie. Deși ține de esență, poezia e deci implicată în existență. Și, nenorocirea ei dacă implicația este acuzatoare! Existentă în fiecare spirit individual, poezia devine mod de existență numai atunci când subiectul o ridică la rangul de obsesie. Poezia se confundă atunci cu viața «poetului» și nu cunosc asemenea vieți în afara galeriei marilor creatori. Mi se pare de aceea o supremă aroganță a povesti cam ce se întâmplă atunci când viața și poezia coincid”. □ Este publicat un fragment intitulat *Limbă și limbaj poetic*, semnat de Ștefan Aug. Doinaș, integrat într-un *Capitol introductiv*, în studiul *Eseu asupra modalității poetice*. ■ Mircea Tomuș semnează textul: *Maiorescu și poezia*: „Hotărât lucru, cuvântul scris de Maiorescu, de altfel ca și întreaga lui personalitate, ca și prestația și locul său în cultura română, s-a bucurat de cele mai contradictorii interpretări. Nu fără intenție utilizăm acest cuvânt, s-a bucurat, admis fiind că pluralitatea sensurilor este un indiciu de calitate, pe lângă

aceasta, ne gândim și la destinul particular al omului și operei care au înfruntat de bunăvoie adversitatea, n-au ocolit confruntarea deschisă, s-au bucurat atât de prilejul contactului direct cu adversarul cât și de menirea particulară, însușită cu atâta grabă și claritate de conștiință, de a lupta pentru impunerea adevărului”. ■ La volumul de *Poezii* al lui Ion Barbu se referă Emil Manu: „Ediția critică a poeziilor lui Ion Barbu, apărută recent în editura Albatros, în îngrijirea lui Romulus Vulpescu, a făcut obiectul mai multor cronici și chiar dezbateri literare. [...] Aproape toate intervențiile s-au referit mai puțin la poezia lui Ion Barbu și mai mult la realizarea editorială a lui Romulus Vulpescu; nici cronica noastră nu se va ocupa de Ion Barbu, ci va rămâne la discutarea, pe toate fețele, a ediției. De a început trebuie să constatăm că prin ediția de față s-a ajuns la o prezentare integrală a pieselor esențiale ce formează poezia unuia din cei mai mari poeți români, dar în același timp s-a deschis, în mod acut, problema editării poeziilor de către poeți”. ■ Marian Popa semnează textul *Motive și simboluri bacoviene*: „Interferențele de informație poetică în coloana discursului principal creează nu numai o stare de șoc, dar mai ales o tensiune nerezolvabilă căci o asemenea poezie fiind delir și dicteu nu poate fi interpretată în subtext, ci numai prin ceea ce este. Citite firesc, urmărindu-se înlănțuirea de imagini, poeme ca *Plumb* sau *Amurg de iarnă* ce par atât de simple, reprezintă de fapt mistere insondabile; ținând de universul obsesional ele nu pot fi citite decât ca un deficit prin etaloanele rațiunii estetice”. ■ Redacția revistei realizează ancheta: *Ce e nou în poezia românească?* Răspund: Dumitru Micu, Gheorghe Grigurcu, Mircea Iorgulescu, Zaharia Sângeorzan. □ Dumitru Micu: „Ce e nou în poezia din ultimul deceniu? Ei bine [...] poezia. Nu caut să dau răspunsuri-șoc, nici să emit paradoxuri, vreau pur și simplu să relev dominantă producției lirice curente. S-a petrecut în poezia românească a deceniului pe care îl încheiem ceva similar insurecției simboliste sau celei romantice din preajma anilor treizeci ai aceluiași veac. Poezia a luat deplină cunoștință de sine și a început să se restructureze în consecință. Asta nu înseamnă că înainte de vreme s-a scris doar proză. Poezia naște spontan și în permanentă, pretutindeni. O produc plopilor, când își zornăie frunzele, sălcile aplecate melancolic peste ape, o produce lacul tăcut și strada agitată. Poezia emană din simțirea poetului ca lumina din flacăra, iar poeți am avut întotdeauna, nu se putea altfel, de vreme ce românul e născut poet. Poetul care e doar născut compune *Miorița*, dar nu va scrie niciodată o *Duhovnicească*, un *Zamolxe* sau *Ritmuri pentru nunțile necesare*. Pentru a crea asemenea opere nu e de ajuns geniul, mai e necesară și o conștiință a poeziei, Conștiința poeziei! Iată achiziția esențială a «modernismului». Numai cu conștiință și cu știință poetică nu se obține, desigur, lirism profund, decisivă rămânând tot forța creatoare nativă, însă existența modernă implică în toate domeniile o tot mai accentuată cerebralitate, deci – în poezie – ridicarea la «modul intelectual al Lirei». Gustăm și vom gusta în eternitate acordurile simple, cu mlădieri de sulfină ale poezie populare, vom admi-

ra extatic în vecii vecilor. Melodicitatea suavă a elegiilor erotice eminesciene, dar pe un versificator care ar relua astăzi tale quale cadențele din *Pe lângă plopii fără soț* nu-l va citi nimeni de bună voie. Cultura, modul intelectualizat de a gândi și acționa, abstracția, problema au pătruns în intimitatea vieții contemporane; ele modelează întregul fel de a fi al omului integrat în prezent, și dacă acestuia nu-i vorbești pe limba lui, dacă ții morțiș să-i servești cântece de inimă albastră de pe vremea străbunicilor, te vei bucura, în chip cu totul legitim, de tratamentul aplicat lăutarilor ambulanți ce pot fi văzuți uneori în autobuze și prin grădinile de vară. Cu instinct, numai cu instinct liric, se poate face poezie, nu însă poezie modernă. Aceasta pretinde luciditate, conștiință a scopului (artistic) urmărit. E ceea ce s-a câștigat la noi în deceniul 1960-1979. Datările rigide sunt, evident, întotdeauna contestabile, și cu atât mai mult în cazul de față, care evocă o situație fără precedent, am impresia, sub aspectul complexității. Ar fi un fals a susține că poezii noștri ar fi scris în deceniul anterior cum cântă privighetorile. O conștiință a poeziei a existat fără întrerupere, neunitară însă și, în bună parte, întoarsă. Nu cred să se fi scris vreodată mai cerebral, cu mai puțină spontaneitate ca în anii când se confecționa în serie poezia strepezii cetățenească. Uvrierii acestei manufacturi aveau o conștiință și anume una de împrumut, răsturnată, una care substituia poeziei non-poezia, intermitent, subconștientul, vreau să spun conștiința lor veritabilă, refulată, se revolta și versurile respectivilor își rupeau deodată crusta artificială, spre a transmite mesaje de autenticitate. Alături, sau mai exact spus, dedesubtul acestei conștiințe înstrăinate zvâcnea înăbușit o alta: conștiința adevăratului lirism. Purtătorii ei erau o seamă de tineri încă needitați sau debutanți prea puțin luați în seamă, un Nichita Stănescu, un Cezar Baltag, o Ana Blandiana, un Marin Sorescu, un Ioan Alexandru, spre a cita doar câteva nume ilustrative, sau poeți din generațiile mai puțin tinere, care nu publicau: Șt. Aug. Doinaș, Geo Dumitrescu, Ion Caraion, Leonid Dimov, între alții. O poezie singulară, din acest punct de vedere au avut poeții de la «Steaua»: Aurel Rău, Aurel Gurghianu, Victor Felea și în special A.E. Baconsky, ale căror scrieri trădează o înfruntare între conștiințe artistice, pentru ca acele apărute cam de prin 1955 încoace să înscrie biruința categorică a conștiinței necontrafăcute. Am dat acest exemplu spre a demonstra că, măcar talent, măcar subteran, conștiința autentic poetică n-a încetat niciun moment să funcționeze. Înnoirea săvârșită în cel de-al șaptelea deceniu, în special în jumătatea a doua a lui, consistă în restabilirea deplină a raporturilor normale între creația de poezie și conștiința ei. Poezia și-a reluat în posesie integrală propria conștiință. Întocmai ca odinioară, în perioada ofensivei simboliste, poezia (mutatis mutandis) și-a propus și impus să devină poezie, și numai poezie. S-a delimitat, și practic și programatic, de discurs, reportaj, anecdotă, manual, predică. A redevenit ea însăși, și, prin aceasta, s-a reintegrat în mișcarea lirică universală. Spuneam că singură conștiința nu e de ajuns. Un autor cu o ascutită conștiință artistică poate fi lipsit de talent, după

cum un intelectual care și-a format o vie conștiință filosofică nu dobândește prin aceasta, automat, daruri speculative. Rămânând la lirică, reversul câștigului obținut prin restaurarea conștiinței poetice este o supraproducție de poeme care, elaborate după toate regulile artei, excelează prin absența lirismului. Vocabulele stranii sau numai stridente, sintaxă arbitrară, imagism incoerent și nesemnificativ, exhibiții tipografice. Atât. Nicio tensiune, nicio sugestie, niciun sens. Completă absență a «conținutului». Parcă am vedea pe scenă un actor executând gesturi disperate, gimnastică pură, demonstrație gratuită de virtuozitate. Concepută astfel, poezia moare de inaniție. Narcis, tot contemplându-se, devine schelet și, în cele din urmă cadavru. Imperativul liric al clipei prezente nu poate fi, de aceea, decât deschiderea spre viață. Nu revenirea la reportaj și discurs, dar abandonarea solipsismului, îmbogățirea eului poetic prin asimilarea privescitorilor și zbuciumărilor lumii. Restabilirea echilibrului între conștiința poetică și creația lirică. În loc de o poezie (mereu) a actului poetic, una nutrită de pasiuni, de căutări morale și intelectuale, de tot ce e uman. În locul autocontemplării narcisice – freamătul dionisiac și înălțarea apolinică”. □ Gheorghe Grigurcu: „Experiența unui cronicar de poezie mi se pare a de structura în funcție de trei factori și anume: gustul criticului respectiv, poziția revistei pe care o reprezintă și raporturile personale cu autorii. Dacă primul factor, gustul (care are la bază evident, pregătirea intelectuală, inițierea, dezvoltarea sensibilității în anume condiții) e un lucru strict subiectiv. Ținând numai de personalitatea cronicarului, nu aceeași afirmație se poate face asupra celorlalți doi factori. Raporturile cu revista reprezintă un lucru delicat. De multe ori punctul de vedere al cronicarului apare nesluit. Dar tot de multe ori e silit la anume concesii, ținând de mărunta tactică a unui grup, ori a unui redactor șef. Cei care țin mai puțin la demnitatea opiniei decât la păstrarea unei rubrici, a unei funcții sau pur și simplu la... apariția tipografică a numelui lor se pretează la atitudini umiltoare. Am stat de vorbă cu cineva care îl taxa pe un autor de oarecare reputație drept un poet de a șaptea mână. Peste câteva luni, își revizua până într-atât punctul de vedere, încât semna la ultimul volum al poetului în cauză cronica cea mai elogioasă... În mentalitatea unor asemenea cronicari oficiul lor e un simplu comerț. [...] Cer scuze cititorilor revistei «Ateneu» că în loc de a vorbi despre poezie am vorbit mai mult despre critica de poezie pe care s-a întâmplat să o practic”. □ Mircea Iorgulescu: „Ce caracterizează literatura română actuală mi se pare a fi efortul de stabilire a unui acord între conștiința estetică a scriitorilor și textele literare, efort desfășurat într-un climat prielnic. Încă de la sfârșitul celui de-al patrulea deceniu, în literatura română începe să-și facă apariția un tot mai vădit dezacord între conștiința estetică a mai multor scriitori și opera lor literară. Această fisurare este însă inexistentă în cazul scriitorilor aflați într-un echilibru creator deplin, deși, mai târziu, nici ei nu vor fi feriți. Războiul și toate celelalte au dus la o adevărată ruptură, ale cărei consecințe sunt resimțite și azi. Între conștiința estetică a

scriitorilor și literatura lor distanța este uneori imensă, iar concomitent se afirmă numeroși autori cu o redusă conștiință estetică. Expresia rezolvării acestui conflict, caracteristic epocilor de mare agitație, de schimbări istorice radicale, este climatul existent azi; vremea căutării unor soluții a trecut, e timpul creației și al construcției temeinice. Proza, trecută prin purgatoriul libertății formale (fenomenul «proză scurtă») își regăsește, prin roman (care tinde tot mai mult către observația morală și socială), cadența unei existențe firești. Poezia este însă excesiv atomizată, cineva chiar vorbea de o incredibilă coexistență ... a unor formule ce sunt greu de alăturat, și cred că aici, aproape paradoxal, pot fi depistate semnele indicând o inferioritate a conștiinței estetice în raport cu literatura existentă. De unde inautenticitatea multor autori, unii nu lipsiți de înzestrare dar înfeudați unor moduri poetice de secătuire. 3. De mare importanță pentru stabilirea «temperaturii» poeziei actuale mi se pare a fi «sensul avangardei». Scriitorii avangardiști, înregistrați ca atare de dicționare și de istorii literare (tristă soartă!), doreau o scoatere a artei din cerurile nemișcătoare ale unor canoane înțepenite și cereau în schimb, o coborâre în tumultul prezentului. [...] Plebee și răzvrătită, avangarda își avea inamicul în «literatura aristocratizată» (ai cărei susținători și practicanți erau nu o singură dată niște «proletari intelectuali» în ordinea socială). Azi, avangarda de altădată este aristocrația literaturii, dinamismul de ieri a făcut loc imobilismului. Un soare calm și anacronic strălucește placid în nenumărate volume de versuri. Un exemplu limită: poetul Valeriu Oişteanu își tipărește (la editura Litera) un volum care, apărut acum 40-45 de ani ar fi avut un mare răsunet. Gestul lui e la fel de tragic ca și buimăceala unuia care a învățat să scrie un fel de povești în metru folcloric, din al căror tipar îi este cu neputință să evadeze. Există mulți autori care, deși n-au încetat să scrie, dau sentimentul curios că și-au supraviețuit operei. Caracteristică este prezența unor biografii poetice spectaculoase. Ion Gheorghe își începe cariera cu un roman în versuri (!) pentru a ajunge la supra-realismul folcloric și vânos din *Zoosphia*, decantându-se apoi până la poemele solomonare din *Vine iarba*, *Cavalerul trac* și *Mai mult ca plânsul*. A.E. Baconsky, poet de calmă contemplație, pastelist rafinat, se metamorfozează până la a deveni de nerecunoscut în *Cadavre în vid*, o carte de sarcastice viziuni coșmarești. Mereu nedreptățit de către critică, Florin Mugur, unul dintre cei mai interesanți poeți de azi, părăsește tonul minor din Romantism pentru a face o tulburătoare poezie a convulsiilor existențiale. Ultimele lui cărți (*Mituri*, *Destine intermediare*, *Cartea regilor*), volumul lui A.E. Baconsky, poezia lui Dan Laurențiu, creațiile încă necuprinse în volum ale lui Adrian Păunescu, cărora li se adaugă în chip necesar poetesele Constanța Buzea și Vera Lungu – cred – suficiente posibilități pentru aproximarea unei noi sensibilități poetice; dincolo de toate deosebirile care îi separă, acești autori sunt uniți prin atitudinea implicată în gestul liric. Poezia lor nu este nici discurs de goale abstracții, nici nu e cantonată într-o formulă narcisiacă a contemplării de sine prin reali-

zarea emoției și travaliu hiperlucid asupra materialului poetic. 5. Că poezia stă sub semnul prefacerii, «pronosticurile» fiind, deci, dificile și riscante, o arată și evoluția unor poeți de excepție precum Nichita Stănescu și Ioan Alexandru, ambii angajați într-o epuizantă cursă spre un «altceva» încă nebulos. *Necuvintele și În dulcele stil clasic*, pe de o parte, *Vămile pustiei*, pe de altă parte, sunt mărturia poetică a unor căutări acerbe, aceste cărți au o lipsă de armonie ușor de observat, fiind expresia unor seisme interioare al căror sfârșit e greu previzibil. Oricum, excesul de spontaneitate (autentică sau mimată), în cazul primului, înrâncenarea conceptualistă a celui de-al doilea sunt privite cu întemeiate rețineri. *Este, oare, o soluție orgolioasă a lui George Alboiu, remarcabilă personalitate poetică a literaturii contemporane, autorul acelei puternice viziuni asupra Câmpiei eterne?* Nu este exclus, dacă ne gândim la un poet de cu totul altă factură și mai puțin atras de spectacolul marilor furtuni (Ilie Constantin) care a trecut netulburat prin vreme”. □ Zaharia Sângeorzan: „Noutatea în poezie nu înseamnă teme inedite, ci o realitate necunoscută a emoției pe care poetul o difuzează cu ingeniozitate și nu se rușinează de ea ca fiind veșnic actuală, adică... nouă. Trebuie să spun că poezia actuală se apropie de noutate, o promovează prin descoperirea sau mai bine zis prin demascarea imposibilității de a rămâne fără o conștiință a poeziei. Ceea ce s-a realizat și se realizează efectiv în poezia contemporană, după o perioadă de epicizare a lirismului, este precizarea mai clară a unui concept al poeziei, a unei conștiințe a ei. Conceptul actual de poezie, teoretizat și de poeți (Șt. Aug. Doinaș, Matei Călinescu, Mircea Ivănescu, Gheorghe Grigurcu, Dan Laurențiu) reflectă cu fidelitate o realitate care nu mai poate fi pusă la îndoială: ca să existe, să se transmită unei sensibilități, poezia trebuie să comunice o estetică, un mod original de a fi, de a gândi. Revenindu-se în anii din urmă la un concept mai înalt al poeziei, lirica și-a recunoscut tot mai repede specificul, arta sa. S-a produs și o erupție de sensibilități: Ioan Alexandru, Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Gabriela Melinescu, Ioana Diaconescu, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Grigore Hagiu, Mircea Ivănescu, Dan Laurențiu, ca să nu citez decât pe câțiva reprezentanți ai ei și să ocolesc din motive [...] «redacționale» echipa talentată de la «Ateneu». Poezia a scăpat aproape în totalitate de convenționalul sociologic, de o anumită floare a retoricii care o sufoca, îi da coșmaruri. Lirismul autentic refuză să mai accepte un «conținut» extern lui și și-a fixat doar emoția în cercuri concentrice excelent servite structurii ei. Tipurile de sensibilități, modalitățile stilistice sunt și ele o noutate a liricii actuale. Clasicismul lui Al. Philippide circulă pe aceleași partituri cu vulcanicele și dramaticele «vămi» ale lui Ioan Alexandru, după cum modernul Mircea Ivănescu nu poate exista în afara unei estetici a poeziei ca limbaj și reflecție filosofică. Brutala sinceritate a poeziei Anei Blandiana nu curge decât sub cupola unei înalte sensibilizări a ideii, după cum lirica lui Cezar Baltag nu se comunică decât sub lamele de Damasc ale unui spirit barbian. Toată poezia deceniului șapte, bineînțeles, vorbesc de valori și nu de simple și

stânjenitoare exerciții sterile, are un fond de adevăr care vine dintr-o experiență socială, dintr-o realitate estetică, dar care reflectă o artă a versului. Conștiința unei poezii de mare suprafață valorică a tulburat multe spirite și a deschis o direcție nouă în istoria liricii românești; o direcție a intelectualizării metaforei, a limbajului poetic. Și, poate, una din noutățile poeziei de azi este și descoperirea limbajului ca valoarea a structurilor poetice, ca realitate ascunsă, dar transmisibilă a poeziei. Efectiv, limbajul copleșit de zgura schemelor lingvistice, ca relief narativ, a dispărut sau este pe cale de dispariție. Polisemia limbajului s-a deschis nu atât unor semnificații, de obicei foarte ușor de clasificat, ci în-săși poeziei ca valoare integrală, productivă. Ambiguitate limbajului nu înseamnă însă ermetism facil, ci profunzime, sensuri și idei care trebuie intuite, valorificate. [...] Poezia lui I. Negoițescu sau Mircea Ivănescu de se restituie prin asemenea limbaj al sensurilor ascunse unde muzicalitatea emoției risipește orice voce a rigorii și a sterilizării. Realitatea limbajului liric nu divulgă «mecanismul» de constituire a poeziei, ci îi dă un spor de clasicitate. Poezia crește dintr-un sentiment al existenței și acolo unde pulsul vieții bate cu încetineală, poezia moare și autorul e un versificator. Limbajul spune aproape totul despre structura valorică a poeziei. Nu se pot restitui emoții dacă expresia este insuficientă, după cum o încifrare scandalosă, abuzivă a ei duce nu la o înnoire firească, ci la o copleșitoare vegetație de cuvinte întoarse cu capul în jos. Toată estetica poeziei moderne stă în limbaj, cum precizează același Matei Călinescu în *Conceptul modern de poezie*. [...] Analizat în reflexul său semantic limbajul poetic presupune o conștiință intelectuală și o putere de a delimita de corul versificator ocazional sau de profesie. Ca să se ajungă la o noutate în literatură, poetul român trebuie să intre în relație și cu vocile poeziei clasice și moderne. Se neglijează într-adevăr o realitate: ca să apară în public cu un volum de versuri trebuie să accepți și mai ales să depășești valorile care s-au fixat în conștiința românească sau să le recunoști semnificația nepublicând... nimic! Când a apărut Ion Barbu se stingea aproape cu desăvârșire sentimentalitatea romantică, pastșa eminesciană a lui Vlahuță. Noutatea venea nu din primitivism liric, ci dintr-o concepție a poeziei care se cristaliza într-o experiență a însemnării. Poezia lui Ion Barbu e nouă ca și a lui George Bacovia, Lucian Blaga, V. Voiculescu, Al. Philippide, Șt. Aug. Doinaș, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu, Mihai Ursache, fiindcă noutatea crește dintr-o sensibilitate, dintr-o concepție superioară a poeziei și nu dintr-o sterilitate a inteligenței. A.E. Baconsky e poate cel mai mare poet al noutății lirice pentru care sinceritatea estetică a luat o costumație a condiției și destinului istoriei și se comunică direct, ca un val ce zdrobește țărnul. E, în *Cadavre în vid*, o noutate nu a poeziei ca modalitate stilistică, ci ca resincronizare cu esența ei abstractă: sentimentul excesiv al dramaticului care atinge marginile absolutului într-o comunicare abisală. Intuiția dramatică a distrus reflecția discursivă. Poezia dansează liric pe mari suprafețe de neliniști, incendiind singură aerul, iradiind în jur reflecții morale și filosofice

care pe un spirit nepregătit sufletește, îl deranjează. Noutatea în poezie e o chestiune de vocație și a descoperi, defini această noutate înseamnă a scrie o istorie a valorilor lirice actuale, istorie, ce deocamdată, rămâne deschisă și de... conceput”. ■ Constantin Călin analizează două volume de versuri. □ Primul aparține lui Nichita Stănescu: *În dulcele stil clasic*: „Înseamnă, cum s-ar părea, *În dulcele stil clasic* o abandonare a stilului modern, neîndoielnic mai amar și mai aspru? Avem, astfel spus, un Nichita Stănescu nou?, căci, într-adevăr, aceasta ar constitui o surprinzătoare înnoire. Eu cred că nu, iar cititorul se va convinge de viclenia promisiunii din titlu. Mai mult, până să ajungă la a doua secțiune a volumului recent, care cuprinde și cântece tandre, sentimentale, aproape romane, va trebui să parcurgă cele *Unsprezece feluri de a-ți pierde lumea*, autentic brevier modernist, evocând universul propriu creativității autorului nostru”. □ Al doilea volum este semnat de Mircea Ivănescu: *Poeme*: „Există destule semne ale continuității între volumul de *Versuri* (E.P.L., 1968), cu care Mircea Ivănescu debuta excepțional, și cel de *Poeme* (Ed. Eminescu, 1970), fapt care a și îngăduit criticii stabilirea de data aceasta în linii ferme, – plecând de la un mai mare număr de «probe» – a profilului său literar. Despre recenta carte de poeme, care orchestrează mai bogat temele anunțate de precedentă, s-au publicat câteva comentarii subtile, cu observații esențiale asupra stilului poetic al autorului. [...] Mircea Ivănescu oferă comentatorului autohton șansa rară de a examina o creație literară al cărei punct de plecare e tocmai refuzul literaturii”. ■ În cadrul rubricii *Pro amicitia*, Radu Cârneli se ocupă de volumele de versuri semnate de Irina Mavrodin și Al. Andrițoiu. □ Irina Mavrodin: *Poeme*: „Cu prima sa carte Irina Mavrodin se detașează net de majoritatea debutanților din acest an. Poemele sale dând examenul unei arte mature, mult personale, traversată de stări de neliniște, de probleme ale omului de azi, mai bine zis ale unui anumit tip de intelectual de azi, receptiv la semnele cerului și ale pământului. Așadar o poezie meditativă, de o melancolie care se vrea nu numai feminină – și reușește! –, cu implicații dramatice bine acoperite. Poeta pune poeziei sale haină de mătase lungă, cu străluciri stinse, dar sub care frumuseți deosebite se ascund”. □ Al. Andrițoiu: *Simetrii*: „Poezia din această nouă carte a lui Al. Andrițoiu se abordează cu satisfacția celui care vine la un izvor unde, singur, va găsi apa limpede și răcoritoare. Ritmuri elegante, rime sonore și multe rare, împerecheri de cuvinte, poate, cu migală și răbdare, și mai ales multă sinceritate, multă francheță într-o simplitate demnă de invidiat. Trecând prin aproape toate etapele poeziei noastre postbelice, Al. Andrițoiu este exemplul poetului care s-a regăsit întotdeauna și mai ales acum, în personalitatea-i precisă, în inspirația-i venind din tainele ancestrale ale acestui pământ, încununându-se firesc cu aura cântecului de țară, cu nimbul sonor al imnului, de dragoste, cu tristețe de ceață a drumului de seară care duce într-o zare pe care n-o știm”. ■ În cadrul rubricii *Cărți de poezie* semnează recenzii: Emil Manu, Liviu Grăsoiu, G. Gheorghită, Octavian Voicu, G. Grigore.

□ Emil Manu analizează volumul Mariei Banuș: *Portretul din Fayum*: „Mai degajată decât în multe din versurile sale, racordându-se la mentalitatea senzațiilor lirice de la debut, Maria Banuș apelează aici și la modalitatea estetică a jocului, fără să renunțe la ideile-axe ale cărții, fără să renunțe la meditație. Trebuie să vorbim în final și despre poemele neindicate în sumar, de ilustrațiile de carte, bizare și simbolice, semnate de Tudor Banuș, cărui îi aparține și co-perta”. □ De cartea Ilenei Mălăncioiu, *Către Ieronim*, se ocupă Liviu Grăsoiu: „Ileana Mălăncioiu practică, în general, o poezie cu simbol și având un minimum de epic. În cadrul lui, însă fiecare cuvânt înseamnă foarte mult, atenția la nuanțe fiind vizibilă și, neluarea lor în considerație, ducându-l pe cititor ori pe comentatorul literar la concluzii superficiale. Poemele ei întind astfel zeci de nevăzute capcane, mascate inteligent și cu un deosebit instinct al limbii, de cuvinte aparent banale, rânduite în cele mai clasice forme de versificație cu puțință”. □ Volumul semnat de Victoria Ana Tăușan, *Catharsis*, este recenzat de G. Gheorghii: „Un conceptualism surprinzător ne întâmpină în ultima carte a Victoriei Ana Tăușan, *Catharsis*. Poeta pare a fi renunțat la firescul și frustetea discursului liric din volumele anterioare, în favoarea noțiunilor abstracte și a reinterpretării unor mituri. Întreprinderea mi se pare de tot interesul și nu justifică, în niciun fel, obiecțiile ce s-au adus, în acest sens, cărții. Nu văd de ce trebuie să ne speriem, asemeni altora de acest experiment, în fond necesar”. □ Octavian Voicu prezintă cartea lui Vlaicu Bârna: „*Cupa de aur* cuprinde poemele de rezistență scrise de Vlaicu Bârna până în prezent. Selecția a făcut-o însuși autorul, dându-ne astfel o intimă mărturisire a profilului pe care și-l bănuiește ca poet. La popasul acesta facem cunoștință deci, mai în adânc, cu un autor discret și reținut, a cărei prezență a trecut de multe ori neobservată”. □ La volumul de versuri al lui Palton Pardău se referă C. Grigore: „Cu volumul *Planete albastre*, personalitatea artistică a lui Platon Pardău își anexează noi zone tematice, dar, mai ales, le reinterpretează pe cele vechi. Devine mai evidentă aplecarea spre viziunea poetică inedită și virtuozitatea expresiei concentrate, eliptice. De aici impresia de încrustare violentă a cuvântului și imagini, care se structurează după o logică nouă, mereu alta, relevând prospețimea permanentă a actului de receptare poetică”.

• [„Cinema”, nr. 11] Apare ancheta revistei *Ce filme ați face dacă ați fi producător?*, realizată de Valerian Sava: „A fi producător este profesiunea cea mai specific cinematografică. Afirmția nu se vrea paradoxală și nu are de ce să surprindă: în definitiv, regizori există și în teatru, iar unele școli moderne au făcut din directorul de scenă autor complet al spectacolului; tot din teatrul vin, de regulă, și actorii; scenariștii, oricât de specializați, țin totuși de profesiunea literară și celelalte categorii de cinești își află și ele corespondent în armele sau tehnicile adiacente: operatorul e fotograf, ilustratorul muzical – compozitor, scenograful – pictor. Inutil, în schimb, a încerca descoperirea unui echivalent pentru producătorul de film: editorul intervine când romanul e scris,

pensula e totdeauna a pictorului, chiar când inițiativa unui tablou aparține comanditarului, iar impresarul nu asistă niciodată la gestația unei simfonii. Producătorul de film este singurul factor exterior actului intim al creației care «organizează» o «producție» artistică da capo al fine, în afară de cazurile, notabile doar ca excepție, când «producția» se «organizează» de la sine sau când regizorul își descoperă și virtuții de producător. [...] Scenaristica, de pildă, este și azi o profesie pasageră și parțială, fiindcă, în condiții de pionierat, numai un producător în funcțiune și cu un dispozitiv autorizat (producător delegat, producător asistent) poate să «organizeze» «activitatea scenaristică» în toate articulațiile și funcțiile ei, prin colaborări specializate: idee, story, dramaturgie, adaptare, dialog, gag-uri. Prin constituirea acestui corpus vital al producătorilor și prin investirea lui cu atributele care-i revin, vom încheia complet o primă perioadă, constitutivă, din istoria cinematografului noastre, căreia, de la platouri și actori la regizori și tehnicieni, de la scenariști și distribuitori la producători și critici, nu i-ar lipsi nimic. Decât puterea opțiunilor și desăvârșirea». La anchetă răspund: □ George Macovescu, *Filme și sentimente mari, variate*: „Răspunsul mi se pare simplu. Aș produce filme care să intereseze pe spectatori și să reprezinte interesele mele. Dar, cum aș fi producător într-o țară socialistă, respectiv în România, interesele mele nu ar fi, nu pot fi altele decât interesele colectivității din care fac parte, ale partidului meu”. □ Marin Preda, *Mai multe filme de actualitate*: „Prima carte pe care aș încerca s-o ecranizez ar fi *Alexandru Lăpușneanul* de C. Negruzzi. Al doilea film l-aș face după scenariul pe care l-am predat zilele acestea studioului «București», cu un subiect din lupta pentru apărarea Capitalei în zilele de 23 și 24 August 1944, și asta nu fiindcă scenariul e făcut de mine și fiindcă e bun (lucru de care sunt convins), ci pentru că suntem datori față de memoria celor care au luptat pentru apărarea Bucureștiului și eliberarea Ardealului, luptă pe care generațiile mai tinere n-o cunosc. Și, cum tăria cinematografului în concurența pe care a angajat-o cu celelalte arte constă în aceea de a fi mereu actual, bineînțeles că aș face cât mai multe filme de actualitate, pentru scrierea cărora aș căuta mijloace de stimulare printr-o retribuție deosebită față de celelalte scenarii. Desigur, prin filme de actualitate nu înțeleg decât acele filme care arată – așa cum fac filmele italiene – viața adevărată a populației țării, cu aspirațiile și dramele ei specifice”. □ Ana Blandiana, *Filme rentabile artistic*: „Dacă aș fi producător, aș înțelege că, în acest amețitor carusel al originalității, singura șansă a regizorilor mei este de a fi ei înșiși – și le-aș da această șansă. Le-aș pretinde pasiune, patimă chiar, pentru contemporaneitate, neliniște creatoare și curaj artistic (un artist are întotdeauna nevoie de curaj pentru a privi realitatea în ochi până la punctul în care se simte cel puțin egalul ei), le-aș pretinde să facă filme prin care să exprime viața, s-o iubească și să polemizeze cu ea, cu alte cuvinte, dacă aș fi producător, aș face tot ce pot pentru a impulsiona nașterea unei școli care să nu uite nici o clipă că nimic nu e mai rentabil decât adevărul convertit în artă”.

□ Zoe Dumitrescu Buşulenga, *Filme de analiză, moderne*: „Nu pot să spun că am opinii sigure în materie de film, pentru că nu sunt o pasionată cinefilă. Mă duc foarte rar la cinematograful și în general evit filmele inspirate din romane cunoscute, fiindcă, cu rare excepții, îmi trădează imaginea interioară de mult formată. Le prefer pe acelea care refac mai degrabă opere dramatice clasice (după Eschil, Sofocle ori Shakespeare), dacă sunt datorate unui regizor mare ori jucate de un actor de valoare. [...] Dacă regizorii noștri ar fi suficient de cultivați și de sensibili ar putea aborda cu succes și filmul științifico-fantastic, atât de greu de făcut încât, din pricina contactului dificil între omul modern și ficțiune. Și azi ar fi pentru noi, poate, un filon prețios de explorat spre viitor”.

□ Eugen Barbu, *Ecranizările care ne lipsesc*: „Cred că există încă multe mari opere literare încă neecranizate și dacă ne gândim la literatura noastră, iată, nu avem *Ciocoi vechi și noi*, nu avem *Țiganiada*, nu avem un *Păcală*, nu avem *Miorița*, *Legenda Meșterului Manole*, *Ultima noapte de dragoste...* și *Patul lui Procust*, nu avem *Un om între oameni*; aş ecraniza, bineînțeles, *Craii de Curte-Veche* a lui Matei Caragiale [sic!], *Enigma Otiliei*, *Bietul Ioanide* și *Scrinul negru*, *Moromeții*, *Desculț* și *Groapa*, Hortensia Papadat-Bengescu, *Între zi și noapte* a Henriettei Yvonne Stahl, *Donna Alba* și *Zilele și nopțile unui student întârziat*, *Viața lui Ștefan cel Mare* a lui Sadoveanu, care în afara *Baltagulului* nu mi se pare cinematografic, totuși. L-aș ecraniza pe Ionel Teodoreanu, cu tot gongorismul său, mai ales *La Medeleni* (ce bun serial de televiziune ar fi!). Dar romanele lui Radu Tudoran, ce filme frumoase ar naște ele, dacă și-ar găsi scenaristul! Sigur că omit încă multe lucruri, lista rămâne deschisă, fie ea să înceapă și cu *Princepele...*”.

□ Sütő András, *Confesiuni pline de farmec*: „Mai departe: m-aș feri de ofertele care sună cam așa: «Am descoperit, dom'le, o nouă și necunoscută trăsătură a sufletului, noile taine ale subconștientului, etc. Ceea ce voi spune eu este cu totul inedit, nevăzut, necunoscut, nescris, etc. Iar pe acest inedit îl voi dezvălui curajos cu totul neconformist, etc.» Le-aș răspunde așa, dacă aş fi director general al CNC: «Acest soi de curaj este de fapt o deghizare a lașității. Să scriem mai degrabă, stimat dom'le scenarist, despre ceva arhicunoscut; despre „ceea ce plutește în aer” – cum s-ar zice; despre ceea ce vorbește toată lumea.» Este una din legile vieții noastre, ca să nu o trăim doar, ci să și vorbim despre ea. S-o reinterpretăm minut cu minut, clipă de clipă. Ciudat lucru, această interpretare cotidiană, părerea noastră propriu-zisă, felul cum vedem această viață, se rezumă pe scenă sau pe ecran – în majoritatea filmelor noastre de până acum – la vorbărie pretins intelectuală, chiar filozofică, întru totul sterilă, aspirând la false profunzimi. Nu există un product mai sterp, mai dezolant al unei perioade, decât așa numita «piesă de idei», aceea cu sălile goale de teatru, cea cu scaunele scârțâite la cinematograful. Dacă-aș fi un factor de întreprindere cinematografică, aş ține departe de Buftea, pe o rază de cel puțin cincizeci de kilometri, flecăreala travestită în intelectualism și pe toți acei ce sunt în stare să pălăvrăgească lângă o

sondă incendiată sau la spitalul de urgență, în timp ce naște o femeie – despre sensul vieții”. □ Aurel Baranga, *Filme de succes și filme de avangardă*: „Înainte de a-mi pune problema genului abordat, m-ar obseda o altă întrebare: va interesa filmul meu, are șanse să placă, va avea succes? O cinematografie fără *filme de succes* nu există. De aceea, după modelul producătorilor care fac filmele cu banii proprii și care tremură pentru fiecare gologan investit, m-aș despărți imediat și pentru eternitate de un regizor care m-a *ruinat*, m-a lăsat sărac fiindcă ține dumnealui să facă încercări și experimente pe buzunarul meu. Dacă vrea să facă avangardă s-o facă sănătos, dar pe banii lui. Mie să-mi facă filme de succes, fiindcă o peliculă în care s-au investit trei milioane de lei și rulează două zile în trei săli goale, e mai mult decât o crimă, e o greșeală. O greșeală de consecințe multiple: în afara banilor prăpădiți, mai are darul să gonească spectatorii și de la alte producții mai inspirate, conducând până la aceea concluzie funestă, de atâtea ori auzită: nu știm și nu vom ști niciodată să facem filme bune. Or o asemenea concluzie e falsă. Știm să facem filme, avem suficiente forțe care să asigure o asemenea producție. E nevoie însă de o mai mare claritate în concepție și, mai ales, de o decizie eroică; decizia de a declara deschis: facem o cinematografie pentru milioane de spectatori, o cinematografie comercială, în accepția superioară a termenului, o *cinematografie de succes*”. □ Eugen Jebeleanu, *Filme curajoase, cu o tehnică nouă*: „Dacă aș fi producător, aș căuta un regizor (poate se găsește) care să treacă proba focului realizând un film cu numai 2-3 personaje, cu un singur decor interior, restul decorurilor împrumutându-le de la natură; aș căuta ca personajele să vorbească cât mai puțin, spunând prin Har cât mai mult, iar spectatorul să audă cu înfrângere ceea ce nu spun buzele: glasul miracolului. [...] Aș face filme moderne, curajoase, cu o tehnică nouă, chiar când ar fi vorba de filme privind trecutul, filmele în care nici actorii, nici caii, nici – mai ales – viziunea regizorală să nu fie sufocate de bărbii și de harnașamente. Nu cu asemenea filme aș putea să particip eu, producătorul, la întrecerile internaționale – și să impun un stil, deocamdată inexistent, al unei școli cinematografice românești. În sfârșit, aș stimula substanțial – materialmente – valorile cu totul remarcabile: actori, regizori, operatori, compozitori, scenariști și așa mai departe”. ■ Romulus Rusan propune un interviu sub întrebarea generică *Iubiți filmul, Constantin Daicoviciu? Sunteți printre întâii lui contemporani*: „– Ați fi gata să colaborați la un film? – Eu sunt gata oricând să colaborez la orice film istoric, și chiar la cele neistorice, atunci când mi se cere un sfat în ce privește atmosfera și specificul unei situații îi dau. Cu o condiție însă: să fiu întrebat din timp, să simt că sunt un colaborator și nu un simplu spectator. Ba, dacă mi-ați fi pus în tinerețe această întrebare, v-aș fi răspuns că mi-ar fi plăcut să fac chiar pe actorul...”. ■ În *Însemnările unui spectator temperat* Teodor Mazilu publică *O viață ca în filme...*: „Cinematograful nu poate fi înțeles, cred eu, prin estetică. Cu estetica, cea de-a șaptea artă are mai puțin de a face, psihologia însă ne poate fi de un

mare ajutor... Nimeni nu alimentează mai conștiincios, mai variat, mai perfid și mai metodic subconștientul omenesc, ca cea de-a șaptea artă. Subconștientul omenesc e clientul ei cel mai statornic și, dintre toate artele, ca să fiu drept, cinematografia își respectă în cel mai înalt grad clienții...". ■ Ov. S. Crohmălniceanu revine la *Cronica cineideilor* cu expozeul *Un tip straniu de visător: spectatorul de cinema*: „Spectatorul caută la cinematograful un soi curios de onirism, încărcat, paradoxal, cu o măcar formală credibilitate. Ecranul e chemat să transforme visele în întâmplări posibile, chiar dacă realizarea lor e foarte puțin probabilă. Altfel zis, dorințele inconștientului vor să-și găsească întruchipări care să îmbrace aparențele vieții zilnice”. ■ În *Film și literatură* Gelu Ionescu semnează *Urare neconvențională*: „Tocmai mă gândesc să ocup rubrica aceasta, măcar pentru o dată, și cu ceva despre cărțile de istorie a cinematografului. Îmi aminteam că D.I. Suchianu avea o excelentă idee în luna iunie (sau mai) pe care o risipea într-o pauză: ideea de a scrie o istorie a filmului nu după clasicele criterii (școli, autori, etc.), ci după unul mai neobișnuit și poate mai adecvat: cel al filmelor-cap de serie, al filmelor care au introdus «ceva» nou și important în cinema. [...] Coincidență: «Contemporanul» din 4 septembrie vestea cititorilor cei 75 de ani ai Decanului nostru. Și atunci am lăsat de o parte cărțile de istorie a cinematografului și m-am gândit la un film care nu s-a făcut și pe care D.I. Suchianu ar fi trebuit să-l pună în istoria sa: un film despre D.I. Suchianu vorbind despre cinema și istoria lui”.

• **[„Convorbiri literare”, nr. 7]** Al. Dima semnează articolul intitulat *Universalitatea virtuală și reală a literaturii noastre*, în care discută pe marginea conceptelor de *virtualitate* și *realitate* în ceea ce privește opera unor scriitori canonici din literatura română și despre posibilitatea universalizării unor scrieri cu adevărat potențial de răspândire globală, așa cum ar fi cazul lui Mihai Eminescu: „Universalitatea operei eminesciene se [...] reazemă însă [...] pe consonanța ei cu marile trăsături ale lirismului mondial în așa fel încât cititorii de pe orice meridiane și paralele recunosc în scrierile poetului problematica și arta literară de pretutindeni”. ■ Sunt publicate poemele *Sămânța* și *Psalm* de Al. Jebeleanu, poemul *Armura ce arde prin copaci* de Adrian Beldeanu și piesa de teatru *Rouă și tutun* scrisă de Mircea Radu Iacoban. □ Daniela Caurea publică poemele *Herald*, *Scrisoare*, *Vechi motiv*, *Fals preludiu*, Adrian Munțiu poemul intitulat *Metamorfoză*, iar Nelu Ionescu publică piesa de teatru în două acte intitulată *Impas*. □ La secțiunea *Omagiu lui Eminescu* sunt publicate poemele *Eminescu* scris de autorul grec Nikos Papas, *Eminesciană* semnat de autorul francez Hubert Juin, *Pământ eminescian* compus de autorul rus Alexandru Jarov și *Teiul lui Eminescu* de autorul ungar Tacacs Tibor. ■ Al. Andriescu recenzează volumul de poezii *Orga de mesteceni* scris de Ion Brad despre care menționează faptul că: „De la natură, pe care o simte în senzații acute, pleacă un circuit mereu viu în toată poezia lui Ion Brad. Acest circuit trece și în meditațiile sale, conferind volumului *Orga de mesteceni* o savoare

particulară”. ■ Aura Pană recenzează ciclul de elegii ce compun volumul *Umbră paradisului* de Horia Zilieru. ■ În traducerea lui Al. Călinescu este publicat articolul *Actualitatea poetică franceză*, semnat de Jean Rousselot, în care se vorbește despre subiectivitate și reliefaarea conținuturilor psihologice din poezia lui Pierre Reverdy, unul dintre predecesorii *suprarealismului*, și despre importanța așa-numitului *poem scurt*, care trebuie să înlocuiască tendințele scriitorilor de a compune epopei. ■ Horia Hulban semnează articolul *O polemică despre cultură și universitate* unde prezintă o serie de probleme ridicate de progresul tehnologic al societății contemporane. ■ Pornind de la studiul Ioan Slavici, *opera literară*, semnat de D. Vatamaniuc, D. Irimia scrie articolul „*Arta*” unei interpretări a artei literare, în care sunt discutate conceptele de *formă* și *conținut* și relația dintre ele în procesul creației artistice așa cum pot fi identificate în opera lui Ioan Slavici. ■ Al. Dobrescu recenzează volumul de poezii *Lampa lui Diogene* scris de Șt. Aug. Doinaș, în care nuanțează termenul de didacticism cu care a fost asociată opera poetului: „Din această perspectivă, a dascălului, *Lampa lui Diogene* este didactică și e foarte bine că este, căci o asemenea analiză constructivă e preferabilă cronicilor distante, bombastice, ori pretins academice”. ■ Radu Felecan recenzează volumul de poeme folclorice *Planete albastre* al lui Platon Pardău, Simion Bărbulescu vorbește despre ce de-al doilea volum de poezii semnat de autorul Aurelian Chivu, și anume *Saturnalia*, Anca Măgureanu discută despre cartea lui Jean Giraudoux intitulată *Romane*, despre care spune că „obiectul principal de analiză rămâne omul, dar un om rupt atât de realitățile sociale cât și de lumea sa interioară, un om situat într-un univers ireal, desprins de orice determinare de timp și de spațiu, într-un univers în care se stabilesc armonioase corespondențe între natură și eul «celor alese»”, iar, nu în ultimul rând, Al. I. Friduș vorbește despre atitudinea non-conformistă a autoarei Ecaterina Oproiu așa cum se structurează ea în *Un idol pentru fiecare*.

● [„*Echinox*”, nr. 11] Editorialul (de Justin Lupu) dezvăluie „extinderea democrației universitare prin crearea Consiliilor și Senatelor universitare și generalizarea muncii colective prin acute organisme” și „garanția sigură a idealurilor noastre – P.C.R.”. □ Versurile sunt semnate de Ion Pop, Nicolae Diaconu, Mariana O. Bojan, Franz Hodjak, Miodrag Pavlović (în traducerea lui Ioan Peianov). ■ Proza lui Mircea Ciobanu constituie subiectul cronicii literare a lui Petru Poantă (*Mircea Ciobanu sau nevoia de martori*). ■ Constantin Hârlav analizează poezia Constanței Buzea (*Agonice*). ■ Ovidiu Moceanu este interesat să comenteze povestirile lui Vasile Voiculescu, făcând și o scurtă paralelă cu proza sadoveniană (*Motive ale povestirilor lui V. Voiculescu*). ■ Mircea Muthu îl plasează pe Paul Zarifopol sub semnul *criticii artistice* în studiul *Paul Zarifopol – delimitări estetice*. ■ Despre laboratorul de creație a lui Liviu Rebreanu, discută Ion Livian în *Rebreanu sau despre limitele romanului*. □ Proză de Marian Drumur, Marcel Runcanu, Dumitru Radu Popa și

Adrian Popescu. ■ Dinu Flămând aduce în atenția cititorului doi prozatori Borges și Lawrence Durrell al cărui roman, *Quartetul din Alexandria*, îl analizează mai pe larg în tableta rubricii sale, *Însemnările lui Lafcadio*. ■ Marian Papahagi ne întoarce spre epoca lui Fielding și al romanelor sale picarești Tom Jones și Joseph Andrews în studiul *Fielding, paradoxalul*. ■ Nicolae Diaconu face oficiul de selecție a textelor poetice primite la redacție la rubrica *Dintre sute de catarge*.

● **[„Familia”, nr. 11]** Grigurcu se referă la *Încercări de pseudocritică* semnat de Alexandru Paleologu, caracterizat ca fiind „cochet, cultivând o nonșalanță studiată”, „nedându-se înlături de la un autoportret «negativ», concomitent denigrator și orgolios”, preocupat de „examenul existențial, pitoresc nuanțat, oferit fie de o personalitate, fie de o epocă”, având „rezerve masive față de critica curentă, prea «tehnicistă», bornată, luând în considerare exclusiv «litera» în dauna «spiritului»”. Protestul său împotriva aceluia «act magistral care se numește actul critic» se justifică prin caracterul oarecum administrativ, exsanguu al acestuia, prin opacitatea lui la complexitatea lumii de valori pe care o propune creația. Mai mult din alte texte decât din cele incluse în acest volum, dar și din «spiritul» unora dintre ele, Alexandru Paleologu se definește ca un moralist. Speță rară, căci e vorba aci de o vocație literară care nu e pe de-a-ntregul «refulată» așa cum se admite îndeobște cu privire la critică. [...] Voindu-se singular, aristocraticul autor al volumului prezentat poate fi pus totuși în legătură cu seria Zarifopol–Ralea–Suchianu [...] caracterizați prin rafinamentul epicureian, [...] prin digresiile savante. [...] Ni-l închipuim pe Alexandru Paleologu înveșmântându-se în mânecute de dantelă și jabou pentru a-și scrie cu o subtilă mefiență pentru efemer paginile de o contribuție atât de substanțială la elucidarea spiritului prin literă”. □ Despre Mihai Ungheanu, Gh. Grigurcu crede că e „un critic «ideolog», făcând o „critică a criticii”, „dispus să caute pretutindeni ecuații de tipul om = operă, operă = idee, și în mult mai puțină măsură atras de carnația însăși a creației, de voluptatea artei care încetează adesea granița între obiect și subiect, între literatură și comentariu”. Titlul cărții, *Campanii*, „ne atrage atenția asupra operațiunilor polemice. Din sfera generalității criticul descinde cu priviri vulturești pentru a face aplicații. Meritul incontestabil al lui M. Ungheanu este acela de a fi îndrăznit printre primii în ultimii ani de a denumi mediocritatea mediocritate. Autori și cărți înfășate într-o falsă stimă sunt dezgolate pentru a li se înfățișa malformația. Ceea ce cucerește încrederea este aerul demn, curat intelectual, pe care-l păstrează criticul în timpul execuțiilor”. ■ De *Moartea lui Orfeu* de Laurențiu Fulga se ocupă Radu Enescu, identificând „viziunea simbolică de sorginte expresionistă a autorului”, „explorarea straturilor infraconștiente; atmosfera de vis fantastic; preferința pentru stările de tensiune lăuntrică ce frizează patologicul; predilecția pentru confesiunea monologată, senzuală, și fantastă; reducerea realității la câteva principii elementare, antagoniste”. Se recomandă „o

scriitură mai albă, mai neutră, în contrast cu febrilitatea halucinantă a proceselor sufletești”, utilă în sporirea „virtuțile artistice ale romanului. Lirismul patetic al confesiunii sculptorului are uneori inflexiuni melodramatice. După cum și utilizarea frecventă a propozițiilor frânte, în suspensie, ne sugerează că destinul celui alt e pentru noi o permanentă virtualitate, susceptibilă de ambigue rezolvări și incită cititorul la o directă participare, urmând ca acesta să completeze mental fraza, dar, totodată, devine iritantă prin abuz. [...] Timp obiectiv nu există în roman, nici în epilog unde perspectiva e brusc răsturnată, confesiunea directă a protagonistului fiind înlocuită de un narator la persoana a treia care începe pe un ton de obiectivă detașare, dar sfârșește confundându-se cu eroul. Distingem în schimb în *Moartea lui Orfeu* un timp al narațiunii și un timp narat”. □ Versuri de Petre Got. ■ Identificându-l pe *Sadoveanu un scriitor necunoscut*, Eugen Luca își propune să corecteze percepția asupra scriitorului, să-l facă mai bine receptat și „valorificat”, recomandând o altă lectură pentru romanele sale istorice, ele „nesupunându-se canoanelor genului”, și nu „excelează prin invenție epică”, nu „captează interesul cititorului prin artificii” spre deosebire de cele ale lui Dumas și Sienkiewicz. „Pentru lectura lui Sadoveanu cititorul trebuie pregătit ca pentru un unic, de neuitat festin intelectual”. Eugen Luca este de părere că e necesar „să fie descoperit și scriitorilor care, fără s-o știe, descind direct din opera sa”. „Altminteri nu s-ar explica ușurința cu care s-au emis, în trecutul mai îndepărtat sau mai apropiat, opinii dintre cele mai stranii privitoare la creația lui Sadoveanu”. ■ Ovidiu Cotruș continuă, și în acest număr, identificarea *Funcțiilor mitice ale poeziei*: „Toți cei ce s-au ocupat de problema mitului – filozofi, psihologi, etnografi, istorici ai religiilor – de la Hamman și Schelling până la C.G. Jung, Malinovski și alții – sunt de acord cu Ortega y Gasset în ce privește afirmația că în societățile arhaice mitul nu este numai o istorie povestită, ci o realitate trăită. Dar nu avem dreptul să reducem – așa cum procedează filozoful spaniol în eseu *Latura jovială a filozofiei* – întreaga experiență spirituală a lumii arhaice la triada religie, mit, poezie, excluzând din acest cadru gândirea speculativă, știința și chiar activitatea civilizatorie”. ■ O continuare a studiului din numărul precedent *Un poet plutonic* – Ștefan Augustin Doinaș întreprinde și Ion Negoitescu. „*Paradoxală și mai adânc contradictorie, în aparență, la un poet cosmic, ordinea, rigoarea formală se constituie în chiar structura lirismului doinașian. Romanticul structural intră în componență esențială cu estetul* [...] Urâtul, diformul, monstruosul, amarul, tot ceea ce amenință, pe plan sensibil, viziunile poetice ale lui Doinaș își impune prezența și în zona iubirii, pe care versurile o cântă însă, cu mare precădere, la marginile exacerbate gigantic, ale senzorialității (de evitat termenul de senzualitate, prea puțin relevant la nivelul cosmicului). [...] Pentru Doinaș, al cărui lirism cosmic e fericită inflorescență gigantică de metafore, umbrită, bântuită însă de primejdiile imanente ale urâtului și limitei, Logosul (adică opera, lucrarea sensibilă revărsată în lucrarea marelui real, în

însăși rostirea dintâi), e ceva meschin (îndoielnic), de unde precaritatea materiei, inconsistența principală a realului. [...] De aici până la conștiința neantului universal nu mai e decât un pas. Contemplativ și pesimist, Eminescu proclamă neantul universal, ca «vis al neființei». [...] Cosmotic, Doinaș se mulțumește să constate el însuși că e visat de către neființa oarbă”.

● **[„Lupta de clasă”, nr. 11]** Adriana Mătescu glosează despre *Literatura ne semnificativului*, făcând referire acidă la „o considerabilă cantitate de proză care frizează rafinamentul, elevația spirituală, bunul gust, cultura și speculația filozofică, gratuitatea subțire, un savant și prețios sexualism, enigma, misterul, poezia mistică și iluzia medievalistă etc.” și care „rămâne, privită îndeaproape [...], o confecție naivă sau jalnică, involuntar comică. Adesea asemenea proze apar în vecinătatea unor articole-program care, într-o impecabilă retorică, vorbesc de etica scrisului, de răspunderea scriitorilor față de ei și față de societate, de fundamentalele întrebări ale omului de astăzi, de luciditatea în fața problemelor sociale actuale etc. etc.”. Sunt nominalizate la această categorie, a „ne semnificativului”: *Umbra* lui Radu Petrescu (publicată în „Ramuri” nr.1/ 1970), *Zodia balansoarului* de Sânziana Pop (publicată în „România literară”, nr.25/ 1970), *Vocale* de Nicolae Damian (publicată în aceeași revistă), *Trei zile* de Vintilă Ivănceanu (din „Argeș”, nr.6/ 1970), *Thanatos* de Aurel Dragoș Munteanu (din „Luceafărul”, nr.12/ 1970), *Soarele ca o inimă de fruct se topea* de Eugen Uricaru („Ateneu”, nr.5/ 1970), *Cineva mereu* de Augustin Buzura („Tribuna”, nr. 23/ 1970), *Marea călătorie* de Sorin Titel („România literară”, nr. 30/ 1970), *Samson* de George Sidorovici („Ateneu”, nr.5/ 1970).

● **[„Orizont”, nr. 11]** Se plătește din nou tributul Cezarului, redacția revistei comunicând ferm din prima pagină: „Începând cu acest număr revista «Orizont» publică studii, articole eseuri privitoare la activitatea Partidului Comunist Român în cei cincizeci de ani, precum și lucrări beletristice inspirate din lupta partidului, oglindind tumultoasa tinerețe a Partidului Comunist Român, tinerețe izvodită din forța și înțelepciunea poporului” (*Semicentenarul Partidului Comunist Român: Călit în lupte și veșnic tânăr*). □ Ca urmare, prima intervenție, în sensul deja enunțat, îi aparține lui William Marin cu *Contribuții la istoricul presei comuniste din Banat (1921-1944)*. □ Sunt prezenți cu versuri: Victor Eftimiu, Virgil Cărianopol, Gabriela Melinescu, Andrei A. Lillin, Al. Jebeleanu, Damian Ureche, Tudor George, Dim. Rachici, Irene Mokka, Ion Lotreanu, Simion Mioc. □ Din literatura universală, sunt aleși poeți canadieni (de limbă franceză și engleză) și prozatorul rus Evgheni Evtușenko. ■ Cornel Ungureanu semnează două cronici: în prima se ocupă de volumul *Cică niște* cronicari al lui Cornel Regman, un critic de factură lovinesciană care lovește fără cruțare în «călinescieni» (precum I. Negoțescu și N. Balotă) cronică din care extragem următorul fragment: „[...] cântitoare și pătimășă, poartă în sine mirosul înțepător al foiletonului literar [...]. [...] nu e mic lucru să polemizezi într-un singur foileton, cu 3-4 critici, după cum nu e mic lucru să afirmi că po-

ezia lui Doinaş trece neobservată, iar Valeriu Cristea e un proletcultist. [...] Starea obișnuită a criticului e foamea cumplită de eroare, și regretul cel mai mare al celui ce citește cartea e că n-au existat mai mulți cronicari gen V. Cristea care să-i catalizeze verva pamfletară.[...] cartea lui Cornel Regman e un western al criticii, cu salon, cavalcade, piei roșii și fețe palide. Din uimitorul potop de acuzații, de ironii, de mângâieri diabolice, de retrageri fățarnice și de lovituri frontale se naște un stil critic de o indiscutabilă siguranță”. □ iar în a doua cronică, îi acordă atenție lui Mihai Ungureanu și volumului *Campanii*. ■ Lui Șerban Foarță îi revine a treia cronică, tot despre un volum de critică, și anume monografia *Bacovia* a lui Mihail Petroveanu. ■ Ion Maxim își asumă sarcina celei de-a patra cronici referitoare la două cărți ale lui Dumitru Micu, *Început de secol, curente și scriitori* și *Estetica lui Lucian Blaga*: „Istoria literară practică de Dumitru Micu va fi în conformitate cu firea sa [...], meticuloasă până la amănunt, punctând înșiruirea datelor absolut indispensabile înțelegerii evoluției literare de la începutul secolului nostru cu critice luări de poziție”. Din cartea despre Blaga și atitudinea autorului despre gândirea filosofică a lui Blaga: „[...] concepția de bază care închide un «sâmbure irațional» e respinsă, subscriind doar anumite intuiții în materie de artă. Nu fără ironie, vorbind despre categoriile abisale și cenzura transcendentă criticul notează: «Toată construcția aduce a basm și ca atare, evident, nu suportă un examen științific»”. ■ La profiluri literare, Nicolae Ciobanu îl creionează pe cel al poetului A.E. Baconsky într-un studiu amplu în mai multe părți sau episoade, *De la lirismul contemplativ elegiac la crisparea tragică (I)*. ■ În tonalitățile eseului, Alexandra Indrieș dezbate problemele ridicate de cartea lui Solomon Marcus, *Poetica matematică* (E.A.R.S.R., 1970), rezumând esența cărții: „*Poetica matematică* nu este un manual. Întrebarea utilitaristă, pragmatică: la ce folosește? este meschină. De bună seamă, nu vom învăța din e nici cum să facem versuri, nici cum să facem critică literară. Ea nu e nici o carte salonardă și nu furnizează termeni de conversație șic. «Folosește» pentru că e interesantă, vie, frumoasă, bine scrisă, armonios construită și mai ales pentru că este [...] o interogație, o punere în chestiune”. ■ La cronica traducerilor, Irina Grigorescu pune în discuție traducerea unui poet american, Wallace Stevens, făcând parte din marea generație a lui William Carlos William, Ezra Pound, Thomas Stearns Eliot, în românește de Constantin Abăluță și Ștefan Stoeneșcu. ■ Din nou, la seria de documente ale istoriei literare, poetul bănățean Victor Vlad Delamarina se află în centrul atenției lui Nicolae Țirioi, iar, alături de acesta, Octavian Metea propune o investigație despre publicistul Vincențiu Babeș, din secolul al XIX-lea.

• **[„Presa noastră”, nr. 11]** Publicația se deschide cu un editorial semnat de Sânziana Pop, *Publicistica = talent, disciplină, profesie*, ce pare să contrazică opiniile academicianului Philippide despre presă: „Publicistica e un domeniu al artei, are rigori estetice ca și literatura. Publicistica este o chestiune

de vocație și de talent, este o problemă de disciplină și de profesiune. Publicistica nu se poate judeca în comparație cu literatura și ca literatură, ea nu exclude frumosul ci îl presupune, se condiționează chiar de dezideratul frumosului. Dacă literatura este o devenire, o durată, o judecată de valoare cu forță de generalizare, publicistica consemnează momentul, actualitatea imediată, o judecată de valoare la zi. Literatura presupune selecție, capacitatea transfigurării, însuși actul creației e un simbol. Publicistica presupune întregul. Publicistica poate și trebuie să presupună tot. Una dintre marile frumuseți ale publicisticii este tocmai această așezare în fața realității integrale, această obligație dificilă dar excepțională de a te exprima în legătură cu tot. Una dintre marile satisfacții ale ziaristului este aceea de a avea la îndemână enorma realitate, de a-i bănuși ființa imensă și de-a cuteza totuși să o numească, de-a o supune în câteva pagini de tipar. Materia publicisticii este infinită. În comparație cu literatura șansele ei de incorporare și difuzare a realității sunt mult mai mobile și mult mai largi. Orice scriitor recunoaște libertatea, descătușarea articolului de ziar față de pagina de literatură, fără ca asta să însemne distrugerea rigorilor artei, nu! Publicistica nu este un domeniu fără rigoare ci un domeniu cu alte rigori decât rigorile literaturii, un domeniu cu legi mai labile, mai laxe decât legile beletristice, dar cu legi! Cu canoane! Dacă s-a făcut și se mai face însă publicistică slabă e numai pentru că există această falsă și nocivă impresie a libertății totale, a scrisului la întâmplare, oricum, a polemicii intestinale cu ideea de literatură, de disciplină estetică. Foarte fals și foarte periculos. Singura diferență a publicisticii față de literatură din punct de vedere al disciplinei scrisului e așezarea ei sub imperiul altor rigori decât literatura, dar a unor rigori existente, obligatorii, recognoscibile! Iată de ce astăzi, mai mult ca oricând e necesar să discutăm modalitatea estetică a publicisticii, să acordăm ideii de talent și profesiune în publicistică un loc important, iată de ce apreciem cu entuziasm îndemnul venit din partea conducerii partidului, acea înaltă concepție a presei pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu o formula în felul următor: «Pentru a-și îndeplini misiunea de înaltă răspundere ce-i revine, presa trebuie să-și ridice nivelul de competență, înlăturând diletantismul și superficialitatea, monotonia și șablonul, promovând mai activ inițiativa, inventivitatea în lupta pentru înfăptuirea politicii partidului nostru, dezvoltându-și capacitatea de a reflecta cu profunzime și operativitate procesele și fenomenele actuale din viața societății noastre». Ce înseamnă «nivel de competență» dacă nu profesiune și talent? Dacă nu cultură? Cum ar putea fi altfel abordată tematica publicistică fără emoție și sensibilitate, fără inteligență și devoțiune, fără disciplină, fără acea informare la zi în toate domeniile culturii, ale politicii, și economiei, fără acel fond de cunoștințe care să poată servi drept suport interpretării actualității? Cine mai crede astăzi că realitatea se poate comunica oricum? Cine crede că realitatea se poate schematiza? Că se poate literaturiza? Cine crede că poate sta ca interpret în fața realității fără a o cunoaște, fără a-i stăpâni teoretic legile dezvoltării?

Această mare îndrăzneală de a interpreta realitatea pentru o imensă opinie publică poate fi îndrăzneala oricui? Cred că ambiția profesionalizării publicistului, ambiția specializării ca pentru o meserie, ambiția informației exhaustive, ambiția culturii, sunt singurele modalități de a concepe publicistica în mod real și logic. Ce înseamnă talent? Sensibilitate? Inteligență de excepție? Poate da, poate nu, – nu mai pot numi toate virtuțile lui – dar știu sigur că talentul e muncă, talentul e efort, talentul e disciplină a scrierii. Știu sigur, talentul nu e sfârșitul ci începutul drumului, începem toți prin a avea talent și sfârșim prin a ne profesionaliza talentul, prin a-l disciplina și a-l supune spre numirea cât mai fidelă, cât mai profundă și mai îndrăzneată a eternității, a omnipotenței realului din care rupem o fărâamă sau o durată, o clipă sau timpul etern. [...] Sunt foarte evidente eforturile presei de a se înnoi. Sunt pe cale de a se contura profiluri publicistice diferite, putem vorbi de pe acum de stiluri în reportaj, stiluri în comentariul de politică internă și externă, stiluri în rubricile de comentariu sportiv și monden. Colaborarea unor scriitori la presa cotidiană a sporit evident prestigiul ziarelor dar dincolo de existența acestor «nume» trebuie să recunoaștem și apariția unor semnături tinere, a unui adevărat front de ziariști care servește cu eficacitate coloanele presei. Efortul de înnoire a publicisticii practicate în revistele de cultură și de literatură nu stă nici el mai prejos. Am să numesc din capul locului interviurile poetului Adrian Păunescu, publicate în paginile «României literare» și cronicile Ecaterinei Oproiu din «Contemporanul». Și într-un caz, și în altul, suntem în fața unor probe de sondare excepțională a temei propusă spre dezbatere, în fața unor evidente eforturi de împrăștiere a genului. Și un autor și altul, în afara talentului și a inteligenței profesionale remarcabile, vădesc o intuiție admirabilă a publicului căruia i se adresează, o considerare a lui reală, potențială, în sensul unei colaborări de maximă exigență pentru ambele părți. Iar din punct de vedere stilistic, dacă întrebările tendențios naive și tendențios agasante ale lui Adrian Păunescu provoacă în cele din urmă o «demascare» totală a interlocutorului, Ecaterina Oproiu rămâne prin excelență o virtuoasă a comentariului rafinat și subțire, ironic și pătrunzător, o personalitate eminamente modernă, lucidă și tonică. Exemplele s-ar putea înmulți. Importantă este însă mai ales starea de lucruri pe care o reprezintă, efortul evident de înnoire pe care îl parcurge publicistica. Cu mai multă exigență din partea autorilor înșiși, dar mai ales din partea redactorilor de ziar, cel mai adesea răspunzători pentru calitatea articolelor care se publică, prin considerarea publicisticii ca o disciplină de muncă și de talent, prin aprecierea reală a publicului cititor și a mesajului care i se comunică, printr-un efort continuu de îmbunătățire a informației, de lărgire a cunoștințelor culturale, publicistica va deveni cu siguranță nu numai mediatorul publicului cu realitatea ultimei ore dar și un mediu propagandistic ideal de înrâurire a opiniei publice. Pentru că nu există publicistică neutră. Sau n-ar trebui să existe. Nu poate să existe o presă albă, fictivă, de complezență. Și nu poate fi oricine me-

diator al unei ideologii față de opinia publică, ci numai acel individ ale cărui convingeri social-politice și profesionale sunt limpezi și ferme”. ■ Publicistul și poetul Nicolae Dragoș opinează în legătură cu *Spirit analitic și diletantism în interpretarea fenomenului cultural*: „În presa cotidiană, centrală și locală, în revistele social-culturale din principalele orașe ale țării, un loc important îl ocupă dezbaterile complexelor probleme ale artei și literaturii, informarea cititorilor asupra principalelor manifestări și tendințe atât din cultura națională cât și din cea universală. Este evident efortul de a răspunde cât mai autorizat, cu competență și claritate interesului din ce în ce mai larg față de actul de cultură. Aceasta reflectă convingerea că opera de artă contribuie la formarea și educarea moral-cetățenească, la cultivarea trăsăturilor umaniste, la pregătirea fiecărui individ pentru ca – printr-un cât mai vast orizont spiritual – să poată înțelege în profunzime fenomenele vieții și lumii contemporane. Spre deosebire de perioade mai vechi din activitatea presei cotidiene se poate observa azi, analizând conținutul paginilor și rubricilor culturale, că acestea sunt mai atent orientate către o problemă de interes major, urmărind ca, atât prin dezbaterile și punctele de vedere cât și prin lucrările artistice promovate să contribuie la influențarea morală a cititorilor, sădind în conștiințe principii superioare de viață, militând pentru elevarea spirituală a tuturor membrilor societății noastre socialiste. În presa cotidiană se publică în mod frecvent sub semnătura unor oameni de artă, scriitori, critici literari, aparținând tuturor generațiilor, opinii și puncte de vedere ce atestă adeziunea la orientările date de partid dezvoltării culturii noastre socialiste, afirmării tot mai viguroase a literaturii, dramaturgiei, artei plastice și muzicale contemporane. Alături de oamenii de artă români, în coloanele ziarelor și revistelor sunt prezenți în mod frecvent și numeroși scriitori, oameni de artă din rândul naționalităților conlocuitoare – maghiari, germani, sârbi etc. Promovarea și comentarea critică a noilor creații artistice, – operație complexă, care implică competență profesională, o fermă orientare ideologică, atestate cel mai adesea în coloanele presei noastre – sunt completate prin preocuparea statornică de a folosi fiecare prilej (date aniversare, reeditarea operelor sau punerea în scenă a unor lucrări dramatice, analiza manualelor de literatură etc.) pentru a înfățișa tradițiile progresiste, patriotice ale culturii noastre, pentru a contribui la o analiză științifică a moștenirii culturale, desprinzând ceea ce este valoros, înaintat, înfățișând cu obiectivitate și discernământ limitele ideologice și artistice ale unor lucrări”. ■ *Tableta de seară*, o rubrică de succes a Radioului, atrage un comentariu al publicistului Valentin Hossu-Longin: „*Tableta de seară* se difuzează, fără întrerupere, din 18 mai 1969, durata uneia fiind de 5-7 minute, adică în medie câte 3 file dactilografiate. Emisiune de sine stătătoare, «tableta» a devenit repede (conform datelor serviciului specializat în sondaje de opinie) una dintre cele mai urmărite, creându-și un cerc statornic de ascultători. [...] Lista celor 43 de autori «publicați» până acum cuprinde pe Grigore Moisil, Mircea Malița, Zoe Dumitrescu-Buila, etc.”

trescu Buşulenga, Paul Anghel, Athanase Joja, Constantin C. Giurescu, Radu Beligan, Pius Brânzeu, Octav Onicescu, Eugen Pora [...] Cuprinderea atâtor asemenea nume sub acelaşi acoperiş creează casei o aură de invidiat, conferă emisiunii respective un titlu de noblete. [...] Subiectele «tabletelor» se pot împărţi în câteva mari grupe, le-am numi general-valabile, despre artă şi despre muncă, despre educaţie şi despre pasiuni, lucruri în fond cunoscute, spuse şi de alţii şi în alte ocazii. Ca să captezi interesul ascultătorului trebuie să vii şi cu ceva nou, spus într-un fel deosebit, argumentat, convingător, cu probleme dar şi cu soluţiile lor. Şi acestea toate în numai 3 pagini. Se poate? Se poate!''.

■ Sub genericul *Condeie care nu se dezmint* Carol Roman o intervievează pe Zoe Dumitrescu Buşulenga: „Eu scriu de mult, de aproape 25 de ani... O vreme m-am aflat în afara ariei publicisticii propriu-zise, preferând revistele de specialitate de istoria artelor, de critică de artă – de studii în general. De publicistică am început să mă ocup mai cu seamă după anul 1960. Debutul mi l-am făcut în «Luceafărul» şi «Viaţa românească», după care am colaborat la «Contemporanul», «Gazeta literară», «Secolul XX» etc. Din acest an am intrat în ritm, cu acest cuvânt încercând să sugerez o caracteristică a jurnalisticii în care am dorit să-mi stabilesc puncte de reper atât profesionale cât şi etice. Eu nu sunt un profesionist al jurnalisticii, dar încerc să dau tot ce este mai bun, să realizez propriile mele etaloane în activitatea publicistică. – *O întrebare: de ce scrieţi?* – Adevărul e că uneori sunt terorizată de foaia albă din faţa mea. Totuşi nu încetez de a scrie. Mă strădui să fiu prezentă în ziare ca şi în reviste. Aceasta pentru că în toate cazurile mi se pare că este vorba de o îndatorire morală: obligaţia de a răspunde atunci când mi se cere colaborarea, ca şi atunci când simt nevoia să fiu de fată, prin poziţia mea, la împrejurări de o mare însemnătate pentru celule. Scriu nu numai ocazional în sens exterior, ci şi în sens interior. Socotesc că este firească dorinţa de a fi prezentă în mijlocul tumultului, în mijlocul freământului constructiv. Acesta mi se pare un lucru absolut esenţial din punct de vedere psihologic şi social. – *Ce domenii vă alegeţi cu precădere?* – După cum spuneam, la începutul activităţii mele m-am ocupat în exclusivitate de critică şi de istorie literară. Acum – şi mai cu seamă în ultimii ani, de când am intrat mai adânc în viaţa socială şi obştească – abordez chestiuni ce ţin de domeniul propriu-zis al publicisticii. Tratez probleme de cultură generală ca şi de o acută actualitate, comentez fapte din viaţa publică, cărora le extrag semnificaţii. În ultima vreme am atacat o seamă de teme din domeniul atât de vast al educaţiei tineretului şi al eticii socialiste. – *Ce gândiţi despre ziaristică, în general, ca profesiune, şi despre cei ce o practică, ca profesionişti?* – Chiar dintr-un început mi-aş permite o comparaţie: mie mi se pare că ziaristul trebuie să fie în mijlocul lumii care-l înconjoară aidoma unui medic diagnostician. El trebuie să fie în permanenţă cu mâna pe pulsul actualităţii, să ştie să cunoască perfect organismul – adică masa, colectivitatea, mediul care determină reacţiile şi direcţiile de dezvoltare ale organismului social. El trebu-

ie să fie o prezență sine qua non, pentru că numai așa nu va pierde legătura cu marele ins, cu marele public care-l înconjoară și căruia îi este dedicat; pentru că aceasta este în fond misiunea jurnalistului. Gândesc că nu poți deveni ziarist, de pildă, dacă ești un mizantrop sau un individualist excesiv. Ziaristul se dăruie în cea mai mare măsură marelui public, maselor, care așteaptă de la el prezență, cuvânt hotărâtor, direcție ș.a.m.d. – *De altfel, în meseria noastră a fi un ziarist bun înseamnă a spune mult în puține cuvinte. Aici e toată arta...* – ...dar și marea dificultate. Aici apare opțiunea între economia de mijloace și redundanță. Ziaristul trebuie să opteze întotdeauna pentru economia de cuvinte și nu pentru redundanță. Adică cel care spune mult de tot n-o să spună niciodată foarte bine. Esențial este să știi să spui – și avem câteva exemple foarte bune de ziaristică contemporană, în «Le Monde», de pildă, sunt câțiva ziariști care scriu articole doar din câteva fraze. – *Escarpit, de pildă...* – Da. Celebrul Escarpit, care din două fraze ți-a fixat o idee. Și acesta este esențialul, în fond. Așa încât trebuie să ne propunem să izbutim această performanță. – *La noi Arghezi, mai cu seamă, avea această capacitate.* – Admirabil de bine, fiindcă era un mare poet, dublat de un mare ziarist... După cum spuneam, marii scriitori au în ei stofă de ziariști pentru că pornesc de la cuvânt și de la faptul concret; iar ziaristul, la rândul său, trebuie să țințească ca spre un ideal, înspre marele scriitor”. ■ Al. Graur reia problemele de stil într-un articol *Între prețios și vulgar*, completat de Magdalena Popescu Marin cu *Individualitatea stilistică a presei*. ■ *Caleidoscop ziaristic* găzduiește amintirile lui Demostene Botez: „Dacă am fost nerăbdător să termin liceul, a fost pentru a avea puțină și libertatea de a scrie la ziare, de a-mi spune părerea asupra problemelor timpului. Mai puțin pentru a lăuda anumite stări de lucruri – căci nu existau care să merite, – ci mai mult pentru a mă năpusti cu violență asupra tuturor nelegiuirilor și ipocriziilor. Demascarea stărilor de lucruri păcătoase din țara noastră a fost una din pasiunile mele. Temperament pașnic în genere, îmi descărcăm nădufurile aglomerate, nu în acte de violență, ci în polemici și pamflet. Am crezut totdeauna în marea putere a presei ca organ eficace de mobilizare a maselor, mai ales într-o vreme ca aceea, când nu era nici radio nici televiziune. Am crezut chiar cu precocitate, căci în clasa a 7-a de liceu am scos un ziar. Un ziar de propagandă printre elevii clasei, un ziar electoral”. ■ În spațiul aceleiași rubrici, Gheorghe Dinu rememorează la rândul său: „Pentru că-mi cereți să vă spun câte ceva din activitatea mea de condeier al cotidianului, hai să vă mărturisesc că în redacție am descălecat... din literatură. Încă din anul 1920, ca orice tânăr contaminat de romantismul adolescenței, am început să public versuri în cotidianul de teatru și artă «Rampa». A urmat nu mult după aceea întâlnirea cu Ilarie Voronca, Victor Brauner, Claude Sernet, în anul 1924 scoteam împreună revista de avangardă «75 H.P.». Eu fiind «redactorul șef». Ca și la «Punct», editată de Scarlat Callimachi. Colaborez la «Meridian»-ul lui Tiberiu Iliescu de la Craiova, la «Urmuz», scos de Geo Bogza la Câmpina, la «Inte-

gral», tipărit de M.H. Maxy, la «Contemporanul» lui Ion Vinea și mă desfășor la «Unu». Public două plachete de versuri, poeme în proză, mi se spune că aş reprezenta, cu prietenii numiți mai sus, curentul modernist în literatura din România, cunosc literatura similară a occidentului. În anul 1934 eram șomer. Un negustor șomer, adică falit. Lăptăria – comunistă și suprarealistă în același timp, – comercialmente dăduse faliment». ■ Ultimul segment al rubricii este semnat de C. Darie cu privire la epigramistul Cincinat Pavelescu: „A rămas până azi proverbială ușurința cu care Cincinat Pavelescu improviza, în orice împrejurare, epigramele sale pline de spirit. Și pentru că uneori i se atribuiau sau i se contestau catrene ce aveau largă circulație mai ales în lumea scriitorilor și ziariștilor, Cincinat se vedea obligat să pună lucrurile la punct în coloanele ziarelor sau revistelor la care colabora. Așa s-a întâmplat și cu o epigramă la adresa lui Caragiale. Un critic literar din Constanța afirmase într-un articol din «Adevărul» că paternitatea acesteia o avusese însuși Caragiale și nicidecum Cincinat. Citind opinia acestui gazetar neinforma, Cincinat a publicat în «Brașovul literar», revistă pe care o conducea în vremea aceea (1933), câteva amintiri despre marele dramaturg de a cărui prietenie și prețuire se bucurase în anii tinereții. Amintind, printre altele, că într-una din seri, în mijlocul unor prieteni, îl entuziasmaser pe Caragiale cu câteva versuri zeflemisitoare, compuse ad-hoc, pe marginea discuțiilor purtate în jurul temei «artă pentru artă sau artă cu tendință», Cincinat arată împrejurarea în care a creat, cu altă ocazie, catrenul cu pricina: «Ca să-l mai necăjesc pe maestrul Caragiale, pentru care aveam un adevărat cult – mărturisește Cincinat – i-am făcut în altă seară această epigramă, la care a binevoit să colaboreze și el, modificând un vers». Iată epigrama: Iancu Luca Caragiale/ Îți dă berea cu măsură .../ Face și literatură.../ însă nu face... parale!». Cincinat nu dezvăluie la care din versuri a intervenit și până ilustrului maestru. Cert este că poanta l-a amuzat copios pe Caragiale, care aprecia în mod deosebit umorul tânărului său confrate. Dacă ar fi fost așa cum pretindea colaboratorul din Constanța al «Adevărului», Cincinat n-ar fi publicat epigrama în volum și în «Flacăra», pe când autorul *Scrisorii pierdute* era încă în viață. «De altfel, – adaugă Cincinat ca argument irefutabil – n-ar fi avut nici un rost din partea maestrului Caragiale această autoironie așa de exagerată», ceea ce pare să dea o indicație cu privire la faptul că lui I.L. Caragiale îi aparținea ultimul vers din catrenul de mai sus». ■ O notă de final dă de veste despre existența unui număr de semnal, de înștiințare, al revistei „Familia”: „într-o fasciculă publicată de Societatea de științe istorice și filologice din Republica Socialista România, intitulată *Contribuție la istoricul apariției revistei «Familia» de la Pesta*, profesorul Drăghici Mărgineanu releva un lucru interesant – și puțin cunoscut. Înaintea primului număr – tipărit la 5/ 17 iunie 1865 – (aflat în colecția din Biblioteca Academiei) Iosif Vulcan a mai tipărit un număr de proba, prin care voia să anunțe apariția revistei și totodată să-și asigure prin abonamente fondurile necesare publicării ei. Autorul relevă faptul că în ultima

pagină a numărului 1 se găsește o notiță: «Deslegarea Găciturii din numărul de probă: „Familia”. Deslegarea bună amu primitu de la domna Siarlota Hentesiu și D.G. Fogarasi» – ceea ce a însemnat o informație valoroasă că a existat un număr de probă al revistei «Familia». Pornind de la aceasta, prof. Drăghici Mărgineanu – după îndelungate cercetări – a descoperit numărul de probă – care se află acum în colecția sa”.

● **[„Ramuri”, nr. 11]** Pe prima pagină articolul *Lear și alții* semnat Mihnea Gheorghiu se referă la contextul socio-politic al Angliei lui Shakespeare, apoi amintește de „formula filozofică favorită a lui Shakespeare: lumea e o scenă”. În ultima parte sunt menționate montările piesei *Regele Lear* la București (în regia lui Radu Penciulescu) și la Craiova. □ Pe aceeași pagină un amplu poem fără titlu semnat Mircea Ciobanu și poemul intitulat *Panta Rhei*, dedicat „maestrului Perpessicius”, semnat Radu Cârnecki. □ Un fragment din nuvela *Acasă* semnează Eugen Lumezianu. ■ Pornind de la etimologia celor doi termeni, Adrian Marino scrie articolul *Fantezie și fantastic*. Fantasticul a avut, de la început, și o accepție negativă, fiind asociat cu lipsa controlului rațional, cu nebunia, iar „fantasma” cu frivolitatea. În evoluția termenilor, se poate observa că mecanismul creației de noi imagini este atribuit pe rând imaginației și fanteziei. Spiritul poetic și cel fantastic pot reprezenta aceeași capacitate „de a stabili raporturi inedite între diferitele categorii de imagini, facultate care poate fi denumită *raport fantastic*. [...] *Emoția fantasticului*, spre deosebire de cea a poeticului, exprimă o stare de confuzie, turburare, mai precis de «criză», cu nuanțe dispuse pe o scară gradată, de la simpla neliniște, la paroxismul spaimii”. În ceea ce privește trecerea de la poetic la fantastic, pe durata unei lecturi sau a unei vizionări, aceasta „se dovedește de o instabilitate extremă. Același text poate deveni pe rând (de fapt simultan!) «poetic» sau «fantastic», dintr-un unghi sau altul”. ■ Al. Piru scrie, la cronica literară, despre opera lui Fănuș Neagu, oprindu-se atât asupra volumelor de povestiri, cât și asupra romanului *Îngerul a strigat*. În primele volume de povestiri (*Ningea în Bărăgan*, E.T., 1959 sau *Somnul de la amiază*, E.S.P.L.A., 1960) prozatorul este „bun observator al sufletului inocent, primar, și al dezlănțuirilor instinctuale, atent mai mult la atmosferă și la pitorescul inedit, local, decât în relațiile sociale și psihologice, într-o epică de tensiune mai curând lirică, de mici proporții”. Comună celor două volume este și tema confruntărilor în dragoste. În *Dincolo de nisipuri* (E.P.L., 1962) autorul rămâne „egal lui însuși”. În unicul său roman, este mai degrabă povestitor decât romancier, scriitura lui purtând, totuși, „o impresie de jovialitate narativă inimitabilă”. ■ La rubrica *Recenzii*, G. Gheorghită analizează trei volume de critică. □ Monografia lui Urmuz realizată de Nicolae Balotă „corectează multe din observațiile lui Călinescu” referitoare la faptul că jovialitatea, luciditatea, absurdul pot duce doar la „mici efecte comice”. În comentarea *Paginilor bizare* N. Balotă vorbește despre „microcosmul” operei urmuziene, despre „omul pasăre și obsesia zoologicu-

lui”, „omul mecanomorf”, „apocalipsa literaturii”, „bolgiile erosului”. Totuși, acestor comentarii li se poate reproșa o „tendință de supralicitare a operei lui Urmuz”. □ A doua parte a articolului este dedicată volumului *Cică niște cronici...* semnat Cornel Regman, un volum de „polemici și răfuieli literare, alcătuit, în cea mai mare parte din capitolele acelei «cronici a cronicii literare» pe care a susținut-o câțva timp în paginile revistei «Tomis»”. Acestea se adaugă comentarii referitoare la operele lui Pavel Dan, Ion Agârbiceanu și un dialog cu Toma Pavel. Lui C. Regman i se reproșează lipsa detașării, a măsurii, adică „acea știință lovinesciană a execuției senine”. Ultima parte a recenziei prezintă volumul *Campanii* al lui Mihai Ungheanu, „un fel de critică a criticii” referitoare la operele lui Maiorescu, Iorga, Lovinescu, Vianu, Călinescu. Ungheanu rămâne cucerit de „problemele culturale și ideologice în dauna celor fundamentale, estetice”. ■ R. Petrescu semnează articolul *Al. Odobescu și artele*, dedicat studiului *Priviri asupra stilului în arte*, publicat de scriitor în „Revista de pedagogie”, numerele 7, 8, 9/ 1894. Odobescu vorbește în acest studiu despre polemica dintre estetica idealistă din „școala academică” și estetica nouă, „naturalistă. Se află în atenție artele imitative, stilul („Stilul consistă în diferențierea pe care, în mod inconștient, o pune în lucrările sale, astfel că ele să se deosebească de ale altor artiști”), precum și geneza operei artistice, în realizarea căreia contestă amestecul oricărei „închipuiri supranaturale”. □ În aceeași rubrică, Ion Pătroi scrie despre biografia lui Ion Ghica, din colecția *Oameni de seamă*, alcătuită de Ion Roman. Lui I. Roman i se reproșează arhaiizarea lexicului fără simțul măsurii, paranteze sentimentale – lirice și erori istorice care nu au scuza unei biografii romanțate. ■ Pavel Țugui ține rubrica *Maioresciana*. În iulie 1859 Maiorescu participă la concursul de la București pentru obținerea unei burse în străinătate (Arhivele Statului București, dosar 3.157/ 18, Min. Cultelor și Instrucției Publice, Țara Românească, foaia 3). Tânărul Maiorescu se remarcă prin lucrarea filozofică *Despre inteligența și diferențele facultăți cari se raportă la acea facultate* (idem, foile 252-253), apreciată de I. Zalomit și datorită căreia primește bursa de studiu pentru Paris. ■ Matei Alexandrescu realizează un dialog cu Liviu Călin. ■ Romulus Dianu scrie *Despre V. Voiculescu*, pe care îl consideră unul dintre cei mai mari scriitori ai perioadei interbelice și despre care scrie că a debutat „de trei ori”: în 1926, cu volumul de poezii, în apropierea războiului, a doua oară cu volumul *Din țara zimbrului*, în 1918, atunci când „nimeni nu putea să-și cumpere o carte” și a treia oară cu sonetele „shakespeariene”. ■ George Gibescu scrie despre micromonografia lui Teodor Vârgolici, *Mateiu I. Caragiale* (Ed. Albatros, 1970), o lucrare scrisă „corect, fără supralicitare sau spirit detractor”. Studiul urmărește schițarea profilului psihologic al scriitorului, referindu-se, de exemplu, la complexul său de inferioritate sau la relația cu tatăl. Opera e analizată „doct, fără imaginație plastică”. ■ În *Confluente*, un articol despre Jean Giono semnează Rodica Iordache. În același context, Cornelia Cârstea îl prezintă pe

Yasunari Kawabata – un virtuos al cuvântului. ■ Gabriela-Maria Pinteă este semnatară articolului *Critica literară în primele reviste franceze*, care analizează perioada criticii „minore”, a perioadei de început a literaturii naționale franceze, apoi „opera jurnaliștilor, satiricilor și pamfletarilor”, care a avut o influență puternică asupra formării gustului și opiniilor literare. Critica jurnalistică franceză înflorește între 1730-1748, printre cele mai importante publicații numărându-se „Le Nouvelliste de Parnasse” (1731, scos de Desfontaines și Granet) și „Le pour et contre” (pe care Prevost îl scoate în același an). ■ În *Coșbuc pe meleaguri oltene*, Florea Firan citează fragmentul din *Un poet uitat*, articolul în care Liviu Rebreanu arată cât de mult a fost afectat poetul de moartea fiului său Alexandru. Tot în chestiunea meleagurilor oltene, Florea Firan amintește, de asemenea, traducerea în *Biblioteca nouă literară și științifică*, nr. 1, a poemului *Mazepa* (de Byron) și *Antologia sanscrită*, editată la Craiova, Tipografia Ralian și Ignat Samitica, 1879, *Biblioteca populară*, nr. 37).

● [„Secolul 20”, nr. 11] Numărul debutează cu o rubrică dedicată poetului și prozatorului italian Giorgio Bassani, unde este redat un fragment din romanul său, *Bâtlanul*, în traducerea lui Florian Potra, care scrie și un scurt articol cu titlul *O plimbare (retrospectivă) în timpul cinei*, ca parafrază la povestirea acestui scriitor, pe atunci contemporan, *O plimbare înainte de cină*. În articol rememorează câteva amintiri personale avute cu scriitorul, de când Bassani i-a invitat la cină pe el și soția lui și i-a oferit câteva proze și fabule ca să le traducă la revistă. ■ Rubrică dedicată scriitorului francez, laureat al Premiului Nobel, Claude Simon. Este publicat un fragment din romanul *Marele Hotel*. ■ Milan Kundera este și el subiect de rubrică, în cadrul căreia îi este tradusă, de către Jean Grosu, nuvela *Eduard și Dumnezeu*. ■ La secțiunea *Fabule și paradoxuri* apar fragmente traduse din *Dicționarul diavolului* al lui Ambrose Bierce, cu o prezentare de Frida Papadache, din John Updike etc. ■ Tot aici este publicată prima parte din celebrul roman al lui Dino Buzzati, *Deșertul tătarilor*, apărut în original în 1940. În revistă este tradus de Niculina Benguș. Cornel Mihai Ionescu scrie articolul *ALS-OB-Fascinație și dezamăgire*, despre temele și construcția romanului amintit, scris cu o complexă imagine poetică, aceasta fiind „rezultatul, dar și victima unui steril efect de anamorfoză care, în mod paradoxal, declanșează în ea secrete crize ale individuației prin chiar actul prin care o instituie”. Dacă unii găsesc în scriitura lui Dino Buzzati un „ethos gotic auster până la asceză și mineralizare”, alții un „gotic estetizant pe care rococoul crepuscular l-a trăit ca mântuire a inextricabilelor lui aporii”. Cornel Mihai Ionescu este de părere că nota suprarealistă face să obiectiveze „o optică infantilă, memoria unei retine copleșite de imaginea peisajului natal, o memorie încă nealterată de aristotelica intelectualitate a ochiului și care filtrează prin intermitențele ei subconștientul scriitorului”. ■ La rubrica dedicată lui Erich Maria Remarque, Petre Stoica scrie despre opera sa, văzând în el *Poetul dragostei și camaraderiei*. Este publicat și un fragment din romanul său, *Obeliscul*

negru. ■ În continuare sunt alte două rubrici dedicate lui John Dos Passos, cu un articol de Horia Florian Popescu, și lui Julian Przyboś, prezentat de Rodica Ciocan Ivănescu. ■ Ștefan Aug. Doinaș comentează modul în care Ilie Constantin a tradus *Canțonierul* lui Umberto Saba.

● [„Steaua”, nr. 11] Este publicat, în deschiderea revistei, un *Omagiu postum* lui *Liviu Rebreanu* căruia îi urmează o secțiune de *Mărturisiri*, prima fiind făcută de Mihai Beniuc. El rememorează un episod în care e implicat și Ov. S. Crohmălniceanu, interesat de un studiu despre L. Rebreanu. „I-am spus că după părerea mea trebuie să spună tot adevărul despre omul Rebreanu, pentru ca să isprăvim odată cu vorbăria sușotită și să începă introducerea în arena literaturii a masivei opere a scriitorului Rebreanu, fără care, în proză, eram cu o mare avere ipotecată și fără drept de folosință. Exact cuvintele ce i le-am spus nu știu, dar Crohmălniceanu eram convins că mă înțelege și aveam mare încredere în el. Doar lui îi dădusem, în 1949, un caiet cu însemnări personale despre literatură, făcute zi de zi aproape la Moscova, între care figura *à propos* de tăvălirea de către Sorin Toma, sub titlul pare-mi-se *Poezia putrefacției sau putrefacția* poeziei a operei lui Tudor Arghezi în mocirla unor imundiții fetide, sub orice nivel al demnității umane. În caiet, imediat după citirea în ziar a împrișinatelor foiletoane scria: «Au dat lupii în poezia românească!» Atunci, dacă pe o cale oarecare o terță persoană ar fi aflat despre aceasta, nici pe mine ca unul ce-și dădea cu părerea despre Sorin Toma, dar nici pe Crohmălniceanu, că n-a ridicat degetul să spună ce citise, nu ne-ar fi mângâiat nimeni pe păr. Deci puteam să-i spun deschis lui Crohmălniceanu tot ceea ce gândeam. El a început deslușirea cazului Rebreanu. [...] Critica noastră din trecut, în orice caz, nu i-a găsit totdeauna amplasarea justă operei lui Rebreanu în literatura română. [...] Liviu Rebreanu este primul prozator de talie europeană în România, din aceeași sușă cu Slavici ori cu Agârbiceanu – ei înșiși pe departe nu niște bieți provinciali –, dar cu un cap mai sus. Rebreanu nu se delectează scriind, dar nici nu umblă să delecteze pe alții. Cu un simț artistic impecabil – aici mă declar în dezacord cu cei mai rafinați critici sau esteți, dacă-s de altă părere –, cu o siguranță a mânuirii limbajului literar adecvat, fără redundanță, fără ciucuri, franjuri ori brandenburguri, el spune exact ceea ce vrea să spună. [...] Considerațiile mele nu-s menite să însemne mai mult decât un omagiu uneia din gloriile literare ale acestei țări, acum când se împlinesc optzeci și cinci de ani de la nașterea scriitorului, de la care multe mai sunt de învățat. Mi-l amințesc din a doua, ultima, întâlnire: o statură impozantă, cu creștetul nins de-o timpurie cărunțețe – o culme cu zăpadă veghind peste o turmă de munți”.

□ D. Micu semnează studiul așezat sub egida *Interpretărilor*, în care L. Rebreanu este considerat *Ctitor al romanului românesc modern*, „înscriindu-și numele definitiv în cartea de aur a valorilor perene, prin creația sa epică”. Punând piatra de temelie a romanului românesc modern, prozatorul s-a realizat ca un creator de primă însemnătate și operele sale reprezentative și-au asigurat

patrimoniul artei la un loc privilegiat alături de înfăptuirile de o rezistență verificată ale literaturii universale”. □ *Sensuri și etape în laboratorul romanului „Pădurea spânzuraților”* sunt identificate și prezentate de Puia Florica Rebreanu „pornind de la afirmațiile autorului său și folosind câteva din documentele mai puțin cunoscute: scrisori, manuscrise, chiar unele amintiri. Cititorii cunosc astăzi numeroase fapte legate de acest roman. Dedicția cărții însă și stabilește o legătură directă între personajul central, Apostol Bologa, și fratele scriitorului, tânărul ofițer din armata chesaro-crăiască Emil Rebreanu. Deznodământul identic al celor doi, îndeamnă pe cei ce cunosc romanul să presupună că biografia eroului reproduce pe cea a modelului indicat în dedicație. Însă scriitorul a negat acest lucru, în mai multe rânduri. «Apostol Bologa, a arătat el în *Mărturisirile* din 1932, n-are mai nimic din fratele meu. Cel mult, câteva trăsături exterioare și poate unele momente de exaltare. Tragedia lui mi-a prilejit doar cadrul în care se petrece romanul și puține personaje locale: preotul, groparul, Ilona etc.». Iată o bogată galerie de ipoteze ale umanității aflate în război, căreia trebuie să-i adăugăm, între ultimele, pe aceea a procurorului fanatic în funcția sa, pe aceea a preotului Constantin Boteanu militant român în formele misionarismului creștin (după tiparul lui Andrei Mureșanu)”. Cu toții „alcătuiesc generația la care se referă scriitorul, generația războiului, aflată în 1914-1918 între douăzeci și treizeci de ani. Întocmai ca scriitorul însuși! De aceea avea el dreptate să spună că «în Apostol am vrut să sintetizez prototipul propriei mele generații. Șovăirile lui Apostol Bologa sunt șovăirile noastre, ale tuturor, ca și zbuciumările lui». Căci Bologa trece prin toate exploziile de entuziasm, crizele morale, spaimile, primejdiile, tentațiile pe care le încearcă, fiecare în parte, ceilalți eroi din generația lui. Iar din această generație făceau parte nu numai eroii cărții, dar și cel al cărui amintire o perpetuează romanul – Emil – și ceilalți doi frați ai lui, căzuți pe front – Virgil și Sever – și autorul însuși, pe lângă care a trecut aceeași moarte, în anul 1918, sub aceeași haină chesaro-crăiască, gata să-l piardă și pe el. [...] În scrisul lui Liviu Rebreanu, deznodământul imperiului, privit ca simbol negru al inumanității și terorii, sta sub semnul instrumentului cumplit al asasinatului: ștreangul! Dincolo de *Pădurea spânzuraților*, Liviu Rebreanu n-a mai scris nici o carte despre război!”. □ N. Carandino se referă la *Omul de teatru, Rebreanu*, precizând că, din păcate, „Cronicile lui Liviu Rebreanu sunt în cea mai mare parte necunoscute generațiilor mai noi. Cele câteva, care au fost reproduse în volumul cinci din *Operele alese* îngrijite de Nicolae Lîu, sunt foarte prețioase pentru oricine urmărește destinul spectacular al lui Shakespeare, al lui Ibsen și chiar al lui Caragiale în România, dar nu exprimă decât parțial viziunea de teatru și poziția critică a unuia dintre cei mai stăruitori, dintre cei mai pregătiți și dintre cei mai serioși dintre comentatorii noștri de teatru. [...] Ceea ce distingea participarea lui era în primul rând seriozitatea, echilibrul, bunul-simț, predilecția pentru soluția stabilă și esențială. Într-o lume care se lăsa ușor furată de super-

ficialitate și care avea înclinația de a se opri la sugestiile clipei, el gândea și realiza în adâncime și din perspectivă. Nimeni nu știa să judece un text nou la o lectură în Comitetul teatrului cu mai multă luciditate și nimeni nu știa să aprecieze cu mai multă cruzime la o repetiție generală șansele veritabile ale premierii”. □ Mai scriu articole despre Liviu Rebreanu, în acest număr omagial, Leon Baconsky (*L. Rebreanu și Leonid Andreev*) în care se referă la faptul că scriitorul român a fost inspirat în scrierea romanului *Ciuleandra* de o nuvelă a prozatorului rus; V. Fanache, interesat de apariția romanelor *Pădurea spânzuraților* și *Ion*, publică *Între geneză și roman*; □ T. Tihan identifică *Metafizica iubirii la Rebreanu* remarcând „prezența coplesitoare a erosului în proza” sa, care „răspunzând unei obsesii primordiale, care comportă în planul creației, ca pe un dat immanent, nostalgia absolutului. Scriitorul contemplă fascinat marele spectacol al vieții în pulsația lui intimă, dar privirea îi alunecă totdeauna spre aureola de mister ce înconjoară sufletele și faptele oamenilor. [...] Eroii lui Rebreanu urmează o predestinare a sufletului, aspirând, conștient sau nu, la un echilibru superior, în deplin acord cu viziunea lor asupra lumii și vieții. E o pornire irezistibilă, mai presus de ei, suind dintr-o stranie ancestralitate, dar urgisită adesea să nu-și afle rezolvarea”. □ Se mai adaugă, în seria articolelor și studiilor care-l au în atenție pe L. Rebreanu, cel al lui Emil Manu care, propunând „marginalii la ediția critică”, se referă, în fapt la o *Reîntâlnire cu Liviu Rebreanu*: „Nu se poate spune că opera lui Liviu Rebreanu nu a solicitat interesul editorial al ultimelor două decenii și ceva, câte au trecut de la moartea sa; s-au publicat în ediții diverse, unele selective, altele curente, și nuvelele și o parte din romane (cele mai valoroase). Dar cu aceste patru volume apărute recent se deschide în mod organizat seria de opere din creația acestui mare prozator român modern. Cele 20 de volume ale operei lui Rebreanu, în proiecția actuală prezentată științific, cu un riguros aparat de variante (manuscrise și editoriale), de note istorico-literare și bibliografice, formează în mod indubitabil un prim corpus documentar pe care se vor putea face studii adâncite (de limbă, de conținut, estetice, sociale etc.) asupra acestei mari opere. Putem spune că prin ediția de față avem un text stabilit cu acribie, raportat la aproape toate variantele și confruntat cu manuscrisele. Această ediție, urmată în mod necesar, la fiecare etapă, de publicarea jurnalului de creație, a interviurilor, a corespondenței și a altor manuscrise ce au aparținut cândva scriitorului (e o sugestie pentru viitoarele volume) este cea mai fidelă reîntâlnire cu Liviu Rebreanu”. ■ O altă secțiune consacrată scriitorului ardelean este cea a *Contribuțiilor documentare*. □ De *Anii de școală ai lui Liviu Rebreanu la Bistrița* se ocupă prof. Ștefan Lupu care avertizează cititorul cu privire la existența unor afirmații „ce nu corespund realității”, instalate „comod și în manualele de școală sau în cursuri universitare, alimentând pe mai departe confuziile”. □ În continuare, poate fi citit materialul lui Tiberiu Rebreanu despre *Nuvelistica inedită a lui Liviu Rebreanu* studiată la biblioteca Acade-

miei Române, „proiectele sale nuvelistice inspirându-se din cinci surse ușor identificabile: mediul cazon din anii ofițeriei, provincia transilvăneană, mai exact valea Someșului Mare, capitala vechii României, închisorile prin care a trecut L. Rebreanu, evenimentele primului război mondial”. □ *De la Apostol Bologa la Emil Rebreanu* de Petronela Negoșanu și E. Boșca-Mălin este o reiterate a ideii exprimate de Puia Rebreanu, că „*Pădurea spânzuraților* nu putea fi prezentată decât sub «semnul întunericului», sub semnul eternului omenesc și nu al efemerului șovinism”. □ *Drumul lui Rebreanu pe meridianele lumii* e contribuția documentară a lui L. Voita. ■ La secțiunea rezervată *Cronicii literare* publică Mihail Petroveanu, *Ion Vlad: Între analiză și sinteză*; Petru Poantă, *Alexandru Paleologu: Spiritul și litera*; Ion Pop, *Al. Andrițoiu: Simetrii*. ■ Ion Cristoiu, contribuie la sumarul revistei cu articolul *Engels sau modestia de-a rămâne al doilea*, publicat la *Cronica ideilor* în care autorul mărturisește: „Scrise în 1884, aceste rânduri sintetizează, ca o profesiune de credință gesturile risipite pe parcursul anilor: «am fost vioara a doua și cred că am ajuns să cânt cu o oarecare virtuozitate, dar am fost bucuros că am avut o atât de admirabilă vioară întâi ca Marx». Un an mai târziu o nouă faptă vine să întărească șovăiala vorbei; apare volumul al treilea al *Capitalului*, după o muncă deosebită de pregătirea manuscrisului lăsat de Marx. În acest punct de modestie și retrospectivă mă interesează Engels, cel de al doilea întemeietor al unei doctrine care avea să se îndârjească împotriva lumii vechi. Nu pentru istoriografia filosofiei, cât pentru filosofia istoriografiei: a ghici în neliniștea gesturilor omești liniștea de cristal a concluziilor filosofice. Sentiment de venerație a unui prieten și politică de păstrare a unui mit, cerințele luptei și dorințele eterne ale sufletului, antipodice și complexe, aceste resorturi se amestecă și fac nedeslușită profesiunea de credință de mai sus. Ea este însă izbucnirea la suprafață și în cuvinte a ceea ce până atunci fusese în adâncime și în fapte. Mai precis, ea explică un paradox: «spre a putea înțelege ceea ce a făcut Engels pentru proletariat trebuie să ne dăm limpede seama de însemnătatea învățăturii și activității lui Marx în dezvoltarea mișcării muncitorești contemporane» (Lenin)”. ■ La *Viața cărților* se consemnează apariția volumelor *Coline* de Constanța Buzea (Ed. Albatros, 1970), Adrian Popescu, *Carnet inactual* de D.D. Panaiteșcu (Ed. Eminescu, 1970), Aurel Șorobetea, *Substratum* de Dan Mutașcu (Ed. Eminescu, 1970), Petru Poantă, *Poeme* de Irina Mavrodin (C.R., 1970), Horia Bădescu, *Țara bătrânului fotograf* de Florin Muscalu (Ed. Eminescu, 1970), D. Flaviu, *Vertebra lui Yorick* de Ioana Bantaș (Ed. Eminescu, 1970), I. Precup, *Cer înfrunzit* de Petre Got (Ed. Tineretului, 1969), Horia Bădescu.

● **[„Tânărul leninist”, nr. 11]** Este continuată ancheta *Socialismul și tineretul*, expunându-și părerea: Acad. Mihai Beniuc, Paul Everac (dramaturg), Petru Popescu (scriitor). □ Mihai Beniuc: „Cu patruzeci de ani în urmă, când mă puteam numi și eu tânăr (eram la studii la Universitatea din Hamburg), îmi făcusem socoteala că până la 25 de ani orice om trebuie să-și aibă schițată har-

ta vieții. [...] După acea vârstă... omul își execută și desăvârșește construcția plănuită, chit că pe parcurs mai modifică și planul. Personal, m-am ținut de aceste idei directe și, în linii mai mari, am realizat câte ceva, chiar dacă nu întotdeauna așa cum am visat”. □ Paul Everac: „După câte știu și simt, tinerii nu mai au conștiința socialist activă pe care au avut-o părinții lor. [...] În fața lor n-au stat nici adversitatea, nici opțiunea, nici deliberarea tragică, nici expansiunea ideii revoluționare. [...] În asemenea condiții, tineretul nu mai are de dat lupte. Lupta cu învățătura, propriu-zisă, este o metaforă. Învățătura nu se cucerește prin adversități și violențe, ci prin organizarea eforturilor. Tineretul e tot mai ajutat în sensul organizării, instinctele lui de luptă rămân disponibile și caută, firesc, un câmp de întrebuințare”. □ Petru Popescu: „În clipa de față, când se dă pe toate fronturile o luptă împotriva rămășițelor spiritului dogmatic, tineretul nostru are oroare de dogmatism, de formalism, de tot ceea ce evocă rutina, obtuzitatea, limitarea. Gesturile de neconformism exagerat, uneori chiar violent, sunt, după mine, rezultatul acestui reflex psihic și nu trebuie să vedem în fiecare detaliu, trecător și minor, un semn de decadență. Respingerea dogmatismului, ca fundamental trăsătură de caracter, e o calitate cum nu se poate mai prețioasă, și, cum tineretul este România de mâine, viitorul nostru poate să debuteze, din acest punct de vedere, foarte bine. Tineretul apreciază munca, apreciază știința și, în general, are mai multă încredere în concret și obiectiv decât în abstract”.

• **[„Teatrul”, nr. 11; din acest număr dispăre colegiul de redacție, rămâne doar consemnat redactor șef: Radu Popescu]** Apare anunțul *Premiile revistei „Teatrul” pe anul 1970*: „În a doua jumătate a lunii decembrie, revista noastră va acorda premiile de literatură dramatică și de artă teatrală pentru anul 1970, instituite din dorința de a contribui la încurajarea continuă și multilaterală a dramaturgiei originale și a artei spectacolului. Decernate pentru prima oară în 1969, aceste premii încoronează cele mai bune creații literare și scenice din anul ce se încheie. Juriul format din: Aurel Baranga, Radu Beligan, Mihnea Gheorghiu, George Ivașcu, Valeriu Râpeanu, Eugen Barbu, Margareta Bărbuț, Laurențiu Fulga și prezidat de Radu Popescu, redactorul-șef al revistei «Teatrul», va acorda: Un premiu de dramaturgie, în valoare de 10.000 lei – pentru cea mai bună operă dramatică originală, reprezentată în premieră sau publicată în cursul anului; Două premii de interpretare (feminină și masculină), în valoare de câte 10.000 lei fiecare; Un premiu de regie sau scenografie, în valoare de 10.000 lei. La aprecierea juriului, premiile pot fi divizate. Amintim că în 1969 laureații care au inaugurat palmaresul revistei «Teatrul» au fost: D.R. Popescu, premiul pentru dramaturgie, Leopoldina Bălănuță și Silvia Ghețan, premiul pentru interpretare feminină, Emil Botta și George Constantin, premiul pentru interpretare masculină, Crin Teodorescu și Radu Penciulescu, premiul pentru regie. În numărul 12 (decembrie 1970) vom prezenta cititorilor laureații anului 1970. Reamintim că premiile revistei «Teatrul» sunt acordate

cu sprijinul material generos al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă și al Uniunii Scriitorilor. «Teatrul» adresează acestor două mari instituții mulțumiri publice pentru înțelegerea arătată dorinței noastre de a contribui la promovarea creației dramatice și scenice, în cultura și arta românească socialistă”.

■ Victor Eftimiu scrie despre „*Fetele Didinei*” și unele... ofuri: „*Fetele Didinei* e o scriere vioaie despre trecuta burghezie bucureșteană. Am scris-o în preajma naționalizării. Am încercat să dau unor tare ale lumii burgheze – afa- cerismul, rapacitatea, – un caracter evident polemic nu de mare suprafață sau de mare violență, dar, cred eu, suficient de categoric. Morala labilă, relațiile de familie bazate pe ipocrizie și falsitate au fost ținta principală a satirei mele. [...] *Fetele Didinei* e una din cele 12 piese inedite, care nu mi-au fost niciodată jucate. Am trimis, cu mulți ani în urmă, câteva din aceste piese la diferite tea- tre; am așteptat de atunci – și aștept încă – un răspuns. Iată, după vreo două decenii, că s-a găsit un secretar literar, inteligent și inimos, care să-mi citească una din ele și s-o și propună în repertoriu”.

■ Liviu Ciulei semnează *E nevoie și de un alt tip de teatru*: „Suntem martorii unei literaturi dramatice de tip nou, care pretinde un alt tip de teatru, cere o nouă formă teatrală. Caracterizarea acestei dramaturgii nu formează obiectul articolului nostru, nici nu pretind că aş avea competența necesară s-o fac. Să lăsăm așadar aceasta pe seama critici- lor literari. Ar fi interesant de analizat și motivele nașterii, premisele apariției acestui nou scris dramatic; ele, bineînțeles, trebuie căutate și vor fi găsite, în primul rând, în complexitatea fenomenelor istorico-sociale actuale, din care ele rezultă ca o necesitate organică de necontestat. Ca orice *act viu*, această litera- tură nouă se impune, se auto-legiferează. Ea își afirmă dreptul ca o realitate existentă, indiferent de voința, dorința sau prejudecățile noastre cultural- artistice, indiferent de formația noastră. [...] Reprezentarea acestei dramaturgii noi, necesită o formulă scenică corespunzătoare, un nou tip de sală de teatru. Există acum o flagrantă contradicție între sălile noastre, construcția lor tradiți- onală și această dramaturgie modernă. Mă refer la piese cu puține personaje, cerând o realizare strânsă, de echipă, fără soliști care să domine ansamblul, fără decor, piese care nu-și găsesc translația propice în teatrul obișnuit. [...] Literatura aceasta nu are nevoie de întreg aparatul de iluzie scenică, de am- balajul decorativ, de adausurile regizorale. Dimpotrivă. Soluțiile regizorale sunt cuprinse în cuvânt, în replică, și acest gen dramatic trăiește teatral prin el însuși”.

■ Ileana Berlogea consemnează *La 150 de ani de la naștere: Cuvinte- le lui Engels*: „Personalitatea complexă și impresionantă, marele revoluționar apare astăzi în fața noastră ca un adevărat uriaș într-o epocă și într-o lume în care se fărâmițau caracterele și dispăreau monoliții. [...] Indiferent când au fost scrise, în înflăcărarea nezăgăzuită a tinereții, în cumpătarea înțeleaptă a vârstei, în vârtoarea luptei sau liniștea cabinetului, cuvintele lui Engels sunt și rămân încă un îndrumar pentru artiști, un îndemn către cunoașterea vieții, către descoperirea adevăratelor izvoare ale creației, către descoperirea marelui mesaj

al artei – în generoasa și neistovita realitate – dragostea de oameni, de libertate, de adevăr”. □ În continuare, pe aceeași tematică, citim *Destinul artei* de Ion Pascadi: „Atunci când Marx și Engels legaseră destinul artei de structura socială și de diviziunea muncii, mulți au clamat împotriva unei asemenea «terfeliri» și au trebuit perseverențe și scrupuloase eforturi din partea lui Engels pentru a preciza că ei au considerat factorul economic doar în ultimă instanță drept dominant. Evoluția ulterioară a artei moderne n-a încetat să producă surprize și nedumeriri, nu numai pentru că venea în contradicție cu sensibilitatea tradițională, dar și pentru că părea să se apropie de știință, de structurile teoretice. Pe de altă parte, au apărut manifestările anti-teatru, anti-muzică, anti-artă, care sfidau în mod absolutist vechile canoane, nu fără a introduce altele, unele destul de îndepărtate de vechile noastre reprezentări, ceea ce nu a împiedicat realizările valoroase ale acestor domenii să funcționeze ca artă”. ■ Aurel Baranga semnează *Tudor Mușatescu*: „A făcut peste patruzeci de ani bucuria acestui popor și este pentru prima dată când pronunțăm numele Tudor Mușatescu, asociindu-l cu o lacrimă amară. [...] A murit Tudor Mușatescu, acest mare prieten al omului, și dacă ar ști cât ne doare, și cât ne tremură mâna scriind aceste rânduri, sunt sigur c-ar spune, ca de-atâtea ori când ne risipea tristețea: – Nu sunt de acord”. □ Despre moartea lui Tudor Mușatescu scriu și Silvia Dumitrescu-Timică (*Maestrul cuvântului*), Damian Crășmaru (*Prietenul actorilor*), Mircea Ștefănescu (*Mulți vor scrie despre el*), Sică Alexandrescu (*Vocalele și consoanele...*); □ un interviu cu Tudor Mușatescu, realizat de Marica Beligan, intitulat *Ultimul dialog*, vine cu următoarea notă: „Sunt numai câteva săptămâni, de când scriitoarea și ziarista Marica Beligan, a avut o lungă convorbire cu Tudor Mușatescu, sortită a trece, de pe banda de magnetofon și din notițele reportericești, într-un volum de dialoguri confesive și ample, cu diferiți scriitori, și oameni de teatru, contemporani. Dialogul ce urmează e numai un extras dintr-o lungă și mult mai cuprinzătoare conversație. E, în orice caz, unul dintre ultimele documente directe ale vieții, cuvântului, și spiritului lui Tudor Mușatescu. Ceva din prezența morții se lasă întrevăzut, prin formulările atât de vii, atât de ascuțite, atât de amuzante, ale lui «Nenea Tudorică», făcând să plutească asupra lor o diafană și întristătoare ceață. Suntem, cu melancolie, bucuroși că am putut obține aceste pagini, pentru a da cititorilor noștri și a ne da nouă înșine, iluzia de a auzi glasul lui Tudor Mușatescu, încă de lângă noi”. ■ În *Discuții* Ileana Popovici se ocupă de *Personajul tânăr*: „În dramaturgia contemporană, personajul tânăr nu îndeplinește simpla funcție decorativă a elementului de culoare, pitoresc și grație, ci aspiră la un rol esențial: el devine «vârful de atac» al temei celei mai îndrăznețe, revelatorul de sinceritate al dramei, indicele ei de adevăr. Chiar atunci când nu se numără printre protagoniști, personajul tânăr concentrează investiția etică a operei, exprimă planul ei cel mai înalt de angajare. Iată de ce merită să ne întrebăm: cine este personajul tânăr al piesei noastre de actualitate?”. ■ În *Cronica drama-*

tică citim: □ *Teatrul Național „I.L. Caragiale: „Regele Lear” de Shakespeare*, de Mira Iosif; □ *Teatrul „Ion Vasilescu”: „Fetele Didinei” de Victor Eftimiu*, de Valeria Ducea: „Adevărat document de epocă, *Fetele Didinei* capătă azi o mare forță evocatoare. Plasată pe pragul dintre două epoci, susținută cu vervă satirică, cu ironie, cu detalii amuzante, cu gustul efectului scenic, acțiunea și intrigă simple din *Fetele Didinei* – (manevra disperată a unei vajnice matroane, Didina, de a-și salva de la naționalizare averea acumulată prin furt), reflectă atitudinea autorului, față de convenționalismul relațiilor de familie burgheze bazate pe ipocrizie și falsitate, dezgustul față de practicile meschine și triviale ale individualismului”; □ *Teatrul Mic – Triptic Mazilu: „Don Juan moare ca toți ceilalți”; „Treziți-vă în fiecare dimineață”; „Inundația”*, de I. P.: „Teatrului, Teodor Mazilu îi pune o problemă cu totul nouă: de tonalitate. El nu povestește întâmplări, după rețeta cea mai veche, dar nici nu propune dezbateri teoretice, cum pretinde dramaturgia de idei *dernier cri*. Ipostazele sale dramatice sunt, pe de o parte, abstracțiuni, pe de alta, sunt îmbibate de o concretețe sesizantă.”; □ *Teatrul „C.I. Nottara”: „Cercul morții” de Ștefan Berciu*, de Irina Toma: „Piesa al cărei titlu poate fi considerat simbol al acțiunii, ne mijlocește, în fond, cunoașterea muncii pline de abnegație a lucrătorilor din securitate; de altă parte, ne demonstrează că activitatea de spionaj nu poate fi comparată «decât cu un cerc din care nimeni – o dată intrat – nu mai scapă nevătămat»”. □ *Teatrul „Matei Millo” din Timișoara: „Furtuna” de Shakespeare*, de M. I.; □ *Teatrul de stat din Sibiu: O comedie feerică și un „post-scriptum” la „Cibinum”*, de Mirela Nedelcu; □ *Teatrul de stat din Arad: ... Între posibilități și ambiții*, de V. D. ■ Nina Cassian publică un portret *Gisela May*. ■ În *Studii de sociologia teatrului* dr. Pavel Câmpeanu scrie despre *Autori și piese*, un studiu cu analiza statistică despre autori preferați autohtoni versus universali, procentajul preferințelor între comedie și dramă, literatura dramatică universală și cea autohtonă (numită „originală”), clasicism și modernism etc. ■ Medeea Ionescu scrie un comentariu la *Farsa tragică* de Romul Munteanu: „Deși titlul indică limpede obiectivul restrâns al cărții, bogata documentare, dublată de simțul extrem al clarității în ordonarea judecăților de valoare, erudiția, capacitatea de a atinge miezul problemelor, ne determină să considerăm studiul critic o «panoramă» depășind însă cu mult limitele descriptivității și granițele epocii de care se ocupă, prin intuirea perfectă a organicității transformărilor literar-dramatice, prin analiza de adâncime a fenomenului social și cultural”.

● [**„Tomis”, nr. 11**] Despre volumul *Cică niște cronicari*, semnat de Cornel Regman, recenzentul Al. Protopopescu consideră că „nu este o carte sărbătorească în care gustul să benchetuiască, depunând ghirlande din hârtie ceruită la pedestalele încă neterminate, unde nu se intonează muzici la urechile scriitorilor, nici nu se tipăresc monezi cu capete de genii. Este o carte de servicii a cărei unică tactică stă în lipsa ei de tact și dacă uneori autorul poate fi surprins

combătând din sau pentru flancul cerchiștilor sibieni, faptul are suficiente semnificații de fond care să le excludă pe cele de suprafață”. Analizând articolele care compun acest volum, se constată că acestea „nu au ambiția unei forme ideale, absolute de critic a criticii. Ele constituie expresia foarte particulară a unui spirit critic viu, fericit să petreacă cu adevărurile sale, mai mult decât cu «adevărurile» plăcute autorilor. Năzuind creștinește la acea «neatârnare » a criticii, Cornel Regman nu face decât gestul superior al eliberării propriei subiectivități în stare să afirme sau să nege o cauză artistică”. ■ *Lovinesciana*, articol semnat de George Gibescu, aduce în atenția cititorilor doi discipoli ai lui E. Lovinescu care au valorificat diferit opera cunoscutului critic: „O disertație aproape ilizibilă asupra marelui critic român de talie europeană întreprinde Ileana Vrancea în *E. Lovinescu, critic literar* (1965), completând ulterior cu *E. Lovinescu, artistul* (1969). Opera lui Lovinescu este analizată în funcție de câteva prejudecăți, cum ar fi dezvoltarea criticii literare românești în jurul celor doi poli: Maiorescu–Gherea, în scopul de a-l afilia pe mentorul *Sburătorului* moștenirii gheriste. [...] Radiografierea paralelă a *Criticilor* și a celor cinci volume din *Istoria literaturii române contemporane* are meritul (pentru 1965) de a oferi o selecție din textele lovinesciene. Interpretarea lor nu facilitează însă conturarea unui profil exact”. Cu *E. Lovinescu, artistul*, consideră autorul articolului, Ileana Vrancea redeschide capitolul beletristicii lovinesciene, «nu pentru valoarea în sine a romanelor, ci pentru semnificația pe care o au în înțelegerea psihologiei artistice și a zonei de activitate a criticului», în realitate, pentru a-l denigra pe Lovinescu”. Cel de-al doilea analist al operei lovinesciene este Ion Negoitescu care realizează „o primă valorificare obiectivă a operei lui Lovinescu încă din 1943, redactând manifestul Cercului literar de la Sibiu” când „aderă la ideile estetice ale criticului modernist, protestând totodată împotriva imixtiunii ideologiei fasciste în literatură. Micromonografia *E. Lovinescu* (Ed. Albatros, 1970), scrisă fără absolut nicio prejudecată, conține o serie de puncte de vedere noi, punând în lumină texte revelatoare”. ■ În *Figurarea unei structuri lirice*, Marin Mincu comentează lirica lui Nicolae Motoc, poet la care „viziunea se subsumează simbolului-metaforă inclus în existența perenă a mării. Elementul acvatic punctează o surdă contemplație, neliniștea eternă. [...] Alături de Dan Laurențiu, Nicolae Motoc se arată, încă de la prima carte, decis în a-și impune o personalitate. Riscurile, acceptate deliberat, ale poeziei sale, divulgă pe un metodician al lirismului”. Analiza semnatarului articolului are în vedere *Dezlegare de mare*, în care „poetul potențează aventura sa lirică într-un cadru autohton, recurgând la magia descântecelor esoterice, transformate în lirism pur prin reținerea timbrului incantatoriu”. Cu ciclul *Ceasul umbrei*, „care dă exact și titlul volumului, transpare definitiv o viziune totalitară a existenței în cadrul unduitor”. ■ Despre *Romantismul lui Ion Barbu* scrie Marin Mincu: „Nimeni nu a dat destulă atenție până acum spațiului romantic al poeziei lui Ion Barbu. Ion Barbu e în fond un poet romantic și în sen-

sul romantismului original al naturilor geniale. Dar semnele puse de poet într-o hartă absolută a lirismului indică pe poeții visului romantic pur: Edgar Poe, Novalis, Samuel Coleridge, Keats. Numai romanticii germani (Poe poate fi introdus aici deși...) și poeții preromantici anglo-saxoni au configurat un lirism extatic prin explorarea lucidă a visului în sensul cerut de viziunea helenistică a lui Ion Barbu". ■ Mirela Roznoveanu semnează două recenzii. □ Prima dintre ele are în centrul analizei *Scarabeul sacru* de Aurel Dragoș Munteanu, o carte scrisă „într-un moment de voluptuoasă meditație și de apropiere extatică de «misterul suprem». [...] În comparație cu celelalte apariții (romanele *Singuri* și *După-amiază neliniștită*), *Scarabeul sacru* nu constituie tematic și compozițional o surpriză, înscriindu-se într-o prea firească și monocordă evoluție. Cartea adâncește până la extrem o schemă care se întrevedea, o interiorizare de ordin speologic, în care se uită gustul soarelui pentru urmărirea acelorași idei de singurătate, frică, moarte". □ Cea de-a doua carte analizată de aceeași Mirela Roznoveanu este *Moartea centaurului* de Maia Belciu, o carte despre care „este greu de aflat ce vrea să fie: o culegere de proze scurte, compartimentată în schițe cu personaje din medii diferite și în schițe cu personaje din aceeași lume în care se urmărește conturarea unei anumite unități etnice, sau un volum în care, în afara unor bucăți liminare, aveam de-a face cu un roman nemărturisit realizat după o nu prea modernă tehnică cinematografică". La finalul analizei sale, recenzenta notează că „Maia Belciu se dovedește o bună tacticiană – în sensul că știe cum, printr-o regizare subtilă, să țină flămândă curiozitatea". ■ Grupajele de poezie, semnată de Ștefan Careja, Nicolae Motoc, Alexandru Protopopescu, Mihai Duțescu, Daniela Crăsnaru, Dona Roșu, Virgil Carianopol, Ștefania Galea, Ion Faiter, Mircea Ciobanu, și cele de proză, semnată de N. Frânculescu și de Vasile Petre Fati, completează tabloul literar al epocii. ■ Pe ultima pagină a publicației, în traducerea lui Nicolae Nicoară, se publică *Ultima propunere*, o schiță polițistă de Walter Kaufmann.

● **[„Viața militară”, nr. 11]** Publică versuri: Dragoș Vicol (*Partidului*), Ion Th. Ilea (*Munții sunt cu noi*), Nicolae Dumbravă (*Recrut*), Ion Bălan (*Frunza de aur*), Ion Rahoveanu (*În bătaia soarelui*), Ion Crânguleanu (*Poem la ostașii țării*), Ion Mărgineanu (*Sentimentul patriei*), reportaje: Constantin Șola (*Ora asaltului*), Ion Lotreanu (*În apărarea defileului*), Ion Căpeț (*Comuniștii*), Petru Popescu (*Portret de inventator*), proză: Gheorghe Bejancu (*Maiorul și caporalul*), Radu Theodoru (*Il Valacho*), Nicolae Minei («Regina singuratică» și convoaiele nordului), partea a doua a serialului început în numărul trecut, alături de confesiuni: Ion Pas (*Cândva George Enescu*) sau perspective ale câtorva scriitori referitoare la oștire: Nicolae Mărgescu, Aurel Mihale, Mircea Radina, Vasile Văduva, Haralamb Zincă. ■ Nicolae Dumbravă semnează un interviu cu Victor Tulbure. Poetul rememorează anii debutului: „– «Și mă aflu acolo-n linia-ntâi/ Eu, cel mai tânăr caporal al României!» Sunt două versuri care-mi revin obsedant în memorie ori de câte ori mă gân-

desc la poetul Victor Tulbure... – ...și care fac parte dintr-o poezie pe care am adăugat-o ca prefață la Jurnalul meu de front, scris în 1944. Aveam pe atunci 19 ani. Nu știu dacă într-adevăr eram cel mai tânăr caporal al României ce lua parte la războiul antihitlerist, dar că mă număram printre cei mai tineri, sunt absolut sigur. – Din ce unitate militară ați făcut parte? – Ca și Peneș Curcanul, dintr-un regiment de dorobanți. Fusesem înrolat (cu patru ani mai devreme) în cel de al 25-lea regiment de dorobanți de la Vaslui, regiment ce purta numele legendarului sergent din balada lui Alecsandri. De aici am fost trimis ca elev la Școala militară de ofițeri de rezervă de infanterie nr. 2 din Bacău ale cărei cursuri le-am absolvit nu pe câmpul de instrucție ci pe cel de luptă. În sfârșit, ultima mea unitate, în care comandam un pluton, a fost regimentul 95 infanterie din Turnu-Severin. Acolo m-a găsit sfârșitul războiului, după ce fusesem înaintat la gradul de sublocotenent. – Unde ați debutat? – Într-o revistă destinată copiilor, condusă de celebrul Moș Nae. Prin 1939, dacă țin minte bine. Destinul face ca după trei decenii să fiu eu însumi un fel de Moș Nae, redactor adică la o revistă pentru copii. Poate de-aceea mă emoționez, ca la propriul meu debut, ori de câte ori parcurg manuscrisele micilor cititori... – Faceți parte dintr-o generație care a cunoscut greul războiului la o vârstă fragedă, care, apoi, s-a avântat în revoluție cu pieptul deschis. S-au scris în acea perioadă de început a revoluției populare adevărate «versuri în coloană», «versuri-lozinci». Privită din perspectiva pe care ne-o oferă timpul, ce credeți că rămâne viabil din literatura acelor ani? Nu ca document istoric ci ca realitate estetică. – A fost o perioadă eroică. Țara nouă se înălța din ruinele celui de al doilea război mondial. Tineretul se înrola în brigăzile de muncă voluntară. Bătrânii satelor mergeau la școală să învețe alfabetul; Fabricile, devenite bun al întregului popor, trebuiau să fie apărute de ultimele uneltiri ale patronilor... Cineva trebuia, așadar, să scrie și versuri cu lozinci. Sunt unul dintre aceia. Unii sunt îndemnați să creadă și să afirme că, în perioada care a urmat imediat după război, fluviul impetuos al literaturii române și-ar fi desfăcut brațele, ocotind o imensă insulă pustie. Fluviul nu și-ar fi refăcut cursul decât în deceniul al 7-lea. Asta să fie oare adevărul? Teoreticienii așa-zisului «vid» apărut în literatura română uită că tocmai în perioada respectivă își desfășurau prodigioasa activitate un Sadoveanu și un Arghezi, un Camil Petrescu și un G. Călinescu. În acea perioadă s-a născut și celebrul «Descult». În acea perioadă scriau și Eusebiu Camilar și Mihai Dragomir. Atunci au debutat și Nicolae Labiș și Al. Andrițoiu și Ion Brad și Veronica Porumbacu și Nina Cassian și Dan Deșliu și A.E. Baconsky. Opere de seamă ale literaturii noastre sunt rodul aceluia timp. E drept, că se scria în alte condiții, scriitorii încă nu dobândiseră pensii, casele de creație nu erau atât de numeroase, fondul literar încă nu se născuse. Că au existat în acea perioadă unele manifestări de dogmatism estetic precum și unele exagerări, e adevărat. Asta nu înseamnă însă ca din cauza copacului să nu vedem pădurea”. ■ O cronică literară este consacrată, sub sem-

nătura lui Aurel Martin, volumului versuri *Cântec șoptit* de Zaharia Stancu. ■ Rubrica *Orizont* semnalează apariția în Minerva, a volumului *Teatru* de Lucian Blaga, în Ed. Eminescu a *Jurnalului în China* de Eugen Barbu, în Ed. Albatros a volumului *Moartea lui Ipu* de Titus Popovici. ■ Două note de lector semnează Sorin Movileanu volumelor *Orga de mesteceni* al prozatorului Ion Brad, respectiv romanului *Vlad fiul Dracului* de Georgiana Viorica Rogoz.

● **[„Viața românească”, nr. 11]** Z. Ornea înfățișează pe *Pamfletarul George Panu* – memorialistul „junimii”: „Întâmplarea a vrut ca memorialistul «Junimii», cel care a transmis posterității fizionomia acelei ilustre colectivități constituită în societatea culturală ieșeană, să fie nu unul dintre fideli, ci un dezertor. [...] G. Panu a devenit după părăsirea «Junimii literare» unul dintre inamici politici de temut ai grupului politic junimist. Intrase, așadar, într-un conflict ireductibil cu foștii colegi de cenacлу, cu mentorii spirituali de odinioară. [...] Ca mai înainte, A.D. Xenopol, G. Panu devenise dintr-un discipol în care se investiseră speranțe, un adversar”. ■ Marian Rădulescu consemnează Confruntări critice în cazul lui Al. Macedonski: „O dovadă în plus a faptului că suntem îndreptățiți să vedem în Macedonski un mare poet este aceea că toată poezia românească modernă se resimte sub influența sa. Și dacă nenumerați epigoni au parafrazat grandoarea poeziei eminesciene fără sorți de izbândă, poeții care au trecut pe la Macedonski și care s-au format sub îndrumarea sa sau cei care, mai târziu, admirându-l au găsit în inovațiile sale surse de adevărată poezie, nu pot fi plasați global la periferia sferei valorii artistice. Arghezi, deși ulterior și-a repudiat maestrul, a debutat cu poezii instrumentale ca *Maiul roz* sau *Clara noapte*, a scris poezii în gen parnasian ca *Egiptul...* Are mai puțină importanță locul pe care acest început îl are în ansamblul creației argheziene; contează însă faptul că s-a conturat artistic sub bagheta lui Alexandru Macedonski”. ■ Ion Bălu întocmește o fișă biografică a lui N.D. Cocea: „În două rânduri, N.D. Cocea este prins în vârtoarea evenimentelor furtunoase ale căror ecouri i se vor încrusta pentru totdeauna în suflet, contribuind hotărâtor la prefacerea personalității sale. La 19 ani, trimis la Paris să studieze dreptul, N.D. Cocea trăiește alături de întreaga națiune franceză drama ofițerului Dreyfus”. ■ Traian Podgoreanu descrie *Idealul de om la Tudor Vianu*: „T. Vianu vrea să înzestreze pe toți oamenii cu înalta conștiință a misiunii lor în muncă, să le dea un sens al vieții: mitul nemuririi sufletului e îndoielnic, dar «putem trăi de-a pururi prin ceea ce introducem în circulația morală a omenirii, nu numai prin opere de seamă dar și prin fapta de creație cea mai modestă, prin exemplul hărniciei și onestității noastre. Soarta omului e măreață»- T. Vianu, *Jurnal*”. ■ M. Nițescu prezintă două studii critice semnate de N. Manolescu și Al. Paleologu. Primul studiu aparține lui N. Manolescu: *Contradicția lui Manolescu*: „Prin cartea sa Nicolae Manolescu răspunde la rândul său unei probleme mereu actuale, aceea a prezenței lui Manolescu în cultura noastră. Datorită talentului cu care e scrisă și temei pe care o abordează, cartea a trezit

un viu interes. [...] E cazul să spunem de la început că primul merit al acestei cărți este de a-i fi restituit lui Maiorescu, de multe ori în opoziție cu maestrul iubit al autorului, G. Călinescu, întreaga autoritate și înălțime etică. [...] Valoarea reală a cărții lui Manolescu nu trebuie căutată exclusiv în justetea afirmațiilor, în coerența argumentației sau în caracterul ei științific. Valoarea ei trebuie căutată și se află în patosul liric cu care autorul înalță acest imn lui Maiorescu. Pentru că, înainte de toate cartea este un poem intelectual închinat eroului, un elogiu al creatorului de cultură și al criticului”. □ Cel de al doilea studiu este al lui Al. Paleologu, intitulat: *Spiritul și litera*: „Ar fi poate de semnalat unele păreri ale autorului pe care nu le împărtășim și mai ales unele referințe tipizate ce distonează, credem, cu nota sa dominantă care este libertatea spirituală. Dar, cum am spus, Al. Paleologu se citește în primul rând pentru virtuțile rare ale scrisului său și nu e cazul să-i discutăm părerile. Astfel privite, aproape toate piesele volumului său sunt remarcabile, iar unele dintre ele se recomandă ca pagini pentru cea mai exigentă antologie critică”. ■ Alexandru Sever scrie despre cartea lui Radu Tudoran: *Oglinda retrovizoare*: „Pentru Tudoran «străinătatea» nu începe la vamă, ci acolo unde, pe firul șoselei infinite, încetează să funcționeze sentimentul comunicării. În Austria recunoaște doar Viena imperială, la Salzburg admite că nu cunoaște pe nimeni decât pe Mozart; sentimentul străinătății nu se diminuează decât în Italia, unde regăsește farmecul original al limbii de acasă, exuberanța latină și obiectul familiar al unei pasiuni tutelare...”. ■ I. Crețulescu descrie volumul de versuri al Veronicăi Porumbacu: *Mineralia*: „*Mineralia* este o istorie... poetică miniaturală a acestei substanțe generale a universului – mineralul – transferat în ipostaza lui umană, de substanță osoasă. Elementul lumii devine, prin lentila poetică, elementul omului. Numai că el nu trăiește o stare izolată, ci una raportabilă sensibilului spiritual, lucid conștient, dar cu o vădită rezonanță afectivă”. ■ În articolul *Critică și raționalism*, Melania Livadă înfățișează trăsăturile metodei impresioniste și pe reprezentanții acesteia: „În imposibilitatea de a practica un impresionism pur, liber de orice substanță teoretică, s-au aflat la noi și cei trei mari practicieni și teoreticieni ai lui: E. Lovinescu, G. Călinescu și Pompiliu Constantinescu. Primul nici nu putea să nu cultive și să nu afișeze o teorie critică, când prin ea – într-o îndelungă și activă luptă literară – a trebuit, în numele celui mai acut modernism, să combată teorii adverse și ideologii retrograde din punct de vedere nu numai literar și estetic (sămănătorismul, poporanismul, ortodoxismul și naționalismul). [...] Literar și artistic în judecățile sale critice, cu tonuri variabile de temperament și o formulare de frenetică fantezie, G. Călinescu (mai puțin doctrinar decât Lovinescu) nu face excepție de la inevitabila teoretizare a impresionismului. Deși neagă posibilitatea esteticii de-a stabili legi și chiar de a-și revendica un obiect, teoretizează deliberat asupra poeziei și normelor poetice în *Principii de estetică*. [...] Categoria intelectualistă și raționalistă a impresionismului critic pe care Pompiliu Constantinescu o reprezin-

tă, argumentarea criteriilor și plăcerea de a diserta asupra problemelor criticii, au ținut și la el – ca la toți impresionistii – o rețea teoretică. Din ea se desprinde cu claritate și într-un stil care îl detașează net de Lovinescu și Călinescu sau de Perpessicius, printr-o linie mai sobră, gravă, incisivă și de mare farmec intelectual...”. ■ Ioana Crețulescu observă *Poeticul la Lautréamont*: „Toate cele ce au alcătuit până acum determinantele poeticului în concepția lui Lautréamont sunt perpetuu însoțite de dimensiunea profunzimii. Această dimensiune este aproape axiomatică, de aici și postura ei de auxiliar discret în toate punctele dinamicii poetice a lui Maldoror. Insistența în proiectarea tuturor luminilor și tuturor umbrelor posibile asupra dualității, disecarea tuturor contradicțiilor, hiperbolizarea tuturor situațiilor pentru obținerea maximei acuități... demonstrează parcursul profund”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Cronica*, Eugenia Tudor întocmește fișe biografice pentru Sanda Movilă și Alexandru Odobescu. □ Sanda Movilă: „Sanda Movilă a însemnat o prezență poetică în peisajul atât de dificil al poeziei românești de după primul război mondial. Ea a scris și câteva cărți de proză, dintre care amintim romanele: *Desfigurații*, *Marele ospaț*, reeditat într-o formă revăzută de autoare, anul acesta sub titlul: *Viața în oglinzi*, în fine notații de psihologie, *Pe văile Argeșului* (1950), acestea din urmă înscriindu-se printre primele romane valoroase de după 23 august, care înfățișau în chip realist viața unui colț de provincie”. □ Alexandru Odobescu: „Natură generoasă, înclinată spre cultivarea ideilor noi, Alexandru Odobescu a urmat cu entuziasm calea unionistă, împreună cu alți tineri din generația sa, generație care-l ascultase pe Bălcescu înainte de a-l vedea murind. Tânărul de numai 17 ani, aflat la studii în Paris, avea proiecte mari și idei îndrăznețe. Când alții încă erau școlari, el ținea conferințe cu titluri și idei programatice ca *Viitorul artelor în România*, în care tânărul vădea maturitate în gândire, chibzuință în aprecieri”. ■ Iulia Moldoveanu se referă la *Opera lui François Mauriac*: „A-l considera pe Mauriac menținându-se veșnic în atmosfera infantilă, nutrindu-se din aceasta și metamorfozând-o în mit este tot atât de eronat ca și complementul ipotezei – figura unui copil bătrân – care se infiltrează în unele scrieri. [...] Opera lui devine exemplară tocmai prin actul demistificator, întreprins asupra unei vârste socotită de majoritatea adulților stare de grație. Acest univers e populat de diverse conflicte financiare, de pasiuni refulate, de prozism cotidian și moralitate ipocrită – legi de fier care conduc și biruie cerbicia unui adolescent încăpățânat ca Jean-Louis, care vrea să iasă din circuit, preferând filosofia-negoțului”. ■ G.[eorgescu] P.[aul] notează textul *Eseistică*, unde apreciază contribuția lui Alexandru Ivasiuc la revista „Contemporanul”: „Mă bucură și salut, astfel în mod public, apariția, în «Contemporanul» a unei rubrici de eseuri semnate de Alexandru Ivasiuc. Mă bucură expresia acestei inteligențe clare și poetice, obsedate de problemele contemporane și care caută, la o înaltă tensiune febrilă și lucidă, să pună ordine în aceste obsesii, să le pună în ecuație și să le dezbată în termeni cât mai generali și încărcăți de pa-

tos. Mă opresc asupra unuia dintre eseurile apărute, intitulat *Cultură și politică*, în care Alexandru Ivasiuc își expune convingerile despre autenticitatea artistică și valabilitatea ei, ca raport între determinare și înțelegere”. ■ Alexandru Sever propune o *Postfață la infernul lui Dante*: „Din tot infernul lui Dante nu mă înfioară cu adevărat decât inscripția tutelară. Infernul e absența speranței. Un glonte deviază, se rătăcește, alunecă;... Chiar de cade într-un deșert: prin solidaritatea indestructibilă a globului mă atinge și pe mine. Chiar și numai înmagazinat, amenință celula mea morală”. ■ D.[emostene] B.[otez] scrie despre *Ion Pas, memorialist*: „Sub titlul *Viața precum a fost*, Ion Pas își continuă memoriile, deosebit de interesante și prin timpul la care se referă, și prin oamenii pe care îi evocă, – o galerie întreagă de scriitori și oameni de cultură de-acum 50-60 de ani. Am impresia că literatura lui Pas excelează în memorii, gen pentru care se cer aptitudini de povestit, spirit de observație, o viață trăită în sensul deplin al cuvântului... plină de peripeții, de greutate... și... bine-înțeles dacă-i vorba de memorii, memorie”. ■ A.[ndrei] S.[avu] observă *Tineri autori* de poezie în revista „Luceafărul”: „Întristătoare este însă calitatea poeziilor publicate în numărul din 19 septembrie 1970. Poetesele se întrec în banalități, iar poeții în afectare. [...] Emil Ciuraru rătăcește printre doruri și oglinzi, iar Laurențiu Cârstean visează nemărginirea de-o clipă. [...] Nu generalizăm, nu tragem concluzii și nici semnale de alarmă. Ne întrebăm, numai, dacă promovarea noului și adevăratelor valori sunt țeluri compatibile cu asemenea mostre. Suntem pentru o cuprinzătoare oglindire a prezentei emulații artistice, dar fără abdicarea de la exigențele care au determinat ridicarea poeziei noastre contemporane la nivelul cunoscut”. ■ În cadrul rubricii intitulate *Cărți noi*, semnează cronici literare: Melania Livadă, Nicolae Bârna, Ion Anghel, Adriana Iliescu, N. Ciobanu, Barbu Solacolu. □ Melania Livadă semnalează apariția unei ediții din *Ion Barbu – versuri și proză*: „În *Paginile de proză* ale volumului *Ion Barbu – Versuri și proză* în ediția recentă a lui Dinu Pillat, sunt cuprinse o serie de confesiuni ale poetului-matematician, unele privind arta sa poetică, iar altele demascând atitudini față de poezie sau față de poeți, români și străini. [...] Poeziile culese de Dinu Pillat din diverse publicații sub titlul *Addenda*, nestrânse de autor în volum, constituie un ciclu liric «de spovedanie și atmosferă» repudiat mai târziu de autorul lui *Uvedenrode*... Și totuși poeziile din *Addenda* rețin pe cititor prin confesiune și muzicala lor melancolie, nu încă renegate de impersonala artă de mai târziu, supusă rigorilor și canoanelor purității cristalografice a abstractului...”. □ Nicolae Bârna prezintă studiul monografic al lui Ștefan Bitan: *Nicolae Labiș – Albatrosul ucis*: „O monografie obiectivă despre Labiș era un lucru necesar. Scriind eseu monografic *Labiș – Albatrosul ucis*, Ștefan Bitan a avut probabil intenția de a realiza o «încadrare» (nu definitivă, desigur) a poetului în istoria poeziei românești. Din păcate a reușit doar parțial. [...] După ce a făcut o paralelă între Labiș și Esenin, Ștefan Bitan și-a propus să urmărească și direcțiile în care a operat influența lui Labiș asupra unor poeți

tineri și intensitatea acesteia”. □ Ion Anghel descrie poezia lui George Alboiu din volumul: *Drumul sufletelor*: „În mituri imaginile par niște diafanizate, imponderabile, sunt niște fulgurații de lirism. Poetul e muzical. Și dacă e adevărat că intensitatea lirică scade pe alocuri, trebuie spus totuși, că aici se găsește poezia lui cea mai adâncă: spre acest ciclu din urmă gravitând, în ultimă analiză, ca spre o împlinire, aproape toată substanța liricii sale de până acum”. □ Adriana Iliescu scrie despre cartea lui Tudor Vasiliu: *Proiect de câine*: „Cu *Proiect de câine* de Tudor Vasiliu avem încă un volum de proză fantezistă. Umorul, metafora, alegoria sunt trei procedee literare ce definesc schițele pe care le caracterizăm așa. [...] Cu toate astea... ele se mișcă frenetic și, aparent, dezordonat, în căutare mereu de sensuri și semnificații, încercând, mai ales să se găsească pe sine”. □ N. Ciobanu recenzează volumul lui Iosif Lupulescu: *Aș fi vrut să fie marți*: „Fără excepție, piesele volumului urmăresc să realizeze un soi de dosar, conținând o seamă de mărturii care sunt chemate să schițeze diagrama stării de spirit a aceluiași personaj principal masculin. Aflat pe diferite trepte ale vârstei dintre primii ani ai tinereții și pragul maturității, indiferent de ipostaza socială – muncitor, oțelar sau învățător de țară –, personajul lui Iosif Lupulescu poartă pecetea aceluiași gen de avataruri, circumscrise între sincera stare de nemulțumire pricinuită de banalitate clipei prezente și ardentă aspirație spre autodepășire”. □ Barbu Solacolu semnalează reeditarea celui de al patrulea volum intitulat *Scrieri* din opera lui Pompiliu Constantinescu: „Sub competența și atât de pioasă îngrijire a Constanței Constantinescu a apărut al patrulea volum de *Scrieri* al lui Pompiliu Constantinescu. Cu acest volum 4, cel mai masiv dintre cele apărute, se încheie întreaga serie a cronicilor literare ale regretatului critic și istoric literar. Celelalte trei volume proiectate, care urmează să apară în viitorii doi ani, vor cuprinde probabil diverse studii și sinteze ale vastului material de care dispunea Pompiliu Constantinescu, adunat și prelucrat în scurtă dar atât de harnică și bogată sa viață”.

DECEMBRIE

1 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 8624] Pe prima pagină apare *Expunerea tovarășului Nicolae Ceaușescu la ședința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. și a guvernului din 25 noiembrie 1970* □ din secțiunea cuvântării numită *Cercetarea științifică și învățământul – factori primordiali ai dezvoltării economiei noastre naționale, ai progresului întregii societăți*: „Înfăptuirea programului pentru perioada 1971-1975 cere eforturi mari în domeniul cercetării științifice, sporirea contribuției oamenilor noștri de știință la soluționarea importantelor și complexelor sarcini pe care ne-am angajat să le realizăm în viitorul cincinal. Este un sector important de activitate, ale cărui progrese noi așteptăm să se

facă mai mult simțite în economie întrucât, după cum se știe, deși baza materială a cercetării noastre științifice nu este mică, nu putem spune că rezultatele sunt prea mari. [...] Ținând seama de marile cerințe ale dezvoltării economiei, științei și culturii în cincinalul următor, este necesar să revedem și programul dezvoltării învățământului. Mi se pare că măsura luată anul acesta, când la unele institute de învățământ superior s-a prevăzut o creștere mai mică a numărului de studenți decât în anii anteriori, nu este bună, deoarece pentru realizarea obiectivelor și sarcinilor cincinalului 1971-1975 și ale următorilor 10 ani este necesar să crească foarte mult numărul cadrelor cu pregătire superioară”.

● **[„Glasul Patriei”, nr. 35]** Despre *1 Decembrie 1918* scrie Const.C. Giurescu: „Este marea întrunire din 1 Decembrie 1918, de la Alba-Iulia, când într-un singur glas, cei o sută de mii de reprezentanți ai țăranilor, muncitorilor și cărturarilor români dintre Tisa, Dunăre și Carpați proclamă unirea cu frații de pe clina cealaltă a munților. Este clipa visată de Nicolae Bălcescu, de Kogălniceanu și de Eminescu, este împlinirea idealurilor pentru care și-a dat viața, în luptă, tineretul țării. Clipă unică în istoria patriei, concluzie a unui îndelungat efort al întregii națiuni și punct de plecare pentru o nouă fază a vieții națiunii noastre”. ■ Ion Dodu Bălan prezintă *Salonul național al cărții*: „Această prețuire tradițională a cărții a fost ridicată în ultimul sfert de veac pe o treaptă superioară. În acest sens sunt edificatoare cuvintele președintelui Consiliului de Stat Nicolae Ceaușescu, care spunea în cuvântarea sa de la ultima adunare generală a scriitorilor: «Nu trebuie uitat că în anii socialismului, în care cultura a cunoscut un puternic progres în condițiile când școlile sunt deschise întregului tineret și s-a realizat nu demult învățământul de 10 ani, în țara noastră s-a format un public larg, competent, receptiv la arta profundă, avid de cărți care să-i înaripeze mintea, să-i stimuleze gândirea și fantezia, să-i insuflă idei și sentimente înalte»”. ■ Zoe Dumitrescu Bușulenga este autoarea profilului istorico-literar *Alexandru Odobescu*: „În tot ce a adus nou culturii românești prin erudiția și pasiunea sa, Odobescu a pus ceva din aspirațiile înaintașilor, care, prinși în zbuciumul luptei, n-au putut duce la capăt cele ce începuseră. [...] *Pseudo-Kinegetikos* sau *Falsul tratat e vânătoare* este însă capodopera de erudiție și talent literar a scriitorului, în care amestecul de anecdotă și savantă informație se structurează după legile cele mai stricte ale compoziției clasice și se desface după liricele necesități ale libertății romantice. Acest prim eseu al literaturii românești, inspirat din antice opere ale literaturilor greacă și latină, face bucuria estetică a cititorilor pricepuți și învață delectând pe cei mai puțin instruiți în domeniul clasicității. E o operă grea de substanță și frumusețe pe care Eminescu a prețuit-o cum se cuvine încă de la apariție”. ■ Radu Gyr se ocupă de „scrisori din depărtare”, articolul numindu-se *Cu înaltul zbor al ciocârliei*. ■ Prezența României la a XVI-a Conferință generală UNESCO este marcată de Virgil Cândea în *Educație, știință, umanism, cultură și colaborare internațională* „O inovație în lucrările Conferinței generale la această a 16-a sesiune a

fost dezbateră programului pe termen lung al Organizației (1973-1976). Ca și programul bienal, acest program pe termen lung pune în primul rând în evidență principiile de bază ale activității UNESCO și anume contribuția sa la pace, la eliminarea colonialismului și rasismului. România a participat în mod deosebit la dezbateră acestor principii și a militat pentru afirmarea lor cât mai categorică în documentele Conferinței. De asemenea, militând consecvent pentru cooperarea europeană, țara noastră a propus un proiect de rezoluție în acest domeniu, proiect adoptat în unanimitate de Conferință și care reprezintă o rezoluție-cadru care va favoriza atât inițiativele statelor membre cât și lucrările secretariatului UNESCO”. ■ Mihai Beniuc semnează poezia *Veșnicie*, iar Mihai Stănescu publică *Masa dacică*. Din poezia lui V. Voiculescu sunt retipărite *Strofe pentru un cimitir al eroilor*.

2 decembrie

● [„România liberă”, nr. 8121] Articolul atribuit Uniunii Scriitorilor informează cu privire la *Ce manifestări pregătim în întâmpinarea aniversării partidului* – este vorba de cei 50 de ani de existență declarată care vor fi sărbătoriți, în spirit doctrinar evident, de U.S.R. și de revistele și editurile care vor organiza „manifestări cu caracter politico-educativ”. Sunt programate două festivaluri literare la Ateneu, scriitorii vor participa la șezători literare desfășurate în case de cultură, unități industriale, universități, licee, unități militare, cenacluri literare. Vor face, de asemenea, vizite de documentare la Doftana, Lupeni, Grivița Roșie, Atelierele Nicolina. Revistele U.S.R. vor găzdui rubrici speciale în care vor fi prezentate publicațiile editate sau inspirate de activitatea în ilegalitate a membrilor de partid, iar editurile vor publica volume de proză și de poezie patriotică semnate de Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Marin Preda, Eugen Barbu, Nicolae Breban, Nichita Stănescu, Alexandru Andrițoiu, Grigore Hagiu etc. Teatrul, de asemenea, va fi reprezentat de scrierile dramaturgilor Aurel Baranga, Paul Anghel, Alexandru Mirodan, iar critica și istoria literară, de George Ivașcu, Ion Dodu Bălan, Nicolae Manolescu, Valeriu Cristea, Ovid. S. Crohmălniceanu, Adrian Marino, Ștefan Augustin Doinaș etc. Urmează să apară, de asemenea, antologiile *100 poeme pentru patrie*, respectiv *Partid* și *Antologia poeziei românești sociale*, respectiv „patriotice”. Totodată, cu această ocazie, E.C.R. își propune să editeze primul dintre cele 44 de caiete ale lui Eminescu, aflate la Academie.

● [„Scânteia”, nr. 8625] Notând jubileul Bibliotecii Centrale Universitare, conf. dr. Constantin Nuțu, prorector al Universității din București, directorul Bibliotecii Centrale Universitare publică textul *Un prestigios for de cultură*: „Constituită în focarul de spiritualitate al «Almei Mater», Fundația Universitară din București – actuala Bibliotecă Centrală Universitară – a contribuit în cei 75 de ani de existență la dezvoltarea învățământului superior din România și, implicit, a culturii românești. În cursul existenței sale instituția noastră a cu-

noscut un drum ascendent, notabil. [...] Ca și toate celelalte instituții cultural-științifice și de învățământ din țara noastră, Biblioteca Centrală Universitară a cunoscut în ultimul sfert de veac o dezvoltare continuă, într-un ritm care nu putea fi imaginat în trecut. De aceea, acum, cu ocazia acestui jubileu, bilanțul activităților multiple ale instituției noastre se înfățișează atât de fructuos și de grăitor”.

• [„Viața studentescă”, nr. 40] *Proza înseamnă personaj*, afirmă Marian Popa, în articolul cu titlul omonim: „Personajele nu sunt pentru mine prezențe interioare, intenționalități... ele nu pot deveni termene de comparație, asociație sau disociație. [...] Un personaj nu e un drum, cum se afirmă, ci un om care merge pe un drum, din proprie inițiativă; un personaj viabil e un om care are o hartă cu el pentru că știe că trebuie să ajungă undeva. Acest personaj este deci un act de liberă alegere și chiar prin aceasta primește singura dimensiune temporală absolută, care este aceea a *tragicului*. Dar personajelor de care vorbesc le lipsește această dimensiune: ele sunt mai ales indivizi care au pierdut sensul itinerariului, pentru care realitatea e un labirint, un vis, un bar... un pat sau o cameră, în genere un *halo*, în jurul a ceva puțin important sau ceva ca o ceață ușor sistematizată prin limbaj. Personajul devine atât cât devine, adică este ceea ce-i poate îngădui o realitate ternă ca o damnare, un imprevizibil care nu e factor al catalizării absolutului.[...] Personajele prozei din ultimii ani nu mi se potrivesc, pentru că sunt cazuri aberante, ale *indeterminării*, cazuri ținând de zonele perigeteice ale existenței: nebuni, copii, bolnavi, bătrâni, artiști. [...] Un personaj (adevărat) trebuie să fie pentru mine *un act de voință*, un efort de cunoaștere concretă, deci nu operație de încifrare, ci de comunicare directă. Un personaj nu trebuie să fie o problemă, adică un efort de criptografiere, ci o problematizare a existenței neapărat concrete. Literatură înseamnă personaj iar personajul trebuie să fie nu un prezent, adică un timp gramatical... ci o prezență, adică un instinct conștientizat de o voință absolută care-și găsește în mediu o rezistență de maximă duritate”. ■ Mircea Cârstea se oprește la Romul Munteanu și volumul *Farsa tragică*: cu această carte „pătrundem într-un domeniu care caută resorturile filosofice ale teatrului absurdului... autorul propunând o nouă denumire pentru acesta, cea de «*teatru al existenței*», fiindcă «are în vedere individul și stările sale existențiale, angoasele și coșmarurile sale»”. Romul Munteanu se referă, astfel, la reprezentanții noului curent apărut și cristalizat după 1950: Eugen Ionescu, S. Beckett, F. Arrabal, H. Pinter, E. Albee, Fr. Dürrenmatt, Max Frisch.

3 decembrie

• [„Scânțea”, nr. 8626] Pe prima pagină citim textul nesemnat *Două decenii de la alegerea organelor locale ale puterii de stat. De la popor, pentru popor!*: „Mature, robuste, acumulând o bogată experiență, organele locale ale puterii de stat se înfățișează, la douăzeci de ani de la constituire, ca piloni pu-

ternici ai măreței opere de edificare socialistă, de înflorire materială și spiritua-lă a tuturor meleagurilor patriei, un cadru viguros și propice de afirmare a hăr-nicieii și priceperii milioanei de oameni ai muncii care făuresc destinul de azi și de mâine ai României socialiste”. ■ Zoe Dumitrescu Bușulenga stabilește o relație între *Idealul clasic și scriitorul contemporan*: „*Estetica unei epoci cre-ează de fapt și tipul ideal de literatură și tipul ideal de scriitor*. Scriitorii se subordonează mai toți, indiferent de deosebiri de temperament și caracter, principiilor generale care s-au statornicit într-un moment dat. *Atitudinea gene-rală față de lume și societate, adeviziunea la un tip sau altul de idei estetice, gustul timpului etc., toate contribuie la definirea unui ideal scriitoricesc mai mult sau mai puțin conturat*. Fiindcă în ce constă un ideal de scriitor? Într-un caracter anume care să exprime aspirațiile unui curent, suma cunoștințelor de adunat, în ușurința improvizației, în capacitatea de a scrie mult și neîncetat, în puterea de cuprindere, în propriul univers sau în detașarea de el, în talentul generos sau în geniul lovit de bruște explozii – alternate cu intervaluri de apa-rentă sterilitate, în posibilitatea de a explica propria creație, în aptitudinea de a întreține relații de specialitate cu confracții sau cu amatorii, în cercuri, saloane, cenacluri, cafenele, în cunoașterea desăvârșită a meșteșugului, a principiilor creației sau în alte date care scapă înțelegerii comune? [...] *Sete de cunoaștere și dorință de adevăr, iubire pentru om, legături trainice cu obârșia înțeleasă ca datorie esențială, fundamentat etic, prezență neprecupețită în toiul vieții con-temporane, răspunderi asumate cu noblețe și mari modestii*, iată câteva dintre notele idealului clasic pe care orice scriitor de azi, de la noi, îl poate atinge, pornind pe drumul complicat al desăvârșirii, cu mare efort interior, de durată, cu o educație umanistică foarte îngrijită, cu atenția mereu vie, îndreptată neabă-tut spre țelurile de construcție socialistă ale poporului. Așa se construiește spiri-tul, așa se înalță existența individuală către universal în lumina idealului noii umanități pe care o edificăm în plan social și spiritual”. ■ La 90 de ani de la nașterea lui N.D. Cocea, George Ivașcu scrie evocarea *N.D. Cocea militant de frunte, devotat slujitor al ideilor înaintate*: „N.D. Cocea a întrupat un veritabil torent de personalitate dăruită nobilei pasiuni a scrisului angajat, pe care l-a slujit cu ardoare până la sfârșitul vieții (1 febr. 1949). Temperament de militant înăscut, dăruit cu un excepțional talent al expresiei, însumând cele mai bune tradiții ale pamfletului românesc, revărsat într-o perioadă de aprige lupte sociale și politice, el rămâne un exemplu viu al intelectualului multiplu, conștient de răspunderea lui socială, promovând ideile înaintate, ardent pentru cauza popo-rului său. Misiunea artei va fi cu atât mai complexă. Cum scria el însuși, profe-tizându-i – acum un sfert de veac – drumul: «Arta va trebui să se prefacă din te-melie, să îmbrățișeze întregul destin al unei omeniri mai vaste, să evoce sonor, ca o scoică uriașă, tumultul maselor». Vibrant, tulburător mesaj peste timp!”.

● **[„Albina”, nr. 48]** Pe prima pagină apare poezia *Din zodia săgetătorului* de Mihai Beniuc: „Tu țară cu petrol fierbinte-n vine/ Cu pieptul de cărbune și

oțel,/ Să nu duci nici o grijă – are cine/ Să-ți ducă vajnici fiii către țel!”. ■ Ion Bănuță publică *Oameni de oțel*: „În secolul al XX-lea ca o sinteză a eroismului epocilor anterioare s-au ivit pe firmamentul luptei pentru libertate niște noi oameni de oțel, comuniștii, care învingând cu o tenacitate unică teroarea, moartea, au creat o lume nouă, lumea socialistă. În curând aniversăm 50 de ani de la întemeierea Partidului Comunist Român, cu roade de dimensiuni epocale, o sinteză a eroismului unui întreg popor în frunte cu comuniștii”. ■ Apare știrea: „La 26 noiembrie a.c. în cadrul unei ședințe prezidate de Pompiliu Macovei, președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, a avut loc la București constituirea *Consiliului pentru difuzarea culturii și științei*. Cei 55 de membri ai noului consiliu au fost aleși din rândul oamenilor de știință, de artă și cultură din întreaga țară, români, maghiari, germani și de alte naționalități. Cu acest prilej a fost prezentată o informare privind activitatea desfășurată în anul 1970, urmată de stabilirea obiectivelor principale ale planului de muncă pentru 1971 în centrul preocupărilor căruia se află acțiunile consacrate aniversării semicentenarului Partidului Comunist Român. S-a dezbătut cu acest prilej și proiectul regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului pentru difuzarea culturii și științei. Tov. acad. dr. Ștefan Milcu, președintele acestui consiliu, a luat în încheiere cuvântul subliniind importanța și valoarea obiectivelor care stau în fața întregului consiliu pentru următoarea etapă de lucru”. ■ Ion Rahoveanu publică poezia *Efigie lucrului*. ■ Ștefan Luca emite considerații generale despre scurta activitate literară a lui Nicolae Labiș: „Nicolae Labiș atinsese maturitatea, adică stăpânea, la optsprezece ani, toate mijloacele de-a ne comunica marile sale daruri. Venea dintre păduri și ape, dintre creste muntoase și văi de-o păgână frumusețe, din vecinătatea lui Eminescu și Sadoveanu. Ghearele leului se descifrau uluitor în această tragică poezie de secetă, izbutind o capodoperă. [...] A căzut, fulgerat într-o noapte de decembrie. Ar fi împlinit azi treizeci și cinci de ani. Nu îndrăznesc să spun cum ar fi fost dacă nu s-ar fi stins astfel. Dar țin încă, dăruită de el poezia aceea, lucrată în filigran, dedicată copiilor, recitată la serbările pomului de iarnă, ca o colindă, *Fulg*. Floarea mică de omăt, minunea de-o secundă îl pune pe gânduri. Ce destin aspru, nemilos a mânat-o, care vânt neliniștit răsucind-o cu ură i-a menit sfârșitul? Destinul poetului ne doare pe toți de-o potrivă și sfârșitul său, după șaisprezece ani, ne chinuie ca o rană mereu deschisă”.

● [**„Cutezători”, nr. 49**] În acest număr găsim grupajul comemorativ *Nicolae Labiș – Amintirea Mălinilor* de Biți Caragiale – cu un profil al poetului, realizat de Geo Bogza.

● [**„România literară”, nr. 49**] Revista publică mai multe articole sub titlul generic *Omagiu lui Vladimir Streinu*: □ prof. univ. Marin Rădoi, *Impecabilă demnitate*: „S-a mai stins o făclie de pe bolta culturii românești. Vladimir Streinu ne-a părăsit într-o desăvârșită discreție, așa cum i-a fost întreaga viață și activitate. [...] Plecarea lui lasă în urmă un uriaș șantier pe care colaboratorii

săi sunt datori să-l continue spre cinstirea memoriei și neobositei sale activități. Așteptăm de la tipografie monografia *Ion Creangă* pe care o vom citi fără autograful său, dar cu imaginea sa întipărită definitiv în colțul conștiinței la tezaurul amintirilor intime. [...] Prin el cultura românească pierde un reprezentant de seamă. Să-i cinstim memoria urmându-i exemplul de muncă, de pasiune, de obiectivism, modestie și cinste profesională”. □ Matei Călinescu, *Pecete inefabilă*: „Omenește vorbind, distanța pe care o păstra adeseori în raporturile cu ceilalți nu înșela pe nimeni: era modul firesc de a fi al uneia dintre naturile cele mai puternic afective din câte mi-a fost dat să cunosc. O afectivitate care n-avea nevoie să se declare; o efectivitate a cărei forță de iradiație o măsura tocmai acea distanță *plină*, vibrantă, inteligentă; o afectivitate căreia nu puteai să nu-i răspunzi”. □ Mircea Martin, *Un mandarin al spiritului*: „El a fost unul din ultimii mesageri printre noi ai acelei strălucite pleiade de scriitori totali dintre cele două războaie, creatori lucizi și critici artiști, adevărați mandarini ai spiritului pe care trecerea timpului îi trimite tot mai departe în legendă”. □ G. Dimisianu, *Climat de intelectualitate*: „Reprezentant de seamă al celei de a treia generații post-maioresciene, Vladimir Streinu a lăsat contribuții memorabile, în comentarea clasicilor noștri, a mai tuturor scriitorilor importanți din epoca pe care a străbătut-o, în eseistica de probleme sau în studiul versificației moderne. Prin dispariția sa generația actuală va resimți mai grea și mai direct –angajată covârșitoarea răspundere de a întreține vie flacăra spiritualității unui popor”. □ Șerban Cioculescu, *Un mare prieten*: „Prietenia noastră, veche de 50 de ani, era întemeiată pe numeroase afinități literare comune. Astfel preferințele noastre se fixau asupra unui număr de 3 sau 4 poeți din lirica mondială contemporană: Rilke, Esenin, Arghezi și Valéry (cel din urmă poate mai rafinat prozator decât poet). Ea se întreținea însă mai ales prin controverse nesfârșite. Când eram din capul locului de acord, unul dintre noi exclama cu umor: – Ce păcat că suntem de aceeași părere! Orice discuție a devenit de prisos...”. □ Al. Piru, *Poetic și critic*: „Nu-l vom mai vedea nicio dată pe Vladimir Streinu, silueta lui suplă și dreaptă, profilul de medalie română, surâsul îngăduitor sceptic, privirea cald pătrunzătoare, într-un cuvânt tot farmecul acelei neuitate figuri în preajma căreia te simți mai presus sau chiar dincolo de tine însuși”. ■ Mircea Malița semnează *Odobescu, arhitect de școală*: „Odobescu a fost pedagog, în sensul că a dat unei întregi generații știința (sau arta?) de a privi în jur. Știa să scoată în evidență frumusețea din peisaje, din clădiri, din oameni, din situații. A educat ochiul cu o perseverență de om închinat școlii”. ■ S. Damian publică *Preambul*: „Pronosticul criticului? Se poate observa că, de mai multă vreme, ideea de a prevesti un destin literar, pornind de la formele lui abia incipiente, nu prea tentează pe cronicarii de prestigiu. Domnește un soi de scepticism, provocat, probabil de numeroase decepții. Criticii care au vocația interpretării de adâncime se retrag în ținuturi bine marcate pe harta literaturii, se ocupă de valori consacrate ale trecutului și

prezentului, găsesc unghiuri de vedere, sugestii inedite și pline de interes, complementare însă la o judecată de valoare de dinainte trasată. [...] Ce vor să însemne aceste rânduri care dau probabil impresia, stingheritoare pentru autoritatea unui critic, de spovedanie? Nimic altceva decât un îndemn de a relua această misiune care constă în a anunța pe cei care abia se profilează în zare, cu convingerea că ei au ceva de spus. Deci, un preambul la câteva analize consacrate celor mai recente apariții în edituri sau reviste”. ■ În *Proiecte literare* Al. Raicu discută cu Teodor Mazilu: „– Definitivez în prezent un volum de nuvele din care o parte au apărut prin reviste. L-am intitulat deocamdată *Singurătatea și diavolul milos*. Sunt bucăți al căror subiect este desprins îndeosebi din viața orașelor. Scriind constant, am ajuns acum aproape la ultimele finisări. Îl voi preda editurii «Eminescu». – *O proză mai compactă?* – Da, am încheiat un contract cu Editura «Cartea Românească» pentru un roman căruia i-am zis *Orgoliul sinucigașilor*. – *Polițist?* – Oh, nu. E o carte a... «vanității» și «specializării în absolut», o critică a izolării omului. Lucrez intens la acest roman, vreau să-l predau la vreme. – *Sub tipar?* – La Editura «Cartea Românească» se află un volum de teatru compus din zece piese, unele într-un act, între care și cele ce au apărut în «România literară», cum sunt *Frumos e în septembrie la Veneția* și *Împăiați-vă iubiții* – altele în trei acte cum este *Don Juan moare ca toți ceilalți*. În prezent, o altă piesă în trei acte, *Acești nebuni fățarnici* se repetă cu asiduitate la Teatrul «Lucia Sturdza Bulandra»; în rolurile principale: Octavian Cotescu, Rodica Tăpălagă și Gina Patrichi. În sfârșit, Editura «Albatros» îmi va tipări ediția a treia a romanului *Bariera*”. ■ Ovidiu Alexandru scrie despre „întâlnirile «României literare»” la *Uzinele „Electromagnetica”*. ■ Nichita Stănescu semnează *Despre corpul alergic al ideilor*: „Cel mai mare miracol al existenței terestre îl constituie nașterea ideilor. Dacă umanitatea a apărut în urma nașterii spațiului artificial reprezentând însăși umanitatea în raport cu spațiul natural, el naște la rândul său spațiu abstract. [...] Din punctul de vedere al umanității (născută în sinele spațiului artificial), tendința spre abstract reprezintă tendința fundamentală. Călătoria și Războiul, cele două trăsături ale paleoistoriei umane, reprezintă încorporări de idei de călătorie sau idei de război. Zborul propriu-zis al omului în lună este inferior față de ideea omului de a zbura în lună”. ■ În *Confesiuni literare* citim *Tâlcurile primordiale* de Virgil Gheorghiu. ■ Alexandru Ivăsiuc lasă a se înțelege că există un *Evazionism* „rău”, dar și unul... „bun”: „E suficient să spunem doar că arta înseamnă a crea și a păstra, a nega pentru a afirma și amândoi termenii se opun accidentalului, presupune o rupere de curgere naturală a vremii, așa cum o presupune și gândirea – dar dintre toate genurile, poeziei îi este dat, ca expresie a unui sentiment (ori sentimentul este față de realitate precum e semnul algebric față de număr), să tindă spre perspectiva cea mai supusă eternului, ea ambiționând să scoată limbajul, materia sa de elecție, din funcția pur denominativă, să spună și să vorbească mereu despre *altceva*. Decantarea limbajului în lirică este o

lege de fier a poeziei. Cine o nesocotește piere, așa cum piere oricine nu ia seama de necesitatea intrinsecă a lucrurilor cu care se ocupă și-n mijlocul căreia trăiește. De aceea rămân poeții, mai mult decât prozatorii, de aceea Eminescu e prezent între noi, ca un creator și întemeietor de existențe necesare. [...] Problema evazionismului în proză e mai complicată. Dar trebuie să subliniem că s-au selecționat întâi cărți care aveau un interes social, în primul rând cărți cu o valență critică, pentru că de această curățare a existenței noastre e nevoie. Cred că din 1965 încoace s-au impus aproape numai romane sociale, dar socialul de acum trebuie să deschidă și o perspectivă spre stabil, spre profundul inalterabil, spre complicat, pentru că așa e societatea noastră astăzi. Ele trebuiau să fie mai solemn distanțate, mai copleșite de tiparul interior al lucrurilor. [...] Evazionismul astfel nu mai este un păcat decât atunci când produce opere neautentice. Evazionist este cel care, cu voia sau fără voia lui, nu înțelege *de ce avem nevoie acum*. Evazionist este mărunțitorul și adeptul cotidianului lipsit de esență, cel lipsit de perspectivă”. ■ La cronică literară, Lucian Raicu supune analizei *Coline cu demoni* de Ilie Constantin: „Senzația cea mai generală, după lectura ultimului volum, este că acești demoni, aceste spaime și răscoliri, pe care s-a hotărât să le scoată la vedere, nu sunt inadecvate temperamentului său cumpănit, iubitor de ordine, spiritului înfricoșat de ridicol, pândit de crispă și frigiditate”. ■ În *Artă și risc*, Valeriu Râpeanu nuanțează: „Inflația de literatură și mai ales de poezie mediocră a dus în ultimii ani la o anume suspiciune față de noțiunea de experiment. Și cum examenul critic imparțial al producției curente și mai ales al sub-poeziei produse nu a mai fost decât arareori posibil din pricina violenței cu care a fost întâmpinată orice tentativă de a rosti adevărul – s-a discutat mai mult despre noțiunea de experiment, despre aria și funcțiile lui, despre utilitatea și mai ales despre limitele lui. S-a discutat, ce-i drept mai puțin, despre ceea ce ar fi fost esențial: cu ce a rămas cultura noastră de pe urma acestor experimente succesive care din acestea s-au sedimentat și s-au cristalizat în opere viabile și perene, care din ele au avut un rol de ferment și care au reprezentat numai o farsă. [...] Dar ne-am înșela dacă am crede că o cultură se constituie numai dintr-o suită de capodopere, și aceasta deoarece arta nu a fost și nu poate fi un șir de reușite, de strălucitoare izbânzi, precum focurile de artificii în zilele festive. Pentru că arta implică riscuri, foarte mari riscuri, nenumărate căderi, dureroase eșecuri pe care le-au trăit toți marii și adevărații creatori și le-a cunoscut orice perioadă din istoria artelor. Am moștenit de acum două decenii idea că o operă perfectă este cea asupra căreia toată lumea e de acord, unanimitatea (comandată adesea) dovedindu-se în perspectiva timpului cât se poate de nefastă pentru o cultură. Credința în acest «serial al perfecțiunii» o poate avea numai cine nu s-a chinuit deasupra hârtiei zile și nopți, cine n-a rupt foaia, cine nu a destrămat pânza, cine nu a atacat de zeci de ori un acord. [...] Și încă ceva, să nu confundăm arta cu industria. Se face din ce în ce mai vizibilă la noi, în ultima vreme, o tendință de a trage un semn de

egalitate între ceea ce reprezintă economia și ceea ce reprezintă arta, de a număra pierderile și beneficiile așa cum se numără pierderile și beneficiile unei întreprinderi. Artă e un bun de consum, dar nu o industrie: cu o carte de versuri în nici o țară nu s-a îmbogățit un editor, și nici un eseu de critică nu a adus beneficii uriașe, un teatru de operă trăiește din subvenții dacă vrea să educe publicul, un album de artă reprezintă cifre uriașe în minus la vânzare, un concert simfonic nu poate fi rentabil ca unul de muzică ușoară. Și totuși, ele ne sunt necesare, ele nu sunt un lux, ci demonstrează nivelul dezvoltării intelectuale și al gradului de civilizație al unei țări. La acest nivel de civilizație trebuie să ne gândim în primul rând”. ■ Doina Ciurea scrie despre *Plăcerea de a fi critic*: „Criticii i se oferă cuvântul deja prelucrat și ce-a fost înaintea lui, partea empirică, e treaba istoricului literar. Criticul acceptă de fapt să participe la un joc al scriitorului, contribuind astfel la dinamismul artei, deci și la longevitatea ei. Ca partener de prestigiu colaborează astfel cu autorul, iar nu ca simplu mijlocitor, căci mijlocitor între cititori și operă nu este criticul, orice s-ar spune, decât poate în faza elementară a comentariului din manualele școlare. Ar mai fi doar în cazul în care înțelegerea i-ar fi condiționată de cea a cititorului, acesta la rândul său subsumându-și-o unei «înțelegeri critice»”. ■ *Ochiul magic* prezintă aspecte din viața literară: □ *Cartea românească*: „Încă de la apariția primelor volume, editura *Cartea românească* și-a câștigat un prestigiu binemeritat, confirmat de valoarea cărților de literatură contemporană pe care le-a scos, de ținuta grafică a acestora și, mai ales, de operativitatea pe care a dovedit-o în editarea lor. [...] Mulțumim distinsului scriitor Marin Preda – directorul editurii – și colectivului său entuziast pentru dragostea pe care o poartă cărții românești și le urăm din toată inima succese tot mai mari, care să-i determine pe colegii lor de la celelalte edituri să le urmeze exemplul”. □ *Efemeride*: „La rubrica săptămânală *Efemeride* semnată de Nicolae Manolescu în revista «Luceafărul» (și care, nu o dată, captează printr-o problemă plină de interes atenția noastră) citim de data aceasta cu o reală satisfacție estetică dar și morală eseu intitulat *Replica lui Berenger*. Pornind de la viziunea exprimată prin celebrul personaj al lui Eugen Ionescu, talentatul critic scrie la rândul său o pătrunzătoare meditație asupra violenței și brutalității, de un interes oricând actual. Brutalitatea e analizată în semnificația ei reală de *bestialitate*, de însușire a animalului lipsit de noțiune: [...] «Toți ne-am aflat, măcar o dată în viață, față-n față cu bruta. Pe toți ne-au înspăimântat ochii ei injectați, care nu știu să privească în ochii omului, rânjetul ei crud, reacțiile ei instinctuale și feroce. Toți ne-am întrebat ca Berenger: ce se poate face? ce se poate face?»”. □ *Argeș și „spiritul muntean”*: „Privit în ansamblu, nr. 11 al revistei «Argeș» este la înălțimea unui exigent gust critic”. ■ În *Controverse* citim *Simpli necrofori?* de Al. I. Ștefănescu: „Nu de mult, în paginile «României literare», Șerban Cioculescu, cu pasiunea pentru adevăr care-l caracterizează și în ciuda cultului «matein» pe care pe drept îi profesază, arăta că Mateiu Ca-

ragiale nu avea motive foarte îndreptățite să emită considerații de un anumit ordin asupra ilustrului său tată. [...] Tot astfel, de pildă, nouă nu ni se pare deplasată intervenția lui Alexandru George, care, la rubrica *Controverse* a aceluiași reviste, a încercat să avanseze unele «restabiliri» ale adevărului istoric sau chiar estetic în cazul Urmuz. Similare apar considerațiile aceluiași asupra lui Eugen Ionescu (*Nu*) sau unele propuneri ale subsemnatului într-un articol recent («Lupta de clasă» nr. 10/ 1970) asupra «fortunei» literare actuale a unor scriitori ca Pavel Dan sau Anton Hoban, căreia i s-ar putea aduce unele amendamente. Astfel de «amendamente», «reconsiderări» sau «obiecții» se aduc de pe o platformă academică, urmăresc stabilirea cât mai exactă a adevărului, izvorăsc, cu alte cuvinte, dintr-o grijă respectuoasă pentru situarea valorilor. Dintr-o grijă la fel de «respectuoasă» pot izvorî și luări de poziție contrarii și nimeni nu are de ce să se supere, sau să sufere, inclusiv «memoria» personalităților respective, unanim stimabile, astfel puse în cauză. Există însă un gen de «intervenții», ca să le spunе astfel, mai mult sau mai puțin directe, care nu numai că nu servesc adevărul esențial, dar, sub masca respectării unui adevăr secundar «faptic» sau «documentar», încearcă să arunce o lumină defavorabilă asupra unor personalități de frunte ale literaturii române, utilizând procedee dintre cele mai diverse și mai dubioase, clasificabile, după noi, în zodii incerte din punct de vedere etic, mergând de la simpla autoreclamă, prin mahalagism, până la vinovată sau iresponsabilă ireverență. În această regretabilă zonă credem că se plasează următoarele două exemple, întâlnite de noi întâmplător și care se referă, în principal, unul la Ion Barbu, iar celălalt la George Călinescu [sic!]. Răsfoind, de pildă, din simple necesități redacționale, masivul op *Dălți și pensule* semnat de sculptorul O. Han, am dat la sfârșitul volumului peste o serie de facsimile. [...] Din această carte, în multe privințe regretabilă, se desprinde o totală lipsă de discernământ a autorului – și nu mai puțin a poetului redactor Ioan Șerb -, emană un iz puternic de îngâmfare publicitară, reiese o gravă lipsă nu numai de deferență dar și de simplă, cotidiană delicatețe față de personalități valoroase. De la sporovăiala cinică și grobiană până la bârfa mahalagească otrăvită, întregul registrul necuviințelor este prezent”. ■ Matei Călinescu revine la rubrica sa cu *Divagație despre titlu*: „De ce se intitulează *Păsările* ultimul roman al lui Alexandru Ivasiuc? Fără a răspunde deocamdată acestei întrebări, aș face observația că simpla ei formulare implică o judecată de valoare asupra cărții. Ne aflăm, într-adevăr, în fața unui roman de excepție, din toate punctele de vedere. [...] Cred că nu mă înșel susținând că *Păsările* dispune de toate datele spre a se dovedi, în acest sens fundamental, un roman memorabil. O astfel de intuiție scapă argumentelor sau justificărilor critice, deși argumente specioase și justificări credibile se pot găsi oricând, nu numai pentru a o sprijini, dar chiar pentru a o simula. [...] Simbolica păsării e dintre cele mai bogate: dovadă poezia, pictura, muzica etc.; iar pe alt plan, heraldica, arta stemelor. Pasărea poate sugera zborul, avântul în înălțimi; spontaneitatea;

măreția singuratecă, puterea (stemele cu acvile, vulturi etc.); dar simbolul ei își poate exercita forța de sugestie și într-o ordine inversă, satirică și chiar teratologică (păsările înspăimântătoare ale mitologiilor; păsările artei fantastice, până la recentul film al lui Hitchcock, cu care romanul lui Ivasiuc, n-are nici o legătură, deși... indirect, poate că are una). În ciuda numeroaselor posibilități de interpretare pe care le oferă simbolul păsărilor, simțim că titlul romanului e *adecvat*. Deși poate părea că a fost ales la întâmplare, această întâmplare s-a convertit într-o misterioasă necesitate”. ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de poezie: □ *Ninsoarea neagră* de Alexandru Lungu: „Caracteristică în scrisul lui Al. Lungu este o anume *detașare*. Poetul nu e dintre aceia care-i cer lectorului adeziunea totală, versul său e ceremonios impecabil. S-ar zice că, mărturisindu-și suferința, el nu acceptă compătimirea sau antrenarea martorilor în propria durere, ci și-o revendică, cu detașat orgoliu, în întregime”. □ *Umbra paradisului* de Horia Zilieru: „Horia Zilieru este, nu mai puțin, un poet adevărat, a cărui procedare lirică o dezaprobăm, dar căruia îi recunoaștem talentul”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă volume de proză: □ *O lacrimă de privit* de Doina Ciurea: „Proza Doinei Ciurea, de o glacială finețe, intens cerebrală, pare a fi rodul unei sublimări: dincolo de text se presimte unduirea grea și întunecată a unei tristeți imense și fără nume”. □ *Castanii roșii, parfumați și naivi* de Corina Cristea: „*Castanii roșii, parfumați și naivi* este romanul-baladă al înfloririi unei fete, adică al construirii unui templu al iluziilor, unde zeu nu poate fi, desigur, decât Iubirea; dar, în același timp, este și un roman al destrămării iluziilor, amorul cel mai arzător făcând întotdeauna pereche cu Suferința”. □ *Propoziții* de Mircea Cârloanță: „Exprimarea aforistică nu oferă amatorului nici o înlesnire, afară de cazul când scurtimea zicerii de iluzia unei clauze favorizante. Firește, cugetările lui Mircea Cârloanță nu sunt, toate, umoristice”. ■ M. Ungheanu, care se ocupă de critică, prezintă volumul *Labirint* de Nicolae Balotă: „Nicolae Balotă are conștiința că este un autor derutant, altfel nu și-ar intitula ceea ce a treia carte *Labirint*. Ceea ce deconcer-tează în cazul lui este un fel de ubicuitate critică. Criticul este întotdeauna în alt loc decât cel precedent, vorbind de cu totul altceva decât până atunci. [...] Există o pretenție, nu nejustificată, de a cere celor ce se ocupă de autori consacrați să-și etaleze priceperea și pe o literatură în mișcare, care singură ar fi în stare să verifice gustul și priceperea literară a unui critic. Simțul orientării se dovedește cu o mai mare ascuțime într-un teritoriu în care jaloanele, fără a fi absente, nu sunt însă evidente întotdeauna, ci înecate de infinite aparențe. A da la o parte aceste aparențe și a reține elementul definitor, punând un diagnostic exact, este o calitate fără de care un critic al actualității nu poate supraviețui. Nicolae Balotă scrie cu multă siguranță despre autori controversați, controversabili, ori pe cale de a se impune la adevărata lor valoare. [...] Iată de ce regretăm că Nicolae Balotă n-a acceptat riscul unei rubrici dedicate literaturii de actualitate”. ■ Versurile sunt semnate de Zaharia Stancu (*Sub scoarța aspră a*

pământului), Cezar Baltag (*An, dan, dez*), Demostene Botez (*Livada mea; Oră grea; Viorile lui Noiembrie; Seara fără gând*), Virgil Teodorescu (*E rândul meu; Nimeni de față; Continuare; Arborele moralei; La doi pași; O clipă de luciditate; Treptat; Ultimul jurământ*), Mihail Crama (*Corespondență; Inscriptii; Vuiet...; Dincolo; Ceas; Final*), Angela Marinescu (*Încercuire*). □ În *Atlas liric* Ion Caraion traduce poezii din Francis Scarfe (*Poemul bucătăriei și Dada*), iar Andrei Brezianu traduce poezia *Ceas fără somn* de Kingsley Amis. □ Jean Grosu traduce sceneta *Cu ghipsul despre gips* de Jaroslav Duriček. ■ În *Ce e nou în cultura engleză* citim: □ „Eșecul” lui Iris Murdoch de Andrei Brezianu, alături apare un fragment din *Un eșec întru totul onorabil* de Iris Murdoch; □ *Un scriitor al vechii generații și „eclipsa criticii”*: „Săptămânalul britanic «The Listener» publica de curând (84: 2158/ 1970) părerile lui John Wain despre condiția de relativă eclipsă a criticii literare, – consecutivă transformărilor aduse de ultimul deceniu în domeniul culturii. Spicuim din articol”.

● [„Tribuna”, nr. 49] Numărul se deschide cu editorialul *Destinul cărții* semnat de Ion Oarcăsu, în care prezintă situația editurilor românești și a cărții, fie ea politică, literară, științifică sau artistică ■ Redacția publică un scurt necrolog la moartea lui Vladimir Streinu. ■ Mariana Șora scrie eseu *Actul creator în poezie și în știință*, în care constată imposibilitatea ca *homo universalis* să mai existe, în contextul exploziei informaționale și supune atenției opera științifică a lui Goethe, pe care-l consideră „ultima încarnare a omului Renașterii”. ■ „Asistăm la edificarea unui act critic de rigoare subliniat de informație și gust” scrie Ion Vlad în *Cronica literară* despre volumul de critică literară scris de S. Damian, *Intrarea în castel* (C.R., 1970). □ V. Fanache reproșează lui Henri Zalis, editorul volumului *Corespondență* (Minerva, 1970) de Tudor Vianu, „intenția de a ni se oferi mostre de corespondență, în dauna efortului de reconstituire integrală măcar a scrisorilor trimise unor mari personalități sau unor prieteni apropiați”. □ Valentin Tașcu scrie despre *Soarele neterminat* (Ed. Albatros, 1970) de Gheorghe Suci, pe care o califică drept o „povestire aproape cinematografică, pretabilă comicului absurd”. Tot el face critica *Sonetelor* (Ed. Eminescu, 1970) lui Adrian Beldeanu și consideră că „armonia generală a versului” este „calitatea de marcă a volumului”. □ Constantin Cubleşan pune romanul *Șatra* de Zaharia Stancu „sub semnul dragostei și al morții”. □ Paginile cu traduceri ne prezintă opiniile lui Philippe Folch despre memoriile lui Charles de Gaulle, o proză de Herbert Meier, fragmente din Aldous Huxley. ■ V. Felea semnalează publicarea la Ed. Univers a *Rimelor* lui Petrarca, în traducerea Etei Boeriu, rime „modelate cu grație”. Criticul își pune totuși întrebarea dacă se poate „veni mai încoace sub raportul noutății de limbaj?”. ■ O anchetă realizată de Eugen Uricaru sub titlul *Dialogul știință-literatură*, are ca subiect raportul dintre artă în general și literatură în special. Scriitorii solicitați să răspundă au ca punct de pornire posibilitatea ca o desco-

perire științifică sau climatul provocat de ea să le influențeze literatura. Răspund George Bălăiță, Alexandru Ivasiuc, Victor Kernbach, Edgar Papu, C.D. Zeletin. ■ În rubrica *Istorie literară. Documente*, D. Păcurariu scrie despre *Viziunea clasică a unui poet al satului: G. Coșbuc*, pornind de la studiile limbilor și literaturilor clasice la gimnaziu. Ca student, preocupările sale pentru clasicitatea greco-latină se intensifică și acest fapt este vizibil în creația sa și în traducerile pe care le-a realizat. ■ Mircea Muthu prezintă cartea lui Petru Lucaciu *Începuturi ale logicii românești*, în cadrul rubricii *Cartea de știință*.

4 decembrie

● [**„România liberă”, nr. 8123**] Este semnalată apariția revistei „Manuscriptum”, revistă de istorie literară editată de Muzeul literaturii române, trimestrial, care va pune în circulație fondul de documente literare existent în Arhivele muzeului, la Biblioteca Academiei, la Biblioteca de Stat din București, ca și în colecții private sau accesibile prin schimburi interbibliotecare cu biblioteci din străinătate. Rod al inițiativei lui Perpessicius, revista va găzdui, în primul său număr, poezii de Ionel Teodoreanu, corespondența dintre Panait Istrati și Romulus Cioflec, ca și pe aceea dintre Ibrăileanu și Zarifopol ș.a. Urmează să apară, apoi, după cum afirmă Al. Oprea, directorul adjunct al Muzeului, „destăinuirile lui Șerban Cioculescu”, o confesiune a lui Ionel Teodoreanu – *Cum am scris Medelenii*, precum și secvențe din corespondența lui Mihail Dragomirescu și Benedetto Croce.

● [**„Scânteia”, nr. 8627**] Emil Vasilescu prezintă volumul de poezie *Na greu' pământului* de Demostene Botez: „Cadențele largi ale versului exprimă atât de nuanțat preaplinul natural încât senzația de toropeală, de beatitudine solară ne dezvăluie structuri poetice romantice supuse unor imperative clasice. Deși redus ca întindere, *Na greu' pământului* constituie o carte de ținută superioară care valorifică noi teritorii poetice și reliefează o puternică personalitate artistică”. ■ Nicolae Balotă se ocupă de apariția volumului *De la Baudelaire la suprarealism* de Marcel Raymond, în traducerea lui Leonid Dimov: „Poezia, avatarurile lirismului au constituit marea preocupare, de o viață, a studiosului elvețian de limbă franceză care a fost Marcel Raymond. Acest universitar a explorat cu o vie inteligență și sensibilitate critică anumite perioade – pe care le putem numi critice – din istoria poeziei. Sunt cunoscute studiile sale asupra influenței lui Ronsard, asupra barocului sau asupra mișcării poetice contemporane. Marcel Raymond a înțeles prea bine că poezia modernă se vrea pe sine mai mult decât un simplu joc, un divertisment estetic. [...] Întrucâtva, i se poate reproșa lui Marcel Raymond că privește poezia ca o experiență în vas închis. El a înțeles, totuși, că poetul este în cetatea modernă o conștiință care veghează. Iată deci un argument în plus care mă face să cred că volumul lui Marcel Raymond *De la Baudelaire la suprarealism* oferă cititorilor noștri – în traducerea elegantă a lui Leonid Dimov – un prilej de meditații fructuoase”.

• [„Contemporanul”, nr. 49] Maria Banuș semnează *Dincolo de „exagerațiuni”*, în care semnaleză importanța pentru literatura română a avangardei poetice reprezentate de Gellu Naum și Virgil Teodorescu și de mai tinerii Nichita Stănescu, Ana Blandiana, Nina Cassian, Ion Caraion, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, A.E. Baconsky, Leonid Dimov. ■ *Fizionomia cărții* (Marius Tătaru) se ocupă de cartea-obiect și de felul în care aceasta a evoluat în ultima perioadă către un aspect grafic mai diversificat și mai atrăgător. ■ Eugen Jebeleanu aduce un pios omagiu lui Vladimir Streinu, trecut în neființă cu doar câteva zile înainte de apariția revistei (*Poetul*): „Și era frumos, și era poet, și era și un critic dintre cei mai subtili și dintre cei mai bine înarmați cu o cultură solidă – și nu era decât un simplu profesor de liceu și un om care nu da din coate, socotind, pe bună dreptate, că rangul spiritual, și chiar social, cel mai de seamă, este al artistului”. ■ La secțiunea *Agendă*, Vintilă Russu Șirianu grupează câteva anecdote savuroase atribuite lui Păstorel Teodoreanu, sub genericul *Miniaturi cu Păstorel*. ■ Ion Stoica face un scurt istoric al Bibliotecii Centrale Universitare din București, la 75 de ani de la înființarea acesteia. ■ La secțiunea *Literatură*, Paul Anghel semnează articolul *Modalități de discuție*, în care pledează pentru criterii științifice în aprecierea critică a literaturii contemporane. ■ Nicolae Manolescu scrie cronica literară la *Alter ego* al lui Ștefan Augustin Doinaș: „Platonicianismul liric al lui Șt. Aug. Doinaș se realizează în cele din urmă prin vorbire frumoasă; contemplația ideilor, prin incantația cuvintelor”. ■ George Untean semnează un necrolog *Vladimir Streinu*. ■ La secțiunea *Teatru* continuă dezbaterile pe marginea spectacolului cu *Regele Lear* în regia lui Radu Penciulescu, de la Teatrul Național din București. Andrei Strihan scrie: „*Lear*-ul lui Penciulescu poate fi sau nu acceptat. Dar reprezintă neîndoiește un reper la care teatrul românesc se va referi în tentativele sale de a descoperi drumul propriu de afirmare în mișcarea teatrală contemporană”. □ George Banu face cronica spectacolului *Dansul Sergentului Musgrave* de la Teatrul Mic, în regia lui D.D. Neleanu. ■ La secțiunea *Cinema*, Adina Darian face o cronică a filmului *Z* (regia: Costa Gavras, cu Yves Montand și Irene Papas). □ Eva Sârbu prezintă filmul-montaj de Radu Gabrea *Amintiri bucureștene* (cu comentariul scris de George Macovescu și muzica de Constantin Alexandru). □ Călin Căliman (*Westernul psihologic*) folosește filmul *Om din Sierra* (regia Sidney J. Furie, cu Marlon Brando) ca pretext pentru a-și exprima nostalgia westernurilor-epopee. □ Nicolae Spirescu semnează cronica premierei de la Opera Română cu *Tannhauser* de Richard Wagner. □ *Lipatti, dincolo de mărturie* (Ada Brumaru) conține câteva notații ale autoarei legate de stilul interpretativ al marelui pianist. ■ Cornel Irimie (*Probleme actuale în etnografia românească*) semnaleză câteva măsuri care ar trebui luate pentru salvarea tezaurului etnografic românesc: „În această perspectivă [...] se impun cu necesitate acțiuni mai sistematice pentru a se «salva» obiectele de cultură materială ieșite din uz, pentru a se constitui pe baze științifi-

face colecții muzeale și arhive documentare”. ■ Ion Frunzetti scrie despre un alt mare dispărut de la sfârșitul anului 1970, Petru Comarnescu: „Era un dialectician înăscut – și heraclitean prin structură adâncă – nutrea idealul rotunjirii eleate, împlinirii clasice de sine a omului prin *operă*: gând și faptă și simțire îmbinate”. ■ În *Cronica anului 2020* Mircea Malița scrie despre *Omul, ființă antialeatorie*. ■ Sorin Stati (*În toate lumile posibile*) este de părere că universaliile lingvistice există cu adevărat și se situează în acest fel de partea școlii „gramaticii universale” inițiate de Noam Chomsky. ■ Alexandru Ivasiuc semnează *Radicalitate și inovație*, exprimându-și intenția ca, într-o serie de articole ulterioare, să analizeze formele inovației. ■ În *Dialectica durerii*, Arcadie Percek distinge între durere și suferință (aceasta din urmă fiind specifică doar omului) și consideră că „pentru a-l vindeca pe un bolnav, nu este suficient numai de a-l elibera de boala lui, de durerea care îl chinuie, ci și de răsunetul psihic pe care această boală l-a produs, de ecoul ei”. ■ În *Cronica ideilor*, B. Elvin poartă o discuție cu Heinrich Boll despre generații, despre caracteristicile literaturii vest-germane din deceniul șapte și despre viitorul teatrului ca gen literar și ca artă a spectacolului. ■ Pe ultima pagină, Anca Voican face o prezentare a istoriei recente a Boliviei, insistând pe faptul că în America de Sud apar din ce în ce mai multe regimuri revoluționare de stânga.

5 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 8628] Ziarul organizează ancheta *Realismul – opțiunea literaturii noastre*; la anchetă răspund: □ Eugen Barbu, *Aparținem unei mari tradiții pe care o continuăm*: „Este o realitate încurajatoare faptul că s-a afirmat în ultimul timp o generație nouă de prozatori despre care nu se poate spune că nu au talent și mijloace artistice. Dar unii dintre ei cultivă încă cu obstinație stări tulburi, analizate, chipurile, cu minuțiozitate, în admirația fățișă a celor aflați la vârstă când ar trebui să se instruiască și să nu dea brevete de talent. Deci, o stare incertă de dibuire, situarea într-un loc geografic fără hotare, eroi cu nume străni indicând orice meridian, o lipsă de fapte îngrijorătoare, dacă ne gândim că traversăm o epocă plină de senzaționale evenimente sociale, de transformări în conștiință. Este o nevoie de evadare? Nu cred. Mi se pare că *evazionismul unora trădează mai degrabă o lipsă de problematică, o evitare a responsabilității* pe care o are orice romancier adevărat în fața materialului captat într-o operă, o neputință de a viza esențialul. [...] Ajuns aici mă întreb dacă nu este cazul să se facă un bilanț obiectiv al eforturilor ultime din proza noastră, să se stabilească limitele operelor viabile față de imposturi, de contrafaceri. Citesc revistele noastre și prea arareori aflu problematica majoră a zilelor actuale. Mi se pare că trăiesc un vis străin. Mulți din eroii acestor microromane sau nuvele, sau schițe, trăiesc într-un tărâm fără identitate, beau toată ziua și locuiesc în baruri: oameni jumate reali – jumate fantome, cu o conștiință dificilă, proxeneți și impostori, negativiști de profesie și femei ușoa-

re. Să nu se creadă că aş susţine că la noi au dispărut complet imoralii, impostorii, demagogii şi fiinţele necinstite. Dar, pentru Dumnezeu, numai ăştia există? Nu avem savanţi de renume mondial, nu avem mari artişti pentru care munca este legea principală, nu avem mari ingineri, nu avem mari arhitecţi? Nu ridică ei oraşe, poduri şi universităţi, nu stau ei până noaptea târziu în laboratoare? Ei nu sunt interesaţi? Nu au în primul rând ei dreptul la un portret cât de cât lipsit de stângăcie? Să fie chiar atât de aliterar să fii cinstit, să te scoli de dimineaţă, să lupţi opt sau zece ore pe şantier cu inerţia? Să stea tot românul în bar de seara până dimineaţă? Să fim cu toţii nişte terorizaţi de o spaimă universală? Să adulmecăm numai smârcul şi putrefacţia? Trăim cu adevărat într-o realitate drogată şi cineva ne-a paraşutat din cer hidrocentrala de la Bicaz, că de Porţile de Fier nu mai pomenesc? Nu, *toate astea le-am făcut noi, clasa noastră muncitoare, iar cărţile în proză – mărturii ale acestor vremuri – nu pot ocoli această realitate*. Cât de departe este această lume, această nouă realitate a noastră de evaziune şi suferinţă gratuită, de contemplarea prelungă a buricului ca în doctrina Zen pentru aflarea cărui adevăr! Pentru ce se pledează în fond în unele cărţi? Pentru ridicarea lenei la rang de virtute? Şi dacă sunt asemenea pledoarii, de ce să le şi tipărim?”. □ Alexandru Ivasiuc, *Să dovedim răspundere şi conştiinţă civică*: „Problema pe care o urmărim acum nu este nici de stil, nici de limbaj, nici de dispută academică asupra sferei, limitelor realismului, ci e vorba de o atitudine, de exprimarea aproape a unui sentiment. În ciuda unor succese de netăgăduit ale prozei româneşti, în ultimii ani, mai ales în domeniul romanului, resimţim o nemulţumire. Şi nu pentru că nu s-a scris cărţi foarte bune, nu s-a primenit scrisul nostru şi nu trăim chiar un moment de efervescenţă culturală, cât mai degrabă din cauza unui *sentiment de necuprindere a unor probleme esenţiale*. Lipseşte opera monumentală (evident, nu prin dimensiuni), capabilă să formuleze dacă nu răspunsurile (ce nu sunt strict de domeniul artei), măcar întrebările majore ale epocii. [...] Ne lipsesc nu marile talente, nu capacitatea artistică, cât mai ales *direcţionarea eforturilor noastre spre cuprinderea integrală şi monumentală a epocii în care trăim*. Este o preocupare de actualitate majoră pentru autor să afle ecuaţia artistică a timpului său, formula cea mai diversă şi mai bogată în sensuri, realizată prin destine individuale şi din care apoi, scriitorul şi cititorul să-şi poată deduce propria experienţă, în dinamica ei, experienţele şi destinele din jur şi ale întregii noastre colectivităţi. În acest sens, al surprinderii pregnante a adevărului nostru profund, ne referim la realism. Nu este vorba doar de o formulă literară, ci de un stil, de *o atitudine a spiritelor noastre*, de întrebarea autentică, îndreptată spre înţelegerea intelectuală autentică şi emotivă a timpului şi locului unde ni se desfăşoară existenţa. E vorba de hotărârea de a nu ne risipi, ci de a fi contemporani cu noi înşine. [...] O astfel de *literatură esenţială* poate îmbrăca orice formă stilistică, dar pentru a-şi atinge rolul nu numai de re-creare a lumii noastre, dar şi de participare activă la transformarea ei, nu poate

fi excesiv complicată, ca să nu vorbim de faptul că nu poate fi neinteligibilă. *Trebuie*, și acest imperativ să nu ne sfiim să-l subliniem, să scriem cărți care să proiecteze în monumental valorile noastre comune, care ne transformă din simpli combatanți, într-o realitate politică și istorică. În acest fel ne realizăm, dincolo de noi, prin eficiență, prin participare la istorie. O literatură directă, care să determine masele să simtă și să gândească, să le potențeze capacitatea creatoare, e o formă a democrației. Care ar fi câteva note ale unei asemenea literaturi? Întâi, neîndoios, ca să fie utilă, trebuie să fie bună, ceea ce înseamnă că trebuie să fie puternică, vizionară, traversată de mari idealuri. Deci să fie sinceră, să reprezinte locul geometric unde se definesc împreună trăirile personale cu profile colective. Realismul presupune adevăr, dar *nu* de cazuri particulare, ci de mari categorii generale, surprinzând dinamica, structurile sociale. Cu cazurile particulare se ocupă medicul, psihologul, pedagogul sau juristul. Literatura autentică nu poate, desigur, să nu fie problematică, ca să răspundă unei societăți care, prin definiție, este într-un continuu proces de dezvoltare, în continuă înălțare, care-și ridică esențiale probleme ea însăși, izvorâte din construcție, din trecerea de la un tip de civilizație la altul. Animată de mari idealuri, de idealurile unei lumi mai bune, care după definiția lui Marx este «o lume a libertății», va avea și elemente critice, polemice, pentru că nu trăim într-o lume perfectă. Cred că politica, istoria, conștiința istoriei sunt noua formă de realism, dincolo de discuțiile de formulă literară. *O asemenea literatură cere curaj, răspundere și conștiință civică*. Dar ce lucru mare nu cere asemenea calități? Oricum, trebuie să ne ferim de două erori: de literatura nesemnificativă, a fleacului dilatat, și de așa-zisul realism plat, antirealism, în fapt, pentru că realitatea nu e suprafață, ci adâncime, perspectivă”. □ Szász János, *Condiția modernității – concentrarea asupra fenomenelor contemporane*: „*Condiția modernității realismului este tocmai această concentrare asupra fenomenelor contemporane, asupra marilor fenomene sociale din viața noastră, neocolind nici umbrele, nici luminile ei, formulând deci adevărul artistic al epocii sau perioadei date, întrucât adevărul este și va fi totdeauna modern*. Personal, cred că copierea nici unui model nu poate fi logică. Este firesc ca realismul să îmbogățească, să fie deschis față de viabilele experiențe literare, spre inovațiile fertile, care aduc într-adevăr instrumente și procedee noi în arsenalul investigației realității. *Un scriitor realist trebuie să tindă la sintetizarea experienței literare din epoca sa, tocmai pentru a exprima adevărul, al cărui slujitor este. Cu atât mai mult un scriitor care trăiește într-o țară socialistă, într-o țară a cărei existență socială, politică, spirituală se caracterizează prin luciditate și realism*”. □ Petru Popescu, *Rădăcinile operei durabile se află în viața poporului*: „Realismul nu e o simplă formulă literară, ci e perspectivă, o atitudine, o poziție morală, un nivel al spiritului. Din punct de vedere formal, realismul acceptă orice inovație tehnică, stimulează invenția, îmbină și topește la un loc toate tendințele și metodele. Realismul dogmatic,

teoretizat din nepricepere de unii critici, fără îndoială, ar fi incapabil să se îmbogățească. Vorbim însă de realismul adevărat. Cine combate azi realismul, fie prin afirmații teoretice, fie prin texte literare, e, fără îndoială, un depășit, un intelectual a cărui conștiință nu a înregistrat progresul evident al literaturii, și el e, paradoxal, mult mai aproape de realismul dogmatic decât oricare artist care aderă structural la realism, înțelegând perfect sensul termenului, fără teama de a cădea în lipsa de originalitate. [...] Prozatorul modern, cu deosebire romancierul, trebuie să fie un scriitor de public, reușind să cuprindă și probleme de interes general, și subtile definiri spirituale ale lumii contemporane și ale omului de azi. Apoi, literatura modernă trebuie să creeze spiritul societății de azi, oferind o sinteză spirituală unui cititor înconjurat de o multitudine de informații și date ale tuturor domeniilor, pe care numai spiritualitatea le poate aduna, explica, echivala cu o esență. Cu alte cuvinte, sarcina cetățenească a scriitorului nostru crește. El trebuie să fie și artist, dar și un savant iluminat al societății noastre socialiste, pe care s-o poată sonda în problematica sa majoră, reflectând gândurile și sensibilitatea poporului. Oriunde am îndrepta discuția, deci, nu putem uita că *realitatea e rădăcina operei*, a literaturii”. □ Paul Schuster, *Un realism al societății noastre socialiste*: „Trebuie să reevaluăm, în discuțiile teoretice, și termenul de realism din perspectiva actualității noastre socialiste. Știu că folosirea acestui termen, definirea lui a avut de suportat îngustimea interpretativă, mediocritatea unor teoretizări, că unele spirite înguste, funcționărești, au încercat să uniformizeze creația literară, ignorând tocmai ceea ce caracterizează orice producție artistică: diversitatea fenomenelor, opiniilor, individualităților. Dar nu termenul este de vină! Pentru că ce înseamnă, în fond, azi realismul dacă nu realismul societății în care trăim, al societății noastre socialiste. Deci pentru a clarifica termenul, pentru a-l valorifica în discuțiile noastre teoretice, va trebui să afirmăm încă o dată că reflectarea falsă a realității, excesul de generalități nu au generat opere realiste, ci irealiste. De altfel, creațiile cele mai valoroase n-au îmbrăcat niciodată uniforma schematismului; ele ne impun această demarcație între un realism (depășit istoricește) și *realismul viguros, care participă conștient, cu mijloacele proprii artei, pe frontul ideologic, la realizarea aceluși simț de răspundere colectivă, aceluși spirit politic, acelei clarviziuni asupra detaliului concret și a dezvoltării sociale cerute atât de imperios de Congresele IX și X ale partidului nostru*. [...] Desigur, prima condiție pentru realizarea unei opere de artă este talentul. Dar talentul singur nu este suficient. *Ca să fii un scriitor angajat, trebuie să fii, înainte de toate, însușețit de o dragoste reală față de sarcinile rezultând din lupta noastră comună pentru comunism. Noua noastră structură socială, socialismul, este creația poporului întreg. Numai cunoscând bine din experiență și participare personală toate năzuințele, toate bucuriile și frământările din care s-a născut România socialistă, vom fi capabili să participăm la procesul complex de creștere și educare, la care suntem chemați de partid*. Rostul nostru de

scriitori nu se poate răsfralege la lauda succeselor și cuceririlor noastre – deși acest lucru va trebui să-l facem și cât mai bine! – ci de a participa la analizarea atentă a esenței și funcțiilor statului socialist, a dialecticii sale, fenomenelor și tendințelor care apar în evoluția societății noastre, iar pe baza acestei analize, la promovarea, prin opere de înalt nivel artistic și informativ (indiferent de particularități stilistice și metodologice), a acelui spirit activ, realist, fără de care orice pledoarie pentru progres n-ar fi altceva decât vorbe goale. *Nouă, scriitorilor, ne revine dificila, dar și pasionanta sarcină de a contribui, prin tratarea cazului particular, la trezirea, în cititor, a acelui simț de răspundere și acțiune personală fără de care înlăturarea lipsurilor și deficiențelor nu este de conceput. [...] Realismul societății noastre socialiste urmărește binele obștei de azi și de mâine, fiind, spre deosebire de realismul pragmatic, potrivit conformismului, conservatismului. Nu pot încheia aceste considerații fără a sublinia două lucruri. Realisti fiind, suntem obligați de a completa instrumentarul nostru de lucru prin procedee și mijloace noi. Trebuie deci să încurajăm încercările sau căutările noi în artă – știind că orice progres se caracterizează printr-o etapă incipientă, că nu se naște peste noapte. El cere dăruire și spirit inovator, aderență la nou și efortul de a-l comunica cititorului în forme expresive și durabile”. □ Constantin Stoiciu, *Politizarea definește actul creator, îi asigură eficacitatea socială*: „Literatura română a fost și este, în general, o literatură realistă, are o «tradiție realistă» care nu exprimă o insuficiență și nu poate reprezenta, pentru cei mai atenți la ce se petrece peste gard decât la ce se petrece în propria lor ogradă, un capăt de acuzare. Scriitorul român este, prin structură și istorie, un scriitor politic. Interesat de condițiile sociale și politice în care trăiește și creează, condiționat firesc de ele, atunci când a refuzat să accepte artificii unora trecătoare s-a situat în tabăra celor care gândeau și se simțeau răspunzători de soarta *celorlalți*, și, odată aflat aici, a descoperit sau a redescoperit că asta-i este menirea și că numai așa poate spera întru împlinirea vocației sale – vocație apărută și constituită pe temeiul vieții; a vieții *tuturor*, unde politicul, dincolo de orice îndoială, fundamentează și discerne fără echivoc chiar și cele mai neînsemnate fapte omenești. [...] O artă, o literatură lipsită de atitudine și angajare, deci în afara realismului timpului pe care-l trăim, ar fi o artă și o literatură a nimănui, iar creatorul lor un inofensiv alcătuitor de cuvinte și semne fără acoperire. Nu cred să existe scriitor adevărat care să se accepte într-o asemenea ipostază”. □ Nicolae Velea, *Veridicitatea și optimismul mărturiei conferă vitalitate creației artistice*: „Realismul rămâne tenace, prin complexitatea, lărgimea și veridicitatea mărturiei, principalul depozitar și martor artistic al istoriei. Existența și viabilitatea sa fiind cea a relațiilor umane, realismul atunci când s-a «legitimă» la noi, în mijlocul secolului trecut ca mișcare și mai ales ca atitudine, a trebuit să aibă un teritoriu programatic restrâns. [...] Scrisul românesc constituit și bizuit pe un desen limpede, îngrijit și frumos al expresiei și comunicării a avut și are, prin marea și esențiala parte a*

monumentelor literare care-l populează și compun, un statornic caracter realist cu care ajunge aproape până la suprapunere și identificare. Nu doar atât, deoa-rece fapta noastră artistică a stat alături de tâmpla și umărul faptei istorice, uneori chiar la cârma ei, fiindu-i – cum arată «spusa veche» – «*înainte mergă-toare*». Fenomenul artistic concret, prin apariția unor cărți de o vigoare nouă, proaspătă și armonioasă, a făcut implicit demonstrația trebuitoare pentru efici-ența și actualitatea metodei realiste. Opere substanțiale ca acelea ale lui Marin Preda, Zaharia Stancu, Fănuș Neagu, Nicolae Breban, D.R. Popescu, etc., sunt concludente în acest sens. Prin ele, ca și prin numeroase alte cărți de valoare, spiritul înnoitor al societății noastre socialiste își află corespondențe literare autentice, sensuri relevabile în perceperea, abordarea și reflectarea realității”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6702]** Mihai Beniuc publică un articol des-pre *Un oștean al ideilor democratice. Scriitorul și gazetarul N.D. Cocea*, prin a cărui „viață [...], lupta revoluționară pentru dreptatea socială și făurirea unei noi lumi trece ca un fir roșu, un fir roșu și neîntrerupt”. ■ Florin Mugur publi-că câteva *Note de lector* pe marginea cărții lui Gh. Tomozei, *Miradoniz*, „pri-ma carte de acest fel în care li se povestește celor mici despre copilăria și adolescența lui Eminescu. Importanța unei asemenea cărți – și este o evocare cuceritoare – depășește vizibil sfera esteticului”.

● **[„Cronica”, nr. 49]** În cadrul rubricii *Moment*, Radu Negru semnează două portrete: □ *In memoriam* Vladimir Streinu: „Vladimir Streinu a continu-at să fie până în ultima clipă o personalitate de prim plan în domeniul istoriei și teoriei literare, a ridicat critica la un înalt nivel de competență și probitate pro-fesională, de exigență artistică, militând cu ferveare pentru o literatură realistă, inspirată din tradițiile noastre naționale și din viața nouă a României socialis-te”. □ *In memoriam* Petru Comarnescu: „Un cerc vital s-a încheiat. Ecourile lui se ciocnesc mereu ca inelele lacului de malurile îndepărtate. O lespede grea, o piatră peste care vor șirui în trecerea lor nesfârșite ape cu plânset de ploi, poartă numele neșters al lui Petru Comarnescu”. ■ George Sanda dialo-ghează cu Nichita Stănescu despre poezia cuvintelor și a necuvintelor, titrând *Poezia folosește cuvintele din disperare*: „Nu se poate vorbi despre poezie ca despre o artă a cuvântului, pentru că nu putem identifica poezia cu cuvintele din care este compusă. În poezie putem vorbi despre necuvinte; cuvântul are funcția unei roți, simplu vehicul care nu transportă deasupra semantica sa pro-prie ci, sintactic vorbind, provoacă o semantică identificabilă numai la modul sintactic”. ■ Gloria Lăcătușu o interviează pe Veronica Porumbacu despre diverse momente biografice sau lirica feminină contemporană, reținând ca titlu aserțiunea din final a poetei: *Cine se poate declara împăcat cu sine?*. ■ Cu prilejul iminentei premiere a piesei *Duet*, Șt. O. [Ștefan Oprea] îi descoase pe autorul Andi Andrieș și pe regizorul Victor Tudor Popa despre dificultățile montării. □ Grupaj de versuri de Mircea Popovici, alăturat unui triptic poetic feminin format din Daniela Caurea, Ana Mășlea și Aura Mușat. ■ În cadrul

rubricii *fragmentarium*, Const. Ciopraga scrie amănunțit despre subiectul romanului *Logodnicul* de Hortensia Papadat-Bengescu, aflat la o nouă ediție. ■ Volumul lui Cornel Regman *Cică niște cronicari* este comentat de Mihai Drăgan: „Eficiența criticii sale, disociativă și larg cerebrală, este asigurată și de interesul pentru portretul moral, când bonom, cu clipiri viclene, când tăiat în linii satirice ce denotă o vervă excepțională”. ■ Ștefan Avădanei îi face un portret detaliat lui T.S. Eliot, urmărindu-l în trei ipostaze: de cititor, poet și critic. □ Lirică iugoslavă în traducerea lui G. Mihăilă și Valentin Deșliu. □ Pe prima pagină, o poezie de toamnă de Radu Cârnecki, intitulată *Romanță și mai mult*. ■ La rubrica *Moment*, N. Irimescu semnalează o anchetă pe tema criticii inițiată de „România literară”, iar Nicolae Ioana răspunde la o insinuare a revistei „Argeș”, referitoare la „refuzul întemeiat al unui premiu”, publicând fotocopia recipisei de returnare a banilor (2456 lei).

● [„*Flacăra*”, nr. 49] Pe prima pagină, cu titlul *Înțelepții printre noi*, revista publică o serie de maxime semnate de diverși oameni de cultură și scriitori. ■ În *Literare*, Lucian Raicu prezintă volumul lui Emil Brumaru, *Detectivul Arthur* (C.R.) ce „confirmă prezența unui nou și foarte autentic poet, demn să figureze în orice antologie a liricii contemporane”. De asemenea, se consideră că volumele lui Brumaru, „compuse cu un rafinament savant oferă, în același timp, și posibilitatea unei lecturi confortabile, plăcute și luminoase, care iradiază la modul cel mai atrăgător cu putință”. □ În *Cronică satirică*, Teodor Mazilu semnează schița *Gramatica și obrăznicia*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, se face o trecere în revistă a ultimelor apariții lirice, reținându-se *Piramidele frigului* de Radu Boureanu, volum apărut la C.R., și *Cupola anotimpurilor*, debutul editorial al lui Zamfir Vasiliu (Ed. Eminescu). □ Se semnalează apariția, la C.R., a volumului *Adevăr și fantezie*, „o culegere de lucrări din activitatea publicistică și literară a Dorinei Rădulescu”. □ Notă despre conținutul și tematica volumului de nuvele *Cealaltă moarte* de Ioan Grigorescu (Ed. Albatros). ■ La rubrica *Memento, Teatru*, se prezintă piesa lui Iosif Naghiu, *Gluga peste ochi*, montată la Bulandra, „parabolă de mare finețe și cutezanță a intențiilor satirice, vizând cu egală vehemență compromisurile, lașitatea, ca și imixtiunea grosolană în libertatea interioară a individului”. □ Note despre punerea în scenă a spectacolelor *Caligula* de Camus (la Teatrul Național din Cluj), *Avarul* de Molière și *Părinții teribili* de Cocteau (la Teatrul „Valea Jiului” din Petroșani).

● [„*Luceafărul*”, nr. 49] Cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la înființarea Partidului Comunist, redacția „Luceafărului” publică un articol prin care declară anul 1970 anul „caracterelor”, deoarece inundațiile produse în țară au „fost un prilej de verificare a trăinicieii noastre sociale, încă un prilej de verificare a solidarității poporului nostru, strâns unit în jurul partidului”. „Planul întocmit de Uniunea Scriitorilor prevede o serie de manifestări de amploare, în capitală și în provincie, în sate și în orașe. [...] Aceste festivaluri de larg răs-

net și de largă participare, confruntarea oamenilor de creație cu oamenii muncii, cu publicul cititor în cadrul aniversării drumului glorios al Partidului Comunist Român de la înființarea sa până în zilele epocii noastre vor fi însoțite de o amplă dezbateră, în câmpul artei și literaturii, a problemelor ideologice și artistice, dezbateră substanțială privind rolul activ și eficient al artiștilor și oamenilor de cultură în construcția morală a societății socialiste, în afirmarea umanismului ei. [...] Revista noastră, în anul care se încheie și în anul precedent, a lansat chemări, în special tinerilor autori, de a ataca în mod curajos, cu diversitatea talentelor și stilurilor, subiectele mari ale temelor de actualitate, și nu totdeauna, din păcate, a primit răspunsul dorit. Desigur că această aplecare asupra unor idei substanțiale, asupra unei poezii și proze fundamentale nu se face ușor, ea cerând o perioadă firească de gestație și elaborare. [...] Respingem orice literatură convențională, salonardă, nesprrijinită de puternicele realități ale vieții pe care o trăim, și credem că încercarea de a promova acest tip de literatură veridică, dificilă prin mesajul ei grandios, este singura modalitate superioară de a cinsti Marea Aniversare a Anului 50". ■ Intervenția lui Marin Preda intitulată *Două pățanii ale unui intelectual idealist*, urmărește amendarea „cinismului” celor care consideră idealismul intelectual inefficient „raportat nu numai la vicleniile istoriei pe care o trăim în secolul nostru, dar și la gestul intransigent din viața lui zilnică”. Prima pățanie la care se referă scriitorul implică un intelectual generos care, având o cămăruță la mansardă, a cedat-o pentru un timp unui student studios fără nicio obligație materială. Din păcate, gestul său a dus la deposdarea de respectiva încăpăre, căci, după terminarea facultății, tânărul ajuns inginer a subînchiriat spațiul care nu-i aparținea contra sumei de o mie de lei. „Și povestind acestea, pe figura intelectualului nostru apără o expresie radioasă, care mă făcu să izbucnesc în râs. De ce era el așa de radios? Ce descoperire făcuse de era așa de încântat de isprava lui? Îi plăceau cumva astfel de pățanii și își făcea din faptul că era eroul lor un titlu de glorie? Da! «Pot să mi se întâmple din astea câte una pe zi, vroia el parcă să spună, cu această expresie radioasă pe chip, și tot nu voi renunța la idealismul meu. Cel mult voi căpăta, dacă nu-l am, simțul umorului, iar dacă îl am, mă voi distra și eu pe contul propriei mele firi cum se distrează alții pe contul altora. E ceva rău în asta? Posedă cineva o soluție mai bună fără să aibă de înfruntat riscul de a nu mai fi un adevărat intelectual?» mă interoga parcă el, sfidându-mă cu privirea lui, care sclipea ironic și intransigent pe după ochelari”. ■ N. Manolescu se oprește la creația lui Odobescu, *Pseudokyneghetikos*, în care apreciază erudiția autorului, talentul, ironia. „Întreg spiritul lui Odobescu se găsește în această ambiguitate, erudit din lipsa imaginației literare, și autor de literatură din tristețea erudiției”. Lucrarea „sintetizează itinerariul autorului în căutarea unui Tractat pe care nu se simte capabil să-l scrie” și „reprezintă nu o scriere pe o temă dinainte dată (vânătoarea), ci un protocol a scrierii în care tema (Cartea) abia se inventează. De aici, libertatea aparentă de

«a bate câmpii cu grație» cum zice G. Călinescu, dar și logica ei particulară, cu mult mai riguroasă decât pare la prima vedere». ■ *Cronica literară* a lui E. Simion are în vedere cartea lui N. Ciobanu, *Ionel Teodoreanu*, „o monografie în stil tradițional”. Autorul „scrie, adică, biografia și face apoi analiza operei, grupând titlurile după teme și atitudini estetice mai generale. Cercetarea este, indiscutabil, serioasă, documentele aduse în dezbatere sunt de primă mână, iar în privința comentariului critic se poate spune că N. Ciobanu, fără a se complica în prea multă metodologie, adoptă o poziție sănătoasă (de lucru). Toată filozofia se reduce, în fond, în astfel de cazuri, în a arăta ce este valabil și ce este facil într-o operă condamnată de indecizia criticii și îmbrățișată cu o satisfacție necritică de o parte (de o bună parte) a publicului obosit de complicațiile literaturii moderne. N. Ciobanu vine în întâmpinarea acestui public și dovedește, cu documentele pe masă, de ce *La Medeleni*, *Ulița copilăriei*, *Masa umbrelor*, *Turnul Milenei* etc. sunt cărți de o fantezie fină și o poezie indescriptibilă. Atent, criticul arată totodată de ce atâtea alte romane savurate de cititorii de sâmbătă seara ai literaturii cad sub nivelul artei adevărate. Asprimea critică este necesară, căci nu se poate aduce un mai mare omagiu unui scriitor decât citindu-i în spirit critic opera, îndepărtându-i scrierile atinse de vreme”. Sunt apreciate, la autorul monografiei, „probitatea” și „spiritul critic” care „produc un portret verosimil” scriitorului. ■ *Avantpremierea editorială* anunță volume: *Țara migrenelor*, poeme de Tudor George (Ed. Eminescu), *Chipuri din viața literară*, memorii de I. Valerian (Minerva), *Mica eroică*, jurnal de front de Emil Manu (Editura Militară). ■ *La Jurnalul unui martor ocular*, Teodor Mazilu scrie *Despre ierarhizarea talentelor*, referindu-se la diferența dintre geniu și talent. „Harnica și metodică filozofie germană și-a propus să stabilească exact granița dintre talent și geniu... Geniul e înțeles ca un atribut excepțional al unei personalități, ca un har miraculos de a depăși prin înțelegere și putere de expresie condiția umană... Dar geniul nu este – cred eu – un atribut excepțional, un har de esență divină, geniul este starea naturală a omului. Nu mă miră că cineva e genial, dimpotrivă, mă miră că nu este genial... Lipsa de geniu e o stare nefirească. Lipsa de geniu e o formă de uzură a individului, de îngenunchiere în fața judecăților automate... [...] Geniul nu este un atribut, o calitate specială în viață, în stare de conștiință, care există într-un individ. [...] Geniul nici măcar nu înseamnă depășirea de fapt a condiției umane, ci trăirea acestei condiții într-o stare de conștiință. Cum s-a ajuns însă la această ierarhizare a aptitudinilor estetice, cum s-a ajuns la noțiunea de geniu și noțiunea de talent? Cu timpul, producția artistică s-a dezvoltat, ea a căpătat un caracter de breaslă și, mai târziu, și mai rău, un caracter comercial. În lumea artei au început să pătrundă și oameni fără o vocație extraordinară... Arta a devenit nu numai o profesie rentabilă, ci și o posibilitate de a ieși din anonim. Ca să se justifice această invazie a trebuit să se inventeze termenul de talent, termen mai generos, care dă aproape oricui dreptul de a se ocupa de artă...”.

6 decembrie

• **[„România liberă”, nr. 8125]** Sub semnătura lui Ion Dodu Bălan, rubrica *Puncte de vedere – Între a stimula și a selecta* conține un comentariu cu privire la rolul criticii literare în epocă. Inventariind, mai întâi, speciile acesteia – recenzia, cronica literară, eseul, foiletonul critic, articolul de dezbatere teoretică, semnatarul articolului definește recenzia drept o „treaptă în formarea profesională a unui critic literar”, o „școală de etică, de verificare a probității morale a celui ce va trebui să judece ansamblul unei culturi”. Cu toate acestea, sunt destule cazuri în care recenzia servește drept instrument pentru „a face un serviciu” unui amic literar sau a linguși. De asemenea, în ceea ce privește cronicile literare, se observă o „îmbogățire a substanței” acestora, dar și atitudini de partizanat literar. Toate formele de critică literară trebuie, însă, să se subordoneze explicit doctrinei marxist – leniniste, datorită fundamentală a acesteia fiind, potrivit lui Ion Dodu Bălan, „de a fi o dezbatere despre om, despre universul lui ideologic și moral, despre raportul între individ și societate, despre raporturile fundamentale care se stabilesc între biografia unui individ și datele majore ale existenței sale”. Căci „adevărată critică marxistă este o dezbatere complexă și gravă despre existență”. Sunt aduse critici, din acest punct de vedere, revistelor „Tomis”, „Ateneu”, „Cronica”, deoarece aici sunt apreciate „abstracțiunile sofisticate, incertitudinile atroce, fericirea metafizică”, contravenind, astfel, misiunii de educare estetică și de „perfecționare morală” a cititorului, pe care trebuie să și-o asume critica literară.

• **[„Scânteia”, nr. 8629]** În rubrica *Adnotări* A. Anghelescu prezintă „*Manuscriptum*” o nouă revistă: „Înființarea sub auspiciile Muzeului literaturii române a revistei «Manuscriptum» răspunde unor necesități și deziderate culturale exprimate nu o dată, în decursul anilor, în publicațiile literare. Dacă în cadrul acestor reviste tipărirea documentelor literare inedite, a materialului iconografic era adesea întâmplătoare și nu întotdeauna riguros verificată, noua publicație trimestrială își asumă tocmai sarcina de a conferi un caracter sistematic, consecvent și scrupulos științific acestei acțiuni de importantă semnificație și utilitate culturală, menită a contribui la o mai bună cunoaștere a literaturii noastre, a vieții și creației artistice a reprezentanților ei”.

8 decembrie

• **[„Scânteia”, nr. 8631]** În acest număr citim despre *Vizita președintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, în Maroc*.

9 decembrie

• **[„Viața studentescă”, nr. 41]** Cronica literară îi aparține lui M.N. Rusu – *Note lirice: Despre Heraldica* la Ion Brad (volumul *Orga de mesteceni*) și *Despre poezia cretelor colorate* – Șotron de Gheorghe Astaloș.

10 decembrie

● **[„România liberă”, nr. 8128]** Sub semnătura Tiei Șerbănescu, în *Cronica literară* din acest număr – *Cincizeci de poeme grave* –, este prezentat volumul de versuri al Anei Blandiana, *Cincizeci de poeme*, apărut la Ed. Eminescu. Cronicarul literar pornește de la premisa că „poezia Blandianei se caută pe sine întotdeauna, pentru a găsi acel loc stabil de expresie absolută, capabil să ofere o certitudine”. Poemul de început al volumului, *Moarte în lumină*, rescrie liric „Geneza” și se înscrie într-o linie particularizatoare a poeziei Blandianei, căci „fiecare poem scris de câțva timp încoace își conține efortul, teama, rezerva”, și denotă o „renunțare la material”, o „rarefiere a aerului, un arc încordat moale spre enunțul strict, exact, absolut”. Formă de cunoaștere, poezia Anei Blandiana din acest volum se nutrește din „emoția de a se regăsi exprimându-se, emoția indicibilă și supremă, emoția inițială, care se cere acoperită de cuvânt”.

● **[„Scânteia”, nr. 8633]** Virgil Cândea semnează *Dimitrie Cantemir un ambasador al spiritualității române*: „*Divanul* este considerat drept *prima operă filozofică românească*. Scrierea s-a bucurat de mare răspândire între cititorii români și greci ai secolelor XVIII-XIX, după cum ne demonstrează atât însemnările de pe exemplarele păstrate din ediția de la Iași, cât și copiile manuscrise ale cărții. Traducerea arabă sporește dovezile despre buna primire întâmpinată de operele lui Cantemir din partea celor mai diverse culturi. Ca și Macarie Zaim care, cu o jumătate de veac mai devreme, traducea în arabă cel mai vechi *Letopiseț al Țării Românești*, descoperit tot anul acesta în Liban, Athanasie Dabbas nu a pregetat în fața efortului tălmăcirii *Divanului*, convins că dă compatrioților săi o carte frumoasă și folositoare. *Divanul* în arabă adaugă o nouă evidență a vechimii, varietății și profunzimii relațiilor noastre cu culturile Orientului Apropiat. Geografia culturală românească dobândește de asemenea, reliefuri noi. Opere mari ale scrisului românesc erau citite acum trei secole pe țărmurile Orientului sau în Munții Libanului și cărturarii acelor îndepărtate locuri aveau prețuire pentru creația noastră culturală într-una din cele mai interesante și rodnice perioade ale ei”.

● **[„Scânteia tineretului”, nr. 6706]** C. Stănescu publică cronica literară a romanului lui Alexandru Ivasiuc, *Păsările*, notând faptul că „romancierul are o singură soluție de a scrie romanul unui om fără istorie: adoptând formula confesiunii retroactive, atrăgându-l în orbita altui destin istoric. De aici senzația puternică a descrierii unui dosar clasat” (fără an și editură).

● **[„Albina”, nr. 49]** Numărul se deschide cu poezia *Partidului meu* de Maria Banuș: „Partidului viața-mi închin/ Și clasei cu forță de șoc./ Sub soarele fără declin/ – Un strop din torentul de foc –/ Partidului viața-mi închin”. ■ Apare știrea *Propuneri românești la O.N.U.*, nesemnată: „Urmărind cu consecvență îmbunătățirea continuă a relațiilor dintre state, România socialistă, prin reprezentanții săi la O.N.U. și în diferitele organisme ale acestui înalt for internațional, a făcut, de-a lungul anilor, o serie de propuneri deosebit de im-

portante, printre care menționăm doar pe cele din ultimul timp. Astfel, la actuala sesiune a O.N.U. (a 25-a) s-a propus înscrierea pe ordinea de zi a Adunării Generale a punctelor privind: «Consecințele economice și sociale ale cursei înarmărilor și efectele sale profund dăunătoare asupra păcii și securității în lume» și «Rolul științei și tehnologiei moderne în dezvoltarea națiunilor și necesitatea întăririi cooperării economice și tehnico-științifice între state». De asemenea, în Comisia economică O.N.U. pentru Europa, reprezentanții țării noastre au propus adoptarea rezoluțiilor privind: «Dezvoltarea comerțului european» și «Crearea Consiliului pentru industria chimică». Sunt doar câteva din propunerile făcute de reprezentanții țării noastre, în ultimul timp, propuneri care demonstrează preocupările țării noastre pentru asigurarea păcii, colaborării și cooperării între popoare». ■ Ion Bănuță revine la rubrica sa cu textul *Din secretele entuziasmului*: „Edificiul entuziasmului din noi nu se ridică numai din cărămizile albe ale zilelor împlinirii ci și din cărămizile negre ale nopților îndoiielii. În această nouă, vastă și nevăzută construcție a edificiului ființei noastre nu se poate conferi medalia de aur a invincibililor decât acelora care se înving în primul rând pe ei înșiși în îndoielile care în marile prefaceri ne bântuie sufletul ca o furtună purificatoare. A trecut peste noi războiul nefast al lui Hitler. Comuniști, care erau vânați din chiar niște unghiuri imposibile, prin entuziasmul lor au învins. A trecut peste noi seceta, poporul român a învins. Au trecut peste noi apele care și-au ieșit dușmănos din vaduri și am învins. Am învins în marile bătălii duse cu dușmanul de clasă pentru a construi o Românie nouă, eliberată de exploatare. Sunt în istorie exemple strălucite de entuziasm în clipele de grea cumpănă”. ■ Baruțu T. Arghezi semnează *Casa Vissarion*: „Toată lumea știe cine a fost scriitorul I.C. Vissarion și ce a dăruit el literaturii românești. Toată obștea scriitoricească și a oamenilor de cultură își aduce aminte, prin reprezentanții ei, ceva mai vârstnici, de strădaniile de odinioară ale acestui mare cărturar sătean care își vindecă agoniseala unui an gospodăresc pentru a scoate o carte, pentru a tipări o revistă, pentru a-și transforma casa de pe malul Răstoacei într-o vatră de cultură de pe urma căreia a beneficiat întregul sat Costești-Vale... [...] O recentă și binevenită inițiativă, în cadrul forurilor de cultură ale județului Dâmbovița, a stabilit ca în casa scriitorului, savantul-sătean, luptătorului pentru dreptate și harnicului gospodar, să ia ființă un spațiu memorial. Dar, din păcate, frumoasei inițiative nu-i corespunde nici de departe, ceea ce vizitatorul găsește astăzi la Costești Vale”. ■ Din proză citim *Un vizitator* de Sütő András: „Cartea scriitorului de limbă maghiară Sütő András *Un leagăn roșu pe cer*, apărut de curând, s-a bucurat de o primire deosebit de favorabilă atât din partea cititorilor cât și a criticii literare. Autorul zugrăvește, în pagini de un adânc dramatism ce alternează cu întâmplări duioase sau pline de umor, viața din trecutul apropiat și din prezentul unui sat de câmpie din Ardeal, – satul său natal – realitatea în plină transformare cu tensiunile și conflictele care o însoțesc. Publicăm în traducere un fragment din acest volum”.

• **[„România literară”, nr. 50]** Augustin Buzura semnează *Ingenuitate și cunoaștere*: „Desigur, obiectul literaturii este omul și niciodată nu s-a spus altceva, numai că analizând «modelele» date spre pildă și anexând acestora toate atributele psihofizice cu care fusese înzestrat, omul părea de multe ori egalul obiectelor din jur, egalul ființelor aflate imediat sub el pe scara animală; beneficia în plus de «al doilea sistem de semnalizare», dar cu toate astea nu depășea «intelectul» unui robot prevăzut cu o bandă magnetică și cu un traseu antecalculat, era un aparat biologic care, pus «în viteză» nu putea trăi prea departe de o casă de sănătate”. ■ Se anunță despre *Întâlnirile „României literare”*: □ „La București, astăzi, redactorii și invitații revistei se întâlnesc cu cititorii de la Electromagnetica”; opiniile muncitorilor le-a adunat Ovidiu Alexandru. □ Vasile Băran anunță întâlnirea redacției revistei cu cititorii de la Universitatea Cluj: „La Cluj, sâmbătă 12 decembrie, redactorii și invitații revistei se întâlnesc cu cititorii de la Universitate. Vor participa: Nicolae Breban, Ion Băieșu, Augustin Buzura, Matei Călinescu, Ilie Constantin, G. Dimisianu, Ion Drăgănoiu, Victor Felea, Ion Horea, Alexandru Ivăsiuc, Lászlóffy Aladár, Adrian Marino, Fănuș Neagu, Páskándi Géza, Ion Pop, L. Raicu, Valentin Silvestru, Nichita Stănescu”. Despre așteptările sale de la această întâlnire se pronunță: conf. univ. dr. Grigore Drondoe, secretarul Comitetului de partid al Centrului Universitar; lector univ. Laurențiu Hodorog, directorul Casei de cultură a studenților; conf. univ. dr. Justinian Petrescu, catedra de geologie a Universității «Babeș-Bolyai»; Eugen Uricaru, student anul V filologie; Czirják Katalin, studentă anul IV filologie; asistent univ. Mircea Borcilă; Ion Badic, student medicină, anul I; Rodica Iliescu și Andrei Gunea, studenți anul III chimie. ■ Despre Zaharia Stancu și *Cântec șoptit* scrie Ion Caraion: „Să inventariezi umorile lirice ale unui poet pe care efervescența și temperamentul știu să și-l aibă fidel și senior de la debut până azi ar fi ajutat fiecare dintre volumele sale anterioare. N-am apelat la ele. Ce conține, totuși, nou registrul poeziei recente a lui Zaharia Stancu? Senzația sui-generis a unei împăcări cu dulcele și amarul”. ■ Pornind de la Al. Paleologu, *Spiritul și litera*, M. Petroveanu publică un text despre *Critica și gustul absolutului*: „Alcătuire eterogenă, incluzând alături de studii de istorie literară portrete intelectual-morale, micro-eseuri, comentarii teatrale, chiar regizorale, incursiuni sistematice în tipologia artelor plastice, *Spiritul și litera* divulgă ochiului pătrunzător unitate secretă. Unitate dată nu atât sau nu numai de prezența unui stil de o vivacitate intelectuală capabilă să treacă de la semnalări discrete la impulsuri acide la Paul Zarifopol, cu o știință elegantă, aproape cochetă a jocului ideilor sau cum s-a spus «generalizărilor inefabile». [...] Pentru Al. Paleologu, măsura conformării operei de artă la un principiu transcendent este însă mai mult decât un criteriu de apreciere ocazional, furnizat de scriitorii așezați în mod deliberat sub semnul absolutului. Este codul lui estetic secret, cu care și operează în direcții uneori poate neașteptate. [...] Importantă este însă axa după care își or-

ganizează Al. Paleologu demersul critic și care, dincolo de divergențele ce le poate suscita printr-un accent ori altul, ține loc de metodă critică și chiar de concepție despre artă. Pentru Al. Paleologu setea de transcendent constituie deci unul din polurile de gravitate ale artei, literaturii. Criticul pare a sugera că, dacă patosul absolutului, indiferent de modul său de manifestare, este ignorat în beneficiul exclusiv al celuilalt pol, polul relativului, al contingentului, arta se privează de dialectica internă, de dinamica ei fertilizatoare. Criteriu ce-l asigură, peste atributele de vervă, inteligență, și fantezie asociativă, șansa de a se afla totdeauna în țintele majore ale artei”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu se referă la *Cărți vechi cu însemnări*: „Rare, prea rare sunt la noi cărți vechi în care cititorii și-au însemnat impresiile de lectură. De regulă bătrânii înregistrau zilele de naștere și de deces ale familiei, evenimentele istorice sau meteorologice memorabile proveniența cărții (danie ori cumpărare) și nelipsita afurisenie pentru cine și-ar însuși cartea. Bibliofililor le plac fie cărțile contemporane, cât mai curate și fără semnătură sau anodine însemnări marginale, fie cărțile vechi, cu mărturii în felul celor de sus, care arată ce se citea și ce se întâmpla pe la noi în depărtate vremuri”. ■ Matei Călinescu se arată contrariat de unele comentarii despre literatură în textul *Un deceniu*: „Un publicist a pus nu de mult în circulație curioasa noțiune de «gen confuz», aplicată aproape întregii producții literare a ultimului deceniu, în ceea ce are ea caracteristic (promotorii «genului confuz» fiind mai ales tinerii care s-au afirmat în acești zece ani). Prin ce se definește așadar «genul confuz»? Firește, prin toate viciile cu putință, estetice, intelectuale, morale: lipsă de structură și de valoare, incoerență, evaziune, iresponsabilitate. Publicistul în chestiune își revendică – nu fără un anume orgoliu, care transpare mereu din formulările sale jurnalistice și nu o dată demagogice – meritul de a fi îndrăznit să tragă, în ceasul al doisprezecelea, semnalul de alarmă. Până aici, totul pare legitim; un singur lucru poate nedumeri pe acela care încearcă să privească acest spectacol (căci e un spectacol) mai de la distanță: faptul că descoperitorul «genului confuz» vorbește el însuși foarte confuz despre descoperirea sa. Aluzia, procesul de intenții, insinuarea, condamnările pe cât de peremptorii, pe atât de vagi, au drept rezultat o confuzie care n-ar avea decât o scuză: aceea de a fi nedeliberată. [...] Ce înseamnă din punct de vedere literar acest deceniu? Înainte de toate, niște cărți, niște nume care au atins în cursul lui un anumit grad de notorietate (chiar dacă unele dintre ele nu ne sunt simpatice). Nu amintesc aici decât pe cei care s-au impus în deceniul 60-70, ceea ce nu înseamnă că ignor contribuția – diversă, bogată – a generațiilor mai vechi. În poezie, acest deceniu înseamnă: Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Leonid Dimov, Mircea Ivănescu, Ioan Alexandru, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Grigore Hagiu, Petre Stoica, E. Brumar, V. Mazilescu; în proză, el înseamnă: Nicolae Breban, Fănuș Neagu, Al. Ivăsiuc, Șt. Bănulescu, N. Velea, D. Țepeneag, Mircea Horia Simionescu, Petru Popescu, Iulian Neacșu; în eseistică și în critică, el înseamnă: Lucian Raicu, Mircea

Martin, N. Manolescu, Toma Pavel, Sorin Alexandrescu. Sunt doar câteva nume. Între acești scriitori există uneori afinități, alteori conflicte – mai mult sau mai puțin deschise, dar asta n-are importanță deosebită pentru problema în discuție. Unii dintre ei sunt autori mai dificili, alții scriu limpede, câteodată tăios de limpede; diversitatea stilurilor lor corespunde diversității reale a publicului literar de azi. Putem să-i punem pe toți aceștia, sau măcar pe cei mai mulți, sub semnul confuziei? Confuzie există doar acolo unde lipsește valoarea, acolo unde lipsește principiul interior constructiv. Așa să stea lucrurile cu scriitorii citați și cu alții încă? Iată ceea ce rămâne de dovedit”. ■ În *Confesiuni literare*, apare Ury Benador cu *Minunați oameni, scriitorii!*, un text despre Mihail Sebastian, Gala Galaction, Petre Pandrea. ■ N. Tertulian publică prima parte din *Benedetto Croce și problema anatomiei artei (I)*. ■ *Eseuri despre literatura modernă* de Matei Călinescu face obiectul cronicii literare a lui Lucian Raicu: „La Matei Călinescu, meditația asupra literaturii presupune un exercițiu îndelung al tăcerii, anularea oricărei agitații exterioare, un spațiu de liniște și reculegere concentrată; cuvintele, dictate de un ritm amplu și «muzical», se încarcă de ecourile inefabile ale unui tip caracteristic de reculegere. De aici prezența unui «ton» în critica sa, imediat perceptibil și foarte personal în ciuda impresiei, opuse, de ariditate. Este adevărat că iradiația poetică a textelor sale respinge facilitatea, fiind, dimpotrivă, expresia unei rigori fundamentale și a unui neabătut spirit de ordine și de igienă intelectuală. Numai o minte «liniștită» este aptă să surprindă probleme cu adevărat neliniștitoare. Calmul procedural, repaosul metodic, detașarea, privirea dinafară, reprezintă la Matei Călinescu condiția sistemului de lectură, dar «concluziile» care decurg din buna funcționare a acestui sistem al rigorii au numai aparența firescului, de fapt sunt paradoxale și adesea de o intensitate șocantă”. ■ Nichita Stănescu semnează *Temporara suprimare a absurdului*: „Întrebarea fundamentală a filozofiei nu este aceea, «dacă viața merită să fie trăită». Întrebarea fundamentală a filozofiei nu este de natură noțională. În aceasta constă tocmai vitalitatea acestei discipline noționale. Act de suprimare al absurdului, – acesta este temeiul și pricina diversificării celei mai de seamă activități gânditoare a umanității: filozofia. A fi înțelept înseamnă a stabili o ordine în mijlocul absurdului. Totul e absurd: iată postulatul, dar nu în noțiunea sa. Despărțirea de absurd coincide cu revelația morții. Descoperirea lucidă și dezesperată a morții semnifică sfârșitul condiției barbare. Adică a absurdului. Adică a firescului. Nimic nu este mai firesc decât absurdul. Orice act de logică este profund nefiresc. Nimic mai artificial decât logica”. ■ Virgil Tănase se oprește asupra omisiunilor din *O pseudo istorie a literaturii franceze*: „În sfârșit o istorie a literaturii franceze: Sorina Bercescu: *Istoria literaturii franceze*, Editura Științifică, 1970. [...] dintr-o enumerare a criticilor francezi actuali (p. 481) lipsesc mai toate marile nume: Blanchot, Bachelard, Poulet, Barthes, Genette, Todorov, Mauron, Béguin, Doubrovsky, J.P. Richard, Starobinski etc. etc.; iar *Istoria* pe care ne-o ofe-

ră Sorina Bercescu este mai degrabă o colecție de microbiografii romanțate precedate, fiecare dintre ele, de câte un citat dubios și încheiată cu câteva truisme în loc de concluzii. Aflăm ce furase, cât și cum Villon, rețeta spectacolelor lui Moliere, lista legăturilor lui Racine cu specificație a naturii lor și a ecoului de bârfe, aflăm, în fine, de la un director de colegiu, că «Balzac Honoré în vârstă de opt ani și cinci luni a avut variolă, nu prezintă nici o infirmitate...» (p. 404) În schimb observațiile critice dovedesc o acuitate mai puțin exersată: «Curiace ne apare ca un exemplu de resemnare eroică iar Sabine ca o imagine a sălbăticiunii omenеști...» (p. 180), «Personajele din *Britannicus* sunt coerente și pline de autenticitate istorică. Neron e monstrul în devenire, Burrhus omul cinstit, Narcis trădătorul, Agripina o ambițioasă decepționată, Britannicus un tânăr cumsecade» (p. 222) [...] Firește nu putem – după ce ne-a oferit Piaget și Lévi-Strauss – face nici un reproș Editurii Științifice care a patronat apariția acestei Pseudoistorii a literaturii franceze. S-ar cădea însă ca alături de numele autoarei, sau undeva în strictă apropiere, să figureze și numele redactorilor care și-au dat girul unui asemenea lamentabile antreprize”.

■ Dan Cristea semnează *Imaginea Isoldei*: „Adeseori cititorul de poezie – nu mai puțin criticul – este pus în situația de a trece peste aspectul strict al versurilor, peste forma în care e turnată sensibilitatea poetului și, cu dorința de a o recepta în adevăratu-i ecou, să se lase condus de însuși glasul profund, străbătător pe deasupra cuvintelor. Este și cazul poeziei scrise de Ileana Mălăncioiu, cu înfățișare de scoarță țărănească, îmbibată de substantive și conjuncții ca de niște culori tari, naive, deopotrivă însă fără simțul artificului stilistic, poezie de o simplitate deconcertantă la prima vedere, dar mergând pe un drum numai de ea cunoscut. Orice rafinament calculat lipsește aici, cuvintele sunt parcă trimise în voie, libere să se înșiruie, lovindu-se și scrâșnind între ele, pe firul pur al cântecului și al plânsului”.

■ *Ochiul magic* e plin de consemnări.

□ *Viața românească*: „Textele de Mihail Bulgakov, V. Briusov, A. Blok, Anna Ahmatova, Evgheni Evtușenko etc. sunt binevenite și atrag atenția în numărul 10 dedicat Revoluției din Octombrie. [...] E poate înduioșătoare lipsa de prejudecăți cu care redacția înserează în mijlocul acestora o mai amplă, de data aceasta, meditație despre poezie a aparținând lui Dan Mutașcu. O fi ceva cu totul și cu totul deosebit, ne-am spus, ceva care merită să fie citit!”.

□ *Agresivitate*: „Într-o notă, revista «Tomis» (nr. 11/ 1970) comite indelicatețea de a expedia în câteva fraze de o ironie agresivă analiza unei rubrici (*Ideogramme*) pe care poetul Cezar Baltag o semnează în «România literară». Cum în frazele respective nu se face vreo referire la obiect și nu se aduce vreun argument estetic (vezi și nota din nr. 10/ 1970, privind rubrica susținută de Al. Paleologu, *Confidențele unui maniac*, în revista «Luceafărul», notă concepută în aceeași manieră) nu putem răspunde printr-o confruntare de păreri serioasă, de un interes mai larg. Semnalăm doar recidiva unor procedee de agresivitate polemică suburbană, care vizează și opera și persoana, într-o revistă care ar tre-

bui să se apropie cu alte mijloace de scriitorii, vârstnici sau tineri, de prima mărime”. □ *Elementul acvatic*: „Citim și rămânem copleșiți de admirație în fața performanței criticului. Ne smulgem cu greu din această stare, siliți de îndatorirea de a informa și pe cititori de cele aflate, nu înainte de a exclama: «Ei bine, așa da!» Adică, așa se face analiza poeziei, pătrunzând cu perspicacitate până în straturile ei cele mai intime. Cerem scuze că nu putem reproduce, din pricina spațiului, decât fragmente din articol și că, spre a spori bucuria revelației de la urmă nu divulgăm, deocamdată, numele poetului comentat, înlocuindu-l cu inițialele convenționale A. B. [...] Știm, ghicim nerăbdarea. Cine este A. B. și, mai ales, cine este recenzentul său sagace? Nu mai amânăm nici o clipă dezvăluirile, încordarea a devenit prea mare. Cel care a fost asemuit atât de subtil cu ultimii lirici eleni prin plonjonul său metafizic și sondajul abisal este poetul Nicolae Motoc și cronica la volumul acestuia *Ceasul umbrei* aparține lui Marin Mincu. Cronica a apărut, în revista «Tomis» nr. 11/ 1970. Încă un moment, ca să menționăm o coincidență: Nicolae Motoc este și redactor șef-adjunct la revista din Constanța. De unde se vede că în portretul pe care recent Paul Georgescu l-a schițat criticului filozof-iraționalist a omis să evidențieze o însușire de preț: oportunitatea. Să știi să plasezi articolul potrivit la locul potrivit”. □ *Într-o ordine firească*: „În nr. 48 din 26. XI. al «Tribunei», o proză scurtă semnează Nicu Danciu Petniceanu. Bucata, intitulată *Așteptarea pasagerului*, constituie un strălucit exemplu de concizie, sobrietate, claritate. Într-un stil alert, economic, de notații strict esențiale, autorul creionează cu o mână fermă un crochiu sumar (dar cât de pregnant!) al unui port dunărean, dimineța de vreme. Rezistând tentației de a abuza de termeni marinieroportuari, – nu întâlnim decât: anafore, covertă, miră, portavocă, parâmbă, amonte -, N. D. P. ne cucerește prin firescul cu care știe să spună lucrurilor pe nume, prin mijloacele simple utilizate, aparent la îndemâna oricui (doar aparent)”. □ *Manuscriptum*: „Muzeul literaturii române a editat primul număr al revistei «Manuscriptum» care va apare trimestrial, reproducând din bogata colecție acumulată în acei peste treisprezece ani de existență a Muzeului. Programul variat al publicației cuprinde printre altele tipărirea unor documente inedite, însoțite de note explicative și studii adecvate, a corespondenței scriitorilor – scrisori revelatorii sub raport biografic și de creație – a unor mărturii literare, pagini memorialistice și interviuri, care să ofere informații prețioase asupra mișcărilor literare și a frământărilor artistice din țara noastră, a unor mărturii din arhive autohtone sau străine legate de relațiile oamenilor de cultură români cu celelalte culturi europene. [...] Primul număr răspunde programului enunțat de acad. D. Panaitescu-Perpessicius, cuprinzând mărturiile literare ale acad. Al. Philippide, poezii de Ionel Teodoreanu, romanul «uitat» *Mariana Vidrașcu* de Mihail Sadoveanu, o corespondență a lui Panait Istrati către Romulus Cioflec, o conferință susținută la posturile de radio în 1933 de către V. Voiculescu, scrisori ale lui G. Ibrăileanu către Paul Zarifopol etc.”. □ *Climat*: „Nu

pentru prima oară ne atrage atenția vioiciunea și promptitudinea foiletonului publicistic pe care îl semnează săptămânal în «Cronica» prozatorul Corneliu Ștefanache. Concepută ca o fișă de jurnal, ultima însemnare (nr. 48/ 1970) e, de fapt, o intervenție în discuția care se desfășoară în presă asupra climatului și a producției literare din ultimii ani. Pe un ton de sobrietate, dar ferm, articolul din «Cronica» arată netemeinicia unor verdicte negativiste și anacronismul tentativei de «ordonare» administrativă a tendințelor și stilurilor». ■ Valeriu Moldovan prezintă *Lucian Blaga – bibliotecar și documentarist*, iar în cadrul textului apar „fișe” făcute de Lucian Blaga în perioada când a lucrat ca bibliotecar. ■ În rubrica *Istorie literară* Al. Piru scrie despre editarea operei lui G. Mărgărit: „Lucian Dumbravă și Horia Zilieru publică la editura «Junimea» din Iași volumul de poezii *Vulturii amiezii* de cunoscutul, altădată, și mult prețuitul George Mărgărit, dispărut prea devreme în august 1961 în vârstă de 39 de ani și despre care G. Călinescu scria în compendiul de *Istoria literaturii române* din 1945: «G. Mărgărit, înclinat mai mult spre lirică, pune în articolele critice intuiție fantastică și expresie amănunțit plastică»». ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de poezie. □ *Lumini crepusculare* de Mihai Beniuc: „Există în noua și abundenta culegere a poetului Mihai Beniuc (Ed. Eminescu) câteva splendide poeme, în care autorul se arată, în mod ideal, așa cum ni-l imaginam înainte de a deschide cartea. Adică (sugestia o datorăm și titlului) un liric grav, introspectiv, cu privirea spre înălțimea omului în plan astral, cu seninătatea unui rodnic amurg în demnitate”. □ *Să visăm* de Valeriu Armeanu: „Nimic nu atestă la autorul acestei plachete vreun semn de înfăptuire stilistică. El e obișnuitul compunător de texte pasibil-epigonice din reviste, pe care pragul editorial îl aneantizează”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă teatru. □ *Vin soldații* de Gheorghe Astaloș: „Este relativ dificilă o analiză numai literară a pieselor lui Gheorghe Astaloș în absența reprezentării lor pe scenă, deoarece acestea sunt concepute strict în perspectiva spectacolului (de altfel, *Vin soldații* este subintitulată «piesă-spectacol»»”. □ *Socrate; Măști contemporane* de Dumitru Solomon: „Cu toate că Dumitru Solomon a ținut să facă o distincție între prima secțiune a cărții sale (*Măști contemporane*), unde sunt cuprinse aproape douăzeci de scenete, și *Socrate*, un text de mari dimensiuni, prin punerea pe copertă a ambelor titluri, diferența astfel marcată nu rămâne mai puțin exterioară. *Socrate* nu e altceva decât încă una din «măștile contemporane»”. □ *Teatru* de Sergiu Fărcășan: „Imbecilitatea – uneori veritabilă, alteori falsă – este cea mai izbitoare caracteristică a personajelor din teatrul lui Sergiu Fărcășan, care și-a inclus în acest volum, conform propriilor indicații, o piesă (*Steaua polară*), o dramă (*Lovitura*) și două comedii (*Sonet pentru o păpușă*; *La ciorba de potroace*). [...] Mulțimea idioților din piesele lui Sergiu Fărcășan ne poate umple de o uimire fără margini. Lucrurile devin și mai grave dacă ținem seama de fondul problematic al pieselor sale, care pun în discuție însemnate chestiuni etice ale contemporaneității”. ■ Ov. S. Crohmălnicea-

nu prezintă volume de critică. □ *Prozatori de azi* de G. Dimisianu: „Textul ei se compune, de fapt, din cronici literare, dar autorului nu i-a fost greu să le organizeze în jurul unei teme centrale care să confere volumului o reală unitate și o adevărată actualitate. [...] G. Dimisianu practică o critică plină de comprehensiune, ceea ce nu-l împiedică, spre meritul său, să-și exprime net, chiar dacă în termeni foarte urbani, rezervele, simpatia arătată, de pildă, «experimentelor» îi lasă judecata liberă. Poate că un examen efectiv al lucrurilor pe care își propune să le spună reprezentanții «insurecției anti-epice», ar fi motivat mai solid câtă justificare au sau nu formele prozei cultivate de ei. În orice caz, cartea trăiește exact prin ce li se pare perisabil disprețuitorilor criticii foiletonistice, adică având curajul să fie o foaie de temperatură a căutărilor prozei noastre contemporane”. □ *Descoperirea operei* de Ion Vlad: „Atent să evite a o compromite printr-un radicalism de tip dragomirescian, având grijă mereu să arate pentru ce studiul determinărilor exterioare, nu numai că nu e neglijabil, Ion Vlad își pledează cu remarcabilă prudență științifică teza. Lasă însă neclarificat ceva important. Accepțiunea în care e luată noțiunea de «operă» rămâne echivocă. Multe lucruri spuse, interesul arătat «genurilor literare» ne conduc la o concluzie: pentru Ion Vlad, «opera» e produsul artistic finit, nuvela, romanul, piesa de teatru, poezia sunt privite ca unități autonome. Dar analiza structurală, la care se referă neconținut, începe prin sfărâmarea acestor organizări de sine stătătoare din creația unui autor”. ■ Dumitru M. Ion aduce unele critici inițiativei despre care scrie în articolul *Cartea de literatură*: „Dar, iată, în anul 1968, a apărut în «Editura didactică și pedagogică» un *manual experimental* de literatură română. Pe parcursul a 336 de pagini elevii sunt puși *la punct* cu literele române pe o jumătate de secol. Unsprezece autori semnează pe rând câte un fragment ori fragmentel despre cutare autor sau perioadă, despre cutare curent sau generație. Dacă acest manual poate avea vreun merit, acesta ține de faptul că multe din doleanțele unui elev de liceu (care vrea să știe cât mai exact câte ceva despre numele de glorie ale unei literaturi) pot fi îndeplinite. Așadar, poți ieși de pe băncile liceului cu o informație cât de cât la obiect asupra prozei, dramaturgiei, criticii literare etc. între cele două războaie și după 1944. [...] Până aici toate bune; dar iată ce ni se spune în *Introducere*: «Lucrarea de față nu este un registru rigid de scriitori și opere, ci un îndreptar, care încearcă să dezvolte metodic un proces complex precum literatura». Este de neconceput cât de mult este dezmințită această frază alambicată și prolixă care vrea să rostească adevăruri. [...] Datorită numărului mare de autori ai acestui manual, ne izbim tot timpul de lipsa de viziune între etapele parcurse de poezia, proza, dramaturgia română – nu există acel numitor, acel liant care să ofere o anumită continuitate, înlănțuire logică, să demonstreze curat, fără scăpări și echivocuri, culmile și perioadele de involuție ale unei literaturi pline de frământări și de reale izbânzi. [...] Mă gândesc că, în ceea ce privește poezia după 1944, s-a făcut o adevărată selecție care să țină cont numai de operă, de rigoarea valorii.

Cicerone Theodorescu este un poet cu unele virtuți care în nici un fel nu-l îndreptătesc să ocupe totuși într-un manual de literatură locul cuvenit unor poeți de excepție cum sunt Dimitrie Stelaru, să zicem, sau Ion Sofia Manolescu. De asemenea, ni se pare ciudat ca dintre poeții noilor generații să lipsească numele lui Ion Gheorghe, poet de un tulburător registru poetic, fascinant prin angajarea totală față de destinele poporului. De asemenea ni se pare neloial față de tinerele generații faptul că în ceea ce-i privește pe autorii dramatici afirmați după război să li se aducă numai monumente de laudă, fără a se încerca să se arate unele scăpări, unele formulări forțate, exagerări cuprinse în producțiile lor literare etc. [...] Dar ceea ce ni se pare frapant în acest manual este faptul că problemele de stil și teorie literară sunt adăugate la sfârșitul cărții; după câte știm este normal să se vorbească mai întâi despre partea de teorie, spre o familiarizare a elevilor cu problemele de stil, de procedură, poate că spre o obișnuință cu vehicularea termenilor critici, pentru o mai bună receptare a operelor literare. Așadar... Un alt motiv de insatisfacție este acela că bibliografia nu este la zi, ori bibliografia pe autori a unui manual în primul și-n primul rând trebuie să fie la zi". ■ Semnează versuri Gabriela Melinescu (*Ultimele gânduri*), Radu Boureanu (*A IX-a anti-elegie; 4 pași; A X-a anti-elegie Rilke; Uneori; Oval inutil*), Ion Pop (*Păstrează; Cum; Mi-am întors fața*), Dan Culcer (*Urmă; Nemuritorii; Octombrie; Vânătoare de toamnă*), Ion Cocora (*Va fi un edict*), Emil Botta (*Ca prin farmec*), Valentin Borda (*Cadențe*), I. Negoïtescu (*13/ 14 noiembrie*). ■ În *Ce e nou în cultura iugoslavă* citim un fragment din romanul *Cocoșul roșu zboară spre cer* intitulat *Cu creștetul în cer* de Miodrag Bulatović și tradus de Sanda Nenoiu; textul *Filozofia lui Ivo Andrić* de Dragan M. Jeremić, tradus tot de Sanda Nenoiu; Tea Preda scrie despre *Dialogul artelor*. □ În *Atlas liric* apar poeții: Daniel Dragojević (*Rămâneți șopârle – în românește de Petre Stoica*), Mateja Matevski (*Văduhul – traducere de D. Marian*); Vasko Popa (*Povestea unei povești – în românește de Sanda Nenoiu*), Ivan Minatti (*Albe cărări – Valentin Deșliu*), Katja Špur (*La răspântie – Victor Tulbure*), Duško Trifunović (*Aer curat – Victor Frunză*), iar Ștefan Aug. Doinaș traduce din poeții: Ivan Lalić (*Printre flăcările galbene ale hotărârii de luptă*), Vlado Gotovac (*Orfeu solitar*), Husein Tahmišćić (*Înaltă lună roșie*). ■ În *Corespondențe din Spania, Italia, R.F. a Germaniei pentru „România literară”* apar: *Centenarul lui Becquer* de Antonio Díaz Tortajada; „*Confuzia*”- un roman de W.H. Fritz de Heinz Piontek; *Reflecții asupra poeziei* de Andrea Zanzotto. ■ Ion Ianoși publică eseul *Iuri Tinianov –istoria, criteriu existențial*.

● [„**Tribuna**”, nr. 50] Numărul se deschide cu ferparul *Moartea lui Horatio* pe care Mircea Zaciuc îl consacră memoriei criticului și istoricului literar Vladimir Streinu, greu încercat după 1948. Evident, Zaciuc va scoate în evidență un soi de asceză cu care Streinu a traversat perioade istorice dificile, fără să le numească, păstrând literatura ca valoare supremă și unică soteriologie. Ma-

iorescianismul său „funciar” nu-l face un „estetizant” căci, după propria mărturie, „militantism estetic nu înseamnă însă estetism”. Apoi, Streinu este criticul care, după 1945 și mai târziu (re)aduce în atenția cititorilor autori majori ai literaturii române, de la Blaga la Arghezi, după ce scrisese despre câțiva „miori” importanți ai literaturii române de secol XIX și dăduse o versiune nouă a lui Al. Macedonski. În sfârșit, portretul criticului: „un gladiator de o bărbătească frumusețe, [...] cu frumosu-i chip devastat de vârstă”, aluzie la teribile încercări din anii 50. Pentru ca, la final, să-l numească „geniul noii spiritualități românești”: eroul unei narațiuni dramatice a României moderne. □ Tot pe prima pagină, Victor Eftimiu semnează poemul *Vedenie din Brooklin*. ■ Victor Felea semnează cronica volumului-antologie *Fiara* de Ilie Constantin (Ed. Tineretului, 1969). Bun cunoscător al poeziei sale, Felea trece în revistă versuri scrise până la începutul anilor 60, pentru ca apoi să remarce schimbarea: „o latură de profunzime și de neliniște” apare abia acum, recent, „o pondere mai mare a substanței umane și spirituale”. Poetul se reinventează în ultimii ani și-l determină pe Victor Felea să-i acorde „creditul nelimitat” de care numai scriitorii foarte buni pot avea parte. □ Aurel Sasu recenzează negativ două romane ale lui Iosif Petran, *Faruri de ceață* și *Soarta altuia* (Eminescu, respectiv *Albatros*, 1970). ■ Liviu Petrescu scrie despre romanul *Păsările* al lui Al. Ivasiuc, considerat o carte la fel de importantă ca și *Contradicția lui Maioreșcu*, teza lui N. Manolescu, laudând „generația de scriitori care s-a afirmat cu precădere în ultimii cinci ani”. Deși, pe lângă o construcție diferită a personajelor, „*Păsările* nu aduc inovații prea mari. Este vorba despre convingerea în existența mai multor straturi ale conștiinței, dintre care cel mai de jos este și cel mai puțin accesibil. Încă de atunci citatele din Heidegger încep să apară în critica literară: Ivasiuc își pune personajele în stare de comprehensiune”, scrie Petrescu pentru care romanul lui Ivasiuc este o versiune a unei literaturi existențialiste. Totuși, vorbim despre punerea în scenă a unei antiteze, între un cosmos rațional și ierarhic, bazat pe autoritate și altul, liber, „autentic”, care însă nu are parte de o figură emblematică de aceeași anvergură și limpezime ca cea a primului cosmos. Totuși, conchide Petrescu, *Păsările* rămâne „unul din marile romane sociale ale literaturii române”. ■ A.I. Brumaru încearcă lectură de profunzime a *Princepelui* lui Eugen Barbu, făcând apel atât la psihologia lui S.L. Rubinstein, cât și la poetica lui Valéry (*Interpretări de proză, II. Principele*). *Princepele* ar fi astfel romanul unui cuvânt sacru, o dramă a limbajului. „Opera, ca în vechile sisteme, introduce în posibil, e plus valoarea (existențială, ontologică). Eugen Barbu a scris *Princepele* și cu această conștiință. [...] Această utilizare excesivă a cuvintelor, punerea lor într-un vânt nebun, caracterizează întreaga carte”. Cititorul se poate întreba dacă tendința comentariului literar cu valențe ontologice ține de o anume tradiție culturală a Clujului. În orice caz, *Princepele* lui Barbu apare într-o lumină inițiativă, în care literatura e acel discurs sacru pe care-l cunoaștem din romantismul

german. ■ Atunci când este lăudat un critic literar, principalul merit găsit va fi obiectivitatea. Așa face Ion Vlad cu Pompiliu Constantinescu, în textul evocator intitulat *Personalitatea criticului*: „Contestându-l în parte, G. Călinescu nu uită să remarce la Pompiliu Constantinescu o calitate supremă pentru condiția și statutul unei critici de prestigiu: obiectivitatea, netulburată de elemente externe judecății literare pentru care *valoarea* continuă să opereze ca principiu suprem”. Într-adevăr, Ion Vlad păstrează un permanent dialog cu Călinescu de-a lungul articolului, căci vede în textele lui Pompiliu Constantinescu atât o istorie literară detaliată, dar și, mai mult, o critică estetică pe care cele câteva citate oferite o susțin, ca de pildă cel în care acesta din urmă vorbește despre dicteul automat ca ceea ce „a împins lirismul până la dizolvarea lui și a produs o noțiune a inteligenței artistice”. □ Paginile de literatură cuprind poeme de Mircea Micu, Veronica Porumbacu, Alexandru Lungu și o proză de Vasile Sălăjan (*Sala de cinematograf*). ■ La pagina de istorie literară, Iosif Pervain restituie o parte din viața profesională a lui Lucian Blaga din perioada stalinistă: activitatea scriitorului la Biblioteca Academiei din Cluj. Articolul se numește *Lucian Blaga, omul de știință* și trece în revistă lucrările și luările de cuvânt ale lui Blaga în acești ani. O altă sarcină pe care Blaga și-a asumat-o a fost cea a redactării unui soi de Cronologie a vieții literare transilvane din secolul al XIX-lea, în română și germană. Pervain oferă și citate întinse din materialele redactate de Blaga. □ În aceeași pagină, Mihai Milca evocă micromonografia pe care Tudor Vianu i-o dedică, în 1935, lui Ion Barbu. Perspectiva stilistică a lui Vianu din acest „ghid discret” a deschis interpretarea lui Barbu, cantonată până atunci la o cheie de lectură spiritualistă. ■ La pagina de literatură străină, Maria Vodă Căpușan scrie despre *Michel de Ghelderode, contemporanul nostru*.

• [„*Glasul Patriei*”, nr. 36] Constantin C. Giurescu publică *Pentru cei de departe*: „Se împlinesc cincisprezece ani de când apare, cu regularitate, «Glasul Patriei», făcând legătura cu fiii țării noastre, răspândiți în lumea largă. Număr de număr, în acești cincisprezece ani, «Glasul Patriei» i-a informat asupra celor înfăptuite în țară, asupra muncii tenace, desfășurate nu arareori în grele condiții, pentru a spori bogăția și frumusețea pământului românesc”. ■ Vasile Netea semnează *In memoriam Nicolae Iorga, Virgil Madgearu*: „Au trecut 30 de ani de la asasinarea savantului român de renume mondial, Nicolae Iorga, și a eruditului economist, profesorul universitar, Virgil Madgearu. Momentul readuce în memorie una din perioadele cele mai întunecate din istoria poporului nostru, perioada dictaturii militaro-fasciste. În acea vreme de grea cumpănă pentru destinele țării și ale poporului român, Iorga, pe terenul istoriografiei și al publicisticii, Madgearu, pe terenul economiei naționale și ambii de la catedrele lor universitare, demascau și denunțau fără încetare pericolul nazismului ale cărui tendințe de dominație și exploatare amenințau pacea lumii. Intervențiile directe împotriva elementelor reacționare, denunțarea pericolului hitlerist

pentru România, în urma coterpirii Austriei și Cehoslovaciei, i-au situat pe Iorga și Madgearu în rândul luptătorilor activi pentru interesele vitale ale țării”. ■ Al. Philippide semnează poezia *Veghe*.

11 decembrie

● [„Scântea”, nr. 8634] George-Radu Chirovici semnează *Nicolae Labiș poetul*: „O privire în calendar mi-a strâns inima. Dacă trăia, Nicolae Labiș ar fi împlinit zilele trecute 35 de ani. Cel dus dintre noi, la 21 de ani, într-o iarnă neună, ar fi fost astăzi – și potrivit curgerii pământeste a timpului – ceea ce timpul său interior îl conferise cu mult înainte morții încă, *un bărbat*. [...] Explicit și implicit, Labiș s-a considerat angajat total în marea bătălie pentru ridicarea țării. Angajarea sa poetică și angajarea sa umană s-au aflat întotdeauna în consonanță. Este și aceasta una din marile lecții pe care ni le-a lăsat Nicolae Labiș. [...] Ni-l amintim pe Labiș – și ni-l vom aminti întotdeauna – nu în ziua aceea nefirească a trecerii lui dintre cei vii; ci în ziua când, o dată pe an, planeta mai trece prin locul unde s-a aflat când el s-a născut. Așa este firesc – pentru toți marii poeți, partea nobilă a ființei noastre”. ■ Dragoș Vrăncianu teoretizează pe tema *Simbolul poetic și impasul ambiguității*: „Utilizarea precumpănitoare a simbolului a ridicat, fără îndoială, o serie de dificultăți firești în exercițiul poeziei. Căci simbolul poate să fie mai cuprinzător sau mai puțin cuprinzător, în substanța de realitate pe care o include, după cum poate să fie mai clar și convingător, sau mai puțin clar și mai evaziv. S-ar putea spune că lirica modernă și contemporană este supusă unei adevărate dileme, persistente, dramatice, asupra căreia se opresc, într-o formă sau în alta, toți aceia care încearcă să o definească în mod critic; ea este prinsă pe de o parte între concepția că simbolul are o putere specială de a reda poetic realitatea (și acest fapt este admis de poetica tuturor timpurilor) și între dificultatea ca sensurile simbolului să fie cât mai bogate și să fie cât mai bine comunicate acelor care receptează arta. [...] Firește, nu e suficient ca simbolul să fie cât mai cuprinzător – așa cum am spus -, ci și redarea lui urmează să ia o formulare cât mai adaptată și nuanțată, și aici se impune multor poeți români contemporani o sporită grijă față de normele exprimării, care, adesea, neglijate, pot slăbi efectul intuițiilor lor fundamentale. Noi socotim că lirica noastră contemporană relevă în mod caracteristic preferința pentru o lume de simboluri de bază, dar trebuie să recunoaștem că în unele cazuri acestea nu sunt redade cu toată grija cuvântului și a dozării expresiei, recurându-se la sesizări lingvistice uneori grăbite și dispartate, ori prea simplificatoare, ori prolixes, atunci când – și într-un caz, și în celălalt – o oprire mai îndelungată asupra textului era poate neapărat necesară. [...] Mersul poeziei noastre contemporane poate evita din plin, după noi, un anumit impas al liricii moderne – acela al unei simbolice a ambiguității care se topește în evazivitate, devenită adesea prea frecventă, cu corolarul ei în ce privește dificultățile de comunicare. Înclinarea, evidentă pe care lirica contemporană

românească o manifestă în general pentru simbolurile puternice și cuprinzătoare ale vieții și ale realității este conformă cu natura epocii noastre înnoitoare și este corespunzătoare potențialului viguros de afirmare culturală activă a popoului nostru. Ea reprezintă, în mod evident, calea pe care poate avansa și mai departe lirica noastră. Orice poet adevărat își va propune, în primul rând, să comunice cu contemporanii săi, să se adreseze sensibilității lor, să facă din simbolurile poeziei un mijloc de comunicare și nu o modalitate de încetșare, de pierdere a sensurilor comunicării. Simbolul este un mare câștig al poeziei și el nu poate fi risipit prin gesturi evazioniste ori iraționale”. ■ M. Ungheanu prezintă volumul *Moartea lui Ipu* de Titus Popovici: „Deși are autonomie, nuvela pare a fi scoasă dintr-un tablou mult mai bogat. Finalul ei este un final deschis: acțiunea continuă cu și fără voia autorului; notabilii s-au salvat, dar Ipu n-a murit și pe deasupra actele pentru trecerea pământului în alte mâini sunt făcute. Ce se va întâmpla? Perspectiva e a romancierului care construiește destine cu mare amplitudine. Sporul e de adâncime. Faptele nu se mai petrec liniar, oamenii sunt mai crispați, mai tragici în viziunea de acum a prozatorului. Situațiile sunt nu de puține ori groțesti, ca în acel dramatic final al bătrânului care pierde ocazia de a fi demn. Remarcabila nuvelă *Moartea lui Ipu*, prin intermediul căreia ne întâlnim după lungă tăcere cu proza lui Titus Popovici, ne arată că prozatorul nu și-a părăsit uneltele, nici temele predilecte, dar că le contemplă dintr-o perspectivă mai adâncă, cu mijloace noi de sondaj”.

● [„Contemporanul”, nr. 50] *Marocul* este un articol laudativ scris de Mircea Grigorescu cu ocazia vizitei de stat a lui Nicolae Ceaușescu în țara nord-africană. □ Pe prima pagină semnează Corneliu Baba (*Orizontul artei*), Grigore Moisil (*Oul lui Columb*), George Ivașcu („*Regele Lear*”), Geo Bogza (*Ibarruri*), Petre Blajovici (*Arhitectură și urbanism*), Paul Anghel (*Zarzavaturi, legume, fructe...*). ■ La secțiunea *Agendă* sunt prezentate principalele evenimente ale săptămânii de la Teatrul Bulandra, Teatrul de Operetă, Casa Studenților, Cinematecă. ■ La secțiunea *Literatură*, Mihai Ungheanu scrie „Să-i dăm pe critici la groapa cu lei”. ■ Cronica literară, susținută de Nicolae Manolescu, se ocupă de trei volume de critică: *Prozatori de azi* (G. Dimisiaanu), *Aproximații critice* (Mihai Drăgan), *Ipostaze* (Domitian Cesereanu). ■ La rubrica *Jurnal de lector*, L. Ulici prezintă volumele de poezie *Cai verticali* (Kányádi Sándor) și *Către Ieronim* (Ileana Mălăncioiu). ■ Pe aceeași pagină, două poeme semnate Ștefan Aug. Doinaș. ■ La secțiunea *Teatru*, un interviu în exclusivitate pentru „Contemporanul” (Marica Beligan) cu celebrul regizor de teatru britanic Peter Brook; subtitlurile interviului: „«Sistemul» meu; Totul vine de la Breugel; Așa-zisa «avangardă»; Cred în modestie ca într-un instinct; «Studenții» mei și grădina zoologică”. ■ Dinu Kivu trece în revistă spectacolele teatrelor din provincie (Cluj, Iași, Ploiești, Sibiu, Petroșani, Tg. Mureș) care au avut loc în București în ultima perioadă (*Turnee*). ■ George Banu face cronica spectacolului *Gluga pe ochi* de la Teatrul Bulandra (autor: Iosif Na-

ghiu; regia: Valeriu Moisescu; distribuția: Toma Caragiu, Virgil Ogășanu, Cornel Coman, Marius Pepino). □ D.I. Suchianu semnează articolul *Cinema-tograful la 75 de ani*. ■ La secțiunea *Arte frumoase*, Costin Mioreanu scrie de la fața locului despre *Săptămânile muzicale internaționale de la Paris*, unul dintre cele mai importante festivaluri internaționale de muzică contemporană. □ Theodor Bălan o omagiază pe *Clara Haskil* la 10 ani de la dispariția mării pianiste. □ Radu Mavrodin stă de vorbă cu criticul de artă Anatol Mândrescu despre *Bienala de pictură și sculptură 1970*, expoziție-concurs deschisă la sala Dalles. ■ Domokos Géza îl aduce în conștiința cititorilor pe Bőlöni Farkas Sándor, figură insolită în Clujul perioadei pre-pășoptiste: „Am urât orice privilegiu și discriminare... Am urât trufia netrebnică a aristocrației... [...] Am răspândit principiile democrației, am semănat sâmburiile tuturor instituțiilor libere aduși din străine țări”. □ Mihai Matei se ocupă de viitorul avioanelor supersonice, cărora le prevede supremația pe distanțe lungi încă din deceniul 8. Scepticii spun însă că acest lucru este discutabil, din cauza a trei mari probleme: cantitățile sporite de gaze arse eliberate în straturile superioare ale atmosferei, nivelul crescut al zgomotului, care distruge planctonul și alte forme acvatice de viață din stratul superficial al oceanelor și, nu în ultimul rând, costurile foarte ridicate. ■ Alexandru Ivasiuc (*Radicalitatea esențelor realismului*) se arată în dezacord cu criticul marxist Georg Lukács, conform căruia manifestările artei moderne ar fi un semn al decadenței. Opinia autorului este că „Ambiția artiștilor moderni a fost o transcriere a vieții în formele ei cele mai directe, aș spune cele mai elementare. A fost în primul rând un protest împotriva îngrădirii vieții și o manifestare de imensă vitalitate”. ■ Colette Corbu stă de vorbă cu scriitorul sovietic Ilia Konstantinovski despre receptarea literaturii române în URSS și despre cărțile în care vorbește despre România (scriitorul fiind originar din Basarabia și făcându-și studiile universitare la București, în perioada interbelică). ■ Sanda Cristian-Dumitrescu trimite o corespondență din Chile cu titlul *Arta noastră populară în Anzi*. Este vorba despre o expoziție cu această temă, deschisă în toamna anului 1970 la Muzeul de artă populară americană din Santiago de Chile.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, din 11 decembrie 1970 – serie nouă, nr. 1, format A2, 16 pagini, redactor-șef Eugen Barbu; începând cu nr. 4 se specifică și noul colegiu de redacție: Jeana Gheorghiu, Dan Muțașcu, Augustin Sandu. Colaborează începând din decembrie 1970: Dan Zamfirescu, Romulus Vulpescu, Marian Popa, I. Negoîtescu, Al. Stark, Ioan Grigorescu, G. Sbârcea, A. Baranga, N. Carandino, V. Kernbach, Neagu Rădulescu, M.H. Simionescu, V. Râpeanu, E. Manu, H. Zalis, Florian Potra, Silvia Kerim, Cristian Țopescu.] Încă de la primul număr sub conducerea lui Eugen Barbu atrag atenția rubricile ce vor deveni clasice: *Săptămâna pe scurt* – semnată ARGUS; *Pioneză* de Romulus Vulpescu; *Capricii* de Mircea Horia Simionescu; *Jurnalul unui caricaturist* de Neagu Rădulescu;

Curier sub pseudonimul Nicomah; *Critică cinema/ ecran* de Florian Potra; *TV* de Alexandru Stark; *Critică dramatică* de N. Carandino; *Exclusivitate Săptămâna* – Arhivele Regale (Prezentare de Eugen Teodoru); *Timbru* de Aurel Baranga; *ABC – Critică literară* de Marian Popa, I. Negoîtescu, H. Zalis etc.; sunt lansați Jeana Gheorghiu, Florin Silviu Ursulescu; rubrica de *Modă* – Silvia Kerim; rubrica *Sport* de Cristian Țopescu. ■ Reproducem articolul-program de pe pagina a 3-a, *Cursiv* de Eugen Barbu: „Revista noastră într-o formulă nouă, mai pretențioasă, încearcă odată cu apariția acestui număr să intre în circuitul cultural cu un punct de vedere desigur nu nou, dar la fel de pretențios ca și al celor ce și l-au uitat pe parcurs. Martori ai unor prefaceri uriașe, materiale și culturale, când editurile scot pe piață într-o lună ceea ce altădată apărea într-un an, când numărul textelor, al caselor de cultură, filarmonicilor și cinematografelelor s-a înzecit, nu se poate spune că în materie de artă nu avem ce să afirmăm și ce să negăm pentru că ar trebui să fie limpede pentru toată lumea: în sfera gingașă a muzelor nu poți exista fără aplauze și contestații. Revista noastră își propune inițial să înlesnească mai ales discuțiile în materie de fenomen artistic, socotind că în absența lor progresul eficient e permanent... Asistăm la revoluții săptămânale în materie de pictură, sculptură și arhitectură, la interpretări scenice, dacă nu paradoxale, cel puțin discutabile. Marele public, ca și lumea artiștilor, vrea să afle un punct de vedere în ce privește artele cele mai controversate începând cu convertirea sunetului și terminând cu mișcarea paletelor pe pânză. Vreau să spun că nu ne propunem să dăm atât soluții, cât să prilejuim descoperirea adevărului la *un ton pasionat dar civilizat, polemic dar urban*. Pentru acest joc al inteligenței mi se pare că este nevoie de câteva lucruri indispensabile: o participare efectivă a tuturor factorilor angrenați de viața artistică, puncte de vedere exprimate franc, fără ezitare și lipsite de dorința expresă de a-ți termina adversarul, o claritate ideologică absolut necesară în stare să asigure pe toată lumea că existăm într-un teritoriu spiritual și nu într-o arenă... Ca formulă, revista noastră nu face nicio inovație, ea ar dori să fie mai întâi o publicație bine vertebrată, obiectivă și mai ales bine scrisă, prin aceasta înțelegându-se nu un limbaj snob și nu unul populist... Hotărât lucru, «Săptămâna» nu este o revistă de filosofie, dar nu se va ambiționa niciodată să devină buletinul micilor indiscreți, al eticii dubioase. Principala noastră preocupare este și va rămâne aceea a unei informații oneste, proaspete, a unei atitudini nete în fața vieții artistice”. □ Apar *Versuri – Prefața* de Miron Radu Paraschivescu („Bătrân în fine să-mi mai fac iluzii/ Despre ce-a fost ori cum putea să fie/ Scăpat de optative și gerunziu/ Și tolănit în dulcea sindrofie/ A viselor, de-acuma înainte/ Nepăsător, de se-mplinesc vreodată/ Or, aburite numai în cuvinte,/ Dispar ca orice oaste degradată/ Sătulă să mai lupte și să moară,/ Încerc nebănuita voluptate/ A tocului uitat în călimară.”), Șt. Aug. Doinaș – *Transmutație* și Ben Corlaci – *Cracoviana*. ■ Mircea Vaida recenzează *Orga de mesteceni* de Ion Brad. ■ I. Negoîtescu scrie despre

prima carte a lui Alexandru Paleologu, *Încercări de pseudocritică* – articolul *Un scriitor pentru critici*. ■ Marian Popa arată că *Anul Criticii pare a fi 1970*: „Cărțile [n.b. criticilor] nu mai sunt simple colecții de articole și cronici adunate de prin ziare și reviste, prezentându-se în sfârșit ca un efort spre viziune și construcție. S-au redescoperit virtuțile eseismului, stilul elegant, un anumit scepticism care ajută poate mai mult decât se bănuiește discernământul. Fac critică astăzi nu numai cei profesional vizați prin tradiție și prin state redacționale ci și poeții, prozatorii și dramaturgii. Volumul cel mai important al anului este *Cică niște cronicari...* de Cornel Regman. Regman nu se ocupă de literatură, ci de critica însăși, așa cum se practică ea astăzi prin cei mai notorii colaboratori ai revistei noastre. Farmecul acestei cărți provine din faptul că ea se poate citi ca apariție literară fiind, poate, chiar un fel de epopee eroi-comică. Cu maliție și cu un cinism fratern de altfel, el descompune sistemul de judecată al unui comentator arătându-i punctele nevralgice. Un alt procedeu de mare eficacitate este acela de a realiza montaje din afirmațiile contradictorii în legătură cu aceeași carte. Actul critic, ca judecată dar și ca ireverență este uneori întâlnit și în volumul lui Al. George care devine cunoscut cititorilor de astăzi, poate, mult prea târziu. Un eseist remarcabil prin eleganță glacială și afectată este Alexandru Paleologu și el prezent cu un volum tardiv, intitulat *Spiritul și litera*. Să mai amintesc titluri și nume ar fi poate de prisos... Au mai publicat: Nicolae Balotă, Matei Călinescu, S. Damian, Mircea Zăciu, Nicolae Ciobanu, V. Râpeanu, G. Dimisianu, Mihai Ungheanu etc., etc.”.

12 decembrie

● [„Cronica”, nr. 50] Grupaje de versuri de Haralambie Țugui și Ioanid Romanescu. ■ Magda Ursache recenzează o antologie de *Poeme* (Junimea, 1970): „concepția poetică generală a lui Ioan Alexandru reface o schemă alegorică după vagi modele antice, mediul arhaic fiind invocat pentru fixare concretă, dar nu și pentru precizare conceptuală”. ■ *Alexandru George sau despre excelența scriiturii* își intitulează Al. Dobrescu cronica literară a volumului *Simple întâmplări cu sensul la urmă*, subliniind debutul târziu și cumpănirea cuvântului scris. □ Articolul *Fantasmagie* prezintă mișcarea internațională cu acest titlu, însoțit de traducerea câtorva poeți afiliați, din Franța, Belgia sau Iugoslavia. ■ Valeriu Râpeanu semnează un necrolog sub formă de scrisoare, intitulat *La moartea lui Petru Comarnescu*. „Viața ta nu a fost o zadarnică risipă, te-ai dăruit, e adevărat, dar ideile au fost totdeauna nobile, te-ai risipit, e adevărat, dar nu în zadar și nu pentru bucurii egoiste de-o clipă, ci pentru cauze înalte, ai trăit modest, într-o cameră înconjurată de cărți și tablouri, de fișe și tăieturi din ziare, cu o mașină de scris în fața căreia te așezai de la cinci dimineața scriind febril și plin de pasiune”. ■ O pagină de *Cărți, cărți, cărți* cuprinde scurte prezentări de volume recente: Alexandru Dobrescu scrie despre *Jurnalul în China* al lui Eugen Barbu și despre romanul *Scarabeul sacru* de

Aurel Dragoș Munteanu; Const. Coroiu, despre volumul de schițe *Umor* de Ion Băieșu; Magda Ursache, despre volumele de poezie *Către Ieronim* de Ileana Mălăncioiu, *Astrul nimănui* de Coman Șova și *Fuga din Hazard* de Ion Segărcanu.

● **[„Flacăra”, nr. 50]** În pagina *Șapte zile în imagini*, se discută despre premiera piesei lui T. Mazilu, cu *Acești nebuni fățarnici*, la Teatrul Bulandra. ■ În *Literare*, G. Dimisianu prezintă volumul de versuri *Cântec șoptit* de Zaharia Stancu, considerând că aici „se insinuează un sentiment nou: acela al amurgirii elanului vital, al stingerii presimțite, așteptată și acceptată ca o realitate de neocolit, dureroasă dar și liniștitoare în același timp”. □ În pagina *F Teatru*, sunt publicate mai multe cronici dramatice: *Fizicienii* de Dürrenmatt (Teatrul german din Sibiu), *Trei surori* de A.P. Cehov (Teatrul maghiar din Cluj), *Vrăjitoarea* de A. Goldfaden (Teatrul evreiesc de stat). □ În rubrica *Tv*, Felicia Antip semnează *Vorbește Shakespeare*, tema fiind emisiunea omonimă dedicată teatrului televizat. ■ În *Memento, Carte*, este prezentat volumul *Cronofagie* de Nina Cassian, apărut la Eminescu, cu referire la un citat din prefața semnată de Ov. S. Crohmălniceanu care afirmă că „uneori, intenția sare dincolo de fructul literei, alteleori îl veghează cu o forță fierbinte sau rece”. □ Succintă prezentare a volumului de versuri *Ninsoarea neagră* de Alexandru Lungu (C.R.), poezia sa părând „mai disciplinată ca expresie și debordantul său debit verbal de la începuturi fiind restrâns congruent la gândurile și obsesiile sale”. □ Notiță despre volumul lui Silviu Iosifescu, *Construcție și lectură*, „încă o apariție de prestigiu a Editurii Univers”. ■ În *Memento, Teatru* apare o prezentare a adaptării lui Vlad Mugur la piesa lui Shakespeare, cu titlul *Un vis la noaptea visului de vară* (Teatrul Național din Cluj). □ Sunt prezente o serie de note despre diverse piese puse în scenă în provincie: *Părinții teribili* de Cocteau (Bârlad), *Napoleon era... fată* de Margaret Mayo (Constanța), *Camera de alături* de Paul Everac (Galați), *Sfârșit de veac în București*, o dramatizare a romanului lui Ion Marin Sadoveanu realizată de către Alecu Popovici (teatru radiofonic).

● **[„Luceafărul”, nr. 50]** Marin Preda își propune să povestească o *a doua pățanie a unui intelectual idealist* în care respectivul se vede amenințat de „miliție” pentru că apăruse un student aflat pe scara autobuzului și căruia i se confiscase o mapă. Hotărât să nu se lase intimidat, „intelectualul” își susține cu intransigență punctul de vedere până când constată că „personajul principal fugise ca un laș”. ■ Redacția revistei se referă la „bogata activitate de manifestări, de contacte directe cu marele public” a scriitorilor cu prilejul sărbătoririi semicentenarului Partidului Comunist. „Planul de acțiuni al Uniunii Scriitorilor, dedicat mării aniversări, este complex, adeziunea oamenilor de condei la acest program de strălucite prezențe obștești se dovedește a fi promptă, revistele literare și-au stabilit și ele, în strânsă legătură cu planul general al breslei, serii susținute de întâlniri cu cele mai largi pături de cititori, dintr-o

diversitate de domenii de lucru. După întâlnirile organizate de Uniunea Scriitorilor, care au înregistrat deosebite succese, la Sibiu, Tg. Mureș, Cluj, la care au participat poeți, prozatori, critici de prestigiu, scriitori și colaboratori ai revistelor «Steaua», «Tribuna», «Viața Românească», «România Literară», «Luceafărul», seria de manifestări continuă, omagiind realizările patriei noastre socialiste, unitatea poporului nostru în jurul Partidului Comunist Român și a încercaților săi conducători. La aceste întâlniri, la care participă și vor participa alături de scriitorii români, scriitorii celorlalte naționalități, maghiari, germani, sârbi, au contribuit actori, oameni de cultură și artă dornici să-și manifeste prin talentul și contribuția lor aleasă și substanțială prezentă în întâmpinarea aniversării a celor 50 de ani de la înființarea partidului nostru”. Este amintit, în această direcție, „recitalul de poezie patriotică desfășurat cu muncitorii de la Uzinele 23 August, la Clubul «Republica» cu participarea acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, poezii și prozatorii Ana Blandiana, Radu Boureanu, Ion Horea, Ioanichie Olteanu, Nicolae Tăutu, Alexandru Ivasiuc, Vlaicu Bârna, George Alboiu, Ion Bănuță, Grigore Hagiu, Mihai Gavril, Ștefan Popescu. Colegii noștri scriitori, redactori și colaboratori ai revistei «România Literară» s-au întâlnit joi, 10 decembrie, cu cititorii de la Uzinele Electromagnetica”. Totodată se mai notează că „un bogat program de întâlniri și-au prevăzut revistele «România Literară», «Luceafărul», «Viața Românească», «Steaua», «Utunuk», «Neue Literatur», «Convorbiri literare», «Orizont», redactorii și colaboratorii acestor publicații fiind deosebit de preocupați ca manifestările cultural-artistice care se vor desfășura în cadrul planului de acțiuni al Uniunii Scriitorilor să aibă o cât mai frumoasă ținută, un mesaj limpede și convingător”. ■ În paginile revistei se pot citi poeme de Nichita Stănescu, Anghel Dumbrăveanu, iar pe ultima pagină, *mici poeme în proză* de Baudelaire. ■ Nicolae Ciobanu semnează o cronică literară la volumul *Înalta umbră* de Dimitrie Stelaru. ■ *Confidențele unui maniac*, cum își intitulează Al. Paleologu rubrica, se referă la *A fi raționalist*. „A fi raționalist nu e la îndemâna oricui. În primul rând, desigur, nu e la îndemâna celor care din lenea minții și nerăbdarea inimii fug de rațiune și hulesc împotriva-i. Dar nu e nici la îndemâna celor care din lipsă de imaginație, din uscăciunea inimii și dintr-un fel de bigoție întoarsă nu cred decât în rațiune, limitând-o intolerant. Suficiența acestora îi împiedică să vadă cât de departe poate merge rațiunea și cât de mult poate ea cuprinde. Ei își prescriu un perimetru foarte mărunț al cunoașterii și înțelegerii, dincolo de care nu presimt nimic; se mișcă pe o parcelă cunoscută și luminoasă, ca niște poltroni ce se tem de întuneric. Drumul rațiunii e însă spre necunoscut și tenebre; ea nu se mulțumește niciodată cu ea însăși și tinde mereu să ajungă la ceea ce o depășește: această năzuință este transcendere, iar perspectiva ei este metafizică. Elanul acesta al rațiunii, conștientă de sine și ambițioasă, se numește raționalism”. Prin comparație, Al. Paleologu notează că „misticismul în schimb e o secularizare, o tragere la stantă e ceea ce se pos-

tulează ca excepție; el eludează totalmente metoda adică literal: drumul, și obnubilează orice luciditate; e iluzoriu și inoperant în propria sa finalitate căci fără luciditate și disciplină nu se poate obține nimic. Misticismul e o demagogie, o ciudă a neputinței, complet străină de marea combustie spirituală a lui Pascal, omul care a definit pentru totdeauna structura și funcția spiritului geometric”.

13 decembrie

● **[„România liberă”, nr. 8131]** Rubrica *Vitrina cărții literare*, semnată de Ion Drăgănoiu, prezintă volumul de versuri al Rodicăi Iulian, *Palinodii*, și pe cel al lui Daniel Turcea, *Entropia*. Cu privire la *Palinodii*, recenzentul reține coerența de ansamblu a volumului – „se simte și se transmite un fluid liric ce bântuie volumul ca un duh, de la un capăt la altul”, precum și „remarcabila forță de sugestie” a versurilor. □ Debutul lui Daniel Turcea, *Entropia*, propune o viziune inedită a poeziei, ca „degradare riguros organizată a vorbirii”, ce se revendică, subtextual, de la modul barbian – eliptic de exprimare poetică. ■ Valeria Baciuc recenzează volumul de nuvele al lui Niculae Frânculescu, *Zestrea Rosanei*, care valorifică literar viața „mahalalei de odinioară” și construiește personaje cu „resurse mari de frumusețe morală”. Cu toate acestea, sunt și texte care cer „revenirea scriitorului la ele”.

● **[„Scânteia”, nr. 8636]** Nicolae Dragoș realizează un interviu cu Ion Brad: „– Cum ați defini poezia și care credeți că ar fi datoriile poeziei noastre contemporane? – Deși greu de definit, fapt evident în exegezele întreprinse secole și milenii la rând de poeți și de teoreticienii poeziei, eu văd în acest gen literar modalitatea estetică cea mai aleasă, cea mai dificilă de a sta de vorbă cu tine însuși și cu semenii tăi. Aleasă, pentru că exclude cantitatea și banalul, implicând esențele. Dificilă, pentru că fugind de superficial și obișnuit, trebuie să comunice, să dea sentimentul firescului, să pară ceea ce a gândit sau simțit fiecare din cei care citesc sau ascultă poezia, dar nici unul n-a știut, n-a putut să spună atât de pătrunzător, de neobișnuit, ca poetul. [...] Prin acumulare, poezia morbidă, anti-poezia, poate consuma oxigenul de care au atâta nevoie tocmai căutările reale, firesc dramatice, ale poezilor adevărați pentru găsirea cuvântului «ce exprimă adevărul», confruntările de păreri menite să constituie spiritul critic director, specific esteticii revoluționare, marxiste, la care am aderat. – În ce măsură orientările și implicațiile artistice ale poeziei actuale vă dau sentimentul racordării ei la starea de spirit și filozofia actuală? – Starea de spirit, filozofia actuală, la care vă refereați în întrebare, sunt o chintesență a ceea ce a aspirat și gândit poporul nostru în decursul existenței sale istorice, cu toate implicațiile spirituale ce decurg din undulările tragic-optimiste ale furtunii veacurilor; deci poezii nu pot face abstracție de ele, nu pot respira în vid. A sfida istoria, a sfida logica existenței, sensul ei uman, nu poate fi azi, pentru un scriitor din România un mod de viață a spiritului, a creației. Nu poate fi decât

contrariul – aventură, aneantizarea energiilor creatoare, imitație pernicioasă, hoinăreală în țara nimănui. [...] – *În contextul unor asemenea opinii, ce vi se pare a fi de natură să împiedice afirmarea talentului unor creatori, îndeosebi tineri?* – Neînțelegerea până la capăt a unor asemenea idei, nobile, superioare comandamente ale timpului pe care îl trăim escaladându-l, mi se pare că poate împiedica și împiedică chiar afirmarea și definirea unor talente tinere. Mă gândesc, într-adevăr, la cei care sunt la primele volume, dintre care cei autentici, real înzestrați, aduc adeseori un abur de prospețime, o înțelegere a ceea ce însemnează continuitatea unei culturi, necesitatea înnoirilor reale, dialectic necesare, nu imitația sterilă, invenția snoabă, superficială, ce poate epata doar semidoctii în materie de poezie. Din păcate, mai apar multe volume, deci fatal și multe nume, de la care e greu să reții altceva decât goana după elucubrații, un formalism desuet, infantilism întârziat cu o jumătate de secol, «noutăți» pe care literatura antebelică le-a catalogat, prin exigența unui mare spirit și erudit ca G. Călinescu (vezi *Istoria literaturii române*) într-un colțișor de curiozități ale vieții literare românești.[...] Citiți, vă rog, cu atenție nu numai unele cronici din revistele literare, dar chiar și din unele cotidiane și vedeți câte din aceste volume sunt examinate exigent, cu pasiunea ideilor și ideologiei noastre comuniste! Prea puține! În schimb, volumele unor poeți care își pun, în chip artistic, problemele reale ale conștiinței, ale omului din această țară și din acest timp istoric, ori sunt eludate, ori expediate sentențios, de spirite dogmatic-estetizante, la fel de înguste ca acelea de pe reversul medaliei critice de acum douăzeci de ani. [...] – *Și acum o întrebare adresată multora dintre scriitorii cu care am avut prilejul fericit al unor convorbiri: Care trebuie să fie raporturile între tradiție și inovație pentru ca poezia să se înscrie într-o continuitate organică cu opera predecesorilor, constituind, în același timp, un pas înainte în îmbogățirea liricii românești?* – În parte, am răspuns la această întrebare. Fără înnoiri reale nu poate exista originalitate în artă. Fără continuitate, înnoirile riscă să fie simple salturi în gol. Înnoitorii veritabili construiesc punți, așează ambele capete ale viaductelor într-un teren statornic, durabil. Marii înnoitori sunt rari, ei creează epoci în poezie. Fără să ambiționezi în această direcție, rămâi un simplu controlor de șosele, să repari fisurile, să netezești denivelările. Lucruri utile. Necesare. Demne de toată stima. [...] – *Țara noastră se află în preajma unui eveniment cu semnificații dintre cele mai deosebite: aniversarea semicentenarului partidului. Creatorii se vor simți desigur onorați în a semnifica și prin opera lor importanța acestui eveniment. Cum vedeți împlinindu-se practic această nobilă aspirație a creatorului?* – Pentru creatorii de frumos, ca pentru întregul nostru popor, semicentenarul e un eveniment deosebit, un popas de meditație asupra istoriei, asupra revoluției, asupra relațiilor om și societate, artist și societate, pe care socialismul le-a așezat într-o lumină nouă, pătrunzătoare în toate cutele existenței. Numai observând atent experiența noastră istorică, toate dramele și biruințele unei jumătăți de

secol, în care de fapt s-au interferat veacurile trecute cu cele ce vor veni, schi-
 țându-ne nouă primele tablouri, vom putea transpune ceva din crezul, din lup-
 ta, din frământările și neliniștile acelor oameni deosebiți, care au fost și rămân
 comuniștii, membrii partidului nostru, pe care-i cunosc și-i judecă azi, după
 idei și fapte, nu numai țara, ci lumea întreagă. Nimic din toată această epopee,
 nu trebuie simplificat, dar nici răstălmăcit, falsificat. Subiectivismul firesc al
 fiecărui scriitor poate fi racordat la adevăr. Fără el, operele de artă se nasc
 moarte, sau debile, au o viață scurtă. E nevoie mai mult ca oricând de o artă
 bărbătească, definitivă pentru fenomenul românesc, comunist, în complicatele
 evenimente și fenomene ale lumii și artei contemporane. Practic, fiecare să
 gândească, să scriem ca martori, ca participanți la istorie, cu conștiința trează.
 Dacă scrisul are și calitate, vom putea citi sau aplauda cu bucurie lucrări litera-
 re noi. Le așteptăm și ni le dorim”. ■ În rubrica *Adnotări* citim *Într-adevăr,*
mare păcat! de I. Dinu: „Suferințe mimate, melodrame de un patetism ieftin,
 tragism simulat, sondaje «abisale» în stările infrapsihologice ale unor persona-
 je aflate, așa cum scria Tudor Vianu, «în deficit colosal de existență» – consti-
 tuie pretextul și subiectul unor povestioare sărace în substanță, în proble-
 matică, ce mai apar, din nefericire, în unele reviste. În *Vedenii*, publicată în
 numărul 49 al «Luceafărului», Biana Nord (scriitoare nu lipsită de talent) des-
 criere – după un preambul poetizant în care «zorii alungau cu cnutul stelele ca pe
 niște vițe sălbatici neînvățați cu jugul» (!?) – stările deprimante ale unei femei
 mature care «nu mai fusese de mult în camera unui bărbat». [...] După melo-
 dramaticul deces, văduvul Rive exclamă: «...păcat de sărut, zău, mare păcat».
 Cititorii povestioarei vor spune însă altceva: «Păcat de spațiul revistei, zău,
 mare păcat»”.

14 decembrie

- [„Scânteia”, nr. 8637] Apare nota *Simpozion „Odobescu”*: „Filiala Bu-
 curești a Societății de științe istorice, organizează marți 15 decembrie, orele
 18, la Muzeul de istorie a municipiului București un simpozion «Al. Odobes-
 cu», cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la moartea sa. Cu acest prilej, vor con-
 ferința prof. univ. dr. docent Radu Vulpe, membru al Academiei de științe
 sociale și politice, Virgil Căndea, membru coresp. al Academiei de științe so-
 ciale și politice, și Răzvan Theodorescu, cercetător științific la Institutul de
 istoria artei”.

15 decembrie

- [„România liberă”, nr. 8132] Rubrica *Recenzie* prezintă, sub semnătura
 lui Titus Vâjeu, nuvela lui Titus Popovici, *Moartea lui Ipu*, drept o reușită lite-
 rară, observând „o nouă sensibilitate a scriitorului”, comparativ cu romanele
Străinul și *Setea*. „Caz de conștiință”, naratorul adolescent – care asistă la ac-
 țiunea prin care protagonistul se lasă convins, de către niște ființe „respectabi-

le”, să fie omorât – traversează o experiență dureroasă în urma căreia „îi condamnă pe toți ceilalți” – intelectualii satului – moralmente, „la moarte”.

16 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 8639] Sub semnătura lui prof. univ. dr. docent Mihai Pop, directorul Institutului de etnografie și folclor al Academiei, apare *O valoarească colecție de balade maghiare din patria noastră: „Balladák Könyve (Cartea baladelor)* – o colecție de balade ale naționalității maghiare din patria noastră, datorată lui Kallós Zoltán și îngrijită de Szabó T. Attila, apărută recent în editura *Kriterion* din București – marchează un moment editorial de seamă în domeniul cercetării folclorice. Colecția cuprinde 259 de balade, romane și reportaje versificate culese între 1942-1970 de Kallós Zoltán în satele din Câmpia Transilvaniei și zona Călățele, precum și în satele de ciangăi din zona Bacăului și Ghimeșului, reprezentând o selecție din cele peste 2000 de texte folclorice pe care culegătorul le-a adunat în timp”.

• [„Viața studentească”, nr. 42] M.N. Rusu comentează volumul lui Ion Gheorghe – *Mai mult ca plânsul*: „Ideologia poetului fiind o chestiune de angajare social-estetică, Ion Gheorghe își caută materialul de expresie în diversitatea matricei folclorice. Dacă în *Zoosophia* modalitatea lirică era net lingvistică, în *Mai mult ca plânsul* ea este picturală, parodiind ceremonialul biblic. Acesta este aspectul de regie al cărții. [...] Să urmărim tehnica poetului în a restaura sensurile laice ale unor scene de viață denotând vocația pentru spectacolul comic al țăranului dintotdeauna. [...] *Desacralizarea* la Ion Gheorghe ridică la rang de sacru umorul țăranesc atât de fericit combinat cu cel orășenesc și cultural. Pentru că și aici Ion Gheorghe este la fel de grav, dincolo de râs și plâns, ca în oricare altă carte a sa”.

17 decembrie

• [„România liberă”, nr. 8134] *Cronica literară* conține, sub semnătura redactorului „României libere”, Boris Buzilă, un comentariu al romanului lui Alexandru Ivasiuc, *Păsările*. Pornind de la eseurile din „Contemporanul”, în care romancierul își prezintă „programul literar”- „radicalitatea ca artă”, „dispoziția de radicalitate artistică”, ce exprimă „revolta împotriva alienării condiției umane”, cronicarul literar constată că, progresiv, de la un roman la altul, are loc o „îmbogățire a termenilor dezbaterii” și o „deplasare a conflictelor din planul vieții individuale în cel al vieții sociale”. Dacă *Vestibul* este romanul „unei crize erotice”, *Interval* este romanul unor existențe individuale. *Cunoașterea de noapte* este romanul „culpabilității de sine”. *Păsările* propune o atitudine de „radicalitate etică și estetică împotriva alienării condiției umane prin acțiunea unei duble forțe: alternativa supunerii oarbe față de destin” și „degenerarea noțiunii de autoritate, de putere socială”. Astfel, Liviu Dunca, marcat de „tutela opresivă a autorității familiale”, „cade victimă raportului dialectic

dintre necesitate și libertate”, care „a putut căpăta soluții aberante”. Iar Dumitru Vinea ilustrează „prerogativele exterioare, gestică elaborată potrivit unei pedante regii, stăpânirea abilă a pârgھیilor de exercitare a puterii, rutina, conformismul”.

● **[„Scânteia”, nr. 8640]** Maria Banuș semnează *Poezie limpede*: „Cele două volume de versuri pe care le vom consemna aci – *Cântece de toate zilele* ale Angelei Croitoru și *Corăbii* ale Monicăi Pillat – se află, după opinia mea, la antipodul poeziei obscure, dificile (cu sau fără acoperire și justificare substanțială). De la primul contact cu această poezie limpede, fluentă, ne situăm sub zodia «poemelor simple», cum, frumos și adecvat, și-a intitulat, pe vremuri, Zaharia Stancu primul său volum de poezie. [...] Nu numai stările de limpede contemplare, de euforie și extaz își găsesc în poezia Angelei Croitoru o expresie directă, sinceră, nealterată de prețiozitate, ci și stări mai greu de prins în cuvânt și vers: fiorul trecătoarei noastre existențe. Nu numai stărilor de seninătate nostalgică le dă, așadar, glas poeta. [...] Din păcate, însă, simplitatea, limpezimea, fluența versului liber decad prea adeseori în plat, banal și discursiv. E primejdia majoră care dă târcoale acestui tip de poezie și de care Angela Croitoru încă nu știe sau nu vrea să se ferească. Expresia uzată, figura de stil tocită abundă. [...] Neeliberată încă de sub imperiul diverselor înrâuriri literare, Monica Pillat, nu e totuși, mai puțin, o autentică poetă. Ea nu și-a găsit încă propriu-i glas, timbrul recognoscibil dintr-o mie. Îi caută, fără grabă, parcă în somnoroasa adolescență, mai fecundă poate decât grăbitele curse întru glorie literară ale unor tineri poeți. Limbul vag ce precede zămisirea unui poet original e pentru unii o etapă necesară, uneori îndelungată de trecere. La Monica Pillat am impresia că perioada aceasta, de maturitate lirică trebuie să ia sfârșit prin smulgerea de sub influențe livești, printr-o deschidere către actul de viață contemporană și trăirea ideilor, trăirea aspirațiilor și împlinirilor majore ale vremii noastre”.

● **[„Albina”, nr. 50]** Apare următorul anunț: „*Asasinul s-a trădat!* Cum? Puteți afla urmărind povestirea polițistă cu același nume a scriitorului N. Tăutu, ce va apărea săptămânal, cu începere din ianuarie, în revista noastră. Nu uitați Abonați-vă la revista «Albina»”. ■ Revista comemorează 1770-1970 *Beethoven*, publicând un fragment din *Viața lui Beethoven* sub titlul *Romain Roland despre Titan* și *Testamentul de la Heiligenstadt* semnat Ludwig Van Beethoven și datat 1802.

● **[„România literară”, nr. 51]** Miron Constantinescu semnează *Note despre tradiție, inovație și revoluție*: „Raportul de polaritate dintre tradiție și inovație are un caracter cu totul relativ. Tradițiile revoluționare sunt mereu proaspete și fertile; ponderea lor crește neconținut în timp, pe când tradițiile retrograde cad în desuetudine și sunt învinse de forța noului; inovațiile puternic ancorate în realitatea obiectivă înfrâng toate obstacolele și deschid noi făgașuri vieții sociale, științifice, culturii. Tendința firească a inovației este de a

sparge tiparele vechi, iar sarcina necesară a revoluției este de a înfrânge formele închistate și forțele retrograde. Dezvoltarea multilaterală și complicată a societății românești, a culturii noastre poate permite o amplă verificare a acestor modeste însemnări”. ■ Apare informația *Poezii la uzinele „23 August”*: „În cadrul acțiunilor organizate de Uniunea Scriitorilor în cinstea aniversării partidului, în ziua de 9 decembrie a.c. a avut loc o manifestare literară la clubul uzinelor «23 August» din Capitală. [...] Au participat: acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, care a ținut un cald cuvânt de deschidere, subliniind necesitatea și semnificația unor asemenea întâlniri între scriitori și eroii cărților lor. Au citit din operele lor poezii: Ana Blandiana, Radu Boureanu, Grigore Hagiu, Ion Horea, Nicolae Tăutu, George Alboiu, Vlaicu Bârna, Ștefan Popescu, Ion Bănuță, Mihai Gavril, Ioanichie Olteanu”. ■ Se anunță: *A apărut Almanahul literar” 1971*: „Într-o ținută grafică excepțională, întrunind colaborarea a peste 360 de scriitori, oameni de artă și publiciști de renume, «Almanahul literar 1971» va satisface gusturile cele mai exigente ale cititorilor. [...] În «Almanahul literar 1971» semnează printre alții: Victor Eftimiu, Zaharia Stancu, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Miron Radu Paraschivescu, Eugen Ionescu, Nicolae Dunăreanu, Maria Banuș, Méliusz József, Vladimir Streinu, Nichita Stănescu, Ben Corlaci, Eugen Barbu, Leonid Dimov, Nina Cassian, Emil Giurgiuca, Ion Dodu Bălan, Pop Simion, Mircea Horia Simionescu, Petre Stoica, Lucia Demetrius, Szász János, Sașa Pană, Demostene Botez, Ion Lăncrănjan, Radu Boureanu, Veronica Porumbacu, Nicolae Argintescu-Amza, Doina Sălăjan, Ion Horea, Ion Pascadi, Teodor Păcă, Arnold Hauser, Vlaicu Bârna, Anghel Dumbrăveanu, Radu Cârnelci, Tudor Mușatescu, Cezar Ivănescu, Ion Pas, Ludovic Antal, Alexandru Balaci, Dragoș Vrânceanu, Tatiana Nicolescu, Ion Băieșu, Teodor Mazilu, Gabriela Melinescu, Tudor George, Claus Stephani, Gheorghe Astaloș, Mihai Bărbulescu etc. Pagini inedite din: Tudor Arghezi, George Bacovia, Hortensia Papadat Bengescu, Tristan Tzara, Șt. O. Iosif, Garabet Ibrăileanu, Ion Minulescu etc. cum și traduceri din: Hafez, Stéphane Mallarmé, André Frénaud, Robert Rojdestvenski, Lars Gustavsson, Alain Guillerrou, Jonathan Swift, Agatha Christie, Monique Welger-Labidoire”. ■ Al. Raicu discută cu Gheorghe Tomozei despre proiectele literare ale acestuia: „– La ora actuală ce se află pe masa de lucru? Am terminat o carte cu titlul *Urmele poetului Nicolae Labiș*, cartedocument care este nu doar evocarea unui poet, ci portretul unei generații. [...] – Pentru tipar? – Am predat la editura «Albatros» un volum de versuri cu titlul *Atlantis*. La aceeași editură am dat și textul... comentat al unei noi ediții Labiș. Am mai scris încă două cărți de poezii pentru copii, pentru care n-am găsit editor. Un tratament incalificabil m-a făcut să le retrag de la editura «Ion Creangă» și să le încredințez... sertarului”. ■ Atrage atenția următoarea *Notă* a redacției: „Suntem puși în situația să reînnoim apelul adresat editurilor de a trimite redacției, cu regularitate, dări de seamă complete, clare, aduse la zi,

privind cărțile care urmează să intre în circuitul comercial, precum și volumele respective, în vederea recenzării lor. Rubricile noastre de comentarii critice precum și acelea în care sunt anunțate noutățile editoriale urmăresc și o acțiune de informare operativă a publicului cititor și bănuiam că nu vor rămâne indifereente editurilor cărora li se face astfel un util, credem noi, serviciu de publicitate. Ne miră în special dezinteresarea serviciilor de popularizare din edituri, create *anume* pentru a sprijini difuzarea și polarizarea cărților și în a căror atribuție directă fără îndoială că intră și informarea promptă a revistelor în legătură cu ultimele apariții. Cu atât mai mult ne surprinde nemulțumirea, exprimată în diferite prilejuri de edituri, că activitatea lor nu e oglindită amplu în publicații”. ■ În problema debuturilor, S. Damian intervine sub titlul *Animatorul*: „Mărturisesc că deși deprins cu mentalitatea, pe o anume direcție deformată a mediului literar, am rămas consternat când după cele câteva rânduri (intitulate *Preambul*) despre satisfacțiile și riscurile acțiunii de sprijinire a debuturilor și despre psihologia succesului, cu modificările subite care se produc în comportament – am fost de cele mai multe ori întrebat ce întâmplare precisă vizează acel articol. Nu mi se acorda crezare, nu, nu poate fi vorba doar de o introducere în analiza unor tineri prozatori. Trebuie să existe un dedesubt, o adresă implicată și ochii sclipeau de curiozitate și de o complice încurajare. Setea de cancan, ispita de a scormoni prin subteranele vieții literare ne împiedică însă că ne dedicăm cu totul dezbaterilor consistente, serioase responsabile. [...] Cum se pot deci pregăti condiții pentru ivirea unor noi personalități-călăuze, capabile să intervină în procesul de limpezire a unei producții proliifice, deocamdată extrem de eterogenă, atrasă de experiențe nu toate fecunde? Pot cita mărturii recente, ce dovedesc puterea propulsoare a mentorului care a parcurs convulsiile epocii, extrăgând concluzii clarvăzătoare și care deține secretul pedagogic de a seduce, a educa, a iniția și a prefigura itinerarii fecunde. Lui Miron Radu Paraschivescu, scriitori de seamă de azi îi datorează actul de naștere literară. [...] Câte imputări îndreptățite i se aduc primei serii a «Gazetei literare», nu se va putea omite faptul că Paul Georgescu a găzduit în coloanele și în sălile redacției, când erau total necunoscuți, timizi studenți, sau proaspăt absolvenți, aeriți, vulnerabili în fața presiunilor de uniformizare, pe Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ștefan Bănuțescu, Nicolae Velea, Matei Călinescu, G. Dimisianu și apoi Nicolae Breban sau Adrian Păunescu. Destinul de critic al lui Lucian Raicu sau Valeriu Cristea a fost păzit și de «platoșa» ridicată de Ov. S. Crohmălniceanu, iar George Ivașcu a avut perspicacitatea și curajul de a încredința cronică literară a «Contemporanului» lui Nicolae Manolescu, când acesta era pentru toată lumea un ilustru anonim. [...] Există astăzi o reală frenezie a mișcării de debut. Ce ne lipsește? Un impuls mai susținut al revistelor literare în promovarea noilor talente, nu ca o invazie nediferențiată, ci ca o triere scrupuloasă, cu criterii ferme, fără concesi, în fața mimetismului și a conștrângerii zgomotoase de care uzează intrusul. Câteva nume, care reprezintă o

garanție de continuitate, pot fi promovate în felul acesta cu asiduitate. [...] În ceea ce privește misiunea animatorului, ar mai fi de insistat, printre altele, asupra editurilor și, implicit, a antologiilor. Despre culegerea selectivă, de odinioară, operată pe viu, cu pasiune și rigoare de Zaharia Stancu (*Antologia poezilor tineri*) se compun și azi documentate exegeze. De ce se admite acum cu atâta reticență o astfel de inițiativă? Să fie criteriul rentabilității un impediment decisiv? Alcătuirea unui sumar de forțe tinere, pe anumite norme tematice sau stilistice, înseamnă nu numai o prezicere, dar și o preparare a unui festin literar viitor cu atât mai rentabil ca durată pentru soarta creației întregi. Caut cu răbdare și speranță un editor care să adopte acest punct de vedere. Poate că directorul Editurii «Cartea românească», romancierul Marin Preda, care imprimă un suflu primenitor muncii de tipărire și care păstrează o curiozitate mereu vie pentru fenomenul scriitoricesc, nu numai ca informare dar și ca meditație asupra aspirațiilor, dibuirilor și perspectivelor lui de sedimentare – vă întâmpina cu mai mare promptitudine asemenea prospecțiuni? ■ Șerban Cioculescu publică *Între G. Ibrăileanu și P. Zarifopol*, un text istorico-literar cu trimetre la o recent apărută publicație: „Întâiul număr al revistei trimestriale «Manuscriptum» editată de Muzeul Literaturii Române sub conducerea acad. Perpessicius, în excelente condiții grafice și cu foarte interesante materiale inedite, ale scriitorilor noștri, clasici și contemporani, ne dă printre altele un grupaj de treizeci și două de scrisori adresate de G. Ibrăileanu lui Paul Zarifopol între anii 1920 și 1928”. ■ În *Poezie și desen*, Matei Călinescu scrie despre colaborarea poetului Leonid Dimov cu graficianul Florin Pucă: „Am mai spus-o și cu alt prilej: Leonid Dimov este un baroc. Ideea a făcut o anume carieră în critica literară, și astăzi ea poate apare aproape ca o banalitate. Nu mă pot totuși împiedica s-o repet, după ce am citit ultimul volum al poetului, realizat în colaborare cu excelentul și ciudatul desenator, Florin Pucă: *Eleusis*. [...] Ca orice autentic poet, Dimov este mult mai tradiționalist decât pare; avangardismul său e înșelător, noul pe care-l promovează e de fapt o reîmprospătare, o restituire. Dacă încercăm să descoperim încotro se ramifică rădăcinile complicate ale acestei poezii ne dăm seama (nu fără o uimire, care este și o răsplată a lecturii) că unele duc spre preeminescieni (între care, desigur, Anton Pann), uniți în candoarea lor luminoasă; altele merg spre Ion Barbu; altele spre Urmuz sau spre acel Arghezi ludic, căruia i se descoperă resursele poetice ale absurdului. Nouă este doar sinteza pe care ne-o propune Dimov, dar aceasta participă la ordinea creației, dincolo de orice combinatorie, fie ea cât de subtilă și de complexă”. ■ *Și ne vedem, ne privim în ochi...* este un rezumat al dialogurilor prilejuite de *Întâlnirile „României literare” la Uzinele Electromagnetice*: „Săptămâna trecută, joi, 10 decembrie, redactori și invitați ai revistei noastre s-au întâlnit în sala de festivități cu muncitorii uzinelor «Electromagnetice». Aceasta a fost cea dintâi acțiune organizată de «România literară» în cadrul manifestărilor dedicate sărbătoririi semicentenarului partidului. Întâlni-

rea s-a deschis cu un salut al Comitetului de partid al uzinei, transmis scriitorilor de către tehnicianul Paul Constantinescu, secretarul comitetului, și cu un scurt istoric al revistei «România literară», făcut de către acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor. Mulțumind atât Comitetului de partid al uzinei cât și academicianului Zaharia Stancu pentru «inimoasă deschidere a acestor întâlniri», Nicolae Breban, redactor șef al revistei, i-a invitat pe poeți să-și prezinte creațiilor lor cele mai recente, «prozatorii având dezavantajul de a nu-și putea citi cărțile lor într-o sală atât de mare și într-un timp atât de scurt». Au citit: Zaharia Stancu, Ana Blandiana, Ion Caraion, Ștefan Augustin Doinaș, Ion Horea, Leonid Dimov, Ion Drăgănoiu și Nichita Stănescu. Ea creează o punte de comunicare, stărnește interesul pentru evenimentele epocii și pentru relieful lor estetic, îndeamnă la reflecție. După lectură, redactorul șef al revistei a propus să se discute despre scrisul de astăzi, despre lirică, despre proză, despre critică. Reproducem mai jos, în rezumat, stenograma acestor discuții”, din care spicuiem. □ Marin Tălmăciu – inginer: „Eu aș vrea să le cer oaspeților noștri critici de data aceasta, o părere autorizată în domeniul poeziei filozofice și a versului alb. Văd că «se poartă» poezia filozofică, profundă, uneori atât de profundă încât trebuie să faci eforturi ca să o înțelegi; iar versul alb este atât de la modă, încât chiar și azi, la recitări, a fost foarte frecvent aici. Știu că mi se poate răspunde, dându-mi-se exemple din Pablo Neruda și din alții, că forma de transpunere a unei idei se reînnoiește mereu. Dar cred că marea artă a poetului este să încadreze, în limite riguroase, idei filozofice inteligibile și să păstreze, totuși în măsura în care se poate, metrica și rima. Tovarășul Zaharia Stancu a scris atâtea romane și are o frază de sinteză, lapidară, încât putem spune că și aceasta este un vers alb. Ne bucură că se află acum în postura de poet, dar îl rog să-mi permită să-l întreb: ce proiecte de viitor are, dacă printre planurile d-sale figurează și lucrări noi, de actualitate, sau rămâne la descrierea trecutului, așa cu am procedat în *Desculți*, în *Rădăcinile sunt amare* etc. Cunosco de mult poezia lui Nichita Stănescu, am apreciat-o și astă-seară; îl rog și pe dânsul să-mi permită să-l întreb dacă tinde, sau mă înșel eu, spre matematizarea poeziei? Am avut azi prilejul să văd noua carte a lui Leonid Dimov – nu știu dacă a apărut sau nu în librării – acea carte pe care a lucrat-o împreună cu Florin Pucă. Mi se pare o colaborare fericită aceea între grafician și poet, de a se alcătui, atât prin grafică cât și prin poezie, un veșmânt al ideii. Aceste două arte pot colabora destul de bine, așa cum muzica a colaborat cu pictura etc. Aceasta e o opinie și aștept acum răspunsul dumneavoastră. □ Zaharia Stancu: [...] În ceea ce mă privește, eu sunt partizan nu al versului alb, ci al versului clasic, cu ritm precis, cu rimă. Dar în ultimii ani eu am scris versuri fără rimă, ci numai cu un ritm pe care l-aș numi un ritm interior, al poemului, cum a fost acesta pe care am avut plăcerea să vi-l citesc. [...] □ Nichita Stănescu: Am fost întrebat dacă m-a preocupat, dacă am încercat sau dacă tinde poezia mea, – și nu numai a mea, ci și a altora – spre matematizare. După părerea mea, po-

ezia nu poate să tindă câtuși de puțin spre matematizare, fiindcă fundamentele ei nu sunt de natură noțională. Or, o matematizare presupune, în primul rând, un fundament de natură noțională. Impresia de posibilă matematizare a poeziei cred că s-a putut crea de acolo că unii dintre poeți, printre care mă număr și eu, au dedicat poezii unor matematicieni sau și-au ales pentru poezie o temă de natură matematică”. ■ Laurențiu Ulici îi prezintă sub semnul indeciziei pe Ana Blandiana și Mircea Ciobanu în articolul *Un poet, un prozator*: „De una singură, pe drumul prelung al unei erori psihologice, trece Ana Blandiana. O eroare care privește raportul dintre poezie și lector, în primul rând. Această față frumoasă ca o dezamăgire, cum spunea, nu de mult, un critic, își desena la debut un portret liric exuberant și cuceritor, însă inexact din punctul de vedere al propriilor predispoziții. *Persoana întâia plural* era o carte mai mult decât promițătoare, ca mod poetic firește, dar și ca nivel al sensibilității, ca intensitate a percepției. Singurul ei «defect» era că propunea, de fapt, o mască. Nimeni, atunci, în afara poetei, nu avea cum și de unde să deducă această, să-i zicem, situație. Poeta însăși s-a lăsat sedusă de ea până la a crede că-i aparține de dinlăuntru. [...] Greșeala psihologică s-a produs în clipa când, sesizând nepotrivirea dintre *cum este* și *cum apare*, poeta a reacționat decisiv întru abandonarea aparenței. *Călcâiul vulnerabil* e prima expresie închisă a acestei reacții. Cititorul și, mai ales, critica au băgat imediat de seamă schimbarea. S-a vorbit despre un declin liric, prin comparație, desigur, cu prima carte. Entuziasmul, în receptare, a cedat atitudinii reținute și respectuoase; respectul al căror înțeles ne scapă. S-a căutat în *Călcâiul vulnerabil* confirmarea tipului de lirism și, poate, chiar a psihologiei din *Persoana întâi plural* și nu s-a găsit. [...] Fără îndoială, scriind *Călcâiul vulnerabil*, Blandiana n-a avut nici o clipă conștiința erorii despre care vorbeam. O va avea însă în *A treia taină*. Foarte curios, sub acest aspect, drumul ei de până acum: a doua carte era într-un fel negația primei, dar o negație care, în planul ce ne interesează aici, avea valoare de greșeală psihologică. *A treia taină* e o recunoaștere a erorii și, prin aceasta, o negare a cărții secunde. Ceea ce nu înseamnă revenire la tiparul primei, ci, dimpotrivă, distanțare definitivă de ea. [...] Mircea Ciobanu nu numai că scrie *altfel* decât spațiul nostru literar ne-a obișnuit, dar are și o existență literară nesupusă normei. Cine are răbdare să-l citească într-o oarecare continuitate, de la *Imnurile pentru nesomnul cuvintelor* la de curândă *Carte a fiilor*, poate să observe așezarea scalară a literaturii lui. Poezia sau proză, Mircea Ciobanu gândește o singură carte, mereu nescrisă, spre care fiecare dintre volumele de până acum închipuie o treaptă mai aproape. [...] Mircea Ciobanu încearcă să privească dinlăuntru său lumea fenomenală, ca și cum aceasta ar fi înlăuntru și el singur în afară. Închipuiți-vă o mănășă întoarsă pe dos”. ■ Lucian Raicu scrie cronică literară la *Fețele lui Ianus* de Edgar Papu: „Scrisului său îi este proprie o anume luminozitate penetrantă, o limpezime cuceritoare a adâncurilor, și nu a suprafețelor care, prin natura lor, stimulează vocația clarității, a clarității false,

liniștitoare, didactice. Când scrie despre un autor (și de astădată se aplică asupra marilor scriitori ai Italiei, de la Dante și Leonardo da Vinci până la Pavese și Elsa Morante) Edgar Papu parcă îi uită pe toți ceilalți, uită tot ce știe, el care știe aproape totul, tratându-l atunci cu un fel de copilăroasă «ignoranță», formă a ingenuității, *ca și cum* ar lua conștiință de el abia acum, pentru prima dată, cu un sentiment inimitabil al surprizei, al înșoritului miracol”. ■ Paul Georgescu trece în revistă forme de critică îmbrăcate în *Uniforma originalității*: „Se poartă criticul original și îndrăzneț. Beta este incult, lipsit de gust, posac și sanchiu dar trebuie să recunoști, mi se spune, că are curaj. Recunosc că, spre a lansa și susține anume opinii trebuie mult curaj civic și – folosesc superlativul – impertinență. De altfel, originalitatea și îndrăzneala se împletesc la Beta într-o sinteză superioară. Pentru a nu descuraja tineretul studios, mă grăbesc să adaugă că arta de a fi original se învață cât se poate de lesnicios, pe când impertinența ține de inefabil, e un ce, anume”. ■ N. Tertulian publică a doua parte a textului *Benedetto Croce și problema autonomiei artei (II)*. ■ G. Dimisianu îi validează Anei Blandiana *Calitatea de martor*: „O parte din tabletele publicate de Ana Blandiana în cadrul rubricii din «Contemporanul», autoarea le-a adunat într-o carte apărută nu de mult, o carte surprinzător de unitară și de armonios structurată dacă ne gândim la varietatea de posibile subiecte pe care le ivește susținerea, vreme de doi ani și jumătate, a unui comentariu cu scadență săptămânală. Dar unitatea culegerii nu stă în subiectele tabletelor, într-adevăr atât de diverse (impresii de lectură, o întâmplare sau alta desprinse din iureșul zilnic, caracteristicile unui anotimp etc. etc.), ci în atitudinea interioară față de toate acestea. [...] Din toate tabletele se configurează o *etică a scrisului*, fiindcă peste tot autoarea nu uită să-și raporteze experiențele și meditația la perspectiva celui care scrie, a scriitorului, un individ integrat ca oricare altul unor împrejurări social-istorice anumite. [...] *Calitatea de martor* e o carte de semnificații actuale, vie și densă, o carte de *atitudine* și de *implicare*, ilustrând ipostaza poetului coborât din turn spre a sta, cum ar fi cerut G. Călinescu, în țipetele cetății și în soare”. ■ Din *Ochiul magic* reținem trei comentarii. □ *Un eveniment*: „A apărut în sfârșit volumul cu întreaga operă literară cunoscută a lui Urmuz. Să reținem că meritul revine editurii (până acum destul de discretă!) «Minerva». Să ne exprimăm, însă, recunoștință față de poetul și editorul Sașa Pană, nobil și împătimit iubitor de carte”. □ *Debutantele și proza erotică*: „N-avem pretenția de-a fi depistat un fenomen și nici, cu atât mai puțin, ipocrizia de-a ne îngrijora. Semnalăm, însă, ca pe o curiozitate, să-i zicem, recrudescența prozei erotice feminine în ultimele numere ale «Luceafărului». Atente la repetatele reproșuri ale criticii, adresate poeteselor care, de teama stigmatului «poezie feminină», și-au «masculinizat» lira, tinerele prozatoare și-au propus, probabil, ca, printr-un efort unit, să suplinească penuria de feminitate. Și ce și-au zis? Să arătăm noi lumii cum devine cazul cu sexualitatea (la vârsta critică și după)”. □ *Ramuri*: „Remarcăm din numărul pe noiembrie al

revistei «Ramuri» poemele semnate de Mircea Ciobanu și Mihai Duțescu, articolele semnate de Adrian Marino (*Fantezie și fantastic*), Romulus Dianu (*Despre V. Voiculescu*) și Gabriela Maria Pinteă (*Critica literară în primele reviste franceze*). În rest, revista este suficient de ternă”. ■ Alexandru George scrie tot despre *Spiritul și litera* de Al. Paleologu în *Eros și luciditate*: „Volumul de eseuri al lui Al. Paleologu, de curând apărut, *Spiritul și litera* și pe care ne bucurăm a-l saluta pe această cale ca pe unul dintre cele mai interesante și bogate în sugestii din ultimii ani conține și patru substanțiale studii despre Camil Petrescu, autor pare-se de predilecție al criticului”. ■ Al. Piru publică în rubrica sa textul *Umorul bănățean*: „În ciuda aparentei lipse de semnificație a subiectului, lucrarea despre *Literatura în grai bănățean* impune prin seriozitate și chiar complexitate. Autorul își justifică tema prin aceea că o literatură dialectală există și la alte popoare, la italieni (Pascarella, Trilussa, Locatelli și Monaldi scriu în dialect roman, Renato Fuccini în dialect pisan, Salvatore di Giacomo în dialect napolitan), la germani (Hebel, Klaus Groth și Fritz Reuter), la englezi (Robert Burns)”. ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de versuri. □ *Alter ego* de Ștefan Aug. Doinaș: „[...] comentatorii sau exprimat în repetate rânduri; adesea am avut senzația că poetul matur este oarecum pus în umbră de baladistul abia ieșit din adolescență. E o mare eroare. Fără a dori să micșorăm importanța acelor poeme fermecătoare, vom afirma că poezia de maturitate a lui Doinaș le este superioară, că merită să scrutăm destinul literar al acestui scriitor, din perspectiva creației sale de acum, într-un totu remarcabilă”. □ *Cântecele* de Mihai Teclu: „Dacă înțelegem binișor câteva piese din plachetă (*Bunicul, Romul, Foame și somn*) cele mai multe rezistă cu tenacitate la toate încercările de a ni le apropia”. ■ Mircea Iorgulescu prezintă volume de proză. □ *Păsările* de Alexandru Ivasiuc: „Iată însă acum toate cele trei romane sunt opuse ultimei apariții, *Păsările*, pe motiv că nu dădeau suficiente certitudini asupra vocației de prozator epic a autorului. Ce se va întâmpla când numele lui Alexandru Ivasiuc va figura pe o nouă carte? Și, altfel punând chestiune: este oare chiar atât de firesc un asemenea progres continuu? Oricum, imaginea unui scriitor care prin fiecare nouă carte le anihilează pe cele anterioare este destul de ciudată”. □ *Încotro?* de Francisc Munteanu: „*Încotro?* este o carte comestibilă ca un fapt divers, nefiind altceva decât relatarea amplificată a unui fapt divers”. ■ M. Ungheanu semnează prezentările pentru volume de critică. □ *C.A. Rosetti* de Vasile Netea: „Monografia lui Vasile Netea nu acordă prea multă atenție literatului. Structura ei e dictată de chiar existența personalității de care se ocupă. Poetul nu va ocupa de aceea decât acel spațiu pe care singur C.A. Rosetti l-a acordat poeziei. Analiza lui Vasile Netea este însă exactă și aplicată”. □ *C.A. Rosetti* de Marin Bucur: „Efortul sinezei este puțin vizibil. Marin Bucur este extrem de minuțios, deși nu se simte întotdeauna nevoia. Pe alocuri, viața personajului e descrisă pe zile, când nu cu detalii speciale. Diferența, ce se poate totuși stabili între cartea sa și aceea a

unui istoric, constă în aceea că C.A. Rosetti este privit ca personaj. [...] Stufosă în date, prolixă în expunere, cartea lui Marin Bucur este, alături de cea a lui Vasile Netea, un bun început al cunoașterii lui C.A. Rosetti și totodată materia primă a unor viitoare construcții”. ■ Versurile din acest număr poartă semnătura lui Nichita Stănescu (*Eminescu; Scrisoare*), Mihai Duțescu (*Poem pentru tine; fie-mi la tâmpile; Liniște; hai, îmbracă statuile; Viziune; Elegie; îmbrățișare; natură moartă; tu, ca o amintire*), Constantin Duică (*Joc de pasăre; Judecata; La marginea orașului*), Dan Deșliu (*Tristă; Fastă; Pontică; Epistolă; Metamorfoză; Nefastă*), Grete Tartler (*Legănare*). □ În *Atlas liric* citim în traducerea lui Ion Caraion: Jude Stefan (*Aziluri*), Pierre Oster (*Fragment de poem*), Jacques Réda (*Războiul*), Max Alhau (*Într-o zi te desparți*). □ La proză sunt publicate *Ploaie* de Constantin Abăluță și *După miezul nopții* de Horia Stancu. ■ În *Ce e nou în cultura franceză* citim: *Reîntoarcere la baroc?* de Alain Bosquet; *Doi moderni: Jude Stefan și Jacques Réda* de Jacques Borel; *Despre panorama artelor plastice contemporane* de Jean Cassou; *Sunt un om de teatru care crede cu pasiune în film* de Pierre Brasseur. ■ Printre altele, se arată în *Sabie pentru Eugen Ionescu*: „Amicii lui Eugen Ionescu, proaspătul academician, au deschis o listă de subscripții pentru procurarea unei săbii, care să-i fie oferită spre a-și completa ținuta academică. Doritorii contribuabili sunt rugați să se adreseze în acest scop editurii «Gallimard»”.

● [„**Tribuna**”, nr. 51] După o primă pagină care inserează un poem de N. Prelipceanu, numărul de față continuă cu două cronici literare semnate de Victor Felea. În prima est vorba despre un volum nou al unui poet care debutează în 1947, pentru ca apoi să tacă vreme de douăzeci de ani: Mihail Crama (*Determinări*, Ed. Albatros, 1970) scrie o poezie „fără vârstă”, de atmosferă, fiind de fapt un poet al nostalgiei. „Întreaga carte e un discret elogiu al sentimentului care face să dăinuiască valorile de suflet ale trecutului, un elogiu al vieții în ultimă instanță, al virtuților ei intime care biruie mereu”. În cea de-a doua, o critică nu lipsită de oarecare maliție este îndreptată către Octavian Paler, autor al unui volum de aforisme intitulat *Umbra cuvintelor* (Eminescu, 1970). Comparat cu Blaga, Paler nu reușește să-l ajungă din urmă mai ales datorită lipsei de autenticitate a vibrației cu care-și încarcă scriitura: „Pe acesta nu formula ca atare îl dezavantajează, ci mai degrabă ideea sa eronată despre lirism, despre poetic, întrezărit într-o anumită poză a cuvintelor”. □ Alte două cronici (cele patru texte au dimensiuni comparabile) sunt semnate de Zaharia Sângeorzan (despre volumul de poeme *Duhul pietrelor*, de Corneliu Sturzu, Ed. Albatros, 1970) și Mircea Popa (despre reportajele adunate sub titlul *Fata care spune da*, de Viorel Cacoveanu, Ed. Albatros, 1970). ■ Un alt comentariu critic este cel pe care Ion Pop îl dedică volumului Anei Blandiana de la Ed. Eminescu, 1970, *Cincizeci de poeme (Poezia ca spațiu al conștiinței creatoare)*. Ion Pop remarcă evoluția poeziei poetei către o lirică de idei, care depășește pura scriitură feminină, exaltată și imediată. Comentariul vizează substanța existențială a

poeziei, limbajul poetic ca expresie a unui eu care-și caută locul într-o lume pe care încearcă să o înțeleagă și să o pună în ordine. În același timp, sentimentul existenței are dimensiune cosmică. De asemenea, poeziei Anei Blandiana este una a libertății, prin care eul caută, dar poate alege să primească sau nu, să accepte sau nu ceea ce întâlnește. „Ana Blandiana nu este și nu vrea să fie un poet al «păcii dintâi» a lumii și nici a dezastrelor cauzate de posibila ei iraționalitate. Este, dimpotrivă, un personaj al propriei tragedii ispășind o vină pe care și-o asumă, pe scena imensă a creației”. ■ Un eseu despre poezia lui Geo Bogza semnează Aurel Sasu, *Metafora existenței exemplare*. Pare interesant pentru cititorul de azi cum, în ciuda diversității textelor cărora li se adresează, comentariile literare clujene par să descindă toate din aceeași idee despre creația literară ca cosmogonie și act existențial inițiat. „O cântare a cântărilor despre om și despre ceea ce ar trebui să fie el, psalmi de înțelepciune despre început și sfârșit și despre nesfârșit sunt poemele lui Geo Bogza, structurate, așa cum remarcă Ion Pop, pe sentimentul «solemnității curgerii universale» [...] Poemele lui Geo Bogza restructurează existența în ordinea unei armonii universale și a unei unități primordiale, egală și suficientă sieși, ca perfecțiune morală și spirituală”. ■ A.I. Brumaru continuă să scrie despre *Principele* lui Eugen Barbu, apelând de data aceasta la un alt existențialist, N. Berdiaev. „Scriitorul a introdus o intrigă oarecum istorică: dar e evident pentru oricine că istoria, în Principele, e ontologie. Scenele sunt jucate nu de personaje și nici măcar de tipuri, ele sunt jucate de principii. Scena istorică, a mitului chiar, putea fi ocupată de ființe-divine, supranaturale, de drama lor. Pe scena ontologică se «joacă» drama lumii care a venit, ca să zicem așa, întru ființă”. □ Negoită Irimie publică un grupaj de poeme sub titlul *Ramură solară*. Poeme mai publică și George Maria Prina și Leonida Neamțu. Valeriu Sârbu publică o piesă radiofonică, *Stewardesa*. ■ Iosif Pervain continuă publicarea restituirilor legate de activitatea de bibliotecar a lui Lucian Blaga, una bogată în găsirea și inventarierea unui material publicistic, în germană și română – mai ales ceea ce Pervan numește deja „literatură săsească” din secolul al XIX-lea. ■ În pagina de literatură străină, Virginia Baciuc traduce un fragment de Bernard Pingaud. Era perioada în care Pingaud întemeiază Uniunea scriitorilor din Franța, după dispariția Comitetului Național al Scriitorilor. Scriitor de stânga, Pingaud semnează un text despre *Literatura: proprietate sau muncă?* – textul unei conferințe pe care francezul o susținuse în iunie același an cu tema *Cartea și scriitorul în lumea de mâine*.

18 decembrie

• [„Contemporanul”, nr. 51] Pe prima pagină, Costin Murgescu scrie despre *Definirea responsabilităților* ca despre un element foarte important în bunul mers al economiei. ■ Geo Bogza (*Burgos? Guernica!*) pornește de la celebrul tablou pentru a face o pledoarie în favoarea populației basce din Spa-

nia. ■ Radu Beligan (*Pledez pentru „civili”*) se declară împotriva „taberelor” artistice: „Numai că instinctele despotice ale unora dintre oamenii de artă și literatură care dirijază cursul acțiunilor la bursa valorilor, prin însuși faptul că răspund de un teatru, de o revistă, de o editură, au devenit peste măsură de aprige și că acei ce refuză să se înregimenteze într-o «tabără» sau alta riscă să fie victimele unor răzbunări, că jocul intelectual e amenințat cu măsluirea, că e tot mai puțin loc pentru cei ce refuză să aparțină unui grup și iubesc condiția lor de «civili»”. ■ Gr. C. Moisil (*Va să zică, se poate*) face câteva considerații legate de comerțul socialist bucureștean. ■ La secțiunea *Agendă*: un interviu cu Gh. Borca, vicepreședinte al Consiliului Popular al Municipiului București, despre activitățile de timp liber care îi așteaptă pe copiii bucureșteni în vacanța de iarnă; o discuție cu Stela Popescu despre muzicalul *Alcor și Mona* (după *Steaua fără nume*) pus în scenă la Teatrul de Comedie, în regia Sandei Manu; ultimele apariții de la Meridiane, semnalate de Modest Morariu, redactor-șef; „Săptămâna filmului documentar”, eveniment organizat cu ocazia aniversării de 20 de ani a Studioului „Alexandru Sahia”. ■ Alexandru George (*Marele Alpha*) scrie despre Arghezi: „Măreția lui Arghezi nu este aceea a idealurilor lui – niciodată atinse –, nici a soluțiilor cu care n-a putut închide o dramă așa de profundă, ci aceea a omenescului năzuințelor sale, a eșecului căutărilor, a îngrâncănării patetice, adică a unei aventuri spirituale, cu o deschidere uriașă, cuprinzând cele mai variate situații și desfășurându-se într-o tensiune tot atât de puternică pe cât de mari îi erau contrazicerile”. ■ M. Ungheanu („*Monștrii sacri*” ai literaturii) pledează pentru rațiune în construirea cultului marilor personalități literare. ■ La secțiunea *Teatru*, un interviu cu Al. Mirodan (Dinu Kivu) și articolul *Actorul în căutarea moralei* (George Banu). □ Cronica de spectacol prezintă montările „Adio, Charlie” de la Teatrul Nottara și „Gâlcevi-le din Chioggia” de la Giulești. ■ Iulian Mereuță (*Între Feydeau și Aznavour*) face o analiză a personalității și creației lui René Clair, unul dintre pionierii cinematografului francez. ■ Călin Căliman face cronică filmului *BD intră în acțiune*, subliniind inconsistența scenariului și submediocritatea produsului final. ■ La secțiunea *Arte frumoase* Alfred Hoffmann scrie *O filosofie muzicală a libertății– Beethoven*, la 200 de ani de la nașterea compozitorului: „[...] prezența scenariului dramaturgic (al operei *Fidelio*, n.n.) îi permite să-și rostască și mai neechivoc crezul său că numai trăind liber sau pentru a deveni liber, realizează omul rațiunea pentru care se află pe lume”. ■ În cadrul ciclului *Bienala '70 în dezbatere*, Octavian Barbosa consideră că seria bienalelor se află în impas (titlul articolului: *Impas al creației sau impas organizatoric?*): afluența publicului este redusă, iar expoziția seamănă cu cele anterioare, neaducând nimic nou în plan filosofic, etic, estetic, social. ■ Sub genericul *Cartea de artă*, Geo Șerban scrie *Inepuizabilul miracol*, cronică la cartea Getei Brătescu *De la Veneția la Veneția*, care descrie experiențele estetice ale autoarei în muzee de artă din Padova, Florența, Roma, Neapole, Milano etc.

■ Continuă și dezbaterea schiței de sistematizare a Bucureștiului, prin răspunsurile pe care Institutul „Proiect-București” le dă arhitecților în cadrul unei întâlniri care a avut loc la Institutul de Arhitectură „Ion Mincu”. ■ În articolul *Limba română în școală*, Sorin Stati rezumă discuțiile care au avut loc pe acest subiect în cadrul Colocviului național al Institutului de Științe Pedagogice din București. ■ Ciclul de articole ale lui Mircea Malița *Cronica anului 2020* continuă cu *Omul, ființă autocinetică*: „Energia inițială cu care omul pornește la făurirea unui drum este atât de impresionantă încât orice sistem pedagogic trebuie să o ia drept ipoteză fundamentală de lucru”. ■ Adriana Mitescu se referă la Paul Valéry ca la *Ultimul Faust*, scoțând în evidență influența pe care acesta a avut-o asupra unei întregi generații artistice. □ Pe ultima pagină: corespondență din Paris de la Ioan Grigorescu, în vizită la „France-Transplant”: de data aceasta, despre grefe cardiace cu inimi artificiale. ■ În articolul *A Happy New Year*, George Ivașcu pune în contrast efervescența sărbătorească ce a cuprins marile orașe ale lumii în pragul sărbătorilor de iarnă cu procesul care se desfășoară la Fort Benning (Georgia, SUA) pentru pedepsirea vinovaților de masacrul de la Song-My (My Lai), care a avut loc în anul 1968 în Vietnam. În cursul acestuia, armata americană a ucis cca 500 de civili neînarmați; incidentul a contribuit substanțial la intensificarea mișcării împotriva războiului din Vietnam.

● [**„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 2**] Sunt publicate poeme de Radu Cârneli – *A doua venire*, Liviu Călin – *Versul* și o traducere din Carl Sandburg – *Toți vor să joace Hamlet* de Mihnea Gheorghiu. ■ Marian Popa scrie despre romanul *Păsările* al lui Al. Ivăsiuc la rubrica *Cronica literară*: „Primele trei romane ale lui Al. Ivăsiuc defineau un analist, adică un autor de texte cu ambiții psihologice și cu intenții cazuistice care aveau numai o relativă valoare literară. *Păsările* prezintă de acum un romancier, altfel spus un constructor și încă unul cu totul remarcabil. [...] Prin finalizare, *Păsările* ar fi putut deveni o tragedie. Dar așa cum este reprezintă o carte sumbră. [...] Redactarea romanului vădește un enorm salt calitativ. [...] Falsul psihologism de dinainte, acea așa zisă analiză infinitezimală care nu avea decât rolul de a învălui problema și de a problematiza amănuntul, nu lipsește nici acum, dar funcția ei e aceea de a servi drept contrapunct momentelor plene ale retrăirii trecutului. Există apoi o tehnică a tainei, a informațiilor date parțial, care nu e nici un indiciu al lașității, ci al unei superioare înțelepciuni. Ivăsiuc nu scrie polemic, ci înțelegător, descifrând sensurile istoriei după semne universale. Mai puțin subtil în frază, el e însă mai uman, comunicând fratern o dramă zguduitoare. [...] *Păsările* este fără dubiu cea mai bună carte a acestui an și una dintre cele mai notabile ale acestui timp”. ■ Emil Manu realizează *Ultimul interviu cu Petru Comarnescu*. Bolnav, acesta se destăinuie de pe patul Spitalului Filaret în câteva rânduri: „Spiritul European și chiar mondial nu poate trăi numai cu abstracționism. Americanii – și occidentalii în genere – simt nevoia să devină

gravi la modul clasic și să admire un peisaj care seamănă (artistic, nu fotografic) cu peisajele, un portret care seamănă cu portretele și chiar un cățel stilizat care seamănă cu ideea de cățel. Abstracționismul e numai o idee, o formulă de artă, nu arta. Există în destinul spiritului uman, după fiecare aventură, o *în-toarcere spre clasicism*, spre un clasicism al modernilor. [...] Fără să-mi arog această preocupare, am scris destul de mult despre scriitori, români și străini. Pe unii dintre poeții români, articolele mele de atunci i-au ajutat. Pot spune că m-am gândit la o asemenea carte [*n.b.* un volum de eseuri despre scriitori promovați de „criticul literar” Comarnescu], din care n-ar lipsi o paralelă între Brâncuși și Ion Barbu. Opiniile mele despre Blaga s-au confirmat, eu văzând încă de atunci în acest transilvan un mare poet în toate domeniile”.

19 decembrie

• [„Cronica”, nr. 51] *Prima călătorie*, fragment din romanul *Pasarela* de Constantin Stoiciu. □ Versuri de Nicolae Țațomir și Emil Nicolae. ■ Const. Ciopraga scrie *Despre optica feminină*, concentrându-se asupra trăsăturilor comune ale literaturii scrise de femei, la noi sau aiurea: „Din superficială și limitată unidimensional, literatura scrisă de femei s-a orientat spre viața profundă, anexându-și totodată direcții ce-i păreau interzise. Efect al progresului în cunoaștere și moravuri, registrul sufletesc feminin s-a îmbogățit sensibil. De la profilurile fragile din lirica romantică până la femeia sportivă de astăzi, curba a urcat spectaculos”. ■ George Muntean analizează *Motivul Meșterului Manole în poezia actuală*, descoperind două abordări principale ale acestuia: „Una, constând în implicarea lui în poezia construcției, în raportarea constructorilor de astăzi la marele meșter anonim, cu care ei ar confraterniza peste veacuri și alta, în reluarea în termeni lirici a gravei drame pe care ne-o relevă balada sau celelalte forme de întruchipare populară a motivului”. ■ Datele biografice și cele ale scrierilor lui Ioan Budai-Deleanu sunt consemnate de Al. Teodorescu. Pe acest fond documentar, autorul se ocupă de *Țiganiada* și de tipul nou de creator pe care îl presupune o asemenea operă. „Modalitatea particulară a construcției fals savante a poemei, tehnica digresiunii, luciditatea și ironia textuală și subtextuală cu care tratează canoanele și figurile clasice, neîncrederea implicită pe care o manifestă față de posibilitatea reînvierii epopeii eroice, confuzia și dezordinea, autoironia, conceperea lumii ca joc, creația directă și comentariul asupra propriei opere par să pledeze pentru un refuz al rigidității clasicismului și pentru o concepție estetică barocă. Ca discipol al iluminismului, la confluența dintre orient și occident, Budai-Deleanu ar putea fi considerat creatorul unui baroc al orientului”. ■ Pagina a doua este consacrată în întregime cronicilor teatrale la spectacole cu piese străine: Ștefan Oprea se ocupă de *Winterset* de Maxwell Anderson (Teatrul Bacovia), Victor Parhon prezintă *Dansul sergentului Musgrave* de John Arden (Teatrul Mic), iar Constantin Cubleşan scrie despre *Un vis în noaptea miezului de vară* de

William Shakespeare (Teatrul Național din Cluj). ■ Zaharia Sângeorzan recenzază volumul *Prozatori de azi* (C.R., 1970): „Panorama critică a lui Gabriel Dimisianu comunică nu atât un mod de a verifica principii estetice pe texte reprezentative, ci, mai ales, curajul de a concepe, restitui, ca altădată E. Lovinescu, o istorie a literaturii române moderne la scară redusă și având ca temă proza actuală. Este un act analitic și sintetic care trebuie aplaudat deschis și remarcat cu entuziasm, căci el spulberă ideea că literatura contemporană, posibilitățile ei de existență artistică ar fi încă insuficient fixate, ar fi prea aproape de noi pentru a le defini valorile, specificul”. ■ Mihai Ursachi îl prezintă succint pe poetul Reinhard Lettau și traduce șase poezii ale acestuia. ■ Drept călăuză a lectorului în cultura modernă (alături de *Sufletul romantic și visul* de Albert Béguin și de *Structura liricii moderne* de Hugo Friedrich), Petru Ursache propune cartea lui Marcel Raymond, *De la Baudelaire la suprarealism*, scrisă în 1933 și publicată în limba română de Ed. Univers în 1970. ■ În *Carnet maghiar*, Adrian Marino propune din nou o pagină cu notații de jurnal, scrise în noiembrie 1970, pe când se afla în Ungaria, cu prilejul colocviului pe tema „Secolul luminilor în Europa centrală și orientală”.

● [„Flacăra”, nr. 51] În *Literare*, Valeriu Cristea recenzază volumul lui Demostene Botez, *Na greu' pământului* considerând că „regăsim în acest volum, într-o măsură, credem, mai mare decât în oricare altul dintre cele care l-au precedat în ultimul sfert de veac, tonul elegiac al începuturilor poeziei lui Demostene Botez, poate doar mai îngroșat de gravitate, mai dens, mai substanțializat”. ■ Henri Wald publică o primă parte a eseului său despre *Structuralism*. ■ La rubrica *Memento, Carte*, se semnalează apariția volumului lui Urmuz, *Pagini bizare*, alcătuit de Sașa Pană (Minerva). ■ Notă despre tematica și conținutul volumului *Cincizeci de poeme* de Ana Blandiana (Ed. Eminescu): „Și în această carte, organică pentru lirismul Anei Blandiana, ni se pare a fi nota confesivă. Structurat din acest unghi al creației, poemul deține intense accente emoționale. Cu toate că pericolul nu e iminent, îi dorim acestei dăruite poete să nu navigheze nicicând pe ape străine, improprii”. □ Semnalarea apariției *Jurnalului* lui A. Gide, la Ed. Univers, „prefată, traducere și note” de Savin Bratu. □ Notă despre caracteristicile volumului de versuri *Fabule dintr-un degetar* de Stelian Filip (Ed. Creangă). □ Semnalarea apariției, la Ed. Albatros, a ediției a doua a romanului *Un balon râdea la poartă* de Neagu Rădulescu. ■ Se anunță apariția publicației bucureștene „Săptămâna”, ieșită într-o serie nouă, redactor șef fiind Eugen Barbu. ■ În secțiunea de *Teatru* apar o serie de note despre montarea pieselor *Gâlceville din Chioggia* (Teatrul Giulești) și *Cafeneaua* de C. Goldoni (Teatrul de stat din Ploiești), *Răposatul* de B. Nušić (Teatrul popular din Subotica, în turneu), *Este vinovată?* de Laurențiu Fulga (Teatrul de stat din Turda).

● [„Luceafărul”, nr. 51] Intervenția lui Marin Preda este intitulată *Șerpi pe hârtie* și prezintă la început o scrisoare plină de revoltă a unui fiu către pă-

rinții săi, după ce aflate că tatăl s-a mutat în satul mamei lor vitrege: „«Dragii mei părinți, în primele mele rânduri de scrisoare pe care vi le pot comunica, ne găsim sănătoși, care sănătate vă dorim și dumneavoastră, așa cum ați făcut cu procedeu când ați plecat din sat să știți, viață de trăit nu mai aveți cu mine, că sunteți un fel de oameni escroci, în fața lumii plecați din sat și nu-mi lăsați din partea mamei nimica să vă fie rușine, n-am fost eu acasă că nu duceți voi nimica, că ați dus voi mai înainte, nu vă temeți că vă bate Dumnezeu, că sunteți oameni bătrâni, după faptele ce le faceți, că mie din partea mamei nu mi-ați lăsat nimica, nici măcar o lingură. [...] Să știți că vă urez din partea mea ca nici la Moartea voastră să nu aveți pe cine să vă ție luminarea la cap, așa după cum ați făcut, vă dau pe mâna tribunalului, escrocilor...» Tatăl citește și geme (născut în 1898) și își aduce aminte cum s-a chinuit cu fiecare ca orișice tată și cum s-au împrăștiat toți, s-au calificat și și-au întemeiat familii proprii. Un singur băiat i-a mai rămas din cei cinci, iar despre cele două fete nu știe aproape nimic fiindcă nu-i scrie niciuna măcar o scrisoare. Știe doar atât că sunt foarte bine măritate, una cu un director, iar cealaltă la fel de bine și nu le-a mai văzut la față de când au plecat. Furtuna care s-a abătut peste capul lui de invalid din primul război mondial nu l-a doborât însă până într-atât încât să-mi spună mie întreg adevărul. Stă și se tânguie înspăimântat de violența neînfrănată cu care e judecat nefericitul lui gest de a fi luat-o de la capăt la bătrânețe și de a fi căutat, ca orice muritor, un strop de fericire până în ultima clipă... Celălalt fiu pare mai ponderat în exprimare, are judecăți despre inteligența tatălui și a mamei vitrege, s-ar părea că se ține la distanță, e ironic, vrea să fie mușcător... Citiți însă... «...Tată, nu vă prea supărați că nu v-am scris acum aici unde v-ați mutat, eu v-am scris acolo unde v-ați născut, dar nu am primit niciun răspuns, dar nu-i nimic, tată, căci noi nu suntem ai duminică, nici eu, nici Măriuca, nici Suzana, pe noi ne-a făcut altcineva. Asta n-am știut-o, că dacă o știam, stam de vorbă în alt fel. Nu am știut că vei ajunge vreodată să-ți lași casa, și să te duci unde te-ai dus, ca după aceea să vii și să duci și gardurile și coșara aia de nuiete. Despre gard și vranită pot să-ți spun, tată, că au fost făcute de mine și de Letiția, noi am adus nuiete, nu proasta aia cu care ai venit să le iai și să le duci în Oltenia. [...] Ați avut mare noroc că n-am fost eu pe acasă în timpul când ați plecat și când ați venit, că nu mai plecați de-acolo, acolo vă înmormântam, și după aceea mă prezintam singur la procuratură și făceam pușcărie, că altceva nu meritați toți decât să vă omor. Nu ți-e rușine, tată, de ceea ce ai făcut și ce vrei să mai faci, să-ți strici tot ce-ai muncit? Dacă stăteai la o margine de sat, și nu în centrul satului, nici atunci nu trebuia să faci ceea ce ai făcut. Dar te-a prostit proasta aia pe care ai adus-o în casa mamei, cu doi prunci. Eu și ceilalți frați nu prea am avut loc pe acasă, dar ai ei au avut să-i crești și acumă văd că ați avut un prunc împreună și noi v-am lăsat în pace. [...] Dacă știam că te prostește chiar așa, o strângeam de gât eu de atunci de când am fost pe acasă cu nevastă-mea, dar n-am vrut să mă fac de rușine în sat,

să vă bat... Dar eu cred că ne vom întâlni și vom vorbi. În luna asta am și eu concediu și viu acasă în sat, la cine am, că tată nu am. [...] Când am văzut ce faceți, cum fugiți ca hoții dintr-un loc în altul am vrut să fiu om, că sunt cu un ceas mai deștept decât voi, dar văd că nu am cu cine, nenorociților... »”.

■ *Avantpremieră editorială* anunță volumele: *Vegetarieni și carnivori*, teatru de Ilie Constantinescu (C.R.), *Șoapte*, versuri pentru copii de Mircea Micu (Ed. Ion Creangă), *Scara lui Climax*, proză de Platon Pardău (Ed. Eminescu), *Zahei orbul*, roman de Vasile Voiculescu, prefațat de Mircea Tomuș (Ed. Dacia), *Involucru*, poeme de Ion Sofia Manolescu (C.R.). ■ *Intrarea în castel* de S. Damian e o culegere de cronici și de articole aflată în atenția lui N. Ciobanu. „Observând că premisele teoretice ale cărții *Intrarea în castel* sunt o prelungire semnificativă a unora dintre cele mai remarcabile filoane proprii gândirii estetice românești interbelice, să admitem deci că autorul propune termeni de confruntare realmente fertili, de indiscutabilă acuitate. Un singur și important amendament am avea de adus la interesanta construcție teoretică a lui S. Damian. Suntem tentați să apelăm chiar la celălalt termen al ecuației estetice lovinesciene: diferențierea. Cu alte cuvinte enunțată, problema este aceea a specificului național, singura categorie capabilă de a conferi teren propice în vederea rezolvării creatoare a aspirației spre sincronizare. Sincer vorbind ne putem întreba dacă exagerata suspiciune față de elementul autohton nu cumva favorizează proliferarea falsei opinii (de circulație recentă, infiltrată și în substanța cărții lui S. Damian), după care unei anumite părți a prozei noastre, funciarmamente, i-ar fi refuzată dimensiunea tragicului. [...] Vrem să spunem, în marginea acestor observații, că demonstrația lui S. Damian suferă de o anumită doză de spirit restrictiv și de o anume prezumțiozitate. [...] Dorim însă ca aprecierile noastre, vizând în chip special chestiuni de metodă, să nu pună cu nimic în umbră foarte bunele păreri pe care le avem despre virtuțile de analist ale criticului”.

20 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 8643] Zoe Dumitrescu Bușulenga semnează *Scriitorul și cultura*: „Un scriitor cu adevărat cultivat, cu un intelect întemeiat pe o ierarhie de valori durabilă, nu va scrie niciodată ca autorul ultimei cărți pe care a citit-o. Cultura constituie fundalul peren pe lângă care se strecoară trecătoarea modă, experimentele, ca și imposturile, fiindcă în artele și literatura modernă greu se pot deosebi acestea din urmă de autenticele creații în jurul cărora scandalul mai rar zăbovește. Ierarhia de valori pe care o presupune cultura, adevărata, cea adunată cu răbdare și trudă, împiedică haosul și confuzia din capetele pline de informații, dar lipsite de formație, stăvilește pătrunderea non-valorilor într-un circuit în care nu se potrivesc și nu pot decât dăuna. [...] Rămân în literatură scriitori care n-au avut prea mare talent, dar au fost plini de răsunetele culturii clasice, în vreme ce nici un talent, oricât de mare, n-a dăinuit fără sau

în afara culturii. Asta pentru că artist al cuvântului nu poate fi decât acela care vine dinspre inefabila și atotcuprinzătoarea cultură a «logosului». Care potențează, desigur, roadele observării atente a vieții, ale cunoașterii realităților sociale și umane ale epocii”. ■ Huszár Sándor publică *Semnătura poetului*: „Orice poezie are trei părți, și anume: titlul, trunchiul și semnătura». Aserțiunea a făcut-o un mare scriitor maghiar, Babits Mihály, vorbindu-i unui confrate tânăr. E un obiect al vârstnicilor venerabili să-ți predea – însoțit de un zâmbet adânc omenesc – un pachet foarte greu, care, în mâna lor, pare ușor ca fulgul. Ei anticipează prin zâmbet surpriza celui vizat, teama de a nu părea neputincios. [...] Semnătura poate fi detestată de titlu și de trunchi? Asta n-ar putea fi decât o simplă glumă. Fiindcă intenția, realizarea trebuie să aibă acoperire umană. Fiindcă omul este liber. Optează și decide. Își asumă sau nu își asumă un ideal, o răspundere care, întotdeauna, trebuie să poarte girul semnăturii sale”. ■ În rubrica *Adnotări* Cezar Ioana semnează *Antologia prozei în dialect șvăbesc*: „La Timișoara a ieșit zilele acestea de sub tipar *Antologia prozei în dialect șvăbesc*, prima lucrare de acest fel care apare în țara noastră. Volumul editat prin grija ziarelor «Neuer Weg» din București și «Neue Banater Zeitung» din Timișoara, reunește pagini dintre cele mai valoroase ale literaturii scrise în acest dialect – al populației de naționalitate germană din Banat -, atât în trecut, cât și în anii construcției socialiste. [...] Apariția acestei lucrări se înscrie semnificativ printre numeroasele acțiuni organizate în țara noastră și menite să pună în valoare – recomandându-le unui public larg – operele creatorilor de literatură și artă”.

21 decembrie

• [„*Glasul Patriei*”, nr. 37] Romeo Crețu comemorează *15 ani de la intrarea României în Organizația Națiunilor Unite*: „Șirul participărilor active ale României la dezvoltarea și soluționarea principalelor probleme care frământă azi omenirea este lung și, la încheierea anului 1970, coincide în mod fericit cu prezența sa vie și activă vreme de un deceniu și jumătate, în cel mai înalt for internațional, Organizația Națiunilor Unite. Bilanțul acestor ani este bilanțul unei activități rodnice, care ridică pe o treaptă mult superioară prestigiul internațional al României. Pentru că spiritul de inițiativă și fermitate a călăuzit întotdeauna delegațiile române prezente în diferite organisme internaționale, ce activează sub egida O.N.U. și ele constituie, firește, mărturii edificatoare ale unei politici clarvăzătoare, susținută cu fidelitate atât în domeniul vieții interne, cât și în cel al relațiilor internaționale, unde primatul trebuie să-l dețină respectarea principiilor nobile înscrise în Cartă”. ■ Gh. Bulgăr consemnează *Semicentenarul romanului Ion*: „De curând, în seria *Opere* a apărut vol. IV care cuprinde acest roman, într-o ediție critică îngrijită cu variante, comentarii, addenda de N. Gheran, și cu diverse manuscrise de Valeria Dumitrescu. Este un omagiu editorial vrednic de creația magistrală a lui Rebreanu, un oma-

giu plin de învățăminte sub raportul muncii artistice și al nivelului limbii literare. Este pentru prima dată că avem în față un text autentic, tipărit cu cea mai mare grijă, însoțit de variantele care pun în lumină procesul selectiv și perfecționarea stilului artistic al autorului. [...] Au trecut cinci decenii de la apariția lui *Ion*, primul mare roman al realităților noastre, o operă durabilă care a sintetizat frământările oamenilor și luptele specifice ale unui moment istoric din evoluția societății românești. [...] Ediția critică de acum, cea dintâi și cea mai instructivă, este un adevărat fapt de cultură și un prilej de multiple învățăminte pe marginea realizării magistrale a romanului. Ea este cel mai potrivit omagiu adus memoriei creatorului lui *Ion*". ■ Zoe Dumitrescu Bușulenga semnează *Două despărțiri: Vladimir Streinu – Petru Comarnescu*: „În două zile care s-au urmat, îndoliate, timpul s-a oprit pentru doi oameni de seamă, iubiți de noi toți. Și Vladimir Streinu și Petru Comarnescu erau dintre aceia a căror trecere pe pământul românesc a însemnat dăruire și lumină. Lucrarea lor a fost generoasă și neprecupețită, tinzând doar la punerea în valoare a bunurilor spiritualității românești. Amândoi au aspirat spre sinteze pe care le gândeau și pe care le-au așternut doar parțial pe hârtie. Nimic n-a slăbit entuziasmul lor creator, iubirea lor românească de țară. N-au cerut și nici n-au dorit mari distincții, se aflau prea în miezul misiunii lor de a reflecta asupra valorilor culturii noastre și de a le face cunoscute lumii. [...] I-am pierdut pe amândoi, prea de vreme. Despărțirea este grea, dar e în timp. În zona fără moarte a artei și culturii românești, ei au intrat acum, cu rang ctitoricesc, ca amintiri ocrotitoare printre spiritele tutelare ale acestui neam, al cărui pământ va fi ușor peste nobilele lor inimi". ■ Nicolae Tăutu semnează poezia *Meșterul Manole*.

23 decembrie

- **[„România liberă”, nr. 8139]** Rubrica *Vitrina cărții literare* conține prezentarea volumului Anei Blandiana, *Calitatea de martor*, realizată de Tia Șerbănescu. Văzută, mai întâi, drept „cartea unei condiții care încearcă să se surprindă singură”, *Calitatea de martor* devine „cartea unei condiții surprinse în univers”. Totodată, „pornind de la iluzia necesară că părăsind versul poetul face un pas spre dreptul de martor obiectiv, obișnuit și anonim dar și avizat, Blandiana se privește privind în jur”.

- **[„Viața studentască”, nr. 43]** Cuprinde reproduceri din reviste studențești („Forum”, „Echinocțiu”, „Universitas”, „Alma Mater”, „Traietorii”, „Sigma”, „Cadran universitar” etc.), cu două articole despre și de Ana Blandiana: □ M. F. cu articolul *Calitatea de martor*, vizând cartea omonimă, adunând texte din *Antijurnalul* publicat săptămânal de Blandiana, „un șirag de desfaceri ale existenței, de la moarte până la planta de cactus... din toate poeta extrage pânza lor comună, partea lor de semn pentru o carte a gândurilor”: „Scriu și nu vreau să uit nicio clipă impertinența gestului meu. Vreau să am tot timpul sentimentul acestei culpabilități [*n.b.* dreptul de a vorbi celorlalți «pe

care singură mi l-am luat»)... Nu lucruri întâmplare le voi comenta, ci pe care aş vrea să se întâmple. Şi chiar dacă voi comenta fapte, ele nu vor fi decât îndepărtate pretexte pentru gândurile mele. [...] Scriitorului totul nu-i este decât pretext pentru sine, viaţa însăşi nu este decât un pretext pentru a scrie”, □ respectiv un text programatic al poetei din revista „Echinox”, *Vorbind despre poezie*: „Vorbind despre poezie, vorbeşti implicit despre dragoste. Poate de aceea, ca şi despre dragoste, vorbesc de obicei despre poezie cei care nu o trăiesc. Îndrăgostiţilor le e suficientă privirea. [...] În mod comun, mai ales vorbind despre poezie, dragostea este confundată cu erosul. Există, în această accepţie curentă, o poezie de dragoste, adică o poezie erotică, una de idei, una patriotică, una filosofică, una peisagistică, una agitatorică etc. şi nu se observă cât de exterioară, cât de falsă este această împărţire, când ele nu sunt delimitate decât de obiectul iubirii, când, pentru fiecare din ele, dragostea este condiţia *sine qua non* de existenţă. Poţi iubi un om sau un munte, o atmosferă sau un vis, poţi iubi un râu sau o idee, o amintire, o ţară, o carte, un sat. Poţi iubi viaţa sau moartea. Poţi să iubeşti întreaga omenire, poţi să iubeşti un întreg popor...”.

24 decembrie

● [„Albina”, nr. 51] Ion Bănuţă semnează *Sălaj – ţară de dor şi de omenie*: „În Sălaj aerul este plin de poezie, o poezie a muncii şi a bucuriei. Lucian Blaga, cel venit din Lancrăm, trecător prin lume, iubitor al acestor locuri, spune undeva, în opera sa: – «Când cauţi comori, nu capi în nori, ci în pământ». De la începuturi omul a început în felul lui să sape în sus, să sape în jos. Dacă sapi în acest pământ dulce ca mierea, greu de fapte şi de amintiri, dai de poezia cărbunelui, a alabastrului, a calcarului, dai de varul care albeşte interiorul caselor şi purifică fără încetare sufletul omului”. ■ În rubrica sa Şerban Nedelcu publică *Viitor de aur*: „Marea Adunare Naţională a votat Legea pentru adoptarea planului de stat al economiei naţionale şi Legea pentru adoptarea bugetului de stat pe anul 1971. Începând de la 1 ianuarie, vom trece la realizarea prevederilor noului cincinal, care aşa cum a spus tovarăşul Nicolae Ceauşescu, în cuvântarea rostită la 25 noiembrie 1970, în şedinţa Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. şi a guvernului, are ca ţel suprem «ridicarea nivelului de trai al poporului». [...] Nu trebuie să uităm însă că în orice ramură de activitate nu se poate face nimic fără o muncă serioasă, stăruitoare. Aşa cum arată tovarăşul Nicolae Ceauşescu în cuvântarea la încheierea lucrărilor Plenarei C.C. al P.C.R. din 16 decembrie 1970, «... dispunem de toate posibilităţile pentru a realiza în condiţii bune planul pe 1971, creând astfel o bază trainică pentru viitorul cincinal, pentru îndeplinirea cu succes a obiectivelor trasate de Congresul al X-lea, pentru progresul neîntrerupt al economiei naţionale, dezvoltarea multilaterală a societăţii noastre şi sporirea bunăstării maselor largi populare». Viitor de aur ţara noastră are, spune poetul. Ne stă în puteri să-l făurim cu mâinile noas-

tre”. ■ S. Lazăr semnează *Pe căile Luceafărului*, despre proiectul „Venus-7”: „Programul de cercetare a planetei Venus a început, cu aproximativ 10 ani în urmă. Cu ajutorul stațiilor automate trimise pe sora noastră mai mică se urmărește stabilirea, cu cât mai mare precizie, a presiunii atmosferice, a temperaturii și a altor coordonate importante ce trebuie cunoscute înainte ca omul să se decidă pentru a porni el însuși să studieze la fața locului acest corp ceresc”.

● **[„România literară”, nr. 52]** Zaharia Stancu scrie *La sfârșit de an*: „Cum va fi noul an 1971? Sperăm, cu toții, să fie mai bun decât cel de care ne vom despărți peste câteva zile, – mai bun din toate punctele de vedere. În primul rând sperăm ca noul an să ne aducă tuturor pacea, – pacea care este indispensabilă progresului, pacea care este indispensabilă bunei stări și fericirii oamenilor, pacea care este indispensabilă vieții. Din ce în ce tot mai mulți oameni își dau seama că un război mic, local, se poate transforma pe neașteptate într-un război mondial”. ■ Al. Raicu îi pune întrebări lui Gellu Naum: „– *Aflu că peste două săptămâni Gellu Naum va preda Editurii «Eminescu» un volum de poeme intitulat Copacul-animal. Și sub tipar?* – [...] De pe vremea când traduceam a rămas la Editura «Univers» Gerard de Nerval, care va apare în curând. Tot acolo se va publica piesa lui Peter Weiss *Persecutarea și asasinarea lui Jean-Paul Marat, reprezentată de grupul teatral al ospiciului din Charenton, sub conducerea domnului de Sade*. Am tradus-o prin 1964, dar va apare, cred, în 1971. Mai am câteva lucrări din acea perioadă pentru teatre sau pentru edituri. [...] La Editura «Univers» se găsește volumul de poeme de Apollinaire în care semnez un mare număr de traduceri. Cred că va apărea în curând”. ■ Gheorghe Catana amintește pseudonimele lui *George Mihail Zamfirescu* în *Fișe pentru un dicționar de pseudonime*. ■ Apar două scrisori-eseuri de Gheorghe Pituț, din Walchensee, date 30 noiembrie (*Patria*) și 10 noiembrie (*Un verb*). ■ I. Negoșescu semnează *La Maiorescu, astăzi*: „Pentru Ovidiu Cotruș, genialitatea lui Maiorescu (de G. Călinescu contestată și de Lovinescu admisă doar etic) constă în luciditatea fenomenală cu care criticul s-a angajat de la început în istoria sa personală, la rândul ei parte componentă esențială a istoriei culturii noastre. [...] Ovidiu Cotruș își încadrează cât mai larg și mai cuprinzător analizele dedicate cu strictețe operei literare maioreștiene, spre a-i pune în lumină spiritul sintetic din formulările critice și din portretistica presărată de-a lungul *Istoriei contemporane a României*, ca atribut al clasicismului marelui autor. Și Nicolae Manolescu, reprezentant de frunte al unei și mai noi generații de critici, care se revendică de la patronul *Junimii*, întreprinde lucrarea sa *Contradicția lui Maiorescu* pornind de la premisa că trebuie să-i judecăm magistrului opera scrisă, în sine, recunoscând în *Critice*, în *Însemnările zilnice* (le-a analizat frumos, ca un Bildungsroman, Al. Paleologu) și în *Istoria contemporană a României* valori literare de prim rang ale slovei românești (personal, țin să mărturisesc că, citind și recitind de mai multe ori cu plăcerea deosebită *Istoria contemporană a României*, cu acea satisfacție

contemplativă cu care mă îndrept nu rareori spre Tucidide sau Tacit, o consider drept una din izbânzile integrale ale prozei noastre). Dar, spre deosebire de Ovidiu Cotruș, care-și raportează mereu subiectul la contextul cultural, spre mai multiplă rezonanță, Nicolae Manolescu încearcă, subtil, grațios și inteligent, să desprindă unicitatea genială a omului Maiorescu din contextul cât mai restrâns posibil al scrierilor sale. Pe Nicolae Manolescu îl interesează mai puțin temeiurile filozofice și consecințele lor pe plan istoric, ale acțiunii spirituale maioresciene”. ■ În *Breviar* Șerban Cioculescu semnează C.A. Rosetti poet?: „Ambele recente monografii: C.A. Rosetti, de Marin Bucur (Editura Minerva, colecția «Universitas») și Vasile Netea (Editura Științifică), desăvârșit documentate și concepute demonstrativ în vederea reabilitării unei luminoase figuri de revoluționar, își ating deopotrivă scopul: acela de a risipi umbrele aruncate pe chipul său de iluștri contemporani, ca V. Alecsandri și M. Eminescu. [...] Fără să se fi consultat între dânsii, Marin Bucur și Vasile Netea sunt în fond de acord, salutând în C.A. Rosetti un poet autentic, primul poet al iubirii din lirica noastră”. ■ Matei Călinescu revine la rubrica sa cu textul *Cartea ca bibliotecă*: „Scriitura contextuală nu propune lecturii o simplă descifrare, ci un joc de tensiuni, de explicații și de implicații, – o participare nu numai la sensurile comunicate, ci la însăși creația de sens. Dar textul literar – și mă gândesc acum la textul de valoare – are caracteristica esențială de a iradia sens și în afara contextualității imediate, inițiale, care l-a produs; ba chiar reprezentarea acesteia poate fi foarte vagă, iar sensul foarte puternic, înrobitor pentru imaginație. Evident, lectura critică nu poate să nu aibă în vedere contextualitatea scriiturii, în ciuda dificultăților, uneori imense, care stau în fața reconstituirii ei. Ea nu poate însă nici să ignore propriul ei caracter contextual, care în ciuda oricăror aparențe, în ciuda oricător exemple contrarii (acestea fiind rezultatele incompetenței sau ale ininteligenței), nu are în principiu nimic arbitrar, căci nimic din ce-i firesc nu poate fi arbitrar”. ■ Cella Delavrancea scrie confesiunea Matei Caragiale [sic!] *împlinit în obsesia vieții lui*. ■ Referindu-se la Adrian Marino, Ov. Ghidirmic vorbește despre *Un program integralist*: „Toate încercările teoretice din *Introducere în critica literară* de Adrian Marino conduceau spre îmbrățișarea fără rezerve a principiului *criticii totale*. Se făcea opțiunea pentru o critică pornind de la *toate* datele operei (considerând opera o «structură», un organism integrator, funcționând pe baza relației tot-parte), în raport cu realitatea caleidoscopică a operei fiind declanșat și apelul la metodă, într-un regim de perpetuă disponibilitate și suplețe, opus cu obstinație, cu înverșunare dogmatismului care – după opinia lui Adrian Marino – «trebuie ucis în fașă». [...] Defectele – câte sunt – vin dintr-o prea mare organizare și transparență a materialului. Autorul e stăpânit de demonul clarificărilor și precizărilor se țin la tot pasul. Lipsește cărților lui Adrian Marino un minim de incoerență interioară, absolut necesar, ce provoacă operei – ca să ne menținem în propriu său limbaj – o «frumoasă dezordine». Necanonic, cu oroare de nor-

mă rigidă, prestabilită, Adrian Marino ne dă, într-un context de multe ori amenințat de un didacticism pedestru, operă de un didacticism superior, prin rigoare și rezistență consecventă, acerbă la invazia «jurnalismului» în critica literară. Din dorința – inestimabilă – ca întreaga noastră critică să vorbească un limbaj comun, lăsând loc confruntărilor deschise și fructuoase”. ■ Lucian Raicu face cronică la volumul *Păsările* de Alexandru Ivasiuc: „Luciditatea în cărțile lui Al. Ivasiuc seamănă uneori foarte bine cu opusul ei, sugerând suspendarea oricărui control rațional în favoarea «exceselor» și dereglărilor care sunt forme poate mai adecvate ale cunoașterii artistice. Solidă confirmare a unei vocații literare prin amploare problematică, densitate intelectuală și fervoare a adevărului, *Păsările* reprezintă, în materie de roman, cea mai importantă apariție a anului 1970”. ■ Paul Georgescu revine la *Controverse* cu textul *Precaritatea anecdotei*, despre volumul *Dintr-un jurnal de noapte* de Sergiu Dan: „Începând chiar cu titlul vag misterios, *Dintr-un jurnal de noapte*, autorul se prefăce a nu împărtăși decât câteva mostre, fragmente parcimonios distribuite dintr-o experiență teribilă. Nu mică este însă dezamăgirea lectorului îndată ce încearcă să lămurească rațiunea obscurilor reticențe. De la primele pagini nedumerește și contrariază stilul de badinerie, de minoră zeflemea în jurul unor împrejurări de viață dramatice, situații limită, vecine adesea cu absurdul cel mai dureros, în stare să furnizeze o infinită materie de reflecție asupra destinului omenesc și să nutrească mereu alte mărturii purificatoare, chemate să se adauge celor de acum intrate în patrimoniul lumii: *Închisorile mele* ale lui Silvio Pellico, *Amintiri din Casa Morților* și altele mai noi, limitate la descrierea unei singure zi de «infern». [...] Recentul *Dintr-un jurnal de noapte* înjosește revolta devastatoare, fertilă, confundând-o cu ciuda mărunță, neputincioasă, sufocantă, trădată de o respirație pricăjită și de un glas atrofiat, strident dezacordat”. ■ N. Tertulian publică a treia parte din *Benedetto Croce și problema autonomiei artei (III)*. ■ Maria-Luiza Cristescu scrie în *O lume cu cifrul pierdut* despre proza lui Emil Botta: „Voluptatea Trântorului este «trăirea», «simțirea» morții. Modalității mediocre de viețuire trântorul îi opune una plină de patetism. Intensitatea, frenezia sunt însușirile care îl caracterizează. «Liniștea», «moartea» sunt invocate, chemate, aclamate, huluite; întotdeauna ardent, niciodată molcom. Căci proza lui Emil Botta afirmă continuu un mod de viață spirituală. Visarea, călătoria în trecut nu face decât să străpungă abulia, depășind-o”. ■ În *Ochiul magic* apar cinci scurte comentarii. □ *Contemplare olimpiacă*: „Ultimul număr al revistei «Amfiteatru» găzduiește cronică la volumul *Cântec șoptit*, semnată de Vladimir Streinu. Regretatul critic analizează cu binecunoscuta-i subtilitate intuitivă și cu rafinamentul analogic caracteristic poezia lui Zaharia Stancu, definind-o în esențialele ei semnificații. [...] Printre ultimele articole publicate de Vladimir Streinu, cel dedicat volumului lui Zaharia Stancu se remarcă prin observațiile fundamentale asupra materialului liric și prin eleganța critică a analizei. Olimpiacă în contemplarea materialu-

lui poetic și convingător în afirmațiile sale”. □ *Remember*: „Editura clujeană «Dacia» anunță, pentru 1971, apariția unui eseu de Leon Baconsky, *Gib Mihăescu și teatrul*, într-adevăr (cum se spune în proiectul editorial) primul studiu critic consacrat acestui dramaturg. Inițiativa editorială amintește, revers, că autorul dramatic Gib Mihăescu e absent de pe scenele teatrelor, la fel ca Anton Holban, pe care critica literară l-a recomandat până acum cu insistență și ca dramaturg, în fel ca Dan Botta și destui alții”. □ *Încercați!*: „Apreciem ca pe o nouă și ingenioasă formă de critică (adresată, la urma urmei, CUI?) ironia amară de care uzează revista «Amfiteatru», în numărul său din noiembrie, înșirând, sub îndemnul «publicitar» *Nu uitați să vă procurați*, titlurile a 20 (douăzeci) de noutăți editoriale dintre care cel puțin a treia parte *nu mai există*, aproape din ziua apariției, în nici o librărie bucureșteană”. □ *Echinox*: „Nr. 10 al revistei de cultură «Echinox», având pe prima pagină autograful lui André Frénaud, cuprinde câteva interesante articole, axate în marea majoritate pe tema poeziei”. □ *Recenzie ideală*: „Ca să compună recenzia ideală, criticul trebuie să se lepede de orice îndoială, să renunțe chiar la actul umilitor al analizei, să admire în voie, extaziat, creația. Atât! Comentariul, o continuă felicitare, iată calea comunicării perfecte dintre cronicar și autor. Greu de realizat, dar nu imposibil! Ceea ce ne dovedește Zaharia Sângeorzan scriind despre volumul de poezii *Duhul pietrelor* («Tribuna» nr. 51/ 1970): [...]. Invidiem naturalețea cu care criticul se plimbă, pe culmile recenziei ideale, pe care noi, bieți muritori, o visăm, o visăm”. ■ Al. Piru scrie despre *Un vitalist*: „Delavrancea este unul din scriitorii români de al doilea ordin care continuă să se bucure de o situație privilegiată. E de ajuns a spune că până acum face parte din numărul puținilor scriitori a căror operă a fost cel mai larg editată. Culegerea de *Opere* începută în 1965 de Emilia Șt. Milicescu a ajuns anul acesta la al șaptelea volum, lăsând în urmă pe aceea a lui Slavici și Macedonski”. ■ În *Cărțile săptămânii* Ilie Constantin prezintă volume de poezie. □ *Înalta umbră* de Dimitrie Stelaru: „Dimitrie Stelaru este un caz «special» în poezia noastră, față de care se cuvine să nutrim stimă. Asprimea însăși e în avantajul acestei ciudate creații amorfe. Din adâncimile informului dominator se repede spre noi, cu viteza unui expres, o masă lirică emoționantă, ca ieșirea din neant a unor cozi de păun, cu ochi fascinanți ca astrele”. □ *Calea robilor* de Marin Mincu: „Ne-a stat în cale, mută, obscuritatea programatică a multor poeme, mai sincer spus: a celor mai multe. Mai multă lumină nu ar strica acestui poet, pe care frivolitatea intonării comune nu îl ocolește”. □ *Zi dramatică* de Boris Deșliu: „Abstract-noțional și cel mai adesea prozaic-gazetăresc, versul său poate ieși din uitare, dar altitudinea minimă îl face îndată susceptibil să se prăbușească din nou în uitare. Pentru pasajele și poeziile cu adevărat expresive, am regreta aceasta”. ■ Mircea Iorgulescu se ocupă de proză. □ *Moartea lui Ipu* de Titus Popovici: „Titus Popovici revine în actualitate cu o narațiune de mici dimensiuni. Faptul este de natură să surprindă. Se acreditase, mai mult ori

mai puțin tacit, ideea că Titus Popovici este un scriitor epuizat, ce se lasă purtat de carul triumfal al unei glorii timpurii: prozatorul nu avea încă treizeci și cinci de ani când opera sa devenise obiect de studiu în școli și la universitate. Nerăbdarea s-a transformat încet în scepticism atunci când scriitorul a ieșit din ritmul alert al începutului de carieră și de aici s-a ajuns repede la o certitudine care este brusc infirmată, pentru că *Moartea lui Ipu* este o nuvelă întru totul remarcabilă”. □ *Domnișoara cu miozotis* de Adriana Iliescu: „Un roman impecabil sub aspect compozițional a scris Adriana Iliescu, însă faptul că această observație se impune cu atâta putere încât devine un punct de plecare al comentariului ascunde și cea mai importantă obiecție”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu prezintă volumul de critică *Interpretări critice* de Valeriu Cristea: „Cine parcurge volumul lui Valeriu Cristea are posibilitatea să constate repede că spiritul se mișcă aici într-o zonă cu adevărat înaltă și curată. Tânărul critic ne apare format la școala unor bune lecturi, clasice și moderne, asimilate efectiv; mărturie stau lucrurile pline de miez, spuse de el, cu privire la Swift, Dostoevski, Kafka, Arghezi, Sadoveanu, Italo Svevo sau Virginia Woolf. Și finețea formulării reflecțiilor vine să certifice în cazul de față nivelul intelectual al comentariului. Valeriu Cristea reușește să fie substanțial, rămânând limpede, subtil în interpretări, evitând obscuritatea și delirul dodonic pe care îl practică atâția confrăți ai săi”. ■ Sunt publicate prozele *Casa pictorului* de Dana Dumitriu și *Explorări* de Alexandru George. □ Versurile din acest număr aparțin lui Dragoș Vrâncianu (*Corabia*), Ion Horea (*Vinerea seacă; Urme; Când plec; Un semn; Parcă zăpezi; Și ascult; A trecut*), Ion Iuga (*Haremurile rare; În dorul uitării; Balanța pentru daruri; Treime; Răsăritul grădinii*), Cezar Ivănescu (*Invocație; Moartea baladistului Kitinam; Bocet; Balada săminței de grâu; Inocența; Balada cerului roșu*), Marin Tarangul (*Poate că vine; Galbene ceaiuri; Lumina flautului; Între mâinile somnului; Atunci când o zi; Lumina vulpii; Mare de durere*), Paul Tutungiu (*Elegia strigată; Elegia Stalagmitei; Lacrima lui Șincai; Balada fătului cu lance; Magnetismul*), Leonid Dimov (*Colocviu; Existențială; Optimism*). ■ În *Ce e nou în cultura sovietică* citim: despre *Proiecte literare*, „La întrebarea: Ce veți publica în 1971?, pe care le-a adresat-o «România literară», cu prilejul sfârșitului de an, răspund 17 critici, poeți, romancieri și traducători sovietici”: Galina Serebriakova, Vasili Rosliakov, Andrei Voznesenski, Evgheni Sidorov, Vasili Axionov, Oles Goncear, Zoya Boguslavskaya, Tatiana Ivanova, Grigorii Baklanov, Tamara Motiliovă, Iuri Kojevnikov, Kiril Kovaldji, Gleb Gorișin, Vladimir Toropîghin, Valentin Kataev, Alexandr Bek, Serghei Sartakov; Tatiana Nicolescu semnează *Două profiluri lirice: Rimma Kazakova – Maia Borisova*; Igor Block semnează *Simonov încheie un ciclu*; Leonida Teodorescu – *Istoria ca personaj*; T. Caranfil realizează un interviu cu Vladimir Naumov, „*Lucrăm ca frații Goncourt*”. □ Alexandru Bogdan semnează traducerile din: Maia Borisova (*Ploaie cu soare – fragment*) și Rimma Kazakova (*Poezia*). ■ În *Corespondențe din El-*

veția, R.F. a Germaniei pentru «România literară» citim: *Elveția literară* de Manfred Gsteiger și *Literatura devenise agitație...* de Horst Bingel. ■ Vasile Nicolescu publică eseu *Apollinaire sau vocația modernității*.

● [„Tribuna”, nr. 52] Numărul debutează cu o piesă de istorie veche, în care Hadrian, fiul lui Constantin Daicoviciu, scrie despre aventurile lui Tiberiu Claudius Maximus în Dacia. ■ Pe aceeași pagină, Geo Șerban scrie despre *Sadoveanu, rapsodul*. Deși redundant în encomionul pe care-l exprimă, la un moment dat textul pune în evidență o povestire, *Emigranții la Brazilia*, care dă seama de comuniunea omului cu natura în proza sadoveniană. ■ Din cronică lui Ion Vlad la ultimul volum de teorie literară semnat de Silvian Iosifescu, *Construcție și lectură* (Ed. Univers, 1970), nu aflăm prea multe despre originalitatea cercetării autorului, afară de ideea de a asocia genurile literare unor atitudini: „genuri-atitudini”. Altfel, teoria literară este văzută aici ca un discurs ordonator și clasificator, prin care literatura poate fi înțeleasă mai bine, atât în istorie cât și sincron, ca un tablou de elemente aflate în interacțiune. Mai sunt amintiți în articol Marian Popa și Sorin Alexandrescu, dar mai ales Tudor Vianu. Și o serie de nume care stau sub semnul „sociologiei”, de la Jakobson la Barthes și la Umberto Eco. Cea mai reușită parte a volumului, apreciază criticul, este cea care ține de lectură, făcând din Iosifescu, în pas cu evoluțiile teoriei literaturii continentale, un teoretician al receptării și un poetician modern. ■ Mircea Tomuș scrie despre volumul de eseuri al lui Al. Philippide, *Considerații confortabile* (Eminescu, 1970). De ce confortabile? Pentru că Philippide, ca poet, reușește să desfacă metoda de creație a operelor despre care scrie. Cartea cuprinde și exprimări aforistice, care la Philippide devin jurnal. A doua carte comentată este cea a lui Matei Călinescu, *Eseuri despre literatura modernă* (Ed. Eminescu, 1970). Mircea Tomuș crede că o „ceartă de idei” între el și autorul cărții pe care o recenzează nu-și are rostul, numindu-l pe Călinescu „interesant”, pentru ca imediat să remarce atât „informație bogată, rigoare teoretică” și „pasiunea dezbaterii”, situându-l în descendența lui Călinescu, Vianu și Ralea. Pe de altă parte, comentariul lui Tomuș nu reușește să tragă altă concluzie din lectura volumului cu excepția aceleia că atât poeme, cât și proza și critica autorului „reprezintă o unitate ținută spre acel ideal al literaturii totale”. ■ Valentin Tașcu publică un eseu numit *Imaginea grafică a romanului Ion*, pornind de la propriile afirmații ale lui L. Rebreanu. Pe scurt, ar fi vorba despre un studiu de design al construcției romanești, în limbajul zilelor noastre. „Grafic, povestea lui Ion se desprinde ca o deviație de buclă dintr-un punct al realului, își dezvoltă circularitatea și se întoarce prin același punct în continuarea liniei inițiale”. Sigur, ideea de pornire este aceea a simetriei construcției romanului *Ion*. ■ Liviu Petrescu continuă ciclul său de reflecții contemporane, cu un text numit *Obsesia vidului*, în care pretextul, dar și obiectul de analiză este romanul *Scarabeul sacru* al lui Aurel Dragoș Munteanu. Fidel programului său de a descoperi o idee dominantă în elaborarea câte unei opere, aici este

vorba despre o obsesie/ teamă de vid, se știe cât de prezentă în istoria culturii europene. *Obsesia vidului* este însă tematizată în registru existențialist, pentru că este vorba despre un personaj (Georges Fotiade) care are sentimentul că trăiește înconjurat de vid. Acest motiv apare și din descrierea viselor personajului. Dar Petrescu consideră că această dimensiune filosofică și inițiatică e prea banală și prea puțin autentică: „o regretabilă dilatare a discursului”. Totuși, criticul concede că scriitura lui A. D. M. se află într-o fază de căutări din care poate rezulta un drum stilistic care să-l identifice ca pe un adevărat scriitor. ■ Un interesant eseu despre... eseu semnează Dumitru Isac, sub titlul *Eseu, joc secund*. „Eseul nu e determinabil prin extensiune nici prin gradul de certitudine a pozițiilor acceptate de eseiști, ci mai degrabă, sub un aspect, prin faptul că ia atitudine într-o problemă și pledează pentru o soluție”. Dar nu e vorba doar de o încercare intelectuală, ci și de un exercițiu stilistic, pentru că eseul e făcut să placă. Spre deosebire de lucrarea academică, eseul presupune asimilarea unei bibliografii pe care autorul o metabolizează în prealabil, și pe care și-o asumă prin înscrierea ei într-un anumit stil. Păcat că acest frumos elogiu al eseului nu are parte de alte exemple în afara unor celebre titluri din Leibniz, Locke și Bergson. □ Grupajului de poeme de Eta Boeriu îi urmează un altul, de Emil Bunea, iar apoi un al treilea – Doina Cetea. Eugen Uricaru publică un fragment de proză, *Rostirea către Ioan*. ■ Cu ocazia nașterii lui I.A. Bassarabescu, Mircea Curticeanu publică trei scrisori către Emil Isac, scrise și trimise în 1930, 1936 și 1937. ■ Articolul lui Mircea Zăciu intitulat *Umori istorico-literare (I)* este o polemică în care ținta principală este absența unor arhive de documente literare, care-l obligă pe istoric să facă apel la tot felul de reviste în redacțiile cărora se mai găsesc documente uitate. O ocazie, aici, de a certa redacția „Amfiteatru”-lui pentru scrisorile lui Blaga publicate în facsimil. Zăciu observă cu multă dreptate că revistele care publică fragmente de scrisori din diverse arhive scriitoricești o fac mai degrabă de dragul autenticității acelor scrisuri, nu pentru a ajuta istoricul literar în munca lui. Ar fi vorba despre o modă despre care scrie un critic francez, Alain Girard, într-o carte despre jurnalul intim, din care Zăciu citează, fiind printre primii critici români care intră în contact cu teoria jurnalului intim. Deși este indicată o urmare, aceasta nu mai apare în numerele următoare. ■ Petre Stoica și Maria Banuș publică o *Antologie a poeziei austriece moderne* (Minerva, BPT, 1970) despre care scrie laudativ Victor Felea. Este o ocazie pentru cititorul român de a găsi similitudini între poezia austriacă și cea românească. ■ Petru Hossu publică o altă polemică, de data aceasta cu Nicolae Balotă care, în pagini memorialistice intitulate *Ecluze* și publicate în „România literară”, nr. 48/ 1970, în care evocă figura profesorilor Ion Chinezu și Henri Michel. Dacă de primul își amintește cu respect, pe ultimul îl „execută”, în pasaje ca acesta: „își investise câștigurile foarte substanțiale [...] în două bordeluri din Marsilia” sau „mi-a deschis printr-un fel de Sesam peștera cu 1001 nopți a Occidentului”. ■ În

paginile de literatură internațională, Vasile Voia scrie despre *Primul congres al scriitorilor vest-germani*. Este o foarte bună introducere în structura Uniunii scriitorilor din R.F.G., organizație înființată în 1969 la inițiativa lui Heinrich Boll și care, deja, a avut inițiative foarte interesante de tip sindical. □ Un alt text important este cel al lui Marcel Corniș-Pop, care, scriind despre *Lirica engleză contemporană*, împarte poezia engleză în cea a „inocenței” și cea a „experienței”. Aflăm apoi de generația „New Signature”, după antologia publicată de Michael Roberts în 1932, și din care fac parte poeți ca Auden, Spender sau C. Day Lewis. Această generație urmează o evoluție din ce în ce mai atentă la experiența subiectivă, până la Dylan Thomas, după care urmează generația *Movement*, care merge în direcția denunțării neo-romantismului interbelic și militează pentru eliminarea sentimentalismului în poezie: o poezie raționalistă, în care primează claritatea și bunul simț. Pop oferă și două poeme, traduse, din Stephen Spender și Tom Hughes.

25 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 8648] Dumitru Micu semnează cronica literară pentru volumul *Alter ego* de Ștefan Augustin Doinaș: „Preocupat de a produce cristale și nu, asemenea lui Mallarmé, doar la zile mari, ci aproape cotidian (judecând fie și numai după numărul considerabil de poezii strânse în acest volum), e fatal ca autorul culegerii *Alter ego* să nu izbutească a le conferi tuturor, o dată cu unghiurile și netezimile voite, și acele reflexe, acele scânteieri ce reprezintă modul suprem al autenticității artistice. Dintotdeauna, Ștefan Aug. Doinaș a profesat un lirism intelectualizat, și-a cenzurat emoția, a trecut-o prin filtrele cerebrale cele mai stricte. La directă comunicare a eului a recurs rareori; de regulă a adoptat baladescul sau alte modalități narative (după cum o atestă, chiar în cartea de față, o seamă de poeme mai vechi – 1941-1956 – unele foarte frumoase, reproduse în anexă) ori a adoptat un ton meditativ impersonal. Ei bine, nu rareori, acest refuz al subiectivității acoperă o efectivă carență emotivă. Întotdeauna impecabile, ca execuție, poemele se înfățișează uneori fără adâncimi, cu suprafețe mate: o răceală parnasiană, o corectitudine crispată suplinesc vibrația deficitară. [...] Cu atitudinile și șesurile sale, noul volum al lui Ștefan Aug. Doinaș se alătură aparițiilor prin care poezia română contemporană se îmbogățește efectiv”.

● [„Contemporanul”, nr. 52] Pe prima pagină, în articolul *Un univers de intelectualitate*, George Ivașcu glosează pe marginea volumului de aforisme apărut cu puțină vreme în urmă și semnat de Alexandru Philippide. ■ În *Repertoriul și cultura cinematografică*, Gelu Ionescu face o retrospectivă a ecranului românesc în 1970, deplângând în același timp lipsa în București a unui cinematograful profilat pe filmul de artă. ■ Sunt prezentate programele de revelion de la TVR și Radio, de către realizatorii lor, Octavian Sava (TVR), respectiv Vasile Poalelungi și George Virgil Stoenescu (Radio). ■ Teodor Mazilu

scrie despre Naționala de handbal masculin, proaspătă campioană mondială. ■ În *Cei trei cavaleri ai mahnirii* (Mihai Ungheanu) se ocupă de trei volume de poezie care sunt, în opinia autorului, cele mai valoroase din 1970: *Poesii* de Mircea Ivănescu, *Inel cu enigmă* de Mihai Ursachi și *Immuri către amurg* de Dan Laurențiu. ■ Toma George Maiorescu poartă cu scriitorul român de limbă maghiară Sütő András o discuție despre romanul acestuia *Un leagăn roșu pe cer*, proaspăt apărut în traducere românească. ■ *Cronica literară* semnată de Nicolae Manolescu prezintă două volume de teatru: *Vin soldații și alte piese* de Gheorghe Astaloș și *Autostop* de Iosif Naghiu. ■ La secțiunea *Teatru* sunt enumerate premiile revistei „Teatrul” pe 1970; printre laureați: Miron Radu Paraschivescu (dramaturgie), Vlad Mugur (regie), Mariana Mihut, Valeria Seciu (interpretare feminină), Mircea Andreescu, Costel Constantin (interpretare masculină). ■ *Cronica dramatică* este consacrată reprezentației de la Teatrul Bulandra, cu *Acești nebuni fățarnici* de T. Mazilu, în regia lui Emil Mandric (în distribuție: Octavian Cotescu, Rodica Tapalagă, Gina Patrichi, Ion Besoiu). Este o cronică laudativă, atât la adresa textului, cât și a montării. ■ O scurtă corespondență, din Paris, a lui Ioan Grigorescu îl readuce în atenția cititorilor pe poetul Miron Radu Paraschivescu, aflat și el în Franța, pentru a-și îngriji sănătatea (poetul avea să moară în scurt timp, în februarie 1971). ■ Apare un interviu pe care Ioan Grigorescu îl i-a lui Roger Boussinot, filmolog de renume, autor al unei *Enciclopedii a cinematografului mondial*. □ Pe aceeași pagină, articolul Ecaterinei Oproiu despre D.I. Suchianu (*Seducătorul*) și o scurtă cronică a lui Călin Căliman la faimosul film *Șarada* (regia: Stanley Donen, cu Audrey Hepburn și Cary Grant). ■ Din Statele Unite, Dan Grigorescu trimite corespondența *Colecționari americani de artă românească*, amintindu-i pe câțiva universitari americani pasionați de folclorul muzical și artizanatul românesc. ■ Grigore Constantinescu (*Emil Ghilels*) își exprimă bucuria de a se fi împărtășit din arta unuia dintre cei mai valoroși pianiști ai secolului XX, în concertul care a cuprins capodoperele beethoveniene *Concertul nr. 3 pentru pian* și *Sonata lunii*. ■ Continuă dezbateră pe marginea Bienalei de arte plastice, ediția 1970: *Optez pentru expoziții cu profil* (Vasile Drăguț) insistă pe caracterul incoerent și neunitar al expoziției, iar *Rostul esențial: promovarea în plină lumină a adevăratelor talente* (N. Argintescu-Amza) îi dă ocazia autorului să constate relativitatea noțiunilor de valoare și ierarhie și să prezinte câteva lucrări și nume de artiști care i-au atras în mod fericit atenția. ■ Sub genericul *Probleme actuale ale arhitecturii și sistematizării*, sunt propuse spre dezbateră cititorilor „Contemporanului” Tezele Raportului Comitetului de conducere al Uniunii Arhitecților din R.S.R. ■ Z. Ornea își propune să prezinte *Cărți despre care nu se scrie*, volumele *Din tradițiile gândirii axiologice românești* de Ion Pascadi și *Filosofie și știință* de Simion Ghiță. □ La rubrica *Pro domo* Alexandru Ivasiuc semnează *Cronică interioară*. ■ La secțiunea *Lumea contemporană* sunt alăturate două nume care țin prima pagină în presa

din Statele Unite și care, deși provin din zone sociale diferite, au multe în comun: Jane Fonda, aflată în plină conștientizare a vocației sale de activist social-politic (implicată mai ales în lupta împotriva războiului din Vietnam) și Angela Davis, profesor universitar, discipol al lui Marcuse, o militantă comunistă de culoare: amândurora li s-au înscenat procese scandaloase (pentru consum de droguri, respectiv pentru participarea la un atentat), deoarece activitatea lor publică era incomodă pentru Administrația Nixon. Articolele sunt preluate din «L'Europeo» (interviu cu Jane Fonda) și „Newsweek” (despre cariera academică a Angelei Davis). □ *Eliberarea unui semn* (autor Eugen Iacob) vorbește despre Régis Debray, jurnalist francez, arestat de guvernul generalului Barrientos pentru participarea la lupta Guerillei conduse de Che Guevara.

• [„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 3] Se tipăresc *Poeme* de Al. Jebeleanu – *Peregrinări*, Petre Stoica – *După această liniște* și I. Negoțescu – *Aceleași umbre*: „dar nu cutez pe sfânta sau cine poate ști/ cuvântul să coboare la strictul ei parfum/ ofrandă nepermisă vigillii ca și cum/ încerci pe spume versul să-l dobândești murind”. ■ Cronicile literare sunt semnate de Marian Popa – *Ingeniosul bine temperat* despre Mircea Horia Simionescu; I. Negoțescu despre Eugen Lovinescu – *Mălureni*; Al. Dima – *Arcadia Odobescului*. □ Marian Popa este din nou entuziasat: „Uitând că m-am jurat să nu mai fac apologii, îmi iau atitudinea cea mai solemn convingătoare de care dispun și îmi permit să afirm cu toată gravitatea: Mircea Horia Simionescu este *cel mai important umorist român* după I.L. Caragiale și Tudor Arghezi, autori pe care-i continuă în spirit și îi prelungește în geniu. Afirmatia cere probabil o argumentare. Nu cred că aş putea găsi ceva mai convingător decât invitația la lectura *Bibliografiei generale*. Cel de-al doilea volum din tetralogia *Ingeniosul bine temperat*, venit după *Dicționarul onomastic* de anul trecut. [...] O asemenea viziune deopotrivă candidă, feroce, superinteligentă și gravă nu putea duce la apariția unei cărți pigmentate strategic cu umor, ci a unui umor care-și anexează o carte. Iar în acest spațiu autorul dovedește că are la îndemână cea mai largă gamă de modalități și procedee, putând oferi exemplificări pentru toate teoriile despre comic, de la Quintilian și Jean Paul până la Escarpit și Charles Mauron. [...] Prefața cărții însăși devine o modalitate artistică ca și trimiterea la subsol sau falsa trimitere în pagină combinată în context cu asteriscul citat. Alte ipostaze caracteristice sunt ireverența față de tabu și seriozitatea în abordarea derizoriului, negarea istorismului prin afirmarea sa pozitivă absolută, mecanizarea umorului și explicarea umanizatoare a mecanicului, descrierea unui fenomen prin asociații contrastive, prin dezvoltarea termenului cu care se asociază, deprinderea cu falsele cauze și cu falsele efecte. [...] Ce va fi după această fascinantă *Bibliografie generală*, în volumele 3 și 4 ale acestei istorii comice generale contemporane? Iată un lucru la care nici nu îndrăznesc să mă gândesc”. ■ O știre despre *Premiile Revistei „Teatrul”* pe 1970. Juriul com-

pus, printre alții, din Aurel Baranga, Eugen Barbu, Laurențiu Fulga, Mihnea Gheorghiu, G. Ivașcu, Valeriu Râpeanu și Radu Popescu – președinte (redactor-șef al revistei „Teatrul”) a decis ca Premiul de dramaturgie să îi revină lui Miron Radu Paraschivescu pentru *Asta-i ciudat* (versiunea 1970), de la Teatrul „Maria Filotti” din Brăila. ■ N. Carandino, în cronica dramatică intitulată *Acești nebuni fățarnici*, se referă la plusurile și minusurile operei lui Teodor Mazilu: „niciodată acest scriitor nu pare mai mărunț decât atunci când se doarește mare... [dar] la piesele lui Teodor Mazilu se râde [...] *Acești nebuni fățarnici* este o piesă de mari ambiții și de mai mult decât onorabile realizări... Piesele lui Teodor Mazilu află în spectacol o împlinire particulară [datorită excelentului regizor de comedie care este Emil Mandric]. Caricaturile dramatice ale lui Teodor Mazilu au deosebit ecou în public, ecou datorat în parte gustului general pentru răzbunările fără risc, pe de altă parte meșteșugului scriitoricesc în arta desprinderii din realitatea fluentă a unor personaje, a unor moravuri și a unor *situații* vii, deși meschine”.

26 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 8649] Sorin Movileanu realizează un interviu cu Ioanichie Olteanu, directorul Editurii Eminescu, având ca subiect *Răspunderea editorului pentru destinele culturii*: „– Care sunt intențiile și perspectivele activității Editurii Eminescu pentru viitorul apropiat? – Aș putea spune că întreaga noastră producție editorială pentru anul următor este concepută sub semnul evenimentului major pe care îl reprezintă apropiata aniversare a semi-centenarului Partidului Comunist Român. Și aceasta cu atât mai mult cu cât cele mai semnificative creații ale literaturii române actuale se inspiră din realitățile contemporane, iar aceste realități poartă amprenta decisivă a activității partidului. Tocmai de aceea, alături de o serie de volume inedite de versuri, proză și teatru, semnate de Paul Anghel, Cezar Baltag, Eugen Barbu, Mihai Beniuc, Emil Botta, Radu Boureanu, Ion Caraion, Lucia Demetrius, Sidonia Drăgușanu, Dan Deșliu, Victor Eftimiu, Ion Gheorghe, Al. Ivan Ghilia, Ion Horea, Eug. Lumezianu, Ileana Mălăncioiu, Gabriela Melinescu, Aurel Dragoș Munteanu, Vasile Nicolescu, M.R. Paraschivescu, Pop Simion, Dumitru Radu Popescu, Marin Preda, Aurel Rău, Zaharia Stancu, Radu Tudoran, Petru Vintilă și alții, ne-am propus să republicăm unele dintre volumele inspirate din lupta în ilegalitate sau de după eliberare a comuniștilor. Vom încredința astfel din nou tiparului *Străinul* lui Titus Popovici, *Facerea lumii* a lui Eugen Barbu, *Întâlnirea* lui Const. Chiriță, teatrul lui Aurel Baranga și al lui Al. Mirodan. Pe lângă semnificația înalt omagială pe care o va avea reeditarea acestor lucrări, trăinicia lor artistică e menită se infirme convingător teoria așa-zisului hiatus în evoluția literaturii contemporane”.

● [„Cronica”, nr. 52] Pe prima pagină, două poezii de Ion Crânguleanu.
 ■ Pagina de *Cărți, cărți, cărți* familiarizează cititorul cu o serie de volume

recent apărute. Zaharia Sângeorzan prezintă volumele de versuri *Na greu' pământului* de Demostene Botez, *Donna Sixtina* de Matei Alexandrescu, *Pe o vârstă de băiat* de Constantin Ștefuriuc și *Cartea regilor* de Florin Mugur. Cel din urmă menționat i se pare comentatorului „neglijat de critică într-un mod cu totul inexplicabil”. Tot aici, Al. Dobrescu scrie despre articolele de istorie literară adunate sub titlul *Glose* de Mircea Zăciu, precum și despre monografia închinată de Teodor Vârgolici lui Mateiu I. Caragiale. □ Versuri de Mihai Ursachi. ■ Hristu Cândroveanu analizează *Poezia lui Horia Ziliu*, conchizând: „Neoromantic în substanță, «prințul trist, cu chip dintr-o baladă» s-a rostit până acum și, probabil, așa va fi și în viitor, într-o subliniată, impecabilă ținută neoclasizantă”. □ *Regula și excepția*, proză de Tudor Octavian. ■ În *Ștefan Petică și tradiția poetică modernă*, Matei Călinescu analizează opiniile poetului simbolist din două articole teoretice despre lirica modernă, *Poezia nouă* și *Transformarea lirice*, ambele apărute în „România jună” în 1909. Comentatorului i se pare cel mai interesant faptul că Petică încearcă să găsească... o tradiție poeziei noi, al cărei reprezentant era. ■ Zaharia Sângeorzan se declară încântat de rafinamentul scriiturii lui Alexandru Paleologu și de ideile ingenioase din cartea sa intitulată *Spiritul și litera*. □ Grupaj de lirică poloneză, în tălmăcirea lui Nicolae Mareș și Ion Caraion. ■ Geo Șerban face o prezentare succintă a poetului André Frénaud (aflat la București pentru lansarea volumului de versuri *Cu ură dragostea mea, poezia*, tradus de Maria Banuș) și propune trei poezii în tălmăcire proprie. ■ Marina Ionescu trece în revistă *Premii literare franceze*: Premiul Goncourt, pentru *Regele arinilor* de Michel Tournier, și Premiul Théophraste-Renaudot, pentru romanul *Isabelle ou l'arrière saison* de Jean Freustié.

● [„Cutezători”, nr. 52] Reținem poemul *Laudă României socialiste* de Constanța Buzea.

● [„Flacăra”, nr. 52] În pagina dedicată *Teatrului*, Sanda Faur scrie o cronică dramatică a piesei *Gâlceville din Chioggia* de C. Goldoni, pusă în scenă, la București, de Dinu Cernescu. □ În *Telegrame*, apare o notă despre intenția lui Pier Paolo Pasolini de a ecraniza *Decameronul*. ■ Henri Wald publică cea de-a doua parte a eseului său, *Structuralismul*. ■ În *Cronica de trei secunde*, Radu Cosașu scrie un articol comemorativ la treizeci de ani de la moartea lui Scott Fitzgerald. ■ La rubrica *Memento, Carte*, semnată de Traian Stoica, se semnalează apariția revistei „Manuscriptum”, editată de Muzeul Literaturii Române, redactor-șef fiind Perpessicius. □ Notă despre tematica volumului de poeme *Duhul pietrelor* de Corneliu Sturzu (Ed. Albatros). ■ Succintă trecere în revistă a ultimelor romane apărute la Eminescu: *Cancerul blond* de Mircea Constantinescu, *Măscăriciul șchiop* de Panait Popescu, *Pasărea care râde* de Marcel Păruș. □ Se semnalează apariția, la Univers, a *Istoriei literare a Greciei antice* de Robert Flacelière, traducere de Mihai Gramatopol, precum și apariția, în colecția „Thalia”, a piesei lui Camil Petrescu, *Danton*. □ Notă

despre volumul lui Victor Săhleanu, *Poem didactic* (Ed. Litera). □ Se semnalează retipărirea, la Eminescu, a romanului *Kimonoul înstelat* de Victor Eftimiu. ■ Succintă prezentare a ultimului număr al revistei „Secolul 20”, dedicat lui Ungaretti. ■ În secțiunea de *Teatru*, apar o serie de note despre punerea în scenă a unui spectacol de poezie dedicat lui Bacovia, *Clavirele plâng în oraș*, la Teatrul „Bacovia” din Bacău, precum și a pieselor *Fetele Didinei* de Victor Eftimiu (Teatrul de revistă și comedie „Ion Vasilescu”), *Clipe de viață* de William Saroyan (Teatrul dramatic Baia Mare), *Nud cu vioară* de Noel Coward (Teatrul de stat din Sibiu), *Surorile Aman* de Sanda Cociulescu (Teatrul Municipal „Maria Filotti” – Brăila).

27 decembrie

• [„Scântea”, nr. 8650] Szemlér Ferenc invocă talentul și, apoi, șansa societății socialiste în discuția despre *Generozitatea și rigorile debutului literar*: „Ceea ce urmează startului ține desigur de talent și de muncă. Dar la linia de start se poate alinia oricine. Pe urmă se va vedea: a cui inimă și plămâni rezistă mai bine, cine are mai multă voință și putere, dar în special caracter și fermitate morală... Iar noi, care stăm pe marginea pistei, dorim ca dintre tinerii care se lansează să reușească cât mai mulți. Cu toate acestea, evocarea vicisitudinii vremurilor apuse nu mi se pare de prisos. Fiindcă azi asigurarea șansei absolut egale în momentul startului, ba chiar grija atentă, oricând gata să înlăture eventualele obstacole de mai târziu, par ceva de la sine înțeles nu numai celor care nu cunosc necazurile și greutățile de odinioară și care, firește, sunt dispuși uneori să le bagatelizeze cu o nepăsătoare ridicare din umeri, dar cu timpul chiar și nouă, celor mai vârstnici, care am pățimit din plin pentru încercările noastre literare și artistice. De parcă posibilitatea debutului și afirmării pe tărâm literar sau artistic ar fi un dar gratuit al naturii, un drept al omului, ceva ce i se cuvine de la sine... Or, darul gratuit al naturii este doar talentul și imperativul lăuntric de a-l cultiva, de a-l valorifica. Nu strică deci, dacă în clipele cele mai fierbinți ale succeselor sau în ceasurile cele mai vitrege ale eșecurilor noastre ne amintim că șansa egală a debutului și a afirmării nu s-a ivit din senin, ci cu prețul luptei revoluționare pline de grele jertfe, dusă ani și decenii de-a rândul, că această realitate a zilelor noastre este o urmare firească a dezvoltării societății socialiste”. ■ Apar două *Adnotări* □ *Inițiativă editorială* de E. Vasilescu: „În procesul amplu de editare a cărții românești desfășurat în ultimul timp cu sporită grijă pentru conservarea și difuzarea operelor reprezentative ale culturii românești, un loc de frunte – așa cum pe bună dreptate o cer valoarea și imensa prețuire publică – i se rezervă tipăririi genialei creații eminesciene. De curând, acțiunilor de editare binecunoscute li se adaugă volumul *Despre cultură și artă*, apărut sub îngrijirea lui D. Irimia la Editura «Junimea» din Iași. În această culegere sunt cuprinse articole despre cultură, literatură, artă, teatru sau lingvistică, scrise de Eminescu de-a lungul vieții. [...] Indiscu-

tabilă, oportunitatea inițiativei Editurii «Junimea», merită un ecou favorabil. Ea poate constitui totodată și un îndemn pentru noi inițiative destinate aducerii la îndemâna publicului a noi texte, mai puțin accesibile, din creația unor autori de valoare”. □ *Lectura periodice* de Emilia Pușcariu: „Se știe că fondul de periodice (reviste și ziare) al Bibliotecii Academiei este amenințat cu degradarea datorită îndelungatei folosiri, cât și neglijenței cititorilor certați cu disciplina. O măsură pentru protejarea neîntârziată a fondului de periodice se impunea de multă vreme. Măsura a venit. Treptat, a fost retras accesul cititorilor de la consultarea anumitor colecții, ziarele și revistele fiind microfilmate. O sală special amenajată dispune de aparate cu ajutorul cărora se face lectura filmelor. Operațiunea e în curs, cunoscând o cadență apreciată ca accelerată. Probabil că într-un an-doi o bună parte din periodicele care reclamă asemenea acțiuni salvatoare vor fi microfilmate. Acțiunea Bibliotecii Academiei este mai mult decât salutară. Numai că soluția, așa cum e aplicată acum, este – în detaliile ei – stânjenitoare pentru cititorii interesați. În primul rând pentru că periodicele au fost fotografiate pe filme de slabă calitate, iar aparatele cu care se face lectura nu funcționează în condiții optime. Apoi, unele periodice microfilmate erau la data când au fost fotografiate într-un grad avansat de deteriorare, iar altele îngălbenite de vreme. Din această cauză, multe asemenea microfilme sunt acum – nu e nici o exagerare – pur și simplu ilizibile. Un alt inconvenient: sala de microfilme este înzestrată doar cu cinci aparate, dintre care unul este defect de câteva luni. Practic, deci, doar patru cititori pot consulta în același timp periodicele microfilmate la Biblioteca Academiei. Adăugând faptul că după amiaza (mai exact de la orele 14 încolo) sala de microfilme este închisă – deci cercetătorilor care au de îndeplinit alte îndatoriri dimineața li se refuză în mod implicit accesul – este evident că numărul celor ce pot studia periodicele microfilmate este mult prea mic în raport cu solicitările. Lucrurile, privite în evoluția lor, se vor complica și mai mult, întrucât operațiunea microfilmării e în toi și va cuprinde în aria sa aproape tot fondul de periodice al Bibliotecii Academiei”.

29 decembrie

• [„Scânteia”, nr. 8652] H. Stănescu scrie despre *Cărți românești în limba germană*: „Editurii Kriterion îi revine nu numai îndatorirea de a tipări cărți scrise în limbile naționalităților conlocuitoare – cele mai reprezentative urmând a fi traduse și în limba română – ci și aceea de a asigura traducerea celor mai de seamă creații ale literaturii române în limbile maghiară, germană sau sârbă. Astfel, Editura Kriterion își aduce contribuția la mai buna cunoaștere a valorilor literaturii noastre, la popularizarea lor peste hotare. Volumele recent tipărite în limba germană ilustrează o dată în plus posibilitățile de care editura dispune în această direcție. Să amintim, de pildă, romanul lui Cezar Petrescu, *Aurul negru*, apărut în traducerea competentă a lui Thea Constantinides. Este

de remarcat faptul că opera lui Cezar Petrescu, care și-a găsit relativ de timpuriu traducători competenți în alte limbi de circulație, a fost prezentată mai târziu și mai rar în limba germană; de aceea versiunea de față a *Aurului negru* este mai mult decât binevenită, ea completând o resimțită lacună. Și din monumentală operă a lui Mihail Sadoveanu, traduceri în limba germană au fost destul de târzii și sporadice, în perioada dintre cele două războaie, singura realizare temeinică fiind aceea a lui Harald Krasser, publicată la München, în 1936, sub titlul *Femeia lui Nechifor Lipan* și reeditată de atunci de repetate ori, în țară și străinătate. Începând însă cu *Mitrea Cocor*, în traducerea lui Oscar Walter Cisek, aproape că nu a fost an în care să nu apară o carte sau alta din tezaurul sadovenian, la noi sau dincolo de hotare, ca de exemplu *Neamul Șoimăreștilor* apărut în 1969 în editura berlineză «Verlag de Nation» (R.D.G.). În colaborare cu aceeași editură, Kriterion a scos acum *Nunta domniței Ruxandra*, traducerea romanului aparținându-i tot lui Thea Constantinides. În fine, ultima dintre aceste recente apariții, romanul științifico-fantastic *Orașe scufundate* de Felix Aderca, apare în traducerea lui Erich Mesch în colecția «Ferienbücher» (Cărțile pentru vacanță), serie de largă popularitate, programată a cuprinde circa șapte titluri pe an. [...] Urmând unor volume ca *Iubire magică* de Vasile Voiculescu și *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu, publicate de editura Kriterion la începutul anului, cele trei cărți amintite mai sus vădesc seriozitatea cu care se pășește pe calea popularizării literaturii române în rândurile naționalităților conlocuitoare cât și peste hotare”. ■ Dinu Săraru prezintă volumul *Adevăr și fantezie* de Dorina Rădulescu: „Întâlnim aici plăcerea de a povesti însoțită de darul viu al evocării, când cuvintele capătă relief și culoare, când din câteva linii un portret se însuflețește și reușește să ne devină familiar. În sfârșit, se cuvine să subliniem, în încheierea acestor succinte însemnări, înclinația relevabilă a autoarei spre șlefuirea poetică a frazei. Nu întâmplător, de altfel, volumul se deschide cu o poezie”. ■ Nicolae Balotă se ocupă de *Antologia poeziei braziliene*: „Descoperim cu încântare în acest elegant volum poezia unei țări-continent. Urmărim o întreagă evoluție a lirismului, de la formele ei renascentiste și baroce, prin romantism și simbolism, până la formele cele mai înaintate ale poeziei contemporane. [...] Câte revelații ne oferă această antologie! Tendențe, curente diverse în care recunoaștem climatul european al poeziei, programe și arte poetice ale secolelor trecute se manifestă în poezia braziliană altfel decât în literaturile cunoscute nouă, ale Europei. Fondul însuși autohton al culturii primitive din Brazilia este altul. Găsim, împletite, pentru noi în modul cel mai surprinzător, elemente cultiste, și motive ce aparțin universului arhaic al culturii indiene ori negre. [...] Poetul Darie Novăceanu se dovedește a fi, prin această antologie, un traducător talentat. Notele sale biobibliografice – deși sumare – sunt deosebit de prețioase, aducând o serie de informații esențiale cu privire la poezia braziliană”.

• [„Albina”, nr. 52] Apare editorialul *XII*, nesemnat: „Să bem din vinul vieții bune, stă scris în legea cea mare a libertății. De veacuri lungi am luptat și am învins. Edificiul întinericului, cu regii lui de toate neamurile, s-a pierdut în neant. Sub drapele de argint, poporul român înalță o viață nouă. Un cincinal glorios (1966-1970) predă ștafeta altuia (1971-1975), dorindu-i un chip și mai frumos, în plin noroc și în plină lumină. [...] Să ridicăm paharul inimii pentru Republica noastră, Republica Socialistă România. Noapte bună An vechi! Adio! Bună dimineața An Nou!”. ■ I. Radu publică *Retrospectivă '70 Perspectivă '71*: „Anul de care ne despărțim s-a înscris și în viața cultural-artistică din satele noastre, ca un an rodnic, cu multiple și frumoase realizări. O privire retrospectivă – chiar și sumară – asupra anului cultural 1970 ne evocă imaginea unui peisaj cultural bogat și variat, cu manifestări interesante și de o înaltă ținută. [...] Planurile pentru perioada de iarnă a așezămintelor culturale sătești, precum și măsurile ce au fost luate, prefigurează un an cu o bogată activitate culturală”. ■ Sub semnătura M. C. apare textul *Cartea și cititorii ei*, despre planurile bibliotecii comunale Șag din județul Timiș, pe perioada de iarnă. ■ Șerban Nedelcu publică în rubrica sa textul despre *Venituri garantate*: „În cuvântarea sa la încheierea lucrărilor Plenarei C.C. al P.C.R. din 16 decembrie 1970, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta că este necesar să acționăm cu toată perseverența în vederea traducerii integrale în fapt, a măsurilor preconizate pentru dezvoltarea susținută a agriculturii noastre socialiste, pentru creșterea contribuției sale la progresul economiei naționale, sporirea nivelului de trai al țărănimii și al întregului popor. Unele dintre aceste măsuri sunt acelea de cointeresare materială a membrilor cooperativelor de producție, prin înlăturarea vechiului sistem de remunerație (zile-muncă) și prin adoptarea unor noi forme”. ■ M. Vulpe semnează *Bilanț sentimental*: „Și vine anul nou... Chiar și pentru ziariști, care, de altfel, nu scapă prilejul să tragă linie și să adune. Și să constate că, în domeniul de care s-au ocupat s-a mai întâmplat cutare și cutare realizare. Cifrele curg, se înșiră, închizând în aritmetică rece realizări fierbinți. Sunt sintezele de sfârșit de an, socoteala gospodărească a izbânzii. Dar, după ce le așterni pe hârtie, îți mai rămân ceva: senzația că n-ai spus tot. Așa începe alt bilanț – bilanțul sentimental”. ■ V. Toso publică *Scrisoare pentru Grindu*. ■ Versuri semnează Victor Eftimiu (*Monarhiile*: „Căzut-au monarhiile, o plagă/ Pe bieteale noroade oropsite,/ Menindu-le amarnice ursite,/ Sleindu-le și cea din urmă vlagă.”) și Vladimir Bârna (*E una țara*: „Și sub mărețe flamuri de partid/ L-am întâlnit cu frunțile-nălțate;/ E una țara! Slove de granit/ Îi scriu deviza-n fapte: Libertate!”). ■ Alături apar *Nestemate folclorice*: textul despre *Obiceiuri de iarnă* de Stanca Fotino și două cântece – *Zboară, zboară pe lângă cer* și *În ostrov de mare*, din colecția Marin Porumbescu.

30 decembrie

• [„Scânțea”, nr. 8653] Sub mesajul *Slăvită fii Românie socialistă vatră străbună patria împlinirilor noastre!* apare textul *Trăiască Republica!* nesem-

nat: „În ziua de sărbătoare a Republicii noastre, la 30 decembrie 1970, privim la anii care vin. Ne așteaptă alte și alte victorii ale muncii, ale creației, ale inteligenței și talentului. Planurile pe care partidul le-a desfășurat în fața poporului sunt, înainte de orice, fresca înălțătoare a zilei de mâine, așa cum o dorește însuși poporul. Pentru împlinirea ei vom da tot ce avem mai bun în noi, vom munci fără preget, zi și noapte, uniți în jurul steagului nostru, Partidul Comunist, ca un singur om”. ■ Sub titlul *Unești voința țării, sub steagul tău, partid!* citim mai multe mesaje ale scriitorilor: □ Radu Selejan publică poezia *Partid*: „Tu dat-ai sens vieții/ ARIPILO/ orizonturi largi”. □ Alexandru Ivasiuc, *Dialogul viu, neîntrerupt*: „Patria, Partidul, Poporul nu pot fi înțelese decât împreună, ca laturi ale aceleiași realități. Pentru că România este România socialistă, cea de astăzi, formată istoric prin eforturile conjugate ale multor generații, indisolubil legată de noțiunea de popor, de națiune socialistă, căpătând un sens și fiind organizată și cristalizată de către partidul comunist. [...] De aceea, unitatea dintre patrie, popor și partid reprezintă un țel permanent pentru noi toți, o cheazășie a realizării politicii patriotice a partidului nostru comunist, a edificării socialiste a patriei”. □ Titus Popovici, *O politică întotdeauna întemeiată pe adevăr*: „Partidul nostru și-a câștigat încrederea deplină și fără rezerve a poporului român pentru că a făcut din adevăr, la bine și la greu, una din componentele principale ale politicii sale. Nu făgăduielile fără acoperire, oricât de înălțătoare ar fi putut fi ele, au generat această încredere, ci arătarea deschisă, bărbătească – așa cum e obișnuit poporul nostru să i se spună adevărul – a tuturor greutăților care urmau a fi biruite sau care apăreau pe parcursul unei construcții multilaterale fără precedent. Iar drumul urmat, calea de rezolvare au izvorât și izvorăsc dintr-o permanentă consultare cu întregul popor, din atragerea tuturor la discutarea, analizarea problemelor celor mai spinoase, dintr-o permanentă fuziune morală și sufletească – realități cu atât mai pregnante în anii ce au urmat Congreselor al IX-lea și al X-lea ale partidului, care au marcat o nouă etapă în viața întregii țări, a poporului nostru”. □ Al. Andrițoiu semnează poezia *Plaiul*: „Prin timpul roșu care ți-l visai/ nimbă de zori, părtaș cu trandafirii,/ ți se înalță sufletescul plai/ spre zona clară a desăvârșirii./ Din cinci în cinci, se-nalță vârsta ta,/ prin ciclurile timpului, rotate”. □ Virgil Teodorescu publică poezia *Popasul orelor*: „Te vezi într-o frântură de privire/ Ca un cuvânt păstrat în amintire,/ Întreg și drept,/ Pe care-l porți ca pe-un lămpaș la piept”. □ Hajdu Gyözö, *Cu cinste, credință, și dragoste*: „Da, noi, maghiarii din România, suntem într-adevăr acasă în România socialistă. Ce înseamnă acest crez? Nespun de mult. Înseamnă viața, pacea, dreptul la muncă, egalitatea în drepturi; înseamnă demnitatea noastră omească, desăvârșirea existenței noastre naționale, dragostea pentru limba noastră maternă; înseamnă școlile noastre maghiare, teatrele, editurile, ziarele și revistele noastre, arta noastră plastică și muzica noastră, înflorirea culturii naționalității maghiare, o dată cu cultura poporului român. Iar pentru noi, scriito-

rii maghiari din România, faptul că suntem acasă, aici, înseamnă fidelitatea noastră față de tradițiile progresiste ale naționalității noastre, fidelitatea și frăția față de poporul român, față de tradițiile culturale ale acestui popor, din a cărui mare familie facem parte”. □ Constantin Chiriță, *E bine să ne amin-tim...*: „Nu ne-am lăsat pe seama hazardului. E o matematică precisă a dezvoltării acestei țări. Și când ne-am numărat, la început, realizările pe degete, tot matematică am făcut. Astăzi le numărăm cu computerele. Astăzi dimensiunile lor sunt cu mult mai mari decât cutezanța noastră de odinioară. Astăzi le deslușim contururi mai ferme, mai încăpătoare în documentele partidului, în Direc-tivele Congresului al X-lea. Și atunci, și acum am slăvit și slăvim matematica aceasta a creației”. □ Ion Crânguleanu publică versuri *Patriei, imn*: „Fie ca dintr-un ram întins/ Și dintr-un munte alb/ Dintr-un izvor/ Dintr-o cărare albă/ dintr-un răsărit de soare”.

• **[„Săptămâna Culturală a Capitalei”, nr. 4]** Din sumar: poemele *Ve-ghia ariei* de C.D. Zeletin, *Ziarul* de N. Prelipceanu, *Madrigal* – Camil Baltazar, *Dinspre frig* – Dinu Ianculescu, *Spadă* – Traian Iancu; N. Carandino – *Integritatea și primatul textului* (despre „scandalul” I.D. Sârbu); Mihai Adam – *Cartea 1971*; Marian Popa – *Moartea lui Orfeu*; I. Negoîtescu despre *Thomas Mann* – *metamorfoze*. ■ 11 critici propun (într-o „anchetă fulger” pe tema *Ce cărți de poezie propuneți la Premiul Uniunii Scriitorilor pe 1970*) volumele reprezentative ale anului. □ Ov. S. Crohmălniceanu: *Versuri* de Emil Bruma-ru. □ Dumitru Micu: „*În dulcele...*” de Nichita Stănescu. □ Eugen Simion afirmă următoarele: „Cred că ar trebui să i se dea un premiu poetei Ana Blan-diana pentru ultimul său volum *A treia taină* și pentru întreaga sa activitate literară”. □ Al. Căprariu: *Orga de mesteceni* de Ion Brad. □ M.N. Rusu: *Mai mult ca plânsul* de Ion Gheorghe. □ C. Regman: *Alter ego* de Șt. Augustin Doinaș. □ Ioana Crețulescu: *Substratum* de Dan Mutașcu. □ Zaharia Sânge-orzan: *Inel cu enigmă* de Mihai Ursachi. □ Constantin Călin: *Inel cu enigmă* de Mihai Ursachi. □ Marin Sorescu: *Agonice* de Constanța Buzea. □ M. Vai-da susține: „Poezia anului 1970 e cam manieristică. Propun totuși *Cârțița și aproapele* de Ion Caraion și *Mai mult ca plânsul* de Ion Gheorghe”. ■ I. Ne-goîtescu scrie despre Alexandru Paleologu și al său excelent volum de debut (la 52 de ani!) *Spiritul și litera – Un scriitor pentru critici*: „Nu din subțire violenție, așadar, nu din complex de superioritate cu grație acoperit, și-a subin-titulat Alexandru Paleologu prima sa carte *Încercări de pseudocritică...* «*Pse-udocritică*» într-adevăr, fiindcă autorul acestor încercări nu este un critic ci un scriitor. Criticul își realizează vocația prin adâncă sa ancorare în lumea valori-lor imediat actuale. El simte nevoia imperioasă de a fi perfect contemporan cu contemporanii săi imediați pentru a-i aproba sau a-i respinge, dialogând direct cu dâșii. Sau, dacă se ocupă de cei din trecut, o face prin prisma celor de azi, inventându-și sau apropiindu-și metode conforme cu sensibilitatea și preocu-pările contemporanilor. Eseiul se uită în oglindă, ca să vadă pe ceilalți. Criti-

cul vrea ca ceilalți, când se uită în oglindă, să-l vadă pe el”. ■ În aceeași pagină, în cronica *Detectivul Arthur H. Zalis* vorbește despre modernitatea poeziei debutantului Emil Brumaru. □ Tot în acest număr apar: un roman foileton de Paul Nicolae Mihail, *Potirul Sfântului Pancrațiu; Jurnalul unui caricaturist* – Neagu Rădulescu; Rubrica lui M.H. Simionescu – *Două versuri* și a lui Romulus Vulpescu – *Pioneză*. ■ Emil Manu aduce în discuție câteva aspecte ale *anului politic 1970 versus cultura 1970* (articol tip bilanț): un an bogat în retrospectivă lirice – Nichita Stănescu, Dimitrie Stelaru, în reveniri – Zaharia Stancu, *Cântec șoptit*; volumele lui Doinaș, Caraion, I. Brad, Dimov; cu debuturi semnificative – E. Brumaru, D. Mutașcu, M. Ursachi, Monica Pillat și cărți „aplaudate exegetic”, Mircea Ivănescu – *Poeme*; Marin Sorescu – *Tușiți*; în proză s-a discutat despre *Cearta* lui Al. Piru, romanul lui Petru Popescu – *Prins* (fiind punctate alte volume importante: *Moartea lui Orfeu* de L. Fulga, *Păsările* de Al. Ivasiuc, *Moartea lui Ipu* – îl readuce pe Titus Popovici în actualitate); debuturi „mature”: Bujor Nedelcovici, Radu Petrescu; eseuri – *Conceptul modern de poezie* de Matei Călinescu; *Spiritul și litera* – Al. Paleologu; critică: N. Manolescu, *Contradicția lui Maiorescu*, „un eveniment literar”, *Poezia lui Eminescu* – I. Negoțescu, *Labirintul* lui N. Balotă, *Prozatorii de azi* – G. Dimisianu; debutul lui Al. George; în domeniul istoriei literare – ediția critică a poeziei lui Ion Barbu (îngrijită de Romulus Vulpescu). Mai sunt remarcate: monografia lui M. Petroveanu – *Bacovia*; *Correspondența* lui Tudor Vianu, „remarcabila” ediție a operei dramatice a lui Blaga, „epuizată în câteva ore”; în 1970 a murit Vladimir Streinu; cele mai discutate spectacole de teatru – *Cui i-e frică de Virginia Wolf?* și *Regele Lear*; la Praga, Dinu Cernescu a prezentat cu succes *D-ale carnavalului*; dintre autorii mai tineri, Marin Sorescu a fost prezent pe scena câtorva teatre occidentale etc. ■ Se deschide o dezbatere prin grupajul *Primatul textului – Masa rotundă a Săptămânii* (text prescurtat, un fel de rezumat al întâlnirii, sub semnătura *Argus*). Au participat: Radu Popescu, Nicolae Carandino, Andrei Băleanu, Dinu Săraru, Romulus Vulpescu, Geo Saizescu, Theodor Mănescu, I.D. Sârbu și alții. N. Carandino propune tema discuției: *Primatul textului în fața primejdiei denaturării, în regie și interpretare întâlnite tot mai des pe scenele noastre*. Totul pornește de la plângerea lui I.D. Sârbu („protestul împotriva amputărilor și denaturărilor făcute de regizor”), căruia Teatrul de Comedie i-a pus în scenă piesa *Arca Bunei Speranțe* în viziunea lui Geo Berechet... Unii sunt de partea lui Sârbu și îl acuză pe regizor de modernism, alții cred că textul *Arcei* era demodat și de fapt succesul piesei „masacrate” a venit doar din inspirația regizorului... „până și critici ex-marxiști ca Băleanu, Șelmaru, A. Strihan au devenit în ultimii 20 de ani extrem de deschiși, permițând ceea ce nu o puteau face în anii dogmatici: scene facile, gratuitatea unor piese...”. N. Carandino fixează în textul său *Integritatea și primatul textului*, câteva coordonate ale mesei rotunde organizată de „Săptămâna”. □ Concluzia: „Raportul text-spectacol e una din temele cele

mai comentate în seminariile de teatrologie. [...] Pornind de la un pretext oferit de actualitate, am privit lucrurile sub unghiul lor particular, românesc. Un autor dramatic (I.D. Sârbu) s-a plâns într-un interviu public împotriva felului în care textul său (*Arca bunei speranțe*) ar fi fost «falsificat» de una din cele mai importante scene ale țării (Teatrul de comedie). Am sărit în apărarea scriitorului... și în acest sens credem că este absolut inadmisibil ca între mult huli-tul autor dramatic original și public să se interpună vreo ignoranță, vreo incompetență sau rea-voință. Este inadmisibil ca un regizor [...] să-și asume dreptul de a tăia, de a adăuga sau de a prefăce împotriva voinței autorului un text pe care l-a primit spre montare și nu spre mutilare. Avem satisfacția de a constata că principiul amestecului unilateral nu a găsit apărător. [...] Admirabila formulă a modernismului de ieri și dintotdeauna [*n.b.* – Adolphe Apple: regia proiectează în spațiu ceea ce scriitorul a proiectat în timp] acordă regiei libertăți firești, subliniind însă în același timp, un *primat* și o *dependență*”.

□ Romulus Vulpescu: „Avem condiții admirabile oferite de Stat dar ne batem joc de ele [...]. Există destule aberații pe scenele noastre și cred că s-a mers cu îndrăzneala prea departe: se combină acte și piese dispartate ale unor autori decedați, încasându-se bani buni. E inadmisibil să-l prelucrezi pe Alecsandri în maniera lui Alecu Popovici, când el însuși, Alecsandri, e autor de teatru! Eu am avut un mare respect pentru textul lui Caragiale când l-am pus în scenă la Ploiești. Am insistat până și la virgule, pentru că trebuie spus că mai există regizori români care pun virgulă între subiect și predicat – de altfel și scriitori destui! – ceea ce spune multe. Mi-a plăcut *Troilus*, dar nu trebuia spus: Shakespeare, trebuia spus *un spectacol după Shakespeare, în viziunea Esrig*. Dacă un regizor tânăr vrea să se facă de râs, să se facă de râs pe un text propriu! Pe urmă mi se pare jignitor să spui: să încurajăm dramaturgia română! Da' ce, e cocoșată, n-are mamă, trebuie trecută clasa? Cum e, cum nu, dramaturgia noastră are 5-6 dramaturgi de clasă mondială, nu mai slabi decât alții de aiurea. Și dacă avem și noi proștii noștri, ce trebuie să facem atâta caz? Proști se află pe toate meridianele. Dacă mai mergem mult cu ceea ce s-a numit aici mistifi-carea textelor ne vom trezi cu o piesă care va fi o combinație dintre Camil Petrescu și Constantin Theodorian: merg împreună! Teatrul se făcea odată pentru elite, dar venea să-l vadă toată lumea. Acum facem teatru pentru toată lumea, dar vin să-l vadă doar snobii!...”.

□ Dinu Săraru constată că nu există o dependență între teatru și societate, teatrul oricum exprimă societatea: „Caragiale avea și el oroare de a se lăsa interpretat de regizori ca și Camil Petrescu, dar asta nu înseamnă că Pintilie l-a deservit pe primul interpretându-l în felul său – deși asta l-ar fi înfuriat teribil pe nenea Iancu. [...] După părerea criticului ar fi o tragedie să nu existe acest conflict între regie și autor, pentru că lucrurile ar stagna. [...] Mai există și tendința care-i duce pe autori înșiși la texte inexplicabile din dorința de a fi moderni cu orice preț. Asta se numește a contemporaneiza. Contemporaneizăm pe oricine și oricum. Dovada că regia e abuzivă, e

și faptul că autori ca Everac și Baranga și-au pus unele piese în scenă și nu la modul cel mai rău. Trebuie apărat primatul textului dar nu numai al textului românesc, e cazul să fie apărați și clasicii. Regizori de-ai noștri au avut succese mari cu texte complete, fără amputări – și atunci?”. □ Nu s-a tras nicio concluzie, articolele celor care au vorbit vor fi publicate în numerele viitoare din 1971.

● [„**Viața studentescă**”, nr. 44] M. Beniuc este prezent la rubrica *A patriei cinstire*, prin poemul *Cu brațul ridicat*: „Ei o grăiră clar și răspicat/ Ca buciume ori zângănit de arme,/ Ori poate că șoptit și trăgănat/ Ca mama când odorul și-l adoarme. [...] Da-i strălucirea șarjei de oțel./ Tăria din metalele călite,/ Da-i fiecărei vorbe-a tale un țel/ Intru slăvirea patriei iubite”. ■ 7 arte în 70 – Anul editorial 1970 – Scurtă ochire retrospectivă (semnată Critic), respectiv *Stagiunea teatrală – la anul și la mulți ani* (sub pseudonimul Popescu Argus) reprezintă o trecere în revistă în manieră ironic-polemică a superlativelor culturale ale anului 1970: „S-a spus că anul 1970 e anul poeziei și nu e adevărat. Scriitorii s-au dovedit foarte receptivi la o mulțime de alte lucruri, de pildă, la viața secretă a animalelor, la micile lor griji și nevoi de zi cu zi, astfel că preocupările de ordin veterinar, studiile despre păsăret și asemănătoare continuă: *Căinele înlăcrimat* – Ilie Constantin, *Vulturii de foc* – Al. Mitru, *Racul, Animale bolnave, Scarabeu sacru, Păsările...* iar dintr-o pasăre rară numai *O aripă și un picior* (Marin Sorescu)... cu interes egal au fost atacate probleme de spațiu locativ (*Locatarii din strada Fecioarei* de Ovidiu Genaru...), chestiuni agricole... mai mulți autori par interesați de astronomie: cineva caută o stea, un altul cercetează niște planete albastre, altcineva umblă după astrul nimănui... surprinde neplăcut abundența literaturii filantropice, diferite cărți despre praznice, parastase, înmormântări, învieri, binefaceri, ucideri și năluciri: *Moartea lui Orfeu, Moartea lui Ipu, Proteze, Un biet bunic și-o biată crimă, Recviem într-un cimitir de mașini* etc. etc... sau scrieri despre întâmplări ciudate și ne semnificative, monștri, curiozități, hop și eu cu țața Lina: *Ninsoarea neagră, Mai mult că plânsul, Fata de lut, Coline cu demoni, De ce văd invers?, Un balon râdea în poartă, Cronofagie, Ceas mirat*”. □ Același stil umoristic și în sublinierea celor mai importante întâmplări din lumea teatrului anului 1970: „După recenta complicație cu *Regele Lear*, Teatrul Național revine spectaculos asupra repertoriului. Bucuria noastră este dublă. Întâi pentru că toate chestiile astea moderne nu duc la nimic bun și apoi pentru că ni se pare strigător la cer să se renunțe atât de ușor la producția dramatică a Sidoniei Drăgușanu. Teatrul Național fără Sidonia Drăgușanu e nimic – și invers! [...] Putem să informăm pe cititorii noștri că Royal Shakespeare Company, Comedia Franceză și Metropolitan Theatre din New York prezintă anul acesta în premieră mondială, piesa *Plimbări cu urmări sau Cine ești tu, Paul Everac?*, lucrare a cărei premieră mondială a avut loc, de fapt (sau ar fi trebuit să aibă, precis nu se știe încă) la Teatrul Giulești, în fața unui public care nu contează,

insensibil la marile valori. [...] Băieșu este deocamdată iertat pentru ce a făcut cu condiția să nu... etc.”.

31 decembrie

● [„Scânteia”, nr. 8654] Sub sigla 1971 anul gloriosului semicentenar apar *Glasul inimii și al rațiunii întregului popor Partidul Comunist Român!*, cu citatul din Nicolae Ceaușescu: „Partidul reprezintă nucleul în jurul căruia gravitează întreaga societate și de la care radiază energia și lumina ce pun în mișcare și asigură funcționarea întregului angrenaj al orânduirii socialiste. La rândul său, partidul se regenerează continuu sub impasul puternicelor fascicule de energie și luminează ce se îndreaptă continuu spre el din rândul națiunii noastre socialiste”. □ Acest colaj de mesaje este introdus prin nota: „În prag de An nou, gândul ne zboară, așa cum este firesc, spre viitor. Cumpănim în noi virtuțile noului ciclu temporal și ne răsar aievea repere fundamentale. Dintre toate, 1971 poartă unul cu osebire: este anul în care vom sărbători o jumătate de veac de la întemeierea Partidului Comunist Român. Luminează și steag, conducător încercat, izvor de energie și prim impuls, suprema mândrie a națiunii, partidul nostru comunist întruhidează înseși virtuțile și elanurile vitale ale poporului, spiritul său cutezător, forța și onoarea neamului. În partid, în lupta sa de cinci decenii sunt întruhipate visele cele mai fierbinți, cele mai înaripate năzuințe ale celor ce muncesc, sunt întrupate cele mai nobile idei și simțăminte ale poporului român, ale înaintașilor. Am adunat aici, în această pagină, câteva mărturii, dintre cele mai grăitoare: ce au gândit, ce au simțit mințile cele mai luminoase, inimile cele mai generoase din România atunci când au vorbit despre partid? Ce înseamnă Partidul Comunist Român pentru personalitățile cele mai ilustre ale națiunii? O adevărată istorie a partidului se configurează din cuvintele lor. 1971 – anul semicentenarului, anul sărbătoririi unei jumătăți de secol închinată poporului, slujit cu credință, prin luptă și jertfe, prin gânduri și faptă. Împreună cu întregul popor, cele mai marcante personalități, au dat glas mândriei de a se înnumăra printre cei a căror existență a fost, este și va fi mereu luminată de trei incandescențe inițiale: P.C.R.”. ■ Printre mesaje publicate, unele aparținând unor scriitori care nu mai sunt în viață, se numără: □ Tudor Arghezi, *Născut din durere și luptă*: „Deasupra peisajului de mocirlă s-a ridicat Partidul Comunist, ieșit din muncă, din durere, din suferință, luptă și sânge, ieșit din uzina istovitoare, din îngenunchierea săteanului în țărână, din idei și concepții întregi, nu din firmituri și pleavă”. □ Camil Petrescu: „Tradiția de luptă pentru libere a poporului român este străveche și, pe măsură ca partidul muncitoresc scrutează documentele pentru a lămuri înlănțuirea celor ce au fost în trecut, el face să apară tot mai vie această tradiție... [...] Astăzi această lume muncitoare luptă sub steagul propriu ei partid, aceiași care a călărit-o și a condus-o spre cucerirea libertății. [...] S-au răscolit străfundurile poporului român, straturile dezmoștenite cele mai din adânc ca să se înalte spre

lumină. Și această înălțare spre lumină este ireversibilă”. □ Cezar Petrescu, *Într-o lumină de auroră*: „Sub cerul înalt, creatorul anonim de astăzi, fratele nostru urgisit de ieri, pășește din necunoscut cu fruntea sus. Înaintează într-o lumină de auroră, aducând cu el, intact de la origine, proaspăt și viu, suflu etern creator al poporului, suflu veșnic același, și totuși veșnic nou”. □ Titus Popovici: „Partidul, nu numai că ne-a ajutat să ne găsim pe noi înșine, dar a dat un sens întregii noastre existențe; ne-a învățat că nu e totuna cum trăiești; ne-a adus în școala demnității umane, o dată cu poporul a cărui frunte s-a ridicat definitiv”. □ Szezlér Ferenc: „Partidul m-a apărut în permanență de ispitele singurătății și numai astfel am putut să creez ceva folositor oamenilor, să ajut cu puterile mele poporului, în lupta lui, să trăiesc satisfacția unei munci de creație pusă în slujba maselor largi”. □ Constantin Daicoviciu, *Rădăcini adânci*: „Pentru noi, Partidul Comunist Român ființează de totdeauna; ca forță revoluționară, ca luptător pentru libertate și progres, el își trage seva din cele dintâi licăriri ale vieții poporului nostru, emană din însăși ființa lui milenară”. □ Mihail Sadoveanu, *La cumpăna veacului*: „Partidul Muncitoresc Român, cu râvnă și inimă dreaptă, a început lupta împotriva nedreptăților din veac și a izbăvit poporul de nedreptate; a pornit lupta împotriva asupritorilor și a izbăvit poporul de asuprire; a chemat plugarii la bucuria muncii libere, a chemat în uzine nouă muncitorimea orașelor; plugarii și muncitorii au răspuns cu însuflețire; a îndemnat toată obștea, de la bătrânul gârbov la copilul plâpând, către lumina cărții și cultură – și de la mic la mare toată lumea acestui pământ a răspuns”. □ Geo Bogza, *P.C.R.*: „Acum, prin lupta și sacrificiile atâtor fii ai clasei muncitoare, ele sunt sculptate cu un adânc relief, cu relieful pe care l-au avut întotdeauna în inimi, pe tribuna unui istoric Congres și vor fi scrise pe drapelele roșii sub care poporul român, alături de atâtea mari și eroice popoare, își croiește drumul său propriu, dictat de dinamica Dunării și frumusețea Carpaților, spre comunism”. □ G. Călinescu, *Nu doar alături de partid, ci în rândurile lui*: „Am admirat patriotismul Partidului Muncitoresc Român și, cu toți intelectualii, m-am simțit alături de el. Dar cuvântul nu se pare azi lipsit de modestie. Nu alături de el trebuie să fim, ci în mijlocul și în rândurile lui, că așa mă și socotesc”. □ Lucia Sturdza-Bulandra, *Câte volume s-ar putea scrie...*: „Pentru a vorbi despre partid, despre comuniști, pe care îi respect și-i admir, trebuie să fac apel nu numai la convingerile mele, dar și la sentimente, fiind legată afectiv de tot ce a făcut și face Partidul nostru în țară”. □ Méliusz József, *Făuritorul înfrățirii*: „Un rol hotărâtor în dezvoltarea acestei frății l-a avut Partidul Comunist Român, care, militând pentru desființarea oricărei asupririi sociale și naționale, pentru deplina eliberare și egalitate a tuturor celor ce muncesc, a urmărit atragerea în lupta revoluționară a maselor celor mai largi, fără deosebire de naționalitate, făurirea unității oamenilor muncii români și a celor aparținând naționalităților conlocuitoare, ca o condiție esențială a succesului luptei lor”. □ Versuri semnează: Zaharia Stancu, *Cântec*; Victor Eftimiu,

Al patriei stegar; Mihai Beniuc, *Partidul*; A. Margul-Sperber, *Exemplul veșnic*; M.R. Paraschivescu, *Steagul*; Ion Brad, *Columnă*. ■ Pe prima pagină citim 1971 un an bun, cu sănătate și fericire! nesemnat: „Vechea urare a Plugușorului pare azi desuetă. Cine mai pomenește acum de plugul tras de boi? Acum, în acest fabulos univers al tehnicii moderne, gândurile noastre de viitor sunt legate de electronică, informatică, modele matematice, de atâtea alte trăsături ale progresului pentru care trăim, muncim și gândim. Și totuși, n-am renunțat și nu vom renunța niciodată la îndemnul pe care ni-l adresează de secole, la prima noapte a anului, *Plugușorul*. Pentru că facem parte din acele popoare care trăiesc și muncesc pentru tinerețea lor și implicit, pentru tinerețea omenirii, optimismul nostru e profund, entuziasmul nostru își are seve puternice, ca și primăvara. Rădăcinile lor se contopesc cu istoria multimilenară a poporului”. ■ Mircea Malița semnează *Anul, cincinalul, deceniul*: „Concepția partidului nostru – așa cum este formulată în lucrările și prezentă în întreaga activitate a tovarășului Nicolae Ceaușescu – se bazează pe participarea largă a maselor, pe mișcarea lor creatoare, în idei și acțiuni productive, pe încrederea în inventivitatea și inițiativa lor. Iată un gând ce se potrivește pentru an, pentru cincinal și pentru deceniu”. ■ Mihnea Gheorghiu publică *Tradiția unității*: „Fac parte din generația care la 30 decembrie 1947 a trăit cu intensitate întâiul an nou al Republicii române și sufletele noastre au tresărit la amintirea dorului aprins al lui Bălcescu. Anii care au urmat, anii noștri, ai tuturor, de ucenici făurari sau de constructori iscusiți ai evului nou al țării, au fost și grei și buni, au fost aspri și dulci, cu anotimpuri mereu mai darnice, dar și cu ceasuri de zbucium și încumetare, cu izbânzi, dar și cu sacrificii, fiindcă istoria cuceririi dreptăților patriei, ca și a secularelor ei edificii ne-a deprins din balada lui Ma-nole meșterul că nimic nu se zidește fără jertfă și fără eroism”.

• [„*Tribuna*”, nr. 52 (53)] Ultimul număr al acestui an debutează cu un editorial sub semnătură colectivă, dar și cu un articol al lui Adrian Marino, *Aspecte critice*. Este o pledoarie pentru „critica criticii”, gen care nu se putea să apară din moment ce critica literară devine un fenomen social, prin înmulțirea revistelor de cultură. Pe de altă parte, Marino are dreptate când constată că teoria literară, sau istoria ideilor literare, cum o numește el, se află la început, în timp ce „critica rămâne la stadiul foiletonisticii empirice, plină de aproximații teoretice”. În continuare, Marino se referă la cărți de teorie și istorie literară care au apărut și care vor apărea în România, recuperând astfel întârzieri mari. Titluri de Alexandru George, Nicolae Balotă, Silvian Iosifescu sunt enumerate alături de rubrici mai mult sau mai puțin teoretice, din revistele culturale, de la Lucian Raicu la Matei Călinescu. În fine, Marino cere o revistă de literatură în limbi de circulație internațională, anunțând astfel „*Cahiers roumains d'études littéraires*”. ■ Victor Felea scrie despre cel de-al doilea volum al lui Emil Brumaru, *Detectivul Arthur* (Cartea Românească, 1970). Aflăm că primul critic care l-a prezentat este Alex. Ștefănescu, iar apoi „s-a bucurat de o primire

călduroasă din partea criticii care nu a ezitat să-l prezinte ca pe o revelație”. Deși pare inedită, poezia lui Brumaru are totuși un loc critic al ei, pentru că G. Călinescu care „ne-a obișnuit de multă vreme cu ideea că poezia e compatibilă cu lucrurile și faptele cele mai umile”. Dar Brumaru nu e Ionel Teodoreanu, nici Maria Banuș, care ne sunt oferiți drept premergători. Totuși, într-un moment de deznodământ, detectivul Arthut își dezvăluie resorturile intime, pentru ca poetul, în final, să încante cititorul cu Șapte cântece naive pentru parfumat gura și să introducă un prieten de-ai lui Arthur, Julien Ospitalierul. □ La rubrica de recenzii, Aurel Sasu scrie despre nuvelele lui Neagu Rădulescu din *Un catâr binecrescut* (Minerva, 1970), Nicolae Prelipceanu despre *Întoarcerea argonauților* de Nicolae Tăutu (versuri, Ed. Eminescu, 1970), iar Negoită Irimie despre cartea de caricaturi ale lui Octavian Bour, *Fără cuvinte* (Ed. Dacia, 1970). ■ Într-un nou eseu din ciclul *Reflecții contemporane*, Ion Pop vorbește, în *Convenția împotriva convenției*, despre o poezie care nu opune realitatea poeziei realității, ci care le contopește. „Poezia nu mai e pur și simplu o sfidare a cosmosului natural, ori un dialog în care cuvântul nu se poate salva de o anumită umilință [...] ci o natură în prelungire [...]”. Ion Pop apelează aici la T.S. Eliot pentru a ilustra îmbinarea insidioasă dintre real și poetic, una care vedește poezia în ceea ce instituie ea ca o convenție de reprezentare a realului. Ion Pop aproximează ceea ce ar fi putut deveni o pragmatică a poeziei, mai ales că, pornind de la ideea unei poetici a prozaicului, își exemplifică argumentele cu opera lui Mircea Ivănescu. Poeziile lui sunt „un limbaj pus la încercare”: ceea ce vrea să însemne izolat de dinamica limbajului cotidian, scos în evidență printr-o operațiune de selecție și montaj. Ideea lui Pop că această poezie ia realul și-l „ruinează, încet, ca o boală sublimă” are tot aerul unei încercări: aceea de a defini poezie postmodernă, termen încă necunoscut și deci imposibil de definit la noi. □ Pentru că e vacanță, Mircea Micu publică o serie de parodii poetice, dar are grijă să nu parodieze poeți foarte importanți (Horia Zilieru e cel mai important dintre aceștia). ■ Doina Curticăpeanu semnează un eseu despre *Istoria ieroglifică (Ieroglfe în Istoria ieroglifică)*. Este vorba despre o prezentare a lucrării lui Cantemir, una în care persoana I devine mai importantă decât persoana a III-a, personajele fiind lăsate să evolueze mai liber. Autoarea scrie: „credem că la Cantemir se prefigurează motivul lumii ca teatru și spre o atare concluzie conduce și un pasaj din *Hronic*”. ■ Ion Vlad semnează un eseu mai amplu intitulat *Artistul și drumul creației sale*. Este vorba despre o biografie a lui Ion Vlasiu, pornind de la cele trei volume de *Drum spre oameni*, de Ion Vlasiu și trecând prin întreaga sa bibliografie, începând cu debutul său ca... sculptor, în 1932. „Pe măsură ce «cărțile» devin jurnal sau evocare a căror evenimente care implică prezențe cunoscute în istoria culturală a țării, asistăm la confesiunile artistului despre evoluția sa [...]”. Și, în final: „Sculptorul, pictorul și scriitorul Ion Vlasiu participă prin amintiri la ceremonialul creației: elogiul lumii, al culorilor și semnelor sale eterne”. □ În pagini-

le de literatură, semnează în primul rând Leonid Dimov, cu două proze: *Dilema* și *Accident*. Apoi, I.D. Sârbu semnează un fragment de proză intitulat *În scurgere lentă*. ■ În sfârșit, Valentin Tașcu scrie despre B.P. Hasdeu, autor de farse. „Este vorba despre publicarea în «Convorbiri literare», 1876, nr. 11, a poeziei și ea celebră, *La noi...*”. A doua poveste din acest articol vizează aventurile critice prin care trece piesa Răzvan și Vidra, care a avut de întâmpinat o reacție ostilă din partea criticii. În urma conflictului între P.P. Carp și B.P. Hasdeu, primul va fi obligat să-și mărturisească ignoranța în materie de prozodie. □ În aceeași pagină, Titus Moraru prezintă o corespondență inedită între Ion Maiorescu și G. Barițiu. „Din corespondența purtată cu Barițiu timp de un sfert de veac, în cea mai mare parte nepublicată, se degajă portretul spiritual al unui din cei mai reprezentativi militanți ardeleni, dascăl și om de cultură multilateral, caracter dâr și rezolut: Ion Maiorescu”.

● **[„Urzica”, nr. 24]** Numărul de Revelion include poemul *Decembrie* de Rodica Tott; *Selecțiuni din Însemnările unui indiscret* de Victor Eftimiu; schița *Vino să te pup!* semnată de I. Peltz; *Frânturi telefonice* de Valentin Silvestru; *Dedicația... anuală* de V.D. Popa; *Conferința de sezon: Din istoria cadoului* de Fred Firea; *Răvașe* de Gheorghe Zarafu; Ștefan Tita, Giuseppe Navarra, versuri de Mircea Pavelescu și Al. Bilciurescu; schițe de Mihail Joldea și Sadi Rudeanu, *Cum ar sorcovi* de Stelian Filip și *Alice n-a fost în țara minunilor*, o schiță de Veronica Bertoli.

[DECEMBRIE]

● **[„Amfiteatru”, nr. 12]** Se publică un cuvânt rostit de Valeriu Râpeanu la posturile de televiziune în seara zilei de 29 decembrie 1970 cu prilejul dispariției lui Vladimir Streinu, „unul dintre marii noștri oameni de cultură”. Necrologul este precedat de un scurt text al redacției din care, de asemenea, răzbate regretul pentru moartea unui intelectual „veșnic conștient de gravitatea opțiunilor formulate, de gravitatea afirmațiilor făcute, de consecințele cuvântului scris. În termeni curenți, aceasta se traduce prin cuvântul umanism. Iar Vladimir Streinu a fost și rămâne, indiscutabil, un mare umanist”. V. Râpeanu se referă cu precădere la activitatea criticului, la personalitatea sa deosebită: „Mai presus de judecățile sale critice și istorice atât de fin nuanțate, inedite și profunde în același timp, stă conștiința că literatura clasică românească este o permanență, prezența ei în conștiința cititorilor și artiștilor constituind garanția unui drum sănătos înainte al culturii românești. [...] Omul a fost la înălțimea operei și în concordanță cu idealurile pe care le-a promovat; discret, modest, încurajându-și confrății tineri, mulțumind pentru fiecare cuvânt bun spus sau scris despre dânsul. Am pierdut deci un critic al cărui nume nu poate fi despărțit de evoluția culturii noastre pe care a slujit-o cu pasiune, dăruire, ca istoric și critic, traducător, editor și conferențiar”. ■ În interviul acordat lui Sorin Stănescu, Mircea Malița se referă la „ștergerea contrastului dintre teorie și practi-

că, dintre efort și repaos, dintre școală și viață”, modernizarea învățământului românesc cerută de „dezvoltarea societății noastre și imperativele lumii contemporane”, realizarea unei „corespondențe între cunoștințe și aplicarea lor”, identificarea unor metode de optimizare a învățământului pentru ca „școala să comunice cu ceea ce se petrece în afara ei”, de evaluarea elevilor cu ajutorul calculatoarelor”. Comparând tinerii de pe mai multe continente, Mircea Malița spune: „Unele țări care și-au terminat de mult industrializarea și stau sub imperiul unor contradicții ireductibile încep să aibă o societate obosită. Își pun probleme psihologice, în S.U.A., războiul vietnamez, situația negrilor, sunt numai câteva din contradicțiile pe care tineretul le suportă greu. Urmarea – se răspunde prin refuz, blazare, droguri, situații disperate, prin care se încearcă o evadare. În societățile statelor tinere, există problema dezvoltării rapide și accelerate. În Algeria, de pildă, nu avem fenomene hippy sau alte manifestări tipice statelor capitaliste dezvoltate. După statistici, putem spune că tineretul lumii trăiește din plin marile probleme și este preocupat de viitorul lui. Sunt mici parcelele de maladie ale tineretului contemporan, în țările socialiste, tineretul este caracterizat printr-o largă preocupare intelectuală. Poate că lectura nu este astăzi la cel mai mare preț, este firesc așa, din cauza radioului și televiziunii. Dar tineretul este serios, preocupat în cel mai înalt grad de problemele sociale și economice. El nu poate fi acuzat în nici un caz de oboseală”. ■ Și în acest număr eseul Anei Blandiana îi dezvăluie interesul de a medita filosofic la chestiuni precum aspirația spre absolut a ființei umane. „Nimic mai omenesc decât necesitatea noastră de a parca infinitul, de a delimita unități și subunități, de a împărți timpul în ere, și erele în milenii, și milenii în epoci, și epocile în veacuri, și veacurile în decenii, și deceniile în ani, și anii în luni, și lunile în săptămâni, și săptămânile în zile, și zilele în ore, și orele în minute, și minutele în secunde. Față de haos, ne simțim nevolnici și insignifianți, copleșiți și anihilați de dimensiuni, în timp ce în curtea noastră, în satul nostru, în ținutul nostru putem avea importanță, putem fi cunoscuți și stimați, putem fi luați în seamă; față de timp ne simțim mici, efemerii, inexistenți, înecați în imensa moarte din urma și din fața noastră, doborâți, distruși, îngropați în neînțelegere, în timp ce secunda, minutul, ziua, săptămâna sunt mici pe lângă noi, în timp ce anii chiar îi putem privi cu superioritate de la înălțimea deceniilor care ni s-au repartizat. Putem fi mândri de fiecare clipă cucerită, putem sărbători fiecare an nou ca pe o victorie, ca pe o nouă feudă, ne putem bucura pentru ceea ce este acum, pentru faptul că n-am murit în anul care a trecut și, dacă avem noroc, nu vom muri nici în cel care vine, că n-am fost cei mai nefericiți dintre oameni și cu puțină șansă vom putea fi și mai puțin nefericiți în viitor, și așa mai departe, și așa cât mai departe. În felul acesta înseși speranțele se parcelează decent pe măsura unităților de timp cărora le revin și nu vom spera de la un an ceea ce știm că putem spera eventual de la un deceniu, și nu vom pretinde unui deceniu ceea ce știm că n-au putut să realizeze secole. În felul aces-

ta devenim înțelepți”. ■ Afirmând că pentru a fi eficace, critica ar trebui să aibă la dispoziție creații literare originale, un număr de traduceri fundamentale de beletristică, critică, estetică, teorie literară și altele, Marian Popa constată pe de o parte că „lipsesc încă ediții din marii romantici englezi, din filozofii germani romantici, [...] din stoicii greci, [...] și mai ales modernii”, iar pe de alta, că „anul 1970 nu a adus cărți de mare valoare în afara unor volume de poezie de Ion Gheorghe, Nichita Stănescu și Marin Sorescu”. Această evaluare, având drept scop alcătuirea unui Tablou al criticii actuale, pentru anul ce se încheie, duce la următoarea constatare: „Criticii au început să-și aleagă cărțile după preferințe și se poate afirma că au de unde alege. Selecția naturală transformă actul judecății în unul de cordialitate, dând frâu liber personalităților; cei mai mulți critici ajung să scrie cum vor și nu cum ar trebui. Literatura nu mai e un pat procustian pentru critică și invers. Actul de autoservire e reciproc, ba chiar am impresia că sunt scriitori care deja scriu cărți pentru gustul sau după ideile unui anumit critic”. Consecința este, în acest caz, varietatea criticii. Astfel, Cornel Regman scrie, în opinia lui Marian Popa, „cea mai interesantă carte a acestui an”, Cică niște cronicari, „întru totul delectabilă”, „scrisă de un critic căruia ades i se reproșează că se ocupă numai de critici, ca și cum criticii n-ar putea reprezenta obiecte de interes. Cornel Regman pare a fi adoptat postura naivului sau ficțiunea străinului care nimerește din întâmplare printre critici. [...] De altfel să nu uităm că Regman a publicat totuși cronici literare, că a scris despre Breban și alții, că a propus chiar cărți pentru premiile Uniunii Scriitorilor, ceea ce poate avea semnificația unui suprem act critic”. Tabloul îl include și pe Alexandru George, care publică Simple întâmplări cu sensul la urmă, Marele Alpha, dedicată lui Arghezi. „Se reține înainte de orice viziunea polemică, revendicativă și vindictivă asupra literaturii care devine o clasă de obiecte diferit interpretabile în timp, spațiu și prin conștiințe diferite. Literatura capătă de fapt rolul de pretext, iar problematizarea e un fel de joc. Admirăm inteligența, dar îi refuzăm capacitatea distructivă: căci ironia și paradoxul sunt cele mai eficace mijloace de dislocare psihologică și de paralizare a acțiunii”. Opus lui Alexandru George este, după Marian Popa, Al. Paleologu care, în Spiritul și litera, se dovedește „eseist excepțional în sensul tradițional al cuvântului, manierist și având parcă o ciudată înclinație pentru amuzamentul pe seama scriitorilor mari, pe care-i umilește prin dezvăluirea unor amănunte biografice sau a unor raționamente precare”. Din culegerea publicată, „se pot reține cu deosebire eseurile despre Camil Petrescu, cele mai bune lucruri care s-au scris până acum despre acest mare autor atât de puțin cunoscut. Stilul său e fluid, șlefuit, poate nu prin efort, cât prin uzajul culturii; Al. Paleologu este dintre cei care spun puțin din ceea ce știu, dintr-un fel de dezabuzare sau dintr-un sentiment al inutilității”. Tabloul îi mai cuprinde pe S. Damian cu *Intrare în castel*, „prima sa carte de valoare”, pe Șt. Aug. Doinaș cu *Lampa lui Diogene*, „care cuprinde reflecții asupra poeziei contemporane”, Matei Călinescu, „ese-

ist de valoare”, dovedindu-se, atât prin *Eseuri despre literatura modernă*, cât și prin *Conceptul modern de poezie*, „este un erudit flegmatic în sens englezesc, gata să ofere un punct de vedere mai echilibrat decât cele mai echilibrate”. Lista continuă cu Ion Negoîtescu apreciat pentru că oferă „un surprinzător Eugen Lovinescu simbolist și prozator”, Teodor Vârgolici autorul monografiei *Mateiu I. Caragiale*, apoi Mihai Ungheanu, Domițian Cesereanu, Dumitru Micu, N. Manolescu, Mihai Drăgan, D. Vatamaniuc, Nicolae Ciobanu, G. Dimisianu, Valeriu Râpeanu, Marin Sorescu, Mircea Zăciu, Georgeta Horodincă, Romul Munteanu, Adrian Marino, Edgar Papu, N. Balotă, Silvian Iosifescu, Ion Vlad. Din critica scriitorilor, „strălucitoare sunt portretele lui Eugen Barbu din «Informația Bucureștiului», care-și creează puțin câte puțin o istorie literară personală. Cronică poeziei ținută de Ilie Constantin este cea mai bună pe care a avut-o vreodată revista «România literară», dar poetul pare a nu-și putea reprima unele iritări cu totul suspecte”. Alți critici amintiți de Marian Popa sunt: Ov. S. Crohmălniceanu, Paul Georgescu, Al. Piru, Gh. Grigurcu, Radu Enescu, Magdalena Popescu. „Se poate afirma, deci, că anul 1970 oferă imaginea unei alinieri cu tendințele din întreaga lume civilizată, unde se pune mai mult accent pe criticism decât pe ceea ce este criticat. Am certitudinea că anul acesta este, de altfel, numai începutul unei noi etape marcată de supremația criticii, care va sfârși la rândul-i prin a deveni obositoare”. ■ Dumitru Radu Popa consemnează *Aspecte ale prozei* pentru același 1970, gen care „nu a cunoscut un moment festiv”, deși „e greu să facem o afirmație globală și e „imposibil să găsim o trăsătură anume în jurul căreia ea să se ordoneze”. „Proza anului 1970 oferă privitorului [...] tabloul cel mai eteroclit cu puțință, poate doar la fel de eteroclit ca și cel al anului 1969” și pentru că „nimeni nu se încumetă” să „facă școală”, „nu există grupări, orientări, care să subordoneze mai mulți scriitori aceleiași tendințe”. Din acest motiv discuția, anunță D.R. Popa va fi purtată pe două planuri: „debuturi și confirmări”, în sens pozitiv cât și negativ din cauză că „majoritatea cărților de proză ale anului 1970 se înscriu în aria cenușului, a mediocrității. Aici, mediocritatea, fie că se consumă în tiparele unui realism, cu interminabile descrieri de situații verosimile, excesiv de verosimile, cum se întâmplă la Eugen Teodoru, *Femeile groaznice*, fie că devine expresia unui epic sufocant, dominat de lipsa de suflu a autorului, de incapacitatea de ordonare, ca în proza lui Ion Velican, fie că continuă cu glas când mai dur când mai edulcorat eterne povestiri cu pescari, Ion Ruse *Coșava în port*, sau îngână cu scris molcom, fără vlagă un roman pe care parcă l-am mai citit odată, Constantin Apostol, *Amarul sânge al strugurilor*, ori se sofisticează în cadrele unor tehnici, scriituri livești, improprie, neasimilate – aici lista ar deveni, probabil, plicticoasă – rămâne, în esență, ceea ce este: proză lipsită de har, superioară numai unor apariții cu totul detestabile, precum *Vipera moare în* (sic!) *asfințit* de Ion Dorin etc...”. „Mai puțin păcătuiește Ilie Constantin”, în *Căinele înlăcrimat*, în vreme ce Ovidiu Genaru (*Week-end în*

oraș), Dumitru M. Ion (*Paștele cailor*), Tudor Vasiliu (*Proiect de câine*) sunt fie lipsiți de „disponibilități de romancier”, fie grăbiți, „haotici, confuzi”. „Dintre debuturile acestui an, cu o neobișnuită maturitate epică scrie Radu Petrescu (volumul său de debut *Matei Iliescu*), Mircea Popa cu *Cascadorii* – „exhală un aer insolit, populat de ființe bizare și dominat în totalitate de o extravagantă capabilă să dea uneori efecte remarcabile, alteori, nedepășind pedestrul”. La capitolul „Confirmări” sunt trecuți Mircea Ciobanu (*Cartea fiilor*), Aurel Dragoș Munteanu (*Scarabeul sacru*), Al. Ivasiuc (*Păsările*), Mircea Constantin (*Cancerul blond*), Corneliu Ștefanache (*Zei obosiți*), Mihai Giugaru (*Condotierul*), Oltea Alexandru (*Racul*), Ovidiu Constantinescu (*Valsehésitation*). ■ O altă evaluare a anului literar face și Dinu Flămând care oferă un *Orizont poetic 1970* realizat după tendințe, „fenomenologia spiritualului”. „Poetul azi matur, a putut să fie un debutant exploziv, însă a devenit cu anii un reflexiv, o conștiință care se studiază pe sine, dar care observă și mișcarea generală de idei, devenită tot conștiință. Poate de aceea teribilismele de care a avut parte și acest an au fost judecate mai mult cu duhul blândității, dintr-o perspectivă pentru care ele nu mai constituiau o frondă, și, de cele mai multe ori, nici o garanție”. Este consemnată revenirea lui Zaharia Stancu cu *Cântec șoptit*, „într-un moment când ar fi trebuit să facem apel la istoria literară pentru a-l cunoaște”. „Un ton elegiac, care într-o anumită perioadă era singura marcă de poezie bună la noi, revine în scrisul altor poeți, ca Al. Andrițoiu sau Ion Brad. Dincolo de ceea ce s-a spus prin timp despre ei, universul ardelenesc, euritmia poeziei etc., aceștia, și asemeni lor alții din generație, ne vor propune cu finețe poezia unor experiențe, poezia comuniunii dintre viața poetului și uneltele lui”. Se remarcă și faptul că 1970 este reprezentat „de constante” și că opțiunea unor poeți este spre „revelarea alter-egoului”. „Mai multe cărți ale anului, cele mai bune în același timp, intră în această categorie: *Alter ego*, de Ștefan Aug. Doinaș, *Portretul din Fayum*, de Maria Banuș, Radu Boureanu – *Piramidele frigului*, Alexandru Lungu – *Ninsoarea Neagră*, sau din alte vârste Ilie Constantin, Florin Mugur, Gheorghe Tomozei etc. [...] Renunțând să cerem neapărat spectaculozitatea debuturilor, existență și în acest an – Brumar, Olga Caba ș.a., vom regăsi o poezie mai intimistă preocupată de șansa clasicității ei, dar și, în paralel, tentația de a revitaliza un spațiu poetic socotit epuizat, compromis”. Sunt apreciați poeți precum: M. Ivănescu, Leonid Dimov, Marin Sorescu, N. Stănescu, Ion Gheorghe, Petre Stoica, Constanța Buzea, Veronica Porumbacu, Ileana Mălăncioiu. Asemenea, debutanții Daniel Turcea (*Entropia*), și Grișa Gherghei (*Înmulțirea cu unu*). Apar și cărți „epigonice”, „înfeudate la diverse mode” ale debutanților Magdalena Constantinescu, Liliana Brateș, Florin Muscalu, Constantin Ștefuriuc, dar și ale unor consacrați ca Nicolae Țatomir (*Melos*). Regretul lui Dinu Flămând este că „nu asistăm la obstinate dispute de pe înalte baricade, la tentativa de impunere a unor programe estetice care să le anuleze pe altele. E drept că și epoca acestor elansări teoreti-

ce de grup și de școală a cam trecut, e adevărat că experimentul devine, într-un timp record, formulă. Cu toate acestea dreptul de cetate s-a acordat și se acordă destul de greu, ceea ce pare un bun lucru”.

● **[„Argeș”, nr. 12]** Tema acestui număr este dată de împlinirea a 450 de ani de la Scrisoarea boierului Neacșu din Câmpulung. În acest sens, numărul se deschide cu articolul al cărui titlu preia versul testamentar al lui Văcărescu, „*Creșterea limbei românești ș-a patriei cinstire*” (autor: Al. Cerna-Rădulescu): „Mai mult decât un simbol tulburător, scrisoarea lui Neacșu din Câmpulung este o sinteză tragică a istoriei noastre: cele dintâi cuvinte românești așternute pe hârtie, care au înfruntat timpul și au ajuns până la noi, au trebuit să fie un strigăt izbucnit din pieptul unui om al plaiurilor argeșene, torturat de conștiința îndatoririi lui față de obște. Această integrare în spiritul comunitar a fost ursita cu care s-a născut scrisul românesc și a rămas poruncă și jurământ de breaslă pentru toți cei ce au slujit și slujesc graiul, cu mintea și cu simțirea lor, în neîntrerupta lui urcare spre marile împliniri”. ■ Scriitori și critici literari de marcă (Edgar Papu, Alexandru Piru, Virgil Teodorescu, Cezar Baltag, Ilie Constantin, Leonid Dimov, Ov. S. Crohmălniceanu, Aurel Martin, Radu Boureanu, Matei Călinescu, Gheorghe Tomozei, Mircea Iorgulescu, Nichita Stănescu, Nicolae Balotă, Eugen Barbu, Alexandru Paleologu, Alexandru Ivasiuc ș.a.) sunt invitați să numească *Cărțile deceniului* (cele mai bune zece cărți ale deceniului 1960–1970). Reținem cele mai multe nominalizări: Eugen Barbu – *Princepele*, Nicolae Breban – *Animale bolnave și În absența stăpânilor*, Fănuș Neagu – *Îngerul a strigat*, Adrian Marino – *Viața lui Alexandru Macedonski*, Marin Preda – *Moromeții* sau *Intrusul*, Nichita Stănescu – *11 elegii*, *Necuvintele*, *Alfa*, *Laus Ptolemaei*, *O viziune a sentimentelor* sau *Dreptul la timp*, Ion Negoitescu – *Poezia lui Eminescu*, V. Voiculescu – *Povestiri*. ■ La rubrica *Tribuna Argeș*, Silvestru Voinescu, directorul Bibliotecii Municipale Argeș, evocă figura profesorului Constantin Albu, de curând plecat dintre vii: „De numele profesorului Albu au fost legate Societatea Corală «Freamătul Argeșului», zecile de concerte date în cadrul Ligii Culturale din Pitești, între 1936–1938, corurile bisericilor Sf. Vineri și Sf. Gheorghe și, în sfârșit, «Societatea Corală Cântarea Argeșului», una dintre cele mai valoroase formații pe care le-a avut Piteștiul, cu foarte bogată activitate în perioada 1946–1948”. □ Profesoara Marilena-Ligia Diaconescu din Câmpulung-Muscel adresează redacției o scrisoare prin care trage atenția asupra stării de degradare a monumentelor din județul Argeș și invită la implicarea civică în vederea luării măsurilor de restaurare și conservare a lor (*Monumente uitate*): „Celebra culă de la Racoviță, curtea feudală de la Băjești, Mănăstirea Valea, ctitorie a voievodului Radu Paisie (1535–1545), biserica de lemn de la Cârsti-eni, ca și cea de la Voroveni, sunt lăsate încă într-o stare care, cu timpul, le poate fi fatală. Renovarea lor se impune de urgență. [...] Cred că ar trebui susținută renovarea conacului de la Băjești, care poate deveni oricând un muzeu

de talia celui de la Golești. Puținătatea construcțiilor civile rămase din epoca feudală, valoarea arhitectonică și istorică a monumentului, posibilitatea de a-l valorifica turistic sunt motive mai mult decât puternice pentru începerea lucrărilor de renovare”. □ Radu Bardan, inginer din Pitești, vorbește despre necesitatea existenței unui loc consacrat de desfășurare a întâlnirilor literare (un club sau o cafenea literară). □ Alexandru Mocanu, maistru din Pitești, se plânge în scrisoarea publicată cu titlul *Pagina 50* că are un blocaj de lectură (nu poate depăși primele pagini ale cărților cumpărate) și articolul scriitorului Paul Anghel din revista „Contemporanul”, nr. 43 (*Genul confuz*) îl lămurește oarecum, dar îi ridică, pe de altă parte, o serie de alte întrebări: „Se pare, deci, că vinovatul nu sunt numai eu. Dar nu rezultă nici că ar fi, în totalitate, unii scriitori. Atunci? Noi, cititorii, nespecialiști, de fapt, în evoluția fenomenului literar, cum ar trebui să procedăm? După ce criterii să ne cumpărăm cărțile? Să ne așternem pe citit critică literară? Să fie un autentic cititor al secolului nostru numai acela care citește articole critice?”. □ *Cetatea Poenari în renovare* este o notă informativă semnată de Gheorghe Poenaru din Pitești care anunță desfășurarea unor lucrări de restaurare a celei mai vechi cetăți din câte s-au păstrat în Muntenia. „Intrată în legendă odată cu viteazul voievod Vlad Țepeș, ea a fost folosită de-a lungul secolelor ca un inexpugnabil loc de apărare și de păstrare a obiectelor de preț, în momentele de restriște. [...] În cronicile muntene, de pildă, se spune despre Vlad Țepeș, printre altele, că «... au făcut cetatea de la Poenari», amintind episodul cu boierii «hicleni» de la Târgoviște care au fost pedepsiți să construiască amintitul edificiu, unde au lucrat «până li s-au spart hainele». Nicolae Iorga și alți cercetători localizează aici acel «Castrum Argyas» care a străjuit lupta dintre primul Basarab și Carol Robert în anul de întemeiere a Țării Românești – 1330. Cele mai recente date arheologice atestă că în vremea lui Vlad Țepeș nu a fost vorba de punerea temeliei unei cetăți noi pe acest pinten din Munții Frunții, ci de renovarea și extinderea unui vechi nucleu, existent în vremea primelor voievodate din stânga Oltului”. ■ Pentru a marca unirea Transilvaniei cu România (1 decembrie 1918), Petre Popa publică articolul *Conștiința unității naționale* (în cadrul rubricii *Cronica politică*): „În concepția și scrierile cronicarilor și cărturarilor medievali din cele trei țări românești de mai târziu, este prezentă ideea unității prin contopirea dacilor și a romanilor. Astfel cronicarul moldovean Grigore Ureche își expune foarte clar concepția sa asupra unității și originii românilor. «Românii – arată el în *Letopiseșul Țării Moldovei* – câți se află lăcuiitori la Ardeal și la Maramureș, de la un loc sunt cu moldovenii și toți de la Râm se trag.» Arătând că de fapt Dacia a cuprins teritoriul românesc de astăzi, Miron Costin preciza: «Locul dară acesta unde este acum Moldova și Țara Românească este drept Dachia cum și tot Ardealul și Maramureșul și cu Țara Oltului». Aceeași concepție este prezentă și la Petru Maior. În lucrarea sa *Istoria pentru începutul românilor în Dacia* scrie: «Romanii... trimiși de Împăratul Traian în Dachia... cuprinseră

Dachia toată, Ardealul, Țara Muntenească și Moldova»". ■ În acest număr, I. Negoîtescu inițiază rubrica *Jurnalul revistelor* (și nu *Revista revistelor*!) „spre a sublinia de la început faptul că este vorba într-adevăr de un jurnal de lectură care, pe de o parte, nu vrea să angajeze cu nimic opiniile publicației gazdă, ale redactorilor ei, iar pe de altă parte, tocmai prin specificul însemnărilor de «jurnal», nu are nicio pretenție la obiectivitate, ci dimpotrivă: vreau ca rândurile mele să reproducă exact simplele impresii de lectură ale unui cititor care, chiar dacă este critic literar, are pe deplin dreptul să fie părtinitor și să greșescă, să comită indiscreții de opinie, atunci când stă de vorbă în primul rând cu foaia albă a carnetului său intim”. În „România literară”, nr. 40, Negoîtescu e încântat de proza lui Ovidiu Constantinescu, *Strada Infinitului, numărul 0*: „Discret reapărut în literatură cu un mai vechi roman într-o nouă versiune și cu un volum de nuvele, dovedind buna formație artistică a scriitorului, Ovidiu Constantinescu face parte dintr-o generație literară aproape ignorată de tinerii noștri critici care nu manifestă îndeobște interes decât față de ceea ce este foarte, foarte, foarte nou”. În revista „Tribuna”, nr. 43, îl descoperă pe Ioan Alexandru cu poemul *Graiul Patriei*: „Dar iată că-l regălesc cu nesfârșită bucurie în importantul său poem din «Tribuna», important mai cu seamă prin faptul că văd în versurile din *Graiul Patriei* nu numai revenirea, dar și trecerea spre o nouă fază a Cuvântului său [...]”. ■ Rubrica *Subiecte* găzduiește adevărata *revistă a revistelor* din acest număr. Dan Cristea apreciază numărul 8–9/ 1970 al revistei „Echinox”: „Revista studențească «Echinox» preia în bună măsură locul și menirea unui adevărat amfiteatru de dezbateri intelectuale. [...] Remarcăm în mod deosebit *Șansele criticii literare* (discuție purtată de Ion Pop cu Florin Manolescu și Mircea Martin), interviul cu I. Negoîtescu (inteligente întrebările lui Alexandru Stoichiță!), proza lui Eugen Uricaru, grafica inspirată etc. Mai puțin expresivă decât altădată ni s-a părut cronica literară a lui Petru Poantă, ca și o anchetă despre *Critica literară și studenții*, cu răspunsuri prea reticente”. □ Florin Mugur remarcă superficialitatea în argumentare a lui Alexandru George într-un articol apărut în nr. 47 al „României literare”: „Articolul exprimă cu inteligență un punct de vedere: colonelul Urmuz n-a fost scriitor. [...] Apariția opiniilor lui Al. George e binevenită: ele incită spiritul. Dar numai o continuare a articolului ar putea să transforme exprimarea teribilă a unei păreri într-o intervenție critică hotărâtoare în discutarea cazului Urmuz”. □ Plecând de la un număr mai vechi al „Luceafărului”, în *Semnal*, Florin Mugur îi prezintă pe tinerii scriitori Angela Marinescu, Dușan Petrovici și Horia Robeanu. „Sensuală și castă, Angela Marinescu șoptește cu buzele înghețate de orgoliu și de teamă cuvinte pure. [...] Dușan Petrovici mi se pare un autor împlinit și – cum se spune – matur. [...] Cu bucurie aștept și cartea delicatului poet Horia Robeanu, scriitor lipsit de acele amiciții literare care, vai, sunt atât de utile atunci când te afli rătăcit între editori”. □ În *Entuziasm*, Fl. Mugur notează: „Să spunem din nou un cuvânt de sinceră prețuire pentru «Cronica».

Note critice pătrunzătoare despre falsa actualitate (C. Ștefanache), interesante note de călătorie (Adrian Marino), o piesă de teatru agreabilă (Andi Andrieș), în sfârșit o bună cronică literară (Z. Sângeorzan), în numărul 46, confirmă justetea aprecierilor pozitive de care se bucură revista”. □ Cartea de memorii *Am supraviețuit lagărului hitlerist*, a lui Iosif Micu este un bun prilej pentru Fl. Mugur de a sublinia puținătatea aparițiilor editoriale de la noi în acest registru (*Mărturii absente*): „E știut că în ultimii ani interesul publicului cititor pentru scrierile de memorialistică, de istorie, a cunoscut o creștere considerabilă. *Dosarele secrete ale istoriei*, de Alain Decaux, memoriile lui De Gaulle, volumele din colecția «Popoare, culturi, civilizații», toate traduceri, au înregistrat în România mari succese de librărie. Nu-mi amintesc însă decât de o singură carte de – să zicem – «istorie în culise», semnată de un publicist de la noi (*Arhivele secrete*, de Sergiu Verona, un reportaj bine scris). Probabil că mai sunt și altele (intenția mea nu e de a face un bilanț), dar e evident că o lucrare românească de mare răsunet – iar în acest domeniu răsunetul e internațional – nu a văzut lumina tiparului. *Am supraviețuit lagărului hitlerist*, de Iosif Micu, ultima apariție în acest domeniu, e o carte tulburătoare”. □ Articolul *Sabie* îl aduce în atenție pe Andrei Savu, un poet ce în opinia lui Fl. Mugur merită mai mult: „Poezia lui Andrei Savu, atunci când sună adevărat și întreg, e incomodă și răutăcioasă, iritată până la exasperare de o căutare a liniștii și a împăcării, ce nu se mai termină”. ■ Luiza Petre recenzează cartea lui Marin Ioniță *Cine știe mortul?*, în articolul cu titlul *Cumpăna povestirii*: „Proza lui Marin Ioniță posedă calitățile esențiale ale povestirii, fiind scutită de încifrări inutile. Ea nu semnifică altceva, ci *este*, autorul nefiind străin de intenția oricărui povestitor de a place prin spunere, prin modalitatea însăși a istorisirii”. □ O altă recenzie semnată de Dan Rotaru se oprește la volumul *Stampe fragile*, de Ludmila Ghițescu: „Fragilitatea, luată în accepția de stadiu, punct, stare a existenței, revine ca o componentă care dizolvă restul. Mai mult, în mai toate poemele Ludmillei Ghițescu, cuprinse în cartea de față, revine ca un fel de numitor comun la care este adusă întotdeauna inspirația poetică”. ■ În cadrul *Cronicii literare*, Dan Cristea comentează volumul *Marele Alpha*, de Alexandru George, o substanțială analiză a operei argheziene, și volumul *Cică niște cronicari*, de Cornel Regman, dezamăgitor pentru autorul textului. „Tema demonstrației lui Alexandru George vizează un Arghezi scos din timp. E momentul să spun că o parte din pilonii ce susțin demonstrația sunt, neîndoielnic, contribuțiile cele mai bune din eseu, singurele care-i justifică fondul polemic, singurele care aduc un punct de vedere nou pentru cunoașterea vieții interne a operei. Ele înlătură, în principal, «legende» particularizante, crescute proliferant pe trunchiul creației argheziene. Astfel, poezia debuturilor de până la război cade ca fiind neinteresantă și lipsită de valoare, dar și fiindcă – pe firul viziunii criticului – Arghezi se arată aici impur, amalgamat cu influențe din cele mai diverse. În imensa ei majoritate, opera e scrisă după *Cuvinte potrivite*, când poetul și-a

fixat timbrul și personalitatea artistică. Formația lui, adaugă Alexandru George, nu poartă nici pecetea vreunui mediu constrângător: el nu este «oltean», ci un citadin, chestiunea lexicului său popular neizvorând, prin urmare, dintr-o origine particulară, dintr-o influență localizabilă; este la mijloc o atitudine premeditată, un gust violent polemic. Arghezi este văzut ca o conștiință scriitoricească absolută, la care fuziunea dintre artist și om, desăvârșită, ilustrează fiecă manifestare. O altă remarcă viabilă a criticului respinge ideea unor «etape» în scrisul arghezian, care ar împărți opera atât tematic, cât și ideologic. Persistența câtorva motive la toate vârstele lirice ale poetului constituie mărturia trăirii indeterminabile biografic”. Dacă lui Alexandru George îi găsește merite incontestabile, lui Cornel Regman criticul îi dărâmă orice edificiu: „Cornel Regman încearcă să scrie o carte de intransigență juvenilă cu o peniță roasă de vreme. În loc de a descrie arabescuri, penița hurducăie brazde negre de cerneală. Pretenția de obiectivitate și aerul reparator, morga nesuferită de singular posesor al adevărului, când regulile jocului, convenția cereau implicarea în spectacol, acuză lipsa de fantezie a criticului. [...] Singurul merit constatabil al lui C. Regman e cel de a fi introdus în expresia critică o bogată terminologie militară și felcerească [...]”. ■ În acest număr publică proză Dana Dumitriu – *Ianuarie spre ianuarie*, Ion Marin Iovescu – *Maria Boroaia* și Tudor Octavian – *Ieronim*. □ Sunt prezenți cu poezie: Angela Croitoru (poeta Angela Ghelber de mai târziu) – *Lacul* și *Când noaptea*, Sebastian Reichmann – *Poem* și *Orașe imaginare suprapuse*, Miron Cordun – *Și-o vreme* și *Mama*, Iolanda Malamen – *Muzică*, Floru Mihăescu – *Ora de foc*, Mariana-Ligia Popescu – *Pseudopastel*, Corneliu Vadim Tudor – *Poem de caloiene*. □ La Biblioteca „Argeș” (care apare sub îngrijirea lui Gheorghe Tomozei) este publicat Cezar Ivănescu cu grupajul *Baaad* (o poezie al cărei principal filon îl constituie meditația asupra morții, pentru că, așa cum mărturisește autorul, „vorbind despre moarte, mă simt mai puternic și mai viu”). ■ În *căutarea echilibrului interior* este un articol despre biografia și creația lui Petre Pandrea, semnat de George Ivașcu. Având structura unei fișe de dicționar, articolul preia datele biografice oferite de Petre Pandrea însuși într-un text semnat de Traian Pop (*Fișe de dicționar filosofic*), publicat în revista „Ramuri”, VI, 5(59)/ 15 mai 1969, p. 16-17. Privită în diacronie, opera complexă a lui Petre Pandrea susține, în perspectiva lui G. Ivașcu, un fir conducător (acela indicat în titlul articolului): „Indicând ca «două realități fundamentale» ale vieții sale spirituale «dezechilibrul interior» și «setea neantului», acestea echivalând cu tentația contemplației și a atingerii «echilibrului interior», Petre Pandrea ne oferă în originalul său jurnal de morală teoretică și practică, *Pomul vieții*, o ipoteză asupra propriei structuri. [...] Operația de a scrie devine echivalentă catharsis-ului aristotelic, fiind forma specifică prin care scriitorul, «omul în criză permanentă», întreprinde «căutarea echilibrului interior». Pe plan etic, în consonanță însă firească celui ideologic, atingerea «echilibrului» se identifică la Pandrea cu exaltarea modului de

viață arhaic pe care îl regăsește, fie și parțial, în provincia natală, în Oltenia, considerată «cea mai veche și mai pură enclavă a națiunii mele». [...] După o viață furtunoasă, ajunge a teoretiza idila de tip modern, adică edenul naturist și pașnic. [...] Aceasta ar fi o *față* a personalității lui Pandrea: imaginea unui moralist abstras în contemplație și repaos, nu indiferent, ci doar îndepărtat de societate”. ■ D. C. (Dan Cristea) pledează cu argumente pertinente pentru numirea lui Vladimir Streinu (critic aparținând celei de-a treia generații post-maioreștiene) drept *Un Prinț al criticii*: „E. Lovinescu, prezentându-l, vorbea despre un «Apollonid care nu se va decide să-l spânzure pe Marsyas de ramura copacului», deoarece continua să creadă, cu o demnitate princiară, în valorile pure ale esteticii, atunci când acest fapt atrăgea după sine dizgrații”. □ Scurte note despre teatrul lui Tudor Mușatescu semnează Corneliu Marcu, în textul cu titlul *Nume domnesc*: „Se poate spune că întreaga sa operă literară este caracterizată de un anume «modus vivendi»: substituirea plânsului prin râs. Este nealteratul crez de viață al muscelianului, om de munte cu simțire încăpătoare, cu trup ce nu îngăduie îndoirea genunchiului, ci doar semeția ori neînvința”. ■ La rubrica *Sociologia militans*, Zoe Dumitrescu Bușulenga ia în discuție „pericolul alienării, al înstrăinării ce amenință pe omul modern confruntat cu lumea științei și tehnicii atotstăpânitoare”, în *Știința și definirea personalității*: „O vreme de nemaiîntâlnită înflorire a științei și tehnicii, cum este a noastră, își poate vedea frumusețea umbră de lipsa unei străluciri echivalente a valorilor spirituale, de o anumită disarmonie care izbește neplăcut la unele personalități omenești. De aceea, de la un timp, sunt pe pământ tot mai numeroși filozofii care își arată îngrijorarea în ceea ce privește decalajul dintre progresul enorm al științei și tehnicii și progresul interior al omului care nu izbutește să țină pasul, pe tărâmul cunoașterii filozofice și al eticii, cu răsunătoarele descoperiri ale epocii noastre”. Poziția autoarei însă, în această privință, este una optimistă: „Firește, ca unii care urmărim această problemă dinăuntrul unei țări socialiste și cu o mare tradiție de spiritualitate populară, deci cultivând conștient și susținut cauza umanismului și crezând nestrămutat în triumful spiritului, nu putem fi de acord cu această sumbră viziune asupra viitorului lumii, cu o astfel de pesimistă punere a problemei raportului dintre evoluția tehnicii, pe de o parte, și evoluția societății omenești, pe de alta”. □ În traducerea Sandei Mihăescu-Boroianu, revista prezintă prima parte a unui text semnat de sociologul francez Jean Fourastié, *Scrisoare către patru miliarde de oameni*: „Traduse în mai mult de zece limbi, cărțile sale despre viitorul economic și social al lumii, despre sociologia artei, despre evoluția și perspectivele muncii sau ale moralei, pun întrebări tulburătoare și schițează răspunsuri comprehensive, în spiritul unui umanism consecvent, al apropierei de ideologia marxistă.” (fragment din prezentarea ce precede textul lui Fourastié). ■ Rubrica deschisă în numărul precedent al revistei, *A.B.C.*, de Matei Călinescu, continuă cu articolul *Mitul literaturii*. Pornind de la întrebările unei „interesante discuții” desfășurate la

Casa Studenților din București, autorul notează câteva dintre răspunsurile sale la respectivele întrebări: „Are creația literară, din punctul de vedere al celui care scrie, vreun efect eliberator, purificator? S-ar putea vorbi, deci, de un sens terapeutic al creației (indiferent de valoarea ei reală)? Sau, dimpotrivă, admitând că pleacă de la un dezechilibru (emotiv sau de altă speță), nu presupune creația o adâncire, o generalizare a acestui dezechilibru? Iar din alt unghi, introducându-l pe cel care scrie în sfera de influență a miturilor succesului și insuccesului, ce altceva face decât să-i primejduiască încă o dată echilibrul, până la a deveni și pe această cale un factor patogen *sui generis* în ordinea psihică? [...] Bogatul material pe care-l furnizează cu atâta generozitate miile de veleitari merită toată atenția și din punctul de vedere al interesului pentru o posibilă sociologie a gustului literar (sau a formelor sub care circulă *mitul literaturii* și al scriitorului) și – de ce nu? – din punct de vedere estetic, fiind vorba, firește, de o estetică a teratologiei literaturii, cu dezgusturile foarte particulare pe care aceasta ni le poate prilejui”. La finalul textului, Matei Călinescu propune spre lectură câteva poezii semnate de Dan Ciachir (*Statică*), Aurel Buricea (*Cerbii răătăcesc*) și Grigore Georgiu (*Moartea suprapusă, Zodia numerelor și Vedere în risipă*). ■ Un eseu poetic, cu titlul *Exil* (al cărui mesaj este oarecum neclar), publică Gheorghe Crăciun: „De unul singur fiind, singur mereu în miezurile lumii, cuvântul se desface în fibre moi, alburii, lunecă liniștitor în plasma neguroasă a poemului. Gura măgulitorului se încheiază de miere sângerie și greieri leneși îi umblă lui pe obraz”. ■ La secțiunea *Corespondență* (nesemnată), aflăm numele unor autori ce excelează în planul paraliteraturii – veleitari ce trebuie descurajați, caracterizați de o „inconștientă agresivitate”, și care, pentru salubritatea literară, trebuie ținuți cât mai departe de forurile literare: „Ineptii, ineptii. Neașteptate, uimitoare, înspăimântătoare. Dar mult mai puțin primejdioase, la urma urmei, decât apele încete, tulburi, murdare ale mediocrității, purtătoare de molime literare mai ascunse și cu atât mai grave cu cât sunt mai greu de definit. Căci, din păcate, mitul literaturii dă naștere nu numai unor monștri evidenți”. ■ La rubrica *Creionări*, Miron Nicolescu filosofează pe marginea ideii de exercitare a puterii, așa cum o observă el în relațiile dintre oameni (la ghișeu, birou etc.), în *Dialog despre putere*. ■ Dezbaterea adusă în atenție în numărul precedent (*Spiritul muntean în cultura română de azi*) este continuată în acest ultim număr al anului 1970 cu articolele semnate de: □ Mircea Ciobanu, *Note de subsol pentru un studiu încă nescris: Anton Pann și o artă poetică*: „Ca toți condeierii de la începuturile tuturor literaturilor, cu un respect nemăsurat față de chiar caligrafierea cuvintelor, el dă mai departe un produs ajuns aproape obiectiv, al său pe jumătate, pe jumătate al altora: nici folclor, nici fapt violent personal (I. Barbu); un produs de amestec, care s-ar fi pierdut dacă Marele Colportor n-ar fost dăruit cu formidabila putere de-a caligrafia fără încetare; opera i s-a clădit din adaos în adaos. Anton Pann nu s-a întrebat niciodată dacă versurile sale sunt bune sau de lepădat; dacă au asupra

cititorilor săi efect emoțional sau nu; a avut în schimb certitudinea că sunt de folos și această certitudine l-a îndemnat să producă gospodărește și cantitativ”. □ Al. Paleologu, *Opinii separate*: „Literatura specific muntească, de la Anton Pann și N. Filimon până la Arghezi și Ion Barbu, trecând prin genialul Nenea Iancu, are și ea un iz iute și pătrunzător, de busuioc, de oțetar și de mititei, o stridentă deșteaptă și abrașă pe care o simțim cu un farmec direct și întăritor la alți doi mahalagii de geniu: prințul veritabil Ion Ghica și prințul închipuit Matei Caragiale [sic!], amândoi valahi până în vârful unghiilor. Dar, în fond, ceea ce am dat aici drept spirit muntenesc e în primul rând bucureștean și al orașului acestuia pe care-l blestemăm la tot pasul, dar de a cărui inexplicabilă seducție nu ne putem în ruptul capului dezlipi”. □ Petru Popescu, *Prejudecata omogenității*: „Ca să ne reprezentăm spiritul muntean în vechimea și permanența lui, poate fi util să amintim caracterizările pe care le face G. Călinescu, în *Istoria* monumentală, operei cronicarilor munteni. [...] Ce ni se pare că aduce munteanul, sceptic, relativist, cinic uneori, inteligent întotdeauna, filozof fără complicație, credincios fără mistică, îndrăzneț fără sălbăticie, sentimental fără rătăcire, este simțul realității. În proză, marii noștri realiști moderni sunt munteni. În poezie, o anumită revoltă față de constricția formală și față de eresul sentimentului, tot muntenii au creat-o, apropiindu-se de același simț al realității”. □ Leonid Dimov, în articolul *Lume-n lume*, face o interesantă paralelă între I. Creangă, G. Coșbuc și A. Pann: „Există în literatura noastră trei mari scriitori, cu totul neasemănători între ei, uniți însă printr-un cod abstract: Creangă, Coșbuc și Anton Pann. Și nu e întâmplător faptul că primii doi au împrumutat «subiecte» și «atmosfera» din opera celui din urmă. Codul există: e circumscrierea, închiderea, localizarea în lumea «mare» a unei lumi interioare, precum boaba unei perle în cuprinsul devalorizat al conchii. Codul e abstract (deși de domeniul intuiției, al instinctului artistic), pentru că introduce, în sistemul de organizare a materialului «real», elemente ținând de preliminariile unei magii. E vorba de un «secret de fabricație», lesne detectabil la Anton Pann cu deosebire”. Și urmează demonstrația pe text a celor afirmate – analiza povestirii *O șezătoare la țară*, de Anton Pann). ■ Un amplu eseu semnat de Valeriu Cristea este publicat la rubrica *Lecturi fundamentale: Dostoievski*. Autorul glosează pe marginea romanului dostoievskian de tinerețe *Dublul*: „Dedublarea este în acest roman, în primul rând, un mod de a accentua și de a duce până la ultimele consecințe situația de ins umilit, oprimat, zdrobit a lui Makar Devuşkin, în raport cu monstruosul aparat administrativ al Rusiei țariste, masivă construcție kafkiană, modelul real și sumbru al *Castelului* fictiv de mai târziu, în care, ca și în acesta din urmă, «superiorii» dispun din umbră de o putere uriașă, rămânând inaccesibil, și chiar «funcționarii» mai mici sunt de temut, – «subșeful de birou» Goliadkin este violent redus până la dimensiunea unui vierme neajutorat, a unei râme mărunte. [...] De celelalte opere ale lui Dostoievski, *Dublul* se deosebește prin *fantastic*, element la care scriitorul

nu va mai recurge de acum înainte decât o singură dată, și atunci mai mult accidental în scurta povestire neterminată *Crocodilul*, socotită de el însuși o bagatelă. [...] După autorul *Fraților Karamazov*, fantasticul trebuie căutat nu în supranatural, ci în *mai real*, sensul explorărilor sale fiind, după cum a arătat criticul rus Viaceslav Ivanov într-una din frazele cele mai revelatoare care s-au rostit vreodată cu privire la arta lui Dostoievski, «de la real la mai real».

■ *Calendarul literar* al lunii ianuarie, alcătuit de Gheorghe Catană, prezintă inclusiv o *bibliografie literară selectivă* pentru Ziua Unirii Principatelor (24 ianuarie). ■ Pe o coloană având supratitlul *Copiii din Vulturești* sunt consemnate realizările exemplare ale unor talentați copii din numitul sat argeșean despre desenele cărora se scrie în „Le Figaro” (Mihai Negulescu, *Arborele prieteniei* și Horia Aramă, *Calul înaripat*). Urmare a unui concurs organizat sub egida UNICEF, cronica franceză notează: „Dar mai există acel arbore cu dulci nuanțe, profilat pe un cer de furtună, un arbore ale cărui frunze galbene, negre, roșii și albastre sunt fețe de copil [...]. Românii regăsesc tonurile de brun ale vechilor desene din folclor”. ■ Numărul se încheie cu *Ultimele (pove)-știri uitate*, o retrospectivă imaginată a anului 1970, semnată de Radu Cosașu. De pildă, *Povestea lunii august* consemnează succint: „Verificarea liniei telefonice între Casa Albă și Kremlin. Telescriptorul sovietic recepționează un poem de Frost – cel american, o nuvelă de Cehov. Tehnicienii sunt foarte satisfăcuți”.

● [„Astra”, nr. 12] Interviu *Cu Zoe Dumitrescu Bușulenga: între „iconoclaști” și „venerație”*, acordat lui Nicolae Florescu, începe cu rememorarea treptelor formației intelectuale și profesionale ale interviewatei, respectiv licența în literaturile anglo-saxone și orientarea către comparatismul literar pe fondul unei premise naționale obligatorii. De aici a decurs interesul pentru Eminescu și romantismul german, pentru Creangă și modelul literar rabelaisian, pentru legăturile existente între dramaturgia shakespeariană și cea a lui Delavrancea. Rememorarea personalității călinesciene, cu bunele și cu relele ei – a primit cu mare reticență, ba chiar cu indignare vestea că interviewata pregătește o carte despre Eminescu, reține elementele esențiale ale unei structuri umane aparte: „o forță explozivă îl caracteriza și prezența lui devenea fulgurantă în acele momente ale comerțului de idei”. Pe de altă parte, celălalt model intelectual, Tudor Vianu, „impunea rigoarea”, în contrapondere binevenită cu efectele personalității călinesciene, care sugestiona fantezia creativă, specifică spiritului literaturilor romanice pe care le cutreierase genial”. Vianu, însă, a pus bazele unei tradiții românești în comparatistică, ilustrată de Sorin Alexandrescu, prin orientarea către „studiul structuralist”, sau de Călinescu, prin „cercetarea riguroasă, de tip clasic”. În ceea ce o privește, interviewata are în lucru un studiu despre istoria și filosofia culturii, în spiritul volumului *Umanismul în renaștere. Dialogul artelor*. ■ În *Cronica literară* din acest număr, Voicu Bugariu comentează romanul lui Laurențiu Fulga, *Moartea lui Orfeu*, și volumul de versuri al lui Darie Magheru, *Caprichos*. □ În romanul lui Laurențiu Fulga,

Orfeu – „sculptor, cântăreț în piatră și oțel”, îi servește scriitorului pentru a propune o versiune personală a mitului – „ideea vinei ce plutește asupra variantei clasice a mitului lui Orfeu și al Euridicei este amplificată de către Laurențiu Fulga într-un roman tulburător, singular ca modalitate, în proza noastră a ultimilor ani”. Moartea Horației – noua Euridice, are drept consecință încercarea sculptorului de a o ține în ființă prin cuvinte. Amplu monolog, romanul devine, astfel, prin dezvăluirea, de către artist, a tuturor păcatelor comise, ilustrarea unui „proces de conștiință foarte crâncen prin sinceritatea lui”. Eforturile artistului de „elucidare, de salvare în imperiul îngăduitor al cuvintelor duc la dezastru” – simbolic, la o „metaforă a neputinței literaturii, a discursului în general”. Tot în ordine simbolică, însă, „această contemplare a literaturii într-o oglindă nemiloasă nu este sterilă, nu este vană, dramatismul ei este incontestabil, deoarece exprimă contradicțiile și limitele limbajului”. Noul Orfeu își pierde iubita, „simbol al puterii artei sale”, pentru că, „în ordine morală, viața lui a fost pătată de lașități, de cruzimi, de refuzuri ale adevărului”. □ Volumul de versuri al lui Darie Magheru, *Caprichos*, atrage atenția, de la bun început, prin dispunerea grafică a versurilor – „rarefiate, printr-o așezare în trepte”, și prin numeroasele semne de exclamație, semn evident al „disponibilității psihologice specifice pentru metapoezie”. Percepute, de către cronicarul literar, ca o formă de autocomentariu, semnele de exclamare consună cu „întreaga materie poetică a cărții: exclamarea, atitudinea declamatoare, teatrală în sens bun, a poetului și mirarea în fața propriilor realizări lirice, admirația declarată față de versurile sale”. ■ Aurel Călinescu publică proza literară *Portretul Otiliei*. ■ În acest număr, publică versuri poezii Leonid Dimov – *Umbra*, Nicolae Stoe, Titus Andronic, Liana Corciu, Ermil Rădulescu. ■ Rubrica *Noi apariții* prezintă, sub semnătura lui Alexandru M. Vaida, volumele apărute la C.R. – Dumitru M. Ion, *Paștele cailor*, roman; Editura Militară – Dragoș Vicol, *Dincolo de azur*, povestiri, Ed. Eminescu – Adrian Cernescu, *Anacron*, roman; Ed. Litera – Valeriu Oişteanu, *Proteze*, versuri; Minerva – George Sorescu, *Gheorghe Asachi*, monografie; Ed. Albatros – Mircea Şerbănescu, *Privind cinematografia*, povestiri.

● **[„Ateneu”, nr.12]** În *Cuvânt pentru Vladimir Streinu*, Al. Săndulescu schițează emoționat, portretul omului, criticului și profesorului Vladimir Streinu pe care îl încadrează într-o galerie regală: „Am avut norocul să cunosc trei mari profesori ai acestui secol din cultura română și să fiu în chipul cel mai propriu studentul lor: George Călinescu, Tudor Vianu și Vladimir Streinu. Cu moartea fiecăruia s-a surpat în mine o prezență, o coordonată, o certitudine a universului meu. Cu moartea fiecăruia, am simțit că mă îndepărtez din ce în ce de vârsta fericită a marii bucurii intelectuale de a asculta un maestru”. Pentru semnatarul articolului, Vladimir Streinu, „critic și estetician de o vastă cultură, dotat cu un viu simț al valorilor și cu antenele înalte și sensibile ale unui poet prin structură, ne-a purtat pe un drum mai puțin obișnuit, ne-a pus față în față

cu opera literară ca univers autonom, ne-a îndemnat să pătrundem în labirintul ei și de acolo să încercăm a-i detecta ceea ce numea cu o formulă a criticii franceze «sonoritatea fundamentală».

■ Valentin Silvestru scrie despre *Resurrecția dramei*, în literatura română din ultimul deceniu, când „autorii sunt în general tineri sau scriitori în jurul vârstei de patruzeci de ani, cam așa erau la vremea lor Mihai Davidoglu, când scria *Omul din Ceatal*, Lucia Demetrius elaborând *Cumpăna* sau Horia Lovinescu *Citadela sfărâmată*, drame ale mutațiilor în plan psihologic și social în perioada de început a revoluției socialiste”. Drama românească modernă, observă semnatarul articolului, „relevă nu numai sensibilizarea la stări de spirit actuale, ci și la acelea determinate de război și de situații imediat postbelice, ea găsindu-și sub acest raport o relație cu orientări prezente ale dramaturgiei universale. Și din unghiul modalităților se relevă a fi sincronică celor mai noi experiențe. [...] Într-o considerare foarte amplă s-ar putea afirma, de pildă, că drama modernă e totdeauna un protest, în numele unui ideal [...] și e concepută ca un mod superior de a lua cunoștință de sine, de lume și de istorie. Ea constituie prin ea însăși un refuz al misticii teleologice, o condamnare categorică a emfazei, o pledoarie pentru luciditate, fiind vizibil înrăurită de scientismul contemporan, [...] de descoperirile marxismului în cunoașterea societății”. Vorbind despre rolul teatrului în societatea contemporană, Valentin Silvestru notează: „Teatrul își îndeplinește îndatorirea sa perenă de a fi un fulger rațional în furtunile gândirii de sub cerul nostru și, deopotrivă, una din posibilitățile de conectare la circuitul conștiinței epocii”.

■ Cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la nașterea lui N.D. Cocea, revista „Ateneu” găzduiește prezentarea a două lucrări. Prima dintre ele, semnată de Mihai Drăgan, analizează *Scrieri* (I-II), volum publicat la editura Minerva. Analiza lui Drăgan începe prin prezentarea coordonatelor generale ale operei lui N.D. Cocea: „Natură iute, total neconformistă, N.D. Cocea este, aproape în tot ceea ce scrie, un revoltat cu dispoziții demonice care iubește, deopotrivă, lupta și succesul. Gazetăria sa militantă, apărută în mare parte în publicații proprii (*Viața socială*, *Facla*, *Chemarea*), face epocă și imprimă, în același timp, o direcție nouă, originală în dezvoltarea pamfletului românesc, paralel, de pildă, cu aceea trasată de Arghezi. Ca luptător socialist, Cocea continuă spiritul publicisticii mușcătoare al unui Anton Bacalbașa, dar și al pamfletului politic acid cultivat de Eminescu, Caragiale și poate, mai ales, de Hasdeu”. În acest context se afirmă „necesitatea unei ediții științifice cuprinzătoare din activitatea lui Cocea (de povestitor, pamfletar, critic și romancier). [...] Este meritul lui Virgiliu Ene de-a fi realizat o asemenea ediție, concepută inițial în trei volume, dar publicată, în cele din urmă, în două (prin contopirea volumului II cu III)”. Salutând demersul editorului, recenzentul remarcă „în cercetarea operei scriitorului o preocupare statornică pentru analiza la obiect, circumscrisă pe spații sigure”.

□ Cea de-a doua lucrare prezentată este *Jurnal*, iar analiza este semnată de Traian Cantemir care notează că „geneza *Jurnalului* lui N.D. Co-

cea trebuie căutată în restricțiile libertății cuvântului caracteristice acelui moment istoric. Temperament vulcanic, deprins să-și exteriorizeze opiniile spontan, fără reticențe și menajamente, scriitorul, nemaiputându-și-le expune public, s-a văzut obligat să recurgă la supapa de despovărare a *Jurnalului*” care „capătă o indiscutabilă importanță în sensul că nu identifică numai autenticul din persoana scriitorului, dar reface evenimentele specifice perioadei belice 1939 și 1942”. Pentru recenzent, *Jurnalul* lui N.D. Cocea devine „un auxiliar istoric de preț, căci dacă tratatele de istorie înfățișează faptele cu corectitudine științifică, cronologic, în conexiunea lor cauzală, ele au, în schimb, dezavantajul că sunt lipsite de elementele de viață, de vibrația psihică a maselor în momentele capitale, de amănunte care iluminează mai bine mersul istoriei și coboară mai adânc în realitatea timpului”. □ Analiza volumului *Opere* I-V de Al. Macedonski îl face pe recenzentul Mircea Popa să aprecieze la superlativ demersul lui Adrian Marino: „Iată în sfârșit o ediție despre care nu se poate scrie decât la superlativ! Autorul ei, Adrian Marino, s-a ambiționat să ne dea o lucrare pe măsura capacităților sale de critic și istoric literar, o ediție care să-l reprezinte atât pe îngrijitor, cât și pe scriitor. Căci Al. Macedonski (de la moartea căruia se împlineste jumătate de secol) și-a găsit în A. Marino interpretul și editorul ideal, care a recompus cu vădită artă, concepție și metodă de lucru superioară, întreg itinerariul spiritual al poetului *Noptilor*, parcurgând el însuși, pas cu pas, toate etapele vieții și creației poetului, și încă ceva în plus: căci restituția se face de la nivelul epocii noastre de acum și în conformitate cu ea”. □ Cu *Jurnal în China* (Ed. Eminescu, 1970), Eugen Barbu „e interesat nu numai de o perioadă din istoria Chinei sau de un singur domeniu al vieții chineze, ci de China în ansamblul ei, de simbolurile și semnificațiile fenomenului chinez. Îl interesează accesul la esență, la principiu”, e de părere, Constantin Călin, recenzentul cărții, care continuă: „Nici un efort nu i se pare autorului inutil pentru a înțelege nuanțat specificul chinezesc. Îl interesează, deopotrivă, trecutul și prezentul, orașul și satul, strada, uzina, bazarul, arhitectura, caligrafia, pictura, sculptura, teatrul, artizanatul, muzica, literatura, filozofia, politica, mitologia, emblematica, astrologia, ceremonialul, arta culinară chineză, moravurile chineze”, într-un cuvânt „o carte de excepție a memorialisticii românești”. □ Același Constantin Călin recenzează cartea lui Laurențiu Fulga, *Moartea lui Orfeu* (Ed. Eminescu, 1970): „Operă complexă – lirică, epică, dramatică, simbolică -, *Moartea lui Orfeu* se oferă înainte de orice drept o dezbatere morală, angajantă. Romanul înfățișează starea de criză prin care trece un sculptor în urma unei întâmplări tragice: moartea iubitei și inspiratoarei sale, Horația, la o vârstă strălucitoare și de o boală care încă umilește medicina”. Lectura și analiza volumului îl fac pe recenzent să-i admită valoarea: „Alături de *Alexandra și Infernul* (E.T., 1966), care într-un fel îl anticipa, romanul *Moartea lui Orfeu* constituie un moment de vârf în cadrul operei lui Laurențiu Fulga și o realizare remarcabilă a prozei române contemporane”.

□ Despre versurile din volumul *Corăbii*, semnat de Monica Pillat, Radu Cârnci notează: „Pură și muzicală, sinceră, directă și gravă, poezia din această carte te cucerește de la prima lectură, purtându-te într-o lume aparte, în care poeta oficiază ca într-o sfântă dumbravă dacică: adânc și înalt și, parcă, imaterial”. □ Același Radu Cârnci analizează volumul *Țara bătrânului fotograf*, de Florin Muscalu care „se înscrie printre tinerii poeți destul de controversați. Fapt sigur este că autorul este un poet sincer cu el însuși, bântuit până la obsesie de o serie de simboluri și idei poetice pe care le adâncește căutându-le frumusețea și adevărul, sculptându-le în forme adeseori ciudate, de multe ori neașteptat de originale. Toate acestea vin dintr-un fel impresionist de a vedea lumea, marile ei probleme dintotdeauna traversând conștiința poetului fie la modul elegiac, pe care îl prefer, fie prin mijlocirea unui discurs poetic intim, în care poetul își dăruie sufletul ca pe o flacără pentru toți”. □ Virgil M. Mirescu comentează volumul lui C. Noica, intitulat *Rostirea filosofică românească*, o carte care s-a născut „cercetând izvoarele filozofice mai vechi și confruntându-le cu istoria limbii și a culturii românești”, fapt ce i-a permis filozofului C. Noica „să deslușească în varietatea și schimbarea de sensuri a unor cuvinte, virtuți filozofice mult mai adânci decât suntem deprinși a vedea, în mod obișnuit. Rezultatele acestei cercetări au fost consemnate într-o serie de mici eseuri, publicate în mai multe reviste de cultură. [...] Aceste comentarii filozofice au fost grupate în cinci cicluri, reflectând câteva teme fundamentale: sinele și sinea, ființa, devenirea, rânduiala, viața și societate, așa cum se reflectă ele în rostirea românească”. Cu toate acestea, observă recenzentul, „cartea lui C. Noica nu este o lucrare de lingvistică, așa cum ar putea părea la prima vedere, ci o meditație filozofică pe marginea limbii românești. [...] Meditația lui Noica asupra destinului unor cuvinte este o meditație asupra istoriei poporului român, privită nu numai printr-o atitudine paseistă, nostalgică sau melancolică, ci și ca un rezervor sau nucleu de posibilități”. ■ Matei Călinescu scrie despre *Macedonski și poezia modernă*, notând că acesta „anticipează, mai mult decât prin ideologia lui literară, prin sensibilitatea lui stăpânită de *demonul polemicii*, sau, mai simplu spus, prin spiritul lui de contradicție, orientările poetice moderne, a căror substanță o alcătuiește un esențial nonconformism, o voință radicală de revizuire a normelor admise ale poeziei. Iată de ce exemplul lui Macedonski a fost atât de fertil”. ■ Grupajele de poezie, semnată de Marta Bărbulescu, Octavian Georgescu, Maria Petra, Constantin Știrbu, Constantin Ștefuriuc, Ioan Ivan, Ion Dragomir, Florentina Ceașescu, Gheorghe Crăciun, Geo Bogza, Zaharia Stancu, Eugen Jebeleanu, Geo Dumitrescu, Leonid Dimov, Damian Ureche, Cezar Baltag, Ion Bănuță, Rusalin Mureșan, Ștefan Banaru, și piesa *Final de mare montare*, discurs dramatic în două părți, de Mihail Sabin, completează peisajul literar al epocii. ■ Ultima pagină a revistei publică, în traducerea lui Mircea Bucurescu și Dan Mutașcu, un fragment din *Tatăl și fiul*, de Gunnar Gunnarsson.

• [„Cinema”, nr. 12] La ancheta *Ce filme ați face dacă ați fi producător?* în acest număr răspund: □ George Ivașcu, *M-aș subsuma regizorului*: „De-aș fi producător de filme (dar nu sunt), n-aș face (zic eu) filmele care se fac și cum se fac (la noi). Afirmatia asta (condițională) se bazează pe o prejudecată – teribil de frecventă și de banală în toate cinematografiile (și mai vechi și mai înaintate): «filmul de autor»”. □ Henri Wald, *Un «Meșterul Manole»*: „Tehnologismul se îndreaptă spre o omenire fără oameni, ilogismul vrea oameni fără omenire. Primul exagerează importanța rațiunii care îi unește pe oameni, celălalt exacerbează afectivitatea care îi desparte. Ambele «unidimensionalizări» ajung la același rezultat: înjumătățirea omului și pauperizarea culturii. Aș face, deci, filme care să *reîntrească* omul, să-i restabilească unitatea contradictorie dintre rațiune și afectivitate, fără să-i anuleze distanța dintre ele, cuce-rită în decursul istoriei culturii, să-i rafineze atât mintea cât și sufletul. [...] Ne îndreptăm spre o epocă în care cea mai mare parte a producției va fi preluată de mașini, iar omul va vrea un răgaz din ce în ce mai mare pentru creație. Aș vrea un film despre «Meșterul Manole»”. ■ În *Însemnările unui spectator temperat* Teodor Mazilu semnează *Vai, morțile actorilor...*: „Spectatorul de film are cruzimea și ingenuitatea unui copil... El crede că actorul care moare și-a trădat vocația. El crede – până aici se merge cu naivitatea și cruzimea – că un actor care moare nu mai are talent... Căci dacă avea talent, moartea nu-l zdrobea... În mitologia naivă și sălbatică, moartea e un fel de critic teribil care hotărăște să pună capăt carierei unui actor...”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu publică *Publicul este „receptiv” sau „conservator”?*: „Spectatorul cinematografic e însă un îndrăgostit autentic și trainic ca toți cei care au o singură, mare iubire. El nu mai găsește resurse de afecțiune pentru altceva. Totodată îi reclamă obiectului pasiunii sale o egală devoțiune. Orice modificare a imaginii pe care cinefilul și-a făcut-o despre arta lui favorită, îi apare ca o trădare dureroasă și insuportabilă”. ■ Marcând *Filmul la 75 de ani*, Gelu Ionescu semnează *Serpentine și confetti*: „Niciodată două arte, decât la început de tot, n-au fost mai intim legate ca filmul și literatura, azi. Dacă nu avem încă perspectiva deplină (nici n-am avea cum) asupra dominantelor, am dedicat această rubrică tocmai acestor legături, neștiind încă ce se va alege din această simbioză. Există mai multe posibilități: 1. Ori cele două arte vor divorța pentru a-și regăsi libertatea și vor înainta fiecare pe drumul său respingându-se sau iubindu-se cu intermitențe – lege aproape firească... 2. Ori se vor devora una pe cealaltă și ne vor lăsa câteva resturi din care cine știe cine va inventa «arta viitorului» (frumoasă amăgire). 3. Ori literatura bătrână își va anexa uneltele prea fragedei «copile» lăsând-o să cerșească firmituri de la ospățul literelor. 4. Ori, în sfârșit, filmul cu chip de tânără vampă va seca și ultimele clipe de glorie pe care cărțile le-ar mai putea avea în anii ce vin (repede)”. ■ În *Bibliorama*, sub semnătura Al. R. apare un text despre volumul *Două sau șapte arte* de George Littera.

● [„Convorbiri literare”, nr. 8] Dumitru Ignea publică povestirea *Necunoscutul*. □ Sunt publicate poemele *Interior cu oglinzi*, *Culori pentru liniște* și *Sunet de corn* de Florența Albu și piesa de teatru *Unde ne sunt zăpezile* semnată de Petru Ursache. ■ Aura Pană recenzează volumul de poezii *Duhul pietrelor* scris de Corneliu Sturzu, N. Barbu discută pe marginea portretelor literare pe care Aurel Leon le schițează în maniera lui Ion Creangă în volumul de monografii *Umbre*, iar Val. C. Neșțian vorbește despre cea mai recentă operă a criticului literar Mihai Drăgan, și anume *Aproximații critice*. ■ La secțiunea *Restituiri*, Simion Bărbulescu semnează articolul *Noua poezie a lui Simion Stolnicu* unde este precizat faptul că poetul asociat mișcării moderniste renunță la cercul Iovinescian pentru a reveni la structura clasică a artei poetice, îndepărtându-se astfel de noile tendințe din spațiul artistic: „După lectura operei poetice a lui Simion Stolnicu, cititorul se convinge că multe dintre aprecierile critice care urmăreau să-l încadreze în context modernist barbian, suprarealist sau bacovian și-au pierdut valabilitatea”. ■ D. Irimia recenzează studiul *Poetica matematică* scris de Solomon Marcus despre care spune că a fost „o surpriză”, tocmai pentru că nu era de așteptat ca domeniul poeziei să fie gândit din perspectiva calculului și al analizei matematice. □ Daniel Dimitriu recenzează volumul de povestiri *Manechine* scris în maniera artiștilor teatrului absurdului de către Nicolae Jianu; N. Florescu spune despre *Drumul Sufletelor*, volum de poeme semnat de George Alboiu, faptul că „monologul liric existențial [...] din *Drumul sufletelor* presupune, în conformitate cu sensul valorilor folclorice din vatra cărora s-a desprins poetul, o liniște senină, ritualică, o înțelegere tainică și profundă cu pământul, un echilibru armonios, polivalent”, iar Viorica Toporaș-Zbranca vorbește despre romanul scris în maniera Virginiei Woolf de către Alice Botez, și anume *Pădurea și trei zile*. □ Romanul lui Julien Gracq este recenzat de către Anca Măgureanu, care menționează: „Țărmlul Syrtelor este în primul rând un roman al aventurii și al desăvârșirii unui dublu destin: cel al cetății Orsenna și al personajului principal Aldo”.

● [„Echinox”, nr. 12] Olimpia Radu și Adrian Grănescu lansează o altă anchetă asupra „cineclubului studențesc”, a cinematografului în general, pentru a afla „ce calități trebuie să îndeplinească un scenariu pentru a fi admis la filmare și cine elaborează aceste scenarii”, întrebările fiind adresate lui Ștefan Morariu (conducător al cercului Cineclubul). □ Eugen Uricaru evocă o figură de luptător, soldat plecat voluntar pe front și mort în munții Tatra (*Semnul existenței*). □ Expansiunile lirice aparțin lui Alexandru Olar, Adrian Popescu, Ion Mircea, Ștefan Damian, Viorel Sârbu. □ Sunt traduși din literatura universală poezii Carlo Vittorio Cattaneo (de C. Slătineanu), Fr. Nietzsche (de Simion Dănilă) și minnesăngerii (de Petru Forna). ■ Două volume de poezie, *Cântec șoptit* de Zaharia Stancu și *Cartea regilor* de Florin Mugur, formează subiectele celor două cronici literare scrise de Petru Poantă. ■ Ion Pop relevă preocupările poetice ale lui Camil Petrescu, îndreptate spre erotică și, mai ales,

spre poezia de cunoaștere (*Poezia lui Camil Petrescu*). ■ Din interviul lui Alexandru Stoichiță cu Alexandru Paleologu cităm câteva formulări reflexive: „la fiecare artist, talentul este exacerbară unei însușiri”, „nu trebuie să confundăm meșteșugul cu calofilia”, „a face stil înseamnă a nu avea stil”, „spiritul are stil sau nu este”. ■ Preocupat de tehnici și structuri narative, Călin Manilici comentează *Problemele de structură* în romanul *Prins* de Petru Popescu. ■ În căutarea secretelor creației, Ion Vartic ne pune pe urmele *Motivelor elene în poezia lui Radu Stanca*. □ Proză de Maria Brânzei și Ioan Radin. □ Ioan Peianov traduce eseuul lui Jan Kott despre Ajax din volumul *Omul și istoria*. ■ Ineditul documentelor de istorie literară cuprinde, sub semnătura lui Mircea Curticeanu și Radu Iftimovici, contribuții la istoricul revistei „Vatra românească” prin dialogul epistolar (inedit) dintre C. Stere și D. Voinov. ■ Adrian Bejan semnalează, în articolul său, un eveniment editorial al anului 1970, și anume apariția volumului *Dacica*. Studii și articole privind istoria veche a pământului românesc, de academicianul Constantin Daicoviciu. ■ Gândirea și filosofia lui Constantin Noica reprezintă subiectul prezentării lui I.M. Danciu, cu titlul *Rostirea filosofică românească*, autor care mai semnează încă un amplu articol despre *Înțelepciunea și iluziile filosofiei în gândirea lui Jean Piaget*. □ Sunt reținute și publicate versurile lui Mircea Moț la secțiunea *Cutia de rezonanță*.

● **[„Familia”, nr. 12]** Iosif Matei publică, pe prima pagină, articolul *La sfârșitul cincinalului*, în care își face autocritica, în numele bihorenilor, de a nu fi reușit să facă din oraș unul industrial, păstrându-și încă un „caracter pronunțat agrar”. „Beneficiar al unui sprijin mereu sporit din partea conducerii de partid și de stat, județul Bihor s-a încadrat cu toate bogățiile, cu tot entuziasmul și puterea creatoare a locuitorilor săi în ampla operă de edificare a noii societăți, concepută, coordonată și însuflețită de Partidul Comunist Român, prezența sa făcându-se din ce în ce mai simțită, din ce în ce mai dorită, printr-o gamă variată de produse care împlinesc nevoi intime sau contribuie la creșterea exportului românesc. În procesul de înscriere a industriei bihorene pe coordonatele producției moderne, sub influența binefăcătoare și tot mai resimțită a revoluției științifice-tehnice contemporane, rolul hotărâtor l-a avut cincinalul ale cărui ultime file de calendar le numărăm acum. În acest interval de timp, cele peste 8 miliarde de lei investiți s-au materializat într-o seamă de noi obiective industriale, agricole, social culturale, în sporirea și modernizarea celor existente”. ■ *Vitrina cu cărți*, prezintă, prin pana lui Titu Popescu, micromonografia lui Teodor Vârgolici, *Mateiu I. Caragiale*, „fructul unei aplecări de verificată procedură valorificatoare asupra obiectului, răspunzând unor năzuinți de sistematizare informativă aproape scrupuloasă, fără orgoliul tranșării critice personale. Este o modalitate care, ca oricare alta, își poate avea meritele și limitele ei”. Lucrarea își dovedește o „utilitate de masă”, „compoziția urmărește cu o claritate didactică etapele cronologice ale creației mateiene, de la ciclul de versuri,

la *Remember* și trilogia din care singurul roman încheiat a rămas *Craii de Curtea-Veche*. Acesta este unul dintre meritele fundamentale ale lucrării: claritatea sistematizării și transparența comunicantă a comentariului. Lucrarea nu este o operă de interpretare. [...] Dacă în dinamica interpretativă a investigațiilor de istorie literară monografia lui Teodor Vârgolici nu înseamnă un pas în plus la analiza operei mateiene, din perspectiva utilității editoriale lucrarea face un real serviciu informativ unei largi categorii de cititori”. ■ Traian Podgoreanu realizează o schiță de profil pentru Tudor Vianu, *Drama centaurului*, intitulată astfel și pentru că „a cunoscut și a trăit întreaga „dialectică a durerii”, încercând s-o prefacă în creație. Resemnarea lui n-a fost o capitulare în fața destinului. [...] Unității stilistice a destinului, el a încercat să-i substituie unitatea ordinii umane. El n-a crezut în acel *amor fati* al lui Nietzsche, ca fiind dovada unei mari vitalități”, alăturându-și „voința cu ideea devenirii”. „S-ar putea spune că Vianu – în mare măsură – și-a făurit singur destinul. Prea erudit pentru a nu fi trist, deși erudiția nu-i singurul izvor al tristeții sale. Prea trist pentru a nu fi poet, deși nu s-a manifestat – în formele tipice ale poeziei – decât în mod sporadic. [...] Corespondența sa aruncă o lumină deosebit de revelatoare pentru lupta pe care el a dus-o cu sine însuși, cu firea sa de poet, pe care l-a oprit de la obiectivare. [...] Cercetarea a fost forma sa de viață. Am putea presupune că preferința sa pentru cercetare se datorește, pe de o parte, tendinței sale de a nu-și trăda intimitatea, iar, pe de altă parte, unui acut simț al răspunderii”. ■ Moartea lui Vladimir Streinu îl determină pe Gh. Grigurcu să reflecteze la personalitatea remarcabilă a criticului, al cărui „stil literar” se confunda cu cel al „omului”, critica fiind pentru el „o sacră reculegere, o oficiere, într-o lume privilegiată, unde nu poți pătrunde cu gândul și cu vorba de toate zilele”. „Criticul se scufunda într-o impersonalitate decorativă și gravă care era forma sa de personalitate”. ■ O serie de volume beneficiază de atenția recenzorilor la secțiunea *Cronică literară*. □ Cel dintâi, *E. Lovinescu*, de I. Negoitescu este comentat de Gh. Grigurcu care-l cataloghează pe autor drept „lovinescian”, fapt, „încă nesubliniat” până în prezent. Se reamintește reproșul adus scurtei monografii „de a se fi bizuit exclusiv pe exploatarea fragmentului”. „I. Negoitescu știe să extragă acele pasaje care rețin exclusiv atenția, care incită sensibilitatea și al căror ansamblu alcătuiește o imagine inedită. E o hartă, am putea spune, euforică a operei studiate. Cu toate acestea, criticul nu pierde din ochi ideile generale. Lovinescu e integrat cu grijă în propria sa doctrină, recunoscându-se infrastructura social-ideologică a disocierii valorilor estetice”. □ Despre Petru Popescu, aflăm, de la același Gh. Grigurcu că, în *Prins*, „abordează problema morții de pe poziții ale normalului, ale sănătății ostentative, ale unei tinereți robuste, somptuoase. [...] Maska morții se aplică pe un chip cu linii abrupte, virile. Terenul dezagregării finale nu e pregătit ca la Proust, bunăoară, printr-o imensă ramificație a ființei sufletești, printr-o arborescentă ultrasensibilă și funerară a sensibilității. Nici fragilitatea structurii

unui Anton Holban, a cărui necurmată confesiune revelează o tragică devitalizare congenitală. Puțin«inginer» e și autorul, în sensul unei corespondențe cu veacul tehnicist și sportiv. O anume duritate, un echilibru în dezechilibru, o siguranță iute a mișcărilor sunt trăsături ce comunica de la scriitor la personaj (și invers). Printr-o organică simetrie a creației, analiza extincției trece din mâinile fragile ale celor predestinați s-o accepte, în mâinile tari ale celui predestinat s-o întâmpine cu îndârjire. Însăși această rezistență naturală de care se izbește tema morții în procesul insidioasei sale infiltrări în conștiință constituie un aspect al specificului estetic. [...] Petru Popescu e un artist al vitalității. Aceasta fiind probată prin violență, moartea e încărcătura ei cea mai caracteristică. Iluzorie, inadecvare, care nu contravine sensului stenic,umanist al profundului roman aici discutat, temei de maturitate a prozei românești actuale”.

□ Grigore Scarlat notează următoarele, cu privire la volumul *Orga de mesteceni* de Ion Brad: „Dacă azi, termenul de «clasic» nu i s-ar alătura echivalente cu o pronunțată tentă peiorativă aș trece poezia lui Ion Brad sub semnul clasicismului, nu numai datorită paradigmei versificației, ci, mai ales, datorită structurii liricii. Discursul poetic realizează un *echilibru*, o decantare artistică, circumscrise *unui* perimetru clasic. Ion Brad face parte dintr-o generație de poeți care cultivă forma tradițională, cu irizări ale formei, care, adeseori, imprimă versurilor un ritm de melopee. Ion Brad se revendică înainte de toate unei poezii ardeleni, nu numai ca arie tematică, ci ca una spirituală. Se pare că *Orga de mesteceni*, apărută la editura Dacia din Cluj, reprezintă poetul ajuns la maturitate, în fața căruia se profilează alte trepte, mai clare, pe care el va păși”.

□ *Tehnica umbrei* de Darie Novăceanu este recenzat de Crăciun Bejan, care constată contrastele propuse de volumul de versuri a unui autor poziționat tot timpul „în afară”. „Reflexivitatea este nu numai o investigație, ci și o cenzură a căldurii pe care ar putea-o emana viața oricând, ce trebuie dacă nu înghețată, cel puțin temperată prin situarea în afara ei”. ■ Gh. Dinu notează traducerea în limba bulgară, de poetul Nikolai Zidarov, a volumului *Fântâni și stele*. Prefața cuprinde o prezentare a autorului, care „se străduie să vadă lumea ca o armonie a frumosului”, fiind un participant activ la construirea societății socialiste în poziția de secretar al Uniunii Scriitorilor Români, vice-președinte al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă. ■ În *Revista revistelor*, Ștefan Lavu consemnează atitudinea polemică din „Contemporanul” generată de suita de articole asupra „fenomenului literar semnat de Paul Anghel”, care „au deschis perspectiva unei discuții de cel mai viu interes, având meritul de a pune «degetul pe rană», de-a formula în termeni tranșanți o seamă de nemulțumiri ce se aflau fără îndoială într-o formă mai mult ori mai puțin difuză în conștiința multora. E vorba mai întâi de un viciu de funcționare a criticii care, într-o destul de întinsă zonă a sa, exprimă sentimentul de grup, o solidaritate minoră, lipsită de orizontul întregii evoluții literare, exaltând scriitori mediocri în virtutea unor noi dar foarte rezistente automatisme și respingând sau «uitând» frecvent nu-

me de o valoare evident superioară. [...] Considerațiile lui Paul Anghel converg spre constatarea că actualul climat literar contribuie în chip nociv la eludarea problemelor grave, de conștiință, de atitudine, de angajare spirituală, încurajând în schimb mărunta «chiverniseală a prestigiului», «minitehnica», «genul confuz» și ca urmare o șchioapă scară de «valori» a unuia sau a altuia dintre cercurile închise. [...] Rezultatul: au apărut mulți scriitori, creați și impuși de un asemenea climat, iar cum climatul a fost confuz, avem ca ultimă achiziție genul confuz cu purtătorii lui. Desigur e de dorit ca autorul acestor atât de interesante articole să nu se oprească la jumătatea drumului, ci să exemplifice, așa cum de altfel a și promis, fără exagerate menajamente, tot ce ține de raza fenomenelor negative denunțate”. În final Ștefan Lavu salută „inițiativa temerară” a lui Paul Anghel. ■ François Pamfil deplânge moartea lui Petru Comarnescu și pentru că, prin dispariția sa, arta românească a pierdut pe una dintre pasionatele personalități angajate în „discuții alerte polemice”, minuțios cercetător al lui Brâncuși și Țuculescu.

• [„**Luminița**”, nr. 12] Suplimentul revistei publică poezia *Pionierii* de Nichita Stănescu: „Pionierii sunt asemeni cu corăbierii./ Caută un pământ necunoscut,/ pe care copertele îl țin/ între coperti ca pe un scut”.

• [„**Orizont**”, nr. 12] Sub tema *România pitorească*, în acest număr: „Scriitorii din Timișoara și-au propus să cinstească semicentenarul partidului în multiple forme, având toate în centru creația literară. Una dintre acțiuni a fost dedicată Porților de Fier. Grupul de scriitori care au vizitat șantierul în luna noiembrie și-a transcris impresiile proaspete în paginile de față”. □ Ca atare, vorbesc „în proză” despre realitățile societății socialiste și realizările ei Mircea Șerbănescu, Al. Deal, Ion Velican, Damian Ureche și „în poezie” – N.D. Pârvu, Ion Potopin, Jiva Popovici, Haralambie Țugu. ■ Sub genericul *Anul literar 1970*, Al. Indrieș ridică problema preeminenței unui model (de erou, de realitate) în zona romanului, punând pe tapet romane diferite: *Ultimii* de Bujor Nedelcovici, *Racul* de Oltea Alexandru, *Cartea fiilor* de Mircea Ciobanu, *Țipătul de nuntă al păunului* de I.D. Teodorescu, *Zacharias Lichter* al lui Matei Călinescu. ■ Cu un titlu de raport-sinteză, Ion Maxim scrie despre Situația poeziei în anul 1970 din care decupăm următorul fragment: „Croniciarii literari au reținut puține volume și în general aceleași: unsprezece N. Manolescu la «Contemporanul», tot atâtea Eugen Simion de când semnează cronică «Luceafărului», patrușprezece «România literară», fără să uităm dările de seamă ale lui Florin Manolescu și Ilie Constantin, comentând la aceeași revistă aproape o sută cincisprezece volume deci practic toate aparițiile, ceea ce e demn de subliniat”. □ Poezii de: Anghel Dumbrăveanu, George Suru, Adrian Munțiu, Miu-Constantin Lerca, Vladimir Ciocov, Traian Lalescu, Dan Mutașcu, Mihai Dușescu, Ion Cocora, Valentin Tudor, Paul George Stati. □ Proză de: Nicolae Ispas, Ion Jurăscu. ■ Andrei A. Lillin își prezintă studiul *Problema timpului în romanul contemporan*, care a constituit, la origine, o conferință

ținută în străinătate la Tirol în același an. □ Din literatura universală, sunt traduși Catul, cu elegiile sale, Tibul, Domenico Zannier, Bruno Nardini (din poezia căruia reținem versul: „unde frumoasă ca dragostea era moartea”). ■ O cronică ambițioasă este cea a lui C. Ungureanu, *Cărți de istorie literară și eseu*, în care sunt discutați sintetic patru autori: I. Negoțescu – E. Lovinescu, N. Balotă – Urmuz, Georgeta Horodincă – *Structuri literare* și Alexandru George – *Marele Alfa*. ■ Urmează un studiu istoric, al cercetătorului I.D. Suciu despre evenimentele istorice capitale din Banat, în *Cronica Banatului*. ■ La documente literare, Liviu Berzovan și N. Corbeanu cercetează în paginile publicațiilor din Arad articolele de critica literară ale lui Ilarie Chendi (*Ilarie Chendi în paginile publicațiilor arădene*). ■ Este consemnat de către Petru Sfetcu un interviu cu pictorul bucureștean Catul Bogdan. ■ George Genoiu își propune să repereze în arta teatrală, piesele de inspirație mitică, din mitologia și basmele românești: *Trei mituri (Făt-Frumos, Meșterul Manole, Miorița) și dramaturgia românească*. ■ Sorin Titel revine cu analiza relației dintre cinematografie și literatură mai precis a felului (izbutit sau neizbutit) în care sunt ecranizate mari capodopere ale literaturii universale în *O autentică transcriere cinematografică a lui Dostoievski*. ■ La recenzii de cărți și reviste, reținem: Ion Brad – *Orga de mesteceni* (Radu Ciobanu), Perpessicius – *Memorial de ziaristică* (George G. Bogdan), Ileana Mălăncioiu – *Către Ieronim* (Marcel Corniș-Pop), volumul colectiv de cercetare *Izvoare folclorice și creație originală* al Institutului de istorie și teorie literară, E.A.R.S.R., 1970 (Sergiu Drincu), revista „Metamorphoses”, numărul special XIII-XIV 1970 (Alexandra Indrieș).

● **[„Presa noastră”, nr. 12]** Invitatul special al ediției este Mihnea Gheorghiu, în dialog cu Carol Roman: „– *Publicul larg îl cunoaște și îl apreciază pe prof. dr. docent Mihnea Gheorghiu, membru al Academiei de Științe Sociale și Politice, renumită până la urmă în creația critică și istorică, literară și cinematografică. Același persoană și-a susținut teza de doctorat în fața lui Mihai Ralea, George Călinescu, Tudor Vianu și George Oprescu, a tradus Sonetele și cinci piese ale lui Shakespeare, opera poetică a lui Walt Whitman, a realizat scenarii de film, teatru, proză și poezie. Pe noi ne-ar interesa însă ipostaza de ziarist. Când ați debutat în presă?* – Fără să vreau mă văd obligat să-mi amintesc de o epocă romantică: primul an când am venit în București cu scopul de a mă înscrie la Facultatea de Litere și Filozofie. Era o vreme în care grija pentru obținerea surselor de subzistență materială mă determina să am cele mai diferite ocupații, pe atunci comune studenților săraci. Foarte mult timp mi-l consumam dând meditații particulare... O altă sursă de întreținere îmi era oferită de munca de noapte, făcând corectură la diverse gazete. Dacă ar fi să indic un anumit moment când am luat contact cu presa, atunci a fost. – *Ce vârstă aveți?* – 17 ani... Treceam din adolescență în tinerețe... Am avut șansa de a mă găsi într-un climat ideologic progresist; lupta partidului mi-a oferit posibi-

lități imense de a participa la o seamă de acțiuni îndrăznețe și primejdioase, conduse de comuniști, ceea ce-mi prilejuia o imensă satisfacție, în acei ani în care deschideam ochii și trăgeam concluzii fundamentale în legătură cu tot ceea ce se întâmplă în jurul meu. Una din lozincile în care mă încredeam cu toată forța tinereții mele glăsuia: «Lumea trebuie reinventată sau reconstruită».

– *Am dori câteva nume de publicații la care ați colaborat.* – Am colaborat la «Azi», «Dacia nouă», «Adevărul literar», «Cuvântul liber», «Viața Românească» etc., dar în primul rând la «Cadran». A fost o revistă studențească deosebit de interesantă pentru acele vremuri. A apărut în toamna anului 1939 și a fost suspendată grabnic de către poliție, după aproximativ un an de existență. [...] Noi, colaboratorii revistei, ne întâlneam acasă la poetul Ștefan Popescu; altădată redacția se reunea într-o mansardă modestă din str. Smârdan în care locuiam cu chirie împreună cu Alexandru Balaci. La «Cadran» mai colaborau cu noi regretatul Victor Iliu și Miron Constantinescu (legătura noastră de partid) cărora li se adăugau colaboratorii permanenți: Mihai Levente, S. Iosifescu, Manea Mănescu, Corneliu Mănescu, Vlădescu Răcoasa, Mihai Dragomirescu, Dumitru Niță, T.A. Stoianovici. – *Exista o specializare strictă, o anume rubricizare?* – Mă faceți să zâmbesc... Cu toți, redactori și colaboratori ai «Cadranului», scriam despre tot ceea ce preocupa tineretul studențesc și în general intelectualitatea tânără. Era, dacă vreți, o interferență constructivă și vie de condeie, care atacau deopotrivă probleme de artă, cultură, politică socială. Militam fervent de pe pozițiile partidului, în artă, cultură și viața socială. Era momentul de vârf al asaltului fascismului în România. – *Pentru că tot ne aflăm la capitolul «amintiri ziaristice» ne-ar interesa și câteva lucruri despre perioada în care ați condus redacția primei ediții a «Scânteii tineretului», în calitate de redactor șef.* – Îmi amintesc cu plăcere de acei ani... Mai întâi «Scânteia tineretului» a apărut ca o revista care întrucâtva a continuat orientarea ideologică «Cadranului». [...] «Scânteia tineretului» a devenit ulterior un cotidian de largă circulație în rândurile tineretului, care a căpătat specificul și preocupările unei publicații politice, cu obiective precise, ca organ central de presă al Uniunii Tineretului Comunist”. ■ Mircea Horia Simionescu comentează *Salonul cărții 70*: „Nu trebuia să fii neapărat un cărturar, ca să trăiești intens bucuria unui eveniment cum a fost cel prilejuit de organizarea primului Salon Național al Cărții. Inițiativa de a dărui culturii naționale – pe lângă un Salon anual de pictură, altul de grafică sau de artă fotografică, – trebuie salutată cu o deosebită căldură. Ne mândrim cu o activitate editorială la nivelul celor mai civilizate țări ale lumii și, a înfățișa o dată pe an, într-o expunere publică, succesele dobândite în acest domeniu, mi se pare un act firesc și legitim, semn al unei concepții luminate despre cultură, despre rostul ei în edificarea noii societăți socialiste. Introducerea la primul salon al cărții au făcut-o câteva cifre elocvente: în ultimii 26 de ani s-au tipărit aproape 116 000 de titluri în limba română și în cele ale naționalităților conlocuitoare, într-un tiraj de un miliard o

sută cincizeci milioane exemplare. În ultimii patru ani, media titlurilor editate în cursul unui an depășește 6000 de titluri – ceea ce vorbește de la sine despre varietatea tematică, întinderea ariei de preocupări cărora le răspund editurile noastre. [...] Literatura originală din toate domeniile își găsește în cele 22 edituri create instrumentul receptiv și suplu capabil să investigheze, să cristalizeze și să răspândească în masele largi de cititori gândirea vie, arta autentică, ideile înnoitoare ale vremii. Să nu uităm, atunci când evaluăm cifrele și eforturile, a recunoaște că una dintre cuceririle cele mai importante ale socialismului în țara noastră se numește gustul mereu deschis, neostoit pentru lectură al tuturor categoriilor de cetățeni ai țării. Cine a umblat prin lume și a intrat în librăriile orașelor cu vechi tradiții de cultură din Europa, poate să-și dea seama la ce grad de interes pentru carte se află publicul nostru cititor, care asaltează standurile, reține din timp cărțile anunțate, își rezervă în buget sume apreciabile pentru volumele bibliotecilor personale. Este impresionant să constăți că aceste cărți sunt citite și recitite, că îndeosebi tânără generație este la curent cu mișcarea de idei din țară și din lume, că informarea în specialitate este dublată de obicei de o bună frecventare a valorilor culturale generale. Cartea învinge trecătoarea (ireal poate) criză. Sunt motive să credem – o privire asupra standurilor Salonului '70 este lămuritoare – că imaginația, inteligența și experiența editorilor și tipografilor au găsit de pe acum soluții de a întreține și a spori interesul pentru cartea valoroasă, pentru cartea frumoasă. Din mulțimea de titluri și de formate, de specialități și formule grafice oferite de standurile *Salonului național al cărții* am reținut numeroase volume de publicistică, prezentate în 1970 de către editurile noastre. [...] Cum interesul general pentru asemenea gen a fost demonstrat prin însăși epuizarea rapidă a celor mai multe dintre titlurile prezentate în librării și, retrospectiv, în *Salonul național al cărții*, este de așteptat să urmeze și o preocupare sporită în câteva direcții ce nu ni se par de neglijat. Printre altele, aș crede potrivit să sugerez o mai fermă și mai competentă inițiativă a editurilor «umaniste» în contractarea, prin comenzi de perspectivă, a unor teme mai dificile, oferind autorilor anticipat posibilitatea abordării lor, paralel cu editarea lucrărilor oferite spontan. Rolul de comandă al unor edituri franceze și italiene – le citez pe acestea pentru că le cunosc mai bine, și nu din alte motive – ar putea să ne descopere unele procedee și experiențe demne de fructificat”. ■ V. Hossu Longin scrie o cronică rubricii *Drumuri prin memorie* realizată de prozatorul și publicistul Octavian Paler: „De la începutul lui 1968, în fiecare marți, la orele 9.30, se difuzează emisiunea *Atlas cultural*. Din data de 16 septembrie 1969 această emisiune aduce la microfon pe Octavian Pater, ce-și reamintește, pe parcursul a 4-6 minute, peregrinările în Italia, Grecia și Egipt, intitulându-și rubrica *Drumuri prin memorie* [...] Transmise cu regularitate de-a lungul unui an și ceva, *Drumurile prin memorie* se află, în prezent, sub tipar”. ■ D.I. Suchianu scrie despre *Diletantism în cronicile cinematografice?*. ■ Dumitru Lazăr prezintă recent apărutul volum,

Memorii, al lui Demostene Botez, iar Al. Graur tratează *Vocabularul presei*. *Caleidoscop ziaristic* publică câteva texte mai puțin cunoscute ale publicistului N.D. Cocea, *Iser* și *Vara*.

● **[„Ramuri”, nr. 12]** Pe prima pagină poemul *Te jucai de-a frunzele* de Constantin Nisipeanu: „Și în timp ce vorbeam și tu te jucai/ de-a frunzele și deveniseși aproape un copac/ întreg, vocea mea își încălțase pantofii de bal”. ■ Pe aceeași pagină reflecții filozofice cu titlul *Din jurnalul unui pseudocritic*, semnate Gheorghe Grigurcu: „Lirismul ia naștere din necesitatea de exigență a ficțiunii, din maturizarea libertății lucrurilor”. ■ Apare textul *La moartea lui Vladimir Streinu* semnat M. Novicov, care consideră drept trăsătură dominantă a personalității lui V. Streinu „setea devorantă de adevăr”. Sunt amintite colaborarea dintre Călinescu și Streinu și devotamentul celui din urmă pentru G. Călinescu, precum și talentul oratoric al lui V. Streinu: „Îi plăcea să spună, de pildă, că e foarte greu în zilele noastre să vii în materia de estetică cu idei noi. Ideile, preciza el, nu se inventează și nu se descoperă. Ideile se posedă. Unei idei îi conferă strălucirea actul de luare în posesiune. Ideea nu poate fi a ta, ea devine a ta”. ■ Stelian Neagoe semnează articolul *Iorga și Madgearu*, dedicat „istoriei asasinatelor legionare”. Ambii sunt arestați și asasinați în noiembrie 1940. Ambii s-au opus politicii fasciste și manifestațiilor antisemite din țara noastră. □ Poezie de Ion Matei: „Purificați de toamnă, un zâmbet blând topit/ Ne șteargă ca o ploaie neliniștea diurnă/ La ușa ta femeie voi sta nemărginit/ Să îți primesc cenușa în trup ca într-o urnă” (*Dar cui să fiu...*). ■ În *Critica ideilor literare* Adrian Marino semnează articolul *Creația biografică*. O lucrare biografică nu se reduce numai la creație; e nevoie de distanțare lucidă, spirit narativ, ritm și „toate condițiile literaturii epice”. Totuși, biografia nu se confundă cu romanul. Logica biografică, surprinderea și definirea unui sens (unui „destin”), capacitatea de ordonare și simțul măsurii sunt esențiale. Precum istoria literară, biografia nu este nici artă, nici știință, ci istorie, adică o disciplină care interferează ambele planuri, fără a se confunda cu niciunul dintre ele. Unicitatea „temei”, a construcției și ritmul sunt caracteristici din sfera artei, pe când documentarea și spiritul obiectiv aparțin sferei științifice. Biografia „modernă” este „onestă, leală și totodată independentă, needucativă, nepropagandistică”. ■ Al. Piru semnează profilul critic Ștefan Aug. Doinaș, autor despre care arată că debutează în *Jurnalul literar* al lui G. Călinescu (în adolescență). Colaborează și cu revista lui Vladimir Streinu, *Kalende*. Se remarcă prin disciplină artistică și fuga de „orice inovație ostentativă”. Adoptă stilul baladei; în *Cartea mareelor* (E.P.L., 1964) el face un tablou al navigatorilor lumii antice. În lirica erotică e „patetic elegiac” și de o „desăvârșită maturitate artistică” în *Cenușă vie*: „[...] Când alte stele-n cer, peste făget,/ își vor aprinde tânăra virtute/ și dragostea va înflori mai iute/ și vârstele vor trece mai încet; [...]”. *Omul cu compasul* (E.P.L. 1966) aduce o viziune selenară, himerică. În *Mistretul cu colți de argint* se reactualizează motive mitice, legendare, fabuloase.

Se remarcă, spre exemplu, descrierea parnasiană a tabloului septentrionului din *Vița de vie la paralela 80°*: „[...] și unde urși de bură nestingheriți se plimbă/ prin mari licheni și ferigi ca printr-un labirint/ iar hermelinul roșu întocmai ca o limbă/ apare și dispare-ntr-o gură de argint; [...]”. În *Seminția lui Laokoon* (Ed. Tineretului, 1967) încă se păstrează expresiile fastuoase. Culegerea *Alter ego* (Eminescu, 1970) îi aduce laude din partea lui Ion Negoitescu. Baladele din prima perioadă de creație rămân partea semnificativă a operei sale. Comentariile critice din *Lampa lui Diogene* (Eminescu, 1970) sunt deseori slab argumentate. ■ În *Recenzii* G. Gheorghită scrie despre volumul de eseuri *Spiritul și litera* al lui Alexandru Paleologu, considerat a fi discipol al lui Paul Zarifopol și un foarte rafinat critic literar. Studiul critic conține „un fel de fiziologie a societății românești între 1849-1878”, cu referiri la situația socială, la situația teatrului; o analiză a pieselor lui Camil Petrescu, Lucian Blaga; simțul absurdului și al grotescului la Caragiale și Eugen Ionescu. ■ În aceeași rubrică, George Gibescu scrie despre studiul lui Domițian Cesereanu, *Ipostaze* (Ed. Dacia, 1970), o încercare de panoramare a criticii și istoriei literare românești. D. Cesereanu se oprește asupra lucrărilor de critică bune și foarte bune, ceea ce face din studiul său un exercițiu mai degrabă de contemplare, decât un exercițiu polemic; discursul său analizează evoluția „generațiilor” critice postmaioresciene (de la T. Vianu, G. Călinescu, Perpessicius, la Eugen Simion și N. Manolescu). ■ Alături de cele două recenzii, un comentariu intitulat *Sadoveanu scriitor universal*, semnat A. P. Universalitatea unui scriitor nu este consecința succesului și a notorietății lui; una dintre condiții este ca el să fie reprezentativ în cadrul literaturii naționale, iar opera lui să conțină nota specifică a unui popor, „de care omenirea este curioasă ca de una din componentele ei”. Mihai Sadoveanu este, indiscutabil, reprezentativ pentru literatura română, alături de Eminescu, Creangă, Caragiale, Rebreanu, Arghezi, Călinescu; este unul dintre puținii scriitori care a acoperit o suprafață a țării atât de întinsă și o perioadă istorică atât de lungă; a fost insuficient tradus în literatura universală (*Baltagul* și *Hanu Ancuței* par operele traduse în cele mai multe limbi străine). ■ În *Studii. Mărturii. Documente* Eugen Negrici semnează articolul *Fericitul Heliade*, un comentariu referitor la „vârsta” literaturii române din vremea lui I. Heliade-Rădulescu și la opera acestuia. Mijlocul de secol nouăsprezece înseamnă copilăria literaturii române, vârstă liberă, plină de elan, de energie și lipsită de conștiință critică, de simțul ridicolului și de „complexul” locului comun ori al valorii consacrate. Printre consecințe se numără grafomania, curajul de a inventa o limbă italo-română și de a o folosi în rescrierea unor poeme, precum și utilizarea unor formule ironice puternice, virulente (în pamfletele sale): „Cum la acea dată scriitorii nu se gândeau să-și decanteze estetic otrava vom remarca în pamfletele lui Heliade capacitatea integrală de ură a scriitorului român, un stil iudaic răzbunător”. ■ George Mirea scrie despre Iacob Negruzzi un articol în spiritul afirmațiilor lui G. Călinescu (despre capacitatea lui

Negruzii de a se eclipsa pe sine în fața unor genii) și ale lui G. Ibrăileanu (despre rolul lui Negruzii de „hamal al literaturii”). Se aduc argumente împotriva anumitor exegeți care au pus la îndoială gustul estetic al secretarului Junimii, precum faptul că el a fost cel care îi prezintă lui T. Maiorescu manuscrisul lui Eminescu, fiind convins că are de-a face cu un mare scriitor; sau faptul că publică *Scrisoarea III* a lui Eminescu în *Convorbiri literare*, în pofida reacției mai degrabă negative și a divergențelor între junimiști pe care le-a iscat lectura acesteia. ■ Al. Macedonski la „Independentul” este un articol semnat Alexandru Melian. Pe parcursul colaborării la „Independentul” (1892-1894), Macedonski va publica poezie, proză, fragmente din piesa *Saul*, precum și articole care reflectă poziția sa antijunimistă sau poeme care parodiază stilul eminescian (*Pe țărm de baltă*, 1894). Colaborarea lui Macedonski la „Independentul” și la „Independentul literar” va imprima asupra acestora o atitudine relativ anti-junimistă și antieminesciană, iar unul dintre animatorii publicației, G. Russe-Admirescu „face din Al. Macedonski exemplul tipic de victimă a unei opinii publice fluctuante, mai sensibilă la politica literară decât la literatura însăși”. □ Pe aceeași pagină, o scrisoare a lui Macedonski din 1902 adresată primarului Craiovei, în care îi cere să i se cumpere 100 de exemplare din noua lucrare *Cartea de aur*, o cerere oficială argumentată prin faptul că el este unul dintre acei scriitori care nu au beneficiat de niciun sprijin material din partea statului și care a luptat singur cu „adversitatea din destinul meu, cu răutatea și îndărătnicia omenească [...] cu toate că în străinătate mi s-au adus ca poet onoruri glorioase, niciodată n-am ridicat glasul împotriva nedreptății contemporane a patriei mele”. ■ Matei Alexandrescu în dialog cu Neagu Rădulescu. În publicația *X. Y.* înființată de N. Rădulescu vor publica E. Ionescu, Octav Șuluțiu și alții. La inaugurarea expoziției de caricaturi semnate N. Rădulescu va vorbi și Șerban Cioculescu. Scriitorul și caricaturistul va frecventa și cenacul Sburătorul, dar va refuza să-l însoțească pe Lovinescu în plimbările „prin Cîșmigiu, ca Platon și Aristotel prin grădinile Akademos. [...] A te ține scai o viață întreagă de poalele unui critic, pentru a obține un pașaport literar cu toate vizele necesare, era o treabă de băiat de prăvălie, sau fecior de casă”. Îl ironizează și pe Camil Petrescu, pe când acesta își înființează un cenacul (voind să „concureze” cu cel al lui Lovinescu). Redactează revista „Herald”, unde scriu V. Voiculescu, Anton Holban, Eugen Ionescu, Eugen Jebeleanu etc. Publică *Nimic despre Japonia* (1935), *Sunt soldat și călăreț* (1936), *Turnul lui Babel* (1941). Consideră că tinerii prozatori contemporani lui sunt talentați, dar nu scriu pentru publicul larg, ci pentru „familii și logodnice”. Își dorește să fie „vitamina”, umoristul rătăcit într-o „glacială și încruntată farmacie literatură, plină de somnifere, barbiturice, purgative, tuso-calmante, onirice și alte pilule, amare la gust [...]”. ■ Reabilitarea „impresiei”, articolul semnat Ov. Ghidirmic tratează subiectul criticii de tip „impresionist” și „neoimpresionist”. Nicolae Manolescu și Dinu Pillat sunt considerați reprezentanți ai criticii neoimpresioniste,

printre ale cărei limite se numără abundența figurilor de stil și subiectivismul. Se analizează două studii alcătuite de D. Pillat (*Mozaic istorico – literar și Ion Barbu*). Atitudinea neangajată, contemplativă imprimă studiilor sale egalitate stilistică, iar în ultimă instanță se ajunge la didacticism și la explorarea unor locuri comune. ■ În *Confluente*, scriitorul elvețian Herbert Meier oferă revisitei articolul *A scrie înseamnă a descoperi*, tradus de Petru Forna. Într-o serie de scrieri numită *Lessentiars de la création* (editată de Albert Skira) Eugen Ionescu publică *Decouvertes*, un volum care îmbină autobiografia și teoria literaturii. Povestirile sale constituie mai degrabă o „poetică a copilăriei” care dezvăluie originea și condiționarea scrisului său. Mai mult, el analizează relația dintre literatură și critică: „Ceea ce Roland Barthes numește «deuxième-écriture» [...] Ionesco clasează drept «scientisme», care datorită pedanterismului, nu se prea deosebește de vechea critică academică”. Descoperirea teatrului absurd capătă dimensiuni mistice; primele sale piese pot fi considerate acte de distrugere a limbii aprioric existente și a formulelor teatrului „burghez”. □ În aceeași rubrică, Roxana Duca scrie despre biografia lui Lautréamont alcătuită de Peyrouzet, care ilustrează în mare măsură „aventura” de a-l descoperi pe Lautréamont, datele despre el fiind minime. □ Emil Dumitrașcu scrie despre *Etiopicele* lui Heliodor, tradus de Marina Marinescu. Important pentru tehnica narativă și nu numai, romanul precede „marii povestitori ai lumii, de la autorul Decameronului, la autorul Chirei Chiralina”. ■ George Firănescu scrie articolul de mici dimensiuni *Mitul prometeic la Lucian Blaga*. În *Daimonion*, Blaga expune concepția lui Goethe conform căreia „demonia”, trăsătură esențială a mitului prometeic este și un mod de evadare al divinității din propriile margini. În *Zamolxe* e identificată tema ingratitudinii umane față de zeul care se sacrifică pe sine pentru omenire, iar Meșterul Manole va trebui să plătească opera sa tot cu prețul suferinței.

● [„Secolul 20”, nr. 12] Numărul se deschide cu anunțarea morții lui Vladimir Streinu. Rubrica *clasicism și umanitate* redă un poem inedit de-al lui Vladimir Streinu, *Inscripție pe soclul Venerei din Milo*, urmat de un foarte scurt articol, *O căutare perpetuă (din cursul „Estetica poeziei”)*. Sunt de fapt fragmente înregistrate pe bandă după cursul ținut de Vladimir Streinu la deschiderea anului universitar 1970-1971, la Facultatea de Filologie. Redăm câteva pasaje: „Caracterul himeric al Poeziei l-a putut constata oricine s-a ocupat de esența Poeziei și totuși nimeni n-a renunțat să meargă mai departe și să caute, deși era sigur că nu va găsi nimic. În fond, acești căutători ai esenței Poeziei aparțin, ca să zic așa, seminției lui Ixion. Mai ales în urmărirea himerei Poeziei noi aparținem acestei seminții a lui Ixion, cu deosebirea că noi avem vocația himerelor. Deși știm că sunt himere umblăm totuși să le îmbrățișăm”. ■ Sunt inserate câteva ultime *Omagii*. Sunt reproduse și câteva fotografii inedite cu Vladimir Streinu, de exemplu una îl reprezintă pe el, alături de Șerban Cioculescu și Liviu Rebreanu sau alta, artistică, în mijlocul naturii, alături de soția

lui și de Șerban și Maria Cioculescu. Despre el scriu Ion Biberi, Edgar Papu, I.D. Bălan, Dragoș Vrânceanu, Nicolae Balotă, Adriana Mitescu și Șerban Cioculescu. ■ Sub titlul *O revelație a istoriei literare*: se anunță publicarea, în anul următor, a primului volum de scrisori ale lui Titu Maiorescu, la Minerva, *Epistolarium*, scrisorile fiind în posesia Bibliotecii Academiei Române. ■ Reține atenția Boris Pasternak cu pasaje redată din teatrul și proza acestuia. De asemenea, este tradus articolul lui Michel Aucouturier, *Nuvelistica lui Pasternak*. ■ Niculina Benguș traduce a doua parte din romanul *Deșertul Tătarilor*, de Dino Buzzati. ■ Ecaterina Cleynen descrie Expoziția André Gide din Paris. ■ *Cronica traducerilor* îl are în vedere pe Nichita Stănescu, în versiune franceză și engleză, limbi în care este transpus volumul *11 Elegii*. Virgil Tănase (*Nivelul juxtei*) și Andrei Brezianu (*Acuratețe și fluentă*) analizează din punct de vedere formal și stilistic traducerile respective. ■ În *Itinerar sadovenian (Valea Frumoasei)* apar fotografii de Dan Er. Grigorescu și, reluând traseul parcurs de personajele sadoveniene, articolul semnat de Dan Hăulică (*O geografie privilegiată*) despre cum arată în realitate locurile în care Sadoveanu și-a plasat romanele.

● [„Steaua”, nr. 12] „Sfârșitul de an, ziua de 30 decembrie, a devenit, de 23 de ani, sărbătoarea țării”, notează propagandistic, în deschiderea articolului său, redacția publicației clujene, continuând pe aceeași linie. „Posturile de radio, apoi ziarele anunțau în ultimele ore ale lui 1947 un fapt revoluționar: proclamarea Republicii, crearea cadrului statal în care prefacerile sociale începute după terminarea războiului să-și găsească drum larg, nestânjenit, creator. Moment emoționant, coborât din visul lui Bălcescu, de răscruce istorică, cine nu și-l amintește? Europa se redresa cu greu după somnul ei de coșmar, de sânge și de sârmă ghimpată, America își măsura în atomi ideea de stăpânire a lumii, popoarele Africii și Asiei înfloreau la lumina eliberării din lanțurile colonialismului, aprinsă în ferestre de țări cu graniți încă incerte. [...] Cu un tren lung, familia Hohenzolernilor se retrăgea din aventura monarhică încercată în peisajul valah; cu fumuri albe în văzduhul scânteios satele și uzinele unei țări sărace, dar nu îngenunchiate își luau rămas bun indiferente de la simulacrul coroanei; cu lupii pădurilor jucând sub lună, o natură sublimă își legăna cu măreție, în frig, averea de permanențe inalienabile. Totul în mijloc de veac XX. [...] În mâini comuniste, puterea a însemnat dintr-odată trecerea la reconstrucție economică și socială, lichidarea proprietăților și privilegiilor burgheziei și moșierimii, a inegalităților de clasă, decurgând din acestea, desăvârșirea reformelor inițiate de guvernul Groza și crearea unei baze și suprastructuri care să asigure triumful socialismului”. ■ Articolul lui M. Preda, *Achiziția* din „Luceafărul” (28.XI. a.c.), îl face pe fiul folcloristului Ion Mușlea să solicite un drept la replică, pentru a „putea aduce unele precizări” după ce acesta i-a fost refuzat de redacția „Luceafărul”. „Lucrarea tatălui meu, Icoanele pe sticlă și xilografurile țăranilor români din Transilvania, a fost încheiată în anul 1954,

iar în 1956 urma să vadă lumina tiparului potrivit contractului semnat cu ESPLA. Din motive independente de voința autorului, deși ajunsă în stadiul de «machetă», lucrarea nu a mai apărut. Ion Mușlea a încetat din viață în anul 1966. În 1967, am oferit manuscrisul, pe rând, spre publicare, revistei «Studii și cercetări de istoria artei» și Editurii Meridiane; în cele din urmă, în 1968, l-am predat, împreună cu tot materialul iconografic, actualei Edituri Minerva care se angaja să publice lucrarea. Cu toate acestea, țineam să public, cât mai curând, textul studiului, urmărind a evita orice surpriză legată de timpul cât manuscrisul a circulat. Cu acordul editurii, în luna septembrie 1968, m-am adresat revistei «Steaua». Textul, neînsoțit de reproduceri, a apărut în numerele revistei pe lunile nov. și dec. ale aceluiași an. Întorcându-mă la articolul semnat de Dl. Marin Preda, țin să arăt că aliniatul în care domnia sa amintește – ca figurând în studiu – numele unor persoane care ar fi deținut icoane pe sticlă, interesând eventuali colecționari, nu face decât să dovedească modul superficial în care a fost – dacă a fost cumva... – consultată lucrarea, cuprinzând – în cel mai bun caz – doar date de domeniul fanteziei. Icoanele pe sticlă descrise în cuprinsul lucrării fac parte, în exclusivitate, din patrimoniul muzeelor, zestrea unor biserici sau importante colecții particulare. Am recurs la aceste precizări, voind să subliniez ca inadmisibil procedeul prin care numele tatălui meu a servit drept pretext unui articol cu pronunțat caracter polemic, unei răfuiei personale cu totul străină – pentru noi toți care l-am cunoscut – firii celui care a fost Ion Mușlea. Închei, rugându-vă din nou a mă ajuta în restabilirea adevărului”. ■ Aurel Gurgianu își exprimă, în articolul *Care ești d-ta, cel adevărat, D-le Marin Preda?*, revolta față de scriitorul care cu puțină vreme în urmă vizitase redacția revistei și orașul Cluj. „După cum știi, nu de mult am primit vizita d-tale la redacție, d-le Marin Preda. Ne-a fost anunțată din București prin telefon, cu câteva zile înainte. Fără gesturi de paradă sau de servitute, te-am primit simplu, cu deferență, ca pe-un confrate care vizitează pentru prima oară, nu «Steaua», nu Clujul, ci, în general, o provincie a țării, care, dacă străbați o regiune de dealuri, ba te mai și încumeți să treci Carpații meridionali, constăți cu surprindere că se învecinează cu Bărăganul. N-aveam nici noi, nici d-ta, timp de zăbavă. În ce te privește, trebuia să mergi la Tg. Mureș, cu nisaiva treburi directoriale sau scriitoricești, apoi să treci și prin Gherla (localitate cu nume bizar), și, eventual, la sugestia noastră să nu pierzi nici Ciucea, celebră prin ciorile negre ce privesc din vârful brazilor ferestrele Castelului. Ei, bine! Acest scurt episod consumat, te-ai întors la scaunul d-tale din Capitală, la cel de acasă, sau la cel de la birou (înconjurat de mici coroane de rodii – ca niște inocente duhuri ale acelora ce-ți șoptesc într-o revistă bucureșteană: «îți mulțumim, distinsule scriitor și editor că datorită d-tale existăm și noi»). După ce te-ai asigurat că n-ai sub nici unul din cele două scaune o bombă cu plastic, din frigul sau din orgoliul condeiului ai făcut să țâșnească în «Luceafărul» un jet de calomnii la adresa unui component – cu profil inventat – al re-

dacției noastre. Citind articolul Achiziția, am căutat să-mi explic resorturile «întime» ale supărării pe care ne-o porți. Fără nici un fel de dificultate, lăsând doar rațiunea să vorbească, și amintindu-mi unele fapte, am ajuns pe urmele prestidigităției d-tale. O spun nu pentru breasla noastră care te cunoaște, ci pentru publicul neavizat, dispus să confunde întotdeauna omul cu scriitorul. Prin anii «Almanahului literar» cineva și-a permis să-și exprime aici câteva rezerve, neesențiale de altfel, față de o carte a d-tale recent apărută. Carte majoră, a cărei valoare noi am subliniat-o ulterior în diverse articole. Dar care a fost reacția d-tale atunci? Fapt cunoscut, ai provocat un scandal într-un local public, amenințându-l pe redactorul șef al «Almanahului», insultându-l la modul cel mai suburban cu putință. N-a fost de ajuns atât. N-aș putea crede că nu-ți mai amintești cum că la Leningrad, în 1957, aflându-ne, la dorința d-tale, la o masă din restaurantul hotelului «Europa», ai deschis (după câteva blânde cuvinte) focul împotriva aceluiași redactor, absent de astă dată, căruia-i negai vehement orice har poetic. Când am îndrăznit să afirm că acel redactor șef e nu numai un om integru, ci și un poet de mare talent, s-a făcut auzit în întreaga sală binecunoscutul d-tale pizzicato. Pot să uit oare, după atâția ani, marea d-tale ranchiună, furibundele amenințări că te vei folosi de toate mijloacele pentru scoaterea lui de la conducerea revistei clujene? Nu le pot uita, cu atât mai mult cu cât după alți 3 sau 4 ani, când «incriminatul» într-adevăr nu mai lucra la revistă, deci nu mai putea să te supere, i-ai căutat «prietenia» și i-ai acordat – generos – dreptul de a fi un mare talent! În asemenea împrejurări, vei conveni, d-le Preda, că am dreptul să mă întreb măcar pentru mine: care ești d-ta, cel adevărat? Cel de dinainte, sau cel de după? Se pot întâmpla, desigur, erori, vei spune. Dar iată a venit alt timp, și iată că-n aceeași revistă se scrie din nou o cronică, dictată de cel mai elementar bun simț, la volumul Moromeții II, prin care se demonstra eșecul acestui roman. Notez că prietenii d-tale și-au alăturat imediat lăncile ca să te apere, dar e atât de trist spectacolul unor lănci de carton! El aduce a spectacol de carnaval, la care d-ta fie că ai consimțit, fie că nu, ai fost personajul care purta o ieftină chivără de hârtie. «Istoria» s-a repetat acum, la altă scară. Acordând credit unui informator neonest, strein de cercul redactorilor revistei «Steaua» și strein de orice normă a conduitei morale, ai lansat, cum spuneam la început, o întreagă avalanșă de insanități, căutând să discreditezi un component al revistei noastre. «Chestia» cu icoanele, așa cum o pui d-ta, (se demonstrează acum prin publicarea precizărilor lui Ion I. Mușlea) e expresia unui spirit vindicativ, mistificator, ce nu-și poate afla locul decât acolo unde domnește legea Isarlâcului. Și nu e cazul. Imaginea pe care ți-ai făurit-o, după ureche, despre revista «Steaua», afirmația că ar exista aici un antitalent notoriu care-și devorează colegii, care-i mortifică spre a se supradi-mensiona, absorbind biata lor vlagă, cu alte cuvinte; că s-ar putea vorbi despre o poveste cu «peștele mare care îl înghite pe cel mic», denotă că nu cunoașterea, nu simțul realului ți-au guvernat scriitura din «Luceafărul», ci un bolnăvi-

cios delir. Există, într-adevăr, deliruri nevinovate (bunăoară sa faci cu voce tare, sau sotto, numărătoarea stelelor – și încă prin tavan) și există deliruri nocive de felul celui pe care-l practici. Nu-mi făceam iluzii în ce privește lipsa d-tale de receptivitate față de spiritul de grupare literară – în cel mai pur sens al cuvântului – cum a fost cel dovedit prin ani de revista «Steaua» lovită, nu o dată, de către vederi obtuze, dispuse să-i conteste dreptul la existență. Încearcă totuși sa-l împaci pe omul avid de putere și de glorie cu scriitorul uneori obosit și mai golit de substanță creatoare (dovadă ultimele d-tale cărți). Pentru că, așa cum afirmă într-un foarte frumos aforism Arghezi, nu poți fi «înger pe hârtie» și în viață... altceva. Astfel ce putem crede despre d-ta, d-le Marin Preda, și cum putem răspunde întrebării: «Care ești cel adevărat?»". ■ C. Noica „dă la iveală” o serie de studii legate de o viziunea filozofică mai cuprinzătoare”, sub titlul *O încercare de filozofie românească*. „Este vorba de o viziune izvorâtă, într-o măsură, din sugestiile speculative ale prepoziției noastre «întru» – care firește nu dă decât începutul și de aceea cutezăm să vorbim de o încercare de filozofie românească. În felul acesta ducem, pe cât posibil, la împlinire unul din gândurile lucrării noastre, Rostirea filozofică românească, anume acela de-a încerca să contribuim cu restul nostru românesc – în realitate cu o simplă nuanță, în cazul de față – la cultura filozofică a timpului”. ■ Leon Baconsky consemnează „neașteptata și prematura dispariție” a lui Vladimir Streinu, referindu-se în termeni laudativi la activitatea sa de critic literar, dar și de creator de poezie. „Lectura noilor sale poeme, răzlețite deocamdată prin paginile unor reviste ne stăruie, încă, proaspătă, în memorie – fără a ne anula totuși preferința, determinată poate și de o mai îndelungă confruntare în timp, pentru mai vechea sa Romantică, de pildă (reținută între alții și de G. Călinescu, în istoria sa literară). Pe aceasta am fi și dorit de altfel să o transcriem, la capătul acestui ultim omagiu, adus poetului și criticului care ne-a părăsit, dacă tristul prilej care ne-a reamintit-o nu ne-ar fi orientat alegerea către un alt poem al acelorași ani, mai consonant cu înseși concluziile sufletești pe care am vrea să le luminez, ca o încredințare a prețuirii și afecțiunii urmașilor săi, însemnările noastre de astăzi. Este vorba de Creștetul de stâncă, cu care poetul Vladimir Streinu debuta, în 1921 (după o prezență mai puțin semnificativă într-o altă publicație), în paginile «Convorbirilor literare»”. ■ La *Cronica literară*, Petru Poantă prezintă *Alter ego* de Șt. A. Doinaș, „unul dintre poeții noștri contemporani pentru care lirismul rămâne, înainte de orice, ipostaza esențială a ființei umane, o modalitate de prefacere a spiritului. Poezia este pentru el calea de acces spre o înaltă idealitate. [...] Pentru cine îl citește atent, ruptura dintre imaginar și existență se produce, însă într-o zonă de taină, acolo unde o natură, predispusă spre rigoare, spre claritate, renunță la frumusețile stihinice, pentru a le abstractiza, pentru a le constrânge la un fast, la un ceremonial exterior. Majoritatea comentatorilor săi n-au sesizat decât această latură, fără să întrevadă, dincolo, silnicia gregară a verbului”. Citând versuri care se „compun întotdeauna

ca o imagine unică”, Petru Poantă arată, în continuare că recentul volum „nu rezistă atât ca un spor de frumusețe, cât ca o lămurire a poetului însuși și a poeziei sale. Ca ipostază existențială el transcrie confruntări decisive cu destinul, adâncește drame universale ale omului”. □ O *Reconsiderare a sămănătorismului* identifică V. Fanache în volumul *Sămănătorismul* (Minerva, 1970) semnat de Z. Ornea, „una dintre cele mai litigioase mișcări literare autohtone”. „Fără a încerca o reabilitare estetică a mișcării (lucru imposibil), autorul studiului se adâncește asupra perioadei 1895-1910, deshumând diacronic o sumă de fapte și atitudini prin care sămănătorismul își consumă intențiile sale doctrinare. Rezultatul e fixarea unei ipoteze de lucru, incontestabil valabilă, care socotește curentul drept un ansamblu de tendințe literare, culturale și social politice, operând simultan și în proporții inegale. Teoria sămănătoristă se instituie mai ales din puncte de vedere sociologice și politice și abia în ultimul rând literare. Sămănătorismul, ca de altfel și poporanismul, se impune prin orizontul lui larg ideologic, e un curent totalitar, interesat de viața integrală a societății noastre de la începutul veacului, cu ambiția de a face pronosticuri, firește iluzorii, despre o viitoare structură a țării. În acest front ideologic literatura e o problemă conexasă, iar perspectivele ei estetice sunt ipso facto puțin roditoare, căci i se precizează anticipat și conținutul și formula de expresie. Tezismul programatic, oricât de răsunător e articulat de Iorga, generează avortonuri literare în serie”. V. Fanache constată că Z. Ornea „admite interferența între etnic, estetic și etic ca un viciu de fond, care la reprezentanții ortodocși ai curentului a provocat o sterilitate ireversibilă”, propunându-și „să examineze ce a fost în fapt sămănătorismul, ca realitate culturală în spațiu și timp”. ■ O „surpriză” provoacă „în poezia noastră tânără apariția lui Emil Brumaru”, care „ține de natura universului său poetic”. Altfel își începe cronica la volumul lui de versuri, Ion Pop observând că autorul „se desparte și el de poezia neliniștilor actuale, laitmotivul unei poezii precum *Rugăciunea detectivului Arthur* exprimând fără dubiu voința de calm și puritate, de seninătate și revenire printre obiectele uitate, de interior ușor vetust, sau în universul minor”. Se notează „cadrul dominant al poeziilor – cel domestic”, și faptul că „din cele trei cicluri ale cărții *Detectivul Arthur* și *Julien Ospitalierul* „sunt cele mai reușite, reprezentând, de altfel, tot ce a dat până acum mai de calitate autorul”. ■ La *Cronica ideilor*, publică Tudor Cățineanu studiul *Ființa și neființa în Logica lui Hegel*. ■ Rubrica *Viața cărților* anunță placheta *Umbra paradisului* de Horia Zilieru (Ed. Junimea, 1970), în care se întâlnesc „recuzita și poza lirică baco-viană” și „nostalgia eminesciană a nopții, a somnului, a stingerii și tonalitatea cavernoasă a discursului poetic macedonskian”, observă Olimpia Radu.

● **[„Tânărul leninist”, nr. 12]** În cadrul anchetei *Socialismul și tineretul* își exprimă opinia George Macovescu și Marin Sorescu; □ George Macovescu: „Progresul este marcat nu numai de un ritm accelerat, ci mai cu seamă de adevărate salturi calitative, care modifică totul. Tânăra generație simte că va

trăi transformări, le va determina și le va face față”. □ Marin Sorescu: „Am mare încredere în tinerețea care nu reprezintă numai o metaforă frumoasă, ci o minunată realitate. O forță reală, plină de avânt. Societatea noastră este tânără, a fost gândită la început de oameni tineri și este înfăptuită cu tinerețe. Cei care lucrează, cei care au timp să mai citească și să se instruiască sunt oameni dintr-o bucată, lor nu le este străină dorința de perfecțiune, sunt activi și energici. E adevărat că tot tinerii duc și... greul modei. [...] Îndrăznesc să spun că avem un tineret serios, care înțelege eroismul muncii și știe să dea dovadă de maturitate în ceea ce gândește și înfăptuiește. [...] Tinerii sunt într-adevăr doar aceia care pot fi cutia de rezonanță a unei epoci, care pot să înconjure cu pasiune și entuziasm nu numai pe oamenii de geniu, dar și ideile și idealurile frumoase”.

● [„Teatrul”, nr. 12] Numărul se deschide cu *Lauri pentru creația artistică – Premiile revistei „Teatrul”*: „A doua decernare anuală a premiilor revistei «Teatrul», instituite în 1969, este primul moment al înfiripării unei tradiții, pe care o dorim din ce în ce mai solidă și mai indestructibil legată de o autoritate morală mereu sporită. Întrunindu-se în ziua de 18 decembrie, juriul, a cărui componență a fost anunțată în numărul 11 al revistei noastre, a situat întreaga sa dezbatere în perspectiva măreției aniversării a cincizeci de ani de viață a Partidului Comunist Român, aniversare ale cărei istorice semnificații vor lumina puternic întreaga creație și activitate a culturii și artei noastre, în anul ce va începe peste câteva zile. În acest spirit, de largă cuprindere și de maximă exigență, juriul a luat în considerație opera dramatică și teatrală a anului 1970, luptând bucuros cu dificultatea de a alege foarte puțin dintr-o recoltă foarte bogată, de a distinge numai câteva, dintre foarte numeroasele realizări strălucite, pe care le avem de consemnat în bilanțul literaturii dramatice, al creației actricești și regizorale. Juriul a considerat, astfel, că premiera versiunii reprezentate în martie 1970, de către Teatrul «Maria Filotti» din Brăila, a piesei *Asta-i ciudat!* de Miron Radu Paraschivescu, este făcută nu numai să confirme remarcabila sa valoare literară și dramatică, ci să repare nedreptatea îndelungatei uitări a unei opere de îndrăzneț protest și de ascuțită critică la adresa societății burgheze, scrisă în anii care aveau să marcheze triumful cauzei revoluționare și primii pași pe drumul istoric nou al socialismului. În același timp, juriul a considerat că premiera piesei *Asta-i ciudat!* – trebuie să aibă un înțeles exemplar și de îndemn pentru toți dramaturgii zilelor noastre, exemplul și indemnul unei neabătute inspirații din actualitatea vieții sociale, al celui mai strâns contact cu problemele contemporaneității, așa cum Miron-Radu Paraschivescu făcea acum douăzeci și cinci de ani, în unica sa operă dramatică. Treacănd la individualizarea creației actricești și regizorale, juriul nu a putut uita că, în anul ce s-a scurs, au strălucit multe creațiuni de frunte, unele inegalabile, care nu au primit cununa premială numai pentru că juriul a considerat, fără a renunța la criteriul valorii, că este necesar să fie consacrați mereu alți și alți artiști, în general dintre cei tineri, pentru a dovedi atenția sa și a revistei noas-

tre, față de acea mare armată de slujitori ai scenei, pe a căror muncă și talent se înalță gloria teatrului românesc. [...] Acestea fiind zise, cititorii pot cunoaște din procesul verbal publicat în aceste pagini, nume premiaților revistei «Teatrul» pe anul 1970. Îi felicităm din toată inima, și le urăm noi afirmări, noi succese și – de ce nu? – noi premii, așa cum adresăm aceleași urări tuturor celor ce se străduiesc pentru progresul dramaturgiei și teatrului României socialiste”. □ Urmează *Proces verbal*, apoi scurte prezentări ale premiaților, nesemnate: □ *Miron-Radu Paraschivescu*: „Opera are atitudine, idei, poezie și dramatism, și e de sperat că, odată ce a fost servită de către un teatru după cum merită, ea va cunoaște, în sfârșit, prin teatrele și editurile noastre, notorietatea ce i se cuvine”; □ Urmează prezentări *Vlad Mugur*; *Geo Saizescu*; *Mariana Mihuț*; *Valeria Seciu*; *Magda Stief*; *Melania Ursu*; *Mircea Andreescu*; *Peter Paulhoffer*; *Costel Constantin*. ■ Paul Anghel scrie despre *Premise pentru un an dinamic*: „Oricum, nerăbdarea rezultatelor certe nu ne va face să contestăm începuturile, nici să aclamăm, fără discernere, oricare început. Important este să accelerăm dinamica procesului de afirmare a teatrului românesc. Premisele sunt mai favorabile decât oricând”. ■ Comemorând *Bicentenarul Hegel*, Ileana Berlogea scrie despre *Lecția eroului tragic*: „În orice caz, născută ca sinteză a unor mari experiențe istorice, tragedia va exista atâta timp cât propriu omului rămâne necesitatea de a se păstra pe sine însuși, de a nu ceda în fața ingerințelor, de a rămâne cu fruntea sus, în toate uraganele”. ■ Apare a doua parte din *Studii de sociologia teatrului. Preferințele spectatorilor: teatre și actori* de dr. Pavel Câmpeanu. ■ În *Discuții* Leonida Teodorescu publică a treia parte din *Catharsis: De ce metaforic?*: „Eroarea care se face în mod curent în raport cu teatrul metaforic este ceea a identificării structurii proprii *acestui teatru* cu un procedeu comun. Asta face ca dramaturgia metaforică să fie în principiu considerată ca o dramaturgie axată pe o metaforă mai mult sau mai puțin centrală și care există, ca orice metaforă, datorită absenței unui termen precis, detectabil și încadrabil. Și atunci *realitatea* acestei dramaturgii n-ar fi decât o chestiune de tehnică, de utilizare a unui termen evaziv în locul unui termen exact a aluziei în locul realității, în final, a utilizării unei chei. [...] Teatrul metaforic a fost destul de repede asimilat acelor piese cu câte o metaforă răsărită pe câte o margine de scaun și s-au găsit destui amatori să caute cheia, să caute tabloul care lipsește”. ■ Aurel Baranga revine la *Opinii particulare*: „Nu-i judecați pe scriitori, fie și numai pentru faptul că sunt singurele ființe pe care le așteaptă, realmente, judecata de apoi. [...] Psihanaliza și-a dat roadele exclusiv în artă. Când medicina intră în poezie, devine obligatoriu ca poezia să intre în medicină. Aștept sonetul care să vindece cancerul. [...] O dramă: cine știe să câștige bani, nu știe să-i cheltuiască, și cine știe să-i cheltuiască, nu știe să-i câștige. Același lucru se întâmplă și în literatură: cine trăiește marile evenimente, nu știe să le descrie, și cine ar ști să le descrie, nu le trăiește”. ■ Revista publică *Zodia taurului* de Mihnea Gheorghiu, un „reportaj dramatic în trei părți”.

■ Mira Iosif realizează interviul cu *Elly Roman despre: cabaretul literar, marea poezie și muzica „beat”, casa de cultură din satul mondial, dramaturgia musicalului*. ■ În *Cronica dramatică* citim: *Sovremennik la București* de Mira Iosif; *Teatrul Mic: „Dansul Sergentului Musgrave”* de John Arden, de Mirela Nedelcu; *De două ori „Arca Bunei Speranțe”* de I.D. Sârbu, de M. I. ; *Teatrul „Ion Creangă”*: „*Mateiaș Gâscarul*” prelucrare de Al. Andrițoiu și S. Marosy, de Irina Toma; *Teatrul Maghiar din Cluj: „Trei surori”* de A.P. Cehov, de Ileana Popovici; *Teatrul din Ploiești: „Cafeneaua”* de Goldoni, de Radu Albala.

● [„Tomis”, nr. 12] Doina Berchină publică un dialog de suflet cu poeta Nina Cassian, dialog pe care îl intitulează simplu și elocvent: *Nina Cassian: marea, poezia, Ion Barbu...*. Subiectele abordate, unele evidente chiar din titlul articolului, vizează: relația poetei cu muzica, poezia și cu marea, distincția dintre „poezia de dragoste și cea politică”, opinii despre „nume de poete din noua generație”, despre „eficiența grupărilor literare în jurul unei reviste sau alta”, despre relația specială cu Ion Barbu „un foarte mare și singular poet” și despre proiecte sale de viitor. ■ Al. Protopopescu semnează două ample recenzii. Prima dintre acestea analizează romanul *Păsările* de Alexandru Ivasiuc, „un prozator pitoresc care nu este, și probabil nu va putea fi niciodată, un prozator pitoresc și cantabil de rasă moldavă, nici un auster narator de stirpe ardelenescă, fiindcă, lipsindu-i voluptățile vizuale, aparatele sale de percepție stau întoarse înăuntrul ființei, unde nu tonul și culoarea interesează, ci profunzimea și sclipățul gândului. El descinde din lumea acelor pedanți ai ideii pentru care tocmai vorba pedantă, rece, importantă, exactă și în cele din urmă fraza neospitalieră nu mai reprezintă în nici un caz o chestiune conștientă de stil”. Despre romanul analizat, recenzentul punctează: „A socoti romanul lui Alexandru Ivasiuc drept o carte actuală (și numai atât) mi se pare a simplifica la scara obsesiilor noastre imediate o surprinzătoare meditație asupra istoriei, asupra condiției general umane. [...] Înainte de a fi un roman, *Păsările* este o experiență și o idee despre relația om-istorie, o experiență în atâtea privințe tragică și o idee eroică, în semnificațiile ei supreme. Altfel spus, ultimul roman al lui Alexandru Ivasiuc constituie o sumă de reflecții asupra omului ca ființă istorică, pus în situația de a face istoria”. □ Al doilea roman analizat este semnat de Constantin Novac și se intitulează *Cheltuieli de reprezentare*, „un volum «dificil», scris de un intelectual rafinat, cu subtilități de discurs ce fac nu o dată ca subtilitatea însăși să devină ineficace (din punctul de vedere al epicului), cu gustul abstracțiunilor împins până la asumarea totală a realului, în fine, cu o imaginație introspectivă, capricioasă ce adeseori lucrează la întemnițarea subiectului și nu la dezvăluirea lui. [...] Proza lui Constantin Novac se află încă în faza unei prea complicate strategii intelectuale, care îl poate flata pe cititor numai în măsura în care realitatea anonimă și simbolică a nuvelor nu devine un tărâm complet abstrus”. ■ Cornel Reg-

man semnează recenziile cărții lui Ion Gheorghe, *Mai mult ca plânsul*, „o carte «eretică» și cam păgânească, a unui iconoclast ce traduce în termeni prea puțin respectuoși – aducând aminte și de unele inițiative argheziene – istoriile icoanelor pe sticlă”. Despre autorul cărții, recenzentul consideră că acesta „face întrucâtva și operă de psihanalist-artist. Descriind și comentând icoanele acestea, el vrea parcă să reconstituie dispoziția care le-a născut, să sugereze la ce-i umblă mintea pictorului care le-a zugrăvit, cum și să dezvăluie acele zone ale universului său de percepții ce-ar fi putut intra în joc cu fiecare istorie pictată”. Lectura cărții îi conferă lui Cornel Regman „satisfacția de a vedea anume cum se transpun în minunile limbajului, minunile celelalte ieșite de sub penelul sfintei, anonimei candori”. ■ Despre *Zestrea Rosanei*, romanul lui N. Frânculescu, recenzentul Th. Marinescu notează: „Debutând cu *Mireasa din tablă* și apoi instalându-se într-un cadru special de investigație (mahalaua bucureșteană cu pitorescul și tragediile ei) prin romanul *Dudul rubiniu*, N. Frânculescu se oprește în noua sa carte, *Zestrea Rosanei*, la niște situații-limită, încercând să puncteze și să adâncească contururile acestei lumi”. Mai mult decât atât, se observă că autorul „descoperă umanismul unei lumi degradate și devine un prozator al periferiei. Periferia (mahalaua) este un cadru închis (o adevărată terra incognita), un univers aparte, cu legile și întâmplările lui, diferențiate net de lumea cotidiană, obișnuită”. Punctând progresul artistic al autorului, Th. Marinescu concluzionează: „Mult mai atent în folosirea limbajului argotic decât în *Dudul rubiniu*, cu ultima sa carte, N. Frânculescu se vedește un prozator cu propensiuni vădite spre epica de aventură, prin mobilitatea întâmplărilor și goana după anecdoticul extraordinar”. ■ Ovidiu Papadima scrie despre *Portretul în epica de astăzi*, observând că „portretul personajelor, ca și evocarea peisajului au un rol complex în construcția epică. În desfășurarea acțiunii, ambele înseamnă momente de suspensie, care îi permit cititorului să răsuflă, să-și adune gândurile, gonite de mersul evenimentelor și de curiozitatea de a ști ceea ce se va mai întâmpla. Dar ficțiunea lor artistică principală este aceea de a crea atmosfera care să clarifice și să potențeze acțiunea. Peisajul sugerează – în paralelism sau în contrapunct – stările sufletești ale personajelor și adesea chiar reacțiile sentimentale ale autorului față de soarta acestora”. ■ Dialogul cu Alexandru Paleologu, publicat în paginile revistei, aduce în prim plan câteva aspecte de actualitate: despre îndatoririle criticului „de a semna și de a impune valori”, despre „diferențieri arbitrare ce sunt făcute între creația originală și critică, despre compartimentările de genul «literatura criticilor», ori despre aspectul de «hobby» care-i este conferit autorului original ajuns la îndeletnicire critică”, despre „lipsa de curaj a criticului”, despre „literatura cu cheie”, despre „formația filosofică a criticului” și despre proiectele de viitor. ■ Se publică poezie, semnată de Virgil Teodorescu și Ion Tutunea, și fragmente de proză, semnată de Dan Polizu și Radu Petrescu.

• **[„Viața militară”, nr. 12]** Publică versuri: Ștefan Popescu (*Te veghez*), Ovidiu Genaru (*Înalt nume*), Florentin Popescu (*De strajă la drapel*), Nicolae Dumbravă (*Aici, Hotare*), Ion Iuga (*Pom de iarnă*), Nicolae Prelipceanu (*Destin de țară*), Ion Lotreanu (*Parașutiștii*), reportaje: Gheorghe Cozma (*Prim planuri cu șuvițe de soare*), Ion Albescu (*Introducere în curs*), Emil Pop (*A treia întâlnire*), Mihai Rășică (*În bobul care va crește plin va fi și munca noastră*), proză: Banu Rădulescu (*Casa*), Ladislau Tarco (*Rezerva 11*), Nicolae Minei (*«Regina singuratică» și convoaiele nordului*), ultima parte a serialului, alături de un interviu, consemnat de Jean Gheliuc, cu colonelul Tudor Tamaș, directorul Editurii Militare. În cei 20 de ani de existență, editura tipărise 293 de volume de beletristică, într-un tiraj de 5.531.640 de exemplare. ■ O cronică literară este consacrată, sub semnătura lui Aurel Martin, romanului *Moartea lui Orfeu* de Laurențiu Fulga. ■ Rubrica *Orizont* semnalează viitoarea apariție a volumului *Memorii* de Demostene Botez, în Minerva. ■ Două note de lector semnează Sorin Movileanu volumelor: *Din timpul zaverii* de Ion Ghica, respectiv nuvelei *Escadrila a patra* de Radu Theodoru. ■ Nicolae Dumbravă încurajează la poșta redacției pe viitorul publicist și scriitor Nicolae Rotaru. ■ Emil Manu comentează ultimele producții ale poezilor, cu tematică militară, în eseu *Lirica ostășească*. Criticul remarcă: „Ostașul – temă artistică – a existat de când e lumea în literatură, inclusiv în poezie. Dar comentariul poezilor, sau tratarea acestei teme, comporta o anumită festivitate și o încadrare într-o categorie, am zice, a eroicului. (Și această categorie e mereu schimbătoare, de la o epocă la alta). Imaginea soldatului nu putea fi, până mai ieri, dezlipită de peisajul războiului, soldatul avea parcă dreptul să fie prezent în poezie numai săvârșind fapte de arme deosebite. Astfel, într-o bună parte a istoriei literare, soldații nu apar prezentați decât în postura de eroi. Luați la întâmplare orice volum de versuri, de la începuturile literaturii române până în perioada interbelică, și nu veți afla militari decât ca subiecte de ode și imnuri. În prezent constatăm o realitate: dincolo de ostașul-erou, în procesul de făurire a armatei populare a intrat în poezie și ostașul-ostaș; a devenit temă poetică viața cotidiană a militarului, ne idilizată, ne decupată din contextul ei. Și succesele unei astfel de lirici n-au întârziat să apară. Dar pericolul acestei circumscrieri tematice – căci există și un pericol – este generat mai ales de profesionalizarea ideii lirice. Comentariul nostru este valabil pentru orice cadru social...”

• **[„Viața românească”, nr. 12]** Vlaicu Bârna semnează textul: *30 decembrie-afirmarea suveranității naționale*: „Au mai rămas puține file în calendarul anului. [...] Între aceste zile de hotar, data de 30 decembrie, penultima zi din anul care se sfârșește, poartă în ea simbolul unei hotărâni istorice, e ziua când prerogativele suveranității au fost smulse prin prădarea avutului public, prin scandaluri de alcov, prin cârdășia cu «noua ordine» hitleristă. În acea zi de 30 decembrie 1947, la numai trei ani de la Eliberare, bolta lumii vechi a fost surpată și noaptea ei s-a scurs în prăpăstiile fără fund ale neființei pentru a lăsa

loc reverberației solare”. ■ Vl. Krasnaseschi notează despre *Personalitatea și cultura în gândirea lui Petre Andrei*: „P. Andrei și-a elaborat primele lucrări cu câțiva ani înainte ca profesorul de la catedră să fi creat înainte cu V. Pârvan și V. Madgearu «Asociația pentru Studiul și Reforma socială», transformată apoi, la București, în Institutul Social Român. [...] Nici ulterior profesorul de la Iași, preocupat de îndatoririle didactice și problemele de principiu, metodologice și istorice ale sociologiei și eticii, nu va părăsi liniștea provinciei și cabinetului de lucru, pentru munca organizatorică și de investigație în cadrul echipelor studențești din Capitală. Afinitățile incontestabile cu fostul magistrul și preluarea de la acesta a unui număr de concepte și concepții se plasează astfel la începuturile devenirii intelectuale a lui P. Andrei și într-o perioadă când D. Gusti, încă neangajat în acțiuni social-politice de anvergură, se oprea în mod deosebit asupra cadrului teoretic al științelor umanistice”. ■ Vladimir Simion scrie despre *Nicolae Labiș sau despre poezia angajată*: „La numai cincisprezece ani de la moartea neașteptată a lui Labiș, opera sa poetică, altar închinat unei Idei luminoase, este acoperită de praful uitării, vrejuri hrăpărețe de ingratitudine o sugrumă încet și indiferent, versurile, de undeva, de departe parcă, de nimeni citite, mai adie stins ecouri fără identitate. [...] Există parase, chiar printre binevoitori, care recunosc rolul de premergător al poetului Labiș, o suspiciune disimulată privind poezia de un anume fel, cică anacronică în vremurile prezente pline de îndrăzneli *aesthetic*. [...] Lăsând la o parte faptul că Nicolae Labiș n-a scris niciodată poezie ocazională, căci a știut să se ridice totdeauna până la sesizarea pulsului major al unei epoci istorice, credem că numai o analiză pornind de la versuri, de la text ne va putea lămuri întrebarea: care este locul poeziei lui Labiș într-o istorie literară contemporană? Poezia lui Nicolae Labiș este o poezie angajată unor idealuri colective, mai bine spus: dăruită, iar dăruirea implică sacrificiul personal”. ■ În articolul *Un campion al erei noi (15 ani de la moartea lui Nicolae Labiș)*, Andrei Roman omagiază personalitatea poetului: „Nicolae Labiș este primul poet comunist născut într-o lume radical schimbată, purtând ca atare semnele noi ale unui început de perioadă literară, semne decantate în procese de mare tensiune printre ascunsele magma sufletești. Versurile sale înseamnă redescoperirea, pe o nouă spirală dialectică, a teritoriului poeziei românești sfâșiat de cel de al doilea război mondial. Ca o gheară, prelungirile războiului (foamea, spectrele celor ce nu au revenit din tranșee, plânsul văduvelor, ochii înroșiți de insomnie, umbra morții) sticlesc printre cuvinte. Poate cea mai cutremurătoare poezie în care ard flăcările trecutului război este *Subiect de baladă* – traumatismul fetei care își descoperă bunicul mort”. ■ Mihail Petroveanu scrie două cronici literare. □ Prima se referă la volumul de versuri al lui Dimitrie Stelaru: *Coloane*: „Vom alcătui în chip ciudat: începe ineditele (*Coloane* și *Nemoarte*), ca să continue cu toate culegerile publicate de Dimitrie Stelaru. Așadar avem de-a face în mare măsură cu o reeditare, organizată după o cronologie răsturnată. A

urmărit autorul o intenție mai adâncă, atât de adâncă încât Lucian Raicu, credea că o sesizează, a construit o teorie a lecturii poeziei lui Stelaru, și chiar una a structurilor acestora? Incapabil de un gest similar, mă resemnnez a nu vedea în dispunerea anapoda a unei întregi activități altceva decât o nouă și inofensivă fantezie, din partea cuiva reputat pentru gestul său de odinioară pentru mistificării, mai spectaculoase decât acesta și uneori riscante... o poezie de gesticulație, vreau să spun de continuă agitație a unui eu ireductibil la anume atitudini, la un sistem de raporturi sau de axe, fie numai temperamentale, în jurul cărora să se dispună o gamă de motive, mai mult sau mai puțin armonizate”. □ Cel de al doilea volum prezentat este al lui Vlaicu Bârna: *Cupa de aur*: „Traian Stoica, autorul cuvântului introductiv la această selecție întocmită de poetul însuși printr-o activitate de peste trei decenii, are dreptate observând că Vlaicu Bârna, de la bun început, de la volumul *Cabane așbe* (1936) și-a arătat adevărata față. O față, n-aș spune de elegiac, fie și discret cum propune același prefațator, citându-l pe Pompiliu Constantinescu, ci de bucolic întristat. Percepția naturii (monotone și silvestre, cum e de așteptat la un ardelean), ca sursă de proștețime, candoare, vrajă, rămâne nealterată, chiar când e confundată cu labilitatea lucrurilor, cu autoritatea morții și, mai ales cu sentimentul, foarte marcat, al vanității și chiar degradării himerelor hrănite de romantismul adolescenței”. ■ Ov. S. Crohmălniceanu recenzează două cărți de proză. □ Prima este semnată de Ovidiu Constantinescu: *Valse hésitation*: „Eroii lui Ovidiu Constantinescu nu sunt excentrici și nici inadaptabili propriu ziși. Există doar ceva obscur în alcătuirea lor intimă și pornirile care le vin din această zonă sufletească întunecată și ireductibilă îi împinge pe traiectorii imprevizibile. S-ar găsi repede, la rigoare, explicații logice pentru comportările tinerei femei, eroina nuvelei *Valse hésitation*. [...] Autorul adaugă nuvelei un montaj de tăieturi din gazete, adică niște informații contradictorii”. □ Al doilea volum este al lui Horia Panaitescu: *Cu duhul blândeții*: „Dacă am înțeles bine, stilul sincopeat, telegrafic, în care e scris acest scurt roman vrea să sugereze un anumit regim sufleteș al eroilor narațiunii. Ei sunt câțiva tineri ilegaliști, nevoiți să se adapteze, nu fără dificultăți, la viața cotidiană, după instaurarea puterii populare. Mintea lor e desprinsă a lucra cu graba oamenilor de acțiune, nedispuși la «sentimentalism» și «cazuistică». [...] Eroii cărți nu realizează însă toată gravitatea acestor fapte; ei sunt înclinați să le socotească doar niște accidente regretabile, ale căror efecte rămân limitate și vor fi corectate negreșit, cu timpul”. ■ Necula Damian descrie universul liric al lui Ion Brad: *Orga de mestecen*: „Ambiția de a îmbrățișa toate corzile lirei, salutară în sine, nu e sinonimă cu atingerea măreției poetice și istoria literaturii oferă destule exemple de mari poeți, nediminuați de fel de monocordia ce li s-a reproșat (e de ajuns să ne gândim, în literatura noastră, de pildă, la opera poetică a lui Băcovia sau Philippide). Privită din această perspectivă, poetul de care ne ocupăm ne apare o dată mai mult, în volumul *Orga de mestecen*, constant cu sine și cu

viziunea sa lirică, dovedind prin lipsa fluctuațiilor, prin lipsa alunecării în vânturile deseori confuze ale curentelor literare, statornicia crezului său artistic”.

■ Adriana Iliescu apreciază studiul exegetului Dumitru Micu: *Început de secol*: „Cartea lui Dumitru Micu are meritul de a pune în circulație ideea de «mișcare literară» pe care nu toți istoricii literari o intuiesc, fiind preocupați îndeosebi de discutarea monografică și total fragmentară a valorilor clasate și clasificate. Or, la Dumitru Micu este remarcabilă tocmai înțelegerea mișcării literare vii, descrierea modului în care s-au confruntat personalitățile dintr-o epocă, demonstrația că diversele orientări statice se dezvoltă în lupta reciprocă prin delimitări succesive. Această istorie a începutului de secol este concepută în virtutea principiului că viața literară este determinată și condiționată de factori sociali – mai ales economici, politici și naționali... Metoda critică practică de D. Micu este deterministă. Cartea sa este limpede, cuprinde formulări clare, nu o dată tăioase, face precizări cu un aer definitiv, oricum, mereu cu o certă oroare de ambiguități”.

■ Vasile Florescu propune un itinerariu *De la retorică la „noua critică”*: „Noua critică se intitulează și neoretică. Dar ceea ce a luat din vechea disciplină sunt numai două capitole, lexis și taxis, care n-au fost niciodată complet uitate de la constituirea retoricii și până azi, oricât de categorică ar fi fost afirmația lui Victor Hugo. Ceea ce s-a uitat cu adevărat a fost tradiția aristotelică, faptul că retorica este întâi de toate o logică a valorilor, deci și a studiului literaturii. Acest lucru încă nu l-au descoperit noii critici, care se mulțumesc să scormonească tratatele lui Du Marsais, Lamy și Fontanier, deși este numai atât”.

■ În cadrul rubricii *Cronica* sunt întocmite fișe literare ale lui Tudor Mușatescu, Vladimir Streinu, Petru Comarnescu.

□ R. B. îl descrie pe *Tudor Mușatescu*: „Tudor Mușatescu a fost un pasionat și neobosit humorist de esență, de calitate. A fost fermentul care a pregătit pasele de optimism, a trecut efluvii pline de tonicitatea veseliei, a declanșat râsul, a întârziat zâmbetul pe chipul spectatorului. [...] Teatrul de Comedie, humorul românesc pierd în acest sfârșit de toamnă rece un savuros autor comic și, cu mare tristețe, pe un demult uitat și amuțit glas de poet închis în «vitrinele toamnei»”.

□ V. R. îl prezintă pe *Vladimir Streinu*: „Vladimir Streinu a fost o personalitate bivalentă, poet și critic, în care cei doi termeni realizează un echilibru, – comunicându-și permanent valențele dar și cenzurându-se reciproc. În amândouă a adus însă, pe lângă seducția culturii și a ținutei distinse, sensibilitatea artistică și, în egală măsură, simț critic. Opera lui critică relevă o personalitate a dreptei măsuri, cu descoperirea multor adevăruri parțiale, cu care criticul a luminat atâtea locuri disputate sau diformate de interese străine de literatură”.

□ Vl. B[ârna] scrie despre *Petru Comarnescu*: „Petru Comarnescu ne-a lăsat un număr de locuri care pun în lumină marile valori ale spiritualității românești, monografiile despre cei mai de seamă ai artei culte: Grigorescu, Luchian, Petrașcu, Pallady, Tonitza, Șirato, Țuculescu, Brâncuși, Anghel etc... În exegezele sale asupra fenomenului artistic românesc a investigat și descoperit

totdeauna legăturile adânci care pot fi stabilite între valorile mitice ale folclorului și tradiției și artei culte”. ■ Ioana Crețulescu face o *Pseudo-confesiune in memoriam Nicolae Labiș*: „Nu l-am văzut, nu l-am cunoscut, nu l-am auzit, dar îl știu... L-am «învățat» la școală ca pe oricare clasic de liceu, acolo unde nu te poți apropia de nimeni pentru că trebuie să-i știi pe toți, și toți sunt mari, buni și de neatinși”. ■ În nota *Confesiuni și puncte de vedere*, A.[ndrei] S.[avu] contestă articolul lui Mircea Vaida, publicat în revista „Luceafărul”: „Nu putem spune că așteptam cu nerăbdare, nici că am citit pe nerăsuflăte confesiunile lui Iulian Mereuță și «punctele de vedere» ale lui Mircea Vaida din «Luceafărul» (nr. 42/ 17.X.1970). Citindu-le, însă, am simțit nevoia să ne... confesăm punctul de vedere asupra acestor texte. Am înțeles din nou limba române e o limbă foarte grea și nu la îndemâna oricui. Mai întâi din pricina acorurilor gramaticale. Sigur că, dacă un student în limba română din Yemen, de pildă, ar fi scris, «paradoxul criticii de artă, a (sic!) cărei judecăți și opțiuni...» am fi zâmbit cu înțelegere și simpatie binevoitoare”. ■ În textul *O soră vitregă a criticii literare*, Ovidiu Constantinescu receptează favorabil studiul lui Constanța Trifu: *Cronica dramatică și începuturile teatrului românesc*: „Se știe că numărul amatorilor de teatru, ca gen literar, este extrem de redus. Odinioară cu excepția editurilor patronate de oficialități, nimeni nu s-ar fi hazardat să tipărească opera unui dramaturg decât dacă era înscrisă în programele școlare. [...] Cronica dramatică este așadar lipsită de perspective, exclusiv condiționată de prezent [...]. Asupra acestei surori vitrege a criticii literare s-a aplecat cu sollicitudine și înțelegere Constanța Trifu, autoarea lucrării recent apărute *Cronica dramatică și începuturile teatrului românesc* (Editura Minerva). Sollicitudine și înțelegere explicabile prin faptul că autoarea a deținut într-o vreme o asemenea cronică în presa noastră și a continuat să rămână prin activitatea sa în strânsă legătură cu mișcarea teatrală. [...] Cartea Constanței Trifu se citește cu interesul și plăcerea pe care le prezintă lectura unui roman”. ■ În cadrul rubricii intitulată *Cărți noi* semnează cronici literare: Vladimir Simon, Dinu Flămând, Dumitru Mitrana, V. Porumbacu, Dan Ciachir, George Munteanu. □ Vladimir Simion semnalează apariția volumului de *Corespondență* al lui Tudor Vianu: „[...] salutăm recenta ediție de *Corespondență* – Tudor Vianu (cu un studiu introductiv, note, tabel cronologic de Henri Zalis, Minerva, 1970). Volumul vine să întregască personalitatea umanistului Tudor Vianu tocmai cu revelarea substructurii creației sale, indicând dialectica subtilă, decantarea de care aminteam, din care rezultă opera. Din scrisori se vedește ce preț, măsurat în neliniște, are pentru Vianu seninătatea probată de lucrări precum *Estetică* sau *Filosofie și poezie*”. □ Dinu Flămându consemnează apariția unui volum de *Poezii* al lui Ion Barbu, ediție îngrijită de Romulus Vulpescu: „După monumentală ediție Jary, Romulus Vulpescu ni-l dăruie pe Ion Barbu într-o frumoasă ediție «căftănită» cu tot dichisul. Fiind cea mai completă ediție de până acum, această carte apărută în Editura Albatros oferă reale

satisfacții cititorului de poezie, care are pentru prima dată la îndemână atât poeziile originale și traduceri, cât și textele de proză ale lui Ion Barbu, sau textele critice fundamentale despre el”. □ Dumitru Mitrana prezintă volumul de proză al Luciei Demetrius: *La ora ceaiului*: „Dintre toate genurile și speciile abordate pe parcursul unei îndelungate cariere scriitoricești, se pare că nuvela este aceea care o prinde cel mai bine pe Lucia Demetrius; o dovedește, printre altele și recentul volum cu care se prezintă anul acesta în fața cititorului: *La ora ceaiului* – înmănunchiere a cinci proze cu subiecte luate exclusiv din lumea artiștilor (pictori, scriitori, muzicanți) tratate fiecare într-o manieră modernă. Fiecare personaj are drama sa proprie, astfel spus – viziunea dramatică asupra vieții constituie o caracteristică a prozei scriitoarei de care ne ocupăm”. □ V. Porumbacu descrie poezia Ilenei Mălăncioiu din volumul *Către Ieronim*: „Ce face farmecul greu de definit al celui de al doilea volum al Ilenei Mălăncioiu? Suprapunerea a două tonalități. Timbrul copilului care refuză să abandoneze mirajele copilăriei și vocea omului matur căruia îi vine greu să accepte o lege a vieții: dispariția. Ambele glasuri au o inflexiune firească, o stângăcie naturală, pe buzele unei ființe stângace, obișnuită să vorbească în limba versului ușor zgrunțuros. [...] De la iluzia vieții, la litanie morții, iată curba volumului de față. Trecerea se face pe o scenă cu eroi imobili”. □ Dan Ciachir analizează romanul lui C. Ștefanache: *Dincolo*: „Romanul *Dincolo*, apărut la câteva luni după *Zei obosiți*, continuă preocupările autorului pentru proza de investigație psihologică. Dacă tema și mijloacele sunt relativ aceleași (predilecția pentru artist și intelectual în genere), tratarea spinosului material din *Dincolo* dispune de resurse superioare altfel valorificate, demonstrând încă odată talentul și seriozitatea scriitorului. În literatura interbelică, [...] intelectualul a excelat, cum bine se știe, prin realizările monumentale ale lui Camil Petrescu, care a stabilit niște raporturi între acest complex protagonist și societatea în care gravita, dezvăluind antagonismele specifice și crizele interioare”. □ George Munteanu scrie despre volumul de proză al lui Al. Georgescu: *Pedeapsa*: „Titlul volumului – *Pedeapsa* – indică o direcție incriminatorie pe care vrea s-o dea uneori Alexandru Georgescu prozei sale, scriitor cu o sensibilitate necontrafăcută, elementară, la nedreptate și omenie, în prezența condeiului său e gata de a părăsi terenul prozei propriu-zise și a se angaja pe cel al pamfletului. Însă evoluția faptelor îl ține să nu alunece într-acolo și să continue înfățișarea lor într-un ton mai curând sentimental-confesiv, nu odată convingător și relevant în privința posibilităților autorului”.

• **[„Književni život”/ „Viața literară”, nr. 2]** În acest număr apar următoarele schițe: Dumitru Țepeneag, *Празник (Sărbătoarea)*, tradusă de Adam Puslojić; Ion Arieșanu, *Винова лоза (Viță de vie)* și *Бекство (Evadare)* traduse de D. Živanov; Ion Velican, *Двоје по снегу (Doi în zăpadă)* traducerea de Sv. Rajkov. □ În traducerea lui Čedomir Č. Klisurac, apare piesa de teatru a lui Ion Băieșu *Poetul comunal*. ■ În rubrica *Литерарна хроника (Cronica*

literară), Andrei A. Lillin scrie despre *Путање времена у савременом роману* (*Timpul în romanul contemporan*), încercând să răspundă la întrebarea „În ce fel romancierul contemporan, cercetătorul sensibil al conștiinței, reușește să cuprindă structural timpul, indiferent de apologie și de parabola didactică din creația sa?”, iar N. Popović semnează *Аргезијева љубавна лирика* (*Poezia de dragoste a lui Arghezi*). ■ Nicolae Țirioi, în aceeași rubrică, semnează *Ноћ невиних* (*Noaptea inocenților*), o cronică pentru volumul *Noaptea inocenților* de Sorin Titel, apărut la Ed. Eminescu, București, 1970. ■ În rubrica *Живот књига* (*Viața cărților*) apar: □ Iv. Munćan semnează *Захарија Станку: „Колико сам те волео“* (*Zaharia Stancu: „Ce mult te-am iubit“*), romanul care pare mai mult „un poem în proză scris în lauda mamei”; □ Cornel Ungureanu scrie prezentarea *Иља Еренбург: Људи, године, живот* (*Ilia Ehrenburg: Oameni, ani, viață*); □ B. Đorđević scrie despre *Ал. Андрићоју: Симетрије* (*Al. Andrićoiu: Simetrii*), considerându-l „unul dintre cei mai prolifici poeți români contemporani”; □ Živko Milin consemnează apariția volumului *Г. Михаила и Д. Замфиреску: Стара румунска књижевност (1402-1647)* (*G. Mihăilă și D. Zamfirescu: Literatura română veche (1402-1647)*), care reprezintă „un pas important în cercetarea și cunoașterea literaturii române vechi”; □ Cezar Apreotescei scrie despre *Раду Флора: Српско-румунски односи* (*Radu Flora: Relații sârbo-române*), cartea apărută în 1968 la Pančevo, Iugoslavia, care are „o bibliografie bogată” căruia „Radu Flora se apropie cu o pasiune egală, dar cu rezultate inegale”.

INDEX DE NUME

A

- Abăluță, Constantin, 17, 85, 212,
280, 347, 459, 383, 550, 606,
667, 668, 754, 792, 917, 925,
1048, 1090, 1117, 1284, 1438,
1467, 1548
- Achiței, Gheorghe, 112, 1383
- Acsan, Ion, 664, 1401
- Adam, Ioan, 25, 42, 68, 154, 174,
179, 204, 214, 308, 507, 785,
833, 834, 888, 906, 910, 920,
982, 994, 1033, 1117, 1134,
1213, 1215, 1217, 1228, 1273,
1287, 1399
- Adam, Ion, 89, 357, 835
- Adam, Sergiu, 122, 1178
- Adamov, Arthur, 418, 457, 946
- Aderca, Felix, 100, 118, 285, 567,
733, 829, 902, 1060, 1152, 1228,
1573
- Agârbiceanu, Ion, 269, 385, 394,
679, 714, 714, 763, 811, 827, ,
1184, 1206, 1322, 1475, 1477
- Aichelburg, Wolf, 375, 678, 1066
- Ajarescu, Simón, 249, 822
- Albala, Radu
- Albala, Radu, 276, 555, 688, 820,
1073, 1335, 1622
- Albee, Edward, 842, 1288, 1324
- Albérès, R.-M., 1176, 1367
- Alberti, Rafael, 580, 1027
- Albescu, Ioan, 1040, 1076, 1624
- Alboiu, George, 8, 82, 85, 89, 110,
124, 167, 260, 330, 381, 396,
433, 449, 723, 736, 762, 822,
842, 873, 934, 997, 1024, 1056,
1095, 1098, 1106, 1113, 1135,
1143, 1152, 1227, 1273, 1282,
1369, 1388, 1455, 1492, 1535,
1541, 1603
- Albu, Florența, 142, 252, 261, 287,
304, 493, 514, 567, 881, 948,
1165, 1206, 1603
- Alecsandri, Vasile, 22, 64, 104, 105,
176, 211, 277, 313, 326, 374,
395, 651, 659, 688, 727, 775,
820, 831, 945, 952, 974, 1012,
1015, 1020, 1064, 1076, 1141,
1184, 1192, 1194, 1214, 1245,
1331, 1560
- Alexandrescu, Grigore, 205, 242,
313, 915, 1260
- Alexandrescu, Matei, 120, 138, 267,
314, 401, 408, 677, 809, 915,
945, 955, 988, 1022, 1064, 1182,
1184, 1250, 1323, 1475, 1570,
1613
- Alexandrescu, Mircea, 799, 1119,
1424
- Alexandrescu, Sică, 215, 725, 1483
- Alexandrescu, Sorin, 44, 151, 162,
197, 226, 256, 311, 379, 433,
539, 839, 968, 1126, 1521, 1564,
1597
- Alexandru, Constantin, 200, 217,
1056, 1506
- Alexandru, George, 1002, 1351
- Alexandru, Io(a)n, 8, 44, 56, 80, 110,
129, 132, 153, 199, 213, 217,
250, 266, 268, 269, 274, 340,
353, 377, 386, 388, 395, 432,

- 434, 457, 479, 495, 516, 539,
592, 627, 647, 648, 665, 697,
739, 760, 826, 839, 884, 943,
969, 973, 992, 1056, 1092, 1117,
1131, 1207, 1222, 1227, 1246,
1265, 1268, 1282, 1341, 1365,
1452, 1455, 1506, 1520, 1533,
1591
- Alexandru, Oltea, 971, 1370, 1588,
1607
- Alexandru, Ovidiu, 323, 494, 972,
1084, 1241, 1499, 1519
- Alexandru, Radu F., 312, 984
- Alhau, Max, 53, 211, 1548
- Alighieri, Dante, 232, 243, 267, 310,
338, 386, 625, 772, 812, 844,
971, 1103, 1233, 1266, 1401,
1408, 1437, 1487, 1542
- Almaş, Dumitru, 161, 184, 196,
1000, 1069, 1339, 1375
- Almăjan, Ion Marin, 979, 1026,
1181
- Althusser, Louis, 86, 1090
- Anania, Valeriu, 793, 926, 1441,
1442
- Anastasiu, Cristina, 8, 469, 598,
1383
- Anaví, Ádám, 226, 828
- Anca, Gheorghe, 153, 473, 580, 774,
986
- Andersen Nexø, Martin, 467, 580
- Andersen, Hans Christian, 904, 1293
- Andreescu, Ion, 852, 1382
- Andreescu, Ladmiss, 171, 280, 560,
823, 896, 1338
- Andreescu, Mircea, 1567, 1621
- Andreev, Leonid, 993, 1479
- Andreiţă, Ion, 1124, 1265, 1271
- Andriescu, Al., 22, 396, 841, 937,
1176, 1312, 1405, 1462
- Andrieş, Andi, 128, 226, 665, 703,
776, 1384, 1512, 1592
- Andriţoiu, Al., 24, 30, 114, 127, 149,
175, 183, 192, 220, 229, 309,
361, 445, 506, 531, 558, 578,
583, 626, 693, 705, 715, 804,
822, 952, 1057, 1093, 1113,
1124, 1134, 1143, 1154, 1157,
1178, 1209, 1244, 1245, 1277,
1297, 1338, 1339, 1365, 1457,
1480, 1494, 1575, 1588, 1622,
1630
- Andronache, Vasile, 580, 1164
- Andronic, Titus, 658, 1598
- Anestin, Victor, 870, 1183
- Angelescu, Silviu, 572, 574
- Anghel, Dimitrie, 833, 1215
- Anghel, Ion, 449, 1492
- Anghel, Paul, 103, 162, 169, 180,
193, 272, 389, 687, 776, 1165,
1288, 1412, 1607
- Anghel, Petru, 606, 947
- Anghelescu, A.
- Anghelescu, Adrian, 68, 91, 174,
198, 204, 219, 236, 332, 444,
594, 745, 785, 865, 886, 909,
919, 974, 993, 1228, 1249, 1269,
1288, 1516
- Anghelescu, Dan, 396, 1290
- Anghelescu, Mircea, 65, 365, 458,
461, 611, 631, 703, 717, 722,
782, 911
- Angiolieri, Cecco, 256, 812
- Anouilh, Jean, 401, 1334
- Antal, Ludovic, 300, 844, 1441,
1541
- Antim, Paul, 794, 1446
- Antip, Felicia, 477, 742, 976, 1061,
1119, 1320, 1429, 1534
- Anton, Costache, 130, 196
- Anton, Eugenia, 699, 827
- Antonescu, Iulian, 121, 235, 797,
934

Antonescu, Nae, 606, 780, 815, 992, 1115, 1361
 Antonescu, Venera, 429, 735, 821
 Antonie, Doina, 287, 1079
 Apetroaie, Ion, 123, 261, 570, 782, 933, 1173, 1181, 1230
 Apollinaire, Guillaume, 197, 229, 526, 559, 758, 913, 1073, 1559
 Apostol Popescu, Ion, 815, 1016, 1263, 1324
 Apostol, Constantin, 176, 300, 332, 536, 827, 1172, 1587
 Apostol, Pavel, 523, 537, 712, 1209
 Apreotesei, Cezar, 828, 1630
 Aragon, Louis, 580, 737, 1185
 Aramă, Horia, 196, 521, 638, 1597
 Aramă, Ion, 150, 202, 399, 638, 823
 Arbore, Grigore, 51, 214, 260, 331, 376, 464, 722, 762, 777, 1369
 Ardeleanu, Virgil, 81, 139, 140, 195, 217, 262, 405, 491, 549, 681, 1067
 Arden, John, 1552, 1622
 Arghezi, Mitzura, 246, 375, 590, 681, 760
 Arghezi, T. Baruțu, 375, 452, 620, 760
 Arghezi, Tudor, 29, 57, 80, 83, 92, 100, 116, 126, 137, 157, 161, 167, 172, 246, 248, 269, 286, 289, 295, 319, 332, 371, 375, 390, 400, 419, 441, 452, 464, 467-469, 479, 485, 546, 567, 579-581, 586, 590, 599, 602, 608, 619, 622, 624, 628, 630, 631, 634, 637, 639, 657, 662, 677, 679, 685, 694, 696, 701, 704, 711, 717-719, 729, 733, 737, 743, 760, 763, 769, 788, 801, 842, 879, 885, 915, 932, 956, 961, 978, 986, 994, 1001, 1009, 1032, 1040, 1044, 1057, 1058, 1063, 1074, 1102, 1106, 1115, 1130, 1140, 1161, 1166, 1182, 1188, 1200, 1201, 1224, 1255-1257, 1267, 1269, 1277, 1294, 1296, 1300, 1305, 1315, 1331, 1342, 1352, 1369, 1375, 1376, 1382, 1394, 1428, 1434, 1446, 1472, 1477, 1487, 1488, 1498, 1518, 1527, 1541, 1550, 1563, 1568, 1580, 1586, 1592, 1612, 1618, 1630
 Argintescu-Amza, Nicolae, 356, 1541, 1567
 Arieșanu, Ion, 131, 226, 437, 640, 1058, 1181, 1244, 1629
 Armanu, Ion, 522, 1049
 Armeanu, Valeriu, 1174, 1524
 Arout, Gabriel, 499, 554
 Arrabal, F., 1190, 1495
 Arsenescu, Adina, 344, 369
 Asachi, Gheorghe, 1280, 696, 856, 917, 1022, 1063, 1283, 1376, 1405, 1409, 1598
 Astaloș, Gheorghe, 1207, 1229, 1254, 1291, 1380, 1516, 1524, 1541
 Asturias, Miguel Ángel, 777, 1429
 Atanasescu, Mihai, 579, 647, 812
 Attila, József, 580, 885
 Avădanei, Ștefan, 124, 477, 612, 1271, 1513
 Avram, Mircea, 658, 932
 Avramescu, Mihai, 626, 1317
 Axionov, Vasili, 374, 900, 1563

B

Baba, Corneliu, 675, 1530
 Babeș, Vincențiu, 1467
 Baboi, Stelian, 703, 1119, 1153
 Bacalbașa, Anton, 497, 1599
 Bachelard, Gaston, 267, 328, 923, 1520

Bachmann, Ingeborg, 260, 1185
 Baci, Alexandru, 139, 547, 699,
 797, 1028
 Baci, Virginia, 138, 839, 856, 1382,
 1549
 Baconsky, A. E., 8, 45, 78, 103, 132,
 137, 162, 240, 255, 256, 283,
 288, 318, 319, 324, 347, 354,
 355, 379, 387, 391, 402, 439,
 452, 470, 490, 510, 546, 549,
 605, 680, 801, 828, 862, 923,
 990, 1108, 1445, 1147, 1207,
 1356, 1361, 1452, 1454
 Baconsky, Leon, 226, 680
 Bacovia, George, 83, 121, 128, 166,
 186, 191, 202, 204, 218, 246,
 248, 288, 304, 312, 313, 347,
 349, 366, 388, 391, 434, 441,
 444, 450, 456, 457, 467, 479,
 485, 497, 519, 523, 549, 589,
 591, 612, 646, 666, 676, 700,
 737, 797, 811, 824, 840, 885,
 910, 915, 1004, 1059, 1126,
 1137, 1160, 1171, 1187, 1193,
 1231, 1233, 1277, 1302, 1310,
 1315, 1418, 1449, 1456, 1467,
 1541, 1552, 1571, 1577, 1626
 Balaban, Romulus, 739, 876
 Balaci, Alexandru, 44, 150, 261,
 827, 1111, 1130, 1252, 1269,
 1295, 1541, 1609
 Balea, Ilie, 19, 197
 Bálint, Tibor, 162, 610, 1111
 Balotă, Nicolae, 24, 44, 60, 66, 76,
 105, 115, 132, 156, 171, 179,
 217, 244, 267, 307, 322, 347,
 354, 379, 386, 409, 489, 514,
 538, 552, 572, 598, 625, 647,
 651, 686, 705, 734, 744, 753,
 791, 869, 924, 946, 1007, 1028,
 1046, 1064, 1108, 1115, 1178,
 1179, 1206, 1208, 1245, 1290,
 1300, 1362, 1368, 1371, 1372,
 1406, 1411, 1437, 1447, 1466,
 1474, 1503, 1505, 1533, 1565,
 1573, 1577, 1582, 1587, 1589,
 1608, 1615
 Balș, Teodor, 8, 61, 149, 361, 508,
 578, 598, 842, 1115
 Baltag, Cezar, 23, 42, 44, 53, 66, 69,
 87, 106, 111, 141, 179, 216, 262,
 269, 308, 309, 324, 340, 361,
 385, 400, 417, 431, 454, 461,
 479, 490, 539, 562, 634, 655,
 884, 893, 1339, 1364, 1406,
 1435, 1452, 1504, 1520, 1542,
 1569, 1589, 1601
 Baltag, Nicolae, 41, 63, 84, 115,
 454, 781, 902
 Baltazar, Camil, 153, 182, 205, 280,
 361, 373, 467, 536, 911, 939,
 1193, 1203, 1337, 1395, 1576
 Balzac, Honoré de, 27, 59, 232, 293,
 479, 499, 520, 565, 603, 699,
 751, 758, 824, 1016, 1036, 1073,
 1349, 1522
 Banaru, Ștefan, 526, 1601
 Banc, Iosif, 616, 1399
 Bantaș, Ioana, 330, 447, 459, 762,
 996, 1093, 1098, 1245, 1480
 Banu, George, 469, 791, 925, 1047,
 1182, 1288, 1425, 1506, 1530,
 1550
 Banuș, Maria, 22, 83, 108, 130, 197,
 212, 292, 355, 361, 383, 386,
 390, 395, 423, 437, 451, 476,
 489, 499, 500, 508, 519, 564,
 578, 585, 605, 610, 612, 649,
 654, 737, 802, 805, 815, 818,
 839, 851, 937, 942, 953, 975,
 1012, 1046, 1057, 1145, 1152,
 1156, 1157, 1165, 1229, 1249,
 1288, 1296, 1301, 1312, 1354,

- 1458, 1506, 1517, 1540, 1541,
1565, 1570, 1583, 1588
- Baruș, Petre, 664, 1354
- Baranga, Aurel, 21, 23, 64, 66, 128,
143, 216, 222, 252, 271, 333,
379, 410, 436, 540, 553, 613,
686, 715, 732, 744, 775, 776,
819, 847, 881, 949, 961, 973,
978, 1057, 1070, 1072, 1192,
1206, 1248, 1268, 1280, 1309,
1329, 1331, 1386, 1461, 1481,
1483, 1494, 1531, 1532, 1569,
1579, 1621
- Barbilian, Constantin, 1443
- Barbosa, Octavian, 1298, 1550
- Barbu, Ana, 147, 387, 470, 693,
1054
- Barbu, Eugen, 11, 21, 29, 41, 44, 46,
48, 62, 70, 73, 83, 90, 113, 120,
125-127, 129, 132, 137, 139, 140,
182, 199, 204, 213, 221, 227,
250, 252, 260, 273, 292, 293,
309, 312, 318, 323, 329, 333,
337, 357, 358, 364, 377, 379,
380, 387, 406, 423, 431, 436,
447, 453, 462, 463, 467, 487,
488, 495, 504, 505, 511, 540,
581, 623, 630, 632, 636, 649,
658, 690, 696, 697, 715, 722,
743, 764, 775, 795, 819, 821,
834, 841, 919, 932, 934, 948,
962, 977, 992, 1019, 1053, 1055,
1067, 1070, 1090, 1194, 1214,
1222, 1248, 1271, 1285, 1296,
1297, 1312, 1329, 1358, 1370,
1374, 1406, 1407, 1424, 1447,
1448, 1460, 1481, 1488, 1494,
1507, 1527, 1531, 1533, 1541,
1549, 1553, 1569, 1587, 1589,
1600
- Barbu, Ion, 34, 50, 83, 100, 116,
118, 181, 240, 286, 297, 324,
340, 348, 356, 372, 400, 413,
418, 479, 525, 557, 583, 629,
660, 690, 693, 734, 737, 743,
751, 763, 844, 853, 884, 893,
903, 973, 996, 1000, 1019, 1027,
1029, 1038, 1045, 1075, 1108,
1129, 1135, 1157, 1249, 1251,
1264, 1267, 1284, 1302, 1313,
1367, 1369, 1394, 1428, 1434,
1438, 1451, 1485, 1491, 1502,
1528, 1543, 1552, 1577, 1595,
1596, 1614, 1622, 1628, 1629
- Barbu, Nicolae, 22, 107, 217., 226,
306, 374, 703, 978, 1055, 1146,
1176, 1290, 1367, 1384, 1603
- Barbusse, Henri, 467, 578, 885, 1201
- Barițiu, George, 105, 657
- Barna, Alexandru, 63, 379, 385
- Barthes, Roland, 145, 239, 322, 323,
438, 457, 537, 699, 757, 758,
839, 1231, 1377, 1614
- Basarab, Neagoe, 32, 339, 971, 1437
- Basarab, Neagu, 274, 574, 654, 1377
- Bassarabescu, I. A., 834, 1565
- Batali, Aurelia, 955, 1079
- Baudelaire, Charles, 55, 121, 200,
250, 332, 386, 396, 514, 519,
552, 591, 758, 781, 804, 903,
912, 972, 974, 1021, 1120, 1147,
1236, 1291, 1505, 1535, 1553
- Bădescu, Horia, 142, 948, 1480
- Bădilă, Radu, 560, 776, 1338
- Băieșu, Ion, 31, 36, 104, 117, 162,
177, 192, 245, 260, 263, 367,
384, 438, 520, 553, 799, 842,
883, 884, 1042, 1071, 1519,
1534, 1541, 1580, 1629
- Bălaj, Teofil, 229, 992, 1116, 1265,
1286, 1375
- Bălan, Ion Dodu, 50, 70, 106, 447,
712, 741, 753, 930, 1336, 1347,

1403, 1409, 1493, 1494, 1516,
 1541, 1615
 Bălan, Ion, 321, 1069, 1076, 1486
 Bălașa, Sabin, 876, 1370
 Bălașa, Titus, 137, 399, 545, 811,
 945, 1064, 1323
 Bălăeț, Dumitru, 314, 521, 822, 1076
 Bălăiță, George, 121, 183, 435, 454,
 691, 703, 1020, 1233, 1248, 1505
 Bălănoiu, Emilian, 451, 851, 973,
 1005
 Bălășoiu, Horia, 37, 440
 Bălcescu, Nicolae, 54, 62, 70, 104,
 138, 306, 414, 492, 678, 792,
 844, 896, 925, 1000, 1141, 1155,
 1165, 1265, 1435, 1490, 1493,
 1582, 1615
 Bălu, Ion, 42, 152, 217, 236, 281,
 371, 499, 563, 611, 650, 952,
 973, 1197, 1488
 Bănulescu, Ștefan, 23, 48, 86, 130,
 162, 177, 260, 284, 307, 326,
 341, 379, 431, 433, 454, 489,
 632, 653, 842, 1090, 1117, 1194,
 1428, 1520, 1542
 Bănuță, Ion, 29, 51, 69, 74, 86, 92,
 160, 175, 184, 198, 205, 215,
 222, 291, 294, 313, 331, 337,
 359, 361, 387, 425, 445, 464,
 467, 477, 486, 505, 576, 578,
 597, 619, 637, 645, 701, 728,
 729, 748, 768, 829, 848, 867,
 891, 911, 967, 990, 1002, 1010,
 1019, 1083, 1090, 1124, 1218,
 1239, 1278, 1337, 1352, 1375,
 1389, 1408, 1497, 1518, 1535,
 1541, 1558, 1601
 Băran, Vasile, 8, 112, 367, 469, 498,
 598, 621, 693, 1095, 1124, 1154,
 1519
 Bărbulescu, C., 35, 197, 1024
 Bărbulescu, Marta, 247, 259, 262,
 390, 536, 1601
 Bărbulescu, Mihai, 112, 666, 939,
 1541
 Bărbulescu, Simion, 10, 16, 34, 133,
 153, 263, 385, 394, 398, 872,
 1171, 1463, 1603
 Bărbuță, Margareta, 275, 552, 1072,
 1192, 1481
 Bârlădeanu, Victor, 133, 311, 372,
 399, 466, 631
 Bârlea, Ovidiu, 84, 133, 568, 780,
 1032
 Bârna, Vlaicu, 150, 361, 419, 420,
 467, 506, 521, 557, 560, 578,
 651, 827, 952, 976, 1001, 1007,
 1008, 1010, 1013, 1075, 1076,
 1119, 1249, 1339, 1458, 1535,
 1541, 1624, 1626, 1627
 Beaumarchais, Pierre, 80, 276, 306,
 516
 Beckett, Samuel, 105, 240, 260, 323,
 355, 417, 606, 677, 1052, 1297,
 1495
 Beethoven, Ludwig Van, 310, 406,
 452, 1540, 1550
 Béguin, Albert, 61, 84, 760, 1521,
 1553
 Bejancu, Gheorghe, 149, 560, 823,
 1076, 1195, 1338, 1486
 Belciu, Maia, 915, 1157, 1206, 1238,
 1382, 1486
 Beldeanu, Adrian, 664, 773, 951,
 1176, 1337, 1462, 1504
 Beldeanu, Ion, 472, 1054
 Beligan, Marica, 1483, 1530
 Beligan, Radu, 143, 775, 1155,
 1330, 1471, 1481, 1550
 Bellow, Saul, 934, 1130, 1186
 Bellu, Pavel, 673, 736, 805, 857,
 916, 940, 943, 944, 975, 1102
 Benador, Ury, 1521

Benche, Ioan, 696, 952
 Benguş, Niculina, 1476, 1615
 Beniuc, Mihai, 22, 45, 66, 72, 74,
 130, 150, 216, 270, 326, 358,
 361, 385, 423, 431, 465, 467,
 505, 569, 575, 578, 603, 626,
 639, 828, 854, 884, 1008, 1010,
 1019, 1042, 1057, 1088, 1118,
 1120, 1214, 1277, 1280, 1287,
 1330, 1339, 1345, 1364, 1404,
 1446, 1448, 1477, 1480, 1494,
 1496, 1512, 1524, 1569, 1579,
 1582
 Benn, Gottfried, 1207, 1248, 1313
 Beram, Elena, 957, 988, 1009
 Bercescu, Sorina, 1400, 1521
 Berchină, Doina, 693, 1622
 Berciu, Dumitru, 351, 830
 Berciu, Ştefan, 638, 952, 1231,
 1291, 1484
 Bergman, Ingmar, 673, 991
 Berindei, Dan, 223, 351
 Berindei, Mircea, 755, 1156
 Berlogea, Ileana, 874, 1482, 1621
 Beşteliu, M., 400, 545, 944, 1064
 Bianu, Ion, 392, 430
 Bianu, Raul, 593, 744
 Biberi, Ion, 373, 440, 666, 676, 795,
 1061, 1615
 Bibescu, Martha, 103, 649
 Bingel, Horst, 1266, 1564
 Biolan, Toma, 114, 702, 1043, 1164,
 1300, 1440
 Birăescu, Traian Liviu, 262, 539,
 673, 943, 1058
 Bitan, Ştefan, 261, 480, 650, 774,
 775, 857, 916, 920, 1184, 1491
 Bittel, Adriana, 30, 666, 1043
 Blaga, Dorli, 246, 651, 1033
 Blaga, Lucian, 22, 51, 57, 68, 69, 83,
 100, 118, 132, 142, 153, 172,
 173, 182, 244, 246, 250, 254,
 258, 266, 267, 272, 288, 331,
 340, 352, 360, 366, 371, 374,
 377, 381, 386, 389, 394, 395,
 400, 407, 423, 429, 434, 438,
 455, 479, 485, 496, 498, 513,
 531, 537, 546, 557, 570, 588,
 589, 592, 597, 598, 599, 606,
 609, 628, 632, 642, 648, 651,
 655, 659, 666, 671, 673, 678,
 680, 690, 692, 693, 696, 712,
 728, 736, 743, 746, 759, 766,
 769, 781, 783, 792, 797, 801,
 810, 822, 836, 857, 866, 867,
 879, 915, 916, 925, 939, 942,
 944, 972, 975, 1027, 1033, 1040,
 1059, 1063, 1069, 1074, 1079,
 1090, 1092, 1109, 1119, 1127,
 1131, 1137, 1140, 1161, 1170,
 1176, 1214, 1222, 1227, 1233,
 1248, 1249, 1257, 1260, 1263,
 1267, 1268, 1270, 1291, 1305,
 1314, 1315, 1338, 1341, 1345,
 1402, 1412, 1432, 1434, 1443,
 1447, 1449, 1456, 1467, 1488,
 1524, 1527, 1528, 1548, 1549,
 1552, 1558, 1565, 1577, 1612,
 1614
 Blandiana, Ana, 21, 41, 45, 47, 54,
 63, 85, 107, 110, 112, 113, 156,
 175, 197, 213, 215, 221, 222,
 235, 240, 242, 269, 299, 305,
 327, 328, 341, 365, 372, 380,
 383, 385, 395, 397, 406, 434,
 436, 452, 454, 479, 495, 508,
 512, 518, 578, 588, 603, 611,
 630, 636, 649, 654, 663, 668,
 719, 741, 754, 760, 775, 781,
 789, 801, 840, 842, 852, 857,
 873, 903, 920, 921, 942, 943,
 975, 994, 1012, 1034, 1040,
 1057, 1063, 1081, 1094, 1118,
 1119, 1156, 1181, 1208, 1229,

- 1236, 1249, 1269, 1276, 1288,
1295, 1312, 1321, 1337, 1341,
1359, 1362, 1424, 1430, 1449,
1455, 1459, 1506, 1517, 1520,
1535, 1541, 1546, 1548, 1549,
1553, 1557, 1576, 1585
- Blecher, Max, 458, 823, 1006, 1090,
1106, 1108, 1119, 1151, 1156,
1181, 1193, 1360
- Bledea, Ion, 111, 179, 219, 376, 615,
1037
- Block, Igor, 401, 993, 1339, 1563
- Blok, Aleksandr, 239, 885, 1339,
1522
- Boca-Bordei, Ramona, 540, 1182
- Bodnăraș, Emil, 352, 1399
- Bodor, Ádám, 226, 242, 453
- Bodor, Pál, 162, 361, 610, 1362
- Boeriu, Eta, 192, 310, 432, 772,
1116, 1181, 1252, 1269, 1504,
1565
- Bogdan, Elvira, 301, 1273, 1274
- Bogdan, George G., 1317, 1608
- Bogdan, Radu, 1008, 1382
- Bogza, Geo, 21, 62, 63, 84, 106,
113, 150, 175, 197, 215, 320,
327, 350, 372, 376, 419, 436,
454, 467, 476, 515, 588, 630,
635, 638, 649, 715, 719, 759,
775, 781, 799, 839, 857, 863,
879, 892, 903, 920, 946, 969,
975, 994, 1012, 1034, 1047,
1094, 1111, 1117, 1135, 1167,
1173, 1229, 1249, 1268, 1287,
1288, 1289, 1362, 1428, 1472,
1497, 1530, 1541, 1549, 1581,
1601
- Boicu, Leonid, 353, 1428
- Boiculesi, Valeria, 33, 130, 521
- Bois, Jules, 338
- Boisdeffre, Pierre de, 1303, 1444
- Boitor, George, 85, 91, 223, 226,
447, 794
- Bojan, Mariana O., 1116, 1178,
1248, 1463
- Bokor, Petre, 112, 203
- Boldan, Emil, 458, 461, 703, 717
- Bolintineanu, D., 9, 34, 251, 556,
811, 915, 1020, 1184, 1208,
1367, 1405
- Böll, Heinrich, 553, 1507, 1566
- Bolliac, Cezar, 444, 1169
- Bontempelli, Massimo, 390, 1411
- Borcilă, Mircea, 973, 1006, 1519
- Borel, Jacques, 1381, 1548
- Borgeanu, Constantin, 1388
- Borges, Jorge Luis, 18, 149, 176,
284, 429, 530, 612, 778, 813,
980, 1065, 1116, 1285, 1340,
1464
- Bosquet, Alain, 766, 1548
- Bote, Lidia, 523, 758
- Botez, Alice, 26, 397, 612, 915, 977,
990, 1093, 1206, 1249, 1281,
1392, 1603
- Botez, Demostene, 7, 26, 51, 150,
151, 156, 162, 164, 224, 225,
244, 260, 319, 415, 419, 452,
455, 457, 464, 466, 494, 509,
560, 568, 639, 650, 672, 705,
753, 826, 828, 842, 846, 954,
967, 1008, 1010, 1011, 1023,
1077, 1104, 1145, 1196, 1236,
1238, 1261, 1279, 1290, 1306,
1339, 1353, 1371, 1384, 1398,
1403, 1413, 1438, 1472, 1504,
1505, 1541, 1553, 1570, 1611,
1624
- Botez, George, 259, 570, 1156
- Botta, Dan, 261, 386, 400, 572, 690,
759, 863, 1313, 1562
- Botta, Emil, 19, 45, 138, 536, 580,
639, 766, 775, 895, 1028, 1225,
1381, 1481, 1526, 1561, 1569
- Botta, Vasile, 414, 822

- Bour, Octavian, 852, 1583
- Boureanu, Radu, 150, 326, 392, 397, 467, 478, 508, 578, 605, 715, 753, 759, 842, 896, 947, 956, 1043, 1078, 1081, 1114, 1134, 1147, 1164, 1190, 1236, 1260, 1269, 1358, 1404, 1444, 1513, 1526, 1535, 1541, 1569, 1588, 1589
- Brad, Ion, 21, 138, 307, 326, 347, 376, 423, 540, 639, 645, 647, 701, 998, 1001, 1096, 1124, 1126, 1218, 1227, 1254, 1259, 1297, 1327, 1359, 1363, 1375, 1404, 1462, 1487, 1488, 1516, 1532, 1536, 1576, 1577, 1582, 1588, 1606, 1608, 1626
- Bradin, Virgil, 673, 1058
- Bradu, Mircea, 1056, 1180
- Braga, Mircea, 348, 515, 717, 1132, 1356, 1361
- Brasseur, Pierre, 1424, 1548
- Brateş, Liliana, 414, 916, 976, 1025, 1229, 1588
- Brateş, Verona, 387, 932, 1447
- Bratu, Savin, 9, 34, 217, 382, 698, 825, 955, 1042, 1116, 1198, 1553
- Brault, Jacques, 493, 1207
- Brauner, Victor, 586, 1472
- Brădăţeanu, Virgil, 430, 443, 1073
- Brăescu, Ion, 385, 1275, 1357
- Brătescu-Voineşti, Al., 123, 834, 940, 969, 1168
- Brâncuşi, C., 14, 53, 156, 192, 315, 357, 372, 420, 451, 572, 584, 736, 765, 766, 773, 781, 786, 787, 855, 856, 863, 871, 896, 1000, 1011, 1058, 1068, 1092, 1157, 1178, 1205, 1228, 1236, 1287, 1298, 1552, 1607, 1627
- Brânzei, Maria, 939, 1604
- Breazu, Ion, 585, 599, 667, 1338
- Breazu, Marcel, 854, 881
- Breb Popescu, Nicolae, 784, 1413
- Breban, Nicolae, 8, 10, 31, 47, 48, 83, 124, 130, 162, 174, 177, 243, 260, 266, 269, 361, 366, 379, 421-423, 433, 436, 437, 453, 454, 467, 480, 495, 540, 549, 598, 621, 638, 705, 731, 749, 774, 840, 842, 894, 912, 931, 935, 990, 1067, 1068, 1083, 1184, 1227, 1281, 1291, 1414, 1424, 1494, 1512, 1519, 1520, 1542, 1544, 1586, 1589
- Brecht, Bertolt, 80, 467, 551, 553819, 885, 1252, 1332, 1384
- Breton, André, 99, 168, 758, 938
- Brezianu, Andrei, 139, 402, 813, 917, 1066, 1128, 1131, 1186, 1428, 1504, 1615
- Brezu, Constandina, 603, 822
- Briusov, Valeri, 477, 1065, 1522
- Broch, Herman, 256, 1249
- Brontë, Emily, 408, 996
- Brumaru, A. I., 1527, 1549
- Brumaru, Ada, 1398, 1506
- Brumaru, Emil, 22, 115, 304, 331, 382, 451, 755, 781, 842, 843, 875, 881, 902, 904, 937, 968, 1004, 1043, 1044, 1052, 1056, 1069, 1152, 1209, 1225, 1232, 1244, 1251, 1254, 1312, 1317, 1336, 1343, 1385, 1413, 1513, 1520, 1576, 1577, 1582, 1583, 1588, 1619
- Büchner, Georg, 440, 458, 499, 688
- Bucur, Marin, 153, 261, 335, 379, 428, 492, 532, 566, 803, 974, 996, 1000, 1128, 1404, 1547, 1560
- Bucurescu, Mircea, 396, 813, 1128, 1601

Budai-Deleanu, Ion, 177, 178, 351,
 435, 496, 632, 780, 940, 1000,
 1004, 1021, 1029, 1035, 1095,
 1107, 1226
 Bugariu, Voicu, 37, 91, 93, 118, 128,
 133, 247, 344, 385, 442, 515,
 521, 536, 641, 657, 793, 837,
 930, 1048, 1122, 1170, 1304,
 1445, 1597
 Bugnariu, Tudor, 318, 361, 446, 466,
 508, 601, 873
 Bulgakov, Mihail, 23, 278, 431, 432,
 742, 878, 1095, 1339, 1522
 Bulgăr, Gh., 53, 178, 351, 394, 513,
 569, 720, 766, 934, 980, 1114,
 1142, 1556
 Bulhardt, Franz Johannes, 323, 361,
 467, 1019, 1365
 Bunea, Emil, 104, 1207, 1381, 1565
 Buñuel, Luis, 949
 Bureriu, Lucian, 131, 494, 804, 943,
 1058
 Buricea, Aurel, 822, 1595
 Burlacu, Viorel, 8, 469, 598, 638
 Busuiocanu, Eugenia, 240, 411
 Butnaru, Aurel, 535, 782, 956, 1054
 Butor, Michel, 722, 1190
 Buzatu, Gh., 134, 1016
 Buzdugan, Gheorghe, 7, 288, 540,
 839
 Buzea, Constanța, 42, 83, 205, 219,
 221, 222, 228, 241, 306, 307,
 365, 370, 395, 397, 423, 431,
 472, 479, 499, 550, 602, 632,
 739, 777, 792, 842, 882, 925,
 1000, 1026, 1055, 1098, 1143,
 1214, 1226, 1237, 1340, 1402,
 1454, 1463, 1480, 1570, 1576,
 1588
 Buzilă, Boris, 175, 196, 220, 288,
 331, 463, 484, 596, 763, 961,
 1403, 1539

Buzinschi, Corneliu, 17, 1214, 1388
 Buzura, Augustin, 21, 40, 104, 217,
 408, 447, 691, 839, 881, 915,
 991, 1207, 1466, 1519
 Buzzati, Dino, 107, 284, 429, 647,
 723, 760, 934, 1083, 1210, 1476,
 1615
 Bzajevici, Branko, 1359

C

Caba, Olga, 513, 609, 931, 996,
 1588
 Caballero Bonald, José Manuel, 61,
 812, 874
 Cacoveanu, Viorel, 1057, 1548
 Caillois, Roger, 338, 1168
 Calaïs, Alexandru, 23, 431
 Caldwell, Erskine, 23, 452, 760
 Caledoniu, Ovidiu, 262, 651, 1316
 Callimachi, Scarlat, 914, 1472
 Camilar, Eusebiu, 283, 303, 992,
 1016, 1185, 1215, 1217, 1487
 Campana, Dino, 401, 1266
 Camus, Albert, 38, 66, 100, 101,
 136, 154, 175, 176, 289, 355,
 377, 576, 750, 764, 779, 797,
 829, 902, 1065, 1151, 1156,
 1211, 1265, 1322, 1333, 1513
 Canara, Al., 200, 217
 Cancicov, Georgeta Mircea, 397,
 1181
 Candianu, I., 385, 657
 Cantemir, Dimitrie, 30, 69, 70, 76,
 84, 103, 178, 215, 302, 314, 364,
 377, 456, 488, 526, 629, 666,
 781, 1000, 1036, 1054, 1107,
 1244, 1251, 1274, 1337, 1347,
 1353, 1517, 1583, 1599
 Čapek, Karel, 375, 590
 Capeto, Isabel, 793, 927
 Caproni, Giorgio, 229, 230

- Caracostea, Dimitrie, 84, 154, 182, 207, 904, 1063, 1169
- Caragiale, Biți, 196, 983, 1497
- Caragiale, I. L., 9, 104, 200, 235, 340, 346, 351, 363, 440, 443, 469, 488, 489, 531, 554, 555, 602, 753, 775, 776, 849, 961, 985, 1023, 1210, 1214, 1232, 1233, 1250, 1287, 1291, 1334, 1340, 1363, 1394, 1473, 1484, 1568
- Caragiale, Mateiu I., 118, 137, 253, 284, 322, 344, 362, 363, 419, 435, 453, 457, 469, 470, 507, 612, 634, 663, 711, 762, 1023, 1096, 1100, 1115, 1118, 1135, 1138, 1169, 1171, 1206, 1247, 1248, 1262, 1265, 1302, 1308, 1336, 1345, 1412, 1434, 1460, 1475, 1502, 1560, 1570, 1587, 1596, 1604
- Caraion, Ion, 8, 30, 43, 53, 75, 104, 108, 117, 167, 192, 206, 227, 229, 300, 344, 345, 365, 375, 386, 427, 429, 441, 450, 454, 494, 495, 498, 511, 579, 598, 605, 716, 737, 742, 759, 766, 791, 802, 842, 855, 863, 899, 919, 925, 939, 949, 953, 1011, 1028, 1037, 1111, 1131, 1141, 1155, 1207, 1210, 1242, 1255, 1285, 1381, 1428, 1449, 1452, 1504, 1506, 1519, 1544, 1569, 1570, 1576
- Carandino, Nicolae, 62, 118, 142, 306, 384, 392, 612, 842, 996, 1066, 1086, 1245, 1383, 1478, 1531, 1569, 1576, 1577
- Carco, Francisc, 211, 1128
- Cardaș, Miron, 47, 66
- Careja, Ștefan, 280, 344, 557, 1486
- Carianopol, Virgil, 8, 45, 71, 130, 191, 267, 289, 347, 424, 514, 572, 673, 682, 736, 753, 772, 828, 833, 851, 871, 895, 932, 969, 986, 1006, 1010, 1024, 1069, 1076, 1107, 1170, 1171, 1195, 1251, 1345, 1399, 1466, 1486
- Carsiad, Adrian, 882, 1225
- Cartianu, Virginia, 417, 823
- Cartojan, Nicolae, 117, 1169, 1313
- Casimcea, Mircea Ion, 111, 220, 1273, 1386
- Cassian, Nina, 8, 30, 65, 104, 126, 132, 162, 229, 324, 357, 358, 390, 395, 422, 518, 578, 580, 605, 660, 665, 705, 738, 757, 790, 800, 819, 852, 923, 1041, 1057, 1147, 1155, 1164, 1206, 1226, 1264, 1298, 1398, 1432, 1484, 1487, 1506, 1534, 1541, 1622
- Cassian-Mătășaru, Iossif, 323, 1019
- Cassou, Jean, 1157, 1548
- Catană, Gheorghe, 316, 598, 626, 1166, 1206, 1261, 1301, 1391, 1442, 1559, 1597
- Cazacu, Boris, 34, 54, 65, 1029, 1107, 1116, 1180
- Cazacu, M., 805, 1181
- Cazimir, Otilia, 260, 940, 1201, 1215, 1353
- Cazimir, Șt., 208, 1358
- Căldăraru, Emilia, 259, 323, 390
- Căliman, Călin, 41, 215, 327, 350, 455, 476, 588, 649, 656, 781, 1363, 1383, 1506, 1550, 1567
- Călin, Constantin, 121, 183, 250, 374, 387, 525, 662, 796, 933, 1052, 1111, 1172, 1185, 1230, 1307, 1457, 1576, 1600
- Călin, Liviu, 316, 653, 837, 1137, 1166, 1475, 1551
- Călin, Marin, 482, 888

Călin, Vera, 1147, 1227, 1275
 Călinescu, Al., 128, 306, 438, 535,
 587, 632, 688, 742, 801, 938,
 1137, 1157, 1172, 1209, 1312,
 1334, 1400, 1463
 Călinescu, G., 11, 16, 27, 28, 34, 44,
 47, 51, 65, 69, 79, 81, 86, 97,
 106, 108, 115, 118, 129, 130,
 137, 143, 151, 177, 178, 182,
 186, 196, 206, 236, 241, 244,
 246, 250, 253, 254, 257, 258,
 259, 267, 269, 272, 273, 280,
 283, 285, 290, 296, 306, 312,
 313, 314, 315, 316, 327, 328,
 330, 331, 335, 336, 342, 346,
 350, 352, 358, 363, 364, 371,
 379, 380, 386, 387, 388, 394,
 396, 399, 403, 412, 419, 430,
 439, 449, 461, 467, 487, 508,
 516, 524, 529, 533, 537, 539,
 546, 553, 566, 581, 587, 591,
 597, 599, 604, 610, 612, 623,
 628, 639, 651, 661, 664, 665,
 666, 669, 676, 677, 678, 691,
 699, 704, 724, 728, 729, 732,
 734, 741, 743, 751, 763, 764,
 769, 770, 795, 801, 805, 806,
 807, 808, 809, 810, 811, 814,
 817, 824, 826, 831, 849, 850,
 870, 876, 877, 880, 881, 883,
 884, 893, 898, 901, 902, 904,
 913, 918, 933, 938, 939, 949,
 950, 952, 958, 965, 968, 974,
 981, 985, 1004, 1017, 1023,
 1027, 1030, 1033, 1038, 1045,
 1052, 1053, 1057, 1063-1065,
 1074, 1079, 1085, 1090, 1097,
 1101, 1108, 1112, 1116, 1119,
 1120, 1124, 1132, 1147, 1148,
 1161, 1168, 1169, 1173, 1176,
 1179, 1184, 1185, 1187, 1192,
 1203, 1205, 1221, 1227, 1230,
 1234, 1242, 1249, 1260, 1262,
 1267, 1275, 1277, 1281, 1285,
 1290, 1302, 1325, 1336, 1338,
 1342, 1352, 1353, 1369, 1377,
 1384, 1392, 1394, 1397, 1398,
 1400, 1402, 1407, 1410, 1428,
 1432, 1434, 1445, 1455, 1474,
 1487, 1489, 1498, 1502, 1515,
 1519, 1524, 1528, 1533, 1537,
 1542, 1546, 1559, 1560, 1564,
 1570, 1577, 1581, 1582, 1583,
 1586, 1589, 1596, 1597, 1598,
 1601, 1607, 1608, 1611, 1618,
 1689
 Călinescu, Matei, 11, 115, 143, 162,
 167, 178, 241, 269, 280, 302,
 312, 345, 387, 524, 539, 568,
 605, 628, 640, 651, 669, 670,
 705, 713, 733, 777, 832, 834,
 938, 1053, 1110, 1149, 1168,
 1176, 1178, 1179, 1225, 1246,
 1266, 1285, 1355, 1380, 1384,
 1414, 1419, 1440, 1455, 1456,
 1498, 1502, 1519, 1520, 1521,
 1533, 1542, 1543, 1564, 1586,
 1589, 1594, 1597
 Căpeț, Ion, 149, 557, 694, 952, 1076,
 1194, 1486
 Căprariu, Al., 19, 22, 24, 169, 226,
 738, 920, 1115, 1219, 1244,
 1268, 1397, 1576
 Cărăbiș, Vasile, 294, 313, 1409
 Cățineanu, Tudor, 407, 548, 654,
 1327, 1619
 Câmpeanu, Pavel, 1060, 1484, 1621
 Căndea, Virgil, 69, 215, 302, 456,
 482, 666, 678, 781, 829, 961,
 1007, 1398, 1493, 1517, 1538
 Căndroveanu, Hristu, 106, 164,
 1323, 1337, 1570
 Cârloanță, Mircea, 971, 1195,
 1503

- Cârnelci, Radu, 22, 30, 45, 124, 149, 255, 263, 280, 304, 383, 388, 390, 476, 503, 519, 531, 569, 661, 663, 693, 703, 788, 789, 795, 797, 831, 842, 933, 942, 1031, 1052, 1054, 1076, 1173, 1174, 1179, 1209, 1308, 1314, 1337, 1457, 1474, 1513, 1541, 1551, 1601
- Cârstea, Cornelia, 812, 1185, 1475
- Cârstea, Laurențiu, 1139, 1491
- Cehov, A. P., 59, 117, 545, 603, 781, 1287, 1329, 1534, 1597, 1622
- Celan, Paul, 192, 605, 644, 766, 901, 934, 943, 952, 1032, 1367
- Cerna, Panait, 497, 646, 867
- Cerna-Rădulescu, Al., 8, 14, 347, 369, 598, 625, 736, 744, 924, 1043, 1090, 1299, 1300, 1438, 1589
- Cernescu, Adrian, 1093, 1098, 1153, 1598
- Cernescu, Dinu, 306, 761, 991, 1403, 1570, 1577
- Cerneț, Laurențiu, 131, 226, 673
- Cernovodeanu, Paul, 339, 448, 468, 488
- Cervantes, 244, 844, 961, 1050, 1119
- Cesereanu, Domițian, 20, 214, 305, 606, 609, 839, 1133, 1395, 1396, 1530, 1587, 1612
- Cetea, Doina, 262, 682, 1327, 1565
- Chagall, Marc, 353, 940, 1381, 1438
- Char, René, 162, 348, 383, 918
- Charles-Roux, Edmonde, 240
- Chateaubriand, François-René de, 230, 582
- Chendi, Ilarie, 250, 269, 305, 756, 833, 1608
- Chesterton, G. K., 782, 877, 972
- Chihaia, Pavel, 425, 950
- Chimet, Iordan, 423, 632, 753, 848, 897, 1137, 1214, 1276, 1278, 1396
- Chioralia, Constantin, 138, 400, 677
- Chiper, Tita, 130, 295, 1165
- Chirescu, Aurel, 331, 512
- Chiriac, Ion, 120, 535, 881, 909, 988, 1232, 1244, 1251, 1290, 1312
- Chiric, Ion, 988, 1000
- Chirilă, George, 439, 735, 738, 777, 998, 1013, 1194, 1287
- Chiriță, Constantin, 164, 384, 423, 431, 732, 1569, 1576
- Chirițescu, Alexandru, 1082
- Chirițescu, Florin, 242, 647, 723, 855, 934, 1091
- Chirnoagă, Marcel, 1383
- Chirovici, George Radu, 799, 1011, 1529
- Chiscop, Liviu Gh., 933, 1172
- Chitic, Paul Cornel, 606, 842, 1072, 1441
- Chițimia, I. C., 972, 1147, 1169, 1210, 1275
- Chivu, Aurelian, 228, 306, 1463
- Choderlos, Pierre, 66, 218
- Christie, Agatha, 519, 813, 1156, 1541
- Ciachir, Dan, 280, 557, 690, 821, 822, 860, 904, 949, 951, 1037, 1181, 1185, 1192, 1212, 1213, 1595, 1628, 1629
- Cianciolo, Umberto, 172, 234
- Cioban, Grigore V., 1037, 1178
- Ciobanu, Mircea, 11, 26, 107, 148, 199, 263, 353, 354, 387, 420, 431, 494, 516, 539, 641, 775, 842, 854, 940, 993, 1007, 1126, 1154, 1194, 1249, 1382, 1395, 1437, 1463, 1474, 1486, 1545, 1588, 1595, 1607

Ciobanu, Nicolae, 131, 208, 321,
 592, 611, 616, 784, 863, 864,
 876, 917, 943, 975, 993, 1018,
 1038, 1059, 1159, 1184, 1212,
 1223, 1273, 1316, 1340, 1357,
 1385, 1467, 1491, 1515, 1533,
 1535, 1555, 1587
 Ciobanu, Radu, 634, 943, 1608
 Ciocârlie, Livius, 805, 941
 Ciocov, Vladimir, 131, 226, 262,
 828, 1059, 1102, 1607
 Cioculescu, Barbu, 996, 1089, 1154
 Cioculescu, Șerban, 9, 27, 30, 53,
 75, 93, 119, 149, 150, 162, 177,
 184, 207, 224, 271, 296, 319,
 347, 363, 379, 426, 448, 469,
 488, 490, 510, 580, 602, 622,
 639, 658, 694, 703, 715, 733,
 751, 770, 801, 832, 850, 870,
 893, 913, 968, 984, 1004, 1022,
 1053, 1073, 1085, 1094, 1108,
 1117, 1126, 1149, 1203, 1221,
 1227, 1240, 1242, 1262, 1281,
 1296, 1317, 1319, 1323, 1336,
 1353, 1355, 1376, 1392, 1410,
 1414, 1421, 1431, 1498, 1501,
 1505, 1520, 1543, 1560, 1613,
 1614
 Cioflec, Romulus, 1505, 1523
 Ciolca, C., 261, 396, 536, 1176
 Cionoff, Șerban, 784, 789, 1135
 Ciopraga, Const., 22, 112, 116, 199,
 204, 226, 261, 329, 374, 395,
 457, 589, 631, 639, 651, 722,
 741, 801, 904, 975, 1009, 1036,
 1056, 1119, 1156, 1218, 1244,
 1251, 1271, 1306, 1346, 1348,
 1350, 1367, 1400, 1423,
 1446, 1513, 1552
 Ciorănescu, Alexandru, 404, 528,
 721
 Ciorobea, Petre, 391, 529, 939
 Cipariu, Timotei, 105, 352, 657,
 1359
 Ciprian, Gheorghe, 1082, 1114
 Cisek, Oscar Walter, 658, 1393,
 1573
 Ciubotărașu, Ștefan, 639, 1164, 1290
 Ciulei, Liviu, 254, 458, 480, 499,
 1482
 Ciuraru, Emil, 1139, 1491
 Ciurea, Doina, 189, 210, 855, 1005,
 1131, 1265, 1398, 1428, 1501,
 1503
 Ciurunga, Andrei, 248, 447, 521,
 664
 Clair, René, 527, 1550
 Cleyner, Ecaterina, 267, 1615
 Cliuc, Vitalie, 604, 696, 822
 Coandă, Henri, 649, 650, 655, 984,
 1397
 Cocea, N. D., 446, 465, 563, 581,
 586, 734, 829, 842, 852, 879,
 888, 972, 1000, 1001, 1036,
 1047, 1317, 1391, 1408, 1488,
 1496
 Cocora, Ion, 113, 132, 627, 682,
 779, 901, 904, 943, 1286, 1382,
 1526, 1607
 Cocteau, Jean, 248, 271, 457, 1513,
 1534
 Codreanu, Mihail, 457, 614, 1215
 Codreanu, Theodor, 1222, 1312
 Cojocaru, Mircea, 11, 153, 163,
 199, 217, 260, 307, 421, 422,
 623, 842, 854, 884, 1137, 1184
 Colin, Vladimir, 36, 130, 280, 475,
 520, 793, 842, 926, 1028, 1048,
 1251
 Coman, Cornel, 639, 1531
 Comarnescu, Milena, 263, 1062
 Comarnescu, Petru, 443, 781, 1075,
 1298, 1429, 1430, 1507, 1512,
 1533, 1551, 1557, 1607, 1627

Comşa, Ioan, 23, 452
 Conan Doyle, A., 316, 825
 Congreve, William, 1231, 1291, 1334
 Conrad, Charles, 83, 139, 288, 290, 812
 Constant, Paul, 96, 171, 226
 Constantin, Costel, 396, 1032, 1567, 1621
 Constantin, George, 819, 1481
 Constantin, Ilie, 42, 65, 83, 85, 88, 107, 111, 175, 178, 179, 203, 308, 323, 382, 431, 438, 457, 480, 498, 583, 589, 693, 722, 755, 794, 837, 840, 853, 873, 897, 916, 944, 971, 988, 1007, 1026, 1057, 1098, 1112, 1122, 1129, 1134, 1153, 1205, 1220, 1245, 1250, 1265, 1283, 1341, 1358, 1380, 1384, 1394, 1400, 1413, 1427, 1439, 1455, 1477, 1500, 1519, 1527, 1547, 1562, 1579, 1587, 1589, 1607
 Constantin, Theodor, 415, 638, 696, 783, 1195
 Constantin, Titu, 916, 1172
 Constantinescu, Armand, 323, 365, 448
 Constantinescu, Constanţa, 904, 1492
 Constantinescu, Dan, 121, 368, 447, 515, 579, 794
 Constantinescu, Grigore, 1363, 1397, 1567
 Constantinescu, Ilie, 457, 524, 714, 773, 944, 1089, 1555
 Constantinescu, Ion, 98, 797, 933, 1209
 Constantinescu, Magdalena, 822, 1588
 Constantinescu, Mihai, 164, 248, 1079
 Constantinescu, Mircea, 459, 574, 987, 1265, 1570
 Constantinescu, Miron, 7, 352, 401, 462, 487, 560, 655, 712, 830, 839, 868, 905, 1540, 1609
 Constantinescu, Ovid(iu), 146, 278, 302, 563, 583, 794, 1588, 1591, 1626, 1628
 Constantinescu, Paul, 1544
 Constantinescu, Paul, 96, 1544
 Constantinescu, Pimen, 390, 1157
 Constantinescu, Pompiliu, 34, 149, 599, 763, 902, 904, 965, 965, 975, 989, 996, 1009, 1025, 1030, 1342, 1400, 1489, 1492, 1528, 1626
 Constantinescu, Radu, 106, 312
 Constantinescu, Titel, 367, 822
 Constantinescu, Vasile, 129, 328, 396, 1055
 Constantiniu, C. N., 21, 133
 Constantiniu, Cristina, 411, 689
 Copoiu, N., 866, 1398, 1407
 Corbea, Dumitru, 217, 361, 894
 Corbea, Ileana, 75, 118, 521, 930, 1113
 Corbu, George, 970, 1155, 1207, 1223
 Corbul, Vintilă, 521, 816
 Cordun, Miron, 1302, 1379, 1593
 Corlaci, Ben, 41, 128, 212, 361, 373, 467, 508, 578, 651, 729, 775, 831, 934, 1048, 1131, 1284, 1532, 1541
 Cornea, Paul, 70, 151, 162, 368, 974, 996, 1032, 1062, 1116, 1227, 1275
 Corneille, 98, 581, 844, 945
 Corniş-Pop, Marcel, 540, 1566, 1608
 Coroiu, Constantin, 306, 396, 536, 570, 631, 975, 1055, 1173
 Cortázar, Julio, 398, 457, 778, 939

Corydaleu, Teofil, 589, 1116
 Cosașu, Radu, 127, 218, 254, 384,
 411, 477, 508, 664, 760, 775,
 792, 798, 838, 925, 1016, 1078,
 1108, 1175, 1210, 1291, 1429,
 1570, 1597
 Cosma, Aurel, 539, 943, 1059
 Cosma, Mihail, 210, 280, 314, 465,
 823, 1022
 Cosma, Viorel, 1248
 Costea, Dimitrie, 128, 226, 665, 703,
 938
 Costescu, Mariana, 153, 361, 384,
 441, 467, 1043
 Costin, C., 121, 353, 603
 Costin, Daniel A., 344, 1034
 Costin, Miron, 30, 339, 463, 677,
 1031, 1107, 1185, 1213, 1323,
 1353, 1590
 Costin, Sebastian, 78, 379
 Coșbuc, George, 62, 83, 86, 204,
 210, 243, 332, 420, 545, 629,
 844, 857, 866, 879, 1106, 1132,
 1138, 1196, 1380, 1381, 1401,
 1476, 1505, 1596
 Coșeriu, Eugen, 629, 853, 884
 Coșovei, Traian, 147, 700, 979
 Coteanu, I., 569, 611
 Cotescu, Octavian, 594, 1499, 1567
 Coteț, Ion, 353, 756
 Cotruș, Aron, 248, 395
 Cotruș, Ovidiu, 171, 226, 259, 300,
 395, 533, 671, 693, 803, 1108,
 1180, 1226, 1465, 1559
 Covaci, Aurel, 219, 651, 900, 991,
 1008, 1271
 Cozma, Gheorghe, 560, 694, 952,
 1624
 Crainic, Nichifor, 7, 259, 281, 746,
 859, 887, 980, 1011, 1399
 Crama, Mihail, 192, 916, 1016,
 1504, 1548
 Crăciun, Bucur, 111, 179
 Crăciun, Corneliu, 93, 317
 Crăciun, Gheorghe, 252, 1386, 1595,
 1601
 Crăciun, Victor, 261, 472, 1027,
 1212
 Crăciunescu, Ioana, 30, 756
 Crânguleanu, Ion, 33, 175, 361, 396,
 441, 447, 460, 467, 578, 1013,
 1196, 1310, 1378, 1422, 1486,
 1569, 1576
 Creangă, Ion, 9, 22, 30, 34, 45, 62,
 65, 82, 105, 122, 140, 174, 194,
 196, 202, 217, 313, 351, 411,
 422, 430, 431, 436, 570, 571,
 632, 673, 689, 713, 719, 773,
 786, 816, 844, 881, 886, 896,
 905, 915, 961, 992, 1012, 1019,
 1049, 1132, 1141, 1142, 1145,
 1049, 1214, 1215, 1231, 1241,
 1278, 1324, 1335, 1346, 1384,
 1388, 1392, 1403, 1498,
 1541, 1553, 1555, 1596, 1597,
 1603, 1612, 1622
 Crețu, Ion, 42, 97, 351, 382, 390,
 521, 1122, 1556
 Crețulescu, Ioana, 151, 267, 281,
 282, 419, 697, 823, 1065, 1077,
 1198, 1283, 1341, 1490, 1576,
 1628
 Cristea, Corina, 260, 421, 522, 842,
 1305, 1428, 1503
 Cristea, Dan, 114, 245, 383, 519,
 656, 792, 916, 925, 1045, 1167,
 1263, 1299, 1522, 1591
 Cristea, Valeriu, 8, 23, 33, 43, 58,
 86, 117, 164, 200, 239, 306, 320,
 375, 379, 477, 489, 590, 598,
 696, 760, 782, 834, 842, 881,
 904, 948, 991, 1037, 1086, 1095,
 1137, 1147, 1210, 1251, 1263,
 1291, 1354, 1396, 1416, 1429,

1467, 1494, 1542, 1553, 1563,
1596
Cristescu, Maria-Luiza, 244, 382,
824, 1438, 1561
Cristian-Dumitrescu, Sanda, 1531
Cristoiu, Ion, 27, 312, 444, 529, 667,
764, 940, 1407, 1480
Crișan, Constantin, 98, 261, 384,
728, 758, 759, 793, 879, 933,
980, 1034, 1111, 1303, 1309,
1379
Crișan, Teodor, 164, 387
Croce, Benedetto, 137, 186, 188,
191, 250, 764, 1505, 1521, 1546,
1561
Crohmălniceanu, Ov. S., 9, 21, 28,
60, 99, 127, 138, 146, 150, 162,
177, 191, 219, 228, 322, 379,
390, 429, 460, 491, 508, 526,
560, 561, 593, 604, 612, 712,
715, 741, 745, 756, 837, 874,
899, 917, 930, 989, 1009, 1026,
1048, 1077, 1153, 1176, 1175,
1245, 1284, 1340, 1380, 1414,
1462, 1477, 1494, 1525, 1534,
1542, 1563, 1576, 1587, 1589,
1602, 1626
Croitoru, Angela, 494, 1049, 1098,
1262, 1263, 1361, 1424, 1540,
1593
Cruceană, Ion, 384, 1443
Cruceanu, Mihail, 497, 1009, 1023
Cubleșan, Constantin, 10, 21, 40,
133, 170, 214, 324, 452, 453,
470, 474, 550, 586, 609, 658,
718, 778, 779, 816, 838, 873,
918, 988, 992, 995, 1079, 1092,
1128, 1286, 1361, 1382, 1504,
1552
Cucu, Stelian, 390, 580, 1174
Cuibuș, George, 931, 956, 1060,
1083, 1157, 1367

Culcer, Dan, 640, 667, 876, 1105,
1526
Culianu, Ioan Petre, 111, 572, 574
Curticeanu, Mircea, 1313, 1565,
1604
Cusin, Adi, 226, 498, 639, 703, 831,
1175, 1246, 1428
Cuza, Alexandru Ioan, 70, 337, 351,
352, 353
Cuza, Constantin, 331, 794, 989,
1170, 1273
Cuza, Grigore, 149, 560

D

da Vinci, Leonardo, 384, 389, 395,
606, 1411, 1546
Daicoviciu, C., 19, 662, 830, 838,
856, 875, 901, 918, 966, 987,
992, 1006, 1009, 1030, 1087,
1091, 1132, 1296, 1461, 1564,
1581, 1604
Damian, George, 526, 1310
Damian, Mircea, 995, 1169
Damian, Nicolae, 201, 204, 216,
260, 421, 699, 1113, 1466
Damian, S., 8, 77, 226, 296, 315,
450, 582, 593, 598, 705, 731,
778, 836, 842, 849, 1147, 1281,
1359, 1377, 1383, 1407, 1412,
1414, 1498, 1504, 1533, 1542,
1555, 1586
Damian, Ștefan, 255, 391, 939,
1248, 1603
Dan, George, 72, 226, 361, 414, 446,
467, 480, 526, 578, 580, 641,
705, 1028, 1213
Dan, Gh., 503, 594, 1141, 1275,
1370
Dan, Ilie, 306, 1174
Dan, Ioan, 202, 240
Dan, Pavel, 433, 505, 516, 648,
1475, 1502

- Dan, Sergiu, 659, 841, 842, 861, 896, 996, 1254, 1284, 1382, 1561
- Danciu, Dimitrie, 735, 1088
- Daniel, Paul, 933, 1098, 1380
- Darie, Constantin, 211, 879, 1473
- Dario, Rubén, 323, 980
- Darvas, József, 223, 238
- Dascăl, Mihai, 572, 574
- Dascălu, Crișu, 132, 805, 1090, 1103, 1316
- Dascălu, E., 842, 1096
- Datcu, Iordan, 1182, 1290
- Davičo, Oskar, 797, 1288
- Davidescu, N., 756, 1225
- Davidoglu, Mihai, 508, 1599
- Davila, Al., 117, 499, 555, 852, 1165, 1368
- Davis, Angela, 1568, 1568
- de Boisdeffre, Pierre, 45, 720, 1238, 1303, 1428, 1444
- Deac, Augustin, 106, 497, 823
- Deac, Mircea, 864, 1152, 1395
- Deal, Al., 1181, 1607
- Defoe, Daniel, 330, 350, 493
- Deguy, Michel, 369, 1382
- Delamarina, Victor Vlad, 943, 1467
- Delea, Ana, 47, 863, 897
- Deleanu, Andrei Ion, 84, 139, 919
- Deleanu, Horia, 123, 508
- Deleanu, Nicolae, 469, 544
- Deleanu, Ștefania, 988, 1005, 1130
- Demetrescu, Traian, 135, 497, 1323
- Demetrius, Lucia, 83, 150, 397, 714, 1541, 1569, 1599, 1629
- Demetrius, V., 694, 960
- Densușianu, Ovid, 502, 1116, 1169
- Desnos, Robert, 133, 507
- Deșliu, Boris, 1386, 1562
- Deșliu, Dan, 104, 214, 423, 454, 551, 684, 715, 744, 821, 1271, 1359, 1548, 1569
- Deșliu, Valentin, 521, 1513, 1526
- Diaconescu, Ioana, 971, 1063, 1115, 1455
- Diaconescu, Marius, 114, 1300
- Diaconescu, Mihail, 114, 1436
- Diaconu, Mihaela, 499, 1137
- Diaconu, Nicolae, 255, 528, 572, 609, 655, 666, 947, 1116, 1248, 1463
- Diamantescu, Sanda, 735, 974
- Dianu, Romulus, 102, 136, 310, 452, 650, 1475, 1547
- Dickens, Charles, 472, 757, 782, 824, 825, 860, 877, 878, 972
- Dickinson, Emily, 372, 1007, 1247
- Dima, Al., 22, 81, 119, 171, 197, 290, 386, 394, 461, 503, 666, 712, 741, 763, 786, 831, 853, 884, 1147, 1208, 1227, 1271, 1275, 1279, 1331, 1379, 1394, 1462, 1568
- Dima, Corneliu, 122, 661, 933, 1173
- Dima, Simion, 262, 805, 943
- Dimisianu, Gabriel, 8, 10, 57, 65, 176, 189, 209, 239, 240, 354, 428, 499, 501, 511, 589, 598, 612, 622, 705, 742, 749, 753, 791, 841, 842, 912, 924, 943, 957, 1016, 1048, 1119, 1121, 1157, 1231, 1367, 1375, 1401, 1402, 1414, 1418, 1419, 1498, 1519, 1525, 1530, 1533, 1534, 1542, 1546, 1553, 1577, 1587
- Dimitriu, Daniel, 395, 536, 612, 782, 1271, 1367, 1603
- Dimov, Leonid, 22, 30, 44, 68, 89, 106, 115, 128, 149, 177, 192, 197, 242, 252, 262, 331, 343, 367, 376, 431, 472, 500, 519, 600, 624, 647, 762, 781, 842, 862, 874, 878, 884, 897, 942, 1027, 1034, 1040, 1043, 1098, 1151, 1171, 1180, 1194, 1207,

- 1209, 1254, 1266, 1267, 1285,
1291, 1312, 1317, 1325, 1335,
1339, 1367, 1381, 1427, 1438,
1449, 1505, 1506, 1520, 1541,
1563, 1584, 1588, 1589, 1598,
1601
- Dinescu, Mircea, 23, 111, 179, 376,
500, 723, 862, 957, 1098, 1122,
1231, 1369
- Dinischiotu, Constantin, 114, 655,
793, 926, 1168, 1441
- Dinu, Gheorghe, 588, 1154, 1472,
1606
- Dinu, I., 846, 962, 978, 1103, 1123,
1538
- Dinulescu, Dumitru, 906, 1335
- Djagarov, Gheorghe, 37, 223, 237,
1072, 1310
- Dobrescu, Al., 107, 261, 477, 782,
840, 881, 956, 975, 996, 1015,
1095, 1251, 1290, 1428, 1463,
1533, 1570
- Dobrescu, Miu, 375, 1214, 1345
- Dobrogeanu, Constantin, 575, 588,
672
- Dobrogeanu-Gherea, Al., 467, 575,
588, 628, 672, 1294
- Dobrogeanu-Gherea, C., 531, 576,
577, 580, 581, 588, 626, 628,
670, 856
- Dobroiu, Eugen, 100, 1029
- Doinaş, Ştefan Aug., 22, 24, 45, 57,
59, 66, 104, 106, 108, 138, 147,
162, 168, 171, 177, 190, 246,
267, 306, 308, 324, 328, 344,
346, 386, 392, 401, 405, 415,
418, 441, 454, 471, 473, 481,
491, 495, 499, 508, 514, 516,
557, 570, 590, 603, 611, 632,
646, 676, 678, 705, 721, 736,
737, 744, 745, 772, 777, 817,
832, 840, 848, 854, 878, 937,
940, 943, 949, 955, 980, 1008,
1027, 1029, 1048, 1056, 1058,
1066, 1108, 1120, 1128, 1137,
1139, 1156, 1172, 1183, 1185,
1186, 1188, 1236, 1244, 1250,
1251, 1285, 1289, 1294, 1315,
1321, 1324, 1356, 1395, 1404,
1449, 1450, 1463, 1465, 1467,
1477, 1494, 1506, 1526, 1530,
1532, 1544, 1547, 1566, 1576,
1586, 1588, 1611, 1618
- Domokos, Géza, 196, 540, 715, 1394,
1516
- Donici, Alecu, 79, 492, 1384
- Donose, Vicenţiu, 1129, 1176
- Đorđević, Branimir, 828, 1630
- Dorğoşan, Traian, 132, 943, 1181
- Dorian, Dorel, 638, 1091
- Dorin, Ion, 873, 1587
- Dos Passos, John, 1251, 1477
- Dostoievski, F. M., 77, 206, 303,
372, 477, 478, 499, 520, 532,
554, 603, 779, 795, 1074, 1342,
1359, 1396, 1398, 1563, 1596,
1608
- Dragomir, Ion, 414, 951, 1337, 1601
- Dragomir, Mihai, 867, 1102, 1487
- Dragomirescu, M., 35, 175, 672,
1116, 1290
- Dragoş, Elena, 130, 521
- Dragoş, Nicolae, 48, 51, 70, 159,
205, 214, 244, 309, 333, 358,
398, 466, 484, 726, 727, 780,
999, 1010, 1079, 1101, 1298,
1470, 1536
- Drăgan, Gheorghe, 129, 249, 462,
523, 1176, 1275, 1400
- Drăgan, Mihai, 22, 226, 249, 374,
611, 631, 661, 758, 796, 841,
860, 950, 1053, 1089, 1181,
1244, 1248, 1270, 1422, 1513,
1530, 1587, 1599, 1603

- Drăganu, Nicolae, 792, 926, 973, 1313
 Drăgănoiu, Ion, 658, 995, 1029, 1100, 1134, 1238, 1370, 1395, 1423, 1428, 1519, 1536, 1544
 Drăgușanu, Sidonia,
 Drăgușanu, Sidonia, 411, 651, 690, 732, 841, 1569, 1579
 Drăguț, Vasile, 1430, 1567
 Drăguțescu, Eugen, 601, 766, 855
 Drumar, Paul, 353, 937, 1174, 1175, 1209
 Ducea, Valeria, 276, 555, 1073, 1484
 Duda, Virgil, 63, 199, 260, 270, 422, 606, 716, 1078
 Dudu, Cecilia, 1115, 1129
 Duică, Bogdan, 608, 1116
 Duma, Dana, 223, 248, 932
 Dumas-fiul, Alexandre, 118, 384
 Dumas-tatăl, Alexandre, 408, 758, 1103
 Dumbravă, Lucian, 129, 261, 703, 1524
 Dumbravă, Nicolae, 149, 280, 379, 557, 693, 823, 952, 1014, 1076, 1195, 1486, 1624
 Dumbravă, V., 1145, 1200, 1408
 Dumbrăveanu, Anghel, 131, 226, 262, 323, 388, 447, 514, 536, 651, 673, 778, 828, 904, 991, 1028, 1057, 1103, 1128, 1181, 1226, 1317, 1367, 1535, 1541, 1607
 Dumitrache, Constantin, 546, 1322
 Dumitrașcu, Emil, 812, 1614
 Dumitrașcu, Pompiliu, 305, 516
 Dumitrescu Bușulenga, Zoe, 65, 267, 353, 452, 461, 876, 1065, 1125, 1163, 1227, 1235, 1393, 1399, 1405, 1447, 1460, 1471, 1493, 1495, 1496, 1555, 1557, 1594, 1597
 Dumitrescu, Constantin, 735, 1170
 Dumitrescu, Geo, 8, 78, 128, 167, 447, 454, 495, 578, 579, 737, 871, 949, 1111, 1452, 1601
 Dumitrescu, Ion, 374, 795
 Dumitrescu, Silviu, 337, 560
 Dumitrescu, Valeria, 755, 906, 1556
 Dumitriu, Anton, 176, 876
 Dumitriu, Dana, 8, 79, 116, 166, 189, 210, 245, 300, 346, 367, 383, 397, 451, 469, 495, 519, 583, 598, 624, 714, 733, 754, 774, 791, 854, 871, 897, 924, 1004, 1036, 1048, 1126, 1241, 1303, 1391, 1436, 1563, 1593
 Dumitru, Radu, 36, 162, 175, 272, 389, 775, 1076
 Dunăreanu, Nicolae, 137, 834, 1146, 1541
 Durrel, Lawrence, 1190, 1464
 Dürrenmatt, Fr., 154, 1190, 1332, 1495, 1534
 Duțescu, Mihai, 129, 136, 249, 280, 347, 379, 805, 1486, 1547, 1607
 Duțescu, Monica, 381, 568, 734, 786
 Duțu, Alexandru, 34, 93, 317, 1229, 1275

E

- Ecclesiarhul, Dionisie, 339, 365
 Eco, Umberto, 168, 348, 1564
 Eftimiu, Victor, 8, 46, 50, 70, 83, 89, 92, 104, 112, 124, 130, 146, 149, 169, 204, 217, 242, 244, 247, 270, 399, 457, 467, 545, 567, 572, 595, 608, 647, 715, 741, 743, 746, 756, 792, 794, 818, 822, 833, 844, 849, 860, 892, 911, 925, 942, 948, 956, 960, 965, 967, 987, 997, 1000, 1002, 1019, 1020, 1038, 1058, 1082, 1114, 1125, 1131, 1152, 1169,

- 1174, 1175, 1190, 1209, 1264,
1288, 1313, 1321, 1337, 1352,
1443, 1466, 1482, 1527, 1541,
1569, 1571, 1574, 1581, 1584
Ehrenburg, Ilia, 578, 1060, 1630
Eliade, Mircea, 43, 71, 73, 136, 169,
281, 295, 338, 350, 371, 475,
536, 568, 611, 659, 680, 721,
737, 751, 797, 835, 868, 905,
1428
Eliot, Thomas Stearns, 112, 373,
383, 477, 494, 612, 651, 772,
813, 876, 901, 1271, 1467, 1513
Éluard, Paul, 230, 578, 580, 885
Elvin, B., 235, 278, 630, 793, 829,
926, 1507
Emilianides, Achilles, 1359, 1396
Eminescu, Mihai, 19, 24, 25, 28, 34,
50, 51, 53, 62, 63, 65, 66, 68, 70,
73, 80, 81, 83, 97, 104, 105, 108,
113, 114, 118, 119, 127, 129,
130, 137, 139, 140, 143, 147,
150, 153, 156, 161, 165, 174,
178, 182, 185, 194, 200, 202,
204, 211, 219, 223, 228, 238,
240, 246, 248, 257, 266, 267,
280, 312, 313, 316, 329-332, 350,
355, 372, 375, 376, 384, 400,
408, 411, 413, 420, 424, 430,
436, 441, 443, 452, 458, 459,
463, 464, 475, 480, 483, 498,
499, 512, 516, 518, 536, 550,
557, 566, 569, 570, 572, 581,
590, 592, 600, 608, 610, 612,
614, 622, 625, 628, 629, 631,
632, 634, 637, 644, 651, 653,
659, 665, 671, 676, 692, 694,
711, 717, 721, 722, 724, 728,
741, 752, 755, 760, 763, 765,
766, 774, 776, 782, 783, 787,
790, 794, 795, 805, 808, 810,
814, 816, 821, 822, 844, 848,
857, 861, 864, 865, 872, 876,
880, 881, 885, 894, 896, 904,
906, 915, 918, 924, 933, 942,
950, 958, 961, 973, 975, 976,
977, 979, 980, 984, 992, 994,
996, 1004, 1011, 1012, 1016,
1017, 1020, 1022, 1028, 1030,
1033, 1038, 1040, 1045, 1053,
1055, 1058, 1074, 1091, 1093,
1094, 1095, 1097, 1106, 1112,
1115, 1120, 1121, 1132, 1138,
1139, 1141, 1142, 1148, 1154,
1157, 1160, 1166, 1172, 1176,
1187, 1196, 1200, 1202, 1209,
1210, 1214, 1215, 1218, 1227,
1230, 1231, 1232, 1238, 1239,
1241, 1244, 1246, 1249, 1250,
1251, 1254, 1260, 1261, 1267,
1270, 1271, 1273, 1277, 1280,
1285, 1289, 1291, 1292, 1302,
1303, 1305, 1307, 1313, 1316,
1323, 1336, 1342, 1344, 1345,
1347, 1349, 1353, 1361, 1367,
1372, 1378, 1384, 1391, 1396,
1398, 1401, 1404, 1405, 1428,
1429, 1431, 1437, 1445, 1446,
1447, 1462, 1466, 1480, 1488,
1493, 1494, 1497, 1499, 1504,
1512, 1513, 1517, 1524, 1527,
1534, 1548, 1553, 1555, 1559,
1564, 1569, 1570, 1571, 1577,
1583, 1589, 1597, 1599, 1612,
1630
Emmanuel, Pierre, 300, 432, 499,
632, 940, 1185, 1444
Endre, Ady, 142, 360, 398, 805, 994,
1050
Ene, Virgiliu, 34, 351, 844, 1599
Enescu, George, 86, 127, 171, 315,
361, 420, 669, 751, 782, 787,
802, 805, 941, 1057, 1108, 1131,
1132, 1137, 1146, 1178, 1185,

1212, 1228, 1287, 1305, 1344,
1428, 1464, 1486, 1587
Enescu, Radu, 172, 669, 1179
Escarpit, Robert, 953, 1130, 1472,
1568
Esenin, Serghei, 261, 477, 881, 885,
932, 937, 938, 1323, 1337, 1431,
1491, 1498
Esrig, David, 799, 1157
Etterle, Fory, 332, 639
Everac, Paul, 66, 104, 143, 146, 271,
274, 379, 440, 477, 508, 603,
644, 689, 725, 729, 731, 742,
792, 819, 856, 861, 912, 913,
925, 951, 978, 1071, 1145, 1181,
1443, 1480, 1481, 1534, 1579
Evtuşenko, Evgheni,
Evtuşenko, Evgheni, 74, 477, 900,
1178, 1466, 1522

F

Façon, Nina, 539, 758, 354,
Faiter, Ion, 280, 1486
Fanache, V., 21, 81, 325, 516, 606,
779, 918, 973, 1030, 1088, 1267,
1361, 1479, 1504, 1619
Fargo, Elena, 497, 605
Farcaş, Arpad, 226, 988
Fati, Vasile Petre, 112, 167, 556,
605, 1323, 1422, 1486
Faulkner, William, 44, 77, 151, 162,
197, 256, 311, 433, 1126, 1180
Faur, Sanda, 458, 499, 590, 632,
1137, 1157, 1291, 1401, 1570
Făgădău, Michel, 1210, 1288
Făgărăşanu, Ion, 124
Fărcăşan, Sergiu, 157, 508, 553, 700,
1092, 1139, 1524
Fântăneru, Constantin, 521, 1064
Felea, Ion, 133, 265, 544, 675, 942,
1060

Felea, Victor, 82, 133, 139, 140,
173, 233, 268, 368, 370, 406,
454, 512, 549, 586, 626, 681,
856, 904, 919, 1009, 1091, 1131,
1188, 1207, 1212, 1227, 1247,
1267, 1338, 1361, 1381, 1445,
1452, 1504, 1519, 1527, 1548,
1565, 1582
Fianu, Adriana, 8, 598
Filimon, N., 108, 330, 352, 738,
1596
Filip Sărăţeanu, Mariana, 1139, 1358
Filip, Mircea, 247, 395
Filip, Stelian, 112, 1553, 1584
Filip, Traian, 33, 150, 280, 694,
1076, 1278
Firan, Florea, 1323, 1476
Firănescu, George, 945, 1614
Firoiu, V., 114, 519, 655, 879, 1229,
1397
Fischer, I., 321, 569
Flaubert, Gustave, 81, 699, 716, 809,
827, 1337, 1384
Flămând, Dinu, 255, 259, 270, 381,
392, 490, 529, 550, 574, 609,
654, 655, 666, 939, 947, 1001,
1032, 1178, 1244, 1248, 1297,
1464, 1588, 1628
Fleming, Ian, 813, 992
Florea, Rodica, 974, 996
Florea-Rarişte, D., 129, 396, 536
Florentin, Marius, 545, 675, 944
Florescu, G., 339, 834
Florescu, Nicolae, 119, 246, 289,
536, 1049, 1168, 1384, 1445,
1597, 1603
Florescu, Vasile, 416, 1627
Florian, Mircea, 306, 940
Foartă, Şerban, 132, 262, 384, 398,
470, 539, 805, 916, 991, 1058,
1127, 1317, 1467
Forna, Petru, 529, 1603, 1614

Fortunescu, Madeleine, 494, 1323
 Fotino, Stanca, 266, 546, 676, 1574
 Franyó, Zoltán, 100, 128, 131, 263,
 306, 424, 482, 661, 996, 1058,
 1102, 1244, 1251, 1260, 1270,
 1289
 Frânculescu, Niculae, 279, 822, 842,
 1284, 1358, 1486, 1536, 1623
 Frénaud, André, 1090, 1296, 1541,
 1562, 1570
 Friduş, Al. I., 396, 1463
 Friederich, Hugo
 Friedrich, Hugo, 1209, 1301, 1302,
 1553
 Frost, Robert, 18, 940, 1597
 Fruntelată, Nicolae Dan, 27, 292,
 636, 764, 1000
 Frunză, Eugen, 361, 454, 467, 578,
 842, 891, 952, 972, 1013, 1075,
 1194
 Frunză, Victor, 526, 539, 1526
 Frunzetti, Ion, 125, 765, 960, 1430,
 1507
 Fugar(i)u, Florea, 245, 351, 458,
 463, 663, 766, 980
 Fulga, Laurențiu, 149, 280, 447, 454,
 675, 703, 753, 829, 902, 1075,
 1131, 1226, 1251, 1254, 1281,
 1380, 1396, 1401, 1404, 1428,
 1464, 1481, 1553, 1569, 1597,
 1600, 1624
 Fundoianu, B., 100, 150, 312, 315,
 471, 622, 668, 696, 824, 843,
 1045, 1098, 1134, 1193, 1287,
 1343, 1380, 1449
 Furtună, Dumitru, 729, 933

G

Gabrea, Florin, 132, 189, 260, 278,
 381, 874
 Gabrea, Radu, 177, 245, 353, 937,
 1506

Gafița, Gabriel, 219, 376, 1079,
 1369
 Gafița, Mihai, 9, 44, 65, 416, 742,
 933, 1077, 1350
 Gafton, Marcel, 1028, 1225
 Galaction, Gala, 79, 400, 446, 720,
 885, 891, 952, 984, 1001, 1027,
 1038, 1175, 1267, 1357, 1424,
 1521
 Galaction, Lucky, 92, 649, 650
 Galan, V. Em., 83, 594, 735, 918
 Galea, Ștefania, 149, 1486
 Galetaru, Geo, 673, 1058
 Gálfalvi, Zsolt, 801, 804, 1001
 Gandon, Yves, 412, 991
 Gane, Nicolae, 218, 477
 Ganea, Valeriu, 398, 1058
 Gary, Romain, 37, 440
 Gavras, Costa, 1383, 1506
 Gavril, Matei, 304, 340, 834, 895,
 911, 1079, 1206, 1285
 Gavril, Mihai, 226, 361, 467, 1535,
 1541
 Gavrilovici, Ernest, 252, 1174
 Gănescu, Benedict, 766, 855
 Gârleanu, Emil, 833, 1146
 Genaru, Ovidiu, 45, 121, 183, 229,
 262, 301, 322, 382, 389, 396,
 423, 469, 477, 522, 550, 557,
 603, 609, 693, 718, 810, 934,
 1043, 1053, 1310, 1381, 1579,
 1587, 1624
 Genette, Gérard, 438, 1521
 Genoiu, George, 121, 389, 797, 934,
 1608
 George, Alexandru, 34, 119, 842,
 893, 979, 994, 1008, 1157, 1224,
 1262, 1269, 1282, 1303, 1307,
 1316, 1393, 1411, 1434, 1502,
 1533, 1547, 1550, 1563, 1577,
 1582, 1586, 1591, 1608

George, Tudor, 68, 344, 356, 480,
783, 842, 977, 1139, 1293, 1466,
1515, 1541

Georgescu, Alexandru, 874, 989,
1090, 1111, 1117, 1138, 1150,
1363, 1629

Georgescu, G., 164, 249, 994

Georgescu, Iulian, 574, 654, 1433

Georgescu, Miron, 977, 1160, 1404

Georgescu, Octavian, 147, 557, 691,
785, 821, 1073, 1110, 1601

Georgescu, Paul, 130, 150, 322, 379,
382, 518, 564, 697, 713, 823,
835, 851, 871, 914, 969, 1006,
1009, 1043, 1081, 1087, 1109,
1148, 1196, 1204, 1222, 1243,
1269, 1273, 1281, 1336, 1410,
1523, 1542, 1561, 1587

Gheliuc, Jean, 823, 1624

Ghelmez, Petre, 196, 1240

Gheorghe, Ion, 33, 45, 48, 110, 212,
239, 241, 290, 325, 359, 388,
453, 479, 568, 588, 671, 705,
737, 751, 874, 922, 932, 988,
1000, 1087, 1134, 1135, 1143,
1194, 1221, 1231, 1265, 1284,
1365, 1454, 1526, 1539, 1569,
1576, 1586, 1623

Gheorghe, Tudor, 844, 1216, 1425

Gheorghită, G., 138, 266, 387, 400,
545, 676, 811, 945, 1063, 1184,
1322, 1457, 1474, 1612

Gheorghiu, Constantin, 261, 346,
435, 488

Gheorghiu, Gabriela, 500, 1139

Gheorghiu, Mihnea, 23, 44, 60, 62,
74, 86, 136, 138, 199, 288, 304,
401, 433, 484, 540, 552, 647,
658, 676, 715, 724, 757, 858,
935, 949, 1019, 1027, 1111,
1154, 1206, 1240, 1323, 1329,
1425, 1474, 1481, 1551, 1569,
1582, 1608, 1621

Gheorghiu, Ștefan, 312, 361, 462,
859, 866, 967, 1338

Gheorghiu, Tașcu, 133, 162, 344,
494, 606, 738, 1025, 1135, 1293

Gheorghiu, Valentin, 361, 741

Gheorghiu, Virgil, 567, 853, 861,
1036, 1115, 1353, 1499

Gheorghiu-Dej, Gheorghe, 336, 741

Gheran, Niculae, 755, 906, 1556

Gherghei, Grișa, 323, 459, 471, 716,
754, 906, 1160, 1369, 1588

Gherghinescu, Vania, 75, 120, 223,
226, 247, 385, 447, 522, 657,
794, 928, 1028, 1046, 1143,
1167, 1216, 1301, 1381, 1393,
1420, 1444

Gheție, Ion, 54, 632, 940

Ghica, Ion, 167, 205, 251, 448, 952,
997, 1171, 1265, 1376, 1434,
1475, 1596, 1624

Ghidirmic, Ovidiu, 136, 137, 266,
400, 1560, 1613

Ghidrigan, George, 47, 112, 573,
941, 1105

Ghilia, Alecu Ivan, 129, 414, 521,
834, 854, , 1254, 1569

Ghimbășanu, Ion, 210, 396

Ghirvu Călin, Elena, 696, 1380

Ghișe, Dumitru, 401, 547, 712

Ghițescu, Ludmila, 244, 977, 1302,
1592

Ghițescu, Sanda, 381, 1041

Ghițulescu, Zeno, 1128, 1225

Gibescu, George, 16, 137, 165, 199,
266, 400, 545, 582, 676, 811,
950, 1063, 1074, 1110, 1168,
1184, 1189, 1194, 1322, 1335,
1475, 1485, 1612

Gide, André, 128, 138, 392, 400,
490, 502, 948, 1176, 1553, 1615

- Giorno, Jean, 1065, 1475
 Giraudoux, Jean, 138, 498, 1463
 Giugariu, Mihai, 573, 736, 1026,
 1203, 1217, 1286, 1588
 Giurchescu, Lucian, 776, 818, 1332
 Giurescu, Constantin C., 70, 351,
 1117, 1142, 1207, 1296, 1471,
 1493, 1528
 Giurgiu, Felicia, 540, 1317
 Giurgiuca, Emil, 104, 175, 516, 613,
 736, 972, 1114, 1287, 1541
 Goethe, 68, 132, 157, 193, 267, 338,
 356, 400, 413, 557, 565, 581,
 692, 811, 844, 916, 974, 1092,
 1106, 1188, 1236, 1261, 1287,
 1321, 1504, 1614
 Goga, Octavian, 24, 35, 83, 118,
 199, 204, 234, 246, 269, 398,
 420, 583, 608, 679, 691, 811,
 833, 844, 947, 1014, 1027, 1038,
 1040, 1050, 1169, 1214, 1267,
 1297, 1336, 1357, 1382, 1438
 Gogol, N. V., 214, 303, 552, 562,
 996, 1095
 Goldfaden, A., 1429, 1534
 Goldoni, C., 494, 1072, 1370, 1553,
 1570, 1622
 Goma, Paul, 8, 433, 598, 842
 Gordon, Richard, 288, 290
 Gorki, M., 60, 105, 425, 467, 885,
 1342
 Gorovei, Artur, 834, 1392
 Gorunescu, Valeriu, 506, 526, 539,
 605, 693, 951, 1019, 1054, 1194
 Got, Petre, 229, 643, 797, 803, 1069,
 1100, 1293, 1395, 1465, 1480
 Gramatopol, Mihai, 129, 152, 1570
 Gaur, Alexandru, 65, 69, 167, 215,
 544, 655, 1183, 1363, 1397,
 1472, 1611
 Grădinaru, Mihai, 86, 329, 722, 904,
 1090, 1210, 1400
 Grănescu, H., 357, 1083
 Grănescu, Adrian, 1164, 1603
 Grăsoiu, Liviu, 249, 691, 898, 1051,
 1457
 Grecea, Ion, 149, 447, 638, 1195
 Greene, Graham, 813, 917, 1060
 Grigore, Alexandru, 1238, 1265,
 1273, 1339, 1383
 Grigore, C., 524, 1458
 Grigorescu, Dan, 840, 1567
 Grigorescu, Mircea, 554, 1242
 Grigorescu-Bacovia, Agatha, 246,
 389, 472, 524
 Grigurcu, Gheorghe, 30, 127, 128,
 181, 256, 347, 392, 393, 474,
 524, 529, 534, 567, 647, 651,
 667, 668, 716, 754, 802, 900,
 934, 940, 1024, 1056, 1057,
 1152, 1172, 1179, 1267, 1313,
 1416, 1451, 1464, 1587, 1605,
 1611
 Gronov, Elena, 615, 952, 1195
 Grosu, Jean, 1114, 1476, 1504
 Groza, Petru, 223, 294, 295, 780,
 1353
 Gsteiger, Manfred, 1381, 1564
 Guevara, Che, 778, 1568
 Guga, Romulus, 876, 1128
 Guillerrou, Alain, 721, 1040, 1541
 Gurgianu, Aurel, 139, 270, 396,
 627, 948, 1190, 1452, 1616
 Gustafsson, Lars, 1354, 1541
 Gusti, Dimitrie, 218, 712, 1625
 Gyr, Radu, 7, 310, 424, 569, 1011,
 1236, 1493

H

- Hagi, Grigore, 33, 69, 189, 200,
 216, 242, 280, 324, 514, 634,
 1014, 1098, 1154, 1233, 1254,
 1279, 1365, 1422, 1455, 1494,
 1520, 1535, 1541

- Hajdu, Gyözö, 729, 992, 1216, 1572
Haldas, Georges, 585, 1381
Hamzea, Adrian, 168, 331, 432, 522
Han, Oscar, 280, 1438, 1502
Haneş, Petre V., 871, 906, 1007
Hanganu, George, 1027, 1119
Haralamb, Şt., 591, 689
Hardy, Thomas, 138, 218, 1037, 1073
Hasdeu, Bogdan Petriceicu, 137, 187, 249, 354, 368, 414, 443, 471, 492, 530, 655, 659, 666, 792, 841, 926, 1047, 1063, 1214, 1244, 1393, 1584, 1599
Haş, Petru M., 255, 270, 700, 1337
Haşeganu, Mihaela, 396, 1139
Hauser, Arnold, 162, 177, 1028, 1541
Hăgan, Trofin, 497, 666
Hăulică, Dan, 138, 452, 651, 678, 766, 887, 898, 1110, 1615
Hâncu, Radu, 735, 974, 1066
Hegel, F., 213, 410, 655, 742, 870, 970, 1036, 1092, 1118, 1178, 1208, 1229, 1241, 1619, 1621
Heimann, Erwin, 626, 1384
Hemingway, 38, 255, 961, 1303
Henry, O., 1183, 1321
Herseni, Traian, 53, 1111
Hesse, Herman, 239, 397, 497, 498, 678
Hilty, Hans Rudolf, 896, 1176
Hinoveanu, Ilarie, 136, 304, 915
Hobana, Ion, 162, 17, 118, 133, 304, 363, 524, 567, 1027
Hodjak, Franz, 255, 1463
Hoffmann, Alfred, 303, 429, 1168, 1550
Hogaş, Calistrat, 9, 34, 43, 44, 827, 1049, 1351
Holban, Anton, 60, 69, 126, 216, 234, 453, 663, 678, 763, 824, 945, 957, 988, 1009, 1030, 1336, 1562, 1606, 1613
Hölderlin, Friedrich, 267, 329, 344, 347, 349, 356, 371, 378, 386, 400, 405, 524, 529, 557, 590, 626, 651, 974, 1050
Honciuc, Dumitru, 111, 376, 997
Horea, Ion, 8, 42, 57, 69, 124, 141, 203, 204, 212, 216, 261, 304, 326, 361, 367, 378, 398, 423, 447, 454, 467, 562, 578, 598, 626, 668, 729, 749, 830, 1057, 1124, 1128, 1519, 1535, 1541, 1544, 1563, 1569
Horodincă, Georgeta, 94, 138, 152, 355, 376, 377, 458, 491, 570, 611, 759, 778, 779, 1037, 1151, 1167, 1322, 1587, 1608
Hossu, Petre(u), 667, 1565
Hotinceanu, Ovidiu, 124, 252, 381, 1041, 1113, 1297, 1310, 1386, 1440
Hudici, Vera, 888, 355
Hughes, Langston, 375, 397
Hugo, Victor, 386, 581, 695, 758, 1066, 1209, 1301, 1349, 1553, 1627
Huizinga, Johan, 584, 973, 1183
Hulban, Horia, 1384, 1463
Husar, Alexandru, 226, 260, 472, 703, 1214, 1251, 1244, 1345, 1346
Huxley, Aldous, 1066, 1287, 1504
- ## I
- Iacob, Eugen, 903, 1568
Iacoban, Mircea Radu, 22, 33, 107, 113, 124, 177, 214, 226, 395, 438, 490, 651, 703, 775, 782, 1230, 1231, 1244, 1272, 1334, 1396, 1462
Iancu, Marcel, 766, 855, 1287

Iancu, Traian, 20, 68, 142, 207, 347,
 351, 361, 425, 447, 467, 508,
 578, 691, 831, 868, 932, 972,
 1254, 1337, 1576
 Iancu, Victor, 58, 606
 Ianculescu, Dinu, 75, 639, 1576
 Ianoși, Ion, 537, 712, 741, 778,
 1118, 1409, 1526
 Iarai, R., 729, 1389
 Ibrahimoff, Oleg, 53, 736
 Ibrăileanu, Garabet, 21, 42, 43, 123,
 130, 172, 196, 207, 209, 210,
 243, 312, 340, 373, 374, 380,
 388, 449, 457, 503, 581, 611,
 631, 649, 651, 661, 711, 722,
 723, 736, 753, 782, 795, 796,
 814, 916, 933, 1009, 1025, 1053,
 1103, 1115, 1148, 1201, 1290,
 1301, 1307, 1336, 1417, 1434,
 1436, 1505, 1523, 1541, 1543,
 1613
 Igiroșianu, I., 829, 902
 Igna, Vasile, 40, 166
 Ignat, Nestor, 133, 537, 1327
 Ignea, Dumitru, 128, 639, 665, 703,
 1244, 1400, 1603
 Ilarian, Papiu, 105, 339, 768, 940,
 1169
 Ilea, I. Th., 226, 361, 447, 467, 497,
 780, 823, 1075, 1181, 1486
 Ilhan, Attili, 1285
 Iliescu, Adriana, 189, 365, 562, 824,
 1491, 1492, 1563, 1627
 Iliescu, Ion, 375, 1031
 Iliescu, Matei, 300, 359, 428, 436,
 463, 549, 590, 676, 805, 865,
 1005, 1048, 1077, 1303, 1588
 Iliescu, Mircea, 574, 654
 Iliescu, Tiberiu, 1111, 1472
 Ilin, Stancu, 974, 996
 Ilincioiu, Ion, 74, 106
 Iliu, Victor, 88, 1609
 Ilovici, Mihail, 383, 521, 1044,
 1166, 1435
 Iluțiu, Vicențiu, 392, 490
 Indrieș, Alexandra, 132, 397, 539,
 587, 805, 943, 1181, 1467, 1608
 Indrieș, Alexandru, 587, 1607
 Ioan, Gabriela, 23, 673
 Ioana, Cezar, 1556
 Ioana, Nicolae, 219, 347, 382, 655,
 754, 791, 924, 951, 1058, 1300,
 1513
 Ion, Dumitru M., 17, 229, 287, 358,
 376, 422, 615, 626, 719, 753,
 842, 848, 957, 1019, 1037, 1090,
 1157, 1238, 1245, 1254, 1266,
 1271, 1282, 1399, 1411, 1525,
 1588, 1598
 Ionescu, Andrei, 19, 139, 398, 777,
 874, 1324
 Ionescu, Constant, 793, 926
 Ionescu, Cornel Mihai, 139, 168,
 1066, 1266, 1476
 Ionescu, Eugen, 24, 85, 101-104,
 107, 108, 135, 155, 187, 195,
 200, 203, 217, 248, 263, 271,
 282, 287, 289, 323, 401, 418,
 451, 475, 520, 521, 527, 539,
 546, 553, 569, 612, 686, 696,
 704, 737, 750, 840, 970, 1016,
 1056, 1111, 1169, 1287, 1368,
 1377, 1495, 1501, 1541, 1612,
 1613
 Ionescu, Gelu, 254, 372, 391, 527,
 567, 585, 603, 665, 800, 936,
 1055, 1065, 1462, 1566, 1602
 Ionescu, Horia, 69, 676, 946
 Ionescu, Medeea, 1073, 1484
 Ionescu, Nelu, 776, 1462
 Ionescu, Radu, 1298, 1439
 Ionescu-Gion, Gh., 143, 146, 339,
 819
 Ioniță, Marin, 114, 1042, 1166, 1592

- Iordache, Aurel, 382, 1164
- Iordan, Iorgu, 65, 167, 306, 487, 508, 509, 773, 786, 788, 837, 1059, 1142, 1396
- Iordan, Margareta, 458, 461, 703, 717
- Iorga, Nicolae, 15, 62, 103, 119, 139, 177, 216, 218, 240, 246, 296, 321, 327, 339, 351-353, 364, 372, 382, 395, 396, 419, 448, 482, 492, 578, 586, 597, 601, 608, 625, 667, 677, 780, 814, 836, 844, 859, 863, 872, 908, 954, 1001, 1006, 1116, 1130, 1230, 1287, 1290, 1295, 1306, 1398, 1409, 1413, 1428, 1438, 1443, 1475, 1528, 1590, 1611, 1619
- Iorgulescu, Mircea, 36, 115, 158, 165, 227, 245, 318, 320, 433, 520, 644, 656, 665, 791, 837, 873, 915, 924, 932, 971, 989, 1007, 1021, 1026, 1046, 1051, 1089, 1112, 1129, 1153, 1206, 1224, 1245, 1265, 1284, 1358, 1361, 1380, 1394, 1413, 1428, 1441, 1451, 1503, 1524, 1547, 1562, 1589
- Iosif, Mira, 276, 554, 689, 819, 1334, 1484, 1622
- Iosif, Șt. O., 69, 215, 401, 834, 943, 1038
- Iosifescu, Silviu, 60, 239, 365, 400, 467, 473, 562, 921, 1340, 1414, 1534, 1564, 1582, 1587, 1609
- Iosipescu, Vasile, 133, 280
- Iovescu, Ion Marin, 1590
- Irimescu, N., 43, 107, 306, 353, 374, 570, 590, 742, 760, 841, 860, 957, 976, 1036, 1119, 1128, 1271, 1367, 1401, 1428, 1513
- Irimia, D., 129, 261, 395, 938, 1007, 1157, 1176, 1463, 1571, 1603
- Irimie, Negoită, 324, 368, 434, 512, 815, 1091, 1549, 1583
- Isac, Dumitru, 213, 606, 712, 1091, 1565
- Isac, Emil, 434, 589, 597, 1133, 1565
- Isanos, Magda,
- Isanos, Magda, 176, 292, 472, 497, 605, 1082, 1114, 1201, 1215, 1345
- Ispirescu, Petre, 71, , 1018, 1287
- Istrate, Gavril, 22, 306, 472, 1015, 1095, 1174, 1251, 1309, 1367
- Istrate, Gheorghe, 280, 323, 390, 519, 592, 668, 694, 754, 1001, 1013, 1028, 1139, 1337
- Istrati, Ion, 128, 643, 665, 982, 1156, 1222, 1278
- Istrati, Panait, 62, 83, 174, 191, 212, 251, 279, 315, 326, 330, 364, 401, 420, 489, 548, 681, 721, 805, 812, 813, 907, 951, 1000, 1024, 1049, 1114, 1183, 1306, 1346, 1394, 1505, 1523
- Iuga, Gabriel, 68, 714, 784, 1293, 1386
- Iuga, Ion, 219, 604, 614, 895, 900, 906, 1057, 1182, 1369, 1563, 1624
- Iuga, Mona, 27, 278, 820, 1254
- Iuga, Nora, 219, 500, 514, 972
- Iulian, Rodica, 286, 433, 826, 842, 1536
- Iuteș, Gica, 423, 431, 521, 1019, 1214
- Ivan, Ioan, 390, 1601
- Ivanovici, Victor, 245, 572, 764, 771, 968, 1046, 1285, 1302
- Ivasiuc, Alexandru, 11, 44, 48, 124, 130, 157, 162, 174, 177, 260,

- 266, 269, 331, 375, 379, 430,
454, 495, 515, 549, 564, 653,
712, 713, 718, 731, 741, 784,
842, 888, 894, 899, 903, 920,
931, 959, 975, 976, 980, 990,
994, 1012, 1034, 1053, 1067,
1078, 1094, 1099, 1118, 1135,
1155, 1229, 1241, 1250, 1269,
1281, 1289, 1294, 1353, 1363,
1397, 1398, 1401, 1404, 1410,
1424, 1490, 1499, 1502, 1505,
1507, 1508, 1517, 1519, 1520,
1527, 1531, 1535, 1539, 1547,
1551, 1561, 1567, 1575, 1577,
1588, 1589, 1622
- Ivașcu, George, 9, 21, 63, 122, 123,
132, 162, 217, 233, 234, 246,
258, 290, 314, 327, 379, 381,
436, 437, 476, 520, 540, 576,
630, 653, 696, 719, 741, 887,
1012, 1116, 1130, 1155, 1208,
1249, 1268, 1285, 1288, 1357,
1362, 1382, 1417, 1434, 1481,
1494, 1496, 1530, 1542, 1551,
1566, 1569, 1593, 1602
- Ivănceanu, Vintilă, 47, 219, 260,
272, 280, 319, 342, 475, 511,
792, 843, 925, 1466
- Ivănescu, Cezar, 104, 114, 229, 245,
382, 449, 472, 519, 713, 754,
771, 791, 925, 1028, 1044, 1168,
1225, 1265, 1299, 1441, 1541,
1563, 1593
- Ivănescu, G., 520, 655, 792, 805,
926
- Ivănescu, Mircea, 200, 428, 520,
573, 713, 751, 773, 854, 881,
882, 895, 904, 917, 992, 1012,
1045, 1056, 1074, 1131, 1152,
1193, 1209, 1326, 1386, 1395,
1455, 1520, 1588, 1567, 1577,
1583
- Ivireanu, Antim, 1173, 1331
- Iza, Augustin, 574, 654
- Izverna, Pan, 347, 822, 1273
- ## J
- Jacquier, Henri, 332, 349, 606, 1338
- Jakobson, Roman, 398, 1283, 1312,
1564
- Jarry, Alfred, 476, 525, 613, 626,
632, 904
- Jaurés, Jean, 967
- Jebeleanu, Alexandru, 131, 149, 397,
535, 539, 557, 694, 777, 911,
942, 1102, 1058, 1174, 1316,
1462, 1466, 1568
- Jebeleanu, Eugen, 21, 41, 63, 75, 84,
106, 128, 169, 175, 197, 218,
326, 352, 360, 361, 372, 386,
392, 452, 454, 467, 478, 489,
580, 588, 610, 649, 652, 719,
720, 740, 776, 781, 828, 839,
1057, 1117, 1135, 1167, 1210,
1229, 1246, 1268, 1288, 1404,
1461, 1494, 1506, 1541, 1601,
1613
- Jianu, Nicolae, 149, 595, 724, 823,
983, 1076, 1225, 1603
- Joja, Athanase, 150, 1471
- Jouve, Pierre Jean, 229, 547
- Joyce, James, 418, 438, 478, 520,
673, 676, 777, 795, 804, 1066,
1135
- Jucan, Grațian, 129, 816
- Jucu, Petre, 129, 156
- Jünger, Ernst, 678, 1065, 1110
- ## K
- Kaech, René, 896, 1176
- Kafka, Franz, 38, 41, 144, 206, 256,
289, 303, 329, 355, 478, 499,
513, 651, 742, 779, 792, 860,
925, 944, 949, 1074, 1135, 1137,
1156, 1181, 1249, 1287, 1563

Kántor, Lajos, 226, 453, 601
 Kányádi, Sándor, 357, 566, 729,
 759, 1516
 Kavafis, Konstantinos, 401, 1066
 Kawabata, Yasunari, 1092, 1174,
 1476
 Kazakievici, Emmanuil, 323, 106
 Kazantzakis, Nikos, 212, 1065
 Kerim, Silvia, 750, 1531
 Kernbach, Victor, 280, 1131, 1505,
 1531
 Kessel, Joseph, 1060, 1094
 Khayyam, Omar, 129, 142
 Kivu, Dinu, 64, 1530, 1550
 Klee, Paul, 170, 244
 Kogălniceanu, Mihail, 155, 337,
 353, 595, 658, 1015, 1405, 1409
 Kojevnikov, Iuri, 1040, 1227, 1563
 Koltz, Anise, 584, 766, 1141
 Koptelov, A., 105, 436
 Kott, Jan, 60, 63, 86, 306, 323, 539,
 1604
 Kovács, György, 729, 799, 1134,
 1380
 Krasnaseschi, Vladimir, 560, 561,
 953, 1076, 1197, 1625
 Kremnitz, Mite, 1246, 1250
 Kundera, Milan, 1008, 1476

L

La Fontaine, 446, 625, 758
 Labiş, Nicolae, 14, 73, 91, 196, 266,
 368, 385, 394, 480, 566, 627,
 650, 696, 743, 774, 775, 792,
 857, 867, 896, 916, 920, 925,
 1032, 1041, 1042, 1043, 1057,
 1088, 1101, 1102, 1165, 1166,
 1184, 1205, 1301, 1302, 1313,
 1390, 1429, 1491, 1497, 1529,
 1541, 1625, 1628
 Ladea, Romul, 19, 836, 1123, 1316
 Laforgue, Jules, 312, 349, 757, 1128

Lalescu, Traian, 1107, 1310, 1607
 Lalić, Ivan, 18, 626, 1065, 1526
 Landolfi, Tommaso, 242, 855
 Larian, Sonia, 287, 419
 Lascu, Nicolae, 992
 Lászlóffy, Aladár, 226, 324, 778,
 1019, 1219, 1287, 1519
 Laurențiu, Dan, 56, 110, 201, 218,
 241, 260, 280, 307, 331, 344,
 354, 376, 441, 459, 480, 500,
 519, 572, 592, 612, 614, 643,
 713, 783, 822, 863, 893, 1098,
 1113, 1212, 1220, 1227, 1305,
 1440, 1454, 1485, 1567
 Lawrence, D. H., 262, 651
 Lazăr, Dumitru, 133, 1062, 1610
 Lazăr, Nicolae, 604, 612
 Lazu, Ion, 252, 1075, 1089
 Lăcătușu, Gloria, 937, 1152, 1512
 Lăncrănjan, Ion, 199, 373, 379, 453,
 536, 629, 705, 732, 912, 1382,
 1541
 Lăudat, I. D., 373, 390, 536, 1015,
 1346
 Leahu, Gheorghe, 776, 808, 818
 Lee, Harper, 477, 478
 Lefter, Ion Iancu, 580, 586, 691
 Lemnaru, Nedic, 44, 577
 Leon, Aurel, 65, 306, 782, 1351,
 1367, 1394, 1396, 1400, 1603
 Leonte, Liviu, 22, 124, 129, 395,
 535, 639, 665, 801, 860, 1244,
 1367, 1400
 Leopardi, 844, 974, 1411
 Lermontov, M., 782, 942, 952
 Lesnea, George, 22, 353, 457, 497,
 703, 776, 782, 831, 872, 881,
 937, 1175, 1209
 Létay, Lajos, 212, 423, 759
 Leu, Corneliu, 204, 590, 722, 1054,
 1395
 Lévi-Strauss, Claude, 387, 1204

Liebhard, Franz, 89, 175, 226, 603,
 828, 910, 1013, 1028, 1102,
 1270
 Liebknecht, Karl, 943, 967
 Liiceanu, Gabriel, 383, 840
 Lillin, Andrei A., 131, 132, 226,
 539, 673, 805, 828, 1058, 1181,
 1317, 1466, 1607, 1630
 Livadă, Melania, 975, 1111, 1242,
 1342, 1489
 Livescu, Anca, 60, 86
 Livescu, Jean, 353, 1117
 Llosa, Mario Vargas, 778, 960, 1360
 Locusteanu, Petre, 833, 1044
 London, Jack, 196, 229, 1287
 Lorca, Federico García, 91, 429,
 918, 1181
 Lotreanu, Ion, 149, 262, 280, 414,
 673, 1076, 1139, 1194, 1273,
 1447, 1466, 1486, 1624
 Lovinescu, E., 17, 79, 182, 198, 258,
 352, 392, 533, 581, 602, 649,
 698, 757, 777, 811, 842, 849,
 1051, 1153, 1177, 1199, 1205,
 1286, 1443, 1485
 Lowell, Robert, 18, 138
 Luca, Eugen, 272, 588, 768, 820,
 903, 957, 1077, 1135, 1198,
 1278, 1363, 1465
 Luca, Ștefan, 280, 694, 1165, 1497
 Lucaci, Iordan, 17, 898, 1171
 Lukács, Georg, 399, 442, 1531
 Lumezianu, Eugen, 147, 260, 691,
 822, 1474, 1569
 Lungu, Alexandru, 61, 74, 323, 414,
 534, 592, 605, 842, 915, 1355,
 1386, 1396, 1503, 1528, 1534,
 1588
 Lungu, Ion, 19, 62, 81, 172, 194,
 226, 475, 601, 624, 628, 670,
 1063, 1087, 1133, 1268, 1338,
 1396

Lungu, Vera, 491, 519, 572, 602,
 626, 647, 798, 1043, 1131, 1254,
 1303, 1454
 Lupașcu, Gheorghe, 129, 1428
 Lupu, Ion, 118, 223, 794, 1170, 1219
 Lupu, Nicolae, 242, 459
 Lupu, Vasile, 31, 125
 Lupulescu, Iosif, 854, 1181, 1492
 Luscalov, Petre, 130, 196
 Luxemburg, Rosa, 441, 967

M

Macarie, Gh., 261, 933
 Macedonski, Alexandru, 140, 228,
 430, 507, 567, 694, 758, 810,
 960, 1023, 1323, 1338, 1389,
 1400, 1405, 1406, 1488, 1527,
 1589, 1600, 1613
 MacGregor-Hastie, Roy, 1444
 Machado, Antonio, 91, 139, 323,
 580, 885
 Machiavelli, Niccoló, 44, 250, 276,
 546, 571, 827
 Macovei, Pompiliu, 241, 1214, 1345,
 1497
 Macovescu, George, 41, 106, 162,
 169, 177, 327, 337, 521, 1399,
 1424, 1459, 1506, 1619
 Macrea, D., 133, 940, 1075, 1117,
 1268
 Madgearu, V.,
 Madgearu, Virgil, 1398, 1528, 1611,
 1625
 Magdin, Dragomir, 150, 262, 1194
 Magheru, Darie, 121, 223, 226, 248,
 304, 494, 794, 932, 1049, 1170,
 1219, 1597
 Magiari, M., 1009, 1083, 1154
 Mahler, Fred, 1225, 1425
 Maiakovski, V., 464, 477, 1368
 Maior, Petru, 1004, 1031, 1590
 Maiorescu, Ion, 657, 1584

- Maiorescu, Titu, 51, 86, 119, 130,
 182, 184, 185, 193, 198, 218,
 221, 227, 232, 234, 239, 268,
 275, 311, 352, 457, 514, 532,
 672, 698, 763, 795, 801, 810,
 836, 960, 1005, 1044, 1121,
 1126, 1132, 1269, 1312, 1321,
 1404, 1613, 1615
 Maiorescu, Toma George, 212, 1098
 Majtényi, Erik, 162, 177, 361, 447,
 831
 Malamen, Iolanda, 906, 1098, 1593
 Malița, Mircea, 127, 158, 291, 369,
 375, 475, 481, 540, 595, 666,
 793, 826, 926, 1070, 1327, 1383,
 1386, 1470, 1498, 1507, 1551,
 1582, 1584
 Mallarmé, Stéphane, 121, 138, 343,
 705, 758, 856, 901, 941, 1115,
 1226, 1285, 1541, 1566
 Malraux, André, 289, 334, 576, 589,
 779, 862
 Mancaș, Mircea, 676, 1185, 1363,
 1428
 Mandric, Emil, 1095, 1269, 1567,
 1569
 Manea, Nicolae, 422, 574, 801
 Manea, Norman, 11, 421, 801, 842
 Manilici, Călin, 1178, 1313, 1604
 Manițiu, Ion, 19, 226, 482
 Maniu, Adrian, 146, 251, 285, 608,
 817, 1443
 Mann, Heinrich, 401, 467
 Mann, Thomas, 84, 256, 580, 650,
 919, 996, 1066, 1156, 1266, 1576
 Manolescu, Florin, 17, 33, 59, 78,
 98, 166, 191, 210, 228, 270, 295,
 321, 345, 367, 429, 451, 471,
 491, 512, 604, 624, 641, 735,
 792, 925, 1177, 1591, 1607
 Manolescu, Ion Sofia, 192, 259, 270,
 669, 756, 842, 911, 1174, 1225,
 1526, 1555
 Manolescu, Nicolae, 21, 41, 63, 85,
 106, 141, 159, 163, 169, 185,
 175, 186, 193, 197, 206, 209,
 215, 217, 235, 269, 274, 305,
 319, 327, 342, 349, 372, 379,
 382, 410, 434, 436, 455, 476,
 480, 498, 501, 511, 553, 568,
 588, 591, 610, 627, 630, 640,
 643, 649, 652, 686, 719, 741,
 753, 754, 759, 781, 810, 819,
 840, 842, 857, 878, 884, 887,
 903, 920, 930, 958, 960, 971,
 973, 975, 976, 983, 992, 994,
 997, 1005, 1012, 1016, 1022,
 1033, 1043, 1094, 1097, 1098,
 1101, 1114, 1118, 1120, 1131,
 1135, 1151, 1156, 1167, 1177,
 1208, 1229, 1235, 1249, 1253,
 1266, 1269, 1270, 1288, 1293,
 1312, 1316, 1326, 1363, 1369,
 1383, 1397, 1404, 1424, 1488,
 1494, 1501, 1506, 1514, 1521,
 1527, 1530, 1542, 1559, 1567,
 1577, 1587, 1607, 1612, 1613
 Manu, Emil, 82, 96, 150, 167, 194,
 228, 285, 414, 474, 567, 650,
 688, 717, 735, 884, 906, 949,
 955, 1019, 1050, 1076, 1194,
 1199, 1223, 1278, 1285, 1451,
 1479, 1515, 1531, 1551, 1577,
 1624
 Manu, Sanda, 1433, 1550
 Marcea, Pompiliu, 217, 442, 445,
 670
 Marceau, Félicien, 252, 267
 Marcu, Cornel(iu), 114, 117, 383,
 792, 925, 1044, 1299, 1436, 1594
 Marcus, Solomon, 547, 610, 997,
 1000, 1023, 1085, 1086, 1118,
 1156, 1247, 1257, 1271, 1278,
 1467, 1603
 Mare, Călina, 528, 841

- Mareş, George, 103, 447, 574, 654
 Mareş, Radu, 124, 248, 934
 Margul-Sperber, Alfred, 358, 450, 698, 1582
 Maria, Rainer, 1065, 1157, 1181, 1261
 Marian, D., 401, 584, 1008, 1359, 1526
 Marian, Eugen B., 578, 585, 829
 Marian, Mircea, 371, 396
 Marica, George Em., 197, 370, 657
 Marin, William, 263, 397, 1466
 Marinescu, Angela, 55, 1090, 1504, 1591
 Marinescu, Gheorghe, 586, 656
 Marino, Adrian, 37, 55, 69, 77, 82, 85, 99, 108, 137, 162, 169, 177, 193, 206, 217, 234, 255, 266, 269, 298, 304, 324, 371, 374, 379, 382, 391, 393, 402, 403, 427, 454, 464, 469, 474, 501, 515, 522, 528, 545, 576, 580, 586, 640, 647, 656, 657, 675, 680, 716, 739, 751, 801, 810, 814, 819, 826, 831, 838, 856, 869, 899, 900, 911, 933, 944, 985, 1022, 1046, 1063, 1077, 1081, 1088, 1091, 1094, 1107, 1115, 1122, 1130, 1147, 1155, 1176, 1184, 1203, 1207, 1244, 1248, 1262, 1270, 1312, 1322, 1360, 1384, 1389, 1395, 1397, 1400, 1410, 1474, 1494, 1519, 1547, 1553, 1560, 1582, 1587, 1589, 1600, 1611
 Markov, Gheorghe, 223, 237
 Maros(ş)i, Peter, 214, 226, 601
 Márquez, Gabriel García, 402, 778, 1323, 1360
 Martin, Aurel, 149, 280, 330, 464, 471, 507, 559, 596, 696, 763, 823, 864, 896, 952, 1028, 1076, 1093, 1100, 1126, 1153, 1195, 1316, 1338, 1397, 1398, 1445, 1488, 1589, 1624
 Martin, Mircea, 47, 65, 69, 74, 99, 106, 107, 112, 132, 158, 159, 162, 175, 176, 209, 214, 217, 243, 266, 269, 316, 330, 383, 393, 396, 539, 741, 760, 770, 791, 825, 850, 924, 968, 1004, 1085, 1114, 1149, 1177, 1194, 1243, 1291, 1441, 1498, 1521, 1591
 Martinovici, Iv., 142, 447, 803, 991, 1049, 1219, 1305
 Massoff, Ioan, 93, 167, 204, 483, 612
 Maşek, Victor Ernest, 457, 1118
 Matei, H., 638, 1362, 1368
 Matei, Mihai, 1398, 1531
 Mateianu, Tatiana, 98, 1116
 Matevski, Mateja, 1008, 1526
 Matisse, Henri, 594, 1313, 1382, 1438
 Maurer, Ion Gheorghe, 241, 290, 325, 568, 588, 847, 1087
 Mauriac, François, 395, 580, 758, 939, 1096, 1137, 1157, 1317, 1320, 1428, 1490
 Maurois, André, 395, 1185
 Mauron, Charles, 941, 1568
 Mavrodin, Irina, 678, 842, 916, 975, 1009, 1065, 1110, 1178, 1179, 1211, 1317, 1400, 1423, 1457, 1480
 Mavru, Marin, 331, 736, 1030, 1075, 1282
 Maxim, Ion, 131, 150, 262, 398, 470, 495, 539, 580, 666, 756, 804, 918, 943, 1058, 1102, 1179, 1181, 1316, 1339, 1467, 1607
 Mazilescu, Virgil, 167, 202, 380, 447, 757, 842, 991, 1131, 1154, 1194, 1285, 1316, 1394, 1520

- Mazilu, Teodor, 11, 23, 31, 32, 36,
41, 42, 43, 66, 68, 85, 95, 96,
104, 106, 107, 108, 110, 117,
152, 162, 175, 176, 200, 202,
215, 240, 273, 278, 327, 330,
355, 376, 389, 458, 477, 480,
570, 574, 592, 612, 632, 651,
653, 684, 775, 776, 841, 842,
861, 862, 881, 882, 904, 906,
978, 996, 1029, 1071, 1137,
1147, 1208, 1229, 1231, 1249,
1252, 1268, 1269, 1288, 1294,
1310, 1348, 1383, 1384, 1429,
1461, 1484, 1499, 1513, 1515,
1534, 1541, 1566, 1567, 1569,
1602
- Măduța, Ilie, 128, 129, 226, 242,
262, 828, 1058, 1182, 1317
- Măgureanu, Anca, 939, 1176, 1463,
1603
- Măgureni, Ion, 17, 821
- Mălăncioiu, Ileana, 447, 592, 655,
874, 1112, 1155, 1210, 1228,
1237, 1385, 1386, 1458, 1522,
1530, 1534, 1569, 1588, 1608,
1629
- Mănoiu, Alice, 664, 798, 936
- Mănucă, Dan, 261, 976, 1015
- Mărculescu, Sorin, 112, 251, 417,
713, 874, 1339
- Mărdărescu, Maria, 84, 810
- Mărgărit, George, 570, 1288, 1524
- Mărgescu, Nicolae, 149, 414, 558,
638, 952, 993, 1486
- Mărgineanu, Ion, 259, 539, 540,
1139, 1486
- Mărgineanu, Nicolae, 113, 407, 629,
1092, 1396
- Mândra, Vicu, 15, 228, 275
- Mășlea, Ana, 108, 124, 395, 1174,
1512
- Meier, Herbert, 1504, 1614
- Melinescu, Gabriela, 85, 110, 189,
217, 304, 358, 390, 395, 398,
422, 447, 719, 753, 760-762, 848,
855, 878, 1001, 1043, 1088,
1098, 1189, 1223, 1234, 1237,
1381, 1455, 1466, 1526, 1541,
1569
- Méliusz, József, 40, 353, 361, 423,
1096, 1158, 1223, 1538
- Mereuță, Iulian, 1550, 1628
- Merlușcă, Adrian, 149, 823, 952
- Metea, Octavian, 673, 1467
- Michaux, Henri, 230, 383, 429, 737,
758, 943, 1207, 1382
- Micle, Veronica, 116, 130, 174, 228,
266, 375, 411, 477, 790, 924,
1044, 1323, 1346
- Micu, Dumitru, 8, 43, 54, 150, 246,
258, 295, 331, 350, 588, 598,
611, 615, 622, 643, 670, 718,
756, 759, 783, 784, 835, 856,
860, 866, 868, 869, 875, 876,
879, 880, 905, 911, 915, 919,
945, 956, 972, 973, 995, 1006,
1041, 1046, 1062, 1101, 1109,
1224, 1248, 1251, 1255, 1271,
1338, 1381, 1401, 1438, 1445,
1451, 1467, 1477, 1566, 1576,
1587, 1627
- Mihadaș, Teohar, 226, 347, 536,
627, 1031, 1146
- Mihalache, C. N., 132, 1317
- Mihalaș, Marcel, 8, 598
- Mihale, Aurel, 414, 486, 1194, 1486
- Mihalkov Koncealovski, Andrei,
632, 722
- Mihăescu, Floru, 382, 656, 1043,
1139, 1593
- Mihăescu, Gib I., 36, 118, 149, 453,
464, 492, 545, 663, 648, 827,
866, 939, 946, 1169, 1240, 1324,
1325, 1336, 1562

Mihăilă, G., 100, 137, 215, 425, 611,
 950, 1094, 1363, 1513, 1630
 Mihăilescu, Florin, 811, 1050, 1199
 Mihăilescu, Magda, 43, 375, 651,
 722, 1368
 Mihuț, Mariana, 1567, 1621
 Mihuță, Nichifor, 773, 822
 Milicescu, Emilia, 226, 242, 447
 Mille, Constantin, 446, 497
 Miller, Arthur, 478, 1429
 Miller-Verghi, Margareta, 120
 Millo, Matei, 104, 263, 277, 776,
 957, 1168, 1442, 1484
 Mina, Grigore, 1012
 Mina, Nicolae, 414, 558, 823, 952,
 1338, 1486, 1624
 Mincu, Marin, 30, 228, 242, 279,
 305, 400, 413, 460, 514, 557,
 690, 822, 916, 941, 951, 1025,
 1074, 1194, 1254, 1302, 1337,
 1374, 1386, 1485, 1523, 1562
 Minulescu, Ion, 43, 79, 83, 216, 218,
 227, 269, 331, 360, 475, 487,
 567, 772, 1043, 1310, 1541
 Minulescu, Mihaela, 112, 381, 441
 Mioc, Simion, 585, 603, 805, 942,
 1466
 Mircea, Dumitru, 19, 1338, 1445
 Mircea, Ion, 550, 939, 1155, 1248,
 1603
 Mircu, Marius, 806, 809
 Mirodan, Al., 108, 246, 276, 379,
 552, 553, 616, 1494, 1550, 1569
 Mitaud, Janine, 493, 716
 Mitescu, Adriana, 130, 131, 215,
 440, 568, 1466, 1551, 1615
 Mitroi, Florica, 65, 124, 162, 175,
 382, 668, 754, 915, 957, 1246
 Mitru, Alexandru, 196, 1214, 1388,
 1579
 Miu-Lerca, C., 74, 673, 702, 1181
 Mocean(u), Ovidiu, 939, 1313, 1463
 Moise, Mircea, 245, 929
 Moisil, Grigore C., 436, 540, 610,
 649, 719, 781, 1167, 1229, 1250,
 1269, 1470, 1530, 1550
 Molcuț, Eufrosina, 843, 913, 919,
 1036
 Moldovan, Gavril, 666, 1248
 Moldoveanu, Ion, 735, 1361
 Molière, 493, 581, 651, 683, 758,
 1513
 Monda, Virgiliu, 699, 842, 1231,
 1245
 Montaigne, Michel de, 77, 95, 298,
 971, 1187, 1446
 Morariu, Modest, 142, 547, 813,
 915, 1065, 1381, 1550
 Moraru, Nicolae, 133, 179, 805
 Moravia, Alberto, 22, 37, 651, 855,
 1095
 Moroșanu, George, 703, 1316
 Moșandrei, Mihai, 514, 1443
 Motiliova, Tamara, 401, 1563
 Motoc, Nicolae, 147, 412, 519, 951,
 1174, 1213, 1264, 1323, 1485,
 1523
 Motzan, Peter, 256, 405, 1032, 1313
 Movilă, Ion, 31, 1337
 Movilă, Petru, 137, 314
 Movilă, Sanda, 118, 352, 1490
 Movileanu, Sorin, 84, 89, 150, 174,
 182, 197, 219, 235, 280, 358,
 414, 444, 560, 596, 696, 784,
 823, 886, 908, 952, 1001, 1076,
 1093, 1102, 1122, 1162, 1248,
 1270, 1339, 1488, 1569, 1624
 Mugur, Florin, 114, 382, 412, 473,
 498, 519, 753, 972, 1019, 1027,
 1041, 1090, 1102, 1113, 1130,
 1168, 1236, 1245, 1263, 1298,
 1361, 1394, 1424, 1429, 1439,
 1454, 1512, 1570, 1588, 1591,
 1603

- Mugur, Vlad, 499, 590, 775, 1534, 1567, 1621
- Munćan, Ivo, 828, 1630
- Muntean, George, 53, 185, 317, 360, 379, 419, 472, 487, 508, 626, 741, 943, 974, 987, 996, 1156, 1249, 1305, 1446, 1552
- Munteanu, Aurel Dragoş, 16, 31, 51, 55, 63, 83, 106, 146, 174, 214, 245, 276, 291, 312, 318, 356, 431, 449, 457, 476, 483, 497, 688, 843, 862, 877, 902, 919, 974, 993, 1033, 1037, 1093, 1097, 1117, 1134, 1226, 1265, 1281, 1355, 1369, 1382, 1392, 1466, 1486, 1534, 1564, 1569, 1588
- Munteanu, Dumitru, 970, 1223
- Munteanu, Francisc, 505, 1547
- Munteanu, George, 281, 34, 99, 281, 419, 1628, 1629
- Munteanu, Romul, 232, 613, 756, 759, 1040, 1045, 1484, 1495, 1587
- Munteanu, Ştefan, 133, 398, 1317
- Munţiu, Adrian, 124, 129, 307, 323, 382, 897, 1308, 1313, 1462, 1607
- Murăraşu, D., 98, 117, 315, 423, 611, 759
- Mureşan, Marcel, 128, 248, 390, 1310, 1382
- Mureşan, Mircea, 126, 1047, 1398
- Mureşanu, Andrei, 116, 1478
- Mureşanu, Ion Matei, 391, 490, 1313
- Murgeanu, Ion, 17, 396, 1054
- Murnu, George, 714, 735, 834, 974, 1182
- Muscalu, Florin, 459, 822, 897, 957, 1213, 1229, 1374, 1480, 1588, 1601
- Muşatescu, Dan, 699, 957
- Muşatescu, Tudor, 27, 43, 64, 112, 145, 242, 276, 521, 783, 793, 819, 1082, 1114, 1192, 1248, 1281, 1284, 1294, 1351, 1363, 1367, 1377, 1384, 1386, 1445, 1483, 1541, 1594, 1627
- Muşatescu, Vlad, 36, 114, 384, 521, 656, 793, 927
- Muşlea, Ion, 1425, 1439, 1615, 1617
- Mutaşcu, Dan, 129, 149, 381, 387, 414, 536, 557, 603, 647, 693, 805, 813, 1026, 1116, 1134, 1194, 1251, 1374, 1447, 1480, 1522, 1531, 1576, 1577, 1601, 1607
- Muthu, Mircea, 256, 270, 371, 391, 666, 717, 940, 1248, 1463, 1505
- N**
- Nadeau, Maurice, 138, 716, 1395
- Nadin, Mihai, 64, 91, 118, 385, 387, 438, 841, 1382, 1412
- Naghi, Gheorghe, 327, 354, 375, 590
- Naghiu, Iosif, 274, 553, 651, 776, 794, 819, 841, 900, 911, 1070, 1071, 1153, 1424, 1513, 1531, 1567
- Nanu, Dimitrie, 834, 1222, 1443
- Nasta, Nicolae, 441, 578, 1129, 1160
- Naum, Gellu, 103, 162, 167, 207, 280, 319, 348, 475, 512, 993, 1087, 1247, 1288, 1314, 1506, 1559
- Neacşu, Iulian, 24, 379, 446, 465, 575, 701, 891, 1083, 1520
- Neagoe, Manole, 663, 980
- Neagu, Fănuş, 10, 19, 23, 31, 48, 79, 80, 83, 85, 87, 90, 110, 124, 130, 162, 169, 176, 177, 179, 193, 202, 260, 269, 293, 323, 326, 337, 338, 339, 340, 364, 366, 367, 379, 381, 413, 423, 440,

447, 454, 467, 468, 487, 489,
 496, 626, 634, 652, 736, 760,
 775, 799, 838, 862, 873, 912,
 959, 976, 1049, 1053, 1071,
 1084, 1160, 1194, 1195, 1206,
 1214, 1349, 1424, 1427, 1428,
 1474, 1512, 1519, 1520, 1589
 Neagu, Nicolae, 642, 1142
 Neamțu, Ionel, 139, 973
 Neamțu, Leonida, 140, 150, 262,
 287, 714, 973, 1079, 1227, 1549
 Necula, Damian, 43, 78, 79, 471,
 285, 565, 906, 1040, 1146, 1413
 Neculce, Ion, 30, 339, 1094, 1119,
 1142, 1166, 1201, 1207, 1208,
 1218, 1244, 1339, 1353, 1355,
 1375, 1437
 Nedelcovici, Bujor, 749, 774, 840,
 855, 961, 985, 1005, 1021, 1081,
 1167, 1202, 1249, 1282, 1428,
 1577, 1607
 Nedelcu, Mirela, 1484, 1622
 Nedelcu, Șerban, 52, 205, 294, 360,
 465, 486, 505, 597, 619, 637,
 701, 729, 749, 768, 867, 911,
 983, 986, 1002, 1083, 1145,
 1200, 1218, 1240, 1352, 1375,
 1409, 1558, 1574
 Negoîtescu, Ion, 23, 68, 57, 115,
 148, 172, 198, 234, 257, 269,
 278, 279, 281, 344, 345, 368,
 392, 401, 405, 417, 433, 459,
 471, 480, 502, 514, 524, 565,
 590, 591, 607, 626, 645, 650,
 656, 666, 693, 704, 713, 738,
 744, 772, 775, 802, 804, 822,
 823, 871, 895, 906, 916, 920,
 930, 985, 1046, 1053, 1057,
 1058, 1063, 1067, 1074, 1081,
 1085, 1108, 1137, 1146, 1148,
 1167, 1172, 1176, 1177, 1179,
 1180, 1193, 1202, 1203, 1222,
 1249, 1251, 1273, 1285, 1286,
 1302, 1315, 1322, 1336, 1378,
 1393, 1400, 1456, 1465, 1466,
 1485, 1526, 1531, 1532, 1559,
 1568, 1576, 1587, 1589, 1591,
 1605, 1608, 1612
 Negrici, Eugen, 16, 138, 401, 545,
 676, 945, 1064, 1185, 1322, 1612
 Negru, Radu, 129, 395, 490, 522,
 1015, 1512
 Negruzzi, Costache, 71, 116, 154,
 162, 457, 658, 659, 665, 811,
 907, 932, 1171, 1194, 1247,
 1394, 1437, 1459, 1612
 Negulescu, Mihai, 175, 196, 414,
 675, 1196, 1338, 1597
 Negură, Neonila, 373, 651
 Nemoianu, Virgil, 267, 347, 387,
 590, 678, 814, 1285
 Nenoïu, Mihai, 604, 821
 Nenoïu, Sanda, 828, 1008, 1029,
 1285, 1359, 1526
 Neruda, Pablo, 18, 262, 994, 1544
 Nerval, Gérard de, 760, 782, 1169,
 1559
 Neșțian, Val. C., 261, 1603
 Neșțian, Valeriu, 535, 939
 Netea, Vasile, 7, 155, 250, 1096,
 1116, 1528, 1547, 1548, 1560
 Nicoară, Mara, 459, 615, 762
 Nicoară, Nicolae, 375, 1119, 1486
 Nicodim, Ion, 821, 1422
 Nicolae, Emil, 329, 439, 572, 860,
 939, 976, 1290, 1552
 Nicolaescu, Sergiu, 387, 799, 1443
 Nicolau, Marieta, 918, 991, 1131
 Nicolăescu, Constantin S., 399, 450
 Nicolescu, George Cristea, 382, 519,
 653, 837, 974, 992, 1182, 1302,
 1379
 Nicolescu, Ion, 67, 287, 307, 842,
 862, 957, 973, 1037, 1273

Nicolescu, Miron, 244, 288, 352, 382, 655, 1595
 Nicolescu, Otilia, 155, 244, 245, 376, 513, 754, 791, 925, 1043, 1058
 Nicolescu, Tatiana, 18, 138, 203, 330, 900, 1147, 1227, 1339, 1360, 1541, 1563
 Nicolescu, Vasile, 79, 133, 229, 304, 328, 452, 507, 547, 626, 737, 840, 990, 1564, 1569
 Nicorovici, Vasile, 397, 603, 973
 Niculescu, Ionuț, 242, 367, 380, 1431
 Nietzsche, Friedrich, 57, 250, 371, 598, 686, 715, 1063, 1064, 1603, 1605
 Nisipeanu, Constantin, 361, 382, 546, 1611
 Nistea, Victor, 658, 1156, 1170
 Nistor, Corneliu, 805, 1059
 Niță-Novac, Elisabeta, 382, 1302
 Nițescu, M., 303, 343, 416, 599, 1079, 1264, 1302, 1341, 1434, 1488
 Nițulescu, Vasile, 775, 876
 Noica, Constantin, 18, 37, 60, 80, 100, 119, 167, 192, 211, 228, 302, 321, 322, 347, 368, 430, 444, 452, 455, 472, 492, 514, 584, 589, 605, 625, 764, 789, 790, 814, 880, 904, 961, 976, 1089, 1091, 1116, 1187, 1255, 1327, 1431, 1601, 1604, 1618
 Nottara, C. I., 218, 554, 688, 852, 1073, 1484
 Novac, Constantin, 147, 280, 1337, 1622
 Novalis, 59, 232, 386, 524, 1052, 1209, 1486
 Novăceanu, Darie, 83, 169, 1025, 1093, 1115, 1160, 1223, 1228, 1259, 1573, 1606

Novicov, Mihai, 138, 267, 399, 677, 703, 945, 1147, 1227, 1275, 1323, 1611

O

Oană, Ion, 458, 461, 703, 717, 1000, 1116
 Oancea, Nicolae, 882, 1273, 1337
 Oancea, Stelian, 280, 1269
 Oarcăsu, Ion, 19, 39, 55, 61, 81, 173, 195, 233, 325, 348, 370, 454, 495, 609, 628, 648, 738, 757, 838, 875, 992, 1133, 1155, 1445, 1504
 Ochinciuc, Ion, 638, 837, 986
 Octavian, Tudor, 27, 380, 574, 631, 637, 696, 1570, 1593
 Odeanu, Anișoara, 397, 1102, 1181
 Odobescu, Alexandru, 228, 251, 339, 448, 488, 489, 492, 632, 844, 866, 900, 902, 907, 1015, 1049, 1076, 1132, 1247, 1371, 1375, 1379, 1475, 1490, 1493, 1498, 1514, 1538
 Ogășanu, Virgil, 844, 1531
 Oișteanu, Valeriu, 1122, 1129, 1134, 1247, 1343, 1383, 1454, 1598
 Olar, Alexandru, 391, 939, 1603
 Olariu, Constantin, 323, 432, 447, 664, 767, 1008, 1246
 Olariu, Dumitru, 75, 557
 Olos, Ana, 1024, 1310
 Olteanu, Ioanichie, 74, 172, 325, 374, 865, 896, 943, 1108, 1202, 1338, 1397, 1401, 1445, 1535, 1541, 1569
 Olteanu, Lucia, 130, 521
 Olteanu, Marcel, 579, 1004
 Omăt, Gabriela Ștefania, 716, 1313
 Omescu, Corneliu, 494, 515, 624, 749, 794, 1381

Omescu, Ion, 32, 86, 218, 329, 652,
687, 775, 842, 978, 1095, 1120,
1128, 1157, 1192, 1334, 1384
Onu, Liviu, 1037, 1107
Oprea, Alexandru, 139, 149, 250,
279, 548, 681, 692, 951, 1075,
1306, 1346, 1347, 1505
Oprea, Ștefan, 176, 353, 395, 590,
612, 651, 860, 1367, 1400, 1512,
1552
Oprîta, Mircea, 408, 815, 1092, 1122
Oproiu, Dan, 256, 490
Oproiu, Ecaterina, 124, 436, 540,
800, 1154, 1383, 1425, 1432,
1463, 1469, 1567
Örkény, István, 842, 1243
Ornea, Zigu, 64, 715, 719, 742, 759,
763, 863, 879, 918, 974, 995,
1199, 1316, 1398, 1488, 1567,
1619
Osmont, Edouard, 793, 927
Oțetea, Andrei, 74, 353, 1353
Ovanez, Anca, 395, 762

P

Paleolog, V. G., 14, 547, 856
Paleologu, Alexandru, 115, 235,
246, 298, 384, 519, 711, 791,
924, 1018, 1093, 1094, 1113,
1140, 1149, 1196, 1238, 1252,
1255, 1266, 1273, 1285, 1301,
1303, 1332, 1356, 1401, 1414,
1464, 1480, 1488, 1519, 1533,
1535, 1547, 1559, 1570, 1576,
1577, 1586, 1589, 1596, 1604,
1612, 1623
Paler, Octavian, 133, 458, 590, 624,
780, 794, 934, 1055, 1207, 1548,
1610
Pallady, Theodor, 139, 594, 1627
Pan, George Demetru, 425, 578, 830,
968, 1151

Panaiteescu, D. D., 957, 1132, 1480
Panaiteescu, Horia, 1268, 1391, 1623
Panaiteescu, Horia, 1272, 1394, 1626
Pană, Aura, 329, 937, 969, 1463,
1603
Pană, Gheorghe, 241, 352, 616, 1013
Pană, Ion Gh., 558, 694
Pană, Sașa, 142, 168, 286, 295, 360,
486, 494, 546, 547, 577, 729,
838, 848, 891, 983, 1007, 1016,
1106, 1111, 1124, 1128, 1200,
1279, 1291, 1389, 1408, 1541,
1553
Pană, Vladimir, 637, 749, 1218,
1352, 1375, 1390
Pancu-Iași, Octav, 130, 196, 431,
446, 1214
Pandrea, Petre, 1090, 1122, 1521,
1593
Pankhurst, Sylvia, 139, 402
Pann, Anton, 105, 228, 351, 450,
805, 812, 897, 1049, 1169, 1434,
1543, 1595, 1596
Pantazi, Valeriu, 307, 1293
Panu, George, 694, 1488
Papacostea, Șerban, 838, 856, 876,
901, 918, 919
Papadat-Bengescu, Hortensia, 83,
100, 118, 126, 253, 285, 301,
374, 392, 395, 453, 470, 663,
737, 874, 894, 947, 1249, 1336,
1429, 1460, 1513, 1541
Papadima, Ovidiu, 71, 193, 413,
472, 475, 476, 482, 588, 821,
1064, 1157, 1168, 1267, 1623
Papadopol, I., 744, 772, 1038
Papahagi, Marian, 435, 529, 1178,
1247, 1312, 1464
Papastate, C. D., 401, 612, 677, 946
Papilian, Victor, 567, 648, 1064,
1223, 1323

- Papini, Giovanni, 41, 106, 306, 346, 439, 536, 1411
- Papu, Edgar, 37, 62, 72, 100, 172, 177, 187, 212, 242, 243, 267, 287, 340, 367, 378, 379, 390, 506, 553, 598, 712, 741, 785, 855, 870, 898, 972, 988, 993, 1008, 1055, 1066, 1073, 1074, 1084, 1098, 1106, 1110, 1119, 1134, 1154, 1190, 1216, 1246, 1280, 1313, 1404, 1405, 1410, 1429, 1435, 1446, 1505, 1545, 1546, 1587, 1589, 1615
- Parapiru, Teodor, 574, 915
- Paraschivescu, C., 689, 1334
- Paraschivescu, Miron Radu, 15, 22, 71, 78, 93, 145, 166, 180, 275, 278, 304, 323, 326, 343, 368, 380, 391, 398, 410, 423, 432, 437, 447, 467, 499, 500, 554, 579, 589, 592, 687, 737, 776, 819, 852, 873, 884, 949, 957, 967, 1080, 1262, 1338, 1445, 1532, 1541, 1567, 1569, , 1582, 1620
- Pardău, Platon, 229, 508, 580, 653, 696, 755, 805, 972, 1458, 1463, 1555
- Parfene, Constantin, 151, 281
- Parhon, Victor, 782, 1552
- Pas, Ion, 265, 271, 303, 467, 579, 809, 942, 1004, 1201, 1229, 1305, 1445, 1486, 1491, 1541
- Pascadi, Ion, 31, 69, 186, 197, 208, 224, 306, 322, 426, 536, 545, 622, 1127, 1225, 1266, 1483, 1541, 1567
- Pascal, Blaise, 95, 353, 759
- Pascu, Al., 957, 1251
- Pascu, Ștefan, 232, 255, 494, 830, 838, 987, 1117
- Páskándi, Géza, 323, 778, 842, 895, 1517
- Pasternak, Boris, 124, 261, 391, 450, 467, 519, 645, 1048, 1615
- Patrichi, Gina, 1499, 1567
- Paulhan, Jean, 102, 527, 1185
- Paustovski, Konstantin, 108, 1360
- Pavel, Constantin, 176, 217, 457, 589
- Pavel, Toma, 323, 1475, 1521
- Pavelcu, V., 176, 872
- Pavelescu, Cincinat, 943, 1038, 1223, 1473
- Pavelescu, Mircea, 1164, 1584
- Pavese, Cesare, 477, 580, 677, 904, 1091, 1411, 1546
- Pavlović, Miodrag, 1128, 1285, 1463
- Păcurariu, D., 9, 154, 644, 714, 735, 752, 763, 769, 1029, 1117, 1268, 1505
- Păruș, Marcel, 413, 951, 1570
- Pătrașcu, Horia, 43, 88, 176, 245
- Pătrășcanu, Lucrețiu, 93, 157, 199, 1347
- Păun, Octav, 84, 810
- Păunescu, Adrian, 8, 21, 23, 31, 47, 56, 92, 104, 110, 124, 130, 162, 163, 167, 177, 186, 187, 206, 207, 217, 225, 243, 269, 296, 304, 326, 337, 341, 347, 361, 362, 364, 365, 367, 423, 427, 431, 454, 479, 481, 502, 508, 519, 527, 550, 578, 588, 594, 613, 616, 627, 676, 632, 634, 687, 723, 732, 743, 745, 762, 776, 783, 784, 842, 861, 862, 873, 875, 881, 884, 899, 905, 959, 976, 977, 996, 1000, 1016, 1037, 1061, 1078, 1098, 1122, 1193, 1212, 1226, 1341, 1428, 1454, 1456, 1469, 1542
- Păun-Pincio, Ion, 25, 135

- Păcă, Teodor, 192, 193, 895, 1029, 1246, 1541
- Pârvan, Vasile, 305, 400, 690, 904, 1019, 1295, 1396, 1625
- Pârvescu, Gheorghe, 560, 1076
- Pârvu, N. D., 263, 539, 1607
- Pârvu, Sorin, 373, 651
- Pârvu, Ștefan, 957, 1164, 1212
- Peer, Andri, 896, 1088, 1176, 1384
- Peianov, Ioan, 132, 256, 1463, 1604
- Pele, Gheorghe, 1314, 1412
- Peltz, I., 153, 292, 464, 570, 1124, 1584
- Penciulescu, Radu, 146, 762, 1037, 1157, 1363, 1383, 1400, 1401, 1424, 1474, 1481, 1506
- Pere(t)z, Hertha, 108, 176, 212, 373, 524, 673, 996
- Perlea, Ionel, 649, 650
- Perpessicius (Panaitescu, Dumitru), 15, 52, 53, 69, 116, 119, 149, 206, 216, 312, 331, 345, 358, 379, 386, 430, 470, 581, 605, 653, 777, 782, 795, 843, 850, 874, 904, 958, 1001, 1003, 1021, 1062, 1064, 1130, 1132, 1169, 1228, 1238, 1246, 1265, 1306, 1336, 1342, 1416, 1474, 1490, 1505, 1523, 1543, 1570, 1608, 1612
- Perse, Saint-John, 287, 291, 429, 1247, 1444
- Pervain, Iosif
- Pervain, Iosif, 211, 402, 435, 780, 1030, 1275, 1528, 1549
- Petică, Ștefan, 69, 216, 261, 269, 518, 528, 843, 913, 919, 1036, 1133, 1570
- Petra, Maria, 390, 395, 1601
- Petrache, Ion, 19, 494, 578, 664, 990
- Petran, Iosif, 131, 1413, 1527
- Petrarca, Francesco, 71, 261, 390, 606, 844, 1181, 1252, 1269, 1324, 1504
- Petre, Luiza, 1300, 1435, 1592
- Petrescu, Camil, 46, 62, 118, 126, 138, 143, 148, 182, 206, 253, 267, 272, 300, 410, 453, 532, 533, 546, 587, 604, 658, 659, 663, 689, 737, 775, 792, 793, 818, 824, 848, 862, 866, 871, 881, 915, 925, 926, 932, 938, 943, 946, 968, 1016, 1025, 1044, 1082, 1114, 1151, 1155, 1161, 1166, 1207, 1242, 1249, 1292, 1317, 1336, 1355, 1369, 1424, 1434, 1446, 1487, 1547, 1570, 1573, 1578, 1580, 1586, 1603, 1612, 1629
- Petrescu, Cezar, 118, 182, 281, 464, 467, 475, 567, 677, 827, 883, 943, 976, 996, 1082, 1116, 1169, 1254, 1343, 1389, 1438, 1572, 1581
- Petrescu, Florin Mihai, 128, 353, 665, 841, 909, 971, 1172, 1176
- Petrescu, Ioana Em., 496, 1031
- Petrescu, Iulia, 368, 797
- Petrescu, Liviu, 20, 21, 28, 34, 44, 69, 170, 213, 217, 226, 242, 261, 402, 433, 445, 453, 454, 628, 662, 682, 738, 778, 855, 894, 992, 1009, 1030, 1080, 1177, 1336, 1527, 1564
- Petrescu, Radu, 137, 300, 359, 428, 436, 463, 549, 587, 590, 676, 805, 810, 851, 865, 984, 1005, 1048, 1077, 1303, 1466, 1475, 1577, 1588, 1623
- Petrișor, Marcel, 76, 168, 200, 279, 417, 432, 514, 532, 567, 604, 716, 857, 1057, 1167, 1290

- Petroveanu, Mihail, 56, 132, 166,
167, 186, 191, 218, 219, 281,
304, 313, 349, 366, 416, 444,
456, 457, 519, 525, 549, 562,
676, 699, 806, 825, 892, 953,
1004, 1077, 1137, 1197, 1204,
1231, 1273, 1282, 1467, 1480,
1519, 1577, 1625
- Petrovici, Dușan, 397, 673, 943, 991,
1178, 1591
- Petrovici, Ion, 207, 644, 801, 836,
842, 952, 1128
- Philippide, Alexandru, 36, 58, 63,
66, 84, 86, 108, 138, 150, 167,
174, 221, 267, 281, 282, 306,
310, 330, 332, 349, 354, 358,
386, 394, 400, 415, 426, 436,
452, 456, 457, 459-461, 473, 495,
499, 524, 545, 580, 634, 644,
651, 666, 729, 735, 753, 759,
788, 837, 838, 845, 872, 873,
888, 890, 963, 977, 981, 991,
1017, 1059, 1156, 1319, 1378,
1456
- Piaget, Jean, 1237, 1278, 1522, 1604
- Pillat, Dinu, 31, 44, 148, 314, 379,
448, 472, 661, 682, 741, 853,
996, 1000, 1009, 1129, 1181,
1265, 1340, 1491, 1613, 1614
- Pillat, Ion, 17, 108, 118, 287, 300,
386, 471, 475, 476, 481, 498,
548, 557, 570, 644, 650, 661,
668, 682, 696, 760, 851, 938,
980, 1027, 1045, 1096, 1169,
1215, 1267, 1437, 1445
- Pillat, Monica, 142, 798, 842, 1160,
1205, 1269, 1540, 1577, 1601
- Pindar, 338, 371
- Pingaud, Bernard, 1151, 1360, 1549
- Pinget, Robert, 673, 1168
- Pintea, Gabriela Maria, 138, 308,
812, 1547
- Pintean, Teodor, 497, 823
- Pinter, H., 819, 1495
- Pintilie, Lucian, 31, 41, 43, 86-88,
117, 176, 245, 254, 261, 275,
392, 431, 799, 1196, 1273, 1578
- Pintilie, Petre, 98, 191
- Pippidi, D. M., 321, 666, 742
- Pirandello, Luigi, 66, 162, 277, 571,
689, 1411
- Piru, Alexandru, 9, 17, 28, 34, 44,
53, 54, 59, 66, 67, 70, 71, 79, 86,
97, 99, 112, 120, 136, 137, 166,
180, 186, 191, 195, 196, 199,
210, 228, 250, 252, 257, 258,
259, 266, 302, 316, 320, 329,
368, 379, 380, 388, 398, 400,
408, 412, 430, 449, 452, 453,
472, 491, 492, 513, 519, 530,
531, 545, 550, 572, 573, 581,
599, 625, 640, 644, 647, 658,
676, 690, 699, 713, 735, 753,
755, 773, 810, 811, 836, 853,
854, 860, 873, 884, 897, 916,
944, 955, 960, 970, 978, 988,
1007, 1025, 1063, 1088, 1112,
1116, 1129, 1148, 1153, 1159,
1184, 1205, 1223, 1245, 1250,
1265, 1283, 1322, 1323, 1336,
1353, 1380, 1394, 1422, 1427,
1446, 1474, 1498, 1524, 1547,
1562, 1577, 1587, 1589, 1611
- Pituț, Gh.
- Pituț, Gheorghe, 8, 82, 129, 213,
243, 248, 256, 262, 306, 368,
381, 406, 417, 429, 449, 479,
508, 512, 570, 598, 600, 648,
656, 728, 749, 781, 851, 942,
1027, 1056, 1282, 1339, 1422,
1559
- Platon, 188, 210
- Platon, Gh., 232, 353
- Platon, Maria, 353, 1015

Plavka, Andrej, 223, 238
 Plămădeală, Leonida, 583, 590, 763,
 805, 840, 851, 1005
 Pleșea, Gabriel, 1183, 1321
 Poantă, Petru, 255, 391, 435, 490,
 528, 550, 587, 666, 682, 817,
 922, 923, 939, 973, 1009, 1147,
 1155, 1177, 1189, 1248, 1312,
 1326, 1463, 1480, 1591, 1603,
 1618
 Podgoreanu, Traian, 1488, 1605
 Podină, S., 28, 72, 203, 308, 1082
 Podoleanu, Elena, 1208, 1310
 Poe, Edgar Allan, 303, 363, 414,
 429, 860, 1052, 1168, 1236,
 1486, 1486
 Poghirc, Cicero, 137, 569, 1029
 Polevoi, Boris, 1271, 1338
 Pompidou, Georges, 464, 730, 747,
 748, 759, 769, 1372
 Ponge, Francis, 678, 918, 1110, 1181
 Pop Reteganul, Ion, 516, 815
 Pop, Augustin Z. N., 24, 34, 114,
 153, 154, 228, 266, 375, 384,
 536, 655, 889, 1044, 1435
 Pop, Ion, 9, 34, 141, 142, 153, 167,
 170, 217, 248, 255, 260, 269,
 391, 295, 392, 406, 408, 433,
 434, 447, 490, 516, 528, 550,
 571, 601, 609, 666, 668, 669,
 680, 738, 815, 816, 855, 939,
 947, 1068, 1111, 1115, 1133,
 1177, 1207, 1219, 1221, 1244,
 1247, 1312, 1313, 1325, 1326,
 1361, 1381, 1463, 1480, 1519,
 1526, 1548, 1549, 1583, 1591,
 1603, 1619
 Pop, Ionel, 44, 569
 Pop, Iuliana, 66, 218, 329, 590
 Pop, Sânziana, 11, 88, 111, 162, 175,
 179, 222, 260, 307, 461, 634,
 653, 722, 756, 1050, 1082, 1234,
 1466, 1467
 Pop, Simion, 164, 225, 226
 Pop, Traian, 136, 1178, 1593
 Popa Argeșanu, Ion, 1043, 1166
 Popa, Claudiu, 691, 1075
 Popa, Dumitru Radu, 381, 574, 654,
 790, 923, 1432, 1463, 1587
 Popa, George, 21, 45, 142, 191, 375,
 396, 569, 760, 860, 995, 1037
 Popa, Grigore, 192, 267, 817, 1066
 Popa, Ion, 15, 174, 457, 828, 833,
 982, 992, 1043, 1082, 1114,
 1166, 1181, 1330
 Popa, M., 221, 260
 Popa, Marian, 50, 65, 165, 221, 251,
 358, 453, 658, 1451, 1495, 1531,
 1551, 1564, 1568, 1576, 1586
 Popa, Mircea, 79, 112, 245, 250,
 261, 421, 606, 663, 918, 992,
 1005, 1052, 1103, 1227, 1307,
 1382, 1396, 1428, 1548, 1588,
 1600
 Popa, V. D., 112, 1584
 Popa, Vasko, 1285, 1360, 1526
 Popa, Victor Ion, 15, 828, 982
 Popel, Corneliu, 261, 639, 1290
 Popescu Marin, Magdalena, 805,
 1472
 Popescu, Adrian, 255, 381, 572, 574,
 609, 655, 666, 749, 939, 947,
 1116, 1248, 1464, 1480, 1603
 Popescu, Alexandru, 133, 776
 Popescu, Dumitru Radu, 11, 44, 48,
 64, 76, 97, 83, 139, 143, 144,
 154, 162, 169, 170, 177, 199,
 217, 225, 239, 245, 255, 260,
 293, 353, 369, 370, 379, 387,
 392, 433, 478, 495, 499, 529,
 555, 592, 601, 627, 631, 666,
 688, 731, 775, 776, 792, 799,
 804, 818, 819, 855, 862, 872,

- 912, 925, 977, 1067, 1071, 1082,
1090, 1231, 1282, 1327, 1424,
1428, 1481, 1512, 1569
- Popescu, Dumitru, 241, 540, 1276
- Popescu, Florentin, 112, 451, 797,
816, 910, 1194, 1310, 1624
- Popescu, Horea, 64, 146, 632
- Popescu, Ioana, 8, 430, 598, 1192
- Popescu, Ion, 353, 536
- Popescu, Magdalena, 8, 189, 301,
343, 366, 469, 598, 642, 735,
805, 1472, 1587
- Popescu, Mariana-Ligia, 656, 1593
- Popescu, Niculai, 472, 878
- Popescu, Paul, 563, 713
- Popescu, Petru, 11, 69, 73, 77, 80,
85, 115, 144, 147, 152, 162, 169,
175, 176, 190, 199, 209, 216,
220, 226, 245, 260, 281, 283,
292, 293, 302, 306, 329, 360,
381, 395, 406, 414, 416, 417,
419, 431, 439, 444, 454, 472,
474, 492, 507, 520, 545, 549,
565, 582, 587, 589, 593, 600,
657, 662, 685, 697, 699, 766,
781, 805, 813, 823, 825, 843,
904, 948, 954, 969, 987, 1053,
1079, 1144, 1183, 1190, 1192,
1199, 1212, 1235, 1246, 1258,
1300, 1321, 1333, 1357, 1381,
1424, 1439, 1480, 1481, 1486,
1509, 1520, 1577, 1596, 1604,
1605, 1606
- Popescu, Radu, 143, 339, 603, 818,
948, 1082, 1094, 1130, 1363,
1481, 1569, 1577
- Popescu, Ștefan, 192, 306, 659,
1535, 1541, 1609, 1624
- Popescu, Titu, 170, 672, 918, 1604
- Popescu, Tudor, 638, 753, 952
- Popescu-Gogan, Petre, 1245, 1413
- Popescu-Negură, Al., 397, 943
- Popișteanu, Cristian, 730, 768, 1201
- Popović, Nebojša, 828, 1630
- Popovici, Alecu, 43, 66, 146, 200,
288, 375, 458, 478, 499, 591,
651, 742, 775, 776, 820, 996,
1138, 1157, 1231, 1252, 1291,
1384, 1429, 1534, 1578
- Popovici, Dimitrie, 34, 137, 154,
267, 464, 566, 854, 1036, 1063,
1116, 1132, 1162, 1338, 1445
- Popovici, Ileana, 143, 276, 1334,
1383, 1483, 1622
- Popovici, Ion, 114, 792, 925
- Popovici, Jiva, 673, 1103, 1181,
1607
- Popovici, Silvia, 684, 744
- Popovici, Titus, 47, 52, 67, 69, 83,
108, 127, 145, 159, 216, 240,
379, 436, 454, 500, 505, 540,
732, 827, 842, 912, 934, 983,
1034, 1488, 1530, 1538, 1562,
1569, 1575, 1577, 1581
- Pora, Eugen, 1119, 1467
- Porumbacu, Veronica, 92, 153, 244,
300, 301, 386, 395, 398, 432,
521, 565, 584, 605, 626, 637,
653, 696, 755, 766, 783, 991,
1000, 1091, 1100, 1114, 1176,
1189, 1236, 1247, 1285, 1301,
1342, 1400, 1487, 1489, 1512,
1528, 1541, 1588, 1628, 1629
- Porumbescu, Marin, 148, 323, 1139,
1574
- Porumboiu, Veronel, 414, 693
- Postelnicu, Ioana, 226, 304, 397,
447, 658, 996, 1049, 1112, 1227
- Postelnicu, Sorin, 1231
- Potopin, Ion, 59, 795, 1022, 1174,
1607
- Potra, Florian, 138, 1072, 1185,
1476, 1531
- Poulet, G., 1327, 1521

Pound, Ezra, 104, 256, 677, 678,
901, 1120, 1440, 1467
Prangati, Elena Cătălina, 113, 370,
390, 524, 574, 654
Precup, Ieronim, 1009, 1480
Preda, Marin, 10, 11, 13, 14, 26, 48,
69, 72, 78, 83, 85, 87, 88, 90,
107, 115, 124, 162, 165, 174,
177, 179, 183, 216, 247, 251,
252, 260, 284, 293, 298, 299,
344, 355, 356, 377, 379, 421,
453, 454, 458, 478, 495, 499,
507, 511, 519, 571, 591, 594,
613, 616, 618, 633, 652, 653,
683, 711, 713, 723, 731, 743,
744, 761, 766, 783, 796, 799,
818, 822, 827, 842, 860, 861,
862, 881, 887, 896, 899, 905,
906, 931, 934, 957, 976, 977,
990, 996, 1016, 1037, 1045,
1048, 1049, 1067, 1078, 1096,
1120, 1130, 1138, 1151, 1158,
1193, 1194, 1210, 1227, 1231,
1232, 1233, 1249, 1252, 1253,
1272, 1281, 1282, 1286, 1291,
1300, 1353, 1368, 1384, 1397,
1401, 1424, 1425, 1426, 1428,
1434, 1435, 1459, 1494, 1501,
1512, 1514, 1534, 1543, 1553,
1569, 1589, 1615, 1616, 1618
Preda, Mira, 794, 977
Preda, Tea, 813, 1526
Prelipceanu, Nicolae, 30, 255, 528,
756, 875, 900, 904, 939, 947,
1154, 1155, 1219, 1227, 1287,
1313, 1382, 1548, 1576, 1583,
1624
Preoteasa, Grigore, 199, 216
Prévert, Jacques, 842, 797
Pricop, Constantin, 572, 574, 626
Propp, V. I., 939, 1092

Protopopescu, Alexandru, 147, 149,
278, 412, 555, 658, 690, 693,
821, 949, 1074, 1193, 1323,
1335, 1401, 1424, 1484, 1486,
1622
Proust, Marcel, 206, 218, 587, 779,
861, 942, 956, 1367
Prundea, A. C., 414, 822
Prut, Constantin, 1069, 1398
Pruteanu, George, 106, 329, 438,
625, 782, 795, 805, 976, 1033,
1157, 1290
Puiu, Enache, 279, 556
Purcaru, Ilie, 292, 332, 336, 649,
700, 1225, 1314
Puslojić, Adam, 132, 539, 828, 904,
991, 1028, 1128, 1285, 1317,
1360, 1367, 1395, 1629

Q

Quasimodo, Salvatore, 91, 580, 918,
1411
Queneau, Raymond, 289, 306

R

Rachici, Dim., 234, 262, 467, 494,
512, 673, 773, 943, 1154, 1360,
1466
Racine, Jean, 239, 322, 323, 537,
581, 689, 699, 912, 976, 1522
Radina, Mircea, 414, 560, 822, 1076,
1194, 1486
Radovici, Natalia, 742, 879
Radu, Constantin, 655, 656, 675
Radu, George, 693, 799, 820, 951
Radu, I., 768, 1574
Radu, Olimpia, 528, 1176, 1312,
1603, 1619
Radu, Rodica, 211, 234, 474
Rahoveanu, Ion, 580, 664, 1268,
1486, 1497

- Raicu, Al., 191, 299, 379, 447, 539, 915, 984, 1003, 1022, 1084, 1107, 1125, 1146, 1200, 1202, 1219, 1241, 1260, 1280, 1354, 1376, 1391, 1410, 1499, 1541, 1559
- Raicu, Lucian, 8, 33, 42, 43, 96, 108, 162, 177, 218, 239, 311, 330, 440, 489, 511, 570, 598, 623, 641, 651, 711, 733, 752, 771, 791, 834, 851, 871, 895, 914, 924, 968, 985, 996, 1005, 1024, 1087, 1094, 1109, 1126, 1150, 1168, 1203, 1209, 1221, 1243, 1263, 1270, 1271, 1281, 1336, 1356, 1378, 1393, 1412, 1414, 1500, 1513, 1519, 1520, 1542, 1561, 1582, 1626
- Rajkov, Svetomir, 828, 1629
- Ralea, Catinca, 813, 829, 902
- Ralea, Mihai, 69, 90, 156, 164, 165, 386, 537, 546, 582, 597, 622, 1076, 1184, 1352, 1436, 1608
- Ranetti, G., 200, 833
- Rareș, Ana-Maria, 284, 281, 823
- Rațiu, Iuliu, 521, 1037, 1224
- Raymond, Marcel, 972, 1291, 1381, 1505, 1553
- Rădoi, Marin, 425, 968, 1280, 1497
- Rădulescu, Adrian, 147, 364, 875, 1175
- Rădulescu, Banu, 332, 375, 451, 560, 694, 1005, 1075, 1624
- Rădulescu, Dorina, 447, 819, 1429, 1513, 1573
- Rădulescu, Ermil, 522, 657, 794, 1337, 1598
- Rădulescu, Ilie, 133, 872
- Rădulescu, Ion Heliade, 89, 1063, 1184, 1283
- Rădulescu, Neagu, 122, 203, 216, 310, 330, 346, 613, 1124, 1382, 1438, 1531, 1553, 1577, 1583, 1613
- Rădulescu-Lemnaru, N., 572, 1026, 1150
- Rădulescu-Motru, C., 712, 1044, 1352
- Rău, Aurel, 30, 45, 139, 291, 376, 385, 392, 408, 548, 590, 605, 627, 679, 718, 814, 895, 1001, 1114, 1186, 1327, 1338, 1445, 1452, 1569
- Râpeanu, Valeriu, 24, 130, 174, 197, 204, 436, 463, 469, 499, 540, 573, 576, 590, 712, 741, 742, 753, 774, 787, 898, 954, 1055, 1093, 1127, 1139, 1176, 1227, 1228, 1249, 1334, 1336, 1358, 1359, 1430, 1481, 1500, 1531, 1533, 1569, 1584
- Rebreanu, Dan, 304, 371, 918, 1009, 1030, 1091
- Rebreanu, Liviu, 15, 19, 83, 86, 100, 118, 125, 229, 246, 251, 261, 293, 297, 311, 335, 363, 379, 384, 408, 419, 428, 434, 453, 454, 495, 504, 596, 624, 629, 646, 651, 658, 663, 695, 702, 736, 742, 744, 755, 763, 783, 822, 827, 848, 854, 855, 866, 881, 906, 947, 969, 975, 1044, 1064, 1073, 1074, 1082, 1084, 1103, 1133, 1162, 1223, 1231, 1273, 1292, 1336, 1138, 1184, 1233, 1249, 1285, 1336, 1344, 1352, 1384, 1418, 1424, 1428, 1437, 1446, 1463, 1476, 1477, 1556, 1564, 1612, 1614
- Rebreanu, Puia Florica, 1478, 1480
- Regman, Cornel, 43, 57, 58, 147, 171, 172, 278, 414, 556, 573, 715, 822, 1108, 1093, 1121, 1129, 1203, 1239, 1314, 1354,

- 1361, 1466, 1467, 1475, 1484,
1485, 1513, 1533, 1576, 1586,
1592, 1593, 1623
- Regwald, Richard, 111, 179
- Reichmann, Sebastian, 84, 1593
- Renard, Jean-Claude, 229, 1444
- Reu, Traian, 149, 429, 454, 696,
952, 1040
- Reverdy, Pierre, 230, 1463
- Ricus, George, 1129, 1155
- Rilke, Rainer Maria, 29, 121, 128,
306, 386, 476, 499, 513, 628,
651, 766, 974, 1065, 1157, 1181,
1210, 1236, 1249, 1261, 1498,
1526
- Robeanu, Horia, 382, 1591
- Robée-Grillet, Alain, 1190
- Robée-Grillet, Alain, 570, 805, 1190
- Robescu, Marius, 124, 471, 494,
719, 753, 848, 891, 897, 990,
1260, 1378, 1411
- Rogoz, Adrian, 638, 1092
- Rogoz, Georgiana Viorica, 1273,
1393, 1488
- Rojdestvenski, Robert, 53, 1541
- Roll, Ștefan (Stephan), 217, 286,
521, 568, 650, 696, 903, 913,
977, 1029, 1111, 1269
- Roll, Teofil, 60, 86
- Rolland, Romain, 251, 279, 401,
467, 578, 951, 1183
- Roman, Andrei, 1199, 1625
- Roman, Carol, 263, 1471, 1608
- Roman, Ion, 69, 398, 497, 678,
1115, 1475
- Roman, Radu Anton, 1164, 1297
- Romanescu, Ioanid, 121, 183, 323,
375, 439, 782, 995, 1156, 1250,
1533
- Rosetti, Al., 34, 37, 54, 90, 251, 502,
831, 853, 884, 1096, 1166, 1247,
1252, 1262, 1268, 1361, 1368,
1394, 1404, 1427, 1547, 1560
- Roșca, D. D., 213, 299, 507, 603,
629, 654, 1075
- Roșu, Dona, 822, 1486
- Rotaru, Dan, 114, 132, 155, 382,
447, 535, 664, 1043, 1592
- Rotaru, Maria, 639, 844
- Rotaru, Nicolae, 414, 1624
- Rousselot, Jean, 128, 535, 1090,
1463
- Rousset, Jean, 39, 838, 856
- Roy, Jules, 85, 107, 156
- Rubens, Peter Paul, 41, 1298
- Ruchet-Cuendet, Simone, 896, 1087
- Rudeanu, Alexei, 111, 131, 421,
1139
- Ruja, Alexandru, 539, 673, 938,
1317
- Runcanu, Marcel, 256, 572, 609,
655, 939, 1313, 1463
- Rusan, Romulus, 130, 630, 703,
1000, 1061, 1311, 1461
- Ruse, Ion, 653, 873, 1033, 1171,
1587
- Russell, Bertrand, 176, 192, 218,
369, 399, 540, 673
- Russo, Alecu, 104, 219, 456, 722
- Russu Șirianu, Vintilă, 420, 858,
1047, 1502
- Rusu, Andrei, 368, 666
- Rusu, Liviu, 110, 118, 182, 191,
198, 220, 235, 306, 353, 457,
545, 673, 839, 950, 1051, 1147,
1227, 1275, 1338, 1355, 1445
- Rusu, M. N., 10, 28, 50, 158, 221,
292, 336, 359, 423, 463, 595,
637, 788, 789, 922, 988, 1237,
1257, 1277, 1348, 1374, 1388,
1406, 1516, 1539, 1576
- Ruxăndoiu, Pavel, 458, 461, 703,
717, 1285

S

- Saba, Umberto, 355, 918, 1066,
1134, 1411, 1477
- Sabin, Mihail, 121, 183, 433, 664,
796, 854, 909, 1054, 1137, 1227,
1309, 1367, 1601
- Sadoveanu, Ion Marin, 75, 76, 1534
- Sadoveanu, Mihail, 58, 89, 190, 216,
223, 236, 246, 269, 319, 351,
363, 408, 419, 448, 457, 490,
518, 586, 591, 642, 658, 660,
684, 692, 702, 776, 833, 848,
849, 981, 1027, 1042, 1075,
1082, 1095, 1102, 1120, 1138,
1142, 1146, 1196, 1198, 1200,
1215, 1267, 1273, 1283, 1291,
1292, 1302, 1304, 1305, 1306,
1339, 1346, 1347, 1348, 1352,
1353, 1360, 1362, 1367, 1371,
1428, 1436, 1523, 1573, 1581,
1612
- Sadoveanu, Profira, 246, 419, 842,
981, 1077, 1346
- Sadoveanu, Teodora, 507, 877, 972
- Sadoveanu, Vasile, 202, 490, 642,
1375
- Sahia, Alexandru, 467, 521, 649,
983, 1550
- Saizescu, Geo, 631, 800, 1577, 1621
- Sala, Marius, 569, 803
- Salem, H., 591, 689
- Sanda, George, 130, 972, 1512
- Sandburg, Carl, 80, 546, 766, 1551
- Sandu-Aldea, Constantin, 32, 98,
191, 192, 833, 1049
- Sanielevici, H., 692, 722
- Saroyan, William, 507, 1060, 1571
- Sarraute, Nathalie, 240, 779, 805
- Sartre, Jean-Paul, 200, 396, 458,
502, 514, 547, 759, 779, 732,
758, 805, 992, 1108, 1065, 1147,
1156, 1167, 1300, 1319, 1321,
1322, 1333, 1432
- Sasu, Aurel, 40, 199, 513, 516, 666,
779, 918, 943, 948, 1155, 1177,
1227, 1286, 1382, 1527, 1549,
1583
- Sava, Ion, 818, 1424
- Sava, Valerian, 125, 934, 1458
- Savin, Viorel, 440, 742, 861
- Savonea, Vasile, 1298
- Savu, Al. Gh., 842, 1347
- Savu, Andrei, 1079, 1167, 1212,
1491, 1592, 1628
- Săbăreanu, Constantin, 19, 844
- Sălăgean, Sergiu, 219, 1411
- Sălăjan, Doina, 519, 536, 882, 934,
990, 1541
- Sălăjan, Vasile, 574, 1115, 1528
- Sălceanu, Grigore, 556, 776
- Sălcudeanu, Petre, 48, 80, 103, 168,
231, 303, 346, 369, 435, 452,
466, 493, 626, 645, 715, 722,
729, 751, 776, 917, 961, 992,
1181, 1254, 1268
- Sălișteanu, Ion, 1383, 1430
- Săndulescu, Al., 9, 18, 34, 35, 99,
185, 250, 379, 430, 439, 472,
918, 1598
- Săraru, Dinu, 235, 277, 437, 554,
689, 898, 1061, 1130, 1358,
1573, 1577
- Săseanu, Janeta, 546, 812
- Săvulescu, Aura Matei, 574, 654,
1163, 1297
- Sângeorzan, Zaharia, 21, 42, 65, 86,
107, 164, 176, 199, 217, 239,
306, 328, 353, 373, 395, 426,
453, 457, 490, 498, 523, 531,
570, 581, 589, 611, 628, 631,
650, 713, 722, 739, 741, 760,
782, 841, 860, 881, 895, 901,
904, 931, 932, 955, 956, 975,

- 995, 1009, 1016, 1036, 1137,
 1170, 1209, 1227, 1251, 1270,
 1282, 1378, 1382, 1384, 1400,
 1435, 1451, 1548, 1553, 1562,
 1570, 1576, 1592
 Sân-Petru, Paul, 798, 1428
 Sântimbreanu, Mircea, 130, 358,
 483, 540, 675, 753, 848, 1054
 Sârbu, Alexandrina, 130, 521
 Sârbu, Constantin, 105, 1287
 Sârbu, Cristian, 212, 1043
 Sârbu, Eva, 1383, 1397, 1506
 Sârbu, I. D., 172, 612, 776, 1072,
 1231, 1429, 1576, 1584, 1622
 Sârbu, I., 722, 996, 1036, 1119
 Sârbu, Viorel, 1178, 1603
 Sârbulescu, Emil, 813, 934, 1186
 Sbârcea, George, 161, 222, 445, 465,
 577, 589, 1531
 Scarfe, Francis, 584, 1504
 Scărlătescu, Doru, 438, 1036
 Scherg, Georg, 226, 447, 759, 1447
 Schileru, Eugen, 578, 1363, 1380
 Schuster, Paul, 382, 1510
 Scorobete, Miron, 367, 495, 1080
 Scridon, Gavril, 210, 86, 545, 857
 Scurtu, Ion, 98, 814
 Sebastian, Mihail, 143, 292, 567,
 638, 644, 651, 725, 820, 1082,
 1114, 1521
 Seche, Luiza, 675, 1183
 Seciu, Valeria, 1567, 1621
 Secrețeanu, Leonida, 79, 129, 385
 Segărceanu, Ion, 355, 1007, 1170,
 1374, 1534
 Seghers, Pierre, 224, 1397
 Selejan, Radu, 447, 1575
 Serebreanu, Ion, 259, 423
 Serghi, Cella, 244, 397, 464, 1263
 Sernet, Claude, 612, 913, 1472
 Servien, Pius, 547, 860
 Sevastos, Mihail, 887, 902, 1025
 Sever, Alexandru, 419, 991, 1342,
 1489
 Sfârlea, Lidia, 590, 1317
 Sfetca, Petru, 133, 263, 267, 347,
 943, 1059, 1181, 1317, 1395,
 1608
 Shakespeare, William, 40, 60, 63,
 86, 93, 103, 153, 169, 193, 214,
 267, 306, 310, 323, 335, 339,
 372, 386, 410, 499, 539, 545,
 590, 612, 645, 659, 683, 742,
 762, 844, 912, 944, 949, 974,
 996, 1047, 1066, 1090, 1154,
 1155, 1185, 1236, 1293, 1329,
 1368, 1383, 1400, 1441, 1460,
 1474, 1478, 1484, 1534, 1553,
 1578, 1579, 1608
 Shaw, G. B., 102, 139, 783, 1231,
 1384
 Sidorov, Evgheni, 496, 900, 1563
 Sidorovici, George, 664, 1466
 Silvestru, Valentin, 8, 316, 469, 598,
 621, 1519, 1584, 1599
 Sima, Felix, 111, 179
 Simache, N. I., 207, 790, 924, 988
 Simion, Eugen, 3, 81, 182, 185, 198,
 207, 224, 243, 296, 322, 341,
 365, 379, 427, 449, 468, 479,
 489, 510, 570, 573, 581, 591,
 602, 633, 640, 652, 698, 722,
 723, 744, 761, 783, 842, 863,
 868, 882, 905, 930, 943, 958,
 978, 997, 1017, 1038, 1053,
 1097, 1120, 1138, 1158, 1211,
 1235, 1254, 1293, 1368, 1369,
 1385, 1402, 1426, 1515, 1576,
 1607, 1612, 1689
 Simion, Pop, 11, 85, 164, 201, 225,
 242, 245, 304, 323, 347, 369,
 433, 447, 494, 505, 515, 606,
 703, 715, 729, 842, 854, 861,
 905, 918, 1000, 1106, 1155,
 1216, 1361, 1541, 1569

Simion, Vladimir, 1342, 1625, 1628
 Simionescu, Mircea Horia, 11, 43,
 55, 83, 94, 131, 199, 204, 217,
 260, 263, 348, 398, 480, 530,
 549, 587, 676, 741, 753, 791,
 809, 810, 901, 924, 1079, 1241,
 1242, 1276, 1316, 1340, 1361,
 1520, 1531, 1541, 1568, 1577,
 1609
 Simon, Vladimir, 953, 1628
 Simonescu, Dan, 350, 455, 482, 859,
 1142, 1169
 Simu, Octavian, 433, 1212, 1284
 Sin, Mihai, 639, 876
 Sivetidis, Victor, 572, 853
 Slavici, Ion, 70, 82, 86, 119, 130,
 173, 194, 440, 454, 603, 656,
 714, 751, 811, 822, 824, 844,
 992, 1008, 1053, 1058, 1177,
 1184, 1210, 1250, 1344, 1463,
 1477, 1562
 Smeu, Grigore, 208, 270, 631, 657,
 1378
 Södergran, Edith, 103, 369
 Solacolu, Barbu, 343, 513, 827, 955,
 1491
 Solomon, Dumitru, 146, 277, 555,
 776, 820, 874, 1335, 1524
 Solomon, Petre, 139, 281, 303, 514,
 605, 698, 842, 952, 1093
 Sommer, Radu, 113, 197
 Sorbul, Mihail, 375, 384, 554, 685,
 743, 1133, 1134, 1231
 Sorescu, George, 856, 917, 1030,
 1376, 1598
 Sorescu, Marin, 41, 64, 71, 83, 101,
 104, 124, 126, 144, 146, 162,
 215, 228, 243, 254, 262, 269,
 277, 329, 330, 450, 459, 460,
 479, 502, 519, 521, 526, 536,
 539, 545, 570, 594, 616, 630,
 633, 653, 664, 672, 676, 686,
 700, 714, 724, 737, 741, 744,
 754, 757, 762, 771, 784, 798,
 810, 828, 834, 841, 844, 864,
 883, 884, 887, 900, 903, 930,
 943, 948, 950, 960, 968, 976,
 978, 996, 1000, 1009, 1012,
 1019, 1028, 1038, 1048, 1054,
 1063, 1080, 1122, 1128, 1134,
 1140, 1174, 1181, 1188, 1189,
 1219, 1235, 1237, 1294, 1313,
 1315, 1335, 1341, 1370, 1396,
 1402, 1403, 1414, 1426, 1427,
 1440, 1452, 1506, 1520, 1576,
 1579, 1586, 1619
 Sorescu, Roxana, 302, 874, 989,
 1224
 Sorianu, Vlad, 199, 226, 473, 796,
 1053
 Spânu, Petruța, 396, 537
 Speranția, Eugeniu, 547, 1380
 Spirescu, Nicolae, 1398, 1506
 Sprințeroiu, Gh., 155, 914
 Stahl, H. H., 712, 887, 1081
 Stahl, Henriette Yvonne, 304, 310,
 439, 539, 705, 854, 1059, 1113,
 1153, 1238, 1284
 Staicu, Beatrice, 146, 412
 Stan, Elena, 34, 81, 129
 Stanca, Horia, 1064
 Stanca, Radu, 171, 177, 246, 324,
 330, 387, 513, 519, 607, 632,
 943, 1063, 1069, 1108, 1205,
 1277, 1327, 1604
 Stancu, Dumitru, 52, 116, 693, 1273
 Stancu, Horia, 659, 1028, 1548
 Stancu, Zaharia, 10, 11, 22, 40, 41,
 44, 45, 48, 76, 83, 84, 90, 92,
 118, 142, 150, 199, 209, 216,
 223, 229, 237, 239, 241, 251,
 261, 331, 352, 361, 379, 392,
 398, 440, 454, 467, 505, 548,
 578, 579, 580, 630, 643, 649,

- 652, 655, 731, 733, 748, 749,
759, 765, 827, 838, 842, 856,
857, 867, 888, 896, 903, 911,
912, 931, 953, 975, 1000, 1010,
1013, 1018, 1022, 1037, 1039,
1049, 1067, 1082, 1094, 1103,
1106, 1114, 1117, 1123, 1130,
1143, 1146, 1158, 1159, 1176,
1214, 1215, 1227, 1229, 1238,
1243, 1249, 1252, 1257, 1268,
1278, 1279, 1288, 1291, 1304,
1311, 1316, 1322, 1323, 1339,
1353, 1381, 1391, 1398, 1403,
1424, 1431, 1434, 1439, 1488,
1494, 1503, 1504, 1512, 1519,
1534, 1535, 1540, 1541, 1543,
1544, 1559, 1561, 1569, 1577,
1581, 1588, 1601, 1603, 1630
- Starobinski, Jean, 39, 173, 1384,
1521
- Stati, Sorin, 569, 934, 1257, 1507,
1551
- Stavri, A., 379, 834
- Stănescu, Constantin, 29, 51, 65, 73,
76, 183, 205, 217, 222, 313, 359,
382, 445, 463, 504, 576, 593,
728, 754, 768, 791, 848, 866,
983, 1002, 1021, 1083, 1106,
1217, 1239, 1259, 1351, 1384,
1407, 1416, 1517
- Stănescu, Heinz, 885, 902, 1270,
1275, 1572
- Stănescu, Mihai, 180, 830, 1494
- Stănescu, Nichita, 8, 40, 44, 50, 69,
83, 85, 88, 110, 115, 129, 132,
162, 167, 169, 170, 187, 200,
210, 216, 217, 222, 250, 255,
262, 269, 288, 307, 324, 326,
340, 353, 354, 368, 382, 385,
387, 440, 416, 423, 433, 440,
454, 479, 493, 495, 516, 519,
539, 559, 592, 595, 598, 615,
- 621, 635, 643, 676, 705, 727,
737, 749, 768, 826, 828, 872, 884,
899, 906, 910, 942, 1012, 1014,
1028, 1042, 1056, 1090, 1093,
1098, 1107, 1119, 1134, 1138,
1143, 1150, 1211, 1214, 1222,
1230, 1231, 1238, 1246, 1255,
1256, 1261, 1267, 1288, 1291,
1316, 1319, 1331, 1335, 1339,
1341, 1353, 1365, 1376, 1391,
1398, 1412, 1424, 1428, 1434,
1452, 1494, 1499, 1506, 1512,
1519, 1535, 1541, 1576, 1586,
1589, 1607, 1615
- Stătescu, Ștefan, 794, 1219
- Stefan, Jude, 229, 1548
- Steinhardt, N., 797, 1066
- Stelaru, D., 840, 1317
- Stelaru, Dimitrie, 30, 128, 212, 215,
494, 623, 724, 737, 756, 773,
821, 838, 840, 860, 949, 1110,
1131, 1202, 1254, 1317, 1359,
1526, 1535, 1562, 1577, 1625
- Stelea, Ecaterina, 80, 192, 467
- Stere, Constantin, 16, 419, 1604
- Stere, Ernest, 742, 1036
- Steriade, Mihail, 238, 252, 304
- Sterian, Margareta, 101, 212, 566,
647, 842
- Stevens, Wallace, 459, 1117, 1247,
1428, 1467
- Stoe, Nicolae, 129, 233, 347, 387,
512, 794, 1359, 1598
- Stoenescu, George Virgil, 218, 307,
330, 440, 458, 555, 590, 723,
776, 1098, 1566
- Stoenescu, Ștefan, 212, 452, 459,
917, 1090, 1117, 1467
- Stoian, Mihai, 83, 302, 471, 628,
700, 715, 1146, 1165
- Stoian, Niculae, 27, 466, 473, 578,
637, 823, 1014, 1216

- Stoian, Ștefan, 367, 1058
 Stoianovici, T. A., 1609
 Stoica, Octavian, 19, 615
 Stoica, Petre, 65, 95, 212, 262, 369,
 401, 520, 614, 624, 722, 752,
 775, 779, 781, 797, 842, 918,
 933, 957, 975, 1059, 1068, 1113,
 1128, 1145, 1157, 1179, 1226,
 1246, 1249, 1285, 1291, 1376,
 1422, 1476, 1520, 1541, 1565,
 1568, 1588
 Stoica, Traian, 43, 66, 86, 108, 200,
 218, 306, 354, 440, 458, 478,
 499, 590, 632, 696, 722, 742,
 782, 842, 861, 904, 948, 957,
 976, 996, 1079, 1096, 1210,
 1252, 1429, 1570, 1626
 Stoicescu, Marius, 854, 1005, 1009,
 1284
 Stoicescu, Nicolae, 448, 467
 Stoichiță, Alexandru, 1177, 1591,
 1604
 Stoiciu, Constantin, 8, 321, 469, 598,
 639, 751, 1511, 1552
 Storch, Franz, 162, 603
 Strat, Yvonne, 209, 735
 Strava, Valentin, 567, 780
 Streinu, Vladimir, 9, 34, 44, 45, 65,
 80, 83, 129, 138, 235, 267, 332,
 362, 379, 451, 508, 517, 546,
 651, 757, 758, 872, 898, 921,
 930, 968, 1009, 1040, 1053,
 1073, 1110, 1132, 1133, 1190,
 1210, 1285, 1291, 1294, 1295,
 1336, 1371, 1376, 1425, 1431,
 1497, 1498, 1504, 1506, 1512,
 1526, 1541, 1557, 1561, 1577,
 1584, 1594, 1598, 1605, 1611,
 1614, 1618, 1627
 Strihan, Andrei, 1269, 1506, 1577
 Stroe, Aurel, 147, 190, 308, 775
 Stroescu, Sabina Cornelia, 345, 568
 Stroia, Gheorghe, 262, 517, 703
 Sturdza Bulandra, Lucia, 440, 480,
 688, 1331, 1496
 Sturzu, Corneliu, 22, 78, 129, 639,
 727, 775, 872, 1119, 1139, 1334,
 1367, 1394, 1548, 1570, 1603
 Suardiaz, Luis Rivera, 223, 237
 Suchianu, D. I., 126, 127, 150, 624,
 631, 821, 937, 985, 1122, 1196,
 1240, 1462, 1464, 1531, 1567,
 1610
 Suciu, Gheorghe, 755, 1504
 Suciu, I. D., 133, 1608
 Sue, Eugène, 546, 937
 Sundman, Per Olof, 664, 1029
 Suru, George, 539, 773, 943, 1116,
 1181, 1607
 Surupăceanu, Călin, 377, 1263, 1286
 Sütő, András, 226, 354, 375, 436,
 540, 590, 722, 799, 995, 1219,
 1460, 1518, 1567
 Svevo, Italo, 529, 1414, 1563
 Swift, Jonathan, 136, 283, 1185,
 1240, 1269, 1289, 1541, 1563
 Sylvestre, Pierre, 1255
 Szász, János, 508, 603, 777, 829,
 865, 1020, 1028, 1146, 1219,
 1509, 1541
 Székely, Iános, 226, 411, 1216
 Szemlér, Ferenc, 937, 1000, 1008,
 1219, 1272, 1337, 1571, 1581
 Szilágyi, Domokos, 423, 865
 Szöcs, Kálmán, 226, 1219
- §
- Șandru, Dumitru, 84, 1169
 Șchiau, Octavian, 1247, 1250
 Ședran, Gavril, 1128, 1178
 Șelmaru, Florica, 1351, 1389
 Șerb, Ioan, 782, 811, 837, 918, 934,
 1080, 1182, 1502
 Șerban, Andrei, 143, 762, 1276

Șerban, Geo, 107, 137, 165, 199,
 327, 408, 488, 498, 723, 733,
 741, 9001025, 1156, 1353, 1550,
 1564, 1570
 Șerban, Vasile, 1190, 1316
 Șerbănescu, Mircea, 131, 149, 424,
 482, 557, 1317, 1598, 1607
 Șerbănescu, Tia, 70, 72, 156, 180,
 204, 222, 424, 456, 503, 610,
 741, 763, 865, 1081, 1214, 1236,
 1276, 1289, 1346, 1517, 1557
 Șerbănescu, Virginia, 196, 688
 Șincai, Gheorghe, 351, 663, 980,
 1004, 1031
 Șklovski, Viktor, 401, 718
 Șola, Constantin, 280, 557, 823,
 1194, 1486
 Șolohov, Mihail, 580, 885
 Șora, Mariana, 195, 377, 423, 429,
 455, 496, 513, 539, 589, 792,
 925, 943, 944, 1074, 1226, 1504
 Șorban, Raoul, 374, 1383
 Șorobetea, Aurel, 255, 666, 816,
 947, 1069, 1480
 Șova, Coman, 112, 280, 381, 615,
 805, 822, 1194, 1284, 1374, 1534
 Ștefanache, Corneliu, 22, 77, 122,
 128, 174, 226, 239, 353, 376,
 419, 550, 586, 639, 703, 779,
 895, 937, 975, 1005, 1053, 1093,
 1135, 1146, 1447, 1524, 1588,
 1592, 1629
 Ștefanopol, Alexandru, 989, 1273
 Ștefanache, Corneliu, 124, 933
 Ștefănescu Delavrancea, Barbu, 218,
 226, 242, 448, 658, 644, 776,
 836, 844, 918, 1098, 1441, 1560,
 1597
 Ștefănescu, Al. I., 737, 757, 1048,
 1501
 Ștefănescu, Alexandru, 724, 843,
 883, 1018, 1038, 1041, 1187,
 1211, 1369, 1582

Ștefănescu, Cornelia, 292, 567, 741,
 820
 Ștefănescu, Mircea, 280, 775, 793,
 819, 926, 948, 1168, 1335, 1368,
 1442, 1483
 Ștefuriuc, Constantin, 1112, 1194,
 1278, 1308, 1570, 1588, 1601
 Știrbu, Constantin, 47, 997, 1381,
 1601
 Șuluțiu, Octav, 74, 75, 546, 608,
 1064, 1169, 1380, 1401, 1613

T

Tabic, Adriana, 292, 1248
 Tacoii, Cristina, 459, 755, 794, 875
 Tanco, Teodor, 779, 823
 Tarangul, Marin, 112, 347, 472, 580,
 882, 915, 1047, 1207, 1285, 1563
 Tarco, Ladislau, 823, 952, 1195,
 1624
 Tartler, Grete, 111, 1093, 1112, 1548
 Tasso, Torquato, 651, 1187, 1411
 Tașcu, Valentin, 40, 270, 475, 496,
 606, 738, 779, 804, 875, 943,
 973, 1115, 1504, 1564, 1584
 Tatulici, Mihai, 572, 574, 592, 655,
 790, 1432
 Tănase, Constantin, 986, 1192
 Tănase, Nicuță, 133, 820
 Tănăsache, Ilie, 696, 1076
 Tănăsescu, Antoaneta, 498, 920,
 1363
 Tănăsescu, Grigore, 53, 65, 230,
 329, 413, 557, 692, 951, 1075,
 1336
 Tărchilă, Dan, 118, 226, 447, 499,
 1050, 1219, 1305
 Tătaru, Ion, 465, 864
 Tătaru, Marius, 1363, 1506
 Tăușan, Victoria Ana, 83, 804, 1153,
 1180, 1458

- Tăutu, Nicolae, 149, 180, 219, 226, 229, 280, 361, 447, 467, 522, 560, 577, 578, 595, 638, 694, 715, 720, 746, 823, 828, 887, 971, 1008, 1010, 1014, 1049, 1195, 1219, 1240, 1251, 1337, 1447, 1535, 1540, 1541, 1557, 1583
- Târziu, Alexandra, 11, 43, 108, 383, 778
- Teleor, D., 833, 1223
- Teodor, Pompiliu, 232, 1009, 1227
- Teodoreanu, Al. O., 244, 940
- Teodoreanu, Ionel, 83, 162, 216, 352, 415, 457, 611, 644, 753, 848, 871, 873, 876, 917, 920, 969, 975, 984, 993, 1112, 1115, 1149, 1157, 1164, 1184, 1188, 1223, 1286, 1316, 1340, 1460, 1505, 1515, 1523, 1583
- Teodorescu Braniște, Tudor, 675, 1001, 1043
- Teodorescu, C., 1055
- Teodorescu, Crin, 143, 408, 687, 818, 1055, 1481
- Teodorescu, Dinu, 673, 1395
- Teodorescu, Ion Dumitru, 150, 226, 242, 673, 1089, 1093, 1316, 1607
- Teodorescu, Leonida, 274, 645, 900, 948, 992, 1072, 1105, 1191, 1334, 1563, 1621
- Teodorescu, Nicolae, 147, 190, 308, 540
- Teodorescu, Virgil, 8, 22, 45, 130, 169, 234, 286, 294, 361, 382, 433, 467, 494, 508, 519, 560, 647, 664, 693, 712, 715, 737, 753, 805, 842, 915, 942, 1002, 1003, 1152, 1257, 1285, 1401, 1504, 1506, 1575, 1589, 1623
- Teodoru, Eugen, 33, 66, 440, 638, 691, 694, 756, 958, 1195, 1532, 1587
- Tertulian, N., 46, 118, 441, 712, 741, 793, 926, 1521, 1546, 1561
- Teutsch, Georg Daniel, 886
- Theodorescu, Barbu, 216, 296, 954
- Theodorescu, Cicerone, 21, 98, 326, 356, 361, 454, 466, 467, 546, 578, 588, 630, 715, 1368, 1526
- Theodorescu, Răzvan, 1379, 1538
- Theodorian, Caton, 833, 1036
- Theodoru, Radu, 121, 204, 223, 226, 276, 329, 447, 837, 892, 1139, 1195, 1486, 1624
- Thibaudet, Jean, 526, 649, 758
- Thomas, Dylan, 212, 812, 1091, 1444, 1566
- Thomas, Pierre, 840, 1016
- Tihan, T., 142, 269, 406, 548, 682, 815, 946, 1188, 1479
- Tihonov, Nikolai, 280, 1008
- Tita, Aurel, 384, 1048
- Tita, Ștefan, 508, 1422, 1584
- Titel, Sorin, 83, 131, 225, 226, 266, 398, 447, 459, 539, 592, 612, 641, 673, 691, 717, 769, 793, 794, 805, 895, 943, 991, 997, 1052, 1057, 1059, 1089, 1127, 1220, 1234, 1340, 1428, 1466, 1608, 1630
- Todoran, Eugen, 171, 538, 942
- Todorov, Tzvetan, 438, 1253
- Todorovski, Gane, 1029, 1285, 1359
- Tohăneanu, G. I., 34, 65, 673, 1180
- Tolstoi, 59, 478, 565, 844, 1106, 1222, 1368
- Toma, Atanasie, 892, 1382
- Toma, Irina, 410, 555, 1192, 1329, 1484, 1622
- Tomozei, Gheorghe, 24, 66, 69, 96, 112, 114, 130, 192, 216, 246, 292, 326, 373, 422, 437, 449, 521, 536, 555, 556, 602, 603, 621, 645, 656, 753, 791, 925,

- 1077, 1088, 1089, 1102, 1166,
 1168, 1214, 1240, 1284, 1299,
 1304, 1309, 1362, 1436, 1439,
 1512, 1541, 1588, 1589, 1593
 Tomuş, Mircea, 95, 139, 140, 170,
 195, 268, 402, 404, 434, 512,
 549, 550, 585, 601, 680, 682,
 757, 831, 1028, 1132, 1177,
 1247, 1286, 1396, 1450, 1555,
 1564
 Tonegaru, Constant, 128, 141, 245,
 949
 Tonitza, Nicolae, 679, 1627
 Topîrceanu, G., 17, 34, 43, 260, 374,
 631, 870, 943, 1353
 Toporaş-Zbranca, Viorica, 373, 536,
 1603
 Tornea, Florin, 143, 551, 818, 981
 Toso, Virgil, 637, 729, 1574
 Tott, Rodica, 112, 1584
 Traian, S., 176, 699
 Trakl, 372, 1249
 Trancă, Dumitru, 915, 945, 1287
 Trandafir, Ion, 248, 798, 1054, 1139
 Trestieni, Al. N., 133, 1338
 Trifu, Constanţa, 1206, 1628
 Triolet, Elsa, 813, 1078
 Tudor, Corneliu Vadim, 30, 114,
 229, 381, 459, 580, 783, 923,
 1139, 1273, 1297, 1593
 Tudor, Dana,
 Tudor, Dana, 422, 760, 889, 1095,
 1388, 1395
 Tudor, Eugenia, 150, 285, 287, 562,
 696, 953, 1146, 1198, 1490
 Tudor, Valentin, 262, 673, 1607
 Tudora, Carmen, 932, 987
 Tudoran, Dorin, 103, 381, 469, 493
 Tudoran, Radu, 83, 251, 480, 503,
 642, 763, 776, 815, 936, 939,
 942, 1018, 1112, 1221, 1391,
 1460, 1489, 1569
 Tudose Marin, Ion, 111, 112, 179,
 202
 Tue, Nicolae, 65, 270
 Tulbure, Victor, 8, 130, 294, 521,
 578, 980, 1075, 1208, 1372,
 1445, 1486, 1526
 Tunaru, Mihai, 166, 196, 280, 354,
 582, 1048, 1051
 Tupan, Marius, 331, 1273, 1379
 Turcea, Daniel, 142, 381, 433, 615,
 842, 1098, 1113, 1271, 1394,
 1398, 1536, 1588
 Turcin, Ion, 163, 32, 308
 Turcu, Marcel, 164, 805, 943, 1194
 Turgheniev, I., 218, 632, 722, 952,
 1138
 Turtureanu, Nicolae, 1033, 1267
 Turtureanu, Nicolae, 1036, 1271
 Tutunea, Ion, 1623
 Tutungiu, Paul, 1008, 1283, 1374,
 1429, 1563
 Tutungiu, Paul, 47, 304, 514, 1005,
 1280, 1371, 1426, 1560
 Twain, , 961
 Twain, Mark, 196, 225, 514, 958
 Tzara, Tristan, 1016, 1074, 1128,
 1242, 1541
 Tzara, Tristan, 187, 240, 286, 585,
 822, 1013, 1071, 1125, 1239,
 1538

T

- Țarina, Ion, 1180
 Țațomir, Nicolae, 22, 226, 306, 631,
 703, 722, 909, 930, 1173, 1240,
 1247, 1549, 1585
 Țațomir, Nicolae, 933, 1176, 1244,
 1250, 1552, 1588
 Țăranu, Ion, 1175
 Țăranu, Ion, 261, 1172
 Țărnea, George, 111, 936
 Țărnea, George, 939

Țepelea, Gabriel, 1044
 Țepelea, Gabriel, 114, 1041
 Țepeneag, D., 1168, 1428, 1520
 Țepeneag, Dumitru, 1291, 1629
 Țepeneag, Dumitru, 1629
 Țepeneag, Dumitru, 24, 25, 61, 117,
 189, 225, 243, 245, 266, 281,
 323, 381, 384, 428, 494, 623,
 673, 712, 855, 884, 1165, 1288,
 1424, 1519, 1626
 Țic, Nicolae, 1280
 Țic, Nicolae, 129, 359, 361, 420,
 480, 507, 591, 864, 874, 1277
 Țirioi, Nicolae, 262, 673, 828, 943,
 1181, 1316, 1317, 1467, 1630
 Țoca, Mircea, 353, 901
 Țoiu, Constantin, 23, 79, 88, 111,
 179, 185, 203, 219, 266, 308,
 458, 480, 594, 634, 784
 Țuculescu, Ion, 210, 1298, 1439,
 1607, 1627
 Țugui, Haralambie, 124, 129, 150,
 261, 347, 396, 805, 828, 952,
 1054, 1076, 1079, 1209, 1312,
 1533, 1607
 Țugui, Ion, 414, 637, 784, 873, 905
 Țugui, Pavel, 546, 1321, 1475
 Țvetaeva, Marina, 499, 526, 1247,
 1266

U

Udrea, Cornel, 112, 255, 1107
 Udval, S., 223, 238
 Ulici, Laurențiu, 12, 124, 175, 245,
 250, 383, 390, 427, 463, 476,
 498, 520, 525, 598, 656, 664,
 741, 797, 840, 857, 903, 920,
 934, 975, 1043, 1075, 1108,
 1229, 1269, 1363, 1383, 1442,
 1530, 1545
 Ulmeanu, Radu, 304, 736, 1090

Ungaretti, Giuseppe, 323, 559, 698,
 736, 740, 760, 812, 934, 943,
 944, 955, 956, 1065, 1185, 1571
 Ungheanu, M., 25, 31, 74, 179, 245,
 259, 311, 315, 340, 363, 420,
 509, 581, 595, 611, 618, 642,
 705, 722, 736, 737, 752, 754,
 774, 791, 854, 898, 924, 955,
 965, 971, 981, 1008, 1033, 1047,
 1081, 1083, 1089, 1094, 1112,
 1129, 1135, 1148, 1154, 1206,
 1224, 1237, 1249, 1263, 1271,
 1289, 1290, 1293, 1301, 1307,
 1335, 1357, 1359, 1395, 1397,
 1399, 1400, 1414, 1416, 1424,
 1464, 1475, 1503, 1530, 1533,
 1547, 1550, 1567, 1587
 Ungurean, M., 22, 129, 261, 457
 Ungureanu, Cornel, 132, 262, 321,
 398, 539, 673, 805, 943, 991,
 1181, 1316, 1466, 1608, 1630
 Ungureanu, Gheorghe, 65, 1283,
 1300
 Ungureanu, Mihai, 418, 1467
 Untean, George, 1506
 Unteanu, Cristian, 490, 990
 Ureche, Damian, 104, 131, 149, 472,
 539, 673, 805, 942, 987, 1041,
 1058, 1076, 1103, 1317, 1466,
 1601, 1607
 Ureche, Grigore, 463, 1031, 1185,
 1323, 1590
 Ureche, V. A., 82, 490
 Uricariu, Doina, 572, 574
 Uricaru, Eugen, 256, 664, 939, 1111,
 1164, 1178, 1248, 1313, 1466,
 1504, 1519, 1565, 1591, 1603
 Urmuz, 24, 187, 228, 254, 285, 289,
 390, 450, 498, 519, 522, 553,
 625, 792, 861, 869, 902, 919,
 925, 930, 946, 977, 988, 1006,
 1070, 1115, 1129, 1178, 1206,

1208, 1245, 1290, 1377, 1393,
1437, 1447, 1472, 1474, 1502,
1543, 1553, 1591, 1608
Ursache, Magda, 239, 439, 477, 782,
881, 1095, 1119, 1230, 1428,
1533
Ursache, Petru, 904, 1334, 1553,
1603
Ursachi, Mihai, 124, 304, 498, 631,
639, 741, 760, 798, 873, 905,
1045, 1052, 1098, 1106, 1175,
1209, 1230, 1232, 1244, 1251,
1553, 1567, 1570, 1576, 1577
Ursu, G. G., 352, 810
Ursu, Tudor, 369, 1129, 1149
Ursulescu, Octavian, 1398, 1425
Utan, Tiberiu, 30, 83, 196, 206, 304,
326, 422, 431, 447, 578, 705,
895, 1000, 1027, 1214, 1241,
1279, 1397

V

Vaida, Mircea, 8, 20, 39, 49, 82,
173, 293, 304, 305, 329, 349,
371, 376, 434, 495, 606, 608,
670, 715, 739, 741, 751, 794,
914, 1063, 1133, 1160, 1222,
1227, 1312, 1532, 1628
Vainer, Nelson, 1114, 1291
Valerian, I., 86, 1515
Valéry, Paul, 168, 250, 384, 386,
650, 671, 758, 770, 856, 901,
938, 955, 980, 1048, 1065, 1156,
1174, 1178, 1185, 1315, 1498,
1527, 1551
Van Gogh, 63, 772
Vancea, Viola, 165, 188, 209, 301,
470, 851, 983, 1149, 1355
Vancea, Zeno, 21, 1117
Vapţarov, Nikola, 176, 80
Vartic, Ion, 234, 528, 900, 1155,
1177, 1396, 1604
Vasile, Conta, 976, 1244
Vasilescu, Emil, 49, 84, 291, 308,
378, 483, 497, 610, 864, 902,
998, 1001, 1013, 1032, 1214,
1269, 1362, 1505, 1571
Vasiliu, Aurel, 384, 1439
Vasiliu, Em., 610, 781
Vasiliu, Tudor, 111, 454, 459, 917,
954, 1181, 1266, 1492, 1588
Vatamaniuc, Dimitrie, 70, 440, 713,
811, 1008, 1322, 1463, 1587
Văcărescu, Elena, 315, 721, 1250
Văduva, Domniţa, 103, 1112
Văduva, Vasile, 421, 1160, 1486
Văultureanu, Petru, 104, 149, 164,
412, 798
Văjeu, Titus, 30, 247, 1538
Vârgolici, Teodor, 34, 47, 79, 108,
251, 322, 400, 446, 467, 556,
634, 678, 755, 955, 974, 996,
1023, 1100, 1135, 1184, 1205,
1238, 1247, 1248, 1308, 1475,
1570, 1587, 1604
Velea, Nicolae, 30, 85, 111, 179,
203, 308, 423, 616, 632, 1140,
1214, 1511, 1542
Velea, Stan, 972, 1009, 1227, 1275
Velican, Ion, 79, 131, 673, 779, 828,
943, 991, 1182, 1587, 1607, 1629
Velisar Teodoreanu, Ştefana, 138,
644, 782, 848, 993
Velneciuc, Vasile, 249, 1310
Verdeţ, Ilie, 616, 1399
Veress, Zoltán, 162, 214
Verlaine, Paul, 229, 827, 974, 1009,
1226
Verne, Jules, 41, 118, 196, 285, 961,
1214, 1240
Vetişanu, Vasile, 178, 230
Vian, Boris, 41, 251, 284, 429
Vianu, Tudor, 35, 65, 118, 153, 154,
158, 159, 176, 186, 246, 316,

358, 386, 394, 429, 546, 597,
 608, 632, 639, 662, 695, 752,
 763, 795, 812, 818, 835, 853,
 884, 914, 919, 920, 930, 976,
 984, 995, 1018, 1053, 1088,
 1114, 1115, 1132, 1161, 1176,
 1179, 1181, 1224, 1228, 1237,
 1284, 1336, 1367, 1376, 1390,
 1394, 1400, 1488, 1504, 1528,
 1538, 1564, 1577, 1597, 1598,
 1605, 1608, 1612, 1628
 Vicol, Dragoș, 22, 149, 280, 361,
 414, 467, 526, 557, 578, 693,
 823, 952, 1339, 1486, 1598
 Vicol, Sterian, 822, 1174
 Vida, Gheza, 127, 108
 Villon, François, 224, 319, 401, 526,
 758, 1439, 1522
 Vinea, Elena, 246, 568, 914
 Vinea, Ion, 24, 36, 155, 246, 284,
 507, 513, 568, 585, 590, 603,
 611, 682, 734, 766, 914, 1019,
 1073, 1245, 1428, 1473
 Vintilă, Petru, 53, 149, 198, 202,
 560, 764, 783, 846, 891, 1047,
 1076, 1181, 1569
 Vissarion, I. C., 567, 1164, 1518
 Vlad, Gheorghe, 723, 724, 1192
 Vlad, Ion, 104, 112, 172, 195, 212,
 233, 304, 348, 369, 402, 473,
 496, 515, 717, 738, 782, 837,
 839, 854, 855, 875, 900, 918,
 941, 1000, 1009, 1030, 1059,
 1115, 1154, 1162, 1177, 1244,
 1247, 1267, 1285, 1360, 1396,
 1407, 1480, 1504, 1525, 1528,
 1564, 1583, 1587
 Vlad, Vasile, 842, 1157, 1205, 1211,
 1265, 1269
 Vladimirescu, Tudor, 401, 674, 858,
 1305
 Vlahuță, Alexandru, 119, 572, 646,
 671, 904, 980, 1261, 1336, 1382,
 1456
 Vlaicu, Aurel, 729, 1261
 Vlasiu, Ion, 653, 900, 1106, 1287,
 1583
 Vlăhuță, Alexandru, 1200, 1357
 Voicu, Nicolae, 376, 491, 590, 821
 Voicu, Octavian, 248, 367, 387, 470,
 524, 664, 1310, 1457
 Voiculescu, Ion N., 116, 314, 376,
 1300
 Voiculescu, V.,
 Voiculescu, V., 118, 162, 281, 375,
 386, 448, 475, 557, 567, 570,
 682, 782, 914, 1027, 1069, 1133,
 1140, 1169, 1194, 1230, 1242,
 1267, 1380, 1428, 1439, 1456,
 1463, 1475, 1494, 1523, 1547,
 1555, 1573, 1589, 1613
 Voinescu, Alice, 298, 1130, 1187
 Voinescu, Clementina, 957, 1007
 Voisard, Alexandre, 896, 1176
 Voitîn, Alexandru, 732, 775, 1072
 Voltaire, 38, 581, 758, 809, 881,
 1115, 1446
 Vorindan, Dumitru, 673, 1181
 Vornicu, Mihai, 383, 520, 797, 1043
 Voronca, Ilarie, 118, 286, 315, 547,
 612, 696, 843, 855, 1045, 1279,
 1472
 Voznesenski, Andrei, 900, 1563
 Vrabie, Gheorghe, 590, 1032, 1137,
 1166, 1169
 Vrancea, Ileana, 757, 825, 1182,
 1485
 Vrânceanu, Dragoș, 80, 90, 203,
 220, 268, 326, 346, 356, 390,
 452, 517, 556, 874, 963, 1008,
 1143, 1185, 1266, 1278, 1396,
 1529, 1541, 1563, 1615
 Vrânceanu, George, 112, 1054

Vulcan, Iosif, 105, 941, 1180, 1473

Vulpe, Marilena, 30, 52, 161, 184,
619, 1002, 1574

Vulpe, Radu, 289, 1538

Vulpescu, Ileana, 329, 525, 632, 763

Vulpescu, Romulus, 24, 104, 224,
356, 372, 463, 525, 526, 546,
613, 632, 741, 762, 763, 816,
842, 904, 1038, 1039, 1096,
1129, 1157, 1180, 1251, 1265,
1428, 1451, 1531, 1577, 1578,
1628

W

Wagner, Richard, 524, 1506

Wais, Kurt, 853, 1394

Wald, Henri, 176, 306, 458, 531,
560, 612, 712, 741, 742, 861,
904, 1096, 1137, 1210, 1271,
1291, 1384, 1429, 1553, 1570,
1602

Webb, Mary, 344, 673

Weigand, G., 792, 926

Weiss, Peter, 402, 1559

Welles, Orson, 651, 742, 860, 949

Werfel, Franz, 1249, 1362, 1368

Wesker, Arnold, 218, 820

Whitman, Walt, 733, 1608

Widerberg, Bo, 372, 656

Wiesinger-Maggi, Inez, 896, 1087

Wilde, Oscar, 751, 1063, 1329

Williams, William Carlos, 1181,
1428

Woolf, Virginia, 470, 842, 1235,
1288, 1334, 1358, 1563, 1603

Wordsworth, William, 452, 997

X

Xenopol, A. D., 194, 218, 230-232,
234, 235, 280, 289, 321, 351,
1128, 1129, 1488

Y

Young, Terence, 330, 350

Z

Zaciu, Mircea, 24, 104, 480, 496,
585, 606, 738, 854, 857, 916,
946, 1059, 1177, 1244, 1285,
1361, 1400, 1526, 1533, 1565,
1570, 1587

Zaharia, Dorin Liviu, 572, 574

Zaim, Macarie, 456, 482, 1517

Zalis, Henri, 35, 153, 226, 699, 760,
762, 914, 956, 976, 984, 995,
1088, 1181, 1224, 1307, 1367,
1397, 1504, 1531, 1577, 1628

Zamfir, Vasile, 68, 459, 862, 1037

Zamfirescu, Dan, 32, 51, 100, 137,
180, 425, 466, 477, 588, 719,
784, 907, 950, 970, 978, 1035,
1107, 1135, 1137, 1208, 1249,
1266, 1270, 1531

Zamfirescu, Duiliu, 9, 34, 44, 64,
185, 194, 250, 255, 416, 453,
662, 742, 824, 866, 933, 974,
1049, 1175, 1268, 1336, 1630

Zamfirescu, George Mihail, 99, 457,
497, 776, 848, 933, 1082, 1114,
1231, 1559

Zamfirescu, Ion, 1147, 1227

Zamfirescu, Violeta, 361, 382, 433,
467, 578, 955, 1000, 1090, 1310

Zanc, Grigore, 98, 637, 1407

Zane, Gheorghe, 353, 560

Zanzotto, Andrea, 855, 1526

Zarifopol, Paul, 35, 207, 698, 753,
985, 1232, 1463, 1464, 1505,
1519, 1523, 1543, 1612

Zăinescu, A. I., 260, 331, 512, 783

Zăpârțan, Liviu, 507, 667, 940

Zehan, Eugen, 210, 349, 798, 816,
1005, 1031, 1080

Zeletin, C. D., 606, 1576	Zincă, Haralamb, 149, 219, 447,
Zidarov, Nikolai, 1083, 1154, 1606	557, 638, 694, 1076, 1486
Zilieru, Horia, 128, 153, 226, 242,	Zotta, Ovidiu, 130, 196, 713, 753,
382, 665, 741, 782, 831, 956,	848
1119, 1137, 1244, 1463, 1503,	Zub, Al., 86, 218
1524, 1570, 1583, 1619	